ספר

טור ברקת

ממקור חיים יונקת

הלכות פסח. יו"ט. חוה"מ. ט"ב. ותעניות.
ר"ה. יו"כ. סוכה. לולב. חנוכה. מגילה. חובקת.

על חוק האמת מתרפקת. מהרב הגדול כמוהר"ר **חיים הכהן** ז"ל חכמתו על כל חכמה מאפקת. בגמרא לכל היקום מעמקת. בפשט כמשחקת. ובסודות הקבלה אש דולקת. מהאור העליון מרבו הרב הגדול המקובל האלהי כמוהר"ר **חיים וויטל** זצוק"ל לכל העולם מינקת. אשר יצק מים מהרב הגדול המקובל האלהי כמוהר"ר **יצחק לוריא** זצוק"ל הם מגישים והיא מוצקת:

והובא לבית הדפוס ע"י הרב הגאון וכו' מהו' **חיים אלעזר וואקס** שליט"א,
אב"ד ור"מ דק"ק **קאליש** יע"א:

פיעטרקוב

בדפוס הרבני הנגיד מהו' **טובי' פייביל** נ"י ב"ר **צבי בעלכאטאווסקי**.
שנת **תרל"ח** לפ"ק.

СЕФЕРЪ МКОРЪ ХАИМЪ

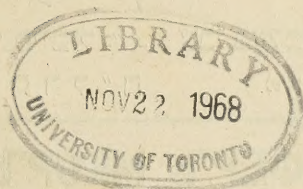
ТОМЪ III.

ПЕТРОКОВЪ
Въ типографіи Ф. Белхатовскаго.

1878.

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ.

Варшава 5 Іюля 1878 года.

תצ"ה . איזו מלאכות האסורים בי"ט ובו ד' סעיפים:

[א] כל מלאכה האסורה בשבת אסורה בי"ט חוץ ממלאכת אוכל נפש וחוץ מהוצאה והבערה וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה איפשר לעשותם מאתמול

[א] ימים הטובים והדברים הנאמרים בהם הנה הם יעידון ויגידון על מעשה האדם בכל חקותיו ובכל משפטיו כל אשר יעבור תחת השבט ובמסורת הברית מן העונשים ומן הייסורים שהקב"ה התקין ומגלבין לכל העובר על אלה הדברים שלא הם ע"ל מלאכות כמנין אלה וג' אותיות כמשחז"ל והכוונה בזה הוא ללמוד ממלת אלה מפני כי חטאו בעגל במלת אלה שנאמר אלה אלהיך ישראל וכו' לכן באו המלאכות במעשה המשכן שבאו לכפר על מעשה העגל כנודע מחז"ל שלכן נאמר אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם מלת לעשות ר"ל לתקן כמד"א ועשת את צפרניה ולכן למדנו מן המלאכות הנאמרות במשכן ולפי כי הם עברו על התורה שניתנה להם בשבת לכן כל המלאכות נאסרו בשבת ולא נאסרו כלם בי"ט והותרה מלאכת אוכל נפש והוצאה והבערה כי כאשר יהיה האדם זהיר בכל הדברים הנאמרים שהם אסורים לעשות אז יזכה בהם האדם כאשר הולך לבית עולמו כמשחז"ל כי המעשים טובים אשר יעשה אותם האדם מקדימין והולכין לפניו שנאמר והלך לפניך צדקך ומה גם כי יזכה לאותה הסעודה שעתיד לעשות הקב"ה לצדיקים לעתיד לבא כמשחז"ל ביום הגמל את יצחק עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמול חסד עם זרעו של יצחק ולכן ימצא כי ענין יום טוב יהיה לאדם כאשר יוצא מן העולם הזה שהוא עולם הדאגות והולך אל בית עולמו הוא י"ט אצלו כענין שאמרו בהילולא דר"ש ומה גם אח"כ ביום שיעשה הקב"ה אותה הסעודה לצדיקים הוא י"ט בלי ספק ולכן אז כאשר הולך האדם אל בית עולמו בלי ספק שנאסר בכל מלאכה של העוה"ז שהיא גשמית ואינו מתעסק זולת במלאכת שמים כמשחז"ל צדיקים אין להם מנוחה לעוה"ב אלא מוליכים אותם ללמוד מישיבה לישיבה שנאמר ילכו מחיל אל חיל ולכן תדע ותשכל ממולא דבר זה כי כל מלאכה האסורה לעשות בשבת אסורה בי"ט כלומר כי הנה אתה ידעת כי השבת הוא דוגמא לעוה"ב וכבר אמרו חז"ל עולם הבא אין בו אכילה ושתיה וכו' אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם והם נהנים מזיו השכינה ולכן הנני מודיעך כי כל מלאכה האסורה בשבת היינו על העוה"ב גם כן אסורה ביום טוב שלעתיד שהוא דוגמא לי"ט זה חוץ מג' דברים הללו והוא ענין אוכל נפש כי הוא נעשה באותה סעודה שלעתיד מאותה בהמה שהיא רבוצה על אלף הרים והם מגדלים לה כל מיני בהמה ואוכלת אותם כמ"ש חז"ל וכן נמי אכילה מלויתן וזיז שדי וכל אלו הם אוכל נפש ממש ולא צורך הגוף וכן אז מותר ההוצאה שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כלומר כי לא הותר האדם לראות כאשר נעשה דין ברשעים בגיהנם רק כל א' מלקים אותו ומעניסים אותו כפי רשעו במדור הראוי לו בגיהנם ואין הרשע רואה כאשר נעשה דין בחבירו כמשחז"ל אמנם אז באותו היום הותר מדאיצטריך קרא למימר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וכו' והותרה נמי ההבערה שנאמר כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והדוגמא לזה הוא ג"כ בג"ע שהוא עולם הנשמות לפי כי שם כל הדברים יגעים מן העוה"ז בטלים הם ואין שם מלאכה זולת ג' מלאכות אלו לאשונה אוכל נפש הוא מ"ש חז"ל בפסוק ונחת שולחנך מלא דשן ואיתא בזוהר פרשת תרומה דף קנ"ו. וז"ל וכי פתורא אית לנשמתין בההוא עלמא אין דהא מזונא וספוקא בעדונא אכלי בההוא עלמא כגוונא דמלאכי עילאי אכלי וכי מלאכי עלאי אכלין אין כגוונא דילהון אכלו ישראל במדברא וההוא מזונא רזא איהו דטלא דנגיד ואתמשך מרזא דעלמא דאתי ואיהו מזונא דנהירו משח רבות קדישא ונשמתהון דצדיקים אתזנו מתמן בגנתא דעדן ואתהנון תמן וכו' והיינו מש"ה או תתענג על ה' וכו' והאכלתיך וכו' מה שאל יעקב מהקב"ה ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (בראשי' כח) הוא מורה על אכילה אחרת זולת זו הגשמית וכן ללבוש והוא לעתיד ומדקאמר לי ר"ל לנפש שהוא בצלם אדם ובזה זוכים הנשמות בג"ע וביותר אכילה אחרת עצמית כענין שנאמר ויראו את ה' ויאכלו וישתו וז"ש לחם לאכול מלת לאכול נוסף להורות על אכילה זו ואינה לחם רק נהנים מזיו השכינה שנאמר והשביע בצחצחות נפשך ולכן גם בגשמי הותרה מלאכת אוכל נפש כאמור וכן נמי הותרה ההוצאה הוא מש"ה ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וכו' כדאיתא בזוהר פ' ויקהל דף רי"ב · ז"ל ואינון נשמתין דבגנתא דעדן לתתא שטאן בכל רישי ירחי ושבתי וסלקין עד ההוא אתר דאקרי חומות ירושלם וכו' נפקין מתמן ושטאן בעלמא וחמאן באינון גופין דרשיעי' בההוא עונשא דילהון דכתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וכו' הרי נלמד ממאמר זה שני דברים הבאים כאחד ההוצאה וההבערה כנגד ויצאו וראו הרי ענין ההוצאה וכנגד ההבערה כתיב ואשם לא תכבה וכן נמי הותר ענין מכשירי אוכל נפש שלא היה איפשר לעשותם מאתמול. הוא הדבר אשר חז"ל הגידו בפ' תשוב אנוש עד דכה שהקב"ה מקבל האדם בתשובה עד דכדוכה של נפש והנה אע"ג כי התשובה אין לה זמן קבוע כי בכל שעה שהאדם תוהא על הראשונות ומתודה על עונו ומעיד עליו יודע תעלומות שלא לעשותם עוד הרי זה צדיק גמור כל חטאתיו אשר עשה לא תזכרנה עוד ביום שובו מרשעו ומדקאמר ביום שובו משמע אפשר שאינו בעשרת ימי תשובה ואין זה מקומו לבאר הענין ואע"פ כי כן בכל שעה התשובה מועילה והאדם זה לא שם אל לבו לעשות תשובה גם בלא דעת לא עשה בזמנים הידועים אל התשובה אשר ביארתי בפ' וזכור את בוראך בימי בחורותך

בהורוסך בדיני הפסח גם בענין פורים נלמד מש"ה לעשות ימי הפורים האלה בזמניהם (אסתר ט) כמשחז"ל זמן ה' זמנים רבים תקנו להם חכמים והענין כי הנה איתא בתיקונים דף מ"ט פורים אתקריא ע"ש יוה"ך דעתידין לאתענגא ביה וכו' ומאחר כי פורים הוא יום הכפורים גם אלה הזמנים נאמר שיש בהם רמז לענין הכפרה הנעשים ביום הכפורים פן יאמר האדם עבר קליר ובאו ימי הרעה ימי הזקנה או ימי החולי והוא מוטל על ערש דוי הרי אבדה תקוה אינו כן אלא זמנים רבים תקנו להם חכמים פירשו אותם והם ה' זמנים מתוקנים לעושה תשובה להחיות עלמו שנמלא בה ה' כחות הנזכר פ' בראשית גם פ' קרח והם נפש רוח נשמה חיה יחידה וכאשר ישוב תחזור נפשו אל שורשה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה אות ה' של אלהים ואמנם ה' זמנים מפורשים במאמר חז"ל וז"ל מה נשתנה תכלת מכל מיני לבעונים מפני שהתכלת דומה לעשבים והם דומים לים ולרקיע וכו' והדברים מפורשים במקום אחר והם ה' ר"ל כי בכל שעה מועיל התשובה ושניה בעשרת ימי התשובה ועוד בזמן בחרות ואח"כ בזמן הזקנה והחמשית עד בא יום הפקודה עד דכדוכה של נפש לכן באותה שעה לא יכול להתודות רק להרהר תשובה בלבו והיינו מכשירי אוכל נפש דבר המכשיר לנפש כדי לאכול מאותה אכילה הרוחנית דלהיות נהנה מזיו השכינה מותר לעשות אותה ביום טובו מאחר שלא היה איפשר לעשות אותם מאתמול וכדאיתא בזוהר פ' תרומה דף ק"ן : וז"ל ואית מנהון דמלפלפי וסלקי ומאן אינון חייבי עלמא דחשבי בלבייהו תשובה ומיתו ולא יכילו למעבד לה אלין אתדנו תמן בגהינם ולבתר מלפלפי וסלקין חמי כמה רחמנותא דקב"ה עם בריוהי דאפי' דאיהו חייבא יתיב והרהר תשובה ולא יכיל ומית בודאי מקבל עונשא על דאזיל בלא תשובה לבתר ההוא רעותא דשוי למעבד תשובה לא אעדיאת מקמיה קב"ה ומלכא עילא אתקין לההוא חייבא דוכתא במדורא דשאול ותמן מלפלפא תשובה דהא ההוא רעותא נחית קמיה קב"ה יתבר כל גזיזין דתרעי מדורי גהינם ומטי לההוא אתר דההוא חייבא תמן ובטש ביה ואתער לההוא רעותא כמלקדמין וכדין מלפלפא ההיא נשמתא וסלקא מגו מדורא דשאול ולית רעותא טבא דיתאביד מקמיה מלכא קדישא עכ"ל הנה מבואר הדבר מזה המאמר כי מאחר שאותה מחשבה טהורה הועילה להיותה מוקדמת בעה"ז גם מכשירי אוכל נפש הגשמיים כי לא היה איפשר לעשות אותם מאתמול מותר לעשות אותם ביום טוב והשתא דאתית להכי נאמר גם כן כי הולאה והבערה הם דוגמא לענין זה שהוא התעוררות לענין של התשובה דאשונה זה יהיה ענין ההולאה כי היא נחלקה לשנים הולאה והכנסה והוא כי הנה האדם החוטא תחילה נכנס בו חלק מן הקליפה מעשה שחשב לעשות העבירה כאשר מבואר במקומו וכבר אחז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות הנה מבואר מדבריהם כי בתחילה נכנס בחוטא רוח הטומאה ואח"כ הוא עשה מעשה ולכן בלי ספק כי אז הנשמה הטהורה היא מסתלקת ממנו וכאשר האדם גמר בלבו לעשות תשובה אז תכף אותו רוח הטומאה שנכנס ע"י המחשבה רעה כמו כן הוא בורח משם ע"י המחשבה זו הטובה וכאשר גמר מעשה התשובה אז תחזור אליו הנשמה הטהורה ולכן ימלא בענין התשובה ענין של הולאה על שהוא מוליא ממנו אותו רוח הטומאה בא זה ואיבד את זה ואח"כ נעשה ההכנסה שמכניס אז הטהרה והקדושה והנשמה בתוך גופו ולכן לרמז זה שיכול האדם לעשות ביום טוב לכן הותר בגשמי לעשות הולאה והכנסה כאמור וכן נמי הותר ענין ההבערה לפי כי החוטא בתחילה יבער בו אש יצה"ר כי יחם לבבו כדי לחטא כמשחז"ל בפ' קרבם יחמו כתנור כל אותה הלילה עד שבבקר יעשו' ולכן כאשר ישים האדם אל לבו לעשות תשובה בא ענין החרטה כי יבער בלבו אש אוכלה על מה שעשה ולכן ע"י אש זו נשרף אותה אש זרה ולכן הותרה ההבערה נמי לענין הגשמי וע"י שני מלות הללו אשר יעשה האדם כענין התשובה הוא זוכה נמי לראות באותם הרשעים שלא עשו התשובה שנאמר ויצאו וראו וכו' כמש"ה ושבתם וראיתם בין לדיק לרשע בין עובד ה' לאשר לא עבדו (מלאכי ג') והקשו חז"ל היינו הך ולפי דרכי ירלה עובד אלהים היינו מי שעשה תשובה גמורה ואשר לא עבדו היינו שלא עשה תשובה רק במחשבה ועכ"ז ושבתם וראיתם כמה הוא כח התשובה ולכן ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה וכי תימא ולמה נאסרו בשבת והלא כל זה נעשה בשבת אמנם הענין ית' במקומו והמובן עתה הוא לפי כי דיני השבת הם תקנה הנעשה בשבת שנפגם ענין קבלת התורה שניתנה בשבת לכן בגשמי נאסר הכל משא"כ ביום טוב והנה לענין מכשירי אוכל נפש נמי שלא היה איפשר לעשות אותם מאתמול כי הנה אחז"ל כאשר האדם הולך אל בית עולמו ונותנים לו רשות שיראה את חבירו בג"ע ובעלי הדין הם מענשים את הרשע כענין מעשה שהיה לר"ש בן לקיש ע"ה כי ביום שנפטר לבית עולמו מתו חביריו הליסטים ונתנו לר"ש בג"ע בראש הקרואים ולחביריו בגהינם אמרו כלום לוקחים שוחד כאן אמר להם זה עשה תשובה וילול ואתם לא כך עשיתם א"ל הרשע הניחוני ואעשה תשובה אומרים לו העולם שילאת ממנו דומה ליישוב וזה דומה למדבר אם אין אדם לוקח זוודין מן הישוב מה יאכל במדבר וכו' אם כן אוכל נפש זה הוא מותר מאשר לוקח האדם עמו זוודין אבל מכשירי אוכל נפש אסורים כאמור שאם אין זוודים אין לו מה יאכל אמנם מכשירי אוכל נפש שלא יכול לעשותם מאתמול מותר דהיינו אותם דברים שלא יכול לעשותם בעה"ז מותר לעשות אותם והנה זה הענין שייך בלדיק ורשע והענין כי הנה במעשה המלות ימלא כמה מלות שאין אדם יכול לעשות אותם זולת בפני הבית לא כן עתה בזמן ההרבן תרומות ומעשרות קרבנות וכמה מעאות אשר לכן אלו הם מכשירי אוכל נפש כי במה יזכה האדם ליהנות מזיו השכינה אם לא כאשר משלים את נפשו ואמנם המלות האלו מה יעשה האדם ואי איפשר לעשות אותם בעה"ז ולכן אלו הם מכשירי אוכל נפש

נפש שלא היה אפשר לעשותם מאתמול בעיו"ט מותר לעשות אותם לעתיד בזמן התחיה ואמנם יש ענין מכשירי אוכל נפש ר"ל דברים שהם כדי להכשיר נפש האדם לפני בוראו היינו מ"ש בזוהר פ' חיי שרה דף ק"ל · וז"ל א"ל אתינא לקמיה דמר למנדע רזא דהאי פסוקא ויוסף אברהם ויקח אשה וכו' אמר פירושא דהאי פסוקא כמה דגלו חברנא מארי מתניתין דכד נשמתא ייתי בההוא גופא קדישא דינה הא מלייא על חייביא דיקומון ויכסון עובדין ויתן להו מזונא יקרא דיליה דינדעון ויתובון ויזכון זכותא שלימתא וכו' ולכן יאמר כי מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותם מאתמול בעיו"ט מותר לעשותם לעה"ב : [ב] קצירה וטחינה ובצירה וכו' הנה המלאכות האלו אע"ג כי מן התורה הם מותרים מפני שהם צורכי אוכל נפש אבל אסרו חכמים אותם כדי שלא יתעסק האדם בהם ויניח שמחת מועד וכבר נתבאר כי כל כוונות חז"ל הוא לעשות נחת רוח לכנסת ישראל מפני כי הם תלמידי חכמים שהם מרבים ומגדלים השלום בעולם בסוד שלום הבית והנה שלשה מלאכים הללו אשר יעשה אותם האדם להטיב לעצמו ולזולתו כדאיתא בזוהר פ' ויצא דף קס"ד · וז"ל פתח ההוא גברא ואמר את קרבני לחמי לאשי וכו' קרבנא דקב"ה בכל יומא בגין למיזן עלמא ולמיהב סיפוקא לעילא ותתא דהא באתערותא דלתתא אתער לעילא ובדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאות וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר היות המזון תחתון התעוררות למזון העליון ולכן במקדש היה הכל מותר אמנם מלאכות אלו הם להועיל בעלם אדם מפני כי כאשר הולך האדם אל בית עולמו כמה מלאכי חבלה הם מעותדים מקטרגים בדרך כמש"ה ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים ולכן צריך שיעשה האדם מצות מעשיות לדחות ולסלק מלפניו מקטרגים הללו מאותו הדרך כדאיתא בזוהר פ' וישב פ' משפטים דף צ"ז · וז"ל לעם נכרי לא ימשול למכרה מאן עם נכרי עלובתא איהי נשמתא דכד נפקת מעלמא וכד בר נש אסטי אורחיה כהדא היא בעת לסלקא לעילא גו משריין קדישין בגין דמשריין קדישין קיימין בהאי ארחא דג"ע ומשריין נוכראין קיימין בההוא אורחא דגהינם זכתה נשמתא כמה משריין קדישין קא מתעתדן לה לאתחברא בהדה ולמיעל לה לג"ע לא זכתה כמה משריין נוכראין מתעתדן למיעל לה בארחא דגהינם והיינון משריין דמלאכי חבלה זמינן למעבד בה נוקמין אתא קרא ואוכח לעם נכרי לא ימשול למכרה אלין מלאכי חבלה בבגדי בה איהי נטירא דקב"ה עביד לה נטירא דלא ישלוט בה עם נכרי בההוא פריסו דנטירו עלה עכ"ל הנה מבואר מן המאמר כמה כיתות מלאכי חבלה הם מעותדים לאדם בדרך בזמן שיוצא מן העולם כדי להנקם ממנו ע"י מעשיו כי זה הוא אלי מש"ה גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר (קהלת י') זה הוא הדרך שהסכל הולך בו הלך ילך והכל לבו חסר כשיוצא מן העולם מפני שאינו יודע להיכן מוליכין אותו ואמר לכל סכל הוא ר"ל הכרוז אומר לכל ראו זה הסכל בשעה שהוא מכריז לפניו כמשחז"ל שהכרוז מכריז לפני המת ומפרט מעשיו ואומר וזה הוא שאנו עסוקים בהספדו שכל הוא כך וכך עשה ובספר הזוהר הוא אומר דא הוא עבדא דמריד במאריה טב ליה דלא אברי ולכן נאמר אשרי כל ירא ה' מי הוא זה ההולך בדרכיו בעה"ז ומהו האושר הנמצא לו מדה כנגד מדה ההולך בדרכיו כלומר כשהוא הולך באותם שני דרכים שהאחד מלא מחנות מלאכים קדושים והשני הוא מלאכי חבלה כאמור אותו ההולך בדרכיו של הקב"ה בעה"ז ג"כ כשהולך מן העה"ז כי הולך האדם לבית עולמו הולך בדרכיו של הקב"ה הקדושים והנה זהו ענין הקצירה כלומר שני פעולות הוא עשה בשעה אחת כי אם יקצור אשר זרע בעה"ז ראשונה יקצור אותם מחנות מלאכי חבלה ומאבד אותם מלפניו מאותו הדרך וזה ע"י שזרע בעה"ז תורה ומצות וחי בהם ולכן אסרו חכמים ענין הקצירה ביום טוב לפי כי זה יהיה לרמוז לאדם מה טוב לאדם אשר יעשה תורת מעשה לקצור משריין נוכראין מלפניו וזה יהיה ע"י מעשה תורה ומצוה והיה מעשה הצדקה שלום שנאמר זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד וכן נמי יהיה הרמז לענין הטחינה שהוא ענין עסק התורה כי צריך להיות ע"י טחינה כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רל"ו · וז"ל מסכתא מאן דאפיק מלין דאורייתא צריך למטחן לון בשיניה ולאפקא מלין שלמין וכו' ואוחרנין דאינון שטיין דאכלין מלין בהלעטה ולא טוחנין לון בטוחנות דלשון ואינון מסטרא דההוא דאמר הלעיטני נא דרך בלענו בלא טחינה וכו' גם ענין הבצירה שנאמר כי תבצור כרמך לא תעולל אחריך והוא הענין על לימוד המשנה כמשחז"ל מי אשר נטע כרם הוא משנה גם בזה שייך שני דברים כי תחילה ע"י הלימוד של המשנה בניגון הוא מכלה וקוצץ הקליפ' זמיר עריצים יענה כמשחז"ל השונה בלא נעימה עליו נאמר גם אני נתתי להם וכו' משפטים בל יחיו בהם והלימוד עצמו מתקן נשמתו כי כן הוא מלת משנה בהיפוך נשמה וחי בהם · שחיטה הענין הוא תיקון בעלם אדם כאשר הקדמנו כי כל איש הישראלי מושך עמו משורשו שהיה בגוף ונפש לא"ה נמצא בו צד מאותו עון וכן צריך לתקן אותו והנה חז"ל אמרו בפ' ענבימו ענבי רוש הללו הביאו יללה לעולם כי כן סחט' ענבי' ונתנה לו ולכן ענין השחיטה אע"ג כי מן הראוי היה לעשות אותה אסרו אותה מטעם הנזכר וכן אחז"ל א"ה מושך בערלתו היה ולכן צריך לתקן פגם זה של כותעי הילדים ובכן ימצא מנוח לנפשו לשחוט ולהוציא ממנו הקליפה לחוץ ואז הוא מוכן נמי ע"י כן יעשה לידה כי ילוד ליד מן הקדושה להוסיף על רוחו ונשמתו ואע"ג כי כל מלאכות הללו מותרות לעשות ביום טוב חז"ל מנעו אותם מן הדברים הגשמיים כדי שלא ימנע האדם משמחת י"ט וכן נמי לענין התיקון כאשר האדם יחשוב בלבו בענין התשובה כי יחם לבבו ויבא לידי עצבות ולכן מ"מ לא נכון לעשות כן אמנם מאחר כי כל אלו המלאכות הם מועילים לו בעלם נפש האדם להבריא את נפשו והוא זכור יזכור כי חז"ל אסרו אותם זה יהיה סיבה לאדם הנלבב להעיר את לבו על כל הדברים הרוחניים המועילים כי המתעסק בהם מרבה בשמחת י"ט היינו באותה הסעודה שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים לעתיד לבא כאמור לעיל

לעיל: ועתה אשוב לבאר הדינים הללו לענין הנוגע בעולם העליון נגד עילאה ימלל והנה עם מה שנתבאר בזוהר מה ענין הימים טובים אשר הם נקראים מקראי קדש פרשת קרח דף קע"ו: וז"ל ר"ש אמר קריאי מועד קראי כתיב חסר יוד אמאי קראי אלא הכי הוא מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל אינון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כולהו זמינין מאתרא דאקרי קדש הה"ד מקראי קדש ואימתי בשעתא דמועד זמין בעלמא וכגוונא דאינון כתרין עילאין זמינין מקדש עילאה הכי נמי קדש תתאה זמין לאילין לאתערא להו קדש עילאה ידיעה קדש תתאה חכמת שלמה ה"נ איהי זמינת לכל אילנא ואינון אילין כולהו זמינין לאתערא בהאי קדש בזמנא דמועד שריא בעלמא וכו' הנה הדבר מבואר מזה המאמר כי כל הצבאות של מעלה שהם מסטרא דקדש הם מזומנים בזמן המועד לאכול לשבעה ולכן נאסרו המלאכות ביום טוב לפי כי כל העולמות הם מזומנים למעלה משולחן גבוה קא זכו ולכן יאמר כל המלאכות האסורות בשבת שהוא מקרא קדש מזומן מן העולם העליון כמו כן הם אסורות בי"ט נמי לפי שהם מזומנים מקדש תתאה כאמור חוץ ממלאכת אוכל נפש שהרי הם מזומנים מקדש תתאה לאכול לשבעה ולענין הוצאה נמי הותרה לפי כי כן נמי אותם המזומנים מוליכים בידם מנות מעולם לעולם כדאיתא לקמן והוא מאותו האור ואותו השפע הנמצא להם באותה הזמנה להיות כי כל השפע חוזר ומשפיע על זולתו וכן הבערה נמי הותרה והיינו מ"ש בזוהר פרשת צו דף כ"ח וז"ל אש תמיד וכו' אש שותה כל מיין דאורייתא ואוכלת כל קרבנייא דצלותא ואוכלת לחין ויבשין אינון פשטי אורייתא אינון כעלים יבשים ורזי אורייתא הם כינצים לחים וכו' והיינו מה שהתירו חז"ל הבערה ביום טוב מפני כי ע"י הבערה של עצים הללו הם מתעוררים המדות עליונות הנקרא עצי ה' ואיתא בזוהר פרשת בראשית דף כ"ט אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון וכו' עד לא ברא עלמא הוה הוא ושמיה סתים בגויה וכו' עד דסליק ברעותא דמחשבה לקיימא כלא וכו' וברא אילנין רברבין עילאין מההוא נהרא זיהרא עילאה ושוי רתיכוי על תרין ועשרין אתוון רשימין אתגליפו בעשר אמירן ואתיישבו הה"ד מעצי הלבנון וכתיב ארזי לבנון אשר נטע עכ"ל לענייננו והנה ע"י הבערה זו מתחממין בשלהובין דרחימו אתתא ובעלה בסוד שמאלו תחת לראשי וכן נמי התירו מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותם מאתמול מפני כי יש דברים שחול מכין ליום טוב כדאיתא לקמן אבל מכשירי אוכל נפש יש מהם שאי אפשר לעשות אותם מערב י"ט לפי שמפיג טעמן כדאיתא לקמן והם בסוד של הבירורים אותם הניצוצות שהם מתבררים מחדש בכל יום ויום כנודע והנה הללו אי אפשר לו לבררם מערב י"ט ולכן הותרו לעשות אותם ביום טוב כדי שלא למנוע משמחת י"ט הוא משחז"ל שרוי בלא

מאתמול: [ב] קצירה וטחינה ובצירה וסחיטה וצידה אע"פ שהם מלאכת אוכל נפש אסרום חכמים: [ג] אין מוציאין משא על הבהמה ביום טוב: מוקצה

אשה שרוי בלא שמחה שנאמר ושמחת אתה וביתך: [ב] קצירה וטחינה ובצירה וכו' והענין כי הנה הקצירה הוא צורך אל השמחה של יום טוב שעושים אותה למעלה מחצדי חקלא הצדיקים ומזה גם כמה כיתות של מלאכי השרת שהם מכלים הקוצים מלמעלה והם דוחים את הקליפות למטה כדאיתא פרשת תרומה דף קע"ג וז"ל מלאכין עילאין כד בעאן לאתאחדא במאריהון לא יכלין עד דדחיין לה לבר מה עבדין נחתין שתין ריבוא דמלאכי קדישי ואפילו שינתא על כל בני עלמא וכד איהי נחתא דדחיין לה לבר ויהבי לה כל עלמא דא בהסיא שינתא כדין איהי שלטא עלייהו ומקבלי מסאבי מינה וכו' כיון דאיהי אתפרשא מנייהו עאלין לקמיה מאריהון ומשבחן ואודן קמיה וכו' הנה למדנו מזה המאמר כי זה הוא ענין מכשירי אוכל נפש של מלאכי השרת הוא זה למלאת נפשם ולהתעדן מזיו השכינה ועוד יש אוכל נפש הוא מ"ש פרשת תרומה דף קל"ד וז"ל ועד הוא אחד בחילופי אתוון וכו' ובזמנא דאתי דיתעבר עין הרע מעלמא ולא תשלוט בהדה כדין יתקרי אחד באתגלייא בגין דהשתא דהוא ס"א אתדבק בהדה לאו אחד הוא אלא דאנן מייחדין לה בלחישו ברזא דאתוון אחרנין ואמרי ועד וכו' בשעתא דאיהי אתת בעולמתהא ובעאת לאתפרשא מסטרא אחרא אתת כמאן דאזדמנת למחמי ביקרא דמלכא ולא יתיר והכי מכרזי דיזדמנון למחמי ביקרא דמלכא כדין ס"א לא ניחא ליה למחמי ואתפרש מינה הה"ד צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה פוקו למחמי כיון דאתת כל אינון שמשא עיילין לה לחופה בלחישו ברזא דאלמלא לאו הכי לא יתפרש מינה ההוא ס"א ויתערבב שמחה עכ"ל לענייננו הרי מבואר דבל זה מן המאמר כי לא יתכן להיות ייחוד למעלה חתן וכלה יחדיו עד שדוחים סטרא אחרא למטה ונוסף עוד כי הם מטעים את הקליפה ע"י הכרוז שאומר צאינה וראינה דמשמע כי אין הרצון אלא לתת רשות לכל מי שירצה לבא לראות ביקרא דמלכא יבא ויראה ואחר כך שנדחית והולכת נעשה הייחוד אחר כך הנה בזה ימצא שני דברים טובים כי הנה אותה המלאכה שעושים מלאכי השרת למעלה היא המלאכה של הקצירה הוא צורך אוכל נפש בין לצורך אוכל מלאכי השרת למלאת נפשם מזיו השכינה לאתייחדא במלכיהון וגם הוא צורך אוכל נפש דוד כי כאשר מכלים ומונעים סטרא אחרא אז נפש דוד אוכלת לשבעה עם הצדיק כמש"ה צדיק אוכל לשובע נפשו וטחינה הוא משחז"ל למה נקרא שמם שחקים שהם שוחקים מן לצדיקים לעתיד לבא וכן נמי בצירה של ענבים וסחיטה שהוא צורך כמו שאומרים חכמים ז"ל הוה סחטה ענבים ונתנה לו וצידה בסוד בהמה חיה ועוף כדלקמן אף על גב שהם מלאכת אוכל נפש אסרום חכמים כדי שלא יתעסק אדם בהם וימנע משמחת יום טוב לשמוח חתן וכלה כאמור: [ג] אין מוציאין משא על הבהמה ביום טוב היינו מ"ש בזוהר

[ד] מוקצה אע״פ שמותר בשבת החמירו בו ביום טוב ואסרוה :

בזוהר פרשת חקת דף ק״ף : וזה לשונו אשר לא עלה עול על כתוב כד״א ואם הגבר הוקם על מ״ע בגין דהיא שלומי אמוני ישראל ועליה לאו היא אלא עמה אשר לא עלה עליה על היינו דכתיב בתולת ישראל בתולה ואיש לא ידעה ע״כ לשונו הנה נלמוד מדברי המאמר כי לא נכון להעלות משא על הבהמה אמנם עדיין יש לפרש הענין כי הנה מן המאמר למדנו כי אין להעלות משא כלל וזה בין בחול בין בשבת וכאן נאמר כי ביום טוב בלבד אסור וכי תימא הנה מה שאמר הכתוב אשר לא עליה עול היינו פרה אדומה דווקא אבל כל בהמה סתם מנין והנה לענין הפשט כתבו שני טעמים לאיסור זה למ״ד אין משתמשים בבעל חי כלל וא״ד משום שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול אמנם סוד הענין זה יהיה כי לעולם מה שאמר הכתוב אשר לא עלה עליה עול הנאמר בפרה אדומה לאו למימרא שאסור להעלות על הפרה עול אלא כי הכתוב הצריך שתהיה כך שלא עלה עליה עול כדי להיות בה כח מן הדין לבער הטומאה לטהר כל אדם טמא ועוד יש חילוק אחר בין פרה אדומה לזולת ולכן אמר כפי הדין אין נושאין משא על בהמה בי״ט ועוד חילוק שלישי דאלו בפרה אדומה אסר הכתוב כל מין עול עד מקום שפינו רכב עליה זכר פסולה אבל בזה ענין משא בלבד נאסר וזה באחד משתי טעמים הנזכר אם מפני שאין משתמשים בבעל חי ביום טוב סוד הדבר הוא כי הנה איתא בתיקונים מט״ע על ידו נעשה הייחוד בשית יומין דחול שנאמר כי עוף השמים דא מט״ע יוליך את הקול וכו׳ וכדאיתא בזוהר בענין שליחות העבד אחר הנערה זה נעשה בשית יומין דחול על ידי זה השליח אבל בשבת ויום טוב לא מתפרנסת על ידי שליח אלא על ידי הצדיק ולכן אמר אין משתמשין אין נושאים משא על גבי בהמה ביום טוב היינו מפני שהוא בעל חי כדי לרמוז כי אין נעשה הייחוד בבעל חי זה מט״ע בי״ט גם לטעם מאן דאמר כדי שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול היינו הטענה הקודמת כדי שלא יהיה הייחוד ע״י מט״ע בי״ט אמנם עוד מובן ענין אחר והוא כי הנה מעשים בכל יום תמיד שלמעלה מעלים משא הוא הכסא למעלה על גבי בהמה וזה יהיה אותה בהמה הרבוצה על אלף הרים ממנה שאמרו חכמים ז״ל : אבל ביום טוב ושבת אין מעלים את הכסא למעלה בעולם האצילות אלא ע״י רוח הקדש שמעורר חיות הקדש ומעלים אותו למעלה כדאיתא בזוהר פרשת תרומה גם בזה נמלא השני טעמים כי אין משתמשים בבעל חי וכדי שלא יעשה בדרך שהוא עשה בחול והענין כי הנה משא זה המדה הנקראת משא דבר ה׳ ואמרו חז״ל בי׳ לשונות נאמרה הנבואה בדיבור בחזון וכו׳ וסוד הדבר כי הנה מדת המלכות האספקלרייא דלא נהרא מגרמה ולכן מנאה המדות העליונות מקום הנמשך משם הנבואה וכדאי׳

בזוהר פרשת תלוה דף קפ״ד . וז״ל תא חזי עלמא תתאה קיימא לקבלא תדיר ואיהו אקרי אבן טבא וכו׳ הנה מבואר מזה המאמר כי המדה האחרונה היא המקבלת מכל המדות העליונות וממנה באה הנבואה למטה לבני האדם שלכן נקרא גיא חזיון שכל הנביאים רואים ממנה ולכן באה הנבואה בי׳ מדות שלא כל נביא בגליות כאשר משיג בעצמו וכדאי׳ פרשת פנחס באותם התיקונים הנזכר שם וכן בהקדמת התיקונים באותם מראות שראה יחזקאל ולכן כנגד כל אלה נאמרה הנבואה בי׳ לשונות כאמור ואחת מהנה הוא משא ואחז״ל קשה שבהם משא כד״א כמשא כבד והנה למדנו כי משא הוא חלק אחד השורה ע״ג המדה הנזכר המכונה בשם משא וזה הוא אשר ניתן על גבי הבהמה וזהו דרך חול ולכן אסור להוליא משא זה על גבי בהמה זו בי״ט לפי שאין משתמשין בי״ט בבעל חי שהרי נאמר בהקדמת התיקונים בשבת וי״ט אתלבש בלבושין דבריאה לכן אין נעשה תשמיש המטה זה בבעל חי וכן נמי הוא בדרך שהוא עושה בחול אמנם בי״ט הזווג הוא יותר עליון :[ד] מוקלה אע״פ שמותר בשבת החמירו בו בי״ט וכו׳ והנה ענין המוקלה יש בו חילוקים רבים מוקלה מחמת איסור או מוקלה מחמת מיאוס וכו׳ והנה כל אלו הוא לורך בביאור דיני השבת אמנם בזה לא כן הוא ולכן יאמר הדין בדרך כלל מוכן מוקלה אע״פ שמותר בשבת מפני כי שם לא הותרה שום מלאכה בו ביום אבל בי״ט שהותרה מלאכת אוכל נפש החמירו בו חז״ל וסוד הענין הוא מ״ש בזוהר פרשת קרח דף קע״ו : וז״ל ר״ש אמר מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל איגון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחי׳ בהו כלהו זמינין מקדם הס״ד מקראי קדש ואימתי בשעתא דמועד שריא בעלמא כגוונא דאיגון כתרין עילאין זמינין מקדם עילאה הכי נמי קדש תתאה זמין לאילוי לאתעטרא לכו קדש עילאה ידיעא קדש תתאה חכמה שלמה זמינת לכל חילהא ואיגון חיילין כלהו זמינין לאתעטרא בהאי קדש בזמנא דמועד שריא בעלמא וכגוונא דחילהא קיימין לעילא הכי נמי קיימי ממנן דעמא דלהון לתתא ועל דא אקרון קראי מועד בגין דאיגון לתתא קראי מועד חסר כגוונא דלעילא וכו׳ הנה הדבר מבואר מזה המאמר כי החיילות של קדש תתאה היא מלכות בית דוד כולם הם קרואים שנאמר מקראי קדש אמנם יש מהם שאינם קרואים שלכן כתיב קראי מועד חסר יוד אמנם ממנן דעמא הם השרים של הישמעאלים ועמלקים קיימין לתתא ואינם קרואים והיינו דין המוקלה מערב י״ט דפשיטא הוא כי הללו אינם מזומנים לפי שהם מסטרא אחרא ולכן אינם עולים כלל ודין מוקלה זה אינו שייך בשבת לפי שבשבת אין שם הזמנה זולת במועד שנאמר קראי מועד בזמנא דמועד שריא בעלמא והדברים מפורשים במקומם ע״ש :

בגליות

תצ"ו. דין י"ט ב' של גליות ובו ג"ם :

[א] בגליות שעושים ב' ימים טובים מספק כל מה שאסור בראשון אסור בשני ומזהירין למי שמזלזל בו ואם הוא צורב' מרבנן אין מזהירין אלא מלקין אותו

[א] **בגליות** שעושים שני ימים טובים מספק דבר זה מפורש בספר הזוהר כי אין מה שאנו עושים ב' ימים טובים משום ספק שהרי קים לן בקיבועא דירחא כדאי' בגמרא אבל הענין הוא משום מנהג כי כן מנהג אבותינו בידינו והמנהג זה יש בו צורך גדול שעיקר יום ב' הוא כדי לתת שמחה לכ"י שהוא בגלות החיל הזה ואיתא פרשת אמור דף ק"ח ז"ל פקודא בתר דא וכו' וכן בשבועות להקריב ב' הלחם ובמוספין להקריב וכו' וצריך לקרבא ליה כגון תוספת כתובה ומתנתא דאוסיף חתן לכלה דתרין יומין דשבועות אינון י"ו צריך לקרבא לגבייהו ב' הלחם מאינון ה"ס וכו' הנה מבואר שני דברים יחדיו כי י"ט שני הוא כמו המוסיף לכלה מתנות ועוד כי ב' ימים שבועות הם רומזים לשני אותיות אמנם יאמר בגליות שעושים ב' ימים טובים מספק והענין כי הנה האדם מספר ימי חייו הם תלויים בימים עליונים כמש"ה ימי שנותינו בהם שבעים שנה כי מלת בהם נכללים ע' שנה העליונים וכדאיתא בזוהר פ' תצוה דף קפ"ו ז"ל כי כל הנפש אשר לא תעונה והאי יומא נטיל לכל אינון נפשאן והוו ברשותיה ואי לא קיימא ברזא דשבעין לית רשו לנפשאן דקיומא דנפשאן ברזא דשבעין כד"א ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו' ואי תימא לנפשאן דרביי דלא אשלימו לשבעין לא שלטא בהו ודאי שלטא בהו אבל לא בשלימו כמאן דזכי יומין סגיאין לפקודי אורייתא ועל דא בכלהו בשבעין שנין שלטא וכו' הנה מבואר הדבר מזה כמאמר כי ימי האדם אשר הוא חי הם תלויים בז' ימים עליונים ולכן כל יום ויום יעיר בבקר בבקר ומעי' באדם ואומר לו משביע אני עליך שלא תעבור בי עבירה כמשחז"ל כדי שלא יעשה פגם באותו היום לפי כי המעשה הרע אשר יעשה האדם לחטא בהנה הוא פוגם לעצמו ופוגם בימים עליונים הנזכר אשר שם שורש נשמתו כדרך שעושה במעשה הטוב כך הוא הענין במעשה הרע זה וזה שוים והנה לענין מה שפוגם אדם החוטא במספר הימים מבואר בזוהר פ' ויחי דף רכ"א : ויקרבו ימי ישראל למות וכו' וכי בכמה יומי מית בר נש והא בשעתא חדא ברגעא חדא מית ונפק מעלמא אלא הכי תאנא כד קב"ה בעא לאתבא רוחיה ליה כל אינון יומין דקאים בר נש בהאי עלמא אתפקדן קמיה ועאלין בחושבנא וכד אתקריבו קמיה למיעל בחושבנא מית בר נש ואתיב קב"ה רוחיה ליה ההוא הבל דאפיק ונפח ביה אותביה לגביה זכאה חולקיה דההוא בר נש דיומוי אתקריבו גבי מלכא בלא כסופא ולא דחי יומא מנייהו לבר וכו' ווי לרשיעייא דלא כתיב בהו קריבה והיך יקרבון יומוי קמיה מלכא דהא כל יומוי בחובי עלמא אשתכחו וכו' הנה הדבר מבואר מדברי המאמר כי בסיבת העון האדם פוגם ימיו כפי חטאו בכל יום ויום כי אותם הימים הם נדחים ואין מתקרבים לפני הקב"ה וכבר מפורש בזוהר כי אותם הימים אשר יחטא האדם בהם נעשים קטיגורים לפני הקב"ה גם הם נכנסים לגור עמו בביתו להרע לו בכל מעשיו אשר על הירא וחרד על דבר ה' יתבונן כמה החטא גורם והדברים הם מפורשים במקומם אין להאריך בהם בזה רק להודיע כי מה שמנדין למזלזל בי"ט שני הוא תיקון לנפשו לפי כי כן אנו למדים ממי שנתחייב מיתת ב"ד מתודה ומיתתו מכפרת כנלמד מעכן ואם חייב מלקות מכפר וכיון שלקה הרי הוא כאחיך ואין להקל בדבר לפי כי זה הוא תיקון לנפש החוטא כך אחז"ל אין דין למטה יש דין למעלה וכדאי' פ' פקודי אותם מ' מלאכים הממונים על מי שחייב וכו' שמכריזין עליו ומודיעין חטאו ואין תפילתו נשמעת מ' יום אוי לו למי שמענף פיו כי אין לו תקנה לפי כי בתוך מ' יום מתחייב מ' יום אחרים ואין לדבר סוף נמצא כי לעולם אין מתקבלת תפילתו ולכן ישתדל האדם להתפלל עם הציבור שנאמר ברוב עם הדרת מלך הוא מה שנתבאר אצלי בפ' הוד והדר לבשת (תלים ק"ד) הכי קאמר דהע"ה ה' אלהי גדלת מאוד כביכול בעבור שנעשה אלהי ומחלת לי העון ומה גם לכל השבים כי בזה הוד של מלכות והדר זקנים לבשת להיות מוחל העון והיינו מ"ש ברוב עם לא יגרע מהיות ביניהם חוטא ובזה ימלא הדרת ממ"ה הקב"ה לקבל אותה התפלה כמשחז"ל לבני מדינה שהיו עושים עטרה למלך בא עני אחד ונתן בה עופרת אמר המלך מה אני מואס אבנים טובים הללו בעבור כן וכו' ולכן מאחר כי זה יהיה תיקון לנפש החטאת מנדין אותו כי מלבד אשר חטא על הנפש הוא פוגם למעלה כביכול הרי אחז"ל הבונה בשמים מעלותיו ועל מה הם בנויים ואגודתו על ארץ יסדה משל המדינה העומדת על הספינות נתפרדו הספינות נפלה המדינה והוא משל על אותה מדינה שנאמר בה עיר קטנה כדאיתא בזוהר שנאמר ברחל בתך הקטנה המתקיימת על ידי מעשה בניה הצדיקים שהיא סוכת דוד הנופלת ואומרת לישראל בניה סמכוני באשישות וכו' כי חולת אהבה אני ומאחר כי י"ט זה ניתן לשמח אותה בגלות החיל הזה כמה גדול יהיה העונש שלו ומה גם כי כאשר חטא על הנפש זו נפש דוד הוא גורם הסתלקות ופירוד בין שני הימים והנה בתחילה הוא גורם העדר לאותם המזומנים למעלה הנקרא קריאי מועד כדאיתא פ' קרח דף קע"ו : וז"ל ר"ש אמר קריאי מועד קראי כתיב חסר יוד אמאי אלא מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל אינון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הה"ד מקראי קדש ואימתי בזמנא דמועד שרייא בעלמא וכגוונא דאינון כתרין עילאין זמינין מקדש עילאה הכי נמי קדש תתאה זמין לאילוי לאתעטרא להו קדם עילאה ידיעא קדם תתאה חכמת שלמה הכי נמי איהי זמינת לכל חילהא ואינון חיילין כלהו זמינין לאתעטרא בהאי קדם בזמנא

דמועד

למועד שרייה בעלמה עכ"ל הנה הדבר מבואר מדברי המאמר כי קדש עילאה מזמין למדות עליונות וכן חכמת שלמה מזומנת לכל חילקא שהם בכל העולמות התחתונים וכאשר מגיע איזה פגם מן התחתונים אז מגיע להם הפרד לפי כי מדה זו כפי המעשה של התחתונים כן מתראה בה כדאיתא בזוהר פרשת תלוס שלכן אנו מצווין עבדו את ה' בשמחה ונוסף עוד בזמן המועד שנאמר ושמחת בחגך והחוטא על ידי חטאו גורם עצבות נמצא שנעשה הפרד גדול בראש הקרואים קדש עילאה ומה גם למזומנים שם וגם מרגיש יותר קדש תתאה שמתרחק ממנה אלוף נעורים חלילה ולכן כל הקרואים מן העולמות התחתונים יגיע להם הפרד ופירוד ולכן ומה לעשות לחוטא וגרם כל הפרד זה אלא לעשות בו מדה כנגד מדה הוא הפריד והרחיק כמה מדות זו מזו וכמה לבאות נדחו ונד הניח נשמתו ממקום מושבה וגם הוא מתרחק מבני האדם וכל זה כדי לתקן רוחו ונשמתו כאמור אמנם אם תלמיד חכם הוא מלקין אותו ואין זה משום כבודו אלא כי כן הוא האמת לפי כי הנה מן הראוי היה להחמיר עליו יותר מן הזולת לפי כי כך אחז"ל והגד לעמי פשעם אלו ת"ח ששגגות נחשבו להם כזדונות ולבית יעקב חטאתם שזדונות נחשב להם כשגגות לפי כי ת"ח אין צריך התראה אם כן הפגם שלו גדול הוא ביותר מן הזולת ולפיכך היה צריך לנדותו יותר מן הזולת אמנם אל זה נביא מאחז"ל אם ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה בודאי עשה תשובה מפני כי הוא יזכור תמיד מה מעשיו וכן נמי בענין זה מה שזלזל ביום טוב שני הויא ליה כשגגה היוצאת ומן הראוי היה שלא לעשות לו כלום לפי כי בלי ספק יחם לבבו תכף ויעשה תשובה אמנם כדי שלא יאמרו המון העם ת"ח מחניפים זה לזה לכן מלקין אותו כדי לחזק ידי ההמון ביראת ה' ולא יבאו לכסלה : [ב] אין חילוק בין ראשון לשני כי מכל הסיבות האמורות אין ראוי להיות חילוק בין שני הימים אם לענין ההזמנה אחת היא שהוא מקראי קדש כאמור הכל הם מזומנים למעלה וקרב אותם אחד אל אחד ואם לענין הייחוד שוה הוא רק לענין מת שנאמר לא תלין וכו' ולא תטמא את אדמתך המיוחדת לך וכן לכחול את העין דמאחר כי כל מעשה האדם הוא בהשגחה לכן אחז"ל הרואה ייסורין באים עליו יפשפש במעשיו נמצא עונו שהוא מקביל לאותם הייסורין בכל אבר ואבר ולכן לולי כי אדם זה חטא בעיניו לא לקה בעיניו מכל מקום בשעה שהאדם מצטער באותו אבר ודאי הוא כי גם הנפש מרגיש בצער ואמר עמו אנכי בצרה וכן שנינו בשעה שהאדם מצטער מה הלשון אומר' קלני מראשי קלני מזרועי

אותו : [ב] אין חילוק בין ראשון לב' אלא לענין מת וכן לכחול את העין אעפ"י שאסור בראשון אלא ע"י נכרי אם אין בו סכנה בב' מותר אפי' ע"י ישראל חוץ מי"ט ב' של ר"ה דשני ימים קדושה א' הן : [ג] בני א"י שבאו לחוצה לארץ אסורים לעשות מלאכה בי"ט שני בישוב אפילו דעתו לחזור וכל זמן שלא הגיע ליישוב אפילו אין דעתו לחזור מותר לפי שעדיין לא הוקבע להיות כמותן אבל אם הגיע ליישוב ואין דעתו לחזור נעשה כמותן ואסור בין במדבר בין ביישוב וכל חוץ לתחום אין נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם :

אין

ולכן אעפ"י שאסור בראשון ע"י כותים עד ותמוגגנו ביד עונינו אמנם בשני מותר אפילו על ידי ישראל דחס עלן רחמנא שנאמר כרחם אב על בנים וכו' חוץ מיום טוב שני של ראש השנה דשני ימים קדושה אחת הן וכבר נתבאר טעם הדבר במקומו דאין לתת מקום לבעל הדין לקטרג : [ג] בני ארץ ישראל שבאו לחוצה לארץ הענין יובן ממה שאמר בענין בן עיר שהלך לכרך עיין שם אמנם להיות כי האדם מושגח מלמעלה בכל פרטיו לכן צריך גם כן לעשות מעשיו כעומד לפני המלך הקדוש ברוך הוא שהוא משגיח במעשה האדם בכל פרטיו לכן העיקר הוא לתת כבוד לשמו והיינו אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם ולכן בני א"י שבאו לח"ל אסורים לעשות מלאכה ביום שני בישוב אפילו דעתו לחזור מפני הרואים ומה גם כי הנה מאחר דקים לנו כי השכינה הוא בגלות כמו שאומרים חכמים ז"ל גלו לבבל שכינה עמהם שנאמר למענכם שלחתי בבלה וכו' עד גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר מי זה בא מאדום ולכן ראוי לאדם להיות זהיר בזה אף על גב שהוא מא"י דמאחר דקיים לן כי אין אדם נוקף באצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה בלי ספק כי בחטאו יצא לחוצה לארץ דאלו היה מוכן לקבל שפע המזון היה ניתן לו בארץ ולכן מאחר כי נדחה ויצא חוצה לארץ תחת ממשלת שרי האומות מתחייב לנהוג בעצמו קדושה להורות אשר לא נשא פני שרים אלא הוא תחת רשות השכינה אשר שם מלא כל הארץ כבודו וכל זמן שלא הגיע ליישוב אפילו אין דעתו לחזור מותר שהרי אין רואה מן הגשמיים ולענין שהוא תחת רשות השרים וצריך לנהוג שלא לעשות מלאכה משום כבוד שכינה הרי עדיין לא הוקבע להיות כמותן השוכנים תחת רשות שרי ישמעאלים אבל אם הגיע ליישוב שהרי שם שולטים שרי האומות כל אחד במקומו ואין דעתו לחזור לארץ נעשה כמותן שהם יושבים תחת ממשלת השרים ולכן צריך לעשות היכר כי הוא עובד אלהים ואסור לעשות מלאכה בין במדבר בין ביישוב שהרי עיקר הטרא אחרא הם שוכנים במדבר כמעשה דאביי שהוליא אותם נהון וכדאיתא פרשת תלוס בפירוש ובמדבר אשר ראית כי שם במדבר הוא מקומם האמיתי לכן איש הישראלי אסור לעשות מלאכה בין בישוב אשר שם ממונה השר של ישמעאל בין במדבר כי שם ביתו של הקליפה הזו ואמר כלל אחד וכל חוץ לתחום אין נותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם דאף על גב שאמרינו כי עיבורה של עיר הוא בכלל העיר לפי שנדמה לאותו המקום כאלו הוא אבר אחד מן העיר או נדמים אותו לאשה עוברה כאשר יבא לקמן בעזרת השם אמנם בזה אין נותנים

עליו

תצ"ו. דיני הכנה ביום טוב ובו י"ז סעיפים:

[א] אין צדין דגים מן הביברים: [ב] דגים ועופות וחיה שהם מוקצה אין משקים אותם בי"ט ואין נותנים לפניהם מזונות שמא יבא ליקח מהם וכל שאסור לאוכלו או להשתמש בו מפני שהוא מוקצה אסור לטלטלו: [ג] אפילו ספק צידה אסור כגון מצודות חיה דגים ועופות שהיו פרושות מערב יום טוב

טור ברקת

עליו חומרא זו מאחר שיש חילוק רשויות וממקום קדוש יהלכו לא תהא כהנת כפונדקית מעשה ולכן אין ראוי לתת עליו חומרא לפי שיצא מארץ ישראל והלך לחוצה לארץ לרשות שרי האומות לא יהיה כערך ההולך ממקום שהם בהשוואה אחת או בארץ עצמה או בחוצה לארץ אבל בזה הוא מן הארץ לחוצה לארץ:

[א] **הנה** ענין המוקצה שאסור ביום טוב הרי נאמר והכינו את אשר יביאו חול מכין לשבת ויום טוב ואין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכין לי"ט והנה בא הרמז בזה לצורך האדם שיכין צידה לדרכו מפני כי לא ידע האדם את עתו וכענין שאמר הכהן ארחא רחיקא וזוודין קלילין וכמו שאומרים שם לאדם העולם שיצאת ממנו דומה לערב שבת ועה"ז דומה לשבת מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת ואם לא טרח מה יאכל בשבת ולכן יאמר אין צדין דגים מן הביברים ביום טוב ובא הרמז בזה לצורך האדם להזהיר על עצמו כי צריך הכנה כדי שיהיה לו מה יאכל בשבת ואם לא הכין אינו יכול לצוד שם ביום טוב שהוא הרמז לאותה סעודה שעתיד לעשות הקב"ה לצדיקים שהוא יום טוב ודאי ועוד יהיה זה רמז למ"ש הסבא דמשפטים דף צ"ז וז"ל אם אחרת יקח לו וכו' מאי אם אחרת ואי נשמתא אחרא זמין קב"ה לאתב' לצדיקייא בהאי עלמא וכו' ת"ח רוחא דבר נש זכאה אתעטר בדיוקנא בג"ע דלתתא ובכל שבתי ומועדי וריש ירחי מתעטרן רוחין ומתפשטן וסלקין לעילא ולכן הוא אומר אין צדין דגים הם נשמות הצדיקים הנקראים דגים ביום טוב כדאיתא בזוהר פרשת שמיני דף מ"ב. וז"ל ר"מ דגים וחגבים אינם טעונין שחיטה אלא אסיפתן היא המתרת אותם הכי מארי מתיבתא אין צריכים שחיטה אלא דאתמר בהון ויגוע ויאסף אל עמיו מה נוני ימא חיותן בימא אף תלמידי חכמים מארי מתניתין חיותייהו באורייתא וכו' תנינא דמתניתין דבה אתרבו כנוני ימא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי הדגים הם כינוי לתלמידי חכמים מפני כי הם מתגדלים במים של תורה וכדי להעיר לב האדם על מעלה זו שנשמת הצדיק היא עולה ביום טוב למעלה במעלות רמות לכן יאמר כי אין יכולת לצוד אותם הנשמות שלא יעלו למעלה ואם אמרנו כי זה יהיה הערה לאדם שישתדל לעשות הכנה מערב יום טוב ממצות ולימוד כדי שיהיה לו תוספת נשמה או רוח דהא אין צדין ביום טוב דגים הם נשמות מן הביברים שלהם הם העולמות העליונים כדבר האמור עוד ירצה במאמרו זה אין צדין דגים מן הביברים למ"ש בזוהר פרשת ויקהל דף רי"א וז"ל אלא אתר חד איהו בגהינם דתמן אצטריפו נשמתין בצרופא לאתלבנא

ממקור חיים

עד לא עאלין בגנתא דעדן וכו' האי אינון נשמתין דהא אתלבנו כדין עאלין להאי נשמתא בגנתא דעדן דתמן אינון שליחן ואמרי לון הנס וכו'. הנה מבואר כי הנשמות יוצאים מגיהנם והולכים לג"ע הארץ אמנם זה יהיה בחול בע"ש שנאמר והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר ומועד אצטריכא ליה כמשחז"ל בפ' מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דחדש ושבת צריך למיזל אמנם חג אצטריך לנו והיתא בזוהר פרשת תרומה אלין עאלין ואחרנין נפקין ולא אשתארת גנתא בריקנייא כגוונא דלחם הפנים כי אינו חסר אפילו רגע אחד ולכן יאמר כי אע"ג שאתם רואה אלו הנשמות עולים ואחרים יורדים לעה"ז לגבי בני האדם זה יהיה מבערב אך ביום טוב עצמו יהיה בסגנון אחר ולכן אין צדין דגים הם הנשמות מן הביברין של מדורות גיהנם ביום טוב כנזכר: [ב] דגים ועופות וחיה וכו' ירצה על מינים שונים מן הנשמות הנמצאים בבני האדם דגים הא דאמרן רמז לצדיקים עוף הוא רמז לעוסק בתורה שנאמר הקול קול יעקב כמשחז"ל לא עמדו פילוסופין לא"ה כבלעם הרשע וכאבנימוס הג"ל יכולים אנו לאומה זו אמרו להם כל זמן שקולם מצפצף בבתי כנסיות ובתי מדרשות אין אתם יכולים להם שנאמר הקול קול יעקב וכו' וחיה הוא משחז"ל חייתך ישבו בה אם אין אדם עושה עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ונסרחת ואוכלת אין תלמודו מתקיים בידו ולכן יאמר דגים ועופות וחיה שלשה מינים הללו הנמצאים בבני האדם שהם מוקצה מן הפרושים כמשחז"ל בפ' את ה' תירא ואותו תעבוד אם אתה פורש מעסקי העולם ואין לך עבודה אחרת אלא מפנה לבך לתורה וכו' הללו אין משקים אותם ביום טוב ואין נותנים לפניהם מזונות כי הנה נחלקו ר"א ור' יהושע חד אמר כולו לה' וחד אמר חלקהו חציו לה' וחציו לכם ולכן יאמר כי השלמים אלו אין משקין אותם לפי שנא' ושמחת בחגך אין שמחה אלא בבשר ויין ועכשיו כי אין שלמים רק יין אין מכריחין אותם לא ביין ולא לאכילה יאמר חלקהו אלא כל אחד יאחז צדיק דרכו שמא יבא ליקח מהם אולי ילמד מדרכיהם ללמוד תורה אז טוב לו וכל שאסור לאכלו וכו' היינו ענין אחר כדרך שאסור להתחבר עם שלמים אלו להאכיל אותם כך אסור להתחבר עם רע עין אסור לאכלו שנאמר אל תלחם את לחם רע עין להשתמש בו ר"ל ליהנות ממנו מפני שהוא מוקצה מדברי קבלה שעובר על שני לאוין אל תלחם ואל תתאו ואסור לטלטלן שהנה הוא בכלל מגע עם הארץ ואסור להתלוות עמו בדרך כמשחז"ל: [ג] אפילו ספק צידה אסור מן הטעם האמור לעיל כגון מצודות דגים חיה ועופות

הענין

טוב ולמהר מצא בהם אסורים אלא אם כן ידוע שניצודו מבע"י ואם מצא המצודות מקולקלות מערב יום טוב בידוע שמערב יום טוב ניצודו: [ד] ספק מוכן מותר ביום טוב שני משום דהוי ספקספיקא: [ה] אם סכר אמת המים בכניסה וביציאה מעי"ט מותר ליקח מהם דגים ביום טוב דהוי להו ניצודין ועומדין

הענין הוא כאשר כבר נתבאר למעלה כי חיה ועופות דגים הם מיני נשמות של בני אדם ואל תתמה על זה לפי כי אין זה בדרך משל בעלמא אלא כי כך הוא האמת והוא בשני פנים אם לענין של הגלגול כי יש בני אדם הצדיקים שהם מתגלגלים בדגים ויש מתגלגלים בחיה ויש מתגלגל בעוף וכל אלו הם מין כשר והנשמה בכלל אמנם הרשעים הם מתגלגלים בטמאים ופעמים בדומם ואין זה מקומו גם ידוע תדע כי גם כאשר הולכים הנשמות לג"ע שם מתלבשים ג"כ בדגים בהמות וחיות ועופות ואעידה לי שני עדים גדולים וטובים האחד הוא רב המנונא סבא כדאיתא פרשת בראשית שאמר לר' אלעזר ע"ה בר נונא רבא ויקירא הנא ושמו מוכיח עליו והעד השני ר' אליא ע"ה פרשת שלח לך הא נשרא רברבא וכו' ולכן אל תתמה על דברי כלם הם באמת וצדק לולי כי לאהבת הקיצור במקום שאמרו להאריך אני מקצר ועולה ולכן יאמר נא מצודות חיה ודגים ועופות שהוא הקליפה הנקרא מצודה פרוסה על החיים במשנה לפי כי אין מי שיוכל להנצל ממנה וכגון מ"ש בזוהר פרשת משפטים ההיא טיקלא דעשיקת נשמתין שהיו פרושות מערב יום טוב לאו דווקא אלא כלומר תמיד ולמחר מצא בהם בי"ט אסורים כי בו ביום אין יוצאים משם נשמות רק שהם נידוחות אבל ערב שבת וי"ט הוא גלגול הנשמות כדאיתא בזוהר האי יומא גלגולא דנשמתין ולכן בנשמי אסורים אלא אם כן ידוע שניצודו מעי"ט ואם מצא המצודות מקולקלות בידוע שמערב י"ט ניצודו לפי כי כן הנשמות הם מקלקלים המצודות של הקליפה אשר צדו אותם בשעה שיוצאים משם הוא מ"ש בזוהר פרשת משפטים וז"ל דף ל"ה בעמודא דקיימא לטקלין גו אוירא דנשב' אית טיקלא חדא בהאי סטרא וטיקלא אחרא בהאי סטרא בהאי סטרא מאזני צדק ובהאי סטרא מאזני מרמה והאי טיקלא לא שכיך לעלמין ונשמתין עאלין ותבין אית נשמתין עשיקין כד שלטא אדם באדם דכתיב עת אשר שלט האדם באדם לרע לו ודאי וכו' וכד אתנהגן בני עלמא בסטרא דרע אכרע להאי סטרא וכל נשמתין דהוו בההיא שעתא בטיקלא הוא עשיק לון ונטיל לון אבל לרע לו דאינון נשמתין כפיין לכל מה דאשכחן מסטרא בישא ושלטא לון וסימנ' דא ארון בשדה פלשתים דאתעשק ושליטו ביה לרע לון אוף הכי נשמתין דאתעשקן מנה"א לרע לון וכו' והיינו מ"ש ואם מצא המצודות מקולקלות בידוע שמערב יום טוב ניצודו כי כן המצודות של ס"א מתקלקלות כאשר צדים אחת מן הנשמות העשוקות כאמור: [ד] ספק מוכן ביום טוב שני מותר אף על גב כי האיש הנלבב צריך להיות מוכן תמיד בקדושה כמש"ה החכם עיניו בראשו תמיד מכל מקום יש עת מזומנת לטובה וצריך הכנה יותר והיינו ערב שבת ויום טוב צריך להיות זהיר בתפילת המנחה בפרט

ומשם ואילך כדי לזכות לתוספות קדושה כי אינה שורה אלא במזומנים לה ולכן מי שאינו מוכן מעי"ט נאסר עליו התוספת זה ביום טוב אמנם ביום טוב שני אם הוא ספק מוכן ולא היה פנאי להכין עצמו לקבל ההארה עליונה מכל מקום ביום טוב שני הוי ספק ספקא ומותר ומה גם יעיל לבו האדם להיות מוכן בעה"ז להכין צידה לדרכו שהרי אם לא טרח מערב יום טוב מה יאכל ביום טוב והרי הוא מוקצה לדעת אמנם ספק מוכן דהיינו שלא הכין כל צורכו כראוי או שלא עשה תשובה מתחילה כראוי הוי ספק ספיקא ביום טוב שני דהיינו כי יום טוב ראשון היינו יום המיתה כדאמרינן בהילולא דרבי שמעון ע"ה והנה כבר נתבאר למעלה כי מת ביום טוב ראשון יתעסקו בו גויים והסוד הוא על מי שלא עשה תשובה שהרי נקרא מת מחיים כמשחז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים והיינו בכח מכ"ש כאשר מת בפועל אז אין לו תקנה להכנס במחילת הצדיקים בג"ע והוא על ידי ישראל וממנו נלמד כי גם המיתה שלו הוא על ידי כותיים ומלאך אכזרי ישולח בו ואחר כך מתעסקים בו הקליפות ומוליכים אותו קבורת חמור יקבר ומוליכים אותו להנקם ממנו בגהינם שאין כבה האש שלו ביום טוב אמנם מת ביום טוב שני שמורה היות אדם זה שלא היה מוכן כל כך אז כאשר יהיה יום טוב שני שלו שהוא נידון פעם שנית להכניסו במחילת הצדיקים נקרא ספק מוכן זה ביום טוב שני מותר להכנס משום דהוי ספק ספיקא דאתובה כאשר לא עשה תשובה גמורה כי לא הכין אל אל לבו הספק הוא אם יהיה לו תקנה ואחר כך ספק אחר אם מכניסים אותו במחילת הצדיק כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל דף רי"א וז"ל זמנא קדמאה כיון דקבילת עונשא בגופא אזלא נשמתא ועאלין לה בגו אתר חד דאקרי בן הנם וכו' זמנא תניינא לבתר דיתבא בגנתא דעדן דלתתא וכו' כד סלקין לה לעילא וכו' אעברו לה בההוא נהר דינור כדין נשמתא אתלבנת מכל וכל ולכן יאמר כי הוי ספק ספקא מותר ומכניסין אותו למחילת הצדיקים: [ה] אם סכר אמת המים בכניסה וביציאה הנה אמת המים הוא דוגמא לעסק התורה שנמשלה למים שנאמר הוי כל צמא לכו למים גם נמשלה לתשובה שנאמר וישאבו מים וישפכו ואמרו חכמים ז"ל וכי מים שפכו אלא שפכו לבם בתשובה שנאמר שפכי כמים לבך נכח פני ה' וכאשר זה האדם סכר אמת המים וסגר לבו מן הלימוד ומה גם לא עשה תשובה כך עשה בכניסה וביציאה מן העולם הזה והיינו ערב יום טוב שלו כאמור כי יום טוב נקרא יום המיתה ולכן מותר ליקח מהם דגים ביום טוב להיות כי האדם על ידי מעשיו הוא תקלה לעצמו וגורם לזולת נמי כמו שהובא במאמר למעלה כד עלמא אתנהגן בסטרא דרע אז ההיא טיקלא עשיקת נשמתין דבני נשא ולכן זה האדם הוא תקלה לאחרים כי ס"א הוא הצד ציד מן הדגים הנאחזים

ועומדין: [ו] אווזים ותרנגולים ויונים שבבית או שבהצר העומדים לאבילה מותר לצודן ואין צריכים זימון: [ז] שאר כל חיה ועוף שמחוסרים צידה שצריך לומר הבא מצודה ונצודנו אסור לצודן וליתן לפניהם מזונות וכל שאין מחוסרים צידה מותר לצודן וליתן לפניהם מזונות: [ח] איל וצבי שקננו בפרדס וילדו בו עופרים ועדין הם קטנים שאין צריכים צידה מותרי' בלא זימון ודוקא בפרדס הסמוך לעיר בתוך שבעים אמה דדעתיה עלויה ותאם אפילו זימון אין מועיל בה

הנאחזים במצודה רעה זו ביום טוב משום דהוי להו כניצודים ועומדים בסיבת העון: [ו] אווזים ותרנגולים ויונים שהם כינויים לנשמות בני האדם כדבר האמור שבבית או שבחצר והם העומדים בג"ע לפי שהם צדיקים שנאמר בהם אשרי יושבי ביתך או בחצר שנאמר נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות בית ה' ואלו הם העומדים לאכילה בעולם הזה בסוד העיבור מותר האדם לצודן וליקח מהם אם יזכה על ידי מעשיו ואין צריכים זימון מערב יום טוב לפי כי כבר קצת מצוה הם מתעברים באדם לפי שהם מוכנים בעצמן לכך: [ז] שאר כל חיה ועוף וכו' והם נשמות שהם מחוסרים צידה הנה בזה יש פנים לכאן ולכאן כי הנה נתבאר למעלה על היות עיקרא דעשיקת כמתין אמנם לא כל הנשמות היא יכולה לעשוק אותם רק אותם הנשמות שהם נתונים באותה שעה בתוך מאזני צדק ולפי שחטאו התחתוני' העיקרא עושקת אותם אמנם יש נשמות שלא באו עדיין במאזני' לעלות שלכן היה איוב אומר הלואי ישקלני במאזני צדק (איוב לא) הקדוש ברוך הוא וידע אלוה תומתי דאף על גב כי שם נמצא ספק שמתעסקת לפעמים הנשמה אשר שם לא כן אני ולכן יאמר שאר כל חיה ועוף מן הנשמות הטהורות שהם מחוסרים צידה כי לא נכנסו בסוג הנשמות שמתעסקות שם שצריך לומר הבא מצודה ונצודנו לפי כי לא נכנס במקום שיכול העיקרא לצוד אותו כמדומה להם להביא מצודה רעה אחרת גדולה לצוד אותם אסור לצודן אין להם יכולת לצוד אותם סטרא אחרא וליתן לפניהם מזונות מן הטעם הנ"ל שמא יבא ליקח מהם וכן בהפך אותם שאין מחוסרים צידה אלא כבר נכנסו במאזני צדק מותר לצודן וליתן לפניהם מזונות · אז יהיה הרצון בהפך מזה כי שאר חיה ועוף מן הנשמות הקדושות המחוסרים צידה כלומר המחוסרים הכנה מן האדם לצוד אותם וזה הפירוש סמוך למאי דסליק מיניה הם הנשמות המוכנות לצידה כנ"ל אבל אלו הם מחוסרים צידה מהעדר ההכנה והזכות הנמצא בתחתונים כל אחד כפי מעשיו עד שצריך לומר הבא מצודה באיזה זכות ונצודנו אסור לצודן ביום טוב מפני שלא היה בו הכנה מאתמול ולא דעת ולא תבונה להיות מן המזומנים ומוכנים לקבל קדושה עליונה הבאה ביום טוב וכן נמי לא התבונן להכין צידה לדרכו לעתיד לכן אסור לצודן ביום טוב וליתן לפניהם מזונות שאוכלים הצדיקים כנ"ל והפך מזה שאינם מחוסרי' צידה והם מוכנים על ידי מעשה הטוב מותר לצודן בעולם הזה על ידי עיבור וכן נמי לעתיד ונותנים לפניהם מזונות תורה ומצוה בעולם הזה ולעתיד יהיה מתעדן באותו אכילה ומזון הרוחני שזוכים בו הנשמות שנאמר בו והאכלתיך נחלת יעקב אביך כדבר האמור: [ח] איל וצבי שקננו בפרדס וכו'

זהו סוד מה שאמר בזוהר פרשת ויצא דף קפ"ז: וזה לשונו ת"ח זכאה שלים וכו' ומית בלא בנין אתתיה בעיא ליבומי או לא אי סימא בעיא ליבומי בריקניא איהו דהא אתריה ירית בהוא עלמא אלא ודאי בעיא ליבומי בגין דלא ידעינן אי איהו שלים בעובדוי אם לאו והיא אי אתייבמת לא הוי בריקניא דהא בר נש הוה בעלמא ומית בלא בנין ולא הוה ליה פרוקא בעלמא כיון דמית האי זכאה שלים ואתתיה אתייבמת והיינו אתריה ירית אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא וכו' פתח ואמר כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול (דברים לה) דא הוא דתנינן בגין זמינין איגון צדיקייא במיתתהון בחייהון לא זכו ובמיתתהון זכו וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי הצדיקים אחרי מותם והם יושבים בג"ע מולידים בנים ולכן יאמר איל וצבי שהם צדיקים גמורים שקיימו בעלמא הוי רץ כצבי לעשות רצון אביך שבשמים והיה כאיל תערוג על אפיקי מים להמציא טובה בכל העולם כדרך האיל אשר תערוג להקב"ה וקורע התהום ויוצאים מים ושותים כל החיות הנמצאים כשחז"ל והללו קננו בפרדס הוא ג"ע על דרך מה שאמרו חז"ל ארבעה נכנסו לפרדס כי אחר שהיו שם הולידו בנים כאמור ועדיין הם קטנים אותם הנשמות שאין צריכים צידה מותר ליקח מהם ביום טוב בלא זימון לפי כי זכות אבותם שבג"ע מסייעתם לבא בעולם ולכן הצד מהם הוא המוליד אין צריך הכנה לפי כי אלו הם צעירים ועומדים לבא בעולם ודווקא בפרדס הסמוך לעיר זה שאמר שהצדיק אחר שהוא בג"ע מוליד בנים היינו בתוך אותו הזמן שהוא שרוי בג"ע למטה היינו סמוך לעיר העולם הזה אבל לא יעשה כן אחר שעולה למעלה כי הנשמה עולה ואינה יורדת עוד ולכן כאשר הוא סמוך לעיר בעולם הזה אז דעתיה עלויה כי עדיין לא פירש מענייני העולם הזה לפי שהוא סמוך לעיר בתוך שבעים אמה הם ימי שנותינו בהם שבעים שנה ולפי שעדיין דעתיה עלויה מענייני העולם הזה מוליד אלו הבנים עופרים הנזכרים אבל לאחר שעולה למעלה לא שת לבו גם לזאת כי אז הוא עולה באותו עמוד הנקרא מכון הר ציון כדאיתא בזוהר פרשת ויחי והוא משתעשע עם הקב"ה והיתה נפשו צרורה בצרור החיים עם בוראו אבל האם המולידה עופר זה אין לה לצוד אותה בעולם הזה לפי דאפילו זימון שיעשה האדם הכנה אין מועיל לה כיון שמחוסרת צידה כי האשה אין לה גלגול ואין זה מקומו ומכ"ש כי הנה הולידה עופר זה בן צדיק:

עוד נלוה מילין לצד עילאה ימלל וכך היה אומר אין צדים דגים מן הביברין איתא בזוהר וזה תנינייא אזלין תחות האי ספינה שנאמר שם אניות יהלכון לויתן זה תלים

(תלים ק"ה) וכו' וכד רוחא עילאה אזיל בהו אז נאמר אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו והללו אין לדין אותם ביום טוב: וכאשר נאמר כי דגים הללו הם בסוד יוסף ובנימן כי הם מכונים לדגים כדאיתא בתיקונים הסוה נונא דהוה על כיף ימא ובזוהר פרשת בראשית דף ו'. הסוה אבא דילי הוה דיוריה בימא רבא ואיהו הוא חד נונא דהוה אשתר ימא רבא ולכן יאמר אין לדין דגים הללו מן הביברין שלהם הם סוד מה שאמר הכתוב אוהב ה' שערי ציון (תלים פ"ז) אוהב שני שערים המצויינים בהלכה מבתי כנסיות מבתי מדרשות מכלל כי גם אוהב בתי כנסיות ובתי מדרשות אלא כי אותם בערים אוהב אותם ביותר והנה להיות כי הקב"ה נמצא שם כמחז"ל בפסוק דרשו ה' בהמצאו (ישעיה כ"ה) היכן הוא מצוי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ולכן אין לדין אותם ביום טוב והענין הוא מה שאמר בזוהר פרשת בלק דף קנ"ו. וז"ל אשר הלך חשכים ואין נוגה לו (ישעיה נ"ו) כי בגין דלא אתא ללוויי הלך חשכים אלא אוקמוה אבל עד לא יתכנשון ישראל לבתי כנסיות לצלאה שערא אחרא קיימא וסגיר כל נהורין עילאין דלא יתפשטון ויפקון על עלמין ותלת זמנין ביומא אזלי ס"א דכר ונוקבא ומשטין בעלמא והוות עידן אתקן לצלותא בגין דלא הוי תמן קטרוגא כלל וכו' כדין פתיחין הוי נהורין עילאין ונפקי ושראן על בתי כנסיות ברא שיהון דצלאן צלותין ומתפלגין נהורין על רישייהו וכו' הנה מבואר מן המאמר כי אור העליון הוא מתפשט ויורד למטה שלשה פעמים ביום ומאיר שם לכל הבאים להתפלל אמנם בשאר שעות שביום לא כן מפני כי ס"א היא סוגרת ומונעת האור ולכן יאמר כא אין לדין דגים הללו ואין מוגעים אותם מן הביברין שלהם אותם שערי ציון לפי כי ע"י כן יורד האור עליון ושורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות שהם הביברים של עולם זה התחתון ושורה על רישיהון דאינון דצלאין צלותין הצדיקים הנמשלים לדגים כאמור למעלה וזה הענין הוא כל היום ולא יהיה כמו בכל יום ויום מימות החול אלא כל היום הקדושה נמצאת שם ולכן בגשמי נמי אין לדין דגים מן הביברין כל היום: דגים וחיה ועופות וכו' הנה נת' למעלה מ"ש בזוהר פ' קרח מ"ש ר"ש קריאי מועד קראי כתיב חסר יו"ד להודיע כי כמו אשר קדם עילאה היינו חכמה עליונה זמין לכל אינון כתרי מלכא דשמא קדישא אתאחיד בהו כמו כן קדם תתאה חכמת שלמה זמינת לכל חילהא וכו' ולכן יאמר חיה דגים ועופות שהם בחינת מלאכים שבעולמות המזומנים להודיעך כי מ"ש קדם תתאה זמינת לכל חילהא אין הרצון לומר כי היא מזמנת לכל המחנות והמרכבות של כל עולם ועולם הכל יחדיו אין הענין כן כי אין מזמנת אלא לאותם שהם חילהא דווקא כלומר אותם שהם מסטרא דקדושה אך אינה מזמנת לאותם הקליפות דס"א דאע"ג שהם נמצאים בכל העולמות אמנם אינם נקראים חילהא באמת ולכן אותם שהם מחנות מלאכים מסטרא דימינא הם הנק' בשמות הללו דגים ועופות וחיה הם מה שאנו אומרים בשבת אל אדון על כל המעשים וכו' שרפים ואופנים וחיות הקודש וכנגד חלק הדגים אמר הכתוב זה הים גדול שם רמש ואין מספר וכו' וכנגד העופות נת' בזוהר פרשת לו דף כ"ז. וז"ל ועוף יעופף על הארץ הא אוקימנא דאינון רזא דרתיכא ובהו אסתלק רוח הקדש לסלקא לעילא דאינון תרי חד מימינא וחד לשמאלא עוף לימינא ודא מיכאל יעופף לשמאלא ודא גבריאל וכו' וכן איתא בב"ר בחמישי נבראו המלאכים שנאמר ועוף יעופף על הארץ וכו' וכנגד החיה והיינו חיות הקדש כמש"ה שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות וכל מינים הללו הם הקרואים והולכים לאומה לעומת קדש תתאה כאמור ולכן יאמר חיה ועופות ודגים שהם מוקצה היינו אותם שאינם מזומנים דאלו אותם המזומנים מקדש תתאה הם כלם עגולים קדושים אמנם יש חיה ועופות ודגים טמאים שאלו הם מוקצה ואין נכנסים למעלה עם קדש תתאה אלא בדד יושבים למטה ולכן אין משקים אותה ואין נותנים לפניהם מזונות מאותה הזמנה שהזמין אותם קדש תתאה לפי כי כל אותו האוכל קדוש הוא ממה שנתבשל בי"ט ולכן אין מזמנים עליו נכרים בדלקמן שמא ירבה בשבילו חיישינן שמא יבא ליקח מהם ועוד הנני מודיעך כלל גדול והוא כל שאסור לאכלו בסוד אכלתי יערי אכלה ומחתה פיה וכל שאסור להשתמש בו היינו לעורר ענין התשמיש מפני שהוא מוקצה כמו שנתבאר שהם חלק מהטמאים שאין נודק בהם הזמנה כי הזמנה כי מחוץ למחנה שכינה מושבו אסור לטלטלו כלומר דאע"ג כי כל אותם המחנות ומרכבות של בערא דקדושה הם מטלטלים מעולם לעולם ועולים למעלה הללו שהם מס"א אסור לטלטל אותם ולא להעלותם למעלה עם אותם הקדושים הנז': אפילו ספק לידה אסור וכו' כבר נת' למעלה הלידה נאסרה בי"ט לפי כי לא יתכן למנוע אותם האורות העליונים שלא יאירו למטה. בביברין בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואמנם לא מבעיא לידה ודאי אלא אפילו ספק לידה אסור ביום טוב כגון נולדות חיה ועופות ודגים הם כללות העולמות אשר נמצא בהם כל מינים הללו שנאמר שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות ומולודות הללו הם פרושות מערב י"ט כי הנה העולמות אינם זזים ממקומם ולמחר מלא בהם מינים הללו כל אחד במקומו אסורים ליקח מהם ביום טוב אלא אם כן יודע שנולדו מערב יום טוב לפי כי כן נמי כל אותם המחנות והלבאות הם נולדים ועומדים מערב י"ט כנזכר לעיל שהם קריאי מועד כי קדם תתאה זמינת לכל חילהא מבערב יום טוב ודאי והרי הם כבר נולדים ומוכנים לה ואם מלא המולודות מקולקלות הם ההיכלות שבכל עולם ועולם כי אז הם מתקלקלים כלומר נעים ונדים ממקומם ונכללים זה בזה כנודע למעלה מערב יום טוב בידוע שמערב יום טוב נולדו גם אותם חיה ועוף ודגים כלם עולים למעלה כאמור לעיל: ספק מוכן מותר ביום טוב שני וכו' כאשר כבר נתבאר ענין ההכנה ביו"ט היינו אותה הזמנה אשר קדם תתאה זמינת לכל חילהא לאתערא להו וכו' והנה מהם יש שהם ודאי מוכנים ועומדים לעלות ולראות וכו'

הטעם

ג

הטעם של הראיה אשר צוה ה' שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' (מצות ראייה) כי כדרך מה שנעשה למעלה כך צריך לעשות למטה והיינו מה שאמר רבי שמעון ע"ה בתחילת המאמר מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא דקשה מה ענין זה כאן ללא דבר ומה בא ללמדנו בסיפור זה שאין לו שייכות עם הדרשה של קריאי מועד אמנם כפי דרכי דבר גדול הנביא ע"ה רצה להודיענו טעם למצות ראיה מדי דברו ולכן פתח ואמר מלכותא דארעא היינו אשר צוה ה' ג' פעמים יראה כל זכורך וזכר בזה ענין אדנות את פני האדון להודיעך כי מלכותא דארעא הוא האדון המושל בעולם התחתון זה אשר צוה הוא כעין מלכותא דרקיעא מדת המלכות שבשלש רגלים זמינת לכל חילהא לאתעטרא להו היינו להיות עטרה בראש כל א' מאור שכינה וכן נמי בארעא הוא אשר חז"ל אמרו יראה יראה כשם שבא לראות כך בא לראות ולהקביל פני שכינה. והנה אז כד מועד שרייא בעלמא אזמינת כל חילהא שהם מסטרא דימינא ויש קצת שהם מוקצה ואינם מזומנים היינו סטרא אחרא אמנם יש ספק מוכן הוא מ"ש פרשת בהעלותך הכרוז שאומר מאן דלא יכיל למחמי למטרוניתא ייתי וייחמי עד לא יגעלון תרעי כד"א צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה ואלו אין הזימון שלהם בגין לאתעטרא להו זולת למחמי למטרוניתא ולכן מאחר דאיכא ספק מוכן לכן גם בגשמי ספק בי"ט שני מותר והוי ספק ספיקא הספק הראשון אם מזומנים אותם לפי שהם סטרא אחרא וספק שני אם יבואו לראות וסוף שאינם באים לראות דלא ניחא להו למחמי כדאיתא שם במאמר ולכן הוא מותר ביום טוב שני משום דשוויה רבנן כחול לגבי מת היא הקליפה הנקרא מת כדאיתא בזוהר על פי שנים עדים יומת המת דא ס"מ מת מעיקרו ומיום טוב שני מתחיל ענין זה הכרוז להכריז צאינה וראינה וכו' ולכן הוי מותר : אם סכר אמת המים בכניסה וביציאה מערב י"ט וכו' הנה דין אמת המים העוברת ממקום למקום והענין הוא מ"ש בזוהר פרשת פנחס בפ' מעין גנים חמש גנים אית ליה לקב"ה דקא משתעשע בהו ומעיינא חד עלוויה דקא משקי להו וזהו סוד מאמר הז"ל פרשת וישלח מעין נרפש ומקור משחת כשם שאי איפשר למעין להרפש כך צדיק מט לפני רשע כי בא הסוד במעין זה כי לא יתכן להרפש דכתיב מעין חתום ולכן אין הצדיק מט לפני עשו הרשע אע"ג דכתיב ויבא עשו מן השדה והוא עיף ושם נאמר כי בשדה מצאה שבא על נערה המאורסה אע"ג כי אין זו נערה נער כתיב מכל מקום בשדה מצאה אבל מעין זה הוא חתום והוא משקה לאותם גנים ולכן יאמר אם סכר אמת המים זו הבחינה בכניסה וביציאה דהיינו שאין נכנס שם הנהר העליון וביציאה כאשר הוא משקה לאותם גנים עד שנעשה סוד ם סתומה מערב י"ט בשעה שקדש היום מותר ליקח דגים משם ביום טוב דהוי להו ניצודין ועומדים כי כאשר סכר עליהם מוכרחים לעלות לקבל הארה עליונה והרי הם ניצודים ועומדים : אווזים ותרנגולים ויונים שבבית כבר נתבאר למעלה כי כל אלו הם ברמז מחנות מלאכים המזומנים למעלה מקדש תחלה בזמן המועד בגין לאתעטרא להו ולכן כל מחנות הללו הם נמצאים בכל עולם ועולם ולכן אם נמצאים בבית שהוא רמז לעולם הבריאה או נמצאים בחצר היינו בעולם היצירה שהם עומדים לאכילה כי הם מסטרא דימינא ואותה בהמה הרבוצה על אלף הרים אוכלת אותם בכל יום כדאיתא פרשת פנחס מותר לצודן בי"ט ואין צריכים זימון מקדש תחלה בסוד מקראי קדש כנ"ל לפי שהם מסטרא דקדושה והם מוכנים לכך להיות נכללים בקדש תחלה כאמור: שאר כל חיה ועוף המחוסרים צידה הוא משחז"ל יש כת מלאכים נבראים בכל יום שנאמר בהם חדשים לבקרים ויש שאינם מתחלפים כי כנגדם אנו אומרים יוצר משרתים ואשר משרתיו הנה אותם הנבראים החדשים מוכנים הם ואינם מחוסרים צידה אבל אותם שאינם מתחלפים אלו הם מחוסרים צידה ועוד יש ניצוד ומחוסר צידה באופן אחר והוא כמ"ש בזוהר פרשת תרומה בפ' עשה מלאכיו רוחות וכו' כי הנה המלאכים שהם מרוח הם דוחים רוח הטומאה למטה כדי שלא יתערבו עמהם אבל אותם משרתיו אש לוהט לא איכפת להו לפי שהם אש והיינו הניצודים הם מצד הרוח והמחוסרים צידה הם אש לוהט לכן המחוסר צידה שצריך לומר הבא מצודה וצודנו היא מצודת ציון עיר דוד כי באופן אחר אין מי שיכול לצוד אותם אסור לצודן ביו"ט שהרי הם משרתיו ועומדים לעבדו ואין נותנים לפניהם מזונות שהרי אין מחסור כל דבר להם אבל אותם שאין מחוסרים צידה שהם מלאכיו רוחות מותר לצודן לצד אחר להפריש אותם מרוח הטומאה וליתן לפניהם מזונות לחם אבירים מה שאוכלים מלאכי השרת : איל וצבי שקננו בפרדס וילדו וכו' כאשר נאמר כי שבע חיות טהורות שהם איל וצבי ויחמור הם נרמזים בחיה העליונה שנאמר היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל (יחזקאל י) והנה איל וצבי אלו קננו בפרדס עליון שנאמר בו שלחיך פרדס רמונים רוצה לומר כאשר היא בסוד אילה שלוחה נכנס בפרדס ללדת שם ואז הוא מה שאמר בזוהר פרשת פנחס שבעין קלין דראמת ההיא איילתא שנאמר כאיל תערוג וילדה בו עפרים ועדיין הם קטנים שנאמר עפרים תאומי צביה שאין צריכים צידה מאותם מדה הנקרא מצודת ציון מותרים בלא זימון כי אלו הקדושים אין צורך להזמין אותם קדש תחלה כי הם בחינות הבנים שלה ודוקא בפרדס הסמוך לעיר הוא הפרדס עליון הסמוך למדה הנקרא עיר ה' והוא בתוך שבעים אמה הם שבע מדות עליונות שנאמר בהם שש מעלות לכסא והכסא עצמו הרי שבע הם שבעים אמה דדעתיה עלויה כי הם בניה והאם אפילו זימון אין מועיל לה כי הרי הזימון הוא ממנה שהוא קדש תחלה חכמת שלמה ולכן אין מועיל זימון לה כיון שמחוסרים צידה כי נמי יש בה צידה שנאמר צוד צדוני כצפור ואיתא בתיקונים כצפור דא שכינתא ויש נמי צידה מלמעלה הוא מה שאמר בזוהר פרשת פנחס דף רכ"ד . וזה לשונו וישראל

ידעי

לה כיון שמחוסרת צידה: [ט] יוני שובך ויוני עליה וצפרים שקננו בטפיחים אסור לצודן לפיכך אין זימון מועיל להם והני מילי בגדולים אבל בקטנים שאינם מפריחים מותר לצודן אבל זימון צריכים: [י] כיצד הוא הזימון אומר זה וזה אני נוטל למחר ואין צריך לנענעם אבל באומר מכאן אני נוטל למחר לא סגי: [יא] אם זימון כל השובך ואינו צריך אלא לזוג אינו מועיל: [יב] זימן שנים ומצא שלשה או זימון

ידעי למילף לידה סבא רבא ויקירא מה עבדי מפקי מתחות גדפסא דאימא הוא לצפורא בלחישו דפומא וכו' ואחדין בה וכו' והרי מבואר מדברי המאמר כי זהו כמן של ישראל דאע"ג כי אין מועיל לה זימון והיא מחוסרת צידה הנה הם על ידי מה בעופים מתקני פתורא וכו' כנזכר לקמן ועופים לה הזמנה לכן הם צדים אותה כמדובר:

[ט] **הנה** ביארנו למעלה אלו כי כל הם רמז למיני נשמות שיש במין האדם בגשמיים ולכן יאמר יוני שובך ויוני עליה הם שני מיני נשמות כי ישראל נמשלו ליונה כמו שאומרים חכמים ז"ל בפסוק יונתי בחגוי הסלע (שיר ב') והנה יוני שובך שהם מחוץ לעיר היינו דוגמא לאותם העושים מצוה בחוץ ויוני עלייה הם דוגמא לעושים מצוה בבית על דרך מה שאמרו חכמים ז"ל ברוך אתה בעיר במצות שבבית וברוך אתה בשדה הם מצות שעושה בשדה אלו ואלו וצפורים הם המצפצפים בקולן בבתי כנסית שקננו בטפיחים הם המקומות שמקננים שם היונים והדוגמא בהם לנשמות הם ההיכלות אשר יושבים שם כנזכר בזוהר ובפרשת פקודי אסור לצודן דאף על גב שידענו כי הטיקלא עסיקת נשמתין כדאיתא פרשת משפטים שלוקחת אותם מתוך מאזני צדק אמנם באלו הנשמות שקננו באותם ההיכלות אסור לצודן סטרא אחרא ולכן נמי בגשמי כך הוא לפיכך אין זימון מועיל בהם דהיינו שאף על גב שהוא מכמין להם סטרא אחרא מאתמול על דרך צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו אין זימון זה מועיל להם אף על גב כי ביום טוב נוספים ממקומם ועולי' למעל' וסטרא אחרא שם לו בדרך אינו מועיל שהרי אסור לצודן כאמור והני מילי בגדולים אבל בקטנים שאינם מפריחין מותר לצודן הוא מה שאמר בהקדמת התיקונים וזה לשונו דבאתר דאית תמן תורה דאיהו עמודא דאמצעיתא גם צפור מצאה בית תמן וכו' דלית סוכלתנו למנדע לקדוש ברוך הוא כאלין מארי קבלה ואלין עבדין לה דירה ולקדוש ברוך הוא ופרחין עמה בכל אתר דאיהי פרחת כלהו מנדדין עמה בצליחות דילה אבל אפרוחי לית גדפין דילהון שלמין דפרחין בהון וכו' ולכן יאמר כא הני מילי בגדולים שיש להם כח לפרוח ולעלות מפני שיש להם מעשים אבל בקטנים לית גדפין דילהון שלמין דפרחין בהון ואלו מותר לצודן מפני מעשה התחתונים אבל זימון צריכים להעלות אותם למעלה שמזמין אותם לעלות על ידי הכרוז כאמור בפסוק על מכון הר ציון ועל מקראיה (ישעיה ד) ואם כשנאמר כי טפיחין הללו הם מדורות של גהינם בתוך סטרא אחרא והכי קאמר יוני שובך ויוני עלייה שהם נשמות שונות זו מזו כנזכר לעיל שקננו בטפיחים הוא הנזכר אלא בפסוק עוברי בעמק הבכא (תהלים פד) הם הצדיקים שעוברים בגיהנם

כדי להעלות משם רשעים שהרהרו תשובה ולא עשו כדאי' בזוהר ועל עיקר זה יאמר יונים אלו נשמות הצדיקים הנקרא יוני שובך ויוני עלייה וצפרים נמי שקננו בטפיחים ואין יושבים שם בדרך קבע אלא שקננו בלבד אסור לצודן שלא תאמר מאחר שנכנסו לגהינם לדין אותם שם סטרא אחרא זמן מה עד שיצאו מאחר שהם הלכו לשם להוציא נשמות רשעים אלו דע לך כי אסור לצודן סטרא אחרא לפיכך אין זימון מועיל בהם משמע לאחרי אנפי רוצה לומר כי הנה הרשעים הללו אין זימון מועיל בהם לומר אולי בהיותם בעולם הזה לא היה מי שמוכיח אותם ולכן לא עשו תשובה דע כי אלו מאותם כי אין זימון מועיל בהם הוא ענין התראה ולכן מתו ולא עשו תשובה ושמא תאמר ולמה יהיה צריך הצדיק להכנס בגהינם כדי להוציא אותם ויהיה להם התעוררות לעלות משם ולכן יאמר כי אין זימון זה מועיל בהם וצריך כח מן הצדיק העובר דרך שם כדי להוציא אותם משם וגם משמע על הצדיק העובר דרך שם כי אסור לצוד אותו ואף על גב כי סטרא אחרא הוא מכמין לו אין זימון זה מועיל בהם והני מילי בגדולים הצדיקים אבל בקטנים הצדיקים שהם בלתי שלמים בכל עניינם שאינם מפריחין מותר לצודן הוא מה שאמר ההוא צורבא מרבנן לאליה זכור לברכה הראיני רבנן כד סלקין למתיבתא דרקיעא א"ל בכולהו תסתכל חוץ מגוהרקא דרבי חייא א"ל מאי סימניה א"ל כולהו מלאכי השרת מעלים אותם וגוהרקא דרבי חייא הוא מעצמו עולה אבל זימון צריכים לפי שהם קטנים הוא מה שאמר בזוהר פרשת ויקהל וברא ה' על מכון הר ציון ועל מקראיה (ישעיה ד) הוא אותו הכרוז המכריז על נשמת הצדיק לעלות למעלה ולא סגי בלאו הכי: [י] כיצד הוא הזימון אומר זה וזה אני נוטל למחר וכו' אמרו חכמים הגידו כי מחשבה מועלת לדברי תורה והענין כי הנה כאשר יחשוב האדם בדעתו אני לומד למחר כך וכך אין יכולת בידו עוד לקיים כונתו לפי כי היצר מקטרג אותו אמנם שינו האומר פרק זה אשנה למחר הרי זה נדר גדול נדר לאלהי ישראל משמע כי הדיבור מועיל לקיים דברו ולכן יאמר עצה טובה לאדם כיצד הוא הזימון להועיל לאדם יאמר כי צריך שיאמר מפיו זה וזה אני נוטל למחר היינו להורות את בני ישראל כי הנה הדיבור מועיל ודווקא שיאמר מהו שעתיד ללמוד למחר ואין צריך לנענעם במעשה אבל באומר מכאן אני נוטל למחר בענין לימוד התורה לא סגי עד שיאמר כך וכך פרקים אני לומד: [יא] אם זימון כל השובך והוא אינו צריך אלא זוג אחד היינו כי אדם זה אמר ללמוד תורה הרבה והוא אינו צריך לזוג אחר שאינו למוד ללמוד הרבה אינו מועיל זה הזימון ופשיטא הוא כי לא יוכל להשלים מה שאמר שהרי המחשבה מועלת לדברי תורה: [יב] זימן ב' ומצא

זימן שחורים ולבנים בקינים המובדלים במחיצה ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים אסורים אלא אם כן מכירן : [יג] זימן שלשה ומצא. שנים מותרים : [יד] זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורי' ואם אין סביבותיהם קן אחר הרי אלו מותרים והני מילי במדדין אבל אם הם מפריחין אסורים ואפילו יש קן אחר בתוך חמשים אמה אם הוא בקרן זוית שאינו יכול לראותו מקן זה כיון שאינם מפריחין אלא מדדין משום דכל היכא דמדדה ולא הדר חזי לקניה לא מדרה: [טו] נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב בני

ומלא שלשה הלא זה דברי בפסוק טוב אשר לא תדור וכו' כי יאמר החכם פעמים האדם יעשה כדי לזרז עצמו בלימוד ואומר הנה אני לומד בכל יום ה' פרקים ולכן רצוני לידור ללמוד עשרה שאם תמצא לומר שלא אשלים העשרה לא אפחות מהחמשה ראשונים ולכן יאמר טוב שלא תדור ביותר משתדור ולא תשלם ולכן יאמר אם זימן עצמו ללמוד ב' פרקים ומצאה ידו ללמוד שלשה או אם זימן שחורים ולבנים הם דיני טומאה וטהרה בקינים המובדלים במחיצה היינו מה ששנינו קינים ופתחי נדה הם הם גופי הלכות והם מובדלים זה מזה במחיצה בדיני הלכה נמי ומצא שחורים במקום לבנים נתחלף לו בענין הלימוד דהיינו שלמד טומאה במקום טהרה או למד טהרה במקום טומאה אסורין אלא אם כן כלומר אסור לעשות כן אלא אם כן מכירן ויש לו קביעות באיזה מהם שלא יהיה רגיל בנדרים כדבר האמור: [יג] זימן ללמוד שלשה דפים או שלשה פרקים ומצאה ידו ללמוד שנים מותרים מפני כי ע"י כך ימנע מלידור כאמור: [יד] זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן להיות אשר חז"ל הגידו אצל נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות הלא הם מקום הלומדים תורה ולכן יאמר זימן אדם זה בתוך הקן הוא בית המדרש ומצאה ידו ללמוד חוץ לקן אסורים ואם אין סביבותם קן אחר היינו בית המדרש אחר הרי אלו מותרים והני מילי במדדין שמקיימין מאמר חז"ל השותל עצמו מחבורה לחבורה ע"פ שנאמר ילכו מחיל אל חיל והיינו שמדדה ממקום למקום אבל אם הם מפריחין אסורים כלו' כי כאשר הם מדדים והולכים מחבורה קרוב הוא להשלים את חוקם ונוסף עוד ככל היוצא מפיהם יעשו אבל מפריחים שהם חלק השלימים כדאיתא בתיקונים אפרוחין לית גדפין דילהון שלמין דפרחין בהון דאינון פקודין דעשה נמצא כי מפריחים הם חלק אותם דגדפין דילהון שלמים לפרחא בהון ובענין שאמרנו בגוהרקא דר' חייא שהיתה פורחת ועולה מאליה למתיבתא דרקיעא וכדאיתא פ' שלח לך דף קס"ז וז"ל אמר טול דא ועיין ביה עד דניתי גבך פרחו תרוייהו וכו' ולכן אסורים אלא צריך להשלים מה שנדר ללמוד באותו מקום קבוע ואפי' יש קן אחר היינו בית המדרש אחר בתוך חמשים אמה קרוב לו אם הוא בקרן זוית שאינו יכול לראות מבית המדרש זה היינו קן זה כיון שאין מפריחים אלא מדדים והולכים מחיל אל חיל משום דכל היכא דמדדה והולך ללמוד ולא הדר חזי לקיניה בית המדרש קבוע שלומד שם לא הדר: [טו] עכו"ם שהביא דורון לישראל וכו' היינו מש"ה והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' וכו' כמשחז"ל עתידים להביא דורון למלך המשיח וכו' ונאמר. והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך והענין מ"ש בזוהר פרשת משפטי' הונא

למעלה עת אשר שלט האדם בליעל באדם דקדושה אלו ישראל וכדאיתא בתוספות האדם הם כותים אדם אלו ישראל שנאמר אדם אתם הוא לרע לו וסימן לדבר מה שעשה הארון בשדה פלשתים וסוף שלחו אותו בכבוד ונתנו לו מתנות כך עת אשר שלט האדם בליעל ולוקח אותם הנשמות סוף כי מחזירים אותם ומוציאים עמהם מן הבירורים אשר שם ומביאים מנחה לה' היינו מ"ש הוא עמא דארעא כל מה שנתן יעקב לעשו עתידים להחזיר אותם למלך המשיח שנ' מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו יביאו לא נאמר אלא ישיבו דקשה שהרי הדורונות אלו נתן אותם יעקב לעשו מה טעם למלכי תרשיש ואיים ימצא להשיבם והנה לא לקחו כלום משל יעקב אמנם הענין הוא סמך דקא סמך על פסוק זה אמנם סוד הדבר כי אותם דורונות ששלח יעקב שסרא דקדושה לעשו היינו ס"א היינו לתת לו מקום לינק מן הקדושה כדי שלא יקטרג הוא מ"ש הרשב"י ע"ה דהיינו אפי' בגו קדושה דילן הם התפילין מוציאין אותם שתי שערות לחוץ לתת לקליפה מקום לינק ותדע כונת שני שערות הללו הם סוד שני גדיי עיזים שאמרה רבקה ליעקב לעשות ליצחק כדי שיתרצה והם שני שעירי יוה"ך ולכן לעתיד שנאמר בלע המות לנצח מחזירים דורונות הללו ס"א למלך המשיח סטרא דמהימנותא עם היהודים שמביאים שהם הנשמות שהלכו בגלות בס"א ולכן בא הדין בגשמי בענין י"ט שהוא רמז לזמן הגאולה על יום טוב באתו הסעודה שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים ביום שיגמול חסד עם זרעו של יצחק וחוזרים כל הנשמות אז חוזר על הסעודה שאכל יצחק השני גדיים ולכן ישמעאלי שהביא דורון לישראל ירצה לכלול שני דברים הבאים כאחד כי כותים הם מביאים יהודי דורון הוא עצמו ודורון אחר נמי עמו כאמור הביא בני יונה נשמות שהם בנים לאותה יונת אלים רחוקים מלכות שמים שנעשית יונה אלמת מפני שהוא רחוקה בגלות כמעשה דריב"ק ששמע בת קול מנהמת כיונה ואומרת אוי שחרבתי את ביתי וכו' והגלתי את בני לבין האומות הם קטנים מקטני אמנה לא גלו ישראל מארצם עד שאבדה מהם האמנה שנאמר שוטטו בחוצות ירושלם וכו' אם יש איש מבקש אמונה ואסלח לה ואלו הם שמביא משובכות שלו שיש לו בעיר הם המדורות והמקומות של ס"א בכל עולם ועולם כיון שאין צריכים צידה שהרי מעצמו מביאים אותם מותרים לאכול אותם בי"ט והדוגמא שלהם נמצא נמי בי"ט בזמן הזה דיש בני יונה הנשמות שהם בנים של השכינה כאמור והם קטנים ויוצאים מגיהנם ורשעים מביאים אותם כדאי' בזוהר פ' ויקהל מאי גיהנם כי מלאכי חבלה מביאים הנשמות מגיהנם לפתח ג"ע ואומרים להם

כנס

בני יונה קטנים משובכות שיש לו בעיר כיון שאין צריכים צידה מותרים : [טז] השוחט בהמה ביום טוב טוב לו שלא יבדוק עד שיפשיט שאם תמצא טריפה לא יהא רשאי להפשיטה : [יז] אם נמצאת טריפה אסור לטלטלה אבל מותר למכרה לנכרי כדרך שהתירו מכירה לישראל שלא ישקול ולא יזכור סכום דמים ואם אינו מאמינו יקח ממנו משכון :

אין

טור ברקת

הנה והיינו מ"ש שמביאים אותם לישראל דורון וזה שמביאים מבוכות הם המדורות של גיהנם שהם קרוב לעיר של הקדושה הוא ג"ע כיון שאין צריכים צידה שהרי הם עצמם מביאים אותם מותרים : [טז] השוחט בהמה בי"ט הנה אחז"ל אדם כי יקריב וכו' אלו ת"ח מן הבהמה אלו ע"ה והטעם לפי שעושה מעשה בהמה והנה לכן הוא נשחט כבהמה כההיא דאמר השטן לריב"ל אמאי חייסנא ליקרא דרב דברייתא פרענא להו בית השחיטה כבהמה והנה נת' אלי בפ' גורו לכם מפני חרב הוא חרב מ"ה לפי כי חמה עונות חרב ר"ל פעמים השוחט הוא המשחית הנק' חמה דאף על גב שנאמר חמה אין לי שהרג אותו מרע"ה הרי אחז"ל תרי חמה הוו ולמה יפחד האדם יותר מזה למען תדעון שדון מלשון שדיוה לביבר כי הנשחט ע"י חמה עליו נאמר ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו ולכן אותו המאכיל טרפות לישראל אמר החכם ארפוניה דיכלון יתיה כלביא כי אז טוב לו ולא יאכלו נפשו הכלבים הרוחניים הקליפה שנא' לכלב תשליכון אותו לאדם ולכן אינו אומר אותה ולכן אמר לכלב בניקוד הוא שנאמר בו מיד כלב יחידתי ולכן בא בגשמי שלא יבדוק עד שיפשיט שאם תמצא טרפה לא יהא רשאי להפשיטה וכן נמי טוב שלא לבדוק מעשיו של אדם זה דמאחר כי כך אחז"ל אחרי מות קדושים אמור ובזה תלוי והזכך תשמענה דבר מאחריך כי זכו בן העה"ב לכן טוב לו שלא לפרש מעשיו שאם ימצא אז טרפה לא יהיה רשאי להפשיטה כי הנה אז מלבישים את הנשמה בגדים הצואים כדאיתא פ' שלח לך ומורידים את הנשמה לגיהנם ולכן לא יבדוק מעשיו כלל כיון שמת לא יעיר כל חמתו : [יז] אם נמצאת טרפה אסור לטלטלה לפי שנ' ואת נפש אויביך יקלענה ומורידין אותה לגיהנם אמנם לא כן יעשה לו אם מת בי"ע ולכן אסור לטלטלה אבל מותר למכרה לישמעאלי שהרי נתבאר בזוהר פ' משפטים לעם נכרי לא ימשול למכרה לנשמה כאשר האדם עשה תשובה אבל בזה שמת ולא עשה תשובה ולכן היה טרפה שכך הוא טרפה מחיים ולכן מוכרה לכותי שהוא עם נכרי הנז' אמנם יהיה בדרך שהתירו מכירה לישראל הצדיק כדלקמן שלא ישקול מעשיו ולא יזכור לו סכום דמים ממעשיו לא במדה ולא במשקל אבל אם אינו מאמינו לישמעאלי שהרי אין בהם ספרא דמהימנותא לכן לוקח ממנו משכון מן הטוב והמובחר הנמצא בו דלא סגי בלאו הכי דכתיב ואתה מחיה את כלם כי כאשר לוקח המשכון הוא נותן דמיו לאלתר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם כנאמר עת אשר שלט האדם באדם לרע לו ודאי כדלעיל : חזרנו לענין ראשון לבאר הדינים האלו לענין הנוגע למעלה לצד עילאה והכי קאמר יוני שובך ויוני עלייה כי הנה כל מין העוף הוא מכונה למלאכי השרת

ממקור חיים

כמשאחז"ל בפ' ועוף יעופף על הארץ אלו המלאכים שנבראו בשני ולכן יהיה יוני שובך הם המלאכים שהם בעולמות ויוני עלייה הם אותם שמעלים הכסא למעלה כדאיתא בזוהר פרשת תרומה דף קל"ח. וז"ל בשעתא דאינון חיות נטלי כרסייא לארמא ליה לעילא אינון אמרי תושבחתא דא וכו' והם סוד תורים. ובני יונה כדאי' בזוהר והיינו יוני עלייה ולפרים שקננו בטפיחים בהיכלות שבעולמות שנאמר ודרור קן לה אסור לצודן שהרי נתבאר למעלה בענין מש"ה עשה מלאכיו רוחות שלכן הם דוחים ס"א למטה כדי שלא להתערב עלה ולכן בגשמי נמי אסור לצודן לפיכך אין זימון מועיל להם היא הזמנה הנ"ל מפרשת קרח קריאי מועד קראי כתיב כי כשם דקדם עילאה זמינת לכל אינון כתרין עלאין וכו' כך קדם תתאה זמינת לכל אילנא אמנם פרטים אלו יוני שובך ויוני עליה ולפרים אע"ג שקננו למטה אין צריכים זימון שהרי בלאו הכי אינון אילנא והיינו מ"ש לפיכך אין זימון מועיל להם והני מילי בגדולים הם אילנא הנזכר אבל בקטנים שהם מלאכיו רוחות לפי' שהם מסטרא דההוא נער שנאמר ונער קטון נוהג בם הם נקראים קטנים ואלו אין מפריחין את הכסא למעלה אבל הגדולים מפריחים אותו אמנם הקטנים הנזכר מותר לצודן ס"א ולכן צריכים זימון כנזכר : כיצד הוא הזימון אומר זה וזה אני נוטל למחר כי כן נמי כאשר קדם תתאה זמין לכל אילנא מבערב הוא מזמין אותם בגין לאתערא להו ואין צריך לנענעם ממקומם אך כאומר מכאן אני נוטל למחר בלבד לא סגי כאמור : אם זימן כל השובך כל אותם מ"ה אשר שם ואינו צריך אלא שנים מהם הם העיקר המעלים את הכסא למעלה כדאיתא בזוהר פרשת צו דף כ"ו : וז"ל ת"ח מכל אינון עופין לא מקרבין אלא מן התורים או בני יונה אלא רזא דא מה דאתכשר בדא פסול בדא דא ימינא ודא שמאלא וכו' עוף לימינא ודא מיכאל יעופף לשמאלא ודא גבריאל דא לימינא ודא לשמאלא ובג"כ מקרבין תרין אינן לסלקא רוח קדשא וכו' ואתקשרת אתתא בבעלה למהוי חד וכו' למדנו כי העיקר הם זוג אחד שנמצא בהם צורך ולכן אינו מועיל זה הזימון : אם זימן שנים ומצא שלשה או זימן שחורים מצד הדין ולבנים מצד החסד כי כן צריך כמ"ש במאמר דא ימינא ודא שמאלא והם נבדלים בקינים במחילה כי כן ההיכלות נבדלים זה מזה ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים אסורין דחיישינן שנתחלפו בכחות החיצונים כי גם זה לעומת זה עשה ה' אלא אם כן מכירן והיינו בגשמי אבל למעלה לא כן הוא כי הקב"ה לא נעלם ממנו דבר : זימן שנים ומצא שנים מותרים כי כך המדה למעלה בשנים שהם זוג אחד סגי : זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן כבר נתבאר כי הקן הוא כינוי להיכל שהם בתוכו. ולכן כאשר מצאם לפני הקן

אפשר

אופשר שהם אחרים בגשמי ולכן אסורים ואם אין סביבותיהם קן אחר הרי אלו מותרים אמנם למעלה נמצא קן אחר הוא היכל אחר כי קרוב הוא הני מילי במדדין והולכים מהיכל להיכל ומעולם לעולם אבל אם הם מפריחין אסורי' שמפריחים הכסא למעלה אסורים מליקח אותם או יהיה נמי מדדין הם הכיתות מצד השמאל ומפריחין הם מצד הימין המבריחים סטרא דשמאלא שלא יבאו לראות כבלע את הקדש ולכן אסורים בי"ט שהרי הותרו להם אוכל נפש כנ"ל ואפילו יש קן אחר בתוך חמשים אמה אם הוא בקרן זוית שאינו יכול לראותו מפני כי הוא מהיכלות ס"א מקן הקדוש שלו לכן כיון שאין מפריחין אלא מדדין מותרים דכל היכא דמדדה ולא הדר חזי לקיניה הקדוש לא מדדה כאמור: עוד לאלוה מילין בדינים הללו וכך היה אומר יוני שובך ויוני עלייה הם מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רכ"ד וז"ל דבכל שעתא דישראל עבדין חושבנין לירחין וזמנין קדוש ברוך הוא אתקין תיבה גו איגון רקיעין ואעבר כרוזא הא בני לתתא קדשו ירחא וזמנא אתקדשו כולכו לעילא ועביד לכל חילי דשמיא דמתקדשין כחדא בעמא קדישא וכלהו נטרין כחדא נטירא חדא וכו' וכדין משיך קב"ה משיכו דשבע דרגין לתתא בההוא דרגא דאתאחד בהו באיגון שבע שבתות ואיתימא וכא שיתא איגון ולא יתיר אלא כדין אימא יתבא על אפרוחין ואשתכחא רביעא עלייהו ואנן נפרחין לה וגטלין איגון שית בנין בהאי דרגא דלתתא לקיימא דכתיב שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך וכו' והנה אפרוחים הללו הם מכונים ליוני שובך ויוני עלייה כי כאשר האם רובצת עליה' נקראי' יוני שובך וכאשר פרחין לה לעילא נק' יוני עלייה ולפורים מצד ההוא לפור שקננו בעפיאים בהיכלות הבריאה אסור לגודן שהרי זה אשר לדין הם ישראל כמ"ש בסוף המאמר וז"ל ישראל ידעי למילד לידה טבא רבא ויקירא מה עבדי מפקי מתחות גדפהא דאימא ההוא לפורא בלהישו דפומא מלחשי לגבה לחישו בתר לחישו וההוא לפורא דהיים לאיגון לחישין ולאיגון קלין דקא מלחשי לגבה אע"ג דאיהי תחות גדפי אימהא זקפת רישהא ואסתכלת לגבי ההוא לחישו דקלא ופרחת לגבייהו וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר כי ישראל הם לדין לפור זה ולכן אסור לגודן שלא במקומם לפיכך אין זימון מועיל בהם כדרך שישראל מזמנים למדות הללו במקומם והני מילי בגדולים שהם באילות והם מסטרא דדכורא אסור לגודן כאמור אבל בקטנים שהם מסטרא דנוקבא שנאמר ברחל בתך הקטנה וכדאיתא בזוהר בפ' עיר קטנה שאין מבריחין נמצא מותר לגודן בכי האי גוונא כי ישראל לדים אותם ע"ד האמור אבל זימון לריכים וע"י הזימון שעושים להם ישראל נמצא כנזכר כילד הוא הזימון וכו' הומר זה וזה אני נוטל נמחר לפי כי כבר נתבאר למעלה כי כל ענין מלוה לריך להמלא בו מחשבה דיבור מעשה ולכן כנגד הדיבור לריך שילא מפיו ויאמר זה וזה הם המדות הנזכר ואין לריך לנענעם באותה שעה אבל באומר דרך סתם מכאן אני נוטל למחר לא הגי רק לריך שלימות הדיבור להשלים הזימון שעושים לייחדא אתתא

בבעלה כאמור: אם זימן כל השובך אשר נכנסו שם יונים אלו ואינו לריך אלא לזוג כנגד חתן וכלה אינו מועיל לעשות הייחוד בסגנון זה הנזכר · זימן שנים ומלא שלשה אסור לפי כי למעלה אע"ג כי שנים הם חתן וכלה אמנם שלשה הם ת"ת ישראל ויסוד ומלכות יחדיו ומפני שמראה פירוד ח"ו ולכן אסור שהרי גוף וברית חשבינן חד וכן זימן לבנים מצד החסד ומצא שחורים מצד הדין או להפך מזה מאחר שהם בקינים נבדלים היינו בתוך ההיכלות של הקדושה ונתחלפו זה בזה והנה למעלה לא יתכן להיות כן אמנם למטה בגשמי כי אפשר להיות נתחלפים זה בזה לכן הם אסורים מפני כי מאחר שמעשה האדם הגשמי הוא עושה רושם למעלה לכן אפשר שהם מתחלפים של דין בשל הרחמים והוא פגם גדול לשנות המדות העליונות כאמור ועוד ימלא ספק אחר מלבד זה דמאחר דקים לן כי גם זה לעומת זה עשה ה' לכן גם ימלא כי מס"א כחות מהם לפנים מסטרא דלבן הארמי ושחורות נמי מסטרא דלילית אוכמתא כדאיתא פ' תלא ולכן חיישינן שמא נתחלפו אלו היונים בזולתם שאינם מאותם שובכות שלו ובזה גם למעלה מתחלפים כי במקום הכחות הקדושים נזדמנו כחות הטומאה ולכן לריך להכיר אותם ונמלט מן הספק זה: זימן בתוך הקן ומלא לפני הקן גם בזה ימלא ספק כי כאשר זימן בתוך הקן הוא מורה על אותה יונה היותה בתוך הקן שלה כמש"ה גם לפור מלאה בית ודרור קן לה ואח"כ מלא לפני הקן שמורה על מש"ה כלפר נודדת מקינה ואיתא בהקדמת התיקונים כלפור דא שכינתא נודדת מקינה דא ירושלם והוא ירושלם העליונה ולכן הם אסורים ואם אין סביבותיהם קן אחר הרי אלו מותרים וסוא כי הנה ידענו כי לעומת ההיכלות של הקדושה יש כנגדם היכלות הטומאה כדאיתא בזוהר פ' פקודי ולכן בזמן שיש שם קן אחר הוא מורה על היכל של הטומאה שהוא מקן אחר אשר כנגד היכל של הקדושה וחיישינן כי הלכה שם השכינה בגלות ואז הם אסורי' כאמור כי כן אחז"ל גלו לבבל שכינה עמהם וכו' עד גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר מי זה בא מאדום כלומר השכינה היא גולה בתוך אותה הקליפה וכדאיתא בתיקונים באלין קליפין אתלבש קב"ה בגין לנטרא להו לישראל אבל בזמן שאין שם קן אחר כי אין חשש מזה אע"ג שילא חוץ לקן יהיה לטובה בסוד מש"ה דודי ירד לגנו לעולם הזה כמשחז"ל וזה לרעות בגנים וללקוט שושנים וכן הענין בכל הטרא דקדושה בזמן שהולכת בגלות ג"כ הם בסוד הן אראלם לעקו חולה מלאכי שלום מר יבכיון כולהון קשרי אבלא על דא משא"כ כאשר אינה הולכת בגלות ולכן הם מותרים במה דברים אמורים במדדים אבל אם הם מפריחין הם אותם של המרכבה הם הגדולים הפורחים עמה בכל מקום כמש"ה אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו וכו' ונאמר היא מתהלכת בין החיות ומתרגמינן שכינת יקרא ולכן מפריחין אסורי' בגשמי לפי שמורה גלות לשכינה ולהם אבל במדדים אפי' יש קן אחר היינו היכל מהיכלות הטומאה בתוך חמשים אמה כלו' כמו שיש בסטרא דקדושה חמשים שערי בינה כמשחז"ל

חמשים

תצ"ח. דיני שחיטה בי"ט ובו עשרים סעיפים:

[א] אין מראין סכין לחכם בי"ט לראות אם הוא ראוי לשחוט בו שמא תהיה פגומה ויאמר לו אסור לשחוט בה מפני פגימתה וילך ויחדדנה במשחזת וחכם שראה סכין לעצמו יכול להשאילו לאחרים :

יכול

טור ברקת

חמשים שערי בינה נבראו בעולם כך יש כנגדן בתמורה כדאיתא בזוהר שנאמר הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה ולכן יאמר אפילו יש קן אחר בתוך חמשים אמה אם הוא בקרן זוית שאינו יכול לראותו מקן זה של הקדושה לפי שהיכלות הטומאה הם לאחור ואין יכול לראותו מפני כי זה הוא סטרא דימינא אור ואותו מסטרא אחרא הוא חשך כיון שאינם מפריחין אלא מדדין כך הוא משום דכל היכא דמדדה ולא הדר חזי לקיניה נגד הקדושה לא מדדה ולכן הם מותרים בידוע אינו שולט בהם הקליפה : כותי שהביא דורון לישראל וכו' כבר נתבאר למעלה מ"ש בזוהר פרשת קרח בפסוק קריאי מועד שהוא לשון הזמנה קראי כתיב לומר כי קדש תתאה היא חכמת שלמה זמינה לכל אילנא לאעטרא יתהון והיינו במועד כנזכר שם ולכן כאשר נעשה הזמנה זו לאותה סעודה כמש"ה אכלתי יערי עם דבשי וכו' אכלו רעים שתו ושכרו דודים הם כל המזומנים מקדש עילאה הם נקראים רעים והמזומנים מקדש תתאה נקרא דודים כל אחד כפי המזמין אותו ולכן אז מתקיים מש"ה בעת ההיא יובל שי לה' צבאות עם ממושך ומורט דהיינו ישמעאלים שהם מביאים שי לה' היינו דורון מהנשאר מאותם מלכין קדמאין מאותם יש עולמות כי בתחילה היה בונה עולמות ומחריבן עד שברא את אלו ואמר דין הניין לי ודין לא הניין לי ולכן הדורון זה יהיה בני יונה הם הניצוצות של יונה הקדושה הנקראת בנים שלה כי בתחילה הלכו בגלות שנאמר בני ציון היקרים איכה נחשבו לנבלי חרש כי נבל הוא הנזכר דס"א ונבלה עמו היא הנקבה ונעשו בתוכם בני נכר ולכן עתידים להביא אותם דורון למ"ש שנאמר בניך מרחוק יבאו (ישעיה ס) הוא סוד משחז"ל למלך שהלך הוא ובניו ואתניו למדינת הים באו ואמרו למטרונה בניך באו אמרה תשמחנה כלותי וכבר פירשתי המאמר במקומו נקטינן כי אלו הם הבנים שמביא כותי. בני יונת אלם רחוקים הנא' על תמר כמשחז"ל בשעה שנתבקשו סימניה החותמת והפתילים והמטה שהם סימנים של המלכות כמשחז"ל ולפיכך אחז"ל תמר עדיין בתמרורות' עומדת ובקשו חכמים להמתיקה ולא יכלו לכן בי"ט שניהוא יום שמחתה כי שני ימים הם בסוד גוף וברית אז עכו"ם מביא דורון בני יונה קטנים לפי שנאמר ושם הקטנה רחל משובכות שיש לו בעיר מאותם היכלות הטומאה שיש לו בעיר כיון שאין צריכים צידה לפי כי התחתונים שהם למטה צריך עזרה לברר אותם מן הקליפה אבל הללו הם קרובים יותר אל הקדושה עיר ה' שלה מותרים מפני כי אין צריכים צידה : השוחט בהמה בי"ט זאת היא הבהמה שאמרו חז"ל שהיא מזומנת לצדיקים לעתיד לבא שנאמר והיה הברון לנוה שאנן ונודע כי הצדיקים הם צדיק וצדק ולפי כי יש כנגדה בתמורה בהמה טמאה והם מרובים כמשחז"ל מפני מה

ממקור חיים

מנה הכתוב שור שה כשבים וגו' לפי שלא יש טהורים רק אלו והשאר טמאים והם מרובים ולכן בגמ' השוחט בהמה בי"ט טוב לו שלא יבדוק עד שיפשיט וכו' לפי כי אם נמצא' טרפה שהיא מצד הקליפה אסור לטלטלה לפי כי ס"א נקרא מת ואין לו נענוע כדאיתא בזוהר פ' פנחס מפני מה ישראל מתנועעי' כשלומדים תורה וכו' אך ישמעאלים לא כן ולכן אסור לטלטלה אבל מוכרה לכותי מיניה וביה רק שלוקח משכון לפי שאין בהם אמונה ולכן מברר הטוב ההוא שבקרבו שהוא ממושכן שם שלכן המקדש נק' משכן לפי שנתמשכן ביד עכו"ם ולכן עתה לוקח ממנו אותו משכון עד מקום שמשלם מש"ה תחת הנחשת אביא זהב כל מה שנהנו מן המקדש המעוז ואז מתקיים מש"ה בלע המות לנצח אבל לעכו"ם יש כמשחז"ל :

[א] **אשר** חכמים ז"ל הגידו לא דיין לרשעים שאין עושים תשובה אלא שאין חרדים מיום המיתה שנאמר זה דרכם כסל למו וכו' ולכן יאמר לא אין מראין סכין לחכם בי"ט הוא הדבר הנזכר אלי בפ' גורו לכם מפני חרב והוא מיוחד על עיקר זה כי מצוה להיות ירא וחרד מפני חרב הידוע של מלאך המות וכי תימא ומה הנאה ימלא לנו מזה היתכן כי נמלט ממנו והרי אמר החכם המות אין לירא ממנה אבל יש לדאוג עליה ולכן חזר ואמר כי חמה עונות חרב כלומר יש רעה אחרת גדולה מזה כי פעמים נשחט ע"י המשחית חמה מפני העונות שהם במזיד והם מרובים וכאשר הוא נשחט ע"י מלאך משחית נעשה טרפה ונאמר לכלב תשליכון אותו וז"ש למען תדעון שדין כתיב כנזכר במקום אחר ולכן החכם עיניו בראשו אם באולי חטא יתקן את אשר עותו כדי שלא יהיה נשחט ע"י המשחית חמה וגם לא ישחוט אותו בסכין פגום כדאיתא בתיקונים דף כ"ז וז"ל אלין דעובדייהו כבעירין דחקלא דאכלין בלא צלותין מיתתהון יהא כבעירן דחקלא ישחוט לון מלאך המות מדה כנגד מדה ולא עוד אלא בסכין פגום וכו' ואתקריאו נבלה וכו' מאי סכין פגום דא סמאל אל אחר סכין פגום ודאי אתקרי ואיהי פגימה סם המות טרפה ונבלה וכו' וכן איתא בזוהר פ' נח דף כ"ט. וז"ל ובהמתך עם הארץ בהמה אקרי ולבתר דייעול גרמיה תחות אדם בתורה יתקיים ביה אדם ובהמה תושיע ה' וכו' ומאי סבילו דע"ה לת"ח בגין דת"ח כיום שבת דלית ליה מדיליה ואי ע"ה סביל ליה בממוניה וכו' יתקיים ביה אדם ובהמה תושיע ה' יושיע ליה משוד וגזלה יושיע ליה ממלאך המות דלא שליט עליה וישחוט לי' בסכין פגום וכו' אתמר בי' לכלב תשליכון אותו דאיהו סמאל וכו' ולכן יאמר אין מראין סכין לחכם בי"ט דמאחר כי החכם הוא המתקן לזולת כי לא ישחוט בסכין פגום וראוי לאדם הנלבב לתקן מעשיו להמלט שלא ישחט בסכין פגום

ע"י

[ב] יכול להוליך הסכין והבהמה אצל טבח לשחוט ואפילו גדי קטן שצריך להוליכו על כתפו ואע"פ שהיה איפשר להוליכו מאתמול : [ג] בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום הרי אלו מוכנות ולוקחין מהם ושוחטים אותם בי"ט אבל הרועות והלנות חוץ לתחום אם באו בי"ט אין שוחטים אותם בי"ט מפני שהם מוקצים ואין דעת אנשי העיר עליהם והני מילי בבהמות ישראל אבל של עכו"ם לית בהו משום מוקצה דאין העכו"ם צריך הכן אלא א"כ באו בשביל ישראל שאז אסור לפיכך נכרי שהביא בהמה במקולין אם ידוע שלנות חוץ לתחום אסורות ואם ספק מותרות אפי' באו לצורך ישראל שהמוקצה הולכים בספקו להקל ואם הביאום לצורך אינו ישראל או אפי' סתם בעיר שרובה נכרים מותר

ע"י שהשכל לת"ח ומנהיג אותו על פי מדותיו וראוי הוא לעשות תשובה ממעשיו בכל שעה אמנם באמת כי החכם הוא מראה לאדם דרך הטובה כמשחז"ל בפ' לא תשחית את עלה זה שמדריך לאדם בתשובה כמו שמצינו לא ע"ה חסיד אמנם בזוהר פ' בלק כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור כי החכם מדריך בני אדם להמלט ממלאך המות לבא מפניך לאשמרה במצור הוא התשובה שהוא מקום תקיף וחזק להמלט שם אמנם מכל מקום לפי כי עיקר התשובה הוא החרטה והכנעה וזה עיקר להכניע היצר כדאיתא בזוהר במשחז"ל אם רואה אדם יצרו מתגבר עליו יזכור לו יום המיתה כי לכן נכנע לב האדם ולכן אינו יכול לו היצר ולכן לא נכון להראות זה הסכין של מ"ה לחכם בי"ט כלומר להראות לו העון שנתחייב בעבורו לישחט בסכין והוא חושש לא יהיה כמי פגום כנזכר במאמר ולכן זה גורם לו להיות נבלה או טרפה וישליכו אותו לכלב לא נכון להראות לו זה הסכין אם הוא ראוי לשחוט בו חיישינן שמא תהיה פגומה כי האדם לא ידע ערך העון שעשה רק החכם ואז יאמר לו אסור לשחוט בה מפני הפגם הגדול הנמצא במעשיו וילך ויחדדנה במשחזת כלומר יעשה אותה חדה על ידי עסק התורה כמו שאומרים חכמים ז"ל אם בא להשחיתך יצרך טרדהו בדברי תורה שנאמר יצר סמוך וכו' והנה אמר הכתוב ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי ואין העיקר תלוי אלא בתשובה ולכן לא יראהו הסכין כאמור אמנם חכם שראה סכין לעצמו ונתן אל לבו להרהר ולפשפש במעשיו פן יקראהו לישחט כאחד הנבלות אז טוב לו שהרי מאחר שנמצא עמו חכמה הרי חז"ל אמרו ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה כי התורה תורהו ותלמדהו ולכן מותר להשאיל סכין זה לזולת מה שנתעסק בו שהרי אין מקום לחוש שמא יחדדהו בתורה שהרי החכם מלמד אותו להועיל כי העיקר הוא התשובה : [ב] יכול להוליך סכין והבהמה הנה טבח זה הוא כינוי לעושה תשובה ע"ד משחז"ל כל הזובח את יצרו ומתוודה עליו כאלו כבדני בשני עולמות שנאמר זובח תודה יכבדנני ולכן יאמר נא כי ראוי האדם להוליך סכין והבהמה אצל הטבח דאף על גב שביארנו כי אין ראוי לילך אצל החכם להראות לו סכין מן הטעם הנזכר אמנם אצל בעל תשובה לא כך הוא אלא יכול להוליך סכין הוא הודעת העון כאמור והבהמה הוא העושה מעשה בהמה אצל הטבח היינו בעל תשובה דמאחר דקים לן כי לא נתנו ימים טובים לישראל אלא לעסוק בתורה אם כן מן הראוי הוא להתבונן האדם במעשיו ביום טוב כדי לזכות לאותה הסעודה שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים לעתיד לבא שהוא יום טוב בלי ספק ולכן מותר להוליך הבהמה הוא עם הארץ הנמשל לבהמה שלכן עשה מעשה בהמה כמשחז"ל אין אדם חוטא אלא מי שאינו משגיח על הנשמה שלו שהיא חצובה מלמעלה ולכן נמשל כבהמה ומ"מ יכול להוליך הוא ע"ד משחז"ל שלשה אותו שהיה רבי ישמעאל דורש ויקבור אותו הוא קבר את עצמו יביא אותו הוא מביא את עצמו כך יכול להוליך סכין והבהמה הוא בעצמו יביא אותו בדעתו אצל הטבח יתבונן כמי שעשה תשובה מה מעשיו וכן יעשה או יהיה כי יוליך הוא עצמו יחשוב בדעתו מה מעשיו שהוא ראוי להיות נשחט בסכין פגום כנזכר למעלה ויתבונן מה מעשיו נמשל לבהמה מועד לבעוט ולקלקל ואפילו גדי קטן לא מבעיא כי ראוי לאדם לפשפש במעשיו הרעים אותם שחטא במעשה אלא אף על גב כי לא עשה רק שהיה מקפץ כגדי כמשחז"ל בן י"ח מקפץ כגדי והיה ממשמש בעיניו מסלסל בשערו מתלה בעקבו כל זה יתבונן ואף על גב כי גדי זה צריך להוליכו על כתפו אשר בזמן הבחרות נתן כתף סוררת והיו מתרים בו ולא שמע אליהם ועתה היה חמור וכבד עליו פשעו מוליך אותו להתבונן בו ואף על גב שהיה אפשר להוליכו מאתמול שהרי הכתוב צוה וזכור את בוראך בימי בחורותך והוא לא כך עשה דקשמתין עד שהיה יום טוב קרוב ליום המיתה כנ"ל עכ"ז כך יעשה כדי שיהיה לו תקנה טובה כדבר האמור : [ג] בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום וכו' בהיות שהנחנו כי בהמה הוא כינוי לאותו עם הארץ שעשה מעשה בהמה כמשחז"ל לכן יאמר נא דמאחר כי ביום הזה שהוא יום טוב ראוי כי שתי יתן אל לבו מה יעשה לזכות לאותו יום טוב שעתיד לעשות הקב"ה לצדיקים על דרך מ"ש רבי יהודה ע"ה מאן דאמר גדול המצווה ועושה עבידנא יומא טבא לרבנן ולכן יאמר כי אותם עמי הארץ חטאים האלה בנפשותם שהיו רועים חוץ לתחום על דרך משחז"ל לא הלכו אלא לרעות את עצמן כך הם האנשים הנמשכים אחר מאכל ומשתה למלאת כרסן בטנם יחשבו כי אין זה עון אשר חטא והוא היסוד והעיקר לכל העבירות אשר יחטא האדם ומה גם שהם רועות חוץ לתחום ביותר על הראוי כך אמרו חכמים ז"ל לאחר שלשה ימים כרסו מתבקעת ונהפכת לו על פניו שנאמר וזרתי פרש על פניכם פרש חגיכם ואומר לו טול לך מה דיהבת בי עשית כל ימיך חגים ולכן מן הבהמות אלו שהם רועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום כלו' לענין הלילה שהוא כינוי אל העבירה והעון שנאמר חושבי און.

מותר שכל המביא לצורך הרוב מביא : [ד] בהמות הידועות ללין חוץ לתחום ונמצאו בעיר ביום שני אני אומר שמא מבערב הכניסן וחוץ לחומה לנו ומותרות וכ"ש השחוטות בבקר שחזקה מבערב הכניסן לתוך התחום : [ה] עגל שנולד בי"ט מותר לשחטו אם האם עומדת לאבילה והוא דקים ליה בגוי' שכלו לו חדשיו ואם היו שבת וי"ט סמוכים זה לזה נולד בזה

טור ברקת

און על משכבותם ונאמר לכה נרוה דודים עד הבקר בענין זה אינם פרוצים לפי שהם לנות בתוך התחום אינם פרוצים התחום של אים ישראל בעריות הרי אלו נקראים מוכנות ר"ל מוכן הוא לקבל עליו עול מלכות שמים ועול תורה והתשובה בנקל ולכן שוחטים אותם בי"ט כלומר לעצמו כאמור על דרך יביא אותו ר"ל את עצמו והוא על דרך מה שאומרים חז"ל כל הדברים מראה האדם בעצמו חוץ מן השחיטה ודבר אחר אמנם אדם זה מותר הוא להראות בעצמו השחיטה לקיים מש"ה כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה (תלים מד) כלומר מן המוכנות לשחיטה ואפילו ביום טוב אבל הרועות והלנות חוץ לתחום הנמצא בהם תרתי לריעותא ראשונה שהם רועות את עצמן במאכל ומשתה ולא זו בלבד אלא לנות נמי חוץ לתחום של גבולי ישראל והם מאותם חושבי און ופועלי רע על משכבותם אם באו ביום טוב ונכנסו בדעתם לשוב אל ה' אין שוחטין אותם ביום טוב לפי שאין אלו מש"ה נחשבנו כצאן טבחה מפני שהם מוקצין על ידי מעשיהם הרעים אין דעת אנשי העיר עליהם כי אלו הם הפורשים מדרכי ציבור אומרים אכל ושתה כי מחר נמות והני מילי בבהמות ישראל כי סוף שהוא מתנחם על מה שעשה והוא מתחטא לפני אביו שבשמים אבל של כותי' לית בהו משום מוקצה דאין בהם משום הכן שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל (עמוס ד) כלומר בישראל שייך לומר הכן ולא יצדק בהם הלווי זה מה שאין כן בכותי אלא אם כן באו בשביל ישראל הוא משחז"ל למלך שהיה לו בן והיה לו פרדס נאה כל זמן שהבן עושה רצונו הוא רואה איזו נטיעה יפה עוקרה ונוטע אותה בפרדס כך בזמן שישראל זכאים רואה איזה חסיד בא"ה ומביאו ונוטע אותו בישראל כגון רחב ויתרו והיינו מ"ש אלא אם כן באו בשביל ישראל אותם בהמות של כותים שהם מחסידי העו"ג שאז אסור לפיכך כותי שהביא בהמה במקולין הוא המקום של בית השחיטה כנודע שנמכר שם אם ידוע שלנות חוץ לתחום והם פרוצים במעשיהם אסורות לבא בקהל ישראל ואם ספק מותרות אפילו באו לצורך ישראל לטובתן לפי שהם זכאים כאמור שהמוקצה הולכים בספקו להקל מאחר כי לא נודע היינו ע"ד מי שחטא בשוגג ואם הביאום לצורך הכותי כך אמרו חז"ל ידין לאומים במשרים בזכות הישרים שבהם ואפי' הם שמעשיהם הם סתומים בעיר שרובה כותים מותר ליקח מהם אם נשאו דעתם להתגייר שכל המביא לצורך הרוב מביא והם מותרים : [ד] בהמות הידועות ללון חוץ לתחום וזה הוא מין א' מן אותם העושים מעשה בהמה ולא די להם שהם חוטאים אלא כי הם עושים בפרהסיא כי העם יודעים ומכירים מה מעשיהם שדרכם ללון חוץ לתחום של ישראל שהם מאותם חושבי און ופועלי רע על משכבותם עוברים על משחז"ל לא

ממקור חיים

תגני על מטה ארמית ונמצאו בעיר ביום שני הוא מש"ה עיר קטנה זה הגוף כמו שאומרים חכמים ז"ל כי הנה אחז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות ודקדקתי בדברי חכמים ז"ל מה שאמרו בלשון שלילה אין אדם חוטא וכו' היל"ל החוטא נכנס בו רוח של שטות אמנם תרתי קא משמע לן ראשונה תדע כי אין אדם חוטא רצה לומר כל זמן שנאמר אדם בשלימות הנשמה אבל להיות כי הרהורי עבירה קשים מעבירה תכף על ידי המחשבה מסתלק הנשמה הקדושה ולכן רשעים בחייהם קרוים מתים ואין הדבר בהשאלה רק מת הוא בכח והיינו מה שאומר' אבה זרה לחוטא התבונן כי אין האיש בביתו (משלי ז) הנשמה ולפי כי הנפש החוטאת הוא מחוץ לתחום שהרי יצאה מן הגוף הנשמה והלכה ולנה חוץ לתחום וזה נמצא באותה עיר קטנה הוא הגוף היינו כי נמצאו בעיר זו הידועה ביום שני אני אומר שהוא מבערב הכניסן שמא הוא מחלק אותם שאמרו חז"ל אם ראית תלמיד חכם שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי בודאי עשה תשובה או יהיה מחלק אותם מאמרי דהושענא כדאי' בזוהר פרשת קרח דף קע"ח כי אין מעשה וחשבון בשאול בגין דאצטריכא בר נש בכל ליליא למעבד חושבנא מעובדוי דעבד כל ההוא יומא וייתוב מנייהו וכו' והנה על ידי כי יחשוב האדם מה מעשיו ביום אז עשה תשובה ומתודה עליהם ולכן חוזרות הנשמות ולנות בגוף הנקרא עיר כאמור כך אני אומר שבאו מבערב בזמן שזכר מה מעשיו בנשף בערב יום הכניסן אז לגוף וחוץ לחומה של ישראל לנו ואחר כך הכניסן ומותרות וכל שכן השחוטות בבקר שהם מאותם המייחדים שמו של הקב"ה יעיר בבקר בבקר והוא אומר ה' אלהינו ה' אחד ומוסר עצמו להריגה על קידוש שמו של הקב"ה שמעלה עליו כאלו נשחט כמו שאומרים חז"ל שנאמר נחשבנו כצאן טבחה שחזקה של אנשים אלו כי מבערב בנשף בערב יום התודו ולכן הכניסם לתוך התחום של ישראל כאמור : [ה] עגל שנולד בי"ט ירצה משחז"ל למה לא נאמר טלה או גדי לפי שחלק הבהמה נולד בכל השלימות שלו לא כן אדם שנולד כל יום הולך וגדל בתורה ובמצות ולכן יאמר עגל שנולד בי"ט שהוא דוגמא לאדם השלם אם אמו עומדת לאכילה שהוא שלם בתורה היא אמו עומדת לאכילה שנאמר לחמו בלחמי או יהיה בהמה מ"ש אם האם עומדת לאכילה יש חלק מן השלמים הנק' בהמה הלא המה משחז"ל אדם ובהמה תושיע ה' אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ועושים עצמם כבהמה ואלו הם חלק הבהמה העומדת לאכילה הוא אלי מש"ה ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם כי שלומי אמוני ישראל אומרים לפני הקב"ה רבש"ע עליך הורגנו כל היום מקבלים עלינו מיתה לפי כי נחשבנו בעצמינו כצאן טבחה שהם מוכנים ועומדים

ד

בזה מותר בזה: [ו] בהמה מסוכנת שירא שמא תמות והוא אבל כבר ואין צריך לה אסור לשוחטה אלא א"כ יש שהות ביום כדי לאכול ממנה כזית צלי מבע"י וכשיש שהות ביום ושחטה אינו נוטל עורה אלא א"כ שייר ממנו אבר אחד ומביאו עמו: [ז] אם שחט בהמה בשדה לא יביאנה במוט או במוטה כדרך שעושה בחול אלא יביאנו בידו איברים איברים: [ח] עוף שנדרס ברגלים ויש להוש שנתרסקו איבריו ולכן צריך שהייה מעת לעת ובדיקת אחר שחיטה מותר לשחטו בי"ט ולא חיישינן שמא ימצא טרפה

ועומדים לשחיטה אבל הקב"ה אמר לא כן אתם חשובים לפני אלא אדם אתם אשר לא לויתי להקריב אדם ולכן יאמר נא אותו עגל מן הבהמה העומדת לאכילה שהם מכלל השלמי' והוא דקים ליה בגויה שכלו לו חדשיו הוא משחז"ל שלשה הם מכלה עולם וקטן שלא כלו לו חדשיו כדאיתא בסוטה פ"ג אמנם זה השלם העומד לאכילה קים ליה בגויה שהוא ת"ח שכלו לו חדשיו כך אמר רבי ידע איגים בנפשיה אי לדיק גמור הוא אם לאו אם היו שבת ויום טוב הסמוכים זה לזה כלומר כי הלדיק הוא מכונה לשבת ויום טוב אי בעית אימא מפני כי אין לו רק מה שמכין ואי בעית אימא משום שאסור לעשות בו מלאכה כדאי' בזוהר פרשת משפטים ולכן נעשה אסא מפני שעשה אגרייאה בתלמידי חכמים כמשחז"ל ולכן נולד בזה מותר בזה כלומר אם נולד לו איזה ספק אשר חטא על הנפש נולד בזה מותר בזה לפי שבלילה עשה תשובה ודאי כדלעיל: [ו] בהמה מסוכנת שירא שמא תמות זה חלק אדם רשע לא די שעשה מעשה בהמה על העונות ועל הפשעים נוסף עוד שלא עשה תשובה כל ימי היותו נער ועבר על מה שכ' וזכור את בוראך בימי בחורותך עד אשר לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הזקנה כמשחז"ל ולא עוד אלא שעמד ברשעו עד שהוא מסוכן והוא ירא שמא ימות נמלא כי עבר על כמה זמנים שהיה יכול לעשות תשובה ולא עשה כי זמנים רבים הם כדלעיל זמן זמניהם תמשה זמנים והוא אכל כבר כלומר מפני מה לא נתן אל לבו לעשות תשובה בכל אותם הזמנים גם שנפל למשכב לא דעת ולא תבונה לשוב אל ה' מפני שכבר אכל עולמו בחייו ולא היה חסר כלום מחמדות הזמן ואין לריך לה לאותה תשובה אסור לשחטה בו ביום מטעם הנ"ל אלא א"כ יש שהות ביום לאכול ממנה כזית ללי כי יחם לבבו ממעשיו הרעים ועדיין יש שהות ביום לקבל יסורין מבעוד יום קודם שימות וכשיש שהות ביום כאמור ושחטה כאשר זבח את ילרו ונתגבר עליו אינו נוטל עורה כמש"ה עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו לא יחשוב בדעתו כי על ידי קנייניו של העולם הזה הוא מתכפר לו כי כך אחז"ל אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה אלא בתחילה בא בממונו וכו' אין זה מן הכלל זה מאחר שהמתין עד דכדוכה של נפש ועשה תשובה מיראה שימות ונפרעים ממנו לכן ידע נאמנה כי לא יטול את עורה ולא יפדה ע"י ממון וכיולא אלא א"כ שייר ממנו אבר אחד היינו כי מפני העון שהיה חמור הדין שלו היה כי נסתרס באחד מאבריו ובכן ימלא שלקה בעור בממונו וגם בגופו באבר אחד אז מוליכו עמו ר"ל ידע נאמנה שנתקבל בתשובה לפני המקום ולכן בזמן התחיה שקב"ה מחיה אותו כמו שהיה בעה"ז כמשחז"ל אני אמית ואחיה בתחילה כמו שהיה הלך חיגר או סומא כך יקום

ואח"כ מחלתי ואני ארפא ולכן אותו אבר שנסתרס ממנו בעוה הוא כי מוליכו עמו שיהיה נוכן לעמוד עמו לזמן התחיה כי זה יורה שנתקבל בתשובה לפניו ית"ב: [ז] אם שחט בהמה בשדה וכו' כלומר אם עשה מעשה בהמה בשדה כד"א כי בשדה מלאה לא יביאנה במוט או במוטה כלו' לפי שכבר נתבאר כי אותו העושה תשובה עד עת בא דברו למיתה כך הוא עונשו של כדאי' זה שמניח אבר מאחד מאבריו מסתרס ולוקה בעורו בממונו ושב ורפא לו לא כך הוא זה העושה מעשה בהמה בשדה מעשיו מפורסמים כי אין לו רשות להביא את עלמו לפניו יתברך בתשובה במוט אף על גב כי בלד מה הוא יותר משובח מן הקודם שבהמה מסוכנת כאלו בה עשה תשובה בפרק המיתה ולא עשה אלא מיראה אבל זה נהי שעשה מעשים רעים דוגמת של אותו הנאמר בו ויבא עשו מן השדה אמנם חזר בו בזמן הבחרות ועכ"ז לא יביא את עלמו במוט לעת תמוט רגלו וחזר הגלגל עליו כי אז הוא מוכן ומעותד נמי אל הייסורין בגופו לא יביאם במוט ולא במוטה כדרך שעושה בחול כי זאת התשובה נמי הוא נחשב מיראה והוא דרך חול כי שלשה מיני תשובה מחמת יראה הם כנודע מן הזוהר אמנם יביאנה בידו איברים הוא משחז"ל אם רואה אדם ייסורין באים עליו יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו כי אינו מספיק שיעשה משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מלות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך לפי כי תיקון זה מספיק שיעשה אותו על הסתם לא כן זה אלא מביאה התשובה בידו מעשה בהמה זו ע"י מעשה הלדקה הניתן ביד כנודע זה יהיה ראשונה להגין עליו מן הייסורין ונוסף עוד שיביאה איברים איברים ע"י הייסורין בענין ארבעה חלוקי כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש עבר אדם על מ"ע ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו עבר על מל"ת תשובה תולה וייסורין ממרקין שנאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם ולכן לא הגי להביאם לעת תמוט רגלו רק מביאה איברים איברים כאמור: [ח] עוף שנדרס ברגלים ופו' כבר הדברים אמורים למעלה כי כינוי העוף הוא מורה על בעל מלות ולכן הוא היה אומר כי עוף זה שנדרס היה שפל ברך שייף עייל שייף נפיק כל כך היה שפל עד מדרך כף רגל היה שוה לאסקופה תחתונה עד מקום שעלה ספק אם נתרסקו איבריו כי מפני שהמלות הם כמספר האיברים והדם. זה מפני שממעט עלמו לא דק להיות נמנה עם חבור' של מלוה ולכן לריך שהייה מעת לעת הוא משחז"ל חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה ושעה אחת מתפללים וחוזרים ושוהים שעה אחת לאחר התפילה לפי כי גדולה היא התפילה לפני הקב"ה

ולריך

טרפה אע"ג דאתייליד ביה ריעותא : [ט] בכור בזמן הזה שאינו יכול לשהטו בלא מום אין חכם יכול לראותו בי"ט אם יש בו מום ואפילו אם עבר וראהו ומצא שיש בו מום אינו יכול לשחטו · אבל אם נולד במומו ועבר וראהו נשחט על פיו ואם ראה המום מערב י"ט וראה שהוא מום שראוי לישחט עליו יכול להקור עליו בי"ט אם נפל בו הטום מאליו ומותר :

אותו

וצריך בדיקה לאחר השחיטה על מספר המלות מותר לשחטו בי"ט כד"א עליך הורגנו כל היום וכו' ועוד ירצה למ"ש ריב"ל האי מאן דאתייליד ביומא דשבתא ביומא דשבתא ימות מאי טעמא משום שחללו עליו את השבת כדי שיתכפר לו וכן נמי הוא בענין זה הרצון לומר דאע"ג כי נמצא באדם זה כל השלימות הנז' שוחטין אותו בי"ט ולא חיישינן שמא ימצא טרפה כלומר כי לולי שנמצא בו עון לא מת בי"ט אלא ודאי כי זה היה לו לכפרה אע"ג דאתייליד ביה ריעותא לא אמרינן הכי אלא עדיין הוא בחזקת צדקותו וחסידותו כדאמרן : [ט] בכור בזמן הזה מה שפנינו היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות ומפני השלימות הנמצא בו אין שוחטים אותו בזמן הזה אלא א"כ נפל בו מום שאם לא היה זמן החרבן והיה עבודה הקרבן היה מכפ' כמשחז"ל תמיד של שחר היה מכפר על עבירות שבלילה תמיד של בין הערבים מכפר על עבירות שביום בין כך לא לן אדם בירושלם ובידו עון אמנם משחרב הבית נענש הצדיק כמשחז"ל ועשית את הקרשים למשכן אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא תינח בזמן שבה"ה קיים וכשנחרב מה יעשה ישראל א"ל אני לוקח צדיק אחד ומכפר עליהם ולכן זה הבכור הצדיק אף על גב כי כן אמר הקדוש ברוך הוא לוקח אותו לכפר על ישראל אינו נשחט בזמן הזה אלא א"כ היה בו מום דאם לא כן לא היה צריך שחיטה כי הצדיק דוגמא לדגים כל"ל אסיפתן מתירתן שנאמר ויגוע ויאסף אל עמיו אבל מפני שחטא ונפל בו מום לכן נשחט אמנם אין חכם יכול לראותו בי"ט לא יהיה זה הבכור הצדיק בערך עם הארץ שמראה הסכין לחכם לבדוק בו ככ"ל אמנם בזה הבכור אין רשות לחכם לראותו בי"ט אם יש בו מום שלכן מפני העון נשחט בי"ט ואפילו אם עבר וראהו ומצא שיש בו מום דבר של עון עכ"ז אינו יכול לשחטו מאחר שנתפש על הציבור רק הוא מת בגויעה ואסיפה אבל אם נולד במומו כי נמצא בו עון קבוע דדש ביה ועבר וראהו לפי כי כך אחז"ל תלמיד חכם שחטא בכסהו בלילה שנאמר וכשל גם נביא עמך לילה ועבר על זה וראהו נשחט על פיו מפני שנתגלה עונו ואם ראה המום והעון שלו מערב י"ט וראה שהוא מום לישחט עליו יכול לחקור עליו בי"ט אם נפל בו המום מאליו ומתירו לישחט אבל אם זה נענש מפני הציבור כנזכר אין זה ראוי להיות נשחט אלא נאסף ודאי כדגים אסיפתן היא המתרת אותם כדאמרן : עוד זאת נדרש לבאר הדינים הללו לענין הנוגע למעלה לצד עילאה ימלל וכך היה אומר אין מראים סכין לחכם בי"ט הוא הדבר אשר חז"ל הגידו שלשה טעיות עתיד לטעות שר של אדום יחשוב כי בצר במדבר שהוא קולט הרוצח כך קולט נ׳צרה והקדוש ברוך הוא מביא

אותו ושוחטו לעין כל שנאמר כי זבח לה' בבצרה והנה השר של אדום זה סמאל והשחיטה שלו ע"י שם הוי"ה כדאיתא בזוהר פרשת שופטים דף רע"ד . וז"ל פקודא בתר דא לדון בסייף לדון בחנק לדון בדין סקילה לדון בדין שרפה לדון בסייף למאן לסמאל הה"ד כי רותה בשמים חרבי הנה על אדום חרב חרב דקדוש ברוך הוא י' רישא דחרבא ו' גופא דחרבא ה"א ה"א תרין פיפיות דילה לדק לדק תרדוף אתכין דינין מפי ב"ד דלעילא ודינא מפי ב"ד דלתתא עכ"ל לענייננו ולכן יאמר אין מראין סכין לחכם בי"ט הוא הקדוש ברוך הוא הנקרא חכם שנאמר חכם לבב ואמיץ כח אין מראין לו הסכין הנזכר שהוא שם הוי"ה כאמור כדי לשחוט לסמאל אם הוא ראוי לשחוט בו שמא תהיה פגומה הסכין הוא מה שאמרו חכמים ז"ל אין השם שלם עד שיכרת זרעו של עמלק שנאמר כי יד על כס יה ולכן הסכין זו השוי"ה כביכול פגומה ולכן יאמר לו פגומה ואסור לשחוט בה לסמאל מפני פגימתה ולכן ילך וישחיזנה ויחדדנה במשחזת כי לפי שזה הפגם תלוי במעשה התחתונים לפי שהם עושים פגם בסכין זו הוא שם הוי"ה כדאיתא בזוהר בכמה מקומות חייבין עבדי פגימותא לעילא ולכן אנו חוששים שלא יחדדנה במשחזת כי תעלה חמתו של הקדוש ברוך הוא ואותו הכעס והחידוד ישליך אותו על ישראל העושים הפגם והם סיבה כי אינו נכרת זרעו של עמלק ולכן לא יעיר כל חמתו על סמאל לשחוט אותו ונמצא מתארך קץ פדותנו הוא הטעם שהשביע הקדוש ברוך הוא לישראל שלא ידחקו על הקץ שנאמר השבעתי אתכם וכו' אם תעירו את האהבה וכו' וחכם שראה סכין לעצמו לצורכו דלא שייך להיות בה פגם יכול להשאילה לאחרים להשתמש בה כמשחז"ל אדני בס שמו של הקדוש ברוך הוא כתוב בלוח על לב כל אחד ומה גם מע"ט כי כך אחז"ל בפ' כי שמי בקרבו ולכן הוא עמו בהשאלה לצורך הייחוד הנעשה על ידו ביומין דחול כדלעיל : עוד ירצה במאמרו אין מראים סכין לחכם בי"ט וכו' דמאחר כי הנחנו שהסכין הוא כינוי לשם הוי"ה והוא הת"ח ולכן אין מראין סכין זה לחכם ביום טוב הוא סוד חכמה עילאה לפי כי כן אחז"ל נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלם של מטה וכבר נתבאר בזוהר שהקב"ה הנשבע הוא חכמה שלא יכנס בירושלם שלמעלה היא בינה ולכן אין ראוי להראות סכין זה בסוד הת"ת לאבא עילאה הוא החכם הנזכר אם הוא ראוי ושלם כדי לשחוט בו לסמאל כאמור שמא תהיה פגומה כי מפני מעשה התחתונים היא נפגמת ונמצא בעלה הכונה כי הנה תכלית הראות סכין זו לשחוט לסמאל היינו כי כאשר זה נשחט אז בונה ירושלם ה' וישראל נכנס לתוכה וע"י כן הותר

שנדר

הנדר שנשבע הקב"ה ואמר ולא אבא בעיר ואם תמצא פגומה החכם יאמר לו אסור לשחוט בה לסמאל ולבעל המות מפני פגימותה ולכן ילך ויחדדנה ס"מ הנקרא חדידא בלישניה שנאמר בקליפה חדה כחרב פיות והיינו שמחדדה במשחזת שלו היא הנקבה כאמור וחכם הנזכר שרואה הסכין לעצמו הוא סוד הצדיק שבו הנקרא הויה שנאמר ה' הצדיק וראה אותו לעצמו להנאתו יכול להשאילו נמי לאחרים כי הוא יורד בסוד מדרכי ומתלבש בו יוסף הצדיק ועל ידי שמתחבר עם הכלה הוא שוחט לכל מאריהון דדינין כדאיתא בזוהר בפ' כי הנה המלכים נועדו וכאשר כן עברו כל מאריהון דדינים מפני כי הם יחדיו בחיבור אחד כאמור :

יכול להוליך הסכין והבהמה אצל טבח לשחוט וכו' איתא בזוהר פרשת לו דף ל"א . וז"ל ואל זועם בכל יום נזעם או זעום אינו אומר אלא זועם לפי שהוא זועם לכל מאריהון דדינין והיינו מש"ה וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו הם מאריהון דדינים שאוסר אותם בכל יום יעיר בבקר בבקר לזעום בהם וזה הוא סוד הטבח שזועם לכל מאריהון דדינים שלכן הסכים לטבוח את בנו או יהיה הכונה לרמוז על יוסף הצדיק שנאמר בו וטבוח טבח והכן שעשה תרתי לטיבותא ענין שטבח טבח ועוד עשה הכנה מענין מוקצה והיה ערב שבת כמ"ש חז"ל מכאן ששמר יוסף את השבת ועדיין לא ניתנה ושמר דין מוקצה בשבת כסברת ר' שמעון ואמנם שאמר וטבוח טבח היינו סוד מש"ה רשפיה רשפי אש שלהבת יה דנפק מעלמא עילאה כל ערב שבת לשרוף הקליפה וכדאיתא בזוהר פרשת ויקהל דף ר"כ . וז"ל ת"ח ביומא שתיתאה כד מטי זמנא דערב דליג מגו ההוא נהורא דאשא וסלקא לעילא לאעלא גו גוונין כדין מתתקנין ישראל לתתא ומסדרין סעודתין ומתקנין פתורין כל חד וחד פתוריה כדין חד שלהובא נפיק ובטש בההוא שלהובא כיון דבטש ביה מתגלגלן ההוא שלהובא וההוא מדורא ועאלין בנוקבא דתהומא רבא ואתטמרן ויתבת תמן וההוא שלהובא איהו מסטרא דימינא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי זה האש הוא הדוחה לסטרא אחרא ומונע אותו שלא יתקרב לסטרא דקדושה וזה השלהובא הוא מסטרא דימינא חסד לאברהם ולכן זה הטבח הוא מה שאמר מוליך הסכין והבהמה אצל הטבח זה והבהמה יהיה סוד סטרא אחרא כדי לסרוג אותו כדי שלא תתגבר ביום טוב מפני כי נמצא בו שהותר אוכל נפש ולכן צריך חיזוק ולכן יכול להוליך הסכין והבהמה אצל הטבח האדם הגשמי ואפילו גדי קטן שצריך להוליכו על כתפו וסוד הדבר למעלה הוא מ"ש בזוהר פ' א"מ דף ע"ב . וז"ל ויאמר אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן למלכא דהוה ליה ברא מאמהו חדא ואזיל בהיכליה בעא מלכא לאתנסבא במטרוניתא עילאה ולאעלא בהיכליה אמרה מאן יהיב לי מלכא בהיכליה אמרה מכאן ולהלאה אשדר ואתרך לברא דאמהו מהיכלא דילי כך נמי אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי עתי הקב"ה לגרש האמה זו ואת בנה שלכן אמרה שרה לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת ואמנם כמו כן עתה ימצא דבר זה בהווה הוא מ"ש בזוהר פרשת תרומה דף קל"ד . וז"ל כלה כל זמנא דבעאן לאעלא לה לגבי בעלה לחדווה דשמושא אצטריך בלחישו ברזא בגין דלא ישתכח ברגלי לעדהא רמז דסטרא אחרא ולא יתדבק וכו' הנה מבואר הדבר כי לעולם מפרישין תחלה סטרא אחרא ואח"כ נעשה הייחוד ולכן בא הדין הזה בגשמי דאפי' גדי קטן שצריך להוליכו על כתפו מוליך אותו בי"ט ואפי' שהיה אפשר להוליכו מאתמול לפי כי כן הוא נעשה למעלה :

בהמות היוצאות ורועות חוץ לתחום וכו' אמר חכמים הגידו בפ' מעוף השמים ועד בהמה נדדו כי נ"ב שנה לא עבר עוף בארץ ישראל כי בהמה בגי' הכי הוי ב"ן למדנו כי בן זה הוא בהמה ולכן ימתק משחז"ל אצל אדם ובהמה אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ועושים עצמן כבהמה כי לא ידענו מהו השבח הזה אשר שבחוהו חכמים מה יופיו ומה טיבו של האדם בן דעת ועושה עצמו כבהמה כנראה כי נהפוך הוא כי לגנות יחשב לאיש העושה עצמו כבהמה אמנם בתחלה אתה דורש כי מ"ש שעושה עצמו כבהמה היינו ע"ד מש"ה יששכר חמור גרם (בראשית מ"ט) אמר חז"ל הגידו כי החמור אינו כמו הסוס שמרבילים תחתיו ומאכילים אותו והוא מבעט בבעליו אמנם דרכו של חמור רובץ בין המשפתים ואינו חושש לכלום ונותנים עליו משא כבד ואינו מבעט כך היה עושה יששכר כדי ללמוד בתורה וכן נמי אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ובתורה ועושים עצמן כבהמה לסבול עול התורה ואין חוששין לחמדות העולם הזה כלום הרי זה משובח אמנם עוד יש להבין בדרשה זו כי כונת בני אדם ערומים אלו בדעת שיודעים ומכירים הם בעצמם כי הם אנשים גדולים כמו שאמר רבה ע"ה ידע איניש בנפשיה אם צדיק גמור הוא אם לאו והללו יודעים שהם נמשכים מעץ החיים שהוא בחינת אדם ולפי שהם יודעי דעת וערומים לא נעלם מהם כי הלומד בתורה הוא נאחז בגופא דאילנא כדאיתא פרשת מקץ דף קל"ג וז"ל ת"ח אילנא דחיי וכו' ואינון דמשתדלין באורייתא כלהו אחידן בגופא דאילנא וכו' ואדרבא מפני כך כי ערומים הם עושים עצמן כבהמה כאלו הם מסטרא דנוקבא העולה בגי' בן שהוא בהמה והיינו כדי לעורר השורש שלהם ולהיות שהם נשרשים שם כמש"ה יוצר אדם בקרבו כדאיתא בזוהר כי מדה זו מציירת רוח בני האדם בקרבה ממש כהאי אתתא דצרת עוברא במעהא ולכן הם עושים כבהמה לעורר נפשם בסוד אור חוזר בקרבה כדי לעורר את האהבה שלכן נחשב כאלו דכורא רדיף בתר נוקבא ולא דכורא בתר דכורא כדאי' פ' ויחי דף רמ"ה וז"ל ת"ח בכל אתר דכורא רדיף בתר נוקבא ואתער רחימותא לגבה והכא אשכחנא דהיא אתערת רחימותא ואתערת לגביה ורדפת אבתריה והורחיה דעלמא דלית שבחא דנוקבא למרדף בתר דכורא אלא מלה סתימא היא ומלה עילאה דבי גנזייא דמלכא תא חזי תלת נשמתין אינון וכו' נשמתין דצדיקייא אתיין מאינון נשמתין עילאין מנשמתא דנוקבא ומנשמתא דדכורא

דדכורא ובגין כך נשמתהון דצדיקייא עילאין על כל חילין ומשריין דלעילא וכו' תא חזי אתערותא דרחימו דכנסת ישראל לגבי קודשא בריך הוא נשמתהון דצדיקייא לתתא מתערין לה בגין דאינון אתיין מסטרא דמלכא מסטרא דדכורא ואתער רחימותא אשתכח דדכורא אתער חביבו ורחימותא לנוקבא וכדין נוקבא אתקשרת ברחימותא לגבי דכורא וכו' ועל דא וצדיק יסוד עולם כתיב שהם עכ"ל לענייננו הנה מבואר מדברי המאמר כי הנשמה של הצדיק היא נמשכת משני המדות זכר ונקבה והם הנזכרים בפסוק אדם ובהמה ולפי כי הצדיק זה שהוא ערום בדעת ויודע בעצמו שהשורש שלו היא נשמתו כלולה מזכר ונקבה ומן הראוי לא היה להסתכל בשורש הנמשך מן הזכר שהוא עיקר ועושה עצמו כבהמה שהוא סוד הנקבה והתכלית כדי לעורר חביבו ורחימותא שלכן כינוי בהמה מורה על שם ב"ן הוא המעורר מיין נוקבין ועושה עצמו בהמה בעבור כן. כדי לייחד כנוקבא עם הדכורא ודאי לכן עלינו לשבח לאדם זה ובכן זה יהיה כוונת מ"ש בהמות שואגות ורועות חוץ לתחום הם בני אדם הצדיקים שעושים עצמן כבהמות שואגות מן העיר הידועה עיר ה' סלה ורועות חוץ לתחום ארצה שעיר שדה אדום לאכול אותם ירק עשב הצומח להם מן השדה שהם נשמות מחסידי האומות כדאיתא פ' בלק בפ' כלחוך השור את עשב השדה הם נשמות קדושות מחקל תפוחין. וכן בהפך הצדיקים אוכלים עשב הם הנשמות הצומחות משדה אדום וחוזרות ולנות בתוך התחום של עיר ה' הרי אלו מוכנות כי הם כל כונתם ותפלתם להיות מוכנים לפניו ע"ד נחשבנו כצאן טבחה לכן לוקחים מהם ושוחטים מהם בי"ט בשעה שהם מייחדים שמו יתברך ואומרים אחד כנודע שהאדם מקבל עליו ארבע מיתות ב"ד ונחשב להם כאלו נשחטים ממש ועולה נשמתו למעלה לעורר את האהבה אבל הנשמות הרועות בשדה אחר ולנות חוץ לתחום של הקדושה הוא מורה על חלק נשמות שלא הלכו שם לרצונו אלא שהוצרכו לילך שם מסיבת העון וכדאיתא בהקדמת התיקונים כצפור דא שכינתא נודדת מקינה כן איש דא איש צדיק דאזלין מתתרכין בתר קב"ה ושכינתיה ואיתא בזוהר אלין נשמתין עלאין דאזלין בתר קב"ה ושכינתיה כי הנשמות אלו הולכים ברצונם אחר השכינה בגלות אמנם יש נשמות אחרות שגולים שם ולכן לנות חוץ לתחום של הקדושה ולכן אם באו בי"ט ויצאו מן הקליפה אין שוחטים אותם בי"ט מפני שהם מוקצים מבערב ואין דעת אנשי העיר הקדושה עליהם ע"ד כמ"ש עיר קטנה היא סוד המלכות ואנשים בה מעט הם המדות שלה נקרא אנשים ולכן אמר ואין דעת אנשי העיר הזאת עליהם שיהיו לה בסוד אור חוזר והני מלי בנשמות ישראל הנשמות קדושות אבל של כותים אותם שמביאים אותם עמהם משדה אדום לית בהו משום מוקצה לפי כי תמיד לוקחים מהם לצורך הייחוד אז יהיה נמי בנשמות הללו של ישמעאלים בסוד הניצוצות דעלמין קדמאין דאתחרבו ואין בהם מוקצה ואין כותי צריך הכן הוא מ"ש בזוהר באלין עשר קליפין אתלבש קב"ה בגין לקיימא ומלכותו בכל משלה הנה מבואר כי אין ישמעאלי צריך הכן שכן כתיב הכון לקראת אלהיך ישראל אבל לא כותי אלא אם כן באו בשביל ישראל דהיינו סוד עת אשר שלט האדם כותי באדם דישראל לרע לו ודאי כי אותה נשמה דישראל מוציאה עמה נשמה מישמעאלים הרי כי באו בשביל ישראל שהלך לשם לפיכך כותי שהביא בהמה במקולין בית השחיטה ר"ל הביא נשמה של ישראל הנקרא בהמה כאמור לעלות למעלה בסוד מיין נוקבין אם ידוע שלנות חוץ לתחום מאחר שלנים שם מפני העון כנ"ל אסורות ואם ספק מותרות אפי' הם מחלק אותם שבאו לצורך ישראל שאינו יכול לעלות מעצמו הם אינו מביא ניצוצות אלו שהמוקצה הולכים בספקן להקל ואם הביאום לצורך הכותים לברר מהם ולהכנס לתוך הקדושה אפילו סתם בעיר שרובה כותים היינו בעולם העשייה כי שם הקליפה מרובה מן הקדושה כדאיתא בתיקונים הנברר משם הוא מותר בי"ט שכל המביא. לצורך הרוב מביא ולכן מותר:

ומאחר שהנחנו כי בהמה הוא כינוי למדה האחרונה שהוא בסוד שם ב"ן בגי' ולכן יאמר נא בהמות שואגות ורועות חוץ לתחום כלומר החלקים של מדת המלכות המכונה בשם בהמה שיוצאות מעולם האצילות לפי שמזמן של הבריאה נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך לכן החלקים שלה יוצאים משם והולכות ורועות חוץ לתחום חוץ מעולם האצילות שנא' דודי ירד לגנו (שיר ז) זה העולם שלמטה מן האצילות והלאה וזה ללקוט שושנים הם ניצוצות הנ"ל הרי שהם רועות חוץ לתחום שנא' דודי ירד לרעות בגנים היא המדה הנק' דודי ובאות ולנות בתוך התחום דהיינו בבריאה שהוא תחום של עולם האצילות ומה גם כי שם אימא נקרא מקננת שם כדאי' בתיקונים והיא נקרא חמות כדאי' פ' אחרי מות והוא תחום שבת הרי אלו מוכנות כי למהר תכף עולים לעולם האצילות ולכן לוקחים מהם לתיקון המלכות ושוחטים אותם בי"ט להוציא מהם איזה דם אשר נמצא בהם מצד הדין ומתייחדים אח"כ באוכל אדם אבל הרועות והלנות מחוץ לתחום הם החלקים אשר בעולם היצירה הנקרא מחוץ לתחום אם באו ביום טוב ועולים למעלה בעולם האצילות אין שוחטים מהם בי"ט והענין הוא מ"ש פ' קרח קריאי מועד קראי כתיב חסר יוד כי כמו שקדם עילאין זמין לכל אינון כתרין דשמא קדישא אתקרי בהו כך קדם תתאה חכמת שלמה זמין לכל חילהא הנה מבואר מזה המאמר כי החלקים של מדה זו הם מזומנים בי"ט ועולים למעלה הם חילהא הרועות ולנות מחוץ לתחום בכל זמן ולכן עתה שעלו אין שוחטין מהם ואין מקבלים מהם שהרי אין עולים כלם למעלה ולכן הם מוקצין ואין דעת אנשי העיר של עולם האצילות הם המדות של הזכר המצפים לחלקי הכלה להתייחד עמהם אחד אל אחד אין דעתם עליהם שהוא סוד והאדם ידע והני מילי בנשמות ישראל הוא ישראל עליון שהנה ממנו נעשה התיקון לכלתו כדאיתא פ' תרומה אפריון זה העולם עשה לו המלך שלמה והוא מעצי הלבנון הם שנאמר. בהם ישבעו עצי ה' אבל בנשמות של ישמעאל הם נדות הנקבה שנפלו בקליפה ונבנית בהם. צד הרשעה לכן נקרא בנשמות שלעכו"ם

ולכן

ולכן אין בהם משום מוקצה דאין היסח הדעת צריך הכן בו בכל שעה אנו מצפין ביאת הגאולה וחרבנה של צר שנאמר היום אם בקולו תשמעו אלא א"כ באו בשביל ישראל שאז אסור והענין יובן בשני פנים הראשונה כי הנה בכל יום אנו מעלים מדות הללו לעשות הייחוד ואח"כ חוזרים לנפול ולכן דבר זה לא נעשה בי"ט ועוד אם נאמר לצורך הגאולה כאשר חזרו בזכות ישראל דהיינו כי לפי שעושים תשובה לכן נגאלים בזמן אחישנה אז אסור לקחת מהם לפיכך עכו"ם שהביא בהמה מן הנשמות במקולין הוא מקום המטבחיים בסוד הבריאה אשר שם הם מאריהון דיבבא ויללא וכאשר נמשך שם מדת החסד הוא הורג אותם וממסר בידם אז אם ידוע שלנות נשמות הללו חוץ לתחום למטה אסורות ואם ספק מותרות אפי' באו לצורך ישראל כאמור בהמוקצה הולכים בספקו להקל ואם הביאום לצורך הכותי לטובתם להכניסם לגדר הקדושה אפילו הכי כי לא פורש בעיר שרובה כותים היא צור הרשעה מותר שכל המביא לצורך הרוב מביא ומותר :

בהמות הידועות ללון חוץ לתחום הזכרנו לענין ראשון שמדבר בחלק הנשמות הידועות ללון חוץ לתחום הם אותם אשר נודע באמת שהלכו אל הקליפה מצד העון ולכן הם לנים שם לפי שהם בדרך קבע ונמצאו בעיר של הקדושה ביום שני והענין כאשר נאמר כי שני ימים דיום טוב הראשון הוא בבחינת הזכר והשני הוא בבחינת הנקבה והוא על דרך מ"ש בזוהר בפ' מקץ שנתים ימים וז"ל מאי שנתים ימים דתב דרגא לדרגא דאית ביה זכירה הנה מבואר כי שני ימים הללו אחד בסוד הזכר והשני בסוד הנקבה וכן נמי בזה ולכן אני אומר שהוא מבערב הכניסן וחוץ לחומה לנו שהוא בסוד הבריאה כאמור ומותרות וכל שכן השחוטות בבקר שהם מותרים : עוד יגלה במאמרו בהמות הידועות ללון חוץ לתחום הם החלקים של מדת המלכות המכונים לשם בהמות כנ"ל ולפי שהם בדרך קבע בבחינת הקליפה יאמר שהם הידועות ללון מחוץ לתחום של הקדושה ונמצאו בדרך מליאה בבחינת הקדושה שנאמר בה מלא אשה מלא טוב נמצאו בי"ט שני בסוד הנקבה ועוד יש לומר כי שני ימים הם בסוד הנקבה שלכן נקרא מקראי קדש והשני ימים הם בסוד בחינות שבה שנאמר בהם ברוך ה' יום יום כי הצדיק הנקרא ברוך משפיע בסוד שני ימים. אלו הנקרא ציון ירושלם וכאשר בהמות אלו נמצאו בי"ט שני בעיר ה' זו ירושלם אני אומר שהוא מבערב הכניסן ממטה בקדש מתחה זמין לכל חילוי להעטרא לון בסוד מקראי קדש וחוץ לחומה לנו לפי שהם ב' חומות שנאמר על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים ולכן מותרות שהנה נתקדשו וכל שכן השחוטות בבקר אותם הבחינות העולות לאור הבקר למעלה שהם מותרים לפי שהם קדושים :

עגל שנולד ביום טוב מותר לשחטו וכו' מדבר במלך המשיח אשר נקרא עגל כסברת חז"ל בפ' שם ירעה עגל ולכן בזה יובן ענין נולד למה נאסר ביום טוב לפי דקים לן שאינו בא ביום טוב וענין נולד הוא מה שאמר בזוהר פרשת בלק דף ר"פ . וזה לשונו במתיבתא דרקיעא ומגבעות באת ז' ואשלים לתרין סטרין חד דהא האי גבעה לא אתפרשא מן ברא לעלמין ולא שבקת ליה וכו' וחד דהא גבעה ברה דלתתא דאתכליל בה אצטריך לזמנא דאתי כד ייתי מלכא משיחא לנטלא ליה גבעה עילאה ולאעלא ליה תחות גדפהא בגין לאתקפא ליה ולאוקומיה בחיין עילאין ומנה יפוק בההוא יומא משיחא דדוד ורזא דא אספרה אל חוק וכו' אני היום ילדתיך וכו' ההוא יומא ממש אפיק ליה מתחות גדפהא בכמה חיין בכמה עטרין וכו' וההוא חק לא אשתאר בלחודוי ויתכליל ביה משיחא אחרא בריה דיוסף וכו' ובגין דאיהו גבעה תתאה דלית בה חיין ימות משיח דא ויתקטיל ויהא מית זמנא עד דתלקוט חיין גבעה דא ויקים עכ"ל לענייננו הנה מבואר מדברי המאמר כי מלך המשיח נקרא נולד שנאמר היום ילדתיך ולכן יאמר עגל זה אם נולד בי"ט והוא דבר דלא אפשר ולכן יאמר אם נולד כך מותר לשחטו כאמור דיתקטיל וימות אבל מאחר כי אינו נולד בי"ט הא נמי ליתי כי אינו נשחט כדאיתא בזוהר ובתיקונים שם נאמר בגין דא נסיון דיצחק שזיב ליה דלא אתקטיל וקלא נפיק ואמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה ולכן יאמר אם אמו עומדת לאכילה היינו אומתו כאשר הם מתחייבים ח"ו אז הוא נהרג ח"ו והוא דקים ליה בגויה שכלו לו חדשיו דהיינו כי הגאולה תהיה בעתה כד"א לכן יתנם עד עת יולדה ילדה היינו גבעה תתאה היולדת אותו שנאמר בה אני היום ילדתיך כנז' אמנם אנו בטוחים שיבא בזמן אחישנה חזר ואמר ואם היו שבת וי"ט סמוכים זה לזה היינו דקים לן כי הגאולה תהיה בשנה השביעית והיא שנת היובל ולכן בא הרמז של שבת לענין שביעית וי"ט לענין היובל ולכן נולד בזה מותר בזה וחי בהם אמר רחמנא : ועוד יגלה במאמרו זה עגל שנולד בי"ט וכו' כי מאחר שהנחנו כי בהמה הוא רמז לנקבה אשת חיל הנה עגל זה יהיה בסוד יוסף הצדיק שנאמר כי בכור שורו הדר לו והנה בכור זה שנולד בי"ט כי כן הוא נולד בסוד מוסף ביום טוב מותר לשחטו להוציא את דמו בחינת הגבורות שבו שנאמר והיה האוכל לפקדון לארץ היינו אם האם עומדת לאכילה בסוד רחל היא אמו כאשר עומדת בסוד ותעמוד מלדת מזומנת לאכילה בסוד הלחם אשר הוא אוכל והוא דקים ליה בגויה ונודע באמת שכלו לו חדשיו כלו' נשלמו חדשי הכלה היא אמו והתועלת נמשך לו שנאמר נקי יהיה לביתו שנה אחת ואיתא בזוהר פ' שלח דף ע"ז וז"ל פקודא דא למחדי חתן באתתיה שתא חד דכתיב נקי יהיה לביתו שנה אחת ואינון י"ב ירחין אינון מדילה דהא שנה איהי כלה ולית כלה בר בי"ב ירחין דכתיב עומד על י"ב בקר וכו' ועל דא יעקב כתיב ביה ויקח מאבני המקום אבני המקום י"ב הוו ומאן דחדי לכלה חדי לעולמתא ועולמתאן י"ב הוו וכלא איהו רזא דשנה בגין כך אצטריך לחתן למחדי באתתיה שנה אחת עכ"ל לענייננו ולכן אמר שכלו לו חדשיו הם י"ב חדשים דילה שהם לו לשמחתו ואם היו שבת וי"ט סמוכים זה לזה כי השבת הוא סוד יום השביעי צדיק יסוד עולם וי"ט הוא בסוד הכלה שהוא מקראי

מקראי קדש והם סמוכים זה לזה שנאמר סמוכים לעד לעולם לכן נולד בזה בחינת יוסף מותר בזה כי גם בי"ט יש מוסף כאמור : בהמה מסוכנת שירא שמא תמות הנה בהמה זו אם אמרנו שהוא בחינת נשמה שעובה · עלינו כבהמה כאמור הכי קאמר נשמה זו שהיא מסוכנת דהיינו מאותם שהם נעשקות כדאיתא פ' משפטים בענין ההוא טיקלא דעשיקת נשמתין ולכן היה ירא שמא תמות כי כאשר היא נעשקת תוך הטיקלא ונכנס שם הוא סוד המיתה כי כן ס"א הוא בחינת המות כדאיתא בזוהר פ' בראשית בפסוק ותרא האשה וגם פרשת פנחס בפ' וירא פנחס וכו' ואמנם הוא אכל כבר שאם לא כן הנה אותה בהמה היא נעשית בחינת אוכל למעלה בסוד קרבני לחמי עולת התמיד אמנם אדם הקדוש הוא אכל כבר בתפילת שחרית ואין צריך לה לענין מאכל אסור לשחטה אלא אם כן יש שהות ביום כדי לאכול ממנה כזית צלי מבע"י בסוד תפילת הערב וכפים שהות ביום כדאמרן ושחטה אינו נוטל עורה היא בחינת הקליפה שהיא סביב לה בסוד סביב רשעים יתהלכון ואין זה בערך שאר הנשמות העשוקות שנאמר בהם עת אשר שלט האדם לרע לו אלא אם כן שייר ממנו מאותה נשמה אבר אחד חלק ממנו מתוך הטיקלא כי על ידי כך אחר כך מביאו עמו גם העור : ואם אמרנו כפי הדרך אשר נתבאר על סטרא דמהימנותא הכי קאמר בהמה המסוכנת היינו מדה זו שנקראת חולה מפני גלות החיל הזה שנאמר סמכוני באשישות וכו' כי חולת אהבה אני שירא האדם הצדיק שמא תמות כאשר מתלבשת בתוך סטרא אחרא בחינת המות כאמור והוא אכל כבר כי לכן ימלא כי למעלה · נאמר אכלתי יערי עם דבשי וכו' לכן אין צריך לה שהנה כבר נעשה הייחוד ביניהם ולכן זה הופך פניו לכאן וזה לכאן כמו שאומרים חכמים ז"ל משעשו לרכיסה כך המה עושים אסור לשחטה אלא אם כן יש שהות ביום כדי לאכול ממנה כזית צלי מבע"י כי זה יהיה בערך של קרבן פסח שהוא נאכל על השבע וכפים שהות ביום ושחטה אינו נוטל עורה שהוא בחינת החיצוניות שבה אל הפנימיות בלבד ממנו אוכל אלא אם כן שייר ממנו אבר ידוע אחד בחינת בנימין שעליו אמר דוד המלך עליו השלום מי יתן לי אבר כיונה זו כנסת ישראל הוא סוד מה שאמר בזוהר פרשת שלח לך דף קפ"ב · וז"ל תו אמר תרין אינון וחד אתהדר כד שליט טאס על גדפי רוחא ובעי כמאתן אלף ואתעמר אמר לון אלין תרין כרובין דהוה רכיב בהו קב"ה ומן יומא דאתגניז יוסף מאחוי אגניז איהו ואשתאר חד לגבי בנימין הה"ד וירכב על כרוב ויעף וכו' והנה הדבר זה מבואר מדברי המאמר מה שאמר אלא א"כ שייר ממנו אבר אחד הוא בנימין מביא העור שלה עמו והבן כל זה : אם שחט בהמה. כברה וכו' הנה נתבאר כי מדה זו מזמן הבריאה נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך ולכן נאמר דודי ירד לגנו וכו' לרעות בגנים וללקוט שושנים ולכן מדה זו המכונה בשם בהמה יורדת למקום הנקראת שדה אדום ולפי שנאמר שא נא כליך וכו' וצודה לי ציד ולכן בא זה הכינוי אם שחט בהמה בשדה לא יביאנה במוט או

במוטה לפי שהרי נאמר לא יתן לעולם מוט לצדיק דהיינו כדרך שיעשה בחול כי אז נעשה הייחוד על ידי מט"ט והוא נקרא מטה כדאיתא בזוהר לפי שפעמים מטה כלפי חסד לצדיקיא ופעמים מטה כלפי גבורה להפרע מן הרשעים אבל ביום טוב אין הייחוד נעשה על ידו כדאיתא בתיקונים כי עוף השמים דא מט"ט וכו' ועל ידיה נתחמן צדיק וצדק בשית יומין דחול ולכן ביום טוב מביאה למדה זו איבריה איברים מן השלמות אשר הולכת בהם ללקוט שושנים ולמעלה היא מתחבר עמה : עוף שנדרס הנה סוד העוף הוא בסוד הצדיק כדאיתא בתיקונים שהוא צפרא דחזא רבה בר בר חנה דימא מטי עד קרסלוי והנה זה העוף בעבור הגלות נדרס ברגלים והוא סוד מש"ה עני ורוכב על חמור ועל עיר לפי כי מזמן שנאמר ויגע בכף ירכו נעשה מדרס עד מדרך כף רגל דאלו מתחילה נאמר. וידו אוחזת בעקב עשו כלומר כי עשו היה אוחז בעקב של יעקב כדאיתא בזוהר פרשת משפטים דף קי"א. וזה לשונו מאי בעקב עשו וכי ס"ד דהוה אחיד ידיה ברגליה לאו הכי אלא ידו אוחזת במאן דהוא דהוה עקב ומנו עשו דהא עשו עקב אקרי מיומא דאתברי עלמא קרי ליה קודשא בריך הוא עקב דכתיב הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב אמנם אחר כך שרו של עשו נגע בכף ירך יעקב ולכן הני ברכי דרבנן דשלהי מנייהו הוי דוגמא דיעקב איש תם ולכן מפני כי נאחז סטרא אחרא בזה הם אמרו שקר אין לו רגלים רק רגל אחד ומכל מקום לקה ברגליו ואינו נתקן עד זמן שנאמר ועמדו. רגליו ביום ההוא רוצה לומר דאלו עד עתה אין עמידה לרגליו וכבר ביארתי כל הצורך בזה בהקדמה גם מה שאמר בזוהר פרשת פקודי עד דמטו רגלין ברגלין הכל מבואר שם מה שאמר ולפי שלקה ברגליו נאמר עני ורוכב על חמור כי הנה חכמים ז"ל אמרו כל מי שאין לו קרקע אינו נקרא אדם וסוד הדבר הוא הדין כי כל מי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל לפי כי מה שנקרא רגל הוא מן החיוב שהיינו קטן שיכול להלך מירושלים להר הבית חייב בראיה ומי שאין לו קרקע סוד מה שאמרו חז"ל אסתר קרקע עולם כאשר נתבאר בדין הסוכ' למה קרקע אינה נגזלת ולפי שלא נתקנו הרגלים נאמר שהוא עני דהא אין לו קרקע לומר על הארץ יעמודו ולכן עוף זה הוא מלך המשיח שעף ונתעלה ונתיישב במרום שנ' וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתי הוה הוא נדרס שנ' מדוכה מעונותינו ולעומת זה הוא הצדיק עליון עני ורוכב על חמור ועל עיר עד כי תתקיים תרמסנה רגל לגור הרשעה רגלי עני זה פעמי דלים אלו ישראל עם עני ודל ולפי שנדרס בגלות בסוד וזכר יחרב ויבש לכן יש לחוש שנתרסקו איבריו לפי כי בזמן הגלות נאמר ויקח מאבני המקום וכו' וישכב במקום ההוא וחכמים ז"ל פירשו הפ' בזמן הגלות ויקח מאבני המקום ע"ש שנאמר תשתפכנה אבני קדש וישכב במקום ע"ש נשכבה בבשתנו ובפרט מפני מעשה התחתונים כמו ששנינו כשהאדם מצטער מה השכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי וכמו שנתבאר אצלי בפסוק פתחי לי אחותי רעיתי לפי כי ראשי נמלא טל כי לא נכנסתי בבית מיום

שנתחרב

שנתחרב ביתי קווצותי רסיסי לילה הקווצות שלי הם אברים שלי רסיסי נתרססו ונתרסקו לפי כי בלילה שוכב על הארץ שנאמר וישכב במקום ההוא לפי שכפה את המטה מזמן החרבן הוא משחז"ל קרא הקב"ה למלאכי השרת אמר להם מב"ו אבל מה דרכו לעשות אמרו לו כופה את המטות א"ל כך אני עושה הה"ד עד די כרסון רמיו ולפי ששוכב על הארץ כביכול יש לחוש שנתרסקו איבריו ולכן צריך שהייה מעט לעת לכן אחז"ל כל הקיצין כלו ואין הדבר תלוי אלא בתשובה שנאמר בעתה אחישנה והיינו שהייה ולכל צריך לקיים והגית בו יומם ולילה לקיים עת לעשות לה' וצריך בדיקה אחר שחיטה לראות מעשיהם של התחתונים ועל כל אלה מותר לשחטו בי"ט להוציא ממנו אותו הדם הוא סוד הדין כאשר מתבאר בפ' שופך דם האדם ולא חיישינן שמא ימצא טרפה מפני מעשה התחתונים אע"ג דאתיליד ביה רעותא מפני העון של התחתונים כאמור. עוד אפשר לומר דמיירי בסוד כנסת ישראל שנמשלה לעוף היינו מש"ה כי יקרא קן צפור וכו' ואיתא בהקדמת התיקונים כצפור דא שכינתא נודדת מקינה דא ירושלם ולכן יאמר נא עוף שנדרס ברגלים כי כן ס"א נאחז ברגלים שלה שלכן נאמר רגליה יורדות מות נדרס ודאי מעוף הדורס זה סמאל ויש לחוש שנתרסקו איבריו כי המדות שלה הם יורדות בעולמו ושם קצת מהם מתרסקין מפני כי נמצא בהם תערובת של הקליפה ולכן צריך שהייה מעט לעת להבדיל בין עת שהיא לטובה ובין עת שהיא לרעה כדי לקיים עת לעשות לה' וצריך בדיקה אחר שחיטה כי הנה השחיטה הוא בסוד אכילת הדם לחוץ והוא סוד מש"ה אם רחץ ה' את צואת בנות ציון ואת דמי ירושלם ידיח מקרב' (ישעיה ד) והבדיקה הוא מ"ש בזוהר פ' בלק דף קצ"ז · וז"ל אם לא תדעי לך היפה בנשים וכו' ואוליפנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סליקת למלקט ענוגין וכיסופין ומומא אשתכח בהו בישראל לתתא כדין מטי לגבה טיפה כחרדל ומיד אתעדיאת ויתיבת עלה יומין במכין וכו' ולפי כי . כן נמצא בה אותה טיפת דם וצריך להיות יושבת עלה יומין במכין דהיינו שבעה ימים נקיים לכן צריך בדיקה כדין האשה שרואה דם והיינו כי צריך בדיקה ועכ"ז מותר לשוחטו בי"ט ולא חיישינן שמא ימצא טרפה מפני מעשה התחתונים כנזכר במאמר כי אז יודעים למעלה כי נמצא מום בתחתונים ולכן אתער סמאל בקל תקיף וכו' ובזה ימצא טרפה וכו' לא חיישינן אף על גב דאתיליד ביה ריעותא מפני התחתונים כאמור : בכור בזמן הזה הוא מש"ה בני בכורי ישראל ובזמן של הגלות שאינו נשחט להוציא ממנו דם האדם אלא א"כ יש בו מום ר"ל לפי כי ס"א באה להדבק בו הנקראת מום לכן נעשה שחיטה להוציא אותם הדינים שלא ימצא מקום להתאחז בו אין חכם יכול לראותו בי"ט היינו חכמה עילאה ואפילו אם עבר וראהו ומצא בו מום אינו יכול לשחטו אבל אם נולד במומו אשר בצאתו מרחם אמו אותם הריות ודם היולדה עמו מום עובר יהיה בערכו ואז אם חכם הנזכר עבר וראהו נשחט על פיו ויוציא אותה זוהמא לחוץ ואם ראה המום מערב יום טוב בזמן כי אז ס"א היה נכנעת מפני קדושת היום כנודע ואז סטרא דקדושה מתגבר ועולה ועתה

[י] אותו ואת בנו שנפלו לבור מעלה את הראשון ע"מ לשחטו ואינו שוחטו וחוזר ומערים ומעלה את השני

התבונן כי לא כן היה אלא נהפוך הוא שהיה נאחז בו מום שראוי לשחט עליו אז יכול לעקור עליו בי"ט אם נפל בו המום מאליו כאמור שהוא מרחם אמו ומתירו :

[י] **לא** נעלם מעין כל קורא בדרך האמת ענין גלות הנשמות הלא הוא כמוס עמדי במאמר והמה כאדם עברו ברית אשר חכמים עשו היקש בין ישראל ובין א"ה בכל הפרטים ומה גם בענין גלות הנשמות כי כאשר חטא נפלו הנשמות בתוך הקליפה הלא זה הוא משחז"ל כיון שחטא א"ה נתמעטה קומתו ונעשה מאה אמה שנאמר ותשת עלי כפך דהיינו אות כ"ף שהוא בגימטריא מאה ולפי כי אדם הראשון מתחילה היו כלולים בו כל הנשמות כמשחז"ל בפ' איפה היית ביסדי ארץ איפה שלך היכן היתה באדם הראשון ולכן כל אותם הנשמות שהיו תלויות בו נפלו כולם בקליפה וכאשר חטא ישראל ומעשה אבות יעשו בנים כמו אדם הראשון והמה כאדם עברו ברית ולכן חזרו ונפלו הנשמות בתוך הקליפה ולכן בא הרמז בדין זה של אותו ואת בנו שנפלו לבור היינו שני פעמים שנפלו הנשמות בבור גלות של הקליפה דהיינו הרמז לישראל שעשו מעשה האב הוא אדם הראשון כאמור כי הנה ישראל נמשלו לשה שנאמר שה פזורה ישראל ולכן בא הנמשל בענין השה ולרמז זה הנזכר שמדבר בעד עון אדם הראשון ובנו אחריו הם ישראל לכן הוא אומר הפ' אותו ואת בנו (ויקרא כב) כי בענין זה הוא צודק דאלו לענין הגשמי היה ראוי שיאמר הפ' אותה ואת בנה בלשון נקבה לפי כי אין האב ניכר לדעת מי הוא אלא כי כונת הכתוב לרמוז זה הענין מדי דברו ולפי כי אין בנו כח לבטל הקליפה לגמרי כדי להוציא משם הנשמות לכן נאסר לשחוט שניהם ביום אחד עד בא זמן הגאולה שנאמר בלע המות לנצח אז יהיה גאולה לאותם הנשמות דאזלין ערטילאין בתר קודש ברוך הוא ושכינתיה כדאיתא בזוהר ובתיקונים כצפור דא שכינתא נודדת מקינה דא ירושלם כן איש אלין נשמתין ערטילאין דאזלין בתר קב"ה ושכינתיה ולכן מה יעשה משום צער בעלי חיים מעלה את הראשון ע"מ לשחטו ואינו שוחטו כי הנה כך יעשה הקב"ה כאשר ישראל הם זכאים לפניו מעלה ראשון ראשון מבור הקליפה על מנת לשחוט את הקליפה או יהיה על מנת לשוחטו לנשמה עצמה להפרע ממנה על מעשיו ואינו שוחטו לקליפה לפי כי עדיין יש צורך לעולם הם עד לעתיד וכן לנשמה לא יהיה לה עוד עונש שהרי קבלה עונשה בקליפה וחוזר ומערים ומעלה את השני על מנת כן ואחר כן רצה זה שוחט רצה זה שוחט אמנם זה יהיה

השני רצה זה שוחט רצה זה שוחט : [יא] בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל יכולים לשחטה בו"ט ואפילו יש להם שתים יכול לשחוט שתיהן : [יב] השוחט בהמה ביום טוב אינו רשאי לתלוש הצמר לעשות מקום לסכין אלא מפנהו ומושכו אילך ואילך ואם נתלש נתלש : [יג] השוחט את העוף לא ימרט את הנוצה כדי לעשות מקום לסכין : [יד] לא ישחוט אדם חיה ועוף בי"ט אא"כ יש לו עפר מוכן מבעוד יום ואם עבר ושחט אם יש לו דקר נעוץ מבעוד

טור ברקת

יהיה בגשמי לא כן בכללות הנשמות כאמור : [יא] בהמה חציה של כותי וחציה של ישראל יכולים לשחטה בי"ט וכו' הנה נתבאר כי ענין השחיטה הוא ענין תיקון אל הנשמה ולכן בהמה זו שהוא חלק מי שאינו הגון ועושה מעשה בהמה ולפי כי לא יעדר מהיות לו מעשים טובים כמשחז"ל ריקנין שבך הם מלאים מצות כרמון ולכן ימצא כי אדם זה נמשל כבהמה הציו לכותי לפי מעשים הרעים שעשה לפי כי כך אחז"ל אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח של שטות ולכן כפי הפעמים אשר חטא על הנפש על העונות ועל הפשעים כך נעשה חציו של כותי ולפי שיעור המצות אשר עשה נעשה חציו של ישראל יכולים לשחטה בי"ט לפי כי יום קדוש הוא ע"י תוספת קדושה הנכנס בקרבו אפשר דהוה ליה תקנתא להסיר שיקוציו מפיו היינו הדם אשר הוא בחינת הנפש שנאמר כי הדם הוא הנפש וכו' ואפילו יש להם שתים בשותפות באופן זה יכול לשחוט ולתקן שתיהן ואין לומר זו היא שלי וזאת שלך אלא שתיהן הם נתקנות כאחת ע"י שחיטה או ע"י הייסורין כפי השגחת יוצר הכל : [יב] השוחט בהמה בי"ט אינו רשאי לתלוש הצמר וכו' היינו מ"ש בזוהר פרשת מקץ דף ר"א. וז"ל ר"ש אמר בשעתא דנשמתא נפקת מהאי עלמא בכמה דינין אתדנת עד לא תיעול לאתרה לבתר כל אינון נשמתין אית לון למעבר בחד נהר דינור דנגיד ונפיק ולאסתחאה תמן ומאן איהו דיקום מתמן ויעבר בלא דחילו כד"א מי יעלה בהר ה' וגו' נשמתא דזכאה אעבר בלא דחילו ויקום במקום קדשו ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא ויהב ממוניה לצדקה כדין ועבר בההוא אתר ולא דחיל וכרוזא קאריה להאי נשמתא ועניתיך לא אענך עוד עכ"ל לענייננו והנה הענין מבואר מזה המאמר כי הגוזז ממונו לצדקה הוא ניצול הוא הנהר כמאמר חז"ל בפסוק זה אם שלמים וכן רבים וכן נגוזו משל לשני רחילות גוזזה עוברת וכו' כי הנה חז"ל דבריהם כגחלי אש נוקבים ויורדים עד התהום לכן משל זה באמת הוא כי הנשמה שהיא גוזזה עוברת באותו נהר שהוא דינור הגוזז ממונו לצדקה כלומר דאף על גב כי אינו עשיר וצריך לגזוז ממונו שהוא לצורך פרנסתו לכן ועבר באותו נהר דינור ויצא בשלום ולכן יאמר כאן השוחט בהמה ביום טוב שנתעורר לתקן הנפש החטאת הזאת אינו רשאי לתלוש את הצמר היינו ענין זה של הצדקה כי מאחר שלא נתלש עודנו חי מה מועיל עתה והיינו מעשה דמר עוקבא שחלק נכסיו בשעת מיתה והקשו על זה ממשחז"ל המבזבז אל יבזבז יותר מחומש ומשני בשעת מיתה שאני דליכא למיחש דאתי לידי עניות אמנם לא אמרו כי הצדקה בשעת מיתה אינה חשובה כל כך או

ה

ממקור חיים

מפני היורשים אמנם בזה יאמר אינו רשאי לתלוש הצמר כלומר לעשות צדקה כדי לעשות מקום לסכין שלא יהיה בסוד נבלה על כן הקמצן נקרא נבל ע"ש שנעשה נבלה וז"ש אביגיל בנבואתה נבל הוא קמצן ונבלה עמו שנעשה נבלה בשעת שחיטה או יהיה ענין תלישת הצמר כלומר אין לאדם לאבד זכות הצדקה שעשה בעבור לעשות מקום לסכין כלומר כדי שלא יפסל השחיטה כאמור אין ראוי לעשות כן אבל מפנהו ומושכו אילך ואילך כדי שיועיל לו להצילו מנהר דינור כאמור אמנם אם נתלש מאותו זכות להועיל לו נתלש אבל לא שיהיה האדם מתכוין לאבד את זכותו שהנה חז"ל אמרו כשהאדם הולך לשם מוליאין עליו עשרה עונות ועשרה זכיות והוא אומר יצאו אלו באלו אומרים לו לאו אלא נענש על העונות ומקבל שכר משלם על הזכיות שעשה והיינו שאינו יכול לתלוש הצמר הוא הצדקה שעשה ביד אבל אם מפנהו ומושכו אילך ואילך ומעצמו נתלש כפי השגחת יוצר הכל עלתה לו מעשה הצדקה גם לענין השחיטה גם בלא דעת שלו אז טוב לו כמדובר : [יג] השוחט את העוף גם בזה בא הרמז לאיש הנלבב העושה מצות הדומה לעוף שמצפצף בקולו בתורה ובתפלה שנאמר הקול קול יעקב כי נתבאר אצלי הכפל הקול קול להגיד כי שני מיני קול נמצא לעדת יעקב הלא המה קול תורה וקול תפלה ולכן זה הנמשל לעוף מפני שלימות הנוצ' הנמצא בו ולכן לא ימרט את הנוצה הוא ענין הזכות שלא זה דברי במאמר חז"ל סדר בשלח וז"ל כנף רננים נעלסה רננו צדיקים בה' וכו' אם אברה חסידה ונוצה ואומר מי יתן לי אבר כיונה כי נמשלו ישראל ליונה שקופלת אגף אחד ועפה בשני כך ישראל יש להם שני דברים תורה ומצות החסידה אלו ישראל שנאמר אספו לי חסידי יש להם נוצה של יונה כאמור ולכן השוחט את העוף שהוא הנמצא בו שלימות העוף כאמור לא ימרט את הנוצה היינו המצוה לעשות מקום לסכין שלא יתאליד לפי כי אין לאדם להפסיד מעשיו הטובים להמלט מן הנזק כאמור : [יד] לא ישחוט אדם חיה ועוף בי"ט אלא אם כן יש לו עפר מוכן וכו' והענין מ"ש בתיקון כ"א דף כ"ז וז"ל ועוד מצות שחיטה כשרה בזרים דאינון בני נשא דדמיין לבעירן דאלין דלא משתדלי באורייתא צריך למעבד בהון קרבנין לקב"ה ואם מתקרבין בצלותין לקב"ה וסבלין כמה מכתשין הה"ד כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה אתחזי כאלו וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וכו' דדא שזיב ליה ממיתה דמלאך המות הה"ד אדם ובהמה תושיע ה' ואלין דעובדייהו כבעירן דחקל' דאכלין בלא צלותין מיתתהון יהא כבעירן דחקלא ושחיט לון מלאך המות מדה כנגד מדה

ולא

ולא עוד אלא בסכין פגום קא שחיט לון ואתקריאו נבלה ועלייהו כתיב נבלתי יקומון מאי סכין פגום דא סמאל אל אחר סכין פגום ודאי אתקרי עכ"ל לענייננו ולכן יאמר נא לא ישחוט אדם חיה ועוף ביום טוב דהיינו התיקון שלהם כמש"ה וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וכו' אלא אם כן היה לו עפר מוכן כנגד מש"ה מזבח אדמה תעשה לי והיינו עפר מוכן מערב יום טוב ואם עבר ושחט ולא הכין מזבח זה בלבבו ובדעתו אם יש לו דקר נעוץ מבעוד יום בעפר תיחוח מכסהו בו הוא מש"ה ויתד תהיה לך על אזניך וכו' וחפרת בה הוא מה שאמרו חז"ל מפני מה אצבעות היד משופות שאם ישמע אדם דבר מגונה יתן אצבעו לתוך אזנו ולכן יאמר נא כי אם לא יש לו דקר נעוץ מבעוד יום שיהיה מכין עצמו שלא להשמיע לאזניו דברים מגונים שהרי מנבל עצמו ונפסל מלהיות קרבן על המזבח הנז' וכאשר יהיה לו דקר נעוץ מבעוד יום הוא האצבע נעוץ באזנו וזה יהיה בעפר תיחוח כי צריך להשפיל עצמו הדק לעפר ע"ד מש"ה מזבח אדמה תעשה ובכל זה לא יהיה עפר קשה אלא תיחוח ואז יכשר לכסות בו אותה שחיטה כלומר שמכפר עליו כנז' במאמר כמי שמקריב קרבן ועליו נאמר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה: [טו] אפר כירה שהוסק מערב יום טוב מותר לכסות בו כלומר כי כאשר ישוב האדם לאפר ע"ד מש"ה ואנכי עפר ואפר וזה היה לו מבעוד יום קודם שיגיע יומו שנא' באו ימי הפקודה וקיים בעצמו וזכור את בוראך בימי בחורותך מותר לכסות בו ר"ל כדאי הוא לכסות על כל מה שעשה מן העונות שנא' כסוי חטאה אבל אם הוסק בי"ט כלומר כי יחם לבבו לעשות תשובה בו ביום שהגיע יומו בית מועד לכל חי שנקרא בכינוי י"ט לפי כי הוא יום טוב לגבי אדם שהוא צדיק כגון בהילולא דר"ש ואיתא בזוהר פ' תרומה דף ק"ן. רזא דרזין דאוליפנא מגו בוצינא קדישא והנה טוב דא מלאך חיים מאד דא מלאך המות דאיהו יתיר וכו' ג"ע איהו בארעא נטיע וכו' כד"א ויטע ה' גן בעדן מקדם וכו' ואתר דא איהו מתתקן לרוחין קדישין וכו' בשעתא דנפקי מתמן למיתי להאי עלמא מתפשטין אינון רוחין מההוא גופא ולבושא דתמן ומתלבשין בגופא ובלבושא דהאי עלמא ועבדין דיוריהון בהאי עלמא בלבושא וגופא דא דאיהו מטיפה סרוחה וכד מטי זמניה למהך ולנפקא מהאי עלמא לא נפיק עד דהאי מלאך המות אפשיט ליה לבושא דגופא דא כיון דאתפשט וכו' אזלא ומתלבשא בההוא גופא אחרא דבגנתא דעדן דאפשיטו כד אתי להאי עלמא ולית חידו לרוחא בר בההוא גופא דתמן וחדי על דאתפשט מהאי גופא וכו' הנה מבואר מדברי

מבעוד יום בעפר תיחוח מכסהו בו: [טו] אפר כירה שהוסק מעי"ט מותר לכסותו בו אבל אם הוסק בי"ט אסור אלא א"כ הוא חם שראוי לצלו' בו ביצה: [טז] הכניס עפר הרבה לביתו לצורך גנתו והוא כנוס למקום אחד מותר לכסות בו שכל זמן שהוא צבור דעתו עליו לכל מה שיצטרך אבל אם הכניס מלא קופתו לצורך גנתו לא שמאחר שהוא מועט בטל: [יז] מכניס אדם מלא קופתו עפר לבית בסתם ועושה בו כל צורכו ולא אמרינן שהוא בטל אגב קרקע הבית והוא שייחד לו קרן זוית דכיון שלא שטחו מוכחא מלתא דלצרכיו בעי ליה ואם הוא עפר תיחוח מותר

המאמר כמה שמחה נוספת יש לנשמה יום המיתה מפני שמפשטת מגוף נגוף זה ומתלבשת באותו גוף הקדום ולכן ראוי להיות מכונה בשם י"ט ולכן יאמר נא אבל אם הוסק בי"ט שהוא יום לאתו מן העולם אם הוסק לבבו בו ביום בענין החרטה אסור אין מכסין בו על עונותיו אלא אם כן הוא חם כדי לצלות בו ביצה הוא מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רי"ו. וז"ל דביצה אתת נפלת מן עופא ומחת שתין כרכין וכדאי' בתיקונים נמי בענין זה נפילת ביצה דאיהו אתרוג שיעורו כביצה ובגינה אתמר ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת ונפל עמה ששים המה מלכות וכו' ולכן יאמר נא כי שיעור זה האפר חם כי הוא מתחרט עד מקום כי אותה הבילה נגלית ונתקנת לפי כי מעשה של התחתונים פוגם בה כנ"ל וחרטה של אדם זה גולה אותה ומתקן אותה ומותר: [טז] הכניס עפר הרבה לתוך ביתו לצורך גנתו ר"ל כי אדם מקיים בעצמו מאד מאד הוי שפל רוח היינו שהכניס בלבו עפר הרבה כאלו הדק לעפר כמשחז"ל הקיצו ורננו שוכני עפר מי שהיה שכן לעפר בחייו וזה הכניס הרבה לתוך ביתו היינו קרבם בתימו לעולם וזה היה לצורך גנתו כדי ליירש מקומו בג"ע אותו החלק אשר שם לו והוא כנוס במקום א' המיוחד לו בתוך לבו מותר לכסות בו כל העונות שעשה כד"א כסוי חטאה שכל זמן שהוא צבור בלבו דעתו עליו לכל המצטרך שלא יחטא אבל אם הכניס קופתו לצורך גנתו היינו דבר מועט מן השפלות ולא הכניס אותו לתוך ביתו כמשפט המשפיל דעתו לפי שנאמר גבר יהיר ולא ינוה כל המתייהר אפילו על אנשי ביתו אינו מתקבל ולכן עיקר השפלות צריך להיות מנהיג עצמו אנשי ביתו בנחת ובשפלות וזה לא כן עשה זולת הכניס עצמו בענין העפר של השפלות לצורך גנתו בלבד כדי לזכות עם הצדיקים בג"ע לאותו חלק שלו בלבד לא יכסה בו על כל עונותיו שמאחר שהוא מעט בטל ויחזור לחטא ולא יכסה בו כלל: [יז] מכניס אדם מלא קופתו לבית סתם וכו' הנה הגיד כי יכול אדם להכניס עפר הוא ענין ההכנעה והשפלות ויהיה מלא קופתו לבית כי כן עיקר לענין ההכנעה שיהיה נעלב מאנשי ביתו כמו שאמרו חז"ל וכן יעשה סתם ולא יפרש שעשה כן לצורך גנתו לזכות לג"ע דהוה ליה על מנת לקבל פרס ולא נכון לעשות כן אלא עשה סתם ואח"כ עושה בו כל צרכו אפי' ענוה שלא לשמה דעדיפא כדאיתא בערכין פ' שלישי ולא אמרינן בטל הוא אגב קרקע הבית דהיינו מאותו עפר שנא' בו אשר יהיה בקרקע המשכן שהוא ענין מוכרח ולא יחשב לענין ענוה ושפלות והוא שייחד לו קרן זוית לשפלות זה בקרב לבו ולא יהיה למראית העין רצון שלא

מותר לכסות בו : [יח] כוי אין שוחטין אותו בי"ט ואם שהטו אין מכסין את דמו אפילו יש לו עפר מוכן מפני שהרואה יאמר ודאי חיה הוא שאל"כ לא היו מטריחין לכסות דמו בי"ט ויבא להתיר חלבו ולערב אם רשומו ניכר יכסנו : [יט] שחט בהמה והיה ונתערב דמם ויש לו עפר מוכן או אפר כירה אם יכול לכסותו בדקירה אחת שאינו צריך להרבות בשביל דם הבהמה יכסנו ואם לאו לא יכסנו : [כ] שחט צפור מעי"ט ולא כיסה דמו לא יכסנו בי"ט :

אין

שלא שטחו לענין כל אלא שייפי נפק שייפי עייל מוכחא מלתא דלצרכיו בעי ליה לכל הדברים יהיה מתנהג בשפלות ואם הוא עפר תיחוח שהוא נחשב לעפר שאין בו צורך לשום דבר מותר לכסות בו על כל מעשיו כדבר האמור : [יח] כוי אין שוחטין אותו בי"ט וכו' והוא רמז לאדם אשר מעשיו סתומים פעמים נוהג כמנהג הבהמה ואשר לא טוב עשה פעמים נחשב לחיה שהוא עושה מעשים טובים כמו שהכוי יש בו דרכים שוה לבהמה ויש בו דרכים שוה לחיה ולכן אין שוחטין אותו בי"ט לפי כי זה חלק אדם רשע מאל כי חלבו אין מכסין אותו מדה כנגד מדה לפי כי חלבו סגרו ולא עשו תשובה לכן חלבו אסור ואין מכסין את דמו ר"ל לא תחמול ולא תכסה עליו כמ"ש שהשטן לריב"ל אלמלא דחיישנא ליקרא דברייתא שנאמר וילוס אל בני ישראל פרענא להו בית השחיטה כבהמה ואיתא בזוהר פ' משפטים דף קי"ט . וז"ל רשיעיא איכון רשימין בלא סימנין דטהרה איכון דלית לון תפילין על רישא וכו' מיתא דעניותא דילהון לא יהא באתכסייא כעופין וכו' ואית עניותא לעיני כלא כזריקו דדם בהמה וכו' אמנם אשר דומה לחיה בן איש חי הוא וחלבו מותר באכילה ומכסין את דמו כי כן אע"פ שחטא כסהו בלילה כדאי' בזוהר בענין כסוי חטאה כי החוטא בשגגה ואשם פעם ראשונה כל לבא מרום הם מכסים על עונו ולכן אדם זה שהוא ספק פעמים צדיק פעמים רשע אין שוחטים אותו בי"ט לחשבון קרבן ע"ד האמור ואם שחטו אין מכסין את דמו לא תחמול ולא תכסה עליו אפי' יש לו עפר מוכן והשפיל גאותו עם ארובות ידיו לא יועיל לו מפני שהרואה יאמר ודאי חיה הוא כלומר אדם צדיק הוא דאל"כ היה לא היו מטריחין לכסות חלבו בי"ט ונפיק מיניה חורבא שהרואה ילמד ממעשיו לעשות כן אמנם לערב קודם בא יומו אם רשומו ניכר כי עשה בו רושם הפועל של השחיטה ועמד בנכיונו בעניות שלו והיה מתודה ומודה על הדין כנזכר במאמר אז יכסנו לפי כי יש בידו כח לכסות על מעשיו כדבר האמור : [יט] שחט בהמה וחיה ונתערב דמם כבר נתבאר כי בהמה הוא חלק אשי הזמן אשר נמשל לבהמה כאשר לא טוב עשה והחיה הוא החיה מערפתה חלק אשי הזמן אשר הם נקראים חיים מפני מעשיהם הטובים והנה נתבאר במאמר שאם האדם מקבל עליו דין שמים ומשפיל עצמו נחשב לו כענין שנאמר וזבחת עליו את עלותיך ואת שלמיך וכו' ואמנם כאשר האדם היה פוסח על שני הסעיפים פעם עושה מעשה בהמה ופעם נחשב לחיה ונתערב דמם זה בזה ר"ל הרי נמצא בזה שני צדדים אחת לטובה ואחת להפך כי כנגד האחת צריך לכסות דמו וגם על כל מעשיו ותשלך במצולות ים כל חטאתם וכנגד מעשה בהמה נאמר לא תחמול ולא תכסה עליו ולכן אם יש לו

עפר מוכן לאחר שהגיס דעתו וחטא על שנתחייב הריגה שנאמר וכראש שבולת ימלו אח"כ השפיל דעתו והומכו כענין מי שאמר ואנכי עפר ואפר ככל יקפלון כמו שחז"ל באברהם יצחק ויעקב שנאמר בהם בכל מכל כל ולכן אם יכול לדוקרו בדקירה אחת שנאמר בה ויתד תהיה לך על אזניך כאמור לפי כי אין צריך להרבות דקירות מפני חלק הבהמה ולכן יכסנו מפני חלק החיה שצריך לכסות על מעשיו ואם לאו כי אינו יכול לדקרו בפעם אחת אין ראוי לכסות עליו יראו רבים ויראו ואל ישובו לכסלה : [כ] השוחט צפור מערב י"ט והוא חלק אדם השלם בעסק התורה ובתפלה שהוא מצויין בבתי כנסיות ובתי מדרשות הקול קול יעקב כצפור ולא כסה את דמו דמאחר שהוא נחשב לקרבן שנא' וזבחת עליו וכו' ולא דעת ולא תבונה לכסות על דמו אין מכסה בי"ט שלו הוא משחז"ל המספר אחר מטתו של ת"ח נענש ולזה ראוי שלא לכסות על מעשיו אלא יהיה נספד והולך זהו כבודו כמשחז"ל איזהו בן העה"ב ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר : עוד תשוב ותראה מעשה ה' אשר הוא נתקן ע"י מעשה התחתונים כאשר נודע מכמה מקומות נתבארו למעלה ולכן יאמר נא אותו ואת בנו שנפלו לבור וכו' והענין יהיה בשני פנים אמתיים ראשונה ירצה מ"ש בזוהר פ' יתרו דף ע"ט : וז"ל סופיה דקרא מאי קא מיירי מה שמו ומה שם בנו כי תדע מה שמו תינח מה שם בנו מהו וכו' אמר ליה רזא דמלה היינו דכתיב בני בכורי ישראל וכו' אדהכי לא אדכר ר' ייסא וכו' אדמוך אחזיו ליה חד ספרא דאגדתא דהוה כתיב ביה חכמה ותפארת במקדשו וכו' א"ל ר"ש עד כען רביא הנת למיעל בין מחצדי חקלא והא כלא אחזיו לך והכי הוא דכתיב מה שמו ומה שם בנו כי תדע חכמה שמו תפארת בנו עד כאן לשונו הנה מבואר הדבר מן המאמר והיינו מה שכתב אותו ואת בנו היינו מה שמו ומה שם בנו שנפלו לבור בזמן הגלות והיינו בבור גלות זה ונקרא בהם נפילה בלשון השאלה לפי כי כן כל ענין העדר יקרא נפילה והענין הוא מה שכתב בזוהר פ' אחרי מות דף ע"ד והוא סוד ערות אשת אביך לא תגלה וכו' זאת ועוד אחרת מ"ש אותו ואת בנו ילדק ביעקב ויוסף והענין נלמד ממ"ש דף ע"ד : ושם נאמר ז"ל תנינן כד אתפרש מלכא ממטרוניתא וברכאן לא משתכחן כדין אקרי וי' מ"ט וי' דתניא רישא דיסוד י' דהא יסוד ו' זעירא הוא וקב"ה ו' רברבא עילאה ועל דא כתיב תרין ווין כהדא ו"ו ורישא דהאי יסוד י' הוא וכד אתרחקא מטרוניתא ממלכא וברכאן אתמנעי ממלכא וזווגא לא אשתכח רישא דיסוד נטיל ו' עילאה נהאי רישא דיסוד דהוא י' ונגיד ליה לגביה כדין הוא וי וי לעילא ולתתא דעילאין ותתאין וכו' הכה. מבואר מזה המאמר איך

ש"מ

ת"ת ויסוד נסתלקו למעלה הוא סוד יעקב ויוסף והיינו מ"ש אותו ואת בנו שנפלו לבור כלומר בעבור מעשה התחתונים כלא המה דברי הזוהר פ' נשא דף קנ"ב וז"ל וכל מאן דעבר על פקודי אורייתא כביכול פגים לעילא פגים לתתא פגים לגרמיה פגים לכל עלמין וכו' ושם נאמר פתח ר' יהודה ואמר כי יכרה איש בור וכו' מה כתיב בתריה בעל הבור ישלם וכו' ומה על דא כך מאן דגרים לאבאשא עלמא בחובוי עאכ"ו אלא תווהנא דאע"ג דאבאיש עלמא אמאי אית ליה תשובה וכו' ולכן יאמר אותו ואת בנו שנפלו לבור הוא בור זה שפתחו ישראל במעשיהם הרעים מעלה את הראשון על מנת לשחטו וכו' והענין יתבאר עם מה שאמר בזוהר פ' תצא רע"ט וז"ל ואית אחרנין דנקיבו ליה עד דמטו לתהומי רבא ולא סליקו מתמן ובזמנא דנוקבא פתיחא כל מאן דנפיל לא סליק ומשיח בן דוד נפיל תמן ומשיח בן יוסף דחד איהו עני ורוכב על חמור וחד איהו בכור שור בן יוסף והאי איהו כי יכרה איש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור ובג"ד אקרי משיח בר נפלאי ואיהי נפלת בתרייהו ואתמר עלה נפלה ולא תוסיף קום ואנת הוא בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו דא משיח בן יוסף וכו' והנה הדבר מבואר מזה המאמר מה ענין בור זה ולכן יאמר מעלה את הראשון הוא משיח בן יוסף על מנת לשוחטו כמו שאמר במאמר דעתיד לאתקטלא ומעריס ואינו שוחטו והיינו מחז"ל ביום ההוא יגדל המספד בירושלם וכו' האי הספדא מאי הוי איכא דאמרי על משיח בן יוסף שנהרג ואיכא דאמרי על יצר הרע שנהרג והיינו מ"ש מעלה את הראשון הוא משיח בן יוסף על מנת לשוחטו ואינו שוחטו כדאיתא בתיקון פ' דף קל"ז וז"ל בראשית ברא תיש דא איל יצחק בראשית תמן אש לעולה דיצחק ורזא דמלה הנה האש והעצים ואיה השה לעולה נפק קלא ואמר משית יומי בראשית וביה אתברי לעקדה דיצחק וכו' ועקדה דנא מועילה לגלותא דהוה עתיד לאתקטלא וקלא נפיק מההוא זמנא אל תעש לו מאומה וכו' וברא עקידה דיצחק דאתעקד קיים אבוי ומסר גרמיה למיתה ישזיב משיח וישראל דלא ימותון וכו' ולכן אמר ומעלהו על מנת לשחטו כאמור ומעריס ומעלה משיח שני מבור זה ואז רצה זה שוחט רצה זה שוחט כלומר רצה זה משיח בן יוסף שוחט רצה זה שוחט יצ"ה כמ"ש האי הספדא על יצר הרע שנהרג הוא שר של אדום כמחז"ל שהוא בורח לבצר' ויחשוב כי בצר הוא בצרה ויקלוט אותו כמחז"ל ג' טעיות עתיד לטעות שר של אדום חדא האי דקאמרן יחשוב כי בצר הוא בצרה יחשוב כי הוא קולט ואינו קולט אלא בן אדם ולא מלאך וכו' ואז מביא אותו הקב"ה ושוחטו בפני הכל וכו' וע"י כן הותר הנדר מחז"ל נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של מעלה עד שיכנס ישראל בירושלים של מטה ולכן ממה שפסק הותר הנדר אם הנדר כפי פשוטו על עדת ישראל שיכנסו בירושלם למטה הרי אותו ואת בנו הותר הנדר שלהם ועולים מבור הגלות בנו ישראל תחילה ואח"כ אבינו שבשמים נכנס בירושלם של מעלה ומה גם אותו ואת בנו על דרך הנ"ל בסוד מה שמו ומה שם בנו גם כן ע"י שעולי' השני משיחים מן הבור הנה אז הותר הנדר עליון ותחתון ומה גם אותו ואת בנו יעקב ויוסף כאמור הם נגאלים ע"י הערמה זו כמדובר :

בהמה חליה של כותי וחליה של ישראל הנה חלק הבהמה מורה על המדה האחרונה שהוא בסוד שם ב"ן שעולה בהמה בגי' כנ"ל והנה זאת הבהמה מפני הגלות והחרבן נמצא הוא חליה של כותי מפני כי רגליה יורדות מות ומה גם ברדתה בעולמות למטה יש שם תערובת מן הקליפה וחליה של ישראל מסטרא דקדושה יכולים לשחטה בי"ט ואפילו יש לו שתים דהיינו החלקים היורדים בעולם היצירה ובעולם העשיה יכול לשחוט שתיהן ולהעלות אותם למעלה וכך היא המדה כנ"ל :

השוחט בהמה בי"ט לא יתלוש הצמר אשר חז"ל הגידו בפ' ויעש ה' לאדם כתנות עור דבר הבא מן העור והוא הצמר והנה קין חטא בענין זה של הקרבן אמנם הבל הביא מבכורות צאנו הוא הצמר ולכן אין לתלוש זה הצמר ביום טוב לפי כי תיקון זה לא נעשה זולת בחול לא כן ביום טוב אע"ג שהוא לעשות מקום לסכין שלא יקליד והנה בהמה זו היא הרבוצה על אלף הרים הרי מגדלי' לה כל מין בהמה שנאמר והיה השרון לנוה צאן והיא מזומנת לצדיקים לעתיד לבא מה עושה הקב"ה מביא לויתן ונוחרו בסנפיריו והצדיקים אומרים וכי שחיטה זו כשרה והא תנן השוחט במגל בצור ובקנה שחיטתו פסולה והקב"ה אומר כי תורה מאתי תצא תורה חדשה דהיינו כי עד לא נאסרו כל דברים הללו אלא כדי שלא יהיה פגם בבהמה זו אמנם מעתה נתקנה על ידי שחיטה זו ולפי כי התיקון של בהמה זו הוא על ידי השחיטה שהיא אוכל נפש אבל הצמר לא יתלוש אותו אבל מפנה ומושכו אילך ואם נתלש מעצמו נתלש :

השוחט את העוף שהרמז שלו הוא סוד זיז שדי שעתיד הקב"ה לעשות אותה סעודה לצדיקים לעתיד לבא והסוד מ"ש בהקדמת התיקונים דף פ' וז"ל ועל האי צפור קא רמיזו רבנן בהגדה דבתרא דרבה בר בר חנה הוה אזיל בספינתא וחזא להאי צפרא דימא מטי עד קרסולוי וכו' אלא לא הוה אלא מאילין אפרוחי וצדיק שמיה עמודא חדא מארעא עד רקיעא וימא מטי עד קרסולוי אלין נצח והוד דאימא עילאה איהי ימא דאתפשטת לחמשין תרעין עד קרסולוי דההוא עופא כגוונא דא י' איהו עשר וכו' עוף דאיהו צפר דא הו צפר דיליה איהו מטטרו"ן עליה אתמר כי עוף השמים יוליך את הקול וכו' והנה מבואר מדברי המאמר מה ענין עוף זה המזומן לצדיקים כי הנה בזמן הזה הוא מזומן להוליך את הקול דהיינו של תורה ותפלה כנזכר שם ומעלה אותו לצדיק חי העולמים כמו שאומרים חכמים ז"ל מלאך ממתין עד שישראל מקיימין התפלה ועושה אותם עטרה ומניחה בראש חי העולמים רצה לומר כי הוא משתדל לתקן המדה האחרונה ושמה עטרה ומניח אותה בראש חי העולמים והבן ולכן נמי הנה שכרו אתו להיות מזומן צפר זה הנקרא עוף השמים זיז שדי למאכל לצדיקים לעתיד לבא מזומן עמהם ולכן השוחט צפר זה ביום טוב שבא הרמז לאותו יום של הסעודה שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים

יומא

יומא עבה לרבנן לא ימרע את הגולה הוא מה שאמרו חכמי' ז"ל הובא למעלה וז"ל כנפי רננים נעלסה ואפרוש כנפי עליך רננים רננו צדיקים אם אברה חסידה ונוצה מי יתן לו אבר כיונה וכו' והענין בקילור להיות כי ענין קן צפור הוא סוד קן מזלות שיש בכנף עליון כמנין כנ"ף ולכן יאמר כנף רננים דהיינו רננו צדיקים הנמשכים מכנף זה ימלא להם שמחה תמיד מכ"ש לעתיד נתעלסה באהבים ע"ש עבדו את ה' בשמחה העובד מאהבה אם אברה מי יתן לי אבר כיונה לפי כי כ"י היונה יש לה אבר ידוע אבל למעלה הוא סוד שביל דקיק אלו הם דברי חסידה שנאמר בה גם חסידה בשמים ידעה מועדיה וכדאיתא בזוהר בפסוק חסידה ברושי' ביתה (תלים ק"ד) באינון שית בנין ברושים אל תקרי ברושי' אלא בראשים דהא עלמא אחרא בתתאין ביתה כי תעזוב לארץ ביציה עזבתי את ביתי דאלו מתגלה נאמר והאם רובצת על האפרוחים או על הבצים ומפני החרבן נאמר שלח תשלח את האם תרין תירוכין חד מבית ראשון תניינא מבית שני כדאיתא בהקדמת התיקונים ועל עפר תחמם כי שחה לעפר נפשנו מפני כי השכינה היקרה הנקראת נפש שחה לעפר לכן גם כן חסידה הנזכר ועל עפר תחמם שהיא נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה וכו' מקשית בניה ללא לה לפי שהיו בניה הבלים נמכרו ללא לה לקליפות הוא גלות הנשמות ואשר לא היה עוד נשמות חדשות כדאיתא פרשת פקודי היכל תמיני ע"ש לרק יגיעה בלי פחד למה הולך לריק יגיעה ואימא עילאה אריקת ברכאן עילאין לבעלת אחרא כנזכר בזוהר בלי פחד כי לא פחדו אל ה' אלהי ישראל ותשכח כי רגל תזוריה ותשכח ה' עושך דאלו שם הוא סוד הזכירה ועון התחתונים גרם שם השכחה ואלך קץ פדותינו וחית השדה תדושיה היא החיה שנאמר בה והשבתי חיה רעה מן הארץ דא חיה דזונא ביפא לאתא ונאי איהי אגרת בת מחלת וכו' כדאיתא בזוהר פרשת בחקותי כעת במרום תמריא למחר ישראל עושים תשובה ועתה ישראל והיינו בעתה אחישנה תשחק לסוס סמאל ולרוכבו אלה ברכב ואלה בסוסי' ואנחנו בשם אלהינו נזכיר נקטינן כי הגולה של עוף זה אין למרע אותה כדי לעשות מקום לסכין לפי שיש בה צורך באמור : לא ישחוט אדם חיה ועוף ביום טוב אלא אם כן היה לו עפר מוכן וכו' מאחר שהנחנו כי חיה ועוף הללו הם המזומנים בסעודה לצדיקים לעתיד ומה גם השורש שלהם למעלה שהרצון שיהיו מתוקנים לעתיד ולכן העיקר לכל הדברים הללו הוא העפר שנאמר הכל היה מן העפר (קהלת ג) ואחז"ל ואפי' גלגל חמה וכונת הז"ל בזה ממש"ה העפר בה"א הידיעה דאלו נאמר עפר סתם הענין מובן שהרצון על המדה התחתונה שעל ידה נברא עולם המעשה אמנם מדקאמר קרא העפר משמע עפר עליון ומ"ש הכל לאשמועינן אפילו גלגל חמה עליון משם היה דייקא נמי מדלא קאמר נברא אלא היה ר"ל על ידי אותיות היה דהיינו כי שם נאמר יהי בכל מעשה בראשית וכן היה ולכן מאחר כי העפר עיקר לכל לכן לא ישחוט אדם חיה ועוף אלו אלא אם כן היה לו עפר מוכן ר"ל שיהיה מתוקן ומוכן מבעוד יום הוא

סוד גלגל חמה הנזכר כי שמש ומגן ה' ואם עבר ושחט צריך לעשות רמז לדבר והוא כי יהיה לו דקר נעוץ מבעוד יום הוא כמשל אשר חכמים ז"ל הגידו כי הזגג שיש לו קופה של כוסות וכו' מביא יתד לתלות קופתו וכו' היינו כי הזגג זה הוא רמז אל המאציל ית' יש לו כלי זכוכית מאספקלריית שאינה מאירה וכדי שלא ישתברו כמו שהיה מתחילה לכן מביא יתד חזקה צדיק לעולם בל ימוט ותולה קופתו זו ולכן אם יש דקר זה היתד נעוץ מבעוד יום בעפר תיקון הוא סוד בנימין הצדיק שהוא טמון בעפר זה מכסהו בו היינו מה שאמר בזוהר פרשת בלק דף ר"ד · וז"ל בקר אערוך לך ואצפה מהו ואצפה הא כל בני עלמא מצפין וכו' ובגין כך אתפשטו דרגין ואתלבשו בהורין ואינון אקרון כנפים עלאין עד דמטו להאי בקר דיוסף ואיהו נטיל כל נהורין עילאין ומגו דכל נהורין עילאין ביה תליין זיויה סליק מסייפי עלמא עד סייפי עלמא עד דעלמין דלתתא לא יכלין למסבל אתא דוד ואתקן להאי בקר דיוסף תופאה לאתפשטא וכו' ודא הוא דכתיב ואצפה כד"א ויצפהו זהב טהור וכו' ולכן אמר מכסהו בו דמשמע נמי לדקר זה ולכן מועיל לכסוי הדם : אפר כירה שהוסק מערב יום טוב וכו' נודע הוא כי האפר אינו מגדל צמחים אמנם אתקש לעפר לפי - שנאמר ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם והוא התיקון שנעשה ולכן אפר כירה שהוסק ונשרף מערב יום טוב על ידי הקדושה שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום וזה נעשה קודם אותה סעודה של הצדיקים לעתיד ערב. יום טוב זה מותר לכסות בו שהנה נתקן אבל אם הוסק ביום טוב זה הגשמי האסור אלא אם הוא חם כן הוא חם כדי לצלות בו ביצה כי בזה יהיה רמז לענין היצר אף על גב כי הוא מתבטל לעתיד אינו בטל לגמרי רק נאמר והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר ולכן אם הוא חם שיש בו לצלות ביצה להוליד בנים בלבד וכמו כן ימלא על ידי כך התעוררות נמענה לסטרא דצפון שהו' חם נעורר האהבה בסוד שמאלו תחת לראשי אז מותר לכסות בו על דרך האמור כי נעשה מכסה ויצפהו זהב : הכנים עפר הרבה לביתו לצורך גנתו וכו' מאחר כי העפר הוא כינוי אל הקדושה אמנם זה יהיה מאותו עפר שנאמר ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן דאינון מאריכון דדינין כדאיתא בזוהר פרשת נשא דף קכ"ה · וזה לשונו ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן מאן העפר תנינן כתי' הכל היה מן העפר וכו' הכל היה מן העפר אפילו גלגל חמה כ"ש בני נשא דאשתכחו מניה אמר רבי יוסי ומן העפר אלו כתיב ומן העפר ולא יתיר הוינא אמר הכי אבל כיון דכתי' אשר יהיה בקרקע המשכן משמע דאחרא הוא הא כתיב יתן בעפר פיהו אלין מאריכון דקשתין ובגבורהון מארי דדינא קשיא וכו' ולכן בא הדין אם הכנים עפר הרבה שמורה על ריבוי מאריכון דדינין ולא נכון לעשות כן מפני שהוא מעורר את הדין ולכן אם הוא כנוס במקום אחד מותר כי הנה אף על גב שהכנים עפר זה לביתו שמורה על בית עליון היא הכנסה שצריך לה אלין מאריכון דדינין כפי שהם הוא

שנה

תצ"ט. דין מליגה ומליחה ביום טוב ובו ה' סעיפים :

[א] אין מרגילין בי"ט כיצד הוא מרגיל המוציא כל הבשר מרגל אחד כדי שיוציא כל העור שלם ולא יקרע מפני שטורח בהפשט זה טורה גדול ואין בו

שלא כדאיתא פרשת בשלח דף כ"א · וזה לשונו ויסע מלאך ה' וכו' וכי יקרא הוא דמלכא דמטרוניתא תזיל והיא תנה קרבא והיא אזלת שליחא למלכא דאזדווג במטרוניתא עילאה וכו' קב"ה מסגיאות חביבותא ורחימותא דיליה בכנסת ישראל וכו' אפקיד בידהא כל זיינין דיליה רומחין וסייפין קשתין חצין חרבין בלסטרין קטיראין וכו' הנה נתבאר מן המאמר כי כל אלו החיילות שהפקיד מלכא בידא דמטרוניתא הם לשם ותפארת לה ולכן זה שהכנים עפר הרבה לתוך ביתו היא מטרוניתא זו כי עפר זה שהוא הרמז למאריהון דדינין חיילות שלה שבא בית אביה וזה הכנים אותם לצורך גנתו לעשות אותם בסוד גן כאמור במאמר הנ"ל דעבד לה הוא גנתא שורין אמנם נמצא העדר בזה בבחינה אחת להיות שהכנים אותם לבית דהלא החיילין כללו הם של מטרוניתא אמנם לענין הנהוג שהמטרוניתא הולכת בעולמות עם חיילות הללו שהם שלה הלא זה הדבר משחז"ל אמרה הירח לפני שאמרתי לפניך דבר הגון וכו' א"ל הא לדיקיא יקראו על שמך כדאיתא פ' אלו טרפות ובמדרש בשעת שהוא יוצא כו' ודימוס יוצאין עמו וכו' ואמנם זה הכנים אלו מאריהון דדינין לפנים לתוך הבית שמורה שהכנים אלו לפנים בעולם האצילו' ולא נכון לעשות כן ולכן אם הוא כנוס במקום אחר מותר לכסות בו דמאחר שלא נתפזרו שם לא יהיה התעוררות דין רק הם כנוסים במקום אחד המיוחד לעורר הייחוד ולכן מותר לכסות בו על דרך. הנזכר שמכסה למעלה בסוד ויפהו זהב כאמור שכל זמן שהוא לצור בם באותו מקום דעתו עליו בסוד והאדם ידע לכל המצטרך מצרכי הבית אבל אם הכנים מלא קופתו לצורך גנתו לא שמאחר שהוא מוקצה בשב : מכניס אדם מלא קופתו עפר לבית בהתם דכיון שאינו מפרש אינם מתעוררים הדינים ועושה בו צרכיו לענין הייחוד ולא אמרינן שהוא בטל אגב קרקע הבית שנ' ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן והוא שייחד לון קרן זוית בשער בת ציון דכיון שלא שטחו בקרקע מוכחא מלתא דלצרכיו בעי ליה לצורך הייחוד ואם הוא עפר תיחוח שמורה כי אלו מאריהון דדינין אינם חזקים ולכן מותר לכסות בו כנזכר : כוי אין שוחטין אותו ביום טוב וכו' ואחשבה להבין כי זה הוא בסוד מטטרון ואיתא בתיקונים כי עוף השמים וכו' דא מטטרון דמתייחדין על ידוי צדיק וצדק בשית יומין דחול והרמז בשם זה כוי הוא כולל צדיק וצדק ולכן אותיות כ"ו היא סוד הצדיק שהוא שם הויה · העו"ה כ"ו שנא' ה' צדיק ואות י' הוא רמז למד' צדק אות יוד שבה בסוד כי שמי בקרבו והנה זה הוא אשר אמרו שיש בו דרכים שוה לבהמה ולחיה כמו שבינו כוי יש בו דרכים שוה לבהמה ויש בו דרכים שוה לחיה ויש בו דרכים שוה לבהמה ולחיה ויש בו דרכים שאינו שוה לא לחיה ולא לבהמה והענין כי להיות שמט"ט הוא כולל הבהמה והחיה והרמז כי הנה עשרה מיני בהמה הם כמשחז"ל שור שה כשבים ושה עזים איל וצבי וכו' והם שלשה מיני בהמה שור שה כשבים ושה עזים ובשבעה מיני חיה איל וצבי ויחמור ויש לתת רמז בשמו של מ"ט כמשחז"ל ר' מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק כי רמון הם אותיות מטטרון כאשר נוקחים ע"ש שלו לחוד ולכן מטטרון הם שם אותיות רמון ארבעה הם עשר אותיות כנגד עשר בהמות אלו ואמנם חיה לחוד הם שבע נרמזים בשמו והבהמה נרמז ברמון הנזכר ולכן אמרו חיה בכלל בהמה כי הם האותיות עצמן ולכן ימצא במטטרון דרכים שוה לבהמה ודרכים שוה לחיה ומה גם שהוא כולל מדרגה שהיא חיה ומדרגה שהיא בהמה ולכן אין שוחטין אותו בי"ט היינו לעתיד כי ביום טוב של הסעודה העתידה להיות אין שוחטין רק בהמה שהוא סוד אותה בהמה הרבוצה על אלף הרים כנזכר אבל מט"ט הוא ספק ויש בו דרכים שאינו שוה לבהמה כאשר יבא במקומו בע"ה ולכן נמי בגשמי אין שוחטין אותו בי"ט ואם שחטו אין מכסים את דמו אפילו יש לו עפר מוכן שהרי נמי לעתיד נמצא עפר מוכן וסוד הדבר ע"ד הנזכר כי עפר הם מאריהון דדינים והנה בי"ט הם מוכנים ומתוקנים מפני כי הם קרואים והולכים לתומם כנזכר במאמר הובא לעיל הנזכר פ' קרח כי בזמן המועד קדש תהלה חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון שנאמר קריאי מועד קראי כתיב ולכן נקרא זה העפר מוכן ועומד ועכ"ז אין מכסים בו כי הנה מטרוניתא כאשר עולה למעלה אז כל החיילות שלה נעשי' בסוד כנפים לכסות עליה אמנם הללו אין מכסי' בו מפני שהרוא' יאמר ודאי חיה היא שאל"כ לא היו מטריחין לכסו' את דמו בי"ט ויבא להתיר את דמו אמנם אם רשומו ניכר לערב יכסנו : שחט בהמה וחיה ונתערב דמם ויש לו עפר מוכן מהמזומנים מקראי קדש או אפר כירה מסעודה אחרת שנתקנה כנ"ל אם יכול לכסותו בדקירה אחת בסוד בנימן שאינו צריך להרבות בשביל הבהמה יכסנו כאמור ואם לאו לא יכסנו : שחט צפור הנזכר דימא מטי עד קרסולוי מערב י"ט ולא כסה דמו לא יכסנו ביום טוב לפי כי הנה מאתמול נתקן והיה מן הראוי לכסות דמו לעשות הייחוד וכאשר התמין הענין לא יכסנו ביום טוב שהרי עבר זמן אותו הייחוד כאמור :

[א] **אשר** נמצא באדם שני מיני הרגל דבר והפכו הוא מה שהגידו חז"ל בענין מצות הרגילות ובהפך שהוא המרגיל כלו היצור לטומאה שהרמז בו המרגיל עצמו להיות דש ברגליו דברים הקלים הוא היצור לטומאה לפי שבנינו שכר עבירה עבירה וכמשחז"ל בא לטמא פותחין לו מעט מטמאין אותו הרבה בעה"ז מטמאין אותו לעה"ב וההפך מזה לענין הטובה בא לטהר מסייעין אותו מעט מטהרים אותו הרבה בעה"ז מטהרים אותו לעה"ב מלמעלה מטהרים

בי צורך למועד : [ב] אסור למלוג גדי אא"ב מולגו לאכול עורו : [ג] בהמה שנשחטה ביום טוב מותר להגביה עורה וליתנה במקום דריסת הרגלים אעפ"י שאין עליו בשר כלל ומותר למלוח עליה מליחה קלה בדרך שמולחים לצלי ומותר להערים ולמלוח כאן מעט וכאן מעט עד שימלח את כולו אבל אם נשחטה מעי"ט

מעטרים אותו מלמעלה וכל זה ימצא באותו המנהיג עצמו במצות הרגילות כענין הרגיל בנר חנוכה וליל שבת הרגיל לבא לבית הכנסת ולכן יאמר אין מרגילין בי"ט לפי כי חכמים ז"ל אמרו אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות כי אם רגליהם לרע ירוצו הוי רק לבה"כ ולבה"מ ואמנם אין מרגילין ביום טוב היינו מ"ש ההם מריש כד חזינא רבנן דרהטי לפרקא בשבתא אמינא קא מחללי רבנן בשבתא עד דתני לי הכא שבא לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה ואפילו בשבת הלא הוא כתוב אלי בפ' ונדעה נרדפה לדעת את ה' שתי רדיפות הללו למה אחת לפי דקים לן פסיעה גסה נוטלת אחת מת"ק ממאור עיניו של אדם ולכן צריכא למימר ונדעה נרדפה וידיעה אחרת לענין שבת שנאמר אם תשיב משבת רגלך ולכן צריך ידיעה אחרת שנאמר לדעת את ה' ולכן יאמר אין מרגילין ביום טוב כלומר אין שייך דין זה של אך ברגלים ביום טוב כי הוא מותר לרוץ בו ולא יקרא מרגיל לפי שהוא רץ לדבר מצוה לצורך יום טוב לתקן מה שחטא ואץ ברגלים חוטא וכן נמי כנגד משחז"ל הרגיל לבא לבה"כ ופעם אחת לא בא הקדוש ברוך הוא שואל עליו ואומר מי בכם ירא ה' אם לדבר מצוה הלך נוגה לו ואם להו אמר הלך חשכים ואין נוגה לו וכו' ולכן יאמר כנגד זה אין מרגילין בי"ט כלומר אין שייך שאלה של הרגיל לבא לבית הכנסת בי"ט מטעם האמור אם לדבר רשות הלך אין נוגה לו דהא על הסתם כל ההליכה הוא לצורך יום טוב ולכן אין שואלין על הרגיל לבא לבית הכנסת בי"ט והאמר כיצד הוא מרגיל זה המוציא כל הבשר מרגל אחד והענין כי הנה נודע מחז"ל כי ישראל נמשלו לשה שנאמר שה פזורה ישראל ולכן בא המשל זה בשור שה כבשים ושה עזים וחכמים ז"ל אמרו בפסוק יבא כל בשר מי שלבו רך כבשר ועוד אמרו בשר כתיב בו ונרפא ולכן יאמר כיצד הוא המרגיל האמור זה המוציא ומפשיט כל הבשר בטרח ותקן מעשיו של הבשר אשר חכמים ז"ל הגידו שהוא נוטריקון של בושה סרחון רמה והפך אותו לטובה ונעשה רך לבו כבשר לעשות רצון קונו ואח"כ הוציא כל זה הבשר הטוב מרגל אחד כי פעם אחת לא בא לבית הכנסת לרוץ כדרכו כך עשה כדי להוציא כל העור שלם הם חמדת הזמן שנאמר בשם עור בעד עור רצה להעמיד עמו דבר מן המדות הטם ולא יקרע ויפסד לא נכון לעשות כן אף על גב שאין שואלים עליו מי בכם ירא ה' להיכן הלך מרגיל נקרא ולא יעשה כן מפני שהוא טורח גדול על דרך משחז"ל הקדוש ברוך הוא ברא העולם בדבר ה' ואין לפניו יגיעה ובמה הוא מתייגע בדברים בטלים שנאמר הוגעתם ה' בדבריכם ואין בזה צורך למועד ואם כה יאמר על ענין עצמו משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות אין מרגילין ביום טוב כלומר לענין זה

אם בא לתקן האדם מעשיו רגל ברגל מה שחטא והיה אץ ברגלים בא לתקן אותו הרגלים לרוץ לדבר מצוה וכיוצא אין מרגילין ביום טוב לא כך יעשה ופירש כיצד הוא מרגיל זה המוציא כל הבשר שחטא בו בפועל כפשוטו ומה גם בדרך כינוי. שנאמר אשר בשר חמורים בשרם והוציא כל זה מרגל אחד והוא בדרך כינוי הוא משחז"ל בפ' אשר בשר חמורים בשרם וכי נזה רגל אחד ולזה שנים וכך עשה כדי להוציא כל העור שנים עור בעד עור להגן עליו מן הייסורים ולא יקרע אין עושים כן מפני שטורח בהפשט זה שרוצה אז להפשיט עורו מן הייסורין ואין בו צורך למועד לעשות תיקון בסגנון זה שהרי נאמר ושמחת בחגך אתה וביתך :

[ב] אסור למלוג גדי וכו' הנה גם זה יבא הרמז למי שרוצה לתקן מעשיו כדי שיהיה לו יום טוב במותו ומה גם כדי לזכות להאי יומא טבא דעביד קודשא בריך הוא לרבנן וזה יודע בעצמו שהיה מקפץ כגדי והיה חלוף כגדי והוא עז לכן ירצה לתקן מעשיו ולמלוג העור שלו ברותחין כי יחם לבבו והתודה אשר חטא על הנפש אסור לעשות כן שהרי האדם מצווה לשמוח ביום טוב שנאמר ושמחת בחגך וכאשר מתחרט ומתודה מוכרח הוא להיות עצב ודואג על מעשיו אשר אבד עצמו לדעת ולכן אסור למלוג העור שלו בסגנון זה לפי שהיה כגדי אלא אם כן מולגו לאכול עורו כלומר כי כאשר יעשה מליגה זו ההטרחה היה כדי לאכול וליהנות מעורו לפי שהיה ירא יראת העונש שלא ילקה בעורו ולכן הקדים להרתיח עצמו ולהתחרט בלבבו :

[ג] בהמה שנשחטה ביום טוב וכו' הנה נתבאר למעלה כי חכמים ז"ל אמרו מן הבהמה אלו עמי הארץ והם אמרו זה העושה מעשה בהמה וכבר נתבאר לעיל כי זה בזה תלוי לפי ששנינו ולא עם הארץ חסיד לכן לפי שהוא עם הארץ הוא עושה מעשה בהמה ולכן יאמר בהמה שנשחטה חלק עם הארץ הנמשל לבהמה על אשר לא טוב עשה בקרב עמיו ועתה שחט עצמו כדאיתא בזוהר פרשת משפטים דף קי"ט. ז"ל עם הארץ וכו' והית עניותא לעיני כלא כזריקו' דדם בהמה דזריקתה לעיני כלא דשפכין דמא הכי ענין ששפכין דמוי באנפוי לעיני בני נשא ואתהדרן ירוקין כמתין ואתהדרין בתיובתא ולא פתחין פומהון להפיק דברים וכו' קודשא בריך הוא נחית על ההוא רוחא בהמה משריין עד כאן לשונו והיינו כמו שאמר הכתוב נחשבנו כצאן טבחה לתקן מעשיו לזכות להיות לו יום טוב בג"ע ולזכות להאי יומא טבא דרבנן מותר להגביה עורה הוא כל הקניינים שלו ועורו בכלל למלט כל אשר מסביב וגם עורו ממש ימלט מן הייסורין מפני כי כך אמרו חכמים ז"ל אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה אלא תחלה פוגע בממונו אחר כך בגופו ולכן זה חלק הבהמה מאחר שהתקין עצמו לשחיטה הרויח גם הממון והקניינים גם העור ממש מותר להגביהו מן הייסורין

שנאמר

מעי"ט אסור : [ד] אין מולחין את החלבים ולא מהפכים בהם אפי' לשוחטן ע"ג יתדות אף על פי שנשחטה ביום טוב וכן אסור למלוח בשר עליהם באויר : [ה] עלי שהוא דף עב וכבד וכלי הוא אלא שמלאכתו

שנאמר ובני רשף יגביהו עוף ואמרו חכמים ז"ל ייסורין בדלים ממנו וליתנו לפני הרגלים לדרוס אותו בעבור כי אף על גב שקבל עליו דין השחיטה צריך גם כן שישפיל גאותו עם ארכובות ידיו להיות נרמז ברגלים לפי כי על הבהמה מתוך הגאוה האדם חוטא שנאמר ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך ולכן יתן למרמס הרגלים לדרוס אותו אף על פי שאין עליו בשר כלל כלומר זה שאמרנו שצריך ליתנו במקום דריסת הרגלים לא מפני כי הוא היה בעל גאוה כי אף על פי שאין עליו בשר הוא דוגמא אל הגאוה אף על פי כן צריך שישפיל עצמו כאמור ומותר להערים כדי לזכות בענין השליחה שהוא מעשה הצדקה שהוא מלח ממון הסר למלוח כאן מעט ולמלוח כאן מעט לתת הצדקה במקומות רבים עד שימלא את כולו שיעור מה שאמרו חז"ל אל יבזבז יותר מחומש בתחלה משם ואילך נותן מן הריוח אבל נשחטה מערב יום טוב לא ימלא ענין תיקון זה לעור הם הקיינים המדומים כי אם באופן אחר : עוד ירצה במאמרו בהמה שנשחטה כדאמרן בשובה מעשה בהמה שהיא מועדת לבעוט כך בעט בהקב"ה והכין עצמו להיות נשחט על דרך עליך הורגנו כל היום כך עשה ביום טוב שהוא כלו עתה כקטן שנולד דמי והעביר ממנו הטומאה ערלה כבושה שהיתה עמו בשלש מקומות שנאמרה ערלה כמו שאמרו חז"ל בפה ובאזן ובאבר בפה היה ערל מנבלות הפה ובבושת בוש ודברים בטלים ובאזן היה ערל משמוע לשון הרע וכיוצא ואיטם אזנו מצעקת דל הנה ערלה אזנם משמוע וגם היה ערל שפתים בתורה וערל באבר מן הקרי וכיוצא ועתה עשה מילה וכרת כל ערלות הללו ונעשה אליו יום טוב ולפיכך נחשב לו שהיטה על דרך מי שעושה מילה שנאמר מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וכו' כדאיתא בזוהר הובא לעיל ולכן לגבי דידיה הוי יום טוב שנחשב עצמו על ידי זו המילה העיקרית מאחר כי כך עשה מותר להגביה עורה וליתנו במקום דריסת הרגלים והענין כי מאחר שעשה תשובה מכל הדברים הללו העיקר הוא שישפיל עצמו שנאמר לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה אמנם לטובה מותר להגביה עצמו כמשחז"ל הרי שלא היה ספק בידו להחזיקו למחות ועשה הרי זה בכלל ברוך ונאמר ויגבה לבו בדרכי ה' ולכן מותר להגביה עצמו אבל זה יהיה בעורו מבחוץ לא שיגבה לבו ממש רק יתנו במקום דריסת הרגלים באסקופה התחתונה אע"פ שאין עליו בשר כלל הוא ענין שררה כמשחז"ל ולהג הרבה יגיעת בשר כל העוסק בתורה נעשה שר וכן נמי הוא אומר יש כח בידו לעשות כך אף על גב כי לא למד בתורה ואין עליו בשר כלל יכול להחזיק ולמחות וחוזר נמי לענין שמותר להגביה עורו כדאמרן אף על גב כי אין עליו בשר ענין שררה כלל ומותר להערים נמי בענין הצדקה כענין אבין רמאה ע"ה למלוח מלח ממון על העור שלו שגבה להחזיק ולמחות שיתן לצדקה כאן מעט וכאן מעט כי כך אמרו חז"ל עניך ועניי עירך עניך קודמין עניי עירך ועניי עיר אחרת של עירך קודמין מותר להערים בזה לתת מלח ממון חסר כאן מעט לעניי ביתו וגם לעניי עירו וגם לעניי עיר אחרת אע"ג כי אין דבר מספיק מותר להערים לתת ממה שהוציא מעשר ממונו עד שימלא את כולו חסר אבל אם נשחטה מערב יום טוב עשה תיקון זה לנפשו בערך הכנה בלבד שנגמר בלבו וגם עשה מעשה כי זהו יום טוב ממש אסור לעשות בעור שלו כמשפט הזה לפדות עצמו על ידי הצדקה אלא יתקן עצמו בסגנון אחר : [ד] אין מולחים את החלבים וכו' יאמר על דרך האמור דאע"ג כי אמרנו תיקון זה לענין השוחט עצמו ביום טוב לענין העור שמועיל לאדם על הקיינים המדומים שנאמר בהם עור בעד עור זה יהיה לאותו בעל נפש שתיקן ערלת הלב ונעשה מזבח אדמה וזבח עליו יצרו שנאמר בו זובח תודה יכבדנני בשני עולמות אבל אותו שנאמר בו חלבמו סגרו פימו דברו בגאות כלומר הנה נמצא ברשע השני ערלות עדיין ערלת הלב חלבמו סגרו הלב שלהם סגור אותם צר וגם ערלת הפה עומדת פימו דברו בגאות (תלים י"ז) כי אמר השפה ברשיתו ואותם שתי חומות שעשה הקב"ה ללשון שלא יצא לחוץ ידבר הנה הפה ברשותם פימו ולכן דברו בגאות ומאחר שנמצא בהם רובא דמנכי השתי ערלות לבדו בגאוה כך מי שנמצא בו מדה זו חלבמו סגרו אין מולחין את החלבים מה מועיל לו מלח ממון חסר אדרבא מוסיף גאוה בלבו לומר כי עם ה' עשה שנא' מלוה ה' חונן דל ולכן אסור ולא מהפכין בהם לא יתכן להתהפך לבו על ידי כן ממנהגי הרע ואין תולין אותם על גבי יתדות אף על גב כי ימצא לאדם זה מצות קיימות דוגמא של יתד כד"א יתד תקועה כך אמרו חז"ל על שבנא איזה יתד תקעת כאן מכאן אחז"ל לעולם יהיה לאדם יתד תקועה בבית הקברות כלו' מצוה קבועה כדי לזכו' להקבר בה בא"י וזה אע"ג שיש לו יתדות אין שוחטין חלבו שלו לתקן אותם ע"י אותם מצות או יהיה אין מהפכין בהם דאע"ג שאחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות לב חורש מחשבות און והיו הדברים האלה על לבבך כך היא המדה אבל בענין חלבמו סגרו לא יועיל היפוך זה שהרי לא ישמע לקול מלחשים בעלי לחישות אע"פ שנשחטה בי"ט ועשה תיקון לכל הערלות כאמור לא יועיל התיקון לענין זה כי גדול הוא והוזר עליו וכן אסור למלוח בשר עליהם באויר כלומר יתדות הללו מצות המוחזקות הנמצאות ביד האדם אין ראוי למלוח עליהם בענין הצדקה כגון הערוב שהיו נותנים באותו בית שאחז"ל אין לשנות כך מי שהחזיק באותה מצוה אין ראוי לעושה צדקה לדחות אותו מאותה חזקה מפני שעושה צדקה ביותר דהיינו בשר ענין שררה כאמור וזה באויר כי אין חזקה די לו שנעשה שר ע"י הצדקה שנאמר מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו : [ה] עלי שהוא דף עב וכבד וכו'

שמלאכתו לאיסור לכתוש בו הריפות מותר לטלטלו לקצב עליו בשר ולאחר שקצב אסור לטלטלו מחמה לצל: אין

וכו׳ הענין כמשמעו אם תכתוש את האויל וכו׳ (משלי כז) כלומר אין זה מחלק הנ"ל כי חלבמו סגרו וערלת הלב כבושה בו רק הוא המבזה את התוכחות כמו שפינו וזהו על שנאמר עליו בתוך הריפות בעלי הענין יובן בדקדוק מ"ש לא תסור מעליו אולתו מהו מעליו ממנו מבעי ליה למימר אמנם ירצה להגיד כי זה האויל הנמצא בו רמות רוחא קיש קיש קריא דאלו כמה בני אדם נמצא בהם רוח גבוה ובקרבו ישים ארבו לא חשב אנוש אמנם לא ידע אנוש ערכה כי זה יצרו מבפנים אמנם האויל זה הנמצא אתו הגאוה מבית ומחוץ לעין כל עין קוץ ועל זה אמר החכם אם תכתוש את האויל זה שאין בו דעת לכסות גאותו במכתש בתוך הריפות בעלי כי כן הריפות יש להם שתי קליפות בחטה אחת יוצאת ע"י כתישה והשנית הדקה יוצאה ע"י הבישול והאויל זה אם תתן אותו בעלי זה שמוציא הקליפה החיצונה של החטה ונעשה הריפות אין אתה מועיל להוציא מעליו דווקא אולתו החיצונה הנגלית עליו לעין כל ולכן יאמר עלי שהוא דף עב וגם הרוח וכבד ע"ד מאמרז"ל כבד לב פרעה נמשל לכבד כי צריך שני פעמים בישול כך אויל זה כלי הוא שנמצא בו הכנה לעבדה ולשמרה אלא שמלאכתו לאיסור והוא מתנהג בגסות הרוח בגאוה ובוז כי יש אזהרה לגסות הרוח שנאמר שמעו והאזינו אל תגבהו כי ה׳ דבר וזה הוא כדי לכתוש בו הריפות מוכן לאיסור מותר לטלטלו ואין זה כמו החלק הנ"ל כי חלבמו סגרו כי אין לו תקנה כנ"ל אבל זה מותר לטלטלו ע"י היפוך במעשה המצות דהיינו לקצב עליו בשר הוא עסק התורה כנ"ל כמו שחז"ל ולהג הרבה יגיעת בשר כל שלוהג בתורה נעשה שר ולאחר שקצב עליו בשר דהיינו שהיה קובע עתים לתורה אסור לטלטלו מחמה לצל שלא יתבקע מפני כי התורה מגינה ומצלה אפילו בעידנא דלא עסיק בה מצלה כמאחז"ל :

עוד תשוב ותראה את מעשה ה׳ כי נורא הוא בענין הדינים הללו מה מעשיהם שאמר אין מרגילין ביום טוב היינו מש"ה משלחי רגל השור והחמור דאע"ג שנאמר שלש רגלים תחוג לי בשנה אשריכם ישראל שהם משלחי רגל השור והחמור והענין כי זהו מה ששנינו איזהו קטן כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית שנאמר שלש רגלים והנה שני ענינים נכללים במצוה זו ענין הראיה וענין הליכה ברגלים והסוד זה הוא כי המצוה אשר יעשה האיש הישראלי הוא מעורר את האהבה למעלה ונעשה הייחוד עליון ואמנם לענין זה הייחוד הצריך הכתוב בשני דברים ראשונה אחת הוא תלויה בעינים כך אמר יראה כל זכורך ולכן צריך שיהיה לו שני עינים כמו שאמרו חכמים ז"ל כשם שבא לראות כך בא לראות דכתיב יראה יראה ועוד תלה הכתוב צורך ברגלים כנזכר דכתיב שלש רגלים והענין הוא סוד מאחז"ל בפ׳ טוב מראה עינים מהלך נפש טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה ולכן צריך ענין ראיה דכתיב יראה כל זכורך ולענין המעשה צוה

ן

שלש רגלים כי זה בכינוי כמו שאמרו חכמים ז"ל שכניך גדלי בשר וכי לזה רגל אחד ולזה שנים אמנם טעם לענין מראה עינים סוד הענין הוא מה שכתב ר"ש בזוהר בפסוק ישר יחזו פנימו ויקרא דף ע"ו. וז"ל מאי ישר יחזו א"ל רזא עילאה דאינון יומי קדם דע"ק ויומי עולם דזעיר אנפין אקרון ולכן פנימו דאינון תמאן באורח מישור וכו׳ על ידי ההשגחה העליונה ימלא כי מתקיים נמי מ"ש תמיד עיני ה׳ אלהיך בה וסיים בה הכי מראשית שנה עד אחרית שנה ר"ל כי ההשגחה תהיה מרובה מתפשטת מתחלת המדה הנקראת שנה כדאיתא בזוהר פ׳ פנחס דאיכו שנה מאינון שנים קדמוניות ועד אחרית שנה עד סופה ולכן טוב מראית עינים אלו באשה עליונה מהלך נפש מאתו הלוך שנאמר מתהלך בגן ונאמר מתהלך בתומו צדיק (משלי כ) ונאמר מתהלך בקרב מחניך (דברים כג) כך מהלך נפש ר"ל הולך לטייל עם בחינת הנקרא נפש לקיים מ"ש מים קרים על נפש עיפה מי גרם כך הראיה לאותה עולמתא שפירתא דלית ליה עיינין למדנו מכל הנזכר כי מצות ראיה היא כוללת שני דברים כאחד טובים ענין הראיה גדול מאד ולכן לא נקרא מצות הליכה לפי שהראיה עושה רושם שכן מצינו בת היענה נולדת ע"י ראיה ולכן נאמר ועין נואף (איוב כב) ר"ל ע"י הראיה העין נואף כי עושה את שלו וענין המעשה של הליכה טפל לו וההפך בתמורה הרגל מועדת לשבר וכדאיתא בזוהר פ׳ משפטים שור מועד נכנס לבית ריבוניה ברגל דיליה שבר את הכלים מנורה מזבח וכו׳ ולכן ביום טוב אשר מתקיים בו מצות הרגל שלש רגלים תחוג לי בשנה כי זה הוא סוד מאחז"ל יש רגל מברכת והבן לכן עתה צריך ליזהר מאותו רגל של התמורה אשריכם ישראל שהם משלחי רגל השור מועד והחמור דכתיב בהם כי יבער איש זה הב"ה שדה או כרם ב"ה ציון שדה תחרש וכרם ה׳ בית ישראל שנאמר ממרום שלח אש ושלח את בעירו שור מועד ובער בשדה אחר רצה לומר הנקרא אחר עשה כך אל אחר כדאיתא פרשת משפטים לכן מיטב שדהו שדה אדום ומיטב כרמו ישלם (שמות כב) שנאמר על שדה איש עצל עברתי אמר החכם שראה מה שעתיד להיות בזמן החרבן הוא מה שאומרים חז"ל במדרש ועוד ראה מה שעתיד להיות בקליפה שהחריבה ב"ה שנקרא איש עצל כמ"ש גם מתעצל במלאכתו וכו׳ כי הנה בקדושה נאמר חזית איש מהיר במלאכתו זה יוסף הצדיק שנא׳ ויבא הביתה לעשות מלאכתו הוא מהיר וזריז דכתיש כתישין ואפיק משחא מאינון זתין עילאין לאגדא לנוקביה לפני מלכים יתיצב (משלי כב) שנא׳ בהם מלך במשפט יעמיד ארץ בל יתיצב לפני חשוכים אשת פוטיפר שנא׳ מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיה נז) כדלעיל וההפך ממנו הקליפה הוא מתעצל במלאכתו לפי שנא׳ איש בער לא ידע וכו׳ בפרוח רשעים ההוא נחש דפרח באוירא שניהם זה הוא סיבה להשמדם עדי עד היינו מה שאמר פרשת בלק אשר הלך חשכים שאזי בחיבורא וסיים בפירודא

בפירודא ולכן הוא מתעצל במלאכתו ז"ש על שדה איש עצל עברתי שדה אדום ועל כרם אדם חסר לב הוא אדם חסר לב הוא אדם בליעל שהוא זקן וכסיל והנה עלה כולו קמשונים וגדר אבניו שלקח מירושלים שנאמר תשתפכנה אבני קדש נהרסה הרי מיעט שדהו ומיעט כרמו ישלם שנא' תחת הנחושת אביא זהב וכו' מן הכרובים וכל זה כשישראל זכאים מקיימים זה הם משלחי רגל השור מועד והחמור על ידי מצות עליית הרגל ולכן בא הדין אין מרגילין ביום טוב כדי שלא לעורר רגל השור והחמור הנזכר כיצד הוא מרגיל זה המוציא הכל מרגל אחד כלו' כי הבשר שהוא בחינת הקדושה כי שה פזורה ישראל אין מוציאין אותה מרגל אחד ר"ל מאותו שנאמר משלחי רגל השור והחמור בפעם אחד שהרי נאמר לא תחסום שור בדישו כדי שיוציא כל העור שלם שלא יקרע היינו מש"ה ויעש ה' לאדם כתנות עור ואלו לקח אותם עשו בסוד הקליפה כמו שאומרים חז"ל בפ' חמד רשע מצוד רעים סוד הדבר מה שאמרו חז"ל כשהיה לובש נמרוד אלה הבגדים היו מתכנסים עליו חיה ועוף וצד אותם ולכן נתאוה אותם עשו כי להיות אלה הבגדים היו מתכנסים נמי שם כמה נשמות הנקרא חיה ועוף אמנם כבר הגיד הכתוב שהיו רעים שנאמר מצוד רעים ולכן הוא לוקח אותם שנאמר בגדי עשו החמודות (בראשית כז) ולכן כל עיקר להוציא אלו הבגדים כתנות עור שנאבדו ביום החרבן שנאמר מעדה בגד ביום קרה אחז"ל יום שנזדווג נבוכד נצר הרשע לישראל העדה משם שני לבושים בגדי כהונה ובגדי מלכות ואלו הם כתנות עור שהיו משתמשים בהם הבכורות הללו אין מוציאין אותם ביום טוב לגמרי להוציא העור שלם שלא יקרע לא יתכן כך אחז"ל לשנים שהם מתכסים בכסות אחת זה אוחז מכאן וזה אוחז מכאן עד שנקרע כך עשה ה' בצע אמרתו ולכן אין עושים כן להוציא העור שלם לא יקרע לפי שהוא טורח טורח גדול בהפשט זה ואין בו צורך לי"ט שהרי קב"ה בי"ט ושבת אתלבש בלבושין דבריאה כדאיתא בתיקונים וכאשר נעשה קשר בראשו של ענין עם משחז"ל בפ' הנ"ל אשריכם ישראל בזמן שאתם עושים רצונו של מקום משלחי רגל ממהרים הגאולה שנאמר הנה מלכך יבא לך עני ורוכב על חמור השור זה משיח בן יוסף דכתיב ביה בכור שורו והחמור עני ורוכב על חמור זה משיח בן דוד ולכן יאמר אין מרגילין בי"ט שה פזורה ישראל אע"ג שעושים רצונו של מקום אין יכולים להביא רגל השור והחמור הנזכר בי"ט הוא מ"ש בזוהר פ' פקודי דף רכ"ח . וז"ל וכדין כד יתקיים גלותא במשיכו דרגלין כדין ועמדו רגליו וכו' ויתעבר רוח מסאבא וכו' אז יתקיים מש"ה ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזתים כאשר ביארתי בהקדמה כי לפי שנא' כי נגע בכף ירך יעקב ולכן הני ברכי דרבנן דשלהי מנייהו הוי שהרי נאחזים ברגלים העליונים ונאמר רגליה יורדות מות עניינים הללו רבים וגדולים הם אין מרגילים אותם בי"ט כיצד הוא מרגיל זה המוציא העור שלם ברגל אחד כדי שלא יקרע היינו משחז"ל בפרה אדומה ושרף את הפרה זו מלכות הרשעה עכו"ם

את עורה ואת בשרה היא ודוכסיה וכו' וכן נמי יכול להוציא העור שלה היא ודוכסיה כלם לגמרי ולהוציא כל הבשר אלו ישראל שהם שה פזורה על רגל אחד הוא משיח אחר שיקבץ נדחי ישראל כל השבטים כלם וישאר העור שלם אינו נעשה ביום טוב מפני שהוא טורח טורח גדול כך אמרו חכמים ז"ל הנודר מן היין ביום שבן דוד בא מותר בערב שבת ויום טוב לפי שהוא טורח גדול ואין בו צורך בהפשט זה ליום טוב שהרי נאמר ושרף את הפרה את עורה ואת בשרה ואותו עור שנאמר אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת הם ד' מלכיות כמו שאומרים חכמים ז"ל שלכן נאמר עורנו כתנור נכמרו ונאמר בו עור ובשר תלבישני וכו' ולכן נמי אין מרגילין ביום טוב כי הנה אחז"ל משום דבקרבך קדוש ולא אבא בעיר אלא נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה ולכן יאמר אזהרה זו אין מרגילין לומר דאע"ג כי ביום טוב יש ענין שמרגילין בו גם יש ענין שאין מרגילין בו והענין כי הנה בזוהר פרשת קרח שם נאמר ז"ל קריאי מועד קראי כתיב חסר כי כמו שקדש עילאה אזמין לכל אינון כתרין עילאין וכו' כך קדש תתאה חכמת שלמה אזמין לכל חילוי לאעטרא לון שנאמר מקראי קדש וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי מטרוניתא אזמינת לכל חילהא וזה נהם מצות ראיה שנאמר יראה כל זכורך והם הכיתות הנקראים בסוד זכרים כי יש כיתות כי הם ממונים על השיר הנק' עלמות שיר אמנם הללו הם זכרים כמ"ש בזוהר פ' שמות בפסוק איש וביתו באו ע"ש ואלו הם בעלי רגלים כדאיתא בתיקונים דף כ"ח וז"ל וכמה מארי דרגלין סלקין עמה דאתמר בהון ורגליהם רגל ישרה והנה מבואר מזה המאמר כי מרגילין ביום טוב אלו בעלי רגלים על דרך מה שהם חייבים הגשמיים ישראל להלך מירושלים להר הבית להראות לפניו יתברך שנאמר יראה כל זכורך כך הוא למעלה אותם הכיתות בעלי רגלים הם עולים לירושלים ונכנסים להר הבית ומה גם חלק הנשמות נפשין רוחין ונשמתין שבעולם עולים לירושלים ונכנסים להר הבית הר ציון לראות פני יוצרם ומשתעשע בהם ואמנם אף על גב כי בענין הזה הם מרגילים כי יש רגל מברכת כנ"ל אמנם אין מרגילים אז ביום טוב והוא לענין הנדר הנזכר שלא יכנס בירושלים של מעלה כיצד מרגילין זה שמוציא כל הבשר ברגל אחד וסוד הענין כי הנה למעלה נמצאים שני ייחודים האחד אינו נפסק לעולם והאחד הוא אשר נשבע הקב"ה שלא לעשות אותו היינו שלא יכנס בירושלים של מעלה ובזה יובן דרך אחרת במאמר פרשת ויקרא מה שאמר ר"ש אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא אמר רבי אלעזר מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא א"ל יאות שאילתא אתר עילאה דאינון באחדותא בחדוותא דלא מתפרשן לעלמין אלין אקרון רעים וכו' שתו ושכרו דודים אלין אינון לתתא דאקרון דודים וכו' והענין בקיצור שמענה ואתה דע לך כי הנה בכל ספירה היא כלולה מעשר שהרי אין קדושה פחותה מעשרה ולכן השלשה עליונות שבכל ספיר' הם נק' רעים והשבעה תחתונו' נק' דודים והטעם

מפני

מפני כי כן לעולם שלשה ראשונות חשובות כאחד לפי שהם בחינת ראש אבל שבעה תחתונות להיות כי יש בהם קוים ימין ושמאל לכן יצדק בהם כינוי דודים ואמנם כשפירש ר"ש ואמר אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא כתב שאל רבי אלעזר מאן איכון לעילא ומאן איכון לתתא לפי שהוקשה לו לפרש מלת דודים בשבעה תחתונות דאבא ואימא ולכן אמר ר' שמעון יאות שאלת כי הוא דקדק דקדוק נכון ולכן פירש כי אין כונתו בזה אף על גב דשייך לפרש הענין בהם אמנם הוא אמר אתר עילאה דאיכון באחדותא כי הם חשובות כאחד בחדוותא דכתיב בהם עבדו את ה' בשמחה דלא מתפרשן לעלמין אקרון רעים והענין הוא הפך מן המשמעות מ"ש לא מתפרשאן לעלמין על דרך מש"ה לא יתן לעולם מוט לצדיק כלומר הרשעים הם מתמוטטים לעולם אבל הצדיק נתמוטט וחוזר וכן נמי יאמר דאע"ג כי בזמן הגלות כביכול מתפרשין שכן נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה בסוד השכינה שלו אבל לא לעולם מתפרשן לעלמין אלו נקרא רעים שתו ושכרו דודים לתתא הנקרא דודים מפני דאיכון תאיבין דא לדא והשאר מובן : עוד אפשר לפרש כי ר"ש ע"ה השיב לר' אלעזר מה שהוקשה לו איך יתכן לומר כינוי דודים בשבעה תחתונות דאבא ואימא ולכן אמר לו יאות שאלת והשיב אתר עילאה דאיכון באחדות כאמור ובזה ימתק מה שאמר אתר עילאה שאם הרצון לומר על אבא ואימא בכללות היל"ל באיכון עילאי כדקאמר לקמן ת"ת באיכון עילאי כתיב בהו אכילה אמנם מדקאמר אתר עילאה ר"ל כולא חדא מלתא רעים ודודים מדבר במקום א' אמנם אתר עילאה שבהם עצמם נקרא רעים הם שלש ראשונות כאמור ונתן טוב טעם מפני שנמצא בהם שלשה דברים מכריחים זה ראשונה מפני דאיכון באחדותא כנגד חכמה שבחכמה שהוא אחדות גמורה ועוד בחדוותא כנגד הבינה היא שמחה שבו דלא מתפרשאן כנגד בחינת דעת המחבר אותם שהם תמיד מחוברים אלין אקרון רעים הה"ד ונהר יוצא מעדן וכו' ועדן וההוא נהר לא מתפרשן לעלמין כאמור וכו' שתו ושכרו דודים אלין איכון לתתא דאקרון דודים וכו' תא חזי באיכון עילאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה מ"ט מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא וכו' אמר ליה ר' אלעזר אתחזי דהא דודים חביבותא איכון מ"ט איכון תתאי והנך רואה כי אין זו קושיא מ"ש מ"ט איכון תתאי כי הנה כך הוא כי ז' תחתונות איכון תתאי ומה זו שאלה אמנם שאל הדק היטב דמאחר כי כינוי דודים מורה חביבותא שביניהם נמצא אהבה תמיד ומה הכרח נמצא שיהיו תתאי באתה אומר שתו ושכרו דודים לתתא כתב א"ל איכון דתאבין דא לדא לא משתכחין תדיר אקרון דודים אם כן מסיבה אחרת נמי נק' דודים דאף על גב שאוהבים זה לזה מפני שאין נמצאין תמיד נק' דודים ואיכון דמשתכחו תדיר וגם כן לא מתכסיין בו השלשה ראשונות אינם מתלבשים למטה ולא מתפרשן דא מן דא אקרון רעים אמנם השבעה תחתונות מתלבשי' למטה בתוך ז"א ופעמים נכנס נה"י דאימא לתוך כנזכר בכונות תפלת ערבית ולכן יצדק בהם כינוי דודים וצדק מה שאמר

לתתא חזר ואמר ודא איהו שלימותא דכלא אין זה נחשב הסדר נה"י דאבא ואימא להתפשט למטה ולהתלבש בתוך ז"א כי אדרבא הוא שלימות להם ולז"א היינו שלימותא דכלא והטעם בגין דאתברכא כ"י לפי כי מהתפשטות חמשי' שערי בינה מתברכת כ"י כי באים לה כ"ה שערים מהם כנודע והנה למדנו ממאמר זה שהם שני מיני ייחודים האחד נפסק מפני שנשבע הקדוש ברוך הוא ולא אבא בעיר והשני אינו נפסק לעולם ולכן כנגד הייחוד שאינו נפסק אמר אין מרגילים ביום טוב הוא ענין זווג המכונה לרגל כאמור כי זה הזווג לא יפסק וכנגד הזווג השני נמי אין מרגילין מפני שנשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלים של מעלה כאמור ולכן אין מרגילין ביום טוב שהרי יום טוב עולה בגימטריא ס"ג וזה הוא בסוד אימא כנודע הויה דס"ג והזווג שנפסק הוא סוד הויה דע"ב כיצד מרגילין זה המוציא כל בשר ברגל אחד היינו סוד שלח תשלח את האם וכו' כי זה נעשה ביום טוב כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רנ"ד וזה לשונו היך נדין לידה דהאי צפרא קדישא מתקנין לקמה מיכלא יקירא בחדווא וכל עינוגין ועאלין גבי כנישתא ומצפצפין לגבה בקל לאישו כדקא יאות נפקאת ופרחת לגבייהו כמה דאתמר ובה אחדין כל איכון בנין ומשלחין לההיא דאיהי רביעא עלייהו ואזלת וכו' ועל דא כתיב שלח תשלח את האם וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי בי"ט כל זה מתקיים ע"י מה שעושים ישראל למטה והיינו מה שאמר כיצד מרגילין זה המוציא כל הבשר היינו המדה הנקרא בשר מבשרי עם הצדיק שנקרא בשר כד"א ובשר הקדש יעברו מעליך מוציאים הכל מרגל אחד הוא הייחוד הנזכר כדי להוציא העור שלם שלא יקרע היינו כתנות עור כי אלו הם לאדם ולאשתו אין עושים כל זה מפני שטורח הרבה בין האדם הגשמי וכן נמי הרוחני ואין בזה צורך י"ט לפי כי ענין אחר אי אפשר לפי שיש שבועה כנזכר והשני נעשה ע"י קדושת היום נמצא כי הפשט זה שמפשיטים לאימא עילאה ומעלים למעלה הוא טורח גדול ואין בו צורך ליום טוב כאמור : אסור למלוג גדי וכו' היינו מ"ש בזוהר פ' א"מ דף ע"ב · וז"ל ותאמר מה תתן לי כי תבא אלי השתא כלה בעיא תכשיטהא ויאמר אנכי אשלח גדי עזים למלכא דהוה ליה ברא מאמהו חדא ואזיל בהיכליה בעא מלכא לאתנסבא במטרוניתא עילאה ולאעלה בהיכליה אמר מכאן ולהלאה אסדר ואתרך לברא דאמהו מהיכלא דילי כך נמי הכא אנכי אשלח גדי עזים והא אוקימנא בלא תבשל גדי וכל איכון בסטרא דבכור בהמה קא אתו עכ"ל והנה כי אסרה התורה לבשל גדי זה עד לעתיד שהקדוש ברוך הוא עושה בו משפט כתוב כמו שלוה בפסח מן הכבשים ומן העזים תקחו ויהיה צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו שנאמר ולא יהיה שריד לבית עשו שנאמר ושרף את הפרה את עורה ואת בשרה ואת דמה ולכן בא דין זה בגשמי המולג את הגדי בי"ט אסור עד בא יום ה' כי הוא ישחט אותו שנא' כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום ולכן עתה אסור למלוג גדי זה בי"ט אלא א"כ מולגן כדי לאכול עורו

לפי

לפי שהעור שלו דבק בו ס"א כדאיתא בזוהר פ' ויקרא דף כ"ה. וז"ל ת"ח עז לקרבנא אמאי והא אמר ר"ש עז שמא דיליה גרים דהא סטרא בישא זינא בישא הוא אלא הכי אמר רבי שמעון דא בעי לקרבא וכו' גם פ' תצוה ז"ל דף קפ"ה ובג"כ בעז יתיר אולקהון בגין דסטרא דיליה תלייא יתיר מבעירא אחרא כמה דדינא דילהון תלי לתתא דמסאבו וכו' למדנו כי ס"א נאחז בעור של העז ולכן יאמר אסור למלוג גדי בי"ט דהא לא יתכן לתקנו אלא אם כן מולגו כדי לאכול את עורו לפי שמתאחזין מעורו ס"א והוא רוצה לתקנו לאכלו מותר: בהמה שנשחטה בי"ט וכו' הנה חז"ל הגידו כי לעתיד הקב"ה מביא אותה בהמה הרבוצה על אלף הרים ושוחט אותה ע"י לויתן שנוחרו בסנפיריו ונקרא שחיטה כי כן הקב"ה מתיר אותה כמשחז"ל כי אומרים הצדיקים והלא שנינו אין שוחטין במגל גור ובשינים וכו' ואומר הקב"ה כי תורה מאתי תצא תורה חדשה מאתי תצא ולכן יאמר נא על אותה בהמה הידועה כי נשחטה ביום טוב אותו י"ט שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים לעתיד לבא כמשחז"ל ביום הגמל את יצחק יום שעתיד קב"ה לגמול חסד עם זרעו של יצחק נעשה בהמה זו הוא יומא טבא דעביד לרבנן מותר להגביה עורה והענין כי הנה בפ' ויעש ה' לאדם כתנות עור וזה העור היה לו מן הבהמה זו ואחז"ל בתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב כתנות אור כך היו מתחילה קודם שחטא אמנם אח"כ נעשו כתנות עור ולכן יאמר שמותר להגביה העור שלה שהרי נתקן כי הנה כאשר עמדו ישראל על הר סיני פורפיראות הלבישן כמשחז"ל בפ' ואלבישך רקמה ואע"ג כי אח"כ חטאו ונאמר הורד עדיך מעליך ויתנצלו בני ישראל את עדים מכל מקום כבר נתקן על ידי הגלות והחרבן ולכן מותר להגביה עורה למעלה וליתנו במקום דריסת הרגלים אשר נוה ה' שלש רגלי' תחוג לי בשנה עד אותו מקום של דריסת הרגלים של ישראל מגביה אותו אעפ"י שאין עליו בשר כלל: וכאשר נתבונן בענין בהמה זו מהו מהות שלה הוא מ"ש בזוהר פ' פנחס דף ר"מ: וז"ל השתא אית לאסתכלא היאך איגון רואין קדישין אתהנון מהאי טעמא דקורבנא דבהמה והא יתיר הוה שגיא לתברא בר נש הוא רוח ולאתבא בתיובתא מ"ע ניכוסו דבהמה ולאוקדא ליה בנורא דמדבחא אלא רזא איהו בגין דאית בהמה רביעא על אלף טורין ואלף טורין אכלת בכל יומא וכולהון אקרון בהמות ועל דא תנינן דאית בעירא אכיל בעירי וממה הוו מאשא וכולהו לחיך לון ההיא בהמה בלחיכא חדא הה"ד כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא וכל מיא דירדן דא מנא בשית שנין הוה עבדת ליה גמיעא חדא הה"ד יבטח כי יגיח ירדן אל פיהו וכו' והנה למדנו ממאמר זה מה ענין בהמה זו כי הוא כינוי למעלה ולכן כך הוא אומר בהמה הידועה זו שנשחטה בי"ט כי הנה ענין של השחיטה יהיה נמי כינוי להוציא הדם לחוץ לפי כי כן נאמר שופך דם האדם באדם דמו ישפך כי הענין הוא כאשר מסתלק אות אלף משם הויה שעולה אדם נשאר דם והוא סימן לתגבורת הדין וענין זה

מובן בסוד הזכר שנקרא אדם סוד הויה במלויו מה כדאיתא בזוהר פרשת יתרו בפ' מה שמו ומה שם בנו ע"ש אין להאריך והנה הנקבה נמי נקרא שם מה כדאיתא בזוהר פ' בראשית דף כ'. וז"ל אמר ר' שמעון על דא שמיא ותילהון במה אתבריאו דכתיב כי אראה שמיך וכו' וכתיב מה אדיר שמך וכו' והטעם לזה שהרי הנקבה בכלל שם אדם נקרא דכתיב כתפארת אדם לשבת בית כתרגומו ולכן נמי יצדק בה מש"ה שופך דם האדם ולכן יאמר אם נשחטה ביום טוב דהיינו לתקן אותה שנאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא מותר להגביה עורה והנה העור שלה הוא רמז לכל החיצות שלה לפי כי כן מכוונים כדאיתא בהיכלות פקודי סוד הנחש ומפשיט עורו הם חיצות שלו ע"ש אין להאריך ולפי כי כן כל החיצות שלה הם מזומנים כנזכר במאמר הובא לעיל בפסוק נקראי קדש כי חכמת שלמה נמי זמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא הה"ד קריאי מועד ולכן מותר להגביה עורה ובכלל הדבר הזה בא הכינוי אל המדות שלה היורדים בעולמות למטה שנקרא עור מפני כי היורדים הם בסוד חיצוניות בלבד אך עצמות האור נשאר למעלה ואיתא בתיקו' ה' תתאה מקננא בעשיה ונודע הוא כי מ"ש ה' תתאה היינו מלוי של ה' היא מלכות שמים נמצא שהוא העור שלה ולפי כי הבנין של המדה זו הוא על ידי כל המדות שלה שירדו בעולמות כאשר נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך אז ירדה לכל העולמות למטה עד שנשארה נקודה אחד בלבד בעולם האצילות ולכן כאשר יבא התיקון שלה צריך שיעלו פעם אחרת כל החלקים שלה ולבנות אותה והנה הבחינה האחרונה שלה היא היורדת למטה בעולם העשיה היא היותר חביבה לפני הקדוש ברוך הוא שנאמר אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב ולכן יאמר ומותר להגביה העור זה שלה מעולם העשיה למעלה ליתנו במקום דריסת הרגלים של אדם העליון שנאמר צדק יקראהו לרגליו ואחר כך מעלה אותה יותר למעלה אעפ"י שאין עליו בשר כלל והיא בסוד עור בלבד מותר שהרי אחר התיקון שנאמר ויבן ה' את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם אח"כ אמר אדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי אך מתחילה עדיין לא היה שם בשר ולכן נמי בזה מגביה העור אע"ג כי אין עליו בשר כלל ומותר להערי' כך אחז"ל כיון שלמד אדם תורה נכנס בו ערמימות ולכן מותר להערים ומולח כאן מעט וכאן מעט והנה ענין המליח' נודע הוא שהמלח הוא סוד דין אמנם הוא ענין התעוררות מלמטה למעלה כי בתחילה הוא סוד מלח וכאשר נמלח נעשה סוד לחם ולפי כי ענין של התעוררות הנקבה נראה דבר של גנאי לכן יאמר ומותר להערים הוא מ"ש בזוהר פרשת ויחי דף רמ"ה. וז"ל ת"ח בכל אתר דכורא רדיף בתר נוקבא ואתער לגבה רחימותא והכא אשכחנא דהיא אתערת רחימותא ורדפא אבתריה ולית אורחיה דעלמא דלית שבחה דנוקבא למרדף בתר דכורא אלא מלה סתימא היא ומלה עילאה דבי גנזייא דמלכא וכו' תא חזי אתערותא

דרחימו

דרחימו דכנסת ישראל לגבי קב"ה נשמתהון דלדיקייא לתתא מתערין לה בגין דאינון אתיין מסטרא דמלכא מסטרא דדכורא ואתערותא דא מטי לנוקבא מסטרא דדכורא ואתער רחימותא אשתכח דדכורא אתער חביבו ורחימותא לנוקבא וכדין נוקבא אתקשרת ברחימותא לגבי דכורא בהאי גוונא תיאובתא דנוקבא לאשדי מיין תתאין לקבל מיין עלאין לאו איהו אלא בנשמתהון דלדיקייא וכו' וע"ד ולדיק יסוד עולם כתיב הכא וכו' נמצא כי כן למדנו מדברי מאמר זה כי עיקר התעוררות כנסת ישראל למעלה לבקש אהבה הוא ע"י התחתונים ולדיק יסוד עולם ולכן מותר להעריס על עיקר זה ולמלוח מעט כאן היינו התעוררות מעט מזער וחוזר למלוח גם במקום אחר ומעורר פנים אחרת למעלה וכל זה באותו עור שהעלה למעלה בשערי בת ציון כאמור כך הוא יעשה פעם אחר פעם עד שימלח את כלו ונעשה הייחוד כנודע כי המלח זה ממתק הבשר כמו לדיק חי העולמים אבל אם נשהה מערב י"ט אין מקום לעשות מאהבת מאלה. שהרי הכל נתקן מאתמול כאמור :

אין מולחין את החלבים וכו' הענין יובן עם מ"ש בזוהר פרשת בא דף ל"ד . וז"ל ויהי כי הקיפו ימי המשתה וכו' וקראו לשלשת אחיותיהם לאכול ולשתות עמהם ובמשתיא בכל יומא מקטרגא שטנא וכו' ולעולם לא יהיב ליה חולקא דהא כתיב והעלה עולות מספר כלם עולה סלקא לעילא לעילא ולא יהיב חולקא לסטרא אחרא דאלמלא יהיב ליה חולקא לא יכיל ליה לגבר וכו' ואיתימא אמאי אבאים לי' קדוש ברוך הוא אלא דאלמלא יהיב ליה חולקא יפני אורחא ויסתלק מעל מקדשא וסטרא דקדושה יסתלק לעילא לעילא ואיהו לא עבד כן ועל דא קדוש ברוך הוא תבע בדינא וכו' והנה למדנו מן המאמר כי צריך לתת חלק לסטרא אחרא תמיד והוא החלב של הקרבן שלכן מסתלק מן הקדושה ואז הקדושה עולה למעלה להתייחד עם דודה ובזה יובן מאמז"ל ושם דרך אלו מסקלי דרכים שנראה דבר גדול השכר שלו ללא דבר אמנם הענין בזה מובן לפי שהדרך העליון העולה בית שמש כי שמש ומגן ה' יש אותה אבן נגף לור מכשול שעליו נאמר אשר קרך בדרך ונאמר אשר שם לו בדרך עלה לו הוזר למעלה ע"ד הנה נתחכמה לו כמשאז"ל לו להקדוש ברוך הוא וזה הוא המעכב שלא יעלו הנשמות לרגל ויש נכפה בלא משפט ולכן האדם המסקל דרך זה ונוטל אבן גשמית משם ושם דרך אמור' אשר שם לו בדרך דהוי הוא שמרמז בישע אנשים כבעלה למעלה להתייחד עם דודה מכ"ש השם אורחותיו כמשאז"ל ומסיר משם עונות שאדם דש בעקביו הרמזו בישע אנשים ולכן המובן מזה הוא כי טוב נסקל הדרך נפנה אורחא שתעלה הקדושה למעלה ונשבגיה על החלב שהוא חלקו של ס"א שלכן נענש איוב כי לא נתן חלק לסטרא אחרא כאמור ולכן יאמר אין מולחין את החלבים הוא חלק סטרא אחרא כלומר דאף על גב כי בחול צריך להתבונן בהם ולעשות תיקון לסלק אותם מעל הקדושה שנאמר ויבאו בני האלהים הם שבעים כדאיתא בזוהר פרשת בא להתייצב על ה' (איוב ב) על ה' ממש כאמור על מקדשא ואיתא בתיקונים כי דאתה גוים באו מקדשך דעאלו אויבים בחלל דילה את מקדש ה' טמאו כל הדברים האמורים צריך ליזהר מהם בזמן החול ולתת להם חלק לפנאה אורחא אמנם ביום טוב אין מולחין את החלבים הגשמיים לתת להם קיום והעמדה שהרי כמו כן למעלה אף על גב כי חכמת שלמה אזמינת לכל חילה לאטערא להו שנאמר קריאי מועד לא תעלה על דעתך כי גם אלו הברים שנאמר בהם ויבאו בני האלהים להתייצב על ה' הם בכלל המזומנים לה' אינו כן כי אלו הם החלבים עליונים אין מולחים ביום טוב ולא מהפכין בהם דאף על גב דקיים לן כי לדיקים מהפכים מדת הדין למדת רחמים. לא כן באלו יעשו כאלו דהא אפילו השטן מתהפך ומליץ טוב על ישראל כמ"ש חכמים ז"ל בענין יוה"ך ואיתא בזוהר פרשת בלק דף ר"ב . וז"ל וישא עיניו וירא את הילדים האי קרא ברזא דחכמתא אתמ' ביומא דכפורי דבני עלמא קיימי בדינא קמי קדוש ברוך הוא והוא מקטרגא קיימא עלייהו דכתיב לאוכחא לון על חובייהו שלחו ליה ההוא דורונא וכדין כתיב כי אמר אכפרה פניו וכו' לבתר דמקבל דורונא זקיף ההוא מקטרגא עינוי חמי ישראל בתעניתא יחפי רגלין חמי כשין חמי ינוקין כלהו נקיים בנקיו ויאמר מי אלה לך וכו' כיון דשמע מאתון ינוקי מיד סליק לגבי קדוש ברוך הוא ויאמר מאריה דעלמא כל תרחך בדינא וקשוט ואי דינא שרייא על ישראל בגין חוביהון איכון ינוקין דלא חאבו קדמך אמאי מסרת לון נקטלא לון חובא בלא חובא וקדוש ברוך הוא נטיל מלוי והם עלייהו וכו' הרי מבואר מזה המאמר כי השטן מתהפך והקטיגור נעשה סניגור אמנם הברים לא כן עושים שהרי אפילו ביוה"ך מקטרגים על ישראל כמשאז"ל בפסוק אחות לנו קטנה מדרש חזית · ולכן בא הדין בגשמי ואין מהפכין אותם מפני כי כן העליונים אין מתהפכים לטובה ואין בוטחין אותה על גבי יאדות כלומר דאף על גב כי יש עתה כמה מן המזומנים הנקרא יאדות כדאיתא פרשת פקודי דף רל"ה : וז"ל היכלא תניינא דקא אמרין דכליל היכלא קדמאה' ואתייחדא ביה ה"נ הוא ליה תמניא ממנן כקדמאי וכלהו ממנן כל חד וחד על תריסר אלפי ממנן אחרנין כאנין קדמאי כדקא חמנן וכו' תרין ממנן דנטלי מזגה תריסר אלפי ממנן אחרנין לכל חד וחד וכלהו יאדות וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כמה אלפים הם הנקראים יאדות בסוד יאדות השלחן ופשוט הוא כי כל אלו הם המזומנים לחכמת שלמה לאטערא לכו כי אלו הם חילותא לגם ברורים כלם קדושים ולכן כדי שלא תעלה על דעתך לומר שמא באולי יהיו מזומנים אותם הברים החיצונים אגב של מזומנים הללו לכן בא הדין בגשמי ואין בוטחין אבנים הללו על גבי יאדות הם אלו היאדות של סטרא דקדושה אע"פ שנשתמש בהמה זו ביום טוב מפני כי נמי נעשה למעלה כאמור וכן הסוד למוה עליהם שבר בהויל כלומר כי הנה אבנים אלו הנזכר לסיות שהם מקטרגים באים מכח הדין לכן תמיד מקטרגים אמנם גם ימלא בהם

צד לטובה הוא מ"ש בזוהר פקודי דף רס"ח . וז"ל וחד רוחא ממנא עלייהו ואקרי נסירא דאיהו אתנסר מאינון סטרין דמסאבו יתיר ואלין פרחי באוירא ואבאישו לסטרא דילהון בגין למעבד ניסין לאינון דבסטרא דקדושה עכ"ל הנה למדנו מכאן שהם מקנאים על חילול ה' וכן על מי שאינו עושה כבוד לתורה וללומדי' בה ולכן קס"ד כי מאחר דאיכא בהס"ד זה שהוא קנאת ה' נראות יש מקום להשגיח עליהם ולתת להם מקום עם הקרואים הנזכר הם סטרא דימינא סטרא דקדושה ולכן יאמר ואין מולחין עליהם בשר כי ענין המליחה הוא ענין התעוררות כנזכר למעלה לפי כי כן לעולם צריך התעוררות מכח הדין בסוד שמאלו תחת לראשי ולכן יאמר ואין מולחין עליהם בשר של הקדושה שנאמר בה עצם מעצמי ובשר מבשרי אפי' באויר היינו אוירא דארעא דישראל והבן : עלי שהוא דף עב וכבד וכו' היינו מה שאמר הכתוב אם תכתוש את האויל (משלי כג) הידוע זה שמאל שנקרא זקן וכסיל במכתש של סטרא דקדושה בתוך הריפות הוא סוד מאחז"ל הרפה למה נקרא שמה הרפה כך בתוך הריפות של הקדושה בעלי עם אותו דף בסוד הצדיק במעבר יבק שהוא בגי' בעל"י תחבוט שיהיה נעשר שם אין אתה מוציא ממנו כלום אע"ג שתתן אותו בתוך הריפות ממש בעלי רשעה דכתיב כתישין לא תסור מעליו אולתו בהרי כך היה בסוד כי ראתה גוים מקדשה וכו' ועודינו לא ישוב ולכן אין נוטלין אותו זולת לשטה ולכן בא הדין בגשמי עלי שהוא דף עב וכבד כי כן הוא זה הכסיל עב וגם וכבד כדאיתא פ' פנחס דף רל"א וז"ל כתיב היותרת על הכבד וכו' אשת זנונים דאזלא ונפקא מן הכבד לאסטאה בני עלמא וכו' בתר דעבדת ניאופא אתגברת על בעלה דאיהו כבד וכו' הנה מבואר מן המאמר כי כבד הוא שמאל והיינו עלי הנזכר שהוא צב וכבד ממש אף על גב שהוא כלי אלא שמלאכתו לאיסור כלומר צורך גבוה הוא כדאיתא בזוהר פ' תרומה משל הזונה שצוה לה המלך לפתות את בנו לראות אם לבנו פונה מעם אביו כך הקב"ה צוה לזה לפתות בני האדם לראות מי האיש ירא ה' ומי הוא אשר לבבו פנה מעם ה' ולכן כלי הוא אלא שמלאכתו לאיסור שמטעיא בני האדם כדי לכתוש בו הריפות הוא דבר ערוה כאמור ובו נעשהו כך אמרו חכמים ז"ל אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח של שטות א"כ אין זה בדרך השאלה אלא באמת כותשין בו הריפות בני האדם וחוטאים אעפ"כ מותר לטלטלו לקצב עליו בשר קדש לענין התעוררות כמו שנתבאר הגלי בפ' יקר מחכמה מכבוד וכו' (קהלת י') מי הוא הגורם להוריד הטיפה הנק' יקר הפך קרי שהיא בלא נקבה ויורדת בסוד יקר משני ספירות עליונות מחכמה מכבוד עליון כל זה הגורם הראשון סכלות מעט הוא אות אלף של שמאל בחינת הטוב והפנימיות שבתוכו שהיה בו קודם שהפילו הקב"ה ממקום קדושתו הוא מעורר למטרוניתא ומשם מתעוררים זו"ן ועולים למעלה בסוד מן ונעשה הייחוד עליון ויורד יקר הנזכר הוא סוד מש"ה יקר בעיני ה' ומי מוריד יקר זה בסוד העינים אותו הנק' המותה זכר שבקליפה גורם שיורד יקר זה לחסידיו לצדיק וצדק על ידי אברהם איש החסד באותה המה שנים שנתחסרו מימיו בסוד ה"פ אור במעשה בראשית וכן הענין בצדיק הגשמי שגורם לו אור יקר בעיניו שנופה ע"י אור שנברא ביום ראשון כמו שאמרו חז"ל ביום המות מראה להם הקב"ה שכרם והם ישנים שנאמר ישנתי אז ינוח לי ולכן מותר לטלטלו לקצב עליו בשר הנאמר בו ובשר מבשרי ונאמר ובשר קודש יעברו מעליך ולאחר שקצב חוזר לסורו ולכן אסור לטלטלו טלטלה גבר והבן דהיינו מחמה נגה כי הוא בסוד חמה שנאמר וחפרה הלבנה ובושה החמה נגה שהוא הקדושה בסוד בגל אל דהיינו צל שדי כשחז"ל אין להשתמש בו אחר כך כלל אפילו לדבר קל להועיל נגה זה בסוד המשכן שהוא בסוד הנער אסור :

ת"ק . הנצרך לבשר בי"ט היאך יתנהג וסדר מליחתו ובו ו' סעיפים:

[א] אין קונים בשר בפיסוק דמים לומר לטבח תן לי בסלע או בשתים וכן לא יאמר לו הריני שותף עמך בסלע אלא מחלק להם שלישיות או רביעיות כפי החלקים שדרך לחלק בעיר בלא פיסוק דמים

[א] להיות כי מעשה המצות הוא ע"י מתן דמים כי בצל החכמה בצל הכסף וכן אחז"ל כי צריך ליתן חומש למצוה מ"מ אין קונים בשר בפיסוק דמים והענין בזוהר פ' תרומה דף קכ"ח . וז"ל אשתדלותא דקב"ה למנדע ליה כל מאן דבעי זכי ביה בלא אגרא כלל אבל אשתדלותא דקיימא בעובדא אסיר ליה במגנא ובריקניא בגין דלא זכי בההוא עובדא כלל לאמשכא עליה רוחא דקודשא אלא באגר שלים בספרא דחרשא דאוליף אשמדאי לשלמה מלכא כל מאן דבעי לאשתדלא לאעברא מניה רוח מסאבא ולאכפיא רוחא אחרא ההוא עובדא דבעי לאשתדלא ביה בעי למקני ליה באגר שלים בכל מה דיבעון מניה בין זעיר בין רב בגין דרוח מסאבא איהו אזדמן תדיר במגנא ובריקניא ואזדבן בלא אגרא ואניס לבני נשא למשרי עלייהו וכו' ורוח קדשא לאו הכי אלא באגר שלים ובאשתדלותא רב וכו' והנה מבואר הדבר מזה המאמר כי מעשה המצות צריך שלא להקפיד במתן דמים אלא כפי מה ששואלים מעות ממנו כדי שע"י כן תשכון עליו רוח הקדש כאמור ולכן יאמר אין קונים בשר בפיסוק דמים מפני כי ע"י כן לא יזכה לשני דברים האמורים במאמר האחד הוא להעביר רוח מסאבא ממנו והשנית לשכון עליו רוח הקדש מאחר שנתן קצבה לומר לטבח תן לי בסלע או בשתים וכן לא יאמר לו הריני שותף עמך דקים לן אין מצות לחצאין אלא מחלק להם כי זה מורה שהוא נעשה קבלנות לדבר מצוה ולכן הוא מחלק שלישיות או רביעיות כפי הדרך שנוהגים לחלק בעיר בלא פיסוק דמים כאמור כדי להמשיך עליו קדושה העליונה אמנם לא

יפסוק

דמים ומביא שתי בהמות ואומר זו בזו ולמחר שמין הנשארת וכפי ששוה כך יפרע לו : [ב] אסור לשקול בשר אפילו בביתו לידע כמה יבשל ואפילו ליתנו בכף מאזנים לשמרו מן העכברים אסור אם היא תלויה במקום שרגילים לשקול בה ואפי' לשקול מנה כנגד מנה אסור ומותר לשקול בידו שלוקה החתיכה בידו ומשער כמה יש בה וטבח אומן אפי' זה אסור אבל אם הוא יודע לכוין דרך חתיכתו לחתוך ליטרא או הצי ליטרא, חותך כדרכו ואינו חושש : [ג] אין נוקבין נקב בבשר בסכין לתלותו בו אבל ביד מותר ואם

יפסוק הכוס מעות כלל זולת כאשר ישית עליו בעל הבשר הוא רמז למלוה וכמשחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מלות שנאמר כי בתחבולות תעשה לך מלחמה ולכן בא רמז זה בענין הבשר לפי כי ע"י המלוה נכנע אותו היצר השולט בלבו כמ"ש במאמר לאעברא מניה רוחא דמסאבא והנה בענין הבשר מלינו לחז"ל שתי דרשות זו בהפך מזו וכך אמרו מהו בשר בושה סרחון רמה והם אמרו בפ' יבא כל בשר מי שלבו רך כבשר ולכן בזה באו שתי הדרשות אל נכון כי הנה מי שהבשר שלו הוא מפני העון נעשה בושה סרחון רמה אמנם מי שמתקן מעשיו והוא לבו רך כבשר ע"י מעשה המלוה עליו נאמר יבא כל בשר להשתחות לפני וזה יהיה דומה בדומה כי הנה מי שלודק אחר רסן בטנו למלאת כרסו בשר בלי ספק נעשה בשרו בושה סרחון רמה כך אחז"ל לאחר ג' ימים כרסו של אדם נבקעת ונהפכת על פניו ואומרת לו הא לך מה שנתת בי עשית כל ימיך כחגים וכו' אמנם מי שאינו נהנה מסעודת הרשות ואוכל בשבת ויו"ט ור"ח אותו הבשר קדוש הוא כדאיתא בזוהר פרשת תרומה גופיהון דלדיקיא דלא אתענגו מסעודתא אלא דשבתי וחגי וזימני לא שליט עליהון והיינו מה ש"ה (ישעיה סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר היינו אותו בשר של שבת ור"ח כי קדוש הוא ולכן בא הרמז בענין הבשר כאשר ירלה לתקן הבשר החי ולדחות מעליו ס"א ולהתקדם באותה מלוה כאמור יתן בלי פיסוק דמים ויכול להביא שתי בהמות וכו' כי כך אחז"ל אדם ובהמה אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ועושים עלמן כבהמה ולכן אדם הרולה לתקן מעשיו ילמד מאותו בן אדם שעשה עלמו כבהמה ויאמר זו בזו ע"ד גם אני כמוהו כשה שזה שב אל ה' ועשה עלמו כבהמה כדי להעביר אשמותיו ולכן אעשה כן גם אני ולמחר שמין הנשארת בערך של אותו בן אדם שעשה עלמו כבהמה כלו' כי כמו שהבהמה היא עומדת לשחיטה כההיא דאמר ר' לך כי לכך נולרת וכן זה זובח ילרו ומתודה עליו היינו מ"ש זו בזו לכן למחר היינו לעתיד והוא כינוי ע"ד מפחז"ל מלוך היום היום לעשותן ומחר ליטול שכרן ולכן לעתיד שמין הנשארת ע"ד ושם דרך זה השם אורחותיו ולמד מזובח תודה שזבח את ילרו ומתוודה עליו לכן למחר היינו לעתיד שמין הנשארת והיה הנשאר בליון מי שיעשה עלמו שירים כך נשלם לו היינו הקב"ה שנאמר קדוש יאמר לו : [ב] אסור לשקול בשר אפילו בביתו וכו' היא הדבר משחז"ל אלל אורח חיים עץ השלם שלא תהא יושב ומשקל במלותיה של תורה לאמר זו החמורה אעשה אותה וזו הקלה לא אעשה אותה וכן בכ"ד אע"ג שאמרנו אם עשית חבילות של

עבירות עשה כנגדן חבילות של מלות שלא תאמר מאחר שהרלון הוא לעשות תיקון לענין האכילה לאותם הסעודות שהייתי עושה לאכול ולהרבות בשר כנגד אלו לריך לתקן בלי ספק אמנם אותו ריבוי האכילה שהייתי מרבה בשר אני לבדי בביתי אין בזה עון אשר חטא ולכן בא הדין בגשמי אסור לשקול בשר אפילו בביתו כלומר אפילו מאותו ריבוי בשר שהיה אוכל בביתו לא מבעיא מה שהיה אוכל בחברת האוכלים למעדנים אלא אפילו לידע כמה מבשל דהיינו הוא לבדו ואפי' ליתנו בכף מאזנים לשומרו מן העכברים כלו' שלא יאמר כך אני עושה לשער אותו הראוי לי לאכול וכנגד מה שאני מרבה בשר אעלה אותו בדמים ואתן אותם לנדקה כי בזה יהיה לי לכפרה תמורת מה שאני מרבה בשר תאוה והיינו אפילו לשומרו מן העכברים כענין ההוא עכברא דשכיב אדינרי שהיה כילי ולא היה עושה לדקה רק הוא מתכוין לשמור המעות לאפוקי מן העכברים הגזלים אשר סורם רע ואין עושים לדקה גם בזה אינו מתקן ענין ריבוי האכילה לפי כי זה יחשב בענין עבירה גוררת עבירה כך אחז"ל אין אדי נוהם היצר אינו מתגבר אלא מתוך קופה של בשר מריבוי האכילה ואתי למסרך ומה מועיל לו המעות שנתן לנדקה ועוד כי בענין חבילות של מלות לריך בענין שיהיה דומה לחבילות של עבירות והא ליתי וזה השיקול אסור אפי' היא תלויה במקום ששוקלים לשקול בה באומדנא דדעתא ולתת מעות לנדקה אפילו מנה כנגד מנה כגון אמו של ר' שהיתה לוקחת ליטרא של בשר לעניים כנגד ליטרא שהיתה לוקחת לבעל בבית לא אמרו בענין זה כדי להרבות באכילה כי הנה הוא פתח אל החטא ומותר לשקול בידו היינו ללורך האכילה עלמה הרולה לאכול מותר לשער אותה שלוקח החתיכה בידו ומשער כמה יש בה ואחר כך אוכל כדי שלא יבא למלאת רסן בטנו רק לאכול כדי שבעו אמנם טבח אומן הרגיל לשבות טבח ולאכול לשבעה אפילו זה הוא אסור כדי לתקן המעוות שעשה אבל אם הוא יודע לכוין דרך חתיכתו מתוך שהוא רגיל להרבות בסעודת הרשות יודע לכוין דרך חתיכתו כאשר הוא חותך ופוחת מן המאכל שלו יודע לחתוך ולפחות ממאכלו ליטרא או חלי ליטרא בין רב למעט חותך כדרכו לפי סברתו ממעט ואינו חושש עוד מעון זה : [ג] אין נוקבין נקב בבשר לתלותו בו וכו' הנה חז"ל המשילו ענין החוטא לאותו הנוקב תחתיו בספינה א"ל חביריו מה אתה עושה א"ל ומה איכפת לכם במקומי אני קודח א"ל מפני שאתה מליף עלינו את הספינה כך אמר איוב אתי תלין משוגתי א"ל חביריו אינו כן אלא כי יוסיף על חטאתו פשע בינינו יספוק ולכן בא הרמז בזה כי אין לעשות נקב מכל חטאת האדם בבשר על ידי האכילה ואפילו

ואם לעשות בו סימן מותר אפילו בסכין : [ד] מולגין הראש והרגלים ומהבהבין אותה באור אבל אין טופלין אותה בסיד ולא בחרסית ולא באדמה דמתחזי כעיבוד ואין גוזזין אותה במספרים שנראה שעושה לצורך השער : [ה] מותר למלוח כמה חתיכות בבת אחת

ואפילו במועד כמ"ש הר"ס במז"ל לא נלטוינו על ההוללות והשכרות אלא על שמחה של מצוה ולכן אף על גב שנאמר ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר ויין יש ליזהר מן החברות כמ"ש הר"ס במז"ל כי מצוה להעמיד אנשים חכמי' וידועים לבקש על ענין זה שלא יהיה אדם עושה נקב ע"י החטא באותו הבשר שמצוה עליו לאכול לשבעה וזה הנקב הוא בסכין הוא יצה"ר כדאיתא בזוהר ההוא חדידא בליסטים שמפתה הבריות ומוליכם בדרך לא טוב בעצתו הרשעה ואחר כך אותה אהבה שמראה להם ופנים צהובות נהפך לאויב הוא נלחם בם והורג אותם הוא מה שאמרתי בפסוק הוי עטרת גאות שכורי אפרים (ישעיה כח) אוי על העטר' שהיה בידם ענין התורה שהיה נכלל בה עטרה אחרת כך אחז"ל בשעה שקבלו ישראל את התורה נתרגזו האומות אמרו מה ראו להתקרב אלו יותר מעו' אומות א"ל הקב"ה הבו לה' משפחות עמים הביאו ייחוס שלכם הא למדת כי בעבור הייחס נתנה להם התורה ולכן יאמר הנביא הוי על עטרת גאות שמתגאים בה על כל אותה הייחס והתורה יחדיו שאבדו אותם אפרים ומי אביהם אפרים ראש הישיבה כמשחז"ל וזה ע"י היין וכי תעלה על דעתך כי ישראל הקדושי' איש את אשת רעהו טמא בזימה או שהיו מחליפין נשותיהן וכיוצא ממשחז"ל אם לא מריבוי היין ולכן אוי מן קדם חמרא אמריו לאדם הנודר עצמו ממנו מה נעים גורלו לא יעשה נקב בספינה ודאי ע"י הסכין שלו הוא יצה"ר שלא יהיה דוגמא נזם זהב באף חזיר כי יאמר מה איכפת להם אני חוטא לעצמי והיינו מ"ש לתלותו בו ר"ל תולה אותו הנקב שעושה ע"י החטא הוא תולה העון בו ואינו כן אלא על כל העדה יקצוף אבל ביד מותר והענין כי הנה מכנה ענין המשגל לבשר כמש"ה ותזני אל מצרים שכניך גדלי בשר ולכן אין לעשות בו נקב כאמור שלא להרבות בשר ממש שלא יבא להמשך לחטא לעשות נקב ע"י יצה"ר בסכין כאמור אבל ביד מותר היינו משחז"ל קדש עצמך במותר לך ע"ד משחז"ל לא כל האצבעות שוות כי זה אינו נקב ואם לעשות בו סי' מותר אפילו בסכין היינו משחז"ל חשוכי בנים מותר לשמש מטתן ביום וזה לעשות בו סימן ר"ל באדם כדי להיות קיים במין כך אחז"ל מי שהניח בן לא מת וסי' זה מותר לעשות אפי' בסכין הוא היצר דהא אף על גב שהוא ביום מותר ואף על גב שהוא יותר מן העונה שנתנו חכמים לפי שכונתו לעשות בו סימן כדי שיהיה לו חליפין: [ד] מולגין הראש והרגלים הנה הנביא מקטרג לישראל ואומר מכף רגל ועד ראש אין בו מתום (ישעיה א) כלומר השבח של כ"י שנשתבחה מלמטה למעלה לפי שבכל יום ויום האדם מרבה תורה ומצוה כמפורש אצלי בפ' זאת קומתך דמתה לתמר כי הנה חז"ל אמרו שור או כשב או עז כי יולד וכי שור נולד או כשב אלא לפי שהקב"ה משעה שנולד נברא בו כל השלימות לא

כן הי׳ שמדבר כי כל אשר רוח חיים באפיו הולך וגדל עם אלקים ועם אנשים (שמואל א ב) כן בענין שהוא בינו לבין המקום בין בדברים שבין אדם לחבירו ולכן אמר הכתוב אם תראה השבח של כ"י שמתחיל מלמטה מה יפו פעמיך בנעלים (שיר ז) ופנה למעלה ראשך עליך ככרמל אל תדמה שהוא כמו הפוך שהרי שבח של הקב"ה מתחיל מלמעלה ראשו כתם פז וכו' אינו כן לפי שזה הוא בתכלית השלימות הוא היה והוא יהיה אמנם זאת קומתך של כ"י דמתה לתמר כי מתמר ועולה בכל יום מוסיף שבח עד זמן כי ושדיך כאשר יהיה האדם נמלא בו תורה ומצוה ללמד ולהניק לזולת דומה לאשכול שגדל לע' שנה ולכן מקטרג הנביא כי כ"י אבדו אותו השבח מכף רגל ועד ראש אין בו מתום לענין ועשה טוב אבל פצע וחבורה וכו' מריבוי העונות נמלא בהם ולכן בא הדין מי שירצה לתקן מעשיו דוגמא לענין האמור מכף רגל ועד ראש בין שהוא ענין שער ראשה ערוה או שנוהג היתר בשפחות שעתיד הקב"ה לתלותן בשער ראשן שנאמר קדקד שער כמשחז"ל בין שיהיה מענין העבירות שאדם דש בעקיביו הם כחוט השערה על דרך משחז"ל יצר הרע נרמז לעתיד לרשעים כחוט היינו חטאות הרקים כד"א משכי העון בחבלי השוא כחוט השערה ורוצה להעביר אותם מולגין הראש והרגלים ומהבהבין אותם באור כי יחם לבבו בענין החרטה אבל אין טופלין אותם בסיד וכו' כלומר נהי' דבעינן חרטה וכיוצא מותר אבל לעשות מעשה אין זה מן הראוי מפני כי הוא יום טוב ואין ראוי לחבר עם אותם עונות סיד כענין והיו עמים משרפות סיד ולא בחרסית ולא באדמה כד"א ועשותם רשעים כי יהיו אפר כם שלא להזכיר ענינים הללו בי"ט כדי להכניע יצרו ולהיות שפל ראש להזכר בענין עון עקבי כדי שלא ימנע משמחת י"ט ונתן טוב טעם דמחזי כעבוד דהיינו להעביד אותם לגמרי כי אז יכנע לבבו הערל לגמרי ולא יהיה לבו שמח וכבר קדמך הכתוב ושמחת בחגך וכו' וגם לא יעשה הפך מזה לגוזזם במספרים שהנה הוא מניח שורש השער ונראה שעושה לצורך השער שרצונו עדיין באותם המנהגים הרעים ואינו חפץ להסיר ולהעביר אותם ממנו לגמרי : [ה] מותר למלוח אפילו כמה חתיכות בשר וכו' אשר חכמים ז"ל הגידו כי מלח ממון הוא חסר והענין דאף על גב שנאמר טוב אשר לא תדור (קהלת ה) ובפי' קהלת שלי הנקרא מנורת זהב אחד מן הדרכי' שביארתי שהרצון בזה ללמד לכמה בני אדם שמתנדבים בעם יותר יותר מן הראוי להם וכונתם להשביח ולזרז את העם ולכן יאמר החכם יותר טוב לך שלא תדור כל עיקר אלא שתתן מתנת ידו כי בזה גם ימצא זירוז להכין ולא תחטא משתדור ולא תשלם לגמרי ולכן יאמר כא מותר למלוח דהיינו לפסוק לדקה במועד ואפילו כמה חתיכות כלומר אף על גב שנתבאר כי אין ראוי להרבות היינו מפני ולא תשלם אבל אם משלם

גם

אחת אע"פ שאינו צריך אלא אחת : [ו] נוהגין לנקר בשר בי"ט אפילו נשחט מערב י"ט : אין

גם שיהיה יותר על כדי צרכיו הרי זה משובח ועוד יצלה במאמרו כי מותר למלוח ולפסוק לדקה אפילו חתיכות רבים בבת אחת רצה לומר לכמה לדקות שהם נפרדות זו מזו אף על גב שאמרו יותר טוב מי שמביא כבשתו לעזרה ומקדים אותה ושוחטה מותר לעשות כן אף על גב שאינו צריך אלא לחתיכה אחת למקום אחר מותר לסרבות בלדקה זו ואמנם עיקר הדבר לפי כימועד צריך האדם לתת לעניים כדאיתא בזוהר מי שאינו נותן עליו נאמר וזרתי פרש על פניכם פרש חגיכם ולכן נהגו העם לעשות הנדבה בליבור לתיקון זה ולכן יאמר הדין דאף על גב כי הנה בדרך זה לא מתקרבא הכייתם לתת מעות גם כי הם אחר כך קונים צרכי העניים או נותנים להם מעות אין בזה עון דלא סמכא דעתייהו דעניים אלא על מעות ואין זה כמו. שאומרים חכמים ז"ל מי שאינו מחלק ביומא דתעניתא וכו' דהתם סמכא דעתייהו אתמרי ורפתא לא כן עתה ולכן מותר למלוח ולהתערב כדבר האמור : [ו] נוהגים לנקר הבשר וכו' גם זה על דרך הנ"ל בענין שהאדם נותן אל לבו לתקן מעשיו ורוצה לנקר כבשר כחי ולהסיר החלב שעל לבו שנאמר חלבמו סגרו ומן הראוי היה כי החי יתן אל לבו קודם שהרי כך הוא הדין דבר שיכול לעשות מערב יום טוב ואין בו חסרון טעם אסור לעשותו ביום טוב והרי התשובה מה טוב לאדם להקדים אותה קודם יום טוב שלו הוא יום המיתה כנ"ל יומא דהילולא דיליה ומוסיף ריח טוב מכל מקום נהגו המון העם כך לנקר הבשר החי ולהוציא הטומאה מלבו החלב שעל הכסלים ומן הכליות היועצות רע ואפילו נשחט מערב יום טוב כי נתקיים בו זובח יצרו ומתוודה עליו מכל מקום יחזור וינקה מן הדקדוקים מחטאת האדם לפי כי אין צדיק בארץ ומה גם ביום טוב ביותר דאיכא שמחה ואכילה ושתיה טוב לנקר ולהיות שם לורהותיו וזאת תורת האדם וכאשר נבאר דינים הללו בענין הנוגע למעלה כמו שנתבאר כי המעשה אשר יעשה האיש הישראלי להיות כי נשמתו מושרשת למעלה לכן מעשיו נמי עושים רושם למעלה ולכן הוא אומר אין קונין בשר בפיסוק דמים כי הנה הבשר הוא רומז למדה האחרונה כדאיתא בזוהר פ' בהעלותך דף קנ"ח וז"ל ת"ח משה אתאחד והוה סליק במה דלא אתאחיד נביאה אחרא וכו' ובשעתא דא"ל קב"ה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים חדי משה וכו' כיון דחמא משה דאהדרו לנחתא לדרגא תתאה ושאלו בשר וכו' וע"ד אמר ואל אראה ברעתי לנחתא לדרגא תתאה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הבשר הוא במדה האחרונה והנה מדה זו פעמים נמצא שם ענין דם כי יש חמשה דמים טמאים וחמשה דמים טהורים שעליהם נאמר בדמיך חיי והנה במצרים לוה הקב"ה לשחוט הפסח ונתערב עם דם המילה ואיתא בזוהר דאתחזר הסוא דמא לחוור כדאיתא בזוהר פ' בא דף ל"ה וז"ל א"ר יהודה אי הכי אמאי דמא דהא תנינן חוור וסומק וחד דכליל ביני גווני א"ל תרי דמי הוו חד דמילה וחד דפסחא דמילה רחמי דפסחא דינא אמר רבי יהודה לאו הכי אלא כמה דאוליפנא דאהדר הקדוש ברוך הוא הסוא דמא לרחמי כאלו הוה חוור בגו גווני וכו' והנה מבואר כי גם זה היה בזמן ההוא אמנם ענין הדם לא טוב הוא כדאיתא פרשת בחוקותי ויספתי לייסרה אתכם לא אתן תוספת דמא על דמא ובפרשת אחרי מות דף ע"ע ובגין כך הביאו עלי כפרה וכו' וכל כך למה על שמטעתי את הירח ושלטא בה מאן דלא אצטריך ובגין כך כתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וכו' ולכן נאסר ענין זה דאין לוקחים בשר בפיסוק דמים שלא לעורר אותם דמים העליונים להמשיך אותם למטה גם כאשר נאמר כי פיסוק דמים הוא מעות כי כן הוא ולכן יהיה הענין בבחינת החסדים שהוא ענין הכסף והיינו מ"ש בזוהר פ' תלא דף רע"ו · וז"ל פתח ואמר רעיא מסימנא האיכלה דידך יהבא קב"ה לאברהם לגדלא לה לגבך וכו' ואיהו הוה לגבה אומן כגון ויהי אומן את הדסה וכו' וגדיל לה בכל מדות שבין וגמיל לה חסד וסליק לה בגדולה במדת חסד דאברהם וכו' והנה מבואר כי אברהם מגדל למדה זו במדת החסד וחסד זה לא יפסק ממנה כי צריך להיות ממשיך לה מדת החסד ולכן אין קונין בשר הנזכר בפיסוק דמים דהיינו שפוסק בכך מעות מפני כי זה הוא בחינת הדין שהוא נותן גדול ומדה שהוא בולינא דקרדינותא אבל מדת החסד אין שם שיעור כי תמיד הוא מתפשט ויורד ולכן אין לעשות פיסוק והפסק מדת החסד במדת הבשר לפי שהוא מלד הדין כנ"ל דהיינו לומר לטבח תן לי בסלע או בשתי' והרמז של טבח זה הוא מ"ש בזוהר פ' נו דף ל"א אל בכל אתר נסירו רב דחכמתא עילאה הוא וקיימא בקיומיה ואלמלא דהאי אל אתער בעלמא לא יכיל עלמא למיקם אפי' שעתא חדא מקמיה דינין תקיפין דמתערין בעלמא בכל יומא וכו' הה"ד ואל זועם בכל יום נזעם או זעום בכל יום לא כתיב אלא זועם בכל יומא ויומא דדינא אשתכח דהי לון לבר וקיימא ומבסם עלמא הה"ד יומם יצוה ה' חסדו עכ"ל לעניננו והנה מבואר מזה המאמר כי מדת החסד הוא הזועם שהוא הדוחה לדינין תקיפין והוא ההורג אותם ולכן נמי בא בדין הגשמי לא יאמר לטבח תן לי בסלע או בשתים דהיינו שלא יתן שיעור לאותו הטבח עליון הוא מדת החסד לתת שעור בענין שדוחה את הדין הוא בשר סומקא שהוא בושה סרחון רמה שהם בס"א כדאיתא פ' תלא שהקליפה ריח רע אשפה מטונפת אלא בכל שעה יצוה ה' חסדו למנוע הדינים הקשים כאמור וכן לא יאמר לו הריני שותף עמך בסלע לפי כי אין מן הראוי לשתף הדין הקשה עם החסד אלא מחלק להם שלישיות או רביעיות הוא מבחז"לפ"ק דע"ז והאמר רב יהודה אמר רב שנים עשר שעות הוי היום וכו' שניות יושב הקב"ה ודן את כל העולם כלו וכו' ועוד לקמן ז"ל אמר רב יוסף לא לצלי איניש צלותא דמוספין בתלת שעי קמייתא דיומא קמא דר"ה מאי טעמא זמנין דמפקיד דינא עליה ומדחי וכו' והא אמרת שלש ראשונות יושב הקב"ה ועוסק

ועוסק בתורה וכו' איפוך ואבעית אימא לא תיפוך וכו' הנה מבואר כי לעולם יש דין שהקב"ה דן את העולם או בשלישית או ברביעית ולכן יאמר נא מחלק להם שלישיות או רביעיות כפי החלקים שדרך לחלק בעיר בלי פיסוק דמים דהיינו הרמז אל הדין שנעשה בשלישית או ברביעית כאמור כי זה הדין לא סגי בלאו הכי בכל יום ויום אבל יהיה בלא פיסוק דמים כי לעולם מדת אל ג"כ מתערבת בדין זה כמ"ש שם שרואה הקדוש ברוך הוא העולם שהוא נתחייב בדין מיד עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים ומביא שתי בהמות ויאמר זו בזו וכו' והיינו סוד בהמות בהררי אלף כי זכר ונקבה היו סרס את הזכר וצינן את הנקבה שנאמר הנה נא כחו במתניו וכו' ולכן בא הדין כי מביא שתי בהמות ויאמר זו בזו שהרי בהמות בהררי אלף שתיכן שוות ולמחר שמין את הנשארת וכו' למחר הוא כינוי ע"ד משחז"ל למחר כשהקב"ה גואל את ישראל וכן אחז"ל אשר אנכי מצוך היום היום לעשותן ולמחר ליתן שכרם ואז שמין מעשיו של אדם קודם שיכנס לאותה סעודה שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים מאותה בהמה ואז שמין אותה בהמה כל חתיכה מנה כמה הוא שוה וזה יהיה סוד משחז"ל מעשה דר' עם המין א"ל כוס של ברכה אתה טועם או ארבעים זהובים אתה נוטל וכו' יצאת בת קול ואמרה כוס של ברכה שוה מ' זהובים שלכן המכה הדם של חבירו חייב ליתן לו עשרה זהובים וראוי להבין מה מועיל לעתיד ענין זהובים הללו ומה יעשה האדם בהם למחר מאחר שנאמר יהי פסת בר בארץ ובלי מילת כל הצורך לאדם כרמים וזתים אמנם הענין הוא לפי דעתי כי מועיל שווי זה שאמרה בת קול כל מצוה עשרה זהובים כדי להעריך מעשיו של אדם כמה יזכה באותה הסעודה של הצדיקים כי גם אותה אכילה מבהמות ולויתן ויין שדי ויין המשומר בענביו יהיה כפי המצות שעשה האדם בעה"ז והיינו משחז"ל בענין העור של לויתן זה אדם עושים לו ממנו סוכה שנאמר התמלא בסוכות עורו לא זכה עושים לו קמיע וכו' כי היכי משכחת לזכות זה במה יזכה נער את אורחו ועוד דמעיקרא הוא אומר כי סעודה זו היא לצדיקים א"כ למה לא יהיו כלם שוים לטובה אמנם הענין הוא כאמור כי כפי המצות אשר יעשה האדם כך מעריכין ושמים לו מאותה סעודה כך נלע"ד והיינו מ"ש בדין זה ולמחר בזמן של הסעודה שמין את הנשארת איברים איברים וכפי שוויה כך יפרע לו הקב"ה : אסור לשקול בשר אפילו בביתו וכו' הנה נאמר אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתיך כי הנה יש בחינ' בית למעלה כדאיתא בזוהר פ' יתרו דף פ"ט . וז"ל תא חזי ונתתי להם בביתי מהו ביתי כד"א בכל ביתי נאמן הוא שמא דקדוש ברוך הוא אקרי בית וכו' והנה מאחר כי כן הוא כי שמא דקדוש ברוך הוא אקרי בית לכן בא הדין זה בגשמי אסור לשקול בשר אפילו בביתו דהא מאחר שהנחנו כי הבשר הוא רומז במדה האחרונה ובחינת הבית גם הוא אלא שבחינת הבית הוא מקום החיצון ובחינת הבשר הוא הפנימי ואיתא בזוהר פ' תשא דף קפ"ז : וז"ל ר"מ מאן

מחצית השקל איהו כגון חצי ההין ודא ,ו' ממוצע בין שני ההין אבנא למשקל בה דא י' עשרים גרה השקל דא יו"ד וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי לשון השקל הוא אות ו' הממוצע בין ב' ההין ואות י' האבן ששוקלים בה והנה מה ששוקלים במשקל זה היינו כסף צרוף להמשיך אות יו"ד שהוא חכמה ברחם בסוד הטיפה הנמשכת משם דרך אות ו' להמשיך אותה לכלה למטה ולכן בי"ט אין ראוי לשקול בשר שהוא מורה על בחינת דין ואפילו בביתו שהוא בית שנשמעים בו דברי תורה לידע כמה משקל אף על גב כי השיקול צריך התעוררות דין ואח"כ האכילה הוא להוריד החסד הוא אות יו"ד כאמור ואפילו ליתנו בכף מאזנים היא אות ה"א כנז' במאמר לשמור הבשר זה מן העכברים הם הקליפות אסור אם היא תלויה במקום שרגילים לשקול בה לפי כי מדה האחרונה היא נגורת זאב כולה ורגילה להיות נתלית במדת הגבורה בסוד שמאלו תחת לראשי ולכן כל זמן שהיא נאחזת משם כי זה מורה שהיא בסוד אחור באחור אסור לשקול בשר זה ואפילו לשקול מנה כנגד מנה דהיינו להשוות איברי הנקבה כנגד איברי הזכר אסור לפי כי כל כוונתינו להחזיר אותה בסוד הפנים ואחר כך נאמר וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וכו' ולכן ויחם בשר הילד זה יוסף שנאמר בו הילד איננו ומותר לשקול בידו לפי כי כן יד העליונה היא בונה אותה שנאמר מקדש אדני כוננו ידיך שלוקח החתיכה בידו ומשער בה כמה יש בה לעשות אותה בחינת כלי וטבח אומן אפי' זה אסור . והנה נתבאר למעלה כי הטבח הוא בחינת החסד שנאמר בו חסד אל כל היום וזה הוא הטבח שזובח לאלהים אחרים וטבח זה הוא אומן כגון ויהי אומן את הדסה וכבר נתבאר למעלה כי בת היתה לו לאברהם והוא גדיל לה בכל מדות טבין ולכן טבח אומן זה אפילו זה אסור לשקול בשר בידו לפי כי תיקון זה איננו נעשה על ידו ע"י יד העליונה כאמור אבל אם הוא יודע לכוין דרך חתיכתו במחשבה בלבד כי הנה מדת אל הוא נהירו רב דחכמתא עילאה כדאיתא במאמר הובא למעלה ולכן אם הוא יודע לכוין דרך חתיכתו בשעה שהולך לחתוך ולדחות דינים תקיפין בסוד ואל זועם בכל יום למאריהון דדינין אז יודע לחתוך ליטרא או חצי ליטרא מן הבשר הנזכר חותך כדרכו ואינו חושש ויכול לתקן הבשר זה עד"ז כי מדי עברו לזעום לאותם דינים תקיפין יבא באהל רחל בסוף והוא יושב פתח האהל ואז היא מתקן הבשר הזה : אין נוקבין נקב בבשר בסכין וכו' וסוד הענין כי הנה נאמר באברהם ושרה שהיו טומטומין שנאמר הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם שלכן נאמר באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם ואיתא בזוהר פ' וילך דף רפ"ו . וז"ל חפרוה שרים דאולידו לה אבא ואימא וכו' כרוה אתר לאזדווגא בה מלכא ובמה הוא זווגא במחוקק דא יסוד וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי זה הנקבה נעשה ע"י מחוקק הנזכר שהוא היסוד על ידו כרוה נדיבי העם כנזכר ולכן אין נוקבין נקב במדה זו בבשר זה היורד מן השמים דהיינו עלם מעלמי

ובשר

ובשר מבשרי בסכין שהוא רמז לסטרא אחרא וזה הנקב הוא לתלותו בו לפי כי ע"י נקב זה היא נתלית למעלה כי אימא עילאה נותנת יד שלה שם ולכן ביד מותר לפי כי כן ע"י העליונה נעשה זה הנקב ואם לעשות בו סימן מותר אפי' בסכין וסוד הענין כי הנה הסימן זה היינו עדות של הנערה לדעת שהיא בתולה טהורה והנה זה הסימן בלי ספק כי הוא נעשה לה מאימא עילאה כאמור שנאמר מקדש ה' כוננו ידיך ולכן ע"י הידים עליונים נעשה אבל מ"מ מותר אפילו בסכין כדי להודיע קדושת הנערה זו דאע"ג שנאמר כי בשדה מצאה ולכן היה טוען טענת פתח פתוח מצאתי אינו כן לפי כי כל מלת נערה הכתוב שם נער כתיב כנזכר במקומו ואע"ג שנאמר כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה כי ראתה גוים באו מקדשה כל זה נת' אצלי כל ענין במקום הצריך לו ועל הכל כאמור וכבודי לאחר לא אתן וטהורה היא ולכן להודיע עיקר זה בא בענין הדין הגשמי זה אם לעשות סימן בבשר מותר אפילו בסכין שהדוגמא שלו סכין ביד שוטה הוא זקן וכסיל : מולגין הראש והרגלים וכו' סוד הענין בקילור מ"ש פ' ויחי עד לא גלים למטרוניתא ר"ל כי הנה הדינים הם נאחזים בשער כי לכן אחז"ל שער באשה ערוה וכדאיתא באדרא רבה ולפי כי ביום טוב יש עלייה אל העולמות כדאי' פ' קרח בפ' קריאי מועד כי קדש תהא חכמת שלמה זמין לכל חילוי לאתעדא לון וכו' פן תאמר בלבבך כי מאחר שחכמת שלמה זמינת לכל חילהא משמע כי כל העולמות בכלל הם מזומנים לאתערא יתהון צדיק ורשע לא קאמר אלא הכל בכלל כלומר קס"ד כי יהיה מכלל מש"ה רשע ירא"ה וכעס ולכן אמר מולגין הראש שהם היינו לתת רמז לרישא דמטרוניתא כדי להעביר משם השער דהיינו שלא יתאחז משם מאריסון דדינים ומהבהבין אותה באור של הקדושה ע"ד של המזבח כדאיתא בזוהר פ' נח דף כ"ז. וז"ל ועל דא תנינן אית אשא אכלא אשא אשא דלעילא אכלא אשא אחרא אשא דמדבחא אכלא אשא אחרא ועל אשא דא לא תכבה לעלמין וכהנא מסדר לה בכל יומא עכ"ל ולכן יאמר לענין מליגת הראש ומהבהבין אותן באש ולענין מליגת הרגלים הוא הדבר אשר נתבאר אצלי בפי' איכה הנקרא מגינת לב ושם נאמר בענין מאמר אמר הקב"ה למלאכים מב"ו שמת לו מת והוא מתאבל עליו מה דרכו לעשות אמר לו תולה שק על פתחו אמר להם כך אני עושה שנאמר אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם ושם נאמר כי הסוד הוא שנתן רשות לעשו ונ' אים כמנין שק להתאחז למעלה בפתח העליון לפי שנאמר ויצא לך שם בגוים ואחז"ל בנות ישראל שלא היה להם שער בית השחי ובית הערוה וביום החרבן ניתן רשות לשק זה הוא השער, שלטה באותו שער העליון והבן ולכן ביום טוב. מולגין את הרגלים שלטה בהם השער הנזכר והוא כינוי גם כן כמאחז"ל יש רגל מברכת כמו שאמר בפ' אשר בשר חמורים בשרם וכי לזה רגל אחד לזה שתי רגלים ומהבהבין אותם כמו שאמר הכתוב והיה בית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום אבל אין טופלים אותם בסיד ובחרסית ובאדמה לפי כי יש בזה רמז

לענין ש"א שנא' והיו עמים משרפות סיד ונא' ועשותם רשעים כי יהיו אפר וכו' וכן נמי יובן הענין בסוד הזכר מ"ש מולגין הראש והרגלים לפי שנאמר ברכות לראש צדיק ואיתא בזוהר פ' ויצא דף קס"ב . וז"ל ברכות לראש צדיק אקרי ההוא אתר דברית דמניה נפקין מבועין לבר נוקבא דקשטא דחמרא נפיק מניה איהו רישא כך ראש צדיק ההוא אתר כד זריק מבועין לנוקבא אקרי ראש צדיק צדיק איהו ראש בגין דכל ברכאן ביה שריין עד כאן לשונו הנה מבואר מזה המאמר כי ראש של צדיק היינו הקנה שלו דזריק מבועין לנוקבא ולזה הוא אומר מולגין את הראש שהם דמשמע כמי על ראש זה הנק' צדיק להעביר השער משם היא אותה שנאמר בה וישבה לפתח ביתה וכו' והחזיקה בה כדאיתא פרשת ויקהל בקליפת נוגה דשוי לקבליה דברית ליקח האור והיינו מה שאמר הכתוב גילי מאד בת ציון וכו' הנה מלכך יבא לך עני ורוכב על חמור בגין דאתדבק באתרו וכו' ורכיב באתר דלאו דיליה ונמצא כי גם הרגלים הם מנוגעים כביכול מזמן שנא' ויגע בכף ירכו ונוסף עוד דרכיב באתר דלאו דיליה בסוד הרגלים ולכן שניהם מולגין הראש והרגלים הנזכר ומהבהבין אותם באור שנאמר חזי הוית עד די קטילת חיותא ויהיבת ליקדת אשא ונאמר להבה תלהט רשעים אבל אין טופלין אותם בסיד ובחרסית ובאדמה דמחזי כעיבוד להחזיר השער לגמרי והא לית בזמן הזה רק לעתיד שנא' ביום ההוא יגלח ה' בתער השכירה וכו' את הראש ושער הרגלים וגם את הזקן תספה ודוגמא לזה נעשה בגשמי בסנחריב כמאחז"ל ואין גוזזין אותם במספרים שנראה שעשה לצורך השער והא נמי ליתי כדאמרן : מותר למלוח כמה חתיכות בבת אחת וכו' הנה ענין המליחה גם כן הוא צורך בשני מדות צדיק וצדק על דרך הנזכר בענין המליגה וסוד הענין מה שאמרו חכמים. זכרונם לברכה כי גם לויתן נבראו זכר ונקבה והרג הנקבה הקדוש ברוך הוא ומלחה לצדיקים לעתיד לבא וכאשר נאמר כי לויתן ובת זוגו הם רומזים בסוד זכר ונקבה שבקדושה כי מלת לויתן הוא כינוי אל החיבור הנמצא ביניהם אחד באחד יגשו כד"א כמער איש ולויות והנה יאמר כי הנקבה להיות פירושה כמו שאמרו להם כוורי דפריצי לכן הרג אותה ואית בעית אימא מליחה דכוורי עדיף טפי וכו' ולכן מנחה להיות מזומנת לצדיקים לסעודה ואמנם המליחה נמצא שם מלח שהיא רעה מלח סדומית המסמא את העינים ותכהינה עיניו מראות אף על גב שנאמר תמיד עיני ה' אלהיך בה מונע אור של העינים לפי כי משם נמשך הטיפה שהוא אור כדאיתא בזוהר פרשת תרומה בפסוק אור זרוע לצדיק כי אור הוא זרע ממש ואמנם יש מלח של הקדושה שנאמר על כל קרבנך תקריב מלח ואיתא בתיקונים הוא מלח הוא לחם הוא חלם והיינו המשכ' האור מלמעלה ולכן מולחין כמה חתיכות בבת אחת ר"ל כל המדות של כ"י מותר למלוח אותם להכין אותם בסוד הלחם אשר הוא אוכל ואז נמשך להם למטה סוד הטיפה הנקרא חלם של יעקב שנאמר ויחלום והנה סולם וכו' ואע"פ שאינו צריך אלא

אחת

אחת סוד שער הפנימי כי ה' בא בו וביום המועד יפתח: נוהגים לנקר בשר בי"ט שהרמז להעביר החלב מעל המדה הנק' לב ואע"ג שנשחט מעי"ט ומאז הקדושה מתעורר ונפרד ממנה כל פועלי און עכ"ז כך נוהגין ואין למנוע אותם כנזכר:

תק"א. עצים האסורים והמותרים ביום טוב ובו ז' סעיפים:

[א] אין מבקעין עצים מן הקורות שעומדים לבנין ולא מקורה שנשברה ביום טוב אפילו אם היתה רעועה מעי"ט וקרובה להשבר אבל אם נשברה מערב י"ט אם אי אפשר להסיקה בלא ביקוע מבקעי' ממנה התיכות גדולות ולא יבקע לא בקורדום ולא במגל ולא במגירה אלא בקופיין ובצד הקצר שלו אבל לא בצד

[א] הנה ענין המוקצה בי"ט יהיה פנין הרמז שלו אלו בני האדם אשר מפני מעשיהם אשר לא טובים הוקצו מאתמול כלומר מעודם בעולם הזה כי לא יהיה להם חלק באותה מיתה של הצדיקים הנקרא להם יום טוב כגון בהילולא דפ' ולכן הוא היה אומר אין מבקעין עצים מן הקורה הם אותם בני האדם דאתקשו לעצים יבשים לפי כי האדם נקרא עץ שנאמר כי האדם עץ השדה אמנם ימצא בזה שלשה מינים א' הוא הנקרא עץ מאכל זה ת"ח והאחד נקרא עץ שאין בו מאכל זה עם הארץ כמשחז"ל אמנם יש עץ גרוע מכלם שאין בו ענין לחלוחית של מצוה הוא הנקרא עץ יבש ואמנם הקורה העומדת לבנין הוא יהיה דוגמא לאדם המעמיד שהוא כמו קורה שהיא מעמדת הבית שלא יפול כך אדם זה נקרא קורה העומד לבנין של העולם כן שנינו על שלשה דברים העולם עומד על התורה והנה אמר אין מבקעין עצים ממנה להסקה ביום טוב וכן הדוגמא באדם זה אין מאבדים חלקים שלו ביום טוב דהיינו יום המות כאמור דאף על גב כי הוא מתחייב ליענש על שלא נתעסק בתורה ובמצוה רק שהיה מעמיד בכדי בעלה טובה ע"ד משחז"ל בפסוק מעלי הלבנון לשון עלה וכן כמי אדם זה מה שמעמיד הוא ע"י עלה טובה אין מבקעים עצים שלו שהם האיברים דמאחר שהם עומדים לבנין העולם כאמור ולא מן הקורה שנשברה בי"ט דהיינו שהבר החזיק הבנין כל ימי היותו רק לעת פטירתו הוא יום טוב שלו כאמור קודם מעט אז נתרפה במלאכתו גם זה אין מבקעין עצים ממנו שהם האיברים כאמור ואפילו אם היתה רעועה מערב י"ט כאמור שהיה מתרפה במלאכתו וקרובה להשבר והניח מלאכת שמים לגמרי עכ"ז מאחר שהיה מעמיד מועיל לו באותה שעה אבל אם נשברה מערב י"ט והניח מלאכתו אם אי אפשר להסיקה בלא ביקוע סוד הענין הוא משחז"ל מהו ענין חיבוט הקבר לאחר שקוברים המת באים שלשה מלאכי השרת וערביטי אש בידם והאחד מהם מעמיק הקבר ומעמיד המת על רגליו ואחר מכה אותו ומפרק איבריו אחד אחד וחוזר ועושה לו כך וכו' ולכן יאמר כא אם אי אפשר להסיקה בלא ביקוע ר"ל כי אדם זה אי אפשר להכניסו לגהינם להסקה לתקן אותו בלי בקוע היינו דין מה שמבקעין איבריו אחד אחד בערביטי אש מבקעים ממנה חתיכות גדולות אותם האיברים הגדולים ולא כל האיברים וגם לא יבקע כי לא יעשה דין זה באדם זה לא בקורדום ולא במגל ולא במגירה והם מינים מן המעניפים כאשר יתבאר לקמן אלא בקופיץ ולא בצד הרחב ויש מי שאוסר אפילו בקופיץ לפי שאין אנו בקיאין מהו דין זה ולא התיר אלא בסכין שהוא מלך מ"ה עצמו ששוחט בסכין וכל זה בא יבא מכוון כנגד בחינת מוקצה מחמת חסרון כיס הנז' וכאשר נאמר כי מדבר בענין מוקצה מחמת מיאום כך הוא אומר אין מבקעין עצים מן הקורות וכו' ר"ל כי הנה ענין כינוי עץ זה היינו על דרך אומרים לעץ אבי אתה ונערים בעץ כשלו וענין הקורה העומדת לבנין הוא משחז"ל בפסוק עיר קטנה זה הגוף וכו' ובא אליה מלך גדול זה היצר ובנה עליה מצודים מן העונות ולכן לפי שהוא עון גדול הנמצא באדם זה בענין מה שאמר סור קורה מבין עיניך לכן עומדת לבנין של היצר שהוא בונה בה מצודים גדולים ולא מקורה שנשברה מערב יום טוב ולא יכול היצר לבנות בה מצודים מפני שנשברה על ידי משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות אפילו אם היתה רעועה מערב י"ט מפני כי לא שנה בה ולכן קרובה להשבר מעצמה מכל אלו אין מבקעין עצים מהם בי"ט שלו ר"ל כי הנה חכמים ז"ל אמרו כמה זמן נחלקו ב"ש וב"ה וכו' נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא ועכשו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו אמנם זה יהיה בעוד האדם בעה"ז וגם עד זקנה ושיבה אבל בי"ט שהוא בשעה שהגיע להפטר מן העולם לא כן הוא דמאחר שלא נשאר לו זמן מה מועיל לו ענין פשפוש זה לענין הביקוע שהוא רוצה להפקיע העונות ע"י חבילות של מצות ולא נשאר לו זמן אבל אם נשברה קורה זו העבירה הגדולה שהוא טול קורה מבין עיניך ע"י מצוה שעשה שמקביל אליה אם אי אפשר להסיקה בלי ביקוע כך אחז"ל כשאדם הולך לבית עולמי מוליאין עליו כמה עונות וכמה זכיות והוא אומר יגאו אלו באלו אמר הקב"ה לא כן אלא מעניבין אותו כנגד העונות ואחר כך משמין לו מעשה המצות שנאמר כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולכן יאמר נא אם אי אפשר להסיקה בגיהנם בלי ביקוע דהיינו למעט אותה ע"י מעשה הטוב מבקעין ממנה חתיכות גדולות הוא מבחז"ל ד' חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש ותשובה עם כל אחת ואחת והנה חתיכות גדולות הם דוגמא למי שעובר על כריתות שבתורה ומיתות ב"ד לפי כי השאר יוה"ך מכפר על הקלות אף למי שאין שבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם וכו' אמנם חתיכות גדולות הם הכריתות שנחתך ונכרת מן העה"ז וגם לעתיד ולא יבקע לא בקורדום ולא במגורה ולא במגל אלא בקופיץ וזה הוא רמז לארבע מיתות ב"ד והענין כי הנה שנינו
מי

בצד הרחב ויש מי שאוסר אפילו בקופיץ לפי שאין אנו בקיאין מהו ולא התיר אלא בסכין: [ג] עצים גדולים קצת וראוים להסקה בלי ביקוע לא יבקעם כלל

מי שנתחייב שני מיתות בית דין נידון בחמורה אמנם מאחר שעברו על זה כמה יוה"ך ראוי להקל עליו לידון בקיפוץ הוא מיתת הרג כמו ששנינו ר' יהודה אומר בקיפוץ אמנם בצד הקצר ולא בצד הרחב להקל עליו ויש מי שאוסר אפילו בקופיץ לפי שאין אנו בקיאין מהו השוגם של אדם זה ולא התיר אלא בסכין הוא הרגו של מלאך המות לפי שחז"ל אמרו אע"פ שארבע מיתות ב"ד בטלו דין ארבע מיתות לא בטלו ולכן יאמר כי בכל אחת מאלו קורדום או מגל וכו' שמורה שהוא מדה כנגד מדה לא יהיה נידון רק בסכין הידועה של מ"ה אמנם אם יהיה הסכין פגום וכיוצא מן הדברים הרעים הנמצא בשחיטה זו לא פורש מה יעשה לו: עוד זה מדבר במוקצה השלישי הוא ענין המוקצה מחמת איסור והם ענינים טובים שאין רשות לעשותם ביום טוב והנה כך הוא אומר אין מבקעין עצים מן הקורות העומדות לבנין והוא בשני פנים אם לענין התורה ומה גם לענין המצוה כי הנה אמרו חכמים ז"ל בפסוק בוקע עצים יסכן בם זה בעלי תלמוד ולכן יאמר כי אין מבקעין עצים בענין עיון ללמוד מענין קורה גדולה העומדת לבנין הוא הדין שהוא בניין העולם כמו ששנינו על שלשה דברים העולם קיים על הדין ולכן אע"ג אשר חז"ל אמרו לא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא לעסוק בתורה שכ"ז לא לענין עיון כאשר מבואר בהלכות שבת שהרי נאמר ושמחת בחגך וכאשר מתבאר בהלכות סוכה ולא מקורה שנשברה בי"ט כלומר שכבר נודע הדין ונתברר אפי' אם היתה רעועה הלכה זו וקרובה להשבר בי"ט לפי שהוא עובר בי"ש ואינו מקיים שמחת י"ט כנזכר אבל אם נשברה מערב י"ט הלכה זו והבינו אותה אם אי אפשר להסיקה בלא ביקוע הוא משחז"ל מה עצים הללו הקטן מדליק את הגדול כך תלמידי חכמים הקטן הוא מחדד את הגדול ולכן אם אי אפשר להסיק ולהדליק להוציא לאור דין זה מאותה הלכה בלי ביקוע לעיין עדין בהלכה זו להוציא הדין מבקעים ממנה מאותה הלכה מענינים כמש"ה ויבקעו ג' הגבורים וכו' וכמשחז"ל הלכה אצטריך להם כך מבקעים ממנה חתיכות גדולות אבל אין לדקדק בזה בעיון ביותר ואין מבקעים לא בקורדום ע"ד מה ששנינו ולא קורדום לחפור בהם לכרות בי"ט ולא במגל ולא במגירה אלא בקופיץ כלו' מקפץ ועולה ובצד הקצר שלו ולא בצד הרחב. ע"ד ששנינו מקום שאמרו לקצר אינו רשאי להרחיב בתורה שנא' ברחובות תתן קולה ויש מי שאוסר אפילו בקופיץ דהיינו לקצר לפי שאין אנו בקיאין מהו שיעור זה ולא התיר אלא בסכין בהלכה פסוקה כענין דאמרינן בעלמא פסיק ליה כהלכתא הריפא ותו לא: ולמען מעשה המדות כך היה אומר אין מבקעים עצים מן הקורות וכו' הוא אשר חכמים ז"ל הגידו מי מעיד באדם קורות ביתו שנאמר ויסב חזקיהו פניו אל הקיר וכבר נתבאר בזוהר מאי קורות ביתו אלין גרמין שבגוף

בנוי עליהם ע"ד המקרה במים עליותיו ע"ש והנה חז"ל אמרו הלל אורח חיים פן תפלס שלא תהא יושב ושוקל במצותיה של תורה ואומר זו גדולה אעשה אותה וזו קטנה אניח אותה וכן הוא אומר אין מבקעים עצים הם המצות אשר הם מיוסדים כמספר האיברים ולהצריך אותם מן הקורות הם מצות גדולות העומדים לבנין הוא בנין העולם ר"ל כי הנה שנינו אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לעוה"ב שלא יאמר אעשה אלו הגדולות ואניח הקטנות ולא מן הקורה שנשברה בי"ט כך אחז"ל כתיב אורח חיים פן תפלס וכתיב פלס מעגל רגלך ל"ק כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים היינו הקורה שנשברה ביום טוב אפי' אם היתה רעועה מצוה זו ורפויה וקרובה להשבר אין רשות ביד האדם להיות מפלס בה ולהבדל ממנו עד שיגיע לידו מצוה אחרת כנודע אבל אם נשברה מערב יום טוב והיתה רופפת אם אי אפשר להסיקה כדאיתא בזוהר פרשת לו דף כ"ז על ידי אש של תורה ותפלה ולעשות אותה בלי ביקוע ולא יניח אותה לעשות על ידי אחרים לגמרי אלא מבקע ממנה חתיכות גדולות מה שהוא יותר קשה לעשות ולא יבקע בקורדום להנאת עצמו לאכול מפירותיהן בעה"ז ולא במגל לקצור מה שזרע מן הצדקה ולא במגירה להמלט מן העון אלא בקופיץ להרוג היצר ולהתגבר עליו ע"י מעשה המצוה הנ"ל כי מעשה המצוה דוחה מעל האדם כח הטומאה והיינו בקופיץ כד"א ועולתה קפצה פיה וזה יהיה מצד הקצר על דברים קטנים אבל מצד הרחב שהיצר מקטרג בעבור דברים שהאדם מרחיב בהם יותר על צרכו וזה לא יכול לו ויש מי שאוסר אפילו בקופיץ כי לא יכול בשום ענין מאלו לעשות המצוה על מנת כן לפי שאין אנו בקיאין בזה באיזה אופן נעשה המצוה לדחות רוח מסאבא מעל האדם ולא התיר אלא בסכין לחתוך אותו שתם וה' יגמור בעדו: [ב] עצים גדולים קצת וכו' הנה נתבאר כי העיון מכונה לבוקע עצים כמשחז"ל בפ' בוקע עצים יסכן בם ולכן יאמר נא כי אותם שהם בעלי תלמוד ונקראים על שם מלאכתן עצים גדולים קצת והם ראוים להסקה ע"ד משחז"ל מה עץ זה הקטן מדליק לגדול כך תלמיד קטן מחדד לגדול והללו עדין הם ראוים להסקה לאחר בלי ביקוע כי אין יורדים לעומקה של הלכה בלתי עיון לא יבקעם כלל ולא יהיה יושב ומעיין כי ימנע משמחת יום טוב ואפילו לשברם ביד שהוא דוגמא לפלפול על פה ע"ד מה שאמר ר' ע"ה יגעתי בתורה בעשר אצבעותי יש מי שאוסר כדי שלא ימנע משמחת יום טוב כאמור וזה יהיה מוקצה מחמת איסור: עוד ירצה שני לו במוקצה מחמת חסרון כיס וכך היה אומר עצים גדולים קצת וכו' הם בני אדם היבשים מן התורה ומן המצוה אמנם הם ראוים להסקה כדאיתא בזוהר פ' לו דף כ"ז ז"ל אש אוכלת אשים ויבשים וכו' אשים כל קרבנייא דהוו קרבין בגלותא על מצות עשה ויבשין

כלל ואפי' לשוברם ביד יש מי שאוסר : [ג] ואין מביאין עצים מן השדה אפילו היו מכונסים שם בערב אבל מגבב הוא בשדה מלפניו ומדליק שם ומביאין מן המכונסין שברשות היחיד ואפילו היתה מוקפת שלא לשם דירה ובלבד שיהיה בה מסגרת ותהיה בתוך תחום שבת ואם חסר אחת מכל אלו הרי הן מוקצה

ויבשין כל קרבנין דהוו קרבין בגלותא על מצות ל"ת ולכן יאמר כי בני אדם הללו הם ראויים להסקה בענין התפלה בלי ביקוע ר"ל דאלו היה אדם אחד מאלו בעל גאוה צריך להשפיל גאותו ולהיות לב נשבר ונדכה כדי שתתקבל תפלתו אמנם ואל לא מפני כך ההעדר שלהם אלא מפני כי לא נמצא בהם מצות אמנם ראויים הם להסקה. כי אותה אש של גיהנם שאוכלת לחים ויבשים תאכל אותם בלא ביקוע וישבר הלב לכן אלו אסור להם להשבר לא יבקעם כלל ואפי' לשברם ביד דהיינו לפי שעה כדרך המתוודים ומכים בידם על חזה שלהם כדי להכניע עצמן יש מי שאוסר בזה מפני שהוא יום טוב ונאמר ושמחת בחגך : וכאשר יהיה הרמז בדין זה בענין מוקצה מחמת מיאום היינו מפני העון וכן היה אומר עצים גדולים קצת הם בני אדם אשר הם בחורים בעון כשלו בעון שהיה גדול וראויים להסקה בגיהנם לברר וללבן אותו בלי ביקוע היינו ענין הגלגול יסוד הענין כי הגלגול נקרא ביקוע מפני כי אין מתגלגל האדם בפעם א' בכל פרטיו אלא פעם מתגלגל בחינת הנפש ופעם בחינת הרוח ופעם בחינת הנשמה כפי השגחתו ית' ולכן אסור לא יבקעם כלל מאחר דאפשר לו התיקון ע"י הסקה של אש תבערה דגיהנם ואפי' לשברם ביד יש מי שאוסר דהיינו בסוד העיבור שהוא בידי אדם כי ע"י מצוה מתעבר בו לא יתכן להשתלם החוטא באופן זה עד כי יכנס בגהינם ויהיה נידון שם על מעשיו אח"כ יהיה נתקן ע"י עיבור כנזכר :

[ג] אין מביאין עצים מן השדה וכו' הנה עצים הללו הם בני האדם הנזכר בכל אחד משלשה מיני מוקצה הנאמרים וכן היה אומר אין מביאים עצים המכונסים בשדה והענין הוא סובב על שני אופני קדם מדברי חז"ל דאמונה אמר חכמים הגידו למלך שהיה לו פרדס נאה ונתנו לבנו כל זמן שהוא עושה רצונו הוא רואה איזו נטיעה יפה עוקרה ונותנה בתוך הפרדס וכו' ובלי ספק כי שטחיות הדברים הפרדס זה חקל תפוחין זה ג"ע שנתנו לישראל מזמן א"ה שנא' ויטע ה' גן בעדן וישם שם את האדם מלת את לרבות כל הנשמות של ישראל וכאשר ישראל הם עושים רצונו אז רואה הקב"ה איזה חסיד שבאומות ונוטע אותו ביניהם לזכות לג"ע והספק כשאין ישראל עושים רצונו של מקום רואה איזו נטיעה יפה הוא עוקר אותה וכו' היינו מ"ש בזוהר פרשת משפטים דף צ"ה · וז"ל בעמודא דקיימא לטקלין גו אורייתא דנשמה אית טיקלא חדא בההי סטרא ואית טיקלא אחרא בההי סטרא בההי סטרא מאזני צדק ובההי סטרא מאזני מרמה וכו' הכא אית רזא איך מתעשקין נשמתין אלא ההי עלמא אתנהג כלא באילנא דדעת טוב ורע וכד אתנהגן בני עלמא בסטרא דטוב טיקלא קיימא ואכרע לסטרא דטוב וכד אתנהגן בסטרא דרע אכרע נחות סטרא וכל נשמתין דהוי בההיא שעתא בטיקלא הוא שקיל לון ונטיל לון אבל גרע לי דאיון נשמתין. כפיין לכל מה דאשכחן מסטרא בישא ושיצאן לון וסימנא לדא ארונא דאתעסק גו פלשתים ושליטו ביה גרע לון וכו' והנה על עיקרים אלו הוא היה אומר אין מביאין עצים מן השדה בשני מיני עצים מדבר האחד הם בני האדם העשוקים שנתעסקו באותה טיקלא ולא העצים שהם מן הכנענים שהם בא"י ונעקרים מאותה שדה חיצונית ארלה שעיר שדה אדום מאותם נשמות שהם מוקצים מחמת איסור שנעשה בתחתונים והסידי הכנענים שהם מוקצה מחמת חסרון כיס שעדין אין בהם תורה ומצוה ועוד מוקצה מחמת מיאום היינו אותם עצים שנכשלו בעבירה כנ"ל אומרי' לעץ אבי אתה ונערים בעץ כשלו או איפכא אין מביאים אותם מן השדה הנזכר היינו הידוע של הקליפה אפי' היו מכונסים שם מבערב כאמור לפי שהם מוקצים אבל מגבב הוא בשדה מלפניו ומדליק לפי כי זה מורה על אותם העשוקי' הקטנים כי אין אלו בכלל הנזכר והיינו מלפניו כלומר כי אין אלו נכנסים בתוך הקליפה רק כי הם נעשקים בלבד והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה כדאיתא בזוהר פ' משפטים דף צ"ו · וז"ל ואיהי פקידת להאי ינוקא וחדאת ביה ותייכת ביה ותאיבת להוא בשר עד דלבתר נטיל קב"ה נשמתיה והיא לגופא וכו' וכן איתא בזוהר פ' אחרי מות דף ע"ז · וז"ל וכולהו אזלין ללילי קדמיתא וכו' וחמת רביי בני נשא ואתדבקת בהו לקטלא להו ואשתאבא ברוחייהו דרביי בני נשא והיא אזלת בההוא רוחא ואזדמנן תמן ג' רוחין קדישין וטאסין קמה ונטלין ההוא רוחא מנה ומניחין ליה קמיה קב"ה ולכן על סוג עשוקים אלו אמר מגבב מלפניו מפני כי הם בקדושה שדה תפוחים ומפני טענה אחרת לפי שהם הנאמר בהם יבא כל בשר להשתחוות לפני ואלו הם העשוקים בעון אבותם כדאי' פ' משפטים דף קי"ג ע"ש אין להאריך ועל כל מינים הללו הוא אומר אבל מגבב הוא בשדה ומדליק שם לפי כי אלו הרוחות הם מעוררים האהבה למעלה בסוד אור חוזר ומדליק נר של דוד שנא' ערכתי נר למשיחי ומביאין מן המכונסים שברשות היחיד ר"ל כי ר"ה נודע הוא שהוא בסוד ס"א כדאיתא בתיקונים שלכן נאמר בעשו שש נפשות אמנם רשות היחיד הוא בקדושה שלכן נאמר ביעקב נפש אחת ולכן יאמר ומביאין מן המכונסין שברשות היחיד שבקדושה כמשאחז"ל כינוסו וכינוס בניו הגלוהו מיד עמו ר"ל לפי שהם מתכנסים באחדות הבורא הם ניצולים מן הקליפה ולכן מאלו הנפשות מביאין בי"ט בין מן החיים האנושיים שהם מעוררים הייחוד ע"י מעשיהם בין מן המתים נמי הכל מועילים בסוד אור חוזר למעלה ואפילו היתה מוקפת שדה זו שלא לשם דירה שהיא סימן לבחינת הקדוש' שהוא מוקף שלא יכנס מי שאינו ראוי לשם ובלבד שיהיה בו מסגרת ותהיה בתוך תחום שבת כי בכל זה הוא מורה כי שדה זו דוגמא לגן עדן שיש לה חומות כדאיתא בזוהר ויש

לה

מוקצה: [ד] עלי קנים ועלי גפנים אף על פי שהם מכונסים בקרפף כיון שהרוח מפזרת אותם הרי הם כמפוזרים ואבודים ואם הניח עליהם כלי כבד מערב יום הרי אלו מוכנים: [ה] עצים שנשרו מן האילן ביום טוב אין מסיקין בהם: [ו] כלים שנשברו ביום טוב אין מסיקין בהם מפני שהם נולד: אבל מסיקין בכלים שלמים או בכלים שנשברו מבע"י: [ז] שקדים ואגוזים שאכלם מעי"ט מסיקין בקליפיהן בי"ט ואם אכלם ביום טוב אין מסיקים בקליפיהם:

אין

לה מסגרת בפתח והזר הקרב יומת והיא בתוך תחום שבת של הקדושה עליונה מכוונת כנגדה כדאיתא פ' ויקהל באותו עמוד אשר שם שנקרא מכון של ציון ולכן אם השר אחת מכל. אלו השנאים הרי הן מוקצה ואין מביאין אותם כדבר כאמור: [ד] עלי קנים עלי גפנים וכו' הנה אלו הם רמז מין אחר מפני שהם גם מן הנשמות שהם עמי הארץ כמשחז"ל בנהו מתם יבעון אתכלייא על עלייא דאלמלא עלייא לא יתקיימון אתכלייא אמנם הנה אינם יכול אותם עמי הארץ שהם מחזיקים ביד עמלי התורה כיון שהרוח מפזרתן אמנם נמצא בהם גמי שהם מכונסים דהיינו שמגלגלי' בבתי כנסיות ובתי מדרשות אשר שם מתכנסים ישראל להתפלל אע"פ שהם מכונסים בקרפף ב"ה כיון שהרוח מפזרת אותם ואין להם עמידה מן היקום אשר ברגליהם כמשחז"ל מי מעמיד את האדם ממונו ע"י הצדקה ומחזיק ביד לומדי התורה יואלי יקר יעקב יושב אהלים או שהרוח של שטות מפזרת אותם כמו שאומרים חכמים ז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות לכן הרי הם כמפוזרין ואבודים מאחר שאין בהם מעשה כילד יעשה בהם אוכל נפש ביום טוב ואם הניח עליהם כלי כבד מערב יום טוב הרי אלו מוכנים כי כלי זה הוא בחינת הדעת כמו שאומרים חכמים ז"ל משל לאדם שיש לו אבנים טובות ומרגליות ואין לו כלי לתת אותם לתוכו מה מועיל לו שנא' יש זהב ורב פנינים וכלי יקר שפתי דעת שהכלי על יראת חטא כנזכר במקומו דאף על גב שנמצא באדם תורה ומצות והיינו ירא למחר מאבד הכל מתלא אמר דעת חסרת מה קנית והיינו מה שאמר וכשאתה מתפלל דע לפני מי אתה עומד וכה"א דע את אלהי אביך תפלה ועבדהו אח"כ ולכן אדם זה אם הניח עליהם כלי מערב י"ט על כל אלה הדברים שהיו בו נכנס בו ענין יראת חטא היינו כלי כבד על ראשו כמו שהיינו דע מה למעלה ממך הרי אלו מוכני' ומועילים ביום טוב לענין צורך אוכל נפש כאמור: [ה] עצים שנשרו מן האילן ביום טוב אין מסיקין בהם הנה עצים הללו הרמז בהם הוא לכל אותם הנפשות ממיני מוקצה שנאמרים למעל' ואין להאריך בהם אמנם על כלה הוא אומר שנשרו מן האילן הידוע עץ החיים כל אחד מפני הסיבה הידועה לו אין מסיקים בהם שהם מוקצה: [ו] כלים שנשברו ביום טוב וכו' כבר נתבאר כי ענין כלי הכתוב הוא יראת חטא שהוא כלי מוכן אל הדעת דהיינו מה שנתאדם כמשל דעת חסרת מה קנית. שהנה ענין קנית התורה ומעשה המצוה הכל הוא ע"י הדעת כי אם אינו יודע ערך התורה והמצוה ומה מועילים והשלימות אשר יקנה האדם בהם בעשות אותם לא ירדוף אחריהם ושנינו ולא עם הארץ חסיד הרי קנין הכל

סוף על ידי הדעת והכלי המחזיק כל הדברים האלו שלא יתפזרו ולא יאבדו ממנו הוא יראת חטא ולכן יאמר כאן כלים שנשברו היינו כלי של יראת חטא שנשבר וע"י כן נשברים הכלים הם האיברים שלו ע"י איזה עון אין מסיקין בהם מפני שהם נולד וכמו שהכלים אלו הגשמיים אין מסיקין בהם מפני שהם נולד כך הכלים של הנפש כאשר תצא מן הגוף בשוא יום טוב לצדיקים כנ"ל אין מסיקין באותם נשמות שלהם את העניין הרוחני כנז' בזוהר פרשת צו את אוכלת לחי ויבנין כל קרבנין בגלותא וכו' והיתה פרשת פקודי למה משכן משכן שני פעמים מלמד שהראה הקב"ה למשה רבינו שלו הכלים משכן למעלה ומזבח בנוי ומיכאל מקריב עליו נשמותיהן של צדיקים. אמנם כלים הללו אין מסיקין בהם מפני שהם נולד ר"ל נולד בהם מום אבל מסיקין בכלים שלמים כאמור שנשמות טהורות קדושות מסיקין אור המזבח העליון או בכלים שנשברו מבעוד יום לפי שמאחר שנמצא באדם יראת חטא אע"פ שנשבר וחטא באחד מאיבריו והיה מבעוד יום שעשה תשובה כך אחז"ל אם ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה שבודאי עשה תשובה וכדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף קע"ח כי אין מעשה וחשבון וכו' מאן דאית ביה עובדא טבא או דאיהו מארי דחושבנא הא אוקמוה דבכל ליליא ולילא עד לא ישכב ועד לא נאים בעי בר נש למעבד חושבנא מעובדוי דעבד כל ההוא יומא וייתוב מנייהו ויבעי עלייהו רחמי וכו' בגין דאיהי שעתא דמותא ואלין אקרון מאריהון דחושבנא עכ"ל ולכן אמר מסיקין בכלים שלמים וכו': [ז] שקדים ואגוזים שאכלם מערב יום טוב וכו' הנה יהיה הרמז בזה לשני מיני בני אדם שאחד שוקד על למודו והאחד הוא נמשל לאגוז חז"ל אמרו אל גנת אגוז ירדתי מה אגוז זה מתגלגל ונשבר ואין נמאס מה שבתוכו כך ת"ח אע"פ שסרח אין תורתו נמאסת ולכן בא הדין בגמרא אם אכלם מערב יום טוב מסיקים בקליפיהן לפי כי כן נמי השני סוגים הללו מאחר שהיה להם זמן מערב יום טוב שלהם בלי ספק שהיה להם לתקן מעשיהם ולכן אותה הקליפה שלו נתקנה ומסיקין בהם ביום טוב. במזבח העליון כאמור ואם אכלם ביום טוב כי התבוננו בעון בו ביום אין מסיקין בקליפיהן לפי שלא היה להם פנאי לתקן אותה הקליפה שלהם הוא משחז"ל בכל לבבך בשני יצריך ולפעמים נתקן פעמים לא ואין מסיקין בו כנז': עוד זה מדבר לנגד עילאה ימגל בענין הג' מוקצים הנ"ל מוקצה מחמת איסור מוקצה מחמת חסרון כיס מוקצה מחמת מיאוס וכך היה אומר אין מבקעין עצים מן הקורות העומדים לבנין כי הנה איתא בתיקונים כמה מיני אילנות הם משונים זה מזה מעץ הדעת טוב ורע כאשר יבא הביאור לקמן ולכן

עצים

עלים הללו הלא הם עלים יבשים ע"ד משחז"ל משל למלך שנטע פרדס ונטע בו אילני מאכל ואילני סרק א"ל עבדיו מה הנאה יש לך מאילני סרק הללו א"ל אילולי אלו מהיכן אני בונה בימוסיאות ומרחצאות כך כשם שקילוסו של הקב"ה עולה מג"ע מן הצדיקים כך הוא עולה מגיהנם מן הרשעים שנאמר עוברי בעמק הבכא אלו בני אדם שעוברים על רצונו של מקום שבוכים עד שנעשה כמעין גם ברכות יעטה מורה שהם מצדיקים עליהם את הדין ואומרים יפה דנת יפה חייבת לרשעים וכו' והנה לא נעלם ממך כי כל מקו' שחז"ל מביאים משל הוא לומר דבר חדש ככתוב אצלי ועתה מבלתי משל. זה הענין מובן אמנם דבר גדול אמרו במתק דבריהם והוא כי פרדס זה היינו אותה עולימתא שפירתא הנז' בזוהר פ' משפטים הנמצא בה כללות אותיות פרדס שהם פשט רמז דרש סוד כדאיתא דף צט · וז"ל עולימתא דאיהי שפירא בחיזו וכו' ואיהי טמירא בטמירו גו היכלא דילה וכו' ת"ח אורחא דאורייתא כך הוא בקדמיתא כד שריאת לאתגלייא לגבי בר נש וכו' אמרו להוא פתי דיקרב הכא ואשתי בהדיה הה"ד מי פתי יסור הנה וכו' שריאת למללא עמיה מבתר פרוכתא עד דיסתכל זעיר זעיר ודא הוא דרשה לבתר אשתעי עימיה מבתר שושיפא דקיק מלין דחידה ודא איהו הגדה לבתר דאיהו רגיל לגבה אתגליאת לגביה אנפין באנפין ומלילת בהדיה כל רזין סתימין דילה וכו' כדין איהו בר נש שלים בעל תורה ודאי וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כינוי לכנסת ישראל והנה חז"ל הגידו כי בפרדס זה נטע הקב"ה הוא המאציל יתברך אילני מאכל ואילני סרק לפי כי היא במדה אשר נשרשים בה כל העולמות הנבראים והנוצרי' ונעשים כדאי' בזוהר פ' תצוה דף קפ"ד שנקראת אבן טבא לפי שהיא מקבלת כל הגוונים ואיתא בתקונים דף ס"ג שכינתא כמה לבושים אית לה דמנהון ברא קב"ה כורסיין ומלאכין וחיוון ושרפים ושמיא וארעא וכל מה דברא בהון וכל בריין דברא מאלין לבושין דילה רשים לון כלהו וגליף לון בלבושהא בגין לאסתכלא מנה לכל בריין לרחמא עלייהו ורזא דמלה וראיתיה לזכור ברית עולם עכ"ל גם בתיקונים דף ק"ה וז"ל דא שכינתא דאתקריאת דמות אדם דכל דמיוני ופרצופין דבני נשא בה אשתמודעו וכל ציורין דעילאין ותתאין וכו' והנה להיות כי משורשים במדה זו משעת אצילותה אילני סרק ממינים שונים כדאיתא בתיקונים דף ל"ו וז"ל אית אילנא מעורב טוב ורע כלאים עלה אתמר ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וכו' ואית אילנא דטוב ורע דקליפין דאינון גרעינין מלגאו רע ומוחא דקיק מלבר טב וכו' ואית אילנא לתתא דע"ז דלית ליה מוחא אלא קליפה מלגאו ומלבר וכו' והנה מאילני סרק הללו בונה הקב"ה בימוסיאות ומרחצאות שבהם נידונים הנשמות ללבן אותם ומשם עולה קילוסו וכו' ועוד יש פירוש אחר במשל זה והוא בענין מלכין קדמאין דמיתו כא דליית לך חספא והמשכיל יבין עד עת בא דברו ולכן בא הדין בגשמי למטה אין מבקעים עלים הם עלים הללו אילני סרק וענין הביקוע הוא לברר מהם בחינת הטוב ולקמן יתבאר בענין הברירה מה ענין ברירה זו שלא להאריך לפי כי זה הוא מוקצה מחמת מיאוס של הקליפה ולא מקורה שנשברה בי"ט אפילו אם היתה רעועה וקרובה להשבר הוא הענין שנתבאר בזוהר פ' קרח הובא למעלה כי הנה קדש תתאה חכמת שלמה זמינת לכל אילנא לאעטרא לון ולאעלא להו תחות גדפהא וכבר נתבאר כי מה שמזמנת חכמת שלמה היינו לאותם שהם מסטרא דקדושה דהיינו אילנא ולא לזולת ולכן יאמר ואפילו קורה שנשברה מעי"ט או שהיא רעועה וקרובה להשבר מאחת מאלו אילני סרק שמוכרח הם להשבר כדי להפרד סטרא דקדושה לחוד לפי שהם מזומנים לעלות אצל חכמת שלמה להתעטר שם ולהכנס שם תחת כנפי השכינה עכ"ז מאחר כי לא נעשה מאתמול למטה בגשמי אסור מפני כי לא נעשה כן למעלה לעולם אלא משעה שקדש היום כל סטרא דקדושה הם מזומנים ונבדלו מס"א והתחילו לעלות למעלה ולכן אם נשברה הקורה זו מעי"ט אם אי אפשר להסיקה בלי ביקוע מבקעין ממנה חתיכות גדולות כי זה יהיה הדוגמא לזה אותו אילן סרק שכבר נשבר מערב י"ט משעה שחכמת שלמה זמינת לכל אילנא ואי אפשר להסיקה ולהדליק ממנה אותה אש הקדושה של המזבח העליון שלהובין דרחימותא שנאמר רשפיה רשפי אש שלהבת יה בלתי בקוע להפרים. חלק הרע ואז אותו חלק של הטוב הוא מתגבר ועולה באותה הזמנה לעורר הייחוד העליון לכן מבקעין ממנה חתיכות גדולות שהם מסטרא דטוב ולא יבקע בקרדום ולא במגל ולא במגירה כי כל אלו הם רמז לבחינות שונות מס"א שלכן נאמר לא תניף עליהם ברזל ולפי שלא נודע צד הקצר של הקופיץ נאסר הכל ואין ענין היתר אלא בסכין שהוא רמז לבחינת דין מסטרא דקדושה כי על ידו מתברר כל זה כאשר יבא לקמן : עלים גדולים קצת וראויים להסקה בלתי ביקוע הענין הוא על המדרגות שבבריאה וכדאיתא בתיקונים ושם נאמר במאמר הקודם וז"ל דשבת אתפשט קב"ה מאילין לבושין ואתלבש בלבושין דקודשא לא צריך לקרבא קדמוהי לבושין דחול דמוחא לא מקבל טומאה הה"ד הלא כה דברי כאש נאם ה' דביה לא יכיל לאתערבא שום עירוב אלא בלבושין דשבת וי"ט יכיל לאתערבא ובגינייהו מלי למעבד הבדלה דלתתא אית אילנא מעורב טוב ורע כלאים עליה אתמר ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו בגין דההוא מוחא דיליה בבריאה יכיל לאתערבא עמיה קליפה וכו' ולכן בא הדין בגשמי עלים גדולים קצת והיינו הרמז למדרגות שבבריאה שהם גדולים קצת על שאר העולמו' התחתונים שהרי נאמר בתיקונים אימא עילאה מקננא בבריאה בתלת ספירן עילאין ולכן הם ראויים להסקה לאש העליונה של השכינה בלתי ביקוע אין צריך לספרים שם דאף ע"ג שאמר במאמר יכיל לאתערבא עמיה קליפה אין הכונה כי היא מתערבת עם קליפה שהנה במקום אחר פירש כי אין בבריאה תערובת רע כלל כאשר יבא אמנם הרצון להגיד כי יתכן להיות שם תערובת רע משא"כ למעלה ולכן יאמר כי בחינות הללו של הבריאה הם ראוים להסקה כנזכר בלי ביקוע לפי כי אין בהם מתערב בחינת רע ולכן לא יבקעם

יבקעם כלל ואפילו לשברם ביד יש מי שאוסר כדי שלא לתת מקום להבין כי יש תערובת רע בעולם הבריאה כאמור: וכאשר נאמר שמדבר נמי בענין מוקצה מחמת איסור ומוקצה מחמת חסרון כיס הכי קאמר אין מבקעים עצים מן הקורות העומדים לבנין וכו' כי הנה כמה מיני עצים הם כדאיתא בזוהר פ' שלח לך דף קנ"ז. וז"ל אמר ר' חייא כתיב וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת מאן עצים הכא ומאן הוא דא אלא דא צלפחד והוה דייק על אילין אילנין הי מנייהו רב על אחרא ולא חייש ליקרא דמאריה וכו' ר' יוסי אמר שאר עצים בהדי שבת הוה מקושש וקביל עונשא לפום שעתא ואתכפר חוביה וכו' הנה מבואר מזה שמאמר כמה מיני עצים הם ולכן יאמר אין מבקעים עצים דהיינו מעשה צלפחד שהיה מקושש עצים ביום השבת והנה לסברת רבי יוסי עליו השלום שאמר שאר עצים בהדי שבת הוה מקושש רצונו לומר לפי דקודשא בריך הוא בשבת ויום טוב אתפשט מלבושין דחול ואתלבש בלבושין דקודשא דהיינו כי בכל ימי החול קדוש ברוך הוא מתלבש בסוד היצירה בסוד מטטרון שהוא כולל שית יומין ועל ידו מתנהג העולם בשית יומין דחול על ידי התלבשות זה שנאמר כי שמי בקרבו אמנם ביום השבת אתפשט מאלין לבושין דחול דמט"ע ביצירה ואתלבש בלבושין דבריאה כמו שאנו אומרים וביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו וצלפחד ע"י מה שעשה הוה מקושש עצים של חול שהם שם קליפות דמט"ע דיצירה בהדיה שבת ולכן נמי בא בדין זה של יום טוב שהוא שוה בזה לשבת אין מבקעים עצים של חול אלו מן הקורות שעומדים לבנין העולם התחתון לפי כי זה הוא מוקצה מחמת חסרון כיס שהרי השם הנכבד עלה למעלה ונתחסר מט"ע דוגמא לכיס לפי שכל ימי החול צדיק וצדק מתלבשים שם כדאי' בתיקונים בפ' כי עוף השמים דא מט"ע יוליך את הקול צדיק וכו' בגין דעל ידו מתייחדין צדיק וצדק שית יומין דחול ולפי כי הם בסוד שני שמות העולים כיס כי הצדיק הוא סוד הוי"ה וצדק שם אדני ושניהם עולים בגי' צ"א כמנין כיס עם הכולל ולפי שתכלית הוא לעשות הייחוד שם לכן בא כינוי זה כד"א כיס אחד יהיה לכולנו ועתה מט"ע נתחסר כיס זה ונעשה מוקצה מחמת חסרון כיס ולכן אין מבקעין מן הקורות שלו העומדים לבנין העולם ולא מן הקורה שנשברה בי"ט אפילו אם היתה רעועה מעי"ט וקרובה להשבר דהיינו מט"ע עצמו שהרי עומד להשבר ולעלות מתוכו הבחינות הנזכר אבל אם נשברה מעי"ט שהרמז הוא על ענין ההזמנה שמוכן מט"ע לעלות למעלה להיות נכלל בחכמת שלמה לאעטרא ליה ולאעלא ליה תחות גדפהא אם אי אפשר להסיקם באותה אש הקדושה העליונה של השכינה בלי ביקוע להפרד מן הקליפה שהוא לנגדו מלך זקן וכסיל מבקעין ממנה חתיכות גדולות לפי שביצירה רובו טוב כדאיתא בתיקונים ולא יבקע לא בקורדום ולא במגל וכו' לפי כי שם הם סטרא אחרא מלך זקן וכסיל שלא לתת לו מקום להתאחז בקדושה ולכן לא התירו אלא בסכין שהוא

דבר קטן בכל האפשר: עצים גדולים וכו' כי הנה מט"ע פעמים שהוא נער קטן בסוד המיעוט של הלבנה וכאשר הוא משתלם נאמר בו זקן ביתו כי הוא עולה בסוד הזקנה ואז המדות שלו נקראים גדולים והם סוד שית ספיראן מקננן ביצירה במט"ע כדאיתא בתיקונים ולזה יאמר עצים גדולים קצת וראויים להסקה לפי כי הם ממקום המזבח אשר שם בלי ביקוע דאלו כאשר מט"ע בסוד נער קטן אז מתערב בו מלך זקן וכסיל ואז באלו המדות שלו צריכים ביקוע להסיר מהם קצת התערובת אמנם בזמן שעולה בסוד הזקנה ונעשו המדות שלו גדולים כאמור אז אין צריכים ביקוע לפי כי לא יכול להתערב בהם סטרא אחרא ולכן לא יבקעם כלל בענין זה של הגשמי ואפילו לשברם ביד יש מי שאוסר לפי כי כן נמי הוא למעלה באותם המדות של מט"ע מאחר כי אין נמצא בהם ענין תערובת של הקליפה לכן אין בהם ביקוע ולכן לא יבקעם כלל ולא מבעיא ענין בקיעה שהוא מורה על ענין תערובת של הקליפה אלא אפילו לשוברם ביד שאין בזה הוראת תערובת רק ענין שמפרים אותם מן הקליפה בלבד אסור לפי כי אין צריך כלל: ועוד מן הענין מוקצה מחמת איסור כך הוא אומר אין מבקעים עצים מן הקורות העומדים לבנין כאמור למעלה במאמר מענין המקושש עצים לסברת ר' חייא ע"ה דהוה דייק על אילנין הי מנייהו רב על אחרא ולא חייש ליקרא דמאריה ולכך כך הוא אומר אין מבקעין עצ'ים דהיינו להיות מקושש לעשות היקש בשני עצים הללו איזה מהם גדול מחבירו ודאי להבין כי היכי משכחת לה שיהיה עץ הדעת גדול מעץ החיים אם לענין מעלה וחשיבות ואם לענין גדולה בשיעור ממש וגם שנאמר כי יש מקום לחשוב מחשבות הללו מפני מה נענש והלא אחת מן השאלות שאומרים לאדם הוא עסקת בשיעור קומה שלי ולמה נתחייב מיתה זה המקושש הגם כי בענין ספק זה יש להשיב דאף על גב שהאדם חייב להתעסק בזה ולדעת בשיעור קומה אמנם מה שנתחייב המקושש מפני שהיה מתעסק בזה על ידי מעשה של חילול שבת שהיה מקושש עצים כי לעולם הפשט לא יופשט אמנם אם זה שהיה מתעסק בידיעה זו היה במחשבה בלבד ולא עשה מעשה זה בלי ספק כי לא היה נענש לפי כי כן מתחייב האדם להשתדל בידיעת הקדוש ברוך הוא כפי שיעור דעתו שנאמר דע את אלהי אביך ועבדהו אמנם לענין מה שהיה מדייק על תרין אלנין אילין הי מנייהו רב על אחרא הענין הוא כי הנה לענין החשיבות והגדולה עץ הדעת נראה שהוא גדול כדאיתא פרשת בשלח דף כ"ח. וז"ל אתקין קדוש ברוך הוא קמיה היכלא עילאה קדישא קרתא עילאה קדישא מאן דעאל למלכא לא עאל אלא מהאי קרתא קדישא הה"ד זה השער לה' וכו' כל שליחותא דבעי מלכא מבי מטרוניתא נפקא וכל שליחותא מתתא למלכא לבי מטרוניתא עייל בקדמיתא ומתמן למלכא אשתכח דמטרוניתא איהי שליחא דכלא מעילא לתתא ומתתא לעילא וכו' למלכא דאזדווג במטרוניתא עילאה חמא מלכא יקיר דילה על כל שאר מטרוניתא דעלמא וכו' אפיק מלכא כרוזא

מהכא

משכא כל מילין דמלכא בידא למטרוניתא ואתמסרון מה עבד אפקיד בידהא מלכא כל זיינין דיליה כל אינון מארי מגיחי קרבא כל אינון אבנין יקירין דמלכא כל גנזייא דמלכא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי מטרוניתא נמצא לה חביבות יותר מן המלך כביכול וביותר בזה מפני שהיא עטרת בעלה ואם לענין השיעור כנראה לעיני בשר שהמדה אחרונה מתפשט יותר לפי שהיא מתפשטת בעולמות התחתוני' כלם וכל זה היה מדייק המקושש עצים ולא חייש ליקרא דמאריה כי הוא אשר עשה לה כל הכבוד הזה ולכן יאמר נא אין מבקעין עצים ואין מדייקים בהם אותם שהם מן הקורות העומדים לבניין העולם שהם מתפשטים בכל העולמות לפי כי דבר זה הוא מוקלה לדעת אותו מחמת איסור דלא חייש ליקרא דמאריה חלילה ואמנם כאשר נתבונן לפרש הענין הדק היטב יהיה ע"ד מ"ש בזוהר פרשת תרומה דף קכ"ז. וז"ל פתח ר"ש ואמר אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון וכו' אפריון דא היכלא דלתתא דאיהו כגוונא דהיכלא עילאה קדוש ברוך הוא נטע ליה לאשתעשעא גו אינון נשמתין דלדיקייא וכו' מעצי הלבנון אלין אינון נטיען דעקר לון קב"ה ושתיל לון באתר אחרא ואילין אקרון ארזי לבנון כד"א ארזי לבנון אשר נטע ולא אתבני האי אפריון ולא אשתכלל אלא בהו מעצי הלבנון אלין שית יומין דבראשית כל יומא מסדר בהאי אפריון סדורא דאתחזי ליה וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי המדה האחרונה הבניין שלה הוא מעצי הלבנון שעקר אותם הקדוש ברוך הוא ושתלן בה והנה עצים הללו במקומן הם נקראים ארזי לבנון ולמטה נקראים עצי ה' כדאיתא בזוהר פרשת בראשית בפסוק ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע ולכן יאמר נא אין מבקעים עצים מן הקורות העומדים לבנין כי הלא לך לדעת כי הנה העצים הללו שבהם נבנית מדת המלכות חוזרים לפרקים למעלה והם נכללים בשורשם רק הנקודה השורשית שלה תשאר במקומה וזה הוא לה ענין המיעוט ואח"כ תבנה ותכונן פעם אחרת אמנם בי"ט יאמר כי אין לעשות כך לבקע עצים הללו מן הקורות שעומדים לבנין הם אותם ארזי לבנון שהם שורש עליון שלהם מפני כי אין זה אלא בימות החול אמנם ביום טוב מטרוניתא זו כללה בתוך חופתה בסוד אפריון הנזכר ולא מקודם שנשברה ביום זה יהיה מחלוקת ר' אליעזר ור"י כי מפני שנאמר לה' ונאמר לכם ר' אליעזר אמר כולו לה' או לכם ור' יהושע אמר חלקהו חצי' לה' וחציו לכם כי איך יעלה על לב היודע כי הם נחלקים בדבר הגשמי אמנם הענין סוד גדול העיקר שלו מוסד במה שלוה הקב"ה בשמחת יום טוב שנאמר ושמחת בחגיך ואחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין כי הלא לך לדעת כי ענין שמחת בשר ויין היינו בסוד אכלו רעים הנזכר בזוהר פרשת ויקרא שם נאמר אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא והנה מבואר כי ענין אכילה ושתיה של שמחת י"ט תכלית הכונה הוא כדי לעורר למעלה ענין אכלו רעים שתו ושכרו דודים כי כן כל הדברים אשר יעשה האיש הישראלי למטה מעורר הכחות למעלה להתחבר ולעשות דוגמא של הנעשה למטה כמפורש בכמה מקומות והנה שני כתובים אלו האחד שנאמר לה' והאחד שאמר לכם. מוכרח הוא שצריך לקיים שניהם שלא יתכן שהם חולקים זה על זה אלא ר"א סבירא ליה או כולו לה' או כולו לכם כלומר בענין אכילה ושתיה זו יהיה הרצון כפי ההכנה הנמצא באדם הגשמי האוכל ושותה אם נמצא בו כונה טובה מקיים כולו לה' שהוא למעלה בסוד אכלו רעים לפי כי שם ג"כ יש שתיה כנזכר שם במאמר מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא כגון דתמן יין דמנטרא כתיב אכילה ולכן אכילת בשר ושתיית יין של אדם זה המכוון היטב יהיה כלו לה' למעלה בסוד אבא ואימא ואם אין בו כח מפני שדעתו קצרה יהיה לכם כי זה שאוכל ושותה הוא מעורר למעלה בסוד שתו ושכרו דודים כי שם נמי יש אכילה ודאי ונקרא לכם כי שם שורש הנשמות כנזכר בזוהר בפ' ממני פריך נמצא גם בפ' ויוצר רוח אדם בקרבו ע"ש אין להאריך ור' יהושע סבר חלקהו ר"ל דאע"ג כי לא ידע האדם כוונות גדולות בענין האכילה זו מעשה גדול ומאחר שעושה מצוה באכילתו ומקיים ושמחת בחגך הוא מקיים אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא דהיינו שמחלק חציו לה' בסוד אכלו רעים וחציו לכם בסוד שתו ושכרו דודים לתתא כדאיתא בזוהר פרשת יתרו דף ל"ג: וז"ל ובעובדא דלתתא נשמה אסתלק עובדא לעילא ואתתקן כדקא יאות וכו' דהא קב"ה בעי לבא ורעותא דבר נש ואפילו הכי אי לאו תמן רעותא דלבא דאיהו עיקרא דכלא על דא צלי דוד ואמר ומעשה ידינו כוננה עלינו וגו' דהא לית כל בר נש חכים לשואה רעותא ולבא לתקנא כולא וכו' ע"ד צלי צלותא דא ואמר וכו' כוננה ואתקין תיקונך לעילא כדקא יאות עלינו אע"ג דלית אנן ידעין לשואה רעותא אלא עובדא בלחודוי מעשה ידינו כוננהו להאי דרגא דאצטריך לאתתקנא וכו' וזו היא סברת ר' יהושע ע"ה לכן על סוד יסוד זה יאמר נא ולא מקורה שנשברה בי"ט אפילו היתה רעועה וקרובה להשבר והענין כי הנה קורה זו היא אחת מארזי הלבנון הנזכר שהם מכונים לקורות של הבנין שעליהם נאמר קורות בתינו ארזים כנזכר אצלי בפי' שיר השירים והנה קורה זו הוא סוד הצדיק הנקרא מוסף על שהוא בא בסוד תוספת והנה צדיק זה השורש שלו למעלה בסוד הדעת ושם מכריע בין חכמה ובינה לפי שהוא סוד רקיע המבדיל בין מים למים לכן אתפליג ונהיר לעילא אתפליג ונהיר לתתא כדאיתא בזוהר פרשת בראשית י"א מיין עילאין ומיין תתאין הוו כחדא ולא הוי תולדין בעלמא עד דאתפרשו ה"ק שנין אינון דאילנא דחיי דביק בהו למעבד איבין ותולדין לעלמא ובי"ט אין מבקעין עצים הנזכר ממנו לפי כי עץ. החיים ועץ הדעת מלכא ומטרוניתא עולים למעלה ואין צורך לענין זה אבל אם נשברה מערב י"ט כי כך היא המדה כאמור אם אי אפשר להסיקה בלי ביקוע מבקעים ממנו חתיכות גדולות לפי שהצדיק הוא בסוד ו' נמי לפי דכליל שית בקרטופא חד אבל לא יבקע לא בקורדם וכו' לפי כי

כל

כל זה נאסר למעלה שנאמר והבית בהבנותו אבן שלימה מסע נבנה ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו אבל בסכין מותר לפי שהיא מיוחדת לשחיטה ולא סגי בלי התעוררות ועל זה נאמר יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט כמפורש אצלי במקומו בקהלת : עלים גדולים קאת וכו' הנה עלים הללו הנזכר בתחילה הם קטנים כך אמרו חז"ל הנטיעות כקרני חגבים היו ושתלן הקב"ה ונגדלו ולכן יאמר עלים גדולים אלו קאת וראוים להסקה לעורר רשפי אש שלהבת יה בלי ביקוע לא יבקעם כלל לפי כי זה הרמז שלהם הוא כאשר מסתלקים התשעה מדות שלה למעלה ונשאר הנקודה השרשית למטה ולכן אפילו לשברם ביד אסור לפי כי הוא מורה העדר למעלה ועושה פגם ח"ו : אין מביאין עלים מן השדה וכו' והנה בזה שלשה דברים אמתיים זה יצא ראשונה כי הנה יורדת המלכות היא יורדת בעולמות התחתונים מפני שנגזר עליה לכי ומעטי את עצמך ולכן יאמר אין מביאין עלים אלו המדות שלה כאמור מן השדה שלמטה בסוד שדה אדום אפילו היו מכונסים מבערב כי הנה במדה זו נמי תאסוף חלקיה אליה בתפילות ערבית אבל מגבב הוא בשדה לפניו ומדליק שם ענין הקליפה בכל האפשר . עוד ירצה במאמרו זה אין מביאין עלים מן השדה הם העלים הנאמר בהם מעלי הלבנון מן השדה חקל תפוחין שדה אשר ברכו ה' ואפילו היו מכונסים שם מבערב בסוד תפילת ערבית אין מכניסים אותם שהנה נתבאר כי במועד חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא להו ולאעלא להו תחות גדפהא ולכן אין מכניסים עלים הללו הם שאר עלים שהם למטה אין מביאים אותם מאותה שדה לפי שהרי הם מזומנים לה ואפילו היו מכונסים שם מבערב כי כן מאז הם מזומנים כאמור אבל מגבב מלפניו שהרי כבר עלו למעלה ומדליק אש של הקדושה בהם כאמור וכן נמי העלים של מדה זו עצמה אין מביאין אותם מן השדה היא עצמה בהיותם בבחינת שדה אפילו הם מכונסים שם מבערב כי כבר נתקנה בתפלת ערבית אבל מגבב הוא בשדה איזה ניצוצות של קדושה מלפניו ומדליק שם כי כן נמי נעשה ייחוד שם ומביאין מן המכונסי' ברשות היחיד דאלו רשות הרבים הוא בסוד סטרא אחרא כנודע אמנם רשות היחיד שבקדושה הוא יחיד חי העולמים שמתכנסים ומתחברים שם לצורך הייחוד ואפילו היתה שדה זו של תפוחין מוקצית שלא לשם דירה רק בא אליה מלך גדול וסבב אותה אליו ובלבד שיהיה בה מסוגרת הוא מ"ש בזוהר פרשת בראשית דף ל"א . וז"ל ר"ש פתח לעומת המסגרת תהיינה הטבעות וכו' מאן היא מסגרת דא היא אתר סגיר דלא פתיחא בר בשביל חד דקיק דאתידע בגניזו לגביה ובגיניה אתמלי ורשים תרעין לאדלקא בוצינין ובגין דאיהו אתר גניז וסתים אקרי מסגרת וכו' הנה נלמד מזה המאמר כי אותה נקודה שנכנס בה הוא שביל דקיק נקרא מסגרת מפני כי הוא מקום פנימי סגור וכן נמי יהיה במדה התחתונה אותה נקודה שבה

הנקראת ציון ראוי לקרא לה שם מסגרת יותר ממה שהוא למעלה לפי כי נקודה זו צריך להיות תמיד סגורה שלכן נקראת תמיד בתולה והבן ולכן יאמר ובלבד שתהא בה מסגרת ועוד תנאי אחר שתהיה בתוך תחום שבת לפי כי מדה זו יורדת בעולמות למטה כאמור ושם נטפל לה עמו איש שדה וצעקה הנערה המאורסה ולכן צריך שכבר עלתה בחינה זו למעלה והיא בתוך תחום שבת שבקדושה ואם חסר אחת מכל אלו הדברים הרי הן מוקצה ואין עולים למעלה ביום טוב כאמור והא ליתי לפי שכבר עלו ולכן נאסר בענין הגשמי כל אלה הדברים כדבר האמור : עלי קנים ועלי גפנים וכו' הנה נתבאר למעלה כי מש"ה קריאי מועד היינו כי בזמן המועד קדם תתאה חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון ולאעלא לגון תחות גדפהא ולכן יאמר נא כי עלי קנים ועלי גפנים שהם אותם אוכלוסים וחיילות שלה הנקרא עלים כדאיתא בזוהר פרשת נח ל"ה ז"ל טרפין ועלין דילהון משתכחין לאין תדירא וכו' ולכן אותם האוכלוסים שהם נקראים עלי קנים כד"א קנה חכמה קנה בינה ועלי גפנים הם אוכלוסים של אותה גפן שנאמר בה כרם היה לידידי בקרן בן שמן כדאיתא בזוהר פרשת לך לך דף ל"ו . וז"ל ידידי אחיד בדודי ואתנטע מניה כרם וכו' אע"פ שהם מכונסים בקרפף שלה כבר באותה הזמנה שמזמנת אותם מבערב כאמור כיון שהרוח מפזרת אותם כי הנה נתבאר בענין הסוכה כי יש רוח מצויה של יבשה רוח מצויה של ים והרוח של יבשה גדולה שנאמר והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר וכו' וכאשר רוח זה שהוא של שטות יכול להם לפזר האוכלוסים אלו אז הרי הם כמפוזרין ואסורים ואותה הזמנה אינה מועלת בהם ונעשו מוקצה מחמת חסרון כיס לפי כי עדיין לא נכנסו לתוך כיס של הקדושה ונחשבו כמפוזרין ואסורים ואם הניח עליהם כלי כבד מערב י"ט משעת שהם מזומנים כי עלו למעלה ונתנו עליהם כלי של הקדושה שהוא כבד ע"ד מש"ה וידי משה כבדים יקירין כתרגומו הרי אלו מוכנים : עלים שנשרו מן האילן בי"ט אין מסיקין בהם וסוד הדבר כי הנה כבר נודע כי בי"ט המטרונה עולה היא אצל בעלה ומתחברים שניהם יחדיו אחד באחד יגשו ונעשה הייחוד ואחר כך כל אחד מהם חוזר לתנאו הראשון ולכן יאמר נא כי עלים אלו המדות של המטרונא הנקרא עלי הלבנון שנשרו מן האילן הידוע היינו עץ החיים לפי כי כבר נגמרה מלאכתן ונעשה בהם הייחוד ביום טוב אין מסיקין בהם אותה אש שלהבת יה לפי שכבר נעשה הייחוד וכאשר נאמר כי עלים הללו הם סוד שני מיני עלים דהיינו עץ החיים ועץ הדעת טוב ורע פי שניהם הם עולים למעלה והם מעוררים הייחוד העליון בין אבא ואימא כנודע כאשר נשרו ונפלו מאותו עץ שנאמר בה עץ חיים היא למחזיקים בה הם שני מיני עלים הללו שחוזרים למקומן כבתחילה אין מסיקין בהם לצורך עליון שהרי נגמר : וכאשר נאמר כי דין זה יהיה סמוך לדין הקודם נאן קבר בראשו וכן היה אומר אין מביאין עלים מן השדה לפי שנא'

בזוהר

תק"ב. דיני האש בי"ט ובו ד"ס :

[א] אין מוציאין האש לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן המים ואין עושים פחמים ואין נופחין במפוח אלא בשפופרת ונהגו היתר במפוח של בעלי בתים ע"י שינוי להפכו מלמעלה למטה : העושה מדורה בי"ט כשהוא עורך את העצים אינו מניח זה על זה עד שיסדר המערכה מפני שנראה כבונה אלא או שופך העצים בערבוב או עורך בשינוי כיצד מניח עץ למעלה ומניח אחר תחתיו עד שהוא מגיע לארץ : וכן הקדרה אוחז אותה ומכנים האבנים תחתיה אבל לא יניחנה על גבי האבנים וכן המטה אוחז הקשרים למעלה ומכנים הרגלים תחתיהם אפילו בצים לא יעמיד אותם שורה על גבי שורה עד שיעמדו כמו מגדל אלא ישנה ויתחיל מלמעלה למטה וכן כל כיוצא בזה צריך שינוי

בזוהר פרשת ויצא דף קנ"ז. וז"ל ותצא לאה לקראתו אימא עילאה נפקאת לגבי ברא קדישא ת"ת ישראל ותאמר אלי תבא לאעלא לך תחות גדפאי ולרוואה לך בתפנוקין עילאין למיהב לההוא שדה עד דלא יתוקד בתוקפא דאשא דיצחק וכו' ולכן יאמר כאן אין מביאין עצים מן השדה הם סוד שם קליפות של ת"ת ישראל אשר עלו לשדה העליון ג"ע עליון כנודע אפילו הם מכונסים שם מבערב שנאמר ויבא יעקב מן השדה בערב צריך להניח אותם שם להיות נעשה הייחוד העליון על ידם שנאמר וישכב עמה בלילה הוא יעקב אינו אומר אלא הוא הוא דשתים אבא עילאה כנזכר שם ולכן מניח אותם ולא חיישינן על אותם שדה שלא תשרף בשלהובי אש דיצחק שהרי הוא י"ט אבל מגבב הוא בשדה ר"ל ת"ת ישראל הנזכר מגבב מלפניו מאותה שדה עצמה עצים קטנים סוד כ"ה ומדליק שם אש שלהבת יה בשלהובין דרחימו של זכר ונקבה ומביאין מן המכונסים שברשות היחיד שהם מכונסים שם קצת עצים סוד נה"י דאימא שנכנעים בסוד ת"ת ישראל הוא רשות יחידו של עולם ואפילו שדה זו היתה מוקפת שלא לשם דירה כי זה לא יתכן להיות כך בסוד אימא רק בסוד מש"ה ואהבה באחור ישבתנה ובלבד שיהיה בה מסגרת לפי כי כן אימא עילאה היא מסגרת לאבא עילאה כנזכר במאמר לעיל והיא סוגרת בעדו בסוד נקבה תסובב גבר ותהיה בתוך תחום שבת כי סוד שבת הוא סוד ת"ת ישראל ואימא עילאה היא נכנסת בתוך תחום שלו ואם חסר אחת מכל אלו הרי הן מוקצה עצים הנזכר ולא יעלו למעלה כאמור וכן נמי עלי קנים הם הבחינות דאבא ואימא קנה חכמה קנה בינה ועלי גפנים היא אימא הנמשל לגפן שיינה מרובה המשומר בענביו וכו' אף על פי שהם מכונסים בקרפף בסוד נובלות חכמה של מעלה תורה כיון שהרוח מפזרת אותן רוח חכמה ובינה שנאמר ונחה עליו וכו' רוח החכמה ובינה ומוריד אותם למטה הרי הם כמפוזרין ואסורים להסיק בהם שהרי הוקצו למדות תחתונות ואם הניח עליהם כלי כבד היא המדה האחרונה הנקראת כלי כדלעיל וקראן לה כבוד כדאיתא פ' פנחס בפסוק ויבא מלך הכבוד הרי אלו מוכנים ומסיקין בהם כנזכר : עצים שנשרו מן האילן הם עצים הנזכר עץ החיים ועץ הדעת טוב ורע כי הנה שני עצים הללו הם עולים למעלה בי"ט כנודע כדאיתא בזוהר פרשת קרח בפסוק קריאי מועד דף קע"ו וזה לשונו ר"ש אמר קריאי מועד מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל אינון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין לאתר דאקרי קדש הה"ד מקראי קדש ואימתי בשעתא דמועד שרייא בעלמא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי המדות עליונות הם כתרי מלכא ת"ת ישראל כלהו הם זמינין מקדש עילאה הוא אבא עילאה ולכן יאמר כאן דמאחר כי כבר נשלם הזימון ונשרו משם וחזרו למקומן ביום טוב אין מסיקין בהם שלהבת יה הנזכר וכן כלים שנשברו בי"ט הם הכלים של המדות אלו עצמן שנשברו לפי שהפנימיות שלהם עלה למעלה אין מסיקין בהם לפי שהם נולד ויצאו מבטן מי עתה אבל מסיקין בכלים שלמים עם אורות שלהם או בכלים שנשברו מבעוד יום כי אז הוא עליית ת"ת ישראל כנזכר ותאמר אלי תבא : שקדים ואגוזים שאכלם מערב י"ט הם מפנימיות המדות אלו שעלו למעלה בסוד אכלו רעים מסיקין אותו אש שלהבת יה בקליפיהן בחיצוניות העולה לשם בי"ט ואם אכלם בי"ט כי על ידי הזמנה הנזכר עלו הפנימיות בלבד אין מסיקין בקליפיהם בחיצוניות בלבד אע"ג שהכל עולה יחדיו לא יעורר הייחוד רק הפנימיות שלהם :

[א] **הנה** נאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה ונתבאר בזוהר כי הללו הם הרשעים שמחללים את השבת כדאיתא פ' תרומה דף ק"ן. וז"ל כל אינון דמחללי שבתות וזמני ולא חיישי ליקרא דמאריהון כלל בגין למינטר לון אלא מחללי בפרהסיא כמה דאינון לא נטרי שבתי וזמני בהאי עלמא הכי נמי לא נטרין ליה בההוא עלמא ולית לון נייחא וכו' בכל מעלי שבתא כרוזין אזלין בכל אינון מדורין דגיהנם סליקו דיני דחייביא דהא מלכא קדישא אתיא ויומא אתקדש ואיהו אגין על כלא ומיד דינין אסתלקו וחייביא אית לכו נייחא וכל אינון מחללי שבתות וזמני בפרהסייא דינין סלקין מנייהו אבל נורא דגיהנם לא אשתכך מעלייהו לעלמין וכו' ומלאך חד אזיל ואפיק ההוא גופא דילהון ועייל ליה בגיהנם לעיניהון דחייביא וחמאן ליה דסחרא תולעין ונשמתא לית לה נייחא מנורא דגיהנם וכו' הה"ד ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי כל הרשעים שהם בגיהנם נינוחים ביום השבת לא כן המחלל שבת וי"ט בפרהסייא ולכן יאמר אין מוציאין האש לא מן העצים וכו' כלומר אותם רשעים שהם מחללי שבת וי"ט הדין שלהם הוא דאף ע"ג כי האש של גיהנם כבה אבל יוצא האש מגופם

מגופם שנאמר ואשם לא תכבה אבל אש של הרשעים לא כן אין מוציאים האש מגופן אלא הם במנוחה וגהינם כבה האש שלו ואלו הם בני אדם שאין נידונים בדין זה להוציא אש מגופן לא מן העלים אותו שלקח לעצמו עלה טובה מענין התשובה שנקרא' עץ כמשחז"ל אלא מעלי הלבנון בעלת התורה המלובשת במעשים ובעלת התשובה המלובשת בדרכיה וכן נמי אדם נתייעץ במכתיר של תורה ועשה תשובה שהם עלים כנזכר אין מוציאין מהם אש כאמור אע"ג שנמצא בהם עון אומרים לעץ אבי אתה או שנכשל בעץ עבירה כמשחז"ל וכי מה ענין ערלה אצל דין שפחה חרופה שנאמר ונטעתם כל עץ מאכל וכו' הרי שנכשל בזה כך אחז"ל עתיד הקב"ה לתלות אותם השפחות בקדקד שלהם שנאמר קדקד שער מתהלך באשמיו כל עמא יימרון יזיל ההוא גברא בחובוי ר"ל כדרך שיוצאים הרשעים ורואים בפגרי האנשים מחללי שבת וי"ט והיו דיראון לכל בשר. באותה הרפה כך נמי יש רשות לרשעים לראות באותם רשעים שנהגו היתר בשפחות בעה"ז ועברו על נשג"ז לא סגי להו בלאו הכי בראיה זו ואז כל הרשעים יימרון יזיל ההוא גברא בחובוי וכן נמי הבא על אשת איש לא ינקה כל הנוגע בה אחז"ל לא ינקה מדינה של גהינם וכל זה הוא אע"פ שעשה תשובה אמנם כאשר יתקן האדם העון ע"י התענית והסגופות אשר צריך לכל עון הראוי לו ודאי כי לא יראה פני גהינם ולכן על כל אלו הוא אומר אע"פ שחטאו באלו העבירות חמורות אין מוציאין האש מהם כמו מחלל שבת ויום טוב לפי כי הוא עובר על התורה כלה כנזכר שם ולא מן האבנים היינו אבן נגף שנכשל בה בערוה והוליד ממנה בן שעליו נאמר מעות לא יוכל לתקון ולא מן העפר מן הסוטה אף על גב שלא הוליד אסרה על בעלה שנאמר בה ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן וכו' ולא מן המים הוא המוציא ש"ז לבטלה שדומה למים כל אלו אף על גב שחטאו בעבירות חמורות ונידונים בגהינם אין מוציאין האש מהם כאמור ואין עושים פחמים לפי כי אש של גהינם כבה ואין נופחין במפוח וכן נמי לענין אותם רשעים מחללי שבת ויום טוב אף על גב כי האש הוא בוער בהם שנאמר ואשם לא תכבה ר"ל מאליה אבל אין רשות לאחד מבעלי הדין של גהינם להבעיר אותה אש שעל הרשע ואין נופחין במפוח של גהינם אלא בשופרת והענין לפי כי האש של גהינם אינו כבה רק בשבת לא כן ביום טוב ולכן נהגו היתר במפוח של בעלי בתים על ידי שינוי להודיע כי אין הדין של הרשעים ביום טוב כמו בחול וזה הוא הטעם משחז"ל מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך לפי כי אין אש של גהינם כבה כאמור בזוהר פ' ויקהל גם בדברי חז"ל כתוב לאמר שאינו כבה רק בשבת: העושה מדורה ביום טוב וכו' מאחר שהאדם הוא יודע עונש החמור של הרשעים בגהינם לכן נתן בדעתו לעשות תשובה ולכן התחיל ועשה מדורה בלבו מאש החרטה שהוא העיקר לכן כך יעשה עורך את העלים שהם עלי הלבנון הנזכר עלת התורה ועלת התשובה וצריך לפשפש במעשיו באותם העלות רעות שהיה מיעץ אותו היצר ויחזור על כל אחד מאיבריו שהם העלים שבגופו ע"ד מה שאמרו חכמים ז"ל מי מעיד באדם קורות ביתו והם איבריו כדאיתא בזוהר ולכן על כל אלה העיקרים הוא אומר לאחר שעשה המדורה והיה בלבו כאש בוערת ענין החרטה לכבות התעוררות אש של העבירה שנתחמם ולכן מהאש יצאו העונות והאש תאכלם ולכן כשהוא עורך את העלים של התשובה צריך לעשות תשובת המשקל להעריך גודל העון וחומר וחוזק שלו ובאיזה אבר חטא לתקן אותו ולכן אינו מניח זה על זה בהשואה אחת לפי שנראה כבונה כי כן דרך הבונה בנין המצות במספר האיברים הוא נותן זה על זה ר"ל מרבה מצות בכל יום אמנם מי שרוצה לתקן העונות שלו על סדר האיברים לא כך יעשה אלא שופך העלים בערבוביא כי יעשה תשובה ותיקון בדרך כולל בתחילה או מניח עץ למעלה היינו העון הגדול שפגע בו בתחלה: אח"כ מניח אחר תחתיו שהוא פחות ממנו כך יעשה עד שיגיע לארץ באותם עון עקבי שהם נוגעים לארץ ויהיה משפיל גאותו עד שמגיע עצמו לארץ לקיים בו ושפלת מארץ תדברי: וכן הקדרה אוחז בה הוא אשר חז"ל הגידו למה הם דומים הרשעים כאור היוצא מן האור ופניהם דומים לשולי קדרה וזה יהיה להם מצד העון שלהם שהוא דוגמא לזה אשר חז"ל אמרו במתק לשונם אל תבשל בקדרה שבשל חבירך ולכן מי שנמצא בו שהוא מגונה לקדרה מפני העון שבידו אוחז בה לעשות ממנה תשובה ומכניס האבנים תחתיה הוא העון של שוחטי הילדי' שהם הבנים כי הנה נתבאר כי בענין התשובה אין ראוי לאדם לתפוס הקל תחילה וזה מפני שתי סיבות אם מפני כי לא ידע האדם את עתו וראוי להקל מעליו היותר חמור וזאת שנית כי יש לדעת כי לעולם דברי חז"ל הם ללמד על דברים גדולים לא על חנם אמרו עונות שאדם דש בעקביו על דברים הקלים אלא ללמד כי כן הם נוגעים ברגלים היותר חמורים מהם למעלה עד צואר יגיע שלכן נאמר כי עונותינו רבו למעלה ראש וענין הכריתות הם תלויים באיברי הנפש הפנימיים ולכן יאמר כי ענין העבירה היא הערוה הקדרה של חבירו שבשל בה אוחז אותה תחלה בידו לתקן אותו ואח"כ מכניס האבנים הם אותם בנים נשחיתים שברא אותם לתקן אותם ואלו הם תחתיה למטה ממנה אבל לא יעשה בהפך לתקן תחילה האבנים בנים משחיתים ואח"כ לתת הקדרה על גביהם מן הטעם הנזכר וכן המטה שהרמז הוא על הרהורי עבירה שנאמר הוי חושבי און ופועלי רע על משכבותם או שהופך מטתו וכן לענין הקרי על כל אלו העונות יאמר אוחז הקשרים למעלה היינו קשר של רשעים הדברים שנעשה בהם מעשה תחלה נתקן אותם שנאמר בהם חושבי און ופועלי רע על משכבותם לאור הבקר יעשוה והם חבלים הנזכר ע"ד משחז"ל פ' כמה וחבל נמרך ישראל הם משולשים דוגמת החבל שאינו פחות משלש חוטים כך ישראל בני אברהם יצחק ויעקב והנואף פוסק החבל כי אותו הבן הנולד אינו נמנה עד האבות באותו חבל וכן יאמר כי העושה תשובה לתקן מעשיו אוחז החבלי' תחלה הם אותם העונות המכונים לקשר כאמור ואח"כ

שתקן

שינוי: [ב] אגודה של עצים שהודלקה במדורה של עץ שלא אחז בו האש מותר לשומטו ואינו דומה למסיר שמן מהנר: [ג] אין סומכין את הקדרה ולא את הדלת בבקעת: [ד] לדידן מותר לבשל בקדרות חרשות ביום טוב:

אסור

שתקן קשר של רשעים הוא חבל של המטה או שהיה בידו עון גויה שהיא קשורה בו כמשחז"ל קשורה בו ככלב אח"כ מכנים הרגלים שמתיהם הם הענפים של עבירות אלו שאדם דש אותם ברגליו אפילו בלים לא יעמיד אותם שורה על גבי שורה כי זה הוא רמז למשחז"ל לא יהא אדם מצוי אצל אשתו כתרנגולים עד שהוא נעשה כבילה מוזלת היינו מ"ש לא יעשה אותם שורה על גבי שורה להיות שונה באולתו כמה פעמים עד שנעשה כעון חזק וז"ש עד שיעמדו העונות כמו מגדל חזק אלא יכנס בכל אלו הנעשים ויתחיל מלמעלה מן העון החמור שעולה למעלה ראש וירד למטה לעונות שאדם דש בעקיביו וכן כל כיוצא בזה צריך שינוי כאמור: [ב] אגודה של עצים שהודלקה במדורה וכו' הנה נתבאר כי המדורה הוא כי יחם לבבו לעשות לעשות תשובה האדם מעבירות שבידו כי הלב הוא היודע אותם שנאמר עקוב הלב מכל והוא העיקר לתקן תגבורת האש שבער בלבו לעשות העבירה והעצים הם העבירות הנעשים בעצת היצר כנותן טעם לפגם באיברים של האדם וכאשר האדם יתן אל לבו ללמוד ולעשות תשובה שהם עצי הלבנון הנה האש והעצים והיינו אגודה של עצים מן העבירות שבאיברים שלו שהודלקה במדורה של האש של החרטה והוידוי כל עץ שלא אחזה בו האש מאחר שכבר בא לתקן כל עץ הוא האבר שפגם בו להדליק בו האש זו של הלב מן החרטה לכן כל עץ הוא האבר שלא אחזה בו האש של העון מתחלה שנאמר בו קרבם יחמו כתנור כי לא היה בלבו כאש בוערת לעבור עבירה באותו אבר מותר לשומטו אותו אבר העץ הנזכר ואין צריך תיקון ואינו דומה למסיר שמן מהנר והענין כי זה הוא כינוי לעון ער ואונן כי הנה אמרו חז"ל מפני מה נחתם גזר דין של ירושלים על שני פתילות בנר א' נמצא כי השמן הנמשך לפתילה ומאיר בנר היא הטיפה שנאמר אור זרוע לפי שמושכת אור העינים ולכן המסיר השמן מהנר הוא מסיר הטיפה מן הנר דוגמת ער ואונן אשר חז"ל הגידו שהיה דש מבפנים וזורה מבחוץ והנה עון זה אינו נחשב באבר אחד לפי שהטיפה נמשכת מן הראש והולכת ושואבת מכל האיברים עד למטה ונחשב שחטא בכל גופו שכן מייגע כל הגוף והוא יגיעת בשר אבל שאר העונות כל אחד עושה רושם באבר אחד ולכן העץ הוא האבר שלא נאחז בו אש העבירה מותר לשמטו לחוד ואין צריך תיקון לפי שאינו דומה זה למסיר שמן מהנר כי זה העון הוא פוגם בכל האיברים כאמור: [ג] אין סומכין את הקדרה ולא את הדלת בבקעת הנה נתבאר כי הקדרה הוא כינוי לעבירה שבשל באותה קדרה של חבירו ולכן יעשו פניו לעתיד כשולי קדרה וכן הדלת הוא גם כן כינוי לדבר מגונה שמוציא מפיו ויבטא בשפתיו שהם דלתים הסוגרים על הלשון שלא לדבר לשון הרע ורכילות ושבועת שוא ודברים

בעלים על כל אלה הדברים הוא אומר דאין לסמוך אותם בבקעת הוא חתיכות עץ קטן ר"ל אל יאמר לענין של הקדרה שבשל בה חבירו דהיינו גרושה דבר קל הוא וכן נמי כל אלה הדברים הנאמרים בדלת אל יהיו קלים בעיניו ולכן יחשוב לו לחטא שוגג ויהיה מחשב בלבו לסמוך ולחזק אותם ע"י בקעת מאותם שני דברים הנרמזים מעצי הלבנון שהם תורה ותשובה יחשוב למרק עונות אלו ע"י בקעת מעט מזער מן הלימוד לקבוע לו זמן מה שהרי בלא דין הוא מחוייב לקבוע עת לתורה שהרי כך אחז"ל תחלת דינו של אדם אומרים לו קבעת עתים לתורה ולכן אין סומכין עונות בבקעת שהוא עת קבוע לתורה מעט וקטן דוגמא לבקעת וכן נמי לענין התשובה צריך עץ גדול מעצי הלבנון בעצת התשובה המלובנת במעשיה ואין סומכין עונות אלו בבקעת של תשובה מעט הוא אלא יהיה בקביעות גדול כל ימי חייו לפי כי עניינים הללו מכונים לדלת לתת רמז לאדם שהם סוגרים דלת התשובה בפניו והם מן העונות שהם חמורות כמשחז"ל: [ד] לדידן מותר לבשל בקדרות חדשות בי"ט גם בזה יהיה הרמז לענין המאכל כי מאחר שנודע מחז"ל כי תחלת הקלקלה של האדם הוא ענין מאכל ומשתה כמשחז"ל אין יצה"ר שולט באדם אלא מתוך המאכל כי אין ארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר א"כ ומה לעשות בי"ט אשר צוה ה' לשמוח שנאמר ושמחת בחגך ואחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין איך יתכן לצאת ידי חובתינו ולא יתגבר היצר עלינו ולכן יאמר לדידן מותר לבשל בקדרות חדשות שהוא רמז לריבוי האכילה כי הנה הקדרות חדשות יש מי שאוסר לבשל בתחילה בהם לפי שהם מתחזקים ע"י כן וזה יהיה בענין ריבוי האכילה בעלמא לפי שמתחזק היצר מפני כך אבל בי"ט מותר לבשל בהם לפי כי אין מתחזק ע"י הבישול והיינו לדידן שאנחנו יודעים הפרש זה ולכן מותר לאכול לשבעה ולשתות עתיק כי דבר ה' הוא והמצוה מגינה בשעתה לכולי עלמא: עוד תשוב ותראה דינים אלו כי מהאש יצאו אש של הדיוט ועתה אש של גבוה תבינם וזה יהיה כונת מה שאמר אין מוציאין האש לא מן העצים וכו' כי הלא דבר תורה הוא והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ונאמר לא תבערו אש והיינו ביום השבת מכ"ש ביום טוב שהותרה הבערה בו שנאמר אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם מדקאמר לכל נפש בריבוי לרבות נפש אדם ונפש דוד ומ"ש להם היינו לבני האדם אשר הם חיים עדינה ולכן כך היה אומר אין מוציאין האש הידועה שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה דעתם נולד שנא' כי ילד יולד לנו ונאמר ולציון יאמר איש ואיש יולד בה כי נודע הוא מדין מי שאמר הריני נזיר יום שבן דוד בא מותר לשתות יין בי"ט דגמירי אין בן דוד בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מכ"ש בשבת וי"ט ולכן בא הרמז בזה בכינויים אלו

לא

לא מן העלים היינו מש"כ קח לך עץ אחד לאפרים ולכל בית ישראל חביריו ולקח עץ אחד ליהודה אין מוליאין את הנזכר משני עלים אלו משיח בן אפרים ומשיח בן דוד בי"ט ולא מן האבנים אותם שנאמר ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו שמורה על קיבוץ גליות שהם עשר שבטים שיהיו אבן אחת ולא מן העפר אף על גב שנאמר כי שחה לעפר נפשינו קומה עזרתה לנו לא יהיה בי"ט ולא מן המים אף על גב כי בזכות התורה עתידה לבא הגאולה ועל ידי התשובה שנמשלו למים שנאמר הוי כל צמא לכו למים ונא' שפכי כמים לבך כך אחז"ל גדולה תשובה שממהרת את הגאולה שנאמר ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב ונאמר ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה: ואין עושין פחמין וכו' ומאחר שאין בא הגאולה ביום טוב ג"כ אינו נעשה הדין ברשעים על ידי האש הנזכר אין עושין פחמין ואין נופחין במפוח לכלותם אלא בשופרת להכניע אותם בלבד ונהגו היתר במפוח של בעלי בתים שנא' והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה נהגו היתר בשני בעלי בתים אלו להשתמש במפוח שלהם להכניע זרים אלא שהוא על ידי שינוי להפכו מלמעלה מאש עליון ומפוח עליון רוחני כי לא ימלא בזמן הזה אלא מלמטה בזכות האדם הצדיק הדומה להם:

והנה אמר חז"ל הגידו אמר הקב"ה אני שלחתי אש בציון שנאמר ממרום שלח אש ולכן שלם ישלם המבעיר את הבערה שנאמר ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכן אין מוליאין אש זו אע"ג שהותרה הבערה לצורך ענין ההבערה הוא ענין נולד ולא יתכן להיות ע"י בן אדם נולד לא מן העלים שהם אנשים צדיקים דאינון עלים לאדלקא בוצינא דלעילא ולא מן האבנים הם בעלי תשובה ע"ש שנאמר אבנים שחקו מים כמשחז"ל אם אבן הוא נימוח ולא מן העפר ע"ש הקיצו ורננו שוכני עפר מי שהיה שפל לעפר בחייו ולא מן המים הלומדים בתורה אלא שהקדוש ברוך הוא יעשה מן הדין שנאמר שלם ישלם המבעיר את הבערה ועוד אין מוליאין האש הנזכר לא מן העלים כלומר לא מפני שאמר הקב"ה תחת העלים אביא כסף ותחת האבנים ברזל וכו' מפני כך מתבטל ממנו החיוב של ויצת אש בציון לפי כי אין מוליאין זה תמורת זה והיינו מ"ש אין מוליאין האש הידוע שהבעיר הקב"ה ויצת אש בציון מן העלים ולא מן האבנים וכו' אף ע"ג שנאמר תחת העלים נחשת ותחת האבנים ברזל לפי כי חיוב זה לחוד ואין מחיוב זה לחוד עושין פחמים שנאמר ולא יהיה כנעני עוד אין כאן עני כמשחז"ל ואין נופחין במפוח לפי שנאמר והרשעה כלה כעשן תכלה ולפי שנא' והבית ימלא עשן לכן לעולם יעלה עשנה ונופחים בשופרת שנאמר ברוח קדים אפילם לאותם שנאמר גער חית קנה ונהגו היתר במפוח של שני בעלי בתים הם בית יעקב ובית יוסף כדלעיל וזה ע"י שינוי מלמעלה למטה ר"ל לא למטה אש שלמעלה שנאמר אני אהיה לה חומת אש סביב רק להפוך נגד אש זו שתהיה שולטת בהם מלמטה מפני בתים אלו והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום וכו' והיינו מה שסיים כי ה' דבר הרי מלמעלה למטה:

וכל שבח זה נעשה על ידי התעוררות עולם העליון מן האש הקדושה של אשת חיל שנאמר רשפיה רשפי אש שלהבת יה והנה אש זו לא תהיה אלא מלמעלה ואסורה מן העץ מלמטה לפי כי מלמטה אע"ג כי יש אש מעל המזבח כמשחז"ל למה משכן משכן שני פעמים מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה ומזבח בנוי ומלאך מקריב עליו נשמות של הצדיקים בזמן החרבן נמצא כי אש זו קדושה זו קדושה היא לעורר היחוד העליון אמנם להיות כי נמצא ג"כ אש זרה לכן אין מוליאין האש הידועה זו לא מן העלים רמז לעולם העשיה כי המדות אשר שם דוגמא לעלים יבשים מפני כי שם מתערב עמהם ס"א כדאיתא בתיקונים והם עלי אברה ולכן הם דוגמא לעץ שאינו עושה פירות כי אין שם יחוד כלל או יהיה מן העלים רמז לעולם היצירה אשר שם מט"ט הנק' עץ וכל המדות שלו הם מכונים לעלים לפי כי הוא בסוד עץ הדעת כנודע היצירה לפי כי שם הוא עץ רע הוא ס"מ לעומתו שלא יתעורר ולא מן האבנים המדות שבבריאה שנאמר ויקח מאבני המקום מפני כי יש שם אבנים פסולות כדאיתא פ' ויצא ז"ל תחות אלין י"ב אבנים אית כמה אלפי פסולן וע"ד מאבני המקום ולא מן העפר רמז למדות של העשיה שנמשלות לעפר לא מן המים הוא יסוד המים כי לא יועיל לענין התעוררות כאמור ואם נרמוז יותר בענין זה נתבונן כי לא דברים הללו הם מחלק הדומם האבנים והעפר והמים ובא בהם הרמז לחלק הדומם שבכל העולמות כי לא יצא מהם התעוררות למעלה ולא זו בלבד אלא גם מן העלים שהוא חלק מן הצומח והוא בעשיה כמו כן הוא הראשון כי אין מוליאין האש ממנו כי זה יהיה התעוררות מלמעלה כדאיתא פ' ויצא דף קנ"א ז"ל יהיה בית אלהים וכו' אלא אתר דבי דינא איהו מתרין סטרין עילאין מסטרא דיובלא דאיהו אלהים חיים ומסטרא דיצחק וכו' אי לאו בסטרא דיובלא אתער ביה רחימותא כמה דאת אמר שמאלו תחת לראשי וכו' הנה הדבר מבואר מדברי המאמר כי התעוררות מדה זו הוא מלמעלה מסטרא דיובלא שהיא שלהבת יה ולכן אין מוליאין האש זו מבחינות הללו רק כי התעוררות יהיה מבני האדם על ידי מעשיהם הטובים ואז נאמר ואד יעלה מן הארץ ואחר כך שמאל עליון אוחז בה ומעלה אותה למעלה ולכן נאמר שמאלו תחת לראשי ר"ל כי ראשה נתעלה למעלה מלוה אין עושים פחמין הוא מה שאמר הכתוב שחורה אני ונאוה ואיתא בזוהר פ' בלק דף קנ"א . וז"ל פתח ההוא ינוקא ואמר שחורה אני ונאוה וכו' אל תראוני שאני שחרחרת מלין אלין הא אוקמוה אבל בשעתא דא מגו רחימו סגיא לגבי רחימה מגו דחיקו דרחימו דלא יכלא למסבל אזעירת גרמה בזעירו סגי עד דלא אתחזיאת מנה אלא זעירו דנקודה חדא ומאי איהי יו"ד כדין אתכסיאת מכל חילין ומשריין דילה וכו' והיינו מ"ש ואין עושין פחמין היינו לעשות אותה בסוד נקודה אחת שחורה הוא אות יו"ד כאמור לפי כי מאחר שעלתה למעלה

למעלה ביום טוב אין צורך עוד לעשות לה רמז בדבר הזה ואין נופחין במפוח שמורה על ענין דין אלא בשפופרת שהקנה הוא בחינת רחמים כמו שאמרו חז"ל לעולם יהא אדם רך כקנה ולכן זכה ליכתב בו ספר תורה ולכן מורה כי הקנה הוא בסוד קנה חכמה קנה בינה ומשם נופח אותו רוח עליון לרוח תחתון לתת לה נחת רוח בסוד מה שאמרו חז"ל אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו כאשר נתבאר ונהגו היתר במפוח של בעלי בתים הם השני צדיקים צדיק עליון יש לו בית שנא' בחכמה יבנה בית וצדיק תחתון יש לו בית והם שני בתי ישראל וזה יהיה על ידי שינוי שישפכו מלמעלה הצדיק עליון ונמשך למטה ונופח בסוד מה שאמרו חז"ל אין העולם מתקיים אלא על הרוח והיינו נחת רוח האמור : העושה מדורה ביום טוב וכו' הנה נתבאר בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ב . וז"ל תא חזי ביומא שתיתאה כד מטא זמנא דערב דליג ההוא מדורא דאשא וסלקא לעילא לאעלא גו גוונין כדין ישראל מתקנין פתורין וכו' כדין חד שלהובא נפיק ובטש בההוא מדורא כיון דבטש ביה מתגלגלן ההוא שלהובא וההוא מדורא ועאלין בנוקבא דתהומא רבא ואתטמרן תמן וכו' ולכן יאמר אין עושים מדורה אלא בסגנון אחר כיצד העושה ביום טוב כשהוא עורך את העצים אינו מניח זה על זה עד שיסדר את המערכה דוגמא לאותה שלהובא הנזכר שם מפני שנראה כבונה לפי כי כל ענין אותה מדורה של ערב שבת שרוצה לעלות למעלה היינו לבטל ענין בניין כנסת ישראל ולכן תלא את אותה שלהובא דאשא ומתגלגלת ונכנסים בנקודה דתהומא רבא ואחר כך נעשה הבנין ולכן נאסר לעשות כסדר זה ביום טוב לפי שנראה כבונה ואינו כן כי כבר מבערב נעשה תקון אל הקדושה אלא או שופך את העצים בערבוב או עורך בשינוי כיצד מניח עץ למעלה שהוא דוגמא לקצוות הבנין ומתחיל ממדת החסד שנאמר אמרתי עולם חסד יבנה ומניח אחר תחתיו עד שהוא מגיע לארץ כדאיתא בזוהר פרשת תרומה שירותא קדמאה מאינון עצי הלבנון אור קדמאה וכו' עד שמגיע לארץ החיים זה הבנין על דרך האמור וכן הקדרה שהוא רמז לה אוחז אותה ומניח האבנים תחתיה סוד אבני המקום וכו' אבנים שנתן מעתו יעקב אע"ה עליהם וישכב במקום ההוא וכן בחינת המטה לתקן אותה אוחז הקרשים אשר הם בניין שלה מעלה אותה למעלה ואחר כך מכניס הרגלים תחתיהם בסוד ויאסוף רגליו אל המטה אפילו ביצים לא מעמיד אותם שורה על גבי שורה שנאמר כי יקרא קן צפור לפניך וכו' אפרוחים או ביצים ולא יעמיד אותם שדה כי לא יתכן להיות כך כאשר המדות בסוד ביצים כנז' ולכן יאמר לא יעמיד אותם שורה על גבי שורה שהם קוים שלם על גבי שלם כמו מגדל שלכן נבנה מגדל משחז"ל מגדל הפורח באויר אלא ישנה ויתחיל מלמעלה התיקון בסוד אכלו רעים עד למטה שתו ושכרו דודים : אגודה של עצים הנה נת' כי מדה זו נבנית מעצי הלבנון כדאיתא פ' תרומה אפריון דא עלמא תתאה עשה לו המלך שלמה מלכא דשלמא כלא דיליה מעצי הלבנון הה"ד ישבעו עצי ה' וכו' ולכן יאמר נא אגודה של עצים שהם סוד נה"י שהודלקה במדורה לפי כי אלו הם שושבינין דמטרוניתא והם מסייעי' לעשות הייחוד כי הם מדליקים את האהבה של איש ואשה כל עץ מהם שלא אחוז בו האש מותר לשומטו ואינו דומה למסיר שמן מהנר כי הנה המסיר שמן מהנר הוא מורה הסתלקות שמן עליון ממדה האחרונה הוא הנר וצדק עליו מש"ה אוצר נחמד ושמן בנוה חכם וכסיל אדם יבלענו וגורם כיבוי לנר דוד אבל כששומט עץ זה שלא אחוז בו האור של הייחוד מה בכך הנה זה הוא מסייע ובלעדיו יש מסייע אחר והאש אינו כבה כאמור : אין סומכין את הקדרה הרומז במדה זו קדרה שמבשלים בה ולא הדלת שלה שהוא סגור וסומך אותו להיות פתוח לקיים מה שנינו יהי ביתך פתוח לרוחה אין עושים שני דברים אלו בבקעת שהבישול צריך כף הוא יד העליונה המתקנת הקדרה להיות בה בחינת בישול והדלת הוא סגור שנאמר שער החצר הפנימי יהיה סגור ולא יפתח אלא ביד נמי בסוד תנור שמיעכה באצבע וכן לא יעשה בבקעה : לדידן מותר לבשל בקדרה חדשה בי"ט ר"ל כי מדה זו היא חדשה ר"ל בתולה ומותר להתחבר בה בי"ט וכנזכר בשבת ע"ש :

תק"ג. שלא להכין מיום טוב לחבירו ובו שני סעיפים :

[א] אסור לאפות או לבשל או לשחוט בי"ט לצורך מחר אפילו הוא שבת או י"ט ואפילו בשני ימים של ר"ה אבל ממלאה אשה קדרה בשר אע"פ שאינה צריכה אלא להתיכה אחת ודוקא קודם אכילה אבל אחר אכילה אינה יכולה לבשל ולומר אוכל ממנה כזית דהוי הערמה מיהו אם עבר ובשל מותר

[א] **אשר** חכמים הגידו כי כאשר נפטר רשב"ל ע"ה מתו שני חביריו הרשעים והושיבו לרשב"ל בג"ע ולחביריו בגיהנם אמרו שמא מקבלים שוחד אמרו להם הלא תדעו כי רשב"ל עשה תשובה וגילול ואתם לא כן עשיתם אמרו א"כ הניחו אותנו ונעשה תשובה אמרו להם עולם שבאתם ממנו דומה לערב שבת וזה העולם דומה לשבת אם אין אדם מכין בחול מה יאכל בשבת וכו' ולכן בא דין זה בגשמי אסור לאפות או לבשל או לשחוט לצורך מחר כי בזה החי יתן אל לבו ויאמר מהו כן מאחר שהתורה אמרה אך אשר יאכל לכל נפש וכו' והותרה כל צורך אוכל נפש א"כ למה יאסר לעשות דברים הללו ואתה משיב לו תדע כי כן נאמר והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו כי חול מכין לשבת וי"ט ואין י"ט מכין למחר ולכן אז יתן אל לבו כי הצווי הזה הוא העיקר לצורך האדם להכין לו צידה בעה"ז שדומה לחול והוא ערב שבת כדי שיהיה לו תורה ומצות לאכול לעולם שבת שהוא יום שבת ולכן אסור לאפות או לבשל

לבשל

לבשל או לשחוט בי"ט לצורך מחר אפילו הוא שבת או י"ט ואפי' בשני ימים של ר"ה כדי לעשות התעוררות בעולם אדם להכין לו מה יאכל לעה"ב כאמור ולכן נמי אם בחולי חטא על הנפש בעשותו אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם יהיה נזכר לתקן מעשיו ולעשות תשובה כי כל זה הוא לצורך אוכל נפש עליהם היה יהיה לעה"ב חזר ואמר

מותר לאכלו: [ג] ממלא נחתום חבית של מים אע"פ שאינו צריך אלא לקיתון אחד: דבין

אבל ממלאה אשה קדרה בשר וכו' כלומר אע"ג שאמרנו כי כל המעשה אשר יעשה האדם מן המצות הוא לצורך מחר לעה"ב כמשחז"ל היום לעשותם למחר ליטול שכרן עם כל זה יש מצות ידועות שאדם אוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב ולכן ממלאה אשה שהוא כינוי לגוף האדם שהוא קרקע עולם והוא הנהגה מן הדברים של עה"ז ממלאה אשה קדרה בשר מן אותם המצות שאוכל פירותיהן בעה"ז דהיינו בשר וכן לענין עסק התורה כי העוסק בה טועם טעם בשר כמ"ש חז"ל בפסוק ולהג הרבה יגיעת בשר אע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת דהיינו כי אותה מצוה כבר עשה אותה כמה פעמים ועתה צורך לקצת מן הפירות להסתפק כגון לענין הצדקה שנאמר ובחנוני נא בזאת אמר ה' וכבר נסה והיה לו טובה עה"ז יכול לחזור ולנסות ודוקא קודם אכילה כי אף על גב שעשה המצוה עדיין לא אכל מן הפירות שלה אז יכול לחזור ולתת צדקה ולעשות המצוה כדי להסתפק מהם ולאכול מהם בעה"ז אבל אחר אכילה דהיינו שכבר הגיע לידו ואכל מפירותיהן אינה יכולה לבשל ר"ל לעשות המצוה ולומר אוכל ממנה כזית שהוא מעט בעה"ז והשאר יהיה גנוז לעתיד דהוי הערמה במעשה המצות והתורה אמרה לא תנסו את ה' אלהיכם מיהו אם עבר ובשל ועשה מצוה אדעתא דהכי לאכול פירותיהן בעה"ז מותר לאכלו אין הקב"ה מקפח שכרו: [ב] ממלא נחתום וכן לענין עסק התורה שנאמר לכו לחמו בלחמי כי אין שכרה של תורה אלא לעה"ב כמשחז"ל שנאמר ותשחק ליום אחרון עכ"ז ממלא נחתום הוא העוסק בתורה מלאכת הנחתום של תורה ממלא חבית של מים מן התורה שנקרא מים שנאמר הוי כל צמא לכו למים והחבית הוא דוגמא לגוף האדם ולפי כי התורה מגינה על הגוף כמשחז"ל אגל בשכבך תשמור עליך בקבר ולכן יאמר ממלא נחתום העוסק בתורה חבית הוא הגוף ע"ד מ"ש הרמב"ם ז"ל מי שמלא כרסו בשר ויין מן התלמוד ממלא הגוף מים של תורה אע"פ שאינו צריך אלא לקיתון אחד כדי שיתעשר בעה"ז שנאמר בשמאלה של תורה עושר וכבוד ואע"פ שאינו צריך כמ"ש הרמב"ם ז"ל מי שלמד כל התורה וכו' פטור מן והגית בו יומם ולילה ואע"פ כן אם רוצה לטרוח בתורה על מנת כן מותר לפי כי טורח א' הוא: וכאשר נאמר כי מ"ש למחר הוא כפי פשוטה והוא עודינו בעה"ז הכי קאמר אסור לאפות או לבשל או לשחוט ביום טוב לצורך מחר הוא משחז"ל בפ' יד ליד לא ינקה רע מי שעושה מצוה בעה"ז בידו אחת ורוצה לקבל שכרו בידו אחרת רשע הוא שאינו

ט

רוצה להניח לבניו כלום ולכן על עיקר זה כך הוא אומר אסור לאפות דהיינו כינוי לענין עסק התורה הנקרא לחם שנאמר לכו לחמו בלחמי ולא לבשל שהוא כינוי למעשה המצות ולא לשחוט הוא כינוי למצות לא תעשה אשר נאמר זובח תודה יכבדנני דהיינו הזובח יצרו כמשחז"ל וכן אמרו בא להורגך הוא היצר השכם להורגו כך אחז"ל מנין ליושב ואינו עובר עבירה שנותנים לו שכר כעושה מצוה שנאמר לא תאכלנו למען ייטב לך וכו' ולכן אסור לעשות אחת מאלו לצורך מחר לאכול שכרם תכף למחר בעה"ז שנאמר יד ליד לא ינקה רע כאמור אפילו הוא שבת ויום טוב דקאמר קרא והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך ואמרו חז"ל במה הוא מענגו באכילה ושתיה ונאמר ושמחת בחגך ואמרו חז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין וכגון ההוא טבחא דקאמר ליה ר"י בני במה זכית לכל הכבוד הזה א"ל קצב הייתי וכל בהמה יפה הייתי אומר זו לשבת ואמרו חז"ל עשירים שבבבל במה הם זוכים שמכבדים את התורה ושבשאר ארצות בשביל שמכבדים שבת וי"ט מ"מ אסור לאדם לעשות אדעתא דהכי ולא אחד מהם אפילו הוא שבת או יום טוב דקאמר קרא ויתן לך משאלות לבך ואפילו בב' ימים של ר"ה כי אז צריך האדם להרבות במצות להיות נכתב ונחתם לחיים ולפרנסה אסור לעשות אדעתא דהכי אלא האדם עושה בדרך תם וה' יגמור בעדו אבל ממלאה אשה קדרה בשר וכו' כלומר רק בדבר הזה מותר לעשות בכונה אדעתא דהכי כי ממלאה אשה קדרה בשר והוא כי בזמן החול אין רשות לאדם להרבות באכילת בשר ושתיית יין שנלמד ממש"ה בתת ה' לכם בבקר בשר לאכול ולא אמר לשבוע ולכן שנינו מרבה בשר מרבה רמה אבל בי"ט נהפוך הוא כי כל המרבה לאכול הרי זה משובח ומצוה לאכול בשר לשבעה שנאמר ושמחת בחגיך ואחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין ולכן אמר ממלאה אשה קדרה של בשר לאכול אע"פ שאינה צריכה לשבוע אלא לחתיכה אחת יכול למלאת כרסו מבשר היינו חבית הנזכר כדלעיל ואיתא בזוהר פרשת תרומה דף קמ"א. וזה לשונו גופיהון דלדיקייא דלא מתענגי מעלמא אלא מתענוגי דמצוה וסעודתי שבתין וחגין וזמנין ההוא רוח מסאבא לא יכיל לשלטאה עלייהו דהא לא אתענגי מדיליה כלום והואיל ולא נטלי מדליה לית ליה רשו עליהון כלל וכו' הנה הדבר מבואר מדברי המאמר כי אף על גב שנאמר מרבה בשר מרבה רמה ואיתא בזוהר פרשת שלח לך כי השטן חלקו הבשר כדלקמן לא כך הוא המרבה לאכול בשר בי"ט אדרבא מצוה קעביד ולא מבעיא שלא ישלוט עליו סטרא אחרא אלא שמקבל על זה שכר: ודוקא קודם אכילה אבל אחר אכילה אינה יכולה לבשל ולומר אוכל ממנה כזית דהוי הערמה והנה דין זה כפי הרמז הנזכר נראה שהוא בהפך כי מאחר שהוא י"ט צריך להרבות באכילה בין קודם אכילה בין לאחר אכילה אמנם כאשר נעמוד על דברי דין זה יבא הכל אל נכון והנה מ"ש ודוקא קודם

אכילה

אכילה היינו באכילה שבערב כי אין עוד אכילה אחרת דאלו האכילה של סעודת היום למה יהיה אסור לבשל לאחר אותה אכילה אפילו אוכל כזית שהרי אין בזה העלמה כלל לפי שאוכל הוא בסעודה של הערב וגם שאחר כך לא יאכל אותה סעודה לפי כי הוא שבע מסעודה של שחרית הרי אין שם העלמה דהכר שיכול לערב לאכול ולכן נמי בענין זה הוא דרך הרמז על מה שנתבאר למעלה שיכול האדם להרבות לאכול בשר אינו חושש לא מפני ריבוי האכילה שמעורר היצר ע"ד משחז"ל אין ארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר אינו כן בענין סעודה של י"ט וגם לאחר מיתה שהבשר הוא חלק השטן כדאיתא בזוהר פרשת שלח לך דף ק"ע. וז"ל אי חסידא קדישא תא ואגלי לך מלה סתימאה בגינא דגופא דבר נש הכי הוא רוחא מניה רוחא דקודשא נשמתא מגו אילנא דחיי וכו' סטרא אחרא יהבית ביה בשרא ולא מלה אחרא וכו' וכל זמנא דבשרא דההוא ס"א קיימא בקיומא ההוא שטן קיימא לאסטנא וכו' הנה הדבר מבואר מזה המאמר כי הבשר הוא חלק של סטרא אחרא אמנם הבשר שאוכל ביום טוב אינו שלו כנ"ל מפרשת תרומה גופיהון דלדיקייא דלא אתענגו בר מסעודתי זמנין וחגין לא יכיל לשלטאה עלייהו ולכן יאמר ודוקא קודם אכילה של עת ערב שאין אחריה כלום עד אותה שעה מרבה אדם בסעודה ואוכל לשבעה בשר אבל לאחר אכילה זו אינה יכולה להבשל וגומר אוכל ממנה כזית ומאחר שהוא בישול של יום טוב אין השטן מקטרג כאשר נאכל בחול דהוי העלמה ואינו מועיל לו מיהו אם עבר ובישל מותר לאכול אבל לא להרבות שכרו בעה"ז וגם לא יועיל לאחר המיתה לדחות ממנו השטן מאחר שנאכל בחול: ממלא נחתום חבית של מים וכן הענין לריבוי שתיית היין ביום טוב והמים הוא כינוי ליין כמו ששנינו מה מים נקח בדמי מעשר שני אף יין ניקח בכסף מעשר שני כדלקמן ולכן יאמר ממלא נחתום הוא האוכל הסעודה חבית של מים רצה לומר ממלא כרסו יין אף על פי שאינו צריך שמחת יום טוב לקיים מש"ה ושמחת בחגך ואין בזה העלמה לומר כי כך הוא עשה להתעשר או להגן עליו אחר המות: וכאשר נתן נֹה לחזור לדרוש הקודם כי הרמז בדינים אלו הוא על ענין התשובה בענין משחז"ל מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת ואם לא טרח בערב שבת מה יאכל בשבת ולכן יאמר לא אסור לאפות ולא לבשל ולא לשחוט ביום טוב לצורך מחר מדבר על ענין התשובה שצריך לעשות אותה האדם מערב יום טוב ולכן אסור לעשות אחת מדרכי התשובה עתה אסור לאפות ולא לבשל ולא לשחוט והם כינוי לשלשה דרכים הנמצאים להכניע היצר הלא הם כתובים בדברי חכמים ז"ל בדרך הראשון הוא אשר חכמים ז"ל הגידו אם רואה אדם יצרו מתגבר עליו יקרא ק"ש ועוד אמרו אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא מתפוצץ וכו' ועוד אמרו לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו אם נצחו מוטב ואם לא נצחו יקרא ק"ש שנאמר אמרו בלבבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה ולכן הוא אומר אסור לאפות כנגד החלוקה שאמרו אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש היינו לאפות כי על ידי שלומד בלחם של תורה מגלא אותו וניצול מגהינם שנאמר אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים ולא לבשל כנגד חלוקה אחרת שאמרו יקרא ק"ש כך אמרו חכמים ז"ל כל הקורא ק"ש ונותן ריוח בין הדבקים מצננין לו גיהנם ושם מתבשלים הנפשות החוטאות וכנגד החלוקה ולא לשחוט הוא מה שאמרו חכמים ז"ל יזכור לו יום המיתה היינו ליצר וכן אני אומר בכל החלוקות שאמרו חכמים ז"ל שהוא להכחיש כח היצר שמתגבר על האדם ובזה יהיה מה שאמר אם נצחו מוטב בכל חלוקה הוה ליה למימר לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע אם לא נצחו יקרא ק"ש ואם לא נצחו יזכור לו יום המיתה ולמה יאמר אם נצחו מוטב שהוא בכל ענין במלות שונות ועו"ק שאמר יזכור לו יום המיתה והרי הוא מתגבר בזה יותר לפי כי זהו חפצו להמית את האדם ועיקר מה שרודף אחריו להחטיא אותו הוא לסבב עליו יום המיתה שיהיה נמסר בידו להמיתו ולכן אפשר לומר כי כל חלוקות אלו מתקיימים ביצר הרע עצמו כך אומרים חז"ל אם פגע בך מנוול זה היצר שהוא מתאוה לנבל ולנוול האדם ע"י החטא מושכהו לבה"מ כי שם נתקן ענין הריח תכף שהוא כריח שדה אשר ברכו ה' לפי כי שם נמצא השכינה שדה תפוחים כמש"ה כריח שדה אשר ברכו ה' ואיתא במדרש חזית לכה דודי נצא השדה רוח הקדש אומרת ושם נאמר נשכימה לכרמים נראה אם פרחה הגפן אלו בעלי מקרא ומשנה וכו' להגיד כי שם נמצאת השכינה ולכן יאמר אם נצחו מוטב ר"ל לא כי שמנצח אותו אלא אז טוב לו שנדבק עם השכינה אשר שם וביותר שהיצר נכנע לעבודת ה' ואם לא נצחו להכניעו לעבודת הבורא יקרא ק"ש דכתיב בכל לבבך בשני יצריך ולפי שהשכינה שם נכנע לפני קונו ולכן אם נצחו מוטב שנתקיים מש"ה ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך בשני יצריך ואם לאו יזכור לו יום המיתה ליצר וז"ש לו רצה לומר ליצר שעתיד להרוג אותו כמשחז"ל ביום ההוא יגדל המספד בירושלים על יצר הרע שנהרג וכו' ולכן יאמר חלוקה זו ולא לשחוט חוזר על שחיטת היצר אסור להרהר באחת מאלה לצורך מחר מאחר שאין מקטרג אותו בו ביום כי למה ימנע משמחת יום טוב ואפי' בשני ימים של ר"ה שצריך האדם להיות ירא וחרד מפני שהוא יום דין אם אין היצר מקטרג אותו אין לו להרהר בענינים הללו שנא' אכלו משמנים ושתו ממתקים ואל תעצבו וכו' ולכן יאמר אבל ממלאה אשה קדרה של בשר אע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת לפי שמלוה להרבות בסעודה כאמור ומאחר שכבר נתבאר כי כל הדברים הנעשים למטה הם מעוררים כך למעלה כדאיתא בזוהר פרשת ויצא דף קס"ד וז"ל פתח ההוא גברא ואמר את קרבני לחמי לאשי וגו' קרבנא דקודשא בריך הוא בכל יומא בגין למיזן עלמא ולמיהב ספוקא לעילא ותתא דהא באתערותא דלתתא אתער לעילא ובדא מסתפקין כל חד כדקא יאות וכו' הנה מבואר כי ע"י מטה התחתון אתער

תק"ד . דין תבלין בי"ט ובו ד"ס :

[א] דכין את התבלין כדרכן שאם ידיך אותם מבע"י יפיג טעמן אבל מלח אינו נידוך בי"ט אא"כ הטה המכתשת או שידוך בקער' וביוצא בה כדי שישנ' שאם שחק המלח מעי"ט לא יפיג טעמו ואין שוחקין את הפלפלים ולא את החרדל בריחים שלהם משו' דהוי כעובדין דחול אלא דך אותם במדוכה ככל התבלין:

מותר

אתער לעילא וע"י הקרבן היו מסתפקין כל המדרגות עליונות כל אחד כפי הראוי לו ודבר זה כולל עוד למעלה כדאיתא בזוהר פ' צו ופרשת פקודי דף רל"ח · וז"ל זאת תורת העולה וכו' עולה סליקו וקטירו דכנסת ישראל לעילא ודבוקה דילה בגו עלמא דאתי למהוי כלא חד וכו' ולפי כי כן הוא מועיל מאד כל מעשה התחתונים לכן יאמר כאן אסור לאפות או לבשל או לשחוט לצורך מחר שהוא ג' ענינים לאפות היינו ענין ייחוד המכוונה לענין הלחם שנאמר הלחם אשר הוא אוכל ולא לבשל נמי הוא ענין ייחוד המכוונה לבישול שהוא יותר לפי כי כן הלחם מורה על ענין לחם צר אבל הבישול הוא מורה על בישול בשר וכיוצא ובלי ספק כי גם נמצא שם לחם שכן נאמר באברהם ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ולפי שהלחם הוא גרוע מאלו לא נזכר אע"ג שמתחלה נאמר מהרי שלש סאין קמח סולת לושי ועשי עוגות ולא לשחוט הוא ענין יותר לפי כי כאשר מתעורר ענין הייחוד למעלה גם מתעורר ס"א וצריך למנוע אותם כדאיתא פ' בלק בפ' אשר הלך שפים דשארי בחיבורא וסיים בפירודא וזה נעשה ע"י מדת החסד שהוא זועם למאריהון דדינין כדאי' בזוהר פ' צו דף ל"ח · וז"ל אתו שאילו לר"ש אמר לון וכו' אל נזעם או זעום אינו אומר אלא זועם לפי שהוא זועם בכל יום למאריהון דדינין וזו היתה סברת עלי הכהן שבימיו היה הכהן שוחט מפני כי כן מדת החסד שנקרא אל הוא השוחט בכל יום למאריהון דדינין עד שבא שמואל הנביא וכו' ואמר מי כתיב ושחט הכהן אינו אומר אלא ושחט הוא ומקבלה ואילך מצות כהונה כלומר דאע"ג כי כן האמת שמדת החסד זועם למאריהון דדינין דווקא אבל לענין הקרבן שחיטה כשרה בזר לפי שהוא ענין קדש ואין זה דבר המעכב הייחוד שלמעלה כדי למנוע אותו ע"י מדת החסד אדרבא הקרבן הוא לייחדא אתתא בבעלה וצריך לו להיות ע"י הלוי שהוא לעורר השמאל להיות בסוד שמאלו תחת לראשי ולכן יאמר ולא לשחוט כל זה אסור לעשות ביום טוב לצורך מחר משום דמחזי כי יש צורך עליון במעשים הללו עתה לצורך מחר ואינו כן ולכן הם אסורים לעשות אבל ממלאה אשה קדרה של בשר אעפ"י שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת מפני שהבישול נעשה יפה וכן נמי למעלה מתרבה הבשר החי ודוקא קודם אכילה דהיינו קודם הייחוד שמורה על האכילה שנאמר הלחם אשר הוא אוכל אבל אחר אכילה שנעשה הייחוד בסוד אכלו רעים אסור ואם בשל מותר לפי שע"י כן יהיה למעלה ייחוד נוסף גם ממלא נחתום חבית של מים להמשיך מים קרים על נפש עיפה והוא סוד ברכת המזון שהיה זרעו כנהר שוטף והבן :

[א] בלי ספק כי כל אלה הדברים הנעשים ביום טוב שהם לצורך אוכל נפש הם מכלל המצות אשר צוה ה' ומהנה המלאכות הנאסרות הם מכלל מצות ל"ת כאשר מנה אותם הרמב"ם ז"ל בכל הי"ד החזקה אשר עשה משה והנה מלבד המצות עשה ומצ"ת יש כמה דברים שהם נק' ענפים להם כמו שכתבו כמה מן הפוסקים אם יזכני ה' גם אני כאחד מהם אפרש אותם גם בסגנון זה העתירו בעדי והנה בלי ספק כי כל אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות להועיל לנפש האדם שנא' וחי בהם לחיי עלמא כתרגומו ובלי ספק כי המקיים ענפי המצות ומלי דחסידותא יהיה שכר שלו לאין קץ אמנם נימא ביה מלתא כי הנה חז"ל אמרו שבעה מדרגות בענין הצדיקים יש פניהם דומי' לחמה וללבנה ולמנורת ב"ה ולאור שעתיד הקדוש ברוך הוא לחדש בשמש וכו' ואם כן כמה יהיה השכר הגדול זה ביניהם אם לא כפי מה שעשה האדם מדקדוקים אלו ולכן צוה הקדוש ברוך הוא בשמחת יום טוב להיות הכנה לאדם לזכות לאותה סעודה שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים לעתיד לבא כך יזכה באותה סעודה ולכן כל אותם הדברים שנאמרו בדינים הקודמים בצורכי סעודה הנה הם הכנה לאותה סעודה שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקי' כנזכר והם מענין צווי המצוה עצמה ואלו התבלין יהיה מענין ענפים שלה ולכן נקראים תבלין לומר שעל ידי כן נעשה המצוה מתובלת יפה ומתוקנת והם הם התבלים המועילים לאותו בישול של אותה סעודה הנזכר והנה ענין התבלין אלו יהיו בשני פנים אחד למעשה המצות וזה יהיה פעולת צדיק לחיים וגם ימצא תבלין לעושה תשובה כי שניהם הם זוכים לחיי העוה"ב וגם זוכים לאותה סעודה ויותר מזה אמרו חכמים ז"ל מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקי' גמורים יכולים לעמוד דמשמע ממאמר זה כי המקו' שיושבי' בעלי תשובה באותה סעודה אין יכולים לישב שם צדיקים גמורים ואם נדקדק מלת עומדים ונאמר שהוא עמידה ממש כפי פשוטו יהיה הענין כי לפי שהצדיק בצאתו מן העולם ועולה לעולם העליון שם הוא משמש לפני יוצרו ית' בעמידה כערך המלאכים שנאמר ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה וכדאיתא בזוהר פ' חיי שרה דף קכ"ט · וז"ל תנינן אתר דמריהון דתשובה קיימי ביה בההוא עלמא צדיקים גמורים לא יכלין לקיימא בגין דאינון קריבין למלכא יתיר וכו' כתיב אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וכו' אלין אתרין ודרגין לבר ומאן אינון כד"א ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה והאי הוא דרגא בין קדישין עילאין ומאן דזכאן לדרגא דא אינון שליחן דמאריה עלמא כאינון מלאכים ועבדי שליחותא תדיר ברעותא דמאריהון בגין דאינון אתקדשו תדיר בקדושא ולא אסתאבו וכו' ואית אתרין דאינון לגו יתיר דלאו אינון בחצר הלא בביתא דכתיב נשבעה בטוב ביתך וכו' ואית אתר לחסידי עליונין לגו וכו' ובעלי תשובה

לפני

[ב] מותר להוליך תבלין ומדוך אצל מדוכה או מדוכה אצלם אפי' דרך ר"ה אעפ"י שהיה אפשר להוליכם מעי"ט: [ג] אין כותשים הריפות במכתשת גדולה אבל כותשין במכתשת קטנה שזה הוא השינוי שלה ובא"י אפילו בקטנה אסור וכיון שאין אנו יודעים עכשיו מה נקראת גדולה או קטנה יש לאסור הכל: [ד] מותר אדם למדוד תבלין ליתן בקדרה בשביל שלא יקדיח תבשילו:

בהמה

לפני ולפנים כאמור ולכן על שני צדדין אלו צדיק ובעל תשובה יהיו ענין תבלין הללו וכך היה אומר דכין את התבלין כדרכן הלא המה הענפים של המצות ביום טוב לאותם המצות שהם צורך לבו ביום כגון ענייני התפלה וק"ש והמוספין עם הכונות שלהם שאם ידוך אותם מבע"י יפיג טעמן כך אחז"ל במדרש חזית אם קורא אדם ק"ש בשעה שאומרים הציבור אסד לקולך השמיעיני ואם לאו ברח דודי ולכן כל אחת מהנה לא יכול לעשות אותם מאתמול ומה גם לענין הכונה של האכילה עצמה והברכות אבל מלח אינו נידוך ביום טוב לפי שהדוגמא של מלח הוא מעשה הצדקה כהא דאמרי' מלח ממון חסד ומעט' הצדקה מאתמול מועיל יותר אלא אם כן הטה המכתשת או שידוך בקערה שיהנה שאם שחק המלח מאתמול מערב יום טוב לא יפיג טעמו ולכן צריך שינוי כאלו עשה מערב יום טוב היה נותן מעות המגס העושה לדקה ביום טוב ישנה לפי שהוא מעשה קערה היינו תבשיל משום דלא סגי בלאו הכי כדי שלא יתקיים בו מאחז"ל לאחר שלשה ימים כרסו של אדם נבקעת ונהפכת על פניו ואומרת לו טול לך מה דיהבת בי עשית כל ימיך חגים ולא נתת כלום לעניים ולכן ביום טוב צריך לתת תבשיל לעניים ואין אדם יוצא ידי חובתו על ידי מה שמתנדב ונותן לדקה קודם יום טוב כדאיתא בזוהר פ' אמור דף ק"ד וז"ל ועכ"ד בעי למחדי למסכני מ"ט בגין דחולקא דאינון אושפיזין דזמין דמסכני הוא וכו' אשתכח דההוא פתורא דיליה הוא ולא דקדוש ברוך הוא עליה כתיב וזרתי פרש על פניכם פרש חגיכם ולא חגי וכו' ואין שוחקין את הפלפלין ואת החרדל בריחים שלהם כי זה יהיה הטרח לענין הלימוד כי ביום טוב אין ראוי לאדם להיות יושב ומעיין בהלכה ומפלפל בה ע"ד שאמרו טבא פלפלא חריפא וזה יהיה בריחים שלהם כמו שאמרו עשה אזנך כאפרכסת וקנה לך דברי תורה משום דהוי כעובדין דחול שהעיקר של הלימוד הוא הפלפול כמ"ש אגר' דשמעתתא סברא ואני פירשתי כל אותם הדברים כאמר בהם אגרא דכלה אגרא דבי טמיא וכו' שהרצון הוא לומר אף על גב דקים לן שכר מצות בהאי עלמא ליכא דברים הללו יש להם קיבול שכרו בעה"ז אבל עיקר המצות הוא לעתיד ולכן נמי דך אותם במדוכה בכל התבלין של המצות וכן נמי לענין לימוד התורה ילמוד בדברים פשוטים: וכן נמי לענין העושה תשובה יאמר דכין את התבלין כדרכן לפי כי העושה תשובה מאחר שנתחרט בלבו והתודה אשר חטא עליה הרי זה צדיק גמור כך אחז"ל מי שקדש את האשה והיה רשע גמור וא"ל ע"מ שאני צדיק הרי זו מקודשת שמא הרהר בתשובה אמנם יש לתשובה תבלין תענית ובכיה שק ואפר ועניינים רבים כתבו בזה הראשונים ז"ל ולכן יאמר דכין את התבלין כדרכן דהיינו לענין ההכנעה והשפלות הצריך לבעל תשובה ודברים שיפיג ריחו טוב תמורת ריח רע של המעשה שהיה לו שאם ידוך אותם מבע"י ולא יעשה כן בו ביום יפיג טעמן יאמרו הבריות כבר פלוני מתרפה במלאכת שמים אבל מלח שהוא הצדקה כנ"ל לא כן כי יותר צריך זה לבעל תשובה בכל יום לעשות צדקה כנודע ולכן אינו נידוך בי"ט אלא ע"י שינוי כדלעיל: [ב] מותר להוליך תבלין ומדוך אצל המדוכה לרמוז מש"ה אם תכתוש את האויל במכתשת וכו' ולכן נמי מוליך מדוכה אצלם אפילו דרך רשות הרבים לפי כי רבים הם השונים בתעות כמש"ה כסיל שונה ב אולתו אעפ"י שהיה אפשר להוליכם מעי"ט מפני זה הרמז הנמצא בהם: [ג] אין כותשין הריפות וכו' ר"ל אע"ג שנאמר אם תכתוש את האויל בתוך הריפו' וכו' מ"מ אין לפרסם אותו בקול גדול כענין מכתשת גדולה אלא בקטנה כדי להחזירו למוטב שזה הוא השינוי שלה שנאמר ולא תשא עליו חטא וכיון שאין אנו יודעים עכשיו מה נקרא גדולה וקטנה היינו מאחז"ל תמיה אני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח א"כ הכל אסור: [ד] מותר אדם למדוד תבלין וכו' הוא מ"פ הרמב"ם ז"ל אין לאדם להיות במדות בקצה האחרון אלא במדות הבינונים הנקרא דרך ה' וכו' והיינו מ"ש מותר למדוד בתבלין הם המדות הטובות לתת בקדרה כדי שלא יקדיח תבשילו דפעמים נפיק מיניה חורבא ולכן אחז"ל בפ' איש איש כי תשטה אשתו הוי שוה לבני אדם ולא תהיה כאותם הפרושים שלובשים שחורים וכו' ומתרחקים מבני האדם: עוד זה מדבר לצד עילאה ימלל דכין את התבלין כדרכן היינו מש"ה מי זאת עולה מן המדבר מקוטרת מור ולבונה נזכר כי הנה המעשה אשר האדם הגשמי הוא גורם תיקון לכ"י בסוד מעשה דומה בדומה ואמנם הדיבור הוא כולל עמו הכונה ומחשבה טובה ולכן הוא גורם לכ"י תיקון יותר וז"ש מי זאת היא כ"י עולה להיות בערך מי כאמא בתה מן המדבר ע"י דיבור נעשית מקוטרת מר ולבונה וכו' שהם בענין הריח תלתעשר תיקונין ולכן יאמר דכין תבלין וזה יהיה לה ע"י קריאת הסלל דאע"ג דאיכא י"ג שבחים בישתבח כנודע מן הזוהר אלו יותר עליונים ולכן אמר שאם ידוך אותם מבעוד יום יפיג טעמן ואין להם טעם אלא בו ביום אבל מלח שהוא ענין ייחוד הנוהג תדיר שלכן נאמר על כל קרבנך תקריב מלח ולכן אינו נידוך בי"ט אלא ע"י שינוי לטובה שאול שחק המלח מאתמול לא יפיג טעמו לפי כי כך היא המדה ולכן יטה המכתשת הוא סוד נקודת ציון שהוא בית קיבה אשר שם כותשין אותם תבלין עד שתהיה פנים בפנים או ידוך בקערה סוד עקרת הבית כמאחז"ל פ' נשא בקערה עקרת והיינו השינוי הנזכר: ואין שוחקין את הפלפלים ולא

את

תקכ"ה דין החולב בהמה ביום טוב ובו סעיף אחד:

[א] בהמה שהיא עומדת לאכילה ורוצה לחלוב אותה לאכול החלב אם לקדרה שאין בה אוכלים אסור ואם יש בה אוכלין מותר: וכגון שבא החלב לתקנו או שיש בה פירורין והחלב נבלע בהם אבל החולב כל צאנו לא הותר מפני פרוסה שנותן בכלי:

אין

את החרדל בריחים שלהם כי הנה חז"ל אמרו שחקי' ששם שוחקים מן לצדיקים לעתיד לבא באותם הרחים וכבר נת' בזוהר ובתיקונים כי שחקים אלו הם סוד נ"ה שני שושביני' השוחקים מן היורד מלמעלה לצדיק וצדק והרחים הוא כינוי כמש"ה לא יחבול רחים ורכב והענין כי הפלפלים והחרדל הם דברים חדים והם רומזים לענין דין ולכן בי"ט אין לעשות ייחוד באותם הרחים שטוחנים אותם בהם בחול כמו שנאמר שטו העם ולקטו וטחנו ברחים אמנם בי"ט צריך להיות הייחוד ממותק בבחינת רחמים וחסד ולכן נאסר לטחון אותם ברחים שלהם דהוי כעובדין דחול בערך הייחוד הנעשה בחול אבל דך אותם אעפ"י שהם חדים בחינת דין במדוכה ככל התבלין למתק אותם כנזכר: מותר להוליך תבלין ומדוך אצל מדוכה או מדוכה אצלם. כי הנה נאמר ביוסף הצדיק והיה האוכל לפקדון לארץ ולכן התבלין שהם בחינת הדין הוא האוכל שהוא בפקדון אצל יוסף לתת לארץ הקדושה ולכן המדוך הוא בסוד הצדיק והמדוכה היא הצדקה כי הנה הצדיק הוא דכתיש כתישין לאנגדא משחא מאינון זתין עילאין כדאיתא פ' פנחס ע"ש וע"י כתיש' שכותש לתוך המדוכה הצדקה בסוד בחינת ציון נתקנים התבלים הם סוד הדינים הפלפלים והחרדל ולכן מוליכין התבלין והמדוך הוא הצדיק ממשיכין אותו לתוך המדוכה זו הצדקת או מוליכין המדוכה זו הצדקת מעלים אותה למעלה אצל המדוך הצדיק כאמור אפילו דרך ר"ה דהיינו בפרהסיא לפי כי כאשר נעשה הייחוד הוא נעשה בהצנע לכת כדי שלא יתעורר ס"א כדאיתא פ' תרומה דף קל"ד וז"ל כיון דאיהי אתת עיילין לה בלחישו אמנם בי"ט אינו צריך לפי שהכל מזומנים למעלה כנזכר פ' קרח מקראי קדש כי חכמת שלמה זמינת לכל חילהא בגין לאעטרא לון וכו' ולכן אפילו דרך ר"ה שמרגיש ס"א מותר אעפ"י שהיה יכול להוליכם מעי"ט לפי שהעיקר הוא לדוך אותם בי"ט אבל ההולכה הוא ענין רמז בעלמא עכ"ז מוליכם בי"ט כאמור: אין כותשין הריפות במכתשת גדולה וכו' הנה שתים אלו הרמז שלהם סוד מש"ה אוהב ה' שערי ציון ואחז"ל שני שערים ואמרו שערים המצויינים בהלכה והם הנקרא ציון וירושלם וענין הריפות הוא כינוי אל חיבור צדיק וצדק ולכן יאמר נא כי בי"ט אין ראוי לכתוש הריפות שהוא החיבור הנזכר אין לעשות אותו במכתשת הגדולה הוא השער החיצון מפני שהוא עורה גדול אבל כותש בקטנה הוא השער הפנימי שנאמר שער החצר הפנימי יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח או יהיה נמי מכתשת גדולה בסוד לאה והקטנה בסוד רחל ע"ש שנאמר שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל וסבירא ליה דאע"ג כי בחול עושים ייחוד בלאה לפעמים כגון בבקר שנאמר ויהי בבקר

והנה היא לאה וכן נמי בתפלת המנחה היא לאה עתה בי"ט אין כותשין הריפות זה הייחוד במכתשת גדולה היא לאה כאמור ולענין הגשמי כיון שאין אנו יודעים איזו היא גדולה ואיזו היא קטנה הכל אסור: מותר אדם למדוד תבלין דמאחר שהנחנו כי הפלפלין והחרדל הם בחינת דין צריך מדידה לשער כמה נותן שיהא מעט לקיים שמאלו תחת לראשי ולא ירבה שלא יקדיח תבשילו מרוב הדין שנותן שם:

[א] **הלא** זה דברי בפ' כי עליך הורגנו כל היום יאמר נא ישראל לפני הקב"ה אבי ראה חיבתך לי כי בעבורך הורגנו בידינו בכל יום כשאנחנו אומרים ה' אחד ולא בדברים בלבד אנו מוסרים עצמנו למיתה. אלא נחשבנו בעינינו כצאן טבחה שהם מוכנים בעיר לטבחה והקב"ה אומר לא כן אתם לפני אלא ואתנה צאני כאותם צאן שהם נקבות ואין בעליהן שוחטין אותם לפי שהם מוקצים לתועלת שלהם לחלב ולגיזה ולוולדות בהמה ולכן אתם צאן מרעיתי אני רועה שלכם לפי שהרועה הוא חשוד ולא עוד אלא אדם אתם בעיני ולא בערך בהמה כלל ולכן על פי הדברים האלה שאדם טוב לו להיות מחזיק בעצמו שהוא כצאן טבחה שלכן נאמר הנה ימים באים וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה (יחזקאל) בעבור שבח זה והיינו מ"ש בהמה שהיא עומדת לאכילה אם בני אדם שנחשבים בעיניהם כצאן טבחה המוכנים לאכילה כי עליהם אמרו חז"ל אדם ובהמה אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ועושים עצמן כבהמה שיודעים ומכירים שהקב"ה אמר אדם אתם ואין מקריבין מהם והם כערך בהמה בעיניהם שהם מוכנים לשחיטה ולכן על סוג זה יאמר בהמה שהיא עומדת לאכילה ועכ"ז להיותו ערום ביראה הוא רוצה לחלוב אותה לענין המצות לאכול החלב דהיינו אותם שאוכל פירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב אם לקדרה שאין בה אוכלים אסור כלו' אם אדם זה הוא בלתי הגון דומה לקדרה מפוחמ' מצד מעשיו שאין בו אוכלים שהם דברי תורה מכל האוכל אשר יאכל אסור ליהנות מאותם המצות אע"ג שעשה מן הדברים שהאדם אוכל פירותיהן בעה"ז מאחר כי אין בו תורה ויש בו מעשים רעים כדאי הם שני דברים אלו לדחות אותם הפירות שלא יאכל אותם ואם יש בה אוכלין מענין התורה אין מעכב מעשה הרע שנמצא בו מעשה קדרה כי מצטרף זכות התורה עם אותם המצות ואיכא תרתי לטיבותא ולכן מותר ואוכל פירותיהן בעה"ז מאחר שעשה המצוה לשמה כי הנה החלב הוא להקב"ה כאמור שהם המצות והגזה מעשה הצדקה שנאמר מלוה ה' חונן דל והוולדות שאומרים לפניו אמן וברכו כמשחז"ל ולכן אמר וכגון שבא החלב לתקנו לאותו הלימוד הוא האוכל הנזכר דהיינו להחזיק ביד עמלי תורה וכיוצא שנמצא אותו חלב לשמו של הקב"ה

הקב"ה או שיש בה פירורין של לחם עקב כי נמצא באדם זה קצת מדברי תורה ואינו בור לגמרי והחלב נבלע בהם כי אותם הפירות מועילים לעצמו להחזיק בידו ללמוד ואם מעט הוא הרי נבלע בהם אותם הפירות של המצוה אבל החולב כל נאנו שהדוגמא לזה הוא הרודף לעשות כל הדברים שהינו אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב לא הותר ליהנות מאותם הפירות מפני אותה פרוסה שנותן בכלי אותו מעט לחם של תורה שאינה קבע עמו אלא שנותן אותה בכלי עתה לשעה אין בזה כדאי לאכול פירותיהן בעה"ז ונדחה ודאי בכלל אותם הדחיות שמנו חז"ל שדוחים מן האדם דברים הטובים : עוד זה מדבר בענין אותה בהמה שהיא רבוצה על אלף הרים וכו' שהיא מזומנת לסעודה לצדיקים לעתיד לבא כדאיתא בויקרא רבה . וז"ל ר"י ורשב"ל ורבנן ר"י אמר בהמה אחת היא והיא רבוצה על אלף הרים ומגדלים לה כל מיני עשבים וכו' ורשב"ל אמר מגדלים לה כל מיני מאכל וכו' ורבנן אמרי מגדלים לה כל מיני בהמות והיא אוכלת אותם מ"ע וחית השדה ישחקו שם איפשר כן אית בעיר אכיל בעיר א"ר תנחומא גדולים הם מעשה אלהינו עכ"ל והנה מאמר זה נראה קשה אם לענין המחלוקת איך יתכן שחולקים בדבר כמותם ומה גם כי כל אחד מביא ראיה לדבריו מן המקרא ויותר קשה מ"ע ואית בעיר אכיל בעיר והלא הכתוב כך הוא אומר והיה השרון לנוה צאן וכי תימא שהמקשה יאמר כי הבנת הכתוב הוא לענין אחד א"כ הוה לא היה לו להקשות כך וכי אית בעיר אכיל בעיר אלא יקשה על רבנן כי המקרא זה לא לדרשה זו הוא ומה השיב ר' תנחומא גדולים מעשה אלהינו היל"ל והלא מקרא מלא הוא . אמנם הענין הוא כי השלמים אינם חולקים אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי והענין כי הנה בהמה זו הוא כינוי למדה האחרונה כאשר הוא מתמעטת ויורדת בעולמות התחתונים לקיים מ"ש לה הקב"ה לכי ומעטי את עצמך ולכן יצאה מכלל אדם שנקרא זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם וכן נאמר כתפארת אדם לשבת בית זו אשה ויורדת להיות כינוי בהמה שהוא בגי' ב"ן כנודע כי שם זה נוגע במלכות ולכן אמר כי בהמה זו היא רבוצה על אלף הרים היינו ע"ד מ"ש בזוהר על הרי ארעא כדאיתא פרשת בהעלותך שהם מאריכון דדינין מאריכון דיבבא וילנא ואיתא במדרש חזית מדלג על ההרים אלו המלכיות והנה בהמה זו רבוצה ר"ל נופלת על המלכיות בגלות אלף שנים שנשבע הקב"ה כמשחז"ל ביום חרון אפו ויומו של הקב"ה אלף שנים וכדאיתא בזוהר שמות י"ז אינון אלף יומין דתול ואי ישתעבדון יתיר לא על פום גזרת מלכא אלא בגין דלא עבדין תשובה אמנם אע"ג כי מדה זו היא אצלם בסוד הגלות רבוצה עליהם כלומר מושלת עליו הוא כונת הפסוק נפלה עליו (בראשית טו) ר"ל אע"ג שהיא נפלת שנאמר ולא תוסיף קום בתולת ישראל יש לה ממשלה עניו של אותו מלכות כדאיתא בזוהר פרשת במדבר בפסוק קולה כנחש ילך בסוד רישא וזנבא כי אע"ג שהזנבא בגלות

היא המושלת עליהם ועל פיה הם מתנהגים כלם וז"ש וה מגדלים לה מיני עשבים שהוא ממין הצומח ורשב"ל אמ מגדלים לה נמי מיני מאכל שהוא יותר מוכן ורבנן אמר מגדלים לה מיני בהמות נמצא כי אוכלת משלש בחינות והסו כי כל בחינה מאלו מועיל לה לענין ייחוד אחד ועת הקשה ואית בעיר אכיל בעיר כלומר דבשלמא לאותם ש סברות שאמרו כי אוכלת מיני עשבים או מיני מאכל בזו ימצא תועלת לנאכל כי כן ברור בידינו כי כל כונת האכיל הוא כדי לתת עלייה לדבר הנאכל אמנם אית בעיר אכי בעיר עד שנאמר כי כך הוא התיקון של אותו הנאכל ולכ אמר ר' תנחומא גדולים מעשה אלהינו כלומר זאו התמיה שייך במאכל האדם הגשמי כי כל מה שהוא אוכ הוא כדי להעלות במדרגה אחרת גדולה לדבר הנאכל אמנ גדולים מעשה אלהינו מאחר כי בהמה זו היא כינו לאלהינו ומתגלה באותם בהמות בלי ספק כי זה יהיו התיקון שלהם בלי ספק ועתה עלה בידינו מדברי מאמר זו כי אותה בהמה הידועה שהיא עומדת לאכילה כאמו שמזומנת לצדיקים דהיינו צדיק וצדק ורוצה האדם לחלוו ממנה ע"י מעשיו הטובים כדרך שאותו תינוק הידוע הו יונק משדי אמו כך הוא רוצה לחלוב לאכול ממנה כנ אם לקדרה שאין בה אוכלין אסור כלומר מאחר שהאד ע"י מעשיו הוא מעלה אור חוזר מלמטה למעלה ונכנס לבית המקדש עליון הנמשל לקדרה שלכן נאמר היא הסיר והאנח הבשר והדוגמא שלה למעלה נמי ולכן בזמן אשר נמצ אוכלים בתוכה כאשם שנאמר צדיק אוכל לשובע נפשו מות לחלוב כי זה הוא כינוי כמשחז"ל שאמר יוסף לאדונתו חלו עזים שחורות וחלב עזים לבנות אחד הוא ולכן מותר לחלו לעשות הייחוד הנזכר בתחילה ואחר כך משם ימשוך השפע למטה שנאמר דדיך ירווך בכל עת והיינו מ"ש וכגון שבא החלב לתקנו כי הנה מאחר שנמצא שם אוכלים שנאמר בהם והיה האוכל לפקדון הארץ לכן אחר כך בא החלב מן הצדיק לתקנו כאמור או שיש פרורין הם סוד מ"ש בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ד . וז"ל אמר רעיא מהימנא מאן דמזלזל בפירורין דנהמא וזריק לון באתר דלא אצטריך האי כ"ש מאן דמזלזל בפירורין דמוחא דאינון דזרע דזריק לון בארעא וכו' והנה מבואר מדברי זה המאמר כי הפירורין הם טיפות של זרע ולכן יאמר חלוקה אחרת או שיש פירורין באותו כלי דמשמע כי הועילו מעשיו עד שהיה באותו מקום זרע ואין זה הזרע העליון שיורד מן הצדיק אל הכלה שאם כן מהו החלב שנותן אח"כ בכלי ומה נתחדש והרי כל תכלית המעשה זה שרוצה לחלוב זה הוא אמנם סוד הענין הוא מ"ש בזוהר פרשת תרומה דף קס"ו . וז"ל האי אור זרע ליה קב"ה בגנתא דעדנוי ועבד ליה שורין שורין ע"י דהאי צדיק דאיהו גנגא דגנתא ונטיל להאי אור וזרע ליה זרועא דקשוט וכו' הה"ד אור זרוע לצדיק וכו' וכתיב וכגנה זרועיה תצמיח מאן זרועיה אינן זרועי דאור קדמאה דאיהו זרוע תדיר ועביד איבין וכו' אי תימא בזמנא דגלותא כתיב אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש היך

עביד

עביד תולדין אלא כתיב זרוע זרוע איהו תדיר ומיומא דאפסיק ההוא נהר גנתא לא על ביה ההוא גננא וההוא אור איהו זרוע תדיר עביד איבין ומניה ומגרמיה אזדרע קדמיתא ולא שכיך תדיר בגנתא דעביד תולדין ומההוא רועא נפל ביה באתריה מגרמיה עביד תולדין כקדמיתא כו' הנה מבואר מדברי זה מאמר כי ימלא ענין רע שנופל בשדה העליון חוזר ונעשה ממנו תולדות היינו סוד הספיחים ולכן אמר על עיקר זה ואם יש ה באותה קדרה שהרמז על קודת ציון יש בה פירורין הרמז על טיפות של זרע הללו שנאמר בהם וכגנה רועיה תצמיח והחלב עליון נבלע בהם שהוא בסוד אשת יל עטרת בעלה והבן והיינו סוד משחז"ל מלאך הממונה ל התפלה הוא ממתין עד שמסיימת קהלה אחרונה להתפלל ונוטל כל התפילות ועושה אותם עטרה ומניחם בראש חי עולמים והמלאך זה הממונה על התפילות הוא סוד אשת יל הנזכר שפעמים נקרא מלאך שנאמר המלאך הגואל ותי כדאיתא בזוהר פ' בלק דף קפ"ז . וז"ל פתח ואמר מלאך הגואל אותי מכל רע וכו' קרי לה מלאך וקרי לה מכן כגיאין אלא הכא אמאי אקרי מלאך אלא שליחא איהי לעילא וכו' הנה מבואר מזה שהמאמר כי המדה זו אע"ג י יש לה שמות הרבה כאשר נקרא מלאך על שם שעושה ליחות ולכן הוא מלאך הממונה על התפילות ונוטלת כל תפילות של ישראל ועושה מהם עטרה ומנחת אותם בראש י העולמים שנאמר עדיך כל בשר יבאו לשון עדי כמשחז"ל נתקיים ברכות לראש צדיק והבן והיינו מ"ש מענין הפירורין החלב נבלע בהם בתוכם אז מותר לחלוב כאמור אבל חולב כל צאנו לא הותר מפני פרוסה שנותן בכלי והענין הנה חלוקה זו של החולב כל צאנו ונותן שם פרוסה הדוגמא ה הוא כי האדם לא נתכוון לתקן תחלה המדה האחרונה אח"כ לחלוב לתוכה ולכן זה הענין יבחן מפני כי נתן שם בלי פרוסה אחת שהרמז לזה הוא כי באותו כלי העליון לא בה מתחלה התיקון כראוי יען לא נתן שם זולת פרוסה את שמורה על שהיא בסוד לחם עוני כמשחז"ל מה עני דרכו בפרוסה ואין עני אלא מן התורה ואח"כ היה חולב הצאן העליון הם מדות העליונות כלם כאחת שמוכרת ית שנמשך מהם חלב ביותר ובפעם אחת ובלי ספק כי אור זה הוא מרובה ואין כח באותה פרוסה לקבל אותו חלב המרובה מן האור העליון וחיישינן שלא יצא לחוץ אשר מתגלה נהנים ממנו החיצונים שלכן שנינו המרגיל כלו חיבור לטומאה והאדם צריך טבילה :

ג] **הגה** ענין המדידה יהיה ע"ד מה ששנינו מודדין למקוואות וכו' והרמז בזה הוא מ"ש הראשונים ענין תשובת המשקל הלא זה דברי בפ' ומדדו את תכנית

תק"ו . דיני לישה בי"ט ובו ט"ס :

[א] אין מודדין קמה בי"ט כדי ללוש אלא יקח באומד הדעת : [ב] אין מרקדין את הקמח בתחלה אפילו ע"י שינוי אבל אם רקדו מאתמול ונפל בו צרור או קיסם ורוצה לרקדו פעם שניה מותר אף בלא שינוי ואם לא נפל בו דבר אלא שרוצה לרקדו שנית כדי שיהא הפת נאה צריך שינוי קצת כגון על

וסמיך ליה ואם נכלמו מכל אשר עשו כי אמר הקב"ה לא יספיק שיעשו תשובה בדרך סתם לפי כי העון היה גדול עד מקום שנחרב ב"ה ולכן צריך מדידה בדעתם כמה שיעור העון שלהם ומה עשה מן הפגם למעלה ומדדו את תכנית ואח"כ ואם נכלמו מכל אשר עשו הנה זאת תורת הבית וכו' וכן נמי זה כל האדם צריך למדוד כן בדעתו דבר והפכו כמו ששנינו והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסידה שהדבר קשה איך יתכן שימצא בעבירה שכר אמנם הענין לדעתי שייך באדם שהבין כי משחז"ל מנין שנותנין שכר ליושב ואינו עובר עבירה כעושה מצוה שנאמר אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו כי הענין הוא במי שבא לידו מעשה וניצול ממנו ולכן שמא יאמר אדם והרי אני מביא עצמי לידי עבירה ובורח אחר כך ממנה כדי שיתנו לי שכר כעושי מצוה ולכן על סוג אדם זה אמר התנא הוי מחשב שכר עבירה שנותנין לך בעבור שבא לידך ופרשת ממנה כנגד הפסדה שהנה אתה מכניס עצמך בספק והרהור מוכרח ואולי תחטא והרי חז"ל אמרו לעולם לא יביא אדם עצמו לידי נסיון לא ולמד מדהע"ה וגם שלא תחטא לא תנצל מן ההרהור וכיוצא נמצא הפסד בדבר זה ולכן הוי מחשב שני צדדין הללו כאמור והיינו מ"ש אין מודדין קמח בי"ט כי קמח הוא כינוי לדבר והפכו לרעה נאמר ויהי טוחן בבית האסורין שגורם האדם על ידי העון רעה לעצמו ע"ד קמחא טחינא טחנת ומשמע נמי לטובה כמשחז"ל גרסה נפשי ולא כתיב טחנה והנה לענין שיעור העון אין מודדין קמח בי"ט לפי כי ע"י מחשבה זו מכניס הדאגה בלבו וימנע משמחת י"ט וכן לא יעשה ולענין הטובה נמי אין מודדין לפי כי כך אחז"ל לא תהא יושב ומשקל במצותיה של תורה לומר זו חמורה אני עושה אותה וזו קלה איני עושה שנא' אורח חיים פן תפלס לכן אין מודדין קמח בי"ט כדי ללוש הוא ענין מעשה הטוב אלא יקח כפי אומד הדעת ולא תהיה מודד בשכלך להתבונן איזו היא שכרה מרובה לעשות אותה : [ב] אין מרקדין את הקמח בתחלה הנה זה הדין חוזר על הדבור האמור שמדבר במי שרוצה לתקן מעשיו ולעשות תשובה ולכן הוא היה אומר אין מרקדין את הקמח שעשה מן העון להסיר הצרורות הם העונות בתחלה לפי כי הנה אז צריך לעשות כמה דברים תענית ווידוי דברים בכיה וכיוצא ולכן בי"ט אסור לעשות כן אפי' ע"י שינוי כי לא יעשה כל המצטרך רק קצת מהם עכ"ז לא הותר לעשות זה במועד אבל אם רקדו מאתמול וכבר נתחרט אתמול והתודה אשר חטא על הנפש ועשה כל ענין המצטרך ונפל בו צרור בו ביום איזה עון כצרור אבן במרגמה וכו' או קיסם הוא דבר קל ע"ד משחז"ל טול קיסם מבין שיניך ורוצה לרקד ו ולברר בו פעם שניה מותר אף בלא שינוי לפי כי הנה בלי

ספק

על גבי שולחן : [ג] הלש עיסה בי"ט יכול להפריש ממנה חלה ולהוליכה לכהן אבל עיסה שנילושה מערב י"ט אסור להפריש ממנה חלה בי"ט : [ד] המפריש חלה בי"ט והיא טמאה לא יאפה אותה ולא ישרפנה שאין שורפין קדשים בי"ט אלא יניחנה עד הערב ושורפה : [ה] מותר לעשות בי"ט פיתין גדולים ולא חיישינן שמתוך כך יבא לאפות יותר ממה שצריך : [ו] היה לו קמח או עיסה בשותפות עם הנכרי אסור לאפותה

ספק כי לא יעשה כדלך שעשה בתחלה ואם לא נפל בו בעצמו דבר של עון אלא שרוצה לרקדו שנית להיות בו פעם שני כדי שיהא הפת נאה הוא כינוי לנפש אדם צריך שינוי קצת מאחר שהוא רוצה לבדוק במעשיו יעשה שינוי קצת לטובה ללכת בדרך ישרה וזה יעשה כגון על גבי שולחן כי יעשה צדקה כמו שחז"ל כל המאריך על שולחנו מאריכין לו ימיו ושנותיו לפיכי יבא עני ויתן לו לאכול וכן נמי בנדון דידן זה הוא השינוי לטובה על גבי שולחן לתת לעניים כנזכר : [ג] הלש עיסה בי"ע וכו' הוא הכינוי עצמו לעושה המצוה מתחלה בו ביום יכול להפריש ממנה חלה ע"ד משחז"ל א"ה חלתו של עולם היה מה אשה גובלת עיסתה במים ואח"כ מגבהת חלתה כך עשה הקב"ה וכו' ולכן יאמר אדם זה הלש עיסה שרוצה לדמות עצמו לאדה"ר שהיה ראשון לבריאה יציר כפיו של הקב"ה שלם בכל פרטיו וכמשחז"ל לעולם יראה אדם עצמו כאלו כל העולם תלוי בו כך עשה זה בי"ע דוגמא לאדה"ר להשלים חלקיו ע"י מעשה המצות ולכן יכול להפרים ממנה חלה היינו כי מאותו הגוף ממש יכול להפרים חלה ולהוליכה לכהן זה הקב"ה כמ"ש המין אלהיכם כהן הוא דכתיב ויקחו לי תרומה ואמר החלב הוא עצמו כונת הפסוק ויקחו לי תרומה (שמות כ"ה) כך שאל הקב"ה חלק מאת כל אים הישראל הלב שהוא עיקר כמשחז"ל עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה נינהו אם יהבית לי אינון הרי אתה שלי שנאמר תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצרנה ומ"ם מלת לי אצל הלב לפי שהלב פעמים חושב אע"פ שלא ראה בעיניו הוא מש"ה עקום הלב מכל אע"ג כי העין רואה וכליות יועצות העיקר הלב עקום הלב מכל ולכן נאמר תנה בני לבך לי לחוד מספיק וכודאי ועיניך נמשכים אחריו והיינו מ"ם ויקחו לי תרומה מאת כל אים וזהו התרומה של הקב"ה אשר ידבנו לבו להתקרב לו והיינו החלב זו תרומת הלב שמוליכו אל הכהן הידוע זה הקב"ה אבל עיסה שנילושה מערב י"ע אין הכונה של אדם זה שלימה לתקן מעשיו מפני אותו חלק הנמלא בזמן העון של אדה"ר שנא' בו הן בעון חוללתי כנ"ל מאחר כי כן נתן אל לבו מערב יו"ע לפי כי כאשר האדם זה הבין דעתו ביו"ע לפשפש במעשיו ולכן גמר בדעתו ונתן לבו להקב"ה שפיר דמי מותר לעשות כן אבל אם נתן אל לבו לעשות תיקון לעצמו מערב יו"ע ולמה לא יעשה מעשה ממש אחד מדרכי התשובה כדי להכניע היצר וכיוצא ולכן אסור להפרים ממנה חלב ביו"ע להסכים בדעתו לתת חלק זה להקב"ה לפי כי ע"י כן מתרצה בכך ולא יתן דעתו לשוב ממעשיו ואשר לא טוב עשה · [ד] המפרים חלה בי"ע והיא טמאה וכו' כי הנה הדין הקודם הוא באותו שגמר ונתן לבו להקב"ה אע"ג כי לא נודע בו ענין הרהור עבירה רק על הסתם מאחר שנאמר אדם אין צדיק שלא יחטא לכן הסכים בדעתו לומר גם שיהיה צדיק גמור הרי עקר דבר נמלא בו מאותו עון של אדה"ר שיהיה בלב כמו שאחז"ל אדה"ר מין היה שנאמר ויאמר לו איכה היכן נטה לבך ולכן הסכים ונתן חלה תרומה להקב"ה הלב לתקן אותו עון אמנם זה שהיה בו לב חורש מחשבות און ורצה לתקן מעשיו בי"ע כי לא ידע האדם את עתו כנ"ל לכן יאמר המפרים חלה בי"ע אותו לב שנטמא בהרהורי עבירה לא יאפה אותה ולא ישרפנה כלומר כאלו לא עשה ולא כלום ואין לו לסמוך עצמו על זה המחשבה לא יאפה אותה דהיינו ליהנות ממנו לאכול כי יאמר הרי לבי מסור ביד הקב"ה ואינו חושש עוד מן החטא אינו כן לכן התבונן מה שחז"ל לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע שאם לא כן יעשה מתטיא אותו ולא ישרפנה ר"ל לא ימנע לגמרי מן הדברים הצריכים אל הגוף לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב כל דבר הנעשה בקדושה אין למנוע אותו לגמרי כגון אכילה ושתיה ועונה ושמחה כל אלו קדש הם ואין לשרוף אותם כי חייב האדם לקיים אותם מן התורה אלא מניחם עד הערב חלה זו הוא הלב שרוצה להפרים אותו מתאוות הגשמיים ולתת אותו חלק ה' מניחו במה שהוא עד הערב שהוא חול ואחר כך שורפה ומעביר כל אותם הדברים האמורים כי מאז אין בהם מצוה : [ה] מותר לעשות בי"ט פתין גדולים וכו' מאחר שהודיע בדין הקודם כי אסור לשרוף קדשים ביום טוב הם הדברים הנעשים בו ביום כי קדש המה כאמור ולכן חזר והגיד כי לענין האכילה אשר אנו מצווים עליה ביום טוב שנאמר ושמחת בחגך והשמחה הוא בבשר ויין כמשחז"ל ולכן מותר לעשות ביום טוב פיתין גדולים היינו אכילה מרובה כד"א עבד לחם רב שהוא סעודה גדולה כך עושים ביום טוב ולא חיישינן שמתוך כך יבא לאפות יותר ממה שצריך שמא ימשך לדבר כעור שנאמר פן תאכל ושבעת ... שם קרבם יחמו כתנור לילה ישן אופיהם וחז"ל אמרו אין אדם חוטא אלא מתוך קופה של בשר ולכן יבא לעשות יותר ממה שצריך ככל הדברים האמורים אע"ג כי קדש הם אין מזה חשש מפני כי מצוה קא עביד והמצוה מצלת מן החטא : [ו] היה לו קמח או עיסה בשותפות עם עכו"ם וכו' חזר והגיד על האדם הנמצא בו דבר רע מתחילה כאשר היה דוגמת קמח או אחר שהתחיל לתת אל לבו לעשות עצמו עיסה כאמור בכל אחת מאלו יוצא כי היה לו שותפות עם העכו"ם הוא היצר או שהיה כפשוטו שהיה לו עון עם עכו"ם אסור לאפותה ביום כי תיקון זה אין ראוי לו להיות בו ביום שהנה השב בתשובה צריך וידוי דברים וחרטה בכל לבו ולעשות דברים אחרים לתקן העון וכל דברים אלו אסור לעשות אותם ביו"ע ולכן מה יעשה יתלקנה ויאפה את שלו הוא משחז"ל לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו כי היצר

הטוב

לאפותה בי"ט אלא יחלקנה ויאפה את שלו : [ז] אם יש לאדם הרבה פת נקייה אינו אופה פת אחרת אלא אם כן יש לו בני בית שרגיל להאכילם פת הדראה אבל אם יש לו פת הדראה הרבה יכול לאפות פת נקיה : [ח] אסור לעשות שאור בי"ט אלא ע"י שינוי מפני שהיה אפשר לעשו' מבערב י"ט : [ט] אפילו נשחטה הבהמה מערב י"ט מותר להפריש ממנה המתנות ביום טוב :

אופין

הטוב שהוא חכם לימין והיצר הרע הוא כסיל לשמאל והם שני חללי הלב ולכן בכל אותם החלוקות הקודמים היה אפשר לתת הלב כולו חלה תרומה לה' דהיינו לעבוד את ה' ביצר הטוב וביצר הרע כמשחז"ל בכל לבבך בשני יצריך אמנם בחלוקה זו שהרי כבר נטמא בשותפות עם היצר לא יכול עוד להחזירו ולהכניע אותו לעבוד את ה' ולכן יחלק עיסה זו מן השותפות כל מה שיכול להחזיר מהאברים ויאפה אותה לתקן אותם כראוי ואח"כ סוף כי גם הכותי מחזיר אותו שהוא היצר כאמור :

[ז] אם יש לאדם הרבה פת נקיה וכו' כי הנה כינוי פת יצדק אם לענין מעשה המצות ואם לענין התורה שנקראת לחם ולכן יאמר מי שיש לו פת הרבה מן המצות והיא נקיה מן הגזל כי לא יעשה מן הגזול כמשחז"ל אוי מי שסניגורו נעשה קטיגורו בענין הלולב הגזול אמנם פת זו שנתן לצדקה היא מרובה ונקיה מן הגזל אינו אופה פת אחרת בי"ט אע"ג כי צריך האדם לעשות צדקה בי"ט כנ"ל שאם לא כן יעשה עליו נאמר פרש חגיכם לא כן הוא חייב אדם זה לעשות זה אלא א"כ יש לו בני בית כאשר נתבאר בפ' ובני בית היו לי כי אמר החכם קיימתי אני מ"ש התנא ויהיו עניים בני ביתך ולכן אדם זה שבמקום עבדים ושפחות היה לו בני בית הם עניים שרגיל להאכילם פת הדראה אין יכול להפסיק נוהם כך אחז"ל מי שרגיל לתת לצדקה לעני ופוסק אותה כאלו נטל נפשו ממנו אמנם אם יש לו פת הדראה הרבה שנותן בדרך קבע יכול לאפות פת נקיה אם רוצה לעשות צדקה עוד מאותו ממון שהוא נקי מן הגזל רשאי לעשות ביו"ט וכן לענין לימוד התורה מי שיש לו פת תורה שהוא נקיה ר"ל דין פשוט והלכה ברורה אינו אופה ללמוד פת אחרת להיות מעיין בי"ט וכבר ידעת מ"ש בזוהר פרשת פנחס המז"ל בפירורין היינו פירורין דאורייתא ולכן יאמר אלא א"כ יש לו בני בית הלומדים עמו בתורה שרגיל להאכילם פת הדראה הוא הלימוד שאינו ברור כדי שיתנו לב בלבד להבין שמועה אבל אם יש לו פת הדראה הרבה שרגיל להיות לומד בתורה הרבה מבלי הפסקה כגון שיש לו קביעות ללמוד הרבה ולכן אינו פונה לבו אל העיון בהם יכול לאפות פת נקיה מתעסק באיזו הלכה ואין לומר כי לכן ימנע משמחת י"ט : [ח] אסור לעשות שאור בי"ט הנה ענין השאור נתבאר בהלכות פסח שהוא דוגמא ליצר ואמנם במשנה עשו הפרש מן השאור לענין החמץ כי השאור הוא יותר מפני שבו מחמיצין ואע"ג שאיסור אחד הוא ולכן יאמר כי אסור לעשות שאור ביום טוב כלומר אע"ג שנת' למעלה כי אין ראוי לאדם למעט בדברים הנאמרים ביום טוב אכילה ושתיה ועונה אמנם לעורר היצר לענין מאלו אסור אם לענין אכילה ושתיה אם כבר אכל ושתה כל צרכו אין לחזור להרבות בזה כאשר יבא לקמן כי הנה לא נצטוינו על ההוללות ועל הסכלות ולכן אסור לעורר היצר לכך ומכ"ש לענין המשגל אם קיים מצות עונה או שלא היה תאוה לכך אסור לעשות שאור הוא הכנה לדברים הללו אלא על ידי שינוי מפני שהיה אפשר לעשותו מבעוד יום הרי אמרו האסטניס מתענה בע"ש ויום טוב כדי שיאכל לתיאבון :

[ט] אפי' נשחטה הבהמה מערב יום טוב וכו' כבר נתבאר למעלה ענין הבהמה שהוא דוגמא אל האדם שהוא ערום בירלה ומשים עצמו כבהמה ולקיים מש"ה נחשבנו כצאן טבחה ולכן אם אדם זה קיים בעצמו כן בי"ט מה טוב חלקו גם בהמה שנשחטה מערב י"ט שמקיים כך בעצמו מותר להפריש המתנות ביום טוב כי הנה נתבאר שהקב"ה אומר ואתנה לאני כי אין לו חפץ שימות אפילו אחד מישראל כמו שאמרו חכמים ז"ל כי זה הוא כונת המאמר אלא לפי שהקב"ה יש לו הנאה מאיש הישראלי חלב וגיזה וולדות כנ"ל ולכן יאמר נא כי מי שקיים כך בעצמו מותר להפריש המתנות ביום טוב הם שלשה מתנות טובות הללו ונותנם לכהן זה הקב"ה כאמור : עוד נאוה מילין לצד עילאה ימלל אין מודדין קמח בי"ט כי הנה הבחינה האחרונה מלכות שמים נקראת מדה כדאיתא בזוהר ובתיקונים במדה שאדם מודד בה מודדין לו כי הסוד הוא למדות העליונות ע"ש וראוי לתת רמז בענין זה כי מדה בגי' מ"ט ושלש פעמים מדה בגי' קמ"ז והכולל קמח ר"ל כי הנה הקוים שבה הם שלש קוים והם השיעור ומדה שלה ובתוכם מתפשט האור של מ"ט שערים עליונים הנקראת חמשים שערי בינה כמשחז"ל חמשים שערי בינה נבראו בעולם כי הנה עולם זה הוא מש"ה מן העולם ועד העולם ובתוך עולם זה נכללים השערים הנזכר ומשם מגיעים למדה האחרונה בשלש קוים שלה והנה בלי ספק כי בימות החול הם מודדין למדה זו בשיעור קומה שלה כדאי' בזוהר בפסוק אורך היריעה האחת שמנה ועשרים באמה ושיעור קומה היינו שיעור מקום אמה אחת ברום שלשה אמות בסוד מי מדד בשעלו מים וכו' וכל בשליש עפר הארץ אמנם ביום טוב שהיא עולה למעלה אין מודדין קמח ביום טוב כדי לצום לענין היחוד כי הצדיק הלש עיסתו בסוד שמן כתית דכתים כתישין כאשר נתבאר אצלי בענין הכהן שהיה עשה ת"ק שיפה ושלש נאות בעיטה ר"ל שהיה ממשיך משלש מדות עליונות שהם סוד מאות כדאיתא פרשת חיי שרה בפסוק מאה שנה וממשיך האור בעץ החיים שהוא ת"ק כמשחז"ל עץ החיים מהלך ת"ק שנה ומשם לאותה עיסה שעולה בגי' קמ"ה והיינו מ"ש יוסף והנה קמה אלומתי ולכן יקח באומד הדעת להמשיך לה דעת בדרך אותם הקוים לפי שדעתן של נשים קלה וכאשר נכלם הדעת שלה ע"י הלישה זו אז והאדם ידע וכו': אין מרקדין את הקמח

בתחלה

בחלה וכו' מאחר שנתבאר שהקמח הוא סוד הכלה כי צריך בה לעשות אותה עיסה ואחר כך על פת לחם יפשע גבר על שתי הסעיפים פוסח ולכן יאמר אין מרקדין ביום טוב ומה שקורא לשון ריקוד יש ממנו לימוד כי זה שנותנין הקמח בנפה לברר אותו יקרא ריקוד ע"ש כי תכלית הבירור ומה שמפרישין הסובין והמורסן שהם שתי קליפות דקות מן הכלה זה יהיה על ידי ריקוד ר"ל שמדלגין ומעלין למדה זו למעלה ובזה מתפרשת מסטרא אחרא לפי שהיא עולה למעלה כדאי' בזוהר פ' בלק דף קפ"ח : וז"ל חטה ברתא דמתחטא קמיה אבוה ועביד לה רעותה ומאי חטה כללא דכ"ב אתוון וכו' אמר רבי אלעזר חטה הכי קרינן לה אבל תמינן בשבטין כלהו דלית בהו ח"ט ובה אית ח"ט וקרינן חטה אמר ההוא ינוקא ודאי הכי הוא דהא ח"ט שריא סמיך לה בהו בשבטין לא הוה אתוון אלין דקא אתו מסטרא דקדושה דלעילא אבל לגבה שרייא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי ח"ט שהוא הקליפה סמוך לברתא דא והם שני קליפות דקות סובין ומורסן כאמור וכדאיתא בזוהר פרשת משפטים דף ק"ך כי מוץ ותבן הם שתי קליפות עד שנעשה בר אמנם אחר תוס הטחינה מתברר שתי קליפות אחרות כדאיתא בתיקונים ובזוהר פ' פנחס רכ"ז וז"ל קליפה תליתאה וכו' ולא יכיל לאתפרשא עד דטחנין לה וכו' וכיצד נפרדת מהם ע"י שמדלגת למעלה כי כל עוד שהיא למטה מתלבשת בתוכם אמנם בעלותה למעלה תפרד מהם והיינו סוד הדילוג שאנו מדלגים בברכת הלבנה להעלותה למעלה ונפרדת מסטרא אחרא וזהו סוד שהיה נוטל הכלה על כתפו ומרקד בה כדי להעלות הכלה למעלה להפרים אותה מן הקליפה ולכן יאמר אין מרקדין את הקמח בתחלה אפי' ע"י שינוי לפי שהריקוד זה כבר נעשה מטעם שקדם היום התחילה לעלות למעלה אבל אם רקדו הקמח מאתמול ונפל בו צרור או קיסם ורוצה לרקדו פעם שנית מותר אף בלא שינוי לפי כי זה יהיה דוגמא לסורות כי כן למעלה אחרי הטהרה והריקוד נפל שם איזה פגם ח"ו והוא מברר אותו כדאיתא בזוהר פ' בלק דף קצ"ז וז"ל ואוליפנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סליקת למקלט עינוגין וכיסופין ומומא אשתכח בהו בישראל לתתא כדין מטי לגבה טפה כחרדל ומיד אתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי אחרי הטהרה שעולה למעלה אפשר להיות שם טיפת דם ותכף נאחז מהם ס"מ כדאיתא לקמן והם נאמר מיד אתער ס"מ בקל תקיף וכו' ולכן מה טוב לחזור ולרקד הקמח כי זה יהיה הדוגמא אע"ג כי נפל שם צרור או קיסם המעכב הייחוד ע"י מעשה של התחתונים הנה ע"י מעשה זה אשר נעשה לשם מצוה של י"ט נתקן הענין לגמרי ואם לא נפל בו דבר אלא שרוצה לרקדו פעם שניה כדי שיהא הפת נאה צריך שינוי קצת והענין כי הנה בשלמא כשנפל שם קיסם או צרור הריקוד הוא להוציא הקליפה אשר חזרה ונדבקה עם הקדושה ולכן אין צריך שינוי לפי כי הכל הוא חיבור אחר אותו הייחוד שבתחלה הוא עצמו הנעשה אחר כך ע"י הריקוד השני אמנם זה הריקוד שאינו לענין צורך רק כי רוצה לראות את הפת יותר אם כן זה יהיה דוגמא למעלה כי יהיה לכלה זו שלימות אחר יותר מעולה מן הראשון כי כמה מעלות של ייחוד יש לה הנזכר בפסוק מי זאת הנשקפה כמו שחר בתחלה ואחר כך יפה כלבנה ואח"כ ברה כחמה ואח"כ איומה כנדגלות ולכן בפעם הזאת צריך ענין שינוי לרמוז כי אין זה הייחוד בערך הייחוד הראשון אלא בסוד יפה כלבנה או יותר ולכן השינוי יהיה על גבי שולחן לרמוז כי הייחוד עליון הוא בסוד שולחן כי הראשון הוא בסוד מטה ואח"כ הוא בסוד שולחן ובדברי חז"ל ערכתי לו שולחן : הלש עיסה בי"ט יכול להפריש ממנה חלה וכו' הנה נתבאר כי ענין הלישה בעיסה הוא ענין הכנה שממשיך אור מלמעלה למטה ואפשר כי לטעם זה נאמר למרע"ה של נעלך כלומר כי לש נהפך של אין אתה צריך לכך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא ומאחר כי היא במדרגת קדש דהיינו ה' בחכמה יסד ארץ ונאמר אחותי בת אבי היא ותהי לי לאשה ואתה עומד עליה להמשיך לה האור מה צורך לענין לישה לכן של נעלך ולכן הלש עיסה בי"ט ולהמשיך אותו אור עליון אל העיסה הכלה הנז' יכול להפריש ממנה דילה והוא סוד המרכבה כדאיתא בזוהר פ' שלח לך דף קע"ד וז"ל פקודא דא להפריש חלה לכהן חלה הכי אוקמוה מ"ג וחומש בילה אית חומש חד מהמה ואית חומש חד מן חמשין דאיהו ן' ודא סימן מג"ן דאיהי מיכא"ל גבריא"ל נוריא"ל חלה שכינתא דבאתר דאלין מלאכי תמן אבהן תמן ובאתרא דאבהן תמן שכינתא תמן וכו' והנ' מאמר זה הוא קשה ההבנה כי צריך להבין מי העיסה ומי החלה ואם אתה אומר כי סוד החלה היא השכינה כיצד הוא אומר שהם המלאכים וגם שנאמר כי כן הוא למה מפרישין אותה אדרבא היה ראוי לחבר אותם עם העיסה או עם החלה ולמה מפרישין אותם ממנה ולמה מפרישין החלה מן העיסה הלא טוב לחבר אותה עמה גם נתבונן למה נותנין החלה לכהן אמנם הענין בקיצור הוא כי העיסה כבר נתבאר כי היא בסוד הכלה שהרי החטה נאמר בזוהר דאיהי ברתא דמתחטאה קמיה אבוה ועביד לה רעותא ולכן יהיה סוד העיסה אשר כבר נילושה ונתחברו הקצוות שלה כאמור בהלכות פסח וזה היה מפני כי בעת הלישה נעשה המשכה מאותם אורות עליונים למטה כנ"ל ולכן אחר שנעשה בה זה התיקון אנו מפרישין ממנה עצמה חלק חלה ונותנים אותה לכהן הוא סוד מאחז"ל בת היתה לו לאאע"ה ובכל שמה ואיתא בזוהר דיהיב לה לאברהם כלה דילך לגדלה לה בי"ג מכילן דרחמי ולכן להעיד על אותו תיקון שעשה בה אברהם שהוא סוד הימין אנו נותנים החלה לכהן כי הוא יברך הכלה ויגדל אותה בי"ג מכילן דרחמי וחלה זו הוא רמז לנקודה העיקרית שלה הנפרשת באברהם משעת אצלותה אמנם אותם מלאכים הנזכר שהם סוד מג"ן הם מעלים את המדה זו באופן אחר כאשר הוא למטה בסוד הבריאה כדאיתא פ' תרומה כאשר הם מעלי' הכסא למעלה אמנם בעליה זו אין להם הכח לעלות ואין יכולים לעלות

לעלות שם לפי כי בשעת הייחוד נאמר הוציאו כל איש מעלי כדאיתא בזוהר ואז ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף ומלת איש רמז למלאכים הנקרא איש שנאמר והנה איש לבוש הבדים והאיש גבריאל אין עומד שם באותו שעה ולא אחד מן המלאכים רק היא מתחברת עם האדם כמ"ש במאמר באתרא דאשכן תמן שכינתא תמן והם גורמים הייחוד בסוד ימין ושמאל ואמצע ולכן הוא אומר בדין זה יכול להפרים ממנה חלה היינו רמז לאותה בחינה להוליכה לכהן בסוד אברהם כי הכהן הוא שושבינא דמטרוניתא אבל עיסה שנילושה מערב יום טוב וכבר נעשה ההכנה בה לגמרי למה לא יתן החלה תכף לכהן ומאחר כי לא הפרים חלה מערב יום טוב לעשות לה שלימות זה על יד שושבין שלא אסור להפרים ממנה חלה בי"ט שהרי בי"ט השלימות זה נעשה לה על ידי קדושת היום: המפרים חלה בי"ט והיא טמאה וכו' הנה עד כמה פעמים נתבאר כי המדה האחרונה היא יורדת בעולמות למטה מטעם שנגזר עליה לכי ומעטי את עצמך ולמטה היא מתלבשת בעשר קליפין כדאיתא בתיקונים באלין קליפין אתלבשת שכינתא בגין למיטר להו לישראל לקיימא ומלכותו בכל משלה ולכן יאמר כאן המפרים חלה ביום טוב והיא טמאה שרמז זה הוא מורה על מדה זו בהיותה למטה מתלבשת באותם קליפות ולכן אין לה תקנה מפני כי הנה ביום טוב אתפשט קב"ה מאלין לבושין ולבש בגדים שפירין הם לבושי עולם הבריא' כדאיתא בתיקונים ולכן לא יאפה אותה. חלה הנטמאת לפי שזה מורה כי גם למעלה חלה העליונ' היא' מתלבשת בטומאה ואחר כך על ידי האפייה נתקנה והא ליתי כאמור ולא ישרפוה נמי כי גם בזה יהיה לה דופי כלומר כי להיות נמצא בה טומאה לכן הולך להיות נשרפת שלכן אין שורפין קדשים ביום טוב שלא לתת מקום להבין כי הקדושה צריכה היא לתיקון זה והא נמי ליתי שהרי מעת ערב הקדושה היא עולה למעלה שם והרגמן לבושה אלא מעתה עד הערב שהוא חול ושורפה כי אין בזה פגם כלל: מותר לעשות ביום טוב פתין גדולים וכו' הנה נודע הוא כי בחינת הפת הוא רמז לכלתא דא הוא סוד הלחם שהוא מאכל אדם ולכן יאמר כאן כי מותר לעשות ביום טוב פתין גדולים דהיינו פת מרובה לפי כי זה הוא טוב להורות כי המדה זו היא גדולה ומוכנת אל הייחוד ולא חיישינן שמתוך כך יבא לעשות יותר ממה שצריך בגשמי הגם כי למעלה כל המרבה הרי זה משובח למטה יש טורח הרבה ועם כל זה יכול לעשות פתין גדולים כדבר האמור: היה לו קמח או עיסה בשותפות עם כותי וכו' והנה ענין זה הוא מורה על המדה זו בזמן שהיא למטה בעולם העשיה כי שם יש תערובת סטרא אחרא עם סטרא דקדושה כדאיתא בתיקונים ואמנם ביום טוב כבר עלתה למעלה כאמור ולכן בא הדין זה בגשמי כי אם היה לישראלי קמח או עיסה בשותפות עם הכותי אסור

תק"ז. דין אפיה ביום טוב ובו ז"ס:

[א] אופין בפורני דהיינו תנורים שלנו הגדולים ופיהם בצדם ובלבד שלא תהא חדשה דחיישינן שמא תפחת

לאפותה ביום טוב לפי שהוא מורה כי עדין המדה זו למטה באותו תערובת של הקליפה ואינו כן כאמור אלא יחלקנה להורות כי כבר נפרדה הקדוש' מן הקליפ' ויאפה את שלו להורות כי כן החלק של הקדושה נתקדשה ונעשית פת על ידי אש של קדושה בסוד שמאלו תחת לראשי שהם אשים דאיש ואשה: אם יש לאדם הרבה פת נקייה הנה זה הדין הוא מורה על בחינת הכל' בזמן שנגמר' מלאכת' להתקן כי הנה נאמר ויבן ה' את הצלע לאשה ואחר שנשלמת ונעשית סולת נקייה מאותם השני קליפות דקות סובין ומורסן ונאפת פת בתנור של הקדוש' ונעשית פת נקייה שהוא מאכל אדם העליון הרי אין אחר שלימות זה כלום ולכן מי שיש לו פת נקייה הרבה אכול ושבוע והותר שהוא דוגמא למעלה מורה על שלימות הכלה אם כן אינו פת אחרת רצה לומר דאף על גב כי בימי החול ימצא ייחוד נמי ללאה עתה בזמן המועד הייחוד לגמרי הוא לרחל שלכן אינו אופה פת אחרת שלא יחשוב כי גם ימצא עתה ייחוד ללאה אלא אם כן יש לו בני בית שרגיל להאכילם פת הדראה וכן נמי רחל יש לה בני בית רבים הם בסוד עולם הבריאה הוא הבית שלה ונותנת להם די סיפוקם פת הדראה אבל אם יש לאדם הגשמי פת הרבה הדראה שמור' על אותם שאוכלים אותו בעולם הבריאה שכן נאמר באשת חיל ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה ולכן יכול לאפות פת נקיה שמורה על הבחינ' שהיא באצילות שהיא בסוד פת מוכנת למאכל הלחם אשר הוא אוכל נקיה מכל סיג ומכל מום כאמור: אסור לעשו' שאור בי"ט לפי כי השאור הוא מורה על התעוררות השמאל ונאחז בו ס"א ולכן אסור לעשות אותו בי"ט אלא ע"י שינוי שיהי' בסוד שמאלו תחת לראשי מפני שהיה אפשר לעשותו מאתמול מבעוד יום כי אז נעשה הייחוד ואם נאמר כי זה יהי' מ"ש בזוהר פ' קרח במאמר סובא למעל' כי קדם תתאה אזמין לכל חילוי ולאעטרא להו ולאעלא להו תחות גדפוי ולכן באותו זמן כי הקדושה אזמינת לכל חילוי היה לה לתקן שאור זה מבעוד יום להתמתק אז ע"ד האמור: אפי' נשחטה הבהמ' וכו' כבר נתבאר למעלה כי בהמה זו הוא בסוד שם ב"ן והשחיט' הוא התיקון לה כנודע וכנ"ל ולכן אפי' נשחטה מאתמול מותר להפרים המתנות בי"ט אותו תוספת רוח שנותנת לבריות כנודע:

[א] **הגה** ענין התשוב' לא נפלאת היא כי אדם מוזהר עליה לעשות אותה מן התור' מן הנביאים ומן הכתובים כלומר למהר לעשות אותה שנאמר כי המצו' הזאת וכו' לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא ר"ל אין זה דבר קשה לא תוכל עשותו ולא דבר רחוק שצריך זמן כי קרוב אליך הדבר אחד מאותם דברים בטלים שמדבר בריבוי אחד תאמר דברי וידוי ונרצה לך וז"ש קחו עמכם דברים מאותם דברים בטלים המצויים עמכם ושובו אל ה' שהוא עמכם ג"כ וכה"א וזכור את בוראך בימי בחורותיך וכמ"ש בכל עת

יהיו

יהיו בגדיך לבנים ולכן יאמר נא אופין בפורני דהיינו תנורים שלנו דהיינו צריך כי יחם לבו של אדם בענין של החרטה כי רבה היא והיינו העיקר אל ענין התשובה כי יעשה תשובה היום שמא ימות למחר כמ"ש ר' אליעזר שוב יום אחד לפני מיתתך ולכן הדוגמא לזה הוא מ"ש אופין בפורני דהיינו תנורים. שלנו הגדולים כמו כן צריך להגדיל ענין החרטה ואש להבה בלבו קרבם יחמו כתנור ופיהם בלידה כמו כן הכא לענין החרטה צריך לצרף עמה הוידוי ויבטא בפיו בלדו של החרטה לפי כי כן נאמר הלא כה דברי כאש נאם ה' כי ירצה להגיד משחז"ל חוטא מהו עונשו שאלו לחכמ' ולנבואה ולתורה וכל א' נתן עליו עונש רק כאשר שאלו להקב"ה חוטא מהו עונשו אמר יתודה שנאמר והתודו את עונם ואת עון אבותם וכו' והיינו מה שאמר הלא כה דברי ר"ל אותו דבר ששאלוני ואמרתי דבר מלך הוא כי יתודה היינו נמי דברי וידוי וזה הוא כאש כאלו נכנס באש של גהינם ולכן אמר נאם ה' כלומר גזרת מלך היא ודברו אחור לא ישוב ולכן צריך כי יהיה פיה בלידה לומר תקף דברי וידוי בפיו ובלבד שלא תהא חדשה כלומר אע"ג שהתירו לעשות תשובה בי"ט היינו לקיים בכל עת יהיו בגדיך לבנים היינו בגידותיו כענין שדרשו חז"ל בפ' וירא ריח בגדיו ריח בוגדיו וכן בפ' מור ואהלות קציעות כל בגדותיך קרי ביה בגידותיך ולכן מותר להתודות בו ביום אבל זה יהיה למי שכבר עשה תשובה מקודם יום או יומים מקודם יכול נמי להתוודות כי יחם לבו מן החרטה של מעשיו כאמור אמנם לעשות תשובה מחדש בו ביום אין ראוי לעשות כן היינו מ"ש אבל מחדש לא ובלבד שלא תהא חדשה והטעם דחיישינן שמא תפחת ויפסד הלחם וימנע משמחת י"ט כלומר שאם בא לעשות תשובה מחדש בו ביום חיישינן שמא תפחת התשובה בעיניו ויהיה דבר נקל בראותו שע"י וידוי דברים בלבד אנו אומרים כי נעשה צדיק גמור אם כן שמא תפחת בעיניו ערך התשובה וימלא דנפיק מיניה חורבא באחד משני פנים ראשונה יפסד הלחם אשר הוא אוכל אותה סעודה של שמחת י"ט שהוא צריך לעשות היינו לחם רב יפסד כי לא יצא ידי חובתו משמחת בשר ויין כראוי או אפשר נמי שימנע משמחת י"ט לגמרי מתוך החרטה והעצבות אשר יכנס בלבו כי הוא מנגד שמחת י"ט וגם ימנע משמחת י"ט בענין העבודה שנאמר עבדו את ה' בשמחה ומאחר דאיכא עצבות אין מתקיים בו לעבוד בשמחה וכדאי' בזוהר פ' ויקרא דף ח' וז"ל תמן תנינן ההוא בר נש דחטי קמיה מאריה ועבר על פקודי אורייתא ותב לקמיה דמאריה במאן אנפין יקום קמיה הא ודאי ברוח תבירא ברוח עציב אן הוא שמחה אן הוא רננה וכו' אלא במאי אתתקן בהנהו כהני וליואי דאינון אשלימו שמחה ורננה בגיניה וכו' ובכן האי יתן אל לבו להמלט מדין גהינם כי יתשוב בלבו איך

משנה תפחת ויפסד הלחם וימנע משמחת יום טוב ומחמין חמין באנטיכי: [ג] אעפ"י שעצים שנשרו מן הדקל בי"ט או בשבת שלפניו אסור להסיקן אם נשרו ביום טוב בתוך התנור מרבה עליהם עצים מוכנים ומבטלן ובלבד שלא יגע בהם עד שיתבטלו ברוב אבל אם נפלו בתנור בשבת אסור להסיקן בי"ט שלאחריו אפי' ע"י ביטול

הרשע אין לו מנוחה ואפי' בשבת אם הוא מחלל שבת בפרהסיא כאשר נתבאר לעיל מאמר מן הזוהר פ' ויקהל שעליו נאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים כי הוא מחלל שבת כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה ואם לא חלל השבת תנוח נפשו יום השבת אך לא תנוח בי"ט ולכן יאמר אופין בפורני דהיינו תנורים שלנו הגדולים שהרמז הוא לגהינם אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים כי כן נאפה נפש הרשע בגהינם ופיהם בלדה ואע"ג כי גהינם כל מדור ומדור יש בו חלונות אמנם אין נחשבים לכלום לפי שנוטים למקום חשך כמשחז"ל או לבית שחלונותיו למקום חשך שנא' צלמות ולא סדרים ותופע כמו אופל ולכן יהי' כאלו אין שם חלונות זולת הפתח אמנם ופיהם פתוח בלדה דוגמא אל הרשע בפיו פתוח בשבועת שוא ורכילות ונבלות ודברים בטלים ושבועת שוא דאע"ג שברא לו הקב"ה שני חומות ללשון כמשחז"ל השינים והשפתים הם אומרים שפתינו אתנו מי אדון לנו ולכן ופיהם בלדה להנקם מהם כך בפורני זו נידונים נפשות הרשעים ובלבד שלא תהא חדשה היינו מה שאחז"ל ואף הסיתך מפי צר של גהינם רחב לא מוצק תחתיה כל אחד עושה לו מקום שם על ידי מעשיו כלומר אף על גב כי חכמים ז"ל אמרו כל אחד יש לו שני חלקים חלק אחד בגן עדן וחלק אחד בגהינם דא לא תברא שהענין הוא כנגד מה שמפסיד הרשע שהרי הם אמרו לא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגהינם והנה זה החלק הוא מחדש ועל ענין זה יאמר נא ובלבד שלא תהא חדשה דחיישינן שמא תפחת ויפסד הלחם וימנע משמחת יום טוב הוא מה שאומרים חכמים ז"ל בפ' במות אדם רשע תאבד תקוה כל זמן שהרשע הוא חי בעולם הזה יש ממנו תקוה שיעשה תשובה וכו' ולכן יאמר חיישינן שמא תפחת אותה פורני ותנור הגדול' של גהינם לפי כי יעשה תשובה הרשע ויפסד הלחם לפי כאשר יהרהר במעשיו הרעים ודאי לא יתאוה לאכול עוד ויפסד הלחם הוא המאכל של יום טוב וימנע משמחת יום טוב כי שמחת לתוגה נהפכה כאמור כאשר יתשוב כי נפשו אופין אותה בתנור גדולה הנזכר וג"כ ומחמין חמין באנטיכי וכך יעשו לנפשו כאמור: [ב] אע"פ שעצים שנשרו מן הדקל בשבת או בי"ט שלפניו אסור להסיקן וכו' הנה נתבאר למעלה כי העצים הם דוגמא לאנשים הנמשלים לעצים ע"ד מש"ה כי האדם עץ השדה ואמנם הם מינים ממינים שונים שהם נדונים בגהינם על כמה עונות אמנם כלל השוה שביניהם כי נשרו מן הדקל הוא הצדקות לפי כי הצדיק נמשל לתמר שנאמר צדיק כתמר יפרח ואלו שנשרו מן הדקל הם דוגמא שנפלו מן הצדקות הנמשל לדקל ולכן פירשו מהקב"ה הנמשל לתמר כמשחז"ל כפות תמרים זה הקב"ה שנאמר צדיק כתמר יפרח ולכן נשרו מן הדקל של עץ החיים והללו אע"פ שנפלו בשבת או ביום טוב שלפניו אסור

ביטול ברוב : [ג] אסור ליקח עץ מבין העצים לחתות בו האש בתנור דהוה ליה מתקן מנא : [ד] תנור שנפל לתוכו מטיח הטיט אם אפשר לאפות בו ולצלות בו בלא גריפה ולא יתחרך הפת או הצלי אסור לגורפו מפני שהוא מטלטלו שלא לצורך אבל מותר להשכיב האש והאפר שבו כדי שיהיה חלק ולא יגע בפת כלל אעפ"י שאם חיה נוגע בו לא היה כדאי לחרכו אבל אם יש בטיח שנפל לתוכו כדאי לחרך הפת או הצלי אם היה נוגע בהם אעפ"י שבלא גריפה היה אפשר לאפות ולצלות בו כיון שהיה מתחרך מותר לגרפו דחשיב טלטול לצורך ודוקא בתנורים שלהם שהיו מדבקים הפת סביבם ואין צריכים לגרפם אלא מהטיח שנפל לתוכו אבל תנורים שלנו כיון שא"א לאפות בהם בלא גריפה מותר לגרפו מן האפר והנחלים ואעפ"י שהוא מכבה א"א בלא כן וכשם שמותר להבעיר לצורך אוכל נפש מותר לכבות לצורך אוכל נפש והרי זה כמניח בשר על הגחלים וכן

אסור להסיקן כלומר לענין מש"ה והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר וכו' (ישעיה סו) כי הענין הוא אותו שמת הנה יש לו גבולים ג' לבכי שבעה להספד שלשים לגיהוץ ולתספורת אמנם אם בתוך השבעה של אבילות חל להיות יום שבת הוא יוצא מגהינם ונכנס לתוך ג"ע וכן אם לתוך ל' חל ראש חדש נכנס לג"ע וז"ש מדי חדש בחדשו ומידי שבת בשבתו ולכן יאמר כי עצים אלו שנשרו מן הדקל אם היה י"ט או שבת אסור להסיקן היינו דוגמא להיסק של גהינם כי אין מסיקין הנפשות שנענשות בהם עכ"ז אם נשרו ונפלו בי"ט לתוך התנור של גהינם בעונש נתחייבו ליפול לתוכו מרבה עליהם עצים מוכנים הם סוג הרשעים שכבר הם מוכנים לירד לגהינם כמאחז"ל בפ' אני ואתי למקודשי הם אותם המקודשים המזומנים לגהינם מרבה עליהם ומבטלן כלומר מאחר שאותם הם מוכני' שם בגהינם פשוט הוא כי יש להם מנוחה ולכן גם אם עצים אלו נשרו מחדש מרבה עליהם מאותם רשעים שהיו שם מלפנים ומבטלן מענין העונש ונכנסים לג"ע האכן ביום טוב ובלבד שלא יגע בהם עד שיתבטלו שאם יגע בהם לבדם. מתפרסם העון שלהם ונמצא שהם אינם יכולים להכנס מש"ה אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכו' ולא יתבטל העון שלהם לאותה שעה להמלט מן העונש ולא יוכלו להכנס בגן עדן אבל אם נפלו בשבת ונתחייבו לירד לגהינם היינו התנור הנזכר אם נפלו בתנור בשבת אסור להסיקן בי"ט שלאחריו שהרי מיום השבת יכולים להכנס בגן עדן ומדי שבת בשבתו הרי נאמר ולכן אסור להסיקן בגהינם בי"ט אפי' ע"י ביטול ברוב רשעים ונצולים מן העונש : [ג] אסור ליקח עץ מבין העצים לחתות בו האש בתנור וכו' אשר חז"ל אמרו שאין קוברין רשע אצל צדיק ולא רשע אצל רשע כי כאשר הרשע נקבר כל הרשעים מתרגשים ונתוסף הדין עליהם ודין חדש מתחדש עליהם כי אוי לרשע ואוי לשכנו כדאיתא בזוהר גם בדברי חז"ל ולכן יאמר כא אסור ליקח עץ מבין עצים וכו' והדוגמא לזה הוא האדם עץ השדה הוא הרשע עץ יבש אין לו ליקח עץ זה מבין עצים הם הרשעים שנקברו אצלם לחתות בו האש של גהינם אע"ג כי בחול כך הוא כי לפי שנקבר שם הרשע כל שכניו הרעים הם נידונים בעבורו באש של גהינם כדין נוסף אמנם ביום טוב אסור לעשות כך ליקח עץ זה הרשע שנכשל בעץ של העבירה מבין העצים הרשעים שנקבר ביניהם כדי להסיק בו ולחתות האש הגדולה

בתנור של גהינם דהוה ליה כמתקן מנא דאע"ג כי עונשין אותו בכך גם את הרשעים אשר בשכונותיו מכל מקום מתקן מנא הוא והוא לו העונש הזה לכפרה ולהם גם כן ואסור לעשות כן ביום טוב : [ד] תנור שנפל לתוכו מטיח הטיט איתא בזוהר פרשת תרומה דף ק"ן · וזה לשונו אתר אית בגהינם ודרגין תמן דאקרון צואה רותחת ותמן איהו זוהמא דנשמתין איגון דמתלבנן מכל זוהמא דהאי עלמא ומתלבנן וסלקין ואשתארת ההיא זוהמא תמן ואינון דרגין בישין דאתקרון הכי צואה רותחת אתמנן על ההוא זוהמא ונורא דגהינם שלטא בההוא זוהמא דאשתארת וכו' ובכן על יסוד זה מובן דין זה והכי קאמר תנור שנפל לתוכו מטיח הטיט היינו תנור של גהינם אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם שנפל לתוכה מטיח הטיט היינו אותה צואה רותחת אשר נדבק שם בקירות שלו שקערורות ירקרקות או אדמדמות שנפל מן הקיר ונתוסף לתוכו מאותה זוהמא שמניחים הרשעים שם לאחר שהם מתלבנים ועולים אם אפשר לאפות שם נשמות אחרות של רשעים או לצלות אותם בדין יותר חמור בלא גריפה אסור לגרפו ולהוציא משם אותה צואה רותחת ולא יתחרך הפת אותו הרשע או הצלי היותר נענש ממנו לפי כי אלו הם הרודפים אחר רסן בטנם או לענין שהוקש לע"ז כי זה נמשל לעץ כד"א אומרים לעץ אבי אתה ולכן הללו ראשית עון שלהם שרודפים אחר מאכל ומשתה שנאמר אתיו אקחה יין ונסבאה שכר וכו' ואומר אצלה צלי ואשבע ולכן על אלו אסור לגרפו מפני שהוא מטלטלו שלא לצורך כי באמת כך צריך מן הדין להענים אותם אבל מותר להשכיב האש של גהינם והאפר של הרשעים שנאמר כי יהיו אפר שבו כדי שיהיה חלק ולא יגע בפת לתת להם קצת הנחה ביום טוב. ולא יגע בפת כלל אע"פ שאם היה נוגע בפת לא היה כדאי לחרכו שהרי אחז"ל רשעים אין אור של גהינם שולטת בהם קל וחומר מסלמנדרא אבל אם יש בטיח שנפל לתוכו של תנור באותה מדרגה של הגהינם אותו צואה רותחת מן הטיט כדאי לחרך הפת או הצלי שהם סוג של רשעים שונים זה מזה כאמור אם היה נוגע בהם לכן אע"פ שבלא גריפה היה אפשר לאפות ולצלות בו ולעשות בהם משפט כתוב כיון שהיה מתחרך מותר לגרפו ולהקל מעליהם העונש דחשיב טלטול לצורך ודוקא בתנורים שלהם וכו' הענין יובן עם מ"ש בזוהר פרשת ויצא דף ק"ו · וזה לשונו אמר רבי יצחק כשם שברא הקדוש ברוך הוא ג"ע למטה

וכן נהגו: [ס] תנור וכירים חדשים אין סכין אותם בשמן ולא טשין אותם במטלית אבל מותר להסיקן אפי' היסק א' ובלבד שלא יפיגם בצונן כדי לחסמן ואם הוסקו יותר מדאי והוצרכו להפיגן בצונן כדי לאפות בהם מותר לפיכך מותר לשרות במים המכבדת שמכבדין

למטה בארץ כך ברא גיהנם בארץ וכשם שברא גן עדן למעלה כך ברא גיהנם למעלה גן עדן בארץ דכתיב ויטע ה' אלהים גן בעדן וגו' גיהנם בארץ שנאמר ארץ עיפתה כמו אופל וגו' גן עדן למעלה דכתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך וכתיב והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה גיהנם למעלה שנאמר ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי שני גיהנם הם אחד בארץ ואחד בשמים ממעל ואמנם זה שלמטה בארץ הוא מתוקן לכותים ואותו שלמעלה מתוקן לרשעי ישראל וכנזכר בזה המאמר ושם נאמר וז"ל גיהנם למטה לאותם הרשעים שלא קבלו ברית מילה ולא האמינו בהקב"ה ולא בדתו ואלו הם עע"ג שנאמר משאם יצאו והאש תאכלם וכו' גיהנם למעלה לאותם פושעי ישראל שעברו על מצות התורה ולא חזרו בתשובה שדוחים אותם לחוץ עד שיקבלו עונשים וכו' והיינו מ"ש עתה ודווקא בתנורים שלהם שהוא כינוי לגיהנם שהוא שלהם של כותים דוגמא של תנורים דח"ל שהיו מדבקים הפת שבינם היינו הנפשות של הרשעים ואין צריך נגרפם מן האפר כי אי אפשר שנאמר ועשותם רשעים כי יהיו אפר רק מהטיט הנופל לתוכו שהוא דוגמא לאותה לוחה רותחת אשר נופלת שם כאמור אבל תנורים שלנו שהם דוגמא לגיהנם אשר למעלה מזומן לפושעי ישראל כאמור כיון שאי אפשר לאפות ולהטמין שם נפש הרשע בלא גריפה דאע"ג שחטא ישראל הוא ונאמר בנים משחיתים אף על פי שהם עע"ג הם בנים ולכן אי אפשר בתנורים אלו המדרגות של גיהנם העליון בלא גריפה ולכן מותר לגרפו מן האפר והגחלים שנאמר הנה סערת ה' וכו' על ראש רשעים של גיהנם התחתון יחול ואף על פי שהוא מכבה אי אפשר בלא כן להקל מאותם הרשעים הנידונים שם וכשם שמותר להבעיר אש של גיהנם לצורך לידון בו נפשות של הרשעים שהוא לצורך אוכל נפש כי אותה האש של גיהנם היא אוכלת ושורפת כל הזוהמא שבנפש וע"י כן היא צורך אוכל נפש שהם כמשחז"ל המשכן משכן שני פעמים מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה ומזבח בנוי והמלאך מקריב עליו נשמות של הצדיקים כי כן מאחר שהנפש מקבלת העונש שלה המלאך מקריב אותה קרבן לאוכל נפש היא נפש דוד והרי זה כמניח בשר על הגחלים שהדוגמא לזה הוא בשר הקרבן העליון הנעשה על הגחלים על גבי המזבח וכן נהגו כאמור מנהגן של ישראל הקדושים הנגשים אל ה':

[ה] תנור וכירים חדשים אין סכין אותם וכו' מי האיש הירא ורך הלבב מעבירות שבידו וידע כי בעונו עתיד לירד בגיהנם אשר התקין לעצמו ויעש לו שם בית מלבד החלק אשר לו כאמור כחז"ל כי כל אחד יש לו שני חלקים חלק אחד בגן עדן וחלק אחד בגיהנם ואמנם הרשע אשר לא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם נמצא שיש לו שני חלקים שאחד הראשון הוא קבוע וחלק השני הוא אשר הוא חדש ממש לעצמו ע"י מעשיו הרעים ואמנם להיות כי גיהנם הם שבעה מדורות כמשחז"ל וכדאיתא בזוהר ובכל מדור הרשע נידון כפי העון שעשה יש שיורד למדרגה הנקראת טיט היון ויש שיורד לשחת ויש שיורד לשאול כדאיתא בזוהר פרשת פקודי ולכן האדם הפרטי פעמים ימצא תנור דברים חדשים ממש שעשה ע"י מעשיו הנה הנם קבועים במדריגות גיהנם כאשר תרד נפשו להיות נדונת שם עד תום חלאתו וכאשר התבונן האדם בזה מיראת העונש יתן את לבו להתחרט מאותם המעשים כי יבער לבו כאש תנור וכירים הללו כדי להמלט מהם ולכן בערה בו אש ה' והיה הוא עצמו תנור וכירים לפי כי אין לומר כי כפי החטא אשר חטא באחד מאבריו כך יהיה לו בענין העונש שהרי אמרו חז"ל אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה כלומר כי פעמים האדם יחטא באבר אחד פרטי ומטמא כל איבריו שנאמר ונטמאתם בם וכמו כן כאשר יעשה החרטה בלבו כל הגוף פלט ונחשב כי כל האיברים נטהרו ולכן אע"ג כי קרבם יחמו כתנור בלב בלבד נחשב כמו תנור וכירים שהוא ענין כולל כל האדם ולכן יאמר כי האדם העושה כן יתבונן מתחילה על עיקר אחד אשר חז"ל הגידו בפסוק כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כי כאשר האדם הולך אל בית עולמו ומתברר פנקסו ונמצא לו חמשה עונות וחמשה זכיות והוא אומר יצאו אלו באלו והם אומרים לו לאו אלא הוא נידון על עוניו ואחר כך משלם לו הקב"ה שכרו ולכן צריך כי יתן אל לבו עיקר זה והיינו מ"ש אין סכין אותם בשמן ולא טשין אותן במטלית אבל מותר להסיקן הוא הדבר הנזכר כי מי שהוא בערך תנור וכירים שמתחייב לירד בגיהנם ולהיות נענש באותם תנור וכירים אשר שם והלא אין סכין אותם בשמן של המצות ע"ד משחז"ל ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין וגם לא טשין אותם במטלית של הטלית אע"ג כי מצות אלו כל אחת מגינה המקיים אותם כאלו נקיים כל המצות כמשחז"ל אף על פי כן לא יצאו אלו באלו אבל מותר להסיקן דהיינו בגיהנם אפילו היסק ראשון שהוא קשה בנפש האדם על דרך כי כל ההתחלות קשות ובלבד שלא יפיגם בצונן כדי לחסמן היינו משחז"ל כי נפשות הרשעים הם נידונים בגיהנם של אש ששה חדשים ובגיהנם של שלג ששה חדשים שנאמר תשלג בצלמון והיכן משלימין נפשותיהן בשל שלג ולכן דוגמא לזה יאמר לא ובלבד שלא יפיגם בצונן היינו גיהנם של שלג כדי לחסמן ולחזקן לפי כי בשלג הם נשלם העונש שלהם ומתחזקים אחר כך לקבל שכרם בגן עדן ואם הוסקו יותר מדאי והוצרך להפיגן בצונן כי כאשר מתחזק הדין על הרשע כגון שהוא ערב שבת כי אז מענישין אותו פי שנים כדי לזכות לתענג בשבת בגן עדן ולכן יאמר ואם הוסקו

הוסקו יותר מדאי כי כך הולרך הדבר והולרך להפיגן בלונן כי אחר כך הם טובלים הנשמות במים חיים ונכנסים לגן עדן ולכן דוגמא לזה נמי הולרכו להפיגן בלונן כדי לאפות בהם כי כן הנפשות נתקנות ונכנסים בגן עדן ליהנות מזיו השכינה בענין ויחזו את ה' ויאכלו וישתו מותר ולכן מותר לשרות במים המכבדת שמכבדין בה התנור אף על פי שמכבה והענין כי זאת המכבדת יהיה ענין המחשבה טהורה כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף ר"א. וזה לשונו כי אין מעשה וחשבון בשאול וכו' אפילו לדיקים גמורים נחתין תמן בגין דנטלין כמה חייבין מתמן וסלקין לון לעילא וכו' איכון דהרהרו תשובה בלבייהו בהאי עלמא ולא יכילו ואסתלקו מן עלמא לדיקייא נחתי בגיניהון גו שאול ונטלי לון וסלקי לון מתמן עכ"ל ולכן כאשר האדם מהרהר לעשות תשובה ולא היה ספק בידו לעשות ומת ויורד למדרגה הנקרא שאול אחר כך אותה מחשבה טובה חוזרת להתעורר שם כמה שאמר במאמר ולית רעותא טבא דאתאביד מקמיה קב"ה ולכן שם יורדת אותה המחשבה טהורה ועל ידי הלדיק שמכבד להקדוש ברוך הוא בעולם הזה עובר דרך שם ומחזיק לרשע ומעלה אותו משם והיינו המכבדת שמכבדין בה התנור של גהינם כי אז בעבור שהלדיק עובר דרך שם לכן אז מלנני לו גהינם כמו שכתוב אלי בפ' עוברי בעמק הבכא והם הלדיקים שעוברים דרך העברה בגהינם כדי להעלות הרשעים שהרהרו בתשובה ולא יכלו לעשות ולכן בעבורם מעיין ישיתוהו לגהינם מלננין אותו ולכן בא הדין זה בגשמי כי מותר לשרות המכבדת שמכבדין בה התנור במים אף על פי שמכבה לפי כי כן נמי כאשר הלדיק עובר בגהינם הוא מכבה אש של גהינם ולכן נמי בגשמי מותר כאמור : [ו] מותר לאפות תנור מלא פת אף על פי שאינו לריך אלא פת אחד וכו' הנה נתבאר כי התנור הוא דוגמא לגהינם כי הפת הנאפה בתוכה יהיה דוגמא לאיש האוכל ושותה ומורדף בלי חשך למלאת רסן בטנו ולפי כי הוא ריבוי המאכל הוא הגורם הראשון הוא נידון בגהינם ואמנם בלי ספק כי בגהינם גם שיהיה כמה מן אישי הזמן כאלה אופה אותם כי זה הוא דרך של גהינם אמנם בא הדוגמא בדין זה לאיש אשר יבער בלבו אש זרה של הילר לעבור עבירה ונסתכל בדברי חז"ל שאמרו אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח וכו' ולכן יאמר מותר לאפות תנור מלא פת ר"ל כי כאשר אדם זה בער בו אש זרה כדי להמלט מאותו תנור שנאמר בו ותנור לו בירושלם אז מלא התנור במקום שבער בו האש של הילר מלא אותו פת שהוא כינוי לתורה שנקרא לחם שנאמר לכו לחמו בלחמי ר"ל אע"ג דקיים לן כי בי"ט לריך לחלק אותו חלי' לה' וחליו לכם והיינו אעפ"י שאינו לריך אלא פת אחד היינו הלכה אחת כדי להכניע הילר שנעשה בקרבו אבן נגף ולכן התורה הנקרא אבן מכנעת אותו כמו שאמרו

שמכבדין בה התנור אעפ"י שמכבה : [ו] מותר לאפו' תנור מלא פת אעפ"י שאינו צריך אלא פת א' ודווקא בתנוריהם שהיו קטנים והיו מדבקים הפת בדפנותיהם ומתוך שהוא מלא אין מקום לחומו להתפשט והפת נאפה יפה אבל בתנורים שלנו אין לאפות יותר ממה שצריך

חכמים ז"ל בראתי לך יצה"ר הנקרא אבן בראתי לו תבלין התורה לחות האבן ולכן אעפ"י שאינו לריך אלא הלכה אחת ממלא כרסו מן הפת של תורה אע"ג כי הוא י"ט ודווקא בתנוריהם שהיו קטנים והוא ע"ד הנ"ל כי שני גהינם הם אחד בארץ הלזו ואחד למעלה ועל זה העיקר יאמר כא ודווקא בתנורים שלהם שהם בארץ אותו האדם המחשב בעונש שלהם כאמור ולכן עשה לו פת זוודין להוליך עמו ע"י שהכניע הילר בפת התורה כאמור אז ממלא התנור פת מן הלימוד כדי שיהיה לו זוודין מרובים ואע"ג שהוא י"ט וימעט בשמחה אז טוב לו אבל בתנורים שלנו דהיינו דוגמא לגהינם של מעלה אינו כן לפי שבתנורים שלהם שהם גהינם שבארץ הם קטנים והיו מדבקים הפת הוא דוגמא לרשע הנאפה שם ע"ד מש"ה מי איפה ואמרו חכמים ז"ל מי הוא הנאפה שם והיינו שהיו מדבקים הפת ע"ש אומר לדבק טוב הוא ומתוך שהוא מלא מן הרשעים אין מקום לחומו להתפשט והפת נאפה יפה בעונש גמור אבל בתנורים שלנו הוא גהינם העליון המיוחד לפושעי ישראל אין לאפות יותר ממה שלריך דמאחר שהמהרהר בתשובה יודע כי יותר קל הוא. גהינם עליון אינו לריך ללמוד הרבה רק בבית א' שהוא לריך להכניע הילר די לו ואחר כך יעשה זוודין כרלונו : מותר לסתום פי התנור בטיט ורפש וכו' כפי הדרך האמור כי מדבר באדם שנכנס בקרבו יראת העונש כי יתבונן במעשיו אשר קרבו יחם כתנור כאש להבה של הטבע שמתעורר ע"י חום הטבעי הנתון בלב מלד הילר אשר שם והוא יודע שהקדוש ברוך הוא מודד מדה כנגד מדה ולכן מוכרח לירד לגהינם ולכן בערה בו אש ה' בלבו לעשות תשובה להנלל מדין גהינם וכן הוא הענין בדין זה דקאמר מותר לסתום פי התנור כי הנה בלי ספק כי המתיירא מיום הדין והעונש זה תחילת שובו לריך כי אכף עליו פיהו וילדיק דין שמים עליו וימעט דבריו כמ"ש החכם כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים הפך ממה שהיה מרבה דברים בטלים ולכן יאמר מותר לסתום פי התנור שהוא דוגמא אל האדם כאמור בטיט ורפש כי יחשוב יום הדין שמאכילים לרשע שורשי רתמים ופיו ימלא מן הטיט ורפש בקבר וגם כאשר כרסו מתבקעת נופלת על פניו שהוא טיט ורפש דוגמא לטיט ורפש שעל שפת הנהר כך מעל הנחל יעלה על שפתו ואף על גב שהוא יום טוב כי לריך לשמוח כאמור מ"מ טוב להרהר בתשובה והוא שרכו מאתם או עשה בו סימן ר"ל כי מערב יום טוב רכך הילר שלו או עשה בו סימן באיזה דבר שנעשה מן העונש ברשעים כי ע"י כך לא יכנע כל כך בי"ט ולא יהיה נעלב ביותר מאחר שעשה בו סימן ונתקו ללד אחד הרי התחיל לשוב ונכנע אבל לגבל טיט בי"ט אסור דהיינו להרהר על זמן של דין חיבוט הקבר או

או לזמן התחייה כי בפנים אלו הוא דוגמא למיט כי יהיה מסופק התחייה העצמות האלה אסור אבל לגבל האפר כאשר יתבונן בעונש הנאמר ועסותם רשעים כי יהיו אפר וכו' ולסתום פי התנור שלו היינו פיו מותר לפי כי לא כאלה חלק יעקב : ואם כה נאמר כי כונת מה שאמר מותר לאפות תנור מלא פת אף על פי שאינו צריך אלא פת אחד היינו לענין מעשה הצדקה וכנ"ל כי ביו"ט צריך להאכיל לעניים ואם לאו עליו נאמר וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם ולכן יאמר מותר לאפות תנור מלא פת וכו' כי הנה חז"ל אמרו כתיב וצדקה תציל ממות וכתיב לא יועיל הון ביום עברה וכו' שתי צדקות הללו למה אחת שמצלת ממיתה משונה ואחת שמצלת מדין גיהנם ואיזו היא שמצלת מדין גיהנם ההיא דכתיב ביה עברה וכתיב יום עברה היום ההוא ולכן יאמר נא מותר לאפות בתנור היינו כדי להנצל מדין גיהנם שהוא התנור ולעשות צדקה בענין פת ר"ל בענין דמקרבא הנאתיה כמו פת מותר לעשות הרבה אע"ג שאינו צריך אלא פת אחת לצורך דין גיהנם כדי להנצל ממנו עכ"ז מותר לעשות הרבה צדקה ודווקא בתנוריהם שהיו קטנים כלומר כי לפי שהיה להם מעשים רבים לא היה צריך להם לירד לגיהנם אלא מיעט והוא הפך והיו מדבקים הפת בדפנותיהם כי גם היו עושים צדקה בסתר שנאמר מתן בסתר יכפה אף כך היו עושים לקרובים שהם דפנות שלהם ולכל המדובקים להם ומתוך שהוא מלא מאותה צדקה אין מקום לחומו להתפשט באדם והפת נאפה יפה ומציל מגיהנם אבל בתנורים שלנו שהם גדולים וצריך הרבה להנצל מהם אין לאפות יותר ממה שצריך כי האדם הוא ולבו יודע מה מעשיו ויעשה כפי מה שהוא משער בדעתו שהוא צריך ואין בזה שיעור : [ז] מותר לסתום פי התנור של גיהנם באופן אחר בטיט ורפש שנאמר בו ואף הסיתך מפי צר זו גיהנם כמו שאחז"ל כאשר יחשוב לאחריתו שנעשה טיט ורפש ומכניע עצמו בזה שהוא על שפת הנהר היינו מפאחז"ל הרואה נהר בחלום ישכים ויאמר הנני נוטה אליה כנהר שלום קודם שיקדמנו פ' אחר כי יבא כנהר צר והיינו טיט שעל שפת הנהר קודם שיבאו עליו ייסורין ישפיל עצמו ובזה יסתום פי גיהנם כנז' והוא שרככו טיט זה מאמש כי מאותה שעה ירך לבבו או עשה בו בעצמו סי' ונתקו ליצר לצד אחר מן הלב הנזכר אבל לגבל טיט ביום טוב אסור להזכיר ענין המיתה בזמן שנעשה טיט ליצר להכניע ביום טוב אסור כי ימשך לו מדת העציבות ונאמר ושמחת בחגיך ומותר לגבל האפר שהרי נאמר ואנכי עפר ואפר כך יעשה לסתום פי התנור כנזכר : ועתה אשוב להתבונן בדינים הללו לפרש אותם כמשפט הראשון בענין הנוגע למעלה כאשר כבר נתבאר לעיל כי כל מעשה התחתונים הוא מעורר דוגמתו למעלה ולכן כך היה אומר אופין בפורני דהיינו התנורים שלנו הגדולים וכו' והענין כי

שצריך : [ז] מותר לסתום פי התנור בטיט ורפש שעל שפת הנהר והוא שרבכו מאמש או עשה בו סימן ונתקו לצד א' אבל לגבל טיט ביו"ט אסור ומותר לגבל האפר לסתום פי התנור :

אין

הנה נתבאר כי התנור הוא רמז למדה האחרונה שנה הוא התנור שנאמר ותנור לו בירושלם והענין כי הנה שני בחינות הם ציון וירושלם הבחינה האחת ציון היא רחמים וירושלם הוא בחינת דינים כדאיתא בזוהר ובאדרא זוטא דף רצ"ו וז"ל ציון וירושלם תרין דרגין איכון חד רחמי וחד דינא ציון דכתיב ציון במשפט תפדה ירושלם דכתיב צדק ילין בה ולכן מה שאמר פורני היינו תנור הדוגמא לזה הוא הבחינה הנקרא ירושלם להיות שהיא בחינת דינים כאמור ומה שנאפה בתוכה הפת הרמז לשני דברים הבאים כאחת האחד הם הנשמות כמאחז"ל במדבר רבה וז"ל מדוע אמרו עמי רדנו מהו רדנו לשון משנה הרודה פת חמה אמרו ישראל הפת נבשלת בתנור וניטלת ממנו יכולה היא ליקבע בתנור עוד ואנו היינו בידו כתנור שנא' ותנור לו בירושלם וכו' ולא נשוב עוד אליך עכ"ל ובלי ספק כי לא על חנם אמרו ישראל משל זה והביאו ראיה מן התנור והלחם אלא כי הוא הנוגע ולא דבר ריק הוא מהם והענין הוא על דרך האמור כי הנה התנור הוא בחינה הנקראת ירושלם למעלה כי שם בתוכה נותנים הנשמות קודם ביאתן לעולם כדאיתא בזוהר פרשת מקץ דף קצ"ז. וז"ל רבי שמעון אמר האי קרא קשיא אי אמר ויוצר רוח אדם ולא יתיר יאות אבל בקרבו מהו אלא רזא איהו מתרין סטרין דהא מההוא נהר דנגיד ונפיק מתמן נפקי ופרחי נשמתין כלהו ואתכנישו באתר חד והוא דרגא איהו יוצר רוח אדם בקרבו והאי כאתתא דאתעברת מן דכורא והוא ולדא צרת ליה במעהא עד דאצטייר כלא בציורא שלימו במעהא כך ויוצר רוח אדם בקרבו בקרבו קימא עד דאתברי בר נש בעלמא ויהיב ליה וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי רוח האדם הוא היה בתוך אותה המדה כאתתא דאתעברת מן דכורא ואותו הוולד מצטייר שם בתוכה והיינו הפת שהיא נתונה בתנור שהוא בחינת ירושלם כנז' אמנם ישראל אמרו ללמוד מן התנור ענין אחר כי אחר שנגמר בישולו אי אפשר לקבוע אותו עוד בתנור וכן כמי הנשמות אין חוזרים עוד לבחינת אותו תנור בירושלם לכן גם אנחנו לא נבא עוד אליך ולא כן הוא האמת אלא שחוזרים לשם בכל לילה ומה גם אחר המיתה שנאמר והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה הנה למדנו ממאמר זה כי הרוח של בני אדם הוא המצטייר שם דוגמא של פת המתבשל בתנור ולכן אמר אופין בפורני הוא רמז לענין זה של שלימות הרוחות ואמנם הלחם הנגמר שם הוא הצדיק עליון בחינת ו' הנקרא לחם כדאיתא בזוהר פ' אוכל לשובע נפשו והעיקר על היחוד הנעשה על ידי הרוחות בתוך התנור זאת ירושלם שהוא סוד הלחם אשר הוא אוכל אשר על כן הוא אומר אופין בפורני דהיינו תנורים שלנו זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם והם שני תנורים ציון וירושלם וכו' אשר שם בתוכם נאפות הנשמות בכל לילה הרוח תשוב אל האלהים אשר

נתנה

נהנה ומה גם עתה זה יהיה להם לעלות למעלה ופיהם בצדם חוזר לתנורים כי פיהם בצדם ובכן גם לרוחות הנז' כי זה השלימות ימצא להם מצד פיהם ר"ל בעבור תורה ותפלה שאומרים מפיהם הם זוכים לכך ובלבד שלא תהא חדשה דחיישינן שמא ספחת וכו' והענין חוזר אל התנור גם אל כלתה הם הרוחות והענין כי הנה מטה שנגזר על הירח לכי ומעטי את עצמך מתמעטת על ידי שהיא יורדת בעולמות לפי כי בהליכה תלייא מלתא ובכל עולם ימצא חלקים ממנה ואחר כך חוזרים ועולים למעלה ונכנע הפרצוף שלה שלכן אחז"ל כל המניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלים עליו כאלו בנה מזבח וכו' והנה אחר הבנין זה אז נאמר ויבן ה' את הצלע וכו' ויביאה אל האדם ונאמר מקדש אדני כוננו ידיך והנה כי העיקר הוא טוב אחרית דבר עד שנמצא כוננות זה על ידי ידים העליונים ואחר כך הוא ענין היחוד ולכן יאמר כי אופין בתנור זה הלחם שהאדם אוכל ובלבד שלא תהא תנור זו חדשה שעדיין לא חלו בה ידים העליונים דחיישינן שמא תפחת ויפסד הלחם וימנע משמחת יום טוב הוא הדבר מ"ש פ' בלק הובא למעלה וז"ל ואוליפנא מגו בוצינא קדישא כד איהי סלקא למלקט עינוגין ועידונין ומומא אשתכח בהו בישראל לתתא כדין מטי לגבה טפה כחרדל ואתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכדין אתער ס"מ בקל תקיף וכו' ועל ענין זה יאמר כאן כי כאשר היא חדשה ועדיין לא עשה בה מאמר הצדיק אז חיישינן שמא תפחת מפני מעשה התחתונים ונאחז משם הקליפה שפחת היא ויפסד הלחם בסוד הצדיק אבד כי אז כמי מתעוררת השפחה ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי וימנע משמחת יו"ט ועוד חוזר אל הנשמות דחיישינן שמא תפחת הנשמה הוא מ"ש בזוהר פ' ויקהל דף רי"א. וז"ל הכא רזא דרזין כד בעי קב"ה לאתקנא בקביעוי בשבתי ובזמני ובחגי מסדר ארבע אנפין דנשר וקיימין על היכלא דאקרי דרור וכו' ואינון יהבין קלא ולית מאן דישמע ליה בר אינון נשמתין דאתחזון לסלקא ואינון מתכנשין תמן ונטלין לון אלין ד' אנפין ועאלין לון לגו ההוא עמודא דקיימא באמצעיתא וכו' כדין נשמתין סלקין בההוא פתחא עד דסלקין לגו עמודא וכו' כדין אלבים קנאה חד צדיק עילאה ואסתכל בנהורא ושפירו דהאי נקודה ובתקונהא ואחיד בה וסליק לה לגביה ונהרין נהורא בנהורא והוו חד כל חילא דשמיא פתחי ואמרי זכאין אתון צדיקיא נטרי אורייתא וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי מעלין הנשמות למעלה ועל ידם נעשה היחוד אמנם זה יהיה לה לנשמה מן השלימות אחר שישבה בג"ע תחתון זמן מה כנז' בתחילת המאמר אמנם בעלותה שם נעשה כל זה השלימות בה ולכן יאמר זה יהיה לה שמעוררת היחוד ובלבד שלא תהיה חדשה רק עד שישבה שם למטה ימי מספר דחיישינן שמא תפחת עדיין לא יש בה כח מן השלימות לכך ויפסד הלחם וימנע משמחת יום טוב. ואחר שיעשה עלייה זו לשני הצדדין מחמין חמין באנטיכי כאשר יורדת הטיפה מן המוח יש בה תמימות לפי כי היה שם התעוררות בשלהובין דרחימו דאיש ואשה ויורד

חמין זה באנטיכי של הצדיק חי העולמים בחיבור עם הכלה:

אע"פ שעצים שנשרו מן הדקל ביום טוב או בשבת שלפניו וכו' הנה האש והעצים נתבאר למעלה כי יש אש אוכלת ובונה וכו' גם העצים הם הנאמר בהם ישבעו עצי ה' ולכן יאמר כאן עצים שנשרו מן הדקל הלא הם דברי חז"ל הנטיעות כקרני חגבים היו ועקרן הקב"ה ושתלן בג"ע והם העצים שנשרו מן הדקל שהוא עץ החיים ומשם נשרו ונעקרו מתחלה ולכן זה הדוגמא הוא להם אם נשרו מן הדקל בשבת או י"ט שלפניו אסור להסיק כי זה הוא מוקצה מחמת איסור על דרך הנ"ל והענין מפני כי אותם הנטיעות כקרני חגבים היו ואז לא יועילו להסקה כי הם בסוד הקטן שאינו ראוי לביאה ולכן בגשמי אסור להסיק כי כן היה בזמן הבריאה אע"ג שהגיע השבת של הבריאה לא נעשה היחוד עד בא יום שמיני עצרת כי אז נעשה שמחת התורה ולכן גם בזה כאשר נפלו עצים הללו ביום טוב או בשבת שלפניו אסור להסיקן אמנם אם נשרו בי"ט עצמו לתוך התנור מרבה עליהם עצים מוכנים ומבטלן והענין כי הלא לך לדעת כי העצים הם בשני בחינות שלכן נאמר קח לך עץ אחד וכתוב עליו לאפרים ולכל בית ישראל חביריו ולקח עץ אחד וכתוב ליהודה ולכל בית ישראל חביריו (יחזקאל לז) כי הנה ב' עצים אלו הוא ענין המקושש עצים כנ"ל מאמר הזוהר דהוה דייק הי מנייהו רב על אחרא ולא חיים על יקרא דמאריה ולכן השני עצים שלקח הנביא בידו נעשו אחד להורות על הייחוד הנעשה ומורה על העתיד שתחזור הלבנה במלואה כבראשונה שני המאורות הגדולים ולכן עצים הללו שנשרו מן הדקל אמרנו שנפלו מעץ החיים כי הוא הנותן לכלתה דא השבעה ספירות שלה כדאיתא בתחלת פ' תרומה בפ' אפריון דא עלמא תתאה עשה לו המלך שלמה מלכא דשלמ' דיליה מעצי הלבנון וכו' ועל עצים הללו יאמר כאן שהם מוקצים ואסורים להסקה וכו' אעפ"י שנפלו בי"ט כי כן היה הבריאה בראש השנה ובא יום שבת ולא נעשה הייחוד עד יום שמיני עצרת כנזכר אבל אם נפלו בי"ט לתוך התנור שהוא הדוגמא לכלה בסוד הבחינה של ירושלם שנא' ותנור לו בירושלם אז מרבה עליהם עצים אותם העיקריים שהם בסוד הזכר כי הללו הם מוכנים וראויים לביאה ומרבה מן האור שלהם על אותם עצים שהם מוקצים ומבטלן כי כן באתר דאית דכורא נוקבא איהי עולה בשם כדאי' בזוהר ובלבד שלא יגע בהם באותם עצים המוקצים עד שיתבטלו ברוב של הזכר וכאשר הם מתחברים אלו עם אלו אינם ניכרים העצים של הנקבה לחוד אבל אם נפלו בתנור בשבת אסור להסיקן ביום טוב שלאחריו אפילו על ידי ביטול ברוב לפי שכבר נתבאר כי כן היה בזמן הבריאה שנפלו בשבת ולא נעשה הייחוד עד עצרת ועברה שבת אחרת בנתיים:

עוד יתבאר ענין זה על מוקצה מחמת מיאוס וכך היה אומר עצים אלו הם המדות של המדה האחרונה שנשרו מן הדקל הוא הזכר עץ החיים שנאמר צדיק כתמר יפרח שנאמר בהם השליך משמים ארץ תפארת ישראל ביום טוב או בשבת שנאמר קרא עלי מועד לשבור בחורי הם עצים אלו והנפילה

היה ביום שבת כי כן היה הגלות ליל א' ונפילה זו היה נוסף על זמן הבריאה שנאמר נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל ולכן אסור להסיק בו ביום לפי שהם מוקצה מחמת מיאוס שנתערב בקצת מהם הקליפה אבל אם נשרו בי"ט לתוך התנור הדוגמא שלהם שנפלו אותם הבחינות לתוך המדה הנקראת ירושלם כנ"ל ותנור לו בירושלם ומ"ש שנפלו הוא ע"ד מ"ש ירד פ' למרכבה כלומר אתרמי מלתא ולכן מרבה עליהם עלים מוכנים והענין בקיצור כי הנה ראוי לך לדעת כי הנקודה השרשית היא הנקראת בת יחידה בדברי חז"ל למלך שהיה לו בת יחידה והנקודה זו מתפשטת לעשר נקודות ולכן יאמר נא מרבה עליהם של עלים שנפלו שהם מוקצים מחמת מיאוס מרבה עליהם עלים מוכנים מן הנקוד' השרשית שנשארת תמיד למעלה ומבטלן ונעשה הייחוד ובלבד שלא יגע בהם האדם עליון עד שיתבטלו ברוב כאמור שלא יהיו עלי איסור ניכרים אבל אם נפלו בתנור בשבת שמורה על הנפילה של זמן החרבן כאמור אסור להסיק ביום טוב שלאחריו אפילו על ידי ביטול כי כן עדין לא נתקן הדבר : עוד יש דרך עמדי בענין מוקצה מחמת מיאוס שלא הוא מ"ש בזוהר פ' בלק הובא למעלה וז"ל ורזא אוליפנא מבוצינא קדישא כד הוי סלקא למלקט עינוגין ועידונין ואשתכח בהו בישראל מומא לתתא אתי לגבה טפה כחרדל ואתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכו' ועל עיקר זה הוא אומר אע"פ שעלים שנשרו מן הדקל הם עלים הנזכר כללות מדת המלכות כנזכר אע"ג שכבר עלו להתענג שם בעץ החיים כאמור נשרו מן הדקל אתעדיאת ואתרחק' מדורה בעבור אותה טיפת דם כחרדל דמטי לה ויתיבת עלה יומין במנין ולכן אסור להסיק בשלהובין דרחימו דאיש ואשה כי לא יתכן להתחבר עד יעברו ימי המספר כנזכר אבל אם נשרו ביום טוב בתוך התנור כי זה הוא מורה כי לא בהם אותה טיפת דם מן הפנימיות מבחינת החדר רק מבחינת הפרוזדור כמו ששנינו משל אמרו חכמים באשה החדר והפרוזדור כו' ולכן נפלו עלים אלו הם המדות שלה לתוך התנור להורות כי הטפה בהם מן הבחינה החיצונה הנקראת ירושלם כך היה לה לפי כי עון התחתונים לא היה בו כדאי כל כך ולכן אינה מתרחקת אלא מרבה עליהם עלים מוכנים כנזכר בהתפשטות הבחינה העיקרית השרשית ומבטלן ובלבד שלא יגע בהם אדם עליון להשתמש בהם עד שיבטלו ברוב אבל אם נפלו בתנור בשבת אסור להסיק לפי כי הנפילה בשבת מורה על עון גדול ולכן אסור להסיק בשלהובין דרחימו של איש ואשה כאמור בי"ט שלאחריו אפי' ע"י ביטול ברוב מפני שצריך לישב כמה ימים במנין כנזכר : ועתה יתבאר בענין איסור מחמת חסרון כיס וכך הי' אומר

אע"פ שעלים שנשרו מן הדקל וכו' כי הנה נודע מן התיקונים כי הצדקת היא מתלבשת בעולם היצירה במטטרו"ן בשית יומין דחול ושם נעשה הייחוד על ידו של' כי עוף השמים דא מט"ע יוליך את הקול וכו' ולכן יאמר אע"פ שעלים הם המדות של הצדקת המכונים לעלי' כאמור שנשרו מן הדקל זה הוא מדת המלכות כי כן נקרא תמר

בסוד זכר ונקבה דלא סליק דא בלא דא ונפלו בסוד מט"ט הנזכר בי"ט או בשבת שלפניו אסור להסיק בענין הגשמי דהא ליתי למעלה כי עלים הללו לא יתכן שיפלו ביצירה במט"ט לא בי"ט ולא בשבת רק בחול כאמור אבל אם נשרו בי"ט לתוך התנור הוא הבחינה של ירושלם כאמור אז מרבה עליהם עלים מוכנים ומבטלן הוא הדבר הנ"ל מ"ש בזוהר פ' קרח קריאי מועד דהא חכמת שלמה אזמינת לכל אילנא לאעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפא אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא ולכן מרבה עליהם של מדת המלכות עלים מן חיילין דילה הבאים מסטרא דקדושה סטרא דימינא הנקרא עלים על שמה כי אלו העלים מוכנים הם מאתמול כי הם מזומנים בסוד מקראי קדש ובלבד שלא יגע בהם אדם העליון עד שיתבטלו ברוב של הקרואים אבל אם נפלו בתנור בשבת כלומר עלו למעלה בתנור זו ירושלם כאמור אסור להסיק בשלהובין דרחימו ביום טוב שלאחריו אפי' ע"י ביטול שעולים אותם חיילות שלה למעלה אלא צריך שיעלו הם למעלה ונתקנים ואח"כ נעשה הייחוד ביניהם כאמור : אסור ליקח עץ מבין העלים וכו' הנה עץ זה הוא יהיה בסוד עולם העשיה והענין כי הנה נתבאר כי מדת המלכו' כאשר יורדת בעולמות התחתונים קצת ממנה בכל עולם עד שנמצא כי בעולם העשיה מתלבש ממנה שם חלק א' שלא הוא בחינה האחרונה שבה ולכן יאמר נא אסור ליקח עץ אחד היינו הבחינה זו שהיא נקרא עץ מפני כי היא חלק ממדת המלכות הנקרא עץ הדעת והיינו מבין העלים הם המדות שבעולם העשי' שהם ג"כ נקראי' עלים כדאי' במאמר המקושש הובא למעלה מ"ש ר' יוסי שאר עלים הוה מקושש בהדיה שבת אסור ליקח עץ זה לבדו לפי שהוא מוקצה מחמת מיאוס של הקליפה אשר מתערבת בעשיה כדאיתא בתיקונים ולכן אסור ליקח אותו עץ הנזכר מבין העלים אשר שם לחתות בו האש בתנור היא האש הקדוש למעלה לחתות בו שלהובין דרחימו דאיש ואשה אשר נעשה בתנור משום דהוה ליה מתקן מנא כי לעולם הוא לבדו אינו מועיל לעשות הייחוד עד שיעלו כל הבחינות היורדות בעולמות ונתקן הפרצוף שלה ואח"כ נעשה הייחוד אמנם לא יעשה כן בהעלות בחינת זו לבדה דהוה ליה מתקן מנא בלבד הוא מתקן עץ זה ותו לא מדי ולכן אסור : וכאשר נאמר כי מדבר במוקצה מחמת חסרון כיס כך הוא הענין כי הנה עץ זה הוא הרמז שלו בסוד מט"ע הנקרא עץ כדאיתא בזוהר פ' בראשית דף כ"ח . וז"ל ד"א ונהר יוצא מעדן בודאי בעץ החיים דלעילא תמן לית קלפין נוכראין הה"ד לא יגורך רע אבל כגון דלתתא אית קלפין נוכראין ודאי ואיהו נטוע בגנתא וכו' דאיהו חנוך מטטרו"ן וכו' דא איהו עץ הדעת טוב ורע וכו' ולכן יאמר אסור ליקח עץ מבין העלים לחתות בו האש בתנור היינו עץ זה מט"ט מבין העלים הם המדות אשר שם כדאיתא בתיקוני' שית ספיראן מקננן ביצירה והנה אלו שית ספיראן הם החלקים הנשארים שם ממדת המלכות והם נקראים עלים מפני כי כן הוא המדה שלהם סוד עץ הדעת אין לוקחים אותו

לחתות

לחתות האש בתנור לפי כי הנה נתבאר מן התיקונים כי צדיק וצדק יורדים בצירה בימות החול ומתלבשים במט"ט ועל ידו נעשה הזווג בימים אמנם בשבת וי"ט לא כך הוא שהנה אנו אומרים וביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו וכן בי"ט פושט בגדי חול אלו ומתלבש בלבושין דבריאה כדאיתא בתיקונים ולכן אסור ליקח עץ זה מט"ט לחתות בו האש לעשות הזווג דאיש ואשה לצורך האש ולחתות אותו בתנור הוא בחינת ירושלם כאמור לפי דהוה ליה מתקן מנא בלבד שהוא לבדו נתקן ועולה במעלה אבל אינו מועיל לעשות הייחוד האמור שהרי הוא מוקצה מחמת חסרון כיס שנתחסר מפני צדיקים הנזכר שאינם מתלבשי' בתוכו בי"ט אבל הוא מזומן למעלה : וכאשר נדבר בענין מוקצה מחמת איסור כי הנה חז"ל אמרו במדרש וידעו כל עצי השדה אלו הבריות כי אני ה' השפלתי עץ גבוה זו אבימלך הגבהתי עץ שפל זה אברהם הובשתי עץ לח זה אבימלך שאמר כי עצור עצר ה' בעד כל רחם לבית אבימלך הפרחתי עץ יבש זו שרה וכו' והענין בקיצור כי הנה כינוי אני הוא במדת המלכות כנודע וכבר נת' למעלה כי חכמת שלמה אזמינת לכל אילנא לאעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפהא ולכן יאמר נא כי אני השפלתי עץ גבוה זה אבימלך שהוא סוד הקליפה אב של מלך זקן וכסיל אב הטומאה שלכן לקח לשרה אללו חטב לשלוט בה ולקה בנגעים שהם ד' נשים שלו כאשר נתבאר אצלי בפי' מגילת איכה בסוד שאת או ספחת או בהרת אשר שניו שני מראות נגעי' שהם ד' כי שאת היא אשת הנקרא אשת כסילות ובהרת היא ג"כ עזה כשלג הוא סוד והשגל עומדת אללו כמ"ש חכמים ז"ל גמירי שהיא כלבתא וספחת היא מספחת לכאן ולכאן הספחה שמשמשת לשתיהן ואלו נדבקו באבימלך ושרה ניצולה הרי השפלתי עץ גבוה זה אבימלך שהוא עץ רע הגבהתי עץ שפל זה אברהם כדרך שהוא גמל עמה חסד כמשחז"ל בת היתה לו לאברהם ובכל שמה וכדאיתא בזוהר דגדיל נה בתלת עשר מכילן דרחמי כך היא הגביה אותו למעלה שבתחילה נקרא אברם והיה למטה ואח"כ נקרא אברהם ופנה למעלה במדת חסד לאברהם וכך היא המדה לעולם משפלת את הקליפה למטה ומעלה הקדושה למעלה ועוד הובשתי עץ לח זה אבימלך לפי שהקדושה אללו נעשה לח אמנם כאשר נסתלקה משם נתייבש העץ הפרחתי עץ יבש זה אברהם כי היה יבש מפני הערלה שהיתה דבוקה בו הוא סוד משחז"ל האי נורבא מרבנן דמי לפרצידא דתותי קלא כיון דנבע נבע לפי כי ה"א נאחזת תמיד בת"ח שהוא דוגמא של יאצ"ה כדאיתא בזוהר פ' משפטים ולכן אחז"ל האי דבלו מאניה דרבנן מנייהו הוי וכו' אני ה' דברתי ועשיתי היכן דבר למועד הזה כי הנה מדה זו מזמנת חיילין דיליה בזמנא דמועד שהיא בעלמא ולכן יאמר נא אסור ליקח עץ היינו סוד אברהם הנקרא עץ כאמור והוא בין העלים מתהלך בתמו עד הצדיק והוא יושב פתח האהל כחום היום כדאיתא בזוהר והיינו לחתות בו האש בתנור לפי כי אמרו חז"ל אש דהאשה עדיף הני מלרפן אותיות אש דהוה

ליה מתקן מנא כי הנה כאשר ממשיך סוד החסד לבדו על האש דאשה מתקן מנא הוא לחוד אמנם אינו נעשה הייחוד רק בסוד וימינו תחבקני אמנם כאשר מדת החסד הוא נמשך בתוך העלים אז הוא בערך מים קרים על נפש עיפה והוא הגדלה לחבר את האהל להיות אחד למדנו ממאמר זה כי עץ זה בין לח בין יבש אסור ליקח אותו מבין העלים כי כן עץ לח זה אבימלך אסור ליקח אותו לפי שרומז בסוד הקליפה ועץ יבש נמי בסוד אברהם אסור ליקח אותו לבדו כאמור אמנם על האמת כבר עתה נעשה אבימלך סוד עץ יבש ואברהם סוד עץ לח בקדושה ושניהם אינם ראויים ליקח אותם לבדם משום שהם מוקצה ואינם מוכנים לי"ט שהרי נאמר דברתי ועשיתי אימתי למועד כי אז חכמת שלמה זמינת לכל אילנא כדבר האמור לעיל: תנור שנפל לתוכו מטיח הטיט וכו' הנה ענין טיט זה לא נפלאת היא ממך הכונה שאנו עושים בליל פסח בחרוסת שהוא זכר לטיט כי הנה הטיט הוא מלוי הויה שעולה מ"ה כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א והמלוי שלו עולה י"ט בסוד ושם אשתו מהיטבאל שהוא נוטריקון מ"ה י"ט בא"ל ומלת טיט משמע לכאן ולכאן יט טי היינו טיט והנה נתבאר בזוהר פ' בראשי' כי מדה האחרונה נקרא מה ושם נאמר דף כ' מה אדיר שמך וכו' גם בזוהר פ' תרומה דף קכ"ז · וז"ל ר' יהודה פתח מה רב טובך וכו' דרגא תתאה דאיהו רזא דעלמא תתאה אקרי מה ותנינן אל תקרי מה אלא מאה בגין דכל דרגין עילאין באשלמותהון הכא איכון תו אמאי אקרי מה אלא אע"ג דמסיכו עילאה אתמשך לא אתגלייא עד דאשתלים הכא דאיהו אתר סופא דכל דרגין סופא דאתפכותא דכלא וקיימא באתגלייא ואע"ג דאתגלייא יתיר מכלא קיימא לשאלה מ"ה מה חמית מה ידעת כד"א כי לא ראיתם כל תמונה עכ"ל הנה מבואר מזה כי כינוי מה הוא יצדק במדה האחרונה ולכן מלוי טי"ט צודק בה אם מפאת הזכר הנקרא מה בסוד מה שם בנו כדאי' בזוהר פ' משפטים דף ע"ט · וז"ל והכי הוא דכתיב מה שמו ומה שם בנו כי תדע חכמה שמו תפארת בנו עכ"ל והנה מצד זה ימצא לה מלוי טי"ט וגם מפאת עצמה שנקראת מה כאמור הנה המלוי של שם נוה הוא טיט כאמור ולכן יאמר נא תנור שנפל לתוכו מטיח הטיט כי התנור הוא בחינת ירושלם כאמור שנפל לתוכו מטיח הטיט שלו הוא הטיט שבמלוי שלה עצמו אם אפשר לאפות בו פת ולצלות בו בשר שהוא הבשר החי ע"ד משחז"ל בבשר היורד מן השמים עסקינן והנה הואיל ואתא לידן ענין זה נימא ביה מלתא כי מה היה בדעתו של החכם שהביא הבשר לבית המדרש לשאול עליו כי הנה בעיניו ראה תרי אטמתיה שהורידו לו מן השמים תכף כשאמר הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם ולכן ראוי לידע מה הספק היה לו בזה וכילד נתיישב הספק שלו במה שאמרו לו אין דבר טמא יורד מן השמים ואחשבה לע"ד כי הנה החכם היה מסופק דמאחר כי זה הבשר השליכו אותו מן השמים לאריות אפשר שהיה דבר טמא כי הנה אמרו חז"ל בא לטמא פותחין לו אדם מטמא עצמו מעט מטמאים אותו

הרבה

הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה הנה מכל אלו המאמרי' נראה כי יש לטומאה שורש למעלה דלא סגי בלאו הכי ואם כן קרוב לשמוע כי בשר זה היה דבר טמא מזה המקום שמטמאים לאדם עד שאמרו לו אין דבר טמא יורד מן השמים כלומר ואפילו אותם מאמרים שנראה מהם כי יש טומאה למעלה אינו כן אלא יש להם משמעות אחר ואינו נוגע לענייננו בזה: אמנם היותר נכון אצלי עם היושר הולך כי מה שהוליך החכם הבשר לב"ה לא לשאול על הבשר עצמו הלך כי פשוט הוא אצלו שהיה דבר טהור אמנם מאי דמספקא ליה הוא על ענין הניקור. וגיד הנשה לפי שהיו ירכים דאפילו למ"ד אינו נוהג גיד הנשה רק בירך אחת הנה הירך האחת היתה כי האחרת אכלו אותה האריות ולזה הוצרך נשאל בבית המדרש ועיקר הדבר מפני כי אלו ירדו מעולם העשיה זה ונודע הוא כי שם הוד הרגלים בעקבי משיחא ושם הוא ענין הנגיעה שנגע בכף ירך יעקב ואיתא בזוהר נאמר כאן כי נגע ושם נאמר וכל אשר יגע בו הטמא יטמא ולכן נעשה ענין התערובת בעולם העשיה שמתערב טוב ורע יחדיו והיינו מאי דמספקא ליה והשיבו לו אין דבר טמא יורד מן השמים דאף על גב כי הבחירה נתונה ביד האדם לכל אשר יחפוץ יעשה אבל אין משפילין לאדם מן השמים להוריד לו דבר שצריך ניקור או ניטול גיד הנשה כי שם אינו שייך כל זה נמצא כי שני מיני בשר הם אחד הוא שנאמר ובשר מבשרי ולפי שהוא בסוד של העשיה נמצא בו תערובת איסור ואחד הוא בשר החי בסוד חי העולמי' וכמו שאמרו חכמים ז"ל בפסוק ואזני אל מצרים גדלי בשר וכו' ולכן אמר אם אפשר לאפות בו היינו לחם בסוד הלחם אשר הוא אוכל ולצלות בו בשר החי כאמור בלא גריפה רק ישאר שם טיט זה ולא יתחרך הפת או הצלי ע"י טיט זה שהוא מגוי שהוא בחינת דין חבור לגרפו לפי שהוא מטלטלו שלא לצורך אבל מותר להשביח האש והאפר שבו בתנור שהם סוד הדינים פ"ר דינים והכולל אפר כדי שיהיה חנק ולא יגע בפת חנק יהיה הייחוד ממותק אע"פ שאם היה נוגע בו לא היה כדאי נחרכו לפי כי דינים הללו אינם קשים כי אפר נעשה פחם והאש הם שלהובין דרחימו דאיש ואשה ונוסף עוד ע"י דינים אלו נעשה סוד העיבור דאיש ואשה ופרים ורבים בסוד אפר דאפרים בן יוסף אבל אם יש בטיח שנופל לתוכו כדאי לחרך הפת או הצלי אם היה נוגע בהם אע"פ שבלא גריפה היה אפשר לאפות בו ולצלות בו כיון שהיה מתחרך לפי שהם דינים קשים מותר לגרפו דחשיב טלטול לצורך הייחוד ומותר ודווקא בתנורים שלהם שהיו מדבקים הפת סביבם ואין צריכים לגרפם אלא מהטיח שנופל לתוכו וזה ימצא במדור הפנימי שהפת נדבק סביבות התנור הוא הלחם והבן אבל בתנורים שלנו הוא המדור החיצון בחינת הפרוזדור שהוא רחב כיון שאי אפשר לאפות בהם בלא גריפה שהלחם הוא למטה מותר לגרפו מן האפר והגחלים שהרי ירושלים היא בחינת דינים כנזכר באדרא זוטא שנאמר צדק ילין בה ונוסף בה אש ואפר לכן צריך גריפה אע"פ שהוא מכבה אי אפשר בלא כן להיות הייחוד ממותק כאמור וכשם שמותר להבעיר לצורך דהיינו ע"י שלהובין דרחימו דאיש ואשה כי הוא קדוש מעורר הייחוד כאמור כמו כן הוא לענין הכיבוי כי הנה אותו הבער הוא לצורך אוכל נפש הוא נפש דוד לקיים בהם אכלו רעים כמו כן מותר לכבות הדינים הללו הם אש ואפר שהוא לצורך אוכל נפש כי ע"י כן מתקיים צדיק אוכל לשובע נפשו והרי זה כמניח בשר על הגחלים כי לא יתכן שלא יהיה מכבה הדין מפני כי הבשר החי ממשיך מים קרים על נפש עיפה ומכבה אש הדינים ולפי כי הוא צורך אוכל נפש דוד מותר וכך הוא המנהג זה הטוב והישר: תנור וכירים חדשי' אין סכין אותם בשמן וכו' והנה ענין תנור וכירים הללו הכל הולך אל מקום א' עם הקודם והם בסוד המדה האחרונה ולפי כי כאשר מתמעטת ויורדות למטה בעולמות שם נמצאו הקליפות שבהם נאמר תנור וכירים יותץ טמאים הם לכן בא זה הכינוי למדה זו אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם ולכן יאמר נא תנור וכירים שהם שירדו למטה בעולמות בין הקליפות וכאשר הם חוזרים להטהר ולעלות למקומן לכן הם נק' חדשים. והם על האמת חדשים לפי שהם מתחדשים בחידוש הלבנה ואינם כמו הקליפה שנקרא זקן וכסיל לפי שאין לו חידוש כדאיתא בזהר פרשת שלח לך דף ק"ט. וז"ל מזמור שירו לה' שיר חדש וכו' שיר חדש וכי אית שיר עתיק אלא שיר דעד כען מלאכין עילאין קדישין לא שבחו ליה. בגין דאיהו חדש מאי טעמא איהו חדש בגין דסהרא דמחדש עולמי משבח ליה ואמר ליה והכי אמר רב מתיבתא דא אקרי חדש ואיהו חדש בגין דדביק בשמשא ולא אתפרש מניה לאפקא סטרא אחרא דלית ליה חידושא דכתיב ביה ואין כל חדש וגו' זקן הוא ואתבלי ולא אתחדש עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי המדה האחרונה נקרא חדש על דאתדבק בשמשא וגם לפי שמתחדשת תמיד כאמור ולכן יאמר נא כי תנור וכירים שהם חדשים. בסוד מדה זו שנקרא חדש היינו עיר חדשה שביהודה אין סכין אותם בשמן ולא טשין אותם במטלית כי לפי שהם חדשים עדיין צריכים תיקון כי הם בבחינת האחורים ואחר כך חוזרים בסוד הפנים ואח"כ בא אליה מלך גדול וסבב אותו וממשיך לה שמן זית זך על ידי הצדיק דכתיש כתישין מאינון זתין קדישין ואפיק שמן ויהיב לה ואם נאמר כי שמן זה אשר סכין את הקטן כנזכר במשנה א"כ תנור וכירים חדשים משמע קודם הבנין שעדיין לא נתחברו עם הנקודה הפרשית אין סכין אותם בשמן ולא טשין אותם במטלית עד שתבנה ותכונן אחר כך ממשיך לה שמן הצדיק דכתיש כתישין כאמור אבל מותר להסיקן לפי כי ע"י כך אם יש קצת זוהמא מהתחברות הרשעים עמה הם נשרפים ומכח אש. זה מתעורר בה החיבור עם בעלה כנ"ל לא מבעיא הסק הנעשה אחר כך כי זה יהיה בסוד אתערו דשלהובין דרחימו דאיש ואשה כמש"ה זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה וכו' אלא אפילו היסק ראשון דהיינו בסוד אל זועם בכל יום שהוא זועם לכל אחריהון דדינין והוא סוד ההוא שלהובא דאשא הנזכר פרשת ויקהל גם זה מותר כי הוא לצורך

לצורך ובלבד שלא יפיגם בצונן לפי כי ענין זה הוא מורה על הייחוד שלה עם בעלה המשפיע מים קרים על נפש עיפה ועדיין לא נגמרה מלאכת הפרצוף שלה כי זה הוא כדי לחממן ולחזקן ואם הוסיפו יותר מדאי מאותה אש נכבה מאים והאש כאמור והוצרכו להפיגן בצונן מאותם מים קרי' הנזכר כדי לאפות בהם הוא ענין החיבור לאכול לחם חם שנאמר צדיק אוכל לשובע נפשו מוהר לפיכך מותר לשרות במים המכבדת היא בסוד יד העליונה כמו שהיינו המכבדת את הבית וכן ביד זו הם מכבדים את התנור מותר לשרות אותה במים הם מימי החסד בסוד יד הגדולה אף על פי שמכבה בחינת הדינים בסכרת מוהר : מותר לאפות תנור מלא פת וכו' הנה נתבאר למעלה כי ענין האפיה הוא התיקון של הלחם לאכול אותו ע"י צדיק אוכל לשובע נפשו ולכן בא הדין למטה בגשמי כי מותר לאפות תנור מלא פת אע"פ שאינו צריך אלא פת אחד לפי כי כן ע"י מעשה התחתונים נעשה למעלה פת מרובה בתנור עליון הוד ירושלים כמו שעתיד להיות בקבע תמיד לעתיד וז"ש הפסוק יהי פסת בר בארץ בראש הרים (תלים עב) וכמשחז"ל עתידה א"י להוציא גלוסקאות נאות והיינו לפי כי היא באותו זמן בראש הרים שנאמר הנה ישכיל עבדי דא היסרא קדישא וכדאיתא בזוהר ירום ונשא וגבה מאד היינו בראש הרים אלו האבות ואף על פי כי עתה בזמן הזה אינו צריך אלא פת אחד הוא הייחוד אחד הוא הנעשה לפרקי' ודווקא בתנוריהם שהיו קטנים וכבר נתבאר ענין זה למעלה כי התנור קטן הוד שלו הוא בבחינת הפנימית הנקרא ציון הוא הוד החדר הנזכר במשנה ולכן הפת נדבק בדפנות הוא הצדיק חי עלמין והבן ומתוך שהתנור מלא מן הצדיק אין מקום לחומו להתפשט כי האש הוא מתחמם בשלהובין דרחימו באים ואשה ויחם בשר הילד וכן הוא דין הרואה חלום ולא ראה קרי בודק את בשר קדם הוא חם ולפי שאין מקום עוד להתפשט לכן הפת נאפת יפה אבל על עיקר זה שאל מנשה מלך יהודה ע"ה מהיכן מברכין על הלחם ממקום שבישולו יפה לפי כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם אבל בתנורים שלנו שהדוגמא לזה הוא בחינת ירושלים שנאמר ותנור לו בירושלים והוא החדר החיצון הנקרא פרוזדור אין לאפות יותר ממה שצריך לפי שההבל יוצא וכו' : מותר להטות פי התנור כי על ידי זה המעשה הגשמי התחתון הוא גורם כי כך נעשה למעלה ונסתם פי התנור הנזכר של הבחינה הנקרא ירושלים ואמר בטיט ורפש שעל שפת הנהר כי הנה נתבאר למעלה מה ענין הטיט ולפי כי הם שני מינים של טיט האחד הוא מבחינת התנור עצמו מן הטיח שלו והאחד טיט מלמעלה מבחינת הזכר שהוא מן המלוי של שם מ"ה שאותיות המילוי הם ודא"אוא שעולים טי"ט בגי' ולכן הוא אומר מטיט שעל שפת הנהר הוא בחינת הזכר הנקרא נהר שנאמר ונהר יוצא מעדן והוא שרככו מאמש ר"ל לפי שהמילוי הוא בחינת דין כי כן מלוי הוא עולה בגימטריא פ"ו שהוא בגי' אלהי"ם ולכן צריך לרכך אותו במים שהוא בחינת חסד או עשה בו סימן ונתקן לצד אחר שהרי ניתק מצד הדין וחזר להתמתק בסוד הרחמים אבל לגבל טיט ביום טוב אסור והענין מפני שאפשר לאו כבר גיבול הוא אלא שעל ידו נעשה התעוררות והוא בסוד אפרים שנעשה פריה ורביה שם אמנם גיבול ממש לגבל טיט בי"ט הוא מורה על שמתקבצים אותם החלקים של מדת המלכות שהם יורדי' לעולמות למטה והם סוד המגויים שלה כאמור והא ליתי' שהרי מערב יום טוב מעשה שקדם היום כל אותם הבחינות שלה שהם למטה הם עולים למעלה ומתקבצים בה ונגמר הפרצוף שלה ואחר כך נעשה הייחוד :

תק"ח. דברים האסורים בי"ט להכנת צלי ובו שני סעיפים :

[א] אין מלבנים את האבנים לצלות או לאפות עליהם מפני שמחסמן ואין שוברין את החרס ואין חותכין את הנייר לצלות עליהם ואין פוצעין את הקנה לעשותו

[א] **אשר** חז"ל הגידו אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח שנאמר אבנים שחקו מים וכו' ולכן יאמר נא אין מלבנים את האבנים כי הנה התשובה היא מלובנת במעשים כמשחז"ל הגל פ' מעלי הלבנון בעלת התורה המלובנת במעשיה ובעלת התשובה המלובנת בדרכיה וכן האדם הנגנב אחר נתן אל לבו לשוב בתשובה נלבן מעשיו צריך כי לא יעשה הדבר הזה אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש כי בדבר הזה אינו נתקן העון רק נכנע היצר בנגד וגם זה יהיה לשעה קלה ואח"כ יחזור לקטרג באדם כדי להטעות אותו ולהחטיאו וכנזכר אצלי בפסוק אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו (תלים כח) מהו ההולך בדרכיו אלא הענין הוא כי יש ב' מיני בני אדם שהם ירחיקו מן הטועה ועושים תקנה להמלט מן היצר זה האחד מקיים משחז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש ויש אדם שמתעסק בצרכיו ועל ידי כן שמתעסק בדרך ארץ הוא נמנע ממנו וכן אמר הכתוב אשרי כל ירא ה' על השנים כאחד טובים האריסם אמנם האחד הוא יותר משובח נזכר בכתוב היינו ההולך בדרכיו לפי כי יגיע כפיך כי תאכל באופן זה אשריך בעה"ז וטוב לך לעה"ב כי תנצל מן החטא אמנם אותו המושך היצר לבית המדרש אע"ג כי הוא נכנע הוא לשעה קלה כאמור ואחר כך הוא חוזר בכחו הראשון ולכן הוא אמר אין מלבנים את האבנים שהוא דוגמא יצר הנקרא אבן שהוא מגוש בגורפו ומלבנו ע"י אבן כמן שהוא התורה לוחות אבן נלנות היינו בשר של תורה ננגהת כחשו בבר ע"ד משחז"ל בפסוק ויגע הרבה יגיעת בשר מי שהוא יגע בתורה טועם טעם בשר או לאפות עליהם לחם של תורה שנאמר לכו לחמו בלחמי מפני שמחסמן לפי כי הוא יחשוב שבאופן זה מכניע יצר ובסוף הוא כי הוא מתחזק על ידי כן לפי דכיון דדש דש ואין שוברין את החרס הוא

הדבר

לעשותו כמו שפוד לצלות בו : [ג] פוצעים אגוזים במטלית ולא חיישינן שמא תקרע :

שפוד

הדבר אשר נתבאר בהלכות פסח בענין כלי חרס שהם בני אדם עמי הארץ כי מטמא מתוכו ומגבו ולפי כי הוא רודף אחר המאכל למלאת רסן בטנו נקרא כלי חרס ע"ש המאכל שנהפך במעיו לטיט היון ומה גם אחרי מותו וכן נמי הוא הענין עצמו בכלי חרס זה הוא בן אדם המורדף אחר תאות גופניות אין שוברין אותו כדי לצלות עליו בשר של תורה וכן נמי הנייר הוא בן אדם שאין בו תורה כמו ששנינו הלומד ילד לדיו כתובה וכו' והלומד זקן לדיו כתובה על נייר מחוק ולכן על שניהם הוא אומר אין שוברין את החרס ואין חותכין הנייר לצלות עליהם בשר של תורה ביום טוב שהוא דבר קשה להתקן בו ביום ולא אחד בהם ואין פוצעין את הקנה כי הנה הקנה הדוגמא שלו הוא מ"ש הכתוב קנה חכמה קנה בינה אין פוצעין אותו לעיין ולפרש בו כפי הדין דהיינו לעשותו כמו שפוד לצלות בו בשר של תורה כי כדרך שאין ראוי לעשות אחת מדרכי התשובה כדי שלא ימנע משמחת י"ט כמו כן לענין הלימוד אין ראוי להעמיק בעיון או לענין פלפול בדין ללמוד ממנו דין לאמיתו מאחר שאין בו צורך יום טוב : [ב] פוצעים אגוזים במטלית וכו' הוא הדבר אשר חז"ל הגידו אל גנת אגוז ירדתי למה נמשלו דברי תורה לאגוז לומר לך מה אגוז זה אעפ"י שנתלכלך אין תוכו נמאס אתה שובר קליפתו ואוכל מה שבתוכו כך תלמיד חכם אף על פי שסרח אין תורתו נמאסת ולכן יאמר כאן פוצעים אגוזים שהדוגמא לזה הוא תלמיד חכם שסרח מפצעו ואוכל ואינו נמאס וזה שמפצע יהיה במטלית הוא טלית של תלמיד חכם ולא ישנה מלבושו אע"פ שחטא ולא חיישינן שמא תקרע הטלית היינו מש"ה בכל עת יהיו בגדיך לבנים ואחז"ל זו טלית ואמרתי כי חז"ל ידרשו מלת לבנים נוטריקון לב נים ר"ל ל"ב נימין שהם חוטי הציצית שמנה בכל כנף ד"פ הם ל"ב לקיים והיו הדברים האלה על לבבך ואמנם אשר ילוה החכם בזה בכל עת יהיו בגדיך לבנים מתם לא יהיה בהם דופי אף על גב כי נכשל בדבר עבירה ולכן אמר ולא חיישינן שמא תקרע נמי כי ע"י כך ימצא שנעדר מן התורה ומן המצוה כדבר האמור : וכאשר נאמר כי דינים הללו מדברים בעולם העליון ופנה זה הדין למעלה כך היה אומר אין מלבנים את האבנים וכו' כי האבנים אלו יהיו בסוד שנים עשר אבנים אשר שם יעקב תחת מראשותיו שנאמר ויקח מאבני המקום וכו' ואיתא בזוהר פ' ויצא דף קפ"ד וז"ל ויקח מאבני המקום אבני המקום לא כתיב אלא מאבני המקום אלין אינון אבני יקר מרגלאן טבאן דאינון תריסר אבנין עילאין כמה דכתיב שתים עשרה אבנים ותחות אלין תריסר אלף ורבבן אבני פסילאן וכלהו אבנין בגין כך מאבני ולא אבני וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי רק אלו האבנים שנים עשר הם אשר שם מספרא דקדושה אמנם יש אחרות רבים הם אבנין פסילן אמנם הנה לך לדעת כי אבניה הללו הם רמז לאותם הבתולות

אשר שם עולמתאן דמטרוניתא והדבר מפורש בזוהר פרשת תצא דף רע"ז וז"ל פקודא דא למחדי לאתתיה שתא חד דכתיב נקי יהיה לביתו שנה אחת ואינון י"ב ירחין אינון מדילה דהא שנה איהי כלה ולית כלה בר בי"ב ירחין דכתיב עומד על י"ב בקר והואיל ולית תיקונא דכלה בר בי"ב אצטריך חתן למחדי לה ולביתהא כגוונא דלעילא וע"ד יעקב כתיב ביה ויקח מאבני המקום וכו' ומאן דחדי לכלה חדי לעולימתהא ועלמתאן וב' הוו וכלא רזא דשנה עכ"ל והנה אחר שלמדנו ממאמר זה כי אלו האבנים הם י"ב עולמתאן דמטרוניתא והם סוד הבקר אשר תחת כיס דשלמה כאזור ונלמוד מה מעשיהם כי הם המעלים את הכלה למעלה ועליהם נאמר בתולות אחריה רעותיה מובאות לך והיינו מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קל"ז . וז"ל שירו לה' שיר חדש וכו' אתערו דהבריא שפיר איהו ודא פרות עלות כד הוו נטלי ארונא אינון פרות אתערו בהאי תושבחתא כד"א וישרנה הפרות בדרך ומה שירה הוו אמרי מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה רזא דא איהו כגוונא דלעילא בשעתא דאינון חיות נטלי כרסייא לארמא ליה לעילא אינון אמרי תושבחתא דא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי אותם הפרות הם האבנים הנזכר והם עולמתאן דמטרוניתא והם המעלים אותה לבית שמש כי שמש ומגן ה' ועולם עליון הוא בית של שמש הנזכר והיינו מחז"ל ויביאו את המשכן אל משה הה"ד תובלנה בשמחות וגיל וכו' כי היכן נאמר כאן ויביאו את המשכן שהיה בשמחות וגיל אמנם הם כוונם לומר כי המשכן הוא רמז לכסא הכבוד וכל אשר נעשה למעלה כך היה הרמז למטה דאע"ג שהם אמרו למה משכן משכן שני פעמים מלמד שהראה הקב"ה למרע"ה משכן למעלה ומזבח והמלאך מקריב עליו נשמות של הצדיקים בזמן החרבן הלא תדע כי זה הוא סוד המשכן כי כן נאמר בתחלת הענין כסאך אלהים עולם ועד וכו' וסמיך ליה בנות מלכים ביקרותיך הם הבתולות המעלות הכסא לכן נצבה שגל לימינך לפי כי השגל היא בחינת דין שנא' כי לשגל יאמר הוי ארץ ונצבה לימין ולכן נקרא בת שמעי בת וראי וכו' בסוד בת היתה לו לאברהם ובעבור כן לרקמות שלבשה בגדי רקמה תובל למלך עליון בתולות אחריה וכו' תובלנה בשמחות וגיל שהם אומרים מזמור שירו לה' שיר חדש וכו' והנה אלו הם סוד האבנים כאמור ובכן מובן כל המזמור אין להאריך כי כבר יצאתי מן הענין ולכן יאמר כאן אין מלבנים את האבנים הם אבנים הללו סוד הבתולות המעלים הכסא למעלה סוד הכלה אין מלבנים את האבנים הללו כלומר דאף על גב כי בזמן הגלות צריכין ליבון שבא להם מלמעלה שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום כדי שלא יהיה מי שמונע עלייה זו אמנם עתה אין צורך לענין זה כי קדוש היום לאלהינו ולכן הוא בגשמי אסור ללבן את האבנים לצלות או לאפות מפני שמתשמן ומחזק אותם דאלו למעלה

למעלה יש הפרש בין האבנים הקדושות שהם מרגלאן טבאן לאותם שהם אבנין פסילן אמנם בענין הגשמי לא יתכן להיות הפרש בין אבן לאבן ולכן אין מלבנים את האבנים הכל במשמע כי כן נמי למעלה אין מלבנים אותם לצלות אותו בשר קדש או לאפת לחם כי בלאו הכי כאשר אותם עולמתאן דמטרוניתא שהם סוד האבנים הנזכר הם מעלים את הכלה למעלה אדעתא דהכי הם מעלים אותה לענין יחוד באיזה אופן שיהיה ולכן אין מלבנים אותם מפני שמחממן ואין שוברין את החרס והדוגמא לזה הוא סטרא אחרא וכן בדברי חז"ל נמשלו עכו"ם לחרש שנאמר ושברה כשבר נבל יוצרים וכו' והענין כי הנה בזמן החול כאשר מעלים את הכלה למעלה אז נעשה תיקון בשני פנים ראשונה הוא מ"ש בזוהר בפ' ואל זועם בכל יום כי הנה בכל יום ויום מתעוררים הדינים למעלה ולכן יעיר בבקר בבקר מדת החסד להכניע אותם שנאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו ולכן נאמר ואל זועם בכל יום אינו אומר נזעם או זעום אלא זועם פועל יוצא כי הוא זועם למאריהון דדינין ומכניע אותם ועוד נמצא אחר כך תיקון אחר כדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קל"ד. וז"ל בשעתא דאיהי אתת בעולמתהא ובעאת לאתפרשא מסטרא אחרא אתת כמאן דאזדמנת למחמי ביקרא דמלכא יתיר והכי מכרזי דיזדמנון למחמי ביקרא דמלכא כדין סטרא אחרא לא ניחא ליה למחמי ואתפרש מינה כד"א לאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה פוקו למחמי כיון דאתת כל אינון שמשה עיילין לה לחופה בהדי מלכא בלחישו ברזא וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כמה נזהרים למעלה להעלות הכלה לחופה בלחישו בלאטא כדי שלא תתערבב השמחה ומקדים מדת החסד להכניע למאריהון דדינין ולכן יאמר כאן אין שוברין את החרס הוא סוד סטרא אחרא הנקרא חרס כדאיתא בזוהר סוף פרשת פנחס ושם נאמר דהא כלהו אתחשיבו לגבן חרס נשבר דלית ליה תקנה לעלמין וסי' חרש את חרשי אדמה והנה ביום טוב אין שוברין את החרס הוא סטרא אחרא כדי לצלות הבשר החי או לאפות הלחם אשר הוא אוכל לפי כי אין זה נעשה רק בימים של חול אמנם ביום טוב משעה שקדש היום כבר נבדלת סטרא דקדושה מכל בן נכר ואין צורך לענין זה ואין חותכין את הנייר לפי כי סוד הנייר הוא שכותבין עליו בדיו ולכן הוא בסוד היריעה שבה ויש לתת רמז בדבר כי נייר עולה בגימטריא רע ואמר אין חותכין כלומר הזהרו לא תקרבו לגלות ערוה בזמן שנעשה הצלי או אפיית הפת אף על גב כי אין נמצא שם סטרא אחרא כי אין שוברין את החרס כאמור אמנם מכל מקום נמצא עד זמן שנאמר בלע המות לנצח ולכן ואין חותכין את הנייר לצלות ענין בשר שנאמר ובשר מבשרי שלא יתבונן בזה סטרא אחרא ואין פולטין את הקנה לפי שהקנה הוא שכותבין בו וזהו סוד הצדיק שהוא בסוד קונה הכל ולכן נאמר בו קנה חכמה קנה בינה והנה בזמן החול נמצא בו פילוע לטובה כאשר יוצא מאהל רחל ונכנס באהל לאה והכן אמנם נמצא בו פילוע לרעה בזמן החרבן כדאיתא בזוהר פרשת אחרי מות כדין מלכא עילאה סליק לעילא ואנגיד ליוד רישא דיסוד עמיה כדין ווי וכו' ולכן אין פולטין את הקנה לעשות אותו כמו שפוד לצלות בו אף על גב כי הוא צורך אוכל נפש ונאמר צדיק אוכל לשובע נפשו הם שלא להזכיר ענין החרבן ביום טוב: פולטים אגוזים במטלית הנה ענין האגוז נתבאר בזוהר פרשת שמות דף ע"ו. וז"ל א"ר עקיבא מהו דכתיב אל גנת אגוז ירדתי א"ל ת"ח ההיא גנתא נפקא מעדן ודא היא שכינתא אגוז דא היא רתיכא קדישא דאינון ארבע רישין דנהרין ומתפרשין מן גנתא כהאי אגוזא דאינון ארבע רישין לגו וכו' מה אגוזא טמירא וסתימא מכל סטרוי כך רתיכא דנפקא מגנתא סתימא מכל סטרוי מה אינון ארבע קדישין די באגוזא מתחברן בהאי גיסא ומתפרשן מהאי גיסא כך רתיכא מתחברן באחדותא בחדוותא בשלימותא בשלימו ומתפרש כל חד בעבדוי על מה דאתמני הה"ד הוא הסובב את כל ארץ החוילה וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי האגוז הוא רמז למרכבה שהיא סתומה ולכן הוא אומר פולטין אגוזים במטלית לומר כי בי"ט המרכבה מתגלית כענין שאגוז כאשר פולטין אותו ויוצא האוכל לחוץ ויכול לעשות כך במטלית ע"ש מש"ה סדין עשתה ותמכור וזהו סוד ופרשו השמלה לפי כי ע"י שהמרכבה מעלה הכלה למעלה כנ"ל נעשה החיבור וכנגד זה נמשך לה ע"י הצדיק הטיפה קדושה סוד ארבע אותיות ויש בה עד הוא השמלה זו כך נעשה ביו"ט ואין חוששין שמא תקרע דאע"ג כי בחול נמצא טענת בתולים ופרשו השמלה ונמצאת טהורה לא נעשה כך בי"ט הוא סוד המעיל כי באשה זרה נאמר ומעלה בו מעל שנאמר העוזבת אלוף נעוריה וכו' אבל באשת חיל נאמר כפי תחרא יהיה לו סביב לא יקרע והבן:

תקיט. כמה דינים פרטיים להלכות יום טוב ובו ז"ס:

[א] שפוד שנצרף אף על פי שהוא יכול לפשטו בידו אין

[א] **הנה** בהלכות פסח נתבאר ענין כלי מתכות בסוג האדם כי זה יהיה כינוי לרודף אחר העבירה כי ענין כלי חרס היינו כינוי לרודף אחר המאכל למלאת רסן בטנו ולכן על פי פעולתו נקרא כלי חרס לפי כי כל הרודף אחר אכילה ושתיה סוף שהוא מוכר כלי ביתו ואומר מה הדין קדרא דנחשא עביד האי קדרא דחספא עביד ולכן יתהלך במשרים אמנם הדוגמא לכלי מתכות הוא הרודף אחר העבירה ולפי כי הורג את נפשו לכן מכונה אל הברזל שהורג ולכן יאמר כאן שפוד שנצרף הוא אותו האדם החוטא על הנפש בעבירה אמנם זה היה לו לפי שנמשך אחר רסן בטנו יצלה צלי ויאכל שלכן נא' אכלה ומחתה פיה לכן בא הכינוי של השפוד מכוון אליו אמנם יאמר שנשבר עתה

עתה בי"ע כי נכנע לבבו והרהר כך לעשות תשובה אע"פ שיכול לפשעו בידו דהיינו כי הנה אם לענין המאכל הנה הוא מלוה מן התורה ואם מפני שכונתו לעשותו תשובה לגמרי על הכל אין מתקנין אותו שאם לענין אכילה ושתיה נתן דעתו למנוע עצמו ממנה לא נכון לעשות כן בי"ע ואם לענין תשובה ימנע משמחת י"ע ע"י כי יכנע לבבו ולכן אין מתקנין אותו בענין הגשמי כמי: [ב] שפוד שרוצים לצלות בו הוא הענין האמור כי זה האדם נתן אל לבו לתקן מעשיו כדי שיזכה להיות קרבן למעלה על מזבח העליון והוא ענין צלי אש כמשחז"ל אלה פקודי המשכן למה משכן משכן ב' פעמים מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה והמזבח בנוי ומט"ע מקריב עליו נשמות של הצדיקים ולכן אדם זה רצונו לצלות בו בעצמו ע"י שנקרב לקרבן על גבי המזבח כאמור ״מגם היה ארוך יותר מדאי כלומר כי כל מה שגרם לו היה הגאוה שהיה שנתגאה יצרו עליו כמעשה הבחור הרועה שראה בבואה שלו במעין וזחה דעתו עליו והיינו מ"ש והיה ארוך ביותר מדאי עוד משחז"ל בפ' וכראש שבולת ימלו מי גרם לו ליכבר קודם זמנו על שהיה גבוה ועכ"ז שרוצה לצלות בו לצורך אוכל נפש להיות בסוד קרבן למעלה עם כל זה אסור לחתכו כלומר שהרי נאמר וכראש שבולת ימלו ולכן נכרת אמנם מאחר שנתעורר על התשובה לכן אסור לחתכו ולא לשורפו באש של גיהנם כאמור: אין משחיזין את הסכין במשחזת שלה וכו' מאחר שהנחנו כי הסכין הוא דבר הממית כפי פשוטו אין לך חמור מענין ל"ה כך אמרו חז"ל שקולה כנגד ע"ג ג"ע ש"ד שנא' לשון מדברת גדולות והורג ג' האומרו והמקבלו והנאמר עליו כנגד ג' עבירות הנזכר תן אלו כנגד אלו כאשר נתבאר במקומו ואדם זה לפי שנתיירא מהב"ה שמודד לאדם מדה כנגד מדה וימסר ביד מלאך המות וישחט אותו כאשר נתבאר אצלי בפסוק גורו לכם מפני חרב ובמדרש הכין מן השמים ירדה ובקעה הריסה ולכן יאמר אין משחיזין את הסכין הוא הלשון שנאמר שננו לשונם כמו נחש במשחזת שלה היינו ענין הלימוד בתורה ע"ד משחז"ל אם בא להמיתך ילכך שנננו בתורה וכמשחז"ל מרפא לשון עץ חיים כי התורה משננת שלו והקשו חכמים ז"ל מאחר שסיפר מה מועיל לו התורה והרי כתוב דוד ברוח הקדש שנאמר יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות אלא ילך אצל ת"ח וילמדנו. שלא ידבר לשון הרע ולכן יאמר אין משחיזין את הסכין הוא לשון הרע במשחזת שלה הוא לימוד התורה כאמור והטעם כדאמרן כי אין זו תקנה שהרי כתוב דוד ברוח הקדש אבל מחדדה על גבי העץ הוא תלמיד חכם כמשחז"ל בפ' עץ מהלל הוא גבי כי האדם עץ השדה או חרס כי ישפיל גאותו כמשחז"ל אלא ומשמות הגיא אם נתגאה דהיינו במות

אין מתקנים אותו: [ב] שפוד שרוצים לצלות בו והיה ארוך יותר מדאי אסור לחתכו ולא לשרפו אין משחיזין את הסכין במשחזת שלה אבל מחדדה על גבי העץ או חרס או אבן ואין מורין כן לרבים כדי שלא יבאו להדדם במשחזת בד"א כשיכולה לחתוך בדוחק או שנפגמה אבל אם אינה יכולה לחתוך כלל אין משחיזין אותה אפילו על העץ שמא יבא להשחיזה במשחזת: [ג] עופות שממלאים אותם בשר ובצים מותר לתופרם ביום טוב והוא שיתקן מערב יום טוב החוט וישימנו במחט ויזהר שלא יחתוך החוט. ביום טוב

בעל כך ישפיל עצמו בגיא והלשון הרע הוא נמשך מצד הגאוה ולכן יחדד הלשון להסיר הפגם שבו כחרס את חרשי אדמה או אבן הוא דוגמא לאבן כמשחז"ל אם משים אדם לחייו כאבן וכו' ועל כלם אמר ואין מורין כן לרבים כדי שלא יבאו לחדד במשחזת כי יאמר האדם מה מועיל לי במה שאלך אצל תלמיד חכם מאחר שהוא אומר לי תלך ותלמוד בתורה כי זה הוא תקנת עון לשון הרע והרי אני הולך מעצמי ולומד ונמצא שיבא לחדד סכין זה הלשון במשחזת שלו הוא התורה ולכן אין מורים כן לרבים כאמור במה דברים אמורים שיעשה תקנות הללו כשיכולה לחתוך בדוחק או שנפגמה כלומר כי אדם זה לא היה דרכו בכך להיות בעל לשון הרע אלא לפרקים היינו שיכולה לחתוך בדוחק או שכבר נפגמה מן הדיבור קלא אז יעשה לה תקנות הללו האמורות אבל אם אינה יכולה לחתוך מפני כי נטמע בעון זה ואינו יכול לחתוך ולפסוק מלדבר לשון הרע אין משחיזין אותה אפילו על העץ הוא תלמיד חכם האדם עץ השדה אין מלמד אותו להועיל על לימוד התורה שמא יבא להשחיזה במשחזת של תורה מעצמו ולא יפסוק מלדבר סרה ונמצא מטמא התורה שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי כי חז"ל דרשו פ' זה על דואג שהיה מספר לשון הרע ולרשע זה אמר ה' מה לך לספר חקי ואח"כ מדבר לשון הרע אבל תקנות אחרות יכול לעשות הם הנאמרים לעיל וכיוצא בהם כמדובר: [ג] עופות שממלאים אותם בשר ובילים וכו' הנה בהלכות פסח שם נאמר כי העוף הרמז שלו הוא לאדם אשר רודף אחר המצות שלא הם דברי חז"ל מה עוף זה כנפיו מגינות עליו כך ישראל המצות מגינות עליהם ועל זה נאמר מי יתן לי אבר כיונה כי היונה קופצת אחת מאגפיה ופורחת באחרת כך מי יתן כי כל אבר ואבר שלי היה בסגנון זה של היונה לעשות בהם מצות ולא אהיה מתייגע כלל ועוד נמצא שלימות בעוף שקולו מצפצף כך נאמר הקול קול יעקב כי שני פעמים קול הנאמרים בפ' זה הקול הוא של תורה קול זה הקול של תפלה והעופות מלאים בשר של תורה ובילים היינו מעשה כנ"ל מותר לתופרם ביום טוב ר"ל לחבר אותם בחוט של חסד דאברהם שנאמר אם מחוט והוא שיתקן מערב יום טוב החוט כך אמרו חז"ל לעתיד מביא הקב"ה ליצר הרע בפני הכל והרשעים נדמה להם כחוט ונתבאר אצלי כי הוא ע"ש מושכי העון בחבלי השוא ולכן כדי שהאדם יזכה לאותו י"ט שעתיד הקב"ה לעשות באותה סעודה לצדיקים לעתיד לבא כנ"ל צריך שיתקן החוט הזה מערב י"ט דהיינו בעה"ז שהוא חול לגביו כך אמרו חז"ל כאשר הרשע מעניקים אותו הוא אומר הניחוני ואלך ואעשה תשובה אומרים לו עולם זה הוא דומה לשבת ועולם שיצאת ממנו הוא דומה לערב

טוב : [ד] מותר לחתוך ביום טוב אגד גדיים ועופות מקולסים וחוטים תפורים וכן יכולים לשרוף פתילה או סמרטוט שקושרים בו העוף : [ה] מותר ללבן ביום טוב כלי ברזל שאפו בו פלאו"ן של גבינה ואחר הליבון יאפו בו פשטידה של בשר והוא שבשיתלבן יתנו אותו על המאכל מיד אבל אם הוא בלוע מנבילה וביוצא בה אסור ללבנו אפילו לאפות בו דבר היתר : [ו] אין נוקבין נקב חדש בחביות ביום טוב : [ז] להטביל כלי חדש בי"ט דינו כמו בשבת כדאיתא בסימן שס"ג :

מוללין

לערב שבת אם לא טרח מערב שבת מה יאכל בשבת ולכן צריך לתקן החוש מעי"ט ויסימנו במחשב כדי לתפור בו כך אמרו חז"ל אחות לנו זה אברהם שאיחה את כל העולם כזה שמאחה את הקרע כך יתקן האדם עצמו ויתפור נשמתו עם יוצר הכל ויזכר שלא יתחוך החוט זה שתפר בו נפשו להקב"ה לא יחתוך אותו ר"ל שלא יחטא מפני שמחת י"ט : [ד] מותר לחתוך בי"ט אגד גדיים וכו' הענין הוא רמז לענין לימוד התורה כי הנה שלמו מתם הזכרו בחבורה והוא אחד מהדברים כי התורה נקנית בהם וכן שנינו הוי גולה למקום תורה ולכן יאמר מתירין אגד גדיים שהוא לימוד התלמידים גם התבירים ע"ד משחז"ל גדיים שהניחת נעשו תיישים והאגד הוא דוגמא לחיבור שהם מתחברים ללמוד התורה וכן לא יעשה ביום טוב שלא לימנע משמחת יום טוב ועופות מקולסים אי בעית אימא לענין התורה כדרך שהעוף מצפצף בקולו כמו שאמר אבנימוס אם קולן מצפצף בבתי כנסיות וכו' שנאמר הקול קול יעקב ומה גם לענין התפלה כי בשנים אלו מקלסים ישראל והם מתקלסים מהקב"ה שנעשה עטרה להקב"ה שנאמר ישראל אשר בך אתפאר ומה גם כי בזה נמלא בהם אגד שמתכנסים בבתי כנסיות וכן נאמר הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה וכן לענין הצדקה והמצות מכונים ישראל לעוף ע"ד משחז"ל מה יונה זו כנפיה מגינות עליה כך ישראל המצות מגינות עליהם גם בזה יש אגד ביניהם לעשות במצוה בכינופיא וכן לא יעשה ביום טוב חוטים תפורים וכן יכולים לשרוף פתילה או סמרטוט שקושרים בהם העוף שהוא רמז למעשה כי אין עושים כן בי"ט : [ה] מותר ללבן ביום טוב כלי ברזל שאופין בו פלאו"ן של גבינה וכו' הנה נתבאר למעלה כי כלי ברזל הוא מורה על עון הנוגע בעלם או בחלל האדם והאדם הנלבב מתבונן בעונם שיגיע לו מזה והוא נותן בדעתו ללבן מעשיו ע"י לימוד התורה והתשובה שנאמר בהם מעלי הלבנון ולכן אמר מותר ללבן בי"ט כלי ברזל של העון שאפו בו דבר של גבינה המורה למש"ה וכגבינה תקפיאני כי הדוגמא לזה הוא דבר של עבירה או ענין טומאת קרי כי נתן אותה טיפה קדושה שהוליא אותה לבטלה או בביאה אסורה נכנסה בכלי של ברזל שהוא בקליפה אם ידעת סוד מש"ה הנה שרשו ערם ברזל ולכן מלבן אותו באש שבלב ענין החרטה והוידוי ואחר הליבון אפו בו פשטיד"א של בשר והוא רמז שיש בו יכולת ע"י מחשבה טהורה להחזיר אותה טיפה שנעשית נשמה ונכנסה בקליפה כאמור אחר כך אופין בה ענין בשר שהוא ענין התיקון שנכנס בגוף אחר כן או בזולת ונתקן וזש"ה יבא כל בשר להשתחות לפני (ישעיה סו) כלומר אותם שנתקנו

ע"י בשר אדם והיינו מ"ש והוא שכשיתלבן נותנים אותו על המאכל כלומר כשנתקן זה דרכו לתת אותו הרוח על המאכל של אדם ר"ל בעיבור מיד אבל אם הוא בלוע מנבלה וכיולא שנבלע הטיפה זו מנבילה היינו גויה שחייב עליה השג"ז אסור ללבנו בי"ט כי זה אפילו לאפות בו דבר המותר לפי כי כך אחז"ל קשורה בו ככלב ולא יוכל לתקן בנקל אשר חטא על הנפש להביא אותו לצורך אוכל נפש : [ו] אין נוקבין נקב חדש בחביות הענין הוא הנראה בכל כלי חרש היות כינוי לרודף אחר המאכל ועושה תמיד מרזחין למלאת רסן בטנו כאשר נתבאר בהלכות פסח בדין של כלי חרש וכמו כן זה יקרא חבית דוגמא ע"ד מ"ש רבי אליעזר הללו בעלי חביות ומאחר כי זה דרכם כשל למו לאכול ולשתות אין להם צורך לעשות יותר ממה שנוהגי' ואין ראיה ממעשה דריב"ל שהיו עושים כמה תבשילים בחול ואמר כי בשבת היו כופלים אותם דהתם כך היה עושה ליושבים לפני ה' לאכול לשבעה אמנם הללו זה דרכם כשל למו להם לבדם בחברת האוכלים למעדנים ולכן אין נוקבין נקב חדש ביום טוב להרבות יותר באכילה ושתיה דאע"ג כי זה הוא מלוה מן התורה ושמחת בחגך ואחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין לא נלטוינו על השכרות כאשר יבא לקמן בע"ה : [ז] להטביל כלי חדש ביום טוב וכו' הנה נתבאר בהלכות פסח על סוג הכלים שהם עיקר אל החטא והם העין והלב כמשחז"ל עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה נינהו וכאשר האדם זה העיר את לבו לעשות תשובה קנה לו לב חדש ורוח חדש אמנם ביום טוב לא יכול לטבול הלב מטומאתו רק ללכת למעין לשתות היינו מעין התורה ומערים וטובל אותו והיינו כי הרשע אינו נתקן על ידי הלימוד שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי כמשחז"ל בתורה בנביאים בכתובים מלינו שאין הקב"ה חפץ בלימוד הרשע ולכן זה הכלי הוא הלב שעשה מחדש והעביר לב האבן מבשרו לא יטבל אותו ביום טוב שהוא דוגמא ללימוד התורה אבל לך למעין התשובה לשתות שנאמר שפכי כמים לבך ובזה יטהר הכלי הוא הלב וילמוד אחר כך בתורה אז טוב לו : ועתה אשוב לבאר הדינים הללו כפי הנוגע למעלה וכך היה אומר שפוד שנרלף וכו' מאחר שהנהגו פי השבעה מתכות הם כשבעה מדות שהם עולם הבנין וכדאיתא פרשת תרומה ולכן שפוד זה דוגמא אל הלדיק אשר גלה הבשר שהוא בשר מבשרי ונרלף ראשו מפני החרבן כדאיתא בזוהר פרשת אחרי מות כד אתחרב בי מקדשא וכו' כדין הליק מלכא עילאה לעילא ואנגיד ליוד רישא דיסוד עמיה ופעמים כי האשה רעה מתגברת ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי ומפני כך נרלף כי מפני

הרעה

הרעה נאסף הצדיק אף על פי שהוא יכול לפושטו בידו אין מתקנין אותו בענין הגשמי מפני כי כן למעלה אינו שייך ענין זה בי"ט כלל ואדרבא נהפוך הוא כי יש ייחוד כנודע: שפוד שצולים צלות בו והוא ארוך יותר מדאי אסור לחתכו או לשורפו והדוגמא לזה הוא בסוד הצדיק בפנימי ובחיצון והוא כי הנה הצדיק הפנימי נודע הוא שהוא ארוך ביותר כי נמשך מן המוח ויורד בכל חוט השדרה ומגיע עד בנימן הצדיק לפעמים נמי יהיה בסוד מרדכי הצדיק ולכן בענין הגשמי השפוד שהוא דוגמא לענין זה והוא ארוך ביותר אסור לחתכו ולא לשורפו שלא לעשות פגם בצדיק זה וגם הוא ירמוז בצדיק יוסף כי הנה פעמים הוא ארוך ביותר לפי שנמצא בו שני בחינות שנאמר ווסף בן שבע עשרה שנה היה רועה (בראשית לז) ונאמר ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה כי הנה כשהוא בן י"ז שנה בגימטריא טוב כשהוא רועה עם הכלה הוא עם אחיו השושבינים שלו אמנם בן שלשים שנה אז עומד לפני פרעה אתר דאתפרעו ואתגליין נהורין עילאין כדאיתא בזוהר ואז הוא לבדו מתייחד עם לאה כאשר ביארתי בפסוק אמרו צדיק כי טוב כי ראוי לרומם ליוסף הצדיק מפני שנמצא בו שני בחינות כי בגי' ל' וגם טוב ועוד ימצא בו בחינה אחרת והשלישית יותר בה שהוא מתפשט בעולם היצירה בתוך מט"ט בסוד כי ישבו אחים יחדיו ולכן הוא ארוך ביותר ולכן השפוד הארוך ביותר אין חותכין אותו ואסור לשרוף אותו כדי שלא לעשות פגם בצדיק הנזכר: אין משחיזין הסכין במשחזת שלה והדוגמא לזה הוא כי הנה הסכין הוא בחי' הגבורה והמשחזת שלה הוא יהיה בחינת הצדיק המתקן הפגם שלה ויותר צודק כי המשחזת שלה הוא בחינת החסד והוא בשני פנים אם לענין כשמתעוררים מאריסון דדינים אז החסד מתקן אותם בסוד ואל זועם בכל יום כדאיתא בזוהר כי לכן נאמר וישכם אברהם בבקר בסוד חסד ונאמר חסד אל כל היום והוא זועם למאריכון דדינים וגם כי לעולם מדת החסד הוא הממתק למדת הגבורה נמצא כי הוא המשחזת שלה ומסיר ממנה הפגם ואין צורך לזה בי"ט אבל מחדדה על גבי העץ הוא הצדיק או חרס או אבן בבחינת המדה האחרונה כי סוף שם מתמתקים בחינת הגבורות על ידי מים קרים על נפש עיפה ואין מורין דבר זה לרבים כדי שלא יבאו לחדדה במשחזת כי הנה עמא דארעא לא ידעו דרך ה' להיות בוחר בטוב לפי שהוא יום טוב ויבאו לחדד במדת החסד כאמור: עופות שממלאים אותם בשר ובצים וכו' נודע הוא מה שאמר בתיקונים בפסוק כי עוף השמים יוליך את הקול דא מט"ט והיינו כי הנה איתא בב"ר ואת כל עוף כנף למינהו אלו מלאכי השרת ולכן כינוי עוף הוא מורה על מט"ט שהוא מלך בעולם המלאכים וזה מתמלא בשר ובצים לפי כי כן צדיק וצדק הם נכללים בו כנזכר שם בתיקונים מט"ט על ידו מתייחדין צדיק וצדק שית יומין דחול בסוד כי שמי בקרבו מותר לתופרם ביום טוב להיות רמז לייחוד זה שנעשה על ידו ואף על גב כי אינו כן ביום טוב ולכן צריך שיתקן החוט מערב יום טוב בסוד הצדיק וישימנו במחט לפי כי כך היתה אומנתו של מט"ט כדאיתא בפר"א אמר מט"ע תופר מנעלים הייתי ועל כל תפירה ותפירה הויתי מייחד שמו של הקדוש ברוך הוא ולכן העלהו הקדוש ברוך הוא למעלה לעשות פעולתו אשר עבד בה כל ימי חייו ולכן יאמר נא והוא שיתקן מערב יום טוב החוט וישימנו במחט ויזהר שלא יחתוך החוט במועד:

עוד ירצה במאמרו עופות שממלאים בשר ובצים מה שאמר פרק הספינה הוא עופא דחזא רבה בר בר חנה רישיה מטי לבית שמיא וימא מטי עד קרסולוי ואמרו ליה ההוא זיז שדי דכתיב וזיז שדי עמדי ואיתא בזוהר גם בהקדמת התיקונים וזה לשונו ועל האי צפור קא רמיזו רבנן בהגדה דבתרא דרבה בר בר חנה הוה אזיל בספינתא וחזא לההוא צפרא דימא מטי עד קרסולוי ומאן צפור הכא צדיק שמים עמודא חדא מארעא עד רקיעא וימא מטי עד קרסולוי אלין נצח והוד וכורסייא דלתתא יה המלא וכו' ולכן עוף זה ממלאים אותו בשר ובצים בסוד אפרוחים או בצים כנזכר שם מותר לתפרם בי"ט הוא החיבור והוא שיתקן מערב י"ט בסוד והכינו החוט של אברהם חוט של חסד ויכניסהו במחט לתפור ולחבר את הכל ויזהר שלא יחתוך החוט זה החסד ביום טוב לעשות זה הייחוד הנעשה ביום טוב: מותר לחתוך בי"ט אגד של גדיים שנאמר והאם רובצת על האפרוחים וכו' שלא תשלח את האם והיא אגד המחבר הגדיים המדות בהיות קטנים וכאשר חותך זה האגד שלהם עילה למעלה בסוד שלח תשלח לעשות ייחוד העליון ועופות מקולסים הוא האגד שלהם שנאמר והאם רובצת על האפרוחים כאמור וחוטים תפורים שבהם בסוד חוט של אברהם שהרי מה שאמר הכתוב ואל זועם בכל יום שהוא זועם למאריכון דדינים אינו צריך ביום טוב וכן יכולים לשרוף פתילה או סמרטוט שקושרים בו העוף הוא הצדיק לבשל אותו ולחבר אותו עם הכלה אחר גמר הדבר אין צורך בו עוד ולכן שורפי' אתו כי הרי הוא נקשר בשלהובין דרחימותא דאיש ואשה ואין צורך עוד לא של שמאל ולא של ימין כי הנה נעשה ביניהם קשר של צדיקים: מותר ללבן ביום טוב כלי ברזל וכו' אשר חכמים ז"ל הגידו מפני מה לא נכנס הנחשת למשכן לפי שהוא רמז למלכות הרשעה כי לעתיד מכל המלכיו' מקבל הקדוש ברוך הוא מנחה חוץ ממנה ואל תדמה בדעתך כי הנחשת עצמו הוא מלכות הרשעה שהרי הנחשת הוא אחד משבעה מתכות אלא כי ממנו מתאחז מס"ד וכדאיתא בזוהר פרשת תרומה דף קמ"ח וזה לשונו כד אצטריך תקפא דדינא נחשת ועל דא אסתכל משה בעובדא דנחש הנחשת שנאמר ויעש משה נחש נחשת ולכן יאמר כלי שהוא אשה יראת ה' כמו שאמרו חכמים ז"ל אין האשה מחזקת טובה אלא למי שעשה אותה כלי וכלי זה של ברזל אפו בו פלאו"ן של גבינה וכו' כי הלא לך לדעת כי שני מיני יהודים הם האחד בסוד שמאלו תחת לראשי והאחד בסוד

וימינו

וימינו תחבקני. כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רי"ד · וזה לשונו פתח ואמר חשף ה' זרוע קדשו דא דרועא חדא דביה תליא ישועה ביה תליא נוקמא ביה תליא פורקנא ולמה למיקם לה ולכנסת ישראל מעפרא ולקבלא לה לגביה לאזדווגא כחדא וכו'. כמה דאת אמר שמאלו תחת לראשי לבתר אתי ימינא לחבקא כדין חדוותא שרייה בעלמא וכו' ולכן יאמר נא כי הנה כלי זה אפו פלאו"ן של גבינה כי הדוגמא שלו הוא לאותו הייחוד של השמאל והאחר הליבון שממשיך עליו כאש בחינת הדין ואפו בו פשטיד"א של בשר בסוד היחוד

דוגמא שלמעלה נטהרה במימי החסד ותכף הכרוז אומר מקודש מקודש אמנם יכול להערים האדם ללכת למעין לשאוב מים באותו כלי ובזה עלתה לו טבילה לפי כי כן נמצא בה מעין שהא' מעין גנים כדאיתא פ' פנחס ולכן נאמר מים קרים על נפש עיפה וממשיך בה סוד מים קרים אלו והאמנם מפסיד הברכה שכן אינו יכול להמשיך לה מים מלמעלה סוד ה' פעמים מים הנזכר פ' תרומה זולת בסוד וימינו תחבקני:

[א] לא נעלם מעין כל קורא דינים של יום טוב כלם הם לצורך אוכל נפש היינו הנוגע לנפש האדם

תק"י. כמה דברים האסורים לעשות בי"ט ואיזו מהם מותרים על ידי שינוי ובו י"א סעיפים:

[א] מוללין ומפרכין קטניות כדרכן ביום טוב ומנפחם מעט מעט ואוכל ואפילו בקנון ותמחוי אבל לא בטבלה

וימינו תחבקני והוא שכשמלבן באש זה של בחינת הגבורה יתנו אותו על המאכל מיד לקיים מה שאמר הכתוב אכלו רעים בסוד הלחם אשר הוא אוכל רצה לומר לפי כי כך נעשה הייחוד למעלה זה אחר זה ולכן מותר לעשות כן בגשמי לפי כי זה הוא לצורך אוכל נפש דוד אבל אם כלי זה הוא בלוע מנבלה וכיוצא אסור ללבנו אפילו לאפות בו דבר המותר והענין כי הנה כבר נתבאר למעלה כי חכמת שלמה היא יורדת בעולמות למטה ובכל עולם היא מתלבשת בתוך הבחינות אשר שם ולכן כאשר יורדת בעולם היצירה אשר נמצא שם תערובת של קליפה ושם הוא מלך זקן וכסיל בסוד מה שאמר הכתוב נבל הוא ונבלה עמו נמצא כלי זה בלוע מנבלה מכל שכן כשיורדת למטה בעולם העשייה כי שם תערובת יותר והקליפה היא מרובה ולכן כאשר הוא עולה למעלה צריכה ליבון שנאמר זאת תורת העולה על מוקדה אמנם זה יהיה נוהג בזמן החול מדי עלותה בית ה' אבל ביום טוב אסור לעשות כן לפי שכבר נטהרה מכל בן נכר מבערב ועלתה למעלה ולכן נמי בענין הגשמי כלי שהוא בלוע מנבלה וכיוצא בה אסור ללבנה ביום טוב ואפילו לאפות בו דבר היתר לפי כי כבר תיקון זה נעשה מאתמול ונעשה הייחוד ביום טוב ולא יעשה תיקון זה בו ביום: אין נוקבין נקב חדש בחביות ביום טוב הנה החבית הוא בסוד מדה האחרונה כי שם נעשה נקב בסוד מקדש ה' כוננו ידיך והיינו מה שאומרים חכמים זכרונם לברכה אין האשה מחזקת טובה אלא למי המדה הנקראת מי שעשה אותה כלי אמנם ביום טוב כבר נעשה ולכן אין נוקבין נקב חדש ויש בזה אזהרה להוציא כנוקב בתוך הספינה זו כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה שנאמר ויקוב בן האשה הישראלית את ה' ונאמר ונוקב שם ה' מות יומת ולפי מה שאמר בזוהר פרשת בלק ורזא אוליפנא מבוצינא קדישא בשעתא דסליקת למלקט כיסופין וענוגין ומומא אשתכח בישראל נחתא מטי לגבה טפה חדא ואתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין ולכן בא אזהרה זו בי"ט דסליקת למלקט עינוגין: להטביל כלי חדש הוא מדה זו מתחדשת ביום טוב ובלי ספק כי מבערב נטהרה. שלכן חייב אדם הגשמי לטהר עצמו ברגל

להכין עצמו בצורך השלימות אשר יחסר לנפשו אם לענין סור מרע ישוב מאשר חטא על הנפש ואם לענין צורך מצות מעשיות כדי להשלים את נפשו והי בהם לחיי עלמא ולכן לענין הבירור זה שייך בשני הצדדין אם לענין סור מרע שמברר מעל נפשו מעשים הרעים ופורש מהם ומה שייך ענין ברירה בענין מצות עשה לדעת איזו מצוה שייך לאבר העין או ליד או לרגל וכיוצא גם שייך ענין ברירה במצות ע"ד מה שאחז"ל כתיב אורח חיים פן תפלס וכתיב פלס מעגל רגלך ל"ק כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצות שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים ולכן הוא אומר מוללין ומפרכין קטניות כדרכן ביום טוב וכו' כי הנה נתבאר בזוהר פ' פנחס דף רמ"ז · וז"ל וכגוונא דדש בר נש תבואה ולבתר איהו בורר לה כבורר אוכל מתוך פסולת כך ישראל צריך למעבד ברוחיהון כד אתערב בהון · חשוכא ורזא דמלה זבחי אלהים רוח נשברה וגו' דהכי אתבר חשוכא דאיהו יצה"ר דמכסה על רוחא דמוץ דמכסה על חטה או כענן דמכסה על שמשא ולא נגה ליה לאנהרא ובזמנין דחשך דאיהו יצה"ר מכסה על יצה"ט דאיהו אור איהו כמאן דתפיס בבית האסורין דרוחא ואוף הכי כד יצה"ט איהו תפיס ברשו דיצה"ר הכי איהון תפיסין חיילין דיצה"ט ברשו דחיילין דיצה"ר ובזמנא דיתבר בר נש רוחיה בכל איברין דיליה קדם ה' מה כתיב לאמר לאסורים צאו ולאשר בחשך הגלו וכו' והנה מבואר מדברי זה המאמר כי על ידי העון נפש האדם שולט עליה חשך של היצר ומה גם כל האיברים ולכן כאשר האדם גומר בלבו לשוב אל ה' אז נגלה האור של הנשמה ונאמר באיברים לאמר לאסורים צאו ולכן יאמר כי מוללים ומפרכין קטניות כדרכן ביום טוב והוא דוגמא בנפש האדם שמותר לברור ממנה ענין העון שהוא המכסה על הנפש ולכן נמי אמר ומנפח שהוא דוגמא אל ענין הוידוי שאומר האדם בפיו ונופח ממנה שבתוכו מן החטא והיינו מ"ש ומנפח מעט מעט כלומר כי אע"ג שלענין הוידוי אם אמר בדרך כלל חטאתי עויתי פשעתי זהו עיקר הוידוי כמ"ש הר"ם במז"ל אבל מכל מקום טוב הוא לפרט החטא כל עון לחוד והיינו מעט מעט ומתחיל מן הקל

בטבלא ולא בנפה ולא בכברה : [ב] הבורר קטניות בי"ט בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה בד"א כשהאוכל מרובה על הפסולת אבל אם הפסולת היתה מרובה על האוכל בורר את האוכל ומניח את הפסולת ואם היה טורח בברירת הפסולת מן האוכל יותר מטורח ברירת האוכל מן הפסולת אעפ"י שהאוכל מרובה בורר את האוכל ומניח את הפסולת : [ג] אין מסננין את החרדל במסננת שלו אין ממתקין אותו בגחלת של עץ אבל בשל מתכת מותר : [ד] אין תולין את המשמרת בי"ט לסנן בה שמרים אבל אם היתה תלויה ועומדת מותר ליתן בה שמרים לסנן ומערים ותולה אותה ליתן בה רמונים ונותן בה רמונים ואח"כ נותן בה שמרים : [ה] אין עושין גבינה בי"ט : [ו] אין גוזזין את

ככל הקל תחילה חטא ואח"כ עון שהוא מזיד ואח"כ פשע שיודע את רבו ומכוין למרוד בו והנה מ"ש מוללין ומפרכין היינו ביד שהוא ענין מעשה ביד כי יהיה דומה בדומה לענין העון שעשה ביד שנאמר יד ליד לא ינקה רע ומצורף לזה מנפח נמי ומסיר העון ע"י הוידוי ואח"כ ואוכל הוא מש"ה עליהם חיו יחיה מפני כי שבב מאהבה זדונו' נעשות זכיות ואפילו בקנון ובתמחוי כלומר כי הנה חז"ל אמרו יפשפש אדם במעשיו ואמרי לה ימשמש ולכן עתה ביום טוב אין ראוי לאותו הרוצה לתקן מעשיו להיות מפשפש בהם הדק היטב כי זה יהיה לו טורח גדול וימנע משמחת יום טוב אמנם מולל ומפרך לגלות ולהוציא הרוח והאיברי' שלו מאותה קליפה אשר הלבישה אותם ואפילו בקנון ובתמחוי והוא טורח מעט דהיינו לברר אותם הדברי' הודעי' אלו' אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה לפי שהוא טורח גדול לפשפש במעשיו לברר אותם לגמרי לא התירו בזה : [ב] הבורר קטנית ביום טוב וכו' בזוהר פ' משפטי' דף ק"פ ז"ל ומסטרא דתבואות ה' מיני נהמא תבירין מכלהו ואינון חטה ושערה וכסמת ושבלת שועל ושיפון אמתיל נון לישראל הה"ד קדש ישראל לה' ראשית תבואתה בה' כד יפקון מגלותא הכי יהון תבירין עד דיתברר בר ישתמודעו ישראל ביניהו וכו' ובגין דא מוץ ותבן אין צריכין המעשר עד דיתברר וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי צריך בירור גם בכללות ישראל ולכן יאמר נא הבורר קטנית ביום טוב הרוצה לברר איברין מן העון ולברר אותם בורר כדרכו בחיקו על דרך מה ש"ה משוכבת חיקך שמור פתחי פיך היא הנשמה ובתמחוי הוא כינוי אל הלב כי הנשמה מכנים הרהורי התשובה בלב האדם בהזכיר אותו מעשיו אשר חטא בהם כדאיתא בזוהר בפ' או הודע אליו חטאתו אשר חטא אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה דהיינו בירור גדול שיש בו יגיעה כדי להכניע היצר ולהוציא האיברים מתחת רשותו וכגון מה שאחז"ל אם יצרו של אדם מתגבר עליו יקרא קריאת שמע וכו' יזכור לו יום המיתה במה דברים אמורים כשהאוכל מרובה על הפסולת דהיינו כי זכיותיו מרובים על עונותיו כי אז אין שם טורח גדול למשמש במעשיו ולברר אותם אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל עקב דבר נמצא בו שעונותיו של פסולת הם מרובי' אז בורר את האוכל מתבונן במצות שלו ויעשה באופן לתקן העונות שלו כסגנון אחר אשר חכמים ז"ל הגידו כי בתחבולות תעשה לך מלחמה אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך

וכו' ובדרך זה נמצא מניח את הפסולת של העונות ואם היה טורח בברירת הפסולת מן האוכל למצא עונו לשנא יותר מטורח ברירת האוכל של המצות מן הפסולת של העונות לפי כי קרוב לידע המצות אשר עשה על אופן איבריו אעפ"י שהאוכל מרובה של המצות בורר את האוכל של המצות ליתן אותם בעד העונות ומניח את הפסולת של העונות ואחר כך הוא מתקן אותם : [ג] אין מסננין את החרדל הנה החרדל הוא דבר חריף דוגמא ליצר שהוא בא בתחבולות על האדם וחז"ל אמרו בכל לבבך בשני יצריך שצריך האדם לרדות את יצרו לעבוד את ה' והיינו [ה] לסנן אותו ולהשליך את הפסולת לחוץ הם דברי המותרות אינן עושים כן ביום טוב לסנן אותו במסננת שלו והוא [עתה בתקפו וגבורתו לפי כי צריך האדם לשמוח ביום טוב ואין שמחה אלא בבשר ויין ומצות עונה וכל דברים אלו הם מעשה תקפו וגבורתו ואם ימנע מכל זה אינו שמח ביום טוב ומה גם מלבושים נאים שצריך להחליף בי"ט : [ד] אין תולין המשמרת בי"ט הנה המשמרת הוא כינוי כמו שהיינו משמרת ונפה משמרת שקולטת את השמרים והעד כי ביום טוב עת לעשות לה' כמשחז"ל חלקהו חציו לכם וחציו לה' ולכן באותו חצי' כי צריך האדם ללמוד בו אין תולין את המשמרת שבלב לסנן בה שמרים ולהיות בורר בהלכה דטריח' מלתא אבל אם היתה תלויה ועומדת אותה הלכה מותר ליתן בה שמרים הם הלכות שאינן ברורות לסנן ולעמוד על עומקה של הלכה ומערים ותולה אותה כי ילמוד הלכה תלויה לומר כי אין רצונו זולת ללמוד ולא להעמיק בענין רק ליתן בה רמונים הוא ענין כינוי למצות ע"ד מאחז"ל ריקנין שבך מלאים מצות כרמון כלומר כי כונתו ללמוד כי כן מצות היום חציו לה' ונותן בה רמונים ולומד ע"ד לצאת ידי חובתו ואחר כך נותן בה שמרים הם הלכות מעורבבות לסנן אותם ולעמוד על עומק שלהם : [ה] אין עושים גבינה בי"ט שהרי היה אפשר לעשותה מאתמול והדוגמא לזה הוא המעמיד דוגמת הגבינה שהוא דבר המעמיד וכן בזה אע"ג שהיינו והעמידו תלמידים הרבה לא נכון לעשות כן ביום טוב שהוא טורח הרבה וכן נמי יהיה רמז למ"ש החכם מימי לא אמרתי הגיע עת לשנות וכן אמר רבי יוסי יהא חלקי מלמודי ב"ה ולא ממעמידי בית המדרש מה שהיינו ואל תהי רשע בפני עצמך היינו מה שאמר : [ו] אין גוזזין את הירק במספרים וכו' כי הנה ירק הוא עולה בגי' י"ש הוא רמז למאחז"ל עתיד הקב"ה לתת לכל צדיק וצדיק יש עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש ולכן אין ראוי לאדם להתייאש

לכתייאם מאלו היה עולמות ולתתוך אותם במספרים הם עונות שדרכן לחתכם מן המחובר היינו האדם המחובר להם על ידי הלימוד כי יתבונן במעשיו אשר לא טובים ויהיה מתייאש מקיבול שכרו ויהיה נטרד מן העולם אבל ראוי לעשות הפך מזה מן הקלה אל הקלה והוא מה שאמר אח"כ מתקנים את הקונדס עכביות הם הקולים בני אדם אף על פי שהם רשעים ראויים הם להיות נתקנים כמו ששנינו כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כלם לדיקים לעולם ירשו ארץ וכאשר פירש הר"ם במז"ל כי ארץ כנזכר בפסוק הוא רמז לארץ החיים והקדוש ברוך הוא ברחמיו חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ונאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה' כנזכר למעלה : [ח] אף על פי שהותרה הולאה ביום טוב אפילו שלא ללורך הנה ענין ההולאה הדוגמא לזה הוא יליאת האדם מגהינם לילך לגן עדן וכן נמי נאמר וילאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כדאי' בזוהר פ' ויקהל דף רי"ב וזה לשונו וכו' והנה הולאה אחת היא ללורך היינו יליאת הנשמה מגהינם והולכת לגן עדן הארץ ללורך שלה לאור באור החיים ולהיות נהנה מזיו השכינה אמנם יליאה האחרת היא שלא ללורך כי מש"ה וילאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי אין בזה לורך לא לרשעים ולא ללדיקים ועם כל זה הותרה הולאה זו ביום טוב אבל לא ישא משאות גדולות כדרך שהוא עושה בחול כלומר כי הנה אינו דומה אותה נשמה שהיא יולא אז מגיהנם להכנס מגן עדן לנשמה שיולאה בחול מגהינם דאלו אותם היולאות בחול הוא משא כבד משא לעיפה אף על גב שהיה בידו עונות גדולים כבר נתקן ויולא מהם שהרי נידון שם כפי רשעו בעונש ומשא כבד ויולא אבל היולא מגהינם ביום טוב יורה שיולא על מנת לחזור וכן הדוגמא שלו למשא קטון לפי כי עדין לא קבל העונש הראוי לו ולכן בענין הגשמי לריך לשנות כילד המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה וכו' כי הנה כינוי היין הוא ללדיקים כמ"ש חומץ בן יין ולכן יאמר כי המביא כדי יין הם הלדיקים כי אחר שקבלו עונשם הם לדיקים כמבחז"ל בפ' נתנו את נבלת עבדיך וכו' בשר חסידיך וכו' כיון דקבלו עונשייהו אקרו עבדיך ולכן המביא ומכניס אותם כדי יין הלדיקים לגן עדן לא יביאם בסל ובקופה לתת לתוכה ד' או חמשה כדים ביחד כי זה יהיה דרך חול והוא דרך בזיון אלא יביאם על כתפו המכניס אותם לגן עדן או לפניו כי ערך הלדיק אחד או שנים והוא בדרך כבוד דמוכח

את הירק במספרים שדרכן לחתכה בהם מן המחובר : [ז] מתקנים את הקונדס והעכביות : [ח] אעפ"י שהותרה הוצאה בי"ט אפילו שלא לצורך לא ישא משאוי גדולה כדרך שהוא עושה בחול אלא צריך לשנות כיצד המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה לתת לתוכה ארבעה או חמשה כדים ביחד אלא יביאם על כתפו או לפניו א' או שנים דמוכח שלצורך י"ט הביאם : [ט] המוליך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחוריו אלא נוטלה בידו : [י] וכן משאות שדרכן לישא אותן במוט ישא אותן על גבו מאחוריו ושדרכן לישא אותן מאחוריו ישא אותן על כתפו ושדרכן להנשא על הכתף ישא אותן בידו לפניו או יפרוש עליהן בגד וכל כיוצא בזה משינוי המשא ואם א"א כגון שזימן הרבה אורחים וצריך למהר ולהביא לפניהם עושה כדרכו בד"א בנושא על האדם אבל ע"ג בהמה לא יביא כלל : [יא] אין מביאין

דללורך י"ט הביאום : [ט] המוליך את התבן והוא כינוי אל הרשע לא יפשיל הקופה לאחוריו דרך בזיון דאע"ג שחטא ישראל הוא וסוף שהוא נתקן אלא מעלה אותה הנשמה בידו ומכניסה לג"ע ליהנות מזיו השכינה בי"ט ואח"כ חוזר לאת דין שלו : [י] וכן משאו' שדרכן לישא אותן במוט וכו' מאחר שידענו כי במדה שהאדם מודד בה מודדין לו שנא' בסאסאה בשלחה תריבנה לכן יאמר משאות על אותם בני אדם בעושים המלות כאנגריא ודומ' עליו עבודת ה' למשאות והיינו שדרכן לישא אותן במוט הוא על מלכות שמים נושאי' אותו מפני יראת העונש לעת תמוט רגלם ולכן נמי במדה זו דרכן לישא אותן במוט בשנים להשגיח אותם על מעשיהם ולכן ישא אותן בי"ט על גבו מאחוריו ושדרכן לישא אותן מאחוריו ישנה ויוליך אותם על כתפו דרך חשיבות ושדרכן להנשא על הכתף נמי בחול ישא אותן בידו או יפרוש עליהם בגד חלוקא דרבנן וכל כיולא בזה משינוי המשא ואם אי אפשר כגון שזימן הרבה אורחים כי רבים הם הנכנסים בגן עדן בי"ט כדאיתא בזוהר פ' ויקהל דף רי"ב . וז"ל ולזמנין דהא אתלבנת ואיגון ממנן נפקין עמהם מההוא אתר וזמיני לה לגבי פתחא דגנתא דעדן דתמן איגון שליחן ואמרי לון הגס האי איגון נשמתין דהא אתלבנו כדין עאלין להאי נשמתא בגנתא דעדן וכו' כדין קב"ה אפיק שמשא דנהיר מאיגון ארבע פתחין דנטרין ברקיעא דעל גנתא ומנגא להאי נשמתא ואתחזיאת הה"ד וזרחה לכם יראי שמי שמש לדקה ומרפא בכנפיה וכו' במה דברים אמורים בנושא על האדם הם המלאכים הנזכרים שמוליכים הנשמות כאמור והם בכלל אדם שהם מסטרא דקדושה כדאיתא בזוהר פ' פקודי דף רמ"ד . וזה לשונו האי דרגא דאתפלג לתרין סטרין לימינא ושמאלא תלת קשרין איגון לימינא ותלת קשרין איגון לשמאלא ואלין קשרין ואיגון קשרין דקאמרן כלהו מסתכלן לאחורא בגין דאיגון קשרין עילאין קדישין כלהו מסתכלן לגו פנימאי לגופא כד"א וכל אחוריהם ביתה ואלין כלהו מסתכלן לאחורא מה בין האי להאי אלא קשרין עילאין קדישי כלהו ברזא דאדם ובגין דכלא איהו ברזא דאדם כל אחוריהם ביתה כתיב ואלין קשרין אחרנין דקאמרן וכו' אלין איגון ברזא דבהמה עכ"ל ולכן כל הדברים הנעשים ביום טוב ע"י שינוי הם נעשים על ידי מלאכים קדושים מסטרא דאדם כאמור אבל על גבי בהמה שהם מס"א אסור להשתמש בהם ולכן בגשמי נמי על גבי בהמה לא יבא משא כלל אין מביאין עלים האדם מן השדה לא בחבל וכו' כי כל זה דרך בזיון,

מביאין עצים לא בחבל ולא בקופה ולא במחצלת אבל מביא במטפחת ובחיקו : מותר

שלא מביא במטפחת חלוקא דרבנן ובחיקו ישא אותם עוד אשכילך ואורך בענין הוצאה זו כי הם שני מיני הוצאות אחת היא לצורך ואחת שלא לצורך האחת הנקרא לצורך הוא צורך גבוה כביכול והאחת שלא לצורך רק לצורך עצמו של הצדיק והנה הוצאה שהיא צורך עליון הוא מ"ש בזוהר פ' ויקהל דף רי"א. וז"ל והא הכא רזא דרזין כד בעי קב"ה לאתתקנא בתקונוי ולאתקשטא בשבתי ובזמני ובחגי משדר ד' אנפין דנשר וקיימין על היכלא דאקרי דרור והיינו מר דרור וכו' ואינון יהבין קלא ולית מאן דישמע ליה בר אינון נשמתין דאתחזון לסלקא ואינון מתכנשין תמן ונטלי לון אינון ד' אנפין דנשר וכו' כדין נשמתין סלקין בההוא פתחא עד דסלקין לגו עגולא וכו' כדין אזלים קנאה חד צדיק עילאה ואסתכל בשפירו דהאי נקודה ובתיקונהא ואחיד בה וסליק לה לגביה ונהיר נהורא בנהורא והוו חד. כל חילא דשמיא פתחי בההיא שעתא ואמרי זכאין אתון צדיקיא נטרי אורייתא וכו' דהא חדוותא דמאריכון הוי בכו דהא עטרא דמאריכון מתעטרן בכון וכו' הנה נתבאר מזה המאמר היות הוצאת אותם הצדיקים מגן עדן אשר מעלים אותה למעלה לצורך לאתתקנא לאתקשטא וכו' ויש הוצאה שלא לצורך זה רק לצורך עצמן שעולים למעלה ללמוד תורה כההיא דר"י שראה רבנן סלקין למתיבתא דרקיעא וכדאיתא פרשת ויקהל דף ר"ח וזה לשונו זמנא תניינא לבתר דיתבא בגנתא דעדן דלתתא כל ההוא זמנא דיתבא ועד כען לא אתפרשת מאינון מלין דחיזו דהאי עלמא מכל וכל כד סלקין לה לעילא אצטריך לאתפרשא מכל חיזו ומכל מלין דלתתא ואעברו לה בההוא נהר דינור כדין נשמתא אתלבנת ביה מכל ונפקת ואתחזיאת קמיה מאריה דעלמא נקיה מכל סטרין כיון דאסתכלת בההוא נהורא אתסיאת ואשתלימת מכלא וכדין קיימין אינון נשמתין בלבושין מתעטרין קמי מאריהון וכו' ולכן יאמר לא אף על פי שהותרה הוצאה ביום טוב לצורך היינו צורך עליון ואפי' שלא לצורך דהיינו לצורך הנשמות כל אחד כפי ערכו עכ"ז לא ישא משאות גדולות שהוא דוגמא לנשמות הצדיקים הגדולות והחשובות שהרי אין צריכים שיטלו אותם וכגון גוהרקא דרבי חייא ע"ה שלא היו מעלים אותה מלאכים רק היא היתה עולה מאליה וכגון הנשמות קדושות כי אין צריכים למלאכים שיטלו אותם כי הם הנגשים אל ה' כי זה הוא כדרך שהוא עושה בחול להוציא הצריכים להם ועוד משאות גדולות יהיה כינוי לפי כי אין יכולים לעלות מעצמן רק ע"י מלאכים שמעלים אותם כאמור לכן לא ישא אותם כדרך שהוא עושה בחול שלא צריך לשנות כילד המביא כדי יין הם הצדיקים ע"ש כי טובים דודך מיין ממקום למקום מגן עדן הארץ למעלה או מגן עדן עליון למעלה לא יביאם בסל ובקופה לתת להוכה ארבעה או חמשה צדיקים ביחד היינו מ"ש בזוהר בפ' כגמיאיני נא מעט מים של תורה מכדך מכ"ד ספרים לפי כי הצדיק שם הוא משמיע תלמודו לפני הקב"ה כמשחז"ל אלא יביאם על כתפו כמשחז"ל

מי גדול הנושא או הנשא והרי נאמר על כפים ישאונך אחד או שנים דמוכח דלצורך יום טוב הביאם כמ"ש במאמר כד בעי קב"ה לאתתקנא ולאתקשטא בשבתי ובזמני ובחגי וכן המוליך את התבן היינו כההיא דרבי אלעזר שהשכים ומצא תבנים וכו' אמר אנו לא נזכה ולא נתכנס ולכן המלאך המוליך אחד מן השלטים הללו יפשיל את הקופה לאחוריו הוא הכסא שמעלה אותו למעלה והצדיק בתוכו אלא נוטלה בידו דרך כבוד : וכן משאות שדרכן לישא אותם במוט הם הצדיקים שמייחדים שמו של הקב"ה במ"ט תיבות של שמע כ"ה ובשכמל"ו כ"ד הרי מ"ט כדאיתא בזוהר פ' משפטים דף קט"ו. וז"ל מ"ט אנפין מ"ט אתוון משמע ישראל וברוך שם וכו' מתמן ואילך לא יתן לעולם מוט לצדיק ישא אותם על גבו וכו' וכל כיוצא בזה משינוי המשא יעשה או יפרוס עליהם בגד הוא מ"ש בזוהר פ' משפטים דף צ"ז. וז"ל לא תצא כצאת העבדים מאי הוא אלא בשעתא דנפקת מן עלמא וההוא סטרא בחירו רשים להקדוש ברוך הוא בחד גושפנקא דלבוש יקר דיליה ומאן איהו שמא קדישא דאקרי אלוה ודא איהו לבושא יקירא דמלכא פרים עלה וכו' ואם זימן אלו הרבה אורחים כמשחז"ל מזומן לחיי העוה"ב וצריך למהר ולהביא לפניהם עשה כדרכו באותו מכון הר ציון ומקראיה כד"א בנושא על האדם הם מ"ה דכתיב בהם ודמות פניהם פני אדם אבל על גבי בהמה שהוא דוגמא להיצונים אל יביא כלל :

עוד לאלוה מלין לגד עילאה ימלל מוללין ומפרכין קטניות וכו' להיות כי המדה העשירית חכמת שלמה היא כללת ומתלבשת בחכמות חיצוניות שלכן בא הדוגמא לה בכינוי חטה כי כמו שהחטה מתלבשת במוץ וקש ותבן ומורסן אחר כך עד שיוצא אותו הסולת מנופה כך המדה זו ואז עליה נאמר ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים אלו הם החכמות חיצוניות כדאי' בזוהר פ' ויחי דף רכ"ג. רזא איהו כמ"ד ואלה המלכים ואלין אקרון בני קדם וכו' ואיתא בתיקונים באלין עשר קליפין אתלבש קב"ה בגין לקיימא ומלכותו בכל משלה ולכן יאמר מוללין ומפרכין דהיינו לשבר ולברר הקטנית מן הקליפות שלה והענין יהיה כי הנה חכמת שלמה כבר נתפרשה מכל בן נכר משעה שקדם היום הכרוז אומר מקודם אמנם בא הדין הזה בענין הגשמי הוראה על אשר נעשה כבר ויהיה הוראה על מה שאמר בזוהר פרשת קרח בפסוק מקראי קדש כי חכמת שלמה אזמינת לכל חילהא לאתעטרא יתהון ולאעלא להון תחות גדפהא אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא ולכן כאשר מוללין ומפרכין הקטנית הוא מורה כי כן נמי נעשה למעלה כי כל סטרא דקדושה נפרדים ונבדלים מסטרא אחרא והם קרואים והולכים לתומם מזומנים לאתעטרא יתהון כנזכר ובכן יהיה מדויק ענין קטנית ולא חטה ולא מחמשת מיני דגן כי הם מכונים למדה זו חכמת שלמה אמנם קטנית מכונה לחיצונות שלה כאמור והם לצורך אוכל

אוכל נפש דוד ולכן מנפה מעט מעט כד"א אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו ואוכל אותם בו ביום ואפילו בקנון ובתמחוי בורר ואוכל מן העולמות התחתונים מן הבירורים משם חפר אוכל בקנון ובתמחוי: הבורר קטנית ביום טוב וכו' הנה נודע כי מדה זו חכמת שלמה הוא סוד עץ הדעת טוב ורע ולכן צריך לברר בחור בטוב ומאוס ברע אמנם יש ענין ברירה אחרת הלא בסוד מלכין קדמאין דמיתו ולכן התורה התירה מלאכת אוכל נפש ביום טוב כדי לברר ולהוציא אותם הניצוצות ולהעלות אותם למעלה והם אוכל נפש דוד ולכן נמצא חילוק אם האוכל מרובה על הפסולת או להפך והוא כי בענין בעצמו אין בו ספק אמנם הספק הוא בסוד העולמות כי כפי העולם כך יהיה האוכל שבו הפסולת לפי כי אלו המלכים ירדו בעולמות כלם עד למטה אמנם אין הכל בהשואה אחת לפי כי בעולם העשיה רובו רע ומיעוטו טוב ובעולם היצירה מחצה טוב ומחצה רע ובעולם הבריאה רובו טוב ומיעוטו רע וכל זה מפורש בתיקונים דאין להאריך בזה ולכן הדין כך הוא הבורר קטנית ביום טוב כי בא זה הכינוי אל סטרא דטוב שהוא מתלבש בתוך הרע והם הקליפות כי בורר כדרכו רצה לומר כדרך שנברר בימי החול כי גם בחול בכל יום יש ברירה בניצוצות הללו להעלות אותם למעלה כאשר מתבאר במה שאנו אומרים ארוממך ה' כי דליתני וכל אותם הפסוקים אמנם ביום טוב צריך שינוי דהיינו בחיקו על ידי הכוונה של שוכבת חיקו הוא הנשמה ובתמחוי נמי על ידי דיבור אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה רצה לומר שאין הנשמות של בני אדם שבשלש עולמות בי"ע מבררים אותם ומעלים אותם כדרך שנעשה בחול כנזכר בד"א כשהאוכל הוא בחינת הטוב מרובה על הפסולת הוא הרע דהיינו בעולם הבריאה כאמור כי רובו טוב אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל שהוא בסוד עולם העשיה כאמור בורר את האוכל ומעלה אותו למעלה ומניח את הפסולת הרע למטה ואם היה טורח בברירת הפסולת מהאוכל כי כן צריך מדת החסד להתעורר לדחות אותם למטה שנאמר ואל זועם בכל יום שהוא זועם למאריהון דדינין שהוא טורח בברירת הפסולת מן האוכל יותר מברירת האוכל מן סטרא דטוב מן הפסולת אף על פי שהאוכל סטרא דטוב מרובה בורר את האוכל ומניח את הפסולת הוא מה שאמר בזוהר פרשת קרח חכמת שלמה אזמינת לכל אילנא הם מסטרא דטוב ודאי הוא האוכל לאתעטרא יתהון ולאצלא לון תחות גדפהא ומניח את הפסולת סטרא אחרא דרע ואינם מזומנים אלא אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא שנאמר קריאי מועד וכן הוא הענין בסוד הנשמות הקדושות להיות בסוד אוכל נפש והבן: אין מסננין את החרדל הוא בחינת כח הדין שהוא חריף וחד דוגמא לחרדל כי הנה כחות הדין שנים הם כח האחד הוא ברור וזך וכח השני לא כך הוא והנה נודע כי כל ענין יחוד הנעשה למעלה צריך התעוררות בתחלה מבחינת ודלין שנאמר וצפונך תמלא בטנם בסוד שמאלו תחת לראשי הכן יאמר אין מסננין את החרדל דוגמא אל בחינת הדין כמו שהוא אין מסננין אותו לברר ולהוציא המובחר ממנו לענין צורך היחוד ולהשליך את השאר וזה הבירור הוא נעשה תמיד במסננת שלו כדאיתא בזוהר פרשת ויצא דף קנ"א. וז"ל אמר רבי אלעזר יובלא אף ע"ג דדינין נפקין מניה וכו' כל חידו מינה נפקין והוא חדוותא דכלא אלא בית אלהים סטרא דדינא קשיא אי לאו בסטרא דיובלא אתער ביה רחימותא כמה דאת אמר שמאלו תחת לראשי אי לאו בסטרא דשמאלא אתער ביה דינא קשיא כד"א מצפון תפתח הרעה ודאי בית אלהים וכו' נמצא כי המסננת הדין הוא החרדל הוא סוד אימא עילאה סטרא דיובלא ואין ממתקין אותו בגחלת של עץ סוד הגבורות הנמשכות מעץ החיים אבל בשל מתכת מותר לפי כי הכסף הוא אחד מטבעה מתכות והוא הממתק היטב כד"א מים קרים על נפש עיפה וימינו תחבקני אין תולין המשמרת ביום טוב לסנן בה שמרים הנה המשמרת סוד נקודת ציון לסנן בה שמרים לפי כי היא עליה נאמר זה השער לה' צדיקים יבאו בו והוא גנה זרע בה הוא אור שורין כנזכר פ' בלק והוא ממשיך שם אותם מים להשקות את הגן והנמצא פסולת פולטת אותו לחוץ אבל אם היתה תלויה ועומדת רצה לומר כבר היא מוכנת לכך ותלויה במקומה עם הצדיק ועומדת מותר ליתן בה שמרים מבחינת הגבורות וזה כדי לסנן ולברר בסוד היחוד הנעשה עם הצדיק ומעלים ותולה אותה עם הצדיק ליתן בה רמונים בסוד היחוד ונותן בה רמונים בסוד רמון מלא כדאיתא בזוהר שהוא בגי' מטטרון חוץ משני אותיות ט"ע שהוא סוד חי עלמין אחר כך נותן שמרים בחינת הגבורות שממשיך שם והם מסתננים שם והפסולת שלהם יורד בעולמות: אין עושין גבינה ביום טוב שהנה היה אפשר לעשותה מאתמול וכן חכמת שלמה זמינת לכל אילנא לאעטרא לון בזמנא דמועד שרייא בעלמא דמשמע מערב יום טוב והיינו לאותם הנקיים כגבינה סטרא דימינא סטרא דקדושה: אין גוזזין הירק במספרים הנה חז"ל אמרו כל עיר שאין בה ירק אסור לתלמיד חכם להיות בתוכה הוא מה שאמר בזוהר פרשת תרומה דף קס"ו. וז"ל תחות כרסייא עילאה ברזין אינון עולמות וכו' מאתן ושבע אינון בסטרא דימינא מאה ותלת אינון בסטרא דשמאלא ואינון תלת מאה ועשר ואלין אינון דקב"ה מתקן תדיר ומאילין מתפשטין כמה וכמה אוצרי חמדה וכלהו זמינין לאתעדנא צדיקיא לעלמא דאתי ועל אלין כתיב להנחיל אוהבי יש וכו' יש אינון ש"י עולמות גניזין תחות עלמא דאתי וכו' הנה נתבאר מזה המאמר כי יש עולמות הם גנוזים לצדיקים לכן מקום שאין שם ירק שהוא בגי' יש שהוא רמז ליש עולמות הנזכר אסור לתלמיד חכם לדור שם לפי כי הנה על ידי מעשיו הטובים והלימוד בתורה הוא ממשיך שפע מאלו יש עולמות לאותו מקום שהוא שם לפי כי ממשיך שפע מאותם העולמות למקום עליון שנאמר הנה מקום אתי בסוד הצדיק עליון ומשם מתפשט השפע ויורד בכל העולמות עד שמגיע למטה בסוד ברכות לראש צדיק כדאיתא בזוהר פרשת עקב וממנו מתפשט השפע לכל העולם ולכן כל מקום כי אין

נמצא

נמצא שם ירק ת"ח אסור לדור שם לפי כי כן ת"ח עליון בא אליו ירק עליון הנזכר ולכן יאמר אין גוזזין את הירק בסוד שפע זה הנמשך מים עולמות עליונים בגי' ירק אין ראוי לחתוך אותו כי אלו דרכם לחתוך אותו מן המחובר ומורה כי כך הוא למעלה ולכן אסור: מתקנים את הקונדס והעכביות דאף על גב שמורה על הקליפה אין זה רק ענין דין ומותר למתק אותם ביום טוב בסוד אוכל נפש דוד כאמור: אף על פי שהותרה הוצאה ביום טוב וכו' הנה כי המדה זו שהיתה בעולמות התחתונים היא מתהלכת בין החיות כתרגומו שכינת יקרא וביום טוב יוצאה משם ועולה למעלה לגמול חסד עם הצדיק שנאמר באשת חיל גמלתהו טוב וזו היא הוצאה לצורך ויש נמי הוצאה שלא לצורך כמש"ה צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה וכו' ולכן יאמר אף על גב שהותרה הוצאה ביום טוב אפילו שלא לצורך עכ"ז לא ישא משאות גדולות כדרך שהוא עושה בחול לפי כי בחול אותו השפע שהוא נמשך מאותו היחוד הנעשה בכל יום הוא נמשך לעולמות התחתונים לכל עולם די סיפוקו אמנם ביו"ט לא כך נעשה שהרי הכל הם מזומנים מחכמת שלמה כדאיתא במאמר הנ"ל וכבר נתבאר כי אין מזומנים שם זולת אילהא סטרא דקדושה ואלו הם אוכלים על שולחן המלך וניזונים מזיו השכינה כמו שאמר במאמר לאעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפהא אמנם השאר שאין מזומנים ואין נכנסים שם הם סטרא אחרא שלכן הם נקראים חילונים ולאלו יורד שפע מעט כדי חיותם בסוד העצמות שנותנים לכלבים והיינו כי לכן אין מוציאין משאות גדולות ביום כדרך שהוא עושה בחול אלא צריך לשנות מטעם הנז': עוד יש הוצאה לצורך והוצאה שלא לצורך הוא מ"ש בזוהר פ' ויצא דף קנ"ז. וז"ל ותצא לאה לקראתו אימא עילאה לגבה ברא יחידא ואמר אלי תבא תחות גדפהא לברכא לך ולרוואה לך בתפנוקין ועידונין עילאין הא עדן רעוא ועגוגא למהב לך לגבי ההוא שדה עד לא יתוקד בתוקפא דאשא דיצחק וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי אימא עילאה נותנת לת"ת שפע וברכה לתת לההוא שדה כלתו היא ולכן הוא יוצא להתחבר עמה ולתת לה מה שנתנה לו אמו והנה זו היא הוצאה שהוא יוצא ומוציא עמו אותה הברכה והשפע צורך לתת לכלתו כאמור אמנם יש נמצא הוצאה שלא לצורך רק לענין תענוג ולכן הותרה ביום טוב ולכן יאמר נא אף על פי שהותרה הוצאה ביום טוב שלא לצורך הוא סוד כמשחז"ל יציאה של שמחה שנא' וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו שנאמר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה עכ"ז לא ישא משאות גדולות כדרך שהוא עושה בחול אלא צריך לשנות כאמור כיצד המביא כדי יין ממקום למקום והוא דוגמא אל המדות של רחל כדאיתא בזוהר בפסוק וכדה על שכמה וכאשר המדות שלה הם בסוד הגבורות שהוא בחינת יין כנודע הם נק' כדי יין לפי שהיא מנורת זהב כלה בבחינת הדינים והגבורות לא יביאם בסל ובקופה שהם שני כלים בסוד שני מדות שבה הנק' ציון וירושלם הנקרא במשנה החצר והפרוזדור דהיינו לתת לתוכה של מדה אחת משתים אלו ד' אלו חמשה כדים ביחד ומתמלאת מן הגבורות אלא יביאם על כתפו או לפניו א' או שנים דהיינו כי בתחלה הוא מתקן כלתא דא בסוד האחור היינו על כתפו או לפניו כי מחזיר אותה לפניו וממשיך לה אחד או שנים מן הגבורות דמוכח שלצורך יום טוב הביאם כי יום טוב עולה בגימטריא ס"ג והוא מצד אימא דמנה מתערין דינין כנודע: המוליך את התבן וכו' הנה נתבאר כי יש הוצאה שלא לצורך והוא מציאות התמצית שנתן לקליפה ולכן יאמר נא המוליך את התבן בחינת הקליפה כלומר כי אותו התמצית שנותנים לה הוא נקרא תבן על שם שהקליפה שהם בסוד בהמה אוכלים אותו לא יוליך את הקופה לאחוריו הנה נתבאר כי הקופה הוא בסוד הכלה במדה האחרונה שבה הוא סוד הייחוד ושם ניתן כל האוכל והשפע ומשם יוצא לכל העולמות לפרנס אותם כל אחד כפי ערכו והנה גם כי הקליפה הוא בסוד אלהים אחרים שניזון מן המותר הנמשך מן האחורים עם כל זה לא יפשיל הקופה זו לאחוריו כדי להמשיך להם הפרנסה שלהם אלא נוטלה בידו ונותן להם כי בזה נמצא שינוי כאמור: וכן משאות שדרכן לישא אותן במוט הוא מה שאמר בזוהר פרשת משפטים דף קט"ו. וז"ל ומטה דאתמסר בידך הוא עץ החיים ו' דאיהו בן יה ויעול במ"ט אנפין דילך באורייתא ויתעבד מוט ויתקיים בך לא יתן לעולם מוט לצדיק מ"ט אנפין מ"ט אתוון משמע ישראל וברוך שם שית תיבין דיחודא עילאה ו' עילאה תפארת שית תיבין תניינין דברוך שם ו' תניינא צדיק מט באמצעיתא ה' וצדיק מט לפני רשע וכו' מתי רתע סמאל וכו' מתמן ואילך לא יתן לעולם מוט לצדיק וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי ענין מוט הוא מ"ט שערי בינה הנמשכים באות ו' הוא עץ החיים ולכן יאמר וכן משאות שדרכן לישא אותם במוט והדוגמא לזה הוא השפע הנמשך מלמעלה שדרכו לישא אותו ולהמשיכו במוט הנזכר לכל המדות העליונות כדאיתא בתיקונים ובזוהר פרשת פנחס אימא עילאה עד הוד אתפשטת וכאשר מגיע השפע עד הצדיק שהוא ו' הנזכר במאמר אז נעשה מוט ביום טוב ישא אותן על גבו מאחוריו והוא דוגמא למה שאנו אומרים ופרוש עלינו שהוא סוד אות ל' שהיא מתעקמת באחור והבן ולכן יאמר כי ישא אותן השערים על גבו מאחוריו כי כן ת"ת לשראי נושא אותן על גבו מאחוריו ביום טוב ושדרכן לישא אותן מאחוריו יחזור וישא אותן על כתפו ושדרכן להנשא על הכתף ישא אותן בידו לפניו הוא סוד מה שאומרי' חכמים ז"ל למלך שהיה לו בן בכה נתנו על ארכובותיו בכה נתנו על זרועותיו בכה נתנו על כתפו וסוד הדבר נתבאר אצלי בפירוש איכה אמנם הנוגע לענין זה לך אגידנו כי הנה זה המלך הוא בסוד אימא עילאה הנקרא מלך העולם וכדאיתא בזוהר בפסוק מלך במשפט יעמיד ארץ והבן זה הוא תפארת ישראל כי כן נמי במדרש פירשו אותו על ישראל והנה להיותו בסוד נער בוכה אז הרכיבו על ארכובותיו בסוד נה"י שלה בכה עוד נתנו על זרועותיו כמשמעו שהעלה אותו עד מקום של הזרועות שלה בכה

עוד

עוד נתנו על כתפו שנאמר ארכיב אפרים והוא פליאה גדולה ועל בחינת עלייה זו הוא אומר ושדרכן להנשא על הכתף כאמור ישא אותן בידו לפניו עוד יפרוש עליו בגד שהוא בסוד החשמל עליון החופף עליו: עוד מתבאר הענין מה שאמר ושדרכן לישא אותן מאחוריו ישא אותן על כתפו וכו' כי הנה נאמר ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ולכן כדי לתקן נקודה זו כדי להיות בסוד אשה ולהביאה לפניו כמו שאמר ויביאה אל האדם צריך להמשיך לה מאותם שערים שלה בהכרח והנה המשך זה הוא בסוד האחור לפי כי שם היא סוד חוה כי זנב היתה ועל ידי בנין זה נעשית פרצוף ועדיין היא בסוד האחורים של הזכר ונמצא כי זה הוא המשאות שדרכן לישא אותן מאחוריו של הזכר כדי לתקן הנקבה לעשות אותה בסוד פרצוף לכן ישא אותן עתה על כתפו של הזכר סוד מה שאמר הכתוב חמש מאה אל הכתף (שמות) כי חמש מאה הוא סוד מהלך עץ החיים אמנם בתחילה הוא אל הכתף ואחר כך מתפשט למטה הוא סוד מרכיבו על כתפו כאמור ולכן נקרא כתף שהוא גימטריא ת"ק מפני כי בתחילה שם נכנס עץ החיים ואחר כך יורד למטה בסוד עץ חיים היא ושדרכן לישא אותן על הכתף כאמור ישנה עתה וישא אותן לפניו בידו שהוא דוגמא כי נתפשט יותר אותו עץ החיים בסוד חמשים שערי בינה כאמור או יפרוש עליהן בגד בסוד כנשר יעיר קנו וכו' יפרוש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו וכל כיוצא בזה משינוי המשא ואם אי אפשר כגון שזימן אלו אורחים וכו' הוא הדבר כנאמר במאמר הנזכר לעיל מפרשת קרח בפ' קריאי מועד כי קדש תתאה חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפהא אימתי בזמנא דקדש שריא בעלמא והיינו שזימן אלו אורחים וצריך למהר להביא לפניהם עושה כדרכו הכל בפעם אחת בד"א בנושא על האדם בסוד מה שם בנו אבל על גבי בהמה שהוא ב"ן בגי' לא יביא כל עיקר לפי שצריך שהיא תעלה למעלה לקחת כל בחינות הללו: אין מביאין עצים הנקרא עצי ה' כנ"ל לא בחבל הם מלאכים הנקראים חבלי שינה ולא בקופה בסוד הכסא ולא במחצלת סוד מט"ט שבו סוד החצילה אלא מביא במטפחת של כלה שנאמר סדין עשתה להודיע השבת שלה שהיא בתולה ולכן עצים שלה שהם בעולמות אין מביאין אותה והמביאם בתיקו וכו' שנאמר ובתיקו תבן והבן שהרי אין אחד מהם נאבד עליה כנ"ל לעיל:

[א] **הנה** למעלה נתבאר כי העיקר לאדם הוא לחשוב מחשבות טהורות כי לא לחנם נתן לנו הקב"ה חקים ומשפטים צדיקים במספר תרי"ג מצות אלא כי ע"י אשר יעשה אותם האדם וחי בהם לזמן התחיה וגם יזכה

תקי"א. הבערה והחמום מים מותר ביום טוב ובו ד"ס:

[א] מותר לעשות מדורה להתחמם כנגדה: [ב] מותר להחם ביום טוב מים לרחוץ ידים אבל לא כל גופו ואפילו אינו רוחצו בבת אחת: אבל במים שהוחמו מערב י"ט מותר לרחוץ כל גופו אפי' באחד מיהו

לחיי העוה"ב ולכן מי הוא זה ערב אל לבו לומר כי המצות אשר צוה ה' יהיו בדרך ההזדמן הגם שהם כמספר האיברים אמנם יהיו בלתי טעם בודאי כי המחשב כך לא דעת ולא תבונה נמצא בו וזה לך האות כשואל המין מפני מה נגלה הקב"ה למרע"ה בסנה ולא באילן אחר א"ל ואלו היה אילן אחר ג"כ שאלת אמנם להוציאך חלק אי אפשר נמצא כי אפילו המין היה מאמין כי לאיזו סיבה נגלה הקב"ה בסנה וכן נמי החכם השיב לו כפי דעתו ואם המין מאמין כי כל דבר יהיה לו סיבה וטעם להיות כך מכ"ש לאיש הישראלי שאנו מאמינים בני מאמינים שנאמר והאמין בה' ולכן בלי ספק כי זה שהותרה ההבערה ביום טוב הוא לפי כי האיש הישראלי מצווה בשמחה שנאמר ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר ויין כמו שאמרו חז"ל וזה הוא סכנה גדולה להתגבר היצר על האדם כמ"ש אין הארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר מכ"ש ביין כי הוא מועד לקלקל ולכן בא ענין זה של ההבערה דוגמא של אש של המזבח שנאמר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה כמו כן אש זו צריך שהאדם ישים אל לבו אש להבה בעבודת הקב"ה לא תכבה בו לכן לא יוכל עליו היצר להטעות אותו ולכן נמי הותרה שלא לצורך כל אדם רמז הוא דאע"ג כי האדם צדיק הוא בכל דרכיו ולא שלט עליו אש זרה של היצר אף על פי כן יתבונן כי לכן הותרה ההבערה שלא לצורך דוגמא לאיש כמוהו אף על גב שהוא אינו צריך לכך יעשה ויבעיר אש לשבת הקב"ה בלבו כדי שלא יחטא על ידי אכילה ושתיה המרובה ביום טוב שלכן נאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם כי בזמן שהאדם שמח מתוך מאכל בשר ויין יחשוב שהוא לפני ה' ולא יוכל היצר לו להטעותו ובכלל שהותרה הבערה שלא לצורך מותר לעשות מדורה בלבו להתחמם כנגדה כי יחשוב על אותה מדורה של גיהנם שנאמר מדורתה אש ועצים הרבה ונאמר בה גם הוא למלך הוכן ובאלו מתחמם כנגדה וינצל מן יצר הרע גם שיאכל בשר וישתה יין לא יוכל לו: [ב] מותר להחם ביום טוב מים לרחוץ ידיו כך אמרו חז"ל יד ליד לא ינקה רע מי שעשה עבירה בידו אחת ועשה מצוה בידו אחרת לא ינקה רשע הוא ולכן מותר להחם מים הם מימי התשובה שנאמר שפכי כמים לבך וזה לרחוץ ידיו מן העון אבל לא כל גופו לעשות תשובה לגמרי ביום טוב לא יתכן אם מפני כי ענייני התשובה רבים הן פן יקל בעיניו הדבר שמא יחזור לקלקל אחר כך ועוד כי אם כך יעשה תשובה גמורה בכל לבו בענין חרטה ובוידוי פה ישבר לבו בקרבו וימנע משמחת יום טוב ולכן כל גופו אסור לרחוץ ואפילו אינו רוחצו בבת אחת אסור לפי כי נמצא בכל פעם הוא ומתעצב אל לבו כמשפט הראשון: אבל במים שהוחמו מערב יום טוב

שדוגמא לזה הוא כי מאתמול נתחרט ויבטא בשפתיו ונמצא שמתחמם לבו בקרבו וכן מימי התשובה נתחממו ובערו בלבו אז מותר לרחוץ כל גופו מן טומאת העונות שבקרבו אפילו כאחד מיהו דוקא חוץ למרחץ כי הנה חז"ל אמרו נהר דינור מהיכן יוצא מזיעתן של חיות הנושאות כסא הכבוד והיכן שופך על ראש רשעים בגיהנם שנאמר הנה סערת ה' וכו' על ראש רשעים יחול ולכן גם שהתירו לו לאדם לחשוב מחשבות טהורות להתירא כדי להנצל מן

מיהו דוקא חוץ למרחץ אבל במרחץ אסור: [ג] אדם מותר לטבול ביום טוב מטומאתו: [ד] אין עושין מוגמר דהיינו לפזר מיני בשמים על הגחלים בין להריח בין לגמר הבית או הכלים אבל אם עשה כדי ליתן ריח טוב בפירות למתקן לאכילה מותר אפי' אם מפזרן על גבי גחלת של עץ:

אין

היצר ולכן כל גופו נמי מותר לרחוץ אבל דוקא חוץ למרחץ לא יהיה כל כך מחשב בגיהנם מקום שרוחצים שם הנשמות בההיא ברייתא דרבי יהושע בן לוי גם לא למעלה בנהר עצמו מקום שרוחצים הנשמות כדי להכנס בגן עדן עליון כל כי האי גוונא הנקרא בית המרחץ אסור להתבונן כל כך: [ג] אדם מותר לטבול ביום טוב מטומאתו והענין כי הנה כל אלו הדברים הנאמרים אשר צוה ה' לעשות היינו על החוטא כי יש דברים שמותר לעשות כדי לעשות גדר לפני היצה"ר כדי שלא יחטא ויש דברים שנאסרו להתבונן בהם אע"ג כי טובים הם כדי שלא ימנע משמחת יום טוב אמנם הצדיק היודע בעצמו שלא חטא ונודע אשר הוא אדם המעלה מותר לו לטבול ביום טוב מטומאתו כי הנה הצדיק אינו נכנס לגיהנם כי אין לו עונש זה רק כי הוא עושה טבילה בנהר דינור ויוצא והמלאך לדקיא"ל מלבים אותו בגדים שגנוזים בי"ג מיני בשמים שהם נרד וכרכום וכו' ומכניסו לג"ע ולכן אדם זה הנקרא אדם לפי כי לא נשתנית צורתו כמו הרשע שנאמר נמשל כבהמות נדמו אמנם זה הוא צדיק ונודע אשר הוא אדם מותר לו לטבול במחשבה זו ביום טוב מטומאתו ומספיק בזה להנצל מן היצר כאמור: [ד] אין עושין מוגמר דהיינו לפזר מיני בשמים וכו' מאחר שהנחנו כי כל אלו הדברים שהאדם מתבונן בהם ביום טוב היינו מפני כי הוא יום טוב ונצטוה האדם בשמחה בבשר ויין ולכן יש ליראה מן היצר שלא יתגבר עליו ולכן נמי יש להזהר שלא יחשוב כי הנה יש בידו מעשים טובים ובודאי הוא להנצל בהם הוא. מ"ש בזוהר פרשת ויקהל דף רמ"ז. וז"ל וכד נשמתא סלקא ההיא ממנא נטיל ההוא לבושא דילה ואזיל עמה עד די מטא לנהר דינור די נשמתא אצטריכא לאסתחייא ולאתלבנא תמן ולזמנין דטבעא ההיא נשמתא תמן ואתוקדא ולא סלקא עד דכל יומא בצפרא כד אתער רוח דסטרא דדרום כדין קיימי כולהו ומתחדשן ואמרי שירתא וכו' ואי זכאת ההיא נשמתא ואסלקת ההי ממנא לדקיאל נטיל לה להאי נשמתא ואלביש לה ההוא לבושא ואתתקנת ביה וסלקת לקרבנא על ידא דמיכאל כהנא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר השבח הנמצא לצדיק גם מבואר כי יש נשמות שהם טובעים בנהר דינור ואמנם יצא מי שניצול מדין זה על ידי מעשים טובים ובפרט על ידי הצדקה כדאיתא שם ולכן

יאמר נא אין עושין מוגמר כי גם אין ראוי לאדם להתבונן במעשיו הטובים לומר אני יש בי מעשים טובים להנצל מעונש כי כמו שאין ראוי לאדם להחזיק עצמו רשע כמו ששנינו ואל תהי רשע בפני עצמך דפקר טפי כך אין ראוי לאדם להחזיק עצמו צדיק ומאחר כי כל תכלית הרצון הוא כדי להנצל מן היצר ביום טוב לכן אין ראוי גם כן לעשות מוגמר דהיינו לפזר על הגחלים של גיהנם ונהר דינור מיני בשמים בין להריח כדי שיהיה לנשמה ריח טוב באותם הבגדים הנז' בין לגמר הבית שלו בגן עדן אי הכלים שלו לפי כי אפשר כי לכן יגבה לבו ויכשל מן היצר ולא יתן אל לבו מה שאומרים חז"ל כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כשהאדם הולך לבית עולמו ונמצא לו עשרה זכיות ועשרה עונות היה אומר יצאו א' בא' והקב"ה אומר לא כך יהיה אלא מכניסים אותו על עונו ואחר כך מכניסים אותו לגן עדן ולכן גם שיהיה לאדם מוגמר זה ממעשים טובים לא בעבורם ינצל מן העונש אבל אם עושה כדי ליתן ריח טוב בפירות שלו הם המצות הוא מה שאמרו חז"ל בפ' לריח שמניך טובים המצות שנתת לאבותינו ריחות היו אבל שלנו יש להם ריח שהפירות אלו בשני פנים ראשונה יאמר כי המצות שנתן לאבותינו הקדושים שבע מצות בני נח ויעקב אשר עליו גיד הנשה ויהודה עשה יבום כל זה לא היה להם ריח אבל שלנו יש לו ריח מפני כי גדול המצווה ועושה עוד זאת יאמר על אבותינו שקבלו התורה על ידי שכפה עליהם ההר כגיגית אמר רבא מכאן מודעא רבה לאורייתא ולכן אין להם ריח אבל אנחנו יש להם ריח כי הדור קבלוה בימי מרדכי ולכן יאמר אבל אם עושה כדי ליתן ריח טוב בפירות במצות שיעשה לומר כי גדול המצווה ועושה למתקן לאכילה מותר דהיינו הדברים שאוכל פירותיהן בעה"ז מותר אפילו מפזרן אותם המצות ע"ג גחלת של עץ דגיהנם שנאמר בה מדורתה אש ועצים הרבה מ"מ מפני כי כן כוונתו לא יוכל היצר להחטיא אותו כמדובר:

עוד זה מדבר בענין הנוגע למעלה וכן היה אומר מותר לעשות מדורה הוא מ"ש בזוהר פ' ויקהל דף ר"ג. וז"ל תא חזי ביומא שתיתאה כד מטא זמנא דערב דליג ההוא מדורא דאשא וסלקא לעילא לאעלא גו גוונין כד מתתקנין ישראל לתתא ומסדרין פתורין וכו' כדין חד שלהובא נפיק ובטש בההוא מדורא כיון דבטש ביה מתגלגלן ההוא שלהובא וההוא מדורא ועאלין בנוקבא דתהומא רבה ואטמרן תמן וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי ענין מדורה זו הוא נעשה ביום ששי לעת ערב ולכן ירמוז נא כי גם מותר האדם לעשות מדורה בי"ט להתחמם כנגדה ואין לחוש כי מתעורר אותה מדורה דאשא שהוא מס"א: מותר לרחוץ וכו' הנה גם בזה הוא מורה לבחינת התעוררות דין ומאחר כי כל מעשה האדם הגשמי מעורר לעומתו למעלה לכן

דברים

דברים הללו שהותרו בי"ט בלי ספק כי כן הם נוהגים למעלה ולכן מותר להחם בי"ט מים לרחוץ ידיו כי אין בזה התעוררות בחינת דין זולת לצורך של הידים שנאמר מקדש אדני כוננו ידיך אבל לא כל גופו כי בזה ימלא שמתעורר הדין בכל המדה כהתרוגה ואפי' אינו רוחצו בבת אחת אין לעורר כח הדין על הגוף העליון אבל במים שהוחמו מערב יו"ט שכבר נח הדין שנתעורר בהם מותר לרחוץ כל גופו ואין שייך בזה התעוררות דין למעלה מיהו דווקא חוץ למרחץ אבל במרחץ אסור לפי שכבר מדה זו מערב י"ט עלתה למעלה ושם נאמר רחצתי את רגלי ולכן אסור : אדם מותר לטבול מטומאתו בי"ט שהרי נתבאר כי אין זה מורה הסדר למעלה אדרבא מוסיף טהרה וקדושה ואיתא בזוהר פ' אמור דף צ"ח . וז"ל לבתר עאלת לגבי כלה חמת עולימתא דקא מתקני טפרהא ולבושהא ותכשיטהא לתקנא לה אמרה לון הא אתקיני' בי טבילה אתר דמיין נבעין וכל ריחין ובוסמי סוחרני אינון לדכאה לכלתי ליתי כלתי מעדוניתא דברי ועולמתהא ויתדכון בההוא אתר דאתקיני' בההוא בי טבילה דמיין נבעין דעמי וכו' והנה למדנו מזה המאמר כי הכלה העליונה היא טובלת באותו מקום העליון אתר דמיין נבעין אגל אימא עילאה ולכן גמי האדם הגשמי מותר לו לטבול מטומאתו ביו"ט כי כן הוא למעלה גם המתלוים לכלה רוחנית באותם המים ונטהרים כנזכר : אין עושין מוגמר דהיינו לפזר מיני בשמים כי הנה בזה יהיה גרמא לכבות אותה האש של הקדושה שהיא מתעוררת ביו"ט בנש' רשפיה רשפי אש שלהבת יה כי זה החימום מועיל לאתערא שלהובין דרחימו של היום והשבת ולכן אין מפזרין מיני בשמים על הגחלים בין להריח בין לגמר הבית או הכלים לפי כי כל אחת מאלו כך הוא נעשה למעלה מעצמו כאמור במאמר למעלה הא אתקינית אתר דמיין נבעין וכל ריחין ובוסמין סוחרני אינון מיין וא"כ באגי כזיקא דהכיח שהוא מכבה את הגחלים רשפי אש שלהבת יה שהם מעוררין את האהבה כמ"ש מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וגו' מפני כי רשפיה הם רשפי אש עליונה שלהבת יה ולכן אין עושים כן אבל אם עושה כדי ליתן ריח טוב בפירות שהדוגמא לזה הוא על הנשמות היוצאות מאותו היחוד כד"א פרי צדיק עץ חיים ונאמר ממני פריך נמצא כי לכן יהיה להם שלימות ע"י כונה טובה זו למתקן לאכילה שהרי נת' למעלה במאמר פ' ויקהל כי הנשמות הם היכל נפש דוד ובדברי חז"ל כתוב לאמר כי הם בסוד קרבן למעלה ולכן כאשר נותן מוגמר זה של מיני בשמים כי הרמז יהיה על מצות ומעשים אע"ג כי לא צריך לכל הענייים אלו לגמר הבית או הכלים לפי כי כל זה כבר נעשה מאתמול מ"מ אם עושה ליתן ריח טוב בפירות הם הנשמות כנז' הם למתקן לאכילה העליונה שלכן מתקיים אכלו רעים לעילא מותר אפי' מפזרן את מים בשמים הללו הנזכר הם המצות על גבי גחלים של עץ שהרמז לאותו שהוא מעשה עץ בעלמא אין בו לא תורה ולא מצוה ע"י כונה טובה זו בלי ספק כי יהיה לו ריח טוב לאכילה עליונה ואינו מכבה אותה אש הקדושה אדרבא מוסיף אהבה בין חתן וכלה וריח לו כלבנון :

תקי"ב . שלא לבשל לצורך נכרי בי"ט ובו ג"ס :

[א] אין מבשלים לצורך אינו יהודי ביום טוב לפיכך אסור להזמינו שמא ירבה בשבילו ודוקא להזמינו אבל עבדו ושפחתו וכן שליח שנשתלח לו וכן עכו"ם שבא מאליו מותר להאכילם עמו ולא חיישינן שמא ירבה

[א] **איתא** בזוהר פ' תרומה דף קנ"ב : וז"ל כגוונא דא כל זמנא דישראל עבדי רעותא דמאריהון הא על פתורא דמלכא אינון אכלי וכל סעודתא אתתקן להון ואינון מססות חדוה דילהון יהבי גרמי דאיהו תמצית לכותים וכל זמנא דישראל לא עבדי רעותא דמאריהון הא סעודתא לכלבי ואסתלק לגון תמצית וכו' ולכן יאמר נא אין מבשלים לצורך כותי כלומר לא תהיה סיבה כי התבשיל שהוא מוכן לך על שולחן המלך יהיה לצורך כנענים מפני מעשיך הרעים שנאמר ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים וכן דרשו חז"ל בפ' כי את מזבחותם תתוצון וסמיך ליה לא תעשון כן לה' אלהיכם וכי ישראל קדושים הורסים המזבח אלא לא תעשו כן מעשים רעים ותהיו סיבה ליהרס המזבח כך מצוה אין מבשלים לצורך כותים ע"י עון שלהם כאמור לפיכך אסור להזמינו שמא בעון זה ירבה בשבילו השפע הנמשך מלמעלה מתרבה לתת להם מפני העון שלנו וכן גמי יהיה אזהרה לאדם יהיה חס על בניו הקטנים לא יהיה סיבה שיהיו לצורך כותים הוא הקליפה כדאיתא בזוהר פ' משפטים דף צ"ה : וז"ל ובת כהן כי תהיה לאיש זר דא נשמתא קדישא דאתמשכת מאתר עילאה ועאלת לגו סתימו דאילנא דחיי וכד רוחא דכהנא עילאה נשבא ויהיב נשמתין באילנא דא פרחין מתמן אינון נשמתין ועאלין באוצר חד ווי לעלמא דלא ידעין בני נשא לאסתמרא דקא משכין משיכו בהדי יצה"ר דאיהו איש זר והאי בת כהן פרחת לתתא ואשכחת בניינא באיש זר ובגין דאיהו רעותא דמריה עלאה תמן וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי האדם מפני מחשבותיו ומעשיו הרעים הוא סיבה כי אותה נשמה תלך לאיש זר וכן מפורש יותר לקמן ולכן יאמר אין מבשלים היינו הילדים פרי הבטן לצורך כותים בי"ט ובפרט בההוא ביקנא דעמיקת נשמתין לפיכך אסור להזמינו ליצר הוא הקליפה דוגמא לכותים כמ"ש במאמר ווי לעלמא דקא משכין משיכו בהדי יצה"ר שמא ירבה בשבילו כלומר אע"ג כי מצות עונה הוא חיוב מן התורה מ"מ אם אין לו תאוה כי גידי פחדיו ישורגו וכו' כמו שפי' הרמב"ם ז"ל לא נכון להיות מעורר התאוה ואפי' נתאוה לא יאמר אשביע עצמי מן המותר לי כך אחז"ל אבר קטן יש באדם משביעו רעב ולכן אסור להזמין אותו לדבר מצוה או לענין המותר שמא ירבה בשבילו של היצר ומן המותר ילך אל האיסור ודוקא להזמינו אסור אבל עבדו ושפחתו וכו'

ירבה בשבילם : [ב] בני החיל שנתנו קמח שלהם לישראל לאפות להם אם אינם מקפידים כשהישראל נותן ממנו לתינוק מותר לאפות להם : [ג] אסור לבשל ולאפות לצורך כלבים אבל מותר לטלטל מזונות וליתן לפניהם :

ביצה

וכו' הוא הדבר שאמר בזוהר פ' ויחי דף קס"ו. וז"ל טוב נקלה ועבד לו האי קרא על יצה"ר אתמר בגין דאיהו מקטרגא תדיר לגבי בני נשא ויצה"ר איהו ארים לביה ורעותיה לגבר גם בגאותא וכו' אבל טוב נקלה דלא אזיל אבתריה דיצה"ר ולא אתגאי כלל ומאיך לביה ורוחיה ורעותיה לגבי קב"ה וכדין הוא יצה"ר מתהפך לעבד לו ולא יכיל לשלטא עלוי וכו' הנה מבואר כי האדם ע"י מעשיו היצר הוא עבד לו. ולכן יאמר אבל עבדו ושפחתו כמש"ה קניתי לי עבדים ושפחות וכן שליח שנשתלח מלמעלה וכן עכו"ם שבא מאליו ולא הרהר האדם כלל מותר להאכילם עמו כי כן אחז"ל לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת ליצר ולכן מותר לאכילם עמו בלחם אשר הוא אוכל כך אחז"ל למדנו דרך ארץ מתרנגול שמפייס תחלה ואח"כ בועל ולא חיישינן שמא ירבה בשבילם : [ב] בני החיל הם סוד האיברים שלו כך דרשו חז"ל בפסוק והשתוחו אנשי החיל אלו האיברים שבאדם שנתנו קמח שלהם לישראל לאפות להם הוא מ"ש בזוהר פ' תרומה כי בתחלה מתעורר לב האדם אל הפעולה ואחר כך האיברים מכינים שלכן נאמר קחו מאתכם תרומה לה' ר"ל מאתכם מהאיברים והיינו מ"ש בני החיל אלו האיברים שבאדם. שנתנו קמח שלהם הוא הרצון והסכמה לאדם לאפות להם ולגמור הענין אם אינם מקפידים כשישראל אותו האדם נותן ממנו לתינוק לאותו היצר שמוך שבקרבו מתרצים מותר לאפות להם וליתן גמר בדבר כאשר נודע הוא כי כל הפעולה אשר יעשה האדם הוא בהסכמתם ואיתא בב"ר ז"ל מפני מה כל החלומות אין מייגעים וזה מייגע וכו' ולכן הוא אומר מותר לאפות להם כמדובר : [ג] אסור לאפות ולבשל אותם וולדות או אותו ביטול של זרע לצורך כלבים כי בעבור עון האדם תופסים את הנשמה כמ"ש מיד כלב יחידתי אבל מותר לטלטל מזונות וליתן לפניהם כי כן הם ניזונים מן התגלית מאותם הטיפות שאין מועיל וכאשר מתבאר הדינים הללו על הבורא שלהם למעלה כך הוא אומר אין מבשלים לצורך רשעים הייני מ"ש בזוהר פ' וארא דף כ"ע. וז"ל פתח ר' חייא ואמר לך אכול בשמחה לחמך וכו' מאי קא חמא שלמה דאמר האי קרא אלא כל מלוי דשלמה בחכמה וכו' א"ל ההוא רביי' אי הכי אן חכמתא הכא א"ל ברי תבשל בישולך ותחמי האי קרא א"ל עד דלא בשילנא ידענא וכו' ושלמה קא אזהיר ליה לבר נש לאעטרא לה לכנסת ישראל בשמחה דאיהו סטרא דימינא נשמה דיתעטר בחדוה ולבתר דיתעטר בחמרא דאיהו שמאלא בגין דתשתכח חדותא דכולא במהימנותא שלימתא בימינא וכד תהוי בין תרווייהו כדין כל ברכאן ברקן בעלמא וכו' והנה על פי הדברים האלה נלמד ענין הבישול שהוא להעטרה לכנסת ישראל בענין שהאכילה בסוד הלחם אשר הוא אוכל כי ע"י מעשה האדם הגשמי נעשה היחוד למעלה כמש"ה

כי כבר רצה ה' את מעשיך כנזכר בסוף המאמר כי כאשר מתרצה האדם לפני הקב"ה אז מתקיים מש"ה אכלו רעים לעיל ואמנם עטרה זו שמעטר לכנסת ישראל הוא מ"ש בזוהר פ' בלק דף ר"ט. וז"ל תאנא מסטרא דאימא כד איהי מתעטרא נפקין בעטרהא אלף וחמש מאה סטרי גליפין בתכשיטהא וכד בעא לאזדווגא במלכא מתעטרא בחד עטרא דארבע גוונין וכו' כד אזדווג מלכא במטרוניתא סלקא עטרא דא ואתיישבת ברישא דמטרוניתא וכו' לבתר אתהדר עטרא ופריסא עליה ועל מטרוניתא לבושי יקר בההוא עטרא כדין קלא אשתמע בכלהו עלמין לאינה ורחינה וכו' וישראל נטלי כולא ומשדרי חולקא לישמעאלים ומההוא חולקא אחזו כל אינון ישמעאלים וכו' ולכן יאמר אין מבשלין לצורך עכו"ם בי"ט. שהרי כל בישול זה אינו רק לישראל אמנם ישראל נותנים אח"כ לשאר עמין ולכן אסור להזמינו שמא ירבה בשבילו אבל לשלוח לו אין בזה חשש שמא ירבה בשבילו והרי נתבאר כי ישראל הם נותנים מאותו השפע לשאר עמין כנזכר במאמר. אבל עבדו ושפחתו וכו' איתא בזוהר פ' תלא דף רע"ז. וז"ל דשכינתא דכתיב בה ומלכותו בכל משלה אית לה כמה נערות נכריות וכו' וכן שליח שנשתלח וכן עכו"ם שבא מאליו מותר להאכילם עמו כדמוכח מן המאמר ולא חיישינן שמא ירבה בשבילם שהרי למעלה אין נותנין להם אלא כדי סיפוקם : עוד יש דרך אחרת בדינים אלו עם מה שאמרו בזוהר פ' אחרי מות וכד אתחרב בי מקדשא כדין אימא עילאה אנגידת ברכאן עילאין לס"א בגין דלאו אינון דכר ונוקבא כחדא לפי שנאמר זכר ונקבה ברא ויברך אותם ובזמן הגלות מלכא עילאה סליק לעילא לעילא ומטרוניתא אתרחקת ולכן אימא עילאה אריקת אותם הברכות לסטרא אחרא כאמור במאמר הקודם וכד ישראל לאו אינון זכאין כדין אומין דעלמא אכלין ברכאן עילאין ויהבי חולק תמלית לישראל ולכן יאמר לא אין מבשלין לצורך כותים בי"ט ר"ל דאע"ג כי בחול יכול הים הישראלי לבשל לצורך כותים לפי שהרי מלאכו כי כן הוא למעלה כי אימא מבשלת לצורך ס"א אמנם בי"ט לא כך הוא ולכן אסור להזמינו שמא ירבה בשבילו וכבר הובא למעלה מאמר מפ' קרח וז"ל קריתי מועד כגוונא דקדם עילאה מזמין לכל אינון כתרי מלכא וכו' כך קדם תתאה חכמת שלמה אזמינת לכל חילהא בגין לאעטרא יתהון ולאעלא לון תחות גדפהא והנה נת' כי מ"ש זמינת לכל חילהא הם סטרא דימינא דקודשא בלבד וזר לא יקרב ולכן אסור להזמינו לכותים שהרי אין ס"א מזומן למעלה שמא ירבה בשבילו ודוקא להזמינו אסור כאמור אבל עבדו ושפחתו וכן שליח שנשתלח וכן ישמעאל שבא מאליו מותר להאכילם עמו ולא חיישינן שמא ירבה בשבילם והענין כי הנה כך היא המדה למעלה כי הנה העבד הוא בסוד מט"ט עבדו זקן ביתו כדאיתא בזוהר

שמה

בכמה מקומות עבד נאמן שמו כשם רבו ובשפחה הוא בסוד הבריאה כדאיתא בזוהר פ' משפטים דף צ"ד: וז"ל ת"ח בר נש כד אתיליד יהבין ליה נפשא מסטרא דבעירא מסטרא דדכיו מסטרא דאלין דאתקרון אופני הקודש זכה יתיר יהבין לי' רוחא וכו' ותלת אילין איגון אמה עבד ושפחה דברתא דמלכא וכו' הנה מבואר כי את כל מאכיל אותם ואין השפחה שמא ירבה בשבילם: בני החיל שנתנו קמח לישראל וכו' איתא בזוהר פרשת בשלח דף נ"א. וזה לשונו ויסע מלאך האלהים וכו' וכי יקרא הוא דמלכא דמטרוניתא נזיל והיא תגיח קרבא והיא אזלת שליחא למלכא דאזדווג במטרוניתא עילאה תמן מלכא יקירו דילה על כל שאר מטרוניתא דעלמא וכו' מה עבד אפקיד מלכא בידהא כל זינין דיליה כל איגון מארי מגיחי קרבא כל אינון אבנין יקירין דמלכא וכו' אפקיד בידהא כל זיינין דיליה רומחין סייפין וקשתין וכו' הדא היא דכתיב הנה מטתו שלשלמה וכו' כלם אחוזי חרב מלומדי מלחמה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי כל אנשי החיל של המלך של מטרוניתא הם וכמו שכתוב במאמר הנ"ל בזמנא דמועד שרייא בעלמא אזמינת לכל חילהא ולכן יאמר נא בני החיל שנתנו קמח שלהם לישראל לאפות להם וסוד הדבר כי הנה כאשר עונ' מזומנים הללו למעלה בלי ספק כי מעלים עמהם תשובה שנא' ולא יראו פני ריקם והוא מאותם גילולות של עלמין קדמאין מאותם המלכים דמיתו והיינו סוד זה הקמח במעני' עמה' ונותנים אותו לישראל עליון לעורר הייחוד העליון והנה יש בני החיל שהם של מטרוניתא כי הם מתקנים אותה כדאי' בזוהר פ' בלק דף קצ"א· וז"ל פתח ההוא ינוקא ואמר שחורה אני ונאוה וכו' אבל בשעתא דא גו רחימו סגיא דלא יכלא למסבל אזעירת גרמה בזעירו סגי עד דלא אתחזיאת מנה אלא זעירו דנקודא חדא ומאי איהי יוד כדין אתכסיאת מכל חילין ומשריין דילה וכו' ובגין כך אל תראוני לא תחמון בי כלל. בגין דהא נקודה זעירא מה עבדין גברין תקיפין חיילין דילה שאגין כאריין תקיפין כד"א הכפירים שואגים לטרף וכו' שמע רחימא דלעילא וידע דרחימתיה היא ברחימו כוותיה וכו' נפיק דודה רחימא מגו היכלין בכמה מתנן בכמה נבזבזן וריחין ובוסמין אתי לגבה וכו' קריב לגבה מנשיק לה עד דאתעברת זעיר זעיר וכו' ועל דא כתיב גבורי כח עושי דברו וכו' כגוונא דא לתתא בזמנא דחייבין בדרא איהי אתכסיא ואזעירת גרמה וכו' כד אתאן גבורי כח וזכאי קשוט כביכול עובים להאי דבר ואנהירת זעיר זעיר ואתעבידת בדיוקנהא בשפירו דילה כמלקדמין וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי חיילים דמטרוניתא מתקנים אותה אלה מכאן ואלה מכאן עד שחוזרת להיות בסוד ה"א בשלוף

תקי"ג. דין ביצה שנולדה בי"ט ובו ח"ס:

[א] ביצה שנולדה ביום טוב אסור ליגע בה וכ"ש שלא לאכלה ואם נתערבת אפילו באלף כולן אסורות: [ב] ספק אם נולדה ביום טוב או בחול אסורה: [ג] ביצה שנולדה בי"ט שנתבשלה בשוגג עם בשר ותבשיל אם יש ס' כנגדו הכל מותר חוץ מן הביצה אבל אם לבנו בו את התבשיל וביוצא בזה מידי

שלא אמנם בני החיל אלו הם המזומנים והולכים לתומם למעלה ונתנו קמח שלהם היינו אותו הבירור שמתברר בכל עולם מהם שנתנו אותו הקמח לישראל עליון ויש לתת רמז בדבר כי קמח עולה בגי' עד ועד וה"ס שני עדים של אשת חיל שמעידים שהיא בתולה. והפשר כי זהו שמשבח ואומר ושבחי בעדי עדים כי לפי שמביאה שני עדים נוטלת מנה מאתים שהם עדי עדים לפי שנא' הדין עשתה לכן היא עטרת בעלה ולכן אם אלו בני החיל של אשת חיל אינם מקפידים כבישראל שהא נותן ממנו לתינוק יונק שדי אמו מותר לאפות להם ולתת להם מאותו שפע וברכה עליונה לאתעטרא להון כאמור: אסור לבשל ולאפות לצורך הכלבים שנאמר לכם ולא לכלבים כי הנה נודע שהכלבים הם הקליפו' גמורות וכבר נתבאר למעלה דאע"ג כי חכמת שלמה זמינת לכל חילהא בזמנא דמועד שרייא בעלמא לאתעטרא יתהון ולמיעל יתהון תחות גדפהא וזה הזימון הוא דווקא לכל חילהא כסטרא דימינא סטרא דקדושה ולכן אסור לבשל לכלבים כלל אבל לטלטל מזונות לתת להם מותר כי בלי ספק יורד להם תמלית מלמעלה לתת לפניהם להחיות אותם: [א] אשר חכמים ז"ל הגידו בפ' מן הארץ הבוא יצא אסור התמול אפרוח מפרית מע"ע ועכשיו מכוון כבילה הנה מבואר על פי הדברים האלה כי האדם הבלתי שלם הוא מכונה אל הבילה וזה יהיה מה שאחז"ל קטן שלא כלו חדשיו דאע"ג שהוא בן תורה מאחר כי מעשיו הם בלתי הגונים הוא היה לו בן כי אסור ליגע בו וללמוד ממנו דין כדין קטן הגשמי שלא כלו לו חדשיו שאסור לטלטל רק כי אמו גוהנת עליו ומניקתו וכ"ש נמי שהוא אסור לאכלה כי לא עץ מאכל הוא לאכול ממנו ואם נתערב אפי' באלף שלמדו ממנו אלף בני אדם תורה בחברה למדו כלם אסורין כי כל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל כך אמרו חז"ל כי שפתי כהן ישמרו דעת וכו' אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו ואם לאו אסור ללמוד תורה מפיו ולכן נאמר כי זה נולד עתה ביום טוב ונודעה חטאתו בפרהסיא אסור בכל ענין ועוד אפי' אם כדבר היה ספק אם נולדה ביום טוב היה שנתפרסם או היה קודם בחול אסורה כאמור מפני חילול השם: [ג] ביצה שנולדה ביו"ט שנתבשלה וכו' בא ורמז כי ענין חילול השם גדול הוא כי אדם זה שנודעה חטאתו ביום טוב שנתבשל בשוגג עם בשר ותבשיל לפי כי ביום טוב מלווים ישראל ללמוד תורה ברבים כך אחז"ל מרע"ה תיקן להם לישראל ללמוד תורה ברבים הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת ולכן נתערב אדם זה שנודעה חטאתו ביום טוב ולמד עם בני אדם דבר תורה של בשר ענין הלכה או תבשיל ענין

דרשה

דרשה ואגדה אם יש שמים בני אדם כנגדו הכל מותר אותה תורה שלמדו מתקבל לפני יוצר הכל הן אל כביר לא ימאס חוץ מן הביצה אותו המחלל שם שמים אבל אם לבנו בו את התבשיל כגון כי הוא היה הדרשן או המלמד הסורחה כי לכן נתלבן התבשיל של תורה מפיו וכיוצא בזה מן הלימוד שמחדש כל מידי דלחזותא ר"ל בענין הוראה או לטעמא לפרש טעמי התורה והדרשה לא בטיל ואותה התורה איננה רצויה לפניו ית' כך אמרו חז"ל וחכמת המסכן בזויה וכי תורתו של רבי עקיבא בזויה היתה אלא זהו חכם שאומר אסור להלוות ברבית והוא מלוה וכו' וכל שכן אם יצא עליו שם רע כי מתחלל בה שמים על ידו לכן תורתו וחכמתו בזויה לפניו ית' : [ד] מותר לכפות עליה כלי וכו' אף על גב כי תורתו מתבזית ואסור ללמוד מפיו תורה מכל מקום מותר לכפות עליה כלי כך אמרו חז"ל וכשל גם נביא עמך לילה אם ראית ת"ח שחטא כסהו בלילה והיינו כפיית הכלי אמנם ענין מ"ש כדי שלא תשבר יובן הענין עם מה שאחז"ל אם רואה אדם יצרו מתגבר עליו ילך למקום אחר וילבש שחורים ויתכסה שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ולכן יאמר כי ביצה שנולדה ביום טוב אסור לטלטלה והוא האדם שיצרו מתגבר עליו יעשה מעשים אשר לא יעשו אל יאמר אקיים דברי חז"ל ואלך למקום אחר ואעשה כן גם אני ללבוש שחורים וכו' ואעשה מה שלבי חפץ דאף על גב דקיים לן כי מ"ש יעשה מה שלבו חפץ היינו לומר אף על גב שיחטא ואשם אין שם חילול השם אסור לו לטלטל עצמו ממקומו אדעתא דהכי כדי למלאת תאותו הרעה ולכן אסור ללמוד עמו ותורתו נמאסת כאמור כי כל זה לטוב לו כדי שיעשה תשובה בראות שעשו הרחקה יתירה ממנו אמנם מותר לכפות עליה כלי ולכסות העון שלו כאמור אמנם זה מותר כדי שלא תשבר כי אם יגלו עונו ברבים פקר טפי ולכן מותר לכסות העון ובלבד שלא יגע בה הכלי כלומר לא ידע הוא בענין זה שמכסים על עונו ומבזים אותו לפי כי לא יהיה העון חמור בעיניו אז אפשר שיהיה שונה בחטא ועוד ירצה מ"ש ובלבד שלא יגע בה הכלי הוא דוגמא למשחז"ל אם ראית תלמיד חכם שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה שודאי עשה תשובה והיינו שמותר לכפות עליו כלי להרהר כי עשה תשובה ובלבד כי לא יגע בה הכלי הוא משחז"ל הני מילי בדברים שבין אדם למקום אבל בין אדם לחבירו עד דמסדר ליה : [ה] אם נולדה בי"ט ראשון

מידי דלחזותא וטעמא עביד לא בטיל : [ד] מותר לכפות עליה כלי כדי שלא תשבר ובלבד שלא יגע בה הכלי : [ה] אם נולדה ביום טוב ראשון מותרת ביום טוב שני בשני יום טוב של גליות אבל בשני יום טוב של ר"ה וכן בשבת ויום טוב הסמוכים זה לזה נולדה בזה אסורה בזה : [ו] ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב וחזרה ואחר כך נולדה ביום טוב מותרת לפיכך אפי' בדק בקנה של תרנגולת ערב יום טוב סמוך לחשיכה ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת שהתרנגולת אינה יולדת בלילה ואנו תולין שמאתמול יצא רובה וחזר והוא שיש תרנגול זכר בתוך ס' בתים ואין מפסיק נהר שאין בו גשר שאם לא כן אפשר שתלד בלילה ואסור אבל אם לא בדק מערב יום טוב אפילו ליכא זכר בהדה שריא שאנו תולים שמאתמול נולדה דבלא זכר רובן יולדות ביום לפיכך מותר ליקח ביצים מן הנכרי בליל ראשון של יום טוב דתלינן שמערב יום טוב נולדו וכן בליל שני של שני ימים טובים של גליות

מותרת ביו"ט שני מטעם האמור אם ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה ולכן אם נולדה החטאת אשר חטא עליה בי"ט ראשון מותרת בי"ט שני מפני כי באותה הלילה עשה תשובה והיינו בשני ימים טובים של גליות מפני כי בגולה נכנע לבו בקרבו אמנם ביום טוב של ר"ה כי מעולם היה ב' ימים ונוסף עוד ששם ימים של דין וכן בשבת ויום טוב הסמוכי' זה לזה שיש בהם שמחה נוספת נולדה בזה אסורה בזה חזקה כי לא יכנע לבו לשוב אל ה' ומה גם לענין מה שבין אדם לחבירו שהדין הוא עד דמסדר ליה בשבת ויום טוב הסמוכים זה לזה לא יש מקום למיסדר ליה ולכן אסור בכל ענין : [ו] ביצה שיצאה רובה מערב י"ט כלומר כי נודעת העון הרוב יצא מערב י"ט ועדיין לא נתפרסם לגמרי וחזרה כי נפסק הקול ואחר כך נולדה ביום טוב נתפרסם ונולד הדבר לגמרי מותרת לכל הדברים האמורים כי מאחר שיצא הקול מתחילה נאמר אולי עשה תשובה בלילה לפיכך אפילו בדק בקנה של תרנגולת והענין כי הנה התרנגולת הוא כינוי לשכינה כך אחז"ל עתה אקום אמר ה' כהדא תרנגולא דמנערת גדפהא מן קטמא ולכן התרנגולת הוא. אם ביצה שנולדה שהוא חילול ה' כאמור ולכן אמר אפילו בדק בקנה של תרנגולת היכן שנולד אותו עון של חילול ה' ולא מצא בה ביצה ערב יום טוב עם חשיכה ולמחר השכים ומצא בה ביצה הוא העון מותרת לכל הדברים הנ"ל לפי שהתרנגולת אינה יולדת בלילה כלומר ענין העון כבר אמרנו שאין להרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה ומה גם כי לענין חילול השם לא שייך פרסום בלילה ואנו תולין שמאתמול יצא רובה של העון וחזר ולא נודע ולכן תורתו אינה נמאסת ומותר ללמוד עמו כנ"ל והוא שיש תרנגול זכר בתוך ס' בתים והוא דוגמא לאדם צדיק לפי כי התרנגול נקרא גבר כאשר יתבאר בענין שחיטת תרנגול בערב י"ה ולכן אם נמצא שם צדיק גמור זכר בתוך ששים בתים שלומד מבנה שנאמר בה ששים המה מלכות והוא מלמד תורה לרבים שאין נהר מפסיק כי תמיד איננו פוסק לפי כי אנו אומרים שלא הגד בלילה שאין מתפרסם העון אבל אם יש אדם גדול ומתקבלים שם ללמוד יולדת בלילה יודע הדבר במקהלות ולכן יהיה אסור בכל הענינים הנ"ל ועוד ירמוז לבני דברים אשר חכמים ז"ל אמרו בענין זה צריך שיהיה קלא דלא פסיק ואין

גליות אבל לא בליל שני של ראש השנה ולא בליל יום טוב שאחר השבת: [ז] השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות ואפילו ביום טוב שלאחר השבת: [ח] אפרוח שנולד ביום טוב אסור ואם נולד בשבת אסור ביום טוב שלאחריו:

אסור

ואין לו אויבים ולכן כנגד קלא דלא פסיק הוא דוגמא לתרנגול שהוא קול קורא תמיד והיינו בתוך שני בתים שהוא מפרסם הדבר וכנגד האויבים צריך כתר שאין לו גשר במה דברים אמורים כי יבא ככתר לך או יולדת ביום ונשמע העון ונמצא חילול ה' אבל אם לא נמצא אחת משתים אלו אפשר שנגד בלילה מפני כי לא יעשה תשובה בלילה לפי שאינו מתיירא מן הצר הנולד אותו ולכן אסור בכל הדברים הנ"ל לגמור וללמד עד אשר יעשה תשובה אבל אם לא בדק מערב יום טוב על העון אפילו ליכא זכר בריא אף על גב דליכא קלא דלא פסיק שרי א' מפני כי ודאי עשה תשובה בלילה וז"ש שאנו תולים דמאתמול נולדה העון ותכף עשה תשובה דבלא זכר רובן יולדות ביום אפילו דליכא קלא דלא פסיק רוב העונות נגלים ונודעים בו ביום שנאמר כי עוף השמים יוליך את הקול לפיכך מותר ליקח ביצים מן עכו"ם אף על גב כי עד אחד אין מקבלין ממנו דכתיב על פי שנים עדים ושהאיש כי טובי' חטא וזיגוד מיגנד אמנם מותר לקבל מן עכו"ם הודעה על איזה עון מאחר דקים לן כי עוף השמים יוליך את הקול ולכן לוקחין ביצים מן העכו"ם ביו"ט ראשון של יום טוב דתלינן דמאתמול נודעו על ידי הכרזה של עוף השמים וכן בליל שני של שני ימים טובים של גליות לענין הודעה ולענין שעשה תשובה בלילה כדאמרן אבל לא בשני ימים טובים של ר"ה ולא בשבת הסמוך ליום טוב הכל כנ"ל ובפרט בדבר שבין אדם לחבירו כי אין מקום להחזיר ואם לעון הנמצא בו הכל כנ"ל : [ז] השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות להיות כי הנחנו כי הבצים הם מעשים הרעים והתרנגולת היא השכינה והכינוי בא לה על ענין חילול השם הנוגע בה אמנם הגיד דאף על גב שהיו בצים גמורות עונות הם אבל לא נתגלו ולכן הדוגמא הוא שהם בתוכם כך אמרו חכמים ז"ל כל שלא חס על כבוד קונו מאי היא זה העובר עבירה בסתר וזה האדם הוא לבדו ידע מותרות כי אסור לו להגיד משום מוציא שם רע ואפילו ביום טוב אחר השבת לענין דברים שבין אדם לחבירו לפי שאינו דבר מצוי לא גזרו חכמים ולכן מותר לו ללמוד עמו ולאשוב עליו כנ"ל : [ח] אפרוח הוא בעל מצות כלל שהוא מפריח מעשים טובים שנולד ביום טוב עליו דבר רע. אסור הוא לבדו בין לענין שבינו לבין המקום בין לדבר שבין אדם לחבירו ואם נולד בשבת אסור ביום טוב שלאחריו : עוד יש במשמע מ"ש ביצה שנולדה ביום טוב על האדם זה דהכי שימעניה שדומה לביצה מוזרת שנולדה זאת השמועה עליו ביום טוב לכן נמי כינוי זה של יום טוב יהיה לו לרעה כי הנה נתבאר למעלה כי כינוי זה שייך ליום המיתה כי אף על גב שהוא צער הוא יום טוב לאיש השלם כגון הילולא דר"ש ע"ה ולכן זה שחילל שם שמים כך יגיע לו שהוא אסור לטלטל אשר

חז"ל שגידו כשהצדיק נפטר מן העולם ג' כתות מלאכי השרת יוצאים לקראתו ואומרים לו יבא שלום ואיתא בזוהר שהאבות באים לקראתו ומוליכים אותו מישיבה לישיבה להשמיע תלמודו שנאמר ילכו מחיל אל חיל וכו' אמנם זה יען נתחלל שם שמים על ידו אסור לטלטל אותו להוליכו מישיבה לישיבה כאמור וכל שכן שאסור לאכלה אותה השירה שלו שנאמר לכו לחמו בלחמי והוא עצמו אסור לאכלה אשר חכמים ז"ל הגידו למה המשכן משכן שני פעמים מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה ומזבח בנוי והמלאך עומד ומקריב עליו נשמותיהן של צדיקים אמנם זה אסור לאכילה לקרבן ואם נתערב באלף שיצאו לקראתו כלם אסורים שהרי נאמר יבא שלום לצדיק שנפטר ינוחו על משכבותם הצדיקים היוצאים לקראתו אמנם לזה כלם אסירי' לפיכך אין יוצאים : ספק אם נולדה ביום טוב אם נודעה חטאתו ביום ההוא מפני כי אז מספרים אחר מטתו וכך אמרו חז"ל איזהו בן העה"ב כל והזניך השמועה דבר מאחריך ואמנם לענין חילול השם ספק אם נולדה שמועה זו עליו ביום טוב הוא יום המיתה שמספרים אחריו כאמור או בחול שהוא קודם לכן אסורה וכל הדברים האמורים מתקיימים בו : וכן לענין הטובה כך היה אומר ביצה שנולדה ביום טוב היינו מ"ש בזוהר פרשת משפטים דף צ"ד : וז"ל תא חזי בר נש כד אתייליד יהבין ליה נפשא מסטרא דחיוו מאילין דאקרון אופנים זכה יתיר יהבין ליה רוחא וכו' זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דכרסייא וכו' והנה על פי הדברים האלה הוא מ"ש כי יקרא קן צפור וכו' והאם רובצת על האפרוחים או על הבצים והם אלו השלשה בחינות בצים אפרוחים בנים והאם היא השכינה ע"ד מ"ש בנים אתם לה' אלהיכם ונאמר העמוסים מני בטן ולכן יאמר ביצה שנולדה ביום טוב כי הנה כינוי ביצה הוא מורה על בחינת הנפש שנולדה ביום טוב כי היא קדושה כדאיתא פרשת יתרו דף פ"ט . וז"ל תא חזי כתיב ששת ימים תעביד ועשית כל מלאכתך וכו' ובגין האי מלה לא מזדווגי חברייא בר בזמנא דלא ישתכח מעבידתייהו דבני נשא אלא עבידתיה דקב"ה ומאי עבידתיה זווגא דמטרוניתא ובגיני כך חברייא מתקדשי בקדושה דמאריהון ומכווני לבייהו ונפקי בני מעלי בני דלא סטאן לימינא ולשמאלא בנין דמלכא ומטרוניתא ובגיני כך רזא דמלה כתיב בנים אתם לה' אלהיכם בגין דאלין איגון בנין דיליה וכו' והני איגון דעלמא מתקיימא בגינייהו וכד סליק עלמא בדינא אסתכל קב"ה באינון בנוי ומרחם על עלמא ועל דא כתיב כלה זרע אמת ודאי וכו' הנה מבואר מן המאמר כי הנשמה הנולדת בשבת נקרא בן והוא הדין בי"ט משפט אחד להם דאסור ליגע בה יצה"ר כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל דף רי"ט. וז"ל לפתח לההוא פתח דאתעתדא לאולדא

לאולדא לאפקא נשמתין לעלמא איהו קאים לגבי הפתח וכל איכון נשמתין דאצטריכו לנפקא בגופין קדישין לא קאים איהו לההוא פתח וכו' והיינו מ"ש אסור ליגע בה וכל שכן שלא לאכלה בשעת שמיתה דשייך בה לשון אכילה כדאיתא בזוהר פרשת בלק דף קפ"ו . וז"ל תא חזי ההוא שטן עילאה נחית במה דאוקמוה דאגלים בדיוקנא דשור וכל איכון רוחין דאתדכו לאעלא בגהינם לחיך לון ברגעא חדא וכו' ודא הוא דכתיב עתה ילחכו הקהל וכו' כלחוך השור שור דקיימא לבית על כל בני עלמא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי השטן הוא אוכל הנשמות והיינו · מ"ש כל שכן לאכילה דאסור ואם נתערבה אפילו באלף נשמות דוגמא שהם כלם אסורות על היצר הוא שטן הוא מלאך המות כאמור : ספק אם נולדה ביום טוב או בחול אסורה בענין הגשמי לפי שלא נודע אבל בענין הנשמה ליכא ספיקא קמיה שמיא דאם היא נולדה בחול לא הגלגל כאמור לפי כי עליהם נאמר בני זנונים המה כנזכר במאמר הנ"ל פרשת משפטים אבל אם נולדה בשבת או בי"ט לא תגע בו יד כאמור ובדרך זו מתבררים כל הדינים הבאים דוק ותשכח אין להאריך : אמנם לענין הנוגע למעלה נגד עילאה כך הוא אומר ביצה שנולדה ביום טוב כי הנה ביצה זו הוא מכחז"ל ההוא ביצה דבר יוכני והענין כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רי"ו . וז"ל כגוונא דההוא דאמר דביצה אתת אפילת ס' ככרן ונפלת מן עופא דפרח באוירא וכו' כגוונא דנפל· ההוא ניפול דאיהו בר נפילאי נפילת ביצה דאיהו אהרוג שיעור כביצה ובגינה אתמר אקים את סוכת דוד הנופלת ונפל עמה ששים המה מלכות וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי ביצה הוא כינוי לסוכת דוד והענין כי הנה נודע כי כדרך שיש התעוררות מלמטה מעולם השפל כדי שיהיה ייחוד למעלה שנאמר ואד יעלה מן הארץ וזה יהיה על ידי נשמות הצדיקים כנודע מהזוהר כך לייחוד העליון צריך התעוררות מן המדות עליונות כי יעלה זו"ן למעלה בסוד מן או יעלה ת"ת ישראל לחוד או הכלה לחוד וכדאיתא פ' קרח דף קע"ה · וז"ל ורזא דא כל איכון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הה"ד מקראי קדש ואימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי בזמן המועד כל המדות עליונות הם מזומנים למעלה ולכן יאמר נא ביצה היא הכלה הנזכר סוכת דוד שנולדה לא בסוד נפילה אלא שנולדה מאותה הזמנה ביום טוב אסורה לטלטלה לפי כי מדה זו היא נקראת סוכת דוד הנופלת ויורדת בעולמות למטה היינו בימי החול אך ביום טוב אסור לטלטל אותה ממקום למקום ולא יגע בה וכל שכן לאכלה בסוד אכלו רעים כעילא ואם · נתערבה אפילו באלף כמש"ה ועלמות אין מספר וכלם הם מזומנים לה ומאחר שנתערבה בהם באומר היא מתהלכת בין החיות כלם אסורות לטלטל אותם למטה כיון שעלו לא ירדו מכל שכן לאכלה כי לא יועילו לזה זולת הנשמות : ספק אם נולדה ביום טוב או בחול ענין זה הנה הוא שייך בענין הגשמי מה שאין כן למעלה

דלא איכא ספיקא קמי' שמיא : ביצה זו שנולדה ביום טוב שנתבשלה בשוגג כשגגה היוצאת מלפני השליט ונתבשלה עם בשר אחר בסוד לאה ותבשיל הם המדות שלה אם יש ששים כנגדו דהיינו השש ספירות של רחל הכל מותר לאכל חוץ מן הביצה לפי כי נעשה הייחוד עם לאה אבל אם לבנו בה התבשיל וביוצא בזה היינו משאחז"ל הסימנים שמסרה רחל ללאה מדי דלחזותא הוא ועצמא עביד כי לולי הללו לא בא יעקב אל לאה ולכן לא בטיל והביצה אסורה ונעשה הייחוד עם לאה כאמור : מותר לכפות עליה כלי וכו' כלי זה הוא כינוי למש"ה יפרוש כנפיו יקחהו כי הנשר סוד אימא עילאה פורש כנפיו על בניה כדי שלא יהיה להם נזק כך כופה על ביצה זו כלי זה כדי שלא תשבר כד על המבוע ובלבד שלא יגע בה הכלי לפי כי אין כלי זה לה לעצמה רק להגן עליה : אם נולדה ביום טוב ראשון מותרת ביום טוב שני וכו' אל ירע בעיניך איך יהיה הפרש בין שני ימים לפי כי הנה עיקר יום טוב אינו זולת יום ראשון כדאיתא בזוהר פרשת אמור דף ק"ב · וז"ל ובחמשה עשר יום לחדש השביעי וכו' האי עשור מכנסת ישראל איכון ויומא עשיראה בעשיראה קיימא ועל דא בעשור לחדש הזה וכו' והאי יומא הוא דילה וחמשה יומין אחרנין דמלכא הוא ההוא דאתי עלה· דהא חמשאה ביה מלכא יתיב בתלעא ובכל אתר בעשור דמטרוניתא הוא חמשאה עלייהו דמלכא איכון וכו' הנה נתבאר מדברי המאמר כי יום ט"ו דווקא הוא יום טוב שר"ל יום הנקרא טוב דהיינו ההוא יומא דאתי עלה שנא' אמרו צדיק כי טוב אמנם יום טוב שני נתקן מפני החרבן אמנם חול הוא אלא כי מפני לשמח הכלה נעשה כנ"ל ולכן גם כי למעלה לא יהיו כל אלו הדברים בענין הגשמי מותר מאחר שהוא מענין אוכל נפש נמי ולכן יאמר אם נולדה ביום טוב ראשון כאמור מותרת לטלטל. ולאכלה ביום טוב שני של גליות אמנם בשני ימים טובים של ראש השנה שהם בסוד תרין רשין דילחק כדאיתא בזוהר וכן בשבת ויום טוב הסמוכים זה לזה נולדה בזה אסורה בזה לטלטל ממקום למקום שכן הוא הדין כיון שנולדה לא ירד מעלין בקדש ולא מורידין : ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב ·וכו' הנה לך לדעת כי להיות כי הכלה זו מתחילת אצילותה לא היתה בתכלית השלימות אלא בחינת נקודה ואחר כך נאמר ויבן ה' את הצלע וכו' לאשה לכן בגד זה ידקדק מ"ש ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב ולא נגמרה מלאכתה וחזרה ואין לי רשות לפרש ביצה זו בסוד בת היענה שיצאה רובה וחזרה מפני כי יצאו האורות בלתי שלמים ואחר כך נולדה ביום טוב אמנם המשכיל יבין והנה אמר מותרת לטלטל לעלות למעלה בסוד מן וכל שכן לאכלה לענין הייחוד לפיכך אפי' בדק בקנה של תרנגולת אם הכניס ערב יום טוב סמוך לחשיכה ולא מצא בה ביצה כלומר כי עדין היא · למטה בעולמות ולמחר השכים ומצא ביצה זו הכלה מותרת שהתרנגולת הוא אימא אינה יולדת בלילה ואנו תולין שמאתמול יצא רובה וחזר כאמור והוא שיש תרנגול זכר סוד יוד עילאה בתוך ששים בתים הוא סוד מ"ש בזוהר פרשת משפטים דף ס"א

ס"ח תוספתא: וז"ל בעמירו דעמירין אתרפים רשימו חד דלא אתחזי ולא אתגלייא וכו' ההוא רשימו בעא לאתפיא גרמיה ועבד לגרמיה חד היכלא לאתטמרא ביה וכו' ההוא היכלא אתפייא בשית יריען וכו' הנה למדנו מדברי התוספתא כי חכמה עילאה אחר שהאציל ההוא היכלא בסוד אימא לאתטמרא ביה אח"כ מתכסה בשית יריען הם שש קצוות הם סוד ס' בתים הנזכר ונקרא בתים כד"א ובדעת חדרים ימלאו וזה הזכר בתוכם ואין מפסיק נהר שאין בו גשר שנ' ונהר יוצא מעדן יוצא ולא פסיק כנזכר בזוהר נמצא כי אין דבר מעכב הייחוד עליון ולכן אינה יולדת אלא ביום שלכן נקרא' אילת השחר כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רמ"ע וז"ל בשעתא דאתעברת אסתימה כיון דמטא זמנא למילד נעלה וכו' שאם לא כן שאפשר שתלד בלילה בסוד ויבן ה' את הצלע כאמור ואסור אבל אם לא בדק מעי"ע כי איכו מבין זה השפעם אפילו ליכא זכר בהדה לפי שהיא רובלת על הבנים שריא שאנו תולים שמאתמול לעת ערב נולדה ביצה זו דבלא זכר רובן יולדות ביום לפיכך מותר ליקח ביצים מן עכו"ם בליל ראשון של יום טוב דתלינן דמערב יום טוב נולדה שהרי מדה זו מבערב מטעה שקדם היום פירשה מכל בן נכר ועלתה למעלה וכן בליל שני של יום טוב של גליות בהוא ספק חול אבל לא בליל שני של ר"ה ולא בליל יום טוב שלאחר השבת מטעם הנזכר למעלה: הפותח תרנגולת בסוד אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ומלא בה ביצים גמורות סוד שש קצוות בבחינת נפש שהוא בחינת ביצים כאמור מותרות אפילו ביום טוב שלאחר השבת לפי שהוא דבר שאינו נמצא לפי שלמעלה בתוך אימא לא יתכן להיות גמורות רק אחר כך כאשר ויבא יעקב מן השדה בערב אז יצאה לאה לקראתו ותאמר אלי תבא כדאיתא בזוהר ולכן לא גזרו ביה רבנן: אפרוח שנולד ביום טוב בסוד יוסף בתפלת מוסף אסור לטלטלו ממקום אחר ואם נולד בשבת אסור ביום טוב שלאחריו אף על גב כי בחול מתטלטל ויוצא מאהל רחל ונכנס באהל לאה לא כן הוא בשבת ויום טוב: עוד ירצה במאמר ביצה שנולדה ביום טוב על עיקר מה ששנינו ב"ש אומרים תאכל ובית הלל לא תאכל כי בית שמאי מדברים על ענין אחד וב"ה על ענין אחר אלא שהסוג של אותה ביצה שדברו בית שמאי נאכלת ואותה שדברו ב"ה אינה נאכלת אלא שבית שמאי רצו לקיים דין הביצה הגשמית על אותו עיקר אך ב"ה לא נראה להם מפני הספיקות הנמצאים אלא לקיים הביצה זו הגשמית לאסור אותה ע"ד העיקר שלה וכן הוא העיקר בכל מחלוקת בית שמאי וב"ה שלכן כאשר יצאה בת קול אמרה בתחלה אלו ואלו דברי אלהים חיים וכו' וכן בענין רבי אליעזר כי יצאה בת קול ואמרה הלכה כמותו בכל מקום הוא על דרך זה אמנם אם יעזור ה' בענין חלק השן המשפט אביא השני דרכים להגיד שבח התורה ולהגיד כי ישר ה' ואין שם טומאה חס ושלום ולא איסור אמנם בזה ארמוז הענין דרך קצרה כי הנה לסברת בית שמאי שאמרו ביצה שנולדה ביום טוב תאכל כונת הענין כי הלא לך לדעת כי סוד התרנגולת

יד

בסוד המדה האחרונה ואמנם הביצה שלה ירמוז לנקודה פנימית שבתוכה העשירית שנאמר שימני כחותם על לבך בפנימיות הזכר ונמצא כי לעולם יולדת בלילה ומפני כך לא נתרצו ב"ה להתיר הביצה הגשמית ולכן יאמר ביצה זו שנולדה ביום טוב וחזרה להבנות עם שאר הספירות של הכלה תאכל בסוד אכלו רעים כי כן הוא מצוה בשמחה בבשר ויין וכל שכן שמותר לטלטל אותה לפי שיוצאה בתחלה מצד האחור ואחר כך חוזרת להיות פנים בפנים ונעשה הייחוד ולכן אפילו נתערבה באלף כי הקדושה אין פחות מאלף כולם מותרות לאכל לשבעה וכדאיתא בזוהר פ' ויצא דף קס"א וז"ל ויברך ה' אותך לרגלי ברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף מכל זינא וזינא וגו' ואם ביום טוב ראשון מותרת כל שכן יום שני ויום שבת הנה כי לדברי בית שמאי בכל אופן מותרת כדין אותה ביצה עליונה הנולדת ביום תמיד ולכן מותרת וכל אותם הדינים אינם צודקים בביצה זו ואין צריך הענין להם כלל: אמנם ב"ה דברו בביצה אחרת הנולדת מן התרנגולת זו עצמה לפי שהיא מתמעטת ויורדת בעולמות כי כן נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך ולכן יורד המדה האחרונה שבה בעולם העשיה כנז' בתיקונים תתאה מקננא בעשיה והנה מדה זו חוזרת לעלו' למעלה וכן כלם ונבנה הפרצוף שלה ואחר כך נעשה הייחוד ולכן יאמר כי ביצה זו המדה שמקננת בעשיה המכונה לביצה מכל צד שנולדה ועלתה למעלה ביום טוב אסורה לפי שהנה נתבאר למעלה כי המדה זו מבערב התקינה עצמה ועלתה למעלה מבעוד שקדם היום ולכן הביצה הגשמית אסור לטלטל אותה וכ"ש לאכלה לפי כי אם באולי יהיה כן באותה ביצה הרוחנית שעלה למעלה ביום טוב אסורה לפי כי זה השעדר ימלא לה מזון המתמונים כדאיתא פרשת בלק ובשעתא דסליקת למלקט עידונין ומזוא אתכנת בישראל וגו' ולכן אסורה נמי לטלטל אותה וכ"ש לאכול בסוד הלחם אשר הוא אוכל ואם נתערבה באלף בסוד הבריאה הם אלפין מאריסון דדינין כלם אסורים לטלטל גם לאכול ולכן הביצה הגשמית ספק אם נולדה ביום טוב או בחול אסורה: ואם נפרש כי ביצה זו שנולדה ר"ל שנתחדש ביום טוב כי כן ביום טוב עולה למעלה דאלו בחול הייחוד הוא נעשה לה ע"י מט"ט כדאיתא בתיקונים דף כ'. וז"ל כי עוף השמים יוליך את הקול וכו' קול רכיב בפומוי ודא יקו"ק ורזא דדיבור אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך ואיהו מרכבה לתרווייהו כגוונא יאהדונה"י והכי סליק מלאך כחושבן תרין שמהן כחדא ובגין דא אתקרי מלאך שר הפנים דעל ידי שליחא דא מתייחדין בשית יומי דחול אבל ביומא דשבתא לא סלקין תרין שמהן אלין וכו' ולא מתייחדין על יד שליח אלא בצדיק חי עלמין וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי בחול הזיווג נעשה על יד מט"ט אמנם ביו"ט עולה למעלה והכל מזומנים ממנה הוא סוד מה שאחז"ל למלך שנתקוטט עם אשתו וטרדה מביתו אח"כ כשהחזיר אותה שואל אותה כל מי שגמל חסד עמה עושה עמו טובה (מאמר) כך הקב"ה טרד לב"י וא"ל לכי ומעטי

את

את עצמך כשתחזור למעלה כל מי שגמל חסד עמה הם מזומנים למעלה לאטרא לון כנ"ל ולכן ביצה זו שנתחדשה ביום טוב ועלתה למעלה אסור לטלטלה כמו בחול ולא לאכלה בסוד מט"ע ואפילו נתערב באלף אותם המזומנים אלה כלם אסורים לטלטל אותם לפי כי כלם הם מזומני' ויושבים שם כל היום בעולם עליון ספק אם נולדה ביום טוב או בחול אסורה כדי שלא לעשות פגם למעלה כאמור שמורה שלא עלתה מאתמול: ביצה זו שנולדה ונתחדשה ועלתה למעלה והגיע בה ההעדר מפני מעשה התחתונים ואעדיאת כנזכר במאמר שנתבשלה עם בשר ותבשיל בשוגג והם המדות שלה שיורדים בעולם הבריאה הם יש ששים כנגדם בסוד שש מעלות לכסא ששים המה מלאכת הכל מותר חוץ מן הביצה הנקודה עצמה אבל אם לבנו בה התבשיל וכיוצא דהיינו כאשר הנקודה בלבד יורדת בעולם ומריחה מאותו תבשיל הנעשה למעלה כי אז עבדים מביאים לה בתשאי היינו לבנו בה התבשיל בהיכל אהבה היינו מדי דלחזותא ולטעמא עביד כי היא טועמת ולכן לא בטיל ואסור בכל ענין: מותר לכפות עליה כלי עליון כדי שלא תשבר שהרי נתבאר במאמר וז"ל כדין אתער שמאל בקל תקיף על עלמא כדי שלא יתאחזו ממנה הקליפות: אם נולדה ביום טוב ראשון דאף על גב שהגיע לה כך מפני מעשה התחתונים ביום שני מותרת בשני ימים טובים של גליות מפני כי יום שני הוא השמחה שלה כאמור אבל בשני ימים טובים של ראש השנה שהם דין לא תטהר וכן בשבת ויום טוב הסמוכים זה לזה נולדה בזה אסורה בזה כאשר הגיע לה ההעדר הנזכר: ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב מן העולמות התחתונים כי כן הרוב של הבחינות שלה יורדות בעולמות וחזרה מפני איזה עון שנדחית או יהיה וחזרה כלומר שאחר שיצאה ועלתה חוזרת לבחינת האחור ואחר כך נולדה ביום טוב דהיינו כי חזרה פנים בפנים מותרת לאכול לשבעה בסוד אכלו רעים אפילו בדק בקנה של תרנגולת שהדוגמא שוא בעולם הבריאה שנאמר ודרור קן לה ונאמר כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בערב יום טוב סמוך לחשכה ולא מצא בה ביצה כי זה יורה כי עדין לא עלתה למעלה ולמחר השכים ומצא שם ביצה שהדוגמא של זה שנמצאת בעולם האצילות בבקר מותרת בכל ענין שתרנגולת אינה יולדת בלילה כלומר המדות של רחל אינם עולים בלילה לעולם האצילות כנודע ואנו תולין שמאתמול יצא רובה מן העולמות ועלה למעלה באצילות וחזר כי כן חוזרים לירד המדות שלה בעולם הבריאה והוא שיש תרנגול זכר בתוך ששים בתים אם ידעת סוד תרנגול שפותחי' ערב יוה"ך תבין זה הענין כי זה התרנגול הוא היסוד שבה כי הוא בתוך ששים בתים הם שש ספירות שלה שיורדים בבריאה ונהר שאין בו גשר אינו מפסיק כי ג"כ הוא מלעבר

תקי"ד. שלא לכבות ביום טוב ובו יא סעיפים:

[א] אסור לכבות דליקה ביום טוב ואפילו אם רואה ביתו שנשרף אם אין שם סכנת נפשות ואין מכבין

על זה סוד מה שאחז"ל ה' ממרום ישאג וגו' אע"ג כי הוא למעלה ישאג על נוהו ואומר אוי שהחרבתי את ביתי וכו' ולפי כן אינה יולדת בלילה רק ביום בסוד ובא לציון גואל כי תחילה צועקת ע' קלין דיענך ה' ביום צרה כדאי' בזוהר ובתיקונים ואח"כ יולדת ואלו לא היה לה בן לתרנגולת שנשמית אפשר שתלד בלילה ואסור אבל אם בדק מערב י"ט אפי' ליכא זכר בשדה שריא שאנו תולים כי מאתמול נולדה ועלתה כאשר קדש היום לפיכך מותר ליקח. בצים מן עכו"ם שהרי כבר עלתה מבין הקליפות ואין ספק בזה ולכן מותר ליקח ממנו בצים בליל ראשון של י"ט דתלינן שמערב י"ט נולדו וכן ביום שני של גליות כי כך היא המדה למעלה אבל לא ליל שני דר"ה שעדין מתאחזים ממנה לפי שהוא יום דין וכן בליל י"ט שלאחר השבת השוחט תרנגולת וכו' הנה הדוגמא לזה הוא כי אדם עליון סוד מה הוא מוציא הדם סוד הדינים מתרנגולת זו כי ע"י הסכין הצדיק שהוא בדוק בסוד הקדושה לא יש שם פגם הוא עץ החיי' בסוד מה שבארתי אם רחץ ה' את צאת בנות ציון ואת דמי ירושלם ידיח מקרבה ברוח משפט זה יעקב וברוח בער זה יוסף ואז כאשר נכנס מלא בצים גמורות בסוד שני מדות ציון וירושלם הנזכר שכבר נתקנו מותרות לאכול בסוד הלחם אשר הוא אוכל אפי' בי"ט שלאחר השבת: אפרוח שנולד בי"ט אסור הנה ענין האפרוח הוא בג' פנים כי הנה אנו רואים במוחש שהאפרוח נולד מתוך הביצה יהיה רומז הדוגמא שלו מ"ש בזוהר בפסוק צדיקים ירשו ארץ שני צדיקי' צדיק עייל בסוד יוסף צדיק נפיק בסוד בנימן שנאמר ויהי בצאת נפשה ואע"ג כי יוסף הוא עייל סוף שיצא משם והנה האפרוח שהוא בסוד אחד משנים אלה אינו אסור בי"ט כי אדרבה מתקיים בי"ט צדיקים ירשו ארץ צדיק עייל וצדיק נפיק אבל כאשר אל זה נביט כי האפרוח הנולד הוא טיפה מן הזכר שניתן בה בתרנגולת ויולדת הביצה וממנה יוצא האפרוח ואין זה שייך בבחינת יוסף ולא בבחינת בנימן אמנם שייך בסוד מט"ע שהוא בן שלה וכדאיתא בזוהר בסוד תינוק יונק משדי אמו ואיתא בזוהר פרשת ויחי דף רכ"ג וז"ל כמה דישראל קדישא אקרי בן לאמיה דכתיב בני בכרי ישראל כך דא אקרי נער לאמיה כמ"ש כי נער ישראל ואוהבהו ולכן יאמר אפרוח שנולד בי"ט אסור לאכול אותו ולא לטלטלו כי לאכול אסור מפני כי כבר נתבאר כי אין הייחוד במועד נעשה על ידו ומה גם אסור לטלטלו משם ולילך למטה לפי כי הוא מזומן מאתמול כנזכר במאמר לעיל:

[א] **כבר** נתבאר למעלה כי מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך כל אדם אלא לבני האדם אשר מתענגים והותר להם לרחוץ קצת במים ובא הרמז לענין הבערה של אש הקדושה בקרבו כדי שלא ישלוט עליו היצר מתוך השמחה ומאכל ומשתה וזה יהיה

אפילו

מכבין הבקעת אפילו כדי שלא יתעשן הבית או הקדרה או כדי לשמש מטתו: [ב] להטות הנר כדי להרחיק השמן מן הפתילה חשיב כיבוי ואסור וכן אסור ליקח פתילה מנר הדולק אפילו ליתנה בנר אחר שהרי כשמוציא מיד הוא מכבה אותה: [ג] נר של שעוה שרוצה להדליקו ביום טוב וחס עליו שלא ישרף כלו יכול ליתן סביבה קודם שידליקנה דבר המונע מלישרף בענין שיכבה כשיגיע שם: [ד] נר שכבה

אפילו שלא לצורך כי אע"ג שיהיה אדם צריך כך צריך לעמו' כנ"ל ולכן על עיקר זה בא דין זה כי אסור לכבות דליקה בי"ט לפי כי כל ענין הבערה שהוא אוכל נפש מותר כי זה הוא דוגמא לצורך נפש האדם להבעיר בלבו אש תמיד להרגיז יצה"ט על יצר הרע כי ע"י אש הוא שולט על האדם כנא' קרבם יחמו כתנור ולכן נמשך החטא ובענין זה אסור לכבות דליקה בי"ט דוגמא לאות' דליק' אשר בלבו קנאת ה' להתגרות עם יצר הרע כי אסור לכבותה כי יחם לבבו על כי האדם עצום ישגה באותה דליקה של גהינם דאף של גב כי אש של גהינם יכבה ביום השבת והרשעים הם ניצולים לא כן הוא בי"ט לא יכבה האש של גהינם כנודע והרשעי' נידונים שם ולכן אפי' רואה ביתו שנשרף אם אין שם סכנת נפשות אסור לו לכבות והדוגמא לזה הוא מאחז"ל כל אחד יש לו שני חלקים חלק אחד בג"ע וחלק בגהינם ולכן אפי' כי כאשר יחשוב באחריתו בעונש של רשעים בגהינם ידמה כי כן כמו ביתו שיש לו בג"ע נשרף מפני מעשיו אסור להעביר מחשבה זו אלא אם כן יש סכנת נפשות שלא יהיה חושב על הראשונות ויאבד הכל אי כמו יהיה מ"מ ביתו נשרף היינו לבו כי שני בתי הלב האחד משכן ליצר והשני ליצה"ט כמאחז"ל לב חכם זה יצה"ט לימינו ולב כסיל זה יצה"ר לשמאלו והנה בבית אחד של שמאל שם נמצא אש זרה של היצר לא תכבה כמאחז"ל יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום והאדם כרצונו עתה נתעורר ויצא אש בבית השני של הלב כי יחם לבבו כדי להכניע ליצה"ר ולכן אסור לכבות דליקה זו בי"ט כדי שלא יתגבר עליו היצר כאמור ואפי' אם רואה ביתו זה בית הימני שבלבו שנשרף כי יחם לבבו אין לכבות אש קדושה זו אם אין שם סכנת נפשות מתוך הדאגה והעצבות ואחז"ל יצר שמאל דוחה וימין מקרבת ואין מכבין את הבקעת הוא ענין הלימוד כד"א בוקע עצים יסכן בם דאע"ג שנתבאר למעלה כי אין ראוי ללמוד בעיון מפני שמחת י"ט אבל בבקעת שהוא חתיכת עץ קטן, היינו דוגמא ללימוד שאינו צריך עיון עמוק אין מכבין אותו שהרי נאמר חג לה' ואחז"ל חציו לה' אפי' כדי שלא יתעשן הבית כי יאמר מאחר שעיקר הלימוד הוא יהיה בהבורה ונאמר כי ידברו את אויבים בשער כי ת"ח נלחמים בלימוד כמו אויבים מוכרח הוא שיתעשן הבית כי הבית הוא הלב ימלא עשן מאותה מלחמה אם כן אני נמנע מלימוד זה בי"ט אסור לכבות בקעה זו הנזכר אפי' כדי שלא יתעשן הבית או הקדרה של התבשיל של הלימוד אע"פ שלא יהיה תמוד אלא תבשיל מענין הרבה וכנגדה לא יכבה אע"ג כי יהיו חולקים זה עם זה ומתעשן התבשיל או כדי לשמש מטתו דנשמע אין לו רשות למנוע ממנו החיוב של לימוד התורה: [ב] להטות הנר כדי להרחיק השמן וכו' לא

מבעיא לענין לימוד התורה כי אסור לאדם למנוע עצמו מדברי תורה אלא ג"כ לענין המצוה אסור ולא מבעי' למנוע המצות לגמרי אלא למעט ממנהגו או מהראוי לו לתת דהיינו הדוגמא להטות הנר הוא המצוה כד"א כי נר מצוה הטייה בלבד כדי להרחיק השמן מן הפתילה חשיב כיבוי ואסור וכן אסור ליקח פתילה הוא ענין מתן דמים מנר הדולק הוא המצוה שרגיל לעשות אותה אפי' ליתנה בנר אחרת דמצוה אחרת אסור שהרי כשמוציא אותה פתילה שהם המעות מזה מיד הוא מכבה אותה כך אחז"ל הרגיל לתת לעני ופוסק ממנו כאלו נוטל נפשו נמצא מיד מכבה המצו' הראשונה: [ג] נר של שעוה יהיה הדוגמא לזה הוא כי הנר של שמן היינו מאחז"ל אלא ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין שבראש ולכן נר של שעוה יהיה דוגמא למצות ציצית שרוצה להדליקו בי"ט להיות עליו כל היום כמש"ה בכל עת יהיו בגדיך לבנים זה. ציצית לחז"ל וחס עליו על עצמו שלא ישרף כלו ר"ל כי ימנע משמחת י"ט לפי כי כך אחז"ל מי שרוצה להקביל פני שכינה יקיים מצות ציצית ולכן יכול ליתן סביביו קודם שידליקנה ויעשה המצוה ישים מגמתו דבר המונע התמדה זו בענין שיכבה וימנע כשיגיע שם ובכן יקיים מצות ציצית שהיא שקולה כנגד כל המצות: [ד] נר שכבה ורוצה להדליקו כגון מצוה שהיתה בידו ונמנע אח"כ מלעשות אותה ורוצה לחזור ולעשות אותה בו ביום מותר לחתוך ראש הפתילה לחסר מעט מן המעות דאע"ג כי אסור למנוע מה שרגיל לתת לעני דהוי כאלו שופך דמי' היינו למנוע הכל לגמרי אמנם אם לא היה יכול לקיים מה שהיה נותן מתחלה מאיזו סיבה לא ימנע המצוה אבל חותך קצת מהנה שהוא דוגמא לאותו ראש של פתילה המונע האור. כך יחתוך קצת מן המצוה ויעשה אותה שתאיר מכאן ואילך כמשפט הראשון: והעיקר לדינים הללו לתקן האדם עצמו כי כמו שהיום הוא קדוש והאדם מתקדש בו ע"י המצות אשר צוה ה' לעשות כך כמו צריך האדם להתבונן בעצמו כי קדושה זו שבאה עליו יהיה דבר של עיקר דאע"ג כי יעבור יום טוב ישאר אותה הקדושה בקרבו וזה יהיה ע"י כי יעיר האדם לקנות לו לב חדש ורוח חדשה ולכן יאמר אסור לכבות דליקה ביום טוב היינו אותו תוספת רוח שבא לאדם מחדש והוא מדליק עליו כמ"ש בזוהר פרשת בלק דף קפ"ז פתח ואמר החכם עיניו בראשו וכו' אלא קרא הכי הוא ודאי דתנן לא יהך בר נש בגלויא ברישא ארבע אמות מ"ט בגין דשכינתא שריא על רישיה וכל חכים עינוי ומלוי ברישיה אינון בההוא דשריא וקיימא על רישיה וכו' בגין דגופא דבר נש איהו פתילה ונהורא אדליק לעילא ושלמה מלכא צווח ואמר ושמן על ראשך אל יחסר וכו' ולכן יאמר אסור דליקה זו של אור השכינה השרוי על ראשו בסיבת

מעשים

שכבת ורוצה להדליקו בו ביום מותר לחתוך ראש הפתילה כדי שיהא נוח לידלק : [ה] נר של בטלה דהיינו שאינו צריך לו אסור להדליקו אבל של ב"ה לא חשיב של בטלה ומותר להדליקו אפילו ביום טוב שני אחר מנחה ואין בזה משום מכין לחול שהרי בהדלקתו יש מצוה לאותה שעה ולתקן הפתילות והעששיות ביום טוב אחר מנחה אם רוצה להדליקו בו ביום מותר ואם לאו אסור : [ו] אין נותנין נר על גבי אילן מערב יום טוב דחיישינן שמא יבא להשתמש באילן : [ז] אין פותחין נר של חרס דהיינו בעודו רך כמו בצים של יוצר למעך אותו ביד לעשות לו בית קיבול מפני שהוא עושה כלי : [ח] אין חותכין הפתילה לב' אלא אם כן על ידי שנותן שני ראשיה בפי שני נרות ומדליקה באמצע והוא שיהא צריך לשתיהן

טור ברקת

מעשים אשר לא יעשו ואפילו אם רואה ביתו שנשרף אם אין שם סכנת נפשות ואין מכבין הבקעת היינו אותו תוספת אשר ניתוסף עתה לא יעשה עון שיהיה סיבה לכבות אותה אפילו כדי שלא יתעשן הבית כגון משחז"ל גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה או שלא לעשן הקדרה או כדי לשמש מטתו אחז"ל עשן בחופה למה כל שעינו צרה בת"ח מתעשן חופה שלו : להטות הנר היינו הנשמה הנק' נר כדי להרחיק השמן הוא מעשה המצוה כאמור מן הפתילה הוא הגוף אע"ג כי הוא ענין הגורם חשיב כיבוי וכאלו בכונה נסתלקה אותה נשמה ממנו על ידו כאמור ואסור וכן אסור ליקח פתילה הוא הגוף להפריד אותו מנר הדלוק הוא תוספת הרוח הנזכר אפילו ליתנה בנר אחר שיאמר הרי בא יבא תוספת רוח אחר במקומו שהרי כשהוציאה מיד הוא מכבה אותה נשמה והולכת לה ואפשר שלא יבא לו רוח אחר : נר של שעוה וכו' והוא כינוי לתוספת רוח או נשמה שבא לו והרמז של שעוה כד"א וישע ה' אל הבל שרוצה להדליקו ביום טוב ע"י מצות וחס עליו שלא ישרף כלו כלומר שיכלה וילך לו יכול ליתן סביביו קודם שידליקנה ויעשה אותה המצוה דבר המונע מלישרף כדי שישאר אותו התוספת אלו בקבע ע"י עסק התורה שהוא דבר קיים : נר שכבה ורוצה להדליקו בו ביום מי שהרגיש בעצמו שנאבד ממנו אותו תוספת רוח מפני שכעס שנאמר טורף נפשו באפו ורוצה להדליקו בו ביום לתקן מעשיו כדי שיחזור אותו תוספת רוח אלו כמתחלה בו ביום מותר לחתוך ראש הפתילה היינו דוגמא לזה ענין הגאוה שהוא בראש וכמשחז"ל בפסוק וכראש שבולת ימלו והיינו מ"ש חותך ראש הפתילה הוא עון זה שיסכים בלבו שלא לעשות עד כדי שיהא נוח לידלק אותו נר שהוא סוד תוספת נשמה שבא לו : [ה] נר של בטלה וכו' הנה כאשר אותו תוספת רוח ששורה על האדם עשה בו רושם וקורא בתורה לזה יקרא נר שיש בו צורך יום טוב אמנם כאשר באותו י"ט אינו לומד אז נקרא אותו תוספת נשמה נר של בטלה והענין כדאיתא בזוהר פרשת שלח לך דף קע"ג וז"ל תא חזי כד מלה אתחדש באורייתא ונשמתא דנחתא בשבתא אתעסקת באינון מלין חדתין וסלקא לעילא כל פמליא דלעילא צייתין להאי מלה וחיות הקדש מתרבן בגדפין ומתלבשין בגדפין וכד שאיל לון קב"ה ולא תבין ושתקין כדין חיות הקדש מה כתיב בעמדם תרפנה כנפיהם כמה דאת אמר כי עמדו לא ענו עוד ואי תימא עמידה אמאי אקרי שתיקה אלא בדיבורא אית ז' שייפין דמתגעגען בהדיה לגבא ריאה קנה לשון שינים

ממקור חיים

שפוון וכו' ולכן יאמר נא כי נר זה תוספת נשמה יקרא נר של בטלה כי מפני שלא קרא בתורה וביטל הצווי שאמר הקב"ה אלה מועדי ה' לכן נתבטלו השסה איברים ולא יכלו לענות לפני ה' כאמור והיינו דאינו צריך לו מאחר שלא הועיל בו כלום אסור להדליקו ובלי ספק כי אדם זה פעם אחרת לא ימצא תוספת נשמה בו מאחר כי לא נמצא בו תועלת אבל של בית הכנסת לא חשיב של בטלה אע"ג ששנינו ישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ מוציאין את האדם מן העולם לא כן יחשב לאדם זה מאחר שלא ידבר דברי בטלה שם לזכות יחשב לו ומותר להדליקו אפילו ביום טוב שני אחר מנחה אפשר כי ימצא לו תוספת נשמה ואין בזה משום מכין לחול כלומר מכין תוספת נשמה לאדם שהוא דרך חול ומחלל אותה שהרי בהדלקתו כאשר ניתוסף בו סוד הנשמה יש מצוה לאותה שעה ולא סגי כי האדם יעשה איזה זכות ע"י אותו התוספות ולתקן הפתילות הם הגופות כנזכר והעששיות הם הנשמות שהם בקרב איש בדרך קבע אם רוצה לתקן אותם האדם ביום טוב אחר מנחה אינו מפסיד להכין עצמו אם רוצה להדליק בו ביום לזכות לתוספת נשמה מותר ואם לאו שאינו מתקן עצמו אסור לשרות עליו תוספת נשמה : [ו] אין נותנין נר על גבי אילן מערב י"ט והנה הדוגמא לזה יהיה האדם עץ השדה אשר לא עץ מאכל הוא משחז"ל ע"כ אין נותנין נר של תוספת נשמה עליו מערב יום טוב כמשפט לחושבי שמו שמא יבא להשתמש באילן דרך חול ואשמה הנפש היא : [ז] אין פותחין נר של חרש וכו' והנה הדוגמא לזה הוא האדם שהוא חרש את חרשי אדמה דהיינו בור קרקע אין פותחין אותו על דרך שפותחין את האדמה כד"א יפתח וישדד אדמתו דהיינו בעודו רך כמו בצים של יוצר למעך אותו ביד להרגיל אתו לתורה לעשות לו בית קיבול כדי שיוכל לקבל תוספת נשמה מפני שהוא עושה כלי ביום טוב והוא טורח גדול ואף על גב שאחז"ל הלקהו חליו לה' ללמוד אמנם בזה לא כן שהרי נמצא בו מניעת שמחת יום טוב ללמד אותו כאמור : [ח] אין חותכין את הפתילה לשנים וכו' והדוגמא לזה הוא משחז"ל אין עושים מצות חבילות ולכן יאמר דאע"ג כי חכמים ז"ל אמרו אורח חיים פן תפלס וכתיב פלס מעגל רגלך כאן במצוה שאפשר להיות ע"י אחרים וכו' עכ"ז אין חותכין את הפתילה לשנים כי הפתילה הוא כינוי לגוף האדם כנ"ל רצה לומר שלא יעשה באופן שצריך לילך לעשות מצוה בגופו בשני מקומות שהרי הם אמרו אין עושים מצות חבילות אלא אם כן שנותן שני ראשיה בפי שני נרות ומדליקה

לשתיהן : [ט] אין גודלין את הפתילה ולא מהבהבין אותה אבל אם אינה קשה כל צורכה יכול למעכה בידו כדי להקשותה ומותר לשרותה בשמן : [י] מותר להסיר הפחם שבראש הנר כשהוא דולק אבל אינו חותך ראש הפתילה בכלי : [יא] המדליק נר של יו"ט צריך לברך אקב"ו להדליק נר של יום טוב :

נכרי

ומדליקה באמצע שהענין הוא לומר בו שני המצות הם נעשים כאחד ובזה לא יהיה טורח גדול בזה ומדליק באמצע השני מצות את עצמו לזכות לתוספת נשמה כאמור על דרך כל הבא ליטהר כי מסייעין אותו ע"י נשמה אחרת כנ"ל והוא שיהא צריך לשתיהן המצות הנזכר הוא הענין שביארתי כמ"ש רבה ידע אינש בנפשיה אי צדיק גמור הוא כי הענין הוא כי האדם יתבונן באותה המצוה כי נפשו מתאוה לה יותר מן השאר זה מורה כי הוא חסר מאותה המצוה ולכן מותר לעשות שתי המצות כאחד אם יודע בעצמו שהוא צריך לשתיהן שאם אינו צריך להם נמצא טורח ומתעכב משמחת יום טוב שהוא חובה עליו : [ט] אין גודלין את הפתילה ולא מהבהבין אותה והנה נתבאר כי אין ליגע האדם גופו ביום טוב ואפילו בריבוי מצות לפי שיש עליו חיוב שמחת יום טוב ולכן נמי אין לעשות הסך מזה להזק הגוף שלא לעשות מצוה ולא להלך בדבר מצוה ואין מהבהבין אותה לרבב את הגוף בענין להבה של כעס וכיוצא או קנאה ושנאה אבל אם אינה קשה כל צורכה כלומר אין הזק הגוף של אדם זה כל צורכו לענין התורה והעבודה יכול למעכה בידו על ידי מצוה להקשות ומותר לשרותה בשמן של תורה ומצוה יותר מדאי כי התכלית הוא להדליק ולהוסיף אורה בנפשו כמדובר : [י] מותר להסיר הפחם שבראש הנר דהיינו אם עשה עון אשר חטא ופעל בפחם בראש הנר כשהוא דולק אותה תוספת נשמה כי בלי ספק העון הוא מונע מלהאיר הנשמה ולכן מותר להסיר הפחם זה העון באיזה אופן שיהיה מן הדברים שהוא יכול לעשות אותם בו ביום אבל אינו חותך ראש הפתילה בכלי הם הדברים אבל הם בערך כלים לגבי התשובה להסיר העון דהיינו נוטריקון של מלת תשובה כל זה אסור לעשות : [יא] המדליק נר של יום טוב מברך לפי דקים לן כי העושה מצוה מביא ברכה לעצמו ולכל העולם כמו שאומרים חכמי' זכרונם לברכה בפסוק אוהב צדקה ומשפט הוא גורם כי חסד ה' מלאה הארץ ולכן מאחר שעשה מצוה להדליק נר בנשמתי אז ידליק נמי תוספת אור בנשמתו ולכן צריך לברך לעצמו ולהריק על כל העולם ברכה עד בלי די : עוד זה מדבר בענין הדליקה של ב"ה אשר חז"ל הגידו כשנכנסו גוים לב"ה עמון ומואב רצו לעקור לא יבא עמוני ומואבי מקהל למנך שנפל דליקה בביתו והעבד כן לבוז אוניתא שלו וכו' ולכן יאמר אסור לכבות דליקה ביום טוב היינו דליקה זו שנשרף ההיכל דאע"ג כי אנו מצווים ושמחת בחגך הרי נא' אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי ולכן כל איש הישראלי צריך לומר ומפני חטאינו גלינו מארצנו כדי שלא לכבות את הדליקה זו מן הלב ואפילו אם רואה אדם ביתו שנשרף לא יתן אל לבו כי דיו לעבד להיות כרבו אם אין שם סכנת נפשות לא ישים אל לבו כלל אשר על כן יהיה

ענין התעוררות למעלה להכות שלהובא דאיתא בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ג : וז"ל תא חזי ביומא שתיתאה כד מטא זמנא דערב דליג ההוא מדורא וסלקא נעילא לאעלא לגו גוונין כדין מתתקנין ישראל לתתא וכו' כדין חד שלהובא נפקא ובטש בההוא מדורא כיון דבטש ביה מתגלגלן ההוא שלהובא וההוא מדורא ועאלין בנוקבא דתהומא רבא ואתטמרן תמן וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי ההוא שלהובא דאיהו מסטרא דימינא בטש בההוא מדורא ומורידה אותה עד אשר נחבא בנוקבא דתהומא רבא ולכן לרמז זה אין מכבין הדליקה הנזכר מן הלב ואמירה בפה כדי להעיר שלהובא זו דאבא כדי שתתגבר על ההוא מדורא ולא תוכל לעלות למעלה הנה כי זה הענין הוא בערב שבת כנזכר אפשר נמי כי ערב יום טוב נמי רוצה להתגבר לאעלא בין גוונין כאמור ואפילו אם רואה ביתו שנשרף אם אין שם סכנת נפשות גם בזה ימצא התעוררות גדול למעלה כי אין מכבין דליקה עליונה ביום טוב הוא מ"ש בזוהר פ' צו דף כ"ו · וז"ל אש שותה כל מיין דאורייתא ואוכלת כל קרבנין דצלותא ואוכלת להין ויבשין אינון שבטי דאורייתא אינון כעלים יבשים ורזי אורייתא אינון כעלים לחים והאי איהו אש אוכלת להין ויבשין ועוד אוכלת כל קרבנין דצלותא על מצות עשה ויבשין כל קרבנין דהוו קרבין בצלותא על מצות לא תעשה וכו' ולכן היה מתעורר אש קדושה זו לקבל התורה והמצוה של ישראל והם היו סיבה לאתערא שלהובין דרחימו של איש ואשה ולכן מכל הסיבות הללו אסור לכבות הדליקה בי"ט ואפי' ביתו נשרף אם אין שם סכנת נפשות שהרי אע"ג כי מתעורר האש הגדולה הזאת אין שם סכנת נפשות דשטרא אחרא עד לעתיד שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ובאותו זמן נאמר ולא יהיה שריד לבית עשו אך לא עשה ואין מכבין הדליקה היא סוד העץ הקטן בסוד בנימן הדליק אפילו כדי שלא יתעשן הבית לפי כי הרצון הוא שיתעשן שנאמר והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש ונאמר והבית ימלא עשן אז הקדושה הוא הכלי שלה שבתוכו נעשה התבשיל שהרי נאמר ואד יעלה מן הארץ ואח"כ והשקה את כל פני האדמה הוא נגלה הנזכר בזוהר פרשת בלק הוא משקה לשני מדות שלה הנקרא את כל שהם פני האדמה כמו שבנינו האשה טוחה פניה בקרקע או כדי לשמש מטתו לפי כי זה הוא תבנית הרצון נעורר אותה ההם כדי שיהיה מעורר נחת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת : לשפות הנר כדי להרחיק השמן מן הפתילה חשיב כיבוי וכו' הנה כל תבנית הרצון נעורר אותה שלהובין דרחימו אין הענין לכבות הזכר אלא הנקבה כי אין זה שבת רק להעלות הנקבה אל הזכר וזה יהיה כונת מש"ה אפריון עשה לו המלך שלמה (שיר ג) מהו עשה לו אמנם סוד

הענין

הענין הוא כי מלך שהשלום עשה ותיקן האפריון במדרגות זו על זו מעצי הלבנון כד"א שש מעלות לכסא ולמה עשה אותם לו להנאתו כדי להעלות הכלה למעלה כדי שתהיה שוה בשוה עמו ולא יהיה צריך לכוף קומתו להתחבר עמה והנה כאשר הכלה היא העלה במדרגות הללו למעלה אז החתן משבח ואומר מה יפו פעמיך וכו' חמוקי ירכיך כמו חלאים (שיר ז) והם מעשה ידי אומנותו של יוצר בראשית ואז נקרא נר הוא סוד מאחז"ל בב"ר במה האשה נעשית עזר לאיש אדם מביא חטים כוסס וכו' לא נמצאת מאירה את עיניו כונת חז"ל להודיע במה האשה נעשית עזר לאיש להיות ראויה לקבל זרע כי הנה האדם העליון מביא מדה זו הנק' חטה וכי חטים כוסס לא יתכן לפי כי החטה עדין נמצא עמה קליפות כדאיתא בזוהר פ' תרומה כי אותיות חט סמוכים לה' והם שני קליפות סובין ומורסן ולכן עדין אינה ראויה לאכילה וכאשר האשה טוחנת החטה בסוד ויהי טוחן בבית האסורים אז מבררת ממנה אותם הקליפות ואח"כ נעשה להם כילד הוא מאחז"ל שחקים שבהם רחים וטוחנין מן לצדיקים והסוד כי הנה אלו השחקים הם בבחינת הנקבה והבן וכאשר נעשה להם אז הוא מאכל אדם מה שם בנו כי תדע לא נמצאת מאירה את עיניו כלומר כי זה החיבור הנקרא עזר כי אז היא ראויה לקבל זרע אדם הוא כאשר היא בבחינת נר אז מאירה את עיניו כי נמשך לו אור מן העין העליון עינא פקיחא דלא נימא כי מפני שהעיפה היא מושכת אור מן העינים שלכן נאמר אור זרוע לצדיק נמצא שהכלה זו ממעטת אור עיניו לכן הודיעו חז"ל במתק דבריהם כי האשה זו אינה כמו אשה המכונה בסוד פסיעה גסה כי נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם לפי כי עץ החיים מהלך ת"ק שנה אמנם אשה כשרה זו מאיר' עיניו כי מושכת לו אור מעין עליון בסוד ישר יחזו פנימו כנזכר בדברי הרשב"י ע"ה ולכן אז נאמר אור זרוע מלמעלה לצדיק ולכן נעשים עזר לקבוע זרע זרוע זה בהיות בסוד נר כדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קס"ו. וז"ל כי נר מצוה אמאי אקרי נר אלא כד מקבלא מבין תרין דרועין רמ"ח שייפין עילאין ואיהי פתחא לגבייהו תרין דרועין דילה כדין אתכלילו תרין דרועין בהו ואקרי נר עכ"ל והרי למדנו כי הכלה זו אינה נקרא' נר רק עד שתעלה במעלות למעלה עד רמ"ח שייפין ומקבלת מהם ולכן יאמר נא להטות הנר כדי להרחיק את השמן מן הפתילה חשיב כיבוי דמאחר כי כל מעשה האדם הגשמי הוא פועל דוגמא שלו למעלה וכן חשיב כבוי נמי למעלה כי הוא גורם להרחיק שמן עליון שנאמר בו כשמן הטוב על הראש ואח"כ יורד על הזקן (תלים קל"ד) ואחר כך נמשך על פי מדותיו היכן הוא פה כל כל המדות של הזכר בסוד הצדיק ומשם נמשך פתח האהל הנקרא פה כנודע ונמצא זה הרחיק שמן עליון מן הנר להאיר שהיא בסוד נר וראויה להיות עזר כאמור הטה נר זה מלפני הזכר והרחיק ממנו השמן וגרם כיבוי לנר זה שהיה בסוד אור זרוע לצדיק ולישרי לב היה להם שמחה כנאמר ושמחת אהבה וביתך ואסור לעשות כן וכן אסור ליקח פתילה הוא רמז לצדיק

על דרך מה שחז"ל למה נחרבה ירושלים על שתי פתילות בנר אחד ולכן אסור ליקח פתילה מנר הדולק אפילו ליתנה בנר אחר לפי כי כך נעשה למעלה והנה נתבאר כי הצדיק נמצא בו שני מציאות הם הנז' בפ' אמרו צדיק כי טוב לפי כי נאמר ביוסף בן שבע עשרה שנה ונאמר ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה אחר דאתפרשו ואתגליין כל נהורין כי הוא סוד שלשים שנה ומלא טוב בן שבע עשרה שנה ואסור ליקח פתילה סוד הצדיק להסיר אותה מנר זה בחינת רחל שכבר נתקנה בסוד נר והיא מאירה בסוד אור זרוע וליתנה בנר אחר בסוד לאה שהרי כשמוצא הפתילה סוד הצדיק הוא גורם כיבוי ומיד הוא מכבה אותה נר הראשונה שהוא בסוד רחל ולכן אסור לעשות כן : נר של שעוה שרוצה להדליק ביום טוב וכו' הנה נתבאר ענין נר של שמן מהו אמנם נר של שעוה הוא יותר חביבות דאע"ג כי השמן מועיל לשני דברים טובים אחד הוא נאה לשבעה בסוד אכלו רעים ואחד לתת האורה כנזכר מכל מקום נר של שעוה הוא האורה יותר עליונה ונמצא בו תוצאת שני לענין הצדיקה שנאמר בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות (זכריה י"ב) כד"א חופש כל חדרי בטן כאשר נתבאר בענין ביעור חמץ ע"ש אמנם לענין מה שנמשך האורה עליונה למטה בסוד יאר ה' פניו אליך והוא סוד ש"ע נהורין עילאין שהם מאירים בפני ת"ת ישראל הנקרא ו' כדאיתא באדרא בסוד תרין תפוחין דאתגליין ומשם נמשך לאות ה' היא הכלה ובכן נקרא כינוי שעוה בגי' ולכן יאמר נא נר של שעוה כגומר שכבר הגיעה כלתה דא להיות בסוד נר כאמור דאתכלילת ברמ"ח שייפין עילאין לתרין דרועין כחושבן נר ונוסף עוד האורה עליונה שנקרא שעוה ויש ע' לה שרוצה להדליקו לעורר אותם שלובין דרחימו של איש ואשה ביום טוב וחס עליו שלא ישרף זה הנר של שעוה הגשמי כי הדוגמא לזה הוא התעוררות הגבורות ביותר על הצורך יכול ליתן סביבה קודם שידליקנה דבר המונע מלישרף בענין שיכבה כשיגע שם ועי"י כן כך מתעורר בחינת החסד מן ש"ע נהורין הנז' שהוא סוד אל כנזכר באדרא רבה כי שני פעמים אל. של הארת הפנים במלוי עולים בגי' ש"ע ולפי כי מדת החסד הוא שם אל הוא יסוד המים שנאמר קול ה' על המים אל הכבוד וכו' ה' על מים רבים לכן הוא המונע מלישרף השעוה הנזכר ויהיה מדליק ביום ט"ב כל היום כאמור : נר שכבה ורוצה להדליקו בו ביום וכו' לפי כי מעלין בקודש ולא מורידין וכיון שעשו לא ירד והרי כלה זו עלתה ביום טוב ונעשית בסוד נר כאמור ולכן צריך לעשות באופן שיהיה מדליק והולך כל היום ולא יהיה דבר מונע לכלה זו מלהדליק ולכן נר הגשמי שכבה ורוצה להדליקו בו ביום מותר לחתוך ראש הפתילה כדי שיהיה נוח להדלק והענין כי הנה נתבאר בזוהר פ' ויקהל דף ר"ג:וז"ל כד ערלה שרי על קיימא קדישא לסתאבא מקדשא כדין ההוא מקדשא אתעכב מלאתגלאה רזא דאת קיימא מגו ערלה וכד האי נוגס עאל לגו ואפריש בין ערלה ובין מקדשא כדין אקרי חשמל חש ואתגלייא מל מהו מל כד"א מל יסופא רזא דאת קיימא דלא אתעכב מלאתגלאה

מלאתגלאה מגו עלמא ואית רזא אחרא דהא נסורא דיליה אתחזי ולא אתחזי וכד אתגלייא חשמל אתשבר נהוריה וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי פעמים הקליפה מכסה לאש קיימא לקחת אור מתוך שעליהם כאמור וחלק משמן הנר ולכן הארת בחינת השמן לא יועיל לדחות אותה אלא צריך מה דבר שכורת אותה ומעביר אותה מעל אש קיימא כאמור דהיינו כי צריך לחתוך ראש הפתילה שהוא סוד אותה קליפה שמכסה הפתילה אש קיימא כדי שיהא נוח להדלק בשלהובין דרחימו שבין איש לאשה וכל זמן כי זאת הרשעה הקליפה חופפת עליו אינו מדליק ולכן מותר לחתוך ראש הפתילה הנשמית כדי שיהא נוח להדליק : נר של בעלה דהיינו שאינו צריך לו אסור להדליקו וכו' הוא סוד אשר חז"ל הגידו למה זכה שאול למלוכה לפי שאביו היה מדליק נרות לרבים הה"ד ונר בן אביאל שהיה מדליק נרות במבואות האפלים וכו' ודקדקתי בלשון המאמר כי אמר מפני מה זכה שאול וכו' שהנה חז"ל אמרו הלא אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה כי בנימן נכנס תחלה לים אמנם למ"ד כי יהודה ירד תחילה מפני מה זכה שאול למלכות ועוד אמרתי אפי' למ"ד שם בנימן צעיר רודם רדים למה זכה שאול יותר מזולתו להיות מלך לפי שהיה אביו מדליק נר במבואות האפלים כי הנה אותה האורה עליונה היה ממשיך אותה למטה בשני מבואות האפלים בסוד החדר והפרוזדור שם היה ממשיך אור של נר זה ע"י מעשיו ולכן זכה למלוכה ולא מפני שאר מעשים טובים שהיו רק על דבר זה לפי כי ע"י הארת נר עליון המדה האחרונה מתעלה להיות מלכה ולכן יאמר נר של בעלה דהיינו כי אינו להאיר במבואות הללו אלא במקום שאין צריך לאיר הנר זה כי שם נכנס אור היום או אור של שמש קים ליה בדרבא מיניה נק' נר של בעלה אסור להדליקו כדי שלא יהיו נהנים ממנו החיצונים שלכן נגנז אור הנברא ביום ראשון אבל נר של בית הכנסת לא חשיב של בעלה שהנה כל עיקר תיקון הנר הוא בסוד בית הכנסת ומותר להדליקו אע"ג כי אין שם אדם כדי להמשיך נר זה לבית הכנסת עליון מותר להדליקו אפי' ביום טוב שני אחר מנחה אע"ג כי באותה שעה לא נמצא זווג למעלה ואדם אין לעבוד את האדמה אין בזה משום מכין לחול שהרי הדלקתו יש מצוה באותה שעה כי הנה הוא ממשיך לאור עליון לכלה שהוא סוד בית. הכנסת עליון ממשיך לאור עליון לכלה שהוא סוד בית הכנסת עליון לתקן הפתילות והשעשיות שזה הוא גורם הכנה נמי במדות של הכלה כאמור והוא עושה כך אחר מנחה אם רוצה להדליק בו ביום מותר מפני כי כך הוא גורם לעשות למעלה נמי בהתעוררות שלו ואם אינו רוצה להדליק בו ביום נמצא אותו תיקון פוגם. למעלה נאחר כי לא נעשה עמו דבר : אין נותנין נר על גבי אילן מערב י"ט כי הנה הדוגמא של הנר כבר נתבאר שהוא בסוד הכלה אמנם האילן זה הוא סוד מע"ט עץ הדעת טוב ורע ואע"ג כי הנה בחול משתמשים בעץ זה מע"ט כדאיתא בתיקונים כי צדיק וצדק מתייחדין על יד מע"ט בשית יומין דחול ולכן בחול מותר לתת נר על גבי אילן שהרי באותו זמן מותר כי כן אז נעשה התיקון שלא ע"י אילן זה אמנם זה התיקון הוא נעשה בבקר כנודע מפ' אמר שומר אתא בקר ולכן כשנותן נר זה בערב י"ט אע"ג כי באותה שעה נמצא למעלה חיבור אסור דחיישינן שמא יבא להשתמש באילן בי"ט הוא מע"ט סוד עץ הדעת כאמור והרי בי"ט אינו נעשה החיבור על ידו כדאי' בהקדמת התיקונים : אין פותחין נר של חרס דהיינו בעודו רך וכו' הנה עד עתה מדבר בענין הנר כאשר בא בתוכו שמן או נר של שעוה כאמור אמנם עתה מדבר על הכלי עצמו כי על שם סופו נקרא נר של חרס אמנם כלי זה הוא אטום מתחלה כמשחז"ל אברהם ושרה טומטומין היו שנאמר ואל מקבת בור נוקרתם ונאמר באר חפרוה שרים ולכן אין פותחין נר של חרס דהיינו בעודו רך כמו בלים של יוצר למעך ביד לעשות לו בית קיבול מפני כי הוא עושה אותו כלי והנה זה הדבר קשה להולמו כי הנה כפי זה כנראה כי גם למעלה אסור לעשות לכלה בית קיבול להיות בסוד כלי והא ליתי ועו"ק כי הנה הדין הוא כי בועל אדם את הבתולה בשבת והרי נודע כי בבעילה זו היא נעשית בסוד כלי שלכן אחז"ל אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי ואמנם הענין הוא בתחלה צריך להודיע כי ענין כלי חרס הוא צודק למטה בעולמות והוא בבחינת חלק הדומם ולכן אסור לפתח אותו ביד שנרמז לזה הוא סוד מקדש ה' כוננו ידיך לפי שעושה אותו כלי אמנם בענין הבתולה שהוא למעלה ודאי שהוא מותר לבעול אותה ולעשות אותה בחינת כלי ועוד יש טעם בדבר לפי כי מערב מקדש אותה האדם לפי כי אין מקדשין בשבת וי"ט כמו ששנינו ואלו הם משום רשות לא דנין ולא מקדשין ולא חולצין ולא מיבמין ולכן כאשר האדם מקדש אח"כ מותר לבעול לפי כי ע"י שנותן לה הקידושין באצבע מקיים מש"ה מקדש ה' כוננו ידיך ובזה יובן מ"ש דרש בבלי אחד גדולים מעשה של צדיקים מבריאת שמים וארץ דאלו שם נאמר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ובמעשה הצדיקים נאמר מקדש ה' כוננו ידיך כלומר ע"י מעשה הטוב של הצדיקים הנשמיים הידים עליונים כוננו בית המקדש ולפי כי כן נעשית בחינת כלי בנטילת הקידושים מיד האדם שוי בסוד מיעכה באצבע כמו תמר ולכן מותר לבא עליה בשבת ויום טוב אבל זה הנר של חרס לא נעשה עמו דבר ולכן אין פותחין אותו בי"ט מפני שהוא עושה כלי כנזכר : אין חותכין את הפתילה לשנים הוא סוד הנ"ל כי ביוסף הצדיק נמצאו שתי בחינות ולכן אין חותכין אותה לשנים אלא אם כן ע"י שניתן שני ראשיה בפי שני נרות של לאה ורחל ומדליקה באמצע להעיר שלהובין דרחימו ביניהם והוא שיהא צריך לשתיהן לייחד שתיהן בשעה אחת : אין גודלין את הפתילה כי זה יורה על מקשה עצמו לדעת ולא נכון לעשות כן כנודע ולא מהבהבין שמעורר כח הדין אבל אם אינה קשה כל צרכה יכול למעכה בידו כדי להקשותה והוא סוד מש"ה עולים ויורדים בו כדאיתא בזוהר פ' ויצא ע"ש ואיתא בזוהר פ' בלק והברית התיכון וכו' וברית קדישא אתער במשה אצבען בידא ומותר לשרותה

לשרותה בשמן לפי כי הצדיק הוא דכתיב כתישין ואפיק משחא מאותם זתים עליונים ולכן נאמר שהוא ממשיך השמן העליון על הראש עד שיורד על פי מדותיו כנ"ל ולכן מותר לשרות הפתילה הוא הצדיק עצמו באותו שמן לקיים מש"ה ושמן על ראשך אל יחסר שנאמר ברכות לראש צדיק וכו׳: מותר להסיר הפחם בראש הנר כשהוא דולק וכו׳ הנה נתבאר למעלה מ"ש בזוהר פרשת ויקהל בענין ומתוכה כעין החשמל כי הוא סוד הקליפה שמתעורר להכנס לתוך גוונין עליונים ועל דא חש מל כד"א מל יהושע והנה כבר נתבאר נמי למעלה כי הפתילה הוא רמז לצדיק העליון הניתן לתוך הנר ולפי כי קליפה זו מתעוררת לקחת אותו אור של אהבה יראת ה׳ לפי שעליה נאמר וחלק משמן הנה ולכן מותר הפחם הוא זו הקליפה שמכסה הנר בסוד הערלה כאמור לפי כי כן יעשה כשהוא דולק אבל אינו חותך ראש הפתילה בכלי בעבור הפחם הוא רמז לקליפה שלא יתכן לכרות אותה בכלי בזמן הזה עד לעתיד שנאמר בלע המות לנצח לא כן עתה לפי כי העולם צריך לו וגם בעבור הפתילה שהרי נאמר לא תניף עליהם ברזל שלא לעורר כח הדין: המדליק נר של יום טוב מברך דמאחר שהוא מדליק להתעטרא שלהובין דרחימו של איש ואשה צריך לחבר אותם ולתת עליהם ברכה של אימא עילאה של זכר ונקבה בראש ויברך אותם וכו׳:

[א] **דבר** פשוט הוא כי עתידין כל האומות להביא דורון למלך המשיח שנאמר מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו וכו׳ וחז"ל אמרו אומר להם יש ביניכם יהודים מיד והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה׳ ולכן יאמר עתה דרך רמז כותי שמביא דורון לישראל כלומר כי לפי שעתידים להביא דורון וגם לישראל עצמן עתידים להביא אותם דורון לעתיד וזה יהיה בי"ט לפי כי כך אחז"ל ר׳ אליעזר אומר בר"ה עתידים ליגאל ור׳ יהושע בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל שנאמר הוא הלילה הזה שימורים לכל בני ישראל לדורותם ולכן לעולם זה יהיה בי"ט אמנם אם יש במינו במחובר זה כדוגמא הוא משחז"ל חסד עושה הקב"ה עם ישראל משפחה שנטמעה נטמעה והיינו שיש במינו במחובר על דרך מה שבגינו המחובר לטמא טמא ומחוסר צידה היינו מש"ה וגם מהם אקח לכהנים ללוים אמר ה׳ אמנם הם מחוסרים צידה לפי כי עדיין לא נודע מי הם ולכן זה וזה אסור אף למי שהובאו בשבילן שהוא מלך המשיח גם ישראל שלא הובאו בשבילם לאכלו בו ביום והוא דוגמא

תקט"ו. דין דברים הבאים בי"ט מחוץ לתחום ובו ט"ס:

[א] נכרי שהביא דורון לישראל בי"ט אם יש ממינו במחובר או שמחוסר צידה אסור אף למי שלא הובאו בשבילו לאכלו בו ביום ואפילו לטלטלן אסור ולערב מותרים בכדי שיעשו ובשני ימים טובים של גליות אם הובא ביום ראשון מותר מיד בליל י"ט שני בכדי שיעשו: וכן אם הובא בי"ט שני צריך להמתין במוצאי י"ט בכדי שיעשו אבל בשני י"ט של ר"ה או ביום טוב הסמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו אם הובא בראשון צריך להמתין עד מוצאי י"ט ושבת בכדי שיעשו: ושיעור כדי שיעשו היינו כדי שילך הנכרי למקום שליקט ויגמור המלאכה ויחזור לכאן ואם נסתפק לו מהיכן הביאן שיעורן כדי שיבואו

לענין שיהיו נכללים בתוך עם ישראל ואפי׳ טלטלם גבר נמי עד לערב מותרים בכדי שיעשו ויכנסו בישראל כד"א ואת הנפש אשר עשו ובשני ימים טובים של גליות שהם ר"ה ופסח כאמור אם הובא בי"ט ראשון מותר מיד בי"ט שני שהוא בזמן הפסח כדי שיעשו נפשם כאמור וכן אם הובא ביום טוב שני צריך להמתין במוצאי יום טוב בכדי שיעשו כאמור ושיעור בכדי שיעשו היינו עד שילך לעכו"ם למקום שלקט כד"א ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל והנה כל ענין אלו הדינים מיוסדים על אדני פז הללו ולכן שב אתה וברור לעצמך וקל להבין: אמנם כל הדברים הללו האמורים הם מיוסדים על שרשי הדברים אשר יהיו בימים ההם זה יצא ראשונה מחז"ל למלך שהיה לו פרדס ונתנו לבנו כל זמן שהבן עושה רצונו הוא רואה איזו נטיעה יפה יש בשדה פלוני עוקרה ומביאה ונוטעה בפרדס וכאשר אין הבן עושה רצון אביו עוקר נטיעה יפה מן הפרדס ונוטע׳ לשם כך הקב"ה רואה איזה נטיעה יפה עוקרה מן הפרדס ומניחה שם והנה ענין זה הסוד שלו הוא דוגמא אל הענין הנגלה כי כאשר נמלא העון בישראל בזמן של החרבן לכן עקר הקב"ה כמה מן הנשמות שהלכו בגלות לשם ולעתיד הם מוכנים לחזור ולנטוע אותם בתוך הפרדס שלו ודברים הללו קצת מהם נרמזים במקום אחר ולכן יאמר עתה כותי שהביא דורון לישראל ביום טוב דהיינו לעתיד כי על יום טוב באנו וזה הדורון כבר נתבאר שהוא בחינת נשמות אם יש במינו במחובר דהיינו קצת נשמות מחוברים שם עם כנענים או שמחוסר צידה הוא סוד מ"ש בזוהר פרשת משפטים ד׳ נ"ה. הכא אית רזא איך מתעסקין נשמתין אלא האי עלמא אתנהג כלא באילנא דדעת טוב ורע וכו׳ וכבר אתנהגן בסטרא דרע אכרע להוא סטרא לכל נשמתין דהוו בההוא שעתא בטיקלא הוא עסיק לון ונטיל לון וכו׳ והנה על חלק אלו הנשמות יקרא מחוסר צידה ולכן אלו ואלו אסור אף למי שלא הובאו בשבילו וסוד הענין כי הנה מי שהובאו בשבילו היינו כנסת ישראל הוא סוד הפרדס אשר חז"ל הגידו ואמנם מי שלא הובאו בשבילו הוא יותר עליון לפי כי ההנאה של הנשמות עולה למעלה ולכן אמר אסור אף למי שלא באו בשבילו לאכול דהיינו בסוד אכלו רעים ולא לטלטל לפי שהטלטול הוא בסוד טלטולי גברא הלא הם סוד מה שנתבאר כמו שאמרו חז"ל אשרי מי שעמלו בתורה ולכן אסור לטלטלו אותה הנשמה ולערב מותרים באכילה ובטלטול הנזכר בכדי שיעשו וזהו מש"ה יצא אדם לפעלו ולעבודתו

שיבואו מחוץ לתחום : [ב] אפילו תלשן הנכרי או צדן לעצמו או נפל מן האילן מעצמו או נצוד מעצמו אסור לאכלו בו ביום לטלטלו אף למי שלא הובאו בשבילו אבל לערב מותרין מיד במוצאי י"ט אף למי שלא הובאו בשבילו : [ג] אפי' אם הוא ספק אם נלקטו או ניצודו היום אסורים אבל אם ניכר בהם שלא נלקטו ושלא ניצורו היום מותר למי שלא הובאו בשבילו ואם לא בא מחוץ לתחום · מותר אף למי שהובאו בשבילו : [ד] נכרי שהביא דורון לישראל מדברים שיש במינם במחובר בי"ט א' של ר"ה שחל להיות בה' בשבת יש מתירים לאכלה בשבת בכדי שיעשו ויש אוסרים : [ה] דבר שאין במינו במחובר ואינו מחוסר צידה אם בא מתוך התחום מותר לכל ואם באו מחוץ לתחום אסור לאכלו למי שהובאו בשבילו ולכל בני ביתו אבל מותר לטלטלו בתוך ד' אמות או בתוך העיר מוקפ' חומה או טבצר שידוע שהוקף

עדי ערב (תלים ק"ד) בשני ימים טובים של גליות שהרמז לכם היינו שני מדות שהלכו בגלות צדיק וצדק כי עליה נאמר אבדה האמונה וכן נאמר הצדיק אבד וכו' כי מפני הרעה נאסף הצדיק ולפי שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור ולכן מביאים לכם אלו הדורון ולכן יאמר ובשני ימים טובים של גליות אם סובא ביום טוב ראשון זה הדורון מותר מיד בי"ט שני בכדי שיעשו והענין כי הנה י"ט ראשון יהיה המדה האחרונ' שהיא הראשונה מלמטה מלמעל' וי"ט שני הוא יהיה בסוד הצדיק שהוא טוב בסוד אמרו צדיק כי טוב וזה יהיה בכדי שיעשו ר"ל עד שיעשו תועלת כד"א ואת הנפש אשר עשו : וכן אם הובא זה הדורון זאת הנשמה הנזכר בי"ט שני שהרמז שלו סוד הצדיק כאמור צריך להמתין במוצאי י"ט זה בכדי שיעשו ויתקנו מעשיהם אבל בשני ימים טובים של ר"ה כי אלו הם רומזים במקום עליון יותר כדאיתא בזוהר דאתכליל ביה יצחק או בי"ט הסמוך לשבת הוא סוד הצדיק שהוא סמוך לתפארת ישראל הנקרא שבת או לנודה האחרונ' הנקרא שבת והיינו מ"ש בין מלפניו בין מאחוריו אם הובא הדורון זאת הנשמה צריך להמתין עד מוצאי י"ט ושבת בכדי שיעשו ושיעור כדי שיעשו הוא כדי שילך הרשע הוא הטרא אחרא ויגמור המלאכה שנאמר ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל ויחזור לכהן ואם נסתפק מהיכן הביאם ר"ל לפי כי זה הדורון שמביא הכותי הוא הנשמה אמנם לא נודע עדיין מאיזה עולם הביא הכותי נשמה זו ולכן שיעור הענין הוא ללכת חוץ לתחום של הקדושה בסוד הגלות ועתה שעורן כדי שיבאו מחוץ לתחום של הקדושה שהוא דבר קל וכל היוצא מהנה יערף ויבאו לתוך הקדושה : [ב] אפי' תלשן הכנעני ס"א כי הנה נודע כי המעשה אשר יעשה האיש הישראלי הוא קונה קדושה וזה לנו האות כי כל דבר הנגמר ע"י איש ישראל או אם תלש מן הקרקע הייב במעשר והספק מזה יהיה כל מעשה אשר נגמר ע"י כותי נוסף טומאה ולכן עתה יאמר כי אפי' תלשן העכו"ם או צדן אלו הנשמות מתחילה לעצמו או נפל מן האילן מעצמו שהוא נפל מן האילן של עץ הדעת טוב ורע מעצמו שהיה בסוד נפל ולא הגיע לסוג הלידה או נילוד מעצמו לפי כי יש נילוד מפני מעשה התחתונים כדאיתא פ' משפטים כד בני נשא אתנהגן בשערא דרע כל אינון נשמתין [illegible] בההוא שעתא עשיקת לון ההיא שיקלא הנה הסוג של נשמות הללו הם עצורים מסיבת זולתם ממעשה הרע של התחתונים אמנם יש סוג אחר מנשמות הנעשקות מפני העון הנמצא בהם כדאי' בזוהר פ' משפטים דף קי"ג · וז"ל שלמה מלכא צווח ואמר אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס בל יתמכו בו כיון דאיהו עשוק בדם נפש הוא או בנו או בן בנו יהון עשיקין בעיקלא וכו' אית עשוק מסאר עשוקים כד"א לא תעשוק את רעך איהו עבר ועשק איהו עשוק בבנוי מההוא ס"א ובגין כך אמר את כל העשוקים וכו' הנה מבואר מזה שהאמר כי יש עשוקים נמי מסיבת עון ולכן יאמר או נילוד מעצמו בכל אלו הנדדין אסור לאכלה בו ביום לטלטלו הוא משחז"ל משכן משכן ב' פעמים מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה ומזבח בנוי והמלאך מקריב עליו נשמותיהן של צדיקים ולכן בו ביום אסור לאכלו כאמור בסוד קרבני לחמי לאשי אף לפי שלא הובאו בשבילו הוא סוד מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קמ"ב · ז"ל כד סלקין ההוא צל סלקין ליה לגביה ההוא עבד מסיטן דשמיה מטטרו"ן ונטיל ההיא צל לגביה וסליק ליה לאתריה כד"א כעבד ישאף צל ישאף צל ודאי ולכן יאמר כי הם אסורים לאכול לא מבעיא למעלה שנאמר קרבני לחמי והיינו בשבילו אלא אף למי שלא הובאו אותם הנשמות בשבילו שהוא כעבד ישאף צל אסור להוכלו בו ביום אבל לערב מותרין מיד במוצאי י"ט הרמז שלו למעלה שיוצא ממקום הנקרא יום טוב מותרין אף למי שהובאו בשבילו היא הצדקת כנסת ישראל : [ג] אפילו אם הוא ספק אם נלקטו או נילודו היום מן הקליפה אסורים אבל אם ניכר בהם בצורתם שלא נלקטו ולא נילודו היום אז מותר למי שלא הובאו בשבילו הוא בסוד העבד מט"ע כאמור ואם לא באה הנשמה זו מחוץ לתחום של הקדושה כי הנה בכל עולם ועולם יש תחום אל הקדושה להוד מס"א ואם נשמה זו היא מאותו המקום מותר לאכול גם למי שהובאו בשבילו הוא הצדיק כאמור : [ד] כותי כ"א שהביא דורון לישראל כבר אמרתי כי מה שאמר לישראל הרצון לומר שהביא איש הישראלי עצמו לדורון היינו הנשמה כאמור או מאותם העשוקים הנ"ל שיש במינם במחובר עם הטרא אחרא ביום טוב ראשון של ראש השנה שחל להיות בחמישי בשבת יש מתירים לאכלם בשבת בסוד את קרבני לחמי לאשי בכדי שיעשו העלאת אור חוזר ויש אוסרים : [ה] דבר שאין במינו במחובר מאותם הנשמות העשוקות ואינו מחוסר צידה שהרי לא נילוד מפני מעשיו אלא מפני מעשה הרע של התחתונים אם בא מתוך התחום של הקדושה מותר לכל לאכלה אם לענין הצדיק אם לבחינת העבד העברי ואם נשמות הללו באה

מחוץ לתחום של קדש אסור לאוכלן בסוד קרבני לחמי למי שהובאו בשבילו הוא הצדיק ולכל בני ביתו הם המדות של כנסת ישראל היא ביתו באמת אין בית אלא אשה בני ביתו הם נשמות אחרים שנכללים עם אלו עם אלו אבל מותר לטלטלן טלטולי גברא בתוך ד' אמות הוא סוד מה שאחז"ל המהלך ד' אמות בארץ ישראל הרי זה בן העוה"ב או בתוך העיר כלילת יופי מוקפת חומה כי יהיה בסוד עולם הבריאה או מבצר שידוע שהוקף לדירה בסוד עולם היצירה ואחרים מתירים אף לאוכלם ולערב צריך להמתין למי שהובאו כדי שיעשו מעשה עשור כמדובר: [ו] בעיר שרובה עכו"ם וזה ימצא בסוד עולם העשיה מן הסתם כל המביא לצורך הרוב מביא ולכן נשמה זו הובאה בעבור צורך הרוב כי רשעים הם הרבים וכאשר כותי הביא הדורון הוא הנשמה מן הסתם הביא אותה לצורך עכו"ם מביא כי בעולם העשיה הקליפה מרובה ולכן מותר לאכלה בסטרא דקדושה למעלה כנ"ל [ז] אם הוא ספק אם באו אותם הדורון של הנשמות מחוץ לתחום של הקדושה שהוא למטה בקליפות אם הוא כנעני השרוי עמו בעיר דהיינו כי סטרא אחרא הוא עמו באותו העול' ופירות המצויים בעיר הם הנשמות הנמצאות שם באותו עולם כל עולם כפי מה שנמצא שם נפש או רוח מותר ואם לאו אסור לאכול אותם כאמור: [ח] דבר שאין במינו במחובר היינו אותם נשמות שאין להם חיבור עם הקליפה לפי כי הנה נתבאר כי יש נשמות שהם עשוקות בכמה פנים אמנם יש חילוק ביניהם כנ"ל בההוא טיקלא דעשיקת נשמתין ואלו נקראים שאינם במחובר לפי שאינם מסטרא אחרא אלא הם עשוקות מסטרא דקדושה ולכן גם שהולכים בתוך הקליפה אין מתערבים עמהם אבל אותם שהם מחסידי אומות העולם שמוציאים אותם משם ומביאין אותם עמהם הם נקראים כי יש במינם במחובר ולכן יאמר כא דבר שאין במינו במחובר הם אותם הנשמות דסטרא דקדוש' שאין מתחברים עם סטרא אחרא שהובא לישראל ביום טוב ראשון של ר"ה השנה מותר בשני והוא הדין לשבת ויום טוב הסמוכים זה לזה: [ט] ישראל ששיגר דורון לחבירו ביום טוב הוא סוד מאחז"ל בא לטהר מסייעין אותו ולקמן יתבאר הענין ולפי שעשה מצוה לכן ישראל זה שיגר לחבירו שתפש מדתו הישרה שיגר לו דורון נשמה אחת לסייעו וזה היה על ידי עכו"ם כי מלאך רע עונה בעל כרחו ולכן הוליך אותה מערב יום טוב בסוד תוספת קדושה ונתעכב העכו"ם משו' דלא ניחא ליה והביאה ביום טוב מחוץ לתחום מותר אפי' למי שהובא בשבילו אותו שעשה מצוה אבל אסור לכל ישראל

שהוקף לדירה ואחרים מתירים אף לאכלם ולערב צריך להמתין מי שהובאו בשבילו כדי שיעשו: [ו] בעיר שרובה נכרים מן הסתם כל המביא לצורך הרוב מביא: [ז] אם הוא ספק אם באו מחוץ לתחום אם הוא נכרי השרוי עמו בעיר ופירות המצויים בעיר מותר ואם לאו אסור: [ח] דבר שאין במינו במחובר שהובא לישראל בי"ט ראשון של ר"ה מותר בשני והוא הדין לשבת וי"ט הסמוכים זה לזה: [ט] ישראל ששיגר דורון להבירו ע"י נכרי מערב י"ט ונתעכב הנכרי והביאם בי"ט מחוץ לתחום מותר אפילו למי שהובאו בשבילו לאכלם אבל אסור לכל ישראל לטלטלם חוץ לארבע אמות או חוץ לעיר המוקפת חומה או חוץ למבצר שידוע שהוקף הומה לדירה:

מותר

לטלטלם טילטולי גברא דאסור להשתמש בכתרה של תורה חוץ לארבע אמות של הלכה או חוץ לעיר המוקפת חומה הוא האדם אשר לו חומה כי יפה שתיקה לחכמים או חוץ למבצר הוא הלב שידוע שהוקף חומה שעשה לו סייג וזה לדירה לפי כי שם הוא מושב אל הרוח ולכן אסור לטלטלם: ובכן נחזור לענין הרומז למעל' וכך היה אומר כותי שהביא דורון לישראל וכו' כי הנה אמר הכתוב גילי מאד בת ציון הריעי בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך אשר חז"ל הגידו משל למלך שהלך הוא ובניו וחתניו למדינת הים באו ואמרו למטרונא חתניך באו אמרה תשמחנה בנותי אמרו לה בניך באו אמרה תשמחנה כלותי אמרו לה בא המלך אמרה הא חדוא שלימתא הנה מאמר זה נתבאר אצלי במקומות אחרי' אמנם הנוגע בזה הוא שראוי לדעת הפרטים אלו מי הוא המלך ומי הם הנקראים בנים וחתנים ובנות וכלות ואיזה מדינת הים והענין דרך קצרה יהיה באחד משני פנים זה יצא ראשונה כי המטרונא היא כנסת ישראל שהלך בעלה ת"ת ישראל למדינת הים היינו ים אוקיינוס היא אימא המקפת את כל העולם עולם הבנין וזה ימצא בשני פנים האחד הוא לטובה כמ"ש במאמר הובא למעלה פ' קרא קריאי מועד אמר ר"ש קראי כתיב חסר יוד אמאי אלא הכי הוא מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל איכון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הה"ד מקראי קדש ואימתי בשעתא דמועד שרייא בעלמא כגוונא דאיכון כתרין עילאין זמינין מקדש עילאה הכי נמי קדש תתאה זמין לאילוי לאעטרא להו קדש עילאה ידיעא קדש תתאה חכמת שלמה זמינת לכל הילולא וכו' בזמנא דמועד שרייא בעלמא וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי קדש עילא' מזמין לכל כתרי מלכא דהכי אמר כל איכון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו שר"ל כל המדות שהם נכללים בשם הוי"ה ולכן נמצא כי כלם עולים למעלה לכן הנה המלך ת"ת ישראל הנקרא מלך כדאיתא בזוהר בפ' מלך במשפט יעמיד ארץ הוא מזומן ובניו הם הקצוות שלו בנותיו הם סוד המלכיות שבו להיות כל מדה כלולה מעשר כנודע כי אין קדושה פחותה מעשרה ולכן בחינת המלכיות שבו הם בנותיו ונשארה המטרונא לפי כי גם היא זמינת לכל הילולא לאעטרא יתהון באו ואמרו לה בניך מרחוק יבאו אמרה תשמחנה כלותי הם המדות של הזכר בחינת המלכיות שבו כאמור אמרו לה בנותיך על צד תאמנה שהם בחינת המלכיות שבה ג"כ אמרה ישמחו חתני הם הקצוות של ת"ת ישראל אמרו לה בא המלך ת"ת ישראל אז אמרה

הא

הא חדווא שלימתא לפי כי עתה הם מקבילות הלולאות אחת אל אחת ולכן מבשר ואומר גילי מאד בת ציון (זכריה ט) כי הנה יש בזה כפל ענין במלות שונות בת ציון בת ירושלים ובזה נאמר גילי ובזה נאמר הריעי לא על חינם הלא דבר הוא והסוד הוא כי הנה חז"ל אמרו לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל שנאמר אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי שני דלתות בזמן שהם סגורות יום יום להמשיך שני ימים עליונים בהם יעקב ויוסף לשמור מזוזות פתחי כשהם פתוחות והם סוד מה ששנינו משל משלו חכמים באשה החדר והפרוזדור ושני שערים אלו הם הנקראים ציון וירושלים ולכן יאמר גילי מאד בת ציון נקוד' פנימית הנקרא בת כי שם נאמר כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך ונאמר גיל יגיל אבי צדיק הריעי לשבר ולהכניע הדינים בת ירושלם הוא בחינת הפרוזדור שהוא בת ג"כ והסיבה כי הנה מלכך יבא לך ביאה עלמית וכו' ואמנם הענין זה מתקיים באופן אחר כי הנה המלך הוא ת"ת ישראל כאמור שהלך בעבור הגלות והתרכן למדינת הים היינו ים סוף סופא דכל דרגין למטה כדאיתא בזוהר וגם כנסת ישראל הלכה בגלות כדאיתא בהקדמת התיקונים וז"ל כצפור דא שכינתא נודדת מקינה דא ירושלם כן איש תפארת ישראל נודד ממקומו וכו' ואמנם המטרונא הוא סוד הנקודה הפנימית השרשית הנשארת למעלה רק היא יחידה ולכן בא יבא ברנה קול מבשר ואומר בניך מרחוק יבאו הם המדות שלה שהלכו בגלות אמרה תשמחה כלותי הלא הם המלכיות של הזכר כאמור אמרו לה באו בנותיך שנאמר ובנותיך על צד תאמנה אמרה ישמחו בני המדות שלה כי הם בסוד שם בן אמרו לה בא המלך אמרה הא חדווא שלימתא שנאמר גילי מאד בת ציון בכפלים כי עד עתה מלכך היה עני ולכן היה רוכב על חמור חרתי לריעותא שנאמר בהם לעלוקה שתי בנות הב הב לא תשבענה לכן גילי בשני בנות שלך בת ציון בת ירושלם ולכן על פי הדברים האלה יאמר כותי שהביא דורון לישראל בי"ט קול מבשר ואומר כי להיות כי בזמנא דמועד שרייא בעלמא זמינין כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו לכן בא להם דורון כי הנה איתא בזוהר פ' אחרי מות וכד לאו איכון דכר ונוקבא כחדא כדין אימא עילאה מנעת מנייהו ברכאן עילאין שנא' זכר ונקבה בראם ויברך אותם ולכן אימא עילאה אוריקת ברכאן עילאין לסטרא אחרא ולכן עתה עכו"ם סטרא אחרא מביא דורון היינו אותם ברכאן עילאין שהיו נמשכים להם עתה מחזירים אותם לישראל עליון הקדוש דורון זה והיינו מה שדרש ההוא עמא דארעא כל אותו הדורון שנתן יעקב לעשו עתידים להחזיר אותו שנאמר מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו יביאו אינו אומר אלא ישיבו דקשה והלא יעקב נתן דורון זה לעשו ומה ענין זה למלכי תרשיש ואיים ישיבו אמנם הענין קשה ביותר שהרי חז"ל אמרו עתידה אדום להביא דורון למ"ה אמר הקב"ה למלאך גער חית קנה וכו' מהו כן והדרא הוא כזה לומר הוא כי הנה מ"ה תחשוב כי לא נמצא עליהם חיוב מן אותם דורונות שנתן להם יאע"ה כי ברצונו נתן אותם לעשו אמנם הסיבה כי תראה מצרים וכוש מביאים דורון שנאמר יאתיו חשמנים מני מצרים וכו' נשאה קו בעצמה וכו' אמנם הקב"ה אומר למלאך הלא תזכור מה שעשה שרו של עשו ליעקב ויגע בכף ירכו לכן אתה עתה גער חית קנה ששחטו עדת אבירים כעגלים שאין להם בעלים אמנם מלכי תרשיש ואיים הרחוקים מביאים מנחה כדרך שנתן יעקב לעשו מיראה שהרי נאמר לפניו יכרעו ציים ואויביו עפר ילחכו ולכן מלכי תרשיש ואיים מיראה מביאים מנחה וזה נלמד ממ"ש ישיבו ולא אמר יביאו שיובן מרצונם הטוב יביאו אלא ישיבו ולענין דידן כל אלו המלכיות עתידין להביא דורון הם אותם מלכין קדמאין אמנם אותם מאותם אלופי עשו אינו מקבל והיינו עכו"ם שהביא דורון לישראל מאותם דורונות שנתן יעקב הוא השפע שמנע' אימא עילאה מיעקב ונתנה אותם לס"א והיינו בי"ט לפי כי בחול עדיין נותנת להם אותם ברכאן עילאין כאמור אם יש ממינו במחובר מאותם ברכות ושפע עדיין מחובר או מחוסר צידה מאותו כי ציד בפיו אסור אף למי שלא הובא בשבילו כי הנה הדורון זה הובא ליעקב כאמור אבל אסור נמי למי היא אמו שלא הובא בשבילו לאכלו בו ביום בסוד אכלו רעים ואפילו לטלטלן אסור ולערב מותרים בכדי שיעשו בקדושה ובשני ימים טובים הם השושבינים בסוד גומל חסדים טובים והם של גליות כי מזמן שנגע בכף ירך יעקב אז נשרש בהם הגליות אם הובא ביום ראשון מותר מיד בליל י"ט שני בכדי שיעשו ויהיו נתקנים וכן אם הובא בי"ט שני צריך להמתין במוצאי י"ט בכדי שיעשו אבל בשני ימים טובים של ר"ה שהם בסוד המוחים עליונים הנכנסים בראש הנקרא שנה או בי"ט זה יוסף הצדיק הסמוך לשבת בין מלפניו הוא ת"ת ישראל הנקרא שבת והוא לפניו בין לאחריו מדת המלכות הנקראת שבת אם הובא בראשון צריך להמתין עד מוצאי שבת וי"ט בכדי שיעשו ושיעור כדי שיעשו היינו שילך העכו"ם למקום שלקט אותם הברכות ויגמור המלאכה שלהם שצריך לעקור אותם משם ויחזור לכאן והוא סוד כאשר נדחית למטה הקליפה ואחר כך חוזרת למקומה ואם נסתפק לאדם מהיכן הביאן דורונות הללו שהרי נתבאר כי יש דורונות שמקבלים אותם ויש שאין מקבלים מהם ולכן אם נסתפק לאדם הגשמי מהיכן הביאן שיעורן כדי שיבואו מחוץ לתחום לפי כי כן נמי למעלה אותם רחוקים אין מקבלים מהם רק אותם הקרובים שהם חוץ לתחום של הקדושה כאמור:

וכאשר נאמר כי מדבר באותם המדות שיורדים למטה בעולמות והם אלה הגולים כאמור למעלה כך הוא אומר עכו"ם שהביא דורון לישראל להיות כי נתבאר למעלה מש"ה מקראי קדש כי בזמן המועד אז קדש תתאה חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאתעטרא יתהון ולכן כלם עולים למעלה קרואים והולכים לתומם וכלם הם בחינות שלה מסטרא דקדושה ודאי ומאחר שנאמר ולא יראו פני ריקם צריך להם להעלות עמה מתנות לתת לכלתא דא בסוד אור חוזר כדי לעורר את האהבה ולכן כל חלקי העולים מעולם העשיה הם יקחו חלקם משם וכן העולים מעולם

היצירה

בילירה וכן מהבריאה כל אחד מעלה עמו כפי מדרגתו לפי כי בי"ט הותר ענין אוכל נפש ולכן עכו"ם שהביא דורון לישראל סטרא דקדושה ביום טוב זה הדורון מוכן שהוא דבר משל עצמו אמנם אין הכל בהשואה אחת לפי כי בעשיה מתערב שם טוב ורע יחדיו ולכן אפשר כי זה הדורון יהיה מאותו התערובת של הטוב ונקרא שלו וכן בילירה דיכיל לאתערבא אבל בעולם הבריאה כי אין שם ענין תערובת דורון שלהם יהיה מעצמם אמנם הלד השוה שבהם הוא אומר עכו"ם שהביא דורון לישראל בי"ט והוא בכלל פנימיות העולמות שעולים גם זה הדורון הוא עמהם עולה ולכן אם יש במינו במחובר עם העכו"ם או שמחוסר לידה לפי שהוא קליפה אסור אף למי שלא הובאו בשבילו לאכול בו ביום בסוד אכלו רעים ואפילו לטלטלן להעלותן אסור לערב מותרים בכדי ביעשו כדלקמן ובשני ימים טובים של גליות שהדוגמא להם הם יוסף ובנימן אם הובא זה הדורון ביום ראשון מותר מיד בליל יום טוב שני לאכל לשבעה בכדי שיעשו וכן אם הובא ביום שני שהרמז שלו לבנימן שהוא טוב לריך להמתין במוצאי י"ט בכדי שיעשו אבל בשני ימים טובים של ר"ה שהרמז שלהם בסוד הדינים והגבורות ואז אינו בסוד זמן המועד שנאמר בהם מקראי קדש כי אז זמינת לכל חילהא בלבד אמנם עתה נאמר ויבאו בני האלהים להתילב על ה' או בי"ט הסמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו כי השבת נמי הוא בחינת דין כנודע מן הזוהר לכן אם הובא בראשון לריך להמתין עד מולאי יום טוב ושבת בגשמי בכדי שיעשו אז נכנס דורון זה למעלה ושיעור כדי שיעשו היינו כדי שילך העכו"ם למקום שליקט באותו עולם למטה ויגמור המלאכה ויחזור לכאן להביאה ואם נסתפק לו מהיכן הביאן שיעורן כדי שיבואו מחוץ לתחום של הקדושה היותר אפשר וקרוב הוא: אפילו תלשן העכו"ם ס"א והיינו בעולם העשיה דשייך שם עקירה לפי שמתערב ס"א עם הקדושה ונמלא שעוקר הקדושה ממליאותה ולוקח אותה לעלמו או לדן לעלמו והוא מכוונה לעולם היליר דשייך שם לידה לפי שהוא עולם של המלאכים הנקראים עופות שנא' ועוף יעופף על הארץ אלו המלאכים שנאמר בהם ובשתים יעופף כדאי' בב"ר ואם ס"א לדן לעלמו או נפל מן האילן מעלמו היינו אשר לוה ה' ועשית מעקה לגגך כי יפול הנופל ממנו והם בחינות או נשמות שנופלים מן האלילות לעולם הבריאה ולכן אמר כנגד אלו או נכלל מן האילן שבאלילות מעלמו כי פעמים נופל משם כאמור או נילוד מעלמו הוא כנגד מה שנילוד בעולם הבריאה כי אין זה הנילוד כמו הנילוד בעולם היליר כי שם סטרא אחרא לד אותן שלא בטובתן אבל בבריאה נילוד מעלמו הוא הדוגמא לאותם נשמתין דאזלין ערטירא'ין בתר קב"ה ושכינתיה מעלמן כדאיתא בהקדמת של התיקונים כלפור דא שכינתא נודדת מקינה דאזלא מנדדא כן איש אלין נשמתין דאזלין מתתרכין בתר קב"ה ושכינתיה וכו' ואלו הם נילודים מעלמן בגלות והולכים לתמם כל הבחינות הללו הבאים מלד הרשעים סטרא אחרא אסור לאכלו בו ביום לטלטלן אף למי שלא הובאו בשבילו דהיינו בילירה או בבריאה אבל לערב שהדוגמא לזה היא המדה הנקראת ערב היא הכלה לה מותרים כל אלו הבחינות לאכול אותם בסוד קרבני לחמי וז"ש אבל לערב מותרין מיד במולאי י"ט הוא הלדיק דנפיק לקבל הכלה והיינו למי שהובאו בשבילו לנורך אור חוזר אפילו אם הוא ספק אם נלקטו או נילודו היום אסורים שהרי נתבאר למעלה במאמר כי כל חילהא הם זמינין בזמנא דמועד שריא בעלמא והיינו מערב יום טוב ולכן ביום טוב הם אסורים כאמור גם אם הוא ספק כאן בענין הגשמי אם נלקטו או נילודו היום אסורים לפי כי לא יהיה כן למעלה אבל אם ניכר בהם שלא נלקטו ולא נילודו היום מותרים למי שלא הובאו בשבילו שהרי גם למעלה הם מותרים לאכול לשבעה ואם לא בא מחוץ לתחום מותר אף למי שהובאו בשבילו לפי כי כן נמי הוא למעלה מותרים לאכלם אף למי שהובאו בשבילו היינו הכלה: כותי שהביא דורון לישראל הוא סטרא אחרא מדברים שיש במינם במחובר דהיינו מחובר לסטרא אחרא גם יש ממינם במחובר בספרא דקדושה ביום ראשון של ראש השנה שחל להיות בחמישי בשבת יש מתירים לאכלם בשבת בכדי שיעשו כי כן נעשה למעלה שהנה מעשה שקדם יום שבת התחילו לעלות כל העולמות והם נאכלים כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל דף רי"א . וזה לשונו ונשמתין כד סלקין אסתחיין בההוא נהר דינור וסלקין לקרבנא הרי שהם נאכלים: דבר שאין במינו במחובר ואינו מחוסר לידה הנה זה הוא דוגמא לספרא דקדושה שהם מזומנים ועולים בסוד מקראי קדש הם דבר שאין במינו במחובר לסטרא אחרא שהרי כלם עולים למעלה בעולם האלילות וכן נמי לענין עליית הנשמות אין בהם מחוסר לידה שהרי כולם הם עולים למעלה ולכן אם בא מתוך התחום של הקדושה מותר לכל ואם מחוץ לתחום אסור לאוכלן למי שהובאו בשבילו לכל בני ביתו כענין הגשמי לפי כי כן לא יעשה למעלה לבא ביום טוב מחוץ לתחום כי הנה כל חילין דילה מזומנים מבערב כאמור אבל מותר לטלטלן בתוך ארבע אמות בתוך העיר מוקפת חומה שהוא דוגמא לעיר העליונה עיר ה' שהיא מוקפת חומה שנאמר אני חומה או מכלר שידוע שהוקף לדירה שהרמז לו הוא מגדל דוד שהיה מוקף לדירה בנוי לתלפיות ואחרים מתירים אף לאכלם ולערב שהוא כינוי לנדקת כנ"ל לריך להמתין מי שבאו בשבילו כדי שיעשו כנ"ל: בעיר שרובה כותים דהיינו בעולם העשיה כי רבים הם על הקדושה כד"א כי אתם הרבים מן הסתם כל המביא אותו דבר לנורך כותים מביא מפני התועלת הנמלא להם ע"י הדורון שמביאים לסטרא קדושה כי לכן נעשה היחוד למעלה ונמשך להם משם שפע וברכה ולכן מותרים: אם הוא ספק אם באו מחוץ לתחום אם הוא כותי השרוי עמו בעיר כאשר נתבאר למעלה כי בכל עולם ועולם יש סטרא אחרא כל עולם כפי בחינתו בין רב למעט הוא מביא דורון הנזכר ולכן יאמר נא כי אם הוא ספק אנו רואים אם יש כותי סטרא אחרא שרוי עמו בעיר באותי עולם ופירות הם הנשמות הנקרא פרי שנאמר פרי לדיק ונאמר ממני פריך נמלא מותר לאכול ואם לא אסור

אסור והנה מבואר כי שם נמצאים הנשמות לכן מותר לאכלם שנאמר אכלתי יערי עם דבשי : דבר שאין במינו במחובר וכו' הנה נתבאר כי ענין המחובר הוא משמע לתרי אנפי מחובר לסטרא אחרא ומחובר אל הקדושה ולכן כך הוא אומר דבר שאין במינו במחובר לסטרא אחרא אמנם גם אינו מחובר אל הקדושה תמיד וכן נמי אינו מחוסר צידה שהנה בסטרא אחרא אין בהם יכולת לצוד אותו וגם בסטרא דקדושה עדיין לא צדו אותו אצלם ולכן דבקיצה אם בא מחוץ לתחום של הקדושה אסור לאוכלו בסוד הלחם אשר הוא אוכל לפי שנראה כי לא דבר של קדושה הוא ולכן אסור למי שהובאו בשבילו הוא המלך הקדוש ולכל בני ביתו היא האשה ובנים המלומדין לה היינו החול אשר הם מזומנים אצלה לאעטרא יתהון ככתוב במאמר הקודש פ' קרח קריאי מועד אבל מותר לטלטלן בתוך ד' אמות כמו שחז"ל מיום שנחרב ב"ה אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה שם מותר לטלטלם או בתוך העיר היא הכלה הנקראת עיר כאשר היא בסוד הדינים כמ"ש עיר קטנה ואנשים בה מעט ולכן כאשר היא קטנה היא בסוד הדינים ובתוך העיר הנקודה ציון הוא מותר לטלטל אותם שם או מבצר שידוע שהוקף לדירה כי הנה מבצר הוא בגימטריא של"ג ועם הכולל של"ג היינו מש"ה נצבה שגל לימינך ונקרא מבצר לפי שנתחזק עתה שהוקף מן הימין שהוא אל בגימטריא אלף למד שעולה הק"ף והיינו הוקף לדירה למה נצבה שגל זו לימינך להיות מוקפת ממנו כדי שתהיה ראויה לדירה אז הם מותרים לטלטל אותם לעורר האהבה ואחרים מתירים אף לאכלם בסוד אכלו רעים ולערב למדת ערב צריך להמתין מי שהובאו בשבילו בכדי שיעשו ואח"כ נעשה בהם החיבור : דבר שאין במינו במחובר כאמור שהובא לישראל והוא דוגמא לישראל שבא קדישא מאותו אור חוזר או מבחינת נשמות שהובא בי"ע לאשון של "ה מותר בשני והוא הדין לשבת ויום טוב הסמוכים זה לזה לפי כי על ידם נעשה החיבור : ישראל ששיגר דורון לחבירו ע"י כותי הנה כאשר אותם האורות והנשמות הבאים מלמטה הנה הם מעוררים את האהבה ומתחברים אתן וכלה הנה לכן אז ישראל נשגר מאותו הדורון לחבירו הצדיק עליון בסוד כי ישבו אחים יחדיו כדי לעורר האהבה עליונה כדאיתא פ' ויצא וז"ל ויבא יעקב מן השדה וכו' ותצא לאה לקראתו אימא נפקא לגבי ת"ת ברא קדישא ותאמר אלי תבא לאעלא לך תחות גדפאי לרוואה לך בתפיקין ועידונין עילאין וכו' מה כתיב תמן וישכב עמה בלילה הוא יעקב לא כתיב אלא הוא ההוא דסתים ולכן יאמר כא ישראל ששיגר דורון לחבירו הוא בסוד ת"ת ישראל שמשגר דורון ממה שהגיע לו מאמו לחבירו הוא הצדיק עליון כדי שיהיה מתייחד עם אימא כמש"ה וישכב עמה בלילה הוא אמנם שיגר אותו זה הפעם ע"י כותי מעו"ע בסוד ויבא יעקב מן השדה בערב ונתעכב העכו"ם ולא הביאו לפי כי העכו"ם לא יכול להכנס במקום קדוש עליון והביאם בי"ע מחוץ לתחום בענין הגשמי מותר וכן נמי הדוגמא לזה למעלה כי אותם האורות גם הנשמות הגיעו למעלה אך לא על ידי עכו"ם אלא מסיבתם אפשר מותר לאכול אותם אבל אסור לכל ישראל לטלטלם חוץ לד' אמות לפי כן נמי ישראל עליון אינו מטלטל אותם אלא בתוך ד' אמות של הלכה כאמור או חוץ לעיר המוקפת חומה כי כן אימא עילאה מקפת לכלה ועושה לה חומה כמש"ה אהיה לה חומת אש סביב וכו' או חוץ למבצר כי ידוע שהוקף לדירה ת"ת ישראל שהוא דר שם כנודע :

תקט"ז. דין איזה דברים מותרים לשלוח בי"ט ובו ג"ס :

[א] מותר לשלוח להבירו ביום טוב בהמה חיה ועוף אפילו חיים ויינות שמנים וסלתות וקטניות אבל לא

[א] **אשר** הוגד למעלה שהאדם צריך להיות מעורר בלבו תמיד יראת ה' כדי שלא יתגבר עליו יצרו ביום טוב מפני כי האדם מצווה לשמוח ביום טוב שנאמר ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר ויין ולכן אפשר שהיצר מתגרה בו ולכן צריך להרגיז אותו בכמה ענינים כנזכר למעלה והנה נתבאר בדין הקודם ענין מה שאמר ישראל ששלח לחבירו דורון ביום טוב שמדבר כנגד מאחז"ל בא ליטהר מסייעין אותו שהרי הדבר קשה מאחר דקים לן כי הבחירה ביד האדם נתונה א"כ למה בעשות האדם מחשבה טובה תכף מסייעין אותו וכאשר לא טוב עשה פותחין לו ומה גם שם נאמר אדם מטהר עצמו מעט מטהרין אותו הרבה מלמטה מטהרין אותו מלמעלה בעולם הזה מטהרין אותו לעולם הבא כל ענין זה דבר קשה להולמו אמנם דבר זה יתבאר עם מה ששנינו הוי מתלמידיו של אהרן כי לא היה צריך לומר אלא עשה כמו אהרן מהו הוי מתלמידיו שיתכן לילך ליקבר אצלו ללמוד ממנו אמנם סוד הענין כך הוא כי האדם על ידי מעשיו נעשה תלמיד של אהרן ממש על דרך מה שאמר רבי יהושע אבריך אברהם אבינו שיצא רבי אלעזר בן עזריה מחלציך וכי לא יצא אלא מחלציו ולא מחלצי אביו אלא מפני שעשה מעשיו וכן מצינו נאמר לרעה בנבוכדנצר בן בנו של נמרוד הרשע ולכן יאמר בא דע כי בא לטהר מסייעין אותו וזה יהיה לו מאותה הטהרה עצמה כיצד תפש אדם לעשות מצוה כשם שהיה עושה אחד מן הגדולים אז מסייעין אותו הצדיק עצמו שתפש דרכו לעשות בא עמו ומסייע אותו לעשות מצות על דרך מה שאמר בתלמוד משה שפיר קאמרת שהרצון לומר כי על ידי שעסק בתורה הרבה זכה בו בא עמו ניצוץ אחד ממשה רבינו עליו השלום ומסייע אותו בלימודו כך לענין מעשה המצוה מסייעין אותו כנזכר ולכן יאמר בא ישראל ששלח דורון כי מותר לו לישראל הוא האדם הצדיק מותר לשלוח לחבירו ביום טוב בהמה חיה ועוף היינו נשמה לסייע אותו למען ילך בדרך טובים ויעשה המצות וזו הנשמה בין שתהיה מסטרא דבהמה כד"א אדם ובהמה תושיע ה' בין שיהיה מסטרא

לא תבואה לפי שמחוסר טחינה שהיא מלאכה האסורה ביום טוב: [ג] כל דבר שמותר לשלחו ביום טוב לא ישלחנו בשורה דהיינו שלשה בני אדם או יותר זה אחר זה נושאים כלם מין אחד אבל אם כל אחד נושא

מסטרא דחיה והם חיות הקודש או עוף מסטרא דעוף יעופף על הארץ מן הכל מותר לשלוח לו אפי' חיים לא מבעיא שהאדם אחר המיתה שעולה במדרגות עליונות אלא אפילו בזמן שהוא חי מכניס בו ניצוץ מנשמתו וקרוב לזה אחז"ל אדם עשה מצוה אחת מוסרין לו מלאך אחד שתי מצות וכו' מוסרים אלי מחנה של הקב"ה לשמרו שנאמר יפול מצדך אלף ורבבה מימינך: ועוד הנני מודיעך סוד גדול על מה ששנינו אביו ורבו בשביה פודה את רבו ואח"כ פודה את אביו שאביו הביאו לעה"ז ורבו שלמדו חכמה הביאו לחיי העוה"ב שנאמר הנה אנכי והילדים אשר נתן לי ה' וכי ילדיו היו אלא אלו תלמידיו והנה המובן מכל זה שרבו לפי שמלמדו תורה נחשב לו כאלו הוא בנו ואין הדבר כפי פשוטו אלא הוא בנו ממש ויפח באפיו נשמת חיים על ידי שמלמד אותו תורה נופח ממה שבתוכו מן הנשמה שלו נותן בו בקרבו ונעשה בנו ממש ולכן אחז"ל למד ולא למד אין לך הבל גדול מזה וזו היא תכלית הכונה שלי בהדפסת הספרים כי אף על גב כי על הסתם כל המדפים ספר כונתו הניה ודאי להועיל לעצמו כדי שיהיו שפתותיו דובבות בקבר אמנם ענין זה הוא מדרגה פחותה נושני פנים ראשונ' כי לא בכל הדברים שלומדים בני אדם יגיע כך רק צריך שיהיה דבר אמיתי על יסוד חז"ל שנאמר תורת אמת היתה בפיהו דאשמועינן קרא אם האדם לומד דברים של אמת מיוסדים על בוריין לעולם הם בפיהו לא ימושו כמו שהבטיח הקב"ה לישעיה לא ימושו מפיך ובכן דובב שפתי ישנים הוא מעצמו חוזר על תלמודו וגם כי באותו הלימוד אין לו הנאה רק בהנעת לשון ושפה אמנם אין לו עלייה ע"י אותם שלומדים בספרו אמנם אני כהן הדיוט לא כך היא כונתי בהדפסת הספרים אלא להועיל לזולתי ראשונה כי ימצא בהם מוסר השכל ללמוד בתורה לשמה כאשר ידעו דרך ה' ובעבור כך השי יתן אל לבו לשוב מדרכיו גם שיהיה לדיק יוסיף אומץ ובכן יקנה לו רוח חדשה כדאיתא בזוהר פ' בראשית דף י"ב וז"ל פקודא חמישאה כתיב ישרצו המים שרץ נפש חיה וכו' בהאי קרא אית תלת פקודין וכו' למלעי באורייתא ולאשתדלא בה ולאפשא לה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחיה דכיון דבר נש אתעסק באורייתא אתתקן בנשמתא אחרא קדישא וכו' וכד אשתדל באורייתא בההוא רחישו דרחיש בה זכי לההיא נפש חיה ולמהדר כמלאכין קדישין דכתיב ברכו ה' מלאכיו אלין איכון דמתעסקין באוריית' דאקרון מלאכיו בארעא ודא הוא דכתיב ועוף יעופף על הארץ האי בהאי עלמא בההוא עלמא תנינן דזמין קב"ה למעבד לון גדפין כנשרין וכו' דכתיב וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים וכו' וע"ד אמר דוד לב טהור ברא לי אלהים למלעי באורייתא וכדין ורוח נכון חדש בקרבי עכ"ל הנה מבואר הדבר כי הלומד בתורה קונה רוח חדשה כפי התורה שילמוד

ולכן בספר זה ישוטטו רבים ותרבה הדעת ועוד יהיו הדברי' האלה סיבה להיות הבנים בני משתי סיבות אם לענין כי זו היא דרך המלמד להועיל וכן נמי זה הדרך למלמד תורה וכפי ערך המעלה אשר יקנה לעצמו כך מועיל למדריך אותו מאחר כי הוא בנו הים לן כי ברא מזכה אבא ובזה מובן כי התלמיד הוא בן ממש | לא בדרך השאלה ולכן יאמר נא מותר לשלוח לחבירו הלמד עמו ביום טוב בהמה חיה ועוף כפי מה שלמד ממנו כך מכניס בו חלק נפש או רוח או נשמה ואמר אפילו חיים שלא תאמר זה ימלא באדם המוליד בן כפי כונתו כך יהיה ממשיך עליו לעת הלידה בלבד ולכן הודיע כי אפילו בני אדם שהם חיים כי ע"ד הסתם הם לדיקים הנקראים חיים על ידי הלימוד קונים להם רוח חדשה לפי כי כן הקב"ה מסכים על יד המלמד אדעתא דהכי ועוד ירלה מ"ש מותר לשלוח לחבירו בי"ט וכו' כי הנה הקב"ה קרא לישראל חברים שנאמר היושבת בגנים חברים ונאמר למען אחי ורעי ולכן יאמר כי מותר לשלוח לחבירו אים הישראלי שולח לו הקב"ה בי"ט בהמה חיה ועוף ר"ל ע"ד מ"ש בזוהר כי האדם ע"י מעשיו קונה לעצמו נפש או רוח או נשמה כדאיתא בזוהר פרשת משפטים דף ל"ד וז"ל תא חזי כד בר נש אתייליד יהבין ליה נפשא מסטרא דבעירא זכה יתיר יהבין ליה רוחא זכה יתיר יהבין ליה נשמתא וכו' וכך היא המדה עלמה ביום טוב על פי מדותיו של האדם ועסק תורתו כך נותנים לו נפש יתירה שהוא בחינת בהמה כאמור ואם יזכה ישלח לו הקב"ה רוח או נשמה שהם חיה מסטרא דכורסייא עוף בחינת דרוח מעולם המלאכים דכתיב ועוף יעופף על הארץ כאמור אפילו חיים מוסיפין לו שנאמר כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים משלחים ייגות שמנים ושלחות לעולם התחייה בעבור מה שעוסק בתורה אבל לא תבואה לפי שמחוסרת טחינה אמנם מוליאה הארץ גלוסקאות נאות כמו מה שחז"ל וכן אמרו לעתיד חטה מתמרת ועולה כדקל אדם יוצא לשדה מביא סולת לא תבואה כאמור: [ב] כל דבר שמותר לשלחו ביום טוב לא ישלחנו בשורה דאף על גב כי הלימוד מעלה טפי ברוב עם גם התפילה כמו שאלו מתם הזהרו בחבורה אבל לענין שילוח הנפש או רוח או תוספת נשמה לא ישלחנו המלמד תורה או הקב"ה בשורה דהיינו שלשה בני אדם או יותר אלא לכל אחד מישראל הוא לבדו כמשפט הזה יעשה לו כפי מה שיזכה על ידי מעשיו ולימודו והיינו מה שאמר אין משלחים בשורה של שלשה או יותר זה אחר זה נושאים כלם מין אחד היינו נפש או רוח או נשמה ואמר זה אחר זה כלומר שלא תאמר לאחר שיזכה האדם לתוספת נפש או רוח אחר כך יוצאה מזה ונותנת לזה בו ביום לא יתכן דרך ה' להיות כן אבל אם כל אחד מישראל נושא מין אחד דהיינו נפש או בחינת רוח או בחינת נשמה מותר וכך היא

היא המלך לעולם כאמור : [ג] משלחים כלים אף על פי שאינם תפורים וסוד הענין כי הנה חכמים ז"ל אמרו בקבלה רבה כי לא הבגדים שלובש האדם יום אחד לובש אותם ביום השני אלא כמו שהקב"ה מחדש פניהם לעתיד שנאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כך הקב"ה מחדש לבושיהם בכל יום מינים ממינים שונים והנה נמי בעולם הזה כך הקדוש ברוך הוא מלביש לנפש אדם ביום טוב בגדים חשובים לנפשו כפי מעשיו ולכן בא הענין בגשמי משלחים כלים אפילו אינם תפורי' שהם ראויים לישען עליהם וזה הוא אות לבית ישראל כי כן הקדוש ברוך הוא מלביש נשמתו בחיים עדינה ומה גם לאחר המיתה מלבישים אותה חלוקא דרבנן גם לזמן התחיה אפילו יש בהם כלאים והם קשים לאות כי לעתיד בטל דין הכלאים כמו שנתבאר אצלי בנבואת יחזקאל מה שאמר פארי פשתים ילבשו ולא יעלה עליהם עוד צמר (יחזקאל מד) כי לעתיד מפני שנתקן עון של קין לכן משתמשים אז בפשתים שהיה קרבן קין בתחילה והיא הלכה מחודשת כנזכר שם ומשלחין תפילין כיון שראויי' להניחם בחול רק שולחים באדם תפילין היינו ענין עטרה והוא סימן לעתיד שהקב"ה עתיד להיות עטרה בראש כל צדיק כמש"ה יהיה ה' לעטרת צבי לשאר עמו ומה גם בג"ע כמ"ש בתיקונים שהקב"ה מתקן לכל צדיק כסא ועטרה בעבור התפילין ע"ש : עוד זה מדבר בענין הנוגע למעלה וכך הוא אומר מותר לשלוח לחבירו בי"ט וכו' והענין כי הנה הכלה נקראת חבר לצדיק כד"א הלא היא חברתך ואשת בריתך והצדיק נקרא חבר טוב לה והנה ביום טוב נעשה החיבור של חבירים הללו והם משלחים זה לזה דורונות בלי ספק ולכן יאמר מותר לשלוח לחבירו ביום טוב בהמה חיה ועוף לפי כי הנה נתבאר למעלה כי חכמת שלמה זמינת לכל חילה בזמנא דמועד שריא בעלמא שנאמר קריאי מועד ולכן חילה של כל העולמות עולים אצלה ובלי ספק שהם מביאים דורונות עמהם · כנ"ל וכמש"ה ובת צור במנחה פניך יחלו עשירי עם (תלים מה) כאמרו כי בזמן החרבן לבת צור מביאים מנחה אמנם לעתיד מבשר ואומר שמעי בת וראי והטי אזנך ויתאו המלך יפיך שהרי בדק ולא מצא כיופי שלך ולכן ובת צור שהיא השפחה היא עצמה במנחה גם כן פניך יחלו אמנם אותה בת צור בה נאמר וישבה לפתח ביתה לעוברי דרך והחזיקה בו ונשקה לו וכו' לכה נרוה דודים עד הבקר וכו' אבל את כל כבודה בת מלך פנימה ולכן מנחה זו' משלחת הצדקת כלתא דא לצדיק שהם בהמ' חיה ועוף מן העולמות אפי' חיים מבני אדם הצדיקים הנקראים חיים כי אמרה חזי במאי ברא הסינא לקמן כנזכר בזוהר והחבר גם כן משלח לה יינות בסוד שתו ושכרו דודים שמנים לפי שהוא כתיב כתישין מאינון זתין עילאין ואפיק זיתא דכיא ויהיב לה להעלות נר תמיד וסלתות שלכן נק'

נושא מין אחד מותר : [ג] משלחים כלים אע"פ שאינם תפורים שהם ראויים להשען עליהם ואפי' יש בהם כלאים אם הם קשים ומשלחין תפילין כיון שראוים להניחם בחול :

לומר

שלא וקטניות אבל לא תבואה לפי כי מחוסרת טחינה וכבר נתבאר למעלה כי החטה עדין נמצא בה שתי קליפות הם שני אותיות ח"ט כדאיתא בזוהר פרשת בלק ח"ט סמיך לה וע"י הטחינה נפרדים ממנה והם סובין ומורסן ולכן אין משלחין במועד תבואה כי עדין היא חסרה התיקון ומלאכה זו של הטחינה אסורה במועד לפי שצריך לעשות זה ערב המועד להפריש ממנה ה"א ולהעלות אותם למעלה ולכן נאסרו בי"ט כל דבר דאפשר לעשות מאתמול ואין שם חסרון טעם ולא ריח כנ"ל : כל דבר שמותר לשלחו במועד לא ישלחנו בשורה וכו' להיות כי בי"ט הם מזומנים למעלה כל חילהא להעטרא יתהון ולכן המתנה שמשלחים הצדיקים אלו זה לזה הנה הוא יהיה בשעה שמתרצים זה לזה ואז נאמר להרגיש בהם נברא כאשר הוא אצלי בפ' השמים מספרים וכו' (תלים יט) ואח"כ אין אומר ואין דברים מהו כן אלא בתחילה השמים החתן מספרים ומדבר עם הכלה הנקראת' כבוד ונקראת' אל כדאיתא בזוהר שלמדנו מתרנגול שמפייס הכלה והוא רמז לתרנגול זה הנקרא גבר שנאמר לזאת יקרא אשה אבל אח"כ בשעת ביאה אין אומר מהחתן ואין דברים מן הכלה בלי נשמע קולם לפי שהאשה שמדברת והכינה שומעים קולה תלא שלא בכתובה ולכן נאמר ביוסף ויקרא הוציאו כל איש מעלי כדאיתא בזוהר ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף בסוד והאדם ידע ולכן אין משלחין בי"ט בשורה דהיינו ג' בני אדם דאושא מלתא והוא כדרך שיעשה בחול כי הנה הבתולות הם מלוים אותה למעלה והם במזומני חתן וכלה אבל בי"ט כבר נעשה ולכן אין משלחין ג' או יותר זה אחר זה ממין אחד אבל אם כל אחד נושא מין אחד מותר כי זה מורה על כי אחד מהם נותן לחבירו והשילוח של החתן הוא ע"י יוסף הצדיק שמוליך המתנה אצלה והיא משלחן על יד איש אחר בנימין הצדיק ולכן מותר : משלחים כלים אע"פ שאינם תפורים והדוגמא לזה הוא כי אימא עילאה סוד הנשר בעל הכנפים בה נאמר יפרוש כנפיו יקחהו ואיתא בזוהר פ' בלק דף ר"ט · וז"ל תאנא מסטרא דאימא כד איהי מתעטרא נפקין בעטרהא אלף ות"ק סטרי גליפין בתכשיטהא וכד בעא לאזדווגא במלכא מתעטרא בחד עטרא דארבע גוונין וכו' לבתר אתהדר עטרא ומעטרא ליה אימא עילאה בההוא עטרא ופרישא עליה ועל מטרוניתא לבושי יקר בההוא עטרא כדין קלא אשתמע בכלהו עלמין לאינה וראינה וכו' ולכן משלחים כלים בגשמי אפי' אינם תפורים אפי' כלאים אם הם קשים להגיד על רמז זה של אלו הבגדים ומשלחים תפילין כיון שראויים להניחם בחול אבל למעלה יש להם תפילין יותר עליונים מאותם שבחול כי בני אדם הצדיקים זוכי' דוגמתם כשמתפללים בכונה רצויה :

וכאשר

תקי"ז. באיזה אופן מותר ליקח בי"ט מן החנוני מיני מאכל ובו ד"ס:

[א] לומר לחנוני לתת לו ביצים או אגוזים או שאר מיני מאכל ומשתה דינו בי"ט כמו בשבת ואם הוא נכרי אסור ליקח ממנו דבר שבמינו במחובר או שבמינו מחוסר צידה אלא אם כן ניכר בהם שלא נלקטו ושלא ניצודו היום וכן לא יקח ממנו ביצים שמא נולדו היום אבל דבר שאין בו משום מחובר ולא משום צידה ולא משום נולד מותר ליקח ממנו אפי' הובא היום מהוץ לתחום וכן קמח שנטחן היום בעיר שרוב' נכרים מותר ליקח ממנו דאדעתא דנכרי טחני ליה והוא הדין ליקח ממנו פת שאפה בו ביום : [ב] ישראל שאמר לנכרי מבעוד יום תקנה לי יונים למחר לא עשה יפה אבל אם עשה כבר מותר לאכול מהם ביום טוב והוא שלא יהו מפריהין אבל אם רגיל בכך אסור לאכול מהם דאין זה חשיב דיעבד כיון

[א] **כאשר** מנו חז"ל שבח הראשונים השלמים שיצאו לר' ישמעאל ע"ה ואמרו עליו חנות מיוזנת להודיע שבחו כי כל מי שהיה שואל אותו ימצא אתו כל מה ששואל דוגמת חנות מיוזנת הנמצא בה מכל מה שישאל האדם מקרא משנה דרשה הגדה וכו' כך ימצא ולכן יבא הדוגמא זו לדין זה כי כן ביום טוב צריך האדם ללמוד בתורה אמנם לעולם ילמד אדם בחבורה כנ"ל שלחו מתם הזהרו בחבורה לכן יאמר נא מותר לומר לחנוני הוא הדוגמא לת"ח אשר נמצא הכל בידו כנזכר לפי כי אינו משכח תלמודו כאשר ילמד האדם בחברה כך אחז"ל חרב אל הבדים חרב לשונאיהם של ת"ח שלומדים יחידים בד בבד ולכן הוא אמר כי לומר לחנוני לתת לו ביצים או אגוזים או שאר מיני מאכל ומשתה של תורה דינו ביום טוב כמו בשבת ושם נאמר : ואם הוא כותי אסור ליקח ממנו דברים שיש במינם במחובר וזה יהיה רמז למה שביארתי במ"ש רב חסדא לא בעניותי אכלית ירקא וכו' כי הנה חז"ל אמרו מה ששנינו הלומד בספרים החיצונים אין לו חלק לעה"ב ואפי' למילף בהו טעמא והיינו מ"ש כי לחנוני איש הישראלי מותר לומר לו תן לי ביצים ואגוזים במנין שהם הלכות ודינים ואגדות וכיוצא שהם במנין שלכן נקראים ת"ח סופרים כי כן הכל הוא במספר אבל אם הוא כותי אסור ליקח ממנו שום דבר שבמינו במחובר וכו' כלומר שום ידיעה שבעולם אסור ללמוד ממנו או מספרים החיצוני' שלו לפי כי הוא דבר שבמינו במחובר כך אחז"ל אל תקרב אל פתח ביתה זו מינות לפי כי בדבר שהאדם לומד ממנו נעשה מחובר לו והוא ע"ד האמור למעלה בענין התלמידים שנקראים בנים מפני כי רבו נופח ממה שבתוכו אותו ניצוץ של נשמה קדושה והוא בנו כמו כן הוא הלמד מן הכותי מכניס בו רוח הטומאה ממה שבתוכו והוא בנו ממש שלכן הקשו ר' מאיר היאך למד מאלישע אחר ומסיק ר' מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק כלומר כי אלישע אע"ג שיצא לתרבות רעה לא הוה נחשב לכותי לפי כי תוכו היה טוב ומאמין באלהותו ית' אלא שטעה ולכן הקב"ה שהוא בוחן לבבות אז נתרצה במה שהשיב רמון מצא ותכף אמר הלכה מפי ר' מאיר כדאיתא פ' אין דורשין כי אמר ר' מאיר בני אומר וכו' ולכן אסור ליקח מן הכותי דבר שבמינו מתחבר אליו כענין ר' אליעזר שנתפס על ששמע דבר מתלמידי יש"ו בפ' מאתן זונה קיבלה והנאהו ולכן אסור

ליקח ממנו דבר שבמינו מחובר לידה שהרי על דבר אחד ניצוד ר' אליעזר אלא אם כן ניכר בהם שלא נלקטו ולא ניצ"דו היום כלומר כי זה העכו"ם מתחילה למד אותם דברים אבל באותו פרק אינו מאמין בהם וכן לא יקח ממנו ביצים והוא דוגמא לויכוח שלהם והיינו מ"ש שמא נולדו היום כי התרנגולת אינה יולדת בלילה משום שיולדת בלא זכר והבן אבל דבר שאין בו משום מחובר שמא מתחבר עם עכו"ם ולא משום צידה לפי שאינו דבר של מינו' הנתפס בעבורו ולא משום נולד כמש"ה כי ילד יולד לנו וכו' מותר ליקח ממנו כי דבר שהוא חוץ מג' דברים הללו אינו אסור לשמוע ממנו דבר של חכמה אפי' הובא היום מחוץ לתחום של ישראל וכן קמח שנטחן היום בעיר שרובה עכו"ם הוא ענין לימוד שנטחן בשיניים הדק היטב לעצמן מותר ליקח ממנו לעת מצא דאדעתא דעכו"ם טחנו ליה והוא הדין ליקח ממנו פת שאפה בו ביום אשר חז"ל אמרו לא תגנה על מטה ארמית לא תיסב גיורתא לפי כי כן אחז"ל גיורא עד עשרה דרי לא תבזה ארמאה באפיה והראיה ויחד יתרו ולכן יאמר כי כן נמי לעת מצא יש ליקח פת מעכו"ם שהדוגמא לזה הוא הלחם אשר הוא אוכל : [ב] ישראל שאמר לכותי מבעוד יום תקנה לי יונים למחר לא יפה עשה וכו' והנה בלי ספק כי יונים לאו דווקא אמנם בא הדוגמא לזה לענין ולא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הכתוב מדבר לא יאמר לו אתמול עשית כך וכן לא יאמר לו פה שאכלה נבלות וטרפות ילמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה ולכן בא אזהרה לאיש הישראלי בזה שאמר לעכו"ם מבעוד יום תקנה לי יונים למחר כגון מי שאמר לגר אתמול היית עכו"ם ולמחר אתה עושה יום טוב לא יפה עשה לכן נמי יהיה הרמז למה ששנינו מפריחי יונים פסולים לעדות וזה הישראלי אמר לעכו"ם לקנות לו יונים למחר ר"ל כי אינו חושש על לאו דלא תענה ברעך עד שקר לא יפה עשה ואם כה יאמר ישראל שאמר לעכו"ם וכו' כלומר רמז הוא לומר כי זה הישראלי הוא כיונה פותה אין לב מאחר שהוא מתעסק בצורכי הגוף הגוף כי התבונן לצורך אכילה הגשמית לקנות למאכל למחר ולא התבונן על שלימות הנפש כנראה כי רצונו לקיים כולו לכם ולכן עשה הכנה לקנות יונים ולכן לא יפה עשה אבל אם עשה כבר מותר לאכול מהם ביום טוב לפי כי על כל פנים מצוה קא עביד דכתיב ושמחת בחגך אבל אם רגיל בכך אסור דאין

דאין זה דיעבד כיון שרגיל בכך נמצא כי תמיד ירדוף אחר רסן בטנו למלאות תאותו ויתחזק בו היצר וכן לעניינים האחרים הנרמזים בזה לומר לחבירו מלא לי כלי זה יין וכו' גם לענין מעשה המלוה ימצא בזה רמז כי אדם זה רצונו לקיים כלו לה' הוא בכסף מאותו המלוה על הונים לקיים כלו לכם אך זה רצונו לשפות כלו לה' ולכן לא יהיה במדה אלא לומר והולך לפי כחו: [ד] לא ימוד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו אם עשה מעשה בהמה ורצונו לתקן מעשיו לא יהיה מודד ומשער כחטא שלו אלא משער הן חסר הן יתיר לפי שאנו מלווים שנאמר ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם : וכאשר כבר נתבאר כי כל הדברים הגשמיים ימצא להם שורש למעלה וכאשר האדם עושה אותם הם מתעוררים לכן ירצה במאמרו זה אומר אדם לחנוני כי זה הוא אדם עליון אומר לחנוני זה מע"ע תן לי ביצים או אגוזים במנין לענין אכילה הרוחנית שנא' בה אכלו רעים או שאר מיני מאכל ומשתה הוא מותר כנזכר בשבת ע"ש ואם הוא עכו"ם חנוני זה בסוד מלך זקן וכסיל אסור ליקח ממנו דבר שבמינו במחובר וכו' והרי ג' דברים זה יצא ראשונה דבר שבמינו במחובר היינו שלא יהיה בו תערובת מחובר טוב ורע וזאת שנית לא יהיה נמי מחוסר צידה לפי כי זקן וכסיל זה הוא הצד ציד בפיו להכשיל בני אדם אלא אם כן נודע וניכר בהם שלא נלקטו ולא ניצודו היום וכן לא יקח ממנו ביצים הם מן נפשות הנקראים ביצים כמש"ה והאם רובצת וכו' שמא נולדו היום ולכן אין לרשות בהם אבל דבר שאין במינו מחובר לפי כי סטרא אחרא אין להם חיבור כמש"ה אשר הלך חשכים ואיתא בזוהר פרשת בלק דשארי בחיבורא וסיים בפירודא ונאמר יתפרדו כל פועלי און נמצא שהקליפה אין במינו במחובר וטעם אחד ולא משום צידה הוא מחז"ל כל עוף הדורס טמא והוא הצד ציד ועוד ענין שליפי והוא ולא משום נולד כי הנה אלו המדות דסטרא אחרא אין בהם נולד לפי כי כן איתא בזוהר פרשת משפטים אל אחר אסתרס ולכן אין שם נולד ולכן מותר ליקח ממנו אפי' הובא היום מחוץ לתחום של הקדושה וכן קמח שנטחן היום בעיר שרובה עכו"ם והוא הרמז לעולם העשיה אשר שם סטרא אחרא הם הרביה על סטרא דקדושה כדאיתא בתיקונים והקמח שהובא משם היינו בסוד ויהי טוחן בבית האסורים כלומר כי אותו החלק שבא משם מותר כי הנה נתבאר כי חכמת שלמה זמינת לכל אילנא בזמנא דמועד שריא בעלמא ולכן מכל העולמות עולים למעלה סטרא דקדושה ובלי ספק כי גם מעולם העשיה סטרא דקדושה גם הם יעלו ולפי כי שם נמצא התערובת טוב ורע ונוסף עוד כי הם הרבים סטרא אחרא לכן יאמר לא קמח שנטחן שם בעיר שרובה כותים לא שהקמח נטחן בעשיה שהרי נתבאר כי אל אחר אסתרס ולא עביד פירין אלא הענין כך הוא קמח שנטחן למעלה היום ושם נעשה היחוד למעלה בעיר שרובה כותים בהצטרפות העיר שרובה עכו"ם דהיינו סטרא דקדושה שבעולם העשיה כי כאן נמצאו וכאן היו מותר ליקח ממנו לצורך התעוררות עליון דאדעתא דעכו"ם טחנו כי לעולם יש התעוררות מסטרא אחרא ע"ד איש מצרי הצילנו מי גרם למשה לילך ליקח אשה לולי המצרי וגם שנשא בת יתרו כומר לע"ז והכן וכל זה אדעתא דעכו"ם טחנו ליה לפי כי זהו סוד יתרו שהשפיע למשה רבינו עליו השלום שיהיה הבן הנולד ראשון לע"ז ונשבע משה שנאמר ויואל משה אין ויואל אלא שבועה כמו שאומרים חז"ל ואחר כך משה רבינו ע"ה לא כן עשה אמנם לפי כי סטרא אחרא הוא זקן וכסיל כהבור לסרוחת מן הקדושה ואדרבא הוא מפסיד כדאיתא בזוהר פרשת משפטים עת אשר שלט האדם באדם לרע לו ודאי הכל הולך אל מקום אחד ולכן מותר ליקח ממנו ע"ד כי יקח איש. אשה גמר קיחה קיחה והוא הדין ליקח ממנו פת שאפה בו ביום מותר אע"פ כי אין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר כי בעד אשה זונה עד ככר לחם ולכן אע"ג כי התעוררות בישול פת זו מסטרא דילהון היה מותר : ישראל שאמר לעכו"ם מבעוד יום תקנה לי יונים למחר וכו' הוא אשר חז"ל הגידו כי היונה אינה ממירה בן זוגה ולכן בא דוגמא לזה כי ישראל עליון הוא האומר לעכו"ם ס"א מבעוד יום בשעה שנעשה הזמנה לכל העולמות בזמנא דמועד שריא בעלמא וחכמת שלמה אזמינת לכל אילנא תקנה לי יונים למחר כלומר כי יהיה סיבה הוא למחר לקנין היונה תמה להתחבר עמה אע"ג כי כן לא יעשה לא יפה עשה שהרי נאמר כי הנה המלכים נועדו אז עברו כל אחריהון דדינין לפי שהם יחדיו שני מלכים מלכא ומטרוניתא כדאיתא בזוהר מ"מ לא יפה עשה אם עשה כבר עכו"ם וגרם התעוררות העליון מותר לאכול מהם בי"ע בסוד בלחם אשר הוא אוכל והוא שלא יהיו מפריחין אלא יהיו יחדיו שבת אחים גם יחד אבל אם רגיל בכך איש הישראלי הגשמי אסור לאכול מהם נמצא שהוא גורם הסדר למעלה הלילה דאין זה חשיב דיעבד כיון שרגיל בכך ואדרבא למעלה מעלימין ענין הזווג מס"א כדאיתא פ' תרומה וכיון דאתת כמאן דאתי לאחזאה ביקרא דמלכא וכו' : לומר לחבירו מלא לי כלי זה יין דינו בי"ע כמו בשבת ושם נאמר בסוד שתו ושכרו דודים : לא ימוד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו וכו' הוא מ"ש בזוהר פ' בלק דף קס"ע וז"ל תנן ארעא קדישא ברשו דקב"ה ורשו אחרא לא עאל תמן היך אבדיקת ארעא אי קיימא במהימנותא דקב"ה ולא אתחברת ברשו אחרא בקריבו דתרומה דא דשעורים דרזא דסוטה עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר השעורים שהם מאכל אותה בהמה הרבוצה על אלף הרים מביאים מהם קרבן לענין בדיקה למעלה כדרך הסוטה ולכן במועד דליכא למיחש בזה שהרי נתקדשה מטומאתה ועלתה למעלה לא ימוד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו דמשמע כי הוא מודד על דרך אותו

כיון שרגיל בכך : [ג] לומר לחבירו מלא לי כלי זה יין דינו בי"ט כמו בשבת : [ד] לא ימוד אדם שעורים ליתן לפני בהמתו אלא משער ונותן לה :

מותר

אותו עומר שעורים שנאמר וימודו בעומר לפי שיש ספק אי קיימא במסכנותא ח"ו אלא משער ונותן לה כפי הזדמן כדי שלא לעשות פגם למעלה ח"ו:

תקי"ח. דיני הוצאה מרשות לרשות בי"ט ובו ט"ס:

[א] מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הותרה שלא לצורך כגון קטן ולולב וכו' וספר תורה וכלים

[א] **הנה** ענין הוצאה לאכול ושלא לאכול יהיה כי הנה שנינו אלו דברים שאוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב ונאמר בענין הצדקה ובחנוני נא בזאת אמר ה' וכו' והיינו הרמז בזה כמ"ש מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה ר"ל כי הנה איש הישראלי מצוה לענג י"ט שנאמר ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר ויין ואמר הקב"ה לוו עלי והאמינו בי שאני פורע לכם ולכן יתן אל לבו האיש הישראלי בהוצאת י"ט יתבונן בזה כי מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה ששנינו אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהן בעה"ז והיינו להתיר לאדם אם רוצה לעשות אלו הדברים כדי לאכול מהם בעה"ז שרי ליה מאריה וכן נמי הותרה הוצאה שלא לצורך אכילה והיינו הוצאה של מעשה הצדקה כמ"ש ר' יוחנן לינוקא דר"ל עשר בשביל שתתעשר הוא מש"ה בענין הצדקה ובחנוני נא בזאת אמר ה' כי מותר לנסות בזה להקב"ה וכגון קטן ולולב וס"ת הוא מאחז"ל כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה חוץ מהוצאת בניו לת"ת וכן לולב כמאחז"ל חייב לקנות ולהוסיף עד שליש משלו מכאן ואילך הקב"ה משלם לו בעה"ז וס"ת וכלים נמי אבל אבנים שהוא דוגמא וכיוצא משאר הדברים אפי' לענין מצוה לא הותר לאדם לא תנסו את ה' אלהיכם אסור לישראל להוציא שום דבר לצורך כותים דאע"ג כי בימי הפורים כל הפושט יד ליטול נותנים לו אפילו רשע לא כך יעשה בשאר הימי': עוד ירצה במאמרו מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה מדבר בענין הנשמות שהם מאכל עליון שמתקרבים על גבי המזבח העליון כמאחז"ל פ' פקודי למה משכן משכן שני פעמים מלמד שהראה הקב"ה למרע"ה משכן למעלה ומזבח בנוי והמלאך מקריב עליו נשמות של הצדיקים והנה ענין זה מכוונה לענין הוצאה לצורך אכילה כלומר כי הוצאה שיוצא הצדיק מזה העולם לצורך הקרבת הקרבן כאמור הותר נמי שלא לצורך אכילה אנשים מתים ואינם לצורך אכילה זו גם כן כגון קטן שאינו ראוי להקרבה ולולב מי שאין בו זולת תורה כנזכר בהלכות לולב אשר חז"ל הגידו יש בני אדם שדומים ללולב שבהם תורה ואין בהם מצוה וס"ת היינו האומר אין לו אלא תורה וכלים אחרים אבל לא אבנים ע"ד והוא היה לאבן וכיוצא בהם אסור לענין זה: ואם כה יאמר לענין צורך האדם כך היה אומר מתוך שהותרה הוצאה של האדם לצורך כגון רבי בון שהיה מטייל בו ארוכות וקצרות והיה בו צורך לילך ליהנות בזיו השכינה באותה סעודה כך הותרה שלא לצורך עצמה אלא לצורך העולם כגון קטן וס"ת ולולב כי הם מגינים על העולם תורה ומצוה אבל אבנים הם בני אדם שלבם קשה כאבן

וכיוצא אסור לענין זה: ואם אמרנו מתוך שהותרה הוצאה לצורך האכילה הוא מ"ש בזוהר פרשת ויקהל דף רי"ג · וז"ל בליליא שלטאן ממנן דאתפקדו על אינון נשמתין דצדיקייא לסלקא לון לעילא ולקרבא לון קרבן נייחא לגבי מאריהון וכו' כלהו נשמתין אתכלילו בההיא נקודה ונטלא לון זמנא חדא כמאן דבלע בליעו דמלה ואתעברת כאתתא דאתעברת רזא דא למארי מארין כד האי נקודה אתעברת דמתעברא אתהני מההוא הנאותה דאתכלילת נשמתא מהאי עלמא באינון עובדין ובההוא אורייתא דישתדל בה ביממא וכו' לבתר אפיקת לון לבר ואולידת לון וכו' ורזא דא חדשים לבקרים חדשים ודאי כמה דאתמר וכו' הנה מבואר מדברי המאמר ענין יציאת הנשמה מן הגוף בלילה שהוא לצורך אכילה עליונה ולכן הותרה נמי הוצאה לכל אדם ע"י השינה שלא לצורך אכילה כגון קטן ולולב וס"ת וכלים כי כל אחד מאלו לאו בר אכילה עליונה הוא מכל מקום נשמתן עולה למעלה אבל אבנים וכיוצא אסור עת להשליך אבנים שנא' ואת נפש אויביך יקלענה הוא הנרצה אצלי במאמר תני כל הרוחות עולות למעלה וכו' יכול אף של רשעים כן דקשה איך יתכן להבין כי של רשעים ינתנו באוצר אלא כי מה שאמר אף של רשעים כן ר"ל כי הם נשארים למעלה לכן הוצרך לפרש הכתוב ואת נפש אויביך יקלענה ולא יניח אותה שם כגון אלו אסור לעמוד שם: ואם נאמר עוד הוצאה לצורך אכילה הוא לאחר המיתה הוא מה שאמר בזוהר פרשת ויקהל דף רי"א · וז"ל והא הכא רזא דרזין כד בעא הקב"ה לאתתקנא בתיקונוי ולאתקשטא בשבתי ובזמני ובחגי מסדר ארבע אנפין דנשר וכו' ואינון ארבע אנפין יהבין קלא ולית מאן דישמע ליה בר אינון נשמתין דאתחזון לסלקא וכו' כדין נשמתין סלקין בההוא פתחא עד דסלקין לגו עיגולא דסהרא בההיא נקודה כדין תמאן מה דתמאן ומגו נהירו וחדוותא מההוא דתמאן סלקין ונחתין קרבין ורחקין ואיהי תאיבא לגבייהו ומתפשט בנהירו כדין אלביש קנאה מנהורא חד צדיק עילאה ואסתכל בשפירו דהאי נקודה ובתיקונהא ואחיד בה וסליק לה לגביה ונהיר נהורא בנהורא והוו חד כל חילא דשמיא פתחי בההיא שעתא ואמרי זכאין אתון צדיקייא נטרי אורייתא דהא חדוותא דמאריכון בכון דהא עטרא דמאריכון מתעטרא בכון וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר כי הותרה הוצאה מגן עדן תחתון ועולה למעלה הנשמה לצורך אכילה כנזכר וכן נמי הותרה שלא לצורך אכילה היינו מ"ש בזוהר פ' ויקהל דף רי"ב · וז"ל ואינון נשמתין דבגנתא דעדן לתתא שטאן בכל רישי ירחי ושבתי וסלקי עד ההוא אתר דאקרי חומות ירושלם דתמן כמה ממנן ורתיכין דנטרי אינון חומות דכתיב על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים וסלקין עד ההוא אתר ולא עאלין לגו עד דאתלבנן ותמן סגדין וחדאן מההוא נהירו ותייבין

לגו

וכלים אבל אבנים וביוצא בהם אסור : [ב] אסור לישראל להוציא שום דבר לצורך נכרי : [ג] לקח עץ שאינו מיוחד לשפוד וצלה בו בשר אסור לטלטלו אח"כ שאינו כלי אלא שומטו ומניחו בקרן זוית כדי שלא יזוקו בו אפילו אין עליו בשר כלל : [ד] מותר לטלטל סולם של שובך משובך לשובך אפי' ברשות הרבים אבל סולם של עליה אסור לטלטל : [ה] להוציא גרף של רעי ולהחזירו כדינו בשבת דינו בי"ט : [ו] בהמה שמתה בי"ט אם היתה מסוכנת מערב י"ט הרי זה מחתכה לכלבים ואם לא היתה מסוכנת אע"פ שהיתה חולה הרי זו מוקצה ולא יזיזנה ממקומה

טור ברקת

לגו גנתא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי יש נשמות שעולים מגן עדן הארץ למעלה ולא לצורך אכילה רק להשתחוות שם והיינו הולאה מגן עדן שלא לצורך אכילה ואמר כגון קטן שאין בו צורך ולולב שמנענעין אותו וס"ת אבל לא לאכלה אבל אבנים שהוא כינוי לרשעים שנאמר והוא היה לאבן וכיולא אסור ולא הותר הולאה אפילו מגהינם : [ב] אסור לישראל להוליא דבר וכו' להוליא כלומר אמר חז"ל אמרו גהינם לועקת תן לי רשעים ג"ע לועק תן לי לדיקים וכו' ומה ענין זה אלא הוא מ"ש בזוהר פרשת שלח לך כי קודם שמכניסים הרשע בגהינם מלבישים אותו בגדי' הלואי' ואחר כך נמסר לממונים של גהינם ולכן יאמר כי ביום טוב אסור לאיש הישראלי להוליא שום דבר לצורך הכותי כי כן נמי כך נעשה בגן עדן ואיתא נמי בדברי חכמים ז"ל במולאי שבת מלאך אומר לרשעים לאו למות שכבר שלמו הסדרים וזה ש"ה ללמות ולא סדרים וכו' ולכן יאמר כי כן נמי אותם רשעים שהיה להם הנחה ביום טוב אין מוליאין אותה משם לצורך עכו"ם היא הקליפה של גהינם עד שישלמו הסדרים כאמור : [ג] לקח עץ שאינו מיוחד לשפוד וכו' הנה נתבאר למעלה כי השפוד הוא דוגמא לענין עבירה אלא שהוא לענין אוכל נפש מן המלטרך נמשך אל העון אמנם שהוא משחז"ל משביעו רעב עתה לקח עץ שאינו מיוחד לשפוד להרע רק הוא עץ כד"א לא עץ מאכל הוא וללה בו בשר כלומר כי עתה חזר בו ממה שהיה ערל לב ועתה נעשה לבו רך כבשר כמ"ש יבא כל בשר להשתחוות לפני אסור לטלטלו אחר כך להשתמש בו ע"ד הנ"ל שעולה הנשמה למעלה לצורך אכילה או ליהנות מזיו השכינה שאינו כלי מכלל הלדיקים הנקראים כלי שנא' הברו נושאי כלי ה' ולכן אינו עולה למעלה אלא שומטו ומניחו בקרן זוית כי כן הדוגמא של זה הוא נשאר בגן עדן למטה כדי שלא יזוקו בו אותם העולים למעלה אפילו אין עליו בשר כלל כך יעשה לו : [ד] מותר לטלטל סולם של שובך והדוגמא לזה הוא האדם אשר עלה במעלות רמות מחמדות הזמן דהיינו כמו סולם של שובך שהוא במדרגות זו למעלה מזו על דרך מה שאמרו חכמים ז"ל שבעה שורות של לדיקים יושבים בפני הקב"ה ולכן מותר לטלטלו משובך לשובך ואפילו ברשות הרבים ר"ל לטלטלו ע"ד משחז"ל לדיקים אין להם מנוחה לא בעה"ז ולא לעה"ב אלא מוליכים אותם מישיבה לישיבה עד כיכן עד ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ הם אברהם ילחק ויעקב שנקראו גדולים וז"ש מותר לטלטלו היינו טלטולי גברא ואפילו ברשות הרבים והגדולים הם האבות לפניהם יעמוד אבל סולם של עליה דהיינו רמז אל

מקור חיים

הגאוה ע"ד שמתעלה ומתגאה בלבו פעם אחר פעם כי לזה נאמר ולא תעלה במעלות על מזבחי דאסור לפסוע פסיע' גסה שהוא מדרכי הגאוה ולכן אסור בטלטול להעלות אותו ע"ד הנזכר בענייני הקדושה : [ה] להוליא גרף של רעי דהיינו רמז למדבר נבלות לריך להוליאם ולהרחיקם ממנו וגם מן החלר שהוא דוגמא לחלר העליונה אשר שם הנשמות שנאמר אשרי תבחר ותקרב ישכון חליריך ואם בא להחזיר אותו לחלר כלומר להחזיר אותו ולתקנו באופן שיוכל האדם להכנס לחלר עליון לריך ליתן לתוכו מים והיינו ענין מימי התשובה שנאמר שפכי כמים לבך ויהיה שיעור באותם מים של התשובה כדאיתא לבעל אוסם וירבה עליהם מים של תורה ואחר כך יחזיר אותם לחלר כאמור : [ו] בהמה שמתה ביום טוב וכו' הנה נתבאר למעלה על בחינת האדם שעושה עלמו כבהמה כי דוגמא לזה בשני עניינים האחד מהם לטובה והאחד הוא לרעה כי הנה האדם על ידי מעשיו נמשל כבהמה שעושה מעשה בהמה ולכן יאמר בהמה שמתה ביום טוב כלומר שהרשיע עד מקום שנקרא מת כמו שאמרו חכמים ז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים אם היתה מסוכנת מערב יום טוב שכבר היה רשע נוטה למות ולא נגמר דינו רק ביום טוב הרי זה מחתכה ומשליך לכלבים כלומר אם הוא יום טוב ממש קוברים אותו עכו"ם שנאמר בהם ישובו לערב יהמו ככלב ומה גם כי הנשמה שלו משליכין אותם לכלבים כמו שמבואר אגלי בההוא טבחא שהיה מאכיל נבילות ונפל מן הגג והיו הכלבים אוכלים אותו ושאלו לחכם ואמר ארפוניה למדידהון אכלין וכו' כי ידרוש מה ש"ה לכלב תשליכון אותו ומדקאמר אותו ולא אותה ניתן לדרוש ממאי דשני קרא בדיבוריה להגיד כי ישר ה' הוא היה מאכיל נבילות לישראל לכן לכלב תשליכון אותו אמנם מכל מקום החכם התבונן בזה להציל נפשו מעונש זה שנאמר מיד כלב יחידתי כי לאחר שנקיים כך בגופו ונענש ודאי שניצול מעונש הנשמה כזה כי זה שאמר הרי זה מחתכה לנשמה ומשליכה לכלבים ואם לא היתה מסוכנת ברשע גמור אף על פי שהיתה חולי בחולי הנפש כד"א יש רעה חולה הרי זה מוקלה ולא יזיזנה ממקומה הראוי לה אחר המות : ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' הם אנשי המעלה אשר חכמים ז"ל אמרו אלו בני אדם שהם ערומים בירא' ועושים עלמן כבהמה ולכן הוא היה אומר בהמה שמתה ביום טוב הוא אשר ממית עלמו כבהמ' שנאמר כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כלאן טבחה אם היתה מסוכנת מערב יום טוב דהיינו כי זה דרכו שלאדם זה להעריך עלמו בחזקת מסוכן למסור נפשו לטבחה הרי

זס

זה מתחלה לכלבים ביום טוב כלומר כדאי הוא אדם זה לחתום פיהם של אותם הכלבים עזי נפש כי לא ידעו שבעה וכדאיתא בזוהר כמה פטרין משתככין בגיגך יומא דין ואם לא היתה מסוכנת אף על פי שהיתה חולה על דרך כי חולת אהבה אני הרי זה מוקצה ולא יזיזנה ממקומה ואין בזה כח לסלק הכלבים מלחטוף נפשות ומלקטרג אלא כי הולך האדם אל בית עולמו למקום הראוי לו ולכן לא יזיזנה ממקומה :

[ז] מתחילין בערימות התבן אם היא תבנא סריא ואית ביה קוצים שעומד להסקה : [ח] נוטלים עצים הסמוכים לדפני הסוכה ומסיקין בהם : [ט] בית שהוא מלא פירות מוכנים ונפחת נוטל ממקום הפח' :

מסקקין

נממקומה כאמור : [ז] מתחילין בערימות התבן וכו' הנה ביום טוב נצטוינו על השמחה כמו שאמר הכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה ולהרחיק ענין הדאגה והעצבון לפי שהוא נגלא מצד סטרא אחרא שלכן צוה עזרא הכהן עליו השלום לישראל אכלו משמנים ושתו ממתקים (עזרא ב' ח') כי זו השמחה הנאמרה בפסוק ושמחתם לפני ה' אלהיכם ואמרו חכמים ז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין ואמנם אף על גב דדרשינן הכי מכל מקום הפשט לא יופשט מה שאמר ושמחתם שהרי נאמר עבדו את ה' בשמחה ולכן חזר ואמר ואל תעצבו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה ולכן יאמר נא מתחילין בערימות התבן כלומר דאף על גב שהאדם מצווה ביום טוב על השמחה וגם הוא שלא יתעצב עם כל זה מתחילין בערימת התבן היינו מה שאמרו חכמים ז"ל פעם אחת הסכים רבי אלעזר ומלא זבלים ותבנים אמר כתיב אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אנו לא נזבלם ולא נתבנם כי הגרלה בקל וחומר זה היינו שני דברי' כאחד טובים זה ילא ראשונה כי רבי אלעזר עליו השלום הבין מה שאמר הכתוב וכמטמונים תחפשנה היינו בחצות הלילה לפי כי כן דרך למחפש אחר המטמון באישון לילה ואפילה כדי שלא ירגישו בו שכיניו ואנשי ביתו ולכן אמר כתיב וכמטמונים תחפשנה דמשמע כי צריך להתעורר בחצות לילה לעסוק בתורה אנו לפחות לא נזבלם כלומר גם שנאמר כי לפי שאנחנו עוסקים בתורה ביום למ"ד פועלי דיממא אכן לפחות לא נזבלם ולא נתבנם ועוד רצה להודיע בנועם דבריו כי מה שאמר הכתוב וכמטמונים תחפשנה וסמיך ליה אז תבין יראת ה' משמע כי החיפוש זה היינו לראות אם נמלא בידו ענין המונע התורה ממנו כי אין חפץ להקב"ה בתורת הרשע שנאמר ולרשע אמר ה' וכו' ותשא בריתי עלי פיך ולכן אמר אם תעשה כך וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' ולא תחטא ולכן כאשר ראה הזבלים אמר אנו לא נזבלם ולא נתבנם ר"ל בניחותא כגון אנן לא נזבלם לד"ת ולא נתבנם בכל ענין מגונה ואין אנו צריכים למש"ה וכמטמונים תחפשנה וכו' לכן אמר מתחילין לבדוק בערימת התבן אם נמלא בידו כי אדם אין צדיק בארץ אשר לא יחטא ואע"ג כי ימשך מזה לאדם קצת דאגה בהזכירו מעשיו אשר לא טוב עשה אם הוא תיבנא סריא כי יש לו ריח רע מצד מעשיו ואית ביה קוצי מעשים רעים שעומד להסקה באש של גהינם אז טוב לו יותר להיות בודק במעשיו

ויתחיל לטוב כפי המותר לו לעשות ביום שהוא י"ט : [ח] נוטלים עצים הסמוכים לדפני הסוכה ומסיקין בהם כי בא הדוגמא בזה לאדם שטוב לפניו הסמוך לדפני הסוכה היינו מש"ה עץ חיים היא למחזיקים בה ללומדים אינו אומר אלא למחזיקי' ולכן יאמר נא עצים הסמוכים לסוכה הם המחזיקים ביד עמלי תורה שהם סמוכים לסוכה כמשחז"ל עתיד הקב"ה לעשות צל ותופה לבעלי מצות אצל בעלי תורה שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף ולכן אלו הם סמוכים לסוכה כי זה הוא הדין קנים של הסוכה של הקנים הבולטים ויוצאים מן הסוכה שנחשב כסוכה כאשר יבא במקומו כי זהו הרמז לאותם המחזיקים לת"ח שנאמר בהם קנה חכמה קנה בינה ואלו הם הסמוכים לסוכה של הלומד בתורה נוטלים מהם ומסיקים בהם ע"ד שנאמר בלומדי התורה בוקע עצים זה בעל תלמוד יתכן גם הנה מהם כך יהיה הערך של עץ הסומך לתלמיד חכם ללמוד בתורה מסיקין בהם ע"ד יתכן גם נהנה בהם : [ט] בית שהוא מלא פירות מוכנים הוא הדוגמא לאדם שהוא בעל מצות דוגמת בית שהוא מלא פירות מאותם מצות שאינו שאוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעולם הבא והיינו מלא פירות מוכנים ליהנות מהם בעולם הזה ונפחת האדם ונצרך להם נוטל ממקום הפחת היינו משחז"ל עשר בשביל שתתעשר שנאמר ובחנוני נא בזאת אמר ה' ולכן נוטל ממקום הפחת עצמו כמשחז"ל אפילו עני המתפרנס מן הצדקה וצוה' לדקה שוב אין מראין לו סימני עניות שנאמר ועיניתיך לא אענך עוד : עוד אני מדבר בדינים הללו כמשפט הראשון נגד עילאה ימלל וכך היה אומר מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הותרה שלא לצורך והענין כי הנה עד כמה פעמים נתבאר כי המדות של המלכות הם יורדים בעולמות התחתונים בכל עולם כמה בחינות במספר לכל ולכן כל זמן כי המלכות נשארה בעולם האצילות רק היא יחידה בסוד נקודה אחת לא יתכן להיות לה חיבור עם בעלה כראוי לפי שהוא כלול מעשר ספירות איך יתכן לו להתחבר עם נקודה אחת ולכן צריך כי בתחילה יעלו כל הבחינות שלה למעלה בעולם האצילות ותהיה נכללת בהם ואז לאחר שהם מתחברים בעצמם אחד באחד יגשו הם מתחברים עם הזכר איש באחיהו ידובקו ונעשה ביניהם הייחוד ולכן יאמר לענין זה שהוא הוצאה לצורך אכילה כי הנה המדות כללו יוצאים ממקומם ועולים למעלה לצורך אכילה בסוד הלחם אשר הוא אוכל וגם הותרה הוצאה שלא לצורך אכילה והיינו סוד הבירורין שמתברר מאותם מלכין קדמאין דמיתו וילדו לעולמות ונעשה ברירה בהם ללקוט ניצוצות מהברור שבהם כדי להעלות אותם למעלה והללו אינם בערך המדות ולכן מכונים שלא לצורך לפי כי המדות של המלכות הם עצמן לצורך אכילה לפי כי בהם הוא סוד האכילה עצמה אבל ניצוצות הללו הם מעוררים זאת האכילה ולא תיעשה אלא

בעבורם

בעבורם לפי כי הם בסוד אור חוזר העולה מלמטה למעל' : אז נאמר שהרצון הוא בהפך מזה לפי כי אלו האורות של הניצוצות הם העולים לצורך אכילה אמנם האוכלים אותם הם חתן וכלה והמדות של המלכות הם הוצאה שלא לצורך אכילה והיינו מ"ש כגון קטן הוא בסוד בנימן הוא הקטון ולולב בסוד הם שאר המדות הכוללים בלולב וספר תורה היינו תורה שבע"פ וכלים הם הנעשה בהם סוד האכילה אבל אבנים וכיוצא בהם שמורה על חלק שלא יכול להתחבר אסור : עוד אפשר לומר מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה וכו' והוא הנרצה יותר כי ההוצאה שהוא לצורך אכילה הם אלו הניצוצות של הבירורין שהם מתבררין ועולים מכל עולם ועולם והם לצורך אכילה לפי כי הם המעוררים את האהבה ובעבורם נעשה הייחוד לפי שהם בסוד אור חוזר ומתוך כך הותרה הוצאה שלא לצורך אכילה הוא ההזמנה שעולים העולמות למעלה כנ"ל במאמר פרשת קרח קריאי מועד חכמת שלמה אזמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון וכו' אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא והנה אלו המזומנים ועולים למעלה אינם לצורך אכילה עליונה של חתן וכלה אלא להנאתם ולטובתם כמ"ש לאעטרא יתהון ולכן הוא אמר כגון קטן ולולב וס"ת כי יהיה בהם רמז למתנות של ג' עולמות אותם מבחינת העשיה ועל היצירה נער קטון נוהג בם וס"ת מן הבריאה וכלים שלהם העולים אבל אבנים של ס"א מלך אותו אבן נגף וכיוצא בהן אסור : עוד נמצא מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הוא מ"ש בזוהר פ' ויצא ויבא יעקב מן השדה בערב דא ת"ת קדישא ותצא לאה לקראתו דא אימא ותאמר אלי תבא לאעלא לך תחות גדפאי וכו' וישכב עמה בלילה הוא יעקב לא כתיב אלא הוא ההוא טמיר וגניז וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי עלייה שעולה יעקב למעלה אצל אימא עילאה הוא כדי לעורר האהבה בין אבא ואימא ולכן וישכב עמה הנקרא הוא כמבואר שם הנה כי הוצאה זו נקרא לצורך אכילה כי הנה ה' יוצא ממקומו ועולה למעלה והוא לצורך אכילה עליונה שנאמר בה אכלו רעים לעילא ולכן הותרה נמי הוצאה שלא לצורך אכילה והיינו העלייה של מועד שעולים זו"ן אצל אימא והיינו מ"ש כגון קטן שעולה לשם ולולב בסוד הצדיק וס"ת היא הכלה וכלים רמז כי הכלים הם העולים אבל הפנימיות נשאר במקומו כנודע : עוד יש הוצאה שיוצא הצדיק לצורך אכילה עם רחל וגם יוצא שלא לצורך אכילה עם לאה והכן : אסור לישראל להוציא שום דבר בי"ט לצורך כותי לפי שהנה נתבאר כי חכמת שלמה אזמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון ולאעלא לון תחות גדפהא ואמנם החיצונים שאינם מכלל חילהא נשארים לחוץ ולכן האיש הישראלי גורם בדבור להוציא מאותו השפע העליון הקדוש לחוץ לתת לקליפות חלילה ולכן אסור : עוד יש סוד בדבר כי הנה שם נאמר במאמר הנזכר כי קדם עילאה זמין לכל כתרי מלכא אינון דשמא קדיש' אתאחיד בהו אימתי בזמנא דמועד שרייא בעלמא ומאחר כי כל כתרי מלכא המדות הקדושות העליונות הם מזומנים מקדש עילאה כי המוציא שום דבר בי"ט ונותן לכותי גורם

כי כך נעשה למעלה ולכן אסור אמנם ממה שיוצא מן התמלית הם יונקים ומתפרנסים כדאיתא בזוהר פ' בלק בפ' במשעול הכרמים כי למטה שם הוא אותו שביל דקיק כי משם יוצא התמלית ומתפרנסים : לקח עץ שאינו מיוחד לשפוד וכו' הנה המובן כי השפוד יהיה דוגמא לצדיק כי הבשר צולין בו היינו בשר מבשרי והוא מיוחד לכך וכאשר האדם לקח עץ בעלמא שאינו מיוחד לצלי כי זה מורה הדוגמא למט"ט שהוא הנקרא עץ הדעת טוב ורע כדאיתא בזוהר וזה לא יתכן לפי כי הייחוד הנעשה על יד מט"ט של צדיק וצדק הוא ביומין דחול כנזכר בתיקונים אבל בשבת וי"ט לא כן כי אז הוא חלוף הנעל ולכן עץ זה אסור לטלטלו אחר כך שאינו כלי גם למעלה מט"ט אינו כלי לענין הזווג של צדיק וצדק כמו בזמן החול אלא שומטו ומניחו בקרן זוית כי כן נמי עתה מט"ט בי"ט הוא מזומן למעלה כאמור כי חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא לון ולכן אין זורקין אותו אלא מניחו בקרן זוית כי כן הדוגמא כך הוא כי מט"ט הוא מונח בקרן זוית העליונה כדי שלא יזוקו בו אע"ג כי אין עליו בשר היורד מן השמים אסור לטלטלו ולעורר בו היחוד לפי כי למעלה אינו נעשה ע"י כאמור : מותר לטלטל סולם של שובך וכו' איתא בזוהר פ' ויצא דף ק"כ . וז"ל מהו סולם דרגא דשאר דרגין ביה תליין והוא יסוד דעלמא וכו' מגיע השמים בגין דאיהו סיומא דגופא וקאים בין עילאה ותתאה כמה דברית איהו סיומא דגופא וקאים בין ירכין וגופא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי סולם הוא היסוד ולכן יאמר מותר לטלטל סולם של שובך הוא דוגמא למדת המלכות היא יונת אלם וכדאיתא שם במאמר וראשו מגיע השמימה מאן ראשו דההוא סולם ומאן איהו דא דכתיב ביה ראש המדה בגין דאיהו ראש להסיא מטה ומנה נהיר וכו' והיינו שובך ולכן נקרא סולם של שובך מותר לטלטלו משובך לשובך והוא דוגמא לפי שלפעמים עולה הצדיק ומשמש בלאה כנ"ל בפ' אמרו לצדיק כי טוב ר"ל נמצא בו שני מיני שלימות בזמן כ"י שהוא בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה אתר דאתפרעאן ואתגליין כל נהורין והיינו מ"ש אפי' ברשות הרבים לפי כי שם מקום שעולה כדי להתייחד עם לאה נקרא רשות הרבים מותר לטלטל אותו משובך של רחל ולהעלות אותו ללאה דהיינו שובך אחר ואפי' שהוא רשות הרבים אבל סולם של עלייה אסור בטלטול והדוגמא לסולם זה הוא מט"ט כדאי' בזוהר פ' ויצא דף ר"ב . וז"ל והנה סולם חמא מט"ט סבא דביתא דשליט בכל דיליה דקאים בשלטנו על עלמא שרי וסליק לעילא בסליקו דשמא דמאריה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי סולם הוא מט"ט והוא עולה למעלה ולכן בא הדין זה בסולם של עליה הגשמי שהוא אסור בטלטול כי הרמז שלו הוא למט"ט שהוא עולה למעלה מעולם היצירה לעולם האצילות ולכן נאסר לטלטלו עלטולי גברא להורידו משם כי כיון שעלה לא ירד מעלין בקדש ולא מורידין : להוציא גרף של רעי ולהחזירו וכו' הנה גרף של רעי מובן הוא שהרמז שלו מורה על אותו תמלית היוצא וניתן לקליפות כנודע והנה

זה מאחר כי ראו רע ויש לו עיקר צריך להוציאו מן החצר שהוא רמז לחצר העליונה של הקדושה שנאמר בה אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך ונאמר ויד תהיה לך וכו' ויצאת שמה חוץ לפי כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך והיה מחנך קדוש ולכן אם ירצה להחזיר אותו לחצר צריך ליתן לתוכו מים כדי לבטל אותו ובאופן שלא יהיה ריח רע כלל: בהמה שמתה בי"ט וכו' הנה יהיה הדוגמא לזה על אותה בהמה עליונה שהיא ממיתה את עצמו מפני שנאמר בה רגליה יורדות מות ולכן יאמר אם היתה מסוכנת מערב י"ט הרי זה מחתכה לכלבים והנה זה הוא בענין הגשמי אבל למעלה לא כך הוא כי הנה מערב י"ט התחילה הקדושה ועלתה למעלה לעולם האצילות ולכן יאמר ואם לא היתה מסוכנת אע"פ שהיתה חולה לא יזיזה ממקומה כי כן הדוגמא לזה הוא מש"ה כי חולת אהבה אני ולכן אינה זזה ממקומה שעלתה למעלה כי מעלים בקדש ולא מורידים כאמור: מתחילין בערימת התבן וכו' הנה נתבאר למעלה כי ענין התבן הוא דוגמא אל הקליפה כדאיתא בזוהר שהם שתי קליפות הסמוכות אל החטה היא הקדושה והם שתי אותיות ח"ט הובא למעלה ועליהם נאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולכן יאמר נא מתחילין בערימות התבן כלומר דאע"ג כי סוף סוף לא תהיה שארית לרע בית רשעים ישמד שנאמר ולא יהיה שריד לבית עשו כי ה' דבר אמנם אין זה מתקיים עתה עד זמן שנאמר יפקוד ה' על צבא המרום במרום ואחר כך ועל מלכי האדמה על האדמה ואז נאמר בלע המות לנצח אבל עתה בזמן הזה מתחילין בלבד להעביר ערימת התבן של בית עשו ולא הכל ועוד נמי זה יהיה אם היא תבנא סרייא הוא סוד מ"ש בזוהר פ' תצא דף פ'. אשפה מעופשת דזרקין בה כלבים ותמורים מתים ואית ביה קוזי שעומד להסקה כמש"ה ודלקו בהם ואכלום אמנם יש ערימות תבן שאין עתידים לישרף ועליהם נאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד ונעשים גרים גרורים ואסור להסיקן אותם: נוטלים עצים הסמוכים לסוכה וכו' הנה נתבאר בהלכות סוכה כי הסוכה הוא סוד ה' אחרונה כדאיתא בזוהר פ' אמור ולכן העצים הסמוכים לדפני הסוכה יהיה רמז שלהם לעצים שנאמר בהם אפריון זה הכלה כדאיתא בזוהר פ' תרומה עשה לו מלך שהשלום שלו מעצי הלבנון הם המדות שלו שמהם נבנה אפריון זה כנזכר ולכן יאמר נוטלים מהם ומסיקין בהם לעורר שלהובין דרחימו בין איש לאשה: בית שהוא מלא פירות הנה המדה האחרונה היא בית בסוד אין בית אלא אשה והוא מלא

תקי"ט. צירי דלתות מותר להסיר ולהחזיר לצורך י"ט ובו ה"ס:

[א] מסלקין תריסי חנויות ומחזירים אותם ביום טוב כדי שיוציא תבלין שהוא צריך להם ולא ימנע משמחת יום טוב בד"א כשיש להם ציר באמצע אבל יש להם ציר מן הצד אסור גזרה שמא יתקע ושאין להם ציר מן הצד כל עיקר אפי' בבית מותר להחזיר: [ב] כלים שהם מפוצלים כגון מנורה של חוליות וכסא ושולחן שהם חתיכות מעמידין אותם ביום טוב והוא שלא יתקע: [ג] להתיר ולהפקיע ולחתוך

פירות לפי כי שם נרמזים שבעה מינים שנשתבחה בהם א"י גפן ותאנה ורמון וכו' ונפחת נקב בי"ט כי מאחר שהיא בסוד בתולה נעשה לה כלי ולכן נוטל ממקום הפחת הוא הנקב שבאות ה' כי משם נמשך השפע לכל העולמות למטה:

[א] **הנה** נתבאר למעלה כי ענין החנות הוא דוגמא אל השלימות הנמצא באדם של תורה דוגמא מה שפירשו חז"ל לר"י שהיה חנות מיוחדת ועל ענין רמז זה הוא אמר מסלקין תריסי חנויות כלו' כי אע"ג דקים לן כי ענין של הלימוד ביום טוב אין ראוי לעיין בו כדי שלא יהיה לבו טרוד משמחת יום טוב כענין יום השבת אמנם לא כן הוא לענין הצורך כי דבר הצדיק ליום טוב מותר לו לעיין ולהורות את בני ישראל דלא סגי בלאו הכי כי היכי דלפרשינהו מאיסורא ולכן יאמר מסלקין תריסי חנויות ומחזירים אותם ביום טוב הוא הדוגמא למשחז"ל הפותח והמסגר אלף מסגר משמע שסוגרין ד"ת אין פותח וכן נמי בענין זה הוא דוגמא לפותח בדברי תורה וסוגר בדברי תורה והיינו כדי להוציא תבלין שהוא צורך להם והם תבלין של תורה שהוא צריך להם בו ביום ולא ימנע משמחת יום טוב אלא ילמוד ויעיין בכל הצריך לו במה דברים אמורים כשיש להם אלו הדלתות של תורה ציר באמצע והוא כינוי לספק כי יש בו פנים לכאן ולכאן היינו ציר שבאמצע ולכן צריך לו להתבונן להיכן הדין נוטה לאסור או להתיר אבל יש להם ציר ספק הוא מן הצד ואין בו מקום לנטות לכאן ולכאן אסור לעיין בו גזרה שמא יתקע ע"ד משחז"ל התוקע עצמו לדבר הלכה וימשך בעיון כל היום וימנע משמחת יום טוב ושאין להם ציר מן הצד כל עיקר כלומר הלכה שאין בה ספק כל עיקר אפי' בבית מותר להחזיר ולסגור עליה מאחר שאין בה צורך לאותו היום כמדובר: [ב] כלים שהם מפוצלים הנה הצדיקים הם מכונים לכלים שנאמר הברו נושאי כלי ה' שהם מפוצלים כלומר שהם חזרנים במצות והם פצלות לבנות כגון מנורה של חוליות כי הנה המנורה הוא דוגמא אל המצוה שנאמר כי נר מצוה והיא של חליות שנמצא בו כמה נרות באותם חוליות כמה מצות שמחזר לעשות אותם וכסא ושולחן שהדוגמא לענין מצות הצדקה שהם חתיכות כמו שאומרים חכמים ז"ל מנין שכל פרוטה ופרוטה מצטרף לחשבון גדול שנאמר וילבש צדקה כשריון מעמידין אותם ביו"ט כך אחז"ל אסר לא ילמד איניש אומר אלא אסר לא יקים לומר כי העיקר הוא להחזיק ביד עמלי תורה ולכן הללו מעמידין אותם ביום טוב ומחזיקין בידם והוא שלא יתקע עצמו במצות הללו וימנע בו משמחת יום טוב שהלעוס עליה: [ג] להתיר ולהפקיע ולחתוך חותמות שבכלים

ולחתוך הותמות שבכלים ושבקרקע ולשבר פותחת כדינם בשבת כך דינם ביום טוב : [ד] לקטום קש או תבן או קיסם ביום טוב כדינם בשבת : [ה] קמטים שעושים הנשים בבתי זרועותיהן ובבתי שוקיהן אסור לעשותן ביום טוב משום תיקון מנא :

כדינו

שבכלים שבקרקע כי זה הוא הרמז לאשר לא טוב עשה בקרב עמיו דהיינו קשר של רשעים ואיכא נמי חברה וקשר של צדיקים ולכן נמצא דבר והפכו בזה דאע"ג כי אין בנין וסתירה בכלים יש דברים שהם אסורים כאשר מתבאר בהלכות שבת ע"ש : [ד] לקטום קש או תבן או קיסם וכו' גם בזה נמצא דבר והפכו דאע"ג כי אוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי עכ"ז יש בהם חילוק לפי כי יש מעשה בהמה שהם מעשה הרשעים לרעה ונמצא גם כן לטובה כמש"ה אשר יש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים כדאיתא בזוהר פרשת שמות וזה לשונו ד"א יש הבל אשר נעשה על הארץ כדקאמרן דאתתקף על עלמא במאי בגין דיש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים מטאן לידייהו כאינון עובדין דרשיעיא כגון בת עכו"ם או חד מאינון עובדין דאין מעשה הרשעים ואינון קיימי בקיומייהו מדחילו דמאריהון ולא בעאן לאסתאבא כגון כמה זכאי קשוט וכו' ואינון גבורי כח דעבדי רעותא דמאריהון ולא חטאו וכו' ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים מטי לידייהו חד מצוה דאיהו בעובדא דצדיקיא וכו' וכגון ההוא חייבא דהוה בשבבותי' דרבי חייא דליליא חד פגע בההיא אתתא וכו' בעא למתקף בה אמרה ליה במטו מינך אוקיר לשמא דמרך ולא תחטי גבאי שבקה ולא חד בה וכו' הרי כי נמצא דבר והפכו במעשה הרשעים שעושים מעשה בהמה. אבל ענין של עלי בשמים של הצדיקים שנאמר והוא בין הדסים מניף על החולה של הנפש ומחזירו למוטב כאשר נתבאר הכל בהלכות שבת ע"ש : [ה] קמטים שעושים הנשים בבתי זרועותיהן וכו' גם בדין זה ימצא דבר והפכו כי הרמז של זה על הנשים שהולכות לעשות מצוה כי הנה מצינו אותה המכשפת שהיתה עושה עצמה שמתפללת על אשה הרה המקשה לילד עד שיולדת כדאיתא בסוטה פרק היה נוטל כגון יוחני בת רטיבי ושם נאמר וזה לשונו ולמדנו קיבול שכר מאלמנה שהיא דרבי יוחנן ולכן בא הרמז בזה הקמטים שעושים הנשים כלומר שהם עושים קמטים בנפש אדם בבתי זרועותיהן שמראים לאנשים שלכן אמרו המצפה לשכר אשתו אינו רואה סימן ברכה לפי שהוא מגלה זרועותיה כדאיתא בפסחים פ"ד הר"ן בשם רבינו חננאל ובבתי שוקיהן כאשר הולכות להתפלל ברגלים תרמסנה אם נמצא באחת מהם יום טוב ונמצא מכשיל בני אדם שמריחין ריח ערוה ע"ד שהיו עושין בנות ציון וברגליהם תעכסנה מן הריח טוב שהיה נכנס באותם הבחורים ארס של ערוה וכבר הפוסקים אמרו כי ריח זה הוא ענף מצוה של לא תנאף לא תהנה אף אמנם כבר ביארתי ענין זה כמו שאמר הכתוב כי רבים בני שוממה לזאת יקרא אשה כהרה שהולכת לב"ה ולא לילדים שהיא אשת איש ח"ו : עוד לאלוה מילין בדינים הללו מה שאמר מסלקין תריסי חנויות ומחזירין אותם ביום טוב

וכו' והענין כאשר נתבונן כי הכלה היא נקראת חנות שנמצא בתוכה כל צורך האדם עליון ואמנם היא צנועה אשר על כן צוה ה' לכסות את הכלים של המשכן אשר רומזים לה כל אחד כפי בחינתו המזבח והמנורה והשולחן ואיתא בזוהר פרשת משפטים דף צ"ט לרחימתא דאיהי שפירא בחיזו ושפירתא בריוא ואיהי טמירתא בטמירו גו היכלא דילה ואית לה רחימא יחידאה דלא ידעין ביה בני נשא אלא איהו בטמירו וכו' הנה מבואר מדברי המאמר היות הכלה העליונה בטמירו ועוד לקמן חזר והגיד שהיה לה מכסה לפניה והיינו הדוגמא לתריסי החנות ולפי כי בחול היחוד הוא בסוד כנפים עליונים שנא' אשא כנפי שחר אבל ביום טוב צריך להיות שינוי כי כן הדין אם אמר הוא בלבושו והיא בלבושה יכולה לעכב האשה אבל בשבת ויום טוב נאמר ולא יכנף עוד מוריך והוא דוגמא למה שעתיד להיות בביאת הגואל במהרה בימינו ומחזירין אותם נמי אחר כך ביום טוב והגילוי למה להוציא תבלין שהוא צריך כלומר כי על ידי כך ריח הכלה נודף והוא משבח ואומר וריח שלמותיך כריח לבנון נרד וכרכום קנה וקנמון וכו' ולא ימנע משמחת יום טוב שנאמר ושמחת בחגך אתה וביתך וכו' במה דברים אמורים כשיש להם ציר באמצע רצה לומר הדוגמא של זה למעלה סוד מה שחז"ל כי האשה יש לה ארבע איברים יותר מן האיש דהלא האיש יש לו רמ"ח איברים והאשה יש לה רנ"ב איברים והם שני צירים ושני דלתות שנאמר כי נהפכו עליה ציריה ונאמר כי לא סגר דלתי בטני לכן יאמר במה דברים אמורים שיש להם ציר באמצע ומאחר שכבר נתקנה הכלה בזה יש נפלאות לענין החיבור כי זה הציר הוא כינוי למקום שמקבלת בו הוולד ולכן פותחין החנות כי כן הכלה פותחת לגביה החתן כמש"ה פתחי לי אחותי רעיתי וכו' כשיש לה ציר באמצע אבל כאשר יש לה ציר מן הצד אסור גזרה שמא יתקע כי הנה הדוגמא לזה הוא כאשר כלתא דא היא בסוד האחור דוגמת בריאת אדם וחוה כי אז ימצא אף על גב שנאמר ויבן ה' את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה עדיין היא מן הצד שכן אח"כ נאמר ויביאה אל האדם ולכן כל זמן שהיא הציר מן הצד אסור לפתוח גזרה שמא יתקע והוא כינוי כמו שמצינו התוקע ליבמתו כלו' כי למה נאסר ענין זה בגשמי למטה גזרה שמא יתקע כי כן יהיה למעלה ונמצא תוקע עצמו לדבר הלכה הוא מש"ה עלם מעלמי מתחבר עם הכלה עליונה בדבר כד"א רצוה מדברת ואין יחוד זה של האחור משובח ולכן אסור זה בגשמי ושאין להם ציר מן הצד כל עיקר אפילו בבית מותר להחזיר כי מאחר שאין שם ציר כלל נמצא כי זה הוא דוגמא כי כבר הכלה עליונה חזרה בסוד הפנים ולכן אינו מתרצה בציר שבה כי הרי נעשית בסוד בית ולכן מותר נמי להחזיר שהדוגמא למעלה כי. כבר נעשה היחוד וחזר

לנסגר

לסגר הדלת והכן: כלים שהם מפוארים כגון מנורה וכו' הנה נודע הוא ממה שנתבאר למעלה כי כלתא דא יש לה כלים שנאמר וככלה תעדה כליה וכן היה במשכן כלים שהם מפוארים כגון מנורה של חוליות כי לפי שהמנורה עליונה הוא סוד הכלה הקנים שלה הם פרקים פרקים כדאיתא בזוהר פ' תרומה אפריון זה העולם עשה לו מלך שהשלום שלו מעצי הלבנון שלו כנזכר שם כילד נתפשט כל מדה ומדה ממנו עד שנעשו המדות של הכלה ולכן צוה ה' שתהיה המנורה מקשה אחת זהב להורות על העתיד להיות במהרה שנא' כלך יפה רעיתי ומה גם כי מנורה זו שעשה משה הוא בסוד הכלה שלו שנאמר בה אחת היא יונתי תמתי והכן אמנם מנורה שהיא של חוליות וכסא ושולחן שהם חתיכות חתיכות מעמידין אותם ביום טוב היינו מ"ש בזוהר דף קל"ב פ' תרומה וז"ל כתיב הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא וכו' דא איהו עלמא עילאה דאיהו יתיב על כורסיה יקריה וכל קדושן מניה נפקי ואיהו מקדש לכל עלמין וכו' הוא"ל וכך הוא נעשה נא עליית קיר קטנה דא איהו סידורא דשכינתא דאיהי עליית קיר כד"א ויסב חזקיהו פניו אל הקיר קטנה בגין דאיהי זעירא כד"א עיר קטנה ונשים לו שם בתיקונא דאנן מתקנן ובסדורא דילן בשירין ותושבחן וצלותא וכו' מטה ושלחן וכסא ומנורה ארבע אלין כולהו בשכינתא אינון ואיהי כלא וכל תיקונין אלין מתתקנן לגבי עלמא עילאה וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי אלו הכלים כלם הם בסוד השכינה מנורה ושלחן וכסא והתיקון שלהם הוא מ"ש נעשה נא היינו לפי שהם פרקים פרקים ולכן מעמידין אותם ביום טוב לפי שהרי שם נאמר כל אחד מאלו הדברים הוא נתקן ע"י דבר אחר וזה לשונו בסדורא דצלותא דערבית ובתיקונא דיליה מטה בסדורא דאינון קרבנין ועלוון דאנן מסדרן בצפרא ואינון שירין ותושבחן הא שולחן ובההוא סידורא דצלותא דמיושב ובתיקונא דק"ש ובההוא יחודא הא כסא בההוא צלותא דמעומד ובאינון קדושאן ותוספת קדושה וברכאן דאנן מסדרין הא מנורה נמצא כי מעמידין אותם כלים הללו ביום טוב והוא שלא יתקע שנאמר ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבי' בהבנותו: להתיר ולהפקיע ולחתוך חותמות שבכלים שבקרקע וכו' הנה הענין שאין בנין וסתירה בכלים הסוד של הענין מפני כי כן נמי הכלים של הכלה אין בהם בנין וסתירה כלומר אע"ג כי מצינו מש"ה בא נבוכדנצר שהיק מחיק ירושלם וכו' ואת הכלים הבית בית אוצר אלהיו שהדוגמא שלו הוא סטרא אחרא אשר מושך למטה אצלם מקלת כלי בית ה' אמת הדבר שפעמים הוא מושך אותם למטה אצל הקליפה אבל הם הכלים כמו שהם כדאיתא בתיקונים באלין י' קליפין אתלבש קב"ה בגין לנטרא להו לישראל ובזה תבין מש"ה ויתן ה' בידו וכו' (דניאל א) כי לפי שהדבר הזה גם שהוא גנאי לסטרא דקדושה אך טוב לישראל בגין לנטרא יתהון כאמור אמנם כלים אלו הם הגולים לבין עכו"ם שלמים הם ולא כמו הכלים הראשונים שנשברו ונפלו למטה ולכן אינו שייך ענין בנין וסתירה רק עלייה וירידה לודק וכן מותר לפתוח הנקב שבחבית לפי שהוא דוגמא של הבוטל בתולה בשבת אבל מחדש אסור וכל הדברי' המותרי' והאסורים מתבארים בהלכות שבת ע"ש: לקטום קש או תבן או קיסם או עצי בשמים וכו' גם בזה יש דברי' רבים להקל ולהחמיר כי התבן וקש וקיסם הם דוגמא לס"א ועצי בשמים הם כטרא דקדושה ומה לתבן אצל עצי בשמי' ולכן הכל יתבאר בהלכות שבת כי שם ביתו כי תדרשנו ימצא לך: קמעים שעושים הנשים בבתי זרועותיהן ובבתי שוקיהם הם רומזים לאותם קשרים שהם למעלה בידים וברגלים לכן אלו אסור לעשותן בי"ט משום תיקון מנא כי הנה נתבאר כמה פעמים כי התיקון של כ"י נעשה מערב י"ט מטעם שקדם היום וכנזכר לעיל ולכן אין לעשות תיקון מנא בי"ט עצמו כאמור:

תקי"ד. לכבוד הבית

[א] לכבוד הבית כדינו בשבת כך דינו ביום טוב: משילין

[א] הנה ענין כיבוד הבית הדוגמא לזה הוא הצווי שאמר הכתוב ויד תהיה לך וכו' כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר כי הנה למדנו מזה שני דברים הבאים כאחד טובים ראשונה מ"ש והיה מחנך קדוש הוא המקום שהאדם עומד בתוכו והוא ענין בית שלו צריך שיהיה נקי וקדוש יאמר לו היינו ע"ד מה ששנינו יהיה ביתך בית ועד לחכמים שיהיה מקום מוכן וקדוש עד שיבחרו החכמים להיות מתוועדים ללמוד שם וזאת שנית תעשו ולא יראה בך ערות דבר שאם באולי המקום פנוי מכל טומאה ונקי אמנם האדם יטמא ולא יתחטא את משכן ה' טמא ולכן מה שיאמר כי מצוה לכבד את הבית יש במשמע ב' דברים האמורים כי ממה שצריך לכבד הבית משמע נמי כי צריך האדם להתבונן בעצמו אם נמצא בו עון אשר חטא שלא יהיה מתקיים בו מש"ה ושב מאחריך והנה כבוד הבית משמע נמי ענינים רבים וזה יהיה ע"ד מחז"ל כל אדם יש לו שני חלקים אחד בג"ע ואחד בגהינם זכה אדם נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע שנא' לכן בארצם משנה ירשו לא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגהינם שנאמר ומשנה שברון שברם והנה מאמר זה נתבאר עד כמה פעמים אמנם ממנו נקח ללמוד דמאחר כי האיש הישראלי יש לו חלק בג"ע והוא אצלו בספק אולי חבירו יזכה ויעשה מעשים טובים ויקח אותו ממנו לכן בא האזהרה זו לאדם הגשמי בי"ע כי כאשר הוא מכבד הבית הגשמי מדברים המאוסים ומן העפר אע"ג כי אין זה דבר מאום כך החי יתן אל לבו לכבד הבית שלו הנמצא לו בג"ע מכל דברים הרעים ועיונות מחשבות הרעות וישים לנגד עיניו כי אל עפר ישוב אמנם וענוים ירשו ארץ שנאמר הקיצו ורננו שוכני עפר מי שהיה שכן לעפר בעה"ז כך יתכוין בדעתו ולקנות אותו הבית שלו הנה זאת תורת הבית שהוא חלק שלו בג"ע כאמור אמנם כבר אגכי הגדתי והשמעתי

בהלכות

בהלכות פסח כי כמה בתים יש לאדם ומוכרח הדבר לפי כי כן האדם הוא כולל נפש מן העשיה ורוח מן היצירה ונשמה מעולם הבריאה כדאיתא בתיקונים אין להאריך ולכן מוכרח הוא כי כל בחינה מאלו כאשר היא חוזרת לעלות למקומה למעלה שיהיה לה בית לישב בו והנה חז"ל אמרו עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק י"ש עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש ובכלל מאתים מנה ולכן נמי יהיה בזה אזהרה לכבד הבית שלו בכל עולם מאלו לפי שאינו. דומה הבית התחתון לעליון ולא דבר הפוגם בתחתון שוה לדבר הפוגם בבית העליון כי הנה בבית התחתון צריך לנקות אותו בענין המעשה שלא יעשה דבר של מעשה רע המטנף הבית אמנם הבית העליון צריך לבער ממנו ענין הדיבור שהוא יותר רע ומר וכמשחז"ל לא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע ולא על מעשה העגל וזה יהיה כנגד הבית שהוא מושב אל הרוח כד"א וברוח פיו וכנגד הבית העליון צריך לבער ענין המחשבה ולטהר עצמו מכל הרהורי' רעים ומחשבות רעות כי כן הבית זה הוא מושב לנשמה וכבר אמרו חז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה לפי שטנופי' טינוף בבית העליון הנזכר וכנגד אלו הבתי' יש דוגמתן באדם עצמו והם בקרבו בגוף שלו הוא הבית מושב הנפש והרוח והנשמה הנזכר והם הכבד והלב והמוח אשר מושב הנפש הוא בכבד ומשכן הרוח בלב ומשכן הנשמה במוח כי צריך לכבד אותם מכל טומאה וטינוף והוא מדין קל וחומר אם מצוה על האדם לכבד אותם הבתים אשר ישכון שם לעתיד כ"ש כי צריך לכבד המקומות הללו כי הם עיקר לזכות לאותם הבתים העליונים כי הנה תחילה יבער הדברי' הרעים הנוגעים אל הכבד הכעס שהוא שקול כעע"ז וג"ע וש"ד ויסיר מן הלב קנאה ושנאה ותאוות כי כל דברים הללו הם יותר רעים מן העבירות האמורות כנודע ואין להאריך ועוד ישנה ויבער מדעתו כל התחשבות רעות ובכן יהיו נטהרים כל בתים אלו לשכון בהם חלקי הנפש אשר לו ולכן יהיה הנה לשכון בתוכו הקדושה של י"ע ויהיה כלי להשראת שכינה בתוכו כמש"ה ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם של כל אחד מישראל כמשחז"ל :

והנה כבר נתבאר למעלה כי כל מעשה הגשמי אשר יעשה למטה האיש הישראלי כך הוא מעורר בכונתו הטובה להיות כך למעלה דומה בדומה ולכן עקב כי כך יעשה האדם ימלא כך למעלה שמכבד הבית העליון כי הנה כמו כן הוא הנגלה במדה העליונה בבית שלה כי לא במקום אחד בלבד יש לה בית אלא בכל עולם ועולם וכבר נתבאר בזוהר כל מאן דפגים אתרא דמטרוניתא כאלו פגים בה נמי חלילה ולכן יאמר לכבד את הבית הנזכר בשבת כך הוא ביום טוב והוא כי הנה נתבאר במאמר הנזכר לעיל מפרשת קרח בענין קריאי מועד כי חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא והנה בכל העולמו' מתפשטת ויורדת חכמת שלמה כנודע כדאיתא בזוהר פרשת תשא דף קל"ב · וז"ל השתא בני רחימאי רחימין דנפשאי מה אעביד ודאי אצטריכנא לגלאה אליתו . ואתמירו מלין בספר קדושה הסוד מלך על עלמא בתלת מלין אתתקף בבריאה ביצירה בעשיה וכה אמר רזא דכל חדא וחדא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי מדת המלכות שהוא מלך עלמא העולמות התחתונות מתפשטת בשלש עולמות הנזכר והנה בעלות המדות שלה מן העולמות לא מפני כך הבתים עולים זולת המדות ההלה בלבד ולכן צריך לכבד כל אותם הבתים של כל העולמות שלא יכנס צר לתוכם וזה יהיה על ידי מעשה האדם הגשמי כאמור כי כאשר נטהר מעון שהוא במעשה הנה על ידי כן נטהר הבית שהוא בעולם העשיה דסטרא דקדושה וכאשר יטהר האדם עצמו מעון הדיבור ומדברים בטלים שנאמר ולא יראה בך ערות דבר כמו שאמרו חכמים ז"ל ערות דיבור כמו כן נטהר הבית שלה בעולם היצירה וכאשר יטהר האדם מחשבתו על כך נטהר הבית אשר נמלא לה בעולם של הבריאה לפי כי הנה בעולמות התחתונים שולט הקליפה סטרא אחרא ויש תערובת של הקליפה עם סטרא דקדושה כדאיתא בתיקונים ולכן כאשר עולים החלקים של סטרא דקדושה למעלה צריך האדם לטהר עצמו ביותר לבל ישלוט הקליפה באיזה מקום מאלו על ידי מעשה שלו כי יהיה בלתי טהור ולכן אמרו חכמים ז"ל חייב אדם לטהר עצמו ברגל וכאשר נעמיק יותר בענין זה ירמוז למה שאנו האשה מכבדת את ביתה מכבדת את חדרה וסוד הענין כי הנה כבוד זה הוא אשר נתבאר אצלי בפסוק אם רחץ ה' את צואת בנות ציון הוא סוד מה שאמרו חכמים ז"ל לבן מלך שטינף פלטין של מלך אמר המלך תבא אמו ותקנח צואת בנה והנה סוד הדבר כי לא בענין העגל בלבד הוא המשל זה אלא הוא מכוון לכל מעשה בלתי טהור אשר יעשה האיש הישראלי הוא מטנף פלטין של ממ"ה הקב"ה שאם חטא במעשה פוגם בעולם המעשה שנאמר נפש כי תחטא ואם חטא בדיבור אשר יבטא האדם לחטא בשנה הוא פוגם בפלטין שביצירה ואם חטא במחשבה הוא מטנף בפלטין של הבריאה אשר משם שורש נשמתו ואמנם זהו לפי פשוטן של דברים אמנם לכן ידע עמי כי העון של ישראל גדול כי הוא עושה פגם למעלה כי הגם כי היחיד כך הוא גורם ע"י מעשיו עד מקום אשר שורשו משם אמנם עון הכללות של ישראל ח"ו מגיעי יותר למעלה הלא זה הדבר מבואר בזוהר פ' בלק דף קצ"ז · וז"ל והוליפנא · מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סליקת למלקט עינוגין וכיסופין ומומ' אשתכח בהו בישראל לתתא מיד מטי לה עפה כחרדל ואתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכדין ידעין לעילא דמומא אשתכח בהו בישראל ומיד אתער שמאלא וכו' ולכן ומה לעשות אז כאם מקנחת צואת בנה אלו ישראל וזש"ה אם רחץ ה' קרי ביה אם ר"ל אם של ישראל מתעוררת לקנח צואת בנה מפלטין שלה וז"ש אם רחץ ה' את צואת בנות ציון (ישעיה ד) הם שתי בנות שיש לה סוד ב' צירים וב' דלתות הנ"ל ואת דמי ירושלם שבאו לה מסיבת מעשה התחתונים ידיח מקרבה וזה יהיה ברוח משפט זה יעקב כדאיתא בזוהר בפ' מלך במשפט יעמיד ארץ וברוח בער זה יוסף המבער כל הטומאה וכבר נתבאר

במקומו והיינו הפלמין שצריך לכבד האדם ביום טוב לבלתי יהיה שם איזה פגם חלילה וכל זה לא יתכן להיות הטהרה אלא על יד הכהן כי כן הדין אפי' חכם לא יגזור ויאמר הבית טמא עד יבא הכהן ורואה את הבית וכן נמי לענין הטהרה הוא כמשפט הזה דאף ע"ג כי שנים הללו הם מחוכמי' כי הנה נאמר ביוסף הצדיק אין נבון וחכם כמוך ויעקב נמי למד תורה בבית שם כד"א ומה תעשה לשמך הגדול והיה חכם עכ"ז אין להם יכולת לבער עד אשר יבא הכהן ורואה את הבית שהוא מגדל אותה כמשחז"ל בת היתה לו לאברהם והוא מטהר אותה על יד שנים אלו עד מקום שקורים לה כבוד שנאמר ויבא מלך הכבוד כנזכר פ' פנחס ע"ש :

תקכ"א. דין שלשול פירות בי"ט ממקום למקום ובו ג' סעיפים :

[א] משילין פירות דרך ארובה בי"ט ולא ישלשלם בחלונות ולא יורידם בסולמות ולא יטלטלם מגג לגג אע"פ שהן שוין : [ב] מותר לכסות פירות או כדי

[א] הנה נתבאר בדברי חז"ל כי אין ראוי לאדם לעשות המצוה על תנאי שיעשה לו הקב"ה טובה בעבור' בעה"ז שנאמר יד ליד לא ינקה רע וז"ל כל שנתן צדקה בידו אחת ומבקש שכרה ביד אחרת רשע הוא שאינו רוצה להניח לבניו כלום שאילו האבות רצו ליקח מתן שכרן של מצות שעשו מהיכן היינו אנחנו חיים בעולם. ולכן יאמר נא ישראל א"כ מהיכן אני חי מאחר כי שכר מצות בהאי עלמא ליכא ומה לעשות ולכן יאמר נא משילין פירות דרך ארובה בי"ט כלומר לא סתמו עלינו לגמרי שלא לאכול שכר המצות בעה"ז אלא מקום הניחו לנו והוא דוגמא ארובה שהיא בתוך הבית ר"ל משילין ולוקחין כל איש ישראל פירות מאותם הדברים ששנינו אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב משילין פירות ממצות אלו דרך ארוב' בי"ט להיותו נקנה מהם בעה"ז ומה גם בי"ט כי כך אחז"ל עשירים שבחו"ל אצלות במה הם זוכים בזכות שמענגים שבתות וימים טובים א"כ שפיר קאמר כי משילין פירות מאות' הפירות שאדם אוכל מפירותיהן בי"ט בזכות שמענג י"ט כמשחז"ל אמר הקב"ה לישראל בני האמינו בי ולוו עלי וכבדו י"ט ואני פורע להם וכן אחז"ל לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה אנשי אמנה שנאמר שוטטו בחוצות ירושלים וכו' אם יש מבקש אמונה ואסלח לה ולא ישלשלם פירות הללו בחלונות והדוגמא לזה הוא משחז"ל מפני מה העולם נברא בה"א שהם בקש לצאת יוצא ומפני מה ה"א פתוח מלידו שאם חזר בו מכניסו באותו נקב ולעיילי בהך לא מסתייא מלתא ופי' מפני המקטרגין ולכן יאמר נא כי כך יעשה האדם הרוצה ליהנות מפרי מעשיו מאותם הדברים שאדם אוכל מפירותיהן בעה"ז משילין מאותם הפירות דרך ארובה היינו באותו נקב קטן של אות ה' כלומר כי יחשוב עצמו שהוא בעל תשובה ונפקא מינה כי לא יצדק נפשו מאלהים לומר משלי נתנו לי אלא הוא בדרך צדקה כענין העושה תשובה כי כל מה שמגיע לו בעה"ז הוא לו בדרך צדקה או מתנה ולא ישלשלם בחלונות שהדוגמא לזה הוא ספחת של אות ה' התחתון כי יתראה כי בצדקתו נתן לו הקב"ה והא ליתי כמשחז"ל מה יתרון לאדם שיעמול לרוח אם יבא האדם להתווכח עם בוראו אין מספיק כל מעשיו לרוח שנותן באפיו לנשוב ולא יורידם בסולמו' כלומר לא יבקש עושר ממש להתעשר דאע"ג שאמרו בכתוב עשר בשביל שתתעשר מ"מ אין ראוי לעשו' כן דהיינו מ"ש ולא יורידם בסולמות היינו מה ששאלה המטרונא לר' יוסי ע"ה עושה סולמות מוריד לזה ומעלה לזה שנאמר כי אלהים שופט זה ישפיל וזה ירים אלא יבקש דבר שמוכרח כדי חייו ותולה מדי ולא יטלטלם מגג לגג הוא משחז"ל בפ' מה לך כי עלית כולך לגגות וכי לגגות עלו כלם אלא אלו גסי הרוח וכו' ולכן יאמר ולא יטלטלם מגג לגג כלומר אף על גב כי אנכי הגדלתי והשמעתי כי מותר לך להיות נהנה מאותם המצות שאדם אוכל מפירותיהן בעולם הזה עכ"ז לא אמרתי לך אלא ליהנות בדבר שהוא דוגמא דלחם צר בדרך אותו נקב וארובה שבבית ועכ"ז יהיה לך בדרך צדקה לא שאתה ראוי לו ועכ"ז הזהר בזה פן תזוח דעתך עליך אם יגיע לך במעשה זה ואם זחה דעתך עליך לא תטלטל ולא תיגע בפירות המצות לא מבעיא כי לא תשאל ולא תנסה על ענין הסולמות הלז להוריד לזולת ולהעלות אותך אם הוא ראוי אלא אף על גב שיהיה מאותם גסי הרוח הדומה לגג וכו' ואתה כמוהו שניהם שוים לרעה עכ"ז לא יטלטלם גם שירבה בתפלה שיבא לו העושר מאותם שהוא גם רוח גאה לו אעפ"י שהוא כמוהו מטלטלין המטלטלין מזה לזה דהיינו דוגמא מגג לגג אעפ"י שהן שוין : [ב] מותר לכסות פירות או כדי יין וכו' חזר והגיד כי לאדם שטוב לפניו לא יתאוה למעשה ידיו כמו שביארתי בפ' ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו (הושע יג) כי בכל הדברים כי צריך איש הישראלי שלא לשאול מהקב"ה שכר המצות והיינו מה שאמר לא נאמר עוד אלהינו עשה עמנו טובה למעשה ידינו של המצות כד"א ומעשה ידינו כוננה עלינו לפי כי אשר בך ירוחם יתום רצוננו להניח הזכות לבנינו אחרינו ולכן הותר לכסות פירות של המצות אשר יעשה האדם להניח לבאים אחריו או כדי יין אם נמצא בו שעסק בדברי הגדה שמושכי' לב האדם כיין או לבנים הוא מה שחז"ל מאי לבנים לבני בני הוא הנגלה לעיניכו כי שאל מאי לבנים מאחר כי נאמר ועלהו לא יבול אפילו שיחת חולין של חכמים ז"ל צריכה תלמוד מה תענה בכינוי לבנים לכן אמר כי דבר גדול אחז"ל אל יאמר אדם אבנה לי בית של שיש ועליות מרווחים והבאים אחריהם ירעו בהמות כאחת הפחתי' אלא יתבונן האדם לדבר המועיל לבני בנים כי יסתפק במועט והיינו מה שאמר או לבנים כי יתבונן אדם להועיל לבאים אחריו ויכסה פירות של מעשיו נמי מפני הדלף כלומר כי יסתכל כי כל הקניינים המדומים לא יוכלו לעמוד במקרה קל שיגיע להם דוגמא לגשם שבא שתאום ולכן מה טוב לאדם

כדי יין או לבנים מפני הדלף : [ג] ליתן כלי תחת הדלף כדינו בשבת כך דינו ביום טוב : אין

לאדם שיקוה לחסד עליון כפי השגחתו ויבא הגשם לנו : [ג] ליתן כלי תחת הדלף כדינו בשבת כך דינו בי"ט והדוגמא לזה אם באולי בשפלות ידים ידלוף הבית מתוך שנתעלל מדברי תורה נמשך לו שפלות ומטה ידו ולכן הקב"ה מלוה והכה הבית הגדול בקיעים של ייסורין ומניח כלי יש לו להיות כלי מוכן לקבל הייסורין לטוב לו וישפוך אותם המים שנגרים לחוץ כי לכן מהפך הגזרה לחוץ ובלבד שלא יעשה גרף של רעי כי יקיים מה שחז"ל וידעת היום והשבות אל לבבך אם באו עליך ייסורין אל תטיח דברים כלפי מעלה התבונן בלבבך מה עשית וכו' וכן נמי לא יעשה כמעשה הרשעים שנאמר והרשעים כים נגרש וכו' ויגרשו מימיו רפש וטיט שלכן אין הקדוש ברוך הוא מנסה את הרשע דפקר טפי כמו שחז"ל וכנזכר בהלכות שבת ע"ש : ועוד נמצא בדינים הללו טוב טעם למעשה האדם הגשמי מה מעשיו מועילים למעלה והכי קאמר משילין פירות דרך ארובה ביום טוב וכו' והענין כי הנה להיות כי ביום טוב יש נמצא הארה ושפע לכל העולמות כל אחד כפי בחינתו לא ראי זה כראי זה ולכן דין זה יתבאר על שני פני' והעיקר מ"ש בזוהר פ' קרח דף קע"ה הובא למעלה וז"ל ר"ש אמר קריאי מועד קראי כתיב חסר יוד אמאי אלא מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל איזון כתרין עילאין דזמינין מקדש עילאה הכי נמי קדם תתאה זמין לאילוי לאעטרא להו קדם עילאה ידיעה קדם תתאה חכמת שלמה הכי נמי זמינת לכל אילנא ואיזון איילין כלהו זמינין לאעטרא בהאי קדם בזמנא דמועד שריא בעלמא וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר כי שני הזמנות הם בזמן המועד הזמנה אחת היא מקדם עילאה שהוא מזמין לכל כתרין עילאין שהם המדות שבעולם האצילות וקדם תתאה מזמין לכל אילנא הם העולמות התחתונים בי"ע ולכן יאמר משילין פירות דרך ארובה ביום טוב רלה לומר כי הנה כאשר אלו העולמות של בי"ע הם עולים למעלה והם מזומנים מחכמת שלמה כאמור לאעטרא להו לכן הם מושכים שפע גדול להם ומתעטרים שם אבל ג"כ הם משילין וממשיכים פירות ממה שקבלו מאותה הזמנה לפי כי העיקר הוא החיבור והייחוד הנעשה למעלה בין חתן וכלה בעבור עלייתם לשם כמו שנתבאר כי הרי נאמר ולא יראו פני ריקם ולכן מוכרח הוא כי כל עולם מעלה עמו נילונות מאותם עלמין קדמאין ולכן מעוררים האהבה בין איש ואשה ומתחברים שניהם איש באשתו ידובקו כמער איש ולויות ואח"כ מאותם הפירות היוצאים מאותו הייחוד מתעטרים הם בתחילה כאמור והנותר מאותם הפירות הם משילין למטה דרך הארובה הוא מה שאמר בזוהר פרשת בלק דף ר"ט בענין במשעול הכרמים ואמנם להבין הענין באמת צריך לדעת כי מה שאמר זמינת לכל אילנא הם סטרא דקדושה אבל סטרא אחרא אינם עולים ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו ולכן מוכרח הוא להמשיך להם שפע להחיות אותם כי העולם צריכים להם ולכן משילין להם סטרא דקדושה פירות מאותו השפע למטה לכל עולם ועולם והיינו מלת משילין מלשון כי ישל זתך והכן וזה יהיה דרך ארובה הוא מה שאמר שם וזה לשונו ותחנא מבין הסדי חולקהון דממנן על שאר עמין נפיק חד שביל דקיק דמתמן אתנגיד חולקא לאיזון תתאי ומתמן מתפרש לכמה סטרין ודא קרינן ליה תמלית דנפיק מסטר' דארעא קדישא ועל דא עלמא כוליה מתמלית דארץ ישראל קא שתי וכו' דלא תימא דאיזון בלחוד אלא אפילו איזון כתרין תתאין מסהוא תמלית שתיין ודא הוא במשעול הכרמים וכו' והנה הדבר מבואר מזה המאמר כי זה השפע הנמשך לכתרין תתאין הם פירות הנזכר שמשילין אותם למטה דרך ארובה זו היא שביל הכרמים הנזכר כדי לספק מזון לכל כתרין תתאין שאין יכולים לעלות למעלה ולכן לא ישלשלם בחלונות כי אין זה השפע הנמשך לסטרא אחרא למטה נמשך מדרך הפנים כי לזה נקרא חלון לפי שהוא מן הצד והכן אבל נקרא ארובה לרמוז שנמשך מצד האחור שלכן נקרא אלהים אחרים לפי שכל השפע שניזונים בו הוא מצד האחורים כנזכר ולכן נמי מטעם זה לא יורידם בסולמות ולא ישלשלם מגג לגג אף על פי שהן שוים לפי כי אין השפעתם נמשכת להם אלא דרך ארובה זו דהיינו כינוי לאותו שביל הכרמים הנזכר : עוד זה מדבר לענין הזמנה העליונה מה שאמר קדם עילאה זמין כל איזון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו ולכן כך היה אומר משילין פירות דרך ארובה והענין מ"ש בזוהר פרשת פנחס דף רל"ד וז"ל וישראל ידעי למילד נידה טבא רבא ויקירא מה עבדי מפקי מתחות גדפהא דאימא ההוא לפורא בלחישו דפומא מלחשי לגבה בלחישו בתר לחישו וההוא לפורא דחיים לאיזון לחישין ולאיזון קלין וכו' פרחת לגבייהו וכו' כל איזון בנין דתחות גדפי אמהון כיון דשמעי ההוא לפלופא וההוא לחישו מיד נפקו מתחות גדפהא דאימהון ופרחי לגבי ההוא לפרא וישראל נטלי לון וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי ישראל הם מזמינים לכל המדות עליונות וממשיכי' אותם למטה אלא על ידי מעשיהם כנזכר במאמר מתקנין פתורא ומללן ללותין וכו' אמנם אמיתות אלו המאמרים שנראה שהם חלוקים כך הוא כי הנה ידענו מן המאמר פרשת עקב כונת הברכות של הנהנין שהם תבין כי שני מיני שפע צריך להמשיך בראשונה צריך להמשיך שפע עליון מההוא שביל דקיק הנקרא ברוך וכו' ונמשך בכל המדות כדי שיהיה בהם כח והכנה לעלות לקבל שם השפע האמיתי שלהם והנה לכן ישראל הקדושים עושים כל ההכנה הנזכר במאמר ומזמינים לההוא לפרא ולכל הבנים עמה ועל ידי כן ממשיכים לאותם המדות שפע מאימא עילאה כדי שיוכלו לעלות למעלה ואחר כך בא ההזמנה של אימא עילאה והם עולים למעלה אצלה ומשפעת עליהם מאותם עטרות שלה ולכן יאמר נא משילין פירות דרך ארובה ביום טוב דהיינו כי ישראל הקדושים הם ממשיכים פירות ושפע מאימא עילאה

עילאה על הבנים שלא על ידי מעשיהם כאמור וזה השפע נמשך דרך ארובה מה שאינו ארובה שבין בית לעלייה דרך אות ה' ראשונה ממשיכים השפע למטה אל מדות הנזכר ואחר כך הם עולים למעלה בהזמנה כאמור כי קדם עילאה אזמינת לכל אלדין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו ואז הם עצמם אותם כתרין שם מטילין פירות דרך ארובה היינו באותו שביל דקיק שנא' ושביל במים רבים משם נמשך השפע להם ולכל ישראל כדאיתא בזוהר פרשת בלק דף ר"ט · וז"ל תא חזי מסטרא דאימא כד איהי מתעטרא נפקין בעטרהא אלף ות"ק כתרי גליפי בתכשיטהא וכד בעא לאזדווגא במלכא מתעטרא בחד עטרא דארבע גוונין וכו' כד מזדווג מלכא במטרוניתא סליק האי עטרא ואתיישבת ברישא דמטרוניתא וכו' כדין אימא באלישו שדרת מתמן עילאין וקבע לון בההוא עטרא לבתר אגניד נחלי דמשח רבות קדישא על רישא דמלכא וכו' לבתר אתהדר עטרא ומעטרא ליה אימא עילאה בההוא עטרא ופרישא עליה ועל מטרוניתא לבושי יקר כדין קלא אשתמע בכלהו עלמין צאינה וראינה וגו' כדין חדוותא הוא בכל אינון בני מלכא ומאן אינון כל אינון דאתו מסטרייהו דישראל דהא לא מזדווגי בהו דלא קיימי עמהון בר ישראל דאינון בני ביתא ומשמשי להו כדין כל ברכאן דנפיק מנייהו דישראל הוא וישראל נטלי כולא ומשדי חולקא מניה לשאר עמין ותאנא מבין סטר חולקהון דשאר עמין וכו' ולא תימא דאינון בלחודוי אלא אפי' אינון כתרין תתאין מההוא תמצית שתיין וכו' הנה נחזור ונלמד מזה המאמר כי כל עיקר השפע הנמשך למטה מאימא הוא ולאחר שאותם כתרין עילאין מסתפקין ממנו כמ"ש במאמר דאעטרת למלכא ולמטרוניתא ופרשת עלייהו לבושין דיקר אחר כך נוטלים השפע ישראל והמצומדין להם שהם מסטרא דימינא ואח"כ הם נותנים לשאר עמין וכתרין תתאין ולכן הוא אומר מטילין פירות דרך ארובה בי"ט כלומר דאע"ג כי בתחילה השפע הנמשך מאימא עילאה אין זה נקרא פירות אלא עיקר דהכי קאמר הכרוז צאינה וראינה בנות ציון הם הנשמות של ישראל במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו וג"כ לבושין דיקר יהיבת להון ואין זה דרך ארובה אלא בפירוש אמר ובפרהסיא נותנת להם אבל התחתונים ומה גם כתרין תתאין ע"י של ישראל הם מטילין פירות של אותו השפע הגדול הוא התמצית וזה נמי הוא דרך ארובה מקום צר היינו במשעול הכרמים אותו שביל דקיק כנזכר במאמר אבל לא ישלשלם בחלונות כי החלונות נאמר בהם משגיח מן החלונות וזה האור אינו נמצא להם ולא יורידם בסולמות שיורדים מעולם לעולם לפי כי זה יהיה כאשר נמשך השפע מעולם לעולם הוא במדרגות לתת לטוב לפני האלהים לא כן הוא עתה כי כל סטרא דקדושה עלו הם למעלה והם יקחו חלקם וכל המשכה זו איננה אלא לכתרין תתאין להחיות אותם כאמור ואתה מחיה את כולם ולא מגג לנגד שהם מסטרא דקדושה נמי אע"פ שהם שוין לפי כי זה השפע אינו יורד רק דרך ארובה צרה כאמור : מותר לכסות פירות מאחר שהנחנו כי פירות הללו הם השפע הנמשך מלמעלה אל העולמות לכן מותר לכסות אותו השפע החלק היורד לישראל מלמעל' מפני כי שם נמצאים בעלי עין הרע כמשחז"ל נוח להם לרשעי' להיות סומין שנאמר תחשכנה עיניהם מראות לפי שהם מביאים תקלה לעולם ולכן מותר לכסות אותו השפע או כדי יין מין שפע אחר לאו דווקא זה הנקרא פירות או לבנים שהם דוגמא לבנין הנקבה והם הנקודות היורדות למטה בעולמות בזמן שעולים למעלה לצורך בניין מותר לכסות אותם מפני הדלף והוא כינוי לאשה רעה שנאמר כה דלף טורד ביום סגריר ואשת מדינים נשתוה מכסים מדות הללו בעולתה למעלה מפני עין הרע של אשה רעה כדאיתא בזוהר פ' תרומה ז"ל כד אתת איהי ועולמתהא לא אתת אלא כמאן דאתי למחמי ביקרא דמלכא והכרוז מכריז צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה במלכא דשלמא דיליה כדין ס"א לא ניחא ליה למחמי ואתפרש ואזיל ליה ולכך מותר לכסות גם הלבנים בי"ט אע"ג דלא שייך ענין זה בו ביום מ"מ רמז הוא לדבר הנוהג בחול כנזכר : ליתן כלי תחת הדלף וכו' הנה נתבאר כי הדלף הוא דוגמא לאשה רעה של הקליפה ומותר לתת תחתיו כלי שהוא ענין לטהר את הבית ובלבד שלא יעשה גרף של רעי ובהלכות שבת מתבאר כי תדרשנו ימצא לך :

תקב"ב. קצת דברים האסורים לטלטל בי"ט ובו ד"ס:

[א] אין הסומא יוצא במקלו ולא הרועה בתרמילו: אין

[א] **הנה** אמר הכתוב מי עור כי אם עבדי למדנו מזה כי הנה נמי לאיש השלם יקרא סומא ויהיה הענין הפך ממה שקורים סגי נהור לסומא וכן נמי ענין השפע לא יזוז ממקומו והדוגמא לזה הוא כי הנה על שני אלדין הללו יאמר נא כי ראוי לאדם להתבונן אם הוא סומא כלומר פיקח ביותר צריך להזהר בי"ט שלא יצא במקלו הוא הדבר אשר חז"ל הגידו בפ' עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כל המיקל כמשכין אחריו לכן אל זה יביט לא יהי' נוהג קלות לעצמו כך אחז"ל והכסיל בחשך הולך מי שעוס' כמו הקולות של ב"ש ושל ב"ה וכן ולא הרועה בתרמילו והוא דומיא למה שאמרנו כי הסומא הוא לענין היחיד שלא ינהוג קלות לו לעצמו בענייני יום טוב כי רבים הם וכן נמי הרועה שהוא פרנס על הציבור רועה ישראל לא יצא בתרמילו כמו שאמר הכתוב שארית ישראל וכו' ולא ימצא בפיהם לשון תרמית להיות מורה לרבים דברים אשר לא כן ומכל שכן יהיה אם אמרנו כי הסומא זה הוא כפי פשוטו היינו מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק כי רבים חללים הפילה זה שלא הגיע להוראה ומורה וזה יהיה הכינוי שלו סומא לפי כי עדין לא הגיע לזמן הוראה ולכן אין זה הסומא יוצא במקלו כענין שבא שמאי על יונתן בן עוזיאל במקלו בחוזק הדין שהרי עדין לא הגיע לזמן הוראה ולא הרועה בתרמילו הוא מי שהגיע להוראה והוא יכול

להיות

[ב] אין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה ואיש שהיו רבים צריכים לו מותר ומוציאין אותו על הכתף אפי' באפריון: [ג] מי שנתכווצו גדי שוקיו יכול

להיות רועה את ישראל לא יצא מחובת דין שמים בתרמילו לכון תרמית לומר אין אני כדאי לזה שהרי הגיע לארבעים: אין יוצאין נמי בסומא הוא אותו שאינו מכיר בעצמו מה מעשיו והוא על משענת הקנה הרצוץ ואינו מפשפש בהם אין יוצא ידי חובתו במקלו הוא ענין היסורין כמה שאמר הכתוב יסר מעלי שבטו כי כך אמרו חז"ל אם רואה אדם יסורין באים עליו יפשפש במעשיו דהכי הוי מזבח כפרה אמנם אם לא בדק ולא פשפש אין היסורין ממרקין ולא הרועה בתרמילו כך אמרו חז"ל אין רעה באה לעולם אלא בשביל רשעי ישראל ולכן הרועה לישראל אינו יוצא מדין שמים בתרמילו אשר מדמה לבריות ומראה להם פנים ואינו מוכיח אותם כך אחז"ל כל דרחמין ליה בני מתא וכו': [ב] אין יוצאים בכסא אחד האיש ואחד האשה וכו' הנה פשוטן של דברים יראה כדי להתרחק מן הגאוה ואמנם איתא בזוהר פרשת ויקהל דף רי"א. וז"ל והא הכא רזא דרזין כד בעי קב"ה לאתתקנא בתיקונוי ולאתקשטא בשבתי ובזמני וחגי מסדר ארבע אנפין דנשר וקיימין על היכלא דאקרי דרור ואינון ישבין קלא ולית מאן דישתמע ליה בר אינון נשמתין דאתחזון לסלקא ומתלבשין תמן ונטלי לון אלין ד' אנפין ועאלין לון בההוא עמודא דקיימא באמצעיתא ואלין תרין אקרון מכון הר ציון ומקראיה וכו' כיון דסלקין אינון נשמתין עד ההוא פתחא דרקיעא וכו' ומקל נטימו דסחרניה דההוא רקיעא נפקין כל אינון נשמתין וכו' כדין אלבים קמאה חד צדיק עילאה אסתכל בשפירו דההיא נקודה ובתיקונהא ואחיד בה וסליק לה לגביה ונהיר נהורא בנהורא והוו חד כל חילהא דשמיא פתחו ואמרו בההיא שעתא זכאין אתון צדיקיא נטרי אורייתא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי כאשר עולים הצדיקים לעולם העליון הם עולים בההוא עמוד הנקרא מכון הר ציון וארבע אנפין דנשר מעלים אותם ולכן בא הדין זה באדם הגשמי ולא יצא בכסא כלל כדי להורות את בני ישראל מעלת איש הישראלי הצדיק העוסק בתורה כאמור ואיש שהיו רבים צריכים לו מותר כי האי דחזא לרבנן סלקי למתיבתא דרקיעא א"ל לאליהו ז"ל בכלהו תסתכל ובגוהרקא דרבי חייא לא תסתכל א"ל מאי סימני' א"ל כל גוהרקי דרבנן מלאכים נטלי להון וגוהרקא דר' חייא הכסא שלו היה עולה מאליו הנה מבואר הדבר כי הצדיקים הללו היו עולים כל אחד בכסא שלו מפני שהיו צריכים להם ללמוד בישיבה של מעלה ומוציאין אותו על הכתף אפי' באפריון שהרי נאמר על כפים ישאונך המלאכים: [ג] מי שנתכווצו גידי שוקיו יכול לצאת במקל הנה הרמז בזה הוא מ"ש בענין אותו בעל קבים תראה דבר פלא ואמר כל אותם שהיו הם היו בעלי קבין כדאי' בתיקון ס"ט דף ק"ו ע"ב אין מנהיגין בהמה במקל גם זה תבין מן הזוהר פ' בראשית ההוא דהוה טעין חמרי וכו' דף ו' ע"ב הוד נפלא וכל זה הרמז נפקא מינה להודיע מעלת

הצדיקים העוסקים בזאת התורה: הנה נתבאר למעלה כי חכמת שלמה אזמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון ולאעלא לון תחות גדפהא בזמנא דמועד שריא בעלמא ולכן חזר והגיד אין הסומא יוצא במקלו להודיע כי אותה הזמנה הוא לכל חילהא שהם כתרא דימינא הם העולים למעלה ונהנים מזיו השכינה אמנם אין הסומא יוצא אתם שהם מס"א הנקרא סומים כמשחז"ל אלו עכו"ם כמוהם יהיו עושיהם שנאמר עינים להם ולא יראו (תלים קט"ו) שנראה דבר קשה מה חדש לנו דהע"ה בהודעה זו המפורסמת אין צריך הודעה אלא הוא דבר ידבר על ס"א כי עינים להם ולא יראו בקדושה שלכן היו מכסים הארון בתכלת כי תחשכנה עיניהם מראות בקדושה ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו ולכן אין הסומא יוצא במקלו שע"ג כי קול קורא צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וכו' לבנות ציון דווקא הם מזומנים ויוצאים נראות בעטרה שעטרה לו אמו וכו' אמנם ס"א שהם סומים שנאמר עינים להם ולא יראו אין אחד יוצא במקלו של עץ רע ומר כדאיתא בתיקונים אית עץ דכולים רע ואיבים מלגאו מר ואיהו אשרה דעתיד קב"ה לבערה יתיה מעלמא ולא הרועה בתרמילו הוא ס"מ הרועה ומנהיג בני האדם לחטא בתרמילו באותו לשון תרמית שמטעה הבריות בחלק דבריו כדאיתא בזוהר בההוא חדידא בליבנה והנחש השולט בלשונו ולא אחר מסטרא דילהון יוצא לשמחת י"ט כי כלם נדחים הם למטה וכן הוא דין החיגר שנאמר רגלים להם ולא יהלכו: אין יוצאין בכסא איתא פ' תרומה בזוהר דף קל"ח וז"ל מזמור שירו לה' שיר חדש וכו' כד הוו נטלי ארונא אינון פרות עלות הוו אמרי בהאי תושבחתא כד"א וישרנה הפרות בדרך וכו' רזא דא איהו כגוונא דלעילא בשעתא דאינון חיות נטלי כורסייא לארמא ליה לעילא אינון אמרי תושבחתא דא וכו' והנה מבואר מדברי זה המאמר כי חיות הקדש הם מעלים את הכסא למעלה אז בזמרו שירה חדשה זו שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה. ולכן יאמר אין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה דהע"ג כי סטרא דקדושה אינם כמו הסומא הנזכר ס"א כי לא יבאו לראות כבלע הכל אלו מסטרא דקדושה הע"ג שנאמר צאינה וראינה בנות ציון וכו' אין יוצאין בכסא דהע"ג כי אז מעלים הכסא למעלה כדבר האמור אין להם רשות להעלות אותו אלא חיות הקדש בלבד ולא איש ולא אשה זולתה הוא מ"ש בזוהר פ' שמות איש וביתו באו כל מאן דמקבל מאחרא נקרא ביתו בחינת אשה המקבלת משפע והיינו מ"ש בין איש בין אשה מכל אותם המזומנים ועולים למעלה בין אותם שהם מבחינת איש דהיינו מן היצירה ואחד האשה הם המחנות העולים מן העשיה שהם בחינת אשה מעלמא דנוקבא אין יוצאים בכסא הנזכר למעלה ואיש שהיו רבים צריכים לו כגון מט"ע לפי כי המנהיג אדנין דימא ומה גם רבים צריכים לו בימות החול כי אז היחוד

של

יכול לצאת במקל : [ד] אין מנהיגין בהמה במקל :

תקכ"ג . דינים הנוהגים בבהמות בי"ט ובו ד"ם :

[א] מסירים זבובים חנתלים בבהמה אע"פ שהם עושים חבורה : [ב] אין מגרפין בהמה במגררת ביום טוב מפני שמשרת שער : [ג] אין מילדין בהמה בי"ט אבל מסעדין אותה שאוחז בולד שלא יפול לארץ

של צדיק וצדק נעשה על ידו כדאיתא בתיקונים והיינו איש שהכל צריכים לו וגם רבים שנים הנזכר מותר לצאת למעלה ולסייע בעלאת הכסא הנזכר ומוציאין אותו על הכתף אפי' באפריון למעלה בסוד אפריון עשה לו המלך שלמה ר"ל לא מבעיא כאשר הכלה למטה בסוד כסא אלא אפילו באפריון שהוא בעולם האצילות אים זה יעלה לפי כי היא אמו והוא סוד תינוק יונק שדי אמו כנז' בזוהר : מי שנתכוולו גידי שוקיו כי זה יגיד על מה שנא' ויגע בכף ירך יעקב ולכן נשארו פנימיים והנה מוכרח החתן לצאת לקראת הכלה כדאיתא בזוהר ולכן יאמר דאע"ג כי רגליו נתכוולו מאותו זמן ולכן עון עקבי יסבני מפני מעשה התחתון ואינו יכול להלך לצאת לקראת הכלה בבואה לפני המלך יכול לצאת במקל כי יהיה נשען על הצדיק שהוא סוד מקל מן עץ החיים והצדיק הוא נפיק לקדמותא ואומר באי כלה באי כלה : [ד] אין מנהיגין בהמה במקל הנה נתבאר למעלה ענין אותה בהמה אשר חז"ל הגידו שהיא רבוצה על אלף הרים וכו' וכדאיתא פ' פנחס והנה בהמה זו אין מנהיגין אותה במקל הוא בחינת דין כדאיתא בזוהר פ' בלק ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל דאעציץ לה בחרשוי וכן לא יעשה לבהמה זו שהיא קדושה כדבר האמור :

[א] **גם** עתה דבר ידבר בראשונה על ענין הנוגע לאדם הנלבב אשר יתן אל לבו לפשפש במעשיו שהוא ידע כי הקב"ה עיניו על דרכי איש לא יפלא ממנו דבר אם כן מה הנה ימצא לאדם לטמון בחובו עונו כי לכן הוא הנה כי פתאום יבא אידו ולכן ישים נגד עיניו לשוב אל קונו וכדי לנצח את יצרו המתגבר עליו יזכור לו יום המיתה כמשחז"ל והיינו מ"ש מסירים זבובים הנתלים בבהמה וכדוגמא לזה הוא מאחז"ל בפ' זבובי מות יבאיש אמר רבא יצר הרע דומה לזבוב יושב על שני מפתחי הלב וכו' והיינו מ"ש מסירים זבובים על שם מש"ה זבובי מות כי היצר ע"י מה שמחטיא את האדם מביא עליו המות כי בתחלה מחטיא אותו ואח"כ מדחה עליו את הרעה כמשחז"ל יורד ומסטין עולה ומקטרג. ואחר כך נוטל נשמה ולכן מי שהוא פקח יתן אל לבו בטרם תבא עליו הרעה יתבונן לעקור היצר ובטל המסובב כי כאשר יסיר היצר ממנו לא תאונה אליו רעה ולכן יאמר מסירים זבובים הם כמה מיני יצר הרע הנמצאים באדם על כמה תאות גשמיות גופניות לסמפיך לב האדם אחריהם כדי להטעות אותו ואלו הם הנתלים בבהמה כך אחז"ל אין יצה"ר מצוי אלא במי שאין בו תורה והיינו בבהמה כי נמשל כבהמה ולכן עושה מעשה בהמה ולכן צריך ליטול אתו ממנו ואע"פ שהם עושים חבורה כי חוזר היצר להתגרות בו ומביא עליו יסורין לפי שמקטרג עליו

לפני הקב"ה ועכ"ז כך ראוי לאדם לעשות : [ב] אין מגררין בהמה הנה מאחר שהנחנו כי האדם זה הנה הוא עושה מעשה בהמה ולכן כך הוא אומר אין מגררין הבהמה בי"ט במגררת וכו' כך אחז"ל אין יצר הרע מהלך אלא באמצע פלטייא וכיון שרואה אדם ממשמש בעיניו מתלה בעקבו מסלסל בשערו אמר דין דידי הוא מה טעם ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו והמאמר נתבאר אצלי אמנם נפקא ליה ממש"ה איש חכם בעיניו כי איך יתכן לאדם לראות דבר זה שאמר ראית ומ"ש חכם בעיניו אינו צודק החכמה לעיניו אלא ללבו או בדעתו ולכן מה תועלת ימצא לאדם לידע דבר זה שאמר תקוה לכסיל ממנו וע"ק שהיצ"ל אחריתו יהיה כסיל מהו תקוה ילמד לכסיל ומ"ש לכסיל ממנו משמע מכסיל זולתו יבא לו תקוה לכן יאמרו חז"ל מדשני קרא בדיבוריה לדרשא קאתי להגיד אם ראית איש שהוא חכם בעיניו ר"ל מתבונן בגוונים שלו כדאמרי אינשי חכמת לדין וגם פשע בעיניו לא יזוז כי אמר איש זה ממשמש בעיניו מתקן בשערו וכו' יש תקוה ליצר הנקרא כסיל ממנו כי אמר דין דידי הוא אין צריך לטרוח להחטיא אותו שהרי נגלה בו עון עקבי ולכן יאמר לא אין מגררין הבהמה היינו העושה מעשה בהמה אין צריך לגרר אותו היינו מ"ש חז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח אין מגררין אדם זה ביום טוב במגררת המיוחד לזה היינו לגרר היצר בו ולגרור אותו ולהוליכו לבית המדרש מפני שמשרת השער כלומר לא יוכל זה להכניע היצר באופן זה מפני שהליכה זו לבית המדרש משרת השער שהוא מסלסל בשערו ולכן לא יוכל לו להכניעו בנקל במהרה באופן זה מפני שנסתרס בחטא : [ג] אין מילדין הבהמה ביו"ט וכו' נוסף עוד בענין זה של העושה מעשה בהמה כי אין מילדין אותו והוא דוגמא כי לא תדע מה ילד יום אע"ג כי האדם מצוה לפקוח עינים עורות להדריך בני אדם בתשובה עת לכל חפץ אין מילדין בהמה זה הרשע העושה מעשה בהמה אין ראוי להודיע אותו מה ילד יום מן היסורין הראויים להתאחם ולבא עליו מפני מעשיו הרעים אין ראוי לעשות כך ביום טוב אף על גב דכתיב אשרי משכיל אל דל הוא חולה מכל שכן כי אשרי משכיל אל החולה חולי הנפש שראוי להודיעו להחזירו בתשובה לא כן ראוי לעשות ביום טוב הודעה זו אבל מסעדין אותה בדברים טובים שאוחז בוולד שלא יפול לארץ כך הוא הטוב והענין שהגון לאדם לעשות לסעד אותו הנמשל לבהמה שאוחז בוולד שלא יפול לארץ כלומר יודיע אותו כאלו כבר יצאה הגזרה ונולדה עליו וראוי להחזיק בענין שלא יפול לארץ על ידי תשובה ועל ידי הצדקה כמו ששנינו תשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפורענות

לארץ ונופח לו בחוטמו ונותן לו דד לתוך פיו: [ד] בהמה שריחקה ולדה מותר לזלף מי שליתה עליו וליתן מלא אגרוף מלח ברחמה כדי שתרחם עליו אבל הטמאה אסור לעשות לה כך: אין

הפורעניות כגון דבר זה מודיעין אותו להציל לו מרעתו ונופח לו בחוטמו כי בלי ספק על ידי הודעה זו נופח לו רוח חיים באפו כמו שאמרו חז"ל העושה תשובה מביא חיים לו ולכל העולם שנאמר עליהם חיה יחיה ונותן לו דד לתוך פיו כי העושה תשובה כקטן שנולד דמי ולכן ללמד אותו תורה שנאמר דדיה ירווך בכל עת ללמדו לתוך פיו: [ד] בהמה שריחקה וולדה הוא הדבר אשר דברתי כי ראוי לאדם להודיע לרשע ולהזהיר אותו לשוב מדרכיו הרעים כי לא ידע מה ילד יום עד שלא יתהפך הזמן עליו ויתחדשו עליו היסורין ואם באולי בהמה זה הרשע העושה מעשה בהמה ריחקה וולדה אותם דברים אשר שמעה אזנו שמן מנהו ריחק את האדם זה המזהיר אותו וריחק מדעתו הוולד עצמו הם יסורין הנולדים עליו ונתאכזר לשוב אל ה' מותר לזלף מי שליתו עליו כי יאמר לו נוח לו שנהפך שליתו על פניו ולא יצא לאויר העולם וליתן מלא אגרוף מלח ממון אשר ברחמה כדי שתרחם עליו אולי על ידי מעשה הצדקה מרחמים עליו מן השמים כמו שמצינו בנבוכדנצר שחיק מחיק כי ע"י הצדקה עכבה מעליו הפורעניות עד מלאת לו שנה תמימה וכן שנינו יש זכות תולה שלש שנים כל זה הענין הוא לאיש הבינים שאינו רשע גמור ראוי לאדם לתפוש בו ולהעביר חטאת עונו ממנו על פי הדברים האלה והדומה להם שנאמר הוכח תוכיח אפילו כמה פעמים את עמיתך עם שהוא עמך בתורה ומצות ואם בהמה טמאה הוא רשע גמור אסור לעשות לו כך דפקר עפי שנאמר והרשעים כים נגרש וכו' ויגרשו מימיו רפש וטיט:

ובאשר נחזור ללמוד דין זה לענין הנוגע למעלה הכי קאמר מסירים זבובים הנתלים בבהמה הענין זה הוא מכונה לס"א הלא הוא בעל זבוב אלהי עקרון כי הנה כל הכחות של סטרא אחרא הלא הם נתלים ונאחזים באותה מדה הנקראת בהמה כאשר הוא מבואר בזוהר ובדברי חז"ל אשר היא רבוצה על אלף הרים ואמנם הרים הללו הם דסטרא אחרא כמבחז"ל ואין הרים אלא עכו"ם שנא' על ראשי ההרים יזבחו ועוד אמרו ואין הרים אלא מלכיות שנאמר וההרים הרי נחשת בפ' מדלג על ההרים כי תדרבנו ימלא לך והנה בהמה זו היא רבוצה על הרים הללו לכבוש אותם שלא יחריבו את העולם ואמנם אלו הם מגדלים לה כל מיני בהמות ואוכלת אותם מאותם הבירורים שהיא מבררת מהם ואיתא בזוהר פ' פנחס דף ר"מ. וז"ל מ"ט נכיסו דבהמה. ולאוקדא לה בנורא דמדבחא אלא רזא הוא בגין דאית בהמה רביעא על אלף הרים ואלף טורין אכלת בכל יומא וכלהו אקרון בהמות ועל דא תנינן דאית בעירא אכיל בעירי וכלהו להיך לון הויא בהמה בלהיכה חדא הה"ד כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא וכו' והנה נלמד מכל מאמרים אלו כי כינוי בהמה זו היא למעלה כן כי בפירוש אמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא לכן בא אזהרה זו לאיש הישראלי

להסיר זבובים הנתלים בבהמה זו הצדקת והוא כינוי למעשה הרע אשר יעשה האדם לאשמה בה כי זבוב היינו היצר הרע כנ"ל שהוא על שני מפתחי הלב ולכן אמר רבי יוחנן עליו השלום בפלגא בגבעה זבוב מלא היינו שאע"ג כי דבר קל הוא כפי פשוטו אמנם זבוב מלא בקערה היא סוד הצדקת עקרת הבית ולמ"ד נימא קערה לו הגיד כי הגיע הפגם בסוד הזכר ואם מעט הוא כערך נימא שלכן הרשעים נתלה להם לעתיד יצה"ר כחוט השערה והם לא הביטו כי בדבר קל זה אותו איש שעיר נתלה למעלה בסוד שק על פתחו כנזכר במקומו לכן צריך האדם להסיר הזבובים שלו מן הבהמה זו ביום טוב אל יאמר מה אני כי מה הם מעשי על דרך מה שאמר הכתוב אם צדקת מה תתן לו וכו' (איוב ל"ו) כי הבנת הפסוק הוא הפך מן המובן והרי קאמר התבונן כמה גדול הוא מעשה האדם הגשמי אם צדקת מה תתן לו כי הנה ת"ת ישראל הוא סוד הוי"ה פשוטה ועל ידי מעשה הטוב מתפשט ונעשה בסוד מלוי העולה מ"ה הוא סוד מה שאמרו חז"ל כשישראל זכאים מוסיפין כח למעלה דהיינו שם הוי"ה ד' אותיות וכאשר מתפשט יותר נעשה עשר אותיות הרי י"ד ועי"י מעשה ישראל מתפשט יותר מלוי המלוי שהם כ"ח אותיות הרי שהם מוסיפין כח רוצה לומר כ"ח. אותיות והיינו כח ממש וכאשר נעשה בסוד עשר אותיות כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א עולה מ"ה הרי אם צדקת מה תתן לו אמנם ורבו פשעיך מה תעשה לו מתמעט המלוי ונעשה כזה יו"ד ה' ו' ה' העולה ל"ו בגימטריא הרי מה תעשה לו בגימטריא והבן ולכן יתבונן האדם להסיר הזבובים שעשה מן הבהמה קדושה הנתלים בה שנאמר ובן כסיל תוגת אמו אף על פי שהם עושים חבורה באדם ונמלא מרוית כאשר פורק מעליו משא העון כמו שאחז"ל לאותו העובר בנהר ומשא כבד על ראשו והיה טובע בנהר אמרו לו השלך משא זה מעל ראשך ועבור שנאמר כי עונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו ממני עכ"ז לא יעשה האדם תשובה על כוונה זו אלא לשם קונו ובכלל הדבר הזה אז ימלא כי מבער הקליפות הם הזבובים הנתלים בבהמה זו אע"פ שעושים חבורה כאשר יתפרדו כל פועלי און מבהמה זו עושים בה חבורה מכל מקום יותר טוב באופן זה ולא שיהיו נתלים בה כאמור: אין מגררין בהמה במגררת וכו' וסוד הענין מה שאמר בזוהר פרשת פנחס דף רל"ה. וז"ל מאלין אשים נפקי דרגין דקדמין ונטלי מכבד בקדמיתא ומאן אינון אלין טוחנות אכלי קרבני ושחני וע"ד מדאתחרב בי מקדשא כתיב ובטלו הטוחנות כי מעטו וכו' ולכן יאמר כאן אין מגררין בהמה במגררת הגשמית לפי שמשרת השער ודוגמא לזה הוא למעלה כי המגררת הם דוגמא לאותם שיניים שנאמר בהם ובטלו הטוחנות כי מעטו והסיבה לזה לפי שמשרת השער הוא סוד מה שאמר בזוהר פרשת פקודי דף רל"ז. וז"ל תא ואימא לך רזא חדא ולא אתייהיב

לגלאה בר לאינון קדישי עליונין תא חזי לאו אתר דאיהו רוח מסאבא קב"ה יהיב ליה שולטנו על עלמא ויכיל לנזקא ולית רשו לאנהגא ביה קלנא דבעי לאסתמרא מניה דלא יקטרג עלן בגו קדושה דילן דהא מגו קדושה נפיק שולטנו דיליה ובעינן גו רזא דתפילין לאנגעא חד שערא דעגלא דיפוק לבר ויתחזי וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי צריך להכניס בתוך התפילין אותו שער כדי לתת חלק לס"א בתוך הקדושה והיינו מ"ש לפי שמשרת השער דאע"ג כי מה טוב היה לגרר בהמה זו ולהסיר ממנה איזה ליכלוך הנמצא שם אך ומה לעשות כי ע"י מגררת מתוך שהם דינים קשים וחזקים משירים השער שורש הקליפה מעבירים אותו משם ולא נכון לעשות כן כי צריך להיות להם מקום בתוך הקדושה כדבר האמור : אין מילדין הבהמה בי"ט וכו' סוד הענין איתא בזוהר פ' פנחס דף רמ"ט : וז"ל הה"ד כאיל תערוג על אפיקי מים וכו' בשעתא דאתעברת אסתימת כיון דמטא זמנא למילד געאת וראמת קלין קלא בתר קלא עד שבעין קלין כחושבן תיבין דיענך ה' ביום צרה דאיהי שירתא דעובדתא דא וקב"ה שמע לה וזמין לגבה כדין אפיק חד חויא רברבא מגו טורי חשוך ואתייא בין טורין פומיה מלחכא בעפרא מטי עד ההוא איל ואתי ונשיך לה בההוא אתר תרי זמני זמנא קדמאה נפק דמא ואיהו לחיך זמנא תניינא נפיק מיא ושתו כל אינון בעירן די בטורייא ואתפתחת ואולידת וכו' והנה מובן מדברי המאמר כמה צער יש למדה זאת כאשר היא יולדת ולכן יאמר אין מילדין הבהמה בי"ט אבל מסעדין אותה הוא סוד מ"ש בזוהר פ' ויקהל דף רי"ג. וז"ל רזא דא לאחרי מארין כד האי נקודה אתעברת כאתתא דמתעברא אתכני מההוא סגאותא דאתכלילת נשמתא מהאי עלמא באינון עובדין ובההוא אורייתא דאשתדל בה ביממא ונטלא ההוא רעו דהאי עלמא וביה אתכני בחדווא ואתכלילת מכל סטרין לבתר אפיקת לון ואולידת לון כמלקדמין ונשמתא השתא איהי חדתא השתא כמלקדמין ורזא דא חדשים לבקרים חדשים ודאי כמה דאתמר וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר כי כן האי נקודה אתעברת ואולידת לבתר והיא אתכניית מההיא אורייתא ועובדין טבין של האדם שלמד ועשה בו ביום והיינו מ"ש אבל מסעדין אותה שאוחזין הוולד שלא יפול לארץ והוד הענין כי זה לך האות בסוד קבלת שבת כי הנה אז עטרה דקדושה מתעלית למעלה ולכן הראשונים היו יוצאים לשדה ואומרים בו ונצא לקראת שבת וכו' והנה אז ע"י שיוצא השדה כמש"ה לכה דודי נצא השדה מתעלה הקדושה שהיה למטה בסוד ד' של שדה ונעשה ה' של שדה שמורה על ענין אות ד' שנתעברה מאות ו' ונעשית ה ולפי כי הקליפ' מקנא לה ומתעלה לעלות למעלה ליקח אותו ו' זו כדי לעשו'

תקכ"ד. כמה דברים האסורים בי"ט ובו ב"ס :

[ה] אין עולין על גב אילן ולא רוכבין על גב בהמה ולא שטין על פני המים ולא מספקין להכות כף על ירך ולא מטפחין להכות כף אל כף ולא מרקדין ולא מקדשין ולא כונסים ולא מיבמים ולא מגרשין

אותיות שקר לפי כי שקר אין לו רגלים רודף אחר הקדוש' כדאיתא פרשת ויקהל ההוא מדורא דאשא דסלקא לעילא לאעלא בגו גוונין ורוצה לקחת אות ו' זו ולהכניס אותה בתוך אות ר' ונעשה ק' לקיים אותיות שקר ואז ישראל קדושים על ידי קבלת שבת אוחזים באותו וולד הוא אות ו' שלא יפול לארץ ונופח לו בחוטמו ונותן לו דד בתוך פיו וכן מתקיים כל זה הענין בסוד מע"ט שהוא תינוק יונק משדי אמו כאשר נתבאר למעלה : בהמה שריחקה וולדה הנה זה הוא דוגמא למה שחז"ל בפ"ר כנף רננים נעלסה ע"ש רננו צדיקים וכו' תקשית בניה צלא לה וכו' והנה מאמר זה כבר ביארתיו לענין המצטרך אמנם למדנו מזה דוגמא כי האם הקדושה תקשית בניה ומוכרת אותם צלא לה לפי שהם בניה הכלים צריך יגיעה למה נותנת צריך יגיעה מפני כי ישראל אינם יראים מהם ז"ש בלי פחד כמשחז"ל ולכן יאמר בהמה שריחקה ולדה מותר לזלף מי שליתה עליו כלומר סוף שהוא בן אשר בלאהו מרחם אמו וליתן מלא אגרוף מלח ברחמה כי הנה יזכור מה שעשה לישראל כמ"ש והמלח לא המלחת מבשר ודם אבל הוא יתברך עשה הכל אבל בטמאה אסור לעשות לה כן שנאמר ורחמי רשעים אכזרי ואיה מן התנין שאוכל בפיו :

[א] לא נעלם מעין כל יודע כי אשר אנחנו עמוצים בבור גלות זה הוא השורש מחטא א"ה וחזרנו על עון שלו כמשחז"ל בפ' והמה כאדם עברו ברית וסיפיה דקרא שם בגדו כי להגיד דבר חדש כי אין זה להם האמונה שהם דוגמא לא"ה ואין עוד אלא תדע כי אלו הם בני האדם החוטאים בהיות שם בגוף א"ה בגדו כי אשר חז"ל הגידו בפ' איפה הייתי ביסדי ארץ איפה שלך היכן היית בגוף א"ה ולכן דע כי באמת שם בגוף א"ה בגדו כי אשר חז"ל אמרו א"ה מין היה הנה אלה הם אשר נמצא בהם חוסר האמונה ולכן הוא אומר אין עולין על גב אילן כי כדי לתקן אותו חטא של א"ה כי אכל מעץ הדעת וחוה נגעה בו ודחפה ס"מ על האילן ולכן לתקן כל זה אין עולין על גב אילן וכי תימא מה נשתנה להיות איסור זה בי"ט ושבת תדע כי כן בריאת האדם היה בי"ט של ר"ה וסמוך לו יום השבת ולכן הוקלה זה בשבת וי"ט ולא רוכבין על גב בהמה לפי כי כן נמי ישראל שבו על עון אבותם כאמור במעשה העגל עשו מעשה בהמה וכן אחז"ל אין אדם שולטים בו החיות אלא א"כ נהפך צורתו כבהמה שנאמר נמשל כבהמות נדמו והוא כוונת הפ' אללי וימירו את כבודם ישראל צלם דמות תבניתם בתבנית שור ולכן נמי אין רוכבין על גב בהמה ואין שטין על פני המים כדי שלא יתן אל לבו מעש' שהיה ויזר על פני המים וכל שאר הדברים שהם מורים על עון שנאמר וגם אני אכה כפי אל כפי ולכן ולא מטפחין

ושם

מגרשין ולא חולצין ולא מקדישין ולא מחרימין ולא מפרישין תרומה ומעשרות: [ג] שכיב מרע דתקיף ליה עלמא טובא שרי לגרש אפי' בשבת:

תקכ"ה. דין הלואה בי"ט ובו ב"ס:

[א] הלואת י"ט נתנה ליתבע בדין: [ב] גבאי צדקה גובין מהחצרות בי"ט אבל לא יכריזו כדרך שמכריזין בחול אלא גובין בצנעה ונותנים לתוך חיקם ומחלקים לכל שכונה ושכונה בפני עצמה:

מת

ושם נאמר בן אדם וגו' לכן ספוק אל ירך ולכן נמי ולא מספקין וכן נמי כל הדברים אחרים שמורים על שבתחילה נאמר ויביאה אל האדם ואח"כ דן אותו בקידושין ובגירושין ולכן כל הדברים יגעים וכן נמי עניינים של שמחה ניגעים כי מה שמחה שייך בעולם מאחר כי נמצא ייסורין ואחריו אל המתים ולכן נמי שכיב מרע דתקיף ליה עלמא טובא שרי לגרש אפילו בשבת כי כן נמי מעשה שהיה לאחר שגזר מיתה על האדם גזר עליו גירושין שנא' ויגרש את האדם נמצא כי ע"י רמזים הללו יזכרו כל אחד עקב דבר נמצא בו דוגמא לאלה הדברים או אחת מהנה וישוב אל ה' וירחמהו ומביא טובה על כל העולם: הנה נתבאר למעלה כי חכמת שלמה אזמינת לכל הילכא לאעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפהא ולכן יאמר אין עולין על גב אילן לפי כי מדה זו היא סוד עץ הדעת שלא תאמר הנה המזומנים הללו הם עולים יותר למעלה בערך הזימון העליון של קדש עילאה שהוא מזמין לכל כתרי מלכא ועולים לשם לכן הוא אמר אין עולים על גב אילן הוא עץ הדעת שלמה אמנם למטה ממנה הם עולים והיא מעטרא יתהון כאמור וכן נמי אין רוכבים על גב בהמה להודיע כי כן נמי היא בסוד פרה אדומה דכתיב בה אשר לא עלה עליה עול ולא שטין על פני המים כי הנה המדה זו עליה נאמר מעין גנים באר מים חיים כי נמצא בה שתי בחינות אחת היא בסוד מעין ואחת בסוד באר והנה בחינת מעין נעשה בסוד נהר שלכן הוא משקה הגנים כדאיתא בזוהר פרשת פנחס חמש גנים אית ליה לקב"ה ומעיינא חד עלוויהו דקא משקי לון ולכן יאמר ואין שטין על פני המים רמז למים אלו של המעין כי הוא המשקה אותם אבל הם אין שטין על פני המים ולא מספקין להכות כף על ירך שהוא מורה ענין דין וכן נמי ולא מטפחין להכות כף אל כף כי הנה לעובה נאמר כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת דהיינו שהוא מורה על האחדות אמנם כשמכה כף אל כף הוא מורה בחינת דין ואסור ולא מרקדין מאחר שהקדושה עלתה למעלה מה שייך ענין דילוג ולא דנין מטעם שאין ראוי להמשיך בחינת דין אלא רחמים ולא מקדשין ולא כונסים שהרי כבר נעשה למעלה כל אלו הדברים ואין צריך התעוררות מן התחתונים ולא מיבמים כי זה לא נעשה עתה למעלה בסוד כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם כי שני האחים הם שבת אחים גם יחד ולא מגרשין דכא זה הענין הוא עשה פגם דאפי' בחול כשהאדם מגרש נפיק קלא ואמר איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה ולא חולצין כי זה הענין הוא בסוד מט"ט חלוץ הנעל שהיה תופר מנעלים כמבואר במקומו ולא מקדישין וכו' כל זה כבר נעשה ולכן האדם בערב שבת

לעת ערב הוא אומר עשרתן ערבתן הפרשתם תרומה ומעשר להגיד כי כל זה כבר נעשה למעלה: [ב] שכיב מרע דתקיף ליה עלמא טובא הנה בענין הגירושין כבר נאמר איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה ולכן גם בתחולה מגרש אינו עושה פגם למעלה שהרי אינו שייך ענין פגם אלא כאשר האדם יעשה לרצונו הדבר הזה דאי לא תימא הכי מה תענה בענין הגירושין שהוא מצוה אמנם עיקר מצות גירושין הוא כי מצא בה ערות דבר כי אז הוא רומז כי הגירושין הוא בסוד אשה רעה לרעת לבעלה מאי תקנתיה יגרשנה ויתרפא: [א] **הנה** אמרו חז"ל הגידו כי שכר מצות בהאי עלמא ליכא כמש"ה אשר אנכי מצוך היום לעשותם ולא היום ליטול שכרם אמנם גם זה חז"ל אמרו שבבאר הגולה במה הם זוכים בעושר מפני שמכבדים שבתות וימים טובים דאמר הקב"ה בני לוו עלי והאמינו בי שאני פורע לכם ולכן יאמר כי הלואת י"ט ניתנה ליתבע בדין ר"ל כי כל מה שהאדם מוציא לענג י"ט הוא מלוה להקב"ה כי כן אמר לוו עלי ואני פורע ולכן מאחר כי פה קדוש אמר כך ניתנה ליתבע בדין ולא יהיה זה בערך מש"ה עשר תעשר שאמרו חז"ל עשר בשביל שתתעשר כי שם נאמר ובחנוני נא בזאת אמר ה' אם לא אפתח לכם וכו' והריקותי לכם ברכה עד בלי די כי בזה אין שם תביעה אבל בהלואת י"ט איכא תביעה מפני כי אמר ה' האמינו בי שאני פורע לכם שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך (תלים לו) מהו על ה' כלומר עלי לשלם לכם וכך אחז"ל כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה חוץ מהוצאת שבתות וימי' טובים שאם מוסיף מוסיפין לו ולכן יאמר כי לא די כי הלואת י"ט נעשית מלוה ביד הקב"ה אלא שניתנה נמי ליתבע בדין לפי כי ביום הדין נעשה זה כתנאי דאם מוסיף מוסיפין לו: [ב] גבאי צדקה גובין מהחצרות בי"ט וכו' אשר חכמים הגידו כל העושה צדקה כאלו מלא כל העולם חסד שנאמר אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ ואני אמרתי הפי' הסמוך לזה עם דרך זה כי אמר כי ישר דבר ה' בכל מעשה המצות ישרים דרכי ה' ואינם בערך דת של עכו"ם שהוא דת נימוסית אמנם דבר של הצדקה נפלא מפני כי כל מעשיהו באמונה והיינו משלם שכר המצות מעשיות שהאדם מוציא ממונו בהקפה לעתיד אמנם אע"ג כי מעשהו לא יועיל לאדם בעה"ז עכ"ז מועיל לכל העולם כי אוהב צדקה ומשפט הוא סיבה כי עושה הקב"ה חסד חינם עם בני אדם חסד ה' מלאה הארץ כלומר אע"ג שאינו כגון כמש"ה אדם אין צדיק בארץ הקב"ה עושה עמו חסד של אמת ולכן יאמר גבאי צדקה גובין מהחצרות בי"ט כי זה הוא דוגמא אל האדם העושה צדקה הוא גובה מהקב"ה

והוא

והוא מחלק לכל העולם: אמנם עם לשני אחיה כי נלוה זו שניתנה ליתבע בדין הוא נלוה שהקב"ה מלוה לאדם בי"ע והיינו אותו תוספת נפש שבאה אל האדם דאע"ג כי חז"ל לא אמרו אלא בשבת בלבד כך אמרו הנותן מתנה לחבירו צריך להודיע כך אמר הקב"ה למשה לך אמור להם לישראל מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה וכו' ומסיק מתן שכרה הודיע אבל נפש יתירה לא הודיע אמנם מ"מ יש תוספת ואם מעט הוא בערך השבת שלכן חייב אדם להקביל פנים ברגל ולכן יאמר נא כי יש הלואה שנותן הקב"ה לעמו ישראל בי"ע וכדאיתא בזוהר פ' משפטים אם אחרת יקח לו היינו נשמה אחרת שלוקח האדם בשבת וכן נמי באה לאדם בי"ע והלואה זו ניתנה ליתבע בדין והם שני דברים מחוברים זה עם זה דהשונה יודע כי אינה נשארת עם האדם אלא ניתנת ליתבע וחוזרת להסתלק ממנו וזאת שנית שהיא עומדת בדין לפני הקב"ה על כל המעשים אשר יעשה האדם לאשמה בה ואין זו כמו הנפש העיקרית שאינה עומדת בדין לפני הקב"ה עד שיוצא האדם מן העולם אמנם נפש יתירה זו תכף עומדת לדין על כל הדברי' יגעי' שעשה בו ביום גם הדיבור וכיוצא שהרי בא אלו אורה זה כדאיתא בזוהר פ' אמור דף ל"ד וז"ל בהאי יומא בעיין בני מלכא לסדרא פתורי וכו' וכד אזדמן ביה חגא או זמנא לא יסדר בר גם תרי פתורי חד לשבת וחד לאושפיזא בגין דכתיב כי על שולחן המלך תמיד הוא. אוכל שפוקא הוא בההוא פתורא דמלכא לההוא אושפיזא דאתיא ליה וכו' הנה מבואר כי י"ע הוא נקרא אושפיזא בעבור פנים חדשו' שבאים לאדם ולכן השריו לאדם שכל היום. מתעסק בכבודו ואוי לו לאדם שמעלה עשן באפו וכל זה שואגים לאותו נפש יתירה מה מעשיו של אדם באותו היום ולכן מה יתאונן האדם שהוציא כמה הוצאות בי"ע ואח"כ לא בא לו עושר ולא פרע לו הקב"ה מאומה אחר שהאמין בו ועשה מאמרו שאמר לוו עלי והאמינו בי שאני פורע לכם ולא פרע לו כלום לפי דאיהו דאפסיד אנפשיה ואחר כלותו לעשות כל אלה עשה מעשים אשר לא יעשו או בדברים שדבר שהם יותר אמורים ועל הכל יתגדל השיגה שלו אם לא עסק בתורה כך אמז"ל לא נתנו ימים טובים לישראל אלא כדי שיעסקו בתורה והכי איתא בזוהר פ' שלח דף קע"ג וז"ל כד נפקא שבתא נשמתין סלקין אינון דשארו עלייהו דישראל וקיימין בדיוקנא קמי מלכא קדישא וקב"ה שאיל לכלהו מה חידוש' הוה לכו באורייתא בההוא עלמא וכו' כל פמליא דלעילא לייתין ההיא מלה וחיות הקדש מתרבן בגדפין ומתלבשן בגדפין וכד שאיל לון קב"ה ולא תבין ומתקין כדין חיות הקדש מה כתיב בעמדם תרפינה כנפיהם וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר דבר והפכו השבח של הלומד בתורה בו ביום והעדר הגנאי שאינו לומד תורה נמצא כי הלואה זו של נפש יתירה שנתן הקב"ה באדם בי"ע ניתנה ליתבע בדין של מעלה כאמור וענין גבאי צדקה יהיה על פי הדברים האלה המלמדים תורה ברבים כי זו היא צדקה לשמה מנפש ועד בשר להקהיל קהילות ברבים כמאמז"ל ויקהל משה וכו' למדם להקהיל קהילות ולדרוש ברבים הלכות פסח בפסח ובזה ימלא השומע כמו המחדש תורה שוים לטובה: ועוד יהיו דברי אלה על דרך הנ"ל כי ידבר על מעשה האדם מה מועיל למעלה ולכן יאמר כי הלואת י"ע נתנה ליתבע בדין והוא כי הנה כאשר מדת המלכות רק היא יחידה מזומנת לכל העולמות ומעלה אותם למעלה כאמור במאמר הקודם חכמת שלמה זמינת לכל שילבה לאעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפהא ולכן יאמר כי הלואת יום טוב ניתנה ליתבע בדין כי הנה המדה זו מזמן הבריאה נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך ולכן היא יורדת בעולמות למטה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה ויהיה המפרנסת אותם בסוד ואתה מחיה את כלם אמנם עתה ביום טוב נהפוך הוא כי כל העולמו' הם עולים למעלה והם מביאים אים מנחתו שהרי נאמר ולא יראו פני ריקם ולכן ימלא כי זה הוא בערך מלוה שנותנים אותם היילות שלה אליה ולכן מלוה זו ניתנה ליתבע בדין כי לכן נמי חכמת שלמה היא מעטרת יתהון ומעלה אותם תחות גדפהא כאמור: עוד ירצה במאמרו הלואת יום טוב ע"ד מבחז"ל פעמים היום לוה מן הלילה פעמי' הלילה לוה מן היום וסוד הענין כי הנה הלילה לוה מן היום בשני פנים זה יצא ראשונה כי הנה כל הבנין של הנקבה הוא מן הזכר כדאיתא בזוהר פ' תרומה אפריון זה העולם עשה לו המלך שלמה מלך שהשלום שלו מעצי הלבנון ר"ל מן המדות שלו עצמן כנזכר שם ואמנם היא הצדקת פורעת אותם בזמן שהיא עולה למעלה מקבילות הגולאות אחת אל אחת כאשר וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וכו' ועוד הצדקת היא לוה מן היום ת"ת ישראל הוא מה שאמר בזוהר פרשת בראשית דף י"ז וזה לשונו וכמה דחשך תיאובתיה לאתכללא בהאור הכי לילה תיאובתיה לאתכללא ביום וכו' גריעו דליליא לא אשתלים אלא במוסף מה דאתוסף הכא גרע הכא במוסף הוה ביה רזא דנקודה עילאה ורזא דעמודא דאמצעיתא ובגין כך אתוסף ביה כתרין אהוון בליליא גריעו ביה כדין קרא כתיב וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר כי במדת יום נוסף בו שני אותיות וי שנאמר בו ויקרא אבל במדת לילה נחסר ממנה שני האותיות י"ו ולכן נאמר קרא ולכן שני אותיות הללו נקראים מלוה אצל הלילה והוזר ופורעת אותם ולכן יאמר כי הלואת יום טוב ניתנה ליתבע בדין וכן נמי היום לוה מן הלילה אותם הדורות שבאים לכלה מלמטה בסוד בנימן הצדיק וחוזר ופורע שהרי יוסף נתן לבנימן משאת חמש ידות וכל זה ניתן ליתבע בדין כי אם נמצא התעוררות מן הדין לא נעשה עמו דבר שנאמר שמאלו תחת לראשי תחלה ואחר כך וימינו תחבקני וכך היא המדה תמיד אלא שהיחוד הוא להיות יום טוב שהייחוד יותר משובח קמל"ן כי כן הוא נמי: גבאי צדקה גובין מהאלירות ביום טוב וכו' הנה גבאי צדקה הוא יוסף הצדיק שהוא גובה מכל המדות עליונות ומחלק לעניים הם סוד הערבה שאין בה לא טעם ולא ריח כך הם השני עניים סוד הגלאים כי אין בהם טעם ולא ריח ולפי כי מזמן יאע"ה נגע בהם שרו של עשו זקן ובסיל

תקכ"ו. דין מת בי"ט ובו י"ד סעיפים:

[א] מת המוטל לקברו אם הוא בי"ט א' יתעסקו בו עממין אפילו מת בו ביום ואפי' אם יכולים להשהותו עד למחר שלא יסריח וכל זה בעשי' קבר וארון ותכריכים אבל להלבישו ולהחם לו מים לטהרו ולהוציאו

ונשיא שנאמר ויגע בכף ירכו וכבר נתבאר בזוהר פ' בראשית כי בשתיהן שמה פעם כתיב הכא ויגע בכף ירכו וכתיב כל אשר יגע בו הטמא יטמא לכן נקראים עניים והם מקבלים שפע העליון בתורת צדקה ועוד הוא זר ונותן יסוד חי עלמין בחינת יוסף לאותם שני עניים בניה של רחל שהם עניים ודאי ועליהם אמרו חכמים ז"ל אין עני אלא מן התורה ומן המצות וממה שהם אמרו בלשון שלילה אין עני וכו' משמע כי יש עני אחר אבל הוא עני מן התורה בלבד והם כ"ה דדכורא שהם עניים מן התורה לפי שהם לבד מגופא והבן אמנם עניה וכו' הוא עני מן התורה כאמור ונוסף עוד שהוא עני מן המצות לפי שהאשה פטורה ממצות עשה שהזמן גרמא והצדיק גובה לחם ושמן מאותם זתין עילאין ונותן להם ולכן יאמר נא גבאי צדקה גובין מהחצירות ביום טוב והענין כי הנה האדם הגשמי הוא עושה בכל יום צדקה ממעות ממש כאשר נותן צדקה בזה יברך דוד כשאומר ובידך כח וגבורה ובידך והיינו מש"ה מלוה ה' חונן דל כביכול נותן הצדקה ביד הקב"ה מיד ליד ולכן נותנה מעומד ואמנם נמי מקיים מצות צדקה כדאיתא בזוהר צ' תשעים אמנים ד' ד' קדושות ק' מאה ברכות ה' תורה וע"י כן נעשה האדם הגשמי בערך צדיק המחלק הצדקה ונקרא צדיק על עיקר זה צ' תשעים אמנם ד' ארבע קדושות י' עשרה קדישים ק' מאה ברכות והנה כאשר זה הצדיק מעורר אור חוזר מלמטה ע"י אלה הדברים הם עולים בסוד אספקלריא דלא נהרא כדאיתא פ' עקב ואז ברכות לראש צדיק בסוד בנימין והוא מעלה אותם אל יוסף ואז יוסף מחלק הצדקה שגבה מלמעלה כאמור ולכן יאמר נא גבאי צדקה גובין מלמעלה כי שניהם הם יוסף גובה מלמעלה ובנימין גובה מן החצירות הם העולמות כנאמר בהם אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך לפי כי כאשר אדם הגשמי עושה מעשה הצדקה ונעשה גבאי הוא גורם התעוררות מלמטה בכל עולם ועולם כאשר יעלו למעלה מעלים נדרים ונדבות לירושלים העליונה אמנם ר' חנינא בן דוסא ע"ה היה יותר נקי כי העלה אבן שהיה במדברה של עיר היא עיר ה' וזו היתה בסוד המדבר שלה ועליה נאמר ומדברך נאוה היא האבן של יעקב היא אבן די אתגזרת די לא בידין ר"ל שנגזרה מלמעלה ולכן עדיין לא חלו בה ידיה שנא' מקדש ה' כוננו ידיך אמנם. לפי שהיה במדבר היינו במדבר פארן שנקרא על שם שפרו ורבו ישראל שם ולכן ישמעאל בישב במדבר פארן נאמר והפרתי אותו והרביתי אותו ונאמר ידו בכל ולכן ר' חנינא הולך לתקן אותם ואח"כ העלה אותה לירושלים בסוד מש"ה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה אמנם כל עולם ועולם בעלותם לראות את פני האדון מעלים עמהם ובנימין הוא הגובה מחצירות כללו בי"ט אבל לא יכריזו כלל כדרך שמכריזין בחול והם שני מיני הכרזות

האחת הוא הנגלה במאמר הקודש פ' קרח וז"ל דף קע"א ו"ל ר"ש אמר קריאי מועד קראי כתיב חסר יו"ד ורזא דא איגון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו זמינין מקדש הס"ד מקראי קדש וכו' הכי נמי קדש תתאה זמין לחילוי לאתעטרא להו וכו' בזמנא דמועד שריא בעלמא הנה מבואר מדברי המאמר כי יש הזמנה בזמן המועד אמנם זה יהיה מבערב ולכן יאמר לא יכריז כדרך שעושה בחול עוד נמצא הכרזה אחרת בחול הוא מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קל"ד. וז"ל בשעתא דאיהי אתת בצלותהא ובעאת לאתפרשא מס"א אתת כמאן דאזדמנת למחמי ביקרא דמלכא ולא יתיר והכי מכרזי דיזדמנון למחמי ביקרא דמלכא כדין ס"א לא ניחא למחמי ואתפרש מינה כד"א צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי כן מכריזין בימי החול ולכן אמר אין מכריזין כדרך שמכריזין בחול אלא גובה בצנעא ונותנים לתוך חיקם והרמז הוא מה שחז"ל בפסוק שבעתים אל חיקם בעבור המילה הנתונה בחיק האדם והנה אני מגלה לך סוד גדול כדי שתדע עד היכן מגיעים דברי חז"ל דאיך יתכן כי המילה נתונה בחיק האדם ואם עיני שכל לך התבונן בכונת נפילת אפים דמנחה אז תבין דעת קדושים ומחלקים לכל שכונה ושכונה בפני עצמה עד שהם מגיעים למעלה אז הם שבת אחים גם יחד:

[א] לא נעלם מעין כל קורא דברי חז"ל כי הרשע הוא נקרא מת בחייו כנאמר הם אחפוך במות המת ונאמר ואתה חלל רשע נשיא ישראל ולכן בא ענין זה ברמז הדין זה מ"ש מת המוטל לקברו אם הוא בי"ט ראשון וכו' כי הנה נתבאר בכמה מקומות כי אדם הצדיק יום פטירתו נקרא י"ט הלולא כדמוכח מן הזוהר ובענין הלולא דר"ש ע"ה וקרוב לשמוע דמאחר כי נעשה לצדיק כבוד גדול במותו כמו שחז"ל שלש כיתות מ"ה יוצאים לקראתו וכמה צדיקים הכל מקדימים לו שלום ונוסף עוד מ"ש בזוהר כי האבות יוצאים לקראתו ומלך אחד ית' בראשם ויקרא לו ה' שלום כאשר בארתי בפירוש שיר השירים ונכן בלי ספק לאיש אשר אלה לו הוא י"ט לגביה דידיה יום המיתה וכדאיתא בזוהר פ' תרומה דף ק"ן. וז"ל ולית חידו לרוחא בר בההוא גופא וחדי על דאתפשט מהאי גופא דהאי עלמא ולכן יאמר כי זה החלל רשע מת המוטל לקברו אם הוא ביום טוב ראשון דהיינו יום המיתה הנקרא יום ראשון ולא שם אל לבו ולא דעת ולא תבונה לעשות תשובה מאחר כי כמה זמנים נתן הקב"ה לבני האדם לשוב והם ה' זמנים כאשר בארתי במלת זמן זמניהם זמנים רבים נתקנו לענין התשובה אחת בזמן י"ג אור לי"ד ואת שנית לזמן כ' כי אז מענישין בבית דין עליון וגם עד זקנה ושיבה גם כאשר מוטל על ערש דוי ונוסף על הכל בפרק של המיתה אפי' הרהור בתשובה מתקבל לפני הקב"ה כאשר בארתי במאמר מה נשתנה תכלת מכל

מיני

מינו לבעונין מפני שדומה לעשבים ועשבים דומים ליה מצורף עם משחז"ל כשהרשע הולך לשם ורואה בצרתו אומר הניחוני ואעשה תשובה אומרים לו עולם שיצאת ממנו דומה לע"ש וזה דומה לשבת אם לא טרח מע"ש מה יאכל בשבת וכל אותם המשלים נתבאר על זונים הנזכר כמבואר במקומו ולכן זה אשר לא נתן אל לבו לשוב אל ה' לתקן את נפשו ומת בי"ט שראוי לו איהו דאפסיד אנפשיה ויתעסקו בו עממין הוא כינוי כי נפשו מתלבשת בעכו"ם כך אחז"ל נפשותיהן של רשעים הן הן המזיקים וביארתי מהו הן הן דקאמר כלומר הן בחייהן מזיקין לכל העולם ע"י מעשיהם הרעים הכריע כל העולם לכף חובה וכן נמי הן לאחר מותו הן המזיקין כי הם מטמטמין לבם של רשעים וסותמים לבם מלעשות תשובה כדאיתא בזוהר פ' אמור דף ע'. כי לאחר שנידונין ג"פ ביום יוצאים מגיהנם והם משתכלים ברשעים שנסתם לבם מן התשובה ומחטיאים אותם וכו' והיינו מ"ש יתעסקו בו עממין כלומר יתעסקו המזיקין להיות בחברה עמהם לעשות מעשיהם ומי יודע אם כאשר ימות בסגנון זה יבא להתגלגל בכותים בעלם עכו"ם והגוף נאבד ולכן יתעסקו בו כותים מפני כי זה הרשע נאבד לכן הם יקחו חלקם כדאי' בזוהר פ' משפטים דף ל"ז. אם רעה בעיני אדוניה מלוכלכא בטינופי חובין ולא אתחזיאת קמיה כדקא יאות ווי להוא גופא דאתאביד מההוא נשמתא לעלמין הנה מבואר מזה המאמר כי גוף הרשע נאבד כשהלך בלא תשובה וגם הנפש לא תמלא כדאי' בזוהר פ' משפטים דף ל"ס. וז"ל מה אתעבידו מאינון נשמתין חמינן בספרי קדמאי דמנייהו הוו אינון אבידי א"ס וכו' אמנם כגון זה הולך לעם נכרי אויב ושונא ולכן ראוי אשר אלה לו יתעסקו בו עממין כי משלהם נתנו להם אפי' מת בו ביום ואפי' אם יכולים להשהותו עד למחר שלא יסריח וכו' לפי כי הנה מה שאמרה תורה לא תלין נבלתו הוא מפני שני דברים שהם צורך למת הא' הוא מ"ש בזוהר פ' נשא דף קמ"ג וז"ל תאנא מאן דאקרי אדם ונשמתא נפקת מניה ומית אסור למיבת ליה בביתא משום יקרא דהאי גופא דכתיב אדם ביקר בל ילין אדם דהוא יקר מכל יקרא כלילן מ"ע. משום דאי יעבדון הכי נמשל כבהמות נדמו וכו' זאת ועוד אחרת איתא בזוהר פ' תרומה דף קמ"א. וז"ל מאן דנשמתיה נפקת בארעא קדישא אי אתקבר בההוא יומא לא שלטא עליה סטרא אחרא וכפ' אמור דף פ"ח ז"ל בתר דנפקא נפשא מן גופא אסיר למשבק ליה בלא קבורה וכו' דאיפשר דקב"ה גזר עליה בגין למיתי בגלגולא אחרא הנה למדנו כי הלנת המת נאסר מפני

ולהוציאו ולשומו בקבר מותר ע"י ישראל : [ב] מת בי"ט א' אסור להניחו עד י"ט שני כדי שיתעסקו בו ישראל : [ג] בשבת וביוה"כ לא יתעסקו בו כלל אפילו ע"י עממין אפילו להוציאו על ידיהם להניחו בכוך העשוי מאתמול : [ד] בי"ט שני יתעסקו בו ישראל אפי' בי"ט ב' של ר"ה ואפי' לא אשתהי אפי' לחתוך לו הדס מהמחובר ולעשות לו תכריכין וארון ולחצוב לו קבר ולחמם לו מים לטהרו וגזוז לו שערו ואם אין באותה העיר קברות לישראל מוליכין אותו לעיר אחרת שיש בה שכונת קברות אפילו חוץ לתחום ומשכירין לו ספינה להוליכו ממקום למקום דיום טוב שני לגבי מת כחול שויוה רבנן אפילו אפשר בעממין יתעסקו בו ישראל חוץ מן הכיפה שבונים על הקבר שאין בונין אותה ביום טוב בד"א כשרוצים

שלש סיבות והם לצורך הנפש ושלשתם אינם נודקים ברשע ולכן אין רשות להלין אותו אע"ג כי לא יסריח דאין לך סרחון יותר ממנו וממעשיו הרעים וכל זה בעשיית קבר כי הנה איש הישראלי בו נאמר והלך לפניך צדקך כי מעשיו נקדימים ונכנסים בקבר אבל בקבר הרשע זה נאחר כי הוא מדור לס"א בחייו גם במותו לכן עשיית קבר יהיה על ידי כותי וארון נמי יעשו לו כי הנה איתא בזוהר פ' ויקהל דף רי"ד. וז"ל בכה ר' אבא ואמר ווי לבני עלמא דלא ידעי להוא כסופא ווי להוא עונשא דלא כל מאן דבעי עאל בארונא בגין דלא אצטריך למיעל בארונא בר לדיק דידע בנפשיה ואשתמודע בגרמי' דלא חטא בההוא ברית את קיימא קדישא מעולמוי ואי לא לא אצטריך למיעל בארונא ולמפגם ארונא וכו' בשעתא דדיינין ליה בההוא עלמא מסתכלן בעובדוי אי הוה פגים רזא דברית קדישא דחתים בבשריה והשתא פגים ארון וכו' כיון דנפקי ליה מכללא דאדם. אפקי ליה מכללא דכלהו אחרנין דאתעתדו לחיי עלמא ויהבי ליה להוא ארון דלא אתכליל ברזא דגופא דאדם כיון דאתמסר להוא סטרא חיליה דעאלין ליה לגיהנם ולא נפיק מניה לעלמין ע"ד כתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וכו' הנה מבואר מן המאמר כי הרשע הנכנס בארון כמה עונשו וסוף כי מכניסין אותו בארון דס"א ואין לו חלק לעה"ב ולכן מת זה יעשו לו הארון עממין להכניסו בס"א ולענין התכריכין איתא בזוהר פ' שלח דף ק"ע ושם נאמר ז"ל ויראני את יהושע וכו' מאי לפני המלאך דדאין דינוי וכו' מאי קמ"ל דכל בר נש דלא זכי בטינופא דמלוה בהאי עלמא כד עייל בההוא עלמא קאים בלבושא טינופא וכו' דאשתמודע לגבי מאריהון דגיהנם והוא לבושא ווי מאן דאתלבש ביה וכו' הנה מבואר מדברי המאמר. כי הרשע מלבישים אותו תכריכין הנקראים בגדים הצואים ולכן נמי זה המת התכריכין שלו עושים אותם כותים הנזכר אבל להלבישו ולחמם לו מים לטהרו ולהוליאו וכו' מותר ע"י ישראל כי זה לא יועיל כלום למת רק לתת שכר למתעסקים בו : [ב] מת ביו"ט ראשון אסור להלינו עד יום טוב שני מטעם האמור בפ' ולא תטמא את אדמתך דהא לגבי דידיה אינו מפסיד כלום כאמור דמאחר שהוא רשע בלאו הכי העונש שלו מרובה : [ג] בשבת ויוה"כ לא יתעסקו בו כלל ואפי' ע"י כותים וכו' לפי כי קלקלתו תקנתו אולי להיות יוה"כ נתכפר לו קצת : [ד] בי"ט ב' יתעסקו בו ישראל אפילו בי"ט שני של ר"ה וכו' הנה יום שני לגבי האדם הוא עד מלאת לו שנה. תמימה כי אז הנשמה עולה ואינה יורדת

כמו

כשרוצים לקברו בו ביום אבל אם אין רוצים לקברו בו ביום אין עושים לו שום דבר איסור מלאכה אפי' על ידי נכרי אבל טלטול מותר : [ה] החופר קבר למת ביום טוב שני מותר לו ליטול שכר : [ו] מותר ללוות המת בי"ט א' תוך התחום ובי"ט שני אפילו חוץ לתחום וחוזרין למקומן בו ביום וכן מותר להחזיר כלי .

כמו שאחז"ל ובכן ניצול האדם מן הדין ולכן אשר לא טוב עשה אפילו באותו יום נקרא מת ביו"ט שני אמנם מאחר כי כן הוא כנראה כי לא היה רשע גמור ולכן יהיה יום טוב שני זה לשלשים יום כי כן איתא בזוהר פ' ויקהל דאפי' צדיקים הם נידונים שלשים יום כי תדרשנו ימצא לך דף קל"ע וז"ל מה כתיב ויהי יונה במעי הדגה מעוי דדג דא בטן שאול וכו' שלשה ימים ושלשה לילות אלין תלת יומין דאתדן בר נש בקברא ואתבקעו מעוי לבתר תלתא יומין ההוא טינופא אתהפך על אנפוי ואומר לו טול מה דיהבת בי וכו' הה"ד וזרתי פרש על פניכם לבתר דא מתלתא יומין ולהלאה כדין אתדן בר נש מעינוי מידוי מרגלוי וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי עד שלשים יום נידון האדם ולכן זה יהיה רמז למה שאמר מת ביו"ט שני כי יום שלשים ימצא לאדם יו"ט שיצול מאותו עונש הגדול וזה לא כן היה לו אלא נקרא מת בו ביום מפני רוע מעלליו אפילו ביום שני של ראש השנה כלומר ואפילו בתשלום השנה שלו כי אז הנשמה עולה ואינו יורדת אז מת הוא עכ"ז יש לו תקנה קצת דמאחר כי לא נקרא מת ביום טוב ראשון שהוא יום המיתה נראה שלא היה רשע גמור ולכן יתעסקו בו ישראל אפי' לא אתתזי לחתוך לו הדס מן המחובר כי לא יעדר מהיות לו מצוה כמעשה הצדיקים הנקרא הדס כמשחז"ל שנאמר והוא עומד בין ההדסים לעשות לו תכריכין מאותה חלוקא דרבנן ומכניסים אותו לארון של הקדושה ולחצוב לו קבר נמי ולחמם לו מים לטהרו כי זה מורה על טהרת הנפש במים חמין כדאיתא פ' בהעלותך דף קנ"ג וז"ל איגון נשמתין דאיגון מסטרא דרחמי וכו' לא צריכים לדכאה במים פושרים בינונים כל שכן בחמי חמין דהגון מתדכין רשעים גמורים בגין דזוהמא דילהון נפישא וכו' וכנגד זה הוא ענין מים חמין לטהרו ועוד לגזוז שערו דאלו זכה לענין של הצדקה שנאמר בה וכן נגוזו ועבר לא היה צריך לגזוז שערו כדאי' בזוהר פ' מקץ דף ר"מ . וז"ל ר"ש אמר בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא בכמה דינין אתדנת עד לא תיעול לאתרה לבתר כל איגון נשמתין אית לון למעבר בההוא נהר דינור ולאסתחאה תמן וכו' ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא ויהב ממוניה בצדקה כדין ועבר בההוא אתר ולא דחיל וכרוזא קרי ועיניך לא תענך עוד כנ"ל והספק מזה איתא פ' פקודי דף רמ"ז וז"ל וכד נשמתא סלקא ההוא ממנא נטיל ההוא לבושא ואזיל עמיה עד די מטא לנהר דינור די נשמתא אצטריכא לאסתחייא ואתלבנא תמן ולזמנין דעכבא הכיא נשמתא תמן ואתוקדת וכו' ולכן גוזזין שערו ואם אין באותה העיר מקום קברות לישראל מוליכין אותו לעיר אחרת שיש בה שכונת קברות אפי' חוץ לתחום דאף ע"ג שחטא ישראל הוא והגוף יש לו תקוה טובה ואין לקבור אותו אצל כותי רק אצל שכונת קברות דישראל אפי' שהוא

חוץ לתחום של ישראל ותעשה כמדובר ומשכירין לו ספינה להוליכו היינו לרמוז כי בא יבא בגלגול בגוף אחר ונתקן כי הספינה רומז לגוף כדאיתא בזוהר פ' ויקהל יונה שירד לספינה היא הנשמה שנכנסה בגוף וכן איתא בתיקונים וע"י הספינה שהוא גוף השני מוליכין אותו ממקום למקום יוצא ממקום המיוחד לו בגיהנם ומוליכין אותו למקום שיש לו בג"ע הלא הם דברי חז"ל כי כל אחד יש לו שני חלקים חלק א' בגיהנם וחלק בג"ע וכאשר היה רשע אבד חלקו של ג"ע ועתה שהלך בספינה זו חוזר אל מקומו וזוכה הוא שם וכן בדברי חז"ל משל לשתי ספינות שהיו פורשות לים הגדול הרי שמשילו לגוף אל הספינה די"ט שני לגבי מת זה כחול שויוה רבנן כלומר כמו כאשר האדם מת שלא בימים הללו על דרך הרמז שבשם אלא שהוא אדם דרך חול אבל אינו רשע דלגבי דידיה כל זה מותר כך אדם זה אף על גב שנקרא מת ביום שני מפני מעשיו כך שויוהו רבנן כחול להורות כי אע"פ שחטא ישראל הוא ולכן אפי' אפשר בכותים כן לא יעשה אלא יתעסקו בו ישראל להודיע כי יהיה מתגלגל אח"כ בגוף הישראלי חוץ מן הכפה שבונים על הקבר שהוא הציון כמו שנהגו בונין לו נפש על קברו זה לא יתכן לאיש זה להיות נתקן כל כך כי עדיין מספקא לו אם יקום והתהלך בחוץ לזמן של התחיה : במה דברים אמורים כשרוצים לקברו בו ביום וכו' הנה נתבאר בזוהר פ' תרומה דף קמ"ב וז"ל ואי תימא נפש לעילא דאתיישבת גו גופא בקברא אן הוא קברא אלא גו ההוא קליפה תקיפא וכו' הנה למדנו ממאמר זה כי סוד הקבר הוא הקליפה תקיפא ולכן יאמר לא במה דברים אמורים כשרוצים לקברו בו ביום דהיינו הרמז להכניס אותו לתוך אותה קליפה תקיפה אז עושים לו כל אלה הדברים על ידי ישראל כדי להציל אותו ולעזור אותו עזר מעט אבל אם אין רוצים לקברו בו ביום בתוך אותה הקליפה אז אם עושים לו שום דבר איסור מלאכה אפי' ע"י עכו"ם כי לא לעזרה לו אבל טלטול מותר כי יש במשמע שמתקיים בו ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע : [ה] החופר קבר למת בי"ט שני מותר לו ליטול שכר לפי כי הנה נתבאר כי הקבר הוא סוד קליפה תקיפא והחופר קבר משמע כי עושה רושם בקליפה זו באותה הפירס ע"ד ויקוב חור בדלתו ולכן מותר לו ליקח שכר כי מצוה קעביד : [ו] מותר ללוות המת בי"ט ראשון תוך התחום הוא מה שאחז"ל כשהאדם יוצא מן העולם אומרים המלאכים לפני הקב"ה צדיק בא לכאן אומר נכס לאו ולוו אותו ולכן יגיד כי ענין לוויה זו יש לה שיעור אף ע"ג כי לענין הלוויה הגשמית אמרו חז"ל אין לה שיעור היינו לענין החיים אבל הנה חיים עדנה אבל לענין לווית המת יש לה שיעור בי"ט ראשון תוך התחום של הקדושה בכל העולמות התחתונים ובי"ט שני מאחר כי לא היה מאותם הנקראים מתים בחייהם

בי"ט

כלי הקבורה שהוליכו עמהם חוץ לתחום : [ז] המלווים את המת אסורים לרכוב על בהמה אפילו בי"ט שני ואפילו האבלים אבל הקוברים. שצריכים לקברו אם א"א מתירים להם בי"ט שני לרכוב על בהמה : [ח] אם נודע לבני עיר א' שישראל מת רחוק משם ד' או ה' ימים ולא ניתן לקבורה אף ע"פ שלא יכלו להגיע לו עד לאחר המועד מותר לצאת לדרך ביום טוב שני כדי למחר קבורתו : [ט] תינוק שמת בתוך ל' אם נגמרו שערו וצפרניו הוא בחזקת בן קיימא ודינו כמת גדול אע"פ שאין אנו יודעים אם כלו לו חדשיו דרוב נשים יולדות ולד קיימא : [י] נפלים שנהגו להסיר ערלתם בצרור אבן או קנה אסור אפילו בי"ט ב' של גליות : [יא] אין קורעין על המת אפילו בי"ט ב' אפילו קרוביו : [יב] כשמת בליל י"ט ב' משכימין וקוברין אותו קודם תפלה כשמת ביום קוברים אותו אחר אבילה :

י"ט ראשון שלהם אלא נקרא י"ט שני על פי הדברים הנ"ל מלוין אותו אפילו חוץ לתחום של ישראל וחוזרים למקומם בו ביום כי כך אחז"ל כשהצדיק הולך אל בית עולמו יוצאים צדיקים ומלוים אותו. ואז אומר הקב"ה לצדיק שהלך שם יבא שלום ולצדיקים שלוו אותו אומר ינוחו על משכבותם והיינו מ"ש וחוזרים למקומן בו ביום : וכן מותר להחזיר כלי הקבורה שהוליכו עמהם חוץ לתחום והם הסל והמגרפה שהם דוגמת הסל לענין התורה הוא המשל שאומרים חכמים ז"ל לטרסקל נקוב שהשפירו בו לנלאות אותו מים והכל בורחים מפני שאינו מתמלא הפיקח אמר ולא שכרי אני נוטל כך הלמד וצוכח אומר מה הנאה יש לי הפיקח אומר ולא שכר אני נוטל והמגרפה הוא גורף ומשליך ואינו מקיים מכל מקום הם כלי הקבורה ומועילים כי הנה כל מה שלמד האדם מזכירין אותו קודם שימות וכל זה מחזירים אותם עמהם דהא אותו המת לא היה מקיים כל זה : [ז] המלוים את המת אסורים לרכוב על בהמה הוא הטופס מעשה בהמה לא מפני שעושים מלוה יתגאו בעצמן אפילו בי"ט שני שהוא אדם שאינו הגון כחמור ואפילו האבלים שהם מתאבלים על מעשיו הרעים ע"ד משחז"ל בפסוק ואשלם נחומים לו ולאביליו שמתאבלים על הרשע אבל הקוברים שצריכים לקברו שהם גומלי חסדים אם אי אפשר מתירים להם ביום שני לרכוב על הטופס מעשה בהמה דהא אסור להוכיח ברבים שנאמר ולא תשא עליו חטא שלא יתביישו מ"מ מתירים להם לדבר סרה על אדם כזה כדי שילאו רבים ויראו אע"ג שאמר החכם תמה אני אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח : [ח] אם נודע לבני עיר אחת שישראל מת והרמז הוא על הנקרא מת כחמור מאחר שהיה ישראל אפילו רחוק משם ד' או ה' ימים ר"ל שנתרחק אותם ד' או ה' זמנים. הנמלאים לעשות תשובה בזמניהם ולכן הוא רחוק ה' מרשעים ולא נתן לקבורה כי הנה הגוף שלו נאבד כנ"ל אע"פ שלא יוכלו להגיע לו עד לאחר המועד בית מועד לכל חי מותר לצאת לדרך למהר קבורתו דאמר כי לא ידעו מה הוא אולי יהיה לו תקנה ע"י הקבורה : [ט] תינוק שמת בתוך שלשים אם גמרו שערו וצפרניו וכו' גם זה יהיה הרמז שלו על דרך משחז"ל קטן שלא כלו לו חדשיו שהוא כינוי אל החוטא ולכן לא מילא שנותיו ומת בתוך שלשים הוא הדבר הנ"ל כי שלשים יום דנים את האדם מעיניו מידיו ומרגליו אם גמרו שערו ולפרניו הם שני דברים שהיה שלם בהם ענין השער הם דברים קלים

ע"ד וסביביו נשערה מאד שהקב"ה מדקדק עם האדם כחוט השערה וביותר מכוון לענין מעשה הלדקה כנ"ל שאמרו גוזה עוברת בנהר ולפרניו הוא דוגמא למל"ת כמש"ה חטאת יהודה כתובה בלפורן שמיר וביותר מכוון אל הגזל אם שלם זה האדם בשנים אלה הוא בחזקת בן קיימא היינו אדם לדיק ודינו כמת גדול שהוא אדם שלם אע"פ שאין אנו יודעים אם כלו לו חדשיו כי ה' יראה ללבב דרוב נשי' יולדות בן קיימא בתר רובא דעלמא אזלינן : [י] נפלים שנהגו להסיר ערלתם וכו' וזה יהיה הרמז שלו לאותו שנפל למשכב ועדין לא ישוב ונהגו להסיר ערלתם שהיא ערלת הלב בלרור אבן במרגמ' כן טתן לבסיל כבוד התורה או בקנה ע"ד הושיעה לו בקנה כי הוא מסכיל שעשה מן הרעות אסור לפי שנפרעין ממנו ומן המשבח אותו אפילו בי"ט שני

יו"ט

הוא הנענש באותם שלשים יום כנ"ל י"ט שני של גליות כלומר כי ילמד מן הגולה שגלות מכפרת עון וזה נמי מכ"ש שהמיתה מכפרת עליו אסור : [יא] אין קורעין על המת אין מלטערין על מת זה אפילו שהוא בי"ט שני ע"ד הנ"ל אפילו קרוביו לפי כי כך אחז"ל רשע נאבד מן העולם טובה באה לעולם : [יב] כשמת ליל י"ט שני כנ"ל משכימין וקוברין אותו קודם תפלה אולי תועיל בעדו התפלה כשמת ביום כי לא היה במתפך מעשיו קוברים אותו אחר אבילה לרמוז כי אחר ימים שהאדם נידון בחיבוט הקבר על האבילה יהיה לו קצת תקנה : עוד זה מדבר כנגד הנוגע למעלה ובך היה אומר מת המוטל לקברו כי ידבר בראשונה על הקליפה הנקרא מת כדאיתא בזוהר פ' שופטים דף רע"ה ז"ל על פי שנים עדים יומת המת דא סמאל מת מעיקרו ויסתאבו במוע בשנים לא יומת על פי עד אחד לא יהא ליה הולקא בהאי אחר עכ"ל והיינו מ"ש מת זה סמאל המוטל לקברו כי לריך לקברו הוא הדבר אשר ביארתי במשנה מעבירין המת מלפני הכלה כי בתחלה לריך להעביר הקליפ' מת זה כנ"ל ואחר כך מכניסין הכלה עליונה לחופה כדאי' בזוהר פ' תרומה דף קל"ד וז"ל בשעתא דאיהי אתת בעולמתהא ובעאת לאפרשא מס"א אתת כמאן דמזדמנ' למתאי ביקרא דמלכא ולא יתיר והכי מכריזי דיזדמנון למחזי ביקרא דמלכא כדין סטרא אחרא לא ניחא ליה ואתפרש כד"א לאינה ותאינה בנות ציון וכו' כיון דאתת כל זיינן בטמשא טיילין נה לחיפה בהדי' מלכא בלהיבו וכו' ועוד איתא פרשת תרומה דף קע"ג וזה לשונו ועד דשטרא אחרא לא אתעבר מתמן לא יכלין אינון לאתייחדא במאריהון וכו'

וכו׳ ולכן על פי הדברים האלה יהיה שמאל את המוטל לקברו אם הוא בי״ט ראשון כי כל העולמות הם מזומנים למעלה כנ״ל מאמר פרשת קרח חכמת שלמה זמינת לכל חילשא בזמנא דמועד שריא בעלמא ולכן אפילו ישריח שמן זבובי מות יבאיש (קהלת י) הוא היצר הפי׳ כמשחז״ל הוא מלאך המות יבאיש ריח רע כדאיתא בזוהר פ׳ תצא גלית אשפה מעופפת לא יתעסקו בו ישראל סטרא דקדושה כי מזומנים לקדושה הם לכן יתעסקו בו כותיים הקליפות שהם מסטרא דילה אפילו מת בו ביום שדחו אותו כי נאמר שאמר במאמר אזמינת לכל חילשא הם סטרא דקדושה הרי מת ונדחה בו ביום ואפילו הם יכולים להשהותו עד למחר שלא יסריח אע״ג שאמרו ז״ל ילד תינוק ואשה לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת לא כן עתה וכל זה בעשיית קבר היא הנקבה שלו קבר פתוח נוקבא דתהומא רבה וארון דס״א כנ״ל ותכריכין הבגדים הנאים כדאיתא בזוהר אבל להלבישו ולהחם לו מים לטהרו ולהוליאו ולשאו בקבר בנוקבא דתהומא רבא מותר ע״י ישראל סטרא דקדושה כדי לדחות אותו לחוץ במהרה: את זה אם הוא בי״ט ראשון אסור להלינו עד יום שני הוא מ״ש בזוהר דף קצ״ג וז״ל מלאכי עילאין וישראל לתתא כולהו דחקי בההוא ס״א מלאכין עילאין כד בעאן לאתאחדא במאריהון לא יכלין עד דדחיין לה לבר מה עבדין נחתין שאין ריבוא דמלאכי קדישי ואפילו שינתא על כל בני עלמא וכד איהי נחתא דקא דחיין לה לבר ויהבי לה כל עלמא דא בההיא שינתא וכו׳ ולבתר אינון מתקרבי לגבי מאריהון וכו׳ הנה מבואר מדברי המאמר כי בלילה נותנים רשות לס״א לשלוט בעה״ז לכן אמר אסור להלינו עד יום שני מאחר שהוא שולט בלילה כדי שיתעסקו בו ישראל למטה אסור: בשבת וביוה״ך כי הנה הקליפה יורדת למטה כדאיתא בזוהר פ׳ ויקהל בענין מדורא דאשא דנפק הוא בלהובא דאשא ודוחה אותה למטה כל יום השבת וביוה״ך אחז״ל ימי השנה הם שס״ה השטן בגי׳ שס״ד לומר כי בכל הימים הוא עולה ומקטרג רק ביוה״ך שאין לו רשות לדבר ולכן לא יתעסקו בו כלל אפילו ע״י כותיים בחינת הדינים אפילו להוליאו על ידיהם להניחו בתוך הוא נוקבא דתהומא עילאה השעוי מאתמול שנאמר כי ערוך מאתמול תפתה הכל אסור: בי״ע שני יתעסקו בו ישראל להוליאו מן הקדושה אפילו ביום שני של ר״ה כי אז הוא מקטרג עליהם שנאמר ויבאו בני האלהים להתייצב על ה׳ מפני שמקטרגים ויבא גם השטן להתייצב על ה׳ בעבור ישראל כדאי׳ בזוהר ואפילו לא אשתכי לפי שהוא ליבנא חדידא כדאיתא בזוהר אפילו לחתוך לו הדס מן המחובר דהיינו לשלוט על הלדיק שנקרא הדס לחז״ל שנאמר והוא עומד בין ההדסים ולעשות לו תכריכין מן הבגדים הנאים ולחצוב לו קבר נוקבא דתהומא עילאה ולהחם לו מים לטהרו היינו סוד נהר דינור ולגזוז לו שערו בסוד השעיר כדאיתא בזוהר פ׳ תצוה דף קפ״ה ע״ש: הנה מבואר כי זה היתרון נמלא לשעיר יותר מן העז דאלו העז תלי שערא והשעיר לא תלייא שערא ולא שעיע ולכן גוזזין שערו לטהרו נמי כל זה עושים לו ישראל ע״י משחז״ל בכל לבבך בשני ילריך בילה״ט ובילה״ר ואם אין באותו העיר מקום קברות לישראל הוא גהינם עליון שהוא לישראל דווקא כדאיתא בזוהר פ׳ ויצא דף ק״ו ־ וז״ל גהינם למעלה לאותם פושעי ישראל שעברו על מלות התורה ולא חזרו בתשובה וכו׳ ולכן יאמר אם אין באותה העיר מקום שכונת קברות לישראל דהיינו בגהינם תחתון מוליכין אותו לעיר אחרת שיש בה שכונת קברות דהיינו גהינם עליון כאמור אפילו חוץ לתחום של ישראל שהרי כך הוא כי גהינם אף על פי שהוא עליון הוא חוץ לתחום של הקדושה ומשכירין לו ספינה סוד הנקבה שלו להוליכו ממקום של הקדושה למקום שלו שנאמר לואה בלי מקום דיום טוב שני לגבי מת זה כחול שויוה רבנן לעשות בו כל המעשים הנוהגים לעשו׳ בו בימי החול כדי לדחות אותו כאמור אפילו אפשר בכותי׳ כי כן יעשה לו על ידי כח הגבורות שבאים עליו מלמעל׳ יתעסקו בו ישראל באופן הנזכר דניחא ליה בהכי חוץ מן הכיפה שבונין על הקבר שאין בונין אותה בי״ע כי כן שבונו בונים לו נפש על קברו וס״א אין בהם נפש ונוסיהם בשר ולא רוח במה דברים אמורים כשרולים לקברו בו ביום בנוקבא דתהומא רבה כדי לעשות הייחוד של הקדושה כאמור אבל אם אין רולים לקברו בו ביום שהרי מערב י״ע נדחית הקליפה כאמור אין עושים לו דבר איסור מלאכה לפי כי ע״ל מלאכות הם כנגד ל״ע קללות שנתקלל אדם וחוה והארץ בעבורו אפילו ע״י כותים אבל טלטול כדי להוליאו לחוץ מותר כנ״ל החופר קבר למת זה ס״מ לקוברו בנוקבא דתהומא רבה ע״י ייחוד ק״ש שנעשה בו ד׳ מיתות ב״ד כדאיתא בזוהר בי״ע שני מותר לו ליקח שכר כדאיתא בזוהר דקשיר עבדא דא סמאל תחות מאריה בק״ש ולכן שכרו מרובה כנזכר שם מותר ללוות המת בי״ט ראשון דמאחר כי מלאכין עליונין דוחין לסטרא אחרא ומוליאין אותן לחוץ כדי שישארו הם לאתייחדא במאריהון ולכן מותר ללוות מת זה סמאל בתוך התחום של סטרא דקדושה ובי״ע שני אפי׳ חוץ לתחום של הקדושה וחוזרים למקומם אותם דסטרא דקדושה והיינו מפ״ה עד הגבול שלחוץ (עובדיה) ירלה כי כדרך שעושים לשר של עשו למעלה כך מגיע לעשו למטה השיאוך כדרך שעשה לחוה שנאמר הנחש השיאני ואוכל כך השיאוך עם נוקבא דתהומא רבא ולכן יכלו לך אנשי שלומך וגם לחמך ישימו מזור תחתך כדרך שהאכיל לאדם מעץ הדעת וכל זה גרם כי אין תבונה בו לפי כי ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכו׳ ונחמד העץ להשכיל לכן אין תבונה בו והיינו משחז״ל ג׳ דברים נאמרו בעץ הדעת טוב למאכל ומוסיף חכמה וכו׳ דקשה מה חידש לנו בע״ה ומהו הלשון זה ג׳ דברים נאמרו באותו אילן טוב למאכל ויפה לעינים ומוסיף חכמה ושלשתן נאמרו בפסוק אחד וכו׳ מהו כן אמנם ירלה לפי דרך זו אלך כי מ״ש ג׳ דברים נאמרו באותו אילן כלומר בכללות שלו לפי שהוא כולל טוב ורע ולכן אפילו ברע שלו נמלאו אלו הג׳ דברים ולכן אמר הס״ד ותרא האשה דקשה בתחילה אמר ותרא כי טוב העץ ואח״כ אמר ותקח מפריו א״כ מ״ש טוב העץ וכו׳ הא ליתי בענין

הפרי

הפרי ולמה לא אכלה מן העץ מאחר כי בו נמצאו כל אותם הטובות ולכן אמר בע"ה דע לך כי כן הוא בסוד ג' דברים שאמרו בעץ בעצמו כאמור אלא כי האשה להנצל מן הצווי שאמר הקב"ה לא תאכלו ממנו לקחה מן הפרי שלדעתה היה טוב ולא רע ולכן נמי כך מגיע לשמאל היוצא עד מקום כי אין הכונה בו לדעת למה מוציאין אותו לחוץ ולמה כאשר בא להתחבר בנוקבא יתפרדו כל פועלי און מפני כי הוא זקן וכסיל ולכן מותר ללות למת זה חוזרים למקומן בו ביום מותר להחזיר כלי הקבורה שהוליכו עמהם חוץ לתחום והם שני כלים הסל והמגרפה רמז לאותה שלהובא דאשא שהיא מכנעת לאותה מדורא דאשא ומכניס אותה בנוקבא דתהומא רבא כדאיתא פ' ויקהל ומדת החסד זועם אל בכל היום למאריהון דדינין שנאמר ואל זועם בכל יום ואלו יוצאים עד חוץ לתחום לקבור ס"א וחוזרים למקומן :

ולהשבת הקילור הדרי בי והאומר הלך לדרך אחרת וכן היה אומר מת המוטל לקברו והנה גם בזה הנני מודיעך כי בשלשה מיני מתים אנו מדברים כדי שלא להאריך ראשונה שם הקטנה רחל בצאת נפשה כי מתה גם יוסף כאשר נשבה נחשב למיתה כמשחז"ל שני כלהו אתנהו ביה והשלישית יותר בה שרה שנאמר ותמת שרה ולכן יאמר מת המוטל לקברו כי ברחל נאמר והקברה שם בדרך אפרת ובצדיק נאמר ויתן את רשעים קברו ובשרה נאמר קבר אברהם את שרה אל מערת שדה המכפלה הוא סוד משחז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה אם הוא בי"ט ראשון יתעסקו בו כותים והענין יובן כאשר נתבונן כי המת הגשמי הוא לקברות יובל ושם נכנס והמתעסקים בו הולכים להם וכך היא המדה במתים הללו כי כל אחד נכנס בקבר הראוי לו והמתעסקים בהם הולכים להם והנה המת האחד היא רחל כאשר יצא ממנה בנימין מתה וכאשר ענין זה נעשה בי"ט ראשון הוא מדת החסד שנקרא טוב שנאמר וירא ה' את האור כי טוב ולכן כאשר מגיע לה המיתה במדה זו יתעסקו בה עממין הוא מ"ש בזוהר פ' בלק דף קל"א . וז"ל פתח ההוא ינוקא ואמר שחורה אני ונאוה וכו' מלין אלין הא אוקמוה אבל בשעתא דא גו רחימו סגיא לגבי רחימה מגו דחיקו דרחימו דלא יכלא למסבל אזעירא גרמה בזעירו הכי עד דלא אתחזיאת מנה אלא זעירו דנקודה חדא ומאי איהי יו"ד וכו' מה עבדין גברין תקיפין דילה שאגין כאריין תקיפין כד"א הכפירים שואגים לטרף ומגו קלין ושאגין וכו' שמע רחימה לעילא וידע דרחימתיה גו רחימו סגיא כמיתה וכו' וכדין מגו קלין ושאגין נפיק דודה וגפיף לה ונשיק לה וכו' ועל דא כתיב גבורי כח עושי דברו וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי המדה זו היא כמתה והיינו כפירים שואגים חילה דילה הם גורמים לה לחזור להיות ה' כמלקדמין הוא סוד מה שבינו משתפתח הקבר של היולדת מי גרם כל זה הכפירים היינו עממין דילה וזה נעשה בי"ט ראשון הוא מדת החסד כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף ר"ן . וז"ל היך אזעירת גרמא מגו רחימא דשירתא אזעירת גרמה זעיר זעיר עד דאתעבידת נקודה חדא וכו' מיד הכנא רבא אתער

לה ואחיד לה ונשיק לה דאלו הוה רברבא לא יכלין לאחדא כלל וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי זה נעשה על ידי הכנא רבא : ועוד ימלא ענין אחר במדה זו הוא מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רמ"ט . וז"ל מאי אילת השחר אלא דא איהי חיה חדא רחמנית דלית בכל חיון דעלמא רחמנית כוותה בגין דבשעתא דדחיקת שעתא ואצטריכת למזונא לה ולכל חיוון ברא וכו' לאן אתר אזלת בתין פרסי מהכא אתר דנפקא ועאלת. לגו טורא דחשוכא ומתמן ארחת מזונא אזלת בגו ההוא טורא דחשוכא אזדמן לגביה חד חויא עקימא ואזיל לרגלא וכו' בשעתא דאתעברת אסתימת כיון דמטא זמנא למילד געאת ורמאת קלין וכו' וקב"ה שמע לה ואפיק חד חויא רברבא מגו טורי חשוך ואתייא בין טורין פומיה מלחכא עפרא מטי עד ההי אילא ונשיך לה בההוא אתר תרי זמנין וכו' והנה נלמד מזה המאמר כי ענין זו הלידה היינו המיתה כמשחז"ל בשעה שהאשה כורעת לילד נ"ע למית' ואחת לחיים ומה שיורדת לטורא דחשוכא הוא סוד הקבורה כדאיתא פ' תרומה דף קמ"ב : וז"ל ואי תימא נפש לעילא דאתיישבת גו קברא אן הוא קברא אלא גו ההוא קליפה תקיפא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הקבר הוא קליפה תקיפא והעממין המתעסקים בה הם חיות ברא האמורים שם אפי' מת בו ביום ואפילו אם יכולים להשהותו עד למחר שלא יסריח וכל זה בטעם קבר הנזכר אבל השאר ע"י ישראל מטעם ההוגים נעשה דהיינו להלבים עטרא ומנהא כדאי' פ' אמור בפ' הולך תמים ופועל צדק ולהוליאו לחופה וכו' ולענין הצדיק כך הוא אומר מת המוטל לקברו שהנה נאמר כי מפני הרעה נאסף הצדיק כאשר אשה מעוררת ואומרת לו לכה נרוה דודים עד הבקר וכו' אז נאסף הצדיק ולכן מוטל לקברו בקבר של בת זוגו אם הוא בי"ט ראשון מדת החסד כאמור בסוד והוא יושב פתח האהל כחום היום ויחם בשר הילד וכדאיתא פ' תרומה ובריה קדישא אתער בהמש האלשין ולכן יתעסקו בו כותים אפילו מת בו ביום שאלולי שנתעסקה בו אשה רעה גם קבורה לא היתה לו ואפי' אם יכולין להשהותו עד למחר שלא יסריח עם אותה אשה רעה הנקראת השפה מעופפת כדאיתא בזוהר פ' תצא ע"ש וכל זה בטעיית קבר שהם בסוד החדר והפרוזדור והכריכין כמו שבינו במילה ועושים לו חלוק אבל להלבישו וכו' נעשה ע"י ישראל : מת השלישי בסוד אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה וזה המת מוטל לקברו כדאי' בזוהר פרשת יתרו דף ס"ח . וז"ל התוספתא בשמירו דשמירין אתרשים רשימו חד דלא אתחזי ולא אתגלייא וכו' ההוא רשימו בעיא לאתחפייא ועבד לגרמיה לאעמרא ביה חד היכלא וכו' ההוא היכלא אתחפייא בשית יריען וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי ההוא היכלא שהוא סוד מי נכנס בתוך שית יריען הם שש קצוות הבנין וכן איתא בזוהר בראשית בענין מי ברא אלה ואתעטר בהו ונעשה שם אלהים הרי ראיה שמוטל לקברו ולכן אם הוא בי"ט ראשון מדת החסד כאמור יתעסקו בו כותים לפי כי הנה ע"י שנקבר העולמות מבקשים טרף שלהם כי ממנה

ניזונים

ניזונים ע"י שנאמר שתו ושכרו דודים כדאיתא בזוהר פ' ויקרא דף ד' . וז"ל ר' יהודה אמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים אלין כל מארי דיבבא וילא דאתבסמו כלהו ואתברכו בחדא דהא מסעודת' דמלכא מתהניין כלא וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר כי מאריהון דיבבא וילא. הם עממין מתעסקין בו דאתברכו מסעודתא דמלכא ואפילו אם יכולין להשהותו עד למחר שלא יסריח כלומר לא מפני שמאחרת זאת הקבורה אין נאחזים משם ס"א הם הסירחון כנודע וכל זה בעשית ארון הם שית לוחין כדאיתא פרשת ויקהל היינו שית יריען הנזכר ותכריכין הם המלבושים שמלבשת כ"י להם אבל להלבישו וכו' הכל מותר ע"י ישראל כי ע"י מה שעושים מן המצות נעשה כל דברים הללו למעלה: מת בי"ט ראשון וכו' כל אחד מאלו השלשה ואין להאריך כאשר מת בי"ט ראשון בחינת החסד כאמור שנקרא יום שנאמר ויקרא ה' לאור יום ונקרא טוב שנאמר וירא ה' את האור כי טוב אסור לקברו עד י"ט שני שהוא סוד הצדיק אמרו צדיק כי טוב כדי שיתעסקו בו ישראל סטרא דקדושה אלא לשעה ממשיכין החסד אל הצדיק בסוד והוא יושב פתח האהל לעשות היחוד: בשבת ויוה"ך לא יתעסקו בו כלל שהרי הקדושה מעצמה נעשית ואין צורך בכותים שהם סוד הכפירים שואגים לטרף או באופן אחר מכל הנ"ל אפי' להוציאו על ידיהם להניחו בכוך העשוי מאתמול לפי כי בשבת נעשה היחוד מעצמו וביוה"ך היחוד אסור אמנם גם לפי כי כן נמי כוך העליון נתקן מערב י"ט והיה קדם: בי"ט שני שהוא בסוד הצדיק כנזכר יתעסקו בו ישראל על ידי מעשיהם אפילו ביום שני של ראש השנה שהוא בחינת דין ואפי' לא אשתהי אפילו לחתוך לו הדס היינו לעשות לו סיוע מן הצדיק הגשמי המכונה הדס מהמחובר שיש לו שורש למעלה על ידי נשמה טהורה ולעשות לו ארון בסוד ארון הברית לתקן אותו ולחצוב לו קבר הוא סוד נקודת ציון כי שם נקבר הצדיק ולחמם לו מים קצת מבחינת השמאל כמו שהינו גבורות גשמים וזה לטהרו מאותה אשה רעה שהחזיקה בו ולגזוז לו שערו הצומח למטה שהוא מסיבת איש שעיר ואם אין באותה העיר הנקרא עיר ה' שלה מקו' קברות לישראל עליון בסוד החצר והפרוזדור ופעמי' נותנת רחל הסימנים לאחותה אז מוליכים אותו לעיר אחרת בסוד לאה אפילו חוץ לתחום שלו שהוא בן י"ז שנה ולמעלה צריך להיות בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה היינו חוץ לתחום או יהיה חוץ לתחום אותה העיר שהוא חוץ לתחום של עולם האצילות לקברו שם בהיכל אהבה כדאיתא בזוהר פ' פקודי בסוד וישק יעקב לרחל כי שם יש שכונת קברות כאשר ביארתי בפ' כי שם קברו את העם המתאוים שהם סוד מלכין קדמאין דמיתו שהם שם קברות התאוה והבן ומשכירין לו ספינה להוליכו היינו מ"ש בזוהר פ' בשלח דף נ' . וז"ל ר' חייא פתח היתה כאניות סוחר וכו' היתה כאניות סוחר דא כ"י וכו' שם אניות יהלכון בההוא יומא דאזלין ושאטין עד דאתיין לאתחברא בההוא דרגא וכו' ולכן יאמר כי לצדיק זה משכירין לו ספינה להוליכו ממקום עליון שבאצילות ואיתא בזוהר פ' אחרי מות דף ס' . וז"ל תנינייא אזלין תחות ספינה דהאי ימא למקום אחר למטה בבריאה דיום שני לגבי מת זה כחול שויה רבנן לעשות כל תקנות הנזכר ולכן אפילו אפשר בכותים לעורר הענין הנ"ל יתעסקו בו ישראל ע"י מעשיהם חוץ מן הכיפה שבונים על גב הקבר שהרמז שלה היינו סוד ירושלים והקבר בסוד ציון שאין בונין אותה בי"ט שהרי מאתמול נבנית מעט שקדם היום הנ"ל: במה דברים אמורים כשרוצים לקברו בו ביום לחבר אותו בנקודת ציון אבל אם אין רוצים לקברו בו ביום אין עושים לו שום דבר איסור מלאכה מאותם ויבא הבית לעשות מלאכתו אפילו על ידי עכו"ם היא אשה רעה הנז' אבל טלטול מותר שנאמר עולים ויורדים בו: החופר קבר למת בסוד מקדש ה' כוננו ידיך ונאמר הביטו אל צור חוצבתם ביום טוב שני ע"י הצדיק שהוא יום ונקרא טוב והוא שני מותר לו ליטול שכר דהיינו מאחר כי האדם הגשמי ע"י מעשיו ותורתו עושה כך ודאי שכרו מרובה שהרי נעשה בסוד פועל צדק ואם נאמר כי הוא חוזר למעל' היא אמו שחופרת קבר זה שנאמר ויבן ה' את הצלע לאשה ויביאה אל האדם נוטל שכר מן הבנים כשחוזרים לעלות למעלה: מותר ללוות למת זה הצדיק ביום טוב ראשון סוד הימין עליון כאמור שמתפשט למטה אמנם המלוין אותו הם המלאכים וגם השפע קלוות בתוך התחום של הקדושה מלוין אותו להתחבר עם הכלה ובי"ט שני היינו הצדיק אפי' חוץ לתחום של עולם האצילות וחוזרים למקומן בו ביום להתחבר שם וכן מותר להחזיק כלי הקבורה הם סוד שני כלי' של כ"י שהוליכו עמהם חוץ לתחום של האצילות דהיינו בבריאה: המלוים את המת הצדיק השושבינים אסורים לרכוב על בהמה אפילו בי"ט שני בסוד הבריאה אפילו בי"ט שני ואפי' האבלים בסוד הבריאה לפי שהצדיק פנה משם אבל הקוברים שצריכים לקברו הם המלאכים אם אי אפשר מתירים להם ביום טוב שני עם הצדיק לרכוב על גבי בהמה בסוד הבריאה: אם נודע לבני עיר אחת בסוד הבריאה שישראל מת רחוק משם ד' או ה' ימים הם ד' או ה' ספירות מן הבריאה ולא ניתן לקבורה בסוד הכלה אע"פ שלא יוכלו להגיע לו עד לאחר המועד שהיא הכלה למעלה ממנה מותר לצאת לדרך לעלות למעלה בי"ט שני כדי למהר קבורתו בתוך הכלה כי הם המעלים הכלה למעלה בסוד הארון ולכן מותר לצאת לדרך כד"א וישרנה הפרות בדרך: תינוק שמת בתוך שלשים הוא בסוד תינוק יונק שדי אמו נסתלק ממקומו היינו מת וזה היה לו בתוך שלשים הם ל' יום של הלבנה אם גמרו שערו וצפרניו הם סוד המחנות שלה הוא מ"ש בזוהר פ' ויחי דף רכ"ג . וז"ל שערהא כמה וכמה אלף מארי תריסין מתאחדין בשערהא וכו' טופרהא כל אינון דאדכרין חובי בני נשא וכתבין ורשמין חובייהו בתקיפו דדינא קשיא וע"ד כתיב חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר זוהמא דטופרהא כל אינון דלא מתדבקין בגופא דמלכא ויינקין מסטרא דמסאבותא כד שארי סיהרא בפגימותיה וכו' ולכן הוא אמר אם נגמר שערו וצפרניו

סוא בחזקת בן קיימא ודינו כמת גדול שסוא סלדיק עליון כנזכר אע"פ שאין אנו יודעים אם כלו לו חדשיו דרוב נשים יולדות ולד קיימא סיינו סשלם נשים דפשחים ששניגו שלם נשים עוסקים בבלק כאשר נתבאר במקומו : נפלים שנהגו להסיר ערלתם סנה סכלה פעמים שמפלת שנא' סנפילים סיו בארץ נפלים כתיב נהגו להסיר ערלתם לסוליא אותם מן סקליפה ולכן מסירים אותה באבן ע"ש אבן די לא בידין או בקנה קולמוס של סלדיק אסור לעשות כך אפי' ביום טוב שני כוא סלדיק של גליות שגלה שני פעמים בשני חרבנות כדאי' בתיקונים וסכל דא לדיק יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני : אין קורעין על סמת שסרי בזמן סחרבן נאמר בלע אמרתו אבל עתה אין קורעין על סמת זה אפי' בי"ט שני כאמור ואפי' קרוביו סנלאים לפי שסכלה שלימה היא עתה במועד : כשמת בליל י"ט שני מסכיתין וקוברין אותו קודם תפלה בסוד אילת סשחר כדאיתא בזוסר פ' פנחס כד סליקת לעולא דנסורא כשמת ביום מפני סרעה נאסף סלדיק קוברים אותו לאחר אכילה לפי כי ע"י אכילה מתקיים אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא ולכן אחר האילה יעשו חיבור ביניהם וכו' :

תקכ"ז . דיני עירוב תבשילין ובו כ"ד סעיפים :

[א] י"ט שחל להיות ע"ש לא יבשל בתחילה לצורך שבת בקדרה בפני עצמה אבל מבשל הוא כמה קדרות ליום טוב ואם הותיר הותיר לשבת וע"י עירוב מבשל בתחילה לשבת : [ב] עירוב זה עושים אותו בפת ותבשיל ואם לא עשאו אלא מתבשיל לבד מותר : [ג] שיעור תבשיל זה כזית בין לאחד בין לאלפים בין בתחילתו בין בסופו : [ד] צריך שיהא תבשיל זה דבר שהוא ראוי ללפת בו את הפת לאפוקי

[א] הנה נתבאר למעלה כי כאשר הולך האדם לבית עולמו שיש עליו עשרה עונות ועשרה זכיות הוא שואל מהקב"ה יצאו אלו באלו אמר הקב"ה לא כך אני עושה שנא' ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולכן יאמר י"ט שחל להיות ע"ש והענין כי הנה נתבאר למעלה כי י"ט הוא כינוי ליום המיתה לפי כי כן יום המיתה הוא יומא טבא לרבנן כדאי' בזוהר פ' תרומה דף ק"ן . וז"ל ולית חידו לרוחא בר בההוא גופא דתמן וחדי על דאתפשט מהאי גופא דהאי עלמא ואתלבש בלבושא אחרא שלים כגוונא דהאי עלמא וכו' וכד אתלבשת נשמתא בההוא לבושא דההוא עלמא כמה עידונין כמה כיסופין דילה תמן וכו' ולכן על רוב השמחה זו שיש לנשמה ביום שיולא מגוף הגוף זה נקרא לגביה י"ט ולכן יאמר י"ט זה שחל להיות ערב שבת שהוא דוגמא לאדם כשיולא מן העולם דעה"ז מכונה לערב שבת כמו שאומרים לאדם טענה זו ולכן לא יבשל בתחלה לצורך שבת בקדרה בפני עצמה כלומר כאשר היה ערב שבת ממש של העה"ז בשעת פטירתו יתבונן בו לא יעשה המלוה בתחילה לצורך שבת העה"ב בקדרה בפני עצמה ר"ל כי הנה יש כמה מלות שהם בפרט ויש שהם בכלל ר"ל כי הנה חז"ל אמרו ציצית שקולה כנגד כל המלות מלות לדקה שקולה ככל המלות שנאמר והעמדנו עלינו מלות לתת מחלית השקל וכו' ולכן יהיה מגמת פניו שלא יעשה מלוה בפני עצמה מאחר כי היום קלר והמלאכה מרובה ולא נתן אל לבו מעיקרא לעשות זוודין להוליך בידו אבל מבשל הוא כמה קדרות ליום טוב כלומר כי ישתדל להשלים אותם הדברים שמבקשים מן האדם בלאתו תכף מן העה"ז נשאת ונתת באמונה עסקת בפריה ורביה קבעת עתים לתורה ובענין הלדקה שמללת מדין גיהנם שנאמר והלך לפניך לדקך כל הדברים הללו שהם לורך יום טוב מבשל אותם ומתקן אותם לצורך י"ט ואם הותיר ויכול לעשות עוד מלות אחרות המועילות לשבת ה"ז משובח וע"י עירוב דהיינו המלות הנזכרים שהם מעורבות עם כל המלות ושקולה כל אחת מהנה ככל המלות ות"ת כנגד כולם מבשל בתחלה לשבת הכל מועיל לעה"ב עוד יהיה עירוב זה רמז שיעשה האדם המלוה בשותפות ולקח הוא ושכנו הקרוב אל ביתו כמו שאומרים חז"ל לעולם יעשה האדם קברניט לדבר מלוה ותכלית עירוב זה לרמוז כי כלנו בני איש אחד אנחנו מלד הגוף וביותר מלד הנפש הלא זה דברי הפסוק הלא אב אחד לכלנו (מלאכי ב) אאע"ה אחד היה אברהם ומלד הנפש אל אחד בראנו אם כן מדוע נבגד איש באחיו ולכן הקב"ה הכניס אותנו בענין ערבנות בסיני על התורה ועל המלוה שכן הוא מעיקרא כלנו בני איש אחד כנזכר ולכן על ידי עירוב זה מבשל בתחילה מה שירלה לשבת הוא העה"ב כנזכר : [ב] עירוב זה עושים אותו בפת ותבשיל כי הרמז של פת הוא על התורה שנא' לכו לחמו בלחמי ותבשיל הוא רמז אל המלות להודיע כי בשניהם אנו ערבים זה לזה על התורה ועל המלוה ואם לא עשאו אלא מתבשיל לבד היינו המלות מותר לפי כי ענין ערבות התורה דבר פשוט הוא שהקב"ה לא נתן את התורה אלא ע"י ערבות הילדים : [ג] שיעור עירוב זה כזית וכו' הוא משחז"ל והנה עלה זית טרף בפיה מה זית מביא אורה לעולם כך מעשה המלוה ואם מעט הוא מאחר שנעשה ע"י עירוב בחבורה וחברה אע"ג כי אין מלוה זו מאותם המלות שאין להם שיעור וזה יש לו שיעור דע שהוא מועיל ביותר בין לאחד בין לאלפים בין בתחילתו בעה"ז הוא מועיל לאלפים בין לסופו של מלוה זו היא בכלל מה שהבטיח הקב"ה שהוא נוצר חסד לאלפים לאוהבי שנא' בהם ואהבת לרעך כמוך וזה ניכר על ידי מלות עירוב : [ד] לריך שיהיה תבשיל זה דבר שהוא ראוי ללפת בו את הפת כלו' שיעשה אותה המלוה על פי התורה שנמשלה לפת שנא' לכו לחמו בלחמי שסרי שינו ולא עם הארץ חסיד וביותר שיהיה דבר שהוא ראוי להחזיק ביד עמלי תורה ללפת בו הפת אבל דייסא לא הוא דוגמא למש"ה אם תכתוש את האויל במכתשת בתוך הריפות כגון זה לא תסור מעליו אולתו ואין לו תקנה ולכן

לאפוקי דייסא : [ה] תבשיל זה שאמרו אפילו צלי אפילו שלוק אפילו כבוש או מעושן אפי' מין דגים קטנים שהדיחן במים חמים והדחתן הוא בישולן לאכלם הרי זה סומך עליהם וכן סומך על תפוחים מבושלים ועל דגים קטנים שבשלן : [ו] סומך מערב י"ט אפילו על עדשים שבשולי קדרה וכן על שמנונית שנדבק

ולכן אמר לאפוקי דייסא : [ה] תבשיל זה שאמרו אפילו צלי אפילו מבושל וכו' מאחר שנתבאר כי ענין העירוב הוא יהיה לעורר הלבבות כי כלנו בני איש נחנו לכן מתחייב לימלא בנו הרחקת הנזק והקרבת התועלת כי זה יהיה כוונת שני השלמים שלא הוא האחד מיוחד הלל הזקן שאמר לגר הבא להתגייר על מנת ללמוד כל התורה על רגל אחד אז א"ל דעלך סני לחברך לא תעבד ורבי עקיבא אמר כי ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה והוא מובן על דרך זו

אך כי הלל הזקן ע"ה אמר לגר על ענין הרחקת הנזק כי יהיה זהיר בו והטעם מפני מה כי כך אחז"ל קשים גרים לישראל כספחת ולכן ראוי לו להתבונן מכאן ואילך דעלך סני לחברך לא תעבד. אמנם רבי עקיבא ע"ה עוד למד דעת את העם על ענין הקרבת התועלת דאלו הלל אמר לגר לענין סור מרע והוא מענין מה שצריך להיות מאחר שהגופים אחדים הלא אב א' לכלנו ובכלל דבריו רמז לו כי הנה אחינו הוא הגר מפני כי אברהם נקרא אב לגרים שנאמר כי אב המון גוים נתתיך אבל רבי עקיבא הודיע לנו בדברי קדשו על דבר הנוגע לאחדות הנפש כי אל אחד בראנו ולכן ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה לענין ועשה טוב ולכן יאמר תבשיל זה של העירוב הוא מעשה המצוה שאמרו אפילו צלי שאין בו מרק להועיל ללפת בו פת של תורה בין שהוא מבושל בשמנונות מבושלת כל צרכה שלכן מועיל לגולת דהיינו שולק אפילו כבוש שעשה מצוה בסתר כי בזה יכול לכבוש הפורענות מלבא בעולם שנא' מתן בסתר יכפה אף או מעושן שעשה בפרהסייא דהיינו מעלה עשן דאוושא מלתא ויש בו משום יוהרא ואינו יכול לכפות אף כאשר יעשן אף ה' וקנאתו בעולם אפילו מין דגים קטנים שעשה צדקה עם מי שאינו הגון על דרך מה שאומרים חז"ל בעת אפך עשה בהם בהבילים בבני אדם שאינם מהוגנים הם שהדיחן במים חמין שנתייראו מעונש הדין והדחתן זו היא בישולן ותקנתם ואו הרי זה סומך עליהם לענין עירוב זה וכן סומך על תפוחים מבושלים בעלי מצות ועל דגים קטנים הנזכר שהוא בשלן ולכן לבו בטוח וסומך עליהם : [ו] סומך נמי מערב יום טוב קודם שיבא קצו אפילו על עדשים שבשולי קדרה מה שאחז"ל מה עדשה זו אין לה פה וכו' מה עדשה עגולה כך גלגל הוא שחוזר בעולם ומאחר כי אדם זה סומך עצמו על ענינים הללו ראוי לסמוך עליהם עדשים שבשולי קדרה בשפל המצב וכן על שמנונית שנדבק בסכין רוב טובה שהיה לו הנכמו סגרו אמנם נדבקה לסכין כי יחשוב מה הנאה יש לו מכל טובה הזאת ומהר נתחנו בסכין מ"ה ולכן גררו אותו הטוב והוא שיהיה בו כזית דלה לומר שלא ישען על זה רק יאמר מרור כזית מידו של הקב"ה ומשתדל לעשות מצות בהאת מכל הדברים האלו אם ישתדל יהיה עליו שהרה לעה"ב כאמור : ואם כה יאמר על ענין

של התשובה למחר כי יום הקב"ה לעשות תשובה שנאמר כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום ראוי לכל אדם להיות חרד על צווי זה מאחר כי אדם אין צדיק בארץ מלת בארץ ע"ד מאחז"ל בפ' לקדושים אשר בארץ המה אלו רגלו אברהם יצחק ויעקב הין כמ"ה אלא לא נקרא קדושי' עד שיהיה בגולל וכן נמי נאמר אין צדיק בארץ הדוגמא של בארץ המה עד שיהיה הגולל אפשר יעשה טוב ולא יחטא בו כמאחז"ל על כל אלה יביאך ה' במשפט אם טוב שנאן לדקה לאשה בסתר דאתי לידי חשדא או לעני בפרהסייא ועוד אמר בארץ ר"ל מאחר שנמצא בו חלק מחומר הארץ אשר קורץ עפר מאדם הראשון ולכן צריך לעשות תשובה והנן מש"ה אנכי מצוך היום (דברים ל) מ"ש ר"א ע"ה שוב יום אחד לפני מיתתך א"ל וכי אדם יודע מתי ימות א"ל כ"ש יעשה תשובה היום שמא ימות למחר אמנם ע"ד שנתבאר בהלכות פסח ממש"ה וזכור את בוראך בימי בחורתך שהם שני ימים יום שנתחייב במצות ויום עשרים שחייב בב"ד של מעלה כך אמרה תורה אנכי מצוך היום שנכנס לעול המצות ולכן יאמר נא י"ט שחל להיות ערב שבת שהוא דוגמא לשני ימים הנזכר לא יבשל בתחלה לצורך שבת עלה טובה קמל"ן לא יעשה מטעם שאומרים לאדם העולם שיצאת ממנו דומה לשבת מי שטרח בע"ש יאכל בשבת לא כך יעשה בתחלה לצורך שבת בקדירה בפני עצמה תשובה מיוחדת על עיקר זה ויעשה תשובה על הכלל דרך סתם אלא מבשל הוא כמה קדרות כי יעשה תשובה על דבר שחטא יבשל אותו יפה ליום טוב ואם הותיר דבר כי צריך תשובה שהוא דוגמא אשר הותיר מהתבשיל הותיר לשבת אז יעשה תשובה בדרך כלל לצורך מה שאומרים לאדם עה"ב דומה לשבת ועל ידי עירוב מבשל בתחלה לשבת הוא הדבר הנ"ל מחז"ל כל אחד יש לו חלק בג"ע וחלק בגיהנם זכה אדם נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע וזה יהיה רמז של העירוב כי האיש הישראלי הוא מעורב עם חבירו וקרב אותם אחד אל אחד וזה הוא טעם למחצית השקל ועל שניהם נותן קולבון ולכן ע"י עירוב זה שלא יפסיד חלקו מבשל אדעתא דשבת : עירוב זה נוטל חלק שלו בג"ע או להרויח חלק חבירו עושין אותו בפת ותבשיל דהיינו רמז לתורה לחמו בלחמי ותבשיל למצוה ואם לא עשאו אלא מתבשיל לבד שהוא ענין מצוה כאמור מיתר : שבשיל זה שיעור כזית כלומר לא מפני שאמרו שיעשה עירוב ע"י מצוה יקנה לו בית מושב בגן עדן יהיה מצוה לחוד אלא צריך שיעור כזית יהיה מבער זה בדעתו אשר חטא על הנפש ויהיו חייו נדורים עליו כזית על שהכעיס את בוראו והולך להביא עליו יסורין שהם מרים כזית כך אחז"ל זית רענן קרא ה' שמך מה זית חובטין אותו וכותשין אותו וטוחנין אותו אח"כ מוציא שמנו כך ישראל וכו' ולכן שיעור עירוב זה כזית כדי שישים אליו לבו אם באו עליו יסורין

יסורין שהם לו לטובה שע"י כן מתקיים ועליהו לא יבול
ואם לא באו עליו ישער בדעתו כי ראויים היו לבא עליו
לולי שנטל מרפא לנפש מן התשובה וזה השיעור מספיק
ומועיל בין לאחד בין לאלפים אם חטא יחיד ואם חטאו
רבים שיעור אחד להם על
עיקר כונה זו בין בתחילתו ר"ל
בתחלתו שעשה תשובה בבחרותו
בין בסופו גם עד זקנה ושיבה
בסוף ימיו היינו תחילתו וסופו
של עירוב נמי : צריך שיהיה
עירוב זה וכו' חז"ל והגיד כי המצוה זו של התשובה ראוי
לקראת לה שם עירוב לפי כי האדם בחטאו הוא נבדל
מעדת ישראל ונכרתה הנפש ההיא מעמיה ועוד ונכרתה
הנפש ההיא מלפני הרי מתחייב כרת בעה"ז ולעה"ב רחוק
ה' מרשעים ועתה נתערב עם הכל כמשחז"ל אתמול היה
האיש הזה משוקץ ומתועב בעיני הקב"ה אין תפילתו ותורתו
מתקבלת ועתה נעשה אהוב למעלה ונחמד למטה מתפלל
וקורא מתקבל לפניו ית' ולכן צריך שיהיה תבשיל זה שיעשה
האדם זוודין ממנו דבר שהוא ראוי לצפת בו הפת של תורה
לחם חמודות לאפוקי דייסא ע"ד מ"ש הכי בבלאי טפשאי
דאכלי נהמא בנהמא כי לא ללמד באו לומר שאינו דבר
מלפת אלא כוונתם לומר דבר חכמה שאין משתדלים על מי
שילמד אותם דבר תורה אלא אכלי נהמא בנהמא מכתובים
לנביאים ולא דעת ולא תבונה דאע"ג שאחז"ל ליגרים איניש
ואח"כ לסבר שנא' גרסה נפשי לתאבה ולא אמר טחנה אמנם
הם לעולם מתרצים בלימוד לחוד ע"ד איזהו חכם השמח
בחלקו : תבשיל זה שאמרו וכו' מי שבישל ערב שבת יאכל
בשבת אפילו צלי וכו' היינו ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי
ישמעאל דורש ותשובה עם כל אחד ואחד עבר אדם על
מ"ע ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלים לו שנא' שובו
בנים שובבים וכו' והרמז לזה הוא צלי כי בנקל נתקן ונאכל
עבר על מל"ת תשובה תולה ויוה"ך מכפר שנאמר כי ביום
הזה יכפר עליכם והרמז לזה שלוק שנעשה בו מים של
התשובה עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה ויוה"ך תולים
וייסורין ממרקין שנאמר ופקדתי בשבט פשעם וכו' והדוגמא
לזה כבוש כד"א יכבוש עונותינו . ולענין חילול ה' דוגמא
לזה הוא מעושן כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא
ואתנם עם כל אחת מאלו ימלא ע"י האש של החרטה
והוידוי כי יתחמץ לבבו והנה אלו החלוקות יבאו מיוסדים
על פי דרכי באותם הזמנים של התשובה זמן זמניהם תקנו
להם חכמים ז"ל כי הנה אשר יעשה תשובה עודינו נער
ורך הנה דוגמא לזה הוא צלי כי מהרה נתקן ונאכל שלכן
נאכל הפסח צלי לרמוז כי הגאולה היתה במהרה ואשר ישוב
אחר כך הוא דוגמא לשלוק שמתאחר בישולו ועל שניהם
נאמר וזכור את בוראך בימי בחורותך זמן השלישי גם עד
זקנה ושיבה והדוגמא לזה אפילו כבוש שכבש עונותיו זמן
רב זמן האחרון כי יפול למשכב והדוגמא לזה הוא מעושן :
ועוד יהיה בזה רמז לענין העון עצמו כי הכלי דוגמא שחטא

שנדבק בסכין וגררו והוא שיהא בו כזית : [ז] מצוה
על כל אדם לערב ומצוה על כל גדול העיר לערב
על כל בני עירו כדי שיסמוך עליו מי ששכח או
נאנס או שהניח עירוב ואבד אבל מי שאפשר לערב
ולא

לו לעצמו ומורה נמי למש"ה יצלה צלי בזולי בשר למו ר"ל
להם לבדם ולא אהנו מעשיו והשלוק היינו שלמדנו ממנו
ולכן נמצא בו מרק כבוש הוא דוגמא על שעשה בסתר מעושן
בעון מפורסם כי אז יעשן ה' עליו אפילו דגים קטנים
שנתפס בגרונו כדג מדברי
נבלות ושבועת שוא וכיוצא וכיה
מקטני אמנה שהדיחן במים
חמין מן החרטה והוידוי שהם
מימי התשובה כי יחם לבבו
והדחתן שמטהר לבו הוא בשולן
לאכילה ונראה להיות בסוד קרבן למעלה הרי זה סומך עליהם
וכן סומך על תפוחים מבושלים הרמז למשחז"ל מה תפוח
הכל בורחים ממנו מפני שאין לו צל וכו' ולכן מאחר שהוא
מבושל שיש בו אש החרטה סומך עליו ועל דגים קטנים
שבשלן כאמור על כל זה סמוך לבו לא ירא מן העונש וכיא
תשובה מעולה : סומך מערב י"ט אפילו על עדשים שבשולי
קדרה אשר חכמים ז"ל הגידו למה דומים רשעים פניהם
לעתיד כשולי קדרה ולכן בא דוגמא בזה שאם האדם נתן
אל לבו כי מאחר שהעולם גלגל שחוזר דוגמא של העדשה
וכל הקנייניים המה יאבדו אבל על רודפו אחריהם יהיו פניו
לעתיד כשולי קדרה סומך על הרהורי תשובה אלו וכן על
שמנונית לא די שאינו מרבה בשר מרבה רמה אלא שנדבק
לסכין הוא רמז למשחז"ל כי העם המתאוים סכין ירדה מן
השמים ובקעה כרסם והוא אות למשחז"ל לאחר שלשה ימים
כרסו של אדם נבקעת ונהפכת לו על פניו עשית כל ימיך
חגים טול לך מה שנתת כי שנא' וזרתי פרש על פניכם
פירש חגיכם ולכן גוררו ע"י סיגופים והוא שיהיה בו כזית
ויטעם מאכלו מר מזית גם בזה יש לסמוך לב האדם עליו
כמדובר : [ז] מצוה על כל אדם לערב וכו' הוא הדבר אשר
דברתי בתחילה כי מצוה על האדם לעשות תשובה להיות
כי אדם אין צדיק בארץ שנאמר ושבת עד ה' אלהיך ונאמר
והתוודו את עונם ואת עון אבותם כי על ידי כך יצא מדין
הערבנות כמשחז"ל למה הרשע דומה לנוקב בספינה כי
אמר איוב אתי תלין משוגתי א"ל חביריו אינו כן כי יוסיף
על חטאתו פשע בינינו יספוק ולכן בעבור הרעה שבאה
לעולם בעבורו צריך לעשות תשובה כדי להתערב עם כל
ישראל ולא יבדל מקהל הגולה ומה גם יהיה מתערב עם
מעשיהם הטובים מכאן ואילך ולא יהיה מחוסר לא יוכל
להמנות כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה מי שנמנו
חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם ותהיה דעתו מעורבת
עם הבריות . מצוה על כל גדול העיר לערב על כל בני עירו
דהיינו להדריך אותם במעגלי צדק ולהחזיר אותם בתשובה
כדי להנצל מן הערבות וינצל מן הפורענות שנאמר ואתה כי
הזהרת רשע וכו' כדי שיסמוך עליו כל מי ששכח ולא
נתעורר לעשות תשובה או נאנס מפני צרות הזמן כי רבים
הם אשר אתנו או שהניח עירוב של תשובה ואבד לפי שחזר
לעבור על מעשיו בשגגה הוא מועיל לאלו להעיר הלבבות
לפי כי כל איש הישראליור צך ומהרה ישוב כמו שאומרים
חכמים

ולא עירב אלא שרוצה לסמוך על עירובו של גדול העיר נקרא פושע ואינו יוצא בו : [ח] כשמערב על אחרים אינו צריך לפרט אלא מניח בכלל על כל בני העיר וכל מי שהוא בתוך תחום העיר יוצא בו :

חכמים זכרונם לברכה למגלה על שוטנים אבל מי שאפשר לו לערב ולעשות תשובה כי לא יעצרנו דבר מהנמנעו' ולא עירב עם ישראל על ידי התשובה אלא שרוצה לסמוך על עירובו של גדול העיר כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה אחד מעיר ושנים ממשפחה אחד מן העיר מזכה לכל בני העיר נקרא פושע שיודע את רבו ומתכוין למרוד בו : [ח] כשמערב על אחרים להחזירם בתשובה א"צ לפרט פלוני ופלוני הוכח תוכיח שלא לנוכח ולא תשא עליו חטא לפרסמו אלא מניחו בכלל על כל בני העיר סתם וכל מי שהוא בתחום העיר אשר עשה כמעשיהם בתחום שלהם יוצא בו ומתקבל בתשובה: ועוד יהיו דברים אלה על מ"ש י"ט שחל להיות בערב שבת דמאחר כי יש קדושה למעלה מקדושה ולעולם לכל יום של קדושה צריך הכנה שנאמר והכינו את אשר יביאו ואחז"ל חול מכין לשבת ואין י"ט מכין לשבת כי הנה כבר נתבאר בדברים האלה בזוהר פ' קרח הובא המאמר למעלה וז"ל קריאי מועד קראי כתיב מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא כמה דקדם עילאה זמין לכל איגון כתרי מלכא איגון דמלא קדישא אתאחיד בגון הכי קדם תתאה זמין לכל חילהא לאתעטרא יתהון אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא הה"ד מקראי קדש ולכן כך הוא אומר י"ט שחל להיות ערב שבת לא יבשל בתחלה לצורת שבת בקדירה בפני עצמה לפי שנראה כי עדין לא עלו המזומנים שם עד עתה וזה לך האות כי הנה נתבשל לצורך זימון עתה בקדירה בפני עצמה דהאו כבר המזומנים עלו למעלה למה נתבשל בפני עצמו תבשיל הרי מערב י"ט עלו אם כן נעשה הכל תבשיל אחד שהנה בכלל י"ט הוא השבת ולכן לא כן יעשה אבל מבשל הוא כמה קדרות לי"ט להודיע כי כבר עלו ובאו החיילות המזומנים לשם ואם הותיר הותיר לשבת להודיע כי כאן נמצאו וכא, היו אמנם ע"י עירוב הוא מבשל בתחלה לפי כי העירוב הוא מורה על העיקר זה כדלקמן : עירוב זה עושים אותו מפת ותבשיל להודיע כי זהו סוד הפסוק כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם עליון הוא סוד על שהוא ענין מן כי על כל מוצא פי ה' דבר של ביטול יחיה האדם אמנם אם לא עשאו אלא מתבשיל לבד מותר לפי כי בו מלפת את הפת והוא עיקר שלכן נאמר ונפשנו קצה בלחם הקלוקל ונתן להם הקב"ה בשר : שיעור תבשיל זה כזית וזה הענין כשיעור זה להורות כי ענין התבשיל הוא האור הנמשך מאיגון זמין עילאין שנאמר שמן זית זך כתית למאור והצדיק עליון הוא דכתיש כתישין ואפיק זיתא מאיגון זמין עילאין ולכן נאמר שטו העם ולקטו וטחנו ברחים סוד רחים עליון שטוחנין מן לצדיקים צדיק וצדק או דכו במדוכה על דרך הצדיק דכתיש כתישין ובשלו בפרור בגי' פתח שלכן נאמר פתחי לי רצה לומר פתח י כי יוד שהוא סוד כזית נכנס באותו פתח ואחז"ל פתחי לי כחוד של מחט גימטריא חוד היינו חי לרמוז על חי עלמין שנכנס לשם ולכן חייב

אדם ללמד לבנו אומנות נקייה מאי היא מחטא דתלמיותא להמשיך מלמעלה אורות קוצותיו תלתלים (שיר ז) למחט זו וע"י חוט של אברהם הוא תופר שתי תפירות אמרתו שנאמר בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם שנאמר יהי מאורת חסר היינו אמרתו וכאשר נכנס מחט זה אות ו' שם נעשה מאורות מלא והוא מ"ש בזוהר כי נאמר ויקרא ה' לאור יום אמנם לחשך לא נאמר ויקרא כי גרע משם שני אותיות ו"י

דעת

ולכן ע"י התפירה זו נשלם כי אות ו' הוא התופר ונכנס בפתח באותו י' של פתחי ונעשית אחותי כמשחז"ל זה אברהם שאיחה כל באי עולם והכניס אותם תחת כנפי השכינה ולפי כי ע"י חוט זה שלו מאחה הקרע של אמרתו כאשר נכנס מחט הנזכר והיינו סוד העירוב מלשון ערובתם תקח דבר המעורב בינו לבינה ולכן צריך תבשיל שנאמר ואת אשר תבשלו וכן עשו ובשלו בפרור ועשו אותו עוגות ולכן אמרו שיעור התבשיל כזית ואמנם הפת צריך להיות כביצה כדי ליתן של זה בזה שהנה התבשיל שהוא בסוד הכלה צריך כזית לערב עמה אות י' שהוא בסוד אות ברית קדש ובפת הרומז לזכר וסימן לחם אבירים אכל איש לכן שיעורו כביצה שהיה בסוד הכלה וזה יהיה בין לאחד בין לאלפים לפי כי מזה העירוב ניזונין רבותים. אלפי שנאן הם המזומנים כי אדני בס לאתעטרא יתהון ולאעלא להון תחות גדפהא ולכן סיני בקדם רצה לומר סיני שעולה בגי' ק"ל על שם משחז"ל דעתן של נשים קלה עתה נתחבר בקדש ותרבה הדעת הוא סוד משחז"ל והנה סולם זה סיני אתווי דדין כאתווי דדין ר"ל סלם חסר הוא בגי' סיני דהיינו ק"ל אמנם התבונן כי האותיות הם שוות ד' אותיות הוא סולם באות ו' כאותיות דדין של סיני להורות כי עיקר שלימות סיני הוא דעת קל עם אות ו' נשלם החסרון שלו שנאמר קרא לילה וע"י אות ו' שנכנס שם כשיעור כזית אות יוד נשלם ויקרא היינו מ"ש במאמר קריאי מועד קראי כתיב חסר וע"י הזמנה זו שעולים למעלה נשלמת אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא ולכן העירוב מועיל בין לאחד בין לאלפים בין בתחילתו של ההזמנה בין בסופו כדלקמן : צריך שיהא תבשיל זה דבר שהוא ראוי ללפת בו את הפת מפני כי התבשיל הוא בסוד הכלה לכן צריך שיהיה דבר ללפת בו הפת שהוא סוד הזכר לאפוקי דייסא כי כן הוא נרמז בסוד הכלה שלכן נאמר אם תכתוש את האויל זה מלך זקן וכסיל במכתשת בתוך הריפות כי אז מוציאין הקליפה מן החטה עם כל זה לא תסור מעליו אולתו : תבשיל זה שאמרו אפי' צלי אפי' שלוק הענין הוא כי לעולם התעוררות מדה זו היא ע"י השמאל שנאמר שמאלו תחת לראשי והיינו האש שורש לכל הדברים ואמנם צלי בגי' קל כי בתחילה דעתה קל ואח"כ שלוק בגי' של אורות שנמשך לה ע"י ו' הוא תלו כמנין שלוק אח"כ כשם סוד האיש כובש את האשה והוא נוטריקון שכב ו' וכאשר שכב עמה חתן שלה סוד ו' אז הוא מעושן שנאמר

[ט] דעת מניה בעינן שיכוין, להוציא לאחר אבל דעת מי שהניחו בשבילו לא בעינן בשעת הנחה רק שיודיעוהו ביום טוב קודם שיתחיל לבשל לצורך השבת

שנאמר והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש היינו אש דרחימו והעשן היינו מש"ה ואד יעלה מן הארץ וא"כ והשקה החתן את כל שני מדות אלו הם פני האדמה כמו שכינו השפה טוחה פניה בקרקע ולכן אפילו דגי' קטנים רמז לדג הנזכר בתיקונים דעל כיף ימא שהדיחן במים חמין כמו שכינו גבורות גשמים ועוד ירצה במאמרו כי יסמוך על דגים קטנים כי שני מיני דגים הם אחד הוא הצדיקים שבחיים שהם נקראים דגים כדאיתא בזוהר והעד הוא רב המנונא נונא רבא אמנם דגים קטנים הם נשמות העשוקות דעשיקת הגוף טיקלא שמשתעשע בהם הקב"ה שהדיחן במים חמין והדחתן זו בנהר דינור הוא בישולן לאכיל' בסוד הלחם אשר הוא אוכל הרי זה סומך עליהם וכן סומך על תפוחים מבושלים הם צדיקים כמ"ש הרשב"י פ' בלק דף קצ"ב על ההוא ינוקא זכאין אתון צדיקייא וכו' והימנא דלא אהא מקטרגא לקב"ה הואיל ואתובתיה לארחא בהאי תפוחא וכו' והיינו תפוחים מבושלים שכל דבריו היו בדעת שלימ' כנזכר למעלה אמר ר' אבא והא תנינן ינוקי דאמרי מלין עילאין וקיימין לבתר ריבין דעלמא א"ל ינוקא דאמר מלה חדא או תרין לפום שעתא בלא כונה דילהון מובטח ב"ל בדא דיזכי למילף אורייתא בישראל אבל דא נהורא דיליה קיימא על קיומיה בדעתא שלים לאו הכי ותו דהא קב"ה תיובתא דיליה לארחא בתפיחא דא זכאה חולקיה וכו' ולכן סומך על תפוחים מבושלים ועל דגים קטנים שבשלן כאמור : סומך מערב יום טוב אפילו על עדשים שבשולי קדרה הם כינוי לגילולות הנמצאים בסוף הקדרה והוא כי קדרה בגי' ש"ע מן בטו העם וכן על שמנונית הנדבק בסכין מאות' הגילולו' של ים עולמות דתהות כדסייא וגררו והוא שיהיה בו כזית לפי שהוא מענין שביל מספיק כזית אות יוד כנ"ל : מצוה על כל אדם לערב והם סוד אדם דעשיה אדם דיצירה אדם דבריאה מצוה על כל גדול העיר לערב על כל בני עיירות לפי כי הנה בכל עיר של קדושה יש בחינות הללו כנודע ויש גדול העיר ע"ד שנתבאר בזוהר פ' קרח כי קדש עילאה אזמין לכל אינון כתרין דשמא קדישא אתאחיד בהו הנה קדש עילאה הוא בסוד גדול העיר כי עשה עירוב והזמין לכל בני עירו כדי שיסמוך עליו מי ששכח או נאנס או שהניח עירוב ואבד אבל מי שאפשר לערב ולא עירב הנה שרוצה לסמוך על עירובו של גדול העיר נקרא פושע שהוא דוגמא של ס"א שיודע את רבו והוא מתכוין למרוד בו והיינו יוצא : בשמערב על אחרים אינו צריך לפרש לפי כי כן כמו למעל' קול קורא ומזמין כתם הנה מניח שהם על בני העיר וכל מי שהוא בתחום העיר יוצא כי כן למעלה זמינת לכל אילנא שהם בני העיר ולא השאר :

[ט] **כבר** נתבאר למעלה כי מצוה על גדול העיר לערב על כל בני העיר היינו הרמז לערב דעתו עמהם ולדבר על לבם דברי כיבושין היינו ענין התשובה או לפי יזכיר לבם דברי צרופין או מבושל או מעושן מנה שהגיע לראשוני' ע"ד מה שאנו אומרים לפני הסועה דברים שאינה כדאי לשומען היא וכל משפחת בית אב"ה כגון מעשה תמר היא מוצאת לשרפה היינו צלי מעשה בלהה היינו מבושל מעשה זמרי היינו מעושן וע"י כך מערב דעתן להחזיר אותם למוטב אמנם לא יזכור פ' ופלוני אלא מזכיר והולך כתם ומ"מ דעת מניח בעינן כי גדול העיר שמניח העירוב דברים שמוכיח ואומר לפניהם שיכוין להוציא לאחר מאותו עון שבידו אבל דעת מי שהניחו בשבילו והוא מדבר הדברים של התוכחת אין צורך שידע שהוא בשבילו בשעת הנחה אלא מקיים הוכח תוכיח שלא לנוכח רק שיודיעוהו בי"ט קודם שיתחיל לבשל לצורך השבת היינו מעשה הטוב אבל יעשה זוודין להוליך עמו לעולם שכלו שבת : חזר והגיד כי המערב לאחרים זה דרכו כדי להועיל להם להחזירם למוטב צריך לזכות להם ע"י אחר שיעשה קברניט לדבר מצוה כי הנה אחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות עינים רמות והיו הדברים האלה בין עיניך וביארתי כי כונת חז"ל לתת עצה טובה למי שנשתרש בחטא ואינו יכול להתגבר על יצרו לעשות תשובה כך יעשה בתחלה להכניע היצר על כל דבר שבע שעשה וא"כ יעשה תשובה ולכן גדול העיר זה שנתעורר להחזיר בני העיר בתשובה כך יעשה בהתחלה להדריך אותם במעשה המצות תחלה כדי שיהיה קל בעיניהם ענין התשובה אח"כ ולכן צריך לזכות להם ע"י אחר הוא קברניט לדבר מצוה וכל מי שמזכים על ידו בעירובי שבת מזכין על ידו בעירובי תבשילין שם מתבאר בע"ה : צריך הזוכה להגביה העירוב מן הקרקע טפח שהרמז להודיע כי החוטא בעונו הגיע לארץ ע"ש דבקה לארץ בטננו וע"י העירוב שמתערב החוטא עם ישראל ע"י מעשה הם המצות ונוסף עוד כשעושה תשובה ולכן הזוכה להיות מכלל אנה מגביה העירוב מן הקרקע טפח הוא ערבות של ישראל דהיינו תכף בעבור מעשה המצות אשר יעשה בטפח שלו יד ליד : חוזר ונוטלו מיד הזוכה ומברך וכו' לא כך נהגו רבותי אלא המזכה על ידו עומד עמו והמערב נוטל העירוב בידו ומברך ואומר בדין עירובא יהא שרי לן לאפויי ולבשולי וכו' לי ולכל בני המדינה וא"כ נותן העירוב ביד המזכה על ידו ואומר לו זכה אתה לכל בני המדינה והזוכה מגביהו מן הקרקע וכו' כי מה מהני אותם דברים שאמר בתחילה קודם שיזכה לעצמו כילד מזכה לאחרים וקיים לן כי כל המצות מברך עליה' עובר לעשייתן וכן דעת הר"ם במז"ל פ' שני מהלכות י"ט דין ח' וז"ל המניח עירובי תבשילין חייב לברך בא"י אמ"ה אקב"ו על מצות עירוב ואומר בעירוב זה יותר לי לאפות וכו' ואם זוכה בו לאחרים יאמר לי ולפלוני וכו' ונותנו ביד הזוכ' אמנם מי שירצה לעשות כדרך זו לא הפסיד ואמנם הרמז לזה הוא כי הנקרא גדול העיר שמחזיר אותם בתשובה הוא גורם לכל בני העיר והנה אני מודיעך סוד גדול הוא מה

שאמר

שאמר בזוהר פרשת בלק דף ר"ב · וז"ל זכאה חולקהון דמאן דאשתדל באורייתא יממא ולילא מה כתיב ביה והיה כעץ מאי האי לגבי האי אלא מה אילן אית ביה שרשין ואית ביה קליפין ואית ביה מוחא וכו' כוונת הענין הוא סוד נמרץ כי יש נשמות שהם שרשים אשר משתעפים בהם כמה נשמות ואותו השורש הוא סוד גדול העיר ויש יכולת בידו לערב עליהם היינו להעיר לבם לתשובה ולערב אותם עם הקב"ה ואז יוצא מן הערבות ולכן הוא יהיה המברך ברכת העירוב וזוכה לעצמו כי לכן יצא מדין שמים ויש בו יכולת להמשיך ברכה על כל העולם מאחר שהמשיך הברכה וניטל חלק בראש כדאיתא בזוהר פ' עקב בפ' ברכות לראש צדיק א"כ מזכה לכל העולם ע"י אותו הקבלניט שדרכו להועיל: אע"פ שהניח עירוב בא ללמד דמאחר כי הגלון הוא להעיר לב האדם לחזור בתשובה א"כ אע"פ שהניח עירוב וגמר לעשות תשובה ולהיות מעורב עם כללות ישראל אע"פ כן לא יבשל מי"ט ראשון לשבת לפי כי לענין התשובה הם אמרו יעשה תשובה היום שמא ימות למחר וכאשר מבשל מי"ט ראשון אינו מודה על עיקר זה: אם הניח העירוב על דעת לסמוך כל זמן שיהיה קיים וכו' כלל גדול הוא זה לכל בעל תשובה אל יתראה בעיניו כי כבר יצא ידי חובתו והוא שלם במליאותו אלא לעולם יהיה לבו נמס בקרבו ואומר אוי לי שהכעסתי את בוראי ויקיים מש"ה וחטאתי נגדי תמיד ולכן אמר אם הניח העירוב שהוא כינוי אל התשוב' שעשה שנתערב עתה עם כל ישראל לאחר שפירש מדרכי ציבור ומדרכי בית ישראל הניח בדעתו לסמוך עליו כל זמן שיהיה קיים זה העירוב דהיינו כל זמן שיהיה קיים האדם נמי כי זה בזה תלוי אפי' ליום אחר · לא יסמוך עליו יכבר נתבאר כי שני ימים טובים הם רמז לשני ומנים של התשובה שבהם נאמר וזכור את בוראך בימי בחורותך שהם שני ימים שהם בזמן הבחרות כנ"ל ולכן אע"ג שעשה תשובה בזמן הבחרות לא יסמוך על אותה התשובה בי"ט אחר כי יאמר הרי כבר עשיתי תשובה ונשלמתי לא כך יעשה אע"ג כי העירוב קיים לי"ט ועדיין הוא קיים באותו התשובה לא יסמוך עליו לי"ט אחר היינו זמן השני אלא לעולם יהיה מהרהר בתשובה לקיים וחטאתי נגדי תמיד אבל דיעבד יכול לסמוך עליו כי התשובה שעשה בתחלה תשובה עלייה היא: וכן הוא הדין לענין המצוה הנקרא עירוב כאמור כי הוא מתערב בעשיית המצוה עם הציבור כי עם אותם המשתתפים ומתערבים יחדיו כמ"ש וחסרון לא יוכל המנות ניי בממנו חביריו לדבר מצוה ולכן יאמר אם הניח עירוב זה שנתערב ועשה המצוה ע"י הקבלניט כאמור הניח בדעתו לסמוך עליו כל זמן שהוא קיים מעשה המצוה שעשה אפי' לי"ט אחר לא יסמוך עליו שהרי נתבאר כי עשה המצוה זה כעשה בכונה כדי לעשות אח"כ תשובה ולכן לא יסמוך על מצוה זה לא יפתדל לעשות תשובה אבל דיעבד יכול לסמוך עליו עד ישוב אל ה' וירחמהו: נאכל עירוב או שאבד דהיינו על שני לדדין הנזכר או לענין מצוה או לענין של התשובה קודם שבישל לשבת כי עדין לא עשה זוודין לעש"ב שכולו שבת כאמור אינו יכול לבשל

אפשר כי נסתם פתח של התשובה בפניו מאחר שאבד העירוב דהיינו שחזר וחטא ככלב שב על קיאו אלא אם כן נשתייר ממנו כזית כי עדין רע עליו במעשה ומר כזית ימלא ממנו תקוה כי יעשה תשובה: לאחר שהכין צרכי שבת יכול לאוכלו כי הנה צרכי שבת הם הזוודים שיעשה האדם לצורך השבת לעש"ב ואז יאכל מה שטרח בעש"ו בערב שבת כאמור: התחיל בעיסתו ונאכל העירוב וכו' הנה העיסה הוא רמז לגוף ע"ד מאחז"ל אדם הראשון חלתו של עולם היה מה אשה זו עושה עיסתה וכו' כמו כן זה האדם התחיל להתבונן בעצמו בגופו במספר איבריו לראות האבר שחטא בו לעשות כנגדו מצוה לקיים אם עשה חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך ולכן התחיל בעסתו ונאכל העירוב כי נשלם המצוה שהיה עסוק בה וגמר אותה גומר אותה עיס' זה שהוא מתבונן במספר איבריו לשוב מהם גומר זה הענין והוא הדין אם התחיל לבשל שהוא דוגמא אשר התחיל לעשו' מצוה המקביל לעון שעשה מכונה לבישול שגומר אותו התבשיל של מעשה המצוה ואח"כ יעשה תשובה: אפה ולא בשל או בשל ולא אפה וכו' הנה נתבאר כי ענין אפיה הוא בפת שהוא ענין לימוד בתורה שנאמר לכו לחמו בלחמי וביבול הוא בענין המצוה ולכן אמר אפה ולא בישל דהיינו שהתחיל ללמוד בתורה אמנם לא נתעסק במצות או שאפה בענין המעשה ובישל ולא אפה בלימוד התורה ונאכל העירוב של מעשה המצוה שנתערב בה על דרך כנ"ל או אבד לפי שחזר בו וחטא מה שנעשה ביותר אפילו נתכוין בו לצורך יום טוב לעשות זוודין לעש"ב יכול להניחו לשבת ולא יסמוך על ענין זה אלא יבשל מכאן ואילך ויעשה מצות לי"ט שלו בעודו בעש"ו ליום אחרון: מי שלא עירב מותר להדליק נר של שבת וכו' הנה אשר חז"ל הגידו כי הנשמה נקראת נר שנא' נר ה' נשמת אדם והענין כי הנה האדם בחטאו מסתלק ממנו בחינת הנשמה כנזכר במקומו כי זה הוא כונת מ"ש אין אדם חוטא וכו' וכן אמרו רשעים בחייהם קרויים מתים על עיקר זה ומכ"ש לאיש אשר הלה לו לא יבא לשרות עליו נשמה מחדש בהכנסת שבת כמשפט לאוהבי שמו כמשחז"ל ולכן יש אוסרים להדליק נר שבת להיות שהוא רומז לנשמת אדם והא ליתי ויש מתירים לפי כי הדלקת הנר מצוה קא עביד ומברך אשר קדשנו וכו' ועל ידי כן אפשר שיזכה נמי לתוספת נשמה כי זה בזה תלוי: עוד אני מדבר על ענין דעת מניח בעינן כי הנה משמע מזה שני דברים הבאים כאחד ראשונה כי האדם אשר הולך בדרכי יושר לדיק לקיים מש"ה ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך ועבדהו כי בידיעה תלייא מלתא ולא בחסידות ע"ד מאחז"ל לא עם הארץ חסיד ואע"ג כי נתבאר למעלה מ"ש בזוהר פ' משפטים כי דהע"ה התפלל ואמר ומעשה ידינו כוננה עלינו אע"ג כי אין האדם יודע לכוין הקב"ה מקבל טוב הדבר אבל אינו דומה למי שעושה מעשיו בכונה ובידיע' גמורה ולכן יאמר דעת מניח בעינן שיהיה לו דעת נכונה הבין שמועה לחבר ולייחד המדות עליונות וקרב אותם אחד

אל

השבת : [י] המערב לאחרים צריך לזכות להם ע"י אחר וכל מי שמזכים על ידו בעירובי שבת מזכין על ידו בעירובי תבשילין וכל מי שאין מזכין על ידו באותו עירוב אין מזכין על ידו בזה : [יא] צריך הזוכה להגביה

אל אחד והיו לאחדים ועוד נמי פשט לא יופשט כי דעת מניח בענין הוא האדם שיהיה מתכוין בעשותו ענין העירוב כי כונתו הוא לערב הכחות עליונות ולייחד אותם בסוד חתן וכלה שיכוין להוציא לאחר הענין הוא כי תחלת הכל יתכוין לדחות הקליפה ולהוציא אותה לחוץ כדי שלא ימלא מי במערב החיבור שלהם כדאיתא בזוהר פ' ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו אותו הנקרא איש יודע ציד גם לא הנקרא אדם בליעל איש און בהתודע יוסף הצדיק עם הכלה והיינו מ"ש שיתכוין להוציא את אחר היינו אחר ממש כדאיתא בזוהר בפ' והלכה והיתה לאיש אחר ואח"כ תהי' הכונה להוציא לאחר היא הכלה להוציא אותה מן הקליפה ולטהר אותה מכל בן נכר אבל דעת מי שהניחו בשבילו לא בעינן כלומר כי הנה הכלה לאחר שעלתה למעלה לעולם האצילות עדין היא דעת' קל כמאמז"ל דעתן של נשי' קלה וענין זה אינו מעכב לענין הייחוד שהרי נאמר הנה ה' רוכב על עב קל והבן ואח"כ נתקן בחינת הדעת שלה ע"ד כי והאדם ידע את חוה אשתו והיינו מ"ש אבל דעת מי שהניחו בשבילו לא בעינן וזה דשעת הנחת של העירוב רק שיודיעוהו בי"ט בסוד הצדיק קודם שיתחיל לבשל אותם הזתים שנאמר בו כתית למאור להעלות נר שהוא לצורך שבת וכן נמי משמע מינה אבל דעת מי שהניחו בשבילו לא בעינן הוא הוזר נמי לתקן שלה אשר הז"ל שגידו כל אדם שאין בו דעת אסור לרחם עליו שנאמר כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושיהו והענין דרך קצרה כך אחז"ל בשלש מדות נברא העולם שנאמר בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו ולכן כאשר העולם הוא סוד שש קצוות הבנין עדיין אין נמצא שם שלימות הדעת ולכן אמר הכתוב כי לא עם בינות הוא מלת עם נקרא בחיריק עם והכי קאמר מפני כי לא עם בינות עליונות העולם הנזכר סוד ת"ת ישראל נמצא כי אין בו דעת שלם על כן לא ירחמנו עושיהו ולכן קס"ד כי כן נמי אין ראוי ליבא אשה לפי כי העיקר הוא בחינת הדעת לקיים והאדם ידע ולכן יאמר אבל דעת מי שהניחו העירוב בשבילו לא בעינן והיינו בשעת הנחת העירוב שהוא ענין ערובת' כלל רק שיודיעוהו בי"ט ימשיכו בחינת קצת מן הדעת בי"ט הוא הצדיק הוא יום הנקרא טוב שנאמר אמרו צדיק כי טוב וכן נמי נקרא טוב יען נמצא בו דבר טוב שנאמר וירא ה' את האור כי טוב קודם שיתחיל לבשל שמן זית זך כתית למאור לתוך הקדרה לצורך שבת היא הכלה שנאמר ושמרתם את השבת כי קדש היא : [י] המערב לאחרים צריך לזכו' להם ע"י אחר וכו' הנה בענין דין זה הוא מתבאר על ג' אופני קדש כלם נכוחים למבין זה יצא ראשונה כי הנה מאמר אשר אנכי הגדתי והשמעתי כי העולמות התחתונים הם קוראים והולכים לאומם למעלה לעולם האצילו' כמ"ש בזוהר פ' קרח כי חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא

יתהון אימתי בזמנא דמועד שריא בעלמא ולכן ימצא כי זה האדם היא הגורם הראשון ע"י המעשה של העירוב היינו שמערב כחות הקדושה וקרב אותם אחד אל אחד של כל העולמות מקבילות הגלגלות כאמור ולכן יאמר כאן המערב לאחרים הם חיילות הסטרא דקדושה כאמור צריך לזכות להם על ידי אחר היינו כי כן נמי צריך כי כן חכמת שלמה תזכה להם להזמין אות' להעלותם למעלה לאעטרא יתהון ולאעלא להון תחות גדפהא וכל מי שמזכים על ידו בעירובי שבת מזכים על ידו בעירובי י"ט וכו' וכן נמי יהיה מ"ש המערב לאחרים היינו כי כונת אדם זה הוא לערב הקצוות של הנקבה עם הקצוות של הזכר ולחבר אותם אחד באחד יגשו ולכן צריך לזכות להם על ידי אחר והיינו כי צריך שיעלו העולמות למעלה ומעלים עמהם מאותם הילולות דעלמין קדמאין דאתחברו והם בסוד אור חוזר ועל ידי כן נעשה החיבור הוא העירוב בין שניהם חתן וכלה : ועוד יהיה נמי המערב לאחרים כי הנה כאשר נעשה החיבור בין חתן וכלה שם נאמר כי יקרא קן צפור לפניך וכו' והאם רובצת על האפרוחים שלא תשלח את האם בתחלה ואחר כך ואת הבנים תקח לך והנה על ענין שילוח זה הוא סוד המערב לאחרים כי הנה ע"י עירוב התחתון שבא לערב חתן וכלה יחדיו נמצא כי צריך לשלח את האם ואז נעשה יחוד עליון נמי ומתקיים כל הכתוב אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא ולכן המערב לאחרים ע"ד הנזכר צריך לזכות להם ע"י אחר כי אע"ג שהוא מעורר הענין מלמטה עכ"ז צריך מעורר אחר למעלה הוא מ"ש בזוהר פ' ויצא ויבא יעקב מן השדה דא ת"ת קדישא ותצא לאה לקראתו אימא עילאה נפקא לקדמותיה ותאמר אלי תבא לאעלא לך תחות גדפאי ולרוואה לך בעידונין ותפנוקין עילאין מה כתיב תמן וישכב עמה בלילה הוא יעקב לא כתיב אלא ההוא עמיר וגניז נמצא כי ת"ת קדישא הוא מעורר היחוד העליון כאמור והיינו מ"ש צריך לזכות להם לעליונים הנזכר ע"י אחר ת"ת קדישא כאמור וכל מי שמזכים על ידו בעירובי שבת וכו' : [יא] צריך הזוכה להגביה עירוב זה מן הקרקע טפח וכו' גם דין זה הוא הסובב על ג' צדדים הנזכר כי הנה כאשר נאמר כי הזוכה הוא מע"ט שהיה העיקר בעולמות התחתונים לכן הזוכה זה צריך להגביה העירוב הוא הלחם של העירוב סוד הכלה מגביה אותה מן הקרקע טפח להיות מוכנת לזווג ואם הם הבתולות שבעולם הבריאה הזוכים צריכים להגביה העירוב הוא בסוד הכלה כמשפטם שמעלות את הארון כדאיתא פ' תרומה ומגביהין אותו מן הקרקע טפח כמ"ש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן הוא בבריאה מגביהין אותו טפח הוא מ"ש בזוהר פ' תשא דף קפ"ע . וז"ל ונשא מגבעות מאי הוא אלא בינה ובין בתולות אתריה רעותיה שיעורא דזרת איהו נשא מגבעות ודאי עכ"ל הנה מובן מ"ש כי צריך להגביה זה הלחם של העירוב

להגביה העירוב מן הקרקע טפח : [יב] חוזר ונוטלו מיד הזוכה ומברך על מצות עירוב ואומר בדין יהא שרי לן לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא בערב י"ט לשבת לנא ולפלוני ולפלוני או לכל בני העיר הזאת : [יג] אף על פי שהניח עירוב אינו יכול לבשל מי"ט ראשון לשבת : [יד] אם הניח העירוב על דעת לסמוך כל זמן שיהיה קיים אפילו ליום טוב אחר לכתחלה לא יסמוך עליו ליום טוב אחר אבל בדיעבד יכול לסמוך עליו : [טו] נאכל העירוב או שאבד קודם שבישל לשבת אינו יכול לבשל אלא אם כן נשתייר ממנו כזית : [טז] לאחר שהכין צרכי שבת יכול לאכלו : [יז] התחיל בעסתו ונאכל העירוב גומר אותה עיסה והוא הדין אם התחיל לבשל שגומר אותו התבשיל שהתחיל :

אפה .

העירוב מן הקרקע של הבריאה טפח כאמור וכאשר נאמר כי הזוכה הוא הכלה עצמה שהיא מעלה את העולמות התחתונים למעלה לאתעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפהא הנה צריך להעלות העירוב מהקרקע טפח הוא סוד מ"ש בזוהר פ' בלק דף קפ"ט :

וז"ל והיא כפורחת עלתה נצה כלה דאתקשטא ועאלת ברחימו בחדוה דההוא יין דאתערב במיא עלתה נצה כדין סליקת רחימו דילה לגבי דודה וכו' מטטרון אמר ג' בריגים ודאי נקבל תלת אבהן והא ארבע איכון דילה אלא דא הוא דכתיב והיא כפורחת בזמנא דאיהי סליקת ופרחת לסלקא בכנפאה כדין עלתה נצה דא הוא הוא רביעאה דאתאחר דסליק בהדה ולא אתפרש מנה הה"ד וירכב על כרוב ויעף וכו' הנה ממאמר זה תבין כי העירוב הוא הכרוב הנזכר שעולה לקראת החתן טפח מן הקרקע כמשחז"ל אשר קרקע עולם וכאשר נאמר כי הזוכה לאחרים הוא סוד ת"ת ישראל כנ"ל הנה הדבר מובן כי העירוב הוא הלחם הנקרא מן צריך להגביה אותו מן הקרקע הוא קרקע עליון ארץ החיים שיעור טפח הוא אות יו"ד ואז ישכב עמה בלילה הוא כנ"ל : [יב] חוזר ונוטלו מיד הזוכה ומברך על מצות עירוב הנה נתבאר כי מה שנותן העירוב בתחלה ביד הזוכה לא עשה כלום מאחר שאינו אומר לו למה הוא נותן לו העירוב ואם נותנו לו במתנה כילד יחזור ליקח אותו ממנו ולכן נבאר הדין על דרך זו אלך המצטרך לענין וכך היה אומר חוזר ונוטלו מיד הזוכה ומברך וכו' הנה ענין הברכה מבואר בזוהר פ' עקב כי תדרשנו ימצא לך ואחר שמברך על מצות עירוב כי כן צונו הקב"ה לעשות דברים המערבים בינו לבינה שנאמר ויקח ה' את האדם וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה ואחר כך ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה וכן אחז"ל כל העשבים היו על פתח הקרקע ולא צמחו עד שהתפלל עליהם א"ה להודיעך שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים וכך היא המדה נמי לענין הברכה כמ"ש הב"ה לר' ישמעאל בני ברכני מאי קמל"ן אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך ואח"כ אומר בדין עירובא יהא שרי לן וכו' כי ע"י היחוד והתערובת שנעשה בינו לבינה הותר לנו כל הדברים הללו כדי להיות שמחת יום טוב שלימה בסוד אכלו רעים שתו ושכרו דודים : [יג] אע"פ שהניח עירוב וכו' דהיינו ענין דברים המעוררים אינו יכול לבשל מי"ט ראשון לשבת לפי כי אותו הזווג הנעשה בי"ט ראשון לחוד ושל שבת מעולה ממנו : [יד] אם הניח העירוב על דעת לסמוך כל זמן שיהיה קיים וכו' הנה הדין הזה סובב על ג' אופני קדם הנ"ל וכך הוא אומר אם הניח העירוב של עליית העולמות התחתונים למעלה כל זמן שיהיה קיים תערובת זו לסמוך עליו אפי' לי"ט אחר לכתחלה לא יסמוך עליו ליו"ט אחר מפני דאע"ג כי העירוב קיים שהם חיילין דילה שעלו אעפ"כ אין נשארים הם למעלה עד י"ט אחר שהרי אח"כ חוזרים ויורדים למקומן למטה אמנם בדיעבד אם כך עשה יכול לסמוך על עירוב זה הגשמי אולי ע"י כך יעלה קצת מהם וכן הענין בכל שאר החלוקות היותר טוב שלא לסמוך עליו רק לאותו י"ט ואח"כ יעשה עירוב מחדש שהרי מצוה קא עביד ועשה פרי למעלה : [טו] נאכל העירוב או שאבד וכו' הנה ע"ד הנזכר העירוב שנאכל היינו שכבר נעשה היחוד בעבורו בסוד הלחם אשר הוא אוכל או שאבד שהרי חזרו כל אחד למקומו קודם שבישל לשבת אם עדיין לא נעשה היחוד לשבת כי הנה מבערב כשקדש היום התחילה הקדושה ועולים העולמות למעלה אז אינו יכול לבשל אלא א"כ נשתייר מן העירוב כזית הרומז לאות יוד והוא על ג' צדדין הנ"ל כי הנה כאשר נאמר כי העירוב הוא רומז בעולמות למטה כזית זה הוא סוד אות י' דשם שדי שהוא במט"ט כדאי' בזוהר פ' ויצא בפ' עולים ויורדים בו דף קמ"ט וז"ל תמא מטטרון סבא דביתא דשליט בכל דיליה דאיהו קאים בשולטנו על האי עלמא שדי וסליק לעיל בסליקו דמאריה וכו' ורחשו דשם שדי אות י' ולא מגיע השמימה וכו' ולכן אם נשתייר כזית אות י' מספיק כנזכר : ואם לענין הכלה שיעור העירוב שנשתייר ממנו כזית הוא אות יוד שהוא בסוד אות הברית ולענין הנוגע לת"ת ישראל נמי אות יו"ד הוא בסוד הצדיק כדאיתא בזוהר פרשת אחרי מות כדין מלכא עילאה סליק לעילא לעילא ואנגיד לרישא דיסוד עמיה אות י' ולכן בכולם אם נשתייר מן העירוב כזית יכול לבשל לשבת לצורך יחוד הנזכר : [טז] לאחר שהכין צרכי שבת שמורה על ענין צורך היחוד עליון דהיינו עליית העולמות למעלה יכול לאכלו כי הנה אע"ג שאינו דומה קדושת שבת לקדושת י"ט שעולים יותר העולמות מ"מ הרי עשה הכנה כראוי וכיון שעלו בי"ט שוב אינם יורדים אלא עולים עלייה יותר בע"ש וגורמים שם היחוד כנ"ל : [יז] התחיל בעסתו ונאכל העירוב הנה מובן ממ"ש למעלה כי העיסה היא בסוד הכלה והנה זה התחיל לעשות תיקון למעלה בעסתו כי לכן נמי למעלה התחיל התיקון בעסה הנזכר ונאכל העירוב באחד מאותם הפנים הנזכרים גומר אותה עיסה לפי כי כן נמי נגמר התיקון הרוחני למעלה כי לא יעצרנו הגשמי מאחר שכבר התחיל התיקון והוא הדין אם התחיל לבשל כי כבר נאמר כי הבישול

הוא

[יח] אפה ולא בישל או בישל ולא אפה ונאכל העירוב או אבד מה שנעשה בהיתר אפילו נתכוון בו לצורך י"ט יכול הוא להניחו לשבת ולבשל מכאן ואילך לי"ט : [יט] מי שלא עירב מותר להדליק נר של שבת ויש אוסרים : [כ] מי שלא עירב כשם שאסור לבשל לעצמו כך אסור לבשל לאחרים ואפי' בביתם וגם אחרים אסורים לבשל לו ואין לו תקנת אלא שיתן קמחו ותבשילו לאחרים שעירבו במתנה והם אופים ומבשלים ונותנים לו ואפי' בביתו יכולי' לבשל ואם אין שם אחרים שעירבו י"א שמותר לאפות בצמצום פת א' ולבשל קדרה א' ולהדליק נר א' : [כא] אם נזכר שלא עירב קודם סעודת שחרית יבשל הרבה בקדרה א' ויותיר לשבת וי"א דאפי' לבשל כמה קדרות מותר כיון שקודם אכילה הוא והוא שיאכל מכל אחד ואחד : [כב] אם נזכר בי"ט א' שלא עירב אם הוא בי"ט של ר"ה אינו יכול לערב על תנאי אבל אם הוא בי"ט של גליות יכול לערב בתנאי אם היום קדש אינו צריך לערב ואם היום חול בעירוב

טור ברקת

הוא יותר הכנה לסוד היחוד כנראה לחוש וגומר אותו התבשיל שהתחיל וכן נמי יהיה כך למעלה נגמר ענין הבישול כאמור : [יח] אפה ולא בשל או בישל ולא אפה שהם דוגמא לשני מיני יחודים אחד בסוד של לחם והוא בסוד הזכר והבישול בכלה ואם עשה אחת מהם ונאכל העירוב או שאבד כנ"ל מה שנעשה בהיתר אפי' נתכוון בו לצורך י"ט יכול הוא להניחו לשבת כי לכן הוא נעשה התעוררות מעשיו לצורך שבת ולבשל מכאן ואילך לי"ט לעורר יחוד אחר לצורך י"ט : [יט] מי שלא עירב מותר להדליק נר של שבת כי אין לך עירוב יותר מזה שנתקנת הכלה ועולה למעלה בסוד נר כנז' בזוהר פ' בלק מאי נר רמ"ח איברים ותרין דרועין דאתכללו בה ויש אוסרים ואין הענין רק לומר כי אין הדלקה התחתונה מועילה לזה ולא היא אלא מדליק כי מצוה היא ולכן נמי מעורר מדה העליונה להיות בבחינת נר כדבר האמור :

כ] הנה נתבאר למעלה ענין העירוב שהדוגמא לזה הוא שהאדם יכין צידה לדרכו לידע מה יאכל בשבת שהוא דוגמא לעה"ב ולכן הוא היה אומר מי שלא עירב לעצמו ולא דעת ולא תבונה להכין צידה לדרכו כשם שאסור לבשל לעצמו ר"ל לעתיד לא יתכן עוד לעשות הכנה כי הנה כך אומרים לו עולם שאלת ממנו דומה לע"ש וזה דומה לשבת אם אין טורח בע"ש מה יאכל בשבת ולכן נמי כשם שאסור לבשל לעצמו כך אסור לבשל לאחרים הוא הדבר אשר כת' במאמר כי בתחבולות תעשה לך מלחמה דמיירי על מי דאהנו מעשיו ולמדו אחרים ממנו וכן הענין בזה מאחר כי זה אינו מועיל לעצמו לעשות מצוה כדי להוציא עצמו מן החיוב אשר עליו גם לא יוכל לבשל לאחרים ואפי' בביתם וכן גם אחרים אסורים לבשל לו וזה אין לו תקנה אלא שיתן קמחו ותבשילו לאחרים הוא הנרצה בפ' יגמור נא רע רשעים ותכונן צדיק (תלים ז) כי פעמים הצדיק ע"י תורה שמלמד לבלתי הגון הוא לוקח ממנו אותו חלק הטובה הנמצא בו לפי שהתורה אתקש לעיר מקלט כמ"ש חז"ל כתיב את בצר במדבר וכו' וסמיך ליה וזאת התורה לומר כשם שעיר מקלט קולטת כך התורה ולכן נמי היא קולטת חלק הטוב הנמצא באדם זה ולוקח אותו המלמד והיינו שמ"ה יגמור נא רע רשעים ע"י אותה תורה ששומע ואינו מקיים והיינו דנקט קרא רשעים בריבוי ולא אמר רשע להורות ולגלות כי הוא רשע בכל התורה גם במצות הנוספות דרבנן דהכי עולה בגי' רשעים תר"ך הם תרי"ג מן התורה וז'

ממקור חיים

נוספות מדרבנן אינו מקיים כלום מהם ולכן ותכונן צדיק באותו הטוב שנסתלק מן הרשע ולכן יאמר ואין לו תקנה רק שיתן קמחו ותבשילו היינו תורה ומצות שלו לזולת אותם שעירבו במתנה ע"ד הנזכר והם יבשלו לו כדי שירגיש בעצמו על מה הגי' לו כי האחרים יאפו ויבשלו ויתנו לו ואולי יעשה תשובה ואפי' בביתו יכולים לבשל לפי כי להיא אבר אלא לו. וניקה מתורה ומצוה בידו גם הבית לא, יקרא על שמו אלא של האופה והמבשל שהרי נאמר כי כל אדם יש לו ב' חלקים חלק בגיהנם וחלק בג"ע זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע ולכן זה האופה והמבשל עושה בביתו כדי לרמוז לו כי הבית ימלא עשן ונוטל חלקו פי שניים בגיהנם כנא' לכן בארצם משנה יירשו והאופה והמבשל לו הם יקחו חלקו בג"ע ואם אין שם אחרים שעירבו והרי כל אפיה שוי' נרצה י"א שמותר לאפות בצמצום פת אחד ולבשל קדרה אחת ולהדליק נר א' הכל ברצון ובהעדר אולי ירגיש בעצמו כי יאמר ומה כך הוא על ענין חיי נפש התמידי כ"כ ק"ו לענין העדר חיי הנפש מה אשיב שולחי דבר ויהיה סיבה לתשובה : [כא] אם נזכר שלא עירב קודם סעודת שחרית וכו' הנה נתבאר למעלה מה ש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותך כי מיעוט ימים שנים הם לרמוז על שני זמנים שטוב והגון לאדם לעשות תשובה בהם והנה כל יום מהם נחלק לזמנים רבים אשר על כן בא הדוגמא לזה אותו שמקיים וזכור את בוראך בימי בחורותך ונזכר בעלם היום הזה של הבחרות שלא עירב עצמו עם הבה"ס והוא רחוק ממנו יען כי רחוק ה' מרשעים ולכן יבדל מעדת הגולה וזכר את האיש המסכן זה יצר הטוב כי יעיר בבקר בבקר סעודת שחרית זכר מעשיו אשר לא טובים אז יבשל הרבה יעשה מצות הרבה בקדרה אחת כי ישפוך פניו כשולי קדרה כאשר יחשוב מאמז"ל למה רשעים דומים וכו' ופניהם כשולי קדרה כאשר יחשוב בענין זה בלי ספק כי יתבייש ממעשיו ומתכפר לו כך אחז"ל כל המתבייש ממעשיו מוחלים לו שנאמר למען תזכרו ובשת בכפרי לך על כל אשר עשית ולכן פשוט הוא כי יבשל הרבה מצות ומעש"ט בקדרה אחת שהיא לנגד פניו ויותיר לשבת יהיה לו זוודין מה יאכל בשבת לעה"ב וי"א דאפי' לבשל כמה קדרות מותר כיון שקודם אכילה הוא כי עדיין הוא בעה"ז ויש לו תקנה והוא שיאכל מכל א' ואחד כי הנה בזה יש צורך ליום טוב וע"י מצוה זו אוכל מפירות הללו בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב שכולו שבת : [כב] אם נזכר

בעירוב זה יהא שרי לן לאפויי ולבשולי וכו' ולמחר אין צ"ל כלום וי"א דאי לית ליה מדי דבשיל מאתמול לא מהני תנאי : [כג] אם עבר במזיד ובישל כמה קדרות שלא לצורך י"ט מותר לאכלן בשבת או בחול : [כד] אם הערים לבשל ב' קדרות לצורך היום והותיר לצורך מחר אסור לאכלה :

יום

נזכר בי"ט ראשון שלא עירב וכו' כבר נתבאר למעלה כי שני ימים הללו הם דוגמת לתש"ס וזכור את בוראך בימי בחורותך הם שני ימים ולכן יאמר נא אדם זה נזכר בי"ט ראשון ביום של הבחרות שלא עירב עצמו עם בוראו אם הוא בי"ט של ראש השנה כלו' כי מה שנזכר לתקן מעשיו היה מפני יראת הטובע של דוגמת ראש השנה כי כל העולם עוברים לפניו כבני מרון אינו יכול לערב על תנאי כי אין בזה כל כך כח אבל אם הוא ביום טוב של גליות כלומר כי זכר איך על ידי מעשיו נשמתו נעקרה ממקומה והיא גולה וסורה ונכנסה בגלות של הקליפה במאסר עונו לכן הוא זכר להחיות את נפשו ולפדות אותה יכול לערב נשמתו עם הקדושה בתנאי ויאמר אם היום קדש איני צריך לערב כלומר אם מחשבה טהורה זו אשר זכרתי לתקן את נפשי ולהשיב אותה אל הקדושה להתערב עם עדת ישראל מועיל זה הזכרון ולכן היום הזה קדש אצלי ולא כימים הראשונים שנפלו והיו חול למען אשר עשה מעשים בלתי הגונים כדאי' בזוהר פ' ויחי דף רכ"א . וז"ל תאנא כד בעי קודש ב"ה לאתבא רוחיה ליה כל אינון יומין דקאים בר נש בהאי עלמא אתפקדין קמיה ועאלין בחושבנא וכד אתקריבו קמיה למיעל בחושבנא מית בר נש ואתיב קב"ה רוחיה ליה הכוא ככל דאפיק ונפח ביה אותביה לגביה זכאה חולקיה דההוא בר נש דיומוי אתקריבו גבי מלכא בלא כיסופא ולא דחי יומא מנייהו לבר דישכח בההוא יומא דעביד ביה חובה בגין כן כתיב בצדיקייא קריבה וכו' ווי לרשיעיא דלא כתיב בהו קריבה והיך יקרבון יומוי קמיה מלכא דהא כל יומוי בחובי עלמא אבתכחו וכו' ולכן הוא אומר זה שזכר את בוראו אם היום קדש כי ע"י זכירה זו נתקדש ונתקרב לפני הקב"ה ונקדש קדש איני צריך לערב שהרי נתערב עם הקב"ה כמש"ה כי מי ערב את לבו לגשת אלי וכו' ואם היום חול כי עדיין לא נתקבל לפני הקב"ה לקדש אותו בעירוב זה שאני עושה ומתעורר בו יהא שרי לן . מכאן והילך יש כה בידי לאפויי בתורה ולבשולי במצות כנ"ל שהרי נכנע היצר ואדלוקי שרגא היא הנשמה שלו שהוא כיבה אותה על ידי מעשיו הרעים הנה עתה יאיר נרו לפני הקב"ה שנאמר נר ה' נשמת אדם וכילד נעשה נר זה להאיר לפני ה' כאשר האדם הגשמי הוא חופש כל חדרי בטן (משלי כ) שלו ואינו מניח דבר רע לא במעשה ולא במחשבה אז מאיר לפני הב"ה ולמחר אין צריך לומר כלום שהרי התודה אשר חטא עליה ואין עוד להזכיר על מה שעבר כלל ועיקר ויש אומרים דאי לית ליה מידי דבשל מאתמול לא מהני תנאי כלומר כי אם אדם זה רשע גמור לא יועיל לו להשלים נפשו בנקל להכנס בגדר הצדיקים כי גם אותו היום נקדש קדש אם אין לו איזה זכות מוקדם אינו מועיל זה התנאי עד שיעשה מעשה הנראה לעין כל מעשה תשובה : [כג] אם עבר

במזיד וביטל כמה קדרות כלומר כי זה יודע בעצמו אשר לא טוב עשה ולא חפץ לשוב בתשובה אמנם עשה כמה מצות וביטל כמה קדירות שלא לצורך י"ט כלומר דאף על גב דקים לן כי המחביים מעבירה שבידו מוחלין לו זה נתביים כמה פעמים נשפכו פניו כשולי קדרה אבל לא נתביים לצורך י"ט לענין שמתביים מאשר חטא על הנפש אלא נתביים כמה פעמים ונתגלה עונו ללא הועיל מותר לאוכלן בשבת או בחול דהיינו כפי ראות השגחת בוחן לבבות אם יתראה בעיני השגחתו לשמור לו המצות זו שעשה ואם רבות הם לעה"ב כמשפט לאיהבי שמו לאכול אותם בשבת לעה"ב או אם יתראה בעיני השגחתו לתת אותם לו שאכלם בחול כדרך הרשעים שהם אוכלים שכר איזו מצוה שעושים בעה"ז והולכים לגיהנם הכל לפי השגחת בוחן לבות כאמור : [כד] אם הערים לבשל קדרות לצורך היום כלומר כי אדם זה הוא רשע ערום ויודע כי אין דבר נעלם מן הקדוש ב"ה כמאמז"ל אפי' דיבור נאה ולכן אינו נותן ללבו לעשות תשובה אלא עשה מצות ואף ע"ג שהוא מתביים ממעשיו הרעים לעין כל כי יאמרו מה ענין זה לזה עכ"ז מבשל כמה קדרות לצורך היום ליהנות מהם בעה"ז והותיר לפי כי עשה מצות שאוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב ולכן הותיר לצורך מחר אסור לאוכלם לעה"ב אלא בעה"ז הקב"ה נותן לו שכרו והולך לגיהנם לפי כי המערים הוא יותר חמור מן המזיד כאמור : גם עתה מדבר בענין הנוגע למעלה וכך הוא אומר מי שלא עירב דהיינו בדברים המערבים בינו לבינה ולא עשה מעשים מהוגנים לרצות אשה לבעלה עד שאמרים תאמר חזי במאי ברא אתינא לקמך כנזכר בזוהר אסור לבשל לעצמו והנה נתבאר כי הבישול הוא כינוי למעשה המצוה כי נקרא מבשל לצורך נפשו לאכול לעה"ב אמנם אם אדם זה לא יתן אל לבו ולא דעת ולא תבונה לעשות המצוה לשם מצווה אותה כמנין המצווה ועושה ולכוין בה להועיל למעלה אסור לבשל לעצמו כי כן שכינו ולא עם הארץ חסיד ומכ"ש כי אסור הוא לבשל למעלה למדה הנקראת עצמו כדאיתא בזוהר ובתיקונים בענין אין חבוש מתיר לעצמו שהוא המדה הנקראת עצם מעצמי כך זה האסור הוא בכבלי ברזל מאסר הקליפה ולא יועיל לבשל לעצמו כפשוטו ולא להועיל למעלה למדה הנקרא' עצם מעצמי כאמור כך אסור לבשל לאחרים להועיל להם ואפי' בביתם למעלה בעולם האצילות אינו מועיל מעשיו כלום וגם אסורים לבשל לו אחרים ואין מקבלים מעשיו לפני הקב"ה כלל ואם נאמר מי שלא עירב היינו בסוד מע"ט כי לפי שהוא מזומן מחכמת שלמה כנ"ל ולכן צריך לערב כי יהיה מעורר היחוד העליון מבערב מסעה שנזדמן לסעודה לאטערא יתיה ולכן אם לא עירב כשם שאסור לבשל לעצמו ולא יוכל להועיל לייניק משדי אמו כמשפטו כדאי' בזוהר מאמרה ג' כדין תינוק

יניק

יניק שדי אמיה לדכאה יתהון כך אסור לבשל לאחרים היינו לדיק ולדק כי לא יהיה בו עוד כח לחבר אותם על ידו ואפי' בביתם למעלה וכן אחרים לדיק ולדק אסורים לבשל לו כמ"ש הכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון ולאעלא לון תחות גדפהא ואין לו תקנה אלא שיתן קמחו ותבשילו היינו אותם שית ספיראן שמקננין בילירה לאחרים הם לדיק ולדק הנזכר דמתנה והם לדיק ולדק אופים בו מבשלים ונותנים לו מאותו השפע כאמור ואפילו בביתו יכולים לבשל אין בית אלא אשה שם יכולים לבשל ענין חיבור ע"ד הנזכר ואם אין שם אחרים שעירבו כנזכר בילירה אין מי שעירב ע"ד הנ"ל יש אומרים שמותר לאפות פת א' היינו יחוד שהוא בלמלום לחם לר ומבשל קדרה אחת ומדליק נר אחד בסוד הכלה הנקראת נר : אם נזכר שלא עירב קודם סעודת שחרית וכן נמי ענין זכירה זו הוא בא אללו כד"א ואזכור את בריתי וכך הגיע לו קודם סעודת שחרית קודם שנעשה היחוד של שחרית יבשל הרבה בקדירה אחת כי ימשיך אור הרבה מלמעלה בתוך אותה קדירה של הכלה לפי כי הלדיק הוא דכתים כתישין ומה שיותיר יהי' לשבת וי"א דאפילו לבשל כמה קדירות ר"ל כמה המשכות והיינו כמה קדירות מותר כיון דקודם אכילה הוא והוא שיאכל מכל קדירה וקדירה הלחם אשר הוא אוכל אם נזכר בי"ט א' שלא עירב כבר נתבאר כי י"ט ראשון הוא סוד החסד אמנם אם הוא בי"ט של ר"ה אינו יכול לערב על תנאי וכו' לפי שהם סוד דין אבל שני ימים של גליות שהם לדיק ולדק האדם הגשמי יכול לערב הכחות למעלה בתנאי אם היום קדש כבר הם מזומנים כנ"ל ואין לריך לערב ואם היום חול בעירוב זה שמערב ומחבר הלדיקים למעלה יהא שרי לן לעשות מיני זווגים הללו לאפויי בסוד הלחם ולבשולי בשר מבשרי וכו' וי"א אי אית ליה מדי דבשיל מלוה קודמת ואי לא לאו : אם עבר במזיד ובישל כמה קדרות שעשה כמה מיני יחוד ולא נתכוון לחבר זה בזה אלא כך עשה בהזדמן שלא ללורך י"ט של הלדיק היינו בעולמות כי לא הועיל לחבר למעלה מותר לאכלו בשבת או בחול בסוד אכלו רעים : אם הערים לבשל שתי קדירות ללורך היום ולא עירב כלל כחות העליונים ולא עשה הזמנה מן העולמות התחתונים ובישל שתי קדירות נתכוון לתקן שתי מדות הנקראים קדירות כנ"ל ללורך היום ליחוד הנעשה ביום טוב והותיר ללורך מחר בענין בישול הגשמי אסור לאכלם כי החמירו במערים לפי כי הוא בסוד הנחש שנאמר בו והנחש היה ערום ואתי למסרך ולכן לא נעשה על ידו יחוד לפי שתפס מדת הנחש כאמור :

תקכ"ח . דיני עירובי חצרות בי"ט ובו ב"ס :

[א] יום טוב אין צריך עירובי חצרות ושתופי מבואות אבל עירובי תחומין צריך וכל הלכות תחומין נתבארו

[א] **הנה** נתבאר למעלה היות האדם ע"י מעשיו סיבה להשכיל להטיב לעצמו ולזולת וזה יהיה ענין

העירוב שמתערב עם הקב"ה כד"א כי מי זה ערב אל לבו לגשת אלי וזה יהיה ע"י מעשה המלות שעושה בחבורה סלא זה לדברי במשחז"ל וילבש לדקה כשריון מה שריון כל קליפה וקליפה מלטרף כך הלדקה כל פרוטה ופרוטה מלטרפת דקשה מהיכא תיסק אדעתין שלא תלטרף שהולרך ללמוד מן השריון אמנם הנוגע לענין זה הוא כי לירוף זה שבא ללמוד מן השריון הוא ענין גדול כי השריון בהיותו בכף איש מועיל לתלות ברא"ש לגוי בעלמא וכאשר יהיה אלי אמה ניתן על הלב ומליל לאדם מחץ יעוף יומם וכאשר הוא יותר גדול וכן על זה הדרך הולך וגדל השיווי שלו לא ראי זה כראי זה כך כל פרוטה של הלדקה מלטרף לחשבון גדול שאם נתן אדם פרוטה לעני והשלים לחם חוקו באותה פרוטה נחשב לו כאלו פרנס אותו בכל המלטרך לאותו היום וכן ע"ד זה הוא לענין הלדקה וכל המלוה הנעשית בקהל עם נמלא לה חשובות גדול ולכן כה יאמר י"ע דהיינו בלאתו מן העולם אין לריך עירובי חלרות הוא ענין העירוב הנזכר כי אין לורך למלוה הנעשית ע"י תערובת בחברה והנה ענין חלרות אלו הם מה ש"ה אשרי תבחר ותקרב ישכון חלרך ונאמר נכספה גם כלתה נפשי לחלרות בית ה' ואיתא בזוהר פ' שלח לך דף קנ"ו : וז"ל ג' שורין אית לג"ע ובין כל חד וחד כמה רוחין ונשמתין מטיילין תמן ואתהנן מריחא והנה בכל מקומות הללו אין לורך למלות הללו וכן נמי שיתופי מבואות אינו לריך הוא מ"ש פ' משפטים דף נ"ו . וז"ל מאן עם נכרי עלובתא איהי נשמתא דכד נפקת מעלמא ובר נש אסטי ארחיה בהדה היא בעאת לסלקא לעילא גו משריין קדישין בגין דמשריין קדישין קיימין בההוא אורחא דג"ע ומשריין נוכראין קיימין בההוא ארחא דגיהנם זכתה נשמה כמה משריין קדישין קא מתעתדן לה לאתחברא בהדא ולמיעל לה לגן עדן לא זכתה כמה משריין נוכראין מתעדן בארחא דגיהנם ואינון משריין דמלאכי חבלה זמינין למעבד בה נוקמין וכו' ולכן הוא אומר כי אין לריך שיתופי מבואות לפי כי כפי מעשה האדם כך מגיע לו בשעת המיתה אם יזכה כמה מלאכים קדושים מלוים אותו עד שמכניסים אותו לג"ע ובהפך מזה לוקחים אותו מלאכי חבלה עבדין ביה נוקמין ומכניסים אותו לגיהנם אבל עירובי תחומין לריך הוא מ"ש בזוהר פ' ויקהל דף רי"א : וז"ל אתר חד אית בגיהנם דתמן אלטריפו נשמתין וכו' תרין מלאכין זמינין בגנתא דעדן וקיימין לתרעא ולווחין לגבי אינון ממנן דבההוא אתר דגיהנם בגין לקבלא להאי נשמתא וכו' לווחין לגבייהו ואמרו הנם וכו' ולזמנין דהיא אתלבנת ואינון ממנן נפקין עמה מההוא אתר וזמיני לה לגבי פתחא דגנתא דעדן דתמן אינון שליחן ואמרי לון הנם וכו' והנה נתבאר מזה המאמר כי תחומין יש בין ג"ע לגיהנם ומלאכים ממונים בין

זה

נתבארו בהלכות תחומין : [ב] י"ט שחל להיות בע"ש אין מערבין לא עירובי חצרות ולא עירובי תחומין אבל אם נזכר ביום הראשון בשני ימים טובים של גליות יכול לערב עירובי חצרות בתנאי אבל עירוב תחומין אין מניחים אותו בי"ט בתנאי :

תק"ט. דיני שמחת י"ט ובו ד"ס :

[א] מצות י"ט לחלקו חציו לה' וחציו לאבילה ושתיה ואל יצמצם בהוצאת י"ט וצריך לכבדו ולענגו כמו בשבת וחייב לבצוע על שני ככרות ולקבוע כל סעודה על היין ובגדי י"ט יהיו יותר טובים משל שבת

זה לזה שאומרים הנה ולכן יאמר כי צריך עירובי תחומין להועיל לאדם כאשר מוליכין אותו מתחום לתחום ושאר הלכות תחומין נתבאר במקומן : [ב] י"ט שחל להיות ערב שבת וכו' גם זה מבואר עם הנזכר לעיל כי י"ט של האדם הצדיק הוא יום המיתה יען כי כן שנינו יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז ולכן כאשר חל י"ט זה להיות בערב שבת הוא יום המיתה כלומר כי הנה מאחר כי מה שאנו מכנים המיתה לי"ט בעבור קורת רוח הנמצא לאדם פעמים כי אין לאדם קורת רוח שיצאהו מן העולם עד שיתן דין וחשבון על מעשיו ונקה הוא מעון אח"כ אז יצדק לומר שהוא י"ט לגבי דידיה אמנם כאשר חל להיות י"ט שלו בערב שבת דוקא יום צאתו מן העוה"ז לפי שהוא צדיק גמור ותכף מכניסים אותו במחילת הצדיקים אדם זה אין צריך לכלום ולכן אמר אין מערבין לא עירובי חצרות שהוא צורך להכנס בחצרות בית ה' ומתקיים בו ילכו מחיל אל חיל ואין מעכב אותו ולא עירובי תחומין דהיינו ללכת בדרך ישר כמשחז"ל האדם יש לפניו ב' דרכים הא' תחילתו מישור מעט ואח"כ כולו מלא קוצים וצרורות והשני מלא קוצים וצרורות מעט ואח"כ כלו מישור הטיפש הולך באותו דרך שהוא מישור בתחילה ואחר כך בגדיו נקרעים בקוצים ונפל שם בתחת הפחתים והפיקח הולך בדרך שיש צער מעט בתחילתו ואח"כ יתהלך למישרים ולכן אין צריך עירוב תחומין אבל אם נזכר ביום הראשון בשני ימים טובים של גליות שהם שני זמנים כי הנשמה גולה וסורה גם הנפש לא תמצא להכנס למקומה הלא הם ז' ימים לבכי ל' לגיהנם יכול לערב עירובי חצרות כדי שיוכל להכנס מחצר לחצר וילך מחיל אל חיל בתנאי שיעשה המצות התלויים ברגלים כמשחז"ל אצל פ' כל עצמותי תאמרנה אבל עירובי תחומין אין מניחין בתנאי בי"ט אלא צריך להקדים להועיל לו באחריתו : וכאשר נחזור לבאר ע"ד הנ"ל כי המעשה אשר יעשה האיש הישראלי יש לו שורש למטה ועשה פרי למעלה ולכן יאמר י"ט שהוא בסוד הצדיק אין צריך ערובי חצרות להתערב באותם שתי חצרות בית ה' אם לענין העולמות העולים לשם ומביאים איש מנחתו כנזכר לעיל הוא אינו צריך לשם כי כל זה הוא לצורך הכלה כדאיתא בזוהר פ' ויצא דף קמ"ט . וז"ל א"ל חייך דלא זמינא לך בגין תלת מלין וכו' וחד בגין דלא תכסיף קמיה אינבי דחבורה דאורתא דילן דכל אינון דאכלין לפתורא דחתן וכלה כלהו יהבי נבזבזן ומתנן לון עכ"ל הנה מנהגן של ישראל תורה היא ולכן נותן ליתבע בדין ולכן יאמר כי נהי שהמתנות באים להתן וכלה אבל הצורך הוא לכלה אמנם הצדיק לא צריך וזה סוד הפ'

תן לחכם ויחכם עוד זו רות המואביה לפי שבאה משדי מואב הוצרכה ללקט בשדה שנאמר דודי ירד לגנו וכו' וללקוט שושנים אמנם הודע לצדיק זה בועז בסודעה בלבד ויוסף לקח אותם עשרה זקנים ,ועשה בהם ליקוטין ולכן אין הצדיק הנקרא יום והוא טוב צריך עירובי חצרות להתערב עמהם שהרי נאמר · ויקרא הוציאו כל איש מעלי. וכן היה ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף · אל אחיו ולא צריך לשיתופי מבואות לפי שהוא תדליק נר במבואות האפלים שנאמר אור זרוע לצדיק בזמן כי ולישרי לב יש שמחה וכל הלכות · תחומין מבוארים במקומן : יום טוב שחל להיות בערב שבת וכו' הנה יו"ט זה סוד החסד הנקרא יום שנאמר חסד אל כל היום שחל ונתפשט להיות בערב שבת הוא יום ששי בחינת הצדיק בסוד והוא יושב פתח האהל כחום היום אין מערבין ערובי חצרות דמאחר שהתחיל להתפשט מדת החסד אין מעצור כל דבר ואין פחד מהחיצונים שלא יתעוררו ויעכבו השמחה שהרי נא' ואל זועם בכל יום מכ"ש בי"ט ולא עירובי תחומין לפי כי הנה כלם הם מזומנים למעלה להיות נהנים בחסד אל כל היום אבל אם נזכר ר"ל שנמשך לו סוד הזכירה מלמעלה שהוא מבחינת הפנים שהוא בגי' זכור במנין רגל ולכן הצדיק הוא סוד יש רגל מברכת ר"ל כי ע"י שנמשך לו אור מן יש עולמות עליונים נעשה בסוד רגל מברכת ולכן ביום הראשון בשני ימים טובים של גליות שנאמר בהם כצפור נודדת כדאיתא בהקדמת התיקונים כצפור דא שכינתא נודדת מקינה כן איש דא איש צדיק נודד ממקומו ולכן יכול לערב עירוב חצרות בתנאי הם העולמות שעלו לשם הנקרא חצרות כאמור ויאמר אם היום קודם כדלעיל אבל עירוב תחומין אין מניחין בתנאי כי הנה אינו יכול לעלות שם זולת המזומני' כעלה דקדושה ולא עבר זר בתוכם וכן לעתיד אין עולים לירושלם עליונה אלא ע"י הזמנה כמשחז"ל והיה מדי חדש בחדשו וכו' יבא כל בשר :

[א] **שמענה** ואתה דע לך שאילולי היה צורך בענין האכילה לא צוה הקדוש ברוך הוא לאדם ואמר מכל עץ הגן אכל תאכל אם הכוון על צווי עץ הדעת בלבד כך היל"ל ויצו ה' לאמר עץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ובודאי הוא כי צריך נאכול מכל עץ הגן אלא כי בא האכילה בציווי ולא עוד אלא כי כפל עליו ואמר אכל תאכל ולכן נמי בא הצווי לענג יום טוב ולכן צריך לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתיה ולפי כי האדם היה הסבה שנתקללה האדמה בעבורו ולכן על ידי מה שהוא אוכל ממנה גם מן הבשר שהוא גידולי קרקע אז נתקן הקללה והעון

שבת ולא נהגו לעשות בו סעודה שלישית : [ב] חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד הוא ואשתו ובניו וכל הנלווים אליו כיצד משמח, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו וחייב להאביל לגר ליתים ולאלמנה עם שאר עניים : [ג] אדם אוכל ושותה ושמח ברגל לא ימשוך בבשר ויין ובשחוק וקלות ראש לפי שאין השחוק וקלות ראש שמחה אלא הוללות וסכלות ולא נצטוינו על הוללות והסכלות אלא על שמחה שיש בה עבודת היוצר : [ד] חייבים ב"ד להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו משוטטים ומחפשים בגנות ובפרדסים ועל הנהרות שלא יתקבצו שם לאכול ולשתות אנשים ונשים ויבאו לידי עבירה וכן יזהירו בדבר זה לכל העם שלא יתערבו אנשים ונשים בבתיהם בשמחה ולא ימשכו ביין שמא יבואו לידי עבירה אלא יהיו כלם קדושים :

וסעון הקודש ולפי שאדם כאשר היה מסיב בגן עדן היו מלאכי השרת צולין לו בשר גם מצננין לו יין לכן נצטוינו ביום טוב על אכילה ושתיה בשר ויין ובשכר זאת נמי הקב"ה עתיד לעשות סעודה לצדיקים לעתיד בבשר בהמות בהררי אלף ועוף זיז שדי ולויתן דג טהור ויין המשומר בענביו מששת ימי בראשית וכן נמי יעשה לנשמות לכל א' מישראל בגן עדן כנודע מן הזוהר פרשת תרומה דף קכ"ד · וזה לשונו פתורא דכד נש זכי ליה לעלמא דאתי וזכי ליה למזונא דהאי עלמא וזכי לי' לאשתמודעא לטב לקמיה עתיק יומין וזכי ליה לאתוספא חילא ורבו באתר דאצטריך וכו' והרוב הדבר מכמה מקומות מחכמים זכרונם לברכה על שולחן של צדיקים בגן עדן ולכן אל ימנע בהוצאת יום טוב לטוב לו ולנשמתו וצריך לכבדו ולענגו כענין האורח הבא אליו כדאיתא בזוהר · דהוא אושפיזא עילאה וחייב לבצוע על ב' ככרות להודיע כי כדרך שנותן לנו הקדוש ברוך הוא לחם מן השמים במדבר כך יחזור ויתן לנשמות בג"ע ויחזור ויתן מן לזמן הגאולה כימי צאתך מארץ מצרים כמשחז"ל בפ' לא ירעבו מן המן ולא יצמאו מן הבאר ולא יכם שרב ושמש מענני כבוד ולקבוע כל סעודה על היין כי כן נתן יתן הקב"ה לישראל יין המשומר לעתיד ובגדי י"ט יהיו חשובים משל שבת להעיר לבו שיעשה לו חלוקא דרבנן לא ראי זה כראי זה וכדאיתא במדרש קהלת אצל וזרח השמש וכמו שעתיד הקב"ה לחדש שניהם של צדיקים כך מחדש בגדיהם לא של היום נובע למחר וכו' ולא נהגו לעשות בו סעודה שלישית רק בשבת בלבד כדאיתא בזוהר : [ב] חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד לקיים עבדו את ה' בשמחה כי הנה כך יזכה לעתיד ביום שנאמר אחזה רעדה חנפים יהיה שמח שנאמר וגילו ברעדה כמשחז"ל כיצד משמחן הקטנים וכו' גם שיקנה להם בגדים לא יפסיד והנשים קונה להם בגדים ותכשיטים כפי ממונו אמנם חז"ל אמרו יותר ממה שיש לו כך אחז"ל המכבדה יותר מגופו לפי כי עיניהם תלויות אליו והוא עיניו תלויות במי שאמר והיה העולם וחייב להאכיל וכו' : [ג] אדם אוכל ושותה לא אמרו אלא במי שמעשיו כדרך הזמן ולא ידע שבשה אמנם מי שמעשיו לש"ש מעולם לא יבא לידי תקלה ולא לידי קלות ראש ונבול פה ושחוק ולא היתול : [ד] חייבים ב"ד להעמיד שוטרים ברגלים וכו' מזה מתחייב האדם להעמיד על עצמו שוטרים שנאמר שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך העינים והאזנים וביותר אשר ה' אלהיך נותן לך ואח"כ ושפטו

את הנפש מפשפש לדק קשט עצמך ואח"כ קשט אחרי' וכל שעסקו עם הנשים קרוב אל החטא וכל השוגה יין קרוב לחטא ולכן יעסוק האדם בדבר שאין בו ספק הוא עסק התורה אם מחדש בה איזה ענין להיות משמח אלהי' ואנשי' כדאיתא בזוהר פ' שלח לך וז"ל כיון דסלקין כלהו נשמתין דשארו עלייהו דישראל סלקי וקיימין בדיוקנא קמי מלכא קדישא וקב"ה שאיל לכלהו מאי חידושא הוה לכו בההוא עלמא באורייתא זכאה איהו מאן דחידושא דאורייתא אמרה קמיה כמה חדוה עביד קב"ה בגין לפמליא דיליה ואמר שמעו חידושא דאוריי' דאמרת נשמתא דא דפלוני וכלהו מוקמי מלה בתרי מתיבתי איגון לתתא וקב"ה לעילא חתים להאי מלה וכו' כל פמליא דלעילא לייתין האי מלה וחיות הקדש מתרכין בגדפין ומתלבשן בגדפין עכ"ל ולכן מה טוב לאדם לחדש ד"ת או לשמוע ד"ת מחדש או לקרות לשמח הקב"ה ופמליא דיליה. עוד אני מדבר בענין דין זה מצות י"ט לחלקו חציו להקב"ה וכו' להודיע מה מעשה האיש הישראלי גורם כי ידע נאמנה כי בכל אשר יעשה האדם בי"ט נחלק לשנים חציו הולך לבית המדרש היינו בית המקדש ע"ד משחז"ל עתידים בתי מדרשות שיקבעו בא"י וזה יהיה בבית המקדש שלכן נאמר אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום הם הימים טובים שנים הם להמשיך אותם על בני דלתות בסוד האדר והספרוזדור מה כתיב אחריו כי מוצאי מצא חיים היינו מצא אשה מצא טוב ויפק המדה הנקראת רצון מה' בהיותה מסותרת בסוד נוגה עתה מתגלה ונעשה רצון וחציו לאכילה ושתיה לקיים מש"ה אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא ואל ימנע בהוצאת י"ט כי לכן לא ימצא למצוא למעלה מצד הדין אלא הכל ברחמים שנאמר ברחובות תתן קולה וצריך לכבדו ולענגו שנא' ממגד גרש ירחים ואומר והתענג על ה' וחייב לבצוע על ב' ככרות הם סוד שני ווין כדאיתא בזוהר לחבר אותם עם הכלה שאחר אשר הוא אוכל ולקבוע כל סעודה על היין מפני הוא נמשך כל השפע בסוד שתו ושכרו דודים ובגדי י"ט יהיו יותר טובים משל שבת אמנם בתיקונים שם נאמר ובשבת אפשיט לבושין דחול דילה ואתלבשת בלבושין דבריאה ושם נאמר בשבת וי"ט שניהם כאחת ואין עושים סעודה שלישית מפני אין מתגלה ע"ק כמו בשבת שנאמר בו ג"פ היום : חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד כלומר יותר על שאר הימים אמנם לעומת מדת העצבות והדאגה מגונים והם מס"א כדאיתא בזוהר הוא ואשתו ובניו וכל הנלווים אליו

לפי כי כן הוא למעלה קדש עילאה זמינת לכל כתרי מלכא דמתא קדישא אתקרי בהו כילד מפתן הקטנים שהם סוד בניך לימודי ה' נותן להם קליות ואגוזים שהם מיני מגדים ממגד תבואות שמש שנאמר ורב שלום בניך והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין הוא מ"ש בזוהר פ' בלק דף ר"ע · ז"ל תאנא מטרא דאמא כד איהי מתעטרא נפקין בעטרהא אלף ות"ק שערי גליפין בתכשיטהא וכו' לבתר אתהדר עטרא. ומעטרא ליה אימא עילאה בההוא עטרא ופריסת עליה על מטרוניתא לבושי יקר בשפיא מטרא כדין קלא אשתמע בכלהו עלמין לאינה ורא"נה וכו' וחייב להאכיל הגר היתום ולאלמנה כדאיתא בזוהר פרשת ויגש דף קס"ד · וזה לשונו קרבנא דקב"ה בכל יומא בגין למיזן עלמא ולמיהב סיפוקא לעילא ותתא דהא באתערותא דלתתא אתער לעילא וכדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאות את קרבני לחמי הה"ד אכלתי יערי עם דבשי וכו' לאבי הה"ד אכלו רעים וכו' ומה קדוש ברוך הוא פקיד לאתערא מזונא לעילא בגין לאתערא מזונא לתתא מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא עאכ"ו דקדוש ברוך הוא יתער מזונא דלעילא ויתברך עלמא בגיניה עכ"ל הנה מבואר כי לכן יתכוין המאכיל לעניים ולכל אלו הנזכרים וכן נמי לכל המדות עליונות כי יש נקרא עניים הנלאים ובחינת גר ובחינת יוסף שהוא יתום מאם ואלמנתו של מלך אברהם אמר גר ותושב אנכי משה רבינו עליו השלום אמר גר הייתי וכו' : אדם אוכל ושותה ושמח ברגל לא ימשוך ביין כי כן אדם העליון אינו מרבה ביין שהוא בחינת דין כדי שיהיה האדם שלם בעבודת היוצר ובדבריו והיו בכונה נכונה לעשות פרי למעלה בדוגמא שלו אמנם ההוללות והסכלות הוא מכוון לסטרא אחרא שהוא זקן וכסיל ולכן חייבים ב"ד להעמיד שוטרים כדאיתא בזוהר פרשת שופטים דף רע"ס · וזה לשונו בפיקודא דא מני שופטים ושוטרים כי אלהים שופט וכו' ושם נאמר על ענין שם הקב"ה ולכן כמי יתן אל לבו כי יש אלהים שופטים בארץ ויזהר מלהוציא דבר מפיו כי אין דבר נעלם מן המלך יתנהג שמו כדי שיהיו כל העדה כלם קדושים ובשכר השמחה של מצוה מתקיים בנו מקרא שכתוב כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון רנה "יפצחו "ההרים "ועצי "השדה ימחאו כף כל הכתוב לחיים :

תמו הלכות יום טוב

תק"ד . חול המועד :

[א] אסור בקצת מלאכות ומותר במקצתן :
מצוה

[א] ימי החול וחול המועד אחד הם אלא כי יש הפרש ביניהם מקצת מלאכות אסור לעשותם ויש מלאכו' שהוא מותר לעשותן משום דבר האבד וסוד הענין שנאמר וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח הלא זה דברי בפי' המשנה כל ישראל יש להם חלק לעה"ב שנאמר ועמך כלם צדיקים וכו' דהכי קאמר אפי' אותם שנקראים עמך שנאמר רד כי שחת עמך כלם צדיקים והיינו מ"ש כל ישראל יש להם חלק לעה"ב הוא מבהז"ל כל א' מישראל יש לו שני חלקים חלק אחד בג"ע וחלק בגהינם וכבר ביארתי כי מ"ש חלק היינו לפי כי כל הנבראים הם נולדים מאדם לפי שאכל מעץ הדעת טוב ורע נמצא כי כל הנולד ממנו יש לו חלק טוב וחלק רע הם השני חלקים הנזכרים ולכן הוא אומר כל ישראל יש להם חלק לעה"ב הוא חלק הטוב הנזכר שנ' ועמך אפי' הבלתי הגון שנאמר בו והגד לעמי פשעם לעולם ירשו ארץ כמ"ש הר"ס במז"ל ארץ זו היא כינוי לארץ החיים אמנם עוד אני מדבר בזה ע"ד מ"ש הרמב"ן ז"ל כי עולם הבא יובן לעולם התחייה ולפי שהוא אחר זה העולם נקרא עה"ב ולכן נשבר ואומר כי אז יהיו כלם צדיקים לעולם ר"ל לעה"ב והוא מקרא קצר וזה הוא סיבה כי ירשו א"י בשלימות של עשר עממין וסדום ועמורה וכו' וחזר והגיד כילד ימצא זה הענין להיות נצר מטעי וכו' כי הנה היל"ל נצרי מטעי אלא הכי קאמר כל נצר ונשמה מישראל תהיה מטעי שאני נוטע אותה כמה פעמים עד שיהיה מעשה ידי להתפאר דאלו מתחילה בזמן הבריאה אמרו מ"ה מה אנוש כי תזכרנו אך לעתיד יהיו להתפאר כד"א ישראל אשר בך אתפאר הנה צדק מאמרו וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ולכן אני אומר בזה הרמז כי מלאכה זו היא תחילתה מן התורה שנאמר אשר תשא על הנפש והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה וחז"ל התירו דבר האבד וסמכו אקר' של ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים וכו' וכבן בא הרמז בזה גם על הגליות מה ששנינו עשרת השבטים אין עתידים לחזור שנאמר וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה וחז"ל אמרו אם מעשיהם כיום הזה אינם חוזרים וכו' לפי שיהיו כלם צדיקים לכן חוזרים ובאו האובדים בארץ אשור וכן אתה דורש במה שנחלקו בקטני רשעי ישראל וכו' על כלם כאחד ועמך כלם צדיקים וברור הדבר בעיני בני אדם עם משחז"ל כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כי אין הקב"ה מוליא המצות כנגד העונות ולכן ימצא כי בכל פעם שהאדם מתגלגל מרויח לפי כי הוא נידון על העונות אך המצות הם קיימות נמצא שלכן צדק הקב"ה במאמרו לעתיד אני מעיד בישראל שקיימו כל התורה כי אין הרצון על כל כללות ישראל או מצד הערבנות כמו שחושבים קצת אין זה אלא כי ימצא כל א' מישראל שקיים כל התורה כלה באמת ואל יקשה בעיניך א"כ הוא איך נחלקו ב"ש וב"ה על בריאת האדם נמנו וגמרו נוח לו שלא נברא כי שתי תשובות יש בדבר דאמונה אחת היא כי זה הויכוח נצדק על א"ס וגם שנאמר כי נצדק על כל האדם התבונן מ"ש נוח לו שלא נברא ולא אמרו טוב לו שהרצון לומר אע"ג שהיה מאן דאכיל דלאו דיליה וכו' יותר הנאה היה לו בזה ולא יהיה בוש בערך מה שעורה בענין הגלגול ולכן בא הרמז בדין זה שאל האדם הבינוני שאינו צדיק גמור דאלו כך היה אסור בכל ענין מלאכה כדאיתא בזוהר פ' משפטים דף ל"ד וז"ל ובשביעית נלא לאפקי חנם דלדיק לית ביה מלאכה כיון דלית ביה מלאכה לית ביה שעבוד וכן איתא בזוהר פ' בהעלותך דף קנ"ב וז"ל אית בני נשא בחולין דעשרה מסטרא דמיכאל ובחולין דהקדש וכו' ואית בני נשא דאינון ביומין שבין ואינון קדש קדשים וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי נמצא בני אדם שדומין לשבת וי"ט ויש שדומין לחול דעשרה ובחולין דהקדש ולכן נלמד מזה על פי הדברים האלה מ"ש בזה כי חול המועד דהיינו אלו בני האדם שדומים לחול המועד מותרים בקצת מלאכות דאלו ת"ח קים לן מאן דאשתמש בתגא חלף ק"ו מבלשאצר שנשתמש בכלי קדש לאחר שהיו חול שנאמר ובאו בה פריצים וחללוהו ועכ"ז נעקר מן העולם שלכן ר"ל לא רלה לרכוב על אותו היודע משנה אמנם מי שהוא דרך חול מותר במקצתן כדלקמן : ועוד מורה דרך נכונה להודיע לאדם שיעסק מעשיו. לפי שמים כי הנה נאמר כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ כנראה כי הנהגת העולם זה השפל יהיה על ידיהם ולא היא אלא הנהגת העולם אינו אלא ע"י שלוחיהם כדאיתא בזוהר פ' ויקהל דף ר"ד וז"ל תא חזי רזא דמלה כל אינון שית יומין קיימא מלה דכלא אתאחד ברזא דחד נקודה קדישא וכו' ואית יומין אחרנין דקיימן לבר בסטרא אחרא וכו' ת"ה אית ימים ואית ימים ימי חול כמה דאתמר ואלין קיימין לבר לעמין ימי השבוע קיימין לישראל וכו' ולכן למדנו ממאמר זה כי ג' חלוקות הם יש ימים דקיימין בס"א ועליהם נאמר עד שלא יבאו ימי הרעה כדאיתא בזוהר פ' מקץ והפך ימים שבקדושה ויש ימים שהם חול ובאלו ימי החול הם נחלקים לשנים מהם לישראל ומהם לכותים ולכן ימצא כי אותם הימים שהם לחלק ישראל יהיה להם הכינוי חול המועד וכנזכר במאמר וז"ל וישראל קדישין וכל אינון דמתעסקין בקדושה כל יומין דשבתא אתאחד כל אינון יומין באינון שית יומין דלגו ולכן נמצא הפרש בימים האלה הנק' חול המועד כי לפי הנראה לעיני חז"ל אמרו בקצת מלאכות הנראה בהם ענין ס"א ולארץ לא יכופר עון הקודם כאשר נעשה אחת מהנה ומותר במקצתן ועתה התבונן דבר גדול כי הנה חז"ל נסתפקו אם פ' ויבא הביתה לעשות מלאכתו מן המנין או פ' והמלאכה היתה דים וכו' והענין בקיצור כי אותה מלאכה דיוסף פעמים היא נעשית למטה בסוד מט"ט כדאיתא בתיקונים לדיק ולדק מתייחדין בששת ימי החול ע"י מט"ט ולכן אז באותו זמן פסוק שהוא בסוד

שמשכן

תקל"א. דיני גילוח בחול המועד ובו ח"ס :

[א] מצוה לגלח בערב יום טוב : [ב] אין מגלחין במועד אפי' אם גילח קודם מועד : [ג] אפילו אם היה אנוס ומפני כך לא גילח בערב מועד אינו מגלח במועד והוא הדין למי שהיה חולה ונתרפא במועד : [ד] ואלו מגלחין במועד מי שיצא מבית השביה ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד ומי שיצא מבית האסורים ואפילו היה חבוש ביד ישראל שהיו מניחין לו לגלח וכן מנודה שהתירו לו ברגל וכן מי שנדר שלא לגלח ונשאל על נדרו ברגל וכן הבא ממדינת הים בחול המועד או שבא בערב הרגל ולא היה שהות ביום

טור ברקת

המשכן של מט"ט אינו ממנין המלאכות ט"ל הנאמרים במשכן אמנם כאשר יהיה יום שבת או י"ט אז נמנה פ' ויבא הביתה לעשות מלאכתו כי אז הייחוד של צדיק וצדק אינו נעשה ע"י מט"ט אלא למעלה כנזכר שם בתיקונים ולכן לא נפל הספק בשני פ' הללו בדרך הזדמן ולכן יש מלאכות שהם מותרות כאמור :

[א] **הנה** נתבאר כי הרצון בדינים הללו להיות בהם רמז לאדם הבינוני שאינו רשע חלילה גם אינו אדם צדיק אלא אדם בינוני ולכן יבאו הדינים אלו רמז אליו להסיר ממנו הדברים המונעים השלימות והמדות הרעות שלא יהיה כאחד הפחתים. כי על האמת המדות הרעות יותר רעים הם מן העבירות כי לכן אינם מפורשים בתורה ולא נצטוו עליהם בפירוש כאשר יבא לקמן ולכן יתחיל מענין הגילוח כי כן הוא רמז להרהורים רעים שנאמר בהם חושבי און ופועלי רע על משכבותם ומה גם כי מצוה לגלח דברים הדומים לשער כמשחז"ל לעתיד מביא הקב"ה ליצר הרע ושוחטו לפני הצדיקים ולפני הרשעים ולרשעים נדמה להם כחוט של שערה להיות כי לא היו מדקדקים בדברים הדקים הנמשלים לשער ומה גם אשר חכמים ז"ל הגידו אותם הנוהגים היתר בשפחות לעתיד תולה אותם הקדוש ברוך הוא בשער ראשיהם שנאמר קדקד שער מתהלך באשמיו גם יגלח הגאוה הנתונה בראש שגורם לו ליכרת כך אמרו חכמים ז"ל כשנכנס אדם לשדהו גבוה גבוה מלקט שנאמר וכראש שיבולת ימלו וכל הדברים הנאמרים בראש יגלח אותם בערב יום טוב כי לכן ישכון כבוד ה' על ראשו כמה שאמר הכתוב החכם עיניו בראשו ואיתא בזוהר פרשת בלק דף קפ"ז · וזה לשונו פתח ואמר החכם עיניו בראשו וכי באן אתר עינוי דבר נש אלא בראשו דילמא בגופו או באתר אחרא דאפיק לחכם יתיר מכל בני עלמא אלא קרא הכי הוא דתנן לא יהלך בר נש בגילויא דרישא ארבע אמות מ"ט דשכינתא שרייא על רישיה וכו' דכד עינוי תמן לינדע דההוא נהורא דא דליק על רישיה אצטריך למשחא ואינון עובדין טבאן ולכן מכל חיבות הללו מצוה לגלח בערב יום טוב לעורר על הדברים האלה : [ב] אין מגלחין במועד אפי' אם גילח קודם מועד כדי שלא יכנס מנוול ומשוקץ במעשיו הרעים במועד ולא תשרי עליו הקדושה שירותא עילאה אפי' אם גילח קודם מועד והוציא כל הדברי' הרעים הנזכרים חיישינן שלא ירגיל עצמו לכך כי יאמר אחטא ואשוב : [ג] אפי' אם היה אנוס מפני כי יצרו תקיף עליו ומפני כך לא גילח והעביר הדברים הרעים הנזכרים מערב מועד אינו

ממקור חיים

מגלח במועד כדי שיהיה נבזה בעיניו נמאס וכן הוא הדין למי שהיה חולה חולי הנפש ממעשים הרעים שהיו בידו ונתרפא במועד לפי כי עשה תשובה והיתה לו רפואה דסליחה אינו מגלח במועד דמאחר כי עשה תשובה אין להעמיס עליו כל כך להיות מדקדק במעשיו עד שיהיה מחזק בעבודת הקב"ה לשמור מצותיו : [ד] ואלו מגלחין במועד שהותר להם לדקדק במעשיהם ולהסיר מעליהם כל הדברים הרעים האמורים מי שיצא מבית השביה הלא אנכי השמעתי והגדתי בהלכות פסח כי בחטאו של אדם הראשון נפלו הנשמות בגלות של הקליפ' והנה הם יוצאים בכל זמן עד ביאת הגאולה הלא הם דברי חז"ל אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף כלו' אותם שהיו בגוף של אדה"ר קודם שחטא וכאשר נתמעטה קומתו בחטאו אותם נשמות שהיו תלויים שם נפלו בתוך הרע של העץ שאכל ממנו ונתקיים בו ביום אכלך ממנו מות תמות שתי מיתות מיתה בכאן בעבור כי אותם נשמות המלופפות עמו תמו נכרתו ואחר כך מת בפועל ולכן זה שיצא מבית השביה כי להיות הרמז שלו לאותה נשמה שיצאת מתוך הקליפה שהיתה שבויה שם וכן נמי יורה על כל איש ישראל אשר בעונו פרחה נשמתו ממנו ונשבית לבין הגוים ועתה במועד יצאה משם ע"י מעשים שעשה ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד כי לא שם אל לבו לשוב מדברים הרקים הללו מגלח ומסיר כל אלו הדברים במועד כאמור ומי שיצא מבית האסורים הוא מ"ש בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ז · וז"ל ובזמנין דחשך דאיהו יצר הרע מכסה על יצר הטוב דאיהו אור איהו כמאן דתפיס בבית האסורין דרוחא וכו' ובזמנא דיתבר בר נש רוחיה בכל איברין דיליה קדם ה' מה כתיב לאמר לאסורים צאו ולאשר בחשך הגלו וכו' והנה מבואר מזה כי זה הוא ענין היוצא מבית האסורין כי היה בסיבת עונו במאסר יצר הרע ועתה יצא במועד גם זה מגלח המדות הרעות ואפי' היה חבוש ביד ישראל כי לפי אשר חטא על הנפש נתנו עליו עול מלכות הרשעה כי זה היו מניחין לו לגלח אבל מה הנאה יש מזה אחרי שהיה ברוחו רמיה ולכן עד שיצא תחילה וניצול מן העונות אחר כך יתבונן לשוב מדקדוקים הללו וכן מנודה שהתירו לו ברגל כי המנודה הוא על דברים הרעים כדאיתא בזוהר פרשת פקודי דף רמ"ט · וז"ל אלין ארבע קיימין ואנזיפו ומנדין לכל אינון דאפיקו מפומייהו מלה דלא אצטריכא ומטנפי פומייהו ואלין מנדין לון וקיימי ארבעין יומין דלא אשתמע צלותהון ולא עאלין לפרגודא וקיימין בנזיפא לבר וכן לכל אינון דחבו אינון חובין

ביום לגלח והוא שלא יצא מארץ ישראל לח"ל לטייל : [ה] אף על פי שהתירו להסתפר לא יסתפר ברשות הרבים אלא בצינעא : [ו] קטן מותר לגלח במועד אפילו נולד קודם הרגל.: [ז] אבל שחל שלישי שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח בחול המועד : [ח] כל אדם מותר ליטול שפה בחול המועד :

מותר

חובין דבעיין לנזיפא עשרה כרוזין נפקי בכל יומא ומכרזי בכל אינון רקיען ובכל אינון חילין ומשריין אזדהרו בפלניא דאיהו נזיפא איהו חובא פלוני עבד עד דתב קמיה מאריה רחמנא ליצלן כד תב מההוא חובא מתכנפי אלין ארבעין ושראן ליה וכדין אכריזו פלניא שרא נזיפא וכו' והיינו מנודה שהתירו לו ברגל וכן מי שנדר שלא לגלח כי זה הדוגמא שלו למי שלא חס על דברים אלו והם קלה חשיבין בעיניו ונשאל על נדרו ברגל וכן הבא ממדינת הים בחול המועד הוא משחז"ל שאומרים לאדם העה"ז דומה לים ועולם שלאחר ממנו דומה ליבשה אם אין אדם לוקח מהיבשה מה יאכל בים ואדם זה כאשר התבונן הדבר זה בדעתו דומה עליו כמו שבא מאותו עולם וטענו עליו טענת מי שלא מן היבשה והלך למדינת הים ועשה תשובה או שבא בערב הרגל דהיינו לעת מלא זו קבורה והגיע עד זקנה ושיבה ולא היה שהות ביום שלו כי העריב שמשו לגלח כל אלו הם מותרים לדקדק במעשיהם ולשוב אל ה' והוא שלא יצא זה שבא בערב הרגל לא יצא מא"י סטרא דקדושה ולא יצא בעניינים אחרים מכלל ישראל ללכת בח"ל לטייל בחוקו' הגוים : [ח] אע"פ שהתירו לו להסתפר לא יסתפר ברשות הרבים הענין הוא דוגמא לסטרא אחרא כי הם הרבים כמשחז"ל נא' בעשו נפשות ביתו ושם נפשות היו ולכן כאשר בא להסתפר ולהעביר כל אותם הפניות רעות ודקדוקים הם חוגרים קנאה ומתגברי' עליו אלא יעשה בצינעא : [ו] קטן מותר לגלח במועד כי הנה הקטן הוא דוגמא למי שהוא מקטני אמנה כדאי' בתיקונים דף קל"ח וז"ל וטחול הוא לילית מארת ה' בבית רשע ואיהו אסכרא לרביי דאינון חייבת בהון בעותרא בהאי עלמא ולבתר קטלית לון ואמאי אתקריאו רביי בגין דלית בהון דעת לאשתזבא מניה וכו' ולכן יהיה קטן דוגמא כמו שאומרים חז"ל בפסוק ונערים קטנים שהיו מקטני אמנה ולכן הותר לגלח במועד להסיר כל אלו המדות הרעות הנז' אפי' נולד קודם הרגל כי יען שראה כי בא מועד נכנס בו לרות הענין ונתחסר האמנה כמשחז"ל אצל בטלו בעלי אמנה שהיו מאמינים בהקב"ה ומוציאים לי"ט ומועדי ה' וזה נכנס בו קודם מועד זה הכיליות אעפ"כ מותר לגלח ולהסיר מדה רעה זו בכלל השאר האמורים : [ז] אבל שחל שלישי שלו בשבת וכו' הדוגמא לזה הוא האדם זה שהיה מהרהר בדעתו מפני מה אמרו חז"ל שלשה לבכי להיות כי עד ג' ימים הוא תוקף הדין ונפשא טייסא על גופא תחשוב אולי ישן הוא ונתעלף ויקץ מה גם אשר חז"ל הגידו כי לסוף ג' ימים כרסו של אדם נבקעת ונהפכת על פניו ואומרת לו טול לך מה שנתת בי ועשית ימיך כחגים את כל אלה זכר האיש הזה ולכן היה אבל לב שחל שלישי שלו להיות בשבת אשר היה מדמה כי בו ינוח ושבת מכל עמלו ערב הרגל וכאשר התבונן בזה היה לבו דואג בקרבו מותר לגלח במועד כי

ע"י שיסיר מלבו כל המחשבות רעות גם זה ינוח לו כי ידע כי בתחיה יהיה לו מנוחה וביום השלישי יקימנו ולא יחשוב עוד בדברים הללו : [ח] כל אדם מותר ליטול שפה בחול המועד דמשמע מינה שני דברים הבאים כאחת כי יעשה סור מרע מדברים אשר מוציא מפיו ויהיה פנוי אל התפלה ולימוד התורה במועד :

ועתה יגדל נא מה שאמר מצוה לגלח בערב יום טוב עם מה שאמר בזוהר פרשת תזריע דף מ"ח. וזה לשונו ותא חזי ברישא דהאי איש בוצינא דקרדינותא ובגין כן גולגלתא דהאי סומקא כלא כוורדא ושערי סומקי בגו סומקי ותליין מניה כתרין תתאין דלתתא דמתערין דינין בעלמא וכד אתעבר מניה שערא ואתגליא מחסד עילאה אתבסם כלא ותלמיד חכם כל מאן דאתי מסטרא דדינא ודינין מתאחדין ביה לא אתדכי עד דאתעבר מניה שערא וכו' ואיתא בזוהר פרשת ויחי דף רכ"ג. וז"ל ת"ח בכמה אתר אוקמוה בההוא שמא דהיכלא כד אתברכא מכלא וכו' שערהא דהיכלא דאקרון מארי דמארין מארי דמתקלא מארי דקשיו מארי דחולפא וכו' ולכן ימצא כי מצוה על האדם לגלח בערב יום טוב כי על ידי כן גורם להעביר השער למעלה שכתרין תתאין מתאחדין בהון ואיתא בזוהר פרשת ויחי זה לשונו עד לא מריט דא רישא דמאריה ועד לא גליש למטרוניתא ולכן ענין הגילוח הוא דבר הצריך לחתן ולכלה כדבר האמור : אין מגלחין במועד ואפילו גילח קודם המועד דמאחר שהנחנו כי בערב המועד הרי מזומנים כל העולמות ועולים למעלה כדאיתא במאמר שהובא למעלה מפרשת קרח כי חכמת שלמה זמינת לכל אילנא לאעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפהא בזמנא דמועד שרייא בעלמא והנה נתבאר כי ממה שהוא אומר זמינת לכל אילנא משמע אותם שהם שלא מסטרא דקדושה וזר לא יקרב ולכן אסור לגלח במועד לפי שהרי נתבאר במאמר כי כתרין תתאין הם נאחזים בשער וצריך להעביר אותו ומצוה לגלח בערב מועד כדי להעביר אותם ולדחות אותם אמנם במועד לא יעשה כן לפי שמורה כי אלו כתרין תתאין נתאחזו נמי בשעת בימי המועד ולכן בא עתה ונתעורר לגלח אותם ולא היה שהרי מערב מועד נדחו כי הם לא היו מן המזומנים לעלות למעלה ולכן אפילו שגילח מערב מועד אין לגלח במועד מן הטעם הנזכר כי מה מועיל הגילוח של ערב מועד לענין סברא זו ולכן תלו חז"ל הענין ואמרו גזרה שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול והתכלית הוא שיהיה זהיר להעביר אותם מנוולים שהם כתרין תתאין לדחותם שלא יתאחזו בשער העליון ולכן מטעם זה אפילו היה אנוס ולא יכול לגלח בערב מועד ואפילו שהיה חולה לא יגלח במועד שהרי אותם הנקרא חולת אהבה מערב מועד דחה אותם כתרין תתאין למטה ואלו מגלחין במועד וכו' ארבעה אלה יולדו להרפה רפואת מה

שהיה

שהיה בזמן החרבן אשר חז"ל הגידו אמר הקב"ה למלאכי השרת מלך ב"ו שמת לו מת והוא רוצה להתאבל עליו מה דרכו לעשות א"ל כך אני עושה שנאמר אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם ונתבאר אצלי מאמר זה בפירוש איכה הנקרא מגינת לב כי הענין סוד גדול הלא הוגד לנו מחז"ל בפסוק ויצא לך שם בגוים ביופיך כי בנות ישראל אין להם שער בית השחי ולא בבית הערוה ושאני תמר שהיתה בת יפת תאר ולכן פילגש בגבעה נימא קשרה לו ועשאתו כרות שפכה ואז בזמן החרבן הקב"ה תלה שק היינו השער הנזכר ונתן לו רשות לצמוח בשני מקומות הנזכר אז שער שחור צמח בו ולכן משם נאחזים כתרין תתאין שהם כמנין שק עשו וארבע מאות איש עמו לכן התירו לאנשים הללו לגלח במועד מי שיצא מבית השביה לפי שהוא רמז למטרוניתא שהיא בגלות החיל הזה ואיתא בזוהר פרשת משפטים דף קי"ח : וז"ל הבור נוקבא בישא לילית בבית דילה דאיהו בית הסוהר תפיסת למטרוניתא ובגינה שפחה בישא בגלותא דילה ושויין לון בכמה שלשלאין ואסורין לבנהא ידייהו מהדקן לאחורא היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי מטרוניתא בגלותא אל בית הכלא נתונה ובלי ספק כי בזמן המועד גאולה תהיה לה לצאת משם ולכן נמי האדם הגשמי שיצא מבית השביה התירו לו לגלח במועד כדי שיהיה נחת רוח לשכינה שהולכת בגלות בשביה כמשחז"ל גלו לבבל שכינה עמהם שנאמר למענכם שלחתי בבלה עד גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר ושב ה' אלהיך ושב וקבלך ועוד שלא היה פנאי לגלח בערב מועד ולכן מגלח במועד ומי שיצא מבית האסורים נמי מגלח כדי לתת נחת רוח לשכינה כדאיתא בתיקונים דף י"ז וזה לשונו ווי לון לבני נשא דקב"ה אסיר עמהון בגלותא ושכינתא אסירת עמהון ואתמר בה אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורין ולכן ירמוז לשכינה שהיא תפוסה בבתי שבתי פתיא אוכמא ומאדים ואפילו היה חבוש ביד ישראל שהיו מניחים לו לגלח לפי כי כן אנחנו ישראל הגורמים לה כל זה מפני העבירות שעברנו אותנו כדאיתא בזוהר פ' תשא דף קפ"ע: וז"ל למלכא דהוה ליה ברא יחידאה ורחים ליה רחימו דנפשא ומגו רחימו דיליה יהב ליה למטרוניתא אמיה דתרבי ליה ותוליף ליה ארחין מתתקנן זמנא חד חב לגביה אבוה אתא ואלקי ליה ולבתר אעבר על חוביה תב כמלקדמין ותב אפקיה אבוה מביתיה וארגיז עליה וכו' מה עבד אזל ואתלכלך בהדי זונות וכו' מטרוניתא אמיה מבקרת ליה בכל יומא וכו' שריאת למבכי ולאתמררא על ברה יומא חד עאל מלכא וכו' שאל לה על מה את בכאת אמרה ולא אבכה דברנא לבר מהיכלא ולא עוד אלא דאתחבר בזונות וכו' אמר מלכא בגינך אהדר ליה ואנת ערבתא דיליה וכו' ליומין הרה כמלקדמין מה עבד מלכא אפיק ליה ולאמיה בהדיה מגו היכלא אמר תרווייכו תסבלון גלותא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי ישראל הם הגורמים לה הגלות ולכן אפי' היה חבוש ביד ישראל ומניח אותו לגלח לא מתייבא דעתיה ומגלח במועד וכן מנודה שהתירו לו ברגל כי זה ירמוז למה ש"ה אמרו אחיכם שונאיכם מנדיכם כדאי' בזוהר כי כן אומרים לשכינה ולכן מותר לגלח כדי להעביר אותם כתרין תתאין וכן מי שנדר שלא לגלח ונשאל על נדרו במועד הוא סוד מה שנשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלם של מטה ולכן בעבור זה הנדר מי שנדר שלא לגלח ונשאל על נדרו במועד מותר לגלח כדי להסיר אותם כתרין תתאין הנזכר לא יהיה מעכב ענין התרת זה הנדר שאמר הקב"ה ולכן יהיה סיבה להכנס גם בירושלם של מעלה כאמור וכן הבא ממדינת הים בחול המועד או שבא בערב הרגל ולא היה שהות ביום לגלח והענין כי הנה הובא למעלה ממאמר מפרשת ויצא שאמר ויבא יעקב מן השדה בערב דא ת"ת קדישא ונפקא לאה לקראתו אימא עילאה נפקא לקדמותיה ותאמר אלי תבא לאעלא לך תחות גדפאי ולרוואה לך בתפנוקין ועידונין עילאין וכו' ולכן יאמר הבא ממדינת הים בא"ה רמז לאותו ים העליון ים אוקיינוס שמקיף את כל העולם והוא הולך לשם ת"ת וחזר ערב הרגל או בתוך המועד לפי כי כך היא המדה גם בזה מגלח ומעביר הדינים ממנו והוא שלא יצא מארץ ישראל לחוצה לארץ לטייל והענין פי הנה המדה האחרונה נמי נקרא ים שנאמר עד הים האחרון יהיה גבולכם ולכן מה שאמר הבא ממדינת הים צריך לפרש איזה ים הוא זה שהתירו לו לגלח ולכן אמר והוא שלא יצא מארץ ישראל הוא הים האחרון כאמור וא"ל היינו עולם הבריאה כי פעמים הוא הולך לשם לטייל כי כן נאמר בזוהר ובדברי חז"ל כתוב לאמר כי בלילה יוצא הקב"ה לג"ע ומטייל עם הצדיקים ובדברי חז"ל בלילה מאי קא עביד רוכב על כרוב קל ושט בי"ח אלף עולמות וכו' ולכן בבחינה זו לא הותר לגלח כשיוצא לטייל רק כאשר בא ממדינת הים להכניע אותם כתרין תתאין כאמור :

אע"פ שהתירו להסתפר וכו' מאחר שנתבאר כי סוד הגילוח הוא להעביר כתרין תתאין ולהוריד עשו ות' איש אשר עמו אשר נתעלה ונתלה על פתח העליון כנ"ל שנאמר אם תגביה כנשר וכו' משם אורידך נאם ה' ולכן אינו מן הראוי לעשות זה הגילוח נגד הבעלי דינין. וכתרין תתאין הם עלמן דהיינו רשות הרבים כי הם מתעוררים לקטרג ולכן לא התירו אלא לגלח בצינעה שהוא בסוד הקדושה שנאמר והצנע לכת עם אלהיך : קטן מותר לגלח במועד אפילו נולד קודם הרגל והנה קטן זה הרמז שלו בא יבא בשני מקומות זה יצא ראשונה מדבר על מט"ט שנאמר עליו ונער קטן נוהג בם ולפי כי מט"ט יש זמן שהוא עולה לזקנה שנאמר אל עבדו זקן ביתו ולכן אז אינו מגלח לפי כי באותו זמן אין מתאחזים בו כתרין תתאין שהוא בסוד מלוי הלבנה אבל בזמן שהוא נער קטן אז מגלח להעביר ממנו שערא אחרא הנאחז בו באותו שער שנולד עמו בשיטות אפילו נולד קודם הרגל כי אז קיימא סיהרא באשלמותא מגלח לדחות כל המקטרגים כנזכר עוד זה מדבר על בנימן הצדיק שנאמר בו והקטן את אבינו היום מגלח להעביר אותם שערות שיצא לו בסוד הלידה שלכן נקרא בן אוני ואפילו נולד ערב הרגל ויצא לקראת יוסף הצדיק צריך לגלח תמיד : אבל שחל שליש

שלו להיות בשבת ערב הרגל וכו' הלא אלו דברי חז"ל עד מתי יהיה אבל זה באבלו והענין כינוי הוא למעלה כנודע ולכן יאמר נא כי אבל זה שחל שלישי שלו בשבת ערב הרגל כי זה יהיה דוגמא למה שאמר הכתוב ביום השלישי יקימנו הוא ביום השלישי דאברהם שהוא מדת אל שזועם בכל יום למאריהון דדינין ולפי שהוא שבת והוא קדש אינו דוחה אותו ולכן מגלח במועד ומעביר כתרין תתאין משלשוליהון : כל אדם מותר ליטול שפה בחול המועד הנה יהיה זה דוגמא למעלה כי הנה נתבאר באדרא רבה דף קמ"א זה לשונו תיקונא שביעאה דלא תליין שערי על פומא ופומא אתפני מכל סטרוי וכו' ומההוא רוחא דנפיק מפומא וכו' מתלבשן ביה כמה נביאי מהימני וכלהו פה ה' אתקרון וכו' ובגין כך שערוהי שקילין סוחרניה בפומא ואתפני מכל סטרוי עכ"ל ולכן טוב לכל אדם כי לא יגדל אותם שערות שעל השפה שלא לעכב אותו רוח העליון היוצא משם לכל אינון עירין קדישין כנזכר שם ולכן כל אדם נמי מותר ליטול שפה במועד כדי להעביר אותו רוח עליון היוצא מפה קדוש ולהמשיך אותו על הכלה הנזכר :

תקל"ב : נטילת צפרנים בחול המועד ובו ב"ס :

[א] מותר ליטול צפרנים בין דיד בין דרגל **אפילו** במספרים : [ב] כל רפואה מותר בחול המועד :

מותר

[א] **הנה** כאשר אל זה נביא אשר צוה התורה בדין יפת תואר וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה נראה היות בשני דברים הללו צורך שאם לא כן מפני מה צוה לקוץ אותם והרי זו היא דרך לקטון ולגדול ולכן מוכרח הוא לומר כי נמצא בזה צורך ויש טעם לדבר והנה אשר מצאנו בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ח ובגין כך לא לבעי ליה לאינש לגדלה אינון טופרין דזוהמא דהא כמה דאסגיאו הכי נמי אסגי עליה קסטורא וידאג בכל יומא וכו' ואמנם בא בזה הרמז לאדם ליטול צפרניו מן הגזל ומן הדברים הרעים הנמצאים בידים וכן לענין הרגלים בכל ענין של הליכה כמו שאמר דהע"ה חשבתי דרכי בכל יום הייתי מחשב ואומר לבתי קרקסאות אני הולך ואשיבה רגלי כל אלו הדברים מותר להעביר אותם בחול המועד ואפילו במספרים דהיינו לגמרי דאע"ג דקים לן כי בכל הדברים צריך לילך בדרך האמצעי כמ"ש הרמב"ם ז"ל כי זה הדרך נקרא דרך ה' מ"מ באלו הדברים צריך להעביר אותם לגמרי ולא יראו החוצה ואם כה נאמר בסברת האוסרים ליטול אותן אלא לענין צורך מצוה כגון טבילה בא יבא הרמז בזה להיות זהיר האדם כי יעשה מצות ביותר ע"ד מאחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות וכך אחז"ל אגל פ' כל עצמותי תאמרנה וכו' צפרני לעשות בהם פריעה ומליקה ידי לקשור בהם קשר של תפילין וכו' רגלי אחת לחלילה ואחת לפסוע שלש פסיעות ולכן בענין זה מותר ליטול אותם במספרים והוא לרמוז מאחז"ל גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה : [ב] כל רפואה מותר בחול המועד היינו רפואת הנפש ואף על גב כי ביום טוב קצת מהם נאסרים מפני שלא ימנע משמחת יום טוב אמנם בחול המועד כלם מותרים ולכן אין להתאחר מלעשות אותה כי לא ידע האדם את עתו ושנינו יפה שעה אחת בתשובה וכו' : וכאשר נתן לב לפרש הדין הזה לענין הנוגע למעלה יהיה ענין נטילת הצפרנים על פי לדין זה יצא ראשונה מ"ש בזוהר פ' ויחי דף רכ"ג. וז"ל אמר ר' אבא כתיב ותרב חכמת שלמה וכו' מאי היא חכמת שלמה וכו' א"ל תא חזי בכמה אתר אוקמוה בההוא שמא דסיהרא כד אתברכא מכלא כתיב ותרב ביומוי דשלמה מלכא דאתרביאת ואתברכת וקיימת באשלמותא ותנינן אלף טורין רברבין קמה וכלהו נשיבא חד הוו לקמה אלף נהרין סגיאין לה ובגמיעא חדא גמיע לון טופרהא מאחדא לאלף ושבעין עיבר ידהא אחידן לארבע ועשרין וחמש אלף עיבר לית דנפיק מנה לסטר האי ולית דנפיק מנה לסטר אחרא כמה אלף תריסין מתאחדין בשערהא וכו' טופרהא כל אינון דאדכרן חובי בני נשא וכתבין ורשמין חובייהו בתקיפו דדינא קשיא ועל דא כתיב חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר מהו שמיר ההוא דרשים אבנא ועמיק לה לכל סטרא זוהמא דטופרהא כל אינון דלא מתדבקין בגופא דמלכא וינקין מסטרא דמסאבותא כד שארי סיהרא בפגימותיה וכו' עלה בידינו ממאמר זה כי הזוהמא שתחת הצפורן הם שיונקים משם סטרא דמסאבותא והנה ענין זה הוא לאותם הנאחזים מזוהמא של צפרני הידים אמנם אותם שהם נאחזים בזוהמא לצפרני הרגלים הם יותר סטרא דמסאבותא ואיתא באדרא רבה דף קמ"ג וז"ל ותאנא בצניעותא דספרא באדם אתכלילו כתרין עילאין בכלל ובפרט וכו' כתרין עילאין בכלל כמה דאתמר בדיוקנא דכל הני תיקונין בפרט באצבען דידין חמש כנגד חמש כתרין תתאין באצבען דרגלין דאינון פרט וכלל דהא גופא לא אתחזון בהדייהו דאינון לבר מגופא דגופא אעדיו מנהו וכו' ולכן מותר ליטול צפרנים בחול המועד מפני כי כל מאריהון דדינין מתאחזים מהם ואותם שהם לבר מגופא שהם כתרין תתאין מסטרא דמסאבותא מתאחזים בזוהמא שתחת הצפורן כדבר האמור ולכן טוב ליטול אותם ואמנם הנראה מכל המאמרים האלה הוא כי סטרא דמסאבא הוא הנאחז בזוהמא של הצפרנים ולא הדינים ולכן אם יש בצפרנים של האדם דבר שהוא פוסל את הטבילה שהוא הצואה שתחת הצפורן אז ודאי כי צריך ליטול אותם דמצוה קעביד או אם הם מעכבים לענין טבילת מצוה צריך להעביר אותם כדי שלא יהיו מתאחזים מהם סטרא דמסאבותא כנזכר כי משם הם מתאחזים מזוהמא שתחת הצפורן אמנם אם אין דבר מעכב הנוטל אותם אשר לא טוב עשה : כל רפואה מותר בחול המועד סוד הענין יהיה דוגמא לאותה שנאמר בה סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני ואיתא בזוהר פרשת שמיני דף מ' וז"ל

פתח ר' יהודה ואמר סמכוני באשישות וכו' האי קרא הא אתמר ושפיר אבל ר"י קאמר דא בגלותא סמכוני מהו סמכוני אלא מאן דנפיל בעי לאסמכא ליה כה"ד סומך ה' לכל הנופלים וכו' ובגין כך כ"י דנפלה דכתיב נפלה ולא תוסיף קום בעא לאסמכא והוא אמרה סמכוני למאן לישראל בנהא דאינון בגלותא עמה וכמה באשישות אלין אינון אבהן דאינון אתמליין בקדמיתא מההוא חמר טב דמנטרא ומאן דידע לייחדא שמא קדישא אף על גב דברכאן לא משתכח בעלמא הוא סעיד וסמיך לה לכ"י בגלותא ולכן בא בדין זה כי כל מין רפואה מותר לעשות בחול המועד שהם דברים המרפאים ומחזקים לאותה הנקראת חולת אהבה אני ועוד איתא בתיקון כ"ה דף ס"ע וזה לשונו ועוד ההוא חולה כד רוחא לא נשיב לגבה וכו' והיאי חולה בגלותא וכמה אסיין תלמידי חכמים קא משתדלן לגבה בכמה בוסמין וריחין דשושנים תפוחים ולא אתחזרת רוחא לגבה בהון בגלותא במרעא דילה ולא דפיקו אתחזרת לגבה עד דייתי רעיא מהימנא רחימא דילה דאתמר ביה הרועה בשושנים ואייתי לה תפוח ושוי לחוטמא וארח ליה ואשתמודעת לגביה מיד חזרת רוחא ודפיקו לגבה בההוא זמנא שבח תניא כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים וכו' והנה הדבר מבואר מן המאמר כי השכינה היא חולה מן הגלות ומה גם הצדיק שנא' כי מפני הרעה נאסף הצדיק ונאמר וצדיק יחרב ויבש כדאי' בתיקונים יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני והנה החולים הללו בזמן המועד אין צריכים רפואה כי ישבו אחים גם יחד ולכן נאסר הרפואה ביו"ט אם לא הדברים הצריכים כנזכר במקומו אמנם בחול המועד צריכה לומר מפני כי אין שם תפילין כדלקמן שהם נקראים חיים כמשחז"ל ולכן יאמר כי כל רפואה מותר בחול המועד היינו הרפואה המכוונת לאלו החולים ויהיה גם לו רפואה מצד נשמתו:

תקל"ג. מלאכות המותרים בחול המועד ובו ה"ס:

[א] מותר לטחון קמח לצורך המועד אפילו כיון מלאכתו במועד ולקוץ עצים מן המחובר ולהטיל שכר בין של תמרים בין של שעורים לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ומיהו אין צריך לצמצם אלא עושה בהרוחה ואם יותיר יותיר אבל לא יערים לטחון או לעשות יותר בכונה או אם יש לו קמח לא יערים ויאמר מזה אני רוצה אבל אם יש לו לחם מותר

[א] **הנה** נתבאר למעלה כי כל הדברים הנאמרים שהם מותרים לעשות אותם בחול המועד יש בהם ללמוד דוגמא לכל מעשה האדם אשר יעשה למנוע עצמו מלחטא וגם נמצא בהם הרמז לתקן את נפשו לעבודת היוצר אשר על כן כך היה אומר מותר לטחון קמח לצורך המועד כי זה אזהרה לאדם לעשות זוודין לעה"ב לטוב לו ומה גם לצורך הלימוד דאע"ג כי חז"ל אמרו ליגמר איניש והדר ליסבר שנאמר גרסה נפשי לתאבה ולא כתיב טחנה עתה בחול המועד מאחר כי אין דבר מונע אותו מללמוד צריך לטחון הדיק היטב הלימוד ואין זה כדרך יום טוב כי נאסר בו ענין הלימוד ע"י עיון כי היכי דלא לעביד אך עתה מותר לטחון ההלכה ולהוציא אותה קמח וזה לצורך המועד וכמשחז"ל אלא פי' ולבן שינים שהיו טוחנים ההלכה בשיניהם עד שמוציאים אותה נקיה יפה כלבנה בשנים אפילו כיון מלאכתו במועד שהניח אותה הלכה או מצוה מתחילה לחול המועד מה טוב חלקו ולקוץ עצים מן המחובר הוא דוגמא למשחז"ל בוקע עצים יסכן בהם אלו בעלי תלמוד ולכן מותר לקוץ עצים הם הלכות מן המחובר מן התלמוד להטיל שכר ולהרויח אותה הלכה בין של תמרים הוא ענין הנוגע ליראת השם כי התמר מכונה לצדיק או יהיה הנרצה בין של תמרים שעולה לשבעים שנה וכן מראה פנים בהלכה באחת משבעים פנים בין של שעורים הם הלכות התלויות בשערה וכגון ביעורים והליין לצורך המועד הכל מותר אע"ג שיש בהם טורח ושלא לצורך המועד אסור לפי כי מ"מ צריך לשמוח כדלקמן: ואם נאמר מ"ש ולקוץ עצים מן המחובר הוא ענין אחר כך הוא הדוגמא שלו כי הנה חז"ל אמרו בפ' רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא שאינו ת"ח אותו תשחית וכרת ולכן על יסוד זה יאמר נא ולקוץ עצים הם אותם אשר לא עץ מאכל הוא שהרי חז"ל אמרו הקוצץ אילן מאכל אינו רואה סי' ברכה לעולם לא ולמד מיוצר הכל שלא התיר למשכן ולב"ה אלא עץ שאינו מאכל ולכן מותר לקוץ עצים אלו מן המחובר לענין של תועלת להטיל שכר בין של תמרי' שהדוגמא שלו הוא כדי להיות צדיק כתמר יפרח או של שעורים אדם שפל רוח ענו כמשחז"ל אצל חלקת השדה מלאה שעורים וכתיב מלאה עדשים אלו פלשתים שבאו גבורי' כשעורים והלכו נמוכים כעדשים ולכן זה מפני הגאוה נקצץ לכן יהיה אח"כ נמוך ושפל או מפני כי השעורה נמוכה בפני החטה וכל זה הוא יהיה לצורך המועד ליום שעתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים כי אז כלם צדיקים כנ"ל אמנם שאינו לצורך המועד דברים קלים אסור לקוץ אותו אע"ג שהוא ע"ה לפי כי ריקנין שבך מלאים מצות כרמון: עוד זה מדבר מודיע לאדם מה טוב לחשוב מחשבות טהורות וישתדל בענין הלימוד להיות טוחן קמח לצורך המועד כך אחז"ל שחקים למה נקרא שמם שחקים לפי שהם שוחקים מן לצדיקים ומאחר שהוא מן למה טוחנין אותו הרי נאמר וטעמו כצפיחית בדבש אלא כי יאמרו חז"ל ע"ד שהאדם מתנהג בעה"ז בתורתו ובמעשיו כך מדקדקים עמו להיות טוחני' מן ולעשות ממנו מיני מגדים ע"ד שנ' וטחנו ברחים ובשלו בפרור ועשו אותו עוגות כדאיתא בזוהר שלא ילמד אדם תורה בהלעטה כדרך שנאמר הלעיטני נא אלא טוחן הלימוד בשיניו ומבשל אותו ומספק בו בפרור פירורי פירורין וכו' ואח"כ והיה טעמו כטעם לשד השמן כך אות' רחים טוחנין לצדיקים מן שלהם ולכן מותר לטחון קמח ולדקדק בו לצורך המועד הנזכר אפי' כיון מלאכתו מלאכת שמים במועד ולא נזהר בה בימות החול ולקוץ עצים מן המחובר

מותר לטחון דפת חטה עדיף : [ב] מותר לעקור פשתן מפני שראוי לכסות בו את האוכלים ולעקור כשות שראוי להטיל בו שכר לצורך המועד ולעקור שומשמין שהיבשים שבו ראוים לאכול מיד : [ג] פירות שנתבשלו קצת ונאכלים על ידי הדחק מותר ללקטן כדי לאוכלן ואם לקטן לאכלן והותיר וחושש שמא יתליעו אם לא יכבשם להוציא ליחה מהם יכול לכבשם אבל אסור ללקטן תחילה כדי לכבשם ואם הוא דבר שאינו נמצא אחר המועד מותר לקנותו ולכבשו : [ד] צד אדם דגים כל מה שיכול לצוד ומולח הכל במועד שהרי אפשר שיאכל מהם במועד אם יסחוט אותם בידו פעמים רבות עד שיתרככו :

כל

המחובר כך אחז"ל אפריון זה העולם עשה לו המלך שלמה מלך שהשלום שלו מעצי הלבנון בעלת התורה המלובנת במצותיה ובעלת התשובה המלובנת במעשיה ולכן מותר לאדם לקוץ עצים שלו התשובה והתורה מן המחובר להם ללמוד ממנו להטיל שכר בין של תמרים אע"ג שהוא צדיק ילמד עוד דעת ה' בין של שעורים או אם עשה מעשה בהמה יש ללמוד דרכי התשובה וכל זה לצורך המועד יעשה היום שמא ימות למחר כי בית מועד לכל חי ושלא לצורך המועד אם אין כונתו לעשות על כונה זו אסור ומיהו א"צ לצמצם את עצמו אלא יעשה בהרוחה המצות והתשובה ואם יותיר יותיר אך לא יעשה בכונה אדעתא דהכי אבל לא יערים נמצא עשה שלא לשמה דהיינו לטחון בתורה או לעשות יותר במצות בכונה לומר הרי נאמר יראת ה' תוסיף ימים אלא עשה בהרוחה לפי שנאמר מתן אדם ירחיב לו ואם יותיר יותיר מעצמו אבל לא יערים לטחון או לעשות יותר בכונה זו או אם יש לו קמח ענין קביעות של לימוד לא יערים ויאמר מזה אני רוצה כך אחז"ל הלומד מקרא מדה שאין נותנים עליה שכר וכו' ולכן מזה אני רוצה ללמוד במשנה או תלמוד אדעתא דהכי אבל אם יש לו להם של תורה והוא ת"ח מותר לו לטחון ולהבין שמועה דפת חטה עדיף הלכה מחודשת יותר טוב לו : [ב] מותר לעקור פשתן וכו' כך שנינו ולא יזרענה פשתן מפני שמכחישים את הקרקע היינו לענין זריעה שהרמז של הפשתן רע הוא מאחר כי לא לרצון היה קרבן שלו כמשחז"ל ויבא קין מפרי האדמה פשתן הביא ונאמר ואל קין ואל מנחתו לא שעה לכן הלוקח שדה מחבירו מהקב"ה רעך ורע אביך כמ"ש התוספות בפ' ואהבת לרעך כמוך זה הקב"ה לא יזרענה פשתן אע"ג שנאמר בבקר זרע זרעך בכל הדרשות שאחז"ל אם לענין הלימוד ואם לענין הצדקה ואם לענין ההולדה לא יזרענה פשתן מחשבות רעות לפי שמכחישים את הקרקע הוא הגוף שלו אבל מותר לעקור פשתן המחשבות רעות שנא' חושבי און ופועלי רע על משכבותם מפני שראוי מכאן ואילך אדם זה לכסות בו האוכלים הם לומדי התורה שהוא אוכל בענין אמר שלחו מתם יבעון אתכלייא על עלייא דאלמלא עלייא לא יכלי אתכלייא ללמוד תורה ולכן כיון שאדם זה נטהר מאותם מחשבות רעות כדאי הוא לכסות בו אוכלים ת"ח כאמור ולעקור כשות הוא מעשה רע שראוי להטיל בו שכר לצורך המועד כד"א ושתו ביין מסכתי ולעקור שומשמין אם היה ממשמש בעיניו יעקור מדה זו שהאנשים היבשים שאין בהם לחלוחית תורה ומצוה ע"י סור מרע ראוים לאכול מיד שכר העוה"ב : [ג] פירות שנתבשלו קצת והם דוגמא למצות שאוכל פירותיהן בעה"ז שנתבשלו קצת יען לא עשה אותם לשמה לכן נאכלים ע"י הדחק שבא על האדם שנאמר קטנתי מכל החסדים ומכל האמת כי האדם שעושים לו נס מנכין לו מזכיותיו עכ"ז מותר ללקטן כדי לאוכלן בעה"ז ואם לקטן לאכלן בעה"ז והותיר כי היה לו עושר וכבוד וחושש שלא יתליעו כמש"ה פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה' אם לא יכבשם ויוציא ליחה מהם היא הגאוה שהוא ענין סרחון וירום תולעים ויבאש כי המתרומם ומתגאה מוציא תולעים כל בשר ומבאיש שנאמר גבר יהיר ולא ינוה אפילו בנוה שלו אינו מתקבל ויכול לכובש' ואם הוא דבר של מצוה שאינו נמצא לאחר המועד מותר לקנותו אדעתא דהכי ולכבשו ע"ד מש"ה קניתי לי וכו' אמר חז"ל הגידו שמדבר בדברי תורה והמצוה והוא ע"ד קונה שמים וארץ : [ד] צד אדם דגים כל מה שיכול נמשלו בני האדם לדגים שנאמר וכדגי' הנאחזי' וכו' בהם יוקשים בני האדם ולכן מה טוב לאדם לצוד אותם בפיו ולהודיע אותם דרך ה' קודם שתבא עליהם עת רעה שתפול עליהם פתאום וכדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קכ"ח קכ"ט · וז"ל תא חזי כל מאן דאאחיד בידא דחייבא ותב לגביה ושביק אורחא בישא איהו אסתלק בתלת סילוקין מה דלא אסתלק הכי בר נש אחרא גרים לאכפיא סטרא אחרא וגרים דאסתלק קודשא בריך הוא ביקריה וגרים לקיימא כל עלמא בקיומיה דלעילא ותתא ועל הא כתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום וכו' כדין גוון אחרא דנפיק לתתא וכו' כרוזא נפיק וקארי ואמר עילאין ותתאין אסהידו סהדותא מאן הוא דעביד נפשאן דחייביא ההוא דאעטרא דמלכותא על רישיה וכו' דהא מלכא ומטרוניתא שאלין עליה כדין אזדמנן תרין סהדין מאינון עיני ה' דמשטטי בכל עלמא וקיימן בתר פרגודא וסהדין סהדותא דא ואמרי הא אנן סהדי על פלניא בר פלניא וכו' כדין אתייקר קב"ה בחדוותא שלימתא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כמה מועיל לאדם הגורם להחזיר בני אדם בתשובה ולכן הוא אמר צד אדם דגים הם בני אדם כאמור ציד בפיו להודיע אותם מה טוב לאדם לשוב מדרכיו קודם שיבא עליו דין שמים ויהיה נלכד במצודה רעה שתפול עליו פתאום צד כל דגים שיכול לצוד אז טוב לו ומולח הכל במועד להדריכם למעשה הצדק' כענין מלח ממון חסר לפי כי אין לך דבר המועיל לענין התשובה כמו הצדקה שהרי אפשר שיאכל מהם במועד הוא חוזר לאדם העושה תשובה ונותן צדקה אפשר שיאכל מהם במועד בהווה ממעשה הצדקה כי כן כתיב ובחנוני נא בזאת וכן נמי חוזר לאדם הוא הצד ציד ומדריך בני אדם בתשוב' ומעשה אותם לתת צדקה ולכן תכף אפשר כי יאכל מהם

במועד

[ה] כל מלאכות שהם לצורך המועד כשעושים אותם אומניהם עושין בצינעא כיצד הציידים והטוחנין והבוצרים למכור בשוק הרי אלו עושין בצנעא לצורך המועד :

אין

במועד אם ישמע אותה בידו ע"י שמעשה הצדקה ודוחק עליהם פעם אחר פעם פעמים רבות ירגיל אותה עד שיתרככו ויהיה לבם רך לחונן עניים ולעשות צדקה :

[ה] כל מלאכות שהם לצורך המועד לא נעלם מעין כל יודע דרך ה' כי המצות אשר צוה ה' לעשות הם לצורך האדם לתועלת שלו כי כל מצוה מועילה לאדם לתועלת אחר ולכן יאמר נא כל מלאכות ממעשה המצות שהם לצורך המועד כאשר האדם את הענין ובית מועד לכל חי שהמעשי' טובי' ומעשה הצדקה מקדימין לאדם בקבר כמש"ה והלך לפניך צדקך ולכן כשעושים אותה אומניהם ר"ל הרגיל בהם ויודע דרך ה' שהוא אומן באותה מצוה ולכן עושים בצנעה שנא' והצנע לכת עם אלהיך כיצד הציידי' הנזכרים שהם צדים בני האדם בפיהם להחזיר אותם בתשובה והטוחנין בענין הלימוד והבוצרים בענין המצוה למכור בשוק כדי להועיל לבני האדם הרי אלו עושים בצינעא והצנע לכת עם אלהיך והכל לצורך המועד כמו שכינו והכל מתוקן לסעודה : ועתה מדבר לענין הנוגע למעלה כי את כל מעשה אשר יעשה האדם הגשמי הוא מעורר כחות העליונים מפני כי נשמת האדם נשרשת למעלה ולכן יאמר מותר לטחון קמח לצורך המועד דהיינו ענין זווג שהוא כינוי אל הטחינה שנאמר תטחן לאחר אשתי ומה שאמר לצורך המועד ר"ל כי הנה ענין הזווגים אינם שוים דאפילו בימי השבוע שהם חול אינם שוים מכ"ש בימי חול המועד שהזווג שנעשה בו אינו שוה לזווג הנעשה בימי החול לכן הוא אומר כי טחינה האמורה שמותר לטחון היינו לצורך המועד שהוא דבר נאות יותר אפילו כיון מלאכתו לעשות אותה במועד בסוד ויבא הביתה לעשות מלאכתו כנ"ל מה טוב חלקו לפי כי כן נמי האדם העליון יהיה טוחן לצורך המועד וגם יהיה מתכוין לעשות מלאכתו במועד מלאכת מחשבת ולקוץ עצים מן המחובר והנה עצים אלו יהיה סובב על שלשה אופני קדם זה יצא ראשונה לדבר על העצים שבעולמות כדאיתא בזוהר פרשת שלח לך דף קנ"ז · וזה לשונו אמר רבי חייא כתיב וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת מאן עצים הכא וכו' אמר רבי יוסי שאר עצים בהדי שבת הוה מקושש וקביל עונשא לפום שעתא ואתכפר חוביה וכו' והנה ממאמר זה למדנו ענין עצים אלו מה הם שאר עצים בהדי שבת ונימא ביה מלתא הואיל ואתא לידן והענין כי הנה נתבאר בתיקונים בפ' כי עוף השמים דא מט"ט יוליך את הקול וכו' (קהלת י) כי על ידו מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול רק ביום השבת היינו אינו נעשה על ידו ולכן המקושש סבר כי שבת הוא למט"ט מה שלא נעשה אז הייחוד על ידו בשבת ומאחר כי מט"ט הוא עולה ביום השבת למעלה באצילות אם כן שבת יתנו לו להיות נמי הייחוד על ידו ביום השבת וההפרש יהיה כי ביום השבת עושה הזווג בעולם האצילות רק שהוא בסוד מטטרון נמי כדרך אשר נעשה בחול רק שהוא ביצירה כנ"ל והיינו מה שאמר רבי יוסי שאר עצים בהדיה שבת הוה מקושש הוא סוד מ"ש בתיקונים שית ספירן מקננן במט"ט ביצירה אלו העצים היה מקושש ר"ל משוה ומקים אותם בהשואה אחת בהדי שבת לומר כי כלם מתייחדין יחד בהשואה אחת ולכן נענש לפי כי אין הייחוד של שבת נעשה על יד מט"ט בשבת כדבר האמור ולכן נמצא שעשה חילול שבת שעשה קדש דרך חול ולכן נענש אמנם נתכפר לו לפי כי הוא לא ידע ואשם ולכן אמר ולקוץ עצים מן המחובר כלומר דאף ע"ג כי אותם עצים הם שית ספירן מחוברים תמיד עם מט"ט בחול המועד מותר לחתוך אותם מן היצירה ולהעלות אותם למעלה כי הם לצורך המועד היא הכלה המזמנת אותם בסוד מקראי קדש לאתערא יתהון ולאעלא לון תחות גדפהא . עוד תשוב ותראה כי אלו הם כדי להטיל שכר היינו מה שכינו כוס אחד יפה לאשה וזה השכר טוב לה בין שיהיה של תמרים דהיינו בסוד עץ הדעת טוב ורע שלכן הגרעין של התמרה מבפנים כדאי' בתיקוני' בין של שעורים שהוא מאכל בהמה הרבוצה על אלף הרים מאחר שהוא לצורך המועד של ושמחת בחגך אתה ואשתך מותר ושלא לצורך המועד אסור לפי כי אין עולים אז העולמות ואינם מזומנים לעלות למעלה ועוד יש לך אחר בענין עצים הללו ולקוץ עצים מן המחובר כי הנה עצים אלו הם הנזכרים בזוהר פרשת תרומה דף קכ"ז · וז"ל פתח ר"ש ואמר אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון וכו' אפריון דא היכלא דלתתא דאיהו כגוונא דהיכלא עילאה וקודשא בריך הוא קרא ליה גנתא דעדן דאיהו נטע ליה לאשתכחא ולאשתעשעא ביה בגו איכון נשמתין דצדיקייא דתמן כלהו קיימין ורשימין בגויה איכון נשמתין דלית לון גופא בהאי עלמא וכו' מעצי הלבנון אלין שית יומין דבראשית כל יומא ויומא מסדר בהאי אפריון סדורא דאתחזי ליה וכו' ולכן ממאמר זה ממנו נקח ללמוד כי עצי הלבנון הם בסוד הזכר והוא בונה אפריון של עולם הנקבה מאותם העצים ולכן ירצה במאמרו מותר לקוץ עצים אלו מן המחובר ממקום שהם מחוברים עם עתה בבחינת אפריון הנזכר להטיל שכר לעורר בחינת השמאל בסוד שמאלו תחת לראשי בין של תמרים בין של שעורים כלומר בין אם עצים הללו אנו אומרים כי הולכים אחר המחובר שלהם מתחילה שהוא סוד צדיק כתמר יפרח בין אם נאמר כי עתה הם מחוברים בנקבה והיינו שעורים כי השעורה הוא בסוד של הנקבה כדאיתא בזוהר פ' בלק דף קפ"ח · וז"ל פתח ואמר והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה' קרא דא על עומר התנופה אתמר וכו' שעורה אתר ידיע בשיעורא דה"א וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי שעורה הוא כלה ולכן יאמר או של שעורים לצורך המועד מותר או איפכא לקוץ עצים מן המחובר כדי להטיל שכר הוא סוד הצדיק המטיל שלום בינו לבינה שלום הבית בין של תמרים ע"ד מאמז"ל

תמר

שמר בתמרירות' עומדת ולא יכלו חכמים למתקה בין של שעורים והוא סוד שער המזרחי בסוד והוא יושב פתח האהל לצורך המועד מותר כאמור שלא לצורך המועד של עתה אסור : עוד ירצה במאמרו ולקוץ עצים מן המחובר הוא מן השורש עליון שנאמר ישבעו עצי ה' הם אלו עצי הלבנון הנזכר ארזי לבנון אשר נטע הוא ענין השורש שלהם במקום שהיו מחוברים בו הנקרא לבנון שמלבין עונותיהם של ישראל ע"ד משחז"ל הידעתם את לבן בן נחור המלבין עונותיהם של ישראל והנה אלו ארזי לבנון הם נעקרים ממקומם ונטועים למטה כמשחז"ל הנטיעות כקרני חגבים היו ועקרן הקב"ה ונטע אותם בגן עדן כדאיתא פ' בראשית דף ל"ה והנה תדע ותשכיל כי ג"ע מכונה לזכר כדאיתא בתיקונים דף ן' · וז"ל גן דא אורייתא דבכתב והנה נטיעות הללו נעקרו מלבנון הנזכר ושתלן בת"ת ישראל המכונה ג"ע וכאשר הם שם הם נקראים עצי ה' ולכן הוא אומר מותר לקוץ עצים אלו עצי ה' מן המחובר שלהם היא אמו להשפיל שכר בין של תמרים בחינת אורות הנוגעים לצדיק כתמר יפרח אף על גב כי יוסף הוא יתום מאם מגיעים הללו בין של שעורי' בחינת אורות שהם לכלה לצורך המועד מותר ושלא לצורך המועד אסור לעקור עצים אלו מהמחובר לגמרי ומיהו אין צריך לצמצם בכל הצדדים הללו אלא הוא עושה בהרוחה להמשיך אורות העליונים למטה עד בחינת הזכר שנאמר בכתובות תמן קולה ואם יותיר לתת לכלה יותיר ודאי אבל לא יערים לטחון או לעשות יותר בכונה שמא ימשך לחוץ או אם יש לו קמח היא האשה שהיתה מוכנת לעונתו לא יערים ויאמר מזה אני רוצה האדם הגשמי לפי שהרי אינו עושה פרי למעלה מחדש אבל אם יש לו לחם היינו שמורה על שיש הכנה אל הלחם אשר הוא אוכל מותר לטחון לעשות מעשה דפת חמה עדיף גדולה מצוה בשעתה מותר לעקור פשתן אע"ג כי למעלה כבר נעשה הדבר הזה מערב מועד נעקרו כל הדינים משלשוליהון מפני שראוי לכסות בו האוכלי' היא סוד משחז"ל וברדת הטל וכו' ירד המן עליו ואח"כ ותעל שכבת הטל עליו נמצא כאלו מונח בקופסא ומותר לעקור כשות אע"ג שכבר נעשה להטיל בו שכר התעוררות השמאל לצורך המועד שנא' שמאלו תחת לראשי ולעקור שומשמין שהיבשים שבו ראוים לאכול מיד והוא דוגמא לייחוד הנעש' ביום חול המועד : פירות שנתבשלו קצת הם האורות הנמשכים מלמעלה לעץ החיים שנתבשלו קצת ממגד תבואות שמש ונאכלין לענין היחוד על ידי הדחק והענין כי הנה טענת הבתולים הוא כי צריך להיות כבתולה דוחק ודם שותת כמ"ש הרמב"ם ז"ל ואם היה בוגרת אין שם טענת דם שותת כי נשרו בתוליה ולכן אמר שנאכלים על ידי הדחק בלבד לפי שהיא בסוד בוגרת מותר ללקטן כדי לאכלן עם הכלה ואם לקטן לאכלן והותיר כי השפע היה גדול וחושש שמא יתליעו לפי כי יוצאים לחוץ ונאחזים מהם סטרא אחרא אם לא יכבשם להוציא ליחה מהם היינו המותר דהתמצית שלהם לחוץ יכול לכבשם שנאמר וכבשוה וכבשה כתיב האיש כובש האשה ולכל הנמצא ממנה אבל אסור ללקטן תחלה ולהמשיך

אותם כדי לכבשם נמצא מונע השפע מלירד לעולמות התחתונים ולא סגי בלאו הכי דכתיב ואתה מחיה את כלם ואם הוא דבר שאינו נמצא אחר המועד לפי שהוא יחוד עליון ואינו נמצא בסוד מצא אשה וכו' מותר לקנותו ולכובשו כי אין ראוי שיסתפקו בזה האור הגדול הנמצא מיחוד של המועד : צד אדם דגים גם זה הוא דוגמא למעלה כי הנה נשמות הצדיקים הם נקראים דגים כדאיתא בזוהר פ' שמיני דף מ"ב ר"מ מה נוני ימא חיותן בימא אף תלמידי חכמים מארי מתניתין חיותייהו באורייתא ואי אתפרשו מנה מיד מתים וכו' תניינא התנין הגדול לקבל הבריח התיכון בתוך הקרשים וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הדגים הם כינוי לתלמידי חכמים ולכן צד אדם העליון דגים בני האדם הצדיקים כל מה שיכול לפי שהם מועילים מאד להשתעשע בהם ומולח הכל במועד היינו מ"ש בזוהר פ' ויקהל דף רי"ד. וז"ל רזא דא למארי מארין כד האי נקודה אתעברת כאתתא דמתעברא אתכסי מכסות הנאות' דאתכלילת נשמתא בהאי עלמא באינון עובדין ובההיא אורייתא דאשתדל שם ביממא ובעלא הכא רעו דהאי עלמא וביה אתכסי בחדוא ואתכליל' מכל סטרין וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי מדה זו נכללים בה הנשמות והיינו המליחה שמולח אותם לקיים אותם לעד' לעולם בסוד החיים העליונים ולכן מולח הכל במועד שהרי אפשר שיאכל מהם במועד היינו לאחר מיתה בסוד קרבן אם ישחוט אותם בידו להוציא הנשמה שלו בסוד נשיקה וזה יעשה פעמים רבות שהם ניגשים אליו פעם אחר פעם עד שיתרככו כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל דף רי"א רזא דרזין כד בעי קודשא בריך הוא לאתתקנא בתיקונוי ולאתקשטא בשבתי ובזמני ובחגי משדר ארבע אנפין דנשר וכו' ויהבין קלא ולית מאן דישמע ליה בר אינון נשמתין דאתחזון לסלקא ואינון מתכנשין תמן ונטלי לון אלין ארבע אנפין ואעלין לו בגו ההוא עמודא וכו' כדין נשמתין סלקין בההוא נקודה וכו' כדין אלבים קנאה מנהורא חד צדיק עילאה ואסתכל בשפירו דההיא נקודה ובתיקונהא וסליק לה לעילא לגביה ונהיר נהורא בנהורא והוו חד כל חילא דשמיא פתחי בההיא שעתא ואמרי זכאין אתון צדיקיא נטרי אורייתא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי כך היא המדה להעלות הצדיקים למעלה בשבתי ובזמני ובחגי פעם אחר פעם עד זמן כי מתקיים והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו ולכן הוא אומר כי יעשה פעמים רבות כך עד שיתרככו שנאמר והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר מי שלבו רך כבשר כמו שאמרו חז"ל : כל מלאכות שהם לצורך המועד שנאמר ויבן ה' את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ואחר כך ויביאה אל האדם וכן נמי מה שעושים למטה כשעושים אותם אומניהם עושים בצנעה כי הנה האומנים הם מה שאמר הכתוב ויעשו כל חכם לב כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל דף קל"ז : וז"ל תא חזי כד קיימא שעתא דרעותא קמי קודשא בריך הוא לייחדא רתיכא עילאה למהוי כלא חד כדין קלא נפיק מהאי אתר עילאה דאקרי שמים וכניש כל אלין קדישין

דלתתא

דלתתא וכל אינון רברבין קדישין ומשריין עילאין למהוי זמינין כלהו כחדא וכו' ומאי קאמר קחו מאתכם תרומה אתתקנו כלכון לסלקא עלייכו ולמיעל עלייכו יקרא דכרסיא קדישא לסלקא לעילא אפרישו מנייכו אינון רברבין עילאין לסלקא הכיה תרומה רזא דכרסייא קדישא לאתחברא באבהן דהא מטרוניתא לא אתחזיה למיתי לבעלה אלא באינון בתולן עולמתהא דייתון עמה ומדברן לה עד דמטת לבעלה כד"א בתולות אחריה רעותיה וכו' וכל כך למה למיתי לאתחברא בבעלה עכ"ל הנה הדבר מבואר מן המאמר כי יש אומנים שהם עושים הדברים שהם לצורך המועד ומה גם כך הצדיקים הם כל אחד מתקן ועושה מלאכת המועד ע"י מעשיו ותורתו כדאיתא בזוהר פ' אמור דף נ"ח. וז"ל אשתכח מלכא עילאה ומטרוניתא וחברייא מדוריהון כחדא וגא מתפרשין לעלמין הה"ד ה' מי יגור וגו' הולך תמים ופועל צדק מאן הוא אלא אלין אינון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא בעטרהא וכל חד פועל צדק אקרי וכו' הנה מבואר מן המאמר כי גם הצדיקים הם אומנים לעשות מלאכות שהם לצורך המועד וכל א' נקרא פועל צדק בעבור כן אמנם כלם עושים בצנעה כדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קל"ד: וז"ל בשעתא דאיהי אתת בעולמתהא ובעאת לאתפרשא מה"א אתת כמאן דאזדמנת למחמי ביקרא דמלכא ולא יתיר והכי מכריזין דיזדמנון למחמי ביקרא דמלכא כדין ה"א לא ניחא ליה למחמי ואתפרש מינה וכו' וכיון דאתת עולמתהא עיילין לה לגבי מלכא בלחישו ברזא דאלמלא לאו הכי לא יתפרש מינה ההוא ה"א ויתערבב חדוותא וכו' ולכן אמר האומנים עושים בצנעא כיצד הציידי' הם הצדים למדה זו הצדיקים כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רכ"ד. וז"ל ויצחק ידעי למיצד ציד רבא ויקירא מה עבדי מפקי מתחות גדפהא דאמהא ההוא צפרא בלחישו דפומא מצפצפי לגבה לחישו בתר לחישו וההוא צפרא דחייש לאינון לחישין ולאינון קלין דקא מצפצפי לגבה ואע"ג דאיהי תחות גדפי אמהא זקיף רישא ואסתכלת לגבי ההוא לחישו דפומא ופרחת לגבייהו וכו' הרי נתבאר בדברי המאמר כי ישראל הם הציידים דידעי לצוד צידא רבה ויקירא כאמור ועם כל זה עושים בצנעה כאמור בדברי המאמר הקודם והשואגים הם סוד הכפירים הטורפים בשיניהם כדאיתא בזוהר פ' בלק דף קצ"א וז"ל אל תראוני שאני שחרחרת וכו' אבל בשעתא דא גו רחימו סגיאת לגבי רחימא מגו דחיקו דרחימו דלא יכלא למסבל אזעירת גרמה בזעירו סגי עד דלא אתחזיאת מנה אלא זעירו דנקודא חדא ומאי איהי י' וכו' ובג"כ אל תראוני לא תחמון בי כלל דאנא נקודה זעירא מה עבדין גברין תקיפין חילא דילה שאגין כאריין

תקכ"ד. דיני כבוס בחול המועד ובו ג"ם:

[א] אין מכבסין במועד ואלו שמכבסין הבא ממדינת הים והיוצא מבית השביה ומבית האסורין ומנודה שהתירו לו חכמים ברגל ומי שנדר שלא לכבס ונשאל ברגל והתירו לו ומטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחות הספג ובגדי קטנים ובעלת הכתם שנמצא במועד ומי שאין לו אלא חלוק א' וכלם מכבסין כדרכן אפי' בנתר ואהל ובפרהסיא ע"ג הנהר:

כל

תקיפין הה"ד הכפירים שואגים לטרף וכו' ומגו קלין דגברין דחילא שמע רחימה דלעילא וכו' נפיק מגו היכליה בכמה מתנן וכו' קריב לגבה מנשיק לה עד דאתערת מגו ריחין ובוסמין וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי חילין דילה הכפירים לפי שהם שואגים לטרף וע"י כן חוזרת להבנות ה' כמלקדמין והיינו השואגין אלו והבוצרים הם הצדיקים הנקר' מאצדי הקצא כל אלו הם עושים למכור בשוק כי ע"י מעשיהם גורמים יחוד עליון ומאותו השפע הנמשך משם הם לוקחים וממשיכים לעולם שלמטה ממנו הוא עולם הבריאה שהוא בסוד שוק של עולם העליון האצילות הרי אלו כלם כאחד הם עושים בצנעה כדבר האמור שנאמר והצנע לכת עם אלהיך כאשר נתבאר במקומו כי זה סוד מאחז"ל זו הכנסת כלה והוצאת המת וביארתי שם נאמר כי הם שני דברים הבאים כאחד הוצאת המת של ה"א הוא בהצנע לכת כי הוא אינו יודע למה מוציאין אותו לחוץ ואחר כך מכניסין הכלה בהצנע וכל זה לא סגי בלאו הכי כי הוא לצורך המועד כנזכר:

[א] הגה זה הנביא בדבר ה' דאלו הזכו דהיינו דחילה דאיכא בה ענין זכות והיינו דחילה לטינופי הנפש אשר האדם מתלכלך מן העונות ומה גם עושה לו בגדים צואים כי הם הפך חלוקא דרבנן אשר לכן הייה בה הכי הסירו רוע מעלליכם מנגד עיני כיצד חדלו הרע הסירו הרע הנמצא באותם הבגדים היינו מה שחז"ל השב מאהבה זדונות נעשות לו כזכיות כי זה יהיה רצון דמאחר כי ע"י העון הוא בורא ומתקן לו בגדים צואים אחר כך כאשר רוחץ במי התשובה אז ינקו אותם הבגדים ואותם הכתמים ילכו להם ונמצא כי יהיו לבנים בערך חלוקא דרבנן והיינו מ"ש חדלו הרע ר"ל הרע הנמצא באותם הבגדים הסירו אותם והניחו אותם שם במקומם ולכן יאמר נא אין מכבסין במועד היינו אלה הבגדים אשר הם צריכים כיבוס הגשמיים לפי כי ע"י כן האי יתן אל לבו ואמר מה נשתנה אסור זה כי איפכא מבעי ליה להיות מפני כבוד המועד היה ראוי לכבס אז יתבונן כי איסור זה הוא כדי שלא יכנס האדם והוא מגואל במועד אז יבין יראת ה' ומה אם לענין הבגדים אלו הגשמיים נאסר האדם להכנס בהם במועד והמה מלוכלכים מכל שכן כי חייב אדם לטהר אותם הבגדים שהם מכוונים לנפש האדם כי צריך לכבס אותם ולנקות אותם מכל טומאה ואפילו בדבר קל אמנם ואלו שמכבסין במועד וכו' ואם כה נאמר כי ענין הכיבוס הוא הנוגע לענין הגוף לפי כי הגוף הוא בערך מלבוש וחלוק אל הנפש לפי כי הוא כלה ונפסד ולכן בא הצווי כמי לצורך הגוף כי אין מכבסין אותו אלא מעיקרא קודם שיבא עתו

שהוא

שהוא מועד לכל אחד כדי שיהיה לו אחרית ותקוה טובה
ואלו שמכבסין במועד ומנקין הבגדים שלהם מכל כתם
ולכלוך ומה גם הגוף וכל האיברים שלו זה יצא ראשונה
הבא ממדינת הים אים הנלבב אשר נתבונן הטענה שאומרים
לאדם שטוען בעה"ב ואומר הניחוני ואעשה תשובה והם
אומרים לו הלא ידעת שעולם שיצאת ממנו דומה ליבשה
ועולם זה דומה לים ואם אין אדם עושה צוודין מן היבשה
מה יאכל אח"כ ולכן זה האדם מכונה שבא ממדינת הים
כאמור דהיינו שחזר בו מאותה הטענה שאמר הניחוני
ואעשה תשובה לפי כי דבר נגלה אליו כי האדם שאומר
כן משיבים לו משל היבשה והים ולכן מותר לכבס בגדיו
כל הגוף גם הלבוש כאמור וללבן אותם במועד הנזכר
והיוצא מבית השביה הוא הנקרא בית הסוהר שהיה נשמתו
שם בגלות כדאיתא פרשת משפטים דההוא עיקלא דעשיקת
נשמתהון ועתה יצא משם ובא בעולם הזה ומנודה שהתירו
לו חכמים ברגל מהם אותם החכמים עליונים ב"ד עליון
הממונים לראות מי שנתחייב נידוי מאותם הכ"ד דברים
המנדים עליהם כמו שאמר הר"ם במז"ל ונוסף עוד דברים
רבים עליהם כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל הובא למעלה כל
מי שמוציא מפיו דבר שאינו הגון מנדין אותו שאין תפילתו
מתקבלת ארבעים יום לא ולמד מזה מי שרגיל בשבועת
ביטוי ומזכיר ש"ש לבטלה או מי שהוא מנבל פיו אין לו
תקנה לעולם לפי דלא סגי ליה כי בתוך ארבעים יום לא
יעשה כמנהג שלו הרי ימצא כי כל ימיו הוא בנידוי ותפילתו
אינה נשמעת לפני הקב"ה רחמנא ליצלן ולכן כאשר מנודה
זה התירו לו ברגל אז מכבס כסותו ושב ורפא לו דמשמע
מינה כי כל זמן שעדיין לא התירו לו אלא החכמים מלמעלה
אין לו תקנה לשוב כי יהיה בכלל מי שנכתם פתח התשובה
בפניו רק עד עת בא זמן שמתירים לו מלמעלה כאמור ומי
שנדר שלא לכבס והיה מבזה על ענין התשובה ולבו
בוסר בה או בעבור כי יחשוב בדעתו כי הוא אין צריך
לעשות תשובה ולא התבונן כי לכך קדמו הכתוב ואמר אין
אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ונשאל ברגל
והתירו לו לכבס ומטפחות הידים להיות כי הידים עסקניות
וקרוב לחטא בהנה כך אמרו חז"ל המוריד ידו למטה מאבנטו
וכו' פרק כל היד אמרו לו לרבי טרפון הרי שיבא לו
קוץ בכרסו וכו' א"ל תבקע כרסו ולא יהיה שעה אחת רשע
לפני המקום מכל שכן לאותם המנאפים ביד שוחטי הילדים
ועושים מעשה דור המבול או ענין גזל הניקח בידים וכיוצא
כל זה והדומה לזה שהוא מלכלך המטפחת הוא הלבוש של
הידים חלק החומר והגוף שלהם ראוי לכבס אותם במועד
לא על דבר קל אמרו חז"ל בפסוק וידי פרושות השמים
לפי שלא נהנה כלום מבנין בית המקדש היה לו יכולת לפרוש
כפיו ומה נענה אנחנו ההדיוטים אחר כי בזה נשתבח
שלמה המלך עליו השלום ומטפחות הספרים היינו הלומד
בספרים החיצונים וכן נמי העושים להתגייר כדאיתא בזוהר
עושה עטרה לס"ת להתגדל בה כי זה יהיה עומק דברי
חז"ל שהם אמרו כל הנוטל אשה להתגדל בה פוסק זרעו

שנאמר ויקח אשה ושמה עטרה כי כן חז"ל לא על דבר
הנגלה לעין כל הם המדברים אלא כל דבריהם נוקבים
ויורדים עד הנסתר ולכן כונתם להגיד על זאת התורה
הנקראת אשה שנאמר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך
בכל עת כי אוי למי שמתגאה בתורתו דהיינו מה ששנינו
אל תעשם עטרה להתגדל בהם אמנם לא פירשו העונש
ומה גם לעושים מלוה כדי להתגדל בו והיינו מטפחות
הספרים ואם נאמר מטפחות של המספרים יש בכלל זה
דברים רבים הנוגעים לענין השער ולענין הראש ומה גם
לענין הפאה וחמש פאות באסור להניף עליהם ברזל אין
להאריך בהם כי צריך להולך בדרכי יושר לא ילך אחר רוב
העולם מה שנהגו בהם ומטפחות הספג שהאדם מנגב
עפר בהם ועובר על מש"ה בכל דרכך דעהו ובגדי קטנים
אותם הבוגדים שהם קטני אמנה כמש"ה ובגד בוגדים בגדו
ובכלל הדבר מי שאינו זהיר בטלית קטן שעליו נאמר בגד
בוגדים כדאיתא בזוהר פ' שלח לך ובכלל בגד בוגדים מי
שאינו עושה קשרים וחוליות כראוי כי צריך נסיות ט"ל
כריכות וי"ג חוליות העולים בגי' ב"ן שעליו נאמר בן חכם
ישמח אב (משלי י) ובעלת הכתם הנמצא במועד
מי שהיה מפשפש במעשיו ונתגלה לו עון אשר חטא על
הנפש והטיל בה כתם ומי שאין לו אלא חלוק אחד כי הנה
נתבאר מן הזוהר פ' ויקהל כי בכל מקום שהולך רוח האדם
יש לו לבוש אחד כפי מה שעשה מן המצות וכפי מה שלמד
בתורה ומי שהוא ירא את נפשו התבונן כי לא היה לו רק
חלוק א' למקום א' אשר הולך שמה ובשאר העולמות שילך
אין לו מה ילבש כי אז יקרא ערטילאי וזה הוא העדר
התורה והמצוה לפי כי אין הענין כמו החושבים רבים כי
מי שלא השלים מעשיו נידון בגיהנם של שלג על שנתרשל
במצות דאיך יתכן כי ע"י העונש ישלים חלק המצות שהוא
מתחסר מהם כי הנה המצות הם במספר האיברים ואיך
יעלה על לב כי גיהנם יברא לו אותו האבר המחוסר
ממנו או אפי' החלוק ואם בריאה יברא ה' את האדם בעבור
שנכנס בגיהנם של שלג פעם אחרת אין הדעת סובל ענין
זה ולכן כאשר המבונן אדם זה כי לא היה לו רק חלוק
אחד רוצה לכבס אותו להתם חלאתו לפחות יהיה נקי מעט
כל אלו מכבסין כדרכם של עושה תשובה אפילו בנתר ואהל
על דרך שנאמר אם תכבסי בנתר שהם עניני התשובה
המלבנים הנפש ובפרהסיא יעשה כן אולי ילמדו ממעשיו
כך יעשה על גב הנהר לרחוץ מטומאת עונו ובכן מתקיים
בו מש"ה אשר קומטו בלא עת (איוב כב) אשר חכמים
ז"ל דורשים אותו לשבח אלו ת"ח שמקמטים שינה מעיניהם
מגלה להם הקב"ה סוד הנהר וכו' גם אני אבאר דברי
חכמים אשר קומטו וכורתים ומבדילים עצמן ממעשיהם
הרעים ומקיימים בעצמן כי עליך הורגנו כל היום
מסגפין עצמן ומה גם בלילה מנדדים שינה מעיניהם לבכות
על עונותיהם כי עת רצון היא כך עושים בלא עת כי אין
להם זמן קבוע עד שנאמר עליהם בכל עת יהיו בגדיך
לבנים אלא בכל רגע הוא בתשובה נהר יוצק יסודם כלומר
אותו

[ב] כל כלי פשתן מותר לכבסן ולא נהגו כן והוה ליה דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם: [ג] מביאין מבית האומן כלים שהם לצורך המועד כגון כרים וכסתות וצלוחית אבל כלים שאינם לצורך המועד כגון מחרישה או צמר מבית הצבע אין מביאים ואם אין לאומן מה יאכל נותן לו שכרו ומניחן אצלו ואם אינו מאמינו מניחן בבית הסמוך לו ואם חושש שמא יגנבו מפנן להצר אחרת אבל לא יביאם לביתו אלא בצנעה:

אין

טור ברקת

אותו נהר כי הוא היסוד של הנשמה יוצק עליהם כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל דף ר"י. וזה לשונו נשמתא דנפק מהאי עלמא דתשובה איהי תאיבת למחמי כהאי בר נש דתאיב למשתי מיא וכו' והשתא נהר דנפיק מעדן כל אינון נשמתין בלבושי יקר. יתבין על ההוא נהר וכו' והשתא נהר איהו תיקונא דנשמתין וכו' ההוא נהר דלעילא אפיק נשמתין ופרחין מניה לגו גנתא האי נהר דלתתא בגנתא דארעא מתתקני נשמתין לאתיישבא באינון לבוש וכו' הרי צדק במאמרו נהר יוצק ומתגלה להם הסוד שלו מפני שהוא יסודם ממנו:

[ב] כל כלי פשתן מותר לכבסן כי הנה נתבאר כי קין הקריב זרע פשתן ונאמר ואל קין ואל מנחתו לא שעה מזה למדנו אשר לא טוב הוא ולכן הכהנים היו לובשים צמר במקדש עד שלשתיל נתקן עון קין אז נאמר בגדי פשתים ילבשו דבר חדש כמו שאומרים חז"ל ולכן מותר לכבס כלי פשתן שגופים שהם משטרא דקין צריכים תכבוסת ביותר ולא נהגו כן כי לא ידעו מי הוא משל קין והוה ליה דברים המותרים ואחרים נהגו בהם היסור ולכן אין ראוי לתת סימן מי הוא מגלגול של קין: [ג] מביאין מבית האומן כלים שהם לצורך המועד אשר חז"ל הגידו אם שבית הבילות של עבירות עשה כנגדן הבינות של מצות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך הנה מבואר מדברי המאמר דאף על גב כי יעשה האדם הבינות של מצות אינו מספיק עד שיעשה דבר מקביל זה לזה בכל אבר ואבר של האדם והנה האיברים הם כלים של האדם לעשות בהם כל צרכו ולכן יאמר מביאין כלים הם האיברים מבית האומן הוא הבקי כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה לתקן מעשיו במספר איבריו אותם-שהם לצורך המועד כגון כרים וכסתות וצלוחית הם אלו כלי השכיבה והאכילה ושתיה כל זה צריך להיות זהיר בהם במועד לפחות שלא יחטא בהם אבל כלים של עבירה ממש כגון מחשבה שהרע רע כמשחז"ל אותם הליכות שהלכת בלאט היה ראוי להיות ברגל וכן לענין בנא' הלא יחשו חושבי רע חושבי און ופועלי רע על משכבותם או צמר מבית הצבע הלא זה הדבר שאל רב יהודה כל עמר דנחית ליורה סליק אמרו ליה כל דנקי על גב אמיה ולכן יאמר לא אין מביאין צמר מבית האומן שראוי להתבונן בענין שלו ולא יהיה בטוח לומר יודע אני בעצמי כי אין אני משוג זה כי מי יאמר זכיתי לבי ואין ראוי להביא ולהבדל גוף שלו מבית האומן יתברך שמו אשר בראו וצבע אותו בצלם ודמות ואם אין לאומן מה יאכל יתן לו שכרו ומניחן אצלו והדוגמא לזה כי הנה אחז"ל המשכן משכן מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה ומזבח בנוי והמלאך מקריב עליו נשמות הצדיקים ולכן יחשוב כאלו זה האומן

ממקור חיים

אין לו קרבן מה לאכול ויתן לו שכרו ע"י מעשה הטוב ואם אינו מאמינו היינו כי עיקר האדם להיות מאותם חושבי שמו ומפקיד רוחו בכל לילה בידו ואז הוא שכרו של הקב"ה כי הוא נהנה כביכול מן התורה והמצוה אשר יעשה האדם באותו היום אמנם אם אדם זה אינו מאמינו כי אין מקיים למסור נפשו בידו ולומר בידך אפקיד רוחי שהרי חז"ל אמרו לא תשב על מטה ארמית לא תגני בלא ק"ש ואפי' ת"ח מבעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי כגון בידך אפקיד רוחי ואדם זה אינו מאמין האומן זה יתברך שמו ואינו אומר בידך אפקיד רוחי מניחן בבית הסמוך לו כי אינו זוכה להיות נפשו פקודה ביד קונו אלא יהיה בבית אחר הסמוך לו בעולמות ואם חושש שמא יגנבו מאותם שהם גונבי נפשות כגון ההיא עיקלא דעשיקת נשמתין משכן לחצר אחר הוא מאותם שנאמר נכספה גם כלתה נפשי לחצרות בית ה' אבל לא יביאם לביתו ביום אלא בצנעה מפחד המקטרגים עליו: עוד זה מדבר בענין הנוגע למעל' וכך היה אומר אין מכבסין במועד כי הנה השכינה מזמן שבריאה מתלבשת בעולמות התחתונים והרי לבושים שחורי' ומכ"ש בזמן הגלות שנאמר בה אל תראוני שאני שחרחרת ששזפתני השמש כמאמר השליך משמים ארץ תפארת ישראל אמנם בשבתות ומועדים שהיא עולה למעלה אז נאמר ותסר בגדי אלמנותה מעליה ותשב בפתח עינים כדאיתא בזוהר ולכן אמר אין מכבסין במועד דהא במועד לא אעדיאת ההיא ועטרה מינה כדאיתא בזוהר פ' בהעלותך שנכן נעשה פסח שני בחדש השני כדאיתא התם אמנם אלו בני אדם הגשמיים המכבסים במועד כלם הם לרמוז את אשר נעשה למעלה בכל תנועה מהם לא כי כן יעשה למעלה במועד אלא להורות כי כן יש דוגמא שלהם למעלה וכבסו בגדיהם וטהרו זה יצא דהשובה הבא ממדינת הים הוא אדם הנקרא ת"ת ישראל מה שמו העולה בגי' אדם הוא עולה למדינת הים של אוקיינוס המקיף את העולם כנ"ל וכאשר הוא חוזר ובא הוא מחליף וכן נמי כהפולך למדינת הים היינו ים סוף סופא דכל דרגין והיוצא מבית השביה ומבית האסורין והם שני מקומות כי בית השביה הוא ביצירה ובית האסורין הוא בעשיה כמד"א בבור השבי אשר בבית הבור ומנודה שהתירו לו חכמים כי חז"ל אמרו והדוה בנדתה בנידוי היא ולכן הוא סוד המנודה שהתירו לו חכמים ב"ד של ג' חכמים וכן ומי שנדר שלא לכבס הוא משחז"ל נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מטה וכו' ולכן הדוגמא לזה הוא שנדר שלא לכבס ולצאת מן הגלות כאמור והתירו לו חכמים זה במועד כי יום מועד יהיה בודאי שנאמר כימי צאתך מארץ מצרים וכו' ונאמר ליל

שימורים

שימושים הוא לכל בני ישראל לדורותם ומטפחות הידים הם שמות מחולפים שעולים יד בגי' מטפחות הספרים היינו מש"ה ואנכי הסתר אסתיר את פני ולעתיד נאמר ולא יכנף עוד מוריך מטפחות הספג בסוד העולמות שהם מקבלי' הזוהמא פסולת הדינים ובגדי קטנים הם השמות שבסוד הקטנות ובעלת הכתם הנמצא במועד הוא מ"ש בזוהר בפ' ויספתי לייסרה אמנם אתן תוספת דין ואז נמצא כתם ח"ו ומי שאין לו אלא חלוק אחד כי לפי שהוא עני אין בו רק מקיף אחד וכלם מכבסין כדרכן ע"י מימי החסד כאשר מתפשט יומא דכלהו נטהר הכל כמ"ש כי אם רחץ ה' את צואת בנות ציון וכו' כנ"ל אפי' בנתר ואהל הם רמוזים ברוח משפט וברוח בער כנ"ל ובפרהסיא ע"ד מש"ה חכמות בחוץ תרנה כדאיתא בזוהר על גבי הנהר הוא נהר היוצא מעדן בסוד האם הרובצת את הבנים והבן: כל כלי פשתן מותר לכבסן אמר חז"ל הגידו בפ' ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור דבר הבא מן העור והוא צמר והד אמר דבר שהעור נהנה ממנו והוא פשתן ולפי כי נתקנא קין אשר קבל הקב"ה קרבן של הבל שהיה מבכורות צאנו היינו צמר ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו ולכן אנחנו צריכים לתקן הפשתן שהוא קרבן של קין ואע"ג כי יש למעלה בגדים של צמר ויש של פשתן כאמור ולכן כל כלי פשתן מותר לכבסן וללבנן במועד ולא נהגו כן והוה ליה דברים המותרי' וכו' עיקר הדברים אלו הוא כי דברים המותרים היינו מפני שאין נאחז מהם סטרא אחרא. כלל אמנם אחרים נהגו בהם איסור ע"י רוע מעלליהם אי אפשר להתירם בפניהם כדי שיתקנו את מעשיהם: מביאין מבית האומן וכו' הנה בדרך קצרה האומן הוא משחז"ל ואהיה אצלו אמון אומן שר"ל המדה הנקרא' אהיה הוא היה אומן במעשה בראשי' כדאי' בזוהר בפ' ויאמר אלהים דהיינו מש"ה כלם בחכמה עשית ושם נאמר בחכמה עשית בבינה ולכן יאמר נא מביאי' מבית האומן כלים שהם לצורך המועד ר"ל דאע"ג כי הכלה היא הזמינה לכל המחנות התחתונים כדאיתא בזוהר פ' קרח קריאי מועד חכמת שלמה אזמינת לכל חילהא לאתערא יתהון ולאעלא יתהון תחות גדפהא והנה כאשר עולים כל העולים בלי ספק כי עולים גם כן הכלים שלה שהם למטה אמנם עוד יש כלים אחרים הבאים מלמעלה הוא סוד משחז"ל בענין המשכן היא הכניסה לו כלים והוא נתן לה כלים והדברים עתיקים כי הנה היא הכניסה לו כלים שלה שהם למטה בעולמות. והוא נתן לה כלים והענין יובן בסוד התפלה כי אז הפנימיות עולה והכלים נשארים במקומם והכלה מלבשת אותם ואמנם כלים אלו הם מבית האומן שנאמר ויבן את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ואח"כ נאמר מקדש ה' כוננו ידיך ולפי שהם לצורך המועד מביאי'

אתם וכגון כרים וכסתות כדאיתא בזוהר פ' ויצא גם פ' פנחס וישכב במקום ההוא אע"ג דאית ליה כרים וכסתות ושם נאמר דף רמ"ב הואיל ואתא חתן לקראת כלה אע"ג דלאו אורחיה למשכב אלא בכרים וכסתות וכו' הנה מבואר כי כן הוא למעלה אבל כלים שאינם לצורך המועד כגון מחרישה וצמר וכו' ואם אין לאומן זה מה יאכל נותן לו שכרו לקיים אצלו רעים ואם אינו מאמינו שלא נתן לו המד' הנקראת אמונה מניחן בבית הסמוך לו היא לאה ואם חושש שמא יגנבו ע"ד ותגנוב רחל את התרפים מפנן לחצר אחרת למטה בבחינת ירושלם שהיא בערך חצר לפנימית אבל לא יביאם לביתו אלא בצנעה שנאמר והצנע לכת עם אלהיך זו הכנסת כלה לחופה כמשחז"ל:

תקל"ה. שלא לפנות מחצר לחצר בחול המועד ובו ג"ס:

[א] אין מפנין מחצר להצר אפילו מכעורה לנאה לא לפנות דירתו ולא לפנות כליו שאינם לצורך המועד אבל מפנה הוא מבית לבית באותו חצר ואם אין הבתים פתוחים לחצר אלא למבוי יש אומרים שמבית

[א] הנה להיות כי כבר נתבאר איך כל הדינים יש בהם אזהרה לאדם למען ילך בדרך טובים ויקיים בעצמו גומל נפשו איש חסד להיות חס על נפשו ולא יטריח את קונו להביא אותו בגלגול כאשר הובא תנא דבי אליהו אומר לאדם הקב"ה כמה טרחתי עליך וכו' ולמה לא חמלת על נפשך ולכן יאמר אין מפנין מחצר לחצר בחול המועד כי לכן האי יתן אל לבו שלא יהיה סיבה שיצטרך לפנו' נשמתו ממנו בעבור כי לא מטוהרה היא וילך מחצר זו היא העה"ז כמו ששנינו העה"ז דומה לפרוזדור בפני העה"ב ויהיה צריך לילך לחצר אחר היינו לקבר יובל לחצר מות כדאי' בברכות ואח"כ יהיה צריך נמי לחזור מאותו חצר הנקרא חצר מות לבא לחצר הוא העה"ז יען לא מלא אחרי ה' לא יוכל להכנס לטרקלין ואפי' מכעורה לנאה ר"ל דאע"ג כי סוף שהגלגול יפה לו כמ"ש למעלה כי בכל פעם מזדכך הנפש מזוהמא שבו אמנם מ"מ למה לא יעשה מעשים טובים עד שלא יצטרך להתגלגל אפי' מכעורה לנאה כי הגוף השני הוא יותר נאה במעשיו יותר מן הראשון כאמור לא יעשה כן לא לפנות דירתו ולא לפנות כליו שאינם לצורך המועד והענין כי דירתו היינו כי ימות בלא עתו וילך בלא חמדה מחצר העה"ז ושכן חררים במדבר שהוא חצר אחרת כאמור ולא לפנות כליו שהרמז לזה הוא כי יצטרך לילך לגהינם ובזה לא יקרא דירה מפני כי סוף שבמלאת הימים שנגזר עליו כפי עונותיו אז הוא יוצא משם אמנם הא דנקט כליו דבר גדול הוא כי הנה נתבאר מן הזוהר פ' תרומה כי מוליכין הגוף לגהינם עם הנפש לדון אותם יחד כמשחז"ל משל החגר והסומא תרומה דף קנ"א ומלאך חד וכו' אפיק ההוא גופא דילהון ועייל ליה לגהינם וכו' ולכן אמר ולא לפנות כליו שאינם לצורך המועד והענין מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קמ"ב וז"ל האי נפש בשעתא דרוח נחתא מגו נהירו עילא' לדיירא בגנתא דעדן כד קיימא גו קברא ואגלימת בדיוקנא דהות גופא בקדמיתא וכל אינון גרמי בההוא דיוקנא סלקן ומשבחן

ומשבחן ואודן לקב"ה הס"ד כל צלמותי תאמרנה ה' מי כמוך אומרות לא כתיב אלא תאמרנה ואלמלי אתייהיב רשו לעולם למחמי חמי בליליא דעייל שבתא ובליליא ירחי וזמני בדיוקנין אודן ומשבחן לקב"ה על גבי קברי וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הצלמות יוצאות מתוך הקבר לילות שבת ומועד ולכן יאמר ולא לפנות כליו שאינם לצורך המועד לפי כי הנה כליו שלו שהם האיברים הנה הוא מפנה אותם לטובה והוא לצורך המועד שהם עומדים על הקבר ומודים ומשבחים ואומרים ה' מי כמוך כנזכר אבל ענין זה הוא לרעה ואינו לצורך המועד רק מפנה כליו איבריו ומוליכם המלאך לגיהנם להעניש אותם שם כאמור אבל מפנה הוא מבית לבית באותו חצר וזה הענין הוא בסוד העיבור כי הנה ההפרש הנמצא בין גלגול לעיבור אחד מן ההבדלי' הוא כי הנה נפש המגולגל צריכה לבא בשעה שנולד האדם צריך להיות קבוע בו עד יום מותו אמנם הנפש שבאה בסוד העיבור היא באה אל האדם אחר היותו וגם יכולה לילך בכל שעה ובכל זמן ושי' לדבר בערב היא באה ובבקר היא שבה ולכן יאמר לא אבל מפנה מבית לבית דהיינו מגוף לגוף באותו חצר בהיותו בעה"ז הנקרא חצר כאמור ואם אין הבתים פתוחים לחצר כלומר כי אותם הגופים אינם מקיימים מה ששנינו יהי ביתך פתוח לרוחה הוא הלב כי שני בתים יש בו ולב חכם לימינו ומזהיר שיהיה גבו פתוח להוגן עניים וזה יהיה לטוב לו ויהיו עניים בני ביתך ר"ל אותם נפשות שהם עניים מתורה ומצוה כמשחז"ל אין עני אלא מן התורה והמצוה יהיו בני ביתך כי הם באים שם בעיבור וכן נמי בענין זה אם אין הבתים של הלב פתוחים לחצר דהיינו לרוחה כי ידמה העה"ז לחצר כאמור אלא למבוי כי סתם מבוי אין בו אלא חשך ואפילו כי אין בו מעשים טובים יש אומרים שמבית לבית הסמוך לו מותר כי הדוגמא לזה הוא להיות האדם מפנה מבית אחר של השמאל שבלב לבית השני שבצד הימין לטוב לו ולתקן מעשיו : [ב] יש מתירים לפנות מחצר של אחר לחצר שלו היינו מה שביארתי בהלכות חנך ומלה כי האדם יהיה לו כמה חצרות וכמה בתים ונוסף על זה כי כל אדם יש לו שני חלקים חלק אחד בגיהנם וחלק בגן עדן זכה אדם וכו' ובכן ימצא כי חצר שאינה שלו הוא החלק של חבירו שזכה בו מאחר שכבר שכן בתוכו וזכה בו מפנה לחצר שלו המקום שהוא חלקו ואפילו מנאה לכעורה אפי' החלק שנטל מחבירו הוא נאה ביותר והחצר שהוא חלקו שלו הוא כעור ממנו מותר לפנות וללכת אל גבולו : [ג] הזבל שבחצר הוא הקליפה ר"ל שבחצר שלו הוא המקום שלו באיזה מקום אסור להוציאו שהרי אחז"ל יצר תהא שמאל דוחה וימין מקרבת אלא יסלקנו לצדדים לעת הצורך ואם נתרבה ונתגדל היצר עליו כמשחז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו כל היום שלכן הם אמרו לעולם ירגיז

שמבית לבית הסמוך לו מותר : [ב] יש מתירים לפנות מהצר של אחר להצר שלו ואפילו מנאה לכעורה : [ג] הזבל שבחצר אסור להוציאו אלא יסלקנו לצדדים ואם נתרבה עד שנעשה הצר כרפת מוציאין אותו לאשפה :

מי

אדם יצה"ט על יצר הרע ולכן יאמר אם נתרבה כאשר יראה כי ימין מקרבת אותו עד שנעשה החצר של האדם כרפת של בקר אז מוציאין אותו לחוץ לאשפה כי צריך להתגבר עליו עד שיוציאו לאשפה הוא מקום אותו החלק של גיהנם כנז' וכאשר נאמר כי ידבר על ענין הנוגע למעלה כך היה אומר אין מפנין מחצר לחצר והם השני מדות הנקרא ציון וירושלים אע"ג שנאמר אם רחץ ה' צואת בנות ציון וכו' ברוח בער היינו מה שעתיד להיות אבל עכשיו אין מפנין מחצר לחצר אפילו מכעורה לנאה לפי כי ציון היא הנאה שנאמר הנוה והמעונגה דמיתי בת ציון לא לפנות דירתו ולא לפנות כליו ר"ל כי הנה האדם עליון ת"ת ישראל אינו מפנה דירתו מן הכלה שלו לענין דירה אינו הולך לדור בבית אחר כדרך שהוא עשה בחול ולא לפנות כליו הם הכלים הנזכר לעיל כי החתן הכניס לה כלים והיינו כי הנלא הוד שלושה נעשים בסוד כלים לה והיא מלבשת אותם ותגע לרגליו או יהיה סוד מ"ש בזוהר פ' תרומה אפריון עשה לו המלך שלמה שהוא סוד הכלה שלו התקין אותה ונבנית מעצי הלבנון שהוא מן המדות שלו אמנם זה יהיה מן המלכיות שבו שנותן לה כאשר נתבאר אצלי במאמר עשר קרנות היו בראשן של ישראל ואלו הבחינות הם נקראים כלים לפי כי כאשר הכלה הוזדת עמו פנים בפנים מקבלין דין מן דין ונעשות המדות שלה כלים לגבי המדות שלו לקבל מהם ובכן לא יעשה במועד לפנות כלים הללו אלא הם מקבילות הלולאות אחת אל אחת ולכן אמר שאינם לצורך המועד כלומר כי הנה בזמן החרבן נאמר השליך משמים ארץ ת"ת ישראל ר"ל כי הכלה הנקראת ארץ שהיא עשה רצון בעלה עלתה אללו כדי להמלט והשליך אותה אל ארץ אחרת כאשר נתבאר אצלי כמשחז"ל כי הנמאל דוד ירמיהו השביע שרו של עולם והעלה ירושלים למעלה ולכן נמי נאמר גת דרך ה' לבתולת בת יהודה והנה אז הוציא כליו ת"ת שלא לצורך המועד אלא לזמן החרבן אבל עתה אסור לפנות כליו שלא לצורך המועד אלא הם מכוונים עמו כאמור ישר יחזו פנימו אבל מפנה הוא מבית לבית היינו נמ"ה לשני בתי ישראל בית ראשון ובית שני בסוד לאה ורחל כי כן נאמר בלבן הוא לובן עליון ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל וזה יהי' באותו חצר בעולם העליון ואם אין הבתים פתוחים לחצר אלא למבוי שהרמז הוא לעולם הבריאה י"א שמבית לבית הסמוך לו מותר והענין כי הנה כאשר הבתים הם פתוחים למבוי הוא מורה על המדות של רחל שהם יורדים לעולם הבריאה ואז מותר לו לפנות מבית התחתון שהוא בבריאה שהיה יושב שם יעקב כדאיתא בהיכלות פיקודי כי בהיכל אהבה שם נאמר וישק יעקב לרחל ולכן מפנה והולך לבית אחר היינו בעולם האצילות היינו בית הסמוך לו תכף ופנה למעלה כאמור : יש מתירים לפנות מחצר שאינה

שלו

שלו וכו' בתיקונים כי סוף השמים דא מטטרו"ן שעל ידו מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול והנה נודע כי מט"ט הוא מלך בעולם היצירה והיינו חצר שלו רשות שלו למעלה הוא חצר של הצדיק ולכן יאמר נא יש מתירים לפנות מחצר של אחר היינו מעולם היצירה שהוא חצר של אחר בסוד מט"ט כנזכר לחצר שלו למעלה ברשות הצדיק ואפי' מנאה לכעורה ר"ל לא מבעיא כי מותר לפנות מעולם היציר' הוא חצר של אחר ולעלות למעלה לחצר עליון שלו שהוא בעולם האצילות כי זה הוא מן הכעורה לנאה אלא אפי' לפנות מן הנאה הוא בסוד האצילות ולילך לכעורה בסוד עולם הבריא' להיות כי שם מאריכון דדינין שלכן נאמר יוצר אור ובורא חשך לפי שעולם הבריאה נקרא חשך מפני ריבוי הדינים הנמצאים שם עם כל זה מותר לילך לשם לעשות הייחוד בהיכל אהבה שלכן נאמר וישק יעקב לרחל כדאיתא בהיכלות פקודי: עוד יהיה בזה רמז למשחז"ל צר וירושלם אם יאמר לך אדם שתיהם חרבו או שתיהם ישבו אל תאמין שנאמר אמלאה החרבה אם מלאה זו חרבה זו ולכן בא הרמז בענין זה בדין זה כי אמר מותר לפנות מחצר של אחר ר"ל הנה ידענו נאמנה כי כן יהיה לעתיד כי קיסרין נחרבת וציון תבנה אמנם עתה בזמן החרבן יש מתירים לעשות הדבר הזה בדרך השאלה והוא לפנות ולבער מחצר של אחר הוא קסרין שהוא חצר של סמאל אל אחר כל הנמצא שם ולהוליכו לחצר שלו לחצרות בית ה' וזה אפי' מנאה לכעורה כלומר כי הנה קסרין עתה היא נאה כי היא סוד אשה זרה כנזכר והנה אשה לקראתו שית זונה וכו' כדאיתא בזוהר פ' ויצא דף קמ"ח: וז"ל נוקבא דסמאל נחש אקרי אשת זנוני' קביעת גרמה בכמה תכשיטין כזונה וכו' תיקונין דילה לפתאה בני נשא שערהא מתתקן סומקן כוורדא אנפהא סומקין וחוורין באודנהא תליין שית תיקונין וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי אשה רעה זו היא נאה בזמן הזה אמנם ירושלם היא השתא כערה חולת אהבה נק"א כעורה לפי שעה ואע"פ כן מותר לפנות מאותה דירה וחצר נאה הנז' לחצר הקדושה הנזכר אע"ג שהיא עתה כעורה כאמור: הזבל שבחצר וכו' הנה נתבאר בזוהר כי התמצית של הקדושה הוא ההולך לס"א כדאיתא פ' בלק דף ר"ט: וז"ל וישראל נטלין כלא ומסדרי חולקא מניה לסטר ימין ומההוא חולקא אתזנו וכו' ותאנא מבין סטרי חולקהון דממנן על כנענים נפיק חד שביל דקיק דמתמן אתנגיד חולקא לאינון תתאי ומתמן מתפרש לכמה סטרין ודא קרינן ליה תמצית דנפיק מסטרא דארעא קדישא ועל דא עלמא כוליה מתמצית ה"י קא שתי וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי התמצית זה הוא היוצא ונשפך למטה ולכן יאמר הזבל שבחצר כי הנה החצר היא ירמוז לעולם היצירה שהוא למטה מן הבית עליון זה זבל הוא התמצית היוצא משם כמ"ש במאמר תאנא מבין חולקא דממנן על שאר עמין דהיינו השרים שהם ממונים על שבעים אומות יוצא שביל דקיק ומשם יורד התמצית ולכן זהו הזבל שבחצר אסור לישראל להוציאו אלא מניח וביה נפיק אלא יסלקנו לצדדין לאות כי כן כמו אמר ר' אמי אין יצה"ר מהלך לצדדין אלא באמצע פלטייא וכו' אמנם למעלה הוא מסתלק לצדדין וניזונין ממנו הקליפות ואם נתרבה עד שנעשה החצר כרפת מרוב התמצית והפסולת אז מוציאין אותו לאשפה הוא סוד משחז"ל בפ' אשפתו כקבר פתוח כשמוציאין זבל עושים אשפות ומאי תאמר מתוך שבהם ת"ל כלם גבורים שמע מינה האי מאן דנפיש זבליה לעביד תקנתא לנפשיה כי הנה חז"ל דברי ידברו על העלם דבר עם בגנות המעשה כי ישראל הם גורמים שמתרבה זה הזבל ולכן נעשים כותים כלם גבורים ולכן רמי מאן דנפיש זבליה כי כך גורם למעלה כפי העון לכן צריך לעשות רפואה הנפש ויוציא הזבל זה העון לאשפה היא הקליפה אשפה מעופפת כדאיתא בזוהר פרשת תצא לילית אשפה מעופפת וכו' ושב ורפא לו:

תקל"ו. כל צרכי בהמה מותר לעשות בח"ה ובו ד"ס:

[א] מי שצריך לרכוב במועד לטייל או לצורך המועד ולא נס' ללכת ברגליו יכול ליטול צפרני הסוס ולתקן

[א] **מאחר** כי הנחנו למעלה כי כל הדינים הללו יש בהם תועלת בנפש האדם ולכן בזה הודעת זו שמותר לעשות צרכי בהמה במועד כי כן אות הוא לאותו העושה מעשה בהמה להיות מתקן מעשיו יען כי לא ידע האדם את עתו ולכן יאמר נא מי שצריך לרכוב במועד להיות כי כן נצטוה האדם בדברי קבלה בכל עת יהיו בגדיך לבנים מענין התשובה שהיא מלבנת העון ולכן צריך ומחויב הוא לרכוב במועד על הבהמה הוא אותו חלק המתגבר עליו מן החומר שהוא השאור מן היצר שלו ולהתגבר עליו כמשחז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר אם נצחו מוטב ולכן נתגבר אדם זה והסכים בדעתו לרכוב על יצרו שיחטיא אותו במועד וזה עשה לטייל כדי לזכות למשחז"ל בפסוק והתהלכתי בתוככם אטייל עמכם בג"ע וכאשר התבונן זה האדם בשימות זה שם מגמתו לרכוב על יצרו ולהתגבר עליו או כן עשה לצורך המועד ליום שעתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים בג"ע ולפי כי עיקר סעודה זו הוא בשביל הסעודה שעשה אאע"ה שנאמר ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק אמר חז"ל הגידו כי גדול העולם יש' שמו בם היה ולכן עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמול חסד עם זרעו של יצחק וביארתי במאמר כי לפי שהקב"ה כאשר אמר ליצחק בניך חטאו אמר לפניו אותו חשבון והוציא איתו בשטיפסי לכן נאמר שיעשה חסד עם זרעו של יצחק לפי כי עתה מכונים ישראל ולהיות בניו דווקא לפי שנאמר כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו והם אמרו ימחו על קדושת שמך אמנם צוני הסד שעשה הקב"ה לקיים זה החשבון הינו כלום ולכן כאשר זה האדם התבונן בדעתו והסכים להיות מתקן מעשיו לצורך המועד הנזכר

שנאמר

ולתקן ברזיליו והאוכף והרסן וכל צרכי רכיבה ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד : [ב] מותר לסרוק הסוס כדי ליפותו : [ג] אין מרביצין בהמה במועד אבל מקיזין לה דם ואין מונעין ממנה כל רפואה אפי' אם יש

שנאמר למועד אשוב אליך ולשרה בן ואז הוא זמן הסעודה כאשר נתבאר אצלי ואין זה מקומו ואדם זה לא נסה ללכת ברגליו הוא הדבר אשר חז"ל הגידו בפ' שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים שמור עצמך שלא תחטא ותהיה צריך להביא קרבן ולכן אדם זה לא נסה ללכת ברגליו שהוא כינוי אל החטא כלומר לא מפני שהוא רגיל לחטא לכן נתעורר להתגבר על יצרו אלא מפני שני סיבות האמורי' או לטייל עם הקב"ה בג"ע או לצרך המועד לזכות לאותה סעודה כאמור לכן יכול ליפול לפני הסוס הם הסיבות אשר הם קרובים לחטא בהנה כי הסוס הוא היצר סמוך לחומר האדם שהוא הגוף והוא המוכן לרכוב עליו והלפנים היינו ע"ד הנ"ל הוא הגזל כמשחז"ל רובא דעלמא בגזל לפי שהוא חמור כמשחז"ל כ"ד חטאות סדר יחזקאל ע"ה ובכלם לא חתם אלא בגזל שנאמר והנה הכתי כפי על בצעך וכו' ולתקן ברזיליו הוא ענין הכעס שהוא הורג האדם כערך הברזל כדאיתא בזוהר בפ' טורף נפשו באפו ועושה עצמו טרפה מחיים והאוכף הוא משחז"ל יעשה אדם עצמו כאוכף וכו' והרסן הוא מש"ה במתג ורסן עדיו לבלום כי הכנעת היצר הוא בשני דברים הבושה והיראה כמ"ש ריב"ז יהי מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם ומשום הבושה כמשחז"ל ג' מדות טובות בישראל ביישנים שנאמר ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד דאע"ג כי כל מעשים הללו מותר לאדם לעשות אותם כדי לזכות לאותה סעודה שעתיד לעשות הקב"ה לצדיקים בג"ע דהיינו לצורך המועד אמנם מ"מ אין ראוי לאדם לעשות על מנת לקבל פרס ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד האמור וסוף הכבוד לבוא : [ב] מותר לסרוק הסוס כדי ליפותו מאחר שהנחנו כי הסוס הוא כינוי לגוף שהנשמה רוכבת עליו כדאיתא בזוהר ובתיקונים דף ק"ו ע"ב ולכן יאמר כי מותר לסרוק הסוס דאע"ג דאמר ר' אמי אין יצה"ר מהלך אלא באמצע פלטייא וכיון שרואה אדם מסלסל בשערו וכו' אמר הדין דידי הוא עכ"ז שאין ראוי לאדם להיות מסלסל בשערו אמנם לסרוק לתקן גופו מותר כך אחז"ל רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו לעבודת קונו ועוד אמרו חכמים ז"ל בריא מותר משום כל פעל ה' למענהו כל זה הוא ליפות הגוף לפני קונו : [ג] אין מרביעין בהמה במועד הנה נתבאר למעלה כי כינוי בהמה משמע לתרי אנפי או יהיה לאדם הבלתי הגון שהוא עשה מעשה בהמה ובכלל הדבר הזה הוא ע"ה כמשחז"ל מן הבהמה אלו עמי הארץ וגם הפלס שהוא ערום בדעת ועושה עצמו כבהמה ולכן יאמר כי אין מרביעין בהמה במועד כי הנה צריך האדם לדעת כי העושה תשובה אע"ג כי הוא מתקבל לפני הקב"ה אמנם אין הכל בהשוא' אחת כדאיתא בזוהר פ' נשא דף קכ"ד ז"ל וכי מכמה מינין איהי תשובה דעבדין בני נשא כלהו טבין אבל לאו כל אפי' שוים אית בר נש דאיהו רשע גמור כל ימיו ואיהו

עובר על כמה פיקודין דל"ת ומתחרט עלייהו ומודה ובתר כן לא עבד לא טב ולא ביש לדא ודאי ימחול ליה קב"ה אבל לא דיזכה לתשובה עילאה אית בר נש דבתר דייתיב וכו' איהו אזיל בדרך מצוה ומתעסק בכל כחו בדחילו ורחימו דקב"ה דא זכי לתשובה תתאה וכו' ואית בר נש דלבתר דמתחרט מחובוי ויעבד תשוב' יתעסק באורייתא בדחילו ברחימו דקב"ה ולא ע"מ לקבל פרס דא זכי לאות ו' וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי יש מדרגות בבן אדם העושה תשוב' ולכן הודיע כי אותו שעשה מעשה בהמה וחזר בו והתודה אשר חטא עליה ונתחרט אמנם עדין הוא בערך בהמה עם הארץ כי אין בו מצוה ולא תורה אין מרביעין אותו להרכיב עליו נפש או רוח אחרת מכ"ש כי אין מרכיבין עליו אותיות הנזכר לא אות ה' של תשובה ולא אות ו' ובכלל הדבר הזה הוא מה שביארתי במלת תשובה כי להיות משחז"ל אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח של שטות ימצא בזה שני הודעות גדולות להשוגה אחת כי אין אדם חוטא הנשמה הנקרא אדם אלא תכף כשמתהרהר לעשות עבירה בורחים ממנו כל החלקים הנמלאים כי לא תשאר בו אז זולת נפש הבהמית שלכן נאמר נפש כי תחטא ולא רוח או נשמה ועוד הודעה אחרת כי נכנס בו רוח של שטות והנה באמת נעשה בהמה וכאשר עושה תשובה תשוב ה' חלקים הנמלאי' באדם אמנם אדם זה שעשה מעשה בהמה ושב ונתחרט והתודה אמנם לא עסק בתורה ובמצוה עדיין לא תשוב לו כל מה שנאבד ממנו ולכן עדין ראוי לכנות שמו בהמה והיינו מ"ש אין מרביעין בהמה כי אין מרכיבין באדם זה הכחות הנזכרים רוח נשמה חיה יחידה אלא לפי מעשיו אבל מקיזין לה דם לרפואת אדם זה מגזר דין אשר נעשה עליו כמו ששנינו תשובה ומעשים טובים כתרים בפני הפורענות והנה נודע כי ההקזה הוא מפני שנתגבר חלק הרע מן הכבד והמרה שבו שהוא ענין היותרת על הכבד כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רל"א ז"ל כתיב היותרת על הכבד וכו' אשת זנונים דאזלא ונפקא מן הכבד לאסטאה בני עלמא לאסטנא עלייהו וכו' ויותרת דיליה נפקא מרה חרבא דמלאך המות דנפקו מנה טפין מרירן לקטלא לבני נשא הה"ד ואחריתה מרה כלענה ואיהי תלייא בכבד וכל מרעין ומותא בה תליין וכו' ולכן ע"י ההקזה מונע ממנו המיתה והוא דוגמא לענין מעשה הצדקה מתן דמים וע"י כן דמים אלו מנעו מכה בדמים שלו וכל מין רפואה אין מונעים ממנו מאחר כי עשה תשובה ונתחרט והתודה אבל לעולם הוא בערך בהמה אמנם כל מין רפואה נעשה לנשמתו אע"פ שיש בה מלאכה לפי כי עתה נעשה בריה חדשה ע"י התשוב' כקטן שנולד דמי : ולענין הערום ביראה ועושה עצמו כבהמה הכי קאמר אין מרכיבין בהמה במועד והוא ע"ד האמור כי הוא ענין הרכבה בעלם האדם ולכן יאמר לא כי להיות שאדם צדיק זה הערום ביראת קונו עושה עצמו כבהמה

יש בה מלאכה : [ד] אין מושיבין תרנגולת על הבצים לגדל אפרוחים ואם הושיבה קודם המועד וברחה מעליהם יכול להחזירה והוא שיהיה לו בתוך שלשה ימים לבריחה :

דבר

כבהמה לסבול עול תורה ומצוה לכן כמי אין מרכיבין עליו עול הזולת במועד הוא מ"ש בזוהר פ' ויקהל דף ר"ד וז"ל כד עאל שבתא אצטריכו אינון עמא קדישא לאסתאה גרמייהו משמושא דחול מאי טעמא בגין דבחול רוחא אחרא אזלא ופרח על עמא ת"ח רזא דמלה כל אינון שית יומין וכו' ואית יומין אחרנין דקיימין לבר כה"א ואית שית יומין אחרנין דקיימין לגו מעגולא קדישא ואתאחדן בנקודה קדישא וישראל קדישין וכל אינון דמתעסקין בקדושה כל יומין דשבתא אתאחדן כל אינון שית יומין באינון שית יומין דלגו דאתאחדן בההיא נקודה אתאחדן בהאי בגין לנטרא לון וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי אע"ג כי ימי השבוע הם ימי חול ופרח חול על עלמא כל אותם העוסקים במלאכת הקדש מלאכת שמים יש להם קדושה באותם בשת ימים ולכן הוא אומר כי לאלה שהם חלק יראי ה' וחושבי שמו שהם ערומים ביראה ועושים עצמן כבהמה כה' יעשה להם כי אין מרביעין עליהם מאותם ימי החול ולא מרות שלהם שהוא חול עליהם במועד אלא קדש הם אבל מקיזים להם דם מאותו נפש הבהמית אשר בהם ומוסיפין להם תמורתו קדושה כאמור וכל ענין רפואה אין מונעים ממנה רפואה של הנפש אפי' אם יש בה מלאכה הוא מאחז"ל אע"פ ששב' הקב"ה ממלאכת עולמו עכ"ז עושה עם הרשעים שנא' יפתח ה' את אוצרו וכו' כי מלאכה ופועל עם הצדיקים שנאמר מה רב טובך אשר צפנת ליריאך פעלת לחוסים בך ולכן יאמר נא כי לא מבעיא שאין מונע מן הצדיק זה כל מיני רפואת הנפש אלא ג"כ נותן לו שכר בעוה"ז כי מלאכה היא כאמור : [ד] אין מושיבין תרנגולת על הבצים וכו' הנה נתבאר בהלכות פסח כי התרנגול הוא מכונה אל האדם שהוא בעל מצות וכדאיתא בתיקונים דף ח' וז"ל אבל אפרוחים ליה גדפין דילהון שלמין דפרחין בהון דאינון פקודי דעשה כ"ש בצים וכגון דא אתמר עלייהו לגבי אימא שלח תשלח את האם וכו' הנה הדבר מבואר מהמאמר כי התרנגול עוף הוא בכלל מש"ה אפרוחים ולכן נקרא גבר להורות על כינוי האדם הנקרא גבר שיש בו מצות והוא הכוונה במאמרו אין מושיבין תרנגולת על הבצים שר"ל כי מאחר שידענו כי רקנין שבישראל מלאים מצות כרמון ובפרט במועד כי מי הוא זה אשר לא עשה כמה מצות ולכן אין מושיבין תרנגולת על הבצים שאין זה דבר האבד אם יניחו לאחר המועד כמו כן הדוגמא לזה נאים אשר אלה לו כמה מצות אין מצריכין אותו לישב על אותם שהם דוגמא לביצה שאין בה עדיין מציאו' מצוה לגדל אפרוחי' לעשות מצות מפני כי אין זה דבר האבד ויכול לעשותה לאחר המועד והוא טורח שלא לצורך לפי כי כבר קנה קדושה לצורכו במועד ואם הושיבה קודם המועד וברחה מעליהם וכו' הענין הוא מאחז"ל כתיב אורח חיים פן תפלס וכתיב פלס מעגל רגלך לא קשיא כאן במצות שאפשר לעשותם ע"י אחרים כאן במצוה שאי אפשר

לעשותה ע"י אחרים ולכן יאמר נא כי אין מושיבין תרנגולת בעל מצות על הבצים. הם מי שאין בו מצוה להיות מעשה אותו לפי כי כך אחז"ל גדול המעשה יותר מן העושה אע"פ כן אין עושין כן במועד שהרי הוא עסוק במצוה של המועד ואותה המצוה תסתפק ע"י אחר אמנם אם הושיבה קודם המועד וכבר התחיל לעשות מתחילה וברחה כי לא נגמרה במועד לפי כי ברחה מעליהם היינו כי האיש המעשה לא נתן אל לבו לגמור אותה מצוה והלך לו יכול להחזירה ר"ל לחזור ולגמור אותה ולהיות מעשה אתה והוא שיהיה בתוך שלשה ימים דאז אין אנו אומרים תסתפק מצוה זו על ידי אחרים אלא המתחיל במצוה אומרים לו גמור וצריך לקיים אורח חיים פן תפלס כאמור : עוד אני מדבר בענין דינים הללו נגד שאלה בענין מ"ש מי שצריך לרכוב במועד לטייל כי הנה אמר חז"ל הגידו בליליא מאי עביד קב"ה אי בעית אימא מעין דיממא ואי בעית אימא רוכב על כרוב קל ושט בי"ח אלף עולמות שנאמר רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (תלים סח) והנה יש לך לדעת כי כרוב קל שרוכב עליו הוא בסוד בנימין שהוא בחינת הכלה שדעת שלה קל ושט בי"ח אלף עולמות הוא סוד חי העולמים ומתחברים יוסף ובנימן ואוכלים על שולחן אחד לחם ולכן יאמר מי שצריך לרכוב במועד הוא הקב"ה שרוכב על כרוב קל לטייל היינו להשתעשע עם הצדיקים כמש"ה והתהלכתי בתוככם אטייל עמכם בג"ע וזה הוא הטיול שמטייל הקדוש ב"ה משתעשע עם נשמות של הצדיקים בין נשמות של הצדיקים אשר בג"ע בין הצדיקים אשר בארץ הנה כדאיתא בזוהר פ' לך לך דף פ"ב. וז"ל א"ר יצחק כתיב ונהר יוצא מעדן וכו' ומניה עביד פירין וכלהו פירין פרחין בעלמא ואינון קיומא דעלמא קיומא דאורייתא ומאן אינון נשמתהון דצדיקיא דאינון פרי עובדוי דקב"ה ובגין כך בכל ליליא וליליא נשמתהון דצדיקיא סלקן וכד אתפלג ליליא קב"ה אתי לגנתא דעדן לאשתעשעא בהו במאן אמר רבי יוסי בכלהו בין אינון דמדוריהון בההוא עלמא בין אינון דיתבי במדוריהון בהאי עלמא בכלהו אשתעשע בהו קב"ה בפלגות ליליא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי הקב"ה משתעשע בנשמות של הצדיקים והיינו מה שאמר לרכוב במועד לטייל או לצורך המועד היינו כי היחוד הוא צורך למועד כי הוא דבר מוכרח בין כך ובין כך ולא נסה ללכת ברגליו לפי כי הרגלים שלו הם מכוסים ויש צורך לדבר משיבה שנגע בכף ירך יעקב וכבר נתבאר כי בשתיהן פגם כדאיתא בזוהר פ' בראשית הובא למעלה ולכן כאשר הם מתגלים הוא בחינת דין לפי כי הנה ת"ת ישראל הוא סוד הויה והנרתק שלו הוא אדנ"י וכאשר מתגלים הוא סוד. מוציא חמה מנרתקה והוא בחינת דין כדאי' בזוהר והנה כי לא נסה ללכת ברגליו וכדאיתא בזוהר כי כנסת ישראל. היא סוסיא דיליה ולכן מותר ליטול לפני הסוס והענין כי הנה מאחר שהנחנו כי הסוס הזה הוא

הוא כנסת ישראל הרי נאמר רגליה יורדות מות והקליפה מתאחזת בצפרנים כדאיתא בזוהר עופרה אחידן בהון כל אימון זוהמא דעופרה פ' אמור דף ע"ט וז"ל דתנינן אלף א"ל זינין בישין מתאחדן בההוא זוהמא דאטיל חויא תקיפא וכלהו מתערין בההוא זוהמא דטופרין ולכן מותר ליטול צפרני הסוס הנזכר ולמען לא ימצא דבר המעכב מלרכוב וכן הוא הענין כי מותר לתקן ברזליו הם מאריסון דדינין שלכן לא היה נכנס ברזל במשכן כדאיתא בזוהר והאוכף והרסן כל דבר המצטרך כל צרכי רכיבה ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד אלא בכל פעם קודם המועד יעשה כל דבר שצריך לו לרכוב זה הסוס כאמור : ואם אמר יאמר על העבד מט"ע מי שצריך לרכוב במועד דאלו בחול הוא נעשה מרכבה לצדיקים כי הנה נתבאר מהתיקונים כי על יד מט"ע מתייחדין צדיק וצדק בימות החול אמנם במועד צריך לרכוב לטייל עם השפחה שלו או לצורך המועד להיות כי הוא מזומן לעלות למעלה כנ"ל מאמר מפ' קרח כי חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאתערא יתהון ולאעלא לון תחות גדפהא. ולכן צריך לרכוב לעלות ולא נסה ללכת ברגליו כדאיתא בזוהר פ' בא דף מ"ג. וז"ל ותקין לכורסיא כיתות לשמשא ליה דאינון מלאכים אראלים חיות וכו' ולאלין עביד שמשין סמאל וכל כיתות דיליה דאינון כעננין למרכב בהון לנחתא על ארעא ואינון סוסוון לון וכו' והנה הדבר מבואר מן המאמר כי ס"מ וסיעתו הם סוסים לעולם המלאכים ולכן הוא אומר כי מט"ע לא נסה ללכת ברגליו לכן יכול לתקן זה ליטול צפרני זה הסוס ס"מ הוא ענין הטומאה שבו ולתקן ברזליו הוא כח הדין הנמסר לו שהוא דוגמא והאוכף לכוף אותו לרצונו והרסן וכל צרכי רכיבה ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד כנזכר : מותר לסרוק סוס זה כדי ליפותו ולהסיר ממנו כח הקליפה : אין מרביעין בהמה במועד להיות כי כבר נתבאר למעלה על אותה בהמה שהיא רבוצה על אלף הרים וכו' וכבר אחז"ל כי בהמות בהררי אלף זכר ונקבה היו והקב"ה הרס את הזכר והרג את הנקבה שנאמר הנה נא כחו במתניו וכו' ולכן לרמוז לענין זה בא הדין לומר אין מרביעין בהמה במועד להעיר לב על אותה בהמה והאי יתן אל לבו להטיב מעשיו כדי לזכות לאכול ממנה אבל מקיזין לה דם וכל דין רפואה אין מונעין ממנה על עיקר זה להשכיל להטיב ולהרבות מלאכת התורה היינו מ"ש אפילו אם יש בה מלאכה היינו מלאכת ה' בתורה ומצוה כאמור : אין מושיבין תרנגולת על הבצים לגדל אפרוחים וכו' הנה חז"ל אמרו בפ' עתה אקום יאמר ה' באותה תרנגולת דמנערת גדפהא מקמאה ולכן לענין זה הרמז יאמר אין מושיבין תרנגולת זו השכינה על הבצים היינו בעולם הבריאה לגדל אפרוחים אשר שם מפני כי זה הוא רמז לזמן החרבן

כדאיתא בזוהר פ' בלק דף ר"א. וז"ל פתח ר' פנחס ואמר מעין גנים וכו' הכי אוקימנא כלא בכנסת ישראל קאמר איהי מעין גנים מאן גנים חמש גנים אית לקב"ה דקא משתעשע בהו ומעיינה חד עלווייהו דקא אשקי לון ורווי לון תמיד וגניז וכלהו עבדי פירין ואיבין גנתא חדא אית לתתא מנייהו והוא גנתא נטיר סחרא מכל סטרין דעלמא תחות האי גנתא אית גנים אחרנין עבדין איבין למנייהו והאי גנתא אתהפך והוי מעין דאשקי לון באר מים חיים כד אצטריך הוי מעיין וכד אצטריך הוי באר וכו' עוד יהיה הרמז זה למש"ה כי יקרא קן צפור וכו' ולפי שאמר פרט למזומן היינו תרנגולת אבל הנה מודיע אותך ענין גדול כי הנה ענין קן צפור המובן מן הזוהר והתיקונים כי מדבר בסוד אימא עילאה כאשר יושבת על הבנים אם כן למה יהיה דרך מקרה פרט למזומן אדרבא נהפוך הוא כי לפי שאימא עילאה לעולם רובצת על הבנים לכן מן הראוי להיות במזומן המצוה ופרט למקרה אמנם יש לך לדעת עיקר הדבר אין להאריך בו כי אין זה מקומו כי הנה ענין מצוה זו הוא בסוד הבריאה הוא מ"ש בתיקונים אימא עילאה מקננא בבריאה ולזה הוא בדרך מקרה עוד תשוב ותראה סוד נעלם למה נקרא קן צפור והרי שם נאמר בתיקונים כצפור נודדת דא שכינתא ואיך יאמר קן צפור אמנם הענין הוא בינה של מלכות המקננת שם ובזה תבין המאמר הקודם ולכן אמר כי אין מושיבין תרנגולת זו לפי שהוא מזומן על הבצים אשר שם לגדל אותם במועד אבל אם הושיבה קודם המועד ורבתה עליהם נתקיים שלא תשלח את האם ולכן יכול להחזירה והוא שישיבה בתוך ג' ימים לבריאה היינו מ"ש בתיקונים אימא עילאה מקננא בתלת ספירן עילאין בבריאה היינו ג' ימים הנזכר והבן :

תקפ"ז. דין מלאכת דבר האבד ובו ט"ז סעיפים :

[א] דבר האבד מותר לעשותו בה"ה בלא שינוי לפיכך בית השלחין שהתחיל להשקותה קודם המועד מותר להשקותה שכיון שהתחיל להשקותה קודם לכן אם לא ישקנה עכשיו תפסד אבל שדה הבעל

[א] **הנה** נתבאר למעלה כי הקב"ה בחמלתו על עמו שקבלו תורתו לכן מקרב אותם לעבודתו וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח עד שמתקיים מש"ה ועמך כלם צדיקים כאמור לעיל ולכן בא לערוך דין זה לענין דבר האבד מותר לעשות בלא שינוי בחול המועד והענין כי דבר האבד ימצא בכמה פנים בזמן ההווה ומה גם לזמן שעבר כי הנה בזמן שעבר היינו כי ע"י שחטא אדה"ר נתמעטה קומתו ואותו השיעור אשר נתמעט כך כל אותם הנשמות נפלו לתוך הקליפות ואם ימעט בעיניך לא ותשוב כי הנה אדה"ר היה מתחילה ממזרח למערב ואח"כ נתמעט ונעשה מאה אמה נמצא תראה כמה שיעור מן הנשמות לאין קץ נפלו בקליפה ולפי כי ישראל נאמר עליהם והמה כאדם עברו ברית הזרו ונפלו הנשמות בתוך הקליפה כשיעור הראשון דומה לו ממש ולכן ארך קץ פדותינו לפי כי אין בן דוד בא עד שיכלו לבא כל הנשמות שבגוף כמאחז"ל וכל זה הוא

הוא נקרא דבר האבד לשעבר ונוסף עוד מן ההווה בכל זמן סוג האדם המאבד עצמו לדעת יען כי הוא חוטא על הנפש ומאבד אותה ובזה נמצא חלוקות רבים בין בחיים כי תכף כאשר האדם חוטא מסתלק ממנו בחינת הנשמה כאמור כמו שאומרים חכמים ז"ל אין אדם חוטא ומה גם אחר המיתה נחלק לחלקים הרבה אין להאריך בדבר הלא השוה בכלם כי הם הנקראי' דבר האבד ולכן על כל הצדדים האמורים אלו הוא אמר דבר האבד מותר לעשותו בחול המועד ולתקן אותו וזה יהיה בלא שינוי לפי כי יש חלק מן הנשמות שנעשה בהם שינוי כאמור על ידי הגלגול בהרכבה שלהם כדאיתא בזוהר פרשת בא דף מ"ב כי תדרשנו ימצא לך גם כן מפרשת משפטים ובתיקונים כי בכל פעם שמתגלגל האדם בא הרכבתו בסגנון משונה מן הראשון ואין להאריך אמנם בזה מיירי בהיותו בעולם ונאבד ממנו על ידי רוע בחירתו רוחו ונשמתו ולכן מותר לעשות כל צורך דבר האבד לתקן נשמתו ולכן מותר לעשותו בלי שינוי לפיכך משקין בית השלחין היינו שדה שהיא צריכה השקאה תמיד שאם לא ישקו אותה תפסד והדוגמא לזה הוא משחז"ל שלחין מלשון משלהי כד"א ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים ולפי כי אדם זה נסייגע בדבר עבירה כמשחז"ל אתה הרתעת כל איבריך על דבר שאינו ראוי לך ולכן זה גרם לו להיות נגזר עליו כרת והיינו בעצם אדם כי מסתלק נשמתו ורוחו אליו יאסוף והיינו שלחין מלשון ויעש שלח לרוב כי האדם הוא הורג עצמו על דרך מה שאומרים חז"ל מנין לחונק עצמו שהוא חייב שנאמר שופך דם האדם באדם ולכן מה גרם לעצמו כי נסתלק נשמתו ממנו היינו שלחין שנאמר שלח לרוחו ונשמתו ממנו ולכן מפני כל הסיבות הללו נקרא בית השלחין ולכן צריך להשקות אותו תמיד מאותם המים של התשובה שנאמר בה שפכי כמים לבך נוכח פני ה' ומה גם צריך להשקות אותו ממים של תורה שנאמר הוי כל צמא לכו למים ולכן אם התחיל להשקותה קודם המועד ונתן אל לבו לשוב אל ה' בכל לבבו מותר להשקותה מאותם המים ויש בזה שני טעמים זה יצא ראשונה שכיון שהתחיל להשקותה מן התשובה והתורה קודם המועד לכן אם לא ישקנה עתה גם כן ממימי התשובה והתורה תפסד כי יחזור היצר להתגבר עליו ויחטא ואשם ועוד טעם אחר לפי שמאחר שכבר התחיל בענין התשובה ולכן לא יהיה עליו עתה טירחא יתירה למשא כבד ויתמיד בענין התשובה ובתורתו יהגה יומם ולילה אבל שדה הבעל שהוא ליענא דמייתבא כד"א כי יבעל בחור בתולה דהיינו כי לא נעשה פגם בחטאו ללכת נשמתו ממנו ועדיין הגוף אצלו הוא הבעל שלו שאין צריך השקאה אלא למטר השמים כלומר כי אין זה צריך רק לענין התורה שהוא מן השמים רצה לומר לפי כי כאשר

הבעל שאין משקין אותה אלא להשביחה יותר אסור להשקותה: [ג] אפילו בבית השלחין לא התירו אלא היכא דלית טירחא יתירא כגון מן המעיין בין חדש בין ישן שהוא ממשיכו ומשקה אבל לא ידלה ויקה מן הבריכה או מימי הגשמים מקובצים מפני שהוא טורח גדול אפילו ערוגה אחת חציה גבוה וחציה נמוך אין דולים ממקום נמוך להשקות מקום גבוה: נהרות

האדם מפליג ברשעו אז תורתו נמאסת ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי וכו' ולכן הוא צריך לתשובה בתחלה ואח"כ ילמוד בתורה אמנם זה שהוא שדה הבעל כי לא הפליג ברשעו ולא נשתרש בחטא ועדיין הנפש שלו בעולת בעל כי לא הלכה הנשמה ממנו לכן אינו צריך השקאה כל כך לפי שהרי יש לו מטר השמים הוא ענין התורה ולכן אין משקין אותה מימי התשובה אלא להשביחה יותר לכן אסור להשקותה מימי התשובה שהרי אין זה נקרא דבר האבד לגמרי על דרך הנזכר:

[ב] אפילו בבית השלחין לא התירו אלא היכא דליכא טירחא יתירה אף על גב כי אותו בן אדם שהוא דוגמא לבית השלחין כי צריך להשקות אותו שני מיני מים של התשובה ושל התורה להיות שהוא עיף ויגע משלהי ולא ירא אלהים עם כל זה לא התירו אלא היכא דליכא טרחא יתירא כי סוף סוף הוא מועד וראוי שלא להיות האדם עצב ודואג וראוי להיות שמח והעושה תשובה א"א שלא ידאג ולא יתעצב בענין החרטה והוידוי ולכן לא התירו אלא כגון מן המעיין בין חדש בין ישן והענין יצדק בין לענין התורה ובין לענין התשובה כי הנה לענין עסק התורה כי צריך שילמד האדם לתקן את נפשו כאמור זה יהיה מן המעיין של תורה אשר הוא נמשך מאליו בו כגון מקרא משנה בין חדש שאינו למד זולת עתה בין ישן שכבר למד בו שהוא ממשיכו ומשקה לעצמו כדי צרכו אבל לא ידלה וישקה תורה מן העיון להשקות מן הבריכה של תורה או ממי הגשמים מקובלים מפני שהוא טורח גדול אפילו ערוגה אחת הלכה אחת שנפשו תערוג לדעת אותה רק כי חציה גבוה ממנו כי הוא קשה עליו וחציו נמוך בהוא ידוע אצלו אין דולים ממקום נמוך דפשיטא ליה להשקות מקום גבוה שאינו מבין אותו וקשה עליו וכן הוא לענין התשובה לא התירו להשקות בית השלחין זה אלא היכא דליכא טירחא יתירא על התשובה כגון מן המעיין של התשובה בין שהיה חדש בענין התשובה בין ישן שלפני המועד כבר התחיל לעשות התשובה שהוא ממשיכו ומשקה אותה מים של התשובה אין מעכב אותם היצר שהוא צריך להמשיך אותו כמו שאומרים חכמים ז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אין לו צורך בזה רק ממשיכו המעיין ומשקה ואין מעכב כלל אבל לא ידלה וישקה עתה מחדש מן הבריכה הוא מה שאומרים חכמים זכרונם לברכה בראובן עשית לך מקוה בריכת מים ועגלת עצמך בה או מימי הגשמים מקובלים מפני שהוא טורח גדול אפי' ערוגה אחת הוא משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ולכן יאמר אפילו ערוגה אחת הדוגמא הוא על אבר אחד פרטי חציה גבוה וחציה נמוך דהיינו כי נמצא באותו אבר חציו גבוה לצד עילאה ממעשה המצוה וחציו

ואליו נמוך מפני העון הנמצא בו אין דולים ממקום נמוך מים של התשובה להשקות מקום גבוה של המלוה להיות זה כנגד זה דהיינו טרחא הנזכר : וכאשר נאמר כי מדבר דין זה אחז"ל הגידו כתיב הוי כל צמא לכו למים וכתיב לקראת צמא התיו מים לא קשיא כאן בתלמיד הגון כאן בתלמיד שאינו הגון ועל עיקר זה הוא אומר דבר האבד וזה מותר לעשותו בח"ה בלי שינוי והדוגמא שלו כי לאדם שאין בו תורה שנקרא באמת דבר האבד וזה מותר לעשותו ולתקנו על דרך את הנפש אשר עשו בחרן וזה יהיה בלי שינוי של מעשים כי אינו צריך זולת לימוד בתורה לפיכך בית השלחין הוא דוגמא לתלמיד שאינו הגון מפני כי הוא משלהי עיף ויגע ולכן הוא צריך בכל שעה לשתות ממימי התורה ולכן הוא התחיל להשקותה ממימי התורה קודם המועד מותר להשקותה דהיינו ללכת אצלו וללמדו תורה שכיון שהתחיל להשקותה ושתה ממימי התורה קודם לכן אם לא ישקנו עתה .וילך המלמד אצלו ללמדו תורה תפסד ופקר עפי אבל שדה הבעל דהיינו הדוגמא שלו על תלמיד הגון כי הוא נקרא בעל תורה וכמו שהשדה זו הוא למטר השמים תשתה מים כך תלמיד זה מקבל עול תורה שניתנה מן השמים והנה כמו שהשדה זו אין משקין אותה אלא להשביחה יותר ולכן אסור להשקותה כמו כן תלמיד הגון זה המלמד אותו תורה היינו להשביח אותו יותר ולכן אסור לילך אצלו במועד ללמדו תורה לפי שהוא טירחא יתירא למלמד התורה : וכאשר נאמר כי מדבר בענין הגלגול והיינו דבר האבד כי הוא מותר בחול המועד בלא שינוי היינו מה שאמר בזוהר פרשת פנחס דף רי"ג · וזה לשונו אמר רבי שמעון האי בר נש דנטיל גלגולא דנשמתא ולא זכי דיתתקן בה כאלו משקר בקוסטא דמלכא ואנא קרינא עליה האי קרא או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר וכחש בה טב ליה דלא אברי עכ"ל ולכן יאמר נא כי דבר האבד זה שנאמר או מצא אבידה היינו דנטיל גלגולא דנשמתא מותר לעשותו ולתקנו בחול המועד בלי שינוי ולא יצטרך להשתנות הוא מה שאמר בזוהר פרשת משפטים דף ק"א · וזה לשונו ובת כהן הא אוקימנא מלה אלמנה מהאי גופא קדמאה וגרושה דלא עאלת לפרגודא דמלכא וכו' ושבה אל בית אביה מאן בית אביה דא עלמא דנוקבא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הנשמה שאינה זוכה אינה חוזרת למקומה אלא אל בית אביה חוזרת לעלמא דנוקבא ולכן יאמר כי אם מתקן את עצמו יהיה בלי שינוי מקומו אלא יחזור אל מקורו ויעלה למעלה ואם נאמר כי מה שאמר מותר לעשותו כפי פשוטו כי אדם אחר מותר לעשותו ומעלה עליו הכתוב כאלו בראו והענין הוא מאן דזכה לחייבא כדאיתא בזוהר פרשת תרומה דף קכ"ח · וזה לשונו ת"ח כל מאן דאחיד בידא דחייבא ו[illegible] בגביה למשבק ארחא בישא איהו אסתלק בתלת סילוקין מה דלא אסתלק הכי בר נש אחרא גרים לאכפייא סטרא אחרא וגרים דאסתלק קודשא בריך הוא ביקריה וגרים לקיימא כל עלמא עילא ותתא בקיומיה ועל האי בר נש כתיב בריתי היתה אתו וכו'

הנה מבואר מזה המאמר כמה טובה כפולה נמצא לאיש במענה פיו המחזיר בתשובה לחייבא והיינו דבר האבד שמותר לעשות אותו בלי שינוי דאלו לעושה מעשה בלתי עסור חייב להוכיחו שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך ובלבד ולא תשא עליו חטא שלא יהיה כי ישתנו פניו אמנם מאן דזכי לחייבא והוא דבר האבד מותר לעשות בלא שינוי כי אין צורך למוכיח אותו להיות נזהר כי לא ישתנו פניו ולכן אומר התוכחות שלו לאותו הרשע בלי לשנות הדברים כלל ולכן הוא אומר לפיכך בית השלחין שהתחיל להשקותה היינו זה המגולגל משלהי עיף ויגע ולא ירא ה' כי זה רע ביד נפשאן דחייביא התחיל לדבר על לבו להשקות אותו ממימי התשובה ולהודיעו דרכי התורה הנמשלה למים מותר להשקות' אחר כך במועד וזה יהיה מפני שכיון שהתחיל להשקות לאדם זה התורה והתשובה קודם המועד לכן אם לא ישקנו גם עתה בלתי הפסק תפסד אותה התשובה הקודמת מפני כי היצר חוזר ומתגבר עליו ומחטיא אותו כנ"ל אבל שדה הבעל שהוא כינוי לבעל תשובה שכבר אינו צריך השקאה מן הזולת רק למטר השמים כך אדם זה אינו מתחסר אלא לדעת לתקן מעשיו אמנם כבר נתחרט והתודה כמו שאמר הכתוב והתודו את עונם והעיד עליו יושב שמים שלא לעשות אותה עוד ולא נתחסר מכל ענייני התשובה רק ידיעת תיקון החטא שעשה כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רי"ז · וזה לשונו אמר ר"ש מהכא אוליפנא בדרגא דחב בר נש לקב"ה להוא אתר אצטריך למעבד תקנתא לנפשיה איהון חבו בברית קדישא דאקרי שמש בגין כך דינא ותיקונא איהו כנגד השמש ולאו באתר אחרא מכאן דלא אצטריך בר נש לתקנא נפשיה אלא בההוא אתר דחב לגביה ומאן דלא יעביד הכי לית ליה תיקונא לעלמין כדקא יאות וכו' הנה נתבאר מזה המאמר כי צריך האדם לתקן העון באותו מקום שחטא באותה מדה ממש ולכן יאמר נא כי זה השדה תשובה שהוא כינוי לשדה הבעל וכבר עשה תשובה והוא דוגמא לשדה הבעל שאין משקין אותה אלא להשביח אותה יותר אסור להשקותה כך בעל תשובה מאחר כי אין לו צורך להשקאת מימי התשובה ואין זה הלימוד מועיל בו זולת להשביח אותו להודיעו באיזו מדה חטא כדי לתקן אותה כראוי בכל המצטרך אסור להשקות אותו ולהודיעו ענין זה במועד משום שהוא טרחא יתירא עליו עול התשובה נוסף על מה שעבד ופעל ועבה ולא נכון להשתנף במועד : אפילו בבית השלחין הוא אותו עיף ויגע ולא ירא אלהים כי צריך להשקות אותו מים מן התשובה תמיד לרפאת אותו ולא התירו אלא היכא דליכא טרחא יתירה מן העול של התשובה כגון מן המעיין בין חדש בין ישן שמשקה אותו ומודיעו ענין התשובה ואינו עושה הפרש בין הזמן אם הוא בבחרותו שנקרא חדש או לעת זקנתו שנקרא ישן ע"ד שאינו יש קנקן חדש וכו' וכן כמי אינו מפרש אם העון מחדש או ישן שנשתרש בו רק מושיבו לאדם למוטב ע"י המשכת הודעת התשובה ומשקה אותו מן מים של התשובה אבל לא ידלה וישקה שיורה על

דברים

[ג] נהרות המושכים מן האגמים מותר להשקות מהם בית השלחין במועד והוא שלא פסקו וכן הבריכות שאמת המים עוברת ביניהם מותר להשקות מהן וכן בריכה שנטפ' מבית השלהין ועדין היא נוטפת מותר להשקות ממנה בית חשלחין אחרת והוא שלא פסק המעין המשקה בית השלהין עליונה : [ד] ירקות שרוצה לאכלן במועד יכול לדלות מים להשקותן כדי שיגדלו ויהיו ראויים למועד אבל אם אינו רוצה לאכלן במועד ועושה כדי להשביחן אסור : [ה] אין עושין ההריצים שבעיקרי הגפנים כדי שיתמלאו מים ואם היו עשויות ונתקלקלו הרי זה מתקנן במועד : [ו] אמת המים שנתקלקלה מתקנין אותה היתה עמוקה טפח הופר

דברים עמוקים מן הבריכה לענין העטרה או מימי הגשמי' מקובלים כך אחז"ל מה מים יורדים טיפין טיפין ואח"כ נעשים נחלים כך ד"ת לומד אדם שתי הלכות היום ושתים למחר אמנם מי גשמים המקובלים מפני שהוא עורת גדול כאמור אפילו ערוגה אחת דהיינו ענין תיקון לאבר אחד שחטא בו אליו גבוה שנתעלם החטא ממנו ואליו נמוך שאדם דש בעקביו אין דולין כלומר אין מגלין מלשון הא דלית לך חספא אין מגלין הענין להודיע וללמד מאותו מקום נמוך שהיה דש בעקביו והורגל בו למקום גבוה כי מצד הגאוה נעלם ממנו לפי שהוא טרחא יתירה כאמור : [ג] נהרות המושכים מן האגמים וכו' חוזר על כל הדרכים הנזכרים ראשונה יאמר כי לתלמיד שאינו הגון יאמר לו דברי הגדה שמושכים לבו של אדם כמים כמשחז"ל והיינו נהרות דברי' גלוים ופשוטים ע"ד הנראה כד הוינא טלייא המושכים מן האגמים מותר להשקות מהם בית השלחין אותו התלמיד שאינו הגון כמו שעשה רבי חייא רבה וכו' לאותו תלמיד שהיו פניו מוריקות לפי שהיה מהרהר בעבירה למדו תורה עד שנמשך לבו וקבל עליו שלא להרהר עוד באותם דברים והוא שלא פסקו אותם הדברים שמלמד אותו וכן נמי והוא שלא פסקו מאותם מעשים וכן לענין המדריך החוטא לדרך ישרה וזכי לתיובא ואמר נהרות המושכים מן האגמים אותו לימוד שמלמד את הבלתי הגון בענין התשובה שנמשל לנהר המטהר האדם מן הטומאה הנמשך מן האגם אשר שם נמצא קנה של תורה קנה חכמה קנה בינה מותר להשקות מהם אותו המכונה לבית השלחין שהוא משלהי כד"א כשל בעוני כחי והוא שלא פסקו מללמד אותם והמקבלים נמי לא פסקו מללמוד כי זה מורה כי יעזוב רשע דרכו וכן הברכות שאמת המים עוברת ביניהם היינו משחז"ל בפסוק עשיתי לי ברכות מים להשקות מהם יער צומח עצים (קהלת ב) דהיינו דברי תורה ושם ביארתי מלת לו דהכי קאמר מאחר דקים לן התקוששו תחילה קשט עצמך ואח"כ וקשו קשט לאחרים ולכן עשיתי לי לעצמי בתחילה ברכות מים לטהר עצמי מן העון וללמוד תורה ומהם הועיל להשקות מהם יער צומח עצים שנים הם אותו עם הארץ לא עץ מאכל הוא וכן נמי חלק הנאמר בהם ונערים בעץ כשלו להחזיר אותם למוטב וכן נמי אלו הברכות הם שאמת המים היא התשובה עוברת בתוכם מותר להשקות מהן וכן בריכה שנטפה מבית השלחין כי אותו העושה תשובה ולא עשה תשובה גמורה אלא מעט מעט היינו מנטף וכן לענין לימוד התורה לתקן את אשר עותו היה מעט מזער וקראה סירוגין ועדין היא נוטפת מותר להשקות ממנה בית השלחין אחרת אדם אחר שהתחיל

לעשות תשובה והוא שלא פסק המעין המשקה בית השלחין העליונה הוא המלמד לאותו בעל תשובה דרך ה' וכן נמי מוכן על האדם עצמו שחזר בתשובה רק שעשה לפעמים מנטף מותר להשקות וללמוד בית השלחין אחר אדם אחר שעושה תשובה ובלבד שלא פסק המעין הוא בעל תשובה בית השלחין הראשון העליונה מלעשות אותו שהיה מנטף כאמור : [ד] ירקות שרוצה לאכלן במועד וכו' הנה זה יהיה כינוי לבני האדם ע"ד מ"ש בני אדם דומים לעשבי השדה ואמנם להיותם בלתי שלמים הם מכונים לירקות שהם פחותים ממדרגת עץ השדה אלא זה דברי כמשחז"ל ושניהם לבדם בשדה כשהיו עוסקים בתורה אחיה וירבעם וכל תלמידי חכמים דומים לפניהם כעשבי השדה כי אין כונת חז"ל בזה אלא להודיע מעלת התורה שהיו עוסקי' בה עד שהעיד עליהם הכתוב כי שניהם לבדם נחשבים שהיו בשדה ולהעריך ענין זה אמרו שתלמידי חכמים היו בערכם כעשבי השדה שהוא מדרגה שניה דומם וצומח ושניהם היו במדרגת בעל חי מדבר נמצא שהיו שני מדרגות למעלה מכל ת"ח הנמצאים באותו הדור כי את כלם העריכו במדרגת עשבי השדה כאמור וכן נמי הם ירקות אלו שרוצה לאכלן במועד הם בני אדם שדומים לירקות כאמור ורוצה לאכלן במועד לאכול מזכות אשר יעשה בהם יכול לדלות מים מן התורה להשקותן כדי שיגדלו בתורה ובמעשה וע"י כן תגדל נפשם בעיני אלהים ואדם ויהיו ראוים למועד לאותה סעודה שעתיד הקדוש ב"ה לעשות לצדיקים לזרעו של יצחק דכתיב למועד אשוב אליך מותר אבל אם אינו רוצה לאכלן במועד עתה רק עושה להשביחן ולתקן אותם בלבד אסור לפי כי בהנאה שנמשך לו יש צד הנאה למעלה כדאיתא בזוהר פ' תרומה ע"ש ולכן אסור כאמור : [ה] אין עושין החריצים שבעיקרי הגפנים היינו משחז"ל בפסוק אם חרוצים ימיו כשברא הקב"ה את העולם חרץ ימיו של כל א' זכה משלימין לו לא זכה פוחתין לו ולכן יאמר נא על עיקר זה שידענו כי חרוצה היא ביד הצדיקים שהקב"ה ממלא שנותיהם מיום ליום שנאמר את מספר ימיך אמלא ולרשע הוא בהפך כי חרוצים ונכרתים ימיו ולכן אין עושים ומתקנים החריצים הם הגומות שהאדם קודח על יד העון אשר יעשה ומודיע לכל העולם וזהו שבעיקרי הגפנים הם עדת ישראל דווקא לא עשה כן לכל גוי זולת לישראל הנקרא גפן שנאמר גפן ממצרים תסיע כדי שיתמלאו מים מן התורה ומן התשובה והיינו משום טרחא יתירה ואם היו עשויות ונתקלקלו ע"י עון הרי זה מתקנן במועד כי נקל יהיה עליו לתקן אשר עותו בשוגג : [ו] אמת המים שנתקלקלו היינו כינוי לת"ת שהוא

חופר בה עד ששה היתה עמוקה טפחיים מעמיקה עד ז׳ : [ז] מושכין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את כל השדה ואם היתה שדה להה מותר להשקות את כלה : [ח] אסור לפתוח מקום לשדה כדי שיכנסו בה מים להשקותה ואם עשה כדי לצוד דגים כדי לאכלן במועד כגון שפותח למעלה מקום שיכנסו ולמטה מקום שיצאו מותר : [ט] אסור להשוות השדה לצורך חרישה ואם ניכר שמכוין כדי לדוש לצורך המועד כגון שמשוה כלה מותר : ואסור

טור ברקת

שהוא מושך מים של תורה שנתקלקל ומתקנין אותה דמאחר כי הוא צריכים לו ולתורתו מתקנין אותה כי כך אחז״ל כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו כדי שלא יהיו תלמידים ממנו בגן עדן והוא בגהינם ולכן אע״ג שנתקלקל מתקנים אותו כי כך אחז״ל אם ראית ת״ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה והענין ע״ד מ״ש בזוהר פ׳ ויקרא דף י״א · וז״ל אמר רבי יוסי הא תנינן דעל ידא דכהנא אתכפר חוביה דבר נש כד קריב קרבנא השתא דאיהו חטא מאן מקריב עליה ומאן יכפר עליה וכו׳ אמר רבי חייא הא ידיע באן אתר אתכפר כהנא רבא וכו׳ בגין כך אהרא קא מקריב קרבניה וסליק ליה עד ההוא אתר דאתכפר קרבניה וכו׳ הנה מבואר מדברי המאמר כי כאשר חטא כהן גדול כהן אחר הדיוט היה מקריב עליו קרבן ומכפר לו וכן בנדון דידן אע״פ שנתקלקל אותו המלמד תורה דוגמא לאמת המים שהכל שותים ממנה מתקנין אותה תקנה יש לו ומתכפר לו כדאמרן היתה עמוקה טפח מתחילה אם היה קורא דף אחד או סדר אחד ע״ד מםחז״ל טוב מלא כף נחת טוב מי ששונה סדר אחד ורגיל בו מי ששונה שנים וכו׳ אמנם כדי שיהיה לו לכפרה כי אולי מה שנתקלקל היה מפני מיעוט הלימוד ולכן טוב לו עתה ללמוד שש סדרים היינו מ״ש חופר בה עד שש היתה עמוקה טפחים כי היה לומד שני סדרים ילמוד עתה בתורה שהיא שבעה ספרים ויעמיק בה :

[ז] מושכין את המים של תורה והתשובה מאילן לאילן הם בני האדם כי כן משפט איש ישראל כאשר האחד נמשך תכף נמשך אחר ומתרבים באים כמש״ה משכני בלשון יחיד ותכף אחריך נרוצה רבים ובלבד שלא ישקה את כל השדה עדת ישראל בבת אחת כי אין לומר לרבים דברי כיבושין במועד ואם היתה שדה להה כלומר כי הם עדה שלימה כי נמצא בהם לחלוחית תורה ומצוה מותר להשקות את כלה ולהעיר לבם בתשובה כי מלתא אהלבייםהו יקירא :

[ה] אסור לפתוח מקום לשדה היינו לפתוח מסכתא מחדש כדלקמן כדי שיכנסו בה מים של תורה להשקות את הרבי׳ ואם עשה כדי לצוד דגים הם בני אדם שנתפשו כדגים במצודה רעה של העון כדי לאוכלן במועד ולהיות נהנה מהם כגון שפותח למעלה להודיע מה מעשה האדם והיינו מקום שיכנסו בו מאחר כי כך גורם האדם על ידי מעשה הטוב ולמטה מקום שיצאו בו כי יודיע להם החטא מהו גורם כאותו הקודח בספינה והיינו מקום שיצאו מן העון כי בראות מה גורם המעשה יצאו בו לשוב אל ה׳ : [ט] אסור להשוות השדה כך אחז״ל לא חרבה ירושלם אלא מפני שהשוו בה קטון וגדול שנאמר והיה כעם ככהן ולכן אסור להשוות השדה אלו ישראל לצורך חרישה על מה שהם חורשי און

מקור חיים

שהרי הוא מוכן להם ואם ניכר שמכוין כדי לדוש לצורך המועד לברר מהם העון לצורך המועד שעתיד הקב״ה לעשות סעודה לצדיקים לעתיד כגון שמשוה כלה ע״ד ושם דרך מותר שנמצא כונתו לזכות אותם על העתיד לאותה סעודה כנזכר : הלא זה הדבר של דבר האבד הוא ענין הנוגע למעלה והוא מש״ה והי׳ ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והם שני בחינות הנקראים אובדי׳ האחד הצדיק שנאמר בו הצדיק אבד וגם כן הכלה שנאמר בה אבדה האמונה ולכן הותר דבר האבד לעשותו בחול המועד והוא הי׳ לבנים שהיינו עשרת השבטים אינם עתידים לחזור שנאמר וישליכם אל ארץ אחרת ר״ע אומר חוזרים שנאמר ובאו האובדים בארץ אשור (ישעי׳ כז) והנה ראוי לדקדק שהיל״ל ובאו האובדים מארץ אשור והנדחים מארץ מצרים מהו בארץ בארץ אמנם הכי קאמר קרא ובאו האובדים למקום רחוק תחילה שיבאו יהיה בארץ אשור והנדחים שנאמר אם יהיה נדחך בקצה השמי׳ והיכן יבאו בתחילה בארץ מצרים ואח״כ כאשר יבאו לארץ מתקיים מש״ה והחרים ה׳ את לשון ים מצרים והכהו לשבעה נחלים והדריך בנעלים והיתה מסילה לשאר עמו ומה גם מבשר על האובדים והנדחים הם מלכין קדמאין דמיתו וגם אותם הגלגולות דאזדריקו עשר טיפין כדאיתא בתיקונים ונוסף עוד על הטיפות של שוטי הילדים שעליהם אחז״ל אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף ולכן יאמר דבר האבד הנוגע לענין הצדקה הנקראת דבר כדאיתא באלה הדברים והיא שנאבדה לכן מותר לעשותו במועד בלא שינוי דהיינו כי בחול בזמן שרוצים למעלה להכנים כלה לחופה עושים שינוי כדי שלא ירגיש הטרא אחרא ותתערב השמחה כדאי׳ בזוהר פרשת תרומה דף קל״ד · וז״ל כלה כל זמנא דבעאן לאעלא לה לגבי מלכא לחדוא דשמושא אצטריך בלהישו ברזא בגין דלא ישתכח בר נש דגלי לעדהא רמז לסטרא בישא דלא יתדבק בהדה עכ״ל הנה מבואר מזה המאמר כי בזמן החול נעשה שינוי למעלה כדי לעשות הייחוד ולכן יאמר נא כי דבר האבד הזה מותר לעשותו בחול המועד בלא שינוי לענין זה לפיכך בית השלחין הוא הכלה הנקרא׳ בית כמםחז״ל אין בית אלא אשה ומלת שלחין היינו מלשון שלחיך פרדס רמונים רצה לומר כאשר הקלות שלה הם שלמים אבל עדין צריכה שלימות ולכן צריכה השקאה תמיד עד שתהיה נשלמת בכל הצורך והתחיל להשקותה קודם המועד מימי החסד כמםחז״ל בת היתה לו לאברהם ובכל שמה מותר להשקות׳ אחר כך שכיון שהתחיל להשקותה קודם לכן היא תאיבה ביותר ואם לא ישקנה עתה תפסד וצריך להריק מים קרים על נפש עיפה אבל השדה הבעל שכבר היא בכוד חקל תפוחין והיא בעולת בעל שאין משקין אותה אלא להשביע ולהשביח

[י] אסור ללקט עצים מן השדה ליפותו להרישה ואם ניכר שמכוין לצרכו שצריך לעצים כגון שנוטל הגדולים

ולהשבית אותה יותר אסור להשקותה בגשמי שהוא מורה שצריך ענין מעשה תחתון לעשות יחוד למעלה ואינו כן : אפילו בבית השלחין כאשר הכלה מן שלחו אותה לא התירו אלא היכא דלית טירחא יתירא לפי כי אין זה לצורך רק לענין התעוררות בלבד ולכן התירו מן המעיין הרומז לצדיק בין חדש בין ישן רצה לומר או מן המקום הנקרא ישן כד"א עורה למה תישן ה' או מן המקום הנקרא חדש היא עיר חדשה שביהודה שהוא ממשיכו ומשקה לכלה אבל לא ידלה וישקה מן הבריכה היא הכלה עצמה מסוד בנימן הצדיק או מימי הגשמים מקובלים שהם באו אללה מפני שהוא טורח גדול להשקות מהם וגם אפילו ערוגה אחת שהוא כאשר היא בסוד קטנה כמו שהיינו ערוגה שהיא ששה על ששה טפחים וכו' אליה גבוה בולט בסוד המדה הנקרא ירושלם שהוא גבוה משאר ארצות והבן ואליה נמוך נקודת ציון אין דולים מ"ן ממקום נמוך זה ציון להשקות מקום גבוה של ירושלם כאמור : נהרות המושכים מן האגמים הוא מש"ה נשאו נהרות ה' והנהרות הללו כאשר הם מושכים מן האגמי' שהם העליונים מותר להשקות מהם בית השלחין הנזכר במועד והוא שלא פסקו וכן הבריכות והפרש הנמצא בין הבריכות לנהרות הוא כפי פשוטו כי הבריכות הם בסוד נקבות והנהרות הם בסוד זכרים הללו בחינת חסד והללו בחינת דין ולכן יאמר הבריכות שאמת המים הוא נהר היוצא מעדן עוברת ביניהם מותר להשקות מהן שדה של הכלה וכן בריכה שנטפה מבית השלחין עצמה ועדיין היא נוטפת מאור שלה מותר להשקות ממנה בית השלחין אחרת והוא שלא פסק המעין היוצא מבית ה' המשקה בית השלחין העליונה : איתא בזוהר פ' בלק כלחוך השור את ירק השדה הם נשמות הגדלים בשדה העליון ולכן יאמר ירקות אלה הנשמות אם רוצה לאוכלן במועד הוא מה שאמר פרשת ויקהל דבלע לון בליעו וכו' בסוד אכילה של קרבן ואחר כך בסוד אכלו רעים ממשיך להם מימי החסד לגדלן אבל אם אינו רוצה לאכלן במועד אלא ליפותן בלבד בסוד חדשים לבקרים בלבד ולא לאכלם ביום אסור והבן . עוד יאמר ירקות שרוצה לאכלן במועד המובן מן הזוהר כי ירוק הוא בבחינת א"ת ישראל בפסוק לא עתה יבוש יעקב מגוון אדום דיצחק ולא עתה פניו יחורו מגוון לבן דאברהם אמנם הוא סוד ירוק ולכן אסתר ירקרוקת היתה כמו שאומרים חז"ל ולכן ירקות הוא כינוי למדות שלו וכאשר כעל גוונין לאתפארא בהו והיינו שרוצה לאוכלן במועד יכול לדלות מים בסוד מ"ן להשקותן כדי שיגדלו ויהיה רחוי לביאה למועד אבל אם אינו רוצה לאכלן כי אינו צריך להם ועשה כדי להשביחן בלבד אסור : אין עושים החריצים גומות בבעיקרי הגפנים כי הנה שינו נשים בבתולים כגפנים ולפי כי המדה זו היא בתולה דוגמת הגפן שאין מקבל הרכבה אמנם גומא זו איכה נעשית בתחלה אלא על ידי ידים העליונים שנאמר מקדש אדני כוננו ידיך ולכן אין עושין. בגשמי חרילין בשרשי הגפנים כדי שיתמלאו מים אחר כך בסוד מים קרים על נפש עיפה

ואם היו עשויות ונתקלקלו הרי זה מתקנן במועד כי כן אומרים חז"ל אין האשה מחזקת טובה אלא למי שעשאה כלי : אמת המים שנתקלקל היינו מה שאמר הכתוב הצדיק אבד שהוא נביעו מתקנין אותה היתה עמוקה טפח שמורה היות אמת המים זו בסוד הכלה ולכן היא עמוקה טפח בסוד ציון חופר בה עד שש בסוד שש קלוות היתה עמוקה טפחיים בסוד החדר והפרוזדור מעמיקה עד שבעה עד שתהיה בסוד שבעה בסוד המנורה זהב כלה: מושכין את המים הם מימי החסד מאילן לאילן בכל מדרגות ת"ת ישראל ובלבד שלא ישקה את כל השדה היא ה"י הכלה כי אלו האילנות הם מושכים לה מים אחר כך ואם היתה שדה לחה וכבר נמלא בה לחלוחית מן החסד מותר להשקות את כולה שנאמר מים קרים על נפש עיפה : אסור לפתוח מקום לשדה כדי שיכנסו בה מים להשקותה לפי כי כמו שאין רשות למדות עליונות להריק שפע וברכה זולת בכלה הכלולה כמו כן הכלה אין לה רשות לינק מצד אחר מזולתם אלא מהם בלבד ולכן אסור לפתוח מקום לשדה של תפוחין שיכנסו בה מים להשקותה והם בחים שלא כסדר המדרגות ואם עשה כדי לצוד דגים כדי לאכלן במועד והם נשמות הנקראים דגים כנזכר בזוהר מה דגים אין בהם שחיטה כך הצדיקים דכתיב ויגוע ויאסף אל עמיו כגון שפותח למעלה בסוד אותו הנקב צבאות ה' מלמעלה לקבל הנשמות או אורות ולמטה מקום שילאו הוא הפתח צבאות ה' כי משם יוצאים כלם מותר : אסור להשוות השדה זו חקל תפוחין לפי שהעיקר הוא שיהיה לה קויה וזה עשה לצורך חרישה כי מתחלה כך היא המדה ואם ניכר שמכוין בהשואה זו כדי לדוש ולהפריד הקליפות מן הכלה שהיא בסוד חטה בנקיו ה' וזה לצורך המועד לייחד כגון שמשוה כלה מותר: [י] הגה״ה נתבאר למעלה על ענין מלאכת דבר האבד ולכן יאמר כה ואסור ללקט עלים מן השדה כדי ליפותה כי הנה עלים הללו הם בכל אותה ששם . מכונים לעלים כי הנה נאמר רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא זה עם הארץ ועץ מאכל הוא ת"ח והאמנם גם יש מין עץ אחר אשר נכשל בעבירה כד"א ונערים בעץ כשלו ועל כל צד מאלו הוא יאמר ואסור ללקט עלים היינו להסיר גם למעט אותם מן השדה היינו הגוף כי כן כינו חז"ל ע"ה בור קרקע ולכן הוא שדה הוא ראוי לזריעה היינו בן אדם בהוא נוהג כשורה והאדם רוצה ללקוט ולהסיר דבר המעכב עלים ר"ל עונות ליפותו אותו הגוף להריבה שלא יבאו עליו יסורין אסור לעשות כן לפי שעשה מיראה ואם ניכר שמכוין לצרכו לענין תיקון שלו כעשות תשובה כגון שנוטל הגדולים הם העונות החמורים ומניח את הקטנים [illegible] אחר כי הוא מעכר כעשות תשובה מותר ואם כעין [illegible] לדיקים שמלקט אותם לטובה מן השדה היא הגוף שלו אסור לפי שעושה ליפותו לחרישה להרבות במצות על דרך מאמז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ואם

הגדולים יגדלו הקטנים מותר : [יא] אסור לקצץ ענפי האילן לתקנו ואם ניכר שמכוין בשביל הענפים להאכילן לבהמתו ולא לתקנו כגון שקוצץ כלן מצד אחד מותר : [יב] אין מתליעים האילנות ולא מזהמין הנטיעות אבל סכין האילנות והפירות בשמן : [יג] אישות ועכברים המפסידים בשדה אילן מותר לצודן כדרכן שחופר גומא ותולה בה המצודה ואפילו בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן מותר לצודן כדרכן שיוצאין ממנה ומפסידין האילן ואם אינה סמוכה לשדה האילן אין צדין אותן אלא ע"י שינוי שנועץ שפוד בארץ ומנענע לכאן ולכאן עד שנעשית גומא ותולה בה המצודה וי"א שבשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן אינו מותר אלא

ואם ניכר שמכוין בצרכו כדי להצליח עצמו ולהצליח המלות ואין זה לראות העצות שצריך נעלים נעשות תלות כגון שנוטע הגדולים המלות התחתונות והניח הקטנות ולא בכא לידו שתיקן כאחד כי כענין זה כתיב אורח חיים פן תפלס אלא כי היא בדרך הגדולות והדק אחריהם לעשות אותם מותר דאלו היה נותן העצות היה צריך לעשות זה כנגד זה : [יא] אסור לקצץ ענפי האילן כו' [illegible] דומים נותן השיעור [illegible] [illegible] הענפים [illegible] כלו עומד במקום [illegible] והספק זה הרבה וגם יאמר האילן. אסור לקצץ ענפי האילן לתקנו דהיינו כי הרבה קלילת ענפים שלו הוא לרעתו לפי שמנלא כולו עומד במקום טומאה אבל לנדיק קלילת הענפים שלו לטובה לו להיות כלו עומד במקום טהרה והדוגמא הוא על היסורין אמנם במועד אסור לעשות כן בגשמי ואם ניכר שמכוין בשביל הענפים שהוא צריך להם דהיינו כי הוא שמח ביסורין ומקבל אותם בשמחה להאכילן לבהמתו כי יודעים הגו היסורין לעם הארץ נמשל כבהמה ולהגין על הטובה מעשה בהמה ולא לתקנו לעצמו כגון שקוצץ כלן מצד אחד דאלו היו היסורין למרק העון היו באים עליו בכל אבר ואבר בגופו כי כן הוא התיקון אבל מאחר כי כל היסורין הם באים עליו מצד אחד במקום אחד אין זה אלא יסורין של אהבה ולכן מותר לקוץ ולקבל היסורין האלו בשמחה וז"ש אסור לקצץ ענפי האילן כלומר דאין להרהר ביסורין אלו לומר שלכן נתן אותם לו הקב"ה לפירעון העון אין זה אלא להאכיל לבהמתו להגין עליהם כאמור : [יב] אין מתליעין האילנות וכו' דמאחר כי כבר נאמר כי האדם עץ השדה לכן אין ראוי לעשות כן להוליא התולעת ממנו כי יתבונן האיש הנלכד במעשיו שלא יתקיים בו מש"ה ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות וכו' והיתא בזוהר פ' תרומה דף קנ"ח . וז"ל וכל אינון מחללי שבתות ותמי בפרהסיא דינין סלקין מנייהו אבל נורא דגיהנם לא אשתכך מעלייהו לעלמין וכל חייבי גיהנם שאלי עלייהו מאי שנא אלין דלית לון נייחא מכל חייבין דהכא וכו' דאינון חייבין כלהו נפקין מדוכתייהו ואתייהיב לון הכו למיהך ומהתני בהו ומנהן הד אזיל ואפיק לההוא גופא דילהון ועייל ליה לגיהנם לעיניהון דחייביא ותמאן ליה דהחרא תולעין וכו' הרי מבואר נדברי המאמר כמה גדול עונש המחלל שבת וי"ע כי לא די העונש שלו בגיהנם ובקבר אלא שמכריזין עליו דא פלניא דמריד במאריה וכו' וכל הרשעים רואים בקלונו ולכן החי יתן אל לבו לא יתליע האילן שהוא גופו שהרי אמרי בר יוחאי דגשביה רב נחמן

וחזא ביה ממש ופירש לו כי מש"ה וישוב העפר אל הארץ כשהיה הוא בעת אחת קודם התחיה ואין מזהמין הנטיעות ירלה להגיד על שני דברים דהאבוגה ענין הנטיעות הם הילדים נטעי נעמנים כלומר יזהר ביהיו הנטיעות שלו נקיים מכל עון ולא ימלא בו מדה א' שפוסל הילד ונקרא ממזר מדרבנן והם בני תשעה מדות אסי"ת מבג"את כמבחז"ל וברותי מכם המורדים והפושעים הרי בשעת מעשה לריך ליזהר וגם אחר כך יזהר שלא לזהם אותם כי אם יחטא אים הקליפה הורגת אותם כדאיתא בזוהר פרשת משפטים ראיתי את כל העשוקים וכו' ועל ידי שעושקת אותם מזהמת אותם ודאי ועוד מלוה שיזהר על עלמו והיינו מ"ש אין מזהמין את הנטיעות דמאחר דקים לן כי לא נמלא בדורות הללו נשמה חדשה זולת לשרידים אשר ה' קורא כנזכר בזוהר בהיכל תמשי דפקידי מיומא דאתחרב בי מקדשא לא עאלו תמן נשמתין ולכן כלנו באים בסוד הגלגול וכבר נתבאר לעיל בפסוק נלר מטעי שהקב"ה ברחמיו נוטע הנשמה כמה פעמים עד שנאמר עליו מעשה ידי להתפאר ולכן מלוה שלא לחטא ויטמא הנטיעה שנטע אותו הקב"ה כדאיתא בזוהר פ' פנחס האי מאן דנטיל גולגולתא דנשמתא וחב בה עליו נאמר או מלא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר טב ליה דלא אברי ולכן הדין הוא אין מזהמין את הנטיעות על כל הלדדין האלו אבל סכין אותם כלומר דאע"ג כי אותו הגוף בלתי טהור הוא יש תקוה טובה על ידי שסכין אותו בשמן התורה ובכן לא יעלה תולעים וכן נמי הפרי הם הבנים כד"א והשמיד פריו ממעל כאשר הבנים שהם פרי האילן סך אותם בשמן טוב גם בשמן התורה כמפחז"ל לא נתן הקב"ה התורה לישראל אלא ע"י ערבות הבנים כאשר אינו יגע בתורה נאמר ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני לפיכך חייב אדם ללמד בנו תורה כדי שיחיה שנאמר כי בי ירבו ימיך הרי לבן ויוסיפו לך שנות חיים לאב ולכן יאמר אבל סכין את האילן הוא האב בתורה וגם הפרי הוא הבן בשמן התורה כנזכר עוד ירלה על האדם עלמו מ"ש אבל סכין את האילן הוא בשמן התורה וגם הפרי אע"ג כי עשה פרי תורה ומלוה העיקר הוא שם טוב ולכן אוי לנו מי יליגנו מיד האלהים על עני, חילול השם בבעלי תורה נטמעין בו : [יג] לדין את האישות ואת העכברים וכו' והיינו הקליפות אשר הם מכניסים מחשבות רעות בלב האדם ועל ידם יבאו לחטא ולפי כי הם לדים את בני האדם כדגים הנאחזים במלודה רעה לכן נמי האשות שהם דוגמא לאותם אבות הזומה והעכברים הם הקליפות הזכרים המפסידים בשדה אילן בני האדם אשר בהם יוקשים ומפסידים אותם

להכר

לדבר רע מותר לצודן כדרכן כי חופר גומא בארץ בנוקבא דתהומא רבא ותולה בה שהלידה הוא מדת החסד שהוא מכניע אותם וע"ד אותם כדאיתא בזוהר פרשת לך דף ל"א. וז"ל וא"ל זועם בכל יום נזעם או זעום אינו אומר אלא זועם שהוא זועם בכל יום לאהדרינון דינים יתיר בבקר בבקר לאכפיא לון ולמיעל יתהון לנוקבא דתהומא רבא ולכן היינו שלד אותם במלודה כח ממנו ואפילו בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן מותר לצודן כדרכו שיוצאים משם כאשר אין בהם כח לפתות בני אדם הצדיקים כל אשר לבן בו יוצאים משם והולכים ומפסידים בשדה האילן הוא הדבר מ"ש חז"ל ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה היצר שהוא צפון בתוך לבו של אדם שמניח אומות העולם ואינו מתגרה אלא בישראל כי הפליא לעשות ובת"ח יותר מכלם כי הא דאביי וכו' ולכן יאמר שיוצא משדה הלבן שאר הכמון והוא מפסיד לשדה האילן הם ת"ח או איפכא וי"א כי בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן אינו מותר אלא על ידי שינוי כלומר קשה לצוד היצר אם לא שישנה האדם מעשיו לטובה ביותר אז יהיה נדחה ממנו ואם לאו לא יוכל לו והשינוי הוא מביא שפוד הוא הזכר שבקליפה וחופר בארץ בנוקבא דתהומא ומכניע לכאן ולכאן כדי שלא יהיה חיבור ביניהם כי אין הרצון אלא להכניע שניהם יחדו כאחד ואח"כ שנעשית גומא פחתת היא תולה בה שהלידה הוא בחינת החסד המכניע אותם: [יד] אין מכניסין צאן לדיר בחול המועד והוא כי הנה כללות ישראל הם נקראים צאן אבל כאשר הם קשים נקראים אילים וכאשר הם רכים נמשלים לצאן הלא הם דברי חז"ל במדרש כתיב היו שריה כאילים וכתוב ורעו כבשים כדברם אלא כשהם קשים נמשלים כאילים וכשהם רכים נמשלו ככבשים שנאמר ורעו כבשים כדברם ולכן עתה יאמר כי מאחר שהם רכים בשינוי צאן אין מכניסין אותם לעתיד לדיר זו ירושלם לזבל השדה הוא מפחז"ל למלך שהיה לו צאן ודיר ורועה נשבה הצאן וכו' אחר ימים המלך הביא צאן ובנה הדיר ולא זכר הרועה לכך אמר דוד למנצח לדוד להזכיר למה אינו מזכיר אותו ולכן יאמר אין מכניסין הצאן לדיר בח"ה דאף ע"ג כי הרי נאמר בונה ירושלם ה' הרי הדיר נדחי ישראל יכנס הרי הצאן מ"מ וכן לא יעשה בחול המועד אלא מקודם וזה לזבל השדה ציון שדה תחרש לזבל כד"א יזבלני אישי ואם הכניסן העכו"ם מעצמו כי כן נאמר והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' הרי הכניסם עכו"ם מעצמו מותר אף בשבת כי כן אחז"ל שקולה ישיבת ארץ ישראל ככל התורה כלה אפילו אם מחזיק לו טובה. שכנסן שהרי נאמר

אלא על ידי שינוי ואם אינה סמוכה לשדה האילן אסור אפילו ע"י שינוי: [יד] אין מכניסין צאן לדיר בחול המועד לזבל השדה אם הכניסן הנכרי מעצמו מותר אף בשבת אפילו אם מחזיק לו טובה על שהכניסן ובלבד שלא יתן לו שכר אפילו אינו נותן לו אלא שכר מזונות אסור וביום טוב יכול ליתן לו שכר מזונו ובלבד שלא יתן לו שכר אחר ובח"ה אפילו אם נותן לו שכר אחר מותר ובלבד שלא ישכירנו ולא יסייענו ולא ימסור לו שומר לנער הצאן ואם היה העכו"ם שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה מסייעין אותו בחול המועד ומשכירין לו שומר לנער הצאן: [טו] אסור לקצור השדה בח"ה אם אינו נפסד אם יעמוד עד לאחר המועד ואם אין לו מה יאכל אפילו מוצא בשוק לקנות אין מצריכין אותו ליקח מן השוק אלא קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר כדרכו ובלבד שלא ידוש בפרות והני מילי שאינו צריך אלא לו

שהם מנחה לה' ובלבד שלא יתן לו שכר מפני שהביא אותה אפילו אינו נותן לו אלא שכר מזונו אסור שהרי אין לעכו"ם שכר מזה שבאים וביום טוב יכול ליתן לו שכר מזונו כי יהיה מן התמלית שנותן לכותים ובלבד שלא יתן שכר אחר כאמור ובחול המועד אפילו אם נותן לו שכר אחר מותר שכן עתיד הקב"ה להביא אותם ובלבד שלא ישכרנו היינו משכר של עה"ב ולא יסייענו לחזור למוטב ולא ימסור לו שומר לנער הצאן שהרי אין מלך המשיח בא להיות שומר לנער הצאן ולהכנס על יד עכו"ם אבל מפני כי הם יבאו מעצמן נאמר אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד: [טו] אסור לקצור השדה בח"ה אם אינו נפסד כך אמרו חז"ל בארבעה דברים נמשלה הגאולה כקציר כגשמים כיולדת כקציר לומר מה אלו שלא בעונתן הם נפסדים כך הגאולה צריך להיות בעתה ולכן יאמר כאן אסור לקצור את השדה בחול המועד היינו להביא הגאולה הנמשלה לקציר אם אינו נפסד אם יעמוד עד לאחר המועד נפקא מינה דאף ע"ג כי בכל יום צריך האדם להיות מצפה יום ה' כי כן שואלים לאדם לעתיד צפית לישועה ולכן אנו אומרים כי לישועתך קוינו כל היום בחול המועד פטור מדין זה לפי כי אין באה הגאולה בחול המועד אע"ג שאנו אומרים בו ביום כי לישועתך קוינו כל היום ואם אין לו מה יאכל אדם זה הוא מפחז"ל אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב ולכן יאמר ואם אין לו מה יאכל אדם זה אלו ישראל כמ"ש חז"ל אין עני אלא מן התורה ומן המצות אפילו מוצא בשוק לקנות כלומר דמאחר כי ידענו שהכל הוא תלוי בתשובה כמחז"ל אלף שנים נשבע הקב"ה שנאמר ביום חרון אפו ויום הקב"ה אלף שנה מכאן ואילך הדבר תלוי בתשובה היום אם בקולו תשמעו עכ"ז אין מצריכין הדור שאינו הגון לקנות מן השוק דבר המצוי הוא התשובה אלא קוצר ומעמר וכו' כל צורך הגאולה עשה הקב"ה לא יעדר דבר הוא מ"ש בזוהר פרשת משפטים דף ק"ך. וז"ל ומסטרא דתבואות ה' מיני נשמתא תבירין מכלהו ואינון חטה ושערה וכסמת ושבלת שועל ושיפון אמתיל לון לישראל וכו' כד יפקון מגלותא הכי יהון תבירין דיתבריס בר וכו' ובגין דא מוץ ותבן אינו חייב במעשר וכו' ולכן יאמר כי את כל אלה הדברים אשר צריך לעשות יעשה עד הקב"ה קוצר ומעמר ודש להפריד מהם הבלתי הגונים וזורה שנאמר זורו לשעים ובורר כדרכו הפסולת ובלבד שלא ידוש בפרות דאוופא מלחא.

לו לבדו אבל אם הוא צריך לדוש לצורך רבים דש אפילו בפרות: [טז] מי שיש לו כרם אצל כרמו של נכרי והנכרי בוצר שלו בח"ה ואם לא יבצור הישראלי גם את שלו יפסיד יכול לבוצרו ולדרוך היין ולעשות החביות וכל צורך היין בלא שינוי ובלבד שלא יכוין לעשות מלאכתו במועד: מי

מלאה ויש זכרון לא טוב שנאמר כי כפרה סוררה סרר ישראל והני מילי שאינו צריך אלא לו לבדו והענין שהרי נת' למעלה בענין דבר האבד שמורה על כמה דברים שנקראים אבודים ולכן יאמר כל זה האמור יעשה הקב"ה לצורך עצמו לו לבדו דמשמע שני דברים כי כן עושה תמיד בנפשות של ישראל שהם נקראים דבר האבד ועשה כל אלו הדברים לו לבלתי ידח ממנו נדח (שמואל ב יד) והוא דבר גדול פקח עיניך לפי שידענו מחז"ל כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל ונמצא כי הנשמה של הנדח הוא חלק ממנו כביכול ולכן וחשב מחשבות לתקן אותו נדח שנאמר למעני למעני אעשה אבל אם הוא צריך לצורך רבים כגון בענין הגאולה שהוא צורך רבים מכמה פנים לצורך עליונים ותחתונים הוא מה שאמר בחגיגה כתיב שש כנפים לאחד וכתיב וארבע כנפים ל"ק כאן בזמן שבה"מ קיים כאן בזמן החרבן כתיב היש מספר לגדודיו וכתיב אלף אלפין ישמשוניה ל"ק כאן בזמן שבה"מ קיים כאן בזמן החרבן הנה מבואר ממאמרים הללו כי הגאולה צורך של העליונים היא שהרי נתמעטו כנפי החיות ונתמעטו גדודים של מעלה ומה גם הנשמות ולכן דש אפילו בפרות שנאמר אפרים עגלה וכו' אהבת לדוש: [טז] מי שיש לו כרם אצל כרמו של כותי כי כרם ה' צבאות בית ישראל והוא בגלות אצל כרמו של עכו"ם כך אחז"ל צר וירושלם אם יאמר לך אדם נבנו שתיהם או חרבו שתיהם אל תאמן שנאמר אמלאה החרבה אם מלאה זו חרבה זו ולכן אם עכו"ם בוצר כרמו בחול המועד ובא לתקן מלכותו ואם לא יבצור ישראל גם את שלו יפסיד שמתמלאת מכרמו צר יכול לבצרו יעשה מעשים טובים שיבצור הכרם הבה"מ ויבנה ירושלם וגם ידרוך היין הבה"מ שנאמר ודורך כדורך בגת ולעשות החביות הוא כרמז לגופים שמחיה הקב"ה לזמן הגאולה וכל צורכי היין דמשמע לכאן ולכאן כי כל צרכי היין הוא עשה באומות שמשקה ד' כוסות התרעלה לעכו"ם כמשחז"ל שנאמר ועשה ה' וכו' משתה שמרים לכל העמים וכן יעשה צורכי היין של ישראל נמי בלי שינוי ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד כנזכר כי אין הגאולה באה במועד אלא קודם לכן:

עוד זה מדבר לענין הנוגע למעלה וכך היה אומר ואסור ללקט עלים מן השדה דאע"ג כי התירו ענין דבר האבד על שם האובדים שנאמר הצדיק אבד ואבדה האמונה אמנם אסור ללקט עלים היינו מש"ה וימצאו איש מקושש עלים ביום השבת וזה ליפותו להדיוטה כי הנה זה היה מלפני המועד והענין כאשר נאמר כי עלים הללו הם בעולמות למטה כי כלם מעלמא דנוקבא מעץ הדעת והרי נתבאר בזוהר פרשת קרח הובא למעלה כי חכמת שלמה זמינת לכל אילנא לאתערא יתהון אימת בזמנא דמועד שריא בעלמא עכ"ל ולכן מאחר כי עלים הללו כך הם מזומנים

כד

למעלה לכן אסור ללקט עתה עלים שמובן כי כן הוא כדוגמא למעלה והיינו על דרך מה שאמר בזוהר בענין המקושש שהיה עלים בכדי שבת הוא מקושש כנ"ל אמנם לענין מה שאמר כי עלים הללו הם מה שאמר הכתוב לקח עץ אחד וכתוב עליו לאפרים וכו' ועץ אחד וכתוב עליו ליוסף והנה שני עלים הללו כשהו עץ אחד כאמור בפסוק והיו לאחדים בידך וכו' ולכן נמי בא דין זה כי אסור ללקט עלים מן השדה חקל תפוחים ליפותו להדיוטה שהרי נאמר בפרה אדומה אשר לא עלה עליה עול ואם ניכר שמכוין בצרכו שצריך לעלים לפי שנאמר אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות כי צריך להיות מקבילות הלולאות אחת אל אחת והיינו שצריך לעלים כגון שנוטל הגדולים ומניח הקטנים כי הגדולים הם דוגמא למדות של הזכר והקטנים הם דוגמא למדות של הנקבה הנקראת עיר קטנה והוא נוטל הגדולים לחבר אותם עם הקטנים שהניח בשדה מורה שכונתו לחבר הגדולים עם הקטנים כי לפי זה הקטנים הניח אותם עד שיתקן אותם ולכן מותר: אסור לקוץ ענפי האילן דהיינו דוגמא למקצץ בנטיעות ואף על גב כי כן עשה לתקנו בגשמי מכל מקום נראה מעשה להרע ואם ניכר שהוא בשביל הענפים להאכילן לבהמתו הענין הוא מה שאמר בזוהר פ' תרומה אפריון זה הוא הכלה עשה לו להנאתו המלך שלמה שהשלום שלו מעצי הלבנון הם המדות שלו כנזכר שם ולכן אם ניכר שמכוין לעבור הענפים אלו המדות של הזכר להאכילן לבהמתו בסוד הכלה בהמה שלו שרוכב עליה ולא לתקנו כגון שקוצץ כלם מצד אחד מותר: אין מתליעין האילנות הנה המובן ממה שאמר הכתוב כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים היינו כל הדברים אחת מהנה לא נעדרה ולכן כמו שיש תולעת בסטרא אחרא המכלה הכל ומכלה הבגדים כמו כן בסטרא דקדושה יש נמצא תולעת של קדושה שנקראת תולעת שני ואיתא בזוהר פרשת תרומה דף קל"ט. וז"ל ותולעת שני וכו' דנפיק מכרסיא עילאה דשלטא על תכלת מסטרא דימינא ודא איהו אפוטרופוסא דישראל דכתיב ביה מיכאל שרכם עכ"ל והנה תולעת זה הוא המכלה לתולע דסטרא אחרא ולכן יהיה מועיל קרבן התמיד שנאמר עולת תמיד דהיינו מלא עולת בהיפוך תולע כי זאת העולה היה מונע לאותו תולע של הקליפה מלהרע בעולם ולכן יאמר כאן אין מתליעים האילנות לפי שהוא דוגמא לאילנות עליונים עץ החיים ועץ הדעת ואין בהם ענין תולעת שולט כמו באילנות תחתונים שהרי מלמטה מהם יוצא אותו מלאך המכניע לתולע של ס"א כאמור ולא מזהמין הנטיעות דאף ע"ג אשר חז"ל הגידו הנטיעות כקרני חגבים היו ועקרן הקב"ה ושתלן בג"ע והנה בזמן שהנטיעות הם קטנים כקרני חגבים לא יתכן שאין מתאחז בהם קצת זוהמא אמנם מאחר שהגדילו לא יתכן להיות בהם זוהמא ולכן אין מזהמין

הנטיעות

הנטיעות הגשמיות שלא לעשות פגם בנטיעות העליונות כמדובר אבל שכין האילנות לפי כי כן נמי באילנות העליונים הנזכרים הם נמשחים בשמן עליון שנאמר כשמן הטוב יורד על הזקן ומשם יורד על פי מדותיו וכלם נמשחים בזה השמן האילנות עם הפרי שלהם הכל נמשח בשמן זה :

אשות ועכברים המפסידים בשדה אילן מותר לצודן כדרכן הנה אישות הוא הרמז שלהם לאשות הזימה שנאמר אז תבאנה שתים נשים זונות אל המלך והעכברים הם בבחינת הזכר שבקליפ' וכלם הם נאחזים מן המדה האחרונה הנקרא' שדה חקל תפוחין ואמנם שדה האילן הוא נקרא על החיבור שמתייחדת עם האילן שהוא עץ החיים עץ הלבן הוא כינוי למדה זו בזמן שנמשך לה מלובן העליון גם נמשך לה ממדת החסד אשר לבן בו כנודע והכי קאמר אישות ועכברים הם קליפות הנזכרים המפסידים בשדה מפני האילן שהם נאחזים משם וכל זמן שהם נאחזים שם הם מעכבים ומפסידים היחוד של הצדיקים ולכן מותר לצודן כדרכן דהיינו שחופר גומא בתוך השדה בסוד מש"ה כי יכרה איש בור בסוד המדה האחרונה כד נוקבא פתיחא ותולה המצודה בה היינו מצודת ציון וע"י כן נצודים הקליפות ולכן הם בורחים שנאמר כי הנה המלכים נועדו ולכן עברו כל מאריהון דדינין מפני שהם יחדיו כדאיתא בזוהר ואפילו בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן מותר לצודן כדרכו כאמור לפי שיוצאין ממנה הקליפות לפי שמדת החסד דוחה אותם ומפסידין האילן שמתאחזים ביוסף הצדיק ואם אינה סמוכה לשדה האילן ואינה קרובה לצדיק אז אין לצדין אותן אלא על ידי שינוי שנעץ שפוד בארץ בסוד הצדיק ומנענע לכאן ולכאן בסוד שמן זית זך כתית הוא הצדיק דכתיש כתישין מאינון זתין עילאין ואפיק משחא ונותן לכלה וע"י כן מנענע עד שנעשית גומא הוא בחינת כלי ותולה בה המצודה הוא מצודת ציון כאמור ואז בורחים הקליפות כאמור וי"א שבשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן בסוד שמכוני באשישות כנזכר בזוהר אינו מותר אלא ע"י שינוי ואם אינה סמוכה לשדה האילן אסור אפילו ע"י שינוי וקל להבין :

אין מכניסין צאן לדיר הנה כאשר נאמר כי צאן הם המחנות של הקדושה שהם למטה בעולמות כדאיתא בזוהר פ' ויצא דף קס"ב : וז"ל שערא דשערין לחכימי לגבה אתמסר בגו משריין עילאין קדישין אלין על אלין פנימאין ואלין לבר אינון פנימאין מתקשרין במלכא עילאה קדישא ומתקשרין בישראל בנין קדישין לקב"ה ואלין אקרון צאן המקושרות משריין דאינון מקושרות לעילא ותתא עכ"ל ולכן על עיקר זה יאמר לא אין מכניסין צאן לדיר הוא מקום של דירה בקביעה בחול המועד לזבל השדה לפי כי ע"י שאותם מחנות הם מביאים כל אחד עולת ראיה שהרי נאמר ולא יראו פני ריקם ולכן על אותו דורון שהם מביאים מזבלים את השדה חקל תפוחים ומתחנם כד"א והיה בכל יחם הצאן המקושרות וע"י כן מתקיים יזבלני אישי אמנם במועד לא יעשה כן לפי כי כל זה הענין כבר נעשה מתחילה כאשר חכמת שלמה זמינת לכל הילכא בזמנא דמועד שרייא בעלמא כנזכר במאמר הובא לעיל אם הכניסן עכו"ם מעצמו מותר כי הנה נתבאר בזוהר כי מלאכי עילאי דחקי מס"א ולא יכלי לאתאחדא במאריהון עד דדחיין לס"א וכו' נמצא כי מי הוא הגורם להכנס הצאן לדיר של הקדושה לאתאחדא במלכיהון עכו"ם לפי שפרשו מהם ונדחו למטה ולכן מותר אף בשבת אפילו אם מחזיק לו טובה על שהכניסן ובלבד שלא יתן לו שכר על זה כי כן למעלה אין נותנין להם שכר זולת התמלית המגיע להם ואפילו אינו נותן לו אלא שכר מזונו אסור ובי"ט מותר ליתן לו שכר מזונו לפי כי בי"ט נתוסף השפע ויתן לו אותו התמלית בשופע וריבוי ובלבד שלא יתן לו שכר אחר זולת התמלית הנזכר ובחה"מ אפילו נותן לו שכר אחר מותר ובלבד שלא ישכירנו ויסייענו סטרא דקדושה ולא ימסור לו שומר הוא מט"ע כדאי' בפ' שומר מה מלילה לנער הצאן כאמור ואם היה העכו"ם שכיר חדש שכיר שנה כי הנה הקליפה יש שנאחז בימות השבוע שהם ימים של חול ויש שהוא שכיר חדש כי אינו יכול להתאחז רק עד זמן שנתמעט הירח לגמרי ויש יותר כי אין נאחזים ס"א רק עד בא יום ה' בר"ה שנאמר ויבאו בני ה' להתייצב על ה' ויבא גם השטן וכו' ולכן כגון הללו מסייעין אותו בחול המועד ומוסרים לו שומר זה מט"ע לנער הצאן סטרא דימינא לצורך שלהם :

אסור לקצור השדה בחול המועד לא נעלם מעין הקורא בזוהר כי יש למעלה כת הנקראים מחצדי חקלא היינו חקל תפוחין והנרצה בזה הוא כי הם כורתים הקליפות שלא יתאחזו בסטרא דקדושה ולכן אסור לקצור השדה העליון בזמן שהוא זרוע כד"א אור זרוע לצדיק אם אינו נפסד עד לאחר המועד ואמנם עוד תשכיל ותדע כי הנה שדה העליון יש זמן שהוא נזרע ע"י הצדיק כדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קס"ו : וז"ל הא אור זרע ליה קב"ה בגנתא דעדנוי ועבד ליה שורין שורין על ידא דהאי צדיק דהוא גננא דגנתא ונטיל להאי אור וזרע ליה זרועא דקשוט ועביד ליה שורין שורין בגנתא ואוליד ואצמח ועביד פירין ומנייהו אתזן עלמא ה"ה, דכתיב אור זרוע לצדיק וכו' ואי תימא בזמנא דגלותא כתיב אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש היך עביד תולדין אלא כתיב זרוע זרוע איהו תדיר ומיומא דאפסיק ההוא נהר לא עאל ביה ההוא גננא וההוא אור דאיהו זרוע תדיר עביד איבין ומניה ומגרמיה אזדרע כקדמיתא ולא שכיך תדיר כגנתא דעביד תולדין ומההוא זרועא נפל ביה באתריה מגרמיה ועביד תולדין כדבקדמיתא וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי הכלה לעולם לא תחסר כל בה מלעשות פרי ואפילו בזמן הגלות לעולם זאת על ישראל ולכן יאמר כא אסור לקצור בחול המועד דהיינו כדי שלא לעשות פגם למעלה במדה זו לפי שיש בסטרא אחרא אותו השור שנאמר יגו כלחוך השור את ירק השדה כדאיתא בזוהר פרשת בלק דף קפ"ו. וזה לשונו תא חזי ההוא שטן עילאה נהית במה דאוקימנא דאגלים בדיוקנא דשור וכל אינון רוחין בישין דאתדנו לאעלא בגיהנם לחיך לון ברגעה חדא וחטף לון ונחית ויהיב לון לדומה לבתר דבלע לון ודא הוא דכתיב עתה ילחכו הקהל

הקהל את כל סביבותיהו כלחוך השור שור דקיימא לביש על כל בני עלמא את ירק השדה אינון דאינון ירק השדה ההוא שדה דאשתמודע עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי אותו השור שהוא שור מועד הוא אוכל כל אותם הנשמות שבשדה העליון · ועוד איתא בזוהר פ' בלק דף קפ"ו · וז"ל שור דקיימא לביש על בני עלמא את ירק השדה וכו' הנה מבואר כי זה המקטרג שברות' שלוקחים הנשמות באות' השדה חקל תפוחין הוא בא ואוכל אותם ולכן יש אותם הכיתות הנקראי' מחצדי חקלא כדאיתא בזוהר שמעשה הצדיקים מכלי' הקליפות הם הקוצים משדה עליון ולכן . יאמר נא אסור לקצור השדה בחול המועד כדי שלא לעורר אותם המקטרגי' שהם מוכנים לקחת הנשמות למעלה אם אינו נפסד אם יעמוד לאחר המועד ואם אין לו מה יאכל שהוא דוגמא לאדם העליון אפילו מוצא בשוק הוא בסוד הבריאה כי שם הוא סוד השוק של עולם האצילות לקנות כאשר יורד בהיכל הסכה שנאמר וישק יעקב לרחל אין מצריכין אותו לקנות מן השוק אלא קוצר ומעמר ודש וכו' כל המלאכות שעשה אדם הראשון עד שאכל לחם כמשחז"ל ובלבד שלא ידוש בפרות הם אותם פרות שמעלים את הארון כדאיתא פ' תרומה לפי כי הפרות אלו הם מעלים השכינה בשבת כדאי' פ' תרומה דף קל"ח · וז"ל ותושבחתא דא כד נטלי ארונא קא משבחן ליה כד סלקין לבית שמש כגוונא דעגלות דסלקי לבית שמש וכלא ברזא חדא סליק ובגין דבשבת איהו סליקו דכורסייא לסלקא לעילא תקונא דתושבחתא דא בשבת וכו' ולכן יאמר ובלבד שלא ידוש בפרות כי הנה הפרות הם סוד החיות שהם מעלים השכינה לעולם האצילות כנזכר והני מילי שאינו צריך אלא לו לבדו אותו לחם לאכול אבל אם הוא צריך לדוש לצורך רבים כי הנה הצדיק הוא דש כמ"ש בזוהר פרשת פנחס בפסוק שמן זית זך כתית למאור כי צדיק הוא דכתיש כתישין לאפקא מאינון זתין עילאין שמן לאנהרא והיינו כי הוא דש כמשחז"ל דש מבפנים דאוכן וזה לצורך רבים כנזכר או יהיה לצורך רבים המדות עליונות שנאמר בהם אלו רעים לעילא דש אפילו בפרות שמעלים השכינה ואחר כך דש : מי שיש לו כרם כד"א כרם היה לידידי אלא כרמו של כותי כי גם זה לעומת זה עשה ה' והעכו"ם בוצר את כרמו בחול המועד לפי כי הם דרך חול ואם לא יבצור ישראל עליון גם את כרם שלו מפסיד לפי כי כן דרך החזירים להכנס בכרם ולאכול הפירות ולהפסיד הש"ז יכול לבצרו הישראל ולהעלות אותו כרם אללו מן אותו עולם התחתון שהוא שם ולדרוך היין בסוד שמאלו תחת לראשי ולעשות החביות הם המדות שנושים בהם היין כל צורכי היין בלא שינוי כלל ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד לפי כי זה יותר נאות לעשות אותו הייחוד בימות החול וענין זה יותר צודק במטטרו"ן כי שם ביתו ביצירה וכרם שלו אצל כרם של כנעני היא השמאל חייבא והרשע בוצר כרמו נוקבא דתהומא רבא בח"ה ואז אם לא יבצור הישראלי שנאמר כי נער ישראל ואוהבהו אם לא יבצור' את שלו הוא הכרם הנזכר מפסיד כי חוששים שמא יבא להתערב עמהם ולכן יכול לבצור הכרם שלו שהוא סוד המשנה הם שורות הכרם שש סדרים ולדרוך היין אשר שם ולעשות החביות הכלים אשר מכנים לתוכם היין כדאיתא בתיקונים שית ספירא'ן מקננן במטטרו"ן ביצירה וכל צרכי היין עשה בלא שינוי כדרך שעשה בחול אותו הייחוד ובלבד שלא יכוין לעשות מלאכתו במועד מש"ה ויבא הבית' לעשות מלאכתו כי שם הם ט"ל מלאכות :

תקל"ח . במה עניינים הנקראים דבר האבד ובו ו"ס :

[א] מי שהפך את זתיו או שהיה יינו בבור ואירעו אונס או ששכח או נתעצל שהיה סבור שהיה יכול לשהות לאחר הרגל ולא עשה קודם לרגל מאחר שהוא דבר האבד זולף וגומר ומזפת החביות בין קטנות בין גדולות וגף ההבית כדרכו בלא שינוי וכן שולה פשתנו מן המשרה וכל כיוצא בזה מדבר האבד ובלבד

[א] **אשר** חז"ל הגידו בפ' ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול כל צדקותיו אשר עשה לא תזכרנה לו כאן בתוהה על הראשונות ולכן יאמר נא מי שהפך את זתיו כי הוא דוגמא למי שהוא תוהה על מעשיו הטובים כי כן המעשה נמשל לשמן כמש"ה זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך מה זית אין נושרין עליו לא בימות החמה ולא בימות הגשמים כך ישראל אין בטלין מן המצות ואדם זה הפך את זתיו ותהה על מעשה הטוב שעשה או שהיה יינו בבור הוא דוגמא לתורה הנקראת יין שנאמר ושתו ביין מסכתי היה בבור כמש"ה מים עמוקים עצה בלב איש לבאר עמוקה כמשחז"ל ואירעו אונס או שכח או נתעצל מפני שהיה סבור שהיה יכול לשהות לאחר הרגל ולכן לא עשה קודם לרגל ולא נתן אל לבו לתקן מעשיו הללו ומחשבותיו כמש"ה יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו כי תפס הכתוב ענין המעשי' הרע שהוא דרכו עם המחשבה רעה כמ"ש ואיש און מחשבותיו ולכן אדם זה הוא יקרא דבר האבד כי הנה הוא מאבד עצמו לדעת כאמור ולכן התירו לו לזלוף וגומר לעשות דבר המצטרך ומזפת את החביות הם האברים שלו שהם הכלים בין גדולים בין קטנים כי הנה הכלים הגדולי' הם כינוי אל הלב והעין כמשחז"ל עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה נינהו אמר הקב"ה תנה בני לבך ועיניך ובזה אדע כי את שלי ולכן החביות גדולות הם אלו העין והלב שהם הסרסורים וכלים קטנים שאר האיברים וגף את החביות כל אבר מהם כל אחד מתקן הכיסוי שלו מגופת החבית כמש"ה אשרי נשוי פשע כסוי חטאה יעשה כדרכו בלא שינוי כך אומרים חז"ל מה השולחני זה מחליף מעות רעים בטובים כך מי שיש בידו מעשים רעים יחליפם במעשים טובים ויתכפר לו ולכן יאמר כי בחול המועד אין צורך להטריח על האדם כזה אלא מכסה אותם כדרכו על ידי

פשי

ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד : [ב] מותר להכנים פירות מפני הגנבים אם אינם במקום המשתמר ומיהו יעשה בצינעה כגון שיכניסם בלילה ואם הוא דבר שיש בו פרסום בלילה יותר מביום כגון שצריך להכניסם באבוקות ובקולות יכניסם ביום : [ג] אסור להציע ממונו מעיר לעיר אם לא בשביל דבר האבד : [ד] היו לו תאנים שטוחים בשדה ליבש ויירא מן המטר מותר לחפותם בקש אפילו חיפוי עב : [ה] מי שיש לו סחורה שאם לא יהפכנה ממטה למעלה תתקלקל מותר להפכה בח"ה : [ו] המכוין מלאכתו והניחה למועד ועשאה במועד ב"ד מאבדים אותה ממנו ומפקירין אותה לכל ואם מת לא יקנסו בנו אחריו ומותר לו לעשותה אם הוא דבר האבד :

כל

כשוי כתמונה ודי בזה וכן מוכח פשתנו מן המשנה הוא אשר חכמים ז"ל שהגידו כי אין הקב"ה מנסה את הרשעים שנאמר והרשעים כים נגרש את מי מנסה לצדיקים שנאמר ה' צדיק יבחן משל לפשתני כשיודע שפשתנו רעה אינו מקיש עליה וכו' אבל כשפשתנו טובה מקיש עליה לפי שהוא יודע שמשתמרת ולכן יאמר ושולה פשתנו מן המשנה דאע"ג כי הייסורין טובים לאדם כאמור כמשל הפשתני עכ"ז מונע עצמו מהם במועד ע"ד מ"ש חביבין עליך ייסורין אמר לו לא הן ולא שכרן יהב ליה ידיה ואוקמי' ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד לא ישאל מהקב"ה שלא יתן לו ייסורין עד אותו זמן כדי להמנע מהם מכל וכל : [ב] מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים והענין כי הנה חז"ל אמרו פרי צדיק עץ חיים מה הם פירותיו של צדיק מצות ומעשים טובים ולכן פירות משמש על הבנים גם על המצות ולכן יאמר כאן מותר להכנים פירות הם הבנים מפני הגנבי' גונבי נפשות כדאיתא בזוהר פ' משפטים הניא טיקלא דעתיקת נשמתין אם אינם במקום המשתמר לפי כי יש מקום המשתמר והנה מקום המשתמר לנשמות הוא נקודת ציון אמנם בחוץ אין שם מקום משתמר מן הקליפות כי שם נמצא הניא טיקלא דעתיקת נשמתין כאמור ומיהו יעשה בצנעה כגון שיכניסם בלילה כשאומר בידך אפקיד רוחי כנודע ועוד ירצה בפירות הללו שהם כינוי אל המעשים טובים כאמור והם סיבה אל הנפשות העושות אותם והכי קאמר על הנפש שהאדם מפקיד בכל לילה ביד קונו מותר להכנים פירות הללו בתוך הקדושה מפני הגנבים הוא מ"ש בזוהר פרשת משפטים דף ל"ז · וזה לשונו לעם נכרי לא ימשול למכרה מאן עם נכרי עלובתא איהי נשמתא דכד נפקת מעלמא ובר נש אסטי ארחיה בהדה היא בעת לסלקא לעילא גו משריין קדישין בגין דמשריין קדישין קיימין בההוא ארחא דגן עדן ומשריין נוכראין קיימין בההוא ארחא דגהינם זכאה נשמתא כמה משריין קדישין קא מתעתדן לה לאתחברא בהדה ולמיעל לה לגן עדן לא זכתה כמה משריין נוכראין מתעתדן בארחא דגהינם ואינון משריין דמלאכי חבלה זמינין למעבד בה נוקמין וכו' ולכן מותר האדם להכנים נשמתו למעלה מפני אלו הגנבים משריין נוכראין דמתעתדן בארחא דגהינם לפי כי כמו שנעשה לנשמה כאשר תצא מן העוה"ז כך יעשה לאדם בכל לילה אם אינם במקום המשתמר היינו מה שאמר הכתוב הנה מקום אתי ומיהו יעשה בצנעה כגון שיכניסם בלילה בשעה שהאדם מפקיד רוחו ביד קונו ואומר בידך אפקיד רוחי ואם הוא דבר שיש בו פרסום בלילה יותר מביום כגון שצריך להכנים באבוקות ובקולות

יכנים ביום על ידי כוונות טובות בתפלותיו ובתורתו : [ג] אסור להציע ממונו מעיר לעיר וכו' כך אמרו חכמים ז"ל מי שעושה מצוה בידו אחת ומבקש שכרו בידו אחרת רשע הוא שאינו מניח לבניו כלום שנאמר יד ליד לא ינקה רע ולכן אסור לאדם להציע ממונו שהם מצות ומעשים טובים מעיר לעיר שהוא כינוי מן העולם הזה לעולם העליון דהיינו להראות לפני הקדוש ברוך הוא להיות סיבה לתת לו שכרו בעולם הזה אם לא בשביל דבר האבד כי כונתו להעלות מעשיו למעלה כדי להרויח ענין דבר האבד איזו נשמה או לזכות בחלק חבירו שהוא למעלה כאשר נתבאר בהלכות פסח : [ד] היו לו תאנים שטוחים בשדה אמר חכמים הגידו מה תאנה זו בתחילה אורים אותה אחת אחת אחר כך שנים אח"כ שלשה אח"כ אורים אותה בסלים כך בתחלה א' היה אברהם אח"כ אברהם ויצחק אחר כך אברהם יצחק ויעקב אחר כך ובני ישראל פרו וישרצו וכו' ולכן יאמר הדין זה נקשר עם דין הקודם כי הנה האדם אין לו רשות לשאול מן הקדוש ברוך הוא שכר מעשיו אלא יעשה על מנת שלא לקבל פרס אמנם אם היו לו תאנים היינו זכות אבות על דרך האמור שהיו שטוחים בשדה חקל תפוחין קדישין ליבש להועיל לדורות הבאים אחריהם בעולם ויירא מן המטר הם דברים המונעי' אותו השכר וזכות אבות מלבא עליו לפי שהמטר הוא ענין טרחות בעולם כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה ולכן מותר לחפותם בקש היינו מעשה הרשעים וזית עשו לקש כי יאמר מה שאמר משמעון רשע אם אין ביני לבינם אלא המילה די כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה בפסוק ונפלתי ביד הערלים כך יאמר לפניו רבש"ע התבונן בי ותעריך מעשי אצל מעשה עשו שהוא בן אברהם ויצחק וימצא כי ראוי שתתן לי בזכות אבותי ובזה הוא מחפה על מעשיו על גב כי ימצא בו דבר מעכב הטובה מלבא עליו ואפילו חיפוי עד כי יאמר ומי הני לצדיקי לאכול בעה"ז ובעולם הבא וכי מאן אכיל ליה הילק ובילק : [ה] מי שיש לו סחורה שאם לא יהפכנה מלמטה למעלה תפסד היינו סחור' של תורה שנאמר כי טוב סחרה מסחר כסף שאם לא יהפכנה כמו ששנינו הפוך בה והפוך בה דכולא בה תתקלקל וישכח תלמודו והענין המשנה שייך יותר כך אומרים חז"ל אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה אותו מאה ואחד שלכן נאמר ובנתם וראיתם בין עובד אלהים לאשר לא עבדו ולכן ימצא שאם לא יהפך וחוזר ושונה תתקלקל מותר להפכה בח"ה ואינו יגע להרבות שכרו : [ו] המכוין מלאכתו והניחה למועד ועשאה במועד הדוגמא לזה הוה

יהיה

ישיה ענין מלאכה ידועה מלאכת שמים ללמוד בתורה לא היה למד ימים אין מספר והיה מכוין לעשות מלאכתו זו במועד ועשאה במועד למד בתורה בח"ה ב"ד מאבדין אותה ממנו היינו ב"ד עליון לפי שטוענין עליו קבעת עתים לתורה ואין לו זכות בתורה זו שלמד בה מפני שלא היה לו מה לעשות אמנם אם מת לא יקנסו בנו אחריו דאע"ג כי הבן הוא ערב לתורה אע"ג שאם היה אביו חי היה מקו' לקנוס אותו מצד הערבנות כיון שמת הרי ב"ד קנסו אותו על שלא למד ולכן אין קונסין בנו אחריו אין עליו חטא משפט מות ומותר לו לבן לעשותה אותה מלאכה של תורה לזכות את אביו להציל לו מרעתו אם הוא דבר האבד אותו אדם כעושה זאת נמצא מתקן אותו או יהיה חוזר לבן עצמו אם הוא דבר האבד נמי מועיל לו כנזכר : ועתה אמרתי לענין הנוגע למעלה הכי קאמר מי שהפך את זתיו היינו מש"ה בניך כשתילי זתים ולכן יאמר מי שהפך זתיו כי הנה ההפך הזתים היא אם הבנים ואם נאמר ג"כ כי מלת מי היא כינוי לה ע"ד מ"ש בזוהר בפ' מי ברא אלה אמנם הפכה זו היא לטובה כדי לתקן הכלה שנאמר ויבן ה' את הצלע לאשה ויביאה אל האדם וזה הבנין הוא נעשה ע"י המדות של מ"י אותה שהיא רובצת על האפרוחים הופכת אותם לאחור לתקן הנקבה שהיא נתונה בצד האחור והנה אחר שהפך זתיו אלו לתיקון זה אירע בו אונס או שהיה יינו בתוך הבור היינו היין המשומר מששת ימי בראשית היה במדה האחרונה המכונה בור הנזכר בזוהר פ' תלא דף רפ"ע כי יכרה איש בור וכו' והנה כבר התחיל התיקון של הכלה ואירע אונס בענין כגשמי גומר כדרכו לפי כי כן למעלה כיון שהתחיל התיקון זה אין דבר מעכב עד כי נגמר התיקון שלה ואח"כ נאמר ויביאה אל האדם ובולה פשתנו נמי הוא בחינת הדין מן המשרה ונותן כח הגבורות לכלה ונשאר הזכר בסוד רחמים כדאיתא בזוהר בפ' ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא דפריש גזעין ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד כי הנה כך היא המדה בזמן החול : ואם אמרנו כי מי שהפך זתיו הוא המלך הקדוש על ידי הצדיק כדאי' בזוהר פרשת פנחס שמן זית זך כתית דא צדיק דכתיב כתישין מאינון זתין עילאין ואפיק משחא לאנהרא וכו' וכן היה כי הפך זתיו והסכימו כלם לדעת אחת לבריק אותו שמן זך ע"י הצדיק שעושה כתית למאור או שהיה יינו בחינת הגבורה בבור שכבר התחיל התעוררות בסוד שמאלו תחת לראשי לפי כי פעמים מתחיל ההתעוררות מסטרא דנוקבא ופעמים מתחיל מסטרא דדכורא כדאיתא בזוהר פ' תזריע דף מ"ה · וז"ל ות"ח בשעתא דקב"ה אתחבר בכ"י והיא אתערת רעותא נגבה בקדמיתא כדין אתמליא מסטרא דימינא וכו' וכד קב"ה אתער חביבותא ורעותא בקדמיתא וכו' כדין כולא בסטרא דנוקבא אתחבר ומאלא אתער וכו' ולכן מי שהפך זתיו היינו כי התחיל ההתעוררות מסטרא דדכורא או שהיה יינו בבור דהיינו כי התחיל מסטרא דנוקבא ההתעוררות וכבר נעשית הגבירה והיינו יינו בסוד הדינים בבור שלכן נקרא בור בירא דיצחק ועדין אינו בסוד באר ואירע אונס מצד מעשה האחוזים או שבכה מפני כי שלא עם השכחה שהם סוד האחורים העליונים או נתעלל שהיה הבור שהיה יכול לשתות לאחר הרגל ולא עשה קודם לרגל מאחר שהוא דבר האבד דשייך לסיות כי אבד' האמו' וגם הצדיק אבד לכן זולף וגומר הייחוד ומזפת החביות שהם המדות של הכלה כי נקרא היא חבית כדרכו בלא שינוי ג"כ ומכסה החבית לפי כי כל ענין זה הוא בסוד כי יכרה איש בור ונוקבא פתיחא ולכן כדי שלא יהיה נזק ונפל שמה שור או חמור לכן גף ומגסה החבית כדרכו ע"י הצדיק בלא שינוי וכן שולה פשתנו הוא בסוד הבנה מן המשרה וכל כיוצא בזה מדבר האבד כאמור ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד לפי כי כך היא המדה בחול : מותר להכניס פירות מפני הגנבים הנה א"י נשתבחה בפירו' שלה שנאמר ארץ גפן ותאנה ורמון וכו' והנה מן הפירות הללו היו מביאים הבכורים אמנם שאר הפירות היה מתיירא מן הגנבים הידועים דס"א אם אינם במקום המשתמר לפי כי בעולמות שולט שם הקליפה ומה גם כי מתערבים שם טוב ורע ולכן אינו מקום המשתמר אמנם למעלה באצילות שם הוא מקום המשתמר ולכן מותר להעלות אותם שם לשמור אותם למאכל אדם ומיהו יעשה בצינעה שנא' והצנע לכת עם אלהיך זו הכנסת כלה כמשחז"ל כדאיתא בזוהר פרשת תרומה כגון שיכניסם בצינעה לפי כי אז דוחים ס"א למטה כנזכר שם ואם הוא דבר שיש בו פרסום בצינעה יותר מביום כגון שצריך להכניסו באבוקות ובקולות יכניסם ביום כי כך הוא נעשה למעלה כנז' שם פ' תרומה : אסור להוליך ממונו מעיר לעיר והנה ענין הממון הוא בחינת החסד ע"ד מ"ש מלא ממון חסד והנה נתבאר בזוהר ההפרש הנמצא בין הזהב לכסף כי בזהב נאמר זהב התנופה ולא כן נאמר בענין הכסף והטעם מפני כי הזהב הוא בחינת דין ולכן לא טיב הוא להתפשט למטה ולכן נאמר זהב התנופה כתרגומו דהבא דארמותא כי צריך להרים אותו למעלה תמיד אבל הכסף כל מה שהוא מתפשט למטה אז טוב לעולמות כלם וגם יאמר נא דאע"ג כי כן הוא טוב להתפשט מדות החסד בעולמות למטה אבל התכלית הוא לצורך המדות של מגבות שמים שהם יורדים בעולמות למטה בזמן המיעוט של הירח ולכן יאמר אסור לאדם שענין להוליך ממונו היינו בחינת חסדים מעיר לעיר למטה בעולמות אם לא בשביל דבר האבד הם מדות של הכלה שנאמר בה אבדה האמונה נסמוך אותה בנאמר סומך ה' לכל הנופלים : היו לו תאנים וכו' מאחר כי נודע שהתאנה הוא בסוד הכלה שלא הוא מבחז"ל בפ' התהלך לפני והיה תמים אמר הקב"ה לאברהם מה תאנה זו אין בה אלא עוקצה פסולתה כך אתה אין בך אלא הערלה העבר אותה והיה תמים והנה במשל זה של התאנה לפי כי מדה האחרונה שעליה נאמר רגליה יורדות מות הוא ענין העוקץ הנמצא בתאנה וזה ימצא כאשר היה נוטה אמנם בשעות' למעלה בעל השמים ונאמר מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב בתו של אברהם שאמר מחוט ועד שרוך נעל כי לפי שאברהם העביר המום של הערלה לכן משבח אותה בשם בתו של אברהם ולכן יאמר לא היו לו תאנים שטוחים

אם

אם בחולי אדם העליון קודם הוא היו לו תאנים הם מדות שלו שנותן אותם לנקבה כדאיתא פרשת תרומה אפריון זה העולם עשה לו מלך שהשלום שלו מעצי הלבנון שהם שלו מהם התקין עולם זה ואמנם להיות כי הם סוד המלכות שהו כנזכר במקום אחר נכון יצדק נמי להקרות בכינוי תאנים ואמנם אמר כי תאנים הללו היו שטוחים בשדה היינו הקל' תפוחים ליבש היינו כי מפני שתאנים הללו שהם המדות שלה הם יורדים למטה בעולמות ונאחזים מהם סטרא אחרא שהם מים המרים שלכן אמרים תאמר אל תקראו לי נעמי קראן לי מרה ולכן לפי שנדבק בה מאותה לחלוחית של מים הרעים לכן היו שטוחים בשדה של תפוחים ליבש אותו לחלוחית של מים הרעים ויראה מהמטר שאף על פי שהוא מסטרא דקדושה אמנם אם יורד עליהם קודם שיבשו הוא מפסיד אותם לפי כי הקדושה מאבדת ומפסדת הסטרא אחרא ולכן מותר לחפותם בקש היינו מה שאומרים חכמים ז"ל בפסוק את קשתי נתתי בענן דבר המוקש לי הרי למדנו כי יש קש דקדושה והוא דאתקש לצדיק והיינו בסוד בנימן וכאשר ירד המטר מן השמים מקבל אותו בנימן. אפילו שיהיה חיפוי עב הוא סוד מ"ש בזוהר פ' בלק דף ר"ד. בקר אערוך לך ואצפה מהו ואצפה הא כל עלמא מצפין וכו' נהורא קדמאה דברא קב"ה הוה נהיר עד דלא הוו יכלין עלמין למסבליה מה עבד קב"ה עבד נהורא לנהורא לאתלבשא דא בדא וכו' ובג"כ אתפשטו דרגין ואתלבשו נהורין ואינון אקרון כנפים עילאין עד דמטו לההיא בקר דיוסף ואיהו נטיל כל נהורין עילאין מגו דאיהו נטיל כל נהורין עילאין זיוה סליק מסייפי עלמא עד סייפי עלמא דלעילא עד דעלמין דלתתא לא יכלין למסבל אתא דוד ואתקין חופה לההיא בקר דיוסף לאתחפא וקיימא עלמין בסידורא דבולינא דא ודא הוא דכתיב בקר אערוך לך ואצפה כד"א ויצפהו זהב טהור וכו' הנה למדנו ממאמר זה כי בחינת דוד הוא נקרא חיפוי והיינו מ"ש בזה מותר לחפותם בסוד בנימן הצדיק כאמור. אפילו חיפוי עב שהוא בסוד דוד ומתחבר עם בנימן הצדיק ונעשה חיפוי עב: מי שיש לו סחורה שאם לא יהפכנה ממטה למעלה תתקלקל וכו' הנה סחורה זו הוא בסוד הכלה שנאמר בה כי טוב סחרה מסחר כסף ומחרוץ תבואתה ירצה כי הכלה זו סחרה הוא המדה הנקראת טוב שהוא סוד יוסף בן שבע עשרה שנה וגם מנת כי ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה כדאיתא בזוהר פרשה ויגש דף ר"י: וזה נבונו ביה פרעה דא הוא כימנין נטילא ביה דאתפרש ואתגליין מניה כל נהורין וכל גוונין כל מה דהוה בגויה מניה אתגלייא וכו' והנה כי יוסף הצדיק הוא בן שלשים שנה בעמדו ביה פרעה ההוא דאתפרשו ואתגליין כל נהורין וכל גוונין עילאין והיינו סוד פרשת דרכים שנקברה שם רחל ולכן הנה כי הכלה יש בה שני בחינות של בנימות שמגיע לה בהתחברה עם הצדיק שבני מקומות הנגו והיינו שתי מנות כי טוב ואנו הם סחרה והעיקר הוא מסחר כסף שיפה הוודא דאברהם

אמנם ומחרוץ הוא הזהב תבואתה כאשר נעשית בסוד ה' וסוד הענין הוא מ"ש בזוהר פ' פנחס דף ר"ן. כיון דנפקי אתער לוי בקשוטוי והאי חיה אתערת ואזעירת גרמה מגו רחימו דשירתא היך אזעירת גרמא וכו' והי תימא כיון דאיהי נקודה חדא איך יכיל לאחדא בנקודה זעירא אלא לגבי עילא כל מה דהוא מלה זעירא דא תושבחתא ודא עלוייא ורב ברבו עילאה מיד ההיא רבא אתער לה ואחיד לה וחביק לה דאלו הות רברבא לא יכלין לאחדא כלל וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי העיקר לאחדא בה ולהעלות אותה למעלה הוא הימין ההיא רבא הרי צדק מה ש"ה כי טוב סחרה והעיקר הוא מסחר כסף ואמנם מלת מסחר משמע נמי חזרה היינו ודר וסחרת כמו שאמרו חכמים זכרונו לברכה אבן יש בכרכי הים ונקרא סוחרת ומאחר שידענו כי דברי חכמים ז"ל כגחלי אש בלי ספק כי יש משמעות אחר בדבריהם למבינים דרך חכמים ז"ל והנה כונתם להודיע הידעה מועלת כי מדה אחת הנקראת אבן של יעקב אבינו ע"ה והיא בכרכי הים בסופה של המדה האחרונה ונקראת סוחרת כלומר כי הסחורה שלה וכל התועלת הנמצא למדה זו כאשר חוזרת מבחינת האחור ובאה להיות עם ת"ת ישראל פנים בפנים וזה יהיה לה מסחר כסף של אברהם כאמור ובכן יאמר מי שיש לו סחורה כלומר דא שאם לא יהפכנה ממטה למעלה תתקלקל כי הנה מתבאר מדברי המאמר כי מדה זו בתחלה עומדת באחורי הת"ת ואח"כ נאמר ויבן ה' את הצלע ואז נבנית בסוד ה' אח"כ חוזרת ומתמעטת עד שנעשית נקודה אחת סוד יוד ומתהפכת ועולה למעלה ע"י שאוחז בה ההיא רבא כנזכר במאמר ומאחר כי מוכרח הוא להתהפך ממטה מתנאי היחוד למעלה ואם אין ההיא רבא אוחז בה ומעלה אותה למעלה תתקלקל לפי כי נאחזים בה הקליפות ומורידים אותה הללם למטה ולכן מותר להפכם בחול המועד וכן בגשמי למטה: המכוין מלאכתו היינו מלאכת שמים כלתא דא כי צריך לעשות בה מלאכה בכל יום בסוד פועל צדק כדאיתא בזוהר פ' אמור דאלבישו לה מנא ושוו לה עטרא וכו' ואדם זה כיון מלאכתו והניחה למועד ואח"כ עשאה במועד ע"י מעשה הטוב לכן ב"ד העליון מאבדין אותה ממנו מדה כנגד מדה לפי כי האיש המתקן אותה הוא מתחבר עמה כנזכר פ' אמור דף ל"ח וז"ל אשתכח דמנהגא עילאה ומטרוניתא והבריא מדוריהון כחדא ולא מתפרשין לעלמין הה"ד ה' מי יגור באהלך וכו' הולך תמים ופועל צדק מאן נוה אלין אינון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בעטרהא בגוונהא וכל חד פועל צדק אקרי ולכן מי שכיון מלאכתו ועשאה במועד ב"ד עליון מאבדין מלאכה זו ממנו ולא יהיה עמה מכלל פועל צדק ומפקירים אותה לכל הרוצה למלאת ידו וכו' והם אם לא יקנכו בנו אחריו שנא' שבן לא יבא בעון הזה ומותר לכן לעשותם להיות בסוד פועל צדק אם הוא דבר האבד ר"ל אע"ג כי הוא מסוג דבר האבד כנ"ל יש לו לזכות בה ע"י מעשיו:

מאמר

תקל"ט. דיני הסחורה בחול המועד ובו י"ד סעיפים:

[א] כל סחורה אסורה אפי' כל שהוא בין לקנות בין למכור ואפי' אם הלוה מעות ע"מ שיתנו לו אחר כך יין או סחורה אחרת בפרעון חובו כדי להשתכר אינו יכול לילך ולתובעם אלא א"כ אינם מצויים אחר המועד דהוה ליה דבר האבד אם לא ילך בח"ה למקומם ויתבעם: [ב] מי שהלוה לחבירו מעות מותר לתבעו בח"ה לגבות מעותיו ואין צ"ל שמותר לגבות חובו מן נכרי: [ג] מכר לחבירו פרקמטיא קודם, מועד יש מי שאוסר לתבוע דמיה במועד אלא א"כ יהא הלוקח אדם שאינו מצוי במקום המוכר ונזדמן לו בח"ה דהוי כדבר האבד ולי נראה שכיון שזקף עליו המעות בחובו קודם המועד הוה ליה כהלואה ומותר לגבותם ממנו בח"ה אפילו הוא אדם שמצוי במקום המוכר: [ד] אם יש לו סחורה שאם לא ימכרנה עתה יפסיד מהקרן מותר למוכרם אבל אם לא יפסיד מהקרן לא ומ"מ אם היא בענין שאם ימכרנה עתה יהיה לו מעות בריוח ויוציא יותר לשמחת י"ט מותר למכור ונראה לי שלא נאמרו דברים הללו

אלא

טור ברקת

[א] **מאחר** שהנחנו למעלה כי המועד הוא כינוי לכל איש הישראלי כאשר הוא יוצא מן העוה"ז לפי כי הולך הוא לבית עולמו ליהנות מזיו השכינה ולכן ענין ח"ה יהיה כינוי לאדם שאינו הגון והוא דרך חול ועליו נאמר כל סחורה אסורה כל שהוא וכו' דהיינו כמו כינוי לענין סחורה והלואות שנאמר בה כי טוב סחרה מסחר כסף (משלי ג) וכאשר באורתי בפי' אלא מסחר הוא מ"ש השיבה והכי קאמר לא מבעיא התורה עצמה שהיא טוב והיה סחרה ואתננה קדש לה' אלא ג"כ טוב סחרה מסיבת סחר כסף כי האדם הוא סוחר טוב ונותן לתוך פיו של ת"ח נעשה שותף שנאמר היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה כמו סוחר עצמו שנותן לו פרנסתו וכן לא יעשה לאדם שהוא דרך חול ויצא מן העולם וכן כמו מסחר שאמר שהוא נסחר כסף וכן כמו אמר חז"ל יגידו כל אדם יש לו שני חלקים חלק בג"ע וכו' זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע וגם זה הוא סחורה שנקנה בכסף אלא כל סחורה אסורה אפילו כל שהוא בין לקנות התורה והמלוה בין למכור חלק הרע שלו לחבירו בגיהנם ואפי' אם הלוה מעות שעשה צדקה או נתן לכבוד התורה ע"מ שיתנו לו אח"כ יין של תורה שנאמר ושתו ביין מסכתי או סחורה אחרת של מלוה בפרעון חובו של עונות כדי להשתכר כמשחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות אינו יכול לילך ולתובעם שהנה נתבאר למעלה כי ענין זה מאחז"ל לאו למימרא כי מתכפר זה בזה שהרי אמרו הם ז"ל כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כי ע"י שיעשה האדם זכיות הרבה מכוונים לעבירות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך תשם כאן של עונות שנתגברו עליו ויוכל לעשות תשובה ולכן אינו יכול לתובעם אלו המצות שעשה וא"ש לילך ולתובעם היינו כד"א כי הולך האדם אל בית עולמו אלא א"כ אינם מצויים אחר המועד כלומר שהם מאותם שנאמר בהם והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה דהוה ליה דבר האבד אם לא ילך בח"ה למקומם ויתבעם ויקח מהם תורה או מלוה שלהם: [ב] מי שהלוה לחבירו מעות וכו' אבל נתבאר אצלי בפי' התורה במאמר עתידין תחומי ירושלים להיות י"ח מיל על י"ב מיל מלאים אבנים טובות וכו' ושם נאמר כי מלוה זו שחייב אדם לחבירו ותובע אותו הוא מכמה פנים דאפשר שהיה לו

ממקור חיים

מלוה עליו ועשה עצמו שאין לו מה לפרוע ולא כן הוא א' שגזל אותו או כי בענין המסים וכרגא דמלכא היה פורע ביותר בעד אותו שעושה עצמו שאין לו מעות לפרוע עכ"ל על כל אלה יבא במשפט האדם לפרוע לחבירו עד מקום שנותן לו שתי אבנים טובות תמורת תורה ומלוה כמבאר שם ולכן יאמר עד"ז מי שהלוה לחבירו מעות באחד מן הדרכים הללו מותר לתבעו בח"ה דהיינו לעתיד קודם זמן הסעודה הנעשית שהוא מועד במקום שהיא בית מועד לכל חי כך יעשה לגבות מעותיו ואין צ"ל שמותר לגבות חובו מן העכו"ם זה מה שגזלים מישראל: [ג] מכר לחבירו פרקמטיא קודם המועד וכו' הנה יש הפרש בין הלואה ובין הפרקמטיא ההפרש שנמצא בין מי שעשה שותפות עם הלומד בתורה לפי שהוא מחזיק בידו כי העושה שיתפות עם ת"ח צריך כי מתחלה יעשה תנאי עמו ואחר כך ילמוד בתורה שלכן כדתנן אחיו של ר' יוחנן ויצאה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה של תורה בוז יבוזו לו אמנם הרי זבולן ויששכר היו שותפים בתורה אמנם מי שנותן אח"כ ללמוד בתורה נקרא מחזיק ביד עמלי תורה ולכן דין הקודם מי שהלוה לחבירו מעות היינו שנתן לו מעות על מנת להיות מחזיק בידו. אמנם מכר לחבירו פרקמטיא היינו שנעשה לו שותף ע"י מכירה גמורה שלוקח ממנו פרנסתו מכר אותה לו קודם מועד בהיותו בעה"ז יש מי שאוסר לתבוע את דמיה במועד לאחר המיתה לפי כי האדם אינו משלם לו אלא הקב"ה אלא א"כ יהא הלוקח אדם שאינו מצוי במקום המוכר שהרי נתבאר בהלכות פסח כי האדם הוא הולך לכמה עולמות ע"ד משחז"ל עתיד הקב"ה לתת לכל צדיק וצדיק שי עולמות ולכן אפשר כי הלוקח ממנו המצות אינו מצוי במקום המוכר לפי שהגיע לו איזה העדר המונע אותו ונזדמן לו בח"ה דהוי כדבר האבד כי מאחר שאדם זה לא נמצא אצלו צריך לתבוע ממנו חלקו אמנם מ"מ ולי נראה שכיון שזקף עליו המעות בחובו וכו' הוא ענין הנוגע בדבר הגשמי: [ד] אם יש לו סחורה שאם לא ימכרנה עתה יפסיד וכו' אמר חז"ל הגידו שחייב אדם ללמוד וללמד תורה למד ולא למד אין לך הבל גדול מזה ולכן על עיקר זה הוא היה אומר אם יש לאדם סחורה היינו של תורה. שאם לא ימכרנה עתה יפסיד שכרו:

אלא במי שיש לו מעות מועטים וחס עליהם מלהוציא כל כך לשמחת י"ט ואלו היה לו מעות בריוח היה הוציא מותר אבל מי שיש לו מעות בריוח להוציא לשמחת י"ט בכל אשר יתאוה ואין בדעתו להוציא כל כך לא נתיר לו למכור כדי שיוציא יותר: [ח] אם הוא, דבר שאינו מצוי תמיד לאחר המועד כגון ספינות או שיירות שבאו או שהם מבקשים לצאת ומכרו בזול או לקחו ביותר מותר לקנות ולמכור אפי' שלא לצורך תשמישו אלא לעשות סחורה ולהשתכר והוא הדין לירידים הקבועים מזמן לזמן; אבל מקומות שיש להם יום השוק יום א' בשבוע אינו מותר למכור ולקנות ביום השוק שבתוך המועד שאין זה דבר האבד שאם אינו נמכר ביום השוק שבתוך המועד ימכור

שהרי לא למד ומפסיד מהקרן מפני כי כן הוא נענש מותר למכרה אבל אם לא יפסיד מהקרן כגון משחז"ל המלמד לתלמיד שאינו הגון כשוע"ג שנאמר כצרור אבן במרגמ' כן נותן לכסיל כבוד ואין כבוד אלא תורה שנאמר כבוד חכמים ינחלו עוד ירצה כמ"ש אם לא ימכרנה יפסיד מהקרן היינו משחז"ל כל האומר דבר בשם אומרו שפתותיו דובבות בקבר ולכן אדם זה יש לו סחורה של תורה מה שחידש בתורה שאם לא ימכרנה עתה נוגע מפסיד מן הקרן ר"ל כי הנה כל ענין חדש נקרא מכירה דאלו לענין לימוד בלבד של עסק התורה אין זה נקרא מכירה לפי כי אין נמצא לו ענין מעלה זו כי שפתותיו דובבות בקבר אמנם לענין דבר של חדוש הוא מכירה ממש וכאשר אינו מלמד אותה נמצא מפסיד מהקרן כי אין שפתותיו דובבות בקבר כמו שביארתי בפי' שיר השירים משחז"ל שפתותיו שושנים (שיר ה) אל תקרי שושנים אלא ששונים שכונת חז"ל לומר אין שפתותיו של כל אדם נקרא שושנים אע"ג שהיה צדיק אלא ע"י ששונים וחוזר לומר הדבר בשם אומרו אבל אם אינו מפסיד מן הקרן כגון שאין בו דבר חדש אינו מוכר ומ"מ אם הוא בענין שאם ימכרנו עתה יהיה לו מעות בריוח כגון רבי יוחנן כשהיה לומד ההלכה עם רשב"ל ע"י מה שהיה מקשה עליו היתה מתרחבת ההלכה ומרויח כמשחז"ל אזל ברחובות תמן קולה היכן שמתרחבת ההלכה ולכן יוציא יותר לשמחת י"ט כי ע"י הפלפול מוציא יותר תורה והיינו לשמחת י"ט לעתיד כנ"ל מותר למכור ומ"ש ולי נראה שלא נאמרו דברים הללו אלא במי שיש לו מעות מועטים דבר פשוט הוא ומובן הענין מתוך הדברים הנזכרים: [ח] אם הוא דבר שאינו מצוי תמיד לאחר המועד כגון ספינות ושיירות וכו' והוא הדבר אשר חז"ל הגידו בפ' טוב שם משמן טוב משל לשתי ספינות אחת שהיא פורשת לים הגדול ואחת נכנסת לנמל וכו' ושיירות הוא משחז"ל כאשר הולך האדם אל בית עולמו אומרים לו עולם שבאת ממנו דומה ליישוב ועה"ז דומה למדבר אם אין אדם מביא מן הישוב מה יאכל במדבר ולכן על עיקרים אלו יאמר כאן הדין אם הוא דבר שאינו מצוי תמיד כגון ספינות פורשות או שיירות שבאו או שהם מבקשים לצאת כי כאשר האדם מתבונן בדברים הללו יראה משל הפיקח שאמר חילוף הדברים אני רואה כי כאשר ראה בני המדינה שמחים אל גיל הספינה שפירשה בים הגדול ולא שמחו עם הספינה שבאה לנמל אמר להם חילוף הדברים אני רואה כלומר ידעתי כי התכלית שלכם הוא ללמד לאדם דעת כי מה האדם הוא ומה חייו למה לולי התורה והמצוה שבעבורם קונה האדם שלימות

הנפש ולכן אתם שמחים כשהלכה הספינה להיות שמוכרים בזול ולוקחים ביותר ואתם מרויחים כי כן האדם כשהולך מן העולם מתעסקים בו וזוכים בכמה מצות לא כן ביאת הספינה כשנולד אדם מה הנאה ימצא לבני המדינה אמנם הפיקח אמר להם חילוף הדברים אני רואה כלומר אין המשל דומה לנמשל לפי כי המשל ימצא ענין הנוגע לבני המדינה אבל לא לענין הנוגע לאדם עצמו דהיינו נולד אדם מת אדם אינו מקביל למשל הספינה כלל כי אם האדם לא השלים נפשו מה מועיל לו שבני המדינה נתעסקו בו וזכו עמו ואיתא בזוהר פ' ויקהל דף קס"ט. וז"ל יונה דנחת לספינה דא איהי נשמתא דבר נש דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דבר נש וכו' וכדין ב"נ אזיל בגו האי עלמא כספינה בגו ימא רבא דחשיבת לאתברא וכו' ולכן יאמר כי הפקח הזה יתן אל לבו שמוכרים בזול כי כמה מרויחים במה שמתעסקים בהם ולוקחים ביוקר כי ע"י מה שמתרגשים על הצדיק בפטירתו אפשר כי אדם רשע מהרהר בתשובה כי יאמר בלבו מאחר כי זה כל האדם כל העומד להעשות כעשוי דמי ויחזור בתשובה נמצא שהאדם קונה דבר שוה ביוקר כד"א ואת הנפש אשר עשו בחרן ועוד קונים ביוקר הוא מ"ש בזוהר פ' פנחס בפ' כי אין מעשה וחשבון וכו' בשאול אשר אתה הולך שמה וכי הכל הולכים לשאול אין אפילו צדיקים גמורים הולכים לשם להוציא אותם רשעים שהרהרו בתשובה ולא היה להם מציאות לעשות אותה הצדיקים הולכים לשאול ומוציאים אותם הרשעים ומסרסרים באותה מחשבה טובה ומעלה אותם הצדיק והיינו בקנין שקונים ביוקר ע"ד משחז"ל בפ' הבן יקיר לי אפרים ביוקר עומדים לי הרי כי וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ולכן החי יתן אל לבו למכור ולקנות בלבו כל הדברים האלה אפי' שלא לצורך תשמישו ר"ל כי אע"ג שהוא אדם כשר ואינו צריך לענין משלים הללו ראוי לקנות אותם לו להיות עמו בדרך התורה ללמד לזולת דעת ויראת ה' להשתכר לנפשו ולזכות ע"י אחרים והוא הדין לירידים הקבועים מזמן לזמן היינו מדת היסורין ואשר מתהפך הגלגל על האדם ויורד מנכסיו כי כל אלה הענינים הם מום קבוע מזמן לזמן איש לא נעדר ממאורעות הזמן והיו לאותות לאיש תועה מדרך השכל שמותר לקנות מהם יראת ה' ולהחיות את נפשו אבל מקומות שיש להם יום קבוע יום השוק בכל שבוע דבר מצוי אצלם אינו מותר למכור ולקנות בתוך המועד דהיינו ביום השוק היינו ענין מגולה שהדוגמא לזה כי אין צורך לאדם ללמד לזולת ולהוכיח מאחר שהוא דבר מפורסם לעין כל כי זה מעין מש"ה אל תוכח לץ

אל

שן ישגיאך שהרי יש לצד ללמוד מעצמו בדברים המפורסמי' ואם לא למד ביום שוק זה הרי יש לו ללמוד ביום שוק אחר וכן נמי הוא הענין באדם שאין לו להוכיח באותו שבוע אולי יצא בשבוע הבאה ביום השוק כי הרמז שלו על משחז"ל היוצא עליו שם רע אפשר שיש לו אויבים אמנם אם הוא קלא דלא פסיק נראה שהוא אמת ולכן אין לאדם זה להוכיח אותו על פניו בשבוע זו ביום השוק אשר שמע עליו דילמא הוא קלא דפסיק ולכן ממתין עד יום השוק בשבוע הבא בא יבא לראות אם נפסק הקול ולכן לעולם אין זה דבר האבד כנזכר : עוד יובן הענין כלפי שמיא כי נמצא ענין הסורה לאורה ולתשובה כדאיתא בזוהר פ' בשלח דף ן' . וז"ל ר' חייא פתח היתה כאניות סוחר דא כ"י ממרחק תביא לחמה כד"א הנה שם ה' בא ממרחק תביא לחמה באר דרגא דשארי עלה וביה אתמשכו כל אינון נחלין ומבועין וכו' הנה נתבאר מן המאמר איך כ"י עושה ענין הסחורה ולכן יאמר כל סחורה אסורה אפילו כל שהוא כדי שלא לעשות פגם בכ"י כי עתה הוא זמן הנמצא הסחורה עליונה זו ולכן אסור בין למכור בין לקנות כדאיתא בזוהר פרשת שמיני דף מ"ב . וז"ל ר' אבא פתח ואמר אשת חיל מי ימצא דא כ"י דאיהי אשת חיל כמה דאתמר וכו' מי ימצא מאן יזכה למהוי בה בשלימו ולאשתכחא עמה תדירא ורחוק מפנינים מכרה מקחה מבעי ליה אלא לכל אינון דלא אתדבקו בה בשלימו ולא שלמין בהדא היא מכרה לון בידא דעממין אחרנין כד"א ויעזבו בני ישראל את ה' וימכור אותם ביד סיסרא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר ענין המכירה שמוכרת כ"י ומתילא משתמע ענין הקנין למי שהוא הולך תמים ופועל צדק כדאיתא פ' אמור שנא' ה' מי יגור באהליך וכו' אינון דמתקנין למטרוניתא מנהא ושוו לה עטרהא ואתקינו תכשיטהא כל חד פועל צדק אקרי ואינון כהדא עמה ולכן בגשמי אסור בין לקנות בין למכור דרך חול ואפילו אם הלוה מעות על מנת שיתנו לו אח"כ יין או סחורה אחרת כדי להשתכר אינו יכול לילך ולתובעם אלא אח"כ אינם מלויים אחר המועד דהוה להו דבר האבד וכבר נתבאר למעלה ענין דבר האבד בכמה פנים ובענין זה שמקדים ישראל ונותן המעות לעכו"ם להרויח היינו כח השמור ביד הישראלי מן הקדושה ונותן לעכו"ם כדי ליקח ממנו אותו חלק הטוב אשר בו בסוד ואתה מחיה את כלם וזה הוא ע"ד מה שעושה האדם השלם עם הרשע ע"י התורה שמלמד אותו שואב ולוקח ממנו חלק הטוב כמו שנתבאר בפ' יגמור נא רע רשעים ותכונן צדיק ולפי כי בעכו"ם אין בו כל כך חלק מן הקדושה לכן אסור ללמד תורה לעכו"ם אפילו אדעתא דהכי לפי כי אין בו דבר הצריך לכך אמנם לענין של סחורה שהוא דבר נמשך מכ"י לאיש הישראלי שנאמר ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה לכן נמצא כח ביד האיש הישראל למכור ולקנות עם העכו"ם כדי להרויח ע"ד מש"ה ורחוק מפנינים מכרה ולכן זה שהלוה מעות לעכו"ם אם לא ילך בחול המועד למקומם ויתבעם הוה ליה דבר האבד כי כן נמי למעלה כ"י בח"ה מלקטת שושנים שנאמר דודי ירד לגנו

בה

לעה"ז למשה ללקוט שושנים בעבור אותו המזון שהיא נותנת להם : מי שהלוה לחבירו מעות מותר לתובעו הוא משחז"ל בפ' יום ליום יביע אומר היום לווה מן הלילה והלילה לווה מן היום וסוד הענין כי הנה הפרש הנמצא בהלוואות הללו שמנו חז"ל יתבאר במקומו בדיני הלואה כאשר יזכני ה' כי לא על חנם הצריכו למעניתם השמש לוה מן הירח הירח מן הכוכבים וכו' אמנם ענין הנוגע לענין זה הוא כי הלואה זו הוא ענין אור כפי פשוטו כי לילה לוה מן היום אור מאותם ה' פעמים אור דמעשה בראשית כדאיתא בזוהר בפ' אור זרוע לצדיק כי הוא גננא דגנתא ועבד שורין שורין להאי אור כנזכר שם וכן היום לוה מן הלילה בסוד אור חוזר ולכן מי שהלוה לחבירו כד"א הלא היא תברתך ונאמר ואהבת לרעך כמוך ופי' הפסוק מי הוא רעך אני ה' כד"א שמח תשמח רעים אהובים כדאיתא בזוהר פ' תרומה ולכן מותר לתבעו בח"ה לגבות מעותיו כי כן דרך האיש לשבוע בפה ואין צריך לומר שמותר לגבות חוב מן העכו"ם הוא מ"ש בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ג . וז"ל כד ערלה שרי על קיימא קדישא לשאבא מקדשא כדין ההוא מקדשא אתעכב מלאתגלאה רזא דאת קיימא מגו ערלה וכד האי נגה עאל לגו ואפרים בין ערלה ובין מקדשא כדין אקרי חשמל חש ואתגליא מל מהו מל כד"א מל יהושע וכו' הנה הדבר מבואר מדברי המאמר והוא נכנס ליטול האור משם כנז' לקמן ולכן נמי מותר לגבות חובו מן העכו"ם : מכר לחבירו פרקמטייא קודם מועד וכו' הנה נתבאר ענין מי שהלוה לחבירו מעות אשר הוא בסוד האור הנזכר אמנם פרקמטייא הוא בסוד כלים כי כן נאמר כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ולכן יאמר נא מכר לחבירו פרקמטייא דהיינו כי אדם עליון מכר לכ"י קודם מועד כלים הצריכים לה יש מי שאוסר לתבוע דמיה במועד לפי כי כן נמי למעלה אינו תובע אלא אם כן יצא הלוקח אדם שאינו מלוי במקום המוכר ונזדמן לו בח"ה דהוי כדבר האבד מה שאין כך למעלה כי הנה כ"י היא מלויה תמיד אצל אדם העליון שלכן נאמר מצא אשה מצא טוב בכל שעה ויפק רצון מה' כי רצונו לתבוע דמי הכלים שנתן לה ולכן נמצאת אצלנו לפרוע מעותיו כי הוא בסוד אור חוזר : ואם נאמר כי הפרקמטייא הוא מש"ה היתה כאניות סוחר והיינו הפרקמטייא מש"ה ממרחק תביא לחמה יצדק לומר ענין מכירה משני כי הנותן זה הלחם ימצא לו הנאה מנתינה זו ומרויח בסוד ברכות לראש צדיק כדאיתא בזוהר כי מלמעלה באים עליו ברכות גם מלמטה ע"י אותה עטרה שניתנה בראש צדיק חי עלמין ולפי שנתן אותה לפני המועד לכן אסור לתבוע דמיה במועד בענין הגשמי לפי כי למעלה כבר קבל דמיה קודם המועד וכן נמי מ"ש אלא אם כן יצא הלוקח אדם שאינו מלוי במקום המוכר ונזדמן לו בחול המועד דהוי כדבר האבד והא לית למעלה : אמנם כאשר נאמר כי זה המוכר הוא מע"ע לחבירו הוא הצדיק והכי קאמר מכר מע"ע לחבירו הצדיק בסוד כי ישבו אחים יחדיו פרקמטייא זו הכלה שלכן אחז"ל כל המכבד מקחו של צדיק כאלו קיים

עטרת

עשרת הדברות כי הנה מקחו של צדיק היינו אותו שדה שקנה אברהם מעפרון סטרא אחרא ואתי לו כבת כמשחז"ל בת היתה לאברהם ובכל שמה לאחר שקנה אותה וגדל אותה בכסף מלא אז מלת מלא שהוא ע"א ממלא אותו ונעשה עד נמצא אברהם מברר מקחו של צדיק מן הקליפות ולכן מקיים עשרת הדברות שהם עשרה מדות של החתן לפי כי כאשר נשלמת הכלה היינו שלימות שלו ולכן כאשר פרקמטיא זו מאז מתחילה קודם המועד היא ביד מט"ע בסוד כי שמי בקרבו מכר אותה לחבירו הצדיק והוא לצורך המועד אסור לתבוע את דמיה במועד לפי שהרי הכלה הזמינה לכל חילין דילה במועד לאעטרא יתהון אלא אם כן יהא הלוקח אדם שאינו מצוי במקום המוכר ונזדמן לו בחול המועד כי כן באמת הצדיק אינו מצוי אלא המוכר מט"ע בעולם היצירה רק הוא מצוי תמיד למעלה בעולם האצילות ומכ"ש במועד אמנם בח"ה נמצא אצלו עתה נזדמן לו אמנם בתפלת מוסף פונה למעלה והוי כדבר האבד ע"ד שנאמר בו בזמן החול צדיק אבד : אם יש לו סחורה עתה שאם לא מוכר אותה יפסיד וכו' מאחר שהנחתי כי הסחורה היא מכונה לאשת חיל שנאמר בה היתה כאניות סוחר ולכן יאמר אם אדם הגשמי יש לו סחורה שאם לא ימכרנה עתה יפסיד מהקרן מותר למוכרה לפי כי כן הדוגמא של סחורה זו למעלה כך הוא כי הנה האדם הקדוש יש לו סחורה זו הכלה שאם לא ימכרנה לצדיק מפסיד מהקרן כי הנה נאמר זכר ונקבה בראם ויברך אותם ושרוי בלא אשה שרוי בלא ברכה ולכן ימצא שמפסיד אותה ברכה מהקרן שלו ולכן מוכר אותה במועד לאיש צדיק ועוד יהיה מה שאמר בזוהר פרשת פנחס דף ר"ך . לא אצטריך לאפקא איתתא למהוי באתר אחרא עד דבעלה יהיב לה רשו וכו' מכ"ל מצדיקו של עולם דיהיב לה רשו וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי השכינה נמצאת עם האדם הגשמי הצדיק דאיתא פרשת פנחס דף ר"ך . וז"ל דיתיבא גו צדיקי וכו' בערב היא באה לגבי בעלה ובבקר היא שבה לגבי צדיקייא דעלמא וכלא ברשותא דבעלה הה"ד וצדיק חונן ונותן וכו' ואיתא בזוהר פרשת תרומה קל"ה וז"ל ארחיה דעלמא מאן דבעי לנסבא אתתיה דבר נש מניה איהו קפיד ולא שביק לה אבל קב"ה לאו הכי אע"ג דכל רחימו דילה לגביה ורחימו דיליה לגבה מניה נטלין לה וכו' תקחו את תרומתי עכ"ל ולכן יאמר אם ה"ת ישראל יש לו סחורה זה הכלה שאם לא ימכרנה עתה יפסיד מהקרן הוא מ"ש בזוהר פרשת ויקרא דף כ"ד : וז"ל המועל בהקדש משלם קרן וחומש הה"ד ואת חמשיתו יוסף עליו קרן ו' חומש דיליה ה' וכו' נמצא כי אם אינו מוכר אותה לאדם הגשמי מפסיד אותו קרן שנותן האדם בעבור כן ולכן מותר למכרה על דרך זה אבל אם לא יפסיד מהקרן לא והענין כי הנה יש ענין מכירה אחרת שנאמר בה ומכרתי את הארץ ביד זרים והוא דין בתי ערי חומה אין זה מקומו והנה בסוג מכירה זו אם אינו מוכר אותה אינו מפסיד מהקרן רק כי אינו מרויח לא ימכור כי אין זה דבר מוכרח שתרד למטה בעולמות בת"ה מסתפק בעליונים ומ"מ אם הוא בענין שאם ימכרנה עתה יהיה לו מעות בריות מהסחורה ויוציא יותר לשמחת י"ט שהרי נמצא לו ריוח בתפלת מוסף ומוציא יותר שפע לשמחת י"ט מותר למכור : וכפי הדרך שנתבאר למעלה במט"ע יצלה מאחר דקים לן כי היחוד של צדיק וצדק הנעשה בחול הוא על ידו כדאיתא בתיקונים לכן יאמר אם יש לו סחורה מט"ע של היחוד הנעשה על ידו שאם לא ימכרנה עתה ויעשה היחוד מפסיד מהקרן . לפי כי מט"ע נקרא נער שנא' ונער קטן נוהג בם ואז הוא בזמן חברון של הלבנה ולכן נער הוא שוטה כמו שאומרים חכמים ז"ל ושם אתנו נער עברי נער שוטה עברי שונא וכאשר עושה יחוד זה הוא עולה בסוד הזקנה כי כן אליעזר כשעשה שליחות של רבקה שם נאמר אל עבדו זקן ביתו ולכן הוא אמר נער הייתי גם זקנתי כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה. פסוק זה שרו של עולם אמרו נמצא כי אם לא ימכרנה סחורה זו עתה מפסיד מהקרן אשר קרן עור פניו שנאמר זקן ביתו זיו איקונין שלו דומה לאברהם ולכן מותר למכרה בחול המועד אבל אם לא יפסיד מהקרן לא ומכל מקום אם הוא בענין שאם ימכרנה עתה יהיה לו מעות בריות ויוציא יותר לשמחת יום טוב דהיינו כאשר ימכרנה לצדיק עלין ודאי יהיה לו ריוח ויוציא יותר לשמחת יום טוב כי הוא יהיה בראש הקרואים דמועד ומוציא יותר בסוד אור חוזר ולכן מותר : אם הוא דבר שאינו מצוי תמיד לאחר המועד וכו' בסוד אותו אור חוזר לפי כי לעולם אותו אור לא ראי זה כראי זה כי מה שמתברר ועולה היום אינו כמו האור והניצוצות המתבררים למחר ולכן יאמר אם הוא דבר שאינו מצוי תמיד לאחר המועד כגון הספינות או השיירות שבאו או שהם מבקשים לצאת שהרי נאמר באשת חיל היתה כאניות סוחר ואיתא בזוהר פרשת בשלח דף נ' : וזה לשונו היתה כאניות סוחר דא כנסת ישראל ממרחק תביא לחמה בחד דרגא דשרי עלה וכו' ונאמר שם אניות יהלכון ולכן אם מכרו בזול או לקחו ביוקר מותר למכור ולקנות שנאמר ורחוק מפנינים מכרה ונאמר סדין עשתה ותמכור וחגור נתנה לכנעני כי מה שאמר הכתוב סדין עשתה ותמכור היינו לצורך תשמישו והבן אמנם מה שאמר וחגור נתנה לכנעני היינו לעשות סחורה ולהשתכר ולכן מותר והוא הדין לירידין של כותים שהם קבועים מזמן לזמן שמותר למכור ולקנות מהם שהרי כך היא המדה למעלה שיורדת בעולמות למטה כמה שאמר הכתוב דודי ירד לגנו ויש לה ריוח בזה ללקוט שושנים אבל מקומות שיש להם יום השוק יום אחד בשבוע אינו מותר למכור ולקנות ביום השוק שבתוך המועד לפי כי הנה המדה זו תמיד היא יורדת למטה בעולם התחתון במקום הנקרא שוק שהוא בעולם הבריאה כנודע מן הדין של נר חנוכה כי בשיעור של השמן צריך ליתן לתוכה כשיעור

עד שתכלה רגל מן השוק וכן הענין בזה השוק אינו מותר למכור ולקנות בשוק זה שבתוך המועד כלומר כי שוק זה עצמו הוא בתוך המועד מאחר כי כן כל העולמות הם מזומנים למעלה בסוד קריאי מועד כנזכר בזוהר פרשת קרח הובא למעלה כי הכתם שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון ולאעלא לגון תחות גדפהא אימתי בזמנא דמועד בריא בעלמא ולכן הוא אומר כי מאחר שיום השוק הגשמי למטה הוא בתוך המועד אינו מותר למכור ולקנות שאין זה דבר האבד אלא דבר קבוע שאם אינו נמכר בענין הגשמי ביום השוק שבתוך המועד מוכר הוא ביום השוק שלאחר המועד כי כן נמי למעלה אין זה דבר חדש לומר שהוא דבר האבד שהרי הוא ענין קבוע מעשים בכל יום כדבר האמור :

ימכור ביום השוק לאחר המועד : [ו] מציאה אסור לטרוח ולחפש עליה כגון נהר שהציף דגים על שפתו אסור לאספם כדי לכבשם אלא אם כן יהיו ראוים לאכול מהם במועד : [ז] המלוה את חבירו על חפץ או על סחורה על תנאי שאם לא יפרע לו לסוף שמנה ימים יהיה קנוי לו יש מתירים ויש אוסרים : [ח] נכרי שפרע לישראל יין בחובו מותר לקבלו ממנו

[ו] **אשר** חכמים הגידו בפסוק שור או כשב או עז כי יולד שפירש"ל טלה או גדי אלא לפי שהבעל חי מבעת שנולד הוא שלם בכל מה שאפשר לו עד יום מותו לא כן הוא חלק חי המדבר כי בכל יום מוסיף ועולה במעלו' יותר על מה שעבר אשר על כן אותו החלק שנוסף בו זה הוא לאדם בערך מציאה לפי כי הוא דבר הבא אליו מחדש מה שלא היה נמצא אתו מקודם לכן ועוד טעמא אחרת מפני כי אין זה כמו בחינת הנפש שהיא קבועה בקרב איש לעד עד יום מותו אז הרוח תשוב אל ה' אשר נתנה אמנם זה החלק שמרויח האדם ע"י מעשים הטובים לא כן הוא לעומת שבא כן ילך (קהלת ה) הלא זה הדבר שהיה החכם מתפעם ואומר גם זו רעה לעומת שבא כן ילך ומה יתרון לו שיעמול לרוח כי אמר תרעומת גדול על האדם אשר עשה כל עמלו בתורה ובמצוה עד שקנה אותו הרוח חדש ואחר כן לא דעת ולא הבונה להתמיד בכל מעשיו כדי להשאיר אותו חלק מן הקדושה בקרבו ולפי כי לא כן עשה לכן לעומת שבא הרוח אללו כן ילך לכן גם זה הדבר הכל הוא שלאחר אשר טרח פעל ועשה וקנה לו רוח חדשה לא נשמר מדבר רע והלך לו אותו הרוח ולכן יאמר גם מציאה אסור לטרוח ולחפש עליה היינו הרוח זה אשר נוסף לאדם על ידי מעשיו כאשר נאבד ממנו אסור לטרוח עליו לפי שהוא יטמא לטינא ובר טינא כדאיתא בזוהר פרשת תרומה דף קכ"ח וז"ל ההוא עובדא דבעי לאשתדלא ביה בעי למקניה ליה באגר שלים בכל מה דיבעון מניה וכו' ורוח קדושא לאו הכי אלא באגר שלים ובאשתדלותא רב וסגי ובאתתקנותא דגרמיה ובאתדכאותא דמשכניה וברעותא דלביה ונפשיה ולואי דיכול למהוי ליה דישויה מדוריה עמיה ועכ"ד דיהך באורח מישר דלא יסטי לימינא ולשמאלא ואי לאו מיד אסתלק מניה ואתרחק מני' ולא יכיל למהוי ליה כבקדמית' וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי מי שהרויח תוספת רוח הקדש או איזה חידוש ואחר כך הלך ממנו קשה להשיג

אותו כמתחילה ולכן יאמר מציאה הוא אשר מצא רוח הקדש או תוספת רוח ונאבד ממנו אסור לטרוח עליו כי הנה נתבאר מן המאמר כמה חיפוש וטורח צריך לעשות ועדין הוא ספק ולואי דיכיל למהוי ליה והנה בא לזה דוגמא כגון נהר שהציף דגים על שפתו אסור לאוספם כדי לכבשם שהדוגמא לזה הוא אותו נהר העליון דנגיד ונפיק דמניה נפקין נשמתין כדאיתא בזוהר והנה נודע מהזוהר כי הנשמו' הם נמשלים לדגים אסור לאוספם כדי לכבשם על ידי חונך וכיוצא שהוא מחמיץ על ידי מעשים רעים כדאמרינן מנלן דהחמיץ גורם אלא אם כן יהיו ראוים לאכול מהם במועד דהיינו להיות נכנסי' בגוף האדם בסוד העיבור כנודע : [ז] המלוה את חבירו על חפץ או על סחורה וכו' בלי ספק כי הלואה זו היינו מתורה ומעשים טובים שמלוה אדם את חבירו היינו שהלך לבית עולמו להועיל לו כגון שלומד בתורה לשמו או נותן צדקה וכיוצא להועיל אף על גב כי נתונים המה לו והתועלת נעשה לו מכל מקום עשה אלא כדי להרויח מן המת בחינת נפש או ניצוץ ממנו היינו המלוה את חבירו על חפץ ויש נמי מלוה על סחורה הוא הדבר שביארתי כמה ששנינו הוי מתלמידיו של אהרן דיש להבין מאחר שהתנא מלוה הוי מתלמידיו שמע מינה כי יש יכולת ביד האדם להיות תלמיד של אהרן והדבר רחוק היכי משכחת וכי תימא כי דהיינו מה שאמר אחר כך אוהב שלום ורודף שלום היל"ל אוהב שלום ורודף שלום וכו' יהיה מתלמידיו של אהרן אמנם כוונת התנא לאשמועינן כי כל הדברים צריכים כונה והסכמ' על הדבר בתחילה הוו מתלמידיו של אהרן כך תעלה על לבך רוצה אני להיות מתלמידיו של אהרן ואנן קים לן בא לטהר מסייעין אותו ולכן יבוא לידי גמר ותהיה אוהב שלום וכו' על פי מדותיו של אהרן ובכן מתקיים בך להיות תלמיד ממש של אהרן וכן נמי בנדון דידן המלוה את חבירו תורה ומלוה על סחורה כי טוב סחרה מסחר כסף להיות מתנהג על פי מדותיו וזה היה על תנאי שאם לא יפרע לו לסוף כמה ימים יהיה קנוי לו אותו חפץ או סחורה כלומר אם אינו נעור ולא התמיד הענין יהיה קנוי למת התורה והמלוה ואינו נגלה זה שעשה הענין ויש אוסרים לעשות על מנת כן אלא כך יעשה סתם והענין מתקיים מעלמו : [ח] כותי שפרע לישראל יין בחובו מותר לקבלו ממנו וכו' הנה נודע הוא כי העונות אשר יעשה האדם הוא מגביר כח ס"א והמלאה הנרבה על ידי מעשיו וכאשר יעשה תשובה מאהבה זדונות נעשו כזכיות ואז ס"א על כרחו צריך להוציא אותם העונות שנעשו מלאכים קטיגורים כמו ששנינו העושה עבירה קנה לו קטיגור אחד לפי שנעשו מלאכים טובים סניגורים לאדם והיינו מ"ש הדין כותי ס"א שפרע לישראל השב בתשובה יין היינו אותה התורה שהיה למד בטומאה שנאמר

ממנו דכמציל מידו דמי : [ט] מי שצריך לקנות יין בעת הבציר לצורך שתיית כל השנה ואם יעבור המועד לא ימצא כמו שמוצא עתה דבר האבד הוא ומותר לקנות ולתקן החביות ולזפותן ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד אבל יותר מכדי שתייתו לא יקנה : [י] מוכרי תבלין או ירק וכל דבר שאינו מתקיים פותחין ומוכרים כדרכם בפרהסייא שהכל יודעי' שהם לצורך המועד : [יא] מוכרי פירות כסות וכלי' מוכרי' בצינעא לצורך המועד כיצד אם היתה החנות פתוחה לזוית או למבוי פותח כדרכו ואם היתה בית פתוחה לרשות הרבים פותח אחת ונועל אחת וערב יום טוב האחרון של חג הסוכות מוציא ומעטר את השוק בפירות בשביל כבוד י"ט : [יב] אין לוקחים בתים ואבנים עבדים ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל או לצורך השכי' שמוליך הדברים

שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי ואיתא בזוהר בהיכלות פקודי באותה ס"א שמטמאים אותה ולוקחים אות' וכאשר חזר בו איש הישראלי חזר ופרש ס"א בתורה שנקרא יין לישראל בחובו בעבור אותו החוב הוא הטון שנתן לו ישראל מותר לקבלו ממנו דכמציל הוא מידו מאחר שכבר עמד עמו זמן מה עתה הוי כמציל מידו ולכן מותר : [ט] מי שצריך לקנות יין בעת הבציר וכו' היינו איש הנלבב העוסק בתורה אדעתא למסר הגאולה דהיינו עת הבציר כי בארבע דברים נמשלה הגאולה אחת הוא בבציר כמש"ה ביום ההוא כרם חמד ענו לה לפי כי כן החרבן היה בעבור התור' שנאמר על מה אבדה הארץ וכו' על עזבם את תורתי ולכן צריך לקנות יין של תורה בעת הבציר למסר הגאולה היינו לשתות כל השנה שלכן לעתיד נאמר יטפו ההרים עסיס ונאמר חכלילי עינים מיין כמשחז"ל מביא ענבה אחת ונותנה בקרן זוית וממנה מסתפק וכו' ואם יעבור המועד לא ימצא כמו שמוצא עתה שהוא בנוי ממלאכה ויש לו זמן ללמוד בתורה לכן נחשב דבר האבד ולענין. לורך החרבן ולכן מותר לקנות ולתקן החביות היינו כמו שפינו קנה לו דברי תורה ולתקן החביות כמו שפינו יש קנקן חדש מלא ישן ולזפתן היינו לעשות סינופי' בעצמו בעבור כך ע"ד משחז"ל שחורות כעורב המשחיר פניו על דברי תורה ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד לפי כי כל הדברים האלה יותר טוב לעשות אותם בזמן החול לא כן עתה אבל יותר מכדי שתייתו לא יקנה כלומר אף על גב שהותר ללמוד ביותר על כונה טובה זו ולעשות כל האמור אמנם יותר ממה שיכול עתה להבין בתורה לא הותר לו מפום שהוא טרחא יתירה : [י] מוכרי תבלין או ירק וכו' הנה באמת מי שהוא בעל חכמה יקרא שיש לו חנות למכור ע"ד שמנו שבח של ר' ישמעאל עליו השלום חנות מיוזנת בפי' רש"י ז"ל שהיו מיומנים לו ד"ת לכל השואל היה לו מה להשיב וכן נמי בנדון דידן מוכרי תבלין של תורה שמשיב טוב טעם על כל דבר וכן ירק או כל דבר שאינו מתקיים כי אין זה זולת הוראת שעה כגון ענין איסור והיתר פותחין ומוכרין כדרכן ר"ל פותחין בתורה או פותחין תחילה במסכתא וכיוצא ומוכרים כדרכן בפרהסיא ללמד ברבים כדרכן שהכל יודעים שהם לצורך המועד ר"ל הכל יודעים כי כל דברי תורה הללו הם דברים הצריכים עתה לצורך המועד כמשחז"ל משה תקן לישראל ללמד תורה ברבים הלכות פסח בפסח וכו' : [יא] מוכרי פירות כסות וכלים וכו' הרי נאמר ענין הנוגע לעסק התורה אמנם לענין עסק המצוה נהפוך הוא

כי צריך לעשות בצינעה שלכן מוכרי פירות שהדוגמא לזה הוא מי שעושה מצות שאוכל פירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לעה"ב וכן המתעסק במצות לעשות כסות היינו מצוה דרבנן וכן נמי כלים אחרים לצורך תיקון האיברים שלו להיות שיהיו בערך כלים לצורך הקדוש' והשראת השכינ' בתוכם כד"א הנרו נושאי כלי ה' וגא' ולמית והלכת אל הכלי' כמשחז"ל אלו הצדיקים וביארתי כי לפי שהצדיק עשה מצות בכל אבר ואבר שבו לכן האיברים שלו נעשו כלים להשראת הקדושה לכן בכל אלו הדברים מוכרים בצינעא לצורך המועד שלעתיד לבא כיצד היתה החנות דהיינו המקום שמוכן בו לעשו' מצוה פתוחה למבוי או לזוית זו דהיינו במקום מוצנע פותח כדרכו ואם היתה פתוחה לרשו' הרבים דהיינו בפרהסייא פותח אחת ונעל אחת כי העיקר לעשות בסתר מצוה שנאמר מתן בסתר יכפה אף ועי"ט האחרון של חג הסוכות שהרמז לזה הוא ליום שהקב"ה נוטל ס"ת בחיקו ואומר מי שעסק בתורה יבא ויטול שכרו וכו' ולסוף הקב"ה אומר לעכו"ם מצוה קלה יש לי וסוכה שמה אני נותנה לכם וסוף מבעטים בה שנאגר נתקה את מוסרותימו וכו' כדאיתא בסוכה ובילקוט לכן אם כונתו לכך כי אז עכו"ם טוענים ישראל שקבלוה היכן קיימוה והקב"ה מעיד ואומר אני מעיד שקיימו את התורה לכן מוציא מעשיו ומעטר את השוק בפירות של המצות שלו כי הנה הקרן קיימת לאותו יום של החג הנזכר כל זה מותר לעשות בשב"ל כבוד י"ט שאנו מקוים לעתיד כנ"ל : [יב] אין לוקחי' בתים ואבנים עבדים ובהמה וכו' בלי ספק כי כל איש הישראלי אשר יקרא מה שמשבח עצמו הנכס ואומר בניתי לי בתים יתבונן משחז"ל אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות אמנם עוד זאת נלמד מדבריו כי היה מקיים מה שפינו יהי ביתך בית ועד לחכמים כי בזה מלת לי שר"ל שהי' בנין קיים שלכן יזכה להיות לו מקום קבוע בעה"ז ומה גם בג"ע ונוסף עוד בעולמות העליונים ולכן בא דין זה אין לוקחים בתים וכו' כלומר אחוך שמע לי מאחר כי כן צריך לכל איש ישראל לעשות בית מועד לכל חי ולכן צריך לבנות לו בית מושב בג"ע התבונן שיהיו מעשיך לשם שמים ולכן אין לוקחים בתים הם הידועים ואבנים הם דוגמא למשחז"ל עתידין תחומי ירושלם להיות י"ח מיל על י"ב מיל אבנים טובות ומרגליות עבדים הם הנזכר בפ' קניתי לי עבדים ושפחות ובהמה היינו ע"ד משחז"ל אלו בני אדם ערומים בירא"ה שעושים עצמן כבהמה כנ"ל כל אלה הדברים אין לוקחים אותם אלא לצורך המועד שלעתיד ביום הסעודה שעתיד

שעתיד הקב"ה לעשות לפי כי ריבוי המלות מועיל לאותה פרקמטיא אשר חז"ל הגידו דעביד פרקמטיא אכיל משתות' או לצורך המוכר היינו אותו שהפסיד הבית שלו בג"ע כמשחז"ל כל א' יש לו חלק בג"ע זכה נוטל חלקו וחלק חבירו ולכן אין לו מה יאכל לעה"ב או לצורך השכיר המלמד אותו להועיל שמוליך הדברי' הנקנים הם דברי תורה חוזר ושונה אותם שאין לו מה יאכל וע"י כך קנה לו דברי תורה כל זה מותר : [יג] להלוות לעכו"ם ברבית וכו' הנה ענין ההלואה הוא שלפעמים ממשיך א"ז נשמה לקליפה לדעתו ע"ד מש"ה עת אשר שלט האדם באדם לרע לו או ע"י שממשיך עליו השפעה יתירה לרע לו כדי להוציא ממנו חלק הטוב וליקח אותו שלכן נאסר ענין הרבית לישראל באופן זה רק ע"י לימוד התורה שקולט ממנו חלק הטוב הנמצא ברשע הלא זה דברי חז"ל בסמיכות ערי מקלט לפ' וזאת התורה לומר כי כמו שעיר מקלט קולט כך התורה קולטת ולענין שלנו ירצה כי היכי שקולט עיר מקלט כך ע"י התורה קולט הצדיק הטוב הנמצא ברשע אך ע"י כסף נאסר לפי כי הוא דוגמא למלוה וע"י המלוה הוא זוכה לקנות הבית שהוא חלק שלו בג"ע כמשחז"ל נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע ולכן לא' לנכרי תשיך כי אין לו חלק ונחלה בקדושה וע"י הכסף קונ' ממנו חלק הטוב שבו ולכן הדין הוא להלוות לעכו"ם ברבית לאותם שרגילים ללוות ממנו מותר לפי כי הנה ע"י כך לוקח אותו חלק של הטוב הנמצא בו והוא בכלל דבר האבד אם מניח אותו וגם לאותם שאינם רגילים ללוות ממנו מותר והוא שיקח רבית של שבוע ראשון ויוציאנו בשמחת י"ט כי זה הוא דוגמא שמוציא לאותו י"ט שעתיד לעשות הבית לצדיקים לעתיד לבא : [יד] הלואה דשולחנות בקביעו' וחילוף אסור הענין יתבאר במקומו ומובן הוא כי הנה דרך עראי אפשר להרויח מן הכותי לפי כי אין אנו יודעי' אם נמצא בו דבר טוב לקחת אותו ע"י המלאה זו אבל דרך קבע לו הכל ימצא בהם דבר טוב ולכן דרך קבע אסור : עוד תשוב ותראה ביאור דינים הללו לענין הנוגע כלפי שמיא וכך היה אומר מציאה אסור לטרוח ולחפש עליה שלא זה הדבר אשר חז"ל הגידו ג' דברים באים בהסח הדעת משיח מציאה עקרב ולכן זה יהיה משפט המציאה דוגמא לשני הדברים כי ענין משיח כבר נאמר השבעתי אתכם אם תעירו ואם תעוררו את האהבה כמשחז"ל השביע הקב"ה לישראל שלא ידחקו על הקץ וגמירי אין בן דוד בא במועד ולענין עקרב נמי הוא הקליפה שעקר בית של השכינה כדאיתא בתיקונים אין שולט במועד אמנם ענין המציאה שייך להיות במועד בנאמר מצא אשה מצא טוב אמנם אסור לטרוח ולחפש עליה לפי שהיא הללו כדאיתא בזוהר פ' תזריע דף מ"ה וז"ל ר' יוסי פתח קרא אבתרי' ואמר גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה גמלתהו טוב היא

הדברים הנקנים שאין לו מה יאכל : [יג] להלות לעכו"ם ברבית לאותם שרגילים ללות ממנו מותר משום דהוו דבר האבד ולאותם שאינם רגילים ללות גם כן מותר והוא שיקחו רבית של שבוע ראשון ויוציאנו בשמחת י"ט : [יד] הלואה דשולחנות בקביעות וחילוף אסור :

זמינת טב לעלמא טב להיכלא דמלכא ולבני היכליה וכו' טוב אימתי בזמנא דאיגון ימי השמים נהרין עלה ומזדווגן עמה כדקא יאות דאיגון ימי חייה וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי הכלה זו מזומנת אלא בשפע בימים של המלוי דהיינו במועד אשר לכן אסור לטרוח ולחפש על מציאה זו במועד לפי שהוא שלא לצורך וכגון נהר שהליף דגים על שפתו וכו' כי הנהר דוגמא לנהר זה היינו נהר היוצא מעדן להשקות את הגן שהליף דגים היינו מ"ש בזוהר פ' שמיני דף מ"ב דגים וחגבים אינן טעונין שחיטה וכו' הרי מבואר מדברי המאמר כי דג הוא בסוד הצדיק והנה בלי ספק כי כאשר נהר זה משפיע ברכה והוא מתפשט למטה כדאיתא בזוהר פ' פנחס וכן בתיקונים אימא עילאה עד סוד אתפשטת ובכן ימצא כי הליף דגים בסוד יוסף ובנימין על שפתו ולכן אסור לכבשם שהרי נאמר פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה ואחז"ל וכבשה כתיב האיש כובש את האשה ולכן אסור לאספם כדי לכבשם אלא אם כן ראוים לאכול מהם במועד כי בהכי מתקיים אכלו רעים כי יוסף ובנימין אוכלים על שולחן אחד ותרב משאת בנימן : המלוה את חבירו על הפץ וכו' הענין הוא בסוד כי ישבו אחים יחדיו כי ת"ת ישראל מלוה לחבירו הצדיק מאותו כסף דרגא חוורו דאברהם וזה היה על חפץ כמה שאמר הכתוב ולך יקרא חפצי בה או על התורה כד"א ויקח אחת מצלעותיו וזה היה על תנאי שאם לא יפרע לו נסוף שמנה ימים בסוד אור חוזר באותה מדה שהוא סוף שמנה ימים כדאיתא פרשת שמיני דרגא תמינאה ביה קנוי לו אותו חפץ יש מתירים בענין הגשמי שהרי הוא קנוי למפרע ויש אוסרים לפי שגרא' כענין התורה וכן נמי הוא כענין הנוגע למעשה שהרי נתבאר כי כל מין התורה אסור במועד כנ"ל הטעם : עכו"ם שפרע לישראל יין בחובו וכו' הנה נתבאר בזוהר פרשת אחרי מות כי בזמן החרבן בגין דלאו איגון דכר ונוקבא כחדא אימא עילאה אזיקת ברכאן עילאין לסטרא אחרא ולכן עתה בזמן המועד עכו"ם סטרא אחרא פרע לישראל ענין יין בחובו הוא הדבר מה שאמר בזוהר פרשת שמיני דף מ' וזה לשונו תלמיד חכם ישראל קדישין כל חיי עלמא דירתין כלא תלייא בההוא עלמא דאתי בגין דאיהו היין דכלא נטילא ותמא והוא אתר דיין דמנטרא שארי ואקרי יין ומתמן נפקין חיין וקדושה לכלא ויין דישראל בגין יין דישראל אחרא ודא כדא תלייא דהא ישראל לעילא ביה נטיל היין ובגין כך אקרי עץ חיים עץ ממשא אתר דאקרי חיים ונפקי חיים :על דא מברכין נקדום ברוך הוא ביין ויין דישראל נתתא בהאי גוונא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר ענין היין כי הוא מסוד עולם העליון אשר שם הוא יין המשומר בענביו ולפי כי שפע זה משפיע לעכו"ם בעבור הפעדר דלאו איגון דכר ונוקבא כי הנה גם בגשמי האשה

שמא

שמת בנה מביאה כלב לינק בו דדים להקל החלב כדי שלא תצטער ולכן עתה עכו"ם פורע לישראל עליון יין זה בחובו שהרי של ישראל היה מותר לקבלו ממנו כי הנה יין זה לא נתנסך ולא הגיע אל עכו"ם אלא שחזר אותה השפע למקומו לכן מותר לקבלו ממנו דכמציל מידו דמי : מי שצריך לקנות יין בעת הבציר לצורך שתיית כל השנה כי הדוגמא לזה הוא הדבר כאמור במאמר כי ישראל עליון הוא השותה יין זה המשומר בענביו ושמח בו ולכן מי שצריך לקנות יין הוא ישראל הנזכר כי הוא צריך אליו בעת הבציר ביותר לפי שהוא משמח אלהים ואנשים והיינו לצורך שתיית כל השנה הוא הכלה הנקראת שנה כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רמ"ח ・ וז"ל שבעה כבשים אינון ז' יומין דסיהרא בני שנה בנוי דסיהרא דאקרי שנה דאיהי חדא מאינון שני' קדמוניות עכ"ל הנה הדבר מבואר מן המאמר כי שנה היא הכלה סיהרא קדישא ולכן אמר כי ישראל הקדוש הוא צריך יין זה לצורך שתיית כל השנה דא סיהרא קדישא לפי כי בחינת הגבורות היינו היין הוא צורך אליה לפי שהיא בסוד מנורת זהב כלה אבל הזכר הוא יונק בחינת החסדים ולכן חזר ואמר ואם יעבור המועד לא ימצא כמו שמוצא עתה לפי כי במועד נמצא השפע ביותר כנזכר במאמר פ' קרח כנ"ל פ' קריאי מועד דבזמנא דמועד שרייא בעלמא חכמת עילאה זמינת לכל אינון כתרין קדישין דשמא קדישא אתאחיד בהו וכו' ולכן דבר האבד הוא ומותר לקנות. כל צרכו ולתקן החביות הם המדות של הכלה אשר בהם נותנים זה היין ובפרט שנים הם החביות המיוחדות לכך נקרא החדר והפרוזדור ומותר לזפתן שלא יזוב היין ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד דהא כל ענין תיקון זה יותר נאות הוא לעשות אותו בזמן החול אבל יותר מכדי צורך שתייתו לא יקנה כלומר דאלו לכלה הנקרא' שנה יכול לקחת יין בריבוי לתת לה לפי שהוא צריכה אליו לה ולתרין עשר ירחין דילה ולעורר האהבה בסוד שמאלו תחת לראשי לפי שעליה נא' עיר האלהים סלה. אבל לגבי דידיה לא יקנה יותר מכדי צורך שתייתו שהוא בסוד שתו ושכרו דודים והעיקר הוא סוד מים קרים על נפש עיפה מוכרי תבלין או ירק וכו' לפי כי הכלה היא סוד בשר היורד מן השמים שנאמר ובשר מבשרי לכן צריך תבלין הוא. משחז"ל מפני מה האשה צריכ' להתבשם אבל לא האיש לפי שהיא עצם שנאמר עצם מעצמי ובשר מבשרי ולכן יש מוכרי תבלין אשר תקן עזרא להיות הרוכלים מחזירים בעיירות כדי שיתבשמו בנות ישראל לפי כי עזרא היה כהן והוא שושבינא דמטרוניתא והוא כהן גדול בסוד בת היתה לו לאברהם ובכל שמה ונוסף עוד כי שמו גורם לעשות אותה בסוד עזר לכן תקן זו התקנה לבשם הכלה הילכך נלמוד כי מוכרי תבלין שייך לומר שהם סוד כהן גדול והסגן וכיוצא כי להיות שהם שושבינין דילה מוכרים תבלים לתקן הבשר או מוכרי ירק בסוד ת"ת ישראל הם שושבינים דיליה וכל דבר שאינו מתקיים כנזכר כי הנה המדות של הכלה הע"ג שהם יורדים בעולמות למטה נקרא דבר המתקיים לפי שהם חוזרים ועולים ונבנים עמה

אבל אלה הדברים הם ענין דוגמא לתכשיטים ונקרא דבר שאינו מתקיים לכן פותחים החנות ועושים אותה בסוד ה' כדרכה בפרהסייא דאע"ג כי לעולם צריך להיות הייחוד ע"י שינוי כדי שלא ירגיש ס"א כדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קל"ד ・ וז"ל בשעתא דאיהי אתת בעולמתא ובעת לאתפרשא מס"א לא אתת אלא כמאן דמזדמנת למחמי ביקרא דמלכא ולא יתיר והכי מכרזי דיזדמנון למחמי ביקרא דמלכא וכו' אמנם עתה עושים בפרהסייא שהכל יודעים שהם לצורך המועד כלומר אפילו ס"א הכל יודעים הוא מ"ש בזוהר פ' בהעלותך דף קנ"ב ・ וז"ל איך יכלין אלין דלא יכילו או דאשתאבו למעבד בירתא תניינא דהא אעבר זמניה אלא כיון דכנסת ישראל מתעטרא בעטרהא בניסן לא אעדיאת כתרהא ועטרהא מנה תלתין יומין מן יומא דנפקו ישראל מפסח יתבא מטרוניתא בעטרהא וכל חילהא בחדוות מאן דבעי למחמי למטרוניתא יכיל למחמי כרוזא כריז כל מאן דיכיל למחמי מטרוניתא יחמי ויחמי עד לא ינעלון תרעי וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי זה הדבר הוא בפרסום גדול ונוסף ע"י כרוז ולכן יאמר כי מותר לעשות בפרהסיא שהכל יודעים שהם לצורך המועד : מוכרי פירות כסות וכלים וכו' מצינו כי א"י נשתבחה בפירותיה ומעלי' הביכורי' מהם ניתן לכהן ועוד יש פירות מלמעלה כדאיתא פ' פנחס דף רנ"ג ・ וז"ל וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה רבי אבא אמר יום הביכורים אינון בכורין עילאין דאורייתא הה"ד ראשית בכורי אדמתך תביא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי שייך נמי פירות בזהר כמ"א כי הם פירות הארץ פירות האילן ושניהם מוכרים פירות זה לזה וכן נמי יש מוכרי כסות דהיינו כי החתן חייב לתת לכלה כסות שנא' שארה כסותה וכו' וכן אימא עילאה אוזיפת לברתא מנא כדאיתא פ' ברא שית דף כ' ・ וז"ל מה לא הוי הכי ולא אתבני אלא בשעתא דאת משכן אתוון אלה מלעילא נחתא ואימא אוזיפת לברתא מנהא וקשיט לה בקישוטהא וכו' וכן נמי איתא פ' בלק דף ר"ע ・ וז"ל לבתר אתהדר ההוא עטרא ומתעטרא ליה אימא עילאה בההוא עטרא ופרישת עליה ועל מטרוניתא לבושי יקר וכו' הנה מבואר מדברי המאמרים הללו כי כן נמצא מוכרי כסות וכן נמי נמצא מוכרי כלים היא אימא שנאמר ויבן ה' את הצלע וכו' לאשה וע"י כן כל המדות שלה נעשים בסוד כלים בסוד כלי המזבח אשר ישרתו בהם וכן נמי הצדיק אחז"ל אין האשה מחזקת טובה אלא למי שעשאה כלי ונאמר והכלה תעדה כליה וזש"ה ויעש כל כלי בית יער הלבנון זהב ואמנם הללו כלם נקראים מוכרי פירות כסות וכלים לפי כי יש להם שכר טוב בעולם אמנם מוכרים בצינעא לצורך המועד שנאמר והצנע לכת עם אלהיך כיצד אם היתה החנות זו הכלה פתוחה בסוד ה' או בסוד מ"ם פתוחה אמנם בסוד ה' היינו פתוחה לזוית הוא הנקב שלמעלה או למטה היינו מלמטה פותח כדרכו לפי כי כלה דא היא בסוד בתולה וכאשר נבנית בסוד אות ה' אז היא ראויה לביאה ואז הצדיק נכנס בישור בני פתחים לב"ס ופותח אותם שלכן נאמר אשרי אדם שומע לי לשקוד על

דלתותי

דלתותי יום יום בסוד שני ווין לשמור מזוזות פתחי וכו' ואם היתה מדה זו פתוחה לרפות הרבים הם אבנין עילאין כדאיתא בזוהר. ובתיקונים בסוד הלכה כרבים פותח אחת ונועל אחת להיות תמיד בעולת בעל ועבר י"ע האחרון של חג הסוכות היינו בסוד הבחינה האחרונה של הכלה לפי כי י"ע ראשון הרמז ליוסף הצדיק טוב הוא וי"ע האחרון בסוד בנימין הצדיק ועבר י"ע היא המדה האחרונה שהיא עריבה על הצדיק כולה בתוך חופתה ולכן מוציא ומעטר את השוק בפירות בסוד עולם הבריאה בשביל כבוד י"ע לפי כי באותו זמן קראן לה כבוד כבוד כדאיתא פרשת פנחס דף ר"ן וז"ל בשעתא דנקטא נפשין דעינוגין כדקא יאות ובעית לפקדא לחילהא מתכנשין כולהו וקריין לה מגו היכלא קדישא כבוד כבוד וכו' הנה הדבר מבואר מן המאמר דהכי קראן לה כבוד ולכן מעטר את השוק בפירות הנזכר מפני כבוד י"ע כנזכר: אין לוקחים בתים ואבנים עבדים ובהמה וכו' מפני כי כל אלה הדברים הם בסוד הכלה לא תחסר כל בה בזמן המועד לכן נאסר לקנות מאחת מהנה אלא אם כן הוא לצורך המועד או לצורך המוכר או לצורך השכיר והענין כי הנה ענין הבתים הנה נתבאר בזוהר שמות דף ר' וז"ל בית ה' דאיהו בית המקדש כגון פירות ולשכות ובית האולם והדביר דא אקרי בית ה' בית המלך דא ק"ק דאיהו פנימאה דכולא וכו' הנה נתבאר מדברי המאמר היות מש"ה בית ה' ובית המלך הכל בסוד הכלה והאבנים נמי בסוד הכלה כדאיתא בזוהר פ' נח דף ע"ד. וז"ל ר"ש פתח והבית בהבנותו וכי לא הוה בני ליה שלמה וכלהו אומנין דהוו תמן מהו בהבנותו וכו' אלא ודאי כלא בהאי וגרמא אתעביד איהו מגרמיה וכו' ואמנם מש"ה אבן שלימה היינו מ"ש בזוהר פ' ויצא דף קנ"ז. וז"ל ויקח מאבני המקום אבני המקום לא כתיב אלא מאבני המקום אלין אינון אבני יקר מרגלאן טבאן דאינון תריסר אבנין עילאין כמה דכתיב בנים עשרה אבנים ותחות אלין תריסר אלף ורבוון אבני פסילן וכלהו אקרון אבנין וכו' הנה נלמד מדברי המאמר כי להיות שיש אבנים פסולות הללו הוצרך הכתוב לומר אבן שלמה מסע נבנה כי השיעו אותם מלמטה לבנות הבית שלכן נאמר אבנים שלימות תבנה את מזבח ה' ולענין העבדים איתא בזוהר פ' תצא דף רע"ז. וז"ל דהא כמה שפחות נכריות וכמה עבדים אית למטרוניתא וכו' ולענין בהמה נמי איתא בזוהר פ' בא דף מ"ג. וז"ל ותקין לכורסיא כהות לשמשא ליה וכו' ולאלין עביד שמשין משמאל וכל חיות דיליה דאינון כענין למרכב בהון לנחתא בארעא ואינון כסוסוון לון וכו' ולכן על כל אלה הדברים יאמר כאן אין לוקחים בתים ואבנים עבדים ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך

תקמ"ד. דיני בנין וסתירה בח"ה ובו ח' סעיפים:

[א] בנין אפי' כל שהוא אסור ואם נפרץ גדר גנתו בונהו מעשה הדיוט דהיינו שמניח אבנים זו על זו ואינו טח בטיט או גודר אותו בקנים וגומא וכיוצא בהם וכן אם עשה מעקה לגג בונה אותו מעשה הדיוט אבל כותל חצר הסמוך לר"ה שנפל בונהו כדרכו ואם היה נוטה ליפול סותרו מפני הסכנה ובונהו

שמוכר שאין לו מה יאכל בשעתא דמלכא תאיב למיכל הלחם אשר הוא אוכל או לצורך השכיר היינו מט"ט כדאיתא בזוהר ובתיקונים מט"טרון איהו שכיר מתי עלמין שמוליך הדברים הנקנים הם בית ספירא"ן דמקנן בילדים שאין לו מה יאכל לפי כי ביומין דחול היחוד נעשה על ידו כדאיתא בתיקונים לדיק ולדק מתייחדין ע"י מט"ט בשית יומין דחול ולכן עתה אין לו מה יאכל לכן מותר לשלות עמו אלו הדברים הנקנים להעלותם למעלה לתת לו שכרו חכמת שלמה לאתערא יתיה ולאעלא ליה תחות גדפהא כנ"ל: להלוות לעכו"ם ברבית וכו' אמר הז"ל הגידו לא נתמלאת צור אלא מחרבנה של ירושלים שנאמר אמלאה החרבה ואמנם לעתיד נאמר תחת הנחשת אביא זהב וכו' ולכן להלוות לעכו"ם ברבית לאותם שרגילים ללוות ממנו מותר דהיינו כי ש"א מלכות הרשעה תמיד לעולם לוקחת אותם המדות של מלכות שמים לעצמה ונבנית בהם אמנם לעולם הם ברבית כי עתיד להפרע מהם ביתר שאת אמנם לאלו מותר ללוות אותם משום דהוי דבר האבד כדאיתא בתיקון ח' דף כ' וז"ל ובגין דלא דחיל משאל מקב"ה דאיהו שמים ובת זוגיה לא דחילת משכינתיה דאיהו ארעיה אתמר בהון כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה הוא סמא"ל ובת זוגיה הנה מבואר מזה המאמר שהם עתידים להאבד ולכן לפי שהם דבר האבד מותר ללוות אותם ולאותם שאינם רגילים ללוות ג"כ מותר היינו סוד נוגה עיקלא דעשיקת נשמתין וכן נמי איתא פ' ויקהל בהאי נוגה פתי לאתתא למיעל נהורא כד"א וחלק אשמן הכה והוא שיקחו רבית של שבוע ראשון שהנה השפע נמשך בשבעה שבועות שהם למטה נוקבין לכן יקח השפע הנמשך לשם כאשר יסתום אותו נשתול הכרמים הנמשך דרך שם השפע לשרי האומות כדאיתא פ' בלק ויוציאנו בסוד אור חוזר בשמחת י"ע כמשוש חתן על כלה: הלואה דשולחנות היינו אותם שנאמר בהם כי כל שולחנות מלאו קיא וכו' בקביעות והילוף אסור לפי שהם קליפה גמורה:

[א] **אשר** הז"ל הגידו כי הבנין הוא מכונס אל העולה היעולם כמ"ש הפילוסוף לר' אליעזר לא אמר הכתוב המה יבנו ואני אהרוס והלא כל הבנינין קיימין א"ל ר' אלעזר לא דבר הכתוב אלא כנגד העלות והנה מזה נלמוד מ"ש בנין כל שהוא אסור כי הנה אל יאמר אדם הנה למדנו כי מחשבה אינה מצטרפת למעשה שנאמר און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' אמת זה הדבר אמנם כך אחז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה וכן נמי אמרו מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה ולכן תדע ותשכיל ממולא ענינים הללו כי בנין שהם הרהורים הללו אפילו כל שהוא אסור ואם נפרץ

ובונהו כדרכו: [ב] מותר ליטול גבשושית שבבית: [ג] סדקים שבגג מותר לסתמן בידו וברגל אבל לא בכלי אומנות: [ד] ציר הדלת והמפתח והצינור והקורה בין שהם של עץ בין שהם של ברזל שנשברו אפי' מערב י"ט יכול לתקנם בלא שינוי מפני שזה הפסד גדול הוא שאם יניח הפתח פתוח ודלתות שבורות

טור ברקת

נפרץ גדר גנתו הוא כינוי לענין דברים בטלים כמו ששנינו סייג לחכמה שתיקה והשלמים כינו החכמה לבינה ע"ד משחז"ל ארבעה נכנסו לפרדס ולכן יאמר שאם נפרץ גדר גנתו דהיינו שלא לרצונה מפני כי כל המרבה דברים מביא חטא ונאמר הוגעתם ה' בדבריכם כך אחז"ל לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את העולם שנאמר: לא יעף ולא ייגע ובמה הוא מתייגע בדברים בטלים ולכן מאחר שנפרץ ברוב דברים לא יחדל פשע בונהו מעשה הדיוט דהיינו שמניח אבנים זו על זו ואינו עת בטיל הוא הדבר אמר חז"ל הגידו אותם בנים שהיו טוענים לפני המלך זה אומר השתיקה יפה שלא יחטא האדם וזה אומר לולי הדיבור לא נשתבחו מלכים וכלות וכו' אמר הקב"ה לא אמרתי לך שתהיה יושב ודומם אלא שתהיה עוסק בדברי תורה ולכן יאמר בונהו מעשה הדיוט אבל לא ימנע מלדבר לגמרי דהיינו שמניח אבנים הם דוגמא אל התורה ולפי כי רוב דברים נמשך לו מכח היצר המתע' את הבריות לכן נמי התיקון של זה יהיה ע"ד משחז"ל אמר הקב"ה לישראל בראתי יצה"ר בראתי לו תבלין יצה"ר נקרא אבן שנאמר והסירותי את לב האבן והתורה נקרא אבן ולכן בונהו אבנים זו על גבי זו כי האבן של תורה מתגברת על לב האבן שהוא בו ומכניע אותו ואינו עת בטיל כי אין הרצון לומר שלא יפתח פיו לחלוטין או גודר אותו ללשון המדבר בקנים וגומא וכיוצא היינו הדוגמא למה שחז"ל אמר הקב"ה ללשון אני בראתי לך שתי חומות הם השפתים והשינים כי בהם ימנע מלדבר דברים בטלים וכן אם עשה מעקה לגגו הוא ענין גסות הרוח כמשחז"ל בפ' מה לך איפה כי עלית כלך לגגות אלו גסי הרוח ואני נותן אל לבו משחז"ל וכראש שבולת ימלו משל לנכנס לתוך שדהו מלקט גבוה גבוה מי גרם לו גסות הרוח שבו לכן רוצה לעשות מעקה ושיעור וקלבה לאותו גסות ע"ד משחז"ל בשמתא מאן דאית ביה ובשמתא מאן דלית ביה ולכן בונה אותו מעשה הדיוט ע"ד האמור אבנים זו על גב זו כי מאחר שנמלא בו תורה אז טוב לו כמ"ד ות"ח מעטרא ליה בפסתא דשבולתא כלומר כי זה הפך ממשחז"ל בפ' וכראש שבולת ימלו הנה נתנו חז"ל מקום לחשוב מחשבות טובות הוא הבנין הקיים לעד באופן זה לספר מחשבות ערומים אבל כותל אחר הסמוך לר"ה שנפל שהדוגמא לזה היינו לימוד התורה כמשחז"ל בפ' הנה זה עומד אחר כתלינו. אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות וכן נמי כותל זה הוא הלימוד שהיה למד תורה לרבים היינו מ"ש שהיה של חצר כד"א טוב יום בחצריך הסמוך לרשות הרבים שהיה למד תורה ברבים בונהו כדרכו אם בחולי נפל כי הגיע לו איזה העדר או אונס ואם מעט הוא מסיבת המועד בונהו כדרכו במועלות ודעת ואם היה נוטה ליפול דהיינו מפני איזה אונס או מפני לבו נטה ונתרשל בלימוד סותרו מפני הסכנה

מקור חיים

כלומר סותרו ליצר שהכניס בלבו התרשלות בטענה משחז"ל ת"ח שפירש מן התורה מתחייב בנפשו ובונהו כדרכו כמתחילה: [ב] מותר ליטול גבשושית שבבית היינו דוגמא לרמות רוחא ואם מעט הוא אמר חז"ל הגידו בפ' גבר יהיר ולא ינוה כל המתייהר אינו מתקבל אפילו על אנשי ביתו ולכן מותר ליטול אותה גבשושית שהיא מעכבת האהבה שבבית כנזכר: [ג] סדקים שבגג מותר לסותמן וכו' הוא הדבר אמר חז"ל הגידו בפ' מה לך איפה כי עלית כלך לגגות אלו הגוותנין כאמור אמנם הסדקים שבגג הם העונות שנמשכים מסיבת הגאוה כך אחז"ל כל המתגאה סוף שנכשל באשת איש שנאמר ואשת איש נפש יקרה תצוד ודקדקו בדברי חז"ל מ"ש לסוף שנכשל מת"ש לבסוף מכלל דאיכא אחריתי ביני ביני ובדקתי ומצאתי ענין זה שהוא אמת בשני בני אדם ולכן דוק ותשכח והיינו מ"ש סדקים שבגג כד"א דלף טורד וכו' ואשת מדנים שהגיע חטא ע"י שהיה מתגאה מותר לסותמן ביד וברגל דאע"ג כי העיקר הוא יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה' וכו' מ"מ לפי שעה מותר לסותמן ביד ע"י מעשה הצדקה שהיא כתרים בפני הפורענות או ברגל היינו גמילות חסדים כמשחז"ל אשריכם ישראל בשעה שאתם עוסקים בתורה ובגמילות חסדים יצה"ר מסור בידכם שנאמר משלחי רגל השור והחמור ובודאי כי ידרשו מלת רגל כי ע"י הליכה הולך ללמוד ועשה גמילות חסדים ולכן אמר סותמן ביד וברגל כדאמרן אבל לא בכלי אומנות לעשות משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות לא יסמוך על ענין זה: [ד] ציר הדלת והמפתח והצינור והקורה וכו' הנה יש דוגמא לכל דבר ודבר מאלו ואם קטון הוא לעיני בשר הם עיקרים גדולים כהררים התלוים בשערה כי הנה ענין הציר הוא דוגמא לעצלות כד"א הדלת תסוב על צירה ועצל על מטתו והוא ענין רע ומר כמשחז"ל שבעה דברים נאמרו בעצל וזו קשה מכלן הדלת תסוב על צירה והמפתח והמנעול היינו אותו שהיה למוד לקיים מש"ה אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום והצינור הוא דוגמא למים. של תורה שנמשכים ע"ד משחז"ל תורה מן השמים הקורה היינו דוגמא אל מה ששנינו על ג' דברים העולם קיים הנה זאת תורת הבית שהקורה מעמדת ולכן את כל אלה הדברים בין שהם של עץ בין שהם של ברזל ר"ל אין הפרש אם אדם העובר על אחת מהנה דוגמא לעץ היינו עם הארץ או של ברזל הנמלא בו עון ולפי כי כן אמרו חז"ל עבירה גוררת עבירה לכן נשברו ולא עשו פעולתם לפי שנתגבר היצר כמשחז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבה"מ אם ברזל הוא מתפוצץ ואלו שנשברו אפילו מערב י"ט דמשמע כי לא מסיבת המועד הגיע להם כך עכ"ז מתקנם במועד בלא שינוי אין צורך שיעשה סיגופים שזה הפסד גדול אם לענין הזמן כבר אמר

שבורות נמצא מאבד כל מה שבבית: [ה] מותר לבנות מעשה הדיוט אבוס שתאכל בו הבהמה: [ו] מותר לבנות מעשה הדיוט אצטבא לישב או לישן עליה: [ז] תנור וכירים שאפשר שיבשו ויאפה בהם במועד עושין ואם לאו אין עושין אותם ובין כך ובין כך בונים על חרם של תנור ועל הכירה הטפילה שלהם: [ח] נוקרים את הריחים ופותחין להם עין ומעמידין אותם ובונים אמת המים של רחים וקוצצים צפרני החמור של רחיים:

מותר

אמר החכם אין הפסד כאיבוד הזמן ולמה ימתין מלתקן מעשיו עד אחר המועד ואם לענין הפסד טהרת הנשמה הוא בלי ספק הפסד גדול והרי חז"ל אמרו חייב אדם לטהר עצמו ברגל ולכן אמר שאם יניח הפתח פתוח מן הלב אשר בתחילה היה סגור וכבר נתעורר לתקן מעשיו ואם מניח פתח זה פתוח שהוא כינוי לענין התשובה כמש"ה פתחי לי אחותי רעיתי ואחז"ל פתחי לי פתח של תשובה וכן בנדון דידן אם מניח הפתח פתוח של התשובה ודלתות שבורות נמצא מאבד כל מה שבבית כי היצר מתגבר והוטה פתח התשובה בפניו: [ה] מותר לבנות אבוס מעשה הדיוט כך אמרו חז"ל יצר תנוק ואשה שמאל דוחה וימין מקרבת וכן נאמר לא תחסום שור בדישו ולכן יאמר נא מותר לבנות מעשה הדיוט דהיינו דבר מועט אבוס שתאכל הבהמה הוא כינוי ליצר שמבטע כבהמה וגורם לאדם להיות כבהמה שנאמר נמשל כבהמות נדמו: [ו] מותר לבנות אצטבא לישב עליה וכו' מאחר שנאמר הקיצו ורננו שוכני עפר ואחז"ל מי שהיה שכן לעפר בחייו שלכן שנינו מאד מאד הוי שפל רוח דאע"ג כי כל המדות האמצעי שלם והוא הנקרא דרך ה' שנא' למען אשר יצוה את בניו ושמרו דרך ה' כמ"ש הר"ם במז"ל ענין השפלות צריך להיות אל קצה האחרון לפי שתקות אנוש הוא רמה אע"פ כן מותר לבנות במחשבה כאמור מעשה הדיוט דאלו תלמיד חכם ודאי הוא שצריך לבנות לעצמו אצטבא היינו מעלה נוספת מעט שכן צוה ר' לבנו נהוג נשיאותך ברמים אמנם מעשה הדיוט נמי מותר לבנות כדי לישב כי כן זהו ישובו של עולם ולא סגי בלאו הכי או לישן עליה שהוא בהתמדה יותר ויותר הנאה או יהיה הענין להפך כי מעשה הדיוט מותר כי אסתרא בלגינא קיש קיש קריא אבל ת"ח לא כך יעשה לפי שנאמר תועבת ה' כל גבה לב: [ז] תנור וכירים שאפשר שיבשו וכו' היינו מש"ה קרבם יחמו כתנור והוא בכלל המחשבות רעות שצריך אדם להתרחק מהם רק אם אפשר שיבשו ויתמעטו ויאפה מהם במועד מאותם הדברים שנמצא בהם צורך למועד עושים ואם לאו אין עושים אותה רק יתרחק מהם ובין כך ובין כך בונים על חרס של תנור אם יתשוב בדעתו כי האדם הוא נמשל לחרס כי פתאום יבא אידו ונשבר כשבר נבל יוצרים מותר ועל הכירה הטפילה שלהם כי עפר הוא ואל עפר ישוב ויהיה נטפל להם אז מותר לו: [ח] נוקרים את הרחים וכו' והוא כינוי אל המשגל כד"א תטחן לאחר אשתי ולכן יאמר כי אע"ג שאחז"ל שלא יהיה אדם מצוי אצל אשתו כתרנגול נוקרים את הרחיים אלו במועד ופותחים להם עין ע"ד מאחז"ל בתמר פתחה לו את העין שהיה בקדושה ובטהרה ומעמידים אותם שהרי נאמר ומספר את רובע ישראל הקב"ה יושב ומצפה וכו' ובונים

בו

אמת המים של רחיים הללו ע"ד והבנה גם אנכי ממנה וקוצצים צפרני החמור של רחיים דאע"ג שאמרו חז"ל דייך מה שאסרה תורה אמנם מ"מ צריך לקדש עצמו דאע"ג שאינו כמו הסוס שאוהב הזנות שהזהיר עליו הכתוב ואמר אל תהיו כסוס כפרד והוא כחמור צריך נמי לקצץ צפרניו כמאחז"ל קדש עצמך במותר לך ויקצץ דבר הנוסף מן התאוה ולא ימצא לכלוך של הציפורן שנאמר חטאת יהודה כתוב' בצפורן שלא ירבה דברים מלבד הפיוס שהרי נאמר מגיד לאדם מה שיחו אפילו שיחה קלה כמאחז"ל. ולענין הרומז למעלה בדינים הללו מותר כך הוא אומר בנין אפילו כל שהוא אסור להורות את בני ישראל כי אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה ואינו דומה לימים של חול וזה לך האות כי כן אנו אומרים הלל אע"ג שהוא בדילוג הוא מורה על השלימות של מלכות שמים לא נעשה כן בזמן החול ואם נפרץ גדר גנתו הגשמי בונהו מעשה הדיוט להודיע על עיקר זה דאע"ג כי למטה בענין הגשמי כך נעשה לא כך הוא למעלה כי הנה איתא בזוהר פ' בלק דבשעתא דאיהי סלקא למלקט כיסופין ועונגין ומומא אשתכח בישראל לתתא ח"ו כדין מטי לגבה חד טפה כחרדל ואתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכו' ולכן כדי שלא יתראה כי כך הוא למעלה כאשר נפרץ גדר גנתו בונהו לפי שהוא מכונה לב"ה כמאחז"ל בפ' וגדר אבניו נהרסה זה לצדקיהו שנחרב ב"ה בימיו ולכן בונהו לפי כי כן הוא בנוי לתלפיות למעלה אבל יהיה מעשה הדיוט להורות כי זה הנעדר אפשר שימלא למטה אלא מע"ט הנקרא הדיוט כדאיתא בזוהר כמאחז"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך היינו שמניח אבנים זו על זו רמז לאותם אבנים שנאמר ויקח מאבני המקום ששם מרגלאן טבאן כדאי' בזוהר פ' ויצא ואינו טח בטיט להורות על מאחז"ל אוי לרשע ואוי לשכנו שניהם בונים באבנים וכו' אבל אין חבירו מטפל עמו בטיחה שנאמר ועפר אחר יקח וטח את הבית ולכן אינו טח בטיט שלא להרהר בענין זה ועוד יהיה הרמז למאחז"ל אצל ולקחו אבנים אחרות שלא תאמר מאחר שנחרב הבית שהוא דוגמא לבהמ"ק אין עוד תקנה ת"ל ולקחו אבנים אחרות שנאמר הנני יסד בציון אבן בוחן פנת יקרת וסוד הדבר מאחז"ל לא נתמלאת צור אלא מחרבנה של ירושלים מאותם האבנים ולכן צריכה למימר הנני יסד בציון אבן וכו' ואמנם בזוהר פ' פקודי דף ר"מ ז"ל תא חזי אינון אבנין דיסודי ציון וירושלם ח"ו דשליטו עלייהו שאר עמין ולא אוקדו לון ולא אתוקדון אלא כלהו אתגניזו וגניז לון קב"ה וכל אינון יסודי ביתא קדישא כלהו אתגניזו ולא אתאבידו מנייהו אפי' חד וכד יהדר קב"ה ויוקים לה לירושלם על אתריה אינון אבנין קדמאין יהדרון לאתרייהו וכו' וכדין כי עין בעין יראו

בשוב

בשוב ה' ציון מאי בשוב ה' אלא כד שליטו עליה שאר עמין סליק לעילא ובההוא זמנא יהדר לה לאתרה וכו' הנה גם כי אין מקום להאריך במאמר זה אמנם דרך קצרה צריך להעיר בו הערה אחת שהכל תלוי בזה והענין כי לפום שעתא נראה כי זה המאמר הוא הפך ממ"ש בזוהר פ' אמור דף ע"ה. וז"ל ו' סליק לעילא וה' היכלא אתוקד ועמא אתגלי ומטרוניתא אתתרכת וכן כדומה לזה הובא בכמה מקומו' וכולה הוא אומר הפך מזה וע"ק שהרי הפ' אומר הפך מזה ויצת בציון ותאכל יסודותיה אמנם הענין הוא מ"ש במאמר היכלא איתוקד היינו הנראה לעיני בשר כדי להראות הצער לישראל בזה ולהפרע מעכו"ם האומרים ערו ערו עד היסוד ובעבור זה נאמר שפך כאש חמתו באהל בת ציון ונצולו ישראל ובעבור מ"ש עכו"ם ערו ערו הטלה עליהם הכתוב כי כן נעשה ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה עי"ל כי רבי אלעזר סבירא ליה כי מש"ה ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה מדבר על מה שנעשה למעלה כי הקב"ה השפיע גבורות ביותר בציון ששם אש ולכן ותאכל יסודותיה מתגבור' הגבורות אבל לענין יסודות של ציון הגשמיית שהם למטה לא שלטו בהם ולא אתוקדו באש של הדיוט כלל גם בענין זה יש הפרש כל זה לענין היסודות אבל שאר האבנים של ב"ה שלטו בהם ונשרפו והיינו מש"ה ולקחו אבנים אחרות אמנם לענין היסוד נאמר הנני יסד בציון אבן וכי תימא שהיא אבן אחרא מחדש לכן חזר והגיד אבן בוחן אותה שנאמר בה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה היינו פנת יקרת הבית העיקרית ובכן תבין מ"ש בזוהר פ' שלח לך דף קס"ח. וז"ל ועל דא ה' צדיק יבחן יבעא ביה וכדין נהיר ואתקיף בנהירו יבחן כמה דאת אמר אבן בוחן גחין ר"ש ונשיק לעפרא אמר מלה מלה אתברך רדיפנא מיומא דהוינא והשתא אשתמודע לי מלה מגו שרשא ועיקרא דכלא עכ"ל כי לפי הנראה אין זה דבר חדש במלת יבחן לעשות חרדה גדולה זו ומה גם למה נשיק לעפרא היה לו לשמוח ומה לו לנשק העפר אמנם הוא הדבר הנזכר שהיה קשה לר"ש ע"ה מש"ה אבן בחן דמשמע אבן קשה שאין יכולת לשום דבר לשלוט בו לא גרזן ולא אש ובזה יובן כי אמר הקב"ה לא יהיה הבנין של ב"ה כימים הראשונים ששלטו האויבים באבן היסוד אבל עתה אני מייסד בציון אבן בחן כי אין שולט בה לא אש ולא ברזל ולכן היה מצטער הרשב"י דמשמע כי מתחלה שלט האויב ביסוד זה והוא הפך מסברתו וכמ"ש ר' אלעזר ע"ה ולכן כשאמרו לו כד"א ה' צדיק יבחן כי אבן בחן ר"ל שכבר בחנו בה ולא יכלו אז נשיק לעפרא כד"א כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו כי זה כונת הפ' להודיע כי עבדי ה' יודעים ומאמינים כי אמת מש"ה ולקחו אבנים אחרות ובונה ירושלים ה' ואבני היסוד ועפר שלה עדיין הם קיימים ולכן בדוגמא זו הוא באדם בגשמי כי נשאר בו עצם הנקרא לוז וממנו נבנה לעתיד לפי כי עיקר הבריאה שם היתה חוה כלולה באדם כי זנב היתה והבן ולכן יאמר מנית אבנים זו על זו ואינו טח בטיט לרמוז כי זה מתקיים למטה במט"ע כאמור ואמנם יש דרך אחרת במאמר כי מדבר בענין הנקודה פנימית הא דלית לך חספא שב וברור לעלמך ובכן יהיה מה שאינו טח בטיט לפי כי הטיט נמצא בו רמז למעלה כאשר נתבאר בהלכות פסח בענין החרוסת שהוא זכר לטיט והסוד שלו בפ' ושם אשתו מהיטבאל הוא נוטריקון י"ט באל וזה יהיה תקנת גגתו כאשר נפרץ הגדר שהוא דוגמא לגן עליון שנאמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן או גודר אותו בקנים וגומא וכיוצא בהם כי זהו דוגמא למש"ה קנה חכמה קנה בינה ולכן רואה קנה בחלום יצפה לבינה כי הוא הבונה למדה זו שנאמר ויבן ה' את הצלע לאשה ונאמר היגאה גומא בלא בצה כי הנה עיקר מה שמתגדלת מדה זו הוא על המים חסד לאברהם כדאיתא בזוהר פ' תצא דף רע"ו. וז"ל בת היתה לו לאברהם וכו' וסליק לה בגדולה במדת חסד וכו' ואיהו גדיל לה בי"ג מכילן דרחמי וכו' וכן אם עשה מעקה לגג לקיים מש"ה ועשית מעקה לגגך בונה אותו מעשה הדיוט להורות כי אין צורך בזה בעולם העליון זולת בעולם היצירה שהוא בסוד מט"ע הנקרא הדיוט לגביה מאריה אבל כותל חצר שנפל הסמוך לר"ה כי הדוגמא לזה הוא באותם חצרות בית ה' שנאמר טוב יום בחצריך ונאמר אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך הכותל שנפל לרשות הרבים שהם הקליפות כי הם הרבים כדאיתא בתיקונים כי כן נא' בעשו שש נפשות בונהו כדרכו ומעלה אותם המדות למעלה לבנות בית דירה ואם היה נוטה ליפול מפני מעשה התחתונים סותרו מפני הסכנה שלא יכנסו החיצונים לפנים בהיכלות של הקדוש מאחר שאין נמצא דבר מפסיק ובונהו תכף כדרכו : מותר ליטול גבשושית שבבית כי זה הוא דוגמא לאיזה פורש מס"א שנתעורר בבית הקדוש ולכן מותר ליטול הגבשושי' לפי כי לכן נתקן למעלה אם יש שם איזה עיכוב : סדקים שבגג הוא מש"ה הנה אנכי מצוה והכה את הבית הגדול רסיסים וכו' כנראה כי זה הוא סוד הפ' ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים וכו' ולכן יהיה דלף טורד על גג בית המלך ולכן מותר לסותמן ביד שלכן שנינו כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת וברגל הוא כינוי כמשחז"ל בפסוק אשר בשר חמורים בשרם וכי לזה יש רגל אחד ולזה שנים והיינו מה שנא' בפ' אם רחץ ה' את צואת בנות ציון ואת דמי ירושלם ידיח מקרבה וזה יהיה ברוח בער הוא רמז לרגל הנזכר כי בזה יסתם הסדק הנזכר אבל לא בכלל אומנות שהם מן הכלים שלמטה שעל ידם נעשה אומנות אשר חז"ל אמרו חייב אדם ללמד את בנו אומנות שנאמר ראה חיים עם אשה אשר אהבת ובכן : ציר הדלת והמפתח וכו' אשר חז"ל הגידו כי האשה יש לה שני צירים שנאמר כי נהפכו עליה ציריה ויש לה שני דלתות שנא' כי לא סגר דלתי בטני ולכן יש באשה רנ"ב איברים ולכן יאמר ציר הדלת והמפתח והצירים בסוד בנימן הצדיק והקורה בסוד ו' שלה בין ששה של עץ שהוא רמז כאשר הם בסוד עץ הדעת טוב ורע בין שכן של ברזל לפי שהם למטה בעולמות וכדאי' בזוהר כי הברזל לא נכנס לבנין המשכן לפי שהרמז שלו הוא למלכות הרשעה שהרי לעתיד מקבלים מנחה מכל האומות ואין מקבלים מנחה מתנה כמ"ש חז"ל בפ' גער חית קנה כל אלה הבחינות שנכרו אפי'

אפילו מערב י"ט כלומר כי לפי ששורש כל מדות הללו הם בסוד הזכר ולכן יאמר לא מבעיא אם אלו המדות הם בסוד הנקבה פשוט הוא כי צריך לתקן אותם אלא אפילו בשורש שלהם שהוא מערב יום טוב בסוד הצדיק שהוא טוב יכול לתקנה בלא שינוי מפני שיש הפסד גדול בזה והוא שאם יניח הפתח פתוח ודלתות שבורות נמצא מאבד כל מה שבבית הוא מ"ש בזוהר פרשת תצא דף רע"ט · וז"ל ואית אחרנין דנקיפו ליה עד דמטו לתהומא רבה ולא סליקו מתמן ובזמנא דנוקבא פתיחא כל מאן דהוה נפיל לא סליק ומשיח בן דוד נפל תמן וכו' ולכן יאמר כי יש הפסד גדול אם יניח הפתח הידוע פתוח והדלתות שבורות נמצא מאבד כל מה שבבית דהיינו תרין נשיאין כאמור: מותר לבנות מעשה הדיוט אבוס דמאחר שנתבאר במקום אחר מש"ה טוב ארוחת ירק וכו' אבוס הוא מדת הגבורות אף על גב כי הוא אבוס מפני כי ושנאה בו נסתרת ולכן מפני שהוא מעשה הדיוט זה מע"ט כנזכר כמשחז"ל אל יהי ברכת הדיוט קלה בעיניך מותר לבנות אותו אף על גב שהוא נותן מקום ליינק סטרא אחרא לפי דלא סגי בלאו הכי: מותר לבנות מעשה הדיוט אצטבא והוא דוגמא לבחינת ירושלם שבה והבן אמנם יעשה אותה מעשה הדיוט בסוד מע"ט כאמור כדי לישב עליה או לישן עליה על דרך מה שאמר בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ב · וזה לשונו כך ויקח מאבני המקום ההוא ותא חזי לקראת כלה אף על גב דלאו אורחיה למשכב אלא בכרים וכסתות ואיהו יסבה ליה אבנין למשכב כלא יקבל ברעותא דלבא הה"ד וישכב במקו' ההוא על היכון אבנין אף על גב דלאו אורחוי בכך וכו' ולכן אמר מותר לבנות אצטבא לישן עליה כי כן נמי נעשה למעלה כנזכר: תנור וכירים שאפשר שיבשו וכו' הנה מדה זו מליכו כי אליה מכונים דברים הללו שנאמר אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם ולכן יאמר גם תנור וכירים שהם המדות האחרונות שבמלכות שמים ודאי כי אין צריכין לבנין במועד שהנה הם בנויים ועומדים אמנם לעשות מחדש בחינות הללו בא הדוגמא לזה בענין הגשמי אם אפשר שייבשו מלחלוחית מים הרעים שהשורש שלהם נמצא שם למעלה ויאפה בהם במועד על ידי אותו אור הזך שהוא מעורר שלהובין דרחימותא דאיש ואשה עושין ואם לאו אין עושין אותה ובין כך ובין כך בונים על חרס של תנור בסוד הבחינה היורדת בעולמות הנקרא חרס ועל הכירה הטפלה שלהם: נוקרים את הריחים בסוד משחז"ל למה נקרא שמן שחקים לפי שהם שוחקים מן לצדיקים לעתיד לבא ולכן סוד הריחים הוא בחינת נצח והוד כנודע מן הזוהר ומן התיקונים ולפי כי השתי מדות אלו הגיע בהם הפגם שנאמר ויגע בכף ירכו ונאסרו שתיהן לכן נוקרין אותם להפריש מהם איזה שורש פרה ראש ולענה ופותחין להם עין להיות מריק לכלה לפי שהם נקראים שני צנתרות הזהב המריקי' מעליהם הזהב ומעמידים אותם גם אם סוד הריחים הם זו על גב זו מעמידים אותם וזש"ה ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין ויקם את העמוד השמאלי ויקרא שמו בעז (מלכים א) כי לפי שהם שוכבים זו על זו בסוד השפתים שלמה הקים אותם לפי כי אביו נאמר בו נאם הגבר הוקם על כד"א לא עלה עליה עול כדאיתא בזוהר פרשת חקת לכן שהשע"ה הקים שנים אלו העמודים להיות שושבינים במטרוניתא ובונים אמת המים של רחים דאתמר ביה ונהר יחרב ויבש לכן בונים אותו להיות טוחין וקוצצים לפרני החמור לפי שנאמר גילי מאד בת ציון הנה מלכך יבא לך עני ורוכב על חמור הוא מה שאמר בזוהר פרשת אמור דף ס"ע · וזה לשונו ורוכב על חמור איגון כתרין תתאין דאומין דקטיל קב"ה בוכרא דילהון במצרים וכו' אמנם מכל מקום קוצץ לפרני חמור זה שהם בסוד קליפה גמורה וזה הוא חמור של רחיים שהרי הרחיים הם סוד הרגלים שרוכבים על החמור ואז נאמר ועמדו רגליו על הר הזיתים וכו':

תקמ"א. דיני אריגה בח"ה ובוה"ם :

[א] מותר לעשות מצודות דגים מערבה שהוא מעשה הדיוט אבל לא הארוגים מחוטים שהוא מעשה אומן

[א] **ענין** הדגים הוא דוגמא לנשמות הקדושות כדאיתא בזוהר פרשת שמיני דף מ"ב · וזה לשונו דגים וחגבים אינן טעונין שחיטה אלא אסיפתם היא המתרת אותם הכי מארי מתיבתא אין צריכין שחיטה אלא דאתמר בהון ויגוע ויאסף אל עמיו מה נוני ימא חיותן בימא אף תלמידי חכמים מארי מתניתין חיותייהו באורייתא ואי אתפרשן מנה מיד מתים וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי דגים הוא כינוי לבני האדם הצדיקים וכן נאמר וכדגים הנאחזים במצודה רעה כהם יוקשים בני האדם וכו' ולכן יאמר מותר לעשות מצודות דגים מערבה והענין כי הנה לענין המצודה ימצא באחד משני פנים יש צידה לטובה גם המצודה טובה ויש נמי צידה רעה גם המצודה היא רעה כמה שאמר הכתוב כדגים הנאחזים במצודה רעה והנה הצידה שהיא לרעה היינו כענין שנאמר כדגים הנאחזי' שהם סוד ההיא עיקלא דעשיקת נשמתין כדאיתא פרשת משפטי' כי אותם נשמות אין בהם עון אשר חטא אלא כי בעבור מעשה התחתונים הם נעשקות כדאיתא שם דף צ"ה · וזה לשונו בעמודא דקיימא לטקלין גו עמודא דנשבא אית עיקלא חדא בהאי סטרא ואית עיקלא אחרא בהאי סטרא בהאי סטרא מאזני צדק ובהאי סטרא מאזני מרמה והאי עיקלא לא שכיך לעלמין ונשמתין סלקין עאלין ותבין אית נשמתין עשיקין וכו' הכא אית רזא איך מתעשקן נשמתין וכו' כד אתנהגן בני עלמא בסטרא דרע אכרע להאי סטרא וכל נשמתין דהוו בההוא שעתא בטיקלא הוא עשיק לון ונטיל לון וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי זה הוא צידה רעה וגם היא במצודה רעה אמנם יש נמצא צידה טובה וזה ימצא בכמה פנים אם בענין תוספת נשמה בערבי שבתות וימים טובים ולמי שיזכה להיות מיראי ה' וחושבי שמו שלומדים בתורה מחצות לילה עד אור הבקר יהיה לו תוספת

בשעת

אומן : [ב] מסרגין המטות אבל אין מפשילין הבלים בתחילה : [ג] מותר למעך בגדי פשתן בידים אחר הכיבוס כדי ללבנן ולרככן אבל אין עושים קשרי בתי ידים מפני שהוא מעשה אומן : [ד] אסור לתקן מלבושיו

בשעת התפלה או כל היום כמו שאמר הכתוב לב טהור ברא לי אלהים ללמוד בתורה ורוח נכון חדש בקרבי כדאי' בהקדמת בראשית ולכן יאמר מותר לעשות מגלודות דגים לנשמות הללו להמשיך האדם אותם אליו וזה יהיה מערבה והענין כי הנה נתבאר בזוהר פרשת תרומה דף קכ"ט וזה לשונו מסכנא זכי לבני נשא בכמה טבאן בכמה גניזין עילאין וכו' ומאן דאשתדל בתר חייבא אשלים יתיר עביד לס"א דאלהים אחרים דאתכפייא ולא שלטא ואעבר ליה משולטנותי' עביד דאסתלק קב"ה על כורסי יקריה עביד לההוא חייבא נפשא אחרא וכו' ולכן בא להודיע חידוש דלא מבעיא באופן זה כי פשוט הוא אמנם גם אפשר לאדם לצוד ציד מאותם דגים ע"י בני אדם שהם דוגמא לערבה הוא משחז"ל יש בני אדם שבהם תורה ומצוה דוגמא לאתרוג ויש בני אדם שבהם תורה ולא מצוה דומיא ללולב ויש בהם מצוה ולא תורה דומיא להדס ויש בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מצוה דומיא לערבה ולכן אמר כי גם מותר לעשות מצודה של ערבה מבני אדם שדומין לערבה לא תורה ולא מצוה ע"י שהוא זוכה עמהם יאחז צדיק דרכו לצוד ציד איזו נשמה קדושה לחלקו וז"ש שהוא מעשה הדיוט לפי שאין באדם זה לא תורה ולא מצוה כנזכר אבל לא האורגים מחוטים שהרמז שלהם על לומדי התורה הלא הם דברי חז"ל בפ' בן יערי אורגים שהיו מעלים לדוד והוא אורגם ויש אומרים שהיה אורג את הפרוכת ולכן אמר אבל לא האורגים מחוטים שהוא מעשה אומן לפי כי מי שנמצא בו תורה ומצוה הוא זוכה לעצמו : [ב] מסרגין המטות גם זה יהיה ע"ד הנזכר להודיע לאדם כמה מעלות טובות יזכה האדם בשבת ויום טוב משא"כ בזמן החול ולכן יאמר כי הנה ע"ד שהאדם זוכה להיות לו נפש יתירה ביום טוב אמנם בחול גם שיהיה גדול בתורה אינו בהשואה אחת כך לענין הבנים אשר יוליד הוא יהיה בערך האב כפי ערך חשיבות הנפש אשר נתוסף באדם כך יוכל להמשיך באותו הבן אשר הוא מוליד באותו זמן וזה יהיה כונת מש"ה הן כל הנפשות לי הנה כנפש האב וכנפש הבן (יחזקאל יח) שנראה דברים שהם תפל מבלי מלא מי לא ידע בכל אלה אמנם ירצה להודיע עיקר גדול זה כי כפי ערך חשיבות הנפש השורה על האדם גם קבן אשר יוליד יהיה בהשואה לאביו והיינו מ"ש מסרגין המטות כי המטה הוא ענין מוכן להולדה כמשחז"ל בפ' הנה מטתו שלשלמה נוה מטה עשויה לפריה ורביה כך ב"ה ולכן יאמר כי מסרגין ואין זו אריגה מכוונת בענין המטה כענין אים באחיהו ידובקו אלא הם נפרדים הבנים הנולדים בחול גם שהוא חול המועד אין זה בהשואה אחת כמו בי"ט הוא מ"ש בזוהר פ' יתרו דף פ"ט · וז"ל מאן הריסין אלין אינון חברייא דמהרסי גרמייהו כל שיתא יומין דשבתא ולעאן באורייתא ובלילה דשבתא מזדן גרמייהו בזווגא דילהון וכו' לאשכחא רעוא דמאריהון דכתיב ובחרו

באשר חפלתי הסם מאי באשר חפלתי זווגא דמטרוניתא וכו' ובגיני כך נפקי בני מעלי דלא סטאן לימינא ולשמאלא בנין דמלכא ומטרוניתא ובגיני כך רזא דמלה בנים אתם לה' אלהיכם ודאי וכו' ודאי בקשוט גזרו חברייא על עמא דארעא וכו' דהא אינון כבעירי ועל בנייהו כתיב כי בני זנונים המה בני זנונים ממש וכו' ולכן יאמר לא מסרגין ומפרידין המטות דהיינו הבנים היוצאים מהם לא ראי זה כראי זה אבל אין מפשילין חבלים בתחלה והם שני דברים הבאים כאחת ראשונה ירצה דאע"ג שאמר מסרגין לאו למימרא כי אלו הבנים הנולדים עתה יהיו נפורדים לגמרי בערך הבנים הנולדים בחול כי אותם לא מבעיא שאינם מאותם שנאמר בהם בנים אתם לה' אלהיכם אלא עליהם נאמר כי בני זנונים המה אמנם בנים הנולדים במטה זו של חול המועד הם מסורגין ונפרדים מערך בנים אתם לה' אלהיכם אבל אין מפשילין חבלים בתחלה כי אין אלו בערך חבל שהוא בערך האב כמשחז"ל פ' נשא בפ' וחבל כי הנה ישראל דוגמא לחבל שהוא שלשה חוטין והם בני שלשה אבות אברהם יצחק ויעקב אבל זה הבן הנולד אין זה בערך זה החבל אמנם מכל מקום גם אינו מכלל בני זנונים הנזכר ולכן אמר אבל אין מפשילין חבלים בתחילה אינם בהשואה לנולדים בי"ט כלל : [ג] מותר למעך בגדי פשתן בידים אחר הכיבוס וכו' גם בזה יהיה בקשר אמיץ עם הקודם כי הנה בזה הורה דרך לשבים כי הנה האדם ראוי הוא לו לעשות תשובה בכל שעה לפי כי אין אדם אשר יעשה טוב ולא יחטא בנאמר בכל עת יהיו בגדיך לבנים ואחר התשובה שהוא דוגמא לכיבוס שנא' אם תכבסי בנתר וכו' ונאמר כבסי מרעה לבך מותר למעך בגדי פשתן הללו שהם דוגמא לעון של קין שנאמר ויבא קין מנחה ואחז"ל שהביא פשתן ואין זה הענין בדרך השאלה אלא בלי ספק כי זה החוטא הוא נמשך מנפש קין וחוזר לחטא בפשתן והבן ולכן מותר למעך בגדי פשתן שעשה ע"י החטא בגדים הצואים להתלבש בהם אחר שכבס אותם ונתלבנו כמש"ה אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אח"כ ממעך אותם בידים בענין המעשה וביותר מעשה הצדקה שהוא מסוגל לעושה תשובה כדי ללבנן ולכבסן כמשחז"ל יבא כל בשר מי שלבו רך כבשר אבל אין עושין בתי ידים לפי כי זה מעשה אומן היינו מעשה לחכם שהיה מחלק לדקה בלילה פגע בו האף א"ל מה אתה מסיג גבולי נמי בלילה א"ל ולא כתיב מתן בסתר יכפה אף ברח מלפניו ולכן אמר אבל אין עושין קשרי בתי ידים דהיינו קשר אמיץ לענין מעשה הידים של הצדקה שיהיה במעלת נותנה ואינו יודע למי נותנה גם לא ידע מי נותנה כי זה מבטל קשר של רשעים המזיקין וכ"א כדאיתא בהיכלות פקודי דף רמ"ד באינון קטרין דימינ' ושמאלא ונתן טוב טעם למה אין עושין כן מפני שהוא מעשה אומן יודע ואין כל אדם יכול לעשות כן ולכך יעשה כפי

כפי מה שיוכל לעשות וע"י מה שנתלבן יש בו יכולת כי כן נמי הבן הנולד הוא יהיה בעלת ה' ע"ד הנ"ל: [ד] אסור לתקן מלבושיו ומנעליו הקרועים וכו' ה"ה זאת חקרנוה כן היא כי האדם יראה לעינים (שמואל א' טז) כלומר כי חוש הראות הוא פועל ביותר באדם הגשמי כמש"ה אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואמר רש"י ז"ל לא מאומד ולא משמועה כי הראיה הוא בנפש אדם זה לך אות מכת היענה שנולד למראית העין שלכן עין ה' אל יראיו וחז"ל אסרו ענייניים הללו לתקן מלבושיו ומנעליו הקרועים כי זה יהיה סיבה לעורר לב האדם לשוב אל ה' לומר אם דברים הללו הגשמיים נאסרו לעשות בחול המועד מכ"ש כי הדוגמא להם לא יוכל האדם לתקן את אשר עותו בעה"ז לעתיד ובכן הוא יתן אל לבו לתקן מלבושיו ומנעליו הרוחניים שעליהם משבח הכתוב לישראל ואומר מה יפו פעמיך בנעלים (שיר ז) כלומר כי בנוהג שבעולם מי שמחוסר אצבע או יש לו מכה ברגלו הנה המנעל אצלו הוא משובח לפי שמכסה הפגם והחסרון שבו ולכן יש לשבח המנעלים בלבד אבל אתם לא כן אלא מה יפו פעמיך היינו רגליך לפי שאין בהם מום היינו מעון עקבי וביותר יפו בנעלים בת נדיב לכן מכנה אותה בתו של אברהם שהיה שלם כמשחז"ל דוגמא של השלמה שאין בה מום רק העוקץ הוא הערלה כשאמר אם מחוט ועד שרוך נעל לא מפני שהיה בו עון כך אתם בת נדיב מצד הנדיבות עשה ולכן יתקן האדם מנעליו תחילה שהם דברים קלים עון עקבי אבל גדולים הם מפני שהם סותמי' את התשובה כמ"ש הר"ם במז"ל אותם כ"ד דברים המעכבי' את התשובה ולכן התחיל השבח של כ"י מלמטה מה יפו פעמיך בא עד הראש ראשך עליך ככרמל (שיר ז) ר"ל מכוון עליך והוא הכלה לומר כי אתם ממעטים עצמיכם כמשחז"ל על כן משבח הראש ובדברי חז"ל כרמל זה יעקב שכל הטובות ממנו ונאמר בו בנה הקטן שמקטין עסקיו ולכן כאשר האדם משגיח להחיות את נפשו ולתקן הצריך לה בצאתו מן העה"ז אסור לתקן מנעליו ומלבושיו ואפילו לומר לעכו"ם לתקן אותם אסור לפי שכמה מלאכי השרת עומדים לפניו לברך אותו בב"ר ובילקוט כשיושבים הצדיקים תחת עץ החיים כמה רבבות מ"ה בם לפניהם וכן כשעולים למעלה כנודע מי שצריך לו בגד במועד וכו' עוד זה מדבר באותו המחוסר בגדים ממעשה המצות כי לא נתן אל לבו לעשות לו בגד היינו חלוקא דרבנן אמנם אין זה מפני שהיה רשע כי זה הוא ערטילאי אין לו בגד כלל אמנם אדם זה יש לו אבל הוא מחוסר בגד אחד מן הצריך לו וכבר נתבאר למעלה כי האדם יש לו כמה בגדים כדאיתא במדרש קהלת בפ' וזרח השמש כשם שהקב"ה מחדש פניהם כך מחדש לבושיהם ולכן בענין זה שייך כמה לדין ראשונה כאשר הנפש יוצאה מגניהם צריך להיות לה בגד כדאיתא בזוהר פ' משפטים

מלבושיו ומנעליו הקרועים וכן אסור לומר לעכו"ם לתקנן: [ה] מי שצריך לו בגד במועד אם היה הדיוט ואינו מהיר באותה מלאכה הרי זה עושה אותה כדרכו ואם היה אומן מהיר הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט דהיינו שעושה תפירות רחבות ותפירה אחת למעלה ואחת למטה כשיני הכלב: אפי'

בפ' לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה כי אין שולטים באותה נשמה החיצונים בעבור הבגד שמלבישים לה הקב"ה וזה יזכה האדם ע"י שמלבישים ערומים ולכן מועיל סברת מ"ד אין בודקין לכסות אבל בודקין למזונות לפי שהכסות מוכרח לקיים וערום יכסה בגד והוא נקוד כי כן מלבישים נשמתו ולכן בא הדין הגשמי אם היה הדיוט ואינו מהיר באותו מלאכה הרי זה עושה אותה כדרכו והדוגמא לזה אם אדם אינו בן תורה הדיוט הוא ולכן אינו מהיר באותה מלאכה לכן קלקלתו תקנתו ונעשה תכף הלבוש להציל אותו מיד החיצונים עם נכרי ואם היה אומן ר"ל בן תורה מהיר יש לו עונש בזה שיעשו לו מעשה הדיוט באותו בגד דהיינו שיעשה תפירות רחבות וכו' כשיני הכלב אות הוא לו שאין בגד זה רק להציל נפשו מעם נכרי שנאמר מיד כלב יחידתי: [ה] ואם נאמר מי שצריך לו בגד במחוסר בגדים לכן בא הדין בענין הגשמי אם היה הדיוט כי אינו בן תורה ואינו מהיר באותה מלאכה כלומר במלאכת מחשבת של המצוה הרי זה עושה אותה כדרכו ומה לעשות מאחר שאין לו מציאות לעשות המצוה כתקנה הנה על זה נתפלל דהע"ה ואמר ומעשה ידינו כוננה עלינו כנזכר בזוהר פ' יתרו דף ל"ג וז"ל דהא קב"ה בעי לבא ורעותא דבר נש ואפי' הכי אי לית תמן רעותא דלבא דאיהו עקרא דכלא ע"ד צלי דוד ואמר ומעשה ידינו כוננה עלינו ואתקין תקונא לעילא כדקא יאות אע"ג דלית אנן ידעין לשואה רעותא וכו' ואם היה אומן מהיר בתורה ובמצוה הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט מאחר כי לא שת לבו דהיינו שיעשה תפירות רחבות כאלו העושה בכונה מייחד שמות הקדש אות באות וזה שמפריד מלאכת מחשבת הטובה כך יהיה כשיני הכלב שכולו לב: עוד י"ל מותר לעשות מצודות דגים מערבה כי הנה מאחר שהנחנו כי הדגים הם דוגמא לנשמות שנאמר וכדגים הנאחזים וכו' לכן אע"ג כי מיום שנחרב הבית לא נמלאו נשמות חדשות בבני האדם כדאי' בהיכל חמשי פ' פקודי ומיומא דאתחרב בי מקדשא לא עאלו תמן נשמתין עכ"ז מותר לעשות מצודות מערבה כך אחז"ל ערבות שבם גנזי טללים וכו' ונשמותיהן של צדיקי' ואנחנו לא נדע עד מתי יבואו אותם הנשמות ועכ"פ כך אחז"ל אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות מן הגוף היינו אוצר כפי' רש"י ז"ל ולכן מותר לעשות מצודות וזה יהיה על ידי תורה ומצוה ומה מאד טוב לאדם לדעת לעשות מצודות לצוד נפשות שנפלו ביד הקליפה כאשר נתבאר אצלי בפ' צוד צדוני (איכה ג) שהנשמות מתרעמות מה שהגיע להם כי ניצודו שני פעמים בשני חרבנות מלבד שני פעמים אחרים בזמן חטא א"ה וכאשר חטא ישראל במעשה העגל ונאמר הורד עדייך מעליך לצומת זה צוד צדוני כצפור ששמע הרשב"י ע"ה בת קול שאמר צוד ואתגלד צדוני אויבי על עסקי חנם

ולכן

ולכן היודע מותר לעשות מצודות לתפוש אותם וזה יעשה בנקל שהוא מעשה הדיוט מפני כי נשמות אלו לא נולדו מצד העון שלהם רק מפני עון ישראל אבל לא הארוגים מחוטי' היינו הנשמות אשר נפלו בקליפ' בגהינם מפני עונש ע"ד מושכי העון בחבלי השוא כמשחז"ל לעתיד מביא הקב"ה היצר ושוחטו בפני הכל רשעים נדמה להם לחוט כי אלו אינו יכול האדם להציל אותם בנקל שהוא מעשה אומן עד שאחרי מותו הולך דרך גהינם ומציל אותם כדאיתא בזוהר בפ' פנחס כי אין מעשה וחשבון בשאול אשר אתה הולך שמה ועי"ז כך האדם מותר לצוד דגים אחרים מן המדות עליונות כמו שהם צדים אותו לצפור כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רכ"ד · וז"ל וישראל ידעי למיצד צידה טבא רבא ויקירא מה עבדי מפקי מתחות גדפהא דאמהא הויא צפורא בלחישו דפומא מלחשי נגבה לחישו בתר לחישו וההוא צפורא דחיים לאינון לחישין ולאינון קלין וכו' פרחת לגבייהו והנה כמו שהם צדי' צפור זו כך צדים דגים עליונים הוא הענין מ"ש ושם נא' ז"ל בעוד דהוא צפורא בידייהו אינון מלחשי בקליהון ואיהי מצפצפא בהדייהו ופרחת לעילא ונחתת עם כל אינון בנין דתחות גדפי אמהון וכו' וישראל נטלי לון ואחדי בהו וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי ישראל הם צדים וממשיכין אצלם הכלה עם שש קצוות הבנין והיינו מ"ש מותר לעשות מצודות דגים דאע"ג שאמר בזוהר ששם צדים אינון בנין דאימא רביעא עלייהו כאשר תתבונן הם דגים דמאחר כי הדג הוא סוד עינא פקיחא כדאיתא באדרא רבה ואותם הבחינות מתלבשות במדות התחתונות שפיר מקרי ששם דגים והמצודות שצודים בהם הוא מ"ש פ' פנחס ושם נא' ז"ל היך צדין צידה דהאי צפרא קדישא מתקנין לקמה מיכלא יקירא בחדוה וכל ניגונין ועאלין לבי כנישתא ולבי מדרשא ומצפצפן נגבה בקל לחישו כדקא יאות ופרחת לגבייהו כמה דאתמר ובה אחדין כל אינון בנין וכו' והיינו מ"ש מותר לעשות מצודות דגים מערבה היינו מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קס"ה · וז"ל ר' אלעזר אמר האי קרא הכי אצטריך ליה למימר סולו לרוכב על ערבות מהו בערבות ביה שמו ביה הוא מבעי ליה מאי שמו אלא האי קרא על סתימא דכל סתימין עתיקא דכל עתיקין אתמר ההוא דלא אתגלייא ולא אתיידע כלל דאיהו רוכב בערבות וכו' ובמה הוא רוכב בערבות בי"ה דאיהו רזא קדמאה דנפק קמיה וכו' שמא דיליה הוא יה הנה מבואר מדברי המאמר כי ערבות הוא סודו למעלה אמנם על שם זה יש ג"כ ברקיעים רקיע הנק' ערבות כדאיתא בחגיגה ולכן אמר מותר לעשות מצודות דגים מערבה שהוא מעשה הדיוט דהיינו במקום שמטטרו"ן הנקרא הדיוט הוא שם אבל לא הארוגים מחוטים שהוא מעשה אומן כי הארוגים מחוטים היינו סוד הפרוכ' שהיתה ארוגה כמו ששנינו על ע"ב ניר נארגת היינו מ"ש בזוהר פ' תרומה הנ"ל וז"ל ודא איהו שמיה דההוא סתימא דלא ידיע במאי דיליה יה להו דאיהו הוא אלא בגין ההוא פרוכתא דאתפרסא ונפיק מקמיה אבל האי פרוכתא איהו שמו ודא איהו רתיכא דיליה ולא אתיידע כלל והיינו הפרוכת הארוגה מחוטים וזה הוא מעשה ידי אומן הוא מש"ה ואהיה אצלו אמון היינו משחז"ל אמון מכוסה אמון מוצנע והיינו אומן הנא' כאן : מסרגין המטות וכו' איתא בזוהר פ' תרומה בפ' ונשים לו שם מטה ושולחן וכו' בגין דאינון תיקונים דמטרוניתא אמנם הענין הוא כי כנסת ישראל היא נעשית בסוד מטה משחז"ל בב"ר ונעשית כר לבעלה וכאשר נתבונן כי יהע"ה היו לו ארבעה נשים נמצא ששם מטות הרבה ואמנם אמר מסרגין המטות הללו ליתן ריוח ביניהם ר"ל שהדוגמא לעשות אותם בסוד קיום אבל אין מפשילין חבלים בתחילה כי הנה המדות הללו הם קיימות ואין צורך לעשות חבלים בתחילה זולת לתקן אותם : מותר למעך בגדי פשתן בידים וכו' והענין כי לא נעלם מעין הקורא כי שני מיני בגדים הם של כהן גדול בגדי זהב וגם בגדי לבן וכדאיתא בזוהר ובתיקונים אמנם בבחינת הכלה נמצאי' בגדי זהב שנאמר כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה ומוכרח הוא להיות לה בגדי לבן אם מצד אימא עילאה שנאמר ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור ובתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב כתנות אור ואם לצורך הייחוד כדאיתא בזוהר פ' משפטים דף ק"א וד' בגדי לבן דכהן הוא מטרוניתא מתקשטת קדם מלכא כדלקמן ולכן יאמר כא מותר למעך בגדי פשתן בידים אחר הכיבוס לפי כי זה הוא דוגמא למעלה כי לאחר שנאמר ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות אח"כ ממעכת אותם בידים שנאמר מקדש ה' כוננו ידיך והיינו אחר הכיבוס והטהרה שנאמר ופרשו השמלה לפני זקני העיר והיינו שאמר כדי ללבן ולרכך נמי כדי שיהיה הכלי מתוקן לקיבול הטיפה להולדה שהרי אחז"ל אין האשה מתעברת מביאה ראשונה אבל אין עושים בתי קפרי ידים דהיינו של הדוגמא למעלה הידים שהם ממעכי' אין מתקנים אותם קפרים שהם בתים לידים הנזכר מפני שהוא מעשה ידי אומן לפי כי מעשה התחתוני' אינו רק להעלו' הבחינות שבעולמות למעלה ואז אם הבני' שהוא אומן למעשה בראשית היא מתקנת כל הצורך לעת מלא זו אבא : אסור לתקן מלבושיו ומנעליו וכו' הנה כמו שהאדם הגשמי אסור לעשות אחת מהנה במועד כמו כן הוא למעלה כי אדם העליון הקדוש אסור לתקן את מלבושיו ואת מנעליו הקרועי' וזה ימצא באחת משני פנים אם לענין דרך קבע בהתמדה ואם לצורך שעה והענין בדרך קבע היינו משחז"ל בזמן החרבן אמר הקב"ה למ"ה מב"ו שמת לו מת מהו עוש' א"ל הולך יחף א"ל כך אני עושה שנא' ה' בסופה ובשער' דרכו וענן אבק רגליו ועוד אמרו חז"ל בלע אמרתו בזע פורפירא דיליה הרי כי הקב"ה מנעליו גם מלבושיו קרועים מזמן החרבן ופירוש הענין מבואר בפי' איכה אלי ולכן יאמר כי אסור לתקן אותם במועד דגמירי אין בן דוד בא במועד וגם בדרך השאלה אין לתקן אות' לפי שעה כי הנה ענין זה שנא' וענן אבק רגליו היינו ענן דסטרא אחרא היינו כי רבא לא מצלי ביומא דעיבא שנאמר סכות בענן לך מעבור תפילה (איכה ג) וכן הגיע לר' עקיבא כאשר היה מתפלל את זה נתן רשות הקב"ה וכסה רגליו של הקדושה ונקרעו המנעלים

המנעלים שהיה תופר מט"ע כדאי' בפר"א אמר מטטרו"ן תופר מנעלים הייתי ועל כל תפירה ותפירה הייתי מייחד שמו של הקב"ה ואמנם הוא תופר ומייחד אותם למטה וכן לענין המלבושים איתא בזוהר פ' משפטים דף קי"ח . וז"ל בשת דמטרוניתא דאשתארת ערומה מד' בגדי זהב דהכרין בד' עורי אבן מרגלן מעיל בכמה זגין ורמונים וארבע בגדי לבן דהכון הות מטרוניתא מתקשטת קדם מלכא כה"ד ודאיתיה לזכור ברית עולם וכו' במועד אסור לתקן מאחת מאלה אלא קודם ולכן אסור לומר לעכו"ם לתקנם לפי כי תיקון זה נעשה בהלגע לכת הנזכר בזוהר פ' תרומה : מי שצריך לו בגד במועד וכו' מאחר שהנחנו כי הכל נעשה ע"י התעוררות מלד מעשה התחתונים והאדם ע"י מעשיו הטובים וכאשר בתורתו יהגה הוא מתקן מלבושיו למעלה כביכול כדאיתא בזוהר דף ר"י . וז"ל כד סלקא נשמתא בההוא פתחא דרקיעא לעילא אזדמנן ליה לבושין אחרנין יקירין עילאין מרעותא וכוונה דלבא באורייתא ובצלותא דכד סלקא מתעטרא מההוא עטרא מאן דמתעטרא ואשתאר חולקיה להוא בר נש וכו' ולכן יאמר מי שצריך לו בגד במועד אם היה הדיוט ואינו בקי בתורה וכדאיתא בזוהר פ' אמור דף ל"ח. וז"ל הולך תמים ופועל צדק מאן הוא אלא אלין אינון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא בעטרהא וכל חד פועל צדק אקרי וכו' והיינו מ"ש אם היה הדיוט ומ"ש ואינו מהיר באותה מלאכה היינו מלאכת שמים כד"א ויבא הביתה לעשות מלאכתו הוא מ"ש בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ז . מאי כתיב אלא רמז דקא רמיז לשמשא בנוקבא לאנגדא לגבה שמן רבות כתיב כדקא יאות וכו' ובזה צריך מהירות כדאיתא פרשת בלק לאלקאה בקירטא אבנא בתר אבנא וכו' הרי זה עושה אותה כדרכו כי אין זה מעכב היחוד למעלה להיות בשלימות ואם היה אומן מהיר קולע אל השערה בקלע ובאבן הרי זה עושה אותה מלאכה מעשה הדיוט חסר התבונה דהיינו כי יעשה תפירות רחבות בסוד עניית אמן הוא האומנות כי יש ריוח בין היחוד של א' לאות מ"ם וכן מאות מ' לאות ן' כנודע ליודעי חן ותפירה אחת למעלה ואחת למטה ביחוד שני שמות כי אדרוש בסוף ובראש והדוגמא לזה הוא השיני הכלב כי הם נפרדות כך נפרד יחוד מלהיות למטה אמנם מתלבש למעלה בלבושין דבריאה ואז נעשה היחוד :

תקמ"ב . שלא לעשות מלאכה לאחרים בח"ה אלא בחנם ובו ב"ס :

[א] אפי' המלאכות המותרות אינם מותרות לעשותם אלא לעצמו או לאחרים בחנם אבל בשכר אסור ומיהו אם אינו נותן לו שכר קצוב אלא שאוכל עמו בשכר מותר : [ב] כל מלאכה מותר לעשותה ע"י פועל שאין לו מה יאכל כדי שישתכר וירויח :

כל

[א] להיות כי יש דברים הנמנעים לעשות משום דמחזי כעובדא דחול ולכן יאמר כאן אפילו המלאכות המותרות אינם מותרות לעשותם אלא לעצמו והדוגמא לזה הוא מ"ש רב יוסף עליו השלום חדאי נפשי לך קראית לך תנאית ופריך והרי שנינו על שלשה דברים העולם עומד על התורה ומסיק כי קא עביד בר נש בתחילה אדעתא דנפשיה קא עביד ולכן יאמר אפילו המלאכות המותרות דהיינו מלאכת שמים התורה והמצות אינם מותרות לעשותם אלא לעצמו לאפוקי שלא יעשה שלא לשמה כי כך אמרו חכמים ז"ל העושה שלא לשמה נוח לו שלא יצא לאויר ונהפכה שלייתו על פניו אבל דבר מלאכה שמועיל לעצמו כגון רב יוסף שאמר חדאי נפשי לך קרית לך תניית בתחלה או לאחרים בחנם אח"כ אבל בשכר אסור שהרי שנינו אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס ומיהו אם אינו נותן לו שכר קצוב אלא שאוכל עמו בשכרו מותר דהיינו שעושה דברים שהאדם אוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעולם הבא מותר :

[ב] כל מלאכה מותר לעשותה על ידי פועל וכו' גם זה הדין יהיה סמוך לדין הקודם כי במלאכת שמים בתורה ובמצות כל אחת ממלאכות הללו מותר לעשות אותה על ידי פועל היינו אותו הנקרא פועל צדק כדאיתא בזוהר פרשת אמור מאן פועל צדק אילן אינון דמתקנין למטרוניתא מנהא ואעטרו לה כתרהא ושוו תיקונהא כל חד פועל צדק אקרי ולפי כי פועל זה הוא פועל צדק עשה באמונה על מנת שלא לקבל פרס לכן אין לו מה יאכל או יהיה כי הוא אינו יודע המלאכה זו לעשות דברים שאדם אוכל מפירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא לכן מותר לעשות מלאכה זו מדברים שאדם אוכל מפירותיהן בעולם הזה כדי שישתכר שילמד לעשות מאותם דברים שאדם אוכל פירותיהן בעה"ז וירוית על ידי כן : עוד זה מדבר לענין הנוגע למעלה וכך היה אומר אפילו מלאכות המותרות אינם מותרות לעשותם אלא לעצמו כי הנה אלו המלאכות שהם ענין דבר האבד וכיוצא אינו יכול לעשותם כדרך שהוא עושה בחול כי בחול היחוד הוא נעשה על ידי מט"ט כדאיתא בתיקונים לדיק ולדק מתייחדן על ידי מט"ט בשית יומין דחול משא"כ בשבת ויום טוב אמנם גם בחול המועד לא יעשה כדרך שהוא עושה בחול אמנם אינו מותר לעשות אלו המלאכות אלא לעצמו לצורכו וחז"ל אמרו אשתו כגופו דמיא ובתיקונים אין אדם מתיר עצמו מבית האסורים זו כ"י שנאמר עלם מעלמי וכן איתא בזוהר דהיינו כי היחוד יהיה על ידי עצמו כאמור או לאחרים בחנם כדאיתא פ' קרח הובא למעלה קריאי מועד קראי כתיב מלכותא דארעא מעין מלכותא דרקיעא כגוונא דקדש עילאה אזמין לכל אינון כתרין דשמא קדישא אתאחיד בהו כך קדש תתאה אזמינת לכל חילהא לעטרא להו ולאעלא לון תחות גדפהא שנאמר מקראי קדש עכ"ל והנה הדבר מבואר מן המאמר כי במועד הכל הם מזומנים למעלה כל אחד כפי בחינתו וזה יהיה המלאכה אשר הוא עושה לאחרים כך אחז"ל מתן

שכרם

שכרם של צדיקים נקרא מלאכה שנאמר פעלת לחוסים בך אבל זה יהיה בחנם והענין יובן כאשר נתבונן מה הפרש ימצא בין ימות החול לימים של חול המועד כי בחול המועד יש תפלת מוסף משא"כ בימים של חול ולכן נאמר כי זה יהיה ההפרש הנמצא כי בימים של חול מלאכת ה' נעשית בשכר היינו כי בעליית העולמות למעלה מעלים עמהם ניצוצות בסוד אור חוזר והיינו התעוררות אל היחוד והיינו ענין שכר לפי כי בעליית העולמות למעלה ודאי הוא כי יש להם תועלת גדול ליהנות מזיו השכינה ותוספת הארה וכאשר הם מביאים איש מנחתו כי הכל יהיה בשכר כי המשפיע מקבל שכר מן התחתונים גם התחתונים מקבלים שכר מן המשפיע אבל זה יהיה ע"י תפלת השחר כי זה הוא בהשואה אחת עם ימים של חול אמנם בתפלת מוסף אותו תוספת הארה שהם מקבלים העולמות גם התחתונים אינה בשכר שהרי אינם מעלים אור חוזר מחדש זולת הראשון וכי תימא אם כן הוא למה לא יהיה שוה ראש חדש לענין זה עם ח"ה שיהיה המלאכה אסורה בשכר הענין יתב' במקומו בע"ה אבל להוציאך חלק אי אפשר כי לכן מה שנהגו הנשים שלא לעשות מלאכה בר"ח זהו עיקרו של דבר ומנהג יפה הוא לפי כי כן יש הארה נוספת בר"ח שנאמר מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ובשבת חייב אדם להקביל פני רבו לטובתו להמשיך עליו תוספת בנשמתו ממה שיזכה ויתוסף רבו בתפלת מוסף ובזה יובן החיוב של הרגל שצריך להקביל פנים מכ"ש ואמנם נפקא מינה חומרא יתירא דאלו ברגל צריך להיות משובתי הרגל לקיים שמחת יום טוב שנא' ושמחת אתה וביתך ולכן אם אינו יכול לילך ולחזור בו ביום פטור מלהקביל פני רבו אבל בר"ח וחול המועד שאין שם חיוב שמחה חייב להקביל פנים מכל מקום ואם לא הקביל פנים ברגל צריך להקביל פנים בחול המועד לפי כי יש לאדם הארה נוספת מתפלת מוסף אמנם הוא בחנם כאמור ולכן נמי בגשמי מותר לאחרים המלאכה בחנם אבל בשכר אסור ומיהו אם אינו נותן לו שכר קצוב אלא שאוכל עמו בשכרו מותר וכן הענין למעלה כי בעבור תפלת המוסף אינו מקבל שכר אדם העליון הקדוש מהתחתונים בסוד אור חוזר מחדש כדבר האמור שהוא דבר קצוב שמעלים בכל יום ויום ולא תטעה בדברי להבין כי אותם הניצוצות שהם מעלים הם דבר קצוב כי אין הדבר כן כי פעמים פוחתים פעמים מוסיפין כפי מעשה התחתונים אבל לענין העלייה הוא דבר קצוב כי לעולם צריך להעלות אור חוזר שנאמר ולא יראו פני ריקם ולכן אם אוכל עמו בשכרו מותר לפי כי כך היא המדה למעלה שכלם הם מזומנים לענין האכילה כדאיתא בזוהר פ' ויקרא דף ד'. וז"ל ר' יהודה אמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים אלין כל אתרי דיבבא ויללא דאתבסמו כולהו ואתברכו כחדא דהא מסעודתא דמלכא אתהניין כלא ואימתי אכלי כלהו בשעתא דמלכא אתי חדי וחדי למטרוניתא בקדמיתא לבתר כלהו אכלן וחדאן עכ"ל הנה הדבר מובן מדברי המאמר כי כלם אוכלים בשעה שהמלך והכלה הם אוכלים ולכן אם אוכל עמו בשכרו מותר כדבר האמור: כל מלאכה מותר לעשותה ע"י פועל וכו' הנה מאחר שהנחתי כי אין הפרש למעלה בין הימים של חול לימים של ח"ה זולת ההארה שנתוסף בתפלת המוסף לכן בא זה הדין בענין הגשמי כי כל מלאכה מותר לעשותה ע"י פועל שאין לו מה יאכל וסוד הדבר כי הנה כבר נתבאר כי בימים של [חול] היחוד נעשה ע"י מטטרון הוא הפועל הנאמן שהוא שכיר מאי העולמים כנזכר בזוהר ובתיקונים והוא ממונה לקבל התפילות של התחתונים ועושה אותם עטרה לחי העולמים וע"י כן יש לו מה לאכול כאשר מקבל שכר טורחו אמנם עתה בתפלת המוסף פועל זה מט"ט הוא פועל בטל ואין לו מה יאכל ולכן מלאכה זו הקדושה עשה אותה חי העולמים ע"י פועל זה שאין לו מה יאכל לפי שעלה למעלה כדי שיהיה לו מה שיסתכל וירויח עתה ועל ידי כי הצדיק אוכל לשובע נפשו גם הוא לדעתו ישבע:

תקמ"ג. דין מלאכה ע"י נכרי בח"ה ובו ג"ס:

[א] כל דבר שאסור לעשותו אסור לומר לנכרי לעשותו

[א] **שנינו** לעולם יעשה אדם עצמו ת"ח ופי' רש"י ז"ל ולית ביה משום יוהרא אמר על כן באו כמה דינים הלא הם אשר נאסרו משום דמחזי כעובדא דחול כלומר כי העושה אחת מהנה מתראה שהוא עם הארץ והרי נאמר כי לעולם יעשה אדם עצמו ת"ח אשר הוא דרך משל לשבת וי"ט כדאי' בזוהר הובא למעלה וכן נמי יש מלאכות שהם אסורות לעולם זאת על ת"ח דהיינו משחז"ל היכי דמי חילול ה' כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין או דשקילנא בשרא ולא יהיבנא דמי לאלתר אמנם עוד יש דברים אחרים שהם אסורים במועד בלבד לעשותם ובהם יד הכל שוה כל איש ישראל והם סחורה ובניין וכיוצא בהן. וכ"ל כי הללו הם מורים על ענין שלימות הנפש כי צריך האדם לעשותם מקודם ע"ד מי שטרח בע"ש יאכל בשבת ולכן אסרו טירחא יתירה במועד כדי שיעשה האדם זוודין לאורחא רחיקא ולכן אח"כ לא לאדם לומר הניחוני ואלך ואעשה תשובה או אעשה מעשים טובים דכתיב אשר אנכי מצוך היום לעשותם ולא למחר לעשותם ולכן יאמר כל דבר שאסור לעשותו כלומר כי צריך מקודם לתקן אתו ולא תמנע רגלים רגל מועד בזמן שהוא מועד לכל אפי' דברים קלים צריך האדם לתקן אתם כי דבר לא נעלם מן המלך וכן נמי אסור לעשותו ע"י כותי כגון להחליף זה בזה כך אחז"ל לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כשהולך אדם מן העוה"ז מוציאין עליו מצות ועונות במנין והוא טוען יצאו אלו נגד אלו הקב"ה אומר לא כך הוא אלא אתה נענש על העונות ועל הפשעים ואח"כ מקבל שכר על המצות והיינו מ"ש אסור לומר לעכו"ם לעשותו כלומר לומר לו טול לך כמה מצות בכמה עונות ויצאו אלו כנגד אלו שהרי כל העונות

לעשותו : [ב] נכרי שקבל מערב יום טוב לבנות ביתו של ישראל בקבלנות אסור להניח לעשות בחול המועד אף על פי שהוא חוץ לתחום אבל אם נתן לו מלאכה בתלוש קודם המועד בקבלנות לעשותה בתוך ביתו של נכרי מותר : [ג] מותר ליתן לעכו"ם מלאכה בקיבולות או בשכיר יום שיעשנה אחר המועד ובלבד שלא ימדוד וישקול וימנה כדרך שעושה בחול :

צודכי

טור ברקת

שם נתונים נתונים המה לס"א עד שנפרעים מן האדם : או יהיה הענין מ"ש בזוהר פ' משפטים כי הצדיק עליו נאמר ובשביעית יצא לחפשי חנם ונאמר לא תעבוד בו עבודת עבד בצדיק אסור לעשות בו מלאכה וכן שהיו ודאשתמש בתגא חלף ק"ו מבלבל שנשתמש בכלים שנעשו חול ולכן אמר דרך כלל כל דבר שאסור לעשותו היינו דברים של מלאכה שאדם אסור לעשות אותם במועד שהוא דוגמא לצדיק כדאיתא בזוהר פ' בהעלותך דף קנ"ב : וז"ל אית בני נשא כחולין דטהרה מסטרא דמיכאל וכחולין דהקדש וכו' ואית בני נשא דאינון כיומין טבין ואינון קדש קדשים וכו' ולכן יאמר דרך כלל כל דבר שאסור לעשותו דהיינו לאותם בני אדם ק"ק פשוט הוא דאסור אמנם גם לאותם בני אדם שהם דוגמא לחולין דטהרה וכחולין דהקדש כל דבר שאסיר להם לעשותו אסור לומר לכותי לעשות להם כדאיתא בזוהר פ' משפטים בפסוק לעם נכרי לא ימשול למוכרה בבגדו בה הם ס"א עם נכרי לא ימשול למכרה להם כנזכר שם : [ב] עכו"ם שקבל מערב י"ט לבנות ביתו של ישראל וכו' היינו מש"ה ובנו בני נכר חומותיך והם אותם חומות אשר חרב נ"נ שהיה מחיק כאשר סמך על ירושלם שנאמר ועתה פתוחיה יחד בכשיל וכלפות יהלומון כי על ידי מעשה זה נתעורר ס"א ונכנס אל תוך הקדושה לחטוף הנשמות הקדושות כאשר נתבאר אצלי בפי' איכה בפ' כי עלה מות בחלונינו בא בארמנותינו להכרית עולל מחוץ הם מין אחד של נשמות שהם דוגמא לעוללים לא ראו אור תורה ומצוה בחורים מרחובות הם מין נשמות של צדיקים הנקראים בחור מעם כל אותם נשמות נפלו בגלות בעון כי שהע"ה אז בנה את המלוא ובית יעשה לבת פרעה לכן נאמר כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת מן היום אשר בנו אותה רצה לומר שבנה שלמה החומה לבת פרעה ולכן נפרצה החומה והלכו בגלות אותם הנשמות כאמור לכן יאמר נא עכו"ם הסטרא אחרא שקבל עליו לבנות ביתו של ישראל בקבלנות ועוד ירצה כי אות הוא לבית ישראל מה שאומרים חכמים ז"ל אם יאמר לך אדם קסרין וירושלם חרבו שתיהן או נבנו שתיהן אל תאמן שנאמר אמלאה החרבה אם מלאה זו חריבה זו ולכן זה שאמר עכו"ם שקבל מערב יום טוב לבנות בית ישראל היינו ירושלם וזה הוא בקבלנות דבר קצוב הוא אסור להניח לעשות בח"ה וכן לא יעשה רק בזמן החול אבל אם נתן לו מלאכה בתלוש שהוא ענין הנשמו' קודם המועד לקבל עונשם קודם המועד בקבלנות כי בזה יש תועלת לקליפה שנהנה מאותם העונות בסוד ונשא השעיר עליו את כל עונות תם ולכן קבל עליו כותי לעשות אותה מלאכה של תיקון הנשמות בתוך ביתו של עכו"ם היינו גיהנם סוד הקליפה מותר לעשות לפי כי כן כל הנשמות הנידונים אין להם מנוחה בזמן חול המועד

ממקור חיים

כנודע : ואם נאמר כי בית זה הוא ב"ה שנקרא בית ישראל שנאמר והיה לאבן נגף לשני בתי ישראל ועכו"ם היא הקליפה קבל עליו לבנות בית זה ישראל כדרך שהיה בתחלה שנאמר והבית בהבנותו כך אחז"ל אפילו רוחות אפי' שדים היו מסייעין וענין זה הוא בקבלנות שנאמר תחת הנחשת אביא זהב ותחת האבנים נחשת וכו' ואיתא בזוהר פ' שלח לך דף קס"ז . וז"ל אמרו ליה ולא חמית נייחא דרוחא דעבד לך מארך חמית נהירא רביעא ברקיעא א"ל חמינא אמרו ליה ביה שעתא אפיק תשומה בי מקדשא ואעבריה קב"ה בימא רבא ומנהירו דיליה הוה נהיר ברקיעא וכו' הנה מבואר מדברי שאמר כי בית המקדש הוא בתוך הקליפה ובזה יובן מאחז"ל למה משכן משכן שני פעמים שנתמשכן בעונותינו שני פעמים וכפי פשוטו הענין הוא בלתי מתיישב אמנם עם מה שנתבאר אמת הדבר כי הנה הוא ממושכן ביד סטרא אחרא ולכן יאמר אם עכו"ם זו הקליפה קבל מערב י"ט לפי שהגאולה העתידה היא בזמן המועד שנאמר ליל שימורים הוא לכל בני ישראל לדורותם לכן יאמר שקבל מערב יום טוב לבנות ביתו של ישראל זה בית המקדש בקבלנות הריות שיש להם עתה ממנו אסור להניח לעשות בחול המועד אפילו שהוא חוץ לתחום שהרי כך הוא שהרי הבית הזה הוא כעת חוץ לתחום של הקדושה כאמור אבל אם נתן לו מלאכה בתלוש ואינו בית שלם זולת אבנים קודם המועד לעשותה בקבלנות בתוך ביתו של עכו"ם מותר כההוא דדרש ר"י עתיד הקדוש ברוך הוא להביא אבנים של שלשים אמה וכו' ולהעמיד אותם בשערי ירושלם שנאמר ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וכמעשה אותו שראה מגנדרים אותם מ"ה : [ג] מותר ליתן מלאכה בקבילות לכותי וכו' אמר חכמים ז"ל הגידו עתידים לשמש לאיש הישראלי אלפים ת"ת עבדים בזכות הציצית שנאמר אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים בכנף איש יהודי וכו' ולכן יאמר מותר ליתן לעכו"ם איזו מלאכה בקבולת לעשות או בשכיר יום שנאמר אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד כי ענין הקבולת הוא קבלת מלכות שמים עליהם כמ"ש לקרא כלם בשם ה' ושכיר יום היינו לעבדו שכם אחד וזה יהיה אחר המועד של ישראל הוא הגאולה כנ"ל ובלבד שלא ימדוד וישקול וימנה כדרך שהוא עושה בחול דוגמא הוא לשבח איש הישראלי כי יש בו שלשה מעלות הללו כדאיתא פרשת במדבר רבה למלך שהיה לו כמה גורנות אמר לבן ביתו גורן זו מנה אותה מדוד אותה כמה שקים וכו' למה כל הגרנות הם מטונפות מעורבות זונין לא כן גורן זה שנאמר כלך יפה רעיתי וכו' ולכן לא יעשה ה' לאותם העמים שלשה דברים הללו לא ימדוד וישקול וימנה כי לעתיד ימנה את ישראל

ישראל פעם עבירית כמשחז"ל שנאמר עוד תעבורנה כלאן על ידי מונה וזה יהיה בחול אך לא כך יעשה לזולת כאמור : עוד יש דרך עמדי בענין דינים הללו לצד עילאה ימלל כל דבר שאסור לעשותו אסור לומר לעכו"ם לעשותו כי הנה היתה במדרש קומי אורי אני הולך לנחם לכ"י לפי שעברתי על לא תשנא את אחיך בלבבך לפי שנאמר לא תעבוד בבכור לאנך ואני אמרתי הביאו את צואריכם בעול מלך בבל כתבתי בתורתי לא תכלה פאת שדך ואני כליתי חמתי שנאמר כלה ה' את חמתו ולכן על כל אלה הדברים והדומה להם הוא אומר כל דבר שאסור לעשותו היינו הקב"ה על דרך הנזכר אסור לומר לעכו"ם לעשותו ולפי שעבר על כל הדברים האמורים הוא הולך לנחם לכ"י כדאיתא בילקוט : עכו"ם שקבל מעי"ע לבנות ביתו של ישראל בקבלנות וכו' הוא הנגלה בדברי חז"ל ג' משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר אוי שהחרבתי את ביתי וכו' ואיתא בזוהר והרבתי את ביתי דא זווגא דמטרוניתא ואחז"ל גלו לבבל שכינה עמהם שנאמר למענכם שלחתי בבלה עד גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר ושב ה' אלהיך וכו' ונא' מי זה בא מאדום ולכן סטרא אחרא מקבל עליו דין של הקב"ה בקבלנות והוא הסיבה לבנות ביתו של ישראל עליון כדאיתא בתיקונים ולפי דס"מ ונחש עבדו קלנא בשכינתא כל מכבדיה הזילוה וכו' לכן נאמר כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה דא ס"מ ונחש ועכ"ז אסור להניח לעשות נקמה מהם בח"ה אפילו שהוא חוץ לתחום כי מלאכה זו שיעשה הקב"ה בהם הוא חוץ לתחום שבקדושה אם כה נאמר שמדבר בעד ישראל הכי קאמר כל דבר שאסור לעשותו הקב"ה עם איש הישראלי שהוא דומה לח"ה כי הוא אדם בינוני כי הנה הצדיק הוא מכונה לשבת וי"ט כדלעיל שנאמר לא תעבוד בו עבודת עבד ונאמר ויום השביעי שבת לה' אלהיך וכו' וכדאיתא בסוף האדרא רבא מה שבת קדש אוף הרשב"י קדש אך אינו חול גמור אלא ח"ה ע"ד מ"ש בזוהר אית חולין דטהרה כדלעיל ולכן כל דבר שאסור לעשות לאדם זה אסור נמי לומר לעכו"ם ס"א לעשות לו מן איזה עונש אשר נתחייב להיות לו על ידו : מותר ליתן לכותי מלאכה לעשות בקבולת וכו' כי הנה מלאכה זו שייך באחד משני פנים אם לענין של הנשמות וטהרתן כי מלאכה היא ומה גם להפרע מן הרשעי' וכדאי' פ' ויקהל רי"א וז"ל תרין מלאכין שליחן אית זמינין בגנתא דעדן וקיימין לתבעא ולוותין לגבי איגון ממנן דההוא אתר דגהינם בגין לקבלא ההיא נשמתא והויא נשמתא עד לא אתלבנת בנורא איגון ממנן דההוא אתר לוותין לגביהו ואמרי הנה וכו' הנה מבואר כי הנשמות נמסרות לס"א ללבן אותם בגהינם כנזכר לקמן ולכן מותר ליתן לכותי הוא ס"א לעשות מלאכה זו של טהרת הנשמות ובכלל הדבר הוא

תקמ"ד. דין צרכי רבים בח"ה ובו ב"ס:

[א] צרכי רבים מותר לעשותם בח"ה כגון לתקן הדרכים ולהסיר מהם המכשולות ולציין הקברות כדי שיזהרו מהם הכהנים ולתקן המקואות :

שמיטה וזה הוא בקבולת שמקבלים אותם מיד הקדושה שאע"כ אין להם רשות ליגע בהם כדאיתא בזוהר פ' שלח לך בענין הבגדים הצואים שמלבישים את הנפש בתחלה ואח"כ נמסר ביד ס"א לירד לגהינם וכל כיוצא בזה מותר ליתן הנפשות המתחייבות עונש למוסרם לס"א לעשות בהם משפט כתוב לאחר המועד ובלבד שלא ימדוד להם במדתם ולא ישקול מעשיהם כמש"ה פלס ומאזני משפט לה' ולא ימנה כמה עונותיהם עד לאחר המועד לטוב להם :

[א] **הנה** ענין התשובה כבר אחז"ל שאלו לחכמה חוטא מהו עונשו אמרה חטאי' תרדף רעה דהיינו ייסורין שאלו לנבואה חוטא מהו עונשו אמרה הנפש החוטאת היא תמות היינו מיתה שאלו לתורה אמרה יביא קרבן שאלו להקב"ה אמר יתודה וכן פסק הר"ם במז"ל יתודה שנא' והתוודו את עונם וכו' וכן הוא הדין המקדש את האשה ע"מ שהוא צדיק והיה רשע גמור מקודשת אפשר כי הרהר בלבו תשובה א"כ מהו זה ארבעה חלוקי כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש עבר אדם על מ"ע ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלים לו שנאמר שובו בנים שובבים וכו' עבר על ל"ת תשובה תולה ויוה"כ מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה תולה וייסורין ויוה"כ מכפר אבל לענין חילול ה' נאמר חי אני אם יכופר העון עד ימותון ולכן תדע ותשכל ממולא דבר זה אמיתות הדברים הלא לך לדעת כי הכל אמת אלו ואלו דברי אלהים חיים וביותר כל שאר הסיגופים אשר נעשים ותעניות ושק וכיוצא אמנם ענין החטא כבר המשילו אותו חז"ל לקודח בספינה ואיתא בזוהר פ' נשא דף קכ"ב ח"ל ר' יהודא פתח כי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו וכו' מה כתיב בתריה בעל הבור ישלם וכו' ומה על דא כך מאן דגרים לאבאשא עלמא בחובוי עאכ"ו וכדאי' בפ' ויקב בן האשה הישראלית וכו' כד"א ויקוב חור בדלתו ולענין פגם זה כאשר האדם מתחרט ומתודה ומעיד עליו יודע תעלומות שלא לעשותם עוד כמ"ש הר"ם במז"ל בהלכו' תשובה או תכף מתקבל לפני הקב"ה כמשחז"ל בפ' שובה ישראל עד ה' אלהיך עד הוא ה' אלהיך אמנם אח"כ צריך לתקן הפגם שעשה למעלה במקום שמגיע שורש נשמתו ועל זה אמר הרשב"י ע"ה פ' פנחס רי"ז וז"ל מהכא אוליפנא בדרגא דחב בר נש לקב"ה להויא אתר אצטריך למעבד תקנתא לנפשיה איגון חבו בברית קדישא דאקרי שמש דינא ותיקונא נגד השמש ולאו באתר אחרא מכאן דלא אצטריך בר נש לתקנא נפשיה אלא בההוא אתר דחב לגביה ומאן דלא עביד הכי לית ליה תיקונא לעלמין כדקא יאות עכ"ל אמנם כאשר מתקן נפשו אל המקום אשר פגם שם אז נתקן נשמתו לגמרי כאשר מבואר תיקון כל חטא בפרט בדברי מורי הרב האלהי חיים ויטאל זלה"ה ואמנם בכלל הדבר הזה

[ב] בורות ומעיינות של רבים שנפל בהם עפר ואבני' ונתקלקלו מותר לתקנם ואפילו אין רבים צריכים להם עתה כיון שאינו מעשה אומן אבל לחפור להם בורות מהדש שהוא מעשה אומן אם הרבים צריכי' להם עתה מותר אפילו כיוונו מלאכתן במועד ואפילו בפרהסיא ובטירחא יתירתא ואם אין הרבים צריכים להם עתה לא יעשו אבל בורות שיחין ומערות של יחיד אסור לחפור אותם מחדש ואפילו צריך להם עתה ואם הם עשויים כבר ונתקלקלו אם צריך להם עתה מותר לתקנם ואם אין צריך להם עתה אסור לתקנם אבל מותר להמשיך מים לתוכם אפילו א"צ להם עתה :

אסור

בזה הוא מתקן אשר קלקל בכל העולם כמ"ש במאמר הנ"ל דפגים עלמא בחובוי ולכן על עיקר זה יאמר צרכי רבים מותר לעשותם בח"ה שיא התשובה כמשחז"ל לעולם יראה אדם עצמו כאלו הוא וכל העולם מחצה זכיות ומחצה עונות עשה מצוה הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות ועוד אחז"ל מנין ליחיד שעשה תשובה שמוחלין לו ולכל העולם שנאמר ארפא משובתם וכו' כי שב אפי ממנו מהם לא נאמר ולכן התשובה של היחיד נקרא צרכי רבים כגון לתקן הדרכי' כמש"ה יעזוב רשע דרכו והם המנהגים רעים שהם יותר קשים להעביר אותם האדם מן העבירות החמורות ולהסיר מהם המכשולות הם כינוי לחטאות שהם בשגגה כד"א סולו פנו דרך ואח"כ הרימו מכשול מדרך עמי ולציין הקברות ע"ד משחז"ל יזכור ליום המיתה כדי שיזכרו מהם הכהנים הנגשים אל ה' כל ישראל הנקראים כן כד"א ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכן לעתיד נאמר ואתם כהני ה' תקראו ולתקן המקואות לענין טהרת הנפש היא הדבר אשר ביארתי בפ' ומדדו את תכנית שהענין הוא מ"ש הראשונים בענין תשובת המשקל צריך למדוד שיעור מה שחטא וסמיך ליה ואם נכלמו מכל אשר עשו כמשח"ל כל שמתביים מעבירה שבידו מוחלין לו שנאמר למען תזכרי ובשת בכפרי לך את כל אשר עשי' והיינו שצריך למדוד המקוה לדעת שיעור מימי הטהרה כמה צריך להיות בהם כדי לטהר נשמתו טהרה עלמית כדבר האמור : [ב] בורות ומעינות של רבי' שהם כינוי אל הלימוד שנאמר ונוזלים מתוך בארך ונאמר יפוצו מעיינותיך חוצה כי כל זה הוא ענין שהוא צורך לתשוב' כמו שבינו ולא עם הארץ חסיד ואיתא בזוהר פ' נשא דף קכ"ד ז"ל כען צריך לאסדרא על פתח התשובה וכי מכמה מינין איהו תשובה דעבדין בני נשא כלהו טבין אבל לאו כל אפיא שוין אית בר נש דאיהו רשע גמור ועבר על כמה פיקודין דל"ת ומתחרט ומודה עלייהו ולבתר כן לא עביד לא טב ולא ביש לדא ודאי ימחול ליה קב"ה אבל לא יזכה לתשובה עילאה אית בר נש לבתר דתב מחטאיו איהו אזיל בדרך מצוה ומתעסק בכל כחו בדחילו ורחימו דקב"ה דא זכי לתשובה תתאה דאתקרי ה' וכו' ואית בר נש דלבתר דמתחרט מחובוי ויעבד תשובה יתעסק באורייתא בדחילו ורחימו דקב"ה ולא ע"מ לקבל פרס וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי העיקר אל צורך התשובה הוא לימוד התורה ולכן יאמר בורות ומעיינות של רבים לאו דווקא של רבים אלא אפילו יחיד לפי שהרי נתבאר דאפילו יחיד שעשה תשוב' מוחלין לו ולכל העולם וכן נמי לענין מה שלמד בתורה אחר כך מועיל לו ולכל העולם א"כ שפיר שייך לומר בלימוד שלו

שהוא של רבים מכ"ש אם למד בתורה ברבים דשייך טפי לומר שהם בורות ומעיינות של רבים שנפל בהם עפר ואבנים ונתקלקלו מפאת היצר שנתגבר הוא אבן נגף מותר לתקנם ע"י מעשה השוב ואפילו אין צריכים רבים להם עתה כיון שאינו מעשה אומן התיקון זה כגון תענית וכיוצא מותר אבל לחפור להם בארות מחדש ענין הלכה מחודשת שהוא מעשה אומן בקי בעיון אם הרבים צריכים להם עתה אותה הלכה או דין או פסק וכיוצא אפילו כוונו מלאכתן מלאכת שמים במועד ואפילו בפרהסיא ובטירחא יתרה מותר ואם אין הרבים צריכים להם עתה מאחר שהוא טורח גדול לא יעשו אבל בורות שיחין ומערות של יחיד היינו דוגמא למקרא משנה תלמוד של יחיד כלומר כי אין זה הלימוד לצורך תשובה הנקרא של רבים כאמור אלא זה הוא של יחיד לעצמו אסור לחפור אותה מחדש ומכ"ש שלא לחקור על ענין החטא למלאת עונו לתקנו ואפילו צריך להם עתה לפי כי בכל עת צריך האדם לפשפש במעשיו ולעשות תשובה שלכן הוא הטעם אלי משחז"ל בפ' ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך אין ועתה אלא תשובה דלמה אמרו אין ועתה בלשון שלילה היל"ל כל מקום שנאמר ועתה הוא לשון תשובה אמנם הם אמרו דבר גדול אין ועתה ר"ל אע"ג שנאמר וזכור את בוראך בימי בחורותך וכן שנינו שוב יום אחד לפני מיתתך השבונן מש"ה בכל עת יהיו בגדיך לבנים דמשמע בכל שעה לכן פקח עיניך כי אין ועתה אלא תשובה כלומר אפילו שעה אחת אין לך לישב בלא תשובה מאחר שנאמר ימיו כצל עובר ואחז"ל כצלה של דבורה א"כ אין ועתה שעה אחת אלא בכל חלקי השעה והיינו משחז"ל אדם נידון בכל יום שנאמר ותפקדנו לבקרים ר"י אמר בכל רגע שנאמר לרגעים תבחננו א"כ מוכרח הוא להבין כי מש"ה בכל עת יהיו בגדיך לבנים היינו בכל חלק מהעת ולכן אחז"ל כצל עובר הלואי כצלו של כותל ושל אילן דמשמע מש"ה בכל עת שהוא שעה אחת תמימה אינו כן אלא כצלו של עוף כשעה שהוא עף ובזה יובן משחז"ל בפ' ואל יבא בכל עת יש עת לשעה כלומר אע"ג כי עת משמע באחד מחלקי השעה עכ"ז יש עת לשעה יש מלא עת דמשמע שעה גמורה ולכן יאמר גם אע"ג שהוא צריך להם עתה לצורך התשובה כאמור אסור לחפור ולגלות אותם שנאמר כי יכרה איש בור ולא יכסנו חייב בתשלומין ואם הם עשויים כבר ונתקלקלו הגיע לו חטא שוגג או מניעה לענין הלימוד האמור אם צריך להם עתה מותר לתקנם ואם אין צריך להם עתה אסור לתקנם אבל מותר להמשיך מים של תורה לתוכם אפילו אין צריך להם עתה לפי שנאמר הלא כה דברי כאש

כי

כי כן התורה נמי ממרקת העון כנודע : ועוד זה יאמר לה' אני וכך היה אומר צרכי רבים מותר לעשותן בח"ה כי הנה רומז בזה ענינים רבים זה יצא ראשונה לענין העונש והדין הנעשה בנשמות הגיד כי זה נעשה במועד לפי שהוא צרכי רבים דאע"ג כי בשבת לא נעשה בהם דין וכן נמי בי"ט בקצת לפי כי כן אין דנים בהם דיני נפשות אמנם בחול המועד לא כך הוא ואש של גיהנם אינו כבה ולכן הוא צרכי רבים לתקן נשמתם כי כל איש אשר בו מום לא יקרב ולכן נעשה במועד כגון לתקן הדרכים הוא מ"ש בזוהר פ' משפטים דף צ"ז · וז"ל לעם נכרי וכו' עלובתא איהי נשמתא דכד נפקת מעלמא ובר נש אסטי ארחיה וכו' בגין דמשריין קדישין קיימין בההוא ארחא דג"ע ומשריין נכראין קיימין בההוא ארחא דגיהנם וכו' ואינון משריין דמלאכי חבלה זמינין למעבד בה נוקמין וכו' ולכן אמר ומתקנין את הדרכים הללו שהם לצורך הנשמות כמש"ה לעם נכרי לא ימשול למכרה ולהסיר מהם המכשולות אותם כלבים דצווחין ואמרין הב הב דהיינו אבן נגף צור מכשול שעליו נאמר אשר קרך בדרך וציין הקברות להיות ניכוחי' עליהם הנפשות כמו שאנו בונים לו נפש על קברו וכן נמי הוא מורה על ענין גלגול הנשמות כי זה הדבר נמי הוא צרכי רבים שלא תאמר מאחר דקים לן אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף וזה לא יתכן לבא במועד לכן כך נמי יהיה הדין בהשואה אחת עם ענין הגלגול אין הדבר כן לפי כי זה הגלגול הוא צורכי רבים כלומר לא לצורך בני אדם אשר בארץ המה להמצא להם ענין גאולה אלא גם בזה נמצא צורך אל המתים ולכן זה דווקא צורך להקרא צורכי רבים כלומר לחיים אשר בארץ הנה ואחריו אל המתים ולכן הוא אומר מתקנין את הדרכים וכו' כי את כל אלה הדברים צריך לתקן כדי לטהר הנשמה המגולגלת כדי שלא יענש : ובכלל הדבר הזה עושים כל צרכי הרבים דסטרא דקדושה כי הנה העיקר הוא לתקן המדות העליונות כי הם צרכי הרבים בשני פנים הראשון הוא היות מדת המלכו' מתפשטת ויורדת בעולמות למטה בעבור עון התחתונים שהם גורמים גלות הנשמות וכדי שלא יאבדו לגמרי האם רובצת על האפרוחים או על הבצים לפי שנאמר בן כסיל תוגת אמו ובגין דלא אקדימת קיסטא לבנוהי היא אסורה בגלות החיל הזה בבית הסוהר ולא להצלת הצדקת מתקנים הדרכים ומסקלים מהם המכשולות אותם הצדיקים הנקראים מחצדי חקלא קדישא ומתקנין המקואות הוא ענין צרכי רבי' באופן השני כי צריך האדם ע"י מעשיו ותורתו יהגה להעלות הצדקת הזאת ממאסר הגלות כנזכר בזוהר ובתיקונים לאמ' להאסורים צאו הם צדיק וצדק ולתקן הדרכים שנאמר בהם דרכי ציון אבילות כמשחז"ל אפילו הדרכים מבקשין תפקידן מבלי בורגנין היינו אומר אלא מבלי באי מועד והענין בקיצור לפי כי הייחוד בימות החול נעשה ע"י מט"ט כדאי' בתיקונים כנ"ל וזה יקרא דוגמא של בורגנין לפי כי בעבור הגלות הצדקת יורדת לבורגן זה לנוח שם אבל מ"מ אין זה הנרצה לה באי מועד הביאה של מועד שהצדיק ות"ת

ישראל נכנסים באותם הדרכים הנקראי' דרכי ציון שמצויינים בה כד"א דרך בנשים ונאמר כי דרך נשים לי ולכן מתקנים דרכים אלו מפני כי כך אחז"ל כל הדרכים בחזקת סכנה מאותו שנאמר אשר קרך בדרך ומסקלים את האבנים אבנין פסילן כדאיתא פרשת ויצא להסיר מהם המכשולות ולתקן המקואות לטהר הכלה אח"כ כדאיתא בזוהר פ' אמור דף צ"ח · וז"ל ת"ח חבריא מתקני בהאי ליליא תכשיטהא לכלה ומעטרי לה בעטרהא ומאן מתקן למלכא וכו' אימא עילאה הה"ד צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו וכו' לבתר עאלת לבי כלה חמאת עולמתא דקא מתקני עטרהא ולבושא ותכשיטהא אמרה לון אתקינית בי טבילה אתר דמיין נבעין וכל ריחין ובוסמין סוחרני אינון מיין ליתי כלתי מטרוניתא דברי ועולמתהא ויתדכון בההוא אתר דאתקינית בההוא בי טבילה דמיין נבעין דעמי וכו' ולכן יאמר ומתקנין המקואות מי מתקן אתם הצדיקים ע"י מעשיהם כי כל אחד מהם נקרא פועל צדק כנזכר שם ובכלל הוא טובל ונטהר מעונותיו כראוי כנזכר במאמר : בורות ומעיינות של רבים שנפל בהם עפר או אבנים מאחר שהנחנו כי הענין יצדק למעלה מסיבת מעשה התחתונים לכן יאמר נא בורות ומעיינות של רבים דמאחר כי האדם ע"י מעשיו הוא גורם לכלתא דא להיות בבחינת בור שלכן נאמר הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם וכאשר משתדל יותר גורם להיות מדה זו בסוד מעין כדאיתא בזוהר פ' פנחס בפ' מעין גנים באר מים חיים והיינו של רבים לפי כי אינו דומה המעשה של היחיד למעשה של הרבים לפי כי מעשה היחיד הוא גורם לכלה להתחבר עם הצדיק הנקרא יחיד חי העולמים אבל מעשה הרבים גורם לכלה להתחבר עם האבות הנקראים רבים כדאיתא בזוהר ובתיקונים יחיד ורבים הלכה כרבים ולכן כאשר נפל בהם עפר או אבני' ונתקלקלו כמ"ש חז"ל בפ' מעין נרפש צדיק מט לפני רשע ואיתא בזוהר פ' משפטי' דף קט"ו · וז"ל דאוקמוה מ"ט חמשים שערי בינה וכו' חוץ מאחד ואשתאר מט ודא גרם לך צדיק מט לפני רשע מאי רשע דא סמאל וכו' ולכן מותר לתקנם אפילו אין רבים צריכים להם עתה כיון שאינו מעשה אומן שנאמר ויבן ה' את הצלע אבל לחפור להם עתה מחדש בורות שהוא מעשה אומן שנאמר ואהיה אצלו אמון אומן או יהיה בסוד אתע"ד שהיה חופר בורות מים והוא אומן של הבת היקרה כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה בת היתה לו לאברהם ובכל שמה ואיתא בזוהר פרשת תצא והוא גדיל לה כגון ויהי אומן את הדסה אם הרבים הם האבות צריכים להם עתה או הרבים מן התחתונים מותר אפילו כוונו מלאכתן במועד מלאכת שמים ואפילו בפרהסיא דאף על גב שנאמר והצנע לכת עם אלהיך זו הכנסת כלה כדאיתא פרשת תרומה שמכניסין הכלה עליונה בהצנע לכת כדי שלא ירגיש סטרא אחרא במועד עושים בפרהסייא כנזכר פרשת בהעלותך שהכרוז אומר מאן דלא יכיל למחמי יהי וייחמי עד דלא יתעלון תרעי

תרעי וכו' אע"ג דאיכא טירחא יתירתא מפני ס"א מותר ואם אין הרבים צריכים להם עתה לא יעשו אבל בורות שיחין ומערות של יחיד דהיינו הדוגמא שלהם בעולמות למטה אסור לחפור אותה מחדש הוא מה שאמר בזוהר פ' בלק דף ר"ב. וז"ל פתח רבי פנחס ואמר מעין גנים וכו' הכי אוקימנא כלא בכ"י קאמר מאן גנים אמם גנים אית ליה לקב"ה דקא משתעשעא ומעיינא חדא עלוייהו דקא אשקי להו ורוי לון תמיר וגניז וכו' והאי גנתא אתהפך והוי מעין דאשקי להו באר מים חיים כד אצטריך הוי מעין וכד אצטריך הוי באר וכו' ולכן אסור לחפור מחדש שמורה העדר למעלה ח"ו ואפילו צריך להם עתה אמנם אם הם עשויים כבר ונתקלקלו שמורה היות המדות מתוקנות למעלה אמנם נתקלקלו מפני מעשה התחתוני' כנודע כי כן הוא תמיד מותר לתקנם לפי כי כך היא המדה כי מעשה הטוב הוא מתקן המדות עליונות וקרב אותם אחד אל אחד וא"כ ישר יחזו פנימו ואם אין צריך להם עתה אסור לתקנם שמורה ענין העדר למעלה חלילה אבל מותר להמשיך מים לתוכם אפילו שאין צריך להם עתה לפי כי המים הם צורך ביותר שנא' מים קרים על נפש עיפה ולפי כי מדה האחרונה כלה דינים בסוד מנורת זהב כלה וכל תפלה להמשיך מ"ן לקבל מ"ד ולכן מותר להמשיך מים לתוך אותם הבורות לתקן מה שנתרעם הקב"ה ואמר אותי עזבו מקור מים חיים:

תקמ"ח. דיני כתיבה בחול המועד ובו י"א סעיפים:

[א] אסור לכתוב בחול המועד ואפילו להגיה אות א' בספר אסור: [ב] נראה לי שאם אין להם ס"ת כשר לקרות בו בציבור מותר להגיהו בחול המועד כדי לקרות בו בצבור וכן בספרי מקרא וגמרא שצריך לקרות במועד מותר להגיהם במועד משום דהוי דבר האבד ואם אין להם ס"ת כלל אם אפשר לכותבו כלו בח"ה ע"י סופרים הרבה יכתבוהו דצורך המועד הוא לקרות בתורה בצבור במועד: [ג] כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו וטווה על ירכו תכלת לבגדו ואם אין לו מה יאכל כותב ומוכר לאחרים כדי פרנסתו: [ד] מותר לכתוב חשבונותיו ולחשב יציאותיו: [ה] מותר לכתוב שטרי קידושין ושטרי

פסיקתא

[א] **להיות** כי בענין הכתיבה שייך דבר והפכו כי יש כתיבה לענין הזכיות ויש נמי לעונות שלכן שהיינו שלשה ספרים נפתחים בר"ה אחד של צדיקים גמורים ואחד של רשעים גמורים וכו' ולכן אסור לכתוב בחול המועד דמאחר שכתבנו למעלה כי חול המועד הוא דוגמא לבני האדם שהם כדרך חול כדאיתא בזוהר אית בני נשא דאינון כחולין דעלמא ולכן נמי אפילו להגיה אות אחת בספר אסור כדי שלא לעורר על ספר של רשעים גמורים שהרי כבר נאמר בזוהר כי מעשה התחתונים מעורר דוגמתו בעליונים: [ב] נראה לי שאם אין ס"ת כשר בצבור לקרות בו וכו' דברים של טעם הם ופשוטים הם: [ג] שהיינו כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו וכו' כי הנה יש בזה ענין רמז בדבר הוא הדבר אשר חז"ל הגידו מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר נשבע ה' בימינו זו תורה ובזרוע עוזו אלו תפילין ובברכות תפילין דמאריה עלמא מה כתיב בהו מי כעמך ישראל וכו' ומשתבח קב"ה בתושבחתייהו דישראל אין דכתיב ישראל אשר בך אתפאר עכ"ל ומאחר כי כן שהקב"ה משתבח

בעם ישראל לכן יאמר נא כי כותב אדם תפילין לעצמו כלומר מנא לעצמו ר"ל שיהיה הוא עצמו ראוי לכך להיות בערך תפילין כי יעשה מעשים הגונים כולם נכוחים על שילדק בו שכותב לעצמו להיות בערך תפילין כדי שיהיה הקב"ה מתפאר בו כאמור וכן נמי כותב מזוזה לעצמו הוא משחז"ל בפסוק לשמור מזוזות פתחי וכי יש מזוזה בבתי כנסיות אלא לומר לך מה מזוזה אינה זזה מן הפתח כך אתה לא תהיה זז מבתי כנסיות ובתי מדרשות טווה על ירכו תכלת הוא משחז"ל מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונים לפי שדומה לים וכו' דומה לכסא הכבוד כי בו דנים דיני נפשות כדאיתא בזוהר כדי שיהיה ירא מהקב"ה והיינו דקאמר טווה על ירכו כד"א חגור חרבך על ירך גבור כי שם בסמוך לירך מתגבר על יצרו האדם ותכלת זה יהיה לבגדו כי לכן אינו מתיירא מן העבירה שנאמר ותתפשהו בבגדו וכדאמרינן בסמיכות גדילים תעשה לך וסמיך ליה כי יקח איש אשה כי מי שיש לו ציצית הוא ניצול מאשה של עבירה כמעשה שהיה וכן נמי יאמר וטווה על ירכו תכלת שמועיל לבגדו וכדאיתא בזוהר בפסוק ובגד בוגדים מי שאין לו ציצית נמצא כי הדברים הללו הם סמוכים לעד כי להיות האדם בחשיבות תפילין לעצמו לפני הקב"ה צריך סור מרע ועשה טוב דהיינו שיעשה עצמו מזוזה בב"ה וב"ה ללמוד וללמד ובורח מן העבירה על ידי הציצית לבגדו ובלי ספק כי לכן יזכה לבגדים נאים כמשחז"ל הם חלוקא דרבנן ואם אין לו מה יאכל כי מדמה בדעתו שהוא עני מן התורה והמצוה ואין לו מה יאכל בג"ע כותב ומוכר לאחרים לזכות את הרבים כדי פרנסתו לעולם הבא: [ד] מותר לכתוב חשבונותיו הוא מ"ש בזוהר בפסוק כי אין מעשה וחשבון בשאול אלין מאריהון דחושבנא כי גם [illegible] צריך האדם לחשב בלבו מה שעשה ביום ויעשה [illegible] ולכן אחז"ל אם ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר [illegible] בלילה וכו' ודאי עשה תשובה לפי כי קודם שישן מחשב [illegible] מעשיו וזה הוא מ"ש מותר לכתוב חשבונותיו ולחשב יציאותיו הם החטאות כי יצא מן הכלל כדי [illegible] תשובה כאמור: [ה] מותר לכתוב שטרי קידושין וכו' להיות אשר חז"ל הגידו בפסוק משוכבת חיקך שמור פתחי פיך כי הנשמה בכל לילה היא עולה למעלה ומעידה על האדם על מחשבות אשר בלב האדם נמצא כי המלאכים הם מעידים על המעשה שיעשה האדם בגלוי והנשמה היא מעידה על מומין שבסתר והנה אותם שבגלוי הם נכתבים בספר ואותם שבסתר עליהם נאמר ביד

כל

כל אדם יתחום וכמשחז"ל בשעת מיתתו של אדם אומרים לו כך וכך דברת שנאמר מגיד לאדם מה שיחו אפילו שיחה קלה שאדם מדבר עם אשתו ביותר בשעת השמים נותן עליה דין היינו שטרי קידושין וכן אמה דורש מעשה כלה אין להאריך ואגרות שלום כמשחז"ל אפילו שיחה נאה פורע הקב"ה שכן הבכירה אמרה מאב נפרע ממנה אך הצעירה שאמרה בן עמי בהם נאמר וקרבת מול בני עמון אל תצורם כל מין צרה ואל תתגר בם כלל וכן נמי דבר של חידוש מותר להעתיק אותו לפי כי כן נמי יש איזו הארה בנשמה בחול המועד ואינו כערך ימי החול שהרי אנו אומרים בהם הלל ומוסף ואומרים כתר יתנו לך וכן לענין הדין שאדם נדון בכל יום כך הוא בחול המועד ולכן דנין דיני נפשות ודיני ממונות ומענישין למתחייב וכן נמי מותר לקבול על חובותיו לפי כי כן נמי המקטרג עולה ומקטרג על מעשיו של אדם ולכן על כל אלה הדברים הם סיבה כי אתי יתן אל לבו לשוב: גם זה מבשר בענין הכתיבה כדאי' בזוהר פרשת תרומה דף קנ"ט. וז"ל ועשו ארון עצי שטים ב"ת עמודא דאמצעיתא ארון דיליה שכינתא גנית ומחוץ תצפנו לקב"ה בשכינתיה מלבר ומלגו דילה וכלא חד מה דלאו הכי בארון דהאי עלמא דאורייתא מלגאו מין אחד וארון מין אחרא דא בכתיבת דיו ודא עץ מצופה זהב וכו' הכי אינון מארי תורה חוכמים בהאי עלמא דאינהו לבר ספירין בההוא עלמא דאתי דאינהו מלגו ובגין ציבנא דא דיו לעבד להיות הרהו דיו יו"ד ידוו חכמה ותבונה ודעת דכתב בר נש בידו בדיו עכ"ל ולכן בא הרמז בדין זה כי להיות חול המועד להורות כי נמצא בו שלימות ואין זה בערך ימי החול לכן אסור לכתוב ואפילו להגיה אות אחת בספר להורות כי נמצא השלימות למעלה בענין הכתיבה של הדיו שרומז לאותיות יה"ו ואלו הם הנמצאים בסוד התפילין ולכן אין אנו לובשים תפילין במועד לפי כי אות הוא לבית ישראל וגם כן למעלה אין צורך להניח תפילין דקים ליה בדרגא מניה שהרי בר"ח מסירים התפילין מפני שאומרים בו כתר והוא לשעה מכל שכן בחול המועד כי הארת הכתר מועיל לכל היום ומה שנינו כותב אדם תפילין לעצמו היינו כדי להיות לו מוכנים לימי החול ומה גם כי אין איסור להניח אותה אמנם לפי כי כל מעשה האדם הוא הוראה כי כך הוא נעשה למעלה והא ליתי כי אין הקב"ה מניח תפילין בחול המועד ולכן כאשר האדם הגשמי מניח אותם הוא מורה על שני דברים של העדר ראשונה אחת היא כי מורה שלא היה בחינת תפילין עד שאדם זה נתעורר ללבוש תפילין

פסיקתא ניטין ושוברי דייתקי מתנות פרוזבולין אגרות שום ואגרות מזון שטרי חליצה ומאונין ושטרי בירורין ופסקי דינין ואגרות שאלת שלום שאדם שולח לחבירו ואפילו על פרקמטיא שאינה אבודה: [ו] אין כותבין שטרי חוב במועד ואם אינו מאמינו מלוה ללוה או שאין לו לסופר מה יאכל הרי זה יכתוב: [ז] כל הדברים שמותר לכתוב אפילו בלא שינוי מותר וכל מה שאסור לכתוב אפילו על ידי שינוי אסור: [ח] מי ששלחו לשאול ממנו שאלה ואין השליח רוצה להתעכב עד אחר המועד מותר לכותבה וכן מותר להעתיקה מפני שחשוב דבר האבד: [ט] אם שמע דבר חידוש מותר לכתבו כדי שלא ישכח וכן אם ראה ס' מחודש מותר להעתיקו אם לא ימצא להעתיקו לאחר המועד:

אין

ועוד כאשר חולץ אותם הוא יורה כי כן נמי למעלה שם היו תפילין ועתה חלץ מהם והא נמי ליתי ולכן אין ראוי להניח אותם כלל אמנם כותב אדם תפילין לעצמו לפי כי ענין המעשה גדול הוא והכתיבה הוא עושה יחוד אז באותה שעה וכן נמי כשהוא עושה הכלת לציצית מאחר שהוא אומר שהוא עושה לשם מצוה אז נעשה ייחוד למעלה וכן נמי בשעה שהוא כותב המזוזה כי כן הוא בכל ענין של מעשה הנעשה למטה בעולם הגשמי דוגמא שלו הוא נעשה למעלה ברוחני כאשר הובא בכמה מקומות מן הזוהר גם הובא למעלה ולכן מותר לכתוב שטרי קידושין כדי לעורר היחוד למעלה בענין נוסף ולכן מותר לכתוב אגרות של שאלת שלום לקיים מ"ש ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ואפילו על פרקמטיא שאינה אבודה שמורה על פרקמטיא של צדיקים לעתיד כמשחז"ל והוא הנוגע למעלה פרקמטיא של שני צדיקים יוסף ובנימין שנתן זה לזה משאות ותרב משאת בנימן ה' ידות: [ו] אין כותבין שטרי חוב במועד וכו' כדי שלא לעורר סטרא אחרא הנקרא חובה והוא מקטרג על חובות מעשה האדם הגשמי ומערבב השמחה ואם אינו מאמינו מלוה ללוה כי זה אינו כן למעלה שהרי התורה נתנה מנאמן לנאמן ולעולם הצדיק מפקיד לצדקת ומלווה אותה ולכן בצד זה יכתוב או שאין לו מה יאכל הסופר בסוד הצדיק שנאמר הצדיק אבד כי אבד ברכאן עילאין מותר לכתוב: [ח] מי ששלחו לו לשאול שאלה וכו' הנה ענין זה מבואר כי כל דבר של חידוש הוא נקרא דבר האבד וסוד הענין הוא בשני פנים ראשונה הלא לך לדעת כי כל ענין חידוש הוא מן הבירורים של שבעה מלכין קדמאין דמיתו ובכל שעה יש בירור מחדש והוא מדבר שכבר נאבד זה הענין עצמו הוא גורם לדבר אחר שנעשה מחדש ונקרא דבר האבד והוא כי כאשר עולים אותם הבירורים מלמטה בסוד אור חוזר אז הוא גורם התעוררו' עליון ונעשה יחוד למעלה וירית שהוא ברא קדישא תרין עטרין כדאיתא בזוהר ומעטר גם לכלה כדאי' פרשת בלק הובא למעלה בפ' צאינה וראינה במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וגם לכלתו והרי זה דבר חדש אמנם הוא דבר האבד כי אחר כך מסתלק והבן ולכן כל דבר של חידוש מותר לכתבו כי זה גורם שתשאר הארה למעלה בראש בסוד דיו הנ"ל בשם חכמה ותבונה ודעת. דנין בין דיני ממונות בין דיני נפשות כי כן הקב"ה ידין לס"מ וגם בדיני ממונות שגזלה למטרוניתא כדאי' בזוהר פ' משפטים דף קי"ח. וז"ל לדון בכל מינין דינין לבפתה

ביאה

בישא דמינה כל נזיקין אשתכחו וכו' אל אחר מזיק גזלן רשע ובת זוגיה סם המות נזק שבת ובשת ורפוי לשכינתא וכו' כמה ברכאן גזלת לשכינתא וכו' ובשת דמטרוניתא דאשתארת ערומה מארבע בגדי זהב וכו' שור מועד בעלה על גבי מלכא רבוניה בארבע אבות נזיקין דיליה וכו' בגופא דיליה דרכין על הכלים וכו' הלשון ארוך כי תדרשנו ימצא לך כיצד הקב"ה דן אותם בדיני ממונות וגם כן דן אותם בדיני נפשות כדאיתא בזוהר פרשת שופטים דף רע"ד. וז"ל פקודא לדון בסייף לסמאל הס"ד כי רותה בשמים חרבי הנה על אדום תרד וכו' וכן כל ארבע מיתות ב"ד דן הקב"ה לסמאל כנזכר שם הוא ס"מ ונחש שלכן עתיד הקב"ה להעביר אותם מן העולם : מותר לקבול על חובות כי הנה ס"מ ונחש הם החריבו נוה מקום שהיינו מתכפרים בו ובטלו הקרבנות ולקחו בגדי זהב ובגדי לבן שהיו לנו לכפרה וביטל התמיד שלא לן אדם בירושלים ובידו עון ולכן על כל חובות אלו והדומה להם שהם מחטיאים אותנו אנו צועקים כך אחז"ל שתי משפחות קדמו בחרב לישראל ונאמר לא תתעב אדומי לא תתעב מצרי ושתים קדמו לישראל בעבירה ונאמר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' ולכן אנו קובלים על אלו לפני הקב"ה לפי שהם מחטיאי אדם בדבר שמושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה ולא הניחו לנו דבר להתכפר בו עד שהקב"ה יפרע מהם :

תקמ"ו . דיני ארוסין ונשואין בחול המועד ובו ה"ס :

[א] אין נושאין נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מייבמין ומותר לארס ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין הארוס בבית ארוסתו בשעת אירוסין ומותר לעשות ריקודין ומחולות ולעשות סעודה הארוס עם מרעיו שלא בבית ארוסתו וכן לסעוד הארוס בבית ארוסתו

[א] **מאחר** שידענו נאמנה כי השמחה העיקרית היא שמחת הנפש שעל כן אמרו חז"ל יפה שעה אחת של קורת רוח בעה"ב מכל חיי העה"ז שלכן להיות שאנו מצווים לשמוח במועד ואמרו חז"ל אין מערבין שמחה בשמחה שנאמר ויעש שלמה וכו' שבעת ימים ושבעת ימים ולכן אין נושאין נשים במועד ואע"ג כי לפי הנראה לעיני בשר היה ראוי להנשא מפני כי מצוה רבה היא שנא' ואתם פרו ורבו ונאמר קחו נשים והולידו בנים והאדם שואלים ממנו עסקת בפריה ורביה מכל מקום נדחה מצוה זו מפני המצוה של שמחת המועד ומה גם כי ענין הנישואין איננה שמחה של מצוה בהחלט רק משותפת עם צרכי הגוף וקיום המין גם בזה ימצא התעוררות לאיש שהוא בעל חי מרגיש לבקש לו נישואין אחרים במועד בתורה שנא' בה אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת וכו' היא האשה העיקרית לאדם והמצות הם הבנים כמאחז"ל בפ' פרי צדיק עץ חיים מה הם פירותיו של צדיק מצות ומעשים טובים וכאשר בתורה יתבונן אז ימצא כי תמורת מה שאנו אין נושאין נשים במועד בלשון ריבוי כי כן הוא בעסק התורה כמה מיני נשים הם שהעוסק בהם מתחבר עמהם ונקרא בעל תורה ממש וכדאיתא בזוהר פ' משפטים דף צ"ט. וז"ל ת"ח אורחא דאורייתא כך הוא בקדמיתא כד שרייא לאתגלאה לגבי בר נש ברגעא ארמיזת ליה ברמיזו אי ידע טב ואי לא שדרת לגביה ואמרה ליה מי פתי יסור הנה וכו' שריאת למללא עמיה מבתר פרוכתא וכו' ודא הוא דרשה לבתר השתעי עמיה מבתר שושיפא דקיק מלין דחידה ודא איהו הגדה לבתר דאיהו רגיל לגבה אתגליאת לגביה אפין באפין ומלילת בהדיה כל מלין סתימין דילה וכל אורחין סתימין דהוו בלבה טמירין מיומין קדמאין כדין איהו בר נש שלים בעל תורה ודאי מארי דביתא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי לזאת התורה נקרא אשה ועל ידי הלימוד הוא נושא אשה אחרת בסוד הנשמה וכדאיתא בזוהר פרשת משפטים דף צ"ד . וז"ל תא חזי בר נש כד אתייליד יהבין ליה נפשא מסטרא דבעירא מסטרא דדכיו מסטרא דאלין דאתקרון אופני קדש זכה יתיר יהבין ליה רוחא מסטרא דחיוון דאינון חיות הקדש זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דכרסיא ותלת אלין אינון אמה עבד ושפחה דברתא דמלכא זכה יתיר יהבין ליה נפשא באורח אצילות וכו' והנה את כל אלה החלקים הם בערך נשים אל האדם הגשמי להיות שהם מעלמא דנוקבא ואמנם כל זה זוכה האדם ע"י עסק התורה כפי מה שמשיג בה כך זוכה לחלק מאלה מן העולמות וכך הוא מבואר בזוהר פרשת בראשית דף י"ב וז"ל פקודא חמשאה כתיב ישרצו המים שרץ נפש חיה בהאי קרא אית תלת פקודין חד לאתעסקא באורייתא וכו' למלעי באורייתא ולאשתדלא בה ולאפשא לה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחיה דכיון דבר נש אתעסק באורייתא אתתקן בנשמתא אחרא קדישא וכו' וע"ד אמר דוד לב טהור ברא לי אלהים למלעי באורייתא וכדין ורוח נכון חדש בקרבי עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי כפי ערך עסק התורה שהאדם יגע בה כך מתחדש בו נשמה חדשה וזה יהיה סיבה כי לאחר מיתה הוא זוכה לישא אשה שהיא בת זוגו כדאיתא בזוהר פרשת שלח לך דף קס"ז : וז"ל זכאה חולקהון דצדיקייא גוברין ונוקבי דאזלי באורח מישר בהאי עלמא וזכאן לכלהו עינוגין דההוא עלמא וכו' אי רבי אי רבי אלמלא בר יוחאי את לא אתמסר לגלאה זווגא דההוא עלמא אתעביד איבא יתיר מאיבא דאתעביד בהאי עלמא בזווגא דילהון בזווגא דההוא עלמא בתיאובתא דילהון כחדא כד מתדבקן נשמתין דא עם דא עבדי איבין ונפקי נהורין מנייהו ואתעבידו שרגין ואינון נשמתין לגיורין דמתגיירין וכל הני עיילי להיכלא דא וכד מתגיירא גיורא חדא פרחא מההוא היכלא נשמתא ועאלת תחות גדפהא דשכינתא ונשקא לה בגין דאיהי איבא דצדיקיא ואשדרת ליה לגו ההוא גיורא ושראת ביה וכו' הנה מבואר מן המאמר כי האדם נושא אשתו לאחר המיתה וכדאיתא בתיקונים

ארוסתו שלא בשעת אירוסין מותר : [ב] מותר להחזיר גרושתו מן הנישואין : [ג] הכל מותרים לישא בערב הרגל ולעשות סעודת ברגל בין בתולות בין אלמנות : [ד] מותר לעשות ברגל סעודת ברית מילה וכן סעודת פדיון הבן : [ה] עושה אשה כל תכשיטיה במועד כוחלת ופוקסת ומעברת סרק על פניה וטופלת עצמה בסיד וכיוצא והוא שתוכל לסלקו במועד ומעברת שער טבית השחי ומבית הערוה בין ביד בין בכלי ומעברת סכין על פדחתה :

חול

בתיקונים כגוונא דעביד בר נש בהאי עלמא הכי עביד קב"ה ליה ולבת זוגיה בההוא עלמא ומה גם אח"כ לעולם התחיה דבר פשוט הוא ולכן על כל אלה הדברים יאמר נא ומותר לארס כי הנישואין בעה"ז נחשב בערך אירוסין לעתיד אם לענין התורה כמו שחז"ל תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה אבל לעתיד תהיה לנו בערך נשואה ואיתא בזוהר פ' תצא דף רע"ז. וזה לשונו בסתרי תורה אית לן לאסתכל מאן נשמתא אית דאיהי מטרוניתא ונשמתא אית דאיהי אמה וכי ימכור איש את בתו לאמה ונשמתא אית דאיהי שפחה הדיוט וכו' ואית אחרנין מארי סתרי תורה דאינון ירתין נשמתין מספרא דמלכותא קדישא דאיהי כלילא מעשר ספירן וכו' ולכן יאמר ומותר לארס ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין האדם בבית ארוסתו והיינו בגשמי אבל עושים סעודה לגמרה של תורה כמשחז"ל ומותר לעשות ריקודין ומחולות וכו' שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל : [ב] מותר להחזיר גרושתו מן הנישואין מאחר שבנתנו כי הנישואין הללו הדוגמא לזה הוא שמתחבר האדם לתורה ע"י שעוסק בה כמו ששנינו אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו ולכן יאמר מותר להחזיר גרושתו כלומר דאף על גב שלפעמים פורש אדם עצמו מן הלימוד ואע"ג כי דבר קשה הוא כמו ששנינו איזה מעות שאינו יכול לתקן זה תלמיד חכם שפירש מן התורה אמנם אם חוזר בו מותר לחזור ליקח גרושתו כך אחז"ל תורה צוה לנו משה מורשה כלום אדם מתביים לחזור לירושת אבותיו וכן הוא אלא בפ' אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב (ירמיה ד) ר"ל כי אמר ה' אם תשוב ישראל לאותם דברים של תורה שהם נאם ה' שנאמרו מפי הגבורה אלי תשוב מה אשה מתביים ולכן מותר להחזיר גרושתו מן הנשואין שנאמר בה תורה צוה לנו משה מורשה וע"י כן הוא נמי מחזיר גרושתו זו נשמתו כי כאשר הוא פורש מן התורה ונאמר ולא מצאה היונה מנוח והיא בורחת ממנו נפי כי זה בזה תלוי כי כמו שע"י עסק התורה הוא קונה נשמה חדשה כדלעיל שנאמר לב טהור ברא לי אלהים לאתעסקא באורייתא וכדין ורוח נכון חדש בקרבי כך כאשר האדם לבבו פונה מעסק התורה אז תכף הנשמה הולכת לה כאמור וכאשר מחזיר גרושתו זו התורה כך נמי הוא מחזיר גרושתו היינו נשמתו מן הנשואין כאמור : [ג] הכל מותרים לישא אשה בערב הרגל וכו' הנה חזר והגיד כי אע"ג שכבר נתבאר למעלה כי ע"י עסק התורה היא האשה הנגלית אילת אהבים ויעלת חן קונה האדם אשה אחרת היא הנשמה הקדושה כאמור עם כל זה גם יש זמן כי זה כל האדם הם יכולים להשיג תוספת נשמה והיינו בערב הרגל יד כלם שוה והיינו מ"ש הכל

מותרים לישא כל איש הישראלי מותר לישא אשה היא נשמה קדושה בערב הרגל כאמור ולעשות סעודה ברגל כי לאו מלה זוטרתי היא ונשים הללו הם בין בתולות בין אלמנות כלומר בין תוספת נשמה שלא באה עליו מעולם ולכן תקרא בתולה ואיש לא ידעה או אם כבר הוא רגיל בה תהיה אלו בערך אלמנה מפני שהלכה ועוד חוזרת לבא עליו : [ד] מותר לעשות ברגל סעודת ברית מילה וכו' לפי שרוב האדם הנשמה שלהם הם מן עץ הדעת טוב ורע והאדם על ידי מעשיו מואס ברע ובוחר בטוב אמנם אם יזכה האדם להעביר ממנו בחינת הרע לגמרי היינו הערלה בלי ספק כי ראוי לו לעשות סעודה וכדאיתא בזוהר פרשת משפטים דף קי"ד. וזה לשונו עד כאן חברייא מכאן ולהלאה תנדעון דהא סטרא בישא לא שלטא עלייכו ואנא ייבא סבא קאימנא קמייכו לאתערא מלין אלין עכ"ל וכן פקח עיניך וראה אם לאותם התנאים מוסדי ארץ מבשר ואומר כי מאותה שעה ואילך אינו שולט עליהם. עוד ה"א הלואי שאנחנו נוכל להעביר אותו בערב הרגל וצריך ודאי לעשות סעודה וכן נמי לענין פדיון הבן שהרמז הוא כאשר האדם פודה נפשו מסטרא אחרא שהוא בכור כדאיתא בזוהר פרשת בראשית דף י"ד. וז"ל פקודא למעבד פורקנא לבריה לקרבא ליה בחיין דתרין ממנן אינון חד דחיין וחד דמותא וכו' ואיתא בזוהר פרשת פנחס דסטרא אחרא בכור והסוד בפסוק נחלה מבהלת בראשונה ולכן הנמלט ממנו ראוי לעשות סעודה כי כן יהיה לעתיד כאשר יגדל המספד בירושלים על יצר הרע שנהרג אחר כך הקדוש ברוך הוא עושה סעודה לצדיקים כנזכר לעיל : [ה] עושה אשה כל תכשיטיה במועד וכו' נודע הוא כי כל המעשים אשר יעשה האדם הוא נרשם בפניו וזה שאמר הכתוב וענה גאון ישראל בפניו ונאמר הכרת פניהם ענתה בם וכן לענין הטובה נאמר כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' ולכן בזמן המועד אשר קנה האדם אותה נשמה אשה חדשה זו כחו לאלהיו לעשות כל תכשיטיה כוחלת ושח] עיניה יוכית ומעברת סרק על פניה כמה שאמר הכתוב חי אני כי כלם כעדי תלבשי וכו' וטופלת עצמה בסיד לפי שנאמר והיו עמים משרפות סיד על עסקי סיד שלא למדו תורה ולכן זהו היופי שלו ומעברת שער בית השחי ובית הערוה לפי שהוא צדיק ולא נמצא בו ערות דבר כדרך הרשעים שלכן לעתיד נדמה להם ליצה"ר כחוט השערה ועליה נאמר הוי מושכי העון בחבלי השוא ומעברת סכין על פדחתה להראות יופיה שאין בה עזות מצח אשה זונה שלכן מפני כל השלימות הנמצא לאיש הישראלי במועד ובפרט לעוסק בתורה לכן בא החיוב לקבל פני רבו ברגל כמשחז"ל כי בזה יקנה לו לב חדש בתורה ויזכה לנפש טהורה כפי

הדבקות

הדבקות אשר ישיג יקנה : עוד לאלוה מלין לגלד עילאה ימלל אין נושאים נשים במועד וכו' הנה מש"ה עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו נתבאר בזוהר פ' אמור דף ס' גם בזוהר פ' ויקרא דף י"ט · ז"ל בכל זמנין דגוברין אשתכחו חייבין קמי קב"ה הא אוקימנא אינון נשים דלעילא זמינין לשלטאה עליהון מסטרא דדינא קשיא דכתיב עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו נשים משלו בו ודאי וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי מעשה התחתונים מעורר אשות הזימה הללו ועולות למעלה ולכן נאסר לישא אשה גשמית במועד להיות לאות כי בזמן של המועד אין להם יכולת נשים הללו לעלות למעלה להתאחז בקדושה ואמנם עיקר הדבר להודיע הקדושה הניתוסף בזמן המועד ולכן דין זה ית' בכמה פנים זה יצא ראשונה להודיע כי אותו הייחוד הנעשה למטה בימי החול על יד מט"ע כדאיתא בתיקונים מט"ע על ידו מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול ולכן יאמר כי בימי חול המועד ימצא בו תוספת קדושה ובמה יודע איפה ענין זה כי הנה אין נושאין נשים במועד אות הוא להודיע כי אותה אשה כשרה צדקת היורדת היא למטה ומתלבשת במט"ע בסוד כי שמי בקרבו ושם נעשה הייחוד עם הצדיק ע"י מט"ע לא כך יהיה בימים הללו מפני שנמצא בהם מוסף שהוא דוגמא ליוסף הצדיק שהוא בא בדרך תוספת עמו הוא זה הייחוד למעלה צדיק וצדק ולא עבר זר בתוכם ולכן אין נושאים נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות כאשר נאמר כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ולכן לא חולצין ולא מייבמין שהוא בסוד מט"ע כנודע כי בו הוא סוד הייבום גם החליצה ומותר לארס כי ענין הייחוד הנעשה אז הוא סוד אירוסין בלבד ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין הארוס בבית ארוסתו בשעת אירוסין דהיינו למטה ומותר לעשות ריקודין וכו' ולעשות סעודה הארוס מט"ע עם מריעיו השושבינין שלו שהם מן המרכבה שלא בבית ארוסתו וכן לסעוד הארוס זה בבית ארוסתו בדרך הזמנה שלא בשעת אירוסין מותר שהרי במועד הוא מזומן למעלה כדאי' בזוהר פ' קרח בפ' מקראי קדש כדלעיל וכן מותר להחזיר גרושתו היא בת זוגו המשנה כי אז היא גרושה לו מן הנישואין לפי שהוא עסוק לייחד צדיק וצדק כאמור ואחר כך מותר להחזיר אותה ולהתייחד עמה : ועוד ירצה במאמרו זה אין נושאין נשים במועד הוא מ"ש בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ג · וז"ל כד ערלה שרי על קיימא קדישא לשאבא מקדשא כדין ההוא מקדשא אתעכב מלאתגלאה רזא דאת קיימא מגו ערלה וכד הוי נוגה עאל לגו ואפרים בין ערלה ובין מקדשא כדין אתקרי חם מל חם ואתגליא מל מהו מל כד"א מל יהושע רזא דאת קיימא דלא אתעכב מלאתגלאה מגו ערלה עכ"ל לענייננו והנה הענין הוא בסוד יוסף הצדיק כאשר אשת פוטיפרע העזה פניה ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי אז נאמר כי מפני הרעה נאסף הצדיק ר"ל מפני שנתעוררה אשה רעה זו לכן נאסף הצדיק ופנה למעל' והנה זה הענין ימצא בימים של חול לפעמים בדרך מקרה ולא כן בזמן ימים טובים ומה גם לא בחול המועד ולכן

בא הדין אין נושאים נשים במועד לתת רמז כי אין הצדיק מתערב עם אחת מנשים הללו אשות הזימה דאע"ג דכתיב הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא ואיתא בזוהר פ' אחרי מות בדף ס"ט · וז"ל בכה ר"ש ואמר מלכא בלא מטרוניתא לא אקרי מלכא מלכא דאתדבק בשפחה באמהו דילה דמטרוניתא אן הוא יקרא דיליה רזא דמלה זמינא קלא לבשרא למטרוניתא ולימא גילי מאד בת ציון וכו' הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא כלומר צדיק הוא נושע בגין דהוה רכיב עד השתא באתר דלאו דיליה באתר נוכראה ויניק ליה ועל דא כתיב עני ורוכב על חמור וכו' אינון כתרין תתאין דעמין עע"ז וכו' ולכן יאמר כאן אין נושאין נשים הללו במועד שהם כתרין תתאין הנזכר לא בתולות ולא אלמנות ולא מייבמין וכו' והם כה נאמר כי הנשים הללו היינו מסטרא דקדושה כך היה אומר לפי כי נודע הוא שמדת המלכות היא יורדת בעולמות התחתונים בכל עולם כמה חלקים ממנה כאשר נתבאר בתיקונים ואמנם המדות הללו בכל יום ויום הם חוזרים לעלות למעלה ונבנית בהם מדת המלכות ואחר כך מתייחדת עם דודה וכך היא המדה' ואח"כ חוזרת ומתמעטת ויורדים אותם הבחינות שלה בעולמו' כאמור והנה בזמן המועד אז מדת המלכות זמינת לכל חילהא כנזכר פ' קרח הובא למעלה כי אמר כגוונא דמלכותא דארעא כך מלכותא דרקיעא כגוונא דקדם עילאה זמין לכל אינון כתרין קדישין דשמא קדישא אתקרי בהון כך קדם תתאה הכמת שלמה אזמינת לכל חילהא לאעטרא להו ולאעלא להו תחות גדפהא ולכן ימצא כי כל הבחינות שלה הם בכלל הזמנה זו בזמנא דמועד שרייא בעלמא ולכן להודיע אל עיקר זה יאמר כאן אין נושאים נשים במועד לפי כי הנה נשים הללו כבר נשואות הם משעה שעלו לעולם העליון כאמור ואמר לא בתולות ולא אלמנות כלומר כי הנה מאחר שהכלה היא בסוד בתולה פשוט הוא כי כך כל המדו' שלה הם בסוד בתולות ואמנם מה שנקראים אלמנות היינו בערך כאשר הם הולכות בגלות עוד ירמוז על אותם הבתולות שהם עולמתאן דמטרוניתא כי הנה כאשר הם למטה בעולם הבריאה אז יש להם ניבואין עם אותם הסריסים שנאמר בהם לסריסים אשר ישמרו את שבתותי אמנם כאשר הם מעלים את הכסא למעלה כדאיתא בזוהר פ' תרומה בסוד ויפרנה הפרות בדרך אז אין להם ייחוד למעלה רק צדיק וצדק שהם מתייחדים והיינו מ"ש אין נושאין נשים לא בתולות הללו ולא אלמנות המדות היורדות למטה ולא מייבמין מהבחינה שבעולם היצירה אשר שם הוא סוד הייבום עם מט"ע כנודע ומותר לארס שנאמר וארשתיך לי לעולם ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין הארוס הצדיק בתוך בית ארוסתו שהנה נאמר ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף וזה בשעת אירוסין דווקא ומותר לעשות ריקודין ומחולות כך אמרו חכמים ז"ל עתיד הקב"ה לעשות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר שיתו לבכם לחילה כאלין עולמתאן ולעשות סעודה הארוס הצדיק ות"ת ישראל עם מריעיו השושבינים דמטרוניתא הם הנאים שלא בבית

ארוסתו

ארוסתו אלא למעלה מותר לפי כי כן אחר הייחוד הם עולים למעלה בסוד אור חוזר אל אבא ואימא והם מעוררים את הייחוד ביניהם שהוא בסוד אילה כדאיתא בזוהר פ' ויקרא בפ' אכלו רעים לעילא וכן לסעוד הארוס זה הצדיק בבית ארוסתו היא הצדקת בסוד הלחם אשר הוא אוכל שלא בשעת אירוסין מותר ועל סוד יסוד היו עושים במקדש קיץ המזבח והבן: מותר להחזיר גרושתו מן הנישואין סוד הענין כי הנה בזמן החרבן נאמר השליך משמים ארץ ת"ת ישראל ונאמר גת דרך ה' לבתולת בת יהודה וסוד הענין נתבאר אצלי בפי' איכה אלא שמחז"ל כי חנמאל דוד ירמיהו השביע לשרו של עולם והעלה את ירושלים למעלה ואז בעט בה הקב"ה והשליך אותה למטה והענין כי כן נמי העלה ירושלים העליונה מדת המלכות למעלה אצל הזכר ואז בעט בה ת"ת ישראל והשליך אותה לארץ אחרת והיינו שנעשית בסוד גרושה אות הוא לבית ישראל שנאמר על אודות אשר נאפה שלחתיה ואתן ספר כריתותיה אליה ולכן יאמר מותר להחזיר גרושתו מן הנשואין כאמור שהרי נאמר איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה כנזכר במקומו: הכל מותרים לישא אשה ערב הרגל וכו' כי מאחר שהנחנו מן המאמר הנזכר פ' קרח כי חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפהא אימתי בזמנא דמועד שרייא בעלמא שנאמר מקראי קדש לכן אין זמן זה כשאר הזמנים דאלו בשאר הזמנים הוא צריך לעשות הייחוד עליון בסתר שנאמר והצנע לכת עם אלהיך כמחז"ל זו הכנסת כלה וכדאיתא פרשת תרומה דף קל"ד בשעתא דאיהי אתת בעולמתהא ובעאת לאתפרשא מסטרא אחרא לא אתת אלא כמאן דאזדמנת למחמי ביקרא דמלכא ולא יתיר והכי מכריזין דיזדמנון למחמי ביקרא דמלכא כדין סטרא אחרא לא ניחא ליה למחמי ואתפרש מינה כד"א צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה פוקו למחמי ביקרא דמלכא כיון דאתת כל אינון שמשהא עיילין לה לחופה בהדי מלכא עילאה בלחישו וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי כך היא המדה תמיד לעשות הייחוד בהצנע אמנם בזמן המועד לא צריכא למימר צאינה וראינה שהרי כלם הם מזומנים ועלו למעלה וסטרא אחרא נתפרש חלץ מהם ונשאר למטה ואז אין צורך לענין זה כלל ולכן יאמר הכל מותרים לישא ברגל כי זה נעשה בפרהסייא כאמור מפני כי אין שם סטרא אחרא שהוא מעכב היחוד כשאר הזמנים ולעשות סעודה ברגל בין בתולות בין אלמנות על דרך הנ"ל והסעודה הוא בסוד הלחם אשר הוא אוכל כאמור. מותר לעשות ברגל סעודת ברית מילה הענין הוא כי הנה נתבאר פרשת ויקהל כד שרי ערלה עאלת קדישא בסוד חשמל ואז צריך לעשות מילה כנזכר שם דף ר"ג · וזה לשונו אבל מבוצינא קדישא שמענא עלה רזא דרזין כד ערלה שרי על קיימא קדישא לסאבא מקדשא כדין הוא מקדשא אתעכב מלגלאה רזא דאת קיימא מגו ערלה דכד האי נוגה עאל לגו ואפריש בין ערלה ובין מקדשא כדין אתקרי חשמל חש ואתגלייא מל מהו מל כד"א מל יהושע רזא דאת קיימא דלא אתעכב מלאתגלאה מגו ערלה עכ"ל ולכן יאמר נא מותר לעשות ברגל סעוד' לברית מילה דהיינו כי זהו דוגמא לאתגלאה ברית קיימא מגו ערלה כאמור וכן לענין פדיון הבן הדוגמא למעלה הוא פדיון הבן הקדוש הנקראים בני בכרי ישראל מן הגלו' לפי שנשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנס ישראל הקדוש בירושלים של מטה ולכן עושים סעודה בסוד אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא: עושה אשה כל תכשיטיה במועד כי מאחר שהעולם הזה הוא עולם המעשה כל אשר נעשה בו כך נעשה למעלה ובפרט אם יהיה מצורף מחשבה טובה לענין המעשה כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה ובילקוט מה זכתה יעל שבאה ישועה לישראל על ידה אמר אליהו ז"ל מעידני עלי בין איש בין אשה וכו' הכל לפי מעשיו של אדם וכו' ולכן יאמר נא עושה אשה כל תכשיטיה במועד דאיכא תרתי לטיבותא ליפות עצמה ולמצוא חן בעיני בעלה וזה הוא סיבה כי אשה עליונה הצדקת עושה תכשיטיה במועד דוגמא לזה ומעברת שער לפי כי מפני החרבן תלה שק על פתחו הקדוש ברוך הוא ושער שחור צמח בו כאשר נתבאר במקומו ולכן יחזור הדבר נמי שהיה מתחילה כי בנות ישראל לא היה להם שער בית השחי ובית הערוה כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה בפרשת ויצא לך שם בגוים ביופיך ולפי שבעבור מעשה התחתונים נאמר ומצח אשה זונה היה לך וכדאיתא פרשת נח דף ס"א · וזה לשונו ובזמנא דאסגיאו חובי בני נשא באתגליא ארעא שויאת אנפהא כנוקבא דלית לה כסופא כד"א והארץ חנפה תחת יושביה ולכן עתה מעברת השער על פדחתה לפי כי מסוה הבושה על פניה ובעבור כך מתגלה מצח הרצון עליון ואז נאמר ישר יחזו פנימו:

תקמ"ז. דין מי שמת לו מת בח"ה ובו י"ב סעיפים:

[א] חול המועד אסור בהספד ותענית לפיכך אין מניחין את המטה ברחוב שלא להרגיל את ההספד ומטעם זה אין מוליכין המת לבית הקברות עד שיהי' הקבר

[א] בלי ספק כי ענין ההספד והתענית הם סיבה אל האדם להיות נכנע לפי בוראו תמיד כי כן אחז"ל אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר מתוך מאכל ומשתה ועיקר הדברים הללו אשר נתקנו לעשות על המתים הוא לענין ההכנעה כי אז יכנע לב האדם הערל ואז ירצו את עונם ועל ידי כך אז יהיה נחת רוח למת ולכן מטעם זה יותר נאות והגון הוא לעשות האדם דברי' הללו בעצמו על עונותיו לפי כי הרשע נקרא מת שנ' ואתה חלל רשע נשיא ישראל ואין זה בדרך השאלה אלא מת הוא בכח לפי כי מסתלק ממנו כחו של הקדושה השורה על איש הישראלי כדאי' בזוהר בפסוק החכם עיניו בראשו פ' בלק דף קפ"ז · וז"ל פתח ואמר החכם עיניו בראשו וכי באן אתר

עיני

הקבר מתוקן : [ב] נשים מענות דהיינו שכלם עונות כאחד אבל לא מקוננות דהיינו שאחת מדברת וכלם עונות אחריה ולא מטפחות דהיינו להכות כף אל כף נקבר המת אף לא מענות : [ג] כל שלשים יום לפני המועד אסור להספיד על מת שמת לו מלפני שלשים יום קודם המועד ואפילו אם יש לו הספד בלא זה כגון שמת לו מת בתוך ל' שמותר לספדו אפילו מת ערב

עיני דבר נש אלא בראשו דילמא בגופו או בדרועוי דאפיק לאדם יתיר מכל בני עלמא אלא קרא הכי הוא ודאי דתנן לא יהך בר נש בגילויא דרישא ארבע אמות מ"ט דשכינתא שריא על רישיה וכל אינון עיני ומלוי דבראשו אינון בההוא דשריא וקיימא על רישיה וכד עיני חמן לינדע דההוא נהורא דאדליק על רישיה אצטריך למשחא בגין דגופא דבר נש איהו פתילה ונהורא אדליק לעילא ושלמה מלכא צוות ואמר ושמן על ראשך אל יחסר עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי האדם זו כחו לאלביו להיות שכינה על ראשו ונאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם של כל אחד מישראל והרשע על ידי מעשיו הוא דוחה השכינה מקרבו ומעל ראשו שנא' אור חשך באהלו זה גופו ונרו עליו ידעך (איוב יח) אותו אור שהוא עליו על ראשו ידעך ונוסף עוד כי הוא מאות' שעה אשר יחשוב לעשות העבירה נכנס בו רוח של שטן מבריח הנשמה ממנו כאשר ביארתי כמשחז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות היל"ל כשאדם חוטא נכנס בו רוח של שטות אלא אתא לאשמועינן כי אין אדם חוטא עד שמסתלק ממנו חלק הנשמה ובזה נמצא כי הרהורי עבירה קשים מעבירה ואח"כ נכנס בו רוח של שטות ונא' נפש כי תחטא ולא נשמה ולכן ימצא כי הרשע מת הוא באמת ולכן עליו ראוי לספוד ולבכות כי לכן נא' אל תבכו למת שהוא מת בפועל ואל תנודו לו (ירמי' כב) לפי כי ההספד והבכי הוא לצורך החיים כדי להשפיל גאותו עם הרבות ידיו אמנם בכו בכו בכפלים להולך כי משעה שהי' הולך על רגליו הוא מת מפני כי לא ישוב עוד וראה ארץ מולדתו כההיא דר' דהוה אתי כל בי שמשי לביתיה ולכן בא הדין כי חול המועד אסור בהספד ותענית וכבר נתבאר לעיל כי חול המועד הוא רמז לאדם בינוני שאינו צדיק גמור אך אינו חול גמור וכדאיתא בזוהר בני אדם דאינון כמו חולין דטהרה ואית דאינון קדש ואית דאינון קדש קדשים אמנם בענין השלמים הללו לא צריכא למימר כי להם אסור בהספד ותענית שהרי נא' אל תבכו למת אמנם לאדם בינוני שהוא מכונה לחול המועד צריכא למימר דאפי' לאדם זה אסור בהספד ותענית כי הוא בכלל אל תבכו למת וכמו שביארנו אלו של חול המועד אסורים בהספד ותענית לפי כי נמצא בהם קצת קדושה שהם בכלל מועדי ה' כמו כן אדם זה המכונה לחול המועד אסור לעשות עליו הספד ותענית אלא כי העושה אותו מאלה הוא להטיב לעצמו כדי להכניע את יצרו שלא יתגבר עליו כאמור כי אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר על ידי מאכל ומשתה כמשחז"ל לפיכך אין מניחין את המטה ברחוב שלא להרגיל את ההספד והנה הנחנו כי כל הדינים אשר מתבארים בענין המת גם שייך באדם הרשע לפי דאתקש אליו רק כי המת הוא בפועל והרשע הוא מת בכח ולכן עתה חזר והגיד כי מאחר שאדם זה אינו רשע רק הוא נמשל לחולין דטהרה כאמור לפיכך אין מניחין את המטה שלו ברחוב כלומר גם אם באולי עקב דבר נמצא אין ראוי לפרסם אותו ברחוב כדאי' בזוהר פ' אמור דף ק"ח כי כאשר האדם חוטא פעם ראשונה הכל מכסי' עליו שנא' אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכה"א הן כל אלה יפעל אל בחסדו פעמים שלש עם גבר וכך היה המדה מעביר ראשון ראשון ולכן אין מניחין את המטה הוא כינוי אל העון ע"ד מש"ה חוטאי און ופועלי רע על משכבותם ברחוב בפרהסייא שלא להרגיל את ההספד כי לא נכון לעשות כן באדם כשר כאמור ומטעם זה אין מוליכין את המת לבית הקברות וזה הוא דוגמא לאדם רשע כי הוא לקברות יובל בעודו בעה"ז אמנם אין ראוי להוליכו לבית הקברות כלומר לחשוב עליו כי כבר מת הוא ולא יחיה עוד ע"י התשובה לא נכון לעשות כן מטעם האמור באדם הבינוני כי אין ראוי לפרסם עליו למלא עונו לשנא ברחוב כי יש תקוה שיעשה תשובה וכן נמי מטעם זה עצמו אין מוליכין את המת שהוא חלל רשע לבית הקברות לומר אבדה תקותו עד שיהיה הקבר מתוקן לפי כי כך אחז"ל בפ' במות אדם רשע תאבד תקוה כל זמן שהרשע בחיי' יש תקוה שיעשה תשובה וכאשר מת תאבד תקוה זו לכן אין מוליכין את המת הרשע לבית הקברות עד שיהיה הקבר מתוקן כאמור ואם כה נאמר כי חוזר להקב"ה כי כן הוא יתברך נושא ארך אפים לעוברי רצונו ולכן אע"ג שהרשע מת זה הוא מתחייב מן הדין שעובר על כריתות שבתורה ולכן כאלו הוא מת ועבר ובטל מן העולם ועכ"ז אין מוליכין את המת זה לבית הקברו' לחייב אותו מיתה עד שיהיה הקבר מתוקן כלומר עד שיעשה תשובה ומעשים טובים ואז יהיה הקבר שלו נאה ומתוקן : [ב] נשים מענות דהיינו שכלם עונות כאחד הנביא מקונן לישראל ואומר עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו ואמרו חז"ל נשים ממש והם אמרו שהם נושים כד"א לא תהיה לו כנושה ולכן יאמר כי לאדם אשר לא טוב עשה ויש עליו נושים מצד מעשיו לכן נמי אותם נשים שהם חילוניות מסטרא אחרא מענות שכלם עונות כאחד לפי כי הם מאיליהון דיבבא ויללא כי כן השם גורם שלכן נקרא לילית שמיללת אבל לא מקוננות לפי כי זה נעשה על המת שהוא בפועל כדאיתא בזוהר ולא מטפחות דהיינו להכות כף אל כף כדי שלא לתת כח לסטרא אחרא נקבר המת בפועל אף לא מענות כנזכר : [ג] כל שלשים יום לפני המועד אסור להספיד על מת שמת לו קודם שלשים יום שהדוגמא לזה הוא אותו האדם שהיה בערך חול המועד שהוא נמשל לחולין דטהרה ואחר כך חטא על הנפש עד מקום שנקרא מת אמנם היה קודם שלשים יום שהדוגמא הוא שאינו כל

כן

ערב הרגל אסור להספיד עמו על המת שמת לפני ל' יום קודם המועד : [ד] מי שבאה לו שמועה בתוך שלשים יום קודם הרגל נ"ל שמותר לספדו אף על פי שהיא רחוקה : [ה] יראה לי שמה שאנו נוהגים בתשלום השנה לספוד על המת ולהזכיר נשמתו אינו בכלל זה ומותר לעשותו בתוך ל' לרגל : [ו] אין קורעין על המת בח"ה אלא קרוביו שהם חייבין להתאבל עליו וכן על חכם או על אדם כשר או אם עמד שם בשעת יציאת נשמה ועל קרוב שחייב להתאבל עליו ועל חכם קורע אפילו אינו בפניו אלא שבאה לו שמועה במועד אם הוא בתוך ל' ועל אדם כשר אינו קורע אלא אם כן ידע בין מיתה לקבורה : [ז] אין חולצין כתף אלא קרוביו של מת החייבין להתאבל עליו או על חכם : [ח] מברין בח"ה והוא שלא יברו ברחבה אלא קרוביו של מת ולא יברו האבל בתוך ביתו אלא על מטות זקופות לפי שאין כפיית

כך רשע הנקרא רחוק שנאמר רחוק ה' מרשעים ולכן אין ראוי להספיד על מת זה כלל ואע"ג שחטא ישראל הוא ואפילו אם יש לו הספד בלא זה כגון שמת לו מת בתוך שלשים שמותר לספדו לפי כי כך אחז"ל הרשעים מלאים חרטות ולפי כי קרוב הוא החטא ועדיין לא ישוב מותר לספדו משא"כ באותו שחטא קודם שלשים יום ולכן אפילו מת ערב הרגל מפני אשר חטא על הנפש אסור להספיד עמו על המת שמת וחטא שלשים יום קודם המועד דלא ראי זה כראי זה ועדיין יש לזה תקוה שיעשה תשובה ואין להספיד עליו : [ד] מי שבאה לו שמועה וכו' מעשה שהיה בההוא דסני שומעניה ושמתיה רב יהודה ע"ה ולכן יאמר כאן מי שבאה לו שמועה היינו משחז"ל טוב שם משמן טוב כתה הולך שמן טוב מן הקיטון לטרקלין אבל שם טוב הולך מסוף העולם ועד סופו והשפך מזה כיוצא בו ולכן יאמר כאן מי שבאה לו שמועה דהיינו שמועה של שם רע בתוך שלשים לרגל מותר לספדו והמר עליו כהמר על הבכור אע"פ שהיא רחוקה שהרי שם רע אין לו שיעור כי כן אסור לקראת ק"ש כנגדו אם יש לריח רע עיקר וכן נמי בענין זה ראוי לספוד עליו כמ"ש : [ו] אין קורעין על המת בחה"מ וכו' הנה אמר הכתוב וקרעו לבבכם ואל בגדיכם ואמרו חז"ל אם תקרעו לבבכם בתשובה אין אתם קורעים בגדיכם על בניכם ולכן יאמר כי אין צורך לעשות קריעה בלב על המת דהיינו שחטא והוא בערך חול המועד כאמור לעיל שהוא דוגמא של חולין דטהרה אלא קרוביו שהם חייבים להתאבל עליו לפי כי כך אמרו חז"ל זמרי בן סלוא פגם לו פגם למשפחתו פגם לשבטו שיצא ממנו וכן על חכם ועל אדם כשר כך אמרו חז"ל חכם שמת הכל קרוביו וכן על אדם כשר על דרך מה שאמר כשהצדיק בעיר וכו' פנה משם פנה הודה פנה הדרה פנה זיוה פנה שבחה כלומר לפי שהצדיק נקרא לב של ישראל ע"ד משחז"ל לב ב"ד מתנה עליהם וכאשר פנה משם כאלו הלכו להם ארבע חלקים הנמצאים בנפש אדם שהם רוח נשמה חיה יחידה הלכו משם לא נשאר בהם זולת חלק נפש הנדבר וכמשחז"ל פ' קרא ה' כחות נמצאים באדם נפש רוח נשמה חיה יחידה או אם עמד שם בשעת יציאת נשמה דהיינו בזמן אשר חטא על הנפש אמנם יש ביניהם הפרש כי על קרוב שחייב להתאבל עליו מפני פגם משפחה ועל חכם דסני שומעניה קורע לבבו אפילו אינו בפניו אלא שבאה לו שמועה במועד של ריח רע אם הוא בתוך ל' ועל אדם כשר שחטא אינו קורע בלבבו אלא אם כן ידע בין מיתה לקבורה כי לא עשה תשובה והוא לקברות יובל רובץ על עונו ראוי לקרוע סגור לבבו כי כך אחז"ל כתיב דואג וכתיב דוייג שהיה הקב"ה דואג עליו שלא יצא לתרבות רעה וכיון שיצא אמר ווי שיצא וכן נאמר בדור המבול ויתעצב על לבו שנהג עליהם אבל כד"א כי נעצב המלך אל בנו כמו שחז"ל אין חולצין כתף אלא קרוביו של מת וכו' הנה כל הקרב הקרב אל הרשע צריך לדאוג ולעשות חרדה גדולה עליו להיות כי כל איש ישראל הם חשובים כאחד כמשחז"ל נאמר בעשו שש נפשות את נפשות ביתו ונאמר ביעקב ע' נפש כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה שבעים ולכן מחייב האדם כי לבו ישים בקרבו על האדם רשע והוא מועיל מאד לאדם להיו' מצטער על הרשעי' ומתפלל עליהם שיעשו תשובה אשר על כן עלה הענין בתהלה מצד דביתהו דאבא חנן ע"ה משום דהוו הנהו בריוני בשביבותה והיתה מתפללת עליהם עד שעשו תשובה ולכן יאמר כאן אין חולצין כתף אלא קרוביו של מת דאע"ג כי כל איש הישראלי חייב להצטער על האדם דפקר טפי מכל מקום כבר נתבאר כי להיות אדם זה דוגמא של חול המועד אין חולצין כתף בעבור אדם זה שנתן כתף סוררת אלא קרוביו של מת זה החייבין להתאבל עליו או על חכם דסני שומעניה מפני כי כן הכל נחשבים קרוביו : [ח] מברין על המת בחול המועד וכו' גם בזה נמצא רמז בענין הוא אשר חז"ל הגידו בפ' ויזד יעקב נזיד דמאי שנא תבשיל של עדשים מפני שהעדשה אין לה פה וכן האבל אסור בדברי תורה ולכן נמי לענין הבראה זו אשר נעשה על אדם זה שהוא דוגמא לחול המועד אשר חטא על הנפש מהיכן בא לידי כך מפני שלא היה למד בתורה שהרי חז"ל אמרו אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח וכו' ולפי כי אדם זה לא שמר ללכת בצווי חז"ל לכן נכשל בעבירה זאת ועוד סיבה אחרת לתת רמז בענין כי מעכשיו לא יש לו פה לדבר בתורה שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך וכו' והוא שלא יברו ברחבה ר"ל בפרהסייא לפי שהקב"ה חס על כבוד הבריות שנאמר והרגת את האשה ואת הבהמה כדי שלא תהא עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקלה פלונים על ידה ולכן לא יברו ברחבה אלא קרוביו של מת בלבד ולא יברו האבל החוטא ע"ד מש"ה ואשלם ניחומים לו ולאבליו בתוך ביתו אלא על מטות זקופות כדי להגיס את דעתו וישוב אל ה' וירחמהו לפי שאין כפיית המטה ברגל כלל לפי כי כפיית המטה הוא

כפיית המטה ברגל כלל: [ט] על החכם מברין הכל בח"ה לתוך הרחבה כדרך שמברין את האבלי' שהכל אבלים עליו: [י] עושין כל צרכי המת בחול המועד גוזזין שערו ומכבסים כסותו ועושין לו ארון בחצר שבו המת כדי שיהא ניכר שהוא לצורך המת ואם לא היו להם נסרים מביאין קורות ונוסרין מהם נסרים בצנעא בתוך הבית ואם היה אדם מפורסם עושין אפילו בשוק אבל אין כורתין עץ מן היער לנסור ממנו לוחות לארון ואין חוצבין אבנים לבנות בהם קבר ובמקום שיהודים מעט דרים במקום אחד והכל יודעים כשיש מת בעיר הכל חשוב כמפורסם: אין

מורה כי אבדה תקותו ויאסוף רגליו אל המטה ואין כפיית המטה ברגל כלל באדם שהוא דוגמא לרגל שהוא קדש כאמור דאע"ג שחטא הוא נענש ויש לו אחרית ותקוה טובה: [ט] על החכם מברין הכל בחול המועד כי הנה החכם מפורסם במעשיו לטובה ואע"ג שחטא מברין הכל דהיינו לומר דוגמא לעדשה שאין לה פה כך הם אין להם רשות לפתוח פה עליו לפי כי כך אחז"ל אם ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה לפי כי ודאי עשה תשובה ואם לענין הרהור אין רשות לאדם להרהר אחריו מכ"ש שאסור לדבר דפה ולכן נמי מברין בתוך הרחבה כי בזה ימצא לו דרך כבוד כי ראוי לומר עליו מה נשתנה שמותר להברות עליו ברחבה לתת הודעה לעין כל כי מפני שהוא חכם שהיה מקיים מש"ה ברחובות תתן קולה כמשחז"ל היכן מתרחבת דברי תורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות ולכן מברין עליו לתוך הרחבה כדרך שמברין את האבלים המצטערים על מת שהכל אבלים עליו ועל תורתו כנזכר: [י] עושין כל צרכי המת בחול המועד וכו' והנה הדברים אשר הם צריכים אליו בא בהם הרמז על שני דברים הבאים כאחד דבר והפכו זה יצא ראשונה מ"ש גוזזין שערו היינו להורות על משחז"ל לעתיד מביא הקב"ה יצר הרע ושוחטו בפני הכל הרשעים נדמה להם כחוט השערה ושם נאמר כי דוגמא זו לתת רמז למש"ה הוי מושכי העון בחבלי השוא וזה היה להם מפני גסות הרוח כך אחז"ל אבל אים אים כי תשטה אשתו היה שוה לכל אדם מי גרם לזה שנכשל בשוטה גסות הרוח שהיתה בו ולכן לזה גוזזין את שערו לרמוז מה גרם לו לחטא הלא זה גסות הרוח הנמצא בו ואמנם גם בזה נותנים רמז לטוב לו על ענין מעשה הצדקה שהיה גוזז מממונו ונותן הלא זה הדבר אשר חז"ל הגידו בפ' וכן נגוזו ועבר משל לשתי רחלות גוזזה עוברת שאינה גוזזה אינה עוברת בנהר וכבר נתבאר מאמר זה כדק היטב על הנשמה כאשר היא עוברת בנהר דינור למעלה וכן נמי מכבסים את כסותו לתת רמז בענין זה על הבגדים אשר מלבישים לאדם העובר על דברי התורה והם הנקראים בגדים הצואים כדאיתא בזוהר בפ' הסירו הבגדים הצואים מעליו כי כל איש שנתחייב מן הדין לירד לגיהנם אז מלבישים אותו בתחלה אותם הבגדים הצואים ואח"כ מכניסים אותו לגיהנם ואמנם מכבסים אותו לתת לו רמז והודעה מש"ה כי לא לעולם אריב וכו' ונשמות אני עשיתי ולא יעיר כל חמתו וסוף שעולה משם ואחר כך מלבישים אותו בגדים נאים הנקראים חלוקא דרבנן כדאיתא פ' ויקהל לאחר שטובלת הנשמה בנהר דינור המלאך מביא הבגדים שלו הגנוזים בתוך י"ג מיני בשמים שנאמר נרד וכרכום קנה וקנמון וכו' ומלבים אותו בהם ומכניס אותו לג"ע וכן נמי עושין לו ארון בחצר שבו המת כי הרמז בזה זכרון לחצר מות אשר שם הוא ממונה על המתים כההיא דשמואל בברכות וענין הארון יש בו דבר והפכו כדאי' בזוהר פ' ויקהל דף רי"ד. וז"ל הכא תנן ארונה וכו' אמאי אקרי ארונה אלא כתיב ארונה וכתיב ארון בעוד דהוא אתר הוה תחות ידיה אקרי ארונה ארון דסטרא אחרא ועל דאתוספו ביה אתוון יתיר הכי בעינן לאתוספא להוא דאקרי רע עין רזא דסטרא אחרא וכו' בכה ר' אבא ואמר ווי לבני עלמא דלא ידעי להוא כסופא ווי להוא עונשא דכל מאן דבעי עאל בארונא בגין דלא אצטריך למיעל בארונא בר צדיק דידע בנפשיה ואשתמודע בגרמיה דלא חטא בההוא ברית את קיימא קדישא מעולמוי וקא נטר ליה כדקא יאות וכו' בשעתא דדיינין ליה בההוא עלמא מסתכלן בעובדוי אי הוה פגים רזא דברית והשתא פגים ארון דברית דיליה הא לית ליה חולקא בצדיקייא ומסתכלן ביה ודיינין ליה ומפקין ליה לבר מכללא דאדם כיון דאפקי ליה מכללא דאדם מפקי ליה מכללא דכלהו אחרנין דאתעתדו לחיי עלמא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כמה חמור עונש המכניסים אותו בארון כי מלבד מה שהם מענישים אותו פעם אחר פעם אח"כ מוציאין אותו מכלל אדם שהוא מסטרא דקדושה זאת ועוד רעה אחרת כי אין לו תחייה לעתיד בזמן תחיית המתים ולכן יאמר ועושין לו ארון בחצר המת כדי שיהא ניכר שהוא לצורך המת ר"ל כי לכן החי יתן אל לבו לשוב אל ה' ולעשות מעשים טובים כדי לזכות להקבר בתוך ארון כאמור ע"ד מ"ש הפ' ביוסף ויישם בארון כי כן היה נאות והגון לו לפי ששמר בריתו ולא נטמא עם אשת פוטיפר ואמנם ענין הארון יש בו רמז למשחז"ל ועשית לך ארון עץ דאף על גב כי ת"ח חטא אין משחיזין אותו ולכן יאמר ואם לא היו נסרים דהיינו מש"ה ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז מביאים קורות ונוסרים מהם נסרים בצנעה בתוך הבית להיות לו לרמז כי עליו יצדק מש"ה ואת צנועים חכמה ומה גם כי כך אחז"ל שמעשיו סתומים אז טוב לו ולכן אע"ג כי דלת הוא דל מתורה ומצוה ראוי הוא להכנס בארון כי יהיה גנוז בתוכו צפון בארז ואם היה אדם מפורסם עושים אפילו בשוק לקיים חכמות בחוץ תרנה אבל אין כורתין עץ מן היער לנסור ממנו לוחות שלא לעורר על מש"ה רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת ואמחז"ל היינו עם הארץ ואחז"ל אפילו קרא ושנה ולא שמש ת"ח הרי זה ע"ה כמעשה ההוא צורבא מרבנן דלא אזמין עליה רב מנשיא וכו' ואין חוצבין אבנים לבנות בהם קבר לפי שת"ח

נשמתו

[יא] אין חופרין כוכין וקברות במועד להיות מוכנים למת שימות אבל מחנכין אותם היה ארוך מקצרו או מאריכו או מרחיבו : [יב] אין לתלוש עשבים ועפר בח"ה בבית הקברות כמו שנוהגים לעשות בחול : הקובר

נשתכחו בזה כמ"ש ארץ אשר אבניה ברזל ואמרו חז"ל בוניה אלו ת"ח אמנם במקום שיסודים דרים במתי מעט הכל מותר שהכל יודעים ומכירים השים מת אחר רולה לומר אשר לא טוב עשה בקרב עמיו והכל חשוב כמפורסם ולכן אף על פי כי בכל הדברים הללו יש בהם רמז דמשמע נחרי אנפי הכל עושים מאחר שהכל הוא מפורסם אללם יודעים הם לאיזה לד מהם עושים כל הדברים : [יא] אין חופרין כוכין וקברות במועד וכו' אבר חז"ל הגידו בפסוק כי עליך הורגנו כל היום אלו תלמידי חכמים שמראים הלכות שחיטה בעלמן דאמר מר הכל מראה האדם בעלמו חוץ משחיטה ודבר אחר ולכן יאמר אין חופרין גמי ע"ד מש"כ משם חפר אוכל ויחפרו לנו את הארץ כוכין וקברות במועד כי לא נכון להראות כן בעלמו אע"ג כי הכונה הוא להיות מוכנים ללורך המת שימות מפני מעשיו הרעים כי כאשר יהיה מהרהר בזה בלבו כך בכל שעה אגן סהדי כי לא יחטא והנה חז"ל אמרו אם רואה אדם ילרו מתגבר עליו יזכור לו יום המיתה א"כ קס"ד כי גם זה יהיה מותר לאדם להרהר בכך ולכן יאמר כי אין אדם רשאי לחשוב כל כך במועד שהוא כפי פשוטו מפני כי לריך להיות האדם שמח ואין לך דאגה יותר מזה בעולם כמ"ש החכם המות אין ליירא ממנו אבל יש לדאוג עליו ולכן אין חופרין כוכין וקברות במועד ועוד יהיה המועד ע"ד האומר למעלה כי הדוגמא הוא על אדם בינוני הנקרא חולין דטהרה כדאיתא בזוהר הובא למעלה אין ראוי לאיש כזה לחשוב במחשבות הללו כי לא אמרו חז"ל יזכור לו יום המיתה אלא לאדם שמתגבר עליו היצר והוא דרך חול כאמור אבל מתקנין אותם ר"ל כי מי שהוא רגיל לחשוב מחשבות הללו כדי להנלל מיצר הרע לא נאסר עליו מחשבות הללו מאחר שהוא רגיל בהם לא מפני כך בעלבון יאכל במועד ולכן מתקנין אותם במועד אם היה קצר יעשה אותו ארוך באומדנא דדעתא או ארוך ימעט מאותה מחשבה או מרחיבו כד"א העמק הרחיב למטה הכל כפי מה שהוא רגיל כך יעשה הן חסר הן יתר מאחר כי כונתו לשמים כמדובר : [יב] אין לתלוש עשבים ועפר במועד דמאחר כי מעשים הללו הם זכר בעלמא על שם שנאמר בפרוח רשעים כמו עשב וכו' להשמדם עדי עד אין לעשות כן במועד כי לעולם חוששים שלא יהיה לבו דואג בקרבו ולריך להיות שמח במועד ולכן אין לתלוש עשבים בבית הקברות כדרך שהוא עושה בחול ואם אמרנו כי ח"ה הוא דוגמא על אדם בינוני שאינו רשע רק שהוא דוגמא של חולין דטהרה אין ראוי לו לעשות כן שהרי שנינו ואל תהי רשע בפני עצמך וענין תליש העשבים רמז הוא על הרשעים כנזכר וכמו שנוהגים לעשות בחול שהוא דוגמא לאדם שהוא חול חלל רשע להחזירו בתשובה וכן לא יעשה לאיש כמוהו : ועתה שוב אשוב לבאר הדינים הללו כפי הרמז שהם למעלה וכן היה אומר ח"ה אסור בהספד

תענית לפי כי כך אחז"ל בברכות ג' משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ובוכה ואומר אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי כי הסוד בזה הוא כי עשה הקב"ה בזמן החרבן תרתי לריעותא חרב הבית היינו מ"ש בזוהר פ' אמור דף ע"ה. וז"ל תאנא ו' סליק לעילא והיכלא איתוקד ועמא אתגלי ומטרוניתא אתתרכת וכו' וכאשר שמכין אתעדו והשליך משמים ארץ היינו החרבתי את ביתי אמנם מ"ש ושרפתי את היכלי זה יורה על אותה הנקודה הפנימית הפרטית דלא שייך לומר בה חרבן רק שרף אותה מתוקף הדינים שהשפיע בתוכה כדאיתא בזוהר בפסוק ויספתי לייסרה אתכם אתן תוספת דין במדות עליונות וזה כדי ליסרה אתכם אמנם גם כן המדה עלמה מרגשת בענין והיינו מ"ש שבע כחטאתיכם כי המדה הנקראה שבע היינו בת שבע וכל השבע מדות שבה מרגישים בחטאתיכם ולכן יאמר ה' אוי ששרפתי את היכלי והגלתי את בני הם הנשמות קדושות לבין האומות אלו הם הקליפות וכמו כך יעשה שלשה פעמים ביום כהשיחה דרבי חנינא ע"ה שנכנס לחרבה להתפלל ושמע בת קול מנהמת כיונה ואומרת ככל הדברים האלה אוי שהחרבתי את ביתי וכו' ואמנם הנני מודיעך סוד גדול בזה כי יש הפרש בין שני מעשים הללו לא הבוכה בלילה הוא בת קול זו כי כן הוא אומר הקדוש ברוך הוא אוי שהחרבתי את ביתי ואיתא בזוהר דא זווגא דשכינתא אשר על כן אנו נוהגים להתאבל על החרבן בחצי הלילה כנודע סדר התיקון אמנם ביום בת קול מנהמת כיונה היינו אותה שנקראת יונתי תמתי אשר נעשית יונת אלם כנזכר בפי' עין יעקב בע"ה ואמר אוי שהחרבתי את ביתי על עלמה היא אומרת כך והיינו מפני דלא אקדימת קיסטא לבנהא כדאיתא בזוהר ומה גם על ענין הערבות שקבל על עלמה בגלות בבל כדאיתא בזוהר פ' תשא עד שהשליך הקב"ה אותה ואת בנה אלו ישראל אל ארץ אחרת כיום הזה שנאמר ובן כסיל תוגת אמו ולכן אמרים תאמר אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי אני בעלמי כענין איהו דאפסיד אנפשיה וכדאיתא בזוהר בכמה מקומות שהקב"ה כביכול בוכה בחצי הלילה כמש"ה ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש ה' איש מלחמה וילפת מפני כי והנה אשה הלדקת שוכבת מרגלותיו ע"ש כי שחה לעפר נפשנו וכו' ולכן יאמר נא חול המועד אסור בהספד ותענית ואיתא בזוהר פ' בהעלותך דף קנ"ב. וז"ל פקודא לעשות פסח שני וכו' אי רזא דפסח רזא דמהימנותא דישראל עאלין בה שלטא בניסן וכדין איהו זמנא לחדוה איך יכלין אלין דלא יכילו או דאסתאבו למעבד בירחא תניינא דהא אעבר זמנא אלא כיון דכנסת ישראל אתעטרא בעטרהא בניסן לא אעדיאת כתרהא ועטרהא מנה תלתין יומין מן יומא דנפקו ישראל מפסח יתבא מטרוניתא בעטרהא וכל חילהא בחדוה עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי שלשים יום יושבת המטרונא בשמחה בעטרות שלה ומכ"ש בזמן חול המועד

המועד ולכן אסור בהספד ותענית כאמור וכן נמי לאותם יחידי סגולה המקיימים חצות לילה אקום להודות לך ונאמר קומי רני בלילה לראש אשמורות ואז שפכי כמים לבך נכח פני ה' (איכה ב) פנים של זעם של אותה שעה ולכן שם זה אדנות בסוד רחל הבוכה בחצי הלילה ודיו לעבד להיות כרבו כנזכר במקומו ולכן בימים הללו אין לבכות כלל ואין לומר המזמורים על נהרות בבל וכו' זולת מתחיל לה' הארץ ומלואה שאו שערים ראשיכם וכו' והשאר הכל בניגון ואין לומר יענך ה' ביום צרה לפי כי אז הוא שמחה זווגא סתימאה כדאיתא בזוהר ולכן יאמר אין מניחין לו המטה ברחוב שלא להרגיל את ההספד כי הנה המטה הוא סוד מטתו שלשלמה וכדאיתא בזוהר פ' בשלח דף ס"ג. וז"ל אבל אמרה נעשה נא עליית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושולחן וכסא ומנורה ארבע אלין למה אלא בגין דאינון תיקונא דכנסת ישראל והכי אתקרי מטה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי כינוי מטה הוא בסוד כנסת ישראל אמנם תן דעתך בדברי המאמר מדקאמר דאינון תיקונא דכנסת ישראל משמע כי מטה אינה כנסת ישראל עצמה וסוד הענין הוא כי המטה הוא בסוד הבריאה ורחל יורדת לשם כי כבר נתבאר בכמה מקומות כי כל הדברים הרוחניים הנעלמים נלמד אותם מן הדברים הנגלים הגשמיים והנה זאת תורת האדם שהוא ישן על המטה וכן הנקבה היא שוכבת במטה ואיך תעלה על דעתך כי המטה היא ברזל ממש הנעשית מטה אינו כן רק היא התיקון שלה שיורדת למטה בבריאה ושוכבת על המטה ובא אליה מלך גדול וסבב אותה ואין זה מקומו לבאר זה הענין אמנם נקטינן כי סוד המטה הוא כינוי לכנסת ישראל כמ"ש במאמר זה ארבע אלין אינון תיקונא לכנסת ישראל ולכן יאמר אין מניחין את המטה שהוא כינוי לכנסת ישראל ברחוב שמורה על עולם הבריאה הוא הרחוב לפני עולם האצילות שהוא בסוד בית כנודע וזה שלא להרגיל את ההספד כלומר מפני כי לעולם הבכי וההספד שעשה הקב"ה בכל לילה הוא בסוד עולם הבריאה ולכן אין לעשות כך במטה הגשמית למטה כדי שלא לעורר כך למעלה במקום שרגיל להיות שם ההספד בכל לילה כדי שלא יתעוררו שם מאריהון דיללא ויבכא שהם שם כנודע מן הזוהר ובמשנה שם נאמר ולא של נשים לעולם מפני הכבוד הוא הדבר שאמרתי כי שם בבריאה נעשה ההספד זה בכל לילה רחל ממררת אמריה ואומרת אוי שחרבתי את ביתי וכו' ולכן אין מניחין המטה של נשים ברחוב לעולם אפילו בחול וזה מפני הכבוד היינו כבוד ה' שאנו אומרים בכל יום ברוך כבוד ה' ממקומו ואיתא בזוהר פ' פנחס דף ר"ן וז"ל ובההוא זמנא מקדשין לעילא לאחי חיה וקראן לה כבוד ובדין אתקדש מועדם מה דלא הוה כבוד עד השתא וכען קראן לה כבוד הה"ד ובהיכלו כלו אומר כבוד והיינו מה שאמר במזמור ויבא מלך הכבוד ולכן נלע"ד דיש לכוין במזמור לה' הארץ ומלואה כשאומר ויבא מלך הכבוד לענין זה אמנם הנה יש במזמור זה בפסוק שאו שערים ראשיכם וכו' ויבא מלך הכבוד ולכן ראוי לכוין בפסוק ראשון ויבא מלך הכבוד כי באותה שעה נכנס בגן עדן סוד הנקבה הנקרא מלך ונקרא כבוד להשתעשע עם נשמות הצדיקים כנזכר בזוהר ולכן נאמר והנשאו פתחו עולם שהם אותיות ו"ה דהיינו חיבור הצדיק שהוא ו' זעירא עם אות ה' הנקבה שלא להראות שיש פירוד ביניהם חלילה ואחר כך בפ' שני נאמר ושאו פתחי עולם הוא אות ו' לחוד בסוד יעקב היינו מלך הכבוד שנכנס לגן עדן לעשות היחוד זווגא סתימאה כדאיתא בזוהר נמצא כי הנקבה קרא לה כבוד ולכן שנינו ולא של נשים לעולם אין מניחין אותם ברחוב שהוא דוגמא לעולם הבריאה כאמור וזה מפני הכבוד היינו המדה זו דקראן לה כבוד ואין לרמוז בה שיורדת בבריאה לעשות הספד שם כי אז מתמעטת ונעשית בסוד נקודה ואין זה כבוד לה רק ענין גלות ולכן אין ראוי לעשות כך ומטעם זה אין מוליכין המת לבית הקברות עד שיהיה הקבר מתוקן והנה בהלכות מגילה שם מבואר ענין מת מצוה שאין לו קוברים סודות נפלאים אמנם לענין הנוגע בדין זה הוא כי ראוי לך לדעת כי זה המת מתבאר בתחלה בסוד הצדיק הילד שהחיה אלישע ע"ה הנקרא חבקוק כדאיתא בזוהר שרומז על תרין חיבוקין וסוד הדבר כי זה הילד הוא סוד הצדיק אשר נתבאר עליו מה ש"ה ראיתי את כל החיים המהלכים תחת השמש עם הילד השני ובדברי חכמים זכרונם לברכה זה בנימן אמנם יוסף הוא ילד הראשון שנאמר בו אל תחטאו בילד ולא שמעתם והנה זה הילד יוסף נמצא בו תרין חיבוקין בסוד וימינו תחבקני וכן נמי כאשר נתבאר פרשת תרומה ושם נאמר מאי נר אלא אתכלילת ברמ"ח איברים ומתחת תרין דרועין לגבייהו כדין אתקריאת נר כנזכר בהלכות פסח אין בודקין אלא לאור הנר ולכן יאמר כי הילד זה חבקוק מת מ"ט משום דאתא מסטרא דנוקבא ונאמר בה רגליה יורדות מות והסוד הוא כי כאשר מתעוררת אשה זרה שנאמר בה והנה אשה לקראתו והחזיקה בו ונשקה לו וכו' אז נאמר כי מפני הרעה נאסף הצדיק ונעשה אבר מת ולכן בא הדין המשמש באבר מת וכו' כאשר יתבאר במקומו בע"ה ולכן על עיקר זה יאמר נא אין מוליכין המת הגשמי לבית הקברות עד שיהיה הקבר מתוקן כדי שלא לעורר ענין העדר זה למעלה כמדובר ועוד ירצה במאמרו על רחל הנקרא' מת שנאמר ואם אין מתה אנכי וכן היה שנאמר ויהי בצאת נפשה כי מתה וגם מת זה יש לו קבר כדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קמ"ב וז"ל ואי תימא נפש לעילא דאתיישבת גו קברא אן הוא קברא אלא גו ההוא קליפה תקיפא וע"ד נפש כגוונא דא לתתא וכלא דא כגוונא דא עכ"ל ולכן יאמר נא אין מוליכין המת זה הגשמי לבה"ק הגשמיים עד שיהיה מתוקן הקבר כדי שלא לגרום העדר למעלה חלילה דאף על גב כי בזמן החול נעשה הדבר הזה למעלה לא כך בזמן חול המועד ולכן לא נכון לעשות כך בחול המועד : נשים מענות דהיינו שכולם עונות כאחד וכו' הנה באלו הדברים כאשר יתבונן בן דעת יראה דברים מנגדים שהרי נתבאר למעלה כמה דברים שאין ראוי לעשות אותם כדי שלא לעורר כך למעלה שמורה ענין

העדר

הצער בחול המועד ואם כן תקשה לך למה התירו לעשות דברים הללו מאחר שהם מורים על הצער כאמור אמנם הנני מודיעך בפעם הזאת כי בכל הדינים ומה גם באלו ימלא דבר ושפכו וכדי שלא להאריך אני מקצר כפי האפשר כי בזה נאמר ארוכה מארץ מדה וכו' לא כדרך הפשט דהיינו שיש קץ וגבול לפי כי הן הן גופי תורה ולכן בחרתי דרך קצרה ואמנם דע לך כי הענין של מת באמת הוא נאמר בסטרא אחרא בס"מ כדאיתא בזוהר פ' על פי שנים עדים יומת המת דא ס"מ מת מעיקרו לא יומת על פי עד אחד היינו ה' אחד והכי קאמר אין מוליכין המת הגשמי לבית הקברות כי הדוגמא לזה הוא סמאל מת הוא והקבר שלו יהיה לעתיד כדאיתא בסוכה ביום ההוא יגדל המספד בירושלם על יצר הרע שנהרג וכבר ביארתי כי משחז"ל הוא שטן הוא יצר הרע הוא מ"ה היינו לומר כי כל כחות הללו נמצאים כאחד בס"מ כי הוא אשר יהרוג אותו הקב"ה לעין כל כנ"ל וכדאיתא בזוהר פ' שופטים לדון בארבע מיתות ב"ד לסמאל שנאמר כי רותה בשמים חרבי הנה על אדום תרד ולכן אין מוליכין המת הגשמי לבית הקברות עד שיהי' מתוקן הקבר להודיע כי המת העצמי הוא סמאל אינו נהרג ונקבר עכשיו עד לעתיד עד שיתוקן לו הקבר ובלע המות לנצח ולכן יאמר נא נשים במועד מענות דאע"ג כי הנשים שבסטרא דקדושה הנקראים בתולות אחריה רעותיה הם בזמן חול המועד בשמחה ובטוב לבב כנזכר במאמר הנ"ל דמטרוניתא וכל חילהא יתבין בחדוה וכאשר זה קם זה נופל כי אותם הנשים אשת הזימה אז הם מענות ומקוננות וכדאי' בזוהר פ' עקב דף רע"ה וז"ל כגוונא דצריך לקבלא גבירתה בכמה נהורין דשרגין בשבת ובכמה עינוגין ולבושין שפירין וביתא מתתקנא וכו' ובהאי חדוה ותקונא גרמין דאשתארת שפחה בישא בחשוכא ברעבון בבכי' בהספד בלבושין אוכמין כארמלתא דאי מלאה זו חרבה זו וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי כל הטובה והשמחה הנעשה לכנסת ישראל הוא גרמה לקליפ' ההפך מזה וכן נמי בנדון זה השמחה הנמצאת לנשים שבקדושה בזמן המועד הוא הגורם הראשון לנשים דס"א להיות ביגון ואנחה ובכיה ולכן יאמר נא נשים מענות כאחת הוא מ"ש כי כלם כאחת אשת הזימה עונות קינה אבל לא מקוננות דהיינו שאחת היא מדברת לילית מחייבתא וכל הנשים דסטרא אחרא עונות אחריה לא מטפחות דהיינו להכות כף אל כף וכדאי' בזוהר פ' נשא וגם אני אכה כפי אל כפי וכאשר הוא מתוקן אז נאמר כף אחת מלאה קטורת :: נקבר המת אף לא מענות שהרי נקבר ס"מ לעתיד בלע המות לנצח ונאמר ולא ישמע עוד קול בכי וקול זעקה : כל שלשים יום לפני המועד וכו' הנה בהלכות פסח נתבאר טעם למשחז"ל שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום לפי כי משעה שנכנע הקליפה שורש המן האגגי שחיק מחיק מאותה שעה מתחיל תיקון של סטרא דקדושה ואמנם תדע ושכל ממולא דבר זה כי שלשים יום קודם המועד מתחיל להתנוצץ אור של סטרא דקדושה וכה"א ואני לא נקראתי לבא אל המלך זה שלשים יום ואיתא במדרש רבה אסתר נדמית ללבנה וסי' לדבר ואני לא נקראתי וכו' זה שלשים יום ולכן כל שלשים יום לפני המועד אסור להספיד על המת אמנם אם עיני שכל לך ותבין ממה שנתבאר בהלכות פסח כי הקליפה סטרא אחרא אין לה אחיזה רק בשבעה תחתונות ומאחר כי ידעתי מן הזוהר והתיקונים כי כל ספירה היא כלולה מעשר ולכן שלשים יום הרמז שלהם הוא בסוד שלשה ספירות והם העליונות ואיתא בזוהר פ' אמור דף קמ"ט וזה לשונו ובחמשה עשר יום לחדש השביעי וכו' האי עשור מכנסת ישראל איהו ויומא עשיראה בעשיראה קיימא ועל דא בעשור לחדש הזה וכו' והאי יומא איהו דילה וחמשה יומין אחרנין דמלכא הוא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר ענין חמשה עשר יום שקודם המועדות ומכאן תבין גם לענין זה כי חמשה עשר יום אחרים נמצאת הארה גדולה למעלה כי הכל ימלא שלשים יום שהוא ענין הנמשך הארה משלש מדות עליונות לכנסת ישראל ולכן אפילו יש לו הספד בלא זה כגון שמת לו מת בתוך שלשים שמותר לספדו אפילו מת ערב הרגל אסור להספיד עמו על המת שמת לפני שלשים יום קודם המועד כי הנה ביארתי כי בענין המת זה ימלא דבר ושפכו לפי כי יש דוגמא במת זה לסטרא דקדושה בסוד הצדיק כנ"ל ויש נמי דוגמא למת בסטרא אחרא דהיינו סמאל הנקרא מת מעיקרו כנ"ל ולכן אין לערב הספד שני מתים יחדיו דלא ראי זה כראי זה שמת קודם שלשי' יום הוא ירמוז לסטרא דקדושה ולפי כי היה מקודם בבחינות מה מפני החרבן והגלות לכן כאשר התחיל להתגלות הקדוש' אז ימלא כי הוא חי ואין ראוי להצטער עליו והספד לאותו מת שהוא סמאל ביום ההוא לעתיד אז יגדל המספד בירושלם עליו כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה אמנם עתה אין ראוי לספוד עליו כלל וכאשר מת לו מת בתוך שלשים או קרוב יותר בערב הרגל אף על גב כי למטה בענין הגשמי שייך לספוד לו אמנם לענין הנוגע למעלה אין לספוד כלל לפי שהרי נתעורר סטרא דקדושה והתחיל להאיר והרמז בזה מה שאמר הכתוב ובניהו בן יהוידע בן איש חי וגו' בו מן השלשים הכי נכבד ואיתא בזוהר פרשת בראשית דף ז' הלשון ארוך ואמנם כך אמר מן השלשים הכי נכבד אלין שלשים שנה עילאין דאיהו נטיל מנהון ואגיד לתתא ומנייהו הוה נטיל ואתקרב וכבר נודע כי שלשים שנה עילאין הם בסוד שלשה עליונות שהם כל אחת כלולה מעשר כדמוכח מפרשת חיי שרה דף קכ"ג וזה לשונו מאה שנה כללא דכלא קדוש ברוך הוא דאתכליל מאתר עילאה סתימא דכל סתימין במאה ברזא דמאה ברכאן בכל יומא וכן עשרים שנה ובגין כך כתיב שנה רזא דיחודא דלא אתפרש מחשבה ויובלא לעלמין עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי מחשבה ויובלא נקראים עשרים שנה למדנו מזה כי שלשים שנה היינו בסוד שלש ראשונות ולכן אין לערב שני מתים לפי כי אותו מת הקרוב אין לעומתו דוגמא למעלה כאמור : אין קורעין על המת בחול המועד וכו' הנה חכמים ז"ל אמרו כי בזמן החרבן שאל הקדוש ברוך הוא למ"ה א"ל מב"ו שמת

לו את מה דרכו לעשות א"ל מבוץ פורפירא דיליה. א"ל כך אני עושה שנאמר בלע אמרתו בוץ פורפירא דיליה והנה ענין מה שאמר בוץ פורפירא דיליה נתבאר אצלי שהוא ענין מה שאמר בזוהר אתעברו סמכין וכו' והיינו מה שאמר הכתוב השליך משמים ארץ תפארת ישראל (איכה ב) ונקרא המדה האחרונה מלכות שמים והלך ממנה חלקים ידועים בכל עולם במספר רק הנקודה העיקרית נשארה למעלה בעולם האצילות. והיינו מה שאומרים חכמים זכרונם לברכה אלמלא קבל דוד לשון הרע לא נחלקה מלכות בית דוד אמנם כאשר קבל לשון הרע נתעורר נחש הקדמוני ופגם למעלה ואז נאחז מלכות בית דוד כמו שנאחז בזמן הבריאה בחוה כי היא היתה אם כל חי ולכן אתעברו סמכין והויא תקיפא אטיל בה זוהמא ונקרעה כאמור. ולפי כי ענין זה הוא נוהג בימות החול אבל לא בזמן המועד דיתבא מטרוניתא בעטרהא ובתרהא וכל חילהא בחדוה לכן אין קורעין בחול המועד על המת אלא קרוביו של מת הגשמיים כי הדוגמא לזה הוא כי הערה אחרא הם נקרעי' ומתמעטים על המת זה סמאל כי בזמן חול המועד הוא באבילות והספד ובכיה כדאיתא במאמר הנ"ל והיינו קרוביו שחייבים להתאבל עליו לפי כי כלם נגררים אחריו וכן על חכם או אדם כשר אם עומד שם בשעת יציאת נשמה והנה אני מודיעך סוד גדול בענין מת זה כי לאהבת השלום לא ביארתי ענין מת זה והוא סוד מאחז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה והנה מאמר זה נתבאר בהלכות מגילה בענין מת מלוה כי תדרשנו ימצא לך והוא כי אימא עילאה הנקרא' מי כדאיתא בזוהר פרשת בראשית בפ' מי ברא אלה ממית עצמו על התורה כדי לקיים אותה שהוא סוד הת"ת והנה לענין מת זה אינו נקרא יציאת נשמה רק בהפך כי על ידי מיתה זו נכנס נשמה בחכם זה ת"ת ישראל שקנה חכמה אמנם כאשר יש איזה עון בתחתונים יש הסתלקות בנשמה כביכול ע"ד מה שביארתי בפ' ורבו פשעיך מה תעשה לו שר"ל כי ת"ת ישראל שהוא בסוד מ"ה שהוא בגי' אדם על ידי פשע התחתונים נעשה לו כביכול מתמעט ממנו ואין להאריך בזה והיינו חכם או אדם כשר בסוד הצדיק העומד שם בשעת יציאת נשמה שהדוגמא למעלה מובן אז הוא חייב לקרוע הגור לבבו להבין מה מעשה האדם גורם דמפני הרעה של התחתונים נאסף הצדיק ולכן על חכם קורע אפילו שלא בפניו אלא שבאה לו שמועה בתוך שלשים במועד לפי שהרבה העון גורם אמנם על אדם כשר אינו קורע אלא אם כן ידע בין מיתה לקבורה לפי שהדוגמא הוא לענין הצדיק כי מפני הרעה נאסף ולכן באותה שעה צריך לקרוע כאמור כי כן הוא למעלה כדאי' בזוהר פרשת אחרי מות דף ע"ד • וז"ל תנינן כד אתפשט מלכא ממטרוניתא וברכאן לא משתכחן כדין אקרי וכו' וכד אתרחקא מטרוניתא ממלכא וברכאן אתמנעו וזווגא לא אשתכח בריסא דיסוד כדין נטיל ו"ו עילאה להאי רישא דיסוד דהוא י' ונגיד ליה לגביה כדין הוא וי וי לעילא דכלא דעלאין ותתאין עכ"ל לעניינו הנה נתבאר מן המאמר

כי

כי הצדיק נקרא לשניים. כביכול רישא דיסוד פגם למעלה ורמז זה הוא מה שהאדם הגשמי הוא קורע על אדם כשר כאמור וזה יהיה בין מיתה לקבורה שהוא בין כאשר מסתלק ונגנז למעלה כנזכר במאמר: אין חולצין כתף אלא קרוביו של מת וכו' הנה חליצת הכתף הוא מורה על סוד גדול נרמז בדברי חז"ל למלך שהיה לו בן בכה נתנו על ארכובותיו בכה נתנו על זרועותיו בכה נתנו על כתפו כך בתחלה נאמר ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו אחר כך נאמר ארכיב אפרים וכבר נתבאר אצלי מאמר זה והתכלית כי מש"ה ארכיב אפרים היינו כי בן מלך זה הנקרא בני בכורי ישראל העלהו המלך עליון הנקרא מלך העולם בסוד הכתפים והלבישם אותם כדאיתא בזוהר דידית אחסנתא דאבוי ואמיה ולכן כאשר עינף אז השליך אותו לארץ שנאמר השליך משמים ארץ תפארת ישראל הרי נתגלה הכתף שהיה מלבישם ולכן דוגמא לזה הוא חליצת הכתף על המת אמנם אין עושים כן אלא קרוביו של מת שהם בסוד הקליפות שלו שהם מרגישים בזה העדר ולכן הם חייבים להתאבל עליו או על חכם שהוא בסוד אבא עילאה שמצטער על הבן הנזכר: מברין על המת בחול. וכו' הנה ענין ההבראה הוא בסוד אכלו רעים דמאחר שהנחנו כי המת הוא דוגמא לכמה בחינות לכן יבא הרמז לכל אחת מהם כפי בחינתה כי הנה כאשר נאמר במת זה הוא סמאל מת מעיקרו שנא' על פי שנים עדים יומת המת לכן יהיה ענין ההבראה דוגמא לאכילה שנתן יעקב לעשו ונטל ממנו הבכורה ולכן אחז"ל הלעיטהו לרשע וימות ונאמר אם רעב שונאך האכילהו לחם וכו' כי גחלים אתה חותה על ראשו ולכן יאמר מברין בחול המועד ולא שלא יברו ברחבה בפרהסייא אלא קרוביו של מת הם המרגישים מן ההעדר הנמצא לו מזה ולא יברו האבל בתוך ביתו הוא בית שלו זו אשתו הרשעה מטה זקופה לפי כי כן עדין לא הגיע הזמן שתתבטל לגמרי שאין כפיית המטה ברגל כלל שהרי אין הגאול' במועד ומדהא ליתי הא נמי ליתי: ואם כה יאמר כי מת זה הוא בסוד הצדיק כמאחז"ל ביום ההוא יגדל המספד בירושלם איכא דאמרי על משיח בן יוסף שנהרג ואיכא דאמרי על יצה"ר שנהרג והנה נתבאר כמ"ד על יצה"ר שנהרג ועתה יובן כמ"ד על משיח בן יוסף כי זה הוא בסוד הצדיק כנ"ל והכי קאמר מברין בחול המועד כי מאחר שהנחנו כי מפני אשה רעה נאסף הצדיק כדי שלא להתחבר עמה א"כ ראוי לעשות הבראה שהוא בסוד הלחם אשר הוא אוכל כי כן אחז"ל והודעת להם וכו' ואת המעשה אשר יעשון זו הוברייא היינו הבראה נראה שהוא ענין מעשה כד"א ויבא הביתה לעשות מלאכתו אמנם והוא שלא יברו ברחבה ברחובות תתן קולה כי שם הוא פרשת דרכים אלא קרוביו של מת כד"א שלום שלום לרחוק ולקרוב כי שני שלומות הם אחד רחוק כד"א ממרחק תביא לחמה ואחד קרוב שנאמר טוב שכן קרוב ומ"ש מאח רחוק הוא שלום השני וכל אחד יש לו קרובים שנאמר לבני ישראל עם קרובו ר"ל השלום שהוא בסוד ישראל יש לו שני בנים שנקראים עם קרובו ולא יברו

אבל

אבל זה הצדיק אלא על מטות זקופות בסוד משחז"ל הנותן מטתו בין צפון לדרום והיינו בתוך ביתו זה ב"ה לפי שאין כפיית המטה ברגל כלל אלא עומדת בין צפון לדרום: על השכם שוא הצדיק הנקרא רחוק האמור מברין הכל בחול המועד לתוך הרחבה כד"א ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם וכו' לפני האלהים היינו פ' דרכים הנזכר כדרך שמברין את האבלים התחתוני' הם הנצאים שאין אוכלים רק הם מסייעים ונהנים בכך שהכל אבלים עליו של החכם ואין להם רק הנאה מן הסעודה רק הוא אוכל בלבד והבן כל זה: עושין כל צרכי המת במועד היינו הצדיק גוזזין שערו בסוד ואיש כי ימרט ראשו כדאיתא בזוהר ומכבסין כסותו היינו מ"ש בזוהר בפ' בקר אערוך לך ואצפה אתא דוד ואתתקן תוספאה להאי בקר כד"א ויצפהו זהב טהור לפי כי קליפת נוגה מתאחזת ממנו כדאיתא פ' ויקהל בסוד חשמל ולכן נאסף הצדיק עתה שעושים ומתקנים כסותו גם. מכבסין אותו במימי החסד לטהרו ועושין לו ארון מתקנין הכלה באותה בחינה הנקראה חצר של סוד ירושלם נקודה חיצונה כדי שיהא ניכר שהוא לצורך המת ואם לא היו להם נסרים שהם שית לוחין דסחרן לארון כדאיתא בזוהר פ' ויקהל דף רי"ד: וז"ל כד חסרן אינון שית למהוי כחדא כדין איהו גופא חד לאעלא ביה רזא דאורייתא בשית סטרין וכו' כדין קיימא ארונא דאורייתא ברזא דשבע דרגין דאינון תרין שמהן וכו' ולפי כי יש ארון דסטרא אחרא הנקרא ארונה הנזכר שם צריך שיהא ניכר שהוא לצורך המת ואם לא היו להם נסרים שמורה על המדות של ארון זה שהם למטה בעולמות מביאין קורות בתינו ארזים שהם מארזי הלבנון ונוסרים מהם נסרים שנאמר אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון כדאיתא בזוהר פ' תרומה וזה יהיה בצנעא בתוך הבית מפחד סטרא אחרא ואם היה אדם מפורסם כי לא מפני הרעה נאסף הצדיק אלא לעשות שלום בפמלייא של מעלה כד"א יעשה שלום לי שלום יעשה לי עושין אפילו בשוק הוא פרשת דרכים הנ"ל אבל אין כורתין עץ מן היער שהוא רמז לבנימן הצדיק דכתיב מצאנוה בשדה יער שנאמר בנימן זאב יטרף כמשחז"ל לנסור ממנו לוחות לארון כי הלוחות אין נעשים ממנו אלא מעצי הלבנון כאמור ואין חוצבין אבנים שהם הנאמר בהם ויקח מאבני המקום לפי כי זה עושה בצנעא כשמעלים הארון לבית שמש ומגן ה' אמנם במקום שיהודי' מעט דריה במקום אחד היינו מ"ש עיר קטנה ואנשים בה מעט והכל יודעים שיש מת בעיר אלהינו הכל השוב כמפורסם אצלם ועושים כל צרכי הצדיק בפרהסייא אצלם: אין חופרין כוכין וקברות במועד היינו בסוד הכלה ע"ד שנינו מאימתי נקראת יולדת משיפתח הקבר להיות מוכנים למת זה הצדיק שימות אבל מחנכין אותם וכל זה בכוונת

טהורות ממעשה התחתונים היה ארוך מקצרו או מאריכו או מרחיבו כפי הצריך לו על ידי תורה ומצות כנודע: אין לתלות עשבים ועפר במועד בבית הקברות והענין כי הנה תליית העשבים הוא מורה על סוד הגלגול כאשר יצא במקומו שנאמר ומעפר אחר יצמחו והצדיק עליון מתגלגל כדאיתא בתיקונים אמנם לענין הנוגע בזה יהיה זכר למ"ש בפרוח רשעים כמו עשב וכו' שהרצון בזה הוא כי הנה נתבאר פרשת ויקהל בההוא מדורא דאשא שרוצה לדלג להכנס בתוך הקדושה והוא גרמא להשמדם כי באה ההוא שלהובא דאשא ומכנים אותה בנוקבא דתהומא רבה כנזכר שם ולכן אין לעשות כך בחול המועד דהא ליתי לפי כי כך נוהגים בחול לרמוז על מעשה זה דההוא מדורא דאשא ועתה אין צורך בזה שהרי הסרא דקדושה הם מזומנים מערב יום טוב בסוד מקראי קדש וסטרא אחרא נשאר למטה וכבר נתקיים מ"ה בפרוח רשעים כמו עשב וכו' ונתקיים ואתה מרום לעולם ה':

תקמ"ח. דיני אבילות בחול המועד ובו כ"ם:

[א] הקובר את מתו בתוך הרגל לא חלה עליו אבילות ברגל אלא לאחר הרגל מתחיל למנות ז' ונוהג בהם אבילות ומונה ל' מיום הקבורה ונוהג בשאר השלשים

[א] **שאלו** בגמרא הקבורה למאי אי לכפרה וכו' צדיקי צריכי כפרה אלא דלא לשתני ממנהגא א"כ הקבורה מוכנת לרשעים ולכן נמי גם ענין המת הוא יהיה כינוי אל הרשע כד"א ואתה חלל רשע נשיא ישראל ולכן יאמר נא כי הקובר את מתו והוא בכה כי נקרא מת והוא עודנו ממהלכי שתים והוא בתוך הרגל שר"ל כי נתן אל לבו והתבונן מה גדלו מעשיהם של צדיקים כי כל הימים שלהם כערך הרגל כי הוא יום טוב ולכן הם נקראים קדש כנזכר במאמר הובא למעלה ולכן הסכים כי טוב לו להיות נקבר מחיים להיות לו לכפרה ולסליחה לפני הקב"ה לכן לא חלה עליו אבילות אותו שנאמר ואשלם ניחומים לו ולאבליו שהם האיברים שלו או המלאכים ההולכים עמו לדעת חז"ל אדם זה שנתעורר לכך לא חלה עליו אבילות זו ברגל לפי כי כן נמי יחשב לו במהרה כמשפט הצדיקים שלהם כל הימים בערך רגל ויום טוב ומה גם כאשר נאמר כי נתן אל לבו לעשות צדקה וגמילות חסדים דכתיב משלחי רגל וכו' כמשחז"ל אשריכם ישראל כשאתם עוסקים בתורה ובגמילות חסדים אין אומה ולשון שולט בכם וכו' אמנם לאחר הרגל כאשר כבר פנה מן אותה מחשבה חיישינן שהוא נכון למועדי רגל ולכן מונה ז' היינו השבעה דיני' שעוברי' על האדם כאשר ימות כדאיתא בזוהר פ' ויקהל דף קנ"ט: וז"ל והא אוקימנא דשבעה דינין יחלפון עליה דבר נש נפיק מהאי עלמא חד הוא דינא עילאה כד נפיק רוחא מן גופא ב' כד עובדוי ומלוי אזלין קמיה ומכרזי עליו ג' כד עייל לקברא ד' דינא דקברא ה' דינא דתולעתא ו' דינא דגהינם ז' דינא דרוחא דאזלא ושטא בעלמא ולא אשכחת אתר נייחא עד דישתלים עובדוי בג"כ בעי בר נש לאסתכלא תדיר בעובדוי ויתיב קמיה מאריה וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי

השלשים בכל גזרות ל' : [ב] במקומות שעושים ב' ימים טובים מונה הז' מי"ט שני האחרון אף על פי שאינו נוהג בו אבילות הואיל ומדבריהם הוא עולה לו מן המנין ומונה מאחריו ששה ימים בלבד : [ג] הקובר את מתו בי"ט שני של גליות שהוא י"ט האחרון או בי"ט ב' של עצרת נוהג בו אבילות אם היה אותו היום יום מיתה וקבורה הואיל וי"ט ב' מדבריהם ואבילות יום א' של תורה ידחה עשה של דבריהם מפני עשה של תורה אבל אם קברו בי"ט ב' של ר"ה אינו נוהג בו אבילות ששניהם כיום ארוך : [ד] זה שאמרנו שהקובר מתו ברגל לא חלה עליו אבילות ה"מ דברים של פרהסייא אבל דברי' שבצינעא נוהג : [ה] אעפ"י שאין אבילות נוהג במועד אנינות נוהג בו שאם מת לו מת בח"ה אסור בדברים שאונן אסור בהם ואם מת בי"ט ואינו רוצה לקברו בו ביום אין עליו דין אנינות אלא אם כן צריך להחשיך על התחום להכין לו צורכי קבורה אז חל עליו דין אנינות משעה שמחשיך אבל אם מת בי"ט שני והוא רוצה לקברו בו ביום או בי"ט ראשון ורוצה לקברו על ידי נכרים

כי ז' דינים הם אשר יעברו על האדם ולכן יאמר כי לאחר הרגל מתחיל למנות שבעה הם הדינים הנזכר ונוהג בהם אבילות על עצמו כי אז יכנע לבבו הערל ומונה שלשים יום מיום הקבורה להיות מעיר את רוחו על הדין הנעשה באדם שלשים יום כדאי' פרשת ויקהל קל"ט ושם נאמר ז"ל מתלתא יומין ולהלאה כדין אתדן בר נש מעינוי מידוי ומרגלוי ואוקמוה עד תלתין יומין כל אינון תלתין יומין אתדנו נפשא וגופא כחדא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי האדם נענש שלשים יום גוף ונפש שניהם כאחד לכן האי יתן אל לבו ולכן מונה בלבו שלשים יום מיום שנתן בדעתו ענין הקבורה והשבעה דינים שיעברו עליו ולכן נוהג בשאר השלשים ככל גזרות שלשים להתבונן אשר חטא בידיו ברגליו בעיניו וישוב אל ה' וירחמהו : [ב] במקומות שעושים שני ימים טובים וכו' הנה אלו השני ימים טובים האחד הוא כאשר האדם יוצא מן העה"ז כנ"ל כי אין שמחה לאדם כמו אותה שעה שמשפיע זה הגוף הנגוף והוא נתלבש באותו הלבוש בג"ע הנקרא לבוש מלכות כדאי' בזוהר פ' שלח לך ומשימים על ראשו אותה העטרה כנזכר שם ויום טוב שני היינו כאשר הנשמה עולה היא למעלה כדאיתא בזוהר פ' ויקהל דף רי"א כשעולים למכון הר ציון דבר כפלא ולכן הוא אומר במקומות שעושים שני ימים טובים הם שני מקומות אחד בג"ע הארץ ואחד בג"ע עליון מונה השבע' מי"ט האחרון יש לאדם להתבונן כי יותר קשה הוא הדין האחרון כאשר נכנס בנהר דינור לטבול קודם שיכנס לפנים משבעה עדנין הנזכר ופעמים כי נעשה דין באדם לענין כל כההוא ינוקא דפ' שלח לך והוא דבר קשה ולכן אעפ"י שאינו נוהג אבילות לפי שאינו נוהג דין אבילות אלא על הרשע שנאמר ואשלם נחומים לו ולאביליו הואיל ומדבריהם הוא כענין הנזכר שם שהיה מכסיף לרביה ולא חיים לילך אל אחר וכו' הוא עולה לו מן המנין שנגזר עליו ומונה מאחר ששה ימים בלבד שהרי השבעה עדנין הנכו להם והנה זה תלוי עם שני ימים טובים שעשה האדם בתחלה שקיים מש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותך הם שני ימים כנ"ל ולכן יזכה לכל הכבוד הזה כי במחשבה בלבד מתפעל מדינים הללו שנעשים באדם לכן הם עולים לו מן המנין כנזכר : [ג] הקובר מתו היינו לעצמו ע"ד מש"ה יביא אותו הוא מביא עצמו כך יעשה כאלו נקבר בי"ט שני של גליות לפי כי כן נתבאר לעיל מן המאמר כי הדין הפשיטי הוא כי

הנשמה גולה וסורה ימים מספר אשר נגזר עליה נוהג בו אבילות או ביום טוב של עצרת כי נעצר מלהכנס למקומו אם היה אותו היום יום מיתה שחטא וקבורה שנתקן הואיל ויום טוב שני מדבריהם שמדקדקים על האדם אם עבר על דבריהם ויום ראשון הטעם שלו של תורה כל אשר יעבור על מל"ת וכיוצא ידחה עשה של דבריהם אשר לא טוב עשה מפני עשה של תורה ושייך נמי לומר שהוא עשה ממש לפי כי בעולם הזה אין קונסין אעשה אבל שם קונסין ולכן עשה של תורה יותר ראוי להעניש עליו אבל אם קברו ביום טוב שני דר"ה כי אז המחשבה של התשובה מועילה מאד אינו נוהג בו אבילות על עצמו ששניהם כיום ארוך ונמצאים מקיים וזכור את בוראך בימי בחורותך : [ד] זה שאמרנו שהקובר מתו ברגל והרהר בתשובה לא חלה עליו אבילות מה שאמר הכתוב ואשלם ניחומים לו ולאביליו הני מילי דברים של פרהסייא אינו נידון בהם אבל דברים שבצינעא נוהג כגון הדין של הינוקא דפ' שלח לך דף קס"ז וזה לשונו וגזר מטיא דלהוי ההוא בר נש לבר בההוא לטרא ארבעין יומין לסוף ארבעין יומין יעטרון ליה בדינא דגהינם שעתא ופלגא וכל דא בגין דיומא חד הוה חד מן חבריא פריש מלי דאורייתא כד מטא לחד מלה ידע האי בר נש דיתכשל בה ואמר לחבריא שתוקו לא תמרון מדי ובגין דשתיקו חבריא אתכשל בההוא מלה ואכסיף וההוא כסופא דגרים האי בר נש דיינין ליה בהאי דינא קשיא וכו' : [ה] אף על פי שאין אבילות במועד במי שהרהר בתשובה כנ"ל אנינות נוהג בו שאם מת לו מת שחטא בחול המועד הוא אדם הבינוני כנ"ל אסור בדברים שאונן אסור בהם עד שיתחרט מאותו עון ואם מת ביום טוב וחטא ואינו רוצה לקברו לעשות תשובה אין עליו דין אנינות אלא אם כן צריך להחשיך עצמו על התחום שיש לו לעבור בין המחבלים באלת נפשות כדאיתא בזוהר פרשת משפטים בפסוק לעם נכרי מאן עם נכרי אלין אינון מלאכי חבלה דמתעתדין באורחא דגהינם על זה יתאונן אדם חי להכין צרכי קבורה ויעשה תשובה כאמור אבל אם מת ביום טוב שני וחטא ורוצה לקברו בו ביום העון ולא יזכר או מת בי"ט ראשון בעונו ורוצה לקברו לעצמו על ידי גוים כי כאשר האדם עושה תשובה נאמר אם רעב שונאך הילך האכילהו לחם של תורה וכיוצא כי גחלים אתה חותה על ראשו ונשא השעיר עליו את כל עונות בני ישראל וכו' הוא עשו כמשחז"ל

ולכן

נכרים חל עליו אנינות: [ו] אעפ"י שאין אבילות ברגל אם מת לו מת ברגל מתעסקים בו ברגל לנחמו ולאחר הרגל כשיכלו ז' למיתת המת אעפ"י שעדין לא כלה האבילות מלאכתו נעשית ע"י אחרים בבתיה' ועבדיו עושים לו בצנעא בתוך ביתו ואין צריכים לנחמו אחר הרגל מנין הימים שניחמוהו ברגל: [ז] מת לו מת קודם הרגל ונהג אבילות אפי' שעה אחת לפני הרגל בטלה ממנו גזרת ז' וימי הרגל עולין למנין ל' הרי ז' לפני הרגל והרגל משלים עליהם עד ל' ודוקא שנהג אבילות באותה שעה אבל אם שגג או הזיד ולא נהג אבילות או שהיה סמוך לחשיכה ולא היה יכול לנהוג אין הרגל מבטל האבילות ודינו כדין קובר מתו ברגל: [ח] אם נהג ז' ופגע בו הרגל מבטל ממנו גזירת ל' אפילו חל יום ז' ערב הרגל מותר לספר ולכבס בערב הרגל ואין צ"ל אם חל יום שמיני להיות בשבת ערב הרגל שמותר לספר בע"ש ואם לא גילח בערב הרגל מותר לגלח אחר הרגל שהרי כבר נתבטל ממנו גזירת ל' אבל בתוך הרגל לא יגלח כיון שהיה אפשר לו לגלח קודם הרגל ואם חל יום ז' שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח בחול המועד כיון שלא היה אפשר לו לגלח קודם:

הא

ולכן חל עליו אנינות על עונותיו: [ו] אע"פ שאין אבילות ברגל כאדם שהוא דוגמא לו כנ"ל אם מת לו מת ע"י עון בשגגה היוצאת מתעסקים בו ברגל לנחמו מאחר כי עומד ברגל בצדקו ראוי לקיים מש"ה ואשלם ניחומים לו ולאחר הרגל לכשיכלו שבעה עדנין למיתת המת הוא החופה אע"פ שעדין לא כלה האבילות מפני כי לא עשה תשובה מלאכתו נעשית על ידי אחרי' בבתיהם המלות שעושה שהם מכונים שהם מלאכתו כי לכך נברא לעבדה ולשמרה נעשית על ידי אחרים סטרא אחרא לפי כי ס"מ נקרא אחר לכן כל סטרא דיליה נקראים אחרים כד"א אלהים אחרים שלכן אלישע נקרא אחר לפי כי כן שינו עבירה מכבה מצוה ולכן מלאכתו נעשית בבתיהם של סטרא אחרא בהיכלות הטומא' ועבדיו שהם מסטרא דקדושה כד"א קניתי לי עבדים ושפחות עושי' לו תיקון מן המלות בצינעא בתוך ביתו שבקדושה כדי שלא יהיה נדח לגמרי והיינו הרהורי תשובה הנכנסים בלב האדם בצנעא בקרב איש ולב עמוק ואין צריכים לנחמו אחר הרגל מפני שחטא מנין הימים שניחמוהו ברגל שהרי אין זה רשע רק שנזדמנה לו עבירה בשגגה ואשם ואין זה מכלל ואשלם ניחומים לו: [ז] מת לו מת קודם הרגל וכו' הנה נתבאר כי הרגל ר"ל כינוי לאדם צדיק הנקרא קדש כנזכר במאמר לעיל וזה נעשה מת חלל רשע קודם הרגל כי לא הגיע למדרגת הצדקות ונהג אבילות אפילו שעה אחת כד"א ואשלם ניחומים לו ולאביליו לפני הרגל הואיל ונתאבל על מעשיו בטלה ממנו גזירת שבעה הם שבעה עידנין יחלפון עלוהי כנ"ל וימי הרגל שחפץ להיות צדיק עולה למנין שלשים אין צריך לאותם גזירות שעושים שלשים יום כנ"ל שנדון מידיו מרגליו וכו' ודוקא שנהג אבילות על מעשיו אבל אם שגג או הזיד ולא עשה או שהיה סמוך להשיכה כי בא יומו והעריב שמשו ונטה למות ולא נהג בעצמו אבילות כי לא יכול אין הרגל מבטל האבילות שמתאבלים עליו ודינו כדין קובר מתו ברגל ועתיד ליתן את הדין אחר כך כפי מה שיתראה בעיני השגחתו יתברך: [ח] אם נהג שבעה שהיה מתחרט בעבור אותם שבע' דיני' שעוברים על האדם ופגע בו הרגל ונעשה צדיק מבטל ממנו גזירות ל' אותם הדינים קשים שדנים האדם שלשים יום הנ"ל אפילו חל יום שביעי שהנשמה משוטטת בעולם ולא מלאה מנוח מותר לספר ולכבס בגדיו חלוקא דרבנן ערב

הרגל שנאמר והיה מדי חדש וכו' יבא כל בשר להשתחות לפני ואין צ"ל אם חל יום שמיני להיות בשבת ערב הרגל שמותר לספר בע"ש שהרי נאמר ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר וכו' ואם לא גלח בערב הרגל כי עדיין לא נשלם ימי דינו מותר לגלח אחר הרגל שהרי בטלה ממנו גזירת שלשים אותם הדינים הנעשים באדם כנ"ל במאמר ויקהל אבל בתוך הרגל לא יגלח ואין מתבטל ממנו הדין כיון שהיה אפשר לו לגלח קודם הרגל ולא עשה מעשים לפרוש מן השער שהוא כינוי לעשו איש שעיר כמשחז"ל גבר שדיין כד"א ושעירים ירקדו שם ואם חל יום שביעי שלו הוא הדין הנ"ל בשבת ערב הרגל מותר לגלח שהרי מע"ש נכנע ס"א כנ"ל ממש"ה בפרוח רשעים כמו עשב הוא להשמדם עדי עד ואם של גהינם כבה ובחול המועד נמי מגלח אף ע"ג כי אין אש גהינם כבה ואין ס"א נכנע מפני כי לא היה יכול לגלח וז"ש לפי שלא היה אפשר לו דווקא לגלח קודם לכן מותר לו כנזכר: והנה גם עתה אשוב לבאר הדינים הללו לענין הנוגע למעלה הקובר את מתו בתוך הרגל כי הנה כבר נתבאר למעלה כי ענין המת שייך בכמה פנים אמנם דרך קצרה ידלה משחז"ל אין התורה שהוא ת"ח ישראל מתקיימת אלא במי שהוא אימא שממים עלתו הוא סוד משחז"ל כשהאם יולדת ירכותיה מלטננות כאבנים שנאמר וראיתם על האבנים ומסתלק החיות מהם ועל ידי כן מתקיים הבן הקדוש ולכן יאמר הקובר את מתו היינו מת זה שממית עלמו ונקבר ברגל והוא בשני פנים וזה יגלה האסוכה דמאמר שנתבאר כי ירכותיה הם המת הנזכר היינו הרגלים שלה והם נקברים ונטמנים בתוך התורה כדאיתא בזוהר פ' יתרו תוספתא בטמירו דטמירין אתרשים רשימו חד דלא אתחזי וכו' הסוא היכלא אתחפייא בשית יריען וכו' כי ההיכל היא אימא דאתחפיא בשש קצוות הס"ת ולכן לא חלה עליו אבילות הוא מ"ש בזוהר פ' אמור דף ע"ה: וז"ל תאנא סליק ו' לעילא והיכלא איתוקד ועמא אתגלי ומטרוניתא אתתרכת וביתא אתחרב וכו' כדין כתיב ויקרא ה' לבכי ולמספד ולאגור שק וכו' ה' עילאה אנגיד מבועי לס"א ולכן כאשר נקבר מת זה בתוך הרגל כנזכר ובפרט כאשר נכנסים חמשים שערים שלה [ומתפשטים עד הרגלים של הבן הקדוש כדאיתא בתיקונים אימא עילאה עד הוד אתפשטת היינו רגל הנזכר אז לא חלה עליו אבילו' הנזכר

הנזכר גם אין שם ענין אבילות הנעשה בחצי הלילה שנא' הן אראלם צעקו חוצה וכו' ה' ממרום ישאג על נוהו אין שם אבילות אלא לאחר הרגל מתחיל למנות שבעה ימים ונגד שבעה עולמתאן דמטרוניתא בסוד הבריאה ונוהג בהם אבילות כי שם נעשה כל ההספד בכל לילה כנודע בפסוק ויחרד האיש וילפת מפני כי הנה אשה יראת ה' שהיא מרגלותיו בעולם הבריאה ומינה ל' יום מהקבורה סוד אות למד דלאם ונוהג בכל השלשים בכל גזרות ל' שנכנסים הבחינות בהדרגה והבן: במקומות שעושים שני ימים טובים ר"ל שני ימים הם הבני גלחים דאימא שהם נעשים טובים דלא אזיקת ברכאן לס"א לפי שנגנזו בשני ימים שהם סוד חתן וכלה שני ימי בראשית שנעשו טובים לפי שנבדלו מן הרע וגם הם טובים שנאמר הנה מה טוב שבת אחים ע"י טוב שכן קרוב ובניהם עולים בהשואה אחת. וירתין תרין עטרין בנ"זין הוא השוב הצפון לצדיקים ולכן מונה השבעה מי"ט האחרון היא הכלה כנזכר אע"פ שאינו נוהג בו אבילות בנקודה פנימית מ"מ בז' עולמתאן דילה שייך בבריאה ומדברים שנאמר משפרים כבוד אל כדאיתא פ' בראשית הוא עולה לו מן המנין כי כן אותה נקודה אומרת שימני כחותם על לבך ומונה מאחריו ששה ימים בלבד לפי שהיא נקראת בת שבע: הקובר מתו בי"ט שני של גליות הכר את' כי שני ימים טובים סוד חתן וכלה וי"ט שני הוא סוד הגלה כי היא גולה וסורה בגליות כמשחז"ל גלו לבבל שכינה עמהם שנאמר למענכם שלחתי בבלה עד גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר מי זה בא מאדום ולכן היינו מ"מ שהוא יום טוב האחרון או ביום טוב שני של עצרת הוא מ"ש בזוהר פ' בלק וז"ל כנישתא דישראל אהו כנישתא דא איהו עצרת כניסו כד"א מאסף לכל המחנות וכו' ד"א עצרת כי עצר עצר ה' דנקיט ולא יהיב דהא מגו מהימנו דילה שגיא דלא אשכחן בה מומא יהבו לה בלא עיכובא כלל ואיהו כד מטא לגבה כל מאן דהנים מעצר וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי הכלה נקראת עצרת ולפי כי הוא כינוי זה לבתי היבות הנזכר לכן יום האשון הוא סוד כניסו לפי שהיא ביחוד עם בעלה ומשפיע בה והיא כונסת כל מה שניתן בה קולטת ויום שני של עצרת הוא סוד דמעצר ולא יהיב לתחתונים רק בהצנע כהכר כמאמר ולכן הוא נוהג בו אבילות לפי כי רגליה יורדות מות אם היה אותו היום יום מיתה וקבורה שלה שנאמר ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת הואיל וי"ט שני מדבריהם מתקיים וי"ט ראשון של תורה שבכתב מתקיים ידחה עשה של דבריהם מעשה של תורה ונוהג בו אבילות בדרתה למטה בעולמות אבל אם קברו את זה בי"ט שני של ר"ה שהוא בסוד הזכר כנודע אין נוהג בו אבילות ואין מתעורר ס"א לינק משם שמכניסם ביום ארוך: זה שאמרנו בהקובר מתו היא אמו ברגל לא חלה עליו אבילות של ס"א הני מילי דברים שבפרהסייא לפי כי יש מקומות שאין שם תערובת של ס"א אבל דברים שבצינעא במקום שבסטרא אחרא מתערב עם סטרא דקדושה שם נוהג ענין אבילות ואת ועוד אחרת דברים שבפרהסייא היינו מ"ש בזוהר פרשת

בשלח

בהעלותך בענין פסח שני כי אז מכריז הכרוז ואומר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה מאן דבעי למחזי למטרוניתא ייתי ויחמי עד לא יעלון תרעי אבל דברים שבצינעא שהוא לענין היחוד כמש"ה והצנע לכת עם אלהיך ואחז"ל זו הכנסת כלה כדאיתא פ' תרומה כי באותה שעה מכניסין אותה שמשתא בנתיבי ברזא בגין דלא יתאחד בצערא רמז דס"א דברים אלו בצינעא האבילות נוהג ומתאחז משם ולכן עושים אותו שלא מדעתם וכן נמי הוא רמז לענין משחז"ל נשבע הקב"ה דייני אבא עילאה כדאיתא בזוהר ובתיקונים שלא יכנס בירושלים של מעלה הוא אימא עד שיכנס ישראל בירושלים שלמטה בסוד הכלה והדבר צריך ביאור כי הנה שני יחודים הם האחד שהוא להולידא נשמות חדשות נפסק מזמן החרבן מפני זה הנדר כדאיתא בזוהר פרשת פקודי בהיכל חמשי וז"ל ומיומא דאתחרב בי מקדשא לא עאלו תמן כמתין וכו' אבל היחוד שהיא לצורך קיום העולמות אין נפסק כלל כמ"ש בזוהר פ' ויקרא אלנו רעים לעילא בגין דלא מתפרשן וכן הענין בת"ת ומלכות ולכן יאמר נא בדבריהם שבפרהסייא שהוא היחוד המפורסם לקיום העולמות זה אין נוהג אבילות מחמת את זה משיב' החרבן כאמור אבל דברים שבצינעא הוא היחוד העיקרי שהוא מוצנע ודאי נוהג הבל של החרבן ונפסק מאותה שעה כאמור: אע"פ שאין אבילות נוהג במועד וכו' לפי כי ס"א נדחית וסטרא דקדושה הם מזומנים בסוד מקראי קדש כדאיתא במאמר פ' קרח ועלו למעלה אנינות נוהג בו שאם מת לו מת בחול המועד מפני מעשה התחתונים מפני הרעה נאסף הצדיק אסור בדבריהם שהאונן אסור בהם ואם מת בי"ט ואינו רוצה לקברו בו ביום כי הנה בזמן שהאם רובצת על הבנים היה סוד הקבורה כנ"ל דאתחפייא בבית יריעו וכאשר אין רוצה לקברו בו ביום בסוד ה"ת ישראל הנקרא יום כדי לקיים שלח תשלח את האם אין עליו דין אנינות דאנינות שנאמר בזוהר בענין גילוי עריות שהוא בחי' אימא כאשר הם מגולים וכדאיתא בספרא דצניעותא דף קע"ו וזה לשונו אתגהירת אימא ומתפתחא בתרעוי אתא מפתחא דכליל בשית ומכסייא פתחהא והאיד לאתא לכאי ולכאי ווי למאן דגלי פתחהא מבמע ממאמרים הללו כי רע הוא כאשר מסתלקת אימא מעל הבנים כי כאשר פתחהא מגולה אמנם יש חילוק בזה כי כאשר מסתלקת מפני העון של התחתונים רע ומר הוא אבל כאשר היא מתעלית למעלה בסוד היחוד ע"י מצות שילוח הקן כנודע אז טוב הוא שלכן הוא מצוה מן התורה ענין שילוח הקן ונאמר בו למען ייטב לך והארכת ימים ולכן כאשר אין רוצה לקבור את זה רק לעשות היחוד למעלה אין עליו דין אנינות כי אין אחיזה בזה לס"א אלא א"כ צריך להחשיך על התחום שיואל מתחום של האנינות להכין לו צרכי קבורה הוא ארון לתקן אותו להבית הלוחות מלמטה כנ"ל ולהכין תכריכין היינו שית יריען הנזכר אז חל עליו של מתעסק דין אנינות מעשה שמחשיך יונק משם ס"א מבחינת הגבורות מסטרא דצולינא דקרדינותא אבל אם מת בי"ט שני בסוד הכלה כאמור ורוצה לקברו בו ביום בסוד

ויגן

ויבן ה' את הצלע או בי"ע ראשון בסוד הזכר ורוצה לקברו ע"י כותים כי מפני הרעה נאסף הצדיק אל עליו אנינות באותה שעה שהחזיקה בו עד שנעשה סוד השמאל הנזכר פ' ויקהל שם ואח"כ אל כד"א אל יהושע : אע"פ שאין אבילות ברגל וכו' כי הנה עיקר אחיזת ס"א הוא סוד האבילות הוא ברגל של הקדושה כנאמר כי נגע בכף ירך יעקב אמנם במועד מתקיים משלחי רגל השור והחמור ולכן אע"פ שאין אבילות ברגל אם מת לו מת ברגל הוא סוד מ"ש בזוהר פ' בלק ואוליפנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סלקת למנקע כיסופין ועינוגין ומומא אשתכח בישראל לתתא כדין מטי לה טפה כחרדל ואתעדיאת ויתיבת עלה יומין בתנין וכו' והיינו מ"ש מת לו מת היא רחל כי בתחלה מתמעטת בסוד נקודה והיא כמת כנזכר שם ואח"כ שנבנית כך הגיע לה כטומאת הנדה מתעסקין ברגל לנחמו לזכר שנתחסר ממנה ולאחר הרגל כשיכלו שבעה למיתת מת זה הרי כבר עברו עליה יומין דמנין בהם שבעה. אע"פ שעדיין לא כלה האבילות עד זמן הטהרה מלאכתו נעשית ע"י אחרים ר"ל המלאכה של הזכר שהיא הכלה נעשית ונתקנת ע"י אחרים בבתיהם. בהיכלות הבריאה שם עולמתאן דמטרוניתא מתקנים אותה ועבדיו סוד שבעת הכריסים אשר שם עושים לו בצינעא ענין יחוד בהיכל אהבה כנודע מהזוהר או יהיה עבדיו אלו הצדיקים עבדי ה' עושים לו בצינעא בהיכל אהבה כדאיתא פרשת משפטים בפ' כמשפט הבנות יעשה לה ובאותם הנשמות משתעשע כנזכר בכמה מקומות והיינו בתוך ביתו רחל כי שם ביתו מתייחדת עמו ואין צריכים לנחמו אחר הרגל מנין הימים שניחמוהו ברגל שהרי נתקיים בו ובירושלם תנוחמו כנזכר : מת לו מת קודם הרגל וכו' הנה זה המת מורה על רחל שאמרה מתה אנכי וזו היא קודם הרגל שהוא הצדיק שהוא סוד מאחז"ל יש רגל מברכת ובפרט ברגל ונהג אבילות אפילו שעה אחת קודם הרגל דהיינו מדה אחת שלה כמו שאחז"ל כל הדוחק את השעה כן הוא מפורש בזוהר ובתיקונים בטלה ממנו גזירה ז' מאחר שינק ס"א מאותה שעה וימי הרגל עולים למנין שלשים לפי כי הלבנה יש לה מספר העתים י"ד שמתמעטת בטלה אותה גזירה והיה אור הלבנה כאור החמה הרי ז' שלפני הרגל בסוד הבריאה כנ"ל והרגל משלים עליהם עד שלשים כאמור וזה דווקא שנהג אבילות באותה שעה והיה מקום לקליפה לינק אבל אם שגג או הזיד ולא נהג אבילות שלא רצה לתת מקום לינק הקליפה כלל או שהיה סמוך לחשיכה בסוד הבריאה דדינין מתערין מינה ולא היה יכול לנהוג כדי שלא תתגבר ס"א ביותר אין הרגל מבטל האבילות הוא יניקת ס"א כי לעולם צריך לתת לו יניקה בענין של התמצית להחיות אותם עד זמן שנאמר בלע המות לנצח ודינו כדין קובר מתו ברגל כי אח"כ נוהג אבילות ונותן להם מקום לינק מאותו תמצית כאמור פ' בלק בפ' במשעול הכרמים בהאי שביל דקיק שיורד להם

[ע] הא דרגל מבטל גזירות שלשים בשאר מתים אבל באביו ואמו שאסור לספר עד שיגערו בו חביריו אפילו פגע בו הרגל לאחר שלשים יום אינו מבטל : אם

משם חלקם מן התמצית : אם נהג שבעה ופגע בו הרגל וכו' כי הנה אז צריך לעשות שמחה ולהזמין כל העולמות שערא דקודשא כמש"ה מקראי קדש מבטל ממנו גזירת שלשים כי אז הלבנה מתמעטת כנודע לא כך עתה אפילו אל שביעי בערב הרגל מותר לספר בסוד ואיש כי ימרט ראשו כדאיתא בזוהר פ' ויחי עד לא מריט רישא דמאריה ועד לא גליש למטרוניתא ולכבס היינו הסרת הבגדים מן הכתם בערב הרגל לפי כי ס"א נחלש ונדחה למטה כנ"ל ואין צ"ל אם חל יום שמיני שהוא בסוד דרגא תמינאה בשבת ערב רגל כי נמצא אז האדם יתירה מותר לגלח בערב שבת כי אז נכנע ס"א ביותר ואש גיהנם כבה והדין של רשעים מתבטל ואם לא גלח בערב הרגל מותר לגלח אחר הרגל שהרי מתחלה נכנע ס"א כאמור שהרי כבר נתבטל ממנו גזירת שלשים שבהם מתמעטת הלבנה והם ימי הרעה ועתה הלבנה במלואה בסוד ה' על עשר כדאיתא בזוהר פ' אמור ע"ש אבל בתוך הרגל לא יגלח כיון שהיה אפשר לו לגלח קודם הרגל ולעשות מעשה הגורם כך למעלה אך ברגל לא צריך כי כבר נעשה גילוח למעלה בזכר וגליש למטרוניתא כאמור ואם חל יום שביעי שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח משתי הסיבות להיות ביטול ס"א מכל צד ואשר חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא יתהון ולמיעל לון תחות גדפהא כנ"ל במאמר מפ' קרח ובח"ה נמי מותר לגלח כיון שלא היה אפשר לו קדם לגלח ולהעביר אותה השער שגדל בזמן של המיעוט וכדאיתא בזוהר פרשת אמור ז"ל ותאנא כד בעא אתתא לאתדכאה בעייא לספרא הוא שערא דרבי ביומא דאיהי מסאבא היינו בימים של המיעוט כדבר האמור :

[ט] כבר נתבאר למעלה כי ענין המת והאבילות הוא דוגמא לרשע כי בעונו בורח הנשמה ממנו ונשאר מת בכח ואם גם בענין המיתה יש חילוקים כי לפעמים דאסתלק ממנו חלק הרוח ופעמים מסתלק' ג"כ חלק הנשמה ואיתא בתיקונים דף קמ"א וז"ל ואם נשמתא עברת על פיקודי אורייתא וכו' דין איהו ליפרע מנכסי יתומים וכו' ואשתארו נפש ורוח יתומים וכו' ומ"ש כי רוח ונפש נשארו יתומים משמע כי נסתלקו הבחינו' הראשונו' שלא המה חיה ונשמה דהכי אתמר פ' קרח במדרש רבה כי יש באדם ה' כחות נפש רוח נשמה חי' יחיד' ולכן יאמר בתיקונים כי נפש ורוח נשארו יתומים ומי אביהם חיה נשמה וכן נא' אצלי בפ' יתומים היינו (איכה ה) מפני העון לא נשאר לנו זולת נפש ורוח לפי כי הנשמות הלכו בגלות כנז' בהיכלות פקודי ומיומא דאתחרב בי מקדשא לא עאלו תמן נשמתין ולכן ואין אב הוא בחינת חיה כד"א ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה אמותינו כאלמנות סוד בחינת הנשמה ולכן יאמר כא הא דרגל מבטל גזירת שלשים כי העונש שהאדם נידון עליו כל שלשים יום מידיו מרגליו וכו' כדאי' בזוהר פ' ויקהל הרגל מבטל גזירות אלו מן האדם כנ"ל הני מילי

בשאר

[י] אם חל אחד מימי האבילות חוץ מהשביעי בערב הרגל מותר לכבס ולא ילבשנו עד הלילה וטוב ליזהר מלכבס עד אחר חצות כדי שיהא ניכר שמפני הרגל הוא מכבס אבל לרחוץ אסור עד הלילה ויש מתירין לרחוץ אחר תפלת המנחה סמוך לחשיכה: [יא] ראש השנה ויוה"כ חשיבי כרגלים לבטל האבילות: [יב] נהג שעה אחת לפני הפסח אותה שעה חשובה כשבעה ושמנה ימי הפסח הרי ט"ו ומשלים עליהם ט"ו:

שעה

בשאר מתים בזמן כי מפני השטן הלך הרוח ונפגם הנפש בסוד נפש כי תחטא אבל באביו ואמו בזמן שזכה האדם והיה בו בחינת חיה ונשמה כי לא כל האדם זוכה לכך ועל ידי מה שחטא גרם הסתלקות אב ואם שהם שתי בחינות חיה ונשמה ונשארו יתומים רוח ונפש וכדאי' בזוהר אב ואם אית לנשמתא ויהיה על דרך זה כי כאשר מסתלקי' אסור לספר עד שיגערו בו חביריו דהיינו כי אין לאדם יכולת להעביר ממנו אותו רוח הטומאה שנכנס בו כאשר חטא על הנפש כמשחז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות וזה מכונה אל השער והוא סוד מש"ה רוח סערה וכמשחז"ל ויען ה' את איוב מן הסערה משערות ראשו וכדאי' פ' פקודי דף רל"ו וז"ל תא חזי לקבל רוח מסאבא קב"ה יהב ליה שולטנו למשלט בעלמא בכמה סטרין ויכיל לנזקא ולית רשו לאנהגא ביה קלנא דבעינא לאסתמרא מניה דלא יקטרג עלן בגו קדושה דילן דהא מגו קדושה נפיק שולטנו דיליה ובעינן גו רזא דתפילין לאלבשא חד שערא דעגלא דיפוק לבר ויתחזי וכו' הנה מבואר ממאמר זה מהו ענין השער ולא לחנם נאמר הן עשו איש שעיר כי הסימן לשעירים הוא השער ולכן על אביו ואמו אסור לספר עד שיגערו בו חביריו רוח ונפש המחוברים עמו כד"א יגער ה' בך השטן ולכן פלימו ע"ה היה מצער אותו השטן מפני שהיה אומר גירא בעיני דשטנא עד שאמר לו שיאמר פ' יגער ה' בך השטן משמע שהגערה מועילה להנצל ממנו וניחא ליה בהכי ולכן לפי שהוא תלוי בגערה אפילו פגע בו הרגל לאחר שלשים יום ונעשה בו דין של שלשים יום כנזכר אינו מגלח עד שיגערו בו כנזכר ואמנם ראוי לתת טעם קצת מהו ענין השטן דניחא ליה בגערה לפי כי כך אחז"ל בעשרה דברים נברא העולם בגערה שנאמר עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו ולכן ע"י הגערה שנאמר יגער ה' בך השטן נוטל ממשלה בעולם והיינו מ"ש במאמר הנ"ל דיהיב ליה שולטנו על עלמא ונאמר גוער בים ויבשהו: [י] אם חל יום אחד מימי האבילות חוץ מהשביעי דהיינו שהגיע לאדם דין אחד משבעה עידנין הנזכר בערב הרגל מותר לכבס ולהעביר הבגדים הצואים מעליו ולא ילבש הבגד שכבס שהוא סוד חלוקא דרבנן עד הלילה שקדם היום וטוב ליזהר מלכבס עד אחר חצות כדי שיהא ניכר שמפני הרגל הוא מכבס לפי כי כן עד אחר חצות אינו מתחיל להתגלות אור הקדושה של הרגל אבל לרחוץ אסור עד הלילה ויש מתירין לרחוץ אחר תפלת המנחה סמוך לחשיכה ואע"ג שלא יהיה סמוך לחשיכה אחר תפלת המנחה מותר לפי כי כן אז טובלים הנשמות בג"ע כדאי' בזוהר פ' ויקהל ע"ש: [יא] ראש השנה ויום הכפורים חשיבי כרגלים לבטל האבילות דאע"ג כי הם ימים של דין יש בהם יכולת להעביר הדין והעונש מן האדם כי אלהים קדושים הוא: [יב] נהג שעה אחת לפני הפסח אותה שעה חשובה כשבעה וכו' הנה ראוי לדעת הקדמה אחת והוא כי אין לך אדם שניצול מדין חיבוט הקבר זולת אותם שאמרו חכמים ז"ל מת בערב שבת ובארץ ישראל ויש בו תורה ומעשים טובים ועם כל זה לא יהיה ניצול לגמרי רק כפי החלק של רע הנכלל בו מזמן חטא אדה"ר שאכל מעץ הדעת ונתערב טוב ורע ולכן חיבוט הקבר הוא התיקון העיקרי בעולם אחר על כן נקבר שעה אחת לפני המועד בטלה ממנו גזירת שבעה הם שבעה עדנין כנ"ל ואמנם בהלכות אבילות שם יתבאר בע"ה מפני מה הרגל מבטל גזירת שבעה משא"כ בשבת דאם כן נמצא שהורע כחו של שבת ולכאורה קצת אי אפשר ויש טעם בזה דגדול כח השבת לפי שאין דנין בשבת ואש של גיהנם כבה משא"כ ביום טוב לכן הנקבר בע"ש לא די שאין דנין אותו אלא שמכניסים אותו לגן עדן ואחר כך נידון כפי מעשיו אבל מה שאנו אומרים בטלה ממנו גזירת שבעה היינו לאדם שחייב להתאבל עליו וכי תימא ולולי שבטלה מן המת גזירת שבעה לא היה מתבטל גם כן מן המתאבלים עליו אמת הדבר אבל יש הפרש ביניהם דאלו המתאבלים על המת הם מתאבלים סתם ולא עשו חכמים ז"ל הפרש בין צדיק לרשע לבינוני כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב ולכן נמי בטל מן המתאבלים הזה גזירת שבעה ושלשים דאלו ידענו מי הוא הצדיק לא היו מתאבלים עליו כלל וכדי שלא לפרסם על החוטאים בנפשותם הכל הוא בהשואה אחת כמו ש"ה במקום אשר תשחט החטאת תשחט העולה לפני ה' ולכן אם נהג שעה אחת לפני הפסח אותה שעה חשובה כשבעה למתאבל ולענין המת נחשב לו כאותם שבעה עדנין וכל השאר מובן אין להאריך ובמקומו יתבאר יותר בע"ה ואמנם הצדיקים אין בהם טומאה כלל כמ"ש אליהו ז"ל לתלמיד ר' עקיבא שאמר לו ולאו מר כהנא והיה נושא ארון ר' עקיבא א"ל דייך אין טומאה בצדיקים ולא בתלמידיהם ולכן נקרא הצדיק חי כמו שחז"ל אלא ובניהו בן איש חי אטו כולה עלמא בני מתים נינהו אלא בן איש צדיק וכן באשכבתיה דר' עליו השלום בטלה כהונה כי הצדיקים הם חיים: שמועה רחוקה וקרובה בענין החטא אם מזמן רב חטא ולפי שכבר עבר עליו יום הכפורים האבל קל הוא וקרובה היינו שהבין שחטא מקרוב ולכן צריך לנהוג אבל בעצמו ושב ורפא לו והשאר מובן: הנה נתבאר למעלה כי כמה פנים לפנים הנראים יש לפרש בענין המת אחת מהנה על הצדיק כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא הדרה הוא זיוה ר"ל הודה מדת הוד הדרה מדת נצח כדאיתא בזוהר בפסוק הוד והדר לבשת (תהלים קד) הוא זיוה היינו זיו השכינה וכאשר פנה משם פנה הכל

כי

כי מה צורך ימצא בשושבינים אם אין שם חתן ומה צורך לכסף ואין קידושין ולא ימין לחבק בסוד ויניקו תחבקני ולפי כי אז הצדיק הוא בסוד עני ורוכב על חמור באתר דלאו דיליה ויניק ליה כדאיתא בזוהר פ' אמור ולאו אורחיה דמלכא למרכב על חמרא דלא לזלזלא בכבוד מלכות כדאיתא בזוהר פרשת צא ולכן נוהג ענין האבילות הן הרגלים לעקו תולה וכו' ויקרא ה' לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק ואמנם בשבת ומועד לא כך היא המדה כאמור ולכן יסוד זה יאמר נא הא דרגל מבטל גזירת שלשים דהיינו מיעוט הלבנה ואז נאמר והיה אור הלבנה כאור החמה היינו על שאר מתים כאמור אז בסוד רחל שנאמר מתה אנכי או בבחינות בנימן שנאמר בו בצאת נפשה כי מתה או בסוד הצדיק שנא' כי מפני הרעה נאסף הצדיק אבל באביו ואמו כי שניהם חשובים כאחד שלכן נקראים רעים דלא אתפרשאן כנזכר בזוהר פרשת ויקרא כי בהם שייך שני מיני מיתה האחד הוא בסוד הנדר אשר נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של מעלה כנ"ל וזה נוהג עד זמן הגאולה וסוד המיתה השנית נחלקת לשנים האחד הוא ענין הסתלקות והשני הוא בסוד אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה כנ"ל וזה הוא מיתה וקבורה ביום אחד כנ"ל ולכן על שני בחינות הללו נאמר שלח תשלח את האם וכדאיתא בזוהר ובתיקונים שלח מבית הראשון תשלח מבית שני ולכן יאמר אבל באביו ואמו שאסור לספר כבן הקדוש ובשאת היקרה עד שיגערו בו חביריו בם הקלוות שלו עולימתאן דילה אפילו פגע בו הרגל לאחר שלשים אינו מבטל ובזה מוכרח לומר כי זה הדין הוא ירמוז אל הבחינה של מת שהוא מפני הנדר שנשבע הקדוש ברוך הוא לא אכנס בירושלם של מעלה וכו' כנ"ל כי מת זה הוא נוהג עדין ואין הרגל מבטל אותו אמנם שאר המתי' ודאי הוא שהרגל מבטל כל שליטת סטרא אחרא ונוסף עוד מה שאמר פרשת קרח דף קע"ה וז"ל ר"ש אמר קריאי מועד קראי כתיב חסר יוד וכו' ורזא דא כל אינון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הדא הוא דכתיב מקראי קדש ואימתי בשעת' דמועד שרייא בעלמא וכגוונא דאינון כתרין עילאין זמינין מקדש עילאה הכי נמי קדש תתאה זמין לכל אילוי להעטרא לגו קדש עילאה ידיעא קדש תתאה חכמת שלמה וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי בימי המועד כל אילנא של חכמת שלמה מזומנים הם ועלו למעלה וסטרא אחרא נדחת למטה ולכן אין שם ענין אבל כלל ועיקר אמנם על אביו ואמו שהוא בעבור אותו הנדר שנשבע שלא יכנס בירושלם של מעלה וכו' אין מבטלו הרגל עד ביאת הגואל במהרה: אם חל אחד מימי האבילות חוץ מן השבוע בערב הרגל וכו' הנה לענין האבילות שהוא על אביו ואמו מנין בשעה היינו מפני כי נאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים וכל זמן שאין הבטחה זו מתקיימת כאלו שם אבל כביכול על אותו אור של שבעת הימים לפי כי כן היה בזמן הבריאה ואח"כ נגנז כמשחז"ל ואמנם לענין האבל הנוגע לשאר מתים ענין שבעה היינו לפי כי סטרא אחרא היא מתאחזת ויונקת משבעה תחתונות שבספירא דקדושה ונמצא כי אמלאה החרבה ולכן יאמר אם חל אחד מימי האבילות חוץ מהשביעי בערב הרגל כי הרמז שלו הוא אחיזת הקליפ' בחינת האבל ברגל של הקדושה כי לכן נאמר רגליה יורדות מות וכאשר הוא ערב הרגל מותר לכבס כי הנה סוד הכיבוס הוא ללבוש בגדים לבנים מפני חטא הכתם ועתה שנתרחק סטרא אחרא מן הקדושה מן הרגלים ראוי הוא להיות כיבוס בגדים לקיים בכל עת יהיו בגדיך לבנים כדי שיהיה נעשה כך למעלה כי פועל אדם ישלם לו ולא ילבשנו האדם כגשמי עד הלילה שקדם היום כבר וטוב ליזהר מלכבס עד אחר חצות לפי כי כן נעשה למעלה כדי שיהא ניכר שמפני הרגל הוא מכבס כאמור אבל לרחוץ אסור עד הלילה ויש מתירין לרחוץ אחר תפלת המנחה סמוך לחשיכה והעיקר אחר המנחה אע"פ שאינו סמוך לחשיכה לפי כי אז כבר מתחילין לעלות העולמות למעלה כנזכר במאמר הנ"ל בסוד מקראי קדש כי חכמת שלמה זמינת לכל אילנא לאעטרא לגו ואמנם לענין הטבילה אחר חצות יכול לטבול לקבל הארת המועד שהתחיל להתגלות: ראש השנה ויום הכפורים חשיבי כרגלים לבטל האבילות לפי כי יום ראש השנה קדוש הוא לאלהינו כמו שאמר הכתוב אכלו משמנים וכו' ואל תעצבו לפי כי אין שייך בו ענין עציבות שהוא אבל כמו שאמרו חכמים ז"ל ויתעצב אל לבו הוא ענין אבל כד"א כי נעצב המלך על בנו ואין שולט בו ענין קליפה זולת דין קדוש להדם לסטרא דקדושה קדושה נוספת ומה גם לעם ישראל שלכן אנו אומרים מקדש ישראל והזמנים והדין הנעשה הוא לברר ולהוציא הרשעים מן הכלל לפי כי בעבורם נאחזת הקליפה מן הקדושה כדאיתא בזוהר ולכן השטן תובע שימסרו לו הרשעים המתחייבים מן הדין ואמנם יוה"כ הוא קדושה נוספת שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם כדאיתא בזוהר פרשת תצוה ולכן אין שייך בו אבל: נהג שעה אחת לפני הפסח וכו' הנה שנינו כל הדוחק את השעה השעה דוחקתו ובתיקונים דף ק"ג ז"ל והארץ לעולם עומדת דא שכינתא דאיהי עומדת ליה ואיהי שעתא דקיימא ליה ובג"ד אתמר לית מזל יומא גרים אלא מזל שעתא גרים וכו' הנה מבואר מן המאמר כי שעה הוא בסוד השכינה אמנם ענין מה שאמר הדוחק את השעה השעה דוחקתו הענין הוא כי הנה נאמר בקהלת כ"ח עתים ויש בהם י"ד עתים לטובה עת ללדת עת לטעת עת לחבק וכו' והפך הם י"ד עתים לרעה עת למות עת להשליך אבנים וכו' ואמנם כל אלה העתים הם בסוד השכינה כי י"ד עתים הם שהלבנה במילואה והם טובים וי"ד עתים של זמן המיעוט כי אז סטרא אחרא היא מתגברת ונאחזת בלבנה ואמנם לפי שהקדוש ברוך הוא נתן מקום לסטרא אחרא ויהיב ליה שולטנו בעלמא כאשר הובא במאמר למעלה מפרשת ויקהל ושם נאמר ולית לאהנאה ביה קלנא דלא יקטרג עלן ולכן צריך לתת לו מקום להתאחז ולינק מן הקדושה שהרי אפילו בני קדושה דילן בסוד התפילין אנו נותנים אותו השער של עגל כנזכר

[יג] שעה אחת לפני עצרת חשובה כז' ועצרת כיון שאם לא הקריב קרבנות עצרת בעצרת יש לו תשלומין כל שבעה השיב כז' הרי י"ד ומשלים עליהם ט"ז ויום שני של עצרת עולה למנין הט"ז : [יד] שעה אחת לפני ר"ה בטלה ממנו גזרת ז' מפני ראש השנה וגזירת ל' מבטל ממנו יה"כ ומגלח בערב יה"כ וה"ה לקובר מתו בשלשה בתשרי שמגלח בערב יה"כ : [טו] שעה אחד לפני יה"כ בטלה ממנו גזירת ז' מפני יה"כ וגזירות ל' מבטל ממנו החג ומגלח בערב החג : [טז] שעה א' קודם החג והחג הרי י"ד וש"ע ז' הרי כ"א ויום שני של שמיני עצרת הרי כ"ב ומשלים עליהם ח' : [יז] שמע שמועה קרובה בשבת או ברגל ולמוצאי שבת ורגל נעשית רחוקה דינו כדין שמע שמועה רחוקה אחר השבת והרגל אלא שבשבת וברגל נוהג דברים שבצינעא : [יח] שמע שמועה רחוקה בשבת או ברגל אינו נוהג בהם אפילו דברים שבצינעא אלא למוצאי שבת או הרגל נוהג שעה א' ודיו : [יט] שמע שמועה קרובה בשבת שבת עולה ליום א' ולמחר קורע וה"ל יום ששי שביעי לאבילות : [כ] אם עשרה ימים אחר החג שמע שמת לו מת בערב החג אע"פ

שאם

כנזכר שם ולכן כל הדוחק את השעה ואינו מקבל עליו הייסורין וכיוצא בשמחה גורם שדוחק את השעה של הקדוש' כאמור שלכן חכמים ז"ל אמרו יצר תינוק ואשה לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת ולכן כאשר מקבל האדם הייסורין בסבר פנים יפות אז הוא גורם כי הקליפה מתאחזת בו מאחר שנמסר בידה בהורמנא דמלכא ומניח מלהתאחז למעלה בשכינה מאחר שכבר נתנו לה מקום לינק משם אבל הקליפה מתפרנסת ממנו עד תום כל הדבר אשר צוה ה' אמנם אם האדם הוא מבעט בייסורין ואינו מקבל אותם בשמחה הוא דוחק את השעה לפי שהקליפה חוזר אצל השכינה ומתאחז באותה שעה שלה ודוחק אותה לינק ממנה והיינו סוד הנערה המאורסה שרודף אחריה איש יודע ציד איש שדה ונאמר כי בשדה מצאה ולכן יאמר נא אם נהג שעה אחת של אבילות לפני הפסח כי הנה בזה נתן מקום לקליפה להיות לה הנאה מאותה קדוש' נוספת שלחג הפסח אותה שע' חשיבה כשבעה רוצה לומר הויא להו כאלו נתאחזו בשבעה מדות שבקדושה של בת שבע על ידי שיקנו מן הבחינה האחרונ' שלה והוא סוד המדה המקננת בעשיה כדאיתא בתיקונים ה' תתאה מקננא בעשיה והיינו שעה אחת האמור כי הקליפה סוד המות הוא מחוץ לעולם העשיה ויונק מסוף עולם העשיה מאותה שעה האחרונה אשר שם ונחשב לה כאלו ינקה מן השבעה בחינות שבעשיה ושמנת ימי הפסח כי אז נמשך להם הארה ביותר מן הקדושה בהכרח ומשלים אחר הפסח עליהם ע"ו יום שהם כנגד הימים של המיעוט של הלבנה שהקליפה היא נאחזת ממנה כנודע : [יג] שעה אחת לפני עצרת וכו' הנה נתבאר כל הצורך בענין שעה זו מה ענינה ולכן כל השעות הבאים אחרי כן של עצרת ור"ה וכיוצא הנה הם מובנים על דרך הנזכר ואין להאריך : [יז] שמע שמועה קרובה בשבת וכו' הנה כבר נתבאר כי ענין המת הוא סוד הקליפה תקיפא שהוא מחוץ לעולם העשיה כי טומאת מת חמורה והוא סוד רגליה יורדות מות כי הרגלים של סטרא דקדושה הם יורדות למקום המות ולכן בעקבי משיחא חוצפא יסגי ואמנם השורש של הקליפה הוא למעלה כדאיתא במאמר הנ"ל מפרשת ויקהל ושם נאמר ועל דא אית למיהב ליה חולקא בגו קדושה דילן דהא מגו קדושה נפק ולכן צריך לשים אותו שער בתוך התפילין דהא פחות משעורה אינו מטמא כדאיתא שם והנה

למד

למדנו מזה המאמר שני עיקרים גדולים אחד הוא כי הקליפה יש לה שורש למעלה בתוך הקדושה זאת ועוד עיקר אחר כי אותו השורש אין בו טומאה ובכן יובן מה שאמר שמע שמועה רחוקה כי הנה ענין השמועה של המת היינו התעוררו' אותו השורש שיש לו למעלה וסימן לדבר הנני נותן בו רוח ושמע שמועה דסנחריב כלו' כי כדרך שבסטרא דקדושה יש בחינות רבות נפש רוח נשמה וכו' כן נמי נמצא בסטר' אחרא לפי כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים ולכן תדע ותשכיל ממוצא דבר זה כי חלק מנפש דסטרא אחרא שהוא קליפה גמורה הוא ענין טומאת מת שלכן נקרא הקליפה מת כי אין בה חיים נפש זו ועליו נאמר בלע המות לנצח ואמנם חלק הרוח הוא למעלה ביציר' ובזה תבין מה שאמר בזוהר פרשת תרומה מלאכי עילאי דחקי לס"א בגין דאינון רוח שנאמר עשה מלאכיו רוחות והיא רוח מסאבא שלכן מבטיח ואומר ואת רוח הטומא' אעביר מן הארץ וחלק הנשמה הוא בבריאה ותו לא ואין זה מקום ביאורו ולכן תדע ותשכיל כי יש שמועה קרובה יש שמועה רחוקה כי הנה השמועה רחוקה יהיה בסוד הבריאה כי רחוק הוא סוד המת זה משם לפי שהוא בסוף עולם העשיה אמנם בערך עולם היצירה הוא שמועה קרובה כי קרוב הוא עולם היצירה לעולם העשיה ולכן יאמר נא שמע שמועה רחוקה בשבת או ברגל והיינו כי נתעורר הקליפה בזמנים הללו לפי כי בשבת וברגל נכנעת הקליפה כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל ההוא מדורא דאשא דסליק ובעי לאעלא גו גוונין של הקדוש' ותכף נפיק ההוא שלהובא דאשא מסטרא דימינא והוא מתגלגל עמה ושניהם מתטמרין לגו נוקבא עילאה ולכן אם באולי שמע שמועה קרובה דהיינו כי לפי שהאדם הוא מושרש בכל העולמות כאשר נתבאר בתיקונין וז"ל נפשין מעשיה רוחין מיצירה נשמתין מבריאה ולכן אף על גב דאיהו לא חזי מעשה רב דמאחר כי כך היה ושמע שמועה קרובה כנראה כי כן הגיע הפגם בעולם היצירה כי קרוב הוא ולמוצאי שבת ורגל נעשית רחוקה לפי כי קדושת של שבת ומועד ממעטת שליטת הקליפה כאמור ולכן דינו כדין שמע שמועה רחוקה שהוא בסוד הבריאה כנזכר אלא שבשבת או ברגל נוהג בהם דברים שבצינעא להיות שמועה קרוב' וסוד הדבר מה שאמר בתיקונים כי בעולם היצירה מתערב שם טוב ורע אבל בעולם הבריאה אין שם תערובת קליפה כלל

ולענין

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ.

Варшава 10 Января 1879 года.

תקמ"ט להתענות ד' צומות ובו ב' סעיפים:

[א] חייבים להתענות בתשעה באב ובי"ז בתמוז ובג' בתשרי ובי' בטבת מפני דברים הרעים שאירעו בהם: [ב] אע"ג דכתיב בקרא בחדש הרביעי בט' לחדש הבקעה העיר אין מתענין בט' בו אלא בי"ז מפני שאע"פ שבראשונה הובקעה בט' בו כיון שבשניה הובקעה בי"ז בו תקנו להתענות בי"ז בו משום דחרבן בית שני חמיר לן:

הגה

[א] יסוד הצומות וזעקתם היא שהנה הימים האלה הוא מש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותך עד אשר לא יבאו ימי הרעה ואיתא במדרש בימי בחורותך כפי פשוטו ישנה תשובה בזמן הבחרות עד אשר לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הזקנה וכו' ועוד שם נאמר על זמן החרבן בימי בחורותך עד שבחורותך קיימים ברית כהונה ולויה ומלכות עד אשר לא יבאו ימי הרעה של החרבן וכו' ולכן באו ענין דברי הצומות האלו מורכבים על שני עיקרים האלו לא מבעי' כי בכל יום תענית מאלו חייב כל אדם להיות נכנע לפני המקום ב"ה ולחשוב בדעתו דמה גרמו עונותינו ועונות אבותינו ומה גם לדעת מה מעשיו ולפשפש ולמשמש בהם וישוב אל ה' כי בזה ממהר הישועה ליחיד ולרבים כנודע והנה לא נעלם מעין כל קורא כי חרבן ב"ה נגזר מזמן אדה"ר בחטאו אשר חז"ל הגידו בפ' ויאמר לו איכה איכה כתיב רמז לו על חרבן ב"ה ונוסף עוד בזמן יאע"ה כדאיתא פ' וישלח דף ק"ע: וז"ל כי נגע בכף ירך יעקב וכו' ואמאי אקרי גיד הנשה כלומר גיד דאיהו מנשי בני נשא מפולחנא דמאריהון ותמן הוא יצה"ר רביע וכו' ובגין כך לא יאכלו בנ"י את גיד הנשה וכו' בגין דאית בבר נש רמ"ח שייפין לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא דאינון למעבד אתייהיבו ולקבל רמ"ח מלאכין דאתלבשת בהון שכינתא ושמא דילהון כשמ' דמאריהון ואית בבר נש שס"ה גידין ולקבליהון שס"ה פיקודין דלאו אינון אתייהיבו למעבד ולקבל שס"ה יומי שתא והא ט"ב חד מנהון דאיהו לקבל סמאל דאיהו חד מאינון מנהיגין ובג"כ אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה א"ת לאסגאה ט"ב דלא אכלין ביה ולא שתיין וכו' ויאבק איש עמו ולא אשכח בר הוא גיד הנשה מיד תשש חילא דיעקב וביומי שתא אשכח יום ט"ב דבי' אתתקף ואתגזר דינא עלנא ואתחרב בי מקדשא וכל מאן דאכיל בט"ב כאלו אכיל גיד הנשה עכ"ל הנה מבואר הענין מן המאמר על אודות תענית של ט"ב ואמנם יש נתה רמז לארבעה צומות האלו ואין המקרא חסר כלום כי מלת א"ת הוא ר"ת אב תשעה ומלת גיד הוא גימל היינו ג' בתשרי ואות י' רמז לעשרה בטבת וכללות מלת גיד הרמז שלו בגי' י"ז שהוא מכוון לצומת י"ז בתמוז ועוד איתא בזוהר פ' שמות דף י"ב וז"ל ותצפנהו ג' ירחים אלין תלת ירחין דדינא קשיא שריא בעלמא ומאי ניניהו תמוז אב טבת הנה מבואר מכל המאמרים אלו כי זמנים האלו הם ימי הרעה והיו מוכנים לבנות הדין והרעה על ישראל ומה גם עתה בזמן החרבן והגלות בים חיוב על האדם לענות הימים האלו בתענית והכנעה גדולה: [ב] אע"ג דכתיב בקרא בחדש הרביעי וכו' אשר נודע הוא כי חרבן בית ראשון היה העדר כבוד ה' ראשונה וחרבן בית שני הי' בסוד ה' שניה כדאי' בזוהר פ' פקודי דף רכ"ז וז"ל רזא דרזין דלא אתייהיב לאתגלאה בגין דלא אתמסר רזא בר לחכימי עליונין ווי אי אתגלי ווי אי לא אתגלי בגין דאיהו רזא מרזין עילאין דקב"ה אנהיג ביה עלמא בית ראשון קיימא ביומי שלמה לקבל עלמא עילאה ואיהו אקריב בית ראשון ואשתמש כולא בבית קדש הקדשים אתר דאשתמש ביה שמשא בסיהרא וקיימא עלמא באשלמותא וכו' בית שני קיימא בבתי' כדאי' וכו' והנה מבואר מזה המאמר היכן נרמזו שני בתים האלו ולפי כי זה הענין תלוי באות ה' כאמור ולכן אירעו בימים האלו ה' דברים רעים בי"ז בתמוז וחמשה דברים הרעים בט' באב ואע"ג שבראשונה הובקעה העיר בט' בו אין להתענות בו מפני שהרי חזר ונבנה ומה יש לנו עוד להתענו' על זה אבל באמת על זה ידוו הדווים על מה שהובקעה העיר בשניה שהרי עדיין אנחנו שקועים בבור גלות ההיא הזה לא נוכל להרים ראש ולכן חרבן שני חמיר לן טפי על אורך הגלות ועל הדברים הרעים שנעשו כדאי' בחגיגה כתיב אלף אלפין ישמשוניה וכתיב היש מספר לגדודיו לא קשיא כאן בזמן שב"ה היה קיים כאן בזמן שאין ב"ה קיים הנה מבואר מזה המאמר בעבור חרבן ב"ה נתמעטו לגאות של מעלה ועוד שם נאמר בחגיגה כתיב שש כנפים שש כנפים לאחד וכתיב וארבע כנפים לאחת להם ומשני לא קשיא כאן בזמן שב"ה היה קיים כאן שאין ב"ה קיים כביכול שנתמעטו כנפי החיות ונוסף על כל זה הוא מה שהובא בהקדמת התיקונים כצפור נודדת דא שכינתא נודדת מקינה מירושלם וכו' כן איש היינו ה' איש מלחמה נודד ממקומו ובדברי חז"ל כתיב למענכם שלחתי בבלה ואחז"ל גלו לבבל שכינה עמהם וכו' גלו לאדום שכינה עמהם שנא' ושב ה' אלהיך וכו' ונאמר מי זה בא מאדום וכו' ולכן מי הוא זה שלא יתן אל לבו להתענות בימים האלו ולהשפיל גאות ילדו הרע ועוד יתבונן מ"ש בברכות ג' משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי וגם נאמר מעשה דר' חנינא ע"ה שנכנס לחרבה להתפלל ושמע בת קול מנהמת כיונה ואומר' אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין א"ה ובלי ספק כי כל הדברים הנעשים למטה בעולם הגשמי כך הוא נעשה למעלה כדמוכח מן הזוהר בכמה מקומות ולכן לענין שבירת הלוחות ופרחו האותיות כך נעשה למעל' גלות התורה ומה גם כאשר שרף אפוסטמוס את התורה אז נשברו הלוחות לחלונים כנזכר במקומו וכאשר הובקעה העיר אז גם למעלה נכנסו הבוגדים כדאי' פ' משפטים דף קי"ח ז"ל שור מועד בענה אזל לגבי נוקבא רבוניה בד' אבות

נזיקין

נזיקין דיליה דאינון עון אף ומשחית. ותמה דכלם מועדים לקלקל בגופא דיליה הרבין על הכלים מזבח מנורה שולחן ושאר מאנין רבן עלייהו ושברתן וכו׳ ונקרן דיליה קטל כהני וליואי כרם כולא חלל ממלכ׳ ושריה הבור נוקב׳ דיליה דאיהי בית הסוהר תפיסת למטרוניתא ובנכא שפחה בישא בגלותא דילה ושויין לון כמה שלשלאין ואסורין לבנה׳ ידייהו מהדקן לאחורא היא ישבה בגוים לא מלאה מנוח ולא עוד אלא כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה וכו׳ ולא עוד אלא זונה דאיהי מבעה דהיינו וילא אם בליון ולכן על כל אלה מי יתן אל לבו להתענו׳ בכל הזמנים הללו ולהעיר את לבו וישוב אל ה׳ וירחמהו :

תקנ"ן הבדל שיש בין ט"ב ליתר צומות ובו ד"ס :

[א] הכל חייבים להתענות ד׳ צומות הללו ואסור לפרוץ גדר : [ב] צומות הללו חוץ מט"ב מותרי׳ ברחיצה וסיכה נעילת הסנדל ותשמיש המטה וא״צ להפסיק בהם מבעוד יום : [ג] כל ד׳ צומות הללו אם

[א] **הנה** נתבאר בדיני חג הפסח ענין מה שאנחנו אומרים בהגדה בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים אין הדבר זה כדרך הפשט אלא באמת מפני כי כן כשנחרב ב"ה אז הלכו הנשמות בגלות כדרך שנשבו האנשים הגשמיים כך הגיע ג"כ לנשמות ומה גם כי יש נשמות שהולכים בגלות לרצונם כדאי׳ בזוהר בענין שילוח הקן איכה בזמן הגלו׳ אמנם מתחילה הענין הוא לפי אינון נשמתין דאזלין מתתרכין בתר קודשא בריך הוא ושכינתיה וכדאי׳ בהקדמת התיקונים כצפור דא שכינתא נודד׳ מקינה דא ירושלם כן איש לדיק נודד ממקומו דאזלין מתתרכין בתר קב"ה ושכינתיה לכן בא החיוב כי הכל חייבים להתענו׳ ד׳ צומות הללו אם נחלק האנשים הרי נאמר כן לאיש נודד ממקומו ואם לענין הנשים מכ"ש שהנה נתבאר למעלה כי השכינה עלה נאמר היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח ועוד כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה ולכן הכל חייבים להתענו׳ כאמור ואסור לפרוץ גדר וכבר אחז"ל האוכל בימים הללו עליו נאמר ותהי עונות׳ על עצמות׳ וכבר מפורש אצלי בפ׳ ונהמת באחריתך וכו׳ מדקאמר באחריתך ולא אמר בסוף הוא לאת דרך רמז לאדם אימתי הוא מתנחם ותוהה על הראשונו׳ בזמן שיחשוב שיהיה לו אחרית ותקוה טובה ואימתי ככלות בשרך לפי כי כל זמן שהבשר קיים האדם יש לו לער ונידון בכל יום כדאי׳ פ׳ שלח לך דף קס"ע וז"ל ומהכא דכל זמנא דגופא דהאי עלמא קיימא בקברא בקיומא לא אתלבש רוחא בלבושין דההוא עלמא דכתיב ויסירו הבגדים הצואים מעליו בקדמיתא ולבתר וילבישוהו בגדים ולכן אמר הכתוב ככלות בשרך ושארך כי אז תדמה כי יהיה לך אחרית טוב מפני שכבר נתעכל הבשר ונתכפרו העונו׳ שנאמר בהם ביד כל אדם יחתום ואין הדבר כן אלא ונהמת באחריתך מפני כי אז נתגלים העצמות ונראה העון הכתוב על העצמות שנאמר בהם ותהי עונותם על עצמותם ולכן אז ואמרת איך שנאתי מוסר הם דברי קבלה שנאמר בהם שמע בני מוסר אביך ואמנם ראוי לאת

טוב טעם שלמה יהיו העונו׳ הדקים הקלים כתובים על העלמו׳ ואמנם העונו׳ והעבירו׳ הם נרשמים בידים שנאמר ביד כל אדם יחתום והענין מתבאר עם מה שאמרו בזוהר פ׳ שלח לך דף ק"ע וזה לשונו אי חסידא קדישא הא ואגלי לך מלה סתימא בניינא דגופא דבר נש הכי הוא רוחא מעם רוחא דקודשא נשמתא מגו אילנא דחיי כיון דרוחא קדישא יהב חילא מיד רהיטין דילה יהבין חילייהו חילא דילהון גרמי ושייפין כולהו מסטרא דלהון ותיקונייהו דא על דא ס"א יהבת בשרא ומסטרא דיליה אתית בשרא ולא מלה אחרא רהיטין דילה יהבין כל אינון גידין וערקין לאמשכא דמא לבשרא בתר דאילין יהבין חילייהו שמיא יהבי חילייהו ומאן אינון עור דאתמשך על כולא כגוונא דילהון עכ"ל הנה מבואר מן המאמר כי בשר האדם הוא נמשך מסטרא אחרא אמנם חלק העלמות הוא מסטרא דקדושה ולכן כל חטאת האדם והעונו׳ הם נחקקים ביד האדם על הבשר החי כי כך המדה מפני כי העונו׳ אשר יעשה האדם הם נעשים על ידי סטרא אחרא המפתה האדם כמו שאמרו חכמים ז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטו׳ ולכן העורו׳ הם נרשמים על הבשר שהוא החלק של ס"א כאמור שנאמר ביד כל אדם יחתום אמנם החטאו׳ הקלים הדקים אשר נפשו אותה ויעש כי בדקדוקים אלו אין שייך לומר שנכנס בו רוח של שיטו׳ אלא הם נמשכים מבחירתו הרעה שלכן אמרו חז"ל עונו׳ שהאדם דש בעקיבו ולכן הם נחקקים על עצמותיו שהנה העלמו׳ הם מסטרא דקדושה ולכן אחר כי ס"א מתנקם ממנו על החמורו׳ אח״כ חוזרים ונפרעים ממנו על הקלו׳ : [ב] צומו׳ הללו חוץ מט׳ באב מותרים ברחילה וסיכה וכו׳ הנה נתבאר למעלה כי ענין החרבן היה בסוד אות ה׳ שלכן אירע באותם הימים ה׳ דברים רעים אמנם זה היה כאשר נחרב בית המקדש ולכן בשאר תעניו׳ אין לנהוג בהם איסור ה׳ דברים רק ט"ב כאשר יבא לקמן אבל צומו׳ הללו מותרים ברחילה וסיכה וכו׳ מפני כי עדיין לא הגיע הסעד׳ באות ה׳ עד ט"ב והנה ה׳ דברים אלו שהם אכילה ושתיה סיכה וכו׳ אינם בשוואה אחת כי בשלמא אכילה ושתיה הם היי שאדם ולא סגי בלאו הכי כי לא יתכן להיו׳ מתפרנס האדם על ידי רחילה וסיכה וכיוצא רק אלה הם בחי׳ תענוגי בני האדם ובמקומו יתבאר עיקר כל דבר מאלו אמנם עיקר הלום הוא העדר המזון ואכילה ושתיה הכל דבר אחד נחשב כי כן אחז"ל שתיה בכלל אכילה ולכן הם אסורים כנז׳ : [ג] כל ד׳ צומו׳ אלו וכו׳ כבר נתבאר כי על ידי עובדא דלתתא הכי אתער לעילא ולכן אין ראוי לעשו׳ עינוי בשבת מאחר שכן תתעורר למעלה ולפי כי השבת גורם להוריד שפע גדול והנחה למדינו׳ עשה לכן נדחה התעני׳ עד למחר שהוא דרך חול :

בשבת

אם חלו להיות בשבת נדחין לאחר השבת: [ד] בשבת קודם לצום מכריז ש"ץ הצום חוץ מט"ב וצום כפור וצום פורים וסימניך אכף עליו פיהו:

תקנ"א. דיני שבוע שחל ט"ב להיות בתוכה ובו י"ח סעיפים:

[א] משנכנס אב ממעטין בשמחה ובר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מיניה דריע מזלי': [ב] מר"ח עד התענית ממעטים במשא ומתן ובבנין של שמחה כגון בית חתנות לבנו או בנין של ציור וכיור ובנטיעה של שמחה כגון אבורנקי של מלכים שנוטעים לצל להסתופף בצלו או מיני הדס ומיני עלים ואם היה כתלו נוטה ליפול אע"פ שהוא של שמחה מותר לבנות ואין נושאין נשים ואין עושין סעודת אירוסין אבל לארס בלא סעודה מותר אפי' בט"ב עצמו מותר לארס שלא יקדמנו אחר:

שבוע

טור ברקת

[ד] בשבת קודם לצום מכריז ש"ץ הצום וכו' הנה בענין ההכרזה יש שני צדדין שונים זה מזה האחד הוא לטובה והאחר לרעה והיינו משחז"ל בפ' ועבר עליו רוח קנאה אין ועבר אלא הכרזה כד"א ויעבירו קול במחנה וכה"א כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל הכנפים יגיד דבר וכדאיתא במדרש כשעשה מרע"ה התפיל' פלוני הממונה על ההכרזה סתם שערי השמים וכן בדברי חז"ל אלמלא דמכריזין עלך ברקיעא וכו' ולכן קודם הצום מכריז ש"ץ לפי כי על ידי כך מכריזים למעלה אותו הצער אשר הם מצטערים ישראל לטוב להם לכפר עליהם לפני ה' חוץ משלש תעניו' הללו האחד הוא ט"ב כדי שלא לעורר ס"א כי הנה נתבאר פ' בלק דף קל"ז וז"ל והכי אוקימנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סליקת למלקא עינוגין ומומא אשתכח בישראל לתתא וכו' כדין אתערו דשמאל בקל תקיף לאתערא על עלמא כד"א ויקרא את עשו בנו הגדול וכו' ולכן הם שלא להזכיר ענין ט"ב כדי שלא לעורר שמאל ס"א וצום כפור אין מכריזין מטעם אחר מרוב קדושתו ואיתא פ' בהעלותך דף קל"ד וז"ל לקבל אלין שתי חצוצרו' כסף כגוונא דא כולא לתתא והא נאמר מאלין תרי שערי נפקי תרי כרוזי דאזלי מקמי כלהו משריין כד אלין תרי מכרזי כל חילין וכל משריין מתכנשי וכו' לקמן ז"ל ת"ח שתי חצוצרו' בגין דאינון משערי תרי וכו' אינהו זמינין לתברא דינין ולאכפייא לון והנה מפני השני טעמים הללו יש זמן שמכריזין לתברא דינין ולאכפיא לון ופעמים אין מכריזין הם שלא להזכיר שלא לעורר הדינים כאמור:

[א] **הלא** זה דברי בפ' בחדשה ימצאונה כי החדש זה הוא מורה על כל הדברים הרעים אשר באו על ישראל אמנם ישראל היו בטוחים בחדש זה לכאו' כי זה הוא במזל אריה והוא מורה על הצלחה שלהם לפי שישראל קראים אריה וב"ה נקרא אריה כמו שאמר הכתוב הוי אריאל אשר על כן למלאת דבר ה' כפי הטבע העלה עליהם נבוכדנצר שחיק מחיק הנק' אריה שנא' עלה אריה מסובכו הלא זה כוונת חז"ל במאמר ישראל נקראי' אריה וב"ה נקרא אריה נבוכדנצר נקרא אריה כלומר שהקב"ה כל דרכיו אע"ג שהם בהשגח' לא יחסר לעשו' אותם כפי הטבע ולכן שלט נ"כ הנקרא אריה על מלכו' בית דוד הנקרא גור אריה יהודה ושרף ב"ה הנקרא אריה וזה"ה הוי על שני דברים הנקרא אריאל אריאל והם לא התבוננו כי בלאו הכי זה החדש

ממקור חיים

מורה על הרעו' שבאו עליהם שלכן נקרא אב כלומר שמורה ענין קללה כך אמרו חז"ל בב"ר מפני מה לא נברא העולם באות אלף לפי שהוא לשון קללה ר"ל ארור ולמה נברא באות ב' שהוא לשון ברכה ולכן נקרא חדש זה אב ר"ל כי הנה היה בו קללה ואבידה לכל ישראל בו נחרב בית קדשנו וגלינו מארצינו אמנם האחרית לטובה וברכה כמש"ה צום החמישי יהיה לבית ישראל לששון ולשמחה ולכן משנכנס אב ממעטין בשמחה שהנה כך הוא כל מעשה התחתונים כך נעשה למעלה כנ"ל ובר ישראל דאית ליה דינא בהדי עכו"ם לישתמיט מיניה דריע מזליה של ישראל מאותה שעה אשר שלט נבוכדנצר הרשע על מזל אריה כנזכר מאז אתרע מזליה דבר ישראל ולכן אין ראוי לישראל לדחוק את השעה שהרי נאמר השיב אחור ימינו מפני אויב:

[ב] מר"ח עד התעני' ממעטים במשא ומתן וכ"ז לא נעלם מעין כל קורא ספר כי אשת חיל נשתבחה בענין משא ומתן שנאמר סדין עשתה ותמכור וכו' ואיתא בגמרא המצפה לשכר אשתו אינו רואה סימן ברכה לעולם ומסיק הני מילי מתקולה אבל עבדה ומזבנא משתבחא בה קרא דכתיב סדין עשתה ותמכור וכו' והנה ענין משא ומתן כיצד יצדק למעלה בענין הרוחני הנה הוא מתבאר בדינים של חול המועד כי שם ביתם ושם נאמר כיצד ימצא הענין בין לענין הנוגע אל האדם ובין לענין הנוגע למעלה אמנם המורה מזה הוא כי הנשמות נמצא בהם משא ומתן באחד משני פנים הראשונה הוא ענין מה שאחז"ל כל אדם יש לו שני חלקים אחד בג"ע ואחד בגיהנם זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע הרי זה ענין משא ומתן בצד אחד ונמצא שמשתכר האדם ע"י מעשה המצות ואמנם יש משא ומתן באופן אחר היינו משחז"ל בפ' כי בתחבולו' תעשה לך מלחמה אם עשית חבילות של עבירו' עשה כנגדן חבילו' של מצות ומה גם על ידי התשובה זדונות נעשות כזכיות והנה אמר כי בימים הללו ממעטים במשא ומתן לא שלא יועילו הדברים האלה אלא הרצון לומר כי צריך כח גדול להתגבר על סטרא אחרא והוא על יסוד מוסד שאמר דבר ישראל ריע מזליה וכן נמי למעלה זה שנא' סדין עשתה ותמכור אשר חכמים ז"ל הגידו שהוא סדין בציצית והענין בקיצור כאשר נודע כי הציצית הוא בסוד מט"ט כדאיתא בזוהר בשיעור הטלית כדי שיתכסה ראשו ורובו של קטן ע"ש ונער קטן נוהג בם ואיתא פרשת בשלח דף ס"ו וז"ל בשעתא דנפק יהושע נער אתער נער דלעילא ואתתקן בכמה תיקונין

תיקונין בכמה זינין דאתקינת ליה אמיה לקרבא דא וכו' הנה מבואר כי מע"ע הוא נלחם תמיד עם סטרא אחרא וגולה אותם אמנם ודאי הוא כי בימים הללו לא כן ואיתא פרשת בשלח דף נ"א וז"ל היתה כאניות סוחר וכו' א"ר כמה אלפין כמה רבוון דמשריין קדישין אית ליה לקב"ה מארי דאנפין מארי דעיינין מארי דזיינין מארי דיללא מארי דיבבא ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא וכו' לקבל אלין אית לה למטרוניתא משריין מזיינין וכו' קמיה כל חד וחד גומרין דנור דליק לבושי מלהטא אשא וכו' והנה מבואר מן המאמר כי על ידי כל אלו החיילות היא נלחמת עם זקן וכסיל ולוקחת ממנו שבי ולכן כל אלו הענינים הנמצא בשם מן הריוח קשה לעשות בימים הללו ולכן נמי בגשמי הדין מחייב למעט במשא ומתן כי זה גורם מיעוט השמחה וכן נמי לענין בניין של שמחה אינו שייך בימים הללו לפי כי הבניין הוא מורה למעל' על ענין הבניין הנעשה למעל' בין בענין תיקון העולמו' ממשחז"ל בפ' אלה תולדות השמים פסל את הראשונים מלמד שהיה בונה עולמות ומחריבן אמר דין הניין לי ודין לא הניין לי ואיתא בזוהר פרשת בראשית דף כ"ה וזה לשונו ואורייתא איהו ישובא דעלמא וכותים דעלמא עע"ג דלא קבילו לה אשתארו חרבה ויבשה ודא איהו דקודשא בריך הוא ברא עלמין ומחריבן וכו' ולכן לא טוב לעשות בניין של שמחה כגון בית חתנות לבנו בניין של ציור וכיור ואיתא במדרש מזמור לאסף וכו' למלך שעשה בית חתנות לבנו כעס עליו נכנס קרע את הוילאות שבר את המטות וכו' ולכן לא נאה לעשות מאחת מאלה וגם נטיעה של שמחה אינו רשאי הוא מה שאמרו חז"ל למלך שהיה לו בן והיה לו פרדס נאה והנהגה לו מה עשה כל זמן שהבן עושה רצונו של אביו רואה איזו נטיעה יפה עוקרה ונוטעה לתוך הפרדס כך כל זמן שישראל עושים רצונו של מקום רואה הקדוש ברוך הוא איזו נטיעה יפה באומות כגון יתרו רחב עוקרה ונוטעה בישראל והפך מובן ולכן מפני כי הימים הללו הם ימי הרעה כי ישראל לא עשינו רצונו של מקום ומן הראוי הוא ההפך כמו שאמרו חכמים זכרונו לברכה וכאשר אין הבן עושה רצון אביו רואה איזו נטיעה יפה בפרדס ועוקרה ולכן הם שלא לעשות נטיעה של שמחה שהרמז שלה מורה על היות הבן עושה רצון אביו והוא עוקר נטיעה יפה מע"ע ונוטע אותה ועתה נהפוך הוא ולכן אין ליטע הדס שהוא רמז אל הצדיקים או מיני אהלים וסוד הענין אגיד אותך הלא כמוה עמדי בפי' מגילת איכה בס"ד מה שאמרו בזוהר פ' פקודי כי מיום שנחרב בית המקדש נפסקו הנשמו' חדשות מלבא בעולם ולכן נמנעו אלו הדברים כנזכר שם וכי תימא אם כן לעולם ראוי למנוע מלנטוע נטיעו' של שמחה כגון אלו מאחר דנמנע אותו הייחוד העליון הנזכר הענין הוא כי להיות שדבר זה נפסק בימים הללו ולכן באלו הימים דוקא אנהגו מונעים דברים הללו לעשות היכר אל הפגם אשר נעשה למעלה על ידי מעשינו זאת ועוד סיבה אחרת מפני כי ענין זה של מניעת הנשמות חדשות לא נתבאר בזוהר רק בדרך סתם שם נאמר בהיכל חמשי וזה לשונו ומיומא דאתחרב בי מקדשא לא עאלו תמן נשמתין והנה ענין זה שלא לך לדעת כי יש כמה מיני נשמו' הנקראים נשמו' חדשו' ואמנם כנגד הנשמו' חדשו' שנפסקו בזמן החרבן לכן על אלה אנו עושים היכר זה שלא לנטוע נטיעה של שמחה אמנם לפי שיש נשמו' אחרו' הבאות לעולם הנקראי' חדשו' כנגד אלו הותר כל השנה לנטוע נמצא כי לא יש הפרש בענין הנטיעה לאסור קצת ולהתיר קצת אמנם בימים הללו נמנע כנז' אבל אם היה כותלו נוטה ליפול אע"פ שהוא של שמחה מותר מפני כי הכותל הוא מורה על שני דברים כי הנה להיות כי הכותל הוא צד מן הבית שמורה על אשת חיל כמו שאמרו חז"ל אין בית אלא אשה וכאשר נוטה הכותל ממנו ליפול הוא מורה על מש"ה נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל ואנחנו ידענו נאמנה שהענין הוא לא תוסיף לנפול אמנם כדי שלא ליתן פתחון פה לכן מותר לבנותו ומה גם שהוא מורה על הבנין שאנחנו מצפים שהנה הרשע המין אמר לר' אליעזר שאין נזכר בפסוק זולת שני בתי ישראל שנאמר גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון אמנם בית שלישי לא נזכר ולפי כי האמת הוא כי עוד יש שני בתים שאנחנו מצפים שהם מעשה ידי הקב"ה כדאיתא פ' פנחס ולכן אם נוטה הכותל ותכ"ש אם נפל מותר לבנותו ואע"ג שהיה של שמחה שהוא רמז לכותל שאנחנו מצפים שנאמר הנה זה עומד אחר כותלנו מותר לבנותו אמנם אין נושאים נשים כי הנה אחז"ל בפסוק לאמר הן ישלח איש את אשתו וכו' עתידה כנסת ישראל שתאמר רבונו של עולם הכתבת עלי וכו' והקדוש ברוך הוא משיב וכי גרושים אתם לי וכו' ולפי דקים לן כי אין בן דוד בא בימים הללו ולכן אין נושאים נשים ואין חילוק בזה בין בתולה או אלמנה וגרושה כי הכל הולך אל מקום אחד ולכן ליארס מותר בלא סעודה דהא כשיחזיר הקב"ה לכ"י עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים כמו שחז"ל וזאת התורה לענין הנוגע בעצם אדם בדינים אלו משנכנס אב ממעטין בשמחה ואין זה הענין נוגע לעבודת הקב"ה שהרי נאמר תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה כי עיקר העבודה הוא השמחה אמנם השמחה הגופנית היא מנועה מסיבה זו לפי שלא היו עובדים את ה' בשמחה הוא מ"ש בזוהר שמחה דא כנסת ישראל כלומר כי לא היו עושים התורה והמצוה בכונה טובה לייחדא קודשא בריך הוא ושכינתיה הנקרא שמחה ולכן משנכנס אב ממעטין בשמחה לפי כי ע"י השמחה שישמח האדם הנה הוא ממשיך עליו שמחה מלמעלה כדאי' בזוהר ועתה בימים הללו לא מבעיא כי אין שמחה למעלה באלו הימים אלא שגם כן מתעורר בכי וקינה והספד שלכן אנו נוהגים אחר חצי היום לישב בארץ ולעשו' הספד וקינות ובכיה בכל יום מפני כי כן מתעורר למעלה כאשר פירש מורי הרב האלהיי זלה"ה ולכן כל בר ישראל דאית ליה דינא בהדי עכו"ם לשתמיט מיניה דריע מזליה ומזל עכו"ם מתגבר ועולה שלכן אנחנו עושים הבכיה והספד בתמוז: מראש חודש ועד התענית ממעטים במשא ובמתן הנה המשא ומתן של איש הישראלי הוא

שמתקן

[ג] שבוע שחל בו ט"ב אסורים לספר ולכבס אפילו אינו רוצה ללבשו עתה אלא להניחו לאחר ט"ב ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור וכן המכובסים מקודם בין ללבוש בין להציע בהם המטה ואפילו מטפחות הידים והשולחן אסור והכיבוס שלנו מותר אבל גיהוץ שלנו אסור וכלי פשתן אין בהם משום ניהוץ והרי הם ככיבוס שלנו ומותר והני מילי לגוהצן ולהניחן לאחר ט"ב אבל אסור ללבשן בשבוע זה ונהגו לאסור אפי' בכלי פשתן ואפילו בכיבוס שלנו בין ללבוש בין לכבס ולהניח ואין להקל בדבר כיון שנהגו כל שכן דאיפשר דמדינא נמי אסור שהרי יש מי שכתב דכיבוס שלנו קרי גיהוץ לשל בני בבל שאין מתלבנים יפה לפי שמימיהם הם עכורים שאינה ארץ הרים וגבעות כארץ ישראל וכיבוס של שאר ארצות איפשר שהוא ככיבוס של ארץ ישראל ואסור ועוד יש מי שפירש דגיהוץ היינו מים ואפר או נתר ובורית וכיבוס היינו במים לבד ובזמן הזה אין מכבסים במים לבד ונמצא שכל כיבוס של זמן זה הוי גיהוץ ואסור מדינא אפילו בכלי פשתן ללבשן מיהא :

לאחר

שמתקן על ידי תורתו ומעשיו הטובים כי הוא מעלה כח מבינתו למעלה בסוד אור חוזר ומדליק בוצינין כמש"ה נר ה' נשמת אדם כלומר כל מצוה שיעשה האדם הוא עושה בחינת נר אחד לפני הקב"ה וזה נעשה ע"י נשמת אדם וכדאי' בזוהר פ' ויצא דף קס"ד וז"ל קרבנא דקב"ה בכל יומא בגין למיזן עלמא וכו' הה"ד אכלו רעים ומה קב"ה פקיד לאתערא מזונא דלעילא בגין לאתערא מהכוא מזונא לתתא מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא עאכ"ו עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי האדם על ידי מעשיו נושא ונותן כי הוא נותן טוב טעם למעל' ומתעורר השפע העליון והוא נמשך ויורד למטה ואז הוא נוטל חלק בראש כדאי' בזוהר פ' עקב דף רע"א וז"ל וע"ד אצטריך בר נש לשואה רעותי' ברזא דברכאן בגין דיתברכון אבהן ובנין כחדא ומאן דמברך לקב"ה יתברך ונטיל חולקיה מאינון ברכאן בקדמיתא דכל עלמא לתתא עכ"ל הנה נלמד מן המאמר כי זה הדין של משא ומתן הוא לענין הנוגע לשפע הנשפע מלמעלה ולענין הבנין של שמחה ענין בניין זה היינו בסוד האיברי' של האדם כמש"ה הן יהרוס ולא יבנה והנה בענין זה שייך להיות באחד מפני שהאחד הוא בנין פשוט וזה ימצא באדם על ידי ענין סור מרע לפי כי כל אשר יעשה אחת ממצות ה' אשר לא תעשנה הנה הוא פוגם באבר אחד מאיבריו וכאשר מרחיק האדם את עצמו מחטא באחת מהנה הנה הוא מתקן האיברים שלו ובונה אותם אמנם יצדק הענין יותר כאשר כבר נתגבר עליו היצר וחטא וכבר נהרס שלכן החוטא נקרא מת כמשחז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים ולכן כאשר יתן אל לבו לעשות תשובה אז נקרא שהוא בונה הגוף והאיברים שלו אמנם זה וזה לא יצדק ליקרא בנין של שמחה מאחר כי מה שקלקל חזר לתקן ועליהם חיו יחיה אמנם יש ענין אחר שראוי להקראם בנין של שמחה והיינו כי על ידי מעשים טובים אשר יעשה האדם הוא קונה נפש יתירה או רוח או נשמה כדאיתא בתחילת פ' משפטים אם אחרת יקח לו וכו' וז"ל תא חזי כד אתייליד בר נש יהבין ליה נפש מסטרא דדכיו זכה יתיר יהבין ליה רוח זכה יתיר יהבין ליה נשמתא וכו' לכן כאשר יזכה האדם וקונה רוח או נשמה חדשה אז יצדק באמת ליקרא בניין של שמחה מפני כי עיקר זה התוספות אשר ימצא אל האדם על ידי מעשיו העיקר הוא על ידי השמחה כאמור והיינו בנין בית חתנות לבנו לפי כי עיקר הפרשה תוספת זו של רוח או נשמה הוא בקרב איש ולב עמוק והיינו בית חתנו' בשני בתי הלב ושם מצייר ומכייר ע"י לימוד התורה ומעשה המצות כי הכל צריך מלאכת מחשבת כנזכר בכמה מקומו' וכל מחשבו' הטהורו' עושים רושם גדול בעמקי הלב אשר שם נרשמים הרהורים ומחשבו' הטובו' כדלקמן שלכן יש מי שאוסר להרהר בתורה בט"ב והנה אמר כי כל אלה הדברים אין עושים רושם בימים הללו בערך שאר הימים כאמור מפני כי סוף סוף אין שמחה מצויה שם כאמור ואם היה כותלו נוטה ליפול מותר לבנותו אף על פי שהוא של שמחה כי זה מורה כי הוא בא לחשוב מחשבת רעה אשר על כן כותל הבית שהוא הלב נוטה לענין רע כי בזה ימצא שהוא נופל מקדושתו מותר לבנותו להתגבר עליו ואף על גב שהוא של שמחה כי שמח הוא שלא חטא מותר לעשות כן ואין נושאים נשים כי מה אף על גב כי על ידי התורה ומעשה המצות ועבודת התפלה הוא גורם ייחוד למעלה לאותם נשים הכשרות הם לאה ורחל אמנם לא כן יעשה בענין הגשמי מפני כי זה גורם שמחה יתירה למעלה והא נמי ליתי ואיתא בזוהר פרשת תצא דף רע"ח וז"ל פקודא דא למחדי לאתתיה שתא חד דכתיב נקי יהיה לביתו שנה אחת ואינון י"ב ירחין מדילה דהא שנה איהי כלה ולית כלה בר בי"ב ירחין וכו' ושמח את אשתו לא כתיב אלא ושמח וחדי לכלה עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי הזווג שהאדם לוקח אשה חדשה מוסיף שמחה גדולה למעלה בכלה העליונה ומאחר כי בימים הללו אין השמחה העליונה שלימה לא נכון לעשו' כן אבל לארס מותר שמא יקדמנו אחר זה הענין מבואר פרשת משפטים ע"ש :

[ג] **הנה** כל עניינים הללו שהם נוגעים לדיני האבילו' הלא הם מתבארים במקומם אמנם חומרו' הללו הלא הם נלמדים ממחז"ל בפ' ויקרא ה' צבאו' ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק ואיתא במדרש אמר הקב"ה למלאכי השרת מב"ו שמת לו מת והוא מתאבל עליו מה דרכו לעשות אמרו לו תול' שק על פתחו אמר להם כך אני עושה שנאמר אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם וכו' ומאחר כי מצאנו ראינו כי הקב"ה עשה את כל אלה א"כ מה האדם שיבא אחרי המלך את אשר כבר עשהו ולכן שבוע שחל ט"ב להיות בתוכה אסורים לספר ולכבס והנה ענין התספור' מורה על שני דברים הבאים כאחד האחד הוא

הוא גידול שער בסוד מ"ש תולה שק על פתחו והנה נתבאר אצלי בפי' איכה מאמר זה ולענין הנוגע אל השק הסוד הוא משחז"ל בענין תמר נימא קשרה לו והא כתיב ויצא לך שם בגוים ביופיך כי בנות ישראל אין להם שער בית השחי ובית הערוה ומסיק שאני תמר שהיא בת יפת תואר ואמנם בזמן החרבן תלה שק של שער על פתחו כלומר במדה האחרונה שנאמר בה פתחו לי שערי צדק ונאמר אוהב ה' שערי ציון ולכן על סוד זה אסורים לכבס בשבוע שחל ט"ב כי הנה אנו דווי' ודואגי' על העדר זה שנתחדש לא כך היה בתחלה ועוד יש טעם בדבר זה היינו מה שאמור פרשת תזריע דף מ"ח · וז"ל הכי תאנא כולא כחד מתקלא סלקא ומשום דדיני תתאי אתאחדן ומתחברן בשערוי דהאי אקרי הוא דינא קשיא וכד אתעבר מיניה שערא דרישא אתבסם ודינין דלתתא לא אזדמנו ובגין כך אקרי טהור דלא אקרי טהור אלא מסטרא דמסאבא וכד נפיק מן מסאבא אקרי טהור דכתיב מי יתן טהור מטמא מטמא ודאי והכא כתיב ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא עכ"ל לענייננו והנה ממאמר זה ממנו נקח ללמוד על ענין גידול השער כי הנה הוא מורה על שאיננו בענין השלימו' כדי שיקרא טהור מפני שנאחזים ממנו הדינים כאמור ולכן אסורים מלספר והוא ע"ד מה שאמר הכתוב אל תחסום שור בדישו ולענין הכיבוס הוא מורה אשר חכמים הגידו כי כאשר בא נחש על חוה אז תכף פרסה נדה וזה נמשך עד שעמדו ישראל לפני הר סיני כמשחז"ל שכשעמדו ישראל לפני הר סיני פסק זוהמתן ולפי כי על ידי העון חזרה הטומאה למקומה ולכן בימים הללו שהם דוגמא לימים הראשונים שנעשה מעשה העגל לכן אסורים לכבס ואיתא פ' תזריע דף מ"ט · וז"ל וכד בעי קדוש ברוך הוא לאגחא קרבא בהאי איש אגח בהו קרבא דכתיב ה' איש מלחמה בהאי איש ממש ולא אגח בהו קרבא עד דאעבר ליה שערא דרישא בגין דישתלשלון משלשוליהון ויתברון כל אינון כתרין דמתאחדן בשערי הה"ד ביום ההוא יגלח ה' וכו' את הראש ושער הרגלים וגם את הזקן תספה תאנא וכה תעשה להם לטהרם וכו' וכבסו בגדיהם כגוונא דלעילא דתיקוני דהאי איש ולזמנא דיתכשרון עובדין לתתא זמין קב"ה לאעברא שערא דא ולמגלשיה בגין דלא ימחה וירבה דכתיב כי ימרט ראשו וכו' הנה מבואר מן המאמר ענין הגילוח וכיבוס בגדים כי כל אלו הדברים הם מורים על ההעדר הנמצא למעלה מזמן החרבן כאמור ולכן אסור לכבס אפילו אינו רוצה ללבשו עתה אלא להניחו לאחר ט"ב ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור כי אחר כל אלה הדברים הם מורים על ההעדר הנמצא למעלה בימים הללו ולכן אסור וכן המכובסי' מקודם והנה סוד אלה הדברים נרמז בברכה שאנו אומרים בברכת המלביש ערומים כי הם סוד מש"ה ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור ואלה הבגדים הוא סוד משחז"ל בפ' מעדה בגד ביום קרה יום שנזדווג נבוכדנצר הרשע לישראל העדה מהם שני לבושים בגדי כהונה ובגדי מלכות וכבר נתבאר מאמר זה אצלי בפירוש איכה כי בגדי כהונה הם בסוד הזכר ת"ת ישראל שהוא כהן גדול ובגדי מלכות כמשמעו וכדאי' פ' משפטים מן הזוהר ע"ש ולכן בגדים המכובסים מקודם בין ללבוש בין להציע בהם את המטה אסור אמנם יש הפרש בין כיבוס לגיהוץ כי הנה ענין הכיבוס הוא במים לחוד וזה מותר מפני כי אותם הבגדים אע"ג שנאחז בהם סטרא אחרא יום שנזדווג נבוכדנצר לישראל וכדאי' בברכו' הני מאני דרבנן דבלו מנייהו הוי מ"מ הם מתכבסים קצת על ידי מימי החסד המתעורר בכל בקר בסוד שנא' וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו וכדאי' בזוהר בפ' ואל זועם בכל יום נזעם אינו אומר אלא זועם למאריהון דדינים דאלמלא כן לא הוה יכיל עלמא למיקם אמנם גיהוץ הוא מורה על שמתעבר כל מין לכלוך ואין מתאחז בהם עוד קליפה והא ליתי ובפרט בזמן הזה שהם מתעוררים ושולטים ביותר ומיהו נהגו איסור גם בכיבוס מפני כי מימי ארץ ישראל הם זכים ויפים שנאמר אותי עזבו מקור חיים ולכן אפילו כיבוס בימים הללו לא נכון לעשו' מפני כי עתה הקליפה גוברת ואין לדחות אותה ולדחוק את השעה ומה גם בכלי פשתן כי עיקר העון נעשה מזמן שהקריב קין קרבן מן הפשתים כמו שאמרו חכמים ז"ל ולכן כל ענין כיבוס הוי גיהוץ ואסור ואפילו בכלי פשתן שלא יתעורר סטרא אחרא כמתחילה על ידי מעשינו כאמור : וזאת תורת האדם בדינים הללו להודיע ולהודע כי עונותינו הטו אלה להיות כי חזרנו על עון אבותינו הלא זה הדבר מה שאמרו חכמים ז"ל בפסוק והמה כאדם עברו ברית מה אדם הראשון חטא ודנתי אותו בגירושין ושילוחין וכו' כך ישראל שנאמר וכל ישראל עברו את תורתך וכו' והנה נאמר בא"ה ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנו' עור וילבישם ובתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב כתנו' אור ואחר כך אבדו אותם כך ישראל קרבנו הקב"ה לפני הר סיני ושם נאמר וכבסו שמלותם ואיתא בזוהר פרשת שלח לך דף קס"ע · וז"ל א"ל ר' שמעון ודאי ידענא דאינון מלבושין תמן בלבוש יקר דגופא דכיא קדישא וכו' ושאילנו דא קמי רב מתיבתא ואיהו אמר דהא הוה בהאי עלמא הרי מנלן דכתיב ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות אתלבשת בההוא דיוקנא דההוא עלמא מלכו' דא רוחא דקודשא דהא מלכו' שמיה נשיב רוחא מההוא רוחא דאוירא דההוא עלמא ואתלבשת ביה אסתר וכו' הנה מבואר מזה המאמר מה יקרו הבגדים אשר זוכים בהם כל איש ישראל כאשר נכנס בגן עדן ולכן הדוגמא להם הם אלה הבגדים שלנו בהיותם לבנים על ידי כיבוס ובדברי חכמים ז"ל כתוב לאמר בפסוק קהלת למלך שהזמין לעבדיו ולסעודה ונתן להם כלים כשהם מגוהצים הפיקחים שבהם קפלום וכו' האחרים הלכו ועשו בהם מלאכה לעת ערב הללו נכנסו כשהם מגוהצים וכו' הטפשים באו כלם מלוכלכים שמח המלך לקראת הפקחים וכו' ולכן על כל צדדים הללו אין ראוי לאדם לספר ולכבס להורות כי הנה הוא יותר מצטער על המעשים אשר עשה לא טוב בקרב עמיו לא די העון הקודם של אדם הראשון אלא גם כן שבו ישראל על עונו' אבותם

[ד] לאחר התענית מותר לספר ולכבס מיד ואם חל ט"ב ביום ראשון או בשבת ונדחה לאחר השבת מותר בשני השבתות בין שקודם התענית בין שאחריו ויש מי שאומר שנהגו לאסור בכל שבוע שלפניו הוץ מיום ה' ויום ו' : [ה] אסור לעבריות לכבס בגדי הכותים בשבוע זה : [ו] כלים הדשים בין לבנים בין צבועים בין של צמר בין של פשתן אסור ללבוש בשבת זה : [ז] יש אומרים שאסור לתקן בגדים הדשים ומנעלים חדשים בשבת זה ויש להחמיר בזה מראש חדש : [ח] נשי דנהיגי דלא למשתי עמרא מדעייל אב מנהגא והוא מלשון או בשתי או בערב :

יש

אבותם ונוסף עוד מעשינו על עון אבותינו ולכן אסורים לכבס כאמור להורות כי יודעים ומכירים אנו בעונותינו כי הם הגורמים לנשמה ללבוש הבגדים הצואים כדאי' בזוהר פרשת שלח לך ולכן אנו בושנו במעשינו ונכלמנו בעונותינו :

[ד] לאחר התעני' מותר לספר ולכבס מיד והענין מה שאמור בזוהר פרשת יתרו דף ע"ח · וז"ל בתר הכי שליפו וכו' דשליט ביה אוריתא וכו' והא אוריתא רב ממנא וכל איכון מפריין נפלי ההוא נסורא ובגין דכליל בתרין אקרי תאומים וכו' עשו נטיל ברזא דיליה תרין ירחין תמוז אב ואיהו לא אשתכח לאתאביד דהא אזול לאו דילי' הוא ואפילו אב אלא ט' יומין איכון דיליה ולא יתיר והאאביד ולא אשתכח וכו' הנה מבואר מן המאמר כי עשו הוא סטרא אחרא אין לו חלק בחדש אב זולת ט' ימים אלו בלבד לא כן בשאר החדש וכן לענין הגשמי הוא הדין כי תכף אחר התענית מותרים לספר ולכבס כי הנה נקרא למעלה כי גידול שער הוא רמז לענין מ"ש תולה שק על פתחו שהוא סוד עשו והרבע מאות איש עמו שהם יש שק ולכן עתה כאשר עבר ט"ב אין עוד שליטה לסטרא אחרא כאמור ולכן מותרים לספר כדי לדחו' הקליפה למטה ואם חל ט"ב ביום א' או בשבת ונדחה לאחר השבת מותר בשני השבתו' מפני כי אין להם שליטה זולת בימי החול וכן הענין למי שאומר שנהגו לאסור בכל שבוע שלפניו חוץ מיום ה' ויום ו' כי בימים הללו כבר מתחיל הקדושה של שבת להתעורר :

[ה] **מאחר** שהנחנו למעלה את כל הרעה הבאה עלינו יום שנזדווג נבוכדנצר הרשע לישראל העד' מהם שני לבושים בגדי כהונה ובגדי מלכו' ולקחה אותם סטרא אחרא ואם כן מאחר שאנחנו אסורים לכבס שבוע זה על כל הרעה זו הבאה עלינו לפי כי אין בנו כח לתקן מה שנתעוות מתחילה וכדי לתקן קצת מעונינו אנו נוהגין זה האבל בעצמינו וא"כ איך יעלה על לב לכבס בגדי העכו"ם ולא די שלקחו בגדינו אלא שגם נתקן אותם על ידינו ולכן אסור לעבריו' לכבס בגדי כותים בשבוע זה לפי כי כבר נתבאר למעלה כי כל מעשה אשר יעשה האיש הישראלי הוא עושה רושם למעלה ולכן אסור לעשו' כן שלא יעשה פגם למעלה ח"ו : [ו] כלים חדשים בין לבנים בין לבועים וכו' הנה על הדרך הנזכר הענין הוא מבואר כי מה שנאסר ענין זה הוא מפני כי בזמן הזה אנו אבדנו המלבושים שלנו ולכן אין ראוי ללבוש בגדים הדשים כלל כי הנה השכינה נשארה ערומה מארבעה בגדי זהב גם ת"ת ישראל נאבד ממנו ד' בגדי לבן והכל מבואר פ' משפטים ואיתא בתיקון י"ח דף ל"ו · וז"ל והאלין קליפין איכון מחילה בגין ישראל לאביהם שבשמים באלין קליפין אתלבש קב"ה ושכינתי'

לקיימא בשכינתיה ומלכותו בכל משלה ולקיימא ביה כי מלך כל הארץ אלהים אבל לעילא באתריה אתמר לא יגורך רע אלא קליפין דיליה לעילא איכון לבושין מכמה גוונין שפירין דנהורא דמנהון אתפשט קב"ה בגלותא ואתלבש באלין אחרנין בגין לנטרא לישראל דאיכון מתלבשין באלין קליפין ודא איהו בכל צרתם לו צר וכו' הנה ממאמר זה למדנו שני ענייני' כאחד ראשונה היות השכינה מתלבשת בקליפו' אלו ומה גם כללו' ישראל ולכן הדין הוא בגשמי כך כי אסור ללבוש בשבוע זה כלי' חדשים בין לבנים בין לבועים וכו' כדי שלא לעורר כך למעל' ומאחר כי לא יתכן לעשו' כן נמלא שמעורר עלבו' למעלה ומגביר כח סטרא אחרא ומאחר כי ג"כ האדם נפשו מלובש' בקליפו' אלו לכן אין לו רשות ללבוש כלים חדשים שהרי אי איפשר לו ללאת מדי דופיו בימים הללו כי סטרא אחרא מתגבר והולך ולכן נמי מי שאומר : [ז] שאסור לתקן בגדי' הדשים ומנעלים חדשים בשבת זה אף על גב שאינו לובש אותם דקס"ד דשלמא ללבוש מסטרא דאסור מן הטעם הנזכר ומה גם שלריך לברך עליהם שהחיינו כמו ששני' ...ם כלי' חדשים אומר ברוך שהחיינו אמנם תיקון הכלים מה בכך ולכן קמ"ל דאין מתקנים בגדים חדשים וכיולא וזה יהיה מן הטעם הנזכר שהרי מאחר שאסור ללבוש בגדים חדשים מפני שהקליפה לקחה הבגדים של הקדושה בימים הללו ולכן נמי אסור לתקן כלים חדשים מן הטעם זה שהרי תיקון זה הוא מעורר הקליפה ונותן כח באותם הבגדים הנזכר ויש להחמיר בזה מר"ח בין לענין המלבוש שלא ילבש כלים חדשים וכן נמי לא יתקן כלים מפני כי הכל מטעם א' : [ח] נשי דנהיג דלא למשתי עמרא וכו' הנה בזה יש שני פירושים והאחד הוא שלא לשתו' יין אמנם הרב תפש הלשון השני לפי כי לענין שתיית היין שהוא ראוי שלא לשתו' הוא מפורש בדין שאהאר זה והנשים בכלל האנשים ולכן פירש בלשון שאמר כי דלא למשתי עמרא כמו או בשתי או בערב שנהגו הנשים שלא לעשו' בלמר בימים הללו וראוי לתת טעם לדבריהם לפי שמנהגו של ישראל תורה היא ולכן הענין הוא אשר חז"ל הגידו בטעם איסור הכלאים כי לפי שילא תקלה מקרבן קין והבל כי קין הקריב פשתן והבל הביא מבכורות לאנו למר ולכן גזר הקב"ה שלא יתערבו עוד אמנם במקדש היה מלוה וכן נמי במלות ליצית הכל לתקן אותו עון דאלו מתחיל' היו מתוקני' כי הנה חז"ל אמרו בפ' וישע ה' לאדם ולאשתו כתנו' עור איכא דאמרי דבר הבא מן העור היינו למר ואיכא דאמרי דבר שעור נהנה ממנו זה פשתים ולפי שהיו מתוקנים לכן הביאו מהם קרבן קין והבל אמנם עיקר השנאה הוא שנתקנא קין מהבל בעבור תאומה יתיר' שנולד'

עס

[ט] יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו ויש שמוסיפין מר"ח עד התענית ויש שמוסיפין מי"ז בתמוז : [י] ויש מי שאומר שהנוהגי' שלא לאכול בשר בימים הנזכרים מותרים בתבשיל שנתבשל בו בשר ואסורים בבשר עוף ובבשר מלוה ויין תוסס ומותר לשתות יין הבדלה וברכת המזון : [יא] כל מי שאוכל בשר במקום שנוהגים בו איסור פורץ גדר הוא וישכנו נחש : [יב] תספורת שבוע זה

אחר

עם הבל כמו שחז"ל אלא כי כאשר ראה קין שנתקבל קרבן הבל ברצון שנאמר וישע ה' אל הבל ואל מנחתו אז השכים בדעתו להרוג אותו ועשה תחבול' שאמר להבל בא ונחלוק העול' אני ואתה דמאחר שנתקבל קרבן שלך מן המטלטלין לכן טול אתה המטלטלים ואני אקח קרקעות ע"ש קרבן שלי כמו שביארתי במקומו עד שעמד עליו והרגו נמצא כי עיקר הדבר היה בעבור האש' תאומה יתירה שנולדה עם הבל ולכן אחז"ל אפי' הכניסה לו כמה שפחות כופה אותה לעשו' בצמר שלכן בזה נשתבחה אשת חיל שנאמר דרשה צמר ופשתים ונודעת העיקר למה נאסר השעטנז שהאשה היא הגורם ראשון כאמור ולכן ותעש בחפץ כפיה לתקן העון מפני כי היא היתה גרמא בנזק הריגת קין באמצעות ענין הצמר ולכן הנשים הם נוהגו' בימים אלו שהם ימי הרעה שלא לעשו' בצמר ומנהג זה מנהג יפה הוא : [ט] יש נוהגי' שלא לאכול בשר ושלא לשתו' יין בשבת זו וכו' הנה הדברי' אלו מפורשים במשנה באותם שנדרו שלא לאכול בשר ושלא לשתו' יין וכו' עד שנטפל להם ר' יהושע וא"ל א"כ מים נמי לא נשתה מפני ניסוך המים שהיה במקדש ולכן נתן גמר כי צריך לעשו' איזה דבר של היכר להרגיש בענין החרבן וכל שיש בו יכולת להוסיף בזה הרי זה משובח ועליו תבוא ברכת טוב :

[א] כל מי שאוכל בשר במקו' שנוהגי' בו אסור וכו' הנה ענין אכילת בשר מלבד הטעם הנ"ל שאין ראוי לאכול מפני שהיה קרב על גבי המזבח עוד נמצא טעם אחר לדבר מפני שהבשר הוא חלק נמשך מצד ס"א כדאי' בזוהר פ' שלח לך דף ק"ע · וז"ל אי חסידא קדישא את ואגלה לך מלה סתימה בבניינא דגופא דבר נש הכי הוא רוחא מעם רוחא דקודשא נשמתא מגו אילנא דחיי וכו' ס"א יהבת בשרא ומסטרא דילה אתא בשרא ולא מלה אחרא עכ"ל לענייננו והנה עתה מבואר מזה המאמר כי חלק הבשר הוא נמשך ומתרבה מצד ס"א ולכן מנהג יפה הוא שלא לאכול בשר בימים הללו כדי שלא לעורר ס"א ולא לתת בו כח נוסף באכילה זו שהיא חלקו כאמור אמנם כל מי שאוכל בשר במקו' שנוהגים בו אסור פורץ גדר הוא וכו' והענין הוא מ"ש בזוהר כי הנה יש הפרש גדול בין מה שיעשו סטרא דקדוש' למה שיעשה ס"א כי הנה סטרא דקדושה צריך כי יעשה דברים ותנאים כפולי' האדם עד שיזכה שישרה בו כח של קדושה כדאי' פ' תרומה דף קכ"ח · וז"ל ההוא עובדא דבעי בר נש לאשתדלא ביה בעי למקני' ליה באגר שלים בכל מה דיבעון מניה בין זעיר בין רב בגין דרוח מסאבא איהו אזדמן תדיר במגנא ובדקני' ואזדבן בלא אגרא ואנים לבני נשא למשרי עלייהו ומפתי לון בכמה פתויין בכמה אורחין שטי לון לשואה דיורי' עמהון ורוח קדיש' לאו הכי אלא באג' שלי' ובאשתדלות' רב וסגי ובאתתקנותא דגרמיה ובאתדכאותא דמשכניה וברעותא דלביה ונפשיה ולואי דיכיל למרווח ליה דישרי מדורי' עמי' וכו' הנה מבואר מזה המאמר כמה הפרש נמצא בין סטרא דקדושה שאינו בא רק ע"י כמה הכנות לא כך הוא ס"א רק שהוא שורה על האדם שלא כרצונו באונס כאמור ולכן יאמר כי מי שאוכל בשר במקו' שנוהגים בו אסור ישכנו נחש שהוא חויא דרבנן אע"ג כי עשה כרצונו לאכול בשר כי הוא חלקו לא מפני כך ימלט ממנו רק נהפוך הוא כי לכן ימות בלא עתו לפי כי כך הוא דרכו של היצר הוא יצה"ר ואח"כ הוא שטן שעולה ומקטרג לפני הקב"ה ואח"כ הוא נעשה מלאך המות שנאמר ותמוגגו ביד עוננו ונא' תמותת רשע רעה ולכן נקרא חבר רע וכדאיתא בזוהר בפרשת ויצא דף קמ"ח · וז"ל נוקבא דסמאל נחש אקרי אשת זנונים וכו' קשיטת גרמה בכמה קישוטין כזונה מרחקא קיימת בפרשת אורחין ושבילין לאשטאה בני נשא שטיא דקריב בהדה אתקיפת ביה ונשקת לי' וכו' שטיא דא שטי אבתרה ועביד בה ניאופין מה עבדת שבקת ליה נאים בערסא ואיהי סלקת לעילא ואלשינת עליה ונטלא רשו ונחתא אעדיאת תיקונהא מינה ואתהדרת גיבר תקיף קאים לקבליה לבוש וכו' הנה מבואר מה מעשיו של ס"א עם האדם ולכן נקרא חבר רע כדאי' בזוהר בהיכלות פקודי ע"ש : [יב] תספורת שבוע זה וכו' להבין הענין אקדים מ"ש בזוהר פ' נשא דף קכ"ז : וז"ל גדל פרע שער רישו משום הא דכתיב ושער רישה כעמר נקא דבהאי דמי לגוונא דלעילא וכו' תאני ר' שמעון אלמלי ידעי בני נשא מאי קאמרי בהאי שערא וברזא דיליה כמה דאיהו ברזא דרזין אשתמודען למאריהון עכ"ל והנה מבואר מן המאמר כי מרוב קדושת וחשיבות הנזיר נצטווה לגדל פרע שער רישו מפני שהשער הוא דבר גדול וקדושה חמור' אמנם מנאמו ראינו כי האבל הוא מגדל פרע מפני האבל וכילד מתקיימים שני הפכים הללו ואיפשר שלכן אמר ר' שמעון עליו השלום אלמלא ידעי בני נשא מאי קאמרי בהאי שערא שראוי לדייק מ"ש מאי קאמרי בהאי שערא כי מה אמירה שייך בזה כך היה צריך לומר אלמלא הוו ידעי בני נשא רזא דהאי שערא אמנם מאי קאמרי אין לו שחר אמנם הענין יובן עם הנזכר כי יש שני הפכים בענין השער וכדאיתא פ' תזריע דף מ"ח וזה לשונו תאנא מן בוצינא דקרדינותא נפקין תלת מאה ועשרין וחמש נילולי מתגלפין וכו' וכד עיילין אלין בגופא איקרי איש וכו' דהא תנינן איש תם וישר וכו' ואיש דהכא איש מלחמה כתיב דכלא דינא וכו' לא הוה בידיה דרבי יצחק אתו לקמיה דר"ש א"ל תו קשיא דהא תנינן כתיב לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת ותנינן מאן איש זה חסד והכא אמריתו דהא דינא אלא הכי תאנא כלא הוא בחד מתקלא סלקא וכו' והנה נלמד

ממאמר

אחר שער ראש ואחר כל שער שבו אסור : [יג] ובזקן כל שמעכב את האכילה מותר : [יד] אסור לגדולים לספר לקטנים ולכבס כסותם בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה : [טו] מי שתכפוהו אבילות של מת ושל שבת זו והכביד שערו מיקל בתער אבל לא במספרים ומכבס כסותו במים אבל לא בנתר ובחול : [טז] יש נוהגים שלא לרחוץ מר"ח ויש שאין נמנעין אלא בשבת זו ויש מתענים מי"ז בתמוז עד ט"ב : [יז] טוב ליזהר מלומר שהחיינו בין המצרים על פרי או על מלבוש אבל על פדיון הבן אומר ולא יחמיץ המצות : [יח] צריך ליזהר מי"ז בתמוז עד ט"ב שלא לילך מד' שעות עד ט' שעות ולא יכו התלמידים בימים ההם :

תקנ"ב . דיני ערב ט"ב ובו יב"ס :

[א] ערב ט"ב לא יאכל אדם בסעודה המפסקת שאוכלה אחר חצות בשר ולא ישתה יין ולא יאכל שני תבשילין : [ב] אפילו בשר מליח שעברו עליו

ממאמר זה ממ"ש דאית איש הנקרא איש תם ויושר ואית איש הנקרא איש מלחמה ולכן נאמר כי יש חילוק בענין השער כי נמצא בחינת שער שהוא בחינת רחמים וחסד ויש בחי' שער שהוא דין ולכן ימצא החילוק כי ענין הנזיר נקרא קדוש מפני כי אותו השער הוא בחינת חסד שלכן מכונה בשם איש תם ויושר אמנם בחינת השער של האבל הוא בסוד הדין שלכן נקרא בכינוי למעל' איש מלחמה והבן ענין זה : עוד יש לומר כאשר נאמר כי הכל הוא בחינה אחת אמנם ההפרש זה דמשמע כי הם שני הפכים אין הענין כן אלא כי בחי' השער של הנזיר קדוש יהיה בעבור השער שהוא רחמים וחסד אמנם מה שהאבל מגדל פרע שלשים יום הוא יהיה מן הטעם זה עצמו לפי שפגע בו מדת הדין לכן צריך לגדל פרע כדי להמשיך עליו בחי' הרחמים להציל לו מרעתו ולכן מפני כי הימים האלו הם ימי הרעה אסור לספר שער הראש וכל שער להגין עליו כדבר האמור : [יג] וזקן כל שמעכב האכילה מותר מפני כי שער הזקן הוא בחי' אחרת ומכל שכן כי דבר המעכב מותר : [יד] אסור לגדולים לספר לקטנים וכו' מאחר שאנחנו מצווים על הקטנים כמו שחז"ל אלא אמור ואמרת אליהם ולכן כל המעשים שהאדם אסור לעשות אותם גם כן אסור לעשות אותם לקטנים וכן נמי חייב אדם לחנך בנו במצו' וסימן לשני לדדין הללו מה שאמר הכתוב ומעיל קטן תעשה לו אמו וכן נאמר משא אשר ייסרתו אמו והבן : [טו] מי שתכפוהו אבילו' של מת ושל שבת זו וכו' הנה כבר נתבאר למעלה כי ענין התספורת הוא מורה כי זה השער מגדל אותו לטובתו להציל לו מרעתו לפי שנתעורר ס"א ע"י המיתה ונתגבר לכן צריך לגדל פרע להגין עליו ולכן כאשר כבד עליו אסור להעבירו לגמרי רק מיקל אותו וכן מכבס כסותו במים בלבד כי בזה יש רמז להעביר ממנו הטומאה קלת על ידי מימי החסד אבל גיהוץ אסור לפי כי אין יכולת להעביר ממנו הקליפה לגמרי ואם כך יעשה אדרבא מקטרג עליו ויכול לו לפי שעבר על לא תחבוש שור כנודע : [טז] יש נוהגים שלא לרחוץ מר"ח ענין הרחיצה יתבאר לקמן בע"ה . ההפרש הנמצא בין הרחיצה של מים חיים לצונן וכל המרבה לעשו' זכר לחרבן ולצער את עצמו הוא מכלל מש"ה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה : [יז] טוב ליזהר מלומר שהחיינו בין המצרים וכל מי שמקל בענין זה לומר בשבת ור"ח הוא טועה מדרך השכל דמאי אולמיה של שבת ור"ח לענין זה נמי כי יש להם קדושה יותר מימות החול כל אחד כפי בחינתו אמנם לא מפני כך יצאו מכלל בין המצרים שהם ימי הרעה הן אמת כי ט"ב שחל להיו' בשבת הוא נדחה היינו מפני התעני' כי השבת נקרא ענג ולא יתכן להתענו' בו אמנם לברך שהחיינו לזמן הזה לא נכון לומר כך אבל על פדיון הבן אומר אף על גב שיכול לאחר הפדיון לברך שהחיינו אין ראוי להחמיץ המצו' : [יח] צריך ליזהר שלא ילך יחידי מי"ז בתמוז עד ט"ב מד' שעות עד ט' הובא מעשה מחז"ל מי שראה הקטב ונפל ומת וכן נמי אין להכות התלמידי' ולא איש לרעהו כהכאה דר"י שראה א' רץ אחר חבירו להכות אותו במקל והמזיק רודף אחריו בקטא דפרזלא ורצה לסכן אותו ולכן צריך ליזהר מזה ומכיוצא בזה ונמצא מקיים מה ש"ה ונשמרתם לנפשותיכם :

[א] **כבר** נתבאר למעלה כי כל המעשה אשר נעשה תחת השמש בעולם הזה הוא זכר לאשר כבר נעשה ומה גם הוא רמז למה שנעשה למעלה באותו זמן והנה לענין מה שעבר מן הצרות על ישראל כבר נתבאר למעלה כי בי"ז בתמוז הבקעה העיר וברור הוא בעיני בני אדם כי נעשה למעלה אמנם ערב ט"ב גדל הכאב מאד אשר חז"ל הגידו כי אז נכנסו האויבים ואכלו ושתו וקלקלו ובתשיעי לעת ערב הציתו האש כדלקמן ולכן הדין נותן כי ערב ט"ב ראוי לנהוג חומרא יותר על מה שעבר ולכן לא יאכל אדם בסעודה המפסק' שאוכלה אחר חצות דאלו מה שאוכל קודם חצות אינו נקרא סעודה המפסק' אמנם לאחר חצות לא יאכל בשר ולא ישתה יין מפני שהאויבים אכלו בשר ושתו יין במקדש כדאיתא במדרש נכנסו ללשכת הטלאים ולקחו ושחטו ואכלו וה' לא קראו לא קראו קדש ישראל לה' ולכן אין לאכול בשר וגם אין לשתות יין מאחר כי כן נמי האויבים שתו שם יין נסיכים ושמחו לכן נאסר עלינו כל ענין של שמחה וכמשחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין וכן נמי אסור לאכול שני תבשילין משום שמחה כדבר האמור : [ב] בשר מליח שעברו עליו וכו' איתא בזוהר פ' בהעלותך דף קנ"ו וז"ל ת"ח משה אתאחד והוה סליק במה דלא אתאחד נביאה אחרא דהא אחיד לדקה הוה ובשעתא דאמר לו קב"ה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים חדי משה ואמר השתא הוא שלימו בי אשתכח דהא בגיני אשתכח מן לישראל כיון דחמא משה דאהדרו לנחתא לדרגא אחרא ושאלו בשר וכו' אמר ואם ככה את עושה לי הרגני נא הרג דתאיבנא נוקבא במיכלא דילי וכו'

עליו יותר משני ימים ולילה א' ובשאר עופו' ודגים ויין מגתו דהיינו שאין לו יותר מג' ימים נהגו לאסור:

[ג] אפילו בשל מין א' בשני קדרות מקרי ב' תבשילין וכן יש להחמיר וליזהר מב' מינים בקדרה אלא אם כן הוא דבר שדרכו בכך כל השנה כגון אפונים שנותנים עליהם בצלים ובצים ותבשיל הנעשה מדבר שנאכל כמות שהוא חי מקרי תבשיל לענין זה:

[ד] מותר לאכול פירות כשהם חיים אפילו כמה מיני':

[ה] נהגו לאכול עדשים עם בצים מבושלים בתוכם שהם

טור ברקת

וכו' לנחתא לדרגא דנוקבא עכ"ל לענייננו והנה מבואר מן המאמר כי הבשר הרמז שלו הוא במדה האחרונה ומאחר כי כל המאורעות רעות וכל הדברים הרעים אשר נעשו לשעבר בה הגיע הפגם ומה גם עתה והנה כל אלו הדברים הם נרמזים בה לכן מן הראוי הוא להחמיר בהם כי דיו לעבד להיות כקונו: [ג] אפילו בשל מין אחד בשני קדרות וכו' הנה כאשר נתן לב להבין עיקר הדברים האלה הגם כי דברים פשוטים הם שהרצון למעט בענין ההנאה והשמחה בימים הללו שהם ימי הרעה כנזכר לעיל מ"מ יש סוד בדבר והענין יובן ע"ד מה שנתבאר בפסח בענין הגעלת הכלים שהענין הוא ירמוז לשני דברים הבאים כאחד טובים לתשובה ירמוז לאיברי האדם שהם כלים שלו לפי שהם מוכנים לעבודתו ולעשות בהם את מלאכתו ועוד ירמוז בהם לכלים העליונים שנאמר בהם וכלה תעדה כליה וכן נמי בנדון דידן ענין הבישול וענין הקדרו' הכל הולך אל מקום אחד והענין כי הנה מצאנו ראינו כי לא הותר אכילת בשר לאדם הראשון אמנם לנח הותר שנאמר כירק עשב נתתי לכם את כל וזה הענין נתבאר בזוהר פ' לך לך דף פ"ע: וז"ל עד לא חטא אדם מה כתיב ויאמר ה' הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע וכו' וכתיב לכם יהיה לאכלה ולא יתיר כיון דחטא ויצה"ר אשתאיב בגופא וכו' ונצבה אתא נח והמא דהא גופא אתבני מאתרא דיצה"ר אקריב קרבן כמה דאקריב אדם מה כתיב וירח ה' את ריח הניחוח וכו' וכתיב כי יצר לב האדם רע מנעוריו אמר קב"ה מכאן והלאה הואיל וגופא אשתאיב מההוא יצה"ר יתענג גופא מההוא דאתחזי ליה ייכול בשרא וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי מפני העון שחטא אדה"ר לכן הותר לנח לאכול בשר והנה כל עונש הגלות שבא על ישראל היה על עון אכילה ושתיה שנאמר האוכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק והנה נודע כי ריבוי האכילה הוא גורם לאדם כל הרעה הבאה עליו בעה"ז וגם לאחר המות כמשחז"ל לאחר שלשה ימים כרסו של אדם נבקעת ונהפכת על פניו ואומרת טול מה שנתת בי עוד בזוהר פרשת שלח לך דף ק"ע וז"ל סטרא אחרא יהבת בשרא ומסטרא דילה אפי' בשרא ולא מלה אחרא וכו' וכל זמנא דבשרא קיימא בקיומא הוא שטן קיימא לאסטנא אתאביד בשרא לית להו רשו לאסטנא דהא לית ליה על מה דיסתמיך ועל דא כתיב יכל בשרו מראי וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הבשר הוא נמלא בהאדם מסטרא אחרא ולכן מפני כך אחז"ל אין ארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר לפי שהחלק שלו הוא הבשר גם הבשר הנאכל יתננו חלקו ולכן נהגו שלא לאכול בשר בימים אלו כדי שלא יתגבר סטרא אחרא כאשר הוא חלקו ולכן נמי לענין הבישול לא יאכל שני תבשילין דהיינו כדי

ממקור חיים

למעט ההנאה הנכנסת לתוך איבריו של אדם כי מאחר כי מסיבת העון של המאכל בא עלינו החרבן והגלות התיקון הוא למעט בהנאה של המאכל הוא הגורם והנה לא נעלם מעין הקורא כל העבירות אשר חטא ישראל עד מקום אשר חכמים הגידו בפ' השוכבים על מטות שן וסרוחים על ערשותם אלו בני אדם שהיו אוכלים ושותים ומחליפים נשותיהן זה לזה והנה כל מה שיעשה האדם לחטא בהנה הוא יהיה מסיבת כי העין רואה והלב חומד כמשחז"ל בפ' תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצרנה ולכן כדי לתקן עון זה אין לאכול דבר המבושל בשני קדרות כי זה הוא גרמא לכל בעל נפש והאי יתן אל לבו לאמר מה ענין תענוג שייך באפונין שנתבשלו בשני קדרות למה יגרע מאחר כי אין בו בשר ודגים ואין זה תענוג לכן אז יאמר אין זה אלא להעיר את האדם על שני איברים שבו שנאמר בהם פן יראה בעיניו ולבבו יבין ושב ורפא לו והיינו השני כלים שבאדם כי על ידם נעשה נמי הבישול בשני קדרות והוא כיווי ע"ד משחז"ל אל תבשל בקדרה שבשל בה חבירך נמלא כי על ידי כן יהיה נזכר האדם מעשיו אשר לא טובים ומה גם מעשה אבותינו אשר החריבו נוינו ושמם היכלנו וגלינו מארצינו ובאו זרים על מקדשי בית ה' וטמאו שני כלים שנאמר בהם כלי בית ה' ונוסף מן הרעה מש"כ ואת הכלים הביא בית אוצר אלהיו ואיתא בתיקון ע' דף כ' וז"ל בראשית ירא שבת דאיהי שכינתא דעלה אתמר מחלליה מות יומת דעאלו אויבים בהלל דילה דאיהו קדש קדשים ואתמר בהון את מקדש ה' טמא חלל ממלכה ושריה ושפחה עאלת באתר דגבירתא וכו' הנה מבואר עד היכן מגיע העון מעשה התחתונים ולכן אין לזלזל בכל אלו הדברים כי הם נוגעים בדברים נעלמים והם תיקון לנפש האדם כדבר האמור: [ד] ולכן מפני הדברים מותר לאכול פירות כשהם חיים אפילו כמה מינים לפי כי תכלית מניעת אותם הדברים המבושלים היינו להעיר על אותם דברים שהם דוגמא להם בעלם האדם מה שאין כן באכילת הפירות שאין בהם בישול ולכן מותר לאכול מהם ככל צורכו אך לא לענין תענוג: [ה] נהגו לאכול עדשים וכו' גם בזה יש לאדם להתעורר כמה רעות באה עלינו מזרעו של עשו שנאמר ועברתו שמרה נצח על אודות אותו תבשיל של עדשים שנאמר הלעיטני נא מן האדום הזה ואיתא בב"ר ז"ל מה עדשה זו יש בה אבל ויש בה שמחה כך היה אבל שנפטר אאע"ה ושמחה שנטל יעקב את הברכות אך עתה נהפך לאבל מחולנו ומה עדשה אין לה פה כמשחז"ל כך אנו אין לנו פה להשיב כי להיות עונותינו הטו אלה ולכן אין לנו פה לדבר אפי' בדברי תורה ביום ט"ב כדלקמן גם הביצה שנותנים בתוכה הוא הסוד לאותה ביצה שנפלה של

שחם מאבל אבלים: [ו] מי שאיפשר לו לא יאכל בסעודה המפסקת אלא פת חריבה במלח וקיתון של מים: [ז] נהגו לישב על גבי קרקע בסעוד' המפסקת: [ח] יש ליזהר שלא ישבו ג' לאכול בסעודה המפסקת כדי שלא יתחייבו בזימון אלא כל א' יושב לבדו ויברך לעצמו: [ט] כל זה בסעודה המפסקת שאין דעתו לאכול עוד אחריה סעודת קבע וכשהיה אחר הצות אבל אם היה קודם הצות או אחר חצו' ודעתו לאכול אחריה סעודת קבע אין צריך ליזהר בדברים הללו: [י] אם חל ט"ב באחד בשבת או שחל בשבת ונדחה

טור ברקת

בר יוחאי והפילה שתים ברכים כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רי"ו וז"ל כגוונא דההוא דאמר דבילה אחת אפילת שתין ברכין וכו' אלא אוקמוה הפרושים אלין מארי משנה א' בלים אלין מארי מקרא וכגוונא דנפל ההוא נפול דאיהו בר נפילאי נפילה בילה דאיהו אתרוג שיעורו בביצה ובגינה אתמר ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת ונפל עמה שתים המה מלכות וכו' ולכן להזכיר לאיש החרד על דבר ה' בא ענין תבשיל זה והביצה בתוכו כאמור: [ו] מי שאפשר לו לא יאכל בסעודה המפסקת וכו' כך היה מנהג הראשונים להפסיק על פת חריבה וקיתון של מים להעיר אותנו על מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קנ"ב וז"ל בזמנא דהוו ישראל בארעא קדישא יהבי חולק תמנית לכותים ולא אחזו וכו' והשתא דישראל בגלותא אתהפך לגוונא אחרא למלכא דאתקין סעודתא לבני ביתיה כל זמנא דאינון עבדין רעותיה אכלי סעודתא עם מלכא וכו' ולכן כדי להעיר לב האדם על מעשינו אשר לא טובים הם גרמו לנו לאכול התמנית דהיינו פת חריבה וקיתון של מים להורות כי עבר על נפשינו המים הזדונים:

[ז] כך אמרו חז"ל אל תהי פרשת נדרים קלה בעיניך כי בעבורה נהרגו סנהדרי גדולה של צדקיהו כשילאו לקראת נ"נ שהיה מחיק הוסיבן על כשאות וכו' א"ל איש כי ישבע שבועה אחרים מתירים לו א"ל בפניו או שלא בפניו וכו' מיד גזר והורידן לארץ וכו' שנאמר ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון ולכן להעיר לבנו על מעשינו כמ"ש הר"ם במז"ל פ"ה מהלכות תענית וז"ל יש ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהם כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב שנא' והתוודו את עון אבותם וכו' ולכן כל מה שאנחנו יכולים לעשות לתת זכרון למה שהגיע לנו מן הצרות מפני העון אנחנו עושים שלכן נהגו לישב על גבי קרקע בסעודה המפסקת וכבר אמרו חז"ל כל דור שלא נבנה ב"ה בימיו כאלו נחרב בימיו וכן נמי כל המאורעות רעות הללו כאלו עתה באו עלינו: [ח] יש ליזהר שלא ישבו שלשה לאכול וכו' כך אמרו חז"ל אין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולם כי אמר ה' בני הם מתקללים ואני מתברך ולכן נמי מטעם זה אין ראוי לשבית האדם החיוב לומר ברכת זימון מאחר כי אין חפץ לה' להתברך בזמן שישראל בצרה שהרי נאמר עמו אנכי בצרה אלא כל אחד יושב לבדו ויברך לעצמו ע"ש שנאמר איכה ישבה בדד השכינה שהולכת בגלות כמשחז"ל גלו לבבל

ממקור חיים

שכינה עמהם שנאמר למענכם שלחתי בבלה עד גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר ושב ה' אלהיך ונאמר אלי קורא משעיר ונאמר הבדה האמונה וכן נמי הצדיק אבד כדאיתא בהקדמת התיקונים כלפי דא שכינתא נודדת מקנה דא ירושלים כן איש שנאמר ה' איש מלחמה נודד ממקומו וכן נמי כל אחד יושב לבדו ויברך לעצמו ומה גם יהיה להעיר לבנו למשחז"ל מקדש ראשון מפני מה נחרב מפני ביטול תורה שנאמר על עזבם את תורתי מקדש שני נחרב בעון שנאת חנם ולפי דחרבן שני חמיר לן טפי לכן אנו עושים זכר למעשינו הרעים לאכול כל אחד לבדו מפני כי כך אחז"ל בפ' מגורי אל חרב היו כך וכו' אלו בני אדם שהיו אוכלים זה עם זה ודוקרים בלשונם זה לזה בחרבו' ולכן כל אחד יושב לבדו משתומם על מה שגרם לנו זה העון שע"י השנאה ולשון הרע גרמנו פירוד למעלה שנא' ונרגן מפריד אלוף כד"א אלוף נעורי אתה ובפי' איכה ביארתי שרומז לאות אלף האמצעית שבשם הויה שהוא סוד אהיה שלכן נשאר חשבון דם מאדם כי כן היו שופכים דמים רבים דאזיל סומקא ואתי חוורא והיינו אלופו של עולם ע"ש: [ט] כל זה בסעודה המפסקת שאין דעתו לאכול עוד אחריה וכו' הענין הוא כי כל הדברים אלו הנעשים לזכרון אין צורך להיות כמה פעמים רק אחת מזכרת עון ומה גם שמעשה האדם כך הוא מעורר לעשות כך למעלה ולא נכון להרבות הצער ומה גם כי ענין האכילה שהאדם אוכל על ידי מעשיו ומה גם ע"י מחשבות טהורות ודקות אז נעשה בערך קרבן אותו המאכל ושם נאמר באתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי ולכן אז נעשה סוד מאכל בסיפוק מלאך כנזכר במקומו הוא הנאמר בו ויסע מלאך האלהים וכן עולה מלאך בגימטריא צ"א שמור' חיבור ב' שמות הויה אדני שהוא בגימטריא צ"א ולכן מפני כי המאכל הוא גורם כל השבח והייחוד הנזכר אין ראוי לאדם למנוע עצמו מענין זה רק בסעודה המפסק' שאין אוכל אחריה סעודת קבע כך יעשה כל הנזכר: וגם תנאי אחר צריך בזה שיהיה אחר חצות שאם אוכל קודם חצות אף ע"ג שבדעתו לעשות סעודה זו לענין הפסקה אין ראוי לעשות הדברים הללו לפי כי משעה שמתעורר השחר אז נתעורר מדת החסד כדאי' בזוהר בסוד חסד אל כל היום אמנם אחר חצות אז מתעורר הדין שנאמר אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב ולכן אף ע"ג שאוכל קודם חצות אין ראוי לעשות מעשים הללו כי אין ראוי לנגד למדת החסד בזמנו עד אחר חצות כי אז אם יעשה לשם הפסקה אז יעשה כל הדברים הנזכרים: [י] אם חל ט"ב בשבת ונדחה לאחר

ונדחה לאחר השבת אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו: [יא] מי שקבל עליו תענית שני וחמשי כל ימות השנה ואירע ערב ט"ב להיות בשני ישאל על נדרו או ילוה תעניתו ויפרע: [יב] אין אומרים תחינה ערב ט"ב במנחה משום דאקרי מועד:

תקנ"ג. דין סעודה המפסקת ובו ב' סעיפים:

[א] אף על פי שאכל סעודה המפסקת מותר לחזור ולאכול אלא אם כן קבל עליו בפירוש שלא לאכול עוד היום: [ב] תשעה באב לילו ביומו לכל דבר ואין אוכלים אלא מבעוד יום ובין השמשות שלו אסור כיום הכיפורים:

תקנ"ד. דברים האסורים בט"ב ובו כ"ח סעיפים:

[א] ט"ב אסור ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ואסור לקרות בתורה נביאים וכתובים ולשנות במשנה ובמדרש ובגמרא בהלכות ובאגדות משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ותינוקו' של בית רבן בטלים בו אבל קורא הוא באיוב ובדברי' הרעים שבירמיה ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם

לאחר השבת או שהיה באחד בשבת וכו' הנה בשבת איכא תרתי לטיבותא ראשונה כי אין ענין אבל בשבת ועוד שנית שנקרא עונג שנאמר וקראת לשבת עונג ולכן לא מבעיא כי אין ראוי לנהוג בו אבל ולא ה' מן הדברים הרעים הנזכר לפי כי אין הקליפה שולט ביום השבת ואז סטרא דקדושה דהיינו שבת מלכתא יושבת בכתר מלכות בסוד ה' בחכמ' יסד ארץ ולכן אוכל בשר ושות' יין בסעודה המפסקת הם שלא להזכיר דבר מן המעשים הנעשים בחול שהם מזכרת עון כנז' לפי כי אז הוא עת רצון כנודע וכן מעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו כלומר כי כמו שאז בימי שלמה הית' השכינ' בסוד סיהרא באשלמותא כמו כן היא במדרגה זו ביום השבת בשעת המנחה ולכן אין מחסור כל דבר: [יא] מי שקבל עליו תענית וכו' דבר פשוט הוא כי מוכרח לאכול לעת ערב ולכן יעשה התרה: [יב] אין אומרים תחינה ערב ט"ב במנח' משום דאקרי מועד הן אמת כי אין לומר תחינה אך לא מטעם זה כי מה ענין הוא מה שנקרא מועד אמנם העיקר הוא מן הטעם שאין נופלים על פניהם בבית האבל כי הענין הוא לפי שנתעורר סטרא אחרא ושלט בענין המות ולכן אין ראוי לאדם לנפול לארץ פן יבולע לו לפי שהוא בתוקפו וכן נמי בנדון זה לפי כי אז מתעורר הקליפה והוא חוזר וניעור כמו זמן שעשה כל הרעות הנ"ל ולכן אין ראוי להכעיס אותו ע"ד לא תתגר בם שור וזה עיקר: [א] נודע מחז"ל כי דברים שבלב אינם דברים עד אשר יבטא האדם בשפתיו ולכן יאמר כי אעפ"י שאכל אדם סעודה המפסקת עדיין מותר לו לחזור ולאכול וכדאיתא בזוהר בפ' ודבר דבר דיבור אסור הרהור מותר מ"ט הרהור לא עביד ולא מידי ולכן מותר לחזור ולאכול אלא א"כ קבל עליו בפירוש שלא לאכול עוד היום: [ב] ט"ב לילו כיומו לכל דבר וכו' הכי איתא בברכו' ג' משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגלתי את בני וביום נמי כך אומר כההיא דר"ת ששמע בת קול מנהמת כיונה ואומרת אוי שחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגלתי את בני וכל זה הוא בכל יום כמ"ש שם חייך וחיי ראשך ג"פ בכל יום אומרת כך ומה גם עתה בליל ט"ב וביומו כי כך היא המד' ומאחר כי כך יעשה הקב"ה גם בלילה לא שכב לבו לכן דיו לעבד להיות כרבו ולנהוג בט"ב לילו כיומו לכל דבר הנא' למעלה ואין אוכלים אלא מבעוד יום סעודה המפסקת ובין השמשות שלו אסור לכל הדברים האמורים בי"ה לענין האיסור בלבד אבל בי"ה ענוש כרת וכיוצא לא כן ערב ט"ב: [א] הנה ה' דברים אלו שנאסרו בט"ב מפני כי הם דברים של תענוג אמנם הסוד שלהם איזה הוא מקומן נתבאר בזוהר פ' אמור דף קפ"ה וז"ל חמש ענויין בגין לאסתייעא מחמש כתרין עילאין דיומא דכפורי אפיק לון ואפיק תרעין דיליה ואי שתיה קא חשיב דאיהו מסטרא דיצחק הא שית ואע"ג דבכלל אכיל' הוא וכדין איכון שית ועינוי בתראה תשמיש המטה איהו ובדרגא שתיתאה שכינ' וקבליה אנן עבדין ענויא דא עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר היכן הם רומזים ה' עינויים הללו ואע"ג כי מה שנמנעו ביוה"ך אין זה הטעם מן הטעם הנזכר בזה כי כל אחד נפרד מחבירו רק הענין הוא הולך אל שורש אחד כי להיות שהמעשה אשר יעשה האיש הישראלי כך הוא גורם להעשו' למעלה ולכן נאסרו אלה הדברים מפני כי אנחנו חטאנו בשורשם למעלה ולכן נאסרו עלינו כי הנה אחז"ל ג' הם מעין העה"ב שבת ומרחץ וביא' ואסור לקרות בתורה נביאי' וכתובים וכו' לפי שנאמר וכל ישראל עברו את תורתך ואחז"ל עברו על תורה נביאים וכתובים ולכן הגיע הפגם למעלה במדות העליונות אחת לאחת בת"ת ישראל סוד התורה שבכתב והגיע הפגם בנביאים שהם בחינת חסד גבורה גם בכתובים נצח והוד כי כל אלה נאמר בהם פקודי ה' ישרים משמחי לב ר"ל כי אלה המדו' שהם פקודי ה' כאשר הם ישרים ואין בהם העדר אז הם משמחי לב שהיא מדת המלכות והשמחה היא למלאות עונה שעל כן אנו מברכים בברכת חתנים ברוך שהשמחה במעונו ולפי כי בעונינו גרמנו העדר למעלה במדות הללו ונמנעה מהם השמחה לכן נאסר עלינו כל ענין של לימוד בתורה כדי שלא יהיה לנו ענין של שמחה לתקן העון שלנו ודיו לעבד להיות

להיות ברכו ותינוקות של בית רבן בטלים בו מפני כי כן התינוקות העליונים נסתלקו מסיבת החרבן ולכן השכינה נצטערה עם התינוקות התחתונים הגשמיים כמשחז"ל גלו משמרות ולא גלתה שכינה גלתה סנהדרין ולא גלתה שכינ' וכיון שגלו תינוקו' גלתה שכינה עמהם שנאמר עולליה הלכו שבי לפני צר וסמיך ליה ויצא מבת ציון כל הדרה זה הקב"ה כאמור שנאמר הוד והדר לבשת דהיינו התינוקות שהם נקראים הדר של הקב"ה כדאי' פ' נשא בפ' מעל עולליה תקחו הדרי לעולם אמר הקב"ה לישראל אין לו הדר בעולם אלא התינוקות

לדלגם : [ב] ומותר ללמוד מדרש איכה ופרק אלו מגלחין וכן ללמוד פי' איכה ופי' איוב : [ג] יש מי שאוסר ללמוד ע"י הרהור : [ד] מותר לקרות כל סדר היום פרשת הקרבנות ומשנת איזהו מקומן ומדרש רבי ישמעאל : [ה] עוברות ומניקות מתענות בט"ב ומשלימות כדרך שמתענות ומשלימות ביוה"כ אבל בג' צומות אחרים פטורות מלהתענות ואע"פ כן ראוי שלא תאכלנה להתענג במאכל ומשתה אלא בדי

אמנם הם העמיקו בדבר זה לתת רמז כי כל מעשה התפלה הוא לתת חיים למדה הנקראת שעה היא המדה האחרונה שעליה נאמר רגליה יורדו' מות להמשיך לה חיים מלמעלה מעולם העליון אמנם עסק התורה הוא להמשיך חיים למדה הנקראת עולם הוא ת"ת ישראל והוא סבר זמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד כלומר דסבירא ליה כי זמן תורה בזמן שהאדם עוסק בתורה הוא ממשיך שפע וחיים לשני המדו' הנזכרים לפי כי התורה בה יכלול תורה שבכתב ותורה שבע"פ ולכן ימשך חיים מלמעלה לשניהם כאחת וזמן תפילה לחוד כלומר כי אותה שעה המיוחד' לתפילה כאשר האדם הוא מתפלל גם כן הוא מוסף חיים מלמעלה לשני המדו' שאלה הנזכר והוא מייחד שניהם ולא יעדר דבר ולכן קורין סדר תפילה כנזכר לפי כי כך היא המדה שהיא נתקנ' על ידי התפילה בענין הצורך לקיים העולמו' אם לא יעדר מלקבל זה השפע ולכן מותר :

ולכן בטלים בו מן הלימוד כמשחז"ל ושם נאמר פ' נשא אמר הקב"ה על הכל אני מאריך אפי זולת על הזנות ולכן קוננו כי לא זאת המנוחה ולכן בגלות אבל קורא הוא באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם ואיתא בזוהר פ' תזריע דף מ"ח · וז"ל א"ר יצחק ודאי דא הוא רזא דמלה דכתיב נאר מקדשו מ"ט משום דבני עלמא גרמו היינו את מקדש ה' טמא טמא ממש א"ר אלעזר מאי טמא משום דאסתלקא שכינתא מניה ועייל' תקיפא שרייא ואעיל זוהמא ושאיב למאן דשאיב וכלהו בגין חובי עלמא תאני כד בזמני דהוייא תקיפא לאתגלאה מסתלקין סמכין ובניינין ומתעברן ואתי חוויא תקיפא ואעיל זוהמא וכדין אשתכח מקדשא מסאב וכו' הנה מבואר מזה המאמר שני דברים שבאים כאחד הצער שמגיע אל סטרא דקדוש' מפני העון של התחתונים והגבורת ס"א ולכן מפני שני דברים הללו כנגד הצער שמגיע לסטרא דקדושה לכן נאסר ענין הלימוד בתורה וכנגד התגבורת הקליפה לכן קורין באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ולכן אם יש פסוקי נחמה מדלגים אותם שהנה עדין לא נוחמה השכינה בעון שלנו כאמור : [ב] ומותר ללמוד מדרש איכה ופרק אלו מגלחין וכו' גם דין זה מבואר עם מה שנתבאר כי כל זה שאנחנו קורים כל דברים הרעים אלו מטעם שע"י מעשינו הרעים נתעורר ס"א ופנה למעלה ולהתעברו סמכין ואעיל זוהמא כאמור ולכן כל ענין המשבר את הלב וממעט את השמחה מותר ללמוד וללמד ידעו כל העם כי מעשינו הטו אלה ומשפטי ה' אמת צדקו יחדיו ומטעם זה : [ג] יש מי שאוסר ללמוד ע"י הרהור שהרי ג"כ חטאנו ע"י המחשבה וכך אחז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה ובלי ספק כי נמי הגיע הפגם למעלה ולכן אסור להרהר בדברי תורה כאמור : [ד] מותר לקרות כל סדר היום פ' הקרבנות וכו' ואין זה דומה לענין הקורא בתורה מפני כי ענין התפיל' גורם ענין יחוד למעלה לתת להם חוקם לכל העולמו' אבל עסק התורה הוא ענין נוסף שלכן אמרו הראשונים מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה ולפי כי דברי חז"ל עמוקים כל דבריהם בחכמה ולא על עסקי העוה"ז כינו הדבר לחיי שעה

[ה] **מאחר** שהנחנו כי ענין המאכל הוא דבר הגורם ייחוד למעלה כי כן מתחברים השני שמו' העולים בגי' נ"ה כמנין מאכל לכן עוברו' ומניקו' מתענו' בט"ב ומשלימו' להודיע הצער הנמצא למעלה ג"כ ע"ד זה דאע"ג כי עזב ה' את הארץ ופנה למעלה ונתעלם שם לא כימים הראשונים שנאמר ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא כדאי' פ' ויצא דף קנ"ז · וז"ל ויבא יעקב מן השדה בערב וכו' כיון דאסתלק יעקב מתמן וכו' ואיהו סליק בההוא זמנא לגבי עילא מה כתיב ותצא לאה לקראתו אימא עילאה לגבי ברא יחידא ותאמר אלי תבא תחו' גדפאי לברכא לך ולרוואה לך בתפנוקין ועידונין עילאין הא עדן רעוא ועינוגא למיהב לך לגבי ההוא שדה עד לא יתוקד בתוקפא דאשא דיצחק כיון דנקטא ליעקב תחות גדפהא כדין וישכב עמה בלילה הוא הוא דסתים מכולא הוא דכל ברכאן וכל קידושין נפקין מתמן יעקב לא כתיב אלא הוא מאן דאתחזי לאתערא לגבה וכו' והנה מובן מן המאמר כי אז אימא עילאה בזמן שעולה אליה יעקב הוד ישראל אז נאמר וישכב עמה בלילה הנקרא הוא היינו אבא עילאה הנעלם הנקרא הוא והוא בסוד האכילה שנאמר אכלו רעים כדאי' בזוהר אכלו רעים לעילא אמנם ליל ט"ב לא כשאר הלילו' הנזכר כי אדרבא העלייה שעולה ומתעלם שם ת"ת ישראל למעלה הוא לרעה כדאי' בזוהר פ' א"מ דף ע"ד : וז"ל ר"ש אקים ידיו ובכה אמר ווי אי אימא וגלינא רזא ווי אי לא אימא דייבדון חברייא מלה אהה ה' אלהים כלה אתה עושה וגו' מאי אתה ומאי כלה אתה עשה אלא רזא דמלה בזמנא דה' תתאה אתתרכת מהיכלא דמלכא ה' אחרא עילאה מנעא ברכאן וע"ד כתיב ה' ממרום ישאג וכו' ישאג על נוהו מבא דא מטרוניתא ואומר אוי שהחרבתי את ביתי זווגא דמטרוניתא וכו'

בדי קיום הולד : [ו] חיה כל ל' יום וכן חולה שהוא צריך לאכול אין צריך אומד אלא מאכילין אותו מיד דבמקום חולי לא גזרו רבנן : [ז] רחיצה אסור' בט"ב בין בחמין בין בצונן אפי' להושיט אצבעו במים אסור : [ח] טבילה של מצוה בזמנה מותרת אבל בזמן הזה אין טבילה בזמנה הילכך לא תטבול בו וכן נהגו : [ט] אם היו ידיו מלוכלכו' בטיט ובצוא' מותר לרחוץ להעביר הלכלוך ולא יטול כל ידיו אלא לפי הצורך להעביר הלכלוך : [י] נוטל אדם ידיו שחרית וצריך ליזהר שלא יטול ידיו אלא סוף קשרי אצבעותיו : [יא] ולאחר שנגב ידיו ועדיין לחות קצת מעבירם על עיניו ואם היה לפלוף ע"ג עיניו ודרכו לרחצם במים רוחץ ומעבירו ואינו חושש דהוה לי' כטיט וכצואה שרוחץ כדרכו ואינו חושש : [יב] ההולך להקביל פני רבו או אביו או מי שגדול ממנו או לצרכי מצוה עובר במים עד צוארו ואינו חושש וכן בחזרה מותר : [יג] ההולך לשמור פירותיו עובר במי' עד צוארו ואינו חושש אבל בחזרה אסור : [יד] הבא מן הדרך ורגליו כהות מותר לרחוץ במים : [טו] סיכה אינה אסורה אלא של תענוג אבל מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש : [טז] נעילת הסנדל דווקא של עור אבל של בגד או של עץ או של שעם וגמי מותר ושל עץ מחופה עור אסור :

אבל

וכו' תנינן כד אתפרש מלכא ממטרוניתא וברכאן לא משתכחן כדין אקרי וי' מ"ע דתניא רישא דיסוד י' וכו' א"ל אי הכי אוי או הוי מהו וה' א"ל כד מלה תליי' בתשובה ולא תייבין כדין ה' עילאה נטיל לון ואנגיד לואו ויוד לגבה בגין דלא תייבין כדין אקרי הוי וכו' וכד אתחריב בי מקדשא ושכינה אסתלק ולאו כדין צווחו ואמרו אוי לנו כי פנה היום מאי כי פנה היום דא הוא יומא עילאה דאקרי תשובה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי בזמן של החרבן העליי' שעלה ת"ת ישראל למעלה היה לרעה ונסתלקה התשובה ולא כימים הראשונים שנאמר וישכב עמה בלילה הוא ולכן נמי בגשמי למטה עוברות ומניקות שהרמז שלהם למעלה מתענו' ומשלימו' כאמור אבל בשאר צומות אחרים לא כך נעשה פתגם הרעה למעלה ולכן פטורות מלהשתנות מ"מ ואעפ"כ ראוי שלא תאכלנה להתענג במאכל ומשתה כי כן נמי הוא למעלה כי אין שם נמצא עינוגין ותפנוקין כשאר הימים ולכן אוכלים כדי קיום הוולד כמדובר: [ו] חיה כל שלשים יום וכן חולה שהוא צריך לאכול אין צריכין אומד אלא מאכילין אותם מיד דבמקום חולי לא גזרו רבנן מפני כי כן נמי למעלה האוכל והמזון שהכרחיי אינו נפסק לעולם לקיום כל העולמות דלא סגי בלאו הכי ולכן לא גזרו רבנן : [ז] רחיצה אסורה בט"ב מפני שהיא מכלל תענוגי הנפש כמשחז"ל שלשה דברים הם מעין העה"ב מרחץ וכו' ולכן נאסרה בט"ב ואפי' להושיט אצבעו במים אסור כי עתה בזמן החרבן נאמר ועתה נפשנו יבשה אין כל אמנם טבילה של מצוה בזמנה מותרת שהרי כבר נאמר כי כל הדברים שהם הכרחיים אינן נפסקין לעולם ולכן מן הדין היה ראוי לטבול כנזכר אבל להיות כי בזמן הזה אין טבילה בזמנה לכן לא תטבול בו ולכן נהגו אמנם למעלה אינו נפסק זה הייחוד לעד : [ט] אם היו מלוכלכות בטיט ובצואה מותר וכו' נודע הוא כי כל ענין ליכלוך הוא מצד ס"א כדאיתא בזוהר פ' בלק דף קפ"ו וז"ל נטלו ידייהו ובריכו אדפתא ר' יהודה הוו ידוי מלוכלכן ובריך עד לא נטיל א"ל אי תלמידי דרב שמעיה חסידא אתון לא הוה לכו לברכא בידים מזוהמות ומאן דבריך בידים מזוהמות חייב מיתה פתח ההוא ינוקא ואמר בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו וגו' ילפינן מהאי קרא דמאן דלא חייש להאי ויתחזי קמיה מלכא בידין מזוהמות חייב מיתה

וכו' ולכן למדנו מכאן כי אין ראוי לאדם להשהות ידיו מזוהמות לעולם ולכן אם היו ידיו מלוכלכו' בטיט ובצואה מותר לרחוץ להעביר הלכלוך ואע"פ כן לא יטול ידיו כלם אלא לפי הצורך להעביר הלכלוך שהרי לתענוג אסור : [י] נוטל אדם ידיו שחרית וכו' הנה נטילת ידים דשחרית אע"ג כי אין בהם טומאה ולא זוהמא צריך ליטול ידיו מפני רוח הטומאה ששורה עליהם בלילה כמשחז"ל אמנם להיות כי ס"א נתגברה בלילה זו לכן אין ליטול ידיו רק עד קשרי אצבעו' דאע"ג כי בשאר הימים צריך ליטול ידיו עד הפרק כנזכר במקומו לא כן עתה לפי כי אין לנו יכולת לדחות אותה לגמרי כי הנה אומרים חז"ל כי בת מלך הוא ולכן צריך לערות על ידיו שלשה פעמים אמנם עתה לא יטול רק עד סוף קשרי אצבעותיו ותו לא כדאמרן : [יא] ולאחר שנגב ידיו ועדיין הם לחים קצת מעבירם על גבי עיניו מפני כי אין רוח רעה שורה שם ואם באולי הוא שורה מעט הוא ובהכי סגי ואם היה לפלוף על גבי עיניו כי זה מורה על היות שם קצת טומאה ולכן רוחץ אותם במים ומעבירו ואינו חושש דהוי ליה כטיט וצואה שהוא זוהמא כאמור שרוחץ כדרכו ואינו חושש : [יב] ההולך להקביל פני רבו וכו' או לדבר מצוה עובר במים עד צוארו מפני שהוא הולך לדבר מצוה אין שם ענין הנאה אבל בחזרה לא שהרי אין שם ענין של מצוה : [יד] וכן נמי הבא מן הדרך ורגליו כהות הוא בכלל ידים מזוהמות ורחיצה זו להעביר הזוהמא ולכן מותר לרחוץ במים :

[טו] כבר נתבאר למעלה מ"ש בזוהר פרשה תצוה כי ענין הסיכה היא אחת מחמשה דברים הנמשכים מעולם העליון לת"ת ישראל ולכן נמי בענין הגשמי סיכה אינה אסורה אלא של תענוג ע"ד והסוכך שמן אבל מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש וסוד הדבר הוא מ"ש בזוהר פ' תזריע דף מ"ט וז"ל אמר רבי יצחק מהו נגע לבן אדמדם נגע ממש הוא אי חוורא אתחזי וסומקא לא אתעבר משמע דכתיב נגע לבן אדמדם אמר רבי יוסי דחוורא לא אתחזי אלא כסומקא כגוונא חוורא וסומקא עכ"ל לענייננו הנה מזה נלמד כי לענין החטטין שהוא ענין נתק שהוא טהור וסך כדרכו כנזכר : [טז] נעילת הסנדל דווקא של עור אסור שהרי נאמר ויעש ה' לאדם ולאשתו

כתנות

[יז] אבל שהיו מהלכים בדרך מותרים בנעיל' הסנדל וכשיגיעו לעיר יחלוצו וכן בט"ב : [יח] יש מי שאומר שלא יישן בליל ט"ב עם אשתו במטה ונכון הדבר משום לך לך אמרין נזירא : [יט] אם חל ט"ב בשבת מותר בכלן אפי' בתשמיש המטה : [כ] אין שאלת שלום לחבירו בתשעה באב והדיוטות שאינם יודעים ונותנים שלום משיבים להם בשפה רפה ובכובד ראש : [כא] יש מי שאומר שלא ילך ויטייל בשוק כדי שלא יבא לידי שחוק והיתול וקלו' :

מקום

טור ברקת

כתנות עור וילבישם וככר מפורש בברכה שאנו אומרים המכין מצעדי גבר כי הוא סוד הסנדל העליון שבא תחת הרגלים והוא סוגר האורות העליונים מלירד למטה והיינו מה שאומרים חז"ל בפסוק מה יפו פעמיך בנעלים וכו' שהם סוגרים בעד כל הצרות והבן ולכן של עור דוקא אסור כי כן הוא למעלה בסוד עור דהיינו מבחינת החיצוניות שהם דוגמא לעור אבל של בגד או של עץ או של שעם וגמי מותר מפני כי כל אלו הדוגמא שלהם מתאחזת בהם הקליפה למעלה ולכן הותרו מפני כי לא יתכן לדחות הקליפה מהם ושל עץ מחופה עור אסור והענין יובן כמ"ש פ' שלח לך דף קנ"ז׳ וז"ל אמר רבי חייא כתיב וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת מאן עצים הכא וכו' הוה דייק על אלין אילנין הי מנייהו רב על אחרא וכו' ואחלף שבת לשבת הה"ד כי בחטאו מת בחטא ו' מת וכו' רבי יוסי אמר שאר עצים בהדי שבת הוה מקושש וקביל עונשא לפום שעתא ואתכפר חוביה וכו' והנה מבואר מן המאמר כי בשני מקומות הוא נרמז ענין עץ ראשונה לסברת רבי חייא אמר כי בענין עץ החיים הוא הפגם שעשה ולסברת רבי יוסי אמר בעץ אחר חטא שהוא למטה וסוד הענין הוא מש"ה ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע ולכן נמי בענין הגשמי כאשר הסנדל הוא של עץ בלבד מותר לפי כי זה מורה שלא בא עליו אותו עור מלמעלה שהם כתנות עור כאמור מפני כי בזמן הזה נאמר מעדה בגד ביום קרה כמו שאחז"ל יום שנזדווג נבוכדנצר לישראל העדה מהם שני לבושים בגדי כהונה ובגדי מלכות והיינו אותם כתנות עור עצמן כדאיתא בזוהר ואין להאריך ולכן כאשר הסנדל של עץ והוא מחופה עור הוא מורה על עץ החיים בסוד תפארת ישראל שבאו לו כתנות עור מלמעלה והא ליתי בט"ב או ירמוז בעץ הדעת או בסוד מט"ט שעשתה לו אמו אותו מעיל בסוד טלית גדול והא נמי ליתי ביום זה כדלקמן ולכן בגשמי נמי הוא אסור : [יז] אבל שהיו מהלכים בדרך מותרים וכו' כי הנה במקום סכנה לא גזרו רבנן ואיתא בתיקונים עקרב דעקר בית דשכינתא ולכן מותר בנעילת סנדל בדרך שהרי נאמר רגליה יורדות מות ולכן אבל שמורה למעלה דנד ה' מאתרהא ואבל ע"ד משחז"ל עד מתי יהיה זה האבל מצטער באבלו ולכן מותרים בנעילת הסנדל דאיכא סכנה אמנם כשיגיעו לעיר דהיינו הרמז בזמן שעולים לעולם העליון הנקרא עיר האלהים סלה אז יחלצו לנהוג אבל בעצמן מאחר כי אין שם סכנה : [יח] יש מי שאומר שלא יישן בליל ט"ב עם אשתו וכו' הנה כפי זה הטעם הוא כדי שלא יכשל לבא עליה כי ישכח שהוא ט"ב אמנם כאשר נבא לערך דין זה לענין הנוגע למעלה אי אפשר לומר מטעם זה של שכחה שהרי נאמר כי אין שכחה לפני כסא כבודך

מקור חיים

אמנם יהיה הטעם ממ"ש חז"ל הישן בתוך כילה שאיש ואשתו ישנים שם עליו נאמר נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה ומסיק אפי' באשתו נדה כי מפני כי האשה יש לה הנאה להיות ישינה עם בעלה בקיטון אחד ולכן נמי אסור לישן עם אשתו במטה אחת בט"ב מן הטעם הנזכר שהרי יש להם הנאה זה מזה וכמו כן הוא הטעם למעלה דמאחר שכבר נאמר דאסתלק מלכא עילאה ופנה למעלה בסוד אוי לנו כי פנה היום כנזכר במאמר לעיל לכן נמי בגשמי יהי' אסור כאמור : [יט] אם חל ט"ב בשבת מותר בכולן שהנה השבת נקרא עונג וכל אלה הדברים נעשים למעלה ומה גם תשמיש המטה שהוא נעשה למעלה אין מחסור כל דבר ולכן בשבת אין נוהג שום מנהג מאלו כלל : [כ] אין שאלת שלום בין אדם לחבירו בט"ב וכו' והענין להורות כי גם כן למעלה אין שאלת שלום בין איש לאשתו הנקרא חבר שנא' והיא חברתך ואשת נעוריך ואחז"ל אשה חבר הרי היא כחבר והנה אחז"ל למדנו דרך ארץ מתרנגול שמפייס בתחלה ואחר כך בועל אמנם בט"ב מעיקרא שלום הבית בטל ולכן אין נמצא שאלת שלום שהרי נסתלק ת"ת ישראל ועלה למעלה כאמור והדיוטות שאינם יודעים עומק הדברים ולכן מקילים בדבר ונותנים שלום מחזירים להם שלום בשפה רפה ובכובד ראש והענין כי להיות אשר ידענו נאמנה כי כל צבא מרום הם ניזונים מאור השכינה שנאמר ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו ונאמר ואתה מחיה את כולם כלומר על ידי חיבור אות ו' שהוא בחי' החתן עם אתה שהיא הכלה על ידה מחיה את כולם ולכן מפני סברא זו ההדיוטות שאינם יודעים עומק הדברים כי יש חילוק בזה הוא מש"ה אכלו רעים שתו ושכרו דודים ר"ל כי יש ענין חיבור למעלה הנקרא בסוד אכילה ויש חיבור הנקרא בסוד שתיה והנה החיבור הנעשה בסוד שתיה אינו נפסק כלל וממנו ניזונים כל העולמות שלכן נאמר ישקני מנשיקות פיהו ונתן טוב טעם כי טובים דודיך לפי שהם מיין שנאמר שתו ושכרו דודים ולכן מאחר שהם הדיוטות ולא ידעו דרך ה' להבין חילוק זה ולכן שואלים בשלום לפי שהם מבינים כי ביום הזה לא פסק שלום הבית למעלה לכן משיבים להם שלום בשפה רפה וכובד ראש כלומר לרמוז להם כי לעולם זה השלום עליון אינו נוהג עתה אלא בדרך ערא' היינו שפה רפה וכובד ראש כי שניהם הם למעלה בסוד אכלו רעים לעילא ואינו נוהג ביום זה כאמור : [כא] יש מי שאומר שלא ילך ויטייל בשוק וכו' גם בזה אין נכון לעשות כן אך לא מן הטעם הנזכר כדי שלא יבא לידי היתול וכיוצא אמנם העיקר הוא הדבר אשר חז"ל הגידו במדרש איכה אמר הקדוש ברוך הוא למלאכים מלך בשר ודם שמת לו מת והוא מתאבל עליו מה דרכו לעשות וכו'

[כב] מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושים מקום שנהגו שלא לעשות אין עושים ובכל מקום ת"ח בטלים וכל הרוצה לעשות עצמו ת"ח לענין זה עושה ואפילו במקום שנהגו שלא לעשות מותר על ידי א"י אפי' בביתו ופרקמטייא להרויח ולהשתכר במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אסור ובמקום שנהגו לעשות מותר אלא שממעט שאפילו משנכנס אב ממעטין מלישא וליתן: [כג] ומלאכת דבר האבד מותר כדרך שאמרו בחולו של מועד: [כד] כל העוש' מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה: [כה] כל האוכל ושותה בט"ב אינו רואה בשמחת ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה וכל האוכל בשר או שותה יין בסעודה המפסקת עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם:

תקנ"ה. דיני תפילין וציצית בט"ב ובו ב"ס:

[א] נוהגים שלא להניח תפילין בתשעה באב שחרית ולא טלית אלא לובשים טלית קטן תחת הבגדים בלא

עד שאמרו לו יושב ודומם אמר להם כך אני עושה שנאמר ישב בדד וידום ולכן מטעם זה אין ראוי לאדם לצאת ולטייל בשוק רק יושב ודומם ומה גם כי הנה אחז"ל שהקב"ה מטייל עם הלדיקים בגן עדן ומאחר כי הא נמי ליתי אם כן דיו לעבד להיות כרבו:

[כב] מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושים וכו' הנה ענין המלאכות נודע הוא שהם ע"ל מלאכות והם בסוד הנער מט"ט כי לכן למדנו אותם ממעשה המשכן שהוא בסוד מט"ט כדאיתא פרשת תרומה וכן אחז"ל פרשת פקודי מה ת"ל פקודי המשכן משכן מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה ומט"ט מקריב עליו נשמותיהן של לדיקים בזמן החרבן ומפני כן אין ראוי לעשות מלאכה לפי שהמלאכה העליונה בטלה ביום הזה ולענין המלאכ' הנעשה ע"י מט"ט גם כן בטלה ביום הזה כי הנה בוטל התמיד ותכלית הדבר לפי שלמטה מע"ל מלאכות אלו הם סוד ע"ל מלקיות וע"ל קללות שנתקלל אדם וחוה וכו' ולכן כאשר נעשה מלאכה אח"כ נמשך משם השפע למטה לקליפות שהם ל"ט קללות ולכן כאשר אינו נעשה מלאכה נמנע השפע ואינו יורד אללם ולכן בכל מקום ת"ח בטלים כדי שלא להשפיע למטה לסטרא אחרא וכל הרולה לעשות עלמו ת"ח לענין זה עושה לפי שכבר נתבאר כי כן הוא מן הראוי שלא לעשות מלאכה בט"ב כלל ואפילו במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה מותר על ידי א"י מפני כי אין מעשיו מועילים כלום כנודע ולכן אפילו בביתו מותר אמנם פרקמטייא שהוא להרויח ולהשתכר במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אסור והכל מן הטעם האמור שלא להשפיע לסטרא אחרא ובמקום שנהגו לעשות מותר אלא שממעט כדי למעט השפע שלא יבא עליה' שהרי משנכנס אב ממעטין מלישא ומליתן וזה הדין הוא לכל בבשורה אחת ומכ"ש עתה אמנם מלאכת דבר האבד מותר כדרך שאמרו בחולו של מועד ושם מתבאר הענין כי מלאכת דבר האבד הוא מורה על ענין הנוגע לסטרא אחרא שהוא דבר שעתיד ליאבד מן העולם שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ונאמר בלע המות לנלח וכו' ונאמר שאו לשמים עיניכם וכו' כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה וכו' ולכן מלאכת דבר האבד שהוא בענין הגשמי מותר לפי שאי אפשר להיות הדבר זה עתה זולת לעתיד ולכן בזמן הזה מותר לעשות מלאכה זו ומה גם עתה בתשעה באב שהקליפה

תקיפה ואי אפשר לדחות אותה לגמרי ולכן מותר כנזכר: [כד] כל העושה מלאכה בט"ב וכו' מאחר שהנחנו כי מניעת המלאכה הוא כדי למנוע השפע מסטרא אחרא לפי כי על עשיית המלאכה נמשך להם הנאה ושפע מע"ל מלאכות העליונות ולכן מן הראוי הוא כי על כל העושה מלאכה בט' באב אינו רואה סימן ברכה מפני כי הוא המשיך שפע וברכה לסטרא אחרא ולכן נמנע ממנו הברכה כי הנה כך הוא המנהג של סטרא אחרא כל המטיב להם ונדבק להם מריעים ולוקח מהם קללה כנזכר לעיל ולכן אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם: [כה] כל האוכל ושותה בתשעה באב אינו רואה בשמחת ירושלם וכו' הנה הרואה עונש זה יקל בעיניו כי יאמר כמה וכמה ישבו עשבים על לחייו ואינם רואים שמחת ירושלם אמנם אין הענין כפי פשוטו בלבד ותו לא אלא שמחת ירושלם הוא בכמה פנים ובכמה זמנים והענין יובן מן הספק כי כך היא דרכה של תורה מכלל הן אתה שומע לאו ומכלל לאו אתה שומע הן ולכן ממה שאמר אחר כך וכל המתאבל על ירושלם רואה בשמחתה הדבר מובן ממה שאמר הכתוב שמחו את ירושלם וגלו בה כל אוהבים והזר ואמר שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה כי הנה מה שאמר שמחו את ירושלם היינו בזמן שנמלא שם ייחוד שנקרא שמחת עונה הוא יהיה עמה שנא' את ירושלם ועוד שישו הוא מדרגה עליונה הנמלאת בלדיק כדאיתא בזוהר בפסוק ששון ושמחה ימלא והגיד הפסוק אימתי יהיה האדם שם שאמר שישו כאשר אתה משוש באותו פרק נכלל שם וזה יהיה לכל המתאבלים עליה וזה השכר הוא בהויה מכל שכן אחר המות מכל שכן לזמן התחיה וכל האוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עלמותם כלומר לפי כי הם מן הדברים שהאדם דש בעקביו ואין הדבר חמור בעיניו כדי לעשות תשובה ממנו ע"ד מה שאמר הרב במז"ל בכ"ד דברים המעכבים את התשובה האוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה וכיוצא לפי שהם דברים קלים לא יתן ללבו לשוב אל ה' כמו כן בענין זה ולכן ותהי עונותם על עלמותם וכבר נתבאר לעיל הענין:

[א] המנהג זה שנהגו שלא להניח תפילין הטעם הוא משום שנאמר השליך משמים ארץ ת"ת ישראל

בלא ברכה ובמנחה מניחים ציצית ותפילין ומברכי' עליהם : [ב] יש מי שנוהג לשכב בליל ט"ב מוטה על הארץ ומשים אבן תחת ראשו :

תקנ"ו. ט"ב שחל ביום ראשון ובו סעיף א' :

[א] ליל ט"ב שחל באחד בשבת כשרואה הנר אומר בורא מאורי האש ואין מברך על הבשמים ובליל מוצאי ט"ב מבדיל על הכוס ואינו מברך לא על הנר ולא על הבשמים :

בט"ב

ישראל והתפילין נקראים פאר שנאמר פארך חבוש עליך אך המובן מזה הוא כי הפסוק חוזר לישראל מה שאמר השליך משמים ארץ וכו' אמנם יהיה סוד הענין מה שאומרים חכמים זכרונם לברכה למלך שהיה לו בן בכה נתנו על ארכובותיו בכה נתנו על זרועותיו שנאמר ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי בכה הרכיבו על כתפו כך ארכיב אפרים עיקף השליכו לארץ שנאמר השליך משמים ארץ ת"ת ישראל אמנם בפ' איכה ביארתי זה שאמר כלו בכל שלוך ועתה אבאר בו כפי המצטרך לענין זה והענין בדרך קצרה ברמז לך הגידנו כי הנה מלך זה הוא מלכו של עולם ב"ה אשר יעשה את כל זה מפני מעשה התחתונים שהוא עשה פגם למעלה כאשר נתבאר בכמה מקומות מן הזוהר ולכן כאשר חטא ישראל למטה הם גרמו את כל הרעה הזאת הנעשית למעלה ומה גם כי לכן נגעה אליהם הרעה אח"כ והנה עון ישראל הוא פוגם בישראל עליון ת"ו והפגם זה הוא ענין העדר ולכן המשיל הענין למלך שהיה לו בן והיינו מלכו של עולם והבן שלו הוא שנא' עליו בני בכורי ישראל כדאיתא בזוהר פ' יתרו דף ע"ט וז"ל אבל הוא שפיר שפיר הא דקרא מאי קא איירי דכתיב מה שמו ומה שם בנו כי תדע מה שמו תינח מה שם בנו מהו וכו' אלא רזא דמלה היינו דכתיב בני בכורי ישראל וכתיב ישראל אשר בך אתפאר וכו' אמר ליה ר"ש עד כען רביא אנת למיעל בין מחצדי חקלא והא כלא אחזיו לך והכי הוא דכתיב מה שמו ומה שם בנו כי תדע חכמה שמו ת"ת בנו עכ"ל והנה בזה מתבאר כי מלך זה מה שמו היה לו בן היינו מה שם בנו ישראל בכה היינו כאשר מוציא הדמעות לחוץ שהם הדינים לחוץ וזה מפני שנכנס בו סוד התורה עליונה שהם סוד כ"ז אותיות כמנין בכה וכאשר יאמר בכיה הוא בגי' ל"ז והוא מלוי ס"ג ולכן נתנו על ארכובותיו וזה סוד מארז"ל ברא כרעא דאבוהי בכה פעם אחרת העלהו ונתנו על זרועותיו חזר ובכה נתנו על כתפו ר"ל שמלבים אות ה' בסוד כתף שעולה בגי' ת"ק סוד ה' באי"ק בכ"ר וכו' ומפני עון התחתונים עיקף והשליכו לארץ למטה מן הרגלים כנז' ולכן אמר כי אין תפילין למעלה גם למטה בגשמי אין נשיח אותם ולא טלית גדול שהרי נתבאר השליכו לארץ ובמדרש ויקרא ה' לצבאות ביום ההוא לבכי ולמספד אמר הקב"ה למלאכים מלך בשר ודם שמת לו מת והוא מתאבל עליו מה דרכו לעשות וכו' ה"נ כך אני עושה שנאמר עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו בזע פורפירא דיליה והיינו בחי' טלית גדול אשר הוא למעלה מן הבגדים אמנם לובשים טלית קטן תחת הבגדים בלא ברכה והענין מפני כי לא סגי בלאו הכי למעלה שהרי נאמר כי נער ישראל ואוהבהו ומה גם כי יש עוד רמז בדבר

שהרי נאמר ושלחתי לפניך מלאך ואחז"ל זה מט"ט שהוא מנהיג של ישראל והוא סוד טלית קטן שנאמר ונער קטן נוהג בם ונאמר ומעיל קטן תעשה לו אמו ולכן אין לפשוט ממנו אמנם מניחו בלא ברכה לפי כי ביום זה אין נמלאין ברכות שדים ורחם ואע"פ שהוא בסוד תינוק יונק שדי אמו אך במנחה מניחים ציצית ותפילין ומברכים עליהם לפי כי אחר חצות הוא זמן נחמה ולכן התפילין שהיו ראויים לשים אותם בשחרית ונטמנו אז מן הטעם הנזכר עתה חוזרים למקומן ולכן גני למטה הנהגו משימים תפילין אבל הנוהגים לומר ויעבור במנחה טעות הוא בידם לפי כי אין מתגלים אז י"ג מדות של רחמים ומה גם כי אין ענין תפילין מחדש רק אותם שהיו בשחרית ולא נכנסו בראש עתה משימים אותם והבן :

[ב] יש מי שנוהג לשכב בליל ט"ב מוטה על הארץ ומשים אבן תחת ראשו סוד הדבר אשר חכמים הגידו במדרש שאמר להם הקב"ה למלאכים מב"ו אבל מה דרכו לעשות אמרו לו כופה את המטות א"ל כך אני עושה שנא' עד די כרסוון רמיו ואיתא בזוהר פ' אמור דף ע"ז וז"ל בגין דמלכא בלא מטרוניתא לא מתעטר בעטרוי כדקדמיתא כד אתחבר במטרוניתא דעטרא ליה בכמה עיטרין זהירין בעטרין קדישין עילאין דכתיב צאינה וראינה במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו והשתא דלא אשתכח מלכא במטרוניתא כדין אימא עילאה נטלת כתרהא וכו' הנה מבואר לענין הנוגע לתפילין ולענין הנוגע לשכיבה על גבי קרקע הנה הא' בזוהר פ' ויחי דף רכ"ט וז"ל למלכא דמית בריה מה עבד כפה ליה לערסיה וכו' אלא נטל כובין ודרדרין ושוי תחות ערסיה ושכיב עליה כך קב"ה כיון דאתגלו ישראל ואתחרב בי מקדשא נטיל כובין ודרדרין וכו' ולכן טוב לישן על גבי קרקע כי דיו לעבד להיות כרבו ומשים אבן תחת ראשו כי זהו כונת יאע"ה שנאמר ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה דהיינו לומר אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה ונאמר די התגזרת אבן די לא בידין ובפי' דניאל נתבאר אלוי מהו די לא בידין ע"ש ולכן זהו תקוה טובה לישראל שלכן נאמר משם רעה אבן ישראל רוצה לומר משם מתגלה רועה של ישראל ע"י אבן זו :

[א] **איתא** פרשת בראשית דף י"ד : וזה לשונו כד עאל שבתא ואתקדש יומא קדם אתער ושליט בעלמא וחול אתעדי משולטנותא עד שעתא דנפיק שבתא לא תייבין לאתרייהו ואע"ג דנפק שבתא לא תייבין לאתרייהו עד זמנא דאמרי ישראל המבדיל בין קדש לחול כדין קדש אסתלק ומשריין דאתמניאו על יומי דחול תייבין לאתרייהו כל חד וחד על מטריה דאתפקד עליה וכו' ולכן ראוי כי בליל

תקנ"ז. לומר נחם ועננו בט"ב ובו סעיף א':

[א] בט"ב אומר בבונה ירושלים נחם ה' אלהינו את אבילי ציון וכו' ועננו בשומע תפלה ואם לא אמר לא זה ולא זה אין מחזירין:

תקנ"ח. במוצאי ט"ב אין אוכלין בשר ובו ס"א:

[א] בט"ב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי:

תקנ"ט. מנהגי ט"ב דין מילה בט"ב ובו י"ס:

[א] אם חל ט"ב במוצאי שבת אין אומרים צדקתך במנחה

בליל א' כשרואה הנר אומר בורא מאורי האש מפני כי הנה הם מעוכבים עד שמברכים ישראל על הנר כאמור אמנם אין לברך על הבשמים כי הנה אחז"ל ג' דברים הם מעין העוה"ב אחת מהנה הוא ענין הריח ואיך יריח ליל ע"ב דבר שהוא הנא' גדולה כזה ועוד כאשר נתבונן בדבר על אודות מה שתקינו חז"ל ענין הריח זה במוצאי שבת כדי ליישב הנפש שנתוספה בע"ש וכיון ששבת נאמר וינפש ר"ל ווי נפש ולכן התקינו ענין הריח ליישב הנפש והנה בגילה כזה אינו שייך לומר כן דאע"ג שיריח אין מתיישב הנפש נפי כי הנה הוא בצרה גדולה ומה גם שהוא בתענית וגם הנפש לא תמלא ולכן לענין הריח אין לה תקנה אפי' אחר כך אבל בליל מוצאי ט"ב מבדיל על הכוס כדי שעל ידי אותם הכחות שבולעים בימות החול הוזרים ומתיישבים על משמרותם והסטרא דקדוש' הוא מסתלק למעלה אמנם אינו מברך על הנר שהרי כבר ברך עליו בליל ט"ב כאמור ואינו מברך נמי על הבשמים לפי כי אין נו לאדם תועלת והנאה מאותה ברכה שהרי מאי דהוה הוה ובחינת הנפש נשארה חסירה ואין לה תקנה מברכה זו כלל:

[א] **ענין** הנחמה שאנחנו אומרים בט"ב אין הענין מן הטעם שנולד בו הגואל מנחם בן עמיאל כדאי' במדרש אשר ע"כ הומכים אותם הנוהגים שאומרים אותו בתפילת המנחה בלבד מטעם זה אבל העיקר הוא שאנחנו מקוים נחמה מן הקב"ה עצמו כדאי' במדרש קומי אורי אמר הקב"ה לנביאים לכו ונחמו לכ"י כל אחד הולך אצלה וא"ל הקב"ה שלחני לנחם אותך א"ל מה בידך וכו' ואינה מקבל' מהם תנחומים ושולא אח"כ לאבות העולם לנחם אותה ואינה מקבלת מהם תנחומים אמר הקב"ה אני הולך לנחם אותה מפני שעברתי על לא תגשא את אחיך בלבבך וכו' שנאמר נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם ונחמה זו היא אשר אנו מקוים ואותה אנו מבקשים ולכן אנו אומרים נחם ה' אלהינו אתה בעצמך את אבילי ציון ולא תהיה נחמה זו על יד זולתך ולכן ראוי לשאול נחמה זו בכל עת ומה גם ליל ע"ב שהנחנו בצרה גדולה מתעני' ונאנחים ומה שאנחנו אומרים את אבלי ציון ואת אבלי ירושלם זה יהיה לרבות כמה כיתות של מלאכי' כת אחת נקרא אבלי ציון וכת זולת' נקרא אבילי ירושלם כי כלם הם תמיד מתאבלים על החרבן כדאי' בזוהר והם הנקראים אראלים שנא' הן אראלם צעקו חוצה וכן מלאכי שלום מר יבכיון כלם מתנחמי' לעתיד כדאי' בזוהר בפ' ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים ואומר עננו בשומע תפילה מבערב כי אינו דומה יחיד המתענ' שאין ראוי לומר אותו חיישינן שמא לא יוכל להתענות אבל בציבור ליכא למיחש כי כל הציבור לא יוכלו להתענו' ולכן היחיד אומר אותו ואם לא אמר לא זה ולא זה אין מחזירין:

[א] **כך** אמר ריב"ז אלו הייתי באותו זמן קבעתי התענית ביום עשירי מפני כי בו נשרף רובו של היכל אמנם חז"ל קבעו התעני' בתשעה בו מזה הטעם כי שליטת הקליפה בחדש אב אינו רק בתשעה לחדש בלבד ותו לא כאשר הובא למעלה במאמר בפ' על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה כי מלת א"ת הוא לשון נוטריקון אב תשעה ולכן קבעו התענית בו ביום וכן איתא בזוהר פ' יתרו וז"ל יעקב נטיל ברזא דיליה תרין ירחין ניסן ואייר ואתכליל איהו ברזא דכיון דאיהו תאומי' עשו נטיל ברזא דיליה תרין ירחין תמוז אב ואיהו לא אשתכח ואתאביד דהא אלול נאו דיליה הוא ואפי' אב ט' יום איגון דיליה ולא יתיר ואתאביד ולא אשתכח וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי ט' יום של חדש אב הם שולטי' בהם ס"א ולכן על עיקר זה אע"ג כי נשרף ההיכל בעשר' בו מ"מ לא קבעו התענית רק בתשעה בו מפני כי אע"פ שהיה עת רעה בעשירי בו זה היה מקרה רע בלתי טהור הוא אבל עיקר השליטה דס"א הוא בט' בו ותו לא אמנם מאחר כי היתה עת רעה ונשרף ההיכל בעשרה בו לכן הוא מנה: כשר שלא לאכול בשר מפני כי סוד הבשר הוא תלוי במדה האחרונה כאשר נתבאר למעלה ממאמר פ' בהעלותך וכבר נודע הוא כי כל עיקר הפגם והצער העושה במקדש הוא נוגע במדה זו ולכן אין לאכול בשר ולא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי וסוד הדבר כבר נתבאר למעלה כי כל זה הוא בסוד אכלו רעים שתו ושכרו דודי' אמנם כל עולם ענין זה יהיה כאשר היה יום ע"ב יום ראשון אמנם אם הוא יום שבת ונדחה ליום ראשון אין עניינים הללו נוהגים כלל דהיינו החומרות האמורות ליום עשירי:

[א] **הנה** כשחל ר"ח בא' בשבת אין אומרים צדקתך בשבת במנחה אמנם לא מן השם הוא זה וכבר נתבאר כי אין עיקר כל אלו הדברים משום שנקרא מועד כי מה מועיל

במנחה בשבת : [ב] בליל ט"ב אומר אחר קינות ואיכה סדר קדושה ומתחיל מאתה קדוש ואם חל במוצאי שבת אין אומרים ויהי נועם : [ג] ליל ט"ב ויומו יושבים בבה"כ לארץ עד תפלת המנחה ואין מדליקין נרות בלילה כי אם נר אחד לומר לאורו קינות ואיכה : [ד] אין אומרים תחנון בט"ב ואין נופלים

מועיל שם זה שנקרא מועד מאחר שהוא לרעה וכה"א קרא עלי מועד לשבור בחורי אמנם כונת זה הפך מזה והענין הוא כי הנה הטעם שאין אנו אומרים צדקתך בשבת כשחל ר"ח באחד בשבת מפני כי לפי גודל של הקדושה הניתוספת אז באותו הפרק לכן אין אנו צריכים לומר צידוק הדין על אותם הג' צדיקים כאשר הם בצדקתם וזכותם מועילי' לעורר הייחוד העליון לא כן אנחנו וכדאי' בזוהר פ' תרומה דף קנ"ז · וז"ל משה אסתלק מעלמא בההיא שעתא דצלותא דמנחה דשבת בשעתא דעת רצון אשתכח ובההיא שעתא רעוא הוה לעילא ולעילא נחתא וכו' תלתא אינון דאסתלקו מעלמא בההוא זמנא וכלהו כלילן במשה חד משה נביאה עילאה וחד יוסף צדיקא וחד דוד מלכא וכו' בשעתא דמית יוסף צדיקא יבשו מקורין ומבועין וכלהו שבטין נפלו בגלות' פתחו עינהי ואמרו צדקתך וכו' בשעתא דמית משה אתחשך שמשא בטיהרא ואנעלת תורה שבכתב נהורא דאספקלרייא דנהרא וכו' בשעתא דמית דוד מלכא כנישת ישראל נהורא ואורייתא דבע"פ כנישת נמי נהורא ומההוא זמנא הוה מחלוקת על משנה וכו' הרי נתבאר מזה המאמר דבר והפכו ולכן בשבת שנפל ר"ח אין אומרים צדקתך במנחה בשבת מפני כי מועיל לנו מה שנסתלקו אלו הצדיקי' באות' שעה והזכות שנעשה גדול הוא ולכן יש בהם כח לעורר הייחוד העליון מעצמן וא"צ לנו לעשיינו אמנם בשבת זו איכא למימר הוא הטעם שאין אומר צדקתך מפני טעם הנא' כי הוא מועד או כי הענין הוא כי מעתה ומעכשיו מתחיל למעלה הרגשת העדר ולכן גם שנאמר צדקתך ונזכיר זכו' הצדיקים הנה אין עושה התעוררות למעלה והכרחה שנמנע אותו הייחוד באותה שעה כנזכר : [ב] בליל ט"ב אומר אחר קינות ואיכה סדר קדושה כדי להמשיך מן הקדושה של יום השבת למטה ומתחיל ואתה קדוש כמו שאחר קינות של מוצאי שבת דאע"ג שאומרים קינות ואיכה ובזה מתעוררים מאריהון דיבבא ויללא אע"פ כן למה יגרע סדר קדושה דהיינו כמו שאר הדברים שאנו אומרים שהם סדר היום ואם חל במוצאי שבת אין אומרים ויהי נועם מפני כי ענין של ויהי נועם הוא כדי להמשיך הארה מן הנועם עליון למטה וכדאי' בזוהר פ' מקץ דף קצ"ז · וז"ל ד"א עלמא דאתי אקרי נועם וכד אתער עלמא דאתי כל חידו וכל טיבו וכל נהורין וכל חידו דעלמא אתער ובגיני כך אקרי נועם וכו' :

[ג] **הנה** נתבאר למעלה כי כל המעשה אשר יעשה האיש הישראלי למטה כך הוא מתעורר למעלה ומה גם עתה בכל אלו הדברים כי מנהגן של ישראל תורה הוא וצריכה תלמוד ולכן התבונן מ"ש בזוהר פ' עקב דף רע"ב · וז"ל ואלין דאתמר עלייהו למזבחים ולמקטרים למלאכת השמים ולמזלות אשר לא צויתי הוא שולחנא דשפחה בישא דשלטא בערבי שבתו' וערבי לילי רביעיו' מה הוו עבדין אינון הוו נטלין לבושין אוכמין ואשכאן נהורין ועבדין הספדא בליל שבתו' כדי להשתתפא בהדה כמה דאיהי שריית כי גם זה לעומת זה עשה האלהים בתר דחאבו ישראל ואתחרב בי מקדשא איתמר בשכינתא אימא קדישא איכה ישבה בדד העיר רבתי עם היתה כאלמנה ומהכא בליל ט"ב נהורין ושרגין ועבדין הספד ויתבין כאבלי' לאשתתפא בשכינתא בדוחקה בגין דאינון גרמו לה כל הבית חבירו עכ"ל לענייננו והנה מבואר מזה המאמר כי צריך לישב בארץ לפי כי הנה כך אמר הלשון ויתבין כאבלים ונודע הוא כי ישיבת האבל הוא בארץ שנאמר וישבו אתו לארץ ואומרים קינות כי כן הוא אומר בזה המאמר ועבדין הספד וכן נמי אין מדליקין נרות וכן נאמר במאמר ומהכא בליל ט"ב נהורין ושרגין ולכן כל זה יעשה איש הישראלי על ענין הסיבה האמורה במאמר לאשתתפא בשכינתא בגין דאינון גרמו לה כל הבית חבירו כנזכר ואין מניחין כי אם נר אחד לומר עליו לאורו קינות ואיכה ונאזור ונלמוד דבר זה ממ"ש בזוהר פ' שלח לך דף קס"ו · וז"ל בגוונא דעמודין ושרגין כל אינון אתוון מרקמן בחשא תוורא ודשבא ירוקא תרין אנפין ומאה מנרתין דתליין בין אינון עמודין ותרין אנפין ומאה שרגין בכל מנרתא ומנרתא דלקין ביממא ובליליא מתדעכי על צערא דישראל כד אתי צפרא דלקין כלהו מגרמייהו עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי כל אות' המנורו' ואותם הנרו' שהם דולקים באלו הבנינים הם כבים מעצמן מפני הצער של ישראל וענין זה הוא נוהג בכל לילה ולילה כל ימות השנה ומה גם עתה בליל ט"ב כי כך צריך לעשות ולא להדליק נר ומאחר כי השכינה נקראת נר כנזכר למעלה ומה גם בענין דין הבדיקה כי צריך להיות ע"י נר ובליל ט"ב אשר אבלו מאורים מן הראוי הוא שלא להדליק נר כלל כמש"ה אותי נהג ויולך חשך ולא אור : [ד] אין אומרים תחנון בט"ב וכו' והענין כי הנה כבר נתבאר כי צריך האדם לעשו' מעשיו למ"ש וכנזכר במאמר כגון לאשתתפא בשכינתא ולכן אין ראוי לומר תחנון ביום זה לפי כי השכינה היא נקראת תחינה מפני כי זה דרכה כדאיתא בתיקונים איהי תחינה דיליה דאתחננת לגביה ואתנפלת ברגלוי ומאינת על בנהא וקרוב לזה נאמר בזוהר פ' פנחס דף ר"ל · וז"ל עמידה דאיהי מזליה דקיימת עמיה וכו' ואתנפלת לרגלוי למשאל מניה רחמים על בנהא ומאחר כי ביום הזה ישבה בדד האבל כנ"ל אין ראוי להתחנן בשום ענין ולא לומר נפילת אפים מן הטעם האמור כמ"ש במאמר זה דבנפילת אפים דאתנפלת ברגלוי וכל דברים הללו אין נעשים ביום זה וכבר נתבאר לעיל מ"ש בתיקונים באינון קיפין אתגלגלת שכינתא בגין לנטרא להו לישראל : ולענין הנוגע בעולם אדם יובן עם מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רמ"ו

וז"ל

נופלים על פניהם משום דמקרי מועד : [ס] בשעת הקינות אסור לספר דבר ולצאת חוץ כדי שלא יפסיק לבו מן האבל וכ"ש שלא לשיח עם א"י : [ו] אם יש אבל בעיר הולך בלילה לב"ה וגם ביום עד שיגמרו הקינות : [ז] אם יש תינוק למול מלין אותו אחר שגומרים הקינות ויש ממתינים למולו עד אחר חצות ומברכים ברכת המילה בלא בשמים ואם היולדת מצויה במקום המילה יברך על הכוס ותשתה ממנו היולדת והוא שתשמע הברכה ולא תפסוק בדברים בין שמיעת הברכה לשתיית הכוס ואם אינה שם יברך על הכוס ויטעים לתינוקות : [ח] בעל ברית לובש בגדים אחרים אך לא לבנים ממש : [ט] ט"ב שחל להיות בשבת ונדחה ליום ראשון בעל ברית מתפלל מנחה בעוד היום גדול ורוחץ ואינו משלים תעניתו לפי שיום טוב שלו הוא : [י] נוהגים שלא לשחוט ושלא להכין צורכי סעודה עד אחר חצות :

תק"ס. לעשות זכר לחרבן ובו ה"ס :

[א] משחרב בית המקדש תקנו חכמים שהיו באותו הדור שאין בונים לעולם בניין מסוייד ומכוייר כבנין המלכים אלא טח ביתו בטיט וסד ומשייר

מקום

וז"ל שכינתא תתאה נטורא דילה וכו' בלא פגימו דחשוכא ובלא תערובת חשוכא כלל דהא אינון חשוכין עם נהורין ככר קדם מוץ ותבן ובחוביהון דישראל מתערבין חשוכין בנהורין וכגוונא דדש בר גם תבואה וכו' כן ישראל לריך למעבד ברוחיהון כד אתערב בהון חשוכא ורזא דמלה זכתי אלהים רוח נשברה דהכי אתבר חשוכא דאיהי ילה"ר דמכסה על רוחא כמוץ דמכסה על חטה או כענן דמכסה על שמשא ולא מנח ליה לאנהרא ובזמנין דחשך דאיהי ילה"ר מכסה על יל"ט דאיהו אור איהו כמאן דתפיס בבית האסורין דרוחא ואוף הכי כד ילה"ט איהו תפוס ברשו דילה"ר הכי אינון תפוסין איילין דיליה ברשו דאיילין דילה"ר ובזמנא דיתבר בר נש רוחיה קדם ה' מה כתיב נאמר לאסורים לאו ולאשר בחשך הגלו עכ"ל לענייננו והענין מובן כי כל הדברים אלו לריך האדם לחשוב כי כך הוא הדמיון בעלמו מפני כי מעשיו גרמו לו וישוב אל ה' : [ה] בשעת הקינו' אסור לדבר אלא כמי שמתו מוטל לפניו ויחשוב כי כך נעשה הספד מר למעלה שנאמר כן ארחם לעקו חוצה ולא ללאת לחוץ כדי שלא יפסוק לבו מן האבל ונחשוב מחשבו' כי אבל זה כבד למעלה ומה גם על עלמו כי הוא גרם האבל לעלמו איהו דחפסיד אנפשיה וכל שכן שלא ישיח עם האינו יהודי כי יפנה לבבו מן האבל : [ו] אם יש אבל בעיר הולך בלילה לבית הכנסת וגם ביום עד שיגמרו הקינו' דקים ליה בדרבא מניה ומה יהיה הלער שלו נפני הלער של החרבן ושל השכינה ולכן יותר טוב להתערב בלער של רבים ומה גם על לער בת רבים כדאי' במדרש כשילא ירמיהו לילך לענתות נשא עיניו וראה והנה אשה ברא"ש ההר א"ל מי את וכו' א"ל אני אשה שהיה לי שבע' בנים ונפל הבית עליהם וכו' א"ל ולא את טובה מאימא ליון שהיתה מרעית לחיה וכו' א"ל עליך נא' אומללה יולדת השבעה וכו' ולכן מה טוב לאדם להשתתף בלער בוראו כדבר האמור : [ז] אם יש תינוק למול מוהלין אותו אחר הקינות רמז למש"ה גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו ויש שממתינים למול עד אחר חלות מטעם שאמר במדרש כי אז נולד הגואל מנחם בן עמיאל ואומרים ברכת המילה בלא בשמים ע"ש שנא' והשימותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניחוחכם ולפי שברית הוא הנאה לנפש האדם

ולא נכון ליהנות ביום זה לא הגוף ולא הנפש החטאת ואם היולדת במקום המילה וכו' ודאי שראוי שתטעום שלא להיות ברכה לבטלה ואם לאו יטעום לתינוקות שהם חביבי' כדאי' במדרש גלו משמרות וגלתה סנהדרין ולא גלתה שכינה וכיון שגלו תינוקו' וכו' שנא' עולליה הלכו שבי לפני לר מיד וילא מן בת ליון כל הדרה : [ח] בעל ברית לובש בגדים אחרים ר"ל שלא יהיו שחורים דווקא אך לא לבנים ממש שהרי נתבאר כי אימא ליון לובשת שחורים וכנ"ל ממאמר פ' עקב היתה כאלמנה לובשת שחורים ונאמר ויקרא ה' ביום ההוא לבכי ולקרחה ולחגור שק: [ט] ט"ב שנדחה ליום ראשון בעל ברית וכו' ואינו משלים תעניתו מפני כי יום טוב שלו הוא ולדברי האומר כי עיקר המלוה הוא הסנדק או המוהל גם שישלים תעניתו אין בכך כלום : [י] נוהגין שלא לשחוט ושלא להכין לורכי סעודה עד אחר חלות ה"מ לכיו' מתעסקי' בקינות וכיולא הכל יותר טוב להתעסק בלורכי סעודה שלא יהיה מתעסק בדברים בטלים ויבא לידי שחוק והעיקר להיו' מקיים ישבה בדד וידום דיו לעבד להיות כרבו :

[א] הגה מאחר שנתקיים בנו מש"ה והשימותי את מקדשיכם וגו' וערים יהיו חרבה ובדבר הזה נמלא הסדר גדול בענין כל מקומו' ובתים של אים ישראל שנא' נחלתינו נהפכה לזרים בתינו לנכרים גם מזה הסדר הגיע גמי לכל איש ישראל מן המלות שהם תלויים בארץ כגון שמיטין ויובלות וענין המעשרו' וכיולא ומה גם לכל איש ישראל אשר נדחו לחוץ והם בח"ל וכל זה הוא ענין הסדר בעלם האדם מפני כי הכוס שמלו' הם כנגד איברי האדם ולכן נמלא כי מאז נחרב בית קדשינו נתחסרנו כל השלימו' אשר נמלא בעלם אדם ולכן חז"ל עשו כל תקנו' הללו מהם בכל מושב בני ישראל בבתיהם ובעירותם וגם יש דברים שתקנו באדם עלמו מפני שיהיה מרגיש מה שנתחסר מן השלימו' בעבור החרבן ולכן תקנו חכמים שבאותו הדור כי המה ידעו דכך הפגם והפגם שהגיע לנו כמדובר ולכן תקנו שאין בונים לעולם בניין מסוייד ומכוייר ותסי זאת לזכרון מעשינו שגרמו החרבן ועדין אנו שמועים בזה ונאמר וכל בית גדול שרף באש והנה איתא בספר בזוהר פרשת שמות דף ד' ז וזה לשונו ויהי ככלות שלמה לבנות וכו' כיון דאמר בית ה' מהו בית המלך וכו' אלא בית ה' דא ב"ה

בית

מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד והלוקח חצר מסויירת ומכויירת הרי זו בחזקתה ואין מחייבי' אותו לקלוף בכותלים : [ג] וכן התקינו שהעורך שלחן לעשות סעודה לאורחים מחסר ממנו מעט ומניח מקום פנוי בלא קערה מן הקערות הראויות לתת שם וכשהאשה עושה תכשיטי הכסף והזהב משיירת מין ממיני התכשיט שנוהגת בהם כדי שלא יהיה תכשיט שלם וכשחתתן נושא אשה לוקח אפר ונותן בראשו במקום הנחת תפילין : וכל אלו הדברים כדי לזכור את ירושלם שנאמר אם אשכחך ירושלם
אם

בית המלך דא ק"ק דאיהו פנימאה דכולא וכו' הנה מבואר מן המאמר כי בית הנקרא בית המקדש ובית המלך הוא בית ק"ק ואמנם הענין מובן כפי פשוטו אבל יש סוד בענין כי בית ה' מכונה למדה האחרונה אשר הוא בית לת"ת ישראל ובית המלך מבחז"ל זה ק"ק הוא בסוד ה' ראשונה כי אלו הם מה שאמר הכתוב שני בתי ישראל ולכן נבו"ה וישרוף את בית ה' ואת בית המלך (מלכים ב כ"ה) הוא דומה בדומה בית ה' הוא אות ה' אחרונה ואת בית המלך הוא כנגד ה' ראשונה מכל מקום לא נאמר שם ענין שרפה אמנם ואת כל בית גדול שרף באש בזה היכא תרתי לריעותא כי אמר שרף ולא כמו שאמר בתחלה וישרף דמשמע שגבורת הגבורות ביותר הנקרא שרפה אבל בית זה שרף באש נמי הוא אש זרה בסוד ושפחה כי תירש גבירתה ולכן התקינו שאין בונים לעולם בניין מסוייד ומכוייר כי הנה בבית המקדש היו אותם הציורים בכתלי הבית כרובים ותמורות וכדאיתא במדרש כי כל אותם האילנות היו מוציאין פירות בזמנם וכאשר נכנס האויב נאמר ופרח לבנון אומלל וסוד הדבר מה שעשה שלמה המלך עליו השלום כל ציורים הללו ע"ש התכשיטים של הכלה עליונה שנאמר בה ויבן ה' אלהים את הצלע וכו' ויביאה ואמרו חכמים זכרונם לברכה קשטה בכ"ד קישוטים כמנין ויביאה כדלקמן ולכן אין לעשות עוד סיוד וכיור ומה גם כי בתים הללו הם אות בעלם אדם רמז לגוף שלו שהוא בית מושב לנשמה הנקרא אדם שנאמר על בשר אדם לא ייסך וכל זה ההעדר נמצא בגוף האדם באיברים שלו כאשר יבא לקמן ולכן מכל הסיבות וכל הצדדין אין לעשות בית מסוייד ומכוייר אלא טח ביתו בטיט וסד בלבד ומשייר מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד וסוד הדבר מ"ש פרשת תרומה בענין אפרסמון ואפריון כי אות ס' מורה על עולם עליון אבל אות מ' למטה ומורה על אותה חיה דמרבעא בארבע סטרי עלמא כדאיתא בזוהר אין להאריך בזה ולכן בא השיעור אמה על אמה בריבוע וזה בלא סיד להורות על מה שפגמנו בור סיד שאינו מאבד טיפה לא כן בזמן הגלות שנאמר אותי עזבו מקור מים חיים וכו' בארות נשברים אשר לא יכילו המים ומה גם בעלם השם מורה הענין כי הנה אף על גב כי מלת ס"ד בגי' אדני מ"מ בעלם האותיות חסר אות א' ולכן נמצא מאבד טיפה אמנם הלוקח חצר מסויידת ומכויירת הרי זו בחזקתה והענין כי הנה אף ע"ג שצריך האדם לשייר אמה על אמה בלא סיד להורות על העדר הבחינה עליונה הנזכר מכל מקום ידענו נאמנה כי חוזרת ונבנית מדה זו בכל יום יעיר בבקר בבקר לשמוע בלמודים ובפרט ע"י התפלה כמש"ה חדשים לבקרים

וע"י כן נעשית רבה וגדולה אמונתך ולכן להורות על ענין זה כאשר האדם קונה חצר מסויידת ומכויירת שהרמז זה תורה לחצר בית ה' שהוא בנוי ומסוייד ומכוייר לכן הרי זה בחזקתה שחזרה ונבנית שנאמר עוד אבנך ונבנית בתולת בת ציון וכו' ולכן אין מחייבים אותו לקלוף בכתלים להורות על החרבן אלא מאי דהוה הוה: [ב] וכן התקינו שהעורך שולחן לעשות סעודה לאורחי' מחסר ממנו מעט וכו' לפי שנאמר זה השולחן אשר לפני ה' וכדאיתא בזוהר פ' עקב דף רע"ב וז"ל פתח ואמר והיה באכלכם מלחם הארץ וכו' ועשרה דברים צריך אדם למעבד בסעודתא וכו' וצריך לאהדרא עלייהו ולתקנא לון ברזא קדישא דאיהי כלילא מעשר ספירן ואיהי פתורא דקב"ה מסטרא דגבורה וכו' ולכן להורות על העדר מה שהגיע למדה זו לכן אמרו שהעורך שולחן לעשות סעודה לאורחים מחסר ממנו מעט כדי שידגיש האורח בדבר ואיתא בזוהר פרשת עקב דף רע"ב וז"ל ועוד אוקמוה דאורח מברך בגין דיברך לב"ה ואורח רזא בעל הבית בולע דא עמודא דאמצעיתא דאיהו קו האמצעי וכו' ואורח מברך ואורח לצדיקים כאור נוגה וברכות לראש צדיק ובג"ד אורח מברך עכ"ל ולכן מניח מקום פנוי קערה אחת מן הקערות הראויות לתת שם כי בזה בא הרמז להעדר שהגיע למדה אחת מן המדות של השולחן העשירית שנתחסר משם האוכל לפי שנאמר צדיק אוכל לשובע נפשו ואם העדר הקערה הוא מן הראש היינו מש"ה נפלה עטרת ראשינו ולכן מ"מ הצדיק מלמטה הוא מחז"ל במדרש למלך שהיה עטרה בראשו ונפלה הוא שנאמר בה אשת חיל עטרת בעלה ולענין הנוגע בעלם אדם שולחן זה הוא בקרב איש ולב עמוק שאדם עורך לעשות סעודה לאורחים הבאים אליו הקב"ה ושכינת עוזו על ידי מחשבות טהורות בתורה ובמצות ולכן מחסר ממנו מעט מן השולחן הנזכר שהוא הלב צריך למעט בענין הנאותיו כי צריך לחסר קערה אחת מן הקערות ויהיה המקום פנוי מן הקערה הראויה לתת שם כי העיקר הוא מיעוט המאכל : וכשהאשה עושה תכשיטי הכסף והזהב גם בזה תיקנו חז"ל להודיע ולהוודע כמה הגיע מן ההעדר לנשים יקרות דאלו לאנשים כבר הוא מפורש בשום שכל שנתחסרו מן המצות התלויות בארץ כנזכר אמנם גם בנשים הגיע העדר לכן תקנו כי האשה כאשר עושה תכשיטיה של כסף וזהב להורות על ההעדר שהגיע לאשת חיל ומה גם בעה"ז לנשים יקרות לכן מנחת ומשיירת מין ממיני התכשיט שנוהגת בהם כדי שלא יהא התכשיט שלם שהנה נאמר ויביאה אל האדם ואחז"ל שעשה לה כ"ד קישוטין כמנין ויביאה ואחר כך נתחברה עם האדם ולכן נהודיע כי אין שלימות בחיבור הנמצא בזמן של החרבן לכן משיירת מין
ממיני

אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי : [ג] וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם : ואסור לשומעם מפני החרבן ואפילו שירה בפת על היין אסורה שנא' בשיר לא ישתו יין וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תושבחות או שיר של הודאות וזכרון חסדי הקדוש ברוך הוא על היין : [ד] וכן גזרו על עטרות חתני' שלא להניחם כלל ושלא יניח החתן בראשו שום כליל שנאמר הסר המצנפת והרם העטרה וכן גזרו על עטרות הכלה אם היא של כסף אבל של גדיל מותר לכלה ודוקא לחתן וכלה אבל בשאר כל אנשים ונשים לא גזרו : [ה] אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעה"ז :

תקס"א. דין הרואה ערי יהודה וירושלם והמקדש בחורבנם ובו ה"ס

[א] הרואה ערי יהודה בחרבנן אומר ערי קדשיך היו

ממיני התכשיט שנוהגת בהם כדי שלא יהיה תכשיט שלם כי הנה חז"ל אמרו נ.ויס התכשיטים לגוף המעודן ומאחר כי אין הגוף מעודן שנאמר רגליה יורדות מות גם התכשיט לא יהיה שלם וכשהחתן נושא אשה לוקח אפר מקלה ונותן בראשו במקום הנחת תפילין להורות על סוד אפר פרה אדומה שמטהרת את הטמאים והענין בקיצור כי הנה אמר חז"ל הגידו כי הפרה היא רמז לשונאי ישראל היינו מ"ש בזוהר פ' אמור דף פ"ט ז"ל ולאחותו הבתולה וכו' ר' אבא פתח מי זה בא מאדום זמין קב"ה נלבשא לבושי נוקמא על בבל דאחריבו ביתיה ואוקידו היכליה וגלו לכנסת ישראל ביני עממיא וכו' ולכן משים אפר במקום הנחת תפילין להורות כי זה הפאר של התפילין שנתחסר בעו"ה מפני החרבן עתיד לחזור ע"י אפר זה וכמו שחז"ל אמרה כנ"י איני מתנחמת עד שתראני בלדים שהיו אומרים אי אלהימו ולכן לשמח הכלה ולהגיד לה שעתיד לקיים מה שהבטיח שנאמר לה יטמא ועתיד לקיים והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ולא יהיה שריד לבית עשו ומאותו אפר יטהר ממ"ש וכל מלבושי אגאלתי ולכן נותן האפר במצחו לרצון לפני ה': וכל אלו הדברים לזכור את ירושלם שנאמר אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי כי מתחלה קטרגה הירח ואמרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד ולכן הבטיח כי עתיד להעלות את ירושלם כי המדה הנקראת את מעלה אותה על ראש הצדיק ומדת ירושלם בכלל מעלה על ראש שמחתי בסוד הכתר שעל ראשו : [ג] וכן גזרו שלא לנגן בכל כלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמוח בהם כי הנה אחז"ל השות' בד' מיני זמר מביא גלות לעולם וביארתי טעם לדבר בספר דניאל באותם מיני זמר שעשה נבוכדנצר שחיק מחיק לפני הצלם לפי כי הנביאים היו לפניהם ד' מיני זמר להשראת שכינה עליהם שנאמר ולפניהם נבל וחליל ותוף וכנור והמה מתנבאים ובעבור החרבן פסקה הנבואה ולכן כל מיני זמר אסור לשמוח בהם וזה יהיה למשמיעים אמנם גם אסור לשומעם מפני החרבן ואפי' שירה בפה על היין אסור שנאמר בשיר לא ישתו יין וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תושבחות וכו' על היין ומי יתן כי לא ישתו יין ולא יאמרו דברי תושבחות זולת בסעודות של מצוה שהרי כמה דורות אבד היין כמשחז"ל : וכן גזרו על עטרות חתנים וכו' שהרי נאמר נפלה עטרת ראשינו ואיתא בזוהר ומיומא דאתחרב ב"ה לא אתעטר קב"ה בעטרוי : [ד] וכן גזרו על עטרות הכלה מ"ש שכן כפ' אומר הסר המצנפת והרם העטרה ודווקא של כסף וזהב שנאמר לי הכסף ולי הזהב ובזמן הגלות נאמר הנה מלכך וכו' עני ורוכב על חמור : [ה] אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעה"ז שנא' אז ימלא שחוק פינו מכלל דהאידנא אסור לפי כי ישחק בגי' ביתו ואחז"ל אין בית אלא אשה והעיקר מש"ה והנה ילחק משחק ולכן אין להקב"ה שחוק לעתיד שנא' יושב בשמים ישחק ולכן גם האדם בזמן החרבן אסור למלאת פיו שחוק כמדובר :

[א] בלי ספק כי ערי יהודה נמלא בהם תוספת קדושה משאר ערי ישראל שלכן נאמר ואת ערי יהודה אתן שממה מבלי יושב ולכן הרואה ערי יהודה בחרבנן אומר ערי קדשך היו מדבר כי קדש המה וקורא והענין כי הנה הם מדרגות של קדושה בתחלה הם הערים בעבר הירדן ויותר מהנה א"י ולמעלה מזה הם ערי יהודה ולמעלה מהם היא ירושלם וכבר שנינו עשרה קדושות הם זו למעלה מזו והענין הוא מ"ש בזוהר פ' שלח לך דף קע"א· וז"ל ירושלם כל דרגין קדישין דילה כד אסתחרן אקרון ירושלם והכי אתחזן ואית דרגין דסחרן ואקרון עזרות אלין פנימאין ואלין לבר ואית דרגין דאקרון כד אסתחרן לשכות ואית דרגין דאקרון כד אסתחרן היכל ודביר לגו מן כל איכון דרגין אית חד נקודה כבודה בת מלך פנימה נקודה דא אקרי הכות וסימניך הסוא יקרא עכ"ל לענייננו מזה המאמר ממנו נקח להבין כי ערי יהודה הוא התפשטות מדה זו כאשר מחוץ לעולם האצילות כי מאחר שלמדנו מן המאמר כי העזרות והלשכו' והסיכל ודביר הכל הוא בחינות שלה אם כן כל השאר הם התפשטות שלה לחוץ ולכן הרואה אותם בחרבנם קורע ע"ש מש"ה בלע אמרתו כמשחז"ל בזע פירפירא דיליה ועניין הפורפירא הוא הלבוש שלובש כאשר יורד בעולם הבריאה כדאיתא בתיקון ג' וזה לשונו דביומין דשבתות ויום טוב איהו לביש לבושי מלכותא דאיכון י"ס דבריאה וכו' והיינו מה שאמר הכתוב ערי קדשך היו מדבר (ישעיה סד) רלה לומר הערים שלה מדה הנקראים קדש היו מדבר נתאחזו בהם מאריכון דדינין מאריכון דיבבא ויללא בבריאה ועוד יש לדייק מה שאמר קדשך לפי כי השלשה ספירות עליונות שלה הם המתלבשים בבריאה והנה השלשה מדות עליונות הם נקראים

קדש

היו מדבר וקורע: [ג] הרואה ירושלם בחרבנה אומר ציון מדבר היתה ירושלם שממה וקורע וכשרואה ב"ה אומר בית קדשינו ותפארתינו אשר הללוך בו אבותינו היתה לשרפת אש וכל מחמדינו היו לחרבה וקורע ומהיכן חייב לקרוע מן הצופים ואח"כ כשיראה המקדש קורע קרע אחר וכל קריעה טפח ואם בא דרך המדבר שאז רואה המקדש תחילה קורע על המקדש טפח ואח"כ כשיראה ירושלם מוסיף על קרע ראשון

קדש בסוד הראש יען כי חכמה בראש הנקרא קדש וכדאי' בתיקונים תלת ספירן עילאין מתלבשין בבריאה והמדה זו נקרא' קדש כדאיתא פרשת קרח דף קע"ה וז"ל ורזא דא כל אינון כתרין עלאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הה"ד מקראי קדש וכו' ה"נ קדש תתאה זמינת להילוי לאעטרא להו קדש עילאה ידיעה קדש תתאה חכמת שלמה עכ"ל לענייננו הנה מבואר מזה שמאמר כי חכמת שלמה נקרא קדש ולכן לזה הפ' במאמרו ערי קדשך בשני פנים כי הג' מדות היורדות שם בבריאה הם מן הספירה הנקרא קדש ומה גם שהם שלשה מדות עליונות שלה שנקראים קדש ונוסף עוד כי הם מתלבשים שם בבריאה בשלש ראשונות אשר שם ולכן על כל הצדדין הללו מקונן הנביא ואומר איך ערי קדשך היו מדבר ולכן קורע כנזכר: וזה פירוש ענין קריעה כי הנה נקרע ונבדל מן המדה האחרונה אלו הבחינות וירדו לעולם הבריאה להיו' שם כדבר האמור: [ב] הרואה ירושלם בחרבנה אומר ציון מדבר היתה ירושלם שממה וקורע וסוד הדבר כי הנה מדה האחרונה מזמן הבריאה נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך מפני הקטרוג שאמרה לפני הקדוש ברוך הוא אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד אמנם המיעוט שלה אינו תמיד בהפלגה אחת כי פעמים המיעוט הוא לטובה כדאי' פ' בלק בסוד מה שאמר הכתוב שחורה אני ונאוה ופעמים יהיה לה בהפך לרעה שמתמעטת ונעשית בסוד נקודה אחת והתשעה ספירות שלה הולכים בגלות כאשר נתבאר אצלי בפסוק השליך משמים ארץ תפארת ישראל כי התתן שלה הנקרא תפארת ישראל השליך משמים המדה הנקרא' ארץ והוא סוד מה שאומרים חז"ל כי אז בזמן החרבן השביע הגמאל דוד ירמיהו לאחר העולם והעלה את ירושלם למעלה אז בעט בה הקדוש ברוך הוא והשליך אותה למטה לארץ ואז נחרבה ולכן הרואה ירושלם בחרבנה אומר ציון מדבר היתה ירושלם שממה כלומר איך אחר שנאמר אוהב ה' שערי ציון עתה ציון מדבר היתה לפי שנאמר טבעו בארץ שעריה ולכן כל מדת ירושלם שממה כי הוא כללו' המדה זו היתה שממה הוא מה שאומרים חז"ל אם יאמר לך אדם קיסרין וירושלם שתיהן חריבות או בנויות אל תאמן שנאמר אמלאה החרבה אם חרבה זו נמלאה זו ולכן מקונן איך ירושלם נק' שממה במקום צור הרשעה שהיתה שממה עתה היא בנויה וירושלם הבנויה היתה שממה ולכן קורע לפי כי כן נקרעה מדה זו והלך ממנה לבנין של צור הרשעה: הרואה ב"ה חרב אומר בית קדשנו ותפארתנו וכו' הוא ע"ד שנתבאר למעלה בזוהר מפרשת שלח לך אית דרגין דאקרון כד אשתכחן עזרה ואית דרגין דאקרון כד אשתכחן לשכות ואית דרגין דאקרון כד אשתכחן היכל ודביר ואית נקודה כבודה בת מלך פנימה וכו' ולכן כאשר יראה ב"ה שירמוז לאות' נקודה פנימית רק היא יחידה אומר בית קדשנו (ישעיה סד) כלומר בית שאנחנו מקדשים אותו ע"י מעשינו והיה קדש כי לכן אנו אומרים מקדש ישראל והזמנים רוצה לומר על ידי ישראל הם מתקדשים הזמנים וכן נמי בית קדשנו ר"ל בית שאנחנו מתקדשים בו שנאמר קדש ישראל לה' והיינו נמי מקדש ישראל והזמנים ותפארתנו כי כאשר נקדש קדש אנו ממשיכים שם לתפארת ישראל לענין הייחוד וכן הוא תפארתנו היינו מ"ש פ' בשלח מי כמוך באלים ה' כי רשעי כותים הם מתאחזים בגופא דאילנא אבל ישראל הם הפנימיות בגופא דאילנא וזה תפארתנו ודאי שנא' העמוסים מני בטן ואמר אשר הללוך בו אבותינו כי על ידי מעשיהם גרמו לקב"ה להיות מהולל הוא מ"ש בזוהר בפ' גדול ה' ומהולל מאד כי הקב"ה אימתי הוא מהולל וגדול בעיר אלהינו וכביכול כאשר הוא לבדו ואין מתחבר עם השכינה אינו גדול ולא מהולל ולכן יאמר איך בית זה אשר הללוך בו אבותינו ע"י מעשיהם שהיו מעלים אור חוזר למעלה וגורמים ייחוד היה למאכול' אש כלו' כי הנה בנקודה זו הפנימית שורש מדת המלכות אין בו ענין חרבן ולא גלות ולא שליטת קליפה כלל רק הסעדד הנמלא בה הוא שהיא למאכולת אש תגבורת הדינים אמנם וכל מחמדינו שהם שאר המדות שלה הנחמדים מזהב כמשחז"ל נשים נקראים חמדה שנאמר הנני לוקח ממך מחמד עיניך וכו' ותמת אשתי והנה כל מחמדינו אלו היו לחרבה כי בהם אמלאה החרבה כנ"ל וקורע כי כן נקרעו המדות שלה וירדו בעולמות לא נשאר למעלה זולת אותה נקודה פנימית רק היא יחידה ומה גם כי אותיות של קריעה היינו קרע יה ר"ל כי שם יה נקרע אות יוד נשארה בתוך אותיות קרע דהיינו קריע ואות ה' לחוד הוא סוד משחז"ל איש ואשה זכו שכינה ביניהם יוד באיש ה' באשה ולכן בזה נקרע אות יו"ד של איש לחוד ונשא' אות ה' בסוד איכה ישבה בדד: ומהיכן חייב לקרוע מן הצופים ורמז בזה מש"ה תמיד עיני ה' אלהיך בה ואיתא בזוהר באדרא זוטא דף רל"ג: וז"ל תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה כתיב חסר א' ולא ראשית באלף בג"כ לא אתקיימו בקיומא תדיר מאן היא ה' דלתתא ולעילא כתיב השליך משמים ארץ תפארת ישראל מאי השליך משמים ארץ משום דכתיב אלביש שמים קדרות עכ"ל ומפני שנתחסר ממנה אותה האורה נחרב הבית והיינו סוד מלת קריעה כי אותיות קרע הם ש"ע בגימ' כלו' לרמוז כי להיות שנתחסר משם האורה העליונה של ש"ע נהורין עילאין שנמשכים למדה האחרונה שהיא סוד ה' אחרונה ואז נקרא' שעה בסוד מש"ה ואל קין ואל מנחתו לא שעה ולכן לרמוז על זה הסוד קורע מן הצופים להורות כי אותם אותות שהיה צופה ומשגיח עיני ה' בה נמנעו ומה גם ש"ע אורות העליונים

ראשון כל שהוא : [ג] אם קרע על אחת מערי יהודה אינו חוזר וקורע כשיראה שאר ערי יהודה הוין מירושלם שחוזר וקורע עליה קרע אחר בפני עצמו ואם קרע על ירושלם תחילה אינו צריך לקרוע על שאר ערי יהודה : [ד] כל הקרעים האלו בידו ומעומד וקורע כל כסות שעליו עד שיגלה את לבו ואינו מאחה קרעים אלו לעולם אבל רשאי למוללן ללקטן ולתופרן כמין סולמות : [ה] היה הולך ובא לירושלם הולך ובא תוך ל' יום אינו קורע קרע אחר ואם לאחר שלשים יום חוזר וקורע :

כל

העליונים ולכן כשמגיע ורואה המקדש קורע קרע אחד מפני כי אותו קרע ראשון הוא על מניעת ההשגחה העליונה ונוסף עוד על השגחה הקרובה לה הוא מ"ש בזוהר באדרא בפ' עיניך תראינה ירושלם נוה שאנן עיניך כתיב ולעתיק יומין אתמר וזה נמנע ומה גם מה שה"ה עיני ה' בה וכל קריעה טפח היינו מה שנת' בסוד כוס של ברכה שמגביהו מן השולחן טפח איתא בזוהר פ' פנחס רמ"ה וז"ל בגין דאת ה' היא כוס בעי לסלקא באת יו"ד דאיהו טפח דביה אתפתחת ה' בה' אצבען ולכן הקריעה נמי טפח בסוד אות יו"ד שהיה פותח באות ה' אצבעות כדבר האמור ואם בא דרך המדבר כי אז רואה המקדש תחלה קורע על המקדש טפח על העדר ההשגחה האחת ואח"כ כשיראה ירושלם מוסיף על קרע ראשון כל שהוא כי זה ירמוז על העדר ההשגחה האחרת שאינו כל כך : [ג] אם קרע על אחת מערי יהודה אינו חוזר וקורע כשיראה שאר ערי יהודה שהרי כלם הם בכלל ערי יהודה חוץ מירושלם שקורע עליה קרע אחר מן הטעם הזה כי יש הארה אחרת שנמנעה אבל אם קרע על ירושלם תחלה אינו צריך לקרוע על ערי יהודה לפי דקים ליה בדרבא מיניה : [ד] כל הקרעים האלו בידו ומעומד וכו' הנה נמצא הצווי זה על האדם להיות הקריעה בשני תנאים הללו ראשונה שיהיה הקריעה בידו להודיע ולהוודע כי כל פתגם הרעה אשר נעשתה בירושלם וחרבן ב"ה היה מיד האדם כי אדם מועד לעולם בין ער בין ישן והנה הקב"ה עשה כמה התראות ולא הועיל שנא' ויעד ה' בישראל וביהודה ביד כל נביא כל חוזה ולא שמעו ונאמר ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים יום השכם ושלוח ואחז"ל שני נביאים שחרית ושני נביאים ערבית היה שולח ולא שמעו ויקשו את ערפם ולכן דין הוא שהקריעה זו תהי' ביד להורות כי זה אשר קרע ה' את ממלכות ישראל לא מאת ה' היתה זאת אלא מידם ומבחירתם הרעה איהו דאפסיד אנפשיה ועוד צריך להיות הקריעה מעומד להורות כי לא למטה בלבד נעשתה הרעה הגדולה זו אלא עד למעלה הגיע כי הנה נאמר קרבית על חד מן קאמיא ונאמר וכל צבא השמים עומדים ונאמר שרפים עומדים ובכל אלו הגיע ההעדר מסיבת העון בזמן החרבן כדאי' בחגיגה כתיב שש כנפים לאחד וכתיב וארבע כנפים לאחת להם ל"ק כאן בזמן שב"ה קיים כאן בזמן שאין ב"ה קיים ולכן להעיר לב האדם על מעשיו הרעים ומה הוא גורם מעשה התחתונים למעלה לכן דין הוא שתהיה הקריעה מעומד להודיע כי נגע העון של התחתונים מעשה ידי אדם עד כל צבא מרום הנקראים עומדים וצריך לקרוע כל כסות שעליו עד שמגלה את לבו גם זה להעיר לב האדם כי כל זה הגיע לנו

מגודל לבב כי לא שבנו אל ה' כמו שאמר הכתוב הנני נשפט אותך על אומרך לא חטאתי ואיתא במדרש על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו אמר להם ירמיה לישראל מעיד אני עלי שמים וארץ אלו בכיתם בכיה אחת בירושלם מעולם לא גליתם ולכן קורע עד שמגלה את לבו ומה גם כי זה נוגע בעלם אדם להעיר על עונותיו שהם סוגרים לבו וכנזכר לעיל ממ"ש בזוהר כי כאשר העון מתגבר הוא סוגר הלב וכן כל שאר האיברים וכאשר הלב פותח בתשובה על זה נאמר לאמר לאסורים צאו ולאשר בחשך הגלו ולכן להעיר על כל זה צריך לגלות את לבו ואינו מאחה קרעים אלו לעולם לפי כי ע"י החי יתן אל לבו לומר לא על חנם צריך לקרוע כל כסות שעליו אלא להעיר אותי כי ע"י העון נקרע כל כסות של הנשמה הנקראת חלוקא דרבנן ומה גם שהעונות גרמו שהקדוש ברוך הוא קרע כסותו נמי הוא הפורפירא שלו ועוד רעה אחרת כי הנה עד היום לא נתקן העון ואנחנו לא נושענו ולכן עדיין הפורפירא לא נתאחית ולכן קרעים אלו אינו מאחה לעולם כי הנה השני קריעות שמורה על העדר שני הארות שנתחסרו מן המדה האחרונה הנזכר עדיין לא חזרו בעונינו ולכן על כל פיגות הללו אין מאחין אבל רשאי לשללן למוללן ללקטן ולתופרן כמין סולמות והענין לפי כי אע"ג שנתבאר כמה גרם מעשה התחתונים מן הפגם למעלה עד אפס מקום שלכן בצע אמרתו הקב"ה מ"מ ע"י התפלה גם הלימוד ומעשה הטוב נתקן הדבר בדרך ערא' כדאיתא בזוהר פ' שמיני דף מ' וז"ל פתח ר' יהודה ואמר סמכוני באשישות וכו' כ"י קאמר דא בגלותא סמכוני מהו סמכוני אלא מאן דנפיל בעי לאסמכא ליה הה"ד סומך ה' לכל הנופלים וגו' ובג"כ כ"י דנפלה דכתיב נפלה לא תוסיף קום בעיא לאסמכא והיא אמרה סמכוני לישראל בנסא דאינון בגלותא עמה וכו' ומאן דידע לייחדא שמא קדישא אף על גב דברכאן לא משתכחי בעלמא סמיך וסעיד לה לכ"י בגלותא עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי נמצא כח ביד האיש הישראלי לתקן לכ"י ע"י מעשיו ולכן הדין הוא כי יכול למוללן וכו' ולתופרן להורות כי ע"י התפלה בכונה הטובה חוזר ותופר הפורפירא שנקרעה ומחבר ותופר כל המדות שלה ונעשה הייחוד ולכן רמז לענין הוא כמין סולמות שנאמר והנה סולם וכו' ונאמר עולים ויורדים בו למ"ד ביעקב ר"ל ע"י מעשיו יורדים המדות עליונים וכן נמי עולים חוזרים ומתחברים למעלה ולכן תופרן כמין סולמות ר"ל המדות עליונות תופרן ומחברן כי כן מליצו במראה הסולם שנאמר עולים בו כדבר האמור : [ה] היה הולך ובא לירושלם וכו' והנה ענין זה שצריך ל' יום היינו כי הלבנה בתוך שלשים יום יש לה מיעוט ומלוי ולכן בתוך ל' יום שיש לה

מיעוט

מיעוט הרי א"ל לקרוע לפי כי הקריעה כבר נתבאר שמורה על העדר שהגיע לה בזמן של החרבן והנה המיעוט הזה היה לה מזמן הבריאה שקטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד ואז אמר לה הקב"ה לכי ומיעטי את עצמך ולכן א"ל לקרוע מאחר כי אין העדר זה נמצא לה עתה מחדש אבל לאחר שלשים יום שמורה העדר מחדש שהגיע לה מזמן חרבן ב"ה לכן צריך לקרוע לפי כי אף על גב שהמיעוט היה לה מזמן הבריאה אמנם מ"מ העדר ההארות הנזכרים דמלת קריעה נתחדש לה בזמן של חרבן ב"ה ולכן אם לאחר שלשים יום הלך ובא אז חייב לקרוע כדבר האמור :

תקס"ב . דין קבלת התענית ובו י"ג סעיפים :

[א] כל תענית שלא שקעה עליו חמה דהיינו שלא השלימו עד צאת הכבבים אינו תענית ואם דעתו לאבול

[ה] **ענין** התענית מהו יובן עם מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קנ"ג · וז"ל פתח ואמר נותן לחם לכל בשר כל"ח וכו' אלא תלת שליטין אינון לעילא דקב"ה אשתמודעא בהו ואינון רזא יקירא דיליה ואלין אינון מוחא ולבא וכבד' ואינון בהיפוכא דהאי עלמא לעילא מוחא נטיל ברישא ובתר יהיב ללבא ולבא נטיל ויהיב לכבדא ולבתר כבדא יהיב חולק לכל אינון מקורין דלתתא וכו' לתתא כבדא נטיל ברישא ולבתר איהו מקרב כולא ללבא ונטיל לבא שפירו דמכלא כיון דנטיל ואתתקף מההוא תקפא ורעו דקא נטיל יהיב ואתער לגבי מוחא וכו' ביומא דתעניתא בר נש אתער לעילא בההוא גוונא ממש וביומא דשבעא לאו הכי ביומא דתעניתא בר נש מקרב מיכלא ומשתייא לגבי כבדא עילאה ומאי ניהו מקרב חלביה ודמיה ורעותיה ההוא כבדא נטיל כולא ברעותא כיון דכלא איהו לגביה נטיל ומקרב כולא לקמיה לבא דאיהו רב ושליט עליה כיון דלבא נטיל ואתתקף וכו' מקרב כלא לגבי מוחא וכו' והנה מבואר מזה המאמר ענין השינוי הנמצא בין כאשר אוכל האדם או כאשר יושב בתענית כי הוא מן הקצה אל הקצה כי ביום שאוכל האדם אז כל המאכל הוא עולה במעלות מן הכבד ללב ומשם הוא עולה אל המוח וביום שמתענה האדם הוא בהפך כי נמשך כל המזון מן המוח ללב ומשם לכבד ואיך יתכן שימצא ענין שינוי גדול כזה בהרכבת טבע האדם והוא דבר כמו זר נחשב : אמנם הענין הוא כי להיות אשר הדבר זה הוא מוסכם היות הדמיון פועל באדם והוא כח גדול אשר הוא מתגבר על הטבע אשר על כן כאשר האדם אוכל ושותה הוא שקט ונח להיות כי ידע הוא שמוכן לו המזון כדי חייו וכל אחד מן האיברים מגיע לו די סיפוקו כפי הראוי לו ולכן אינו פועל באדם ועולם כמנהגו נוהג וכאשר אוכל האדם אז המזון לוקח אותו הכבד ומקריב לפני הלב ומשם עולה למוח כאמור אמנם כאשר האדם חשב מחשבה וגמר בדעתו להתענות אז מתגבר כח הדמיון על הגוף בחשבו כי יבולע לו לאפס המזון בלתי אכילה כי לכן לבב אנוש ימס במיעוט חלבו ודמו ולכן מוכרח הוא כי אז אותה המחשבה מתפשט מלמעלה למטה והוא פועל בלב האדם מאותו הכח הנמצא במוח ומשקיט את הלב ואז הכבד שקט על שמריו כי הנה הוא לא נתן חלק מן המזון שלקח לשום אבר ועכשיו מחלק המזון להם ואז כלם ניחוחים · אמנם הצער אשר מצטער האדם בתעניתו הוא מסיבת התכת חלבו ודמו והרתחת את הטבעי מחום הכבד כנודע : והנה סוד הענין יובן על דרך זה כי הנה נתבאר מזה המאמר כי ביום התענית הוא בהפך מיום שמתענה האדם כי בכל יום שיאכל האדם הוא עולה מלמטה למעלה וביום התענית המזון יורד מלמעלה למטה ואמנם כאשר נתן לב להשגיח על הענין יהיה הכל בהשואה אחת כי הנה ביום שיאכל האדם הנה אותו המאכל עולה מלמטה למעלה עד שמגיע אל המוח ואח"כ גם המוח הוא חוזר ומשפיע למטה ונותן כח בלב ובכל האיברי' וכן נמי ביום התענית הוא מלמטה למעל' בתחלה והוא כי אותו שיגע ומתמעט החלב והדם ועולה מן הלב אל המוח ואח"כ המוח הוא ממליא מכח שלו ללב ולב נותן נמי לכל האיברים נמצא כלל הדברים כי זה וזה שוים אמנם ההפרש הנמצא בין כאשר האדם מתענה ליום אשר יאכל הוא כי ביום שאוכל חלק המזון הגשמי הוא המתעורר ועולה בתחלה מלמטה למעלה ואח"כ יורד הרוחניות מלמעלה מן המוח אל הלב ומשם לכבד ולכל האיברים אמנם יום ענות אדם נפשו אין שם דבר גשמי כלל רק כי כאשר חום הטבעי מתגבר ומתהפך החלב אותו חלב ודם הפנימי הוא המתעורר ומתקרב אל הלב ומשם אל המוח ואחר כך הוא יורד אותו הכח מן המוח אל הלב ושאר האיברים ולכן יאמר במאמר זה כי תלת שליטין אינון לעילא וכו' והאלין אינון מוחא ולבא וכבדא ואינון בהיפוכא מהאי עלמא והנה כפי המתבאר בזה אינם בהיפוך מהאי עלמא שהרי ביום שהאדם מתענה כך היא המדה שהמוח הוא משפיע ללב ומשם לכבד אמנם הענין הוא כי מאחר שהנחנו כי בתחלה מתעורר מלמטה אותה התכה של חלב ודם ועולה למעלה ואחר כך המוח הוא משפיע מכחו עליהם נמצא כי יצדק במאמרו שהם בהפוכא מהאי עלמא ובהקדמה זו יובן מה שאמר בזוהר פרשת בשלח דף ס"ב · וזה לשונו תא חזי ודא איהו ברירו דמלה מזונא קדמאה הוא מזונא דכל עלמא הכי דאתייא מן שמיא לארעא והוא מזונא דכלא מזונא דאיהו עילאה מניה וכו' ודא איהו מזונא דמסכני וכו' מזונא עילאה יתיר מאלין הוא מזונא דבני מרעי וכו' ומאי איהו חלב ודם הדא הוא דכתיב להקריב לי חלב ודם ודא איהו מזונא מאתר דאקרי שמים והוא עילאה דקיק מכלא מזונא עילאה קדישא ויקירא מזונא דרוחא ונשמתא וכו' הוא מזונא דחברייא דמשתדלי באורייתא והוא מזונא דאתי מחכמה עילאה עכ"ל והנה המאמר זה קשה ההבנה כי הנה אין להכחיש המוחש ובחוש כראות אנו

אנו רואים כי כלם כאחד שוים בענין האכילה והגם כי יש הפרש בין רב למעט כי אין אכילת החולה כמו איש הבריא אמנם מכל מקום בענין המזון הכל אחד בענין שהוא גשמי וכן נמי אין הפרש בין מאכל העני ובין מאכל ת"ח ואיך עושה הפרש גדול בין שלשה אלה ואמר כי מזון של כל א' וא' הוא נמשך ממקום א' זה למעלה מזה לא ראי זה כראי זה ובחוש אנו רואים כי כלם הם בהשואה אחת שאוכלים דבר גשמי : אמנם הענין הוא כי הנה תחלת דברי הרשב"י ע"ה בא להודיע השבח הנפלא להם לישראל בענין המן שנתן להם הקב"ה לאכול והודיע שהיה דבר דק רוחני עד מאד לא נמצא מעולם מאכל דק כמוהו ולכן חזר לפרש בענין המאכל המדרגות הנפלא בו אע"ג כי כל המאכל זה הוא גשמי מ"מ ההפרש ימצא בין האוכלים כי לא כראי זה והוא דבר קרוב לענין אכילת המן כי הנה אע"ג שהוא דבר אחד והיה ענין רוחני מ"מ היו מתפרנסים בו מ"ה כמש"ה לחם אבירים אכל איש וגם עם ישראל וההפרש גדול הוא ביניהם לפי שהיה נעשה גס ויורד ומתעבה אמנם בלא מה היו בהשואה אחת וכן נמי יהיה החילוק בין המאכל הגשמי בין אנשי הזמן האוכלים אותו אך לא במאכל עצמו כי הוא אל עמק שוה ולכן פירש הרשב"י ע"ה והודיע כי המאכל היותר גס ועב הוא המאכל שאוכלים אותו ההמון שהוא המתהוה מן השמים והארץ אלו הגשמיים כלומר כי אין באכילה שלהם כח להמשיך שפע רק מענין שמים וארץ אלו שהם גשמיים ולמעלה מזה הוא האכילה של העני שהוא חשוב יותר ולפי כי הוא לב נשבר ונדכה יעשה פועל יותר וזה יתשב בענין המאכל הגשמי כי תחלה נגש אל הכבד כמו כן בדומה לזה הוא מזונא דמסכניא כי הוא מעורר המדה האחרונה והוא המשפיע על העני ולכן גם כי כל ימי עני רעי' ואינו שבע מן המאכל הגשמי הנה הוא בעזר מן הרוחניות כאמור למעלה מזה הוא מאכל החולה דאע"ג כי אינו אוכל לשבעה ואינו מתפרנס מחלק מזון הגשמי אפילו בערך העני מ"מ ע"י התכ' הלב ודם שבקרבו הנה הוא נעזר מן הרוחניות דוגמת המזון כאשר הוא מתקרב לפני הלב ולכן נאמר ה' יסעדנו על ערש דוי למעלה מאלו הוא מאכל העוסק בתורה שהנה הם שלשה מדרגות זו למעלה מזו בענין חולשת הגוף ומיעוט מאכל הגשמי והוא הסיבה לתגבורת הרוחני' אשר יעלה במעלות רמות זו למעלה מזו כי הנה העני הוא הראשון לחולשת הגוף ומיעוט המאכל וכן נמי הוא ראשון להשפעת הרוחניות עליו ביותר מן ההמון ולמעלה ממנו החולה במיעוט המאכל וחולשת הגוף ביותר והשפעת הרוחניות עליו יותר מן העני נמשך ממקום עליון למעלה משניהם העוסק בתורה במיעוט חולשת הגוף ותגבורת השפע עליו שנאמר והחכמה תחיה בעליה : הכלל העולה מן המאמרים הללו כי כפי חולשת הגוף כך יהיה תגבורת חלק הרוחני והמשכת השפע עליו מלמעלה אם לענין הרוחניות של האדם עצמו

לאכול קודם לכן אינו מתפלל עננו : [ג] י"א שמי שרגיל להתענות עשרת ימי תשובה כיון שאין רגילות לקבלם בתפילה א"צ להתענות עד צאת הכוכבים

מן המוח ללב ומשם לכבד ולשאר חלק האיברים ואם לענין הרוחניות הנמשך עליו מלמעלה בדומה לזה והיינו לאישי הזמן שלשה אלה בני נח ומזה נחזור ונלמוד לאדם המתענה שנמצא בו מעלה נוספת להיות כי הוא עשה הענין בכונה דאלו העני והחולה והלומד בתורה נחלש החומר שלו מעצמו לא כן הוא במתענה שהוא מתכוין להחליש החומר שלו לדעת ולכן בלי ספק כי הוא ממשיך עליו רוחניות גדול אשר על כן אחז"ל היושב בתענית נקרא קדוש והוא יהיה בהשואה אחת אל הנזיר הנאמר בו קדוש יהיה לפי כי הנה נתבאר מן הזוהר כי המעשה אשר נעשה תחת השמש הוא מעורר המדות העליונות למעלה להריק שפע וברכה בכל העולמות. ולכן כאשר מתענה הנה הוא מעורר כל האיברים ומחליש אותם וע"י כן הם מזדככי' וקרב אותם אחד אל אחד לקבל שפע רוחני מן המוח אל הלב ומן הלב להם. כל אחד לפי ערכו. וכמו כן יהי' מתעורר למעלה המדות העליונות אשר נמשך מהם שורש האיברים הפנימיים שהם הכבד והלב והמוח גם הכחות הנמשכים מלמעלה בהם שהם כח הנפש בכבד וכח הרוח בלב וכח הנשמה במוח ולכן יעלה בתחלה ענין התעוררות מלמטה למעלה. בסוד אור חוזר בתחלה יעלה הכל אל המדה האחרונה כי היא מוכנת לקבל בתוכה כל מעשה התחתונים כדאיתא בזוהר פ' תצוה דף קפ"ד · וז"ל ת"ח עלמא קיימא לקבלא תדיר והוא אקרי אבן טבא ועלמא עילאה לא יהיב לה אלא כגוונא דאיהו קיימא אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא כדין הכי נהרין עלה מלעילא וכו' · הנה מבואר מזה המאמר כי כל מעשה התחתונים מקבל עלמא תתאה שהוא המדה האחרונה וכפי התעוררות שלה למעלה כך בא עליה השפע ולכן כאשר מתענה האדם עולה התעוררות זה אליה והיא מתעוררת למעלה עד מקום כי ת"ת ישראל שניהם בהשואה אחת מעלים בחינת אור חוזר למעלה אל המדה עליונה שהוא דוגמת המוח והוא הנקרא קדש ולכן נאמר בו קדש יהיה ר"ל שהוא מקבל הארה מהמדה הנקראת קדש שהם סוד ארבע מאות שקל כסף כנז' באדרא רבא ומה גם מגבי המוחין שהם סוד ב"פ יה· היינו יהיה ומשם נמשך השפע עליון לכל ספירות עליונו' ומהם נמשך על המתענה אותה הארה ולכן נקטינן מאחר כי המשכת הארת השפע זה הוא נמשך מן הראש העליון עד סוף המדרגו' כי כל זה הוא סוד יום אחד דאע"ג כי ששת ימים עשה ה' את השמי' ואת הארץ וכן העולם הוא סוד שש קצוות מ"מ בחינת הפנימיו' הוא סוד יום אחד בלבד ולכן הדין הוא כל תעני' שלא שקע' עליו חמה לתשלו' יום אחד כנז' ולא השלימו עד צאת הכוכבים אינו תענית לענין של המשכת השפע זה עליו אבל ודאי שהוא עינוי נפש ואם דעתו לאכל קודם לכן אינו אומר עננו כי היך ישאל מהקב"ה ויאמר עננו ביום צום התענית · והוא לא השלים יום אחד בשלימות : [ב] יש אומרים שמי שרגיל להתענות עשרה ימי תשובה וכו' הנה כבר הנחנו למעלה

היות

הככבים אלא עד שיצא מב"ה : [ג] יחיד שקבל עליו תענית סתם בערב שבת צריך להתענות עד צאת הככבים אם לא שפירש בשעת קבלת התענית עד שישלימו הציבור תפילתם : [ד] תענית חלום צריך להתענות עד צאת הככבים ואפילו בערב שבת : [ה] כל תענית שלא קבלו עליו היחיד מבעוד יום אינו תענית : [ו] אימתי מקבלו בתפילת המנחה אומר בשומע תפלה או אחר שסיים תפילתו קודם שיעקור רגליו הריני בתענית יהיד למחר יהי רצון שתהא תפילתי ביום תעניתי מקובלת ואם לא הוציא בפיו אם הרהר בלבו שהוא מקבל תענית למחר הוי קבלה והוא שיהרהר כן בשעת תפלת המנהה :

קבל

היות עיקר גדול ענין קבלת התענית לורך גדול אל שלימות התענית אמנם בימים אשר כבר רגילים להתענות בהם אין צורך כל כך לקבל עליו התעניות בכל יום ויום ולכן יש אומרים שמי שהוא רגיל להתענות עשרה ימי תשובה אז כיון שאין רגילות לקבלה בתפלה כלומר נא שאין לריך לקבלה כי דבר פשוט הוא כי הרולה לעשות מעפיו בשלימו' לריך לקבל ענין התענית בכל יום ויום כאשר יבא לקמן אמנם הוא אמר כיון שאין הרגילות של בני האדם לקבלה בתפלה ר"ל כל אחד לבדו ולכן יש אומרים כי אין לריך להתענות עד לאת הככבים אלא עד שילא מב"ה ואמנם כפי מה שנתבאר למעל' ימלא קולא זו כי לעומת זה נמי ימעט הסטרה הנמשכת עליו מלמעלה לפי כי זה בזה תלוי כדבר האמור : [ג] יחיד שקבל עליו תענית סתם בערב שבת לריך להתענו' עד לאת הככבים לפי כי כך הוא משפט הקבלה מלורפת עם השלמת התענית אם לא שפירש בשעת קבלת התענית אמר הריני בתענית עד שישלימו הציבור תפילתם : [ד] תענית חלום לריך להתענו' עד לאת הככבי' כי מאחר שהסכימו מן השמים להודיע אותו ולהעיר את לבו עדיף טפי מן הקבלה ולכן לריך להשלים ואפילו בערב שבת ואף על גב שנמלא מתענה בשבת אין זה כלום שהרי תענית חלום מתענים אפילו בשבת מפני כי כך אחז"ל יפה תענית לחלום כאש לנעורת ובלבד באותו היום ולכן מותר לו להתענו' בזה לפי כי תענוג הוא אללו ולומר כי נראה עונו ושב ורפא לו : [ה] כל תענית שלא קבלו עליו היחיד מבעוד יום אינו תענית מפני הטעם האמור למעל' כי מפני הקבלה של התענית הוא נמשך אור נוסף מלמעלה ונקרא קדוש כאמור :

[ו] **אחר** אשר הנחנו כי מלאכת מחשבת היא פועלת באדם בקרב איש ולב עמוק לכן מתחייב לקבל עליו האדם בהסכמת דעתו ורלונו להתענו' לפי כי על ידי כך הם מרגישים כל האיברים והם מסכימים כלם כאחד להסכמת הלב ולכן הכנה זו היא עושה התעוררו' למעלה וכל זה הוא ענין הכנה ליום התענית של מחר ולכן לריך לקבל האדם התעני' בתפיל' המנחה ואמנם הטעם הוא מפני כי אז הזמן התפילה הוא מתעורר הרלון עליון כמשחז"ל אימתי הוא עת רלון בשעה שהליבור מתפללין והנה דקדקו חכמים ז"ל בדבריהם בשעה זו ללמד דלא שנא בין יחיד המתפלל לליבור דאף על גב כי מה טוב לאדם להתפלל עם הליבור מטעם כי ברוב עם הדרת מלך מלכו של עולם אמנם גם אם לא יוכל האדם להתפלל עם הליבור שארי ליה מאריה לסתפלל ביחיד רק שיהיה בשע' שהליבור מתפללים כנזכר במקומו שלכן מי שלא התפלל מתפלל שתים בשעה שהליבור הם מתפללים מטעם שהוא עת רלון ולכן חז"ל אמרו בשעה שהליבור ולא אמרו כשהליבור מתפללים להודיע דאף על גב שהתפלל ביחיד באותה שעה אקרי עת רלון נמי לדידיה וסוד הענין הוא מה שאמר בזוהר פ' בלק דף קנ"ו · וז"ל פתח ר' אלעזר ואמר מי בכם ירא וכו' וכי בגין דלא אתא ללויי הלך חשכים אלא אוקמוה אבל עד לא יתכנשון ישראל לבתי כנשיו' ללאה סטרא אחרא קיימא ושגיר כל נהורין עילאין דלא יתפשטון ויפקון על עלמין ותלת זמנין ביומא אזלי סטרא אחרא דכר ונוקבא ומשטטין בעלמא והאוא עידן אתקן ללותא בגין דלא הוי תמן קטרוגא כלל וכדין איהו עידן ללותא בגין דאיכון אזלי למשטטא לטורי חשוך והר נשפה כדין פתיחין כוי נהורין עילאין ונפקי ושריאן על בתי כנסיות ברישיהון דללאן ללותין ומתפלגין על רישייהו נהורין וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי בשעת התפילה מתגלה אור עליון ושורה על ראש המתפלל ולכן נפקא מינה כי לריך לקבל התענית בשעת התפילה כשהוא מתפלל ולא יועיל הקבלה אפי' בשעת המנחה בזמן שהוא אינו מתפלל מפני כי כאשר אינו מתפלל אינו נקרא עת רלון לפי שאור העליון אינו שורה עליו אז באותה שעה וכי תימא אם כן יועיל נמי קבלת התענית בתפילת הבקר או בתפילת הערב שהוא יותר סמוך לתעני' אמנם הענין הוא כי הנה בתפילת הבקר לא יועיל קבלת התעני' מפני כי אז מתעורר מדת החסד כדאיתא בזוהר פרשת בלק דף ר"ד · וז"ל פתח רבי אלעזר ואמר ה' בקר תשמע קולי ה' בקר מאי בקר אלא דא · בקר דאברהם דאתער בעלמא דכתיב וישכם אברהם בבקר דהא כד אתי לפרא ההוא בקר אתער בעלמא והוא עידן רעוא לכלא ולמעבד טיבו לכל עלמא וכו' וכדין הוא עידן ללותא למללי קמיה מלכא קדישא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי זמן תפילת שחרית אז מתעורר מדת החסד בעולם והוא סוד הימין ולכן לא נכון לקבל התענית באותו זמן מפני כי תכלית הקבלה הוא ענין התעוררות ולא ימלא זולת בשמאל בסוד שמאלו תחת לראשי והוא בסוד תפילת המנחה שהוא כנגד ילחק כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה שנאמר ויצא ילחק לשוח בשדה לפנות ערב וכי תימא יקבל התעני' בלילה שהוא סוד הדין לא יתכן לפי כי תפילת ערבית אין בה ענין התעוררות שלכן אומרים חכמים זכרונם לברכה שהיא רשות כדאיתא בזוהר פרשת חיי שרה דף קל"ג · וזה לשונו אמר ההוא גברא הא בקדמיתא אבות תקנום לסני ללותי כמה דאתקינו אברהם וילחק הוא עיקרא ומה

דאסקין

[ז] קבל עליו תענית בתפלת המנחה אף על פי שהוא אוכל ושותה בלילה לא הפסיד כלום וכן אם קבל עליו להתענות שלשה או ארבעה ימים או יותר זה אחר זה להתענות בימים ויאכל בלילות אף על פי שהוא אוכל כל הלילה לא הפסיד כלום דהוי קבלה לכלם אע"פ שלא קבל כל אחד ואחד במנחה שלפניו: [ח] אם קבל עליו בתפלת המנחה שלשה או ארבעה תעניות ולא רצופין • זה אחר זה כגון שקבל עליו להתענו' שני וחמשי ושני וכיוצא בזה יש מי שמסתפק אי סגי בקבלה אחד לכלם או אם צריך קבלה לכל אחד ואחד: [ט] קבל עליו להתענות למחר והתענה ובלילה שלאחר התענית נמלך להתענות אע"פ שלן בתעניתו שלא אכל בלילה והתענה כל היום השני אינו תענית מפני שלא קבלו עליו מבעוד יום: [י] מתענה אדם תענית שעות והוא שלא יאכל כל היום כיצד שהיה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד חצות או עד ט' שעות ונמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום הרי זה מתענה אותם שעות ומתפלל

דאתקין יעקב דהוא שבחא דאבהן אמאי איהו רשות ולא עיקרא כהני אמר רבי שמעון הא אתמר אבל תא חזי הני תרי זמני דתרי צלותי לאו איכון אלא לחברא ליעקב בעדביה כיון דאתחברו דא בדא אנן לא צריכין יתיר דכיון דאתייהבת אמתא בין תרין דרועין ואתחברת בגופא לא אצטריך יתיר ועל דא אנן בעיין לאתערא תרין דרועין בגין דאתייהבת בינייהו וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי תפלת המנחה הוא ענין התעוררות לא כן הוא תפלת ערבית ולכן עתה שצריך האדם לענין התעוררות לא יועיל קבלת התענית זולת בתפלת המנחה כשהוא מתפלל אומר בשומע תפילה שיותר נכון לפי כי שם נאמר אב הרחמן שמע קולינו שהוא כח הגבורות המתעורר או אחר שסיים תפילתו קודם שיעקור רגליו יאמר הריני בתענית יחיד למחר יהי רצון מלפניך שתהא תפילתי ביום תעניתי מקובלת לפניך ואם לא הוציא בפיו רק שהרהר בלבו בלבד שהוא מקבל תענית עליו למחר הוי קבלה לפי שהרי נתבאר כי העיקר בזה הוא ענין מחשבת הלב שע"י כך מסכימים כך כל האיברי' ויהיה התעוררו' למעלה והוא שיהרהר כך בשעת תפילת המנחה: [ז] קבל עליו תענית בתפילת המנחה וכו' מאחר שהנחנו למעלה כי עיקר התענית הוא ביום מפני כי המחשבה שהאדם ממשיך בתעניתו הוא מלמעלה מן המוח ומשם ללב ומשם לשאר האיברי' ולכן נמי ע"י כך מתעורר למעלה סוד המחשבה העליונה בסוד הראש ומשפיע למטה לכל אחד ואחד כדי צורכו וכל זה הוא נקרא מדת יום ולכן ימצא כי העיקר הוא ביום ולכן מאחר שקבל התענית עליו בתפילת המנחה וכבר נעשה התעוררות בעלם האדם ומה גם למעלה ולכן אף על גב שאוכל ושותה בלילה לא הפסיד כלום שהנה השני דברים שהם עיקר כבר נעשו וכן נמי אם קבל עליו להתענות שלשה או ארבעה ימים או יותר זה אחר זה ואמר בפיו או הרהר בלבו לאכול בלילה ולהתענות ביום אף על פי שאח"כ הוא אוכל בכל לילה לא הפסיד כלום דהוי קבלה לכלם אף על גב שלא קבל כל אחד ואחד לבדו במנחה שלפניו מ"מ יותר טוב לקבל כל אחד ואחד בפני עצמו ובפרט אם הימים שהוא מתענה הם לצורך תשובה על עון פרטי כי אז צריך קבלה בכל יום וצריך לפרט אז העון שחטא בו שיאמר הריני בתענית לפניך על עון פ' יר"מ וכו' שצריך לכוין כשאומר דברים אלו באותו שם שפגם בו: [ח] אם קבל עליו בתפילת המנחה שלשה או ארבעה תעניות וכו' הנה כבר נתבאר כי ענין קבלת התענית הוא העיקר של התענית לפי כי הוא גורם התעוררו' תחתון ומה גם למעלה ולכן אם קבל האדם עליו בתפילת המנחה שלשה או ארבעה תעניו' ולא רצופין זה אחר זה כגון שקבל עליו להתענות שני וחמשי ושני יש מי שמסתפק אם מספיק בקבלה אחת לכלם וכבר נתבאר בזה כי בכל פעם שמקבל עליו התענית הוא עושה התעוררות ולכן יש מקו' להסתפק אם מספיק קבל' אחת לכלם כי בשלמא כאשר התעניות הם רצופים מסתברא כי אפילו בקבלה אחת לכלם מספיק לעשות התעוררות לפי כי ההתעוררות שעשה באותה הקבלה אינו מפסיד אותה אלא מתמיד והולך עד תום כל סכום התעניות שקבל עליו אבל בזמן שהתעניות אינם רצופים רק הם בסירוגי' הסברא מחייבת כי אינו מספיק בקבלת תענית פעם אחת בלבד שהרי נתבטל הקבלה ראשונה כאשר בא להתענות בפעם השניה שהרי אכל ביום של אחר התענית וכבר נת' כל ספק זה הוא נוהג בתעניו' שמתענה כל אדם שאינם לענין תיקון עון אבל כאשר האדם התענ' לעשות תשובה מעונותיו על כל עון פרטי צריך לקבל התעניות שיהיו רצופים זה אחר זה מפני כי כל התיקון הנעשה הוא על ידי שמות הקדש ואיך יתכן להפסיק באמצע השמות: [ט] קבל עליו להתענות למחר וכו' כבר הנחנו למעלה שעיקר התענית הוא שיקבל התענית עליו מבעוד יום בתפילת המנחה כדי לעורר האיברים שלו גם המדות העליונים ולכן אם קבל עליו להתענות למחר והתענה והשלים ובלילה שלאחר התענית נמלך וחשב מחשבה בלבו להתענות גם ביום השני אעפ"י שלן בתעניתו שלא אכל בלילה ההוא והתענה כל היום השני אינו תענית אינו נחשב אפילו לתענית יום אחד דאלו קבל מעיקרא היה נחשב לתענית של שני ימים ולילה אחת שהוא עולה לחשבון כ"ו תעניות כנודע אמנם מפני שלא אמר קבלת התעניות בזמנו בתפילת המנחה לכן לא נעשה ענין של התעוררות ולכן לא יחשב לו אפילו לחשבון יום אחד מפני שלא קבל עליו התענית מבעוד יום כדבר האמור:

[י] **מאחר** שהנחנו למעלה כי התענית הוא גורם המשכת אור העליון והשפעת המדו' עליונות מלמעלה למטה מראש ועד סוף ולכן מהקדמה זו נשוב ונלמוד כי כאשר התענית אינו יום שלם רק לעתים ידועות לכן יהיה גם ההארה העליונה וההשפעה הנמשכת אינה מלמעלה רק

ומתפלל בהם עננו שהרי קבל התענית קודם שעות התענית ויש אומרים שגם זה תענית שעות צריך שיקבלנו מאתמול והיכי משכחת לה כגון שקבל עליו להתענות מאתמול עד חצי היום וכשהגיע לחצי היום נמלך וגמרו או שקבל עליו להתענות למחר מחצי היום ואילך ולמחר נמלך ולא אכל גם בחצי היום הראשון הרי זה תענית שעות: [יא] אם קבל עליו תענית עד חצי היום ואכל אחר כך או שאכל עד חצי היום וקבל עליו תענית משם ואילך אינו נקרא תענית להתפלל עננו אבל נקרא תענית לענין שצריך להשלים את נדרו: [יב] תענית שגוזרים על הציבור אין כל יחיד צריך לקבלו בתפילת המנחה אלא ש"ץ מכריז התענית והרי הוא מקובל וי"א דה"מ בא"י שהיה להם נשיא לפי שגזרתו קיימא על כל ישראל אבל בח"ל צריכים כל הציבור לקבל על עצמם כיחידים

רק כפי השעות על פי מדותיו יורד השפע הטוב כנזכר ואע"ג כי אינו מתענה תענית של יום שלם סד"א כי אין זה מועיל כלל להמשיך שפע עליון לכן יאמר מתענה אדם תענית שעות אמנם מ"מ צריך האדם שלא יאכל כל היום כי ע"י כך יהיה כח באדם להמשיך אור עליון ושפע כמו מתחילת המדרגות עד הסוף כאמור כילד שהיה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד חצות או עד ט' שעות ביום ואח"כ נמלך והסכים בדעתו להתענות אז בשעות שנשארו מן היום הרי זה מתענה אותם השעות הנשארי' ומתפלל בהם עננו ונתן טוב טעם לדבר לפי שהרי קבל עליו התענית קודם שעות התענית כי סבירא ליה כי על ידי אותה קבלה שקבל מפיו והסכים בדעתו עליה לכן יש כח על ידי כן לעורר היחוד למעלה כנ"ל ואף על גב כי מעט הוא ומתפלל עליהם עננו דאף על גב דקאמר ביום צום התענית הזה אין הלשון דמ"ש ביום צום כלו' שהתענה כל היום אלא הלשון לומר כי מאחר שכל מה שהתענה הוא נחשב מכלל יום והוא בסוד מדת יום לכן ראוי שימשך שפע מראש ועד סוף בכל המדות הנקראים יום אחד לאחד ויש אומרים שגם זה הוא נחשב לתענית שעות וצריך שיקבלנו מאתמול לעשות התעוררות בשלימות מלמטה למעלה אם כן והיכי משכחת לה להתענות תענית שעות ויועיל כגון שקבל עליו להתענות מאתמול עד חצי היום שהרי בכגון זה כבר נעשה התעוררות בשלימות ואחר כך ביום כאשר התענה עד חצי היום כבר נמשך האור עליון והשפע לקצת המדות העליונות וכשהגיע לחצי היום נמלך ונתן בדעתו לגמור התענית כל היום אז נקרא תענית לפי כי ומסתמא מאחר שכבר נעשה המשכה מלמעלה מן הראש בסוד המוח עד חצי המדות שהוא בסוד הלב נקל הענין להיות כמו מתפשט השפע עד למטה עד סוף המדרגות ונחשב לתענית ומתפלל עננו כנזכר לעיל או שקבל עליו להתענות למחר מחצי היום ואילך כי הנה ימצא כי מאחר שעשה קבלת התענית בשעה הראויה כבר נעשה ענין ההתעוררות כאמור למעלה כי זה עיקר התענית ולכן כאשר אחר כך נמלך וחשב מחשבה טהורה ולא אכל גם בחצי היום הראשון אז הוי תענית כמו כי ימשך השפע מלמעלה אל כל המדות העליונות מאחר שמוכרח הוא להתפשט השפע למדות האחרונות מפני כי כבר קדם קבלת התענית בזמנו ומפני כן גם כן יעבור השפע בדרך המדות הקודמות כדי להמשך למטה ולכן הוא נחשב לתענית שעות

זה וזה כלומר כי אף על גב שאמרנו שעושה רושם קבלה זו להמשיך האור והשפע מלמעלה אמנם מכל מקום לא יהיה המשכה זו בהשוואה אחת עם העושה שתים העיקרים שלימים כי הוא ממשיך השפע בשלימות מן המוח ללב ומשם לכל האיברים לכל אחד חלקו רק יהיה דבר מצומצם לא בהרחבה שלכן נקרא תענית שעות אף על גב שהתענה כל היום בשני חלוקות הללו מכל מקום נקרא תענית שעות כאמור: [יא] אם קבל עליו תענית עד חצי היום וכו' הנה ענין דין זה הוא מדרגה למטה מן הנזכר נמצא כי שלשה מדרגות הם זו למעלה מזו המדרגה היותר מעולה הוא היות התעני' שלם בשני עיקרי' הנזכר בין בענין הקבלה שמקבל עליו התענית בתפלת המנחה ואחר כך הוא מתענה ומשלים עד צאת הככבים הרי זה תענית שלם ולמטה ממנו הוא תענית שקבל אותו כמשפטו בשעת המנחה אבל היה בדעתו להתענות חצי היום בלבד והשלים כל היום אחר כך כי בזה ימצא שלענין קבלת התענית היה כראוי אבל לא השלים התענית כלו ולכן נקרא תענית שעות ולמטה מזה הוא הדין זה אם קבל עליו תענית עד חצי היום ואכל אחר כך או שאכל עד חצי היום ואחר כך קבל עליו תענית משם ואילך אינו נקרא תענית להתפלל עננו שהרי איכא תרתי לריעותא אחת ראשונה שהרי לא קבל התענית בזמנו בתפלת המנחה מיום שעבר ולכן אינו נחשב לתענית להתפלל עננו שהרי נתחסר מעיקרא ענין הקבלה כי הוא הגורם ענין ההתעוררות בעצם אדם ומה גם לא עשה התעוררות למעלה כאמור לעיל ומה גם ענין התענית לא עשה אותו בשלימות ולכן מפני שני סיבות הללו לא יתכן להמשיך השפע עליון בבחינות המדות עליונות ולכן לא יתפלל עננו לפי שאינו נקרא תענית כאמור אבל נקרא תענית להשלים נדרו מאחר כי כך קבל עליו: [יב] תענית שגוזרין על הציבור וכו' הנה נתבאר למעלה כי ענין קבלת התענית הוא מועיל מאד בנפש האדם לקבל עליו מן השפע הנמשך מלמעלה ומה גם כי מועיל לעשות התעוררות למעלה ולכן מזה הטעם כל תענית שגוזרים על הציבור אין היחיד צריך לקבל עליו התענית בתפלת המנחה אלא שליח ציבור הוא מכריז התענית והרי הוא מקובל על כל אחד ואחד כלומר כי אותו התועלת הגורם קבלת התענית כל יחיד ויחיד ומה גם התועלת הנמצא למעלה הנה עתה הוא נעשה על ידי השליח של ציבור לפי כי כן שנינו שלוחו של אדם כמותו ויש אומרים דהני מילי

מילי בארץ ישראל שהיה להם נשיא שגזרתו קיימת כלו' כי אין דבר זה תלוי בענין הפליה לפי שאין בו כח לעורר הדברים העליונים על ידי אותה הכרזה שהוא מכריז כי אין זה דומה לכל יחיד שהוא מקבל עליו התענית כי אותה ההסכמה שהוא מסכים בלבו עושה רושם כאמור אבל הנשיא הוא פועל יותר ע"י ההסכמה שעושה מפני כי הוא נקרא לב כל ישראל ע"ד שאמרו לב בית דין מתנה עליהם כך לב זה מאחר שהוא כולל כללות כל ישראל לכן יחשב כאלו כל א' וא' כבר קבל בלבו לעשות התענית וגם כן ויבטא בשפתיו ולכן הוא נעשה התעוררות בעולם אדם וגם למעלה ולכן אין צריך היחיד לקבל עליו התענית מבעוד יום כאמור אבל בחוצה לארץ דליכא נשיא צריכים כל הציבור לקבל על עצמם התענית כיחידים שכל אחד הוא מקבל על עצמו התענית להיות הענין בשלימות כאמור: [יג] יש מי שאומר שמי שנדר ואמר אם לא אלך למקום פ' אשב בתענית וכו' מאחר שכבר הנחנו כי עיקר התענית הוא הקבלה כי הוא הגורם הראשון לכל השפע הנמשך אחר כך בנפש האדם ומה גם לענין התעוררות העליון אם כן ימצא כי בענין דין זה שאמר אדם זה אם לא אלך למקום פלוני אשב בתענית הוי אסמכתא ואין מקום לחזק ולאמת הדבר להיות נחשב במקום קבלת תענית ומאחר כי אין נחשב לענין קבלת תענית אם כן לא נעשה ענין של התעוררות כלל לא לענין צורך האדם ולא למעלה להסכים המדות העליונות להתעורר כדי לקבל השפע אחר כך כנזכר ומה גם כי התענית עצמו שהתנה הוא על דבר הרשות כאמור אם כן נמצא כי השני עיקרים של התענית נתחסרו ולכן אין זה נחשב לתענית כלל אבל אם הוא אמר אם לא אעשה מצוה פלוני אשב בתענית הנה נמצא על ידי כן דאיכא תרתי לטיבותא דהוי ענין קבלת תענית ומה גם התענית עצמו נכון הוא ומה גם אם אמר יאמר אם יצילני ה' מצרה זו או אם אמר אם ה' יצלח דרכי כי אז לא הוי אסמכתא ונחשב לו לתענית גמורה שהרי איכא תרתי לטיבותא כאמור:

[א] **הנה** נתבאר למעלה מה שאמר בזוהר כי ג' פעמים ביום הולך הטרא אחרא לשטטא בטורי חשוך וכל נפשה ואז מתפתחין תרעי שמיא ונהריין נהורין על רישיהון דאינון מצלאן צלותין בבתי כנסיות ולכן נתקנו שלשה

ביהידים שכל אחד מקבל ע"ע: [יג] יש מי שאומר שמי שנדר ואמר אם לא אלך למקום פלוני אשב בתענית מאחר שמה שהתנה הוא דבר הרשות הוי אסמכתא אבל אם אמר אם לא אעשה מצוה פ' אשב בתענית וכן אם אמר אם יצילני ה' מצרה או אם יצליח דרכי לא הוי אסמכתא:

תקס"ג. דין מי שהרהר בלבו להתענות ובו ס"א:

[א] מי שהרהר בלבו שלא בשעת תפילת המנחה להתענות למחר לא הוי קבלה דלא עדיף מהוציא מפיו להתענות למחר דלא הוי קבלת תענית כיון שלא קבלו בשעת המנחה:

תקס"ד. דין ליל התענית ובו ס"א:

[א] כל תענית שאוכלים בו בלילה בין ציבור בין יחיד הרי זה אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר והוא שלא יישן אבל אם ישן אינו חוזר ואוכל ולא שותה אלא אם כן התנה לאכול או לשתות:

יהיד

זמנים הללו לענין התפלה[ב] שהוא זמן שהתיה זו רצויה לפניו יתברך להיות שהוא עת רצון ואין הדבר בדרך השאלה מה שאחז"ל אימתי אקרי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין אלא כי כך הוא האמת כי אותה שעה היא עת רצון ממש בעבור כי נפתחים שערי שמים ושורה אותו האור בבתי כנסיות ולכן המתפלל שם בבה"כ אע"ג שלא התפלל עם הציבור זוכה ששורה על ראשו מאותו האור העליון ולכן מי שהרהר בלבו שלא בשעת תפלת המנחה להתענות למחר לא הוי קבלה מפני כי אין זה בשעה הנקראת עת רצון כדי להיות עושה רושם אותה מחשבה ומטעם זה נמצא מסתלק הספק הנמצא בזה והוא כי מאחר דקים לן מדברי חז"ל כי מחשבה טובה היא מצטרפת למעשה אם כן למה יגרע ענין קבלת תענית מלהיות נחשב לתענית מפני כי לא היה קבלתו בשעת המנחה כי מה מעכב ענין זה הקל לו' כי לא יחשב לו לתענית אמנם התשובה מובנת מטעם זה כי מאחר שקבלת התענית הוא כדי לעורר כל הכחות של האדם המתענה ומה גם כדי להעיר השרשים שלהם גם למעלה כדי שישפיעו אור גדול לכל המדות וזה מתקיים ע"י כי קבלת התענית תהיה בשעה שאותו האור עליון מתגלה למטה שהוא בשעת המנחה אמנם שלא בשעת המנחה שאין מתגלה שום אור אין שם כח ביד האדם להיות מעורר שום ענין ואפי' על עצמו אינו מזריח ולכן לא הוי קבלה דלא עדיף ממי שהוציא בפיו להתענות למחר דלא הוי קבלת תענית כיון שלא קבלו בשעת המנחה לכן גם באופן זה אינו נחשב לתענית כדבר האמור:

[א] **להיות** כי כבר נתבאר למעלה הטעם היות התעני' העיקר ביום להיות כי כל השפע הנשפע ביום התענית בין למעלה בין למטה הכל נמשך מן מדת הנקראת יום אמנם ענין ע"ב שמתענים בו בלילה יתבאר בדיני יוה"כ כי גם מתענים בו בלילה אמנם מאחר שכבר הנחנו כי העיקר של התענית הוא ביום לא בלילה לכן מתחייב מן הדין כי כל תענית שאוכלים בו בלילה דהיינו שאין מפסיקין בו מבערב בין יחיד בין ציבור אין הפרש ביניהם כלל אלא זה וזה שוים כי הרי זה אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר ובלבד שלא ישן ויאכל אח"כ אבל אם ישן אינו חוזר ואוכל ולא שותה מפני כי השינה היא מפסקת וטעם לדבר משחז"ל בב"ר נשמת רוח חיים זו האופיתא

שהיה

שהיה עולה ומושכת לאדם חיים מלמעלה לפי כי השינה היא אחת מששים במיתה והנה הנחנו למעלה כי ביום התענית הוא משונה מזמן שאוכל האדם כי ע"י האכילה בא ההתעוררות מלמטה למעלה לפי כי המאכל מקרב הכבד לפני הלב ואח"כ הוא עולה למוח וביום התענית נהפוך הוא כי המוח הוא המשפיע בתחלה ללב ואחר כך מחלק לכל האיברים ומאחר כי עיקר ההשפעה והמשכת הא' עליון ביום התענית יהיה מלמעלה למטה לכן ימלא כי כאשר ישן האדם נשמתו עולה למעלה להמשיך לו חיים למטה וענין האכילה בהפך מעלה מלמטה למעלה ולכן כל זמן שלא ישן אוכל ושותה והוא פועל עבודתו הכבד לפני הלב ומן הלב למוח ואח"כ כאשר כאור בקר יזרח שמש יהיה ההמשכה מן המוח ולמט' מפני התענית אבל אם ישן אינו חוזר ואוכל ולא שותה כי אין להכחיש אותו השפע שהתחיל להמשך מלמעלה למטה ע"י האכילה שהוא בהפך מזה אלא א"כ התנה בתחלה קודם שישן לאכול או לשתות דסבירא לי' כי ע"י התנאי לא יהיה ענין הכחשה וניגוד מזה אל זה אמנם המובן מדברי הרשב"י ע"ה כי לא יועיל תנאי בזה וזה מתבאר ממ"ש בזוהר פ' ויקהל דף רע"ו : וז"ל כתיב לא תאכלו על הדם וכו' האי קרא אוקמוה ורזא דמלה האי מאן דאכיל בלא צלותא דיצלי על דמיה שקיל איהו כמנחש ומעונן בגין דבליליא נשמתא סלקא ואשתטחת למחמי ביקרא עילאה כל חד וחד כמה דאתחזי ליה ואשתאר ב"נ בההוא חילא דאשתתף גו דמא לאתקיימא גופא וע"ד. טעים טעמא דמותא וכו' וכד אתער בר נש לאו איהו דכי וכו' ואע"ג דאתעסק באורייתא הויא נשמתא לא אתקיימת באתריה ולא שלטא ביה בבר נש חילא דדמא בלחודוי וכו' וכד יצלי בר נש צלותא דפולחנא דמארי' כדין מתיישבא חילא דדמא באתריה ואתגבר חילא דנשמתא ואתיישב' על ההוא אתר וכדין ב"נ אשתלים קמיה מאריה וכו' ואי אכיל עד לא צלי צלותיה לאתיישבא דמא על אתרי' לא איהו כמנחש ומעונן וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי אין מתיישב כח הנפש באדם עד שיתפלל ולכן האוכל קודם שיתפלל נחשב כמעונן ומנחש כנזכר שם ואין לומר דהכא במאי עסקינן כגון שניעור משנתו בבקר והכל שהרי הוא אומר אע"ג שהיה לומד בתורה בלילה אלא רצונו להגיד ענין נוסף על משחז"ל בפסוק לא תאכלו על הדם שלא יאכל אדם קודם שיתפלל אבל לא סיימוה רבנן לענין הנעור בלילה ולומד בתורה כי מאחר שלא עלה עמוד השחר משמע שהוא מותר כנזכר במקומו ולכן אשמועינן כי אפילו שהיה נעור ועוסק בתורה אסור לאכול עד שיתפלל ומאחר כי כן סברת הרשב"י ע"ה שאסור לאכול מכ"ש הרוצה לעשות תענית כי אין ראוי לו לאכול כלל כי מה מועיל התנאי לענין זה ולכן מאחר שהעונש גדול כל המתמיר בזה עליו תבא ברכת טוב ומכ"ש אם מתענה לתקן איזה עון שעשה כי יותר ראוי לקיים דברי הרשב"י ע"ה :

תקס"ה. דין תפילת עננו ובו ו"ס :

[א] יחיד אומר עננו בשומע תפלה בין יחיד שקיבל עליו תענית בין יחיד המתפלל עם הציבור בת"צ וכן ש"צ שמסדר תפילתו בלחש כיחיד דמי ובשומע תפלה : [ב] אם שכח מלומר עננו אין מחזירין אותו ואם נזכר קודם

[א] **אשר** חכמים ז"ל הגידו כי כל שאלותיו של אדם אומרם בשומע תפלה לפי שהיא סוף הברכות שנתקנו לצורכי בני האדם ומה גם עתה כי המתענה יש לו לשאול מהשב"ה שיקבל תעניתו ויעשה בקשתו כך אחז"ל גדולה היא התפלה לפני הקב"ה ובפרט כי צריך האיש הישראלי כי כל שאלותיו יהיה לש"ש כמש"ה בכל דרכך דעהו וכמ"ש הר"ס במז"ל והמתענה הוא מקריב קרבן לפניו ית' חלבו ודמו. כמלא שעתה הוי תרתי לטיבותא הקרבן והתפלה ולפי כי כך אחז"ל גדולה תפלה יותר מן הקרבן ולכן יאמר כל ישראל עננו ביום צום התענית הזה ובפרט אם האדם מהרהר בתשובה כי אין אדם צדיק בארץ אשר לא יחטא וכאשר הוי יתן אל לבו על ג' עיקרים הללו פשוט הוא כי תפילתו איננה חוזרת ריקם שלכן נתקן ליחיד כאשר מתפלל בלחש כדי להתוודות בינו לבין קונו דכתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה ואיתא בזוהר פ' בלק דף קצ"ה : וז"ל לשואה גרמיה גו חסידים בשומע תפלה לפרשא חטאוי דהכי אצטריך יחיד בשומע תפלה בגין לאתדבקא בימינא דפשוטה לקבלא לאינון דתייבין וכדין אקרי חסיד וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי כן צריך היחיד להתוודות בשומע תפלה תמיד בכל תפילותיו ובכן נקרא חסיד כאמור ומה גם עתה שהוא בתענית ואמנם ראוי לכל בן דעת לעשות מעשיו בכונה טובה ולכן ראוי להתבונן מ"ש בפ' ואני תפלה הוא סוד משחז"ל בברכות מנין שהקב"ה מתפלל שנאמר ושמחתים בבית תפלתי תפלתם אינו אומר אלא תפלתי וכבר ביארתי מאמר זה לעיל כי שם ביתו ואמנם למדנו ממאמר זה שהקב"ה מתפלל וז"ש ואני תפלה כלומר לא מביעיא המדה הנקרא' אני שהוא מתפלל שנאמר אלהים אל דמי לך ונאמר יקראהו לרגלו אלא ג"כ המדה הנרמז באות ו' מתפלל כמ"ש מאי מתפלל יהי רצון שארחם בבנין ביתי ומי כל בשר אשר שמע קול אלהים מדבר כך ולא יחרד לבו ולכן יהיה מתכוין בתפלתו כשאומר כי אתה שומע תפלת כל פה לרבות המדה זו שמתפללת לפניו יתברך ויהיה כולל אותה בברכה זו שהוא סוף הברכות חי ויקשור התפלה לחי עלמין כך יעשה בלחש שלא ישמע קולו כאשר מפורש הכל במקומו כך יעשה יחיד המתפלל עם הציבור וכן נמי שליח ציבור שמסדר תפילתו בלחש כיחיד דמי משום והצנע לכת עם אלהיך כמבחז"ל הכל יודעים כלה למה נכנסה לחופה וכו' כנזכר במקומו ולכן אומר בשומע תפלה אמנם בהזהר אומרה בין גואל לרופא לפי כי אז היא עולה למעלה ואין פחד מן הקטרוג ולכן סומך אותה לברכת גואל כי כן נקרא המלאך הגואל כי כן פעמים נקרא' מדה זו מלאך כדאי' בזוהר פ' בלק אין להאריך כי כבר הדברים מפורשים במקומן : [ב] אם שכח מלומר עננו אין מחזירין אותו לפי כי כונה זו שהאדם

קודם שעקר רגליו אומרו בלא חתימה : [ג] י"א שאין היחיד אומר עננו כי אם במנחה שמא יאחזנו בולמוס ונמצא שקרן בתפילתו אבל ש"ץ אומר גם בתפילת שחרית כשהוא מתפלל בקול רם שאי אפשר שלא יתענו קצת מהקהל ובארבע צומות גם היחיד אומרו בכל תפילותיו דאפי' יאחזנו בולמוס ויאכל שייך שפיר למימר עננו ביום צום התענית הזה כיון שתיקנו חכמים להתענות בו : [ד] טוב לומר בתחנוני' שאחר תפילת המנחה לאחר אלהי נצור וכו' רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך שבזמן שב"ה קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבים ממנו אלא חלבו ודמו וכו' : [ה] אין היחיד רשאי לומר י"ג מדות דרך תפלה ובקשת רחמים דדבר שבקדושה הם אבל אם בא לאומרם דרך קריאה בעלמא אומרם : [ו] המתענ' ומפרסם עצמו לאחרים להשתבח שהוא מתענה הוא נענש על כך :

תקסו. דיני תענית צבור ובו ח"ס :

[א] בתענית ציבור אומר ש"ץ עננו בין גואל לרופא וחותם העונה לעמו ישראל בעת צרה : וקורים ויחל בשחרית ובמנחה בין שחל בשני ובחמשי בין שחל

טופס לא דבר רק הוא כי זה תלוי בזה ואם לא אמר עננו אינו נתקן אין הדבר כן אלא אע"ג שהיחיד אינו אומר עננו שב"ה עונה שנאמר שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו כדאי' בזוהר שומע תפילות מבעי ליה אלא שומע תפלה על כנסת ישראל נאמר ולכן אין מחזירין אותו ואמנם אם נזכר קודם שעקר רגליו אומרו בלא חתימ' ואומר אחריו. יהיו לרצון אמרי פי ומתקבל: [ג] י"א שאין היחיד אומר עננו כי אם במנחה וכו' סברא זו רחוקה היא ורחוקה בטענת שמא יאחזנו בולמוס כי גם שיקראהו אסון אין זה שקרן אלא אנוס וכבר אחז"ל מנין שאם חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה וכו' שנא' ולחושבי שמו אמנם כאשר יאמר עננו ע"ד הנזכר בזאת הכונה אז ינקה מספק זה שראוי לחוש עליו היחיד אבל ש"ץ אומר גם כשהוא מתפלל בקול רם בתפלת שחרית שאי אפשר שלא יתענו קצת מהקהל וכן בד' צומות גם היחיד אומרו בכל תפילותיו וכו' וכבר נתבאר כי כאשר האדם מתכוין בתפילתו ע"ד האמור אע"פ שלא ישלים אינו שקרן ומה גם מן הטעם האמור כאן גם היחיד אומרו בכל תפילותיו בד' צומות דאפילו יאחזנו בולמוס ויאכל שפיר שייך למימר עננו ביום התענית הזה כיון שתקנו חכמים להתענו' בו א"כ מטעם זה גם בשאר תעניות שהיחיד מתענה יאמר אותו ממה נפשך אם תענית של חלום הוא הרי זה תקנה מן השמים שנאמר והאלהים עשה שיראו מלפניו זה חלום רע ואם מתענה באחד מדרכי התשובה הרי זה מן התורה שנא' ושבת עד ה' אלהיך : [ד] טוב לומר בתחנונים שאחר תפלת המנחה וכו' רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך וכו' כך מפורש בזוהר פ' שמות דף ל' וז"ל מה השומן שהוא אדום והוא לבן אין לומקין אותו לחזור כלו לבן אלא באש כך הקרבן וכו' עכשיו מי שיושב בתעניתו מקריב חלבו ודמו אינו נלמק לחזור כלו לבן אלא באש דא"ר יהודה מתוך תעניתו של אדם מחלים איבריו וגובר עליו האש ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש והוא נקרא מזבח כפרה והיינו דאמר ר' אלעזר כד הוה יתיב בתעניתא הוה מצלי ואומר גלוי וידוע לפניך האו"א שהקרבתי לפניך חלבי ודמי והרתחתי אותם בחמימו' חולשת גופי יר"מ שיהא הריח העולה מפי בשעה זו כריח העולה והקרבן כאש המזבח ותרצני וכו' ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן ובלבד שיכוין למה דאמרן עכ"ל :

[ה] אין היחיד רשאי לומר י"ג מדות של רחמים דרך תפלה ובקשת רחמים וכו' כבר כתב רבינו יעקב ז"ל ואינו יודע מה חשש יש בדבר שהרי אינו אלא כקורא בתורה שהרי לא אמרו חכמים אלא כל דבר שבקדושה וכו' ואם עיני שכל לך תדע ותשכיל ממולא דבר מה שאמרנו כל דבר שבקדושה אמנם י"ג מדות הללו הם נקראים מדות של רחמים ומה ענין זה לזה ואמנם דבר שבקדושה כגון קדיש וקדוש' וברכו: [ו] המתענה ומפרסם עצמו לאחרים להשתבח שהוא מתענה הוא נענש על כך כדאי' בירוש' הוית אתתא דמיתא ונפק אור גיסנס מאודנא לאודנא משום דמשתעיא לאחריני מתענא אנא דכתיב אתהלך בתום לבבי בקרב ביתי: [א] הנה מפורש למעלה מה טעם ש"ץ אומר עננו בין גואל לרופא בחזרה מפני כי המדה זו נקרא' גואל שנא' המלאך הגואל ולכן ש"ץ דוקא אומר עננו ברכה בפני עצמה לפי כי כאשר מדה זו נקרא תפלה אז היא למטה בסוד מפ"ה לדך יקראהו לרגלו וכנז' לעיל ממ"ש בתיקונים ואתנפלת לרגלוי ולכן אז יאמר היחיד עננו בשומע תפלה כנ"ל ועוד מטעם כי אז בתפלה בלחש הוא בסוד הרגלים ושם נאמר עון עקבי יסבני מפני כי נגע בכף ירך יעקב ולכן צריך לאומרה בלחישה וג"כ כלולה בשומע תפלה אבל עתה שעולה למעלה בחזרה כדאי' פ' פנחס דף רכ"ט וז"ל אבל כד חזר ש"ץ צלותא ועונה אמן איהו במחברת השנית וכו' ולכן אין פחד עתה מהחילונים ולכן אומר בקול רם ולכן אומרה ברכה בפני עצמה כי הנה מתחלה מדה זו היתה בסוד נקודה כדאי' פ' בלק מגו רחימו שנית אזעירת גרמא עד דלא אתחזי מנה רק נקודה אחת בסוד י' זעירא ולכן בשומע תפלה כי אז ישראל עם קדוש מתקנים אותה שהם בסוד גברי כח עשה דברו כנזכר שם לכן אומרים עננו בתענית וכמ"ש כי אתה שומע תפלת כל פה כנ"ל אמנם כאשר אנו בחזרה אז המדה הזאת כבר נבנית ולכן אומרים עננו ברכה בפני עצמה והוא בין גואל לרופא שכן נקרא גואל כאמור וצריכה רפואה בסוד הגלות שלא תחזור להיו' חולה כי עליה נאמר כי חולת אהבה אני כדאיתא בתיקונים הא כלה דילך בבי מרעא וכו' ולענין הנוגע לישראל יש בזה ג"כ רמז לדבר כי הנה אנחנו אומרים עננו בין גואל לרופא כי הוא חוזר לשני הברכו' כי הקב"ה יענה לעמו ישראל על ענין הגאולה כי בצרה גדולה אנחנו כמשחז"ל

שחל בשאר הימים : [ב] כשהציבור גוזרים תענית על כל צרה שלא תבא עליהם וכן בתעניות שני ותמשי ושני שאחר הפסח ואחר החג שנוהגי' באשכנז להתענות הציבור נהגו הראשונים לומר ש"ץ עננו בין גואל לרופא ולקרות ויחל : ויש שתמהו עליהם והקשו עליהם והרא"ש יישב קושייתם הילכך למנהג הראשונים שומעין ומיהו היכא שגוזרים תענית שלא לשום צורך אלא לשוב בתשובה יש נוהגים לדונו כתענית ציבור לענין עננו בין גואל לרופא וקריאת ויחל ויש נוהגים לדונו כתענית יחיד שאף ש"ץ אינו אומר עננו אלא בשומע תפלה ואין מוציאין ס"ת : [ג] אין ש"ץ אומר עננו ברכה בפני עצמה אלא א"כ יש בב"ה עשרה שמתענין ואפילו אם יש בעיר עשרה שמתענין כיון שאין בב"ה עשרה שמתענין לא : [ד] נוהגים להרבות סליחות בברכת סלח לנו ויש שאין נוהגים לומר סליחות עד אחר סיום י"ח ברכות וכן הנהיגו הקדמונים בא"י והוא המנהג הנכון : [ה] בתענית צבור ש"ץ שאינו מתענה לא יתפלל : [ו] יש מי שאומר שאין עומד לקרא בתורה בתענית ציבור מי שלא התענה ואם הכהן אינו מתענה יצא מבה"כ ועומד לקרא בתורה ישראל המתענה : [ז] בתענית ציבור יעמדו שנים אצל ש"ץ מזה אחד ומזה אחד שיאמרו עמו סליחות : [ח] כל תענית ציבור יש בו נשיאות כפים במנחה חוץ מי"ה :

תקס"ז. טעימה ורחיצת הפה שמותר בתענית ובו ג"ס :

[א] השרוי בתענית יכול לטעום כדי רביעית ובלבד שיפלוט

טור ברקת

כמשחז"ל כ"מ שנא' בתורה עני דל מך דך וכו' בישראל הכ' מדבר כי מיום שנחרב ב"ה לא זז ממנו העניו' והוא סוד הקליפ' ולכן אנו אומרים אל תפן לרשענו אלא יביא הגאולה בדור שכולו חייב כמשחז"ל ואח"כ בא ענין הרפואה הוא סוד התחיה שנא' הרופא לשבורי לב ולכן חותם העונה לעמו ישראל בעת צרה שנא' ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע : וקורים ויחל בשחרית ובמנחה וכו' כי הנה כאשר היה מתפלל מרע"ה על ישראל הי' מתפלל מ' יום שנא' ואתנפל לפני ה' את מ' היום וכו' ואתפלל אל ה' ואומר אל תשחת עמך וכו' ולכן אע"פ שאינו הל בשני ובחמישי קורין ויחל כאמור : [ב] כשהציבור גוזרים תענית על כל צרה שלא תבא עליהם וכו' נהגו לומר ש"ץ עננו וכו' הכל כמנהג המדינה מאן דעביד כמר לא משתבש ומאן דעביד כמר לא משתבש : [ג] אין ש"ל אומר עננו ברכה בפני עצמה אא"כ יש בב"ה י' שמתעני' וכו' וכבר נתבאר למעלה טעם לענין עננו בציבור היות בין גואל לרופא כי הנה הם נענין הנוגע בעצם אדם דהיינו על הגאולה ועל התחיי' הנה הענין הוא נופל כי זה וזה הוא נעשה לרבים שהרי נענין הגאולה צריך להיות לכללות עם ישראל ולכן הע"ג שיש י' בעיר שמתענין כיון שאין בב"ה י' שמתענין אין אומרים דאע"ג כי ענין הגאול' הוא לכל ישראל הקרובים והרחוקים מ"מ עיקר הגאולה שיהיו מקובצים יחד כמשחז"ל בפ' הקבצו ושמעו בני יעקב כיון שנתקבצו ישראל הרי שתקינו עצמן לגאולה ונוסף עוד כי צריך שיהיה בא"י וגם צריך שיהיו בב"ה כך אחז"ל בירושלם עשה לו הקב"ה סוכה ומתפלל ואומר יהי רצון שארצה בבנין ביתי ואם לענין הרומז למענה הוא הדבר אבל דברתי כי כאשר אומרים עננו ברכה בפני עצמה הוא מורה על שלימות המדה שהיתה בסוד נקודה ואח"כ נעשית ברכה בפני עצמה והנה השלימות של מדה זו לא יהיה שלימות בפחות מי' כך אמרו הכמים ז"ל אין קדושה בפחות מי' ואף על גב שיש בעיר י' שמתענין וכן נאמר עיר קטנה ואנשים בה מעט הנאמר על מדה זו כדאיתא בזוהר כיון שאין בב"ה י' שמתענין אין אומרים וזה יהיה מטעם אחר הוא מ"מ

ממקור חיים

בזוהר פרשת בלק דף קנ"א • וזה לשונו פתח ההוא ינוקא ואמר שחורה אני ונאוה וכו' מנין אנין הא אוקמוה אבל בשעתא דא מגו רחימו סגיא לגבי רחימה מגו דחיקו דרחימו דלא יכלה למסבל אזעירת גרמה בזעירו הני עד דלא אתחזיאת את מנה אלא זעירו דנקודה חדא ומאי איהו יו"ד וכו' כגוונא דא לתתא בזמנא דחייבין בדרא איהי אתכסייא ואזעירת גרמה עד דלא אתחזיאת מכל דיוקנהא כד אתאן גבורי כח וזכאי קשוט כביכול עושים לכאי דבר ואגהירת זעיר זעיר ואתעבידת בדיוקנהא בשפירו דינה כמלקדמין עכ"ל ולכן לרמוז על זה שעושים הצדיקים לכן צריך שיהיו בבית הכנסת : [ד] נוהגים להרבות סליחות בברכת סלח לנו וכו' ומנהג הנכון לומר סליחות אחר התפלה : [ה] בתענית ציבור ש"ץ שאינו מתענה לא יתפלל ואע"ג שהוא אומר עננו בלשון רבים דמשמע על הזולת ואינו אומר ביום תעניתי אלא ביום התענית דמשמע שאחרים מתענים אעפ"כ לא יתפלל כאמור : [ו] יש מי שאומר שאין עומד לקרא בתורה בתענית ציבור מי שלא התענה וכן אם הכהן אינו מתענה יוצא מב"ה וקורא ישראל המתענה כן כ' מהר"י קולון מעשים בכל יום שאין הכהן מתענה יוצא הכהן מב"ה ועומד לקרא בתורה ישראל המתענה ואפשר לומר שהם מעשים אשר לא יעשו מאחר שאין להם שורש מן הדין : [ז] בתענית ציבור יעמדו שנים אצל ש"ץ מזה אחד ומזה אחד כמו שעשה מרע"ה שנא' ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ואותו היום היו בתענית והם רמז לג' אבות כמעשה של ר' חייא ובניו כשעברו לפני התיבה בתענית ציבור על פי אגיס ז"ל כנודע : [ח] כל תענית ציבור יש בו נשיאות כפים במנחה לפי שמתפללים אותה דומיא דנעילה :

[א] השרוי מטעמת אינה צריכה ברכה ולכן המתענה טועם ובנה כפי הנוגע בעצם אדם ירצה כי הנה קים לן כי האדם השלם אין לו חפץ בהנאת העה"ז כנודע כמ"ש ר' בשעת פטירתו גלוי וידוע לפניך שלא נהנתי מן העה"ז כלום וכגון רבי שמעון בן חלפתא שאמרה

שיפלוט וביום הכפורים ובט'ב אסור : [ב] יש אומרים שלא התירו רביעי' בפעם אחת אלא מעט מעט ויש אומרים אפילו בפעם אחת יכול לטעום עד כדי רביעית אם יודע בעצמו שיכול להעמיד עצמו שלא יבלע כלום : [ג] מי שדרכו לרחוץ פיו בשחרי' בתענית ציבור לא כשר למעבד הכי אבל בתענית יחיד שרי כיון שפולט ואפילו יש במים שרחוין יותר מרביעית:

תקס"ח. דיני נדרי תענית ובו יב"ם

[א] נדר להתענות יום זה ושכח ואכל משלים תעניתו והוא הדין אם היה תענית חלום או שהיה תענית ציבור או שהיה יום ידוע לו להתענות ביום שמת בו אביו או רבו אבל אם נדר להתענות יום א' או שני ימים וכשהתחיל להתענות שכח ואכל כזית איבד

שאמרה לו אשתו מה את רוצה שיהיה שולחנך חסר לעולם הבא ולכן כל המרבה להתענו' ולסגף את עצמו הרי זה משובח כדי שיהיה הכל מתוקן לו לעתיד אמנם יאמר כי שהרוי בתענית היינו המענה את עצמו מתענוגי הזמן יכול לטעום כדי רביעית כלומר לא אמרו שיהיה האדם ממית עצמו כך אמר החכם בני אם יש לך היטב לעצמך וכו' ולכן מותר לטעום ממה שיש לו וכן נמי מותר לו לטעום ממעשיו כדי רביעית כך שהינו אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב ובלבד שיפלוט רולה לומר שלא יהנה ממנו רק יעשה ע"ד שפירש הרמב"ם ז"ל בכל דרכיך דעהו וביוה"כ ובט"ב אסור בני זמנים אלו יעידון יגידון על האדם בזמן שהינו אוכל ושותה אמנם לא ראי זה כראי זה דהנו העינוי של יוה"כ הוא קבוע לענין כפרה וממילא כמו כן אדם זה אע"ג שיהיה בערך ר' חנינא שהיה בת קול מכרזת ואומרת כל העולם ניזון בשביל חנינא בני והנינא בני די לו בקב חרובין מע"ש לע"ש כמו כן אדם זה אע"ג שהוא צדיק גמור אל יטעום כלום ממעשיו לפי כי הנה הייסורין שנו הם כפרה על הדור כמשחז"ל בענין ר' חייא שנפל יניקא בכיתניה והיה מועיל זכותו על כל הדור וכן בענין ע"ב אים המתענה ומסגף עצמו על מעשיו אשר לא טוב עשה אין ראוי לו לטעום כלו' מטובו' העה"ז : [ב] יש אומרים שלא התירו לאדם לטעום רביעי' בפעם אחת רולה לומר כי אפילו מאות' דברים שאדם אוכל פירותיהן בעה"ז לא התירו לטעום ולהיות נהנה רביעי' בפעם א' אלא יהיה ההנאה מעט מעט מכל הדברי' שהוא צריך להם ויש אומרים אפילו בפעם אחת יהנה מאחר שהוא עושה כענין שהימה ע"ד בכל דרכיך דעהו כאמור ובלבד אם יודע בעצמו שיכול להעמיד עצמו שלא יבלע כלום דחיישינן שירגיל עצמו עד מקום כי יהנה יותר מדאי ויאכל מן ענייני המותרו' : [ג] מי שדרכו לרחוץ פיו בשחרית דהיינו כי יעיר בבקר בבקר לעבודת קונו אמנם הוא נהנה מעט מעניני העה"ז ע"ד הנזכר אע"ג שהוא אדם כשר בתעני' ציבור שהוא דוגמא של יוה"כ הנזכר ולכן לא כשר למעבד הכי מאחר שמעשיו מועילים על הדור לא יטעום כלום אפילו אותה הנאה ואם מעט היא אבל בתעני' יחיד שהוא דוגמא למה שנתבאר בענין ע'ב דהיינו שהוא ענין כפרה לו לעצמו טועם כיון שפולט ומקיים בכל דרכך דעהו ואפילו יש במים שרוחץ ונהנה מהם יותר מרביעי' דהיינו הנאה מרובה קלא שרי לאכול מפירותיהן

בעה"ז כאמור : ואמנם הרמז בזה למעלה הוא לגיות כי ענין האכילה הוא כינוי לייחוד כד"א הלחם אשר הוא אוכל ונאמר אכלו רעים ולכן על ידי האכילה מתעורר הייחוד עליון דוגמא מה שהמזון מן הכבד הולך אל הלב ומשם עול' אל המוח כך למעל' וכאשר האדם מתענה נהפוך הוא כי הוא ממשיך האור מן המוח ללב ולמטה ולכן יאמר השרוי בתעני' יכול לטעום כי לא מפני כך מתבטל ענין המשכת אותו האור מלהשפיע למטה ובלבד שיפלוט וביוה"כ ובט"ב אסור כי עושה רושם כל אחד כפי בחינתו : יש אומרים שלא התירו רביעי' בבת אחת אע"ג שפולט הרי יש לו הנאה ויש אומרים אפילו בפעם אחת יכול לטעום רביעי' אם יודע בעצמו שיכול להעמיד עצמו שלא יבלע כלום כי באופן זה מתקיים התענית מי שדרכו לרחוץ פיו בשחרית גם בזה ימלא ענין רמז כנראה כי אדם זה מקנח הרירין המגאלים בפיו כי בזה נכנעים הדינים הנאחזים מפה העליון ויונקי' משם אך בתעני' ציבור לא כשר למעבד הכי דמשמע כי אין יכולת בציבור לדחות אותם ולא היא אבל בתעני' יחיד שרי כיון שפולט ואף על גב שמורה חולשה בתעני' שלו לית לן בה ואפילו יש במים שרוחץ פיו יותר מרביעי' דמשמע כי צריך ענין גדול להכניע אותם ויש ספק שמא יבלע מן המים שמורה שנתאחזו קצת מהם בתוכו שרי דהיכו דאפסיד אגפשיה כאמור :

[א] איתא בזוהר פר' יתרו דף ל"א · וז"ל נדר איהו לעילא ואיהו חיי מלכא רזא דרמ"ח שייפין ותריסר קטירין כחושבן נדר ועל דא אמיר משבועה חיי דמלכא דיהיב חיין לכל אלין שייפין ואקרון הכי בגין דאינון חיין נהחין מעילא לתתא לההוא מקורא דחיין ומההוא מקורא נחתין לתתא לכל אינון שייפין וכו' הנה מבואר מזה המאמר ענין הנדר מהו ומפני מה הוא חמור משבועה וכן אחז"ל הנודר כאלו נודר בחיי המלך ולכן יאמר אם נדר האדם להתענו' יום זה ושכח ואכל משלים תעניתו כי בזה ימלא כי השלים מה שנדר בחיי המלך והוא הדין אם היה תעני' חלום אע"ג שאין שם נדר מאחר כי התעני' מועיל מאד באותו היום כמשחז"ל יפה תעני' לחלום כאש לנעורת ובלבד באותו היום ולכן משלים תעניתו או בהיה תעני' ציבור כי אי איפשר לו לשנו' ליום אחר או שהיה יום ידוע לו להתענו' ביום שמת אביו או אמו בו ביום משלי' תעניתו אבל אם נדר להתענו' יום א' או שנים וכשהתחיל להתענו' שכח ואכל כזית אבד תעניתו וחייב לצום יום אחר כדי להשלים

איבד תעניתו וחייב לצום יום אחר : [ב] הנודר לצום עשרה ימים באיזה יום שירצה והיה מתענה ביום אחד מהם והוצרך לדבר מצוה או מפני כבוד אדם גדול הרי זה לווה ופורע יום אחר שהרי לא קבע הימים בתחילת הנדר אבל אם לא קבל עליו קודם לכן להתענות יום אחד אלא במנחה קבל עליו להתענות למחר מקרי תענית זה ואינו יכול ללוותו וכן אם היה תענית הלום אינו יכול ללוותו : [ג] מי שנדר להתענות כך תעניות יכול לדחותם עד ימות החורף : [ד] יש מי שאומר שב' ימים וב' לילות רצופים יש להשותם לארבעים תעניות שאינם רצופים : [ה] המתענה תענית חלום בי"ט או בחולו של מועד או בר"ח או בחנוכה ופורים או בערב יוה"כ צריך למיתב תעניתא לתעניתיה כדין המתענה תעני' הלום בשבת : [ו] אין תענית ציבור בבבל ליאסר במלאכה ולהפסיק מבע"י אלא תשעה באב בלבד הילכך יחיד שקבל עליו תענית לא חיישינן שמא תענית ציבור קבל עליו ומותר בכולן ומ"מ לכתהילה טוב לומר בשעת קבלת תענית הריני בתענית יחיד לפניך מחר : [ז] כשאירע יום שמת אביו או אמו באדר והשנה מעוברת יתענה באדר שני : [ח] אין צריך להתענו' אלא ביום שמת אביו ולא ביום קבורה : [ט] אם אירע יום מיתת אביו בשבת או בר"ח ידחה למחר : [י] הנודר לילך על קברי צדיקים שבמקום פ' ונתעכב ימים רבים ואח"כ אירע שהשבירוהו לילך לשם די בהליכה זו : [יא] הנודר לצום שבוע ימים רצופים ואירע

להשלים הנדר שנדר : [ב] הנודר לצום עשרה ימים באיזה יום שירצה והיה מתענה ביום א' מהם והוצרך לדבר מצוה או מפני כבוד אדם גדול לאכול כך אחז"ל כל האוכל מסעודה שת"ח בתוכה כאלו אוכל לפני השכינה שנא' ויבא אהרן וכו' לאכול לחם לפני האלהים ולכן לווה ופורע יום א' לפי כי אכילה זו יותר טוב לו להועיל את נפשו ומה גם כי לא קבע הימים בתחלת הנדר אבל אם לא קבל עליו קודם לכן להתענות יום א' אלא במנחה קבל עליו להתענו' למחר מקרי תעני' זה והרי נקבע לאותו היום דווקא ואינו יכול ללוותו לפי כי כאשר מבטלי' אותו נמצא ממשיך אותם חיי המלך עליו כביכול ומה גם כי חיים אלו הם נמשכי' לכל המדו' העליונו' ועל ידי כך יהיה לו חלק בראש כנ"ל ממ"ש בזוהר פ' עקב ע"ש וכן אם היה תעני' חלום כי אינו יכול ללוותו לפי כי כך אחז"ל יפה תעני' לחלום כאש לנעורת ובלבד באותו יום ועוד מטעם שאחז"ל והאלהים עשה שיראו מלפניו זה חלום רע ומאחר כי האלהים עשה שיתענה ביום זה דווקא אין לו לשנו' ולכן אינו יכול ללוותו כדבר האמור לעיל : [ג] ומי שנדר להתענו' הך תעניו' יכול לדחותם עד ימות החורף מאחר שלא קבע זמן ולא יום ידוע : [ד] יש מי שאומר ששני ימים ושני לילו' רצופים יש להשוותם לארבעים תעניו' שאינם רצופים והנה הם סומכי' על מ"ש בזוהר פ' שמות דף נ"ו · וז"ל יתיב ר' שמעון ור' אלעזר בריה קאים ומפרש מלי דרזי דחכמתא והוו אנפוי נהירין כשמשא ומלין מתבררין וטאסין ברקיעא יתבו תרין יומין דלא אכלו ולא שתו ולא הוו ידעין אי הוה יממא או ליליא כד נפקו ידעו דהוו תרין יומין דלא טעמו מדי קרא על דא ר' שמעון ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו' ומה אי אנן בשעתא חדא כך משה דקרא קא אסהיד ביה ויהי שם עם ה' עאכ"ו הנה מבואר מזה שהמאמר כי אותם ב' ימים שלא אכלו קרא אותם הרשב"י ע"ש מ' יום אמנם אין ממאמר זה ראיה כלל [illegible] ממ"ש שני ימים והרי אין מזה ראיה שהיו שני ימים ושני לילו' כי הנה המאמר הוא אומר כד נפקו ידעו דהוו תרי יומין דלא טעמו מדי ומכאן אין ראיה ללמוד ע"ז

ב' ימים וב' לילות דאיכא למימר שנכנסו שם בבקר והיו לומדים שם ב' ימים רצופי' כי בזה ימצא שלא היה שם זולת לילה אחת ומהיכן להם לגמור שתי לילו' זאת ועוד טענה אחרת שהרי נאמר בהדיא ומה אנן בשעתא חדא כך משה דקרא אסהיד עליה וכו' הרי כי הרשב"י עצמו מה שקרא על דא ויהי שם עם ה' לא ללמד על ענין זה בא שיהיו נחשבים למ' הוא בא אלא סמך הוא בעלמא ולכן אין ללמוד ממאמר זה שנחשבים למ' יום : [ה] המתענה תעני' חלו' בי"ט או בחולו של מועד או בר"ח או בחנוכה ופורים או בערב יוה"כ צריך למיתב תעניתא לתעניתא לפי כי כן אחז"ל חוזרים ונפרעים ממנו מה שגרע מעונג ימים הללו : [ו] אין תעני' ציבור בבבל להיו' אסור במלאכה ולהפסיק מבעוד יום אלא ט"ב בלבד מפני שאין שם נשיא וכן נמי כל הדברים האסורי' בתענית ציבור מותר בהם לפי כי אין כח ביחיד לתקן מה שהציבור עושים וכבר נתבאר למעלה מה ענין החמשה דברים האסורים בהם אכילה ושתיה סיכה נעילת הסנדל תשמיש המטה וכבר נת' הסוד שלהם בדיני יום הכפורים בהרחבה כי שם ביתם גם שאחז"ל שהיה בכלל אכילה הכל מבואר שם ומ"מ טוב לומר בשעה שמקבל התעני' במנחה הריני לפניך בתעני' יחיד למחר לפניך : [ז] כשאירע יום שמת אביו או אמו באדר ראשון וכו' הנה כל אלו הדברים והדומה להם אין בהם צורך בענין מנהג לפי שהם אומרו' יחידו' או מילי דחסידותא ולכן הכל תלוי בסברא רחוקה או קרובה וכפי הכח המתענה ולעולם אזלין בהם להקל וכמה מאלו המנהגים נתבטלו : [יא] הנודר לצום שבוע ימים רצופים ואירע בהם תענית חובה עולה לו זה הענין יובן בזמן שעושה תעני' משום נדר שנדר בעלמא על כל צרה או חולה וכיוצא אבל אם אותם הימים אשר מתענה בהם לעשו' תיקון על איזה עון פרטי אשר יעשה האדם ובא לעשו' תשובה ולהתענו' כמה ימים רצופים ואירע בהם תעני' ציבור אינו עולה לו מן המנין לפי כי זה התעני' הוא ענייני על דבר א' והתעני' שהוא מתענה הוא תיקון על דבר אחר ולכן אינו עולה לו לפי שבכל יום ויום שהוא מתענה על תיקון העון צריך לכוין באותו

ואירע בהם תענית חובה עולין לו: [יב] כל השרוי בתענית בין שהיה מתענה על צרתו או על חלומו בין שהיה מתענה עם הציבור על צרתם הרי זה לא ינהוג עידונין בעצמו ולא יקל ראשו ולא יהיה שמח וטוב לב אלא דואג ואונן כענין שנאמר מה יתאונן אדם חי:

תקס"ט. דין נודר בעת צרה ובו ב"ס

[א] יחיד שמתענה על צרה ועברה או על חולה ונתרפא או מת צריך להשלים כל התעניות שקבל עליו אבל ציבור שמתענין על שום דבר ונענו קודם חצות לא ישלימו ואם תלמיד חכם ורוב ציבור רוצים להשלים אין היחיד רשאי להפריש עצמו מהם: [ב] יחיד שמתענה על צרה ונודע לו קודם קבלת התענית שכבר עברה אינו צריך להשלים:

יחיד

באותו תעני' באות אחת מן אותו השם שעשה פגם אמנם מ"מ אינו נקרא הפסק ונקראים תעניות רצופים דלא גרע זה התעני' משבת ויום טוב שאירע בתוך הימים שעשה תעני' שאין מפסיקין ימים רצופים שיעשה האדם דלא סגי בלאו הכי והיה זה התעני' שאירע בתוך התעניו' רצופים שלו כאחד מהם ואינו הפסק אבל אינו עולה לו לפי שצריך להיות ימים רצופים שלימים עם הכונה שלהם גם כן שלמה: [יב] כל השרוי בתעני' בין שהוא מתענה על צרתו או על חלומו וכו' לא ולמד ממה שאמר בזוהר על המתענ' תענית חלום בשבת פרשת אמור דף ק"ה וז"ל אבל מאן דשארי בתעניתא בשבתא עביד גריעותא לשבת או לא אי תימא דלא עביד גריעותא הא סעודתיה דמהימנותא בטיל מני' ועונשיה סגיא הא חדוותא דשבת בטיל מניה א"ל מלה דא שמעתא דלא הוא דאשכחן עליה מלעילא מכל בני עלמא בגין דהאי יומא חדוותא הוא לעילא ותתא חדוותא דכל מהימנותא ביה אשתכח ואפי' רשעים דגהינם נייחין בהאי יומא והאי בר נש לית ליה חדווא ולית ליה נייחא ושנייא דא מכל עילאין ותתאין כלהו שאלין עליה מאי שנייא דפלניא ה.א בצערא ובשעתא דעתיקא קדישא אתגלי בהאי יומא ואשתכח האי בצערא צלותיה סלקא וקיימא קמיה וכדין אתקרעו כל גזרי דינין דאתגזרו עליה וכו' הנה בפירוש אמר בזה המאמר כי צריך המתענה בשבת להיות בצער ומזה המאמר ממנו נקח למתענה בחול בכל ענין של תעניו' שצריך למנוע עצמו מן התענוגים ומן השמחה אלא יושב ומצטער אמנם אם הוא לומד בתורה מעצמו תבא לו השמחה שנא' פקודי ה' ישרים משמחי לב אז טוב לו מלהיו' יושב ודואג והוא משום אלא יעסוק בתורה אז ימצא מזור למחלת חטאו וחי בהם:

[א] **מאחר** שהנחנו למעלה כי ענין התעני' אינו לתכלית הכנעה בנגד להכניע היצר ולהשפילו אלא כי נמשך מענין הכנעת החומר ושפלותו כי תתעלה הצורה ותתחזק לפי כי שתיהם הם הפכיות דומו' לשתי צרו' והיינו מש"ה וייצר ה' אלהים וכו' הם שתי יצירו' יצירה אל החומר ויצירה אל חלק הצורה ולכן כאשר זה נופל זה קם זה נחלש זה מתגבר וכאשר חלק החומר מתגבר אז גם כן היצר הרע המשתתף בחלק החומר אז הוא מתגבר ומתחזק יותר וכאשר מתגבר חלק הצורה הקדושה אז נמי מתגבר יצר הטוב המשותף בה ונוסף עוד ופנה למעלה כי כאשר מתגבר חלק החומר ומתחזק היצר הרע אז מתגבר ומתחזק סטרא אחרא

וזהו כונת הפסוק מה שאמר וכסילים מרים קלון כלומר הכסיל הוא האדם הגשמי השכל הבער מחזק חלק הגוף והחומר שלו וזה הוא הגורם הראשון להיות לו קלון על ידי מעשיו הרעים לפי שנתגבר היצר וממשיך אותו לרצונו ולכן הנמשך אחר אכילה ושתיה חמיר טפי לפי כי על ידי כך מרים ומגביר היצר הנקרא קלון היינו סטרא דמסאבא ועל ידי כן מרים אותו ממש לפי שבזמן הבריאה הפיל הקדוש ברוך הוא לשמאל ממקום קדושתו והכסיל זה מרים אותו והפך מזה הוא המתענה כי מחליש כח החומר והוא מגביר ומחזק כח יצה"ט והוא נמשך אחריו לעבודת היוצר יתברך ופנה למעלה ומגביר סטרא דקדושה שנאמר בה נפלה ולא תוסיף קום וע"י כן אומר אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי ולפי כי המתענה נמצא בו כל השלימות זה בעולם אדם ומועיל לסטרא דקדושה כאמור ולכן יחיד שמתענה על כל מין צרה ועברה הצרה או חולה ונתרפא או מת צריך להשלים כל התעניות שקבל עליו בשלימות ואיתא בגמרא אמר ריב"ז לתלמידיו מ"ד צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת צדקה תרומם גוי אלו ישראל שנאמר גוי אחד בארץ וחסד לאומי' חטאת לפי שכותים עושים כדי שתמשך טובתם ומאן דעביד הכי לאו מעליותא הוא והתניא האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור כאן בישראל כאן בכותי' ופירש רש"י ז"ל משום דישראל אע"ג שלא יחיה אינו תוהה בו אבל כותים כשרואה שמת בנו מתנחם על מה שנתן ולכן הדין הוא דאע"ג שאותו חולה לא יהיה משלים תעניתו אם מעט ואם רבים הם וזה יהיה ביחיד אבל בציבור שמתענין על שום דבר ונענו קודם חצות לא ישלימו כההוא דתנינן מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להם גשמים קודם חצות ויצאו ואכלו ושתו ובאו בין הערבים וקראו הלל הגדול והיינו הטעם שיש הפרש בין תענית ציבור לתענית יחיד לפי שבענין היחיד קס"ד אם לא תתקיים שאלתו שמא יחזור בו ולכן לעולם משלים תעניתו אבל בתענית ציבור לא מסתברא כי הציבור הם מתנחמים על מה שעשו תענית וכיוצא ולכן כאשר נענו אין משלימין אבל אוכלים ושותים והם שמחים שנתרצה להם הקב"ה ונתקבלה תפלתם ונענה בקשתם ולכן אם תלמיד חכם ורוב ציבור רוצים להשלים התענית אין היחיד רשאי להפריש עצמו מהם מן הטעם הנזכר שמראה שמתנחם על מה שעשה פעמים אחרות: [ב] יחיד שמתענ' על צרה ונודע לו שכבר עברה קוד' קבלת התענית אינו צריך להשלים אבל אם נודע לו שעבר' קודם

שקבל

תק"ע. חנוכה ופורים וימים שאין אומרים בהם תחינה שנפגשו בתוך ימי נדרי תענית ובו ג"ס:

[א] יחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימים ואירע בהם שבתות וימים טובים או ר"ח חנוכה ופורי' או ערב יוה"כ אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא אינו צריך התרה ואם קבלו בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר צריך התרת חכם ויפתח בחרטה שיאמר לו אלו שמת אל לבך שארעו בהם אלו הימי' לא היית נודר ומתיר לו ולהרמב"ם כשקבל עליו בלשון נדר ופגעו בו שבתות וימים טובים או ערב יוה"כ או ר"ח חייב לצום בהם אם לא יתירו לו אבל אם פגע בו חנוכה ופורים נדרו בטל ולא יצום בהם מפני שהם

שקבל עליו התעני' צריך להשלים שהרי גלה דעתו כי הוא רוצה להתענות אף על גב שעברה הצרה:

[א] הנה נת' למעלה כי ענין האכילה הוא צורך לתיקון נפש האדם כדרך שהוא צורך לקיים הגוף כך הוא צורך לענין קיום הנפש לפי כי כן הוא בדרך הנגלה לחוש כך הוא בדרך הנסתר דומה בדומה כי תדרשנו ימצא לך ולאמנם בשבתו' וימים טובי' ימצא יתרון כאשר האדם הוא מצווה לענג את יום השבת ונאמר ושמחת בחגך ואחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין וזה היתרון הנמצא בגשמי כך הוא היתרון הנמצא בנפש האדם כי הנה בשבת יש בו תוספת נשמה כמש"חז"ל במסכת שבת וי"ט נמי ושאר הזמנים כל אחד ימצא הארה נוספת בנפש האדם וזה הענין נוסף עוד ע"י האכילה שיענג האדם נפשו כאמור ולכן כאשר היחיד קבל עליו תענית כך וכך ימים ואירעו בהם שבתו' וימים טובים או ר"ח חנוכה ופורים או ערב יוה"כ שהוא מצוה להרבות בסעודה אם קבל התענית בלשון קבלה בעלמא שאמר רבש"ע הרי אני בתעני' לפניך וכו' אינו צריך התרה שהרי הוא מצווה ועומד לאכול ולהתענג בהם ואם קבלו בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר צריך התרת חכם שהרי אחז"ל נדרי' עולים ע"ג שבועה וכדאי' בזוהר פ' יתרו דף צ"א · וז"ל נדר איהו לעילא ואיהו חיי מלכא רזא דרמ"ח שייפין והריסר קטירין כחושבן נדר ועל דא תמיר משבועה. חיין דמלכא דיהיב חיין לכל אינון שייפין והקרון הכי בגין אינון חיין דנחתין מלעילא לתתא להוא מקורא דחיין ומההוא מקורא נחתין לתתא לכל אינון שייפין שבועה לקיימא דרגא דלתתא רזא דשמא קדישא ודא אקרי מלך עלמו ברוחא עילאה וגופא דיליה לשמרי בגויה עלמו ההוא דהתם לעילא ובגין כך מאן דאומי בקשוט הוא מקיים להאי אתר וכד קאי האי אתר מקויים מקיים כל עלמא נדר שריא על כולא על מצוה ועל רשות דלאו הכי בשבועה והכי אוקמוה חבריא עכ"ל הנה מבואר הדבר מזה המאמר עיקר הנדר מהו ונלמד מזה שני דברים כאחד טובים מהו ענין הנדר בעלם אדם שהוא כולל כל איבריו רמ"ח שייפין כי כאשר נודר האדם ומקיים הנדר הוא ממשיך אור עליון על איברי הנשמה וכן על איברי הגוף ומזה הוא פנה למעלה כי זהו מש"ה נדרו ושלמו לה' אלהיכם כל סביביו (תלים עו) ר"ל מלת סביביו ר"ל הצדיקים כמשחז"ל בפ' סביב שמנה עשר אלף וע"י כן יוצילו שי ותשורה למורא הוא הקב"ה וכן נמי מובן נדרו ושלמו לה' אלהיכם ר"ל ע"י הנדר הוא נשלם כביכול ה' אלהיכם ע"ד משחז"ל כל המניח תפילין ומתפלל עם הצבור כאלו שאני כך אמר ושלמו לה' אלהים ויש שלימות אל כל סביביו בסוד נקבה תסובב גבר וע"י כן יובילו שי למורא הנה הוא אמר בהרחבה לפי כי יש יראה חיצונה ויש יראה פנימי' כנודע והוא מה שביארתי בשני מאמרים חלוקים עם מש"ה יראת ה' היא אוצרו (ישעי' לג) דלגבי היראה חיצונה שאמרו חז"ל דומה למי שמסרו לו מפתחו' הפנימיו' אך החיצוני' לא מסרו לו בהי עייל לכן נא' יראת ה' היא האוצר להכניס בתוכו כל המדו' עליונו' אמנם משל לאותו שהעלה החטים לעליה ולא נתן לתוכה חומטון הוא היראה פנימית ויהיה הכונת בפ' יראת ה' היא נתנת בתוך אוצרו ולכן יאמר הפ' כי ע"י הנדר שנודרי' ומשלמי' הצדיקים הם גורמים תיקון גדול למעלה ע"י אור חוזר כי יובילו שי למורא היא יראת ה' והם אותיו' שי ועוד יעלו למעל' אותיו' שי למורא הידוע' יראה פנימי' כי זה גורם הצדיק ולכן הקב"ה מודד לו כמדתו שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק יש עולמו' שנ' להנחיל אוהבי יש והבן כל זה ולכן אם אמר בלשון נדר הרי עלי צריך התרת חכם שהוא בסוד חכמה תתאה יראה חיצו' וחכם בסוד יראה עליונה ויעשה לו התרה ויפתח בחרטה כי הנה סוד החרטה הוא להחזיר הדבר לשורשו והיינו נמי בסוד אור חוזר אלא שעדיין לא נגמר הדבר דאלו נגמר הנדר הי' אח"כ מעל' אור חוזר למעל' יובילו שי למורא אמנם עתה כי לא נתפשטו האורו' עליונו' ענין החרטה הוא לפי כי ע"י הקבל' של התעני' כבר עשה רושם כנ"ל וזה הרושם הוא העול' עתה כאשר מתחרט בסוד אור חוזר וזה נעשה ע"י חכם להעלו' מכאן מן הגשמי לרוחני ואח"כ למעל' עול' מדרג' אחרת ליראה פנימית בסוד וחכם באחור ישבחנה וכך היה אומר אלו שמת אל לבך שארעו בהם אלו הימי' לא הייתי נודר ומתי' לו ולהרמב"ם כשקבל עליו בלשון נדר ופגעו בו שבתו' וי"ט או ערב יוה"כ או ר"ת חייב לצום בהם אם לא יתירו כי כן נדרים עולים על גבי שבוע' כאמור אבל אם פגעו בו חנוכה ופורים נדרו בטל ולא יצום בהם מפני שהם מדבריהם וצריכים חיזוק והענין כי הנה בזמן הבריאה כאשר קטרגה הירח לפני הקב"ה אז אמרה א"א לשני מלכים להשתמש בכתר אחד אמר לה לכי ומעטי את עצמך אמרה בשביל שאמרתי לפניך דבר הגון וכו' א"ל צדיקים יקראו על שמך ודוד הוא הקטן וכבר נתבאר שהרצון לומר כי הצדיקים הם מתקנים זה הסדר שלה ונוסף עוד בזמן החרבן שנ' השליך משמים ארץ וכו' ולכן נאמר שמכוני באשישו' כדאי' בזוהר לפי שנאמר נפלה ולא תוסיף קום

שהם מדבריהם וצריכים חיזוק : [ב] הנודר להתענו' בשבת וי"ט וערב יוה"כ וחנוכה ופורים דינו שוה לנודר להתענות כך וכך ימים וארעו בהם ימים הללו אם הוציאו בלשון נדר דינו כמקבל עליו בלשון נדר ואם הוציאו בלשון קבלת תענית בעלמא דינו כמקבל בלשון קבלת תענית : [ג] ואם נשבע להתענות כך וכך ימים וארעו בהם ימים הללו השבוע' חלה עליהם מטעם איסור כולל אבל אם נשבע להתענות בשבת או בי"ט בפירוש לא חלה עליו שבועה דאין שבועה חלה על דבר מצוה אלא לוקה על שנשבע לשוא ואוכל ואם נשבע להתענו' בחנוכה ופורים חלה שבועה עליו כיון שאינן אלא מדרבנן ונראה לי שהוא הדין בראש הדש וערב יוה"כ שאינם אלא מדרבנן אלא שמדברי הרמב"ם נראה שהם של תורה :

תקע"א . מי הם החוטאים לישב בתענית ובו ג"ס :

[א] היושב בתענית אם יכול לסבול התענית נקרא קדוש ואם לאו שאינו בריא וחזק נקרא חוטא :

תלמיד

קוה לכן אומרת לישראל בנאה סמכוני וכל מאן דידע ליחדא שמא קדישא עביד סמיכו לכ"י בגלותא והיינו כי חכמים עשו חיזוק לדבריהם דאלו דברי תורה שהם בסוד תורה שבכתב אין צריכים חיזוק שהרי אין שם נפילה אבל בתורה שבע"פ שהיה שם בחינת נפיל' פעם ושתים קשה שלכן אחז"ל ניקוף שני מרצה בקרבן עולה ובזה מובן ולכן אחז"ל שהם מצווים לתקן אותה ולסמוך אותה עשו חיזוק לדבריהם כדבר האמור : [ב] הנודר להתענות בשבת וי"ט ור"ח וחנוכה ופורים וכו' הוא בשני לדין הנזכר אם קבל בלשון קבלת תענית או בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר : [ג] אם נשבע להתענות כך וכך ימים ואירעו בהם ימים הללו השבועה חלה וכו' והנה איסור כולל הוא בסוד העולמו' במקום שהקליפה בכלל עם הקדושה וכדאי' בתיקונים הבריאה אין שם תערובת רע אבל משם ולמטה יכול להתערב וכמש"ה ותבלענה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות יפות המראה והבריאות וכו' והנה זהו הנרצה באיסור כולל דהיינו איסור ה"א כי הוא נכלל ומתערב עם סטרא דקדושה ובזה חל עליו השבועה לפי כי השבועה כבר נתבאר שהוא כנשבע במלך עצמו והנה המלך זה היא המדה הנקראת מלכות בית דוד שנאמר מלך אלהים על גוים ולכן הוא חל על איסור כולל כי כן מדה זו מתפשטת בעולמות התחתוני' ומלך עליהם כאמור ולכן חייב להתענות אבל אם נשבע להתענות בשבת או בי"ט בפי' לא חלה עליו שבועה לפי שאין השבועה חלה על דב' מצוה והנה כבר נת' למעלה כי מצוה הוא נוטריקון מ"ץ ו"ה ר"ל כי אותיות מ"ץ הם חילוף אותיות י"ה ונמצא שבהצטרף האותיו' הם הויה אבל ענין חילוף אותיות אלו הוא בעבור שלא ירגישו סטרא אחרא בהתחבר אותיות ו"ה שהם בסוד חתן וכלה וע"י שהם מתחברים יחד אז נמצא ביניהם אותיות י"ה כמשחז"ל איש ואשה זכו שכינה ביניהם יו"ד באיש ה' באשה ולפי כי אותיות י"ה הם מורים על חיבור אותיות ו"ה כאמור לכן הם מחולפים כדרך שנתחלפה תיבת אחד בתיבת ועד כדאי' פרשת תרומה כדי שלא ירגישו החיצונים באותו היחוד כמו כן אותיות י"ה נתחלפו באותיות מ"ץ כדי שלא ירגישו החיצונים ויערבבו השמחה של אותיות ו"ה כאמור ובכן השם הוא מורה על החיבור שהרי נקרא מצוה ולכן אין השבועה חלה על דבר מצוה לפי כי השבועה הוא המלך עצמו כמו שחז"ל ואין יתכן כי ישבע שלא להתחבר עם הכלה שהוא דבר המוטל עליו מן התורה שנאמר כסותה ועונתה לא יגרע ולכן לוקה על שנשבע לשוא ואוכל בסוד אכלו רעים וכו' ואם נשבע להתענות בחנוכה ופורים חלה שבועה עליו כיון דאינן אלא מדרבנן ואומר החכם יראה לי שהוא הדין בראש חדש וערב יוה"כ שאינן אלא מדרבנן אלא שמדברי הרמב"ם נראה שהם של תורה והנה החילוק הנמצא בזה אם הוא מדבריהם או אם הוא משל תורה הוא הדבר כנאמר למעלה כי משל תורה רצה לומר מן המדה הנקרא' תורה ומדבריהם היינו ע"ד הנזכר כי הם מתקנים המדה האחרונה כדאיתא במאמר הנ"ל מן הזוהר בפסוק פועל צדק כי כל אחד המתקן מדה זו ועביד לה סעידו וסמיכו לכן הוא נקרא פועל צדק לפי שהוא מתקן על ידי מעשיו המדה הנקראת צדק ולכן חייב להשלים אם לא עשה התרה כאמור :

[א] מאי קא חמא דוד דסיים הלילה רבא בהאי קרא אלא תלת שליטין אינון לעילא דקב"ה אשתמודעא בהו ואינון רזא יקירא דיליה ואלין אינון מוחא ולבא וכבדא ואינון בהפוכא דהאי עלמא לעילא מוחא נטיל ברישא ובתר יהיב ללבא ולבא נטיל ויהיב לכבדא ולבתר כבדא יהיב חולק לכל אינון מקורין דלתתא כל חד וחד כדקא חזי ליה לתתא כבדא נטיל ברישא ולבתר מקרב איהו כלא ללבא ונטיל לבא כיון דנטיל ואתתקף מההוא תוקפא ורעו דקא נטיל יהיב ואתער לגבי מוחא ולבתר אהדר כבדא ופליג מזונא לכל שייפי דגופא ביומא דבר נש אתער בתעניתא אתער לעילא כההוא גוונא ממש וכיומא דשבעא וכו' ביומא דתעניתא בר נש מקרב מכלא ומשתיא לגבי כבדא עילאה ומאי איהו מקרב חלביה ודמיה ורעותיה ההוא כבדא נטיל כולא ברעותא כיון דכלא איהו לגביה נטיל ומקרב כולא לקמיה לבא דאיהו רב ושליט עליה כיון דלבא נטיל ואתתקף ברעותא מקרב כולא לגבי מוחא דאיהו שליטא עילאה על כל גופא וכו' והנה הדבר מבואר מן המאמר מה ענין היושב בתענית כי הוא מקריב חלבו ודמו למעלה אמנם זה יהיה נחשב לו במקום קרבן בזמן שיכול לסבול התענית נקרא קדוש כי כן הוא פלוגתא דתנאי מר אמר היושב בתענית נקרא חוטא ק"ו מנזיר שנאמר מאשר חטא על הנפש

ומה

[ב] תלמיד חכם אינו רשאי ליישב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים אלא אם כן כשהציבור מתענים שלא יפרוש · עצמו מהם ומלמדי תינוקות דינ' כת"ה : [ג] עיר שהקיפוה עכו"ם וכן היחיד הנרדף מפני עכו"ם או מפני לסטים או מפני רוח רעה אינם רשאים להתענות שלא לשבר כחם אלא יקבלו עליהם כך וכך תעניות · לכשינצלו וכן אם גזרו גזרה וגזרו שלא להתענות עליו יקבלו עליהם להתענות כך וכך תעניות כשיעבור הגזרה :

תקע"ב . באיזה ימים אין גוזרין תענית ציבור ובו ג"ס :

[א] ציבור שבקשו לגזור תענית שני וחמשי ושני וכו' אין גוזרין תענית על הציבור בתחילה ביום חמשי שלא להפקיע שערים ואפילו במקום שאין לחוש לכך

טור ברקת

ומה זה שלא פירש זולת מן היין נקרא חוטא כיושב בתענית עאכ"ו ומר אמר נקרא קדוש ק"ו מנזיר שפירש מתענוג זה נקרא קדוש ק"ו למתענה ופי' הא דמלי למצער נפשיה הא דלא מלי מצער נפשיה ולכן אל זה נביע מ"ש בזוהר פ' שמות דף כ' · וז"ל פתח ואמר דודי לי ואני לו וכו' מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי מפני שמנהיג עולמו כשושנים מה שושן זה יש בו ריח והוא אדום מולקין אותו והוא נהפך ללבן ולעולם ריחו לא זז כך הקב"ה מנהיג עולמו בדרך זה שאלמלא כן לא יתקיים העולם מפני החוטא והחטא נקרא אדום כד"א אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו מקריב קרבנו לאש שהוא אדום זורק הדם סביב למזבח שהוא אדום מדת הדין אדומה מולקין אותו וכו' ואז האדום נהפך ללבן מדת הדין למדת רחמים וכו' כנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו זה אדום וזה לבן וכו' דאמר רבי יהודה מתוך תעניתו של אדם מתלישין איבריו וגובר עליו האש ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש והוא נקרא מזבח כפרה וכו' והנה הדבר מבואר מזה המאמר כי האדם על ידי התענית נמצא מקריב קרבן לפני הקב"ה חלבו ודמו ונרצה לו לכפר עליו והנה בזה אינו אומר תנאי הא דמלי מצער נפשיה ולכן הדבר כך הוא כי לעולם האיש אשר חטא על הנפש וטמא אותה צריך להתענות עד הוס הלאת הנפש אשר נטמאה מן העון לפי כי כל ימי טומאתו בדד ישב מחוץ למחנה שכינה ולכן צריך לטהר עצמו ע"י התענית ולהקריב קרבנו חלב ודם כאמור ואל זה יביע כי כאשר חטא על הנפש למטה כך הוא פוגם בשורש שלה למעלה ואין להאריך בזה כי צריך ביאור רחב וכנגד זה הם כל התיקונים הנעשים להוטא כפי חטאו אמנם לאיש אשר לא נמצא בו עון הוא דין זה אם יכול לסבול התענית נקרא קדוש לפי שעשה קרבן לפני הקב"ה חלב ודם ונמצא כי קרבן זה במקום עולה שאין בה חלק לזולת אלא עולה כליל ולכן הנפש העליונה מתעלה למעלה ונעשה היחוד בשביתו אמנם אם אינו יכול לסבול שאינו בריא וחזק נקרא חוטא לפי כי כאשר מצער עצמו אז מתגבר עליו הדאגה והעצבון שהוא סוד ס"א והרי ידענו מה שאמרו חז"ל שהקב"ה מצטער אפילו בצער של יחיד שנאמר עמו אנכי בצרה ולכן נקרא חוטא : [ב] תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים וזה יהיה במי שתורתו אומנותו ואף על גב כי חטא התורה מלבנת החטא שנאמר הלא כה

ן

ממקור חיים

דברי כאש ומכל מקום אם הוא איש בריא טוב לו לתקן העון תחלה כדי ללמוד התורה בטהרה ובקדושה והנה המתענה לתקן העון אינו צריך לסגף עצמו בתענית רק פעם אחת על ידי מספר תעניות כפי חטאו ותו לא והעושים תענית בימי השובבי"ם אינו צריך לעשות תענית על ענין האבון זולת על המתחדש אחר כך מטיפות הקרי ואז אף על פי שממעט במלאכת שמים יותר טוב לו ואחר כך ילמוד בטהרה ומלמדי תינוקות דינם כת"ח ואם לא חטא לא ישב בתעני' אמנם כשהציבור מתעני' לא יפרשו עצמן מן הציבור : [ג] עיר שהקיפוה עכו"ם וכן יחיד הנרדף מפני עכו"ם או מפני לסטים אף על גב כי צרה היא אינם רשאים להתענו' שלא לשבר כחם אמנם הנרדף מפני רוח רעה שמבעת לא יתענה לפי שמתגבר עליו יותר מסיבת הדאגה כי נעצב המתענה כפי הטבע והוא דואג ולכן מתגבר יותר אמנם בענין רוח רעה יש פרטים רבים ויש זה הפך מזה מ"מ מקבל עליהם כך תעניות לכשינצלו שנאמר מיום אשר נתת לבך להתענות נשמעו דבריך לפי כי כבר נתבאר למעלה כי קבלת התענית עושה רושם למעלה והתעוררות בסוד אור חוזר וכאשר נשלם הענין נגמר מלאכת מחשבת ולכן גם אם יעבור זמן מה מאחר כי על ידי תנאי זה קבל עליו התעני' לא ימוש אותו הרושם הנעשה עד שנגמר וכן אם גזרו גזרה וגזרו שלא להתענו' עליו כמעשה שהיה וקבלו עליהם כך תעניות כשיעבור הגזרה :

[א] **הנה** נתבאר למעלה הסיבה אשר נתקן ענין התעני' בשני ובחמשי להיות כי מרע"ה עלה בשני להר וירד בחמשי ולא היה הדבר בדרך הזדמן כי לא נעלם מאדון הנביאים יום אשר ירד בו מן ההר אלא כי הכל הי' בדעת שלימה לתקן העון כנ"ל ולכן אין גוזרים תעני' על הציבור בתחלה בחמשי שלא להפקיע השערים והנה ענין השערים יובן עם מ"ש בזוהר בא לטמא פותחין לו שהם נפש ורוח נח דף ס"ב וז"ל אתי בר נש לאתדכאה מסייעין ליה דנשמתא קדישא וכו' אתי לאסתאבא תרין פתחין דאינון נפש ורוח וכו' ולית ביה סיועא דלעילא וכו' ולכן יאמר נא כי אין מתחילין להתענו' ביום חמשי לפי כי הנה כבר נאמר הוא בהינת דין גמור ולכן הוא מפקיע השערים הידועים שהם באדם שני שערים שהם נפש ורוח כמ"ש הע"ג ואם תבקש לנקותי כמטהר כסף לא יפחד ממני מאומה ולכן אי"ג כי מה טוב לאדם להתענות כדי להכניע את יצרו ותאותו

אף

לכך : [ב] אין גוזרין תענית על הציבור בראשי חדשי' או בחנוכה ופורים או בחולו של מועד ואם התחילו לחתענות על הצרה אפילו יום אחד ופגע בהם יום מאלו מתענין ומשלימין היום בתענית : [ג] ציבור שבקשו לגזור תענית שני וחמשי ושני ופגע בתענית ט"ו בשבט התענית נדחה לשבת הבאה כדי שלא יגזרו תענית בט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות :

תקע"ג . שבטלה מגלת תענית ובו ס"א :

[א] הלכתא בטלה מגילת תענית וכל הימי' הכתובי' בה מותר להתענות בהם וכל שכן לפניהם ולאחריהם חוץ מחנוכה ופורים שאסור להתענות בהם בעצמם אבל לפניהם ולאחריהם מותר וכן שבתות וי"ט ור"ח מותרים לפניהם ולאחריהם :

תקע"ד . שנותנין בתענית חומרי המקום שהלך לשם וחומרי המקום שיצא משם ובו ה"ס :

[א] ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ודעתו

אף על פי כן כך אמרו חכמים זכרונם לברכה יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת ואפילו במקום שאין לחוש לכך שהוא צדיק גמור אף על פי כן יש לחוש : [ב] אין גוזרין תענית על הציבור בראשי חדשים או בחנוכה ופורים או בחולו של מועד כי הנה בכל הימים האלו נמצא תוספת קדושה והארה בנפש האדם ועל ידי שמענה את נפשו מסתלקת ממנו ואם התחילו להתענות על הצרה אפילו יום אחד ופגע בהם יום מאלו מתענין ומשלימין היום בתעני' לפי שכבר כאשר התחילו להתענו' כבר נאבד מהם הארה זו אשר דרכה להמצא באותם הימים מאחר כי קראו צום וקבלום עליהם ולכן מתענין ומשלימין בכל אחד מאלו : [ג] ציבור שבקשו לגזור תענית שני וחמשי ושני ופגע בתענית חמשה עשר בשבט הואיל ועדיין לא התחילו התענית נדחה לשבת הבאה כדי שלא יגזרו תעני' בחמשה עשר בשבט שהוא ראש השנה לאילנות וכבר נתבאר מה שאמר בזוהר מתה שאמר ראש השנה לאילנות ולא שינו ראש השנה לאילן משמע שהוא ראש השנה לכל איש ישראל כי האדם מכונה לאילן שנא' כי האדם עץ השדה וכן אמרו חכמים זכרונם לברכה בפ' עץ מאכל : ולענין הרומז למעלה כך היה אומר אין גוזרין תענית על הציבור בתחלה ביום חמשי כי הנה יום חמשי הוא רומז בבחינת הוד כנודע והוא בחינת דין ונודע הוא מה שאמר בתיקונים איהו בגלא ואיהי בהוד כי הכלה הכלולה היא נכללת במדת ההוד של הזכר אמנם זה יהי' לה כאשר מתחילין בשני כי הנה יום שני אף על גב שהוא במדת הגבורה מכל מקום מתחילין בו מפני כי כן הוא התחלת התיקון של הכלה שנאמר שמאלו תחת לראשי בתחלה ואח"כ כאשר בא יום חמשי שהוא כנגד מדת ההוד כבר קדם יום שלישי שהוא כנגד מדת הת"ת הוא החתן שנאמר ביום שלישי שני פעמים כי טוב דהיינו כדי לכלול עמו הצדיק כי הת"ת נקרא טוב שנאמר טוב ה' לכל ונאמר במשה ותרא אותו כי טוב הוא וכן נמי הצדיק נקרא טוב שנא' אמרו צדיק כי טוב ולכן מאחר שנמתק הדין יום שני עם שני מדות הללו הסמוכים ונכללים זה בזה וכדאיתא בתיקונים גוף וברית חשבינן חד אח"כ אנו כוללים הכלה בהוד שכבר נמתק ואין לחוש מפני שהוא

בחי' דין כלל אמנם כאשר מתחילין בתחלה בה' אז מדת הוד הוא דין גמור ולא נמתק אלא כן מתחילין ולכן הוא מפקיע ומקלקל השערים הידועים שנא' בהם אוהב ה' שערי ציון הם שני שערים המצויינים בהלכה הם מתקלקלים על ידי הגבורות הדין כי אין נמתקים אלא על ידי מה שנאמר מים קרים על נפש עיפה ואפילו במקום שאין לחוש לכך שהם שערים עליונים שנאמר בהם שאו שערים ראשיכם מכל מקום אין ראוי לעשות כן : אין גוזרין תענית על הציבור בראשי חדשים בחנוכה ופורים או בחולו של מועד לפי כי כל אלו הימים ניתוסף הארה למעלה כי בר"ח אנו אומרים כתר יתנו לך מפני שחוזר לה הכתר שהיה לה בזמן של הבריאה כנזכר במקומו וכן כל אלו הימים נמצא בה' תוספת הארה ולכן אין גוזרים תענית על הציבור בהם לפי שהם מקבלים מאותם הארו' עליונו' ולכן אין ראוי להזכיר בהם ענין תענית שהוא צרה ומניעת ענין האכילה מן הציבור גורם כי כך נעשה למעלה והכתוב אומר אכלו רעים שתו ושכרו דודים ולפי שהציבור הם מתענים נמנע נמי סוד אכילה זו למעלה ולא נכון לעשות כן בקום עשה ואם התחילו להתענות על הצרה אפילו יום אחד וכו' זש"ה טוב מלא כף נחת וכו' כי הנה בזמן שהציבור בצער על איזו צרה הרי נאמר בכל צרתם לו צר וזה מורה היות הקליפה מתגברת ומתאחזת מן הקדושה ולכן נמנע התפשטות אור העליון וכלא הגשם מן השמים הוא השפל של שתי אילנות הכרוכים זה בזה אחד של חיים ואחד של סם המות וכו' כך אמר אברהם אם אברך ליצחק צריך לברך לישמעאל ואם לא אברך לישמעאל כיצד אברך ליצחק ולבסוף בחר שלא לברך לא לישמעאל ולא ליצחק כך הוא הענין בזה כי הקדושה שהוא סוד עץ החיים והקליפה סביב לה כרוך עמה ולכן כשמשך השפע עליון על סטרא דקדושה נמשך גם כן על הקליפה ולכן יותר טוב למנוע האור עליון בהוד וימנע מרשעים אורם זה אברהם ולכן וזרוע רמה של נמרוד הקליפה שמרד בקונו תשבר ולכן מאחר שהתחילו להתענות ונהכניע הקליפה יותר טוב להתענות ולהשליך כאמור :

[א] **איתא** בתיקון כן איש נודד אלין איגון נשמתין וכו' ומאחר כי נשמת האדם גולה ונודה ממקומה

נאבר

ודעתו לחזור צריך להתענות כל תעניות שקבלו עליהם : [ב] ההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין יתענה עמהם אפילו דעתו לחזור ומיהו כיון שלא קבל עליו תענית אם יצא מן העיר חוץ לתחום מותר לאכול ואינו צריך להשלים : [ג] שכח ואכל אל יתראה בפניהם כאלו אכל ואל ינהוג עידונין בעצמו לומר הואיל ואכלתי מעט אוכל הרבה : [ד] מצוה להרעיב אדם עצמו בשנת רעבון ואסור לשמש בו מטתו הוין מליל טבילה ולחשוכי בנים מותר : [ה] כל הפורש מן הציבור אינו רואה בנחמתן וכל המצטער עמהם זוכה ורואה בנחמתן:

סדר

טור ברקת

לאבר אחר לכן יאמר כא הסולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ודעתו לחזור לריך להתענו' כל תענית שקבלו עליהם כי הנה נתבאר כי כל עיקר התענית זה יהיה על כל לרה שלא תבא על הליבור והנה זה מורה כי האיברים הם בלרה מלד העון שלכן נתגבר סטרא אחרא בעלמו והביא כל האיברים במלור ובמלוק הלא הם דברי חכמי' זכרונם לברכה בפסוק עיר קטנה זה הגוף ואנשים בה מעט אלו האיברים ובא אליה מלך גדול זה ילר הרע והנה עליה מלודים מן העונו' ולכן בא הרמז בזה כי ההולך ממקום למקום ירלה על נשמת האדם שהלכה ממקום נושבה והוא ממקום שמתעניה שם מפני כי הם בלרה מתגבורת סטרא אחרא והלך למקום שאין מתענין מפני כי פעמים העון לא נתגבר עד למעלה שלכן נאמר כי עונותינו רבו למעלה ראש אמנם פעמים הם למטה משיעור כל הגוף ולכן ימלא מקום שאין מתענין לפי כי אינם בלרה מסטרא אחרא ואינם מעונים ולכן מאחר שדעתו לחזור לריך להתענו' כל התעניו' שקבלו עליהם באותו מקו' מאחר כי שם היה בזמן שהקליפה נתגברה : [ב] ההולך ממקום שאין מתענין כי כן אותם האיברים אינם בלרה ואין להם עינוי מן הקליפה והלך למקום שמתענין מפני כי שם שולט סטרא אחרא יתענה עמהם להשתתף עמהם בלרתם אפילו דעתו לחזור למקומו ומיהו כיון שלא קבל עליו תעני' מפני כי לא היה שם העינוי במקומו לכן אם ילא מן העיר הוא הגוף כאמור בפסוק עיר קטנה חוץ לתחום אין זה מעכב אחר לאתו מן העולם שהרי אמרו חכמים זכרונם לברכה ד' אלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש וכו' עבר על חילול ה' מיתה מכפרת ולכן כיון שילא מן העיר הוא הגוף אף על גב שהוא חוץ לתחום בלבד מותר לאכול מתענוגי גן עדן שנאמר בהם מכל עץ הגן אכל תאכל ואינו לריך להשלים התעני' של עולם הזה שהרי עליהם נאמר לאמר לאסורים לאו הנזכר פרשת פנחס דף רמ"ז · וז"ל ובזמנא דיתבר בר נש רוחיה בכל איברים דיליה קדם ה' מה כתיב לאמר לאסורים לאו נאסר בחשך כגלו : [ג] שכח ואכל אל יתראה בפניהם כאלו אכל וכו' מאחר שהנהנו כי התעני' הוא ענין שמתענה מסטרא אחרא וכן נמי יהיה ענין האכילה שנהנה ממנה ולפי כי הקליפה סוד השכחה כדנקמן ולכן כך היה אומר שכח מפני הקליפ' ואכל ונהנה ממנה וחטא בשוגג ולא התענה לפרוש ממנה ולכן נחשב לו כאלו אכל ונהנה ממנה בסוד אנוס ומחתה פיה אל יתראה בפניהם של האיברים ושאר כחות הנפש כאלו אכל כי יחשב לו למזיד ואל ינהג עידונין בעלמו כי זה סיבה לחטא בהנה לומר הואיל ואכלתי מעט אוכל הרבה

ממקור חיים

והיינו מה שאמר הכתוב אל תרשע הרבה : [ד] מלוה להרעיב אדם עלמו בשנת רעבון כי הנה בזמן הרעב מורה היות סטרא אחרא מתגברת כדאיתא בזוהר פרשת מקץ דף ר"ד · וז"ל וליוסף יולד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב וכו' רבי שמעון אמר רזא דא איהו רזא עילאה בההיא שנת הרעב כיון דאיהי שלטא בעי לאסתמא מבועים בגין דאי לא שתיס ליה גרים לאמשכא רוחא נהוא וגדא מההוא סטרא ויהיב דוכתא לההוא סטרא לאפשיה בעלמא סטרא דמסאבא בסטרא דקדושא וכו' ומאן דאפתח מבועים בההוא זמנא עליה כתיב בה' בגדו כי בנים זרים ילדו וכו' דהא אנן אקרון בנים זרים ודאי בה' בגדו ודאי וכו' ולכן שני דברים לריך לעשות האדם הבאים כאחד להרעיב עלמו מפני כי אז שולטים שוד וכפן כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה ואסור לשמש מטתו חוץ מליל טבילה ומכל שכן שבת וימים טובים וראש חדש כי אז הקדושה שולט בעולם והכל שוים בדין זה מטעם בנים זרים ילדו ומכל שכן לחשוכי בנים כאמור הנה נתבאר בהלכות פסח דין המפרש בים העליון והיולא בשיירא מעולם לעולם והיינו נמי ההולך ממקום שמתענין בעולם התחתונים בסוד אם תענה את בנותי או במקום שנמלא תערובת סטרא אחרא עם הקליפה ועלה השיא ההוא מעירו למקום שאין מתענין ופנה למעלה ודעתו לחזור לריך להתענות כל תעניו' כל מין עינוי שקבלו עליהם וכדאיתא פרשת אחרי מות דף ע"ה · וזה לשונו תאנא סליק ו' לעילא והיכנא אתוקד ועמא אתגלי ומטרוניתא אתתרכת לבתר כד נחית זו לאתריה אשגח בביתיה והא אתחריב בעא למטרוניתא והא אתרחקת ואזלת וכו' כדין ויקרא ה' ביום ההוא לבכי וכו' הרי אף על גב שהלך למקום שאין מתענין דהיינו בחביבותא לא מתפרשן ועם כל זה התענה כל מין עינוי שקבלו עליהם למטה : ההולך ממקום שאין מתענין דהא לא מתפרשאן ולכן נקראים רעים למקום שמתענין בגבול חתן וכלה שהתענו בעבור החרבן והגלות יתענה עמהם אפי' דעתו לחזור כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה ומיהו כיון שלא קבל עליו תענית היינו אותו שנאמר אכלו רעים כי זה לא יעדר לעונג אם ילא מן העיר ירושלים חוץ לתחום ופנה למעלה בסוד שלא תשלח את האם מותר לאכול בסוד אכלו רעים ואינו לריך להשלים העינוי כי כמ"ש ונא אבא בעיר : שכח ואכל הנה מה שאמר הכתוב אכלו רעים דלא מתפרשאן והוא לורך קיום העולמות ולכן נקרא שכח דהיינו זה היחוד שהוא נקרא אחורים בגימטריא תשכח נקיים העולמות שהשכחה

מלויא

תקע"ה. דיני תעניות שמתפללים בא"י על הגשמים ובו י"ג סעיפים:

[א] סדר תעניות שמתענין בא"י על הגשמים כך היא הגיע י"ז במרחשון ולא ירדו גשמים מתחילין תלמידי חכמים בלבד להתענות ג' תעניות שני והמישי ושני וכל התלמידים ראויים לכך ודין תעניו' אלו כדין תענית יחיד: [ב] הגיע ר"ח כסליו ולא ירדו גשמים ב"ד גוזרין ג' תעניו' על הציבור ושני וחמשי ושני וכל העם נכנסים לבתי כנסיות ומתפללי' וזועקים ומתחננים כדרך שעושים בכל התעניו': [ג] עברו אלו ולא נענו ב"ד גוזרין עוד ג' תעניו' על הציבור שני וחמשי ושני ובאלו מפסיקין מלאכול מבעוד יום ואסורים בהם בעשיית מלאכה ביום אבל בלילה לא ואסורים ברחיצת כל הגוף בחמין לפיכך נועלין את המרחצאות אבל פניו ידיו ורגליו בחמין וכל גופו בצונן מותר ואסורין בסיכה אלא א"כ היא להעביר את הזוהמא ואסורים בהם בתשמיש המטה וכן אסורים בנעילת הסנדל בעיר ומתפללין בבתי כנסיות

מלויה בה ואכל לצורכם אל יתראה בפניהם של חתן וכלה כאלו אכל כך אמרו חכמים זכרונם לברכה שאין חבלי מטי למי דשמע קל חבריה דאכיל והוא לא אכל והבן ואל ינהוג עידונין בעצמו לומר הואיל ואכלתי בסוד אכלו רעים שהוא מעט אוכל הרבה אלא אסור ליכנס בירושלם של מעלה כנזכר: מלוה להרעיב אדם עצמו עליון ותחתון מה שמו ומה שם בנו בשני רעבון כאשר מתגבר הטרא אחרא מפני מעשה התחתונים כי כך אמרו חכמים זכרונם לברכה אבר קטן יש באדם מרעיבו שבע ואסור לשמש בו מטתו וראוי לך לדעת כי מה שאמר הכתוב אכלו רעים שתו ושכרו דודים הם שני מיני יחודים שהיכה צודקים למעלה ושהיכה צודקים למטה כדמותה מן הלשון פ' ויקרא וזה לשונו דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא ולכן הייחוד שהוא בסוד אכילה אסור לאכול ביותר אבל השמשים אסור לגמרי והבן מפני כי כל הפורש מן הציבור הם קצוות הבנין וכל המצטער עמהם שנאמר ויקרא ה' לבכי וכו' זוכה ורואה בנחמתן:

[א] **איתא** פרשת וישב דף קפ"ה ז"ל ת"ח בזמנא דקב"ה אשגח בעלמא וכו' מה כתוב ועצר את השמים ולא יהיה מטר וכו' ואמנם תדע ותשכל ממה שחז"ל שם הנה שנא ה' וכו' על י"ג דברים נגעים באים על האדם ואמנם בזמן כי השמים נעצרים מורה היות העון ברוב כמשחז"ל ויהי רעב בימי דוד וכו' שנה ראשונה אמר שמא יש בכם עו"ג וכו' ולכן תיקנו י"ג תעניות כנגד שם ז' הנזכרים ושש ראשונות כנגד ע"ג ג"ע ש"ד ולפי שהשלשה יהרג ואל יעבור לכן הם לחוד כמשחז"ל בענין דהע"ה ושלש שניות כנגד גזל ושבועת שוא שנקראה החמורה כמ"ש הר"ם במז"ל בענין יוה"כ שמכפר על עבירות קלות ושבועת שוא מן החמורות ולשון הרע בקשה כנגד הכל הרי שבע ושם והתכלית ההוא מש"ה שופך דם האדם כי אות וא"ו מסתלק אות אלף ונעשה דם וכאשר גובר העון מתקיים מה שביארתי בפסוק ורבו פשעיך מה תעשה לו כי מתחסר המלוי תשעה הוא אות ע' מחשבון מ"ה נעשה מספר לו ולכן בא התיקון בסוד ושלשים על כלו עד שיהיה אות אלף חוזר ונעשה אדם ומתגברים י"ג מדות רחמים וכמו שלענין היחיד הנגעים נקראים מכתם סגירו ובשעושה תשובה חוזר הטהור בנשמה שלו כך לאחר שנאמר ועצר את השמים שהוא

מכתם סגירו על ידי התענית והתשובה מתפתחים י"ג מקורות עליונים ונאמר ישר יחזו פנימו ונתקן הכל זהו כללות הדברים כי אין לי פנאי להאריך ואמנם הנה הדבר זה ברור הוא לעיני בני אדם כי כל הדברים אלו הנאמרים כאן שהיו עושים הוא להכניע את היצר ולהיות סיבה לעשות תשובה לפי כי האיש הישראלי בכל ענין שיגיע לו צריך להרהר תשובה בלבו כי יאמר אין זה בא בדרך מקרה אלא בהשגחה גמורה על האדם לטוב לו כדי שירגיש במעשיו וישוב אל ה' לכן אע"ג כי דבר קל הוא זה אשר לא ירדו גשמים אעפ"כ היו מתחילין להתענות שני וחמשי ושני לפי כי ימים הללו הם רצויים לפי כי בשני עלה משה למרום ובחמשי ירד הגם כי מה שעלה משה בשני ראוי לתת טעם לדבר לפי כי יום שני הוא דין שלכן לא נאמר בו כי טוב ולכן עלה משה בו הנקרא טוב לתקן אותו על ידי עליה זו וכן נמי הענין הוא אשר ירד בחמשי שהוא בחינת דין כנודע ולכן ירד בו ביום למתק בחינת הדין כאמור ולכן קבעו אלו הימים לבקש רחמים מלפני הקב"ה וחזר הדבר לפי שהחטא שלהם היה בבחינה הנקראת אלהים שנאמר קום עשה לנו אלהים כדאיתא בזוהר פ' תשא ולכן כל בחינת התיקון צריך להיות באותה בחינה ממש ולפי כי יום שני הוא מדת הגבורה וכן יום חמישי הוא בסוד מדת הוד והם בחינת דין בחינת אלהים לכן צריך לתקן אותם ולפי כי יום שני יותר דין קשה לכן מתחילין תמיד בשני ואז מתחילין להתענות תלמידי חכמים שהם בסוד וכל בניך למודי ה' לתקן ב' מדות הנזכר ולכן כל התלמידים ראוים לכך והבן ודין תעניות אלו הם בתענית יחיד שהוא קל כנ"ל: [ב] הגיע ראש חדש כסליו ולא ירדו גשמים אז בית דין גוזרין שלשה תעניות על הציבור כי לעולם הציבור ימצא להם יותר כח לתקן העון ולכן זה יהיה להם כחומרא יתירה כי הנה יש לך לדעת כי ענין הגשם הוא השפעה עליונה סוד מה שאמר הכתוב ושבילך במים רבים כי כן גשם בגימטריא שביל והוא סוד יש לב להנחיל אוהבי יש ונמשך עם ל"ב אלהים דעובדא דבראשית ולכן כאשר נמנע צריך לתקן בכל האפשר והנה שלשה תעניות ראשונות שהם קלים הם הרמז שלהם למטה אמנם אלו הסוד שלהם הוא יותר למעלה ולכן הראשונים יהיה התיקון שלהם על ידי ת"ח וע"י התלמידים לפי כי הנראה הוא שהם בסוד כנסת ישראל כי לא הגיע לה גשם עליון

והפסוק

כנסיות ומתחננים כבשאר תעניו' : [ד] עברו אלו ולא נענו ב"ד גוזרין עוד ז' תעניות על הציבור שני וחמשי ושני וחמשי ושני וחמשי ושני וכל מה שאסור בג' שלפני אלו אסור אף באלו ויתירין אלו שמתריעין בהם בשופר על סדר הברכו' שמוסיפין ביום ומתפללין ברחוב העיר ומורידין זקן להוכיחם ומוסיפין שש ברכו' בתפלת שחרית ובתפלת המנחה ונועלין את החנויות ובשני לעת ערב פותחין מעט כדי שימצאו לקנות לסעודת הלילה ובחמשי פותחין כל היום החנויות המוכרו' מאכל מפני כבוד השבת ואם יש לחנו' שני פתחים פותח אחד ונועל אחד ואם יש לחנות אצטבא לפניו פותח כדרכו בחמשי ואינו חושש : [ה] עוברות ומניקו' מתענו' בג' אמצעית אבל לא בג' ראשונות ולא בז' אחרונו' ומיהו לא יאכלו אלא כדי קיום הוולד : [ו] אחר שגזרו י"ג תעניו' אלו אם לא נענו אין גוזרין עוד והני מילי כשמתענין על הגשמים לפי שכשעברו אלו כבר עבר זמן הגשמים ואין בהם תועלת אבל על שאר פורעניו' מתענים והולכים עד שנענים : [ז] כשמתענים על הגשמים ועברו י"ג תעניות אלו ולא נענו ממעטין במשא

טור ברקת

והפסוק אמר מים קרים על נפש עיפה אלא קרים בגימ' גשם ונוסף עוד שבעה להורות כי הוא עובר זה הגשם עליון דרך שבעה ימי בראשית ובא לכלה על ידי הצדיק כי כאשר היא בסוד נפש עיפה מן הגבורות התיקון שלה הוא מים קרים בסוד טיפה של גשמים

והנה כאשר לא ירדו גשמים בי"ז במרחשון שהוא בגימטריא טוב מתענין בשני כי לא נאמר בו כי טוב בגין דזמין לאתפרשא כדאיתא בזוהר ונוסף עוד עתה כי בזמן טוב דמרחשון חדל הגשם מתענין לתקן הדבר וכאשר לא הועיל צריך לתקן יותר למעלה בג' תעניות שניות בסוד הזכר ולכן נוהגין חומרות יותר לפי שצריך תיקון גדול וזה יהיה על ידי הציבור כי הם בסוד הזכר ונכנסים לבית הכנסת לרמוז מה שאמר הכתוב אוהב ה' שערי ציון כאשר ביארתי כמו שחז"ל לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים בבה"כ ואחר כך יתפלל כי כך אחז"ל אוהב הקב"ה שערים המצויינים בהלכה שנאמר הליכות עולם לו שמטייל בהם וכל חמשה דברים אכילה ושתיה וכו' כבר נתבאר : [ד] עברו אלו ולא נענו ב"ד גוזרין עוד שבע תעניות על הציבור לתקן כל השבעה מדות עליונות להיות בהם הכנה לקבל גשם עליון ולפי כי כל זה נמנע על חטאת האדם אשר חייו נכרתים בז' מדות אלו שנאמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה ולכן הציבור הם מתענין עד שיותקן הדבר לפי כי כאשר הציבור יחטאו ועצר את השמים ולא יהיה מטר דאלו הגשם יורד מלמעלה דרך ז' ימי בראשית וכאשר נמשכים משם נקרא מטר לפי שיורד מרמ"ח איברים ונוסף אחת היא יונתי תמתי וכאשר נמנע אנו מתקנים הדבר על ידי שבע תעניות אחרונות כי הנה השלש ראשונות והשניות כבר נתבאר היכן נרמזים למעלה ועתה מתקנים השבע מדות שיהיו סך הכל שלש עשרה תעניות לרמוז כי יהיו מתעוררים שלש עשרה מדות של רחמים להוריד גשם זה מלמעלה ולכן היו מוסיפין חומרות יתירות ותוקעין בשופר להעיר הלבבות וגם יהיה הרצון לרמוז על כל הדברים הנאמרים בשופר של ראש השנה והעיקר לעורר סוד השופר עליון ואז אות יו"ד מתחבר עם אות ה' בסוד פטר רחם כדאיתא בזוהר כי משם משני מדות אלו יורד גשם הנזכר כך יעשו על סדר הברכות שמוסיפין שהם שש כנזכר במשנה ומתפללין ברחוב העיר לקיים מה שאמר הכתוב חכמות בחוץ תרנה ברחובות תתן קולה ומורידין זקן להוכיחם

ממקור חיים

בסוד שנה עילאה ולכן צריך להיות חכם זקן שנא' והדרת פני זקן זה שקנה חכמה אין שם זקן מורידין חכם כאמור לא היה חכם מורידים זקן שהוא עיקר כאמור ומוסיפין שש ברכות כנזכר ונועלין את החניות לרמוז על אותה חנות מיוחדת אצל החתן שסוגרו שתי דלתותיה ונעשית ביה סתימה ולא הורידה גשם ובשביל כך פותח מעט לעת ערב לפי שלעולם אינו נמנע השפע לגמרי שלא יתבטלו העולמות ולכן לעת ערב סוף היום שהרמז לצדיק שהוא משפיע למדת לילה אז פותחין מעט לקנות סעודת הלילה ובה' כל היום מפני כבוד השבת כדאי' בתיקונים איהו בגלא ואיהו בסוד ואם יש לחנות שני פתחין כמו שיש בסוד ה' אז פותח אחת להורות כי לעולם לא ימנע השפע לגמרי ואם יש לפניו אצטבא כי זה מורה שהוא בסוד חנות עליונה כנז' ולכן לפניה אצטבא בסוד הכלה פותח כדרכו להורות כי לא כלו רחמיו להשגיח בכלה שנא' ויבן ה' את הצלע וכו' :

[ה] עוברות ומניקות מתענות כבר נתבאר סוד מעוברות ומניקות מה שהם בהלכות יום הכפורים בבחינת האדם הגשמי וגם הרמז שלהם למעלה בסוד העולמות והנשמות ולכן אין להאריך בזה : [ו] אחר שגזרו שלשה עשר תעני' אלו ולא נענו אין גוזרין עוד לפי שהרי עשו תיקון גדול בכל השאר ובכל החומרות האמורות הדומים כלם בעולם הבניין ואחרי כן אין מקום יותר עליון נעשות תיקון דאף על גב כי העונות של התחתונים אין מגיעים זולת עד המדות שהם בסוד עולם הבנין שהם סוד ימי בראשית מכל מקום הוא עושה רושם למעלה להיות כי מונע מהם השפעה העליונה והוא הצער גדול לפי כי כך אחז"ל יותר ממה שהעגל רוצה לינק, פרה רוצה להניק שלכן התירו חז"ל לאשה שמת בנה שתניק כלב אחד בשבת להקל מדדיה לכן אין גוזרין עוד תענית על הציבור כאמור והני מילי כשמתענין על הגשמים לפי כי כשעברו אלו כבר עבר זמן הגשמים ואין בהם עוד תועלת אבל על שאר פורעניות מתענין והולכים עד שנענים לפי שהרמז שלהם למטה כדלקמן : [ז] כשמתענים על הגשמים ועברו י"ג ולא נענו ממעטין במשא ומתן לפי שהרמז של זה בסוד מקבל ומשפיע והוא ליתי ובבנין של שמחה הרמוז בכלה שנאמר ויבן ה' את הצלע והיא נקראת שמחה כדאיתא בזוהר בפ' עבדו את ה' בשמחה וממעטין באירוסין ונשואין כי גם זה נתמעט למעלה שלכן אין יורדים

מים

במשא ומתן ובבנין של שמחה וממעטין באירוסין ונישואין אלא אם כן לא קים פריה ורביה וממעטין בשאלת שלום בין אדם לחבירו ותלמידי חכמים לא ישאלו שלום אלא כמנודין וניזופין למקום ועם הארץ שנתן להם שלום משיבין לו בשפה רפה וכובד ראש ותלמידי חכמים לבד חוזרים ומתענים שני וחמשי ושני עד שיצא ניסן של תקופה ומותרין לאכול בלילה ובמלאכה ובשאר הדברים ומפסיקים לראש חדש לחנוכה ופורים יצא ניסן של תקופה והוא כשהגיע השמש לתחלת מזל השור אין מתענין עוד שאין הגשמים בזמן הזה אלא סימן קללה הואיל ולא ירדו כל עיקר בתחלת השנה : [ח] כל זה הסדר כשלא ירדו גשמים כלל אבל ירדו ברביע' וצמחו העשבים והתחילו ליבש הרי אלו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים או עד שיבשו הצמחים וכן אם הגיע זמן הפסח או קרוב לו שהוא זמן פריחת האילנות בא"י ולא ירדו גשמים הרי אלו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים הראויים לאילנות או עד שיעבור זמנם וכן אם הגיע חג הסוכות ולא ירדו גשמים הרבה כדי למלאת מהם הבורות השיחין והמערו' הרי אלו מתענים עד שירד גשם הראוי לבורות ואם אין להם מים לשתות מתענין על הגשמים בכל עת שלא יהיה להם מים לשתות ואפי' בימי החמה פסקו הגשמים בין גשם לגשם מ' יום בימות הגשמים הרי זה מכת בצורת ומתענים וזועקים עד שירדו גשמים או עד שיעבור זמנם : [ט] במה דברים אמורים בא"י וכל הדומה לה אבל מקומות שעונת הגשמים שלהם קודם אחד דמרחשון או אחר זמן זה כשיגיע זמנם ולא ירדו גשמים יחידים מתענים שני וחמישי ושני ומפסיקין בר"ח חנוכה ופורים ושוהין אח"כ כמו ו' ימים אם לא ירדו גשמים בית דין גוזרין י"ג תעניות על הסדר שאמרנו : [י] כל תענית שגוזרים הציבור בהוצה לארץ אוכלים בהם בלילה ודינם כדין שאר תענית שאין גוזרים על הציבור תענית כגון צום כפור אלא בא"י בלבד ובגלל המטר ובאות' עשר תעניות שהם שלשה אמצעיי' ושבע אחרונות : [יא] היו מתענים על הגשמים ונענו כמה ירדו ויהיו פוסקין מן התענית משיכנסו בעומק הארץ החרבה טפח ובבינונית שני טפחים ובעבודה שלשה טפחים ואם התחילו לירד אחר חצות ישלימו אותו היום

מים קרים על נפש עיפה כנ"ל וממעטין בשאלת שלום כי כן ישראל עליון מנע מדת השלום מחבירו ותלמידי חכמים לא ישאלו שלום לפי שנקראים אחים ורעים וכן הישראלי להורות כי כן נמי כי ישבו אחים יחדיו אף על גב שנאמר השמים מספרים כבוד אל עתה אין אומר ואין דברים כמשפט הראשון ודאי תעלת הקהל הוא דאלו ת"ח מרבים שלום בעולם וגדול השלום שניתן להם שנאמר ורב שלום בניך אלך מהם ולכן הת"ח בלבד חוזרים ומתענים עד שיצא ניסן של תקופה : [ח] כל זה הסדר כשלא ירדו גשמים כלל אבל ירדו ברביעה וכו' ר"ל כי הנה כאשר לא ירדו גשמים כל עיקר דבר זה הוא יורה על שנמנעו הוד גשם העליון כאמור והוא רע עד מאוד אבל כשירדו ברביעה ראשונה דאע"ג דקים לן כי אין אשה מתעברת מביאה ראשונה והארץ גם כן אלא שהיה בה כדאי עד שצמחו העשבים ואחר כך לא ירדו עוד ולכן התחילו ליבש וכן אם הגיע זמן הפסח שהוא זמן פריחת האילנות בא"י כי זה מורה על העדר שפע העליון מליירד למטה הרי אנו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים הראוים לאילנות כי אז מורה שירד גשם עליון על עץ החיים וגם על עץ הדעת גשם הראוי להם וכן אם הגיע חג הסוכות ולא ירדו גשמים הרבה למלאו' מהם הבורות שיחין ומערות כי זה מורה כי ביום עצרת לא נעשה שמחת התורה כראוי וכל זה הוא מסיבת מעשה התחתונים שעושה פגם לכל המדות עליונות כאמור ולכן מתענים עד שירד גשם הראוי למלאת אותם וכן בכל עת שאין להם מים לשתות שמורה העדר מתענים אפילו בימות החמה פסקו הגשמים בין זה לזה מ' יום הרי זו מכת בצורת כי הנה אחז"ל נאמר פקידה באשה ונאמר פקידה בארץ וכמו שצריך ענין

עונה באשה כך צריך עונת גשמים בזמנן וכמו שצריך לענין לידת הוולד ארבעים יום כמו כן נמי צריך לענין עונת גשמים שלא יעבור מגשם לגשם ארבעים יום שנאמר כאשר הגשם היורד מן השמים וכו' והוליד' והצמיחה : [ט] בד"א בארץ ישראל והדומה לה וכו' הכל כפי מה שהם צריכים והכל הוא מיוסד על הקדמות האלו בכלל ובפרט : [י] כל תענית שגוזרים הציבור בח"ל אוכלים בהם בלילה וכו' והענין מ"ש בזוהר פ' לך לך וז"ל פתח ואמר אשרך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו וכתיב אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו וכו' הני קראי קשיין אהדדי ולא קשיין הא דכתיב אשרך ארץ דא ארץ דלעילא דשלטא על כל אינון חיין דלעילא ובגיני כך אקרי ארץ החיים וכו' אי לך ארץ האי דלתתא וכו' דכתיב ביה נער הייתי וכו' ותאנא האי קרא שרו של עולם אמרו ועוד כתיב אי לך ארץ שמלכך נער עכ"ל הנה מדברי זה המאמר למדנו כמה הפרש נמצא בין א"י לשאר ארצות ואע"ג כי שם מתפשט הקדושה עליונה מ"מ אינו דומה ארץ העליונה לשאר ארצות ולכן בא"י שהיא ארץ החיים כאשר נמצא שם ההעדר צריך לעשות חרדה גדולה ואם מעט הוא אבל שאר ארצות אינו כן וכן נמי לא יעשו כל זה אלא בעבור המטר לפי שהוא העדר גדול כי כל תאות הארץ זו משתוקקת לאותם מים קרים על נפש עיפה כנזכר למעלה אבל שאר דברים שהם של צער אין עושים תענית בהעדר ה' דברים הללו וכיוצא לפי כי אין נמצא כ"כ העדר למעלה : [יא] היו מתענים על הגשמים וירדו ונענו כמה ירדו ויהיו פוסקין מן התענית משיכנסו בעומק הארץ החרבה טפח וכו' מאחר שהבחנו כי ארץ הנזכר היא ארץ החיים והגשם הוא השפע היורד מלמעלה וגם מטר הוא לפי שהוא

עובר

היום ואם התחילו לירד קודם חצות לא ישלימו אלא יאכלו וישתו ויעשו י"ט ולערב יתקבצו ויאמרו הלל הגדול : [יב] אין אומרים הלל גדול אלא כשנענו ביום תעניתם דווקא אבל אם לא נענו עד יום שלאחר התענית לא : [יג] אם ירדו להם גשמים בליל תעניתם קודם שעלה עמוד השחר אין אומרים הגדול :

תקע"ו . על איזו דברים מתענין ומתריעים ובו ט"ז סעיפים :

[א] כשם שמתענים ומתריעים על הגשמים כך מתענים על שאר הצרות כגון כותים שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או ליטול מהם מס או ליקח מידם ארץ או לגזור עליהם צרה אפילו במצוה קלה הרי אלו מתענין ומתריעין עד שירוחמו וכל הערים אשר סביבותיה' מתענים אבל אין מתריעין אלא אם כן תקעו להתקבץ בעזרתם ואפילו לא באו אלא לעבור דרך ארצם שאין להם מלחמה עמהם אלא על כותים אחרים ועוברים על מקום ישראל מתענין ומתריעין : [ב] וכן על הדבר איזהו דבר עיר שיש בה ת"ק רגלי ויצאו ממנה ג' מתים בג' ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום אחד או בארבע ימים אין זה דבר היה בה אלף ויצאו ממנה ו' מתים בג' ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום א' או בד' אין זה דבר וכן לפי חשבון זה ואין הנשים והקטנים וזקנים ששבתו ממלאכה

עובר דרך רמ"ח איברים ונוסף אחת לתת לה בסוד המוסף ולכן כאשר בא המטר זה ונכנס בארץ החרבה שמורה שהיא תאיבה אליו ביותר ולכן נכנס שם שיעור טפח מספיק ובבינונית שאינה צמאה כל כך שני טפחים שהם לרמז שנכנס שני פתחים כי אוהב ה' שערי ציון הם שני שערים המצויינים בהלכה ובעבודה שלשה טפחים שיהיה טפח עודף ונכנס לפנים מן השני שערים כדאי' בזוהר פ' תלוה דף קפ"ז · וז"ל ובג"כ לולב נטיל כולהו כהוצא דשדרא דקיימא בגופא ומה דנפיק לבר טפח הכי הוא בגין לאשלמא ולאפקא כלא ולשמשא כדקא חזי עכ"ל לענייננו והרי למדנו מדברי המאמר זה כי שיעור טפח העודף בלולב הוא לשמשא כדקא חזי וכן נמי טפח זה שעודף כדי להכנס לפנים משני שערים הנזכר היינו מה שהגינו עד מקום שהשמש דש ואם התחילו לירד אחר חצות ישלימו אותו היום כי יותר תועלת ימלא אז מן התענית יותר מכונת האכילה לפי כי אחר חצות הוא בין הערבים ומתעורר הדין אבל אם ירדו קודם חצות אע"ג שהתחילו לירד ועדין לא הגיע השיעור הנזכר לא ישלימו לפי כי אז אכילה עדיף ולכן אוכלים ושותים ועושים יום טוב ואיתא בזוהר פ' אחרי מות דף כ"ט וז"ל תניא אומר ר' יוסי זמנא חדא הוה צריכא עלמא למטרא אתו לקמיה דר"ש רבי ייסא ור' חזקיה ושאר חברייא אשכחוהו דהוה אזיל למחמי לר"פ בן יאיר כיון דחמא לון פתח ואמר שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מאי שבת אחים גם יחד כד"א ופניהם איש אל אחיו בשעתא דהוו חד בחד משגיחין אנפין באנפין כתיב מה טוב ומה נעים מהדר דכורא אנפוי מן נוקבא ווי לעלמא כדין כתיב ויש נספה בלא משפט והשתא חמינא דאתון אתיתון על דדכורא לא שרייא בנוקבא אמר אי לדא אתיתון גבאי תיבו דהאי יומא אסתכלנא דיתהדר כולא למשרי אפין באפין עכ"ל לענייננו הנה" מבואר . הדבר מזה המאמר כי כל ענין מניעת הגשם הוא בעבור כי הדכורא לא שרייא בנוקבא אפין באפין דהיינו מש"ה גם יחד לרבות הצדיק כנזכר שם ולכן כאשר ירדו גשמים קודם חצות אז אוכלים ושותים ועושים יום טוב כמה שהגינו מעשה שגזרו

תענית בלוד וירדו להם גשמים קודם חצות אמר להם רבי טרפון לאו אכלו ושתו ועשו יום טוב מפני כי אכילה ושתיה זו הוא בסוד מה שאמר הכתוב אכלו רעים שתו ושכרו דודים ועושים יום טוב לשמחת חתן וכלה שעתה היא עזר כנגדו : ולערב יתקבלו ויאמרו הלל הגדול שהוא בסוד הנק' הל"ל בגימטריא אדני כי נעשה גדול כד"א גדול אדונינו ורב כח ולכן יש בו כ"ו פעמים כל"ח לרמוז כי עתה הכלה שהוא גדולה לכן נקרא בשם הוי"ה שהוא בגימטריא כ"ו וגם חסדו הוא מתפשט בכל המדות מלמעלה עד למטה [ואז נותן לאם (תלים קלה) הלאם אשר הוא אוכל לכל בשר הוא הצדיק בסוד בשר קודש בבשר היורד מן השמים עסקינן שנעשה היחוד ביניהם ולכן עושים שמחה זו כנזכר : [יב] אין אומרים הלל הגדול אלא כשנענו ביום תעניתם וכו' הנה הדבר מבואר מעצמו דבשלמא כאשר הם נענים ביום תעניתם ממש אז הוא יורה כי היו מעשיהם רצויים לפני הקדוש ברוך הוא והם היו הגורמים השלימות העליון אמנם כאשר יורדים הגשמים לאחר תעניתם לא הם הגורמים השלימות זה ולכן אין אומרים הלל הגדול ואיתא בזוהר פרשת אמור דף ל"ח וז"ל כך מלכא קדישא ומטרונית' וחברייא בהאי גוונא ואימא עילאה דמתקנת כלא אשתכח דמלכא עילאה ומטרוניתא וחבריא מדוריהון כחדא ולא מתפרשאן לעלמין הדא הוא דכתיב ה' מי יגור באהלך וכו' הולך תמים ופועל צדק מאן הוא אלא אלין איכון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא בעטרהא וכל חד פועל צדק אקרי וכו' הנה מבואר מן המאמר כי המעשה של התחתונים עושה רושם גדול ופנה למעלה והוא פועל ועשה עם המדה הנקרא צדק ולכן כאשר מתענין ונענין מובן מזה כי הם אשר תקנו היחוד העליון ולכן יש להם לומר הלל הגדול להיום כי הם גדלוהו כביכול אך אם יום או יומים יתאחר קול המון הגשם אין ראוי להם לומר כך הם שלא להזכיר רולה לומר הלל שעולה בגימטריא ה"ס לא להזכיר והוא הנרלה בפסוק עלמו שלא היו רולים להלל לשמו :

[א] **כשם** שמתענים ומתריעים על הגשמים כך מתענים על שאר הלרות לפי כי זה מורה כי ישראל הם

הם קדושים כי הם מכירים ויודעים שאין הדברים באים בדרך מקרה אלא בהשגחה גמורה ויודעים בעצמם כי הם עיקר הבריאה כי לכן אמרו חכמים ז"ל אין רעה באה לעולם אלא בשביל ישראל הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם אמרתי אך תראי אותי ודקדקתי מה שאמר הכתוב בלשון יחיד תראי אותי תקחי מוסר ולא אמר בלשון רבים תראו תקחו לומר כי כל זה יעשה הקדוש ברוך הוא בעכו"ם בעבור אולי יעשה תשובה יחיד אחד מישראל ולכן על כל צרה שלא תבא על הציבור הם מתענים ומתריעים לעורר השופר עליון שנאמר ביום ההוא יתקע בשופר גדול עד ירחמו עליכם מן השמים כי חנון ורחום הוא וקרוב לכל קוראיו ולכן על כל מין צרה מתענין לפניו ואף על גב כי הם הגורמים ואיהו דאפסיד אנפשיה לא יאחר מלהתענות ולבקש רחמים ואפילו על מיני חולי שהיה באותה העיר כי כן מצינו שנתרעם הקב"ה על אסא מלך יהודה וגם בחליו לא דרש את ה' כי אם ברופאים ונמצא דאע"ג כי נתנה התורה רשות שנאמר ורפא ירפא מכל מקום צריך להתענות ולהתריע ולבקש רחמים על כל דבר המתחדש ולא הרבים בלבד אלא אפילו יחיד שהיה לו צרה או חולה בתוך ביתו מתענה ומבקש מלפני הקב"ה הוא עד שירחמו עליו מן השמים: [טו] צבור שהיו להם שתי צרות

ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה היה דבר בא"י מתעני' שאר גליות עליהם היה דבר במדינה ושיירות הולכות ובאות ממנה למדינה אחרת שתיהן מתענים אע"פ שהן רחוקות זו מזו: [ג] ואם היה דבר בחזירים מתענין מפני שמעיהם דומים לשל בני אדם וכל שכן אם היה דבר בעכו"ם ולא בישראל שמתענים: [ד] וכן מתענים על המפולת שבעיר כיצד הרי שרבתה בעיר מפולת כותלים בריאים שאינם עומדי' בצד הנהר הרי זו צרה ומתענין ומתריעין עליה וכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילים הבניין והורגים מתעני' ומתריעין עליהם: [ה] וכן מתענים על החולאים כיצד הרי שירד חולי אחד לאנשים הרבה באותה העיר כגון אסכרה או הרהור וכיוצא בהם והיו מתים מאותו החולי הרי זה צרת ציבור וגוזרין עליה תענית ומתריעין וכן חיכוך לח הרי הוא כשחין פורח ואם פשט ברוב הציבור מתענין ומתריעין עליו אבל חיכוך יבש צועקים עליו בלבד: [ו] וכן על חיה רעה שנשתלחה אפילו לא הזיקה אלא נראית בלבד מתענין ומתריעין בכל מקום אפילו הרחוקים אבל אם אינה משולחת אינה אלא מקרה איזו היא משולחת נראתה בעיר ביום הרי זו משולחת נראתה בשדה ביום אם ראתה שני בני אדם ולא ברחה מפניהם הרי זו משולחת ואם היתה שדה שסמוכ' לאגם וראתה שני בני אדם ורדפה אחריהם הרי זו משולחת לא רדפה אחריהם אינה משולחת ואם היתה באגם אפילו רדפה אחריהם אינה משולחת אלא אם כן טרפה שניהם ואכלה אחד מהם אבל אם אכלה שניהם באגם אינה משולחת מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משולחת: [ז] בתים הבנויים במדברות ובארצות הנשמות הואיל והם מקום גדודי חיה אם עלתה לגג ונטלה תינוק מעריסה הרי זו משולחת ואם לא הגיע למדה זו אינה משולחת שאלו בני אדם שסכנו בעצמם ובאו למקום החיות אבל שאר מיני רמש הארץ ורמש העוף ששילחו והזיקו כגון שלוה נחשים ועקרבים שמזיקים ואינם ממיתים ואין צ"ל צרעים ויתושין והדומה להם אין מתענים עליהם ולא מתריעין: [ח] וכן על הירקון והשדפון משהתחיל בתבואה אפילו לא התחיל אלא במקום אחד כמלא פי התנור מתענין ומתריעין: [ט] וכן על הארבה והחסיל אפילו לא נראה מהם אלא כנף אחד בכל א"י ואפי' אינו משחית יבול הארץ מתענין ומתריעין עליהם ועל הגובאי בכל שהוא אבל על החגב אין מתענין עליו ולא מתריעין אלא זועקין בלבד ועכשיו שאין אנו מכירין מינים הללו על כולם מתריעין: [י] וכן על המזונות כיצד הרי שהוזלו דברים של סחורה שרוב חיי אנשי אותה העיר מהם כגון כלי פשתן בבבל ויין ושמן בארץ ישראל ונתמעט המשא ומתן עד שיצטרך התגר למכור שוה עשרה בששה הרי זו צרת ציבור ומתריעין עליה ובשבת זועקין עליה אבל אין תוקעין עליה בשבת: [יא] וכן על המטר כיצד הרי שרבו עליה גשמים עד שיצרו להם הרי אלו מתפללין עליהם שאין לך צרה יתירה מזו שהבתים נופלים ונמצאו בתיהם קבריהם ובארץ ישראל אין מתפללין על רוב הגשמים מפני שהוא ארץ הרים ובתיהם בנויים באבנים ורוב הגשמים טובה להם ואין מתענים להעביר הטובה ועכשיו בצפת מצוי מפולת בתים מפני הגשמי' מתפללין עליהם: [יב] כל עיר שיש בה צרה מכל אלו אותה העיר מתענה וזועקין בתפלה ומתחננין ומריעין בשופר עד שתעבור הצרה וכל סביבותיה מתענות אבל לא מתריעות אבל מבקשים עליהם רחמים ובכל מקום אין מתענים ולא מתריעים בשבת ויום טוב על שום צרה חוץ מצרת המזונות שזועקים עליה בשבת: [יג] עיר שהקיפוה עכו"ם או נהר וספינה המטורפת בים ואפילו על יחיד הנרדף מפני עכו"ם או לסטים או רוח רעה או חולה שאר חולי שיש בו סכנת היום זועקים ומתחננים בתפילות בשבת אבל אין תוקעין אלא אם כן תוקעין לקבץ את העם לעזור אחיהם ולהצילם: [יד] תעניות אלו שמתענים על הצרות אין מתענים בהם לא עוברו' ולא מניקו' ולא קטנים ומותרים לאכול בלילה אף על פי שמתענים למחר חוץ מתעניות הגשמים: [טו] צבור שהיו להם שתי צרו' אין מבקשים רחמים אלא על אחת מהם דכתיב נצומה ונבקשה מאלהינו על זאת ואומרים אע"פ שיש בלבנו צרו' רבו' על צרה פלונית באנו לחתפלל ואם יש להם צרת רעב וצרת דבר מבקשים רחמים על הרעב משום

רבי

צרות אין מבקשים רחמים אלא על אחת מהם שנאמר ונבקשה מאלהינו על זאת מכלל דאיכא אחריתי ואף על גב כי לא נמצא ע"ז צרה זולת זו מכל מקום למדו חז"ל ענין זה מיתור פסוק שלא היה צריך לומר על זאת כי ודאי על אותה צרה דווקא היו מתענים ומה צורך לומר על זאת הול"ל ונצומה ונבקשה מאלהינו ותו לא ומדקאמר על זאת מכלל דאיכא אחריתי כלומר אף על גב שהיה שם צרה אחרת מלבד זאת לא היו שואלים עליה לפני הקב"ה ולכן הם אומרים אע"פ שיש בגבנו צרות רבות לא באנו להתפלל לפניך אלא על צרה פלונית ולפי דין זה לא יפה עושים השואלים בתפלת עננו כמה שאלות אע"ג דאיכא למימר שהרי אין אנחנו עושים ציבור אפילו בארץ ישראל בכל תיכאין ולכן הוא נקרא תענית יחיד מ"מ תענית ציבור מקרי בגד מה מאחר דאיכא עשרה מישראל ויש למנוע מנהג זה אם לא בזמן שעושים תענית של משמרת ראש יוהכ"ק וכיוצא כי אז נודע הוא כי אין מתענין על צרה ידועה ויכול לכלול כל שאלותיו בתפלת עננו בשומע תפלה ואם יש שום דבר ורעב וכן מתענין מזכירין על הרעב ומבקשים עליו מלפני הקב"ה משום דכי יהיב הקב"ה שבעא לחיי הוא דיהיב שנאמר פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון ומדקאמר לכל חי ולא אמר משביע לכל שמע מינה דתרתי הוא דעביד פותח את ידך ומשביע וגם כן לכל חי הוא דיהיב חיים לפי רצון שלו שהיה רוצה יותר חיים מן המזון אלא כי מן המוכרח שאינו יכול לשאול זה בלא יאכל מזון : בכל יום תענית שגוזרים על הציבור מפני הצרות בית דין יושבין עד חצי היום עם הזקנים ובודקים על מעשה העיר וכו' ועל בעלי חמס ועל בעלי זרוע ועכשיו בזמנינו אין צריך חקירת חכם וטוב להודות לה' כי כל זה נתבטל : [א] **בכל** מקום אם יש רוב גשמים מטשטשים הקרקע

ז

דבי יהיב רחמנא שבעא לחיי יהיב : [כז] בכל יום תעני' שגוזרין על הציבור מפני הצרות בית דין והזקנים יושבי' בבית הכנסת ובודקים על מעשה אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חצי היום ומסירין המכשולים של עבירות ומזהירין ודורשין וחוקרין על בעלי חמס ועבירות ומפרישים אותם ועל בעלי זרוע ומשפילין אותם וכיוצא בדברים אלו ומחצי היום ולערב רביע היום קורין בתורה ומפטירין בנביא ורביע היום האחרון מתפללין מנחה ומתריעים ומתודים וזועקים בפי כחם :

תקע"ז. אם נתרבו הגשמים עד שמטשטש הקרקע איך מתנהג ובו ס"א :

[א] בכל מקום אם רוב גשמים מטשטשים הקרקע ומונעי' החרישה מתריעי' ומבקשים רחמי' ואם העניין נחפז ואין פנאי להתריע כסדר שאר תעניות אין גוזרים בו תעניות על הציבור שאין הציבור יכולי' להתענות בכל יום אלא מתריעין בכל יום ובכל תפלה ובהתרעה בפה די ואם יחידים רוצי' להתענו' רשאים הם בכך ובהתרעת הפה דהיינו בעננו אבינו עננו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת רחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין ובטובך הגדול רחם עליהם שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל ישראל והם עמך ונחלתך אשר הוצאת מארץ מצרים ואינם יכולי' לקבל לא רוב רעה ולא רוב טוב השפעת עליה' רוב טובה אינם יכולים לקבל כעסת עליהם אינ' יכולי' לקבל יהי רצון שתהא ריוח בעולם וזכור רחמיך :

תקע"ח. שכל יחיד יתענה ויתפלל על צרתו ובו ס"א :

[א] כשם שהציבור מתעני' ומתפללי' על צרתם כך כל יחיד מתענה ומתפלל על צרתו כיצד היה לו חולה או תועה במדבר או חבוש בבית האסורי' יש לו להתענות ולבקש רחמי' בתעניתו ולא יתענה בשבת ומועד וחנוכה ופורי' ור"ח :

ומונעים המחרישה מתענים ומתריעים והענין כי לא נעלם מעין הקורא משחז"ל אלמלא יל"ה חדוה דמשתתא לא הוי וכן אחז"ל האי קדחתא אלמלא דהיא פרונקא דמלאכא דמותא לכיכא עלה כל תלתין יומין וכו' ולכן עיקר בחי' הגבורות טוב עד מאד ומועילים מאד שכ' שמאלו תחת לראשי אמנם מפני כי כן אחר כך הם נעשו בסוד אלהים אחרי' בסוף העולמות אמנם יש למעל' בסוד אלהים קדשים ולכן כאשר הם מתעוררים בחי' הדינים אז וימנעו רביבים צריך להתענות כדי שירדו גשמים שהם בחינת הרחמים כדי למתק הדין ולמזוג אותו אבל בזמן כי רוב גשמים מטשטשים הקרקע ומונעים המחרישה צריך להתענות למנוע אותם מפני כי נמצא מתבטל בחי' הדין והנה יש צורך גדול בענין החרישה תחלה הוא סוד משחז"ל אמר יעקב ראובן בכרי אתה כל אותם הרהורי' שחרשתי באמך היו ראויות לחרוש ברתא ולכן העיקר הוא בחי' החרישה אח"כ באים הגשמים בסוד מים קרים על נפש עיפה וכו' :

[א] **כשם** שהציבור מתענים ומתפללים על צרתם כך כל יחיד מתפלל על צרתו כי הנה בזה הוא נותן כבוד להקב"ה בכמה פנים ראשונה מפני כי יראה שהוא מאמין שהקב"ה משגיח בפרטים ולא יאמר כי זה נמצא לו בדרך מקרה או מסיבה טיבעית ושנית כי הנה חז"ל אמרו כשהאדם בצרה לא יקרא למיכאל ולא לגבריאל אלא להקב"ה וכו' וכך הוא עושה ועוד בה שלישית דמאחר שהוא מתענה נמצא כי יודע הוא מ"ש ר' אמי אין יסורין בלא עון והוא מורה כי בחטאו נכנס לצרה זו ועוד נמצא לו תקו' טובה אם יתן אל לבו כי היה סיבה לפניו יתברך להביא עליו החולי זה או הצרה ונאמר עמו אנכי בצרה ונמצא כאשר מתענה מהפך מדת הדין למדת רחמים כמשחז"ל צדיקים מהפכים מדת הדין למדת רחמים והיינו מש"ה ואד יעלה מן הארץ וכו' ירצה ע"ד משחז"ל עלה שבר מלמטה וכו' נמצא כי התענית הוא הגורם שראשון להעלות מלמטה

למעלה

נאמנה ע"י קרבן חלב ודם הוא התעוררות שעלתה אור חוזר מלמטה למעלה ואחר כך בא האור בדרך ישר מלמעלה והנה בו' אור חוזר שעולה מלמטה ע"י התענית הוא אותיות אד וזה אד"י היינו מן הארץ ואח"כ והשקה אור ישר לבחי' מלכות הנקראי' את כל פני האדמ' ע"ד שבינו השבה טוחה פניה בקרקע וקוראה והיינו בחינה זאת הבר ילדק בה בהשבר יתמתקים מדת הדין בהם אותיו' זה נמדת לחמים אמנם עוד ירלו מז"ל כי כל דבריהם כגחלי אש והוא כי הנה נתבאר בזוהר פ' אחרי מות דף כ"ע סוכא למענה וז"ל פתח ואמר הנה מה טוב ומה נעים וכו' מאי שבת אחים גם יחד כד"א ופניהם איש אל אחיו וכד מתהדר דכורא אנפוי מן נוקבא ווי לעלמא וכו' והכונה המיכה דאתון אתיחון על דכורא לא בריית בנוקבא אי לאו אתיחון גבאי תובו דהא יומא הסתכלא דיתהדר כולא גגברי אפין באפין וכו' והנה הדבר מבואר מן המאמר כי כאשר חתן וכלה הם בסוד אחור באחור ואין מסתכלין פנים בפנים אז נמנע עצירת גשמים לפי כי אין המטר יורד לכלה בסוד מים קרים על נפש עיפה וע"י התעני' הם גורמי' דאתהדרו למפרי אפין באפין בסוד עזר כנגדו וזה מה שאמרו צדיקים על ידי מעשיהם והשפע הנמצא להם בצדיק עליון כי הם מעלים אור חוזר מלמטה למעלה ואז הכלה חוזרת להיות עם החתן פנים בפנים כנ"ל שלכן נתנו חכמים סימן למטר כשיורד עד שיצאו אבעבועות חתן לקראת כלה ולא כלה לקראת חתן לפי כי לעולם התעוררות היחוד עולה מלמטה ולכן עדיין אין להם רשות לאכול המתענים אמנם כאשר החתן יצא לקראת הכלה ונתן לה אותם מים קרים אז מלוה לאכול ולשתו' ולשמו' יו"ט כאמור ומי הוא הגור' התחתוני' מתהפכים מדת הדין היא הכלה הנקראת אדני דינא דמלכותא מתהפכת להיות עם החתן שהוא מדת רחמים פנים בפנים בסוד ישר יחזו פנימו ואז יורד מלמעלה מים קרים על נפש עיפה ומתקיים מש"ה והורדתי הגשם בעתו סביבות גבעתי גשמי ברכה יהיו ולכן אמרו חז"ל שקולה תחיית המתים "יוריד "הגשם "וטל "המחיה ועל הכתוב החיים :

תקע"ט. סדר תפלות באלו התעניות ובו ג"ס :

[א] בכל יום משבעה תעניות אחרונו' של גשמים מתפללים על סדר זה מוציאי' את התיבה לרחובה של עיר וכל העם מתקבצי' ומתכסי' בשקי' ונותני' אפר מקלה על גבי התבה ועל גבי ס"ת כדי להגדיל הבכיה ולהכניע לבם ואחד מן העם נוטל מן האפר ונותן בראש הנשיא ובראש אב בית דין במקו' הנחת תפילין כדי שיבלמו וישובו וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו ואחר כך מעמידי' ביניהם זקן חכם והם יושבי' לא היה שם זקן חכם מעמידי' חכם לא היה שם לא זקן ולא חכם מעמידי' אדם של צורה ואומר לפניה' דברי כיבושי' אחינו לא שק ולא תענית גורמי' אלא תשובה ומעשי' טובי' שכן מצינו שלא נאמר באנשי נינוה וירא אלהי' את שקם ואת תעניתם אלא וירא אלהי' את מעשיהם ובקבלה הוא אומר קרעו לבבכם ואל בגדיכם ומוסיף בעניני' אלו כפי כחו עד שיכניע לבם וישובו תשובה גמורה ואחר שגומר זה דברי כיבושי' עומדי' בתפלה ומעמידי' שליח ציבור הראוי להתפלל בתעניות אלו ואם היה אותו שאומר דברי כיבושי' ראוי להתפלל מתפלל ואם לאו מורידין אחר ומי הוא הראוי להתפלל בתעניות אלו איש שהוא רגיל בתפלה ורגיל לקראת בתורה נביאי' וכתובי' ומטופל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה ולא יהיה בבניו ובני ביתו וכל קרוביו וכל הנלוי' עליו בעל עבירה אלא יהיה ביתו ריקן מן העבירו' ולא יצא עליו שם רע בילדותו שפל ברך ומרוצה לעם ויש לו נעימה וקולו ערב ואם היה זקן עם כל המדות האלו הרי זה מפואר ואם אינו זקן הואיל ויש בו כל המדות האלו יתפלל : [ב] סדר התפלה ושש ברכות שהוא מוסיף ותקיעות שהוא תוקע מבואר יפה בטור בסימן זה : [ג] שבע תעניות האלו אחר שמתפללי' יוצאי' כל העם לבית הקברות ובוכי' ומתחננ' שם כלומר הרי אתם מתים כאלו אם לא תשובו מדרכיכם :

תק"פ. ימים שמתענים בהם ובו ג"ס

[א] אלו הימי' שארעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם ואעפ"י שמקצתן בראש חדש יש מי שאומר שמתענים בו : [ב] באחד בניסן מתו בניו של אהרן בעשרה בו מתה מרים ונסתלק הבאר · בכ"ו בו מת יהושע בן נון · בעשרה באייר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה ארון ה' · בכ"ח בו מת שמואל הנביא · בכ"ג בסיון בטלו הביכורי' מלעלות לירושלם בימי ירבעם בן נבט · בכ"ה בו נהרג רשב"ג ורבי ישמעאל ור' חנניא סגן הכהנים בכ"ז בו נשרף ר' חנניה בן תרדיון וס"ת עמו · בא' באב מת אהרן הכהן · בי"ח בו כבה נר מערבי בימי אחז · בי"ז באלול מתו מוציאי דבת הארץ : בה' בתשרי מתו עשרים איש מישראל ונחבש רבי עקיבא · בז' בו נגזרה גזרה על אבותינו שימותו בחרב וברעב ובדבר מפני מעשה העגל · בז' במרחשון עורו עיני צדקיהו ושחטו בניו לעיניו · בכ"ח בכסליו שרף יהויקים המגילה שכתב ברוך מפי ירמיהו · בשמנה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והיה החשך לעולם שלשת ימי' בט' בו לא נודע הצרה שאירע בו · בה' בשבט מתו הזקני' שהיו בימי יהושע · בכ"ג בו נתקבצו כל ישראל על שבט בנימן על ענין פלגש בגבעה · בז' באדר מת מרע"ה · בט"ו בו נחלק בית שמאי ובית הלל : [ג] יש מי שאומר שגזרו שיהיו מתענין בכל שני והמשי על חרבן הבית ועל התורה שנשרפה ועל חילול השם ולעתיד לבא יהפכם ה' לששון ולשמחה :

סליק הלכות תשעה באב

תקפ"א. דיני ימי תחנונים וערב ראש השנה ובו ד"ס:

[א] נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים מראש חודש אלול ואילך עד י"ה: [ב] נוהגים להתענות ערב ר"ה: [ג] אין נופלים על פניהם בערב ר"ה בתפלה אף על פי שנופלים על פניהם באשמורת בסליחות: [ד] מכבסין ומסתפרין בערב ר"ה:

בעשרת

טור ברקת

[א] יחיד המלא וחוקר הלבבות לוה להיות הימים האלה נזכרים ונעשים מזמן מרע"ה שנתרצה הקב"ה על ידו לדור המדבר לכן קבעו אלו הימים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים כל ישראל מר"ח אלול ואילך עד י"ה שנתנו בו לוחות שניות דאלו בשאר הימים מה טוב לאדם כי יעיר בבקר כאשר נתבאר הלאי כי אמר ישעיה ע"ה זה אשר זכיתי לכל הכבוד הזה מפני כי רוחי בקרבי יעיר בבקר בבקר (ישעיה נ) דהיינו לפני בקרים כמ"ש דהע"ה קדמו עיני אשמורות ונוסף עוד מההמדה יעיר תמיד ולכן לא קפח הקב"ה שכר יעיר לי אזן כי שמעתי שהקב"ה אומר את מי אשלח וכו' וזה גרם לי לשמוע דברי הנבואה כלימודי' כאלו הייתי לומד עם הזול' בדרכי התורה והנבואה ולכן מה טוב לאדם להיות תמיד מתעורר מחצות הלילה ואילך כמש"ה אדם ביקר (תלי' מט) אם רוצה להיות ביקר בעה"ז ולעה"ב ולא ילין כך אחז"ל תחילת נפל' שינה דמך ליה ולא עביד עבידתיה דמך ליה ולא עסיק באורייתא ולכן נמשל כבהמות וגם דמות שלו ולכן הירא את דבר ה' ורוצה להיות שושבינא דמטרוניתא זה דרכו להיות בכל לילה מתעורר מחצות ואילך אמנם אז העיקר הוא לעסוק בתורה אמנם בימים אלו טוב להרבות סליחות ותחנונים עם הציבור ואח"כ ללמוד עד אור הבקר או ילמוד מתחילה כפי מנהג המקום כך אחז"ל הנותן הים דרך מאלול ועד חנוכה ולא על הינם פירשו כך ואע"ג כי הנראה בזה להודות להקב"ה שהודיע דרך לבני האדם במים רבים ומה גם ילמדנו מזה בני האדם דרך ארץ שלא לפרוש בים הגדול מזמן חנוכה ואילך כמשחז"ל עד דאת קטיר לולבך קטיר רגלך אמנם מ"מ הם ידעו דרך ה' כי בימים אלו נמלא תוספת האהבה משאר ימות השנה למעלה וזה היה מזמן שעבר שנתרצה הקב"ה לישראל כאמור ומאז ואילך הקב"ה בחסדו הוא פותח בים העליון דרך ע"י אורות עליוני' שמתגלים בימים אלו לפי שנאמר זה הים גדול ורחב ידים וכו' אמנם תניניה אזלין וכמה נהריכון דיבבא ויללא כדאי' בזוהר וכל אלו הם מתעכבים לעבור אמנם בימים הללו הוא בחסדו יתברך נותן בים דרך אורות ובמים עזים נתיבה ממשיך שם אותו נתיב לא ידעו עיט והם נפתחים דרכי התשובה כמשחז"ל תשובה נמשלה לים והורה דרך לשבים שנאמר טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך זה:

[ב] נוהגים להתענות ערב ר"ה הנה הרצון לומר כי אע"ג שהימים אלו נודע שהם ימי תשובה כמש"ה אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול וס"ת ד' יודין הם מ' יום מר"ח אלול עד י"ה כי ישראל מתענים בהם והענין דאע"ג שקרא הקב"ה לישראל משובה ב[...] שובה משובה ישראל על הודות כי ישראל אומרים השיבנו ה' אליך תחילה ונשובה אח"כ והקב"ה

ממקור חיים

אומר שובו אלי תחילה ואח"כ ואשובה אליכם הנה בימים אלו אנחנו שבים בתחילה לפני הקב"ה ואח"כ ביוה"כ הקב"ה חוזר עלינו ומכפר עונותינו זש"ה אני לדודי בתחלה היינו בחדש אלול ואח"כ ודודי לי אמנם ענין זה הוא לשרידים אשר ה' קורא עקב היתה רוח אחרת עמו לקרבה אל התשובה אמנם לענין מנהג יאמר כי שנוהגים להתענו' ערב ר"ה הוא משחז"ל למלך שנכנס למדינה יצאו גדולי המדינה לקראתו ויחל להם שלום כי לזה אמר הנביא שובה ישראל עד ה' אלהיך ולך (הושע יד) להקביל פניו קודם שיכנס במדינ' דהכי יומא כי כשלת בעונך אמ"ג שהיא עון מזיד נעשה מכשול שוגג והיינו מה שנעות' הקב"ה כנזכר אלאי בפי' התורה ולכן מאחר שאדם זה גורם טובה לו לעצמו ומוותר לכל ישראל הקב"ה בטובו מה טוב לו שיחזק במנהג זה ולכן אחז"ל קדמיה לרשיעא עד לא קדמיך כי הנה למחר ביום ר"ה השטן עומד ומ[...] לפני הקב"ה של רבים ושל יחיד ולכן לא נהגו להתענו[ת] ר"ה כדי שלא לתת פתחון פה לשטן ולפי [...] לרשיעא להתענות ולשוב אל ה' עד דלא יקדמיך ליום והוא מזכיר עון לפניו יתברך שמו: [ג] אין נופלים על פניהם בערב ר"ה וכו' הנה כבר נתבאר כי בענין נפילת אפים יש שני לדדין שהם נגדיים זה מזה אחת לטובה והוא ענין המיל' והאחת שנהגו שלא ליפול על פניהם וזה לפי שהמלוה היא פועלת מה שצריך לעשות בענין נפילת אפים והשפך מזה הוא מה שאין אומרים נפילת אפים בבית האבל שלא לתת פתחון פה לשטן כנזכר בארוך במקומו ולכן גם עתה אין נופלים על פניהם בערב ר"ה בתפלה מפני השני הינות הנזכרים דאשונה כדי שלא ליתן מקום לבעל הדין לחלוק על כי האדם מתענה על עונותיו. לכן הם שלא להזכיר אותם ועוד מפני שהוא ערב י"ט ולכן לא צריכא למימר כי הנה קדושת היום פועל השלימות הנמלא בנפילת אפים אע"פ שנופלים על פניהם באשמורת בסליחות [...] אלא מפני שאומרים המזמור אמנם אין נופלים על פניהם לפי שהוא לילה והוא זמן ששולטים ס"א ולכן אומרי' המזמור בקול רם כקורא בתורה אמנם ביום אין צורך לומר אותו כלל מן הטעם כנזכר: [ד] מכבסין ומסתפרין בערב ר"ה: כבר אחז"ל לאחד שהיה לו דין לפני המלך מגדיל שפמו ולפרניו ולובש שחורים כי אינו יודע מה יהי' בדינו אבל ישראל בטוחים הם שהקב"ה מוציא דינם לאורה ולכן מכבסים ומסתפרים והעיקר לפי כי מעשה התחתונים הוא מעורר למעל' להיו' בדומה לו ולכן ישראל קדושים עושים את כל האלה הדברים כדי לעורר כך למעלה להסיר הזוהמא והקליפה מן הבגדים עליונים לפי כי כך אחז"ל יום שנזדווג נבוכדנצר הרשע לישראל העדה מהם שני לבושים בגדי כהונה ובגדי

מלכות

תקפ"ב . סדר תפלת עשרת ימי תשובה ור"ה ובו ט"ס :

[א] בעשרה ימי תשובה אומר המלך הקדוש המלך המשפט ואם טעה או שהוא מסופק אם הוא בהמלך הקדוש חוזר לראש ואם הוא בהמלך המשפט אם נזכר קודם שעקר רגליו חוזר לברכת השיבה ואומר משם ואילך על הסדר ואם לא נזכר עד שעקר רגליו חוזר לראש : [ב] אם אמר האל הקדוש ותוך כדי דיבור נזכר ואמר המלך הקדוש אינו צריך לחזור וכן הדין בהמלך המשפט : [ג] בשבת בנתיים ערבית יאמר בברכת מעין שבע המלך הקדוש : [ד] יש נוהגים להתפלל בר"ה ויוה"כ בכריעה וצריכין הם לזקוף בסוף הברכות : [ה] אם לא אמר זכרנו ומי כמוך אין מחזירין אותו : [ו] אומר בתפלה ותתן לנו את יום הזכרון הזה ואינו מזכיר ר"ח : [ז] אם חל בחול אומר יום תרועה מקרא קדש ואם חל בשבת אומר זכרון תרועה : [ח] אינו אומר מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון וכן אינו אומר והשיאנו ובתפלת מוסף אינו אומר אין אנו יכולים לעלות . ולראות לפניך

מלכות שנאמר מעד' בגד ביום קרה וכו' ובלי ספק כי נגואלו בדם ולכן עתה כבשו בגדיהם והטהרו שלכן לא ימלא כתם והבן ולענין התספור' על זה נאמר ואיש כי ימרט ראשו טהור הוא ודברים אלו הם נזכרים באדרא רבה התבונן בהם ואיתא בזוהר פ' ויחי ז"ל עד לא מריט רישא דמאריה ועוד לא גליש למטר וכית' ולכן היה כונת תספורת של לויים והעבירו תער על כל בשרם וכו' ולכן מה טוב לאדם לעשות כל הדברים האלה לא יעדר דבר ועל זה צוה התור' והלכת בדרכיו ונא' בכל דרכיך דעהו והבן :

[א] **אף** על גב כי בכל יום מקבל עליו האדם עול מלכות שמים ביחוד ק"ש אמנם בימים אלו שהם ימים של דין לכן צריך שיאמר המלך הקדוש המלך המשפט והם כנגד שני בתי דינים שיש למעל' שהם נקראים ב"ד עליון וב"ד תחתון ואמנם בתחילה אין להזכיר ענין משפט ודין רק המלך הקדוש מפני כי בשלש מדו' העליונות אין להזכיר בהם ענין דין ואע"ג כי העולם נברא בשלש מדות אלו שנא' ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומו' נבקעו וגם העולם נברא בדין שנא' בראשית ברא אלהים כמשחז"ל אין להזכיר מציאות דין שהרי שיתף עמו הקב"ה מדת הרחמים שנא' ביום עשות ה' אלהים ולכן אין נומר בזה זולת המלך הקדוש שנא' כי אלהים קדושים הוא אבל באמצעיו' מזכיר דין ואומר שם המלך המשפט וסמיך ליה ולמלשינים אל תהי תקוה וכו' ולפי כי כן תחלה הקב"ה עשה דין בעמו ואח"כ בכל העולם ואם טעה או שהוא מסופק צריך לחזור לבל יתראה כי אינו מתרצה בדינו של הקב"ה ח"ו ולכן אם הוא בהמלך הקדוש חוזר לראש לפי דשלש ראשונו' חשובות כאחת ומה גם אם יחזור לברכת אתה קדוש בלבד יהיה נראה כי שתי מדות העליונות אין נמצא בהם ענין של דין רק במדה שלישית ולכן חוזר להגיד כי ישר ה' והדין הוא בכתר מלכות ולכן נמי אם טעה בהמלך המשפט חוזר לברכת השיבה אמנם אם עקר רגליו חוזר לראש מטעם הנזכר כדאיתא בספר יצירה נעוץ סופן בתחילתן כי הנה בימים הללו כל מדות העליונות הם שואבים דין ושפעין מצד הדין ולכן : [ב] אם אמר האל הקדוש ותוך כדי דיבור חזר ואמר המלך הקדוש אינו חוזר שהרי החזיר אותה המדה לצד הדין להיות נאחזת שם ולכן ה"ה במלך המשפט אם חזר בו בתוך כדי דיבור אינו צריך לחזור :

[ג] גם בשבת בנתיים בערבית יאמר המלך הקדוש בברכ' מעין שבע שהרי מכ"ש הוא דצריכא למימר מפני כי בלילה הוא שליטת הדינים ביותר ולכן אע"ג כי אין שם המלך המשפט הנה כא' המלך הקדוש בעמידה ומה גם עתה שחוזר ואומר בברכה מעין שבע המלך הקדוש : [ד] יש נוהגי' להתפלל בר"ה ויוה"כ בכריעה וכו' ומן הדין צריכין לזקוף בסוף הברכות ואמנם אין זה מנהג אלא בכלל כל המוסיף גורע ובכלל משחז"ל שמלמדים אותו שלא לעשות שלכן הזהיר הנביא הלכוף כאגמון ראשו ועיקר ההכנעה הוא בלב שלא יתראה לעיני בשר ואפשר כי זה יהיה מכלל דרכי הגאוה ורמות רוחא : [ה] אם לא אמר זכרנו ומי כמוך אין מחזירין אותו לפי כי כל זה הם אורות הנוספים עתה בר"ה ויוה"כ וזה הענין נעשה בלאו הכי אמנם בי' ימי תשובה אין מתגלים אורו' הללו ולכן אין אומרים בעשרת ימי תשובה וכן יתקדש שמך וכל ובכן הנמשכים רק המלך הקדוש מפני כי אורות הללו אינם מתגלים זולת בר"ה ויוה"כ כאמור : [ו] אומר בתפלה ותתן לנו את יום הזכרון הזה ואינו מזכיר ר"ח כדי שלא לעורר הדינים ואיתא פ' פקודי דף רל"ח : וז"ל בכל ירחא וירחא כד סיהרא בעיא לאתחדתא בעי חד שעיר בגין דלא יקטרג בדוכתא ויטול חולקיה כדקא חזי ליה וסיהרא קדישא לינקא בקדושה לג ותוטי כדקא יאות וכד מתחדשא בכל ירחא וירחא בגין כן' אקרי נער והא אוקימנא והאי אחרא דיהא תדיר במסאבו וגו ולא נפיק מניה אקרי מלך זקן וכסיל ובגין כך ישראל . . . עייפין דאינון עמא חד ביחודא קדישא קב"ה יהיב לון עיטא לאשתזבא מכלא עכ"ל והנה מבואר מזה המאמר כי אין להזכיר ענין ר"ח בגין לאשתזבא מאותו זקן וכסיל : [ז] אם חל בחול אומר יום תרועה לקיים השני כתובים כמשחז"ל כתיב יום תרוע' יהיה לכם היינו בחול וכתיב זכרון תרועה יהיה לכם היינו בשבת כלומר כי מזה תראה כמה מועיל תקיעת שופר בר"ה ליפרא דלא מבעיא אם הוא יום תרועה והוא בחול ותוקעין בו כי זה מועיל מאד לערבב השטן . . . אלא אע"ג שהוא בשבת שאין תוקעים בו נכלל . . . זכרון תרוע' זה יהיה מועיל לכם : [ח] ואינו אומר מועדים לשמחה וכו' דפשוט הוא כי צריך האדם להיות ירא ביום זה אימת מלכות וכן אינו אומר ואין אנו יכולים לעלות ולראות כי לא נצטוינו בר"ה לעלות לירושלם אלא אומר ואין אנו יכולים לעשות

כוונותיו

לפניך אלא ואין אנו יכולים לעשות חובותינו לפניך:

[ט] אע"פ שכל ימות השנה מתפללי' בלחש בר"ה ויוה"כ נוהגין לומר בקול רם ולהטעות לא חיישינן כיון שמצויים בידם מחזורים:

תקפ"ג. דברים שנוהגים לאכול בליל ר"ה ובו ב"ס:

[א] יהא אדם רגיל לאכול בר"ה רוביא דהיינו תלתן כרתי סילקא תמרי קרא וכשיאכל רוביא יאמר יהי רצון שירבו זכיותינו כרתי יכרתו שונאינו סילקא יסתלקו אויבינו תמרי יתמו שונאינו קרא יקרע גזר דיננו

הודותינו לפניך הם הקרבנות: [ט] אף על פי שכל השנה מתפללין בלחש וכו' אין זה מנהג כלל ואשתמיט מניה דמר מה שאמר בזוהר פרשת ויגש דף ר"ט · וזה לשונו והקול נשמע בית פרעה וכו' ואוקימנא מאן דצלי צלותיה וקם קמי מאריה אצטריך ליה דלא לאשמעא קליה בצלותי' ומאן דאשמע קליה בצלותי' צלותיה לא ישתמע מ"ט בגין דצלותא לאו איהי קלא דאשתמע דהאי קול דאשתמע לאו היא צלותא וכו' ובגין כך לא אצטריך ליה לבר נש לאשמעא קליה בצלותיה אלא לצלאה בלחש בההוא קלא דלא אשתמע ודא איהי צלותא דאתקבלת תדיר וסימניך והקל נשמע קלא בלא ואו נשמע דא היא צלותא דאיהי בחשאי דקב"ה קביל לה וכו' ומ"ש הגאון ולהטעות לא חיישינן כיון שמצויים בידם מחזורים הא נמי ניחא לא אחז"ל אלא ללמוד מחנה שנאמר וקולה לא ישמע ואין הסיבה שלא יטעה חבירו אלא כך אחז"ל המשמיע קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמנה ואיתא בזוהר פ' ויקהל ר"כ · וז"ל וכד צלותא סלקא קאים האי ממנא וכריז על כל אינון פתחין פתחו שערים וכו' כל אינון דמללן צלותהון בלחישו ברעותא דלבא האי צלותא סלקא ולייתין לה כל אינון דאקרי מארי דאודנין ואי ההיא צלותא אשתמע לאחרא לית מאן דלייט לה לעילא וכו' ותו דמלה דצלותא אתאחדא בעלמא עילאה ומלה דעלמא לא אצטריך לאשמעא וכו' ובתיקון רפ"ג דף ג' · וז"ל אוף הכי יחוד עלמין קשור' דעמודא דאמצעיתא ושכינתא תתאה אינון יאהדונה"י ותיובתא ואדין שמהן צריכין בחשאי ורזא. דמלה בעמדם תרפינה כנפיהם בעמדם ישראל בצלותא דעמידה היוון תרפינה כנפיהם דלא לאשמעא קלא דתמן קול דממה דקם קדם הקדשים דאיהי בעמידה בגין דתמן קאתא מלכא וכו' ולכן אסור להשמיע קולו כדאמרן:

[א] **אשר** חז"ל הגידו כי סימנא מלתא היא ואין בזה לחוש משום דרכי האמורי אדרבא נהפוך הוא כדי לקיים מש"ה בכל דרכיך דעהו כנ"ל ועיקר הדבר כי הנה נודע מחז"ל כי אדם נברא בר"ה ותכף נצטוה על עץ הדעת שלא לאכול ממנו והודיע אותו הקב"ה כי ביום אכלו ממנו ימות לפי כי בו תלוי ענין המיתה כנודע ממשל החולה שאמר לו הרופא אל תאכל דבר פ' שהוא רע ועבר על צווי ומת ולכן אנו עתה עושים דברים אלו ואומרים עליהם אלה הדברים כלומר אם ראה כי אנחנו לא נאכל זולת דברים המועילים שיש בהם זכרון טוב לתקן מעשינו ולהחיות נפשינו לעבדך באמת ולכן אחז"ל יהא אדם רגיל לאכול בר"ה רוביא דהיינו תלתן כרתי סילקא וכו' ולפי דקים לן דאין לך עשב שאין ממונה עליו מלאך שנא' אם

תשים משטרו בארץ כל אחד עליו מלאך ממונה אחד והוא אומר לו גדל ולכן כאשר יאכל האדם דברים האלו יתן את לבו לעורר אלו הכחות למעלה אותם הממונים על מין האילנים הממונים על העשבים ואיתא בזוהר פ' שמות דף ע"ו: וז"ל אמר רבי יהודה מאי דכתיב גם את זה לעומת זה עשה האלהים כגוונא דרקיעא עבד קב"ה בארעא וכלהו רמיזא למה דלעילא דכד הוה חמי ר' אבא חד אילנא דאיביה אתעביד עופא דפרח הוה בכי ואמר אי הוו ידעין בני נשא למאי רמיזאן וכו' דאמר ר' יוסי אלין אינון דאתחזי מנהון חכמתא כגון חרובא דקל פסתוקא וכדומה לון כלהו בחד רמיכא אתרכבו כל אינון דעבדין פירין בר מתפוחים רזא חדא אינון בר שבילין וכו' וכל חד מאינון זוטרי בר מאזובא מאימא חדא אתיילידו כל עשבין דארעא דאתמני עליהון רברבין תקיפין בשמיא כל חד וחד רזא בלחודוי כגוונא דלעילא וכו' הנה מבואר הדבר כי אף על גב שהקב"ה שם משטרו של כל אחד מלאך ממונה עליו אמנם מ"מ העיקר של כל אחד נאחז במדות העליונות וכן מבואר פ' שמות דף ע"ו שם נאמר מהו דכתיב אל גנת אגוז ירדתי א"ל ת"ח ההיא גנתא נפקא מעדן ודא היא שכינתא אגוז דא היא רתיכא קדישא דאינון ארבע רישין דנהרין דמתפרשין מן גנתא כהאי אגוזא וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי בכל עשב יהיה מוחר מחבירו בשורש שלו למעלה ולכן טוב לאכול דברים אלו כדי לעורר השרשים העליונים שהם תלויים במדות העליונות ואמנם האגוז אע"ג כי הנראה מן המאמר טוב לאכול אותו ומה גם אשר חז"ל אמרו מה אגוז אעפ"י שמתלכלך אינו נמאס מה שבתוכו כך ת"ח שסרח אין תורתו נמאסת אף על פי כן אין ראוי לאכול אותו מפני הלכלוך שבתוכו שהוא מר ומורה רעה כדאי' בזוהר שם נאמר ע"ש ואמנם צריך כשאוכל לומר בפיו על כל דבר ודבר הנוסח שלו מפני כי על ידי הדיבור מתעורר כח עליון כדאיתא בזוהר פ' אמור. וז"ל דף ק"ה אמר רבי יוסי כתיב וקראת לשבת עונג וכו' אבל ממצא חפצך ודבר דבר מה הוא ומאי גריעותא הוא לשבת א"ל ודאי גריעותא הוא דלית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה דבר נש דלית לה קלא וסלקא לעילא ואתער מלה אחרא וכו' הרהור מותר מאי טעמא הרהור לא עביד מדי ולא אתעביד מניה קלא ולא סליק אבל לבתר דאפיק מלה מפומיה ההוא מלה אתעביד קלא ובקע אוירין ורקיעין וסלקא לעילא ואתער מלה אחרא וכו' והנה מבואר מזה המאמר כמה הוא מעורר האדם למעלה

דיננו ויקראו לפניך זכיותינו : [ג] אוכלים ראש כבש לומר נהיה לראש ולא לזנב וזכר לאילו של יצחק :

תקפ"ד. סדר קריאת התורה בר"ה ובו ד"ס :

[א] אין אומרים הלל בראש השנה ויוה"כ : [ב] מוציאין ב' ספרים בא' קורין ה' מוה' פקד את שרה עד ויהי אחר הדברים האלה ואם הוא שבת קורין בו ז' ומפטיר קורא בשני בפרשת פנחס ובחדש השביעי ומפטיר ויהי איש אחד מן הרמתים עד וירם קרן

למעלה על ידי הדיבור שלו וכן צריך לומר בפיו כך על כל דבר שאוכל כדי לעורר הדיבור עליון ובזה מתקיים כל מאהלותיו לטובה ע"י הכונה : [ב] אוכלים ראש כבש וכו' וצריך ליזהר אם אוכל המוח שהנה אמרו כי שלשה איברים טוב שלא לאוכלם וסימן שלהם מלך היינו מוח לב כבד ולכן צריך כונה גדולה והנה עיקר כל דברים אלו כדי להעיר לב האדם שיעשה תשובה וישוב אל ה' וירחמהו :

[א] פרק בתרא דר"ה ז"ל אמר ר' אבהו אמרו מ"ה לפני הקב"ה מפני מה אין אומרים ישראל לפניך שירה לא בר"ה ולא ביוה"ך אמר להם אפשר אני יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים לפני נפתחין וישראל יאמרו שירה עכ"ל בלי ספק כי המשכיל ישאל כי יתם לבבו מה זו שאלה ששואלין מ"ה מפני מה אין אומרים שירה וכי הוא דבר היוב מן התורה שעוברים עליו כדי לומר כך לפניו יתברך ומה איכפת להם ומה זו תשובה שאמר הקב"ה אפשר אני יושב על כסא דין וכו' אם מפני טענה זו יש מקום לחייב לומר הלל שנאמר חסד ומשפט אשירה ושנינו חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה ועוד דקדוקים אחרים אין זה מקומם ואחשבה כי מפתי סיבות מ"ה שואלים כך והם זו הפך מזו ראשונה אחת היא מפני כי ביום ר"ה נאמר ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' ואיתא בזוהר כי תחלה שואלים על כבוד שמו יתברך מי הוא שגורם הילול ה' למטה ה"ו ולכן מ"ה אותם המקטרגים המעותדים על טענה זו הם האומרים מפני מה אין אומרים הלל כלו' הילול ה' יש בדבר דאלו בשאר המועדות אומרים שירה על הניסים ועל הפורקן וביום זה מפני שאתה עושה בהם דין אין אומרים שירה וכנגד כת השנית שהם מימינו הם שואלים מה ראו על ככה שאין אומרים ישראל שירה לפניך מאהר שנאמר תנו עוז לאלהים ואיתא בזוהר פרשת שמות דף י"ח וז"ל בשפותחין החיים שירה מוסיפין העליונים כח לדעת ולהשיג ולהכיר מה שלא השיגו שמים וארץ מוסיפין כח בהאי שירה וכו' ולכן להיות שיש להם הנאה בזה לכן אומרים למה אין אומרים ישראל שירה ומשיב הקב"ה תשובה השוה לשני הצדדים אפשר אני יושב על כסא דין וכו' כלו' גם עתה כדבריכם כן הוא אפשר אני יושב על כסא דין וכו' והם אומרים לפני השירה דמשמע שהם מקלסים אותי כדי שאעבור על חטאתם דמשמע שאני מקבל מהם שוחד חלילה ותמנה איתא בזוהר ביומא דר"ה טוען המקטרג לפני הקב"ה על עונות ישראל והולך להביא עליהם עדים ובא השמש להעיד עליהם אח"כ הולך המקטרג להביא הירח להעיד ואז הירח מתכסא שנאמר בכסא ליום חגנו

היכן מתכסים מקום שאמרו חז"ל במופלא ממך וכו' ולכן המלאכים שיודעים כמה מעלות טובות למקום עלינו ביום הזה ומעשה שהיה שנתכסה הירח ולכן לא מלא המקטרג מקום לקיים טענותיו וגילולו ישראל לכן יאמרו כא מפני מה מה אין אומרים ישראל שירה לפניך ביום זה שעשית עמהם טובה הגדולה הזאת ולכן משיב הקב"ה כי אדרבא מפני טענה זו אין לומר אפשר אני עומד על כסא דין וכו' כדי שיבין המקטרג ויאמר שאני נושא פנים לישראל ועיקר הדבר יובן משחז"ל בעשרה מיני זמר נאמר ספר זה באשרי וכו' גדול שבכולם הללויה שהוא כולל שיר ושבח כאחד דהיינו כמאן דאמר הללו להוד יה לחוד וכבר נתבאר למעלה כי מלת הלל הוא ס"ה בגי' והוא בגי' אדנ"י והרצון ללמד כי אנו משבחים לשם זה שהוא בשם י"ה כדאי' בזוהר פ' ויקהל דף רע"ו וז"ל וכד סיהרא אתרשימת באשלמותא חדא בינייהו אקרי בחמשה עשר דהא ה' אתחברת ואתחקקת בינייהו ורזא דא י"ה איהי ברזא דאת ה' כמלקדמין עכ"ל וכן איתא פ' במדבר א"כ כאשר נאמר הלל משמע שהיא באשלמותא ונוסף עוד שהוא בסוד יה שהם חיבור אים ואשם ועלימו תטוף שלימו' י"ג מדות של רחמים שרמוזים אלא מן המלר קראתי יה כדאיתא באדרא רבה ולכן אמר ה' אפשר אני יושב על כסא דין וכו' איך יאמר נא ישראל שירה ואינו כן : מה טוב לאדם להרהר במה שאמר ברא"ש השנה שלשה ספרים נפתחין בר"ה אחד של צדיקים גמורים ואחד של רשעים ואחד של בינוניים וכו' ובזוהר פרשת אמור דף ק' ז"ל ת"ח לקבל דא ג' ספרין פתיחין וכמה רחמין מתערין ודינין קשיין אתכפיין ונטלין לדוכתייהו כך הוא לתתא וכו' אלין איכון רשעים גמורים דאיכון דינין קשיין אתכפיין ואתעברו מעלמא וכו' ויהיה זהיר לומר בריך שמיה דמארי' עלמא כנזכר בשבת כדאיתא פ' תרומה ולפי כי בספר זה נחתמים לחיים טוב לקרא בס"ת בר"ה וליתן לדקה מוציאין שני ספרים אחז"ל רלה הקב"ה לתת התורה לא"ה שנאמר זה ספר תולדות אדם ולפי שחטא ויאמר לאדם וכו' ולכן קורין ענין שרה שהביאה חיים לבעלה כמחז"ל ולכל העולם הנפש אשר עשו בחרן וכן חוה והבן : [ב] מוציאין ב' ספרים הנה חז"ל אמרו הני חמש דר"ה כנגד ה' מרואי פני המלך והענין כי הנה התורה נאמר בה עץ חיים היא ואחז"ל עץ החיים מהלך חמש מאות שנה וכבר נודע אצלינו כי אין קדושה פחותה מעשרה ולכן ה' כל אחד כולל עשרה בחינות הרי הם נ' ולפי כי משה זכה לתורה לכן נתנו לו נ' שערי בינה ואם הוא בשבת קורים ז' לפי כי על האחת ז' הם רואי

רואי פני המלך אמנם היותר מובחרים מן הז' הם ה' כמו שפירש רש"י ז"ל וזה הענין מדוקדק בלשון עצמו לפי כי שם נאמר במגילה פרק הקורא עומד וז"ל הני ה' כנגד ה' מרואי פני המלך הני ז' כנגד ז' רואי פני המלך שראוי לומר מה נשתנה דאלו בתחלה הוא אמר מרואי באות מם לא כך אח"כ הוא אומר אלא רואי פני המלך אלא כי לשון התלמוד מוכח כי הם ז' רואי פני המלך אבל ה' אלו שאמרו הם מרואי מכלל אותם ז' פני רואי המלך ולכן מפני כל הז' הם מכלל רואי פני המלך קורין בספר ראשון אמנם המפטיר קורא בספר שני בפ' פנחס וסוד הדבר בדרך קצרה כי הנה אגה העולים הם כנגד המדות עליונות אמנם המפטיר אפשר שהוא הנער מט"ט אמנם מ"מ נותנים לו אגדה בתורה הוא סוד מ"ש בזוהר פרשת אחרי מות דף ס"ד · וז"ל כדין עד דאתי נערא קם ההוא נער ויניק משדי אמיה נדכאה לה ועאל למשמשא וכו' ולכן מנהגן של ישראל תורה שנוהגין להפטיר הקטנים אמנם גם אם המפטיר גדול הוא בסוד ונער קטון נוהג בם ואחר שקורא תנך בתורה מפטיר בנביא לפי כי שם הוא סוד הנבואה רק שנמשך מלמעלה : [ג] בני אדם החבושים וכו' אין מביאים אצלם ס"ת שהרי אפי' בזמן שמוליכין ס"ת לרחוב היה צורך רבים ועכ"ז בלום ובשק כמו ששנינו ונותנין אפר מקלה בראש הנשיא ובראש אב ב"ד וכו' ולכן אין נומר לאדם חשוב מוליכין ס"ת אצלו מפני שהתורה מתעלה בו כדאיתא בירושלמי והיתא בזוהר פ' אחרי מות דף ע"א · על ענין של הולכת ס"ת דבר גדול ע"ש ובסוף שם נאמר ז"ל אמר ר' יהודה בני בבל מטפשי ולא קא עבדי הפיגו מבי כנישתא לבי כנישתא כ"ש הכי : [ד] מגין בין קריאת התורה לתקיעת שופר כדי שלא נפסיק בין התקיעות כ"ש הם שלא נדבר כלל בשום ענין דהוי הפסקה :

[א] **הנה** ענין התקיע' שהוי' מעומד למדנו אותה מספירת העומר שנאמר לכם לכם ושם נאמר מהחל הרמש בקמה למדו חז"ל שהוא בקומה ואמנם סוד הדבר דאתקש התקיעה לספירת העומר לא לענין שתהיה מעומד בלבד נלמד אלא נחזור ונלמוד לכל הנדרים שבהם שוים זה לזה דאשונה יהיה הענין לורך גבוה והדבר יובן עם מ"ש בזוהר פ' אמור דף צ"ז · וספרתם לכם וכו' פקודא דא לספור ספירת העומר הא אוקימנא וכו' וכיון דנפיק מתמן ונהלאה וספרה לה חוף הכא ישראל כד נפקו ממצרים נפקו ממסאבו וכו' מתמן ולהלאה יעבדון חושבנא למקרב אתתא בבעלה ובגין דהכין יומין דעלמא דדכורא לא אתמסר חושבנא דא אלא לגברי בלחודייהו וע"ד חושבנא דא בעמידה איהו מילין דעלמא תתאה ביתיבה ולא בעמידה ורזא דא צלותא דעמידה וצלותא מיושב ואלין המשין מ"ע אינון כלל אנפי

קרן משיחו : [ג] בני אדם החבושים בבית האסורים אין מביאים אצלם ס"ת אפילו בר"ה ויוה"כ : [ד] מלין בין קריאת התורה לתקיעת שופר :

תקפ"ה. ברכת השופר ובו ה' ס' :

[א] צריך לתקוע מעומד : [ב] קודם שיתקע יברך לשמוע קול שופר ויברך שהחיינו ויתקע תשר"ת ג' פעמים ותש"ת ג' פעמים ותר"ת ג' פעמים : אם

אורייתא דהא ביומא דחמשין רזא דאורייתא ממש עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי ספירת העומר הוא מיומין עילאין שאנו ממשיכים אותה למטה ע"י הספירה ולכן הספירה תהיה מעומד מפני שהוא מעולם וכן עתה למד בענין השופר לפי שהוא מעולם העליון לכן צריך לתקוע מעומד ועוד נחזור ונלמוד ממ"ש במאמר כי ספיר' זו היא למקרב אתתא בבעלה וכן נמי בענין של תקיעת שופר תכלית הרצון הוא לקרב' אתתא בבעלה בסוד שמאלו תחת לראשי זה יום ר"ה כדלקמן ועוד יחזור ללמוד מה ענין הספירה הוא צורך ענין עברה כמ"ש במאמר כי שם נאמר וספרה לה וכן נמי בספירת העומר נאמר לכם כמובן בענין התקיעה הוא לדחות הערה אחרא למטה ולהפרים אותה מן הקדושה כדלקמן : וזאת תורת האדם להועיל לו כדאיתא פ' פקודי דף ר"כ וז"ל ביומא דר"ה כד קב"ה קאים בדינא על עלמא והוא סטרא בישא אתי לאסטאה כדין כל הני מתכנפי וכו' וכדין כד ישראל תקעין בההוא שופר וכו' כדין כרוזא נפקא ואכריז בכולהו רקיעין ואמר קול דודי הנה זה בא וכו' וכדין ידעי כולהו דקב"ה חייס עלייהו דישראל וכו' ולכן מועיל התקיעה לאדם בכל לדדין אלו האמורים זה ילא כאשונה כי הוא צורך עצמו לדחות ממנו המקטרגין לפי שנאמר ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' והוא יום ר"ה כנזכר בזוהר וע"י התקיעה מתערבבים כדלקמן שלכן צריך להתוודות בלחש באותה שעה בלבד ונוסף עוד כי ישבר הלב הזוגה כד"א אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו ובזה נשבר היצר נמי כנודע כי האשר היצר נאמר בו רוח הולך ולא ישוב אז כל איברי האדם שלמים הם ובזה יצדק היקש שנאמר לכם לכם והיינו מ"ש בזוהר פ' אמור וז"ל וספרתם לכם מאי קא מיירי וכו' ת"ח ישראל כד הוו במצרים הוו ברשותא אחרא והוו אחידן במסאבותא כאתתא דא כד היא יתבא ביומי דמסאבותא בתר דאתגזרו עאלו בחולקא קדישא דאיקרי ברית כיון דאתאחדו ביה פסק מסאבותא מנייהו כדא אתתא כד פסקו מינה דמי מסאבותא מה כתיב וספרה לה חוף הכא כיון דעאלו בחולקא קדישא וכו' אמר קב"ה מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא וספרתם לכם לכם דייקא עכ"ל הרי לא' כמה מעלות טובות היו ניתרא ע"י הספירה כך נמצא נמי בענין התקיעה ולכן התקש לכם שיהיה מעומד כאמור קודם שיתקע יברך וכו' איתא בזוהר פ' משפטים דף רע"ה · וז"ל פקודא דא למתקע בר"ד וכו' ולא עוד אלא שמבא וסיהרא הדין על בר נש כמה דאוקמוה תקעו בחדש שופר וכו' מאי בכסא ביומא דסיהרא מתכסיא ואתי מתכסת דהא כד מטי ר"ה ייתי ס"מ למתבע דינא קמיה קב"ה והוא יומא ניה אייתי הסדין והוא ייתי לשמשא עמיה חזי למייתי סיהרא

[ג] אם התחיל לתקוע ולא יכול להשלים ישלים אחר ואפי' שלשה או ד' ודי בברכה שברך הראשון והוא שיהיו שם התוקעים האחרונים בשעת ברכה ואפילו אם ברך ואינו יכול לתקוע כלל השני תוקע בלא ברכה ולא הויא ברכה לבטלה : [ד] אחר תוקע ולא שליח ציבור כדי שלא יתבלבל ואם הוא מובטח שחוזר לתפלתו

סיטרא והיא] מתלבשת בהסוה אבל דאתמר ביה במכוסה ממך אל תחקור הנה ענין הברכות כבר נתבאר ענייהם בהרבה מקומות ואמנם בזה צריך לתת טעם על מה אנחנו מברכים לשמוע קול שופר ואין אנו אומרים לתקוע או על שמיעת אמנם הענין הוא אשר חז"ל הגידו בפ' שמעו ותחי נפשכם החזן כמו קהל נכלים שמתגמרים כלם וכן אמרו ישראל אמרו נעשה ונשמע אבדו נעשה ולכן אמר הקב"ה קיימו ונשמע וכאלו קיימתם שניהם שמעו ותחי נפשיכם ולפי כי יום ר"ה הוא מכלל מ' יום שהיו ישראל בתשובה בזמן דור המדבר ועדיין לא נתבשרו במחלה עד יוה"ך ולכן כי הנה מקיימים אנחנו הצווי שאמר שמעו ותחי נפשיכם ר"ל הנה עשינו את שלנו לשמוע קול שופר ולכן ראוי שתקיים מ"ש ותחי נפשיכם ואיתא בתיקונים דף ק"ל וז"ל והכי מצות שופר ברוחא דנשיב מפומא וההוא רוחא אתעביד קלא הנה מבואר כי לפי שהמצות מתחלקות לרמ"ח איברים בא מצות שופר בענין הקול ולכן תליא בענין השמיעה כאמור : ואמנם סוד התקיעה נתבאר בזוהר פרשת אמור דף צ"ט ר' אבא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון א"ל ודאי זמנין סגיאין שאילנא על האי שופר מאי קא מיירי ועד כאן לא אתיישבנא ביה א"ל ודאי דא איהו ברירו דמלה דישראל בעיין ביומא דדינא שופר ולא קרן בגין דקרן הא אתיידע ולאתדבקא דינא לא בעינא אבל הא תנינן במלין ובעובדא בעינן לאחזאה ולאתערא מלין סתימין תא חזי כד ההוא שופר עילאה אסתלק ולא נהיר לבנין כדין דינין אתערו וכרסוון אתתקנו לבי דינא ודא שופר איהו דיצחק אקרי תוקפיה דיצחק תושבחתיה דיצחק כד אסתלק ההוא שופר גדול דלא ינקא לבנין כדין יצחק אתתקף ואתתקן לדינא דעלמא וכו' הנה נלמוד מזה המאמר ראשונה מפני מה צוה ה' לתקוע בשופר בראש השנה ויהיה בדבר אחר לעורר הלב ומכ"ש כי מה מועיל קול זה השופר והיה מספיק שנאמר הפסוקים בלבד ולכן הודיע שהוא צורך גדול שיהיה התקיעה בשופר ויהיה גם כן בתקיעה ולא יועיל ע"י זכירה בפה מפני כי צריך שני דברים להתעוררות העליון צריך מלין ועובדא כדבר האמור : יתקע תשר"ת ג"פ וכו' סוד התקיעות ומניינם הנה הוא מבואר בזוהר פ' אמור דף צ"ט וז"ל וכד אתער האי שופר ובני נשא תייבין מחטאיהון בעיין לנגדא קול שופר וההוא קלא סליק לעילא כדין אתער שופרא אחרא ואתער רחמי ואסתלק דינא ובעינן לאחזאה עובדא בשופר ולאתערא שופר אחרא ולאפקא בהאי שופר איהון קלין לאחזאה דכל איהון קלין דעילא כלהו בההוא שופר עילאה ובהני קלין יהבין ישראל חילא לרחמי מתתא ואתער שופר גדול לעילא ועל דא בעינן לזמנא בשופר ולכוונא ביה דביה כלילן קלי ובגין לאתערא אחרא ולסדרא

קלין בשופר : סדרא קדמאה קלא נפיק וכו' ושם נא' סדר כל הקולות בבחינת המדות עליונות וכל בבא ובבא הסוד שלה אמנם מן המאמר זה נמנו נקח מ"ש וכד אתער האי שופר ובני נשא תייבין מחטאיהון הוא הסגולה בדברי חז"ל שדרשו מלת שופר שפרו מעשיכם דהיינו כי כאשר שומע האדם קול שופר יחרד לבו לפני קונו ויתודה בפיו בלחש לא ישמע קונו כלל ובזה יש כח באותה תקיעות להמשיך הרחמים העליונים ומשפר המדות עליונים מן הנועם עליון דהיינו שופריה דא"ס והנה אחז"ל שופרי' דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון ובכן נמי נשפע על האדם בכל הבחינות שלו כאמור : [ג] אם התחיל לתקוע ואינו יכול להשלים משלים אחר וכן היא המדה למעלה כנזכר אף ע"ג כי התוקע אחד הוא והוא בעל היכולת אמנם בענין המקבלים לפי שאין הקול עליון מתפשט כאחת לכן בגשמי למטה אע"ג שאין התוקע ראשון יכול לתקוע כלל או שתקע ואינו יכול להשלים מכל מקום יכול לעמוד אחר תחתיו לתקוע ואין צריך לברך לפי שכבר נתבאר למעלה כי הברכה הוא המשכת האור עליון למטה על המדות וזה כבר עשהו המתחיל לתקוע ולכן אין צריך לברך אח"כ אמנם הבא להשלים התקיעות אם אחד או שנים צריך שיהיה נמצא שם בשעה הראשונה שברך לפי כי כן נמי בשעה שנתעורר למעלה לתקוע אז כל המדות עליונות הם מוכנים לקבל האור עליון המתלבש בהם : [ד] אחר תוקע ולא ש"ץ אשר חז"ל הגידו כי הקב"ה נדמה למשה רבינו עליו השלום כשליח ציבור וכו' ואמר לו יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם. אמנם דיבור זה לענין צורך התפילה אמנם לענין התקיעה אחר הוא התוקע למעלה הוא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה. אותו איל של יצחק לא יצא ממנו דבר לבטל' וכו' קרנו של שמאל תקע בו בהר סיני שנאמר וקול שופר חזק מאד ואיתא בזוהר פרשת אמור דף ק' · וזה לשונו וכד ישראל מתתקני ומסדרי קלין כדקא יאות בשופרא דא וישראל ברעותא אהדר ההוא שופר עילאה וכד אהדר אתער ליה ליעקב וכו' אמנם נתן טעם בגשמי למטה כדי שלא תתבלבל דעתו לפי כי העיקר הוא הכונה והפרט לענין התקיעה כדאיתא בזוהר כי הר' שמעון בן יוחאי לא היה שומע התקיעות אלא מבן אדם היודע שנאמר אשרי העם יודעי תרועה ולא תוקעי כדלקמן אמנם אם מובטח שיחזור לתפילתו תוקע ובזוהר פרשת ויקרא דף י"ח וזה לשונו לבר נש דהוה רגיז והגיר זייניה ונפק ברוגזיה לקטלא בבני נשא חד חכימא קם על פתחא ואחיד ביה וכו' בעוד דאתתקפו דא בדא אלענן רוגזיה כך אמר קודשא בריך הוא לישראל בני לא תדחלון הא אנא קאים על פתחא אבל אזדרזו והבו לי חילא ובמה בשופר וכו' ועל דא בעי לאזדרזא בשופר ולמנדע ההוא קלא ולכוונא ביה

להתפלתו רשאי להקוע : [ה] הנוטל שכר לתקוע בר"ה או להתפלל או לתרגם בשבתות וי"ט אינו רואה סי' ברכה לעולם :

תקפ"ו . דיני שופר של ראש השנה ובו כ"ג סעיפים :

[א] שופר של ראש השנה מצותו בשל איל וכפוף ובדיעבד כל השופרות כשרים בין פשוטים בין כפופים ומצוה בכפופים יותר מבפשוטים ושל פרה פסול בכל גוונא וכן קרני רוב החיות שהם עצם אחד ואין להם שבפנים זכרות פסולים · [ב] הגוזל שופר ותקע בו יצא אפילו לא נתייאשו הבעלים ממנו : [ג] תקע בשופר של ע"א של ישראל לא יצא שאינ' בטלה עולמית ובתותי מכתת שיעוריה אבל בשל ע"א של עכו"ם לא יתקע ואם תקע בו יצא והוא שלא נתכוון לזכות בו אבל אם נתכוון לזכות בו לא יצא

ביה וכו' : [ה] הנוטל שכר להקוע וכו' אין הרצון לומר דיש איסור בדבר שהרי הוא גמר אומר דאין רואין סי' ברכה אבל הרצון הוא כדי שיהיו ישראל מחבבין המצות ולא ראינו ולא שמענו מי שהולך ליטול שכר על תקיעת שופר ולא להתפלל אדרבה נהפוך הוא שמתקוטטי' על כך ואמנם הדרך הישרה כי בימים הללו יבוקש איש ירא ה' יודע בטיב התקיעה כדי להוציא את הרבים י"ח ולהיות בו יכולת לדחות את השטן בכונתו הטובה ויהיה בהכנעה גדולה כדאיתא בזוהר פ' ויקרא דף י"ח · וז"ל רבי אלעזר ורבי אבא הוו יתבי אמר רבי אלעזר חמינא לאבא ביומי ראש השנה ויוה"כ דלא בעי למשמע צלותא מכל בר נש אלא אי קאים עליה תלתא יומין קודם לדכאה ליה דר"ש הוה אמר הכי בצלותא דהאי בר נש דהוא מדרגא אתכפר עלמא וכ"ש בתקיעה דשופר דלא מקבל תקיעתא דבר נש דלאו איהו חכים למתקע ברזא דתקיעה דתנינן רבי ייסא סבא אמר הני תקיעתא כסדרין קדמאה כלילא מכולא תניינא חדא כסדרא וחדא כסדרא גבורה גדולה בינייהו תליתאה חד הכא וחד הכא גבורה בינייהו פוסקא סלקא קוסטרא נחתא חד תקיפא וחד רפיא והא אוקמוה ואינון עשרה ואינון תשע חד כללא דכולא וכו' בהאי יומא יצחק אתעקד ושרה מיללת וקל שופרא תקיף לחדא זכאה חולקיה מאן דעבד בינייהו והשתא מנייהו עכ"ל הנה הדברים מבוארים והוא על התקיעות עשרה דמיושב והכן בפ' בהעלותך דף קמ"ע ז"ל ותנא כתיבה בחדש השביעי ודאי דאיהו דינא דעלמא על כרי ארעא אינון סמכי כורסייא מאריהון דדינין מאריהון דיבבא וילא וכלהו שליטין ההוא יומא קמיה קב"ה וכמה מארי תריסין אתערו בהאי יומא וכלהו קיימי תחות ההוא כרסייא בדינא דעלמא וישראל מצלאן צלותא בההיא יומא ובעאן ומתחננן קמיה ותוקעין בשופר וקב"ה חייס עלייהו ומהפך דינא לרחמי וכל עילאי ותתאי פתחין צווחא ואמרי אשרי העם יודעי תרועה ועל דא בעינא בהאי יומא דההוא דתקע דידע עיקרא דמלה ויכוון ביה בתרועה ויעבד מלה בחכמתא :

[א] היות מצות השופר בשל איל מפני כי משמעות איל ירצה שני דברים כאחד טובים ראשונה לפי כי מלת איל הוא מורה חוזק כד"א אילים בני בשן כתרגומו ישב לכון בזא מלכיהון עם תקיפהון וכן אני נביות ישרתונך ומתרגמינן רברבי נביות ויש בו משמעות אחר כד"א עד איל פארן שהוא אילן והיינו לתת רמז לאדם כי הנה על ידי

תקיעת השופר של איל הם נכנעים כל אותן אילים בני בשן העליונים שבאים לקטרג על ישראל בכלל כמש"ה ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' והם שבעים שרים עליונים העומדים על ישראל ויבא גם השטן בתוכם להתיצב ולקטרג ומה גם שכלם מקטרגים על הפרעים בכל יכולתם ולכן צוה ה' אלהים לתקוע בשופר ע"ד מ"ש בשופר יתקע ואז יפקוד ה' על צבא המרום ומפיל ע' שרים אלו ולכן יאמר שפרו מעשיכם וכאשר יהיה בשל איל אז הם נכנעים אותם המקטרגים החזקים וגם לב האדם יתם וישבר הילד ובכן יתהלך למישרים וטוב להיות כפוף כך אחז"ל איזהו בן העה"ב שייף עייל שייף נפיק וכמו שביום זה כפף קומת אדם הראשון הקב"ה לאחר שהיה מסוף העולם ועד סופו נעשה מאה אמה כך יתבונן האדם בעצמו מ"ש ריב"ל כמה גדולים נמוכי הרוח ולכן מצוה בכפופים יותר מבפשוטים ואף על גב שהם ישרים ונאמר ישר יחזו פנימו יותר טוב להיות האדם נכנע תמיד לפי כי אין אני נוסס מתוך קופה של תבן כמשחז"ל ואיתא פרשת אמור דף ל"ב : וז"ל כתיב והעברת שופר תרועה אמאי אלא שופר מתבר שלשלאין מתבר שולטנותא מכל עבדין ובעיא לאחזאה שופר דאיהו פשיט ולא כפיף לאחזאה חירו לכולא דהא יומא גרים ובכולא בעי לאחזאה עובדא ומ"ד שופר ולא קרן לאחזאה מאן הוא אתר עכ"ל ושל פרה פסול בכל גוונא לפי שהוא יום דין על חטאת האדם ולכן אין לתת מקום למקטרג ולפי שנאמר כפרה סוררה סרר ישראל ובזה שבו על עון אבותם כמשחז"ל והמה כאדם עברו ברית ואע"ג כי אדה"ר הקריב קרבן פר שנאמר ותיטב לה' משור פר כבר קלקלו ישראל במעשה העגל ולכן בכל גוונא פסול בין שור פר בין נקבה וכן קרני רוב החיות שהם עצם אחד ואין להם זכרות שבפנים פסולים הנה תדע ותשכיל ממולא דבר כי לא הוכשרו החיות לקרבן ולא אחת בהם ואע"ג שאחז"ל חיה בכלל בהמה לכן בזה ימלא טוב טעם מפני כי אין להם זכרות ורמז לדבר ממ"ש בזוהר פ' ויקרא דף כ"ד וז"ל פקודא דא כמועל בהקדש צריך להביא קרן וחומש וכו' קרן דהוה במלאים דההוא פר דאקריב אדה"ר ההי איהו עיקרא דכל קרבניא קיימת לו לעה"ב ופירות דיליה בעלמא דין עכ"ל הנה ממאמר זה נלמוד כי הקרן הוא זכרון למה שבינינו הקרן קיימת לעה"ב ואם כן ענין הזכרות יהיה הזכרון למה שבינינו אוכל מפירותיהן בעולם הזה ולפי שעיקר הקרבן הוא לרצון להם לפני ה' על המעשים אשר יעשו

ונסלח

ונשאר להם והם זוכים לעה"ב ומאחר שהקרבן בעצמו לא נמצא בו זכרון זה בקרן שלו שהרי הקרן דבר שאינו נאכל לומר כי כן שכר תורה ומצות בהאי עלמא ליכא רק לעה"ב ומאחר כי אין לו מבפנים זכרות לרמוז כי יש שכר צפון לעתיד לכן נפסל לקרבן ומה גם מטעם זה לא יצלח לתקוע בו לפי שאין בו זכרון לשכר הצפון לצדיקים כנזכר ומה גם כי לכן לא ימצא בו כח להכניע יצר האדם הצפון בלבו כמשחז"ל בפ' ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר הצפון בלבו של אדם ולכן כלם פסולים ואיתא פ' אמור דף צ"ט וז"ל ר' אבא הוה יתיב קמיה דר"ש א"ל זמנין סגיאין שאילנא על האי שופר מאי קא מיירי וכו' א"ל ודאי האי הוא ברירא דמלה דישראל בעיין יומא דא שופר ולא קרן בגין דקרן הא אתיידע ולאתדבקא דינא לא בעיינא וכו' אמר חז"ל שגידו כי עשר קרנות היו בראשן של ישראל והקב"ה גדע בחרי אף כל קרן ישראל ועתידים ישראל לעשות תשובה ואז נאמר וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק ולכן הדין הוא כי הגוזל שופר שרמז לקרן ה' מאלו ותקע בו גם שיהיה של ישראל ותקע בו יצא אמנם בשופר של ע"ג לא יצא והנה לעמוד על הענין אקדים לפרש רמז השופר בזה כי הנה שני שופרות הם כמשחז"ל של שמאל תקע בו בהר סיני ולכן נתקבלו שם כל הנשמות העתידות לבא כמשחז"ל ושופר השני שלעתיד שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור וכו' וכבר ביארתי הענין במקומו שמדבר על הנשמות האבודים בקליפה הנקראים ארץ אשור ונשמות אחרים הנקראי' נדחים והם בתוך הקליפה הנקראים ארץ מצרים וכבר אמרו חז"ל כל הצרות נקראי' אשור על שנתאשרו מישראל ונקראי' מצרים לפי שמצירים לישראל וכן אחז"ל אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף היא הקליפה וכבר ביארתי למה נקרא גוף הוא סוד פ' ומצרים אדם ולא אל (ישעיה לא) כי זאת הקליפה הנקראת מצרים הוא סוד אדם בליעל ולא אל שהרי שמאל הפילו הקב"ה ממקום קדושתו ונעשה סמל שנאמר לא תעשו לכם פסל תמונת כל סמל ולכן נפרע ממנו אדם דקדושה ולא אל לפי כי עתה גם אל הוא המכניע הקליפה שנא' ואל זועם בכל יום כנזכר בזוהר כי אל הוא זועם למאריהון דדינין וסוסיהם בשר ולא [אל] המחנות של ס"מ שהם נקראים סוסים כדאיתא בזוהר פ' בא דף מ"ג וז"ל ותקין לכרסיא כתות לשמשא ליה דאינון מלאכים וכו' ולאלין עביד שמשין משמאל וכל כיתות דיליה וכו' ואינון כסוסון לון למרכב בהון וכו' הנה מבואר מן המאמר שהם דוגמת סוסים שהם בחי' גוף וז"ש בהם בשר ולא רוח שהם נותנים באדם חלק הבשר ולא הרוח כדאי' פ' שלח לך ולכן דוגמא לאותו שופר אנו תוקעים בר"ה והקול הוא רמז למש"ה קול קורא במדבר דהיינו להחיות המתים ולפי כי בר"ה הוא דין גלגול לנפשות כמ"ש להפקד כל רוח ונפש מי לא נפקד כיום הזה נמצא כי השופר רמז לנשמה הנכללת בגוף הנקרא שופר ג"כ כמו ששנינו י"ג שופרות הוו במקדש

יצא דהוה ליה ע"א של ישראל : [ד] שופר של
תקרובת ע"א אפילו היה של כותי שתקע בו לא
יצא

וכן יהיה ענין גזל השופר נשמה שהיא גזולה בתוך הגוף והענין יובן במ"ש בזוהר פ' או מצא אבידה פ' פנחס דף רי"ג וז"ל אר"ש האי בר נש דנטיל גזלא דנשמתא ולא זכי דיתתקן ביה כאלו משקר בקוסטא דמלכא ואנא קרינא עליה האי קרא או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר וכחש בה שב ליה דלא אברי וכו' לבר נש דבני בניין שפירן יאן למחזי אסתכל ביסודא חמי שקיע עקימא מכל ספרין הא בניינא לא שלים עד דסתר ליה ואתקין ליה כמלקדמין מסטרא דהוא בניינא אשתכח טב ושפיר מסטרא דיסודא ביש ועקים ובגין כך לא אקרי עובדא שלים וכו' הנה מבואר מן המאמר כי מי שנשמתו מגולגלת ולא תיקן אותה נקרא גזולה בידו ובענין זה אפשר שיהי' לו גלגול מישראל או עכו"ם ועוד נמצא גזל באופן אחר כדאיתא פ' משפטים דף קי"ג וז"ל ואראה את כל העשוקים וכו' שלמה מלכא צווח ואמר אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו כיון דהוא עשוק בדם הוא או בנו או בן בנו יהון עשוקין בטיקלא דכתיב עד בור ינוס אל יתמכו בו והנה על כל הצדדין אלו יאמר שגוזל שופר היא אותה הנפש שהיא גזולה בגופו הנקרא שופר כנז' ותקע בו מאחר שעשה מצוה יצא וכבר נתבאר בכל מקום יצא ידי חובתו ר"ל יצא מאותו עון שהוא חוב עליו אפילו לא נתייאשו הבעלים ממנו מפני כי עדיין לא נתקן כראוי להיו' נקרא' זו הנפש שלו רק עדיין נקרא' על שם בעליו מ"מ יצא מזה העון אמנם אם תקע בשופר של ע"ג של ישראל היינו אותה נשמה שכבר נעשקה ביד הטיקלא היא ע"ג אבל היא של ישראל שנא' ונוגה לו סביב ונתגלגלה בו ולא נתקנה לא יצא וצריכה גלגול אחר כי ע"ג של ישראל אינה בטל' עולמי' דאע"ג שהקליפ' בטלה לעתיד שנא' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ זו אינה בטלה עולמית קליפת נוגה רק מתמתקת אמנם כשותה מכחת שיעוריה ומתמעט שיעור הרע שבה ונשאר בחי' הטוב לבד אבל ע"ג של עכו"ם שהיא קליפה גמורה לא יתקע לפי כי לא יועיל מצוה זו להציל אותה אבל אם תקע בו אע"ג כי הקליפה עצמה אין לה תקנה אמנם האדם יצא ידי חובתו ע"י מעשה המצות ובלבד שלא נתכוין לזכות באותו שופר שיחשוב באותו נפש יהיה שלו לפי שעדיין צריכה תיקון אבל אם נתכוין לזכות בו בסוד נפש הגר לא יצא דהו"ל ע"ג של ישראל בסוד הטיקלא ולא יצא כנז' : [ד] שופר של תקרובת ע"ג וכו' הנה עד עתה בא הרמז באותם הנפשות העשוקות ועתה ירמוז לנפשות אשר האדם ברצונו נותן אותם בתוך הקליפה היא ע"ג כאמור וזה יהיה בכמה פנים ראשונה כי הנה האדם ע"י כל חטא ועון אשר יעשה הוא דוחה ממנו הנשמה הקדושה ונותן אותה בקליפה כאשר מבואר בזוהר ובזה ביארתי משחז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות ובפרט בעון הבועל בת אל נכר שהיא קבורה בו ככלב עשה תקרובת לע"ג וביותר המשחית זרעו הוא מקריב אותו תקרובת לע"ג וביותר הכועס שנא' טורף נפשו באפו ומה גם אם זרק איזה דבר מידו בשעת כעסו אז נמצא שהוא משחית

יצא משום דאינה בטלה עולמית : [ה] המודר הנאה משופר אחר תוקע בו וזה יוצא ידי חובתו אבל אם אמר קונם לתקיעתו עלי אסור לתקוע בו אפילו תקיעה של מצוה : [ו] היה קולו עב מאד או דק מאד

אחד ולוקח אותו והולך ומכריז דא איהו קרבנא דפלניא שהקריב לסטרא דילן כנזכר בזוהר וקלא נפיק ומכריז אוי להם כי נדדו ממני ולכן בא הדין זה שופר של תקרובת של ע"ג לא מבעיא אם היה זה הפגם בסוד קליפת נוגה שהיא עבודה זרה של ישראל כנ"ל אלא אפילו של עכו"ם שהוא קליפה גמורה ועתיד ליבטל כנ"ל שתוקע בו לא יצא ופגם עצמו אינו נמחק על ידי מצוה משום דאינה בטלה עולמית עד לעתיד שנא' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ולכן אין תקנה לכל הנפשות אלו בהווה באופן זה כלל : [ה] המודר הנאה משופר הנה צריך לדעת כי ענין הנאה המגיעה לאדם מן הנשמה בשני פנים סוד מ"ש חכמים ז"ל בא לטהר מסייעין אותו דאין יתכן שמסייעין אותו מלמעלה דא"כ למה יהיה שכר ועונש אלא הענין הוא כי הבא ליטהר יבא לו נשמה אחרת באותו זכות והיא מסייעת אותו לעשות רצון קונו אמנם מי שאינו מודה בענין זה או מי שמצא אבידה ולא השיב אותה כי זה לא יוכל לבא בסוד העיבור והנראה לעניות דעתי גם כן מי שלא נתעסק בעיבור שנים שלכן נאמר בסוד עמי לא יהיה ועל כולם יאמר המודר הנאה משופר כנו' הפרים עצמו מהנאה זו המגיעה לאדם בהיותו על האדמה או יהיה נמי שהפרים עצמו מאותו שופר גדול שלעתיד בזמן התחיה באחד מן הדברים אמרו חכמים זכרונם לברכה שאין לאדם תחיה מי שאינו כורע במודים וכו' אדם אחר תוקע בו וזה יוצא ידי חובתו כלומר כי צריך שיבא בגלגול באדם אחר ועל ידי זה יוצא ידי חובתו ונמנע מן הקליפה והגוף הראשון צריך תיקון אחר או אין לו תחיה וכן המודר הנא' משופר כי לא רצה להעמיד תולדות כי זהו ההנאה העלומה של הנשמה אדם אחר תוקע בו באותה נשמה בסוד אם אדוניו יתן לו אשה כדאיתא פרשת משפטים והוא יוצא ידי חובתו פעם אחרת בגלגול שני כנזכר שם אבל אם אמר קונם תקיעתו עלי כי זה אינו מאמין בתחיה שהוא ענין השופר כנזכר או שאינו מאמין בגלגול וכיוצא אסור לתקוע בו ולא יהיה לו תקנה אפי' בתקיעה של מצוה הוא סוד מ"ש בזוהר בענין הרוצח ויושב שם עד מות הכהן הגדול כי אז מתגלגל אם לא כן זה האדם והנה ענין התקיעה הוא ענין ביאה כמו ששנינו התוקע ליבמתו וכו' ואפי' בביאה זו של מצוה אין תקנה כאמור : [ו] היה קולו עב מאד או דק מאד וכו' להיות שכבר הונח למעלה היות שני שופרות אחד הוא שעתיד ליתקע בו שנאמר ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים וכו' וכנגד זה היה העברת שופר ביובל נפקא עבדין לחירו כדאיתא בזוהר דהיינו יציאת הנשמות מן הקליפה היום האובדים והנדחים כאמור אמנם השופר של עתה הוא לנשמות שהם יותר מתוקנים וגלגול הנשמות כנזכר לעיל ולפי כי בענין הגלגול נמצא פרטים הרבה לפי שהאדם כשהוא מתגלגל אין מתגלגל כל החלקים שהיו בו אלא באחד מאלו כך היה לא היה ראוי לדאוג על הגלגול כלל

אבל באמת תדע כי הוא יותר רע וקשה מעונש של גיהנם וסיבה אחת זאת היא לפי כי כאשר האדם נענש לרדת בגיהנם אז יורד שם באיזה מדרגה של גיהנם המכוונ' לחטא שלו ויורד כל החלקים הנמצאים בו כלם כאחת עד תום העונש שלו מלפלף ועונ' ונכנס לגן עדן אבל המתחייב בגלגול הוא נחלק לכמה חלקים בסוד נר"נ וכל בחינה מאלו ג"כ אפשר שאינה מתגלגלת בשלימות אשר על כן ימצא הספק בענין התקיעה מאחר שתכלית הענין הוא להוציא מבית כלא הנשמו' האסורו' שם ולהביא הנשמות המצטרכות אל הגלגול בעה"ז אם כן אפשר לומר כי היה צריך קול גדול ולא ימצא בו שינוי להורות כי זה הקול מועיל לכל חלק מאלו הנזכר שלכן נא' בשופר של סיני ויהי קול השופר הולך וחזק מאד להורות על ענין זה ולכן האיר עינינו בדין זה דאע"ג כי היה קול השופר עב או דק אין לומר קול זה הוא דעבה כי לכן לא תהיה הכונה נגמרת בו להביא כל חלק מן החלקים הנזכר הם נפש ורוח ונשמה אינו כן אלא בכל ענין מאלו הוא כשר להודיעך כי כל הקולות כשרים בשופר ומאחר דאיכא קול הוא עושה את שלו והפעולה נעשית בשלימות כי כל חלק מאלו הנזכר בין שיהיה בחינת נשמה או רוח או נפש הכל הוא נתקן ע"י התקיעה לפי כי אין הדבר זה נעשה זולת על ידי הקול של השופר ויהי מה הכל נתקן בפעם אחד כאמור : וכאשר ניתן לב לענין השופר מהו ומי הוא התוקע אקדים מ"ש בזוהר פרשת בראשית דף י"ג ' וז"ל פרשתא קדמאה קדש לי כל בכור וכו' פטר כל רחם בההוא שביל דקיק דנחת מן יוד דאיהו אפתח רחמא למעבד פירין ואיבין כדקא יאות ואיהו קדש עילאה פרשתא תניינא והיה וכו' דא ה' היכלא דאתפתח רחמא דילה מגו יוד בחמשין פתחין אכסדראין ואדרין סתימין דביה דההוא פטר דעביד יוד בהאי היכלא למשמע בה קלא די נפקא מגו שופר דא בגין דשופר דא הוא סתים מכל סטרין ואתא יוד ופתח ליה לאפקא מניה קלא וכיון דאפתח ליה תקע ליה ואפיק מניה קלא לאפקא עבדין לחירו ובתקיפו דשופרא דא נפקו ישראל ממצרים וכך זמין זמנא אחרא לסוף יומיא וכל פורקנא מהאי שופר אתייא וכו' הנה עלה בידינו ממאמר זה כי התוקע הוא אות יוד ופותח שער של הבינה אשר בה סוד השופר ומשם יוצא הקול קול יעקב וכבר נתבאר כי התקיעה הוא ענין חיבור כמו ששנינו התוקע ליבמתו ולכן יאמר כי שופר של ר"ה מצותו בשל איל וכבר נת' במאמר הנ"ל כי איל של יצחק ר"ל תוקפוי דיצחק ומ"מ יש רמז בדבר כי מלת איל בגי' אם היא אמו של יצחק שאנחנו מעוררים אותה ע"י השופר להתחבר עם אות יוד כנזכר ולהתפשט למטה על בנין כנ"ל ובזה תבין למה לא נתפרשו התקיעות בתורה בפירוש ואנו למדים מאותם קולות שנתנה שרה מהו כן אלא מפני כי כן הוא עיקר הדבר כי אמו של יצחק נתנה אותם תשעה קולות ושם אמרה הנ"ל במאמר

והתיקוני

ותהילה הם ג' הנכנסים בראש שלו הוא ראש השנה ולפי כי מוח הדעת כולל שניהם הם חפר"ת ואחר כך מתפשט יותר בג' אמצעיות בסוד הפ"ה ואח"כ מתפשט למטה בסוד תר"ת נמלא כי הם תשעה והם עשרה כאמור ולפי כי כל זה הוא התפשטות א"ל זה היא אמו העיקר הוא עשרה קולות ראשונות כדלקמן והמנהג היות המלוה בשל איל כפוף הסוד הוא לרמוז באות למד שהוא כפוף והכן ובדיעבד כל השופרות כשרים בין כפופים בין פשוטים לפי כי העיקר של התפשטות זה של שופר העליון הוא באורך אמנם יש בחינת שופר אחר שהוא נכפף בסוד ל' כאמור ולהיות זכר לענין שופר שהוא בסוד למד ולכן מלוה בכפופים יותר מבפשוטים ושל פרה פסול בכל גוונא לפי כי הוא רומז במדה האחרונה אשר עליה נאמר רגליה יורדות מות אשר לכן שנינו כל העוסקים בפרה מתחלה ועד סוף הם מטמאי' בגדים ומאחר כי הגלות הרצון בשופר הוא להכניע כח המקטרגים איך נעשה ענין המעורר אותם ומחזק אותם וכן קרני רוב החיות שהם עלה אחד ואין להם זכרות מפני' פסולים סוד הדבר כי הנה נתבאר שעיקר התקיעה הוא אות יוד שנכנס בתוך אות ה' ופתח רחמה שהוא סתום והנה נודע לנו מדברי הרשב"י ע"ה כי שני אותיות הללו הם מחוברים תמיד שלכן אותיות יה הם שם בפני עצמו משא"כ באותיות ו"ה וכדאיתא בזוהר פ' ויקרא ופ' פנחס בפ' אכלו רעים כחדא יתבין לא מתפרשאן כדאיתא באדרא ולכן מאחר שלמדנו שהשופר הוא סוד ה' הזכרות שבתוכו היינו אות יוד והנה כאשר השופר נמלא בתוכו זכרות הוא מורה על חיבות זה של שם יה דלא מתפרשאן ולכן כשר שהוא מסטרא דקדושה קדוש יאמר לו אמנם כאשר אין בו זכרות הוא מורה פירוד ח"ו בין המדות וזה לא יתכן לפי שהם נקראים רעים ולכן הוא פסול: הגוזל שופר ותקע בו יצא וכו' איתא בזוהר פ' אמור כד אתחרב בי מקדשא כדין אימא עילאה מנעת ברכאן עילאין ואריקת לון לסטרא אחרא וכן נמי בזמן שמסתלקת אימא עילאה למעלה מפני העון של התחתונים כדאיתא בהקדמת התיקונים כצפור נודדת מקינה שלכן נאמר שלח תשלח את האם לרבות אימא עילאה ולכן על שני לדדין אלו בא עומק הדין זה הגוזל שופר בין שהגזל הוא מעכו"ם בין שהוא מישראל ותקע בו יצא כי בשל כותים הוא על דרך הנזכר כאשר אימא עילא' אריקת ברכאן לסטרא אחרא הרי נעשה שופר זה שלכותי' ולכן גזל הכותים אסור או שהגזל הוא מישראל מפני כי על ידי העון נאבד ממנו מ"מ יצא ידי חובתו אעפ"י שלא נתייאשו הבעלים שהרי עכו"ם אינו מתייאש מלינק מזה עד לעתיד וכן נמי אם ישראל אינו מתייאש מזה נפי כי מוכרח הוא שחוזרת האם על הבנים ורובצת עליהם אעפ"י כן יצא כאמור: תקע בשופר של ע"ג של ישראל לא יצא כבר נתבאר

מאד כשר שכל הקולות כשרים בשופר: [ז] אם ניקב אם לא סתמו אעפ"י שנשתנה קולו כשר: ואם סתמו שלא במינו אעפ"י שאינו מעכב את התקיעה לאחר סתימה וחזר קולו לכמות שהיה בתחלה פסול אפילו נשתייר בו רובו שלם ואם סתמו במינו אם נשתייר רובו

עד כמה פעמים כי כל מעשה אשר יעשה איש הישראלי כן מתעורר למעלה לא ולמד ממעשה העגל מ"ש בזוהר פ' תשא דף קל"ב וז"ל בסטרא קדושה שהוא אלהים דקבוע מלך על עלמא בתלת מילין אתתקף בבריאה ביצירה בעשיה וכו' לקבל בריאה ויקח מידם וכו' לקבל יצירה ויצר אותו בחרט לקבל עשיה ויעשהו עגל מסכה וכו' עוד לקמן דף קל"ג ז"ל א"ל ר' אלעזר ודאי הכי הוא וישראל לא הוו אבל ירבעם דעבד עגלין הא ישראל הוו ועגל עבדו א"ל ודאי אבל ירבעם חטא והחטיא וכו' ולכן תקע בשופר של ע"ג של ישראל לא יצא מפני כי האיש הישראלי כאשר עבד אותה המשיך עליה מן הקדושה עליונה ולכן אינה בטלה עולמית שמפני הקדושה הנמשכת בו כתותי מכתת שיעוריה כי הקדושה סוף שמכלה אותה אבל בשל ע"ג של עכו"ם לא יתקע מפני שהיא קליפה גמורה ואין עבירה מלוה ואם תקע יצא שהרי החיוב הנמלא באדם הולך ונדבק עמה והוא שלא נתכוון לזכות בו דהכי הרע הנמלא באדם נגרר והולך אחר ע"ג של עכו"ם אבל נתכוון לזכות בו לא יצא שהרי ע"י מחשבה הקליפה היא ע"ג של עכו"ם הנז' נדבק בו ולכן לא יצא דהוה ליה ע"ג של ישראל שנתערבה עם הקדושה והיא בטלה עולמית כאמור: שופר של תקרובת ע"ג וכו' הנה ענין התקרובת יותר חמור מפני שהוא מקרב דבר הכשר ומטמא אותו ונודע הוא כי אין דבר נברא בעול' שאין בו קדושה שנאמר ונוגה לו סביב ונאמר ואתה מחיה את כולם ולכן אפילו היה התקרובת של עכו"ם שתקע בו לא יצא שהרי אינה בטלה עולמית והאשר תוקע בו נמלא שדבק בו הקליפה ולא יצא ידי חובתו: המודר הנאה משופר וכו' כך אחז"ל כל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה ומאחר שהבדיל עצמו מן השופר אינו יכול לתקוע דהיינו כי בזה הוא גורם ייחוד למעלה אבל אחר תוקע בו ויוצא ידי חובתו ומתקן עצמו בלבד אבל אם אמר קונם לתקיעתו עלי שהתקיעה מורה על פנימיות השופר שהוא מוליא הקול העליון כנ"ל ולכן אינו מועיל התקיעה לתקן למעלה שהרי שמחשבה עליונה מן השופר וגם לעצמו לא יועיל לתקן נפשו: היה קולו עב וכו' שמורה על הקול העליון היולא משם שהוא אות ו"ו זעירא או גדולה כשר שכל הקולות כשרות בשופר דאף על גב שיולא בסוד ו' זעירא אח"כ נגדל והכן:

[ז] **אשר** חכמים ז"ל יגידו כי האדם על ידי העון הוא נוקב ויורד עד התהום ומשלו משל לאותו שהיה נוקב בספינה א"ל מה איכפת לכם א"ל שאתה מציף עלינו את הספינה כך אמר איוב אתי תלין משוגתי א"ל חבריו כי יוסיף על חטאתו פשע בינינו יספוק וכו' ולכן יאמר הדין זה אם ניקב השופר שהרמז הוא על העון אשר יעשה האדם כי לכן הוא אומר והוקע אותם לה' נגד השמש כמאחז"ל שניקב נקב בראש כל החוטא ולכן יאמר

גא

לא אם נקב השופר הוא כחטא הנעשה בעלם אדם אם לא סתמו ע"ד מכסה פשעיו לא יצליח ובפרט אם הוא חטא מפורסם ובין אדם לחבירו אעפ"י שנשתנה קולו כשר והענין הנה נתבאר בזוהר כי מי שהוא עושה תשובה ואינו יודע לתקן העון לא עשה כלו' אחר בהתמו שלא במינו שלא עשה תשובה במקום שחטא עכ"ז אם נשתייר רובו דהיינו רובו זכיות וחזר קולו של תורה ותפלה כמו שהיה מתחלה קודם שניקב כשר : [ח] נסדק לאורכו פסול וכו' הנה נתבאר במאמר שהזכרתי' כדאי' פ' פנחס דף רי"ז וז"ל נגד השמש וכו' מסכנא אוליפנא בדרגא דתב בר נש לקב"ה לההוא אתר אצטריך למעבד תקנתא לנפשיה וכו' ומאן דלא יעביד הכי לית ליה תקנתא לעלמין כדקא יאות וכו' ולכן יאמר אע"פ שנשתנה קולו כשר שהוא קול יעקב בתורה ומצוה שנאמר ונרשע אמר ה' וכו' מאחר שהודה והודה כשר ואם סתמו שלא במינו וכו' הוא כדבר האמור אם זה האדם עשה תשובה מן העון שעשה אבל לא עשה התשובה כהוגן עוזה מקביל אל העון שעשה דהיינו שלא במינו אעפ"י שאינו מעכב את התקיעה שהנה החטא של יחיד אעפ"י שאמרו אז"ל שדומה למי שנוקב בספינה דהיינו כי הוא עושה רושם גדול בכללות ישראל מ"מ אינו יכול למנוע הייחוד הענין הנקרא תקיעה כנ"ל כמו שאינו התוקע ניבמתו ולכן אמר אעפ"י שאינו מעכב את התקיעה לאחר הסתימה שחזר קולו לכמות שהיה בתחלה פסול כי הנה כבר נתבאר שעיקר התשובה הוא לתקן המקום שחטא שם ומה מועיל כי הקול שלם כמו שהיה הוא סוד א"ת ישראל שנאמר הקול קול יעקב מאחר שנשמתו פגומה ולכן אפילו נשתייר בו רובו שלם שמורה שלא עשה פגם למעלה אינו מועיל לו ואם סתמו במינו דהיינו כי עשה תשובה כתקנה אם נשתייר רובו שלם כי מעיקרא לא חטא הרבה ג"פ ולא נשתרש בחטא אלא רובו שלם ולא עכבו הנקבים שנסתמו את התקיעה דהיינו כי העונות שמכונים נקבים לא עכבו את התקיעה הוא הייחוד הענין אלא חזר קולו לכמות שהיה קודם דהיינו קול תורה ותפלה שלו לא היה בהם פגם כשר ואם חסר אחת משלש אלה פסול אלא א"כ שהיה שעת הדחק ולא היה לו פנאי לעשות תשובה היינו שאין שופר אחר מצוי שהרי נתבאר כי בא לטהר מסייעין אותו הוא סוד נשמה אחרת שניתוספה שם לסייעו ולכן יאמר שהיתה שעת הדחק שלא היה שם שופר אחר היינו נשמה אחרת כי לא היה לו שעת הכושר לעשות תשובה כאמור יש להכשיר בסתמו במינו שעשה תשובה כראוי ונשתייר רובו שהוא רובו זכיות אפילו לא חזר קולו לכמות שהיה שהרי נפגם הקול ע"י העון קול תורה ותפלה וכן יש להכשיר באופן

רובו שלם ולא עכבו הנקבים שנסתמו את התקיעה אלא חזר קולו לכמות שהיה קודם שניקב כשר ואם חסר אחת משלש אלה פסול. ואם הוא שעת הדחק שאין שופר אחר מצוי יש להכשיר בסתמו במינו אם נשתייר רובו אפילו לא חזר קולו לכמות שהיה וכן יש להכשיר בסתמו שלא במינו אם נשתייר רובו והזר קולו לכמות שהיית בתחלה קודם שניקב : [ח] נסדק לאורכו פסול י"א אפילו בכל שהוא פסול אלא א"כ הדקו הרבה בחוט או במשיחה וי"א דווקא ברובו ואם דבקו כשר אפילו אם דבקו בדבק ויש מי שאומר שאינו כשר אלא כשדבקו בעצמו שחממו באור עד שנפשר וחבר קצוותיו זה עם זה ואם נסדק כולו אפילו מצד א' פסול אפילו חיממו באור וחיבר סדקיו זה עם זה : [ט] נסדק לרחבו בטיעוטו כשר ברובו פסול אלא א"כ נשאר מהסדק לצד פיו שיעור תקיעה דהיינו ארבע גודלים וכשנשתייר בו כך כשר אפילו אם מעכב את התקיעה ויש מכשירים בנשתייר אפי' שלא

נראה עונש שינתא ממנו דומה לע"ש ויסור ונפורע ביום כי הם זמנים רבים נפרדים השל לחוי לאדם לעשות תשובה ממעשיו וכל הקודם הרי זה משובח שנ' וזכור את בוראך בימי בחורותך וכו' ולכן לא הרמז בדין זה אם היה שהדק הוא העון לאורכו כלו' באורך הזמן ולא שם אל לבו לתקן מעשיו י"א בכל שהוא פסול ר"ל אין אנחנו משגיחין בעונו' שעשה בין רב למעט לאחר שהלך הזמן עליו פסול ואין הגי' בביאור ענין הפיסול מהו כי בלי הספק היה פסולה לקרבן ולהתרחות לפני בוראה ויש כמה ענינים בזה הפיסול אבל א"כ הדקו בחוט הוא חוט של חסד דאברהם שנ' אני בצדק אחזה פניך והפרש בין חוט למשיחה יהיה כי חוט הוא ענין שאינו פוסק אמנם משיחה היינו שלפעמים הוא עשה צדקה או ג"ח וי"א דווקא ברובו היינו כשעבר רוב זמנו ולא עשה תשובה ואם דבקו כשר אפילו אם דבקו בדבק הוא משחז"ל וכן פי' הר"ם במז"ל בהלכות תשובה האמול היה זה פרוש ורחוק מהקב"ה ועתה דבק עמו ואז"ל אמרו בתנאים שני גברים ומדבקין זה לזה ולכן ע"י התשובה כשר ואפילו דבקו בדבק היא התורה שנאמר ואתם הדבקים יש מי שאומר שאינו כשר אלא כשדבקו בעלם מגיה וביה בעלם אדם שחממו באור כי יאש נבנו מפני החרטה וקבלה בהסב' אלבו ודמו ואז חיבר קצותיו הם האיברי' זה עם זה ע"י התשובה כשר ואם נסדק כולו דהיינו גם עד זקנה ושיבה אפילו מצד שעשה איזה עבירות אבל מ"מ אינו רשע פסול להתרחות למעלה כאמור אפי' חממו באור של החרטה וחיבר סדקיו זה עם זה מאחר שעש' התשובה בסוף ימיו עד אפס כחו פסול כאמור : [ט] נסדק לרחבו במיעוטו כשר וכו' הענין יובן עם מ"ש בזוהר פ' נח דף ע"ג וז"ל ת"א כיון דתב בר נש קמי קב"ה זמנא חדא עביד רשימו וכדתב בי' זמנא תניינ' אתתקף ההוא רשימו יתיר תב ביה אתפשט ההוא רשימא מסטר' דא לסטרא דא כדין כתוב לבתם עולך לפני וכו' והנה כאשר האדם חוטא פעמי' שלש אז נרמז הענין ברוחב כמ"ש במאמר אתפשט מסטרא דא לסטרא דא והיינו מ"ש נסדק לרחבו במיעוטו כשר לפי שעדין לא אתפשט הרשם כאמור אמנם נסדק ברובו פסול מפני שנתפשט הרשם מסטרא דא לסטרא דא כאמור אלא אם כן נשאר מהסדק

לצד

שלא לצד פיו: [י] דיבק שברי שופרות זה עם זה ועשה מהם שופר פסול אפילו אם יש בשבר שכנגד פיו שיעור שופר: [יא] הוסיף עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פסול אפילו היה בו מתחלה שיעור שופר: [יב] הפכו ותקע בו לא יצא בין הפכו כדרך שהופכים החלוק שהחזיר פנימי להיצון בין שהניחו כמו שהיה אלא שהרחיב את הקצר וקיצר את הרחב: [יג] היה ארוך וקצרו אם נשאר בו שיעור

טור ברקת

נגד פיו שיעור תקיעה שהם ארבע גודלים והענין הוא משחז"ל אלינו שאומר בפיו אמור מן העושה מעשה שהרי לא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע וכו' ולכן יאמר שאם נשאר נגד פיו שיעור תקיעה אע"ג שעשה מעשים רעים ושנה ונשתרש בהם אם היה שלם בביטוי פה שנשאר נגד פיו שיעור תקיעה שלכן לא פגם הקול שלו והשיעור הוא ארבע גודלים והרמז לארבע עונות שנקראים גדולות כי כן גודל ואמז"ל כלשון הרע שקול כע"ז ג"ע ש"ד שנאמר לשון מדברת גדולות הרי ארבע גדולות והכל נגד הפה ומה גם שבועת שוא ורכילות ונבלות הפה ודברים בטלים כל אלו העונות הם המכונים לפה ולכן אם נמצא שלם בארבע גודלים אלו המכונים נגד הפה כשר אפילו אם מעכב מגד עונות האחרים ויש מכשירים אפילו כשנשתייר אפילו שלא נגד כי לא היה בו כל כך עונות כשר לענין התקיעה כנז': [י] דבק שברי שופרות וכו' הנה שינו האומר אחטא ואשוב וכו' והיינו שדבק שברי שופרות שחטא ועשה תשובה וחזר וחטא ועשה תשובה היינו הדיבוק שהוא ענין התשובה כנ"ל שחוזר ונדבק עם הקדוש ברוך הוא כמש"ה ובו תדבק וזה ע"י כמה שברים כי שבר התשובה וחזר וחטא וחשב לדבק פעם זה עם זה ולעשות מהם שופר שהוא יחשוב שהשלים נפשו באופן זה ואינו מועיל אפילו שיש בשבר שכנגד פיו שיעור שופר דהיינו כי אותם העונות המכונים אל הפה הנ"ל היה שלם בהם אעפ"י כן פסול: [יא] הוסיף עליו כל שהוא פסול וכו' שינו בענין המומין הפוסלים יתר בידיו וברגליו וכו' וכן לענין שנתחסר אבר הוא פסול. וכדומה לזה הוא בנפש אדם לענין המתגאה היינו הוסיף עליו באותו רמות רוחא כל שהוא בין במינו בין שלא במינו הוא משחז"ל ת"ח צריך שיהיה בו משמונה לשמינית ומעטרא ליה וכו' והיינו כל שהוא במינו שהוא ת"ח בין שלא במינו פסול הוא משחז"ל אפילו כל שהוא מי זוטר מאי דכתיב תועבת ה' כל גבה לב אפילו היה בו מתחלה שיעור שופר כלומר הוליך עצמא לא שניגי כי כל כך גאוה אסור אמנם אפילו בענין שלוה רבי עליו השלום לבנו נהוג נשיאותך ברמים ופריך והא יהושפט מלך יהודה שהיה רואה ת"ח עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו ואומר לו רבי רבי מארי מארי ומשיק הא בצניעא הא בפרהסייא וא"ש אפילו היה בו שיעור שופר הוא השיעור זה שאחז"ל או שיהיה ענין הכעס שמראה עצמו שכועס כגון ההוא דתבר מכמתא וכו' וההוא דיהיב דריפא דאמתיה ליר של דגים כי לא היה בלבה כעס כלל רק מראים כך נשטיל אימה עליהם אמנם היה בו שיעור שופר מתחילה ולא בא לכלל כעס עם כל זה פסול כאמור: [יב] הפכו ותקע בו לא יצא וכו' הנה הרמז בזה כי זה האיש נהפך לגמרי כי לבו יקבץ און לו כי לא יאמין משחז"ל שכר מצות בהאי עלמא ליכא והוא

ממקור חיים

הפך הענין בלבו אמנם תקע בו ולכן לא יצא ופירוש הענין של היפוך זה בין אם הפכו בדרך שהופכים החלוק היינו חלוקא דרבנן דאף על גב שיאטא האדם ביותר אינו מפסיד המצות שעשה אלא בתוכה על הראשונות והיינו שהחזיר פנימי לחיצון דהיינו שהפך הטוב הפנימי הצפון לו לעולם הבא ונתנו לחיצון שנאמר יכין וצדיק ילבש בין שהניחו כמו שהיה ולא הכא על הראשונות אלא שהרחיב את הקצר וקצר את הרחב כי הנה שינו אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואז זה נהפך מן האמונה זו כי אמר עיקר השכר ראוי להיות בעולם הזה הוא הרחב שיהיה לו שכר התורה והמצוה בהרחבה והחלק שהוא בהרחבה שהוא לעולם הבא עשה אותו קצר כי לא יאמין במה רב טובך וכו' ומה שהפך הוא בקרן הנזכר היינו בשופר ולכן אף על גב שעשה המצוה ותקע בו לא יצא לפי שהפך בלבו עיקר האמונה בשכר של השופר ולכן אין יוצא ידי חובתו מן העון שנמצא בו כנ"ל: [יג] היה ארוך וקצרו וכו' ירצה כי האדם זה נמצא בו השלימות בנפשו יותר מדאי דהיינו שהיה מתהלך בדרכי החסידות גמי אמנם אחר כך קצרו ולא עמד בשלימותו הראשון אם נשאר בו שיעור תקיעה כלומר כי לא נמצא דבר עבירה רק כי קצרה נפשו מלרדוף אחר דרכי החסידות כמו שהי' עושה בתחלה מאחר שנשאר בו שלימות שיעור לעורר יחוד העליון הוא התקיעה כאמור כשר: ועתה הנני שב לבאר הדינים אגו מה שנוגע למעלה נגד עילאה ימגל וכך היה אומר: אם ניקב אם לא סתמו וכו' הוא מה שאמר בזוהר בפרשת ויקהל בן האשה וכו' פרשת אמור דף ק"ו וז"ל ויקוב בן האשה הישראלית את השם מהו ויקוב רבי אבא אמר ויקוב ודאי כמא דאת אמר ויקוב חור בדלתו נקיב מה דהוה סתים וכו' ורזא דמלה נפל ה' דבשמא קדישא ובייא הנה ענין זה הוא בסוד ה' אחרונה כאמור ונפי פסיא בסוד בתולה תמיד לכן אז נעשה אמנם בענין השופר שהוא בסוד ה' ראשונה כנ"ל הוא הפך מזה שהיא נקראת אם מפני כי שני אותיות שהם בסוד חיים ואשה שהם אותיות י"ה הוא שם בפני עצמו ואינו נפרד אות יו"ד מאות ה' לעולם וכדכתי' בזוהר אבא ואימא כחדא נפקין לא מתפרשן ולכן ניקב השופר כשר כי שם אינו צודק נומר ויקוב חור דנקיב מה דהוה סתים לפי כי לעולם שם הם מחוברים ולכן כשר אפילו נשתנה הקול לפי כי קול יעקב אשר בצאתו מרחם אמו משתנה לטובה ממה שהיה ולכן כשר: ואם סתמו שלא במינו וכו' הנה צריך להקדים כי לעולם עולים אותיות ו"ה למעלה כדי לעורר היחוד העליון שבין אותיות י"ה שהם אבא ואימא ובפעמים עולה תפארת ישראל לבד כדאיתא פרשת ויצא בפסוק והנה לאה נקראתו כדלקמן ופעמים עולה מדת במלכות

המלכות ולשני מדות יקרא מינו ושאינו מינו ויש לדון לכאן ולכאן כי מסיבה אחד ראוי לומר כי תפארת ישראל נקרא מינו מפני כי כל בחינות השופר עליון הוא נכלל בו מה שאין כן במדה האחרונה ולכן תקרא שאינו מינו ויש צד אחר שראוי לקראת למדה האחרונה מינו של השופר מפני שנאמר כמושל עליך ימשול כאמה בתה ושאינו מינו מכונה תפארת ישראל ולכן נפרש הענין בצד אחר והשאר יובן מעצמו והנה אמר אם סתמו שלא במינו דהיינו שעלה לשם ת"ת ישראל כמ"ש ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא לרוותה לך בתפנוקין עילאין וכך היא המדה אע"פ שאינו מעכב את התקיעה שהרי אבא ואמא כחדא שריין לאחר סתימה כדאי' בס"ד ואתא מפתחא דכליל שית וכסי פתחא שחזר הקול קול יעקב לכמו שהיה בתחלה קודם שיצא מרחם אמו פסול דאף על גב כי בעלמא בכי האי גוונא הנה מה טוב כאמור אמנם לא כן עתה שצריך להיות השופר נכנס בתפארת ישראל ולכן הוא פסול כאמור אפי' נשתייר בו רובו שלם : ואם סתמו במינו הוא בסוד ה' תתאה כאמור שהוא במינו כאמה בתה אם נשתייר רובו שלם בסוד בינה ותבונה ולא עכבו הנקבים את התקיעה אלא היה נוהג תמיד היחוד דהיינו חזר קולו לכמות שהיה קודם שניקב כשר ואם חסר אחת משלש אלה פסול ואם הוא שעת הדחק שאין שופר אחר מצוי כי הנה נודע כי שני שופרות הם אחד בסוד הבינה ואחד בסוד התבונה ולהיות שעת הדחק לפי שדוחקות זו לזו לכן אין שם שופר אחר מצוי רק אחד אז יש להכשיר בסתמו במינו הוא סוד ה' האחרונה אם נשתייר רובו דהיינו בסוד הבינה עליונה לחוד אפילו לא חזר קולו לכמות שהיה לפי כי בג' חדשים ראשונים דעיבור רע לוולד וכן יש להכשיר בסתמו שלא במינו שהוא בסוד אות וא"ו כנזכר אם נשתייר רובו בסוד הבינה וחזר קול קול יעקב לכמות שהיה מתחלה קודם שניקב : נסדק לאורכו פסול וכו' הנה ענין דין זה אי אפשר לפרשו אמנם שיש לבך בסוד של ויעבור כי באותו פרק הוא נסדק. השופר שאנו עסוקים בו אבל לא באורך ולכן הדין הוא שהוא פסול וי"א אפילו בכל שהוא פסול אלא אם כן הדקו הרבה בחוט או במשיחה היינו כחסד עליון שהוא מלחים אותו וי"א דוקא ברובו אבל למטה כך היא המדה שנסדק ואם דבקו כשר אפילו דבקו בדבק בחינת אות יו"ד ויש מי שאומר שאינו כשר אלא כשדבקו בעצמו כי כן למעלה נמי לאחר שנסדק חוזר ונדבק בו בעצמו ואם נסדק כולו אפילו מצד אחד פסול כי כן למעלה אינו נסדק כלו זולת הדפנות מכאן ומכאן ולכן אפי' חיממו באור וחיבר סדקיו זה על זה פסול כאמור : נסדק לרחבו במיעוטו כשר שהרי כבר נתבאר כי כן באותו שופר עליון הוא נסדק כדי להוציא הקול ממנו אמנם זה נעשה לצד מטה בלבד ולכן ברובו פסול אלא א"כ נשאר מהסדק לצד פיו שיעור תקיעה כדי שיהיה שם יחוד והוא שיעור ארבעה גודלים והרמז הוא מה שאמר בזוהר פרשת בלק דף ר"ד וז"ל ומספר את רובע ישראל וכו' רובע ישראל רבעות מן מדידו דישראל איהו ברית אמאי אקרי רובע אלא שיעור דגופא ארבע בריאות הוי כשיעורא דיליה וברית רובע איהו בשיעורא דמדידו דגופא כלא אפיק מ' עכ"ל ולכן בא השיעור זה ארבע אצבעות רמז לנזכר וכשנשתייר בו כך כשר אפילו אם מעכב את התקיעה לפי כי למעלה עיכוב זה הוא זמן מה ולא יקרא עיכוב ויש מכשירים כשנשתייר ארבע גודלים הנזכר אפילו שלא לצד פיו כי כך למעלה אותם ד' בריאות אינם לצד פיו :

שיעור תקיעה כשר : [יד] גררו שבפנים או שבחוץ עד כשר

דיבק שברי שופרות זה עם זה ועשה מהם שופר פסול מפני כי למעלה כאשר שופר העליון מתקלקלים דפנותיו אין נשברים אפילו שיש בשבר שכנגד פיו שיעור שופר ר"ל לאורכו שהרי למעלה אין שם שבר כאמור: הוסיף עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פסול והענין יובן עם מ"ש בזוהר פ' ויקרא דף ז' וז"ל ויהי קול השופר וכו' קול השופר תרי קול חד השופר תרי וכו' הולך לאן אי תימא לטור סיני או לישראל יורד מבעי ליה אלא אורייתא מהכא נפקא וכו' והנה בתורה נאמר לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו ולכן בין במינו בין שלא במינו היינו לפי כי נודע שנ"ה דאימא משתנים אח"כ ונעשים מכללות של התורה הנזכר ולכן בתחלה נק' במינו ולאחר שנשתנו נק' שלא במינו אם הוסיף עליו פסול אע"ג שמתחלה היה בו שיעור שופר : הפכו ותקע בו לא יצא וכו' הנה הנ"ה דתבונה סוד השופר הנכנס בת"ת ישראל הוא נכנס כדרכו ולא יתכן להתהפך בשום אופן ולכן אם הפך השופר ותקע בו לא יצא בין שהפכו כגון החלוק שהחזיר פנימי לחיצון לא יצא כי לא כן יתכן להיות למעלה ולכן אחז"ל איזה הוא ת"ח שמחזירין לו אבידתו בטביעות עין כל שמקפיד על חלוקו שלא יתהפך וסוד הענין כאמור כי ת"ח הוא בסוד ת"ת ישראל בזמן שהוא תלמיד של חכם העליון לובש החלוק שנותנים לו שלא יתראה ממנו פסת יד כמאחז"ל איזהו חלוק של ת"ח וכו' והוא מקפיד ומדקדק שלא יתהפך ולכן אם הפך השופר שהוא דוגמא לזה בסוד הפנימי פנימי לחיצון או שקצר את הרחב והרחיב את הקצר בכל ענין מאלו אם תקע בו לא יצא כי כן לא יעשה למעלה כדבר האמור : היה ארוך וקצרו וכו' כי הנה למעלה פעמים אותם נה"י הם מתפשטים בכל שיעור הת"ת ופעמים הם מתקצרים כי נשארים למעלה ולכן כך הוא מן הדין אם היה ארוך וקצרו אם נשאר בו שיעור תקיעה שהם נה"י שלשה מדות בלבד שמועיל לתקוע בו תקיעה של מצוה כנ"ל כשר :

[יד] **הנה** נתבאר למעלה כי השופר הוא ענין התעוררות שניתוסף בנפש האדם ואותו קול הוא ע"ד מה שאחז"ל עורו ישינים מתרדמתכם ולכן יאמר שאם באולי אדם זה גררו לשופר זה התוספת הנכנס בלבו מבפנים שעשה כך במעשה למעט אותו תוספת רוח או מבחוץ הם דברים שאינם חמורים ואין נוגעים בפנימיות שלו כגון הכעס שנא' טורף נפשו באפו וכן המתגאה שהוא נחשב לע"ז אבל

עשה

עד שעשאו דק מאד כמו גלד כשר : [טו] לא הוציא זכרותו אלא נקב בו כשר אבל אם הוציא הזכרות ועשה ממנו שופר כגון שנקב בו פסול : [טז] צפהו זהב במקום הנחת פה פסול שלא במקום הנחת פה כשר צפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר י"מ מקום הנחת פה היינו עובי השופר לצד פנימי שמניח שם פיו והצד החיצון מ; העובי עצמו קרי שלא במקום הנחת פה וי"מ דעביו במקום הקצר הוא מקום הנחת פה ושלא במקום הנחת פה היינו כל אורך השופר מצד הקצר עד צד הרחב : [יז] המציירים בשופר צורות במיני צבעונים כדי לנאותו לא יפה הם עושים : [יח] אם נתן זהב על עובי השופר בצד הרחב

עשה דברים קלים לראות דבר של איסור או שיחה בטלה והיינו שהוא נוגע לחילוניות אף על פי שנשרש בזה עד דעשאו דק מאד כמו גלד כשר לפי שלא ניקב מן העון : [טו] לא הוציא זכרותו אלא נקב בו כשר הנה נת' למעלה כי מציאות הזכרים הוא ענין זכרון לעולם הבא וענין הנקב הוא מציאות עון כענין הקודח בספינה שמביא רעה על כל העולם ולכן יאמר אם לא הוציא זכרותו אלא שהוא שלם באמונת של עולם הבא אלא שעשה בו נקב הוא ענין עון הנוגע באמונת של עולם הבא כשר לפי שלא עשה הסרון שמורה על ענין עבירה אלא נקב שהוא ענין פגם במחשבה בלבד אבל אם הוציא הזכרות דהיינו שעשה מעשה הפוגם בעניני עולם הבא שהוציא הזכרות לחוץ ועשה ממנו שופר דהוי כאלו אומר שאין לו השארות לעולם הבא ולכן הוציאו לחוץ שיצא מן הכלל ונקב בו שעשה מעשה בלתי טהור פסול שהרי פגם בשני עולמות שהנה אינו מאמין כי כל מעשה איש ישראל לזכות לחיי העולם הבא שנ' למען ייטב לך לעולם שכולו טוב והוצאת הזכרות כאלו יאמר למען ייטב לך והארכת ימים הכל בעולם הזה וגם בזה קדחו בזכרותו ועשה בו נקב על ידי העון ולכן פסול : [טז] צפהו זהב ע"ד מש"ה אורך ימים בימינה למיימינים בה בשמאלה עושר וכבוד למשמאילים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא והאדם זה נתרצה לעשות מצוה לזכות לעושר בלבד יש חילוק בזה אם הוא במקום הנחת פה כלומר כי לא די כי כך עשה לזכות לעושר ובחן לעשות כך המצוה אם לא פצה פיו לומר בבטוי פה זאת המצוה אני עושה לזכו' לעושר פסול לפי כי כך אחז"ל אסור לנסות להקב"ה שנא' לא תנסו את ה' אלהיכם שלא דמקום הנחת פה אע"ג שעשה המצוה אדעתא דהכי מאחר שלא הוציא מפיו כשר כך אחז"ל דברים שבלב אינם דברים · צפהו זהב מבפנים ר"ל כי זה שהיה עושה המצוה להתעשר היה מבפנים כלומר בכל לבו דקסבר כי זה עיקר אמנם לזכות לעולם שכולו טוב מאן מוכח כי יזכה על ידי כך פסול ואם מבחוץ לא שהיה מודה בלבו אלא כי מבחוץ כך היה עושה לאהבת קניין המדומה אם לא נשתנה קולו ר"ל אם עדין הוא שלם בתורתו ובתפילתו הקול קול יעקב ולא שינה מעשיו מאשר היה עושה זה יורה כי הוא מורה כי עיקר הטוב האמיתי הוא לעולם הבא רק כי זה שעושה הוא מבחוץ לרדוף אחר העושר ולכן כשר אבל לא נשתנה קול של תורה ותפלה הקול קול יעקב זה מורה כי מה שרודף אחר העושר הוא כי אינו בענין שכר העולם הבא נחשב ולכן פסול וכן איתא בזוהר פרשת לך לך דף

פ"ה וזה לשונו רבי אבא כד סליק לפתחא הוה מכריז מאן בעי עותרא ומאן בעי אורכא דחיי וכו' יומא חד אתא חד איניש א"ל רבי בעינא למלעי באורייתא שיהיה לי עותרא א"ל הא ודאי וכו' וליומין הוה קאים קמיה א"ל אן הוא עותרא אמר שמע מינה דלאו לשום שמים קא עביד עאל לאדריה שמע חד קלא דהוה אמר ליה לא תענשיניה הוא לגביה דגברא רבא ליהוי תב לגביה א"ל תיב ברי תיב ואנא יהיבנא לך עותרא אדהכי אתא חד גברא ומנא דפז בידיה אפקיה נפל נהורא בביתא א"ל רבי בעינא למזכי באורייתא ואנא יהבנא עותרא וכו' הנה מבואר מזה שמאמר כי רבי יוסי עליו השלום אף על גב שלמד תורה ע"מ להעשיר לא די כי לא נענש אלא גם כן שלח לו הקב"ה עושר וכל זה הגיע לו מפני כי לא היה מכוין טוב העולם הבא רק שהיה רוצה להתעשר ולכן נמי מאחר שצפהו זהב מבחוץ כשר מאחר שלא נשתנה קולו של תורה מכמות שהיה כאמור: [יז] המציירים בשופר צורות וכו' הנה ידענו נאמנה כי המצות שנתן לנו הקב"ה הוא לתועלת ושלימות הנפש בעולם הזה לטוב לנו לעולם התחיה ומה גם לטוב לצדיקים לעולם הבא שלכן היו במספר רמ"ח לתת לנו אחרית ותקוה טובה ומה גם להיות מעורר הייחוד עליון למעלה ולכן אדם המצייר בשופר צורות אף על גב שהיה ע"ד מ"ש רבי יעקב עליו השלום והרמב"ם ז"ל כי כונת השופר הוא לומר עורו ישנים מתרדמתכם לפי כי כל ימות השנה אדם מורדף בלי הפך אחר צרכי העולם הזה לכן עתה צריך כי החי יתן אל לבו אף על גב כי צורה זו הוא צורה טובה מכל מקום אין הרצון לומר כי זה יהיה כונת חיוב השופר ותו לא אינו כן האמת רק כי זה יהיה לענין רמז בלבד אמנם חיוב המצוה לא מפני כך הוא אבל גזרה ה' לתקוע בראש השנה וגם כי עדיין יש צורך לאדם לתיקון נפשו כאמור ולכן יאמר כי המצייר צורות בשופר ממיני צבעונים הם דעות ורמזים שונים זה מזה לומר אין עוד אפס זולתם לא יפה הם עושים חושבים לנאותו על ידי כך בעיני הבריות אבל נגהי הוא לומר כי לכך בא צווי השופר בלבד כאמור: [יח] אם נתן זהב על עובי השופר וכו' כבר נתבאר כי צפהו זהב היינו שרודף אחר העושר ובזה יש חילוקים אמנם אם נתן זהב על עובי השופר כלומר דאף על גב כי לא נעלם ממנו גודל מעלת המצוה אמנם הוא נתן זהב על עוביו שעשה עיקר טוב של העולם הזה ונתנו על צד הרחב שמורה על טוב העולם הבא שהוא רחב היינו הוסיף עליו כל שהוא כי הוסיף מדעתו לומר כי העיקר טוב העולם הזה ולכן פסול

הרחב היינו הוסיף עליו כל שהוא פסול: [יט] הרחיק את השופר ונפח בו ותקע בו פסול: [כ] נתן שופר לתוך שופר אם הפנימי עודף על ההיצון משני צדדיו ונתן הפנימי בפיו ותקע בו כשר: [כא] שופר של ר"ה אין מחללין עליו י"ט אפי' בדבר שיש בו משום שבות כיצד היה השופר בראש האילן או מעבר הנהר ואין לו שופר אלא הוא אינו עולה באילן ואינו שט על פני המים כדי להביאו וע"י עכו"ם מותר דהוי שבו' דשבות ובמקום

פסול : [יט] הרחיק את השופר אף על גב שהוא מודה בענין הגאולה מכל מקום מרחיק אותה בדעתו כמ"ש בלעם אשורנו ולא קרוב ונפח בו דנשמע כי והקותו מפח נפש אף על גב שתקע בו ומאמין מה שאמר הכתוב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכו' מאחר שעבר על מש"ה אם יתמהמה חכה לו ומצווים אנו להאמין מש"ה היום אם בקולו תשמעו פסול : עוד לאלוה מילין לצד עילאה ימלל דאף על גב דקים לן כי כל המעשה אשר יעשה איש הישראלי כנ"ה יעשה למעלה כדאיתא בזוהר אעפ"כ אם גלד השופר כל כך עד שהיה דק מאד כמו גלד כשר מפני כי למעלה לא יתכן להיות כן וגם אם תמצא לומר שיהיה כן אינו מעכב את התקיעה ולעולם הוא מתפשט והולך בתוך הת"ת ולכן כשר : לא הוציא זכרותו וכו' הנה נתבאר למעלה כי ענין זכרות השופר הוא סוד אות יו"ד הנכנס בתוך אות ה' שהוא השופר והוא עיקר ולכן אם לא הוציא זה הזכרות מתוך השופר אלא נקב בו כשר לפי כי כן אור של אות יו"ד נוקב ועובר בתוכו עד שמגיע לתוך השופר ולכן כשר המגנם אם הוציא הזכרות במורה שמפריד אות יו"ד מתוך אות ה' ועשה ממנו שופר דהיינו שנקב בו פסול מפני שמורה פירוד כאמור : ציפהו זהב דהיינו שמורה שהמשיך עליו בחי' גבורות וזה עשה במקום הנחת פה שהוא מקום שמתחברים יחדיו אות י' עם ה' כד"א הכלה ומחתה פיה פסול לפי כי כל עיקר תקיעות שופר הוא כדי להמשיך בחינת חסדים למתק הדינים כנ"ל וזה היה היפך על ידי מעשה זה להמשיך גבורות ולכן פסול שלא במקום הנחת פה כשר לפי כי ג"כ נמשך שם בחינת גבורות אלא שהם מתמתקות ולכן אם ציפהו מבפנים פסול לפי שהוא ממשיך בחינת דינים בפנימיות המגנם מבחוץ כשר מאחר כי מבפנים נמשך בחינת חסדים כאמור המגנם אם נשתנה קולו הוא קול יעקב נשתנה מכמות שהי' מפני המשכת כח הגבורות פסול ואם לאו כשר : המצייר בשופר צורות במיני צבעונים וכו' מאחר שבנהגו כי כל ענין מעשה אשר נעשה על יד איש הישראלי כך הוא גורם לעורר למעלה ולכן זה המצייר בשופר צורות הוא מורה כי בתוך שופר עליון נתהווה שם צורה או מיני גוונים והא ליתא היינו מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קס"ז : וז"ל א"ל האי דאמינא דאתבריר הכא רזא דאדם באור דההוא זרע וכו' תנא כד אתעביד דא לגו מעוי דאתתא דהא לא אצטייר זרעא אלא בגו מעוי דנוקבא וכו' אינון דיוקנא דאדם באן אתר אתצייר וכו' אי תימא גו נוקבא הוו דא עלמא דאתי לאו הכי דהא לא אתצייר צורה ודיוקנא עד דנפקו אתוון לבר ולבתר אתגלימו וכו' הנה מבואר מן המאמר כי לא היה צורה תוך אימא עילאה ולכן בא זה הדין כי המצייר צורה בשופר במיני צבעונין לא טוב עשה מפני שמורה כי כך

הוא בשופר עליון ואינו כן שחושב כי כן עשה לנאותו ולא די שאין ענין יפוי לשופר עליון בזה אלא שהוא גנות שהרי אין בתוכה צורה כדבר האמור : אם נתן זהב וכו' כבר נתבאר כי כונת השופר הוא להמשיך מדת הרחמים כמו שאחז"ל בפ' עלה אלהים (תלים מ"ז) שהוא מ"ש בתרועה וכילד נעשה ה' שהוא רחמים בקול שופר ולפי דרכינו יראה כי כאשר עלה אלהים מתעלה ר"ל מסתלקת האם הנקראת אלהים מעל הבנים וכילד נעשית ה' וחוזר להיות האם רובצת עליהם בקול שופר ולכן נתן זהב על פי השופר דהיינו בחינת דין והוא בצד הרחב שהרמז שלו למעלה מקום שמתגלים בחינת החסדים היינו הוסיף עליו כל שהוא ופסול כנ"ל : הרחיק את השופר וכו' הנה נתבאר כי כל תכלית כונת השופר הוא להחזיר האם שנסתלקה מעל הבנים כאשר נתבאר מן המאמר הנ"ל מפ' אמור וכד אסתלק האי שופר וכו' ולכן כאשר הרחיק זה השופר מורה שנתרחק השופר עליון ופנה למעלה ועזב את הבנים ולכן אף על גב שנפח ותקע בו פסול לפי שהעיקר הוא שתהיה האם רובצת על הבנים :

[כ] **איתא** בזוהר פ' משפטים דף צ"ד וז"ל ת"ח בר נש כד אתייליד יהבין ליה נפשא מסטרא דחיוא מסטרא דאלין דאתקרון אופני הקדש זכה יתיר יהבין ליה רוחא וכו' זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דכורסייא ותלת אלין אינון אמה ועבד ושפחה דברתא דמלכא זכה יתיר יהבין ליה נשמתא באורח אצילותא וכו' הנה מבואר מן המאמר כי ע"י הזכות אשר יעשה האדם מוסיפין לו נפש או רוח וכיוצא כפי מעשיו וכפי מה שהיה בו מתחלה ולכן יאמר נתן שופר לתוך שופר כי הרמז הוא כי זה האדם זכה ע"י מעשיו ונתן נפש אחרת לתוך נפשו שהיה בו מתחלה או רוח וכיוצא אם הפנימי עודף על החיצון כלומר כי אדם זה מוסיף מעשים טובים על ידי הנפש או רוח הפנימי שנמשך לו מחדש וזה יהיה משני צדדיו בין בענין המעשה המכונה למטה בין לענין תורה ותפלה המכונה לצד מעלה היה מוסיף והולך ונתן הפנימי בפיו כי הרוח הפנימי נתן אותו בפיו לתקן אותו ע"י עסק התורה כשר זה תיקון מעשיו בודאי ונעשה אדם כשר : [כא] שופר של ר"ה אין מחללין עליו י"ט וכו' מאחר שבנהגו כי הרמז של השופר הוא אותו תוספת שבא לאדם ע"י מעשיו הטובים נפש או רוח או נשמה יתירה לכן יאמר שופר של ר"ה ר"ל הנשמה זו שבא לאדם בתוספ' בר"ה ע"י המצות הנוהגות בו אין מחללין עליו יו"ט כלומר צריך ליזהר בה במאד מאד שלא יפסיד אותה אח"כ מאחר שנעשה דוגמא של י"ט וכו' קדם יזהר שלא יחלל אותה הוא מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קכ"ה : וז"ל בגין דרוח מסאבא אזדמן תדיר במגנא ובריקניא וכו'

וכו׳ ורוח קדשא לאו הכי אלא באגר שליש. ובאשתדלות׳ רב וסגי ובאתתקנותא דגרמי ובאתדכאותא דמשכניה וברעות׳ דלביה ונפשיה ולואי דיכיל למרווח ליה דישוי מדוריה עמיה ועבד דיכן בארח מישר דלא יסטי לימינא ולשמאלא ואי לאו מיד אסתלק מני׳ ואתרחיק מניה ולא יכיל למרווח ליה כבקדמיתא עכ״ל הנה מבואר מדברי המאמר כמה טורח צריך לטרוח האדם עד שיקנה דבר שבקדושה׳ ואחר שקנה אותו צריך ליזהר יותר שלא יפסיד אותו לפי כי עוד לא יוכל לתקן אותו כלל והיינו מ״ש בזה כי יזהר שלא לחלל עליו יו״ט ע״ד הנזכר שאם חטא אז אותה קדושה שהוא דוגמת י״ט הולכת ונמצא כי הוא נשאר דרך חול כאמור אפילו בדבר שהוא משום שבות שהוא דבר קל מאד ומעתה נוכל לומר בעניינים הללו דרך רמז מ״ש כילד היה שופר בראש האילן או מעבר לנהר הוא ענין גאוה שנמצא בראש האדם המכונה לאילן שנאמר כי האדם עץ השדה או שמתעסק הרבה ע״ד מאמז״ל בפ׳ ולא מעבר לים היא לא תמצא במפרשי ימים היינו נמי מעבר לנהר: ואם נאמר בדרך אחרת כי מ״ש שופר של ר״ה וכו׳ מי שרוצה להרויח שיהיה לו בחינת נפש או רוח מעתה ועדיין לא היה לו והרי נתבאר כי הכל לפי מעשיו של אדם כך נותנים לו כמ״ש זכה יתיר וכו׳ ולכן יאמר שופר של ר״ה היינו מה שמשתדל להרויח עתה נפש או רוח אין מחללין עליו י״ט כלומר צריך ליזהר מאד בכל מעשיו ולא ימצא בו צד חילול כדי שיוכל להרויח אותו ולכן יזהר אפי׳ בדבר שיש בו משום שבות כילד היה השופר בראש האילן או מעבר לנהר הוא הדבר מה שביארתי בפסוק כה אמר רם ונשא וכו׳ מרום וקדוש אשכון (ישעיה נ״ז) וכו׳ דהכי קאמר שהקב״ה אע״ג שהוא רם ונשא וכו׳ ממציא שכינתו עם שני מיני בני אדם סוג הא׳ הוא מרום וקדוש כלומר כי הוא מתרומם אמנם לענין קדושה ע״ד שאמרו לעולם יעשה אדם עצמו ת״ח ופי׳ רש״י ז״ל ולית ביה משום יוהר׳ וסוג השני הוא דכא ושפל רוח והיינו מ״ש שהיה השופר בראש האילן כלומר שהיה נמצא לו תוספת זה ע״י כי היה מתגאה בראש האילן ע״ד ויגבה לבו בדרכי ה׳ או מעבר הנהר היינו מאמז״ל היכי דמי חסיד שוטה רואה אשה טובעת בנהר ואינו מצילה כדי שלא יראה בשרה אפי׳ בדרכים הללו שיש בהם מצוה אבל מ״מ נמצא בהם צד עון אינו יכול להביא שופר זה אצלו זה תוספת נשמה אלא ע״י קדושה יתירה ואע״ג שאין לו שופר אלא הוא כלומר דאלו היה האדם זה נמצא אתו כל הבחינות הצריכות אליו פשוט הוא כי לא יעשה בדרך זה אמנם אפילו פשוט אצלו כי אין לו שופר אחר כלומר כי עדיין אין בו סוד הרוח או נשמה קס״ד כי יוכל איש להתעורר בדברים אלו של מצוה כדי לקנות רוח או נשמה מחדש לכן הודיע כי אין לו רשות לעשות מאחת מהנה אף ע״י עכו״ם כי מאחר דקים לן שלוחו

ובמקום מצוה לא גזרו: [כב] אם עכו״ם הביא שופר מחוץ לתחום תוקעין בו וה״ה אם עשה עכו״ם שופר בי״ט מותר לתקוע בו: [כג] יכול ליתן בתוכו מים או יין לצחצחו אבל מי רגלים אף בחול אסור מפני הכבוד:

התוקע

של אדם כמותו נמצא שהוא עשה מצוה ואין בה צד עון כלל וז״ש דהוי שבות דשבות ובמקום מצוה לא גזרו ובלי ספק כי בסגנון זה נמצא מרויח רוח או נשמה כדבר האמור: [כב] אם עכו״ם הביא שופר מחוץ לתחום הוא הדבר שנת׳ פ׳ משפטים בענין הטיקלא דעשיקת נשמתין בעבור מעשה הרע של התחתונים ולכן יאמר עכו״ם מלך ס״א מלך הטיקלא וכיוצא שהביא שופר סוד הנשמ׳ שלקח והביא אותה מחוץ לתחום דהיינו מסטרא דקדושה שהוא חוץ מן התחום שלו תוקעים בו לפי שהנה ידענו נאמנה כי אפשר להתעבר באדם נפש אחרת בכל יום בין עיבור טוב בין עיבור רע שלכן אנחנו מברכים בכל יום ואומרים שלא עשאני גוי וכן נמי על ידי מעשה טוב מתעבר באדם עיבור טוב ולכן עו״ג זה שהביא השופר זאת הנשמה מחוץ לתחום עכ״ז תוקעים בו וזוכים בו איזה איש מישראל ומה גם עתה שהוא צריך אליו לטובה לו ביום הדין וה״ה אם עשה שופר בר״ה זה הטו״ג שהרמז בזה שבו ביום בא אצלו נשמה זו מותר לתקוע בו: [כג] יכול ליתן לתוכו מים או יין וכו׳ אשר יגיד בדין זה שלאחר שהאדם קנה והרויח אותו רוח או נשמה ע״י המצות כאמור אח״כ אם רצונו לרדוף אחר עסק התורה בלבד כדי לגדלה אותה הנשמה שפיר דמי לפי כי ע״י לימוד התורה הוא משיג מעלה רמה שנא׳ והשביע בצחצחות נפשך וכן אינו משיג על ידי מעשה המצוה כל כך כמו ע״י עסק התורה נפקא מינה כי אע״פ שהוא י״ט וחייב לאכול לשבעה שנא׳ אכלו משמנים כי קדוש היום לאלהינו מ״מ מותר ליתן לתוכו מים דברי הגדה שמושך לבו של אדם כמים או יין שהם הודות התורה שבעים פנים כמנין יין אבל מי רגלים אף בחול אסור מפני הכבוד ולא נעלם מעין הקורא הברייתא ואין מכניסין מי רגלים במקדש מפני הכבוד כי שם רבו הפירושים ולכן גם בנדון דידן נאמר במי רגלים הנזכר כאן הוא דרך רמז שלא לרדוף אחר המותרות כלומר אע״ג כי מצוה לאכול ולשתות בו ביום לא הותר לו להוסיף בענין המותרות כדי שלא לעשות פגם בתוכה תוספת הקדושה שקנה בו ביום ע״י מעשה המצוה כאמור׳ עוד לאלוה מילין בדינים הללו כי מ״ש נתן שופר לתוך שופר וכו׳ היינו כי ע״י מעשה זה כך נעשה כי הנה נת׳ למעלה כי שני שופרות הם האחד תקע בו בהר סיני והשני מזומן לתקוע בו לעתיד שנא׳ והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וענין נתן זה בתוך זה הוא מורה שעשה האחד עיקר בלבד ולפי כי העיקר הוא להאמין בשופר שלעתיד שמורה על קיבוץ גליות והתחיה ולכן צריך כי הפנימי הוא השופר שלעתיד יהיה עודף על החיצון משני צדדיו לפי כי כן נמי בהוא הזמן נוסף על גאולת מצרים שנא׳ לא יאמר עוד חי ה׳ אשר העלה ממצרים כי אם אשר העלה מארץ צפון וזהו עודף בשני דברים אם לענין מעלה הרוחניות שנא׳ ומלאה הארץ דעה את ה׳ וזה עודף על החיצון כי לא כך היה ביציאת

ביציאת

ביאת מצרים במתן תורה ועודף נמי מצד מטה בענין הגשמי בעברה דברים שמתחדשים כמשחז"ל ובלע המות לנצח ולכן אם כך מאמין זה שנתן השופר לתוך שופר כי השופר שלעתיד עיקר וזה יבחן לפי שנתן בפיו הפנימי כלומר כי כך אמר נמי בפיו כשר כי כן נמי הם ב' שופרו' למעלה בסוד התבונות שנא' ואים תבונות יתרים אמנה התחתון הוא שנא' בו והאם רובצת על הבנים וכאשר נכנס גם כן תבונה השנית אז עודף התפשטות למטה ומה גם שנותן הפנימי בפיו של אדם עליון ותוקע בו ולכן כשר כמדובר איתא בתיקון כ' דף מ"ט : וז"ל וכן שכינתא תתאה אתקריאת שופר מסטרא דשכינתא עילאה דאיהי שופר גדול תקע בשופר גדול וכו' ולכן נתן שופר לתוך שופר אם הפנימי עודף הוא אימא עילאה ונתן פיו לתוכו ותקע ר"ל אדם עליון התוקע כשר לפי כי משם יוצא הקול כאמור : שופר של ראש השנה אין מחללין עליו יום טוב וכו' מפני כי כן נמי למעלה אין שם חילול יום טוב כאשר מביאים אותו מלמעלה למטה אין בו אפילו משום שבות ולכן מפרש כיצד היה השופר בראש האילן או מעבר לנהר ואין לו שופר אלא הוא אינו עולה באילן ואינו שט על פני המים להביאו מפני כי כן נמי למעל' תבונה זו אינה עולה באילן של עץ החיים אלא נכנס בפנימיות מדת הת"ת כנודע ואינו מעבר הנהר כדאי' בזוהר פ' אמור דף נ"ט · וז"ל אלא ודאי שמחה דמלה טיבו הגי עבד קב"ה בישראל דאתעדי בהו באכפתא ועביד לון רתיכא קדישא עילאה ליקריה ואפיק לון מגו נהר עילאה יקירא קדישא בוצינא דכל בוצינין בגין דיתעטר בהו הה"ד כה אמר ה' בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם ההוא נהר דאשתמודע ואתיידע וכו' והנה מבואר מזה כמאמר כי הנהר הוא עצמו בסוד אימא עילאה נמצא כי אין התבונה מעבר לנהר ולכן בגשמי כל זה אסור ואם ע"י עכו"ם מותר להביאו סוד הענין מה שהוא עתיד בפ' יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט מי גורם להוציא יקר מזולל ע"י חיבור חכמה וכבוד הגורם כל זה הוא סכלות מעט אותו ניצוץ של ס"מ מלך זקן וכסיל שמתעורר ופנה למעלה והיינו מש"ה לה' אלהינו הרחמים והסליחות וכו' מי גרם לה' אלהינו שהם חכמה ובינה הנזכר להגלות ולהמשיך הרחמים והסליחות למטה לפי כי מרדנו בו ר"ל בת"ת ישראל כי שם מגיע פגם העון ולכן אינו אומר בהם אלא מרדנו בו וכדי שלא יתאחז ס"א בו לינק ממנו -מוליכים אליו הרחמים והסליחות והיינו מ"ש וע"י עכו"ם ס"א מביא שופר זה ע"י התעוררות שלו דהוי שבות דשבות דאע"ג כי השבות שלנו הוא גורם שביתה לעו"ג שאין יכולים לעלות במקום מגוש לא גזרו לפי שע"י התעוררות זה פנה למעלה עד מקום שהם סיבה להמשיך זה השופר למטה והאם רובצת על הבנים : אם עכו"ם הביא שופר מחוץ לתחום תוקעים בו הנה הדין זה מבואר ממה שנתבאר למעלה כי התעוררות ס"א הוא הגורם להמשכת השופר למטה לפי שנאמר ויהי היום. ויבאו בני האלהים להתייצב על ה' וזה הענין הוא ביום ר"ה כדאי' בזוהר ולפי שבאים לקטרג על ה' לכן התעוררות וקטרוג זה הוא סיבה לעורר הרחמים ולהמשיך מדת החסד ע"י תקיע' השופר והיינו מ"ש אם עו"ג הביא שופר מחוץ לתחום דהיינו מסטרא דקדושה תוקעין בו דהכי תוקעין נמי למעל' וה"ה אם עשה עכו"ם שופר בי"ט מותר לתקוע בו כלומר כאשר הביא מחוץ לתחום היינו ע"י גרמא ומכ"ש כאשר עשה מעשה ופנה למעלה כי אז תוקעין בו שבודאי הוא כי היו שם ניצוצות של אור חוזר ולכן תוקעין בו : יכול ליתן לתוכו מים או יין לצחצחו הנה ענין השופר כבר נתבאר שהוא התעוררות הרחמים כי לפי שהאם העליונה חוזרת להיות רובצת על הבנים לכן מושכת על ת"ת ישראל נהרי נחלי חן וחסד והנה נתבאר למעלה בדין שאמר לפהו זהב כי אין ראוי לעשות כן מפני כי הזהב הוא מורה ענין דין וממשיך דין מלמעלה ולכן ילמדו עתה כי יכול ליתן לתוך השופר מים או יין ואע"ג כי בשני דברי' אלו קס"ד כי לא נכון לעשות כן ראשונה לענין המי' שהוא רומז למדת החסד והענין לפי כאשר חוזרת אימא על בנין נמשכים ממנה חסדים טובים וא"כ אינו ראוי לתת לתוך השופר שהוא בסוד אימא מים מפני שנמצא מוסיף חסד ביותר וע"י כן מתבטל הדין ואין רצוננו בזה רק למתקו בלבד ולכן הוצרך ללמוד שיכול ליתן לתוכו מים שמורה על מדת החסד ואין לחוש על זה וכן נמי קס"ד דאין ראוי לתת בתוכו יין שהוא גורם המשכת גבורות ולכן יאמר שאין לחוש לזה אבל מי רגלים שהוא מותרת אסור אף בחול מפני הכבוד שלכן נקראת אימא כבוד כדאי' פ' פנחס דאע"ג כי ממנה נמשך מותרות לחיצונים נא' כבוד ה' הסתר דבר והבן :

תקפ"ז. דין התוקע לתוך הבור ובו ג"ס :

[א] התוקע בתוך הבור או בתוך המערה אותם העומדים בתוך הבור והמערה יצאו והעומדים בחוץ אם קול שופר שמעו יצאו ואם קול הברה שמעו לא יצאו וכן התוקע לתוך החבית גדולה וביוצא בה אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא

[א] **איתא** בזוהר פ' אמור דף נ"ט · וז"ל אבל הא תנינן במלין ובעובדא בעינן לאחזאה ולאתערא מלין סתימין וכו' ולכן יאמר נא התוקע לתוך הבור או בתוך המערה אותם העומדים בתוך הבור והמערה יצאו וכו' הענין הוא כי הנה בענין גלות הנשמות יש בחינו' רבות כי יש בחינה אחת שהם העשוקים כדאיתא בזוהר פ' משפטים והם בחינות טובות כנזכר שם בפ' ראיתי את כל העשוקים הגיאין אינון וכו' ויש נשמות שהם גולים לתוך הקליפה מצד העון שלהם עד תום חלאתם ויש בחינה אחרת אלו הם הגולים מדעתם ורצונם הטוב כדי להצטער עם השכינה כדאיתא בהקדמת התיקונים וז"ל כצפור דא שכינתא נודדת מקינה דא ירושלם כן איש צדיק נודד ממקומו אלין

נשמתין

נשמתין דאזלין מתחברין בתר קב"ה ושכינתיה ועל כל אלו הוא בא דין זה התוקע בתוך הבור וכו' כי הנה ס"א הא נקראת בור כדאי' בזוהר פ' משפטים דף ק"ח · וז"ל הבור נוקבא בישא לילית כבית דילים בית הסוהר תפיסת למערוגית' ובנסת שפחה בישא בגלותא דילה עכ"ל וכן איתא פ' תצא דף רע"ט · וז"ל גלותא רביעאה וכו' ואתקרי בור ונפל שמה שור דא יוסף בבור שהוא סדר לו דאתמר ביה וישליכו אותו הבורה נוקבא בישא כו' הנה מבואר כי כינוי בור הוא

יצא : [ב] אם התחיל לתקוע בבור ועלה חוץ לבור וגמרה יצא שכל מה ששמע בין בפנים בין בחוץ היה קול שופר : [ג] השומע מקצת תקיעה שלא בחיוב ומקצתה בחיוב או שאמר לתוקע במתעסק כוין להוציאני ידי חובתי ותקע ומשך בה שיעור תקיעה לא יצא וי"א שיצא אי איכא שיעור תקיעה בחיוב בזמן

לספרא אחרא ונאמר אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות נשברים ולכן בא הדין זה התוקע בתוך הבור או בתוך המערה שהם כינויים מחולפים לסטרא אחרא והנה בלי ספק כי כאשר נעשית התקיעה בעולם העליון לא לענין המשכת החסדים בלבד הוא אלא גם כן לאפקא עבדין לחירו שלכן אנו למדים התקיעה מן היובל לאות לבני ישראל כי כמו שבשנת היובל היו יוצאים העבדים לחירות בפועל כמו כן עתה הם יוצאים בזה אותם הנשמות שהם בסוד עבדות היינו בתוך הקליפה כדאיתא פרשת פנחס דף רכ"ט · וזה לשונו בהאי יומא דאיהו ראש השנה שלטא אילנא דחיי וכו' ובג"ד ביה נייתן עבדין וכו' וביה נפקין לחירות וכו' איגון דאית עלייהו גזר דין וכו' ולכן הדין הוא אותם העומדים בתוך הבור והמערה של הקליפה אותם הנשמות העומדים שם יצאו כלומר יוצאים מן הקליפה לחירות ונכנסים בספרא דקדושה והעומדים בתוך של מקום זה של הקליפה אם קול שופר שמעו יצאו גם כן לחירות ונכנסים לתוך ספרא דקדושה ואם קול הברה בלבד שמעו לפי כי אז מתבלבלים ספרא אחרא כאשר יבא לקמן ומאריהון דדינין אתברו משלטוניהון ולכן נעשה קול הברה ולכן לא יצא מן ס"א שאין בו כח להוציא עבדים לחירות אלא תקיעת השופר כנזכר וכן התוקע לתוך החבית גדולה ויוצא בה כלומר כי בענין זה שניהם שוים ספרא דקדושה כמו ס"א כי כן נמי אותו התוקע לתוך החבי' גדולה שהוא רמז לקדושה בנק' חבית כדאי' פ' פנחס דף רמ"ה · וז"ל חבית חי בית וכו' ולכן נמי אותם הנשמות שהם יושבים בה כמש"ה והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה בלבד שמע לא יצא : [ב] אם התחיל לתקוע בבור ועלה חוץ לבור וגמרה יצא וכו' והנה הענין מבואר כי מאחר שקול התקיעה הוא המועיל להוציא אותו השומע לפי כי כן ה"א נחלש ולא ישאר כח לעכב הנשמה עוד אצלה ולכן מטעם דאפונס שהתחיל אז הקול כבר יצא מחוץ לבור ולכן כאשר עלה חוץ לבור וגמר התקיעה יצא לגמרי מרשות ס"א לפי שכל מה ששמע מן התקיעה בין בפנים בין בחוץ לאחר שיצא מפה הכל היה קול שופר שיש בו כח להוציא מן הקליפה כאמור : [ג] השומע מקצת תקיעה בחיוב וכו' אבל חז"ל הגידו בפ' ועבד חפשי מאדוניו כי האדם יש לו שני אדונים עשה רצון יוצרו מכעיס את יצרו עשה רצון יצרו מכעיס את יוצרו וכן נמי בענין זה שייך כאשר הנשמ' שביה היא ברשות ס"א אז נקראת שלא בחיוב לפי שאין לה רשות להיות תחת יד ספרא דקדושה לפי שהיא משועבדת תחת רשות של ס"א ולכן יאמר כי השומע מקצת תקיעה שלא בחיוב כלומר כי עדיין היה משועבד תחת רשות הקליפה ומאחר שכבר שמע התקיעה כבר אפשר לומר כי יצא לחירות ולא"כ שמע נמי מקצת' בחיוב להיות שכבר יצא מתחת רשות הקליפה ע"י שמיעת קול התקיעה או שאמר למתעסק ותוקע כוין להוציאני ידי חובתי כי הנה למעלה אינו שייך לומר שהתוקע הוא מתעסק אלא ודאי שהוא תוקע בכונה גמורה כדי להוציא אותם הנשמות אמנם מה שנקרא בזה מתעסק הוא ע"ד מאחז"ל בפ' הן בעון חוללתי אמר דוד כלום נתכוון ישי אבי להעמידני הא לא נתכוון אלא להנאת עצמו ולכן גם בענין זה בדומה לזה וקרוב לשמוע כי התוקע השופר למעלה שהיא כונתו ואע"ג כי נודע הוא כי ממילא יוצאים העבדים לחירות כי כן נמי בזמן היובל נאמר תעבירו שופר בכל ארצכם ואין התוקע מתכוין להוציא את העבדי' לחירות וממילא היו יוצאים ולכן אם אמר לתקוע במתעסק כוין להוציאני ידי חובתי ותקע ומשך בה שיעור תקיעה לא יצא בשני ענינים אלו דבעינן שיהיה מתכוין בענין התקיעה להוציא את השומע ולא דמי לענין התקיע' למעלה לפי דלא שייך לומר שם מתכוין או אינו מתכוין ויש אומרי' שיצא בשני הצדדין אנו אי איכא שיעור תקיעה בחיוב כי בשני הרי מקצת התקיעה כראשונה כמאן דליתי דמי ואנחנו נעשה עיקר מן התקיעה לאחר שנתכוון בה בזמן שהי' בחיוב הנה נמצא שיעור תקיעה ולכן יוצא בה השומע ידי חובתו וכן נמי אותה נשמה שהיא ברשות הקליפה בכי האי גוונא יוצא מתחת רשות ספרא אחרא ונכנס בספרא דקדושה כאמור : וכאשר נאמר רמז דין זה למעלה כך היה אומר התוקע בתוך הבור או בתוך המערה וכו' כי הנה להיות כי כל מעשה אשר נעשה למטה הוא מעורר השורש ההוא למעלה לכן זה האדם הגשמי בעשותו אחת מכל אלה מעורר כן למעלה ואע"ג כי ענין התקיעה למעלה אינה נמצאת באחת מאלה מפני היות כך נעשה למטה לכן נתעורר ג"כ להמצא כך למעלה והיינו מה שנלמד מן הדין זה ויוצא בזה שהרצון להודיע אף על גב דבכי האי גוונא לא שכיח למעלה אם תמצא לומר שיעשו כך למטה בגשמי הוא מתעורר גם השורש העליון והיה בזה בסגנון אחד הרוחני והגשמי ולכן התוקע בתוך הבור או בתוך המערה אותם העומדים בתוך הבור והמערה יצאו והענין כי הנה כאשר תוקעין שופר למטה אז האם העליונה שנסתלקה למעלה חוזרת על נגדת התפארת כדאיתא בזוהר פרשת אמור דף צ"ט · וזה לשונו תא חזי כד הוא שופר עילאה דנהירו

דגלא

דכלא ביה אסתלק ולא נהיר לבנין כדין דינין מתערין והרבוון אתתקנו לדינא וכו' ובעינן לאחזאה עובדא בשופר ולאתערא שופר אחרא וכו' ולכן אף על גב כי שופר עילאה הנזכר חוזר על מדת התפארת מכל מקום נמשך הקול למטה בתוך הבור או בתוך המערה הם בחינו' שונו' הנמצאות במדת המלכות הנמשך לשם קול שופר העליון ע"י מעשה התחתונים כאמור ולכן אז אותם העומדים בתוך הבור או בתוך המערה יוצאים כלומר כי כמו שלמעלה ענין התקיעה הוא ענין ייחוד וחיבור שמתחברים חכמה ובינה יחדיו כן ע"י התקיעה זו הקול היוצא משם בסוד קול יעקב הוא נכנס לבור או למערה הם המקומות הנרשמים במדה האחרונה בסוד בני שערים שנאמר בהם אוהב ה' שערי ציון ולכן העומדים שם יוצאים ר"ל כי אז יוצא לעומת קול יעקב בנימן הצדיק בסוד ויהי בצאת נפשה וכמה מגמו' צדיקים היושבים שם בסוד הנשאר בציון והנותר בירושלם הם יוצאים לקראתם ומתייחדים ומתחברים יחדיו בסוד מש"ה שתה מים מבורך בתחילה ואח"כ נוזלים מתוך בארך כדאי' בזוהר פ' נח דף ס' • וז"ל כתיב שתה מים מבורך וכו' אמאי הכא בורך בקדמיתא ולבתר בארך דהא בור לא אקרי אלא ריקניא דלא נביע וכו' אלא אתר דמסכני אחידן ביה אקרי בור דלית ליה מדיליה אלא מה דיהבין בגויה ומאן איהו דלית לבתר אתעביד באר דאיהו נביע ומליא מכל סטרין מאן איהו ה"א אתמליית מעילא ונביע מתתא אתמליא מעילא כמה דאמרן ונביע מתתא מנשמתהון דצדיקייא וכו' ולכן יאמר אותם העומדים בתוך הבור ובתוך המערה יצאו והעומדים בחוץ בסוד השושבינים שהם יכין ובועז שהם עומדים בחוץ שלכן נק' ברייתי שהם לבר מגופא כדאיתא פרשת פקודי אם קול שופר שמעו יצאו שכן שניהו לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים לקראתם ואם קול הברה שמעו לא יצאו לפי כי אין יוצאים עד שנודע ונתברר להם שהוא קול שופר לפי שבזמן החרבן שמעו קול אחר שנאמר קול נהי נשמע מציון ואמרו חז"ל ממי שמשרה שכינתו בציון ולכן לא יצאו על ידי קול הברה לפי שהוא דוגמא לאותו קול וכן התוקע לתוך החבית גדולה דהיינו למעלה כך הוא ממש אם קול שופר שמע יצא הוא משחז"ל כתיב עוז והדוה במקומו וכתיב ויקרא ה' לבכי וכו' שאני חרבן ב"ה וכו' ולכן אפילו התוקע לתוך חבית גדולה הוא מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רמ"ס : וז"ל ח"י אוקמוה חי מן החבית ואורח רזא שכינתא עילאה איהי תמינאה דספירא' מתתא לעילא ובג"ד אתקריאת ח"ת ואתמר בחכמה יבנה בית חבית ח' בית וכו' ולכן התוקע לשם אם קול שופר שמע יצא בסוד בניהו בן איש חי ואם קול הברה שמע חיישינן שמא קול שלעבר הוא ולכן לא יצא כאמור : אם התחיל לתקוע בבור ויצא חוץ לבור וכו' להיות כבר הדברים אמורים כי המעשה הגשמי מעורר את הרוחני למעלה לעשות בדומה לו ולכן אם בזה העולם הגשמי התחיל לתקוע אדם בבור ואח"כ יצא חוץ לבור הנה הוא גורם ע"י מעשיו כי גם למעלה התחיל אותו קול השופר להמשיך למטה ותוקע בבור במדה האחרונה כאמור והיה זה התחלת היחוד והתחברות חתן וכלה ואח"כ כאשר יצא חוץ לבור גרם נמי כי כך הי' למעלה שאותו קול שופר יצא חוץ לבור הנזכר וגמרה יצא כלומר ואח"כ יגמור ענין התחברות העליון מעצמו ונתן הוב טעם למה אמרינן יצא לפי שכל מה ששמע בין בפנים בין בחוץ היה קול שופר וכן נמי למעלה למה נאמר יצא לפי דליכא הברה כמו שהיה בזמן החרבן כי שם נא' יום מהומה ומבוכה לה' בגיא חזיון ולכן היה ענין הסתלקות באותו קול כדאי' פ' אחרי מות דף ע"ס • וז"ל וכד חריב בי מקדשא ותפוכה אסתלקת ולאו מעלייא כדין לווחו אוי לנו כי פנה היום וכו' בעא למטרוניתא והא אתתרכת וכו' כדין כתיב ויקרא ה' לבכי הנה מבואר מזה המאמר גם ממאמר הקודם כי יום החרבן היה ערבוביא ולכן אם קול הברה שמע לא יצא ואם קול שופר שמע יצא לפי כי כל מה ששמע בין בפנים בין בחוץ היה קול שופר כאמור : השומע מקצת תקיעה שלא בחיוב וכו' גם בזה יהיה הענין ע"ד הנזכר כי הנה שתקיעה העליונה ימצא שהיא בחיוב להיות שמתעוררי' הדינים ומתגברים ומתעלים למעלה ע"ד מש"ה ויבאו בני האלהים להתייצב על ה' כנ"ל ולכן אע"ג שנסתלקה אימא עילאה ואינ' רובצת על הבנים כדי שלא יתגברו הדינים והגבורות ביותר לכן חוזרת אימא עילא' להיות רובצת עליהם והיינו תקיעת השופר כנ"ל ואמנם זאת התקיעה נמצא שהיא בחיוב כדי לדחות הדינים למטה ויש תקיעה שלא בחיוב כנהוג ועוד אפשר להבין בזה בחיוב ושלא בחיוב כי הנה נמצא למעלה שני מיני ייחודים האחד הוא תדיר ואינו פוסק לעולם וזה הוא כדי לקיים העולמות שאם מתבטל אפי' רגע מיד נחרב העולם ולכן לייחוד זה ראוי לקראת לו שם חיוב ואמנם יש נמצא ייחוד אחר שהוא כדי להוציא נשמות חדשות בעולם וזה הייחוד נפסק מיום שנחרב ב"ה כדאי' בזוהר פ' פקודי ומיומא דאתחרב בי מקדשא לא עאלו תמן נשמתין ולכן לייחוד זה נקרא תקיעה שלא בחיוב שהרי אין חיוב לייחוד זה ולא הברא והראיה שהנה נפסק ולכן על שני מיני ייחודים אלו יאמר כי השומע מקצת תקיעה בחיוב דהיינו מבחינת התבונה ומקצתה שלא בחיוב שהוא רמז למעלה או שאמר לתוקע כמתעסק כוין להוציאני ידי חובתי ותקע ומשך בה שיעור תקיעה לא יצא דבעינן מתכוין מתחלה ועד סוף רמז לייחוד הנוהג תמיד ואינו פוסק כי בו הכונה בר"ה וי"א שיצא אי איכא שיעור תקיעה באחרונה בחיוב שהרי כך נוהג למעלה כאמור :

תקפ"ח. זמן תקיעת שופר ובו ה"ס

[א] זמן תקיעת שופר ביום ולא בלילה ומצותה משעת הנץ החמה ואילך ואם תקע משעלה עמוד השחר יצא

[א] **שנינו** כל היום כשר לתקיעת שופר וכו' אמנם צריך להיות ביום ולא בלילה שנא' יום תרועה יהיה לכם ואמנם להיות שכבר נתבאר לעיל היות כל מעשה

המצוה

יצא ואם שמע מקצת תקיעה קודם שעלה עמוד השחר ומקצתה אחר שעלה עמוד השחר לא יצא: [ב] שמע ט' תקיעות בט' שעות ביום יצא ואפילו הם מט' בני אדם תקיעה מזה ותרועה מזה ותקיעה מזה וי"א דדוקא בשלא הפסיק ביניהם בקול שופר שאינו ראוי באותה בבא: [ג] שמע ט' תקיעות מט' בני אדם שתקעו כלם כאחד לא יצא שאין כאן פשוטה

המצות מועלת לאדם בעה"ז ומה גם לעתיד לבא. גם ענין תקיעת שופר הוא המועיל לאדם לפדות נפשו רוחו ונשמתו מיד המקטרגים כדאי' בזוהר שהאדם אסור בידם וכאשר עושה תשובה נאמר לאסורים צאו והנה אז יוצא לחירות וזה לא יתכן להיות בלילה לפי כי אז הוא השליטה של המקטרגי' ולכן יתכן לצאת מתחת רשותם שלכן נאמר הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה והוא פלא לא נעשה כך בשום זמן ולכן בענין תקיעת שופר אע"ג כי הסוד שלו הוא לאפקא עבדין לחירו שהם עבדים האסורים ביד יצה"ר וחיילותיו ומה גם כל האיברים של האדם שהם אסורי' במאסר עונש הכל יוצאים לחירות אמנם לא יתכן לצאת בלילה מטעם שהוא זמן השליטה שלהם רק ביום שנא' יום תרועה יהיה לכם ביום ולא בלילה וזה יהיה לכם לתועלת שלכם כמשחז"ל לכם ולא לעו"ג כך זה לכם ולא לעו"ג לכם כלומר בצלם אדם לנפש ורוח ונשמה שבאדם ומה גם להועיל לכם לזמן התחיה הנקרא יום כמשחז"ל בפ' כי אליך אקרא כל היום ואמנם מצותה משעת הנץ החמה לפי כי כן יהיה לעתיד שנא' והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ומדקאמר ביום נלמד שהוא משעת הנץ החמה ואילך ויש טעם בדבר המתחלק לשנים הא' הוא כנגד עכו"ם והאחד לישראל והנה כנגד מה שמגיע לעכו"ם נלמד ממשחז"ל בפ' השמש יצא על הארץ וכו' משל לאותו שהיה עובד לשנים וכו' אמר המלך אני מלקה אותו לפני שניהם ואיש לא יצילנו מידי כך בסדום היו עובדים לחמה וללבנה אמר הקב"ה אם אני מלקה אותם בלילה יאמרו אלו יצא השמש היה מציל אותנו ולכן השמש יצא על הארץ וה' על המטיר על סדום גפרית ואם בט"ו בניסן כי אז הלבנה שולטת ביום ולפי שנאמר כימי צאתך מארץ מצרים וכו' דהיינו ט"ו בניסן צריך להיות משעת הנץ החמה דכתיב והיה ביום ההוא יפקוד ה' על צבא המרום במרום וכו' וגם בזה לישראל רמז בענין הוא משחז"ל כתיב והיה אור הלבנה כאור החמה וכו' וכתיב לא יהיה השמש לאור יומם וכו' ל"ק כאן במחנה צדיקים כאן במחנה שכינה ולכן כדי לתת רמז נדבר למעלה זו אשר יהיה לאיש ישראל בין במחנה צדיקים שאור החמה יהיה שבעתים בין במחנה שכינה דאף על גב דהכית השמש והוא שבעתים כאור שבעת הימים מכל מקום אינו מועיל כנגד שמאיר שם אור שכינה ולכן על כל אלה הדברים מצותה משעת הנץ החמה ואילך ואם משעה שעלה עמוד השחר יצא אמנם אם שמע מקצת תקיעה קודם שעלה עמוד השחר ומקצתה אחר שעלה עמוד השחר לא יצא מן הטעם האמור דבעינן שיהיה יום ולא כן עתה: [ב] שמע תשעה תקיעות בט' שעות ביום וכו' הנה כנגד ענין המועיל לאדם בגוף ע"י ענין התקיעה דהיינו שלימות הנפש אין דבר מעכב להיות שלא שמע כל התקיעות כאחת ומה גם אע"ג שיהיה

מט' בני אדם שהנה חז"ל אמרו בפ' הוא עשך ויכוננך שהקב"ה ובית דינו נמנו על כל אבר ואבר ומאחר כי כן היה מתחלת יצירתו ע"י כמה מן המלאכים שהם ב"ד של הקב"ה לכן גם עתה ישמע מכמה בני אדם אין דבר זה מעכב השלימות בעצמו וכן יציר' האדם לא בפעם אחד נוצר ולכן בענין התקיעות נמי גם שישמע אותם בכמה שעות יצא כי כן זאת תורת האדם בכמה שעו' נוצר כמשחז"ל וכן הוא נמי לענין העתיד שהוא נרמז בשופר והוא ע"ד מ"ש עורו ישינים מתרדמתכם וכן הוא כי לעתיד יתקע בשופר גדול ואז ע"י המתים הם מתעוררים ובאים ולכן יאמר ט' תקיעות בט' שעות ביום יצא לפי כי הנה תחיי' המתים אינו נעשה בפ' אחד בשעה אחת כי יעבור זמן בין אישי הזמן וכדאי' בזוהר פ' תולדות יצחק דף ק"מ וז"ל מאי הוא דעתוי דר' אלעזר היינו דכתיב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו משמע דכתיב מישני אלו הם הצדיקי' הנקדמים בחייהם קודם זה וכמה שנים הם נקדמים ר' יהודה אומר מאתים ועשר שנים ר' יצחק אמר רד"י שנה וכו' רב נחמן אמר לפי השיעור שנבלה בעפר וכו' הנה מזה מובן כי יש הפרש בזמן התחי' ובדברי חז"ל יחיו מתיך אלו שבא"י נבלתי יקומון שבח"ל ועוד אמרו מאחר שיודע היה אבינו יעקב כי צדיק גמור הוא למה הטריח את בניו להוליכו ת' פרסה מפני גלגול מחילות וביארתי הענין בפ' יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו (הושע ו) כמשחז"ל ביום השלישי דתחיית המתים כי הנה בשני ימים הראשונים דאיכא גלגול מחילו' נאמר יחיינו מיומים תחיה בלבד והם מתגלגלים ובאי' לא"י ביום השלישי יש קימה ועומדים על רגליהם ולכן ימצא כי יש הפרש בימים ולכן נמי אם שמע תשעה תקיעות בט' שעות ביום יצא כאמור ואפי' הם מתשעה בני אדם תקיעה מזה ותרועה מזה לפי כי כן נמי בזמן התחיה נעשה ע"י שנים כדאי' פ' תולדות דף קכ"ז וז"ל א"ר יהודה בר יצחק ת"ש אין מלאך אחד עושה שתי שליחיות וכו' ותניא א"ר אבא מלאך אחד אשר קסת הסופר במתניו עתיד לרשום כל א' וא' על מצחו ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל א' וא' ולהעמיד לקבל נשמתו הה"ד הוא ישלח מלאכו לפניך מאי לפניך לפני שליחותך וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי שני מלאכים הם המתעסקים בענין התחיה ולכן בא הדין עתה אם שמע מכמה בני אדם תקיעה מזה ותרועה מזה יצא ומסתברא דדוקא בשלא הפסיק ביניהם בקול שופר שאינו ראוי באותה בבא: [ג] שמע תשעה תקיעו' מתשעה בני אדם שתקעו כלם כא' לא יצא וכו' הנה הדבר מובן עם מה שנ' כי התקיעו' כאשר הם זה אחר זה יצא מפני כי כן מצינו בזמן התחיים זה אחר זה כאמור אבל התקיעו' כא' מכמה בני אדם מתא' שאין בזה ענין רמז על העתיד מה גם כי אין פשוט לפניה ופשוטה לאחריה כי זה מורה על מש"ה קול קורא

במדבר

פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה: [ד] היה זה צריך פשוטה ראשונה וזה צריך פשוטה אחרונה תקיעה אחת מוציאה את שניהם : [ה] י"ט של ר"ה שחל להיות בשבת אין תוקעין בשופר : כל

במדבר והיינו בזוהר קלא דא לאתערא מתייא של דור המדבר והנה זה הקול פשוט הוא ואחר כלותו לקרא אז הוא מש"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול : [ד] היה זה צריך פשוטה ראשונה וכו' כבר נתבאר למעלה היות רמז לענין האדם ולכן השתי פשוטות אלו התקיעה הפשוט' לפניה הרמז שלה הוא משחז"ל בפסוק הוא עשך ויכוננך מלמד שהקב"ה ובית דינו נמנו על כל אבר ואבר וכו' וכל זה הוא כאשר הוא בבחינת טיפה וזה הוא בסוד הפשוטה ראשונה כי כן אז הוא יצירה פשוטה ואמנם התקיעה האחרונה כי גם היא פשוטה הוא סוד אותו קול קורא במדבר שהוא פשוט לאתערא מיתייא ואחר כך באה התרועה הוא מש"ה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ולכן כאשר האחד היה צריך פשוטה ראשונה זה צריך פשוטה האחרונה אף ע"ג כי לענין הרמז שלהם יש בהם הפרש בזמן כי פשוטה ראשונה הרמז שלה בזמן היצירה והפשוטה אחרונה הרמז שלה לזמן התחיה מכל מקום להיות שהוא ענין דומה זה לזה בענין התקיעה אף על פי כן תקיעה אחת מוציאה את שתיהן : [ה] יום טוב של ר"ה שחל להיות בשבת אין תוקעין בשבת ממ"נ אם לענין מ"ש שהכונה הוא עורו ישנים מתרדמתכם בהיותם בעולם הזה אם כן אין ראוי לתקוע בשבת כדי להעיר לב האדם כי זכור יזכור משחז"ל כשהאדם טוען לפני הקב"ה הניחוני ואלך ואעשה תשובה הם משיבים ואומרים לו עולם שיצאת ממנו דומה לע"ש והעולם הזה דומה לשבת מי שטרח בע"ש יאכל בשבת ולכן אין לתקוע בשבת כדי שיאמר עליו מה נשתנה והחי יתן אל לבו ועוד יש בו מן הרמז כי התחיה איננה בשבת שהרי מי שנדר שלא לשתות יין ביום ביאת הגואל וכו' והמסקנא דאע"ג כי אליהו ז"ל יכול לבא בשבת לפי שאין תחומין למעלה מעשרה מ"מ הגואל אינו בא בשבת וא"כ הוא אי אפשר להיות תחיית המתים בשבת לפי שהתחייה תהיה אחר ביאת הגואל והתקיעה כבר נאמר שהוא להחיות המתים ומאחר כי אין התחייה בשבת אין תוקעין בשופר בשבת ואין אני בביאור כיצד היו תוקעין בב"ד כי זה תלוי להודיע מ"ש חז"ל זכו אחישנה ולכן היו תוקעין בב"ד סמוך להורות אם הדור הגון יהיה בשבת דלא גרע ממתי יחזקאל שהיה בשבת : גם עתה בשמים עדי לדעת מה יעשה ישראל מה טעם זמן תקיעת שופר ביום ולא בלילה שנאמר יום תרועה יהיה לכם הוא משחז"ל כי ישראל עלה במחשבה ליבראות קודם שנברא העולם כי הנה שני עולמות הם שנאמר מן העולם ועד העולם וקודם שנברא עולם האחרון אז ישראל עלה במחשבה ליבראות ואע"ג כי כן נמי הענין הוא כי קודם שנברא עולם הראשון ג"כ ישראל עלה במחשבה אין הרצון רק להבין הצריך מן שהאמר והנה אחז"ל בכל מעשה בראשית מחשבה היה בלילה ומעשה ביום כדאיתא בב"ר וסוד הענין בקיצור הוא מ"ש בזוהר פ' ויצא בפסוק ותצא לאה לקראתו אימא עילאה

לגבי ברא יחידא ותאמר אלי שבא תחות גדפאי לברכא לך ולרוואה לך בתפנוקין ועידונין עילאין וכו' כיון דנקטא ליעקב תחות גדפהא כדין וישכב עמה בלילה הוא דסתים מכולא הוא דברכאן וכל קדושין נפקי מתמן יעקב לא כתיב אלא הוא וכו' (דף קנ"ז) ומאחר כי ענין זה נעשה בכל לילה א"כ מזה נלמד כי אין תקיעת שופר בלילה אלא ביום לפי כי בלילה יעקב עלה למעלה אצל אימא עילאה וכמו השחר עלה הוא חוזר למקומו כמתחלה ואפשר שזה יהיה סוד הברכה שאנו אומרים נותן ליעף כח ואז נאמר ויעש ה' לאדם כתנות עור וילבישם ולכן אנו מברכים המלביש ערומים ואמנם כן אחז"ל בתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב כתנות אור והענין ברמז כי תורתו הוא בסוד עץ חיים שהיא שממנו נעשה כתר תורה ולפי כי ר' מאיר שמו גורם דבר על בחינות האור ואין הרצון לומר כי לא היו כתנות אור חלילה כי לעולם הפשט לא יופשט אמנם רצונו להגיד כי מבחינה אחת עשו כתנות עור וילבישם וכן נמי עשה להם כתנות אור ומצא וילבישם אינו חוזר לאדם אלא אדם נעשה לבוש לכתנות אלו וכך היה אומר ויעש ה' לאדם כתנות אור וילבישם לכתנות אלו בפנימיות האדם והיינו סוד השופר הנכנס באדם עליון מעין שופריה דר' מאיר ונאמר ויקרא אלהים לאור יום ולכן צריך להיות תקיעת שופר ביום ולא בלילה ומצותה משעת הנץ החמה ואלו קודם לכן אי אפשר מטעם כל הדברים שמצותן משעת הנץ החמה שנא' ייראוך עם שמש כי הנה אחז"ל משמרה שלישית אשה מספרת עם בעלה וזה נוהג עד הנץ החמה כדאיתא בזוהר פרשת ויצא דף קע"ט וז"ל ר"א ור"י הוו אזלי באורחא וכו' ע"ש ואם תקע משעלה עמוד השחר יצא שכן הוא אומר אף רוחי בקרבי אשחרך ואם שמע מקצת תקיעה קודם עלות השחר ומקצתה אחר עלות השחר לא יצא שהרי מקצתה לא היה בזמנה כלל ואיתא בתיקון כ"ח דף ע"ד וז"ל כד ייתי שמאל לאסתכלא בה לתתא אסתלקת לעילא ואתכסיאת אנפהא מניה ואהדרת אנפהא מניה לתתא ואיהי אתרחקת מניה בההוא זמנא תקעו בחדש שופר בכסה בירחא דאתכסיא ביה סיהרא וכו' הנה בפי' אמר בכסא ליום שהוא ביום : שמע ט' תקיעות בתשע שעות ביום יצא מפני שכבר התחיל השתעורר' מלמטה בזמנו ולכן אע"ג שנתאחר אין בכך כלום ואע"ג שהיה מתשעה בני אדם וסוד הענין מש"ה ושלישים על כלו ומסתברא כמ"ד דווקא שלא הפסיק ביניהם בקול שופר שאינו ראוי באותה שבא וכדאי' בזוהר פרשת אמור סגד כל שבא ושבא ולכן אין לשנות כדי שלא לערבב כחות העליונים : שמע תשעה תקיעות מתשעה בני אדם כלם כאחד לא יצא שאין כאן פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה והרי עיקר הכונה הוא למתק הדינים על ידי מדת החסד שהיא הפשוטה כאשר יבא ולכן מה הנאה משאר התקיעות ולכן לא יצא : היה זה צריך פשוטה ראשונה וזה צריך פשוטה אחרונה מאחר

מאחר כי תכלית כונת התקיעה הוא למתק בחינת הדין על ידי מדת החסד הרי נעשה הענין כפשוטה אחת ולכן שניהם יצאו כאמור: יום טוב של ר"ה שחל להיות בשבת אין תוקעין בשופר כי אז נעשה הדבר מעצמו מפני קדושת השבת אבל בב"ה היו תוקעים וכן נמי בב"ד סמוך כי הנה שני בתי דינים הם ב"ד הגדול הם בסוד שושבינא דמלכא ב"ד קטן בסוד שושבינא דמטרונית' כדאיתא בזוהר פרשת ויקרא דף כ' · וז"ל אהרן שושבינא דמטרוניתא ודא מלכותא וכו' ברחל בחך הקטנה על דא אתקרי סנהדרי קטנה וכו' ולפי כי השבת הוא בחי' דין אין בנו כח למתק בחינת הדינים רק כי הדבר נעשה מעצמו אמנם בתי דינים הללו להיות כי הם השושבינים כאמור יש בהם יכולת למתק הדינים והעיקר לפי כי שורשם הוא ברכות של השופר והבן:

תקפ"ט. מי הם הראוים לתקיעת שופר ובו ט"ס:

[א] כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתן: [ב] חש"ו פטורים והרש אפילו מדבר ואינו שומע אינו מוציא דכיון דאינו שומע לאו בר חיובא הוא: [ג] אשה פטורה משום דהוי מצות עשה שהזמן גרמא: [ד] אנדרוגינוס מוציא את מינו טומטום

[א] **אשר** נצטוינו בהר סיני מ"ע ומל"ת דהיינו סור מרע ועשה טוב כדי להשלים את נפשינו ולכן באו המצות המספר זה ולא במקרה כנודע וכן צוה הקב"ה ונשמרתם לנפשותיכם ואם כך בא עלינו החיוב להזהר על בריאות גופינו כל שכן שאנחנו מחויבים להזהר על בריאות נפשותינו כי כן יש איברים בנפש במספר כנגד איברי הגוף לכן מעשה המצות חובה הם עלינו להיותינו כהיום הזה שנא' ועתה ישראל שמע אל החקים ואל המשפטים למען תחיו וגם בכלל הצווי הזה על זמן התחיה לא מבעיא כי העוסק במצוה נקרא חי לפניו ית' ומקדש עצמו בהם כנ"ל מאמר הזוהר מפרשת תרומה אלא גם כן עליהם חיו יחיה לזמן התחיה כי כן משמע ממ"ש למען תחיו הוא השארות הנפש וחי בהם לזמן התחיה ומ"ש למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ ארץ זו הוא כינוי לארץ החיים כמה שאמר הר"ם במז"ל בפ' ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו א[illegible]ץ ולכן חייב אדם במעשה המצות להיות הנשמה שכי[illegible]ו חלק אלוה ממעל כמשחז"ל ומפני היות כל איש ישרא[illegible]ג נמשכות נפשם ממחצב אחד כמו שאמר הכתוב בנים א[illegible]זם לה' אלהיכם ולכן נמצא כח מסור באיש אחד לשולי[illegible]ו את חבירו מאותו החיוב יחיד או רבים ובלבד שיהיה [illegible] חייב בדבר אמנם חש"ו פטורים כל אחד מהם כפי [illegible] הינתו כי הקטן לאו בר חיובא הוא כי הוא פטור מן המ[illegible]ות מפני כי עדיין אין בו שלימות הנפש ולכן גם ש[illegible]גשה המצות יקנה קדושה יתירה ודאי אבל לא שלימות הנשמה שהוא דבר שלא יוכל להשיג אותה וכן השוטה מאחר שאין בו דעת מתלא אמר דעת חסרת מה קנית כלומר כי לא יוכל לקנות רוח ונשמה אע"ג שיעשה המצות וחרש אפילו מדבר ואינו שומע אינו מוציא שהנה חז"ל אמרו בפ' שמעו ותחי נפשיכם האזן דומה לקנקל זה שמגמרים בו את הכלים וכו' כך על ידי האזן כל איברי האדם מרגישין ולכן החרש דאינו שומע לאו בר חיובא הוא ואמנם אף על גב שאמרתי כי עיקר של מעשה המצות הוא מועיל לזמן התחיה שנא' שמעו ותחי נפשיכם מכל מקום אין העדר זה מונע מהם התחיה זולת הדברים שמנינו ואלו להם חלק לעולם הבא לפי כי אותם הדברים הם שעובר עליהם האדם בפשע בנפש למלאת תאות יצרו אבל כל אחת מהנה אין זה מרצון עצמו רק כי כן עלתה הסכמתו ית' הוא וביתו דינו כי זהו כונת חז"ל בפ' הוא עשך ויכוננך הוא וב"ד שלו כוננו על כל אבר ואבר כלו' דאע"ג כי יתכן יתוסר אבר עורת או חרוס וכיוצא אין לאדם להתרעם על כך לפי כי כך נתחייב בב"ד על עונו הקודם ולכן עתה הוא פטור מן המצות עד שיתקן עון הקודם כמו שנתבאר כי סור מרע קודם ובכן יזכה לתחייה: [ג] אשה פטורה משום דהוי מצות עשה שהזמן גרמא נלע"ד כי הנשמה מכנים אותה חז"ל לאשה כמ"ש בענין שבת והשה מקושטת לה"ח ואיתא בתיקונים היינו נשמה יתירה שהיא שורש על האדם פטורה ממ"ע שהזמן גרמא לפי שהיא הינה באה בעה"ז בקרב איש ולא עמוק על כונת שעדר שלא קיימה המצות אלא לענין תוספת טובה לזכות לעצמה ולזכות לאדם זה כי ע"י מעשה הטוב שהיית אותה ואם באמת היה לרות זה העדר מן המצוה היה צריך לבא בגלגול ולכן פטור ממ"ע שהזמן גרמא כלומר אינו נתחייב להיות שם מתלבשת בתוך גוף אדם זה עד שיעשה אלה המצות דהיינו שהנה תמימה אלא הכל תלוי כפי מעשיו של אדם דאפשר שנתעבר בו או רוח או נשמה לפי מעשה בלבד והולך לו ולכן אינו צריך לשמיעת קול שופר להיות בן חורין כי מאחר שיכול לבא בסוד העיבור זה מורה כי אינו תחת ממשלת הקליפה ואפשר כי זה יהיה נכלל ממ"ש אם אדוניו יתן לו אשה (שמות כא) במתנה בסוד העיבור וילדה לו בנים וכו' ולכן אינה מוציאה האדם ידי חובתו מן הקליפה אין בה יכולת אלא והוא יצא בגופו הוא צריך להשלים מעשיו כדי לצאת מתחת רשות הקליפה היינו בגפו כדאיתא בזוהר פרשת משפטים ועוד לזמן התחייה הוא יצא בגפו כד"א יצא אדם לפעלו כדאי' בזוהר לזמן התחי' אז אין נכנס בו הרוח לפי כי זה כבר קנה שלימותו והלך לו אבל והוא אותו בן אדם שזכה בעה"ז לרוח כנזכר הוא יצא לבדו ברוח שהוא שלו ע"י התקיעה: אבל אותו הרוח שהוא צדיק בא לעזרה לו לפי שעה וחוזר לגוף שלו הוא סוד מ"ש בזוהר בפסוק ואשביעך וגו' אשר לא תקח אשה (בראשית כד) לבני הוא בניין גופי מבנות הכנעני אותה בת גרים שהרויחו אותה נשמה ע"י מעשה הטוב אשר אנכי יושב בקרבו אף על גב שישב שם זמן מה אין רצונו להתחבר רק בנשמה שלו וכן הנשמה אינו רוצה רק בגוף שלה כנזכר שם: [ד] אנדרוגינוס מוציא את מינו וכו' הנה אנדרוגינוס

טומטום אפילו את מינו אינו מוציא : [ה] מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא אפילו עצמו וצריך שיתקע לו בן הורין להוציאו : [ו] אף על פי שנשים פטורות יכולות לתקוע וכן אחר שיצא כבר יכול לתקוע להוציא אבל אין מברכות ולא יברכו להן : [ז] המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה ודוקא כשהוא תוקע מאליו להוציאו אבל אם אמר לו המודר תקע והוציאני אסור : [ח] המתעסק בתקיעת שופר להתלמד לא יצא ידי חובתו וכן התוקע לשורר ולא נתכוון לתקיעת מצוה לא יצא נתכוון שומע לצאת ידי חובתו ולא נתכוון התוקע להוציא או שנתכוון התוקע להוציאו ולא נתכוון השומע לצאת לא יצא ידי חובתו עד שיתכוין שומע ומשמיע

אנדרוגינוס חייבים סקילה עליו כנזכר האנס נמצא אתו ההתחברות סימן הנקבה וזה הוא. ע"ד הנזכר שמתערב בו נשמה או רוח מסטרא דנוקבא כדאיתא בזוהר פרשת תזריע דף מ"ג : וז"ל ואם נקבה תלד כלילן בחד נוקבא ודכר מסטרא שמאלא דשלטא על סטרא ימינא יתיר ודכורא אתכפייא בימינא דלא שלטא וכדין ההוא דכר דנפיק מגו נוקבא מסטרא שמאלא כל אורחוי כנוקבא ולא אקרי דכר וכו' ולהיות זה האיש משונה והנשמה שלו מסטרא דנוקבא כאמור ולכן אינו מוציא אלא את מינו ואין בו כח יותר מזה אבל מי שהוא טומטום הוא מורה היות הדבר בספק ולכן אפילו את מינו אינו מוציא כי זה דוגמא אל הנשמי ממש ודברים אלו הם מפורשים במקומם : [ה] ומי שחציו עבד וחציו בן חורין וכו' איתא בזוהר פ' משפטים דף ל"ד · וז"ל כי תקנה עבד עברי וכו' כד נשמתא אתחייבת בגלגולא אם היא מספרא דההוא עבד מט"ט דאיהו כליל שית סטרין כתיב ביה שש שנים יעבד גלגולא דיליה לא מתחייב אלא שית שנין עד דאשלימת שית דרגין מספוא אתר דאתגזילת וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי כל הנפש אשר היא מגולגלת מסטרא דההוא עבד טוב אינה יכולה לצאת עד שמשלים הקצבה שלו כפי שניו ולכן יאמר מי שחציו עבד דהיינו כי היה לו גלגול מסטרא דההוא עבד וחציו בן חורין שנמצא בו נשמה שלא נתחייבה בגלגול מצד עבד הנזכר זה אינו מוציא אפילו את עצמו לפי דאע"ג שיעשה מצוה זו אינו יכול לצאת מידי הגלגול שלו דאע"ג כי סגולת תקיעת השופר הוא להוציא העבדים לחירות מ"מ זה אינו כן לפי שיש לו חיוב זמן ואין לודק בו ענין התקיעה שמורה חירות בהווה ומה גם לעתיד לכן צריך בן חורין שיתקע לו וזהו על דרך מה שאמר הכתוב או דודו או בן דודו יגאלנו סוד נשמה אחרת שיהיה בה כח להוציאו מרשות של הקליפה : [ו] אע"פ שנשים פטורות יכולות לתקוע וכו' הנה נתבאר כי בחינת אשה זו הוא רמז לנשמה שבאה אל האדם בסוד העיבור בסוד מה שאמר הכתוב אם אדוניו יתן לו אשה ולכן פטורה מן התקיעה כלומר כי אין לה חיוב להיות שם עד שיבא קיום המצוה שהרי יכולה לצאת זו מבלי ענין מעשה כנ"ל ולכן יאמר דאע"ג כי אלו הנשמות המכונות להם נשים אע"פ שהם פטורות כאמור מ"מ יכולות לתקוע כי אע"ג שאין להם חיוב מ"מ יש להם תוספת זכות ע"י המצוה וכן אחר שיצא כבר יכול לתקוע להוציא הזולת מצד הערבות אבל נשים אלו אין מברכות שהרי נתבאר לעיל כי ע"י הברכה גורם יחוד למעלה וממשיך שפע משם ואלו אין בהם כח זה והויא ברכה לבטלה ולכן אין מברכין להם לפי

כי יחוד ברכה הנזכר הוא למעלה כנ"ל : [ז] המודר הנאה מחבירו וכו' הנה נתבאר במקום אחר מה שאחז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה כי האדם המחשב לעשות עבירה על ידי אותה מחשבה רעה תכף הוא עושה פגם בעצמו באותו מקום ממש כי מסתלק ממנו בחינת הנשמה השורה במוח האדם ואם נתעורר ללכת לעשות אז הוא פוגם בחינת הרוח ולכן יאמר המודר הנאה מחבירו היינו בחינת הנשמה או הרוח שפירש מגוף האדם והלך לו ואף על גב שהיה לו הנאה ממנו על ידי מעשה המצות ולימוד התורה אף על פי כן נדר הנאה זו ממנו ופירש והלך לו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה להוציאו מידי דופיו מאותו הפגם שעשה לו כי מאחר שאמרו חז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ולכן על ידי תקיעה של מצוה אפשר להשיב אותה אבידה ולכן יאמר ודוקא שהמודר הוא תוקע מאליו להוציא כלומר כי לפי שאדם זה עשה איזו מצוה שלכן היה סיבה שאותה נשמה שפירשה ממנו לחזור עליו היינו לתקוע לו ר"ל להיות תקועה עמו לשם מצוה שעשה להוציאו מאותו חיוב אבל אם אמר לו המודר כלומר זה החוטא שפירש מן הנשמה או רוח והלכו לשם הוא אמר לאחד מהם תקע וחזור עמי והוציאני מעון זה ולא על ידי מעשה טוב ולא עשה תשובה אסור לתקוע לו ולא יוכל אותו רוח או נשמה לחזור לו כלל וגם לעתיד לזמן התחיה לא תשוב אליו עוד : [ח] המתעסק בתקיעת שופר להתלמד וכו' כבר נתבאר כי להיות שמעשה המצות הוא תיקון לשלימות האדם בעה"ז וגם לזמן התחיה כי על ידי סכום המצות נבנה הגוף ואיברי האדם ולכן המצוה צריכה כונה ולכן המתעסק בתקיעת שופר להתלמד ולא דעת ולא תבונה כדי להשלים את נפשו וכן התוקע לשורר ולא נתכוין לתקיעת מצוה כלומר לא נתכוין כי כל מעשה המצוה יש לו שורש למעלה ולכן על ידי זה המעשה הגשמי הם מתעוררים השרשים וקרב אותם אחד אל אחד ולכן לא יצא כי לא יתכן להמלט האדם מסטרא דרע השולט עליו ולצאת לחירות ממנו אלא על ידי הכונה שהוא על ידי המחשבה לפי כי עון הקודם של אדה"ר היה במחשבה כדאיתא בזוהר ובתיקונים וכן נמי חטא ישראל כנזכר בפסוק והמה כאדם עברו ברית ולכן מאחר שאין שם כונה טובה לא יצא מסטרא אחרא כאמור : נתכוין שומע לצאת וכו' הנה נתבאר כי אדם חטא במחשבה ובמעשה וכן נמי חטא ישראל במעשה העגל במחשבה ובמעשה ולכן צריך כי במעשה המצוה יהיה מתכוין שומע ומשמיע כי השומע הוא יהיה תיקון לחטא הקודם שהיה במחשבה והתוקע הוא

ומשמיע: [ט] מי שתקע ונתכוון להוציא כל השומע תקיעתו ושמע השומע ונתכוון להוציא ידי חובתו אף על פי שאין התוקע מתכוין לפלוני זה ששמע תקיעתו ואינו יודע יצא שהרי נתכוין להוציא לכל מי שישמענו לפיכך מי שהיה מהלך בדרך או יושב בתוך ביתו ושמע תקיעות מש"ץ יצא אם נתכוון לצאת שהרי ש"ץ מתכוין להוציא את הרבי' ידי חובתן:

כמה

תיקון כנגד המעשה ולכן אם לא נמצא במעשה המצוה שניה האנשים שלימים בכונה שלהם דהיינו כי השומע לא היה מתכוין לצאת מדי דופיו עתה וגם לעתיד וכן התוקע לא היה מתכוין להוציא אדם זה מדי חיובו בקליפה לא יצא ידי חובתו וגם הנפש לא תצא עד שיכוין התוקע והשומע כנזכר: [ט] מי שתקע ונתכוין להוציא כל השומע תקיעתו וכו' מאחר שכבר הונח כי צריך להתכוין השומע והמשמיע לצאת ידי חובתו כדי לתקן חטא הקודם במחשבה ובמעשה שהיה סיבה שנפלו הנשמות בתוך הגלות בסוד הקליפה כנ"ל ולכן נתקן הנפש ויהיה לה קיום בזמן התחיה ולכן מי שהיה תוקע ונתכוין להוציא כל השומע תקיעתו ושמע השומע ונתכוין לצאת יצא אף על פי שאין התוקע מתכוין לפלוני זה לפי כי כן נמי התקיעה הנעשית למעלה הוא אדעתא להוציא לכל השומע כלומר כי מי שיש בו עון לא יוכל לשמוע ולכן אינו יוצא מן הקליפה עד שישמע ויהיה מתכוין לצאת משם לפי שכבר נתבאר כי יש נשמות שהולכות בגלות ברצונם ולא מצד עון ואלו אף על גב ששומעים לפי שאין בהם עון לעכב שמיעות קול שופר אמנם מכל מקום אינו מתכוין לצאת משם עד זמן הגאולה וכן נמי כאשר יתקע בשופר גדול לעתיד הכונה הוא להוציא כל השומעים ידי חובתן מן הקבר ולהחיותם וכן נמי השומעים הם מתי עפר שאין בהם עון המחויב שלא יחיו אז כל כונתם לצאת ידי חובתן ולא ימצא בהם עוד עון שנא' והסירותי את לב האבן מבשרכם וכו' ולכן יוצאים ידי חובתן מן העון הקודם שגרם המיתה בעולם שנאמר ביום אכלך ממנו מות תמות וארץ רפאים תפיל ולכן אז נאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי ולכן השומע מש"ץ יצא כי כן זרובבל בן שאלתיאל הוא השליח ותוקע כמו שאחז"ל ונשמע מסוף העולם ועד סופו ומוציא את הרבים ידי חובתן:

ובאשר אשוב לבאר דינים אלו לענין הנוגע למעלה כך היה אומר כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן והענין כי הנה נתבאר למעלה מאמר מפרשת אמור כי ביום ר"ה שהוא יומא דדינא דאימא אסתלקת מעל בנין ועל ידי תקיעת השופר חוזרת להיות רובצת על הבנים וכבר נתבאר כי התוקע למעלה הוא אות יו"ד שנותן קולו לתוך אותו שופר בסוד אימא עילאה ועל ידי כן האם חוזרת עליהם כאמור נמצא כי המחוייב בדבר זה לעשותו הוא סוד חכמה עילאה ולכן הוא מוציא את הרבים הם המדות העליונות שהם קצוות העולם מידי חובתן לפי כי כל זמן שאינו תוקע ואין האם חוזרת עליהם הדינים הם נאחזים בהם והיינו חובתן לפי שהעון הסטרא אחרא נאחז מהם ויונק השפע הנמשך להם וכאשר האם חוזרת להיות רובצת עליהם אז מתפרדין משלשוליהון ולכן

יוצאין ידי חובתן ועוד ימצא כי הם מחוייבים בדבר דהיינו לתקן לכ"י הנקרא דבר כדאי' בזוהר וכדאי' בזוהר פרשת בראשית דף מ"ח וזה לשונו ויבן ה' את הצלע אמר רבי שמעון כתיב אלהים הבין דרכה וכו' מכאן אוליפנא מאן דאנסיב ברתיה עד לא תיעול לבעלה אבוה ואמה מתקנין לה וכו' כיון דאתחברת בבעלה הוא יזון לה והוא יתן לה מה דבעיא וכו' ולכן נמצא כי תפארת ישראל חייב בדבר לתקן לכ"י ולכן הוא מוציא את הרבים בסוד העולמות ידי חובתן מסטרא אחרא המתגברת לינק מהם ולכן חרש שוטה וקטן פטורים כלו' כי הנה נאמר מי ישים אלם או חרש או פקח וכו' כי הנה כאשר מסתלק האם מעל הבנים הנקרא' מי כנודע על ידי כן חוזר תפארת ישראל להיות בסוד אלם לפי שהאם העליונה נקרא אלהים וכאשר מסתלק מי נשאר אלם וכן לפעמים אין בחינת הדעת שלם כי אז נקרא נער ואמרו חכמים ז"ל עד אימתי נקרא נער עד מ"ה שנים רצה לומר עד שיהיה בסוד שם מ"ה ופעמים אין שם בחינת דעת ונקרא שוטה ולכן בכל בחינות אלו הוא פטור מתקיעת שופר וחרש אפי' מדבר ואינו שומע אינו מוציא דכיון דלאו בר חיובא הוא הרי אמרנו דמאחר שאינו מחויב לתקן המדה הנקרא דבר שהרי לית הוא בחיליה ולכן אינו מוציא את הרבים בסוד העולמות ידי חובתן מתגבורת הסטרא אחרא כאמור: אשה פטורה משום דהוי מצות עשה שהזמן גרמא והענין כי הנה נודע כי הנקבה מתחלה היא בסוד נקודה ואחר כך נסרה הקדוש ברוך הוא ועשה גב לזה וגב לזה ועל ידי כן הנקבה נבנית שנאמר ויבן ה' את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ונעשית בסוד מנורת זהב כלה מבחינת האחורים בסוד מל"ת והזכר נכלל בו סוד מ"ע והיינו מ"ש בתיקונים זכרי עם ו"ה רמ"ח שמי עם י"ה שס"ה ולכן האשה הגשמית הוא פטורה ממ"ע שהזמן גרמא מפני כי פעמים היא בסוד המיעוט ואינה נכללת עם הזכר הנקבה העליונה כאמור ולכן היא פטורה מתקיעת שופר שהוא בסוד הזכר שהאם חוזרת להיות רובצת על תפארת ישראל כאמור: אנדרוגינוס מוציא את מינו וכו' הנה במקום אחר נתבאר סוד אנדרוגינוס מכו אמנם עתה נבאר הענין באופן אחר והכל אמת והוא כי הנה חכמים ז"ל אמרו בב"ר כשברא הקדוש ברוך הוא לאדה"ר אנדרוגינוס בראו והנה בענין האנדרוגינוס יש מי שסובר שהוא בריה בפני עצמה ויש מי שסובר שחציו זכר וחציו נקבה ואמנם האמת הוא כי השני הסברות הם אמתיות כי נמצא מדה אחת למעלה עליונה שהוא סוד אנדרגינוס הנמצא בו שני סימנים אלו שהם האחד משפיע בסוד זכר והשני מושפע בסוד נקבה גם נמצא יותר למטה בחינה שהם צד אחד בסוד זכר וצד אחר בסוד נקבה ולפי כי יש אנדרוגינוס שהוא בריה בפני עצמה לכן מוציא את מינו

אמנם

אמנם טומטום אפילו את מינו אינו מוליד וזה הוא מין שאין לו שורש לפי שאינו דבר המתקיים לפי כי האשה נקרע ימלא זכר או נקבה: מי שחציו עבד וחציו בן חורין הוא בסוד מה שאמר בזוהר פרשת בלק דף קצ"ז · וז"ל תלת עבדין אינון בתלת דוכתין וכלהו חד ועלייהו כתיב הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וכו' אמר רבי אלעזר ת"ח הרי עבד מאינון תלתא אינון דכללי כל הני דהא שליתאה קיימא לתתא ביה תיאמא לעילא לשואה ביה ימינא דמלכא לאשתכחא ביה וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי בחינת עבד האמור בזה יש חלק ממנו הנקרא עבד ויש חלק ממנו שאינו עבד דאיהו לשואה ימינא דקדוש ברוך הוא זה יקרא בן חורין ולכן אינו מוציא אפילו את עצמו אף על גב שהוא עבד עברי לפי שנאמר ושם אתנו נער עברי עבד הוא הוד הנער מט"ט שהוא בסוד עבד ולפי שאותו עבד רע ס"מ מתאחז ממנו אף על גב שיש חלק ממנו שהוא בן חורין אינו יכול להוציא את עצמו מסטרא אחרא וזה הענין אבארהו לך עתה לפי שהוא דין זה בא בכמה מקומות והענין הנה גם במאמר זה דהאיו עבד והאיו בן חורין משמע על חלק אחד של מט"ט אשר למטה והחלק היותר עליון הם סוד עבד אמנם החלק ממנו העליון אף על גב שהוא מכלל עבד לא יקרא עבד מפני שהוא קיימא לתתא ביה תוקמא לעילא וכו' והיינו מה שחידש רבי אלעזר יותר ממה שאמר רבי אבא והנה אמנם יש הנהגה אחרת בזה מי שחציו עבד וחציו בן חורין דהיינו מה שאמר בתיקונים כי בעולם הילדה מתערב טוב ורע וביארתי בסוד הטלית קטן שמניחין מלמטה תחת הבגדים כי הסוד הוא לפי שהטלית זה הוא בסוד מט"ט שלכן צריך שיכסה ראשו ורובו של קטן בסוד ונער קטון נוהג בם כדי להפריש בין הפנימיות של עבד זה כי אין נוגע שם קליפה כלל רק בבחינת החיצוניות נמצא כי חציו של נער זה עבד שמתאחז ממנו סטרא אחרא וחציו הפנימי בן חורין אמנם אין בו כח להוציא עצמו מעבדות הקליפ' ולכן צריך בן חורין שיתקע לו הוא יוסף הצדיק ומוציא אותו ידי חובתו משעבוד סטרא אחרא ועוד מוציא אותו ידי חובתו הוא סוד מה שבינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכו' א"ל תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם לישא שפחה אינו יכול וכו' כי הנה מה שאמר עובד את רבו יום אחד וכו' הוא סוד מה שאמר בתיקונים מט"ט על ידו מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול ולכן יאמר עובד את רבו יום אחד רצה לומר ביום של חול שנעשה הייחוד על ידו ואת עצמו יום אחר דהיינו בשבת א"ל לא יתכן לישא שפחה אינו יכול כלומר לפי שהשפחה שהיא בת זוגו מתאחז ממנה סטרא אחרא ולא יכול לישא אותה הלא כופין את רבו הוא אא"ס איש החסד ומורידין הארה ממנו למטה ואז נעשה בן חורין כאשר ביארתי אצל בא ברוך ה' כי אז יצא לחירו' לפי שמן הדין אין העבד נעשה שליח הרי כי אברהם עשה אותו בן חורין הוא סוד מה שאמר בזוהר בפסוק ואל זועם בכל יום כי יעיר בבקר בבקר לזעום מאריסון דדינין והסגיע אותם ואז גילול העבד ונעשה בן חורין ועושה

הטוב המוטל עליו לעשות זוג של רבקה ואחר כך יוצא ידי חובתו עם בת זוגו לעשות עונתה וכ"ז נעשה על ידי בן חורין כנזכר אף על פי שהנשים פטורות שהרי לאה ורחל אין בהם תקיעה זו יכולות לתקוע לעצמן לפי שעל האמת נמצא בהם תקיעת שופר אבל אין מברכות ולא מברכין להם לפי כי זה יהיה להם בגילה ואין שם ברכה שהוא בחינת אור המקיף: המודר הנאה מחבירו וכו' הוא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה היינו שהקדוש ברוך הוא מודר הנאה זו מחבירו ישראל שנקראו' אחי ורעי מותר לתקוע לו לישראל תקיעה של מצוה שנאמר ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכו' ודוקא כשהוא תוקע מאליו לפי כי זה יורה כי יעשה למענו להוציאו מן הגלות וממילא יהיה שאחר כך יכנס ישראל בירושלים של מטה ונכנס הוא נמי בירושלים של מעלה אבל אם אמר לו המודר אלו ישראל אמרו להקדוש ברוך הוא תקע בשופר גדול זה והוציאני לחירות מן הגלות אסור דמשמע כי ישראל אין עושים תשובה שאלו עשו לא צריכא למימר ולכן אסור לישראל לומר כך ואסור להקדוש ברוך הוא לעשותו דמשמע שעשה להנאת עצמו כדי להכנס בירושלים של מעלה כאמור: וסוד הדבר כבר נתבאר בזוהר ובתיקונים כי ירושלים של מעלה הוא סוד ה' עליונה וירושלים של מטה בסוד ה' אחרונה ונשבע הקב"ה הוא חכמה שלא יכנס בסוד זווג לירושלים של מעלה היא בינה עד שיכנס ישראל הוא ת"ת ישראל בירושלים של מטה היא הנקבה שלו מדת המלכות נמצא כי שני ייחודים אלו נתבטלו בעבור חורבן ב"ה כנזכר ולכן יאמר המודר הנאה מחבירו הוא חכמה שנדר שלא ליהנות מבינה כמאן דאמר מודר הנאה שממשך עלי כך נדר חכמה מחבירו בינה שנקראו חבירים ורעים כדאיתא בזוהר בפ' אכלו רעי' שלא ליהנות ממנה הנאת תשמיש שנאמר ולא אבא בעיר דהיינו ענין ביאה שלא יכנס בירושלים של מעלה עכ"ז מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה הוא מה שאמר בהקדמת הזוהר דף י"ג · וז"ל פרשתא קדמאה קדש לי כל בכר וכו' פטר כל רחם בההוא שביל דקיק דנחית מן יוד דאיהו אפתח רחמה וכו' פרשתא תניינא דא ה' היכלא דאפתח חכמה דילה מגו יוד בחמשין פתחין אכסדרין דביה דההוא פטר דעביד ההוא יוד בההוא היכלא לאשמעא קלא דנפיק משופר וכו' הרי כי עשה מעשה דאפתח רחמה היינו תקיעה כמו שבינו התוקע ליבמתו והיא של מצוה כאמור ודווקא כשהוא תוקע מאליו מרצונו להוציאו לאותו קול הנזכר אבל אם אמר לו המודר היא בינה תקע והוציאני מחויב זה אסור שהרי נדר ואמר ולא אבא בעיר: עי"ל המודר הנאה הוא סוד הצדיק עליון מחבירו סוד יוסף הצדיק בסוד מש"ה כי ישבו אחים יחדיו ופירש ממנו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה לפי כי ע"י כן מתחבר צדיק זה עם צדק ונעשה מצוה בסוד מ"ן ו"ה כנ"ל כי אותיות מן הם בחילוף יה שהם בסוד איש ואשה ודוקא כשהוא תוקע מאליו להוציאו מחויב עונה אבל אם אמר הצדיק תקע והוציאני אסור שהרי עובר על

הנדר

הנדר והכל מפני שנדר ואמר ולא אבא בעיר כנזכר : המתעסק בתקיעות שופר להתלמד וכו' הנה נתבאר כי החכמה הוא התוקע בשופר בסוד הבינה וזה לאפקא קלא הקול קול יעקב אבל המתעסק זה סוד החכמה המתעסק בנסתרות בתקיעת שופר זה הנזכר בתוך הביג' להתלמד הוא מ"ש בזוהר פ' פקודי דף רנ"ז וז"ל מתניתין איהו רזא דקיימ' לגו דאולפי תמן וכו' לרזא דא אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני וכו' דהיינו כי אותה תקיעת השופר שתקע חכמה בבית אימא היה להתלמד בלבד כלומר לצורך עצמו בלבד ולא להועיל לזולת הוא קול יעקב וזהו להתלמד כדאי' בזוהר פ' אחרי מות דף ס"א · וז"ל ובשעתא דנגיד ההוא רבות קדישא לאינון תרי קיימי דאקרון לבאות אתכנש תמן וכד נפיק מתמן בההוא דרגא דאקרי יסוד לההוא חכמ' זעירא כדין אתקרי לשון לימודים וכו' והענין מובן ולכן יצא ידי חובתו שהוא מחוייב לתקן אותו קול יעקב כאמור וכן התוקע לשורר היינו בסוד שיר כפול משולש מרובע כדאי' בתיקונים ואינו מתכוין לתקוע תקיעת מצוה והענין הוא מה שביארתי בסוד מלת מצוה שהוא מ"ץ ו"ה כי אותיות מ"ץ הם חילוף יה והנה אותיות יה הם מורים על הייחוד הנמצא בין אים ואשה אבל לשורר הוא מורה מש"ה והכם באחור ישבתנה דהיינו לשורר הנזכר שהוא סוד האחורים של החכמה ולכן מאחר שאין החכמה מתכוין לתקוע הייחוד שעושה תקיעת מצוה היינו להועיל לאותיות ו"ה לכן לא יצא ידי חובתו או שנתכוון התוקע הוא החכמה להוציאו ידי חובתו לבינה ולא נתכון השומע הוא הבינה עצמה הנקרא שמיעה לצאת ידי חובתו לתקן אותו קול יעקב לא יצא ידי חובתו הנזכר עד שיתכוין השומע ומשמיע כאמור : מי שתקע ונתכוון להוציא כל השומע תקיעתו וכו' הנה כבר נתבאר למעלה כי מש"ה ויהי היום ויבאו בני האלהים להתייצב על ה' היינו ביום ר"ה כדאי' בזוהר ואז מתעוררי' ע' שרי א"ה ומאריהון דדינין לקטרג ונאחזים מסטרא דגבורה דהיינו על ה' והסיבה מפני כי בו ביום האם נסתלק' מעל הבני' כדאי' בזוהר הובא למעל' ולכן בא הצווי לתקוע בשופר להיות כי לכן מתעורר שופר עליון ונעשית התקיעה ואימא עילאה חוזרת להיות רובצת על הבנים ואז כל מאריהון דדינין אתברו משלשוליהון על ידי התקיעה כאמור ולכן בא זה הדין מי שתקע ונתכוון להוציא כל השומע תקיעתו כי כן נמי למעלה כי היא אימא עילאה הנקרא' מי כנודע תוקע באותו שופר הנזכר ומתכוון להוציא כל השומע תקיעתו מאותו חיוב של מאריהון דדינין שנתאחז בהם ושמע השומע ונתכוון לצאת מהם אע"פ שאין התוקע מתכוין לפלוני זה ואינו יודע יצא לפיכך ש"ל וכו' הנה ש"ץ רומז בהרבה מקומות והכל בדרך אחת כי הצדיק הוא שליח לעשות שליחות למדות עליונות ומט"ע שליח של אדם עליון וכונת' להוציא כל השומע תקיעה שלהם שהם מסטרא דקדושה ולכן מי שהיה יושב בביתו בעול' שלו או עובר ושמע תקיעה מש"ץ יצא ידי חובתו והוא הדינים או הקליפה הנאחזת בו לפי ע"י התקיעה אתברו משלשוליהון כנ"ל :

תק"צ . סדר הראוי לתקיעת שופר ובו ט"ם :

[א] כמה תקיעות חייב אדם לתקוע בר"ה תשע לפי שנאמר תרועה ביובל ובר"ה ג"פ וכל תרועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חדש השביעי א' הן בין בר"ה בין בי"ה של יובל תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהן

[א] **איתא** בזוהר פ' ויקרא בדף י"ח · וז"ל דתנינן רבי ייסא סבא אמר הני תקיעתא כסדרן קדמאה כלילא מכלא תניינא חדא כסדרא וחדא כסדרא גבור' גדול' בינייהו תליתאה חד הכא וחד הכא גבורה בינייהו פוסקא סלקא קומטרא נחתא חד תקיפא וחד רפיא והא אוקמוה ואינון י' ואינון תשע חד כללא דכולא ובהאי יומא מתעטרא יצחק והוא רישא לאבהן בהאי יומא כתיב פחדו בליון חטאי' בהאי יומא אתעקד יצחק ועקיד כולא והרה מיללת וקל שופרא תקיף לחדא זכאה חולקיה מאן דעבר בינייהו ואשתזיב עכ"ל לענייננו הנה מבואר מזה המאמר היות שורש התקיעות ט' ואמנם מ"ש קדמאה תניינא תלתאה אין הרצון בזה ללמד על התקיעות אלא על הסבות שהם ג' דאלו על ענין התקיעות מפרש אותם אח"כ פוסקא סלקא וכו' ואינון ט' ואמנם הענין מבואר יותר פ' אמור דף ל"ט · וז"ל וכד אתער האי שופר ובני נשא תייבין מחטאיהון בעיין לנגדא קול שופר וההוא קלא סליק לעילא כדין אתער שופרא אחרא ואתער רחמי ואסתלק דינא וכו' סדרא קדמאה קלא נפיק ומתעטר לעילא סליק רקיעין ואתבקע בין טורי רמאי ומטי לגביה דאברהם ושרייא ברישיה ואתער הוא ואתקין לכורסייא ובספרא דאגדתא תנינן בשעתא דההוא קלא קדמאה אתער אברהם ואתקן לכורסייא פקדין עליה אבא ואימא מדהכי סלקא תניינא תקיפא לתברא תוקפי רגיזין ודא סדרא תניינא ההוא קלא תבירא בתוקפוי וכדין סלקא וכל דינין דיתערון קמי' אתברו וכו' הנה מבואר מזה המאמר סדר התקיעות כי הנה צריך תקיעה בתחלה לעורר למדת החסד היינו בחי' אברהם ואח"כ קלא תניינא לתברא תוקפי רגיזין היינו תרוע' ואח"כ תקיעה אחרת כדי למתק כח הדינים ואמנם מה שמפורש בפ' הוא ענין התרועה שנאמר יום תרועה יהיה לכם מפני כי עיקר השופר הוא להכניע הדינים שהם מתעוררים בו ביום ואמנם מפי השמועה למדו הסדר כי לא בכח יגבר איש לשבר כח הדינים כי הם השולטים ביום זה ולכן צריך שיהיה פשוטה לפניה שהוא בחינת החסד לעורר אותו תחלה כדי שיהיה יכולת להכניע כח הדין ואח"כ פשוטה אחת כדי שיהיה ממוזג מכאן ומכאן בסוד אברהם ויעקב ונטלין ליצחק באמצע וע"י כן ממתק כח הדין ואמנם הם ג"פ תקיעה תרועה תקיעה לפי כי כן התפשטות אותו השופר עליון בסוד השלישים על כלנו ולכן הם שלש בבות של שלש שלש והיינו מה שלמדנו מפרה שזעק' תשע קולות ומתה עצמו

משניהן תר"ת תר"ת תר"ת : [ב] תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו אם היא היללה שאנו קורים תרועה או אם היא מה שאנו קורים שברים או אם שניהם יחד לפיכך כדי לצאת ידי ספק צריך לתקוע תשר"ת ג"פ ותש"ת ג"פ ותר"ת ג"פ : [ג] י"א ששיעור תקיעה כתרועה ושיעור תרועה כג' יבבות דהיינו ג' כחות בעלמא כל שהוא והם נקראים טרימוטין ולפי זה צריך ליזהר שלא יאריך בשבר כג' טרימוטין דא"כ יצא מכלל שבר ונעשה תקיעה וצריך להאריך בתקיע' של תשר"ת יותר מבשל תש"ת ובשל תש"ת יותר מבשל תר"ת ומיהו אם מאריך הרבה בכל תקיעה אין לחוש שאין לה שיעור למעלה וכן בתרועה יכול להאריך בה כמו שירצה וכן אם מוסיף על ג' שברי' ועושה ד' או ה' אין לחוש וי"א ששיעור יבבא ג' טרימוטין ושיעור תרועה כג' יבבות שהם תשעה טרימוטין ושיעור תקיעה ג"כ ט' טרימוטין כתרועה ולפי זה אין לחוש אם האריך קצת בשברים וצריך להאריך בתקיעה של תשר"ת כשיעור י"ב טרימוטין ומי שלא האריך בתקיעה כשיעור הזה והאריך בשברי' לא קיים מצוה לא כמר ולא כמר : [ד] ג' שברים צריך לעשותם בנשימה אחת אבל ג' שברים ותרועה דתשר"ת י"א שאינו צריך לעשותם בנשימה א' והוא שלא ישהה בהפסקה יותר מכדי נשימה וי"א שצריך לעשותם בנשימה א' וירא שמים יצא ידי כולם ובתקיעות דמיושב יעשה בנשימה אחד ובתקיעה דמעומד

והיינו סוד משחז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה: [ב] תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו אם היא הילולה שאנו קורים תרועה וכו' איתא בזוהר פ' פנחס דף רל"א וזה לשונו ביומי דראש השנה מתקנין כי דינא בכורסייא למלכא למידן עלמא וישראל עאלין בקדמיתא בדינא קמיה דליפום רחמי תנן ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו יום ביומו מאי הוא אלא הני תרי יומין דראש השנה אמאי תרין יומין בגין דאינון תרי בי דינא דמתחברן כחדא דינא עילאה דאיהו קשיא דינא תתאה דאיהו רפיא ותרווייהו משתכחי ועל דא לא הוו ידעי הני בבלאי רזא דיבבא וילולו' ולא ידעי דתרווייהו אצטריכו ילולתא דאיהו דינא תקיפא תלת תבירין דאיהו רפיא גנוחי גנח רפיא אינון לא ידעי ועבדין תרווייהו ואנן ידעינן ועבדינן תרווייהו וכלא נפק לאורח קשוט עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי השני מיני' צריכים אנו לעשות תרועה ושברים ואין הצורך לעשות שניהם מפני הספק שנסתפק לנו אם הילולה היא התרועה או אם היא מה שאנו קורים שברים שהרי דבר ברור הוא אצלנו זה וזה אלא לפי שיש צורך לעשות שתיהם לפי כי התרועה הוא כנגד דינא קשיא והשברים הם כנגד דינא רפיא ולכן לא מפני הספק אנו עושים שתיהם אלא מפני החיוב ולכן אל זה צריך שיכוין התוקע כי לא מפני הספק צריך לתקוע סימן תשר"ת אלא מפני כי כך הוא החיוב כאמור צריך לתקוע תשר"ת תש"ת תר"ת : [ג] י"א ששיעור תקיעה כתרועה ושיעור תרועה כשלשה יבבות וכו' ויש סמך מן התיקונים תיקון כ"ד דף ל"ח ז"ל ואיהו קול השופר מסטרא דאימא עילאה דאיהו שופר תקיע' איהו מסטרא דימינא ושברים מסטרא דשמאלא שלשלת דאיהו תרועה מסטרא דתרווייהו הנה מבואר המאמר כי שלשתן שוים זה לזה שיעור התקיעה כמו התרועה שיעור התרועה כמו השברים והם נקראים טרימוטין ולפי זה צריך ליזהר שלא יאריך בשבר כשלשה טרימוטין דא"כ יצא מכלל שבר ונעשה תקיעה וצריך להאריך בתקיעה של תשר"ת יותר מבשל תש"ת ובתקיעה של תש"ת יותר מבתקיעה של תר"ת והטעם מפני שהנה נתבאר כי התקיעה איהו מסטרא דימינא כנזכר ולכן צריך להאריך בתקיעה יותר מפני כי כל מגמתינו ביום הזה הוא למתק כחות הדין ולהגביר מדת החסד ואיתא בזוהר פ' שמות דף ד' וזה לשונו אינון אחריהון דיבבא מייבבן ומיללין מאתר בית מותביהון פתחין בדינא ומסיימין בדינא מייבבין הגיגות ודינא יתיב וספרין פתיחו בה בעתא סליק אחרי' דדינא דקאים עליהון ויתיב בכורסייא דדינא ושירת' אשתכך עד לא אשתיים דינא כהכן אחרי דעיילין לסטרא ימינא ועמהון אשתיכך אלפין אחרנין תקעין ולא מיבבין ולא מייללין וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי כך היא המדה תמיד למתק כחות הדין לפי כי על ידי הקדוש ברוך הוא עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים והוא מרחם על בריותיו כדאיתא לקמן בזה המאמר וז"ל תקע תגיינות ולא מייבבין נטיל ההוא פטרונא מההוא כרסייא ויתיב על כרסייא דוותרנותא ביה זמנא הוה מדכר שמא קדישא עילאה רבה דבההוא שמא חיים לכלא עכ"ל לענייננו והנה מבואר הדבר כי התקיעה הוא סטרא דרחמים והוא סיבה לההוא פטרונא לעמוד מכסא דין ולישב על הכסא הוותרנות ולכן טוב להאריך בתקיעה כאמור ומיהו אם מאריך הרב' התקיעה אין לחוש שאין לה שיעור למעלה וכן נמי בתרועה יכול להאריך בה כמו שירצה וכן אם מוסיף על ג' שברים ועושה ארבעה או חמשה אין לחוש וי"א ששיעור יבבא ג' טרימוטין וכו' כל זה מבואר : [ד] שלשה שברים צריך לעשותם בנשימה אחת וכו' כבר מסיים ואומר וירא שמים יצא את כולם והכוונה בכל זה אחת היא כנ"ל : ואיתא בזוהר פרשת פנחס דף רל"ב וז"ל ישראל לית חילהון אלא בקול דההוא עלמא דאתי מניה נפיק ובגין דקול שופר מניה נפיק אמרו רבנן אין פוחתין מעשרה שופרות וכו' ובגין דא צריך לאתערא קלא דאיהו ו' בעשרה שופרות דאינון י' ועקרא דילהון בנשימה אחת כל סימן וסימן י' מעשרה וכו' הנה מבואר מן המאמר שתוקע לסיו' בנשימה אחת כל סימן ולכן אין לשנות מאחר שפי' הטעם : ואמנם כבר הקדמתי למעלה כי כל ענין השופר והתקיעות הוא להועיל בעולם אדם בהווה לאמר לאחורים לאו הם האיברים של אדם הגשמי ומה גם האיברים של הנשמה כי הם אחורים ע"י העון במאמר הקליפות הם יונקים לאחורות

דמעומד יעשה בב' נשימות : [ה] אם תקע תר"ת בנשימה א' יצא וי"א לא יצא : [ו] אם האריך בתקיעה של תשר"ת כשיעור ב' תקיעות כדי שתעלה לשם תקיעה אחרונה של תשר"ת ובשביל הראשונה של תש"ת

לחירות ומה גם לזמן התחייה ופנה למעלה כי השכינה גולה וסורה בעוונו במאסר הקליפה וע"י כן מתקיים לאמר לאסורים צאו וכו' ואיתא בתיקון שבעין דף קכ"ג וז"ל ואית אחרנין דממנן על קלין דלהון וצווחין קלא בתר קלא כלהו בשברים לאחזאה תבירו על בני נשא ולזמנין צווחין בתלת סימנין דאינון קר"ק דאיהו תקיעה תרועה תקיעה לאחזא' דינא רפיא ברישא ובסיפא ובאמצעיתא תבירא סגי בתרועה דחקא בתר דחקא במהירו עכ"ל ולכן צוה הקב"ה לתקוע שופר בקולות הללו כי על כן החי יתן אל לבו וישוב אל ה' וירחמהו וכן איתא לקמן וז"ל אמר ר' אלעזר לר"ש אבוי אלין תנועין דעורבא מאי לאשתמודע בר נש בהו בגין דיהדור בתיובתא וכו' הנה מבואר מזה כי כן הקליפות הם נאחזים באדם בעונו וע"י סימני התקיעות הללו יתכוין האדם לשוב בתשובה ולהכניע אותם ובכן הוא יוצא ידי חובתו מן העון המוטל עליו לצרף לו בסימנים הללו כנזכר שם וז"ל נחש שריא בקריאה ואמירה וקלא ודיבור דעורבא וכו' ומנא ידעין כולי האי בגין דסמאל ונחש ממנן על חובין דבני נשא דאתדנו מסטרא דשמאלא דאיהי גבורה וכו' ועל ידי שמתכוין האדם בשעת תקיעת שופר ומהרהר בתשובה ומתודה ניצול מהם כאמור שנאמר לאמר לאסורים צאו כנ"ל ומה גם לזמן התחיה יום הדין הגדול שנאמר ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם מועיל ענין התקיעה שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים וכו' כנ"ל ואע"ג שנאמר כימי צאתך מארץ מצרים וכו' ואחז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידים ליגאל העיקר הוא יהיה בר"ה כדאיתא בזוהר פ' משפטים דף י"ע : וז"ל דרועא שמאלא אתמר ביה שמאל דוחה וימין מקרבת אף על גב דאקדים בתשרי דאוקמוה ביה מארי מתניתין בתשרי עתידין להגאל תמה דוחה בגין דלא ימות משיח בין אפרים דוחה מאדום דאיהו שמאל עד דיקרב ימין פסח דרועא ימינא לקיים בה כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות והאי איהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל לקיים בהון ובחסד עולם רחמתיך וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי עיקר הגאולה הוא בראש השנה ולכן בא חיוב שמיעת קול השופר לאמר לאסורים צאו ולענין התקיעות איתא בתיקון מ"א דף פ"ד וז"ל בראשית תמן תשרי ודא דרועא תניינא יום תניינא ישת חשך סתרו אסתאר ר' איהו ראש השנה וכו' וכל ספיראן אתקריאו דינין ומשפטין מסטריה וכל צבא השמים קיימין עליה מימיניה ומשמאליה וכו' וכד ישראל יתערון בשופרות וסלקין תמן לשכינתא דאיהי תרועת מלך בעשרה שופרות בגין דאיהי לא סלקא פחות מעשרה בההוא זמנא ויהי מבדיל בין מים למים אפרים קב"ה בין אלין דמיימינים לכף זכות ובין אינון דמשמאילים לכף חובה וכו' הנה מבואר מזה המאמר היות אלו התקיעות מועילים להעלות את השכינה למעלה ולהגביר אותה על

כמה כיתות מן המקטרגים שנא' ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' דהיינו השכינה ועל ידי השופר הם נכנעים שנאמר וה' נתן קולו לפני חילו בר"ה כמשחז"ל בתקיעה ותוקע אותם לה' בתרועה תרועה בשבט ברזל בשברים שבר השבר מלבושיהם כדאיתא בתיקונים ועוד איתא בתיקון כ"ה דף ס"ע וזה לשונו ולבא כד סליק מניה רוחא ואתפרש מנפשא וכו' אמר בנפשא אני ישנה וכד ייתי רוחא לו ביה אמר ולבי ער וכו' קול דודי דופק דפיק להרעא דלבא שית דפיקין לאשתמודע דאיהו ו' דייתי לגבי' י' דאיהי נפש ובה אינון עשרה וכלהו בפיוסא פתחי לי באת ב' דאיהי תרעא אחותי באת א' רעיתי באת ר' יונתי באת י' תמתי באת ת' שראשי נמלא טל דא יו"ד נקודה דאת ב' קוצותיו אלין שית סטרין דאתמר בהון שוקיו עמודי שש ואינון דפיקין כמוליך ומביא למאן דארבע סטרין דיליה ומעלה ומוריד למאן דשמיא וארעא' דיליה ושית סטרין אינון שית ספיראן ודפיקו סליק ונחית בהו באריכו דחסד כגוונא דא תקיעות בתבירו דגבורה דאינון שברים במהירו דעמודא דאמצעיתא דאיהו תרוע' בחסד גבורה ת"ת סלקין בנה"י נחתין וכלהו דפקין לגבי שכינתא דאיהו סלם ביה שית דרגין ודא לבא וביה מלאכי אלהים עולים ויורדים דאינון דפיקין דרוחא ואינון שית סלקין לעשר ודא י' ואינון קשר"ק קש"ק קר"ק עד דאתכלילו בעשרה זכרונות ובעשרה מלכיות ובעשר שופרות תלתין סלקין מתתא לעילא ותלתין נחתין מעילא לתתא וסלקין כלהו לשית שית זמנין עשר כד סליקו דפיקו בתקיעו דגבורה איהו דינא תקיפא כד סליק דפיקו ואתארך מדניה אתארך דהא מטה כלפי חסד וכו' הנה נתבאר מן המאמר ענין התקיעות והסימנים תשר"ק תש"ת תר"ת והסוד שלהם מה כונתם להועיל לגבי השכינה ועוד נלמד כי אין להפסיק ביניהם מפני הטעם הנז' בהם רק יעשה אותם בנשימה אחת בכל כחו כדי להכניע הדינים המתעוררים וגם למהר ולהביא אלה הקלות הנזכר ואותו קול דופק ואומר לה פתחי לי אחותי וכו' גם ממהר ענין הרפואה לאותה חולת אהבה הוא סוד הגאולה במהרה : ובזוהר פ' פנחס דף רי"ע ז"ל וכען צריך למנדע אסיא בכמה דרגין אסתלק דפיקו דההוא חולה בגלותא דאדום דאתמר עלה שחולת אהבה אני דהא כמה אסיין אתכנשו עלה למנדע קץ דמרעה דילה באלין דפיקין ולא הוה חד מנייהו דאשתמודע בהון דדפיקו דהאי חולה לאו כל אסיא בקי לאשתמודע בה דאית דפיקין דקשר"ק קש"ק קר"ק וכו' תקיעה אחזי אריכו דגלותא שברים קיצו דגלותא תרועה ביה ייתי פורקנא דאחזי דוקקא בתר דוקקא וכו' קש"ק תקיעה שברים תרועה אתעבד שקר מן עלמא וכו' ולכן צריך לעשותם בנשימה אחת :

[ו] **מאחר** שנתבאר כי כונת התקיעות הם למתק כחות הדין המתעורר ביום זה שנאמר ויבאו בני האלהים

שהאלהים להתיצב על ה' להגבר על מדת הרחמים הנקרא הויה כמשחז"ל כל מקום שנא' הויה אינו אלא מדת רחמים שנאמר ה' אל רחום וחנון ומה כונת חז"ל להגיד דבר חדש שאם אתה אומר שכונתם לומר כי כינוי שם הויה הוא מדת רחמים מי לא ידע ענין זה ואין זה דבר מחודש אמנם רצונם להגיד על ענין מחודש והם ב' דברים לראשונה יעידון ינידון על שם הויה שהוא נקוד אלהים כנראה שמדה זו היא עצמה בחינת דין שלכן הניקוד שלה הוא של אלהים ולכן מתהפך ונקרא אלהים ולכן הם אמרו בנועם מליצם כל מקום שנאמר ה' כלומר ואפי' הויה שהוא נקוד אלהים אין זה אלא רחמים שנאמר ה' אל רחום וחנון כלומר כי ב"פ נזכר הויה לתת לנו רמז דאע"ג שאתה קורא הויה בניקוד אלהים הוא בהשואה אחת עם הויה. אחרת שהוא רחום וחנון הוא מ"מ בזוהר אימא בחינת רחמים אבל דינים מתערין מנה וכן נמי המדה אחרונה הנקרא' אדני פעמים היא נקרא' הויה כדאיתא בזוהר בפ' וה' הולך לפניהם יומם וכן נאמר וה' המטיר על סדום וכו' מאת ה' מן השמים והנה מדה זו הכל יודעים שהיא מדת הדין ולכן יאמרו חז"ל הדור אתם ראו דבר חדש כל מקום שנאמר הויה אינו אלא מדת רחמים ולכן הם אמרו זה בלשון שלילה אינו אלא מדת רחמים שנאמר ה' ה' אל רחום וחנון כל מקום שנא' ה' הוא רחום וחנון וזה אחד מן הדברים שביארתי כמשחז"ל כי צדיקים מהפכים מדת הדין למדת רחמים לפי כי כאשר קטרגה הירח בזמן הבריאה נאמר לכי ומעטי את עצמך אז אמרה לפי שאמרתי דבר הגון לפניך וכו' א"ל צדיקים יהיו נקראים על שמך ודוד הוא הקטן ולכן נמצא בהם כח להפך מדה זו שהיא דין למדת רחמים כאשר היא בסוד המלוי שנאמר הקטון יהיה לאלף ואז נכנעים הקליפות ואתברו מאריהון דדינין מפלשוליהון ולכן בר"ה שהיא בסוד המיעוט שנאמר בכסה ליום חגנו כמשחז"ל איזה הוא חג שהחדש מתכסה בו זה ר"ה ולכן צוה ה' לתקוע בשופר להכניע אותם ולהעלות מדה זו למעלה כדאיתא בזוהר פ' אמור דף ק' וז"ל יומא דר"ה איהו יומא דדינא ומלכא יתיב בכרסייא דדינא סנטירא קא אתי ואפי פתחא דמלכא ותבע דינא ואע"ג דקב"ה רחים ליה לדינא כד"א כי אני ה' אוהב משפט נלא רחימו דבנוי לרחימו דדינא ובשעתא דסנטירא קם למטען מלין עלייהו פקיד מלכא למתקע בשופר בגין לאתערא רחמי מתתא לעילא בההוא שופר סלקא ההוא קלא כלילא באשא ורוחא ומיא ואתעביד מנייהו קלא ואתער קלא אחרא לעילא כד אתער ההוא קלא מעילא ומתתא

תש"ת לא עלתה לו אלא בשביל תקיעה א' וי"א שאפי' בשביל א' לא עלתה לו : [ז] אם טעה בתשר"ת ואחר שתקע ב' שברים טעה והתחיל להריע אם נזכר מיד יתקע שבר א' ואם לא נזכר עד שנגמר התרועה שהתחיל בה בטעות לא הפסיד התקיעה הראשונה שתקע אלא חוזר ותוקע ג' שברים ומריע ותוקע אבל אם אירע בתש"ת או תר"ת הפסיד גם תקיעה ראשונה : [ח] אם הפסיק בתרועה בין תקיעה לשברים או שהפסיק בשברים בין תרועה לתקיעה וכן אם הריע שתי תרועות זו אחר זו או שתקע אחר התרועה תקיעה כמתעסק שלא לשם תקיעה והפסיק בה בין תרועה לתקיעה או לאחר שתקע ג' שברים שתק והפסיק ואח"כ תקע שברים אחרים ואפילו שבר א' בכל אלו הוי הפסק והפסיד גם תקיעה ראשונה

כדין כל טענות דקא טעין ההוא מקטרגא מתערבבי וכו' אמר ר' אלעזר כתיב בכסה ליום חגנו דאתכסייא סיהרא והיך אתכסייא אלא כד קיימא עיבא ושמשא לא נהיר כ"ש סיהרא וכו' ובמה נהיר כלא בתיובתא ובקל שופרא דכתיב אשרי העם יודעי תרועה כדין באור פניך יהלכון עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי שמשא וסיהרא לא נהרין יומא דא מקמי' עיבא שהם הקליפות מפני שמתגברים הדינים וכילד מאירים ע"י קול השופר כי הוא המשבר כח הקליפות וממתק הדינים מפני כי השופר זה הגשמי הוא מעורר שופר עילאה כאמור ולכן יאמר נא אם האריך בתקיעה של תשר"ת וכו' לפי שכבר נאמר למעלה שצריך להאריך בתקיעה מפני שהוא רומז למדת החסד אמנם אם זה האריך ביותר בתקיעה של תשר"ת כדי שתי תקיעות והיתה כונתו בזה כדי שתעלה לו לשם תקיעה אחרונה של תשר"ת ובשביל הראשונה של תש"ת לא עלתה לו אלא בשביל תקיעה אחת לפי שכבר נתבאר שצריך להאריך בתקיעה האחרונה של תשר"ת אמנם י"א שאפילו בשביל אחת לא עלתה לו לפי שכבר נאמר שהכונה בתקיעות הוא למתק כח הגבורות ולא לעקור אותם ולבטלם כי יום דין הוא ומאחר כי זה נתכוון לעשות תקיעה גדולה בשיעור שתעלה לכאן ולכאן ונמצא שרצונו לבטל כח הדין ולכן לא תעלה לו כלל : [ז] אם טעה בתשר"ת וכו' הנה למעלה נתבאר בענין התקיעה שהאריך אמנם היה על ידי כונה אמנם עתה אין בזה כונה זולת שהיה ענין טעות אמנם הכונה כבר קדמה בענין התקיעה לכל דבר המצטרך ומאחר שהעיקר היא הכונה לא נפסלה רק בטעה בתשר"ת ואחר שתקע ב' דברים של סימן זה עצמו טעה והתחיל להריע לפי שבדעתו היה שכבר עשה ג' שברים ולכן התחיל להריע ולכן אם נזכר מיד יתקע שבר א' ועלה לו ואם לא נזכר עד שנגמר התרועה שהתחיל בה בטעות לא הפסיד התקיעה הראשונה מאחר שאין שם כונה אלא חוזר ותוקע ג' שברים ומריע ותוקע שהרי גמר הכונה ע"י המחשבה ראשונה שהיתה כתיקונה אבל אם אירע בתש"ת או תר"ת הפסיד גם תקיעה ראשונה לפי כי היא העיקר להכניע הקליפה כאמור : [ח] אם הפסיק בתרועה בין תקיעה לשברים וכו' הנה בענין ההפסקה הוא מורה פירוד והנה כונתינו להועיל בתקיעות הללו בין לענין הנוגע לאדם שהוא להועיל לו בעוה"ז לגופו ונשמתו ומה גם לזמן התחיה כאשר יתקע בשופר גדול כנ"ל ולכן בכל ענין של הפסקה פוגם בו שמורה פירוד וכן נמי לענין הנוגע למעלה בענין המשכת השופר עליון בכל המדות התחתונות זה אחר זה שלכן

ראשונה: [ט] אם תקע ב' תשר"ת או ב' תש"ת או ב' תר"ת כהוגן וטעה בשלישית אין צריך להזור אלא לאחרון שטעה בו· אם תקע בצד הרחב של השופר לא יצא:

תקצ"א. סדר תפלת מוסף ביחיד ובו ה"ס:

[א] יתפללו הציבור בלחש: תפלת מוסף תשע' ברכות וש"צ יתפלל ג"כ עמהם בלחש: [ב] המנהג פשוט בכל

שלכן צריך לתקוע בנשימה אחת כנ"ל ולכן נמי בכל ענין של הפסק לא יצא והפסיד תקיעה ראשונה שמתפשטת עם כלם כנזכר: [ט] אם תקע שני תשר"ת או ב' תש"ת או ב' תר"ת כהוגן בתר רובא אזלינן ואין זה הפסק ואין צריך לחזור אלא לאחרון שטעה בו ונתקן הכל אך אם תקע בצד הרחב של השופר לא יצא מפני שמהפך המדות עליונות ואינו שוה לו כלום כי לענין הנוגע בעלם אדם הנה הפה של השופר הקצר הוא מורה על ההווה וצד הרחב הוא מורה על העתיד בזמן התחיה שכן כתיב מן המצר קראתי יה (תלים קיח) היינו עתה מפני צרת העון כי לכן שולטים באדם הקליפות וסטרא אחרא ולכן קראתי יה ע"ש שנאמר אם עונות תשמר יה וכו' וענני במרחב יה זה הוא הוראה על העתיד בזמן התחיה וכאשר מהפך השופר ותוקע מצד הרחב הוא מורה על העתיד ולכן צריכה למימר על ענין ההויה שהוא בצרה ולכן לא יצא מרשות סטרא אחרא לפי שאין נכנעין ממש שיהיה לעתיד וכן נמי לענין הנוגע למעלה צריך להיות ענין התקיעה במקום הצר שנאמר מן המצר קראתי כי כן אות יו"ד תוקע שם ואפתח רחמה ופותח השערים וזהו שאנו אומרים בלילה בחכמה פותח שערים וצד הרחב הוא מקום שמתרחב ויוצא משם הקול קול יעקב כנ"ל ולכן זה שהפך השופר ותקע לא יצא כנזכר:

[א] אחר שלמדנו ענין התקיעות והסדר שלהם ומה הוא ענין הנקרא הפסק בהם כנ"ל כי כל זה הוא צורך אל התקיעות הקודמות שהם מיושב ואח"כ יאמר ענין הנוגע לתפלת מוסף ואמנם צריך לתת לב לענין הנוגע לתקיעות דמיושב מה ענייניהם כי נמצא בהם ספק גדול והוא כי הנה למדנו מן הזוהר כי כל הדברים והמעשים שהם מעלמא דנוקבא הם נעשים מיושב והדברים שהם מעלמא דדכורא הם מעומד כדאי' בזוהר פ' אמור דף ל"ז· וז"ל ובגין דאלין יומין דעלמא דדכורא לא אתמסר חושבנא דא אלא לגברי בלחודייהו וע"ד חושבנא דא בעמידה איהו ומלין דעלמא תתאה ביתיב' איהו ולא בעמיד' ורזא דא צלותא בעמידה וצלותא מיושב וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי החשבון של העומר מפני שהוא מעלמא דדכורא לכן אנו מברכין ומונין בעמידה ואמנם תפלה דמושב להיו' מעלמא דנוקבא נאמר ביתיב' וא"כ הדבר קשה כילד אנו עושים התקיעות ל' מיושב אף על גב שהתוקע הוא מעומד מאחר כי השומע יוצא ידי חובתו ע"י כן למה יהיה יושב ושומע מאחר כי ידענו שהשופר הוא עלמא דדכורא כדאי' פ' אמור דף ל"ט וז"ל ת"ח כד ההוא שופר עילאה דנהירו דכלא ביה אסתלק ולא נהיר לבנין וכו' וכן לקמן ז"ל כד אסתלק ההוא שופר גדול דלא ינקא לבנין כדין

ינאק אתתקף ואתתקן לדינא בעלמא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי השופר הוא רומז בסוד אימא עילאה ובכמה מקומות מן הזוהר מבואר כי כן הוא סוד השופר באימא עילאה ונודע הוא מן הזוהר כי אימא עילאה הוא נקרא עולם הזכר כדאי' פ' ויחי דף רמ"ו· וז"ל נפתלי אילה שלוחה וכו' הא אתמר דעלמא עילאה עלמא דדכורא איהו כיון דסלקא מלה מכנסת ישראל ולעילא כלא הוא דכר מנלן מעולה אמאי אתקרי עולה בגין דסלקא לעילא מן נוקבא וכו' ומהאי אתר ולעילא כלא הוא דכורא ומן נוקבא לתתא כלא הוא נוקבא והא אוקימנא ואי תימא הכי נמי נוקבא לעילא אלא סיומא דגופא אחזי על כל גופא דאיהי דכר וכו' הנה נתבאר מזה המאמר כי אימא עילאה בסוד זכר א"כ ולמה נעשה תקיעות מיושב שהוא רומז לעלמא תתאה דנוקבא אמנם יש להשיב בענין זה ג' תשובות אמתיות ראשונה אחת היא כי הנה נתבאר למעלה כי כונת השופר הוא להעלות השכינה למעלה לפי שנאמר בכסא ליום חגנו שהחדש מתכסה בו והענין מ"ש בזוהר פ' תלוה דף קפ"ד· וז"ל וכד מטי זמנא לחדותי ברכאן וכו' וכדין קיימא דלא נהיר עד דאתפרשן חייבין מגו זכאין כדין אתער דינא וכו' וההוא ס"א קיימא כקליפה תקיפה דלא יכיל לאתברא בר בההוא עיטא דיהיב קב"ה לישראל דכתיב תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגנו בגין לתברא ההוא כסא דחפיא לסיהרא ולא נהיר וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי התקיעה הוא להועיל לסיהרא לשבר אותה קליפה שמכסה אותה ולהעלותה למעלה ולכן אנו עושים תקיעות אלו מיושב בתחלה לתברא ההוא כסא ולהעלותה למעלה ולכן הם מיושב לפי שאלו הם להועיל לעלמא דנוקבא: עוי"ל כי לפי שהתקיעות הם להמשיך אימא עילאה שנסתלקת מעל הבנים כנ"ל וכונתינו שתחזור בסוד והאם רובצת על הבנים ואיתא בתיקונים אימא עילאה עד הוד אתפשטת ולכן באו שתי סיבות כאחד להיות מיושב ראשונה הא דאמרן כדי שתהיה רובצת על הבנים ולהתפשט עד מדת הוד ואיתא בתיקונים איהו בגלא ואיהי בהוד שהנקבה מתאחזת שם ולכן אלו התקיעות הם מיושב: עוי"ל כי הנה הסיבה שקורים אימא עילאה בסוד לזכר עלמא דדכורא הטעם הוא מפני דאסיימת כדכורא במ"ש במאמר הנ"ל פ' ויחי סיומא דכל גופא אחזי על כל גופא דאיהו דכר אמנם עתה לא נמצאת טענה זו לפי שנסתלקה מעל הבן כנזכר במאמר הנ"ל פ' אמור כד אסתלק ההוא שופר גדול דלא ינקא לבנין וכו' ולכן הם מיושב ולאחר שחזרה עליה' נמצא דאסתיימ' כדכורא לכן הם מעומד כי כן אז נקרא עולם הזכר כי הנה הציבור התפללו בלחש תפלת מוסף: [ב] המנהג פשוט

בכל בני ספרד שאין מזכירין פסוקי קרבן מוסף כלל : [ג] צריך לומר את מוספי יום הזכרון כדי לכלול גם מוסף ר"ה וגם ביום ב' יאמר את מוספי : [ד] אומרים י' פסוקים של מלכיות וי' של זכרונות וי' של שופרו' בכל ברכה ג' מהם של תורה ג' של כתובים ג' של נביאים וא' של תורה ואם רצה להוסיף על אלו י' רשאי

פשוט בכל בני ספרד שאין מזכירין פסוקי קרבן מוסף כלל שלא לתת פתחון פה למאריהון דדינין לפי כי אז הם מתערין ואיתא בזוהר פ' פנחס דף רמ"ח · וז"ל ושעיר אחד חטאת אמאי אקרי חטאת בגין דאיהו חטאת ומסטרא דחטאת הוא א"ר אלעזר והא כתיב לה' אלא לה' אתקריב ודאי דכתיב לכפר לתברא אנפין וכלא יתקריב למקדשא יהבי דא חולקא לסמאל ואכיל לה וכו' וכי במיעוטא דסיהרא מאי קא עביד אלא בגין דקריב ויניק ונטיל חילא לעמיה מגו סטר שמאלא דסיהרא ואתתקף ביה ובשעיר דא אתפרש מכולא ובגין דקב"ה דאזעיר לסיהרא מקרבין ליה לס"מ בגין דיתפרש מנה ע"ד תנינן הביאו עלי כפרה עלי בגין דאזעירית לסיהרא בגין סיבת דילי אתון צריכין דא עכ"ל ולכן הם שלא להזכיר פסוקי קרבן מוסף כלל שלא יתעורר ס"מ ויתקרב לייניק מן סיהרא קדישא שהיא בכסא כאמור דחפיא קליפה תקיפא מ"מ צ"ל את מוספי יום הזכרון כדי לכלול גם מוסף ר"ח אלא שמבליעו בנעימה וגם ביום שני אומר את מוספי לפי כי שני ימים הם : [ד] אומרים עשרה פסוקים של מלכיות וכו' כבר נתבאר מ"ש הזוהר כי ענין התקיעות הם מועילים בעלם אדם לאפקא עבדין לחירו דהיינו מתחת רשות הקליפה ונתבאר למעלה כי הרצון לומר כי מלבד שמועיל בהווה ג"כ נמצא בזה רמז לזמן התחיה שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכו' ולכן אלו הסימנים שאנו תוקעים תשר"ת תש"ת תר"ת יהיה בהם הרמז בעלם אדם כדאי' בתיקון כ"ה דף ס"ע וז"ל ולבא כד סליק מניה רוחא ואתפרש מן נפשה וכו' קול דודי דופק דפיק לתרעא דלבא שית דפיקין לאשתמודעא דאיהו ו' דייתי לגביה נפש ובה איגון י' וכו' הנה מבואר כי לכן צריך להיות י' קולות בשופר ואח"כ אמר תלתין הלקין ותלתין נחתין וכו' הנה בא הרמז למאה קולות כנז' אמנם היות מלכיות זכרונות שופרות הרמז הוא על ענין הגלגול שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר כי הנה לזמן של התחיה הכל נתקן וכל הגופים הם עומדים ואין הענין כמו שחושבים קצת מן החכמים כי הגוף הראשון שהוא עיקר יחיה בלבד או הגוף האחרון שנמצא בו השלימות ושאר הגופים אין להם תחיה אינו כן אלא כל הגופים יחיו כדאי' בזוהר פרשת משפטים דף ק' וז"ל ההוא גופא קדמאה דשבק מה אתעביד מניה או האי בריקנייא או האי בריקנייא לפום סוכלתנו דבר גם אשתמע דהאי קדמאה דלא אשתלים בקדמיתא אתאביד הואיל ולא זכה אי הכי למגנא אשתדל בפיקודי אורייתא או אפילו בחד מנהון והא אנן ידעינן דאפילו ריקנין שבישראל מלאים מצות כרמון וגופא דא אע"ג דלא אשתלים וכו' פקודין אחרנין דאורייתא נטר וכו' וכי למגנא הוו חבריא חבריא פקיחו עינייכו דהא אנא ידענא דהכי אתון סברין דכל איגון בריקנייא דלא אית לון קיומא

לעלמין לאו הכי ותם לן לאסתכלא באלין מלין וכו' הנה מבואר מזה שמאמר כי כל הגופים יקומו והנה על השתם הגלגול הוא ג"פ שנא' הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר ולכן הרי ג' מלכיות זכרונות שופרות להעיר לב האדם כי ישוב אל ה' תכף ולא יצטרך להתגלגל ואל יעריח את קונו רק יקבל עליו עול מלכותו ולא יהי' עבד ליצה"ר ולכן באו התקיעות בין זה לזה לרמוז כי כאשר יתקע בשופר גדול לעתיד יהיה כל גוף מאלו הג' כנז' ולא אלו בלבד אלא ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים הותם נשמות שנטמעו בתוך אלו הקליפות והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם הם השני מדות הנק' ציון וירושלם שהם הם נכנסים שנאמר והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו ולא מפני שהיה בתוך הקליפה יהיה דרך חול והנה היות הפסוקים י' כבר נת' שהם עשרה דפיקין אמנם היות תורה נביאים וכתובים הרמז כנגד נפש רוח נשמה לפי שבכל פעם שמתגלגל נתקן חלק ממנו ובכל פעם מאלו המלאך מלמדו תורה בבטן כמשחז"ל וכן הפסוקים נדרשים ע"ד זה ואין להאריך : ולענין הנוגע למעלה לצד עילאה ימלל כי צ"ל מלכיות כנגד מדת המלכות שהיא נתקנה ע"י אלו התקיעות כנ"ל וזכרונות כנגד הזכר שהוא נתקן נמי ע"י התקיעות ושופרות כנגד אימא עילאה שחוזרת להיות רובצת על הבנים אחר שילוחיה ע"י מעשה התחתונים שנא' שלח תשלח את האם וכו' ועתה נתקן הכל ואמנם הם עשרה פסוקים בכל פעם להיות כי אין קדושה פחותה מעשרה ופסוק האחרון משל תורה להודיע כי עיקר כל תיקון זה הוא ע"י התורה עליונה ואמנם תדע ותשכל ממולא דבר זה כי התיקון הוא לכל העולמות כי הנה יום ר"ה הוא רמז לבריאת העולם שלכן אנו אומרים זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון ולכן כדרך שבא התיקון לאדם שהוא עיקר הבריאה והתיקון הוא בהווה בין לענין צורך הגוף בענין בני חיי ומזוני כנודע ובין לענין שלימות הנפש כאשר נתבאר קצת מן המצטרך כמו כן נמצא תיקון לכל העולמות והנה לענין שלימות הנפש אנו אומרים אתה זוכר לספקד כל רוח ונפש וכו' ולענין העולמות הנה אחז"ל בב"ר אלה תולדות השמים וכו' מלמד שהיה בונה עולמות ומחריבן עד שברא אלו אמר דין הניין לי יתהון לא הניין לי ר"ל דין הניין לי דווקא יתהון לא הניין לי דוקא לפי שהם מועילים לבני האדם בשני פנים אחד הוא לפי שמהם באים לבני האדם נר"ן ומהם נתהוה יצר הרע המועיל לאדם כמשל הזונה הנזכר פ' תרומה ויש גילולות שעולים למעלה ג"כ והבן וביום ר"ה נמצא תיקון לכל אלו העולמות ובכלל נמצא תיקון לעולמות שנפלו ע"י חטא אדה"ר ונמצא תיקון לפנימיות העולמות עשיה יצירה בריאה ולכן באו בחיוב לומר מלכיות כנגד עולם העשיה שהוא כנגד מדת המלכות כדאיתא בתיקונים ה' תתאה מקננא בעשיה

ולכן הם י' פסוקים של מלכיות לרמוז כי עשר ספירות אשר שם הם בסוד מלכיות אמנם מ"מ יש בהם מדרגו' זה למעלה מזה ולכן הם פסוקים תורה נביאים וכתובי' ועשר קולות של שופר לתיקון שלהם ואח"כ זכרונות לתיקון עולם היצירה שהוא סוד הזכר כדאי' בזוהר בפ' יוצר אור ושם נמי הם י' פסוקים לתיקון עשר ספירו' אשר שם וכן נמי יש מדרגות זה על זה ולכן הם תורה נביאים וכתובים ובאו עשר קולות של שופר לתיקון שלהם ואח"כ באו השופרות כנגד עולם הבריאה ע"ד הנזכר וממילא משתמע כי נעשה תיקון לנפש רוח נשמה לפי שהם פנימיות העולמות כדאי' בתיקונים נפשין מעשיה רוחין מיצירה נשמתין מבריאה ובזה נמצא טוב טעם לתקיעות שעושים מיושב שהם לתיקון עלמא דנוקבא והנה בכל מקו' מקדים כתובים לנביאים להיו' כי הוא יום דין ועיקר התיקון בעלמא דנוקבא כאמור ומה גם בעולם האצילות העיקר הוא תיקון הנוקבא בענין של הנסירה ושם הם רומזים עשר קולות האחרונים כדלקמן ולפי כי הרצון הוא לתקן העולמות ולהעלות אותם למדרגתם הראשונה לכן באו התקיעות בלחש בתחלה להועיל למין האדם ולעולמות במדרגתם למטה לתת בהם כח לעלות אח"כ בקול רם אמנם צריך לסיים בכל פעם מאלו בפ' של תורה להודיע כי זה עיקר הוא סוד מש"ה מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית ואיתא בזוהר כלם כלולים בחכמה עשית בבינה ולכן הרצון להודיע דאע"ג כי ביום זה כל החרדה זו שאנו עושי' הוא לפי כי האם נסתלק מעל הבנים ותוקעים בשופר להחזיר אותה להיות רובצת עליהם והיא מתפשטת בסוד מלכיות זכרונות שופרות שהוא סוד חב"ד חג"ת נה"י העיקר הוא התוקע שהוא אבא כנ"ל והוא פ' של תורה כמשחז"ל נובלות חכמה של מעלה תורה ואיתא בזוהר על ידי מחשבה אתבריר כולא שנא' כלם בחכמה עשית : [ה] אין אומרים פ' במלכיות ולא בזכרונות ולא בשופרות של פורענות של ישראל דקים לן כי אלהינו מרחם והראיה אשר צונו לתקוע בשופר כדי לערבב את השטן וכדאיתא בזוהר הובא לעיל דאע"ג דקב"ה רחים דינא שנאמר כי אני ה' אוהב משפט אע"פ כן גלא רחימו דבנוי וצוה לתקוע בשופר וכו' א"כ הרי שלא להזכיר פורענות על ישראל ראשונה כדי שלא לתת מקום לשטן לקטרג ע"פ שנא' אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי כדאיתא בזהר פ' בראשית שטען דומה לפני

רשאי : [ה] א"א פסוק במלכיות ולא בזכרונות ולא בשופרות של פורענות של ישראל וא"א פסוק זכרונו' של יחיד : [ו] יש קורים תגר על מה שנוהגים להשלים פסוקי שופרות בפ' וביום שמחתכם שאין מזכיר בו אלא חצוצרות והרא"ש והר"ן כתבו לקיים המנהג : [ז] ועקידת יצחק היום לזרעו תזכור כך היא הנוסחא המפורסמת והמדקדק לומר לזרע יעקב תזכור משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות ואינו אלא טועה : [ח] לא יתפלל ביחיד תפלת מוסף בר"ה עד ג' שעות ביום :

תקצ"ב. תפלת מוסף בקול רם וסדר התקיעות ובו ד"ס :

[א] מחזיר ש"ץ התפלה ותוקעין על סדר הברכות למלכיות תשר"ת פעם אחת ולזכרונות תש"ת ולשופרות תר"ת ועכשיו נוהגים לתקוע למלכיות תשר"ת ג"פ לזכרונות תש"ת ג"פ ולשופרות תר"ת ג"פ :

יחיד

הקב"ה על דהע"ה אמר ערוניה אית לי עליה ממ"ש חי ה' כי בן מות האיש העושה זאת וזאת שנית לפי פי כך אחז"ל אין הקב"ה מבקש שימות אפילו אחד מישראל שנא' חי אני אם אחפוץ במות הרשע ואדרבא כל תיקון הנעשה בר"ה להועיל לאיש הישראלי בהווה ולעתיד כנזכר ואין אומרים פ' זכרונות של יחיד משתי סיבו' ראשונה הא דאמרן כי כל הדברים אלו הם לתועלת העולמות ולהועיל כל איש ישראל ולהועיל לנר"ן וא"כ איך יזכור פ' של יחיד שמור' הפך מכל זה ועוד מטעם משחז"ל שאין לאדם לומר זכרנו ופקדנו כי מפשפשים במעשיו : [ח] לא יתפלל ביחיד תפלת מוסף בר"ה עד אחר ג' שעו' ביום כדי שיעבור שעת הדין ואח"כ ימצא שהוא עת רצון ואע"ג שאחז"ל אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללים שאני יום ר"ה שהוא יום דין וראוי ליזהר האדם :

[א] **כבר** נתבאר למעל' ענין התקיעות בכל דבר המצטרך ומה גם היות דבר מוכרח לתקוע על סדר הברכות למלכיות ולזכרונות ולשופרות אם לענין צורך האד' הגשמי ואם לצד עילאה וכמו כן הוא הענין בתקיעות שעושים במוסף בלחש ואח"כ בחזרה כי הנה בתקיעות שהם בלחש הנה זה נמצא בהם צורך כדי שיתוודה האדם בינו לבין קונו על מעשיו כאשר נתבאר למעלה מ"ש בזוהר וכד אתער קל שופרא ובני נשא תייבין על חטאיהון כנהא"ם כי צריך להתנחם על מעשיו ולעשות תשובה וזה יהיה ע"י הוידוי ולכן אין זה בענין של התפלה מ"מ גם כי לא יתוודה בבטוי פה ראוי להרהר בתשובה ולהיות מתחרט ממעשיו ובאו התקיעות ג"כ לענין הרמז של גלגול הנשמות שהרי אנו אומרים ופוקד כל יצורי קדם להפקד כל רוח ונפש להזכר מעשים רבים ובאו ג"פ התקיעות לרמז על ענין הגלגול של נפש רוח ונשמה שהם משלשה עולמות בי"ע כדאי' בתיקונים נפש מעשיה רוח מיצירה נשמה מבריאה ואח"כ התקיעות של חזרת מוסף הרמז שלהם הוא על זמן התחייה כאמור כי אז יהיה כל איש הישראלי ופליאה דעת ממני מהיכן בא הספק זה לראשונים לומר שגוף הראשון או האחרון יקום כי למה יגרע איש הישראלי כחוט' מן האומות שיש להם תחיה כמשחז"ל ועוד אחז"ל פ' חלק כך מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה מי שאינו מאמין בתחיה אין לו תחיה אבל מי שהוא מאמין ודאי שיש לו תחיה ובלי ספק כי כבר הרשע גוע בעונו והוא נידון בגיהנם כפי

השגחת

הפגחת בעל הדין ובודאי ימלא להם תחיה כמש"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים מארץ אשור והנדחים מארץ מצרים וכבר נתבאר למעלה כי הרמז של האובדים והנדחים מדבר על הנשמות ואיתא בזוהר פ' ויקרא דף י"ח · וז"ל אשכחנא בספרא דרב המנונא סבא באינון צלותי דהוה אמר צלותא דקל שופרא דההוא קול אפיק מרוחיה ומנפשיה דאשתכח בההוא שופרא זכאה לסלקא לעילא בההוא יומא קיימין מקטרגין לעילא וכד סליק ההוא קלא דשופרא כלא אתדחיין קמיה וכו' בהאי יומא בעי לאסתכלא בבר נש שלים מכלא דידע אורחוי דמלכא קדישא דיבעי עלייהו בעותא ווי לאינון דשליחא דילהון לא אשתכח כדקא יאות דהא חובי עלמא אתיין לאדכרא בגיניה וכו' כד שליחא איהו זכאה זכאין אינון עמא דכל דינין מסתלקין מנייהו על ידיה ולכן צריך ליזהר בכל כונות אלו ולכן להעיר לב האדם על עיקר זה שיהיה לב בטוח עליו על התחיה באו התקיעות של חזרת מוסף שהוא בקול רם כי כך אחז"ל עתיד' בת קול להיות מתפוללת בבית הקברות ומפרחת ואומרת הקיצו ורננו שוכני עפר ולכן באו ג"פ התקיעות להעיר כי לזמן התחיה נפש רוח ונשמה של איש ישראל יש להם תחיה שנאמר וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח כי לכן בא פ' של תור' בסוף כל סדר מאלו לרמוז דאע"ג שנאמר וישליכם אל ארץ אחרת בעונם היא הקליפה ארלה שעיר שדה אדום הוא ענין גלות הנשמות הנה הבטיח אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וכו' גם לענין הנוגע למעלה באו התקיעות בלחש לפי שכונת התקיעות הוא להעלות השכינה למעלה כאשר כובא במאמר מן הזוהר לעיל ולכן בתפלת מוסף בלחש שהתחלה לעלות ואז יש פחד מן המקטריגים לפי שהיא מתכסית כדאי' בזוהר פ' אמור דף ק' · וז"ל ועל דא בכסא ליום חגנו בה"א דאתכסייא סיהרא וכמה נהיר כלא בתיובתא ובקל שופרא וכו' הנה מבואר מזה המאמר היות סיהרא מתכסית ולכן ע"י קול השופר מאירה ועולה למעלה בס' עלה אלהים בתרועה ואח"כ בחזרה חוזרים לתקוע להעלו' אותה יותר למעלה וזש"ה עלה אלהים בתרועה (תלים מז) ר"ל כי המדה זו עתה נקרא בשם אלהים לסיבת התעוררות הדין כנ"ל ואע"ג שהיתה בכסה עלה בתרועה שעושי' בלחש ואמר בתרועה לפי כי העיקר להכניע הדינים היא התרועה כנ"ל ואח"כ ה' בקול שופר היינו בחזרת תפלת מוסף היא עולה למעלה והיא בסוד הויה וזה בקול שופר שחוזרים לתקוע אמנם היחיד אין בו כח לעשות פעולה גמורה מאחת מאלה ולכן אינו מפסיק לתקוע בברכות אפילו יש לו מי שיתקע

[ב] יחיד אינו מפסיק לתקוע בברכות אפילו יש לו מי שיתקע לו : [ג] לא ישיח לא התוקע ולא הציבור בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד ואין צ"ל שלא ישיחו בין ברכה לתקיעות אם לא בענין התקיעות : [ד] זה שתוקע כשהן יושבין תוקע על סדר הברכו' :

תקצ"ג. אם הברכות והתקיעות מעכבות זו את זו ובו ב"ס :

[א] ברכות של ראש השנה ויום הכיפורים מעכבות זו את זו שאם אינו יודע כלם לא יאמר מה שיודע מהם אלא לא יאמר כלום : [ב] וכן תקיעו' מעכבות זו זו

לו לפי שאם לענין רמז הנוגע בעצם אדם אין ראוי ליחיד לעשות כך שהרי לענין ההווה של גלגול הנשמות אין זה נעשה ליחיד בלב' רק לכל ישראל יחדיו ואם לענין הרמז של התחיה נמי אין זה ליחיד אלא לכל העולם יחדיו ואם לצורך העלאת השכינה למעלה גם זה היחיד אין בו כח להעלו' אותה ולכן נא' תקעו בחדש שופר בלשון רבי' לרמוז על זה לא ישיח לא התוקע ולא הציבור וכו' מפני שכבר נתבאר כי התקיעות נמצא בהם תועלות רבו ורמזים גדולים בהווה גם לעתיד ופנה למעלה נמי ולכן אין להפסיק בדיבור בין ברכ' לתקיעות שהרי נאמר סמכוני באשישות כדאי' בזוהר פ' שמיני דף מ' : וז"ל פתח ר' יהודה ואמר סמכוני באשישות וגו' אבל כ"י קאמר דא בגלותא סמכוני מהו סמכוני אלא מאן דנפיל בעי לאסמכא ליה הה"ד סומך ה' לכל הנופלים וגו' ובגין כך כ"י דנפלה דכתיב נפלה ולא תוסיף קום בעיא לאסמכא והיא אמרה סמכוני למאן לישראל בנהא דאינון בגלותא עמה וכו' ולכן מפני שהיא נפולה כי צריך לסמוך אותה. ולכן מאחר שהתחיל' לעלות למעל' אין ראוי לדבר משום דהוי הפסק וח"ו מעותדת לחזור ולנפול כמתחלה ולכן ראוי ליזהר תמיד בשע' התפלה שלא לדבר כלל כנזכר בזוהר ונתבאר בתפלה מכ"ש ביום זה כי צריך להזהר ביותר מטעם האמור לפי שהוא יום דין והמקטרגים מתגברים :

[א] **מאחר** שהנחנו למעלה כי ענין התקיעות והברכות נמצא בהם צורך בעצם אדם לרמוז מה יהי' לו בהווה ומה יקרא לו לעתיד ומה גם לצד עילאה ולכן ימצא כי הברכות של ר"ה ויום הכפורים מעכבות זו את זו מפני כי הברכות הנה הם מתחלקים לכמה רמזים בענין האדם לענין ההווה וגם לענין העתיד ולכן אם אינו יודע כלם להיות בהם ענין הרמז שלם לא יאמר כלום לפי שנראה' כי לענין ההווה יתקיים אבל על ענין העתיד בזמן של התחייה [לא] ח"ו וכן נמי הוא הדבר בעיין הנוגע למעלה מאחר כי העלייה של השכינה הוא במדרגות העולות בית אל על סדר של הברכות תחלה על ידי הברכות של תפלת מוסף בלחש ואחר כך חוזרת לעלות יותר בחזרת מוסף אם כן הוא ראוי להיות מעכבות זו את זו שהרי היא אמר' סמכוני לישראל בנהא בגלותא ולכן אם אינו יודע הברכות כלם שעל ידי כן הוא סומך לכ"י ומעלה אותה למעלה לא יאמר כלום לפי שגורם לכ"י להיות חוזרת לנפול ח"ו וזה יותר רע מן הקודם כדבר האמור : [ב] וכן הוא הענין ממש בתקיעות ולכן התקיעות מעכבות זו את זו כי הנה כבר נתבאר כי התקיעות מועיל לאדם בהווה כי הם מורים על הגלגול

זו את זו והני מילי שאינו יודע אלא מקצת הסימן שלא יעשה אותו מקצת שיודע אבל תשר"ת תש"ת תר"ת אין מעכבין זה את זה ואם ידע לעשות א' מהם או שנים עושה:

תקצ"ד. יחיד שלא התפלל אין חבירו מוציאו ובו ס"א:

[א] יחיד שלא תקע חבירו יכול לתקוע לו להוציאו ידי חובתו אבל יחיד שלא התפלל ט' ברכות אין חבירו יכול להוציאו:

תקצ"ה. מי שאינו בקי בתקיעות ולא בתפלה ובו ס"א:

[א] מי שאינו בקי בתקיעות ולא בסדר תפלת מוסף ולפניו שתי עיירות בא' בקיאים בתקיעות ולא בתפלת מוסף ובאחת בקיאין בתפלת מוסף ולא בתקיעות הולך למקום שבקיאים בתקיעות אפי' של מוסף ודאי ושל תקיעות ספק:

תקצ"ו. [א] לאחר תפלה מריעים תרועה גדולה בלא תקיעה:

אוכלים

הגלגול של נפש רוח ונשמה שהם יוצאים לחירות מתחת רשות הקליפה כי כן הוא סגולת השופר לאפקא עבדין לחירות כדאיתא בזוהר הובא למעלה ומה גם מורה על זמן התחיה כי אז נאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכו' ולכן התקיעות מעכבות זו את זו לפי כי אם יעשה קצת מהם נראה שאין שם תחיה או שאינו מודה בענין הגלגול ולכן אפילו הוא יודע מקצת הסימן לא יעשה אותו ומה גם לענין הנוגע למעלה שמורה ענין פירוד ח"ו או שאין שם עלייה בשלימות רק חלק ממנה כאמור ולכן לא יעשה אותו מקצת שיודע אבל הסימנים תשר"ת תש"ת תר"ת אין מעכבין זה את זה ואם ידע לעשות א' מהם או שנים עושה לפי כי כל סימן מהם הוא מורה על ענין שלימות הוא לבדו כנ"ל:

[א] הנה נתבאר למעלה כי ענין התקיעות לפי כי העיקר הוא לתועלת האדם בעוה"ז וגם להבא לכן הדבר תלאו הכתוב בשמיעה כד"א שמעו ותחי נפשכם שיש בו ענין דרשה כי כאשר ישמע האדם תקיעת השופר אז מחיה נפשו ומה גם גאולה תהיה מתחת רשות הקליפה שהוא סוד המיתה כנודע ומה גם לעתיד ותחי נפשכם לזמן של התחיה ולכן להיות כי מצוה זו היא תלויה בענין השמיעה לכן מי שלא תקע אז חבירו יכול לתקוע לו להוציאו ידי חובתו כנ"ל שהוא יוצא מחיוב העון שהוא חובה עליו ומה גם יוצא מחיוב המושל עליו היצר הרע כמשחז"ל בפ' אם רוח המושל תעלה עליך זה יצה"ר אבל בחיוב הברכות אע"ג דקים לן כי כל ישראל הם נחשבים נפש א' כמשחז"ל בפ' כל הנפש הבאה ליעקב ע' נפש ושם נתבאר שכונת הפ' לתת רמז כי כל הנפשות הבאה ליעקב ר"ל הבאים לעה"ז מחלק יעקב הם בחינת נפש א' אעפ"י כן יחיד שלא התפלל תשע ברכו' אין חבירו יכול להוציאו לפי דמאחר שנתבאר בפ' סמכוני שכ"י אומרת לישראל בנהא דאיכון בגלותא עמה סמכוני וכו' ולכן צריך כל אחד לתת לה סיוע מלמטה להעלות' למקומה ולכן מי שלא התפלל הגם שחבירו יוכל להציל לו מחובתו להועיל לו לעצמו מן הדרכים האמורים מ"מ לא יוכל לעשות להשלים החוב המוטל עליו לסמוך את כ"י כנזכר ומאחר כי לא יוכל חבירו להוציאו מכל החיוב המוטל עליו לא יתפלל עליו אבל אם לא יוכל להתפלל חבירו יכול להוציאו לגמרי שהרי אין בידו יכולת לסמוך לכ"י ולכן מחשבה טובה שלו מצטרפת למעשה של חבירו להוציאו ידי חובתו כאמור:

[א] כאשר נתבונן בענין התפלה ובענין התקיעה ונצריך זה לעומת זה אפשר להבין כי ראוי להקדים ענין התפלה כאשר נאמר תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם וכן יהיה על האמת אם יהיה לו שהות ביום תחלה ושמע תפלת מוסף במקום אחר ואח"כ ילך למקום שיש שם בקיאין בענין התקיעות אבל אם אין שיעור כל כך ביום לילך לשני המקומו' מקום שבקיאים בתפלו' ואח"כ ילך למקום שהם בקיאים בתקיעות אז ראוי לילך למקום שיודעים בו בענין התקיעות וטעם הדבר יובן כאשר נתבונן בענין התפלה כי הצורך שלה הוא מ"ש בתיקון י"ח דף ל"א. וז"ל זכאין אינון ישראל דאינון רגלין לשכינתא למיקם עמה בין בריוח בין בעקו דכד איהון בדינא ביומא דדינא דאיהו ר"ה איהי קמת עמהון לדינא דקיימין לה בצלותהון דעלייהו אתמר בהתהלכך תנחה אותך וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי ענין התפלה הוא מועיל לאדם להנצל מן הדין ביום ר"ה משום דקיימין לה בצלותהון אבל מה מועיל לה ולהם ענין התפלה מאחר שהדינים הם גוברים והיא מתכסית שנאמר בכסה ליום חגנו כנ"ל ולכן התקיעות הם עיקר והולך למקום שבקיאים בתקיעות אפי' של מוסף הם ודאי ושל תקיעות ספק לפי דלא סגי בלאו הכי והנה גם לענין הנוגע לצורך האדם התקיעות עיקר לפי שהסגולה של השופר הוא לאפקא עבדין לחירו כן נאמר באדם לאמר לאסורים צאו כנ"ל ומה גם לזמן התחיה אותם שהם אסורים בקבר יוצאים משם וארץ רפאים תפיל וכן נמי השכינה שהיא אסורה בגלות בחיל הזה ברשות סטרא אחרא כדאי' בזוהר פ' משפטים דף קי"ח וז"ל נוקבא בישא שבתי בבית דיליה דאיהו בית הסוהר תפיסת למטרוניתא ובנהא שפחה בישא בגלותה דילה ושויין לון כמה שלשלאין ואסירין לבנהא ידייהו מהדקן לאחורא וכו' ולכן ע"י תקיעת שופר נכנעה ויוצאה השכינה לחירות ופנה למעלה וכן איתא פ' תצא אין להאריך ולכן ילך למקו' שיודעין התקיעות וכבר נהגו בכל המקומות להריע תרוע' גדולה אחר התפלה לערבב את השטן ויש טעם בדבר ממשחז"ל

תקצ"ז. אם מותר להתענות בר"ה ובו ג"ס:

[א] אוכלים ושותים ושמחים ואין מתענין בר"ה ולא בשבת שובה אמנם לא יאכלו כל שובעם למען לא יקלו ראשם ותהיה יראת ה' על פניהם: [ב] יש מקומות שקבלה בידם שכל מי שרגיל להתענ' בר"ה ומשנה רגילתו ואינו מתענה אינו משלים שנתו: [ג] המתענה פעם א' בר"ה תענית חלום אם היה ביום ראשון צריך להתענות ב' הימים כל ימיו ואם היה ביום ב' יתענה כל ימיו יום ב' בלבד:

תקצח. [א] ר"ח שחל להיות בשבת אומרים צדקתך במנחה:

ליל

ממשחז"ל כמלאך יושב וממתין עד שמסיימין כל ישראל התפלה ועושה אותה עטרה להניח בראש הקב"ה ולכן ראוי לערבב אותו באותה שעה כדי שלא ישתדל להמציא צד פיסול בתפלה ויעלה לקטרג לפני הקב"ה ע"ד שפירש בזוה' כפ' וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם דא מ"ה והרעותם וכו' ונושעתם מאויביכם ולכן מריע תרועה גדולה בלא תקיעה:

[א] כבר נאמר בתחלה כי מספרים וכו' ממ"ש כשאדם יש לו דין לפני מב"ו לובש שחורים ומגדל שפמו לפי שאינו יודע מה יהיה בדינו אבל ישראל הם בטוחי' בהב"ה שמוציא דינם לאורה ומכ"ש כי אוכלים ושותים ושמחים שהרי הוא מצוה מן התורה לפי שהוא י"ט לא ולמד מאשר צוה הקב"ה לתקוע בר"ה כדי לערבב השטן ונגלה למ"ה א"כ למה לא ישמח האיש הישראלי מאחר שנאמר חי אני אם אחפוץ במות הרשע והעיקר הוא השמחה ואין מתענין בר"ה ולא בשבת שובה מאחר שהאכילה ושתיה בהם הוא מצוה ומ"ש לא יאכלו כל שובע' למען לא יקלו ראשם ותהי' יראת ה' על פניהם זה יהיה צווי לקצת ההמון וכבר אמר הרמב"ם ז"ל במתק לשונו לא נצטוינו על הוללות ועל הסכלות אלא על שמחה של מצוה וישראל קדושים הם אף על גב שיאכלו וישבעו לא יקלו את ראשם ומוחזקים הם להיות יראת ה' על פניהם כמשחז"ל ג' מדות טובות ביד אומה זו ביישנים וכו' אמנם כדי להיות האדם ירא את ה' ביום זה לא יישן ויהיה עוסק בתורה וכן נהגו: [ב] יש מקומות שנהגו להתענות בר"ה ע"י חלום וקבלה בידם מי שרגיל להתענות ומשנה מנהגו ואינו מתענה אינו משלים שנתו אמנם המתענה פעם אחת בר"ה תענית חלום אם היה ביום ראשון צריך להתענות שני הימים כל ימיו ואם היה ביום ב' יתענה כל ימיו יום ב' בלבד ואין לו תשלומין ומה גם שהרי מתענ' בג' בתשרי אמנם הנראה כי ענין זה הוא כמשחז"ל ב' בלים ב' אגוזים הלכה למשה מסיני וכזה דברים רבים ועכשיו אינו ניזוק העושה מאחת מאלה וכמו כן הוא בענין התענית דמאחר שהתענה באותה שנה שוב אינו מתענה ולא יאונה לצדיק כל און:

[א] בענין צדקתך אם אומרים במנחה בשבת נמצא מחלוקת ויש פנים לכאן ולכאן כי לפי שהוא יום דין נראה שיש לומר אותו שנאמר ויגבה ה' צבאות במשפט ויש פנים שלא לומר צדקתך מטעם שהוא יום ר"ח ועוד כי הנה שנינו ר"ה ויום הכפורים כרגלים ואין ראוי לומר בו לידוק הדין ואמנם אנן מספקא לן מטעם אחר הותיך ולא מטעמיך כי הנה הטעם שנראה שראוי לאומרו הוא מפני שאנחנו מתבוננים בעיקר הדבר כי הנה ידוע הוא כי בראש השנה נברא אדם הראשון ונודע שהיו שני ימים יום ששי ויום שבת כדלקמן וכאשר נידון בו אדם הראשון ויצא בדימוס אמר הקב"ה אתה סימן לבניך מה אתה נכנסת לפני לדין ויצאת בדימוס כך בניך עומדים לפני בדין ביום זה ויוצאים בדימוס ואז נתעלה הקב"ה באותו דין שנאמר ויגבה ה' צבאות במשפט ולכן מפני כי מאז אדם הראשון כשעמד לפני הקב"ה בדין והשבת הגין עליו ופטר מן הדין ויצא בדימוס ולכן אם אנו מתבוננים על שהיה יום דין ראוי לומר צדקתך ולהצדיק דין שמים אמנם כאשר נתבונן טוב אחרית דבר מה שיצא אדם הראשון בדימוס והבטיח הקב"ה כי גם בניו נכנסים לדין ביום זה ויוצאים בדימוס ולכן מטעם זה אין ראוי לאומרו ונוסף עוד מטעם שהוא ראש חדש ואמנם שני לדדין הללו כאשר נעמיק בשורש הדבר על דרך האמת הספק הנמצא בזה הוא אם נא' שעליית העולמות ביום זה הוא יהיה בערך כל שאר ימי השבת או אפשר כי להיות יום דין נתחסר איזה עלייה משאר השבתות מפני כי כן יום זה הוא זכר לזמן הבריאה בענין שאנו אומרים זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון והנה בזמן הבריאה אז ביום השבת היה תחילת נפיל' העולמות שנפלו ממדרגתן כאשר הוא מתבאר אצלי בפי' מגילת איכה ולכן מפני שני לדדין אלו נמצא ספק בדבר אמנם הספק הוא שאם אנחנו אומרים כי הנה השבת שהיה בזמן הבריאה היה נמצא בו קצת העדר מן השלימות לפי שהעולמות נפלו ממדרגתם באותו פרק ולכן לא היה אפשר להיות כל כך שלם עד שנתקן אח"כ בזמן החג ושמיני עצרת ומשם ואילך חזרו לעלות העולמות מדי שבת בשבתו כמו זמן של הבריאה ולכן ביום ר"ה זה שהוא שבת יהיה בערך אותו שבת הנמצא בו ההעדר ולכן ראוי לומר בו צדקתך כי ע"י זכות אלו הצדיקים שאנו אומרים עליהם צידוק הדין על שנפטרו באותו שעה ביום שבת והם יוסף משה דוד ע"ה כי בזכותם נעשה השלימות למעלה או הם בעצמם גורמים אותו כי לכך נבחרו ונפטרו מן העולם באותה שעה נסיבת הצורך אמנם אם אמרנו כי לא ראי זה כראי זה דאע"ג כי יום זה הוא זכרון ליום ראשון אמנם נאמר שכבר נתקן ההעדר של שבת בראשית אח"כ גם שבת זה הוא בערך שאר השבתות בענין העליה ומאחר שהוא ר"ח זה השלימות

מוטיל

מועיל בו כשאר השבתות שהם שבת ור"ח ולכן כל מקום יעשו כפי מנהג שלהם ויאחז צדיק דרכו :

[א] ליל ר"ה שחל להיות במ"ש אומר ותודיענו כדי להבדיל בין קדש לקדש :

[א] ביצה שנולדה ביו"ט הראשון אסורה בשני וכו' הדבר מבואר ממה שבימינו בראשונה היו מקבלים עדות החדש כל היום פעם אחת נשהו העדים לבא ונתקלקלו הלוים בשיר התקין ריב"ז שיהיו מקבלים עדות החדש כל היום וכו' ואמנם טעם הדבר מבואר בזוהר פ' פנחס דף רל"א וז"ל תקעו בחדש שופר מאי בחדש דא בי דינא רפיא דאקרי חדש בכסה כד דעלמא עילאה הוה ה' דא פחד יצחק דאיהו הוה למלכא עילאה תו בכסה דא דינא קשיא פחד יצחק דינא דאתכסי תדיר דלאו איהו באתגלייא כי חק דא דינא רפיא ומשפט דא דינא קשיא ברחמי ותרוויהו איהון כחדא בגין כך תרין יומין ותרווייהו ברזא חדא וכו' הנה מבואר מן המאמר עיקר הדבר מפני מה ראש השנה הוא שני ימים מעולם : [ב] בקידוש ליל שני מניח פרי חדש ואומר שהחיינו וכו' הנה נתבאר עיקר הדבר מפני מה נעשה ראש השנה שני ימים מעולם ומזה תשכיל ותדע ממילא דבר זה למה אנו אומרים כיומא אריכתא דמיא מאחר שהם שני ימים איך יצדק הדבר אמנם הדבר מבואר עם מה שאמר שם פ' פנחס דף רל"א וז"ל תנן ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו אלא הני תרי יומין דראש השנה אמאי תרין יומין בגין דאינן תרי בדינא דמתחברא כחדא דינא עילאה דאיהו קשיא דינא תתאה דאיהו רפיא ותרווייהו משתכחי עכ"ל לעניננו הרי מבואר הדבר כי לפי דמתחברא כחדא אע"ג שהם תרי בתי דינא נחשבים לאחת וכיומא אריכתא דמי ולכן צריך להניח פרי חדש לברך עליו שהחיינו כאמור אמנם מפני כי סוף סוף הם תרי בתי דינא ולכן הם שני ימים אם לא היה פרי חדש אעפ"כ מברכים שהחיינו כאמור וכדאיתא בזוהר אם חל יום ראשון בשבת אומרים שהחיינו על השופר ביום שני וכבר נתבאר כי ענין ברכת שהחיינו הוא המשכת אור העליון ממקומו מלמעלה עד חי העולמים ומשם לכלה הכלולה על ידי שני השושבינין דילה תרין קיימין שמסייעין לעולם הזה :

[א] ביום שני מתפללין כמו ביום ראשון וקורים מוהאלהים נסה את אברהם עד סוף סדרא וטעם הדבר

תקצ"ט. [א] ליל ר"ה שחל להיות במוצאי שבת אומרים ותודיענו :

ת"ר. ביצה שנולדה בר"ה ודיני הקידוש ובו ג"ס :

[א] ביצה שנולדה בי"ט הראשון וכן מה שניצוד בו וכן מה שנתלש בו אסור בשני : [ב] בקידוש ליל ב' מניח פרי חדש ואומר שהחיינו ואם אין מצוי פרי חדש עכ"ז יאמר שהחיינו : [ג] אם חל יום ראשון בשבת אומרים שהחיינו בשופר ביום ב' :

תר"א. סדר יום שני של ר"ה ובו ב"ס

[א] ביום שני מתפללים כמו ביום ראשון וקורין מוהאלהים נסה את אברהם עד סוף סדרא ומפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר בירמיה כה אמר ה' מצא חן במדבר עד הבן יקיר לי אפרים ובמוצאי ר"ה מבדילין כמו במוצאי שבת אלא שאין מברכין על

מבואר מן המאמר הנזכר כי להיות תרין רישין תרין יומין דראש השנה וכדאיתא פרשת ויחי דף רכ"ו וז"ל תאנא ראש השנה וכו' דא יצחק אד רישא דמלכא ולכן בשני הימים אנו קורים ענין של יצחק וכל העיקר כדי למתק הדין ולהגביר מדת הרחמים והוא סוד העקידה שהרצון שיעקוד אברהם איש החסד ליצחק שהוא מדת הגבורה וכופה אותו לרצון למתק אותו וזה הוא על דרך סוד התקיעות כי עושים פשוטה לפניה של התרועה להגביר מדת החסד ופשוטה מלאחריה והתרועה באמצע להכניע כח הדין ולהמתיק אותו ואיתא בזוהר פרשת ויקרא דף י"ח וז"ל א"ר אבא בגין כך קרינן פרשתא דיצחק בהאי יומא דבהאי יומא אתעקד יצחק לתתא ואתקשר בהכוא דלעילא אימת אתקשר בשעתא דכתיב ויעקוד את יצחק בנו א"ר אלעזר בהאי יומא אעטר יצחק לאברהם דכתיב והאלהים נסה את אברהם וכו' ויקרא שמו ה' נסי וכו' הנה מבואר מהמאמר כי נמתק אותו כאמור ומפטירין בירמיה כה אמר ה' מצא חן במדבר וכו' עד הבן יקיר לי אפרים לפי כי שני ימים של ר"ה ביום ראשון הוא התיקון בסוד העולמות ויום שני התיקון הוא בסוד הנשמות ולכן מפטירין מצא חן במדבר הרמז על דור המדבר שהיה חביב לפני הקב"ה כמשחז"ל עמד וימודד ארץ מדד הקב"ה כל הדורות ולא מצא דור שהוא ראוי לקבל את התורה אלא דור המדבר וסמיך ליה עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל כי כן אין לכ"י בנין אלא ע"י הצדיקים שהם גבורי כח עושי דברו כדאיתא פ' בלק ומה גם פ' אמור בפ' מי יעלה בהר ה' הולך תמים ופועל צדק כל אחד מן הצדיקים דמתקנים למטרוניתא ומלבישים תכשיטהא ועטרהא כל אחד פועל צדק אקרי ובהם נבנית בתולת ישראל ומה גם עם נשמות הצדיקים כי הם תכשיטים שלה כדאי' פ' ויקהל בפ' וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה וכו' כי הנשמות שהם בג"ע הארץ עולים דרך אותו העמוד הנקרא מכון הר ציון וכ"י מתקשטת בהם כדין נפיק קלא חד לצדיקי דעלמא ומתחברין תרין כרובין וכרבין וכו' וקלא נפיק ואמר אשריכון צדיקייא נטרי אורייתא וכו' ולכן מסיים בה הכי הבן יקיר לי אפרים בהנשמות הם השעשועים מכי בטן וכו' : במוצאי ר"ה מבדילין כמו במוצאי שבת אלא שאין מברכים על הבשמים ועל האש אמנם אם חל להיות במוצאי שבת מבדיל נמי על הבשמים שהרי יש

נשמה

נשמה יתירה ומבדיל על האש שהרי שבת הוא כשא' מוצאי שבת : [ב] גם בא"י עושים ר"ה שני ימים וכבר נתבאר הטעם בדרך הפשט משום שהיו מלפים העדים כל היום ולכן היו נוהגים היום קדש ומחר קדש ומה גם כבר נתבאר הטעם מספר הזוהר כי צריך להיות שני ימים לפי שהם שני בתי דינים דינא קשיא ודינא רפיא ומה גם כי מזמן הבריאה היה כך שנאמר ימים כדבר האמור ולכן אין הפרש בר"ה בין א"י לח"ל כי בכל מקום ובכל זמן צריך להיות שני ימים בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית כאמור :

על הבשמים ועל האש : [ג] אף בארץ ישראל עושים ראש השנה שני ימים :

ויש בו הכנעה לענין התשובה כמ"ש אם עונות תשמור יה וכו' :

תר"ב. סדר י' ימי תשובה ובו ס"א:

[א] בכל הימים שבין ראש השנה ליוה"כ מרבים בתפלות ובתחנונים :

תר"ג. [א] אף מי שאינו נזהר מפת של כותים בי' ימי תשובה צריך להזהר :

[א] **בכל** הימים שבין ר"ה ליוה"כ מרבים בתפלה ותחנונים כך אחז"ל בפ' כי עמך הסליחה בר"ה היה ראוי לעשות הקב"ה ענין הסליחה ולמה המתין עד יוה"כ י' ימים למען תורא כדי שיעשה האדם תשובה ולכן ראוי להרבות בצדקה שמקרעת גזר דינו של אדם והיחידים מתענים בהם שהרי הקב"ה מוותר בעבורם שליש מן העבר כמאחז"ל בעבור המתענה בערב ר"ה מוותר שליש ובעבור המתענים בעשרת ימי תשובה מוותר שליש וביוה"כ שליש ולכן טוב לומר בין ישתבח ליוצר קודם הקדיש מזמור ממעמקים קראתיך יה דווקא זה המזמור דאיכא תרתי לטיבותא להיות שמתעוררים עמקים עליונים

[א] **אף** מי שאינו נזהר מפת של עכו"ם כל השנה בעשרת ימי תשובה צריך ליזהר כך אחז"ל בפ' ותורתך בתוך מעי וכי התורה בתוך המעים והלא התורה בלב אלא כך אמר דהע"ה יבא עלי אם אכלתי דבר שאינו מעושר שנאמר ועל אוצרות המלך עזמות וכו' ולכן אל יקל בעיני האדם הדבר הזה אמנם ודאי כי ראוי לו לאדם לעשות ק"ו גדול מזה אם האדם ראוי כי בימים הללו יהיה זהיר שלא לאכול פת כותים מכ"ש לשאר הדברים כי צריך האדם לפשפש במעשיו ולעשות תשובה מאחר החטא על הנפש שלו ושל כל העולם כך אחז"ל לעולם יראה אדם כאלו חציו זכאי וחציו חייב עשה מצוה אשריו שהכריע את עצמו לכף זכות ולא על עצמו אלא יראה כאלו כל העולם חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם כלו לכף זכות ומה גם בענין התשובה כך אחז"ל גדולה תשובה שמקרבת הגאולה ומקרבת התחיה לא מבעיא בעבור הרבים אלא אפילו יחיד שעושה תשובה למענו הקב"ה "יחיש "הגאולה "ויקרב "התחיה כל הכתוב לחיים:

סליק מסכת ראש השנה

תר"ד. סדר ערב יום כפור ובו ב"ס:

[א] מצוה לאכול בערב י"ה ולהרבות בסעודה: [ב] אין נופלים על פניהם בערב י"ה:

[א] יתפלל האדם ואמי הוא יתכונן דאיתא בפר"א אותם ארבעים יום שהיה משה מתפלל לפני המקום בעבור ישראל היו ישראל בתענית וסוף הארבעים לנו בתענית ולמחר היה מרע"ה יורד מן ההר ושני הלוחות בידו וישראל געו בבכיה לעומתו והיה הוא בוכה והם בוכים עד שעלתה בכייתם למרום מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ונשבע בכסא כבודו להיות יום זה קבוע לדורות הבאים למחילה וסליחה וכפרה עד סוף כל הדורות ומאחר כי כך הוא בעות כל איש ישראל שימחול הקב"ה עונותיו ראוי לאכול בערב יוה"ך ולהרבות בסעודה ועוד יש מצוה נמי בדבר הזה מדתני ר' חייא בר רב מדפתי ועניתם את נפשותיכם בט' לחדש וכי בט' מתענין והלא בי' מתענין ללמדך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאלו התענה תשיעי ועשירי ר"ל מדאפקי רחמנא לאכילה בלשון עינוי שאמר ועניתם את נפשותיכם בט' שהוא הכנה לעינוי של מחר ע"י אכילה נמצא כאילו נצטוה להתענות תשיעי ועשירי והנה נתבאר בכל הביאור זה מתחלה ועד סוף כי כל מעשה האיש הישראלי הוא להועיל לו בעצם אדם בכווה בשעת המעשה הוא גורם שלימות בנפשו שלכן תקנו חז"ל בסדר הברכה אשר קדשנו במצותיו ומה גם מועיל לזמן התחיה וע"י המעשה פנה למעלה לצד עילאה ע"י כונת המעשה כאשר נתבאר בכל חלק מן הדינים המתבארים וכדאיתא בזוהר פ' ויקהל דף ר"י וז"ל זכאה חולקיה מאן דזכי להני לבושין דקאמרן דמתלבשן בהו צדיקייא בגנתא דעדן אלין מעובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא בפיקודי אורייתא ובאלין קיימא נשמתא בגנתא דעדן ואתלבשא בהני לבושין ואחרנין יקירין עילאין דאינון מרעותא וכונה דלבא באורייתא ובצלותא כד סלקא מתעטרא מהכוא עטרא מאן דמתעטרא ואשתאר חולקיה להכוא בר נש ואתעביד מניה לבושין דנהורא לאתלבשא בהו נשמתא לסלקא לעילא ואע"ג דאוקמוה דאינון לבושין בעובדין תליין אלין לא תליין אלא ברעותא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כמה מועיל מעשה המצוה לאיש הישראלי וביותר עם הצטרף המחשבה טובה והכונה עוד ימצא טוב טעם להרבו' בסעודה בערב יוה"ך ממ"ש בתיקונים תיקון עשרים דף מ"ט וז"ל פורים אתקרי על שם יה"כ דעתידים לאתענגא ביה ולשנויי ליה מענוי לעונג וכו' הנה הדבר מבואר מדברי המאמר ממולא דבר באמר שעתיד יוה"כ כמו פורים דעתידים לאתענגא ביה ולשנויי ליה מעינוי לעונג ולכן שאנו מאמינים בייעוד זה אנו מרבים בסעודה בערב יוה"ך זכרון לבני ישראל מה שעתיד להיות ובזה יצדק מש"ה וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים (אסתר ט) כי הנה חז"ל אמרו פורים אינו בטל לעולם שנאמר לא יעברו מתוך היהודים דקשה שהיל"ל ויום הפורים שהרי אינו זולת יום אחד אלא שהכרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורים בט"ו והזולת בי"ד א"כ עיקר הדבר אינו רק יום א' ואיך יאמר הפ' וימי אמנם מה שנתבאר שיום כפור עתיד להיות כמו יום פורים עונג באכילה ושתיה א"כ שפיר קאמר הפ' וימי האלה שהם שני ימים וימי מיעוט רבים שנים האחד יום פורים וזה שני יום כפור שניהם לא יעברו מתוך היהודים כך אחז"ל יוה"כ אינו בטל לעולם לפי שנאמר בו חק עולם ולכן מצוה לאכול בערב יוה"ך על עיקר זה ולהרבות בסעודה: איתא בזוהר פ' פנחס דף רי"ד וז"ל לבתר אתיאת מטרוניתא ובעיין בני היכלא בט' לירחא למעבד חדוותא ולמטבל בנהרא הנה למדנו כי צריך לשמוח והיינו ע"י שמרבה בסעודה ע"ד ושמחת בחגך ואיתא פ' תצוה דף קפ"ד וז"ל חדוותא דב"נ משיך עליה חדווא אחרא עילאה וע"ד עבדו את ה' בשמחה וכו': [ב] אין נופלים על פניהם בערב יוה"ך לפי שהרי נתבאר כי ביום הזה צריך לשמוח על בשורה טובה אשר נודע לנו באמת כי לעת מחר הקב"ה מוחל וסולח עונות עמו ישראל כמו שנשבע בכסא כבודו שיהיה יום זה קבוע לכל הדורות הבאים למחילה ולסליחה ולכפרה שלכן עיצומו של יוה"ך מכפר כאשר יבא לקמן וא"כ למה נגרע ליפול על פנינו שהוא מורה מסירת הנפש לקיים כל דבר שנאמר אליך ה' נפשי אשא והרי כל הדברים אלו הם בתורת חזקה לנו ואמירת הקב"ה הוא מעשה כמשחז"ל ומכ"ש כי יש שבועה בדבר כנזכר ומה גם מפני הרמז שלעתיד לא נכון להיות עתה נפילת אפים שמורה מיתה שהרי אנחנו שמחים ומרבים בסעודה על כי יה"כ עתיד להיות פורים ע"י אכילה ושתיה ועונג גדול כנזכר וזה יהיה אחר הגאולה לזמן התחיה שנאמר יהי פסת בר בארץ עתידה א"י להוציא גלוסקאות וכלי מלת ולכן אנו מכבדים יום זה בכסות נקיה רמז כי המתים יעמדו בלבושיהם כדלקמן ונא' ביום ההוא יטפו ההרים עסיס ולכן לאיש אשר אלה לו מוכן ועומד למה יפול על פניו שהרי נאמר והיה טרם יקראו ואני אענה ונאמר והיו עיניך רואות את מוריך וכן הבטיחנו בתורה ראו עתה כי אני אני הוא ולכן אין נופלים על פניהם: ואיתא בדברי חז"ל למה נקרא שחקים שהם שוחקים מן לצדיקים לעתיד לבא ועוד חז"ל אמרו מאי לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו דברי ר' עקיבא א"ל ר' אלעזר בן עזריה לאו ואמרו לו טעית וכי מלאכי השרת הם אוכלים אלא מאי לחם אבירים לחם שהוא נבלע ברמ"ח איברים ובלי ספק כי כל בן דעת מצטער על מ"ש לאו ואמרו לו טעית וביותר כי יחם לבבו איך פה קדוש יאמר שמלאכי השרת אוכלים והנה מאמר זה כבר הוא מפורש במקומו אמנם ממנו נקח לעבוד את ה' ע"י אכילה זו שהוא מצוה לאכול ולהרבות בסעודה בערב יוה"ך כאשר ידענו מן הזוהר כי כל מעשה האיש הישראלי הוא מעורר הכחות עליונים ופנה למעלה כדאיתא בזוהר פ' ויצא דף קס"ד וז"ל פתח ההוא גברא ואמר את קרבני לחמי לאשי קרבנא דקב"ה בכל יומא למיזן עלמא ולמיהב סיפוקא לעילא

ותתא

תר"ה. מנהג כפרות בערב י"ה ובו ס"א :

[א] מה שנוהגים לעשות כפרה בערב יום כפור לשחוט תרנגול על כל בן זכר ולומר עליו פסוקים יש למנוע המנהג :

עבירות

ותתא דהא באתערותא דלתתא אתער לעילא ובדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאות את קרבני לחמי הה"ד אכלתי יערי עם דבשי וגו' לאשי הה"ד אכלו רעים וגו' ומה קב"ה פקיד לאתערא מזונא לעילא בגין למיהב מזונא לתתא מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא עאכ"ו דקב"ה יתער ליה מזונא דלעילא ויתברך עלמא בגיניה עכ"ל והנה מבואר מזה המאמר כי נמצא מזון למעלה רק כי כך רוה הקב"ה בגין למיהב מזונא לתתא ובכן נוכל להליץ על ר' עקיבא ע"ה כי כן רצונו כמ"ש אתם שמלאכי השרת אוכלים אותו אמנם ר' אלעזר לא הונח לו מפני שלא פירש דבריו להודיע כי לצורך התחתונים נאמר כך כנזכר את קרבני לחמי לאשי ומכאן אין להקשות כי מלת דאשי היא מלה מורכבת משמע לאשי כי תאכלהו אש ומשמע נמי לאשי אנשי ה' הכהנים הנגשים אל ה' ומשמע נמי לחלק המלאכים הנקראים אשים כמ"ש הר"ה במז"ל לפי שהם המדברים עם בני האדם אשי הזמן כפי סברתו נמצא כי לאשי היא מלה מורכבת כאשר ביארתי בפ' להן אלהין די מדרהון עם בשרא (דניאל ב) שהם המלאכים הקרובים לנו די מדרהון עם בני אדם וזה בעבור הקרבן שהוא בשרא ע"י כן היו מדברים עם בני אדם ור' אלעזר ה"ל טעיא כי לא פירש הסיבה ולקמן ית' בע"ה מ"מ למדנו שמ"ה נהנין מזה הלחם וזה בהתעוררות התחתונים ולכן מצוה להרבות בסעודה להעיר אותם כמו שאחז"ל אומרים לפני הקב"ה יש לך אומה בארץ דומה לנו אחות לנו קטנה מה קטן זה כל מה שמתלכלך אמו מקנחתו כך כל מה שישראל מתלכלכין בחטא כל ימות השנה בא יוה"ך ומכפר עליהם שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם מקנח ומה נעמו דברי חז"ל במשל זה מ"ש אמו מקנחתו והנה וביותר יהיה מצות אכילה זו על הנחה זו מש"ה את קרבני לחמי כד"א אכלתי יערי עם דבשי ובזוהר נאמר אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא כאשר יתבאר לקמן ולכן אין נופלים על פניהם לשתי סיבות ראשונה להיות כי יחוד זה אין בו צורך לבאר ועוד כי אין זה לפי שעה אלא נוהג והולך כל היום :

[א] **הנה** הקדמונים האריכו בפירוש מנהג זה והפליגו להודיע כמה מועיל לאדם ואשר הוא כפרה ודאי ע"י כל אותם הפסוקים שאומרים עליו והנה מצינו בתורה חטאות ואשמות אשר צוה ה' לתת תמורת הנפש החטאת וכך היה צריך הכהן לסמוך ידיו על ראש הקרבן והחוטא מתוודה ואומר בלבבו הנה כך היה ראוי לעשות בי מסיבת מה שחטאתי ובחמלת ה' עלי פדה נפשי על ידי הקרבת קרבן זה ואמנם זה שנהגו לשחוט תרנגולים ולא בקר וצאן כדי שלא לתת מקום לומר שהוא דוגמת קדשים בחוץ ועוד מפני כי התרנגול נקרא גבר כמו שפירשו באורך אמנם אשר חרה להרמב"ן ז"ל ואמר למנוע אותו משום דרכי האמורי היינו מפני אותם שזורקים בני מעיה על הגג ובאים העופות ואוכלים אותם בלי ספק כי בענין זה צדק במאמרו אמנם בענין הכפרה עצמה אינו שייך דרכי האמורי כי זה דרכינו לעשות כפרה על נפשותינו במצות הקב"ה על הנפש החטאת ומה טוב לאדם לעשות כן על כל נפשות ביתו ולתת אותם לעניים תמורת מה שהיו הכהנים אוכלים חטאות ואשמות ובעלים מתכפרים ולכן צריך להיות לבן ע"ש שנא' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואמנם יש רמז בזה הוא משחז"ל לעתיד מביא הקב"ה ליצר הרע ושוחטו לפני הכל לפני הצדיקים ולפני הרשעים הללו בוכים איך יכולנו לכבוש ההר הגדול הזה והללו בוכים איך לא יכולנו לכבוש זה החוט שהוא כשערה אף הקב"ה תמיה עמהם שנאמר והיה כי יפלא בעיני שארית העם הזה גם בעיני יפלא ולכן החי יתן אל לבו בשעה ששוחט לענין זה והוא מקיים משחז"ל כל הזובח יצרו ומתוודה עליו מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות שבתורה שנא' זובח תודה יכבדנני וכו' ולכן לרמוז על זה העיקר הוא לשחוט אותו קודם עלות השחר כי מלבד הסוד שבו שהוא דוגמא של שעיר המשתלח למחר אמנם זה שוחטים אותו באשמורת רמז על העתיד שנאמר מי זאת הנשקפה כמו שחר קודם שיכיר בין תכלת ללבן כדי שיתהפך העון ללבן ואע"ג כי לכל תכלית הוא חוקר למחר הוא משבח לישראל כמשחז"ל כדלקמן ובפירוש שיר השירים ביארתי טעם לישראל שנקראים כלה מפני כי הכלה צריכה לשני דברים הדוחק ודם שותת ואמנם אם בגרה אין שם טענת דם שותת זולת הדוחק כמ"ש הר"ה במז"ל ולכן שני דברים אלו צריכים לישראל שלכן נקראי' כלה אמנם לפי סבת אורך הגלות שהוא דוגמא לבוגרת נטלה טענת דם שותת הוא משחז"ל אבל ביום ההוא יגדל המספד וכו' הכי הספדא מאי א"ד על משיח שנהרג וא"ד על יצה"ר שנהרג ולכן דם זה מתבטל לא נשאר רק טענת הדוחק ולכן אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס שנאמר ואת עם עני תושיע ולכן טוב לכוין בשעה ששוחט זה התרנגול שהוא רמז תמורת הבן יקיר אפרים משיח לצדקו פדיון נפשו ויתן אותו לעניים או מעות כי כן בצדקה תכונני ומקרב הגאולה שנאמר עשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא ונהפוך הוא אותו המספד על יצר הרע שנהרג הוא שרו של רומי כמש"ה מאשר יקרת בעיני וכו' ואתן אדם תחתך (ישעיה מג) מדבר במשיח שנאמר הבן יקיר לי אפרים מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך לכן ואתן אדם תחתך אל תקרי אדם אלא אדום כמשחז"ל ר"ל כי הפשט לא יופשט שהוא אדם בליעל ומי הוא זה שרו של אדום הוא משחז"ל שלשה טעיות שרו של אדום טועה אחת שיחשוב כי בצר במדבר הוא בצרה וכו' והקב"ה מביא אותו ושוחטו שנאמר כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום ועוד ירמוז לסוד גדול

מש"ה

תר"ו. שיפייס אדם חבירו בערב יום כפור ובו ד"ס:

[א] עבירות שבין אדם לחבירו אין י"ה מכפר עד שירצה את חבירו ואפילו לא הקניטו אלא בדברים צריך לפייסו ואם אינו מתפיים בראשונה יחזור וילך פעם שניה ושלישית ובכל פעם יקח עמו שלשה אנשים ואם אינו מתפיים בשלש פעמים אינו זקוק לו ואם הוא רבו צריך לילך לו כמה פעמים עד שיתפייס: [ב] אם מת אשר חטא לו מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו ואומר חטאתי לאלהי ישראל

מש"ה דרך גבר בעלמה ולפי שהכהן מלווה והוא אשה בבתוליה יקח קודם שתבגור על כונה זו ולכן כאשר מתעורר הכהן איש החסד אאע"ה שאמר מחוט ועד שרוך נעל ונאמר וישכם אברהם בבקר להמשיך חוט של חסד על אסתר כמו שאחז"ל ירקרוקת היתה וחוט של חסד משוך עליה ולפי כי באותה שעה אשה מספרת עם בעלה ובא אליה מלך גדול וסבב אותה אליו לאותה עיר קטנה ומצא בה איש מסכן חכם הוא יוסף הצדיק שנאמר אין נבון וחכם כמוך והוא אשה בבתוליה יקח כד"א לגבר אשר דרכו נסתרה הוא אסתר בת דודו והמשכיל יבין ולכן אשרי כל המחזיק במנהג זה אשרי כל חוכי לו:

[א] **אשר** חכמים יגידו בפ' הוי לרשע רע וכי יש רשע שאינו רע אלא רשע שהוא רע לשמים ואינו רע לבריות רשע רע שהוא רע לשמים ורע לבריות ולכן נאמר הוי לרשע רע מפני כי גמול ידיו כן יעשה לו דאלו אם יחטא אדם להקב"ה ופללו אלהים אבל אם יחטא לבן אדם מי יתפלל לו ולכן גמול ידיו מדה כנגד מדה כן יעשה לו שנאמר מרשעים יצא רשע וגם רשע ליום רעה ולכן עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שיפייסנו ואפי' לא הקניטו אלא בדברים צריך לפייסו כך אחז"ל גדולה אונאת דברים מאונאת ממון כי זה בגופו וזה בממונו ובל תשחית דגופא עדיף וכן אחז"ל לאחד שהקניטו עבדו הלך אצל השוטר וא"ל להכות אותו מאה מגלבין וכאשר היה מכה אותו היה מבקש ממנו מטו א"ל אתה לא חטאת לי כלום אבל לך והתפייס עם רבך כך האדם מבקש מחילה מלפני הקב"ה על עונו אמר לו הקב"ה לך והתפייס עם חבירך ואמחול לך ולכן צריך לבקש ממנו מחילה מבערב כדי שלא ימצא עיכוב אל המחילה של הקב"ה ביום הכפורים ואם אינו מתפייס בראשונה יחזור וילך פעם שניה ושלישית וכו' כי הנה אחז"ל מצינו שהחמיר הקב"ה בכבוד הצדיק יותר משלו שהרי ירבעם עומד ומקריב לע"ז ולא יבשה ידו וכיון ששלח ידו על הנביא ואמר תפשוהו מיד ותיבש ידו ובכל פעם צריך ליקח עמו שלשה אנשים כמאחז"ל מפ' ישור על אנשים ואין שורה פחות מג' בני אדם ואמנם לע"ד נראה כי זה החיוב הוא אם הקניט אותו בדברים בפני הרבים כי אז צריך לפייס אותו בפני רבים אבל אם הקניט אותו בינו לבינו למה מתחייב להוליך עמו בני אדם כי אדרבא נחשב לאפקרותא לפי כי ע"י מחילה זו שמבקש ממנו בפני השלשה מתפרסם יותר ומאחז"ל כתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתיב מכסה פשעיו לא יצליח ומשני כאן בעבירות שבין אדם למקום כאן בעבירות שבין אדם לחבירו גם זה מתייבב על

דרך זה בענין שהוא מפורסם אבל בדבר שהוא בצינעא מי ישמע לדבר הזה לפרסם מה שהקניט אותו והונה אותו לרבים ואם אינו מתפיים בג"פ אינו זקוק לו זה הענין הוא כנגד החיוב המוטל על זה שהקניטו אבל אותו שלא מחל כבר אחז"ל מנין שלא יהיה המוחל אכזרי וכו': [ב] אם מת אשר חטא לו מביא עשרה בני אדם ומעמידם על קברו וכו' דעמא לא היה מתפיים בחיים אלא עד ג"פ ואומר חטאתי לה' ולפלוני זה שחטאתי לו ולא יפרסם החטא שחטא לו אף על גב שהם דברים בעלמא:

ואמנם יש רמז נמי בענין מחילה זו שבין אדם לחבירו בענין הקב"ה עם כ"י כדאיתא במדרש אמר הקב"ה לנביאים לכו ופייסו לכנסת ישראל נחמו נחמו עמי וכו' מיד הולך הושע אצלה א"ל הקדוש ב"ה שלחני אצלך קבלי ממני תנחומין א"ל מה בידך א"ל אהיה כטל לישראל וכו' א"ל אתמול אמרת לי הכה אפרים שורשם יבש ועתה אתה אומר לי כך לאיזה נאמין מיד הוא חוזר אצל הקב"ה וכן כל הנביאים שולח אותם הקדוש ב"ה לפיים לכ"י ואינה מקבלת מהם תנחומין אומר הקב"ה לאבות לכו אתם ונחמו לכ"י מיד הולכים אצלה לנחם אותה וא"ל קבלי ממנו תנחומין אומרת לאברהם איך אקבל ממך תנחומין שעשיתני הר שנאמר בהר ה' יראה הולך יצחק וא"ל קבלי ממני תנחומין א"ל היאך אקבל ממך תנחומין שיצא ממך עשו הרשע שעשאני שדה ובניו שרפוני באש הולך אצלם יעקב וכו' אמר ליה היאך אקבל ממך תנחומין שעשיתני כלא הייתי שנאמר אין זה כי אם בית ה' הולך משה וא"ל קבלי ממני תנחומין אמר ליה היאך אקבל ממך תנחומין שכתבת עלי גזרות קשות שנאמר מזי רעב ולחומי רשף מיד הולכים כלם אצל הקדוש ברוך הוא ואומרים רבונו של עולם אינה מקבלת ממנו תנחומין שנאמר עניה סוערה לא נוחמה א"ל הקב"ה אני ואתם נלך וננחמה שנאמר נחמו נחמו עמי אין דאוי לילך אלא אני בעצמי לפי שעברתי על מה שכתוב בתורתי לא תעבוד בבכור שורך וכו' כתבתי בתורתי לא תשנא את אחיך ואנכי שנאתיה ג"כ עלי לפייסה כתבתי בתורתי לא תסגיר עבד אל אדוניו ואני מסרתים לא"ה וכו' הנה מבואר מזה המדרש שהקדוש ב"ה מקיים מש"ה ישור על אנשים שהרי אע"ג ששלח כמה פעמים לנחם לכ"י ולא נתפייסה הלך הוא יתברך בכבודו גם כל הנביאים עמו והאבות ומרע"ה ויאמר חטאתי ויפר הטותי לפי שעברתי על מה שכתוב בתורתי וכו' ולכן ילמד האדם ק"ו מיוצר הכל כך משפיל עצמו ומודה בפני הכל ואומר אני עברתי על מה שכתוב בתורה ואיך יתגאה גוש עפר שלא לעשות כן ולא

ישראל ולפלוני זה שחטאתי לו : [ג] תקנת קדמוננו שלא להוציא שם רע על המתים : [ד] יכול לטבול וללקות מתי שירצה רק שיהיה קודם הלילה ואינו מברך על הטבילה :

תר"ז. סדר הוידוי במנחה בערב י"ה ובו ו"ס :

[א] צריך להתודות במנחה קודם סעודה המפסקת : [ב] אין צריך לפרט החטא ואם רצה לפרט הרשו' בידו ואם מתודה בלחש נכון לפרט החטא : [ג] צריך להתוודות מעומד ואפילו כי שמע ליה מש"ץ והוא התודה כבר צריך לעמוד : [ד] עונות שהתודה עליהם ביום הכפורים שעבר ולא שנה עליהם אפי' הכי יכול

עוד אלא כי הדין עמו אם המדרש זה הוא כפי פשוטו שמדבר על ישראל הנה כל מה שלקינו הוא בעוננו ולא כחטאינו גמל עלינו ואם לענין כ"י היא השכינה כי שלחה מביתו והיא בגלות גם זה כפי הדין עפ"ה כדאי' פ' תשא דף קפ"ע ・ וז"ל מאי דכתיב כלך לך ומאלוך וכו' למלכא דהוה ליה ברא יחידאה ורחים ליה רחימו דנפשא יהב ליה למטרוניתא אמיה דתרבי ליה ותוליף ליה אורחן מתתקנן וכו' הב לגבי אבוהי אפקיה אבוהי מביתיה וכו' אמר הואיל ונפקנא מהיכלא דאבא וכו' מה עבד אזל ואתחבר בזונות וכו' מה עבדו ישראל חמו דהא אתבדרו לבבל נסיבו נשין נכריו' ואולידו מנהון בנין עכ"ד אימא קדישא הות אפוטרופוסא עלייהו וכו' תבו איהון בלא סיועא דאתחזי לון בלא פליאן וניסין אלא כלהו מתבדרן כלהו במסכנו ותבו להיכלא דמלכא בכיסופא ואימא קדישא ערבא לון חאבו כמלקדמין מה עבד קב"ה אפיק להאי ברא כמלקדמין מהיכליה ואמיה בהדיה אמר מכאן ולהלאה אימא וברא יסבלון כמה בישין כחדא הה"ד ובפשעכם שלחה אמכם וכו' הנה הדבר מבואר מזה המאמר כי באמת ובתמיה שגא שלח הקב"ה לשכינה בגלות לפי שערבה לישראל ועם כל זה אמר ה' אני חייב לילך לנחם אותה לקיים מש"ה יפול על אנפיס ויאמר חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי וכלן נמי מחוייב האדם לעשות כן מדין ק"ו כאמור ויפייס את חבירו על ידי ג"פ כנזכר ומכ"ש אם מת חבירו כי יקח י' בני אדם וילך על קברו ויאמר חטאתי לה' ולפלוני זה שחטאתי לו ונראה לו לכפר עליו : [ג] תקנת קדמוננו שלא להוציא שם רע על המתים בלי ספק כי זה כמו נדרי זירוזין שאם לא כן מה צורך נמלא לתקנה זו או לעשות חרם על דבר המתים וכי על החיים מי שרי להוציא עליהם שם רע והלא המוציא שם רע על חבירו אין לו מחילה עולמית : [ד] יכול לטבול וללקות מתי שירצה וכו' הנה ענין הטבילה היינו מטומאת קרי דלא סגי בלאו הכי שלא יגאו טיפין עם מי רגלים ולכן טובל שתי פעמים א' להעביר הטומאה והשניה לקבל הקדושה שהרי שנינו ר"ה ויוה"כ כרגלים וחייב אדם לטהר עצמו ברגל גם האים הנרגל ואם הוא ערב שבת טובל ג"פ כדרך כל הטובל ע"ש אחת ליטהר מטומאת קרי שניה לפשוט בגדי חול שלישית לקבל קדושת שבת כדאיתא בזוהר לבתר אתיא מטרוניתא ובעיין בני היכלא די בתשעה לירתא למעבד חדוותא ולמטבל בנהרא לדכאה גרמייהו בזווגא דמטרוניתא ביומא אחרא הנה מבואר מזה כי לטהרה גדולה זו אינו מועיל תשעה קבין כדין בעל קרי

לפי כי זה מורה לזווגא דמטרוניתא ואחר שיטהר לוקה מטעם ונקלה אחיך ובכל שעה שירצה יכול לטבול וללקות רק שיהיה קודם הלילה אמנם הטבילה תהיה לאחר הלות ואינו מברך עליה :

[א] להיות כי עיקר הוידוי הוא מן התורה שנאמר והתודו את עונם ואת עון אבותם ועיקר התשובה הוא הוידוי וכמשחז"ל שאלו לחכמה חוטא מהו עונשו אמרה חטאים תרדף רע' שאלו לנבואה חוטא מהו עונשו אמרה הנפש החוטאת היא תמות שאלו לתורה חוטא מהו עונשו אמר' יביא קרבן ויתכפר לו שאלו לקב"ה חוטא מהו עונשו אמר יתודה ולכן צריך האדם להתודות במנחה קודם סעודה המפסקת חיישינן שמא יחנק בתוך הסעודה ונמצא עתה מת מתוך התשובה וכך אמרו חז"ל מלתא מגנייא דאית בך קדים ואמרה שנא' ויאמר עבד אברהם אנכי : [ב] אין צריך לפרט החטא ואם רצה לפרט הרשות בידו ואם מתודה בלחש נכון לפרט החטא איתא בזוהר דף קל"ה ・ וז"ל שוי גרמי' בהדיה חסידי דכתיב שמרה נפשי כי חסיד אני בגין דאצטריך ליה לבר נש דלא לשואה גרמיה רשע ואי תימא אי הכי לא יפרט חטאוי לעלמין לאו הכי אלא כד יפרט חטאוי כדין איהו חסיד דאתי לקבלא תשובה אפיק גרמיה מסטר בישא דהוה בטינופא דילה עד השתא והשתא אתדבק בימינא עילאה דאיהי פשוטה לקבלא ליה ולא תימא דלא מקבלא ליה קב"ה עד דיפרט חטאוי מיומא דהוה בעלמא או איגון דאתכסון מניה דלא יכיל לאדכקא אלא לא אצטריך לפרשא בר איגון דידכר מנייהו ואי שוי רעותיה בהו כל איגון אחרנין אבתרייהו דהא תנינן אין בודקין חורי ביתא עילאין לעילא ולא איגון תתאין לתתא וכו' גרסינן בנגעים כ"ד ראשי איברים איגון דלא מטמאין משום מחיה וכו' ולכן אם מתודה בלחש נכון לפרט החטא : [ג] צריך להתוודות מעומד וכו' יש ללמוד טוב טעם מזה המאמר ממ"ש כי המתודה אפיק גרמיה מסטרא בישא דהוה בטינופא דילה עד השתא והשתא אתדבק בימינא עילאה דאיהו פשוטה לקבלא ליה ולכן צריך להתוודות מעומד על הנחה זו ואפי' כי שמע מש"ץ והוא התודה. כבר צריך לעמוד מן הטעם שעתה הוא מתעלה ומתדבק עם ימינא עילאה צריך לעמוד : [ד] עונו' שהתודה עליהם ביום הכפורים שעבר ולא שנה עליהם וכו' מאחר שהנחנו כי הוידוי הוא אחזי דאתי לקבלא תשובה אפיק גרמיה מסטרא בישא דהוה בטינופא דילה עד השתא ועל ידי שמתוודה הוא מתדבק בימין עליון שהיא פשוטה לקבל שבים

יכול לחזור ולהתודות עליהם : [ה] בתפלת מנחה ערב יום הכפורים אינו חותם בוידוי שאחריה : [ו] כל הקהל לוקים מלקות ארבעים אחר תפלת המנחה שמתוך כך יתן אל לבו לשוב מעבירו' שבידו :

תר"ח . סדר סעודה המפסקת ובו ד"ס :

[א] אוכלים ומפסיקים קודם בין השמשות שצריך להוסיף מחול על הקדש ותוספת זה אין לו שיעור אלא קודם בין השמשות שזמנו אלף ות"ק אמה קודם הלילה צריך להוסיף מחול על הקדש מעט או הרבה

שבים למה לא יחזור ויתודה עד כמה פעמים כמ"ש וחטאתי נגדי תמיד ומה גם כי העושה תשובה מאהבה זדונו' נעשו' לו כזכיות מה מאד טוב לו להתוודות עליהם אעפ"י כי לא שנה עליהם מתודה עליהם : [ה] בתפלת מנחה ערב יום הכפורים אינו חותם בוידוי שאחריה שהרי כל עצמו של וידוי זה שמא יתקלקל בסעודתו : [ו] כל הקהל לוקים מלקות ארבעים אחר תפלת המנחה וכו' כנראה כי הטעם שאמר שהמלקות יהיה אחר המנחה מפני כי אז מצויים שם כל הקהל ואתי לידי בזיון והיינו עיקר של המלקות בזמן הזה שאין שם ב"ד סמוכים כדי ללקות בפניהם ומה גם שאין שם עדים שעשו בו התראה כדי לחייב אותו מלקות ולכן כאשר לוקה בפני הקהל האדם מתבזה ונכנע והיינו מה שאמר שמתוך כך יתן אל לבו לשוב מעבירות שבידו כי מה ענין שמתוך כך שאמר אלא הענין כדאמרן כי לעולם אין מלקות זה מן הדין אלא שמתוך כך הוא יתן אל לבו על ידי שלוקה בפני הכל וכדי בזיון ימלא לו והוא סיבה לשוב מעבירות שבידו שהרי נתקיים בו ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה לעיניך הרי הוא כאחיך וזה יהיה לו מפני כי נמצא שם כל הקהל בשעת המנחה אבל אם נמצא שם בתחלה כל הקהל כדי להתפלל תפלת המנחה ואף על גב שאין נמצא שם כלם רק עשרה כדי להתפלל אז טוב לו ללקות קודם שיתפלל תפלת המנחה לפי כי הנה נמצא עתה טהור מפני שכבר עשה טבילה ופירש מן הטומאה' ואחר כך הוא לוקה מלקות ארבעים לעיני כל הקהל ומתקיים בו מה שאמר הכתוב ונקלה אחיך לעיניך ונתבזה הרי הוא כאחיך ואחר כך סמוך לזה הוא מתפלל תפלת המנחה אחר אותה ההכנעה הגדולה שקבל בעצמו על ידי המלקו' נוסף עוד בתפלה בנמיכת רוח לענין כל ואחר כך הוא מתודה על עונותיו כדי לפרוש מסטרא בישא דהוה בטינוף דילה עד השתא ולהדבק בימין של הקדוש ברוך הוא שהיא פשוט' לקבל שבים ודאי אז טוב לו ונעתר לו לכפר עליו :

[א] **מפני** שאמרה תורה מערב עד ערב תשבתו לכן אוכלים ומפסיקים קודם בין השמשות מפני שצריך להוסיף מחול על הקדש והענין כי הנה בכל זמני ששון ומקראי קדש נמצא ענין זה שצריך להוסיף מחול על הקדש והנה זה הענין הוא לצורך האדם הגשמי ולטובתו כאשר נתבאר בכל החיבור הזה בכל המצות ובכל אשר צוה ה' לעשות הוא לטובתו של אדם ולקדש אותו להיות כי חלק ה' עמו ונאמר ישראל אשר בך אתפאר ולכן גם בענין תוספ' זה הוא מורה ענין תוספת קדושה בעצם אדם כאשר הוא מוסיף מחול על הקדש כמו כן יש לו תוספת קדושה כי הנה בכל הימים טובים ימלא לאדם תוספת הארה בנפשו וכאשר הוא מוסיף מחול על הקדש כך הוא מוסיף הארה בנפשו ורוחו גם לעתיד בהיותו בג"ע הארץ ימלא לו תוספת עונג כדאיתא פרשת ויקהל דף ר"י : וז"ל נשמתא דנפקת מהאי עלמא היכי תאיבת למחמי כהאי בר נש דתאיב למחמי בתאיבו למיא הכי כל חד וחד איהו לאלאה כמה דאת אמר לאה למא מאינון לאות דנהורין ורקיע והיכלין דגנתא ואלמלא ההוא לבושא לא יכלין למסבל וההוא נהר דנפיק מעדן כל אינון נשמתין יתבין בלבושי יקר על ההוא נהר וכדין מתיישבן ורוון באינון לאות ויכלין למסבל וכו' והנה כפי הזמן שמוסיף האדם בעוה' הזה מחול על הקדש כך מוסיפין לו להקדים ליישב על אותו נהר להשתעשע באינון לאות הנזכר וכן נמי לזמן התחיה הוא מקדים לשאר האדם כדאיתא בזוהר פרשת תולדות דף ל"ח · וז"ל ר' אלעזר וכו' עאל לקמיה ר' יהושע א"ל חיזו ודחילו סגי עאל בי דהא אנא חמי מה דאתערו חברנא וכו' דבשמיתאי יהא פורקנא שפיר אבל אנא חמי אורכא יתירא על אינון דיירי עפרא וכו' והיינו דכתיב בשנת היובל הזאת תשובו וכו' כשישלם הזאת שהוא ה' אלפים ת"ח תשובו איש אל אחוזתו אל נשמתו שהיא אחוזתו אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי דהא תנינן ג' כיתות הן של צדיקים ושל רשעים ושל בנוניים צדיקים גמורים יקומון בקימה של מתי א"י כמה שנים שהם קודמין וכו' הנה הדבר מבואר מזה המאמר כי כל אחד כפי מעשיו כך מקדים התחייה שלו לעתיד ולכן זה המוסיף מחול על הקדש כך מוסיפין לו לעמוד קודם שאר מתי ישראל ולכן תוספת זה אין לו שיעור לפי כי כל אחד כאשר יעשה כן יעשה לו אמנם הלך השוה לכל הוא קודם בין השמשות כי לאדם שטוב לפניו קודם שיעריב שמשו אז נאמר תוסף רוחם יגועון ומה גם לזמן העתיד של זמן התחיה שהוא בין השמשות של אלף הששי נאמר תשלח רוחך יבראון ולכן צריך להוסיף מחול על הקדש מעט או הרבה · בערב יום הכפורים אין לו לאכול אלא מאכלים קלים להתעכל אשר ליום המחרת אומר השטן לפני הקדוש ברוך הוא יש לך אומה למטה דומה למלאכי השרת כדלקמן ובזה לא יצטרך להסך רגליו וגם יש תועלת מיד כדי שלא יהא שבע ומתגאה כשיתפלל ומה גם הוא ברמז לעתיד שלא יאכל אדם למלאת רסן בטנו כך אמרו חכמים זכרונם לברכה לאחר שלשה ימים כרסו נבקעת ונהפכת על פניו ואומר טול מה שנתת בי לא כך הוא כאשר האדם מרגיל עצמו לאכול לקיום נפשו בלבד ומה גם כי כאשר האדם אינו נהנה מתענוגי העולם אז אינו שולט השטן בבשרו וכדאיתא

בזוהר

תרבה : [ב] נשים שאוכלות ושותות עד שחשכה והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על הקדש אין ממחין בידם כדי שלא יבאו לאכול בזדון : [ג] אם הפסיק מאכילתו בעוד היום גדול יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא קבל עליו התענית : [ד] בערב יום הכפורים אין לו לאכול אלא מאכלים קלים להתעכל כדי שלא יהא שבע ומתגאה כשיתפלל :

תר"ט. הטמנת חמין בערב יום כפור ובו ס"א :

[א] מותר להטמין חמין בערב י"ה למוצאי י"ה :

תר"י. הדלקת הנרות בי"כ ובו ד"ס

[א] מקום שנוהגים להדליק נר בליל י"ה מדליקין מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין ואם חל להיות בשבת חייבין הכל להדליק : [ב] יש מי שאומר מקום

בזוהר פרשת שלח לך כל זמן שהגוף קיים השטן מקטרג אמנם כאשר יכל בשרו מרואי אז ושופו עצמותיו לא ראו כדאיתא בזוהר אמנם מי שאינו נהנה זולת מן המצטרך לו ולא הלך אחר תאוות הגופניות אינו שולט עליו כלל כדאיתא בזוהר פרשת שלח לך וז"ל גופיהון דצדיקייא לא התענגו זולת מתענוגי מצוה זמני וחגי וכו' לא שליט עליהון ולכן לרמוז על כל זה לא יאכל אלא מאכלי' קלים שלכן משביע הנשמה למלאך ולקחת אשה לבני משם כדאיתא בזוהר פרשת חיי שרה דף קכ"ז · ואשביעך בה' וכו' תא חזי שבועת קיימא דא אומי ליה נשמתא אשר לא תקח אשה לבני וכו' כלו' שלא תקח גוף לבני לבנייני להכנס בגוף אחר בגוף שאינו ראוי לו כאותו שיצאתי ממנו וכו' אמר רבי יצחק אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני יראת קונו אותו הגוף ממש תקח ליצחק בשמחת הצדיקים וכו' ואמנם גם בענין מה שנוגע למעלה יהיה ענין תוספת זה מענין מה שאמר בזוהר פרשת קרח דף קע"ה · וז"ל רבי שמעון אמר קריאי מועד קראי כתיב אמאי אלא מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל אינון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הדא הוא דכתי' מקראי קדש ואימתי בשעתא דמועד זמין בעלמא כגוונא דאינון כתרין עילאין זמינין מקדש עילאה הכי נמי קדש תתאה זמין לאילוי לאתעטרא להו קדם עילאה ידיעא קדם תתאה חכמת שלמה ה"נ איהי זמינת לכל אילנא וכו' בזמנא דמועד שרייא בעלמא כגוונא דאילנא קיימין לעילא ה"נ קיימן ממנן דעמא דילהון לתתא ועל דא אקרון קראי מועד וכו' הנה מבואר הדבר מן המאמר ממ"ש דקיימן ממנן דעמא דילהון לתתא לכן צריך להוסיף מחול על הקדש להודיע כי כן גם הללו שהם חול והעולם שלהם משמש בחול עתה נמצא לו ולהם תוספת קדושה ולכן אין לו שיעור כי בהיכר בלבד מספיק אלא שיהיה קודם בה"ש וזה ית' בדיני שבת לפי שת"ת ישראל נקרא שמש והצדיק נק' שמש שנא' כי שמש ומגן ה' אלהים והזמן מורה לזה כי הוא אלף ות"ק אמה כי סוד האלף נאמר בזוהר האלף לך לשלמה ות"ק הוא מהלך עץ החיים וכל זה הוא קרוב לכלה הנקרא' לילה ולכן צריך להוסיף קודם כנזכר כדי להכניס אותו שיעור מן החול של העולמות אל הקדושה : [ב] נשים שאוכלות ושותות עד שחשיכה ואינן יודעות וכו' הנה בזמן הזה לא נמצא מסוג זה אשה קשת עורף בדבר כזה ויותר הם מחמירות בדבר

עד מקום שראוי להודיע אותם כי אין מצוה להוסיף כ"כ ובפרט למעוברות ומניקות צריך להודיע אותם דין זה אם הפסיק מאכילתו בעוד היום גדול יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא קבל עליו התענית וזה לאנשים מכ"ש למעוברות ומניקות כי הם מריעים לצורתם וראוי להם שלא להרבות בתוספת זה ודי להם בסייג שעשו חז"ל ועל כיוצא בזה אחז"ל כל המוסיף גורע :

[א] **אם** באתי לתת רמז גם בענין ההטמנ' אל יפול לב אדם עליו מזה כי הרצון להודיע כי כל הדברי' הנראים פשוטים גשמיים לא יחדל מהם הרמז על כל הדרכים הנ"ל לא יעדר דבר והנה ענין ההטמנ' בתחלה אתה דורש שבא הרמז על העונות שהאדם עשה הם טמונים ומתכסים שנאמר כסוי חטאה והם ניתנים על האש היא אש זרה שנא' ונשא השעיר עליו את כל עונות בני ישראל לפי שהרי התודה ופי' מס"א כנ"ל ואתדבק בימינא עילאה ולכן עונותיו טמונים עד מוצאי י"ה כלומר שאם חזר ושנה עליהם נחשבים עליו ומה גם כי עדין לא נמסרו הפתקין ולכן ממתינין לו אולי יעשה תשובה שלימה ונרצה לו ואם נאמר עוד כי ירצה רמז בזה על העתיד דמאחר שהוסיף מחול על הקדש לרמוז על ענין ההווה והעתיד בזמן התחיה לכן יש להטמין חמין בערב יוה"כ כי בזה מורה כי אין אכילה במקום ההולך לג"ע זולת למוצאי י"ה שהוא עולם התחיה שבא אח"כ שהוא לאכול לשבעה גם זה מדבר ופונה למעלה כי מותר להטמין חמין בערב י"ה דמאחר שכבר נקרא למעלה כאשר מוסיף מחול על הקדש היינו על ענין ההזמנה אשר קדם תתאה זמין לכל אילוי שהם דרך חול ומכניסם לשם בתוך הקדושה והיינו כדרך הטמנה כי אין מתגלי' שם ולכן דוגמא לזה מותר להטמין חמין בערב י"ה למוצאי י"ה כי אז חוזר הדבר לכמו' שהיה מעיקרא כנזכר : גם לסברת א"ד דאין טומנין הכל הולך אל מקום א' ורוח אחד לכם :

[א] **מקום** שנהגו להדליק נר בליל יוה"כ מדליקים ומקו' שנהגו שלא להדליק אין מדליקין וכבר אמרו בגמ' בין שאמרו מדליקין בין שאמרו אין מדליקי' כלם כוונת' לטובה ועמך כלם צדיקים והנה ענין ההדלקה הוא מורה על תוספת הנפש והרוח הנק' נר כדאי' בזוהר בפ' נר ה' נשמת אדם כי הנה לדברי האומר מדליקין הרצון לומר כי הנה ביום הזה מתוך הקדושה הנמצא בו הם מאירים נמי נפש ורוח ונשמה כי כלם הם סוד נר כאמור ומאחר כי ביום הזה מתקדש ע"י הוידוי שהקדים ונתפרש מסטרא בישא ואתאחד

שמברך על הדלקת נר י"ה : [ג] בכל מקום מדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמבואות האפלים ועל גבי החולים : [ד] נוהגים בכל מקום להרבות נרות בבתי כנסיות ולהציע בגדים נאים בבית הכנסת :

ואתאחד בימינא עילאה שהיא פשוט' לקבל שבים אח"כ מעשה הם מאירים כל האיברים שלו לפי שילאו מתחת רשו' הקליפ' וילדק בהם מש"ה לאמר לאסורים לאו ולאשר בחשך הגלו כנ"ל בענין תקיעות השופר שהוא לאפקא עבדין לחירו ולכן עתה כל החלקים שבאדם הם נרות והם מאירי' בעלם אדם ולכן לרמז זה מדליקין ומה גם לענין שהם מאירים בג"ע בערך נרות לפני השכינה הוא משחז"ל למה הם דומים הלדיקים לפני השכינה כנר לפני האבוק' ועוד רמוז על זמן התחיה כי יקומו כל הגופים המגולגלים כנ"ל במאמר הזוהר פ' משפטי' וזה יהיה להם כענין מדליק נר מנר ולכן יאמר כי טוב להדליק ולדעת מאן דאמר אין מדליקין היינו להעיר לב האדם בתשובה ולכן מאן דאמר מדליקין כדי שיראה אשתו ויתבייש ממנה ולא יקרב אליה מפני כי אסור בתשמיש וזה מורה על חלק הגוף כי לכן אחז"ל אשתו כגופו דמייא ולמאן דאמר אין מדליקין מטעם זו עלמה דילמא יראה אותה בבגדים נאים ומקושטת ותשק בה ולכן אין להדליק כדי שישים אל לבו לכל הפתו' לעשות תשובה לזכות לכל אלו הדברי' האמורי' ולכן יש מי שאומר שמברך ומודה לפני הקב"ה על הדלקת נר יום כפורים שזכה האדם לכל אלו הדברי' : ואמנם עוד יהיה הרמז בהטמנה זו למה שאמר בזוהר ובתיקונים כד ייתי סמאל ותבע חובין דישראל א"ל קב"ה זיל אייתי סהדי ואזל ואייתי שמשא ואז הלבנה מתכסי' אן מתכסי' סליקת לגביה ההוא אתר אתמר במופלא ממך אל תדרוש ולרמז זה מותר להטמין חמין בערב י"כ למוצאי י"כ כי כל זמן זה היא למעל' שמוגה בענין משחז"ל שנסתרה אסתר מאחשורוש שלש שנים והכן ויש שאינם מטמינים כי יאמרו שהעיקר היה בר"ה שנא' בכסה ליום חגנו אבל עתה אע"ג כי היא נסתרה לא מפני שמאל הוא שהרי אינו שולט ביוה"כ : מקו' שנהגו להדליק נר בליל י"כ מדליקין, איתא בזוהר פ' תרומ' דף קס"ו פתח ואמר כי נר מצוה וכו' אמאי אקרי נר אלא כד מקבלא מבין תרין דרועין רמ"ח שייפין עילאין ואיהי פתחא לגבייהו תרין דרועין דיליה כדין אתכלילו תרין בהו ואקרי נר עכ"ל הנה הדבר מבואר מזה המאמר כי בחינת נר הוא מורה על שלימות גדול הנמצא לכ"י ולכן מקו' שנהגו להדליק נר בליל י"כ מדליקין נהורות ע' עליית מדה זו עד שנק' נר אמנם מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין לפי כי מדה זו אין לה ייחוד בי"כ כמש"כ פ' אמור דף ק'׃ וז"ל ר' אבא שלח ליה לר"ש אימתי זווגא דכנסת ישראל במלכא קדישא שלח ליה וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה וכו' אמר ודאי לאו זווגא דמלכא במטרונית' אלא בזמנא דנהרא מאבא עילאה וכו' אחותי בת אבי היא וכו' בזמנא דנטלא מבי אבא ולא בזמנא דנטלא מבי אימא וי"ה אוכח דתשמיש המטה אסור בגין דזווגא לא אשתכח דהא מבי אימא נטלא ולא מבי אבא וכו' ולכן אין מדליקין כי הנה שלימות נר זה מה מועיל מאחר כי אין שם זווג ובגשמי

יש לחוש שמא יראה אשתו מקושטת ויבא לידי תשמיש אמנ' אם הוא שבת חייבין הכל להדליק כי למה יגרע זה השלימות של כ"י בבחינת נר ואע"ג דליכא תשמיש מ"מ הרי נמצא בתחלה זה השלימות של רמ"ח איברי' ותרין דרועין דאתכליל בהון כחושבן נר היינו לפי שע' קודם בין השמשות ואח"כ תעלה לבית אמה בתחלת הלילה ואין לה זווג כאמור לעיל ואז המדליק מברך ודאי להדליק נר שבת שהרי נעשה הייחוד אמנם

י"ה

כשחל להיות בחול י"א שמברכים להדליק נר י"ה במקום שנהגו להדליק דסבירא להו כי בשעת הדלקה נמלא לה ייחוד שנק' נר ועל שלימו' זה מברך אמנם מדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומבואות האפלים ועל גבי החולים לפי כי כל אלו ההדלקות אין מורים על זווג זולת ענין הארה בלבד והארה זו נמלא למטרוניתא כדאי' פ' פנחס דף רי"ד וז"ל ובעיין בני היכלא בתשעה נירחא למעבד חדוותא וכו' וכדין ישראל בתעניתא על חובייהו ומכפרא להו דהא אימא עילאה אנהירת אנפהא למטרוניתא וכו' ולכן מדליקין בכל אלו המקומו' בכל מקום ומטעם זה נוהגים להרבות נרו' בבה"כ ולהציע בגדי' נאים כי כן נמי נהירת אנפהא למטרונית' אימא עילאה ובלי ספק שנותנת לה בגדים נאים כמש"ה ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור ועתה הם כתנות אור והאדם הגשמי מרויח בעבור כן הארה לנפשו באותה שעה גם נעש' לו חלוקא דרבנן ונוסף עוד לזמן התחיה שיהיה לו בגדים נאים ק"ו מחטה כמשחז"ל שנ' ויתילבו כמו לבוש (איוב לח) כלו' כמו הלבוש שהתקין האדם לעצמו בעה"ז שהי' עושה לקדוש ה' מכובד כמשחז"ל כבדהו בכסות נקייה ביוה"כ : ואיתא בזוהר פ' ויקהל דף ר"י׃ וז"ל זכאה חולקי' מאן דזכי לאתלבשא באלין לבושין בגנתא דעדן וכו' אלין מעובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא וכו' כד סלקא מתעטרא בהו מאן דמתעטרא ואשתאר חולקיה להוא בר נש ואתעביד מניה לבושין לאתלבשא בהו נשמתא לסלקא לעילא ובזה מובן מ"ש כבדהו בכסות נקיה כביכול כך גורם למעלה בגדים נאים נקיים ותכלית הענין כי חז"ל מדברים בנגלה ובנסתר ולענין הנגלה מבואר הוא כי הנה אמר כי ע"י המעשה של איש הישראלי אתעטר מאן דאתעטר ע"ד משחז"ל המלאך ממתין עד שיסיימו ישראל כל התפלות ועושה מהם עטרה לחי העולמים ועתה למדנו כי גם היחיד העושה דבר של מצוה עושה ממנה עטרה שהוא מ"ש מתעטרא בהו מאן דמתעטרא ר"ל מי שרגיל להתעטר במעשה האיש הישראלי הוא חי העולמים ית' והנשאר יהיה לאיש העושה המצוה בגדים נאים כאמור וכאשר נתבונן בדרך הנסתר אקדים מ"ש בזוהר פ' בלק דף קצ"ז׃ וז"ל ר' אבא פתח אם לא תדעי לך היפה בנשי' וכו' ואוליפנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סליקת למלקט עינוגין וכסופין ומומא אשתכח בהו בישראל נחתא כדין מטי לגבה טפה כחרדל ומיד אתעדיאת ויתיבת עלה

יומין

תרי"א. שליל יה דינו כיומו ובו ב"ס

[א] י"ה לילו כיומו לכל דבר ומה הם הדברים האסורים בו מלאכה אכילה שתיה רחיצה סיכה נעילת הסנדל תשמיש המטה ואין חיוב כרת אלא על מלאכה

יומין במנין וכדין ידעי לעילא דמותא אשתכח בהו בישראל ואתער שמאלא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי מעשה התחתונים גורם שבא למטרוניתא טפה כחרדל ופורשת מבית תענוגיה כאמור ובזה אבין מה שפתח ר' אבא ע"ה בפ' אם לא תדעי לך (שיר א) שהקב"ה אומר לכ"י אף על גב שהיא יפה בנשים אומר לה לאי לך שתרחקי ח"ו ממני כד"א ויצאה מביתו וזה בעקבי הצאן בעבור ישראל כנזכר והנה טפה זו היא בבגד והיינו שר' אלעזר הרית בבגד של האשה ואמר דם חימוד הוא ולכן אחז"ל מש"ה לכבוד ה' מכובד זה י"ה במה אתה מכבדו בכסות נקיה כלומר שיעשה תשובה ועי"כ לא מבעיא שאינו מאבד הכסות שלו כמ"ש בזוהר בפ' כסוי חטאה כי הרשע החוטא מאבד הכסות שלו ע"י החטא ולובש אותו איש צדיק לא כך יהיה לו ונוסף עוד כי יהיה לו כסות נקיה חלוקא דרבנן וזה עושה כבוד להקב"ה שנאמר זובח תודה יכבדנני ואחז"ל יכבדנני בשני עולמות וסוד הענין כי כמו שהעון של התחתונים גורם כי מטי לה כטפה של חרדל ואתעדיאת ומתרחקת מדודה בעבור אותה טפה אם תראה בבגד גם בהפך מזה הוא על ידי מעשה התחתונים הטוב כביכול גורם למעלה שיהיה כסות נקיה ואז אתער מאן דאתער חי העולמים שנאמר ברכות לראש צדיק כדאי' פרשת עקב ע"ש והענין בקיצור נמרץ כי על ידי המעשה שיעשה האיש הישראלי עולה ופנה למעלה בסוד אור חוזר ואחז"ל אין טיפה יורדת מלמעלה שאין עולה כנגדה טפים מלמטה וזה שעולה מלמטה הוא סוד העטרה שמתעטר בה חי העולמים שנא' ברכות לראש צדיק וכאשר מתייחדים בסוד חתן וכלה צדיק וצדק מה שנשאר מאותם הטיפות הוא נעשה לאדם זה שגרם לעשות היחוד הזה והיינו כבדהו שיהיה שם כסות נקייה ולרמוז זה מציעים בגדים נאים בב"ה והבן :

[א] **באשר** ניתן לב מה צורך במלה בהודעה זו שהוצרך להודיע לנו כי יוה"כ לילו כיומו לכל דבר שנראה הודעה זו מיותרת שלא לצורך כי היכן מצינו כי אין הלילה שוה ליום עד שהוצרך להודיע אותנו כי ליל יוה"כ הוא כיומו לכל דבר והרי שבת וכל ימים טובים יוכיחו כי לילה כיום בהשואה אחת אמנם חז"ל כל דבריהם כגחלי אש נוקבים ויורדים עד התהום ומעלימים כונת דבריהם כדרך התורה שהיא מתלבשת סודותיה בענין נגלה ודרך פשט המובן לכל ולא מפני כך המשכיל יתרשל לתת לב להשכיל להטיב להעמיק בכונתה כדאיתא פרשת בהעלותך דף קנ"ב וז"ל ר"ש אמר ווי להאי בר נש דאמר דהא אורייתא אתא לאחזאה סיפורין בעלמא וכו' ת"ח אית לבושא דאתחזי לכולא ואינון טפשין כד חמאן לבר נש בלבושא דאתחזי לון שפירא לא מסתכלין יתיר חשיבו דההוא לבושא גופא חשיבו דגופא נשמתא כהאי גוונא אורייתא אית לה גופא ומלי דאורייתא דאקרון גופי תורה מתלבשא בלבושין דאינון ספורין דהאי עלמא טפשין דעלמא לא מסתכלי אלא בההוא לבושא וכו' אינון דידעין יתיר לא מסתכלן בלבושא אלא בגופא וכו' חכימין עבדי דמלכא עילאה אינון דקיימו על טורא דסיני לא מסתכלי אלא בנשמתא דאיהו עיקרא דכלא אורייתא ממש ולעלמא דאתי זמינין לאסתכלא בנשמתא לנשמתא דאורייתא וכו' הנה מבואר מזה המאמר עומק המחשבה של ד"ת וכן נמי דברי חז"ל ולכן ראוי להאמין כי לא לענין הנגלה אחז"ל כי לילו כיומו לכל דבר אלא לענין נסתר וסוד הדבר יובן עם מ"ש בזוהר פ' ויקרא דף ע"ו וז"ל תאנא מסטרא דאימא נפקין גרדינין נימוסין גליפין ואחדין בקולפאי דגבורה שלטין על רחמי כד"א הנועדים על ה' על ה' ממש וכדין אשתכחו עלמין חסרין וכו' וכד בני עלמא מכשרין עובדיהון לתתא מתבסמן דינין ומתעברן ומתערי רחמי וכו' תאנא בשעתא דמתבסמן דינין ושלטי רחמי כל כתרא וכתרא תב בקיומיה ומתברכאן כלהו כחדא ומתבסמא אימא בכל דינוי גליפין ותייבין לסטרהא וכדין אקרי תשובה שלימה ואתכפר עלמא דהא אימא בחדוותא שלימתא יתבא דכתיב אם הבנים שמחה וכדין אתקרי י"ה דכתיב ביה לטהר אתכם מכל חטאתיכם ומתפתחין נ' תרעין דסטרין גליפין וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי יוה"כ ר"ל שממתקים הדינים וחוזרים למעלה לאימא עילאה ונפתחים חמשים שערי בינה והיינו רצונם באומרם לילו כיומו לכל דבר לפי כי ידענו כי בשאר הימים מדת אל יעיר בבקר בבקר לאכפייא דינים שנא' ואל זועם בכל יום כמ"ש בזוהר נזעם לא אמר אלא זועם הוא פועל יוצא שזועם לבעלי הדין אבל בלילה אינו כן כי כל בעלי הדין הם שולטים כנודע אמנם יום הכפורים אינו כן כי הנה הדינים הם מתבסמין ותייבין אל אימא עילאה ועוד נמי ביום שערי הרחמים הם נפתחים כדאיתא בזוהר בפסוק ויטע אשל בבאר שבע אבל בלילה הכל סגור כנזכר בזוהר תרעין דילה סתימין מפחד בלילות אבל בלילה הזה בהפך כי נפתחים שערים עליונים נ' שערי בינה הרי לילו כיומו לכל דבר· עוד תשוב ותראה כי דבר גדול הם אמרו ויובן עם מ"ש בזוהר פרשת אמור דף ק"כ · וז"ל בהאי יומא מתעטר כהנא בעטרין עילאין והוא קאים בין עילאי ותתאי ומכפר עליה ועל ביתיה ועל כהני ועל מקדשא ועל ישראל כלהו וכו' אדי ואתכוון ושארי למימני אחת ואחת וכו' בגין לאמשכא ולנגדא להאי אחת דהיא אימא עילאה בדרגין ידיען לכתרא דאימא תתאה ולאמשכא נהרין עמיקין מאתרייהו לכנסת ישראל ועל דא יומא דא תרין נהורין נהרין כחדא אימא עילאה נהרא לאימא תתאה וע"ד כתיב יום הכפורים כמה דאתמר עכ"ל הנה למדנו מזה המאמר כל השלימות הנמצא ביום הכפורים כי תרין נהורין נהרין כחדא אמנם בלילה לא ידענו מה לכן הם אמרו בנועם מליהם כי לילו כיומו לכל דבר דרך כלל ומה גם לענין הנוגע לאדם הגשמי העולם הזה שנקרא לילה לחז"ל .

מלאכה אכילה ושתיה : [ב] כל מלאכה שחייבים עליה בשבת חייבים עליה בי"ה וכל שבשבת פטור אבל אסור גם בי"ה כן אלא ששבת זדונו בסקילה וי"ה זדונו בכרת וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו בי"ה והתירו לנקב ירק ולפצוע אגוזים מן המנחה ולמעלה כשחל בחול והאידנא נחנו לאסור :

תרי"ב . איסור אכילה בי"כ ושיעור כמותה ובו י"ס :

[א] האוכל בי"ה ככותבת הגסה חייב והוא פחות מכביצה במעט ושיעור זה שוה בכל אדם בין לננס

לחז"ל והוא כיומו של עולם הבא כמשחז"ל עולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה וכו' ולכן חייב כרת על מלאכה אכילה ושתיה כי לא תוכל לזכות לעולם הבא אם לא יעשה תשובה וחי בהם : [ב] כל מלאכה שחייבים עליה בשבת חייבים עליה ביום הכפורים וכו' הנה ענין המלאכה הביאור שלה בדיני השבת שמה ביאה כאשר אמרו חכמים ז"ל מלאכת מחשבת אסרה תורה והענין בקצרה יובן כאשר אעיר הערה אחת כי למה ענין השבת הוא חמור מיום הכפורים כי כפי הנראה איפכא מבעי ליה שיהיה יותר חמור יום הכפורים מן השבת מפני כי יום הכפורים הוא יום מחילה וסליחה וכפרה יום קבוע לכל הדורות מה שאין כן יום השבת דאע"ג כי יום קדוש הוא מכל מקום אין נמצא בו כח למחול עונותינו גם שנתבונן בסוד הענין יגדל הספק זה מפני דקים לן כי השבת הוא נרמז בכנ"י ובתפארת ישראל אמנם יום הכפורים סודו הוא באימא עילאה סוד התשובה כנזכר למעלה בכמה מאמרים מן הזוהר אם כן למה יגרע יום הכפורים מיום השבת וגם שנא'. כי גם השבת רומז באימא עילאה ראוי לומר מה נשתנה יום הכפורים מיום השבת להיות קל ממנו אמנם הענין הוא כי צריך האדם להבין כי כל המלאכות שנאסרו בשבת היה מפני העון של אדם הראשון שפגם ביום השבת והוציא מרשות היחיד לרשות הרבים כדאיתא בתיקונים ולפי שפגם א"ה במחשבה ובמעשה לכן מלאכת מחשבת אסרה תורה כמבואר במקומו אמנם יום הכפורים נתן להם לישראל בעבור שחטאו במעשה העגל וניתן להם יום הכפורים לכפרה כדאיתא בפר"א הובא למעלה ולפי כי החטא שלהם היה קל משל אדה"ר ומה גם כי עשו תשובה כאמור לעיל ולכן משתנה בשני פנים מן השבת כי העלייה היא יותר למעלה גם שהעונש שלו קל מן השבת דאיכא תרתי לטיבותא ולכן כל מלאכה שחייבים עליה בשבת חייבים עליה ביום הכפורים וכל שבשבת פטור אבל אסור ביום הכפורים כן לפי כי הלך שפוה ביניהם כי ישראל חטאו ושבו על עון אבותם כמו שאחז"ל בפ' והמה כאדם עברו ברית אבל מכל מקום לא ראי זה כראי זה כאמור ולכן יש ביניהם הפרש כי בשבת זדונו בסקילה לפי כי כן היה הפגם שחטא אדה"ר במחשבה שהוא בסוד אות יו"ד שהוא ענין הסקילה כדאיתא פרשת שופטים דף רע"ד · וז"ל לדון בסקילה לשמאל באבן דאיהו יו"ד וכו' והוא סוד המחשבה כנודע מן הזוהר והתיקונים ויום הכפורים זדונו בכרת לפי כי על ידי מעשה העגל כרתו אות ה' אחרונה והפרידו אותה מדודה וכדאיתא בזוהר פרשת תשא דבאימא תתאה חטאו שנאמר קום עשה לנו אלהים ע"ש ולכן עונשו בכרת וכל שאסור לטלטלו בשבת משום מוקצה כך אסור לטלטלו ביום הכפורים אבל התירו לנקב ירק ולפצע אגוזים וכו' מפני עגמת נפש אבל כבר נמנעו שלא לעשות א' מהנה אלא כל היום שם מרבים בשירות ותשבחות להקב"ה :

[א] לא נעלם מעין כל קורא ספר כי ענין האכיל' הוא צורך לכל הנבראים והוא התיקון להם ולכן תיכף כשברא הקב"ה הנבראים שם נאמר הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע וכו' ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זורע זרע וכו' ולכל חית הארץ וכו' את כל ירק עשב לאכלה וכו' והענין לפי כי ע"י האכילה הוא עולה במעלה מדומם לצומח ומשם לבעל חי ומשם למדבר ואמנם גם האדם האוכל אותם נשלם מהם ר"ל מאותם ד' יסודות המורכבים בהם כאשר אוכל אותם בכונה ולכן שיערו חז"ל כי כאשר אוכל האדם כזית מייתבא דעתיה ואיתא במדרש אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתבת בתורה אשר לא ישא פנים והיאך אתה נושא פנים להם לישראל שנאמר ישא ה' פניו אליך אמר להם איך לא אשא להם פנים שאני כתבתי בתורה ואכלת ושבעת וברכת והם מחמירים על עצמם עד כזית עד כביצה ואמנם היות השיעור הזה מכוון יובן עם מ"ש בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ד · וז"ל ושיעורא דאוקמוה כזית וכביצה הא אוקמוה רבנן דאין עושין מצות חבילות אוף הכי לא יהבינן תרין שיעורין באת י' למהוי כזית וכביצה אלא תרי אלפא ביתות איהון אית י' עילאה ואית זעירא י' מן הויה עילאה י' כן אדני זעירא ואלין תרין חד בכזית וחד כביצה ורזא דא יאהדונה"י עכ"ל לענייננו הנה מבואר הדבר מזה המאמר כי זה השיעור הוא בשמו של הקב"ה והטעם מפני כי קיום כל הנבראים והוייתם הוא על ידי שמו יתברך כי הנה בתחלת הבריאה הכל היה ונתהווה במאמר ולכן נשרש שמו בהם והיא המקיים אותם שנאמר ואתה מחיה את כולם וכח זה הנמצא בהם הוא המקיים את האדם ע"י המאכל ובזה מסתלק הספק הגדול הנמצא בזה והוא כי איך יתכן שיאכל אדם ירק ומקיים אותו והלא זה צומח וזה חי מדבר איך יתכן להיות ניזון על ידי דבר שהוא פחות ממנו בכמה אמנם בזה הנזכר מסתלק הספק כי להיות מאז כל הנבראים נתהוו במאמרו ונשרש שמו בהם כי לכן הם ארבע מדרגות דומם צומח בעל חי ומדבר כנגד ארבע אותיות שמו הגדול והוא המקיים אותם ומחיה אותם ולכן זה הכח הוא אשר האדם ניזון ממנו תמיד בכל ענין שאוכל שהרי האכילה עצמה היתה במאמרו ית' שנא' הנה נתתי לכם את כל עשב וכו' ואת כל העץ אשר בו פרי וכו' לכם יהיה לאכלה זה

לננס בין לעוג מלך הבשן : [ב] כל האוכלים מצטרפים לשיעור זה אפילו מלח שעל הבשר וציר שעל ירק אבל אכילה ושתיה אינן מצטרפות : [ג] אכל וחזר ואכל אם יש מתחילה אכילת ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין : [ד] שיעור אכילת פרס יש אומרים ד' בצים

הנה הוא המקיים האדם וניזון ממנו והיינו מה שאמר בזה המאמר שיש שני אלפא ביתות מאותיות גדולות ואותיות קטנות וחזר ואמר אית יו"ד עילאה ויו"ד זעירא ואין הכל ענין אחד כי מה ענין זה לזה כי השני אלפא ביתות הם בהשואה אחת ואין הפרש ביניהם זולת באותיות גדולות וקטנות אבל בענין השמות יש הפרש גדול כי זה הויה וזה אדנות אמנם הענין הוא כי לעולם שני אלפא ביתות הם שלכן אות אחת של אדם שת אנוש היא גדולה להורות כי באותיות גדולות נברא ולפי כי אלף זו גדולה לכן ניתן לו אלף שנים ימי חייו אמנם הודיע אחר כך כי הב' יודי"ן הנמצאים באותיות יו"ד הגדולה רומז בשם הוי"ה ויו"ד דאותיות קטנות רומז ביו"ד דאדני ולכן היו באכילה שני שיעורין כזית וכביצה למדנו מזה כי כאשר אוכל האדם מתחברן תרין שמהן ונעשים צירוף יאהדונה"י ולכן זה האוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה והוא פחות מכביצה חייב שהרי עשה פגם באות יו"ד שנברא בו האדם שלכן בא השיעור זה ככותבת שהוא רמז למה שאמר הכתוב צדיק כתמר וזה פגם בו בצלם אדם ומה גם בצדיק עליון שנמשל לתמר וכן בא השיעור לביצה והוא רמז לאות יו"ד קטנה כאמור נמצא שהאוכל פוגם בנפש שלו שמכונה לביצה כדאי' בתיקונים בפסוק והאם רובצת על האפרוחים או ביצים ופוגם גם בשכינה אות יו"ד דאדני כאמור הנקראת ביצה כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רי"ו · וז"ל דההוא דאמר דביצה אתת אפילת שתין כרכין וכו' אלא אוקמוה כגוונא דנפל ההוא ניפול דאיהו בר נפילאי שנאמר איך נפלת משמים הילל בן שחר נפילת ביצה דאיהו אתרוג שיעורו בכביצה ובגינה אתמר ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת וכו' הנה הדבר מבואר מן המאמר כי ביצה רמז לשכינה והיא יו"ד מאדני ולכן חייב כרת מדה כנגד מדה הוא עשה פגם והפריד שני יודי"ן זה מזה כך הוא עונשו ונכרתה הנפש ההיא מעמיה הם רוח ונשמה שהם העם של הנפש ולכן הנפש החוטאת היא תמות בהתפרד מן הרוח והנשמה כנזכר ולכן שיעור זה שוה בכל אדם בין לננס בין לעוג מלך הבשן מפני כי הפגם שעושה הוא בנפש אדם ואין הפגם ענין שהוא כנגד הגוף כדי לתת בו שיעור לקטון לפי קטנו ולגדול לפי גדלו רק הפגם הוא בנפש אדם ולכן כלם בהשואה אחת הם : [ב] כל האוכלים מצטרפין לשיעור זה אפילו מלח שעל הבשר וציר שעל הירק לפי כי כל זה הוא עושה פגם בהשואה א' כנזכר אבל אכילה ושתיה אין מצטרפין כדאיתא בזוהר פרשת תצוה דף קפ"ה : וזה לשונו חמש עינויין בגין לאסתייעא מחמש סטרין עילאין דיומא דכפורי אפיק לון ואינון תרעין דילה ואי שתיה קא חשיב דאיהו מסטרא דיצחק קא אתי ואף על גב דבכלל אכילה איהו וכו' הנה מבואר מזה המאמר מפני מה הוא בכלל אכילה ואינו נחשב בפני

עצמו לפי שהוא מסטרא דיצחק ובעינן לכלול אותו בימין לעולם כי זה הוא סוד העקידה שעקד אברהם את יצחק בנו כי אברהם הוא איש החסד ויצחק הוא סוד הגבורים אש ממים וכדי להמתיק אותו שלא יחריב העולם בא ענין העקידה כדי שיהיה לעולם נכנע ונקשר עם החסד ולכן לעולם השתי' היא בכלל אכילה ולכן אין לברך על המים באמצע הסעודה כאשר נבאר במקומו גם יתבאר לקמן : [ג] אכל וחזר ואכל אם יש מתחלת אכילה ראשונה וכו' הנה נתבאר בהלכות פסח מה ששנינו שלש נשים עוסקות בבצק אחת לשה ואחת עורכת ואחת מקטפת במים כי ענין בצק זה הוא ענין בריאת האדם שהעובר הוא סוד בצק זה ואיתא בתיקונים אינון תלת יודי"ן דאצטריכו באדם קדמאה וסוד הדבר בקיצור נמרץ כי הנה כבר נתבאר למעלה כי שיעור כביצה היינו אות יו"ד אמנם היא מאותיות גדולות והנה הם תלת יודי"ן היינו שיעור שלשה בצים ולכן בא השיעור שלשה בצים והענין כי הנה נתבאר עד כמה פעמים כי סוד האכילה הוא כינוי אל היחוד בסוד הלחם אשר הוא אוכל כנזכר במאמר הקודם כי מתחברן תרין שמהן הויה אדני ונעשים בשילוב יאהדונה"י בסוד הזווג והנה סוד שלש נשים ששנינו שלש נשים עוסקות בבצק הם סוד שלש ההין לפי שאות ה' ראשונה שבשם נעשית ארבעה באופן זה ה"ה ואות ה' של המלוי נעשית ה"ה הם ארבעה והי' רביעית ההין ובזה תבין טעם לאומר שהם ארבעה בצים שיעור אכילת פרס כנגד ארבעה ההין ולמר שלשה לפי כי אות ה' של התורה לא קחשיב לה וכן שנינו שלש נשים ולא ארבעה ולפי כי אות ה' כינוי לנקבה ואלו עוסקות בזה הבצק לתקן אותו ולהוציא אותו מתחלה בסוד אור מים רקיע הנזכר בזוהר פ' תרומה דף קס"ז · וז"ל הכא רזא דרזין באלין תלתא אתצייר ואתגליף בגלופי רזא דדיוקנא דאדם וכו' דהא כתולדתא דבר נש בקדמיתא זרע דאיהו אור והוא אור אקרי זרע דכתיב אור זרוע ההוא זרע ממש לבתר ההוא זרע דאיהו אור אתפשט ואתעביד מים בלחותא דיליה אגליף יתיר ואתפשט פשיטו גו אינון מים פשיטו דגופא לכל סטרין כיון דאתצייר ואתגליף צורה דיוקנא דגופא אקריש ההוא פשיטו ודא איהו רקיע בתוך המים וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי סוד שלש בחינות אלו הנזכר במעשה בראשית יהי אור יהי רקיע בתוך המים הם סוד ציור האדם ותולדתו והנה שלש דברים אלו הם חמשה פעמים נזכרים במעשה בראשית ה"פ אור ה"פ מים ה"פ רקיע כנז' שם והם סוד של נשים הנזכר העוסקות בבצק זה והבן לכן בא סימן האכילה באכילת פרס ע"ש פריסת מלכותך שהוא הוראה לפרוסות הללו של ההין הנזכר והאכילה זו בסוד הלחם אשר אוכל האדם עליון מה שמו הוא אכילת פרס שהם ג' בצים או ארבעה בסוד ההין הנזכר ולכן בא גם כן שיעור

בצים ויש אומרים שלשה בצים : [ה] הא דבעינן שיעור היינו לחיוב כרת או חטאת אבל איסורא איכא בכל שהוא : [ו] אבל אוכלים שאינם ראויים לאכיל' או שאכל אכילה גסה כגון מיד על אכילה שאכל ערב יום הכפורים עד שקץ במזונו פטור : [ז] אכל עלי קנים פטור ולולבי גפנים שלבלבו קודם ר"ה פטור דעץ בעלמא הם ואם לבלבו בארץ ישראל מר"ה ועד יום הכפורים חייב : [ח] כס פלפולי או זנגבילא אם הם יבשים פטור דלא חזו לאכילה ואם הם רטובים חייב : [ט] השותה ביום הכפורים מלא לוגמיו חייב ומשערים בכל אדם לפי מה שהוא הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו ולא מלא לוגמיו ממש אלא כדי שיסלקנו לצד אחד בפיו ויראה כמלא לוגמיו והוא פחות מרביעית באדם בינוני וכל המשקים מצטרפים

זה באדם הגשמי אם אכל וחזר ואכל כדרך שהוא למעלה שהאכילה נחלקת בתוך אותם ההין הנשים הנזכר כך אדם הגשמי אכל וחזר ואכל אם יש מאכילה ראשונה מתחילתה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס בסוד כי חילוק ופריסת ההין מצטרפין לפי כי סוף סוף הם סוד ה' אחת ואז חייב כרת שהרי סוד בריאת האדם הוא בבחינת אור מים רקיע כאמור שההנשים אלו מתעסקות בו ולכן ונכרתה הנפש ההיא מעמיה הם רוח ונשמה כאמור ואם לאו אין מצטרפין וחי בהם ושיעור אכילת פרס יש אומרים ארבעה בצים כנגד ארבעה ההין ויש אומרים שלשה בצים דלא קא חשיב אות ה' ראשונה ולכן יש פנים לכאן ולכאן ואמנם באדם הגשמי כנגדן יש בו נפש רוח ונשמה ואפשר נמי כי ימצא בו נשמה לנשמה בסוד חיה כדאיתא במדבר רבה פרשת קרח חמשה שמות הם נפש רוח נשמה חיה יחידה ע"ש : [ה] הא דבעינן שיעור היינו לחיוב כרת לפי שהוא מדה כנגד מדה האדם עשה פירוד על ידי אותה אכילה בכזית בין השני שמות כדלעיל לכן נמי בעינן שיעור כזית לחייב אותו כרת שנאמר ונכרתה הנפש ההיא מעמיה אבל איסורא איכא בכל שהוא למעלה נעשה איזה פגם וגם הנפש לא תמלא כי יהיה בה פגם כנזכר : [ו] אכל אוכלים שאינם ראויים לאכילה או שאכל אכילה גסה וכו' הנה האוכלים שאינם ראויים לאכילה כגון עשבים המרים וכיוצא הם מסטרא אחרא ולכן אינם ראויים לאכילה כי הנה נתבאר כי סוד האכילה הוא יחוד השני שמות יאהדונה"י וכן עולה מלת מאכל בגימטריא צ"א כמנין יאהדונה"י שעולה אמן ואמנם סטרא אחרא אין להם חיבור כדאיתא פרשת תלוה שאמר אל אחר אסתרס ולא עביד פירין וכן איתא פ' בלק אסר כלך חשכים דשארי בחיבורא וסיים בפירודא ולכן האוכל אוכלים אלו שאינן ראויים לאכילה כרת ליכא שהרי לא עשה פירוד בסטרא דקדושה אבל אסור לפי שגרם ענין אכילה שהוא יחוד עם ס"א אכל אכילה גסה כגון מיד על אכילה שאכל בסעודה המפסקת והענין כי הנה ידמות לענין יחוד נוסף שאין בו הנאה ממנו ואינו ראוי להוליד ולכן פטור אבל אסור וכן לענין האדם הנה הוא קץ במזונו גם זה הוא רמז לס"א שנקרא שנת הרעב כדאיתא בזוהר פ' מקץ ומה שנקרא רעב כבר נתבאר אצלי כמשחז"ל כל המשביע עצמו מדברי תורה ויישן אין מתבשר חלום רע והיינו מדת כל שמשביע עצמו מדברי תורה שבע"פ שמדברת עמו ע"ד אשה מספרת עם בעלה וכן מי שקץ במזונו הוא מורה על ענין זה ולכן פטור אבל אסור לפי שהרי אכל מ"מ

הוא הענין בעלי קנים ועלי גפנים לפי שהם כעץ בעלמא הוא עץ שאינו מאכל שנאמר כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת וכו' ואם לבלבו של גפנים בארץ ישראל מראש השנה עד יום הכפורים חייב לפי שהרי הם ענין מאכל : [ט] השותה ביום הכפורים מלא לוגמיו חייב וכו' והנני מודיעך סוד גדול בענין השתיה שהנה אינה נחשבת לענין העינויים שהרי חכמים זכרונם לברכה אמרו חמשה עינויים רחילה סיכה וכו' והשתיה אינה נחשבת רק היא בכלל אכילה והנה השותה ביוה"כ חייב א"כ ראוי לומר עליה מה נשתנה כי לענין חיוב תחשב ולענין מנין עינוי לא תמנה מהו כן אמנם הענין יתבאר במאמר בזוהר הובא פ' ויקרא דף ד' וז"ל ר"ש אמר כלא שפיר אבל רזא דמלה אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא א"ל ר' אלעזר מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא א"ל יאות שאלת דא אתר עילאה דאינון באחדותא בחדוותא דלא מתפרשן לעלמין אלין אקרון רעים הדא הוא דכתיב ונהר יוצא מעדן ועדן והוא נהר לא מתפרשן לעלמין ואשתכחו לעלמין ברעותא באחדות' בחדוות' שתו ושכרו דודים אלין אינון לתתא דאקרון דודים לזמנין ידיען והא אוקימנא ת"ח באינון עילאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה מ"ט מאן דאית ליה גבי דחמרא אכילה בעיא ובגין דתמן שריא חמרא דמנטרא כתיב בהו אכילה ובאינון תתאי דבעיין שקיו כתיב בהו שתיה דהא כל נטיען שקיו בעיין מנחלא דעמיקא וטל דא באלין אכילה ובאלין שתיה אלין רעים ואלין דודים וכו' הנה מאמר זה קשה ההבנה וצריך חקירת חכם לדורשו ואין הרצון לפרש מאמרי הזוהר זולת ללמוד מהם לענין המצטרך והנה צריך שתדע בתחלה כי ענין מש"ה אכלו רעים שתו ושכרו דודים היינו לתת את של זה בזה כי במדות העליונים הנקראים רעים בעבור דלא מתפרשאן לכן נמצא להם שתיה תמיד בסוד יין המשומר בענביו וכו' ולכן יאמר בהם ענין אכילה ובמדות התחתונים הנמצא בהם אכילה לכן אמר שתו ושכרו דודים והנה נשוב ונלמוד ממוצא דבר זה כי פעמים ימצא שם ענין שתיה ופעמים נמצא שם ענין אכילה בלא שתיה וממה שאמר הכתוב אכלו רעים משמע נמי כי אפשר להיות שניהם יחדיו שתיה ואכילה והנה כבר נתבאר עד כמה פעמים כי ענין אכילה ושתיה בהם שני מיני יחודים העליון מכונה לשתיה והיחוד התחתון מכונה לאכילה והנה להיות כי פעמים עושה יחוד השתי' עם יחוד של האכילה לכן הם אמרו שתיה בכלל אכילה רוצה לומר כי כאשר יש הייחוד של

של האכילה בהכרח נמצא גם כן ייחוד העליון של השתיה ולפעמים נעשה הייחוד עליון בפני עצמו סוד השתיה ולכן השותה ביום הכפורים חייב ובזה תבין ענין השתיה בתוך הסעודה כי יש מי שסובר שצריך לברך שהכל ויש מי שאומר שאין צריך לברך שהרי חכמים זכרונם לברכה אמרו שתיה בכלל אכילה ונמצא מברך לבטלה וכמה שנתבאר מפורש הענין כי לפי שנמצא שני מיני שתיה למעלה אחת היא בהצטרף האכילה עמה וכפי זה שתיה זו בכלל אכילה לפי כי שני הייחודים מתחברים נמצא כי של השתיה הוא בכלל הלחם אשר הוא אוכל והיינו דוגמא אל המים שהם באים בתוך הסעודה ויש פעמים שייחוד השתיה נעשה הוא לבדו גם שישתה האדם בתוך הסעודה חייב לברך והנה למדנו כי להיות ייחוד השתיה הוא לבדו לכן השותה בי"ה מלא לוגמיו חייב מפני כי ייחוד זה הוא בסוד הפה ובזה תבין למה אנו מקפידין בשעת הברכה שלא יתן לתוך פיו ויברך אלא א"כ מוציא אותו לחוץ ומברך על שם ימלא פי תהלתך כי כן כוונתינו שימלא הייחוד עליון שהוא בסוד הפה ולכן השיעור של השתיה מלא לוגמיו דהיינו כשיסלקנו לצד אחד בפיו יתראה מלא לוגמיו ומשערים בכל אדם לפי מה שהוא הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו לפי כי כן נמי נמצא למעל' כביכול והוא בסוד מה שמו ומה שם בנו לפי כי בהם הוא מש"ה אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא וזה השיעור הוא פחות מרביעית באדם בינוני וכבר ביארתי ענין רביעית בסוד רביעית היין כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רמ"ה · וז"ל רביעית היין רגלא רביעאה לכורסייא עלאה ואיהי עולה תמיד לגביה בכל יומא ויומא עד מחשבתא עילאה דלית לה סוף ובגי' עולה קא אתייא על הרהור הלב עכ"ל הנה זה המאמר מובן עם מה שנתבאר למעלה שהם ד' היין ואין להאריך ובזה מובן כל המאמר כי קשה הוא ובזה מובן שיעור של רביעית מהו אמנם ענין אדם בינוני הוא כי יש אדם הנקרא א"א כדאי' באדרא ויש אד' שנקרא אדם ז"א אמנם אדם בינוני הוא סוד מדת החכמ' קדומה ושם הוא סוד השתיה כנזכר במאמר שאמר מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא ואדם זה הוא השותה עם רביעית היין הנזכר והנה וכל המשקין מצטרפין לכשיעור ואיתא בזוהר פ' שמיני דף מ' · וז"ל ר' אבא אמר מאתר חד נפקו יין ושמן ומים דבש וחלב וכו' ולכן לא מפני שאמר במאמר מאן דאית ליה גרבי דחמרא וכו' אז תבין כי זו היא השתיה דווקא אינו כן אלא כל המשקין הם מצטרפין שהרי כל אלו המשקים הנזכר מאתר חד נפקו הוא מבחינת

מצטרפים לכשיעור : [ו] שותה מעט וחזר ושתה אם יש מתחילת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אהרונה כדי שתיית רביעית מצטרפין לכשיעור ואם לאו אין מצטרפין וי"א ששיעור צירוף השתיות כדי אכילת פרס כמו צירוף אכילות :

תרי"ג. איסור רחיצה ביום הכפורים ובו י"ב סעיפים :

[א] אסור לרחוץ בי"ה בין בחמין בין בצונן ואפי' להושיט אצבעו במים אסור ואם היו ידיו או רגליו או שאר גופו מלוכלכים בטיט או בצואה או שנטף דם מחוטמו מותר לרחצם שלא אסרו אלא רחיצה
של

רעים הנזכר ולכן השותה מהם כשיעור חייב בכולן [ז] שתה מעט וחזר ושתה וכו' הנה דין זה מבואר הוא מן הדין הקודם של האכילה כי הנה נתבאר למעלה כי יצירת האדם הוא ע"י שלשה בחינות אור מים רקיע וגם הם יצירת האדם הגשמי כי הטיפ' הוא סוד אור שנ' אור זרוע הנה כי טיפת הזרע הוא אור ולפי שנמשך מן העין ואח"כ מתהפך ונעשה מים ולכן אם שתה שהוא סוד שתו ושכרו דודים הנזכר וחזר ושתה בסוד אותם היין הנ"ל שהם הנשים הנזכר במשנה אם יש מתחלת שתיה הראשונה עד סוף שתיה אחרונה כדי שתיית רביעית היינו רביעית היין הנזכר מצטרפין לכשיעור לפי כי כן נמי אותם היין הם מצטרפין בסוד אות ה' הראשו' כדלעיל ולכן חייב כרת שהרי עשה פגם למעלה לסיבת היות י"ה אסור באכילה ואע"ג שנא' אכלו רעים ביום כפור אסור ולכן נענש ונכרתה הנפש ההוא מעמיה שהם רוח ונשמה כנ"ל ואם אין שם שיעור זה אין מצטרפין וחי בהם אמר רחמנא וי"א שצירוף השתיות נמי הם שיעור אכילת פרס שהם פרוסות ע"ד הנ"ל והשיעור הוא כמו צירוף אכילות שהוא ג' בצים או אציבא דמאן דאמר שיעור ד' בצים וכל זה כבר נתבאר למעלה אין לנו להאריך והמשכיל יבין מדעתו פרטי הדברים כמו שנתבאר לעיל :

[א] לא נעלם מעין כל קורא ספר כי ענין הרחיצה נאסרה משום תענוג אמנם ענין איסור התענוג עצמו צריכה למימר כי הטעם הוא דמאחר כי יום זה קדוש הוא בקדושת הנשמה לכן צריך לפרוש מכל תענוגי העוה"ז הגשמיים כדי להתקדש בקדושה עליונה ולפי כי ביום זה מוכן לענין התשובה והעיקר הוא הטהרה וזה נעשה ע"י מימי החסד שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואמנם ענין טהרה זו לא ידע אנוש ערכה ולא תמצא אלא ע"י התענית וחולשת האיברים הגשמיים כי לא בכח גשמי יגבר איש להשיג שלימות הנפש ולכן עיקר השלימות הוא התענית ולכן תמצא כי יום זה מוכנה ליום דין וגם מוכנה לרחמים והדבר א"כ בספק לא ידענו איזה הדרך נלך בה ועם הקדמה זו מבואר הדבר כי הנה באמת יום זה הוא דין שהרי לעת ערב אז הפתקין נחתמים אמנם הרחמים גוברים והכל נגמר ע"י החסד ובזה יובן מה ששנינו מאימתי גמר הכלי וכו' הסייף והסכין משישפשפנו במים אחר שישחיזנו כי תחלה צריך הכלי לעשות בו כל המצטרך ע"י האש וגמר הכלי הוא ע"י המים והוא דוגמא אל האדם הגשמי כי כל מעשיו אחר העוה"ז ופעל בפח' לכן התיקון שלו הוא ע"י האש כד"א הנה אנכי בראתי חרש נופח באש
פחם

של תענוג: [ב] נוטל אדם ידיו שחרית ומברך על נטילת ידים ויזהר שלא יטול אלא עד סוף קשרי אצבעותיו: [ג] אם הטיל מים ושפשף בידו או עשה צרכיו וקנח מותר לרחוץ דהוה ליה ידיו מלוכלכות ואם רוצה להתפלל אפילו לא קנח נמי מותר ליטול

פתח הוא מחז"ל חטאו כאש ויצא העגל הזה ולכן רפואת המכה יהיה ע"י אש כאדם חוטא ע"י התלהבות אש היצה"ר אשר יבער בלבו ולכן בא אש של התענית וממרק אותו האש כי בערה בם אש ה' ואח"כ הוא נגמר ע"י החסד מלאכת הכלים שלו הם האיברים ולכן מטעם זה אסור לרחוץ ביה"כ בין בחמין בין בצונן ואפילו להושיט אצבעו במים אסור אלא להגביר כח האש ע"י התעני' וחולשת הכלים של האיברים אבל אם היו ידיו או אחד מאיבריו מלוכלכים באיזה דבר שיהיה מותר לרחוץ אותם לפי כי אין זה אלא מעין הטהרה הנעשה ע"י התענית ולא אסרו אלא רחיצה של תענוג כי יום זה הוא יום ענו' אדם נפשו עד שהקב"ה יקבל אותו בתשובה ויפשוט לו ימינו ויטה אליו חסד ויטהרנו בימי החסד וגם בדומה לזה למעל' מאימתי נגמר הכלי תחילה הוא התעוררות הדין כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רי"ד · וז"ל בר"ה אתער דרועא שמאלא לקבלה לה למטרוניתא וכדין כל עלמא בדחילו בדינא ובעי הכוא זמנא לאשתכחא בתיובתא קמי קב"ה לגבר אתיאת מטרוניתא ובעיין בני היכלא בתשעה לירחא למעבד חדוותא ולמטבל בנהרא לדכאה גרמיהו בזווגא דמטרוניתא ביומא אחרא כהאי זווגא דילה לגואה שמאלא תחות רישא כמד"א שמאלו תחת לראשי וכדין ישראל בתעניתא על חובייהו ומכפרא להו דהא יומא עילאה אנהירת אנפהא למטרוניתא בזווגא ומתכפרין כל בני היכלא כיון דשמאלא מקבלה לה בהאי יומא דרישא דמטרוניתא על שמאלא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי מטרוניתא ביום זה שויאת רישא על שמאלא והוא יום דין כאמור ומפני כך נאסר הרחיצה במים שמורה על בחינת החסד ואל תחשוב כי מ"ש במאמר בעיין למעבד חדוותא לדכאה גרמייהו בזווגא דמטרוניתא ביומא אחרא כנראה מזה כי נמצא זווג למעלה ביה"כ ואם כך הוא היה ראוי להיות נמי זווג למטה ברחיצה נמי ואינו כן אמנם מ"ש בזווגא דמטרוניתא ביומא אחרא הענין הוא כי כאשר מתחברים שני מדות הרחוקים זו מזו זה נקרא זווג ר"ל התחברות וכן הוא בנדון זה דהשתא ביה"כ עלתה המדה אחרונה למעלה ושויאת רישה על שמאלא והיינו הזווג שאמר ועוד נמי כי להיות היחוד זה התחלה לענין הזווג אשר נעשה אח"כ נחשב כאלו זה הענין הנעשה מעכשיו הוא זווג ואפשר נמי לומר כי מ"ש בזווגא דמטרוניתא ליומא אחרא אינו לענין יה"כ עצמו מדלא קאמר ליומא דמחר אפשר שירצה לומר על אותו היום שנעשה בו הזווג ממש אמנם יה"כ ודאי הוא כי אין שם זווג ולכן אפילו להושיט אצבעו במים אסור אבל אם היה שם טיט לכלוך נמצא מפני מעשה התחתונים באיזה אבר מותר לרחוץ ולהמשיך רחמים העליוני' כדי ללבן העון ואע"ג שמורה דם הכל מתבטל ע"י המשך מדת החסד ואין בזה איסור שלא גזרו אלא רחיצה של תענוג לשם זווג כאמור: [ב] נוטל אדם ידיו שחרית ומברך על נטילת ידים וכו' הנה נראה דבר קשה לכאורה כי למה נוטל ידיו ואינו נוטל אותם אלא עד סוף קשרי אצבעותיו שהרי אם באמת ובתמים צריך נטילה למה לא יעשה הנטיל' כדרך שעושה בימי החול בערך הנטילה שצריך להיות עד הפרק מאחר שלא אסרו אלא רחיצה של תענוג ואם אין צורך בנטילה זו למה ירחץ ולא כלו' וגם מה שהוא מברך נראה שהוא ברכה לבטלה ואף ע"ג שנאמר שירחץ קשרי אצבעותיו למה יברך ואמנם הענין זה יובן עם מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קע"ג · וז"ל מלאכי עילאי וישראל לתתא כולהו מההוא ס"א דחקי מלאכין עילאין כדבעאן לאתאחדא במאריהון לא יכלין עד דדחיין לה לבר מה עבדין נחתין שתין רבוא דמלאכי קדישי ואפילו שינתא על כל בני עלמא וכד איהי נחתא דקא דחיין לה לבר ויהבי לה כל עלמא דא בההוא שינתא כדין איהי שלטא עלייהו ומקבלין מסאבו מינה עכ"ל לעניינינו הנה מבואר מזה המאמר כי אין הנחה למלאכי השרת להתייחד עם הקב"ה עד שדוחי' ס"א משם ויורדת למטה לארץ ולכן מטעם זה אי אפשר לומר כי ליל כפור אינה נמצאת ס"א למטה בעה"ז שהרי בפירוש אמר כי לא יתכן למלאכי השרת להתייחד עם הקב"ה עד שדוחים אותה למטה מהסיבה הנזכר כי לפי שהם רוח שנאמר עושה מלאכיו רוחות והם רוחא דמסאבא ולכן נדחים אותם למטה אמנם ההפרש הנמצא בזה הוא כי הנה בכל השנה היא שולטת על בני האדם כמ"ש במאמר ומקבלים מסאבו מינה אמנם ליל יה"כ לא כן הוא לפי כי אין לה כח לשלוט כל כך על האדם מפני רוב הקדושה המתפשטת בתחתונים לפי כי בערך העליה שעולה הקדושה היא המדה האחרונה למעלה כך הוא שיעור הקדושה המתפשט למטה והנה בכל הלילות המדה זאת אדרבא היא יורדת בעולמות ולכן מתגבר ס"א ושולטת בבני האדם ואמנם מקום ששורה בו הוא במקומות שמתגלים שם בחינת הדיני' מאח"כ באבר הגוף והנה מקום שמתגלים הוא מבואר באדרא רבה דף קל"ו · וז"ל ותאנא חמש גבורהא אינון בהאי זעיר אנפין ואסתלקו לאלף וארבע מאה גבורהא מתפשטאן בחוטמוי בפומא וכו' ולכן להיות כי ס"א מתאחזת בדינים ויונקת מהם לכן היא שורה באדם במקומות הללו כדי ליהנות משם אשר לכן צריך האדם לטהר עצמו במים במקומות הללו ואמנם אינם שורים באדם אלא במקומות שמתגלים שם כח הגבורות ולכן צריך לרחוץ פניו אשר שם שני נקבים שמתגלה מהם הם החוטם והפה והידי' והרגלי' כל זה צריך לרחוץ כאשר יתבאר במקומו כי זה הוא סברת הר"ם במז"ל שצריך לרחוץ רגליו בכל יום אמנם מה שנהגו שלא לרחוץ הרגלים אפשר כי להיות דסבירא להו כי אין כח מסור ביד האדם להעביר מהם הטומאה לפי שה' רגליה יורדות מות ומאי דאפשר לתקוני מתקנינן ולכן ליל יה"כ להיות שאין כח לס"א כי כך אחז"ל אם יאמר לך אדם

קסרין

ליטול עד סוף קשרי אצבעותיו: [ד] מי שהוא אסטנים ואין דעתו מיושבת עד שיקנח פניו במים מותר: [ה] ההולך לבית המדרש או להקביל פני אביו או רבו או מי שגדול ממנו בחכמה או לצורכי מצוה יכול לעבור במים עד צוארו בין בהליכה בין בחזרה ובלבד שלא יוציא ידיו מתחת שפת חלוקו להגביה שולי חלוקו על זרועו והוא שלא יהיו המים רודפים דא"כ אף בחול אסור מפני הסכנה אפילו אם אינם מגיעים אלא עד מתנים: [ו] הא דשרי לעבור במים לדבר מצוה דווקא לעבור בגופו במים עצמן אבל לעבור בספינה קטנה יש מי שאוסר: [ז] הרב אסור לעבור במים כדי לילך אצל תלמיד: [ח] ההולך לשמור פירותיו מותר לעבור במים בהליכה אבל לא בחזר': [ט] אסו' להצטנן בטיט לח אם הוא טופח על מנת להטפיח ואסור להצטנן בכלים שיש בהם מים אפי' הם חסרים בין של חרס בין של מתכת אבל אם הם ריקי' מותר וכן בפירות ובתינוק: [י] כלה כל ל' יום מותרת לרחוץ פניה: [יא] מי שראה קרי בזמן הזה בי"ה אם לח הוא מקנחו במפה ודיו ואם יבש הוא או שנתלכלך רוחץ מקומו' המלוכלכים בו לבד ומתפלל ואסור לרחוץ גופו או לטבול אע"פ שבשאר ימות השנה הוא רגיל לטבול לתפלה: [יב] בזמן הזה אסור לאשה לטבול בי"ה אפי' הגיע זמן טבילתה ביום:

תרי"ד. דיני סיכה ונעילת הסנדל ובו ד"ס:

[א] אסור לסוך אפילו מקצת גופו ואפילו אינו אלא להעביר הזוהמה אבל אם הוא חולה אפילו אין בו

קורין וירושלם אם יאמר לך אדם נבנו שתיהם או חרבו שתיהם אל תאמן שנאמר אמלאה החרבה אם מלאה זו חרבה זו ולכן הלילה הזה כי מלכות שמים מתגבר ועולה עד אימא עילאה כדלקמן לכן בערך הסלייה כך ה"א ירדה פלאים ואין לה כח להדבק רק בסוף הידי' לפי כי שם הם הצפרנים ומשם יונקים ולכן צריך לרחוץ במים מקום זה בלבד ומברך להכניע ה"א וליתן הגבורה אל סטרא דקדושה כשאר הברכו' אמנם שאר הגוף לא אלא אם כן יש שם שום לכלוך מותר לרחוץ כדי שלא לתת מקו' אל ה"א לינק משם שהרי לא גזרו אלא על רחיצה של תענוג כאמור: [ד] וכן מי שהוא אסטנים ואין דעתו מיושבת עד שיקנח פניו במים מותר ועתה כל העם מקנחים פניה' מדין אסטנים ועוד מפני לפלוף שבעין דהיינו לכלוך: [ח] ההולך לבית המדרש או להקביל פני רבו וכו' הנה כל הדברי' האלה יש לתת רמז בהם שלא להוציאך חלק והוא כי מאחר שלא אסרו אלא ענין של תענוג כל זה ודאי שהוא מותר מאחר שהם דבר של מצוה אמנם בענין רחיצה של תענוג הענין הוא דוגמא לענין האדם ופנה למעלה גם כן וזאת תורת האדם להתענג בענין הרחיצה ואיתא פ' ויקהל דף ר"י וז"ל נשמתא דנפקא מהאי עלמא דחשובה איהי תאיבת למחמי כהאי נהר נש דתאיב למשתי בתאיבו למיא הכי כל חד וחד איהו לא נחות כד"א לאח למא מאינון נהורין והוא דנפיק מעדן כל אינון נשמתין בה והוא לבוש יקר יתבין על ההוא נהר וכדין מתיישבן ורוון מאינון נחות ויכלין למסבל וההוא נהר איהו תיקונא דנשמתין לאתיישבא ולאתזנא ולאתהנאה מאינון נחות ונשמתין אתהנן על ההוא נהר ומתיישבן ביה וכו' עוד לקמן דף רי"א שם נאמר ז"ל ואלין ארבע רישי נהרין דמטאן לגו לכרסייא קדישא ומגו מטולא דילהון זעין ומההוא זיעא אתעביד נהר דינור דכתיב נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי ונשמתין כד סלקין אסתחיין בההוא נהר דינור וסלקין לקרבנא ולא אתוקדן אלא אסתחיין וכו' הנה מבואר מפני מאמרים אלו כי יש לנשמות שני מיני רחיצה במים או מים חמין או מים

כלומר וכן מפורש בזוהר פ' בהעלותך דף קנ"ג וז"ל אומרי' על מאני דשמשא כלים שנשתמשו בהם כלומר מדיחן כלומר והם טהורים אינון נשמתין דאינון מסטרא דרחמי ואינון מארי חנא וחסדא לא צריכין לדכאה במים פושרים כבנוניים כ"ש בחמי חמין דבהון מתדכין רשעים כגון דזוהמא דילהון נפישא אבל צדיקים גמורים כלומר וכו' והנה הענין מפורש שתיקון הנשמות הוא הרחיצה ולכן נאסר אפילו לאשה לטבול בי"ה אע"פ שהגיע זמן טבילה' ביום אמנם לדברים של מצוה שאין בהם תיקון כגון שהולך לבה"מ או להקביל פני אביו או רבו ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חלוקו כי זכור יזכור כי זה שהתירו לעבור במים היינו לפי שהוא דבר מצוה כדי להשלים חלוקא דרבנן ולכן יזכור שלא יוציא ידו שלא לבא לידי סחיטה וכן הולך לשמור פירותיו פרי צדיק ודאי שלא יחסא וכן נמי למעלה מאחר שאין שם ייחוד נאסר כל מין רחיצה ואפי' הגיע זמן טבילת' בו ביום אבל הכלה רוחצת פניה שהרי אימא עילאה אנהירת לה כנזכר במאמר הובא למעלה: [יא] הרואה קרי בי"ה אסור לטבול שהרי נתבאר כי יש ג"כ רחיצה אפי' שאינה של תענוג אסורה מטעם כי הוא ענין של תיקון שהרי גם כן למעלה לא נעשה כן לכל הממלכה לענין הטביל': [א] הנה בענין הסיכה נאסרה בכל ענין ואפי' להעביר את הזוהמה כי נאסרו בי"ה כל הדברים שהם תענוגי הגוף כדי להחליש החומר ולהגביר כחות הנפש על ידי אש התענית כי יחם לבבו להתחרט על מעשים הרעים וישוב אל ה' וירחמהו על ידי מימי הטהרה שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם כנ"ל ולכן נוסף עוד בענין הסיכה כי אפילו להעביר הזוהמה אסור להודיע כי תכלית מה שאנו מתרחקים מדברים הללו הוא כדי שהאי יתן אל לבו ויתחרט על מעשיו ויהרהר תשובה בלבו ונרצה לו לכפר עליו ולכן כל מדי דמנקי הגוף הגשמי נאסר לפי כי עיקר העברת הזוהמה ביום זה הוא ענין החרטה והתשובה שלכן מפני טעם זה נאסר הרחיצה נמי כנזכר לעיל אבל אם היה חולה אפילו אין

בו סכנה או שיש לו חטטין בראשו מותר : [ב] אסור לנעול סנדל או מנעל של עור אפילו קב הקטיע וביוצא בו אפי' של עץ ומחופה עור אסור אבל של גמי או של קש או של בגד או של שאר מינים מותר אפילו לצאת מהם לר"ה : [ג] החיה כל ל' יום מותרת לנעול את הסנדל והחולה כיוצא בה אף ע"פ שאין בו סכנה וכן מי שיש לו מכה ברגלו : [ד] מותר כל אדם לנעול סנדל מחמת עקרב וכיוצא בו כדי שלא ישכנו אם מצויים שם עקרבים או דברים הנושכים :

יום

שאין בו סכנה מותר לסוך לפי כי אין זה זולת לחזק איבריו וגופו וכן מי שיש לו חטטין בראשו מותר ועוד הענין יובן עם מ"ש בזוהר פ' אמור דף פ"ח · וז"ל כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן וכו' האי קרא אוקמוה אבל כשמן הטוב על הראש דא משח רבות קדישא עילאה דנגיד ונפיק מרישא דכל רישין הטימא דכל סתימין על הראש על הראש ודאי רישא דאדם קדמאה יורד על הזקן דא דיקנא יקירא וכו' הנה מבואר מזה כמאמר כי שמן מעליון הוא נמשך תחלה על הראש ואחר כך הוא מתפשט ויורד על הזקן ואחר כך שיורד על פי מדותיו הם שאר המדות ולכן נאסר סיכת השמן הגשמי כדי נהגביר כח זה השמן והמשיך אותו לאדלקא בוצינין אמנם מי שיש לו חטטין בראשו שרי והיינו מה שאמר בזוהר פרשת תזריע דף מ"ה · וזה לשונו נגע צרעת כי תהיה באדם אדם ממש ומכאן נחית למאן דנחית נגע אשתכחא לכלא מהכוא נגע צרעת הא אתערו חברייא אבל צרעת כתרגומו אמר רבי יהודה מאי כתרגומו סגירו דסגיר ולא פתח וכד סגיר ולא פתח נגע אקרי וכו' ולכן מי שיש לו חטטין בראשו יכול לסוך שמן שכן נאמר כשמן הטוב על הראש ואין להאריך בזה : [ב] אסור לנעול מנעל או סנדל של עור וכו' והענין כי הנה אמר הכתוב ויעש ה' לאדם כתנות עור וילבישם והנה ראוי להבין כי גם מנעלי' נבראו להם אלא שלא הוזכרו מפני הכבוד לא ולמד ממה שעשה לדור המדבר ויהי בהיותם בשדה תחת התפוח שנאמר ואנעלך תחש כאשר נתבאר אלני בפסוק מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב כמ"ד בסיני נאמרה היה משבח לכ"י על אותם נעלים שהגביה אותם הקב"ה לפי שהתנדבו לשמו ואמרו כל הדברים אשר דבר ה' נעשה אמנם אחר כך נאמר הורד עדייך מעליך וגם יפשלו בהליכתם לפני העגל ולכן ביום הכפורים שהיה להם כפרה על מעשה העגל נתייחפו והיה היום הזה להם לזכרון לכל הדורות הבאים שהוא יום מחילה ולכן אסור לנעול סנדל או מנעל לאות מה שנשבע הקדוש ברוך הוא בשמו הגדול להיות היום הזה למחילה ולסליחה ולכפרה ואגחנו יחפי הרגלים כמנודים לשמי' ולפי שמתחילה אלו המנעלים אשר נבראו לאדם הראשון היו של עור וגם אותם שנעשו לדור המדבר של עור היו ולכן לא נאסרו רק הנעלים שהם של עור ואפי' של עץ ומחופה עור אסור מן הטעם האמור אבל של שאר מינים של עץ ושל גמי ושל קש ושל בגד הכל מותר כאמור : [ג] היולדת כל שלשים יום מותרת לנעול את הסנדל והחולה כיולא בה מפני כי הללו הלינה מזיקה אותם ביותר וכן מי שיש מכה

ברגלו לא סגי ליה בלאו הכי : [ד] מותר כל אדם לנעול סנדל מחמת עקרב וכיולא בו וכו' והאי דנקט עקרב הוא מה שאמר בהלכות שבת דאין אדם רשאי להרוג את הנחש אבל העקרב מותר להרוג אותו מפני כי הוא מועד והנה בגמרא נחלקו אם הנחש של בית יותר רע מן הנחש של השדה ויש לדדין לכאן ולכאן שם מתבאר הענין כי הנה עיקר הקלקלה היה הנחש של השדה שנאמר והנחש היה ערום מכל חית השדה אמנם מכל מקום יותר רע הוא העקרב לפי שהנחש הוא שליח כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק אם ישוך הנחש בלא לחש לא עביד מדי אלא אם כן מתאמר ליה מן עליותא אמנם העקרב מזיק הוא ולפי כן שנינו (סנהדרין אין ממיתין את הנחש אלא על פי בית דין) וכן הוא הדין למעלה והיתא בתיקונים דף מ"ט · וז"ל בההוא זמנא דאתקשטת באלין לבושין דכפרה אתמר ואלבש אסתר מלכות ובהון עלת לפני ולפנים הה"ד ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית ובהון נשאה חן בעיניו ורזא דמלה וראיתיה לזכור ברית עולם ומיד ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה ועשה אל תאחר וכו' ומה דאיהי שכינתא אסור ביה נעילת הסנדל בההוא זמנא אתמר בה מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב ועגוגה וחדוה וכמה שבין מזומנין לגבה ודא יהא בזמנא דפורקנא בעגלא וכו' הנה מבואר מזה כמאמר כי לעתיד יהיה מותר נעילת הסנדל לשכינה והיינו כי בזמן הזה החיה כל שלשים יום תנעול את הסנדל והרמז בזה על מה שנאמר היא החיה אשר תחת אלהי ישראל והיא יולדת לעתיד בזמן שלשים יום כאשר היא לבנה במגוחה כמו שאמר הכתוב ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה וכן החולה כיולא בה אף על פי שאין בו סכנה כי כאשר שנאמר בה כי חולת אהבה מפני שנאמר נפלה ולא תוסיף קום כך הוא נקראת חולה לפי שנאמר איך נפלת משמים הילל בן שחר דהיינו נמי בר נפילאי ולכן עתיד לנעול את הסנדל כדי לקיים מה שאמר הכתוב על אדום אשליך נעלי וכן מי שיש ברגלו מכה לפי שנאמר ויגע בכף ירך יעקב ולכן נאמר על זה היה דוה לבנו ומפני כך ינעול את הסנדל מטעם הנזכר לקמן כל אדם מותר לנעול את הסנדל מחמת עקרב כדאיתא בתיקוני' עקרב עקר בית דשכינתא וכן איתא בזוהר וכן כמה דברים הנושכים ומזיקים ולכן מסיבת כל הדברים האלה ודומיהם אז מותר לנעול את הסנדל ועל ידי נעילה זו לא מבעיא כי לא יוכלו להכנס למקום קדוש להזיק אלא אפילו היזק ראיה ליכא ע"ד וישקף אבימלך וכו' וירא והנה יצחק מצחק וכו' הא נמי ליתי כי ויסתירם ה' :

הנה

תרט"ו. יום הכפורים אסור בתשמיש המטה ובו ב"ס:

[א] יום הכפורים אסור בתשמיש המטה ואסור ליגע באשתו כאלו היא נדה וכן אסור לישן עם אשתו במטה: [ב] הרואה קרי בליל י"ה ידאג כל השנ' ואם עלתה לו שנה מובטח שהוא בן העה"ב:

תרט"ז. הקטנים מתי יתחילו להתענות ובו ב"ס:

[א] התינוקות מותרים בכל אלו חוץ מבנעילת הסנדל שאין

[א] הנה נתבאר למעלה כי כל ענין מעשה י"ה הנה הוא מורה על העתיד והנה כל ענין העינויים הנעשים בו אות הוא לבית ישראל שאנו בטוחים לחיי העה"ב כמו ששנינו כל ישראל יש להם חלק לעה"ב שנאמר ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ ופי' הרמב"ם ז"ל ארץ זה הוא כינוי לעה"ב לפי כי כך אחז"ל עה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש וכו' אלא צדיקים יושבים ועטרותיה' בראשיהם והם נהנים מזיו השכינה ובא הרמז לענין זה ממש"ה בעצם היום הזה תענו את נפשותיכם היינו בעצם היום של עה"ב הנקרא יום לחז"ל בפ' כי אליך אקרא כל היום לעולם הבא הנקרא יום ואז תענו את נפשותיכם בכל עינויים הללו שאנחנו עושים ובזוהר פ' שלח לך דף קס"ח · וז"ל זווגא דההוא עלמא אתעביד איבא יתיר מאיבא דאתעביד בהאי עלמא וכו' כד מתדבקן נשמתין דא עם דא וכו' ולכן אסור בלילה זו ליגע באשתו כאלו היא נדה וכן נמי אסור לישן עם אשתו במטה מטעם האמור להורות את בני ישראל על מה שעתיד להיות להם לעה"ב הנזכר ובזוהר פ' אמור דף ק': ז"ל רבי אבא שלח ליה לר"ש אמר אימתי זווגא דכנסת ישראל במלכא קדישא שלח ליה וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה אתרגיש ר' אבא ארים קליה בכה ואמר ווי ווי לעלמא כד תפוק מניה ווי לדרא דיהון בעלמא כד תסתלק מנהון וישתארון יתמין מנך א"ל ר' חייא לר' אבא האי דשלח לקבלך מאי קאמר אמר וודאי לאו זווגא דמלכא במטרוניתא אלא בזמנא דנהרא מאבא עילאה וכד אתנהרא מניה אקרי קדש וכו' כדין אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי דהא מבי אבא נטלא שמא דא ולא מבי אימא ועל דא ותהי לי לאשה לאזדווגא כחדא כזמנא דא ולא בזמנא דנטלא מבי אימא ויום הכפורים אוכח דתשמיש המטה אסור בגין דזווגא לא אשתכח דהא מבי אימא נטלא ולא מבי אבא וכו' והטעם לזה שם נאמר ז"ל תא חזי בהאי יומא אתכסייא סיהרא ולא נהיר עד בעשור לחדש דישראל תייבין כולהו בתיובתא שלימתא ואימא עילאה תאבא ונהרא לה והאי יומא נהירו דאימא נטלא ואשתכח חידו בכולא ועל דא כתיב יום הכפורים הוא יום כפור מבעי ליה מאן יוה"כ אלא בגין דתרין נהורין נהרין כחדא בוצינא עילאה נהיר לבוצינא תתאה והאי יומא מנהרא עילאה נהיר ולא מנהורא דשמשא וכו' והנה הדבר מבואר מזה המאמר מפני מה נאסר הזווג לפי כי כן נמי למעלה אין שם יחוד ולכן אסור ליגע באשתו כאלו היא נדה ועוד החמירו שלא יישן עם אשתו במטה מפני כי כן נמי למעלה כ"י היא לבדה עולה למעלה אלא אימא עילאה ומלכא קדישא אינו קרב לה ולא יישן עמה במטה העליונה כאמור: [ב] הרואה קרי בליל יום הכפורים ידאג כל השנה מפני שנראה לפי שלא נטהר מסטרא אחרא לכן שלט עליו וטמא אותו כי כן דרכם לעשות כדאיתא בזוהר פרשת תרומה דף ק"ל וז"ל ובשעתא דנשמתין סלקין לאתחזאה לעילא אלין נפקין ומקטרגין לון דלא יכלין לסלקא וכו' ואלין חבילי טהירין נפקין ומודיעין מלין כדיבין לבני נשא ואתחזיין לון בדיוקנין אחרנין וחייכן בהו עד דאושדין זרעא ואקרון מאריהון דקרי בגין דאינון נפקי מפתחא דקרי וכו' ולכן הרואה קרי בליל יוה"כ נראה שלא הניחו לעלות נשמתו למעלה אלין מאריהון דקרי וטמאו אותו ולכן ידאג כל השנה כי הוא סימן אשר לא טוב עשה ולכן עלתה לו כך כי בליל זה אף על פי שהקדושה גדולה מאד לא יכול להמלט מסטרא אחרא וטמאו אותו ואם עלתה לו שנה נראה כי זה היה לו מסטרא דקדושה כמו שאמר תדע שהוא בן העולם הבא שהרי כל העולם רעבים וזה שבע ונאמר ושבע ילין בל יפקד רע כלומר אף על גב שנפקד מסטרא דרע הוא הקרי שנא' ויהי ער רע בל יפקד רע אינו ניזוק והוא מובטח שהוא בן העולם הבא כאמור:

[א] אמרתי אני בלבי על דברת אלו התינוקות לומר כי בזה גם כן יהיה רמז לאדם הצדיק וגם אל הבלתי שלם כי נלמד דבר והפכו מן הדין זה כי הנה הצדיק או בעל תשובה נקרא תינוק מצד כי אין בידו עון ולכן יאמר כי מותר בכל אלו הם אכילה ושתיה וכו' בהיותו בגן עדן הארץ דאף על גב כי שם נאמר בעכו"ם הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו וכו' ופסוק זה משמע בהיות הנשמות בג"ע ומה גם לזמן התחיה כי הנה שם בג"ע לא יעדר מהם אחת מאלה ענין אכילה ושתיה כמ"ש לשם מה יהיה שולחן שלך חסר ולענין הזווג איתא בזוהר פ' שלח לך דף קס"ז · וז"ל אי רבי אי רבי אלמלא בר יוחאי אנת לא אתמסר לגלאה זווגא דההוא עלמא אתעביד איבא יתיר מאיבא דאתעביד בהאי עלמא בזווגא דלהון בזווגא דההוא עלמא בתיאובתא דלהון כחדא כד מתדבקן נשמתין דא עם דא עבדי איבין ונפקי נהורין מנייהו ואתעבידו שרגין ואינון נשמתין לגיורין דאתגיירין וכל הני עיילי להיכלא חד וכד מתגיירא גיורא חדא פרחא מההוא היכלא נשמתא ועאלת תחות גדפהא דשכינתא ונשקת לה בגין דאיהי איבא דצדיקייא ומשדרת לה לגו ההוא גיורא ושראת ביה ומההוא זמנא גר צדק אקרי והיינו רזא דכתיב פרי צדיק עץ חיים מה אילנא דחיי אפיק נשמתין אוף הכי צדיק איבא דיליה עביד נשמתין עכ"ל

שאין חוששין כל כך אם לא ינעילו : [ג] קטן בן ט' שנים שלימות מחנכין אותו לשעות כיצד היה רגיל לאכול בב' שעות ביום מאכילין אותו בשלש אם רגיל בג' מאכילין אותו בד' לפי כח הבן מוסיפים לענות אותו בשעות בן י"א בין זכר בין נקבה מתענין ומשלים מדברי סופרים כדי לחנכו במצות בת י"ב ויום א' ובן י"ג ויום אחד שהביאו שתי שערות הרי הם כגדולים לכל המצות ומשלימין מן התורה אבל אם לא הביאו שתי שערות עדיין קטנים הם ואינן משלימין אלא מדברי סופרים : קטן שהוא פחות מבן תשע אין מענין אותו בי"ה כדי שלא יבא לידי סכנה :

עוברות

עפ"ל ולכן בכל אלו מותר חוץ מבנעילת הסנדל הוא כינוי אל הגוף כדאיתא בזוהר פ' חוקת דף ק"ג · בענין נעל של השלילה ע"ש והיינו שאסור בנעילת הסנדל כלומר שאין לו יכולת לחזור אל הגוף כההיא דרב אחאי בר יאשיה ע"ה דגששיה חזא ביה ממשא א"ל ליקום מר לגו ביתא א"ל לא קרית בפתחי את קברותיכם וכו' ומה גם ירמוז לעולם התחיה כי אז נקרא קטן כקטן שנולד דמי ואז מותר בכלן אכילה ושתיה וכו' כי לזמן התחיה לא יעדר דבר מכל אלו לאיש הישראלי חוץ מבנעילת הסנדל הוא האשה כמשחז"ל בפ' של נעלך מעל רגליך שאמר הקב"ה למשה לפרוש מן האשה וכן נמי בענין אין מדקדקין בענין הזווג עם האשה לפי כי אז אין שם חיוב עונה כמו בזמן הזה מפני כי נעקר היצר שנאמר והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר ואיתא בזוהר לב כדי להוליד בשר בלבד וגם זה צריך להיות על ידי תפלה כי אין האדם מתאוה עד שמתפלל שנאמר ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו מפני כי עקרה היא כנזכר בזוהר ועל ידי התפלה אז ותהר רבקה אשתו הנה זאת תורת האדם השלם גם הבלתי שלם היא קטן בן ט' שנים ע"ד מ"ש בגמרא קטן שלא כלו לו חדשיו הוא ת"ח הבלתי שלם כנזכר שם וזה מחנכין אותו לשעות כענין ר' חייא שהיה מלמד לאותו תלמיד וראה פניו מוריקות משך אותו בדברי תורה עד שקבל עליו שלא יהיה מהרהר עוד בענין איסור וכן זה הקטן מחנכין אותו עד שילמד לעשות כאשר צוה ה' וכבר נתבאר אצלי בהלכות פסח וזכור את בוראך בימי בחורותך על שני ימים שהאדם צריך לזכור ולשוב אל ה' בזמן של י"ג שנים ויום אחד כי אז נענש בבית דין של מטה בעשותו אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ועוד לזמן עשרים שנה לפי כי אז נענש בב"ד של מעלה וכן נמי הוא הענין של שעות אלו כדומה לזה כי הנה מזה הפ' מובן כי ישוב אל ה' במספר הימים שנאמר בימי בחורותיך כמ"ש ריב"ז ע"ה שוב יום א' לפני מיתתך ישוב היום שמא ימות למחר אמנם חזר שלמה ע"ה ואמר בכל עת יהיו בגדיך לבנים (קהלת ט) דהיינו לעתים הנז' כי צריך לחנך האדם עצמו בכל עת להרהר בתשובה שנא' כי לא ידע האדם את עתו ולכן צריך לכל אדם לחנך עצמו אם לענין הלימוד להיות קובע עתים לתורה שנאמר עת לעשות לה' וכן לענין המצוה ולתפלה שנאמר ואני תפלתי לך ה' עת רצון וצריך להוסיף אם למוד לאכול בשתי שעות מענה אותו ללמד תורה עד ארבע וכיוצא : עוד לאלוה מלין נגד עילאה ימלל התינוקות שהם בסוד תינוק יונק משדי אמו כדאיתא בזוהר פ' אמור דף ס"ד : וז"ל בתר דאתפלג ליליא אתמנא עלייהו חד ממנא וכו' כדין עד דאתי צפרא קם ההוא נער ויניק משדי אמיה לדכאה להו וכו' ולכן כל הבחינות שהם שלו נקראים תינוקות והיינו מה ששנינו התינוקות אין מענין אותם בי"ה אבל מחנכין אותם לפי כי אלו התינוקות לא שגי להו בלאו הכי שנאמר לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו וזה אינו כי פוסק לעולם וענין הזווג הוא סוד גדול והוא ענין כללות ההיכלות שהם נכללים זה בזה וכדאיתא פרשת פקודי כ"ה אתכלילו היכלין בהיכלין כדין כתיב ותבאנה אל קרבינה ולא נודע כי באו אל קרבינה ולכן הכל מותר חוץ מבנעילת הסנדל והענין כי הנה נודע כי נעילת הסנדל הוא בסוד מטטרו"ן שהוא מייחד ה' מדות עליונות על ידו כדאיתא בתיקונים מט"ט על ידיה מתייחדין לדיק ולדק בשית יומין דחול כמש"ה כי עוף השמים דא מט"ט יוליך את הקול וכו' ולכן אסור בנעילת הסנדל לעשות זה היחוד נאסר עליו לעשות אותו ביום הכפורים אבל הקטן שהוא בסוד ונער קטון נוהג בם מחנכין אותו לפי שעתה הוא עולה למעלה ולכן מחנכין אותו להתענות לשעות היינו בסוד מדה האחרונה הנקרא שעה כדאיתא בזוהר ובתיקונים בסוד משחז"ל כל הדוחק את השעה השעה דוחקתו וכו' וכאשר הוא בסוד י"ג שנה דהיינו בסוד המלוי כי אז נקרא זקן ביתו מפני שהביא שתי שערות כי אז נתמלא זקנו ממשך לו י"ג מדות של רחמים כי לזה אומרים בר"ח הלל והם נאמר מן המצר קראתי יה שהם בסוד י"ג מדות כנודע מן הזוהר כדאיתא באדרא רבה אבל קטן שהוא פחות מבן תשעה שנים אין מענים אותו ביוה"כ למנוע ממנו כל האורות הללו מפני שלא יבא לידי סכנה לפי כי כאשר אינו יונק שדי אמו אז מתגבר אותו מלך זקן וכסיל ואתי לידי סכנה ממנו לפי כי הוא מתאחז ממנו · עוד זאת ירמוז למעלה וכך היה אומר התינוקות מותרים בכל אלו חוץ מבנעילת הסנדל סוד הדבר כאשר תדע ותשכל ממולא דבר משחז"ל אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות לפי שפיהם הבל שאין בו חטא ואיתא בזוהר הבל שאין בו חטא ממש והם שני תינוקות עליונים שהעולם שהוא בסוד ת"ת ישראל הנקראים עולם הוא מתקיים עליהם כלומר אימתי הוא מתקיים בסוד מש"ה היקום אשר ברגליהם כי הקטן אף על גב שיש לו רגלים כל זמן שהוא תינוק יונק שדי אמו אינו יכול להלך וכאלו אין לו רגלים אבל אימתי הוא מתקיים בסוד רגלים כאשר הוא עליהם והם יורדים למטה והבן והנה אלו שני תינוקות אין נוגע בהם חטא כלל דאף על גב כי למטה בתינוקות נוגע החטא לפי שנאמר ויגע בכף ירכו ונאסרו שתיהן כי בהדי הוצא לקי כרבא ולכן מגיע שם העון של התחתונים ולכן נאחז מהם סטרא אחרא ויונק מהם אבל

תינוקות

תינוקות הללו הם הבל שאין נוגע בהם חטא כלל לפי שהם בסוד עץ החיים ולכן אלו התינוקות אין מענין אותם ביום הכפורים דאלו העינוי של יום הכפורים הוא לאדם ועזרו לפי שהיה נמלא לשם הנעדר מיום ראש השנה מסיבת מעשה התחתונים לכן צריכים לעלות ביום הכפורים למעלה להשיג ענין השלימות כדאיתא בזוהר פרשת אמור דף ק"ב : וז"ל ת"ת מלכא קדישא שביק היכלי' וביתי' בידא דמטרוניתא ושבק לבנוי עמה בגין לדברא לון ולאלקאה לון ולמשרי בגווייהו דאי זכאין מטרוניתא אעילת לון בחדוותא קדם מלכא ואי לא זכאן היא ואינון אתתרכו בגלותא וכו' וע"ד אית יומא חד בשתא לאשגחא בהו וכד אזדמן האי יומא אימא עילאה דכל חירו בידהא אזדמן לאסתכלא בהו בישראל וישראל אזדרזו בהאי יומא בכמה פולחנין בכמה צלותין בכמה עינויין כלהו בזכותא כדין אזדמן להו חירו מאתר דכל חירו בידהא וכו' הנה מבואר זה הדבר מן המאמר כי בעבור מעשה התחתונים הגורמי' העדר למעלה חלילה לכן הוכרח זה היום לעלות השני מדות למעלה להשיג ענין החירות עליון כלומר לפי שעל ידי מעשה התחתוני' מתעורר אותו עבד רע המורד באדוניו שעשה עצמו אלוה כדאיתא פרשת תצא וכאלו השפחה תירש גבירתה וביום זה יוצאים לחירות ולכן נאסר להם חמשה דברים הללו אכילה ושתיה וכו' אע"ג דכתיב באתי לגני אחותי כלה בדרך ביאה וגם אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי לא כן הוא ביום הכפורים כי נאסר בכל אלו החמשה דברים אבל אותם התינוקות הנזכר הם מותרים בכל חמשה דברים הללו ואין מענין אותם ביום הכפורים ז"ל בתר טעמא מאחר שאין נוגע בהם חטא למה ימנע מהם הדברים האלו ולכן הם מותרים בכולם שנאמר אכלו רעים ואמר הרשב"י אכלו רעים לעילא מאי טעמא מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעייא ושם נאמר למה נקרא רעים בגין דשריין באחדותא לא מתפרשאן ולכן מותרים בכל הדברים האלו חוץ מנעילת הסנדל ואיתא בתיקונים מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב ולפי כי אז היא עולה למעלה לכן תינוקות אלו שהם סוד רגלים העליונים כנזכר מותרים בנעילת הסנדל ולכן אין חוששין כל כך אם לא ינעילו דמאחר שמתפשטים למטה שייך לומר שאין נועלים כנזכר : קטן בן ט' שנים שלימות מחנכין אותו לשעות וכו' היינו מש"ה אי לך ארץ שמלכך נער כדאיתא בזוהר פ' לך לך דף ל"ה : וז"ל פתח ואמר אשרך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו וכתיב אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו הני קראי קשיין אהדדי ולא קשיין האי דכתיב אשרך ארץ דא ארץ דלעילא דשלטא על כל אינון חיין דלעילא ובגיני כך אקרי ארץ החיים ועלה כתיב ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד וכו' וכל כך למה משום דכתיב שמלכך בן חורין דא קב"ה כד"א בני בכורי ישראל די חירו מה בן חורין כד"א יובל היא קדש תהיה לכם

תרי"ז. עוברות ומניקה ויולדת בי"ה ובו ד"ס :

[א] עוברות ומניקות מתענות ומשלימות בי"ה : עוברה

וכו' דהא כל חירו מיובלא אתי בגיני כך בן חורין ואי תימא בן חורין ולא כתיב בן חירות הכי הוא ודאי בן חירות מבעי ליה אלא במתניתא סתימאה דילן תנינא כד מתחברן יו"ד בה"א כדין כתיב ונהר יוצא מעדן וכו' ולא תימא כד מתחברן אלא מתחברן ודאי ובגיני כך בן חורין כתיב וכו' והנה אשרך ארץ שמלכך בן חורין הייטו אע"ג שהוא נער דאי לא תימא הכי מה השיב אי לך ארץ דא עו"ג אשרך ארץ דא ארץ החיים והנה הפסוק אמר אשרך ארץ שמלכך בן חורין (קהלת י') תלה האושר בעבור שהמלך בן חורין ומ"ש אי לך ארץ תלה האוי בעבור כי המלך נער א"כ אין קושיא כלל ואיך הוא אומר הני קראי קשיין אהדדי אלא הענין הוא כדאמרן כי בב' הפסוקים מיירי שהמלך נער אלא דקשה מ"ש בזה אוי ובזה נאמר אושר ולכן השיב דלא קשיין לפי כי מ"ש אי לך ארץ שמלכך נער דא ארעא של עו"ג ומימלא משתמע כי נער זה הוא מט"ט כלומר כאשר הוא בסוד נער אז אי לך ארץ מפני כי כך אחז"ל ושם אתגו נער וכו' כלומר כי להיות שהנער זה הוא בעולם יצירה כי שם הם שאר ארען דכנענים ומצרים אבל אשרך ארץ דא ארץ החיים אע"ג שמלכך בסוד נער לפי דשלטא על אינון חיין עילאין שהנער נותן לה בסוד יוסף והוא נער ומכ"ש כאשר הוא בסוד איש אבל מט"ט כשעולה לזקנה אז יש לה הנחה אותה ארץ מפאת"ש כאשר עולה לזקנה בסוד הבריאה אמנם ת"ת ישראל בין בהיותו בסוד נער בין בהיותו בסוד איש אשרך ארץ ולכן בא הדין בגשמי כי כן בט' שנים שלימות מחנכין אותו לשעות שכן כתיב ושריך בעת יאכלו לפי כח הבן מוסיפים לענות אותו בשעות כי כן האכילה היא בשעות ידועות מן היום בן י"ג ויום א' אז הוא כגדול כאשר הביא שתי שערות ומשלים מן התורה עליונה אבל אם לא הביא שתי שערות עדיין קטן הוא בין איש בין אשה אין משלימין אלא מדברי סופרים שהם ספר וסיפור כי אז נאמר השמים מספרים כדאי' בזוהר פ' תרומה: קטן שהוא פחות מבן תשע אין מענין אותו בי"ה כדי שלא יבא לידי סכנה לפי כאשר אין שם אכילה מתאחז ס"א אבל בזמן כי המלכים נועדו אז עברו כל מאריהון דדינין מפני כי הם יחדיו המלכים הנזכר כדאיתא בזוהר :

[א] **גם** בזה ראוי לכל בן דעת לדמות מלתא למלתא כי כן יקרא לו כדרך המעוברת והמניקה הבחינה האחת הוא לענין הנוגע בו בעלם אדם ובחינה אחרת הוא בענין הנוגע לכל העולם והנה ענין המעוברת הוא ידמה בעלם אדם לענין חלקי הנפש הנמלאים בו הלא המה כתובים בב"ר ובפ' קרח והם חמשה נפש רוח ונשמה חיה יחידה ולכן יאמר כי צריך להתבונן ביום זה לעשות תשובה גמורה ותהיה מאהבה כדי להועיל לו דאע"ג כי חז"ל אמרו עיצומו של יום מכפר על הקלות כמ"ש הר"ם במז"ל שנא' ועניתם את נפשותיכם בעצם היום הזה אף ע"פ כן צריך האדם להתבונן

יד

להתבונן כי אם כך יעשה איהו דאפסיד אנפשיה כי הנה העושה תשובה מיראת העונש הוא מגונה עד מאד ומפסיד ענינים רבים כדאיתא בזוהר פרשת בראשית דף י"א וז"ל יראה אתפרש לתלת סטרין תרין מנייהו לית בהו עיקרא דקא יאות וחד עיקרא דיראה אית בר נש דדחיל מקב"ה בגין דייחון בנוהי ולא ימותון או דחיל מעונשא דגופיה או דממוניה ועל דא דחיל ליה תדיר אשתכח יראה דאיהו דחילו דקב"ה לא שוי לעקרא אית בר נש דדחיל מן קב"ה בגין דדחיל מעונשא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם תרין אלין לאו עיקרא דיראה ושרשא דילה יראה דאיהו עיקרא למדחל בר נש למאריה בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין וכלא קמיה כלא כמה דאתמר וכל דארי ארעא כלא חשיבין ולשואה רעותיה בההוא אתר דאקרי יראה בכה ר' שמעון ואמר ווי אימא ווי אי לא אימא אי אימא ינדעון חייבין איך יפלחון למריהון באתר דיראה קדישא שרי מלרע אית יראה רעה דלקי ומחי ומקטרג ואיהי רצועה לאלקאה לחייביא ומאן דדחיל בגין עונש דמלקיותא וקטרוגא כמה דאתמר לא שריא עליה ההיא יראת ה' אלא מאן שרייא עליה ההיא יראה רעה וכו' הנה מבואר מן המאמר כמה מפסיד מי שאין בו יראת ה' ובדברי חז"ל כתוב אחד אומר כי גדול מעל שמים חסדך וכתיב עד שמים ל"ק כאן בעושים מאהבה כאן בעושים מיראה הנה מבואר כי גם העושה מיראה הוא עד שמים תחת המערכה וכדאיתא פ' פנחס דף רי"ו וז"ל ת"ח כל בריין דעלמא קודם דאתייהיבת אורייתא לישראל הוו תליין במזלא וכו' ובגין דא כל מאן דאשתדל באורייתא בטיל מניה חובא דככביא ומזליה אי עסיק בה לשמה ואי לא בטיל מניה חובא דככביא ומזליה כנזכר ומכ"ש שמריע לעצמו כי הנה לא לחנם תקנו חז"ל ה' תפילות ביום זה אלא להועיל לאדם בכל חלקיו והם חמשה כאמור וכאשר נתבאר אצלי במשחז"ל ג' ספרים נפתחים בר"ה וכו' של רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה והרי אנחנו רואים לחוש כי טוב יהיה לרשע ומאריך ימים אמנם הענין הוא על דרך מה שנתבאר אצלי באדה"ר שנאמר כי ביום אכלך ממנו מות תמות כי כן נתקיים כי דבר המלך אין להשיב אמנם נתקיים מפני שנאבד ממנו באותה שעה אותה הנשמה עליונה הנקרא' בזוהר זיהרא עילאה וכן נמי יהיה לרשע כי מפסיד חלק הנשמה או חיה או יחידה כפי רשעו בהשגחת יוצר הכל ולכן נתקנו ה' תפלות כאשר יבא לקמן לתקן האדם כל מה שהפסיד בר"ה וזה יהיה ע"י התשובה והיינו מ"ש מעוברת מתענות ומשלימות שהוא דוגמא לאדם שמתעבר בו כל חלקי הנפש הנזכר צריך להתענות ביום זה ולהשלים אותם ועוד יתבונן כי האדם ע"י התשובה הוא מועיל לכל העולם כמבחז"ל מנין ליחיד שעשה תשובה שמוחלין לכל העולם בעבורו שנא' ארפא משובתם וכו' כי שב אפי ממנו מהם לא נאמר אלא

[ב] עוברה שהריחה לוחשין לה באזנה שי"ה הוא אם נתקררה דעתה בזכרון זה מוטב ואם לאו מאכילין אותה עד שתתיישב דעתה : [ג] כל אדם שהריח מאכל ונשתנו פניו מסוכן הוא אם לא יתנו לו ממנו ומאכילין

ממנו שהוא היחיד ולכן ימצא כי ע"י התשובה משלים לכל העולם והוא דוגמא למנקת שהיא מיניקה לזולת כך העושה תשובה מניק מזכות זה לכל העולם ומשלים אותם כמבחז"ל לעולם יראה אדם עצמו כאלו כל העולם מחצה על מחצה לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם מחצה על מחצה עשה מצוה אחריו שהכריע לעצמו ולכל העולם לכף זכות : [ב] עוברה שהריחה לוחשין לה באזנה מאחר שהנחתי כי ענין העוברה הוא דוגמא אל האדם על חלקי הנפש אשר הם נכללים בתוכו דוגמא למה שהיינו מעברין את הערים וכן לעיבורה של עיר וכן נמי יהיה לענין האדם לפי כי יש באדם בחי' נפש המתאוה והיא מתגברת על האדם בענין חמדות הזמן הגופניות שלכן צוה התורה לא תחמוד וחזר וצוה ולא תתאוה כנגד הנפש המתאוה הנמצאת באדם והוא הגורם הראשון לכל חטאת האדם ולכן יאמר עוברה שהריחה הוא ע"ד מה שאחז"ל בפ' ותקצר נפש העם בדרך הראשונים שהריחו מקצת צרות קצרה נפשם אנו שאנחנו בתוך הצרה עאכ"ו ולכן יאמר אם הריחה במה שעתיד לבא עליה מפני המעשים אשר בידה ע"ד מ"ש רבה ע"ה ידע איניש בנפשיה אי צדיק גמור הוא אם לאו וכן נמי נפש זו הריחה מן הצרות העתידות לבא עליה ע"ד משחז"ל האי מאן דמבעית אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי ולכן התקנה שלו היא שלוחשים לה באזנה שהוא יוה"כ והנה אין הרצון לומר כי ענין זה שייך באיש ולא באשה שהרי דין זה מדבר באשה וכל הדברים הנאמרים כאן שייך בין באיש בין באשה כי לעולם כלל זה יהיה בידך כי הצורה מורכבת על הנפש עצמו כדרך הצורה שהיא מורכבת על הגוף כמדתו ממש ואין הפרש ביניהם זולת כי הגוף הוא חומרי והצורה היא קיימת ולכן יאמר כי אם הריחה נפש זו ונתאוית לענין המאכל כי זה הוא הוראה אשר לא טהורה היא ולכן לוחשים לה באזנה כי יו"כ הוא והם השלימים בעלי לחישות כמבחז"ל בפ' אם ישוך הנחש בלא לחש אם השמים נעשו כנחשת מלהוריד מטר ילך אצל בעלי לחישות כך בעלי לחישות יאמרו לה כי יו"כ והוא מוכן ומזומן לענין התשובה וע"י כן מתכפר העון שנאמר ושב ורפא לו ע"י כן נקרע גזר דין של האדם אז אם נתקררה דעתה של נפש זו ע"י זה הזכרון ונכנע היצר ע"ד מש"ה זכור תזכור ותשוח עלי נפשי מוטב כי זה יורה על השלימו' הנמצא בה שלכן נתקרר דעתה ע"י זכרון ואם לאו מאכילין אותה עד שתתיישב דעתה כי זה יורה על העדר הנמצא בה ולזה לא תוכל להמנע מן העונש העתיד לבא עליה מה שהריחה מתחלה כאמור : [ג] כל אדם שהריח מאכל ונשתנו פניו וכו' וכן הוא הענין באדם אמנם ההפרש בזה בין איש לאשה הוא מ"ש בזוהר פ' תזריע ד' מ"ג: וז"ל ר"א אמר לאו הכי דהא כלא דכר ונוקבא כלילן כחדא ומתפרשן לבתר אבל וילדה זכר כלילן כחדא מסטרא דימינא ואם נקבה תלד כלילן בחד נוקבא ודכר מסטרא שמאלא דשלטא על סטרא ימינא יתיר ודכורא אתכפיי' בימינא דלא שלטא וכדין ההוא דכר דנפיק מגו

נוקבא

ומאבילין אותו ממנו : [ד] יולדת תוך ג' ימים לא תתענה כלל מג' עד ז' אם אמרה צריכה אני מאבילין אותה מכאן ואילך הרי היא ככל אדם וימים אלו אין מונין אותם מעת לעת כגון אם ילדה בז' בתשרי בערב אין מאבילין אותה בי"ה אם לא אמרה צריכה אני אע"פ שלא שלמו לה ג' ימים עד יום כפורים בערב משום דכיון שנכנס יום רביעי ללידתה מקרי לאחר שלשה ימים :

חולה

נוקבא מסטרא שמאלא כל אורחוי כנוקבא ולא אקרי דכר אבל דכר דנפיק מגו ימינא הוא שלט' ונוקבא דנפקא מניה אתכפייא דהא סטרא שמאלא לא שלטא ועל דא וילדה זכר כתיב וכו' ולכן יאמר נא כל אדם שהריח מאכל פ"י אותה נפש המתאוה כאמור ושהגו פניו כד"א הכרת פניהם ענתה בם מחמת העון אשר הוא נרשם בפניו ולכן מסוכן הוא אם לא יתנו לו ממנו ומאכילין אותו ממנו כי הנה עילומו של יום מכפר ולכן אע"ג כי הנה נפשו לא מעוכרה היא שלכן נתאוה אכילה בו ביום עכ"ז מתכפר לו כנזכר : [ד] יולדה תוך ג' ימים לא תתענה כלל וכו' מפני כי המאכל אשר לא כדת הוא רע מאד בעכ"ז כמחז"ל לא גלו עשרת השבטים אלא מתוך מאכל ומשתה שנאמר האוכלים כרים מצאן וכו' לכן עתה יגלו בראש גולים והוא רע לעתיד כי לאחר שלשה ימים כרסו של אדם נבקעת ונהפכת על פניו ואומרת לו טול מה דיהבת בי ולכן בא בזה רמז ליולדת תוך שלשה ימי' כי אין מתענה כלל לומר כי אין באכילה זו עון אשר חטא ויולדת מלשון מה ילד יום דהיינו לומר על כל דבר הנולד אשר תאמר ראה זה חדש אז טובה אותה האכילה ואין לו אותו העונש של שלשה ימים ומותר הוא האכילה זו כגון שבת וי"ט ור"ח וכן סעודה של מלוה משלשה ועד שבעה כי אז נידון האדם נמי יש דקדוק אחר דהיינו על האכילה שאוכל האדם יותר מכדי שבעו נמלאת רסן בטנו כי גם בזה הוא נידון עליו דאע"ג כי דין חיבוט הקבר הוא ג' ימים הראשונים היינו על האכילה ושתיה שהאדם עושה ימיו כחגים אעפ"כ כל שבעה יש לו דין על ריבוי האכילה ולכן יכול לטעון שאומר צריכה הכי כלומר לא אכלתי אלא לפי צורכי ולענין לתאות המאכל מכאן ואילך הוא ככל האדם הדין שלו על מעשיו כנודע מן הזוהר ע"ש וכאשר נתן לב להתבונן כילד יעלה למעלה סוד הדינים הללו והיה ענין עוברות ומניקות בסוד העולמות שהם מכונים כן ע"ד מה שנינו עיבורה של עיר ונוסף עוד כי הם מעוברות ומניקות באדם אל הנשמות של בני האדם וכדאי' בתיקונים גם הובא בזוהר והיא בתיקון ו' דף י"ע ז"ל ת"ח מלאכא אית ממנא על עופין דאינון נפשין וכו' ומכרסייא אינון נשמתין ומהאי חיה רוחין ומאופן נפשין ואינון בבריאה יצירה עשיה וכו' הנה מבואר מזה היות נפש רוח ונשמה של האדם משלשה עולמות ולכן יצדק כינוי מעוברות ומניקות לעולמות מפני היות בהם הנשמות בתחילה בבח דוגמא של המעוברות ואחר לאחם וביאתם לעולם הזה נקראים העולמית מניקות לפי כי כל עולם מאלו הוא משפיע בחלק שלו הבריאה משפיע בנשמה היצירה משפיע ברוח העשיה משפיע בנפש ונוסף על זה כי גם יש למעלה מזה מעוברות ומניקות אחרות והם סוד לאה ורחל שהם מעוברות מן הנשמות ואחר

שהולדה הם מניקים אותם וגם הם מקיימים כל העולמות ולכן יאמר כי כל אלו הבחינות שהם בסוד מעוברו' ומניקו' מתענות ומשלימות ביום הכפורים ר"ל מתענות מסוד חמשה דברים הנ"ל אכילה ושתיה רחיצה נעילת הסנדל תשמיש המטה ומשלימות ר"ל נותנים שלימות באדם בכל בחינות שלו והנה רצוני להודיעך מה הפרש יעלה בין ט"ב ליוה"כ שהרי ה' דברים הללו הם אסורים בתשעה באב ג"כ ומה הפרש יעלה בין זה לזה אמנם הענין מתבאר בדרך קצרה כי הנה העינויי' אשר הם נעשי' בט"ב בסיבת העדר אמנם העינויים הנעשים ביוה"כ הם לסיבת שלימות כי הנה בט"ב מתחסר מן העולמות כל חמשה דברים הללו מבערב ולכן אין תפילין בט"ב וכן הענין הוא בבני האדם כי מאחר כי כל זה ההעדר נמצא בעולמות בעצמן מנין להם לתת שלימו' בעלם אדם ולכן האדם נחסר בהם להיות שהוא דוגמא למעלה אבל ביוה"כ נמנעו ה' דברים הללו להיות שהם חומריים נפסדים אבל נתקנו ה' תפלות להועיל בנפש האדם בכל החלקים שלה כנ"ל שהם חמשה וכן נמי נמנעו בעולמות למעלה מפני שהם עולים למעלה ממדרגתם ומקבלי' אורו' עליונות שהם בערך נשמה רוח נפש וכו' מחודשים להם וכן יש להם ה' דברים אלו עליונים כי אות' חמשה שהיה להם נחשבים להם בערך חומר להם והחדשים הם בערך צורה ולכן יאמר נא כי אלו המעוברות והמניקות מתענות מן אותם ה' דברים הנזכר ומשלימות ר"ל אין זה להם נחשב לענין העדר כמו שהוא בזמן ט"ב אלא שלימות הוא להם על סיבת האורות הנמשכות להם מלמעלה ולסיבה זו גם כן הם משלימות בעלם אדם כל אחד כפי בחינתו ע"ד האמור עוד יש במשמע מעוברות ומניקות אלו בסוד התבונות שנ' והיש תבונות יתרים שהם מעוברות ומניקות בפעם אחת ביוה"כ לפי כי כל המדרגות התחתונות הם עולים למעל' ואז הם הבנים שמחה ומניקה אותם יניקה רוחנית ביותר עליונ' אשר על כן ה' דברים הנוהגים בהם כל ימות השנ' נאסרו בהם ועליהם הוא אומר כי גם הם מתענות מאותם ה' דברים שהיו נוהגים בהם בשאר השנה לפי כי ביום זה הם נהנים מקולות עליונים שנאמר בהם מקולות מים רבים אמנם ומשלימות יהיה להם שלימות עליון יותר וגם משלימין לבניהם עולם הבנין ומשם ואילך למטה ומכל שכן שהם מורי' לישראל כל אחד כפי בחינתו חלק הראוי לו : עוברה שהריח' לוחשין לה באזנה וכו' כל אחד מן העולמות יצדק ענין זה על דרך האמור שנקרא עוברה ומה גם למעלה כאשר כל הקלוות הם עולים למעלה כדאיתא פרשת ויצא בפסוק ומלא לאה לקראתו אימא עילאה נפקת לגבי ברא קדישא ואמר אני תבא לאטלא לך תחות גדפאי לרוואה לך בתפנוקין עילאין וכו' ולכן יאמר לוחשין לה באזנה כי יום הכפורים

הוא

הוא כי הנה לכל בחינה מאלו יצדק ענין זה אם לענין של רחל אשר היא עוברה מן הנשמות או מן העולמות והריחה הוא סוד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה משל לבת מלך שהריחה ליקי קדירה וכו' מה עשו עבדיה הביאו לה בחשאי ולכן אנו אומרים בשכמל"ו בחשאי אמנם ביוה"כ לא יתכן לעשות כן להביא לה בחשאי שהרי אנו אומרים בשכמל"ו בקול רם ולכן לוחשים לה באזנה והענין יובן כאשר אקדים מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה כי כאשר עלה משה רבינו עליו השלום למעלה שמע מ"ה אומרים בשכמל"ו והוריד' לישראל משל לאחד שגנב קוזמין ולכן ביוה"כ אומרים אותו בקול רם כדלקמן ושם יתבאר מאי בינייהו והצד השוה שביניהם כי אין יכולים להביא לה בשאר ימות השנה שעבדיה הצדיקי' או המלאכים הם מביאים לה בחשאי לא כן הוא עתה ולכן לוחשים לה באזנה בעלי לחישות באותה חמש תפלות כי יום כפורים הוא ואין בו אכילה אם נתיישבה דעתה שהרי דעתן של נשים קלה ולכן אם נתיישב דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה והנה ידענו נאמנה כי מדה זו נתיישב דעתה ונשלם בו ביום ואם לאו מאכילין אותו מאותם התפלות שהם עליונים וכן הענין בדומה לזה באותה עוברה עליונה שנתעברה מן הקליפות תחתונים שעלו לשם לוחשים לה על ידי התפלות שהוא בסוד שמיעה באזן אם נתיישב דעתה על ידי זכירה בפה מוטב ואם לאו מאכילין אותה מאכל עליון ביותר והבן: יולדת תוך שלשה ימים לא תתענה כלל וכו' הענין בקיצור כי הנה כל בחינה מן הנזכר תקרא יולדת כפי מה שהיה כולל בתוכה ואחר כך יצא ממנה ונתגלה נקרא יולדת והנה אינו מוכרח לומר כי כאשר ימצא בגשמי אשה יולדת ביוה"כ או אחר שלשה ימים או שבעה כך הוא הענין למעלה אלא העיקר הוא כי יש לענין לידה שורש למעלה כמו שיש לכל דברים הגשמיים שורש למעלה כמו כן נמצא לענין עיבור ולידה וראיה לדבר שהנה בגשמי לא יתכן להיות הרה ויולדת יחדיו ביום א' אמנם למעלה הוא מוכרח להיות בסוד חדשים לבקרים וכן אחז"ל אין לך יום שאין נולדים בו אנף וכו' ואיתא בזוהר ההוא נהרא לא שכיך ולא פסיק מלאפקא נשמתין לעלמא וכו' ואם כן נקטינן כי בכל יום ויום הם נולדים נשמות וכאשר נתבאר בענין צורך התפלה בכל יום לתועלת האדם וזה לא ימצא בגשמי ולכן מה יש לנו להשיב כי לא ראי זה כראי זה והעיקר כי עיבור ולידה הוא בגשמי דוגמא למעלה אבל בזמן אשר בגשמי כי תספור חדשים אין שם ענין זה וכמו כן יהיה בענין יולדת זו ואם נעמיק בדבר לומר כי ענין עיבור הגשמי הוא על עיקר העיבור הראשון כך תמצא לענין יולדת זו והבן אין להאריך ולענין יולדת זו בע"ב עיין פ' פנחס דמ"ט ותבין כי היולדת היא בסכנה ואין לפרש בענין זה:

תריח. דין חולה בי"כ ובו י"ס:

[א] חולה שצריך לאכול אם יש שם רופא בקי אפי' הוא א"י שאומר אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן מאכילין אותו על פיו ואין צריך לומר שמא ימות אפי' אם החולה אומר איני צריך שומעים לרופא ואם החולה אומר צריך אני אפי' מאה רופאים אומרים אינו צריך שומעים לחולה

[א] לא נעלם מעין הקורא ספר כי תחלואי הנפש הם נמשלים לתחלואי הגוף שוה בשוה וכל ענין הרפואה אשר יעשה האדם לתחלואי הגוף להבריא אותו כמו כן צריך לעשות לתחלואי הנפש וחי בהם לחיי עלמא ולכן יאמר חולה שצריך לאכול וכו' דהיינו דוגמא לחולי הנפש כאמור והענין יובן במ"ש בזוהר פ' נשא דף קכ"ד · וז"ל כען צריך לאהדרא על פתח התשובה וכי מכמה מינין איהי התשובה דעבדין בני נשא כלהו טבין אבל לאו כל אפיא שוין אית בר נש דאיהו רשע גמור כל ימיו ואיהו עובר על כמה פקודין דלא תעשה ומתחרט ומודה עלייהו ולבתר כן לא עביד. לא טב ולא ביש לדא ודאי ימחול קב"ה ליה אבל לא דיזכה לתשובה עילאה אית בר נש לבתר די יתוב מחטאוי ומתכפר ליה איהו אזיל באורח מצוה ומתעסק בכל כחו בדחילו ורחימו דקב"ה דא זכי לתשובה תתאה דאתקרי ה' ודא איהי תשובה תתאה ואית בר נש דלבתר דמתחרט מחובוי ויעביד תשובה יתעסק באורייתא בדחילו ורחימו דקב"ה ולא ע"מ לקבל פרס דא זכי לאת ו' דאיהו בן י"ה ועל שמיה אתקרי בינה ודא גרים דתשוב ו' לגבי ה' ומלת תשובה כך היא תשוב ו' לה' וכו' הנה הדבר מבואר מזה המאמר כי לענין התשובה צריך כמה דברים והם מדרגות זו למעל' מזו ואמנם הכל הוא בכלל התשובה כאמור ולכן יאמר כאן כי זה החולה שהוא טמוע בתחלואי הנפש שצריך לאכול כלו' דבר פשוט כי לענין התשובה מאחר שהרשע מתחרט ומתודה על עונותיו ומעיד עליו יודע תעלומות שלא לעשותם עוד הרי הוא בעל תשובה ונעתר לו הקב"ה לפי כי זה עיקר התשובה מן התורה וכמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה שאלו להחכמה חוטא מהו עונשו אמר חטאים תרדף רעה שאלו לנבואה חוטא מהו עונשו אמר הנפש החוטאת היא תמות שאלו לתורה חוטא מהו עונשו אמרה יביא קרבן ויתכפר לו שאלו להקדוש ברוך הוא חוטא מהו עונשו אמר יתודה והנה מתבאר ממאמר זה כי על ידי הוידוי בלבד מתקבל החוטא לפני הקדוש ברוך הוא אמנם כדי לזכות למעלות הרמות צריך כל התנאים האמורים ולכן יאמר כאן חולה זה שעשה תשובה אמנם עדין נקרא חולה מפני כי לא נטהר מעונו לפי כי הרשע נקרא מת שנאמר חי אני אם אחפוץ במות המת אבל מי שעשה תשובה ולא עשה כל הצורך שלה מכונה אל החולה והענין זה הוא סובב על בני קוטבים או יהיה החולה זה המחוסר הבריאות בנפשו מתורה ומצוה כמו שאמר במאמר שהם מדרגות זו למעלה מזו הצריכים לבעל תשובה או יהיה ענין זה החולה רומז על המונע עצמו מלעשות צדקה כי זה נקרא חולה ולפי כי עיקר התשובה הוא לעשות צדקה כראוי ולכן בא הדמיון זה ברוב ענין בכינוי אל החולה כדאיתא בזוהר פ' בשלח

דף

דף ס"ה: ז"ל יש רעה חולה וכי יש רעה חולה ויש רעה דלאו היא חולה אלא ודאי יש רעה חולה דתנינן מסטרא דשמאלא נפקי כמה גרדיני נימוסין וכו' וכל חד אקרי רעה כד"א לא תאונה אליך רעה בגין דאתיא בתסקופא על בני נשא חולה אמאי היא חולה כד בריא האי על בני נשא עביד לון קמצנין ממומוניהון אתיין גבאי לצדקה גביה היא מחת בידיה א"ל לא תפוק מדידך אתיין מסכני היא מחאת בידיה אתי הוא למיכל ממוני' מחאת בידיה בגין לנטרא ליה לאחרא ומן יומא דשריה עליה דבר גם היא חולה כהאי שכיב מרע דלא אכיל ולא שתי וכו' הנה הדבר מבואר מזה המאמר היום הקמצן הכילי נקרא חולה ולכן על שני דברים הללו של תורה ומצות הצדקה יאמר לא חולה שצריך לאכול כי הנה לענין הכילי כבר הגיע למדרג' הנקרא חולה שצריך לאכול ואינו יכול כאמור וכן לענין התורה שהוא נקרא אכילה שנאמר לכו לחמו בלחמי והיה צריך לאכול וללמוד תורה כדי להשלים נפשו אשר לא מטוהרה היא לגמרי כדי שיזכה לתשובה שלימה כדאיתא במאמר ולכן אם יש שם רופא בקי אפילו הוא עכו"ם והענין לצורך זה אשר נעשה לענין הצדקה חולה התרופה לזה הוא שילך אל הקהלה האחר דאלו הצדקה צריך לעשות אותה התקנה בשמנה מעלות הנמצא בה כמו שאמר הרמב"ם ז"ל וכל זה הוא לתת לעניי ישראל אמנם אדם זה שנעשה קמצן כל כך צריך שיעשה צדק' היא הרפואה שלו בודאי וגם אם לא מצא שם רופא ישראל לתת לו הצדקה אלא עכו"ם יתן לעכו"ם כמו ששנינו מפרנסין עניי עמין עם עניי ישראל מפני דרכי שלום אמנם אפילו לא היה בכלל עניי ישראל אלא עכו"ם לחוד יתן לו לרפא' החולי שלו כי עלוש הוא כך צריך להתנהג זמן מה עד שירגיל עצמו לעשות צדקה ולכן אף על גב כי יאמר אם לא יאכילו אותו יכבד עליו החולי ויבא לידי סכנה כי כן נאמר וצדקה תציל ממות וזה שהרגיל עצמו אל מדת הכילות אפשר שיכבד עליו חוליו זה וימו' שנאמר עושר שמור לבעליו והוא לרעתו של זה הכילי לכן יכין וצדיק ילבש ולכן מאכילין אותו על דרך הנזכר אפילו אם החולה אמר איני צריך והרופא הבקי כי הוא יודע אותו ומכירו אמר צריך לעשות צדקה שומעין לרופא ואם החולה אמר צריך אני לעשות צדקה אפי' מאה רופאים הבקיאים בממונו אומרים אינו צריך החולה עיקר כי הוא היודע אשר תשיג ידו ולכן מאכילין אותו כדבר האמור

לחולה: [ב] רופא אחד אומר צריך ורופא א' אומר אינו צריך מאכילים אותו: [ג] אם החולה ורופא א' עמו אומרים שאינו צריך ורופא א' אומר צריך ושנים אומרים אינו צריך אין מאכילין אותו: [ד] אם שנים אומרים צריך אפי' מאה אומרים אינו צריך ואפילו החולה אומר עמהם שאינו צריך מאכילים אותו מאחר ששנים אומרים צריך: [ה] אם החולה אומר איני צריך והרופא מסופק מאכילין אותו אבל אם הרופא אומר איני צריך וחולה אומר איני יודע אין מאכילין אותו: [ו] אם הרופא אומר שאינו מכיר החולי הרי הוא כאדם דעלמא ואין דבריו מעלין ולא מורידין: [ז] כשמאכילין את המעוברת או את החולה מאכילין אותו מעט מעט כדי שלא יצטרף לשיעור הילכך מאכילין אותו כשני שלישי ביצה בינונית וישהו כדי אכילת ארבעה בצים והשתיה יבדקו בחולה עצמו כמה היא כדי שיסלקנו לצד אחד ויראה במלא לוגמיו: [ח] וישקוהו פחות מאותו שיעור וישהו בין שתיה לשתיה כדי שיעור שתיית רביעית ואם אמרוהו שאין השיעורים הללו מספיקין לו או שהחולה אומר כן או שנסתפקו בדבר מאכילין ומשקים אותו כל צורכו:

מי

וכן נמי לענין לימוד התורה אם החולה הוא אשר חטא על הנפש מכיר בעצמו ואומר שצריך לאכול ללמוד בתורה אם יש שם רופא בקי הוא יצר הטוב או אפילו עכו"ם הוא יצר הרע שאומר שאם לא יאכילוהו יכבד עליו החולי וכו' והענין כי הנה העושה תשובה הוא מתקן היצר ומחזיר אותו למוטב וכדאיתא בזוהר כי אותו שהוא יצה"ר שד נעשה שדי ולכן אומר כי כן צריך לאכול מלחמה של תורה כדי למתק אותו ע"ד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה בראתי יצר הרע בראתי לו תבלין הוא נקרא אבן והתורה נקרא לחות אבן ואם אינו אוכל יבא לידי סכנה כי כך אמרו חכמים זכרונם לברכה חש בראשו יעסוק בתורה וכו' חש בכל גופו יעסוק בתורה שנ' ולכל בשרו מרפא ואם אינו עושה כן פשיטא שימות או יכבד עליו החולי ויבא לידי סכנה ולכן מאכילין אותו בתורה אפי' החולה אומר איני צריך כלומר שכבר למד מעט ואינו צריך והרופא אומר צריך שומעין לרופא אבל אם החולה אומר אני צריך אפי' מאה רופאים אומרים אינו צריך מאכילים אותו כי הוא היודע בעצמו כי עדין צריך להוסיף בלימוד: [ב] רופא אחד אומר צריך ורופא אומר אינו צריך מאכילים אותו והנה שני רופאים אלו האחד הוא מה ששנינו בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה והשני הוא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה בכל יום כשעומד אדם מן המטה בא להניח רגליו בארץ אז המלאך אומר לו פלס מעגל רגלך פתח עיניו הוא אומר לו עיניך לנוכח יביטו וכו' ולכן אלו השני רופאים אף על גב שהאחד אמר אינו צריך שהרי כבר השלים חוקו והשני אומר צריך לעסוק בתורה מאכילין אותו וכן הוא הענין לצורך הצדקה אם אחד הוא אומר אינו צריך עוד שהנה נתקן מאותה רעה חולה ואחד אמר צריך כדבעי למעבד לא עבד מאכילין אותו ויחזור ויתן צדקה כראוי: כשמאכילין החולה או המעוברת מאכילין אותו מעט מעט כי הנה נאמר כל הדברים יגעים ואיתא בזוהר פרשת משפטים אפילו דברי תורה מייגעין את האדם ולכן צריך להאכיל אותו בתורה לאט לאט כך אמרו חכמים זכרונם לברכה לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת ולכן לעקור היצר לא יתכן לגמרי אבל הוא נתקן לאט לאט ומה גם לענין הצדקה אין מטריחין עליו בפעם אחת אלא מעט מעט וכמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה

בחמלה

בתחלה מפרים אותם מנכסיו ואחר כך מפרים מן הריות וכן נמי הוא הדין לענין השתיה של תורה שנאמר הוי כל צמא לכו למים ואם אמדוהו שאין השיעורים הללו מספיקי' לפי שהיה אמוד בנכסים וכן לענין עסק התורה או שהחול' עצמו אמר כן או שנסתפקו בדבר מאכילים אותו ומשקים אותו כל צרכו בין לענין הלימוד בין לענין הצדקה כאמור :

ויש דרך אחרת בענין זה החולה והוא מן העונות שבידו אמנם להיות כי אף על גב שאין אדם עושה תשובה מן העבירות עכ"ז עיצומו של יום מכפר וכמו שאמר הרמב"ם ז"ל שהוא מכפר על הקלות ולכן אינו נקרא הרשע מת מפני כי הרי עיצומו של יום מכפר על עבירות קלות לכן הוא מכונה אל החולה ואמנם הוא צריך לאכול אכילה רוחנית להחיות את נפשו הוא התשובה שנקראת עץ חיים ואכל וחי לעולם והוא נקרא עץ מאכל ולכן אם יש שם רופא בקי הוא התורה שנאמר בה ולכל בשרו מרפא או העכו"ם הוא בסוד שבע מצות שנצטוו בהם בני נח שלפי שעבר על אחת מהנה או יותר נעשה הרופא שלו שמביא עליו הרפואה עכו"ם והוא אומר צריך לאכול בתורה להתרפאות בה מאכילין אותו מפני שאומר אם אין מאכילין אותו יכבד עליו החולי אף על גב כי ביום זה נתכפר לו על הקלות אמנם אחר כך יכבד עליו החולי ויבא לידי סכנה כי יחשב לרשע והוא מת בחייו או ימות ממש אפי' החולה אומר אינו צריך כמדומה שיוכל להמלט מאחר שהרופא אומר שהוא צריך מאכילין אותו וכן לענין השתיה כדבר האמור :

[ט] מי שאחזו בולמוס והוא חולי שבא מחמת רעבון גם בזה יהיה הרמז בו על דרך הנזכר כי אדם זה עקב דבר נמצא בזמן העבירה על דרך מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה משביעו רעב ולכן זה החולי הוא הנמצא באדם זה שעבר עבירה מסיבת הרעבון שהיה משביעו רעב ולכן נכשל בעבירה ולכן סימנו שעיניו כהות ולא יוכל לראות לאורות שחשך בעיניו ועבר על לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה נינהו ולכן מאכילין אותו מן התורה ביותר עד שיאורו עיניו ממחשך העון ואם אין שם מאכל של היתר מאכילין אותו מאכל של איסור הוא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה מצוה וגוף עסוק יפה אשה וילמד תורה דלא אתי לידי הרהור ולכן יאמר אם אין שם אכילה של היתר שיהיה שלימוד של תורה בהיתר בלי הרהור רע מאכילין אותו מאכל איסור ילמד בתורה ואף על גב כי אינו ניצול מהרהור רע כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה שלשה דברים אין אדם ניצול מהם בכל יום הרהור עבירה וכו' ולכן נמי אם יש שם שני מיני איסור אחד קל ואחד חמור שהלא לומר שני מיני הרהורים רעים

[ט] מי שאחזו בלמוס והוא חולי שבא מחמת רעבון וסימנו שעיניו כהות ואינו יכול לראות מאכילין אותו עד שיאורו עיניו ואם אין שם מאכל של היתר מאכילין אותו מאכל איסור ואם יש כאן שני מיני איסורים אחד חמור מחבירו מאכילין אותו הקל תחלה :

[י] חולה שאכל ביוה"כ ונתיישב דעתו בענין שיכול לברך צריך להזכיר של יוה"כ בברכת המזון שאומר יעלה ויבא בבונה ירושלם :

ליל

מאכילים אותו היותר קל תחילה הלא לומר ילמוד בתורה אע"ג דאיכא הרהור מעט ואח"כ אם הוא חמור מחבירו שאותו הרהור יותר חמור מן הראשון ג"כ ילמד בתורה גם כי לא יגלה ממנו לפי שע"י כן הוא ממרק העון שנאמר הלא כה דברי כאש וכו' וסוף כי הוא פורש מן העון כאמו' :

[י] חולה שאכל ביוה"כ ונתיישב בדעתו וכו' ירצה כי זה החולה בעצם אדם אכל מאכל של תורה ביוה"כ עד מקום שנתיישב דעתו לפי כי כך אחז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות וחולה זה כאשר עסק בתורה נתיישב דעתו ונתרפא לגמרי כי עשה תשובה גמור' לכן יברך להקב"ה שהנחנו בדרך אמת ונתן לנו התורה שמחזרת האדם למוטב כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק אותי עזבו ואת תורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו מפני כי התורה מחזרת את האדם למוטב ולכן אומר ברכת המזון ומזכיר של יוה"כ בסוד התשוב' בבונה ירושלים כך אמרו חז"ל גדולה תשובה שממהרת את הגאולה ואז הקב"ה מכפר עונות עמו ישראל ובא לציון גואל ולשבי פשע וכו' וכאשר נשוב ונאמר על ענין חולה זה מלך המשיח שנאמר בו איש מכאובות וידוע חולי וכמשחז"ל חיוורא דבי רבי וכך היה אומר חולה שצריך לאכול וכו' הוא משחז"ל עתיד הקב"ה לגלות עץ החיים ולהאכיל לישראל ממנו ויהיו חיים וקיימים לעד אם יש שם רופא בקי היינו מרע"ה כדאי' פ' בראשית דף פ"ה · וז"ל ד"א וכל שיח השדה דא משיח ראשון טרם יהיה בארעא וכל עשב השדה טרם יצמח דא משיח שני ולמה בגין דלית תמן משה למפלח לשכינתא דעליה אתמר ואדם אין לעבוד את האדמה ורזא דמלה לא יסור שבט מיהודה דא משיח בן דוד ומחוקק מבין רגליו דא משיח בן יוסף עד כי יבא שילה דא משה חשבן דא כדא וכו' ולכן רופא בקי זה אומר צריך האכילו עכו"ם כך אמרו חכמים זכרונם לברכה אם אין ישראל עושים תשובה מעמיד הקדוש ברוך הוא עליהם מלך שקשים גזרותיו משל פרעה והם עושים תשובה ועכו"ם זה אומר צריך מאכילים אותו ועל דרך זה הכל מובן עד מי שאחזו בולמוס והוא חולי שבא מחמת רעבון כך אחז"ל י' רעבון באו לעולם וכו' ואחד לעתיד לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר ה' ולכן סימנו שעיניו כהות ולא יכול לראות כדאיתא בילקוט הייסורין של מלך המשיח עד שעיניו כהות מלראות בפ' קומי אורי ע"ש מאכילין אותו תורה עד שיאורו עיניו ואם אין שם מאכל של תורה שהוא היתר מאכילין אותו מאכל של איסור של התשובה עץ החיים כי זדונות נעשות כזכיות אין שם איסור קל מעון עקבי מאכילין אותו איסור חמור מן החמורות שבתורה וכאשר מתיישב דעתו מברך ברכת המזון

מזון באותה סעודה שעשה לו הקב"ה כדאיתא בילקוט קומי אורי ומזכיר של יוה"ך כי זה גרם לו ואומר יעלה ויבא זכרון משיח בן דוד לפניך זכרון ירושלים עירך שיבנה בית המקדש במהרה עוד ירצה חולה זה מה שאמר בתיקון י"ח דף ל"ג וז"ל אני ישנה מדאמאי דאתרחק מני ולבי ער כד אתיא לגבי לכלה דהות נסואה לחתן ואתרחק מינה נפלת בבי מרעא ואתכנשו כל אסיין לגבה ולא הוו יכלין למנדע מרעא דילה אסיא קדמאה הוה תמן דהוה אשתמודע בדפיקו בעשרה מיני דפיקין דבעי לאסתכלא בהון אסיא לקבל עשר אצבען ולא הוו אשתמודען במרעא דילה אלא הוא דכמה מפקין וריחין טבין מתפוחין וכמה מבקין מעשים רמונים הוו מפקין לה אסיין אחרנין ולא הוו מהניין לה עד דאתא אסיא קדמאה אסתכל בדפיקו דילה ואיהי אשתמודע' באסיא ואמרת קול דודי דופק ואיהו אמר פתחי לי וכו' הנה הדבר מבואר מן המאמר כי חולה זה הוא בסוד השכינה שהיא בגלות הזה והרופא מובהק הוא משה רבינו ע"ה אסיא קדמאה והיא אוכלת על פיו וכדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רמ"א · וז"ל ר"ש הוה אזיל לטבריה פגע ביה אליהו ז"ל וכו' שאלתא שאילו עלמא דאתי לית ביה אכילה ושתיה והא כתיב באתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי עם דבשי וכו' מאן דלית ביה אכילה ושתיה איהו אמר אכלתי יערי עם דבשי וכו' אמר רבי שמעון כמה חביבו חבב קודשא בריך הוא לכנסת ישראל ומסגיאו דרחימו דרחים לה שני עובדוי ממה דאיהו עביד ואף על גב דלאו אורחוי במיכלא ומשתיא בגין רחימותא אכל ושתה הואיל ואתי לגבה עביד רעותא כלה עיילת לחופה ובעת למיכל לית דין די ייכול חתנא בהדה אף על גב דלאו אורחיה בכך הה"ד באתי לגני אחותי כלה הואיל ואתינא לגבה ולמיעל בהדה לחופה אכלתי יערי עם דבשי וכו' המאמר זה אין לי עסק בו כי עלום הוא הנה הוא כתוב בספר פרדס אמנם אעיר בו ספק אחד והוא כי מתחלה עשה הנחה אשר לא כן ממ"ש עה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה ואיך יאמר אכלתי יערי וכו' כי אין קושיא כלל לפי כי מי שאומר אכלתי יערי הוא ת"ת ישראל ואין כאן קושיא כלל וכי תימא כי מ"ש באתי לגני כ"ל נכנסתי לעה"ב ועל זה אמר אכלתי יערי וכו' והזה פריך שפיר עה"ב אין בו אכילה ושתיה ואיך יאמר אכלתי יערי אחר שנכנס לעה"ב אם נאמר כי זה יהיה כונת המקשה א"כ מה השיב הרשב"י באתריה לא אכיל ושתי אבל בבי כלה תשובה זו אין לה הבנה כלל מכמה סיבות ראשונה מ"ש באתריה לא אכיל אינו כן שהרי מדברי המקשה עצמו מובן כי במקומו יש אכילה שהרי לא הקשה עליו אלא מפני שנכנס לעה"ב איך אמר אכלתי והרי עולם הבא אין בו אכילה ושתיה ועוד מ"ש הואיל ואתי לגבה עביד רעותא משמע דאתרא דכלה הוא עולם הבא הא נמי ליתי אמנם

אף על גב כי יש שלשה דרכים אמתיים במאמר תמנו נקח לענין הצריך בזה מפשט הדברים כי כאשר חתן וכלה עלו לעולם הבא שהוא סוד יוה"ך כנודע ולכן חולה זה הכלה כנזכר שהיא חולת אהבה מסיבת הגלות צריכה לאכול ומה לעשות כי עולם הבא אין בו אכילה ולכן צריך רופא בקי משה איש האלהים שושבינא דמלכא אפילו עכו"ם שדרכו להתאחז כאשר רגליה יורדות מות והוא הרפואה שלה לקחת אותה עיכרו דדמא ולכן אם יאמר שיכבד חוליו אם לא יאכל ויבא לידי סכנה מכל שכן אם יש שם דביקות של מות מאכילין אפילו הוא אמר אני צריך שומעין לרופא ואם אמר אני צריך אפילו מאה רופאים אינם כלום ומאכילים אותו וכן מי שאחזו בולמוס והוא חולי הנמשך רעבון לפי שנאחז ממנו שנת הרעב וסימנו שכהו עיניו דאע"ג דכתיב תמיד עיני ה' בה אז ותכהינה עיניו מראות מאכילים אותו עד שיאורו עיניו הוא סוד מה שאמר בב"ר במה האשה עוזרת לאיש מביא חטים כוסס והיא טוחנת אותם לא נמצאת מאירה את עיניו כי הנה השואל אמר במה עוזרתו ומה ענין זה שמאירה עיניו אמנם כונת הענין להשיב כי על ידי הטחינה שעושה האשה זו אשה יראת ה' בסוד ויהי טוחן ונאמר תטחן לאחר אשתי מאירה את עיניו שהיו סגורים מפני העדר השגחת העליונה כדאי' בזוהר בפ' ישר יחזו פנימו ולכן על ידי אכילה זו יאורו עיניו ואם אין שם מאכל היתר הוא מ"ש אכלתי יערי עם דבשי הוא עליון שהוא מותר ביוה"ך הוא בסוד קולות כנודע במקומו מאכילין אותו מאכל של איסור הוא המאכל שנאסר ביום זה אע"ג כי בכל השנה מאכל של היתר הוא והנה חולה שאכל היא חולת אהבה אע"ג כי בשאר ימות השנה דעתה קלה עתה ביום זה נתיישב דעתה ויישב דעת שלה ולכן מברך ויאמר יעלה ויבא זכרון האבות וזכרון משיח בן דוד בסוד אור חוזר ולפי כי שם הוא סוד הגאולה כדאי' בזוהר פרשת תצא דף רע"ז · וזה לשונו כי ימצא איש נערה בתולה אלו ישראל וכו' ונתן לאבי הנערה חמשים כסף וכו' · הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדברה ולבתר אפתח לון חמשין תרעין דחירו דרחמי מסטרא דאברהם וכו' · דבמפקנו דמצרים חמשין תרעין דחירו אפתח להון מסטרא דדינא דאיהו אדני דמתמן דן אנכי אבל בפורקנא בתרייתא וברחמים גדולים מסטרא דאברהם וכו' ולכן אומר יעלה ויבא זכרון אבותינו וכו' כדבר שאמור:

תרי"ט. סדר ליל י"ה ובו ו"ם:

[א]. ליל י"ה נוהגים שאומר שליח ציבור בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה על דעת המקום ועל דעת הקב"ה אנו מתירים להתפלל עם העבריינים ונוהגים שאומר כל נדרי וכו' ואה"כ אומר שהחיינו בלא

[א] **מה** שנהגו להתעטף בטלית גדול ליל יום הכפורים מנהג יפה הוא ויש עיקר בדבר הוא מ"ש בזוהר פרשת אמור דף ק"כ · וז"ל ועל דא יומא דא תרין נהורין נהרין כחדא אימא עילאה נהרא לאימא תתאה ועל דא כתיב יום הכפורים כמה דאתמר עכ"ל והנה הדבר מבואר מן המאמר היות תרין נהורין נהרין כחדא הם שני ההין שבשם

ולפי

בלא כוס : [ב] בליל י"ה ומחרתו אומרים בשכמל"ו בקול רם : [ג] אם חל בשבת אומר ויכלו וברכה אחת מעין שבע וחותם מקדש השבת ואינו מזכיר של

ולפי שהוא אומר אימא עילאה נהרא לאימא תתאה דמשמע כי אימא עילאה בסוד ה' ראשונה נהרא לאימא תתאה שהיא ה' אחרונה משמע כי אימא עילאה ממקומה שהוא למעלה משם היא מאירה לאימא תתאה שהיא ה' אחרונה ולכן להודיע כי אין הדבר כן לכן הקדים ואמר תרין נהורין שהם שני ההין נהרין כחדא שרצה לומר כי אימא תתאה ה' אחרונה היא עולה למעל' אצל אימא עילאה ושם פניהם מאירים כאחד אמנם כדי שלא נבין הבנה אחרת כי מה שאמר תרין נהורין נהרין כחדא ר"ל כי השני ההין אימא עילאה ואימא תתאה הם מאירים יחד מאור עליון הנמשך עליהם מלמעלה לכן הוצרך לפרש ולומר אימא עילאה נהרא לאימא תתאה והנה מזה המאמר ממנו נקח כי תכף כאשר מתקדש היום מבערב תכף נהרין תרין נהורין אלו כחדא ולכן אותו זמן תכף אנחנו מניחים הטלית ומתעטפים בו לקיים מש"ה כסותה לא יגרע ואיתא בזוהר כסותה זה הלילית וכן בתיקונים דף י"ח וז"ל כסותה דא כסויא דלילית ועטיפו דיליה וכו' ואיתא פ' שלח לך דף קע"ה וז"ל לילית איהי נוקבא רזא דעלמא תתאה אסתכלותא לאדכרא לית דכר לילית נוקבא ודא לכל בר נש לית לכהנא עכ"ל הנה מבואר כי סוד הלילית הוא נוקבא ולכן אין לברך עליו ולכן צריך שיניח אותו בלילה כי אז אינו חייב לברך והמניח אותו מבעוד יום כדי לברך עליו הוא תועה מדרך השכל : ליל יוה"כ נוהגים שאומר ש"ץ בישיבה של מעלה וכו' כמה משלומי ישראל היו מבינים כי ישיבה של מעלה הם אשר בשמים ממעל וישיבה של מטה הם החכמים אנשי השם וכמו כן כאשר מתירים נדר או שבועה (רק לנדרים ולשבועות במה שנוגע לעצמו בלבד כגון אוכל או לא אוכל וכדומה אבל במה שנודר או נשבע לחבירו או לשום מי שמשביעו אין מועיל שום היתר והפרה) כי אז אומרים כשם שהסכימו בב"ד של מטה כך יסכימו בב"ד של מעלה כך הם מבינים כי ב"ד של מטה הם שלשה אנשים הנצבים עליו ולכן אקדים מ"ש בזוהר פרשת בלק דף ר"ו וז"ל אמר רבי אלעזר תמהנא על דרדקי דדרא דא כמה תקיפא חילייהו ואינון עטרין רברבין רמאין אמר רבי אבא זכאה חולקיה דסבא מארי דדרא דהא ביומוי בעא קב"ה לאסקא תרין מתיבתין דיליה ולמשב' לון יישובא רברבא ועלאה כדקא יאות דהא בדרא דא לא יהא עד דייתי מלכא משיחא עוד איתא פרשת שלח לך דף קס"ג וזה לשונו נפקי ממתיבתא דמשה ופרחי לגבי מתיבתא דרקיעא ואינון דאתחזון פרחי לגבי מתיבתא עילאה וכו' הנה מבואר הדבר ממאמרים אלו כי ישיבה של מטה היא הנקראת מתיבתא דרקיעא וצריכא למימר התרה זו בתחלה מפני מה שאמר בזוהר פ' פקודי דף קנ"ט וז"ל אלין ארבע קיימין ואנזיפו ומנדין לכל אינון דאפיקו מפומייהו מלה דלא אצטריכא ומטנפי פומייהו ואלין מנדין לו וקיימי ארבעין יומין דלא אשתמע צלותהון ולא עאלין לפרגודא וקיימין נזיפין לבר וכן לכל

אינון דחטאו אינון חובין דבעיין לנזפא עשרה כרוזין נפקין בכל יומא ומכרזי בכל אינון רקיעין ובכל אינון חיילין ומשריין אזדהרו בפלניא דאיהו נזיפא חובא פלוני עבד עד דתב קמי מאריה רחמנא לשזבן כד תב מההוא חובא מתכנפי אינון ארבעין ושראן ליה וכדין הכריזו פלניא שרא נזיפא מכאן ולהלאה צלותיה עאלת וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי כמה בני אדם שמנדין אותם למעלה מפני מעשיהם ואין התפלה שלהם עולה למעלה מפני כי אין מניחים אותה לכנס עד ארבעים יום ולכן אנו מתירין אותם בכח שתי ישיבות עליונות ומתפללים עמהם כדי שתהיה התפלה כלולה מכמה מינים טובים זה מזה וכמשחז"ל בפסוק גדר בעדי למדינה שהיו עושים עטרה למלך מקובעת באבנים טובות ומרגליות בא עני אחד והשליך את הטופרת לתוכה אמר המלך וכי בשביל זה אני פוסל כל העטרה נמצא כי לפי שאותו הבלתי הגון התפלל עם הציבור אע"ג שאין ראוי לקבל אותה כשהיא לבדה אמנם עתה שנצטרף עם הציבור נרצה לו וכן נמי הוא סיבה כי מתקבל התפלה של הציבור כך אחז"ל כל תענית שאין בו מפושעי ישראל אין מתקבל דוגמא לחלבנה בתוך הקטורת ולכן מפני שתי סיבות אלו אנו מתירים להתפלל עם העבריינים כדבר האמור ונוהגים שאומרים כל נדרי שלשה פעמים והקהל גם כן הם אומרים נמצא שהם מתירים אלו לאלו ואומר שהחיינו בלא כוס כאמור : [ב] בליל יוה"ך ומחרתו אומרים בשכמל"ו בקול רם והענין הוא הדבר משחז"ל פ' ואתחנן וז"ל כשעלה משה לרקיע שמע מלאכי השרת שהיו מקלסין להקב"ה בשכמל"ו והורידו לישראל למה הדבר דומה לאחד שגנב הורמין מתוך פלטרין של מלך נתנו לאשתו אמר לה אל תתקשטי בו אלא בצנעא בתוך ביתך לכן כל השנה אומרים אותו בלחש וביוה"ך אומרים אותו בפרהסיא לפי שאנו כמלאכים עכ"ל ובפרק מקום שנהגו כקרא יעקב לבניו בקש לגלות להם הק"ץ נסתלקה ממנו שכינה אמר שמא יש בהם שאינו הגון פתחו כולם ואמרו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד פתח הזקן ואמר בשכמל"ו . אמרי היכי נעביד נמרי לא אמריה משה לא נימרי הא אמריה יעקב תקנו לומר אותו בחשאי והנה על פי הסברא זו כי הטעם שאנו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בחשאי היינו הטעם מפני שלא אמר אותו משה אם כן מה טעם אנו אומרים אותו בקול רם אמנם הענין הוא דזיל בתר טעמא הואיל ואמר אותו יעקב ולכן כל ימות השנה יעקב הוא הנהגה מיוחד זה ולכן אומרים אותו בחשאי כמחז"ל משל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה תאמר גנאי הוא לה ולכן עבדיה הצדיקים מביאים לה בחשאי ואז יעקב נוהג מזה לא כן הוא ביוה"כ כי בת מלך עלתה למעלה ולכן נאמר בקול רם : [ג] אם חל בשבת אומר ויכולו וכו' מפני כי זה הוא מורה על חידוש העולם ואנחנו מעידים על ענין זה וכן הוא אומר ברכה מעין שבע וסוד הענין דאע"ג כי בת מלך זו עלתה למעלה ונהרין

אין

של י"ה : [ד] צריך להעמיד אחד לימין ש"ץ וא' לשמאלו : [ה] יש שעומדים על רגליהם כל היום וכל הלילה : [ו] נוהגין ללין בב"ה ולומר שירות ותשבחות כל הלילה :

תר"כ. מנהג יפה לקצר בתפלה שחרית ובו ס"א :

[א] טוב לקצר בפיוטים והסליחות שחרית כדי למהר בעניין שיתפללו מוסף קודם שבע שעות :

תרכ"א. סדר קריאת התורה ומילה ביום כפור ובו ו"ס :

[א] מוציאין ב' ספרים בראשון קורים ששה בפרשת אחרי מות עד ויעש כאשר צוה ה' ואם חל בשבת קורים שבעה ומפטיר קורא בפנחס ובעשור לחדש ומפטיר בישעיה סולו סולו עד כי פי ה' דבר :

מילה

תרין נהורין כחדא כי אימא עילאה מאירה לאימא תתאה כאמור מכל מקום קים לן כי כל דבר שנקדושה אף על גב שהוא עולה למעלה אינו מסתלק לגמרי כי הוא מניח הרושם שלו שם ולכן אנחנו אומרים ברכה זו מעין שבע ולהורות את בנ"י כי אין כונת ברכה זו לברך הכלה שהרי כבר עלתה למעלה אלא אימא עילאה לכן אין חותמין בה אלא מקדש השבת ואין מזכיר של יוה"כ שהרמז שלו הוא למעלה :

[ד] צריך להעמיד אחד לימין הש"ץ ואחד לשמאלו כי כן אנו למדים ממשה רבינו עליו השלום שנאמר בו ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ואיתא פרשת בשלח דף ס"ו · וזה לשונו וכי על דאהרן וחור תמכו בידיו הוו ידיו אמונה אלא משה כלא בחכמתא עבד מה דעביד · אהרן וחור דא מסטרא דיליה ודא מסטרא דיליה וידוי באמצעיתא ועל דא ויהי ידיו אמונה אהרן בגין דיתער כטרא דיליה וחור. בגין דיתער סטרא דילה והוו אחידן בידוי מכאן ומכאן לאשתכחא סיועא דלעילא עכ"ל ולהיות כי ממאמר זה נמנו נקח לעבוד את ה' לכן נימא ביה מלתא כי הנה מה שהקשה וכי על דאהרן וחור תמיכו לידוי הוו ידוי אמונה צריך להבין מה הקשה כי הנה כונת הפסוק להודיע כל מה שעשה וכך היה אומר וידי משה כבדים וכו' ולכן אהרן וחור תמכו בידיו וכו' ועוד נמי ויהי ידיו אמונה ואין אהרן וחור סיבה וע"ק כי גם אפשר לומר כי אהרן וחור היו סיבה שיכול משה להיות ידיו בהגבהה אמונה עד בא השמש ואין מקום להקשות כלל אמנם הענין הוא כי בתחלה פירש כי מה שאמר הכתוב וידי משה כבדים אין הרצון לומר מלשון כובד אלא מגזרת כבוד וז"ש יקירין קדישין לא אסתאבן לעלמין והוא סוד נפלא אין הכונה להגיד שהיו קדושים ולא נטמאו מעולם וכי לאפוקי ממאן אלא הרצון לומר שאין מקבלים טומאה לפי כי כאשר האדם ישן רוח הטומאה שורה על הידים כדאיתא בזוהר ולכן צריכים נטילה כנזכר במקומו לא כן היו ידי משה דייקא נמי ממש שאמר לא אסתאבן ולא אמר לא אסתאבו לשון עבר והתבונן במה שביארתי ברבינו הקדוש שלעולם לא פשט ידו למטה מאבנטו ותשכיל ממולא דבר זה מה שאמר בזה לא אסתאבן לעלמין ולכן ויקחו אבן וכו' חזר ופירש אמונה מהימנותא ודאי ולכן הקשה וכי על דאהרן וחור תמכו בידיו הגיעו ידיו למדה הנקראת אמונה אם לכך נתכוון משה יותר טוב היה שיוריד ידיו למטה על אבן הנזכר ולכן אמר אלא משה פל מה דעבד בחכמתא פירוש כל מה שהיה עושה והוא במדה הנקראת חכמה עביד ולכן אהרן וחור דא מסטרא דיליה ודא מסטרא דיליה וידוי באמצעיתא לפי כי ידיו אין מגיעות לחכמה הנזכר היא האבן אשר תחתיו ולכן כל אחת מתלבשת בקו שלה הסרן לצד ימין ויד משה מתפשטת בו למטה לפי שהוא שושבינא דמטרוניתא והזר מצד שמאלא ויד משה השמאלית מתפשטת בו עד למטה וז"ש וידוי באמצעיתא וז"ש ועל דא ויהי ידיו אמונה כלו' לכך נאמר ויהי ולא אמר ויהיו לפי כי מלת יהי הוא המשכת האור מלמעל' למטה כדאיתא פרשת בראשית אמנם לקמן פירש ענין אחר שהיל"ל ויהיו אלא שהכונה לכלול הכל בימין הנה למדנו כי יכוין הש"ץ שהוא בסוד משה רבינו עליו השלום והשנים שעומדים עמו סוד התפשטות הידים והמשכת האור עליון של התיבה שהיא בסוד אותה האבן משם רועה אבן ישראל ומה טוב הוא לעשות כך בראש השנה שהוא יום דין ולכוין בזה בלי ספק שיכתב לחיים עם הצדיקים ומטיב לכל קהל ישראל : [ה] יש שעומדים על רגליהם כל היום וכל הלילה הלא זה הדבר אשר חכמים זכרונם לברכה הגידו כי מלאכי השרת משבחים לישראל ולכן הם עומדים לומר שאין להם קפילים כמו מלאכי השרת אמנם אם אח"כ ילך לישן על מטתו כמשל כבהמות או יהיה מתנמנם בשפת התפלה אז טוב לו לייסב : [ו] נוהגים ללין בב"ה ולומר שירות ותשבחות אמנם אם הוא ישן שם אז טוב לו ללכת לביתו כי הוא אסור לישן שם כמשחז"ל כל הישן בב"ה תורתו נעשית קרעים שנא' וקרעים תלבים נומה ובדאי עון זה שירא"ה ג"כ קרי שם טוב לקצר בפיוטים כדי להתפלל תפלת מוסף קודם שבע שעות כי אז הוא זמן תפלת המנחה :

[א] **איתא** בזוהר מפני מה קורים פ' זו ביוה"ך לא על ענין מעשה של י"ה אלא כדי להצטער על הצדיקים כדאיתא פרשת אחרי מות דף נ"ז וז"ל מכאן אוליפנא כל הוא בר נש דייסורי דמאריה אתיין עליה כפרה דחובוי איכון וכל המצטער על יסוריהון דצדיקיא מעבירין חובייא דילהון מעלמא וע"ד ביומא דא קורין אחרי מות שני בני אהרן דישמעון עמא ויצטערון על אבודיהון דצדיקיא ויתכפר להון חובייהו וכל המצטער על אבודהון דצדיקיא ואחית דמעין עלייהו קב"ה אכריז עליה ואומר וסר עונך וכו' ולא עוד אלא דלא ימותון בנוי ביומוי ועליה כתיב

ירצה

[ב] מילה ביוה"כ מלין בין יוצר למוסף אחר קריאת התורה ולאחר המילה אומרים אשרי ואם הוא במקום שצריך לצאת מבה"כ אין מלין עד אחר חזרת ס"ת וחוזרים ואומרים קדיש : [ג] מברכים על המילה בלא כוס : [ד] במוסף אומר ש"ץ סדר עבודה : [ה] סדר הוידוי חטאתי עויתי פשעתי : [ו] נהגו לידור צדקו' בי"ה בעד המתים :

תר"ב. סדר תפלת מנחה ובו ד"ס :

[א] למנחה אומר אשרי ובא לציון ואין אומרים ואני תפלתי אפי' אם חל להיות בשבת : [ב] ומוציאין ס"ת וקורים ג' בפרשת עריות עד סוף הפרשה והשלישי מפטיר ביונה ומסיים מי אל כמוך ומברך לפניה ולאחריה ואם חל בשבת מזכיר בה של שבת וחותם בשל שבת : [ג] אם חל בשבת אומרים צדקתך ואומרים אבינו מלכנו : [ד] אין נושאי' כפים במנחה בי"ה וכהן שעבר ועלה לדוכן הרי זה נושא כפיו ואין מורידין אותו :

לנעילה

ירחם זרע יאריך ימים עכ"ל הנה הדבר מבואר מזה המאמר כי ענין הקריאה של פרשה זו הוא כדי להצטער על מיתת הצדיק ולכן מתכפר לו על עונותיו ויזכה ג"כ שלא ימותו בניו בחייו הרי מבואר כי בעבור שני דברים אנו קורים פרשה זו ונוסף עוד מ"ש בזוהר פ' אחרי מות דף כ"ו · ושם נאמר ז"ל תו פתחו ואמרו כל זמנא דצדיקייא מסתלקי מעלמא דינא אסתלק . מעלמא ומיתתהון דצדיקייא מכפרת על חובי דרא ועל דא פרשתא דבני אהרן ביומא דכפורי קרינן לה למהוי כפרה לחוביהון דישראל אמר קב"ה אתעסקו במיתתהון דצדיקייא אלין ויתחשיב לכו כאלו אתון מקרבין בהאי יומא לכפרה עלייכו דתנינן כל זמנא דישראל יהון בגלותא וכו' ואינון שעירים לא יכלין לקרבא יהא להו דכרנא דתרי בני אהרן ויתכפר עלייהו וכו' הנה למדנו כי בעבור כמה תועלות גדולות התקינו להיות קורים ביום הכפורים שלכן האי יתן אל לבו לכל אחת מהנה ומתכפרים לו עונותיו ולא ימותו בניו בחייו כנזכר .וכן נמי קריאת ההפטרה ואמר שלו כולו הוא להעיר לב החוטא לעשות תשובה ולמסר הגאולה ולענין העולים נתבאר במקום אחר כי חמשה שפת וז' הכל הולך אל מקום אחד ורות א' להם · וכן לענין המילה מלין בין יוצר למוסף אחר קריאת התורה : [ג] מברכין על המילה בלא כוס ואם יש שם קטן מברך על כוס יין והקטן טועם לקיים סוד ה' ליראיו היא המילה ע"י יין שהוא בגימטריא סוד וזה שאמר ובריתו להודיעם (תלים כה) : [ד] במוסף אומר ש"ץ סדר עבודה וצריך לכוין בשמות עשרה הנזכרים כל אחד כפי ניקוד שלו כאמור ואומר שלשה וידויים וסדר הוידוי חטאתי עויתי פשעתי וכל החילוקים כי רבים הם ואין להאריך בהם: [ו] נהגו לידור לדקה בעד המתים ויש להם תועלת גדול מזה כנודע : [א] **במנחה** אומרים אשרי ובא לציון ואין אומרים ואני תפלתי וכו' והענין יובן עם מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה כי אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם כשעו"ג שותין ומשתכרין יושבים ומנגנין שנאמר ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר ואני לא כן אלא ואני תפלתי לך ה' עת רצון אף על פי שאני אוכל ושותה אני בא לפניך ולכן נוהגין לומר אותו בשבת במנחה לאחר שאכלו ושתו וזה אינו ביום הכפורים ולכן אין אומרים אותו אפילו בשבת אלו דבריו ז"ל אמנם בזוהר פרשת תרומה דף קנ"ו ז"ל פתח הוא ועיטא ואמר ואני וכו' הנה הדבר מבואר כי ראוי לאומרו ביותר בי"ה בשבת : [ב] ומוציאין ס"ת וקורין ג' בפרשת עריות שאם באולי יש מי שעבר על אחת מהם יתן אל לבו לשוב ממנה והשלישי מפטיר ביונה להגיד כמה מרחם על בריותיו אע"ג שהיו ערלי לב וערלי בשר והאי יתן אל לבו ויזכור כי כל פרשה זו מדבר בענין התשובה וביותר יתבונן מ"ש בזוהר פ' ויקהל דף קל"ע : וז"ל יונה דנחתא לספינה דא איהי נשמתא דבר נש דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דבר נש וכו' וכן איתא בתיקונים ואזלא בספינה בימא רבא וחשיבת לאתברא וכו' ומסיים מי אל כמוך להעיר י"ג מדות של רחמים המתגלים ביום זה ולהמשיך אותם למטה : [ג] אם חל בשבת אומרים לדקתך מן הטעם שאומרים אותו בשבת בלבד ובדיני ר"ה נתבאר הענין אין להאריך ואומרים אבינו מלכנו כי הוא זמן רחמים אין ליירא מלהזכיר חטאנו לפניך וכיולא שהרי אחז"ל ימות השנה שס"ה ושטן בגי' שס"ד לומר כי אין לו רשות לקטרג ביום הכפורים : [ד] אין נושאים כפים ביום הכפורים לפום ריהטא הדבר קשה מאהר דליכא למיחש משום שכרות ואינו כשאר הימים ומה גם כי היום מתגלים מדות הרחמים אמנם הענין הוא כי להיות שכבר נתבאר מן המאמר כי שעת המנחה הוא דין אלא שאינו דומה לימות החול כי אז הוא דין גמור והנה כל עלמו של יום הכפורים הוא למתק בחינת הדין ולכן בבקר שהוא שעת רחמים שנאמר ויפרש אברהם אז נושאים כפיהם וכן

תפלתי וכו' תנינן אימתי אקרי עת רצון בשעתא דצבור קא מצלאן ושפיר איהו והכי איהו ודאי וכו' ואי תימא אמאי אתמני האי קרא בצלותא דמנחה דשבת יאות איהו למהוי בשבת בהסיא צלותא דמנחה ולא בצלותא דחול דודאי לאו צלותא דמנהה דשבת כחול בגין דהא בחול בשעתא דמנחה תלייא דינא בעלמא ולאו איהו עת רצון אבל בשבת דכל רוגזא אתעדי וכלא אתכליל כחדא וכו' הנה הדבר מבואר מן המאמר כי ראוי לומר אותו במנחה בשבת מכל שכן שבת ויום הכפורים שהוא יותר שעת רצון כי צריך לעשות זה היחוד ושם נאמר וז"ל ואני תפלתי לך ה' הכא רזא דיחודא ואני דא דוד מלכא אמר דאקרי גאול' תפלתי דא תפלה והכא איהו סמיכה גאולה לתפלה ואיהו חד כד איהו סמך גאולה לתפלה כדין איהו עת רצון וכו' עת חד רצון חד אתכלילו דא בדא והוו חד ודוד מלכא בעא לייחדא בהאי קרא יהודה הדא

בתפלה מוסף כי עדיין לא בא פעת המנחה וגם בתפלת נעילה לפי שכבר עבר פעת הדין אבל במנחה לא נכון לעשות כן משום לא תחסום פור בדישו ונמלא מתבטל על ידי הגבורת מדת החסד כי נשיאות כפים הוא להמשיך מע"ק כדאיתא פ' נשא ועוד מטעם כי במנחה עולה תפארת למעלה ועדיין לא הגיע למקום שיתגלה עליו ע"ק ועיין בתפלת מנחת החול ותמלא טוב טעם :

[א] לנעילה אומר אשרי וקדיש וכו' ואומר כתר והוא בסוד מש"ה כתר לי זעיר ונושאים כפים בנעילה כי הנה עתה כבר עבר זמן המנחה בהוא דין ונתגלו הרחמים אז בסוף הסליחות אומר ז"פ ה' הוא האלהים כנגד שבעה רקיעים עליונים שעולה ישראל שבא קדישא והכן ותוקעים תשר"ת כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רנ"ה : וז"ל ותקינו לתקוע שופר ביום הכפורים לסלקא קול דאיהו ו' לחירות דאתמר ביה בכל צרתם לו צר באלף ובוואו קרי וכתיב עכ"ל והדבר מובן כי עתה עולה למקום החירות דאלו למטה לו צר שמתאחזים הדינים ממנו כי נגע בכף ירך יעקב ובעלותו שבעה רקיעים אין עוד צרה והוא בן חורין :

תרכ"ג. סדר תפלת נעילה וכו ו"ס :

[א] לנעילה אומר אשרי וקדיש ואינו אומר ובא לציון:

[ב] זמן תפלת נעילה כשהחמה בראש האילנות כדי שישלים אותה סמוך לשקיעת החמה וצריך ש"ץ לקצר בסליחות ופסוקים שבאמצע התפלה וגם אין לו למשוך בתפלת נעילה כל תיבה ותיבה כדרך שמושך בשאר תפלות כדי שיגמור קודם שקיעת החמה : [ג] אם חל בשבת מזכיר בה של שבת אבל בוידוי שלאחר התפלה אין מזכירים של שבת ואם לא הזכיר בזה אין מחזירין אותו : [ד] אומר כתר כמו במוסף : [ה] נושאים כפים בנעילה : [ו] בסוף הסליחות אומרים ז"פה' הוא האלהים ותוקעי' תשר"ת:

תרכ"ד. סדר מוצאי י"ה ובו ה"ס :

[א] מתפללים תפלת ערבית ואומרים הבדלה בחונן הדעת : [ב] צריך להוסיף מחול על הקדש גם ביציאתו שימתינו מעט אחר יציאת הכבבים : [ג] מבדילים על הכוס ואין מברכים על הבשמים אפילו אם חל להיות בשבת : [ד] מברכים על האור ואין מברכים במוצאי י"ה על האור שהוציאוהו עתה מן האבנים ויש אומרים שמברכים עליו מעמוד ראשון ואילך : [ה] ישראל שהדליק מכותי אין מברכים עליו במוצאי י"ה אעפ"י שבמוצאי שבת מברכים עליו שאין מברכים במוצאי י"ה אלא על האור ששבת מבע"י ממש או על האור שהודלק ממנו וכן נהגו להדליק מעששיות של ב"ה ומיהו אפילו אם הודלק בי"ה אם הודלק בהיתר כגון להולה יכולי' לברך עליו :

[א] מתפללים תפלת ערבית ואומר הבדלה בחונן הדעת כי לעולם צריך הבדלה בסוד עץ הדעת טוב ורע וצריך להוסיף מחול על הקדש שנאמר מערב עד ערב תשבתו שבתכם : [ג] מבדילים על הכוס ואין מברכים על הבשמים ואפילו אם חל להיות בשבת לפי כי אין שם תוספת נשמה : [ד] אין מברכים על האור שהוציאוהו עתה מן האבנים ונוהגים להדליק מעששיות של בית הכנסת לפי שנעשה בהם מצוה לכן "ישמע "החכם "ויחרבה "הדעת לאור באור החיים :

סליק הלכות יום הכפורים

[א] יגיד הכתוב ויפרש הסיבה מה טעם צוה הקב"ה לישב בסוכה לפי כי בסוכות הושבתי את בני ישראל והנראה כי כונת הפ' להגיד על שני דברים הבאים כאחד ראשונה טעם למה צוה ה' בסוכות תשבו מפני כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וכו' והוא ג"כ טעם למה צוה להיות שבעת ימים לא פחות ולא יותר לפי כי בסוכות הושבתי את בני ישראל תחת ענני כבוד והם היו שבעה ענני' כמשחז"ל ארבעה לארבע רוחות העולם וא' מלמעלה ואחת מלמטה ואחת שמהלכת לפניהם ולפי שהיו מסככין עליהם אמר הכתוב בסוכות הושבתי לבל יכם שרב ושמש ואמרו חז"ל כל מה שעשה אברהם אבינו למלאכי' עשה הקב"ה לבניו שלשה פעמים במדבר ובארץ ולעתיד במדבר מנין כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים בארץ מנין בסוכות תשבו שבעת ימים לעתיד מנין שנא' וסוכה תהיה לצל יומם דיש להבין מאי קאמר פרע לבניו שלשה פעמים דיש להבין מה שאמר עשה הקדוש ברוך הוא לבניו והלא לא עשה זולת פעם אחת בלבד היינו במדבר שהקיפן בענני כבוד אמנם בארץ לא עשה כלום זולת אשר צוה לישראל שיעשו סוכות שנאמר בסוכות תשבו והיינו מצוה אחת וכי תימא כי המצוה הזאת אשר צונו היה בזכות אברהם שאמר והשענו תחת העץ והרי התור' כלה נתן לנו בזכות אברהם כמשחז"ל בפ' לקחת מתנות היא התורה בעבור אברהם הנקרא האדם הגדול בענקים ומאי שנא דקחשיב מצות סוכה לחוד ויש להשיב כי אם היה ענין צווי הסוכה לצורך המצוה בלבד היה מצוה הקב"ה לישראל לעשות סוכות שלש ימים אמנם מה שצוה הקב"ה להיות שבעה ימים היה בעבור אברהם דאי לא תימא הכי הרי חג השבועות יוכיח שהוא יום קדוש שנתנה בו התורה ואינו זולת יום אחד וכן נמי היה מן הראוי שיצוה הקב"ה לעשות חג הסוכה יום או יומים ולרוב שלש אמנם זכות אברהם גרם לנו להיות שבעת ימים ואמנם בא התוכחת בזה לכל איש ישראל אל יהיו בטוחים במעשה יום הכפורים ויאמרו כבר נמחלו העונות ותו לא מידי אינו כן אלא הנמשל בזה הוא לאחד שניצול מחולי כבד ונתרפא כי צריך להתרחק מן המותרות ולחזק עצמו במיני משקים להועיל לו כמו כן הלא צוה ה' הרופא חכם אחר כלותו למחול ולהעביר ממנו חולי כבד של העונות צוה את בני ישראל כמה מצות בחג הסוכות לחזק עצמינו הוא צוה לא מדירת קבע ושב בדירת עראי שלכן זכור תזכור נפשך המתאוה כל הדברי' הגשמיים יום אשר תצא על פני צורי היעלים ושכן חררים במדבר והשבעה ימים יהיו להזכיר כי שבעה עידנין יחלפון עלוהי מדינים משונים וכאשר יצא אחד מן הנושים אז הנוגשים מכים בו ושונים עד יעבור עליו כמה מן הזמנים ולכן כאשר האדם יתן אל לבו אלה הדברים יהיו סיבה לקנות שלימות בנפשו בכל האפשר להיות עד סוף ימיו ע"ד מה

תרכ"ה. הלכות סוכה ובו ס"א :

[א] בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש :

העושה

ששנינו אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעי' שנה מפני השלימות אשר קנה דדארו ליה שלשה עשר חוורתי כנודע ונעשה זקן ולכן לרמז בזה צוה הקדוש ברוך הוא להיות הסוכה שבעת ימים כי ימי שנותינו בהם שבעים שנה כי אינו דומה השלימו' הנמצא באדם כאשר הוא בן עשרים לבן שלשים כדאיתא פרשת משפטים זכה יתיר יהבין ליה רוח זכה יתיר יהבין ליה נשמ' וכן בדברי חכמים זכרונם לברכה שור כשב או עז מ"ט לא קאמר עגל או גדי לפי כי השלימות של בעל חי נמצא בו משעה שנולד לא נמצא כן באדם כי כפי שניו עולה במעלו' השלימות ואיתא בזוהר פרשת תצוה דף קפ"ה : וז"ל והאי יומא נטיל לכל נפשאן והוו ברשותיה ואי לא קיימא ברזא דשבעין לית רשו בנפשאן דקיומא דנפשאן ברזא דשבעין כד"א ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו' ואי תימא לנפשאן דרביי דלא אשלימו לשבעין שנין לא שלטא בהו ודאי שלטא בהו אבל לא בשלימו כמאן דזכי יומין סגיאן לפקודי אורייתא וכו' הנה הדבר מבואר מן המאמר כי כפי שניו של האדם כך הוא נכנס בפנימיות ימים העליונים ולכן על ידי מצות הסוכה שהיא שבעת ימים על כונת ימי שנותינו שבעים שנה ימצא שלימות בעלם אדם כאלו נכנס באותם שבעים שנה העליונים וכדאיתא בזוהר פ' תצוה דף קפ"ו · וז"ל ובעי עמא קדישא למיתב תחות צלא ברזא דמהימנותא ומאן דיתיב בצלא דא יתיב באינון יומין עילאין ועל דא כלהו בסכת חד שלים לאחזאה דמאן דיתיב בצלא דא יתיב באינון יומין עילאין לעילא לחפיא עליה ולאגנא עליה בשעתא דאצטריך עכ"ל עוד זאת יזכה האדם על ידי מעשה הסוכה הגשמית לעשות לו סוכה רוחנית בגן עדן כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות צל וחופה לבעלי מצות אצל עמלי תורה שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף ועוד במה יזכה נער את ארחו למה שאמרו חכמים זכרונם לברכה עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים מבשר לויתן ומן העור שלו עושה לכל אחד סוכה שנאמר התמלא בסוכו' עורו וכו' וכל זה יזכה על ידי מעשה הסוכה הגשמית הנה זאת תורת האדם ולענין המועיל למעלה איתא בזוהר פ' תצוה דף קפ"ו : וז"ל כתיב בסוכות תשבו שבעת ימי' דא הוא רזא דמהימנותא והאי קרא על עלמא עילאה אתמר והכי תנינן כד אתברי עלמא אתמר האי קרא כד שרא חכמה עילאה לנפקא מאתר דלא ידיע ולא אתחזי כדין נפיק חד משחתא ובטש והיא חכמתא עילאה נציץ ואתפשט לכל סטרין ברזא דמשכנא עילאה והוא משכנא עילאה אפיק שית סטרין וכדין ההוא נציצו דמשחת' נהיר לכלא ואמר בסוכות תשבו שבעת ימים מאן סכת חסר ו' דא משכנא תתאה דאיהו כעששיתא לאחזאה לכל נהורין וכדין אמר בסכת תשבו שבעת ימים מאן שבעת ימים מעלמא עילאה לתתאה דכלהו קיימי בקיומא לאנהרא להאי סוכת ומאן איהי

דא

תרכ"ו. העושה סוכה תחת האילן או תחת הגג ובו ג"ס:

[א] העושה סוכתו תחת האילן י"א שאם האילן צלתו מרובה מחמתו פסולה בכל ענין אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה אבל אם האילן חמתו מרובה מצלתו אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא אילן כשרה אפילו לא השפיל הענפים למטה לערבם עם סכך הסוכה אבל אם אין הסוכה צלתה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן צריך שישפיל הענפים ויערבם עם הסכך בענין שלא יהיו נכרים ויהיה סכך רבה עליהם ומבטלן וי"א שאפילו אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא האילן והאילן חמתו מרובה מצלתו אם ענפי האילן מכוונים כנגד סכך הכשר פסולה בין שהאילן קדם בין שהסוכה קדמה כיון שענפי האילן מכוונים כנגד סכך הכשר אבל אם הענפים כנגד האויר שבין הכשר הסכך כשרה הואיל וצל הכשר הוא מרובה מחמתה שאפילו אם ינטל האילן יש שיעור בכשר להכשיר ובכל זה לא שאני לן בין קדם האילן לקדם

דא סכת דוד הנופלת סכת שלום וכו' הנה מבואר הדבר מזה המאמר כמה מועיל מעשה הסוכה למעלה:

[א] **העושה** סוכתו תחת האילן וכו' להיות כי תחילת הקלקלה של אדם הראשון היה בעץ הדעת והביא המיתה לעולם ואחר כך בא אאע"ה ותיקן הדבר ויטע אשל בבאר שבע אילן וכו' גם כן על ידי אכילה שהיה מאכיל לכל עובר ושב הפך ממה שעש' אדם הראשון שהאכיל מעץ הדעת לכל הנבראים ולכן נגזר עליהם מיתה אמנם אברהם מאכיל לכל באי עולם ואומר להם ברכו אל עולם שאכלנו משלו והם מקרבים לכלם תחת כנפי השכינה ומפני כי כל עצמה של הסוכה בזכו' אברהם מ"ש והשענו תחת העץ ולכן הדין הוא העושה סוכתו צלא דמהימנותא שלו תחת אותו האילן כי ירצה לעשות תיקון לאותו העון לפי כי כל האדם שבעולם הם היו שם בגוף אדם הראשון כמשחז"ל בפסוק איפה היית ביסדי ארץ איפה שלך היכן הייתה בגוף של אדם הראשון ולכן ימצא כי אין אדם נקי מן העון זה הן חסר הן יתר. ולכן ירצה אדם זה לעשות ר"ל לתקן כד"א ועשת' את צפרניה לעשות סוכתו רזא דמהימנות' דיליה תחת האילן הידוע הנה בזה צריך להיות זריז כדי שלא יקלקל תמורת התיקון מפני כי בענין האילן יש אילנות שונים זה מזה והענין יובן עם מ"ש בתיקון ס' דף נ"ו · וז"ל אילנא דחיי קליפין דיליה שפירין ומוחא דיליה שפיר וכו' ואית אילנא דכוליה ביש מוחא וקליפה כולהו מרירן ומיין דלהון מרירן וכו' ואית דפלגו דיליה מתיקא ופלגו דיליה מרירא ודא עץ הדעת טוב ורע וכו' הנה נתבאר מן המאמר כמה מיני אילנות הם ולכן צריך להיות זהיר אדם זה שבא לתקן ולעשות סוכתו תחת האילן הנזכר כדי לזכות להיות לו סוכה בג"ע תחת האילן הנקרא עץ החיים שנאמר ועץ החיים בתוך הגן לכן תדע ותשכיל ההפרש הנמצא בין אילנו' הללו כי יש אומרים שאם האילן צלתו מרובה מחמתו פסולה בכל ענין אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה והענין כי הנה נתבאר מן המאמר כי שלשה מיני אילנות הם ולכן האילן שחמתו וצלו שוים הוא בסוד עץ הדעת טוב ורע אמנם כאשר האילן שחמתו מרובה מצילתו יש בו דבר והפכו כי הנה איכא למימר כי הצל הוא רע והחמה טוב ואפשר נמי לומר כי הצל הוא טוב והחמה רעה כי הנה מצאנו צל רע והוא בסוד מה שאמר הכתוב צלמות ולא סדרים כמו שאמרו חכמים ז"ל צל ומות ויש נמי צל לטובה שנאמר סר צלם מעליהם ונאמר ה' צלך על יד ימינך וכן נמי נמצא כי החמ' הוא לרעה שנאמר וחפרה הלבנה ובושה החמה ויש לטובה שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ולכן נמצא הספק באילן זה לא נודע מה טיבו ובאיזה מציאות נדון אותו ולכן אל זה נביט כל מה הוא מאהיל וכפי הסוכה הנתונ' תחתיו כמו כן יהיה הדין שלו לפי כי הסוכה זו היא נעשית על ידי המעשה אשר יעשה האיש הישראלי כמו שאמרו חכמים ז"ל עתיד הקב"ה לעשות צל וחופה לבעלי מצות אצל בעלי תורה שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף ואמנם הסוכה בעצמה נודע הוא המציא' שלה כי כאשר צלתה מרובה מחמת' כשרה מפני כי זה יורה על כי אדם זה זכיותיו הם מרובי' אשר על כן נעשה לו סוכה זו שצלתה מרובה להגין עליו שלא יהיה החמה קופחת על ראשו על דרך מה ששנינו תשובה ומעשים טובים כתרים בפני הפורענות אמנם כאשר סוכה זו היא תחת האילן שהרמז לזה הוא כי זה האדם כונתו לתקן חטא אדם הראשון באותו החלק שלו שהיה בגופו של אדם הראשון כאמור אז צריך עיון אם האילן זה צלתו מרובה מחמתו נמצא זה מבטל השבח של הסוכה שאלו הית' היא בעצמה ואינה תחת האילן זה היא כשרה כך מורה כי אדם זה הוא כשר והגון מצד עצמו מצד מעשיו אבל בהצטרף עם האילן הוא החטא של א"ה נפסלה הסוכה מפני כי זה מורה כי זה אשר צלתו מרובה מחמתו הוא צל חיצון רע מאותו צלמות שהוא ס"א צל ועמו מות ולכן הוא מרובה מחמתו שהוא חלק הקדושה ע"ש שנאמר כי שמש ומגן ה' ולכן יש אומרים יאמרו נא יראי ה' כי בכל גוונא זו הסוכ' פסולה היא בכל ענין אין להתבונן במעשיו של אדם זה אף על גב שזכיות שלו הם מרובים כי לכן הסוכה שלו צלתה מרובה מחמתה רק אל זה נביט לאילן שעל גבה ונפקא מינה כי לא תוכל סוכה זו להגן עליו להיות צל על ראשו להציל אותו מן הייסורין וזהו סוד אחר בענין צדיק ורע לו כלומר כי הנה הוא צדיק מעצמו דאין ראוי לבא עליו אפי' רעה אחת אבל מפאת החטא של אדם הראשון לא תיקן אותו ולכן רע לו וייסורין וזה הוא אצלי פירוש אחד בפסוק משפטי ה' אמת (תלים יט) וכי תימא אנו רואים צדיק ורע לו תדע כי צדקו יחדיו רצה לומר בהצטרף מעשיו עם חלק שיש לו בגוף אדם הראשון אשר חטא ואכל מעץ

הדעת

לקדם הסכך דין אחד להם: [ב] אם קציץ האילן להכשירו ולהיות הוא עצמו מהסיכוך כשר והוא שינענעו שיגביה כל אחד לבדו ומניחו וחוזר ומגביה חבירו ומניחו ואם לאו פסולה משום תעשה ולא מן העשוי: [ג] העושה סוכה למטה בבית תחת הגג שהסירו הרעפים אעפ"י שנשארים עדין העצים הדקים שהרעפים מונחים עליהם כשרה:

הישן

הדעת לכן צדקו יחדיו ולכן הוא צדיק ורע לו כאמור וזה הגיע לו מקרה בלתי טהור מפני האילן זה שהוא מאהיל על הסוכה שלו כאמור ולא מהני מעשיו אבל אם האילן חמתו מרובה מצלתו אז אל זה נגיע אם הסוכה צלתה מרוב' מחמתה בלא אילן כשרה לפי כי זה יורה היות חמתו של האילן מסטרא דקדושה כי שמש ומגן ה' והוא מרובה מצלתו של סטרא אחרא צל מות ולכן כשרה אפילו לא השפיל הענפי' למטה נערבה עם סכך הסוכ' והענפים אלו הם חטאות האדם שהם מצטרפים עם חטא שלו כאשר יבא לקמן בעזרת ה' אבל אם אין הסוכה שהם המעשים שלו מרובים ולכן אין הסוכה צלתה מרובה מחמת' אלא על ידי האילן שעשה תיקון בחטא אדם הראשון אז צריך שישפיל הענפים החטאות הנמצאים בעץ הדעת שאכלו ממנו אדם הראשון ישפילם ויערבם עם סכך הסוכה הוא המעשה שלו בענין שלא יהיו נכרים אותם המדות רעות ויהיה סכך הסוכה של מעשיו הטובים רבים עליהם ומבטלן כי לא ישוב עוד לעשותן: ויש אומרים שאפילו אם הסוכה של מעשיו הטובים צלתה מרובה מחמתה בלא האילן וחטא אדם הראשון זה האילן חמתו מרובה מצלתו אף על פי כי אינו מצל האילן על הסוכה אם ענפי האילן הם מדות הרעות הנמשכות מאותו עון הם מכוונים כנגד סכך הכשר של מעשים הטובים של האדם פסולה לפי כי אותם מדות הרעות הענפים הנזכרים מבטלים הזכות של הסכך שעש' בין שהאילן קדם בין שהסוכה קדמה כלומר בין אם תיקן אדם זה בחטא אדם הראשון בתחילה ואחר כך עשה הסוכה ממעשה המצות או בהפך אף על גב דקים לן כי סור מרע קודם היינו לענין המעשה שלו אבל זה הוא בענין חטא הקודם ולכן אף על פי שקדמה הסוכ' ממעשה המצוה ואחר כך סור מרע של האילן כיון שענפי האילן הם החטאות הקלים כנזכר הם מכוונים כנגד סכך הכשר פסול' שהרי נתמעטו זכיותיו כאמור אבל אם הענפים המדות הרעות הם כנגד האויר שבין הכשר הסוכה כלומר כי אותם המדות לא היו קבועים בעצמו שהרמז הוא סכך הסוכה כאמור אלא היו כנגד האויר תלויים ועומדים כי נמצאו בו בהזדמן כשרה הואיל וצל הכשר הוא מרובה מחמתה ורובו זכיות ונקט טוב טעם שאפילו ינטל האילן כלומר אף על גב כי אדם זה לא נתן אל לבו לתקן חטא זה האילן וכמאן דליתיה דמי תיקון האילן הרי יש שיעור בכשר להכשיר ממעשיו הטובים דהוי להיות לו סוכה להגן עליו ובכל זה לא שאני לן בין קדם האילן לקדם הסכך דין אחד להם כאמור כי אין להקפיד על סור מרע תחילה: [ב] אם קצץ האילן להכשירו ולהיות הוא עצמו מהסיכוך כשר וכו' מאחר שהנחנו כי האילן זה הוא רמז לעץ הדעת שאכל ממנו אדם הראשון ולהיות כל האדם כלול בגופו וכן בנשמתו לכן כל איש מישראל מוכרח הוא להיות נמצא בתולדה שלו צד ממנו כאשר נתבאר בפסוק הן בעון חוללתי ולכן אם אדם הלזה נתן אל לבו לתקן זה החטא בכל הנוגע אליו עד מקום שנקרא שקצץ זה האילן הוא החטא לגמרי והיינו להכשירו ולהיות הוא עצמו מהסיכוך שעושה האדם מן המצות להגן על כשר והוא שינענעו כלו' כי הנה בענין החטא של אדם הראשון עצמו יש סור מרע ועשה טוב כי הנה אמר חכמי' זכרונם לברכה הגידו אדם הראשון מושך בערלתו הי' וכן מה שאמר מין הי' וכיוצא אינו מספיק שיתרחק מן הדברים אלו הרעים וכיוצא מן הענינים הנאמרים בו אלא צריך להיות זהיר ביותר בשבעה מצות אשר נצטוה ועוד אמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה אלו מ"ע ומל"ת ולכן צריך שינענעו כל אחד מהענפים הנזכר אינו מספיק שיעשה כל המצוה שנצטוה אלא גם כן ענף המצוה התלוי בה כי יש מנין דמצות ויש ענפים כמה שאמר הרמב"ם והרמב"ן והפוסקים ולכן צריך שינענעו ענף זה ויעשה מעשה ויניחהו ומגביה חבירו ענף האחר ומניחו ואם לאו הסוכה שעשה מן המצות פסולה אינה מגינה עליו משום תעשה מאדם ולא מן העשוי: [ג] העושה סוכה למטה בבית וכו' ירצה כי האיש הלזה יעשה הסוכה הם המצות מעשיות שלו בלתי שלימות היינו למטה בבית כי יביט לצורכי הבית הגשמי זה שהוא תחת הגג הם השמים אלו והגלגל אשר הוא תחתיו היינו מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה כתיב כי גדול מעל שמים חסדך וכתיב כי גדול עד שמים חסדך ומשני כאן לעושים לשמה כאן לעושים שלא לשמה שהם עד שמים ולא עד בכלל רק הם למטה מן המזל היינו תחת הגג והנה בענין המעש' אשר יעשה האדם שלא לשמ' הוא בשני פנים האחד הוא כי לא נתכוון בשעת מעש' המצוה שתהי' שלימ' לשמה כאשר צוני ה' אלהי כי צריך שיהי' בה שלשה דברים מחשב' דיבור מעשה כאשר מתבאר במקומו ואדם זה לא עשה כן וזה נקרא שלא לשמה מפני כי מוסכם הוא זה כי מצות צריכות כוונה אמנם יש עוש' שלא לשמה כגון שעושה המצוה כדי שיהיה לו קניינים המדומים מצורת העולם הזה דהיינו תחת הגג כאמור תחת הגלגל ולכן פירש כיצד יהי' הדבר זה שהסירו הרעפים כלו' כי אדם זה הסיר מנגד כונתו בשעת מעשה אלו הקניינים המדומים חרשי אדמה שאין להם אחרית זולת הנאה שעה לאותם שוכני בתי חומר להגן עליהם מדלף טורד בעולם הזה מן הענינים הצריכים ולא פנה אליהם בשעת מעש' המצו' ולכן אף על פי שנשארים עדיין העצים הדקים הם העצות היעוצות על דרך מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה לא תשחית את עצה וכן בפסוק מעלי הגבנון וכו' בדעתו בשעת מעש' המצוה עצות מרחוק להצלחת ענין מעניני העולם הזה

הזה שאינם גשמיים בערך הרשעים אף על פי שהרשעים הם הקיינים המדומים מונחים עליהם וסמוכים עליהם וזה בזה תלוי כגון מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה עשר בשביל שתתעשר עשה צדקה ימצא חיים צדקה וכבוד וכן ענינו האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחי' בני או בשביל שאזכה לחיי העולם הבא הרי זה צדיק גמור ואלו הם העלים הדקים הנשארים שהרשעים כל צורכי העולם הזה עליהם כשר' להציל אותו ולהגן עליו כאמור : וכאשר הנהגו בכל הדינים המתבארים כי משפט אדם הגשמי ומשפט אדם הרוחני א' הוא כי כל משפטי אלו הדינים בין למטה ובין למעל' אחד הוא כמו שאמר הכתוב משפטי ה' אמת (ת"ים יט) כל אחד בפני עצמו וגם צדקו יחדיו של אדם הגשמי עם הרוחני שאלולי היה מצוה זו שורש למעל' לא היה כן למטה וזה הטעם כי מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל (קלו לז) מפני כי איש הישראלי מושרש למעלה בחלק הנשמה שלו שהיא חלק אלוה ממעל ונאמר ויברא ה' את האדם בצלמו. אשר שם כלולים כל מצות התורה מ"ע ומל"ת ולכן בא מצות הסוכה אחר מעשה יוה"כ שהיינו חולים מתחלואי הנפש ובאה רפואת הסליחה ולכן להברות נשמותינו שהם חלושות כדמיון חולה הגוף שנתרפא שצריך שמירה מעולה ומשקים המחזקים כך צוה אותנו הרופא הרחמן יתברך מצות אלו לחזק בריאות נשמתינו והוא תיקון עצמי לחטא אדם הראשון שנברא בראש השנה ונידון ומצא לו הקדוש ברוך הוא בצל מה והנשאר מאותו עון נתקן על ידינו אין להאריך ולהיות כי אדם חטא במחשבה ובמעשה כדאיתא בזוהר ובתיקונים ולכן במעשה כל מצוה צריך מחשבה כמה שאמר מצות צריכות כונה ולפי כי ע"י מצות סוכה זוכים ישראל לעתיד שאומרים עכו"ם תן לנו עתה התורה כו' א"ל הקדוש ברוך הוא מצוה קלה יש לי· וסוכה שמה לכו ועשו אותה וכאשר מבעטים בה שנאמר ננתקה את מוסרותימו אז נודע שבח של ישראל דאף על גב דזמנין שהכה תקופת תמוז וכו' אין מבעטים בה לכן יהיה זהיר במצוה זו כל איש ישראל בכונה טובה ומה גם איתא בב"ר מזמן הבריאה עשה לו הקדוש ברוך הוא סוכה בירושלם ומתפלל ואומר יהי רצון שהרחמה בבנין ביתי שנאמר ויהי בשלם סוכה ולכן יש לתת רמז לדבר מה ענין סוכה זו שעשה לו הקדוש ברוך הוא והענין הוא מה שאמר בזוהר פרשת אמור דף ק"ג : וזה לשונו בסכת תשבו חסר חדא דכולהו קשירין בה דכתיב כי ענן ה' עליהם יומם וכתיב ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם דא הוא ענגא דאהרן דכתיב יומם יצוה ה' חסדו וענגא חד נטיל עמיה חמש אחרנין ואינון שית וענגא אחרא דכתיב ובעמוד אש לילה דא נהרא להו לישראל מנהירו דאינון שית עכ"ל והנה מזה המאמר מתנו נקח כי סוכה זו היא המדה האחרונה ולכן חסר ו' כי כן השלימות של החסרון שלה הוא על ידי הצדיק אות ו' כדאיתא פרשת בראשית בפסוק ולחשך קרא לילה אינו אומר ויקרא לפי כי לילה חסר אותיות ו"י והבן ולכן אמר שהקדוש ברוך הוא עשה לו סוכה לשנאתו הוא הצדיק

לדוד בתוכה אז אומר יהי רצון עליון וימשך בסוד יהי כדאיתא פרשת בראשית שמלת יהי הוא המשכת האור מיו"ד ראשונה לאות ה' ומשם עד י' אחרונה וזהו בנין ביתי ולכן נאמר בסוכות תשבו שבעת ימים והעיין מה שאמר בזוהר פרשת תצוה דף קפ"ו · וזה לשונו כתיב בסוכות תשבו שבעת ימים דא הוא רזא דמהימנותא האי קרא על עלמא עילאה אתמר והכי תנינן כד אתברי עלמא אתמר האי קרא כד ברא חכמה עילאה לנפקא מאתר דלא ידיע ולא אתחזי כדין נפיק חד משחתא ובטש והוא חכמתא עילאה נציץ ואתפשט לכל סטרין ברזא דמשכנא עילאה והוא משכנא עילאה אפיק שית סטרין וכדין ההוא נציצו דמשחתא נהיר לגבא ואמר בסכת תשבו שבעת ימים מאן סכת חסר ו' דא משכנא תתאה וכו' מאן שבעת ימים מעלמא עילאה לתתאה דכולהו קיימי בקיומא לאנהרא להאי סכת ומאן איהי דא סוכות דוד הנופלת סוכת שלום עכ"ל הנה נתבאר כי מזמן הבריאה הוא רוצה זה היינו מה שאמר במאמר מיום שנברא העולם עשה לו שם סוכה וכנגד מה שאמר יהי רצון שהוא המשכת האורות מאות יו"ד כך אמר במאמר כד ברא חכמה עילאה וכו' וכדין ההוא נציצו אמר בסכת תשבו שבעת ימים ולכן על ידי מעשה הסוכה נמשכים שבעת מדות עליונות לתוך סכת דוד וכן נמי באים שבעה צדיקים לתוך סוכה הגשמית שהם אברהם וכו' כנגד שבעה ימים עליונים כדאי' בזוהר פרשת אמור דף ק"ג · וזה לשונו תא חזי בשעתא דבר נש יתיב במדורא דא צלא דמהימנותא שכינתא פרשת גדפהא עליה מלעילא וכו' אמר רבי אבא אברהם וחמשה צדיקייא ודוד מלכא שויין מדוריהון עמיה הדא הוא דכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים כתיב ולא בשבעת ימים עכ"ל לענייננו : העושה סוכתו תחת האילן וכו' ירצה כי כאשר הצדיק עשה סוכתו הנזכר סוכת דוד תחת האילן הידוע עץ החיים כדי להציל אותה מסטרא אחרא לפי שנאמר רגליה יורדות מות ולכן התיקון שלה להיות סמוכה לעץ החיים ולכן יש אומרים שאם האילן זה צלתו מרובה מחמתו פסולה בכל ענין חמה זו הוא ענין חימום מסיבת כח הגבורות והנה הרצון בעשיית סוכה זו פשוט הוא שהתיקון הוא לצורך היחוד כי תחלה נתקנת ואח"כ ויביאה אל האדם ולכן צריך שיהיה כחתן ענין חימום להדבק עם הכלה הנזכר כדאיתא פרשת בראשית דף פ' וז"ל ואין נסתר מחמתו מכל דרגין עילאין לית דיתכסי מניה מחמתו בשעתא דאתחמם וכו' ולכן יאמר כי אילן זה לפ"שה צלתו מרובה מחמתו ואין בו צד חימום פסולה בכל ענין לפי כי לא יהיה לה יחוד ולכן לא תנצל מסטרא אחרא רק כאשר המלכים נועדו מאריהון דדינין עברו לפי שהמלכים יחדיו ולכן מאחר שאין בזכר חימום פסולה ומתאחז ממנה סטרא אחרא אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה לא מיבעיא אם מדה זו חמתה מרובה ונתחממה כי זה החימום רע לה מאחר כי אין שם יחוד אז מתאחזים הדינים משם אלא אף אם צלתה של בחי' החסדים מרובים מחמתה לא תנצל מפני כי אין לה יחוד אבל אם האילן זה חמתו שנתחמם מרובה מצלתו שהם החסדים אז

אם

אם הסוכה צלתה מן החסד מרובה מחמתה של החימום מן הדין בלא אילן כשרה כי זה מורה בסוד וימינו תחבקני והוא כבר נתחמם לצורך היחוד ולכן אפי' לא השפיל הענפים שהם המדות שלו לא השפיל אותם לערבם עם סכך הסוכה כדי שיהיו מקבילות אחת אל אחת כשרה אבל אם אין הסוכה צלתה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן צריך להשפיל הענפים למטה הם הקצוות של הזכר מפני כי אין בחינת החסד שהוא כלל מרובה בה לכן צריך להשפיל אלו הענפים של האילן הוא החתן ולערבם עם הסכך של הסוכה הוא סוד התפארת שלה כדי שתעלה היא למעלה ולא יהיו נכרים אלא מחוברים עם המדות של הכלה ויהיה סכך הסוכה רבה עליהן מתעלה למעלה מהן כי יהיו שני המאורות בהשואה אחת ומבטלן אותם הענפים שלו כי יעשה עיקר מן המדות של הכלה שנא' אשת חיל עטרת בעלה: ויש אומרים שאפי' אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה הם בחינת החסדים שהם מרובות כנזכר וזה בלא האילן שהוא החתן והאילן חמתו מרובה מצלתו וניתוסף בו החימום מכח הדין אם ענפי האילן והמדות שלו הם מכוונים כנגד סכך הכשר של הסוכה פסולה מפני כי בחינת הדינים שלו מתגוללים בה ונאחזים משם מאריכון דדינים בין שהאילן קדם להיות התיקון שלו כך בין שהסוכה קדמה להיות התיקון שלה כך כיון שענפי האילן הם המדות שלו כאמור הם מכוונות כנגד סכך הכשר של הסוכה פסלו אותה אבל אם הענפים הם המדות של הזכר מכוונות כנגד האויר שבין הכשר הסכך כשרה לפי כי המדות שלה כדקיימי קיימי כי המדות של הזכר לא סככו עליהם להמשיך עליהם מן הדין הנמצא בהם ולכן כשרה הואיל וצל הכשר שלה בחינת החסד מרובה מסתמא שאפילו אם ינטל האילן לגמרי יש שיעור בכשר שלה להכשיר אותה שלא יתאחזו ממנה לפי שהצל שלה בחינת החסד מרובה והוא הדוחה בעלי הדין כדאיתא בזוהר בפ' ואל זועם בכל יום נזעם או זעום לא כתיב אלא זועם שהוא זועם לכל מאריכון דדינים* ולכן כשרה היא לבעלה ובכל זה לא שאני לן אם קדם האילן התיקון שלו או קדם הסכך הוא התיקון של הכלה דין אחד להם אף על גב כי לפעמים צריך להיות התיקון של הזכר תחלה ואחר כך ממנו נמצא התיקון שלה ופעמים התיקון שלה קודם שנאמר ויבן ה' את הצלע וכו' לאשה ואחר כך ויביאה אל האדם עתה אין הפרש לענין תיקון הסוכה כאמור: אם קצץ האילן להכשירו כי זה מורה למעלה היות המדות של הזכר נתונים אל הנקבה לפי כי המדה האחרונה להיות שקטרגה בזמן הבריאה ואמרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד לכן נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך והנה הבנין שלה הוא יהיה מן הקצוות של הזכר ולכן כאשר זה מקצץ האילן הגשמי להכשירו למטה כך נעשה למעלה כי הנה כבר נתבאר כי כל המעשה אשר נעשה תחת השמש בגשמי כך נעשה למעלה ברוחני ולכן זה המקצץ האילן למטה להכשירו אהנו מעשיו כי כן נעשה למעלה כי הענפים של אילן עליון עץ החיים נקצצין וניתנים לכלה ונכשר ובלבד שינענעו היינו שיגביה כל ענף לבדו ומניחו וחוזר ומגביה ענף אחר ומניחו נמצא על ידי הנענוע שמנענע המדות עשה מעשה ואם לאו פסולה משום שנאמר תעשה לך ולא מן העשוי וסוד הדבר אגידנו לך עם מה שאמר בזוהר פ' פנחס דף רמ"ח: וז"ל בלולה בשמן כתית בשמן בהאי שמן דנגיד ונפיק מלעילא אמר רבי שמעון יאות אמרת אבל מאי כתית אלא רזא עילאה איהו דכיון דאיהו שמן מאי כתית אלא רמז הוא דקא רמיז לשמשא בנוקבא לאנגדא לגבה שמן רבות כתית כדקא יאות לא הוי אלא כתית לאפקא מזתים דאינון שייפין דגופא ולא משכא ההוא נגידו מלעילא בכל שייפא ושייפא לא הוי אלא כתית ולדיק איהו דכתיש כתישין ואפיק מכל אינון שייפין עילאין דאינון זיתין קדישין משח רבו בתיאובתא שלים לגביה נוקביה ואי לא כתיש לא יפוק ההוא משחא אלא בלא תיאובתא דשייפין וההוא נגידו לא אתהני מניה נוקבא ולא הוי כדקא יאות עד דהא כלולה מניה לאתבנאה מניה ועל דא בלולה בשמן כתית עכ"ל והנה נתבאר לך בזה סוד הנענוע אשר צריך להתנענע האדם בזמן שעוסק בתורה שלא זה דברי כמו שאחז"ל אשרי מי שעמלו בתורה ועשה נחת רוח ליוצרו שנאמר טוב שם משמן טוב כי כונת התנא להודיע סוד זה של הנענוע מבואר עם הפסוק והכי קאמר אשרי מי שעמלו בתורה שאומרים עליו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ועוד אמרו הוא עמל כאן ותורתו עמלה במקום אחר והוא סוד הנענוע אשר יעשה בעת הלימוד שנקרא יגיעת בשר ובעמל זה הוא עושה נחת רוח ליוצרו לפי כי הכלה היא בחינת נפש דוד והרוח הוא בסוד הזכר ועל ידי הנענוע של איבריו נעשה כך למעלה ועושה נחת רוח גורם שיורד בחינת רוח ליוצרו המדה האחרונה שעליו. נאמר יוצר רוח אדם בקרבו כנזכר בזוהר הוא פירוש הפסוק אלי ראה חיים עם אשה אשר אהבת העליונ' ואיך ימשיך לה חיים ובעמלך אשר אתה עמל בסוד הנענוע שהוא יגיעת בשר אשר אתה עמל תחת השמש כך נמשכים חיים עליונים עם אשה זו כל זה נעשה בסוד הנענוע ולכן צריך שיגביה כל אחד ויחזור ויניחנו שעל ידי כך כתיש כתישין הצדיק ואם לאו פסולה דכתיב תעשה על ידי הנענוע ולא מן העשוי שהוא יורד הטיפה בלתי נענוע והבן כל זה: העושה סוכה למטה בבית תחת הגג וכו' הרמז בזה אם התיקון של סוכה זו נעשה למטה במקום הנקרא בית היינו בבריאה וזהו תחת הגג של עולם האצילות שהסירו הרעפים שלה וירדה למטה אף על פי שנשארים עדיין העצים הדקים הם המדות שלה שהם סוד קרני חגבים שהרעפים מונחים עליהם וסוד הדבר הוא אשר נתבאר אצלי במאמר עשרה קרנות היו בראשן של ישראל וכלם נתנם בראשן של אדם הראשון שנאמר גדע בחרי אף כל קרן ישראל ונאמר ועל קרניא עשר די בראשיה ולעתיד נאמר וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק ושם נאמר כי אלו הקרנות הם סוד עשר מדות שנותן הזכר לנקבה לבנות אותה ולפי כי הם סוד המלכיות שבו נקרא קרנות ואלו הם הרעפים שנאמר כאן שהם ארבע יסודות ואלו הם מיסוד העפר ואלו הם מורכבים

של

של עלים הדקים שהם המדות שלא שהם כנגד עלים של עץ הדעת והם דקים קטנים עכ"ז כשרה לדור בתוכה הצדיק עליון כדבר האמור :

[א] **הגיד** לך אדם מה טוב ללכת בדרך ישרה כי מאחר שהאדם - עשה סוכה ממעשיו הטובים יהיה זהיר שלא יפסול אותה וגם עוד זאת לא יאבד אותה מפני מעשה הרע כמש"ה יכין וצדיק ילבש וחז"ל אמרו כל אדם מישראל יש לו שני חלקים אחד בג"ע ואחד בגיהנם זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע חטא נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם שנאמר לכן בארצם משנה יירשו הצדיקים ומשנה שברון שברם הרשעים והנה מאמר זה כבר נתבאר בהקדמת זה הספר אמנם נימא ביה מלתא דמאחר שהנחתי למעלה כי כל איש מישראל נמשך עם נשמתו איזה חלק מאדם הראשון מצד הנפש והגוף שלו לכן בהכרח יהיה לו שני חלקים כל אחד מישראל חלק א' בגיהנם וחלק אחד בג"ע לפי כי כן אדם הראשון חטא באכילת עץ הדעת טוב ורע ולכן מתחייב מזה שיהיה לאדם שני חלקים הנזכרים ועל ידי מעשיו יקנה חלק הרשע אחיו הוא מזמן אדם הראשון הלא אב אחד לכלנו וע"י מעשה הרע מפסיד חלק הטוב ולכן יאמר לא יישן תחת המטה בסוכה והוא כינוי למעשה הרע ולכן נפל למשכב והלואי היה נופל על המטה דמספקא לן אם ירד ממנה על ידי הרפואה של התשובה אם לאו אמנם זה הרע מעשיו עד שנפל תחת המטה ערש דוי אמנם מטה זו היא בתוך הסוכה כלו' כי עדיין המעשים טובים שעשה שלכן עשה לו סוכה זו לא הפסיד אותם ואינו תוהה על הראשונות ולכן החלק שיש לו לא הפסיד אותו אמנם אם הוא גבוה עשרה טפחים מטה זו שמורה היות החטא שלו פשוט כפול משולש מרובע לכן לא יצא ידי חובתו הוא הדבר אשר ביארתי כי המצוה אשר יעשה האדם מתקדש בה שלכן הנוסח שתקנו חז"ל אשר קדשנו במצותיו וכאשר האדם נתקדש נדחה ממנו סטרא אחרא הנקראת חובה תרגום חטא נמצא כאשר אינו עשה המצוה לא יצא ידי חובתו ולפי כי המצוה מצלא בעידנא דעסיק בה וזה שלא עשה מצוה לא יצא איכה מצלת אותו מחובתו : [ב] הישן תחת הכילה בסוכה הנה ענין הכילה הוא אהל והוא כינוי לעולם הזה שהוא כאהל כי ר' יהושע אמר שהוא כדוריי ור' אליעזר אמר שהם כאהל שנאמר וימתחם כאהל לשבת והענין לפי כי אדם זה מורדף אחר תענוגי העולם הזה והקניינים המדומים וכל עניינים הללו הם מונעים השלימות של מעשה המצות שמהם נעשיה

תרכ"ז. דיני הישן בסוכה ובו ד"ס:

[א] הישן תחת המטה בסוכה אם הוא גבוה י' טפחים לא יצא : [ב] הישן תחת הכילת בסוכה אם אינה גבוה עשרה טפחים או שאין לה גג רחב טפח יצא : [ג] העצים היוצאים מארבע ראשי המטה אסור לפרוס עליהן סדין ולישן תחתיו אפי' אם אינם גבוהים עשרה אבל אם אחד יוצא באמצע המטה בראשה והשני במרגלותיה כנגדו ונותנים כלונסאות מזה לזה מותר לפרוס סדין עליו ולישן תחתיו משום דאין לה גג רחב טפח למעלה והוא שלא יהיו גבוהים עשרה טפחים ויש מכשירין אפי' בגבוהי' עשרה טפחים : [ד] פירש סדין תחת הסכך לנוי אם הוא בתוך ארבעה טפחים לגג כשרה ואם הוא ארבעה טפחים

הסוכה כאמור אמנם אם אין הכילה גבוה עשרה טפחים דהיינו כי לא היה מורדף אחריהם ביותר או שאין לה גג רחב טפח יצא והוא ענין גאוה כמשחז"ל בפ' כי עלית כלך לגגות אלו גסי הרוח ולכן מאחר שאין בו גסות הרוח שהוא גג רחב טפח ונפש רחבה יצא ע"ד האמור כי נקה מן העון כאמור : [ג] העצים היוצאים מארבע ראשי המטה וכו' הנה נתבאר למעלה כי המטה הוא כינוי אל העון אשר יעשה האדם כד"א חושבי און ופועלי רע על משכבותם והנה העצים היוצאים הם עצות רחוק כמש"ה חושבי און על משכבותם על דרך משחז"ל לא תשית את עצה הוא היועץ וכן פירשו חז"ל בפ' מעלי הלבנון לשון עצה כך הם העצים היוצאים עצות רעות שיוצאים מארבע ראשי המטה אסור לפרוס עליהן סדין וכו' כלו' אל יאמר אדם מאחר כי אנכי חטאתי וחשבתי מחשבות רעות כל ראש לחלי וכו' אם כן אתן גמר להוציא המחשבה מן הכח אל הפועל לכן יאמר נא אסור לפרוס עליהן סדין כד"א ופרשו השמלה היינו פירוש המעשה אשר יעשה האדם וליישן תחתיו אפי' אם אינם גבוהים עשרה כי לא הושרש בהם פעמים רבות אבל אם אחד יוצא באמצע המטה היינו הרהור אחד בהזדמן עלה בראשו והרהור אחד לבסוף הוא השני במרגלותיה של המטה הלז ונותנים כלונסות מזה לזה הוא המשכת המחשבה רעה המתמדת באדם שהרהר בתחלה על המטה גם בסוף במרגלותיה ונמשך זה ההרהור מתחלת השכיבה עד סוף עמידתו מן המטה ולא הועיל מה שאמר בברכת המפיל אל יבהילוני הרהורים רעים מותר לפרוס עליו סדין ולפרש הענין ולישן תחתיו כי כך אמרו חז"ל שלשה דברים אין אדם ניצול מהם בכל יום אחד מהם הרהורי עבירה והסיבה שהותר לו משום דאין לה גג רחב טפח למעלה לא בא לו הרהור רע מסיבת גסות הרוח כדי שניחוש דילמא יבא לידי גמר שהרי כך אמרו חז"ל כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף נכשל באשת איש אמנם זה ההרהור אינו פוסל הסוכה לפי שהי' בדרך מקרה והוא שלא יהיו ההרהורים אלו גבוהים עשרה כלומר שלא היו בריבוי ולא נשתרש בהם ויש מתירין אפי' בגבוהים עשרה אף ע"פ שהיו מרובים מאחר שלא באו לו מסיבת גסות הרוח אין פוסלין מן הטעם הנזכר כי אין אדם ניצול מהרהורים רעים בכל יום והיה זה כאחד מהם ואינו פוסל הסוכה של מעשיו הטובים כאמור : [ד] פירש סדין תחת הסכך לנוי וכו' הוא על דרך הנזכר ספירש הקהלהו' רע ויוצא בשפתיו לעשות אותו וז"ש פירש סדין ע"ש סדין עשתם ותמכור את כל זה עשה תחת סכך

טפחים רחוק מן הגג פסולה ואם אינו לנוי אעפ"י שהוא בתוך ארבעה טפחים פסולה :

סכך הסוכה שלו אמנם זה אשר דבר נבלות פה היה לנוי להתנאות בו כדרך המשחקים ולכן אם הוא בתוך ארבעה טפחים לגג הסוכה כלומר אם לא היה זה העון היכה להתרחק האדם מן הקדושה זו של הסוכה זולת ארבע' טפחים ארבעה פעמים הפסיק לגג הסוכה כשרה כי מובן הוא מזה שאין דרכו בכך להיות פה דובר נבלה ולכן אע"ג כי עון גדול הוא לא פסל הסוכ' ויכולה להגן עליו מן הפורענות אבל אם הוא רחוק מן הגג שנתרחק מן הסוכה כל כך מפני שהוא מתמיד בדיבור רע פסול' שנאמר מגביה פתחו וכו' כך אמרו חז"ל המגביה פתחי פיו מבקש שבר ולכן פוסל הסוכה של מעשה הטוב ולא ימלט מן הפורענות וכל זה מיירי אם דבר אותה הנבלות לנוי כדרך המשחקים ואם אינו לנוי אלא שהוא למוד לדבר נבלות או לשון הרע בהתמדה אע"פ שהוא בתוך ארבעה ולא נשתרש בחטא זה ולא הוסיף על שלש פעמים ונאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר אעפ"כ הסוכה פסולה ולא תגין עליו מן הפורענות אע"פ שעינו תשובה ומע"ט כתרים בפני הפורענות לא תצילהו מן הפורענות ומכ"ש מאחר שהיא פסולה אין נכנסים לתוכה שבעה הצדיקי' אברהם וכו' שהולכים מסוכה לסוכה ובודאי השכינה עמהם כנזכר במאמר אוי לפוגם סוכתו וכן פוגם נשמתו :

עוד זה מדבר על דרך הנ"ל ופנה למעלה ומלין לגד עילאה ימלל וכך היה אומר הישן תחת המטה בסוכה וכו' כי הנה שינו אם הוא בעל את המעוררין מאי מעוררין שהיו אומרים ע"ג המזבח עורה למה תישן ה' א"ל וכי יש לפניו שינה והרי נאמר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל אלא כשאין ישראל עושים רצונו של מקום כביכול כאלו יש לפניו שינה ולכן יגיד כי אין זה מן הסיבה הנזכר אלא כי מאחר שעשה אותה הסוכה הנ"ל היא הכלה סוכת שלום הנה יש שם מטה שנאמר הנה מטתו שלשלמה אמנם לענין שנוהג תמיד מזמן החרבן הוא אינו ישן על גבי מטה זו כביכול אלא למטה מפני החרבן של זו הסוכה הנאמר בה ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנפלת ר"ל שנפלה כמה פעמים מזמן הבריאה ומאז היא ג"כ נופלת בכל גלות כמשחז"ל גלו לבבל שכינה עמהם שנאמר למענכם שלחתי בבלה וכו' עד גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר מי זה בא מאדום ואיתא בב"ר והנה אימה זו בבל וכו' נופלת זו אדום ולכן נקרא סוכת דוד הנפלת תמיד ובעבור החרבן כפה המטה כמבהז"ל אמר הקב"ה למלאכים מלך בשר ודם אבל מה דרכו לעשות א"ל כופה את המטות א"ל כך אני עושה שנאמר עד די כרסוון רמיו ואיתא בזוהר פ' אמור למלכא דמית בריה וכפה ערסי' ונטל כובין ודרדרין ושוי תחותוי ולכן בזמן שב"ה היה קיים לא כך הי' ומכ"ש לעתיד ונוסף עוד כי כאשר עשה ותיקן הסוכה אם יישן תחת המטה אף על גב כי הוא לפי שעה לא יצא ידי חובתו לפי כי זה הנאמר ביעקב ויקח מאבני המקום וכו' הנה פירשו חז"ל

שהיה רמז לזמן הגלות ויצא יעקב כד"א ויצא מן בת ציון כל הדרה ר"ל לפי שיש יציאה של שמחה שנאמר הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח אבל יציאה זו לרעה ויקח מאבני המקום ע"ש תשתפכנה אבני קדש ושם מראשותיו ע"ש כי ירד מראשותיכם וכו' וישכב במקום ההוא ע"ש נשכבה בבשתינו ולכן הישן תחת המטה זו בסוכה אם הוא גבוה י"ט ונשלמה מטה זו בסוד עשר לא יצא ידי חובתו לפי כי כאשר הוא שוכב על הארץ נאחזים ממנו אותם כובין ודרדרין הנזכר הם מאריכון דדינין ולכן לא יצא ידי חובתו הראשונה שנאמר ויגע בכף ירכו : ואם נאמר כי זה יהיה נמי למעלה היינו משחז"ל הנותן מטתו בין צפון לדרום הויין ליה בנים זכרים ולכן הישן תחת מטה זו בסוד יעקב הנזכר אם הוא גבוה עשרה טפחים שראויה לביאה שמטתו שלימה לא יצא ידי חובתו לפי שצריך לתת אותה בין צפון לדרום וחייב במצות עונה : הישן תחת הכילה וכו' הנה סוד המטה הוא בזמן שאותה נקודה יורדת למטה בבריאה ושם נעשית בסוד עשרה טפחים הם עשר ספירות ומעלה אותה החתן למעלה ונותן אותה בין צפון לדרום שהם ימין ושמאל ומתייחד עמה אמנם סוד הכילה הוא אחר שנבנית ונעשית כלה ונתוסף בה אות י' שהוא אחרת עשר ספירות עליונות לפי כי היא בסוד עשר והנקודה פנימית מתפשטת בתוכם בסוד עשר אם אינה גבוה י' טפחים אף על פי שהיא קרת הקומה עדיין או שאין לה גג הוא הכתר שלה אינו רחב טפח סוד ספירה אחת שלימה יצא ידי חובת עונה כאשר ישן שם לפי כי כן מעיקרא אין לה כתר שלם רק שני מלכים משתמשים בכתר אחד : העמודים היוצאים מארבע ראשי המטה הנה נתבאר בזוהר פ' ויצא כי המטה זו יש לה ארבע ראשים כנזכר דף קמ"ז וז"ל וישם מראשותיו דמאן אלא מראשותיו דההוא מקום מאי מראשותיו אי תימא כמאן דשוי תחות רישיה לא אלא מראשותיו לארבע סטרין דעלמא עכ"ל הנה מבואר הדבר כי מטה זו יש לה ארבע סטרין היינו ארבע ראשים שנאמר והיה לארבעה ראשים הם העמודים יבשים היוצאים מן המטה זו והם הגליות כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה אלו אסור לפרוש עליהם סדין של הקדושה כי הנה אשת חיל נשבחה בזה שנאמר סדין עשתה ותמכור לישראל אבל לא לזולת שנאמר ופרשו השמלה לפני זקני העיר ואפילו אם אינם גבוהים עשרה ר"ל כי הנה לא נאחזו ראשים אלו עד למעלה רק שיונקים מלמטה מעשרה לא יישן תחתיהם שלא יתאחזו בו אבל אם אחד מהם אלו הוא יוצא באמצע המטה בראשה ואחד במרגלותי' כנגדו ונותנים כלונסאות מתפשטות מזה לזה מותר לפרוש סדין עליו להיות הפסק ביניהם שלא יראו בסוד וישקף אבימלך בעד החלון וירא וכו' וישן אז תחתיו של הפסק לפי כי אין עוד היזק ראיה משום דאין גג רחב טפח למעלה שיתראה והוא שלא יהיו עמודים אלו גבוהים עשרה טפחים שמתאחזים למעלה במטה זו ויונקים ממנה ויש

מכשירין

מכשירין אפילו בגבוהים עשרה טפחים ויותר. מאחר שיש הסדין מפסיק ביניהם ואין שם היזק ראייה כאמור : פירש הסדין תחת הסכך לנוי וכו' הנה כאשר אנו אומרים כי הסוכה היא סוכת דוד הנופלת זה הסדין יהיה הלבוש המלבים אותה לנוי והסוד מה שאמר הכתוב הנה הוא לך כסות עינים לפי שנא' וישקף אבימלך וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו ולכן צריך כסות שמועיל לה לנוי ומונע הסתכלות העינים ולכן אם הוא בתוך ארבעה טפחים לגג כשרה כי זה הסדין מפסיק לראיה ואם אינו לנוי אף על פי שהוא בתוך ארבע פסולה דאף על גב שמועיל להפסיק היזק הראיה צריך שיהיה דבר נאה שנאמר בה שש וארגמן לבושה :

תרכ"ח. דין סוכה שתחת סוכה ובו ג"ס :

[א] סוכה **שתחת** סוכה העליונה כשרה והתחתונה פסולה וחני מילי שיכולה לקבל התחתונה כרים וכסתות **של** עליונה **ואפילו** על ידי הדחק ויש ביניהם עשרה טפחים **אבל** אם אין ביניהם עשרה טפחים או שיש ביניהם עשרה טפחים **אבל** אינה יכולה לקבל כרים וכסתות **של** עליונה **אפי'** ע"י הדחק התחתונ' כשרה אם **היא** מסוככת כהלכתה **אפילו** אם העליונה למעלה מעשרים ואם אינה מסוככת כהלכתה ומתכשרת ע"י סכך העליונה צריך **שלא** יהא סכך העליונ' גבוה מן הארץ למעלה מעשרים אמה : [ב] העושה סוכתו בראש העגלה **או** בראש הספינה **אם** אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה פסולה **אבל** **אם** יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה **אפילו** **אם** **אינה** יכולה לעמוד

[א] **אל** ילוזו מעיניך דברי חז"ל שעתיד הקב"ה לעשות חופה לבעלי מצות אצל בעלי תורה שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף וכן ז"ל אמרו עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש ולכן מתחייב מזה שיהיה לכל אחד מישראל כמה סוכות בכל עולם זו למעלה מזו ואיתא בזוהר פ' ויקהל דף ר"כ : שבעה היכלין אלין אינון היכלין דמלכא וכו' ואיתא פרשת בראשית דף ל"ח · וז"ל שבעה היכלין ושבעה מדורין אינון לעילא דאינון רזא דמהימנותא עילאה ושבעה היכלין אינון לתתא כגוונא דילהון חד לקבל חד וכו' הנה מבואר הדבר מן המאמר כי יש היכלות למטה בג"ע הארץ אשר שם יושבים נפשות הצדיקים וכן דוגמתם היכלות למעלה לשכון בהם הצדיקים כל אחד כפי מדרגתו ואיתא בתיקונים סוד נפש רוח נשמה כי כל בחינה מהם הוא ממקום אחד הנפש מעולם העשיה והרוח מעולם היצירה והנשמה מעולם הבריאה ולכן בלי ספק כי כאשר הרוח תשוב למעלה יש לה מדור לשכון שם וכן הנשמה ואמנם כל הלך יחזור למקומו כפי תורתו שעסק בה וכפי מעשיו הטובים וזה הוא דוגמא של הלבושים שעושה האדם ע"י מעשיו כדאיתא פ' ויקהל דף ר"י : וז"ל זכאה חולקיה מאן דזכי להני לבושין דקאמרן דמתלבשן בהו צדיקיא בגנתא דעדן אלו מעובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא בפיקודי אורייתא ובאלין קיימא נשמתא בגנתא דעדן ואתלבשא בהני לבושין אחרנין יקירן כד סלקא נשמתא בההוא פתחא דרקיעא לעילא אזדמנן לה לבושין אחרנין יקירן עילאין דאינון מרעותא וכוונה דלבא באורייתא ובצלותא וכו' הנה מבואר מזה כמה מיני לבושים יש לאדם בכל מקום שהולך וכדאיתא במדרש קהלת וכן איתא בענין המדור שיש לנשמה בכל עולם ועולם ולכן יאמר נא סוכה שתחת סוכה כי כן הם בכל עולם זו למעלה מזו העליונה כשרה והתחתונה פסולה והנה ענין הפיסול הוא דאשונה מאחז"ל הנשמה שנים עשר חדש עולה ואינה יורדת ולכן כאשר הנשמה יושב' דרך קבע בעליונה כי כן נאמר בסוכות תשבו שבעת ימים משמע סוכות. הרבה דאם לא כן הל"ל בסוכה ישב כל איש ישראל או יאמר לאחרונה כל איש ישראל ישב בסוכה וממ"ש סוכות בלשון ריבוי היינו לומר כי יש לאדם כמה סוכות זו למעלה מזו ואמר תשבו כעין תדורו כמשחז"ל ולכן אז הסוכה התחתונה הראשונה שהיה יושב בה נפסלה לפי כי אינו יושב בה כלל והני מילי שיכולה התחתונה לקבל כרים וכסתות של העליונה הם דברים הצריכים לאותה דירה העליונה והוא על דרך מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה באהרן ויראו כל העדה מטה מעשה שמים וכן במשה ורבי עקיבא עליו השלום ולפי כי הסוכה התחתונה אף על גב שהיא רוחנית בגן עדן עם כל זה אינה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה לפי שהם רוחניים יותר. לכן אינה יכולה לקבל אותם אפילו על ידי הדחק ויש ביניהם עשרה טפחים והם רמז לעשר ספירות שבכל עולם והם עשרה טפחים שביניהם אבל אינה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה ממנה ואפילו על ידי הדחק התחתונה כשרה ועדיין אדם זה יורד לשכון בתוכה אם היא מסוככת כהלכתה ולא עשה עון לפסול אותה אפי' העליונה למעלה מעשרים אמה כי זה יורה שהיא מעולם יותר עליון ואם אינה מסוככת כהלכתה מצד העון ומתכשרת על ידי סכך העליונה שהוא עסק התורה לכן צריך שלא יהא סכך העליונה גבוה מן הארץ למעלה מעשרים אמה כי אז מורה על סוכה אחרת למעלה ואיתא פרשת אמור דף ע' : וזה לשונו ותמן כתיב ג' מדורין עבד קודשא בריך הוא לצדיקייא חד דזכו דלא אשתליאו מהאי עלמא וכו' מדורא תניינא גן עדן די בארעא ביה עביד קודשא בריך הוא מדורין עילאין יקירין ורבו דהיכלין בתרין גוונין דלית לון חושבנא וכו' מדורא ג' ההוא מדורא עילאה קדישא דאקרי צרורא דחיי דתמן מתעדנא ההוא דרגא עילאה קדישא דאקרי נשמה עכ"ל הרי מבואר כמה מדורין יש לאדם זה על זה והם סוכה על גבי סוכה כאמור : [ב] העושה סוכתו בראש העגל' כלו' שהוא מתכוון כי גלגל הוא שחוזר בעולם ולכן כל הקניינים המדומים כאלו אינם ועוד התכוון כי זרח השמש ובא השמש ולכן היה מקיים

לעמוד ברוח מצויה דים כשרה: [ג] עשאה בראש הגמל או בראש האילן כשירה ואין עולין לה בי"ט מקצתה על האילן ומקצתה על דבר אחר אם היא בענין שאם ינטל האילן תשאר היא עומדת ולא תפול עולים לה בי"ט ואם לאו אין עולים לה בי"ט:

דבר

שוב יום א' לפני מיתתך ולכן עשה סוכתו של עכ"ב ממעש' הסובב על אופן עגלה זו או בראש הספינה כי נמשל האדם דרך אניה בלב ים כנזכר בזוהר והאניה חשבה להשבר כאשר מתבונן בדרך זה או יביע למשחז"ל מעשה הרשע כקודח בספינה ומחריב העולם לכן כשרה אם יכולה לעמוד ברוח דיבשה והסוד כי רוח זה הוא משחז"ל אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח של שטות והם רוח של יבשה ושל ים הטובעת הספינות הגופים שאול ע"י שמפתה אותם ולכן בא הדמיון אם סוכה שעש' יכולה לעמוד ע"י נסיון דרוח רעה דיבשה אע"ג שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים כי גדול הוא כשרה והיא מגינה עליו מן הייסורין והסוד הדבר מ"ש פ' ויצא דף קמ"א וז"ל וילך חרנה סטרא דאשת זנונים אשה מנאפת וכו' דכורא אקרי סמא"ל נוקביה כלילא בגויה וכו' נוקבא דס"מ נחש אקרי אשת זנונים קץ כל בשר קץ הימים תרין רוחין בישין מתדבקן כחדא רוחא דדכורא דקיק רוחא דנוקבא בכמה אורחין ושבילין מתפרש' וכו' קשיטת גרמה בכמה תכשיטין כזונה מרחקא קיימת ברים אורחין ושבילין לפתאה לבני נשא וכו' והיינו שתי רוחות הנזכר כאן הנקבה היא רוח מצויה דיבשה המפתה בני אדם היינו משחז"ל אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח של שטות ויש פיתוי שני הוא מ"ש בזוהר פ' פקודי דף רס"ו · וז"ל בהאי היכלא אתחזי חד רוחא שליט תקיפא ודא אקרי אוף הכי אל נכר ודא איהו דמפתי לבר נש דלעי באורייתא או דקאים בבי מדרשא האי רוחא מפתי ליה ואשיב כמה הרהורין ואמר מה את קאים הכא טב לך למהך בחבורת אינון דאזלין בתר נשין שפירתאן ומתענגי בעינוגא דעלמא וכו' וזה הוא רוח מצויה דים התורה כדאמרן ולכן נתבונן בסוכה זו אם אינ' יכול' לעמוד בנסיון רוח מצויה דיבשה הנזכר פסולה לא תוכל להגן עליו מן הפורענות אבל אם יכולה לגמור בנסיון רוח מצויה זו דיבשה שהיא של עבירה ולא יחטא אע"ג כי אינ' יכולה לעמוד בנסיון ברוח מצוי' דים הנזכר הוא אל נכר שמפתה אותו מעכב אותו מלעסוק בתורה הרחבה מני ים כשרה להגן עליו כאמור: [ג] עשאה בראש הגמל או בראש האילן והדמיון לזה הוא להורות כי האדם שעשה סוכה זו ממעשה הטוב הי' פוסח על שתי הסעיפים פעם עשה מעשה מפני יראת העונש היינו שעשא' בראש הגמל שלכן אחז"ל הרואה גמל בחלום מיתה נקנסה עליו וניצול ממנה לפי שנאמר קול ה' משלם גמול לאויביו ולכן מפני כי ניצול מן המות יאמר אשירה לה' כי גמל עלי או שעשה סוכה זו בראש האילן היינו שעשה המצות לזכות תחת עץ החיים ולכן כשרה עכ"פ אבל אין עולי' לה בי"ט משום שהו' אסור להשתמש בי"ט בבעל חי ובמחובר כאשר יבא במקומו בע"ה: עוד לאלוה מילין לצד עילאה ימלל וכך היה אומר סוכה שתחת סוכה העליונה כשרה והתחתונה פסול' וכו'

היינו מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רנ"ה · וז"ל סוכה דאיהו אימא עילא' לסככא עלייהו כאימא על בנין ובגין ז' ספירתאן אמר קרא כי בסוכות הושבתי את בני ישראל במפקנותהון מארעא דמצרים בז' ענני כבוד סוכ' אית בהאות ואו בסכו' חסר וא"ו דאתמר בה בסכת תשבו שבעת ימים איהי אימא אבל סוכ' בהאות ואו איהו ברזא דתרין בנין הוי"ה אדנ"י והכי סליק סוכה כחושבן יאהדונה"י והנה מבואר הדבר מן המאמר היות ג' מיני סוכות כתובות בפ' הא' בסכת חסר והשניה מלאים כדלקמן והנה בסכת חסר ו' הוא סוד סוכ' דוד הנפלת כדלעיל סוכה מלא בסוד אימא עילא' וג"כ סוכה בסוד יאהדונה"י כאמור ולכן בא הדין זה סוכה שתחת סוכה העליונה כשרה אותה שבאה בסוד אימא עילאה והתחתונה שהוא בסוד סוכת דוד פסולה וה"מ שיכולה התחתונ' לקבל כרים וכסתות של העליונ' ואפי' ע"י הדחק ויש ביניהם י' טפחים ר"ל שאימא עילאה אינה רובצת על הבנים אלא נסתלקה למעל' מעשר' ספירות של הבנים אבל אם אין ביניהם של שתי סוכות אלו י' טפחים דהיינו כי האם רובצת על הבנים או שיש ביניהם י' טפחי' שנסתלקה האם למעלה אבל אינה יכולה סוכת דוד לקבל כרים וכסתות של העליונ' והרמז לכלים של אימא העודפים ויורדים למטה בסוד אות למד בסוד ופרוש עלינו סוכת שלום ואינה יכולה לקבל אותם מפני שבאו לה שבעת ימים עליונים כמש"ה בסוכת תשבו שבעת ימים כנ"ל ולכן אינ' יכול' לקבל כרים וכסתות דאימא המסך שלה אפי' ע"י הדחק שרחל נדחקת מכלים שלה וכל זה מורה שהיא גדול' ולכן כשרה ונכנס בה הצדיק לדור בתוכה אם היא מסוככת כהלכתה מן הסכך של אימא שיורד שם אפי' אם הסוכה העליונ' היא אימא למעל' מעשרים שיעור צדיק וצדק עשרים ספירות ואם אינה מסוככת כהלכתה דהיינו ז' ספירות שלכן נקרא בת שבע כדאי' בזוהר פ' פנחס דף רנ"ה · וז"ל וחגותם אותו וכו' שבעת ימים מסטרא דבת שבע דאיהי מלכות וכו' ולכן יאמר אם אינה מסוככת כהלכתה ומתכשרת ע"י סכך העליונ' היא אימא צריך שלא יהא סכך העליונ' גבוה מן הארץ היא מלכות למעל' מעשרי' אמה שיעור עשרים ספירות של הזכר והנקב' אלא תהיה רובצת עליהם בצד מה כמדובר: העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינ' הנה בא הרמז בזה לשני כינויים שרומזים לכנסת ישראל אחד הוא עגלה כד"א וירכיבו ארון ה' על עגלה והכינוי השני הוא הספינ' כד"א דרך אניה בלב ים ולכן יאמר כי הטוב' סוכתו ומתקן אותה על אחד משני דרכי' הללו בראש העגלה כדי שתחזור אחר כך בסוד הפנים כי בתחלה אותם הפרות הם מעלים הארון לבית שמש כד"א כי שמש ומגן ה' כדאיתא בזוהר פרשת תרומה דף קל"ח · וזה לשונו מזמור שירו לה' שיר חדש וכו' פרות עלות כד נטלי ארונא אתערו בהאי תושבחתא כד"א וישרנה

הפרות

תרכ"ט. מבה צריך להיות הסכך ובו י"ט סעיפים:

[א] דבר שמסככין בו צריך שיהיה צומח מן הארץ ותלוש ואינו מקבל טומאה אבל דבר שאינו צומח מן הארץ אע"פ שגידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה כגון עורות של בהמה שלא נעבדו שאינם מקבלים טומאה או מיני מתכות אין מסככין בהם: [ב] וכן דבר שמקבל טומאה כגון שפודין וארובות המטה וכל הכלים אין מסככין בהם ואפילו אם נשברו שלא נשאר בהם שיעור קבלת טומאה: [ג] סיככה בחיצי' שאין להם בית קיבול כשרה שיש להם בית קיבול פסולה: [ד] סיככה בפשתן שלא נידק ולא ניפץ כשרה דעץ בעלמא הוא אבל אם נידק וניפץ פסולה:
בהבלים

הפרות בדרך וכו' דא איהו כגוונא דלעילא בשעתא דאינון חיות נטלי כרסייא לעילא וכו' ולכן להכי עשה סוכתו סוכת דוד ברזא העגלה להעלות אותה למעלה או ברזא השפיל' כדאיתא בזוהר פרשת בשלח דף נ' שם אניות יהלכון וכו' היתה כאניות סוחר דא כ"י וכו' ואיתא בפסוק אתה מושל בגאות הים כי תדרשנו ימלא לך נא ש"ע אם אינה יכולה לעמוד סוכה זו ברוח מצויה דיבשה פסולה דמאחר כי זה עשה אותה על הנחה זו בסוד השפיל' ולכן מוכרח הוא כי יבא עליה ההוא דברא דימא ברוח מצויה להשקיע הים מזעפו אמנם אף על גב שאינ' יכולה לעמוד ברוח מצויה שלים מאחר שיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה כשרה: עשאה ברזא הגמל שהוא העטרה אחרת או ברזא האילן הוא אילן של אשרה כשרה אבל אין עולין לה ביום טוב כי אז שולט עץ החיים מקלתה על האילן ומקלתה על דבר אחר אם היא בענין שאם ינטל האילן רע תשאר היא עומדת ולא תפול שנקראת סוכת דוד הנופלת עולים לה ביום טוב ואם לאו אין עולים לה ביום טוב שהוא אסור להשתמש בבעלי חי שהוא בסוד היצירה ולא במחובר שהוא צומח בסוד מע"ע והבן:

[א] **דבר** הנחנו למעלה כי הסוכ' הוא כינוי למעשה הטוב אשר יעשה האדם לעשו' לו סוכה להגן עליו ולהציל לו מרעתו כמו שאמרו תשובה ומעשים טובים כתריס בפני פורענות שלכן אנו אומרים ומעשה ידינו כוננהו ולכן אומר לה' מחסי וכו' באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה צנה וסוחרה אמתו ולכן יאמר נא כי דבר שמסככין בו ענין סוכה זו כדי לסכך על האדם צריך כי יהיה בו שלשה דברים ראשונה שיהיה צומח מן הארץ כי כל המעשה אשר יעשה לא יחזיק טובה לעצמו רק יהי' בעיניו כאלו צמח מן הארץ ובזה יזכה כי מתקיים בו ויצילו מעיר כעשב הארץ כך אחז"ל כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער שנאמר הקיצו ורננו שוכני עפר ויהי' תלוש לא יעשה חייו קבע אלא כאלו הוא תלוש מן העה"ז כך אחז"ל אין העולם מתקיים אלא על מי שאינו שנאמר תולה ארץ על בלימה ונוסף עוד שאינו מקבל טומאה כהם לא במעשה ולא בדיבור ולא במחשב' רעה ח"ו אשר אלה לו שלשה עיקרים אלו בלי ספק כי עשה לעצמו סוכה להגן עליו בעה"ז וגם לעה"ב יעשה לו הקב"ה צל וחופה בג"ע עם הצדיקים אבל דבר שאינו צומח מן הארץ הוא השפלות אע"פ שגידולו מן הארץ שמרגיל עצמו להיות שפל כד"א וענוים ירשו ארץ אינו מועיל לענין סכך זה והם השני בחינות של

פ' זבחי אלהים רוח נשברה שמשבר אותה האדם לרצונו אף על גב כי רם לבבו אמנם לב נשבר ונדכה מן הטבע שלו הוא חשוב לפניו יותר שנאמר אלהים לא תבזה ולכן אע"פ שהאדם זה גידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה כגון עורות של בהמה שלא נעבדו דאע"ג שאמרו הז"ל בפ' אדם ובהמה אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ועושים עצמן כבהמה אבל מכל מקום לאו בכל שעתא יעשה כך כי פעמי' צריך להגביה לבו לעבודת יוצרו כמש"ה ויגבה לבו בדרכי ה' ולא טוב עשה מי שממעט עצמו לדבר מצוה ודוגמא לזה הם עורות של בהמה כי רמזתו ולא נרמז עקשתו ולא נעקש אף על פי שאין מקבלי' טומא' בזה ואין זה נקרא עון רק התרשלות אין מסככין בו וכן מיני מתכות מי שהוא רודף אחר קניינים המדומים אף על גב שהוא בהיתר אינו מועיל לעשות מזה סוכה אף על גב כי דבר הגון הוא ושואלים את האדם נשאת ונתת באמונ' אינו מועיל מ"מ להנצל מן העונש אבל לעשות לו סוכה בקום עשה אינו מועיל אלא דבר שהוא בקום עשה שלכן נאמר חג הסוכות תעשה ולא מן העשוי: [ב] וכן דבר שמקבל טומאה אע"ג שאין זה טומאה ממש כגון שפודין המרבה במשתאות לאכול צלי אש וארובות המטה דאע"ג כי תשמיש המטה הוא מצוה מן התורה היינו למצות עונ' אבל ארובות המטה כלומר המאריך בענין זה של המטה שנים אלו הם דברים שמקבלים טומאה הם הכנה ובסיס לטומא' שע"י כן נעתק האדם אל החטא שהם בכלל מושכי העון בחבלי השוא וכל הכלים אין מסככים בהם והם איברי האדם שהם כלים מוכנים לצורכי האדם ובכלל שלהם העין והלב אף על פי כי נשברו וכל כך השפיל וכיתת איברים אלו עד מקום שלא נשאר בהם שיעור קבלת טומא' ולא היה משתמש בהם זולת לענין המצטרך אין מסככין בהם ואע"ג כי עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה נינהו ושבר אותם נכי כי ניצול מן החטא אבל לסכך הסוכה צריך מצות מעשיות כמדובר: [ג] סיככה בחיצים שאין להם בית קיבול כשרה כמה דברים מכונים לחץ לשון הרע שנאמר חץ שחוט לשונם מרמה דבר וכו' ונאמר כחצים ביד גבור כמו כי פעולת שני איברים הלשון והברית נקראו חצים שלכן אמרו זרע שיורה כחץ ולכן יאמר סיככה זו הסוכה בחיצים הדיבור והמעשה שאין להם בית קיבול כשרה מאחר שהוא זהיר בהם אמנם אם יש להם בית קיבול לטומא' אין מסככין בהם: [ד] סככה בפשתן שלא נידק וניפץ הנה הרמז של הפשתן הוא העון של קין עצמו כמשחז"ל שהביא קרבן מן
הפסולת

[ה] בחבלים של פשתן פסולה של גמי ושל סיב כשר׳ : [ו] במחצלת של קנים וקש ושיפה וגימי בין שהיא חלקה שהיא ראויה לשכיבה בין שאינה חלקה שאינה ראויה לשכיבה אם היא קטנה סתמא עומדת לשכיבה ומקבלת טומאה ואין מסככין בה אלא א״כ עשאה לסיכוך ואם היא גדולה סתמא עומדת לסיכוך ומסככין בה אלא א״כ עשאה לשכיבה והני מילי שאין לה שפה אבל אם יש לה שפה בענין שראויה .לקבל אפילו אם ניטל שפתה. אין מסככין בה : [ז] יש להסתפק אם מותר להניח סולם על הגג כדי לסכך על גביו : [ח] לחבר כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל או לקשרם בבלאות שהם מקבלים טומאה אין קפידא : [ט] כל מיני אוכלים מקבלים טומאה ואין מסככים

הפסול׳ שהיה לו ולכן אם סיככה הסוכה בפשתן אם פסולת זה שעושה בו המצות לא נידק ולא נפץ כשרה דען בעלמא כלומר לא היה מתכוין לתת חלק רע אלא שלא הי׳ בו לא דעת ולא תבונה לתת מן המובחר כמ״ש כבד את ה׳ מראשית כל תבואתך אבל אם הידק וניפץ והפריש מן הפסולת וחלק הרע שהי׳ לו פסול׳ הסוכ׳ ולא תגין עליו וכן בחבלים של פשתן זה חלק רע מעיקרו פסול׳ של סיב ושל גמי כשרה הוא חלק הממוצע : [ו] במחצלת של קנים וכו׳ הנה דבר ידבר בראשונ׳ בתורת המעש׳ אשר יעשה האדם לעשות לו סוכה הנזכר גם בענין לימוד התור׳ בא ללמדנו על לימוד המועיל לעשו׳ הסוכ׳ שנאמר כי בצל החכמ׳ בצל הכסף ולכן יאמר כי מחצלת של קנים הוא ענין לימוד התור׳ ע״ד מש״חז״ל לעולם יהא אדם רך כקנה וכו׳ ולא עוד אלא שזכה לכתוב קולמוס ספר תור׳ ולכן יהי׳ מחצלת זו הרמז שיהי׳ האדם מצע לפני כל האדם ע״ד מה ששנינו מאד מאד הוי שפל רוח וכמו שאמר הר״ם במז״ל בכל המדות היותר נאות הוא דרך האמצעי הוא הנקרא דרך ה׳ אמנם לענין הגאוה צריך להתרחק ממנ׳ עד קצה האחרון והיינו מ״ש מחצלת של קנים כמ״ש אנטוניגוס נרבי עליו השלום מי יתנני מצע תחתיך לעה״ב והעיקר יהי׳ בלימוד התור׳ שנכתב בקנה כדאיתא בזוהר אוי למתגא׳ בכתרה של תור׳ וכן שנינו אל תעשם עטר׳ להתגדל בהם וכן קש ושיפ׳ וגמי ואין חילוק בזה בין אם חלקה אם הוא חלק שפתים או החליק אליו בעיניו או אם אינ׳ חלק׳ זה הלימוד שהוא לומד בתור׳ ואין שם עון והיינו מ״ש בין ראויה לשכיב׳ וכו׳ כלומר כי לימוד זה שלומד אף על פי שהוא דוגמת מחצלת על ידי השפלות בין שהיא חלקה שמדבר בחלקלקות ועינים רמות כי החליק בעיניו שלכן היא ראויה לשכיב׳ כדאי הוא הלמד על ידי אלו המדו׳ רעות לשכיבה וימות בלא עתו בין שאינ׳ חלקה תור׳ זו שלמד ולכן אינה ראויה לשכיב׳ כי אין ראוי שימות אדם הלמד בסדר זה ולא נקבל ייסורין להיות שוכב על ערש דוי אם היא קטנה מחצלת זו שמור׳ על מיעוט השפלות והלימוד לכן מסתמא לשכיב׳ עומדת הוא מוכן לקבל ייסורין ומקבלת טומא׳ אף על גב שהתור׳ מטהרת שנאמר יראת ה׳ טהור׳ מאחר כי יש מעט מן השפלות ושא עינים הוא מורה כי נמצא בו גאוה ועינים רמות ולכן לשכיבה על המט׳ עומד וסוף שמקבל טומא׳ אדם זה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה כל אדם שיש בו גסות הרוח סוף שהוא נכשל באשת איש ואין מסככין בה כי אינה מגינה עליו אלא אם כן עשאה מעיקרא לסיכוך כלומר כל זה שהי׳ עוש׳ הי׳ לשמה

וכך אמרו חכמים זכרונם לברכה גדול׳ עבירה לשמה אז מועילה לסכך בה : ואם היא גדולה מחצלת זו כלומר שהי׳ שפל ביותר בענין הלימוד סתמא עומדת לסיכוך להגן עליו ולהציל לו מרעתו ומסככין בה להועיל לו אלא אם כן עשאה מעיקרא לשכיב׳ לסגף עצמו בייסורין והני מילי שאין לה שפה ר״ל כי כאשר היה משפיל עצמו ולומד לא הי׳ מוציא בשפתיו לשבח עצמו וכמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק הוא עדינו העצני כשהי׳ למד תור׳ דוד המלך עליו השלום הי׳ יושב על גבי קרקע א״ל ליתיב מר על גבי כסת לא קביל עלי׳ אבל אם יש לה שפה שמשבח ואומר בפיו אפילו ניטל שפתה אחר כך ואינו מתהלל אין מסככין בה כי לא תוכל לסכך על האדם להצילו מן הייסורין כנזכר : [ז] יש להסתפק אם מותר להניח סולם על הגג כדי לסכך עליו הנה זה הסולם הוא רמז לענין התור׳ וכמש״חז״ל בפ׳ סולם מוצב ארצ׳ זה סיני היינו מה ששנינו לעולם יעס׳ אדם עצמו ת״ת ופירש רש״י ולית ביה משום יוהרא ולכן מספקא לן אם מותר להניח סולם זה שהוא מדרגות זו למעל׳ מזו כך הוא לענין התור׳ שנקנית במעלות מ״ח כמו ששנינו אמנם להניח סולם על הגג שהוא גסות הרוח על דרך מה שאמרו חז״ל כי עלית כולך לגגות אלו גסי הרוח דאע״ג ששנינו לעולם יעס׳ אדם עצמו ת״ח מלת לעול׳ משמע בכל ענין ולית ביה משו׳ יוהרא לסכך עליו לענין מעש׳ הטוב של צורך הסוכ׳ לא ידענו אם יוהרא זו תחשב למצוה או לאו לסכך עליו ולהגן עליו : [ח] לחבר כלונסאות הסוכ׳ במסמרים וכו׳ אע״ג דקאמר שענין יוהרא לשם מצוה מספקא ליה אם יועיל לסכך עליו כאמור חזר והגיד כי לחבר כלונסאות הם עצי הסוכ׳ רמז אל המצות שבהם נעשית הסוכ׳ וצריך לחבר אותם במסמרות של ברזל דברים קשים כברזל ע״ד מש״חז״ל בפ׳ ארץ אשר אבניה ברזל או בהפך לקשרם בבלאות דהיינו העדר הידיע׳ כדאמרינן בעלמא לא תסמכו מן משמרעוטי כי זה וזה מקבלים טומאה דאלו התלמיד חכם שקש׳ כברזל אף על גב שהוא להועיל למצות סוכ׳ מ״מ הכעס פוגם בנפש האדם כמ״ש בזוהר בפ׳ טורף נפשו באפו וענין הבלאות שהוא חוסר הידיע׳ אף על גב שבענין הסוכ׳ מועיל מכל מקום מקבל טומא׳ כך אמרו חכמים זכרונם לברכ׳ לא עם הארץ חסיד אעפ״כ מועיל לענין הסוכ׳ ואין בזה קפידא : [ט] כל מיני אוכלים מקבלים טומא׳ וכו׳ אחר כלותו ללמד דעת את העם בענין המועיל לעשות זו הסוכ׳ להגן עליו מענין התור׳ והמצו׳ ועתה חזר והגיד על דברים הפוסלים הסוכ׳ ואמר כל מיני אוכלים ר״ל כל ענין המאכל אשר יאכל בהתמד׳

מקבל

מסככים בהם : [י] ענפי תאנה ובהם תאנים זמורות ובהם ענבים אם פסולות מרובה על האוכל מסככין בהם ואם לאו אין מסככין בהם ואם קצרם לאוכל יש לידים תורת אוכל לקבל טומאה וצריך שיהא בפסולת כדי לבטל האוכל והיד ואם קצרם לסיכוך אז אין לידים תורת אוכל ואדרבא הם מצטרפים עם הפסול לבטל האוכל ואם קצרם לאוכל ונמלך עליהם לסיכוך אין המחשבה מוציאה הידות מתורת אוכל עד שיעש' בהם שירוש אותם : [יא] מסככין בפיג"וגו הנקרא בערבי שומר : [יב] סיכך בירקות שממהרין לייבש אף ע"פ שפסולים לסכך מפני שמקבלים טומאה אין דינם כסכך פסול לפסול בארבעה טפחים אלא כאויר חשיבי לפסול בג' ואם אין דרכם לייבש דינם כסכך פסול

מקבל טומאה ואמר כל מי מיני לומר כל מי שהוא רודף אחר כינוי המאכל למלאת רסן בטנו בין שהוא אוכל עם ריעים ועושה מרזחין או שאוכל הוא לבדו לא שנא שאוכל דברים בלתי מתוקנים או מאכלים טובים כל מיני אוכלים המרגיל עלמו אחריהם מקבלים טומא' ויבא לידי חטא ולכן אין מסככין בהם לפי כי לא יועילו להגן על האדם כאמור : [יב] ענפי תאנה ובהם תאנים כך אמרו חז"ל אילן שאכל ממנו א"ה תאנה היתה שנאמר ויתפרו עלה תאנה זמורות ובהם ענבי' כך אחז"ל כמה דורות אבד היין ולכן נא' ענבימו ענבי ראש הללו שהביאו יללה לעולם נח ויבא מן היין וישכר ויתגל בני אהרן שתויי יין נכנסו עשרת השבטים שנא' השותים כרים מלאן וכו' לכן עתה יגלו בראש גולים וכו' יהודה ובנימין גם אלה ביין שגו וכו' ולכן אם פסולת מרובה על האוכל יש זמן שהוא פוסל אכילה ושתיה ומרובה זמן זה על זמן האוכל מסככין בהם כי גם בענין אכילה ושתיה מקיים בכל דרכיך דעהו ואם לאו אלא שהוא עושה אכילה ושתיה עיקר אין מסככין בהם ואם קצרם לאוכל ועשה עיקר לאוכל אז הידים יש להם תורת אוכל לקבל טומאה כי הידים ר"ל סיבות להמשיך את הטומאה וצריך שיהי' בפסולת בזמן שפוסל המאכל ומתרחק ממנו שיעור כדי לבטל האוכל והיד הוא הסיבה שלה ואם קצר' לסיכוך נמנע מן המאכל כדי לזכות לסיכוך אז אין לידים הסיבות של המאכל תורת אוכל ואדרבא הם מצטרפים עם הפסול שפסל המרזחין לבטל האוכל ואינו נחשב לו לעון ואם קצרם לאוכל מתחיל' על כונת ריבוי האכיל' ונמלך עליהם לסיכוך לשם מצוה אין המחשב' טובה זו מוציאה הידות הם סיבו' הנזכר מתורת אוכל עד שיעש' בהם שידוש אותם וע"י שמבזה אותם מועיל לסכך בהם להועיל לו כאמור : [יא] מסככין בפיגו"גו הנק' שומר בערב סיכך בירקו' שממהרים לייבש והוא מב"ה כל הבשר חציר וכל חסדו כציץ השדה שהנביא היה מקטרג כי החסד שהיו עושים כציץ השדה לפי שלא היו עושים לש"ש ולכן סמך לזה יבש חציר נבל ציץ וכן כדומה לזה הוא המסכך בירקות ר"ל כי אותם המצות והצדק' שעש' לא היו כתקנן שלכן נמשלו' לירקות שממהרים לייבש אעפ"י שפסולים לסכך מפני שמקבלים טומאה לפי כי המצו' שתקנ' יש בה כח לדחות את הטומא' מן האדם כמ"ש אשר קדשנו במצותיו וכאשר לא עשה כן המצוה נמצא שמקבל טומאה אמנם אין דינם כסכך פסול שפוסל בארבע' טפחים הם ד"פ מן השם כדלקמן אלא כאויר חשיבי לפסול בג' ואם אין דרכה לייבש דינם כסכך פסול ופוסלים בארבע' טפחי' ואין מועיל לו מעשה הסוכה להציל אותו כדבר האמור : עוד

חשוב ותראה כל דינים הללו כילד הם נרמזים למעלה א' בא' יגשו וכך היה אומר דבר שמסככין בו לריך שיהי' לומח מן הארץ וכו' הנה נתבאר למעלה כי הסוכה בסוד הכלה סוכת דוד ולכן דבר שמסככין בו לריך ג' תנאים זה ילא ראשו' שיהיה לומח מן הארץ ע"ד הנ"ל ואד יעלה מן הארץ כי לריך שיקדים תחל' התעוררו' מלמטה בסוד אור חוזר ואח"כ יורד מלמעלה אור ישר והשק' את כל פני האדמה והיינו מ"ש כי לריך שיהי' לומח מן הארץ תחלה אור חוזר ולכן אח"כ נעשה הסכך של סוכה זו וזאת שנית שיהיה תלוש ר"ל אינו מספיק כי אור זה יעלה מלמט' לתוך כלה הסוכ' זו אלא יהי' תלוש מחוב' ויולא וזהו סוד מש"ה ויהי בלאת נפשה וכו' וילא בנימין הלדיק אח"כ נא' וילב מלבה על קבורת' וזהו הי' לדבר והשלישית יותר בה שיהי' זה דבר שאינו מקבל טומא' אותו אור חוזר שנברר יפה והבן והנה ג' דברי' אלו הם הסיב' להיו' נעשה סכך הסוכ' ואמנם שלשתן הם דבר אחד הלריכי' להיו' באותו אור חוזר אמנם כאשר נא' כי הסכך עלמו לריך להיו' משלש אלה ר"ל מאחת מאל' כך הוא עיקר הדבר זה ילא ראשו' לריך שיהי' דבר שמסככין בו לומח מן הארץ העליונ' ה' ראשונה ואח"כ יהי' תלוש כי יהי' נחשב מן הכל' הנזכר ויהי' דבר שאינו מקבל טומא' שלכן נק' עץ חיים היא והבן אבל דבר שאינו לומח מן הארץ אעפ"י שגידולו מן הארץ ואינו מקבל טומא' כגון עורות של בהמ' שלא נעבדו והענין כי הנה כדרך שנא' ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם כך הוא עוש' כתנות עור לבחינ' הנקרא בהמה הרבול' על אלף הרים וזה אינו מקבל טומא' כי בהמה טהור' היא כמשחז"ל והוא סוד מ"ש בתיקונים בבריא' אינו מתערב טוב ורע ועכ"ז לא נעש' ממנו סכך הסוכ' אע"ג שלא נעבדו .ולכן מקבלי' טומא' או מיני מתכות והם סוד ז' ספירו' עכ"ז אין מסככין בהם : וכן דבר שמקבל טומאה כגון שפודים שהברזל שולט בו סטרא אחרא וארובות המטה שמתפשט למטה ונאחז בה וכל הכלים אין מסככים בהם אעפ"י שנשברו שהם שבירת הכלים היה הסיב' לענין הטומא' ואפי' לא נשאר בהם שיעור אין מסככים בהם : סיככה בחילים שאין להם בית קיבול כשר' שהם סוד מש"ה כחילים ביד גבור וכו' שיש להם בית קיבול פסול' לפי שהם בבחינת נקב' ומקבלים טומא' : סיככה בפשתן שלא נידק ולא ניפץ כשרה כי זה מורה שאינו מקבל טומא' אבל נידק וניפץ פסולה לפי שמקבל טומאה : בחבלים של פשתן המשמכים למטה ולכן פסולת של גמי ושל סיב שאינו נמשך למטה כשרה : במחללת של קנים וקש ושיפה וגמי בין שהיא חלקה בין שאינה חלקה כי הנה בזה יש לד לטהרה ע"ד משחז"ל

פסול ופוסלים בד' טפחים : [יג] כל דבר המחובר אין מסככין בו ודינו כדין האילן : [יד] יש דברים שאסרו חכמים לסכך בהם לכתחלה והם מיני עשבים שאינם ראויים לאכילה ואינם מקבלים טומאה וריחם רע או שנושרין עליהן דחיישינן שמא מתוך שריחן רע או שעליהן נושרים יצא מן הסוכה : [טו] וכן אסרו לסכך בחבילה

מאחז"ל פ' בשלח למי שהי' לו גפן סמכה על הקנים אלו קני מנורה וכן נמי אמרו לעולם יהיה אדם רך כקנה לקיים קנה חכמה קנה בינה ואמנם אחז"ל שלשה דברים נאמרו בקרומים של קנה וכו' ורוח הטומאה שורה עליו ולכן כאשר מדה זו בסוד מחלוקת בין שהיא חלקה שהיא ראוי' לשכיב' שלכן רוח הטומאה נאחז ממנה בין שאינה חלקה כי לא הגיעה למדרגת חקל תפוחין שלכן אין ראויה לשכיבה לפי שעדיין היא קטנה סתמא עומדת לשכיבה ומקבלת טומאה לפי כי עדיין לא שכב עליה ולכן בעלי הדין נאחזים ומקבלת טומאה ואין מסככים בה אלא אם כן עשאה לסיכוך ואם הוא גדולה סתמא עומדת ומוכנת לסיכוך ומסככין בה אלא א"כ עשאה לשכיבה מתחלה והני מילי שאין לה שפה הוא בחי' הדינים כי בזה ראויה לקבל לפי שנאחזים ממנה החיצונים ולכן אפילו ניטל שפתה אין מסככין בה דאע"ג כי בחי' הקנה מורה טהרה וקדושה כאמור מ"מ יש צד אחד לגריעותא ולכן זה יהיה הסימנים שלו כאמור : יש להסתפק אם נותנים סולם על הגג וכו' מפני פגם כזה יש שני לדדין הפכיים הוא מאחז"ל והנה סלם וכו' זה סיני בגי' והם אמרו סלם זה סמל הוא צלמו של נבוכדנצר שחיק מחיק ולכן יש להסתפק אם מניחין אותו על הגג של הסוכה לסכך עליו חיישינן שלא נתת מקום לחיצונים ליינק משם : לחבר כותלי הסוכה העמודות שלה במסמרות ברזל וכו' לפי שמצינו כי בכל המתכות נעשה המשכן ולא היה שם ברזל כדאיתא בזוהר לפי שנאחז ממנו הקליפה וכן במזבח נאמר לא תניף עליהם ברזל שלא להעלות המקצר שנים על המאריך אמנם זה שהוא לחזק מעט הוא אין ממנו קפידא שנאמר ויחזקהו במסמרים ונאמר וכמסמרים נטועים בעלי אסופות וכן לקשרם בבלאות שהם מקבלים טומאה אין קפידא שהרי מהם עושים עדים לחתן וכלה : כל מיני אוכלים מקבלים טומא' שכן שנינו שהרגיל כולו חיבור לטומא' ולכן אין מסככין בהם : ענפי תאנה ובהם תאנים זמורות ובהם ענבים אף על גב שנשתבחה בהם ארץ ישראל הרי בהם פגם אדה"ר ולכן אם הפסול רבה על האוכל שבו היה החטא מסככין בהם ואם לאו אין מסככין בהם ואם קצרם לאוכל יש לידים תורת אוכל לקבל טומאה לפי כי עיקר החטא היה בידים שנאמר ותקח מפריו ותאכל ולכן צריך שיהי' בפסולת לבטל האוכל והיד אבל אם קצרם לסיכוך אז אין לידים תורת אוכל ואדרבה הם מצטרפים עם הפסול לבטל האוכל לפי כי היד בה שורה הקדוש' שנאמר ויהי ידיו אמונה ונאמר וישא אהרן את ידיו ויברכם ואם קצרם לאוכל ונמלך לסיכוך אין המחשבה מוציאה את היד מתורת אוכל לפי כי אדם הראשון חטא במחשב' ובמעש' כנזכר בזוהר ובתיקונים ולכן המחשב' לחוד אין מוציא' את היד של המעש' מתורת אוכל עד שידוש אותם שהוא מעשה : גם בירקות נמצא שני

לדדין שנאמר טוב ארוחת ירק ואהבה שם ונאמר בפרוח רשעים כמו עשב ולכן אם סיכך בירקות שממהרין ליבש אף על פי שפסולים לסכך מפני שמקבלים טומא' אין דינה כסכך פסול וכו' :

[יג] **כבר** הנחנו למעלה כי אחד מן העיקרים להועיל לאדם כדי שתגין עליו מצות הסוכה בהווה וגם לעתיד הוא צריך להיות תלוש בענין כמאחז"ל והי' כעץ שתול נטוע אינו אומר ולכן ראוי לאדם שיהי' שותל עצמו מחבורה לחבור' והיינו בתלוש ועם כל זה לא יאמין בעצמו לחיות אפילו שעה אחת כי לא ידע האדם את עתו ובזה ימצא כי תמיד הוא בעיניו תלוש מן העה"ז ולכן יאמר נא כל דבר המחובר שעושה עצמו עיקר בעה"ז אין מסככין בו ודינו כדין האילן כנ"ל : [יד] עוד חשוב ותראה כמה צריך האדם להיות מרחיק עצמו מן החטא ולא זו בלבד אלא צריך להתרחק מאד מענין חילול השם כי מה מועיל שיעשה האדם מצות ואחר כך יהיה מחלל שם שמים על ידו ולכן על כל הדברים של תורה ומצוה צריך שיהי' שם טוב עולה על גביהם ולכן יש דברים שאסרו חכמים לסכך בהם לכתחלה והם מיני עשבים שאינם ראויים לאכילה ואינם מקבלים טומאה ועם כל זה אסרו אותם מפני שריחם רע או שנושרים עליהן כלומר כי כן נמי זאת תורת האדם שלא יהי' ריח רע בפני הבריות מפני מעשה הרע או מפני שנושרין העלין הוא מה שאמרו חז"ל שלהו מתם יבעון אתכלייא על עלייא דאלמלא עלייא לא הוו אתכלייא רצה לומר שאלמלא עמי הארץ שהם מחזיקים ביד עמלי תורה לא היו מתקיימים ולכן יאמר נא כי כאשר העלים נושרים לא טוב הוא ונמצא שאין הסוכה מסוככת ולכן אמר חיישינן שמא מתוך שריחן רע של אותם עשבים הם בני האדם כמו שאמרו חז"ל בני אדם דומין לעשבי השדה וכן נאמר בפרוח רשעים כמו עשב ולכן מפני זה שריחו רע דסנאן שומעניה לא די שהוא גורם רעה לעצמו ויוצא מן הסוכה מפני כי אחז"ל האי צורב' מרבנן דסנן שומעניה ילך למקום אחר וילבש שחורים ויעשה מה שלבו חפץ אם כן נמצא כי מפני ריח רע יוצא והולך לו מן הסוכה ומה גם לפי שהוא פוגם מעשה הטוב שנעשה בו הסוכה כנ"ל וכן זה העשב שעליו נושרים הוא האדם שמאבד זכיותיו ע"י מעשיו כך אחז"ל עבירה מכבה מצוה נמצא כי יצא מן הסוכה של מעשה הטוב ומה גם הוא גרמא לשומע מעשיו כי כאשר עשה לו סוכה ממעשה הטוב והריח ריח רע ממעשה של אותו האיש הרע או שמע על אותו שעליו נושרין מפני כי עושה את"כ מעשים רעים ולכן ידיו תרפינה מלעשות מצוה והיינו שיוצא מן הסוכה של המצות ומניח אותם : [טו] וכן אסרו חז"ל לסכך בחבילה וכו' הענין הוא מש"ה ודע כי על כל אלה יביאך ה' במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע וכו' זה הנותן צדקה לאשה בסתר דמביאה לידי חשד

וכן

בחבילה מפני שפעמים שאדם מניח חבילתו על גג הסוכה ליבשה ואח"כ נמלך עליה לשם סוכה ואותה סוכה פסולה משום תעשה ולא מן העשוי בפיסול וגזרו על כל חבילה אטו זאת וכיון שמפני זה אסרוהו לא הוצרכו לאסור אלא בחבילה שדרך ליבשה ואין זה בפחות מכ"ה קנים הילכך כל חבילה שהוא פחות מכ"ה מותר לסכך בה ואם כ"ה קנים או יותר באים מגזע אחד וקשרם בראשה השני אינה נקראת חבילה כיון שעיקרם אחד ואם אגד עמהם קנה אחד ויש בין שניהם כ"ה הויא חבילה: [טז] חבילה שאין קושרים אותה אלא למוכרם במנין ומיד כשיקננה הקונה יתירנה אינה חבילה: [יז] אם סיכך בחבילה והתירה כשרה כיון שאין איסורה אלא משום גזרה אבל חבילה שהעלה ליבש ונמלך עלית לסיכוך שפסול' מן התורה אינה ניתרת בהתרה אלא צריכה נענוע: [יח] וכן אסרו לסכך בנסרים שרחבן ארבעה אפילו הפכן על צדן שאין בהם ארבעה ואם אין ברחבן ארבע כשרים אפי' הם משופים שדומים לכלים ונהגו
שלא

וכן הנותן לדקה לעני בפני הכל שמתביים והיינו מ"ש שאסרו לסכך את הסוכה הנעשית ע"י המצות כאמור בחבילה היינו בקיבוץ עם מפני כי פעמים שאדם מניח חבילתו על גג הסוכה ר"ל בפרסיא לעין כל ליבשה לפי שהיא מפורסמת שלא לש"ש ואח"כ נמלך עלי' ועושה אותה לשמה לשם סוכה ע"ד משחז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוה אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ואותה סוכה פסולה כי אין שייך לומר בה מתוך שלא לשמה בא לשמה שהרי אותה סוכה עברה הלכה לה ולכן פסולה משום תעשה לך ולא מן העשוי שלא כתקנו בפיסול וגזרו על כל חבילה שלא יעשה בקהל עם אף על גב כי יותר טוב לעשות המצוה בקיבוץ עם כי הנשארים ילמדו לעשות אמנם מפני חבילה זאת שנותן אותה על הגג לעין כל מפני הרואים גזרו על כל חבילה וכיון שמפני זה אסרוהו לא הוצרכו לאסור אלא בחבילה שדרך ליבשה ואין זה בפחות מכ"ה קנים הם ריבוי בני האדם הילכך כל חבילה שהיא פחות מכ"ה קנים ואין שם כל כך קיבוץ עם מותר לסכך בה ולעשות מצוה בפניהם כאמור ואם כ"ה קנים או יותר באים מגזע אחד רצה לומר שהרי אנשים אלו חברים או קרובים הבאים מגזע אחד וקשרם בראשה השני אינה נקראת חבילה כיון שעיקרם אחד אבל אם אגד עמהם קנה אחד ויש בין שניהם כ"ה בהצטרפות אותו אדם שאינו מחברתם רבו כמו רבו הרי נעשה חבילה ואין מסככין בו כי לא נכון לעשות כן והכתוב אומר אתהלך בתום לבבי בקרב ביתי בלגעה: [טז] חבילה שאין קושרים אותה אלא למוכרם חז"ל אמרו אימתי שמו של הקב"ה מתקלס בזמן שישראל הם אגודה אחת שנאמר הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה ואמנם חז"ל אמרו בפ' אל תאמרו אל העם הזה קשר כי קשר של רשעים אינו מן המנין ולכן חז"ל גזרו על כל חבילה שאין מסככין בה מפני אותה חבילה דקשר של רשעים שמניחין אותה על הגג שהם עושים דבריהם בגסות הרוח כמשחז"ל בפסוק כי עלית כלך לגגות אלו גסי הרוח וזה הגורם ליבשה ע"י היסורין ולכן אדם נמלך עליה לשם סוכה ואותה סוכה פסולה משום תעשה ולא מן העשוי בפסול ולכן גזרו על כל חבילה מפני חבילה זו וכיון שמפני זה אסרוהו לא הוצרכו לאסור כל מין חיבור שהרי יש חיבור טוב כאמור לא אסרו אלא בחבילה שדרך ליבשה דהיינו קשר של רשעים ואין זה בפחות מכ"ה קנים כלומר קיבוץ אנשים רבים הילכך כל

חבילה שהיא פחותה מכ"ה קנים מותר לסכך בה ואם כ"ה קנים או יותר באים מגזע אחד כלומר שהם צדיקים משורש אחד הנקרא שבעים נפש וקשרם בראשה השני נעשו גם כן קשר כלם כאחד אינה נקראת חבילה כיון שעיקרם אחד באחדות של קדושה אבל אם אגד עמהם קנה אחד אדם רשע ויש בין שניהם כ"ה הויא חבילה ואין מסככין בה כאמור ולכן חבילה שאין קושרים אותה אלא למוכרם כלומר כי אין מתחברים ונעשים קשר אלא למוכרם לענין מצוה כד"א ורחוק מפנינים מכרה למכרם במנין או יהיה מלשון מכורותיך ומלדותיך כלומר שהקב"ה בורא אותם במנין כדאיתא במדרש למלך שהיה לו גורן של חטים יפות הי' מונה אותם כמה שקים כמה כורים וכו' שנאמר בטנך ערימת חטים כך הקדוש' ברוך הוא קושר הצדיקים למוכרם במנין ומיד כשיקנה ובורא אותם קונה שמים וארץ יתירנה כמשחז"ל ראה הקדוש ברוך הוא שהצדיקים מועטים עמד ושתלן בכל דור ודור אינה חבילה כאמור ומסככין בה כדבר האמור: [יז] אם סיכך בחבילה והתירה כשרה וכו' הנה נתבאר החבילה לא ניכר בה הטובה אם רעה ולכן מפני כי תכף קבל עליו והתירה מאחר כלותו לעשותו התורה והמצוה בחבורה כמשחז"ל שלחו מהם הזהרו בחבורה ואחר כך התירה כשירה שאין איסורה אלא משום גזרה של קשר של רשעים כנזכר אבל חבילה שהעלה אותה ליבש שהוא חבורה של רשעים שעלת אותם הקב"ה במעלות רמות ליבש שנא' ויהיו כחציר גגות שקדמת שלף יבש ונמלך עליה לסיכוך מתוך שלא לשמה עשה אותה לשמה זו פסולה מן התורה שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי ולכן אינה ניתרת בהתרה כי יתפרדו כל פועלי און אלא צריך נענוע שנאמר הניעמו בחילך והורידמו ונאמר נע ונד תהיה בארץ: [יח] וכן אסרו לסכך בנסרים שרחבן ארבעה וכו' אמר חז"ל הגידו פ' קדושים הרי שנכשל אדם בעבירה ונתחייב מיתה מה יעשה ויחיה אם רגיל לקרות דף אחד יקרא שנים וכו' והנה האדם נמשל לעץ והבלתי הגון עץ יבש כמש"ה אבר לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת ולכן נקראים דפים והוא כינוי נמי לעבירה כד"א ונערים בעץ כשלו ע"ש אומרים לעץ אבי אתה ודף זה רחב בתורה שנאמר ורחב' מני ים ברחובות תתן קולה בארבע אם למוד בשנים קורא בארבע ואע"ג כי יועיל לו להחיות כאמור אבל חז"ל אסרו לסכך בנסרים אלו שרחבן ארבעה על ידי לימוד התורה בזה האופן
לפי

שלא לסכך בהם כלל : [יט] פירש עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר כלומר שלא יהיו עלין וקסמין נושרים על שולחנו פסולה אבל אם לא פירש אלא לנאותה כשרה והוא שיהא בתוך ד' לסכך ויש אומרים שסוכ' שהיא מסוככת כהלכתה וירא שמא ייבש הסכך או ישרו העלין ותהיה חמתה מרובה מצלתה ופירש עליה סדין שלא תתייבש או תחתיה שלא ישרו העלין כיון שהסדין גורם שעל ידו צלתה מרובה מחמתה פסולה אבל אם לא כיון בפרישת הסדין אלא להגין מפני חחמה והעלין או לנאותה כשרה ובלבד שיהא בתוך ארבע לסכך ומיהו לכתחל' לא יעשה אלא א"כ הוא ניכר לכל שמכוין כדי להגין או שהוא שרוי במים שאז ניכר לכל שאינו שוטחו שם אלא לייבש :

כל

לפי כי הסוכה נאמר בה תעשה ולא מן העשוי בפיסול כנ"ל ואע"ג שהפכן על צדם שאין בהם ארבעה כלו' אע"פ כי נהפך מן אותו העון הקודם שלא נשאר בו ארבע פעמים ולכן מוחל לו הקב"ה שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר ואם אין ברחבן ארבע שמתחלה לא חטא ואין זה בערך שהפכן ע"י חרטה רק לא היה מתחלה בהם ארבע עונות כשרים אפי' הם משופים שהם משופעים ביותר ולכן הם קרובים לחטא וז"ש שדומי' לכלים שמקבלים טומאה עכ"ז כשרים ונהגו יראי ה' שלא לסכך בהם כלל לפי כי האדם המשופע קרוב לחטא כך אחז"ל כשהיצר רואה אדם מסלסל בשערו מתלה בעקיבו אמר הדין דידי הוא שנא' ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו : [יט] פירש עליה סדין מפני החמה וכו' אמר חז"ל הגידו בפסוק והוקע אותם נגד השמש כי מן החוטא היה נעשה נקב בענן והחמה קופחת על ראשו וכן נמי ירצה בענין דין זה אם אדם זה עשה מעשה טוב עד מקום שפירש סדין על סוכה זו בסוד הטלית מפני החמה שלא תהיה קופחת על ראשו החמה לעתיד שנא' כי היום בא בוער כתנור ואחז"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתקה ורשעים נידונים בה שנא' וליהט אותם היום הבא ונאמר וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ולפי כי דין זה יהיה סמוך לסוכה כמאחז"ל אמר הקב"ה לעכו"ם מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה מיד כל א' עושה סוכה על ראש גגו והקדוש ב"ה מקדיר עליהם חמה והם מבעטים בסוכה ויוצאים שנאמר ננתקה את מוסרותימו ולכן אדם זה פירש סדין זה הטלית על הסוכה מפני החמה שלעתיד לא תהיה קופחת על ראשו כמשפט הרשעים שנידונים בה או תחתיה מפני הנשר כלומר שלא יהיו עלין וקסמין נופלים על שולחנו שהנה הראשונים לא היו נהנים בעה"ז כדי שלא יתמעט שולחנם לעה"ב ואחז"ל כי מי בז ליום קטנות מי גורם לצדיקים שמתבזבז שולחנם לעתיד חוסר האמונה שהיה בהם כי מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר הרי זה מקטני אמנה ולכן זה פירש הסדין על הסוכה כדי להנצל מן הפורענות פסולה כי זה עשה שלא לשמה ומצות לאו ליהנות נתנו אבל אם לא פירש אלא לנאותה ולהוסיף במצות כשרה והוא שיהא תוך ארבע אמות לסכך כי קרוב הוא ויש אומרים שסוכה שהיא מסוככת כהלכתה וירא שמא ייבש הסכך רצה לומר שירא שלא יחטא ולכן ייבש הסכך של הסוכה של מעשה הטוב לפי כי עבירה מכבה מצוה או ישרו העלין הם המצות הבלתי שלימות שהם כעלה נובל ותהיה חמתה מרובה מצלתה ואז תהיה פסולה מלהגן עליו ופירש עליה סדין הוא המצוה כדי שלא תתייבש ויהיה בה לחלוחית להגן עליו או תחתיה מצוה פחותה מצוה שלא ישרו העלין שלה אותם מצות קלות כנזכר כיון שהסדין זה המצוה גורם שעל ידו צלתה מרובה מחמתה רצה לומר כי האדם זה זכיותיו מרובים מעונותיו פסולה אבל אם לא כיון בפריש' הסדין במעשה המצוה זולת להגין עליו מפני החמה והעלין כאמור או לנאותה בלבד כדי שיראה נוי הסוכה לעתיד בפני הכותים כאשר הם בועטים בסוכה ויוצאים לא כן עושים ישראל אע"ג דזמנין מסכא תקופת תמוז וחם להם זהו הנוי של הסוכה בפני הכל ועוד אחז"ל כל מצות שישראל עושים בעה"ז באים וטורפים לעתיד בפני העכו"ם שנאמר כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני הגוים הנה כל זה הוא נוי לסוכה ולכן כשרה ובלבד שיהי' תוך ד' אמות לסכך שלא יהיה שם כונה אחרת מפסיק ביניהם ומיהו לכתחלה לא יעשה אלא א"כ הוא ניכר לכל שמכוין בזה כדי להגין עליו או שהסדין שרוי במים של עסק התורה שאז ניכר לכל שאינו שוטחו שם ליבש אותו ואינו רוצה ליהנות מאותה התורה זולת לעתיד כנזכר :

שבתי וראה לפרש דינים הללו לצד עילאה על דרך הנ"ל כי כל הדברים יגעים גשמיים הנעשים בעה"ז מלבד שנמצא בהם צורך לענייני האדם ללמד עיקרים גדולים המועילים בהווה וגם לעתיד ופנה למעלה גם כן ולכן כך היה אומר כל דבר המחובר אין מסככין בו שהרי נתבאר למעלה כי אחד מן העיקרים הצריכים לסכך הסוכה שיהיה תלוש אותו אור חוזר ויעלה למעלה אך אם הוא במחובר עדיין לא נתלש מציון מכלל יופי אין מסככין בו וכן נמי מלמעלה לא יועיל במחובר שנאמר ונהר יוצא מעדן וא"כ נעשה סכך הסוכה כי נהר זה מועיל להשקות את הגן וגם כן והיה לארבעה ראשים הם סכך הסוכה כנ"ל :

יש דברים שאסרו חז"ל לסכך בהם ואע"ג שאינם אסורים מן הדין לסכך בהם לכתחלה מפני כי עליהם מוטל לתקן צורכי סוכה זו לפי שנקראים כל אחד פועל צדק כדאיתא בזוהר פ' אמור כנ"ל ולכן הם אסרו שלא לסכך בעשבים אע"פ שאינם ראויים לאכילה ואינם מקבלים טומאה אמנם ריחן רע ומצטערת בהם הכלה שנא' בה וריח אפך כתפוחים או שנושרים עליהן הוא מ"ש בזוהר פ' תצוה דף קפ"ו וז"ל עלין וטרפין דהני אינון כל שאר חילין דאתאחדן באינון כינויין דקב"ה אקרי בהון עכ"ל הרי מבואר מן המאמר כי העלין הם צבאות של מעלה הנאחזים בשמו ית' ולכן הם אסרו עשבים שנושרים עליהן כך אחז"ל אין לך כל עשב

שאין

שאין לו מלאך והוא אומר לו גדל שנאמר אם תשים משטרו בארץ וכאשר הטלה נבל מורה שנפל השר אשר עליו מלמעל' ולא נכון לסכך בו דחיישינן שמא מתוך שריחן רע אותם עשבים או מפני שעליהן נושרים יצא האדם עליון מן הסוכה ואין מתייחד עמה:

וכן אסרו לסכך בחבילה הם סוד כ"ה דאימא או כ"ה דת"ת ישראל מפני שפעמים אדם מניח חבילתו הנזכר על גג

תר"ל. דיני דפנות הסוכה ובו יג"ס

[א] כל הדברים כשרים לדפנות ואפילו חמתה מרוב' מצלתה

הסוכה ולא נתפשטו למטה וכך הוא עשה לייבשם לפי שהם לחים ולא יועילו עד. שיתייבשו בסוד מחז"ל אין האשה יולדת עד שנעשים שני ירכותיה כאבנים ואחר שנתייבשו נמלך עליהם לשם סוכה לבנות אותה שנאמר ויבן ה' אלהי' את הצלע לאשה ואותה סוכה פסול' משום תעש' ולא מן העשוי בפיסול דאע"ג כי בעלמא כך היא המדה לא כך הוא בזמן חג הסוכות וגזרו על כל חבילה אטו זאת וכיון שמפני זה אסרוהו. לא הוצרכו לאסור אלא בחביל' שדרך לייבשה ואין זה בפחות מכ"ה קנים וסוד הדבר תבין בתפלת ר"ה בכמה מדות יש בהם כ"ה ואין ראוי לפרש אמנם האי דנקט קנים לפי שהם בסוד הביני' וכא' קנה חכמה קנה בינה וכך אחז"ל הרוא' בחלום קנה יצפה לבינה הילכך כל חביל' שהיא פחות מכ"ה מותר לסכך בה ואם כ"ה קנים או יותר באים מגזע אחד וקשרם בראש' השני אינה נקראת חבילה כיון שעיקרם אחד כי כן הבחינות של כ"ה העליונים כל כ"ה מהם הוא שורש א' ואם אגד עמהם קנה א' ויש בין שניהם כ"ה הוית חביל' ואין מסככין בה כאמור: חבילה שאין קושרים אותם אלא למוכרם במנין והוא כי כן נמי למעל' זה המספר של כ"ה אין זה אלא לתת אותם במספר למדות התחתונות שהם חתן וכל' ומיד כשיקננה הקונ' אחד משניהם יתירנה כי כן הם ה' אמנם בהתחברות ה' פעמים ה' נעשים כ"ה ואח"כ חוזרים להיות כל אחת בפני עצמה ולכן אינ' חביל' ומסככין בה כאמור: אם סיכך בחבילה והתיר' כשרה כיון שאין איסורה אלא משום גזרה אבל חבילה שהעל' ליבש כאמור ונמלך עליה לסיכוך שפסול' מן התור' אין ניתרת בהתר' אלא צריכה נענוע שהוא ענין מעשה כי כן למעל' מתנענעים ממקום הראשון ויורדים למטה: וכן אסרו לסכך בנסרים שרחבן ארבע' כי הנה הדף הוא רמז למדה אחת מן הכל' רחב ד' בסוד ארבע אותיות שנאמר עשר אמות אורך הקרש ואמה וחצי האמ' רוחב הקרש האחד ולפי שהוא רחב ד' אסרו לסכך בו ומה גם כי לא הי' הסכך של משכן מן הדפים רק אהל ואפילו הפכן על צדן שאין בהם ארבע' אמנם אם אין בהם ארבע' ברחבן כשרים אפילו הם משופי' שדומים לכלים ונהגו שלא לסכך בהם כלל: פירש עליה סדין מפני החמ' זש"ה ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם ואם פירש עליה זה הסדין מפני החמה ס"א שנ' בה ותפרה הלבנה ובוש' החמ' כדאיתא בתיקונים וזה כדי שתסתכל בהאו תחתי' מפני הנשר אשר נשרו בזמן הבריא'

או מפני ס"מ שהפיל אותו הקב"ה ממקום קדושתו נתן הדין זה להפסיק כדי שלא יראו בסוכה פסולה לפי כי אין נמנעים בזה ואדרבא מתעוררי' ובאים למנוע הייחוד אבל אם לא פירש הסדין אלא לנאותה שנא' שם וארגמן לבושה כשרה והוא שיהא בתוך ארבע אמות לסכך דהוי סמוך לה וי"א שסוכ' שהיא מסוככת כהלכתה וירא שמא ייבש הסכך או ישרו העלין הם ממנו עילאין הנאחזים ממנה ותהי' חמתה מרובה מצלת' ויתאחזו ממנה ופירש עליה סדין שלא תתייבש מכח הדין או תחתי' שלא ישרו העלין הם ממנו דילה כיון שהסדין גורם שעל ידו צלתה מרובה מחמתה וכאשר ימנע הסדין ימצא שחמת' מרובה מצלתה ונאחזים בה הדינים ולכן פסולה כאמור אבל אם לא כיון בפריסת הסדין זה אלא להגין מפני החמה ס"א שלא תתאחז ממנה או מפני העלין הנזכר או לנאותה דהא שם וארגמן לבושה כשרה ובלבד שיהא בתוך ארבע אמות לסכך סמוך לה ומיהו לכתחלה לא יעשה אלא אם כן הוא ניכר לכל שמכוין כדי להגין או שהוא שרוי במים שהם בסוד מי מרה שאז ניכר לכל שאינו שוטחו שם אלא לייבש אותם המים הרעים כדבר האמור:

[א] **כבר** הנחנו למעל' כי שלשה תנאים צריך להמצא באדם כי לזכות לאות' סוכה שעתיד הקב"ה לעשות לכל צדיק וצדיק שנאמר כי בצל החכמ' בצל הכסף והם צומח מן הארץ ותלוש ואינו מקבל טומא' כנ"ל והנה עתה חזר והגיד כי גם יש דברים אחרים שהם צריכים אל האדם להעמיד סוכ' זו כדי שתהי' קיימת אמנם יאמר כי כל הדברים כשרים לדפנות לענין הקיום לפי שכבר נתבאר במאמר חז"ל כי כל אחד מישראל יש לו שני חלקים אחד בגן עדן ואחד בגהינם זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן ולכן יאמר דאף על גב כי לענין קניית אותו חלק של חבירו צריך מעשים רבים וגדולים אמנם כדי להעמיד החלק שלו כל הדברים הם כשרים לדפנות ר"ל להעמיד הסוכ' הנזכר שלא תאבד ממנו ואפילו חמתה מרוב' מצלת' דהיינו כי יותר מעשים רעים ימצא בו ממעשים טובים דהיינו צלתה וזה מחמת הדפנות הם המעמידים כשר' ולא תאבד ממנו:

ואמנם מאחר שידענו כי מנין המצות הם כנגד מניין האדם רמ"ח מצות עשה כנגד רמ"ח איבריו ושס"ה מל"ת כנגד שס"ה גידים כי זה כל האדם ובהצטרפות המצות שהאדם עושה בעה"ז נעשה לו סוכה זו להציל לו מרעתו דוגמא לסוכה שעש' הקב"ה בדרך נס ליונה להיות צל על ראשו ואם תתבונן מ"ש בזוהר פרשת ויקהל כי יונ' הוא משל לנשמה וכו' תרא' כי הדברים הללו צדקו יחדיו ואמנם סוכה זו היא מועילה לכמה זמנים בין בהיותו בעה"ז ובין לאחר מותו בגן עדן גם לעולם התחיה לפי כי כל הדברים הרוחניים הם בלתי תכלית כנודע ולכן כאשר הנחנו כי סוכה זו היא נעשית ממעש' האדם לכן מתחייב

מזה

מצלתה מחמת הדפנות כשרה : [ב] דפנות הסוכ' אם היו שתים זו אצל זו כמין גם עושה דופן שיש ברחבו יותר על טפח ומעמידו על פחות משלשה לאחד מן הדפנות ויעמיד קנה כנגד אותו טפח ויעשה לה צורת הפתח שיעמיד קנה עליו ועל הטפח וכשר אע"פ שהקנה שעל גביהן אינו נוגע בהם : [ג] היו לה שני דפנות זו כנגד זו וביניהם מפולש עושה דופן שיש

מזה כי הסכך של סוכה זו הוא נעש' מבחינת מצות המעולו' ודפנות הסוכה משאר המצות וכיצד ימצא מצות שיהיו מעולו' זו נמזו הוא אשר יאמרו חז"ל כי באחת מג' דברים נק' מצוה קלה או מפני כי נמצא' לעשות אות' בנקל יותר משאר המצו' לכן אותה מצוה שלא ישיג אותה האדם לעשותה תקרא מצוה חמור' או יהיה מפני כי מצוה התדיר' תמיד נק' קלה ואמנם הבאה מזמן לזמן היא נק' חמורה והסיבה השלישית יותר בה כי נק' מצוה קלה להיות שאין בה חסרון כיס ומצוה המורה שיש בה חסרון כיס והנה כפי דרך זה יהיה כי הסכך של סוכ' זו יעש' האדם על ידי המצות חמורות והדפנות נעשות על ידי מצות הקלות ולכן יאמר נא כל הדברים כשרים לדפנות של הסוכ' זו אשר יעשה האדם על ידי מעשיו דהיינו מאותם מצות הנקרא מצוה קלה בהם יעשה הדפנות של סוכ' זו ומי בהם ואפי' חמת' מרובה מצלתה כלומר עוד קולא אחרת ימצא בזה דאע"ג דקים לן כי לענין המצו' צריך שתהי' שלימ' בשלש בחינות מחשבה דיבור מעשה אמנם לצורך הדפנות גם שלא תהיה המצו' שלימה בענין המחשב' מועיל לצורך הדפנות והיינו מ"ש בחמתה מרובה מצלתה דמאחר כי לא היה שם ענין המחשב' במעש' המצוה נמצא שהחמ' קופחת על ראשו על דרך מה שאמר הכתוב והוקע אותם נגד השמש דהיינו שהיתה חמה קופחת על ראשו ועכ"ז כשרה סוכה זו מפני כי הסכך הוא שלם בכל פרטיו האמורים מחשבה דיבור מעשה : וכאשר נאמר כי יש הפרש במעש' המצות באופן אחר כי ימצא מצוה חמור' ומצוה קלה והוא על ידי הקדמ' אשר נתבארה אצלי בפירושי על התור' הנה הוא מודפס בע"ה והוא כי מאחר שהנחנו שמנין המצות הם כמספר האיברים ולכן ימצא במצות הפרש כמו שנמצא באיברי האדם כי יש איברים פנימיים שבהם חיי האדם ויש איברים חיצונים כי יחסר אחד מהם חיו יחי' גם באיברי' החיצונים יש הפרש גדול כי לא יהי' הסומא או החרש שוה למחוסר אבר מן היד או מן הרגל וכיוצא בזה אשר על כן מצאנו בענין המצו' מה שאמרו חז"ל שקול' שבת כנגד כל [התורה] ומה יהי' שיקול זה אם לא נא' ע"ד זה כי השבת הוא כנגד אבר פנימי שבו תלוי חיי האדם והוא הלב שלכן מלאכת מחשבת אסרה התור' כנז' במקומו וכן נמי מצות ציצית שקול' כנגד כל המצות שהיא מכוונת לעין שנאמר ולא תתורו אחרי עיניכם וכמה מן המצות בדרך זה כמו שאמרו חז"ל אשר על כן ימצא כי המצות שהם חמורות בדרך זה לפי שהם שקולות כנגד כל המצות מהם נעש' סכך של הסוכ' ומשאר המצות נעשה הדפנות ולכן יאמר נא כל הדברים של מעש' המצו' כשרו' לדפנו' ואפילו חמתה מרובה מצלתה כלומר כי בענין הסכך אשר נעש' ממצות שהם שקולות כנגד כל המצות לכן ימצא כי צלתה מרובה להיות כי מצוה זו היא כוללת כל המצות לכן אף על גב כי ממנה נעש' הסכך מועיל גם להיות צל לכל הסוכ' אמנם שאר המצות שאינם שקולות כנגד כל המצו' אין בהם כח זה ולכן ימצא כי חמתה מרוב' מצלתה ועכ"ז הוא כשרה ממעש' מצות אלו כמדובר : [ב] דפנות הסוכה אם היו שתים זו אצל זו כמין גם וכו' הנה מאחר אשר הנחנו כי דפנות הסוכ' המצות היותר קלות באיזה אופן מן הדרכים הנ"ל והם דוגמא אל הצלעות של האדם שהם משני צדדיו זו אצל זו לכן עושה דופן שיש ברחבו יותר על טפח הענין יובן עם מה שאמרו חז"ל ויצבש צדקה כשריון מה שריון זה כל חלק מצטרף וכו' כך כל פרוט' ופרוט' מצטרף והענין מבואר אצלי כי מה לימדונו חז"ל בענין השריון היתכן שנא' כי הפרוטות שאדם נותן לצדקה אין מצטרפות אמנם כונת חכמי' זכרונם לברכ' לומר ראה זה דבר חדש כי השריון כל מה שמתרבה עולה בסכום הרבה כך כל פרוט' שאדם נותן מצטרף כי אינו השכר של נותן שני פרוטות לנותן שלשה שאם נאמר כי בעבור ב' פרוטות ידין לו הקב"ה ארבע זהובים שכרו הנותן שלשה פרוטות אינו נותן לו ע"ו זהובים בערך ראשון אלא עשרים כי פרוטה זו בערך שני הראשונות וכן אם נתן ארבע פרוטות שכרו ארבעים וכיוצא כי זה דומה למרגלי' כל מה שמתרבים רבה הערך שלהם לאין קץ ולכן יאמר נא אם היו דפנות הסוכה שתים שהם שתי מצות כאמור מה יעשה עושה דופן קטן היינו מצוה אחת קטנה שיש ברחבה יותר על טפח כי הנה הטפח הוא מורה על הצדק' שנותן בידו דהיינו בתורת מעשה והיותר הנמצא זה יהיה ענין הדיבור שהרי הקדמנו כי לענין הדפנות אין צריך מחשב' אמנם מכל מקום צריך שיהיו הדיבור מצוי ועל ידי כן מעמידו על פחות משלש' לאחד מן הדפנות אף על גב שלא עשה המצוה ג' פעמים כי אינה חשוב' כל כך כאמור הנה הוא סומך אותה לאחד מן הדפנות הם המצות הרגילו' אצלו ויעמיד קנה כנגד אותו טפח הוא ענין עסק התור' כי אם הוא ע"ה איך הוא יודע לעשות המצות בחילוקים אלו ולכן צריך קנה כד"א קנה חכמה ויעשה לה צורת פתח לסוכה זו כי יבין בדעתו כי העה"ז הוא פרוזדור לפני העה"ב וכבר המשילו השלמים חיי העה"ז גם אם יהיו שנותיו כמו דור ודור הוא כמי שנכנס בפתח אחד ויוצא בפתח שכנגדו כך יתן אל לבו שיתן קנה של תורה עליו ועל הטפח וכשר אף על גב שהקנ' של תורה שעל גביהן אינו נוגע בהם לפי כי התור' עולה במעלות רמות ולא תועיל לזה רק שידע מעשה המצוה כאמור : [ג] היו לה שתי דפנות זו כנגד זו וביניהן מפולש וכו' הנה ירצה אם אדם זה היו לו לצורך סוכה זו שתי מצות זו כנגד זו כי אינם מסוג אחד שהנה נמצא כמה מצות של לאו הנא מכלל

עשה

שיש ברחבו ארבעה טפחים ומשהו ומעמידו בפחות משלשה סמוך לאחד משתי הדפנות וכשרה וגם בזה צריך לעשות צור: פתח שיתן קנה מהפס על הדופן האחר וי"א שאין זה צריך צורת פתח: [ד] בד"א בעושה סיכתו במקום שאין דופן אמצעי כנגדה אבל העושה סוכתו באמצע החצר רחוק מדפנות החצר אף על פי שאין לה אלא ב' דפנות זו כנגד זו די לה בתיקון המתיר בשתי הדפנות העשויות כמין גם: [ה] כשהכשירו בשתי דפנות העשויות כמין גם בטפח וצורת פתח אפילו אם יש בשתי הדפנות פתחי' הרבה שאין בהם צורת פתח כשתצרף כל הפרוץ יהיה מרובה על העומד כשרה ובלבד שלא יהא בהם פרצה יתירה על עשר אמות ואם יש בה צורת פתח אפילו ביתר מעשר ולהרמב"ם אפילו יש לה צורת פתח אם יש לה פרצה יותר מעשר פסולה אלא אם כן עומד מרובה על הפרוץ: [ו] נעץ ארבע קונדסין בין באמצע הגג בין על שפת הגג וסיכך על גבן פסולה ויש מכשירין בנעץ על שפת הגג משום דאמרי' גוד אסיק מחיצתא: [ז] סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי או על גבי באר שיש לו פסין הרי זו סוכה כשרה לאותה שבת שבתוך החג בלבד מתוך שלחי זה ופסין אלו מחיצות לענין שבת נחשוב אותם כמחיצו' לענין

עשה עשה ולכן שתי מצות אלו הם זו כנגד זו לא ראי זה כראי זה כנזכר וביציאה מפולש רב המקום ביציאה בהרחק הזמן כמי עושה דופן היינו מצוה אחת כאמור שיהי' ברחבו ארבעה טפחים כי הנה נתבאר כי זה הטפח האמור בכל אלו התקנות הוא מטעם הצדק' כי גדול הוא כך אמרו חז"ל מה ראה שלמה המלך להפריש ענין הצדק' לחוד לפי שהיא שקול' ככל המצות ולכן עשה דופן היא המצוה שהיא רחבה שנאמר מתן אדם ירחיב לו שיהי' בה שיעור ארבע' טפחים שנתן לצדקה ארבע פעמי' כאמור ומשהו שיהיו בהרחב' מתנות שלו ומעמידו בפחות משלשה ר"ל שיתקרב סמוך למצות אחרות שיש לו קרוב לאחד מן הדפנות הם המצות שיש לו וכשר' הסוכ' להגן עליו כאמור וגם בזה צריך לעשות צורת פתח שיכוון ויצייר בדעתו כי אין העה"ז רק כמי שנכנס בפתח טרקלין ויוצא בפתח שכנגדו שיתן קנה של תור' כאמור על הפס על הדופן האחד של מעשה המצו' לדעת מטע' המצוה כאמור ויש אומרי' שאינו צריך ידיעה זו כי הנה נאמר ומעשה ידינו כוננהו ואע"ג שלא נטע' מטע' המצוה כהלכת': [ד] בד"א בעוש' סוכתו במקום שאין דופן אמצעי ר"ל כל אלו התקנות אמרנו בזמן שלא עשה אדם זה זולת שתי מצות והם נפרדות זו מזו ואין דופן אמצעי היינו מצוה שלישית אמנם כאשר אדם זה נמצא בידו שלש' מצות כבר אמרו חז"ל והחוט המשולש לא במהרה ינתק אבל העושה סוכתו בחצר באמצע רחוק מדפנות החצר אעפ"י שאין לה אלא שתי דפנות זו כנגד זו כלומר אותו המתפלל עם הציבור שנאמר בו כי טוב יום בחצריך נכספה גם כלתה נפשי לחצרות ה' אותו העושה סוכתו שם על זכות זה אין צריך תיקונים הללו כי כך אמרו חז"ל גדולה היא התפלה לפני הקב"ה ולכן די לה בתיקון המתיר בשני הדפנות שהוא כמין גם כנזכר לעיל: [ה] כשהכשירו בשתי דפנות העשויות כמין גם בטפח וצורת פתח היינו כאשר יש מעשים אחרים אשר לא טובים שהם מנגדים תיקון הסוכ' ולכן זה התיקון הנז' הוא אף על פי אם יש בשתי הדפנות פתחים הרבה ואין פתחים אלו בערך. זה הפתח האמור כי טוב הוא לפי שיש בו צורת פתח ומאחר שיש בו צורה ודאי שהוא רוחניי והוא טוב אבל פתחים הללו אין בהם צורת פתח וזה מורה אשר לא טובים כמו שהינו פתחי נדה ואף על פי כן אם נצטרף

כל הפרוץ מן הטוב יהיה מרובה על העומד מן המצות כשרה ובלבד שלא יהיה בהם פרצה מן הטוב יתיר' על עשר אמות דהיינו בפרהסייא אלא אם כן יש לה צורת פתח דהיינו כי לבו דואג בקרבו על פתח תקוה של עה"ב ולכן ידמה בעיניו כאלו יוצא מבית עולמו שהוא דוגמא לפתח החצר ולכן יאמר אם יש לה צורת פתח כי במחשבה זו נעש' צורה נכונה גם שיהיה יותר מעשר הוא בפרהסייא כשרה ולהרמב"ם ז"ל אפילו יש לה צורת פתח במחשב' טובה זו לא יועיל והיא פסולה אם יש בה פרצה יותר מעשר שהוא בפרהסייא אלא אם כן עומד ממעשה הטוב מרובה על הפרוץ ממעשה אשר לא טוב עשה: [ו] נעץ ארבע קונדסין וכו' הנה נתבאר למעלה כי יש מצות שהם גדולות באחד מן הדרכים הנ"ל כי מהם נעשה גג זה של הסוכה הסכך שלה ובאר מעשה המצות מהם נעשה הדפנות כי כן הוא באדם עצמו יש מצות המכוונו' ללב ולראש ולעינים ככתוב בכמה מן הפוסקים במנין המצות ולכן יאמר לא אם אדם זה נעץ ארבעה קונדסין מן המצות הנזכר בארבע פינות הגג של הבית שהוא דוגמא לבית אשר לו אותו חלק הנמצא לו בגן עדן בין באמצע הגג בין על שפת הגג וסיכך על גבן מן המצות המעולות פסולה מפני כי כך אמרו חז"ל אורח חיי' פן תפלס לא תהא יושב ומשקל במצותי' של תורה ושכרה מרובה אעשה אותה וכו' וכבר נתבאר כי הפיסול בדרך זה הוא כי אף על גב דמצוה בעידנא דעסיק בה מצלה כמו שהינו תשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפורענות כאשר אינה עשויה כתקנה אין בה זה הכח ויש מכשירין בנתן על שפת הגג דאמרינן גוד אסיק מחיצתא כמו שהינו מצוה גוררת מצוה ולכן כשרה: [ז] סיכך על מבוי שיש לו לחי שנאמר דרכיה דרכי נועם או באר של תורה שיש לה פסין כנזכר במקומו כשרה לאותו שבת שבתוך החג מתוך כי לחי זה ופסין אלו הם ענפים מן המצות מועילים לאותו שבת נחשוב אותם כמחיצות הם מצות שלימות הצריכים לענין סוכה כמדובר הנה זאת תורת האדם: שבתי וראה לפרש דינים אלו כמשפט הראשון לענין הרומז למעלה כי עם אלהים עשה העושה מעשה בכונה ובדעת נכונה ולכן כל הדברים הברים לדפנות כי מאחר שהנחנו כי הסוכ' זו היא סוכת דוד הנפלת סוכת שלום לכן יאמר כי כל הדברים בין שהם

דברי

דברי תורה בין שלומד במעשה המצוה בין במעש' הקרבנות הכל כשר לסוכה להקים אותה ולמעבד לה סמיכו מההוא נפילו דילה לעשות לה דפנות ומחיצות שנאמר זאת התורה לעולה למנחה וכו' ואף על גב כי צריך עובדא דיבור ומחשבה לאתערא מילין דלעילא היינו לעשות הענין בשלימות אבל לענין הדפנות שהם מחיצו' בלבד בדברים כשרה: דפנות הסוכה אם היו שתים זו אצל זו כמין גם וכו' איתא פרשת פנחס דף רנ"ו וז"ל סוכה העשויה כמבוי מסטרא דאות ב' כמין גם מסטרא דאות ג' עכ"ל והנה כאשר נתבונן בדפנות אלו הם הקצוות שלה ואלו השנים הם תפארת ויסוד שאלו השנים הם סמוכים לעד לעולם וכדאיתא בתיקונים גוף וברית חשבינן חד וכן איתא בזוהר פרשת פנחס ובכן תבין מ"ש בלשון זה המאמר כמין גם מסטרא דאות גימל אין הכונה לומר ששני דפנות הם גימל מפני שהם מחוברות שאם כן היל"ל העשויה כמין גם דא אות גימל אמנם זה שאמר מסטרא דאות גימל ר"ל הם מבחינת אות גימל דהיינו השני מדות שהם ת"ת ויסוד שהם מחוברות אמנם מה שאמר מסטרא הוא מורה על מה שאמרו הנהו דרדקי דאתו לבי רב ביומא דשתוא ואמרו גימל דלת גמול דלים הנה מבואר מזה כי אות גימל הוא הגומל חסד עם אות דלת והוא מדת היסוד שגומל חסד עם הכלה סוכת דוד ולכן אמר כי שני דפנות אלו העשוי' כמין גם אע"ג שלפי הנראה מובן שהם שתי מדות אחרות הסמוכות זו לזו אינו כן אלא מה שאמר כמין גם הוא כינוי לאות גימל הוא היסוד והסמוך לו הוא מדת הת"ת כי כן הוא בעל נעוריה הגומל עמה חסד ולכן כדי להשלים סוכה זו עושה דופן הוא מדת אחת שלימה יותר על טפח והוא כי הנה המדות של המלכות הם קצרות כאשר ביארתי בפ' הנה טפחות נתת ימי כי הי' מתרעם דוד המלך עליו השלום שהימים שלו שהם הספירות של המדה שלו הם קצרות בסוד טפחים ולכן יאמר כי צריך שיעשה דופן מדה אחת שתהיה יתירה על טפח ומעמידו על פחות משלשה סמוך לאחד מן הדפנות ויעמיד קנה ע"י לימוד התורה שנאמר קנה חכמה קנה בינה כנגד אותו טפח שלה ויעשה לה צורת פתח שהוא אות ד' שיתן קנה מהפס על הדופן הא' ואז נעשית צורת ה ואיתא פ' בראשית דף ו' : וז"ל זה השער לה' בסוד פתח לקיים מה שנינו יהי ביתך פתוח לרוחה ואח"כ ויהיו עניים מיעוט רבים שנים הם יוסף ובנימן בני ביתך כי הם בסוד בן ובסיבת הגלות הם עניים ואל תרבה שיחה אח"כ עם האשה וי"א שאין זה התיקון צריך לעשות צורתה פתח לפי כי מעצמו נעשה למעלה : במה דברים אמורים בעושה סוכתו במקום שאין דופן אמצעי כי זה מורה כי אין למעלה אז לסוכת דוד דביקות עם מדת הת"ת שהוא אמצעי לא כך היה בזמן הבריאה כי חוה היתה באחורי האדם וזה מורה כאשר אין

לענין סוכה : [ח] סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין בין שהיו נראים מבחוץ ואין נראים מבפנים בין שהם נראים מבפנים ואין נראין מבחוץ כשרה לא היו לה פצימין פסולה מפני שהיא סוכה העשוי' כמבוי שהרי אין לה אלא ב' צידי האכסדרה ואמצע האכסדרה אין לו כותל ושכנגדו אין לו פצימין : היו

דופן באמצעי כנגדה אבל העושה סוכתו באמצע החצר רחוק מדפנות החצר כי זה מורה שיש למדה זו דפנות שהם הקוים שלה ועשה רחוק מדופני החצר אע"פ שאין לה אלא ב' דפנות זו כנגד זו שמורה על שיש לה קו ימין וקו שמאל לכן די לה בתיקון העתיד בשתי הדפנות העשוי' כמין גם כאמור : כשהכשירו בשתי הדפנות העשויות כמין גם בטפח וצורת פתח כאמור היינו אפילו יש בפתח הדפנות פתחים הרבה שאין בהם צורת פתח כשתצרף כל הפרוץ יהי' מרובה על העומד ע"י אותה צורת פתח שעשה כשרה ואין לחוש לאותם הפרצות שלא יראו משם בעלי עין הרע כאשר יצחק משחק עם רבקה אשתו ואם יש בה צורת פתח אפילו יש פרצה יותר מעשר אין לחוש מהזיק הרע כלל ולהרמב"ם ז"ל אפי' יש לה צורת פתח אם יש לה פרצה יותר מעשר פסולה מפני כי זה מורה שנתמעטה סוכת דוד מבחינת עשר ואין קדוש' פחות' מעשר' אלא א"כ עומד מרובה על הפרוץ שהרי מורה על בנין ולכן התיקון מועיל ע"י צורת פתח לפי כי אוהב ה' שערי ציון לעולם : נעץ ד' קונדסין בין באמצע הגג בין על שפת הגג כי זה מורה על היות סוכת דוד בסוד ד' דלה וסיכך על גבן כי זה מורה היות מדה זו אחורי הזכר בד' מדות שלו ולא יתכן לעשות לה סכך עתה ולכן הסוכה פסול' אמנם יש מכשירין בנעץ על שפת הגג משום דאמרינן גוד אסיק מחיצתה והדפנות של הבית שלמט' מגיעות על למעל' וכאילו היא בנויה סוכת דוד ומוכנת : סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי או על גבי באר שיש לו פסין שהם המתירין לפי שהם רומזים על חיבור הצדיק עמה בכל מקום כנזכר במקומו הרי זו סוכה כשרה לאותו שבת לענין שתתחבר למעלה עם דודה בשבת שבתוך החג בלבד וזה לפי שלחי זה ופסין אלו מחיצות לענין שבת לכן נחשוב אותם כמחיצות לענין סוכה נמי אך לא כל הימים של חג דבעינן לתקן סוכת דוד שתהי' בנוי' כעין דירה כאמור בסכת תשבו שבעת ימים כנ"ל :

[ח] **אשר** חכמים ז"ל הגידו כי העולם דומה לאכסדרה ורוח צפון היא פרוצה לומר כי האומר שהוא אלוה יבנה אותו הלך הנשאר פרוץ ולכן יאמר אם אדם זה סיכך על גבי אכסדרה דהיינו כי אהנו מעשיו הטובים להיות גודר פרצה זו שהי' בעולם ומה גם בעלם אדם בקרב איש ולב עמוק שיש לה פלימין הם אותם השני עלים אשר סמוכים לה והם שני יועצים הם הכליות יועצי שלום עד מקום כי היצר נהפך לעשות רצונו כמו שאמר הכתוב ברצות ה' דרכי איש גם אויביו זה יצה"ר ישלים אתו שלכן נאמר בכל לבבך בשני יצריך ולכן בין שהיו נראים מבפנים ואין נראין מבחוץ כי לא היו מעשיו מפורסמים לעין כל רק היו נראים מבפנים ע"ד מש"ה אתהלך בתום לבבי בקרב ביתי או איפכא שהיו נראים מבחוץ לעין כל אבל לא היו נראים מבפנים

[ט] היו דפנותיה גבוהים ז' ומשהו והעמודים בפחות משלשה סמוך לארץ כשרה אפילו הגג גבוה הרבה ובלבד שיהא מכוון כנגדן ואפילו אינו מכוון ממש רק שהוא בתוך שלשה כנגדו כשרה ואם אינה גבוה אלא עשרה טפחים אפילו אין בדופן אלא ארבע ושני משהויין כשרה שמעמידה באמצע ואמרינן לבוד למעלה ולמטה וחשוב כסתום היו הדפנות גבוהות מן הארץ ג' טפחים פסולה: [י] העושה סוכתו בין האילנו' והאילנות דפנות לה אם היו חזקים או שקשר אותם וחיזק אותם עד שלא תהא הרוח מצוי' מנידה אותם תמיד ומילא בין האמירים בתבן ובקש כדי שלא תניד אותם הרוח וקשר אותם הרי זו כשרה על כן אין נכון לעשות כל המחיצות מיריעות של פשתן בלא קנים אעפ"י שקשרן בטוב זמנין דמנתקי ולאו אדעתיה והוה ליה מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה הרוצה לעשות בסדינים טוב שיארוג במחיצות קנים בפחות

מפניים לא הי' נראה לבריות שמעשיו היו מפנפים מלב ומנפש אע"ג כי בכל לד מאלו נמצא גריעות אחד כי בחלוקה ראשונה שאין מעשיו נראים לבריות כי לא ידעו מה הוא מודים אותו שאינו בעל מעשה מאחר שאינו נמנה עמהם ובחלוקה שנים גם כן לא עמדו על מעשיו לדעת אם עושה לשמה אף על פי כן כשרה סוכה זו להגן עליו לא היו לה פלימין היוצאים הללו המחזיקים במצות פסולה מפני שהיא עשויה כמבוי ועליו נאמר יש דרך ישר לפני איש ואחרית' דרכי מות מאחר שהולך במבוי בדרכי חשך שהרי אין לה אלא שני צדי האכסדרה והם השני יצרים יצר הטוב ויצר הרע אך אמצע האכסדרה הוא הלב אין בו כותל להסמך עליו תורה או מצוה הנה זה עומד אחד כותלו ומכנגדו אין לו פלימין המחזיקים ואיך יוכל לעבוד את יוצרו : [ט] היו דפנותיה גבוהים שבעה ומשהו שהרמז בזה לומר שהיה זהיר בשבע מצות שהוזהרו בני נח והקב"ה חזר והזהירן לישראל בסיני והיינו ומשהו לפי שלבני נח היו כאומות אבל לישראל פירש אותם כמשחז"ל כי בתחלה היינו יורדים שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו בטיט ולבנים אין תורה והקים אותנו הקב"ה מן הארץ שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים ולכן כך עשה דפנותיה הם המצות שבעה ומשהו הנז' והעמודים הם מה ששנינו על שלשה דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום ואלו היו פחות משלשה לא היה שלם בהם שהיו סמוך לארץ כשרה אפילו הגג שהם המצות העיקריות כנ"ל הם האמורות באחד מן הדרכים הנ"ל אפילו הגג זה גבוה הרבה ורחוק מהם ר"ל כי ירום לבו בעשותו אחת מאותם המצות כשרה ובלבד שיהא זה הגג מאותם מצות מכוון כנגדן של המצות שהם הנקרא דפנות שיהא לבו לשמים כדתנן לעולם יעסק אדם עצמו ת"ת ולית ביה משום יוהרא שנאמר ויגבה לבו בדרכי ה' ולכן אפילו אינו מכוון ממש ויש בו קצת יוהרא בעשות אחת מהנה רק שהוא בתוך שלשה דברים הנזכר על הדין ועל האמת ועל השלום כשרה ואם אינה גבוה אלא עשרה טפחים שהם שבעה ושלש הנזכר אפילו אין בדופן היינו המצוה שיעשה לעשות הסוכה אלא ארבע כי אין המצוה מצורפת לשבע מצות הנזכר כולם רק לארבע מהם ושני משהויין הפירוש ראשון ושני כמו שפירש הר"ש במז"ל כי בן נח צריך לקיים אלו המצות לפי שצוה אותם הקדוש ברוך הוא על ידי משה רבינו עליו השלום כשרה שמעמידה באמצע מצוה זו ואמרינן לבוד למעלה ולמטה כך אחז"ל כל העושה מצוה כתקנה כאלו קיים כל התורה כלה

שנאמר לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק למי שאין בו אפילו חק אחד ולכן על ידי מצוה זו אמרינן לבוד למעלה ולמטה מחובר זה האדם מכל צדדיו עם התורה והמצוה ועם העליונים והתחתונים וחשיב כסתום כי אין שם פרצה של עון כלל ע"ד מה שחז"ל כל שמעשיו סתומים ופירש בו הפסוק ענין אחד לטובה בידוע שהוא צדיק · היו הדפנות גבוהות מן הארץ שלשה טפחים היינו שנמצא בו גאוה ואינו מתנהג עם כללות עם הארץ אלא מגביה עצמו מהם כשעושה המצות מתגאה מהם בשלשה דברים שצריך המצוה מעשה דיבור מחשבה בכל אלה הוא גבוה מהם בגאוה פסולה נהי דאמרינן בענין הגג אם היה גבוה כשר משום שהם מצות האמורות ולכן גם אם יתראה בעיני ההמון שיש בו רמות רוחא בעשותו אחת מהנה אינו נפסל שנאמר ויגבה לבו בדרכי ה' ולא סגי בלאו הכי שאם לא כן נמנע האדם מלעשותן אבל דופני הסוכה שהם המצות . הנהוגות אסור לאדם להתגאות בהם מפני ההמון וזה עשה אותם בגאותו גבוהים מארץ בג' דרכים הנזכר או שעשה כך ג' פעמים וכבר הוחזק בענין הגאוה ואף על גב שלא נתגאה במעשה ובדיבור ובמחשבה עכ"ז פסולה ולא תגין עליו מן היסורין : [י] העושה סוכתו בין האילנות וכו' הוא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק מעלי הלבנון שהם שני יועלים בעלת התורה המלובנת במצותיה ובעלת התשובה המלובנת במעשיה והאילנות דפנות לה כי הנה עסק התורה שקול ככל המצות כמו ששנינו ותלמוד תורה כנגד כלם וכן מי שעשה תשובה כמי שמקיים כל המצות אמרו חז"ל ולכן זה העושה סוכתו באמצעות השני אילנות אלו נמצא כי האילנות של תורה והתשובה הם דפנות מצות מוכנות לצורך הסוכה זו אם היו חזקים תורה ותשובה באדם זה בטבע או שקשר אותם אח"כ באמצעות הזמן עד שלא תהא הרוח מצויה היינו רוח רעה המצויה תמיד לפתות בני האדם כדאיתא בזוהר פרשת וישב דף קפ"ב · וז"ל ויצא הרוח וכו' אלא רוחא אחרא הוה דשלטא בעלמא דדא הוא דקיימא תדיר וסלקא קמיה קודשא בריך הוא ודא הוא דאסטי לבני עלמא בשקרא ומאן דאיהו רגיל בשקרא אשתדל תדיר בשקרא וע"ד אמר אנא והייתי רוח שקר וע"ד קב"ה א"ל לא עשה כן פוק מהכא דכתיב דובר שקרים עכ"ל לענייננו וכבר נתבאר אצלי כי אין כונת הזוהר לעקור מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה רוח נבות הטעתו אלא לפרש כי מ"ש רוח נבות אינו הנשמה שלו אלא אותו רוח של נבות שהטעה ולא עלה לרגל שלכן נהרג כמשחז"ל

זה

בפחות משלשה : [יא] עושים מחיצה מבעלי חיים שיקשור שם בהמה לדופן : [יב] יכול לעשות מחבירו דופן לסוכה להכשירה ואפי' בי"ט ובלבד שלא ידע אותו שהועמד שם שבשביל מחיצה הועמד שם אבל בחול אפי' אם הוא יודע שפיר דמי : [יג] הסומך סוכתו על כרעי המטה והכרעיים הם מחיצות אם יש בה גובה י' טפחים מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסולה ואם סמך הסכך על עמודים והכרעים הם דפנות אפי' אין גובה י' מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש עשרה טפחים מהארץ עד הסכך :

סוכה

זה הוא שאמר אלא והייתי רוח שקר ולפי כי היו נביאים לדיקים כנודע ממחז"ל לכן נטל רשות באופן כי זה הוא רוח מלויה תמיד לפתות בני האדם וכך אחז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות ולכן זה יהי' לו כי אין זו הרוח מלויה מנידה אותם תמיד ומלא בין האמירי' תבן וקש היינו הדברים הלריכים אל התשובה מלא אותם הבן וקש לחשוב עלמו שמוכן לכך מפני החטא וקשר אותם הדרכים עמו בקבע כדי שלא הניד הרוח זו המטע' הבריות הרי זו כשרה להגין עליו בעולם הזה ולעולם הבא על כן אין נכון לעשות כל המחילות הם המלות שהם דופני הסוכה שאמר שנעשים בכל דבר מן המלות קלות כנ"ל אמנם אין נכון לעשות מיריעות של פשתן כל כך דקות בלא קנים שהם קנה חכמה אף על פי שקשרן בטוב שהוא רגיל בהם מפני דזמנין מנתקו ולאו אדעתיה לפי שהם קלות עובר עליהם ולאו אדעתיה אלא בשגגה כמו שאמרו חכמי' זכרונם לברכה אמר דוד איני מתיירא מן המלות החמורות לפי שהם חמורות אבל אני מתיירא מן המלות הקלות שמא עברתי על אחת מהן שנאמר למה אירא בימי רע עון שאדם דש בעקיבו וכו' והוה ליה מחילה שאינה יכול' לעמוד ברוח מלויה כי מלוה זו להיותה קלה ביותר אינה יכולה לעמוד באותו רוח מלויה לפתות בני אדם ולהחטיא אותם כאמור והרולה לעשות בסדינים הם מלות קלות כאמור טוב שיאחוז במחילת קנים כי בחברת הלימוד קנה חכמה בפחות מבלמה אף על גב כי אין שם מעשה דיבור מחשבה או שאין זה בדרך קבע גם כן כשרה כנזכר : [יא] עושים מחילה מבעלי חיים וכו' אמר חכמים ז"ל הגידו בפסוק אדם ובהמה אלו בני אדם שערומים ועושים עלמן כבהמה ועוד אמרו מן הבהמה אלו עמי הארץ ולכן יאמר כי עושים מחילה היא מלוה כאמור מבעלי חיים שיקשור שם בהמה לדופן כי לפי שהוא עם הארץ אינו יודע לעשות מלוה כתקנה בכל הפרטים הלריכים לה כנזכר ויועיל לו : [יב] יכול לעשות מחבירו דופן לסוכה להכשירה הוא מלוה אחת ע"ד שביארתי בפ' יגמור נא רע רשעים ותכונן לדיק כי פעמים אדם עושה מלוה והלדיק זוכה בה לכן יכול לעשות כך להכשיר הסוכה ע"י מלוה זו ואפילו ביום טוב כי על ידי שמומע ממנו דבר תורה מוסף ממנו המלוה אך יש חילוק כי ביום טוב לריך שיהיה שלא מדעתו שלא ידע אותו שהועמד שם שבשביל מחילה הועמד שם ושלא בכונה ממשיך ממנו המלוה ע"י הלימוד ולפי שלא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא לעסוק בתורה ולכן מפני כי לא יבין זה ללמוד מפסיד המלוה ממנו וזה יהיה לו תחלה להפכיד המקום שיש לו בגן עדן וחבירו קנסו אמנם בחול

אפילו הוא יודע שפיר דמי דמאחר כי הוא ידע בתור' ואינו למד בה לאוי שתאבד ממנו המלוה מכל מקום הסוכה זו כשרה להליל לו מרעתו וכשרה לעתיד גם כן כאמור : [יג] הסומך סוכתו על כרעי המטה וכו' הנה המטה הוא כינוי אל ק"ש כמ"ש לא תגני על מטה ארמי' ר"ל לא תישן בלא ק"ש וחז"ל אמרו כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב פיפיות ואמר רבי בנימן כל ימי נלטערתי על תפלתי שתהיה לפני מטתי ואדם זה סמך סוכתו לעשות' על כרעי המטה זו ק"ש ותפלה כי ק"ש יש בה יחוד ה' ושלש פרשיות הם ארבע כרעי מטה זו וחז"ל אמרו גדולה התפלה לפני הקב"ה ולפי כי חז"ל אמרו איזהו עם הארץ כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית ועוד אחז"ל כל הקורא ק"ש שחרית וערבית מקיים והגית בו יומם ולילה ולכן אדם זה סמך לעשות סוכתו היינו הסכך שלריך מלות גדולות חמורות כנ"ל ולכן סמך אותה על כרעים אלו של המטה של ק"ש והכרעים הם מחילות במקום דפנות לפי שהם מלות הנכללים בק"ש וכבר נתבאר כי דופן בגי' הוא מלוה כנ"ל ולכן אם יש בה גובה עשרה דהיינו שקורא ק"ש על כונה שיש בה עשר מלות כדאיתא בזוהר פרשת ואתחנן דף רס"ח ' וז"ל כד אתא ר"ש אמר הא ודאי פרשתא דק"ש רמיזא בעשר אמירן וכו' ובג"כ י' פקודין אית הכא לקבל עשר פקודין דאורייתא ומאן אינון ושננתם לבניך ' ודברתם בם' בשבתך בביתך' ובלכתך בדרך ' ובשכבך ' ובקומך ' וקשרתם לאות על ידיך ' והיו לטוטפו' בין עיניך' וכתבתם על מזוזות ביתך ' ובשעריך ' הא עשר לקבל עשר אמירן עכ"ל ולכן יאמר אם יש בה גובה עשרה טפחים מן המטה שהרי מתעלה קריאת שמע על כונה זו כמ"ש במאמר זה ' וז"ל וע"ד פרשיין אלין כלל רב באורייתא זכאה חולקיה מאן דאשלים ליה בכל יומא תרי זמני דהא אתקדש בפומיה שמא קדישא כדקא יאות הרי כי יש בה גובה עשרה טפחים עשרה מלות אלו הם יותר גבוהים ומעלים מן המטה עלמה הוא ק"ש לפי כי בה רמוזים עשר אמירן כאמור אם סמך עלמו על מעלה זו שיש מן המטע' של ק"ש לסכך כשרה ואם לאו פסולה ולא תגין עליו כאמור ואם סמך הסכך על עמודים הם השלשה דברים אשר שינו על שלשה דברים העולם עומד והכרעים הנזכר הם דפנו' נחשבים למלות לסוכה אפילו אין גובה עשרה שלא סמך על עשרה מלות הנאמרים בק"ש כנגד עשר אמירן שהם גבוהים מן המטה לסכך כשרה כיון שיש עשרה טפחים מהארץ עד הסכך שהרי אף על גב שלא נתכוון בעשר מלות הנזכר בק"ש שהם כנגד עשר אמירן מ"מ גבוהים הם מעלמן על ידי הקריאה שהאדם קורא ק"ש ונמלא שהם עשרה טפחים אלו הם גבוהים מעלמן מן הארץ עד הסכך ולכן

הסוכה

הסוכה כשרה : עוד תשוב ותראה ביאור הדינים הללו שהם מושרשים למעלה על דרך הנ"ל וכן היה אומר סיכך על גבי אכסדרה היא המדה האחרונה כאשר היא בסוד אות ד' כי אז יש בה ג' דפנות הם ג' מדות של הזכר שהם מאירים בה דהיינו שיש לה פצימין הם פנים לשני צדדים אחד לצד ימין ואחד לצד שמאל בין שהם נראים מבפנים מצד הזכר ואין נראים מבחוץ לצד הנקבה או היפכא שהם נראים מבחוץ מאצלה ואין נראים מבפנים מצד הזכר לפי כי מדות אלו מאירים מבפנים ליעקב ומאירים מבחוץ לרחל לכן בכל ענין כשרה לא היו לה פצימין אלו פסולה מפני כי נאחזים ממנה הדינים וגם יונקים החיצונים וז"ש מפני שהיא סוכה העשויה כמבוי שהרי אין לה אלא שני צידי האכסדרה ואמצע האכסדרה אין בו כותל לסמוך עליו ושכנגדו אין לו פצימין ואינה יכולה להבנות באופן זה : היו דפנותיה הם הקצוות שלה גבוהים שבעה ושהו להיות כנגד מדת התפארת שנזכר והעמודים הם יכין ובועז של הזכר בפחות משלשה סמוך לארץ כי זה מורה שעדיין היא קטנה כשרה אפילו הגג הוא מדת הת"ת גבוה מאוד ובלבד שיהא מכוון כנגדן ואפילו אינו מכוון ממש רק שהוא בתוך שלשה הם חב"ד כנגדו כשרה ואם אינה גבוה אלא עשרה טפחים בסוד עשר ספירות אפילו אין בדופן שלה הוא מדה אחת אלא ארבע ושני משהויין היינו סוד חנה"י ושני משהויין מן העליונות כשרה שמעמידה באמצע ואמרינן לבוד למעלה ולמטה וחשוב כסתום שנעשה צורת ס' מרובעת היו הדפנות גבוהות מן הארץ הם הקצוות שלה גבוהות ממדה האחרונה הנקראת ארץ כמשחז"ל למה נקרא ארץ שרצת לעשות רצון קונה ומאחר שהם גבוהות ממנה פסולה : העושה סוכתו בין האילנות כי זה מורה היות סוכת דוד באמצעות המדות הנקרא עלי ה' כדאיתא בזוהר והאילנות נעשו דפנות לה מאחריה אם היו חזקים או שקשר אותם כי זה מורה על הדיבוק העצמי שביניהם עד שלא תהא הרוח מצויה יכולה להניד אותם תמיד כמו שאמר אחד באחד יגשו ורוח לא יבא ביניהם ומלא בין האמירים בתבן ובקש הם המדות שלה המתהוים מעלים הללו ע"ש כל אמרת אלוה צרופה ונותנת מקום לינק משם הדינים למתק אותם כדי שלא יצאו לחוץ לפי כי כאשר הדין מתעלה בשורשו מתמתק כדי שלא תניד אותם אוירים שלה רוח מצויה היא רוח רעה הנמצאת תמיד לפתות את הצדיק כדאיתא פרשת ויקהל בסוד קליפת נוגה ע"ש וקשר אותם האמירים בעבותות אהבה הרי זו אשה כשרה וטהורה לבעלה על כן אין נכון לעשות כל המחילות של סוכת דוד מיריעות של פשתן כי הנה נאמר בכלב ויקח את יריעות שהיו פניה דומות ליריעו' והם סוד יריעות המשכן שמנה ועשרים באמה אין לעשות אותם של פשתן הוא קרבן קין כי לא לרצון יהיו ואם הם מבוררים הם דקים ביותר ואין לעשות אותם אלא על ידי קנים הארה עליונה שנאמר קנה חכמה קנה בינה דאף על פי שקשרן בטוב היריעות הנזכר זמנין דמתקנן כאשר תחזור להיות בסוד הפנים ולאו אדעתיה כי אז יש לה

דעת קל והוה ליה מחילה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצוי' כי אותו רוח רעה קליפת נוגה נאחז ממנה לפי כי אז נעשית בסוד נקודה כדאיתא פרשת בלק בפסוק אל תראוני שאני שחרחרת והרוצה לעשות בשדיני' טוב שיארוג במחילות קנים הם אורות עליונים הנמשכים מקנה חכמה קנה בינה בפחות משלשה רצה לומר אף על גב שאין אורות אלו משלשה עליונות חכמה בינה דעת אלא אורות מחב"ד בעלה שהם פחות משלש עליונים מועיל כאמור : עושים מחיצה מבעלי חיים וכו' הנה נתבאר למעלה היות החיצונים רוצים לראות כאשר מתחברת הכלה עם דודה בסוד וישקף אבימלך וירא והנה יצחק מצחק עם רבקה שלכן אחז"ל הרשעים תחשכנה עיניהם מראות שמביאים תקלה לעולם ולכן עושים מחיצה למעלה מבעלי חיים הם הערה דקדושה להפסיק שלא יראו כלל שיקשור שם בהמה טהורה לדופן מפסיק עד שנעשה היחוד עליון : יכול לעשות מחבירו דופן לסוכה להכשירה אפילו ביום טוב כי הנה הצדיק הוא חבר טוב לסוכה זו הוא סוד מה שאמר בזוהר פ' פקודי ובזה הנערה בא כי לעולם אינה נפרדת מן הצדיק הנקרא זה לא אשתבקת מניה לעולם ואפילו בשעה שנעשית בסוד נקודה כדי לחזור עמו בפנים לא אשתבקת מן הצדיק ולכן יאמר כי יכול אדם עליון לעשות מחבירו הצדיק דופן לסוכת דוד להכשירה ואפילו ביום טוב הוא נעשה דופן זה לפי כי גם ביום טוב צריכה להתמעט כדי לחזור עם החתן בסוד בפנים ובלבד שלא ידע אותו שהועמד שם שבשביל מחיצה הועמד שם כי צריך להיות הענין חוץ מדעתו כי צריך להמשיך עליו מן הדעת עליון יותר שיתחבר עמה בסוד והאדם ידע את חוה וכו' אבל בחול אפילו הוא יודע שפיר דמי לפי כי היחוד של חול בהכי סגי מדעת של עצמו כאמור : הסומך סוכתו על כרעי המטה וכו' כבר נתבאר למעלה מסוד המטה הוא למטה אמנם אחר כך תפארת ישראל נותן מטתו זו בין צפון לדרום ולכן יאמר הסומך סוכתו סוכת דוד שנאמר בה נפלה ולא תוסיף קום לפי שהיתה נופלת מזמן של הבריאה שנאמר לה לכי ומעטי את עצמך בכל גלות וגלות נופלת ולכן נאמר סמכוני באשישות כדאיתא בזוהר כי היא אומרת לישראל בנהא סמכוני בגלותא ומאן דידע לייחדא שמא קדישא עביד סמיכו לכנסת ישראל בגלותא ולכן יאמר כאן הסומך סוכתו כי בא לעשות סמיכו לסוכת דוד הנופלת שאמרה לישראל סמכוני וסמך אותה על כרעי המטה רצה לומר שלאחר שנעשית מטה למטה הוא מעלה אותה למעלה וכדי שלא תחזור ותפול כבתחלה סומך אותה ע"י כונה טובה על כרעי המטה הם הרגלים עליונים שמהארה שלהם נעשית בסוד מטה והכרעים הם גבוהות כאמור ולכן הם מחיצות אם הם גבוהים עשרה טפחים שהם סוד עשר מדות שלה מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסול' ואם סמך הסכך של הסוכה על עמודים הם המדות של הזכר והכרעים של המטה הם נעשים דפנות לה אפי' אין גבוה י' מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש י' טפחים סוד עשר ספירות שלימות מן הארץ התחתון שלה עד הסכך כשרה :

[א] כבר נתבאר היות המעשה של איש הישראלי עושה רושם גדול בעצמו תחילה ופנה למעלה אחר כך וזה מפני שהמעשה גדול הוא כאשר נעשה על ידי מחשבה טהורה נכונה עמוקה בכל מצוה כפי ענייניה ולכן יאמר סוכה שחמתה וצלתה שוים למעלה דהיינו כי העושה הסוכה היה בו מחצה זכיות ומחצה עונות כי הצל הוא ממעשה המצוה שהוא צל על ראשו והמה מפני המעשה אשר לא טוב עשה החמה היא קופחת על ראשו על דרך מה שאמר הכתוב והוקע אותם נגד השמש כי העושה העבירה השמש היה קופח על ראשו לפי כי סר צלו מעליו של הענן וכן הוא נמי בענין זה והנה מפני שיש זכיות ועונות שאינם שוים פעמים הזכות של המצוה הוא גדול עד למעלה הגיע כמו שאמרו חז"ל כתיב כי גדול מעל שמי' חסדך וכתיב כי גדול עד שמים ומשני כאן שעושה לשמה כו' וכן ימצא במעשה העבירה יש שנרשם העון למטה בלבד ויש שעושה רושם גדול ופנה למעלה וזה יהיה כונת הפסוק מ"ש כי עונותינו רבו למעלה ראש ואשמתינו גדלה עד לשמים (עזרא ט) ולכן יאמר נא סוכה שחמתה וצלתה שוים מלמעלה כי מעשה המצוה והעבירה היו בשיקול אחד גדולים עד לשמים הגיעו שניהם פסולה סוכה זו של מעשה הטוב לפי שהחמה מתפשטת בריחוקה ר"ל מעשה הרעה הוא מתפשט ומוסיף טומאה על החוטא כך אמרו חכמים ז"ל בא לטמא מוסיפין לו טומאה מלמעלה אם כך היא למטה חמתה מרובה מצלתה ולא תוכל להגין עליו מן הייסורין כאמור אבל אם מלמטה חמתה וצלתה שוים היא כשרה שהרי אמרו חז"ל כשהולך אדם מן העולם ומוציאין עליו עשרה זכיות ועשרה עונות הוא אומר יצאו אלו באלו אומרים לו אינו כן אלא קבל עליך עונש העונות ואחר כך תכנס לג"ע ותקבל שכר הזכיות שנאמר כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולכן כשרה זו הסוכה להציל לו מרעתו : ואם נאמר כי מ"ש למעלה ולמטה היינו בב"ד העליון והתחתון כך היה אומר סוכה שחמתה מצד מעשה הרע מרובה מצלתה הוא מעשה הטוב כגון אותם המשחקים בקוביא בתוכה ואומרים דברי נבלות והיתולים ודברים בטלים כאשר הם שוים מלמעלה דאע"ג כי אין ב"ד מוזהרים על דברים הללו אמנם מלמעלה חוקרים על פרטי הדברים כי עיניו על דרכי איש כך אמרו חז"ל פ' בא הב"ה ברא העולם ולא היה לפניו יגיעה שנא' לא יעף ולא ייגע ובמה הוא מתייגע בדברים בטלים שנא' הוגעתם ה' בדבריכם ולכן סוכה זו פסולה מלהגין עליו לפי שהחמה זו מעשים רעים מתפשטת לפי שהם עונות שהאדם דש בעקביו ורחוק בעיניו כי נחשב לו לעון חמור לפסול הסוכה ויהיה למטה חמתה מרובה מצלתה לפי כי עבירה גוררת עבירה אבל אם חמתה של העון וצלתה מן המצות שוים הם למטה בב"ד אע"ג שהם חמורות כשרה כמשחז"ל אגור דוד איני מיירא מן החמורות למה שהם חמורות אבל אני מיירא מן הקלות שנאמר עון עקבי יסובני ולכן כשרה זו הסוכה כאמור : [ב] אם ברוב ממנה צלתה מרובה וכו' הענין הוא כי ברוב מן הסוכה שנעשה מצד מעשה הטוב יש מקום ממנה שהצל של המצוה הוא מרובה ושני משהויין הוא הדבר הנ"ל כי המצוה צריכה להיות כלולה משלשה דברים מעשה דיבור מחשבה והנה נמצא בסוכ' זו הנעשית ממעשה הטוב תוספת על המעשה שני משהויין עודפים שלא הם הדיבור והמחשבה בכונה טובה אמנם במיעוט ממנה מן הסוכה זו חמתה של מעשה הרע נמצא בתוכה ומשהו שהוא כנגד הדיבור הרע שהם דברים בטלים או נבלות פה ושבועות שוא וכיוצא שכשנצרף יחד החמה של מעש' הרע והצל של מעשה הטוב של כל הסוכה יהיה צלתה של המצוה מרובה מחמת' של מעשה הרע משהו עודף שהוא ענין המחשבה טובה כשרה דמאחר דקים לן כי אין קב"ה מוציא המצות בעבור העבירות אלא נפרעים ממנו על העונות ואח"כ נותנים לו שכר המצות כנ"ל אם כן נמצא שהוא כשרה זו הסוכה כאמור : [ג] דרך הסיכוך להיות קל וכו' ירצה כי הנה אע"ג שאמרנו הנחנו שהסוכה הוא להגן על האדם ולהצילו מרעתו המעותדת לבא עליו כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רנ"ה וז"ל וסוכה תהיה לצל יומם דהכך בעי והכך אתעביד לצל דאתמר ביה בצל שדי יתלונן ולא בצל סוכת הדיוט דאגין על גופא משמשא אלא צל לאגנא על נשמתא בצלו חמדתי וישבתי אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי ענין הסוכה הוא להגן על האדם ולכן צריך לעשות הסוכה זו הגשמית הסכך שלה קל כדי שימעט בעיניו ויהיה קל מעשה הסוכה כמו שאמר הקדוש ברוך הוא מצוה קלה יש לי וסוכה שמה כך יעשה אותה עד שיראו מן הסכך הככבים הגדולים והוא כדי שיהיה מתבונן במהלך הככבים ובהילוכן בגלגל שחוזר אז ישכיל וידע כי האדם נתון תחת הככב והמזל וגלגל הוא שחוזר בעולם ולפי כי שכר מצות בהאי עלמא ליכא לא יהיה סומך עצמו על זכות הסוכה שתגין עליו ולכן ראוי שיראה מתוכה הככבים הגדולים לפי כי כל אלו כל אחד הוא מסבב בגלגל שלו לא כך הם הככבים הקטנים אמנם אף על פי שאין נראי' הככבים

תרל"א. סוכה שחמתה מרובה מצלתה ויתר דיני הסכך ובו י"ס:

[א] סוכה שחמתה וצלתה שוים מלמעלה פסולה לפי שהחמה מתפשטת בריחוקה ויהיה למטה חמתה מרובה מצלתה אבל אם חמתה וצלתה מלמטה שוים כשרה : [ב] אם ברוב ממנה צלתה מרובה ב' משהויין ובמיעוט ממנה חמתה מרובה משהו בענין שכשנצרף יחד החמה והצל של כל הסוכה יהי' צלתה מרובה מהמתה משהו כשרה : [ג] דרך הסיכוך להיות קל כדי שיראו ממנו הככבים הגדולים היתה מעובה כמין בית אף על פי שאין הככבים נראים מתוכה

מתוכה כשרה : [ד] היו כסויה דק מאד שיש בה אויר הרבה אלא שאין שלשה טפחים במקום אחד ובין הכל צלתה מרובה מחמתה כשרה : [ה] היה הסיכוך מדובלל והוא הסיכוך שיהיה מקצתו למעלה ומקצתו למטה כשר ובלבד שלא יהיה בין העולה והיורד ג' טפחים ואם היה ברוחב זה העולה טפח או יותר אעפ"י שהוא גבוה מג' טפחים רואין אותו כאלו ירד למטה ונגע בשפת זה היורד והוא שיהיה מכוון כנגד שפת היורד : [ו] קנים היוצאים לאחורי הסוכה כגון שאחורי דופן אמצעי בולטים קנים מן הסכך ויש בהם הכשר סוכה וצלתן מרובה מחמתן וג' דפנות כשרה אעפ"י שהדופן האמצעי לא נעשה בשבילם אלא בשביל עיקר הסוכה שהיא לפנים ממנו : [ז] וכן הקנים הבולטים מן הסכך לצד הפרוץ ודופן אחר

נמשך

הככבים מתוכה כשרה לפי כי אין הענין זה רק לזכר בעלמא אבל לא לעכב כאמור : [ד] היה כסויה דק מאד שיש בה אויר הרבה וכו' וזה הוא הפך מן המעובה כמין בית כי הנה המעובה כמין בית הוא מורה כי המצות נעשי' בשלימות שלם זולת כי אין בה מציאות לזכור האדם הדברי' המעותדי' לבא עליו מפני כי הוא תחת משפטי הככבים ולכן היא כשרה אבל כאשר הסכך הוא דקה מן הדקה שיש בה אויר הרבה כי זה הוא מורה היות מעשה המצוה בלתי שלימה בכל מעשיה אמנם אין באויר שלשה טפחים במקום אחד כי זה מורה שאין בידו עון קבוע שלשה פעמים ובין הכל צלתה של מצוה היא מרובה על חמת' של העון ולכן הוא כשרה כאמור : [ה] היה הסיכוך מדובלל וכו' הנה נתבאר למעל' כי מעשה המצוה יש שהוא עושה רושם למטה בלבד ויש מעשה שהוא עושה רושם בעולם התחתון ופנה למעלה גם כן ולכן יאמר לא באולי היה הסיכוך של סוכה זו על ידי מעשה מדובלל דהיינו הסיכוך שיהיה מקצתו למעלה עד לשמי' הגיע כמו שאמר הכתוב כי גדול מעל שמים חסדך בעושים לשמה ומקצת הסיכוך למטה כמו שאמר הכתוב כי גדול עד שמים חסדך בעושי' שלא לשמה עם כל זה כשר ובלבד שלא יהיה בין העולה והיורד שלשה טפחים כלומר שלא יהיה עושה תמיד שלשה פעמים שלא לשמה דאלו בזה הענין לא אמרו לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה אפי' שלא לשמה מפני שמתוך שלא לשמה בא לשמה אמנם אם הוא מתנהג בדרך זו בקבע לעולם עושה שלא לשמה הכל מודים אשר לא טוב עשה בקרב עמיו ולכן אם הורגל בזה שלשה פעמים שהרמז הוא שלשה טפחים הנזכר לא טוב עשה ואם היה ברוחב זה העולה טפח או יותר כי הרוחב הוא יורה שעשה מצוה בהרחבה כד"א מתן אדם ירחיב לו ולכן אם היה ברוחב זה העולה למעלה שהוא אותו הנק שעושה לשמה נמצא שם טפח שנותן בהרחבת היד או יותר מזה אף על פי שהוא גבוה למעלה משלשה טפחים כי נתרגל בדרך זה לעשות שלא לשמה רואין אותו כאלו ירד למטה ונגע בשפת זה היורד ונמצא מתחבר העליון עם התחתון והוא שיהיה מכוון העליון כנגד זה היורד ונוגע אל שפתו כאלו אמר בפיו בשעת עשיית המצוה עושה אותה לשמה וכשר : [ו] קנים היוצאים לאחורי הסוכה וכו' הנה נתבאר למעלה כי הקנים הם כינוי לענין הלימוד כמד"א קנה חכמה קנה בינה והנה קים לן כי לא נתנו ימים טובים לישראל אלא כדי שיעסקו בתורה ולכן בזמן הסוכות צריך האדם ללמוד בתוך הסוכה כאשר יבא לקמן אמנם אם אדם

זה השליך ענין הלימוד אחרי הסוכה והיינו הקנים היוצאים לאחרי הסוכה דהיינו לימוד התורה שעשה אותו כלאחר יד ולא למד בסוכה כהוגן כגון באחורי הדופן האמצעי של הסוכה כי הנה הסוכה היא נעשית על חיבור מצות הרבה אמנם דופן האמצעי היינו המצות העיקרים הנוהגת בסוכ' דאע"ג שנתבאר למעלה כי כל הדברים כשרות לדפנות הם המצות הנקרא מצות קלות מ"מ אפילו באותם המצות הנקרא קלות אינם שוים והדוגמא לזה כי הנה המצות קלות הם כנגד האיברים החיצוני' כנ"ל אמנם באיברים החיצונים נמי אינם שוים כי לא יכנס בסוד אחד המחוסר אצבע כמחוסר עין אחד או אם הוא חרש שסכינו חרשו נותן דמי כולו ולכן על כיוצא במצות הללו אף על גב שנקרא מצות קלות יש מצות שנאמר בהם הן הן גופי תורה שדומה לחוט השדרה שאם נשבר מת הוא ולא יחיה וכדומה לזה הוא דופן האמצעי כאשר בולטים ממנו קנים מן הסכך כי נוסף עוד שעסק בתורה לעומת מצוה זו שנמצא עתה תרתי לטיבותא הדופן שהוא המצוה עם הקנים הבולטים ממנו קנה חכמה קנה בינה אמנם זה הלימוד הוא רעוע עד שנמצא שהוא אחורי הדופן של המצוה למטה ממנה כי אין זה ממה שלמדנו כי המצוה בשעתה קודמת לת"ת אמנם זה הלימוד הוא לאחורי המצוה זה הדופן של הסוכה ויש בהם הכשר סוכה כגון שלמד הלכות סוכה וצלתן של לימוד זה מרובה מחמתן אף על גב שהוא לימוד שאינו הגון ושלם אלא לההדוכה ילך וג' דפנות של מצות כשרה אף על פי שדופן האמצעי לא נעשה בשבילם אלא בשביל עיקר הסוכה שהיא לפניה ממנו : [ז] וכן הקנים היוצאים מן הסכך שהוא הלימוד על דרך הנזכר שהם בולטים לצד הפרוץ מפני העון ודופן אחד מן המצות נמשך עמהם נמצא תרתי לטיבותא וכשר אף על פי שעשה דופן של המצוה הנזכר על הצדדין ואינה מצוה כתקנה לשמה לפי כי יש בה צדדין לכאן ולכאן יותר על שבעה כי כבר נתבאר כי הוא הרמז על שבע מצות שנצטוו בני נח וחזר הקב"ה ונתנן לישראל והוה לן למימר טענה גדול' הרי גלה דעתו לעשות כל הסוכ' בדפנות ארוכות הם מצות גמורות בכל התנאים הצריכים להם ודופן אחד שנמשך עם הקנים היינו אותה מצוה שנמשך עם הקנים של הסכך הוא הלימוד שנמשך עם הסוכה זה אינו מן הסוכה אלא בפני עצמו עומד כי מה ענין הלימוד עם המצוה של סוכה ונמצא שאין לו אלא דופן אחד הוא המצו' הקבוע' שהוא הדופן הנמשך היא המצוה הנעשית לשמה

נמשך עמהם כשר אעפ"י שעשה דופן על הצדדין יתר על שבעה והוה לן למימר הרי גלה דעתו לעשות כל הסוכה בדפנות ארוכות ודופן א' שנמשך עם הקנים של סכך אינו מן הסוכה אלא בפני עצמו עומד ונמצא שאין לו שם דופן שהוא הדופן הנמשך אפילו

לשמ' שהיא מוסכת כמו ששנינו מלוה גוררת מלוה אפילו הכי כשרה: עוד לאלוה מלין לגד עילא' ימלא סוכ' שחמת' וצלתה שוים מלמעל' הוא הדבר שנתבאר בענין סוכ' על גבי סוכ' דהיינו כי סוכה העליונ' היא אימא העליונ' אם כל חי היא המתקנת הסוכ' התחתונ' שנאמר ויבן ה' אלהים את הצלע ולכן יאמר סוכ' שחמת' וצלתה שוים מלמעל' והענין כי הנה מאימא עילא' נמשכים נהרי נחלי דבש וחמא' שהם בחינת חסדים וגבורות כי הנה החמ' הוא כינוי אל בחינת הגבורות והצל הוא כינוי לבחינת החסדים והנה הבחינות הללו נודע הוא כי בחינת החסדים ניתנים אל הזכר ובחינת הגבורות נתנים לנקב' ואמנם בתחל' כלם הם באים אצל הצדיק כי לטעם זה נקרא כל דהיינו כי החמש' חסדים באים תחל' אליו כל אחת כלול' מעשר והם בגימטריא חמשים כמנין כל והם חמשים שערי בינ' ואמנם גם בחינת הגבורות באים אללו אמנם לצורך הנקב' שנאמר והי' האוכל לפקדון לארץ ואחר כך נותן לה בחינת החסדים ולכן יאמר נא אם סוכ' זו המד' האחרונ' חמת' שהוא בחינת הגבורות וצלת' הם בחינת החסדי' שוים מלמעלה במדות העליונות שבה דאלו מלמעלה בסוד אימא עילא' לא שייך לומר כך לפי כי שם הם שוים אמנם למעלה הוא במדות עליונות של סוכה זו פסולה לפי שהחמה מתפשטת בריחוקה והענין לפי דקים לן כי הגבורה הוא סוד אלהים והנה אלהים זה מתפשט למטה בעולמות וכל מה שמתרחק הצירופים של שם אלהים בסיבת הריחוק שיורד למטה בעולמות וגו' למטה חמתה של כח הגבורה מרובה מצלתה של מדת החסדים כי כן מתפשט שם אלהים לק"ך צירופים שלכן פסולה מפני כי בסוף ק"ך צירופים של שם אלהים הם אלהים אחרים שלכן אמרו חכמים ז"ל כי העגל היה מנין מק"ך ככרים כי היה זה סוספיתא דדהבא היוצא למטה מק"ך אלהים קדושים הנזכר ולכן פסולה אמנם צריך שהצדיק יתקן אותה עכ"פ והבן: אם ברוב ממנה מן המדה זו יהי' צלת' שהוא מדת החסדים מרוב' מצלת' של הגבורות שני משהויין שהרמז הוא לשני כוללים של החסדים כנודע ובמיעוט ממנ' חמתה של מדת הגבורות משהו שהוא כולל אחד כשר' לפי ששני כוללים של הגבורות הם בה בעלמ' ועתה לא נמצא בסוכ' הגשמית זולת משהו אחד והענין כי השני כוללים שבה הם כנגד שני מדות שב' הנקרא ציון וירושלם וכאשר אין שם זולת כולל אחד בא יבא ברנה השני כוללים אשר הם במדת הזכר ונכנסים בשני שערי ציון ועל ידי הכולל הנוסף שהוא בסוד יוסף מתמתק הכולל החסד בסוד הנקב' הוא סוד מה שאמר בזוהר פרשת בראשית בפסוק קרא ליל' שנתחסר מן הנקב' שתי אותיות והו יוד כי בבחינת הזכר שהוא יום נאמר ויקרא ועל ידו נתקן קרא של הנקב' הוא בחינת משהו שנתחסר בה והבן כל זה: דרך הסיכוך להיות קל כדי שיראו ממנו הכוכבי' הגדולים וכו' הנה הסכך

של מדה זו הוא סוד הדעת שבה ולכן יהי' קל כך אמרו חכמים זכרונם לברכ' דעתן של נשים קלה ותכלית כדי שיראו ממנו הככבים הם סוד החסדים שהם גנוזים למעל' ויתנוצץ האור שלהם בה הית' מעוב' כמין בית שהגג שלה שלם היינו שנשלם בחינת הדעת של' כשר' אף על פי כי אין הככבים שהוא הארת החסדים אינו נרא' מתוכ' אין לה צורך כזה מאחר שכבר נשלם הדעת שבה ולכן כשר': הי' כסוי' דק אחד שיש בה אויר הרב' ושולט בה הארת הככבים הארת החסדים ביותר אלא שאין שלש' טפחים במקום אחד והענין כי הנה בחינת הדעת הוא ממוצע בין שני מדות העליונות שהם חכמ' ובינ' שבה ולכן אף על גב שיש אויר ביניהם אינו מעכב רק שלא יהי' שם ביניהם שלש' טפחים דהוי הרחק ביניהם גדול ונפסל' אבל אם אין אויר שלש' טפחים במקום אחד ובין הכל צלת' מרוב' מחמת' שהם בחינת החסדים מרוב' על החמ' שהיא מדת הגבורות הם ממתקים אותם ולכן כשר': הי' הסיכוך מדובלל והוא הסיכוך שיהי' מקצתו למעל' ומקצתו למט' הוא מדת הדעת כאמור כי מקצת ממנו נשאר במקומו ומקצת ממנו מתפשט ויורד למט' כשר ובלבד שלא יהי' הפרש בין חלק זה לזה שלש' טפחים מרחק הוא שיעור מהלך שלש ספירות ואם הי' ברוחב זה העול' למעל' טפח הוא מדה אחת אף על פי שהוא גבו' משלש' טפחים הם שלש' ספירות שלה הנקרא טפחים כנ"ל בסוד מה שאמר הכתוב הנה טפחות נתת ימי וכו' רואין אותו כאלו יורד למט' ונגע בשפת זה היורד והוא שיהי' מכוון כנגד זה היורד כי ימלא שממתק זה לזה כי זהו סוד וישם פיו על פיו וכו' ויחם בשר הילד: קנים הבולטים לאחורי הסוכ' הנה נתבאר כי בחינת הקנים הם בסוד מה שאמרו חכמי' זכרונם לברכ' הרוא' קנים בחלום יצפ' לחכמ' שנאמר קנ' חכמ' קנ' בינ' וכאשר הם בולטים לאחורי הסוכ' בסוד אות למד שצורת' כך ל כגון שאחורי דופן האמצעי בולטי' קנים מן הסכך והדופן האמצעי הוא סוד התפארת ומאחוריו בולטים קנים אלו ויש בהם הכשר סוכ' כי מהם מתהו' הכשר שלה שתוכל לחזור אחר כך פנים בפנים עם מדת התפארת וצלתן בחינת החסד שלהם מרוב' מחמתן הוא בחינת הדין שבהם דאף על גב כי הם בסוד נ"ה נחשבים לבחינת חסד וג' דפנות הם כי הלמד היא שלש' מן בחינת העטרות כשרה אף על פי שהדופן האמצעי של הסוכ' לא נעש' בשבילם לא נתקן הוא בשבילם אלא בשביל עיקר הסוכ' שהיא לפנים ממנו של נה"י הנזכר והדופן האמצעי צריך נסיר' לצורכ' כדי להחזיר' פנים בפנים על כן זה כשר' וכן הקנים הבולטים מן הסכך לצד הפרוץ הנה קנים הללו הם בחינ' אחרת והיא גם כן מבחינ' הנזכר קנ' חכמ' קנה בינ' והם הבולטים מן הסכך של הסוכ' שהם שלשה ראשונות שלה לצד חוץ בולטים לצד הפרוץ

בחינת

אפילו הכי כשרה : [ח] סככה בשפודין שהם פסולין לסכך בהם ואין בחם ד' ואין מהם ד' במקום אחד והניח בין שפוד לשפוד כמלא שפוד ונתן שם סכך כשר פסולה שאי אפשר לצמצמה שימלא כל האויר מסכך כשר ונמצא הפסול מרובה אבל אם העדיף סכך הכשר מעט על הפסול או אם היה הפסול נתון שתי ונתן הכשר ערב או איפכא כשר שאז מתמלא כל האויר מסכך כשר : [ט] בית המקורה בנסרים שאין עליהם מעזיבה ובא להכשירו לשם סוכה די בזה שיסיר כל המסמרים לשם עשיית סוכה או שיטול מבין שני נסרי' אחד ויתן סכך כשר במקומם וכולה כשרה אפילו הנסרים רחבים ארבע ויש מי שאומרים שצריך שלא יהיו הנסרים רחבים ארבעה : [י] סוכה שאין לה גג כגון שהיו ראשי הדפנות דבוקות זו בזו כמין צריף או שסמך ראש הדופן של סוכה לכותל פסולה ואם היה לה גג אפילו טפח או שהגביה הדופן הסמוך לכותל מן הקרקע טפה הרי זו כשרה :

סכך

בחינת האחורים שלה ודופן אחר נמסך עמהם האר' מבחינת הזכר כשר אף על פי שעשה דופן על הלדדין מזה ומזה יתר על שבעה רלה לותר למעלה משבעה והוה לן למימר הרי גלה דעתו לעשות כל הסוכה בדפנות ארוכות בסוד עשר שלימות ודופן אחר שנמסך עם הקנים שאמרנו כל הסכך וזה של אחרת הזכר שנמסך עמהם אינו מן הסוכ' אלא בפני עצמו עומד ונמצא שאין לו אלא דופן אחד שהוא הדופן הנמסך אפילו הכי כשרה :
[ח] הנה כאשר האדם יעש' מעשי' בלתי הגוני' אז בלי ספק כי איהו דאפסיד אנפשיה ומאבד אותו חלק אשר לו בג"ע כנזכר במאמר זכה אדם נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע לא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגהינם ולכן יאמר כאן סככה בשפודין כי הנה זה יורה כי כבר עשה אדם הדפנו' של זו הסוכ' שהם קלא' מהמצו' אמנם הסיכוך שהוא צריך להיות מן המצות המורות נהפוך הוא כי סיככה בשפודין שהם מן העבירות התמורות בחייב עליהם כרת שהברזל דוגמא על דרך מה שפינו הינו בדין שיניף המקלר על המאריך כי הברזל נברא לקלר ימיו של אדם ולכן יאמר סיככה בשפודין שהם פסולין כי עוד רעה אחרת נמלא היינו מה שפינו לא היו לולין הפסח בשפודין של ברזל מפני שהם מזיעין והכתוב אמר לו' אם לכן אם באולי אדם זה סיכך סוכתו פעמ' מן המלות לשעבר הנה עת' עמ' הסכך על ידי שפודין שהם מעשים רעים כאמור שהם פסולין לסכך בהם ואין בהם ארבע' ר"ל כי לא עבר עליהם ארבע פעמים ולא נפתרש בהם ואין מהם ארבע' במקום אחד כלומר כי לא עש' אלו העונות רלופים זה אחר זה אלא לפרקים כי זה מור' שהיה עש' לתיאבון והניח בין שפוד לשפוד כמלא שפוד היינו כי באותו הזמן של הפסק שהי' בין עון לעון נתן שם סכך כשר שהי' עשה מלות ביניהם עם כל זה פסול' מלהגן עליו כאמור ונתן טוב טעם למה היא פסול' שאי אפשר לצמצם שימלא כל האויר הוא המקום אשר פגם על ידי עונותיו מסכך כשר ממלות שעש' ונמצא כי הפסול של העונות הוא מרוב' על מעט' המלות ולכן פסול' סוכה זו כאמור אבל אם העדיף סכך הכשר מעט דהיינו שהי' עשה מלות ביותר על הפסול של העונות או אם היה הפסול נתון שתי ונתן הכשר ערב או איפכא דמשמע שכונת אדם זה לבטל אותם העונות ע"ד מפחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מלות ולכן עש' בספך זה מזה ולכן כשר שאז מתמלא כל האויר אותו הזמן

הוי' יושב ובטל מתמלא מסכך כשר של מעשה המלות : [ט] בית המקור' בנסרים הוא הבית האמור כי כל אחדים לו חלק א' בג"ע וחלק בגהינם ולכן בית זה שהוא שלקדום' המקורה בנסרים הוא מפחז"ל הרי שנכשל אדם בעבירה ונתחייב מיתה בידי שמים מה יעשה ויחי' אם למוד לקרא דף אחד יקרא שנים ואם נסרי' הללו דפים הנזכר של לימוד התור' אשר סיכך בהם הבית הנזכר שאין עליהם מעזיב' כלומר קריאה זו לא מלד התומר העכור שיהא שנתגבר עליו הטבע והחטיא אותו אלא שהיה זה הלימוד נקי מן המעזיב' של העון ובא להכשירו לשם סוכ' להגן עליו ולהציל לו מרעתו די בזה שיסיר כל המסמרים פתח הרלוכות רשע על דא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכ' וכמסמרים נטועים מסמרים של המנעל שהענין הוא עונות שהאדם דש בעקביו וזה יעש' בכונ' טובה לשם עשיית סוכ' או שיטול מבין שני נסרים אחרי מעט בענין הלימוד וירבה במעש' המלות דהיינו שיתן סכך כשר ממעש' המלות במקומם של הדפים של הקריא' ואז כול' כשר' להגן עליו אפילו הנסרים רחבים ארבע היינו הלימוד אף על גב שהי' בהרחב' והמלו' מועטת וקים לן כי אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא וכו' ולכן קס"ד שמקבל שכר תורה בעולם הזה לכן נמלא ממעט בזכות הסוכ' קמ"ל שהיא כשרה להגן עליו כאמור ויש מי שאומרים שצריך שלא יהיו הדפים של הלימוד רחבים ארבע' אלא ירבה בסכך של המלו' הנה זאת תורת הבית : [י] סוכה שאין לה גג וכו' כי הנה נתבאר למעל' כי הגג של הסוכ' הוא נעש' ממלות התמורות כדלעיל ועל זה היחוד הוא הי' אומר סוכה דמעשים טובים שאין לה גג דמלות התמורות כגון שהיו ראשי הדפנות של המלות קלות כי כל מלוה עולה דופן בגימטריא כנ"ל וראשי המלות המסובה שבהם או יהי' הכונ' טוב' שעש' בהם הוא הראש והוא בראש ולפי שהי' לו כונ' טוב' זכה ובריה נתקשרו המלות שלו זו עם זו שלכן נקרא וילבש לדק' כשריון וכובע ישוע' בראשו או שסמך ראש הדופן של המלו' של סוכ' לכותל של הבית הנזכר פסול' מלהגן עליו כי מלות לאו ליהנות נתנו ואותה מחשב' טהור' לריך הוא לה לעשות בה עוד סוכ' אחרת למעל' מזו כנ"ל כי כמה סוכות יש לכל אחד מישראל ואם הי' לה גג של מלות התמורות כאמור אפילו טפח דהיינו שפתח ידו בענין הלדק' בהרחבת יד

כי

תרל"ב. דברים הפוסלים בסכך ובו ד"ס :

[א] סכך פסול פוסל באמצע בארבע טפחים אבל פחות מארבע כשרה ומותר לישן תחתיו מן הצד אינו פוסל אלא בארבע אמות אבל פחות מארבע אמות כשרה דאמרינן דופן עקומה דהיינו לומר שאנו רואים כאלו הכותל נעקם ויחשב זה הסכך הפסול מגוף הכותל ודבר זה הלכה למשה מסיני הילכך בית שנפחת באמצע וסיכך במקום הפחת ונשאר מן התקרה סביב בין סכך כשר לכותלים פחות מארבע אמות כשרה ומיהו אין ישנים תחתיו כל זמן שיש בו ארבע טפחים בד"א בסוכה גדולה שיש בה יותר על הסכך פסול שבעה טפחים על שבע' טפחים אבל בסוכה קטנה שאין בה אלא שבעה על שבעה בין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה בפחות משלשה כשרה וישנים תחתיו ומצטרף להשלי' הסוכ' לכשיעור : [ב] אויר בין בגדולה בין בקטנה שוים דבין

טור ברקת

כי הלדקה היא שקולה ככל התורה כמשאחז"ל ולכן מועיל לגג הסוכה או שהגביה הדופן של המצוה הסמוך לכותל מן הקרקע טפח על ידי הכונה הטובה הרי זו כשרה להגן עליו ולהציל מרעתו כדבר האמור :

[א] **באשר** הנחתי למעל' כי מעשה נחלק לשנים כי הגג שלה הוא נעשה על ידי המצות האמורו' אמנם הדפנות הם נעשים על ידי מצות קלות ונתבאר למעלה כי זה יהי' משפט הסוכה זו אשר יעשה האדם להגן עליו בעה"ז ולהיות לו להועיל לעה"ב כמשפט כל המצו' אשר הוא מגיד' ולכן יאמר כי סכך פסול פוסל באמצע דהיינו מעשה הרע אשר נעשה בתוך הסוכה או באותם הימים אע"ג כי אינו בתוך הסוכה ממש והוא פוסל בארבע טפחים כלומר לפי כי זה הוא משפט האדם החוטא כי שלשה פעמים מוחל לו הב"ה שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר וכך הי' המדה מעביר ראשון ראשון והיינו בתוך ארבעה שנאמר ועל ארבעה לא אשיבנו והם טפחים על הרע כפיס ולכן פוסל [פחות] בארבעה כשרה ומותר לישן תחתיו על דרך בשכבך תשמור עליך בקבר והיינו שאמר מותר לומר כי אינה מנוחה שלימה לפי שהוא עתיד ליתן עליהם דין וחשבון אם לא עשה תשובה אמנם מן הלד אם כן מעשה הרע אשר עשה הי' מן הלד בדיעבד והוא לא ידע ואדם אינו פוסל אלא בד' אמות רלה לומר כי העון הוא מן החמורות אבל פחות מארבע שלא חטא ארבע פעמים או שלא הי' מן החמורות כאמור כשרה דאמרינן דופן עקומה והיינו לומר שאנו רואים כאלו הדופן של המצוה שיעשה האדם כי כך דופן בגימטריא מצוה כאמור ואנו אומרים דופן זה היא המצוה כאלו נעקם ומחשב זה הסכך הפסול של העונות שעשה מגוף הכותל שהוא הדופן של המצוה והיינו משאחז"ל גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה כי הנה אותם העונות מאחר שהיו מן הלד אינן מן החמורות והיו מסוג עבירה לשמה נחשב למצוה לצורך של הסוכה ודבר זה הלכה למשה מסיני כי כן נאמר לו שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי ופירש מחיוב העונה ונאמר מי יתן והי' לבבם זה להם ולבם לא נכון עמו ואמרו דבר אתה עמנו ואל ידבר עמנו אלהים הילכך בית שנפחת אותו בית שיש לכל אחד מישראל כאמור כי כל אחד יש לו חלק בגן עדן ונפחת מפני מעשה הרע שעשה וסיכך במעשה המצוה במקום הפחת על דרך מה שאמרו חז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות עוזים

ממקור חיים

רמות והיו לטוטפות בין עיניך הרי שסיכך במקום הפחת ממש של העבירה עשה כנגדה סיכוך של מצוה ונשאר מן התקרה סביב בין סכך כשר של המצוה לכותלים של הבית פחות מארבע אמות כשרה נמי לענין סוכה ואע"ג כי הבית זה אינו מועיל לענין סוכה שצריכה מעשה שנאמר תעש' לך ולא מן העשוי ומיהו אין ישנים תחתיו ואף ע"ג שנתקן הפחת על ידי המצוה ישנים תחתיו אף ע"ג כי לענין סוכה הועיל אבל להועיל נמי לענין מה שאמר הכתו' בשכבך תשמור עליך בקבר לא תועיל כלל כל זמן שיש בו ארבע טפחים מן העונות כאמור במה דברים אמורים בסוכה גדולה הנעשית על ידי מעשה הטוב שלם בכל הפרטים שהם מעשה דיבור מחשבה אבל בסוכה קטנה שיש בה תרתי לריעותא מאחר שהיא נקרא קטנה משמע שאינה גדולה בכל הפרטים האמורים שצריך להיות בכל מעש' המצו' ומה גם שהיא שבעה על שבע' היינו כי מצות הללו הם השבע מצות שניתנו לבני נח וחוזר ונתן אותם הקב"ה לישראל ולכן מעשה הרע של סכך פסול בין שהיה באמצע רלה לומר באמצע של הסוכה או שהיה באמצע הימים של הסוכה בין שהיה הפיסול של מעשה הרע מן הלד של מעשים אלו בשלשה טפחים שעשה שלשה פעמים מעשה רע הוא הנעשה ביד פסולה בפחות משלשה פעמים שחטא כשרה להגין עליו וישנים תחתיו שנאמר בשכבך תשמור עליך בקבר ומצטרף כי מאחר שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר וכך היא המדה מעביר ראשון ראשון ולכן מצטרף להשלים הסוכה לכשיעור כלומר לא מבעיא אם עשה תשובה כי בזה אפילו זדונות נחשבות לו כזכיות אלא אע"ג כי ישב לו ולא חטא עוד אע"ג כי בא מעשה לידו רק שאינו מתכוין לשם תשובה כי העושה תשובה צריך להתוודות ולהעיד עליו יודע תעלומות שלא לעשותם עוד וצריך להתחרט רק כי לא חזר עליהם בלבד אע"ג שבאו לידו הרי אלו מצטרפין עם המצות לענין להשלים הסוכה לכשיעור של המצות : [ב] אויר בין בגדולה בין בקטנה שוים הנה יש הפרש בין סכך פסול לאויר דאלו סכך פסול הוא עשה מעשה רע במעשה בפועל אמנם אויר היינו התרשלות מלעשות מצוה כי מפני שבאה לידו ונתרשל ולא עשה אותה לכן נשאר אותו המקום פנוי מן הסיכוך של מעשה המצוה ואע"ג דקים לן כי לא קנסי העשה כמו שלמדנו ממעשה דרב קטינא עליו השלום אמנם מכל מקום הוא העדר גדול כאשר הוא מבואר מן הראשונים

ומה

דבין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה בפחות משלשה כשרה ומצטרף להשלים הסוכה ואין ישנים תחתיו : [ג] סכך פסול פחות מארבע ואויר אצלו פחות משלשה אין מצטרפים לפסול הילכך אם אויר שלשה במקום אחד אפילו מיעטו בסכך פסול כשר והני מילי בסוכה גדולה אבל בקטנה שאין בה אלא שבעה על שבעה אם יש בין שניהם שלשה טפחים מצטרפים לפסול : [ד] אם יש סכך פסול שני טפחים ועוד סכך פסול שני טפחים ואויר פחות משלשה מפסיק ביניהם יש להסתפק אם שני הפסולי' מצטרפין לפסול הסוכה :

סוכה

טור ברקת

ומה גם אלא ודבר של פשיטא הוא דהא מעשה הרע נתקן על ידי מעשה התשובה כקטן שנולד דמי ונוסף עוד אם יעשה תשובה מאהבה כי אז זדונות נחשבות כזכיות אבל העדר מעשה המצוה אין לו תקנה על ידי תשובה וכבר הסכימו על דבר זה חכמים זכרונם לברכה כמו שאמר הכתוב וחסרון לא יוכל להמנות מי שמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם אין לו תקנה ולכן יאמר נא אויר שהוא התרשלות של מעשה המצוה בין בסוכה גדולה שעשה מצות רבות וגדולות בין בקטנה שעשה שבעה מצות בלבד כאמור שהיה דבין באמצע אם נעשה התרשלותה באמצע הסוכה או באמצע ימי הסוכה בין שהי' מן הצד אף על גב שאין קונסין עליו מכל מקום בשלשה טפחים אם נתרשל שלשה פעמים בקפילת יד פוסל הסוכה שלהגן עליו פחות משלשה פעמים כשרה ומצטרף כי אין נחשב התרשלות זה להפסיק בסוכה הקטנית ממעשה המצות אלא מצטרף עם המעשה של הסוכה להצלים אותה בעולם הזה ואין ישנים תחתיו כי אין מתקיים בו שהכך תאמור עליך בקבר דהא מה שאין קונסין על עשה היינו בעולם הזה אבל אחר המיתה למה לא יקנסוהו שבטל המצוה לרצונו כאמור : [ג] סכך פסול של מעשה הרע אשר יעשה האדם להנאת שהנה האנס הוא הי' פחות מארבעה פעמים כי על שלש הקב"ה מוחל אונס ועל ארבעה לא אשיבנו וזה הי' פחות מארבעה ואויר אלו מענין התרשלו' של מעשה המצוה אלו והיה פחות משלשה פעמים אין מצטרפים זה עם המעשה עם ההתרשלות לפסול הסוכה הלכך אם אויר של שלשה פעמים שנתרשל מלעשות מצוה הם במקום אחד בסוכה של מעשה הטוב אפילו מעטו בסכך פסול של מעשה הרע כשר והני מילה בסוכה גדולה שעשית ממצות הרבה וגדולים אותם המצות בכל הפרטים שצריך להם מעשות דיבור מחשבה דאז אינו פוסל אבל בסוכה קטנה שלא נמצא במעשה המצוה שלה שלימות המצוה על דרך הנזכר מעשה דיבור מחשבה והיא שבעה על שבעה דהיינו שקיים שבעה מצות שנצטוו בהם בני נח בתחלה וחזר ונתן אותם לישראל אם יש בין שניהם של האויר של התרשלו' ובין הסכך פסול של מעשה הרע בין שניהם שלשה טפחים צירוף שלשה פעמים מצטרפים זה עם זה לפסול אותה הסוכה ולא הועיל להגן עליו ולהציל לו מרעתו כאמור : [ד] אם יש הסכך פסול ממעשה הרע שני טפחים דהיינו הרמז לשני פעמים ועוד הסכך פסול עשה פעם אחרת מעשה הרע של הסכך פסול שני פעמים הם שני טפחים בעשה מעשה בידים והאויר של התרשלות מלעשות מצוה פחות משלשה רצה לומר פחות משלשה פעמים מפסיק ביניהם של אלו העונות

ממקור חיים

יש להסתפק אם שני הפסולים הם מצטרפין לפסול את הסוכה מלהיות מגינה על האדם אבל לענין של צירוף העונות פשוט הוא כי הם מצטרפין רק לענין תועלת הסוכ' בזוה מספקא לן אם מפסיקין :

באשר שנהגו למעלה כי מעשה הסוכה זו הוא בנין סוכת דוד הנופלת לתומכה ולסעדה במעשה של התחתונים שהיא שואלת מישראל בניה שסמכוני באשישות מכוה נפילו ולכן צריך כי מעשה הזה יהיה שלם בכל פרטיו עד מקום שיהי' המתקן זה נקרא פועל צדק כדאיתא פרשת אמור ולכן יאמר הסוכה זו הנזכרת הסכך פסול פוסל בה כלומר כי על ידי המעשה הגשמי של הסכך הפסול פוסל בה בסוכת דוד הנזכר והפיסול הוא כי נאחז ממנה סטרא אחרא ויונק משם ולכן זה הוא הסיבה כי ימנע היחוד העליון וכדאיתא פרשת בלק דף קצ"ז • וזה לשונו רבי אבא פתח אם לא תדעי לך היפה בנשים וכו' ואוליפנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סליקת למלקט עגוגין וכסופין ומומא אשתכח בהו בישראל לתתא כד מטי לגבי' טפת דם כחרדל ומיד אתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכדין ידעין לעילא דמומא אשתכח בהו בישראל ואתער שמאלא מיד ומשיך חוטא לתתא ותכהן עיניו מראות וכו' מלאסתכלא ברחמנו כדין אתערו דשמאל בקל תקיף לאתערא על עלמא כד"א ויקרא את עשו בנו הגדול וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר כי ס"מ חייבא אתער על עלמא בזמן שנמצא בישראל מעשה רע ולכן יאמר כי הסכך פסול כאשר נמצא בסוכ' העליונ' סוכת דוד פסול כי זה יהי' מפני מעשה התחתונים כדאיתא במאמר ועתה התבונן כמה עונש ראוי להיות לפוגם סוכתו באחד מן הדרכים הנ"ל והעונש הוא כפול בעולם הזה ולעולם הבא לפי כי כן נמי הוא עשה רעה עם כל העולם דאתער ס"מ חייבא לאבאשא לכל עלמא בעבורו והנה אמר כי זה הסכך פסול פוסל נמי למעל' דוגמא מה שפוסל למטה כי הנה למטה פוסל באמצע בארבע טפחים וכן נמי למעלה פוסל באמצע הוא מה שאמר בתיקונים תקונא תשיעאה בראשית ירא שבת דאיהי שכינתא דעלה אתמר מחלליה מות יומת דעאלו אויבים בהיכל דילה דאיהו קדש קדשים ואתמר בהון את מקדש ה' טמא חלל ממלכ' ושרי' וכו' הנה ממאמר זה מובן מה שאמר פוסל באמצע ומה שאמר בארבעה טפחים הוא מה שאמר לקמן וזה לשונו ושפחה עאלת באתרה דגבירה דאיהי נדה שפחה כותית זונה ושאיבת אתרהא וכו' הנה זה נקרא פסול של ארבע טפחים כלומר ארבע בחינות של פיסול שהם הנכללים שם באמצע כאמור וכן פסולה ונדחית [illegible]ת דוד כמאמר ואתעדיאת ויתיבת

ויתיבת על׳ יומין במנין אבל בפחות מארבע כשר׳ וכן נמי למעל׳ אינה נפסלת לא אתעדיאת וכשר׳ היא ומתייחדת עם בעל׳ כדת משה וישראל והיינו מה שאמר ומותר לישן תחתיו של אותו הסכך של סוכת דוד ומי הוא זה שישן ש״ב בעל הסוכ׳ זה יעק״ה שנאמר וישכב במקום ההוא אמנם הסכך פסול מן הצד אינו פוסל אלא בארבע אמות הוא מה שאמר בזוהר פרשת משפטים דף קי״ח · וז״ל שור מועד בעל׳ עאל לבי מלכא רבוני׳ בארבע אבות נזיקין דילי׳ וכו׳ דאינון שן ומבעה רגל וחמה דכולהו מועדין לקלקל וכו׳ ולכן כאשר יש פגם למט׳ בארבע אמות היינו ארבע עונות היותר גדולים שהם ע״ז ג״ע ש״ד לשון הרע כי הוא שקול כשלשתם כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכ׳ שנאמר לשון מדברת גדולות אז נמי פוסל למעל׳ סוכת דוד בארבע אבות נזיקין הללו כנזכר אבל פחות מארבע אמות דהיינו שלא חטא בהם עצמם רק בענפים שלהם כשר׳ וכן נמי למעל׳ פחות מארבע אמות כאשר אין נכנסים בקדוש׳ ארבע׳ אבות נזיקין הללו כשר׳ דאמרינן דופן עקומ׳ דהיינו לומר שאנו רואים כאלו הכותל נעקם והענין כי הנה סוכת דוד הוא סוד אות ה כנזכר למעל׳ אמנם כאשר מפי לגב׳ עפ׳ הנזכר אז נסתם אותו פתח של אות ה׳ שהוא כזה ה ולכן נעשית אות ח׳ כזה ח והיינו מה שאמר במאמר ואתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכאשר נאחזים ממנה סטרא אחרא או מתארך רגל אות ח׳ ונעשה ת וזה הוא כותל של אות ח׳ שנעקם ונעשה ת וכאשר הסכך הפסול הוא פחות מד׳ אמות כי לא היה באדם זה ד׳ עבירות הנ״ל אז נמי למעל׳ הוא פחות מארבע׳ כי אין מתאחזים מסוכ׳ דוד ארבע אבות נזיקין כנזכר ולכן אף על גב כי נסתם אות ה׳ מאות׳ עפה ונעשית אות ת רואים אנו לדופן זה שהיא עקומ׳ ואותו סכך הפסול נמשך אחריו ונחשב מן הכותל של אות ה׳ של הסוכ׳ הקדוש׳ ודבר זה הוא הלכ׳ למש׳ מסיני הוא מה שאמר פ׳ תשא דף ק״ל · וז״ל אמר ר׳ יוסי לא הוה אבא רחמן על בנוי כקב״ה וכו׳ ותא חזי רחמנו דילי׳ אלו נפל דבר אחד מכל דברו ולא יתיר נוה לעלמא דלא אתברי אבל מדאמר מכל דברו הטוב אפיק ביה לאחורא דהא מלה דביה לא בעי למעבד ואף על גב דאגזי׳ ואריס רצוע׳ אתאת אימא ואתתקפת בדרועא ימינא וקם רצוע׳ בקיומיה ולא נחית לתתא ולא אתעביד בגין דבעיתא חדא הוו תרוויהו איהו דאגזים ואיהי דאחידת בימיני׳ ואי תימא מנ״ל ממשה דכתיב לך רד כי שחת עמך שרי לארמא רצוע׳ ומשה דלא הוה ידע אורחא דאימא שתק כיון דחמא קב״ה כך אנקיד ליה וכו׳ ואי תימא אמאי דאיהי רגיל׳ לאחדא ברצוע׳ דמלכא אן הות דשבקת מלה למשה וכו׳ הנה מבואר מזה המאמר כי בעון זה באימא חאבו כדאיתא לקמן ואז באו אותם ארבע אבות נזיקין ונאחז משם וכדאיתא במדרש וכאשר אמר זכור לאברהם ליצחק וליעקב נסתלקו וכו׳ הנה למדנו ענין דופן עקומ׳ שנעקמ׳ בזמן שהי׳ משה בסיני ונזדמנו ארבע׳ אבות נזיקין להרע לישראל ולא יכלו וזה הי׳ מסיני ונחשב סכך הפסול מגוף הכותל

לקדושה והיינו מה שאמר בזוהר פרשת בלק דף קפ״ח · וז״ל חטה נקוד׳ באמצעיהא דלית חולקא לסטרא אחרא דהוב׳ תמן וכו׳ אמר רבי אלעזר ודאי חטה הכי קרינן לה אבל תמינן בשבטין דלית בהו ח״ט ובה אית ח״ט וקרינן חטה אמר ההוא ינוקא ודאי הכי הוא דהא ח״ט שריא סמיך לה וכו׳ ואילנא דא כד נצח סטרא דטוב נקיט לכל סטרא אחרת וכפייא ליה וכו׳ והיינו סכך פסול שהוא סמוך לכותל שהם אותיות ח״ט הסמוך לאות ה׳ סוכת דוד ונצח סטרא דטוב ונחשב הכל לענין חטה היינו ברתא דמלכא שהוא דופן עקומה והוא הלכה למשה מסיני כאמור והנה אמר הכתוב ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולכן אמר הילכך בית שנפחת באמצע הוא אות ה׳ זו הנקרא בית כאמור שנפחת ונעשית בסוד ד׳ סוכת דוד הנפלת והיכך במקום הפחת על ידי מעשה התחתונים ונשאר מן התקרה סביב בין סכך כשר לכותלים פחות מבארבע אמות כי הנה מדה זו היא בסוד ארבע כאשר עומדת אחורי התפארת בסוד תנה״י של הזכר וכאשר הוא פחות מארבע אמות אלו כשר׳ היא שהרי אין שם ענין פיסול רק העדר ולכן כשר׳ היא אבל אין ישנים תחתיו שהרי אינה ראויה לזווג אז עד שתבנ׳ בסוד ה׳ ולכן אמר ומיהו אין ישנים תחתיו כל זמן שיש בו ארבע׳ טפחים והנה כבר נתבאר כי אמות הם בסוד הזכר אמות בסוד מאות ומדות הנקב׳ בסוד טפחים שנאמר הנה טפחות נתת ימי כי לפי שהמדות שלה הם נמשכות מהארת מדות הזכר לכן הם קצרים בסוד טפחים ולכן כל זמן שיש בה ארבע׳ טפחים שהיא סוד ארבע אין ישנים תחתיו כאמור כי בהיות׳ בשיעור זה אינ׳ ראוי׳ לביא׳ כד״א בסוכ׳ גדול׳ שיש בה יותר על הסכך פסול שבע׳ טפחים על שבע׳ טפחים דהיינו כי מדה זו נמצא בה שיעור במדות שלה שהיא סוד שבע׳ ספירות וכל אחת משיעור שבע׳ שלכן נקרא בת שבע ובזה תבין סוד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכ׳ ראויה היתה בת שבע לדוד מיום שנברא העולם מששת ימי בראשית לפי כי מד׳ זו כאשר היא בסוד שבע כבר היא ראוי׳ לדוד להתחבר עמו מפני כי שלימות זה נמצא בה מששת ימי בראשית שהם בסוד הזכר אבל בסוכ׳ קטנ׳ שאין בה אלא שבעה טפחים על שבע׳ רצה לומר כי היא סוד שבע׳ מדות ועדיין לא נתגלו בה הג׳ ראשונות והם המוכים על שבע׳ של הזכר בין באמצע בין מן הצד בשלש׳ טפחים פסול׳ כי הנה כבר נתבאר כי הכך פסול הוא סוד ס״מ שהוא נאחז למעל׳ ויונק משם וכאשר מתאחז פעמים כי השורש שלו הוא הטול׳ למעל׳ לייכך משם והם סוד שלש ראשונות ובזה תבין סוד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכ׳ כי ראשו של עשו נקבר במער׳ של יעקב אבינו עליו השלום שהם שלש׳ ראשונות היונקים משם והיא המער׳ כדאיתא בזוהר שלכן נקרא מערת המכפל׳ מאי מכפל׳ אות ה׳ כפול׳ דבשמא קדישא אמנם בפחות משלש׳ אם הי׳ שם מסכך פסול זה של סמאל כי לא עלו לשם בחינת שלש ראשונות אלא פחות כשרה לפי כי לעולם סמאל הוא יונק ממדה זו בסוד השפיר

שיונק

שיונק חלב אמו ולא שני בלאו הכי ולכן הסוכה כשרה וישנים תחתיו בעל הסוכה הוא הצדיק וכמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה מזמן הבריאה עשה לו הקב"ה שם סוכה בירושלם והיה מתפלל בתוכה ואומר יהי רצון שאראה בבנין ביתי ומצטרף להשלים הסוכה לשיעור לפי שהם מתמתקים ונכנסים כנגד הקדושה : אויר בין בגדולה בין בקטנה וכו' הנה בענין האויר נמצא דבר והפכו כי יש אויר מסטרא דקדושה כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דבחינת אור נכנס בו אות י' השויה ונעשה אויר והיינו מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה אוירא דארעא דישראל מחכים ואמנם יש בהפך מזה אויר מסטרא אחרא והוא על דרך הנזכר כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים ולכן הוא היה אומר אויר זה אין בו הפרש בין שהיא מדה זו גדולה בין שהיא קטנה בין באמצע בין מן הצד בשלש' טפחים פסולה אם נמצא שלשה טפחים אויר פוסל הסוכה לפי כי כוד אויר זה הוא סוד אות ן' פשוטה והנה אות נ' במלוי הם שלשה אותיות נון ולכן צריך להיות סמוך לשתי מדות הנקראי' יכין ובועז ולכן אם יש שלשה טפחים שלימות פוסל כי זה מורה שאותו הרוח של שטות נכנס לשם שעליו שנינו כלי חרס מטמא מגבו ומאוירו בפחות משלשה כשרה שהרי אות נון דבקה שם בכל האפשר ומצטרף להשלים הסוכה רצה לומר מצטרף עם הצדיק להשלים הסוכה כאמור ולא ישן תחתיו כי עדיין הסוכה אינה שלימה כראוי : סכך פסול פחות מארבע שהרי נתבאר למעלה כי לפי שזה מורה שלא נכנסו הארבע אבות נזיקין בסוכה העליונ' ולכן היא כשרה כאמור אמנם עתה שנמצא אלו אויר גם כן והוא פחות משלשה נמי אין מצטרפי' לפסול לפי כי הנה נתבאר כי כל אחד מהם הוא רומז במקום אחד ואינם קרובים זה לזה הילכך אם אויר שלשה במקום אחד שהוא סוד אות נון הנזכר אפילו מעטו בסכך פסול הוא כשר מפני כי אותו הפיסול מעט מתמתק שנאמר יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט והני מילי בסוכה גדולה דהיינו כי סוכת דוד נתרבית ונעשית בסוד ה' מאותיות גדולות כדאיתא בזוהר פרשת לך לך דף ל"ג : וז"ל אמר רבי יעקב לרבי אבא האי ה' דבהבראם זעירא וה' דלה' רברבא מה בין האי להאי א"ל דא שכינתא ודא יובלא ואית דמתני דכולא חד דכד מנהרא אצדיק כדין קיימא באשלמותא ה' רברבא דהא מתנהרא כדקא יאות ולזמנין דלא קיימה באשלמותא ויניקא מסטרא אחרא כדין ה' זעירא ובגין כך זמנין דסיהרא קיימא באשלמותא וזמנין בפגימות' ובאנפהא אשתכח ואשתמודע וכלא שפיר והאי ברירא דמלה עכ"ל הנה מבואר מדברי זה המאמר כי ה' גדולה הוא בזמנא דמנהרא אצדיק וזה יהיה נמי ענין סוכה גדולה ובזמן שהוא בסוד ה' קטנה בסוד פ' דבהבראם היינו סוד סוכה קטנה ולכן בזמן שהיא בסוד סוכה גדולה אפילו יש שם אויר שלש' טפחים בסוד אות נו"ן כשרה אמנם בזמן שהיא בסוד סוכה קטנה שאין בה אלא שבעה על ז' דהיינו שהוא בסוד בת שבע ואז נאמר ראיתי והנה מנורת זהב כלה ושבע' נרותי' עליה שבעה ושבעה מוצקות לכן אם יש ביניהם בין סכך פסול והאויר בין שניהם שלש' טפחים מצטרפים לפסול אף על גב שלא עלה לשם אלא השלשה עליונות של סטרא אחרא כנזכר לעיל פסולה אם יש סכך פסול שני טפחים שהרמז הוא לשני מדות של סטרא אחרא ויש עוד סכך פסול שני טפחים כי הם סוד שני מדות של סטרא אחרא אמנם הנראה מזה הוא כי השני טפחים הם בסוד הזכר של סטרא אחרא ושני טפחים אחרים הם שתי מדות של הנקבה דסטרא אחרא והאויר פחות משלשה שהוא בסוד אות נון כאמור היה מפסיק ביניהם יש להסתפק אם מצטרפין שני הפסולים לפסול את הסוכה והענין כי הנה נתבאר בזוהר כי כאשר שני המלכים נועדו אז עברו כל אחריהון דדינין מפני כי הם יחדיו ואז נאמר ויקרא הוציאו כל איש מעלי אמנם עתה אלו הפיסולין בלי ספק שהם מעכבים אבל הספק הוא מפני שעתה הם נפרדים הוא מה שאמר בזוהר פרשת בלק בפסוק אשר הלך חשכים דשארי בחיבורא וסיים בפירודא שנאמר יתפרדו כל פועלי און ולכן הם נפרדים שני טפחים לחוד ושני טפחים אחרים לחוד אמנם הספק אינו על חיבור שלהם דהא לא יתכן שיהיה חיבור ביניהם שהרי נאמר יתפרדו כל פועלי און אף על גב שנתחברו תכף מתפרדים אבל הספק הוא מצטרפים להרע לסטרא דקדושה דהיינו לעכב הייחוד של מצוה והיינו לפסול את הסוכה האמורה :

תרר"ג . דין גובה הסוכה ובו ט"ס :

[א] סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה בין שהיא גדולה בין שהיא קטנה בין שמחיצות מגיעות לסכך בין שאינם מגיעות אבל עשרים כשר' אפילו כל סכבה למעלה מעשרים כיון שאין בחללה אלא

[א] **כבר** הנחנו למעלה הדברים הפוסלים בסוכה מענין מעשה האדם דהיינו כי כאשר האדם עושה פגם בנפשו על ידי מעשיו וכן נמי יעשה בסוכה שנעשית על ידי מעשה הטוב ולכן חזר והגיד כי סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה והענין כי הנה למעלה הגיד כי סכך פוסל בארבע טפחים וזה יהיה להגיד כי יש דברים ענפי המצות נחשבים כאלו הם עצמם והנה ארבעה טפחים הללו יהיה ע"י ג"ע ש"ד וגזל כנ"ל אמנם עתה חזר והגיד על ענין הגאוה שהוא עיקר לכל העונות שנאמר ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך (דברים ח) ולכן יאמר סוכה שהיא גבוה על ידי הגאוה כי ירום לבבו ולא יזכור עוד את ה' שברא העולם בעשרה מאמרות והיינו מה שאמר הכתוב ושכחת את ה' הוא הבורא יתברך שמו ואמר אלהיך לומר כי ישכח גם כן עשרות הדברות שנאמר בהם אנכי ה' אלהיך והיינו מה שאמר הכתוב עשרה עשרה הכף כדאיתא בזוהר פרשת ויקרא דף י"א : וז"ל ואם זבח שלמים קרבנו רבי שמעון אמר כתיב עשרה עשרה הכף בשקל הקדש עשרה עשרה למאי קא אתיא אלא עשרה למעשה בראשית ועשרה למתן

למתן תורה עשרה מאמרות במעשה בראשית ועשרה מאמרות במתן תורה וכו' : הנה מבואר מדברי המאמר כי הדברות ועשרה מאמרות הם שוים והיינו עשרים אמה ולכן יאמר סוכה שהיא גבוה בענין הגאוה למעלה מעשרים אמה לומר כי כאשר ירום לבבו נחשב עליו כאלו שכח עשרת הדברות ועשרה מאמרות ולכן פסולה בין שהיא גדולה שעש' אותה מן המצות שהם חמורו' כאמור למעלה כי הסכך של הסוכה הוא נעשה מן המצות החמורות אמנם הדפנות כשרות בכל הדברים של המצות קלות ולכן סוכה זו כאשר נעשית מן המצות חמורות שהיה רגיל בהם אדם זה בין שהיא קטנה שעשאה מן המצות קלות כאמור בין שהמחילות של מצות קלות מגיעות לסכך של החמורות לפי כי כן היה עושה תמיד מצות פעם חמורה ופעם קלה ולא שהיה מניח מצוה קלה ומתעסק בחמורה או איפכא אלא שהיה עושה כל הבא לידו ולכן נמצא כי המחילות של המצוה מגיעו' לסכך של החמורות ולא היה הפסק בין זה לזה בין שאינם מגיעות שהיה מפסיק ביניהם הכל שוה לענין זה כי הגאוה הוא פוסל אותם אבל עשרים כשרה כי זה מורה שלא היה בו מציאות גאוה זולת לענין הצורך אפילו כל סככה למעלה מעשרים אמה רצה לומר שהיה מתגאה בענין מעש' המצות על שהיה עושה את החמורות כיון שאין בחללה אלא עשרים דהיינו שהוא שלם במאמרות ועשרת הדברות וזה היה לו להיות כי לא היה מתגאה זולת לענין המצטרך לעצמו : [ב] היתה גבוה יותר מעשרים דהיינו כי הגאוה שהיה מתגאה היה בעצם אדם ולכן שכח עשרה מאמרות ועשרת הדברות אמנם הוצין יורדים למטה הם מצות מן הסכך אשר עשה שלא נמצא בהם ענין גאוה והיינו מה שאמר יורדים למטה ולכן בזה יבחן אם צלתן מרובה מחמתן דהיינו שנמצא במעשה אותם המצות כונה טובה יותר שקול מענין כי יחס לבבו להתגאות ולכן הואיל והם הוצין ענפים מן המצות הגדולות שנעשה בהם הסכך והללו נמי מעט מן גסות הרוח נמצא בהם כשרה מפני כי כך אמרו חכמים זכרונם לברכה תלמיד חכם דאוי להיות נמצא בו אחת משמנ' בשמינית ומעטרא ליה כסאתא דשיבולתא ולכן כשרה ואם לאו פסול' : [ג] סוכה שחללה יותר מעשרים אמה דהיינו שהיה בו הגאוה בכל חלל הסוכה בכל מעשיה ואחר כך תלה בה דברים נאים של דברי תורה ועל ידי כך נתמעט חללה ממדת הגאוה ונעשה של רוח לפי כי כן עסק התורה משפיל גאים עדי ארץ לא כן הוא בעולם הבא כי אסתר' בלגינא קיש קיש קרייא לא הוי מיעוט מפני דבעידנא דלא עסיק בה תחזור הגאוה למקומה וכן אם מיעטה בכרים וכסתות הם כלים הנידשים והרמז על שהשפיל גאותו עדי ארץ לא

אלא עשרים : [ב] היתה גבוה יותר מעשרים והוצין יורדים למטה אם צלתן מרובה מחמתן כשרה ואם לאו פסולה : [ג] סוכה שחללה יותר מעשרים אמה ותלה בה דברים נאים ועל ידי כן נתמעט חללה לא הוי מיעוט וכן אם מיעטה בכרים וכסתות לא הוי מיעוט ואפילו בטלם : [ד] מיעטה בתבן וביטלו הרי זה מיעוט ואין צריך לומר עפר וביטלו אבל סתם אינו מיעוט אפי' בעפר עד שיבטלנו בפה : [ה] היתה גבוה מעשרים ובנה בה אצטבא כנגד דופן האמצעי על פני כלה ובה שיעור סוכה כשרה כל הסוכ' אפי' מהאצטבא

הוי מיעוט ואפילו בטלם לפי כי כל דבר שהוא לשע' קלה אינו מועיל לבטל הגאוה הקבועה בו שנשרשה בו : [ד] מיעטה בתבן וביטלו כי הנה מיעוט זה של הקש הוא דוגמא שנאמר ובית עשו לקש ונאמר ולא יהיה שריד לבית עשו ונוסף עוד שבטלו הרי זה מיעוט הגאוה ואין צריך לומר עפר דמאחר כי השפיל עצמו עד עפר ובטלו דהוי מיעוט אבל סתם שהוא שפל בעיניו ולא פירש אינו כלום לפי שהוא באקראי בעלמא ולכן אינו מיעוט אפילו בעפר עד שיבטלנו בפה : [ה] היתה גבוה מעשרים ובנה בה אצטבא וכו' אשר חכמים יגידו וכל בניך למודי ה' אל תקרי בניך אלא בוניך ושניו לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם ופירש רש"י ז"ל ולית ביה משום יוהרא ולכן יאמר אם האדם זה הגאה אשר עשה זאת הסוכ' ופסל אותו בגאותו שנעשית למעלה מעשרים אמה דהיינו מאחז"ל המתגאה כאלו כופר בהקב"ה והיינו מ"ש למעלה מעשרים כי הנה העשרי' אמה הם עשרה מאמרות ועשרת הדברות ואולם עושה פגם יותר ופנה למעלה והנה כאשר חזר ובנה בנין זה של תור' בסוד אצטבא כנגד דופן אמצעי כי כמו שהשדרה של האדם הוא קיום כל הגוף והעצמות כך הם לומדי התורה הנקרא בוניך ולכן כל הסוכה כשרה אפילו מן האצטבא והלאה התורה כנגד הכל : ואם הה נאמר כי מדבר בענין עון לשון הרע והיינו מ"ש סוכה שהיא גבוה מעשרים אמה פסולה על ידי כי פגם אותה בדיבור לשון הרע והיא למעל' ע"ש שנאמר מגביה פתחו ואחז"ל מגביה פתחי פיו ואחז"ל לשון הרע שקול כנגד שלשה עבירות ע"ז ג"ע ש"ד ועוד אחז"ל המדבר לשון הרע אפילו שכינה אינו חשובה כנגדו שנאמר שפתינו אתנו מי אדון לנו נמצא שהוא גבוה מעשרי' אמה והוא ע"ד הנזכר שהוא למעלה ממי שאמר עשרה מאמרות ועשרת הדברות ולכן הסוכה שעשה מן המצות פסולה בין שהיא גדולה מכמה זמן שעשה אותה בין שהיא קטנה מזמן מועט בין שהמחילות של המצות מגיעות לסכך שהיה מסמיך המצות זו לזו בין שאין המחילות של המצות אין מגיעות לסכך כי היה עשה המצות לפרקים כאמור בכל אלו פסול' אבל עשרים כשרה אפילו של סככה של המצות חמורות שלה הם למעלה מעשרים כי היה מצורף עמהם לשון הרע כי נשתרש בו כיון שאין בחללה עשרים כשרה : היתה גבוה יותר מעשרים כאמור שהיה גאה אמנם הוצין יורדים למטה פעמים נמצא בו קצת הענוה היינו מאחז"ל ענוה שלא לשמה ולכן נחזי אכן אם צלתן מרובה מחמתן אם אותם הוצין ר"ל הענפים שיצאו מכלל השיכוך שהוא נפסל מסיבת הגאוה אותם הפעמים שנהג בענוה והשפיל עצמו בהם נמצא הכל יותר ר"ל כי הנה האדם על ידי מעשיו הרעים הוא פוגם

מהאצטבא והלאה : [ו] אם בנה האצטבא מן הצד אם יש מן האצטבא עד כותל השני פחות מארבע אמות כשרה על האצטבא דווקא ואם לאו פסולה : [ז] אם בנה האצטבא באמצע אם יש ממנו לכותל לכל צד פחות מארבע אמות כשרה על האצטבא אפילו אם גבוה יותר מעשרה ואם יש בינה לכותל ארבע אמות פסולה אפי' האצטבא גבוה עשרה : [ח] סוכה שאינה גבוה

טור ברקת

צורתו צלם דמות תבניתו כמשחז"ל אין אדם שולט בו החיה אלא א"כ נהפך הצלם שלו שנאמר נמשל כבהמות נדמו ולכן אם עדיין צלמו מרובה שנראה כי אדם זה עדיין לא נשתנית צורתו או הסוכה שעשה כשרה ואם סר צלו מעליו ונקלף מעל ראשו וקפחתו החמה של העון פסולה : סוכה שחללה יותר מעשרים אמה כלומר דלאחר שעשה סוכה זו מקיבוץ מעשים טובים כאמור הלל קדש ה' אשר אהב בדברי' הרעים ואשר לא טוב עשה ואחר כך תלה בה דברים נאים הם מעשים טובים ע"ד משחז"ל כי בתחבולות תעשה לך מלחמה אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך אמנם אדם זה עשה דברים טובים מן המצות ותלה אותם שם אך לא נתכוון לתקן את אשר עותו זה כנגד זה אמנם על ידי המצות שתלה בה על ידי כך נתמעט חללה שחלל אותה ונעשה למעלה מעשרים אמה שכן שהינו עבירה מכבה מצוה ועכשיו נתמעט מעשה הרע כי כן נמי מצוה מכבה העבירה לא הוי מיעוט לפי כי מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות צריך להיות זו כנגד זו מקבילות עינים רמות ההפך הוא והיו לטוטפות בין עיניך וכו' ומאחר כי זה המצות שעשה דברים נאים לא היו מקבילות זו לעומת זה אלא שעל ידי מעשה הטוב נתמעט החילול של מעשה הרע בא זה ואיבד את זה לא הוי מיעוט וכן אם מיעטה בכרים וכסתות שהשפיל עצמו ביותר כדאמר אנטוניגוס מי יתנני מצע תחתיך לעולם הבא לא הוי מיעוט לענין לשון הרע ואפילו בטלם שמורה על הכנעה גדולה אינו מספיק לעון זה לבטל אותו כדבר האמור : מיעטה בתבן ובטלו הוא ענין תיקון לשון הרע כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה מות וחיים ביד לשון היה לפניו גחלת נפח בה בערה רקק בה כבתה שהרצון לומר כי עיקר לשון הרע הוא כפי המקבל אותו דאף על גב כי לשון הרע מכונה אל הגחלת שנאמר עם גחלי רתמים העיקר הוא המקבל אותו אם נפח בו וקבל הדברים בער אבל אם רקק בה ולא קבל כבתה ולכן אם מיעט זה הלשון הרע והינו מקבל עוד ובטל אותו הוי ביטול דמאחר שעשה אותו קש ותבן וגם כן בטלו על דרך רקק בה הוי מיעוט וכל שכן עפר ובטלו אבל סתם שלא היה מקבל לשון הרע אבל לא היה מבטלו כאשר שומע לשון הרע לא היה מבטל אותו לפני האומרו לא הוי מיעוט אפילו בעפר אם הידק אותו לעפר אינו ביטול עד שיאמר בפיו שיהיה מבטל אותו או עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא לדבר לשון הרע עוד כדין כל המתחרט לפני הקדוש ברוך הוא ממעשיו הרעים : היתה גבוה מעשרים סוכה זו מפני לשון הרע שלא היתה שכינה חשובה כנגדו כלום כי

ממקור חיים

על ה' הגדיל בלשון מדברת גדולות ובנה בה אצטבא היינו בנין של תורה כך אמרו חכמים ז"ל מרפא לשון הרע עץ חיים הוא עסק התורה ולכן בנה זו אצטבא כנגד דופן אמצעי והוא כי הנה הנחנו כי דופן הוא מצוה כי כה נעשה דופן הסוכה הנצחית שהינו על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים והנה זה בנה אצטבא זו הוא ענין התורה שהעולם נבנה בה כמשחז"ל בראשית בי ראשית התורה אמרה בי נסתכל הב"ה וברא את העולם וזה בנה אותה כנגד דופן אמצעי שהוא גמילות חסדים כד"א ותורת חסד על לשונה ואם נאמר אמצעי ממש שהוא העבודה הנה התורה כנגד הקרבנות שנא' זאת התורה לעלה ולמנחה וכו' וזה היה על פני כלה עסק התורה כמו ששנינו ותלמוד תורה כנגד כולם ובה שיעור סוכה כי התורה לבדה יש כדאי בה לעשות לו סוכה שנא' כי בצל החכמה בצל הכסף ולכן כשרה הסוכה זו להגן עליו אפילו מהאצטבא והלאה מכאן ואילך לפי שהתורה מגינה ומצלה אפילו בעידנא דלא עסיק בה : [ו] אם בנה אצטבא מן הצד היינו לימוד התורה ולא עשה הלימוד קבע אלא מן הצד אם יש מן האצטבא שיעור זה הלימוד עד כותל השני פחות מארבע אמות כלומר לפי שלימוד התורה זה לא יפחות מארבע אמות של הלכה שלכן יש ארבע אמות עד כותל השני לפי שנתמעט על ידי הלימוד בא זה ואיבד את זה ולכן הסוכה כשרה על האצטבא של הלימוד דווקא לפי שלא עשה תורתו קבע ואם לאו שלא היה בלימוד שלו קביעות כלל פסולה דלא שייך לומר בה מרפא לשון עץ חיים : [ז] אם בנה האצטבא זו של עסק התורה באמצע של הסוכ' ולא עשה תיקון זה מתחילה אם יש ממנו לכותל לכל צד מן הסוכ' זו פחות מארבע אמות כי לפי שהיה עוסק בארבע אמות של הלכה כשרה על האצטבא וימצא שם הצדיקים גם השכינה כאמור לעיל כי כך אמרו חכמים ז"ל אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה ולכן אפילו גבוה מעשר אמות ר"ל כי לשון הרע זה היה גבוה על ה' הגדיל כד"א העתרתם עלי בפיכם יותר מעשרה מאמרות שבהם נברא העולם אבל אם יש בינ' לכותל ארבע אמות שמורה כי לא היה לומד ארבע אמות של הלכה פסולה אפילו האצטבא היינו הלימוד כי מה מועיל לימוד התורה מחובר ומצורף עם דיבור לשון הרע הנה מטמא אותו הלימוד כדאיתא בזוהר לפנים בישראל היו קורים עשרת הדברות בכל יום בתוך התפילה לפי שהם עיקר התורה ומפני תרעומות המינים שהיו אומרים כי שאר התורה והמצות אינם כלום בטלום ולכן העושה סוכ' שאינ' גבוה עשרה טפחים שהוא מורה על ענין עשרת הדברות ומאחר כי זה אינו מקיים עשרת הדברות מה מועיל לו

שאחר

גבוה עשרה טפחים פסולה : [ט] היתה גבוה מעשרה וחוצין יורדין לתוך עשרה אפילו אם חמתן מרובה מצלתן פסולה אבל אם הנויין יורדים לתוך עשרה אינם פוסלין : [י] היתה נמוכה מעשרה וחקק בה להשלים' לעשרה ויש בחקק שיעור הכשר סוכה אם אין בין חקק לכותל ג' טפחים כשרה יש ביניהם שלשה טפחים פסולה :

סוכה

שאר המצות ולכן פסל את הסוכה שעשה : [ט] היתה גבוה מעשרה הם עשרת הדברות כאמור שהיה מקיים אותם אבל הולין הענפים של עשרת הדברות לפי כי כל מצוה מסתעף ממנה כמה ענפים ואלו היו יורדים לתוך עשרה לפי שלא היה זהיר בהם לכן אפילו אם חמתן מרובה מצלתן לפרקים מקיים אותם אף על פי כן פסולה אבל אם הנויים שהם המצות שתלה בתוך הסוכה כנ"ל ענפים מהם יורדים לתוך עשרה ומעכבים אותם אינם פוסלים שהרי העוסק במצוה פטור מן המצוה : [י] היתה נמוכה מעשרה שלא קיים עשרת הדברי' כאמור וחקק בה להשלימה לעשרה הוא ענין מחשבה על דרך מה שאמר הכתוב הוי המחוקקים חקקי און ויש בחקק טוב זה שיעור הכשר סוכה דהיינו שבעה על שבעה הם שבע מצות שקבלו עליהם בני נח וחזר ונתנם הקדוש ברוך הוא לישראל כנ"ל ואלו הם הכשר סוכה קטנה ולכן אם אין בין חקק לכותל הסוכה ג' טפחים כנגד שלשה מצות אחרות להשלים העשרת הדברות כשרה אבל אם יש ביניהם הפרש של שלש' טפחים כי זה מורה שלא קיים זולת שבע' מצות הנזכר פסולה דשאר מצות בעינן : דברתי אני עם לבי לחזור ולבאר הדינים ע"ד הנ"ל לצד עילא' ימלל כנגד סוכת דוד הנופלת להקים אותה לתומכה ולסעדא מנפילו דילה שלכן אומרת סמכוני באשישות בהלכות המאוששות על דרך האמת ולכן יאמר סוכה שהיא למעלה מעשרים אמה פסולה כי מאחר שהסוכה עליונ' לא יתכן לה להיות יותר מעשרי' לכן גם הסוכ' הגשמית שעשאה למעל' מעשרים אמ' פסול' וכדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רנ"ה · וזה לשונו וסוכה תהיה צלל יומם וכו' ובגין דא שיעור סוכ' לא פחות מעשר דאינון מלכות שפירתא דכל דרגין ולא למעל' מעשרים דאינון עשרים כתר עליון דלא שלטא ביה עינא עכ"ל ולכן בין שהיא גדולה סוכת דוד בין שהיא עדיין קטנה בין שהמחילות מגיעות לסכך כי זה מורה שהמדות שלה נתפשטו ומגיעות לסכך או שהיו קצרות ואין מגיעות לסכך אבל עשרים כשרה לפי כי כן אמה כשרה מגעת למעלה עד עשרים שהוא סוד עשרים שהוא כתר דאף על גב כי בזמן של הבריאה אשר קטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכי' להשתמש בכתר אחד אז נדחית ואמר לה הקדוש ברוך הוא לכי ומעטי את עצמך אמנם יש זמנים במקראי קדש שעולה עד מדת הכתר ולכן עד עשרים כשרה אפילו כל הסככה למעל' מעשרי' מאחר כי בחללה הם עשרים כשרה לפי כי הכתר הוא יותר למעלה· היתה גבוה יותר מעשרים והולין יורדים למט' וכו' מפני כי סוכת דוד בה נאמר אשת חיל עטרת בעלה אמנם אז הולין ענפים ממנה יורדים למטה ולכן בזה יבחן אם צלתה מרובה מחמתן כי זה מורה היות בחינת החסד גובר והיינו בחינת הצל אמנם החמה מצד הגבורות וכאשר

הוא הצל מרובה כי אז מתרבה מדת החסד ולכן כשר' לבעלי' אמנם אם חמתה מרובה פסול' לפי שהדין מתרבה בה: סוכה בחללה יותר מעשרים וכו' כי הנה נתבאר למעל' כי סוכת דוד לא יתכן להיות עולה יותר מעשרים אמה שהוא בסוד הכתר כאמור ולכן סוכ' שחלל שלה הוא יותר מעשרים אמה ותלה בה דברים נאי' כי זה מורה שהוא ענין של נוי לסוכת דוד כדאיתא פרשת אמור דף צ"ח · וזה לשונו ופועל צדק מאן הוא אלא אלין דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושה' בעטרהא וכו' והנה על ידי דברים נאים אלו אם נתמעט חללה מעשרים אמה לא הוי מיעוט מפני כי דברים הללו אין ממעטים למעל' לסוכת דוד אדרבא הם מוסיפים על השיעור וכן אם מיעטה הסוכ' בכרים וכסתות לא הוי מיעוט ואפילו בטלם מפני כי למעל' כלים הללו אין מבטלים שיעור פרצוף סוכת דוד לפי שהם כלים חוץ ממנה כנרא' לחוש : מיעטה בתבן ובטלו הרי זה מיעוט כי הנה התבן הוא מורה על הקליפה שנאמר ובית עשו לקש ונודע הוא כי סטרא אחרא היא מתאחזת ממדה זו שנאמר רגליה יורדות מות ועוד נודע מן התיקונים כי בכל עולם נמצא שם סטרא אחרא והפרש הוא בענין הטומא' כי לכן יש עד רביעי בקדש אמנם החלק הנמצא בעולם האצילות לא שייך לומר בו ענין טומא' כי זה הוא כונת מה שאמר בזוהר ובתיקונים אבל בעולם האצילות אין שם קליפ' שנאמר לא יגורך רע כי אין זה חולק על מאמר אחר שאמר כי סטרא אחרא מגעת עד למעל' וכדאיתא פרשת אחרי מות בענין הפרש אשר נמצא בין מלת אוי למלת הוי עיין שם אין להאריך בפירוש מאמרים רק הכלל הזה יהיה בידך כי לא יתכן להיות מחלוקת בספר הזוהר אמנם האמת הוא כי יש בעולם האצילות קליפה אבל הוא בערך קנה בושם והיינו מה שאמר לא יגורך רע ולכן יאמר מיעטה בתבן וביטלו הרי זה מיעוט לפי כי כן נמי למעלה עשו הנקרא ובית עשו לקש הוא נמצא שם שכן כתיב ועשו אחיו בא מידו מגדו כתיב אמנם צריך לבטל אותו כי ע"י כן הוא מתמתק והסוד מה שאמר הכתוב וילך עשו אל השדה ואיתא בזוהר פרשת תרומה דף קל"ד וזה לשונו בשעתא דאיהי אתת ועולמתהא ובעת לאתפרשא מסטרא אחרא אתת כמאן דמזדמנת למחמי ביקרא דמלכא ולא יתיר והכי מכרזי דיזדמנון למחמי ביקרא דמלכא כדין סטרא אחרא לא ניחא ליה למחמי ואתפרש מינה כד"א לאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה פוקו למחמי כיון דאתת כל אינון שמשתא עיילין לה לחופה בהדי מלכא בלחישו ברזא דאלמלא לאו הכי לא יתפרש מינה ההוא סטרא אחרא ויתערבב חדוותא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי צריכה ביטול סטרא אחרא ולכן תבן זה שהרמז שלו לסטרא אחרא צריך לבטלו והוי מיעוט ואין צריך לומר עפר וביטלו

וביטלו דהוי מיעוט אבל בשם אינו מיעוט אפילו בעפר דהוי יותר לפי שנא' ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן דהיינו מאריהון דינין בשם אינו מועיל כדאיתא פרשת תרומה דף קע"ג · וזה לשונו מלאכין עילאין כד בעאן לאתאחדא במאריהון לא יכלין עד דדחיין לה לבר מנה עבדין נחתין שיתין רבוא דמלאכי עילאי קדישי ואפילו שינתא על כל בני עלמא וכד איהי נחתא דקא דחיין לה לבר וכו' ועל דא כד עייל ליליא ומלאכין קדישין עילאין כד מסדרן שורין שורין לקרבא לגבי מאריהון דחיין לה להאי סטרא לבר בקדמיתא ולבתר עאלין לקב"ה וכו' הנה למדנו מדברי זה המאמר כי מלאכי השרת עושים מעשה בידים לדחות סטרא אחרא לחוץ ואם מזה המאמר ממנו נקח כי אינו מועיל הביטול בשם עד שיאמר דברים בפה : היתה גבוה מעשרים ובנה בה אצטבא כנגד דופן האמצעי וכו' והענין כי הנה אצטבא זו הוא על דרך הדין של התפלה שאמרו לא יעמוד על גבי מקום גבוה להתפלל ושם נאמר היה גבוה שלשה ויש בו ארבע אמות על ארבע אמות הרי הוא כעלייה ומותר להתפלל בו וכן נמי יהיה דין של אצטבא זו שהיא גבוה שלש' דהיינו כי על ידי אצטבא זו אשר נבנית בתוך הסוכה הנה הוא מורה על תיקון הנעשה בשלש מדות תחתונות אשר בסוכת דוד שהכר לפי שנאמר רגליה יורדות מות ועל ידי בניין זה מסתלק ממנה זה המות והאצטבא זו בנה אותה כנגד דופן האמצעי הוא מדת היסוד שבה שהוא אמצעי כי זה הוא עיקר הכת בניין זה כדי לעשות הייחוד אחר כך וזה הוא על פני כולה לפי כי זה הוא עיקר הפנים שלה כמו שבינו האשה עושה פניה בקרקע ואוכלת ובה שיעור סוכה דהי היכי שהסוכה היא בסוד ה' כאמור למעל' כך נמי זה התיקון הוא נמי בסוד ה' וזה יהי' פירוש מאמר הנזכר בזוהר פרשת לך לך דף ל"ג · וזה לשונו אמר רבי יעקב לרבי אבא האי ה' דאברהם זעירא וה' דלה' רברבא ומה בין האי להאי א"ל דא שכינתא ודא יובלא ואית דמתני דכולא חד דכד מנהרא מצדיק כדין קיימא באשלמותא וה' רברבא דהא מתנהרא כדקא יאות ולזמנין דלא קיימא באשלמותא וינקא מסטרא אחרא כדין ה"א זעירא ובגין כך זמנין דסיהרא קיימא באשלמותא זמנין בפגימותא ובאנפהא אשתכח ואשתמודע וכלא שפיר והאי ברירו דמלה עכ"ל והנה פשר הדבר של זה המאמר על פי דרך הנזכר יהיה כי ה' זעירא היינו בסוד אצטבא זו כי נה"י שלה הוא סוד ה שלשה קוים כזה והיינו ה"א של אברהם לפי כי בתוכה הוא סוד הבריאה כדאיתא בזוהר בפסוק יוצר רוח אדם בקרבו ע"פ אמנם ה"א דהלה' רברבא כי אז באשלמותא לפי כי אז נקרא בשם הויה כדאיתא בזוהר ולפי כי אצטבא זו הוא בסוד ה' זעירא וינקא מסטרא אחרא הבנין מועיל כדי לדחות הפיסול של הסוכ' והיא כשרה כי יש בה שיעור סוכ' היינו ה' זעירא ולכן כולה כשרה אפי' מהאצטבא והלאה כאמור : אם בנה אצטבא מן הצד ר"ל כי בניין זה הוא נוטה לצד אחר היינו לצד מדת ההוד אם יש מהאצטבא עד כותל השני וא מדת הנצח שלה פחות מד' אמות כשרה מפני כי סוד ד' אמות הם ד' מדות של הזכר שהסוכ' זו היא נסמכת עליהם וכאשר היא בתוך ד' אמות אלו כשר' על האצטבא דווקא ואם לאו פסול' כדבר האמור : ואם בנה האצטבא באמצע הוא תיקון הות ה' כנזכר אם יש ממנו לכותל לכל צד פחות מד' אמות ונמצא כי הבניין הוא בכללות ד' מדות של הזכר שהם בסוד אמות כשרה על האצטבא אפילו אם גבוה מעשר' ויותר כי זה מורה על ה' רברבא כנזכר במאמר ואם יש בינה לכותל ד' אמות שהרי הם רחוקים מארבע מדות של הזכר פסולה אפי' האצטבא גבוה עשרה : סוכה שאינה גבוה עשרה טפחים פסולה כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רנ"ה · וז"ל ומה דאוקמוה שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ולמ"ד שלש' כהלכתן ורביעית אפי' טפח ואינון בגין דא תרין תלת ד' הא תשע טפח איהו עשיראה' לאשלמא כל חסרון ובגין דא שיעור סוכ' לא פחות מעשר דאיהו מלכות עשיראה' דכל דרגין וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי לא יתכן היות הסוכ' פחות מעשר מפני כי הסוכ' רומזת למדת המלכות שהיא עשירא' דכל דרגין ולכן נמי בסוכה הגשמית אם אינה גבוה י' טפחים כי זה מורה על חסרון של מדה העליונ' כביכול ולכן פסול' : היתה גבוה מעשר' והוצין יורדים לתוך י' וכו' הנה כאשר נתבאר כי סוכת דוד היא כוללת י' ולכן פחות מזה פסול' אמנם אם הית' גבו' מעשר' והוצין הם יורדים לתוך י' כי זה יהי' הרמז לענפים הנמשכים מסוכת דוד למטה מינה ובה ולכן אנו רואים מאחר שהם נמשכים למטה לתוך עשרה אפילו אם חמתן מרובה מצלתן פסולה דאף על גב דאיכא למימר כי ימצא בהם צורך לענין התעוררות לייחוד שלה אינו כן לפי כי ההוצין רמז לבחינת הדין שבה שנמשך מעשר מדות שלה ויורד למטה הוא סוד מה שאמר הכתוב ובשפלות ידים ידלוף הבית מתוך שהאש' מתעצלת מלבדוק בידי' נעשית זבה והבן אבל אם הנויין יורדים לתוך י' הם בחינת של חסדים והם הנוי שלה שיורדי' לתוך י' שלה שהם מאירים בה מסוד הזכר אינם פוסלין ואדרבא הם נוי לה והבן : היתה נמוכ' מעשר' וכו' והענין כי הנה סוכת דוד לעולם היא בסוד י' כנזכר במאמר וכבר אמרו חכמים ז"ל אין קדוש' פחות' מעשר' אמנם אם היתה נמוכה מעשר' כי בזה יהי' הרמז לשני ענייני' אפשר שהיא בסוד עשר אבל היא נמוכ' מעשר' של הזכר כלומר כי אינ' גבוה כמוהו ועיקר הייחוד שתהיה גבוה כשיעור הזכר כדי שיהיו מקבילות הצלעות בקרשים והיה המשכן אחד ולכן אם היתה סוכ' זו סוכת דוד נמוכ' מעשר' של הזכר וחקק בה להשלימ' לעשר' של הזכר ויש בחקק שיעור הכשר סוכה כי זה עיקר שיהי' שם בית קיבול אם אין בין חקק לכותל ג' טפחים כשר' ואם לאו פסול' : ואם כה נאמר כי מ"ש סוכ' שהיא נמוכ' מי' כלומר כי המדות שלה הם היו נמוכים דאע"ג שהיא הית' שלימה בבחינת עשר מדות שלימות היא נמוכ' היינו קצרת הקומ' וחקק בה להשלימ' לי' הוא סוד משחז"ל שאם בחוקותי תלכו חוקים שחקקתי בהם את השמים ואת הארץ שנאמר אם לא בריתי יומם

תרל"ד. שלא תהיה פחות מן ז' על ז' ובו ד"ס:

[א] סוכה שאין בה ז' על ז' פסולה ולענין גודל אין לה שיעור למעלה: [ב] אם היה עגולה צריך שיהא בה כדי לרבע ז' על ז': [ג] יש בה ז' על ז' ונתן בה בגדים לנאותה וממעטים אותה מז' על ז' פסולה: [ד] מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו חוץ לסוכה ואכל כאילו לא אכל בסוכה אפילו אם הוא סוכה גדולה גזירה שמא ימשך אחר שולחנו:

סוכה

יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי חוקים שחקקתי בהם את השמש ואת הירח שנאמר חקות ירח וכוכבי' וכו' חקים שהם חקוקים על יצה"ר שנאמר הוי החוקקים חקקי און וכו' והנה ביאור מאמר זה עלום הוא אמנם להוציאך חלק אי אפשר והסוד משחז"ל אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה' כלי הוא סוד הפ' אם לא בריתי וכו' חקות שמי' וארץ לא שמתי וכן אחז"ל אברהם ושרה טומטומין היו שנאמר ואל מקבת בור נוקרתם הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם ואיתא בספר יציר' בל"ב נתיבות פלאות חכמ' חקק יה ה' צבאות וכו' הוא סוד מ"ש בזוהר ברישא הורמנות' דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה והנה המחוקק נתבאר בזוהר בפ' במחוקק במשענותם ויש מחוקק שנאמר כי שם חלקת מחוקק צפון וחוקקי' כמה עמקים שנאמר ממעמקים קראתיך ה' ואיתא בזוהר פ' ואתחנן דף רס"ה: וז"ל היושבי בשמים היושב מבעי ליה מאי היושבי אלא אוקימנ' מאן דבעי צלותי' לצלותיה קמיה מלכא קדישא בעי למבעי מעמיקתא דכלא לארקא ברכאן לתתא אתר דאקרי שמים וכו' ואיתא בזוהר עמיקתא דכלא עמיקתא דבירא והבן בהקדמ' זו כל חקיקות הנזכר ולפי כי גם זה לעומת זה עשה ה' לכן יש נמי חקיק' ליצה"ר שנא' הוי החוקקים חקקי און ולכן יאמר אם חקק בה להשלימ' לי' כלומר כי על ידי החקיקה במחוקק במשענותם נשלם החיסרון שלה כדאיתא בזוהר פרשת בראשית בפסוק ולחשך קרא לילה כי מלת קרא נתחסר' שני אותיות והו יוד כי כן לא נשלם מדת לילה אלא על ידי שני אותיות אלו שהם ויקרא והיינו שיעור הכשר סוכ' לצורך הייחוד אמנם אם אין בין חקק לכותל ג' טפחים כשר' לפי כי זה החקק שלה הוא באמצע ג' טפחים אך אם יש ביניהם ג' טפחי' גמורי' פסול' לפי כי רחוק מג' אלו אין שם חקק למעל':

[א] **הנה** נתבאר למעל' כי ענין שבע' על שבע' היינו שמקיים שבע' מצות שנצטוו בהם בני נח אמנם חזר הקב"ה ונתנם לישראל כמשחז"ל ראה ויתר גוים ראה הקב"ה שאין מקיימים אותם א"ה פרקן מהם ונתנם לישראל ולכן על יסוד זה יאמר נא הוכ' שאין בה שבע' על שבע' כלומר כי אין אדם זה מקיים שבע' מצות הללו על עיקר זה שחזר הקב"ה ונתנם לישראל לכן פסול' אות' סוכ' כי לא יבאו השבע' צדיקים לתוכ' ולא השכינ' ולענין גודל אין לה שיעור למעל' כל המרבה במצות לתקן סוכ' זו הרי זה משובח ובלי ספק שהיא מגינ' עליו בעה"ז ולעה"ב: [ב] אם היא עגול' וכו' הנה נתבאר כי סוכת דוד הוא סוד אות ה' ואין זה הדבר בהזדמן כי מה שאמרו חכמים זכרונם לברכ' עה"ב אין בו לא אכיל' ולא שתי' אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה וכבר נתבאר אצלי כי עטר' זו הוא סוד אות ה' ולכן אמרו חכמים זכרונם לברכ' עתיד הקב"ה להיות עטר' בראש כל צדיק שנאמר יהי' ה' לעטרת צבי ולכן הס"ד כי עטר' זו הוי' עגול' כי כן ה' זו היא סוד הסוכ' כנזכר ולכן יאמר נא כי אם באמת סוכ' זו היא עגול' מה שעש' אות' ותקן אות' בסוד אות ה' כאמור כי כן הוא תיקון נשמתו להיות כלול' ממעש' המצות אמנם צריך לרבע אותה לרמוז כי העיקר הוא ייחוד הקב"ה וזה הוא שקול כנגד כל המצות כמו ששנינו כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחיל' קורין פרשת שמע ואחר כך מקבל עליו עול מצות שהוא ואהבת וכמו שאמר הרמב"ם ז"ל עיקר הכל יחודו של הקב"ה וכדאיתא בזוהר שצריך לקבל עליו מיתה כשאומר ה' אחד והיינו שצריך שתהי' הסוכ' מרובעת הוא כנגד ייחוד ה' שהוא ד' של אחד וכן נמי צריך להיות בה כדי לרבע בה הם ארבע' פרשיות של קריאת שמע כי העיקר הוא שיהי' בה כדי לרבע שבע' על שבע' הם שבע מצות של בני נח שקבלו עליהם ישראל בסיני כנ"ל: [ג] יש בה ז' על ז' וכו' הנה חזר והגיד כי אם באולי נמצא באדם זה הטוב' הסוכ' שהיה מקיים שבעה על שבע' הוא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכ' שבע ביום הללתיך כנגד שבע' ברכות בשחר שתים מלפניה ואחת מלאחריה ובערב שתים מלפניה ושתים מלאחרי' הרי שבע ביום הללתיך ועוד אמרו כנגד שבע מצות שהאדם מקיים בכל יום תפילין וציצית וכו' הרי שמקיים שבע על שבע היינו מ"ש אם יש בה שבע על שבע ונתן בה בגדים לנאות' כנראה כי אותם מצות אשר יעש' לא היה לשמה זולת לנאות' אותה סוכ' להתנאות בה לכן פסול' כי בא זה ואבד את זה וגילה דעתו למפרע כי כל המצות שהי' עשה מתחיל' ועד הנה היו להתגאו' בהם ולכן פסולה מלהגן עליו כמדובר לפי שהרי על ידי בגדים אלו שנתן בה כנראה כי היה עושה גמילות חסדים להתנאות בהם וממעטים אותה על ידי כן משבע' מצות על שבע' שעש' לכן היא פסול' כאמור: [ד] מי שהי' ראשו ורובו בסוכ' ושולחנו בתוך הבית ירצה להגיד כי אדם זה היה ראשו הוא בחינת המחשבה ורובו בסוד הדיבור היה בתוך הסוכ' מתוקן וטוב ויפה אבל שולחנו שהוא רמז לענין המעשה זה היה בתוך הבית ואינו בשלימות כדי להכנס לתוך הסוכ' ולפי לענין כל מעשה של המצות צריך שיהיו שלמים בשלש בחינות מעשה דיבור מחשבה כדאיתא בזוהר וכאשר מתחסר אחת משלש אלה נמצא המצוה חסירה ולכן לא תצלח להועיל כפי למעשיהו ולכן בזה שנמצא במעשה המצוה זו של הסוכה רובו וראשו שהם עיקר המצוה כנגד המחשבה ראשו וכנגד

חלק

חלק הדיבור רובו רק לענין המעשה לא היה שלם לפי כי שולחנו הוא המכפר עליו חוץ לסוכה ואכל הרי זה כאלו לא אכל בתוך הסוכה כדי להיות מזבח כפרה עליו אפילו אם היא סוכה גדולה ממעשים טובים רבים גזירה שמא ימשך אחר שולחנו כי לא יהיה חושש עוד מכאן ולהבא לענין המעש' כי יאמר רחמנא לבא בעי ולכן מעתה אינו נחשב שאכל בסוכה : וכאשר נבא להבין דרך אחרת בדינים הללו בסגנון הקודם לגד עילאה ימלל וכך היה אומר סוכה שאין בה שבעה על שבעה פסולה אף על גב דקים לן שאין קדוש' פחותה מעשרה בסוכ' זו שהיא סוכת דוד הנופלת שייך לומר כך מפני כי מזמן הבריאה אשר קטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך וכך היה כי מאז ולהלאה נתמעט' הירח הגשמית בעבור הרוחניית ונוסף עוד בזמן החרבן שנאמר השליך משמים ארץ ונוסף עוד החרבן בית שני בעבור ענין הערבות כדאיתא בזוהר פרשת תשא ולכן כאשר הגיע למדה זו כל כך מן ההעדר לכן נקרא סוכת דוד הנופלת ולפי כי הנפילה היתה גדולה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכ' מאיגרא רם לבירא עמיקא דהיינו גג בית המלך לאותו בור שנאמר והבור ריק אין בו מים אבל נחשים ועקרבים יש בו ולכן כאשר יהי' לה תיקון בא לה בהדרגה ואחר כלותה לעלות למעל' לעולם האצילות מתחיל הבנין שלה שנא' עוד אבנך ונבנית בתולת בת ציון רצה לומר עוד אבנך בניין שני אף על גב כי ונבנית ונעשית בתולת בת ציון עוד תעדי תופיך וכו' ולכן יאמר נא סוכה זו שהיא סוכת דוד הנופלת בזמן שהיא עדין חסרת התיקון כי על כן אין בה ז' על ז' רצה לומר כי כאשר מדה זו יש בה כמה בחינות תחלה היא נתקנת בסוד קטנה שנאמר וישבו מארץ ישראל נערה קטנה כלומר כאשר נשבית מדה זו והלכה בגלות נערה זו אז היתה בסוד קטנה הרי כי נתקנת בסוד קטנה ואחר כך נתקנת יותר בסוד נערה והיינו בזמן שיש בה שבעה מדות שלימות ואינה מקבלת האורה משבע מדות של הזכר כי זה מורה כי עדין לא עלתה למעל' והוא סוד נערה המאורסה ושכב איש אחר אותה כי בשדה מצאה נער כתיב ולכן סוכה זו כל זמן שאין בה שבעה על שבע' פסול' מפני כי עדיין יש לחוש שמא נתפסה ולענין גודל אין לה שיעור למעל' כאשר תעלה בעולם האצילות וסוד הענין מדין אותו מה שאמר בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ט בפסוק כאיל תערוג וכו' ואז קול ה' יחולל אילות ע"ש אין להאריך בזה ולכן כאשר תעלה למעלה אין לה שיעור : אם היא עגולה צריך לרבע בה שבעה על שבעה אמר חכמים זכרונם לברכה הגידו בפסוק קוצותיו תלתלים וכו' אם אתה עושה ד' ריש אתה מחריב העולם במקום אחד קורא אחר והיינו תרעומת הקדוש ברוך הוא על ישראל שנאמר סבבוני בכחש אפרים רצה לומר אות ד' שהיא מרובע' סבבו אותה ועשו אותה ר' וזה בכחש שנאמר כחשו בה' ויאמרו לא הוא והיינו מלת א' עשו אותה אחר והספך גם כן ובמרמה בית ישראל כי אות ד' של לא תשתחוה לאל אחר קראו אותה אחר כך עשו לי פושעי ישראל ואפרים אמנם ויהודה עוד רד עם אל כלומר רד אות ד' ואות ר' כל אות קורין אות' כתקנה לא תשתחוה לאל אחר וה' אחד ולכן יאמר נא אם היא עגולה צריך שיהי' בה כדי לרבע שבעה על שבעה להורות כי היא מספרא דקדושה מרובעת וזהו סוד הפסוק על ארבעת רבעיהם בלכתם ילכו כי כן כל ספרא דקדושה הם בסוד הריבוע וכי תימא אם כן הוא שהעגול הוא בחינת ספרא אחרא סוד אל אחר אם כן ולמה לא תהיה פסולה הסוכה שהיא עגולה כדי שלא תתראה כי היא מבחינת ספרא אחרא הענין הוא לפי כי יש גם בספרא דקדושה בחינת עגול והיינו סוד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ביום הראשון יבא ראשון זה הקדוש ברוך הוא ויבנה ראשון זה ב"ה ויפרע מראשון זה עשו שכונתם ז"ל להודיע דבר חדש כי יש אות ד' בספרא דקדושה דאף על גב כי הנהו דרדקי אמרו ר' רשע יש גם כן ר' בספרא דקדושה ראשון הוא אך מפני כי מלת ראשון משמע לאחרי אכפי נאמר יום אחד ולא יום ראשון הרי מבואר כי יש גם כן בספרא דקדושה עיגול הוא סוד מה שאמר בהקדמת בראשית מאן דעאל לגו עיגולא וריבועא וכו' ומפורש בזוהר פרשת תרומה דף קכ"ז · וז"ל פתח רבי שמעון ואמר אפריון עשה לו המלך שלמה וכו' דא היכלא דלתתא דאיהו כגוונא דהיכלא עילאה וקדוש ברוך הוא קרא ליה גנתא דעדן דאיהו נטע ליה להנאתא וכיסופא דיליה לאשתעשעא ביה גו אינון נשמתין דצדיקייא וכו' ותמן אתעליין מכל כיסופין דנהרי אפרסמונא דכיא אפרסמון דא היכלא עילאה טמירא וכו' אפריון דא היכלא דלתתא דלית ביה סמך עד דאסתמיך מגו היכלא עילאה וכו' כגוונא דא סתימא וכו' ועל דא אפרסמון ודא אפריון וכו' רזא דאינון מאה ברכאן שיתין וארבעין וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי בקדושה גם כן יש בחינת עיגול הוא אות ס' ולכן מפני זה לא נפסלה הסוכ' שהיא עגולה רק לפי כי גם בספרא אחרא יש עיגול רע בסוד אל אחר צריך שיהי' בה כדי לרבע שבעה על שבעה דבר האמור : יש בה שבעה על שבעה כאשר סוכת דוד נמלא בה השלימות שהיא שבעה על שבעה כי הנה היא בסוד מנורת זהב כלה ושבעה נרותיה עליה ואחר כך שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה ואחר כך נתן בה בגדים כדי לנאותה וממעטים אותה משבעה על שבע' פסולה דאף על גב כי מדה זו יש לה בגדים נאים שהיא לובשת אותם בשבת ויום טוב כדאיתא בתיקונים ונאמר באשת חיל שש וארגמן לבושה הללו הם מבחוץ כמו שאמר הכתוב ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם אמנם מבפנים צריך שלא יהיה דבר חוצץ בין עיגולא וריבועא הנזכר וכדאיתא במאמר הקודם בסוד אפרסמון ואפריון כי אות סמך סומכת לאות הסוכה זו וזה מבפנים ובזה לא שייך להיות על ידי לבוש וזש"ה ולא יכנף עוד מוריך ואם יהיה שם בגד ממעט אותה ולכן היא פסולה : מי שהיה ראשו ורובו בסוכה וכו' לא נעלם ממך מה שנתבאר למעלה בענין דין סוכה על גבי סוכה כי שני סוכות הם זו למעלה מזו בסוד שני הכין

כדמוכח

כדמוכח מן הזוהר ולכן יתבאר דין זה בשני פנים זה יצא דאסוקה כי מי שהיה ראשו ורובו בסוכה הוא סוד מטטרו"ן לפי שהוא ילד משכן תכס עולם ויושב בסוכה כי בזה יצא מכלל עבד ובזה יובן, מה שאמר בזוהר פרשת אמור דף ק"ן וז"ל אמר רבי אבא ויפמע הכנעני מאי קא מיירי בתר דאסתלקו איכון ענכין אלא כנען כתיב ביה עבד עבדי' יהי' לאחיו הכא אוליפנא מאן דאפיק גרמיה מצלא דמהימנותא אתחזי למהוי עבד עבדין הדא הוא דכתיב וילחם בישראל וכו' כתיב כנען בידו מאזני מרמה דא אליעזר עבד אברהם ונא חזי כתיב ארור כנען בגין דזכאה לשמשא לאברהם יתיב תחות צלא דמהימנותא וכו' והנה הדבר מבואר מזה המאמר כי עבד אברהם שהוא מטטרו"ן יצא מכלל ארור שהוא עבד רע ויפב תחות צלא דמהימנותא הוא סוכת דוד הנזכר ולכן מי שהיה ראשו ורובו בתוך הסוכה אמנם שולחנו היה חוץ לסוכה ואכל בסוד הלחם אשר הוא אוכל כאלו לא אכל בסוכה לפי כי מט"ט אינו אוכל בסגנון זה הוא מה שאמר בזוהר בסוד תינוק יונק שדי אמו דסליק ויניק בגין לדכאה לון הנה מבואר שהוא אוכל בתוך סוכת דוד הנזכר היא אמו ולכן האוכל כן בגשמי כאלו לא אכל בסוכה אפילו אם היה גדולה חיישינן שמא ימשך אחר שולחנו ובזה גורם למעלה כי מטטרו"ן נמשך אחר שולחנו ויוצא מן הסוכה היא אמו הנזכר : ועוד יובן בסוכה עליונה מי שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה וכו' הוא מה שאמר בזוהר פרשת ויצא בפסוק ותצא לאה לקראתו אימא נפקת לקבל ברא קדישא יעקב ותאמר אלי תבא לאטלא לך תחות גדפאי ולרוואה לך בתפנוקין עילאין וכו' ולכן יאמר נא מי שהיה ראשו ורובו בסוכה כי בזה ידמה הרמז ליעקב כאשר יעלה בסוכה העליונה אמנם שולחנו מחוץ לסוכה ואכל נמי שאכל חוץ לסוכה לפי כי למעלה יעקב נכנס שם ושולחנו היא אשתו עמו והאכילה היא שם וכדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רנ"ו · וזה לשונו סוכה דאיהי אימא עילא' לסככא עלייהו כאימא על בנין ובנין שבע ספיראן אמר קרא כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בשבע' ענני כבוד סוכה אות באות ו' בסכת חסר ו' דקאמר בה בסכת תשבו שבעת ימים וכו' אבל סוכ' באת ו' איהו רזא דתרין בנין יהוה אדני והכי סליק הוכ' כחושבן יאהדונה"י וכו' הנה מבואר הדבר מן המאמר כי צריך להיות השני מדות זכר ונקבה יחדיו בתוך סוכה העליונה ולכן כאשר אדם זה הגשמי היה ראשו ורובו בתוך הסוכ' הנה בזה נמצא העדר כי למעל' לא כן הוא אלא כלו נכנס לתוך הסוכה היא אימא ועוד כי שולחנו היה חוץ לסוכה שמורה על היות סוכת דוד הנקרא שולחן מחוץ לסוכ' העליונה והא נמי ליתי לפי כי שניהם כאחד עולים כנזכר ועוד שאכל והא נמי ליתי כי האכילה הוא בסוד אכלו רעים לעילא וזה יהיה פירוש המאמר פרשת ויקרא ונוסף עוד פ' פנחס דף רמ"ה · וז"ל שאלתא שאילו עלמא דאתי לית ביה אכילה ושתיה והא כתיב באתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי וכו' מאן דלית ביה אכילה ושתיה איהו אמר אכלתי יערי וכו' שתיתי ייני וכו' אמר רבי שמעון כמה חביבו חבב הקב"ה לכ"י ומסגיאו דרחימו דרחים לה שני עובדוי ממה דאיהו עביד ואף על גב דלאו אורחוי במיכלא ומשתייא בגין רחימותה אכיל ושתה הואיל ואתא לגבה עביד רעותא כלה עיילת לחופ' ובעאת למיכל לית דין דייכול חתנה בהד' אף על גב דלאו אורחיה למעבד הכי הה"ד באתי לגני אחותי כלה הואיל ואתינא לגבה ולמיעל בהדה לחופה אכלתי יערי עם דבשי וכו' וילפינן מדוד דזמין לקדוש ברוך הוא ושני עובדוי ממה דאורחוי דקדוש ברוך הוא וקב"ה קביל ועביד רעותי' זמין למלכא ולמטרוניתא בהדי' הה"ד קומה ה' למנוחתך אתה וארון עוזך מלכא ומטרוניתא כחדא דלא לאתפרשא לון שאני מאכין ושני עובדין דמלכא הה"ד כהניך ילבשו צדק וגומר לוייך מבעי ליה דהא צדק מסטרא בלואי ניכהו וחסדיך ירננו ולוייך מבעי ליה דהא הנה וזמרה כלואי ניכהו ואיהו שני ואמר וחסידיך דאינון מסטרא דימינא א"ל קדוש ברוך הוא דוד לאו אורח דילי הכי אמר דוד בעבור דוד עבדך וכו' ורואי להבין מהו ששאל עולם הבא אין בו לא אכילה וכו' ואיך כתיב אכלתי יערי כי אין זו שאלה כלל שהרי האומר אכלתי יערי הוא החתן כדלקמן ועולם הבא היא אמו ומאי קושיא ועוד איכא למפרך בלשון עצמו מ"ש מאן דלית ביה אכילה ושתיה איהו אמר אכלתי יערי מחילה מכבודו כי עה"ב שהוא בינה אינו האומר זה אכלתי יערי אלא ת"ת ישראל הוא המדבר ואם כן בטלה כל הדרש' וכי תימא כי עיקר השאלה הוא על המקום לא על המדבר והכי קאמר מאחר כי עולם הבא אין בו אכילה ושתיה אם כן איך יאמר העולה שם שהוא ת"ת ישראל אכלתי יערי וכו' אם כונת השאלה זו היא א"כ לא השיב כלום ר"ש ע"ה כמ"ש כמה חביבו חבב קב"ה לכ"י וכו' ואע"ג דלאו אורחוי במיכלא ומשתייא בגין רחימותא אכיל ושתה והרי אינו כן שהרי הנחנו כי לפי שעלה למעלה אינו אוכל ושותה אמנם כאשר הוא במקומו אוכל ושותה ועוד קשה כי למה המקשה הקשה ממש"ה אכלתי יערי וכו' כי מזה אין כאן קושיא שהרי אמרנו כי המדבר אכלתי יערי וכו' הוא ת"ת ישראל ואין להקשות ממנו לעה"ב כי שם ודאי אין אכילה וכו' אלא אי קשיא הא קשיא ממ"ש אכלו רעים פי זה מדבר בעה"ב שנקרא רעים כדאיתא פ' ויקרא אכלו רעים לעילא אם כן למה לא הקשה מזה ובזה אפשר להשיב כי מש"ה אכלו רעי' אין זה מדבר בחכמה ובינה אלא כמאן דאמר פ' ויקרא דף ד' · וז"ל רבי יהודה אמר אכלו רעים וכו' אלין כל מאריהון דיבבא וילל' דאתבסמו כלהו ואתברכו כחדא דהא מסעודתא דמלכא מתהניין כלא עכ"ל הנה הדבר מבואר כי לכן לא הקשה ממ"ש אכלו רעים אמנם נחזור ונקשי לר"ש ע"ה כי הוא אמר שם פ' ויקרא אכלו רעים לעילא וכתפר שאלתא שאילו עה"ב אין בו אכילה ושתיה היל"ל אנכי הרואה כי יש שם אכילה ושתיה ולדידי לא תקשו לי כלום ולמה לא אמר כך וע"ק לר"ש כי לפי דבריו שאמר שני עובדוי אף על גב דלאו אורחוי דמיכלא ועשתייא וכו כנראה דסביר ליה כי כן האמת והוא אמר הפך מזה בכמ' מקומות בפרט במאמר הנזכר שם נא' אכלו רעים לעילא

שמו

שתו ושכרו דודים לתתא ושם נא' מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא ופירש דאינון תתאי דבעיין שקיו והקושיות רבו ובפרט קשה להלום מ"ש כהניך ילבשו צדק וכו' מהו השינוי והדקדוקים כלם יתבארו בע"ה הולך ודבר : והנה בתחלה אשיב על דברי הרשב"י ע"ה מה היה כוונתו באותו המאמר של פרשת ויקרא שאינו חולק עם מאמר זה ולהבין הענין צריך להעיר על ספק אחר אשר נמצא שם במ"ש רבי אלעזר מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא היתכן שיאמין כי רבי אלעזר עדיין אינו יודע מי הם העליונים ומי הם התחתונים ומלכות הם תחתונים ומה שאל מאן אינון וכו' ועוד ראוי לתמוה על דברי ר"ש שאמר לא יאות שאלת כנראה כי דבר של חכמה שאל ולא ראינו דבר של חכמה בזה כנראה לעיני בשר אמנם להיות רבי אלעזר חכם עדיף מנביא לכן שאל בדרך שאלה מאן אינון לעילא וכו' מפני כי הוקשה לו בדברי אביו ז"ל מ"ש אכלו רעים לעילא הקושיא עצמה שאלו במתיבתא עילאה והרי עולם הבא אין בו אכילה ושתיה וכו' ואביו פירש אכלו רעים לעילא דמשמע כי יש שם בעולם הבא אכילה ושתיה דבר קשה לומר שחולק ר"ש ע"ה על דברי חז"ל שהם מוסכמים ולפי כי נהג בדרך כבוד שאל בתחלה בדרך שאלה מאן אינון לעילא וכו' לדעת מה בפיו של אביו זלה"ה ולכן הרשב"י בראות כונת רבי אלעזר בשאלה זו כי לא רצה לעשות בדרך קושיא לומר והלא אחז"ל עולם הבא אין בו אכילה ושתיה וכיצד אתה אומר אכלו רעים לעילא לכן שמח לבו וא"ל יאות שאלת והשיב לדבריו דבר חדש כי הכל אמת ואינו חולק על חכמי' ז"ל והכי קאמר ה"ת באינון עילאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה מ"ט מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא וכו' והנה צריך אתה לדעת הקדמ' אחת היא תועיל לכמה מקומות מן הזוהר והוא כי הנה כמו שחכמ' ובינ' עליונים שהם נקראי' אבא ואימא נאמר עליהם בכינוי רעים דלא מתפרשן וכחדא יתבין כחדא שריין כך הוא ממש בסוד ז"א כי חכמה ובינה שבו הם נקראי' דלא מתפרשן כחדא יתבין כחדא שריין מפני כי הם בסוד מוחין ואין שייך בהם חילוק ומבשרי אחזה כי המוחין שבראש האדם אינם נחלקים על יסוד מוסד זה בא פירוש המאמר מה שאמר הרשב"י עליו השלום אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא אמנם רבי אלעזר כאשר שאל מאן אינון לעילא וכו' אז פי' הרשב"י עליו השלום ואמר אתר עילא' דאינון באחדותא בהדוותא דלא מתפרשאן לעלמין אלין אקרון רעים כלומר אתר עילא' שבז"א עצמו יש מקום עליון שהם ח"ב שבו ויש נטיען דבעיין לאשתקייא אמנם לענין אבא ואימא עילאין לא יצדק לומר בהם אתר עילאה לפי כי לעולם הם בהשוא' אחת אבל ז"א יצדק לומר כי כך מפני כי פעמים הראש שלו למטה בזמן הבחרות כמו שנדמה על הים אמנם כאשר עולה לזקנה אז בחינות הללו נקראי' אתר עילאה והם לא מתפרשן לעלמין ולכן אמר הס"ד ונהר יוצא מעדן כי יצדק מה שאמר יוצא לפי שלעולם אינו פוסק ושאר המאמר מובן מעצמו ועתה אשוב לבאר מאמר שבפ' פנחס שאלה שאילו עולם הבא אין בו אכילה ושתיה והשיב הרשב"י עליו השלום כי אמת הדבר שהרי כך הסכים הוא עצמו במאמר ויקרא שפירש אכלו רעי' לעילא היינו בח"ב דז"א לפי דסבירא ליה כדרבנן כי עה"ב אין בו אכיל' ושתיה ומה שאמר אכלו רעים לעילא היינו בח"ב דז"א כאמור ולכן על יסוד מוסד זה הוא אמר באתי לגני דא גן עדן דלעילא ולפי כי אין שם ענין אכיל' לכן אמר אל תחושי לזה אחותי כלה שהרי אכלתי יערי וכו' מתחלה ולכן אכלו רעים מכאן ואילך שתו ושכרו דודים ועתה כאשר השיב הרשב"י ע"ה כמה חביבו חבב קב"ה לכ"י וכו' ואף על גב דלאו אורחוי במיכלא ומשתיא כלומר כאשר הוא לעילא בגן עדן עליון היא אמו האמנם בגין רחימותא אכיל ושתה הואיל ואתי לגבה עביד רעותא והענין כאשר יורד למטה בעולם הבריאה וז"ש כלה עיילת לחופה וכו' כי הנה סוד החופ' הוא בבריאה כדאיתא בזוהר פרשת תרומ' דף קס"ד · וז"ל עלי שעים עומדים וכתיב שרפים עומדים אלין קיימן בתיקוני דכלה והאי סחרנא דחופה למשרי בההוא חופה רוח עילאה כגוונא דכלה לתתא וכו' ולכן אמר כלה עיילת לחופה בבריא' ובעת למיכל כי זה הוא משחז"ל לבת מלך שהריחה ליקי קדרה וכו' לית דין דייכול חתנה בסדה אף על גב דלאו אורחיה למעבד הכי הס"ד באתי לגני ר"ל לגני זה הוא עולם הבריא' ואין זה בפירוש הנזכר פרשת ויקרא לגני דא גן עדן דלעילא אלא לגני היינו גן עדן למטה הוא סוד מה שאמר רבי פנחס עליו השלום פרשת פנחס חמש גנים אית ליה לקב"ה וכו' וילפינן מדוד דזמן לקב"ה ושני עובדוי ממש דאורחוי דקב"ה שני עובדין דמלכא הס"ד כהניך ילבשו צדק וכו' והנה סוד הדבר כי הקושיא שאמר צוייך מבעי ליה יש להבין ומה בכך וכי אם הכהנים מלבישים צדק ומרננים החסידים מה בכך עד שהקשה צוייך מבעי ליה ועוד אם הדבר יש בו צורך להיות עושים אותו הלויים איך יאמר דהעולם הבא בעבור דוד עבדך ולדידך מי ניחא אמנם הענין הוא כי מה שהקשה הרשב"י צוייך ילבשו צדק מבעי ליה וכו' הענין הוא לפי כי לעולם צריך התעוררות לצורך הזווג. וזה נעש' על ידי הלויי' מפני כי הם מסטרא דגבור' כנודע ולכן הם המעוררים למדת צדק לצורך הזווג שנאמר שמאלו תחת לראשי בתחלה ולכן הקשה צוייך מבעי ליה דהא צדק מסטרא דלואי שבורבם ממדת הגבור' וקושיא זו שייך נמי במה שאמר וחסידיך ירננו לפי שהרנה הוא ללויים ולכן חזר ואמר דוד בעבור דוד עבדך וכו' תיקונא דהאי תקינית לא תשני לי' דמאחר שהכהן הוא שושבינא דמטרוניתא כדאיתא בזוהר ובתיקוני' ופירוש הענין כי על ידי העבוד' שעושה מעורר הימין להאות במדה זו להעלות אות' למעלה ואחר כך בא סוד התעוררות מצד השמאל ועוד יש בו סוד לפי כי הכהן הוא המונע הדינים כדאיתא בזוהר בפסוק ואל זועם בכל יום כי בכל יום משכים אברהם בבקר בסוד אל זה וזועם למאריהון דדינים שאלמלא כן לא היה העולם מתקיים ולאחר כי יתפרדו כל פועלי און ועולה הכל' למעלה אז מתעורר השמאל ולכן אמר דוד ע"ה תיקונה דהאי תקינת

שהתיקון

תרל"ה. דין סוכת גנב"ך ורקב"ש ובו ס"א:

[א] סוכה אף על פי שלא נעשית לשם מצוה כשרה והוא שתהיה עשויה לצל כגון סוכת כותים נשים בהמה כותיים רועים קייצים בורגנין שומרי שדות אבל סוכה שנעשית מאליה פסולה לפי שלא נעשית לצל לפיכך החוטט בגדיש ועשהו סוכה אינה סוכה שהרי לא עימר גדיש זה לצל לפיכך אם עשה בתחלה כשנתן שם הגדיש חלל טפח במשך שבעה לשם סוכה וחטט בה אחר כך והשלימה לעשרה כשרה שהרי נעשית סכך שלה לצל ואם הגדיש גדול ולא הניח אלא חלל טפח במשך שבעה ושוב חקק בה הרבה ועשה בה סוכה גדולה אינה כשרה כולה על ידי משך שבעה שהניח תחלה ואם חקק מב' צדדים ד' אמות יותר על הז' אף השבעה פסולה דסכך פסול פוסל מן הצד בארבע אמות:

סוכה

טור ברקת

שהתיקון הוא בפרוח השעיה להדבק במדה שלו צריך להשמדה עדי עד (תלים לב) ואחר כך ואתה מרום היא עול' למעל' א"ל דוד הואיל וזמינת לי למטה אית לי למעבד רעותך ולא רעותי כי לעולם כאשר מדה זו עלתה למעל' חזר הענין לכמו שהוא תמיד וכן בנדון של האכיל' כאשר הוא למט' עם הכל' בחופה. אכיל ושתי וכאשר חוזר למקומו למעלה לא אכיל ולא שתי ולכן סיים בה הכי באתריה לא אכיל ולא שתי כלומר כאשר הוא בעולם העליון אלא אימא עילאה כי שם ביתו הרמתה לא אכיל ולא שתי לפי כי עולם הבא אין בו אכילה ושתיה אבל באתרה דילה הוא עולם הנקב' עולם הבריא' אכיל ושתי הס"ד באתי לגני כלומר ואין פירוש באתי לגני גן עדן עליון כאשר פירש פרשת ויקרא שפירש דא גן עדן עילאה ושאר המאמר מובן על דרך זה ויש דרך עמדי אחרת אין להאריך כאן באופן כי הנה העולם מכל זה הוא כי תפארת ישראל הוא החתן כאשר עול' למעל' בסוד הסוכ' העליונה היא אמו אז שניהם עולים כאחד כדאיתא בזוהר כי סוכה מלא באות ו' הוא סוד חתן וכלה לפי כי סוכה בגימטריא הוא עולה צ"א כמנין יאהדונה"י ושניהם עולים למעלה ולכן כאשר אדם זה ראשו ורובו בתוך הסוכ' מורה הפך מן האמור ואמנם ענין זה שייך נמי בזמן שתפארת ישראל עולה הוא לבדו מה שאין כן בזמן זה ואמנם כאשר שולחנו חוץ מן הסוכה שמורה הפרד למעלה ונוסף עוד שאכל הרי זה כמו שאכל חוץ לסוכה אפילו היא סוכה גדולה כלומר כי דבר זה שייך נמי בסוכה קטנה הוא בסוד המדה האחרונ' סוכת דוד הנופלת כי גם החתן תפארת ישראל אוכל עמה והצדיק נכנס לישב שם כל שבעה שנא' בסכת תשבו שבעת ימים ומלת בסכת חסר שמורה על סוכת דוד כאמור ולכן כאשר שולחנו חוץ לסוכה זו ואכל כאלו אכל חוץ לסוכה ודבר זה הפרד גדול דמאחר כי האכילה הוא כינוי אל הזווג שנא' אכלה ומחתה פיה נמצא שהוא מורה פירוד למעלה חלילה ולכן יחשב כאלו אכל חוץ לסוכה גזרה שמא ימשך אחר שולחנו וימצא כי שניהם חתן וכלה מבחוץ כאמור אמנם סוכה גדולה וקטנה שייך נמי בסוכת דוד והנה כאשר היא קטנה הוא סוד מאחז"ל בפ' צדיקי' ישכנו כי עמדו שבעה דורות וסלקו השכינה למעלה חטא אדם נסתלק רקיע א' וכו' עמדו שבעה צדיקים והורידו אותה לארץ כי סוד הענין בשבע מדות שלה שנתפשט' בהם ולכן נקרא סוכה קטנה ע"ד מה שפירש בזוהר בפ' עיר

ממקור חיים

קטנה שמדבר על מדה זו בזמן שהיא קטנה כמו כן הוא סוכה זו ואח"כ נעשית גדולה עד מקום שנאמר אשת חיל עטרת בעלה ולכן אדם זה שהיה ראשו ורובו בתוך הסוכה ושולחנו חוץ לסוכה מתחלה לא יפה עשה שנא' זה השולחן אשר לפני ה' והוא הוציא אותו לחוץ ונוסף עוד שאכל חוץ לסוכה שגרם כי האכילה עליונה תהיה מחוץ לסוכה לכן יחשב לו כאלו לא אכל בסוכ' גזרה שמא ימשך אחר שולחנו וייחוד זה הוא הנעשה בחול למטה ואין ראוי לעשות כן:

[א] אע"ג שכבר נת' למעל' שהקפיד הכתוב על מעשה הסוכה כי יהיה דבר חדש שנאמר חג הסוכו' תעשה לך ודרשו חז"ל תעשה ולא מן העשוי עתה יאמר כי סוכה אף על פי שלא נעשית לשם מצוה כשרה להיות כי כך דרש ר"א בן עזריה לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה ואף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ולכן יאמר נא סוכה אף על פי שלא נעשית לשמה כשרה דהיינו כי זה האדם לא היה מתכוין בעשותו אחת מכל מצות ה' להשלים את נפשו כי כמו שבשעת מעשה המצוה צריך האדם להתכוין להשלים מצות ה' אשר צוה וכך צריך לכוין להשלים נפשו לפי כי כאשר נשלם נפש האדם על ידי המצות אז חוזר השלימות ופנה למעלה ובזה תבין עיקר הדבר מה שאמרו חכמים ז"ל כל הקורא ק"ש ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאלו עשאני כביכול ולכן התבונן בזה כי להיות הנפש חלק אלוה מלמעלה לכן על ידי שמשלי' נשמתו נמצא השורש שלה למעלה מתוקן ובזה תבין כי בכל ענין דרשה שהיה אומר אחד מן החברים אומרים לא זכאה חולקך ומי לא ידע כי הצדיק ולומד בתורה אשרהו אלא כי יאמרו על עיקר זה להיות כי כל הנשמות הם נשרשי' למעל' באדם העליון וכפי המעשה אשר יעשה האדם או בלימוד התורה כך נשלם השורש שלו למעלה ומאיר ביותר כדרך שאמרו חכמים זכרונם לברכה בענין השבט שהיה עושה מצוה אבנו מאיר וכאשר לא טוב עשה אבנו היתה מכהה את אורה כך הוא למעלה כפי המצוה או כפי הלימוד אשר ילמד האדם כך מאיר שורש נשמתו למעלה ולכן כאשר הי' אומר דברים מחודשים וביותר שהם על דרך האמת לכן היו אומרים לא זכאה חולקך אשרי החלק שלך למעלה כמה הוא מאיר עתה באדם העליון ולכן נתחייב מזה כי כאשר האדם יעשה מצוה שלא כתקנה אינו נתקן בנפשו מכל שכן למעלה ואינו יכול לעשות לו סוכה הרוחנית מכל מקום היא כשרה

ונחשב

ונחשב לו כאלו עשאה לשמה והוא שתהיה עשויה לצל לפחות כי לכן יהיה צל ראשו להציל לו מרעתו כאשר בצל שדי הוא יתלונן והיינו מה שאמר הכתוב החכם עיניו בראשו וכו' ירצה כי החכם הנלבב עיקר עיניו ומעייניו בראשו בעיקר שלו בשורשו שהוא צל על ראשו לתקן אותו אמנם והכסיל לפי שהוא נשרש בקליפה מפני מעשיו לכן בחשך הולך ובזה תבין המאמר שנתבאר בהלכות פסח מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה כל אדם יש לו שני חלקים חלק בגיהנם וחלק בגן עדן עיקר הדבר כך הוא כי כל אדם יש לו שני חלקי' חלק אחד בגן עדן הוא כינוי אל הקדושה על דרך מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה וירח את ריח בגדיו שנכנס עמו גן עדן שהוא כינוי אל השכינה כך בזה וחלק בגהינם הוא כינוי לקליפה וזה החלק הוא מצד הגוף והרשע על ידי מעשיו נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם שהוא בקליפה נמצא שנאבד מן הקדושה ותשכון עליו ענגה של הקליפה ולכן הכסיל בחשך הולך כנזכר ולכן צריך כי סוכה זו אשר יעש' האדם אף על גב שלא נעשית לשם מצוה כשרה ובלבד שתהיה עשויה לצל בצל שדי יתלונן כגון סוכת כותים נשים וכו' וראוי להתרמז אל האדם בענין שבעה סוכות הללו שהם עושים לצל ולא לצניעות בלבד והנה עיקר הדבר כי צל זה הוא הצלם אשר הוא על ראש האדם כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רכ"ה וזה לשונו וסוכה תהיה לצל יומם דאתמר בה בצל שדי יתלונן ולא בצל סוכת הדיוט דאגין על גופא משמשא אלא צל לאגנא על נשמתא בצלו חמדתי וישבתי אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים צל עם ▭ איהו צלם דאתמר ביה אך בצלם יתהלך איש וכו' והנה שבעה סוכות הללו הם צל ולא יהיה לכם צלם כי הנה סוכת כותים שם נאמר סר צלם מעליהם דהיינו לומר כי אין להם רק צל ולא צלם ולכן צלם משמע אותיות צלם כי אין להם לפי שהוא מן הקליפה שנאמר בה והסרון לא יוכל להמנות וכן סוכת נשים אין בה צלם רק צל בלבד וכן כלם מכל מקום מאחר כי נמצא להם צל כשרה כי האדם על ידי מעשיו יכול לתקן הדבר לפי כי הנה נתבאר למעלה כי האדם הוא כלול מכל העולמות בחינת נפש מעולם העשיה רוח מעולם היצירה נשמה מעולם הבריאה ולכן נמצא כח בו לתקן כל צל מאלו ולעשות אותם צלם קדוש להציל לו מרעתו כנזכר אבל סוכה שנעשית מאליה פסולה לפי שלא נעשית לצל וכיוצא ימצא כגון החוטט בגדיש ועשאו סוכה אינה סוכה לפי שהגדיש אינם מצות גמורות כמו שהגדיש עדיין לא נגמר מלאכתו כך עשה מצות גלומות וחכמים זכרונם לברכ' אמרו לא עם הארץ חסיד וז"ש שהרי לא עומד אותו גדיש לצל שהרי לא נשלם המצוה להגן עליו להיות צל על ראשו לפיכך אם עשה בתחלה כשנתן שם הגדיש בזמן שעש' המצו' עשה חלל טפח שרצה לומר כבר העמיק בענין בחזקת היד בכל דעתו במשך שבע באמצעות שבע מצות שניתנו מתחל' נבני נח אף על גב כי חוזר הקדוש ברוך הוא ופירש אותם לישראל וחטא בה אחר כך עוד הוסיף לחטא אחר ידיעת המצוה והשלימה לעברה כלומר השלים המצוה בערך עברה דברות שנאמרו מפי הגבורה כך היה בכונתו בתשלו' המצו' כשרה שהרי נעשית סכך שלה לצל והיא בערך המצות הגדולות שנעשה בהם הסכך של הסוכה כנ"ל ואם הגדיש גדול הוא המצוה זו היא גדולה בכל חלקיה הצריכים לה ולא הניח שם חלל אלא טפח כי לא העמיק הרחיב בהכנת המעשה אמנם אחר כך שוב העמיק וחקק בה הרבה ועש' בה סוכה גדולה אינה כשרה כולה להגן עליו על ידי מסך שבעה שהיה מתחלה ואם חקק משני צדדין ארבע אמות יותר על השבעה דהיינו כי על ידי מה שחקק והבין בענין מעשה המצוה מה מעשיה והצורך לעשות בשעת מעשה והבין זה על ידי ארבע אמות של הלכה וזה יותר על השבע' נוסף על הידיעה של שבע מצות הנזכר אף השבעה פסול' מלהגין עליו וכבר נתבאר לעיל וסכך פסול פוסל מן הצד בארבע אמות: וכאשר נשוב להבין מה ענין זה למעלה מה ענין סוכות הללו וכך היה אומר סוכה אף על פי שעשאה שלא לשם סוכה כשרה דאף על גב כי לתיקון סוכת דוד הנופלת צריך לתמכה ולסעדה בכונה גמורה כמו שאמר הכתוב סמכוני באשישות כי כך אמרה לישראל בגלא שמכוני מנפילה זו אף על פי כן שלא נעשית לשם מצוה כשרה הוא הדבר הנזכר בזוהר פ' תרומה דף קל"ד הוצא למעל' וז"ל בשעתא דאיהי את בעולמתהא ובעאת לאתפרשא מסטרא אחרא את כמאן דמזדמנת למחמי ביקרא דמלכא ולא יתיר והכי מכרזי דיזדמנון למחמי ביקרא דמלכא כדין סטרא אחרא לא ניחא ליה למחמי ואתפרש מינה כד"א צאינה וראינה בנות ציון כמה דאת אמר במלך שלמה פוקו למחמי כיון דאתת כל עולמתהא עיילין לה לחופה בלחישו ברזא בהדי מלכא דאלמלא לאו הכי לא יתפרש מינה ההוא סטרא אחרא ויתערבב חדוותא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי לא מדעת נעשה הייחוד של סוכות דוד שהרי בתחלה מכריזין צאינה וראינה בנות ציון כדי שיחשבו שהכונ' לתת להם רשות שיבאו לראות אבל אין כונתם לייחד הכל' עם דודה אם כן הנה למדנו מזה כי סוכת דוד אינ' נעשית לשם מצוה היינו מצות עונה ואף על פי כן כשרה שהרי שמשה עיילין לה לחופה אח"כ והוא שתהיה עשויה לצל לפי כי כן נמי למעלה סוכת דוד נבנית ונעשית לצל כי כן הצדיק מסתופף בצל שלה כגון סוכת כותיים לפי כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים והנה גם סטרא אחרא שהם גוים יש להם סוכה כי כך אחז"ל לא נבנית צור אלא מחרבנה של ירושלם ונמצא כי הסוכה של כותים היא עלמה מסוכת דוד הנפלת כי חוזרת לעלות למקומה למעל' ולכן היא כשרה וכן סוכת נשים כי הנה כל העולמות מן האצילו' ולמטה כלם הם נקראים עלמא דנוקבא ולכן הסוכה אשר נעשית למטה היא כשרה כי הנה נתבאר בתיקונים בפ' כי עוף השמים דא מטטרו"ן דמסייחדן צדיק וצדק על ידוי ביומין דחול וכדאיתא בזוהר בענין שליחות אליעזר להביא את רבקה וכן בפ' טוב ילד מסכן דא מט"ע חכם דאתכליל ביה חכמה תתאה בסוד כי שמי בקרבו ולכן סוכת נשים כשרה וכן הנעשית לבהמה הרבוצה על אלף הריס וכן

כסלו

כולם אבל סוכה שנעשית מאליה כגון החוטט בגדיש והנה הרמז בזה כי גדיש הוא בסוד מט"ט שעול' בגי' דיש נשאר אות גימל לרמוז כי חכמת שלמה גמלתהו טוב והחוטט בו באותיות ע"ט שבתוכו שעולה י"ז בגי' טוב. סוד אמרו צדיק כי טוב כך יעשה בה לעשות שם סוכה לתקן סוכת דוד להכין אותה ולחבר אותה עם הצדיק כי טוב בסוד היחוד הנעשה ע"י מט"ט כמו שנתבאר אצלי מ"ש בפרקי ר' אליעזר אמר מט"ט תופר מנעלים הייתי ועל כל תפירה ותפירה הייתי מייחד שמו של הקב"ה ולכן במדה זו שלה לו הקב"ה והעלהו למעלה והוא תופר שם המנעל של הלילה ואמנם גם היחוד נעשה על ידו לפי שהיה מייחד שמו של הקב"ה כאמור אמנם העושה באופן זה וחוטט לעשות ונתקן סוכה שם אע"ג כי נעשה היחוד אינה סוכה וצריך להעלות אותה למעלה לפי כי ייחוד זה הוא הנעשה בחול כדאי' בתיקונים בפ' כי עוף השמים דא מט"ט וכו' ועל ידו מתייחדין צדיק וצדק ביומין דחול אבל הסוכה צריך להיות בעולם העליון כאמור והסיבה לפי כי גדיש זה לא עומד צל כלומר דאע"ג כי ידענו כי מט"ט יש בו צל כדאי' בזוהר בפ' כעבד ישאף צל עבד זה מט"ט מ"מ אינו עשוי רק להגין ואינו עומד צל היינו סוד מאחז"ל שמענו יש כנפים לארץ שנאמר מכנף הארץ וכו' כנפים לחיות וקול כנפי החיות וכו' גדולים בעלי גמילות חסדים ובעלי מצות שאינם חסים אלא בצל מי שאמר והיה העולם שנאמר ובני אדם בצל כנפיך יחסיון לפיכך אם עשה בתחלה כשעשאה כמו צל טפח בסוד במחוקק במשענותם במשך שבע מדות שממשיך מהם ונותן לה שבע ברכות לשם סוכת שלום וחטט בה אחר כך בייחוד עליון להשלימה לעשר מדות כשרה שהרי נעשה הסכך שלה צל להסתופף הצדיק שם ואם הגדיש גדול הוא מט"ט שהוא בסוד זקן ביתו ולא הניח אלא חלל טפח במשך ז' מדות ושוב חקק בה הרבה ועשה בה סוכה גדולה שגדלה שם חכמת שלמה אינה כשרה כולה במשך ז' שבנית בתחלה רק היא צריכה לעלות למעלה ואם חקק במדה זו מפני לצדדים ד' אמות יותר על השבעה אף השבע' פסולה לפי כי המדה זו נשתנתה שהיא בתולה ואיש לא ידעה ולכן כאשר חקק בסוכה זו מפני מקומות מורה כי מדה זו ח"ו נפגמה מפני מקומות הנזכר ולכן גם הז' שלה פסולה דהכך פסול מן הצד ד' אמות שהרי מאחר שהיה בסוד צורת ד' לרמוז שעומדת בסוד תנה"י של הזכר והגיע בה ענין העדר זה מורה פגם ולכן גם בגשמי סוכה זו פסולה בד' אמות כדלקמן :

[א] הנה נתבאר למעלה כי ענין הסוכה אשר יעשה

תרל"ו. דין סוכה ישנה ובו ב"ס :

[א] סוכה ישנה דהיינו שעשאה קודם שיכנסו ל' יום שלפני החג כשרה ובלבד שיחדש בה דבר עתה בגופה לשם החג ואפילו בטפח על טפח סגי אם הוא במקום א' ואם ההידוש על פני כולה סגי אפילו כל דהו ואם עשאה לשם החג אפי' מתחלת השנה כשרה בלא חידוש : [ב] יוצר כלי חרש שיש לו שתי סוכות זו לפנים מזו ועושה קדרותיו בפנימית ומוכרם בחיצונה הפנימית אינו יוצא בה ידי סוכה כיון שהיא דירתו כל השנה אינו ניכר שדר בה לשם מצוה והחיצונה יוצא בה שהרי אינו דר בה כל השנה :

מי

האדם לטוב לו ולהגין עליו על ידי מעשה המצות ולכן בא הצווי חג הסוכות תעשה לך מצוה ואחז"ל תעשה ולא מן העשוי כי ישראל נמשלו ליונה מה יונה בכל חדש מחדשת לה גורן כך ישראל מחדשים מצות ומעשים טובים אמנם מכל מקום סוכה ישנה שכבר תיקן אותה האדם על ידי מעשיו כי זה הוא מורה על אותו החלק אשר לו בג"ע כמו שאמרו חז"ל כל אחד יש לו חלק אחד בג"ע וחלק בגיהנם זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע ולכן כדי לזכות לחלק של חבירו חייבה התורה תעשה לך מחדש ולא מן העשוי שהוא מורה על החלק שיש לו מתחל' אמנם לענין אותו החלק שהוא שלו דהיינו הדמיון אל סוכה ישנה לפי שכבר הוא שלו מיום היותו בעולם דהיינו שנתן דעתו עליה ועשאה ותיקנ' קודם שיכנסו ל' יום שלפני החג כשרה להציל לו מרעתו כי המצוה מגינה עליו ובלבד שיחדש בה דבר עתה בגופה מצוה אחת מחדש שיהיה לשם החג ואפילו בטפח על טפח היינו מצוה הנעשית ביד וכאשר שנה עליה נקרא טפח על טפח וזה מספיק אם הוסיף זה במקום אחר מן הסוכה שהרי נתבאר למעלה כי הסוכה היינו הסכך נעשה ע"י מצות התמורות ולכן מספיק במצוה קלה ואם החידוש הוא על פני כולה כי זה יהיה ע"י מצוה המורה כאמור זה מספיק אפילו כל דהוא ואינו צריך שיהיה טפח על טפח להיות בונה במצוה רק פעם אחת מספיק ואם עשאה לשם חג תיקן סוכה זו הוא החלק שלו כאמור אפילו מתחילת השנה כשרה להגן עליו בלא חידוש כאמור : [ב] יוצר כלי חרש הנה נתבאר בהלכות פסח כי האנשים בני האדם הם נחלקים בכמה מינים כלי כסף כלי מתכות כלי אבנים והירוד והפחות שבכל מין האדם הוא נמשל אל כלי חרש לפי שהוא עם הארץ כי אין לו תקנה אלא שבירתו טהרתו ולפי כי היא נרדף בלי חפץ אחר רסן בטנו כי כל המאכל הוא נהפך לטיט היון חרש את חרשי אדמה ולכן יאמר כא יוצר כלי חרש וכו' הוא אדם זה שעליו נאמר וייצר ה' שתי יצירות אחת לגבי החומר ואחת לגבי הצורה וזה הוא מן היצירה של כלי חרש ההולך אחר החומר אמנם יש לו שתי סוכות זו לפנים מזו כאשר סוף סוף כל מה שהוא אוכל והנה בשבתות וימים טובים למצוה יחשב לו ובענין ההוא שהוציא טבלא של כסף וכמה שלשלאות של כסף וכל מיני מגדים על השולחן א"ל במה זכית לכך א"ל קצב הייתי וכל בהמה נאה הייתי אומר זו לשבת הנה ימצא כי עשה לו שתי סוכות אמנם הם זו לפנים מזו כי האחת חול והשנית קדש כאמור ולכן בא הדין בגשמי בסגנון זה שעשה קדרותיו בפנימית ומוכרם בחיצונה לכן הפנימית שהוא מה שעשה

תמיד

תמיד למלאת רסן בטנו בדרך קבע אינו יוצא בה ידי סוכה כיון שהיא דירתו של כל השנה ורגיל בכך אינו ניכר שדר בה עתה לשם מצוה אמנם החיצונים יוצא בה שהרי אינו דרכו כל השנה ובענין הנמשל ירצה כי אינו רגיל לאכול כל השנה לשם מצוה זולת בשבתות וי"ט שריבוי האכילה בהם הוא מצוה ולכן בסוכה זו יוצא ידי חובתו ונדחה העון ממנו חובה הוא. הנה זאת תורת האדם בענין מעשיו כאמור : ולענין הנוגע למעלה ירצה כי ע"י מעשה האדם מתעורר השורש למעלה כאמור ולכן יאמר סוכה ישנה דהיינו שעשאה קודם החג וכו' כי הנה סוכת דוד הנופלת צריכה תיקון בכל יום ובכל שעה מחדש שלכן נא' חג הסוכו' תעשה לך לומר תעשה מן החדש ולא מן העשוי וכאשר נתבונן בענין זה מהו הרצון וכילד יתכן זה הענין לעשות ולא מן העשוי דאע"ג כי יש להבין כי הרצון לומר כי אינו מספיק תיקון סוכה זו במצות שעשה כבר ולא בלימוד של אתמול כי לא די שהוא מחוייב לחדש בכל יום ויום תורה שנאמר והגית בו יומם ולילה כמשחז"ל ישראל נמשלו ליונה כמו שהיונה מחדשת לה גוזל בכל חדש כך ישראל הם מחדשים תורה ומצות וע"י כן מתחדשת גם כן סוכה זו הנופלת אמת הדבר הזה אמנם עוד צריך להעמיק בדבר לדעת מה יעשה ישראל לצורך תיקון סוכה זו ויש ב' דרכים בענין שבהם נאמר כל ארחות ה' חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדותיו האחד הוא ענין הבירור כי צריך האדם בעשותו אחת מכל מצות ה' לכוין לברר נצוצות הקדושה אשר נשארו באותם מאנין תבירין ולדעתי זה יהיה הרצון במה שאחז"ל בפ' זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות ס"ת נאה לולב נאה וכו' טלית נאה שהתכלית הוא כדי לברר ולהוציא המחובר שבאותם מאנין תבירין מן הניצוצות של הקדושה ובזה אבין מה טעם היו ישראל מקריבין בעלי מומין על גבי המזבח כי אין זה רחוק לומר כל כך היה בדעתן לומר דמאחר כי תכלית המעשה הוא יהיה כדי לברור הניצוצות הקדושות אשר נפלו באות' הכלים מאנין תבירין א"כ יותר טוב להקריב בעלי מומין כי בזה ימצא שאנחנו מתקנים כל הבעל חי לגמרי אז טוב לו יותר ממה שנתקן ניצוץ אחד ולכן אמר להם הקב"ה וכי תגישון פסח וחולה אין רע אתם אומרים אין רע כלומר לא נשאר רע כלל שהנה נתקן הכל בבת א' ולכן יאמר הקריבהו נא לפחתיך וכו' (מלאכי ג) כי כאשר אנו מתקנים הוא בבחינה הפנימית אמנם בחיצונית אין שם תיקון כלל והוא דוגמא אל האדם דאע"ג כי נפשו לא מטוהרה היא מפני העון ימצא לה תיקון אמנם הנמצא בו פגם באחד מאבריו שהוא ענין חיצון אין לו תקנה ולכן יאמר נא הקריבהו נא לפחתיך וכו' כי יש הפרש בין מומין שבסתר יש להם תקנה אמנם מומין שבגלוי אין להם תקנה עד לעתיד אחר התחיה כי אז בלע המות לנצח וחרפת עמו יסיר היא הערלה הנקרא חרפה כמו שאחז"ל והנה זה הוא ענין אחר שצריך לעשות ע"י מעשה המצות לתקן ולברר הטוב מאות' מאנין תבירין ואח"כ מעלה אותם למעל' לבנין סוכת דוד הנופלת. וע"י כן מתחדש מלמעלה אורות כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רל"ט · וז"ל ר' יהודה פתח ואמר ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם וכו' מהו כל אשר יעשה אלא מקרא אחרא אמצעא כתיב עין לא ראתה וכו' יעשה למחכ' לו עשית מבעי ליה אבל אתר עילאה הוא דנגיד ונפיק ואדליק בוצינין כלהו לכל עיבר ואקרי עולם הבא ומניה נפיק חד אילנא לאשתקיא וכו' והוא עולם הבא דנגיד ונפיק אתקין ליה להאי אילנא תדיר וכו' מעטר ליה בעטרין לא פסיק מבועי מניה לעלם ולעלמי עלמין וכו' הנה מבואר ממאמרי' הללו כי בכל יום ויום ימצא אורות מחודשים על ידי מעשה המצות לצורך סוכה זו אמנם יאמר נא סוכה ישנה דהיינו שעשאה קודם שיכנסו ל' יום שלפני החג היינו סוכת דוד הנופלת אותה הנקודה עם המדו' שלה הם היורדים בעולמות התחתונים ועתה הוא מעלה אותם למעלה לבנות הסוכה זו והם מדות שלה שלכן נק' סוכה ישנה שעשאה ותקן אותה קודם ל' יום דהיינו כי מזמן הבריאה שאמרה הירח לפני הקב"ה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד ונגזר עליה לכי ומעטי את עצמך הנה נמצא ענין המיעוט ע"ו ימים וזמן המלוי ע"ו ימים ואדם זה התחיל לתקן אותם ל' יום דהיינו אפילו בזמן המיעוט כשרה ובלבד שיחדש בה דבר עתה בגופה היינו מאותם האורות הבאים מלמעלה כדאיתא פ' אמור מאן פועל צדק אלא אלין אינון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא בעטרהא וכל חד פועל צדק אקרי והנה מבואר מזה המאמר כי כל אלו הם ענינים מחודשים שעושים הצדיקים בגופם אמנם עוד הם עושים בגופה ממש כי הם מגדלים אותה בי"ג מדות של רחמים כדאיתא פ' תצא דף רפ"ו · וז"ל דדא כלה דילך יהיבת לה ליה לגדלא לה במדות טבין ואיהו גדיל לה בתליסר מכילן דרחמי דרמיזין בתלת תיבין וה"ו אנ"י וה"ו דאינון את"ו וכו' ואמנם אם גדל לה לשם החג בטפח על טפח סגי והוא סוד הכתר שלה כי נתכוין לעשות לה כתר שלם כמו שאלה מזמן הבריאה כנ"ל והיינו אם החידוש הוא במקום אחר שמורה על חידוש הכתר שלה אבל אם החידוש הוא על פני כולה שמגדיל אותה כנזכר סגי אפי' כל דהוא ואם עשאה לשם חג אפילו מתחלת השנה הוא מש"ה תמיד עיני ה' בה מראשית השנה כשרה בלא חידוש :

יוצר כלי חרש וכו' זש"ה יוצר רוח אדם בקרבו איתא בזוהר פ' מקץ דף קנ"ה · וז"ל ר"ש אמר האי קרא קשיא אי כתיב ויוצר רוח אדם ולא יתיר יאות אבל בקרבו מהו אלא רזא איהו כתרין סטרין דהא מההוא נהר דנגיד ונפיק מתמן נפקי ופרחי נשמתין כלהו ואתכנישו באתר חד וההוא אתרא איהו יוצר רוח אדם בקרבו והאי כאתתא דאתעברא מן דכורא וההוא וולדא צרת ליה במעהא עד דאתצר כולא בצורת שלים במעהא כך ויוצר רוח אדם בקרבו עד דנפיק לאוירא דעלמא וכו' ולכן בא הדוגמא בגשמי ליוצר כלי חרש שיש לו שתי סוכות זו לפנים מזו כי כן היוצר הוא הבורא יש לו שני מקומות למעלה בסוד סוכת דוד זו לפנים מזו והם בסוד שניהו החדר והפרוזדור והנה היוצר הגשמי עשה כלי חרש בקדרו' עושה אותם בפנימית ומוכר אותם בחיצונה וכן

הוא

תרל"ז. דין סוכה שאולה וגזולה ובו ג"ס:

[א] מי שלא עשה סוכה בין בשוגג בין במזיד עוש' סוכה בחולו של מועד אפילו בסוף יום שביעי וכן יכול לצאת מסוכה זו ולישב באחרת: [ב] יוצאין בסוכה

טור ברקת

הוא ביוצר העליון כי עשה קדרותיו הרוחניות הם הנשמות בפנימית באותה הנקראת חדר ומוכר אותם ר"ל ואח"כ נותנם לבני אדם מן החיצונה הוא הנקראת פרוזדור ולכן הפנימית אינו יוצא בה ידי סוכה מפני שהיא דירתו כל ימות השנה והענין כי הנה נודע כי כאשר האדם מפקיד רוחו ביד קונו בלילה אז חוזר הרוח למקום שיצא ממנו בסוד אור חוזר שנאמר והרוח תשוב אל האלהי' אשר נתנה וזה נעשה תמיד ולכן יאמר כי אינו יוצא בה ידי סוכה מפני שהיא דירתו כל ימות השנה בכל לילה שם הוא והחיצונה יוצא בה על ידי מצוה זו שעולה שם בסוד אור חוזר להעיר את האהבה לכן יוצא מרשות סטרא אחרא שהרי אינו דרכו כל השנה כלומר כי בזמן שנכנס הרוח לנקוד' הפנימית הוא נחבא שם וניצול מהקליפה אבל ע"י מצות הסוכה גם כאשר נכנס בחיצונה יוצא משעבוד הקליפ' דאע"ג שחטא יוצא ידי חובתו כנ"ל: וכאשר נעמיק כי יוצר זה הוא יוצר הכל שנאמר וייצר ה' וכו' הוא מתקן קדרותיו הם מאנין תבירין דיליה בסוכה הפנימית לפי שהם סוד ב' השין והתיקון הוא בפנימית ומוכרן בחיצונה שנאמר באשת חיל ורחוק מפנינים מכרה היינו משחז"ל מכרה עיבורה כד"א מכורותיך ומולדותיך ולכן הפנימית אינו יוצא בה ידי סוכה שהרי כל ימות השנה דר בה שנא' אכלו רעים ולא מתפרשן אבל החיצונה יוצא בה שהרי אינו דר בה והוא בסוד התשובה: ועוד יובן כי יוצר זה היינו היוצר יעקב כי יוצר הכל הוא כי ודאי שעולה להעיר מ"ן כנזכר פ' ויצא ותצא לאה לקראתו וכו' ולכן וישכב עמה הנקרא הוא ולמטה שמתחבר עם הכלה נמצא כי יוצר כל הנשמות והרוחות והנפשות הוא ויוצר הקדרות בפנימית ולפי שכל השנה דר שם בכל לילה כנזכר לא יצא ידי סוכ' וחיוב השינה עיקר שאפילו עראי אינו רשאי לישן חוץ לסוכה כדלקמן לכן בחיצונה היא כלתו יוצא בה שהוא ישן בסוכה:

[א] **הנה** כדרך שלענין התשובה יש לה זמנים הרבה כנ"ל כמו כן לענין של מעשה המצוה יש לה תשלומין דאע"ג כי גדולה מצוה בשעתה מ"מ גם מי שלא עשה סוכה ולא דעת ולא תבונה להועיל לנשמתו כך היה לו בין בשוגג בין במזיד כי שאחז בעקביו ולא זכר כי המועד הוא רמז לומר ראה כי בית מועד לכל חי ולכן צא מדירת קבע ושב בדירת עראי כי כן יצא מדירת קבע שבבית ושכן חררים במדבר תחת חרול יסופח והוא לא זכר מאחת מאלה עדיין יש לו תקנה עושה סוכה בחולו של מועד אשר הותר בו דבר האבד כך יעשה לעצמו סוכה להצילו מרעתו ביום אף ה' ואפילו ביום ז' שהוא הרמז לימי שנותינו בהם שבעים שנה ואפי' עשה תשובה בסוף ימיו היינו סוף יום שביעי שנאמר תשב אנוש עד דכה עד דכדוכה של נפש

ממקור חיים

כי עדיין מקבל אותה הקב"ה וכן יכול לצאת מסוכה לסוכה כלומר לא מבעיא כי האדם ע"י הלימוד ומעשה התשובה שמתקן מעשיו הוא עושה לו שם סוכה להגין על נשמתו כי בצל שדי יתלונן לעתיד ולא די מעלה זו כי לא תזכרנה כל מעשיו הרעים ביום שובו מרשעו כאשר הוא שב מאהבה זדונות נעשות כזכיות ובהם בונה הסוכה לשכון בתוכה לעה"ב ונוסף עוד כי נמצא באדם יכולת ע"י מעשיו לעשו' סוכה אחרת דהיינו להרויח אותו חלק של חבירו כמשחז"ל כל אדם יש לו שני חלקי' חלק אחד בג"ע וחלק בגהינם זכה אדם נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן וזו הוא הנקראת סוכה שאולה לפי כי סוף שאינה שלו רק של חבירו היתה וזה זכה בה ע"י מעשיו הטובי' ולכן יאמר כי גם בעה"ז בגשמי יכול לצאת מסוכה זו שהיא שלו שעשה לשם סוכה ממעשיו הטובים ולישב באחר' שהרויח אותו חלק חבירו כאמור ומה גם ירצה מ"ש וכן יכול לצאת מסוכה זו ולישב באחרת והכל משלו ואין זו סוכה שאולה והענין כי הנה כבר נתבאר בהלכות פסח ענין ריבוי הבתי' שנמצאים לאדם כי מוכרח הוא להיות לאדם בכל עולם בית דהיינו בג"ע הארץ כמבואר בענין ההיכלות דבראשית וכן הוא בגן עדן העליון ומאחר כי האדם כולל נפש רוח וכו' וכל חלק מאלו הוא מעולם אחד לכן כאשר חוזר לשם מוכרח הוא להיות לו שם בית כי זה הוא חזקת הבתים והקרקעות שיש לו לאדם וכאשר הגיע לעונ' הפעוטות מקחו מקח בקרקעות וכו' וכן הענין בסוכה כי צריך כל איש הישראלי להיות לו כמה סוכות כפי הבחינות אשר הוא כולל והדבר מובן ואין להאריך ובכן הוא יוצא מסוכה זו התחתונ' שבג"ע הארץ ויושב בסוכה האחרת ע"י אותה בת קול שקורא מלמעלה כדאי' פ' ויקהל בפ' וברא ה' על מכון הר ציון ועל מקראיה כי בת קול קורא לכל אחד ומזמין אותו לעלות למעלה והיינו כי יוצא מסוכה זו ויושב באחרת וכן יוצאין בסוכה שאולה היינו הדין שנתבאר שם בדין המשכיר בית לחבירו דהיינו כי כאשר יש לאדם בתים מרווחים וכוין פתיחן ליה לחזות בנועם ה' וכמשחז"ל עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק י"ש עולמות היתכן כי בכל אלו העולמו' אין בהם בתים ולכן כאשר יש לצדיק זוכה ע"י מעשים טובים הוא יושב בבית ההוא בדין שכירות לזמן ידוע ואח"כ הולך משם למקום אחר וכן הענין בסוכה שאולה שהאדם ע"י מעשיו נכנס באותה סוכה שאינה שלו לפרקים ויצדק נמי באותו החלק שיש לכל איש הישראלי בג"ע כנ"ל כי כל זמן אשר עדיין לא הפסיד הרשע אותו החלק הוא נקרא לצדיק סוכה שאולה וכמשחז"ל במות אדם רשע תאבד תקוה כל זמן שהוא בחיים אפשר יעשה תשובה וזוכה לאותו החלק שלו ולכן כל זמן שהרשע מאריך ימים אותו החלק שלו נקרא לזה הצדיק סוכה בהשאלה ועם כל זה יוצא בה ידי חובתו ודל"ה

בסוכה שאולה וכן יוצאין בשל שותפות : [ג] סוכה גזולה בשרה כיצד אם תקף על חבירו והוציאו מסוכתו וגזלה וישב בה יצא שאין הקרקע נגזלת : ואם גזל עצים ועשה מהם סוכה אע"פ שלא היברן ולא שינה בהם כלום יצא תקנת חכמים שאין לבעל העצים אלא דמי עצים בלבד אבל אם גזל סוכה העשויה בראש הספינה או בראש העגלה וישב בה לא יצא :

עצי

ונראה לו לכפר עליו וכן יולאין בשל שותפות להיות כי כל אים מישראל לריך לעשות קבלנית לעשות מלוה כמשחז"ל וכן ימלא כי המלוה היא נעשית בשותפות וכדרך זה ימלא כי גם ענין הסוכה שהיא נעשית ע"י מעשה המלות יהי' בשותפות ובזה יולא ידי חובתו כי כמו שמינו עבירה מכבה מלוה כך הוא נהפך כי מלוה מכבה עבירה כמשחז"ל כי בתהבולות תעשה לך מלחמה אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מלות ובכן יולא ידי חובתו של העון הנקרא חובה ואע"ג שהסוכה של שותפות מעשה של המלוה מ"מ מללה כאמור : [ג] סוכה גזולה כשרה ופירש הענין כילד ימלא אם תקף על חבירו אים הישראלי שתקף על חבירו ע"י תורה ומלוה ולכן להוליא חבירו והתרשלות שלו בענין הלימוד והלמידה ולכן הוליא אותו מהסוכה שלו ונתיישב בה דשא לולי שזכה במעשיו לא נתגבר עליו ולכן כשרה להטיב לו לפי שאין הקרקע נגזלת כי הקב"ה ידו פשוטה לקבל שבים : ואם גזל עלים ועשה מהם סוכה וכו' איתא בזוהר פ' לו דף כ"ז אם אוכל' לאין ויבשין אינון פשטי דאורייתא דאינון כעלים יבשים ורזי אורייתא אינון כעלי' לחים וכו' ואחז"ל היכי דאמי גזלן בפני י' כי הנה דבר הנקח בעל כרחו בפני י' נקרא גזלן וכדאי' פ' בראשית דף ו' ויגזול את החנית מיד המלרי דמהשיא שעתא אתמנע מניה ולא הוה בידיה ולכן יאמר אם גזל עלי של תורה ומלות כגון משחז"ל לא יבוזו לגנב לגונב תורה למה למלאות נפשו כי ירעב וזה גזל עלים אלו ועשה מהם סוכה אע"פ שלא חיברן עם תורה שלו או מלוה לפי שלא היה לו יותר ולא שינה בהם כלום כלומר לא חידש בהם כלום ילא ידי חובתו כי האדם ע"י מעשה הרע נכנס תחת רשות הקליפה ונאסר במאסר העון וע"י מעשה הטוב יולא לחירו' כדאיתא בזוהר בפ' לאמר להסורים לאו וכך אחז"ל האדם יש לו שני אדונים עשה רלון יולרו מכעים את ילרו וכו' מת ילא לחירות שנ' ועבד חפשי מאדוניו והיינו מ"ש יולא ולכן יאמר תקנת חכמים שאין לבעל העלים אלא דמי עלים כלומר בעל השמועה אלא שכר התורה אבל אותו שגזל ולמד אותה תחשב לו : עוד ירלה מ"ש פרק ב"ש דיבמות כל האומר אין לו אלא תורה ופריך פשיטא מהו דתימא דאיהו אזיל וגמיר לאחרים ואזיל איהו ועבוד וכו' אפילו הכי אין לו אלא תורה ולכן יאמר הגוזל עלים היינו תורה ע"ד משחז"ל בוקע עלים יסכן בם זה בעל תלמוד שהתורה גזולה היא אללו שהרי יש מי שאומר אפי' תורה אין לו ועשה בהם סוכה אע"פ שלא חיברן עם תורה אחרת שלמד אחר שאמר כך אין לי אלא תורה ולא שינה בהם כלום מענין מעשה ילא משעבוד היצר כאמור ועבד חפשי מאדוניו תקנת חכמים שאין לבעל העלים אותו שאמר אין לו אלא תורה ולימד תורה לזולת

אין לו אלא דמי עלים היינו שכר הלימוד בלבד ואין לו שכר מן המלות שעשה התלמיד שלומד ממנו אבל אם גזל סוכה העשויה בראש הספינה וכו' היינו שאינו מאמין בענין זה כך אחז"ל בפ' הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה משל למדינה הבנוי' על גבי הספינות כל זמן שהם קשורות זו בזו המדינה בנויה נתפרדו הספינות טבעה המדינ' ואדם זה לא האמין כי הסוכ' עליונה היא בנויה בראש הספינה בקשר אמיץ כי ע"י מעשה התחתונים בונה בשמים מעלותיו ונמלא אותה סוכה גזולה היא אללו או גזל סוכה העשויה בראש העגלה היינו סוד הגלגול שהאדם מתגלגל ובא כמה פעמים שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמי' שלש עם גבר והוא יתברך ראש העולם בהשגחתו מגלגל הנשמו' לטובתם והאדם הזה גזל סוכה זו כי מלוה להאמין בזה לפי כי לולי אמונה זו לא יש תשובה לענין לדיק ורע לו וימלא כאלו הוא עול בחוקו. ית' אמנם אמונת הגלגול ימלא כי משפטי ה' אמת השני משפטים אשר עשה באדם זה לדקו יחדיו כאשר תחבר הדין הראשון עם השני לדקו כי לדיק זה רע לו מסיב' רשעו הקודם ולפי כי זה אינו מאמין בעיקרים הללו לא ילא מדי דופיו ממה שחטא : כדרשתי עוד לפרש דינים הללו על פי הדרך ראשון כי המעשה של איש הישראלי גורם קיום עולם התחתון ופנה למעל' לתיקון רוחני ולכן כך היה אומר מי שלא עשה ותיקן סוכ' העליונ' סוכת דוד כי כן הוא חובה עלינו לעשות המלוה כתקנה שלימה בכל פנותיה כאשר לוני ה' אלקי ואדם זה לא דעת ולא תבונה לתקן מדה זו בזמן המועד כי כן הוא חובה עלינו מאחר שהיא סוכת דוד הנופלת והיא אומרת לישראל בניה המכוני באשישות כדאיתא בזוהר מי הוא זה ערב אל לבו לעשות הדבר בשוגג מכל שכן במזיד ולא זכר שהקב"ה מיום שברא העולם עשה לו סוכה בירושלם והוא מתפלל ואומר יהי רלון שאראה בבנין ביתי כי זה הוא סוכה שבעל הסוכה זו סוכת דוד הנופלת לא עשה לתקן סוכה זו להקי' אותה מן הגלות בכמה קילים שעברו בעונותינו עידן ועידנין ופלג עידן ולכן עושה בחולו של מועד כי הנה איתא בתיקונים אם יגאלך טוב הוא הלדיק יגאל ואם לא יחפוץ לגאלך וגאלתיך אנכי דיליאת מלרים היא אמו ועוד אחז"ל אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב שנאמר וירא כי אין איש וכו' ותושע לו ימינו ולכן עשה אדם סוכה בח"ה כי כן יעשה ויתקן הב"ה סוכה זו בדור שכולו חייב והוא דרך חול ואפילו בסוף יום שביעי יעשה אותה דאמר רב קטינא שיתא אלפי שנה הוי עלמא וחד חרוב ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. ואחז"ל באותם אלף שני' שעתיד הקב"ה לחדש עולמו לדיקים מה הם עושים הקב"ה עושה להם כנפים והם טסים על פני המים שנאמר על

כן

כן לא נירא בהמיר ארץ וכו' ולכן להעיר על דבר זה יעשה סוכה אפילו בסוף יום שביעי וכן יכול האדם לצאת מסוכ' זו ולישב באחרת לפי כי כן למעלה יש שני סוכות כאשר נתבאר למעלה בדין של סוכה על גבי סוכה והאדם עליון יוצא מסוכה תחתונה ועולה ויושב בסוכה העליונה כדאיתא פ' ויצא ותצא לאה לקראתו אימא אמרה לברא קדישא אלי תבא לאעלא לך תחות גדפאי ולרוואה לך בתפנוקין עילאין וכו' ועוד ירצה כי כן נאמר ביעקב ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל נמצא שפיר קאמר ויכול לצאת מסוכה זו ולישב באחרת ויוצאין בסוכה שאולה כי כן הסוכה העליונה היא אצל ת"ת ישראל בהשאלה לו ואינה שלו רק שהוא עולה לשם כדי לעורר את האהבה ויוצא בה ידי חובתו שהרי הוא ישן שם וכן יוצאין בסוכה של שותפות והענין מ"ש בתיקונים כי עוף השמים דא מט"ע יוליך את הקול וכו' שהרי על ידו מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול נמצא כי סוכת דוד זו היא של שותפות ויוצאין בה כאמור ועוד ירצה במאמרו סוכה של שותפות עם מ"ש בזוהר צדיקים ירשו ארץ צדיק עייל לצדק נפיק והם בסוד יוסף ובנימן כי סוכת דוד ביניהם בתורת שותפות ויוצאים בה ועוד נמי ימצא ענין שותפות בסוד מרדכי ויוסף והיינו הטעם כי אסתר היתה אשתו כמשחז"ל ותהי לו לבת אל תקרי לבת אלא לבית היא אשתו ואלה הם השני שותפים תמיד בסוכת דוד ויוצאים בה כאמור ויש שותפים עוד ואין להאריך בזה:

סוכה גזולה כשרה כך אחז"ל קסרין וירושלם אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן או נבנו שתיהן אל תאמן אלא אם נבנית זו חרבה זו שנאמר אמלאה החרבה והנה מלבד כי מזמן הבריאה נגזר על מדה זו לכי ומעטי את עצמך לכן נוסף בניין בצד הרשעה עוד בזמן החרבן כאשר השליך משמים מדה זו הנקרא ארץ ת"ת ישראל לכן נבנית יותר נמצא כי סוכה זו גזולה היא ביד ס"א הנקרא גזלן כדאיתא בזוהר פ' משפטים דף קי"ח: וז"ל אל אחר מזיק גזלן וכו' וכמה גזולות משפחה בישא דאתמר בה גזלת העני בבתיכם כמה ברכאן גזלת לשכינתא וכו' שלכן נקרא סוכת דוד הנופלת שהיא גזולה ביד ס"א אל אחר כאמור והנה להיות כי סוכה זו חוזרת ונבנית למעלה במקומה היא נקרא סוכה גזולה להיות ברשות אל אחר ס"א וחוזרת אל הקדושה והנה קים לן כי הגונב מן הגנב פטור אבל אסור אמנם סוכה זו מעיקרא היא של הקדושה והיא גזולה מס"א אמנם כאשר חוזרת לסטרא דקדושה נקרא גזולה מפני כי אין זה דבר עומד בניין זה של סוכה זו לפי שחוזרת ונופלת לכן אע"ג כי היא הסוכה שעשה הקב"ה מיום שנברא העולם שנאמר ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון לפי שנפלה בס"א לכן עתה היא נקראת סוכה גזולה ועוד טעם אחר יש בדבר כי לכן נקרא סוכה גזולה מפני כי זה נעשה בהצנע לכת כדאי' פ' תרומה כד אתת היא ועולמתהא לא אתת אלא כמאן דמזדמנת למחמי ביקרא דמלכא והכי מכריזין צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וס"א לא ניחא ליה ואתפרש מתמן בדין מעלין אותה לחופה וכו' נמצא כי בדרך גזלה נעשה הענין זה ולכן יאמר סוכה גזולה כשרה כיצד אם תקף על חבירו והוציאו מסוכתו וישב בה הנה שייך לכנות שם לס"א חבירו להיות כי גם זה לעומת זה עשה ה' נקרא חבר רע שנאמר הלא אח עשו ליעקב ועתה תקף סטרא דקדושה על חבר רע זה והוציאו מסוכתו כי מפני אשר סוכת דוד שם נופלת אצלו נקרא עתה סוכתו וכאשר הוציאו ממנה ונדחה למטה כנזכר במאמר וכדין לא ניחא ליה למחמי ואתפרש ואזיל ליה וגזלה וישב בה שבת אחים גם יחד יצא לפי כי אין הקרקע נגזלת והרי קים לן אסתר קרקע עולם היתה ולכן לא יכול לגזול אותה אחשורוש ממרדכי כדאיתא פ' תלא דסתי' לה מאחשורוש ולכן ישבו בה יחדיו כאמור:

ואם נאמר כי מ"ש סוכה גזולה כיצד שתקף על חבירו הוא בסוד מש"ה כי ישבו אחים יחדיו הם יוסף ובנימן ומת אחד מהם הוא יוסף שנאמר ואחיו מת בזמן הגלות יבמה יבא עליה בנימן בסוד אות ו' שבתוך אות ה' וכן נמי יאמר כי סוכת דוד שהיתה גזולה כשרה כיצד אם תקף יוסף בסוד ואת בריתי אקים תקף על חבירו בנימן עליו ממש והוציאו לבנימן מסוכתו שהוא יושב בתוכה וגזלה וישב בה בתוכה כשרה סוכה זו אשה כשרה היא ויצא ידי חובתו כי לכן לא יצדק בו מש"ה הנה מלכך יבא לך עני ורוכב על חמור לפי שאין קרקע נגזלת למה היא כשרה לפי שאותה נקודה פנימית היא הנקרא קרקע זו אינה נגזלת לעד לעולם בל ימשול זר במעין חתום:

ואם גזל עצים ועשה מהם סוכה הוא מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קכ"ז · וז"ל פתח ר"ש ואמר אפריון עשה לו המלך שלמה וכו' אפריון דא היכלא דלתתא דאיהו כגוונא דהיכלא עילאה וקב"ה קרא ליה גנתא דעדן וכו' מעצי הלבנון אינון אילנין נטיען דעקר לן קב"ה ושתיל לון באתר אחרא ואלין אקרון ארזי לבנון כד"א ארזי לבנון אשר נטע ולא אתבני האי אפריון ולא אשתכלל אלא בהו מעצי הלבנון אלין שית יומין דבראשית כל יומא ויומא מסדר בהאי אפריון סדורא דאתחזי ליה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הבנין של היכלא תתאה היא סוכת דוד הוא מעצי הלבנון והנה עצים אלו בזמן החרבן לקח אות' ס"א שלכן נאמר תחת העצים אביא כסף (ישעיה ס) דהיינו לפי כי עצים הללו הם בחינת דין שלכן נאמר ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו ועץ מר היה ולכן נאמר אביא כסף שהוא בחי' חסד ולפי שהם גזולים יאמר הגוזל עצים ר"ל חוזר וגזל אותה מס"א ועשה מהם סוכה זו סוכת דוד אע"פ שלא חיברן לגמרי שהרי תיקון זה הוא לזמן מה ולא שינה בהם כלום לפי כי לפעמים ימצא שינוי לטובה בעצים הללו ענין חדש ועתה לא כן הוא אע"פ כן יצא תקנת חכמים היא שאין לבעל העצים אלא דמי עצים בלבד לפי כי סוכת דוד זו כל הבנין והתיקון שלה הוא על ידי חכמים שהם נקראים בונים כמ"ש אל תקרי בניך אלא בוניך ולכן תקנת חכמים היא שאין לבעל העצים הוא המלך שלמה כנזכר במאמר שהוא הבונה מדה זו משלו מעצי הלבנון אמנם גם שכבר נתן אותם לכלתו עלמא תתאה אין לבעל העצים אלו אלא דמי עצים בלבד הוא סוד אור חוזר מלמטה למעלה

למעלה אבל אם גזל סוכה העשויה בראש הספינה או בראש העגלה ויושב בה לא יצא הענין הוא כי הנה הספינה הוא כאשר מדה זו היא יורדת בעולמות למטה כמ"ש בלבה המה נפלאו נ"י וכו' דרך אניה בלב ים היא מדה זו סוכת דוד כאשר יורדת למטה בלב ים שהוא למטה י' סוף סופא דכל דרגין ולכן אם הצדיק עליון גזל סוכה זו שהיא בראש הספינה ויושב בה לא יצא ידי חובתו וכן נמי אם גזל סוכה שהיא בראש העגלה שהוא בעולם הגלגלים לא יצא לפי שהנה סוכת דוד אע"ג שהיא יורדת למטה בעולמות חוזרת לעלות למעלה ונבנית כמתחילה ואז אותם המדות שלה שירדו בעולמות חוזרים ועולים ומתחבר עמהם צדיק אחד באחד יגשו איש באחיהו ידובקו אמר כאשר עדיין המדות שלה הם למטה בעולמות כאשר הצדיק יורד לשם וגוזל אותה סוכה ויושב בה אינו יוצא ידי חובתו לפי כי נאמר בצדיק הנה מלכך יבא לך עני ורוכב על המור וכאשר מעלה החלקים של אשת חיל למעלה ונבנית הסוכה ויושב בתוכה אז אינה נקראה צדקת עד שאומר אנכי אשלח גדי עזים אתך לאמשו ולברא כדאיתא פרשת אמור אמנם כאשר סוכה זו בראש הספינה או העגלה ויושב בה הצדיק אינו יוצא ידי חובתו לקיים מצות עונה שהרי נתאחז בו בחינת הקליפה והוא רוכב על חמור ועל עיר כדבר האמור:

[א] **אשר** חכמים יגידו במדרש חזית אפריון זה העולם עשה לו המלך שלמה מלך שהשלום שלו מעצי הלבנון בעלת התורה המלובנת בדבריה ובעלת התשובה המלובנת במעשיה והנה לפי שהאדם הוא עושה סוכתו על ידי מעשה הטוב כנזכר לעיל ולכן יאמר עצי סוכה הם שנים מיעוט רבים שנים יועלים לאדם לעשות סוכה זו להיות צל על ראשו להציל לו מרעתו עצת התורה כי כן שאינו לא עם הארץ חסיד ולכן לא יתכן האדם להיות מעשיו טובים וישרים אם לא עם ידיעת התורה וזה יהיה על ידי התשובה שיהיה האדם תמיד מתקן מעשיו כי גם שיחטא בשגגה ישוב אל ה' ולא יהיה מתרשל ח"ו כך שאינו לעולם יעשה אדם עצמו ת"ח ולכן אם באולייתא לא תלין נבלתו עמו אלא יעשה תשובה והנה עצים הללו אסור ליהנות מהם כי שכר תורה ומצות בהאי עלמא ליכא ולכן אסורים כל שמנת ימי החג והם רמז לחיי האדם שנאמר ימי שנותינו בהם שבעי' שנה ואם בגבורות שמונים שנה בין עצי דפנות הם מצות

בא

תרל"ח. סוכה ונוייה אסורין כל שבעה ובו ב"ס:

[א] עצי סוכה אסורים כל שמנת ימי החג בין עצי דפנות בין עצי סכך אין נאותין מהם לדבר אחר כל שמנת הימים מפני שיום השביעי גולו הסוכה מוקצה עד בין השמשות והואיל והוקצה לבין השמשות של שביעי הוקצה לכל היום: ואם אחר שעשה השיעור הצריך מן הדפנות ונשלם הכשר סוכה הוסיף דופן לא מתסר' אבל אם עשה ארבעתן כתם כולם אסורות ומוקצות: [ב] וכן אוכלים ומשקין שתולים בסוכה כדי לנאותה אסור להסתפק מהם כל שמנה אפילו נפלו ואם התנה עליה' בשעה שתלאם ואמר איני בודל מהם כל בין השמשות הרי זה מסתפק מהם בכל עת שירצה שהרי לא הקצה אותם ולא חלה עליהם קדושת הסוכה ולא נחשבו כמותה ודוקא שמתנה בזה הלשון אבל אם אמר אני מתנה עליהם לאוכלן כשיפלו אינו כלום ואם אמר אני מתנה עליהם לאוכלם אימתי שארצה מהני שגם בין השמשות בכלל:

ביצד

קצות כאמור למעלה כי כן מלת דופן הוא בגימטריא מצוה בין עצי סכך הם מצות חמורות כנ"ל אין נאותין מהם בעה"ז שכן אחז"ל שכר מצות בהאי עלמא ליכא ולכן אין נאותין מהם כל שמנת הימים מפני שיום השביעי שהוא לזמן שבעים שנה חיי האדם הסוכה מוקצה ליהנות ממנה עד בין השמשות הוא זמן שמעריב שמשו של האדם והולך האדם אל בית עולמו והואיל והוקצה לבין השמשות של שביעי הוקצה כל היום כמי ואם בגבורות שמונים שנה היה חי לא יהנה מן המצות בעה"ז לטוב לו שלא יהיה שולחנו חסר לעתיד כמעשה ר' שמעון בן חלפתא ע"ה: ואם אחר שעשה השיעור הצריך לסוכה מן הדפנות היינו המצות מעשיות כדבר האמור ונשלם הכשר סוכה מן המצות החמורות כאמור אח"כ הוסיף דופן הוא מצוה אחת בסוכה שיהיה מן מן המצות שהאדם אוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב לא מתסרא ויכול להיות נהנה ממנה על צד האמור שאוכל מפירותיהן בעה"ז אבל אם עשה ארבעתן כתם ולא פירש על מצוה ידועה ובפרט מענין הצדקה דשאני ליה מאריה לבחון בה שנאמר ובחנוני נא בזאת אמר ה' אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והצלה לכם ברכה עד בלי די ולכן אם עשה כתם כולם אסורות ליהנות מהם ומוקצות כאמור: [ב] וכן אוכלים ומשקין שתולים בסוכה והנה זהו רמז לענין של ההנאה הנזכר ובא ללמד דאע"ג כי אכילה ושתיה במועד היא מצוה מן התורה שנאמר ושמחת בחגך אף על פי כן אמר וכן אוכלין ומשקין שתולין בסוכה כדי לנאותה כלומר כי עיקר הסוכה וקיום מצוה זו הוא סמוך לענין האכילה ושתיה כי מה הנאה ושמחה ימצא בה אם לא על ידי אכילה ושתיה כי מה שאמר הכתוב ושמחת בחגך הוא משחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין ועם כל זה אסור להסתפק מהם כל שמנה ע"ד האמור הם ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורו' שמונים שנה כך אחז"ל שכר מצות בהאי עלמא ליכא ואם התנה עליהם בשעה שתלאם היינו בשעת מעשה המצוה הוא היה אומר גם אני ידעתי כי המצוה מגינה אבל אני איני בודל מהם כל בין השמשות דאע"ג כי המצוה נמשלה לנר לומר דבשעתא מגינה ותו לא אמנם אני עושה המצוה זו להועיל לי בכל זמן הרי זה מסתפק מהם בכל עת שירצה מגינים עליו שנאמר בצל שדי יתלונן ולא בצל של הדיוט כנ"ל שהרי לא הקצה אותם מדעתו ולא חלה עליהם קדושת

הסוכה

הסוכה לגמרי לומר שכר מצות בהאי עלמא ליכא ולא נחשבו כמוהר לגמרי כי מצוה הם ודוקא שמתנה בזה הלשון הוא שמסתפק ראשון ראשון אבל אם אמר אני נותנה עליהם לאוכלם לא די לי שאני אוכל פירותיהם בעה"ז אלא רצוני לאכלם המצוה עצמה אימתי שאצלה מהני שגם בין השמשות בכלל בזמן שהעריב שמשו ובא עת פקודתו מהני ליה שנאמר אם יש עליו מלאך מליץ וכו' ממעשה המצוה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד וזה המלאך הנבראה מן המצוה הוא מליץ טוב על האדם לפני הקדוש ברוך הוא ומצילו מן הרעה שנאמר ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר הרי שמועיל לו מעשה המצות גם בהיותו בעה"ז:

ועוד יהיה דברו זה למנוחה לאדם העושה מצוה כתקנה להעיר מדות העליונות וקרב אותם אחד אל אחד ולכן יאמר נא עצי סוכה אסורים כל שמנת ימי החג לפי כי מדת המלכות היא היתה סיבה אל המיעוט שלה כי לולי שקטרגה בזמן של הבריאה ואמרה לפני הקב"ה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד לא היה נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך ולולי שחזרה אחר כך וערבה לישראל כדאיתא בזוהר פרשת תשא שם נאמר כי בגלות בבל לא היה רצון לפניו יתברך לגאול את ישראל מפני שנשאו נשים נכריות והיא ערבה אותם ולכן אחר כך נאמר שלחתיה ואתן כריתותיה אליה והשליך משמים ארץ תפארת ישראל שלכן אמר פרשת ויגש ברח משלם והדבק בשלם ברח מן הערבות ומן הפקדון ומן המיאונים והדבק בחליצה ובהפרת נדרים ובחליצה וכלם הם מתקיימים בכנסת ישראל כי לפי שערבה לישראל הלכה בגלות כאמור ולפי שאנחנו מפקידים נפשותינו אצלה בכל לילה שנאמר בידך אפקיד רוחי לכן נמצא לה שמעשה התחתונים עשה רושם בה ומן המיאון שמיאנה בבעל נעוריה ואמרה א"א לב' מלכים להשתמש בכתר אחד ואז היתה בסוד קטנה ואין לה אב והייתה אחיה תפארת ישראל ושם קצוות דאלו בזמן שיש לה אב נאמר וגם אמנה אחותי בת אבי היא וכו' ותהי לי לאשה ולפי כי עדת ישראל הם הבונים אותה בסוד וכל בניך למודי ה' ואמרו חכמים זכרונם לברכה אל תקרי בניך אלא בוניך לכן אנו מצווים לברוח מלעשות שלשה דברים הללו כדי שלא לעורר ההעדר שהגיע לה בענין המיאון בתחילה ונוסף עוד ההעדר מן הערבנות והיינו משחז"ל בערבי ציון דעבדי לגוף דוש היא אימא ציון שנפרע ממנה הקב"ה ולא נתגלה במה שנפרע מישראל אלא ובפשעכם שלחה ונוסף ההעדר בה בכל זמן מן הפקדון שאנו מפקידין אצלה ולכן לא הוזהר האדם אלא מן הפקדון של בן עיר ולכן לקרב התועלת לכ"י הדבק בשלם בחליצה מן הנער מע"פ כדי שתעלה להתייחד עם דודה למעלה והדבק בהבאת שלום בין איש לאשתו על ידי יוסף הצדיק ובהפרת נדרים מה שנשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של מעלה וכו' שנאמר ולא אבא בעיר כי כאשר נעשה השלום הרי נכנס ישראל עליון בירושלם של מטה ולכן יהיה מותר הנדר להכנס בירושלם של מעלה כי כן היה התנאי וכאשר האיש הישראלי מקיים את הדברים האלה וכיוצא בהם ממעשה המצוה הוא בונה את המדה זו שהוא בכלל בניך בוניך אך לא כל הימים אלא זמן מה וכן הוא כל מעשינו וכל תפילותינו להיות בונה חרבות ירושלם זמן מה אך אח"כ חוזרת לנפול שלכן נקרא סוכת דוד הנופלת רוצה לומר בכל יום ומדקאמר הנופלת ג"כ נלמוד כי חוזרת לעלות דאי לא תימא הכי אינו צודק מלת הנופלת ולכן הוא אומר עצי סוכה שהם המדות שלה של סוכת דוד הנופלת שהיא נבנית בהם שנאמר אפריון עשה לו המלך שלמה אפריון זה העולם סוכת דוד כנ"ל עשה לו המלך שהשלום שלו מעצי הלבנון ולפי שחוזרת ומתמעטת כנזכר לכן אנחנו בניה בונים אותה ואף על גב כי היא חוזרת ומתמעטת אמנם לא כך הוא בימי החג כי עצי סוכת דוד אלו הם אסורים להשתמש בהם דרך חול כל שמנת ימי החג בין עצי דפנות שהם נקראים עצי ה' שנאמר ישבעו עצי ה' בין עצי סכך שהם עצי הלבנון שנאמר ארזי לבנון אשר נטע אין נאותין מהם לדבר אחר בעולמות שלמטה אשר שם הוא הנקרא אל אחר היינו אלהים אחרים כל שמנת הימי הללו של החג שהנה אמרו חז"ל לא היו ארזים בבבל ונבוכדנצר שחיק מחיק עקרן מארץ ישראל מלכות שמים ושתלן שם וכאשר נעתק שמהו שנאמר גם ברושים שמחו לך ארזי לבנון אמנם שמנה ימים הללו אסורים מפני שיום השביעי כולו הוא סוד הצדיק הסוכה מוקצה ועומדת לו עד בין השמשות בסוד כי שמש ומגן ה' והואיל והוקצה לבין השמשות של שביעי הוקצה לכל היום של שמיני הוא סוד מה שאמר פרשת וקח דא דרגא תמינאה והבן: אם אחר שעשה השיעור של סוכת דוד הצריך מן הדפנות מאותם עצי ה' הנזכר ונעשה הכשר סוכה זו הנזכר אחר כך הוסיף דופן לא מתסרא זה התוספת כי הלא לך לדעת כי פעמים מה שיורד מן המדה זו למטה הוא נקרא מיעוט אצלה בסוד לכי ומעטי את עצמך ופעם אין זה ענין מיעוט אלא סוד התפשטות המדות שלה למטה ואין זה מקום להאריך ולכן זה הדופן שנעשה בסוד תוספת לא מתסרא ויכול להשתמש בו והוא דרך חול מאחר שהוא יוצא בעולמות ומט"ע משתמש בו בסוד כי שמי בקרבו אבל אם עשה ארבעתן יחד סתם כלם אסורות להשתמש בהם מפני כי לא פורש הדבר: וכן אוכלים ומשקין שתולים בסוכה כדי לנאותה כי הנה הנוי נמשך ממאכל ומשתה היינו סוד משחז"ל בנות ישראל אל שאול בכינה המלבישכם שני עם עדנים ואחז"ל נאים תכשיטים לגוף המעודן והסוד כי זכו מש"ה אכלו רעים שתו ושכרו דודים כנזכר לעיל ומאמר זה אין להאריך ועל ידי אכילה זו הלחם אשר הוא אוכל והשתיה כדת נאים התכשיטים אחר כך והיינו מהמעשה שהיה לאותה נערה שלא נמצא לה בתולים והכניסו אותה לבית רבי ישמעאל עליו השלום והאכילו אותה

אותה ובעל אחר כך ונמלא לה בתולים לפי כי המאכל זה ממציא הוד הבתולים וענין השתים ממציא הגוי והגלגלת הפנים כל ענין מאלו נותן האדם במקומו שלכן בא השיעור של האכילה בכזית הוא סוד הטיפה שהיא יוד ושיעור של השתיה מלא לוגמיו להועיל לגוי לאשה ועיין בהלכות יוה"כ כי שם מבואר ולכן נויי סוכה זו סוכת דוד נאסרו על בזולת אסור להסתפק מהם כל שמנה ימים ואפילו נפלו כלומר דמאחר כי בימי הסוכות מדה זו היא בסוד בוגרת ועל הסתם בתולותיה נוצרות שלכן נצטוה כהן גדול על הבתולה לכן יאמר אפילו נפרש מאליהם אסור להסתפק מהם ואם התנה עליהם על אוכלים ומשקין הללו בשעה שתלאם ואמר איני בודל מהם כל בין השמשות הרי זה מסתפק מהם בכל עת שירצה מפני כי כך הוא הסוד שלהם למעלה הוא סוד מה שחז"ל כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקב"ה נברא מלאך שנאמר וברוח פיו כל צבאם ואיתא בזוהר פ' תרומה דף קמ"ו · וז"ל דבר אחר ישקני מנשיקות פיהו מאי קא חמא שלמה מלכא וכו' ושירותא דרחימו דאטיל בינייהו ישקני איהו אלא הא אוקמוה דלית רחימו דדבקותא דרוחא ברוחא בר נשיקה וכו' וכד נשקין דא בדא מתדבקין רוחין אלין באלין והוו חד בספרא דרב המנונא קדמאה סבא הוה אמר על האי קרא נשיקה דרחימו אתפשט לארבע רוחין וכו' וכד מתחברן בדביקו חד אינון ארבע בשלימו וכו' וכד מתפרשן אתעביד מאינון ארבע רוחין חד איבא ואיהו רוחא חדא דכליל ארבע רוחין וכו' הנה ממאמר זה ממנו נקח ללמוד מהו ענין השתים בפה הוא סוד הנשיקה המועיל להוציא כמה רוחין קדישין וממנה מסתפקים כל צבא מרום ומה גם לענין האכילה התבונן מה שכתב בזוהר פ' ויקרא דף ר' · וזה לשונו ר' יהודה אמר אכלו רעים וכו' אלין כל מאריכון דיבבא ויללא דאתבסמו כלהו ואתברכו כחדא דהא מסעודתא דמלכא מתהניין כולא עד כאן לשונו הנה מבואר מדברי המאמר כי מאכילה ושתיה העליונה נמשך לכל העולמות התחתונים ומתבסמין מאריכון דדינים אמנם אם זה האדם הגשמי התנה על אוכלים ומשקין הללו שהם שלו שמעיקרא תלה אותם בסוכה כדי לנאותה ובלי ספק כי על ידי מעשה זה שנתכוון לעשות לשם מצוה כך נעשה למעלה שהרי נאמר ומעשה ידינו כוננה עלינו כדאיתא בזוהר פרשה יתרו דף ל"ג · וזה לשונו זכאה איהו דעביד פקודא דמאריה אבל לא אתחשב מאן דעביד רעותא לשמה ויכוון ביה ברעותא דאסתכלותא ביקרא דמריה כמאן דלא ידע למסבר סברא דהא ברעותא תלייא מלתא לשמה ובעובדא דלתתא לשמה אסתליק עובדא לעילא ואתתקן כדקא יאות וכו' דהא קדוש ברוך הוא בעי לבא ורעותא דבר נש ואפילו הכי אי לאו תמן רעותא דלבא דאיהו עיקרא דכלא על דא צלי דוד ואמר ומעשה ידינו כוננה עלינו וכו' דהא לית כל בר נש חכים לשואה רעותיה ולבא לאתקנא כולא ויעביד עובדא דמצוה על דא צלי צלותא דא ואמר ומעשה ידינו כוננה עלינו וכו' כוננה ואתקן תיקונא לעילא כדקא יאות עלינו אף על גב דלית אנן ידעין לשואה רעותא אלא עובדא בלחודוי מעשה ידינו כוננהו לההוא דרגא דאצטריך לאתתקנא וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר כי כל המעשה אשר יעשה האדם שאלי הוא עושה ומתקן תיקון גדול על ידי מעשיו למעלה ואף על גב כי לא ידע לכוין ולמסבר סברא ולכן יאמר ואם התנה עליהם בשעה שתלאם כי מאחר שהמעשה בלבד פועל ועושה מעשה למעלה אף על גב כי אין שם כוונה נמצא כי משעה שתלאם תלו עליו כל נויי סוכת דוד למעלה נולד הנשמה שלו והנה הוא היה אומר איני בודל מהם כל בין השמשות ולכן כך נעשה למעלה בחלק שלו לפחות שאינו בודל מנויי סוכה אלו כל בין השמשות ולכן כמו שמועיל תנאי זה למטה לאדם הגשמי כך הוא גורם למעלה כי כך האדם העליון קדוש הוא אינו בודל דעתו ורצונו מלתת אותם נויי הסוכה אוכלים ומשקין לסוכת דוד כל שבעת הימים יהיו לה והוא מסתפק מהם בכל עת שירצה שהוא עת רצון כדאיתא בזוהר פרשת תרומה שהרי לא הקצה אותם האדם הגשמי ולא חלה עליהם קדושת סוכה הגשמית ולא נחשבו כמותר ולכן כך יהיה למעלה כדומה לזה שהרי לא הוקצה אותם למעלה ולכן הם מסתפקין מהם כל אותם מאריכון דיבבא ויללא כנ"ל כי לא חלה עליהם קדושת סוכת דוד ולא נחשבו כמותר ודוקא שמתנה בזה הלשון אבל אם אמר אני מתנה עליהם לאוכלם אימתי שארצה מהני שגם בין השמשות בכלל לכן כך יהיה נעשה גם כן למעלה כי אמור יאמר האדם הקדוש אני מתנה עליהם של אוכלין ומשקין הללו לאוכלם אימתי שארצה ובכן הם מועילים לו לעצמו ולזולתו כי כן נמי נהנים מהם למטה שנאמר אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי ולכן מעתה אכלו רעים כל אינון מאריכון דיבבא ויללה שתו ושכרו דודים וכן הענין בכל העולמות למטה כלם הם נהנים מאוכלים ומשקים הללו כי לא על חינם נאמר לחם אבירים אכל איש ואמר ר"ע ע"ה לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו ואע"ג כי שם נאמר אמר רבי אלעזר בן עזריה לאו ואמרו לר"ע עעית כבר נתבאר אצלי במקומו מ"מ צדק ר"ע ע"ה במאמרו דמאחר שנאמר כינוי אכילה למעלה אצל הקב"ה אכלתי יערי וכו' ונאמר קרבני לחמי וכו' גם שיאמר שמ"ה אוכלים אל תתמה על החפץ כאמור :

אחר

תרל"ט . דיני ישיבת הסוכה ובו ח"ס :

[א] כיצד מצות ישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה ודר בסוכה כל שבעת הימים בין ביום ובין בלילה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה וכל שבעת הימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע כיצד כלים הנאים והמצעות הנאות בסוכה וכלי שתיה כגון אשישות וכוסות בסוכה אבל כלי אכילה כגון קדרות וקערות חוץ לסוכה המנורה בסוכה ואם היתה סוכה קטנה מניחה חוץ לסוכה : [ב] אוכלים ושותים וישנים בסוכה כל שבעה בין ביום ובין בלילה ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת עראי אבל מותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה וכמה אכילת עראי כביצה מפת ומותר לשתות מים ולאכול פירות חוץ לסוכה ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים הרי זה משובח ותבשיל העשוי מחמשת מינים אם קובע עליו חשיב קבע וצריך סוכה

[א] **אחר** כלותו האדם ולעשות הסוכה לשמה כאשר צוני ה' אלהי כי ע"י כך יזכה לסוכה הרוחנית הנעשה ע"י מעשה המצות כי זה נעשה ע"י מעשה המצות כאשר נתבאר למעלה ולכן אחר מעשה הסוכה יבא לאדם להיות יושב בסוכה ולהסתופף בצלה בצל שדי יתלונן ולכן בא הביאור כיצד מצות ישיבה בסוכה כי ע"י כך תהיה נפשו יושבת במנוחה רבה שם בג"ע ומה גם למעלה בכל המקומות אשר יש לו חלק מנפש או רוח או נשמה כאמור כל א' כפי ערך מה שמקיים המצוה בכונה טובה כך יעשה לו שם סוכה ולכן כך הוא אומר כיצד מצות סוכה בענין ישיבה שלה צריך שיהיה אוכל ושותה ודר בסוכה כי כן יעשה עם נשמתו כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רנ"ה · וז"ל וסוכה תהיה לצל יומם דאתמר ביה בצל שדי יתלונן ולא בצל סוכת הדיוט דאגין על גופא משמשא אלא צל לאגנא על נשמתא בצלו חמדתי וישבתי אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים צל עם ה' איהו צלם דאתמר ביה אך בצלם יתהלך איש וכו' ובזה יזכה לאותה סעודה שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים בג"ע והם אוכלים בשר אותה בהמה אשר חכמים יגידו בהמות בהררי אלף היא רבוצה על אלף הרים ואלף הרים מגדלים לה מיני בהמות והיא אוכלת אותם שנאמר והיה הפרון לגוה לאן וכו' והיא מזומנת לצדיקים לעתיד לבא וכן נמי יש בשר עוף הוא זיז שדי שיש בו שס"ה מיני טעמים כמנין ימות השנה וכן נמי יש בשר דגים כמשחז"ל לוייתן דג טהור הוא והוא מזומן למאכל הצדיקים לעתיד לבא ושותים יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית ומעורו של לוייתן עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים כדאיתא פ' המוכר את הספינה וז"ל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשר של לויתן שנאמר יכרו עליו חברים ואין כירה אלא סעודה שנאמר ויכרה להם כירה גדולה ואין חברים אלא ת"ח שנאמר היושבת בגנים חברים והשאר חולקין ועושין אותו סחורה בשוקי ירושלים שנאמר יחצוהו בין כנענים ואין כנען אלא תגר שנאמר כנען בידו מאזני מרמה ואי תימא מהכא אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ הרי לענין האכילה ואיתא נמי בפסיקתא וז"ל כל מי שמקיים מצות סוכה בעה"ז אף הקב"ה מושיבו בסוכו של לויתן לעתיד לבא שנאמר התמלא בסוכות עורו וכו' ואיתא בזוהר פ' ויקהל דף ר"י : וז"ל וההוא נהר דנפיק מעדן כל אינון נשמתין בלבושי יקר יתבין על ההוא נהר וכדין מתיישבן וזנין באינון נחות ויכלין למסבל וההוא נהר איהו תיקונא דנשמתין לאתיישבא ולאתזנא ולאתהנאה מאינון נחות ונשמתין אתהנן על ההוא נהר ומתיישבן ביה וכו' ולפי כי כל ענייני השלימות זה נמצא אל האדם ע"י מעשיו כנזכר ולכן כל שבעת הימים עושה אדם את ביתו הגשמי זה עראי ואת סוכתו קבע כי ע"י כך יזכה לאותה הסוכה ולאותו התענוג הרוחני העיקרי שבג"ע ואח"כ יעלה במעלות רמות אל עולם העליון דרך אותו העמוד הנקרא מכון הר ציון ומקראיה להיות בצרור החיים עם ה' אלהיו ולכן מגיע כל הכלים הנאים שיש לו והמצעות הנאות בסוכה לפיכך אחז"ל בפ' בעדן גן אלהים היית י"ג חופות קשר הקב"ה לא"ה בג"ע שנאמר כל אבן יקרה מסוכתך אודם פטדה וברקת וכו' ואיתא בזוהר פ' בראשית דף ל"ח · וז"ל תא חזי בשעתא דאעיל ליה קב"ה לגנתא דעדן הוה חמי ואסתכל מתמן כל רזין וכל חכמתא בגין למנדע ולאסתכלא ביקרא דמריה שבעה היכלין מדורין אינון לעילא דאינון רזא דמהימנותא עילאה ושבעה היכלין אינון לתתא כגוונא דילהון חד לקבל חד שבעה היכלין אינון לתתא וכו' ולבתר דאתתרך אדם מגנתא דעדן אתקין לון קב"ה לנשמתהון דצדיקיא לאשתעשעא בהו כדקא חזי מזיוא דיקרא עילאה וכל חד וחד אתתקן כגוונא דלעילא וכגוונא דלתתא כמה דאוקימנא ולכן מגיע מצעות נאות כאמור : [ב] אוכלים ושותים וישנים בתוך הסוכה כל ז' כי מאחר שהנחנו כי טעם הסוכה שאמר הקב"ה בסוכות תשבו שבעת ימים כי בא הרמז בזה לחיי האדם שנאמר בהם ימי שנותינו בהם שבעים שנה ולכן מתחייב מזה שיהיו בני האדם אוכלים ושותים וישנים בתוך הסוכה מפני כי ע"י כן ימצא השלימות בכל חיי האדם ויקרא בהם לשון קריבה כדאיתא בזוהר פ' ויחי דף רכ"א : וז"ל תאנא כד בעא קב"ה לאתבא רוחיה ליה ההוא הבל דאפיק ונפח ביה אותביה לגביה זכאה חולקיה דההוא בר נש דיומוי אתקריבו גבי מלכא בלא כסופא ווי לרשיעיא דלא כתיב בהו קריבה והיך יקרבון יומוי קמי' מלכא בלא כיסופא דהא כל יומוי בחובי עלמא אתעברו ובגיני כך לא יקרבון קמי מלכא וכו' ולכן אמר הכתוב בסוכת תשבו ז' ימים בעה"ז ובזה תהיו נמי בטוחים כי כל האזרח בישרא' ישבו בסוכות לעתיד בביאתם לארץ בזמן הגאולה כמשחז"ל כל מה שעשה אברהם ע"ה למלאכים עשה הקב"ה לבניו

סוכה : [ג] אכילה בסוכה בליל י"ט ראשון חובה אפי' אבל כזית פת יצא ידי חובתו מכאן ואילך רשות רצה לאכול סעודה סועד בסוכה רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פירות או קליות הוץ לסוכה אוכל כדין אכילת מצה בפסח : [ד] כל שבעת הימים קורא בתוך הסוכה וכשמבין ומדקדק במה שיקרא יבין חוץ לסוכה כדי שתהא דעתו מיושבת עליו המתפלל רצה מתפלל בסוכה או חוץ לסוכה : [ה] ירדו גשמים הרי זה נכנס לתוך הבית מאימתי מותר לפנות משירדו לתוך הסוכה טיפות שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל אפילו

ג' פעמים במדבר ובישוב ולעתיד הוא אמר והשענו תחת העץ לכן פרע להם הקב"ה לבניו במדבר ואשא אתכם על כנפי נשרים בארץ מנין שנאמר בסוכות תשבו ז' ימים לעתיד מנין שנאמר וסוכה תהיה לצל יומם ולמחסה ולמסתור ונוסף עוד כה יעשה להם בג"ע כאמור וכן נמי יעשה להם בעלותם למעלה שנאמר מה יקר חסדך ה' ובני אדם בצל כנפיך יחסיון ולאחר התחיה הרי נא' התמלא בסוכות עורו ולכן מה טוב לאדם להיות אוכל ושותה בתוך הסוכה כי ע"י כך הוא זוכה לאותה אכילה ושתיה העתידה בג"ע ומה גם יאכל מאותו לחם אבירים כנ"ל ויהי' כל ימיו מסתופף בצל כנפיו של הקב"ה ולכן לענין השינה היא משונה דאנו אכילה ושתיה הוא יוכל לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה אבל לענין השינה אסור לישן עראי חוץ לסוכה מפני כי האכילה ושתיה שאוכלים ושותים הנשמות בג"ע אינו דוקא בתוך ההיכל שלהם היא הסוכה כי גם בחוץ נמצא להם ענין אכילה וכדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קנ"ו וז"ל וכי פתורא אית ונשמתין בההוא עלמא אין דהא מזונא וספוקא דעדונא אכלי בההוא עלמא וכו' אמנם ענין השינה הוא בדרך קבע אי תימא מש"ה בשכבך תשמור עליך בקבר גם בג"ע כדאיתא פ' שלח לך דף קס"ו וז"ל אדהוו יתבי ואמרי דא רמש ליליא אמרו לר"ש אי חסידא קדישא נהירו דעלמא טול פנקסא דאתמתא דא וטול שרגא וכתוב מלין אלין דהא מטא זמנא דילן לפקדא כל חד וחד לגו קבריה על פלגו ליליא דקב"ה עאל לאשתעשעא עם צדיקייא בגנתא דעדן וכו' ולכן על כל אלה אסור לישן אפילו שינת עראי חוץ לסוכה וכמה אכילת עראי כביצה וכן מותר לשתות מים חוץ לסוכה לפי כי כן הנשמות נהנים מאותם המים של הנהר שבג"ע כדאיתא פ' ויקהל הובא למעלה שנא' והשביע בצחצחות נפשך כדלעיל ומותר לאכול פירות חוץ לסוכה לפי כי כך אחז"ל אותו אילן שאכל ממנו אדם הראשון לא גילה אותו לשום בריה אבל עתיד להראותו וכן אמרו חז"ל שהיא ריבוא כיתות של צדיקים יושבים תחת עץ החיים ואוכלים מפירותיו ונהנים מהם ומי שיחמיר על עצמו שלא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים הרי זה משובח ומכל שכן אכילת פירות כי בזה יזכה לכל הדברים האמורים : [ג] אכילה בסוכה בליל יום טוב הראשון סוכה דמאחר שהנחנו כי הרמז של הסוכה הוא כנגד ימי שנותינו וענין האכילה לטוב לנו בעוה"ז ולג"ע ולעתיד לכן חייב הכתוב אכילה בסוכה אמנם אפילו אכל כזית פת יצא ידי חובתו ואמנם היות חיוב אכילת הפת לילה הראשון הוא מטעם אחר לפי כי שבעה צדיקים הם הקרואים והולכים לתומם מסוכה לסוכה ואיתא בזוהר פרשת אמור דף ק"ג : וז"ל ת"ח בשעתא דבר נש

יתיב במדורא דא צלא דמהימנותא שכינתא פרשא גדפהא עליה מלעילא ואברהם וחמשה צדיקייא אחרנין שוין עמיה רבי אבא אמר אברהם וחמשה צדיקייא ודוד מלכא שויין מדוריהון עמיה הה"ד בסוכות תשבו שבעת ימים וכו' קדמאה לאושפיזי תניינא לבני עלמא קדמאה לאושפיזי כי הא דרב המנונא סבא כד הוה עייל לסוכה הוה חדי וקאים על פתחא דסוכה מלגאו ואמר נזמן לאושפיזי מסדר פתורא וקאים על רגלוהי ומברך ואומר בסוכות תשבו תיבו אושפיזין עילאין תיבו וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי שבעה צדיקים הם הקרואים בסוכה שלכן נאמר בסוכות תשבו ז' ימים ולפי כי אברהם הוא הראש לכלם הנה זה דברי חז"ל אלך לי אל הר המור זה אברהם מה המור הזה ראש לבשמים כך אברהם ראש לכל הצדיקים גם לענין ההזמנה הוא הראש כנזכר בזוהר ושם נא' ז"ל וא"ר אבא אברהם כל יומוי הוה קאים בפרשת אורחין לזמנא אושפיזין ולתקנא לון פתורי וכו' ולכן מסיבות אלו בא החיוב יותר ליל ראשון לאכול פת ולפי שנאמר באברהם כשזימן למלאכים ואקחה פת לחם וסעדו לבכם וכבר קים להו לרבנן כי כזית פת הוא סועד לבו של אדם שלכן נתחייב בברכת מזון ובזימון אמנם בשאר הלילות לא נמצא כן בשאר הצדיקים המזומנים לסוכה ולכן אם רצה לאכול פירות או קליות חוץ לסוכה אוכל והוא כדין אכילת מצה בפסח כדבר האמור : [ה] ירדו גשמים הרי זה נכנס לתוך הבית וכו' אע"ג שכבר נתבאר כי הזהיר שלא לשתות מים אפילו פירות חוץ לסוכה הרי זה משובח וכל כך למה מפני כי כך אחז"ל לעתיד נוטל הקב"ה ס"ת בזרועו ואומר מי שעסק בתורה יבא ויטול שכרו וכו' לסוף טוענים עכו"ם ואומרים ישראל שקבלוה היכן שקיימוה וכו' לסוף אומר להם הקב"ה עכו"ם מצוה אחת קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה וכו' והקב"ה מקדיר עליהם חמה ומבעטים בה ומשליכים אותה ויוצאים שנאמר ננתקה את מוסרותימו וכו' ואע"פ כן דמשמע ליזהר האדם ביותר בסוכה כנזכר אמנם אם ירדו גשמים מותר ליכנס לתוך הבית דהכי פריך בגמרא והרי תנן מצטער פטור מן הסוכה ומסיק הכי דפטור אבל אינו מבעט ולכן אם ירדו גשמים פטור מלישב בסוכה ונכנס לתוך הבית ולענין הלימוד נמי כיוצא בזה דאע"ג כי יש לאדם להיות קורא בתוך הסוכה כי במה יזכה נער את ארחו לכל הגדולות האלה האמורות שנמצא לאדם כמה פעמים אם לא באמצעות לימוד התורה בתוך הסוכה ומה גם מאחר כי השבעה צדיקים שם נמצאו ושם היו מה טוב לאדם לעסוק בתורה לעיניהם כי הזמנה זו יותר מקובלת אצלם מן הסעודה הגשמית ועוד כי מן הראוי הוא להיות עוסק בתורה בתוך הסוכה מפני כי עיקר

מה

אפילו תבשיל של פול : [ו] היה אוכל בסוכה וירדו גשמים ונכנס לביתו ופסקו הגשמים אין מחייבים לחזור לסוכה עד שיגמור סעודתו : [ז] היה ישן וירדו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ופסקו הגשמים אין מטריחין אותו לחזור לסוכה כל אותה הלילה אלא ישן בביתו עד שיעלה עמוד השחר : [ח] נהגו שאין מברכים על הסוכה אלא בשעת אכילה :

נשים

מה שאנו זוכים לעתיד הוא לכבוד התורה כאמור כי הקב"ה נוטל ס"ת בזרועו ומכריז ואומר מי שעסק בתורה יבא ויטול שכרו ומטענה זו מתגלגלים הדברים אחת לאחת עד שהקב"ה נותן לעכו"ם מצות סוכה והם מבעטים בה ומשליכים אותה ויוצאים ולכן מזה ומזה ראוי לאדם ללמוד בתורה בתוך הסוכה אמנם אין מטריחין עליו להיות מבין ומעיין בתוכה אלא יבין ויעיין חוץ לסוכה וכן לענין התפלה רצה מתפלל בתוך הסוכה רצה מתפלל חוץ לסוכה שהרי לעתיד אין להם טענת עכו"ם בענין של התפלה

ומטעם האמור שעכו"ם מבעטים בסוכה ויוצאים ממנה לכן התירו כי המצטער מן הגשמים יוצא ובא לו לתוך הבית שהרי לא מפני כן הוא מבעט בה חלילה ולכן נמי הקילו מאימתי יוצא משם ומפנה את כליו משם משירדו טיפות לתוך הסוכה שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל ואפילו של פול גם אם היה אוכל בסוכה וירדו גשמים כנזכר ונכנס לבית ופסקו הגשמים אין מטריחין עליו לחזור לסוכה עד שיגמור סעודתו הכל מן הטעם הנזכר מצטער פטור מן הסוכה אבל בעוטי בה לא מבעטי וגם שלענין השינה נמצא חומרא יתירה דאפילו שינת עראי אסור כדלעיל מפני כי השינה היא עיקר לענין הרמז שלה : [ז] אמנם אם היה ישן וירדו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ואחר כך פסקו הגשמים אין מחייבים אותו לחזור לסוכה כל אותו הלילה אלא ישן בביתו עד שיעלה עמוד השחר לפי כי כן האדם ישן הוא בקבר שנאמר קרבם בתימו לעולם עד זמן שנאמר גשם נדבות תניף אלהים ועל ידי כך מחיה כל המתים שנאמר יחיו מתיך נבלתי יקומון כי טל אורות טליך : [ח] נהגו לברך על הסוכה בשעת אכילה כי הוא עיקר כנ"ל :

ועוד אני מדבר בסוד דינים אלו לגד עילאה ע"ד הנ"ל וכך היה אומר כיצד מצות ישיבה בסוכה היא סוכת דוד הנופלת כנזכר שנאמר בה והרכבתיך על במתי ארץ במה יזכה נער את אורחו לישב בסוכה זאת בשלום ותהיה ישיבה של מצוה לקיים מה שאמר הכתוב בסוכות תשבו ע"י שיהיה אוכל ושותה ודר בסוכה ולפי דקים לן כי כמו אשר יעשה האדם למטה בעולם המעשה בגשמי כך נעשה למעלה לפי כי זה בזה תלוי לכן ימצא כי האדם עליון מקיים מה שאמר הכתוב אכלו רעים שתו ושכרו דודים לתתא ודר נמי בתוך הסוכה דירת קבע כעין תדורו בסוד מש"ה צדיקים ירשו ארץ שהם יוסף ובנימן וישכנו לעד עליה רצה לומר הם גורמים למדה הנקראת עד שישכון עליה של סוכת דוד כדאיתא בזוהר פרשת יתרו בפסוק בטחו בה' עדי עד האי עד תיאובתא דעילאין ותתאין תיאובתא דעלמא עילאה לארקא עליה ברכאן עילאין כד"א צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו וכו' ותיאובתא דעלמא תתאה לאתדבקא ביה ולאתברכא מניה ולכן יהיה דר בתוכה הצדיק כל שבעת הימים בין ביום בין בלילה כדרך שהוא דר בביתו האדם הגשמי כך ימצא למעלה כאמור וכל שבעת הימים האדם הגשמי עושה את ביתו עראי ואת סוכתו קבע כדי שעל ידי כן גם למעלה יעשה ביתו עראי הוא בסוד אות ב' סוד הבינה היא אמו כי שם ביתו ועתה יעשה אותו עראי ויעשה סוכתו קבע היינו סוכת דוד כאמור כיצד כלים הנאים והמצעות הנאות בסוכה ועל ידי כן נעשה כך למעלה בסוכת דוד וכדאיתא בזוהר פרשת אמור וזה לשונו מאי פועל צדק צדיקייא דאתקינו למטרוניתא ואלבישו יתה לבושא ועטרהא ותכשיטהא כל אחד פועל צדק אקרי וכן נמי זה המכניס כלים נאים לסוכה כך מתקן כלים נאים העליונים בסוד החדר והפרוזדור שלכך נאמר אוהב ה' שערי ציון הם שערים המצויינים בהלכה והם שני שערים הללו שלכן חכמים ז"ל אמרו לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל שלכן נכנס אדם עליון באותם שערי ציון וכן נמי מתקן כלים העליונים ולכן מתקיים אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא ולפי שמכניס מצעות נאות בסוכה כך סוכת דוד נעשית בסוד מצע כדאיתא בזוהר פרשת תרומה בפסוק עתה ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא עובר עלינו תמיד ולכן נעשה ונתקן עליית קיר זו שהיא קטנה ונשים לו שם מטה ושולחן וכסא ומנורה הם הצורך לכנסת ישראל בהם ולכן נמי נותן המנורה בסוכה : אוכלים ושותים וישנים בסוכה כבר נאמר כי ע"י האכילה למטה מתעורר נמי אכילה למעלה וכדאי' בזוהר פ' את קרבני לחמי לאשי וכו' קב"ה פקיד למהוי מזונא לעילא בגין דלהוי מזונא לתתא ומאן דיהיב מזונא למסכני לתתא כ"ש דגרים לאתערא מזונא לעילא ומתקיים מש"ה אכלו רעים שתו ושכרו דודים בין למעלה ובין למטה ולכן אוכלים ושותים בתוך הסוכה כדי להמשיך אותו אור עליון של אכילה ושתיה עליונים אל סוכת דוד וישנים בסוכה כל ז' בין ביום ובין בלילה ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת עראי וכו' והענין מ"ש בזוהר פ' ויצא דף קנ"ח · וז"ל ותצא לאה לקראתו אימא עילאה לגבי ברא יחידא ותאמר אלי תבא תחות גדפאי לברכא לך ולרוואה לך בתפנוקין עילאין כיון דנקטא ליעקב תחות גדפהא כדין וישכב עמה בלילה הוא וכו' הנה זה מבואר מדברי המאמר כי ת"ת ישראל בכל לילה הוא עולה אל אימא עילאה וישן הוא שם כל הלילה ולכן בעבור כי ת"ת ישראל הוא ישן למעלה ואינו יורד משם ולכן גם באדם הגשמי אין לו רשות לישן מחוץ לסוכה אפילו שינת עראי כאמור אבל מותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה שהרי נאמר אכלו רעים וזה הוא לעילא חוץ לסוכת דוד כדאיתא בזוהר פ' ויקרא שם נאמר אכלו רעים לעילא מאן אינון לעילא אתר דלא מתפרשאן וכו' וכמה אכילת

עראי

עראי כביצה מפת לפי שהפת הוא בסוד הכלה כנודע מן הזוהר והתיקונים ולכן כזית הוא הנקרא אכילת עראי שהוא בסוד אות יו"ד כנ"ל ובהלכות יוה"ך מתבאר ענין אכילת כזית כי שם ביתו ומותר לשתות מים לפי כי שתיה בכלל אכילה ואינו נחשב בפני עצמו כמשחז"ל ביוה"ך חמשה עינויים הם ושתיה היא בכלל אכילה גם זה הטעם מפורש בהלכות יוה"ך כי תדרשנו ימצא לך ולפי כי הוא בכלל האכילה דלא סגי להיות אכילה בלתי שתיה לכן לא נתנו חז"ל שיעור לענין השתיה ולא עשו בה הפרש לומר שתיית עראי כמו ענין האכילה שנתנו שיעור לאכילת עראי כזית ולענין השתיה לא אמרו מלא לוגמיו ותו לא והטעם הוא לפי שהרי נאמר פ' ויקרא במאמר הנ"ל אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא וגם נאמר כי עיקר של השתיה היא לעילא ולכן הולקדהכת וב לומר אכלו רעים וז"ל דף ד' ר"ש אומר כולא בלשפיר א רזא דמלה אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא וכו' תא חזי באינון עילאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה מ"ט מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא ובגין דהמן שריא חמרא דמנטרא כתיב בהו אכילה עכ"ל הנה הדבר הוא מבואר מדברי המאמר כי עיקר השתיה היא למעלה במקום שנקראים רעים ולכן הותר השתיה לגמרי מטעם כי השתיה היא למעלה ועוד מפני כי אינה פוסקת לעולם שהרי נאמר מאן אינון רעים אתר דלא מתפרשן דקיימין באחדותא בחדוותא ולכן לא נתנו שיעור לענין השתיה הוא סוד הפ' והשתיה כדת אין אונס (אסתר א) לפי כי השתיה היא נוהגת לעולם ואינה פוסקת אלא שההפרש הוא אית מאן דבעי מיגס ואח"כ לשתות ואית מאן דבעי לשתות קודם וזה הוא נוהג תמיד רק ההפרש הוא כי לעילא השתיה קודם מטעם הנזכר מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא נמצא כי השתיה עיקר ולכן יהיה זה מאן דבעי למשתי ואחר כך למיגס אמנם למטה בסוד דודים שהאכילה עיקר יהיה מאן דבעי מיגס בתחלה ואחר כך בעי למשתי אמנם בין לעילא בין לתתא יש שתיה קודם אכילה ויש באמצע האכילה ולכן בא הספק אם חייב אדם לברך על המים באמצע הסעודה והבן : לאכול פירות חוץ לסוכה נמי מותר שהרי גם אכילת פירות נעשית חוץ לסוכה למעלה ומי שיחמיר ע"ע ולא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים הרי זה משובח לפי כי על ידי מעשה האדם כך גורם לעשות למעלה כאמור ולכן יהיה הבנה כי גם למעלה יהיה שתיית המים בתוך סוכת דוד וימצא לה מים בשני פנים האחד הוא בסוד מש"ה מים קרים על נפש עיפה וזאת שנית בסוד שתו ושכרו דודים ויהיה יותר משובח דאלו שתיה זו הוא בסוד יין שנאמר שתו ושכרו דודים אמנם על ידי שישתה מים הכי נמי יהיה למעלה שתיית מים שנאמר הן יעשוק נהר ולא יחפוז (איוב מ) ותבשיל העשוי מחמשת המינים מכוונים לארץ הקדושה אם קובע עליו חשיב קבע בכלל אכילה וצריך סוכה : אכילה בסוכה בליל י"ט ראשון חובה לקיים המצוה כלחם אשר הוא אוכל אמנם כאשר נתבונן יהיה הטעם זה דוגמא של אכילת מצה בליל יום טוב הראשון של פסח וגם נתבאר כי הטעם הוא מ"ש רבי

אלעזר בן עזריה לא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא וכו' וגם נאמר כי לפי שבעולם העשיה אין שם ייחוד מפני כי שם מתערבים טוב ורע ואם יהיה יחוד ימצא ג"כ לסטרא אחרא ולכן נמנע אמנם בליל פסח שהיה מכת בכורות עד בכור השבי עד בכור השפחה אשר אחר הריחים לכן נמצא שם יחוד בסטרא דקדושה וכן נמי יהיה הטעם בזה להודיע כי בליל זה נמצא נמי יחוד בעולם העשיה הנקרא לילה לכן הצריך הכתוב לאכול בסוכה ליל י"ט ראשון אמנם כאשר נתבונן בדבר עוד ימצא טוב טעם לדבר ויובן נמי סברת חכמים מה ששנינו וחכמים אומרים ימי חייך העוה"ז כל ימי חייך להביא לימות המשיח והענין כי חז"ל מבינים כי לעולם לא ימצא יהוד בעולם העשיה מפני התערובת הנמצא שם ואם יהיה יחוד נמצא כי סטרא אחרא יהיה לה יחוד והרי קים לן כי אל אחר אסתרס ולא עביד פירין ולכן פירוש הפסוק ימי חייך וכו' הוא לימות המשיח כי אז בלע המות לנצח ולכן גם בעולם העשיה יהיה היחוד נוהג שם ואמנם לענין מה שחייבה התורה אכילת מצה בליל י"ט של פסח היינו מטעם אחר לפי כי בלילה נאמר ויהי בערב ויקח את לאה בתו וכו' ויבא אליה יעקב וכך היא המדה תמיד ולכן הצריך הכתוב אכילת מצה ליל פסח לפי כי סוד המצה הוא ברחל הלחם אשר הוא אוכל וכן נמי הוא החיוב של אכילה זו ליל י"ט ראשון שיהיה בתוך הסוכה היא רחל סוכת דוד והיינו מה ששנינו רבי אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה וכו' כי הנה סברת ר' אליעזר הוא כדי לתת ענין יחוד לרחל בכל ימי החג בכל לילה ע"י אכילה שהאדם אוכל אמנם חז"ל לא הצריכו רק אכילה אחת שהיא מן התורה ליל י"ט הראשון בלבד שנאמר כאן חמשה עשר ונאמר בחג המצות חמשה עשר מה להלן לילה הראשונה חובה אף כאן לפי כי אז הוא היחוד לרחל כאמור אבל לא יאמרו כי המקיים מ"ש ר' אליעזר לא טוב עשה שהרי רבי אליעזר נמי מקרא הוא דורש ומאחר כי כל מעשה התחתונים פועל למעלה כך ראוי לאדם לעשות כי ירא שמים יוצא ידי כולם אלא שהלכה כחז"ל לפי כי כן היחוד ליל י"ט ראשון הוא לרחל אמנם משם ואילך ספק ומתקיים ע"י שיאכל אדם י"ד סעודות של קבע בתוך הסוכה ואפילו אכל כזית פת יצא ידי חובתו שהרי נתבאר כי כזית הוא בסוד יו"ד לרמוז על שממשיך הטיפה שהוא אות יו"ד אליה כנודע מן הזוהר והתיקונים מכאן ואילך רשות שהרי נתבאר כי היחוד משם ואילך אינו לרחל בלילה ולכן גם ביום הוא רשות לפי דקים לן היום הולך אחר הלילה והסוד כי דרך האיש לבקש אחר אבידתו כמשחז"ל ולכן רצה לאכול סעודה סועד בסוכה רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פירות או קליות כדין אכילת מצה בפסח מן הטעם האמור : כל שבעת הימים קורא בתוך הסוכה דמאחר כי לימוד התורה גורם יחוד למעלה כמו שחז"ל אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וכבר נתבאר שעל ידי הלימוד שעמלו בתורה היא עושה רושם גדול בתורה דאלו שם נאמר פעולתי השמיני ואחז"ל

מאי

מאי פעולתי שעשה פועל גדול לפני הארון שהיה מדליק לפניו נר אחד בבקר ונר אחר בערב והנה אחז"ל שלכן נקרא פעולתי מפני שעשה מעשה בפועל על ידי שמדליק נר לפני הארון כלומר כי מפני כן ימלא שנעשה בסוד נר הוא סוד מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קס"ו · וז"ל כי נר מצוה וכו' אמאי אקרי נר אלא כד מקבלא מבין תרין דרועין רמ"ח שייפין עילאין ואיהי פתחא לגבייהו תרין דרועין דילה כדין אתכלילו תרין דרועין בהו ואקרי נר עכ"ל ולפי כי כן עשה במעשה שהדליק נר לפני הארון נקרא פעולתי וכאשר תבין משחז"ל לפני הארון בכינוי ולא אמרו הדליק לפני התורה כי כן היתה בתוך הארון דקדקו בדבריהם לומר לפני הארון דווקא עשה שהוא כנגד הכלה שהוא ארון לתורה ולגבי דידה עשה נר זה ולכן נתקיים מש"ה כי נר מצוה כאמור חכמה ע"י לימוד התורה בתוך הסוכה הוא גורם יחוד עליון בסוד ותורה אור ונמצא בזה ב' דברים של שבח כאחד טובים אתה הוא במדה האחרונה עצמה דאלו בענין נר היינו הרמז על שמקבלת רמ"ח שייפין ואתכלילת בתרין דרועין נקרא נר כנזכר אבל ע"י הלימוד נקרא תורה והוא שלימות יותר שנשלמת ברמ"ח איברים ושס"ה גידים כמנין תורה וע"י שלימות זה נעשה ותורה אור אין זה נר אלא אור על שם אור עליון הנמשך לה ועוד יהיה שלימות בסוד הזכר דאלו בזמן שהכלה בסוד נר אינה כמדתו לפי שמקבלת מבין תרין דרועין דיליה כאמור אבל כאשר היא בסוד תורה אז היא כמדתו ויצדק מש"ה ותורה בתוספת ואו לרמז כי אות ו' הוא הצדיק מתחבר עם התורה שבע"פ הנזכר וכדאיתא בזוהר במלת אל תירא אותו עד דרוש אחיך אותו הכל בסוד הצדיק הוא אות ואו ושבח זה ימצא לאדם על ידי לימוד התורה בתוך הסוכה נקרא באמת פועל צדק לא ולמד משחז"ל שנקרא פעולתי על שהדליק נר לפני הארון מכ"ש האיש העושה זאת ולמד תורה בתוך הסוכה שהוא מחבר תורה שבכתב עם הסוכה סוכת דוד מכ"ש שנקרא פועל צדק הוא מ"ש בזוהר פרשת אמור דף צ"ח · וז"ל הולך תמים ופועל צדק מאן הוא אלא אלין איגון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא בעטרהא כל חד פועל צדק אקרי עכ"ל והנה מבואר מזה המאמר כי מכ"ש הלומד בתורה בסוכה שנקרא פועל צדק מכ"ש אם הוא לומד בדרך האמת בזוהר וכיוצא בלי ספק אשרהו כי שם ימצאו ז' צדיקים הנ"ל אברהם וחמשה צדיקיא ודוד מלכא כי שם יאכלו לחם לחמה של תורה עם השכינה והמתפלל יותר טוב לו לילך לבה"כ שנאמר ברוב עם הדרת מלך מש"כ נמצא בסוכה ירדו גשמים הרי זה נכנס לתוך הבית וכו' כי הנה הגשם הוא שפע עליון שיורד מלמעלה מאותו שביל עליון שנאמר בו ושבילך במים רבים ולכן כאשר ירדו גשמים אז נכנס האדם לתוך הבית הגשמי כי כן נמי אדם דאצילות הוא נכנס אז תוך הבית העליון שנאמר בו בחכמה יבנה בית מאימתי מותר לפנות משירדו לתוך הסוכה טיפות וכו' לפי כי כן נמי למעלה לא יעדר מלירד מאותו גשם העליון קלא טיפות אור לתוך הסוכה העליונה סוכת דוד והשיעור שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל אפילו תבשיל של פול סוד הדבר מ"ש סבא דמשפטים כד זרעא פולין לחמשין ותרין עיבר · היה אוכל בסוכה וירדו גשמים או היה ישן בסוכה וירדו גשמים ויצא משם ונכנס לתוך ביתו ואח"כ פסקו גשמים אין מחייבים אותו לחזור לסוכה עד שיגמור סעודתו וכן לענין השינה אע"פ כי נאסר שינת עראי חוץ לסוכה מן הטעם הנזכר לעיל כי ישראל עליון עולה לישן בתוך סוכה העליונה ולכן מטעם זה עצמו הנכנס לבית לענין האכילה אין מחייבין אותו לחזור מאחר שגם בהיותו בבית נמצא שם יחוד וכן נמי לענין השינה מאחר שנכנס לתוך הבית הוא רמז למדת החכמה שנכנס לבית העליון בית לחכמה ולכן ישן הוא שם כל הלילה : נהגו שאין מברכים על הסוכה אלא בשעת אכילה אמנם אין להפסיק בין נטילה לברכת המוציא רק כשישב לאכול יברך ויהיה סמוך הסוכה לאכילה לקיים אכלו רעים שתו ושכרו דודים :

תרמ. מי הם הפטורים מישיבת הסוכה ובו י"ם :

[א] נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה טומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק וכן מי שחציו עבר והציו .

[א] **מאחר** שהנחתי למעלה כי כל מעשה האדם הוא להועיל לו לעצמו בתחילה כדי לזכות להתענג בג"ע ומה גם לזמן של התחיה וביותר לזכות לחיי העה"ב שנאמר והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כך אחז"ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה ולכן צריך שיהיה אדם זה שלם בכל פרטיו ולכן יאמר נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה כלומר כי האדם אשר נמצא בו אחת מהנה אין בו שלימות זה יצא ראשונה נשים הוא מ"ש בזוהר פ' משפטים ופרשת תזריע ובתיקונים היות כמה אנשים באים מסטרא דנוקבא ולכן נשמה גבורתא היו לנשים ומה גם כי כל השלמות מסטרא דילה. והנה מבואר מדברי המאמר כי אדם זה ראוי להקרא אשה מפני כי כל אורחוי לאו איגון אלא בנוקבא כאמור לכן הוא פטור מן הסוכה לפי כי אין זה שלם לפני הקב"ה כדי לזכות לעשות לו סוכה וכן נמי עבדים הוא מסוג הבלתי שלמים ראשונה מפני כי לא נודע באמיתות מהות אדם זה כי אפשר שהוא מכלל ההוא עבד רע כדאי' בזוהר פ' תצא דף רע"ח · וז"ל סמאל אל אחר עבד הוה ליה לקב"ה בתר דעבידו גרמייהו אלוהות עתיד קב"ה לאעברא לון מעלמא ולממחי לון וכו' נמצא למדנו מזה הספק אשר ימצא אל האדם וגם שיהי' מכלל עבד טוב אין זה בכל השלימות וכן נמי קטנים הוא חלק הבלתי שלם דהא קטן לאו בן דעת הוא ואיתא בזוהר פ' תצוה דף קפ"ה · וז"ל כי כל הנפש אשר לא תעונה והאי יומא נטיל לכל נפשאן והוו ברשותיה ואי לא קיימא ברזא דשבעין לית רשו לנפשאן דקיומה

לקיומא דנפשאן ברזא דשבעין כד"א ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואי תימא לנפשאן דרביי דלא אשלימו לשבעין שנין לא שלטא בהו ודאי שלטא בהו אבל לא בשלימו כמאן דזכי יומין סגיאין לפקודי אורייתא וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי הקטן הוא מחוסר מן השלימות ולכן האדם הנמצא בו חלק אחד מאחת מאלה פטור מן הסוכה והנה להיות כי נמצא ג' בחינות האדם הפך מאלו לכן פטורים מן הסוכה זה יצא ראשונה לענין נשים מצינו כינוי זה לטובה כלא הוה דברי חז"ל במדרש למה נמשלו הנביאים לנשים מה אשה זו אינה מתביישת לתבוע צורכי ביתה מבעלה כך הנביאים אינם מתביישים לתבוע מהקב"ה צרכיהם של ישראל שנא' אם לא תדעי לך היפה בנשים ועבדי' נמי ימצא כינוי זה לטובה כדאיתא בזוהר פ' בלק דף קנ"ה: וז"ל בקדמיתא עבד לסדרא שבחא קמיה דמאריה ולזמרא קמיה ולא בתושבחן דקמיה צלותא ולבתר עבד ולבתר דצלי צלותא דעמידא איהו עבדא דסדר צלותא דמאריה ולבתר עבד לבתר דצלי כל צלותיה ואזל ליה וע"ד דוד תלת זמנין עבד גרמיה בצלותא דא עבד דכתיב הושע עבדך אתה אלהי שמח נפש עבדך תנה עזך לעבדך וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כמה שבח נמצא לאדם המשים עצמו לעבד ואע"ג שיש להשיב כי נהי שהאדם ראוי לשים עצמו עבד אמנם לא שיהיה עבד ממש בסוד הנשמה מ"מ יתבאר לקמן ולענין הקטן נמי ימצא שבח גדול לאדם המשים עצמו לקטן כמשחז"ל אצל והוא הצעיר ודוד הוא הקטן אמנם עדיין יובן הענין כי לפי שנמצא בכל חלק מאלו דבר והפכו פעם לשבח ופעם לגנאי ולכן יאמר כי ג' מינים הללו שהם נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה מפני כי נמצא באלו דבר והפכו שאם לא היה הספק זה לא היה הדבר רשות ולא [הי'] אמר פטורים כי הי' מן הראוי לומר נשי' ועבדים וקטנים אסורים לעשות סוכה מפני שהם עושים בה פגם וממה שאמר פטורים היינו לפי שנמצא דבר והפכו לכן פטורים הם מן הדין כי אולי הם מחלק אותם הבלתי שלמים ואם רוצים לעשות סוכה הרשות בידם דשמא הם מחלק המכונים לנשים ועבדים וקטנים לגודל השלימות והחשיבות הנמצא בהם כאמור אבל טומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק ושנים אלו הרמז שלהם הוא מה שאמרו חז"ל כל מי שמעשיו סתומים ומעשה אבותיו סתומים בחזקת כשרות עד שיפרש לך הפ' וזה הענין הוא הרמז לטומטום כלומר סגור מעשיו סתומים ולכן חייב בסוכה אנדרוגינוס נמי הרמז שלו יהיה הנמצא בו דבר והפכו מין זכר ומין נקבה וזה יהיה דוגמא למשחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ולכן נמי חייב בסוכה את כל אלה חייבים לתקן סוכה לעצמו להיות מגינה עליו בכל זמן כאמור ולכן מספק חייבים וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב הוא משחז"ל כל זמן שהאדם בחיים יש לו שני

וחציו בן חורין חייב: [ב] קטן שאינו צריך לאמו שהוא כבן חמש כבן שש חייב בסוכה מדברי סופרי' כדי לחנכו במצות: [ג] חולים ומשמשיהם פטורים מן הסוכה ולא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חש בראשו חש בעיניו ויש מי שאומר שאין המשמשים פטורים

אדונים עשה רצון יוצרו מכעים את יוצרו עשה רצון יוצרו מכעים את יוצרו מה יצא לחירות שנאמר ועבד ח[illegible] מאדוניו ולכן מפני כי צריך לעשות רצון יוצרו חייב בסוכה: [ב] קטן שאינו צריך לאמו וכו' גם דין זה הוא מ[illegible] ע"ד הראשון כי יש בזה דבר והפכו יש כינוי זה לרעה [illegible] משחז"ל ג' הם מכלה עולם אחת מהנה קטן שלא כלו לו חדשיו אמנם ימצא ג"כ קטן שהוא מקטין עסקיו והיינו שאינו צריך לאמו שמלמד אותו דרכי המוסר משום אל תטוש תורת אמך יען כי הוא כבן [illegible] כבן שש הוא הדבר שביארתי בהלכות פסח ב[illegible] החמץ [illegible] חמישית אסור באכילה ושעה ששית [illegible] בהנאה כי בא ברמז בזה למש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותיך תיעוש רבים שנים הם אחד הוא בזמן שהוא בן י"ג שנה ויום אחד שמעתה נתחייב בב"ד של מטה בעשותו את [illegible] תגות ה' אשר לא תעשינה ואשם ועוד יזכור יום שנכנס לעשרים שנה אשר נתחייב בב"ד של מעלה יזכרו וישובו אל ה' וביען שאמר בימי בחורותיך היינו ימים דמשמע שנים ר' אליעזר שאמר שוב יום א' לפני מיתתך לכן חזר ואמר בכל עת יהיו בגדיך לבנים ולא ימים לפי כי האדם ימיו כצל עובר אבל יעשה תשובה בכל עת יהיו בגדיך לבנים מן העון כי תחשוב ושמן על ראשך אל יחסר שמא נפל כתם ונתלכלכו באיזה חטא בשגגה ואשם יען כי לא ידע האדם את עתו וכן אמר דהע"ה בטחו בו בכל עת והיינו שתי שעות שנאסר החמץ שע' א' נאסר באכילה כנגד אשר נתחייב בב"ד למטה ושעה אחת כנגד מה שמתחייב בב"ד של מעלה והיינו נמי מ"ש כבן שש כבן שבע כי יהיה הרמז לשתי שעות הנזכר כי צריך האדם להעיר את לבו לשוב בתשובה ואם לאו יחשוב הענין לשני ימים הנזכר ולפי כי עיקר איסור החמץ מן התורה הוא בין שש לשבע אלא חז"ל עשו שיהיה בין חמש לשש כדי שלא יכשל האדם באיסור של תורה ואל ישובו לכסלה כאותן שלא עמדו בשלותן שש שעות וירא העם כי בושש משה באו שש ולכן הם אמרו בין חמש לשש וכן יהיה נמי הרמז בזה בין חמש בין שש להעיר לבו בתשובה ואם באולי לא שת לבו גם לזאת יחשוב בזה כפי שניו בין חמשים או ששים שנה ויתקן מעשיו את כל אלה יחשוב האדם כי לכן מתחייב בסוכ' להעיר את רוחו כי הרצון לומר לא מדירת קבע של העוה"ז כי לא לעולם חסן אם יעלה לשמים שיאו דוגמא של סכך הסוכה סוף כי יצא לחוץ ושכן חררים במדבר תחת חרול יסופח כל זה הוא מדברי סופרי' לחשוב מחשבו' כי כל מעשיו במספר כדי לחנכו במצות: [ג] חולים ומשמשיהם פטורים מן הסוכה לא חולי הגוף בלבד אלא חולי הנפש בני מרדי מחלי שהוא דוגמא זה לזה ומה גם כי זה תלוי בזה לולי שחטא ונפשו לא מטוהר' לא הי' חולה כמ"ש ר' חנינא ע"כ אין ערוד ממית אלא החט' הוא הגורם דמאמר ר' אמי אין מיתה בלא חטא ואין ייסורין בלא עון ולכן ידע נאמנה כי חולים

ומשמשיהן

פטורים אלא בשעה שהחולה צריך להם: [ד] מצטער פטור מן הסוכה הוא ולא משמשיו איזהו מצטער זה שאינו יכול לישן בסוכה מפני הרוח או מפני הזבובים והפרעושים וכיוצא בהם או מפני הריח ודוקא שבא לו הצער במקרה אחר שעשה שם הסוכה אבל אין לו לעשות סוכתו לכתחלה במקום הריח או הרוח ולומר מצטער אני: [ה] אבל חייב בסוכה: [ו] חתן ושושביניו וכל בני החופה פטורים מן הסוכה כל שבעת ימי המשתה: [ז] שלוחי מצוה פטורים מן הסוכה

ומשמשיהן הדבקים להם ועושים כמעשיהם פטורים מן הסוכה כי אין להם סוכה להגן עליהם ולא חולה שיש בו סכנה כי לפי שכבד עליו עונו אין לו סוכה דהא לאיש כזה נאבד ממנו אותו החלק הנמצא לו בג"ע שהוא היה מוכן לו לעשות בו סוכה כמשז"ל כל א' יש לו חלק בג"ע וחלק אחד בגיהנם זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע לא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם ולכן כאשר אדם זה הוא חולה בסכנה הוא מורה על סכנת הנפש נמי ולכן פטור מן הסוכה שנאמר במות אדם רשע אז תאבד תקוה של התשובה ואבד חלקו שבג"ע ולכן פטור מן הסוכה כי לא נשאר לו חלק בג"ע לעשות לו שם סוכה ולא זו בלבד אלא אפי' חולה של איזה עון חם בראשו שמורה על עון קלות ראש וקשיות עורף חם בעיניו לפי שהיה גבה עינים ועיני כסיל בקצה ארץ לראות דברים מכוערים ומגונים גם זה פטור מאותה סוכה מספק כי מי עלה שמים וירד לדעת מה נעשה בדינו אם אבד חלקו שבג"ע או לאו ולכן פטור מן הסוכה מספק זה הוא ומשמשיו וי"א שאין המשמשים פטורים אלא בשעה שהחולה צריך להם כלו' בזמן שהולכים בדרכיו ועושים מעשיו ומסתברא כי כן הוא ולכן אם פורשי' ממנו ממעשיו למה יהיו פטורים: [ד] מצטער פטור מן הסוכה גם ענין זה הוא אות לבני ישראל אשר בעונו מצטער מן הייסורין כמש"ה אשר בהעותו והוכחתיו בשבט אנשים הם הייסורין כד"א יסר מעלי וכמשחז"ל אם רואה אדם ייסורין באים עליו יפשפש במעשיו ולכן פטור מן הסוכ' הוא ולא משמשיו והדבקי' לו לפי כי המצטער עדין לא נודע עונו רק שידע נאמנה שהוא חטא על הנפש ועדין לא מצא העון ולכן אין מקום לפטור הדבקים עמו הם משמשיו מן הסוכה איזהו מצטער זה שאינו יכול לישן בסוכה הרוחני' מפני הרוח עקב היתה רוח אחרת עמו הוא משחז"ל אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח של שטות או מפני הזבובים הוא משחז"ל בפ' זבובי מות זה יצה"ר שהוא עומד על שני מפתחי הלב ודומה כזבוב ולכן זבובים אלו מצערים אותו או פרעושי' לפי שהוא מתגאה מדלג על דברי תורה וחז"ל אמרו ברצו' ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו אלו זבובים ופרעושי' ולפי כי אדם זה מצטער מהם זה יורה כי אין הקב"ה מתרצה בדרכי איש זה או מפני הריח כי ריח רע של עביר' עלום הוא ודוקא שבא לו הצער במקרה כי לא ידע בעצמו שחטא ולכן יהיה מצטער עד שיפשפש וימצא ערות דבר אבל אין לו לעשות סוכתו לכתחלה במקום הריח אם כבר יוצא העון אין לו לעשות סוכתו על ריח רע זה או שידע שהרוח של שטות עדין מכשכש במעיו אין ראוי לו לעשות סוכה ולומר מצטער אני וע"י הצער הזה מתכפר לו וראוי לעשות סוכה מצד מעשה המצות שעל ידם נעשה הסוכה הרוחני' כנ"ל

ומאחר שאמרו חכמים עליהם השלום רקנין שבך מלאים מצות כרמון שנא' כפלח הרמון רקתך ועל הנחה זו נעשה סוכה הרוחנית לא יעשה כן לכתחלה כי בזה ימצא כי יהי' עומד בעונו לרצונו וקרוב הוא לאבד אותו חלק שיש לו בג"ע מפני סברא זו פוטר עצמו מן הסוכ' הרוחנית ולאיש שלא עמל בו יתננו חלקו גם זה הבל ורע' רבה: [ה] אבל חייב בסוכ' אי בעית אימא לפי שהוא אבל כבר פגע בו העון ופרע חובו ובלי ספק הסוכ' שלו קיימת לכן הוא חייב בסוכה הגשמית נפי כי זה בזה תלוי ואי בעית אימא מי שהוא אבל לב על מעשיו גם זה הוא חייב בסוכ' דמאחר כי הרגיש בעצמו אשר חטא על הנפש ולכן הוא עומד מתאבל על מעשיו לכן לא נאבד ממנו זה החלק שיש לו בג"ע ויעש לו שם סוכה ליסב בה לכן גם בגשמי חייב לעשות סוכ' להגן עליו ולהציל לו מרעתו כאמור: [ו] חתן ושושבינים וכו' אמר חז"ל הגידו ג' מוחלין להם עונותיהם חתן דכתיב ויקח את מחלת והלא בשמת שמה אלא שנמחלו עונותיו וכה"א למנצח על מחלת משכיל לדוד וכו' ולכן מאחר כי ידענו נאמנה כי אין לו עון לפי שכבר מחל לו הקב"ה לכן חייב בסוכה ומה גם מי שהוא חתן בכח דהיינו שנשא אשה היינו בחינת נשמה כדאי' פ' משפטים דף צ"ד ע"א כד אתייליד אדם יהבין ליה נפש מסטרא דבעירן זכה יתיר יהבין ליה רוח מסטרא דחיוון זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דכרסייא וכו' ולכן יאמר חתן היינו מי שקנ' נשמ' מחדש והשושבינים הדבקי' עמו שלומדי' ממעשיו הטובים שגרמו לו כך וכל בני החופ' אנשי' שם פטורים מן הסוכ' כל שבעת הימים דווקא ועוד ירצה חתן זה כי כאשר נאסף הצדיק נק' חתן כדאי' בזוהר בהלולא דר"ש ולכן יאמר כי חתן זה השושביני' הם המשרתי' אותו וכל בני החופ' המלוים אותו מנשמות הצדיקים פטורים מן הסוכה כל שבעת הימים של האבל שלו ולפי כי לחופה ושמחה נחשב להם כי אז ילכו מחיל אל חיל להשמיע תלמודו כמשחז"ל צדיקי' אין להם מנוחה בעה"ב אלא הולכים מב"ה לב"ה ללמוד תורה ולכן הם פטורים מן הסוכה דקים ליה בדרבה מניה: [ז] שלוחי מצוה פטורים מן הסוכה הנה אלו השלוחים הם בסוד פוטל צדק כדאי' פ' אמור מאי פוטל צדק אלין דאלבישו למטרוניתא לבושהא ואעטרו לה עטרהא ושוו תיקונהא כל חד וחד פוטל צדק הלא הנה שלוחי מצוה לתקן הכל' ולעשות אותה מצוה כי אותיות מן הכי חילוף אותיות יה כנודע והרצון כדי לעשות אותה בסוד הויה שהוא השלימות שלה כדאי' פ' ויקהל דף רט"ו: וז"ל אשלמותא דסיהרא מאן איהו רזא דכולא דאקרי דמות ברזא דשמא עילאה ה' דהא בשמא דא לא קאים בר בזמנא דקיימא באשלמותא דהא כמה שמכן איכון דאתסינת וכו' וכד קיימא ברזא דאשלמותא

דאשלמותא ואשתלימות מכל סטרין כדין אקרי הויה וכו' הנה הדבר מבואר מן המאמר כי השלימות של סיהרא קדישא מורה כאשר שם שנה הויה ולכן הצדיקים הם שלוחי מלוה לתקן כלה זו עד מקום שנקרא הויה בסוד מלוה ומה שמתחלפים שני אותיות ו"ה למ"ן היינו כדי להתעלם מס"א שלא יבאו לראות כבלע את הקדש ויעכבו השמחה וזה הוא ע"ד מ"ש בזוהר פרשת תרומה בענין חילוף אותיות אחד למלת ועד כדי שלא ידעו ס"א שהולכת הכלה להתייחד בבעלה ויעכבו השמחה ולכן נמי הכרוז אומר צאינה וראינה בנות ציון כמאן דנפיק למחמי ביקרא דמלכא בלבד כדין ס"א לא ניחא ליה ואתפרש מתמן וכדין עולמתא מעלין אותה לחופה כך עושים נמי שלוחים הללו ולכן הם פטורים מן הסוכה שהרי הם מתעסקים בענין היחוד וקים ליה בדרבא מניה : [ח] הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה וכו' הנה בא הרמז בזה למי שהולך בדרך ישרה אך לא כל הימים כי פעמים הוא הולך בדרך טובה שנאמר בה ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ופעמים אשר לא טוב עשה כמש"ה העוזבים אורחות יושר ללכת בדרכי חשך ולכן בא הדין בזה אם הוא מאותם שהולכים ועושים מעשיהם ביום הם פטורים מן הסוכה ביום שהרי מאבד הוא מקום הסוכה שלו הרוחנית אמנם בלילה שאינו עושה מעשה רע חייב בסוכה : הולכי דרכים בלילה אם הוא מחלק חושבי און ופועלי רע על משכבותם בלילה פטור מן הסוכה שהרי ע"י מעשיו מאבד זכותו ומקלקל סוכתו הרוחנית אמנם ביום שאינו חוטא חייב הוא לעשות סוכה מצד מעשיו הטובים כאמור והנה הוא הדבר אשר חז"ל הגידו אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות : [ט] שומרי העיר וכו' הנה החלק של השלמים הם הנקראי' שומרי העיר ע"ד מש"ה על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים ובענין ר' אמי ור' אסי דשלחו למתקן ארעא דישראל וכשנכנסו לעיר שאמרו להם אייתו לן נטורי קרתא ולכן בא הדין זה לשומרי העיר הגשמיים אותם השומרים ביום הם פטורים ביום לפי כי כן נמי אותם נטורי קרתא הלומדים בתורה ביום הם מקיימים את העולם כמו ששנינו על ג' דברים העולם עומד על התורה ולכן הם פטורים ביום מלעשות סוכה הרוחנית שהרי הוא עושה ומתקן כל העולם ושומרי העיר בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום והדוגמא להם הם העוסקים בתורה בלילה ולכן הם פטורים מן התורה בלילה לפי כי הם מקיימים העולם וממשיכים שפע וברכה בעולם כדאיתא בזוהר פ' תולדות יצחק דף קל"ו · וז"ל פתח רבי יהודה ואמר הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וכו' האי קרא אוקמוה אבל תא חזי הנה ברכו את ה' ומאן איגון דיתחזון לברכא ליה לקב"ה כל

הסוכה בין ביום בין בלילה : [ח] הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה הולכי דרכים בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום : [ט] שומרי העיר ביום פטורים ביום וחייבים בלילה שומרי העיר בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום : [י] שומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום בין בלילה שאם יעשה השומר סוכה ידע הגנב שיש לשומר מקום קבוע ויבא ויגנוב ממקום אחר לפיכך אם היה שומר כרי של תבואה שיכול לשמור כולו ממקום אחד חייב לעשות סוכה במקום ששומרו :

העושה

עבדי ה' בגין דכל בר נש בעלמא מישראל אע"ג דכולא יתחזון לברכא ליה לקב"ה ברכתא דבגינייהו יתברכון עילאין ותתאין מאן היא ההוא דברכין לה עבדי ה' ולא כלהו ומאן איגון דברכתהון ברכתא העומדים בבית ה' בלילות אלין דקיימי בבית ה' בלילות דהא כדין קב"ה אתי לאשתעשע' עם צדיקייא בגנתא דעדן עכ"ל לענייננו ולכן יאמר נא שומרי' בלילה שהם חלק השלימים העוסקים בתורה בלילה פטורי' מן הסוכה בלילה שהרי אז הקב"ה הולך להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן כאמור : [י] שומרי גנות ופרדסים הנה זה כינוי לעוסקים בסתרי התורה ודרך האמת שהקב"ה בא להשתעשע עמהם כדרך שמשתעשע בג"ע עם הצדיקים כדאיתא בזוהר פ' לך לך דף פ"ב : וז"ל וכד אתפלג ליליא קב"ה אתי לגנתא דעדן לאשתעשעא בצדיקיא במאן א"ר יוסי בכולהו בין איגון דמדוריהון בההוא עלמא בין איגון דמדוריהון בהאי עלמא בכלהו אשתעשע בהו קב"ה בפלגות ליליא עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי הקב"ה משתעשע עם הצדיקים אשר בארץ הנה בעה"ז וזה ימצא ע"י עסק התורה בלילה בסודות התורה ולכן אמר שומרי גנות ופרדסים הם אלו העוסקים בסודות התורה כאמור פטורים מן הסוכה בין ביום בין בלילה שאם יעשה השומר סוכה וכו' כי הנה העוסק בתורה הוא נקרא מחצדי חקלא להיות כי הוא ע"י התורה שלומד כורת הקליפות ומכלה הקוצים מן הכרם העליון וזה הענין הוא עושה בכל העולמות עד מקום שמעלה השכינה למעלה להתייחד עם דודה ואם שומר זה הלומד בתורה הוא משתדל לעשות סוכה כי זה נעשה ע"י מעשה המצות כאמור למעלה נמצא כי הגנב שהוא הקליפה יודע שיש לשומר זה העוסק בתורה מקום קבוע שהוא בעולם האצילות מתקן הסוכה סוכת דוד אז הוא בא יבא ויגנוב נפשות ממקום אחר מפני כי השומר הצדיק יש לו מקום קבוע ע"ד מאחז"ל הקובע מקום לתפלתו לפיכך אם היה שומר זה הצדיק כרי של תבואה כי זה הוא מורה על כללות העולמות כדאיתא בזוהר פ' בלק דף קפ"ח · וז"ל חטה ברתא דמתחטאה לקמיה אבוה ועביד לה רעותא וכו' א"ר אלעזר ודאי חטה הכי קרינן לה אבל תמינן בשבטין כלהו דלית בהו ח"ט בה אית ח"ט וקרינן חטה אמר ההוא ינוקא ודאי הכי הוא דהא ח"ט שרייא סמיך לה בהו בשבטין לית בהו אתוון אלין דקא אתו מסטרא דקדושה אבל לגבה שרייא עכ"ל לענייננו וכן איתא בזוהר פ' משפטים דף ק"ך וז"ל ומסטרא דתבואות ה' מיני תבואה תבירין מכולהו דאיגון חטה ושעורה וכסמת ושבולת שועל ושיפון וכו' הנה מבואר מן המאמר היות התבואה מעורב בה קליפות ואפי' בדגן שמורה על עולם האצילות הוא אמר שעדיין יש בה אותיו'

חט

חט שהוא בחינת מוץ ותבן שהם פטורים מן המעשר מפני כי אין בהם קדושה ולכן יאמר רק אם הוא שומר אדם זה כלומר בתורה מתעסק בכרי של תבואה כלומר בדרך הפשט נמי ולהוציא לאור משפט דהיינו שנעשה ג"כ שומר בכל העולמות על ידי שמתעסק בענין הנוגע לכרי של תבואה לברר אותו בחזקת היד כאמור אז יכול לשמור הכל מזה ומזה כאמור חייב לעשות סוכה במקום שהוא שומר מתקן אותה לו לעצמו כי הנה נתבאר למעלה כי כמה עולמות זוכה בהם האדם ומן הראוי הוא כי בכל מקום יהיה לו שם סוכה לאותו חלק שלו הנמצא באותו עולם נפש או רוח או נשמה ולכן מאחר שהוא מתקן בעולמות תבואה זו שהוא בכל העולמות לכן בא החיוב שלו ג"כ לעשות סוכה ולתקן לעצמו סוכה כלו' בכ"מ המכוון לו לשכון שם כדבר האמור :

חשבתי דרכי ואשיבה ידי לפרש הדינים אלו בדרך ישר לא יכשלו עוד בענין הנ"ל וכך היה אומר

נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה לפי כי בחינות כללו פטורים מלתקן סוכת דוד הנופלת כי הנה נשים הם מיעוט רבים שנים הם וכפי הדרך הראשון שנתבאר לפי כי נמצא דבר והפכו בנשים ועבדים וקטנים לכן הוא אמר שהם פטורים ולא אמר אין עושים מפני כי נמצא באלו הכינויים צד אחד לטובה וצד אחד לרעה ונבאר אחת לאחת זה יצא ראשונה כינוי נשים ימצא בקליפה שנאמר אשת הזימה וכא' אז תבאנה שתים נשים זונות אל המלך ונאמר ונשים משלו בו ויש נמי לטובה כמו שמצינו נשים העוסקות בבצק כנזכר בהלכות פסח ע"ש ונאמר היפה בנשים ולכן צריכה לומר כי נשים פטורים מן הסוכה כדי שתדע ותשכיל ממולא דבר זה כי בנשים דקדושה מיירי דאלו בנשים החיצוניות היה הדין כך אסורות בסוכה אבל מדקאמר פטורות משמע שהרשות בידם לתקן אבל הם פטורות כי לא עליהם מוטל לעשות תיקון של סוכת דוד הנופלת אותם המדות שלו העולמות הנקרא נשים עלמא דנוקבא אלא הבנין שלה הוא על ידי עלמא עילאה שנאמר ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה והיינו עלמא דדכורא כדאיתא בזוהר פרשת ויחי דאסתיימת כדכורא ושם נאמר ומחיזו דעלמא עילאה אתתקן עלמא תתאה וכן לענין העבדים יש עבד רע הוא ס"מ וסיעתו דמריד במאריה כדאיתא בזוהר פרשת תצא ומטרוניתא אית לה עבדים ושפחות נכריות ואית לה עבדים ושפחות עבריות אלו ואלו אין עיקר בניין סוכה זו על ידם ואפילו עבד טוב מט"ע צריך לעשות מצות חליצה ואחר כך תעלה למעלה לשבנות ולכן פטור מן הסוכה כמעשה טבי עבד ר"ג שהיה ת"ח ועם כל זה שהיה מסטרא דטוב בסוד הנער מטטרון פטור מן הסוכה והיה ישן תחת המטה לפי כי כן הנער העליון עבד טוב ישן הוא תחת המטה עליונה ששכב עליה יעקב וכן נמי הקטן פטור מן הסוכה דהיינו כי יש קטן ורע כמו שמצינו ויש ג"כ נערי קטנים יצאו מן העיר מקטני אמנה זעירי מהימנותא אין אלו מכלל הבונים אלא מן המחריבים אמנם יש קטן הוא מש"ה ונער קטון נוהג בם ודוד הוא הקטון עוד נשאר הקטן והקטון עמנו

וכל אלו פטורים מלבנות הסוכה כי אין בנין סוכת דוד אלא ע"י עלמא עילאה שנאמר אם יגאלך טוב יגאל ואם לא יחפוץ לגאלך אז וגאלתיך אנכי דיליה מגרים כדאיתא בתיקונים ולכן כל אלו הם פטורים מן הסוכה : טומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק ואע"ג כי במקום אחר נתבאר ענין טומטום ואנדרוגינוס באופן אחר שהרמז למקומות עליונים כך הוא האמת אמנם נימא ביה מלתא בדרך רמז דאפשר ליישב ענין טומטום בזמן שת"ת ישראל למעלה נעלם בסוד הבינה כדאיתא פרשת ויצא ותצא לאה לקראתו אימא נפקת לגבי ברא קדישא ואמרה אלי תבא תחות גדפאי לרוואה לך בתפנוקין עילאין וכו' ולפי כי עדיין הוא הגור שם ולא נתגלה לחוץ יקרא טומטום וכן לענין אנדרוגינוס יש לנו ללמוד ממה שאמרו חז"ל אנדרוגינוס בראו לאדה"ר ולכן כל זמן שהוא בסוד בחינה אחת מאלו הוא פטור מן הסוכה ודאי פטור מלעשות התיקון שלה ומכל שכן שהוא פטור מאכילה ושתיה שם ואינו ישן בתוכה וכן נמי מי שחציו עבד וחציו בן חורין שהוא בסוד מטטרו"ן דפעמים הוא הוא עבד ופעמים זקן ביתו שיצא לחירות גם כאשר הוא בסוד עבד לא נודע לך עבדות שבו לפי שהוא בסוד מטה כדאי' בזוהר פרשת משפטים ופ' פנחס דפעמים מטה כלפי חסד הוא סוד בן חורין ופעמים מטה כלפי דין והוא בסוד עבד לפי שהוא נמשך כלפי עבד רע כאשר הוא בסוד המיעוט ולכן פטור מן הסוכה אמנם הספק הוא שהנה בזמן שהזכר למעלה בסוד טומטום הנה כל זאת העליה שעולה למעלה הוא כדי לתקן מדה האחרונה כדאיתא פרשת ויצא במאמר הנזכר ותצא לאה לקראתו ושם נאמר ז"ל וירא יעקב דא תפארת קדישא מהוא שדה דנקיט כל ברכאן דכתיב ביה אשר ברכו ה' בערב אמאי בערב בזמנא דאתער יצחק אבוי לגבי האי שדה וכו' כיון דאסתלק יעקב מתמן בערב שביק האי שדה ליצחק אבוי והוא סליק לגבי עילא מה כתיב ותצא לאה לקראתו אימא עילאה לגבי ברא יחידא ותאמר אלי תבא תחות גדפאי לברכא לך ולרוואה לך בתפנוקין ועידונין עילאין הא עדן רעוא ועינוגא למיהב לך לגבי ההוא שדה עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק וכו' הנה מבואר הדבר מן המאמר כי עיקר העליה אשר עלה ונתעלם שם ת"ת ישראל ונעשה בסוד טומטום הוא לתועלת של מדה האחרונה אמנם להיות כי זה אינו בסוד בניין רק סוד השפעה שנותן לאותו שדה עד דלא יתוקד בנורא דיצחק סוד הגבורה ולכן חייב הטומטום הגשמי בסוכה מפני ספק זה והוא עודינו טומטום גם בהיותו מדת הת"ת נכלל עם המלכות בסוד אנדרוגינוס הנה הוא משפיע בנקבה בלי ספק שלכן נכללה עמו כדי להמלט מן הקליפות ולהיות יונקת ממנו אמנם אין ענין זה נקרא בניין ממש שהרי נאמר אחר כך ויבן ה' את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ולכן אנדרוגינוס הגשמי חייב בסוכה מספק זה וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין אף על גב כי יש זמן שהוא פטור מן הטעם הנזכר חייב בסוכה מן הטעם הנ"ל מאמר הובא פרשת קרח כמה דקדם עילאה אזמין לכל אינון כתרין קדישין

כך

כך קדש תחלה מזומנת לכל מילה לעטרה לון ובלי ספק כי זה שחליו עבד הוא מזומן ג"כ לעלות למעלה לאתעטרא ליה ולכן חייב בסוכה שהרי הוא עולה לחופה: קטן שאינו צריך לאמו שהוא כבן חמש כבן שש חייב והסוד מפני כי חיוב הסוכה אינו אלא בת שבעה על שבעה אמנם הרוצה עושה סוכה גדולה אמנם החיוב הוא בסוכה קטנה כאשר ביארתי במסכת ערוגה שהיא ששה טפחים על ששה טפחים נותנין לתוכה חמשה זרעונין הם רמז להמשה פעמים אור דמעשה ברחשית הניתנים בה אף על גב שהי' קטנה וכדאי' פרשת בלק ההוא גנתא דזרע בה ה' פעמים אור הללו ועביד שורין שורין הוא סוד מה שאמר הכתוב זכרתי לך חסד נעוריך כדאיתא פרשת אמור מיוסד על עיקר זה וכן נמי בסוכה קטנה זו דאף על גב שהחתן הוא קטן בסוד ה' או בסוד שש שנים מאחר שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מדברי סופרים העליונים בסוד מ"ש בזוהר פרשת תרומה אית ספר וספר וסיפור ולכן נאמר השמים מספרים כבוד אל כדאיתא בזוהר פרשת ברחשית השמים מספרים מנהרין מההוא ספר עלאה ומה שכתב השמים מתייחב עם דין זה כלומר בזמן שהוא בן ה' שנים למקרא והשמים עלמם הם שם כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה ולא שבעה הם ומשני הן דמלכא יתיב וכו' לפי כי השביעי הוא חשבון בפני עלמו ואין זה עלמו ואין זה מקום ביאורו והרי על ידי שהוא בן חמש או שש מספרים ומאיר לכבוד אל היא הכלה הנקראת אל כדאיתא שם כי אז נקרא כבוד ונקרא אל ולכן חייב בסוכה מדברי סופרים העליונים שאומרים לו לתקן סוכה סוכת דוד אף על גב שהיא קטנה כדי לחנכו במלות שאחר כך הוא חייב בשאר כסות ועונה מן התורה: חולים ומשמשיהן פטורים מן הסוכה הנה בעבור הגלות הכלה הלדקת היא חולה כדאיתא בתיקונים ומתכנסים כל הרופאים והם הלדיקים ועושים לה רפואות ואינו מועיל לה שלכן מתרעם הכתוב ואומר הלרי אין בגלעד אם רופא אין שם דמאחר כי אימא עילאה היא שאמרה וגאלתיך אנכי ביניאת מלרים הנאמר בה ויילר ה' את האדם לא הועיל להליל אם רופא אין שם לדיק כל רופא הכם מדוע לא עלתה ארוכת בת עמי אותה בת היקרה שהיתה עמי תמיד ואין מועיל לה עד דאתא רעיא מהימנא וכו' ולכן הלדיק אבד ונהר יחרב ויבש בבית ראשון ושני כנזכר בתיקונים והוא חולה לפי שמסתלק ממנו אותם חמשים שערי בינה שהם כמנין חולה ונפל למשכב שנא' איך נפלת משמים הילל בן שחר ולכן בזמן שהם כן פטורים ודאי מלעשות סוכה וכן נמי בא בגשמי כי חולים ומשמשיהם הם השושבינים פטורים מן הסוכה ולא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו הם בראשו חש בעיניו והוא סוד מ"ש בברכות כשישראל הם נכנסים לבתי כנסיות ואומרים אמן יהא שמיה רבא מברך מנענע הקדוש ברוך הוא ראשו ואומר המלך שמקלסין אותו כך וכו' כי לפי כאשר האדם מלטער מסיבת עונו מה הכשון אומרת קלני מראשי וכאשר ישראל אומרים יהא שמיה רבא מברך חוזרת אותה עטרה שמסתלק

בעון ישראל כשעונים אמן ואומרים יהא שמיה רבא שהוא גדול דאלו מפני הגלות אין השם שלם שנאמר כי יד על כס יה וישראל מלבישים כביכול עטרה זו כי מלת ישראל הוא נוטריקון לי ראש ולכן מנענע ראשו ולכן חש בראשו פטור מן הסוכה חש בעיניו נמי הוא מה ששנינו יוחנן כהן גדול בטל את המעוררין מאי הוו אמרי עורה למה תישן ה' א"ל וכי יש לפניו שינה אלא בזמן שאין ישראל עושים רלונו של מקום לכן נאמר עורה ולכן נמי חש בעיניו ואפי' עינו אחת שהרי נאמר עיני ה' אל לדיקים ונאמר הנה עין ה' אל יראיו כנראה כי מפני החרבן חש בעינו אחת מש"ה תמיד עיני ה' אלהיך בה כביכול אין בזה שלימות כבתחילה וזה ימלא לפעמים והיינו מ"ש הרשב"י ע"ה בפ' ישר יחזו פנימו ולכן חש בעיניו פטור מן הסוכה לפי שעין העליונה מנעה כהשגח' בסוד המפיל חבלי שינה על עיני לכן אז פטור מן הסוכה וי"ל שאין המשמשים פטורים אלא בשעה שהחולה צריך להם: מלטער פטור מן הסוכה הוא ולא משמשיו איזהו מלטער שהנה כל זמן של הגלות נקרא מלטער ולכן איזהו נקרא מלטער להיות פטור מן הסוכה זה שאינו יכול לישן בסוכה מפני הרוח לפי כי יש זמן שמתעורר רוח רעה בעולם כדאי' בזוהר פ' וישב דף קל"ב בענין רוח שקר בזמן דשלטא בעלמא שנאמר אלא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ומפני רוח זה ראוי האדם להחבא שנאמר לך עמי בא בחדריך או מפני הזבובים שנאמר בהם זבובי מות יבאיש והפרעושי' וכיולא בהם מן הקליפות כאשר הם מתעוררי' או מפני הריח רע של הקליפה לא תאמר לו וכדאיתא בזוהר פ' תלא לילית אשפה מטונפת דזרקין בה כלבים ותמורים מתים פטור מן הסוכה שנאמר מפני הרעה נאסף הלדיק היא אשה רעה שנאמר ותתפשהו בבגדו לכן נאסף ונסתלק למעלה וינס וילא החולה ודוקא שבא לו הלער במקרה אחר שעשה שם הסוכה מפני מעשה התחתונים נתעורר הקליפה אבל לעשו' סוכתו לכתחלה במקום הריח שלא יאמר מה טוב להיות נבנית סוכת דוד אלל הקליפות כדי להתגבר עליהם ולהתים כאן של ריח רע זה והדומה לו לא יעשה כך לפי כי אין כח בזמן הזה להתים ולשבר כח הקליפה עד לעתיד היינו משחז"ל עתידים שרי יהודה ללמד תורה בבתי קרקסאות של עכו"ם שנאמר והסירותי דמיו מפיו והיה כאלוף ביהודה וכדאיתא בילקוט ע"ש: אבל חייב בסוכה שהרי כל זמן הגלות נקרא אבל הוא דברי פי חכמים חן עד מתי יהיה אבל זה באבלו והוא כינוי למעלה: חתן ושושבינים וכל בני החופה פטורים מן הסוכה כל שבעת ימי המשתה לפי כי החתן הוא בסוד לדיק עליון כדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קמ"ה · וז"ל ויהי שירו דא שיר השירים וכי ה' ואלף הוא שיר השירים ודאי הכי הוא ה' אינון תרעין ופתחין דמתפתחין במלכא דשלמא דיליה ואינון חמש מאה שנין דאילנא דחיי חמשין שנין דיובלא ואלף דא אילנא דחיי דנפיק מסטרי' ואיהו ירית כל אינון חמשה למיתי לגבי כלה וכו' והנה מובן ממאמר זה כי הוא הלדיק עליון שורש מרדכי והיינו מ"ש דא הוא אילנא דחיי דנפיק מסטריה כי זה הלדיק מתגלה

עד

תרמ"א. שאין מברכים שהחיינו על עשיית הסוכה ובו ס"א:

[א] העושה סוכה בין לעצמו בין לאחר אינו מברך על עשייתה אבל שהחיינו היה ראוי לברך כשעושה אותה לעצמו אלא שאנו סומכים על זמן שאנו אומרים על הכוס של קידוש:

אם

עד תום אותם השערים חמשין שנין דיובלא וכן נמי מוכח פ' בראשית דף ע' וז"ל מקלא השמים מולאו ודאי מעלמא עילאה נפיק ואתיא דאיהו קלא השמים לעילא עכ"ל ומפני כן חתן זה פטור מן הסוכה דקים ליה בדרגא מניה שהרי הוא עולה לסוכה העליונה הגדולה הוא והשושבינים שלו וכל בני החופה הם פטורים מן הסוכה התחתונה הוא מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רנ"ד וז"ל כדין קב"ה משיך משיכו דשבע דרגין לתתא בההוא דרגא דאתאחד בהו וכו' ואי תימא והא שיתא אינון ולא יתיר אלא כדין אימא יתבא על אפרוחין ואשתכח רביעה עלייהו ואנן נטלין אינון שית בנין בהאי דרגא דלתתא ופרחין לה נקיימא דכתיב שלח תשלח את האם וכו' הנה מבואר מדברי זה המאמר כי בזמן המועד ישראל ע"י המעשה פרחין לה לאימא לעילא להתייחד עם בעלה ולכן הצדיק עליון הוא יושב בסוכה זו העליונה מאחר שהאם למעלה ולכן כלם פטורים מן הסוכה התחתונה כל ז' ימי המשתה: שלוחי מצוה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה הנה שליח מלוה הוא אליעזר שהלך להביא את רבקה ואיתא בזוהר פ' וישב דף קפ"א: וז"ל פתח ואמר הנה ישכיל עבדי וכו' ירום משטרא דנהורא עילאה על כל נהורין וכו' ונשא משטרא דאברהם וגבה משטרא דיצחק מאד משטרא דיעקב וכו' ויאמר אברהם אל עבדו דא סיהרא כמה דאתמר מט"ט דאיהו עבד שליחא דמאריה זקן ביתו כד"א נער הייתי גם זקנתי המושל בכל אשר לו בגין דכל גוונין אתחזיין ביה ירוק וחוור וסומק וכו' ויקח העבד י' גמלים אלין אינון י' דרגין דהאי עבד שלטא עלייהו כגוונא דלעילא וכו' הנה הוא מבואר מזה ענין השליחות דהיינו להחזיר הנשמות לפגרים ועוד איתא בזוהר פרשת תלא דף רע"ח וז"ל פתח ר"מ וכו' מט"ע איהו שכיר מא"י עלמין נקבלא לגותא בג"ד ביומו תתן שכרו דא לגותא דשחרית ולא תבא עליו השמש לגותא דמנחה וכו' הנה מבואר מן המאמר איך מט"ע הוא שליח לקבל התפלה והסיבה כדי לזווג אשה לבעלה כמשפט שלו ולכן יאמר נא כי שלוחי מלוה הם המשתדלים כל אחד מקלהו לתקן סוכת דוד הנופלת נגלא הוא מט"ע ועוד יהיה הרמז לאינון עולמתאן דמטרוניתא כדאיתא פ' תרומה דף קל"ח וז"ל בשעתא דאינון חיות נטלי כרסייא לארמא ליה לעילא אינון אמרי תושבחתא דא ואי תימא אמאי כתיב הכא חדש והא תדיר קא אמרי תושבחתא דא אלא ודאי חדש איהו וחדש לא אקרי אלא באתחדותא דסיהרא עכ"ל וכן איתא בענין ויקח מאבני המקום כמלינו למדים כי כמה הם שלוחי מלות כנומר שלוחים שמשתדלים עם מדה זו לעשות אותה בסוד מלוה היינו מן וה כאמור לעיל ואח"כ משתדלים לעשות עמה מלוה בסוד היחוד עם בעלה אלו הם פטורים מן הסוכה בין ביום בין בלילה

שהרי על משמרתם הם עומדים לתקן אשה זו ולעלותה אצל בעלה כדבר האמור: הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה יש בחינת אורות המתפשטים ויורדים ממעלה למדה האחרונה כמש"ה הנותן בים דרך והנה אותם האורות העליונים הנמשכים למטה נקראים הולכי דרכים לפי שהם הולכים ומתפשטים לכנוס אורחין ושבילין והם סוד חמשים שערי בינה ועליהם נאמר והולכי על דרך שיחו וחז"ל אמרו הולכי על דרך אלו בעלי משנה שיחו אלו בעלי תלמוד שכל שיחתן דברי תורה ומה נתקו דברי הז"ל בזה לפי כי אלו האורות הם הולכי על המדה הנקראת דרך ובה סוד המשנה ומשם נמשך אצל בעלי תלמוד ואמנם האורות הנמשכים מהולכי דרכים הללו הם בשני פנים מהם בחינת יום שהוא חסד ומהם בחינת לילה מדת הדין כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה ולכן ההולכים ביום פטורים מן הסוכה ביום שהנה הם עושים פעולתם באמת וכן נמי הולכי דרכים בלילה והם לצורך מדה הנקראת לילה פטורים מן הסוכה בלילה שהרי הם עושים התיקון הצריך להם ואין מחייבים אותם לעשות שני דברים כאחד ולכן פטורים מן הסוכה בלילה וחייבים ביום: שומרי גנות ופרדסים היינו מ"ש בזוהר פ' בלק דף ר"א וז"ל פתח ר' פנחס ואמר מעין גנים וכו' וכי לית מעין אלא הוא מן גנים והא כמה מעיינין טבין ויקירין אינון בעלמא וכו' הכי אוקמינא כולא בכ"י קאמר איהי מעין גנים מאן גנים ה' גנים אית ליה לקב"ה דקא משתעשע בהו ומעיינא חדא עלוייהו דקא אשקי לון ורוי לון וכו' ואיתא פ' תרומה דף קס"ו וז"ל האי אור זרע ליה קב"ה בגנתא לעדנוי ועבד ליה שורין שורין על ידא דהאי צדיק דאיהו גננא דגנתא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כמה גנות אית ליה לקב"ה ויש להם שומרים הוא גננא דגנתא ויש שומרים אחרים הם הנלאים יכין ובועז מפני כי הכלה צריכה שמירה כאשר נתבאר במקומו כאותם שהם צריכים שימור אחת מהנה שיא הכלה ולכן בא הדין זה בגשמי שומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום ובין בלילה שאם יעשה השומר סוכה ויתקן אותה סוכת דוד הנופלת ידע הגנב שמחל שים לשומר זה הצדיק גננא דגנתא מקום קבוע בסוד הקובע מקום לתפלתו ויבא ויגנוב ממקום אחר השפע לאיש אחר ואדם בליעל איש און לפיכך אם היה שומר כדי של תבואה שיכול לשמור כלו משום דהוי יכול לשמור כולו ממקום אחר ולכן חייב לעשות סוכה ולהקים במקום שבשמר כדבר האמור:

[א] באשר נתבאר למעלה כי מעשה הסוכה הוא יהיה על ידי מעשה המלות אשר יעשה האדם מהם כנגד הסכך ומהם לצורך הדפנות אמנם עוד יעשה סוכה אחרת מאותו חלק הגנוא לכל איש הישראלי בג"ע כמאמז"ל

כמשחז"ל כל א' יש לו חלק א' בג"ע וחלק אחד בגיהנם ולכן ראוי לאדם לעשות סוכה זו ולתקן אותה לטוב לו ולכן יאמר העושה סוכה בין לעצמו בין לאחר דהיינו הרמז על הסוכה שהיא שלו ע"י מעשיו הטובים והעושה לאחר הייני המתקן הסוכה שהיא בהשאלה לו כל זמן שעדין לא החזיק בה ולפי כי מעשה הסוכה הוא מן המצות אשר כבר עשה אותם האדם ולכן אינו מברך על עשיית' אבל שהחיינו היה ראוי לברך עליה כשעוש' אות' לעצמו שהנה ברכת שהחיינו הוא שבח להקב"ה שבכלל בחיים העליונים חיי הנפש והחכמה תחיה בעליה בעליו חי וכאשר מת שפתותיו דובבות בקבר וחי בהם לזמן התחיה ולכן היה ראוי לברך על הסוכה שהחיינו כשעושה אותה לעצמו דמשמע נמי שבורית אותו החלק הנמצא לו בג"ע כאמור אלא שאנו סומכים על זמן שאנו אומרים על הכוס של קידוש כי קדש הוא החכמה המקדש אותו ומחייה אותו ולכן ק"ל בדרבא מניה :

[א] **אם** חל יום א' של סוכות להיות בשבת אומר בערבית ברכה אחת מעין ז' כדי לכלול את עצמו בז' מדות עליונות שנאמר ימי שנותינו בהם ע' שנה וחותם בה בשבת בלבד לרמוז על אלף הז' שהוא שבת לה' כי צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם והם נהנים מזיו השכינה ותנן נמי ניזונין כל אחד הנה שכרו אתו כפי הראוי לו כאמור : וכאשר נחזור לבאר על דרך ראשון ופנה למעלה כך היה אומר העושה סוכה הבא לתקן סוכת דוד הנופלת בין לעצמו בין לאחר והענין כי הנה ידענו כי כי העושה מצוה מטיב לעצמו ומטיב לכל העולם כך אמרו חז"ל לעולם יראה אדם כאלו העולם בשיקול עשה מצוה אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות ולכן יאמר העושה סוכה בין לעצמו בין לאחרים כי הנה העושה סוכה מטיב לו ולאחרים ונוסף עוד כי על ידי מעשה המצוה מקים סוכת דוד הנופלת ובזה מטיב לעצמו ולאחר כי הנה הוא זוכה בה בתחלה לשכון שם כדאיתא בזוהר בפסוק והרכבתיך על במתי ארץ ונוסף עוד כי גם בהווה באים אצלו לסוכה ז' הצדיקים והשכינה עמהם נמצא שמטיב לעצמו ולכל אותם הצדיקים ישיני עפר וגם כאשר נבנית סוכה זו ושעלה אותה למעלה נהנה ממנה הצדיק עליון ושוכן בתוכה כל ז' ועכ"ז אינו מברך על עשייתה מפני כי אין זה מחדש לפי כי בכל יום ויום ישראל מעלים אותה למעלה אבל שהחיינו היה ראוי לברך כשעושה אותה לעצמו דהיינו כדי לחבר השכינה עם הצדיק חי ועם כ"ה תרין קיימין דגופא אלא שאנו סומכין על זמן שאנו אומרים על הכוס של קידוש כנזכר :

[א] **מפני** כי ע"י המצוה אשר יעשה האדם קונה קדושה

תרמ"ב.

[א] אם חל יום א' של סוכות להיות בשבת אומר בערבית ברכה מעין ז' וחותם בה בשבת בלבד :

תרמ"ג. סדר הקידוש ובו ג"ס :

[א] סדר הקידוש יין קידוש וסוכה ואח"כ זמן לפי שהזמן חוזר על קידוש היום ועל מצות סוכה :

[ב] להרמב"ם מקדש מעומד ומברך לישב בסוכה ויושב

בנפשו אשר על כן חז"ל התקינו בנוסח הברכה אשר קדשנו במצותיו ולכן צריך לברך על המצוה ונודע הוא כי עיקר הברכה נאמר על היין שנאמר ותאמר הגפן אם חדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים ולכן מקדים הברכה על היין לפי כי הוא עיקר ונוסף עוד כי לפי שהיין הוא רמז למה שעתיד הקב"ה להשקות לצדיקים באותה סעודה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשי' ואיתא בזוהר פ' תולדות דף קל"ה : וז"ל א"ר יהודה א"ר חייא הא דתנינן דעתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקי' לעתיד לבא מאי היא וכו' דא"ר אלעזר סעודת הצדיקים לעתיד לבא כהאי דכתיב ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו ודא הוא דתנינן ניזונין וא"ר אלעזר באתר חד תנינן נהנין ובאתר אחרא תנינן ניזונין מאי בין האי להאי אלא הכי אמר אבא הצדיקים שלא זכו כל כך נהנים מאותו זיו שלא ישיגו כל כך אבל הצדיקים שזכו ניזונין עד שישיגו השגה שלימה ואין אכילה ושתיה אלא זו וזו היא הסעודה וכו' רב הונא אמר הא והא איתא לעתיד לבא ותאנא א"ר יוסי יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם ועתידים להגלות לצדיקים לעתיד לבא וזו השתיה ואכילה ודאי דא היא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר השתיה של יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית ענין נגלה הוא שתיית יין ממש ויש ענין נסתר ג"כ הם הסודות שעתיד הקב"ה לגלות לצדיקי' וכן איתא במדרש באותה סעודה עתיד הב"ה לדרוש את התורה דבר שלא שמעתה אזן מעול' ולכן ברכה על היין קודם ואח"כ קידוש שהב"ה מקדש עמו ישראל יותר ממלאכי השרת ואח"כ מברך על הסוכה שכן עתיד הקב"ה לצדיקים כל אחד ואחד סוכה מעורו של לויתן כנ"ל : [ב] והקידוש יהיה מעומד בחברת הרמב"ם ז"ל והמקדש מיושב חסר התבונה ולא ראה אור ספר הזוהר דהכי איתא פ' אמור דף ק"ג : וז"ל וא"ר אבא כתיב בסוכות תשבו שבעת ימים ולבתר ישבו בסוכות בקדמיתא תשבו ולבתר ישבו אלא קדמאה לאושפיזי תניינא לבני עלמא קדמאה לאושפיזי כי הא דרב המנונא סבא כד הוה עייל לסוכה הוה חדי וקאים על פתחא דסוכה מלגאו ואמר נזמן לאושפיזין מסד' פתורא וקאי' על רגלוהי ומברך וכו' הנה מבואר מדברי המאמר שהיה מברך על רגליו מעומד ואומר אח"כ תיבו אושפיזין עילאין תיבו ומברך לישב בסוכה כי אנו מאמינים כי עתיד הקב"ה להושיב אותנו בסוכות כמשחז"ל כל מה שעש' אברהם למלאכים עשה הקב"ה לבניו ג' פעמים הוא אמר והשענו תחת העץ הקב"ה הקיף אותם ענני כבוד שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים בארץ בסוכות תשבו לעתיד מנין שנאמר וסוכה תהיה לצל יומם ולכן מברך לישב דמשמע נמי

נמי לעתיד ויושב ואח"כ מברך זמן שאנו בטוחים נמי שנגיע לזמן הסוכה העתידה להיות לנו : [ג] בשאר הימים מברך על הסוכה קודם ברכת המוציא ונוהגים לברך בשעה שרוצים לאכול לישב בסוכה ואח"כ יושבים ורוחצים ידיהם ותכף מברכים המוציא כמשחז"ל שלש תכיפות הם תכף לנטילת ידים המוציא וכל העושה כן אין השטן מקטרג באות' סעוד': ולטעמא הנוגע למעלה סדר הקידוש אשר בזה סוכת דוד מתחברת עם דודה ונותן לה קידושים ולכן יהיה מברך על היין תחלה כדאיתא פ' ויקרא אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא מ"ט מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא ולפי דתמן איהו יין דמנטרא ולכן צריך לברך על היין תחלה אם מפני מה שנאמר שתו ושכרו! דודים לתתא ומה גם מפני כי לעילא איהו יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית ולכן בא החיוב לקדש מעומד אם מפני כי כן הוא דין הקדושים מעומד וביותר מפני כי זכו עלמא דדכורא ולכן כל המעשים אשר נעשים כנגדו הם מעומד ואח"כ קידוש להתקדש בקדושה עליונה כדאיתא בזוהר פ' תרומה דף קל"ב · וז"ל כתיב נעשה נא עליית קיר קטנה כי איש קדוש הוא עובר עלינו תמיד וכו' בהאי קרא אית לן סמך בעלמא הנה נא ידעתי דא איהו רעותא דכר נש לבואה בגויה כי איש אלהים קדוש הוא דא איהו עלמא עילאה דאיהו יתיב על כורסיה יקריה וכל קדושין נפקין מניה ואיהו מקדש לכלהו עלמין עובר עלינו תמיד מההיא קדושה דאיהו מקדש לכל עלמין לעילא איהו מקדש לן בהאי עלמא דהא לית קדושה לעילא אלא אית קדושה לתתא כד"א ונקדשתי בתוך בני ישראל וסו"ל וכך הוא נעשה עליית קיר קטנה וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי בכל ענין קדושה שישראל הם מעוררים למטה כך מתעורר למעלה ולפיכך הוא מקדש עמו ישראל ולכן אמר נעשה ונתקן עליית קיר זו דאתמר עלה מקרקר קיר והיא קטנה דאוי שנעשה אותה אשה גדול' היינו סוכת דוד לעשות אותה סוכה גדולה ולכן תבא אלינו מאותה קדושה ולכן צריך לקדש מעומד לתת לה הקידושין של החתן והנה סיום הברכה הוא מקדש עמו ישראל ואח"כ מברך לישב בסוכה שפעל ועשה ואמר לישב מי שיושב הוא איש האלהים הנזכר ושבעת ימים הנזכר בפ' וישב ואח"כ מברך שהחיינו להוריד לסוכה העליונה סוכת דוד מאותם חיי המלך וקיימנו על חי וקים והגיענו כל האורות הם מגיעים לזמן הזה שהיא זמן לכל וכמו כן נמשך לנו בכל הפרטים ממה שאנו מברכים כדאי' בזוהר פ' עקב ע"ש :

[א] **ענין** נטילת לולב ית' לקמן בע"ה אמנם הנוגע לענין זה הוא מ"ש שהוא אחר חזרת התפלה מפני

ויושב ואח"כ מברך זמן : [ג] בשאר ימים מברך על הסוכה קודם ברכת המוציא ונוהגים לברך על הסוכה אחר ברכת המוציא קודם שיטעום :

תרמ"ד. סדר ההלל כל ימי החג ובו ב"ס:

[א] שחרית אחר הזרת תפילת נוטלין הלולב ומברכי' על נטילת לולב שהחיינו וגומרים ההלל וכן כל שמנת ימי החג ומברכין לגמור את ההלל בין ציבור בין יחיד ואין מפסיקין בו אלא כדרך שאמרו בק"ש באמצע

כי התפלה הוא ענין שלימות בנפש האדם כאשר מתבאר בענין התפלה שלכן מתפלל אדם בכל יום לפי כי בלילה נמלא בו העדר אשר יצאה נשמתו ממנו ולכן באה התפלה להשלים את נפשו בכל חלקיה בי"ח ברכות ובשבתות וימים טובים אין צורך כ"כ כי הקדוש' עלמה משלים חלק נפשו ולכן אחר התפלה נוטלין הלולב הוא ענין שלימות נוסף כי האדם עץ השדה ואחז"ל מה תמר אין לו אלא לב א' כך ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים וכן מלת לולב מורה. נוטריקון לולב ר"ל יש לו לאדם לב אחד לאביו, שבשמים ולפי שאחז"ל אם עשית אבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות בא זה ואיבד את זה ולכן כנולא שאין לו רק לב אחד שהרי הלב של מושב היצר כמאן דליתי דמי ונשאר לב א' לעבוד את ה' ומברך על נטילת לולב כדי להיות המצוה שלימה במעשה דיבור מחשבה כדי שיקנה לעצמו שלימות בעלם אדם בנפש רוח ונשמה כנזכר במקומו כי המעשה כנגד בחינת הנפש והדיבור כנגד שלימות בחי' הרוח שנאמר ויהי האדם לנפש חיה מתרגמינן לרוח ממללא והמחשבה להשלים בחינת הנשמה כך אחז"ל תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה ולכן מברך תחלה על הלולב ונוסח הברכה מורה על קניית השלימות על נטילת לולב כלומר טוב לברך לה' על שנטל לו עתה לב טהור לעבוד את ה' ומברך שהחיינו לפי כי חיי הגוף הם סיבה לקניית חיי הנפש כי כן האדם כפי שניו מרבה בתורה ובמצות שלכן חייבה התורה מפני שיבה תקום וכדאיתא בזוהר פ' תלוה דף קפ"ה : וז"ל כי כל הנפש אשר לא תעונה והאי יומא נטיל לכל נפשאן ושוו ברשותיה ואי לא קיימא ברזא דשבעין לית רשו לנפשאן דקיימ' דנפשאן ברזא דשבעין כד"א ימי שנותינו בהם ע' שנה וכו' ואי תימא לנפשאן דרביי דלא אשלימו לשבעין שנין לא שלטא בהו ודאי שלטא בהו אבל לא בשלימו כמאן דזכי יומין סגיאין לפקודי אורייתא וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כמה מועיל לאדם חיי הגוף כדי להתאחז באותם השבעין שנין עילאין ולכן ראוי לאדם לברך שהחיינו וכו' והגיענו לזמן הזה לקנות השלימות להדבק בשמו ית' וגומרים הסלל להודות לשם ה' באותם י"ג מדות שבפסוקים מן המצר קראתי יה וכו' על שהקב"ה עשה לא"ה בג"ע י"ג חופות כמשחז"ל בפ' בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסוכתיך וכו' ואע"ג שחטא תיקן אותם לצדיקים כדאי' בזוהר פ' בראשית דף ל"ח · וז"ל ז' היכלין עילאין אינון לעילא דאינון רזא דמהימנותא עילאה וז' היכלין אינון לתתא וכו' ובהו הוה דיוריה דאדם ולבתר דאתתרך מגנתא דעדן אתקין לון קב"ה לנשמתהון דצדיקיא לאשתעשעא בהו כדקא חזי מזיו' דיקרא עילאה וכו' ולכן

באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד בין הפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם ואם פסק באמצע ושהה אפילו לגמור את כולו אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק: [ב] בהלל אפילו י' קורין כאחד:

ולכן אנו מברכין על ההלל אשר מזכה לעמו במהלל זה בחופות ומה גם שעתידים לומר לפני הצדיקים קדוש כמשחז"ל ולכן צ"ל אותו מעומד ומטעם זה גם היחיד גומר הלל ואפי' י' [קורין כא'] והנה גם באלה הדינים נמצא בהם ענין כלפי מעלה כמו כל המצו' אשר יעשה האדם שהוא מעורר הייחוד למעלה ולכן כך הוא המדה כי אחר התפלה נוטלין הלולב כי הנה חז"ל אמרו מנין שהקב"ה מתפלל שנאמר ושמחתים בבית תפלתי בבית תפלתם אינו אומר אלא תפלתי ולכן אחר חזרת התפלה שנעשה השלימות עליון נוטלין לולב הוא הצדיק ומברכין על נטילת ר"ל מברכין שממשיכים שפע מברוך עליון לצדיק כדאיתא בזוהר פ' עקב ברוך ברזא דמקורא עילאה משם נמשכים כל הברכות וזה גורם נטילת לולב כי הנה הצדיק הוא הסולם של יעקב פעמים עולה בסוד ואת בריתי אקים פעמים יורד לכן בהמשך הברכות למטה מתעלה זה הלולב כד"א וינטלם וינשאם ואח"כ מברך שהחיינו ר"ל שבאו אצל הלולב זה הצדיק נמשכו לו חיים העליונים שנאמר החכמה תחיה בעליה ונאמר תורת חכם מקור חיים והגיענו לזמן הזה דאע"ג שאחז"ל שהיו סדר זמני' קודם לכן הרי הגענו לזמן הזה ומאחר שנשלם הצדיק גומרי' ההלל היא הכלה שנאמר אשת חיל ויהללוה בשערים מעשי' וכן מלת הלל הוא בגי' אדנ"י ולפי כי כן אחז"ל מי שאין לו אשה אינו בכלל אדם ואינו אדם שלם שנאמר זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם ולכן במציעות הלל זה יש י"ג מדות של רחמים מן המצר קראתי יה וכו' ואלו המדות הם נכללים בזכר תחלה ונמצא כי במציעות הלל שהוא רמז אל הנקבה כאמור שם נמצא שלימות האדם ומברכין לגמור את ההלל היינו להורות על כי עתה נגמר השלימות של הלל זה וגם הזכר ולפי כי התיקון זה נעשה ע"י רבים או

יחיד לכן אין חייב להיות רבים אתו ואפילו יחיד גומר אותו הוא משחז"ל כשאמר הקב"ה למרע"ה על ענין שיעשו משכן תמה מה אמר הנה שמים ושמי השמים לא יכלכלוהו וכו' א"ל הקב"ה אפי' א' יכול לעשותו וכן בענין זה אפילו יחיד גומר את ההלל ומשלים אותו ואין מפסיקין בו שלא להפסיק בהמשכת האור עליון למטה זולת מפני הכבוד והיראה שהם מדרגות שונות ומשיב שלום לכל אדם כי כן העולם עומד על השלום ואם פסק באמצע ושהה אפי' כדי לגמור את כולה אינו צריך לחזור כי מאחר שנמשך האור למטה הוא נמשך ויורד ואינו פוסק שנאמר וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו וגם נאמר ונהר יוצא מעדן יוצא ואינו פוסק ולכן אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק בהלל אפי' י' קורין כאחד דמאחר כי ההלל הוא שלימות לסוכת דוד הרי אפילו יחיד גומר אותה ע"י כונה טובה שלה לפי כי מעיקרה היא בסוד נקודה אחת והוא השורש שלה ומאחר כי היחיד יש בו יכולת לגמור אותה מה יעשו י' אמנם הענין הוא כי אותה נקודה עליה נא' אחת היא יונתי תמתי תאומתי לומר כי באותה נקודה ימצא כח להתפשט בסוד עשר ולענין שלימות זה היחיד גומר אותה אמנם כאשר הם י' אז ימצא בה שלימות עשר ספירות שלימות וזהו אגלי סוד המשנה בי' מאמרות נברא העולם והלא במאמר א' יכול להבראות שכן מדה זו נאצל' בסוד נקודה א' אלא לתת שכר טוב לצדיקים שמקיימים העולם אע"פ שנתמעטה מקיימים בה עשר מאמרות ע"י התורה והמעשה והיתה לה' לשם עולם לא יכרת היא הסוכה שהיה להקב"ה מזמן הבריאה ומתפלל י"ר שתראה בנין ביתי והם מקיימים זאת התפלה "יקים "הסוכה "וישלים "העטרה עם הכתוב לחיים בירושלם :

סליק הלכות סוכה

הלכות לולב

תרמ"ה. דיני לולב ובו ט"ס :

[א] לולב שנפרדו עליו זה מעל זה ולא נדלדלו בעלי

[א] יסוד המצוה ונענוע הלולב אשר חז"ל הגידו בענין מצות הלולב זה יצא ראשונה כל המקיים לולב באגדו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאלו עלה לירושלם ובנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח ועוד אחז"ל ללסטים שהיה בפרשת דרכים עבר עליו גבאי טמיון של המלך קפח אותו ולקח ממנו כל מה שהיה בידו וכאשר נתפס הליסטים אמר לו המלך אין מי שילמד עליך סניגורי' וכו' כך אוי לו למי שנעשה סניגורו (זה הלולב) קטיגורו שהוא גזל כי הנה באמת לא על חינם אחז"ל משל זה ע"ד הנגלה אלא ג"כ עדיין נמצא בו טוב טעם בדרך נסתר והוא כי מאחר שחז"ל אמרו לולב דומה לשדרתו של אדם ואחז"ל מי שאינו כורע במודים שדרתו נעשה נחש היינו משחז"ל אוי לו למי שלולבו גזול כי הנה זהו הסניגור שלו לפי כי מתוך השדרה הוא מליץ לעתיד מאותו עלם הקטון כמשחז"ל ונעשה קטיגורו לפי שנעשה שדרתו נחש

כעלי החריות כשר אפילו לא אגדו : [ב] נפרדו עליו והוא שידלדלו משדרו של לולב כעלי החריות פסול : [ג] בריית עלין של לולב כך היא כשהם גדלים גדלים שנים שנים ודבוקים מגבן וגב כל שני עלין הוא הנקרא תיומת נחלק התיומת פסול היו עליו אחת אחת מתחלת ברייתו ולא היה להם תיומת או שכל עליו כפולים מצדו הא' וצד השני ערום בלא עלין

נחש והוא מקטרג עליו ולכן מפני כי את כל אלה הדברים נמצא בענין הלולב דבר והפכו והוא נרמז בשדרת האדם שהוא עיקר האדם כי ממנו תוצאות חיים ולכן נקרא לולב לומר התבונן אתה האיש הנלבב כי נוטריקון לולב ר"ל לו לב כמשחז"ל רחמנא לבא בעי הוא משחז"ל עינא ולבא סרי סרסורי דעבירה ניגהו אמר הקב"ה אתה בן אדם תנה בני לבך לי שהוא והיינו לו להקב"ה לב שנאמר וה' יראה ללבב וע"י כן מחיה אותו והיינו כי מלת לולב בגימטריא חיים לומר כי ממנו תוצאות חיים לאדם בעה"ז ומה גם אחרי מותו חי אתקרי ע"י השדרה הנשארת בו ועוד יקום לזמן התחיה יחיה חיים שאין עוד מות ויכנס לעה"ב כי זה עולם שכולו חיים ולכן מה מאד צריך האדם להיות זהיר במצוה זו לקיים אותה כמשפטה בנגלה ובנסתר לפי כי עיקר התורה והמצות להאמין באחדות הקב"ה כמ"ש הר"ם במז"ל מצוה ראשונה להאמין שיש שם אלוה ואשר הוא אחד שנאמר ה' אלהינו ה' אחד והיינו האמונה משחז"ל בא חבקוק והעמיד כל התורה על אחד שנא' וצדיק באמונתו יחיה היינו אמונת אחדות הקב"ה והדומה לזה הוא האחדות הנמצא בישראל כמשחז"ל נאמר בעשו שש נפשות ונאמר ביעקב שבעים נפש אחת לפי כי עשו הוא עובד לאלהות רבים אם נפשות נחלקות אמנם ישראל שעובדים לאלוה אחד כלם נפש אחת הוא הדבר מש"ה הלא אב אחד לכלנו אל א' בראנו וכו' אמר הנביא ע"ה אם מצד הגוף האיש הישראלי חייב לאהוב איש את אחיו מפני כי אב הנקרא אחד לכלנו הוא אאע"ה שנאמר אחד היה אברהם אם מצד הנפש אל אחד בראנו א"כ מדוע נבגד איש באחיו ולכן מוכרח להמצא בישראל האחדות ולכן בא המצוה זו על ישראל בכלל ובפרט כי הנה חז"ל אמרו בר"ה באים שרי עו"ג ומקטרגים על ישראל ואומרים הנה ככל הגוים בית ישראל הללו עוע"ג והללו עוע"ג הללו מ"ע והללו מ"ע הללו ש"ד והללו ש"ד וכו' לא ידענו מאן נצח לכן צוה ה' לקחת הלולב ביד להודיע כי דידן נצח ולמה הלולב יותר מדבר אחר להודיע איך ישראל אין להם רק לב אחד לאביהם שבשמים ואין עופ"ג ויודעים ומעידים שהוא אחד וכן כמו איש באחיהו ידובקו אין בהם ש"ד ולא ג"ע ובזה אבין מאמר חז"ל ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר זה הקב"ה כד"א הוד והדר לבשת כפות תמרים כד"א צדיק כתמר יפרח וכו' ד"א פרי עץ הדר זה אברהם שהדרו הקב"ה בזקנה שנאמר ואברהם זקן וכו' ד"א פרי עץ הדר זו שרה וכו' ד"א פרי עץ הדר אלו סנהדרין והענין בקיצור כי לפי ששרי עו"ג קטרגו ואמרו מה אלו אף אלו לכן צוה ה' לקחת כל איש ישראל לולב בידו כי כן ארבעה מינים אלו נאמרו בהקב"ה וזה הוא אות לבית ישראל כי אין עוע"ג אלא לבם הוא מכוון להקב"ה כדבר האמור וד' מינים אלו הם רמוזים בשמו הגדול כאשר יבא לקמן וכנגד מ"ש שהם מגלי עריות הנה אלו ד' מינים רומזים לאבות ולארבע אמהות להפיד שהם בני אבותיהם לפי שהבא על הערוה הוא פוסק את החבל כמשחז"ל פ' נשא בפ' והכל נמרץ כי כל איש הישראלי מוסרם עד אאע"ה בחבל זה שהוא משולש משלש חוטין כך ישראל כלם הם בני ג' אבות ולכן הלולב ומיניו יעידון כי ישראל הם בני אבותיהם ואין בהם גלוי עריות ולענין שאמרו שיש בהם שפיכות דמים הנה לולב ומיניו רומזים לסנהדרין ואם יש בהם ש"ד נידונים לפניהם א"כ לולב ומיניו יעידון יגידון כי שקר הם טוענים שרי עו"ג לפני הקב"ה מ"ש מה אלו אף אלו וזה לנו לאות לולב ומיניו וכן נמי יהיה לאות לפרטים לכל איש הישראלי כי ימצא בו עיקרים הללו ולא יהיה לולבו סניגורו קטיגורו ואמנם לפי כי העיקר תלוי בענין האחדות שנאמר הלא אב אחד לכלנו אל אחד בראנו לכן באה המצוה זו של נטילת לולב לכל אחד מישראל יהיה לבו שלם עם הקב"ה כמש"ה תנה בני לבך לי כדי שלא יחטא והיינו כנגד סור מרע ואח"כ יקיים ועשה טוב ימצא בו ענין האחדות כי זה עיקר לכל איש ישראל כך אחז"ל הבונה בשמים מעלותיו אימתי בונה בשמים מעלותיו בזמן אשר ישראל הם אגודה אחת ואגודתו על ארץ יסדה משל למדינה הבנויה על גבי הספינות כל זמן שהספינות קשורות זו בזו המדינה בנויה נתפזרו הספינות נפלה המדינה והנה הקשר הנמצא באיש ישראל היינו האחדות כמש"ה הלא אב אחד לכלנו אל אחד בראנו ולכן להעיד על עיקר זה צריך שיהיה הלולב עליו דבוקות זו לזו לאות לנו כי ישראל איש באחיהו ידובקו באחדות גמורה זה בזה והם דבקים במלכם בקשר אמיץ ולכן הדין כך הוא לולב שנפרדו עליו זה מעל זה כנראה שהוא ענין פירוד בעלם אדם כל זמן שלא נדלדלו בעלי החריות כשר כי הנה עלי החריות שהם מפורדים לגמרי הם מורים פירוד לגמרי אמנם זה שנפרדו עליו זה מעל זה לא יחשב לענין חילוק לבבות כענין חלק לבם רק שהפליג קצת לצורכו שהוא מוכרח לו ולכן הוא כשר ולכן אפילו לא אגדו בקשר האחדות בין אדם לחבירו כשר מפני כי זה שנחלק היה לצורך שעה כדבר האמור : [ב] נפרדו עליו והוא שידלדלו וכו' כי הנה עתה מורה על הפירוד הגמור הנמצא בו בקרב איש ולב עמוק מאחר שנדלדלו משדרו של לולב שהוא העיקר ועתה דומה לחריות של דקל שהם נפרדים כד"א מאלה נפרדו איי הגוים ולכן פסול : [ג] בריית עלין של לולב כך היא וכו' הלא המה דברי חז"ל כל א' מישראל יש לו שני חלקים חלק אחד בג"ע וחלק אחד בגיהנם הנה מורה בזה היות לאדם דוגמת ב' עלין בשדרת הלולב וממשחז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע הנה מובן כי הנבראים הם שנים שנים ולכן בא הרמז בזה לומר כי בריית עלין של לולב כך

עלין פסול: [ד] לא היו עליו זה על גב זה כדרך כל הלולבין **אלא** זה תחת זה אם ראש זה מגיע לעיקר שלמעלה ממנו עד שנמצא כל שדרו של לולב מכוסה בעלין כשר ואם אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה או שאין לו הרבה עלין זה על זה אלא מכל צד יוצא אחד למטה סמוך לעיקרו ועולה על ראשו פסול: [ה] לולב שיבשו רוב עליו פסול ושיעור היבשות משיכלה מראה ירקות שבו וילבינו פניו: [ו] נקטם ראשו דהיינו שנקטמו רוב העלי׳ העליונים פסול

היא כשהם גדולים גדלים שניהם כאמור כי לכל אחד יש לו שני חלקים כאמור והם דבקים מגבה דמאחר כי כאשר אחד זוכה נוטל חלקו וחלק חבירו מוכחא מלתא שהם דבקים מגבם מצד האחור ע"ד מנוסז"ל אחור וקדם לרחמי אחור העה"כ וגב כל ב׳ עלין הוא הנקרא תיומת הוא החיבור שכאשר זוכה האדם נוטל חלקו וחלק חבירו וכן להפך וכאשר נחלקה התיומ׳ פסול כי זה יהיה כאשר נחלק ונפרד האדם מחבירו להרע או להטיב וזכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע הרי נחלק התיומת וכן להפך אם חטא נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם הרי נחלקה התיומת באחד מפני פנים האמורים ולכן הוא פסול: היו עליו אחת אחת מתחילת ברייתו ולא היה להם תיומת פסול מפני כי זה הוא מורה על בן אדם שאין לו שני חלקים כמשחז"ל חלק אחד בג"ע יחלק אחד בגיהנם זולת חלק אחד בגיהנם כי מפני שהוא רשע גמור לא נשאר לו חלק ונחלה בג"ע שהרי חבירו זכה ונטל חלקו שהיה לו בג"ע וזהו סוד רשע ורע לו דהיינו שהוא רשע ויש לו חלק רע בגיהנם מלבד חלק שהיה לו מתחילה שהרי נטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם והיינו מה שאירלו בגמרא כאן בן רשע ר"ל כי הנה המגולגל נקרא בן בערך עיקר הראשון ולכן נמצא שהוא רשע עתה וכן רשע שהוא גגגול של רשע ולכן בא הדמיון זה עלין היו עלין שלו אחת אחת מתחילת ברייתו כאשר בא לעולם ולא היה לו תיומת כי הנה אין לו בן זוג מאחר שהרי הפסיד החלק שלו בג"ע ולכן אין לו תיומת כי הנה אחז"ל במות אדם רשע תאבד תקוה כל זמן שהוא בחיים יש ממנו תקוה אולי יעשה תשובה אמנם כאשר מת אבדה תקותו והפסיד החלק שהיה לו בג"ע ולכן כאשר בא בגלגול אין לו תיומת או שהיו עליו כלם כפולים מצד א׳ לפי כי אין לו זולת חלק א׳ בגיהנם והיו כפולים לפי כי כן נמצא לו עתה ב׳ חלקים בגיהנם ולכן הם מצד אחד והשני נשאר ערום לפי כי אין לו חלק בג"ע לכן מפני כי צד הב׳ הוא ערום נקרא ערטילאי כי הנה לא יהיה לו חלוקא דרבנן ולכן פסול והוא רשע גמור כדבר האמור: [ד] לא היו עליו זה על גב זה אלא זה תחת זה וכו׳ הוא הדבר שאמרתי למעלה מדברי חז"ל כי כאשר בא האדם לעולם כל אחד יש לו ב׳ חלקים חלק אחד בג"ע וחלק בגיהנם ולכן להעיד על זה באים בלולב העלים זה על גב זה לרמוז על כל פעם ופעם שהוא בא לעולם יש לו ב׳ ב׳ עלים ולכן אמר לא היו עליו זה על גב זה כדרך כל הלולבים אלא זה תחת זה כי הנה זה מורה על אדם שרוצה לעשות מה שאחז"ל כי בתחבולות תעשה לך מלחמה אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ולכן זה מורה היות העלים זה תחת זה כלומר זה תחת זה וזה תמורת זה אם ראש זה מגיע לצד עיקרו שלמעלה ממנו עד שנמצא כל שדרו של לולב מכוסה בעלין כשר כי הנה זה מורה שהוא עושה המצות בהתמדה זה תחת זה תמורת זה בעד כל הטונות והפשעים שעשה שלכן מגיע ראש המצות לצד עיקרו שלמעלה ממנו זפות השני אחד באחד יגשו עד שנמצא כל שדרו של לולב מכוס׳ שמורה על גוף האדם הגשמי שהוא מכוסה מאותה חלוקא דרבנן אמנם אם אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה הנה זה מורה שאין מתכוין העושה מצוה על עיקר הדבר לעשות זה כנגד זה חבילות של מצות כנגד חבילות של עבירות רק עושה המצות בהזדמן ואין מתכוין שיהיו זה כנגד זה או אין לו הרבה עלין זה על זה שהוא מורה על מיעוט המצות וריבוי העבירות שלכן אין עליו זה על זה אלא מכל צד יוצא אחד למטה סמוך לעיקרו ועולה עד ראשו פסול כך אחז"ל רובו עונות הרי זה נקרא רשע ולכן הוא פסול כדבר האמור: [ה] לולב שיבשו רוב עליו וכו׳ מאחר שהנחנו כי העלים של הלולב הם רמז למעשה המצות ולכן יאמר כ"ז לולב שיבשו עליו פסול כי זה מורה על האדם שהפסיד מעשיו ואיבד זכיותיו והיינו מ"ש שיבשו רוב עליו והוא מה שהניגו עבירה מכבה מצוה ולפי שהפסיד רוב זכיותיו פסול כי זה נקרא רשע כמשחז"ל רובו עונות נקרא רשע ונכתב למיתה כמ"ש הרמב"ם ז"ל ושיעור היבשות הם המצות שאבד אדם זה היינו משעה שיאבד ויכלה מראה ירקות שבו כי הנה נתבאר למעלה כי מעשה המצוה נכלל בה מעשה דיבור מחשבה ובזה שיעור היבשות שאחז"ל אין זה על כל חלק המצוה בשלש חלקים הנזכרים זולת בחלק המעשה בלבד דהיינו הנראה לעין כל שהוא מראה ירקות שבו וילבינו פניו אז יהיה פסול ע"ד הנזכר: [ו] נקטם ראשו דהיינו שנקטמו רוב העלים העליונים פסול הוא הדבר הנ"ל כי הנה במצות נמצא חמורות וקלות והם בשלשה דרכים אשר חז"ל הגידו ועוד הוספתי חכמה בדבר זה כנזכר בענין סכך הסוכה הנעשה ממצות החמורות וגם נאמר כי מפני שהמצות הם כמספר האיברים שבאדם לכן לא יהיה שוה המצוה שהוא כנגד הלב למצוה שבאה לעומת האבר החיצון שבאדם כי האיברים הפנימיים חיי האדם תלוי בהם משא"כ בכל האיברים החיצוניים גם באיברים החיצוניים לא יהיה שוה זה האבר של העין למקוטע אצבע ולכן מצד זה ימצא מעשה המצות שיש בהם קלות וחמורות ולכן יאמר עתה אם נקטם ראשו של הלולב המורה על מצות חמורות העולים על ראש האדם שהוא דוגמת הלולב דהיינו רוב העלים העליונים שנקטמו כי זה מורה על המצות חמורות שנאבדו ממנו מפני כי באו העונות ודחו אותם כמו שהניגו

עבירה

פסול : [ז] נסדק אם נתרחקו שני סדקיו זה מזה עד שיראו כשנים פסול : [ח] יש לו כמין קוצים בשדרתו או שנצמת ונכווץ או שהוא עקו' לפניו שהרי שדרו כגב בעל חטוטרת פסול וכן אם נעקם לאחד מצדדיו פסול אבל אם נעקם לאחוריו כשר שזו היא ברייתו : [ט] אם כפוף בראשו פסול ודוקא כששדרתו כפופה אבל עליו כפופים בראשו כמו שדרך להיות הרבה לולבים כשר :

הדם

עבירה מכבה מצוה ודחו אותה המצות. כי הם גבוהות ועליונות ממצות החמורות שהם ברא"ש ולכן פסול אדם זה ונקרא רשע כדאמרן : [ז] נסדק אם נתרחקו סדקיו שניהם זה מזה עד שנראה כשנים פסול והענין יהיה מה שחז"ל בכל לבבך בשני יצריך כי צריך לכלול יצר הרע עם יצר הטוב בשעת התפלה גם לעת מעשה המצוה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמנם כאשר אין נכלל זה בזה וכל אחד יפנה לדרכו אז נאמר חלק לבם עתה יאשמו והיינו הרמז ללולב שנסדק כי מאחר שהנחנו כי לולב הוא נוטריקון לו לב שהלב שמאלי מקום היצר הוא מסור לו ללב הימני שבאדם ולכן כאשר נסדק הוא יורה כי עתה חלק לבם ואמנם לפעמים אע"ג כי לב האדם מתרחק מן התורה ומעשה המצות הוא מוכן ומעותד לחזור ולהיות מתחבר עמו ע"ד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה אם יום תעזבני יומים אעזבך כמו שכתוב בספר סירה משל לשני בני אדם שהיו בפונדק אחד וכאשר נסעו משם כל אחד לקצתו צריך אחר כך ב' ימים לחזור להתחבר שניהם כבראשונה אמנם סוף שהם מתחברים אחר כך אבל הכא במאי עסקינן שנתרחקו סדקיו זה מזה עד שיראו כשנים ר"ל נפרדים שאין רצונם ודעתם לחזור להתחבר זה בזה שהרי היצר לא יחפוץ עוד להיות נכנע לתורה ולעבודה ולכן פסול כי לא יש עוד ממנו תקוה : [ח] יש לו כמין קוצים בשדרתו וכו' הנה זאת תורת האדם מאמין בהקב"ה כורע ומשתחוה לפניו במודים מאמין בתחיה לא יהיה מקשה ערפו לפניו כמש"ה הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי והנה כל אלו הדברים והגלוה להם הם דוגמא אל הקוצים שנדמו להם הרשעים שנאמר קוצים כסוחים באש יצתו ולכן בא הדין כך בלולב הגשמי שיש לו כמין קוצים בשדרתו שהוא פסול כך אמרו חכמים כל מדותיו של הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה הוא כפר בתחיית המתים לכן לא יחיה בזמן של התחיה אבל שדרתו נכפף לנחש כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה אחר ז' שנים נכפף לנחש והוא דלא כרע במודים ולכן לאיש אשר אלה לו שהיה לו בשדרתו כמין קוצים או שנצמת ונכווץ או שהיה עקום מלפניו שהיה שדרתו כגב בעל חטוטרת פסול שהרי אחז"ל מעות לא יוכל לתקון זה שבא על הערוה והוליד ממנה ממזר אם תאמר בגונב וגוזל יכול הוא להחזיר ויתקן רשב"י אומר אין קורין מעוות אלא למי שהיה מתוקן מתחלה ונתעוות ואי זה ת"ח שפירש מן התורה ולכן על כל אחת מהנה הוא פסול והיינו מ"ש וכן אם נעקם לאחד מצדדיו פסול הם הצדדין האמורים אבל אם נעקם לאחוריו כשר שהרי כך היא ברייתו כלומר בריאת האדם וטבעו כך הוא לחזור לאחוריו כי לכן היה משתבח ר' יוסי ואומר מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי ונאמר ובן אדם ויתנחם ולכן

כשר : [ט] אם כפוף בראשו פסול כך אמרו חכמים זכרונם לברכה כל כריעה טעין חוץ מכריעה דאורייתא ואיתא במדרש היו שריה כאילים מה אילים הללו בשעת השרב זה מכניס ראשו תחת זה כן היו עושים שרי יהודה רואה אדם דבר ערוה כופף ראשו ולכן יאמר אם היה כפוף בראשו שמרכין ראשו בשעה שהוא רואה דבר של ערוה ואינו מוחה פסול ודוקא כששדרתו כפופה והוא ע"ד אותה מכלה עולם אחת מהם הוא פרוש מדוכה שמראה עצמו כפוף וקרבו יהיה ארבו אבל עליו כפופים בראשו כי יש בני אדם פרושים שיף עייל שייף נפיק לא יגביה ראשו מיראת קונו כשר כי כן דרך להיות רוב הלולבים הרבה מישראל נוהגים להיות שפלי הראש :

שבתי וראה לבאר דינים אלו כלפי מעלה לצד עילאה ימצא להגיד כמה מעלות טובות לאיש הישראלי בעשותו אחת מכל מצות ה' הוא סוד מאחז"ל ועשיתם אותם כאלו עשה לדברי תורה אמר הקב"ה כל המקיים אלה המצות מעלה אני עליו כאלו עשאני כביכול ובזה ימתק מאחז"ל ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר זה הקב"ה שנא' בו הוד והדר לבשת כפות תמרים זה הקב"ה דכתיב ביה צדיק כתמר יפרח ענף עץ עבות זה הקב"ה דכתיב ביה והוא עומד בין ההדסים וערבי נחל זה הקב"ה דכתיב ביה סולו לרוכב בערבות וכו' והענין מתבאר ע"ד האמור כי אמר הקב"ה כל המקיים לולב ומיניו כאלו עשה להקדוש ברוך הוא כביכול שהוא סוד ד' אותיות כנגד ד' מינים הללו ואמנם מפני כי הלולב הוא סוד יעקב שנתן לו הקב"ה נחלה בלא מצרים לכן הוא העיקר מארבע מינים הללו ועליו אנחנו מברכים לפי כי עיקר הברכות באים ליעקב וממנו ליוסף הצדיק שנאמר תבאתה לראש יוסף ואמנם להבין ענין מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ענין נחלה בלא מצרים הענין קרוב לשמוע מפני כי אברהם הוא קו הימין ולמעלה ממנו יש מדה אחרת וכן נמי יצחק קו שמאל נמצא למעלה ממנו מדה אחרת לא כן הוא יעקב שהוא בסוד קו האמצעי שאין למעלה ממנו מי שמעכב אותו ולכן יעלה עד ספירת הכתר וזהו פשוטן של דברים ולפי כי הלולב הוא נרמז אליו לכן הוא עיקר ועליו תבא ברכת טוב אמנם סוד הדבר הנה לך לדעת כי יעקב הוא כינוי לצדיק עליון שהרי נאמר אלה תולדות יעקב יוסף ואיתא בזוהר פרשת משפטים דף ק"י וזה לשונו אלו כתיב משכיל לדוד כדקא אמרת אבל משכיל לאיתן אית משכיל ואית משכיל אית משכיל לעילא ואית משכיל לתתא משכיל לאיתן בזמנא דהוא גבר קם בתיאובתא כל שייפין חדאן ומתחברן לגביה ואיהו סליק עד דסליק עד מוחא עילאה אתפיים לגביה וחדי לקבליה וכדין משכיל לאיתן האזרחי

האזרחי וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי משכיל זה יוסף הצדיק סליק עד מוחא עילאה וזה מפני כי יש שורש שלו למעלה הרי נמצא כי יש לו נחלה בלא מצרים ולכן הוא מתברך מלמעלה שנאמר תבואתה לראש יוסף כמש"ה ברכו' לראש צדיק ולכן הלולב עיקר ומברכין עליו ולכן מאחר שהנחנו שהלולב בא הרמז להקדוש ברוך הוא דכתיב ביה צדיק כתמר יפרח לכן מתחייב מזה שיהיה נאה בכל פרטיו ולכן הדין הוא בגשמי לולב שנפרדו עליו זה מעל זה ולא נתדלדלו בעלי התריות כשר אפילו לא אגדו והענין כי הנה ענין נפרדו עליו הם בשני פנים האחד כשר ואחד פסול והנה לענין זה שהוא כשר פשר הדבר הנה הוא כי להיות שהצדיק ימצא לו שני עלין מזה ומזה מחוברים אצלו והם בסוד יכין ובועז הם השושבינים שלו והנה שנים אלו אינם מחוברים עמו ממש אלא שהם קרובים אליו כמ"ש בזוהר תרין ירכין לבר מגופא ובהכרח הוא כי הם נפרדים הם נוטים כלפי מעלה וכן נמי נמצא השתי ידים למעלה הם בסוד שני עלים נפרדים בסוד וכנפיהם פרודות מלמעלה ולכן בא הדין זה בגשמי נפרדו עליו זה מעל זה שהרמז בזה הוא על מדות הללו שהם זה על זה דווקא כאמור אבל לא נדלדלו בעלי התריות שהרמז שלהם לספרא אחרא בסוד אלהים אחרים כי ראשן כפוף למטה כאשר יבא לקמן ולכן כשר אפילו לא אגדו ולא נעשה קשר של צדיקים יחדיו כשר כדאמרן : נפרדו עליו והוא שידלדלו בעלי התריות והענין כי הנה עלי התריות הם נוטים למטה וזה מורה על שנתרחקו מן הקדושה ע"ד מחז"ל בפ' ונערים קטנים יצאו מן העיר נערים מנוערים מן המצות קטנים קטני אמנה יצאו מן העיר כתיב הכא יצאו מן העיר וכתיב התם ולא אבא בעיר והענין בקיצור כי הנה לטובה נאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך ואחז"ל אל תקרי בניך אלא בוניך והענין כי שני פעמים כתיב בפ' בניך ומיעוט רבים שנים הם לכן פי' הפסוק וכל בניך (ישעיה נד) מבשר הנביא לכנסת ישראל ואומר הלא תדעי לך היפה בנשים כי לעתיד כל בניך שהוא בנימן הצדיק הנקרא כל וכ"ה שלך הנקרא בניך יהיו למודי ה' כי הקב"ה מלמד אותם תורה שבכתב מאותם שהם למודי ה' שהם הנצחים ורב שלום כנראה כי על בנים הראשונים קאמר והוא כפל ענין לכן אמרו חכמים זכרונם לברכה אל תקרי בניך אלא בוניך כלומר בניך אלו הם בכינוי ע"ד גמלים מניקות ובניהם לפי שהם לנועים כסה עליהם הכתוב כך בניך הללו הם בוניך כי זכו שאמר ורב שלום הוא שלום הבית לפי כי לעתיד יהיה גדול השלום שניתן לעמלי תורה כמו שאחז"ל ר"ל המתעסקים עם תורה שבע"פ לתקן אותה הגשמיים הנקרא פועל צדק כדאיתא בזוהר פרשת אמור מאי פועל צדק אלין דאלבישו למטרוניתא לבושהא ושוו לה כתרהא ותיקונא כל הד פועל צדק אקרי ואלו הם נקראים עמלי תורה והיינו סוד אשר ביארתי כמו שאמרו חז"ל אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו ע"ש ובכן יהיה להם חלק במה שתיקנו השלום וחברו מטרוניתא בבעלה גם אלה גדול השלום שניתן להם שיהיו שם מזומנים בצרור החיים עמהם לעשות פעולתם באמת וכן נמי למעלה גדול השלום שניתן לעמלי תורה שנאמר ומרדכי יצא מלפני המלך וכו' ובו נאמר כי מרדכי היהודי וכו' וגדול ליהודים (אסתר ט) הם עמלי תורה אלו הרי נתקים ורב שלום בניך אמנם אלו הם בוניך והפך מזה הם אותם נערים שהם מנוערים מן התורה כלומר דאע"ג דקים לן קסרין וירושלם אם יאמר לך אדם נבנו שתיהן או חרבו אל תאמן אלא אמלאה החרבה לא נבנית צר אלא מחרבנה של ירושלם ואלו הם הבונים חרבות למו הוא כונת הפ' עם מלכים ויועצי ארץ (איוב ג) כך אמר איוב לא נעלם ממנו שהיה בקליפה ועתה יצא לחירות אמנם היה מתרעם על הייסורין ואומר כי אז טוב לו ע"ד משחז"ל דיו לעבד להיות כרבו ולכן היה חפץ להיות עם מלכים קדמאין דמיתו ויועצי ארץ הם שנים שנא' בהם רגליה יורדות מות הם הבונים חרבות למו שני חרבות רומי רבתא ורומי זעירתא כדאיתא בזוהר פ' פנחס הם שתי קליפות נקבות דס"מ שנבנו מן הקדושה זו ירושלם אך עם כל זה תדע כי אלו יועצי ארץ הנזכר הם נערים עליוני' אע"ג כי בהם נבנית החרבה רע שהם קטנים קטני אמונה לא היו בקדושה שלהם מנוערים מן התורה הפנימית כאשר יצאו מן העיר הקדושה ולפי שיעור מה שהם מתרחקים מן העיר הקדושה כך מסתלק מהם הפנימיות של הקדוש' ולכן עלים הללו שהם סוד נערים הנזכר כאשר נתדלדלו ירדו למטה מורה כי יצאו מכללות הקדושה ונעשו כעלי התריות הם סוד אלהים אחרים ולכן הלולב שהם דבקים פסול : בריית עלין של לולב כך הוא הנה חזר והגיד על סוד עלין הללו מה עיבן ואמר כי ברייתם הם שנים כשהם והסוד כי הלא הוגד לך כי כאשר נגע המלאך בכף ירך יעקב באחת מהם נגע ואע"ג כי יש מחז"ל אמרו בשל ימין נגע ויש אומרים בשל שמאל נגע ומסתברא כמאן דאמר בשל שמאל נגע מ"מ הכתוב אומר אחת היא כי נגע בכף ירך יעקב ירך אחת ולא שתים ולמה משבח לישראל הקדושים שנהגו איסור בשתיהן כי אדרבא גנות הוא לאסור אדם מה שהתירה התורה והכתוב אומר על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך ר"ל ירך אחת דווקא לא שנים אמנם סוד הענין יובן עם מאמר בזוהר הובא פ' בראשית דף כ"א : וז"ל והוא צולע על ירכו דא איהו נצח ישראל ירכו כתיב ולא ירכיו דא דרגא רביעאה דלא אתנבי בר נש מתמן עד דאתא שמואל ועליה כתיב וגם נצח ישראל וכו' כיון דנטל תוקפא לבר מגופיה מיד ותקע כף ירך יעקב ולא אתנבי בר נש מתמן יהושע אתנבי מהודו של משה דכתיב ונתת מהודך עליו ודא דרגא חמישאה נצח ירכא שמאלא דיעקב ובג"ד דוד כליל ליה בימינא דכתיב נעימות בימינך נצח עכ"ל לענייננו והנך רואה כי פעם אמר שנגע במדת הנצח דרגא רביעאה וחזר ואמר שהוא ירכא חמשאה שהוא ירכא שמאלא דיעקב אמנם סוד הענין תבין כאשר תשכיל ותבין ממוצא דבר כי ישראל הוא מדרגה אחת ויעקב מדרגה אחרת אז יתבאר לך הענין והדוגמא לזה שני בני אדם העומדים כמו בריאת אדם וחוה שהיתה עומדת

מאחורי

מאחורי אדם ונמצא הנוגע ברגל ימין של אדם נוגע ברגל שמאל של חוה ונמצא כי הגיעה היתה במדרגה אחת המועיל' לפנים ולכן ישראל לפי שהם קדושים אסרו שתיהם אף על גב כי מדה אחת היא ולכן אמר הכתוב על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך כלומר השמאלי מפני כי נגע בכף ירך יעקב הימיני ועל כן נפגם השמאלי והשלמים אמוני עדתינו מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ולכן הודיע הדין זה ענין בריאת הלולב כיצד הם העלין שהם גדלים שנים אשר על כן אמרו בזוהר נצח הוד תרי פלגי דגופא והם חשובין לאחת מפני כי הם גדלים שנים שנים ודבוקין מגבה שלכן הנצחים חשובין כאחת להיות כי עיקר בריאתן בסוד אדם וחוה היו דבוקים מגבן הנצחים ולכן הם נקראי' תרי פלגי גופא כאמור וגם השני עלין הוא הנקרא תיומת כי זהו סוד מאחז"ל יונתי תמתי תאומתי ולכן כאשר נחלקה התיומת פסול מפני שהוא מורה פירוד למעלה כי הלא לך לדעת דאף על גב כי לאחר כך ננסרה חוה ויבן ה' את הצלע לאשה ויביאה אל האדם פנים בפנים לא נעדר האור לגמרי לפי כי הקדושה מניח תמיד רושם שלכן נאמר חשיבו' הקובע מקום לתפלתו ולפי כי לעולם חיבור זה אינו נפרד ונשאר שם לכן אם נחלקה התיומת פסול מפני שמורה פירוד למעלה חלילה בסוד תאומת כאמור: היו עליו אחת אחת מתחלת ברייתו פסול שהרי הקדים והודיע כי תחלת בריאת העלים הם גדלים שנים שנים ויש להם תיומת ולכן כאשר גדלים אחת אחת מתחילת ברייתו אין להם תיומת פסול לפי כי כן הוא בסוד הקליפה אחת לאחת ואין בהם צד של חיבור שנקרא תיומת שנאמר יתפרדו כל פועלי און וכדאיתא בזוהר פרשת בלק אשר הלך חשכים דשארי בחיבורא וסיים בפירודא ולכן לולב שהוא כזה פסול או שכל עליו כפולים מצדו האחד וצד השני ערום בלא עלין פסול מפני כי זה מורה על הקליפה כך אחז"ל הכל מהלכין זוגות חוץ מן הנחש והוא סוד מה שכתב בזוהר פרשת משפטים מאן הוא נחשא דשארי בחיבורא וסיים בפירודא ולכן הלולב פסול על כל דבר שמורה פירוד על חלק הקליפה הוא פסול כדבר האמור ומה גם על הצד השני הנשאר ערום בלא לבושים הוא מורה על הנחש שנאמר והנחש היה ערום ואיתא בזוהר ערום בלא לבושין והנה כי נמצא דומה לשדרתו של אדם שנהפך לנחש כך זה הלולב נהפך לנחש כאמור: לא היו עליו זה על גב זה וכו' גם בזה הודיע דרך ה' כי מאחר שהודעתי נאמנה כי העלין אלו הם רמז לשני השושבינים הסמוכים אל הצדיק ובהם נרמז כל מה דאפשר לפרש בשני הנצחים עליונים לכן כך היה אומר לא היו עליו זה על גב זה כדרך כל הלולבין כי סוד הענין להורות כי אלו הנצחים נמצא בהם פנימיות של נצחים אחרים עליונים ובתוכם ה' ונמצא שהם זה על גב זה בסוד פנימי וחיצון ולכן העלין מכסין זה על זה כי בגשמי לא יתכן להיות באופן אחר אמנם כאשר העלין הם זה תחת זה הנה באופן זה צריך תנאי אחר אם ראש זה מגיע לעיקרו שלמעלה ממנו והענין סוד גדול כי כאשר העלין הם זה תחת זה אז הוא מורה על עולם הנקודות עולם התהו שיצאו זו תחת זו ולא היו בסוד קיום ולכן בזה יבחן אם ראש זה העלה מגיע לעיקר שלמעלה ממנו עד שנמצא כל שדרו של לולב מכוסה בעלין כשר מפני כי זה מורה על סוד אחר הנרמז בפסוק ושליסים על כלו שלכן ימצא כל עלה מגיע ונוגע לעיקר של עלה שלמעלה ממנו ובזה ימצא נמי שדרו של לולב מכוסה לפי כי כן הצדיק צריך כיסוי שהוא דרגא טמירא כדאיתא בזוהר והרי זה נמצא מכוסה בעלין ולכן כשר דאלו עולם הנקודות לא היה שם כסוי ערום הלכו בלא לבוש ולכן לא היה בהם קיום ולכן אם אין ראשו של עלה זה מגיע לצד עיקר של זה מורה כי אין שם קשר ולא דבקות זה בזה או שאין לו הרבה עלין זה על זה בענין סטרא דקדושה כי כמה אורות הם זה בתוך זה וזה נעשה מכסה לזה כדאיתא בזוהר פ' בלק דף ר"ד וז"ל בקר אערוך לך מהו אסדר לך בוצינא דילך לאדלקא כד"א ערכתי נר למשיחי וכו' מהו ואצפה הא כל בני עלמא מצפין אלא מלה דא אוקמוה וכו' נהורא קדמאה דברא קב"ה הוה נהיר עד דלא הוו יכלין עלמין למסבליה מה עבד קב"ה עבד נהורא לנהוריה לאתלבשא דא בדא וכן כל שאר נהורין עד דעלמין כלהו אתקיימו בקיומייהו ויכלין למסבל ובגין כך אתפשטו דרגין ואתלבשו נהורין ואינון אקרון כנפים עילאין עד דמטו לההי בקר דיוסף וכו' הנה נתבאר מדברי המאמר כמה אורות הם זה בתוך זה מתלבשים זה בזה ולכן צריך שיהיה שדרו של לולב מכוסה בעלין ואז כשר אמנם אם אין לו עלין הרבה זה על זה אלא מכל צד יוצא אחד למטה סמוך לעיקרו ועולה עד ראשו פסול שהרי מורה פירוד בסוד הקליפה כאמור: לולב שיבשו רוב עליו פסול והנה נודע כי הלחות נמצא מיסוד המים וכל זמן שהמים העליונים נמשכים ויורדים אל הצדיק הוא לח ונקרא חי ואיתא בזוהר פ' נח דף ל"א וז"ל ד' מינים שבלולב וכו' ומנהרא דעמיקא דמבועא דנגיד ולא פסיק לעלמין מימוי וכו' ועוד באתערותא דא שתא כלא מתברכא במיא לאסתפקא ביה ואשתאבין כלהו ממבועא דמיא דלא פסיק עמיקא דכלא לנחתא לעלמא ובג"כ בעיין כלהו לחין ולא יבשין לאמשכא ברכאן לעלמא בגין דאילני אלין כלהו לחין תדירא וטרפין משתכחין תדירא וזמן חדוותא דילהון בהאי זמנא הנה מבואר מדברי המאמר כי צריך להיות אילן זה לח מפני המים הנמשכים לו מלמעלה ולכן לולב שיבשו עליו פסול ועוד ירצה במאמרו כי הנה העלין שלו הנה הם רומזים לכיתות הנאחזות ממנו לפי שהם בסוד קריאי מועד כדאיתא בזוהר פ' נח דף ל"א כנ"ל: וזה לשונו ותנינן בספרא דרב המנונא סבא דטא להות חילא דאתפקדא על אלנין אלין כל חד וחד מאלין לא נטיל ברכאן לחדוותא לעילא אלא בזמנא דא וחדוותא דלהון כלהו לעילא וחדוותא דאלנין אלין לתתא כלהו בזמנא דא הוא ואתערותא דילהון באינון קדישי מלאכי עילאין תליין וכד ישראל נטלי לון כלא אתער בזמנא דא ועלמא מתברכא לאפקא ברכאן לעלמא והנה מבואר מדברי המאמר כי כמה כיתות מלאכים

מלאכים נאחזים בלולב ומיניו והיינו העלין שלהם ולכן צריך שיהיו לחים כדי שאותם מים העליונים נהר היוצא מעדן יהיה נמשך עליהם אמנם אם יבשו עליו מורה על כיחות של סטרא אחרא כי אין שם מים מפני כי סטרא דקדושה הוא באר מים חיים בסוד בארה של מרים שנובע ומשקה לכל המחנות וחיילין דילה אמנם סטרא אחרא לא כך באר צרה נכריה שאין נובע מים כמש"ה והבור רק אין בו מים ולכן כל ס"א הם יבשים ולכן אם יבשו עלין שלו פסול שדומה לסטרא אחרא כאמור ולפי כי בעולמות למטה נמצא תערובת טוב ורע כדאיתא בתיקונים כי בעולם העשיה רובו רע ומיעוטו טוב ולכן נמי בא הדין זה בגשמי לולב שיבשו רוב עליו פסול מפני שמורה לאותו אילן שרובו רע ומיעוטו טוב ושיעור היבשות משיכלה מראה ירקות שבו וילבינו פניו היינו מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רמ"ו : וז"ל ר' אלעזר אמר לעולם לא אתלבש קשת דא אלא בלבושי דאכהן קדמאי ירוק וסומק וחוור וכו' חוור דא אברהם דאתלבן בחוורא דנורא סומק דא יצחק ודאי ירוק דא הוא יעקב דקיימא בין תרין גוונין וכו' הנה למדנו מן המאמר כי גוון ירוק הוא ביעקב כמ"ש גוף וברית חשבינן חד ואיתא בזוהר פ' פנחס דף רנ"ה · וז"ל לולב דא איהו צדיק דדמי לחוט השדרה דביה ח"י חולין לקבל ח"י נענועין והנה מבואר מדברי המאמר כי הירוק הוא בסוד יעקב וכן בצדיק שכן אחז"ל אלא בן זקונים הוא לו זיו איקונין שלו דומה לו ולכן בא השיעור של היבשות משיכלה מראה ירקות שבו וילבינו פניו כי זה הלובן הוא מס"א של לבן הארמי והנה איתא בזוהר פרשת פנחס דף רנ"ה הנ"ל ושם נאמר ז"ל לולב דומה לשדרה קיום דכל גרמין עליה אמר דוד כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך למדנו מזה כי העלין אלו יהיו דוגמא אל העצמות ולכן יהיה הדין מ"ש יבשו רוב העלין פסול כמו הדין של ענין הצלעות נשתברו רוב צלעותיו טרפה וכן נמי בענין זה : נקטם ראשו וכו' איתא בזוהר פ' ויצא דף קמ"ט וז"ל היה היה דבר ה' אל יחזקאל וכו' מאי היה היה אלא היה לעילא היה לתתא דכתיב סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה נטיל ליה לעילא נטיל ליה לתתא עכ"ל לענייננו והנה אין כונת השאלה מאי היה היה על הכפל בלבד אלא דלא שייך לומר כפל ענין כמ"ש דבר ה' ולכן מפרש כי כן יצדק אותיות אלו היה לעילא היה לתתא לפי כי אות ה' יצדק בלאה נמי ויצדק ברחל וכל אות ה' כפול ה"ה ובא אות י' ביניהם סוד הצדיק בסוד הטיפה שנאמר בלבן ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל ולכן אמר היה לעילא בסוד לאה היה לתתא בסוד רחל דכתיב סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה סולם זה הוא סוד הצדיק כנזכר שם נטיל לעילא בסוד לאה נטיל לתתא בסוד רחל וזה הענין נמצא לטובה והספק מזה מ"ש בזוהר פ' אמור דף ע"ה · ז"ל תנינן כד אתפרש מלכא ממטרוניתא וברכאן לא משתכחן כדין אקרי ו"ו מ"ט דתניא רישא דיסוד י' דהא יסוד ו' זעירא הוא וקב"ה ו' רברבא עילאה וע"ד כתיב ו"ו ורישא דהאי יסוד י' איהו וכד אתרחקא מטרוניתא ממלכא וברכאן אתמנעו מכלא וזווגא לא אשתכח ברישא דיסוד נטיל ו' עילאה להאי רישא דיסוד דהוא ו' ונגיד ליה לגביה כדין הוא ו"ו לעילא דכלא דעילאין ותתאין עכ"ל לענייננו והנה זה ענין של נקטם ראשו דהיינו אות יו"ד כאמור שהוא רישא דיסוד דהיינו שנקטמו רוב העלים העליונים פסול וכן נמי הדבר מובן מן הדין שנתבאר למעלה דמשמע נמי רוב צלעותיו כאמור : נסדק אם נתרחקו שני סדקיו זה מזה וכו' הנה נודע ענין דין זה כאשר נלמד מן האדם הגשמי כי הנה אחז"ל שני נקבים יש באבר של האדם האחד נמשך ממנו הזרע והשני יוצא ממנו המותרות בשתן והדוגמא לזה בצדיק עליון ולכן כאשר נסדק צריך תנאי לפוסלו מפני כי לעולם הוא נסדק אלא כי תמיד שני סדקיו קרובים הם זה לזה דלא סגי בלאו הכי האחד הוא לצורך היחוד להוליד נשמות קדושות והשני הוא לדחות המותרות לצורך העולמות אמנם אם נתרחקו שני סדקיו זה מזה עד שיראו כשנים אז הוא פסול לפי כי הוא פירוד למעלה ח"ו ופגם גדול : יש לו כמין קוצים בשדרתו וכו' איתא בזוהר פ' ויצא דף קנ"ט · וז"ל למלכא דמית בריה דכפה ערסי' ושוי כובין ודרדרין תחות ערסיה ושכיב עליה כך קב"ה מדאתגלו ישראל וכו' ולכן יאמר כי לולב זה הצדיק אם יש לו כמין קוצים בשדרתו פסול דאף על גב דשוי תחות ערסיה אבל לא יוכלו להתאחז מחוט השדרה ואיתא בזוהר פרשת אחרי מות דף פ"ט · וזה לשונו בכה ר' שמעון ואמר מלכא בלא מטרוניתא לא אקרי מלכא דאתדבק בשפחה באמהו דמטרוניתא אן הוא יקרא דיליה רזא דמלה זמינא קלא לבשרא למטרוניתא ולימא גילי מאד בת ציון הנה מלכך יבא צדיק ונושע הוא כלומר צדיק הוא נושע בגין דהוה רכיב עד השתא באתר נוכראה ויניק ליה ועל דא כתיב עני ורוכב על חמור וכו' איכון כתרין תתאין וכו' ולכן אם יש לו כמין קוצים בשדרתו הם כתרין תתאיה הנזכר אם נתאחזו שם פסול או שנצמת ונכווץ הוא מש"ה כי מפני הרעה נאסף הצדיק כי הנה כאשר מתעוררת אשה רעה ואומרת שכבה עמי בזמן כי הצדיק אבד למטרוניתא כדאיתא בזוהר לכן מפני אשה רעה זו נאסף הצדיק ופנה למעלה לכן הלולב בזמן שנצמת או נכווץ שמורה על זמן הסתלקות פסול או שהוא עקום לפניו שהיה שדרו כגב בעל חטוטרת הדומה לשל גמל פסול וכן אם נעקם לאחד מצדדיו פסול שנאמר צדיק וישר הוא ונאמר ישר יחזו פנימו אבל אם נעקם לאחוריו כשר שזו היא ברייתו כי כן צריך להיות מביט למעלה כמשחז"ל לולב זה לבו לשמים והוא סוד הסולם דאתתקף בתרין עלמין ולכן פונה למעלה : אם כפוף בראשו פסול כי זה מורה העדר על בחינת הסולם הנזכר שיורד ראשו למטה בסוד נפלה עטרת ראשינו ודווקא כששדרתו כפופה אבל עליו כפופים בראשו כמו שדרך רוב הלולבים להיות כשר כי זה מורה על הצלעות הנזכר שהם שלמים עמו ומה גם כל האילנות דנפקין מצדיק חי עלמין שהם נכללים עמו ולכן כשר כדאמרן :

אמרו

תרמ"ו. דיני הדס ובו י"א סעיפים:

[א] הדס שנקטם ראשו כשר נשרו רוב עליו אם נשתיירו ג' עלין בקן א' כשר : [ב] היו ענביו מרובות מעליו אם ירוקות כשר ואם אדומות או שחורות פסול ואם מיעטן כשר ואין ממעטין אותם ביום טוב לפי שהוא כמתקן עבר וליקטן או שליקטן אחד אחד לאכילה הרי זה כשר : [ג] ענף עין עבות האמור בתורה הוא ההדס שעליו חופין את עצו כגון ג' עלין או יותר בגבעול אחד אבל אם היו ב' העלים בשוה זה כנגד זה והעלה השלישי למעלה מהם אין זה

[א] **אמרו** חז"ל במדרש הדס זה הקב"ה שנאמר והוא עומד בין ההדסים כי הצדיקים נמשלו להדס וכה"א ויהי אומן את הדסה שהיתה צדקת ולכן הוא אומר הדס שנקטם ראשו היינו שנולד ריעותא בראשו הייני מחשבה רעה כשר כך אחז"ל מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה שנאמר און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' אמנם אם נשרו רוב עליו הם המצות שעשה כי זה ימצא כאשר לא טוב עשה נשרו רוב עליו לפי דקים לן עבירה מכבה מצוה ולפי שחטא הרבה נשרו רוב המצות שעשה אמנם אם נשתיירו שלשה עלין בקן אחד שלשה מצות שהם רצופו' בקן אחד על שם שנאמר כי יקרא קן צפור לפניך לפי כי המצות אשר יעשה האיש הישראלי הם עושים רושם למעלה באותו קן של השכינה הוא מקום בית המקדש שנאמר גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אך בזמן החרבן נאמר כצפור דא שכינתא נדדת מקינה זו ירושלם וכאשר האדם עושה מצוה עובר דרך שם שנאמר וזה שער השמים כי דרך שם עולים למעלה כל התפלות של ישראל והמעשים אשר יעשו ולכן כאשר נרשמים שם באותו קן הנזכר יאמר אם נשארו שלשה עלין הם שלשה מצות נרשמים באותו קן כשר משום דבתלתא הויא חזקה כי עוד ישוב לעשות תורה ומצות כאמור : [ב] היו ענביו מרובות מעליו כלומר כי בסוג זה אין בהם עון אשר חטא רק כי הם מושכין עצמן אחר אכילה ושתיה ע"ש ענבימו ענבי ראש ועוד רעה נוספ' כי האכילה ושתיה עשה אותה עיקר עד מקום כי היתה נוספת על העלין הם מעשה המצות כאמור ולכן אמר היו ענביו מרובים מעליו לרמוז כי זה היה לו עיקר ומעשה המצות פחות ממנו היינו מרובות מעליו אם ירוקות כשר היינו כתרדים עלי אדמה כך אחז"ל כל מקום שאין ירקות אין ת"ח רשאי לדור שם ולכן ולפי כי נתן רמז בענין ענביו על ריבוי אכילה ושתיה לכן יאמר שאם היו ירוקות כלומר זו האכילה בענין ירקות שהם ירוקות כשר לפי שלא ימשך אחר האכילה מאחר שאינו מרבה בשר ואם אדומות או שחורות מורה על ריבוי מאכל ומשתה כי אדומות הוא מן ריבוי היין ע"ש אל תרא יין כי יתאדם ושחורות הוא מורה על ריבוי מאכל שנהפך לשחור כפי הטבע ולכן פסול האיש הלזה אע"ג כי אינו מעושה מעשים רעים נודע הוא כי שורש כל העונות הוא מאכל ומשתה כמו שחז"ל אמנם אם מיעטן כשר מאחר כי אדם זה אינו עושה מעשים רעים זולת שהוא מרבה סעודתו בכל מקום מאחר שחזר בו והוא ממעט באכילה ושתיה נחשב אדם כשר אמנם עכ"ז אין ממעטין ביום טוב ענין מיעוט האכילה לא כן יעשה ביום טוב שהאכילה מצוה מן התורה שנאמר בחגך ואחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין ונתן

טוב טעם למה אין ממעטין האכילה ביום טוב מפני שהוא כמתקן ר"ל זה המאכל שאוכל בריבוי בי"ט לא מבעיא שהוא מצוה קא עביד אלא שהוא מתקן המאכל ראשון שהיה מרבה סעודתו בכל מקום זה המאכל שהוא קדש ומתקן אותו מאכל שהוא דרך חול אמנם אם עבר וליקטן אם עבר אדם זה ומיעט ענין האכילה שלו אפי' ביו"ט או שליקטן אחד אחד מתוך שהיה ממעט המאכל וחוזר פעם אחרת וממעט היינו אחת ומפני כך אינו יכול לאכול בי"ט ולא מפני שהוא מתכוין שלא לאכול כדי שלא יחזור לסורו אלא כי נעשה בו טבע שני שאינו יכול לאכול והיינו ההפרש הנמצא בין חלוקה ראשונה מ"ש עבר וליקטן ר"ל לרצונו בכונה עשה ולא רצה לאכול ולשמוח ע"י בשר ויין שהרי אע"ג שחייב בשמחה כבר אכל ליל ראשון שבו החיוב כמ"ש הרמב"ם ז"ל אמנם שאר המועד יכול לאכול פירות כך עשה אדם זה ועבר ומיעטן בי"ט האכילה ושתיה הנזכר או שליקטן אחד אחד לאכילה כלומר האכילה עצמה מיעט אותה מיעוט אחר מיעוט עד מקום שאינו יכול לאכול ולשמוח ביום טוב הרי זה כשר אדם כשר הוא ולא יחשב לו לעון דבר זה דלא גרע מאדם המתענה כל השנה והמאכל קשה עליו ומריע לו שמותר לו להתענות אפי' ביום טוב ושבת ולכן הרי זה כשר : [ג] ענף עץ עבות האמור בתורה וכו' אמת הדבר כי הצדיקים הם נמשלים להדס מפני הריח של מעשים טובים כי כן כתוב והוא עומד בין ההדסים כשחז"ל אמנם עוד תשכיל ותדע נמצא דבר זה כי לא על כל אדם יצדק ענין כינוי זה שיקרא צדיק דומה להדס אמנם תדע כי ענף עץ עבות האמור בתורה הוא ההדס שענפיו הם עליו חופין את עצו לפי שנאמר כי האדם עץ השדה ואחז"ל עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא שהוא עם הארץ אותו תשחית וכרת ואיתא בזוהר פ' פנחס לא עץ מאכל הוא דהוא עיקרא תקיפא לא אתזנת מניה אותו תשחית וכרת כי אין ממנו הנאה כמו שאמר רבינו כל רעה הבאה לעולם אינו באה אלא בעבור עמי הארץ וכמעשה דההוא כלילא דשדו אעבריה ברחו כלם פקע כלילא א"ל ראיתם שאין רעה באה לעולם אלא בעבור עמי הארץ ולכן יאמר לא כי עץ עבות שאמרה תורה שיהיה בערך עץ מאכל דהיינו תלמיד חכם הוא ההדס כי עיקר הכל הוא שיהיה לו ריח טוב בפני הבריות כמשחז"ל שלא יהיה אדם קורא ושונה ומבעט באביו ואמו וברבו שלמד ממנו חכמה שעליו נאמר ויחללו את שם קדשי באמור עם ה' אלה מארצו יצאו אלא יהיה ריחו נודף כהדס כי יאמרו הבריות אשרי מי שלמד תורה ראיתם פלוני כמה נאים מעשיו נמצא שמו של הקב"ה מתקדש על ידו שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל

זה עבות אבל נקרא הדס שוטה : [ד] יצאו הרבה בקן א' ונשרו מהם עד שלא נשארו אלא ג' בקן א' כשר אפילו נשרו רובם כגון שהיו שבעה ונשרו מהם ארבעה

ישראל ושם נאמר והוא עומד בין ההדסים ולכן צריך שיהיו עליו הם המצות והתורה חופין את עלו הוא משאחז"ל בפסוק מעלי הלבנון בעלת התורה המלובנת במצותיה ובעלת התשובה המלובנת במעשים ברא הקב"ה את העולם שנאמר אפריון זה העולם עשה לו המלך שהשלום שלו מעלי הלבנון ולכן אדם זה אם הוא בעל תשובה צריך כי עליו המצוה והתורה יהיו חופין את עלו ולא יהיה כערך עץ האמור אותו תשחית וכרת כי מה מועיל שהאדם יעשה תשובה ולא יקרא בתורה ולא יקיים המצות ולכן צריך שעליו הנזכרים יהיו חופין את עלו של התשובה שהיא מעלי הלבנון לפי כי ע"י כך יקרא בעל תורה גמור ואם הוא לומד בתורה והוא עץ מאכל גם כן צריך שיהיו עליו הם המעשה חופין את עלו של תורה שהוא מעלי הלבנון ולא יהיה מחלל שם שמים על ידו כאמור להם אם עם ה' אלה למה מארצו יצאו ואחז"ל היכי דמי חילול ה' דאמרי שארי ליה לפלוני וכו' אמנם יהיה עליו חופים את עלו עד מקום שעלהו לא יבול כמו שחז"ל אפילו שיחתן של ת"ח צריכה תלמוד וכגון ר' אלעזר שהיה מיעץ עצות ומתקיימים א"ל נביא אתה א"ל לאו אלא כל עצה שהוא לשם שמים מתקיימת שנאמר ועצת ה' היא תקום וכיוצא העניין זה כאשר ג' עלין או יותר בגבעול אחד היינו מעשה המצות שהורגל בהם לקיים אותם דאע"ג אשר חז"ל אמרו כתיב אורח חיים פן תפלס וכתיב פלס מעגל רגליך כאן במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים כאן במצוה שאי אפשר להיות ע"י אחרים ואדם זה היה עושה ומקיים המצות כמה מהם בפעם אחד ולא היה יושב ומשקל במצותיה של תורה לומר זו החמורה אני עושה והקלה תתקיים על ידי אחרים אלא היה עושה ג' מצות או יותר פעם אחת היינו גבעול אחד או שנאמר שהיה עושה המצות בהתמדה על דרך מה שחז"ל אם בא לפניך עני אחד בשחרית ונתת לו ובא אחר נתן תתן לו וכן נמי לעת ערב שנאמר בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידך והיינו ג' עלין בגבעול אחד וכן נמי לענין לימוד התורה כאשר הוא קובע עתים לתורה יהיה משלש קריאתו כמו שחז"ל לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד ומי ידע כמה חיי אלא ליומי ולכן כך יעשה ג' עלין בגבעול אחד כלומר שלש קריאות בפעם אחת היינו שליש בכל אחת ושלישים על כלו מקרא משנה תלמוד וכן נמי ירצה ג' עלין או יותר מה שהיינו שלשה כתרים הם כתר תורה כתר כהונה כתר מלכות וכתר שם טוב על גביהם ואמרו חכמים זכרונם לברכה כתר מלכות זכה בו דוד המלך עליו השלום כתר כהונה זכה בו אהרן שמא תאמר כתר תורה פחות מהם לפי שהוא מונח ועומד לכל הזוכה בו · תלמוד לומר בי מלכים ימלוכו בי שרים ישורו הנה אלו שלשה עלין בגבעול אחד של התורה ויותר הוא שם טוב עולה על גביהן אמנם אם היו שנים זה כנגד זה האמורות והנה זה העניין הוא חוזר על כל

כד

החלוקות אם לענין מעשה המצות היו שני העלים הם המצות שניהם בשוה זה כנגד זה ואחד למעלה מהם שהנה כבר נאמר פלס מעגל רגליך ונאמר אורח חיים פן תפלס ואחז"ל כאן במצוה שאפשר להיות על ידי אחרים כאן במצוה שאי אפשר להיות על ידי אחרים ובאו ליד אדם זה ב' עלין הם שתי מצות שהם בשוה זה כנגד זה ואחת חמורה למעלה מהם ולא נתן אל לבו ולא דעת ולא תבונה לומר אני עושה החמורות ואותם הקלות יתקיימו ע"י אחרים אלא השנים היו חופים את עלו שהם זו כנגד זו אמנם החמורה למעלה מהם כי לא נתן אל לבו לקיימה להיות חופה אותו מקום העץ שלו ונשאר מגולה כי לא נעשית המצוה החמורה על ידו אין זה עבות להקרא עליו והוא עומד בין ההדסים אלא הוא נקרא הדס שוטה כענין מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ולא עם הארץ חסיד כך זה שוטה הוא וכן לענין לימוד התורה כי צריך לשלש הקריאה והוא לא כך עשה אלא היו ב' עלין חופין בשוה זה כנגד זה אמנם חלק הא' מן השלשה למעלה הוא התלמוד ע"ד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ראמות לאויל חכמות כככר תלוי באויר כך זה העלה חלק השלישי של התלמוד למעלה כי אינו רוצה להתעסק וללמוד בו לפי כי הוא קשה עליו אין זה עבות שהרי אין משלש לימודו ולכן זה נקרא הדס שוטה חסיד שוטה הוא שנראה לעין שכלו כי לימוד יותר משנה וכיוצא אז טוב לו שהרי חז"ל אמרו התלמוד עיקר אמנם מפני שהניחו המשנה ולא רצו ללמוד בה חזרו ואמרו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד ומאחר כי אדם זה לא ידע ענין זה והוא רץ למשנה ומניח התלמוד וביותר ההגדה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה ואת פועל ה' לא יביטו זה שאינו משגיח על ההגדה ולכן זה נקרא הדס שוטה וכסיל לא יבין את זאת ומה גם לענין השלישי שהוא ענין שם טוב אם היו שני עלין זה כנגד זה התורה והמצוה ומה גם התורה עצמה שהיא כוללת שני כתרים כתר כהונה וכתר מלכות והיו מכוונים זה לעומת זה אמנם עיקר הכל שם טוב אשר צריך להיות ומצורף עמהם נתרחק חלק מהם אין זה נקרא עבות מאחר שנתעלה ונתרחק מהרצון זה אלא הדס שוטה מאחר שיגע בתורה ובמצוה ולא חשב אנוש להיות עליו מורא של בשר ודם לקנות שם טוב הוא שוטה ודאי מכלל חסיד שוטה הוא זה : [ד] יצאו הרבה בקן אחד ונשרו וכו' חזר והגיד אם האדם זה היה בעל מצות הרבה מורדף בלי חשך בענין אוהב כסף לא ישבע כסף כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה מי שהוא רודף אחר המצות אינו שבע מן המצות וכן נמי אדם זה היה רודף אחר המצות ועושה אותם הרבה ביחד דהיינו יצאו הרבה עלין מן המצות בקן אחד אח"כ נשרו מהם והענין באחד משני פנים או שאחר כך נתרשל ממעשה המצות ובכן נתחבר מאותם המצות שהיה זה דרכו לעשות אותם תמיד נשרו מהם ונתחסרו או יהיה כי עשה מעשה בלתי טהור

עד

ארבעה ונשארו ג׳ : [ה] למצוה בעינן כל שיעור אורך ההדס שיהא עבות ולעיכובא ברובו : [ו] יבשו עליו פסול כמשו כשר : [ז] שיעור היבשות אפי׳ אם נפרך בצפורן אם עדין הם ירוקים כשר ואינם נק׳ יבשים אלא כשילבינו פניהם : [ח] יבשו רוב עליו ונשתיירו בראש כל בד מהג׳ בדין קן א׳ ובו ג׳ עלין להין כשר ויש מפרשים שאפי׳ אם מהג׳ שבחד קינא יבשו שני׳ ולא נשאר כי אם א׳ לח כשר והוא שיהיה העלה שהוא

עד שנשרו מהם ונההכרו המצות שלו מפני מה ששנינו עבירה מכבה מצוה עד שלא נשארו אלא שלשה בקן אחד הם מצות שהיו קבועות בידו משולשות בקן אחד עושה אותם בהתמדה אדם כשר נקרא אפילו נשרו רובם של המצות כגון שהיו ז׳ מתחילה היה מקיים שבע ביום הללתיך בכל הדרכים אשר חז״ל הגידו ונשרו מהם ארבעה ונשאר בידו ג׳ מצות אדם כשר יקרא וכן נמי לענין הלימוד יאמר יצאו הרבה בקן אחד אם יצאו רוב ימיו של אדם בענין לימוד התורה שהיה למד הרבה בקן אחד משלש תורתו בעתים שקובע בהם היה למד הרבה גירסאות תורה נביאים וכתובים משנה תלמוד בבית המדרש ואחר כך נשרו מהם ומיעוט הלימוד שלו שלא ברצונו אלא נשרו שלא מדעתו או שהיה מדעתו מפני שנתרשל ולכן נשרו ונתחסר מאותם עתים שהיה קובע לתורה או שנתמעט הלימוד בעתים ההם ולכן נשרו מהם עד שלא נשארו אלא ג׳ בקן אחד כלומר כי נמצא הרתי לריעותא היות ג׳ עלין בלבד תורה נביאים וכתובים ותו לא מידי וגם שהיו בקן אחד שעה אחת היה לומד ולא עוד אדם כשר הוא אע״פ שנשרו רובם כי בתחלה היה לו עתים קבועות הרבה ועתה לא כן וגם שהיה למד דברים רבים משנה תלמוד אגדה ועתה לא כן עד מקום שהיו בתחלה שבעה העתים היו רבות וגם הלימוד היה הרבה כי מלת שבע הוא ריבוי ונשרו ארבעה מהם היינו הרוב ונשארו שלשה אדם כשר הוא לא שיהיה מאותם הצדיקים שנאמר בהם והוא עומד בין ההדסים אמנם זה הוא שאמרו חכמים זכרונם לברכה המוריד דמעות על אדם כשר הקב״ה סופרן ומניחן בבית גנזיו : [ה] למצוה בעינן כל שיעור אורך ההדס שיהיה עבות הלא זה הדבר שאמרתי כי לענין מצוה כי מה שאמרנו שהצדיקים הם נקראים הדס שנאמר והוא עומד בין ההדסים לענין שיהיה נקרא הדס צדיק גמור צריך שיהיה שיעור כל אורך ההדס עבות כלומר מפני כי ידענו שהקב״ה נתן לנו המצות כמנין רמ״ח כדי להשלים בהם נפשותינו לפי גם הנפש נמצא בה מספר רמ״ח איברים שהוא מתלבש באבריו של אדם ולכן בעשיית האדם המצות נשלם איברי הגוף גם הנפש תמצא ולכן למצוה בעינן שיעור אורך כל ההדס היינו שיעור קומה של האדם כולו שיהיה עבות משולש כי ימלא בו מנין המצות בדרך קבע ולא בדרך מקרה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה אצל אברהם אבינו עליו השלום שלא עשה המצות כאנגרייא שנאמר במצותיו חפץ מאד ולעיכובא ברובו אם הרוב שלו למספר איבריו מתנהג במצות וכן לענין לימוד התורה בכל יום ויום יעיר בבקר בבקר לתפלה ולתורה רובו של יום כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרים ושוהים שעה אחת וכו׳ ומאחר כי מתנהג בדרך זה מאחר שהרוב שלו הוא עבות כשר : [ו] יבשו עליו פסול חזר והגיד כי אם באולי יבשו עליו כי חזר בו ממנהגו ולא היה לומד בתורה ולא אוהב לעשות המצות פסול אדם זה לגמרי לא נשאר בו צד לזכות אותו אמנם כמשו עליו כי מסיבת התרשלות אותם מצות שהיה נוהג בהם כמשו וכן לענין לימוד התורה נתרשל בעסק על כל זה כשר כי מסתמא יחזור לאיתנו הוא מינאו הראשון ולכן כשר אדם זה כאמור : [ז] שיעור היבשות אפילו אם נפרך בצפורן וכו׳ הנה נתבאר למעלה כי ענין היבשות הוא מורה על העדר התורה או המצוה ולכן יאמר עתה שיעור היבשות כאמור עד היכן אפילו אם נפרך בצפורן כד״א חטאת יהודה כתובה בצפורן שמיר וכן נמי זה שאמרנו שיבשו לא יהיה מעצמן לפי שהוא דבר דלא אי אפשר אלא כי מפני מעשה הרע אשר יעשה האדם מייבש המצות ומבייש הלימוד שנאמר ולרשע אמר ה׳ מה לך לספר חקי וכו׳ ולכן אפילו נפרך בצפורן מפני העונות שעשה אם עדיין הם ירוקים כשר ואינם נקראים יבשים עד שילבינו פניהם כי הנה היודעים ומכירים במעשיו ובתורתו מלבין פניו על דרך מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ההוא דסנאי שומעניה כל שחביריו מתביישים ממנו מפני שמועותיו אשר לא טוב עשה בקרב עמיו כאמור : [ח] יבשו רוב עליו גם זה יהיה על דרך הראשון כי העלין אלו הם התורה והמצוה שיעשה אותם וחי בהם והאדם זה יבשו רוב המצות שעשה מפני ששנינו עבירה מכבה מצוה ונשתיירו בראש כל בד מהשלשה בדין קן אחד היינו המצות שהם עיקר בידו שהם בראש כל בד מהשלשה הם המצות החמורות התלויות בראש כנודע נשאר קן אחד משלש מצות המשולשות היינו שלשה עלין לחים כשר על דרך האמור ויש מפרשים אפילו מהשלשה שבחד קינא מהשלשה מצות חמורות שהם עיקר בידו יבשו שנים מהם מפני העון שיש בידו ולא נשאר זולת עלה אחד לח היינו מצוה אחת שהיא לח כמו שאמר הכתוב אשריכם זורעי על כל מים אשר חכמים זכרונם לברכה הגידו שמדבר בזמן שישראל עושים רצונו של מקום שהם מקיימים המצות ומאחר כי נשאר בידו מצוה אחת והוא שיהיה מורכב על שניהם סבר כמאן דאמר ופערה פיה לבלי חק למי שאין בו מצוה אחת וכבר נתבאר אצלי כי מצוה זו צריך שתהיה שלימדה בכל הפרטים שלכן אמרו חכמים זכרונם לברכה אם יש עליו מלאך מליץ אפילו תתקצ״ט אמרו עליו חובה ואחד

שהוא מורכב על שניהם ; [ט] אם אותם עלין שלא יבשו הם כמושין יש פוסלין ויש מכשירין : [י] נקטם ראשו כשר אפי' לא עלתה בו תמרה והוא הדין ליבש ראשו יש פוסלין בנקטם ראשו : [יא] אם אין לו אלא הדס שענבי ומרובים מעליו בי"ט נוטלו ואינו מברך עליו :

ערבי

ואחד לימד עליו זכות ניצול אמנם צריך כי תהיה המצוה שלימה בכל הפרטים אשר על כן שמלאך הנברא מאותה מצוה שהיא שלימה במעשה דיבור מחשבה יש בו יכולת להציל לאדם והיינו מה שאמר בזה כי אם נשאר עלה אחד בלבד דהיינו מצוה אחת שלימה כשר הדס זה כאמור : [ט] אם אותם עלין שלא יבשו הם כמושין יש פוסלים ויש מכשירין דמאחר כי אותם מצות שהיו בידו מוחזקות הם כמושים כי מורה שהאדם הוא מתעצל בהם אז יהיה פסול כנראה שאינו חושש לתקן מעשיו ולכן פסול ויש מכשירים מאחר כי לא יבשו מצד העון יש תקוה כי יחזור פעם אחרת להתעסק בהם ויהיה אז הדס כשר כדבר האמור : [י] נקטם ראשו כשר אמר חכמים ז"ל הגידו כי הרהורי עבירה הם קשים מעבירה אמנם מכל מקום אחז"ל מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה שנאמר און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' ולכן יאמר דוגמא לזה אם נקטם ראשו של לולב הך נקטם ראשו של החושב מחשבה רעה ועל כן זה כשר כאמור כי אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה וזה יהיה אפי' לא עלתה בו תמרה והוא ענין של צדקו' המכונה לתמר והוא הדין ליבש ראשו ויש פוסלין בנקטם ראשו לפי כי בענין יבש ראשו הוא מעצמו וזה הוא מורה כי מעשיו לא היו בכונה אלא בשוגג אמנם בנקטם ראשו מורה שעשה בכונה במזיד ולכן פסול בזה : [יא] אם אין לו אלא הדס שענביו מרובי' מעליו הוא הדבר אשר נתבאר למעלה כי ענביו הוא ע"ד מש"ה ענבימו ענבי רוש והוא האדם שהוא מורדף בלי חשך אחר רסן בטנו וזה המאכל מפני שהוא מרבה סעודתו בכל מקום נחשב לו עון כאמור כי תחלת הקלקלה הוא מאכל ומשתה ולכן יאמר נא אם אין לו אלא הדס שהוא צדיק בערך ההדס אמנם ענביו שהוא ריבוי המאכל מרובה מעליו בי"ע נוטלו ואינו מברך עליו דלא שייך לומר באדם זה שמביא ברכה לעולם כדרך הצדיקים :

עוד זה מדבר לצד עילאה ימלל וכך היה אומר הדס שנקטם ראשו כשר וכו' אמר חז"ל הגידו ענף עץ עבות זה הקב"ה שנאמר והוא עומד בין ההדסים וכאשר אתבונן בדרך האמת הוא דבר רחוק לפי שידענו כי ההדס הוא רמז אל האבות א"כ איך יאמרו חז"ל זה הקב"ה והבקשה בינה לענין זה במש"ה בזוהר פ' ויקרא דף כ"ד · וז"ל וענף עץ עבות דא מלכא קדישא דאחיד לתרין סטרין ובגין כך הדס ג' ענף דאתעביד ענף עץ עבות דאחיד לכל סטרא עכ"ל לענייננו והנה נתבאר במאמר זה מאחז"ל במדרש וענף עץ עבות זה הקב"ה דייקא נמי ממ"ש והוא עומד בין ההדסים שהרצון הוא הב"ה עומד בין ההדסים מיעוט רבים שנים ימין ושמאל כמ"ש במאמר דאחיד לתרין סטרין ולכן יאמר נא הדס שנקטם ראשו כשר כי מאחר שההדס הוא בחי' הימין לכן אע"ג שנקטם ראשו כשר לפי

כי הלא לך לדעת כי בחי' החסד הוא נחלק לחלקים שלשה הוא מ"ש בזוהר פ' ויחי דף רמ"א · וז"ל תלת קשרין בדרועא ימינא חסד חסדים ולכן בא הדין בגשמי הדס שנקטם ראשו כשר מפני כי כן הוא הענין כהוד והליפים על כלו וכן אם נשרו רוב עליו אם נשתיירו ג' עלין בקן אחד כשר והענין כי הנה בחינת מדת החסד מתאחזים ממנו כמה מחנות למטה וכדאיתא בזוהר פ' תצוה דף קפ"ו · וז"ל וענף עץ עבות תלתא ועלין דיליה דא בסטרא דא ודא בסטרא דא וחד דשליט עלייהו וכו' עלין וטרפין דהני תמרי' אינון כל שאר חילין דאתאחדן באינון כיוויין דקב"ה אקרי בהון בגין דבעינן לתתא כגוונא דלעילא דלית לך מלה בעלמא דלא אית לה דוגמא לעילא כגוונא דלעילא הכי אית לתתא ובעו ישראל לאתאחדא ברזא דא דמהימנותא קמי קב"ה עכ"ל לענייננו ולכן יאמר אם נשרו רוב עליו הם המחנות הנאחזים במדת החסד אם נשתיירו ג' עלין לרמוז לשלש חלקים שבמדת החסד כשר ולכן צריך שיהיו בקן אחד : היו ענביו מרובות מעליו הנה הענבים הם כיתות מלאכים כדאיתא בזוהר כנ"ל ועוד איתא בזוהר דף קמ"ד וז"ל שיר בהאי אית רזא פנימאה דתנינן מאן דחמי ענבין בחלמיה אי חוורין אינון טבין אוכמין בזמנן טבין דלא בזמנן צריכין רחמי מאי שנא חוורי ומאי שנא אוכמי ומאי שנא בזמנן ומאי שנא שלא בזמנן ותו תנן אכלן לאינון אוכמי מובטח ליה דאיהו בן עלמא דאתי אלא תנינן אגנא דחב ביה א"ה ענבים היו דכתי' ענבימו ענבי רוש ואלין אינון ענבין אוכמין בגין דאית ענבין אוכמין ואית ענבין חיוורין חיוורין טבין בגין דהא מסטרא דחיי אינון אוכמין צריכין רחמי דהא מסטרא דמותא אינון בזמנן טבין מאי טעמא בגין דבזמנא דחוורי שלטן כלא אתבסם דהא בההוא זמנא כלא אצטריך לתיקונא וכלא איהו שפיר וכלא תיקונא חדא אוכמא וחוורא ובזמנא דחוורי לא שלטן ואוכמי אתחזון לינדע דהא בדינא דמותא סליק ואצטריך רחמי דהא אילנא דחב ביה אדם קדמאה וגרים מותא ליה ולכל עלמא חמא עכ"ל הנה נלמד מדברי זה המאמר כי הענבים הם שני מינים לבנים ושחורים הלבני' הם בחינת רחמים והשחורים הם בחינת דין אמנם הצד השוה נמצא בהם כי הוא מה שאכל מהם א"ה כמשחז"ל ענבימו ענבי רוש ולכן יאמר נא היו ענביו מרובין מעליו דהיינו כי עליו הם מסטרא דימינא מדת החסד ענביו הם מצד הדין אמנם להיות כי כל מדה היא כלולה מעשר להיות כי כך אמרו חכמים ז"ל אין קדושה פחותה מעשרה ולכן מוכרח הוא כי גם במדת החסד יש בו בחינה של גבורה ומפני כן ימצא כי יאמר היו ענביו בכינוי הם בחינות הדין הנמצאים בו כלולים במדת החסד ולכן יאמר אם ירוקות כשר מפני כי הם ממותקות מסטרא דאמצעיתא שהוא גוון ירוק כנזכר במאמר הובא למעלה לא עתה יבוש יעקב מסטרא

דאבוי

דאבוי יצחק שהוא אדום ולא עתה שניו יחוורו כמו אברהם אלא הוא גוון ירוק ולכן אם היו ענביו ירוקות שמורה על שהם נמתקו על ידי מדת התפארת אע"פ שהיו מרובים כשר אמנם אם היו אדומות שהם מסטרא דיצחק שהוא אדום ודאי או שהיו שחורות שהם דין גמור מפני כי הצטבעו בגוון שהוא מצד של הקליפה שהוא שחור כדאיתא בזוהר ההוא ·אוכמא וכו' ולכן פסול ואם מיעטן כשר שהרי קים לן כי מדת החסד הוא כופה למאריהון דדינין כדאיתא בזוהר פרשת נח דף ל"א · וז"ל אתו שאילו ליה לר' שמעון אמר לון ודאי אל זועם בכל יום והא אוקמוה חברייא לזמנין הוא דינא לזמנין הוא רחמי אי זכאין בני עלמא הא אל קיימא והוא חסד ואי לא זכאן הא אל קיימא ואקרי דינא ועל דא קיימא בכל יומא אבל מלה שפיר הוא אל בכל אתר נהירו רב דחכמתא עילאה הוא וקיימא בקיומי' ואלמלא דהאי אל אתער בעלמא לא יכיל עלמא למיקם אפי' שעתא חדא מקמי דינין תקיפין דמתערין בעלמא בכל יומא וכו' הה"ד ואל זועם בכל יום כזעם או זעום לא כתיב אלא זועם בכל יומא ויומא דדינא אשתכח דחי לון לבר וקיימא הוא ומבסם עלמא הה"ד יומם יצוה ה' חסדו ואלמלא האי לא יכיל עלמא למיקם אפי' רגעא חדא וכו' ולכן יאמר נא ואם מיעטן כשר לפי כי הנה מדת החסד הוא זועם לענבים הללו מאריהון דדינים וממעט אותם כאמור ואין ממעטין אותם ביום טוב לפי שהוא כמתקן כאמור לפי כי על ידי שזועם בהם מתקן אותם ומבסם אותם וזה לא נעש' ביום טוב דלא צריך · עבר ולקטן שהרי נתבאר במאמר פ' קרח קריאי מועד כמה דקדש עילאה זמין לכל אינון כתרין דמלכא אחיד בהון הכי נמי קדש תתאה זמין לכל אילוי לאתעטרא בהו ולכן יאמר אם עבר ולקטן ביום טוב שהרי כך היא המדה למעלה שחכמת שלמה מזמין לכל אילוי לאתעטרא יתהון שנאמר קריאי מועד ומלקטת וקולטת אותם אצלה ולכן בגשמי נמי אם עבר ולקטן או שלקטן אחד אחד להכילה הרי זה כשר מפני כי כך היא המדה למעלה שהם מוכני' ועומדים להכילה אצל חכמת שלמה כאמור: ענף עץ עבות האמור בתורה הוא ההדס וכו' הנה חזר והגיד כי מש"ה ולקחתם לכם וכו' וענף עץ עבות הוא מועיל להם לישראל להיות דבקים במלכם וכדאיתא בזוהר פרשת אמור דף ק"ד וז"ל פקודא דא ליטול לולב בההוא יומא באינון זינין דיליה בהאי רזא אוקימנא ואוקמוה חברייא כמה דקדוש ברוך הוא נטיל לון לישראל בהני יומין וחדי בהון אוף הכי ישראל נטלי ליה לקב"ה לחולקהון וחדאן ביה ודא הוא רזא דלולב וזינין דביה דאיהו רזא דיוקנא דאדם עכ"ל ולכן על עיקר זה הוא היה אומר כי האמור בתורה עץ עבות הוא ההדס כלומר שהוא דומה לצדיקים שנאמר בהם והוא עומד בין ההדסים כי הקב"ה הוא אלהינו עומד בין ההדסים לפי כי הצדיקים מעלים נשמותיהם למעלה וריחם נודף ממעשיהם ותורתם למעלה שנאמר וריח לו כלבנון וכדאיתא בזוהר פ' ויקהל דף רי"ג · וז"ל בליליא שלטאן ממנן דאתפקדו על אינון נשמתין דצדיקייא לסלקא לעילא ולקרבא יתהון קרבן כייאה לגביה מאריהון ההוא ממנא דאתפקד וכו' כיון דנשמתא סלקא בכל אינון רקיעין כדין מקרבין לה לגביה וארח בה כמה דאתמר והריחו ביראת ה' וכו' רזא דא למארי מארין כד האי נקודה אתעברת כאתתא דמתעברא אתהני מההוא הנאה דאתכלילת נשמתא מהאי עלמא באינון עובדין ובההוא אורייתא דישתדל בה ביממא וכו' ובזוהר נאמר יהבי ריחא מעובדין טבין ונטלין ריחא וכו' ולכן על עיקר זה נקראים הצדיקים הדסים והנה ממאמר זה ממנו נקח להבין מ"ש כי ענף עץ עבות האמור בתורה הוא ההדס הם הצדיקי' שריחן נודף מתורה ומעשים טובים וכאשר נכללים למעלה נותנים ריח טוב ושם סיבה כי הוא עומד בין ההדסים וממשיכים מדת החסד סוד ההדס חסד אל כל היום לכלה למטה ומחברים מטרוניתא בבעלה ואז אברהם איש החסד יושב פתח האהל כחום היום הוא הצדיק ואז עליו חופים את עלו הוא הדין של תלמיד חכם המשמש מטתו ביום מאפיל בטליתו וכל לצאות מעלה כי הם המזומנים למעלה נעשים בסוד מכסה כדי שלא יראה איש רע עין בעד החלון ואמנם עלין העליונים שחופים את עלו שלשה הם בסוד הנה"י של הכלה או יותר כי גם נ"ה שלו חופפים עליו עד שנכנס באהל רחל אבל אם היו שני העלין בשוה זה כנגד זה בסוד חתן וכלה והעלה השלישי למעלה מהם אין זה עבות כי צריך שיהיו הנאים מכוונים ואחר כך יכנס הדם זה החסד עם עלו הוא הנקרא פלא יועץ וכדאיתא בזוהר פ' משפטי' וזה לשונו משכיל לאיתן בזמנא דההוא גבר קם בתיאובתא כל שייפין הדאן ומתחברן לגביה ואיהו סליק עד דסליק עד מוחא עילאה אתפיים לגביה וחדי לקבליה כדין משכיל לאיתן משכיל ליה ואודע ליה על ידא דאברהם רחימוי כל מה דאצטריך עכ"ל לענייננו והנה מבואר מזה המאמר כי איתן זה סוד יוסף הצדיק עולה למעלה עד מוחא עילאה והוא מעורר האהבה ויורד למקומו ומביא עמו אברהם סוד החסד ואודע ליה על ידיה דאברהם בסוד והאדם ידע את חוה אשתו אבל זה ההדס הגשמי להיות שהעלה האחד שהרמז שלו ליוסף הוא למעלה קבוע שם ואינו חוזר ויורד למטה עם עלו הוא עץ חיים ולכן הוא נקרא הדס שוטה על דרך מחז"ל בפסוק ושם אתנו נער שוטה ולכן אין ראוי לפסול זה ההדס דמאחר כי יש מציאות בו לעלות למעלה כאמור דסליק עד מוחא אף על גב כי בגשמי נשאר למעלה אין ראוי לפסול אותו ומה גם כי הצדיק זה הוא נרמז בעץ של ההדס והעלה הוא בחינת החסד מאותם הנמשכים למטה על ידי אברהם כאמור ולכן הוא כשר כדבר האמור בדיעבד אין לפוסלו : יצאו הרבה בקן אחד ואחר כך נשרו וכו' מאחר שהנחנו כי ההדס הוא מורה על מדת החסד ומה גם העלים שבו הלא הם מורים על בחינת החסדים אשר הם נכללים בו כדאיתא בזוהר פרשת בלק חמשה פעמי' אור הכתובים במעשה בראשית והם סוד חמשה חסדים ואחר כך כאשר באים אל יוסף הצדיק הם נכללים בו ונעשים ששה וכד עייל ההוא גננא לגנתא עביד להאי אור שורין שורין והם שבעה ולכן יאמר נא יצאו הרבה עלין הם בחינת החסדים

החסדים בקן אחד בסוד הצדיק שנאמר ודרור קן לה ואחר כך נשרו מהם עד שלא נשארו אלא שלשה בקן אחד כשר מפני כי העיקר הם שלשה חסדים ואף על גב כי נשרו רובם כגון שהיו שבעה חסדים כאמור כי לכן נקראים בת שבע לומר כי בה הם נכללים ז' חסדים ונשרו מהם ארבעה ונשארו שלשה כשר מפני כי החסדים הם מתפשטים ויורדים למטה כדאיתא בזוהר פרשת פקודי דף רכ"ד · וזה לשונו וכסף פקודי העדה בגין דהאי איהו כל מה דאתפשט לתתא הכי איהו טב ואף על גב דלאו איהו בהאי ארמותא אבל דהבא כל מה שאתפשט לתתא כלא איהו לביש דא אתפשט לטב ודא אתפשט לביש ובגין כך דא אצטריך לארמא ארמותא ולאסתלקא לעילא ודא אצטריך לאתפשטא לתתא ולכל סטרין בגין דכולהו קאים לטב וכו' ולכן הוא אומר כי אם נשרו מהם ארבעה חסדים ונשארו מהם שלשה כשר מפני שהוא מתפשט למטה והוא טוב יותר כאמור : למצוה בעינן כל שיעור אורך ההדס שיהיה עבות מפני כי הנה מדת החסד כבר אמרנו שהוא בסוד שלישים חסד חסדים דכתיב ושלישים על כלו ולכן ימצא כי כל אורך שיעור ההדס יהיה עבות משולש וכן נמי כאשר מתפשט זה החסד הוא מתפשט נמי בשלש מדות שהם בקו ימין ולכן זה יהיה למצוה כי הנה לא יהיה לעולם בחינת יחוד אלא על ידי החסד כדאיתא בזוהר פרשת תרומה אבל אור קדמאה איהו זמין למעבד תולדין לעלמא דאתי ואי תימא לעלמא דאתי ולא יתיר אלא אפילו בכל יומא ויומא דאי לא הוי האי אור עלמא לא יכיל למיקם דכתיב אמרתי עולם חסד יבנה וכו' הנה מבואר מן המאמר כי חסד זה אינו נמנע בכל יום ויום מלהתפשט בעולם אמנם אתה סבור כי מה שאמר עלמא לא יכיל למיקם מדבר על עולם התחתון הגשמי בלבד ואין הדבר כן אלא גם עולם הרוחני העליון אינו יכול להתקיים אלא על ידי החסד דייקא נמי ממה שאמר הכתוב עולם חסד יבנה ולא אמר מתקיים להודיעך כי בניין עולם הרוחני הנקראים עולם הזה וגם העולם הנקרא עולם הבא אין נבנים אלא על ידי החסד והיינו מה שאמר במאמר זמין למעבד תולדין לעלמא דאתי והקשה לעלמא דאתי ולא יתיר וכו' : הנה מבואר כי כל העולמות אין מתקיימים אלא על ידי החסד וגם יש שנבנים על ידי החסד כד"א והבנה גם אנכי ממנה ולכן יאמר הדין כי למצוה רצה לומר לענין מצוה שנאמר ויבן ה' את הצלע ויביאה אל האדם צריך כל אורך שיעור ההדס זה החסד שיהיה עבות שיתפשט בסוד הקוים ומה גם בקו האמצעי כדי ללכת אצל הצדיק בסוד והוא יושב פתח האהל ולעיכובא ברובו צריך שיהיה עבות כי הנה ברוב שלו הם שני שלישים ובכן מתפשט שליש אחד בתפארת ושליש אחד ביסוד : יבשו עליו פסול שהרי נאמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וכאשר יוצא מעדן עדי עברו הנה הוא עובר דרך שם ומשקה הדס זה וכאשר נאמר ונהר יחרב ויבש אז העלי' הם יבשים ולכן פסול אמנם אם כמשו כשר מפני כי זה מורה היות יסוד המים העליונים משקה אותם אך לא כל צורכם ולכן כשר כאמור : שיעור היבשות אם נפרך הנה נתבאר למעלה כי בכל הענינים מטוב ועד רע נחלק לשני' דהיינו ענין הראות וענין המעשה שלכן נאמר טוב מראה עינים מהלך נפש ואמרו חכמים זכרונם לברכה טוב ראיה באשה מגופו של מעשה וכן נמי יהיה לענין של הטובה כי כן נאמר עיני ה' אל צדיקים ולכן בא הענין זה בהדס שאמר שיעור היבשות אפילו אם נפרך בצפורן אם עדין הם ירוקים כשר כי מפני שההדס הוא סוד בחינת החסד הנקרא אור דמעשה בראשית שנאמר ויאמר ה' יהי אור כדאיתא במאמר הנזכר לעיל שהם ה' פעמים אור דמעשה בראשית ולכן כל זמן שעדין הם ירוקים ולא נשתנה מראיהם כשר ולא נקראו יבשים עד שילבינו פניהם לפי כי גוון הירוק מצד יעקב ובו נאמר לא עתה יבוש יעקב בגוון אדום כמו יצחק ולא עתה פניו יחוורו באברהם שיצא ממנו ישמעאל כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה : יבשו רוב עליו ונשתייר בראש כל בד משלשה בדין קן אחד וכו' הנה נתבאר למעלה כי מדת החסד הוא עצמו החלק לשלש חלקי' בסוד שלישים וכן נמי הוא מתפשט בדרך קוים ולכן יאמר יבשו רוב עליו מן ההתפשטות שלו שמתפשט למטה לפי כי אותו הנהר עליון שנאמר ונהר עדניך תשקם נמנע מהם ונהר יחרב ויבש ונשתייר בראש כל בד מאותו חלק מהשלש' בדין הם השלשה חלקים נשאר קן אחד מאותו צפור שנא' בה ודרור קן לה נשאר לה שם שלשה עלין לחים בחינת נה"י שלה כי לפי שהגיעו שם המים הם לחין כשר אף על גב שהשפע נמשך בצמצום ויש מפרשים אפילו מהשלשה שבחד קינא יבשו שנים מהם ולא נשאר רק אחד לא שמורה אף על גב שלא הועילו השנים שהם נ"ה רק האחד הוא היסוד מספיק והוא שיהיה העלה שהוא הצדיק שהוא מורכב על שניהם כלומר כי צריך להיות כך מורכב בסוד ואת בריתי אקים ויהיה זקוף על שניהם נ"ה שהם הסמוכים לו ונלוים אליו : אם אותם עלין שלא יבשו הם כמושים יש פוסלין דסבירא להו כי לא יועילו להמשך למטה ויש מכשירין מפני כי סוף שהם לחין · נקטם ראשו כשר וכו' הנה נתבאר למעלה כי מדת החסד הוא נחלק לשלש בחינות בסוד ושלישים על כולו אמנם השליש האחד הוא עולה למעלה ולכן הוא כשר אפילו לא עלתה בו תמרה והענין כי בזמן כי נעשה השבת הזה שהאורות הם מתפשטים ולכן עולה בו תמרה והוא שני מיני שבת ראשונה זה יהיה על כי אימא עילאה היא מתפשטת בסוד קו המדה ולכן ימצא שמדת החסד נגדל ופנה למעלה ולכן נמצא כי הסיבה לענין זה שנקטם ראשו ועלה למעלה אותה תמרה עליונה היא אמו שעלתה בו ולכן בהדס הגשמי אפילו לא עלתה בו תמרה כשר מאחר שנקטם ראשו כך מתקיים למעלה ונוסף עוד כי הנה בזמן שנגדל השליש העליון של מדת זה החסד אז יש שבת לכלה נמי כמו שאמרו חז"ל האשה עולה עמו והיינו תמרה כי הצדיק הוא תמר וכינוי תמרה חוזר אליה ולכן בגשמי אפילו לא עלתה בו תמרה כשר מפני כי מאחר כי כך היא המדה למעלה ברוחני גם

שלמטה

שלמטה בגשמי לא כך היה עדין אין זה מעכב מאחר שאפשר להיות והוא הדין ליבש ראשו שהוא כשר מן הטעם האמור למעלה כי יבש הוא מורה כי נמנעו ממנו המים העליונים סוד נהר פלגיו ומאחר כי ההדס הוא עלמן רומז לענין של החסד והוא בחינת המים כנ"ל א"כ אין דבר זה מעכב לו לפוסלו ויש פוסלין בנקטם ראשו והוא מטעם אחר כי הנה אף על גב שנתבאר ענין זה של נקטם ראשו שהוא לטובה ולשבח שרומז על התפשטות בחינת החסד ופנה למעלה אמנם גם יש לרמוז בו לענין אחר שהוא של העדר אשר נעשה בזמן של הגלות והוא סוד מש"ה השיב אחור ימינו ובכן אגלה לך המאמר הנזכר לעיל הובא בזוהר פרשת אחרי מות דף ע"ד : וזה לשונו תנינן כד אתפרש מלכא ממטרוניתא וברכאן לא משתכחן כדין אקרי וי מ"ט דתניא רישא דיסוד י' דהא יסוד ו' זעירא הוא וקב"ה ו' רברבא עילאה ועל דא כתיב וו ורישא דהאי יסוד י' הוא וכד אתרחקא מטרוניתא ממלכא וברכאן אתמנעו מכלא וזווגא לא אשתכח רישא דיסוד נטיל ו' עילאה להאי רישא דיסוד דהוא י' ונגיד ליה לגביה כדין הוא וי וי לעילא ותתא עד כאן לשונו לענייננו והנה מבואר מן המאמר שני דברים היות רישא דיסוד בחינת יוד וגם שהעלה אותו למעלה ת"ת ישראל הנקראים עילאה בזמן החרבן ואבקשה בינה איך יתכן להעלות ראש היסוד והשאר נשאר למטה במקומו דבר שהוא רחוק. דאיך יתכן לחלק מדה אחת להעלות חלק ממנה ולהניח השאר במקומו אמנם סוד הענין יהיה כי הנה נתבאר בזוהר פרשת וירא דף נ"ח וזה לשונו ת"ח וירא אליו ה' דא איהו רזא דקול דאשתמע דאתחבר בדיבורא ואתגלי ביה והוא יושב פתח האהל דא עלמא עילאה דקאים לאנהרא עליה כחום היום דהא אתנהיר ימינא דרגא דאברהם אתדבק ביה ד"א כחום היום בשעתא דאתקריב דרגא לדרגא בתיאובתא דדא לקבל דא עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי הימין סוד אברהם הוא הנמשך למטה ומתגלה פתח האהל בשעתא דאתקריב דרגא לדרגא היינו צדיק שקרב למדת צדק ואברהם הוא סוד אות י' הנמשך שם שהוא סוד הטיפה חוורא והיינו מה שכתב במאמר הקודם כד אתרחקת מטרוניתא ממלכא וזווגא לא אשתכח כי אז לא נתחברו דרגא לדרגא ולא היה תיאובתא דדא לקבל דא אם כן מה מועיל אות י' שם לכן אז נטיל ו' עילאה ת"ת ישראל לרישא דיסוד היינו יוד שהוא בסוד הטיפה דאברהם ונסתלק למעלה וזה מה שאמר הכתוב השיב אחור ימינו (איכה ב) שהוא אות י' הנזכר סוד אברהם מפני אויב ולכן אף על גב שנכנס אז אברהם אבינו עליו השלום לבית קדשי קדשים לא הועיל כדאיתא במדרש כי מן הראוי היה כאשר נכנס אברהם לקדשי קדשי' יהיה התעוררות למעלה כי יכנס אברהם העליון לקדשי

קדשים כי יתחברו דרגא לדרגא כי כן היתה כונת אברהם אבינו עליו השלום להכנס שם אמנם לא הועיל כלום לפי כי ו' עילאה סליק לרישא דיסוד הוא אות י' ואתרחקא מטרוניתא ממלכא ולכן השיב אחור ימינו זה אברהם כאשר נכנס לק"ק ולא הועיל כלום מפני אויב שהרי נסתלק ופנה למעלה ולכן נמלא כי זהו סוד נקטם ראשו של ההדס שמורה על הפסק אות יוד של החסד ימין עליון דאברהם ולכן הוא פוסל בגשמי בענין נקטם ראשו של ההדס לכן ראוי להחמיר בנקטם ראשו : אם אין לו אלא הדס שענביו מרובות מעליו וכו' הגה נתבאר למעלה מהו ענין הענבי' הללו של ההדס הם בסוד של בחינת הגבורה הנמלאת במדת החסד עצמה שלכן אמרו חז"ל לבנות יפות שחורות לריכים רחמים מפני כי הלבנות הם מדת החסד והם בחינת הדין שבמדת החסד ולכן הם עומות אמנם השחורו' הם מלד הדין שבמדת הגבורה ולכן מורים מיתה בזמנן שםולטים הענבים הלבנות במדת החסד אפילו השחורות מתמתקים והם יפים ואם כן למה לא יברך כאשר ענביו מרובות מעליו בדיעבד ועוד כי הנה ההדס הוא מורה על חיים העליונים הנמשכים לת"ת ישראל מפאת החסד כי כן הדס בגימטריא חיים ועקב עוד אחת היא מחלק אברהם הממשיך אותם על ידי חמש פעמים שנשתכרו מימיו והכן ולכן מאחר כי הקדוש ברוך הוא משה בידו הברכה שנאמר והיה ברכה כדאי הוא לברך לת"ת ישראל אף על גב כי ענביו מרובות וכן נמי אנחנו נברך עליו ומה גם כי הברכה אנחנו אומרים על נטילת לולב ולא על ההדס ולכן מכל הטענות הללו גם אנחנו ראוי שנברך עליו ביום טוב היכא דלא אפשר לעשות באופן אחר מאחר שיש בו ענין והם עבות ראוי הוא לעמוד בחזקתו ולברך עליו כאמור :

תרמ"ז. דיני ערבה ובו ב"ס :

[א] ערבי נחל האמור בתורה הוא מין ידוע הנקרא כן עלה שלו משוך כנחל ופיו חלק וקנה שלו אדום ורוב מין זה גדל על הנחל לכך נקרא ערבי נחל

[א] **מה** מאד לריך להיות האדם זהיר בדברי תורה לקיים אותם לא יעדר דבר וביותר דברי חכמים זכרונם לברכה כאשר הובא במדרש חזית אמר הקדוש ברוך הוא חביבין עלי דברי דודים יותר משל תורה כי טובים דודיך מיין תדע האומר אין תפילין וכו' והרי ר' טרפון אלו לא קרא קריאת שמע עבר בעשה וכשנטה לקרות כדברי ב"ש נתחייב מיתה ולכן בא ענין הרמז בערבי נחל כאמור בתורה להיות ערבים עליו דברי סופרים לקיים אותם לפי כי התורה הזהירה בהם ועשית על פי התורה אשר יגידו לא תסור ימין ושמאל אף על פי שיאמרו לך על הימין שהוא שמאל ולכן אמר החכם והרבעה לא ידעתים ארבעה מינים שבלולב ובענין שאמר למה אסרו גבינות הכותים וכו' סוף א"ל תשוק שפתיך כך בא הרמז בענין הערבה שדומה לשפתים כמחז"ל

נחל ואפילו היה גדל במדבר או בהרים כשר ויש מין אחר דומה לערבה אלא שעלה שלו עגול ופיו דומה למסר וקנה שלו אינו אדום וזהו הנקרא צפצפה והיא פסולה ויש מין ערבה שאין פי העלה שלה חלק ואינו כמסר אלא יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כשר: [ג] ערבה שיבשה או שנשרו רוב

כמשחז"ל שלכן נקרא ערבי נחל כמש"ה ועל הנחל יעלה על שפתו ועיקר הדבר אזהרה לאדם שלא ידבר לשון הרע ולא יוציא מפיו דבר טומאה כך אחז"ל אמר הקב"ה ללשון אני בראתי לך שתי חומות אחת השינים והשנית השפתים והם אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו ויש לרמוז בענין זה עם מש"חז"ל ערבי נחל זה הקב"ה כד"א סולו לרוכב בערבות וכו' כי הנה ימצא בזה ענין מתוק לפי כי המדבר לשון הרע הוא כופר בהקב"ה כמשחז"ל שנאמר שפתינו אתנו מי אדון לנו ולכן לזה ה' ולקחתם לכם ביום הראשון אלו סניגורים טובים יליצו טוב בעדכם לפני פרי עץ הדר ע"ש הוד והדר לפניו הוד והדר לבשת כי כאשר האדם הוא צדיק נאמר עליו ישראל אשר בך אתפאר מלבישים הוד והדר להקב"ה כפות תמרים זה הקב"ה ע"ש שנאמר צדיק כתמר יפרח ואמנם בא השבח ראשון למי שעושה תשובה כמד"א מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד ולכן נאמר הוד והדר לבשת ע"ד מש"חז"ל זובח יצרו ומתוודה עליו כאלו כבדני בשני עולמות שנאמר יכבדנני וזה כנגד האתרוג פרי עץ הדר דאלו אדם הראשון אכל מעץ הדעת וכאלו נתקיים דברי המלאכים שאמרו לפניו מה אנוש כי תזכרנו וכשחטא נעשה דברו של הקב"ה ח"ו כאלו נתבזה כמשחז"ל ולכן העושה תשובה מלבישים הוד והדר להקב"ה כפות תמרים זה הצדיק הכופת יצרו ואמרו חז"ל בפ' אמרתי אעלה בתמר אמר הקב"ה אני מתעלה בכולם ענף עץ עבות זה הקב"ה ע"ש והוא עומד בין ההדסים זה בעל מעשה כמשחז"ל כי המעשה יהיה לו ריח כמשחז"ל בפ' לריח שמניך טובים וערבי נחל הוא ענין כולל בענין סור מרע דאע"ג כי חז"ל אמרו במדרש כי ערבה הוא דומה למי שאין בו תורה ולא מצוה מ"מ סור מרע בענין לפי שמדבר לשון הרע כופר בהקב"ה מי אדון לנו לכן ההפך מזה הוא הערבה שדומה לשפתים שאין בהם דופי לא לשון הרע ולא פה דובר נבלה אלא סולו לרוכב בערבות מורה שהוא אדון שלו ועוד חשיבות אחר נמצא לאיש הישראלי אשר חז"ל הגידו איש ואשה שכינה שרויה ביניהם יו"ד באיש ה"א באשה הלא זה דברי כמשחז"ל למלך שהיה לו מפתח קטן מבית גנזיו עשה לו שלשלת גדול כדי שלא יאבד כך שתף הקב"ה שמו עם ישראל כדי שלא יכלו אותם עמון ומואב זש"ה ששם עלו שבטים (תלים קכב) תחת כסא הכבוד והם שבטי יה הראובני השמעוני וזה עצמו עדות שמעיד עליהם הקב"ה הוא עדות לישראל שם יה כאמור ולכן חובה עלינו להודות לשם ה' שמשותף בנו ולכן סולו ורוממו לרוכב בערבות ביה שמו ויהיה זה ע"י הערבה הדומה לשפתי' ועיקר השבח וההודאה הוא על הבנים הנולדים בעלת ה' פרי היוצאת משני אותיות יה שלכן אמר הקב"ה הביאו לי ערבים לתורה אמרו ישראל אבותינו ערבים לנו ולא קבל עד שנתנו בניהם ואז ערב לו לאש של תורה לנערים והם ערבי נחל האמור בתורה לפיכך צריך ליזהר בלימוד התורה כמשחז"ל והוא על ידי השפתים ולכן יאמר ערבי נחל הוא מין ידוע הנקרא כן והסיבה כי עלה שלו משוך כנחל כך אחז"ל על פלגי מים לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד ופיו חלק לא יהיה נמצא בו שפת חלקות א' בפה ואחד בלב וקנה שלו אדום כי ע"י כן שקנה לו דברי תורה פניו הם מאדימים כהאי דרבי יהודה דאמרה לו המטרונא מורה ורבי א"ל הימנותא בידא דההיא אתתא כי מד' כוסות של פסח היה כאב בראשו עד עצרת אלא חכמת אדם תאיר פניו ורוב מין זה גדל על הנחל כי כאשר מרגיל עצמו בתורה ונמשך כנחל מתקיים בו כל דברים הללו לכך נקרא ערבי נחל אמנם אפילו היה גדל במדבר או בהרים כשר כך אחז"ל וממדבר מתנה אם עושה אדם עצמו כמדבר דברי תורה נתונים הם לו במתנה או בהרים ע"ד מש"חז"ל אשא עיני אל ההרים למלפני ולמעבדני בכל זה הוא כשר זאת תורת האדם הכשר ויש מין אחד כי הוא מסטרא אחרא הנקרא אחר כדאיתא בזוהר פ' משפטים דף ק"ג · והלכה והיתה לאיש אחר ממשמע דאמר והלכה והיתה לא ידענא דאיהי לא אזלא לגבי בעלה דצריך לה נאי לאיש אחר אלא כמה דאתמר אחר תנן ואחר כתיב ואחר קרינן ליה דכתיב ומעפר אחר יצמחו עכ"ל וכן נמי ע"ד זה יאמר כאן ויש מין אחד שנרמז שלו שהוא בסטרא אחרא דומה לערבה דסטרא דקדושה אלא שעלה שלו הוא עגול ע"ש שנאמר סביב רשעים יתהלכון ופיו דומה למסר שהם שיני רשעים שאוכלים גזל וריבית ופיו הוא דומה לשל חזיר פה דובר נבלה ושבועת שוא וקנה שלו אינו אדום דמאחר שנמצא בו מדות רעות אלו לא יקנה דברי תורה כך אחז"ל נכנס באדם דבר של ליצנות יצא כנגד דבר תורה ולכן אין קנה שלו אדום ולא יצדק בו מש"ה חכמת אדם תאיר פניו מפני כי לא קנה דברי תורה וזהו הנקרא צפצפה דאלו מי שקנה שלו אדום וקנה לו דברי תורה קולו מצפצפה בבתי כנסיות ובתי מדרשות אבל זה שפיו דומה למסר נקרא צפצפה שנא' הוגעתם ה' בדבריכם שמצפצף בדברים בטלים אמנם יש מין אחר והוא אמצעי הממוצע בין שניהם והוא מין ערבה שאינו צפצפה שהיא פסולה אלא שאין שפה שלה חלק מאותם אישים שהם חלק ה' עמו אמנם אינו כמסר כהרשעים שיש בהם כמה מדות רעות כנ"ל אלא יש בעלה שלו תלמים קטנים הם דברים בטלים בלבד ולכן הם תלמים קטנים עד מאד כלומר בערך המסר הנזכר שהם לשון הרע ושבועת שקר ונבלות הפה ולגבי דברים רעים אלו שייך לומר תלמים קטנים כמו מגל קטן ולכן זה כשר אדם זה ע"ד הנ"ל הנקרא בדברי חז"ל אדם כשר כנ"ל: [ב] ערבה שיבשה או שנשרו רוב עליה וכו' חזר והגיד אם באולי אדם זה אשר נמשל

נמשל לערבה בעבור שנמצא בו ענין סור מרע וגם נמצא בו דברים ערבים ואם באולי היה מן המוכיחים לעוברים על דברי תורה והם שפתים דולקים ולב רע כי לכן עליו נאמר שפתי צדיק ידעון רצון יודעים לפתות לבוראם בקול יעקב המצפצף ושיר ירצף ולפי שחזר בו מכונה לערבה שיבשה מחוסר המים וכן זה נתחסר מן התורה הנמשלה למים שנאמר הוי כל צמא לכו למים או שנשרו רוב עליה על פי מדות הטובות כי מאז היו נמצאות בו ונתחסרו מהם הרוב שלהם או שנקטם ראשה פסולה שהרי נתבאר למעלה כי ראש הערבה הוא מורה על שלימות הנמצא באיש הישראלי שיתוף שמו הגדול הנמצא בישראל הוא שם י"ה אשר חופף על ראש האדם עד לשמים יגיע שנאמר סולו לרוכב בערבות ביה שמו ועל ידי מעשים רעים שעשה נקטם ראשו לכן הוא פסול כאמור אבל כמוש ונשרו מקצת עליה והיינו כי מהעדר המים יבשה והם מימיה של תורה ומימיה של תשובה שנאמר שפכי כמים לבך מים של התורה שנא' הוי כל צמא לכו למים ולכן נקרא כמושה מפני העדר הנזכר או שנשרו מקצת עליה כלומר כי העלים שלו הם רמז למצות שעשה נתמעטו דאפשר להיות באחד משני פנים או יהיה מפני מעשים רעים אשר יעשה אותם האדם ושנינו עבירה מכבה מצוה ולכן נתמעטו עליה או שיהיה כי מפני שהוא מתעצל בהם מכאן ואילך ואינו עושה אותם כימים הראשונים ולכן כשרה והרמב"ם מכשיר בנקטם ראשה כמו שאחז"ל אין לך דבר שהוא עומד בפני התשובה כך אחז"ל שובה ישראל עד ה' אפילו כפרת בעיקר ולכן מכשיר בנקטם ראשה בכל ענין כנזכר: עוד מצאתי בפום מלכא בערבה הדומה לשפתים והכי קאמר ערבי נחל האמור בתורה היינו כי מדת הת"ת הוא נקרא תורה וערבי נחל הם כלולים בו והיינו מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה וערבי נחל זה הקדוש ברוך הוא שנאמר סולו לרוכב בערבות ביה שמו והענין יובן כמו שכתוב בזוהר פרשת משפטים דף קכ"ג: וזה לשונו כד מתחברן כחדא ומתייחדן במלכא אקרון שפוון דמלכא ובגיני כך גזר מלין דקשוט ופומא בהו תלייא פתיחותא דפומא מאי פומא אלא דעת גניז בפומא דמלכא דאקרי תפארת פשיטותא דכל גוונין אתאחדן ביה דכתיב ובדעת חדרים ימלאו והאי דעת הוה גניז באימא ומליא כל אדרין ואכסדראין וכד אתער נהירו דביה ונפיק כדין אקרי פה ה' ושפוון דאינון תרין נהורין מאבא ומאימא וכו' הנה למדנו מן המאמר כי השפתים דמלכא אינון תרין נהורין דאבא ואימא וכו' ולכן בא אל נכון מה שאמר הכתוב סולו לרוכב בערבות הם השפתים הנקראים ערבות ומהיכן נתהוו ומי הוא הרוכב בערבות אלו חזר ואמר ביה שמו הם אבא ואימא הנקראים יה כאמור ואמר שמו בלשון יחיד מפני כי אבא ואימא לא מתפרשאן כחדא שריין ולכן יאמר ערבי נחל האמור בתורה הם סוד שני ערבות שבלולב דאע"ג כי הלולב הרמז שלו הוא צדיק והשני ערבות הם

רוב עליה או שנקטם ראשה פסולה אבל כמושה או שנשרו מקצת עליה כשרה והרמב"ם מכשיר בנקטם ראשה:

אתרוג

שלו שלכן יוסף הוליד שני בנים: עוד תדע ותשכיל כי שני ערבות שהם ערבי נחל האמורים בתורה הוא תורה שבכתב ת"ת ישראל כנזכר ובתוכו הם ב' ערבי נחל העליונים והיינו מאחז"ל וערבי נחל זה הקב"ה שנאמר סולו לרוכב בערבות ביה שמו כאמור כי משם י"ה משפעים ב' בדי ערבות הללו והענין יובן עם מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קס"ה: וז"ל כתיב סולו לרוכב בערבות מאן רוכב ערבות ומאן אינון ערבות אלא ערבות דא רקיעא שביעאה וכו' ואי תימא אי הכי מאן יהיב ירכין בגופא או גופא בירכין דהא דא עביד פירין ואיבין ודא לא עביד פירין ואיבין אלא ודאי כלא איהו רזא דערבות שבלולב וכו' והנה עיקר הדברים על פי הדרך האמור כי אלו הערבות הנזכר הם נמשכים משם י"ה שהוא רקיע עליון והשני בדי ערבות שלו הם הנמשכים למטה עד הנצחים של ת"ת ישראל כאמור וזה ימצא כאשר הוא רוכב שמים ומתפשט עד הנצחים הנזכר ולכן צדק מש"ה וערבי נחל שאם הרצון על ערבים בתוכה או ערבים של הזכר למה הם נקראים ערבי נחל אמנם להיות כי הם שני נצחים העליונים הם נמשכים מן הנחל היורד מן ההר שנאמר ונחל עדניך תשקם ופירש הענין בסימניו ובמסר"יו והוא מין ידוע הנקרא בן ערבי נחל דאף על גב כי יש טעם לשם וכינוי זה הנקרא כן לפי כי עלה שלו נמשך כנחל היינו כי כל מדה ומדה של אימא נמשך כנחל כדאיתא בזוהר ובתיקונים אימא עילאה עד הוד אתפשטת ופיו חלק שנאמר שפתותיו שושנים טעמו וראו כי ה' הקנה שלו אדום שהנה מסטרא דאימא נמשכים חמשים שערים מסטרא דימינא וחמשים שערים מסטרא שמאלא כדאיתא בזוהר פ' תצא דף רע"ו: ונתן לאבי הנערה חמשים כסף וכסף מדרגא דחסד דרגא דאברהם דבמפקנו דמצרים חמשין תרעין דהירו אפתח לון מסטרא דדינא דשמאלא דאיהו אדני דתמן דן אנכי ולבתר נפקו אבל בפורקנא בתרייתא וברחמים גדולים מסטרא דאברהם וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי יש שני מיני שערים שהם מתפשטים מאימא למטה השערים מצד ימין הם בסוד החסדים ויש חמשים שערים שהם מצד הדין ולכן נתן סימן בערבה זו אחת מהנה קנה שלו אדום כי באמת נאמר קנה חכמה קנה בינה ומצד חכמה מתחייב שיהיה לבן אמנם להיות כי אימא מלבשת לאבא העיקר נחשב לה ולכן קנה שלו אדום ורוב מין זה גדל על הנחל לכך נקרא ערבי נחל כאמור כי זה שאמר הכתוב ועל הנחל יעלה על שפתו כלומר דאע"ג כי זה הנחל הוא מתפשט למטה שנאמר ונחל עדניך תשקם אמנם גם יעלה על שפתו ונעשה גם כן שפוון דמלכא כאמור לעיל במאמר דפרשת משפטים לכך נקרא ערבי נחל שהם נמשכים מנחל העליון אמנם אפילו היה גדל במדבר דהיינו כי גם במדה האחרונה הנקרא מדבר ע"ש ומדברך נאוה כמשחז"ל ע"ש לשון מדבר הייתה וגם במדה זו גדלים שתי ערבות בין מצלה וגם מלמעלה כאשר ויבן ה' את הצלע לאשה

לאשה ויביאה אל האדם הנה הבנין שלה הוא ע"י נלה הוד דאימא הם ערבי נחל וגם כשחוזרת עם בעלה פנים בפנים נכללים בה שתי ערבות כד"א על ערבים בתוכה הרי כי כן נמי הערבות הם גדלים במדבר וגם גדלים בנהרים כלומר כי בזמן שערבות הללו נעשים גדולים עולה שליש מהם בנהרים של הזכר וכן נמי בבחינת הנקבה ולכן כל אלו הם בחזקת כשר ויש מין אחר דהיינו מסטרא אחרא הנקרא אחר והם מסטרא דאלקים אחרים דומה לערבה שבסטרא דקדושה לפי כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים אלא שהעלין שלו הוא עגול כך אמרו חכמי הרופאים כל זמן שהמכה או החבורה עגולה אינה מתרפאה עד שיתחילו השני לדין להתקרב זה לזה ולכן בא הרמז בעלה של ס"א להיות עגול לומר דאיכא בזה תרתי לריעותא זה יצא ראשונה שאין בו ענין של התפשטות דהוה מטשטש עלמא וזאת שנית לרמוז כי אין רפואה למכתו כך אחז"ל הכל נתרפאים לעתיד חוץ מן הנחש שנאמר ונחש עפר לחמו הרי כי העלה שלו עגול כד"א סביב רשעים יתהלכון יען כי דבר סרה על ה' אלהיו ואמר מאילן זה אכל ובורא העולם לכן ירדו ששים ריבוא מלאכי השרת ונתכו לבונו שהיה מסית בתחילה כמשחז"ל וקנה שלו אינו אדום לפי שנא' בו גער חית קנה כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רנ"א: ערבה שיבשה וכו' הנה בחלוקות הללו הג' שהם יבשה או שנשרו רוב עליה או שנקטם ראשה פסולה לא כן הוא בדין ההדס והטעם בזה יהיה מפני כי ההדס הוא הרמז למדת החסד כאמור למעלה ולכן אע"ג כי ימצא בו העדר מאחת מהנה אין בזה כדאי לפסול אותו לפי כי לא יתכן להפסק ממנו שורש הליחות מן המים לגמרי מה שאין כן לענין הערבה כי להיות שהיא בחינת דין מקו הדין והם ערבי נחל שהם מצד הדין לכן הבחינות הללו הם פוסלים בה אחת מהנה אם נעדרה ועוד ימצא טוב טעם למה ההדס עליו הם משולשים ברוב ולעיכובא בעינא ברוב כדלעיל לא נמצא דין זה בערבה כלל רק כי ענין העלים הם שנים שנים ואמנם הכל הוא מטעם אחר כי הנה ההדס להיות שהוא בחינת חסד ומתפשט בקו הימין לכן נמי בעינן שיהיו עליו מרובין להיות נאחזים בחסד לבאות של מטה הנרמזים בעלין ולרבות מדת החסד בעולם קא בעינן שכך לשון חכמים רחמי שמים מרובים ר"ל כי בחינת הרחמים רבים הם יותר מבחינת הדינים ולכן הם ממתקים אותם ולכן הערבה שהוא סוד הדין והוא מתפשט בקו השמאל לכן באו העלים שנים שנים ולא יותר למנוע מליאות הדין ומה גם שהם רומזים בסוד הירכים שהם מנוגעים מזמן שנאמר ויגע בכף ירכו ושם נאמר וכל אשר יגע בו הטמא יטמא כדאיתא בזוהר לא כן הוא בסוד ההדס שהרמז שלו הוא בבחינת הידים ולכן יאמר נא ערבה שיבשה פסולה להיות כי הערבה היא נקראת ערבי נחל על שהיא נטועה על הנחל כמש"ה ועל הנחל יעלה על שפתו כדלעיל ולכן כאשר נעדר ממנה יסוד המים הממתק אותה והוא המחיה אותה פסולה כאמור וכן נמי אם נשרו רוב עליה שמורה על העדר החיילות שהם מזומנים שם כדאיתא במאמר הנ"ל קדם תתאה חכמת שלמה זמינת לכל חילהא שנאמר קריאי מועד לאעטרא יתהון ולפי כי עתה נשרו רוב עליה של הערבה הדומה לשפתים נראה כי להעדר הזמנה הנזכר לה באו שם ולכן פסול וכן נמי אם נקטם ראשה היא הבחינה שלמעלה ממנה הנקרא ראשה ופנה למעלה גם זה הוא מורה העדר והסתלקות מן האור שמאיר עליה כמשחז"ל כנור היה למעלה ממטתו של דוד וכיון שמגיע חצות לילה היה מנגן מאליו ולפי שנראה שנתחסר כנור זה לכן פסולה אבל כמושה שהוא העדר ריבוי מימי החסד ממנה או שנשרו מקצת עליה שמורה על קצת מן החיילות הם הבלתי ראויים לעלות לזימון זה כשרה והרמב"ם מכשיר בנקטם ראשה שהרי גם ראשה הוא סוד גבורה עליונה ואפשר לה בלאו הכי ולכן כשרה כאמור :

תרמ"ח. דברים הפסולים באתרוג ובו כ"ב סעיפים :

[א] אתרוג היבש פסול ושיעור היבשות כשאינו מוציא שום ליחה ויבדק על ידי שיעביר בו מחט ובו חוט

[א] **אשר** חכמים יגידו כי האתרוג דומה ללב ולכן צריך האדם להיות זהיר ביותר בזה מפני שנאמר וה' יראה ללבב וזה כונת משחז"ל פרי עץ הדר זה הקב"ה שנאמר הוד והדר לבשת כלומר דאע"ג כי הקב"ה כל יצר מחשבות מבין קודם שנולדה המחשבה בלבו של אדם הקב"ה מבין אותה תדע הרי נבוכדנצר שחיק טחיק מה שעתיד לחשוב בלבו גילה אותו לנביא קודם שלש מאות שנה שנא' ואתה אמרת בלבבך השמים אעלה וכו' ועכ"ז שהקב"ה גלויים לפניו כל המחשבות מעביר על פשע כמש"ה ולבם לא נכון עמו וכו' ועכ"ז והוא רחום יכפר עון ולכן יאמר נא אתרוג היבש פסול דהיינו משחז"ל כל המרחם מרחמים עליו מן השמים ואמנם מי שלבו אכזרי ואינו עושה צדקה כעובד ע"ז נאמר פן יהיה דבר עם לבבך בליעל ושם נאמר יצאו אנשים בני בליעל וכו' ועובר על לאו לא תאמץ את לבבך ואיתא בספרי ובילקוט ז"ל פן יהיה דבר עם לבבך בליעל הוי זהיר שלא תמנע רחמים שכל המונע רחמים מקיש לע"ז ופורק עול מלכות שמים מעליו שנאמר בליעל בלי עול ולכן בא הדין זה בגשמי אתרוג היבש פסול לתת רמז כי האדם המאמץ לבו ומיבש אותו מלרחם על הבריות בכל ענין פסול הוא לפני הקב"ה וזו מדה יתירה ממדה שעושה האדם בינו לבין המקום דאלו אע"ג שיהיה האדם מחלק מש"ה חושבי און ופועלי רע על משכבותם חושב על ה' רעה אינה מצטרפת למעשה כשחז"ל מחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה דכתיב און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' כמ"ה מי יתן והי' לבבם זה להם כל הימים ואע"ג כי היו מחשבים לפרוש מאחרי ה' לא נענשו כלל אמנם לענין בין אדם לחבירו חמיר טפי כאמור כי המאמץ לבו בלבד ואינו מרחם נקרא

עוע"ג

עוע"ג ונקרא פורק עול ולכן הוא פסול לפני הקב"ה ואין מרחמים עליו מן השמים כדבר האמור חזר והגיד שיעור היבשות כשאינו מוציא שום ליחה והוא כי הנה נא' אשריכם זורעי על כל מים לומר כי מעשה הצדקה אתקש למים מפני כי אי אפשר לעולם לחיות בלי מים כי לא ימצא פרי תבואה ולא צומח מן השדה חציר לבהמה ועץ הארץ לא יתן פריו וגם האדם לא יוכל לחיות וכן נמי הוא מעשה הצדקה אי אפשר להתקיים העולם אלא על ידה ועוד נאמר ורוח ה' מרחפת על פני המים כך מלוה ה' חונן דל ועל ידי כן וצדקה תציל ממות ולכן אמר שיעור היבשות מי הוא זה הנקרא כילי כליו רעים נבל שמו כשאינו מוציא שום לחות כי זה הוא יבש לגמרי כי אינו מרחם כלל וזה יבדק ע"י שיעביר בו מחט ובו חוט היינו מ"ש בזוהר פרשת בשלח דף ס"ה ・ וז"ל רבי אבא פתח ואמר יש רעה חולה ראיתי תחת השמש וכו' וכי יש רעה חולה ויש רעה שאינו חולה ודאי יש רעה חולה וכו' אמאי היא חולה כד שרייא על בני נשא עביד לון קמצין מממוניהון אתיין גבאי צדקה גביה היא מחאת בידיה א"ל לא תפוק מדידך אתיין מסכני היא מחאת בידיה אתי הוא למיכל מממוניה מחאת בידיה בגין לנטרא ליה לאחרא ומן יומא דשרייא עליה דבר נש הוא חולה כהאי שכיב מרע דלא אכיל ולא שתי וכו' וכל אורחוי כשכיב מרע דלא קריב לממוניה ולא אפיק מניה ונטיר ליה עד דהוא יפוק מעלמא וייתי אחרא ויטיל ליה דהוא בעליו ושלמה מלכא צווח ואמר עושר שמור לבעליו מאן בעליו דא אחרא דירית ליה ולמה זכה למהוי בעליו דההוא עותרא בגין דהאי הימין לההוא רעה ואתרעי בה הה"ד לרעתו וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי המרגיל עצמו לענין הכיליות נעשה בו טבע עד מקום שאפילו לעצמו אינו משגיח ולכן יאמר כי שיעור היובש כיצד יבדק על ידי שיעביר בו מחט ר"ל בקרב איש ולב עמוק על דרך כמשחז"ל בפסוק פתחי לי אחותי (שיר ה) פתחי לי פתח כחודו של מחט סדקית וכו' ודקדקתי ממש"ה אחותי שהוא לשון איחוי ותפירה כמו שחז"ל בפ' אחות לנו זה אברהם שאיחה כל העולם כזה שהוא מאחה את הקרע וכן נמי יאמר נא פתחי לי אחותי אותי איחוי שהלב סגור כך יבדוק בזה על ידי שעבר בלבו מחט ובו חוט זה הוא החוט של אאע"ה שאמר מחוט ועד שרוך נעל לפי כי היה בוטח בהקב"ה ולא רצה ליהנות משום בריה והיה מפרנס אחרים משלו ולכן בזה יבחן אדם זה על ידי זה החוט אם הוא מזרעו של אברהם כך אחז"ל שלשה מדות טובות ביד אומה זו רחמנים ביישנים גומלי חסדים ולכן אם יש בו ליחה מאותו חסד לאברהם יראה בחוץ כי בה' אלהי ישראל בטח ומוציא ממונו לצדקה ולא יאמץ את לבבו : [ב] אתרוג שניקב נקב מפולש וכו' הנה מאחר שהנחנו כי האתרוג הוא דוגמא ללב ונאמר וה' יראה ללבב לכן אם לב האדם מלא הוללות וסכלות עד שנעשה בו נקב מפולש

חוטם ואם יש בו ליחה יראה בחוץ : [ג] אתרוג שניקב נקב מפולש כל שהוא פסול ושאינו מפולש אם היה כאיסר פסול ואם חסר כל שהוא פסול ויש אומרים דגם בנקב מפולש בעינן חסרון משהו ושאינו מפולש בחסרון

דהיינו הפך מן האמור למעלה דאלו בחלוקה הראשונה נא' כי זה האדם היה קמצן בממונו עד מקום כי אפילו ע"ע אינו מרחם מתוך מה שהורגל בקמצנות כאמור אמנם ע"ד זה מדבר בענין הפך מזה דהיינו שהורגל בענין הפיזור ע"ע להטיב ולעדן עצמו במאכל ומשתה וכיוצא והיינו מה שאמר אתרוג שניקב נקב מפולש דהיינו הלב המכונה לאתרוג ניקב נקב מפולש לטצמו לעדן עצמו כאמור כל שהוא פסול ושאינו מפולש אם היה כאיסר פסול כלומר בהרחבה שהוא מוציא איסר להטיב לעצמו בלבד אך לא לענין מעשה הצדקה וגמילות חסדים ולכן פסול אדם זה מלשרות עליו הקדושה העליונה כדרך כל עושה מעשה המצות שהוא מתקדש בהם כאמור למעלה שלכן תיקנו חז"ל נוסח הברכה אשר קדשנו במצותיו ואם חסר פסול הוא הדבר שנתבאר למעלה ממה שאמרו חכמים זכרונם לברכה אמר הקדוש ברוך הוא לישראל מאחר כי שנים אלה עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה נינהו ולכן נאמר תנה בני לבך לי ולכן אם חסר האתרוג הוא הלב ואינו מושלם ביד קונו פסול אדם זה לפי שהוא מעוחד אל החטא וגם ירצה במאמרו אם חסר פסול היינו משחז"ל כל התורה בא דוד והעמידה על אחד עשר דברים שנאמר ה' מי יגור באהליך וכו' הולך תמים ופועל צדק וכו' חזר חבקוק והעמיד אותה על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה ומי שאין בו אמונה זו נמצא לבו חסר כדאיתא בזוהר חסר מהימנותא כמ"ש גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר ולכן בענין החסרון בכל שהוא פסול ויש אומרים דגם בנקב מפולש כאשר מרחיב דעתו לטוב להתעדן הזמן ויד עני ואביון לא החזיק עם כל זה בעינן חסרון כל שהוא מענין האמונה הלא זה הדבר אשר חז"ל הגידו בפסוק וחסרון לא יוכל להמנות זה שנמנו חביריו לדבר מצוה והוא לא נמנה עמהם כמו כן בנדון דידן כאשר ימצא באתרוג הוא הלב חסרון ואם מעט הוא פסול מפני שנאמר וחסרון לא יוכל להמנות ומה גם כי זה שלא נמנה לדבר מצוה עם חביריו הוא יורה שאין האמונה בלבו בשלימות ולכן הוא פסול כדאמרן ושאינו מפולש בחסרון כאיסר הוא פסול כדבר האמור : ואמנם בענין האמונה יש שני עניינים הלא המה בפסוק שוטטו בחוצות ירושלם וכו' אם יש מבקש אמונה ואסלח לה משמע שלא [הי'] בהם בעלי אמנה והכתיב כי יתפוש איש וכו' לכה קצין תהיה לנו וכו' ישא ביום ההוא לאמר לא אהיה חובש מחובשי בית המדרש ובביתי אין לחם ואין שמלה לא תורה ולא משנה ומשני כאן בדברי תורה היו מדברים אמת אמנם במשא ומתן לא כן וכנגד זה הענין יאמר נא דגם בנקב מפולש כאשר הולך אדם זה אחרי חמדות העולם הזה לא בזה נפסל לגמרי רק עד שיהיה בו ענין חסרון של אמונה כל שהוא וזה יהיה בענין של תורה שהוא מחוסר אמנה ממנה אמנם נקב שאינו מפולש אינו נפסל עד שיהיה בו חסרון כאיסר דהיינו חיסרון

בחסרון כאיסר: [ג] מפולש יש מפרשים כפשוטו דהיינו שניקב מצד זה לצד זה ויש מפרשים שכיון שניקב עד חדרי הזרע שהגרעינים בתוכו מקרי מפולש: [ד] אתרוג שנימוה כל בשרו בפנים וקליפתו החיצונה קיימת וחדרי הזרע קיימים בפנים כשר ויש פוסלים: [ה] נסדק כולו מראשו לסופו אפי' אינו חסר כלום פסול אבל נשאר בו שיור למעלה ולמטה אפילו כל שהוא כשר ויש מי שאומר דדוקא מלמטה אבל בחוטמו אפילו כל שהוא פסול: [ו] נקלף הקליפה החיצונה שלו שאינו מחסרו אלא נשאר ירוק כמות שהוא ברייתו אם נקלף כלו פסול אם נשאר ממנו כל שהוא כשר וי"א שצריך שישתייר כסלע:

ניטל

אמונה במשא ומתן: [ג] מפולש יש מפרשים כפשוטו וכו' והענין כי הנה בענין נקב מפולש משמע תרתי יש מפרשים כפשוטו היינו שניקב מצד זה לצד זה דהיינו על דרך האמור שהרחיב לבו במאד מאד להנאתו ולעדן עצמו לא עשה כן לכל דבר של מצוה והיינו מה שאמר שניקב מצד זה לצד זה ויש מפרשים שכיון שניקב עד חדקי הזרע שהגרעינים בתוכו מקרי מפולש הוא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ענין הרשע כי הוא מריע לכל העולם ומה גם לעצמו שנאמר ואף אמנם שגיתי אתי תלין משוגתי אמרו לו חביריו אינו כן אלא כי יוסיף על חטאתו פשע בינינו יספוק משל לקודח בספינה אמרו לו מה אתה עושה א"ל ומה איכפת לכם אני קודח במקומי אמרו לו ריקה אתה מציף עלינו את הספינה ולכן יש אומרים כי מה שאמרנו נקב מפולש אין דבר זה תלוי רק שינקב עד חדקי הזרע כלומר שיעשה דבר של עבירה דהיינו דבר הנוגע עד חדקי הזרע שהגרעינים שהם טיפות הזרע בתוכו מקרי מפולש והוא פסול כדאמרן: [ד] אתרוג שנימוח כל בשרו בפנים וכו' אשר חכמים יגידו בפסוק לב חכם לימינו הוא יצר הטוב ולב כסיל לשמאלו זה יצר הרע ולכן יאמר נא ענין שלישי דאלו מתחלה יגיד על הלב שהוא סגור חותם צר ואינו עושה מצות ואינו מטיב לעצמו ועוד חלק אחר שמפזר מעותיו על רסן בטנו בתענוגי הזמן ומתחסד במצות ואינו נמנה בדרך מצוה ועתה יאמר על מי שאין לו לענין מצוה ולא לענין רע והדוגמא לזה אתרוג שנימוח כל בשרו בפנים הוא הלב הדומה לאתרוג כאמור כי נמחה כל בשרו שני בתי הלב משכן יצה"ט ואין בו מליאות לעשות ענין מצוה וגם חלק השמאלי שבו לב כסיל משכן יצה"ר נימוח ואין בו לעשו דבר רע וקליפתו החיצונה של הלב קיימת היינו שמתאוה דברים הגופניים אכילה ושתיה ובנין וכיוצא וחדרי הזרע קיימים כי יתאוה לדרך ארץ בפנים כשר מאחר כי אינו מתאוה לעשות דבר רע כלל ויש פוסלים דמאחר שאינו מתאוה לקיים המצות מה הנאה ממנו והלא עיקר האדם הוא קיום המצות: [ה] נסדק כולו מראשו לסופו אפילו אינו חסר כלום פסול אשר חכמים הגידו אלא ולעבדו בכל לבבכם שצריך האדם לעבוד להקב"ה ביצה"ט וביצה"ר וכדאי' פ' תרומה אמר משה לישראל קחו שעיר עזים לחטאת וכו' אותו יצה"ר העבירו מלבבכם ותהיו כלכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום וכו' ולכן האתרוג שהדוגמא לו הוא הלב שנסדק כולו מראשו לסופו ואין מתחבר יצה"ר עם יצה"ט לעבוד את ה' ואין יכולת ביד האדם להכניע יצה"ר להחזיר אותו למוטב אע"פ שאינו חסר כלום ולא עשה עבירה פסול אדם זה שנאמר חלק לבם עתה יאשמו כלומר דמאחר כי אין עוד יכולת באדם לרדות את יצרו ולהכניעו לחבר אותו עם יצר הטוב לעבוד את ה' דע לך כי תכף הוא מוכן לחטא בפועל עתה יאשמו תכף ואין בזה שיעור אבל נשאר בו שיור למעלה ולמטה כי הוא מתבונן במה ששנינו דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון כמש"ה וזכור את בוראך היינו בוראך בורך בארך ומאחר דאיכא תרתי לטיבותא בלב האדם זה שנשאר בו שיור תקוה טובה למעלה דע מה למעלה ממך היינו זכור את בוראך ויש שיור למטה כי יזכור להיכן הוא הולך למקום רמה ותולעה היינו בורך ובענין זה אפילו כל שהוא כשר כי אין צריך לזכור בכל שעה רק כאשר מתגבר היצר עליו יזכור לו יום המיתה ומספיק ויש מי שאומר דדוקא מלמטה כאשר יקיים וזכור את בוראך שיזכור יום המיתה מספיק אבל בחוטמו הוא הבוכנא של האתרוג אפילו כל שהוא פסול הלא זה הדבר אלוי כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה עה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם רוצה לומר אותה יראת ה' שהיה להם כי לעולם היו מקיימים מה ששנינו דע מה למעלה ממך היא השכינה מלא כל הארץ כבודו ולכן נהנים מזיו השכינה וכאשר אדם זה לא נתן אל לבו מה למעלה על ראשו שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים אפי' שלא נתן אל לבו בזה כל שהוא פסול: [ו] נקלף הקליפה החיצונ' וכו' הנה נתבאר למעלה כי נאמרה ערלה בלב שנאמר ערל לב ולכן נלמד מזה דמאחר דאתקש לערלת הגוף לכן כמו שבערלת הגוף נמצא ב' קליפות זו על גבי זו כמו כן נמי ימצא בערלת הלב והנה הב' קליפות אשר ימצאו בלב האחת היא בבחינת המעשה הרע והאחת בענין המחשבה רעה ולכן כמו שבערלת הגוף צריך לחתוך השני ערלות השני קליפות כמו כן צריך לעשות באותה שבלב שנאמר המולו לה' והסירו ערלת לבבכם והנה בזה אמר נקלף הקליפה החיצונה כלומר כי הנה כאשר כורת האדם ערלת הלב אז טוב לו ע"ד מש"ה המולו לה' ערלת לבבכם אמנם עתה מדבר שלא כרת הערלה להסיר אותה אלא נקלף כלומר כי נתגלה אותו המעשה רע הנמצא שם בערלה דהיינו כי לפי שהיה לו לב חורש מחשבות און נתגלה רעתו בקהל כענין כל חושב מחשבות רעות כמאחז"ל על י"ג דברים לוקים בצרעת אחת מהנה לב חורש מחשבות און כמו שלמדו מן הנחש ואיתא בברכות ארבע מראות נגעים אינם אלא מזבח כפרה ופריך והא אמרת אלו ייסורין של אהבה ומשני הא בצינעא הא בפרהסייא נמצא כי הייסורין בפרהסיא תגלה רעתו בקהל

בקשר שהוא חוטא ולכן יאמר כי הלב שהוא מכוון לאתרוג כי צריך להיות שלם עם ה' ולהיות כי לב אדם זה מלא מחשבות רעות לכן נקלף כי כן דרכו של הקדוש ברוך הוא לפרסם את החטאים כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה אם יסתר איש במסתרים לעשות עבירה ואני לא אראה ומעשיו לבריות ולכן נקלף לב זה האדם הקליפה החיצונה

[ז] ניטל דדו והוא הראש הקטן ששושנתו בו פסול :

[ח] ניטל העין שהוא תלוי בו באילן בעיקר האתרוג ונשאר

שלו שהוא מחשבה רעה שהיה בלבו שאינו מחסרו לפי כי כן אמרו חכמים זכרונם לברכה מחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה שנאמר און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' אלא נשאר ירוק כברייתו כי לא נחשב לו לעון ולכן אם נקלף כולו כי נגלה המחשבה רעה לגמרי פסול לפי כי על ידי כן נמצא שם שמים מתחלל ואם נשאר ממנו מאותה המחשבה רעה כל שהוא שלא שם נוגמת פניו לעשות אותה כשר זה האדם וי"א צריך שישתייר כסלע כלומר בדבר שבינו למקום אפילו נתגלה כלו כשר אמנם בענין מה שהוא בין אדם לחבירו צריך לשייר כסלע הוא מה שחז"ל אם ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה ולכן כשנקלף ונודעה חטאתו אשר חטא עליה אמנם לא לגמרי רק נשתייר ממנו כל שהוא כשר כי ודאי עשה תשובה בלילה ויש אומרים שצריך שישתייר כסלע ר"ל הני מילי במילי שבינו לבין המקום אבל בדבר שבין אדם לחבירו עד דמהדר ליה למאריה היינו מ"ש צריך שישתייר כסלע היינו דבר שבממון שהוא בין אדם לחבירו כדבר האמור :

[ז] **מאחר** שהנחנו למעלה היות האתרוג דוגמא אל לב האדם כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה לכן ימצא כי כל דרכיו הם מכוונים ללב וראוי להבין מה למעלה ומה למטה הנמצא בו וזהו כבודו כי הנה כאשר ניטל דדו שהוא הראש הקטן שבו זה יהיה על כל דבר מינות שנזרק בו דבר המסור ללב היא העטרה שבראש האדם כאמור למעלה והיינו שושנתו והשבח שבלב וכאשר ניטל ממנו אמונת הקדוש ברוך הוא פסול הוא הלא זה יהיה דברי כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק למנצח על שושנים לבני קרח למלך שנכנס למדינה עשו לו עטרה מקובעת באבנים טובות ומרגליות אמרו להם אין המלך רוצה אלא של שושנים וכו' אמרו בני קרח אנחנו שושנים אמר להם הקדוש ברוך הוא נצחתם כי הרצון בזה שכונת ישראל לעשות עטרה להקדוש ברוך הוא ממעשים טובים הם אבנים טובות כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק וכל חפציך לא ישוו בה אלו מצות ומעשים טובים אמר המלך אין לי חפץ רק בשושנים דבר שהוא מסור ללב דוגמת השושנה שנכסף ללבן ודימו לא נשתנה ואין אדם מכיר בו זולת הבורא אותו אמרו בני קרח אנו שושנים שהרהרו תשובה בלבם אמר לו הקדוש ברוך הוא נצחת' למלאכי השרת יען כי אני חוקר לב. ולכן אדם זה אשר נכסף לבו מהקדוש ברוך הוא וניטל שושנתו הוא האמונה כי היא העטרה שבלב האדם להאמין בו כמו שכ' הרמב"ם ז"ל מצוה ראשונה להאמין שיש שם אלוה ולכן מאחר כי נטלה שושנתו זו פסול כי זה העיקר וזה יהיה כונת חז"ל במה שאמרו מנין שהקדוש ברוך הוא נקרא לבן של ישראל שנאמר צור לבבי וחלקי אלהים לעולם (תלים עג) כי הרצון בזה לומר כי לפי שאמונת הקדוש ברוך הוא דבר המסור ללב ומנין נמצא ראיה כי הקדוש ברוך הוא לבן של ישראל והם מאמינים מדקאמר צור לבבי וכו' לעולם רצה לומר לעולם זאת על ישראל שהם מאמינים באחדותו ובכל הניסים שעשה ולפי כי זה נטלה שושנתו יצא מכלל ישראל שנקרא שושנים מטעם שכלם הם מאמיני' בו ולכן הוא פסול כאמור : [ח] ניטל העץ שהוא תלוי בו הלא זה הדבר אשר חכמים זכרונם לברכה יגידו בפסוק איפה היית ביסדי ארץ אמר הקב"ה לאיוב איפה שלך היכן היתה בגוף של אדם הראשון כי כל הנשמות היו כלולים בו בידיו ברגליו במלתין שבאזניו ולכן יאמר ניטל העץ שהיה תלוי בו והענין סובב על שני קוטבים כי הם אחד באחד יגשו ראשונה להיות כי האדם נקרא עץ שנאמר כי האדם עץ השדה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה וכל אחד הוא תלוי ונאחז באדם הראשון שצדק עליו הכינוי שאמר הכתוב כי האדם עץ השדה כלומר האדם הידוע שנאמר בו כן האדם היה כי הוא עץ השדה שנטעו הקדוש ברוך הוא בגן עדן כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק והיה כעץ שתול זה אדם הראשון שנטעו הקדוש ברוך הוא בג"ע הוא השדה שנאמר בו ויניחהו בגן עדן ולכן צריך כל אחד שיהיה בו קצת מאותו עץ שהוא דבוק בו זאת ועוד אחרת כי הנה נאמר ויצו ה' על האדם וכו' ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו והנה חכמים זכרונם לברכה הגידו אילן שאכל ממנו אדם הראשון אתרוג היה והנה מאחר כי כל הנשמות היו כלולים באדם הראשון נמצא כי כל אחד מישראל נמצא אתו חלק מן אותו העון שלכן נאמר הן בעון חוללתי (תלים נא) אחר שחטא א"ה ובחטא יחמתני אמי לאחר שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמה ולכן כל אחד נמצא אתו חלק באותו אילן ולכן יאמר נא ניטל העץ שהוא תלוי בו הוא אותו חלק מן העץ השורש הדבוק באדם הראשון האדם עץ השדה שהוא תלוי בו וזה הוא באילן מעיקר האתרוג שאכל ממנו אדם הראשון אשר כל אדם נמצא בו קצת מזה כדי לתקן החטא שלו שהוא נכלל בחטא אדם הראשון מפני כי גם הוא שם היה ועבר על הצווי ואכל מאותו האתרוג שאכל ממנו אדם הראשון ולכן כאשר אדם . זה חוזר על עון של אדם הראשון שחטא באתרוג הוא הלב שבקרבו דוגמא אליו כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה אדם הראשון מין היה שנאמר ויאמר לו איכה להיכן נטה לבך וכן אדם זה כשיל שוגה באולתו וחטא בזה שלכן ניטל העץ שהוא תלוי בו באדם הראשון

ונשאר מקומו גומא פסול : [ט] עלתה חזזית עליו אם בשנים או בשלשה מקומות פסול ואם במקום א' אם עלה רובו פסול ואם חוטמו אפילו כל שהוא פסול : חוטמו היינו ממקום שמתחיל להתקצר ולהתרחב כלפי ראשו : [י] י"א דהא דבב' ובג' מקומות פסול היינו דוקא כשנתפשט הנימור ברובו אף על פי שבשטח החברבורות הוא מיעוט אבל במיעוטו כגון שהכל מצד אחד של אתרוג כשר ויש פוסלים אפילו

הראשון בגוף ונפש דהיינו מעיקר האתרוג ובמקום שהיה ראוי לתקן אותו העץ חלק הנמצא בו מזמן הבריאה עתה נעקר ממנו בעונו ונשאר מקומו בלב גומא ע"י מחשבה רעה שנזרק בלבו פסול ולפי כי חכמים ז"ל אמרו פרי עץ הדר זה הקדוש ברוך הוא כלומר כי המקיים מצוה זו נמצא מתקן החטא של אדם הראשון כי גם אדם זה שם הוא שורש גופו ונשמתו וחוזר להדבק בהקב"ה באותו החלק הוא הדבר אשר הובא למעלה ממה שאמרו חכמים ז"ל כל אחד יש לו חלק בג"ע וחלק בגהינם כלומר כי להיות שנאמר באדם הראשון ויפח באפיו נשמת חיים נמצא כי כל הנשמות הם חלק אלוה ממעל ולפי שנאמר ויקח ה' את האדם ויניחהו בגן עדן נמצא כי כל אדם יש לו חלק בגן עדן ולפי שעבר על הצווי נאמר וישכן מקדם לגן עדן את להט החרב זה גהינם כמו שאמרו חכמים ז"ל נמצא שיש לו חלק בגהינם ולכן עתה אדם זה אשר חטא על הנפש ושב על עון אדם הראשון באותו העץ הוא האתרוג הגשמי ומחשבת הלב הוא הרוחני דוגמא של אדם הראשון כדאיתא בזוהר ובתיקונים אדם חב במחשבה ובמעשה ולפי כי כך עשה אדם זה עיקר אותו השורש באתרוג ונשאר מקומו גומא בגוף אדם הראשון ומאחר שהנשמות הם חלק אלוה ממעל שנא' ויפח באפיו נשמת חיים נמצא כי נשאר מקומו גומא כביכול ובזה ימצא כי נתחסר מקומו הרוחני שעליו אמרו חכמים זכרונם לברכה כל הקובע מקום לתפלתו שנאמר אל המקום אשר עמד שם הוא מקום עליון אשר שם עומדים נשמות של הצדיקים שנאמר ברוך כבוד ה' ממקומו והפסוק נאמר ברשע והתבוננת על מקומו העליון דלא שייך לומר בו ענין ראיה אלא בהבנת הלב תלוי והתבוננת על מקומו זה העליון ואיננו כי נמחה משם שורש נשמתו וזה הדבר הוא סיבה כי מאבד אותו החלק שהיה לו בגן עדן ולכן נמי והתבוננת על מקומו שבג"ע ואיננו לפי שנאבד ממנו והצדיק חבירו שהטיב מעשיו זכה באותו החלק שלו כאמור והיינו מ"ש בדין זה ונשאר מקומו גומא דמשמע מינה תרתי לריעותא ראשונה הא דאמרן כי נאבד ממנו חלק שבגן עדן ונשאר מקומו גומא רוצה לומר פנוי זאת ועוד אחרת כי נשאר מקומו בגיהנם גומא על ידי החלק השני שנטל מן הצדיק בגהינם נעשה גומא שיורד לאתבעי תחותה שבגהינם והוא פסול מלהכנס בקהל ה' בגן עדן : [ט] עלתה חזזית עליו וכו' הנה ענין חזזית יהיה מה שאמרו חכמים ז"ל המסתכל בארבעה דברים מה למעלה מה למטה וכו' והוא מענין ויחזו את האלהים ולפי כי כל אלו הדברים הם מסורים ללב הוא דוגמת האתרוג כאמור ולכן יאמר עלתה חזזית עליו כי נתגבר יצרו עליו וחשב מחשבות כד"א והעולה על לבבכם

ולכן אם היה בשנים או בשלשה מקומות מה שעלתה במחשבת לבו היה בשני מקומות מה למעלה ומה למטה או בשלשה מקומות כי הוסיף עוד להתבונן מה לפנים הרי זה פסול כמו שאמר במשנה ראוי הוא לו כאלו לא בא לעולם ואם במקום א' הוא ענין מה לאחור במחשבה זו יש תנאי אם עלתה על רובו דהיינו כי בענין מה לאחור הנה יש כמה דברים במותר לאדם להתבונן בהם כענין עולם הבא מהו גם באותה סעודה שעתיד לעשות הקדוש ברוך הוא לצדיקי' מה היא כענין שמצינו בהתנאי' ז"ל היו שואלים את הדברים האמורים הם כפי פשוטן שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה מן הבהמה הרובצת על אלף הרים וענין זיז שדי ולויתן ויין המשומר בענביו מששת ימי בראשית או את הדברים הללו הם דוגמא וכינוי אל ההשגה הרוחנית שיזכו הצדיקי' לעתיד כענין ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו ועל שישיגו להכיר לבוראם שנאמר כי כלם ידעו אותי מגדולם ועד קטנם את כל אלה מותר לחקור ולדעת אמיתות הדברים על בוריין וכן לענין עולם הבא מהו ובאותם אלף שני' שעתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו בהם כל זה מותר להתבונן ולכן צריך תנאי אם עלה על רובו והסתכל יותר מזה פסול ואם על חוטמו פסול היינו מה ששנינו וכל שלא חס על כבוד קונו ראוי הוא לו כאלו לא בא לעולם כי אז יעשן אף ה' באיש ההוא לפי כי עלה עשן באפו ממחשבת פיגול זה ולכן פירש וחוטמו האמור היינו ממקום שהתחיל להתבונן ולהתהדר מזמן הבריאה כי אז גנז הקדוש ברוך הוא האור שנברא ביום ראשון ונתהדר היה ה' אחד כלפי ראשו על דרך מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ראשו כתם פז מתחלת ברייתו של עולם וכמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק מי יתן ראשי מים דהיינו בראשית ברא ה' ולכן הוא פסול כאמור : [י] יש אומרים דהא שבשנים ובשלשה מקומות פסול וכו' הנה נתבאר כי המקומות הללו היינו מה שהיה מתבונן זה האדם וחושב מחשבות מה למעלה ומה למטה והוא לא ידע ואשם ולכן יש אומרים היינו דוקא כשנתפשט הנימור בכולו כי לא היו מחשבות הללו בלבו דרך עראי אלא בזמן שנתפשט הנימור של אלו המחשבות ברובו אף על פי שבשטח החברבורות הוא מיעוט ואין בזה כל כך עון הנה הוא נמשך ומתפשט ברובו לחשוב מחשבות זרות אבל במיעוטו כגון שכלם מצד אחד של אתרוג בבחינת מה למעלה בלבד או בבחינת מה למטה היינו מצד אחד בלבד כשר ויש פוסלים אפילו במיעוטו של צד אחד באחד מן הדברים ששנינו כל המסתכל בארבעה דברים וכו' לאו דווקא כולם אלא אפי' במיעוטו של צד אחד בלבד היינו אחת מהנה פסול :

אם

אפילו במיעוטו של צד אחד : [יא] אם הוא מחצה על מחצה במקום אחד יש מכשירים ויש פוסלים : [יב] מחוטמו ואילך דהיינו ממקום שמתחיל לשפע עד הפיטמא פוסל חזזית וכל שינוי מראה בכל שהוא ויש מי שאומר דה"ה דיבש פוסל שם בכל שהוא : [יג] חזזית הוא כמו אבעבועות ויש בו ממש שמקומו ניכר במישוש שהוא גבוה מהאתרוג : [יד] אם עלתה בו חזזית בענין שפסול או שהוא מנומר אם כשקולפו חוזר למראה האתרוג כשר : [טו] נפל עליו מים בתלוש ותפח או סרח או שהוא כבוש בחומץ או מבושל או מנומר פסול : [טז] אם הוא שחור או לבן במקום אחד פסול ברובו בשנים או בשלשה מקומות דינו כחזזית ליפסל אפילו במיעוטו : [יז] מקום שהאתרוגים שלהם כעין שחרות מעט כשרים ואם היו שחורים ביותר כאדם כושי הרי זה פסול בכל מקום : [יח] העגול ככדור פסול : [יט] גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול עשהו כמו ברייתו אף על פי שעשאו דפין דפין כשר : [כ] התיום דהיינו שגדלו שנים דבוקים זה בזה כשר : [כא] הירוק שדומה לעשבי השדה פסול אלא א"כ חוזר למראה אתרוג כשר כשמשהין

[יא] אם הוא מחלה על מחלה מן המחשבות ואינו מתבונן בהם בכל שעה והוא במקום אחד בלבד מארבעה דברים הללו יש מכשירים ויש פוסלים והיינו בדיעבד שהרי אמרו שהיה מחלה על מחלה אבל לכתחלה אסור ודאי להסתכל בכל אותם ארבעה דברים הנזכר מחוטמו ואילך דהיינו ממקום שמתחיל לשפע וכו' כבר נתבאר למעלה כי ענין חוטמו הדוגמא לזה הוא מי שלא חס על כבוד קונו ואחז"ל בגמ' מאי שלא חס על כבוד קונו זה המסתכל בקשת א"ד העובר עבירה בסתר וכו' ולכן יאמר מחוטמו ואילך דהיינו ממקום שמתחיל לשפע עד הפיטמא שהרי יצא מכלל מי שלא חס על כבוד קונו פוסל חזזית ואין ראוי להסתכל בקשת וכל שינוי מראה בכל שהוא היינו נמי למ"ד זה העובר עבירה בסתר כך אחז"ל נמשל כבהמות נדמו כי העובר עביר' משתנית צורתו ולכן שולטים בו שנאמר הכרת פניהם ענתה בם ולכן שינוי מראה בכל שהוא פוסל בלב ויש מי שאומר דהוא הדין דיבש פוסל שם בכל שהוא היינו כי כאשר נעשה קמצן בממונו נעשה לבו אכזרי ונתייבש מן הלחלוחית של מצוה ולכן פוסל שם בכל שהוא : [יג] חזזית היא כמו אבעבועות דאע"ג שנת' שהוא ענין ראיה המסתכל באותם דברים שאין ראוי להתבונן בהם כד"א ויחזו את האלהים ופן תדמה בדעתך כי גם שיחשוב האדם בזה ויחיה בהם אינו עושה פגם בנפשו ולכן אמר שמענה ואתה דע לך כי ענין חזזית הנזכר יש בו ממש ועושה רושם שמקומו ניכר במישוש שהוא גבוה מהאתרוג מתגבר ומתעלה על הלב בכל שעה לחשוב מחשבות רעות כי מי זה ניתק למחשבות אחרות כנזכר אם עלתה בו חזזית בענין שפסול וכו' הנה נתבאר כי כך הוא החושב מחשבות הללו מה למעלה ומה למטה מזה ניתק למחשבות רעות אחרות וכך אחז"ל שלשה דברים אין אדם ניצול מהם בכל יום אחת מהם הרהורי עבירה והיינו מ"ש אם עלתה חזזית מראה עינים באדם זה בלבו אורכו בענין שפסול לפי כי ע"י מראית העין בדבר האסור חוזר ומהרהר בלבו או שהוא מנומר בענין של עבירה כענין מש"ה ונמר חברברותיו. אם כשקולפו ומסיר ממנו אותה המחשבה חוזר למראה האתרוג ויהיה לבו שלם עם אלהיו כשר ונקה האיש מעון : [טו] נפל עליו מים בתלוש וכו' כלומר לאחר שנתלש ועקר מלבו שהוא דוגמא לאתרוג כל מחשבות זרות ורעות אחר כך נפל עליו מים הוא מש"ה אותי עזבו מקור מים חיים וכו' של הקדושה ויבאו מרתה והמים מרים בענין אמונות רעות שהם מרים שנאמר ואחריתה מרה כלענה כי לא יתכן לפרוש מן המינות ומי שלומד בספרים החיצונים שלכן כאשר נפל על לבו הדומה לאתרוג מים הרעים אלו תפח או סרח או שהוא כבוש לבו בחומץ הוא מעשה רע שהחמיץ או מנומר שנמשך לו ונעתק מן המחשבות לענין המעשה והיה עז כנמר לעשותם פסול ודאי : [טז] אם הוא שחור או לבן במקום אחד וכו' הנה נתבאר למעלה כי ענין שינוי מראה הוא מורה על העון הנמצא בקרב איש ולב עמוק של האדם שלכן נשתנית צורתו וזיו פניו ישונה שנאמר הכרת פניהם ענתה בם ולכן אם לב האדם המכונה אליו ענין האתרוג היה שחור מצד הקליפה כדאי' בזוהר לילית אוכמתא או נעשה לבן מסטרא דלבן הארמי כדאי' בתיקונים אם במקום אחד פסול ברובו אמנם בשנים או בשלש מקומות כי זה מורה על שהוא כסיל שונה באולתו ולכן הינו בחזזית שהוא ענין מראה ולכן דינו בחזזית ליפסל אפילו במיעוטו : [יז] מקום שהאתרוגים שלהם כענין שחרות מעט כשרים כי הנה נאמר שחורה אני ונאוה ואם היו שחורים ביותר כאדם כושי דבצלמא כאשר השחרות מיעוטה מורה כי לא נתקע לדבר עבירה ועדיין לא נשתרש בחטא ולכן כשרים אמנם השחורים ביותר הוא מורה כי נשתרש בעון כי לכן נעשה שחור כאחז"ל רשעים הם דומים פניהם לשולי קדרה ולכן הרי זה פסול בכל מקום בהווה וגם לעתיד : [יח] העגול ככדור פסול הוא הענין לפי שהוא מתהפך ואינו עומד בשלותו : [יט] גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול אמר חכמים ז"ל הגידו בפסוק כבד לב פרעה שהוא משל השועל שאכל לב התנור ואמר שניטל כך לב פרעה נהפך ונעשה כבד ולכן אדם זה אשר הרגיל לבו לענין אחר עד שנדמה לבריה אחרת רואיו יאמרו אחר הוא זה עשהו כמו ברייתו להיות עובד ה' אע"פ שעשאו דפין דפין והוא מתחשב אחר ענייני שלימות העוה"ז כשר שהרי שם לורך בנין העולם וכשר הדבר : [כ] התיום דהיינו שגדלו שנים שנים דבוקים זה בזה ואמנם הוא חלוק עליו בענייני עוה"ב מאחר כי הם דבוקים לצורכי עוה"ז השני לבבות שבו הוא כשר : [כא] הירוק שדומה לעשבי השדה וכו' היינו מאחז"ל מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונים אלא שהוא דומה לעשבים וכו' והנגלה אלי במראה זה מדבר בענין התשובה

כשמשהין אותו : [כב] שיעור אתרוג קטן פחות מכביצה פסול אבל אם הוא כביצה אפילו אם הוא בוסר שעדין לא נגמר פריו כשר ואם היה גדול כל שהוא כשר :

כל

התשובה כי כאשר האדם יתן אל לבו ויתן עיניו בתכלית כי הוא תכלית כל האדם והם דומים לעשבי השדה כשחז"ל אם יש לך הטיב לעצמך כי בני האדם דומים לעשבי השדה וכו' וכן נמי אם אדם זה האתרוג הוא לבו והוא אחר כל ירוק ידרוש כי יראה בני האדם דומים לעשבי השדה ולכן יהרהר בלבו להיות נהנה מהמדות הזמן ולכן פסול אמנם אם אחר כך חוזר למראה אתרוג כי ילמד נמי לעשות תשובה לפי כי לא ידע את עתו ולכן יחזור מראיתו עליו מראהו ללבנון כשמשהין אותו חושב מהמחשבות טהורות אלו כשר :

[כב] שיעור אתרוג קטן פחות מכביצה פסול כך אמרו חז"ל אגל פסוק כי מי בז ליום קטנות מי גרם לצדיקים שמתבזבז שולחנם לעתיד לבא מיעוט האמנה שהיה בהם כי כל מי שיש לו פת אחת בסלו ואומר מה אני אוכל למחר הרי זה מקטני אמנה ולכן יאמר כא שיעור אתרוג קטן היינו דוגמא שלו לב האדם שהוא מקטני אמנה מהו השיעור שלו להיות נחשב מקטני אמנה פחות מכביצה כי הנה לענין ברכה אחרונה צריך שיעור כביצה והאדם זה נראה בלבו כי זה שהוא אלו אינו נחשב בעיניו כדי לתת שבח וברכה להקב"ה שהמציא זה אליו ולכן יחשב מקטני אמנה ולכן הוא פוסל כאמור אמנם אם הוא כביצה נחשב בלבו אפי' אם הוא בוסר על דרך כמו שחז"ל בפסוק ונתתי לכם לב בשר לב שהוא בוסר בחלק חבירו וכן נמי אדם זה אע"ג כי הוא בעיניו בערך כביצה מכל מקום הוא בוסר בחלק זה שנתן לו הקב"ה שיחשוב כי עדיין לא נגמר פריו וראוי שהקב"ה יוסיף לו טובות כשר הוא אמנם אם היה גדול כשיחשוב בלבבו כי גדול הוא מה שנתן לו הקב"ה זה חלקו בכל עמלו אדם כשר הוא :

הזרנו לענין ראשון להתבונן מה מעשה האדם הגשמי גורם למעלה וכך היה אומר אתרוג היבש פסול להיות כי בזמן הבריאה אמרה הירח לפני הקב"ה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר א' ואמר לה הקב"ה לכי ומעטי את עצמך ומאז נאמר נפלה לא תוסיף קום מעצמה וכדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רי"ו · וז"ל ובגינה אתמר ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנפלת ועוד נוסף על נפילה זו אשר חטא אדם הראשון ואכל מעץ הדעת טוב ורע ואיתא בזוהר ובתיקונים אדם הראשון חב במעשה ובמחשבה ואיתא בב"ר אילן שאכל ממנו אדה"ר אתרוג היה ולכן בא הלווי על ענין האתרוג שיהיה נקי מכל מום לקיים מש"ה כלך יפה רעיתי ומום אין בך ולכן בא הדין באתרוג הגשמי אתרוג היבש פסול והטעם כי הנה מאחר שהנחנו כי האתרוג הוא דוגמא לאשת חיל לכן כאשר הוא יבש מורה על העדר ממנו מים העליונים וכבר אחז"ל בת היתה לו לאברהם ובכל שמה ואיתא בזוהר פרשת תצא דף רע"ו · וז"ל פתח ואמר רעיא מהימנא האי כלה דילך קב"ה יהב לה לאברהם לגדלא לה לגבך ובגין דאיהו נטיר לה אתקריאת ברתיה היך מה דאת

אמר בת היתה לו לאברהם ובכל שמה ובה קיים כל אורייתא כולה אפילו עירובי תבשילין הה"ד וישמור משמרתי וכו' והוא הוה אומן לגבה כגון ויהי אומן את הדסה וכו' ואיהו גדיל לה בי"ג מכילן דרחמי דרמיזין בתלת תיבין והו' אני' והו" דאינון וא"ו דכליל בהון ע"ב שמהן כמנין חסד וכו' והנה נתבאר מדברי המאמר כי עיקר מה שמתגלת מדה זו הוא ע"י חסד לאברהם ואותה בת שהית' לו לאברהם נגלה למשה בלבת אש היינו נוטריקון בת לב הוא סוד האתרוג הדומה ללב ולכן כאשר נמנע ממדה זו סוד המים הוא מדת החסד לאברהם נעשה יבש זה האתרוג מפני כי מדה זו נפלה כמש"ה השליך משמים ארץ לכן אמרה אוי נא לי כי עיפה נפשי ולכן התיקון שלה הוא מש"ה מים קרים על נפש עיפה ולכן כאשר נמנע ממנה מים אלו מפני שנאמר ונהר יחרב ויבש כדאיתא בתיקונים יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני ולכן יאמר אתרוג היבש פסול דמאחר כי היא מנורת זהב כולה מבחינת הדין לכן לא נתקנת להתקרב לבעלה עד שנגדלת על ידי המים ונטהרת הוא מ"ש בזוהר פ' אמור דף ל"ה : וז"ל לבתר עאלת לבי כלה חמאת עולמתא דקא מתקנן טהרא ולבושהא ותכשיטהא לתקנא לה אמרה לו הא אתקינית בי טבילה אתר דמיין נבעין וכל ריחין ובוסמין סוחרני אינון מיין לדכאה לכלתי ליתי כלתי מטרוניתא ועולמתה' ויתדכון בההוא אתר דאתקיני' בההוא בי טבילה דמיין נבעין דעמי וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי אימא עילאה מתקנת בי טבילה דמיין נבעין לטהר אשה לבעלה הוא סוד מש"ה אם רחץ ה' את צואת בנות ציון וכו' ר"ל מלת אם משמש אם ר"ל כי אם העליונה רחץ את צואת בנות ציון הם המדות של מטרוניתא הנזכר ואחר כי נטהרה אשה עליונה אח"כ מתייחדת עם בעלה וממציא לה על ידי הצדיק מים קרים על נפש עיפה ולכן כל עוד שאין נמצא לה כל בחינות מים הללו מתייבש זה האתרוג ואין הוא כשר להתחבר עם בעלה כדבר האמור ולכן שיעור היבשות כשאינו מוציא שום ליחה דהיינו מבחינות המים כלומר כי הנה גם במדה זו נמצא בה מים שנאמר אותי עזבו מקור מים חיים ויבדק על ידי שיעביר בו מחט הוא סוד מה ששנינו לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מאי היא מחטא דתלמיותא והענין יובן כי הנה חז"ל דרשו ראה חיים עם אשה אשר אהבת שצריך ללמוד ענין אומנות כי הנה סוד הענין הוא האומנות להיות מאותם מחצדי חקלא כי כל אחד נקרא פועל צדק כנזכר לעיל במאמר ועל ידי אומנות זו ראה להביא חיים עליונים עם אשר אהבת ואמנם עדיין לא נתברר לנו מה היא המלאכה הגשמית אשר יעשה אותה האדם להמשיך חיים אלו הנזכר לאשה יראת ה' מאי היא מחטא דתלמיותא כי מחט זו מאחה השני צדדין כך יוסף הצדיק הוא תופר בגד עליון שנאמר בו בצע אמרתו בזע פורפירא דליה והוא חוזר ומאחה אותם קרעים ולכן האתרוג זו הכלה

יבדק

יבדק על ידי שיעביר בו מחט זו יוסף וכו חוט היינו של אאע"ה שנאמר בו אם מחוט ועד שרוך נעל ואם יש בו ליחה מן המים שבתוך הבאר יראה בחוט לפי שנוגע : אתרוג שניקב נקב מפולש וכו' חזר והגיד כי אתרוג זה בסוד הכלה ניקב. נקב מפולש הוא מ"ש בזוהר פ' אמור דף ק"ו : וז"ל ויקוב בן האשה הישראלית את השם מהו ויקוב רבי אבא אמר ויקוב ודאי כד"א ויקוב חור בדלתו נקיב מה דהוה סתים וכו' אמר רבי אבא אי לאו דבוצינא קדישא קיימא בעלמא לא ארשינא לגלאה מכאן ולהלאה תיפח רוחיהון דאינון דאתיין לגלאה לאינון דלא ידעי וכו' אי אינון אצלו כחדא מאי קא בעי הכא שמא קדישא ואמאי קלל שמא קדישא אלא איש הישראלי אמר מלה מאמיה מגו קטטא מיד ויקוב בן האשה הישראלית כד"א ויקוב חור בדלתו רזא דמלה נטל ה' דשמא קדישא ולייט לאגנא על אמיה ודא הוא נקיבה דאיהו נקיב שמא קדישא ולמאלדי חקלא אתמר ורזא דמלה כן דרך אשה מנאפת וכו' והנה מובן מן המאמר כי הנקב שהוא מפולש הוא זה ואין להאריך בזה שהרי אמר תיפח רוחיהון דאינון דאתיין לגלאה ולפי כי הוא דבר רע דעאלו אויבים בחלל דילה כדאיתא בתיקונים ולכן פסול ושאינו מפולש אם היה כאיסר נמי פסול ואם חסר כל שהוא פסול כי הלא לך לדעת כי מפני שהאתרוג נעשה בו פגם מזמן הבריאה כנ"ל לכן אם חסר כל שהוא פסול והענין יהיה בשני פנים אמתיים ראשונה יהיה כי כאשר נדה זו נאמר לה לכי ומעטי את עצמך כך מתקיי' בה כי חלק ממנה יורד בעולם העשיי' וחלק ממנה יורד בעולם היצירה וחלק ממנה הוא יורד בבריאה וחלק נשאר בעולם האצילות והנה לעת מלאת שמתעורר היחוד העליון צריך שיתקבלו כל הבחינות שלה שיורדים בעולמות ותחזור ותבנה ואחר כך מתחברת עם בעלה ואם יתחסר חלק כל שהוא ממנה לא תבנה ולכן יאמר כי אם חסר כל שהוא פסול כי לא תוכל להבנות ועוד יש ענין אחר והוא בסוד אותו החלק הנשאר בעולם האצילות כי הוא סוד האתרוג באמת לפי כי היא הנקודה העיקרית היושבת ראשונה במלכות ולא ירדה בעולמות כלל ועליה נאמר אם חסר כל שהוא פסול מפני כי כך נאמר ומום אין בך ואינה חסירה כלום ויש אומרים כי גם בנקב מפולש בעינן חיסרון משהו והוא סוד הכתלים והא ליתי רק בענין הגשמי ושאינו מפולש רק שהוא דוגמת יעל שנאמר בה בין רגליה כרע שכב בחסרון כאיסר פסול : מפולש יש מפרשים כפשוטו דהיינו שניקב מצד זה לצד זה כד"א וישכב אותה ויענה ויש אומרים שכיון שניקב עד הדקי הזרע שהגרעינים בתוכו עשרה בנים דבנימן הצדיק מקרי מפולש : אתרוג שנימוח כל בשרו בפנים הוא מה שאמר בתיקונים אית עץ מעורב טוב ורע כלאים עליה אתמר ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וכו' ואית אילנא בטוב ורע דקליפין דאינון גרעינין אינון מלגאו רע ומוחא דקיק מלבר טוב וכו' ואית דאיהו קליפה מלבר ומוחא מלגאו וכו' ואית אילנא לתתא דאיהו עבודה זרה דלית ליה מוחא אלא קליפא וכו' ולכן הוא אומר שנימוח כל בשרו בפנים דמאחר כי נדה זו יורדת למטה בעולמות היא מתלבשת

בכל האילנות אלו ועליה יצדק לומר כי כל הבשר שלה שהוא סוד הפנימיות שלה באותו אילן שמתלבשת בתוכו הכל נימוח מפני התערובות הנמצא שם למטה וקליפתו החיצונה קיימת וחדרי הזרע הם קיימים כי בל ימשול זר שם ולכן כשר ויש פוסלים מאחר כי הרי נתערב שם טוב ורע : נסדק כולו מראשו לסופו כי הנה נחלק הבחינה שלה אשר שם מראש ועד סוף בכל המדות שלה על ידי התערובת טוב ורע יחדיו אפילו אינו חסר כלום רק שהמדות שלה הם חלוקים בכל העולמות כל אחד ואחד כפי המקום נתלבש שם בסטרא אחרא ולכן פסול אבל נשאר בו שיור למעלה היינו אותה הנקודה השורשית שהיא נשארת למעלה תמיד ומאחר כי זה האתרוג הגשמי נמצא בו דבר שרומז בו כלפי מעלה כשר וכן נמי כאשר נשאר השיור מלמטה כשר מפני כי כן מורה השארות במדה האחרונה ויש מי שאומר דדוקא מלמטה אבל בחוטמו אפילו כל שהוא פסול לפי כי הנה כאשר נסדק מלמטה אין בזה פיסול מפני כי כך היא המדה כמו שאמר הכתוב בקיעי עיר דוד כי רבו אבל בחוטמו למעלה אין שם סדק ולא שום העדר ולכן באתרוג הגשמי פסול אפילו כל שהוא : נקלף הקליפה החיצונה שלו כי בזה הוא מורה על העדר הבגדים של מדה זו כדאיתא בזוהר פרשת משפטים דף קי"ח • וז"ל ובשת דמטרוניתא דאשתארת ערומה מארבע בגדי זהב נפקין מארבע טורי אבן בי"ב אבנין מרגלאן מעיל בכמה זינין ורמונים וארבע בגדי לבן דבהון הות מטרוניתא מתקשטת קדם מלכא הדא הוא דכתיב וראיתיה לזכור ברית עולם וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כמה בגדים גזלה סטרא אחרא ממטרוניתא ולכן יאמר כאן לענין האתרוג שהוא מטרוניתא הנזכר נקלף הקליפה החיצונה שלו דהיינו בסוד הלבוש שלה שאינו מחסרו כי כן אלה הבגדים אינם מחסרים בגופא דמטרוניתא כלום אלא נשאר ירוק כמו שהוא בברייתו מפני כי מטרוניתא לוקחת גוון ירוק מבעלה תפארת ישראל וכן אומרים חז"ל אסתר ירקרוקת היתה וחוט של חסד משוך עליה ולכן אם נקלף כולו פסול מפני דאע"ג כי הקליפה הפשיט לבושה היינו לפי שעה אך לא כל הימים ולכן באתרוג הגשמי אם נקלף כולו פסול אמנם אם נשארו ממנו כל שהוא כשר מפני כי זה הוא מורה על השארות של אלו הבגדים של המטרוניתא וי"א שצריך שישתייר כסלע והוא דוגמא לההוא טיכרא תקיפא שהוא לבוש למטרוניתא כי זה הוא מורה על השארות שלה : ניטל דדו הנה נתבאר למעלה כי מדת המלכות כאשר נתרחקה מלמעלה מעולם האצילות ויורדת בעולמות התחתונים נשאר ממנו למעלה בעולם האצילות חלק ולזה החלק דוגמא שלו יהיה למטה בגשמי הדד של האתרוג והוא הראש הקטן שבו כי כן נמי החלק הנשאר למעלה מן המלכות הוא בחינת כתר מלכות שבה וזה החלק הוא דבק עם מדת הת"ת ולכן נמי בא הדין זה באתרוג למטה אם נטל הראש הקטן ששושנתו בו פסול כי הוא מורה שאין שם ענין השארות למדת המלכות ולא כך הוא כי לעולם נשאר שם כתר מלכות שבה כאמור : ניטל העוקץ שהוא תלוי בו באילן וכו' הנה נתבאר בזוהר פ' שלח

לך

לך דף קנ"ז וז"ל אמר ר' חייא כתיב וימלאו אים מקושש עלים ביום השבת מאן עלים הכא ומאן הוא דא אלא דא ללפחד. והוה דייק על אלין אילנין הי מנייהו רב על אחרא ולא חשש ליקרא דמאריה וכו' ר' יוסי אמר שאר עלים בהדי שבת הוה מקושש וקביל עונשא לפום שעתא והתכפ' חוביה עכ"ל והנה מבואר מדברי המאמר היות כמה מיני עלים וכה"א אפריון זה העולם הזה עשה לו המלך שלמה מלך שהשלום שלו מעצי הלבנון כדאיתא פ' תרומה והנה הרבה עלים נבנה מהם זה העולם אמנם העץ אחד פרטי שהאתרוג תלוי בו הוא עץ החיים סוד יוסף הצדיק כך אמרו חז"ל על שנים עשר עמודים הארץ עומדת שנאמר למספר בני ישראל ואית דאמרי על שבעה שנאמר המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון ואית דאמרי על עמוד אחד הארץ עומדת וצדיק שמו שנא' וצדיק יסוד עולם והכל אמת אלו ואלו דברי אלהים חיים וכדאיתא בזוהר ולכן הייתו העץ של הצדיק אשר בו תלוי זה האתרוג לא יפרד ממנו כלל ולכן הדין הוא אם ניטל זה העץ שהוא תלוי בו באילן מעיקר האתרוג ונשאר מקומו גומא פסול הוא הענין מ"ש בזוהר פ' בראשית דף י"ז וז"ל וכמה דאשך תיאובתיה לאתכללא באור הכי לילה תיאובתיה לאתכללא ביום וכו' גריעו דליליא לא אשתלים אלא במוסף מה דאיתוסף הכא גרע הכא בנוסף הוא ביה רזא דנקודא עילאה ורזא דעמודא דאמצעיתא בכל סטרין ובגין כך אתוסף ביה תרין אתוון בליליא גריעו ביה אלין כדין קרא כתיב ויקרא וגרע מיניה וי דכתיב קרא לילה וכו' הנה נתבאר מזה המאמר כי מדת לילה נתחסר ממנה שני אותיות שהיינו אומר ויקרא אמנם ביום נאמר ויקרא ואלו השני אותיות והו יו"ד הם שלימות מדת לילה והנה הוא אמור כי השלימות זה נמלא במוסף סוד יוסף הצדיק ולכן האתרוג סוד לילה תלוי בו להיות נשלם בגמעון שלה על ידי הצדיק שנאמר בו ויקרא וזהו נתבאר משני אותיות אלו שנאמר קרא ולכן כאשר ניטל העץ שהוא תלוי בו באילן זה מעיקר האתרוג סוד יוסף נשאר מקומו גומא ונתחסר ולכן פסול כנזכר [illegible] עלתה חזזית עליו הוא מש"ה אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיינו מה שמנינו שתי מראות נגעים שהם ארבע גפי בו ספחת שולה לכאן ולכאן ומנה שאמר הכתוב בעור בשרו משמע כי אלו הנגעים הם מתאחזים במדה האחרונה הנקראים בשר אדם שנאמר עלם מעלמי ובשר מבשרי ולכן יאמר אם אתרוג זה עלתה חזזית היא קליפה רעה כי לפי שבקדושה נקרא גיא חזיון כדאיתא בזוהר על שם שכל הנבואות עליונות נגלים ממנה ואיתא בדברי חכמים זכרונם לברכה שכל החוזים מתנבאים ממנה ובתמורה היא חזזית מן הטעם שלנו והיינו מה שמנינו מלאות נגעים לפי שהם מתראים לאדם להטעית אותו והיינו מה שמנינו הוו זהירין ברשות היא הקליפה כי ברשות בא על האדם הוא מצל הזונה שלוה אותה להטעות את בנו לראות אם תגבו שלם עמו אם לאו ולכן הוו זהירים דברשות קאתי ואתין כונסם אלא ללורך עצמן לקחת הטיפה מן האדם לכן מקרבין לגו לאדם ללורך עצמן לפי כי הם אין להם

ייחוד כדאיתא פרשת בלק אשר הלך חשכים דשארי בחיבורא וסיים בפירודא ולכן ללורך עלמן מקרבין לו לאדם להתעבר ממנו מדע נראים כאוהבים בשעת הנאתן שנאמר זבחי שלמים עלי כי אני בשלום עמך כדאיתא בהיכלות פקודי לכה נרוה דודים עד הבקר הרי מבואר כי נראים כאוהבים שנאמר והנה אשה לקראתו וכו' והחזיקה בו ונשקה [illegible] והיינו בשעת הנאתן כדאיתא בזוהר פרשת ויצא ואין שמקדש לו לאדם בשעת דוחקו שהרי עולה ומסטין כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה ולכן הוא אומר עלתה חזזית זו הקליפה שמהרהר עליו של האתרוג כדאיתא פקודי ויקהל דף ר"ג וז"ל מהכא אוליפנא דאף על גב דלית [illegible] אלא סטרא דמסאבו נגה לו סביב ולא אצטריך לאנהגא [illegible] וכו' אבל מבולינא קדישא שמענה עלה רזא דרזין [illegible] שרי על קיימא קדישא לסאבא מקדשא וכו' בהאי [illegible] לאתתא לנטלא נהורא ועל דא כתיב וחלק משמן חכה וסוף ההוא נהורא לקבליה דברית ובגיני כך מפתי לה [illegible] נהורא ודא איהו פתוי' דמפתי לאתתא דכתיב כי נפת תטפנה שפתי זרה וכו' ולכן כאשר עלתה חזזית זו עליו [illegible] קשה ולכן אף על גב שמניתו הקולץ את הבהרת עובר [illegible] אמנם אם נולדה בעטרה ימול כי כן הוא סוד חשמל [illegible] בזה המאמר וז"ל ומתוכה כעין החשמל וכו' [illegible] על קיימא קדישא לסאבא מקדשא [illegible] מלאתגלאה רזא דאת קיימא [illegible] לגו ואפרים בין ערלה [illegible] ואתגלייא [illegible] דלא [illegible] בהרת בבשר העטרה ימול כי [illegible] קליפה [illegible] עולם [illegible] אחרת ולכן כאשר עלתה חזזית [illegible] בזוהר בתרגומו של [illegible] חכמים זכרונם לברכה בפסוק ילפתו [illegible] כמו אשה שנאמר [illegible] מלפפתו ולכן אם [illegible] הנה נתבאר [illegible] שם נתעקר [illegible] היורדת [illegible] ענין זה בתשובות [illegible] ימלא שבם יונקים [illegible] ולכן אם עלתה חזזית [illegible] משני ביכות זה [illegible] בסוד האלוות שנאמר [illegible] בפנים אך שלם [illegible] ואלהים ואם הם [illegible] ולכן על כל אלה הוא פסול [illegible] במאמר [illegible] בנקום אחד [illegible] עד שיכירו [illegible] כל שהוא פסול [illegible] להסתכל

להתקלקל ולהתחלל כלפי ראשו הוא פסול מפני כי הראש של האתרוג לא ימצא בו אחיזה לקליפה כלל ולכן למטה בגשמי פסול כאמור: יש אומרים דהא שבב' ושלשה מקומו' פסול היינו דוקא כשנתפשט הנימור ברובו כי זה הוא מורה אחיזה אל הקליפה ולכן אף על פי שנשטח הברבורות הוא מיעוט פסול אבל במיעוטו של אתרוג כגון שכולם מצד אחד כי זה מורה שהקליפה נאחזת בצד אחד המורה על עולם העשיה שבה של אתרוג ולכן כשר ויש פוסלים אפילו במיעוטו של צד אחד כי אין ראוי להיות נאחזת הקליפה במדה זו רק למטה שנאמר רגליה יורדות מות אך לא מן הצד ואפילו שיהיה מצד אחר ולכן פסול כנזכר: אם הוא מחצה על מחצה במקום אחד יש מכשירין ואחר כי הנה כבר נאמר בתיקונים כי בעולם היצירה מחצה טוב ומחצה רע ויש פוסלים דאף על גב שאמרנו כי יש מחצה על מחצה היינו באותם החלקים היורדים לעולמות למטה אמנם זה הענין הוא מורה על השליטה בעולם האצילות ולכן בגשמי הוא פסול כדבר האמור: מחוטמו ואילך דהיינו ממקום שמתחיל לשפע עד הפיטמא שמורה על השלש מדות עליונות שבאתרוג היא מטרוניתא ולכן שם פסול חזזית אם עלתה שם קליפה וכל שינוי מראה בכל שהוא שהרי נאמר ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה ויש מי שאומר דהוא הדין דיבש פוסל שם לפי שמורה העדר מימי החסד משם והרי אמרו חכמים זכרונם לברכה בת היתה לו לאברהם ובכל שמה כנ"ל ולכן פוסל בכל שהוא: חזזית הוא כמו אבעבועות ויש בו ממש דאף על גב שנראה שהוא בחינת עור שחופה את האבר למעלה יש בו ממש והוא סוד אשה רעה כאמור פרשת ויצא כל ענין הפרצוף שלה במקומו ניכר במישוש והוא גבוה מהאתרוג הוא סוד מ"ש בתיקונים באילין עשר קליפין אתלבש קדוש ברוך הוא נמצא שהוא גבוה מן האתרוג ולכן כאשר הקליפה עולה למעלה נמצא בה יכולת לכסות על אות ברית קדש כאמור והיינו מפני שמקומו ניכר דאף על גב כי סטרא דקדושה מתפשטת מהם ועולה למעלה עדיין מקומו ניכר במישוש ויש בהיכלות להדבק באתרוג למעלה היא מטרוניתא אם עלתה בו חזזית בענין שפסול וכו' הלא זה הדבר שנתבאר למעלה כי מדת המלכות אף על גב שיורדת בעולמות התחתונים חוזרת ומתפשטת מאותם קליפין ועוברת היא ועולה למעלה ולכן יאמר נא אם עלתה בו חזזית באתרוג זה הנזכר היא מדת המלכות וענין זה באופן שפסול לפי שנתלבש בה הקליפה או שהוא מנומר כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק מהררי נמרים אלו עכו"ם שהם עזים כנמרים אם כשקולפו חוזר למראה האתרוג שנאמר ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה ונאמר כלך יפה רעיתי כשר ומתחברת עם בעלה כאמור: נפל עליו מים בתלוש וכו' הוא הדבר שנתבאר למעלה כי מדת המלכות מתמעטת ויורדת למטה בעולמות ולכן יאמר אם באולי נפל עליו של אתרוג זה היא מדת המלכות מים הם מים זרים מי המרים המאררים והיינו כתלוש לאחר שנתלש ונעקר מעולם האצילות ולכן תפח או סרח כי הנה אמרו חכמים זכרונם לברכה אצל ויחמנה בבואן לשתות שהיו המים נעשות זרע במעיהן אמנם בקליפה אינו כן שהרי אל אחר אסתרס כמו שאמר הסבא דמשפטים ולכן אותם המים הרעים הנופלים על זה האתרוג לא יתכן להיות ממנו זרע כי אין הסרים מזריע אמנם תפח או סרח כענין שאמרו בענין האורז דאף על גב שתפח אינו מחמיץ רק הוא סרחון ואם אמרנו כי תפח הוא ענין אחר למטה והסירחון הוא בבחינת הריח יהיה תפח כאמור וסרח הוא הפך מן הקדושה דאלו בקדושה נאמר וריח אפך כתפוחים אמנם בקליפה הוא ריח רע של עיקר או שהוא כבוש בחומץ מסיבת הקליפה או מנומר מהררי נמרים מעכו"ם שהם עזים כנמרים בכל אלו פסול האתרוג הגשמי יען כי לא נעשה כך למעלה: אם הוא שחור או לבן במקום אחד פסול היינו מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה היכי דאמי דבר אחר בעור הבהמה כגון שהיה בו שינוי בעור וכן נמי להיות כי המדה זו החיצוניות שלה הוא היורד למטה בעולמות ולכן אם עדיין ימצא בה למעלה בבחינת החיצוניות דהיינו עור שלה שחור או לבן במקום אחד פסל ברובו אמנם בשנים או בשלשה מקומות דהיינו בסוד הנצחים שבה או גם ביסוד שהם שלשה מקומות דינו כחזזית שהוא ענין צרעת כנזכר לעיל ליפסל במעוטו שהרי נאמר כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת באיזה מקום של עור אפילו במיעוטו כאמור: מקום שהאתרוגים שלהם כעין שחורות וכו' לפי שנאמר בכנסת ישראל שחורה אני ונאוה ולכן נמי מקום שהאתרוגים שלהם כעין שחורות מעט כשרים שהרי נאמר אל תראוני שאני שחרחורת כלומר שאין השחרות כפול מבית ומחוץ רק מבחוץ וזה לסיבה ידועה ששזפתני השמש רצה לומר אותם עצי הלבנון שבנה אותי בה שם המה כמו שאמר הכתוב אפריון עשה לו המלך שהשלום שלו מעצי הלבנון כדאיתא בזוהר פרשת תרומה וכאשר השליך משמים ארץ ת"ת ישראל הרי ששזפתני מאם כי השמש ת"ת ישראל ונטל אותם שם עצי ה' אשר נטע כי וזה היה סיבה ששזפתני השמש של התמורה זה שמשה של ע"ז כמו שאמרו חכמים ז"ל אמנם על כל פנים אין זה השחרות רק בבחינת החיצוניות ולכן האתרוגים שהם כעין שחורות מעט הם כשרים שמורה על כי השחרות הבל אמנם אם היו שחורים ביותר כאדם כושי הנה זה מורה היות השחרות בבחינת הפנימיות לפי שהוא שחרות של עיקר ולכן הרי זה פסול בכל מקום כי כן השחרות הנמצא במדת המלכות נמצא בו תרתי לטיבותא ראשונה אחת היא כי השחרות הוא בסוד החיצוניות שלה כדאמרן וזאת שנית כי אין זה השחרות למעלה רק בזמן של המיעוט כאשר היא יורדת למטה בעולמות ומאחר כי אתרוג זה הגשמי נמצא בו תרתי לריעותא היות שחור ממש ובמקומו לכן פסול בכל מקום: העגול ככדור פסול עיקר הדבר יובן עם מה שכתוב בזוהר פרשת תרומה דף קנ"ז · וזה לשונו פתח ר' שמעון ואמר אפריון עשה לו המלך שלמה וכו' האי קרא הא אוקימנא ליה ואתמר אבל אפריון דא היכלא דלתתא דאיהו

דאיהו כגוונא דהיכלא עילאה וקב"ה קרא ליה גנתא דעדן וכו' ובשעתא דהדלא ויתבא רביעא על בנין דלתתא יניקא לון כדין איהי קיימא בדיוקנא דאת רביעא סתימא לגו ארבע סטרין דעלמא וכו' ואיתא בזוהר ויהי האדם לנפש חיה דא איהי חיה דמרבעא לארבע סטרין דעלמא הנה מבואר כי מדת המלכו' מתרבעת לד' סטרין דעלמא ולכן יאמר אם האתרוג הוא עגול פסול דלא משכחת ליה דוגמא במדה זו ומה גם כשהיא יורדת בעולמות למטה היא מתארכת: גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול כי הנה זאת הצדקת ימצא בה שני בחינות ראשונה אחת היא בזמן האצילות שלה למעלה בדפוס של אימא עילאה ואחר כך כאשר יוצאה נאמר בה וללבן שתי בנות הוא לובן העליון ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה וכן נמי אח"כ יורדת בעולמות למטה והפרש בזה הוא כי כאשר היא בדפוס העליון היינו משתתא הנזכר בזוהר פ' תרומה דף קס"ז וז"ל אמר לון האי דאמינא דאבריר הכא רזא דאדם בגו דהוא זרע וכו' תינח כד אתעביד דא לגו מעוי דאתתא דהא לא אצטייר זרעא אלא בגו מעוי דנוקבא וכו' והכא באן אתר אצטייר וכו' איתימא גו נוקבא הוו דא עלמא דאתי לאו הכי דהא לא אצטייר צורה ודיוקנא עד דנפקו אתוון מתמן לבר ולבתר אתגלימו וכו' אי תימא בנוקבא דלתתא לאו הכי דהא עד לא הוות וכו' אלא דא רזא אדם קדמאה גליפו וציורא ודיוקנא לא הוה בנוקבא וכו' איכון אתוון אתגליפו גו משתתא וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי מדה זו נצטיירה בדפוס גו משתתא כאמור ופשוט הוא כי כאשר יצאה היה בציור נאה ומשובח שנאמר בה יפת תאר ויפת מראה אמנם כאשר היא יורדת למטה שלא לענין גלות כשאר התיאר שלה ביופיו כמשחז"ל דודי צח ואדום דגול מרבבה אות הוא בתוך צבאות שלו אמנם בזמן של המיעוט שיורדת בסוד הגלות אז מתלבשת באותם עשר קליפין הנזכר בתיקונים בגין לנטרא לישראל ולכן אם גדלו בדפוס היינו דפוס תחתון ועשאו כמין בריה אחרת פסול שהוא בסוד הקליפה אבל עשאו כברייתו אעפ"י שעשאו דפין דפין כשר לפי כי כן מדה זו נמי מתחלקת לחלקים בסוד קוים ולכן כשר: התיום דהיינו שגדלו שנים וכו' כך אחז"ל אמרתי אעלה בתמר מה תמר עולה זכר ונקבה כך ישראל וכו' והענין הוא באחד משני פנים כלם נכוחים למבין זה יצא ראשונה בזמן שנאצלה מדה האחרונה למעלה בסוד טיפה באות יוד הנה הוא כולל חכמה שהוא י' פשוטה בו נמצא ו"ד שהם מורים על ת"ת ומלכות זכר ונקבה יחדיו והיינו מה שאמר בהקדמת בראשית בפסוק זרע קדש מצבתה ע"ש וכאשר זרעא לאולדא בההוא היכלא קדשא עילאה בסוד ה' היינו ד̇ה̇ נמצא כי גם שם הם בסוד תאומים אות ד' ואות ו' ונוסף עוד אחר לאתם היו מחוברים על דרך

בריאת אדם וחוה נמצא בכל אלה המקומות היו בסוד תאומים ולכן בא הדין באתרוג התאומי התיו' דהיינו שגדלו שנים דבוקים זה בזה כשר: הירוק שדומה לעשבי השדה פסול והענין הוא בהיות כי המדה האחרונה שנמשל לה האתרוג זה אין לה גוון ידוע לפי שהיא אספקלרייא דלית לה מגרמה כלום זולת כפי הגוון עליון הנראה עליה ולכן אתרוג הירוק פסול דבעינן שלא יהיה בה גוון קבוע כדי שיהיה נמשך בה כל האורות העליונים ואף על גב שאמרו חכמים זכרונם לברכה אסתר ירקרוקת היתה הרי אמרו וחוט של חסד משוך עליה דאף על גב כי גוון הירוק הוא מצד תפארת ישראל מכל מקום אין הכונה שיהיה בה גוון זה לבדו בדרך קבע אלא עם הצטרפות מדת החסד לאברהם ולכן אז הוא ירוק כעשבי השדה דווקא פסול מפני כי גוון זה נמצא בסטרא אחרא דכתיב בפרוח רשעים כמו עשב ואין בהם הצטרפות חסד כלל רק הם מוכנים להשמדם עדי עד ולכן פסול אלא אם כן חוזר למראה אתרוג כשמשהין אותו ימשך עליו חוט של חסד כשר: שיעור אתרוג קטן פחות מכביצה פסול איתא בתיקונים והאם רובצת על האפרוחים או על הבנים והענין כי הנה חז"ל אמרו באותה ביצה של בר יוכני שהפילה ששים כרכין ואיתא בזוהר פרשת פנחס שנאמר על מדה האחרונה כי עליה נא' נפלה לא תוסיף קום ונפלו עמה ששים המה מלכות ולכן כאשר מדה זו פחית מכביצה הוא מורה על ענין נפילה זו ולכן פסול ואמנם כאשר אנו מעריכין האם העליונה בזמן שהיא רובצת על הבנים פעמים היא רובצת עליהם למעלה פעמים מתפשטת יותר בסוד האבות פעמים מתפשטת עד למטה כדאיתא בזוהר ובתיקונים אימא עילאה עד הוד אתפשטת והנה כאשר היא מתפשטת עד שם אז נמשך מן התפשטות זה למדה האחרונה שהיא מאחריו בסוד חוה ולכן בהעדר התפשטות זה נמצא שהאתרוג הוא קטן פחות מכביצה ולכן פסול ועוד יהיה באופן אחר להיות כי מדה זו הוא בבחינת חוה כמ"ד זנב היתה ואח"כ ויבן ה' את הצלע וכו' ויביאה אל האדם והנה אז היא בסוד ביצה ולכן פחות מבנין זה פסולה לבעלה אמנם אם היא כביצה אפילו אם היא בוסר כי עדין לא נבנית שעדין לא נגמר פריו כשר ואם היה גדול כל שהוא לכתחלה כשר לענין הזווג כאמור:

תרמ"ט. דברים הפסולים בארבעה מינים ובו ו' ס':

[א] כל ד' המינים פסולים בגזול ובגנוב בין לפני יאוש בין לאחר יאוש אבל אם גזל וקנאו בלא סיוע

[א] **עתה** חזר והגיד כי כל ארבע מינים הללו דהיינו כנגד משחז"ל שהם רומזים לארבע איברים שבאדם שהם לולב כנגד השדרה הדס כנגד העינים ערבה כנגד של השפתים אתרוג כנגד הלב כל ארבעה אלו פסולים בגזול ובגנוב כלומר כי הנה אמר חז"ל הגידו יותר חמור החטא שבין אדם לחבירו מן החטא שבין אדם למקום וכך אמרו כתיב מכסה פשעיו לא יצליח וכתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה ל"ק כאן בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות

בעבירות

בעבירות שבין אדם למקום ועוד אחז"ל כ"ד חטאות סדר יחזקאל ולא חתם אלא בגזל שנאמר וגם אני הכיתי כפי אל בצעך ולמה יכה כפו על זה היינו מה ששנינו בשעה שהאדם מצטער מה הלשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי וביותר כשהוא ענין גזל לפי שצריך לגזול בניו כדלקמן והקב"ה מפסיד כמשחז"ל ושכח תורת ה' אשכח בניך גם אני כביכול גם אני בשכחה מי אומר לפני

סיוע המצוה כגון גזל לולב ושיפהו כשר דקנייה בשינוי מעשה ומיהו לא יברך עליו ויש מי שאומר דלא נפסל גזול וגנוב אלא לגנב ולגזלן עצמו אבל לאחרי' כשר

ברכו ואמן לכן אמר הכיתי כפי על בצעך דלא סגי בלאו הכי להעביר והוא הביאור אגלי בפסוק כי לא לעולם אריב וכו' וסמיך ליה בעון בצעו קצפתי ואכהו הכי קאמר התבונן אתה בן אדם כי לעולם אריב בענין העבירות שביני לבינך לפי כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי ואני מרחם עליהם ולכן אין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחלה וכו' אבל בעון בצעו שהוא בין אדם לחבירו קצפתי ואכהו מפני כי האדם מכסה פשעיו הסתר ואקצוף ולכן יאמר נא כי כל ד' מינים הללו שהם נרמזים בארבע איברים הנזכר אע"ג כי יהיו שלימים בכל הכשרות האפשרי אין מחסור כל דבר מן הדין פסולים הם בגנוב וגזול שנאמר כי אני ה' שונא גזל בעולה ר"ל הנה לך ראיה מפורסמת כי אני ה' שונא גזל שעושים בין אדם לחבירו יותר מכל העבירות שהם בינם לביני בעולה תתבונן כי הנה בעולת העוף נאמר ושסע אותו בכנפיו ואחז"ל והלא הדיוט המדיח כך נפשו קצה עליו וכל כך למה כדי שיהיה קרבן העני מסודר וכילד יאמר להשליך הנוצה של העוף והלא פנה הדרו אלא משום שאוכל גזל בכל מקום ולכן כל אלה האיברים אע"ג כי לא נמצא בהם עון אשר חטא פסולים בענין גזל וגניבה שבין אדם לחבירו בין לפני יאוש בין לאחר יאוש וסוד הדבר מבואר בזוהר פ' משפטים דף קי"ג · וז"ל שלמה מלכא צווח ואמר אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס בל יתמכו בו כיון דהוה עשוק בדם נפש הוא או בנו או בן בנו יהון עשוקין בטיקלא דכתיב עד בור ינוס אל יתמכו בו עד דהוא בור ריק ינוס מאתר קדישא ואל יתמכו בו בהאי עלמא כיון דאיהו עשוק בדם נפש איהו או זרעיה להוו עשוקים מההוא ס"א אית עשוק משאר עשוקים כד"א לא תעשק את רעך איהו עבר ועשק איהו עשוק בבנוי מההוא ס"א וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כמה הוא חמור ענין הגזל נפרעין מן האד' עד דור שלישי שנאמר פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשונאי ואל יחשוב האדם כי העושה כן הוא נמלט בעצמו דהיכא תיסק אדעתין לומר כן כי השתא ומה אם מפני הגזל שלו נפרע הקב"ה ממנו עד דור שלישי מכ"ש כי יפרע ממנו דאיכא תרתי לריעותא יש בידו הגזל ושפך דם נקי של בניו וזהו פירוש אחר בפ' שופך דם האדם וכו' כי הגזל הוא נק' שפיכות דמים כמשחז"ל ואפילו גרמא שלכן נאמר על אשר המית את הגבעונים מהו דתימא דידיה אין בניו ובני ביתו לא וכו' וכי תימא גרמא לא נו"ם על אשר המית וכו' והנה מבואר מדברי חז"ל שהגוזל חבירו

אפילו שוה פרוטה מעלה עליו הכתוב כאלו שפך דמו ושל בניו א"כ הרי הוא מחוייב וגם לפי שהוא שופך דם האדם בו בעצמו באדם ע"י הגזלן ולכן דמו ישפך ולכן כל מינים הללו פסולים לפי כי כן נאמר אני ה' שונא גזל בעולה וזה יהיה בין לפני יאוש בין לאחר יאוש הוא מ"ש במאמר כי ימצא עשוק בנפש בלבד ויש עשוק אחר שנולד וז"ל המאמר ושם נאמר אשר נעשו תחת השמש אשר נעשו אשר גרמו מבעי ליה מאי אשר נעשו אי עשיה איהו לשבחא לאו עשיה דילהון אלא לעיל מן שמש' אבל ודאי נעשו היך נעשו אלא כיון דעשוקי' מרוחיהון תמן אמאי אתיין להאי עלמא אלא נעשו ודאי אתעבידו ברוחין בהאי עלמא כיון דאשתכלל גופא דילהון ואתעביד ההוא רוחא בגופא זך ונקי בלא לכלוכא דחובין בההוא עלמא כדין אתעשק גופא כמה דאתעשק רוחא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי יש עשוק ברוח בלבד כי הרוח הוא נעשק למעלה בלבד ע"י טיקלא דעשיקת נשמתין ויש ג"פ עשוקים אשר נעשו לאחר אשר נולדו והם בגוף ונפש נעשקים והיינו ההפרש הנמצא בין לפני יאוש או לאחר יאוש כי הדעת מחייב כי אותו שנעשק ברוח בלבד היינו לפני כי לא נתייאשו עדין הבעלים ואותו הילד הנעשק לאחר שנולד היינו לאחר שנתייאשו הבעלים שהרי לא קנה אפילו בשינוי אבל אם גזל וקנאו בלא סיוע המצוה כגון גזל לולב ושיפהו כשר דקנייה בשינוי מעשה ואפשר לומר כי בענין זה ימלט מענין עונש זה של העשוקים הללו אבל יהיה מאותם שנאמר בהם ויש נספה בלא משפט כדאיתא בזוהר פ' פקודי דף רמ"ח · וז"ל ובההוא זמנא דאתגזר דינא בבנוי דלא אתאו באינון רביין זעירין חד ממנא שמשא נפיק ואכריז וכו' וכל אינון רביין דלא אשלימו עד תליסר שנין ויומא חד כולהו אתמסרו בידא דהאי מתליסר שנין עד עשרים כלהו אתמסרו על ידא דרוחא אחרא וכו' דגרים מותא לכל עלמא ואיהו יצר הרע וכו' והנה מבואר מדברי המאמר כי יש הפרש מאותם שהם מתים קטנים בתוקפא דאמהון הנזכר במאמר הקודם לאותם שמתים עד תליסר שנין ויש הפרש אחר מאותם שמתים מתליסר שנין לאותם שמתים עד בן עשרים ולכן המורה מזה הוא כי זה שקנה בשינוי לא ימות מאותם ילדים קטנים שנאמר בהם דמעת העשוקים אלא מאותם שמתים עד תליסר שנין מפני שקנה בשינוי מעשה וכן נמי קונה עצמו מן המיתה על ידי שנוי מעשה דפשוט הוא כי כן הישראלי מתקנו בתורה ובמצות ולכן נמי נמצא קונה עצמו מאותה קליפה רעה על ידי המיתה משום דקנייה בשינוי מעשה כדאמרן ומיהו לא יברך עליו כך אמרו חכמים זכרונם לברכה כשעבר הבן על י"ג שנים ויום אחד יאמר האדם ברוך שפטרני מעונשו של זה כפי הפשט נראה משום שהוא מצוה עליו שנאמר ולמדתם אותם את בניכם וכן חייב לחנכו במצות ולכן מאחר שהוא בר מצוה ונתחייב בתורה ובמצות הרי נפטר אביו מן החיוב זה ואמנם כפי

מה

כשר בשאר הימים חוץ מיום א׳ : [ב] וכן שאול פסול ביום ראשון משום דבעינן לכם : [ג] וכן של עיר הנידחת ושל אשרה של ישראל פסול אבל של עכו״ם לכתחלה לא יטול ואם נטל יצא מיום א׳ ואילך דלא׳

מה שביארתי הענין הוא יותר עמוק דאלו כל זמן שלא הגיע לחיוב התורה והמצוה עדין הוא ברשות אביו להתחייב על עונות ראשונים ובפרט עון הגזל שהוא חמור וכל זמן שלא השלים שלשה עשר שנה ויום אחד אפשר להיות נענש על אותו הגזל שקנה אותו בשינוי ולכן כאשר עבר שלשה עשר שנים ויום אחד ראוי לברך עליו ברוך שפטרני וכו׳ אמנם לכן בא הדין בגמרי דאף על גב שקנה בשינוי מעשה לא יברך עליו דפשוט הוא כי הבן הנולד ונענש בעבור כך לא יגיע לזמן שיברך עליו ברכה זו שפטרני מעונשו של זה ויש מי שאומר דלא נפסל גזול וגנוב אלא לגנב ולגזלן עצמו כלומר לו לבדו ענוש יענש בבניו הקטנים כדאמרן כפי הגזל כאמור אבל לאחרים כשר בגין שבא בגלגול בזולת והענין הוא מה שהוא אלי בפסוק משפטי ה׳ אמת (תלים יט) שני משפטים לדקו יחדיו כפי ענין זה הנה זה הילד הנולד הנענש בעבור הגזל הקדוש ברוך הוא בחסדו מביא אותו אל בן אדם שהוא חייב מפני הגזל ובזה לדקו יחדיו אביו שנענש בילד גם הילד עצמו המגולגל אמנם לסברת י״א יהיה כי זה הגזלן בזמן שמתגלגל על ידי גזלן אחר פסול וימות בעונו כי יהיה מאותם העשוקים בתוקפא דאמסון אבל אם הגזלן בא בגלגול באדם אחר שאין בידו עון גזל כשר לא ימות באותו זמן אמנם כשר הוא בשאר הימים חוץ מיום טוב ראשון כלומר הנה הילד זה אם עבר זמן המילה ניצול מעונש זה דהוי ליה כשאר הימים אבל הוא בסכנה כל שמנת הימים עד שימול דהוי ליה יום טוב דידיה אבל משם ואילך אף על גב שנתגלגל בעון הגזל הואיל והגלגול שלו לא היה על ידי מי שיש בידו עון גזל אינו נענש על עון זה משם ואילך אמנם אם ימות יהיה מסיבת עון אחר והיינו כי לגזלן וגנב לעצמו פסול בכל ענין עד יעבור עליו י״ג שנים ויום אחד אבל לאחרים אינו כן כשר בשאר הימים של השנים של י״ג רק באותו יום שהוא יום טוב שלו יום המילה הוא פסול לגבי דידיה מכל שכן כי גם שאר הימים הקודמים הוא פסול והוא בסכנת מות כאמור : [ב] וכן כמי שאול פסול ביום ראשון היינו הילד המגולגל באדם שאינו משלשה דורות שנאמר פוקד עון אבות על שלשים ועל רבעים כאמור אלא שאול הוא הילד זה אללו על עון אחר בא לידו גם כן הוא פסול יום ראשון דלאו דווקא כי כל הקטנים מתים בעון הגזל ותו לא כי מכל מקום רבים הם מתים קטנים על עונות אחרים ומפורש בדברי חכמים ז״ל בעבור כמה מצות בניו של אדם מתים קטנים כדאיתא בנדרים ולכן יאמר כי גם שאול שאינו מענין עון ושאול הוא בידו בעבור עון אחר כך יגיע לו כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה מכמה דברים משום דבעינן לכם כי הנה מאחר שמעשה המצוה הוא דבר נצחי וקים לעד והדוגמא שלו הוא מורה על אחרית דבר לקיום הגוף שלו שהוא במספר המצות וביותר קיום הנפש לכן הקפידה התורה שבה כלולים המצות שיהיה לכם כלומר שלא יהיה דבר המעכב הקיום והתחיה שלכם והיינו על ידי איזה עון מדמעת העשוקים כאמור : [ג] וכן של עיר הנדחת ושל אשרה וכו׳ הנה באנו למחלוקת חכמים ז״ל ששנינו כי מעולם לא היתה עיר הנדחת מה יענה בענין זה היתכן שנאמר כמאן דאמר אני ראיתיה וישבתי על תלה ונדחה סברת מי שאומר מעולם לא היתה עיר הנדחת אמנם הענין הוא ספק מהמובן כי סברת מי שאמר מעולם לא היתה עיר הנדחת מדבר על ענין הנשמות גם מי שאמר אני ראיתיה וכו׳ והענין מובן עם מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק עיר קטנה זה גוף האדם ואנשים בה מעט הם האיברים וכו׳ ופעמים כי מלך זה זקן וכסיל מתגבר והכה העיר לפי חרב וממית האדם כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה עולה ומשטין יורד ונוטל נשמה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה הוא יצר הרע הוא שטן הוא מלאך המות כלומר שלשה דברים הוא עושה שליח זה ולכן זה יהיה עיר הנדחת כי סבירא ליה כאשר האדם המכונה לעיר כאמור עיר קטנה פעמים כאשר נדחה מעל ה׳ הוא כרצונו בשאט בנפש איסו דאפסיד אנפשיה ונעשה עיר הנדחת מחיים וזהו יהיה סיבה שיהיה כך אחרי מותו נדחה מלפני הקדוש׳ מחוץ למחנה מושבו שנאמר הכה תכה את יושבי העיר ההיא לפי חרב שני פעמים דהיינו מה שאמר הכתוב הכרת תכרת הנפש ההיא שכל כרת בעולם הזה לענין הגוף וכרת שני לנפש לעולם הבא ומה שאמר הכתוב החרם אותה ואת כל אשר בה היינו כי אין לו תחייה לעולם מאחר שהיה רשע ומת בעונו והיינו כמ״ד כי החוטא אותו הגוף אין לו תחיה זולת הגוף שנתקן אחר כך כדאיתא בזוהר פרשת חיי שרה דף קל״א ׳ וזה לשונו אמר רבי יוסי אינון גופין דלא אצלחו ולא זכו הרי אינון כלא הוו כמה דהוו עץ יבש בסתי עלמא וכו׳ אמנם לכן הוא אמר אני ראיתיה בעין השכל וברוח הקדש ועמדתי על תלה היינו אותו הקבר שמה גוף החוטא כי סבירא ליה כי לאחר שמת בעונו אין לו עוד תחייה אף על גב כי נפשו מתגלגלת ונתקנת אותו הגוף הראשון אין לו תחיה כפי סברת רבי יוסי עליו השלום אמנם סברת מאן דאמר מעולם לא היה ענין עיר הנדחת סבירא ליה כסברת השנא ע״ה פ׳ משפטים דף ק׳ ׳ וז״ל לפום סכלתנו דבני נשא אתמנע דהאי קדמאה דלא אשתלים בקדמיתא אתאביד הואיל ולא זכה אי הכי למגנ׳ אשתדל בפקודי אורייתא או אפילו בחד מנייהו והא אנן דאפי׳ ריקנין שבישראל כולהון מליין מצות כרמון וכו׳ חבריא חבריא פיקחו עינייכו דהא אנא ידענא דהכי אתון סברין דכל אינון גופין ליונין אינון בריקניא דלא אית לן קיומא לעלמין לאו הכי ותא לן לאסתכלא במלין אלין וכו׳ הנה מפורש בשום שכל המאמר זה כי לא יתכן להיות גוף בלא תחיה כי אי אפשר לאיש הישראלי שלא עשה מצוה אחת בעולמו

דלא בעינן לכם : [ד] גנות הצעירים וכיוצא בהם מבתי שמשיהם מותר ליטול משם לולב או שאר מינים למצוה : [ה] כל אלו שאמרנו שהם פסולים מפני מומין שאמרנו או מפני גזל וגנבה ביום טוב הראשון בלבד אבל בשאר ימים הכל כשר : והפיסול שהוא משום ע"א או מפני שאותו אתרוג אסור באכילה מפני שאינם מינם או משום חסרי השיעור בין בי"ט ראשון בין בשאר הימים פסול והעושים ב' ימים

בעולמו ולכן יאמר התנא ע"ד לא היתה עיר הנדחת מעולם על גוף האדם הנקרא עיר קטנה כאמור שנאמר וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח אמנם בהווה כל זמן שלא נתקן אדם זה מקרי עיר הנדחת והוא פסול וכן של אשרה הוא אשר עשה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם ובעונו נלקח אל הקליפה בסוד הנקבה הנקרא אשרה כדאיתא בזוהר פסול אבל של רשע לכתחלה לא איתא במדרש למלך שהיה לו פרדס ונתן אותו לבנו כל זמן שהוא עושה רצונו הוא רואה איזו נטיעה יפה עוקר אותה ונוטעה בתוך הפרדס כך בזמן שישראל עושים רצונו של מקום רואה איזה חסיד בכנענים עוקרו ונוטעו בישראל כגון יתרו ורחב וכו' או כך יהיה הענין של אשרה וכו' כלומר כי הנה הלולב ומיניו כבר אמרנום לפניך שהם ארבע איברים כפי דרך חכמים ז"ל הלולב דומה לחוט השדרה וההדס דומה לעינים והערבה לשפתים והאתרוג דומה ללב ולכן נאמר כי מדבר בארבע מיני בני אדם המשונים זה מזה ונלמד ממה שחז"ל יש בני אדם שיש בהם תורה ומצוה דומה לאתרוג ויש בני אדם שיש בהם מצוה ואין בהם תורה וזה דומה להדס ויש שיש בהם תורה ולא מצוה וזה דומה ללולב ויש בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מצוה ואלו דומים לערבה שאין בה טעם ולא ריח ואנחנו נאמר כי ימצא הספק מזה ארבעה מיני בני אדם שנתחייבו ללכת לעיר הנדחת ואלו הם הכפך מן הלולב הדומה לשדרה יהיה מי שאינו כורע במודים או מי שנמצא בו עבירה של בעילה אסורה כדאיתא בזוהר בפסוק לא תשתחוה לאל אחר היינו הבועל ארמית ע"ש בכל עבירה הוא פוגם חוט השדרה שלו ובפרט על ידי הטיפה שמוציא דרך שם לעבירה ולענין הערבה יהיה החוטא בשפתיו בענין לשון הרע ושבועת שוא ונבלות הפה ובענין ההדס ימצא באותו גבה עינים קורץ בעיניו שנאמר ועין נואף ובענין האתרוג עבר על הדברים המסורים ללב איבה ושנאה ותחרות לב חורש מחשבות און ונאמר חושבי און ופועלי רע על משכבותם כי על ידי מחשבת פיגול יצא העגל הזה אותה טיפה לבטלה ואת כל אלה הם מתחייבים גלות לאות' עיר הנדחת דהלא אינם בערך אותם הגולים לערי מקלט שהם של סטרא דקדושה ולכן הם מתחייבים להיות שם עד מות הכהן הגדול היינו נשמה של צדיק אחר והוא פודה אותה כאשר נתבאר אצלי בפסוק עוברי בעמק הבכה (תלים פד) אלו הצדיקים שהם עוברים דרך העברה בלבד כדאיתא פ' פנחס דף ר"ך בעמק של גהינם שבוכים שם הרשעים אז מעין ישיתוהו כדי שלא יצטער הצדיק שהוא נותן ריוח בין הדבקים כי על ידי כן מצננים לו גהינם מדה כנגד מדה כי הנה נאמר תשלג בצלמון הרשעים נידונים בגהינם של אש ושל שלג היינו זכר ונקבה שבקליפה וכאשר הוא נותן ריוח בין הדבקים גורם להפרד אותם שהם דבקים זכר ונקבה שבקליפה ומלבן אותם שלא יהיו פועלי רע לפי שעת' בק"ש מתקן רמ"ח איברים של הקדושה ולכן מתחסר סטרא אחרא כדאיתא פרשת פקודי ויקם משה את המשכן אתקם דא ואתכפי דא וכן כמי כשנותן ריוח מתפשה רע בסוד יתפרדו כל פועלי און ולכן דין הוא כי כאשר יעבור דרך שם מצננים לו גהינם עליון בעבורו ואז גם ברכות יעטה בצאתו מן העולם כמו שחז"ל ברוך אתה בבואך בביאתך לעולם וברוך אתה בצאתך ביציאתך מן העולם ולכן הצדיק טעון ברכות גם ברכות יעטה בצאתו מן העול' כי יעטה מורה בן סורר ומורה יעטה אותו ומוציא אותו משם ולכן הנשמות שלא חטאו רק בשוגג יש להם תקנה באופן זה אמנם אותם שחטאו יותר מדאי צריך לילך לקליפה היא עיר הנדחת והאשרה ולכן כולם פסולי' והיינו אותם שהם של ישראל כלו' הנשמות של ישראל הגולים לשם : [ד] גנות הצעירים וכיוצא בהם מבתי שמשיה' וכו' כבר נת' משחז"ל למלך שהי' לו פרדס והיה לו בן ונתן אותו לבנו בזמן שהבן עושה רצונו של אביו רואה איזו נטיע' יפה עוקרה ונוטע אות' בתוך הפרדס כך בזמן שישראל עושי' רצונו של מקום הוא רואה איזה חסיד בישמעאלים מבית אותו ונוטעו בקרב ישראל כגון יתרו ורחב והיינו מ"ש בענין דין זה הגשמי גנות הצעירים וכיוצא בהם מבתי שמשיהם שהם דוגמא למשחז"ל במאמר שרואה הקב"ה איזו נטיעה בגנות אחרים וכו' כך מותר ליטול משם לולב או שאר מינים המכונים לחז"ל באותם ארבע איברים אם ימצא איזה חסיד משם עוקרו הקדוש ברוך הוא משם ונוטע אותו בקרב ישראל ולכן בגשמי כמי מותר כאמור : [ה] כל אלו שאמרנו שהם פסולים מפני מומין שביארנו דהיינו מפני העונות כי אין לך דבר שעושה מום באדם באמת אלא העון או מפני גזל וגניבה דהיינו החילוק הנזכר למעלה כי העונות שהם בין אדם למקום לחוד ועבירות שבין אדם לחבירו לחוד הלל השוה שבהם כי הם פסולים ביום טוב הראשון בלבד אבל בשאר ימים הכל כשר וכבר נתבאר למעלה מה ענין יום טוב ואמנם עוד יובן הענין כי הנה מעין הקורא מפני מה נתנו חז"ל שיעור לענין המת שלשה לבכי שבעה להספד שלשים לגיהון ולתספורת כי כל שיעורי' הללו הם כפי מה שהאדם נידון בכל אחד מהם ויוצא לאור משפטו ולכן מה יהיה הדוגמא שלו כי יום טוב ראשון היינו ביום צאתו מן העולם וכגון בהלולא דר' שמעון ולפי כי אז יוצאים לקראת הצדיק כמה צדיקים ושלש כיתות של מלאכי השרת ולכן נחשב לו יום טוב ראשון וכדאיתא בזוהר דף ק"ן וזה לשונו כיון דאתפשט האי גופא מהאי רוחא על ידי מ"ה אפשיט ליה לבושא דגופא דא כיון דאתפשט האי גופא מהאי רוחא אזלא

ימים טובים פסולים בראשון נוטלין בשני אבל ברוכי לא מבריכנן : [ו] בשעת הדחק שאין נמצא כשר כל הפסולין ניטלין ואין מברכין :

אזלא ומתלבשא בההוא גופא יקירא דגנתא דעדן דאפשיט כד אתי להאי עלמא ולית חידו לרוחא בר בההוא גופא דתמן וחדי על דאתפשט מהאי גופא דהאי עלמא ואתלבשת בלבושא אחרא שלים כגוונא דהאי עלמא וביה יתיב ואזיל ואסתכל למנדע ברזין עילאין מה דלא יכיל למנדע ולאסתכלא בהאי עלמא בגופא דא וכד אתלבשת נשמתא בההוא לבושא דההוא עלמא כמה עידונין כמה כיסופין דילה תמן וכו' הנה מבואר מן המאמר זה כמה שמחה יתירה יש לנשמה יום שנפטר מן העולם ולכן יהיה היינו יום טוב ראשון מכוון לו ואמנם שאר הימים הם כנגד שאר הזמנים ולכן אותו שמת מפני מומין של עבירות שעשה או מפני גזל וגניבה ביום טוב הראשון שלו הוא יום המיתה פסול כי בודאי אינו מתלבש באותו הגוף שבג"ע עד שנידון על פי מעשיו אבל בשאר ימים דהיינו משלשים ואילך הכל כשר כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל דף קצ"ט וז"ל לבתר דא מתלתא יומין ולהלאה כדין אתדן בר נש מעיניו מידוי מרגלוי ואוקמוה כל אינון תלתין יומין אתדנו נפשא וגופא כחדא ובגיני כך נשמתא לא סלקא לאתרהא וכו' הנה נתבאר מדברי המאמר כי לאחר שלשה ימים יש דין אחד וכן נמי עד שלשים יום דין אחד עד מלאת לו שנה תמימה דין אחד ולכן יאמר כי אותם בעלי מומין גזלנים וכו' פסולים בי"ט הראשון בלבד כנזכר אבל בשאר ימים האמורים הכל כשר ונכנס לגן עדן שנא' והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה' כדאיתא בזוהר אמנם הפיסול שהוא משום עו"ג היינו דברים שיעשה האדם מן הכעס וכיוצא שהוא נחשב כעובד ע"א או מפני שאותו אתרוג אסור באכילה מפני כי לבו יקבוץ און לו מאותם חושבי און ופועלי רע על משכבותם וכו' וכמו ששנינו איזה היא דרך רעה שיתרחק ממנה האדם לב רע כנגד הכל ולכן גם בזמן שימות אדם זה אסור באכילה כי הנה אחז"ל אלה פקודי המשכן משכן מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה והמלאך מקריב נשמות הצדיקים קרבן על המזבח אמנם מי שלבו רע אסור באכילה כי כן צוה המלך שלמה ע"ה אל תלחם את לחם רע עין כ"ש מי שלבו רע ולכן אסור או מפני שאינם מינם כי הנה אמרו חז"ל שלשה מדות ביד אומה זו ביישנים שנא' ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו רחמנים שנא' ונתן לך רחמים גומלי חסדים שנאמר למען אשר יצוה את בניו וכו' ולכן איש הישראלי שלא נמצא בו סימנים הללו אינו ממינים הללו שהרי חכמים ז"ל אמרו פרי עץ הדר זה אברהם שהדרו הקב"ה בזקנה כפות תמרים זה יצחק שנעקד ע"ג המזבח וכו' הנה מבואר כי ארבע מינים הללו הינו אותם חכמים ז"ל לאבות העולם ולאמהות ולכן מי שאין בו סימנים הללו אין זה ממינם או יהיה כל מין מהם בענין שאינו מינו כאמור למעלה בענין הדם הנקרא הדם שוטה וכן לענין הערבה כי הצפצפה אין זו ממין הערבה ולכן על כל החלקים הללו יאמר נא שאינם מינם או שהם חסרי השיעור כי הם כנגד שלמים שלימות הנפש באחד מן הדברים הנזכר לעיל בין ביום טוב ראשון שהוא יום לכתו מן העולם בין בשאר ימים דהיינו שביעי ושלשים כאמור בכלם פסול מלהכנס במקומו בג"ע למעלה והטעם שני ימים טובים פסולים בראשון דהיינו יום לכתו מן העולם נוטלין בשני אבל ברוך לא מברכינן לפי כי עדיין הינו

שיעור

ניטול מן העולם עד מלאת לו שנה תמימה כמשחז"ל עד י"ב חדש הנשמה עולה ויורדת לאחר שנים עשר חדש עולה ואינה יורדת ולכן לא מברכינן כנזכר : [ו] בשעת הדחק שאין נמצא כשר וכו' מאחר שהנחנו למעלה כי האדם המגולגל פעמים שלש ונחלקו על זה אם יש תקוה לאותו הגוף הראשון המגולגל וכן בשני וכן בכל פעם שהוא מתגלגל כנזכר לעיל כדין עיר הנדחת מר סבר כי יש עיר הנדחת היינו גוף שכלה ואבד הנקרא בשם עיר הנקרא עיר קטנה ומר סבר כי לא יש עיר הנדחת שהרי נאמר וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ולכן יאמר נא בשעת הדחק דהיינו כאשר האדם נדחק מן היצר שהוא דוחק אותו להעביר אותו על המצות או להעביר אותו לדבר רע שאין נמצא כשר שנא' אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כל הפסולין מן הנזכר לעיל נוטלין כי מאחר שהאדם נדחק מן היצר מורדף בלי חשך מפני טענה זו ראוי לרחם על האדם החוטא כמו שאמרו חז"ל אלמלא שלשה מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל שנאמר כי כחומר ביד היוצר כן אתם בידי וכו' ולכן אע"ג דאיכא לך פיסול באיש הישראלי מאחר שהוא מורדף מן היצר הויא ליה מה שאמרו חז"ל שלשה דברים מעבירים את האדם על דעתו ועל דעת קונו והרשות אחד מהם הוא יצה"ר דקאתי ברשות של מעלה ולכן כלם ניטלים אבל ברוכי לא מברכינן אף על גב שמברכין על הרעה אין זה מן הענין : עוד נראה מילין לצד עילאה ימלל וכך היה אומר כל ד' מינים פוסלים בגזול וכו' והענין כי הנה אחז"ל פרי עץ הדר זה הקב"ה שנאמר הוד והדר לבשת כפות תמרים זה הקב"ה דכתיב ביה צדיק כתמר יפרח ענף עץ עבות זה הקב"ה דכתיב ביה והוא עומד בין ההדסים וערבי נחל זה הקב"ה דכתיב ביה סולו לרוכב בערבות וכו' והענין יהיה כי ד' מינים הללו הם נרמזים בד' מדות של הקב"ה וכדאיתא בזוהר כי אלו הם רומזים בנצח הוד יסוד ומלכו' ר"ל כי ההדס וענף עבות וכו' יש ענינים הפוסלים בכל א' מהם כנ"ל אמנם עיקר הדבר הוא מפני כי מדות הללו יש כח להתאחז מהם והוא כי הנה נצח והוד הם נאחזים בהם מזמן יעקב אבינו ע"ה אשר נגע בכף ירכו ואיתא בזוהר כתיב כי נגע בכף ירך יעקב וכתיב התם כי יגע בו הטמא והיינו נגע בשתיהן ולפיכך נאסרו שתיהן ולענין היסוד איתא בזוהר פ' אמור גילי מאד בת ציון וכו' צדיק ונושע הוא נושע הוא ודאי בגין דרכיב באתר דלאו דיליה ויניק ליה הרי שהקליפה מתאחזת בבחינת נה"י וכנגד מדת המלכות

המלכות זה נתבאר בזוהר פ' ויקהל דף ר"ג וז"ל כד ערלה שרי על קיימא קדישא לסאבא מקדשא כדין ההוא מקדשא אתעכב מלגלאה רזא דאת קיימא מגו ערלה וכו' בהאי נוגה מפתי לאחתא לנטלא נהורא וע"ד כתיב וחלק משמן חכה וכו' והנה מבואר כי בד' ספירות הללו יונקת מהם סטרא אחרא ולכן בד' מינים הללו אנו עושים מצוה כדי לתקן מדות הללו והענין כדאיתא בזוהר פ' אמור דף ק"ג · וז"ל פקודא דא ליטול לולב בהאי יומא באינון זיינין דיליה והאי רזא אוקימנא ואוקמוה חברייא כמה דקב"ה נטיל לון לישראל בהני יומין ותדי בהון אוף הכי ישראל נטלי ליה לקב"ה לחולקהון וחדאן ביה ודא הוא רזא דלולב וזיינין דביה דאיהו רזא דיוקנא דאדם והא אתמר עכ"ל הנה מבואר הדבר מן המאמר כי ד' מינים הללו הם ברזא דאדם ומ"ש במאמר דיוקנא דאדם הוא מורה על מה שאמרנו כי זהו סוד נה"י ומדת המלכות ותכלית הדבר כדי לתקן המדות הללו ולהפרים מהם סטרא אחרא הנאחזת בהם ולכן צריך לברר אותם המינים שהם כלם ברורים ידועים כשרים לא יהיה בהם דבר המתחלף תמורתם ואחר שידענו נאמנה שהם מינים כשרים כי לכן יהיה הארבעה מדות עליונות נקיות ומוצלות מתערובת סטרא אחרא צריך להיות נקיים מן הגזל כדי שלא יהיה במדות הללו צד של פגם מפני מעשה התחתונים הוא עושה רושם למעלה והענין מ"ש בזוהר פרשת משפטים דף קי"ח · וז"ל וכמה גזלות מן שפחה בישא דאתמר בה גזלת העני בבתיכם כמה ברכאן גזלת לשכינתא שפחה בישא בכובד המם וכובד כמה דינים משונים על בנהא וכמה קרבנין דבי מקדשא דבטילת למטרוניתא וכו' זאת ועוד אחרת אשר חז"ל הגידו בפ' מעדה בגד ביום קרה יום שנזדווג נבוכדנצר הרשע לישראל העדה מהם שני לבושים בגדי כהונה ובגדי מלכות ולכן על כל סיבות הללו יאמר נא כל ד' מינים פסולים בגזול לומר דאע"ג כי לא נמצא בהם שום דופי ולא ענין אחיזה מן סטרא אחרא ונתקיים בהם כלך יפה רעיתי ומום אין בך עם כל זה צריך ליזהר מענין הגזל במינים הללו כדי שלא יהיה אחיזה לסטרא אחרא לחזור ולעורר על ענין הגזל הראשון האמור וזה יהיה בין לפני יאוש הבעלים בזמן החרבן בין לאחר יאוש הבעלים לאחר זמן החרבן: עוד ירצה במאמרו הפך מן האמור כל ד' מינים הללו פסולים בגזול לפי כי הנה נתבאר כי ד' מינים הללו הם רומזים בד' מדות שהם סוד ד' אותיות הויה אמנם להיות כי מדת המלכות הוא נרתק לארבע אותיות הללו בד' אותיות אדני לכן ימצא כי ד' מינים הללו הם בסוד ד' אותיות אדני ולפי כי מדת המלכות היא מתפשטת בעולמות למטה לכן ימצא נמי אחיזה לסטרא אחרא במדות של המלכות וכדאיתא בתיקונים שית ספירן מקנן ביצירה ה' תתאה מקננא בעשיה ושם נאמר כי בעולמות הללו מתערב טוב ורע ולכך הוא אומר כל ד' מינים הללו שהם הבחינות של הקדושה פסולים בגנוב וגזול כלומר כל זמן שהם מתלבשים בעולמות והם מעורבים עם טוב ורע פסולים הם כל זמן שהם גנובים שם וגזולים וחכמים ז"ל אמרו גזל בפני עשרה שנאמר ויגזלו

כל אשר יעבור עליהם ולכן שייך לומר בעולם העשיה גזולים מפני כי שם התערובת גדול הוא בכל העשרה ספירות אשר נמצאים שם וגנוב הוא ביצירה לפי כי ענין התערוב' אשר שם מועט הוא ולכן בין בזה ובין בזה הם פסולים כל זמן שאין נתפשטים מהם ועולים למעלה וזה יהיה בין לפני יאוש שעדיין לא נתיאשו הבעלים למעלה דהיינו מזמן הבריאה בין שנתיאשו הבעלים היינו לאחר החרבן אבל אם גזל שמאל הגזלן למדות הללו בלא סיוע המצוה שהרי מדת המלכות הנקרא מצוה לא סייעה אותו לעשות כך אלא שגזל לולב הוא הצדיק באשר הוא רוכב על המור ושיפהו כשר יהיה דקנייה בשינוי מעשה הוא סוד מש"ה כי אין מעשה וחשבון בשאול כדאיתא פרשת פנחס דף ר"ך והענין לפי דרכי כי אמר הכתוב כי שלשה דברים הם חסרים ש"א הלא הם מעשה וחשבון ודעת וחכמה כי הנה הם ג' מדות שבהם נברא העולם כשאחז"ל בשלש דברים נברא העולם שנאמר בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו שלשה אלה אינם בקליפה הנקראת שאול והם חשבון ודעת וחכמה ולפי כי אין שם שלש אלה אין שם מעשה והכן ולכך עתה קנה בשינוי מעשה כאמור ומיהו לא יברך עליו לא הקליפה יגיע לה ברכה משינוי מעשה זה ולא הצדיק נמי לא יברך עליו ולא יתן לו ברכת טוב אע"ג שהוא רוכב על חמור כאמור ויש מי שאמר דלא מפסל גנוב וגזול אלא לגנב ולגזלן עצמו הוא שמאל אל אחר כאמור אבל לאחרים כשר בשאר הימים כי ביום טוב נעשה היחוד למעלה אבל בשאר הימים נעשה היחוד על ידי מע"ט שביצירה כדאיתא בתיקונים וכן שאול פסול ביום הראשון משום דבעינן לכם כי הנה נתבאר אין התשעה ספירות של רחל הם יורדים בעולמות למטה ומתלבשים בכל עולם ולכן ימצא שהם בהשאלה שם מפני כי סוף שהם חוזרים לעלות למקומה ולכן כל זמן שהם שם בדרך השאלה פסולים עד שיחזרו לעלות למקומם להתייחד שם עם ת"ת ישראל כאמור · עוד ירצה במאמרו וכן שאול פסול ביום ראשון כאשר נתבאר כי הצדיק בזמן הגלות עני רוכב על חמור ההוא כתרא נוכראה ויפק ליה עד בא הזמן שנאמר גילי מאד בת ציון הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא ודאי נמצא כי כל הימים אשר הצדיק הוא רוכב על חמור זה זהו הנקרא בדרך השאלה מפני כי אין זה מקום המיוחד לו וגם הקליפה הנקראת חמור מיוחד לה הצדיק רק שניהם הם בדרך השאלה זה לזה ולכן יאמר כי כל זמן שהם כן בדרך השאלה פסול ביום ראשון הוא בחינת אברהם ע"ד הנקרא יום ראשון יומא דכולהו יומי כדאיתא בזוהר ע"ש ולפי כי הצדיק כאשר בא ויבא להתקרב לבא אצל הנה נמצא אחו אברהם והוא יושב פתח האהל כחום היום ולכך יאמר כי הוא פסול ביום ראשון כלומר ואחר כי הנקרא יום ראשון אינו נמצא שם להתגלות לכך ימצא כי עדיין הוא באחיזה עם החמור ולכך הוא פסול משום דבעינן לכם והא ליתא עדיין אין זה לכם של סטרא דקדושה כדבר האמור : וכן של אשרה ושל עיר הנדחת של ישראל פסול שהרי גם זה הוא מדבר

כנגד

כנגד מדה זו שהנה בתחילת הבריאה קטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד ולכן נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך ומאותה שעה הפסידה שלה שהיא נק' אשה כדאית' פרשת בראשית דף מ"ט וז"ל ת"ח אתתא כד אתחברת בבעלה אתקריאת על שם בעלה איש אשה צדיק צדק וכו' אשר דא בעלה דאיתתא אשה על שם בעלה וכדאיתא הכי אמאי אתעבר שמא דא אלא אשרה על שום דכתיב באשרי כי אשרוני בנות והא דלא אשרוה כנענים וישמעאלים וקיימא אחרא תחותא ולא עוד אלא דכתיב כל מכבדיה הזילוה ובגין כך אתעבר שמא דא וכו' הנה מבואר מן המאמר כי כינוי אשרה היה ראוי להיותו לשכינה ואתעבר מינה וניתן לבעל ולאשרה דכר ונוקבא שבקליפה ומה גם כי הנקבה היא עיר הנדחת באמת הוא משחז"ל ואם יאמר לך אדם קיסרין וירושלם חרבו שתיהן או נבנו שתיהן על תאמן שנאמר אמלאה החרבה ואגב אורחין נימא ביה מלתא מ"ש אם יאמר לך קסרין וירושלים וכו' כי הנה ראוי להבין מהיכ' תיתי לומר קס"ד זה שלא דבר הוא ועוד דראוי להבין מאי בינייהו כי האחד הביא ראיה מפסוק אמלאה החרבה (מאמר) ואידך אמר מהכא ולאם מלאם יאמץ הן אמת כי זו ראיה שהיא יותר שהיא משל תורה אמנם השלמים אלו כיון שבאו לפרש ענין בנין הקליפה כי לעולם אין בה ענין שלימות אלא מן הקדושה ולכן אמר בתחלה כלל גדול בענין הגשמי כי ממנו יובן הרוחני והכי קאמר אם יאמר לך אדם וכו' אל תאמן דכתיב אמלאה החרבה דמשמע אם מלאה זו חריבה זו והנה פסוק זה מדבר על העדר הנקבה שבסטרא דקדושה כי ממנה נבנה צר הרשעה ולכן רבי אמר מהכא ולאם מלאם יאמץ כי פסוק זה מדבר ביעקב ועשו וממנו נמי מובן לענין הזכר שבקדושה והפך אל הזכר שבקליפה כי ממה שהגיע מן ההעדר ליעקב משם נתחזק ונשלם עשו אמנם ההפרש הוא כי בנקבה בס"א שייך לומר בה בניין בעבור שני דברים ראשונה מפני כי בתחלה לא היתה רק בחינה אחת כדאיתא בזוהר סוד נשירו דקיק דהוה חזי מרע"ה ואחר כך נבנית וזאת שנית שנבנית בפנים הוא מה שמקונן הנביא בני ציון היקרים וכו' ואין זה מקומו אמנם הזכר שבקליפה לא היה בו כל כך ענין שלימות כי לכן הנקבה נק' יותרת הכבד דאתגברת על בעלה כדאיתא בזוהר פ' פנחס והנה אמר הכתוב אמלאה החרבה כי אותיות אמלאה הם אלהים והסוד מפני כי בחינת אלהים קדושים נעשה בסוד אלם שנא' נאלמתי דומיה לכן נבנית אלהים אחרים ואיתא בהקדמת בראשית דף כ' ענין מי אלה ואינון דחבו בעגלא על רזא דנא אמרו אלה אלהיך ישראל ואיתא בזוהר פ' משפטים דף ק"ה וז"ל כי שרית עם אלהים וכו' שמא גדול דא בניינא קדמאה שמא קדמאה אלהים והשתא דישראל אינון בגלותא כל בניינא דא נפל וכו' דהשתא בגלותא אסתלק מי לעילא כביכול אימא מעל בנין ובנין נפלו וכו' ולכן נמצא כי כאשר בניינא נפל לכן נאמר אמלאה החרבה וזה יהיה ענין עיר הנדחת כנראה שהם חולקים מר סבר לא היתה עיר הנדחת

ומר אמר אני עמדתי על תלה סוד הענין דבר דברו השלמים על עיקר זה והענין כי המדה אחרונה שבקדושה נקרא עיר שנאמר עיר האלהים סלה וגם הנקבה שבקליפה נקרא עיר מצור אותה שבקדושה שייך לומר בה עיר הנדחת מפני כי כן בעונותינו מזמן הבריאה נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך ועוד פעם אחרת בזמן החרבן נדחית למטה שנאמר השליך משמים ארץ והיינו לבת ציון ולנקבה בסטרא אחרא היא עיר הנדחת היא סוד הנחש שירדו ס' ריבוא מלאכי השרת וקצצו לשונו שהיה מסיח עם בני אדם וקצצו ידיו ורגליו שנאמר על גחונך תלך והיינו בזמן הבריאה מקביל למה שהגיע לירח בקדושה ועוד שנית בזמן שהוקם המשכן נדחית למטה כדאיתא בזוהר פ' פקודי ואמנם מר אמר לא נעשית עיר הנדחת מעולם על סטרא דקדושה והטעם כי הנה סטרא דקדושה אע"ג שנדחית למטה בעולמות עכ"ז היא חוזרת לעלות יעיר בבקר בבקר וחוזרת ונבנית ומתייחדת עם בעלה א"כ אין זו נקרא עיר הנדחת לגמרי מאחר כי עדין חוזרת ונבנית ומר אמר אני ראיתי ר"ל אני מתבונן בה במדה זו כשהיא עיר הנדחת ועמדתי על תלה לפי כי כן נאמר צדיקים יקראו על שמך פרש"ל שם יבנו אותה כמפורש במקומו ולכן השלם הזה הוא אמר אני עמדתי והתבוננתי על תלה כמש"ה קווצותיו תלתלים כי זהו הענין והתיקון שלה ע"י תלי תלים של הלכות ועוד זה מדבר בענין ס"א מר אמר חדא ומר אמר חדא בתחלה הוא יאמר כי לא יש עיר הנדחת בקליפה לפי כי לא יצדק כינוי זה אלא למי שנתקרב בתחלה ואחר כך נדחה כי זהו סוד המאמר הנזכר פ' תצוה בפ' אשרי תבחר ותקרב אשרי מי שנבחר אף על פי שלא נתקרב וכו' אשרי אשרן בכפלים שנבחר ונתרחק וחזר ונתקרב שנאמר ואתה הקרב אליך והיינו מ"ש לו משה לכך נבחרת מפני כי הוא שושבינא דמטרוניתא כך הגיע לו כדרך שהגיע למטרונא והענין מובן ולכן הקליפה מטענה זו לא יצדק ולומר בה עיר הנדחת ומר אמר אני ראיתיה כלומר תקרא באמת עיר הנדחת על שם סופה לפי שעתה נתקרבה שנא' עני ורוכב על חמור אבל לעתיד יצדק לקראת אותה עיר הנדחת מפני כי היתה קרובה ונדחית ולכן אמר אני ראיתיה בראיית הלב וברוח הקדש לעיר זה שהיא הנדחת ועמדתי על תלה שעתיד להיות תל עולם לא תבנה עוד כי לכן כך הוא דין של עיר הנדחת כי לא תבנה עוד ולכן בא הדין הזה בגשמי כי לולב ומיניו שהם ארבעה הנזכרים שהם עדין של עיר הנדחת פסולים וכן כל אשרה של ישראל פסול של עו"ג לא יטול דאף על גב אמר חכמים ז"ל הגידו לעתיד בא עשו מתעטף ויושב אצל יעקב ולבסוף יורד עשו לגהינם ויורש יעקב פי שנים אין זו עכשיו ולכן של עו"ג לא יטול עד לעתיד שנאמר וירשו בית יעקב את מורשיהם ואם נטל יצא אם באולי נתכוין אדם זה להיות מאותם מאצדי תקלא יצא יש בידו יכולת לכוליא מן הקליפה מאותם ניצוצות מעלמין קדמאין וזה יהיה מיום ראשון ואילך דסבירא ליה כי ביום ראשון אין צורך לענין ברירה שהרי כל העולמות הם מזומנים

תר"נ. שיעור הדס וערבה ובו ב"ס:

[א] שיעור חדס וערבה ב' טפחים ושדרו של לולב ארבע טפחים כדי שיהיה שדרו של לולב יוצא מן

שם כנזכר למעלה במאמר שנאמר מקראי קדש כי חכמת שלמה זמינת לכל אילנא לאעטרא לון אמנם ניום ראשון ואילך ילא יכול לברור משום דלא בעינן לכם דאלו ביום טוב ראשון זמינת לכל אילאה היינו לכם כי כל המזומנים לקדש תתאה כלם ברורים כלם קדושים היינו לכם אבל משם ולהלאה לא בעינן לכם וצריך לברר בירורין בכל יום ויום: גנות הלעירים הוא הדבר הנז' לעיל למלך שהיה לו פרדס ונתנו לבנו וכאשר הבן עושה רלונו רואה איזו נטיעה יפה עוקרה ונוטע אותה בתוך הגן ולכן מזה הנזרע בתוך אלו הגנות או מבתי שמשיהם אשר ימלא שם זרע זרוע מאותו אור העליון שנאמר בו אור זרוע לצדיק כדאיתא פרשת תרומ' מותר ליקח משם לולב מאותו שנאמר ואם מלאם יאמן או מיניו ממה שהוא מתאחז משם או שלקח אותה מתחלה מותר ליקח משם כי זהו סוד מה שאמר הכתוב כי פדה ה' את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו כי המרגלים אמרו כי חזק הוא ממנו והנביא אמר כי כבר נפדה ונגאל והבן ולכן מותר ליקח משם לולב ומיניו כדבר האמור למצוה דוקא היינו מצות עונה האמורה בתורה: כל אלו שאמרנו שהם פסולים מפני מומין שאמרנו כי הנה סטרא דקדושה נאמר כלך יפה רעיתי ומום אין בך אבל סטרא אחרא כל המומין נמצאים בהם ובבתים שלהם כדאיתא בזוהר ולכן אין ליקח משם וכן נמי מגנוב וגזול כאמור כי ההוא עיקלא עשיקת נשמתין וכל זה הוא ביום טוב ראשון בלבד משום דבעינן לכם שיהיה משלכם מסטרא דקדושה אבל בשאר הימים דלא בעינן משלכם אז מותר ליקח משם גילולות ושמות בכל האפשר: והפיסול שהוא משום עו"ג או מפני שאותו אתרוג הוא אסור באכילה כנזכר במקומו או מפני שאינם מינם כי הם מסטרא מסאבא או מפני שהם חסרי השיעור הצריך להיות ראויה לביאה בין ביום טוב ראשון בין בשאר הימי' פסול ולא דמי של עו"ג לענין שאנו אומרים שמותר להביא מן הגנות שלהם דהתם מיירי באותם בחינות שנפלו בקליפ' מן הקדושה אבל של עו"ג היינו מן השורש שהוא שלא נאסר עתה עד לעתיד שנאמר בלע המות לנצח ונאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לעבדו שכם אחד והשופים שני ימים טובים פסולים בראשון ניטלים בשני כי יש לברור משם אבל ברוכי לא מברכינן את הברכה נמשך בלי ספק: בשעת הדחק וכו' היינו מה שאמר בזוהר פרשת תרומה סטרא אחרא ישראל לתתא ומלאכי עילאי נדחקין ממנה ואין מתקרבין לומר שירה עד שדוחין אותה למטה וזהו סוד עיר הנדחת כנזכר לעיל שאמר החכם אני עמדתי על תלה כי כן נדחית בכל לילה ושלש פעמים ביום כדאיתא פרשת תרומה דף קע"ג · וז"ל מלאכי עליונין וישראל לתתא כולהו דחקי בההוא סטרא אחרא מלאכין כד בעאן לאתאחדא במלכיהון עד דדחיין לה לבר וכו' כיון דאיהו אתפרשא מנייהו עאלין לקמיה מאריהון ומשבחן ואודן קמיה וכו' מתרין סטרין עילאין ותתאין כד בעיין לקרבא לגבי מלכא קדישא דחיין לה לבר וכו' הנה למדנו מזה שמאמר ס"א היא נדחי' בכל לילה מלמעלה ואח"כ אומרים שירה מלאכי עליון ועוד דוחין אותה ביום ג"כ כדאיתא בזוהר פ' בלק דף קנ"ו · וז"ל פתח רבי אלעזר ואמר מי בכם ירא ה' וכו' וכי בגין דלא אתא נבואה אשר הלך חשכים אבל עד לא יתכנשון ישראל לבתי כנסיות לצלאה סטרא אחרא קיימא וסגיר כל נהורין עילאין דלא יתפשטון ויפקון על עלמא ותלת זמנין ביומא אזלי סטרא אחרא דכר ונוקבא ומשטטין בעלמא וההוא עידן אתקן צלותא בגין דלא הוי קטרוגא כלל וכדין איהו עידן צלותא בגין דהיכון אזלי לשדדא בטורי חשוך והר נשפה כדין פתיחין הוי נהורין עילאין ונפקי ושריאן על בתי כנסיות ברישיהון דצלאן וכו' הנה מבואר ממאמר זה כי ביום נמי שלשה פעמים ביום נדחה סטרא אחרא מלמעלה ולכן יאמר השלם על סטרא דקדושה כי מעולם לא היתה עיר הנדחת ולא תהיה לעולם אבל סטרא אחרא תקרי עיר הנדחת באמת לפי כי בכל יום ויום היא נדחית ביום ובלילה ולכן אמר השלם אני ראיתיה כאשר נדחית מפני כי נמצא שם בבתי כנסיות בשעה שמתפללים ישראל ועמדתי על תלה והרבנה כי גם בלילה לא שכב לבו תורה בשעה שנדחית הקליפה למטה ולכן בא הדין לומר כי הפסולין בשעת הדחק שנדחקין מן הקליפה ביום ובלילה אף על פי כי הם פסולים מסטרא אחרא כנ"ל נוטלין רלה לומר ניטלין ממקומם ומשליכין אותה למטה ואין מברכים סטרא דקדושה להקדוש ברוך הוא עד שנדחים למטה כאמור וגם שנאמר ניטלין כפשוטו הכי קאמר לפי שנאמר מקראי קדש כדאיתא בזוהר פרשת קרח כי קדש תתאה חכמת שלמה אזמינת לכל אילנא וכבר נתבאר כי כל אילנא הם סטרא דקדושה דאזמינת לון בגין לאעטרא לון ולאעלא לון תחת גדפהא אמנם סטרא אחרא לא כן כי אינם מזומנים לה כלל ולכן חזר והגיד כי כל אותם הפסולי' סטרא אחרא אף על גב כי אינם מזומנים מסטרא דקדש אף על פי כן בשעת הדחק הם העתים שנדחקים מהם ישראל לתתא ומלאכי עילאי לעילא באותה שעה נוטלים ועולים למעלה ממקומם על ידי עליית העולמות בהכרח אבל אין מברכין עליהם כי הנה הם אינם ראויים להמשיך ברכה לסטרא דקדושה ולא לעולמות וביען כי הם נמי אין נמלא בהם ברכה שנאמר הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' לא כן אלו:

[א] **מאחר** שהנחנו כי הדס וערבה הם כינויים לאנשי' המתנהגים על פי מדותם אלו כמשחז"ל הדס הדומה לעינים וערבה היא לשפתים ולולב הוא דומה לשדרה ולכן חזר והגיד כי האדם שהוא מתנהג על פי המדות האלה והוא שלם בהם בכל הדברים הנזכר הלריכים לאדם כדי להשלים שכוס איבריו לזכות בהם בעודו בעה"ז להיות מרכבה לשכינה כמו שאמר הכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ואחז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם ולכן

עשה

מן ההדס טפח באמת בת ה' טפחים עשה אותה ו' יצא מהם ג' להדס נמצא שיעור הדס וערבה טפחיים ומחצה שהם עשר גודלים ושיעור שדרו של לולב י"ג גודלים ושליש ויש מי שאומר ששיעור שדרו של לולב י"ד גודלים וי"א ששיעור הדס וערבה י"ב גודלים ושיעור

טור ברקת

עתה נתנו שיעור למדות טובות כל אחת מהנה כי שיעור הערבה דהיינו דוגמת אל השפתים צריך שיהיה שני טפחים דהיינו שני דברים טובים יחדיו דהשוגה יצלה להוכיח לאדם שיהיה חושך שפתיו כי כך אחז"ל מרבה דברים מביא חטא וכה"א אל תרבו תדברו גבוה גבוה כי ממה שאמר אל תרבו תדברו הוא אזהרה אחת ונוסף עוד כי על ידי ריבוי הדברי' יצא עתק מפיכם כלומר מפני ריבוי הדברים באומר האדם נרצונו ימשך כי יצא עתק מפיכם יצא שלא מדעתו ועוד כאשר יהיה פותח פיו יהיה לדבר הצורך ולא יהיה שיחת חולין והיינו מה שאמר שיעור ההדס כי יהיה לו שיעור וצריך להיות שני טפחים כי הנה אמרו חכמים ז"ל אמר הקדוש ברוך הוא ללשון בראתי לך שתי חומות אחת הם השינים והשנית הלא הם השפתים ולכן ודאי שיעור הערבה שני טפחים והרמז לשני חומות הנזכר ונוסף עוד יקיים פתח דברך יאיר בענין התורה ולא יתאלם אם למוד לקרות דף אחד יקרא שנים מפני אחת יקרא לעולם פי שנים ולפי שאחז"ל כי הערבה הוא דוגמא לבני אדם שאין בהם לא תורה ולא מצוה ולכן נתנו שיעור בה שתהיה שני טפחים ר"ל טפח אחד לענין המעשה למצוה וטפח אחר לענין עסק התורה אז טוב לו ולא יצטרך לזולתו לזכות בו : וזה לך האות בשיעור ההדס הדומה לעינים שאין מספיק שהאדם לא יראה דבר של איסור לפי שנאמר ועין נואף כמשחז"ל בפ' טוב מראה עינים טוב ראיה אחת באשה מגוף העבירה ולכן אע"ג שיהיה האדם זהיר לו למראה עיניו יראה עכ"ז צריך להתרחק ביותר אם יראה דבר של ערוה יסגור עיניו שנא' ועפעפיך ייישרו נגדך והיינו שיעור ההדס שני טפחים והוא דוגמא שיסגור שני עפעפיו ולא יביט בזולת ויהיה לו חלק בתורה בשיעור שני טפחים אחד להורה ואחד למצוה ועל ידי כך ריחו לא נמר וריח לו כלבנון ממעשה המצות כמשחז"ל מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם כך יש בני אדם שאין בהם תורה ויש בהם מצוה ועוד נתנו שיעור בענין הלולב שהדוגמא לו הוא השדרה שיהיה שייף עייל שייף נפיק כמ"ש הרמב"ם ז"ל בכל המדות טובות יבחר דרך האמצעי הנקרא דרך ה' רק לענין הענוה מאד מאד הוי שפל רוח ולפי כי התורה קדמה למעשה לכן הלולב עודף על ההדס טפח באמה בת ה' טפחים שבה נברא העולם שנאמר מי מדד בשעלו מים והם ה"פ מים הנזכר במעשה בראשית ואם תעשה אותה ששה לרמוז כי כן ענין הבריאה היה בששת ימים לא מהם ג' להדם הם ג' צדיקים דומים להדס שמקיימים את העולם כמו שאמרו הז"ל על ג' עמודים העולם עומד אית דאמרי ג' אבות אברהם יצחק ויעקב ואית דאמרי ג' בני קרח ואית דאמרי חנניה מישאל ועזריה נמצא שיעור הדס וערבה טפחים ומחצה שהם עשר גודלים לתת רמז לאדם מ"ש רבינו בשעת פטירתו פשט עשר אצבעותיו

ממקור חיים

ואמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי מהם אפילו באצבע קטנה ושיעור שדרו של לולב י"ג אצבעות והרמז כי על ידי מעשה המצות יזכה האדם לי"ג נהרי אפרסמונא דכייא ויש אומרים ששיעור שדרו של לולב י"ד גודלים ר"ל כי יד הקב"ה פתוחה לקבל שבים ויזכה לכך ויש אומרים ששיעור הדס וערבה י"ב כי העיקר המעשה על ידי פרקי הידים ששה ושוקיו עמודי שש ויש דברים שאדם אוכל פירותיהן ואין להם שיעור למעלה להגיד כי שכר המצות אין לו קץ למעלה וי"א שאפילו הוסיף בהדס וערבה עד כמה לעולם צריך שיהיה שדרו של לולב למעל' מהם לתת כבוד לתורה כמשחז"ל יש בני אדם שיש בהם תורה ואין בהם מצוה ודוגמתו הלולב : וראוי לתת חלק במעשה אלה המצות מהו הסוד שלהם הגורם למעלה וכך היה אומר שיעור הדס וערבה ב' טפחים והענין בקיצור נמרץ כי להיות שארבע מינים הללו תלויים בשמו יתברך כמשחז"ל פרי עץ הדר זה הקב"ה וכו' כצ"ל לכן יהיה הרמז בהם בכל ענין כי הנה ההדס שהוא מקביל לאות יוד שבשם צריך להיות עבות כי השלש הדסים כנגד ג' אותיות יוד וכאשר הם עבות אז הם מקבילים למלוי שהם יוד וא"ו דל"ת תשע' והערבה כנגד אות ה"ה לכן הם שתים והם ד' עלים כנגד מלוי ה"ה ה"ה והלולב כנגד אות ו"ו ולכן צריך להיות עודף עליהם ר"ל כנגד שנים שהם שני ווין והאתרוג צריך להיות כבילה היינו י' שהוא ב"פ ה' והנה המכוון בזה יקרא בן להקב"ה לפי כי הויה זו עולה בגי' בן והנה גם בשיעורים הללו יהיה בהם רמז כי שיעור שני טפחים של הדס וערבה היינו בסוד וכל בשלים ונאמר ושלישים על כולו היינו שני שלישים ושדרו של לולב ארבעה שני שיעורי' כי כן הצדיק יש בו ב' בחינות כמ"ש פרשת משפטי' דף ק"י ז"ל אית משכיל ואית משכיל אית משכיל לעילא ואית משכיל לתתא והיינו מ"ש כדי שיהיה הלולב עודף על ההדס טפח ז"ל פ' בלק דף ר"ד ז"ל ומספר את רובע ישראל רבעות מן מדידו דישראל איהו ברית אמאי אקרי רובע אלא שיעורא דגופא ד' בריתות הוי בשיעורא דיליה וברית רובע איהו בשיעורא דמדידו דגופא ולכן בא זה השיעור כדי שתדע ותשכיל ממולא דבר זה כי הלולב שהוא בסוד הצדיק עודף ועולה למעלה מן ההדס שהוא סוד האבות ג' כל קו הימין שהוא עולה עד מוחא עילאה כנז' שם פ' משפטי' חזר והגיד כי כל הנזכר השיעור זה באמה בת חמש טפחי' הוא סוד משחז"ל עץ החיים מהלך ת"ק אמה וכל זה הוא בסוד קו המדה שהוא ע"י כל מעשה המשכן ובנין ב"ה כמו ששנינו ב' אמו'ת היו בשושן הבירה אחת של חמש ואחת של שש וסוד הדבר הוא מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קמ"ה ז"ל ויהי שירו דא שיר השירי' וכי ה' ואלף הוא שיר השירים ודאי הכי הוא חמשה אינון תרעין דמתפתחין במלכת דשלמה דיליה ואינון חמש מאה

ושיעור של לולב י"ו גודלים : [ג] אין להם שיעור למעלה ויש מי שאומרים שאפילו הוסיף באורך ההדס והערבה כמה צריך שיצא שדרו של לולב למעלה מהם טפח :

תרנ"א. נטילת הלולב וברכתו ובו ט"ו סעיפים :

[א] מצות ד' מינים שיטול כל אחד לולב אחד וב' ערבות וג' הדסים ומצוה לאגדם בקשר גמור דהיינו ב' קשרים זה על זה משום נוי ויכול לאוגדם במין אחר ואם נשרו מהעלין בתוך האגודה בענין שמפסיק אין לחוש : ואם לא אגדו מבעוד יום או שהותר אגודו אי אפשר לאוגדו בי"ט בקשר גמור אלא

טור ברקת

מאה שנין דאילנא דחיי חמשין שנין דיובלא ואלף דא איהו חתן דנפיק מסטריה. ואיהו ירית כל אינון חמשה למיתי לגבי כלה וכו' והיינו סוד אמה בת ה' טפחים היינו ת"ק שנין דאילנא דחיי ובת שם רמז לחתן הנזכר היינו ה' ואלף ולכן כאשר אמה זו נעשית בת ששה שהסוד זה הוא כי אימא עילאה היא מתפשטת בעץ החיים ת"ק אמה היינו מ"ש בזוהר ובתיקונים אימא עילאה עד הוד אתפשטת ואמנם גם נמשך למטה עד הצדיק ואז יהיה סוד שש טפחים כנגד יוסף הצדיק שהוא ששי ומאחר כי אמה זו נתפשטה ונעשית בת ו' טפחים לכן נעשה השיעור באופן אחר כי הנה נמצא שיעור הדס וערבה ב"ט ומחצה לפי כי כל אחד מהם מתפשט ונעשה בסוד שלשה שלישים שהם עשר גודלים לפי כי אין קדושה פחותה מי' ושיעור שדרו של לולב י"ג גודלים כי כן כאשר הוא נגדל ת"ת ישראל וירית לאבא ואימא אז ירית נמי י"ג מכילן דרחמי ויש מי שאומר ששיעור שדרו של לולב וד' גודלים להודיע כי יד ה' עשתה התפשטות זה בחמש אצבעות שלה שהם סוד חמש בריחים שפירש הינוקא פ' בלק דף קפ"ו וז"ל כתיב ועשית בריחים עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן האחד וכו' וכתיב והבריח התיכון וכו' ואינון חמש בריחים דאקרון חמש מאה שנין דאילנא דחיי אזיל בהו וברית קדישא אתער בחמש אצבען דידה וכו' ועל דא כל ברכאן דכהנא באצבען תליין פריסו דידא דמשה על דא הוה וכו' ולכן על כל אלה יהיה כרמז של מי שאמר י"ד גודלים על עיקר זה וי"א ששיעור הדס וערבה י"ב גודלים ויהיה הסוד שלהם מ"ש בזוהר פ' ויחי דף רמ"א · וז"ל תו תריסר תלת קשרין דדרועא ימינא חסד חסדים תלת קשרין דדרועא שמאלא גבורה גבורות תלת קשרין בירכא ימינא נצח נצחים תלת קשרין בירכא שמאלא הוד והודות הנה נתבאר מן המאמר כי ההדס שהוא בסוד הזרועות והערבה שהוא בסוד הנצחים הם י"ב והיינו י"ב גודלים כשנכללים זה עם זה חתן וכלה כי מאחר שנעשה הכל באמת בת ששה טפחים אשר נת' לו האחד המיותר הוא כנגד החתן דנפיק מאותם חמש מאה שנין ולכן יהיה אלו י"ב גודלים שנכללים זה עם זה חתן וכלה כאמור ושיעור של לולב י"ו גודלים והרמז כי הנה הוא בעצמו כולל עשר כי לא סגי בלאו הכי ות"ק דאילנא דחיי אזיל ביה ואחת נוספת לצדיק דנפיק מיניה והנה קיימנו כל דברי חז"ל כי נמצא בהם סוד גדול : [ב] אין להם שיעור למעלה וכו' בענין האורך שלהם וי"א אפילו הוסיף בהדס וערבה כמה צריך שיהיה יוצא שדרו של לולב למעלה

ממקור חיים

מהם טפח פטפוטי בלים יש כאן דאיתא בזוהר פרשת תצוה וז"ל עץ דכל הדורא דגופא ביה תלייא ודא איהו עץ עושה פרי כפת תמרים הכא אתכלילת אתתא בבעלה בלא פירודא כפות תמרים כחדא וענף עץ עבות תלתא ועלין דיליה דא בסטרא דא ודא בסטרא דא וחד דשליט עלייהו ערבי נחל תרי דלית להו ריחא וטעמא כשוקין בבני נשא ובגין כך לולב נטיל כולהו כחוטא דשדרא קיימא דגופא ומה דנפיק לבר טפח הכי הוא בגין לאשלמא ולאפקא כלא ולשמשא כדקא חזי וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי טפח העודף צריך להיות יוצא למטה כדי לשמשא כדקא חזי אמנם הראשונים הבינו המימרא דר' יוחנן שאמר שדרו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח הבינו כי כונת ר' יוחנן שיצא מן ההדס מלמעלה ולא היא אלא כמ"ש בזוהר רב ייבא סבא ע"ה שיצא מלמטה לשמשא בנוקבא שהרי שם משימים האתרוג לחבר חתן וכלה אמנם למעלה מה מועיל שיצא משם הלולב ואני לא באתי להכריע ח"ו רק להודיע דרך ה' ליראי שמים שיצא ידי כולם כי הנה לכן אני מפרש כל הסברות הללו די"א ולכן ראוי שיצא הלולב טפח מלמטה כדי לחבר שם האתרוג שהנה נתבאר למטה כי שיעור הלולב ד' טפחים כנגד ד' בריתות שהוא שיעורא דגופא כנזכר בזוהר והאחד מהם הוא טפח שיעורא דברי' ולכן זה יהיה לחברא אתתא בבעלה וגם יניח מלמעלה כנגד מה שעולה למעלה כמ"ש פ' משפטים אית מסכיל לעילא ואית מסכיל לתתא ובזה יהיה יוצא ידי חובתו לדברי הכל :

[א] **מזה** נעמו דברי חז"ל שאמרו רמז בארבע מינים שבלולב וז"ל יש בני אדם שבהם תורה ואין בהם מצוה דוגמא להם לולב ויש בני אדם שיש בהם מצוה ואין בהם תורה ודוגמא להם הדס שיש בו ריח ואין בו טעם ויש בני אדם שיש בהם טעם וריח כאתרוג ויש בהם תורה ומצות ויש בני אדם אין בהם לא תורה ולא מצוה כערבה שאין בה לא טעם ולא ריח אמר הקב"ה לכלותם אי אפשר אלא יקשרו אלו עם אלו ועל ידי כן אני מתעלה שנאמר הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה ולכן יאמר כאן מצות ד' מינים שיטול כל אחד מישראל לולב אחד וב' ערבות וכו' כלומר דאע"ג שאמרו חז"ל רמז לד' מינים הללו כי כל אחד מישראל יש בו מאחת מהנה והם לא כן יעשו להיות הבוחר בתורה ולא במצוה או בהפך אלא מצוה על אחד מישראל לקחת ד' מינים הללו שאם אתה אומר כי הנמצא בו תורה לחוד והנמצא בו מצוה יהיה לחוד וכן כלם א"כ כך היה צריך לעשות כי מי שיש בו תורה יקנה לעצמו

לעצמו לולב אחד והנמצא אתו מצוה יקנה לו הדס והנמצא אתו תרתי לטיבותא תורה ומצוה יקנו לו אתרוג והבור רק יביא הערבה ויעשו הכל קשר אמיץ ולא כן הוא כי ה' לא צוה אלא ולקחתם לכם כל אחד ואחד צריך לעצמו ד' מינים הללו להגיד כי מחוייב כל איש מישראל בתורה ובמצוה ולהיות נמצא בו אהבה עם חבירו ולכן יאמר נא מצות ארבע מינים שיטול כל אחד כדי שידע נמי דברים הנרמזים בהם כי הלולב הוא כנגד חוט של שדרה לומר כי יתבונן בכל הדברים המכוונים לזה בענין סור מרע ועשה טוב ולא יחשוב בדעתו כי בענין סור מרע בלבד מספיק שאם כן הוא למה נברא האדם ולא מתחלה היתה הנפש במקום קדוש תחת כסא הכבוד נקייה וטהורה כאשר אנחנו כל יום מעידים על עיקר זה ואנו אומרים אלהי נשמה שנתת בי טהורה ואם כן תקשי לך למה ממקום קדוש יהלכו אל עולם השפל והרי קדמך הכתוב כי אדם לעמל נברא לעשות התורה והמצות ולכן יתבונן בכל הדברים המקבילים לשדרה מענין סור מרע כי הוא עיקר קיום האדם פן יפסיד גופו ולא יבנה עוד לזמן התחיה ישתדל מאחז"ל לעתיד אאע"ה יושב על פתח גהינם ואינו מניח אדם מישראל מהול לירד בתוכה חוץ משנים דלא מבשקר להו המושך בערלתו והבא על הכותית וזה תלוי בשדרתו של אדם ועוד אחז"ל הכל חיים לעתיד חוץ מן מי דלא כרע במודים עד שיתפקקו חוליות שבשדרה ולענין הטובה נאמר כל עצמותי תאמרנה כי כל אבר נתן בו הקב"ה מצוה כדי שיחיה בה לעתיד וכן לענין ההדס הדומה לעין אינו מספיק שלא יראו זרות ויחדל מלהיות בו עינים רמות אלא יקיים כל המצות התלויות בעינים תפילין והיו לטוטפות בין עיניך ציצית נאמר בו וראיתם אותו ויש ענפים רבים מנו אותם כמה מן הגדולים ולענין הערבה ימנע מן הליצנות שמכלה המשפחה וזעום ה' יפול שם וענין שבועת שוא שנאמר וכלתו ואת עציו ואת אבניו וכו' רכילות ולשון הרע וכיוצא מן הדברים בטלים והעיקר האתרוג הדומה ללב כי לב רע הוא כולל כל הדברים הרעים כמו ששנינו איזו היא דרך רעה שיתרחק ממנה האדם לב רע כי זה הוא בהשואה עם מעשה הרע שנאמר יעזוב רשע דרכו של המעשה ואיש און מחשבותיו ויעשה המצות התלויות בלב ועל הכל יקנה לו לב טוב שהוא דרך טובה שידבק בה האדם והתבונן כונת חז"ל בשני דרשות שאמרו בד' מינים הללו האחת הם רמז ד' מינים לד' אותיות שבשם וז"ל פרי עץ הדר זה הקב"ה דכתיב ביה הוד והדר לבשת כפות תמרים זה הקב"ה שנא' והוא עומד בין ההדסים וענף עץ עבות זה הקב"ה כד"א צדיק כתמר יפרח וערבי נחל זה הקב"ה כד"א סולו לרוכב בערבות ועוד דרשו ענין אחר פרי עץ הדר זה שיש בו תורה ומצוה כפות תמרים מי שיש תורה ולא מצוה ככתוב לעיל וכונת חז"ל בדרשות הללו לומר כי מי שנמצא בו דברים הללו תורה ומצוה הוא נקשר עם הקב"ה כל אחד כפי מה שיעשה בתורה ובמצוה ואותו הדומה לערבה שאין בו לא אחת מהם הרי הוא נקשר עם השאר ולא ימוט ע"י שימצא בו קשר של אהבה כמ"ש ר' עקיבא ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה וכדי שלא יחשוב כי ע"י כן הוא נקשר עם הקב"ה גם שיעשה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם לכן חז"ל דרשו דרשה אחרת ההדס הדומה לעינים האתרוג הדומה ללב לומר כי צריך ליזהר בסור מרע ולפי כי עיקר האדם הוא בד' מינים הללו באיברים הדומים להם לכן בא החיוב בהם מזולתם הלא הם השנים העיקרים העין והלב כך אחז"ל עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה נינהו שלכן נאמר תנה בני לבך לי ועיניך והדוגמא להם ההדס והאתרוג והשלישי מכריע עליהם הוא הדיבור כמו ששנינו לא נחתם גזר דין של אבותינו במדבר אלא על לשון הרע והוא שקול לע"ז ג"ע ש"ד כמאחז"ל וכאלו כופר בעיקר שנאמר שפתינו אתנו מי אדון לנו ולכן בא הדוגמא להם הערבה הדומה לשפתים ולפי כי עיקר בנין הגוף הוא הצלעות וחוט השדרה ובו תלוי כל העבירות לכן בא הדוגמא שלו הלולב וכל זה נהודיע כי העיקר הוא סור מרע ואח"כ ועשה טוב כאלו הד' לעומתם תורה ומצוה ואהבת ריע ובזה יהיה האדם דבק עם הקב"ה בד' אותיות שנאמר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך וזה יהיה על ידי הקשר שנקשרים ד' מינים הללו יחד לכן יהיה נקשר וצרור עם ה' ולכן כל אלו הסיבות אינו מספיק שיהיה כל אחד מביא כפי לימודו בתורה או לעושי מצוה וכו' שהרי כל פרטים הללו כל אדם מתחייב בהם וצריך להם ולכן יאמר מצות כל ארבע מינים שיקח כל אחד מישראל לולב אחד על כל הדברים האמורים כדי להדבק בקונו ושלש הדסים ושתי ערבות על הנחה זו ומצוה לאוגדם בקשר אמיץ שלכן נפשו של אדם בד' חלקים שבו שהם נפש רוח נשמה חיה נקשרים בקרבו ואוזרים ונקשרים עם הקדוש ברוך הוא צרורים בצרור החיים ולכן צריך שיהיה הקשר כפול זה על זה משום נוי כי תפארת אדם הם התורה והמצוה ובכן מתקיים ישראל. אשר בך אתפאר ושוכן בקרבך קדוש ויכול לאוגדם במין אחר כי הנה אין קשר איש הישראלי זה עם זה ועם הקב"ה בד' מינים הללו בלבד כי בכל דבר של מצוה שעושים דבקים בו שנאמר ולדבקה בו ולכן אפי' מין אחד מהני אמנם המדקדקים אוגדים אותו במינו לפי כי אין לך דבקות עם ה' כמו ע"י התורה שהוא דוגמא לה הלולב כנ"ל ואם נשרו מן העלין אל תוך האגודה בענין שמפסיק אין לחוש בענין עוד : ואם לא אגדו מבעוד יום וכו' אי אפשר לאוגדו אלא בעניבא הנה גם את זה אינו צריך מי שאוגד הלולב במינו אלא בכל שעה אוגד אותו מפני דלא שייך בזה קשירה : אמנם לענין הרמז הנמצא בזה הוא הנגלה כי צריך כל איש הישראלי להנהיג עצמו בדרכי ה' במדות הטובות הנקרא דרך ה' מיום שעמד על דעתו עד מקום שיהיה כל דרך המתנהג בה אצלו כקטן גמור והם הדברים הצריכים יותר הרמוזים בארבע מינים הללו ראשונה בענין הלולב שעולה בגי' חיים כנ"ל יתבונן להיות שפל רוח ולבו מכוון למעלה לאביו שבשמים וכל העלים שלו יהיו דבוקים כל מעשיו יהיה דבוקים עמו ע"ש בכל דרכיך דעהו והנלוה אליו הוא הערבה שיהיה ערב על בני האדם בכל מעשיו ולא יהיה מאותם הפרושים לובשים שחורים מתרחקים

אלא אוגדו בעניבא: [ב] יטול האגודה בידו הימינית ראשיהם למעלה ועיקריהם למטה והאתרוג בשמאלית: אטר

מתרחקים מדרכי בני אדם כמ"ש הר"ס במז"ל ויקיים אתהלך בתוס לבבי בקרב ביתי ויהיה ערב בדבריו אוהב שלום ורודף שלום בשפתיו הדומים לערבה מנחם אבלים ועניים נכודים בשפתיו מוכיח אדם בדברי ערבות לומר לולי הערבות לא הוצרכתי לומר לך ללמד זכות על כל אדם אז למוכיחים ינעם כי המונע התוכחה נענש בנגעים כדאיתא בזוהר פ' תזריע דף מ"ו ע"ש והוא הנגלה אגלי בפ' כל עמל האדם הצדיק (קהלת ו') הנקרא אדם לפיהו לפי שספה ברשותו לא יחפוץ להוכיח ויבא לו עמל בנגעים וזה יותר רע ומר מן המדבר לשון הרע דאלו המדבר לה"ר לוקה בנגעים ומתכפר לו אבל הלוקה בנגעים מפני שלא הוכיח נהי כי נתכפר לו אבל וגם הנפש לא תמלא שהרי אינו מקיים המצוה ונאמר ויהי האדם לנפש חיה ת"א לרוח ממללא כי עיקר בריאת הנפש לקיים המצות כדלעיל והמונע המדות והתוכחת לא השלים נפשו נמלא מונע התוכחת דבר רע וכן שינו אוהב את התוכחות וכל התשנה תלויה בשפתים ועוד יהיה פונה לימין אל ההדס שיהיה קונה שם טוב עם כל זאת לא תשבע עינו מלהשגיח בתורה ובמצוה כי ירצה עני לחונן אותו כי תראה ערום וכסיתו וסמוך ללולב ומינים אלו לב טהור דוגמת האתרוג שנאמר לב טהור ברא לי ה' לרחם על דל והלך לדון האדם לכף זכות וכיוצא בדברים הללו כי אין להם שיעור וכל זה יקנה לעצמו ויהיה נקשר בהם בעבותת אהבה בחבלי אדם מבעוד יום מזמן הבחרות עד שיהיה כל זה דרך טבע אללו כאגד של קיימא אמנם אם לא אגד אותו מבעוד יום בזמן הבחרות או שהותר אגודו ואח"כ לפי רוב השנים היה מתרפה במלאכתו אי אפשר לאגדו בי"ע שנו הוא יום המיתה כאשר מפורש בהלכות יו"ט הדק היטב כי הנה ביו"ט שקרוב יומו אי אפשר לו לקיים כל אלה הדברים ולכן אע"ג כי לא יכול לקשור אותם עוד אלה הדברים עמו בקיין יעשה בעניבה ואל יניח אותם לגמרי לטוב לו כאמור אמנם לענין מי שאוגד הלולב במינו כאמור שהרמז לזה משחז"ל ג' מדות טובות נמלאו ביד ישראל בייישנים רחמנים גומלי חסדים דהיינו קשר אמיץ במינו של איש הישראלי אע"ג שלא אגדו מבעוד יום בזמן הבחרות גם עד זקנה ושיבה עוד יחזור ויקשור אותם עמו לפי כי זה דרכם של ישראל לא יפסק מהם: [ב] יטול האגודה בידו הימנית וכו' נפי שנאמר אורך ימים בימינה למיימינים בה בתורה ובמעשה המצוה לקיים בכל דרכיך דעהו ולכן יטול האגודה בימין הוא ענין כל הדברים טובים לאחר שהרגיל עצמו בהם לריך שיהיה כונתו לשמים ולכן אע"ג כי נתחלה עשה לסברת ר"א לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה לכן לאחר שעשה זה האגד באיזה אופן שיהיה עתה יטול האגוד בידו הימנית ראשיהם למעלה לרמוז כי כל כונתו לשמים ומה גם אם יודע כונת הלולב ומיניו בלי ספק כי אז ראשו של לולב למעל' כדלקמן וראש האדם עצמו מתעלה ופנה למעל' ועיקרים' למטה כי כך כח כל המצות שלמעלה עושים רושם גדול ע"י הפורש שלהם כמשחז"ל הידעת חקות שמים אין לך כל עשב ואילן שאין ממונה עליו מלמעלה מלאך ומזל וכוכב ונוסף על הכל ד' מינים הללו כי אין ממונה עליהם שר ולא מלאך ולא מזל זולת הקב"ה כי הוא כונת חז"ל כמ"ש פרי עץ הדר זה הקב"ה וכו' כפות תמרים זה הקב"ה וכו' כלו' זה הקב"ה הממונה על כל א' מהם אין עוד מלבדו כאשר פירשתי בפי' התורה וז"ש ולקחתם לכם קחו מקח טוב זה הקב"ה ביום ראשון כל הדברים שנקרא ראשון כמשחז"ל הקב"ה אני ראשון וכו' ולכן כל אגודה זו ראשיהם למעלה כי מאחר כי איש הישראלי מכוין דעתו ועושה קשר במינים הללו בכונה טובה אשר יעשה אותם האדם לקשור עצמו בכל ד' בחינותיו נפש רוח נשמה חיה במצות הללו ויקשור עצמו עם האבות והאמהות הנדמים בהם כנזכר במדרש וכוון לחקר אבותם למה צוה הקב"ה להביא מינים הללו בחג הסוכות לתקן העון אדה"ר שהיה בד' מינים הללו שחטא בלבו כנגד של אתרוג שאכל ממנו וחשב מחשב מינות וחטא בעין ותרא האשה הוא הדוגמא להדס ונמשך אחריה בערבי נחל וחטא בשפתיו ואמר האשה אשר נתת עמדי ועוד חטא להיות מושך בערלתו שהוא דוגמת הלולב לשדרו של אדם וכן ישראל שבו על עון אבותם כמשחז"ל בפ' והמה כאדם עברו ברית והפרו ברית מילה וטמאו אותו בשכבת זרע שאינה שלהם וחשבו בלבם שנאמר כחשו בה' ובשפתותיהם ויאמרו לא הוא אין להאריך בדברים הללו סוף דבר כי כאשר יתקן האדם הלולב ומיניו יכוין לתקן כל ענייניס הללו ומה גם כי אין לך אדם שלא היה נכלל בגופו של אדה"ר בגופו ובנפשו כנ"ל ומה גם עתה מי יאמר זכיתי לבי מן המחשבות טהרתי מחטאתי דמעשה ולכן זאת תהיה הכונה הנכונה בתחלה כאשר יקח הלולב ומיניו לתקן כל העונות והפשעים הנזכר ואני ראשון לכל בענייניס אלו ואח"כ יעשה כלם אגודה אחת ויכלול הערבה עמהם בעבור הערבנות ומה גם אולי למד אדם ממעשיו אז יקשור עצמו עמהם כאלו נקשר ועומד לפני הסנהדרין לדון אותו בארבע מיתות ב"ד כי כן ד' מינים הללו נרמזים בהם כשחז"ל במדרש ואחרי טהרתו אז ידביק נפשו רוחו ונשמתו עם האבות והאמהות שבהם נרמזים במינים הללו כנ"ל ואז יהיו כלם מרכבה להקב"ה ככתוב אגלי בפ' ששם עלו שבטים שבטי יה (תלים קכב) הראובני השמעוני שם יה מעיד בהם ולכן שם עלו מרכבה בערך שהאבות הם המרכבה וכן שם יה עדות לישראל כמשחז"ל איש ואשה זכו שכינה ביניהם י' באיש ה' באשה להודות לשם ה' והיו כלם אגודה אחת עם קונם ומתקיים באיש העושה כל אלה והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך (שמואל א כה) כלומר בעודו בחיים בעה"ז הוא צרור בצרור החיים דבק עם ה' אלהיך והרי כי בזה ראשיהם של מינים הללו למעלה בכמה פנים כדבקות הקב"ה אשר צוה עליהם והוא הממונ' עליה' ועיקריה' למטה סוד סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וזאת

תורת

[ג] אטר נוטל לולב בימין כל אדם ואתרוג בשמאל כל אדם דבתר ימין ושמאל דעלמא אזלינן ולא בתר ימין ושמאל דידיה : [ד] גידם שאין לו יד נוטל לולב בזרועו וכן האתרוג : [ה] יברך על נטילת לולב ושהחיינו קודם שיטול האתרוג כדי שיבא עובר לעשייתו או יהפוך האתרוג עד שיברך : [ו] לא יברך שהחיינו בשעת עשיית לולב אלא בשעת נטילתו : [ז] אם עשה בית יד ונתן בו הלולב ונטלו שפיר דמי דלקיחה על יד דבר אחר שמה לקיחה ובלבד שיהא דרך כבוד אבל אם אינו דרך כבוד כגון שנתן הלולב בכלי ונטלו לא יצא ואם כרך עליו סודר ונטלו או שכרך סודר

טור ברקת

תולת האדם האוגד הלב על כונה זו אשרי אנוש יעשה זאת בלי ספק מתקיים עליו כל הנוטל לולב באגדו וכו' מעלה עליו הכתוב כאלו עלה לירושלים העליונה ובנה מזבח העליון והקריב עצמו עליו קרבן לכפר על כל עונותיו כל אגד זה יטול בידו הימנית והאתרוג שהוא כנגד הלב יקח בשמאלית כדי להכניע לב השמאלי והיצר הנתון בתוכו ולקרבו לעבודת ה' מה שאמרו חכמים ז"ל בכל לבבך בשני יצריך ביצר הטוב וביצה"ר להיות עבודתו שלימה : [ג] אטר נוטל לולב בימין כל אדם וכו' כי אין זה דומה להנחת תפילין דהתם כתיב על ידכה יד כהה אבל הכא לאו בתר ימין ושמאל דידיה אזלינן אלא ימין ושמאל של כל אדם והרמז לאיש שהוא חוטא הנקרא אטר יד ימינו לפי שנאמר כל אשר תמצא לעשות בכחך עשה דהיינו יד ימין שבה הוא הכח כלו שיעשה כל מעשיו לסטרא דימינא דרך ישרה שיבור לו האדם וזה החליף דרך ישרה והלך לצד שמאל בעונו ויכל בזה ימיו לכן עתה בשובו לעשות מצות קונו על פי הדברים האמורים יקח הלולב ומיניו לצד הימין ממש בדרך התשובה כי כן ימינו של הקב"ה פשוטה לקבל שבים והיינו יד של כל אדם רצה לומר יד הפשוטה לכל האדם וגם עד זקנה ושיבה מקבל : [ד] גדם שאין לו יד היינו המחוסר במצות כי האטר הוא המחליף שמאל בימין כדאמרן אשר לא טוב עשה אמנם מי שלא פשט ידיו במצות נקרא גדם בלי ספק נתחסר באיברי הנפש ובפרט במעשה הצדקה שהיא שקולה כנגד כל התורה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות לתת מחצית השקל וכו' כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה ולכן יתקן עצמו ויקח הלולב בזרועו וכן האתרוג : [ה] ויברך על נטילת לולב ושהחיינו קודם נטילת האתרוג כדי שיהיה מברך עובר לעשייתו כי כן הוא בכל מצות התורה גם בקריאת התורה כי טוב לברך לה' כי הוא אשר בחר בנו קודם בואנו לעולם מזמן של אאע"ה שנאמר אתה ה' אשר בחרת באברהם וניסף עוד בחר בנו מהיות גוי מקרב גוי ובחר בנו לתת לנו התורה והמצוה עובר לעשייתן קודם שאמרנו נעשה ונשמע שנאמר ויאמר ה' למשה כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל ולכן זכר לדבר כי הקדוש ברוך הוא המתחיל לקרב אותנו וכך הוא מדתו לעולם שנאמר האלהים מקרב אני ולכן מברך עובר לעשייתן קודם שיטול האתרוג ולא ידעתי מה מועיל שיהפוך האתרוג שהרי אפילו נטלן אחד אחד יצא והרי כבר נטל הלולב אמנם היותר נראה אם אין זולתו לתת אותם בידו תחלה ואחר כך יברך ויטול אותם ואם לא יקח שיניח בידו השמאלית ויברך על נטילת לולב ויקח הלולב בימין ויברך שהחיינו והרי האתרוג נשאר בידו השמאלית

ממקור חיים

והיותר טוב מזה שיהיו שניהם לפניו מונחים על הארץ או בדבר אחר ויברך ואח"כ יקח אותם בידו ולמה יעשה תקנות מאחר דאפשר בלאו הכי ואמנם יש טעם לענין הברכה לפי כי כאשר יעשה האדם מצוה ראוי והגון הוא להמשיך ברכה לכל העולם דאף על גב שאחז"ל שכר מצות בהאי עלמא ליכא היינו לעצמו אבל מביא טובה לעולם הלא זה דברי בפסוק כי ישר דבר ה' (תהלים לג) אבל יש דבר כמו זר נחשב כי וכל מעשהו באמונה בהקפה לעולם הבא אמנם אוהב צדקה ומשפט גורם כי חסד ה' מלאה הארץ מביא טובה לעולם וזהו מה שאמר שאול לשמואל עליו השלום ברוך אתה ה' הקימותי את דבר ה' רצה לומר יודע אני שאין בי כח לברך אותך אבל לפי שעתה עשיתי מצוה יש בי כח לברך ולכן ברוך אתה לה' משום כי הקימותי עתה את דבר ה' וכן המברך בארץ מתברך באלהי אמן : [ו] לא יברך שהחיינו בשעת עשיית לולב גם בזה יבא ענין הרמז להודיע כי העולם הזה אינו כלום גם חיים של עה"ז אינם חיים ולכן בא הרמז במעשה הלולב כי הדוגמא שלו בריאת האדם בעולם הזה שהסדרה שלו רומזת אל הלולב בשעת מעשה שלו לא יברך שהחיינו כי מה האדם בעוה"ז אדם להבל דמה אמנם אימתי ראוי לברך שהחיינו לזמן התחיה כי אז הוא עולם שאין בו מות שנאמר בלע המות לנצח והחיים הם נצחים וקיימים ולכן הדוגמא שלו בגשמי הוא ענין נטילת הלולב אז מברך שהחיינו וכן נמי כאשר יקום האדם וינטל מן הקבר שנאמר בפתחי את קברותיכם והעלה אתכם לא"י אז ראוי לברך שהחיינו ודאי וקיימנו לעד : [ז] אם עשה בית יד ונתן בו הלולב וכו' חזר והגיד על מעשה הצדקה שנאמר בה פתוח תפתח את ידך כי היא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה וגם לזמן התחייה שלכן נאמר פתוח תפתח בכפלים רצה לומר בעבור הצדקה תרויח שתי פתיחות זה יצא ראשונה בשעת מיתה הצדקה פותח הדרך לפניו ואין מעכב שטן ולא פגע רע לפי שנאמר יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות כך אמרו חכמים זכרונם לברכה משל לשני דרכים האחת דרך ישרה כמה אמות ואחר כך כולה מליאה קוצים וצרורות ואחת בהפך כמה אמות קוצים וצרורות ואחר כך כולה מישור שלכן אמר התנא איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם (משנה) לפי כי בשני הדרכים יש דרך ישרה רק כי האחת הוא מעט. דרך ישר לפניו ואחריתה דרכי מות אמנם האחרת הישרות הוא לבסוף ולכן אמר התנא מתיירא אני שלא יגיע לך כענין ר' יהושע שאמר לו התינוק זו קצרה וארוכה וזו ארוכה וקצרה ותפס הקצרה הראשונה והוצרך אחר כך לחזור בו ולכן הנני מודיעך מעכשיו איזו משני דרכים הללו ראוי להקראת דרך ישרה

טור ברקת

ישרה שיבור לו האדם מלא לו צדק בעצם הנפש כל שהיא תפארת לעושיה בגירסא לעושה לבורא יתברך ותפארת לו נמי מן האדם הוא מעשה הצדקה לפי כי על ידי הצדקה אפילו אותו מעט מן הדרך הטוב שיש בו קוצים וצרורות דהיינו מקטרגים נדחים מפני הצדקה שנאמר והלך לפניך צדקך הוא המלאך שנברא בכל פעם שעושה אדם צדקה הרי פתיחה אחת והשניה תפתח לזמן התחיה שנאמר בפתחי את קברותיכם אתו המלאך מרקד לפניו את הדרך עד באו לארץ ומקבל נשמתו כמלא שאת' מרויח שתי פתיחות את ידך בענין התחיה שנאמר בו יד כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה בזו היתה עלי יד ה' ולכן אמר בענין הגשמי אם עשה בית יד כי הרמז הוא על הצדקה הנעשית ביד ונתן בו הלולב שהדוגמא שלו שדרת. האדם ובנין הגוף ונטלו שפיר דמי דלקיחה שאמר הכתוב ולקחתם לכם רצה לומר לעצמיכם על ידי דבר אחר מעשה הטוב שמה לקיחה ובלבד שיהיה דרך כבוד שנאמר רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד (משלי כא) דמאחר שהוא נותן הצדקה בדרך כבוד וערום יכסה בגד הנקרא כבוד כההוא דרבי יוחנן קארי למניה מכבדותי לכן ימצא כבוד כאשר יקום לזמן התחיה ימצא בגדים נאים לכבוד ולתפארת ומה גם ימצא בגן עדן חלוקא דרבנן לו לכבוד. אבל אם אינו דרך כבוד כגון שנתן הלולב בכלי ונטלו לא יצא היינו הרמז למה שאמר הכתוב וכלי כליו רעים (ישעיה לב) דאלו הנדיב מה כתוב בו והוא על נדיבות יקום בעבור הנדיבות יקום לזמן התחיה ואפשר שאין לו צריך גלגול מחילות אלא יקום על רגליו והתהלך בחוץ על משענתו כמש"ה עוד ישבו זקנים וכו' ואיש משענתו בידו אמנם וכילי שלא עשה צדקה כהוגן כדבעי למעבד כליו רעים האיברים שלו הם רעים וחלושים לא יוכל לעמוד לזמן התחיה כי זש"ה נבל הוא ונבלה זו עשה עמו כי לא יוכל לעמוד בכלים שלו הם האיברים שלכן אמר נתנו הלולב הוא הגוף שלו ואין לו לב להטיב לעצמו לא יצא אפשר כי לא יצא מן הקבר ואם יצא לא מעצמו ואם כרך עליו סודר ונטלו היינו מצות ציצית או שכרך סודר על ידו לזולת יש אומרים דלא יצא אף על גב דכתיב הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טליך היינו הציצית שיזכה בו לתחייה יש אומרים כי לא יצא מעצמו מאחר שחטא בקפיצת יד לא תעלה לו יד של התחיה לצאת מן הקבר מעצמו אלא מתגלגל: [ח] ינענע בשעה שמברך וכו' מאחר שהנחנו כי המצוה מועלת לאדם מיד אחרי מותו וגם לזמן התחיה ראוי להתבונן מה שאומרים חכמים זכרונם לברכה בפסוק כל עצמותי תאמרנה כי כל אבר שבאדם יש בו מצוה אחת להועיל לו לעמוד בזמן התחיה ולכן ראוי לו לאדם לנענע

טור

סודר על ידו ונטלו יש אומרים דלא יצא: [ח] ינענע בשעה שמברך וכן ינענע בהודו לה' פעם אחת ובהודו לה' שבסוף שכופלים אותו ש"ץ והציבור מנענעין שני פעמים וכן באנא ה' הושיעה נא מנענע שני פעמים לפי שכופלים אותו: [ט] הנענוע הוא שמוליך ידו מכנגדו והלאה וינענע שם שלשה פעמים בהולכה ושלשה פעמים בהובאה ואח'כ מטה ידו לצד אחר ועושה כן וכן לכל צד מארבעה צדדין ומעלה ומטה: [י] יקיף דרך ימין בנענעו מזרח דרו' מערב

ממקור חיים

הלולב שהוא דומה לצלם אדם בשעה שמברך כי זה יהיה כדאי לתת בו ענין הרגשה לברך ליוצרו בקבר ונפשו תברך לפניו בגן עדן ומה גם לזמן התחיה שנאמר שאמרנו גם לעתיד ולכן ינענע נמי בהודו לה' כי גם בגן עדן הוא יתן הודאות להקדוש ברוך הוא ובהודו לה' שבסוף גם ינענע שהוא רמז על זמן התחיה שהצדיקים מודים להקדוש ברוך הוא ומתפללים שנאמר אך ישרים יודו לשמך וכו': [ט] הנענוע הוא שמוליך ידו מכנגדו והלאה וכו' עוד חזר והגיד על אורך הנענוע שיהיה שלשה פעמים לרמוז על סוד הגלגול שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר ועיקר הנענוע הוא לרמוז כי אינו מאותם הסברות החושבים כי הגוף הראשון לא יקום לזמן התחייה מאחר שלא השלים כל צרכו ולא מאותם החושבים כי לא יחיה זולת הגוף האחרון שנתקן אלא כלם יקומו כל הגופים כדאיתא פרשת משפטים כי אפילו לא עשה זולת מצוה אחת יקום ויחיה והרי הוא מתעסק במצות לולב שדומה לשדרה שהוא עיקר האדם לזכות לתחיה ולכן מנענע לארבע רוחות העולם רצה לומר דאף על גב שנאמר כארבע רוחות השמים פזרתי אתכם הרי נאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' היינו שמקבץ עפרו ומשם יקחך והביאך אל הארץ וכו' ולמעלה ולמטה דהיינו הנשמה מלמעלה והגוף מלמטה: [י] יקיף דרך ימין וכו' דהיינו מהלך השמש שהוא יוצא מצד מזרח ונאמר הולך אל דרום סובב אל צפון ונאמר סובב סובב ועל סביבותיו שב הרוח כלל הדברים כי המנהג האמיתי על דרך האמת כך צריך להיות בראשונה הולך אל דרום הוא הימין סובב אל צפון אחר כך מנענע לצד מזרח אחר כך מנענע למעלה ואחר כך למטה ומסיים במערב ויש טעם לדבר בדרך רמז כי הנה מאחר כי כן הנענוע הוא כדי לדחות טללים רעים אין לך מי שהוא דוחה אותם אלא בחינת הימין כדאיתא בזוהר בפסוק ואל זועם בכל יום זעום אינו אומר או נזעם אלא זועם הוא פועל יוצא לפי כי בכל יום יעיר בבקר בבקר וזועם למאריהון דדינין שאולי כן היה העולם מתמוטט וסימן לדבר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו הבקר אור והאנשים שולחו המה וחמוריהם ולכן מנענע לצד דרום לעורר בחינת אל. הנזכר לדחות טללים רעים ואחר כך הולך אל צפון כי משם הם כל דברים הרעים לעכב אותם ולדחות אותם שנאמר מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ ולפי שהקדים הנענוע לצד ימין ונתעורר חסד אל מתמתק סטרא דצפון ומטיב עמנו שנאמר אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי ומהו נותן הטוב הגנוז בו לצדיקים שנאמר מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ואחר כך חוזר למזרח לפי כי אז מתקיים כי הנה החושך של צפון יכסה ארץ ועליך יזרח ה' מן המזרח

מערב צפון: [יא] צריך לחבר האתרוג ללולב בשעת נענועו ומנענע בשניהם יחד: [יב] ד' מינים הללו מעכבים זה את זה שאם הסר לו אחד מהם לא יברך על השאר אבל נוטלם לזכר בעלמא ואם היו ארבעתם מצויים אצלו ונטלן אחד א' יצא: [יג] אם חסר לו א' מהמינים לא יקח מין

במזרח ואח"כ מנענע למטה להוריד אותה השפעה עלינו לאנה ומקיים נהכי למערב להודות לשם ה' כמ"ש חז"ל שכינה במערב והיה לעת ערב יהיה אור: [יא] צריך לחבר האתרוג ללולב בשעת נענועו ומן הטעם האמור כי האתרוג דומה ללב ולכן צריך שיהיה מחובר עם המינים הללו כדי שיהיו כל מעשיו מכוונים לשמו של הקב"ה כי זה יהיה בשעת הנענוע כולל כל הכוונות האמרים בלולב ובמיניו שהם דוגמא לשדרה ולעיני' ולשפתים ומה תועלת ימצא לאדם אף על גב שיעשה כל המצות האמורות באיברים הללו אם אין לבו שלם עם ה' אלהיו ולכן צריך לחבר האתרוג עם הלולב ומיניו בשעת הנענוע ומה גם לענין הגלגול ורמז של התחיה וכל הדומה לזה צריך לנענע שניהם יחד ולעולם אין להפריד האתרוג מן הלולב משעה שמברך עליו עד סוף כל דבר התפלה ואפילו אם עולה לקרא בתורה מעלה אותם עמו עד אחר שיעשה הושענא לא יסירו מידו ולא יפריד האתרוג מן הלולב אפילו רגע אחד: [יב] ארבעה מינים הללו מעכבין זה את זה וכו' מפני שכבר נתבאר למעלה כי ארבעה מינים הללו כל אחד מהם הוא יורה על ארבעה דברים הם הדרשות אשר חכמים זכרונם לברכה הגידו הא' הוא להקדוש ברוך הוא פרי עץ הדר זה הקדוש ברוך הוא דכתיב ביה הוד והדר לבשת והדרך השני הרמז לאבות פרי עץ הדר זה אברהם שהדרו הקדוש ברוך הוא בזקנה וכו' הדרך השלישי באמהות פרי עץ הדר זו שרה שהדרה הקדוש ברוך הוא בזקנה שנאמר אברהם ושרה זקנים וכו' והרביעי בסנהדרין ועוד דרשו חכמים זכרונם לברכה אלו ישראל פרי עץ הדר מי שיש בו תורה ומצוה וכו' וכבר נתבאר למעלה הרמז של כל אחד מהם בפרט ובכלל ולכן ימצא כי מכל צד של דרשה כל אחד מעכב אם תאמר שחלק אחד מישראל בטל אי אפשר וכן נמי לענין הסנהדרין והאמהות והאבות אי אפשר לפחות אחד מהם מכל שכן בענין שנרמז להקדוש ברוך הוא בארבע בחינותיו איך יתכן להיות פחות מארבע מינים ונוסף עוד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה שהם כנגד ארבע איברים שבאדם הלב והעין והשפתים והשדרה שהם עיקר האדם לענין החטא ובאלו המצות יעזוב רשע דרכו ועוד גם יש בזה רמז לענין ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש ותשובה עם כל אחת עבר אדם על מצות עשה ועשה תשוב' לא זז משם עד שמוחל לו שנאמר שובו בנים שובבים עבר על מל"ת ועשה תשובה תולה ויוה"כ מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם וכו' עבר על כריתות ומיתות ב"ד ייסורין תולין וכו' שנאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם אבל חילול ה' עד המיתה והנה יש לרמוז אותם בארבע מינים הללו כי האתרוג הוא התשובה למי שעבר על מ"ע הנקרא פרי עץ הדר ע"ש הדר הוא לכל חסידיו כפות תמרים תקנת העובר על מל"ת שלכן נאמר צדיק

כתמר יפרח ענף עץ עבות תקנת העובר על כריתו' ומיתות ב"ד שנעשה עבות החטא משולש כד"א ויעבתוה ותקנת חילול ה' הרמז לערבה שנאמר סולו לרוכב בערבות שפך ממה שנתחלל ש"ש על ידו ולכן בהיות נמצאת התשובה זו הכללית בישראל אז מתעורר כל אחד לתקן אשר חטא בארבע איברים עינא ולבא שהם תרי סרסורי דעבירה כנגד האתרוג והדס ואשר חטא בחוטא השדרה כנגד הלולב ואשר דבר סרה בשפתיו הם הערבה ואז כאלו נדון לפני הסנהדרין כדאיתא בחז"ל ולכן אחר כך יהיה בקשר באמהות ובאבות וכלם נעשים מרכבה להקב"ה בד' אותיותיו ובכן ימצא הנענוע שלם ויוכל להכניע ד' קליפות שורש המלכיות הם עלים הרעים ע"ל קללות הלא המה בפ' ג' המה נפלאו ממני וכו' לחז"ל שהם ד' מינים שבלולב וכבר פירשתי הסדר שלהם דרך הנשר בשמים זה נבוכדנצר שחיק מחיק כי לאחר שנקרא אריה דהיינו הרמז על זמן החרבן והגלות נקרא נשר ג"כ על שהקדים לבא ב' פעמים ולכן אמר החכם כי יפלא בעיניו הדבר דרך נשר זה בשמי' שאמר אעלה על במתי עב אדמה לעליון והשני דרך נחש זה המן דשף כנחש אחז"ל לית דידע למללא לישנא בישא כהמן וזה היה עלי צור הוא צור ישראל שאמר כבר הזקינו הדברים דרך אניה בלב ים זה יון דרך גבר בעלמא ויבא עשו מן השדה שבא על נערה המאורסה אלו ישראל ועשה בהם נקמ' מי מכניע את אלו הב"ה באמצעות כל אלו העושים תשובה והאבות שנאמר ה' במשפט יבא עם זקני עמו הסנהדרין ושריו האבות ומאחר כי נמצא צורך כמה דברים בכל מין מאלו בלי ספק כי מעכבין זה את זה שאם חסר לו אחד מהם לא יברך על השאר כי איך תמשך הברכה על המחוסר חלק מן התשובה והוא מחוסר אבר ופגם מאות אחת משמו הגדול כביכול אבל נוטלים לזכר בעלמא על דרך והחי יתן אל לבו ואם היו ארבעתן מצויים אללו ונטלן אחד אחד יצא כי הנה הרמז של כל אחד מהם בא לבדו אם לענין התשובה אם לענין האיברים ואם רמיזת הסנהדרין והאמהות והאבות והקדוש ברוך הוא ולכן יצא דהיינו כי יצא מן העונש של העון ונמלט מן הקליפה שנאמר לאמר לאסורים צאו שיזכה אל התחיה כי יצא מן הקבר ואז נאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי הם שפשטו ידם בזבול כי תולעתם לא תמות: [יג] אם חסר לו אחד מהמינים לא יקח מין אחר במקומו מכל הסיבות של הרמזים האמורות לא ימצא במין אחר ולא אחד מהם מכל שכן שהרי נתבאר כי כל שאר המינים יש ממונים עליהם כוכבים ומזלות וצבא השמים כמשחז"ל בפסוק הידעת חקות שמים אין לך כל עשב שאין ממונה עליו מלאך ואומר לו גדל חוץ מד' מינים אלו שאין עליהם ממונה זולת הקדוש ברוך הוא ולכן נתן אותם לעמו ואיך יתכן לו לתת מין אחר במקומו נמצא שהוא

מין

מין : [יד] לא יוסיף מין אחר על ד' המינים משום בל תוסיף והרי אין לנו זולת אלו המשות והאבות והו לא ויחיד אחד אשר משפף שמו עמנו אין עוד מלבדו : [טו] לא יטול יותר מלולב אחד ואתרוג אחד אבל בערבה והדס מוסיף וכו' ועתה שנתבאר כמה רמזים במינים אלו ודאי כי המוסיף עושה פגם בעצמו ובזולת אין לאריך : ועתה ישראל חדע ותשכל לעשות המצות כתקנן כאשר צוני ה' אלהי כי כן מוסכם כי המצות צריכים כונה אמנם לא יהיה ענין הכונה בפירוש המצות כקטון כגדול אלא כונה עמוק' לקיים בעצמו מה אמרו חז"ל ת"ח מרבים שלום בעולם שנ' ורב שלום בניך וכבר ביארתי מאמחז"ל אל תקרי בניך אלא בוניך שרצונם להודיע כי אינו נקרא בן להקב"ה אלא בוניך אותם המתבוננים לבנות מזבח ה' ההרוס על ידי מעשיהם שהם כתקנן במחשבה טובה אז הקב"ה מצרפה למעשה והיינו מאמחז"ל כל הנוטל לולב באגדו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאלו עלה לירושלם ובנה מזבח והקריב עליו קרבן שנא' אסרו חג עד קרנות המזבח אז מתקיים בו מש"ה ויוסיפו לך שנות חיים כנגד קרנו' שעשה במזבח עליון והם סוד מאמחז"ל עשר קרנות היו בראשן של ישראל ובעונותינו גדע בחרי אף כל קרן ישראל ונתנן ברשע א"ה שנא' ועל קרניה עשר די ברישא וכאשר ישראל עושים תשובה מחזיר אותם שנא' וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק ולכן עתה בישראל עשו תשובה ביוה"כ הגיע זמן להחזיר עשר קרנות הללו למקומן ולעקור הקרנות אשר זרו את יהוד' לגמרי ולכן כל המתכוין בענין זה ודאי יוסיפו לו שנות חיים מפני כי קרנות אלו בגי' הם שנות ולפי שעל ידו מתקיים וערב' לה' מנחת יהודה שלא לתמר גדי עזים האיל בעל הקרנים והכניע אותו לכן נאמר עוד היורש אביא לך עד עדולם יבא קדוש ישראל ויחזיר קרנות אלו ולכן ראוי למי שמכוין בזה כי יוסיפו לו מאותם שנות חיים שהמשיך שנים קדמוניות אל מקום המזבח ולכן יאמר נא מצות ארבעה מינים שיטול כל אחד מישראל לחלקו שמו של הקב"ה בארבע אותיותיו ויכוין בו שהוא הויה בגי' בן לקיים בעצמו וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך ויהיה מכלל הנקרא בוניך כדבר האמור והיינו לולב אחד הנמצא בו שיעור שני ווין ושני ערבו' על שם יכין ובעז שהם בסוד ה"ה כפולה ושלשה הדסים בסוד יוד במלוא' זכר לאבות ומצוה לאגדם בקשר גמור שהוא קשרא דמהימנותא דהיינו שני קשרים זה על זה לפי שהרי במינים הללו כלם הם כפולים ולכן צריך להיות קשר אחד לענין בחי' הזכר שנקשרים ומתחברים זה עם השושבינים ועם החתן ואח"כ קשר אחר לקשור החתן עם הכלה ולכן יהי' זה על זה והיינו משום נוי אל הכלה ויכול לאוגדם במין אחר על כונה זו אמנם העיקר הוא מין במינו ולא עבר זר בתוכם ואם נשרו מן העלים בתוך האגודה בענין שמפסיק אין לחוש וסוד הענין

מין אחר במקומו : [יד] לא יוסף מין אחר על ארבעה המינים משום בל תוסיף : [טו] לא יטול יותר מלולב א' ואתרוג אחד אבל בערבה והדס מוסיף בה כל מה שירצה ויש מי שפוסל להניח הדס שוטה בלולב נוסף על השלש' בדין עבות ויש מתירין והמדקדקי' אינם מוסיפים על שתי ערבות וג' הדסים עבות :

מצות

כי הנה נתבאר בזוהר פרשת קרח בפסוק קריאי מועד כי קדם חטאה היא חכמת שלמה הזמינת לכל אילנא לאעטרא להו ולאעלא יתהון תחות גדפהא בזמנא דמועד שריי' בעלמא והנה נתבאר בזוהר כי העלים של מינים הללו אינון אילין ומשריין עילאין אין להאריך ומאחר שהעלים אלו אילין דילה נכנסו לתוך הקשר של הלולב אין לחוש שהרי לכך הם קרואי' להעטרא להו על ידי דאעילת לון תחות גדפהא והכן ולכן אינו נקרא הפסקה כי הם הגורמים החיבור כדאי' בזוהר פרשת בלק בפ' גבורי כח עושי דברו ע"ש אין להאריך ואם לא אגדו נבעוד יום שהוא הזמנה או שהותר אגודו אי אפשר לאוגדו ביום טוב בקשר גמור אלא בעניבה אמנם מי שקושר הלולב במינו שיש לו עלים מוכנים קושרו יפה בי"ט כי לא שייך עניבה וקשר בעלים וכן נמי יהיה קשר הלולב במינו כי אותם הקושרים במשי וכיוצא לנוי אין זה נוי אלא מכוער אמנם בעלין שלו יקשור אותו שהוא רמז לאילין ומשריין המזומנים במועד כנזכר ואלו הם מין במינו משטרא דימינא והזר הקרב יומת ועוד יכוין כשיקשור הלולב שיהיו שש קשרים לפי כי הלולב הוא סוד הצדיק יסוד עולם כנז' במאמר לעיל והוא ששי כדאי' פרשת בראשית וכמה מקומות ועוד יכוין להמשיך מלמעלה ששה אורות כאשר האם רובצת על הבנים עד הוד אתפשטת כדאיתא בזוהר ובתיקונים ונמשך מנגה חמשים שערי בינה ומשם נמשכים לצדיק ונקרא כל כדאי' בזוהר הרי ששה אורות ואחר כך קושר כלם כאחד בצדיק זה כל המינים אלו לחבר אותם אחר כך עם האתרוג כאשר יבא לקמן : יטול האגודה בידו הימנית והכונה כדי לעורר בחינת אברהם שנא' ימין ה' רוממה בסוד וימינו תחבקני ויהו המינים אלו ראשיהם למעלה לעורר ייחוד עליון כדלקמן ועיקריהם למטה להמשיך האור דרך המדרגה הוא הלולב להגיע אותם לאתרוג שהוא בידו השמאלית ועיקר הדבר לקיים מה שאמר בתיקונים איהו בגלא ואיהי בהוד ואחר כך מחבר אותם האדם על ידי מעשה ומחשבה קדושה : אטר יד ימינו נוטל לולב בימין כל אדם והסוד אף על גב כי בזמן הגלות השיב אחור ימינו כביכול יש תקנה כאשר האדם עשה מצוה כתקנה שהוא נוטל לולב בימין כל אדם ואתרוג בשמאל כל אדם דבתר ימין ושמאל דעלמא אזלינן שהם ימין ושמאל עליוני' דהיינו איהו בגלא ואיהי בהוד ולא בתר ימין ושמאל דידיה הגשמיים מאחר כי הוא מכוין לימין ושמאל דעלמא עילאה נעשה הייחוד על ידו : גדם שאין לו יד כי הסוד שלו מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלים של מעלה וכו' ונטל ימינו והחזירה לאחוריו זה נקרא גדם כביכול אין לו יד כאשר נתבאר אצלי בפי' איכה הנקרא מגינת לב כי הם סוד ה' דברי' שנתחסרו בבית שני שנאמר ואכבדה בו ואכבד כתיב

נתחסר

נתחסר בעבור ה' עליונה שנתחבר על כן זה נוטל לולב בזרועו וכן האתרוג הוא סוד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה למלך שהיה לו בן בכה נתנו על זרועו שנא' ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו ע"ש וכדי שלא להאריך חלק הענין הוא להעלות הלולב ומיניו על ידי הבינה הוא המלך שנאמר מלך במשפט יעמיד ארץ ומעלה בנו תפארת ישראל והכלויים אליו על זרועותיו ואחר כך מעלה אותו יותר למעלה כנזכר שם יברך על נטילת לולב ושהחיינו קודם שיטול האתרוג וענין הברכה מפורש בפרשת עקב דף ע"ר: וז"ל פקודא דא לברכא לקב"ה על כל מה דאכיל ואתהני בהאי עלמא ואי לא בריך אקרי גזלן לקדוש ברוך הוא וכו' בגין דברכאן דבריך בר נש לקדוש ברוך הוא אתי לאמשכא חיין ממקורא דחיי לשמיה קדישא ולארקא עליה מההוא משחא עילאה ואתי לאתמשכא מתמן לכל עלמא וכו' כיון דשמא קדישא מתברך מתמן שרא ונחת על רישיה חולקא קדמאה וכו' מאן אתר נחתי לבתר מרישא חדא דצדיק תמן סלקין דמתערי נארקא אחרנין מלעילא ואתמלייא מעילא ומתתא הדא הוא דכתיב ברכות לראש צדיק כיון דהאי דרגא אתמלייא אריק להאי כלה ומתמן נגדין ואתמשכן לתתא וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי בתחלה נמשכים כל הברכות מההוא מקורא דחיי הוא מה שאמר הכתוב והחכמ' תחיה בעליה והכל נמשך בדרך הצינורות לצדיק והיינו סוד הלולב כאמור ומשם נמשכים לכלה הוא סוד האתרוג כאמור ולכן מברך על נטילת לולב דהיינו הברכה שנוטל הצדיק ואחר כך מברך שהחיינו על המשך החיים הנמשכים ממקורא דחיי והגיענו לזמן הזה הוא בסוד הכלה ושם נאמר פירוש המלות פרשת עקב במאמר זה אמנם יעשה באופן שיברך קודם ואחר כך יטול הלולב והאתרוג ויזהר שלא להפוך האתרוג כלל לפי שעושה פגם כי זהו מורה על הפיכת השולחן והכן אמנם אחר שברך יחזיר האתרוג עם הלולב פני האתרוג עם פני הלולב והוא סוד מה שאמר הכתוב ישר יחזו פנימו רוצה לומר אימתי יקרא החיבור של חתן וכלה ישר בזמן כי יחזו פנימו והם בפנים זה עם זה לכן יזהר ביותר שיהיו פנים בפנים תמיד: לא יברך שהחיינו בשעת עשיית לולב היינו בשעה שמתקן וקושר אותו ואף על גב שנתבאר כונת הקשרים שהם כדי להמשיך חיים מלמעלה כל אותה הכונה הוא בסוד הכנה בלבד אבל ההמשכה לא תהיה רק בשעת נטילת לולב בסוד הנענוע כדלקמן: אם עשה בית יד ונתן בו הלולב וכו' הנה זה הענין יהיה הרמז למה שאמר בזוהר פרשת בלק דף ר"ד: וזה לשונו אערך לך ואלפה אערך לך מהו אסדר לך בוצינא דילך לאדלקא כד"א ערכתי נר למשיחי מהו ואלפה הא כל בני עלמא מלפין וכו' נהורא קדמאה דברא קדוש ברוך הוא הוה נהיר עד דלא הוו יכלין עלמין למסבליה מה עבד קדוש ברוך הוא עבד נהורא לנהורים לאתלבשא דא בדא וכן כל שאר נהורין עד דעלמין כולהו אתקיימו בקיומייהו ויכלין למסבל ובגין כך אתפשטו דרגין וכו' עד דמטו להאי בקר ביוסף ואיהו נטיל כל נהורין עילאין וכו' אתא דוד ואתקין הופאה להאי בקר דיוסף לאחפאה ולקיימא עלמין בסידורא דבוצינא דא הא הוא דכתיב בקר אערוך לך ואצפה כד"א וילפהו זהב טהור וכו': הנה מבואר מזה המאמר כי נעשה ליפוי ליוסף הצדיק למעלה ולכן כאשר בענין הגשמי עשה זה האדם כיתור ונתן הלולב בתוכו וניטלו שפיר דמי מפני כי כן נעשה למעלה כי הצדיק נעשה לו מכסה כאמור בסוד וילפהו זהב טהור ובלבד שיהיה בדרך כבוד מפני כי כן נמי למעלה אותו המכסה הנעשה לצדיק הוא אור גדול בדרך כבוד כההיא דר' יוחנן קארי למניה מכבדותי וסוד הענין מה ראה רבי יוחנן לקרא שם לבגדיו מכבדותיו הענין הוא על יסוד זה הנזכר לפי כי ההוא חופאה שמכסה הצדיק עליון נקרא כבוד כדאיתא פרשת פנחס בפסוק ובהיכלו כלו אומר כבוד ואומר ויבא מלך הכבוד ולכן צריך כי זה בית יד יהיה דרך כבוד ואם נרמוז בכינוי בית יד לא על חינם כינו כך אלא כי מקום זה הוא בית של יד העליונה ומקום זה יהיה רמז לחמש ידות דיוסף שלקח יד אחת וארבע הידות נתן להם אבל אם אינו דרך כבוד כגון שנתן הלולב בכלי ונטלו לא יצא והענין יובן כאשר נבאר דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה והסוד יהיה מה שאמר בזוהר פרשת בלק דף קפ"ו: וזה לשונו כתיב ועשית בריחים עצי שטים וכו' לקבל דא חמש אלבען בידא דבר נש ובריח התיכון באמצעיתא רב ועילאה מכלא ביה קיימין שאר אחרנין ואינון חמש בריחים דאקרון חמש מאה שנין דאילנא דחיי אזיל בהו וברית קדישא אתער בחמש אלבען דידא וכו' ועל דא כל ברכאן דכהנא באלבען תליין פרישו דידא דמשה על דא הוה וכו' והנה מבואר מזה המאמר מהו סוד היד ובזה תבין סוד בית יד זה ואמנם זה הוא דרך כבוד אבל אם נתנו בכלי ונטלו לא יצא לפי כי יש כלי למעלה והוא כלי חרס שמקבל טומאה וגם כאשר נאמר כי הוא יהיה כלי טהור כד"א בכלי טהור בית ה' עתה אין זה בדרך כבוד להלבים הלולב שהוא הצדיק בכלי ואחר כך לחבר אותו עם האתרוג שהיא הכלה כאמור ולכן לא יצא ידי חובתו דחיישינן שהשפחה נאחזת שם ואם כרך עליו סודר ונטלו או שכרך סודר על ידו ונטלו יש אומרים לא יצא וכן נראה מפני שנאמר (משלי ל) סדין עשתה ותמכור כי אשת חיל מתקנת זה הסדין ותמכור לזולת לפי שנאמר ופרשו השמלה ולפי שהיא טהורה אין לחבר עמה עוד סדין והוא בסוד מ"ש בזוהר פרשת ויקהל ונגה לו סביב ושם נאמר בהאי נוגה פתי לאתתא לנטלא נהורא וכו' והבן: ינענע בשעה שמברך ויכוין בסוד הנענוע להמשיך האור העליון דרך חוט השדר' כמו שאמ' במאמר הקודם ר"פ עקב כי ע"י הברכה אתי לאמשכא ברכאן ממקורא דחיי לכלהו דרגין עד דמטי לרישא חדא דצדיק שנא' ברכות לראש צדיק ומתמן אתמשכן לכלה והנענוע ימלא שהצדיק הוא עולה למעלה להמשיך חיים עליונים ולכן מה טוב לאדם לברך בתוך

הסוכה

הסוכה לפי שכבר נתבאר בזוהר פרשת אמור כי יש סוכה עליונה והיינו סוד אימא עילאה כנזכר שם וכאשר מנענע האדם הלולב בתוך הסוכה הוא עולה הצדיק ופנה למעלה לאמשכא חיים שהוא מקורא עילאה וממשיך אותם למטה בסוד ברכות לראש צדיק ומשם נותן אותם לכלה הוא סוד האתרוג כפי פשוטו ואין מקום בזה לבאר אלה הדברים אשר חשבו הראשונים ז"ל אמנם ענין סוד הנענוע כשהאדם נמי מתנענע הנענוע הוא מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רמ"ו: וז"ל בלולב בשמן כתית וכו' אמר ר"ש יאות אמרת אבל מאי כתית אלא רזא עילאה איהו דכיון דאיהו שמן מאי כתית אלא רמז הוא דקא רמיז לשמשא בנוקבא לאנגדא לגבה שמן רבות כתית כדקא יאות ליה לא הוי אלא כתית לאפקא מזיתין דאינון שייפין עילאין דגופא ולאנגדא לגבה ההוא נגידו מלעילא בכל שייפא ושייפא לא הוי אלא כתית וצדיק איהו דכתיש כתישין ואפיק מכל אינון שייפין עילאין דאינון זמין קדישין משח רבו בתיאובתא שליש לגבי נוקביה ואי לא כתיש לא יפוק ההוא משחא אלא כלא תיאובתא דשייפין וההוא נגידו לא אתהני מניה נוקבא ולא הוי כדקא יאות עד דההוא בלולה מניה לאתהנאה מניה ולאתזנא מניה עכ"ל הנה נלמד מזה סוד הנענוע מהו וכבר נתבאר במקום אחר כי זהו מחז"ל אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו ומה גם עתה ע"י הלולב ודאי מוריד וממשיך רוח למדה הנקרא יוצרו שנאמר ויוצר רוח האדם בקרבו כדאיתא בזוהר והנה הנענוע יהיה פעם אחת בשעה שמברך ואח"כ ד' פעמים ואף על גב שמברך ותכף אומר הלל הנענוע של הברכה לחוד הוא לצורך המשכת האור של כל יום ויום של המדות ואמנם הנענוע של הלל להמשיך מדת החסד הנקרא יומא דכולהו שהוא מתפשט בכל הספירות ואע"ג שתראה בזוהר פרשת פנחס ובמקום אחר כי כל הנענועים הם ד' שיש לך בתיקונים כי שם מבואר ונאמר הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי וכן שנינו היכן מנענעים בהודו לה' תחילה וסוף הרי שני פעמים ובאנא ה' הושיעה נא שני פעמים מפני שכופלים אותו ונמצא שהם ד' פעמים והנה כשאמרו היכן מנענעין ודאי הוא בעת קריאת הלל מלבד נענוע של נטילת לולב ואיך יעלה על לב אדם כי ספר הזוהר הוא חולק על המשנה ואע"ג כי רבו הדעות בזה מ"מ רבי עקיבא לא בא לדחות דברי ב"ה שאמרו היכן מנענעין בהודו לה' תחילה וסוף דבר פשוט הוא אמנם לענין מ"ש ובאנא ה' הושיעה נא אמר צופה הייתי בר"ג ורבי יהושע שכל העם היו מנענעין באנא ה' הצליחה נא רוצה לומר גם באנא ה' הצליחה נא לפי שתחילה לא פירשו שצריך לנענע שני פעמים באנא ה' הושיעה רק סתם אמר ובאנא ה' הושיעה נא ולכן פירש הדבר רבי עקיבא ואמר צופה הייתי ברבי גמליאל ורבי יהושע שכל העם היו מנענעין לולביהן באנא ה' הצליחה נא ולא יתכן לפרש כי לא היו מנענעין באנא ה' הושיעה נא כלל וכי כל העם היו טועים מדרך השכל לא יתכן לומר כן אלא כל העם היו מנענעין גם באנא ה' הצליחה נא דהיינו שני פעמים

פעם אחת באנא ה' הושיעה נא ופעם שניה באנא ה' הצליחה נא ור"ג ורבי יהושע לא נענעו אלא שני פעמים באנא ה' הושיעה נא והיינו כפי דעת הזוהר והתיקונים ולא פליגי · הנענוע הוא שמוליך ידו וכו' ומאחר שנתבאר למעלה סוד הנענוע שהוא הצדיק דכתיש כתישין לאפקא משחא מאינון זמין עילאין ולאמשכא יתהון לנוקבא אין צורך עוד לפרש כיצד יהיה הנענוע שהרי מעצמו מובן כי הנענוע הוא כל פעם לבדו הולכה והובאה וכן שנינו מוליך ומביא למי שארבע רוחות העולם שלו וכו' דו"ק והבן מ"ש מוליך ומהו מביא למדת מי כי ד' רוחות העולם שלו ממשיך אותה למטה ועל ידי כן האדם רובצת עם הבנים ומשם ממשיך אור לגביה נוקביה דהיינו שמכה הלולב והאתרוג שניהם בחזה שלו אל מקום שאמר בהדרא רבה ונקיב בין תדוי ועביד גלגלתא דנוקבא ואלו היה כסברת האומרים כי האתרוג הוא הנוקבא שאנו ממשיכים לה זה האור היה צריך להניח האתרוג ולנענע הלולב ולהביא אותו למקום אשר שם האתרוג ולמה ינענע האתרוג אם הנענוע צריך אליו ודבר פשוט הוא אין להאריך וכבר נתבאר למעלה ממה שאמר בזוהר פרשת תצוה כי צריך להניח האתרוג בסוף הלולב עם הסוכה הנ"ל ויהיו מחוברים תמיד משעה ראשונה שמברך עליהם לא יניחנו מידו גם אם יעלה לקרות בס"ת ואם לא יכול לתפוס האתרוג כל כך זמן בידו השמאלית יניחנו בימין מחובר עם האתרוג: יקיף דרך ימין בנענוע וכו' איתא בזוהר פרשת פנחס דף רנ"ה ושם נאמר לולב דא צדיק דדמי לחוט השדרה דביה ח"י חוליין לקבל ח"י נענועין דלולב ואינון לקבל ח"י ברכאן דצלותא וכו' ונענוע לשית סטרין כתיבן ו' ותלת נענועין בכל סטרא אינון ח"י לולב בימין כליל שבע מינין שלשה הדסים גדולה גבורה תפארת ודמיין לשלשה גווני עינא שתי ערבות דמיין לתרין שפוון לולב דומה לשדרה קיום דכל גרמין ועליה אמר דוד כל עצמותי תאמרנה וכו' ובנ"ד אתרוג הדומה ללב תקינו למהוי ביד שמאל כמה דאוקמוה לולב בימין אתרוג בשמאל ואינון לקבל זכור ושמור וכו' ומאמר זה נלמד סדר הנענועים כי המשנה ראשונה הוא מן הימין בחינת החסד ומשם ילך לצפון שנאמר הולך אל דרום וסובב אל צפון ומשם יחזור למזרח בחינת התפארת היוצא ממזרח ומשם ינענע למעלה ואחר כך למטה בסוד הצלחים שנאמר בהם והאחת גבוה מן השנית והם סוד השפתים כנזכר במאמר ואחר כך ינענע נגד מערב שהוא בחינת היסוד בסוד הצדיק והאתרוג נלוה אליו כמחז"ל שכינה במערב ולא אמרו שכינה היא מערב: ארבע מינים הללו מעכבין זה את זה כי הנה חז"ל אמרו פרי עץ הדר זה הקב"ה וכו' וכן כל המינים כנ"ל נמצא כי כאשר יחסר מין א' מתחסר אות אחת מן השם כביכול ולכן מעכבין זה את זה עד שיהיה ה' שלם ונוסף עוד כמה דברים שהם רמוזים בד' מינים הללו ולכן אם חסר לו אחד מהם איך יתכן לברך על ענין שהוא חסר אין הברכה שורה שנאמר זכר ונקבה בראם ויברך אותם ולכן לא יברך על השאר אבל נוטל אחד אחד או הנשארים ביחד לזכר בעלמא ובלי ספק כי יעשה

איזה

איזה רופה ואם היו ארבעתם מלויים אלו ונטלן אחד אחד יצא מאחר שכבר יכול להמשיך אור העליון למטה לנוקבא על ידי הברכה אמנם מצוה מן המובחר הוא לאוגדם הלא כמה דברי חז"ל הבונה בשמים מעלותיו אימתי ואגודתו על ארץ יסדה כי כאשר עדת ישראל הם בלב אחד בקשר אמיץ באהבה זה עם זה על ידי כן נעשה קשר למעלה ולכן אנו אומרים הבוחר בעמו ישראל באהבה רצה לומר במה הקב"ה הוא בוחר בעמו ישראל בעבור האהבה שהם אוהבים זה לזה שנאמר ואהבת לרעך כמוך אני ה' (ויקרא י"ט) כלומר על ידי ואהבת לרעך כמוך אז נקשר שני מדות אני ה' והיינו קרא דמסיימתא: אם חסר לו אחד מן המינים לא יקח אחר במקומו מפני כי כל מין מאלו נרמז בו אות אחת משמו יתברך ולא יתכן לתת מין אחר תחתיו ומטעם הנזכר למעלה כי ארבע מינים הללו אין שולט עליהם ממונה ולא מלאך רק הקב"ה בעצמו ומי ישמע לדבר הזה לחבר מין אחר השולט עליו מלאך עם מינים ששולט עליהם הקב"ה כי זה דומה לענין משתף שם שמים ודבר אחר שהוא נעקר מן העולם: לא יוסיף מין אחר על ארבעת המינים משום בל תוסיף היינו מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רל"ע וז"ל כל אשר יעשה האלהים הכי מבעי ליה כל אשר עשה מהו יעשה אלא מקרא משמע יעשה לאתבנא לו עבית מבעי ליה אבל אתר עילאה הוא דנגיד ונפיק ואדליק בוצינין כלהו לכל עיבר ואקרי עה"ב ומנה נפקין הד אילנא לאשתקי' וכו' והאי עוה"ב אתקין ליה להאי אילנא תדיר מעטר ליה לא פסיק מבועי מניה לעלם ולעלמי עלמין וכו' וע"ד כתיב כל אשר יעשה ה' הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע ועל דא באורייתא כתיב לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו דאילנא דא דאורייתא הוא וכו' והענין מבואר מן הנזכר כי המוסיף נותן דופי למעלה כנראה שצריך תוספת ולא היא שהרי האלהים יעשה תדיר אתקין ליה ומעטר ליה בעטרין עילאין כדבר האמור ולכן אחז"ל כל המוסיף גורע: לא יטול יותר מלולב אחד ואתרוג אחד וכו' הענין מובן מכל הנזכרים הנ"ל והרמזים דאין להוסיף בשום מין מאלו כי כל זה בכלל בל תוסיף:

תרנ"ב. זמן נטילת לולב ובו ב' ס':

[א] מצות לולב ביום ולא בלילה וכל היום כשר לנטילת לולב שאם לא נטל שחרית יטלנו אח"כ ומ"מ זריזין מקדימין למצות ונטלים אותו בבקר וזמנו הוא משתנץ החמה ועיקר מצותו בשעת ההלל ואם צריך להשכים לצאת לדרך נוטלו משעלה עמוד השחר: אסור

[א] לפי שאמר הכתוב ביום הראשון בא מצות לולב ביום ולא בלילה ויש בזה ענין רמז לאדם שהוא דומה לעץ השדה כאמור שהמצוה אשר יעשה הוא יהיה לבנו של הקב"ה וידע האמנם כי שכר מצות בהאי עלמא ליכא וזהו הרמז בזה כי יתבונן שעיקר מצוה זו היא ביום שהוא לעוה"ב שנקרא יום ולא בעוה"ז שנקרא לילה כמו שאחז"ל אלא כי אליך אקרא כל היום ולכן כל היום הוא כשר לנטילת לולב ואמנם עוד ימצא רמז לאיש הישראלי בענין זה להועיל לו לגודל התשובה מאמ"ה ולקחתם לכם ר"ל לכם לטובתכם ומ"ש ביום הראשון עלה טובה קמ"ל לעשות תשובה בזמן הבחרות לפי שנאמר וזכור את בוראך בימי בחורותך משמע שני ימים מיעוט רבים שנים הם והם שני זמנים המוכנים לאדם לעשות בהם תשובה הזמן הראשון הוא כאשר מגיע לי"ג שנים ויום א' כי אז מתחייב במצות מן התורה ומתחייב על העבירות ע"י ב"ד ועוד יש יום א' שראוי לאדם לשוב בתשובה לפני הקב"ה והיינו בזמן עשרי' שנה לפי כי מאז הוא מתחייב בב"ד של מעלה ולכן אמר החכם וזכור את בוראך בימי בחורותך הם שני ימים הללו עד שלא יבואו ימי הרעה כי יש ימים תמורת ימים אלו מוכנים לעשות תשובה אבל הם נקראים ימי הרעה מפני שהם ימי הזקנה כמשהז"ל ויום האחד הוא סמוך לזמן ששים שנה כי מתיירא שלא ימות בהכרת כההיא דר"י כשהגיע לזמן ששים עבד יומא טבא לרבנן אמר הא פלטית מכרת ועוד יום אחר כאשר נפל למשכב ורואה כי בא יומו ושני ימים הללו נקראים ימי הרעה ולכן אמר החכם הנה מה טוב לך שתזכור את בוראך בשני ימים הללו אמנם הכתוב יאמר היותר נאה מצוה מן המובחר ולקחתם לכם לעצמיכם להנאתכם קחו מוסרי ואל כסף ותשובו בתשובה ביום הראשון הידוע בזמן הבחרות ענין התשובה לפי כי ע"י כך יהיה לכם פרי נאה ומתקבל שיהיה האדם עץ הדר כי יתפאר עלי ישראל בשמחת בית השואבה ויאמר אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו והוא ע"ד משחז"ל פרי עץ הדר זה אברהם שהדרו הקדוש ברוך הוא בשיבה טובה היינו לפי שהיה צדיק גמור כמאן דאמר בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו ולכן הוא יכול לומר כך אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו ולכן המצוה זו עיקרה ביום לרמוז כי מלבד שהרמז שלה הוא מורה על הזמן התשובה שתהיה בזמן הבחרות ונוסף עוד לרמוז שתהיה ביום ולא בלילה כלומר בעולם הזה ולא אחר המיתה שהוא לו לילה כי כך אמרו חז"ל כשהאדם הולך לשם אומר הניחוני ואלך ואעשה תשובה אינו מועיל לו ענינה זו לפי כי המצוה הזאת של זמן התשובה אינו אלא בעודו בעולם הזה אמנם מכל מקום כל היום כשר לנטילת לולב כי כן כל זמן היותו בחיים עדנה יכול הוא לעשות תשובה שאם לא נטל הלולב שחרית כי הנה הלולב כבר נתבאר למעלה שהוא לומר לו לב דהיינו מי שלבו תוקפו כדי לתקן מעשיו ולתקן השדרה שלו שהיא דומה ללולב כדי לזכות לזמן התחיה ולכן אשר לא שת לבו אל דבר ה' בזמן של הבחרות דהיינו אם לא נטל שחרית כי לא נשאו לבו לשוב בתשובה בשחרית בבחרותו יטלנו אחר כך בכל זמן שירצה מקבלים את האדם בתשובה שנאמר תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם ומכל מקום זריזים מקדימין למצות ולכן נוטלים אותו בבקר כי כן הזריז יעיר בבקר בבקר לעשות תשובה אמנם זמנו הוא משתנץ החמה היינו מה שאמרו חז"ל אלא וזרח השמש זו הנשמה וכן כתיב בכ"ד הנץ החמה בזה יהיה עד שיבא לאדם

רוח

[ג] אסור לאכול קודם שיטלנו ואם שכח ואכל ונז' על שולחנו ביום ראשון שהוא מן התורה יפסיק אפילו יש שהות ביום ליטלו אחר שיאכל ומיום ראשון ואילך אם יש שהות ביום לא יפסיק ואם לאו יפסיק :

הדם

רוח יתירה דהיינו כאשר נכנס בי"ג שנים ויום אחד כדאיתא בפרשת משפטים אלא ה' אמר אלי בני אתה וכו' ולכן מצות לולב משתנה החמה ועיקר מצותו בשעת ההלל דהיינו לזמן של התחיה כי אז נעשה הלל גמור כך אמרו חכמים ז"ל מפני מה אין אומרים הלל הגדול ואומרים הלל זה לפי שיש בו חמשה דברים יציאת מצרים וכו' ומילוט נפשם של צדיקים מגיהנם לעתיד והיינו כי מצות הלולב אשר בו נרמז השדרה של אדם כי ממנה הוא אותו עצם שממנו מציץ האדם לעתיד ואז הוא מועיל מעשה המצות לפי שהם כמספר האיברים של אדם ולפי שהשדרה הוא בנין גופו של אדם והוא עיקר כנראה ואם צריך להשכים לצאת לדרך זו היא דרך לקטן ולגדול ואין בטחון לאדם בעולם הזה אפילו שעה אחת ולכן משכים ונוטלו הלולב משעלה עמוד השחר כי זה הזמן הוא באדם קודם שנתחייב במצות אמנם מחנכין אותו מדרבנן לתת מציאות תיקון לאדם בעשותו אחת מכל מצות ה' כי לא ידע האדם את עתו : [ב] אסור לאכול קודם שיטלנו וכו' הנה נתבאר הסעודה שעתיד לעשות הקדוש ב"ה לעתיד לבא לצדיקים שנאמר הנה עבדי יאכלו והם ירעבו הנה עבדי ישתו וכו' ובלי ספק כי האכילה שהאדם אוכל בעולם הזה הוא שלימות בנפש האדם כשאוכל אותה בכונה טובה על דרך בכל דרכך דעהו ולכן השולחן הוא מזבח כפרה על האדם כמו שאומרים חכמים ז"ל ומכל שכן בזמן המועד שהאכילה מצוה על דרך ששנינו ארבע עשרה סעודות חייב האדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה ואף על גב דאין הלכה כרבי אליעזר אמנם המקיים דבריו מה נעים גורלו ובכן הסעודה מצוה ולכך מצוה גוררת מצוה ויזכה לאותה סעודה עם הצדיקים לעתיד ומאחר דקים לן כי בתחילה הוא זמן של התחיה ואחר כך בא יבא בגנה ענין של הסעודה ולכן בא הדין נמי בעולם הזה בענין הגשמי כי אסור לאכול קודם נטילת לולב ואם שכח ואכל ונזכר על שולחנו ביום הראשון שהוא מן התורה יפסיק והרמז בזה כי זמן של התחיה רבו בו הדעות כדאיתא בזוהר פ' תולדות יצחק דף ק"מ וזה לשונו אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי דתנינן שלש כיתות הן וכו' של צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי א"י וכו' ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וכו' דכתיב מישני אלו הם הצדיקים וכמה שנים הם נקדמים רבי יהודה אומר רד"ו שנים דכתיב וירד מיעקב וכו' רב נחמן אמר לפי השיעור שבלה בעפר וכו' הנה מבואר מזה שמאמר כמה זמנים מחולפים הם בזמן התחיה ולכן בא הדין הזה מקביל בלולב הגשמי שהוא דוגמא אל האדם כאמור אם שכח ואכל ונזכר על שולחנו ביום הראשון שהוא מן התורה יפסיק שהרי נאמר ולקחתם לכם ביום הראשון ונתבאר למעלה שהוא רמז לענין התשובה שיעשה האדם ביום הראשון מן השני ימים שאמר הכתוב וזכור את בוראך בימי בחורותך ימי שנים וזה הראשון שאמרה התורה אע"פ ששכח ואכל יפסיק מפני כי כן זה העושה תשובה ביום הראשון יזכה אל התחיה הראשונה דהיינו ולקחתם לכם לעצמיכם לצורך התחיה ביום הראשון אמנם בשאר הימים מיום ראשון ואילך אם יש שהות ביום לא יפסיק לפי כי ענין התשובה מועילה בכל זמן ימין הקב"ה פתוחה לקבל שבים ומש"ה ולקחתם לכם ביום הראשון עוד יש להבין בו מ"ש במשנה שוב יום אחד לפני מיתתך וכן נמי לענין של התחיה אע"ג כי אינו מן הנקדמין יזכה לחיות אח"כ עם השאר ולכן ביום הראשון דווקא אפילו יש שהות ביום יפסיק דבעינן מש"ה ביום ממש כי היכי דלהוי ליה תחיה ביום הראשון כי הרמז בזה הוא למתי ארץ ישראל לפי שאין להם גלגול מחילות לכן נאמר ורבים מישני אדמת עפר יקיצו כלומר אין צריך לזכור הקימה רק שיקיצו והיינו החידוש ולכן הכל נעשה בו ביום אמנם אשר חיים בשאר הימים הם המתים של חוץ לארץ דלא שייך לומר בהם תחייה כמש"ה יחיו מתיך של א"י נבלתי יקומון אלו המתים של חוץ לארץ אמנם הם מתגלגלים ובאים דרך מחילות ועליהם נאמר יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו ולכן לא יפסיק אם יש שהות ביום כי כן התשובה אשר יעשה הוא לבסוף עד בא השמש וכן יהיה לו לזמן התחיה כמדובר : ואני אמרתי אגלה אזנך במצות לולב שניטל ביום ולא בלילה שנא' ולקחתם לכם ביום הראשון והטעם יובן כמו שכתוב בזוהר פרשת ויצא דף קנ"ז · וז"ל ויבא יעקב דא ת"ת קדישא וכו' ותצא לאה לקראתו אמא עילאה לגבי ברא יחידאה ותאמר אלי תבא תחות גדפאי לברכא לך ולרוואה לך בתפנוקין עילאין הא עידן רעוא למיסב לך וכו' הנה מבואר מזה שמאמר כי ת"ת ישראל בכל לילה ולילה הוא עולה אל אימא עילאה וכן זמן היותו שם הוא מקבל ממנה תפנוקין ועידונין למיסב נהורא שדה חקל תפוחין קדישין ולכן אין נטילת לולב שהוא סוד כללות ת"ת ישראל בלילה אלא ביום כי אז ת"ת חוזר למקומו ואחר כך אנחנו מעוררים אותו הוא והקצוות שלו כלם כאחד להתחבר עם הכלה שלו וזה יהיה ביום וכל היום כשר לנטילת לולב שנאמר ביום הראשון ואיתא בזוהר פרשת ויחי דף ר"ך · וזה לשונו כד הא יום הכפורים אפיק לכולא לחירות ואנן כפי מזוגא קאימנא ואזינן למשתיא היא אעטרת למלכא בההוא יומא ידענא דהא מיין כביעין עמה שריין שאילנא למשתיא למאן דאפיק לון לחירו ועל דא קרינן ליה יום ראשון דא בספרא דאגדתא ושפיר הוא אבל בההוא יומא אברהם שירותא דכלא אי בעני יקר הוא שירותא אי במיא הוא שירותא דאברהם שארי למחפר בירא דמיא הנה מבואר מזה ממאמר מה שאמר הכתוב ביום הראשון שהוא בסוד אברהם והוא מדת החסד שנאמר חסד אל כל היום ולכן כל היום כשר לנטילת לולב שאם לא נטל שחרית יטלנו

יטלנו אחר כך ומכל מקום זריזין מקדימין למצות וישכם אברהם בבקר הנה נאמר דאף על גב כי שם נאמר חסד אל כל היום מכל מקום הרי נאמר וישכם אברהם בבקר לעשות רצון קונו מפני כי אז נאמר ויחבוש את חמרו אמנם אחר כך מתעורר כח יצחק ונאמר אוי לנו כי פנה היום וכי תימא א"כ כפי זה למה יהיה נטילת לולב כשר כל היום מן הראוי היה להיות זמן הלולב עד המנחה מפני כי אז מתעורר יצחק וכבר פנה היום שהוא מדת אברהם אמנם הענין הוא כי זה שאנו עושים הפרש מזמן לזמן היינו ביום לפי כי היום הוא משתנה ונחלק לכמה עתים וכבר אחז"ל יש עת מזומנת לטובה ויש עת מזומנת לרעה ולכן נאמר ואני תפלתי לך ה' עת רצון ולכן בעת הבקר אז הוא מתעורר מדת החסד אמנם אף על גב שנאמר חסד אל כל היום מכל מקום כאשר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב אז מתעורר מדת הדין לפי שנאמר וישא עיניו וירא והנה גמלים באים שהם מסטרא אחרא אמנם בענין של הלולב לא כן הוא מפני כי הלולב הוא כולל כל הקצוות ובו נכלל סוד הערבה שהוא כנגד מדת יצחק כנזכר פרשת ויחי דף ר"ך במאמר הקודש ושם נאמר ז"ל ד"א וערבי נחל אלין אינון גבוראן דאחידן ביה ביצחק דאתיין מסטרא דההוא נחל עילאה וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי הערבות הם סוד הגבורות מסטרא דיצחק כמו שאמר דאחידן ביה ביצחק ולכן מאחר שהם קשורים עם שאר המדות הם כפופים שם והם מתמתקים שם עמהם ואינם מתעוררים הם לבדם. ולכן מתגבר והולך מדת החסד כל היום ולכן נטילת לולב כל היום ואם לא נטל שחרית יטלנו אחר כך אמנם זריזין מקדימין למצות לעשות החיבור של הלולב בסוד חתן וכלה כנ"ל וזמנו הוא משתנץ החמה שכן כתיב והוא כחתן יוצא מחופתו וכדאיתא פרשת בראשית דף ט' · וז"ל יום ליום יביע אומר יומא קדישא מאינון דמלכא וכו' אין אומר ואין דברים בשאר מלין דעלמא וכו' אבל הני מלי בכל הארץ יצא קום עבדי משיחא אינון מלין מדורי עילאי ומדורי תתאי וכו' וכיון דאתעביד רקיעין מנהון מאן שריא בהון הדר ואמר לשמש שם אהל בהם ההוא שמשא קדישא שוי מדוריה ומשכניה בהו ואתעטר בהו כיון דשרי באינון רקיעין ואתעטר בהו כדין והוא כחתן יוצא מחופתו וחדי ורהיט באינון רקיעין ונפק מנייהו ועאל ורהיט גו מגדלא חדא אחרא באתר אחרא מקצה השמים מוצאו ודאי מעלמא עילאה נפיק ואתיא דאיהו קצה השמים לעילא וכו' הנה נתבאר מזה המאמר כי השמש הוא החתן שנאמר בו והוא כחתן יוצא מחופתו ובא אצל הכלה ולכן מצות לולב הוא משעה שתנץ החמה ועיקר מצותו בשעת הלל מפני כי כבר הכלה חזרה פנים בפנים עם בעלה בחזרת העמידה כדאי' בזוהר ובתיקונים כי אז שניהם במחברת השנית מקבילות הלולאות אחת אל אחד וגם הם בסוד שני שמות מחוברים יאהדונה"י ואחר כך אומרים ההלל לשבח את הכלה שנקראת הלל סוד אדנ"י העולה בגימטריא הלל ולהמשיך לה סוד שלשה עשר מדות של רחמים הנזכר בהלל שמתחילין מן המצר קראתי י"ה עד הסוף כדאיתא באדרא רבה ומאחר שנמשך בה מדות הללו בשעת ההלל לכן אז זמן עיקר נטילת לולב כי אז שניהם שלמים האותם שלשה עשר מדות ונמשך הנענוע ארבע פעמים להמשיך מדת החסד בארבע נענועים בסוד ארבע אותיות הויה שנמשכים בח"י עלמין על ידי הנענועים נמשכים עד החזה בסוד הכלה העומדת שם לקיים מה שאמר הכתוב תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה וכו' ואם צריך להשכים לצאת לדרך וכו' מאחר שכבר נודע הוא שעיקר המצוה הוא משתנץ החמה משמע כי בזמן שעלה עמוד השחר לא כך הוא והטעם מתבאר עם מה שאמר בזוהר פרשת תולדות יצחק דף קע"ט · וז"ל רבי אלעזר ורבי יצחק הוו אזלי בארחא ומטא זמנא דקריאת שמע וקם רבי אלעזר וקרא קריאת שמע וצלי צלותיה לבתר אמר ליה רבי יצחק והא תנינן דעד לא יפוק בר נש לארחא אבעי ליה לנטלא רשו ממאריה ולצלי צלותיה א"ל בגין דכד נפיקנא לא הוה זמן צלותא ולא מטא זמנא דקריאת שמע השתא דשמשא נהיר צלינא וכו' וכד אתא צפרא עד כען לא הוה עדנא לצלי צלותא בגין דההוא שעתא דקדרותא דצפרא אשתכח אתתא משתעייא בבעלה ואינון ברזא כחדא דבעיא איהי למהך למשכנא בעולמתהא דיתבי בהדא ובגין כך לא בעי ליה לבר נש למפסק מלייהו דמתחבראן כחדא ולהעלאה מלה אחרא בינייהו והשתא דנהיר שמשא הוא עדן צלותא לצלאה כמה דאוקימנא דכתיב ייראוך עם שמש מהו עם שמש לנטרא נהורא דשמשא בהדן לאנהרא לה וכו' הנה הדבר מבואר מן המאמר כי אין ראוי לומר קריאת שמע ותפלה קודם הנץ החמה מפני כי אז אשה עליונה מספרת עם בעלה ואין ראוי להפסיק ביניהם אמנם אם האדם רוצה לצאת לדרך כי בזה נמי יש ענין מציאות לעשות המצוה שהרי שם נאמר דבעיא איהי למהך למשכנא בעולמתהא דיתבי בהדא והיינו בכל יום ויום מכאן נלמד לכל המצות כי אין ראוי לעשותן עד הנץ החמה אמנם אם יוצא לדרך אז יש מציאות זה ונוטלו משעלה עמוד השחר שנאמר צדק לפניו יהלך: אסור לאכול קודם שיטלנו לפי כי יש זמן לענין של אכילה כך אמרו חכמים זכרונם לברכה ברביעית יושב הקדוש ברוך הוא וזן כל העולם מקרני ראמים שהם סוד עשר קרנות שהיו בראשן של ישראל ונתנם לעכו"ם כמו שאמרו חכמי' זכרונם לברכה עד ביצי כנים היא הקליפה והרי נאמר אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי ואח"כ נאמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים ואמנם זמן נטילת לולב הוא עם הנץ החמה כאמור ולכן אסור להקדים האכילה לנטילת לולב ואם שכח ואכל וגברה עליו הקליפה של השפחה ונזכר על שולחנו זה השולחן אשר לפני ה' אם הוא ביום ראשון שהוא מן התורה בסוד הימין כנ"ל דאתער אברהם יפסיק אפילו יש שהות ליטלו אח"כ מפני כי לעולם החסד ראשון אמנם משם ואילך שהם סוד שאר הקצוות אם יש שהות ביום ליטול אותו אחר כך לא יפסיק כי אז אחר כך ישלים לעשות החיבור של הלולב עם הכלה ואם אין שהות ביום ליטול הלולב ולעשות

היחוד

תרנ"ג. הדס אסור להריח ובו ב"ס:

[א] הדס של מצוה אסור להריח בו אבל אתרוג של מצוה מותר להריח בו מן הדין אלא לפי שנחלקו אם מברכים עליו אם לאו יש למנוע מלהריח בו: [ב] ערבה להושענא ולא אגבהה למיפק בה שריא בהנאה:

מקבלת

הייחוד שלו אחר כך יפסיק ולא ימנע הייחוד זה:

[א] הנה הדין הוא כי מצות לאו ליהנות ניתנו ולכן ההדס הוא אסור להריח בו והנה חכמים זכרונם לברכה אמרו ענף עץ עבות יש בישראל בעלי מצות ואין בהם תורה הנה מובן כי מפני שהדס הוא דומה לבעלי מצות לכן הוא אסור להריח בו וליהנות ממנו בעו"ה הזה לפי כי על ידי כך נמצא הוא מרוים לעתיד כך אמרו חכמי' זכרונם לברכה עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות צל וחופה לבעלי מצות אצל בעלי תורה שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף ולפיכך יצא ההפרש שבין ההדס לבין האתרוג כי למה יהיה ההדס אסור בהנאה והאתרוג מותר בהנאה מפני כי כן אמרו חכמים זכרונם לברכה יש בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מצוה דוגמא אל האתרוג ולכן ההדס שהוא דומה לבעלי מצות לחוד לכן הוא אסור בהנאה אבל האתרוג שיש בו דוגמא לשני דברים התורה והמצוה לכן מותר בהנאה נהי כי באכילה הוא אסור לפי שכבר הוקצה למצוה אבל להריח מותר לפי כי אדם זה כלול הוא מתורה ומצוה וגם שיהנה מהם בעה"ז לא יפסיד מלהיות לו חופה לעתיד שהנה נמצא בו תורה ולכן אתרוג של מצוה מותר להריח בו מן הדין אלא לפי שנחלקו אם מברכים עליו אם לאו דהיינו כי הברכה הוא המשכת השפע מזולת ולכן אין ראוי לברך עליו ולפי כי אסור ליהנות בלא ברכה לכן יש למנוע מלהריח בו וכן נמי הוא הדין לענין הערבה כי אסור ליהנות ממנה מפני כי הדוגמא שלה הוא בני אדם דאין בהם לא תורה ולא מצוה ואם כן מאיזה צד שיהיה אין ליהנות ממנה אמנם אם עבד להושענא ולא אגבהה למיפק בה מותר בהנאה: ועוד ימצא טוב טעם במינים הללו והוא הענין עם מחז"ל כי ארבעה מינים הללו הם דוגמא באיברים ידועים שבאדם לולב דומה לשדרו של אדם אתרוג דומה ללבו של אדם ערבה דומה לשפתים הדס דומה לעינים ולכן יאמר כי הדס של מצוה אסור להריח בו כלומר העין שרוצה להתקדש ורוצה להיות מהלך בדרך מצוה אסור לאדם ליהנות ממנו בענייני העה"ז כך אמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק טוב מראה עינים מהלך נפש טוב מראה עינים באשה מגופו של מעשה והיינו מש"ה ועין נואף שמרה נשף כלומר כי העין נקרא נואף לפי כי כך היא פעולתו וכמו שהאבר התחתון הוא נהנה מגופו של מעשה כך העין עושה את שלו על ידי הראיה ולכן הדס של מצוה שהוא דוגמא שלו עין שרואה בתורה ומשגיח בענין המצוה אסור להריח בו כי הנה ענין הריח של עכו"ם ושל עבירה אסור משום לאו דלא תנאף ואמרו חז"ל לא תהנה אף כמפורש בדברי הפוסקים אמנם הוא ענף מצוה גם לענין הדוגמא של הדס שהוא העין כאמור מאחר כי העין המצוה שלו הוא לראות ראיות של מצוה וישגיח בתורה לכן אסור ליהנות ממנו בראיה של עבירה לפי כי נמצא שהוא עושה פגם בעין של מעלה כך אחז"ל הנואף עושה כאלו עין של מעלה אינה רואה שלכן ועין נואף שמרה נשף לאמר לא תשורני עין אבל אתרוג של מצוה מותר להריח בו מן הדין לפי כי הנה האתרוג הוא דומה ללב והכוונ' המכוונת לו הוא ענין ההרהור ואין מענישין על המחשב' שבלב לפי כי מחשבה אינה מצטרפת למעשה שנאמר און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' הרי כי מן הדין מותר ליהנות ממנו אלא לפי שנחלקו אם מברכים עליו אם לאו לפי כי כן אמרו חכמים ז"ל הרהורי עבירה קשין מעבירה והם עושים פגם במחשבה שמשם נמשך סוד השפע והברכה אל התחתונים כנזכר בזוהר פרשת עקב ולכן יש למנוע מלהריח בו היינו ליהנות ממנו על ידי מחשבת הלב לפי שנאמר הוי חושבי און ופועלי רע על משכבותם ולכן לענין הערבה אסור ליהנות ממנה לפי שהוא דוגמא לשפתים וכל המרבה דברים מביא חטא וגו' הוגעתם ה' בדבריכם וכל המספר כאלו כופר בעיקר שנאמר שפתינו אתנו מי אדון לנו אלא אם כן עבד להושענא ולא אגבהה: עוד לאלוה מלין לצד עילאה ימלל הדס של מצוה אמר הז"ל הגידו פרי עץ הדר זה הקב"ה כד"א הוד והדר לבשת כפות תמרים זה הב"ה שנאמר צדיק כתמר יפרח ענף עץ עבות זה הב"ה שנא' והוא עומד בין ההדסים ולכן יאמר הדס של מצוה אסור להריח בו כההיא דר' אלעזר שהביאה לו האשה דם והריח בו אמר דם חימוד הוא זה ולכן אסור להריח בו לפי כי כך אמרו חכמים זכרונם לברכה למה אנו אומרים בשכמל"ו בלחש משל לבת מלכים שהריחה ציקי קדרה תאמר גנאי הוא לה מה עשו עבדיה הביאו לה בחשאי והיא טועמת ולכן ההדס שבו סוד הריח אסור להריח בו שהנה מתעורר ענין החימוד מפני הריח וממשיך דם ואף על גב שהוא דם טוהר מכל מקום הוא בחינת דין ואין ראוי לעורר אותו מאחר שאין נעשה גמר ביאה דאלו היה שם ענין חיבור תכף נעשה אחר כך מה טוב היה לעורר הדין כי יהיה בסוד שמאלו תחת לראשי אמנם מאחר שאין שם גמר למצוה נמצא כי התעוררות זה לצער נחשב לה זה הריח שגורם לה דם חימוד אבל האתרוג מותר להריח בו מן הדין מפני כי האתרוג הוא דבק תמיד עם הזכר והיא נתאוה מן אותו הריח שמתאוה בת מלכים כנזכר ולכן מותר להריח בו אמנם לפי שנחלקו אם מברכים עליו אם לאו יש למנוע מלהריח בו כי הנה ענין הברכה איתא בזוהר פ' עקב דף רע"א וז"ל פקודא דא לברכא ליה לקודשא בריך הוא על כל מה דאכיל ושתי ואתהני בהאי עלמא ואי לא בריך אקרי גזלן לקב"ה וכו' בגין דברכאן דבריך בר נש לקב"ה אתי לאמשכא חיין ממקור דחיי לשמא קדישא וכו' ואינון ברכאן אריק בר נש באינון מלין מההוא מקורא עילאה

עילאה ואתברכאן כל אינון דרגין ומקורין ואתמליין לארקא על כל עלמין ואתברכאן כולהו כחדא ועל דא אצטריך לשואה בר נש רעותיה ברזא דברכאן בגין דיתברכון אבהן ובנין כלא כחדא וכו׳ הנה נתבאר מזה המאמר כי סוד הברכה הוא להמשיך השפע ממקורא עילאה עד למטה ומאחר כי זו כחו להמשיך הברכות עתה על ידי מעשה של נטילת לולב דהא אתקן למצוה ספק הוא אם יוכל להמשיך גם כן ע״י הריח אותם הברכות עליונות לכל המדרגות: וכאשר נחזור להתבונן על ענין ההדס בענין הדוגמא שמכנים אלו המינים אל האבות כדאיתא בזוהר פרשת ויחי דף ר״ך ׳ וז״ל ד״א ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר דא אברהם כפות תמרים דא יצחק וענף עץ עבות דא יעקב וכו׳ הנה מבואר כי יעקב הוא רמז להדס וכן איתא במדרש מה הדס רחוש בעלים כך יעקב רחוש בבנים והנה נודע כי יעקב בו סוד הריח שנאמר ראה ריח בני ולא אמר ריח הבגדים אלא ריח בני ולכן מותר להריח בהדס של מצוה אבל האתרוג אף על פי שהוא מותר מן הדין וכו׳ והענין כי הנה האתרוג על פי דרך זה הוא אברהם כמו שאמר הכתוב במאמר פרי עץ הדר דא אברהם והנה אברהם יש לו ריח אמנם הוא מן הדין כשעלה מן הכבשן כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק וירח את ריח בגדיו אמנם אין מביא ברכה לעולם הגואי שלא יעשה בחי׳ דין ולפי שנחלקו אם מברכין עליו אם לאו ולכן בא הדין בגשמי כי יש למנוע מלהריח בו אמנם לענין הסכנה כילד ימצא כי פרי העץ הדר זה אברהם והרי קים לן כי פרי עץ הדר זה האתרוג וכילד ימצא כי האתרוג הוא אברהם וע״ק שהנה שם נאמר למעלה ממאמר זה וז״ל פרי עץ הדר דא בירא דילחק וכו׳ כפות תמרים דכתיב לדיק כתמר יפרח וכו׳ גם בזוהר פ׳ תלוה דף קפ״ו ׳ וז״ל פרי עץ הדר וכו׳ מ״ט אקרי הדר ומאן איהו הדר אלא דא לדיק וכו׳ אמנם סוד הענין הוא מ״ש בזוהר פ׳ תלא בסוד בת היתה לו לאברהם אמנם כאשר מדה זו נוטה אצל ילחק נקרא באר שלו ולכן אמר במאמר פרי עץ הדר דא בירא דילחק וכו׳ והבן אין להאריך בזה:

תרנ״ד. שיעור להחזיר הלולב במים בי״ט ובו ס״א:

[א] מקבלת אשה מיד בנה או מיד בעלה ומחזירתו למים ותוסיף עליו מים אם צריך אבל לא תחליף המים ובח״ה מצוה להחליפם כדי שישאר לח והדור:

כותי

[א] **הנה** נתבאר למעלה כמה רמזים על ענין ארבעה מינים ובכן בא יבא דין זה מיוסד על כל הנדדין הנ״ל זה ילא רתשובה אשר חז״ל הגידו בארבע חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש ותשובה. עם כל אחת מהם עבר על מ״ע ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו שנאמר שובו בנים שובבים והדוגמא לזה הוא פרי עץ הדר כי ודאי זו התשובה הדר הוא לכל חסידיו כנ״ל עבר על מל״ת ועשה תשובה תולה ויוה״כ מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליהם ובזה נאמר ולקחתם לכם לשנאתכם והדומה לזה הוא כפות תמרים ע״ש לדיק כתמר יפרח שהוא

כופת עלמו וקושר נפשו עם הב״ה ולכן יאמר מקבלת אשה הוא כדוגמא לגוף הנקרא אשה לגבי הלורה כדאיתא בזוהר בפ׳ כיא האשה זה הגוף אשר הוכיח ה׳ לבן אדני זו הנשמה וכן נמי יאמר בנדון דידן מקבלת אשה זה הגוף שעד עתה היה מוכן להיות נכרת וכלה מלד העון ומה גם כי כאשר מסכים האדם לעשו׳ העבירה תכף הנשמה בורחת משם כמו שביארתי כמשחז״ל אין אדם חוטא אלא א״כ נכנס בו רוח של שטות דאשמועינן תרתי דאשוכה למדנו כי לעולם אין אדם חוטא הוא הנשמה הנק׳ אדם וכאשר נכנס בו רוח של שטות אז נא׳ נפש כי תחטא ולפי שהנשמה היא חוזרת על ידי התשובה לכן נק׳ כי האשה שהוא הגוף מקבלת עתה דבר חדש על ידי הלולב שהדומה לזה הוא לו לב שר״ל היה לאדם זה לב מבין לשוב לפני הב״ה וקנה לו לעלמו לב בשר ולכן נעשה לדיק כתמר יפרח כי משעה שיהרהר האדם בלבו לעשות תשובה הוא לדיק כי לכן מי שקדש אשה ואמר ע״מ שאני לדיק גמור אע״פ שהיה רשע גמור מקודשת לפי שהרהר בלבו התשוב׳ ובאותו רגע נעשה לדיק גמור ולכן ילדק לומר בזה לדיק כתמר יפרח ונוסף עוד אשר חז״ל הגידו כי ארבע מינים הללו הם רומזים לארבע מיני׳ אישי הזמן יש מי שנמלא בו תורה כמו הלולב וכו׳ ובדבר הזה ע״י התשובה נעשה בן תורה כהסיא דרבי אליעזר בן דורדייא שעשה תשובה ילאה בת קול ואמרה רבי אלעזר בן דורדייא מזומן לחיי העה״ב בכה ר׳ ואמר לא די לבעלי תשובה שמקבלין אותם אלא דקארו ליה ר׳ ובכן למדנו שהי׳ דוגמא אל הלולב שהוא בן תורה ע״י התשוב׳ כאשר יעשה אותה לשמו של הקב״ה כמשחז״ל לולב זה הקב״ה ע״ש לדיק כתמ׳ יפרח כאמור ולכן על כל אלה מקבלת אשה זו הגוף מיד בנה זה השוש׳ תשוב׳ נק׳ בן להקב״ה ע״ש ה׳ אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך השושה תשובה נק׳ בן להקב״ה וכקטן שנולד דמי כדאי׳ בזוהר פ׳ משפטים ע״י שקונ׳ נשמה חדשה ולכן מחזירתו למים הוא ענין התשוב׳ וגם כי זוכ׳ לתורה כמו שאמרו חז״ל בפסוק ורוח ה׳ מרחפת על פני המים זו תורה שנא׳ הוי כל למא לכו למים והוא התשוב׳ שנא׳ שפכי כמים לבך נכח פני ה׳ ואשמועינן קרא כי אותו הרוח שהיה מת מפני העון אשר יעשה האדם כאמור אין אדם חוטא שלכן אמרו חז״ל רשעים בחייהם קרויים מתים וכן הוא האמת כי מת הוא בכח וזהו מלת מרחפת נוטריקון מתפרח לפי שפרח מן האדם ע״י העון זה הרוח שהיה בתוכו ונשאר מת ולכן ורוח ה׳ חוזרת מרחפת ונכנסת באדם על פני המים של התשובה שנמשל׳ למי׳ וזוכה לתורה הנקרא מים הוי כל למא לכו למים דקארו ליה רבי והיינו מה שאמר הדין מחזירתו למי׳ ע״ד מחזירו למוטב ע״י התשובה שנמשלה למים ונקרא רבי בתור׳ הנקרא מים והיינו מיד בנה הנקרא בן או מיד בעלה שהוא בעל תורה כאמור דקארו ליה רבי ותוסיף עליו מים אם לריך היינו מה שאמרו חז״ל הרי שעבר אדם עבירה ונתחייב

עליה

תרנ"ה.

[א] כותי שהביא לולב לישראל מחוץ לתחום מותר ליטלו אף מי שהובא בשבילו:

תרנ"ו. שצריך לחזור אחר הידור מצוה בקניית האתרוג ובו ס"א:

[א] אם קנה אתרוג שראוי לצאת בו בצומצ' כגון שהוא כביצ' מצומצמת ואח"כ מצא גדול ממנו מצוה להוסיף עד שליש מלגאו בדמי הראשון כדי להחליפו ביותר נאה ויש מי שאומר שאם מוצ' שני אתרוגים לקנות והא' הדור מחבירו יקח ההדור אם אין מייקרי' אותו יותר משליש מלגאו בדמי חבירו:

קטן

עליה מיתה מה יעשה ויחיה אם היה לומד דף אחד יקרא שנים והיינו מה שאמר שתוסיף עליו מים של תורה אם צריך ואם הוא בן תורה שבוע הוא שלומד והולך אבל לא תחליף המים דהיינו לחדש אותם לגמרי כי זה על הלימוד ביותר והרי הוא יום טוב ונא' בו לכם ואמרו חז"ל חלקהו חציו לה' ללמוד ולהתפלל וחציו לכם לסעודה של מצוה אמנם בחול המועד ליכא מצות לכם מצוה להחליף וללמוד ביותר כדי שיאמר זה שהוא עשה תשובה והוא דוגמא ללולב ישאר לא מן התשובה והתורה כי התשובה מארכת ימים שנאמר עליהם חיו יחיו והתורה נאמר בה אורך ימים בימינה ונעשה הדור ע"ש והדרת פני זקן זה שקנה חכמה ואז הוא אומר אשרי זקנתנו שכפרה על ילדותינו :

[א] **נכרי** שהביא לולב לישראל מחוץ לתחום היינו ענין של רבי יוסי שהיה רוכב על הסוס לאצטבלא ובן אחותו מטייל על הסוס א"ל חזי סוסיא דארכבך מארך א"ל אם לעושי רצונו כך לעוברי רצונו עאכ"ו א"ל ואית דעבר רצונו יותר ממך א"ל ואם לעושי רצונו כך קל וחומר לעוברי רצונו ולכן יאמר כותי שהביא לולב לאיש הישראלי שהיה רשע אשר לא טוב עשה בקרב עמיו וכאשר ראה הצלחת רשעים בעולם הזה נתעורר לעשות תשובה לאמר אם לעוברי רצונו כך קל וחומר לעושי רצונו כמו שאמרו חז"ל בפסוק נתת שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם של רשעים רבו משל למזומן לסעודה וראה כלבים שהם יוצאים משם ובפיהם פסיונין אמר אם הכלבים כך אוכלים סעודה עצמה לא כל שכן וכאשר אותו כותי המוצלח בחמדות הזמן הביא לאיש הישראלי לולב שהיה סיבה לקנות לו לב חדש לעשות תשובה ממעשיו ולהוסיף דבקות עם הקדוש ברוך הנמשל ללולב כנזכר וזה הביא לו מחוץ לתחום כי לב האיש הישראלי היה מחוץ לתחום של הקדושה מפני מעשיו אשר לא טוב עשה ועתה קנה לו לב חדש מותר ליטלו כל אחד ראוי לו לעשות קל וחומר זה ביום טוב שהם מקראי קדש גם מי שהובא בשבילו אותו בן אדם הצריך לזה שעשה תשובה בעבור כן לקיים מש"ה נתת שמחה בלבי וכו' ביום טוב עצמו שנאמר ושמחת בחגך :

[א] **ענין** הידור מצוה שצריך באתרוג הוא על דרך האמור בענין של התשובה בענין ארבע חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש ותשובה עם כל אחד עבר אדם על מ"ע ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו שנאמר שובו בנים שובבים והרמז לזה הוא ענין האתרוג כנזכר לעיל כי הנה בו נאמר פרי עץ הדר כד"א הוד והדר לבשת לפי כי

תשובה זו הדר הוא לכל חסידיו ובלי ספק כי זה יעשה לשמו של הקב"ה כמאחז"ל פרי עץ הדר זה הקב"ה כד"א הוד והדר לבשת הוא מה שביארתי בפסוק ה' אלהי גדלת מאד (תלים קד) דקשה הל"ל גדול ה' דלא שייך לומר גדלת בהקב"ה אמנם יאמר על ענין התשובה שהוא נוגע לנפש ברכי נפשי את ה' המקבל שבים דהכי התנה קודם בריאת העולם בטרם הרים יולדו תשב אנוש עד דכא בעוד האדם נפש נעשה ה' אלהי ומה גם לרבים אחר מעשה בלתי טהור גדלת מאד כי הוא דבר זה אשר יחטא אדם במעשה ומתקבל בדברים והעונות נעשים זכיות לכן הוד של מלכו' לבשת והדר לפני מ"ה שאמרו מה אנוש כי תזכרנו ולכן פרי עץ הדר זה הקב"ה וכאשר עשה תשובה לשמו הנה יצדק מאחז"ל יש במין האדם שנמצא בו תורה ומצוה דוגמא לאתרוג שיש בו טעם וריח לפי כי על ידי התשובה ריח לו כלבנון ותורה דקארו ליה רבי כאמור ולכן כך הוא אומר אם קנה אתרוג מצומצם שראוי לצאת בו כגון שהוא כביצה הוא סוד מה שאמר בתיקונים והאם רובצת וכו' בלים איכון מארי מקרא רוצה לומר כי אדם זה לומד מקרא בלבד בצמצום ואחר כך מצא על ידי התשובה כמה דאת אמר או מצא אבדה כדאיתא בזוהר על ענין הנשמה ע"י כן מצא גדול ממנו לפי שבחינת ביצה שהוא ענין מקרא יש לו בחינת נפש כנזכר שם וגדול ממנו יהיה בחינת רוח כדאיתא בהקדמת בראשית על ידי הלימוד נאמר לב טהור ברא לי ה' וזה לשונו דף י"ב פקודא חמישאה וכו' למלעי באורייתא ולאשתדלא בה ולאפשה לה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחיה דכיון דבר נש אתעסק באורייתא אתתקן בנשמתא אחרא קדישא דכתיב שרץ נפש חיה וכו' ועל דא אמר דוד לב טהור ברא לי אלהים למלעי באורייתא וכדין ורוח נכון חדש בקרבי עכ"ל ולכן יאמר ומצא גדול ממנו אח"כ מצו' להוסיף עד שליש מלגאו היינו עד שיקנה בחינת נשמה שהוא שלישית נפש רוח נשמה וזה מלגאו של גוף האדם וזה בדמי הראשון להחליפו ביותר טוב שנאמר לב טהור ברא לי ה' שהוא דוגמא אל האתרוג וצריך להחליפו ביותר טוב ויש מי שאומר שאם מצא שני אתרוגים לקנות והאחד הדור מחבירו וכו' הוא מה שאמר שעל ידי הלימוד נאמר לב טהור ברא לי ה' והנה כפי מה שיעסוק בתורה האדם הוא קונה לב טהור ממינים שונים ולכן אם מצא שנים לפי שהוא בן תורה ואפשר לו לעסוק בפשט גם בדרשה גם באגדה וכיוצא מה יעשה לטוב יו צריך לקנות אותו ההדור הוא

הוא מה שאחז"ל בפסוק רודף צדקה וכו' וכבוד שנותן לו הקב"ה בניו יודעים בדרשה הנקרא כבוד וכההיא דר' חייא ורבי אבהו עליו השלום ר' חייא אמר שמעתתא רבי אבהו אמר דרשה שבקו כוליה עלמא ואזלו לרבי אבהו ולכן יאמר כי יקח ההדור הוא ענין הדרשה שהוא כבוד והדר לאדם אין מוקירים אותו יותר משלים בדמי חבירו לקנות לו בחינת נשמה כאמור שהוא שלישית מלגאו לאדם אבל אם מוקירים יותר וקנה סודות התורה מה נעים גורלו שאז ימלא יותר מלב טהור כי יזכה לרוח הקדש :

תרנ"ז. [א] קטן היודע לנענע לולב כדינו אביו חייב לקנות לו לולב כדי לחנכו במצות :

מן

[א] **קטן** היודע לנענע גם זה יהיה בערך הנזכר והקטן זה הוא קטן האיכות כי לא מלאה ידו לקנות לו רוח או נשמה כדאיתא פרשת משפטים אדם נולד יהבין ליה נפש זכה יתיר יהבין ליה רוח וכו' ואדם זה דוגמא לקטן שאין בו זולת בחינת נפש אמנם יודע לנענע הלולב כדינו דהיינו כי לו לב תאבה לעשות מצוה לכן אביו שבשמים חייב לקנות לו לולב מאחר דקיימא לן כי רחמנא לבא בעי הוא יקנה לו לולב ורצה לומר כי יקיים בו מקרא שכתוב לב טהור ברא לי אלהים קונה הוא ענין בריאה על דרך עשה מצוה אחת קונה לו סניגור אחד : ואם נאמר כי קטן זה על דרך מאחז"ל קטן שלא כלו לו חדשיו והוא מקטני אמנה אמנם הוא יודע לנענע הלולב ולחזור למוטב אותו לב עקש חורש מחשבות און וזה כדינו בדין ומשפט העושה תשובה אביו שבשמים חייב לקנות ולבראות לו לב מחדש לסייע אותו כי כן בא לטהר מסייעין אותו ולהכניס הרהורי תשובה בלבו לבלתי ידח ממנו מי שהוא נדח ר"ל וחשב מחשבות מכניס מחשבות טהורות בלב הבלתי הגון לבלתי ידח ממנו מי שהוא נדח : עוד תשוב ותראה כמה מועיל מעשה התחתונים להיות מעורר הכחות אלהיות וקרב אותם אחד אל אחד ולכן יאמר נא מקבלת אשה מיד בנה או מיד אשה כי הנה אשה זו היא אשה יראת ה' שעליה אמרו חז"ל משמרה ג' תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה והנה נתבאר למעלה כי הלולב הוא רמז לצדיק שנאמר בו צדיק כתמר יפרח והנה הצדיק זה כבר נתבאר למעלה כי ע"י הנענוע אשר יעשה האדם גורם להתנועע הצדיק עליון וכתיב כתיפין לאפקא זיווא דכייא מאינון זתין עילאין לאנגדא לנוקבא ולכן יאמר נא כי אשה יראת ה' מקבלת הלולב זה הצדיק מיד בנה והוא האדם הגשמי אשר יעשה המצוה לשמה כאשר צוני ה' אלהי ונתכוון בנטילת לולב לחבר עמו האתרוג בסופו מקום שהדם וערבה מגיעים קרוב לשם ונענע לתת נחת רוח ליוצרו כנ"ל בלי ספק כי אז אשה יראת ה' היא מקבל' זה הלולב מיד הצדיק הגשמי הנקרא בנה הוא מה שאמר בזוהר פ' משפטים דף ל"ז : וז"ל ואם לבנו ייעדנה ת"ח כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא דלא יסטי אורחוי בהאי עלמא דאי זכה בר נש בהאי עלמא ונטיר לה לנשמתא כדקא יאות האי איהו בר נש דקב"ה אתרעי ביה ואשתכח ביה בפלגיא דיליה ואמר אמו ברא קדישא דאית לי בההוא עלמא כך וכך עביד כך וכך אורחוי מתתקנן וכד האי נשמתא נפקת מהאי עלמא זכייא נקייה ברירה קב"ה אנהיר לה בכמה נהורין בכל יומא קרי עלה דא היא נשמתא דפלניא ברי ודא איהו דכתיב ואם לבנו ייעדנה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הוא קורא לצדיק ברי והיינו כי זה האדם בעשותו אחת מכל מצות ה' בכונה טובה הקב"ה קורא לו בן ולכן אשה זו מקבלת לולב זה הצדיק מיד בנה הצדיק הגשמי וכן נמי מקבלת מיד בנה הנאמר עליו תינוק יונק משדי אמו או מיד בעלה תפארת ישראל כי על ידי התעוררות של הצדיק הגשמי נחשב כאלו תפארת ישראל הוא התובע אותה כדאיתא בזוהר פ' ויחי דף רמ"ה · וז"ל ת"ח בכל אתר דכורא רדיף בתר נוקבא ואתער לגביה רחימותא והכא אשכחנא דהיא אתערת רחימותא ורדפא אבתריה ואורחיה דעלמא דלית שבחא דנוקבא למרדף בתר דכורא אלא מלה סתימא היא ומלה עילאה דבי גנזייא דמלכא וכו' ת"ח אתערות דרחימו דכ"י לגבי קודשא בריך הוא נשמתהון דצדיקייא לתתא מתערין לה בגין דאינון אתיין מסטרא דמלכא מסטרא דדכורא ואתערותא דא מטי לנוקבא מסטרא דדכורא אשתכח דדכורא אתער חביבו ורחימותא לנוקבא וכדין נוקבא אתקשרת ברחימותא לגבי דכורא בהאי גוונא תיאובתא דנוקבא לאשדי מיין תתאין לקבל מיין עילאין לאו איהו אלא בנשמתהון דצדיקייא וכו' הנה הדבר מבואר כי הצדיק התחתון הגשמי המעורר היחוד העליון על ידי המצוה הוא במקום דכורא מלכא עילאה ולכן יחשב כאלו בעלה הוא המעורר אותה ובא אליה והיינו מה שאמר ומיד בעלה ומחזירתו למים לפי כי על יד אשה זו נמשך המים מן אותו נהר עליון היוצא מעדן שהוא מקור מים חיים ונמשך אליה בסוד מים קרים על נפש עיפה ותוסיף עליו מים היינו מיין תתאין כנזכר במאמר ואמר ותוסיף עליו מים בלשון תוספת הוא סוד מה שאחז"ל אין טפה יורדת מלמעלה אלא א"כ עולה טפיים מלמטה נמצא כי אשה עליונ' תוסיף מים שלה מיין תתאין יותר ממיין עילאין אבל לא תחליף ממיין תתאין שלה ביום טוב אבל בחול המועד מצוה להחליפם מפני כי אז יש בריכה אחרת וכפי הבריכה כך מתחדשים מים קדושים הללו ולכן תחליפם כדי שישאר הלולב לא מאותם מיין תתאין והדור לפי שהוא הדר הנוף כדאיתא בזוהר פ' תצוה דף קפ"ו · וז"ל פרי דא איהו אילנא דאקרי עץ פרי ואשתכח ביה פרי עץ הדר כד"א הוד והדר לפניו מ"ט אקרי הדר ומאן איהו הדר אלא דא צדיק אמאי אקרי הדר והא אתר טמירא איהו וכו' אלא אע"ג דאיהו דרגא טמירא הדורא איהו דכל גופא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הצדיק הוא הדורא דכל גופא ולכן על ידי מים הללו העולים לקראתו בהיכרח הוא כי נשאר לח וגם כן הדור כמדובר : כותי שהביא לולב לישראל מחוץ לתחום הוא מה ש"ה והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' אשר

הכמים

חכמים ז"ל הגידו כאשר מביאים כותים דורון למ"ה אומר להם כלום יש ביניכם ישראל לכן אז מביאים איש הישראלי מנחה לה' והיינו כותי שהביא לולב לישראל היינו בדרך שבח והלל לה' והוא מחוץ לתחום מכל המדינות הרחוקות מחמת

תרנ"ח. דיני לולב ביום טוב ראשון ובו ט"ס:

[א] מן התורה אין מצות לולב חוץ למקדש אלא יום ראשון וחכמים תקנו שיהא נוטל בכל מקום
כל

ומשנער ומאיי הים כשר הוא מה שאמר הכתוב וגם מהם אקח לכהנים ללוים אמר ה' והם בכהרות שלהם עומדים גם למי שבא בשבילו הוא הקב"ה וסוד הענין כי לעומת אלה הדברים הנעשים בעולם הגשמי כך הוא נעשה למעלה ברוחני לפי כי הגאולה כדרך שהיה למטה בגשמי כי ישראל הם נגאלים וחוזרים למקומם לארץ ישראל כמו שאמרו חז"ל בפ' לאמר לאסורים צאו אלו שבנהר סנבטיון ולאשר בחשך הגלו אלו שירד עליהם שענן וכו' וכן הוא למעלה כי גלו הנשמות של ישראל שלשה גליות חלק אחד לפנים מן הנהר הוא נהר דינור וחלק שנבלעו בענן של הקליפה שעליו נאמר וחסדכם כענן בקר וכו' וכלם חוזרים הוא מבחז"ל בפ' גילי מאד בת ציון וכו' למלך שהלך הוא ובניו והגיע למדינת הים באו ואמרו למטרונא באו חתניך א"ל תשמחה בנותי באו וא"ל בניך באו אמרה תשמחה כלותי ואמרו לה המלך בא אמרה הא חדוא שלימתא וז"ש גילי מאד בת ציון וכו' הנה מלכך יבא לך והנה מאמר זה פירשתי אותו בשני מקומות בשני פירושים אין זה מקומו אמנם הצורך לנו בזה כי הנה ראיה בשפה ברורה כי כמה מיני נשמות אלה הם הגולים בחינת בנים ובנות וכבר אמרו חז"ל פרשת שמות איש וביתו באו מאן דמקבל מאתרא אקרי בית דיליה וכן הענין בזה כי הגולים בעולם התחתון הם בכינוי אל הבנות ואותם הגולים בעולם העליון הם בכינוי בנים ועל כל אלה הוא אומר כותי שהביא לולב לישראל כלומר האיש הישראלי עצמו הוא הלולב איש צדיק שמביא אותו הקליפה מחוץ אל התחום של הקדושה : לפי שנאמר ולקחתם לכם פרי עץ הדר לכן צריך לחזר אחר הידור המצוה ולכן הוא אומר אם קנה אתרוג שראוי לצאת בו כגון שהוא מלומלם כביצה מלומלמת וכו' והענין כי הנה כ"י בחינת האתרוג כאשר היא מלומלמת בסוד קטנה שהכינוי שלה הוא ביצה כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רי"ו וז"ל דביצה אחת אפילת שתין ברכין וכו' אלא אוקמו' אפרוחים אלין מארי משנה או בצים אלין מארי מקרא וכגוונא דנפל הוא ניפול דאיהו בר נפילאי נפילת ביצה דאיהו אתרוג שיעורא כביצה ובגינה אתמר ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי בחינת אתרוג הוא בסוד ביצה והיינו שיעור מלומלם דהיינו כי כפי מה שתקן אדם זה הוא ע"י מעשיו ואחר כך מלא גדול ממנו דהיינו שנעשית מדה זו גדולה ואמר מלא היינו מה שאמר הכתוב מלא אשה מלא טוב מצוה להוסיף שליש מלגאו כלומר כילד יעשה האדם לחשוב מלאכת מחשבת של מצוה לגדל מצוה זו בסוד השלישים שנאמר ושלישים על כלו וזה יהיה מלגאו התפשטות זה ולא יגדילו המדות החיצונות אלא א"כ מלגאו מגדיל השליש בכל אחת והיינו בדמי הראשון ממש כלומר ע"י מדת החסד שהוא בחינת הכסף כנודע הוא המגדיל אתרוג זה בתחילה וכן נמי לבסוף תמיד הוא המגדל אותה כדאיתא פרשת חלא בסוד בת היתה לו לאברהם דיהבא ליה קב"ה לגדלא יתה בי"ג מכילן דרחמי כנזכר שם כך יעשה להחליפו אתרוג זה ביותר נאה כלומר הוא עצמו האתרוג רק שמתחלף להיות נאה ביותר על מה שעבר על ידי תיקון זה כאמור ויש מי שאומר שאם מלא שני אתרוגים והסוד כי מדה זו יש לה שני בחינות והוא בדוגמת שני אתרוגים האחד הוא הדור מחבירו וצריך ליטול ההדור לפי שנאמר פרי עץ הדר אם אין מיקרין אותו יותר משליש מלגאו דדמי חבירו על דרך האמור : קטן היודע לנענע סוד הענין כי יוסף נמצא בו שני בחינות ראשונה מש"ה יוסף בן שבע עשרה שנה ונאמר ויוסף בן שלשים שנה ולכן בא הדין קטן היודע לנענע שהוא צדיק דכתיב כתיבין להגדלא מההוא משחא עילאה לכנסת ישראל אביו חייב לקנות לו לולב כדי לחנכו במצות וכן נמי הוא הדין לקטן העליון שהוא הצדיק בזמן שהוא נער מאחר כי הוא יודע לעשות שמן כתית בסוד הנענוע לכן אביו שבשמים מה שמו חייב לקנות לו לולב לשון בריאה קנה לו לולב בסוד ואת בריתי אקים את יצחק וזה נעשה ע"י לולב פנימי כדי לחנכו במצות היינו מצות עונה שהיא מן התורה :

[א] **מפני** שכבר הנחתי למעלה כי ענין של הלולב יש בו כמה דברים שבא בהם בחינת תועלת לאדם שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון לכם רוצה לומר לתועלת שלכם בעולם הזה לצורך הנפש ובא הצורך בשני פנים הרמז לאדם בענין אזהרה לצורך סור מרע וגם ימצא בו ענין רמז אל התועלת שהוא ענין ועשה טוב ולכן יהיה הרמז בתחילה לענין סור מרע וכך היה אומר מן התורה אין מצות לולב חוץ למקדש אלא יום ראשון רצה לומר מפני כי הלולב הוא רמז לשדרה של האדם כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה לכן יש ליזהר מאד מענין הקרי שלא יוציא מן השדרה זרע לבטלה לפי שהוא עון חמור מאד כך אחז"ל פ' כל היד המכנים ידו למטה מטיבורו תקצץ אמרו לו לרבי טרפון ישב לו קוץ בכרסו אל ימלנו אמר להם תבקע כרסו ולא ירד לבאר שחת וכו' ונאמר שוחטי הילדים כך אמרו חז"ל אל תקרי שוחטי אלא סוחטי ולכן יאמר אין מצות לולב היינו ענין הזווג הנעשה על ידי השדרה ואמר חוץ למקדש אלא יום ראשון כלומר חוץ מבן אדם המקדש עצמו כי יהיה לו דין אחר כדלקמן אמנם זולת זה החיוב שלו הוא יום ראשון דהיינו יום הטבילה וכמו שאמר הרמב"ם זכרונו לברכה ת"ח הבריאים עונתן מלילי שבת ללילי שבת ולכן
חכמים

כל שבעה: [ב] ביום שבת אינו נוטל אפילו אם הוא יום ראשון: [ג] אין אדם יוצא ידי חובתו ביום א' בלולבו של חבירו שהשאילו לו דבעינן לכם משלכם ואפילו אמר לו יהא שלך עד שתצא בו ואח"כ יהא שלי כבתחילה לא יצא דהוי כמו שאול ואם

חכמים תקנו שיהא ניטל בכל מקום כל שבעה כמו ששנינו הטיילין בכל יום אמנם ביום שבת אינו ניטל אפילו אם הוא יום ראשון שחייב אדם לפקוד את אשתו בליל טבילתה מן התורה מכל מקום אם אינו בריא אינו מתחייב כמ"ש הרמב"ם ז"ל: [ג] אין אדם יוצא חובתו ביום ראשון בלולב של חבירו הנה זה הענין יובן למאמין בענין הגלגול מה שאמר בזוהר פרשת וישב דף קפ"ז וז"ל תא חזי זכאה אינש דהוו כל אלין ביה ואשתלים כדקא יאות ומית בלא בנין והא קא ירית דוכתיה בההוא עלמא אתתיה בעיא ליבומי או לא וכו' אלא ודאי בעיא ליבומי בגין דלא ידעינן אי איהו שלים בעובדוי אי לאו ואי אתייבמת לא הוי בריקניא בגין דאתר אית לקדשא בריך הוא דהא בר נש הוה בעלמא ומית בלא בנין ופרוקא לא הוה ליה בעלמא כיון דמית האי זכאה שלים ואתתיה אתייבמת ואיהו אתריה ירית אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא ובין כך ובין כך אתר אית ליה לקדשא בריך הוא עד דימות האי זכאה וכו' פתח ואמר כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול וכו' ודא הוא דתנינן בגין זמינין לצדיקייא במיתתהון וכו' ולכן יאמר כי אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב ראשון בלולבו של חבירו כלומר כי יום טוב ראשון הרי הנחנו שהוא רמז לענין העונה הראשונה של ליל הטבילה ומן הנודע הוא כי אז הוולד הנולד יהיה לו לשמו של אביו ולא יבא אז בגלגול אותה נשמה של אותו שמת בלא בנים כי אותו בן הנולד הוא להקים שם המת ולא לו יהיה הזרע לכן יאמר כי אדם יוצא ידי חובתו של פריה ורביה שחייב להוליד בנים ואז ביום ראשון האמור אינו יוצא ידי חובתו בלולבו של חבירו אותו רוח שבא בגלגול עם אשת המת ממש נפשך כי כאשר מתייבמת אותה אשה עמו אם אותו הבן שהוא נפש המגולגל הנזכר אינו יוצא ידי חובתו בזה לפי דלגופיה אצטריך ואם לא היה צדיק גמור והוצרך להתגלגל גם כן אינו יוצא ידי חובתו בנפש זו היינו בלולבו של חבירו שהשאילו לו כי כן הבן הזה של המגולגל בדרך השאלה הוא עמו דבעינן לכם משלכם וזה אינו שלו ועוד אפשר להבין מה שאמר אין אדם יוצא ידי חובתו וכו' אין זה על חובתו דפריה ורביה לפי כי סוף סוף הוא בנו אמנם מה שאמר ידי חובתו היינו כמשמעו מן העון כתרגומו חובה רוצה לומר אין אדם יוצא ידי חובתו יד העונות שעשה יום ראשון הוא יום המיתה על דרך הנזכר לעיל בלולבו של חבירו אותו בן שנתגלגל על ידו באותה הנפש דאף על גב דקים לן ברא מזכה אבא לא יוכל למלט זה המגולגל נפש אביו מגהינם מיום ראשון יום שמת הוא הדבר אשר ביארתי בפסוק אל תבטחו בנדיבים (תלים קמו) הם האבות ולא כבן אדם אף על גב דקים לן ברא מזכה אבא לא כך הוא בן זה ולכן לא יאמר באדם מפני כי אין לו לעצמו תשועה עד כי תצא רוחו וישוב לאדמתו הוא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה וישוב העפר אל הארץ כשהיה אחר כך והרוח תשוב אל ה' אשר נתנה כך כאשר תצא רוחו וישוב לאדמתו ויטהר ויועיל לעצמו אז ביום ההוא אבדו עשתונותיו של האב ולכן אינו יוצא ידי חובתו בו ביום משום דבעינן לכם משלכם וליכא ואפילו אמר לו יהא שלך עד שתצא בו שהדוגמא לזה עד שתצא בו מן החיוב זה בצאתי מן העולם ואחר כך יהא שלי כבתחלה שהרי שלו הוא על שם המת יקרא לא יועיל לו דהוי כמו שאול ואם נתנו לו במתנה מותר שהרי נעשה בנו לגמרי כאמור וזה הענין לאו דווקא שייך בענין זה בלבד כי גם שייך נמי בענין מי שאינו מתעסק בפריה ורביה וכיוצא וכדאיתא בזוהר פרשת משפטים בפסוק אם אדוניו יתן לו אשה וכו' האשה וילדיה תהיה לאדוניה ע"ש ולכן אינו מועיל בדרך השאלה אלא עד שיתן אותו במתנה וכל שאר הדינים מובנים עד"ז: עוד זאת אדרש על לולב זה אשר חכמים זכרונם לברכה הגידו פרי עץ הדר זה אברהם שהדרו הקדוש ברוך הוא בזקנה כפות תמרים זה יצחק שהיה כפות ונעקד ועוד אמרו חכמים זכרונם לברכה זו סנהדרין ועוד אמרו חכמים זכרונם לברכה פרי עץ הדר יש בני אדם שיש בהם תורה ומצות כפות תמרים יש בני אדם שבהם תורה ואין בהם מצוה ולכן בא הדין זה מן התורה אין מצות לולב חוץ למקדש אלא יום ראשון וכו' והוא מיוסד על שלשה אופני קדש אלו כי הנה אדם זה הדומה ללולב שהוא בן תורה יען כי לא נמצא בו מצוה לכן לולב זה הרומז ליצחק שהוא מדת הדין עושה באדם זה הדין על פי שבעים סנהדרין בגזרת עירין פתגמא כי הנה בעולם הזה לא קנסו אעשה כההיא דרב קטינא דהוה לבוש סרבלא אמר לו המלאך קטינא קטינא וכו' ציצית מה תהא עליה אמר ליה בהאי עלמא קנסיתו אעשה א"ל בעידן רתחא קנסינן ולפי כי אדם זה עתה מתחייב עונש על שלא היה בו מצוה ומה לעשות לאדם זה כי מאחר שהוא בן תורה לא יתכן להכניס אותו לידון בגהינם כי רשפיה רשפי אש שלהבת יה מצלת מאש גהינם שלכן נתנה התורה באש כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה ולכן מעניפים אותו שלא יכנס למקום הראוי לו והיינו מה שאמר אין מצות לולב מן התורה חוץ למקדש כלומר בן אדם שהוא דוגמא ללולב שהוא בן תורה כאמור זה יהיה משפט שלו שיהיה חוץ למקדש אי בעית אימא מקומו של ג"ע ואי בעית אימא מקדש עליון ממש והעונש זה מן התורה כי כן אבילות יום ראשון מדאורייתא אלא שחכמים תקנו שיהא ניטל בכל מקום כל שבעה בדד ישב מחוץ למחנה שכינה שכן למדו ממה שאמר הכתוב ויעש לאביו אבל שבעת ימים לא ולמד מחזקיהו ע"ה שאמר אני אמרתי בדמי ימי אלכה בשערי שאול (ישעיה לח) כי לפי שהיה בן תורה לא יתכן להכנס לגהינם ולפי שלא קיים מצות פריה ורביה אמר כי ילך נע ונד בשערי שאול עד מלאת ימי העונש אמנם מפני כי עונש המבטל מצוה זו גדול לפי שהוא

ממעט

ואם נתנו לו במתנה מותר: [ד] נתנו לו על מנת להחזירו הרי זה יוצא בו ידי חובתו ומחזירו שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ואם לא החזירו לא יצא אפילו נתן לו את דמיו ואפילו נאנס מידו וכן אם החזירו לאחר זמן מצותו לא יצא: [ה] נתנו לו סתם הוי כאלו אמר לו ע"מ שתחזירהו לי דמסתמ' ע"ד כן נתנו לו כיון שצריך לצאת בו שאין לו אחר ואם לא החזירו לו לא יצא: [ו] ומיהו אפילו לא החזירו לידו אלא לאחר ואחר לאחר והאחרון מחזירו

ממעט את הדמות לכן הוא אמר אמרתי לא אראה יה כדרך כל האדם שרואים פני שכינה בשעת המיתה לא כן אני ועוד אפילו כשיכנס בגן עדן יה בארץ החיים מפני שפגם בשם זה שהוא מצטרף בין איש ואשה כמו שאמרו חז"ל ואמנם רמז סוד גדול כמו שאמר הכתוב אמרתי לא אראה יה ואי תימא ומי יוכל לראות במופלא ובמכוסה והרי נאמר והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים וכו' ותו לא לכן חזר ואמר יה בארץ החיים כלומר לא על בחינת יה העליון אני אומר אלא על בחינת יה שהוא נטוע בארץ החיים ולא מבעיא אני לבדי אלא לא אביט אדם עליון מה שם בנו עם יושבי חלד הנטמנים שם בסוד מזומן לעולם הבא לפי שנתחסר מאותה מצוה: עוד חזר והגיד על עונש המבטל המצות כי אפילו ביום שבת לא יכנס למקדש ולכן אמר בדין זה ביום שבת אינו ניטל אפי' הוא יום ראשון רוצה לומר אף על גב דכתיב והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני (ישעיה סו) שרוצה לומר אף על גב כי עדיין אדם זה המחוייב גלות כל שלשים לא נשלמו והגיע ראש חדש בנתיים יכנס לפני' וכן המחוייב לגיות שבוע אחד בחוץ והגיע שבת בנתיים יבא לפני להשתחות דווקא והולך לו אמנם אדם זה המבטל המצות בשאט בנפש לא מבעיא אם הגיע שבת בנתיים של הגזרה והחיוב שלו כי לא יהא ניטל כמה דאת אמר ואשא אתכם על כנפי נשרים וכו' (שמות יט) אלא אפילו אם הוא יום ראשון שלו יום שבת כי אז תכף דבקה בו יתברך והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה אדם זה לא יחיה כנלמד מחזקיהו המלך ע"ה: אין אדם יוצא ידי חובתו בי"ט ראשון בלולבו של חבירו וכו' נמצא כתוב בספר החסידים כי המלבין פני חבירו ברבים וכיוצא נוטלים מן הזכיות שלו ומוסיפין אותם על הנעלב ולכן ירמוז כי אדם זה הנעלב יוצא ידי חובתו אינו נמלט מן העון שלו בלולבו של חבירו ע"י אותה מצוה שהרויח מאותו שהלבין פניו וכיוצא דהיינו שהשאילו לו הלא תדע כי אלו הזכיות שאדם מרויח על ידי ששומע חרפתו ושותק אינם נחשבים לו לענין המצות שהוא חייב בהם אינם אלא בדרך השאלה לקבל עליהם שכר בלבד ולכן אינו יוצא ידי חובתו של קיום המצות שלו בלולבו של חבירו באותם מצות שהרויח דבעינן לכם משלכם וליכא: עוד ניתן קשר בראשו של דין זה עם הקודם דהכא במאי עסקינן באדם המלמד תורה לרשע להחזירו למוטב ולא הועיל ולא שב אל ה' כי המלמד ומדבר על לבו מרויח המצות שלו כאשר ביארתי בפסוק יגמור נא רע (תהלים ז) על ידי הלימוד הנ"ל יגמור רע של רשעים ותכונן צדיק שמלמדו להועיל והיינו מ"ש אין אדם יוצא ידי חובתו וכגון אדם זה שלא עסק במצות ואפשר כי להיות שהוא בן תורה כך הגיע לו לזכות עם רשע אחר והרוית המצות שלו שמענה ואתה דע לך אין אדם יוצא ידי חובתו של מעשה המצות בלולבו של חבירו באותם מצות שהרוית כאמור ביום ראשון אע"פ שהוא מן התורה אל תאמר זכה בו ע"י התורה שלמדו אינו כן אלא שאול הוא ואינו עולה לו לפוטרו מחובתו של קיום המצות דבעינן לכם משלכם וליכא ולכן בענין האנושי הגשמי אפילו אמר לו יהא שלך עד שתצא בו ואחר כך יהא שלי כבתחילה לא יצא דהוי כמו שאול וכן נמי ביום ראשון שיצא מן העולם ונותן דין על מעשה המצות לא יצא ואם אמר לו במתנה יצא כדלקמן:

[ד] נתנו לו על מנת להחזירו הוא הדבר אשר חכמים ז"ל הגידו כל אדם מישראל יש לו שני חלקים חלק אחד בגיהנם וחלק אחד בגן עדן זכה אדם נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן נתחייב נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם שנאמר לכן בארצם משנה יירשו ומשנה שברון שברם ולכן יאמר נתנו לו על מנת להחזירו כלומר נתן אדם רשע לולב זה שאין לו לב למעשה המצות נתן אותו חלק שלו לאותו שזכה בו על מנת להחזירו לו אם יעשה תשובה הלא זה הדבר במות אדם רשע תאבד תקוה (משלי יא) כלומר כל זמן שאדם רשע חי אפשר שיעשה תשובה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה אמנם כאשר מת תאבד תקותו מאותו מקום שבגן עדן ותוחלת אונים נמי שיהיה לו תוחלת ליירש פי שנים כמו הבכור שנקרא ראשית אוני אבדה ולכן צדיק מצרה נחלץ מחלק שיש לו בגיהנם ויבא רשע תחתיו ולכן אם נתן לו ע"מ להחזירו לו על ידי התשובה הרי זה הצדיק יוצא בו ידי חובתו ונמלט מחלקו של גיהנם ומחזירו החלק של גן עדן אם עשה הרשע תשובה שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ואם לא החזירו לו לא יצא רצה לומר אם לא החזיר המקום של גן עדן לא יצא גם כן מן החלק הרע שיש לו בגיהנם אפילו נתן לו את דמיו ואפילו נאנס מידו בענין הגשמי וכן אם החזירו לאחר זמן מצותו לא יצא שכן נמי לאחר שיצא האדם מן העולם שהוא אחר זמן מצותו אינו מועיל כלום כדבר האמור: [ה] נתנו לו סתם כי זה החלק של גן עדן שהאדם זוכה בו על ידי מעשיו בעולם הזה אינו יודע בו סתם הוא וכאשר הוא זוכה בו הוי כאלו אמר לו בעל החלק על מנת שתחזירהו לי דמסתמא על דעת כן נתנו לו אותו החלק כיון שצריך לצאת בו שאין לו אחר שהרי רשע הוא ואין לו מקום זולת זה החלק ולכן אם לא החזירו לו זה החלק האדם הצדיק לא יצא מאותו חלק רע שיש לו בגיהנם: [ו] ומיהו אפילו שלא החזירו לידו של רשע לפי כי עדין לא עשה תשובה והחזירו לאחר ואחר לאחר נתגלגלו החלקים ע"י המעשים והאחרון מחזירו לבעלים אותו חלק יצא הצדיק מהחלק רע שהיה לו בגיהנם על ידי מעשה הטוב שעשה הקדוש ברוך הוא יודע

מי

מהזירו לבעלים יצא : [ו] לא יתננו ביום ראשון לקטן קודם שיצ' בו מפני שהקטן קונה ואינו מקנ' לאחרי' מן התורה ונמצא שאם החזירו לו אינו מוחזר ויש מי שאומר שאם הגיע לעונת הפעוטות מותר ואם תופס עם התינוק כיון שלא יצא מידו שפיר דמי : [ז] שותפין שקנו לולב או אתרוג בשותפות אין אחד מהם יוצא בו י"ח ביום הראשון עד שיתן לו חלקו במתנה : [ח] האחים שקנו אתרוגים מתפיסת הבית ונטל א' מהם אתרוג ויצא בו אם יכול לאוכלו ואין האחים מקפידים בכך יצא ואם היו מקפידים לא יצא עד שיתנו לו חלק' במתנה ואם קנה זה אתרוג וזה פריש או שקנו כאח' אהרוג רמון ופריש מתפישת הבית אינו יוצא באתרוג עד שיתנו לו חלקם במתנ' ואף על פי שאם אכלו אין מקפידים עליו מפני שכל שאין שם מאותו המין אין מחילתם בכתם מועלת אבל כשיש שם מאותו המין אפילו היה מעולה מן האחרי' מחילתם בסתם מועלת לפי שאינ' מקפידי' : [ט] מה שנוהגים במקום שאין אתרוג מצוי שכל הקהל קונים אתרוג בשותפות הטעם מפני שכיון שקנאוהו לצאת בו מסתמא הוי כאלו פירשו שכל הקהל נותנים חלקם לכל מי שנוטלו לצאת בו על מנת שיחזירוהו להם:

מוציאים

מי מתחייב ולוקח אותו חלק רע של הצדיק כאמור : [ו] לא יתננו ביום ראשון לקטן קודם שילא בו וכו' הנה בקטן הזה יהיה רמז בו למי שהוא מקטני אמנה ע"ד מש"ה בפסוק ונערים קטנים דאלישע כך קטן זה והוא הקטן שאמרו חז"ל קטן שלא כלו לו חדשיו וכאשר נאמר על יסוד מחז"ל כי זה הלולב הוא דוגמא למי שיש בו תורה וכך הוא אומר לא יתננו לקטן היינו כי לא נכון ללמד תורה לסוג אדם זה יום ראשון כלומר שהוא מן התור' והנה חכמים ז"ל אמרו כאומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אפילו דגמר לאחריני אמנם הכא במאי עסקינן בהוא עוסק בתור' סתם כמה שאמר בדין הקודם נתנו לו סתם וכן מחז"ל כפות תמרים ני שיש בו תורה ולא מצוה לא אמרו באומר בפיו אין לו אלא תורה אלא במי שאין בו מצוה ועוסק בתורה סתם ולכן אדם זה לא ילמד תורה לקטן זה מקטני אמנה שלא ירצה בתורה ולא במצוה וכן נמי בקטן שלא כלו לו חדשיו לא יועיל הלימוד בו מאחר שאינו מקיים אותו ולכן בא הדין זה בגשמי לא יתננו ביום ראשון לקטן זה הלימוד קודם שילא בו ידי חובתו רצה לומר קודם שילא מחיוב מעשה המצות המוטל עליו לעשותם שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה וכן הוא הדוגמא שלו בקטן הנזכר שהוא קונה לו דברי תורה ואינו מקנה לאחרים המלמדים אותו מן התורה שהרי אין מקיימים המצות ונמצא שאם החזירו לו אינו מוחזר כלומר הלימוד שלימדו תורה אם החזירו לו לזכות אותו אינו מוחזר רצה לומר כי אין כח באותו לימוד לזכות לרבו שהרי הוא מבזה רבותיו ואינו למד על מנת לעשות ויש מי שאומר שאם הגיע לעונת הפעוטות מותר שהדוגמא שלו לפי שכבר מחוייב אביו לחנכו במצות ואם תופס עם התינוק כיון שלא יצא מידו שפיר דמי כי הדוגמא לזה הוא כי המלמדו תורה הוא מחזיק בידו להועיל במעשה המצות כי בסגנון זה זוכה גם הוא : [ז] שותפין שקנו לולב או אתרוג בשותפות וכו' הדוגמא לזה הוא בני אדם שלומדים בתורה יחדיו שהוא דומה ללולב וכן נמי קנו אתרוג שהדוגמא לו הוא תורה ומצוה כל זה קנו להם דברי תורה ומצוה בדרך שותפות יחדיו אין אחד מהם יוצא בו ידי חובתו לפי שכבר נתבאר כי כל אחד יש לו שני חלקים חלק אחד בגן עדן וחלק אחד בגיהנם זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן וכו' ולכן אלו השנים שלומדים יחדיו אינו כמו דין הקודם כי אלו אינו כמו הצדיק שזוכה ונוטל חלק הרשע של גן עדן ונותן לו חלק של גהינם אבל הללו צדיקים שניהם לומדים ועוסקים במצות אם כן החלק של כל אחד שיש להם בגיהנם אין אחד מהם נותן אותו לחבירו והיינו מה שאמר אין אחד מהם יוצא ידי חובתו הוא אותו חלק של חיוב שלו שיש לו בגהינם ביום ראשון דכיון שמת מתחייב לירד שם ולא ינצל ממנו עד שיתן חלקו של תורה ומצוה במתנה לו אז ינקה לפי שכבר נשלם בתורה ומצוה וכגון שתוכה על הראשונו' כי אז זה יורש גהינם וחבירו קנה מקומו : [ח] האחים שקנו אתרוגים מתפיסת הבית וכו' הוא הדבר אשר דברתי בענין החלקים שיש לכל אחד חלק אחד בגן עדן וחלק אחד בגהינם ולכן הדוגמא לדין זה הוא האחים השני אנשים שקנו אתרוגים דהיינו שלמדו תורה ונתעסקו במצוה שהם דוגמא אל האתרוג כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה וזה שקנו הוא מתפיסת הבית של אותו עולם משני בתים אשר שם כל אחד יש לו חלק בגן עדן ונטל אחד מהם אתרוג הוא חלק מאותה תורה ומצוה שעשו שניהם ויצא בו כלומר יצא מן החיוב המוטל עליו לעסוק בתורה ולקיים המצות אם יכול לאוכלו ואין האחים מקפידים בכך יצא ואם היו מקפידים לא יצא עד שיתנו לו חלקם במתנה והענין כפי פשוטו שאם האחד כשהוא נוטל מעות מתפיסת הבית ועושה בו מצוה היה מקפיד לא יצא עד שיתנו לזה שלקח המעות למצוה חלקם במתנה אז יזכה העושה המצוה ויוצא בה ידי חובתו כאמור ואם קנה זה אתרוג וזה פריש כי הדוגמא להם הם מצות משונות וזה היה מתפיסת הבית או שקנו כאחד אתרוג רמון ופריש מתפיסת הבית אינו יוצא באתרוג עד שיתנו לו חלקם במתנה כדבר האמור כל הצדדים הם מבוארים : [ט] מה שנוהגים הקהל וכו' היינו כדין האמור בשותפין ואין להאריך בזה :

ועתה אשובה נא לבאר הדינים הללו בענין הנוגע למעלה וכך היה אומר מן התורה אין לולב חוץ למקדש אלא יום ראשון כי הנה שנינו בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד וכו' כי הנה מאחר שידענו כי המקדש התחתון מכוון כנגד ב"ה עליון שנאמר וזה שער השמים ולכן מפני מש"ה ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים לכן היה ניטל במקדש התחתון שבעה לפי כי על ידי כך מתעורר מעשה המצוה ופנה למעלה ונעשה ייחוד העליון

העליון במקדש העליון על ידי הלולב עליון הוא הצדיק אמנם חוץ למקדש בגבולין היה ניטל יום אחד שנא׳ ולקחתם לכם ביום הראשון ממש״ה לכם משמע בכל מקום והיינו יום ראשון בלבד נמצא כח בתחתונים לעורר הכחות העליוני׳ ולחבר אותם זה בזה ומו לא משחרב ב״ה התקין ריב״ז שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש כדי להעיר כחות העליונים ולחבר אותם אחד אל אחד במקדש העליון על דרך מה שהיה נעשה במקדש בתחלה אמנם עוד תשכיל ותדע ממולא דבר זה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ב״ה של מטה מכוון כנגד ב״ה של מעלה הענין הוא כי ב״ה של מטה היא ה׳ אחרונה ומקדש עליון הוא סוד ה׳ עליונ׳ כדאיתא בזוהר בהרבה מקומות ולכן נעשה מצוה זו על ידי הלולב שממשיך האורות ממקדש עליון סוד ה׳ עליונה ומוריד אותם למטה אל ה׳ אחרונה מקדש תחתון ואמנם הנה תדע ותשכיל כי כל מעשה זה שאנחנו עושים בלולב ומיניו בזמן הזה הוא הענין שאנחנו עושים בכל יום אלא בשאר ימות השנה הוא באופן אחר כדאיתא פרשת לו דף ל״א · וזה לשונו ארבעה מינין בלולב ואינון שבעה וכו׳ ובעובדא דילהון אתערו שבעה אחרנין לעילא לאוטבא עלמא בכמה סטרין וכו׳ דהא בשעתא דכ״י אתברכא מנייהו עלמא אתברכא וכו׳ ועוד באתערותא דא שתא כולא אתברכא במיא לאשתפקא ביה ואשתאבין כלהו ממבועא דימא עמיקא דכלא נגדא לעלמא ובגין כך בעיין כולהו לחיס וכו׳ וחדוותא דאילנין אלין לנחתא בזמנא דא הוא ואתערותא דלהון באינון קדושי מלכא תליין וכו׳ קול ה׳ על המים וכו׳ ת״ח הני שבע קלין במלה דפומא בשאר יומי שתא והשתא לא תליין אלא בעבודה וכו׳ הנה מבואר מזה המאמר כי אף על גב שהמעשה שאנו עושים בכל השנה היינו מה שאנו עושים עתה רק כי בשאר ימות השנה הוא נעשה ע״י דיבור בלבד מתעוררים הכחות וקרב אותם אחד אל אחד אמנם עתה הוא על ידי מעשה כי הוא מועיל יותר כנודע ולכן יאמר מן התורה אין מצות לולב חוץ למקדש אלא יום אחד שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון היינו מה שאמר בזוהר פרשת פנחס דף רי״ד · וזה לשונו ביומא קדמאה דחג יתער ימינא לקבלה בגין לחבקא וכדין כל חדווא וכל אנפין נהירין וחדוות׳ במיין צליין לנסכא על גבי מדבחא ובעיין בני נשא למחדי בכל זינין בחדוה דהא ימינא גרים בכל אתר דשארי ימינא חדוותא היא לאשתעשעא וכו׳ הנה מבואר מזה המאמר כי יום ראשון הוא הימין שהוא העיקר ולכן הוא מן התורה אמנם סוד הענין מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה נובלות חכמה של מעלה תורה וגם זה יום ראשון הוא מן התורה ממקו׳ שילאה ממנו התורה וחכמים תקנו שיהא ניטל הלולב כל שבעה כדי להמשיך בכל יום ויום אור מחדש מלמעלה מבחינת הדעת ולהוריד אותו למטה בסוד מים קרים על נפש עיפה: ביום שבת אינו נוטל אפילו אם הוא יום ראשון והטעם כי בכל יום ויום המדה האחרונה היא מתחברת עם בעלה והצדיק הוא בחינת הלולב ממשיך האור מלמעלה ונותן לה

אבל ביום השבת הכלה היא עולה על דרך למעלה בסוד מה שאמר הכתוב ה׳ בחכמה יסד ארץ ולכן אין צורך אל הלולב דקים ליה בדרבא מניה כי אז היא בסוד אשת חיל עטרת בעלה: אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב ראשון בלולבו של חבירו וכו׳ והנה הענין זה יובן עם מה שאמר בתיקונים כי עוף השמים דא מט״ט יוליך את הקול דא קול דק״ש קול דתפלה בגין דעל ידו מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול וכו׳ ולכן יאמר אין אדם זה מט״ע הנק׳ אדם דיצירה כדאיתא בתיקונים אין יוצא ידי חובתו היינו מן הקליפה הנקרא עון תרגום חובה לפי כי מט״ע בזמן מיעוט הלבנה מתגבר עליו זקן וכסיל ואז הוא בסוד נער כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה נער שוטה וכאשר מתחדש הלבנה והיא בסוד המלוי אז נקרא זקן ביתו וסטרא אחרא נכנעת ולכן הוא אומר כי אין אדם זה יוצא ידי חובתו של הקליפה ביום ראשון בלולבו של חבירו היינו הצדיק עליון שהוא מתלבש בתוכו כי אין צריך הוא לענין זה עתה מפני כי הוא בסוד הזקנה ועוד מן הטעם עצמו לפי כי הייחוד הנעשה על ידי של צדיק וצדק הוא בחול כנזכר שם מט״ע מתייחדין על ידו צדיק וצדק בשית יומין דחול אמנם ביום טוב לא נעשה על ידו ולכן אינו יוצא באותו לולב שהוא צדיק עליון הנקרא חבירו בסוד כי ישבו אחים יחדיו לענין היבום כנזכר במקומו כי תפארת ישראל בירדתו שם נקרא אחיו של מטטרון ועוד מטעם אחר הוא הנאמר פרשת קרח בענין קריאי מועד כי אז קדם תתאה חכמת שלמה זמינת לכל חילהא לאעטרא לון ולאעלא לון תחות גדפהא וכו׳ ולכן מאחר כי מטטרון הוא מזומן ועלה למעלה בעולם האצילות ודאי הוא כי הוא פורש מסטרא אחרא דאף על גב כי יש צד תערובת קליפה שם הנה בו ביום פורש ממנה ועולה למעלה כי הוא מזומן שם לאעטרא יתיה כאמור ונתן טוב טעם משום דבעינן לכם משלכם וליכא כי הנה כל אותו הכח המסור בידו הוא מפני כי הצדיק הוא מתלבש שם בתוכו בסוד כי שמי בקרבו ואין זה משלכם ואפילו אמר לו יצא שלך עד שתצא בו היינו עד יצא מחובתו של סטרא אחרא ואחר כך יצא שלו כבתחלה כי כן אחר שנעשה הייחוד ביצירה חוזר למקומו ופנה למעלה לא יצא דהוי כמו שאול ולא יועיל לו ואם נתנו לו במתנה מותר אבל לענין זה אינו שייך אז ביום אחד משתי סיבות הנזכר ולכן חזר הדין שאינו יוצא ידי חובתו בסגנון זה דהא לא צריכה ליה דקים ליה בדרבא מניה כאמור: וכאשר נאמר בו מדבר בסוד הצדיק כי הנה נתבאר כי יום ראשון הוא בסוד הימין המתעורר והנה הצדיק עליו נאמר הצדיק אבד ונתן טוב טעם למה כן כי מפני הרעה נאסף הצדיק רוצה לומר מפני אשה רעה שמתעוררת ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי אז מה הוא עושה ויעזוב בגדו בידה וינס היינו כי מפני האשה רעה זו נאסף הצדיק וכאשר נעשה זמן המילה בסוד חשמל דהיינו חש ואתגלייא מל כדאיתא פרשת ויקהל על כן יריס ראש ונאמר

צדיק

צדיק ונודע הוא כדאיתא בזוהר נודע הוא ודאי בגין דהוה כתיב בהאי דלאו דיליה ויניק ליה והנה ביום טוב שנתגלה בחינת החסד אינו צריך לענין השאל הנזכר לכן בגמרא אין אדם יוצא ידי חובתו בלולבו של חבירו בשאילו לו דבעינן לכם משלכם כי כן הוא למעלה התעוררות ענין הלולב הוא הצדיק נעשה על ידי חסד עליון הנמשך לצדיק בסוד והוא יושב פתח האהל כדאיתא בזוהר ואפילו אמר לו יהא שלך עד שתצא בו ואחר כך יהא שלי כבתחילה לא יצא דהוי כמו שאול כי החסד עליון אינו נמשך לצדיק בדרך השאלה רק הוא נמשך בדרך קבע השד אל כל היום אבל אם אמר לו יהא שלך במתנה מותר כי כן נמי למעלה הוא בא לו לצדיק בדרך מתנה : עוד יובן הענין באופן אחר כאשר נעמיק בסוד הלולב כי העיקר הוא האור הנמשך לו מלמעלה מן השורש שלו כי הוא נפרש בסוד הדעת כנודע ועובר בסוד התפארת ובא בקו יושר אל הצדיק ונודע הוא כי כל אור הנמשך מלמעלה למטה כאשר נעשה הפעולה חוזר ופונה למעלה בסוד אור חוזר ומחבר שם השרשים העליונים ולכן כדי להבין זה הענין נאמר השאלה באופן יותר מובן והמשכיל יבין כי הכל בשוואה אחת והענין כי הנה נתבאר בזוהר ובתיקונים כי הצדיק נקרא כל בעבור כי מגיעים לו חמשים שערי בינה כמנין כל ונודע הוא כי אלו השערים הפותח אותם הוא אות יו"ד בסוד פטר רחם כדאיתא בהקדמת הזוהר ובלי ספק כי גם מתפשט ממנו בכל אלו השערים לפי כי חכמה ובינה תמיד הם מחוברים כדאיתא בזוהר בפסוק אלו רעים כהדא יתבין לא מתפרשאן ולכן כל השערים הם נמשכים שניהם יחדיו והנה בענין הנענוע של הלולב מתעוררים השרשים עליונים שהם בסוד הדעת ומתחברים זה עם זה ומשפיעים אז בלולב אותו החסד והיא ממשיך אותו לכלה ולכן יאמר כי אין אדם יוצא ידי חובתו בלולבו של חבירו וכו' כי הנה אדם זה הוא רמז לחכמה העליונה הנקרא אדם דאצילות בסוד מה שמו כדאיתא בזוהר בפ' מה שמו חכמה מה שם בנו ת"ת והגיד כי אין אדם זה יוצא ידי חובתו היינו חובת מצות עונה שלו בלולבו של חבירו הוא סוד שורש הלולב אשר הוא נפרש בבחינת הדעת כאמור דאע"ג כי בשעת נענוע של הלולב נעשה שם חיבור בשרשים העליונים של חב"ד לא מפני כן הוא יוצא ידי חובת העונה שלו לפי כי זה החיבור הוא נעשה באותה שעה אמנם החיבור של אבא ואמא תדיר לא מתפסק ולכן היינו הטעם דבעינן לכם משלכם לפי כי אותו היחוד אינו משלהם זולת משורש של הלולב המתעורר על ידי הנענוע של הלולב הוא הצדיק ונעשה חיבור למעלה ואין זה משלכם ולכן בגמרא אפילו אמר לו יהא שלך עד שתצא בו ואחר כך יהא שלי כבתחלה לא יצא אבל אם נתן לו במתנה מותר לפי כי כן זה היחוד הנעשה בשורש הלולב למעלה בדרך מתנה הוא מפני כי אין זה נחשב מן היחוד של אבא ואמא עילאין שאינו פוסק לעולם : נתנו לו על מנת להחזירו לו וכו' הנה נתבאר כי על ידי הנענוע של הלולב הוא מעור' השתים העליונים ומתחברים שם ונותנים אותו חסד לצדיק

בסוד

בסוד הלולב להמשיך למטה ואחר כך אותה האורה חוזרת למעלה כאשר נראה במוחש כי כאשר אנחנו חוזרים ומנענעים משפילים מלמטה מן החזה שמכה שם הלולב חוזר ועולה למעלה כי באותה חזרה מחזיר האור מלמטה למעלה לפי כי אין אנו עושים השלשה פעמים בדרך הולכה רק כל הולכה לחוד נמצא כי כל נענוע הם שלשה פעמים הולכ' וג"פ הובאה כל אחת לבדה וכאשר אנו עושים הולכה אז מעלה הלולב אור מלמטה למעלה ונעשה חיבור עליון ולכן בא הדין בגמרא אם נתנו לו הלולב על מנת להחזירו יוצא בו ידי חובתו כאמור ומאחר שנעשה הלורך והגיע האור לחזה אשר שם הכלה עומדת בסוד מש"ה חזה ציון קרית מועדינו אחר כך הוא מחזירו בסוד הנענוע האחר ופונה למעלה שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ואם לא נתנו לו לא יצא אפי' נתן דמיו ואפי' נאנס מידו וכן נמי אם החזירו לו לאחר מצותו לא יצא לפי כי היחוד עליון של השרשים אינו נעשה לאחר זמן אלא באותה שעה כאמור : נתנו לו סתם הוי כאלו אמר לו על מנת שתחזירהו לי וכו' הנה זה הדבר מבואר הוא ממה שנתבאר למעלה כי האור העליון בזמן שהוא נמשך למטה הוא נעשה בדרך סתם אמנם נודע הוא כי בחזרת הלולב למעלה הוא נעשה היחוד העליון ואין זה צריך לומר על מנת שתחזירהו לי לפי כי כן נעשה תמיד דמסתמא על מנת כן נתנו לו אותו אור העליון כיון שצריך לו לצאת בו לפי שאין לו אחר זולת זה האור החוזר למעלה ולכן אם לא החזירו לו בגמרא לא יצא ומיהו אם לא החזירו לידו אלא לאחר ואחר לאחר כיון שהאחרון מחזירו לבעלים יצא מפני כי כן נמי הוא נעשה למעלה כי האור העליון הוא הולך למדת התפארת ואחר כך הוא חוזר למעלה לבחי' הדעת היא מקומו הראשון שהוא בעליו כאמור : לא יתננו ביום ראשון לקטן הנה דין זה נוהג לעולם אלא כי מפני ביום ראשון הוא מן התורה לכן יותר חמור אמנם כך הוא הענין בכל הימים מאחר כי חכמים התקינו שיהא נוטל שבעה ימים ולכן הוא אומר לא יתננו לקטן קודם שיצא בו כי הנה אותו החסד אשר מתעורר ביום הראשון סוד הטיפה אינה נמשכת לצדיק בזמן שהוא קטן כי הקטן הרמז שלו הוא בזמן שנאמר מפני הרעה נאסף הצדיק כנזכר ואז אינו מתחסד עם הכלה אלא לאחר שפירש ממנה ונעשה ענין התשמיש כנזכר לעיל חם ואתגלייא מל ולכן לא יתננו לקטן בגמרא מפני שהקטן קונה ואינו מקנה לפי שהגם שימצא בו כח להתחבר עם הכלה אמנם אין בו כח להקנות דהיינו להחזיר אותו האור למעלה לשורשו כי זה יהיה כפי שניו שהרי נאמר ביוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה ואז הוא קונה ולכן היה רעה אמנם לא נאמר שמקנה ואח"כ נאמר ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה ואז קנה כל ארץ מצרים והקנה אותם לפרעה שהוא מקום שנפרעים האורות ומתגלים כדאיתא בזוהר ולכן זה הוא מן התורה כי בתפארת ישראל שם הוא גנוז סוד נובלות של מעלה הוא התורה ונמצא שאם החזירו לו בגמרא אינו מוחזר ויש מי שאומר שאם הגיע לזמן הפעוטות מותר דסבירא ליה כי

נמצא

נמצא בו דעת להקנות ואם תופס עם התינוק כיון שלא יצא מידו של בעל הלולב שפיר דמי לפי כי כן נמי יד הבעלים עם הלולב כאמור בזוהר פרשת בלק דף קפ"ו וז"ל ועשית בריחים חמשה וכו' ואינון חמש בריחים דאקרון חמש מאה שנין דאילנא דחיי אזיל בהו ובריח קדישא אמצעי בחמש אצבען דידא ומלה סתימא הוא על מה דאמרת ועל דא כל ברכאן דכהנא באצבען תליין וכו' הנה מבואר הדבר מן המאמר כי יד העליונה מוכרח להיות עם הצדיק לעזור אותו להעמידו על תורה שבעל פה : שותפין שקנו לולב או אתרוג בשותפות וכו' אפשר ליישב שותפין אלו בסוד מטטר"ון אשר מתלבש בתוכו הצדיק עליון כי אז ימצא כי שניהם הם שותפים לענין היחוד הנעשה עם הכלה ולכן בא זה הדין לענין הגשמי שותפין שקנו לולב או אתרוג בשותפות אין אחד מהם יוצא בו ידי חובתו ביום הראשון עד שיתן לו חלקו במתנה לפי כי כן נמי מט"ט חוזר ונותן חלק שלו לצדיק במתנה היא ה"י הנקרא מתנה כאשר מתבאר בענין ישמח משה במתנת חלקו או יהיה כי הצדיק נמי חוזר ונותן החלק שלו למט"ט במתנה : עוד אפשר להבין הענין עם מה שביארתי בפסוק כי יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת ובכשרון אשר חז"ל הגידו זה הקב"ה דכתיב ה' בחכמה יסד ארץ וכו' (משלי ג) ולכן ירצה כי יש אדם הוא אדם עליון מה שמו כי הוא ברא העולם שנאמר ויאמר אלהים וכו' ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו אדם זה הוא בסוד מה שם בנו ת"ת ישראל נותן חלק שלו היינו סוד הכלה שהיא חקל תפוחין וכן נמי יאמר בנדון זה השותפין הללו שקנו לולב בסוד הצדיק או אתרוג בסוד הכלה בשותפות לפי כי הנה אדם עליון הוא קונה לולב בסוד קונה הכל שנאמר ויאמר אלהים יהי רקיע וגם אדם השני הוא קונה אותו בסוד מה שאמר בזוהר תרין ווין אזלין כחדא וכן לענין האתרוג אדם העליון קונה אותו שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ וגם ת"ת ישראל הוא קונה ומתקן אותה ולכן אין אחד מהם יוצא ידי חובתו של מצות עונה עד שיתן לו החלק כאמור במתנה כאמור : האחים שקנו אתרוגים מתפיסת ביתם וכו' הנה הבית הוא בית עליון מש"ה בחכמה יבנה בית כי שם ביתם של האחים ומשם יצאו והנה מן הבית זה נמשכים נהרי נחלי דבש וחמאה באותם השערים והנה איתא בזוהר באותם חמשים שערים שלה הם מתפשטים משם בחינת החסדים שהם כסף חוורו דרגא דאברהם והיינו תפיס' הבית ועל ידי כן קונים ומגדלים את הכלה שהיא סוד האתרוג כאמור ולכן יאמר האחים שקנו אתרוגים מתפיסת הבית ונטל אחד מהם אתרוג ויצא בו לפי כי כן נמי למעלה אחד מן האחין הוא הנוטל אתרוג זה אע"ג שהם ששה בנים אחים עכ"ז הנוטל האתרוג היא הכלה הוא הצדיק המתייחד

תרנ"ט. סדר קריאת התורה בסוכות ובו ס"א :

[א] מוציאים שני ספרים באחד קורים שור או כשב בפרשת אמור ובשני קורא המפטיר קרבנות המוספין ובט"ו לחדש השביעי ומפטיר בזכריה הנה יום בא וכו' :

נוהגים

עמה ולכן יצא בו כי הנה לפי שהאשה רעה תופסת בו שנאמר ותתפשהו בבגדו וכו' לכן כאשר הצדקת היא מתחברת עמו אז נמלט מאשה רעה כאשר ביארתי בפ' גמלתהו טוב ולא רע כי אשת חיל גומלת עם בעלה להיות טוב שנאמר אמרו צדיק כי טוב כי לפי שנמשך בו הטיפה נקרא טוב ועל ידי כן נגאל מאשה רעה וח"ו ולא רע נמצא כי כאשר צדיק זה לוקח אתרוג זה הצדקת אז הוא יוצא ידי חובתו מאשה רעה הנזכר ולכן הדין הוא אם יכול לאוכלו ואין האחים מקפידים בכך יצא לפי כי כך הוא למעלה כי אח האחד הוא הצדיק נוטל אתרוג זה היא הכלה הנזכר ואוכל אותו בסוד מש"ה צדיק אוכל לשובע נפשו ואין האחים מקפידים בכך ואדרבה הם שמחים בכך ולכן יצא ידי חובתו מאותו אשה רעה כאמור ויצא מן החוב של העונה המוטל עליו ולכן בענין הגשמי הדין הוא אם היו מקפידים לא יצא שיתנו חלקם במתנה ואם קנה זה אתרוג וזה פרים וכו' אינו יוצא באתרוג עד שיתן לו חלקו במתנה ואף על פי שאם אכלו אין מקפידים מפני שכל אחין שם מאותו המין אין מחילתם בשתם מועלת לפי כי הנה למעלה אין מתרצים בשאר הדברים רמון או פרים מפני כי הוא אלה הדברים הם רומזים בענייני ההשפעה אבל האתרוג יש בו צורך לענין היחוד והשאר מובן מעצמו אין להאריך :

[א] **מה** שראוי לתת רמז בענין זה על ענין הקריאה בתורה הוא כי הנה התורה היא מגדת שבחו של הקב"ה שהוא טוב וישר על כן יורה חטאים בדרך על ידי לימוד התורה מכרזת ואומרת אליכם אישים אקרא וכו' לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי כי כן אחז"ל אותי עזבו ואת תורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו כי התורה היא תחזיר אותם למוטב ולפי כי כבר נתבאר למעלה הרמז הנוגע ליום ראשון בענין הנוגע לאדם כי ישוב אל ה' בימי בחורותיו ומה טוב יהיה לו אם ישוב לזמן יום ראשון שהוא רמז לזמן הנעורים כנ"ל ולכן נמי טוב לו נמי לעסוק בתורה כי ע"י כן נמצא שמקיים עצמו ומקיים את העולם כמו שאמרו חז"ל בפ' ארפא משובתם של כל העולם וגם אוהבם נדבה לפי כי שב אפי ממנו מן היחיד וכן נמי אמרו חז"ל אפריון זה העולם עשה לו המלך שהשלום שלו מעצי הלבנון בעלת התשובה המלובנת במעשיה ובעלת התורה המלובנת במצותיה ולכן מוציאין שני ספרים האחד הוא רמז לזמן שעבר אשר נטל הקב"ה ספר התורה בזרועו וחזר על שבעים אומות והרתיק עליהם ולא רצו לקבל את התורה ואחר כי הנה לעתיד שוב פעם אחרת נוטל הקדוש ברוך הוא ספר תורה בחיקו והוא מסבב על שבעים אומות ואומר כל מי שעוסק בתורה יבא ויטול שכרו ואמנם באחד קורים שור או כשב ויהיה בזה רמז גדול לכולל וליחיד שלא המה

דברי

דברי חכמים זכרונם לברכה מפני מה נעשה שור ראש לקרבנות משל למטרונה שיצא עליה שם רע בדק המלך ולא מצא בדברים ממש מה עשה עשה סעודה גדולה והושיב אותה בראש כך בדק הקדוש ברוך הוא במעשה העגל ולא היה בו ממש עשה אותו ראש לקרבנות ולפי שנאמר וימירו את כבודם בתבנית שור לכך צוה ה' שור וכו' וכן הענין בנדון דידן לפי כי ביום הכפורים באים רשעים ומקטרגים על ישראל ואומרים הללו עוע"ג והללו עוע"ג וכו' וכבר בדק הקב"ה בדברים ולא מצא בהם ממש לא לענין היחיד ולא לענין הרבים ולכן אנו קורים ביום ראשון שור או כשב וכו' ידעו כל העולם כי לא לחנם צוה ה' לקחת אתרוג ומיניו לומר דידן נצח לא מפני שהיה שם ניצוח בלבד אלא ניצוח באמת נצחי אמיתי וזאת שנית מה שאמרו חכמים ז"ל וכי שור נולד או כשב או עז היל"ל עגל או טלה או גדי אלא לפי שבעל חי משעה שנולד הוא בכל השלימות שלו לא כן סוג האדם כי בכל יום הולך וגדל עם אלהים ועם אנשים ולכן אנו קורים פרשה זו שור או כשב להיות ענין התעוררות לכל איש ישראל כלל ופרט להיות בכל זמן רודפים אחר השלימות הנפשיי לא אחר המותרות ושלימות הגוף דוגמא לשור וכשב או עז כי זה נקרא חסרון ודאי ובשני קורים קרבנות המוספין ובט"ו לאדם הז' ומתחיל בו ענין זכירת ניסוך המים לרמוז מה שאמרו חכמים ז"ל כמים לים מכסים בפ' השוכר את הספינה כשבקש הקב"ה לברא את העולם אמר לשר של ים בלע כל מימי בראשית אמר לפניו רבונו של עולם די כי אעמוד בשלי בעט בו והרגו שנאמר בכחו רגע הים ובתבונתו מחץ רהב והנה על ידי הערה אחד הבא אל המכוון והוא שהם נאמר כי מ"ש די שאעמוד בשלי היינו מפני כי לא יכול לבלוע הכל אם כן איך יאמר לו הבורא יתברך בלע כל מימי בראשית ומי איכא ספיקא קמיה שמיא אלא הענין הוא כי רהב לפי שאומר הקדוש ברוך הוא יקוו המים ואמרו חכמים ז"ל יקוו לי המים מה שאני עתיד לעשות בהם הבין כי דברי הקדוש ברוך הוא נוקבין עד התהום ולא פירש מה עתיד לעשות בהם ולכן כשאמר לו הקב"ה פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם הבין כי זה יהי' לעתיד כי דברו אחור לא ישוב ריקם ומאחר שהתנה עם הים שיקרע לישראל מה ענין דברים אלו ולכן הוא אמר די שאעמוד בשלי ר"ל באותו תנאי של קריעת ים סוף שהוא שלי לפי שהשר של מצרים רהב שמו כמו שאמרו חכמים ז"ל אז בעט בו הקדוש ברוך הוא והרגו ואינו מתרפא עד לעתיד והיינו מ"ש בהקדמת בראשית דף ד' וז"ל פתח ר"ש ואמר ייעול ר' חייא ולחמי בכמה דזמין קב"ה לחדתא אנפי דצדיקייא לעלמא דאתי וכו' אדהכי חמא כמה מן חברייא שהרגיה וכו' ועילא דכלהו מארי דגדפי דהוה אתי והוה הומי אומאה דשמע מאחורי פרגודא דמלכא מפקד לאילתא בכל יומא ובעא בעיטין בההוא שעתא בתלת מאה ותשעין רקיעין וכלהו מרתתין וזעין קמיה ואוריד דמעין על דא ונפלי אינון דמעין רתיחין באשא לגו ימא רבה ומאינון דמעין קאים ההוא ממנא דימא ואתקיים וקדיש שמיה דמלכא קדישא וקביל עליה למבלע כל מימי דבראשית ויכנוש להו לגויה סיעתא דיתכנשון כל רשעים על עמא קדישא וינגבון מיא ויעברון בנגיבו עד כאן לשונו הנה מבואר מדברי המאמר כי דברי הקדוש ברוך הוא הם מתקיימים והשר כל מה שדבר היה כדרך קטרוג כדרך שעשה בקריעת ים סוף שמפני כך הקב"ה בעט בו והרגו ואינו מתרפא עד לעתיד ולכן בא הרמז בענין ניסוך המים כדלקמן ומפטיר בזכריה הנה יום בא לה' כי ענין זה הוא לאחר הגאולה בזמן התחיה כאשר נתבאר אצלי שלכן נאמר ונלכדה העיר והנשים תשכבנה ויצא חצי העיר בגולה וכו' ואחר כך ויצא ה' ונלחם בגוים ההם דקשה ולמה לא יעשה זה מתחלה קודם שהנשים תשכבנה ויעבור עליהם זה הצער והענין מיוסד על מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה עתיד הקדוש ברוך הוא להביא לנבוכדנצר ולנופינוס שחיק טמיה כל הצרים על ירושלם ולהנקם מהם בשערי ירושלם שנאמר וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלם אשר יצבאו אינו אומר אלא אשר צבאו מעיקרא לפי שעתיד להחיות אותם ולפי כי אלה הרשעים הם נידונים בגיהנם כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה ולורס לבלות שאול גיהנם בלה והם אינם בלים מפני שפשטו ידם בזבול לא יאמרו הרי נתכפר לנו מה שעשינו בדין גיהנם וזאת המגפה כאלו הוא עול חס ושלום לכן חוזרים ועושים כמו שעשו בראשונה ואחר כך נידונים ומה גם העם והנשים שנמצא בהם צד עון הקודם פורעים חובם לפי כי משפטי ה' אמת צדקו יחדו כי כל העולם מעשה ידיו ולכן את כל זה יראה האדם ושתי יתן אל לבו וישוב אל ה' כדי שלא ימצא עליו צד קטרוג בשום זמן ויעשה זוודין רבים לזכות לזמן התחיה ולהמלט מחבלי של משיח ומזמן התחיה ותי בהם: ועוד ירצה ענין הוצאת ספר תורה לתועלת הנפשיי וכדאיתא בזוהר פרשת ויקהל בשעתא דמפקין ספרא דאורייתא מתפתחין תרעי שמיא וכו' והוא עת רצון ולכן הוא מבקש מן הקדוש ברוך הוא ואומר בריך שמיה דמאריה עלמא כנזכר שם ואמנם מה שאמר מתפתחין תרעי שמיא אין הדבר כפי פשוטו בלבד אמנם יש סוד גם כן בדבר והוא כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה בפסוק בי נשבעתי נאם ה' שהקדוש ברוך הוא פתח כל שערי שמים ואמר לאברהם בי נשבעתי ואיתא באדרא רבא דף ק"ל וזה לשונו תאנא עכ"ד שמא דעתיקא סתים מכלא ולא מתפרש באורייתא בר מן אתר חד דאומי זעיר אנפין לאברהם דכתיב בי נשבעתי נאם ה' נאם דזעיר אנפין עכ"ל הנה ממאמר זה ממנו נקח להבין מה שאמרו חז"ל שפתח הקב"ה שערי השמים היינו השערים שהם בתוך השמים בסוד חמשים שערי בינה ומשם נגלה ע"ק שהוא סתים מכלא ונשבע לאאע"ה אז ז"א ואמר בי נשבעתי וכו' וכן נמי הוא מה שכתוב בזוהר בשעתא דמפקין ספרא דאורייתא מתפתחין תרעי שמיא הם אלו השערים הנזכרים שהם בתוך השמים הנזכר ואז מתגלה ספר עליון שהרי נתבאר בזוהר פ' תרומה בפ' השמים מספרים דאית ספר וספר וסיפור וכן נמי מבואר בס"י ולכן

בשולחן

כשמוציאין ס"ת מן ההיכל אז כמו מתגלה ויוצא מהיכל העליון לפי כי כל מעשה התחתונים הוא גורם כך למעלה ובפתחו אז מאיר בנשמת האדם המסתכל באותיותיו הדק היטב כאשר מבואר בס"ת של שבת והנה ענין הקורים בתור' כבר נתעוררו על זה חז"ל ואמרו הני חמשה כנגד מי כנגד ה' רואי פני המלך והם סוד משחז"ל עץ החיים מהלך ת"ק שנים ולכן קורין פ' שור או כשב למתק כח הגבורות ומה גם ענין ניסוך המים כי אז נאמר תהום אל תהום קורא אל קול צנוריך ואומר שבע מימיך קול שני רעים אני שומע ומפטיר ענין גוג כי אז מתגלה כבודו ית' יותר בכל העולם ע"י הניסים אשר יעשה במהרה :

[א] **מאחר** שהנהגו כי בכל המעשים אשר נעשי' במצות יש בהם רמז לאדם לתועלת שלו להדריך אותו במעגלי צדק לטוב לו כל הימים לזכות אותו לחיי עה"ב מלבד הסוד שלהם שהם טעמי המצות והשורש שלהם למעלה מפני מה באו בסגנון זה ולא באופן אחר ולכן נמי בענין זה ימצא צורך בעלם אדם להרהר בתשובה כי כאשר מוציאין ס"ת ומעלים אותו על התיבה אז יהיה דומה בעיניו כמו שאחז"ל ג' ספרים נפתחים בר"ה לענין צורך בני האדם אחד לצדיקים גמורים ואחד לרשעים גמורים והאחד לבינוניים וזה של בינוניים עדין הם תלויים ועומדים עד יום האחרון של חג זכה נחתם לחיים והפך מובן ולכן כשמעלים ס"ת זו לתיבה הוא ידמה בדעתו כאלו הוא מן הבינוניים כי צריך לזכות כדי שיהיה נכתב לחיים ע"ד משחז"ל בעלמא לעולם יראה אדם כאלו חציו זכאי וחציו חייב וגם כל העולם ולכן אם זכה אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות ומה גם עתה כי ראוי להיות דומה בעיניו כי הוא וכל העולם הם בינוניים וצריך להרהר בתשובה ולהרבות במצות כדי שיכתב לחיים ויכריע כל העולם לצד החיים כאמור וכך לענין הקפת התיבה כאשר האדם מקיף יחשוב בדעתו כי זה הוא להעיר לב הרודף אחר חמדות הזמן הגשמיים כי יתן אל לבו כי גלגל הוא שחוזר בעולם וכמו שהוא מסבב התיבה לשעה קלה כך מתהפך הזמן כמו רגע ובשביעי מקיפים ז' פעמים להעיר לב האדם דאע"ג כי ימי שנותינו בהם שבעים שנה מי ומי זוכה לכך וגם אם אולי יזכה כלא חשיבין באותה הקפה שהוא מעט מזער וגם מתהפך עליו הזמן בגופו כמשחז"ל בפ' הבל הבלי' אמר קהלת שהם ז' כנגד ז' זמנים שעוברים על האדם ואת כולם יקח הבל וגם אחר כל אלה הדברים ישים נגד עיניו יום המיתה כי אז ז' עדנין יחלפון עלוהי כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל וכל הקפות הללו הם זכר למקדש שהיו מקיפים את המזבח ואמנם הקפת המזבח שבע פעמים היינו ע"ש ז' ביום הללתיך אשר חז"ל הגידו שיש לאדם לומר ק"ש ב"פ בכל יום עם ז' ברכות ואחז"ל כל המקיים זה מקיים והגית בו יומם ולילה וכן אמרו כנגד שבעה מצות מזוזה בפתחו ציצי' בבגדו תפילין בראשו ובזרועו וכו' עליו נאמר שבע ביום הללתיך והעיקר בהקפות הללו כי האדם יתן אל לבו לקיים כל הדברים הנאמרים בזה שבע ביום הללתיך ובזה יהיה תרופה ומזור לכל מעשיו אשר לא טוב עשה ואז יצרף עמהם ענין התשובה שנבראת קודם העולם שהם שבעת ימי בראשית ובכן עם הכונות הטהורות הללו יהיה מצרף ס"ת עם התיבה וירמוז למה שאומרים חכמים זכרונם לברכה בפסוק אפריון עשה לו המלך שלמה וכו' אפריון זה העולם עשה לו מלך שהשלום שלו מעצי הלבנון בעצת התור' המצובנת בדברים ובעצת התשובה המצובנת במעשים והם בחינת התיבה היא רמז אל התשובה והתורה על גביו הם מעצי הלבנון וכל ההקפות יהיו לצד ימין כלומר דאף על גב שנתבאר בזה כמה ענינים שראוי להתכוון בהם כאמור וליכא מן הדין ומיום המות כמשחז"ל בפ' זה דרכם כסל למו הרשעים אינם יורדים מיום המיתה עכ"ז אע"ג דא"ר אלעזר ן' עזריה לעולם יעסוק בתורה ובמצוה אפילו שלא לשמה וכו' מ"מ ההקפות יהיו לצד ימין לתת רמז כי כל מעשיך יהיו לשם שמים גם כי יהא מהקפות הזמן לא ירא מפני ההעדר שלהם אלא מפני כי הם הכנה אל התורה ומעשה המצוה ובהם האדם זוכה לחיי העה"ב : [ב] נוהגין להקיף אף מי שאין לו לולב אין זה מנהג רק למי שאינו יודע למה מקיפין את התיבה : [ג] יש מי שאומר שאין אומרים הושענא בשבת ולא נהגו כן כי מה מעכב ענין הקריאה ומה גם לאיש אשר יזכור אל ה' ויתן אל לבו לחשוב מחשבות טהורות בכל הדברים שנאמרו למעלה מה טוב חלקו : ומאחר כי הנהגו למעלה כי כל הדברים אשר נעשים תחת השמש הם מעוררים כחות העליונים מן השורש שלהם שהוא למעלה ולכן נמי ענין זה יהיה בו צורך כי מה שמביאים ס"ת ונותנים אותו על גבי התיבה הוא כדי לחבר את הצדיק עם התיבה הוא סוד הכלה וכדאי' בזוהר בענין חיבור נח עם התיבה כי נח היה בסוד הצדיק ונתחבר עם הכלה כנזכר ואחר היות מתחברים יחדיו אז מקיפים את התיבה כדי להמשיך את האורות המקיפים העליונים אל התיבה היא כלה העליונה כאמור ואמנם להיות כי כן נמי היו מקיפים את המזבח פעם אחת כמו כן נמי מקיפי' את התיבה כנזכר ולכן ההקפות לצד ימין מפני כי כן כל תיקון זה הוא מבחינת הימין עליון ולכן מלת הקף עול' בגי' כמנין אל במלוי אלף למד ולכן מי שיש לו לולב מקיף לפי כי לולב בגי' ס"ח כמנין חיים להמשיך חיים עליוני' למזבח שהם חיי המלך למזבח שהוא אספקלרייא דלית לה מגרמה כלום וכן הדם בגי' חיים להמשיך לדוד שלא היה לו חיים

תר"ס · סדר הקף הבימה ובו ג"ס :

[א] נוהגים להעלות ס"ת על הבימה ולהקיפה פעם אח' בכל יום ובשביעי מקיפים אותה שבעה פעמים זכר למקדש שהיו מקיפים את המזבח וההקפות לצד ימין : [ב] נוהגין להקיף אף מי שאין לו לולב : [ג] יש מי שאומ' שאין אומרים הושענא בשבת ולא נהגו כן :

בליל

עם הערבה לקיים מש"כ סלו בערבה מסילה לאלהינו להמשיך שם החיים לקיים ראה חיים עם אשה אשר אהבת ובעמלך אשר אתה עמל ומסבב את התיבה ומי שאין לו סימנים אלו ומקיף התיבה פוגם ונפגם ודאי מפני שהמטרוניתא התקינה עצמה להתחבר עם דודה ואדם זה מנע הייחוד דשמא קדישא לא שריא בריקנייא כדאיתא פ' תרומה ולכן ראוי ליזהר שלא יתקיים בו מש"ה וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' והסיבה מאין פנות אל המנחה חלילה : ויש לומר הושענא ביום שבת דמאחר כי אין מעשה אנו עושים ע"י דיבור כדאיתא בזוהר פ' לו דף ל"א ע"ש באתר דלית עובדא ע"י מלולא דפומא ואיתא בזוהר פ' פנחס דף רי"ד · וז"ל ביומא קדמאה דחג יתער ימינא לקבלה לחבקא וכדין כל חדוות וכל אנפין נהירין וחדוותא במים ללילן לנסכא על גבי מדבחא ובעיין בני נשא למחדי בכל זינין דחדוה דהא ימינא גרים וכו' ואיתא בתיקונים דף כ"ה · וז"ל תלת הדסין גוף ותרין דרועין וכו' תרי בדי ערבות לקבל תרין שוקין וכד איגון אגודה אחת בלולב דאיהו שדרה מה כתיב אעלה בתמר אחז אתרוג ע' ערבה ל' לולב ה' הדס כלהו אתעבידו לקבל ד' מינין דמרכבה הרוכב בהון איהו יקו"ק וצריך לסדרא בהון בהקפה כגוונא דמזבח ולמאן לגן דאתנטעו אלין נטיעין ביה וכו' :

תרס"א · [א] בליל י"ט שני אומ' קידוש וזמן אחריו מיד ואח"כ ברכת סוכה :

תרס"ב · סדר תפלת יום ב' בסוכות ובו ג' סעיפים :

[א] ביום שני מברך על נטיל' לולב וכן בכל שאר הימים : [ב] אינו מברך זמן ביום שני על הלולב אלא א"כ חל יום ראשון בשבת : [ג] מוציאים שני ספרי' וקורי' בהם פרשיו' שנקראו אתמול ומפטי' במלכים ויקהלו עד בהוציאי אותם מארץ מצרים :

בה"ה

[א] **זכור** אל תשכח את כל אשר נתבאר למעלה בענין של הלולב ומיניו כי זה צריך לכוין בו קודם שהוא נוטל אותו כי אינו דומה העושה המצוה בהלכתה בכונה כמי שעושה דבריו לא בהשכל לפי כי מצות צריכות כונה ולא יתכן לומר שהכונה פירוש המצות מלת הוי"ה שהוא רחמים וכינוי אלהים שהוא מדת הדין כי בכונה ימצא שבחנה בין אישי הזמן בדעת ותבונה וכל ענינים הנאמרים למעלה בלולב ומיניו הם ענין רמזים המועילים לנפש האדם לחשוב מחשבות טהורות אמנם בשעה שלוקח הלולב צריך כונה אחרת וכן לענין פירוש המלות של הברכה הנה הם כתובים בזוהר פרשת עקב ובהם יכוין כשהוא מברך על נטילת לולב בכל יום ויום ואין הפרש לענין הברכה שבכל יום הכל הוא בסגנון אחד אמנם בענין הנענוע בכל יום ויום יש כונה אחת מחודשת נוספת לא בענין הנענוע עצמו כי זה הכל הוא בהשואה אחת וכבר נתבאר למעלה כל הצורך אמנם לענין שמשכת האור העליון שממשיך האדם בענין הנענוע אין זה שוה לפי כי בכל יום צריך כונה מחודשת בענין השמות והצירופים הם משתנים כפי הימים אלו הכונות אין ראוי לנו להעלותם על ספר להדפיס אותם שנאמר כבוד אלהים הסתר דבר וכמו שאמר הרשב"י ע"ה

פתח דבריו בפסוק הולך רכיל מגלה סוד ווי להסות מגלה רזין ועליו נאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי והיינו על דבר אמת קל וחומר לאלו שמכניסים דבריהם בתוך דברי הרב האלהי מהר"ח ויטאל זלה"ה מהפכים דברי אלהים חיים לא ראו אותו אפי' במראית העין וממעטים כבוד שמים להרבות כבוד עצמן לקראת להם שם ולא ראו מה שאמר בזוהר בפסוק ונעש' לנו שם ומרוב חמדתם לא נתנו לבם למה שאמר בהקדמת הזוהר דף ה' בפסוק הוי מושכי העון בחבלי השוא וכו' כי רבי' חללי' הפילה וגורמים חילול ה' נגד היודעים מה שאמר הר"ם במז"ל ואני אומר אין ראוי לטייל בפרדס זה אלא מי שמלא כרסו בשר ויין אוי להם ולגומדים מהם והרי התורה נתנה מנאמן לנאמן ובמקום שאינו נמצא ילמוד אדם דברי הרב זלה"ה המועתקים באמת מבלי פנות לזולת כלל ולא להוציאם מפיו רק לענין ידיעה בעלמא לקיים דע את אלהי אביך ועבדהו וכשם שמקבל שכר על הדרשה זו מקבל כפלים על הפרישה מאותם הדעות הריקות אין להאריך בזה ולא כתבתי זה המעט מזער רק לצאת ידי חובת שמים ולהועיל לאיש ירא את ה' ולכן הוא יתבונן בכונות הצריכות בכל מצוה מאלו ויכוין בה כפי אשר יוכל בדעתו איש אשר כברכתו בכל יום וביום השני אינו מברך שהחיינו שהרי החיים העליונים התחילו להתפשט במדות העליונות רק אם היה יום שבת יום ראשון מפני כי בשבת הוא ענין בסגנון אחר כי המדות עליונות עולים למעלה ושם מקבלים חיים העליונים אמנם עתה הרצון הוא להמשיך חיים העליונים למטה עד המדה האחרונה אספקלריא דלא נהרא מגרמה כלום : [ג] והנה לענין הוצאת שני ספרים כבר נתבאר למעלה דהיינו כי לענין הרמז של ניסוך המים ביום ראשון היה כדי לתקן מה שנעשה בזמן הבריאה כשאמר הקב"ה יהי רקיע בתוך המים ופרשו המים על ידי בכיה כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה בפסוק הבאת עד נבכי ים וכאשר מנסכין מים יום ראשון על גבי המזבח תהום אל תהום קורא אבע מימיך קול שני רעים אני שומע אמנם לענין הניסוך של יום השני יש ענין נוסף והוא המתבאר למעלה בענין שלו של ים כי לא דקדק בדברי הקדוש ברוך הוא מה שאמר לו פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם שהרצון לומר אל תפתח פיך חוץ מדבר זה שלא ילמד קטיגוריא וסוף שהשיב על דברי הבורא יתברך ואמר די שאעמוד בשלי ולכן הוא מקבל עליו לבלוע כל מימי בראשית לעתיד כנזכר לעיל במאמר בראשית : והנה העולים לקרא בתורה צריך להבין כי עיקר קריאתם הוא לקבוע הנקודות והטעמים שם אשר לא כתוב בספר והוא שלימות אל התורה ובזה יהיה תיקון

בעלם

תרס"ג. סדר תפלת ח"ה ובו ג"ס :

[א] בח"ה מוציאין ס"ת וקורים בו ד' בקרבנות החג שבפ' פנחס וביום א' של חולו של מועד קורא כהן וביום השני ולוי וביום השלישי וישראל חוזר וקורא וביום השלישי והרביעי קורא ספיקא דיומא. וביום השני וביום השלישי ועד"ז קורים בשאר ימים : ובא"י שאין שם ספיקא דיומא אין קורים בכל יום אלא קרבן היום בלבד כי ביום שני הוא א' לחש"מ קורא כהן וביום השני והג' העולים אחריו חוזרים וקורי' אותה פ' עצמה ועד"ז בכל יום משאר הימים : [ב] שבת של ח"ה ערבית שחרית מנחה מתפלל של שבת ואומר יעלה ויבא בעבוד' ובמוסף אומר אתה בחרתנו ומפני חטאינו את יום השבת הזה ואת יום חג הסוכות הזה והותם מקדש השבת וישראל והזמנים: [ג] מוציאין ב' ספרים באחד קורא ראה אתה אומר אלי ומפטיר קורא קרבנות של ספיקא דיומא ומפטיר ביחזקאל והיה ביום בא גוג :

תרס"ד. סדר יום הושענא רבא ובו י"א סעיפים:

[א] ביום שביעי שהוא הושענא רבא נוהגין להרבות במזמורים כמו בי"ט ומרבים קצת בנרות כמו ביוה"כ לפי שבחג נידונים על המים ונוהגים להתיר בו אגודו של לולב ומקיפים שבעה פעמים ומרבים תחנונים:

בעצם האדם כי מפני העון נשתברו הלוחות ופרחו האותיות מהם דאלו מתחלה נתנו למשה הלוחות שלימות בכל הפרטים שנאמר ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו רצה לומר דומיא של הדיבור שנאמר בשלימות כך היתה. הכתיבה שלכן נדרש בזוהר מה שאמר הכתוב לא תרצח לא תנאף דפסקא טעמא להורות על דבר והפכו כנזכר במקומו וכאשר פרחו הטעמים והנקודות והאותיות כבדו על יד משה ושברן ולכן הקורא מתקן ענין זה ונמצא מתקן את נשמתו מן העון שבידו הקודם ומוסיף האדם בנפשו :

[א] **בחול** המועד מוציאין ספר תור' וקורין בו ארבעה בקרבנות החג שבפרשת פנחס וכו' והנה מיום שני מתחיל הרמז לניסוך המים כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רנ"ט · וזה לשונו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ואלין אינון מים דמנסכין ישראל בחדווא בחג וכו' דכתיב ושאבתם מים בששון וכו' אם יתן איש דא שמאל את כל הון ביתו באהבה דישראל למהוי ליה חולקא בהדייהו באינון מים דרשימין הכא בוז יבוזו סימנא דאינון בוז יבוזו לון דהא כלהו אתחשיבו לגבן חרס נשבר דלית ליה תקנה לעלמין מים דלהון אתפליגו ביומין בו"ז אשתארו שאר יומין דאינון גד"ה וסי' חרס וכו' : והנה ענין ארבעה העולים לקרא בתורה כבר חכמים זכרונם לברכה אמרו במגילה הני גדס"ת כנגד מי ושם נאמר כנגד רואי פני המלך וזה לשונו תני רב יוסף שלשה חמשה שבעה שלשה שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך שבעה רואי פני המלך והנה בין בתחלה בין בלשון אחרון לא פירש ארבעה כנגד מי ואמנם מה שאמר כי כאשר יש קדושה נוספת מן החול לכן יהיה עליה אחת נוספת ויהיו ארבעה עולים ואמנם מאחר שמנינו וכל דבריהם כגחלי אש לא על חנם פירשו הענין על רואי פני המלך רומז ענין זה והפשוט הוא כדאמרי מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ומאחר כי התורה כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא הנה העולים לקרא בתורה נחשב לנו שהם מקבלים פני המלך הקדוש ברוך הוא ואמנם הענין יותר עמוק והוא כי הנה אשר חכמים הגידו

נובלות חכמה של מעלה תורה דיש להבין מלת של מעל הוא דיוק כי לפי שהם שתי חכמות שנאמר חכמות בנת ביתה והם חכמה בראש וחכמה בסוף ולכן פירש ואמ חכמה של מעלה הנובלת של חכמה עליונה זו היא תור והיינו דקאמר כה אמר מ ישראל ולכן בהתגלות התור אלו הם העולים לקדם פנ הם סוד רואי פני המ אמנם מאחר כי הם לפע רואים פניו לא יצדק להקראו רואי פני המלך רק נאות שהם בהתמדה וכמו שא הכתוב שבעת שרי פרס ומ רואי פני המלך היושבי ראשונה במלכות ולכן העי הוא רמז כי נתינת התור אף על גב שניתנה לש ימים דהוי להו שבעה כי ביו השבת נתנה אמנם ביו נתינת התורה נחשב שנתקיי העולם כדאיתא בשבת פ רבי עקיבא תנאי התנה הקד ברוך הוא עם מעשה בראש אם ישראל מקבלים את התור מוטב ואם לאו אני מחז אתכם לתהו ובהו והעו נברא לששת ימים וביום השבי שבת וינפש ולכן נקטינן שבע בחינות הם הנקרא רואי פני המלך הוא התור שנמשך מחכמה של מעל שנאמר עליו מלך במשפט יעמ ארץ והבני אדם הגשמי עולים לקדם פניהם כפי האורות המתגלים כך הם הצור ונקראים לשעה רואי פני המלך :

[א] **העם** אשר בחר ה' ליל הושענא רבה מרבים נרו בבתי כנסיות לזכרון לפני ה' שנאמר נר נשמת אדם כך אמז"ל למה הם דומים לצדיקים כנר לפ האבוקה והאיר אל עבר פניה להיות בסוד נר כדאיתא בזוה פ' תצוה דף קפ"ז · וז"ל כי נר מצוה מאי נר כד מקב מבין ב' דרועין רמ"ח פיקודין עילאין וכו' הנה מבואר מז שאמר כי ענין נר הוא שלימות גדול אל השכינה ולפי אחז"ל כאשר ישראל זכאים מוסיפים כח וגבורה למעל' שנ ועתה יגדל נא כח ה' ולכן אחר שמתפללים תפלת ערבי בהכנעה גדולה ובכונה הולכים ומתקבצים בעלי אסופו ללמוד בתורה כל הלילה לקיים כי נר מצוה ותור אור. כלומר אחר שהאיר אור השכינה בסוד נ והמשכנו לה אורות עליונים בסוד ש"ע נהורין עת אנו

אנו חוזרים לתקן אותה בלימוד התורה ונעשית אור בסוד וכנגד זרועיה הצמית כדאיתא בזוהר פרשת תרומה בסוד אור זרוע לצדיק ולפי כי כל עיקר כונת הלימוד הוא לשמה כאמור לכן הקריאה היא מבנה תורה בלבד עד הגות כי אז צומחת הלבנה הגשמית ומתחלת להאיר בעולם וכן נמי נעשה כדוגמא למעלה על ידי קריאת התורה ואחר כך אין ללמוד זולת בזוהר ובדברי אגדה ודרשה וראוי לכל בעל נפש שלא להפסיק בדברים בטלים כי יהיה העונש שלו כפול כי הנה אמרו חז"ל כל הפוסק דברי תורה ומדבר דברים בטלים מאכילים אותו גחלי רתמים שנאמר הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם מכ"ם המעלה עשן והם מפיו תאכל בלי ספק עליו נאמר עלה עשן באפו אש אוכלת כל היום חלילה לישראל מן הכעור והדומה לו להתעסק בתיקון השכינה ולנדד שינה מעיניו על ידי חקירות במה שילמוד לטוב לו כי על ידי שאינו ישן כל הלילה הוא נפטר מכרת לא מבעיא שלא תאונה אליו רעה כי בדין הוא לפי שממשיך אורות עליונים לתורה שבעל פה כי האור הוא חיי המלך לכן נמי חיים יוסיפו לו אורך ימים בינונית וכל זה התיקון שנאמר עובים הוא הכנה ליום עצרת שהוא ענין היחוד שמתחברים חתן וכלה כדלקמן וכל זה הענין הוא לעושים מאהבה אמנם ביותר ראוי לקיים כל הדברים האמורים מפני היראה לפי כי בליל הושענא הבינוני שנכתב עליו גזר דין מוכן להמסר ג"כ שלו למחר כי אז הוא מסירת הפתקין ואיתא בזוהר פרשת ויחי דף ר"ך וז"ל ת"ח כד אתער דינא בעלמא דקודשא בריך הוא יתיב על כורסיה דדינא בעי בר נש לאתערא תשובה וכו' לבתר זמנין קודשא בריך הוא קמיה דבר נש יומא דכיפורי יומא דתשובה אי תב מחטאוי תב ואי לא פקיד מלכא למכתב פתקין ווי דהא תשובה בעיא לאסתלקא מניה אי זכי וכו' תליין ביה עד ההוא יומא בתראה דעצרת ואי עביד תשובה שלימתא לקמיה מארי' אתקרעו ואי לא זכי אינון פתקין נפקין מבי מלכא ואתמסרן בידוי ודינא מתעביד ופתקין לא מהדרן תו לבי מלכא כדין צולמין אתעברו ולא משתכחין כיון דמתעברן מניה הא ודאי טופסקא דמלכא עבר עליה ויטעום כסא דמותא ובההוא ליליא דחגא בתראה סנטירין זמינין ופתקין נטלין בתר דנטלי לון צולמין מתעברן ולא משתכחין וכו' ובספרי קדמאי אמרי יתיר כד יגרע רישא וגופא ישתכח בריה או אנתתיה ישתכחו והוא יסתלק והני מילי כד לא אהדר פי' ההוא זמנא בתיובתא אבל אי אהדר טעמא דמותא יטעם ויתסי וכו' אבל זכאי חסידי בכל יומא מסתכלי בלבייהו כאלו ההוא יומא מסתלקי מעלמא ועבדי תיובתא שלימתא לקמיה מאריהון ולא יצטרכון למילה אחרא לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי ראוי לאדם לבדוק עצמו לאור הלבנה והתכלית הוא לעשות תשובה שלימה לפניו יתברך כי חנון ורחום הוא וניחם על הרעה וזה שהאדם רודף אחר החיים הגופניים

תחנונים על המים: [ב] ונוטלין ערבה ביום זה מלבד ערבה שבלולב ואין מברכין עליה: [ג] יש מי שאומר שאף ביום זה מקיפים בלולב ולא בערב' ולא נהגו כן

הוא כדי לזכות לחיים הנצחיים כי לא יתכן לאדם להשלים נפשו בימי מספר אורחא רחיקא וזוודין קלילין והמאריך ימים מתאחז במדות עליונות כפי שניו כדאיתא בזוהר פ' הלוה דף קפ"ו וז"ל והא יומא נטיל לכולהו נפשאן והוו ברשותיה ואי לא קיימא ברזא דשבעין ליתרשו לנפשאן דקיומא דנפשאן ברזא דשבעין כמא דאת אמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה וכו' ואי מיתא לנפשאן דרביי דלא אשלימו לשבעין שנין לא שלטא בהו ודאי שלטא בהו אבל לא בשלימו כמאן דזכי יומין שניאן לפקודי אורייתא ועל דא וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי אינו דומה המת בקצרות שנים למאריך ימים לפי כי כפי שניו כך הוא מתאחז במדות העליונות ולכן נלמוד מזה כי האדם ראוי לו לרדוף אחר חיי הגוף לפי כי הם סיבה לחיי הנפש ולכן בהתחבר השני כוונות יחדיו יהיו תמים לעבוד את ה' מיראה ומאהבה על דרך הנזכר גם ביום יהיה זהיר בתפילתו להיות בהכנעה ובכונה לטוב לו ולהטיב לכל העולם אמנם מי שאומר להרבות במזמורים טעות הוא בידו ואין יום הזה אלא שוה לשאר ימות חול המועד זולת של סיבת שהוא יום של מסירת הפתקין מרבים בנרות ואין בדבר זה העדר מי יתן בכל יום ירבו בנרות אבל בריבוי מזמורים מה שלימות נמצא שם שהרי אפילו במזמורים שמרבים ביוה"ך אין בהם צורך ולא תועלת נוסף לענין התפלה ואדרבא הם שלא בענין כי אין הסדר של המזמורים בכל ימים טובים רק בסדר של שבת והטעם של אותם מזמורים מפורש בזוהר פרשת תרומה מכל שכן דאין לומר נשמת וכו' שהרי אין ניתוסף באדם נשמה יתירה. וכבר נתבאר טעם ריבוי הנרות ולא מפני כי בחג נידונים על המים דאם כן בכל החג ראוי להרבות בנרות ומה ענין נמצא בנרות עם המים. ונוהגים להתיר אגדו של לולב ביום זה אמנם כך ראוי לעשות לאחר שבירך עליו לפי בשעת הניענוע של הברכה צריך להיות קשור כדי להמשיך האור עליון דרך אותם הקשרים כנזכר לעיל אמנם אחר כך משעת קריאת ההלל ואילך אין דבר מעכב להתיר אותו: ומקיפים את התיבה ובה ספר תורה שבעה פעמים כמו ששנינו ואומרים אותם הפזמונים וזוכרים זכות שבעה אבות והם מכוונים כנגד שבעה הימים כנזכר לעיל בענין הסוכה כי השבעה אבות הולכים מסוכה לסוכה שנאמר בסוכות תשבו שבעת ימים ולא אמר בשבעת כנזכר לעיל ולכן אלו הצדיקים הם מרצים על המים כנז' באותם פזמונים כי כל אחד מהם תיקן ענין של מים אמנם אין לומר ויעבור לפי שהוא מועד ואין לתקוע בשופר וראוי למנוע כל עניינים הללו מטעם כל המוסיף גורע וכבר נתבאר טעם לשבעה הקפות: [ב] ונוטלים ערבה ביום זה מטעם זקנים חוץ מערבה של הלולב כמו ששנינו מקום היה למטה מירושלם וכו' יורדים לשם ומלקטים מורביות ערבה ובאים וכו' ואין מברכים עליה כך אמרו חז"ל חביט ולא בריך: [ג] יש מי שאומר שאף ביום זה מקיפים בלולב

ולא

כן אלא להקיף בו גם בערב׳ : [ד] שיעור ערבה זו אפילו עלה אחת בבד אחת ושיעור ארכה כשיעור אורך ערבה שבלולב וחובט בה על הקרקע או על הכלי שני פעמי׳ או שלש : [ה] ואינה ניטלת אלא בפני עצמה שלא יאגוד דבר אחר עמה אבל אם יש לו בידו דבר אחר אין לחוש : [ו] אין יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב אפילו הגביה אותה שני פעמים אחד לשם לולב ואחת לשם ערבה וי״א שיוצא בה : [ז] יש מי שאומר שאינו יכול ליטלה עם הלולב בשעה שהוא יוצא ידי חובתו עד אחר שיברך ויטול וינענע בתחלה ואם עולה עובר משום בל תוסיף ואחר הנענוע הראשון יכול ליטלה עם הלולב וכ״ש בשעת הקפה ואע״פי שמה שכתב שאם נטלה עובר משום בל תוסיף טעות הוא בעיני מ״מ אין הפסד לחוש לדבריו וכתב עוד שגם אחר נטילה ונענוע צריך לתפוס הערבה לבדה להכיר שהיא חובה ובשעת החבטה יטלנה בפני עצמה ויוצא בה ידי חובתו : [ח] יש מי שאומר שהושענא שבלולב

ולא בערבה והכי איתא בזוהר פ׳ לו דף ל״א · וז״ל וביומא שביעאה דחג הוא כיומא דדינא דעלמא ופתקין נפקין מבי מלכא וגבורן מתערי ומסתיימי בהאי יומא וערבי נחל תליין בהו בעיין גבורן לאתערא למיא ולסחרא שבעה מינין לרוואה נהאי מזבח ממיא דילחק וכו׳ הנה בפירוש אמר לסחרא שבעה מינין כי צריך להקיף המזבח בז׳ מינין בלבד ולא בערב׳ ולכן אין להקיף גם בערבה כי כל המוסיף גורע והמקיף בערבה בלבד הוא פוגם חס ושלום כאשר נתבאר למעלה : [ד] שיעור ערבה זו אפילו עלה וכו׳ לפי כי עיקר ערבה זו אין בה רק דבר בעלמא ומסתברא כי שיעור אורכה כמו שיעור אורך ערבה שבלולב דאע״ג שמניחו זוקפין אותם על גב המזבח וראשיהן כפופים טפח על גבי המזבח הייני למצוה וחובט בה על הקרקע דווקא והחבטה תהיה כמנין של הבדים חמשה וחמשה חבטות בקרקע : [ה] ואינה ניטלת אלא בפני עצמה שלא יאגוד דבר אחר עמה להכיר כי היא מלות ה׳ום ומאחר כי אין ליקח אותה אלא בשעה של החבטה למה יהיה דבר בידו כי לא יתכן : [ו] אין אדם יוצא חובתו בערבה שבלולב אפילו הגביה אותה שני פעמים אחת לשם לולב ואחת לשם ערבה כי אין לעשות המלות חבילות חבילות כשחז״ל : [ז] יש מי שאומר שאין יכול ליטלה עם הלולב בשעה שהוא יוצא ידי חובתו עד אחר שיברך וינענע וכו׳ ואם נטלה עובר משום בל תוסיף וכו׳ והנה ראוי לתת לענין רמז במצוה זו כמו שנתבאר בכל המצות כי לא יהיה הסדר בזה והענין יהיה מיוסד על דרך מה שאמרו חז״ל כי הנה בראש השנה היה הקטרוג גדול על כל איש הישראלי כדאיתא בזוהר בפסוק ויבאו בני האלהים להתיילב על ה׳ לפי כי כל המקטרג על ישראל כאלו דבר סרה על ה׳ ונוסף עוד ביוה״ך כי אז רשעי העולם מקטרגים על ישראל אומרים הללו יש בהם עוע״ג וכו׳ ולכן נעשתה מדת הדין ויש שנכתבו למיתה וכשאר נמסרו הפתקין ביד השטן ולכן אין עוד קטיגוריא ולתת רמז לענין קבעו חז״ל ביום זה ערבה הדומה לשפתים לרמוז כי יסכר פי דוברי שקר ביום זה ואין להם עוד לפתוח אותם שפתים דולקים ולב רע ולכן צריך לחבוט אותה בקרקע דווקא כי לפי שאלו הם קמים על השם לכן לוקחים ה׳ בדים רמז לשם אלהים שהם חמשה אותיות כי בני האלהים הם קטרגו ולכן זה השם יפקוד עליהם במרום וישליך אותם לארץ ולכן צריך לחבוט אותם בארץ דווקא כאמור והם ה׳ מינים כדאיתא בזוהר פ׳ בראשית ובתיקונים זמלקים רפאים וכו׳ ולכן אין לברך על החבטה כי לא

תחול עליהם ברכה ולא אזכרה של שם גם בזה נמלא רמז לאיש הישראלי כי מאחר שהיום הזה הוא להם לזכרון לפני ה׳ למסור הפתקין שלהם ביד השטן המקטרג נתן להם מלוה נוספת של הושענא ויש בה רמז גדול מיוסד על מה שחז״ל כי ארבעה מינין שבלולב הם רמז לארבע סוגי בני אדם יש בני אדם שבהם תורה ומלוה דומים לאתרוג ויש שנמלא בהם תורה ולא מלוה דוגמא ללולב ויש בהם בעלי מלות דוגמת ההדס ויש בני אדם שאין בהם תורה ולא מלוה והם דוגמא לערבה שאין בה לא טעם ולא ריח ולכן לוה הקב״ה לקשור כלם כאחד לכפר אלו על אלו כנזכר לעיל והרמז שיהיה ביניהם קשר האהבה ונמלא אפילו אותו שאין בו תורה ולא מלוה כאלו מקיים כל התורה כמו שאמר רבי עקיבא ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה והנה עוד חזרו ותקנו מלות ערבה ביום זה היינו לתקן אותם בני האדם שאין בהם לא תורה ולא מלוה וכילד יהיה התיקון על ידי חבטה בקרקע ישפיל עלמו יגיענה עד עפר ויחבוט עלמו על ידי יסורין ומה גם אמר חז״ל הגידו ערבה הדומה לשפתים שהוא בעל לשון הרע ונבלות ודברים בטלים ושבועת שוא לכן העונש שלו להיות נכרת שנאמר יכרת ה׳ כל שפתי חלקות ולכן זה יהיה דוגמא לערבה שהיא נכמשת לאלתר כמו שחז״ל אם כן מה תקנה ימלא לזה כן אמרו חז״ל סיפר כבר כרתו דוד ברוח הקדוש שנאמר יכרת ה׳ כל שפתי חלקות אלא זה יהיה התקנה שלו ילך אלל חכם וילמוד אותו כשחז״ל מה תקנה של מספרי לשון הרע ישפיל עלמו שנאמר וסלף בה שבר ברוח ולכן בא ענין חבטה בקרקע ישפיל נפשו יגיענה עד עפר ואם לאו אין לו תקנה אלא קבורה בקרקע ודין חיבוט הקבר שחובטין אותו עד תום חלאת עונו ולפי שנאמר שתו בשמים פיהם ואמרו חז״ל כל המספר לשון הרע הוא כעוע״ז וג״ע וש״ד וכופר בעיקר שנאמר מי אדון לנו לכן הם ה׳ בדי ערבה לקבל עליו מבעל הדין שם אלהים כל הבא עליו באהבה ובחיבה כי כל מעשה האלהים הוא לטוב לאדם לתת לו אחרית ותקוה טובה : וסוד ערבה זו היא חוץ מן הערבה שבלולב דאלו הערבה שבלולב הוא בסוד אותיות השם דהוי״ה כנזכר למעלה מאמר חז״ל פרי עץ הדר זה הקב״ה שנאמר הוד והדר לבשת כפות תמרים זה הקב״ה כמא דאת אמר לדיק כתמר יפרח ענף עץ עבות זה הקב״ה שנאמר והוא עומד בין ההדסים וערבי נחל זה הקב״ה שנא׳ סולו לרוכב בערבות הנה מבואר ממאמר זה כי ארבע מינין

מינין הללו הם נרמזים בשמו יתברך שם הוי"ה כנ"ל וביותר כמה דברים כי הם נרמזים בענין ערבה של הלולב כנזכר לעיל מדברי חז"ל אמנם ערבה זו הוא רמז למדת הדין שעשתה את שלה לכן אחר שנעשה מצות הלולב בכל פרטיו ובכל נענועיו שסבבנו את התיבה לקיים מה שאמר הכתוב עיר קטנה זו המדה וכו' ובא אליה בסוד ביאה מלך גדול הוא יוסף הצדיק שהיה נער ועכשיו נעשה גדול וסבב אותה אליו באותם שבע הקפות קריאת ההלל גמור ונמשך בה הארת שלשה עשר מדות שהם מן המזל וכו' ולכן אחר תפלת המוסף כי אז אומרים קדיש תתקבל אחר כך מניח הלולב מידו ולוקח חמשה בדי ערבה שהם כנגד ה' אותיות של אלהים וחובט אותם בקרקע בסוד משחז"ל אסתר קרקע עולם היתה והם ה' חבטות וכל אחת חוזר ומעלה אותה להעלות אור חוזר וחוזר וחובט ואומר חביט חביט ולא בריך ר"ת בגימטריא כד וס"ת טל להמשיך טל אורות שנאמר כי טל אורות טליך למלאת כד זה כד"א ותמלא כדה ותעל ועל זה נאמר שראשי נמלא טל כנזכר באדרא רבה ומזה שטל עתידים לחיות המתים שנאמר יחיו מתיך כי טל אורות טליך ולכן מכל הסיבות הנזכרים והכוונות הצריכות אל הערבה זו לכן צריך ליטול אותה לבדה להכיר שהיא חובה דבשעת החבטה יטלנה לבדה ויוצא ידי חובתו ויחבוט אותה בקרקע כנזכר פ' לו דף ל"א וז"ל בהאי יומא נסתיימי דינא ובג"כ דבעינן לבטשא לון בארעא וכו' יש מי שאומר שהערבה שבלולב אע"פ שנזרקה אין לפסוע עליה וכל זה מן הסברא ומה גם של הושענא דמאחר שנעשה בה מצוה אין לזלזל בה כלל והם דברים המועילים : [ט] יש מי שאומר שאסור ליהנות מן הערבה לאחר נטילתה אם לא התנה עליה מעיקרא דלכוליה יומא אתקצאי למצותה ולכן כל איש ישראלי הירא את דבר ה' יביאנה עמו ויתלה אותו בקרב ביתו לטוב לו : [י] יש מי שאומר שיש ליזהר שלא יקוץ ישראלי ערבה למצוה משדה כותי אפילו ברשות הכותי ומה טעם ימצא בזה אם לא משום גזל הכותי שהוא אסור ורשות אינו כלום : [יא] אם חל יום הושענא רבה יום א' וקצצו כותים ערבה בשבת והביאוה כשרה שהכותי הוא טורח לעצמו וכפי דרך האמת היה מקום להסתפק בזה והוא מאחר שהנחתי כי זאת הערבה הוא בחינת דין והם בדים חמשה כנגד ה' אותיות אלהים א"כ קס"ד כי כאשר קצץ אותה כותי ביום שבת מאחר כי השבת קדש הוא ונאמר ושמרתם את

לא

שבלולב אע"פי שנזרקה אין לפסוע עליה : [ט] יש מי שאומר שאסור ליהנות מן הערב' לאחר נטילתה אם לא התנה עליה מעיקרא דלכוליה יומא אתקצי למצותה : [י] יש מי שאומ' שיש ליזהר שלא יקוץ ישראל ערבה למצוה משדה כותי אפילו ברשות הכותי: [יא] אם חל יום הושענא רבה ביום א' וקצצו כותים ערבה בשבת והביאוה כשרה :

תרס"ה ׳ אתרוג אסור לטלטל בשביעי ובו ב' סעיפים :

[א] אתרוג בשביעי אסור שהרי הוקצה לכל שבעה ואפילו נפסל אחר שעשה בו מצוה אסור כל שבעת ימים ובשמיני עצר' מותר ובחוצה לארץ שעושים שני ימים טובים של גליות אסור אף בשמיני ומותר בתשיעי ואפילו חל להיות באחד בשבת ויש אוסרי' כשחל להיות באח' בשבת :

הפריש

השבת אע"ג כי לא אמר האיש הישראלי לכותי לקוץ אותה עכ"ז ראוי לאסור אותה לפי כי משם אלהים יונקים כותים שנאמר מלך אלהים על גוים ומשם נעשים סוד אלהים אחרים אמנם הללו הם בקדושה כי אלהים קדושים הוא ולכן ראוי לומר כי לא יטול אותה ולכן יאמר גם שהכותי הוא טורח לעצמו ר"ל גם שנאמר כי בשעה שקוצץ עושה פגם למעלה אע"ג כי הא נמי ניתי לפי כי אין מעשה כותי עושה פגם למעלה לפי כי אין להם מחשבה אמנם גם לענין המעשה טורח לעצמו להנאתו ומאחר שנותן אותה אחר כך לישראל הרי חוזר אותו האור לשורשו ולכן הערבה כשרה כדבר האמור :

[א] הנה אשר הנחנו למעל' בענין האתרוג כי הרמז שלו הוא בדברי חז"ל מכוון ללב האדם ולכן יהיה בזה טוב טעם למה הוקדם בפסוק לכל המינים שנאמר ולקחתם לכם פרי עץ הדר זה אתרוג מפני כי הוא דומה אל הלב כי הוא עיקר האדם אם לענין הרהורי עבירה קשים מעבירה ולכן נאמר ולקחתם לכם ר"ל קיחה לעצמיכם לגד עילאה כמש"ה תנה בני לבך לי ולא תתורו אחרי לבבכם ובכן זה יהיה לכם פרי עץ הדר לחשוב מחשבות טהורות בתורה ובמצוה ולכן זה יהיה לכם אם חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה אותה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה כמשחז"ל ולכן בזה נאמר לכם ע"ד משחז"ל לכם ולא לכותים לפי כי לא עשה כן לכל גוי שנאמר ועד מעלי משפט הוה משתדל לכללותיה ולכן יאמר כי אתרוג בשביעי אסור ר"ל כי גם שעברו על האדם ימי שנותינו בהם שבעים שנה אסור להיות מהרהר בדבר של איסור ואע"ג כי אין בו כח עוד לעשות דבר של איסור לא יאמר מכאן ואילך מה איסור שייך בזה בשלמא כאשר האדם עומד בכחו אז נאסר עליו הרהור רע דחיישינן שיבא לידי מעשה אבל עכשיו דלא אפשר לענין מעשה גם המחשבה הינה עושה פגם ולכן יאמר כי אף על גב שאתרוג זה הלב הוא בשביעי הם שבעים שנה אז אסור ג"כ שהרי הוקצה לכל שבעה שהם רמז לשבעים שנה חיי האדם הוקצה להם מתחילה להיות חושב מחשבות ולכן אפילו נפסל זה הלב אחר שעשה בו מצוה של פריה ורביה ולית בחיליה עוד לקיים מצות עונה אסור כל ז' לענין הרהור ומחשבה פסולה ובשמיני עצרת שהוא הרמז לשמונים שנה שהאדם נעצר בכחו מותר כי לא יתכן לו לחשוב דבר רע מכ"ש מעשה ואילך כאלו עבר ובטל מן העולם : וכנגד משחז"ל כי האתרוג הוא דוגמא

למי

[ג] הפריש שבעה אתרוגים לשבעה ימים כל אחד יוצא בו ואוכלו למחר אבל ביומו אסור שהוקצה לכל אותו היום :

תרס"ו. דיני סוכה ביום השביעי ובו ס"א :

[א] אף על פי שגמר מלאכול ביום ז' שחרית לא יסתור סוכתו אבל מוציא הוא את הכלים ממנה מן המנחה ולמעל' ומתקן את הבית לכבוד י"ט האחרון ואם אין לו לפנות כליו ורוצה לאכול בה בשמיני צריך לפחות בה מקום ד' על ד' לעשות היכר שהוא יושב בה שלא לשם מצות סוכה שלא יהא נראה כמוסיף ואם הוצרך לסעוד בשאר היום צריך לאכול בסוכה שמצותה כל שבעה ובח"ל שצריך לישב בה בשמיני גמר מלאכול ביום ז' מוריד כליו ומפנה אותם ממנה ואם אין לו מקום להוריד את כליו ורוצה לאכול בה בתשיעי אינו יכול לפחות בה מפני

למי שנמלא בו תורה ומלוה לכן כך הוא אומר אתרוג בשביעי אסור וכו' כלומר אסור בעה"ז ואח"כ כילד כי הנה כך שנינו ודאשתמש בתגא חלף ק"ו מבלשאר שנשתמש בכלי ב"ה לאחר שנעשו חול שנאמר ובאו בה פריצים וחללוה ועכ"ז נעקר מן העולם שנאמר ביה בליליה קטיל בלשאצר וכו' ולכן אסור כל ז' להשתמש בו שהרי הוקצה לכל שבעה וגם כן יש בזה תוכחת מגולה לת"ח עצמו כמו ששנינו אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחתוך בהם ולכן יאמר נא אתרוג זה הנמצא בו התורה וריח לו כלבנון בשביעי אסור בהנאה ואסור לטלטל שהרי הוקצה לכל שבעה ימי שנותינו בהם שבעים שנה כמשחז"ל ויתנם ה' אלי מה אני בחנם אף אתם בחנם ואפילו נפסל אחר שעשה מצוה שנאמר יגיע כפך כי תאכל אשריך וטוב לך ולאחר שקיים בעצמו כן נפסל כי לא יוכל לעשות מלאכה כדי להתפרנס אסור כל שבעת ימים שהם רמז לשבעים שנה אמנם בשמיני עצרת מותר דהיינו עד זקנה ושיבה לשמונים שנה מותר וכן הוא הדין מי שהוא זקן או חולה או בעל יסורין ומגים דעתו ואינו נוטל הרי זה שופך דמים: [ב] הפריש ז' אתרוגים וכו' כבר נתבאר בפ' הבל הבלים כי זמנים ימצא לכל אדם ולכן יאמר שאם האדם זה עשה הפרש בזמנים הללו כי בכל יום דהיינו הרמז לעשרה שנים היה לו אתרוג לכל יום היינו לב אחד לא ראי זה כראי זה לכן כל אחד יוצא בו מאותו הרהור שהיה בלבו ואוכלו למחר כי אחר כך כבר קנה לו לב יותר מוכן לעבוד להקב"ה כפי שניו אבל ביומו אסור כך אחז"ל לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת וזה הלב הוקצה לאותו היום כלו לעשר שנים לא נכון לאכלו רצה לומר לאבדו : ומה גם לענין עסק התורה והמצוה אם קנה והפריש שבעה אתרוגים שבעה ענייני לימוד לשבעה ימים הם שבעים שנה ע"ד ששנינו בן חמש שנים למקרא בן עשר שנים למשנה וכו' כך הפריש אדם זה לשבעה ימים שלו או יהיה כפי פשוטו ימים ממש שהפריש ענין לימוד לכל יום ויום על דרך מה שאמרו חז"ל לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד ומי ידע אינים כמה חיי לא צריכא ליומי וכך עשה אדם זה הפריש שבעה ענייני לימוד לשבעה ימים כל אחד יוצא בו מן החיוב שלו וכן נמי מן החובה של העון כנזכר לעיל ואוכלו למחר רצה לומר אוכל שכרו של הלימוד לעתיד הנקרא מחר ע"ד משחז"ל היום לעשותם ומחר לקבל שכרן

וכמשחז"ל אמרה תורה כתיב בשמאלה עושר וכבוד מפני מה בניהם עניים אמרו לה להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא ולכן אוכלו למחר אבל ביומו שהוא רמז לעולם הזה שנאמר היום לעשותם אסור ליהנות מן התורה ומצוה מפני שהוקצה לכל אותו היום דאפי' היה אלף שנים אסור לאדם ליהנות מדברי תורה בעו"הז לכל אותו היום אתקן שנאמר היום לעשותם ולא היום ליטול שכרם עד למחר לעולם הבא כנזכר : עוד לאלוה מילין לצד עלאה ימלל כי אמר אתרוג בשביעי אסור מיוסד על הנ"ל כי האתרוג הוא מדת המלכות ולכן אין לכפרים אותו מהצדיק הוא יום השביעי כדאי' בזוהר פרשת בראשית דף מ"ז · וז"ל וישבות ביום השביעי דא יסודא דעלמא וכו' ולכן הוא אומר כי אתרוג זה מאחר שהוא דבוק עם הצדיק הוא יום השביעי כאמור אסור לטלטלו משם שהרי הוקצה לכל שבעה הם שבעה מדות עליונות לפי דאע"ג כי היחוד הוא ביום השביעי הוא הצדיק כאמור מכל מקום גם השבעה מדות כלם מתחברים עם מדה האחרונה מקבילות הלולאות אחת אל אחת ואפי' נפסל אחר שעשה בו מצוה לפי כי בכל יום מן השבעה ימים של חג נעשה יחוד ואחר כך חוזרת כמתחלה בבחינת האחור בסוד זנב או פרצוף עכ"ז אסור כל שבעת הימים לפי כי לעולם אין בחינת האתרוג נפרד מן הצדיק כדאיתא בזוהר פ' פקודי בפ' ובזה הנערה באה אל המלך כי לעולם לא אשתבקת אמנם בשמיני עצרת מותר האתרוג בגשמי לאכול אותו לפי שכבר עבר מצותו ואינו צריך למעלה לעורר השורש שלו לפי כי אז נגמר התיקון ונעשה היחוד כדאיתא בזוהר ולכן מאז ואילך מותר האתרוג שהרי כל השנה נעשה היחוד על ידי דיבור בלבד ואין צורך למעשה זולת ימים הללו כנזכר · הפריש שבעה אתרוגים לשבעה ימים מאחר שאדם זה עשה מעשה הנראה לעין כל שהוא משובח לפי כי על ידי כך מדת המלכות היא נקשרת עם כל מדה מן השבעה ימים שנאמר בהם לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת וכו' ולכן אז באותו היום אסור לאכול אותו אתרוג לא תגע בו יד שהרי הוקצה לאותה מצוה אמנם למחר מותר לפי שהרי עשה את שלו ואין בו עוד צורך כי הנה בא רעהו וחקרו ולכן אוכלו למחר אמנם באותו היום אסור לפי שהוקצה לכל אותו היום :

[א] **כבר** הנחנו למעלה מהו הרמז בענין הסוכה בעלם האדם לתת לו רמז כי כל ישיבתו

בעולם

בעולם הזה אין לה קבע אלא כסוכה עשה נוצר ופתאו' יאמרו לו לא מדירה זו שהיא אצלך קבע ושכן חרים במדבר תחת חרול יסופח ומי יודע אם ישלים שנותיו למדת שבעים כמשחז"ל אם חרוצים ימיו משעה שברא הקב"ה את העולם ארך ימיו של כל אחד זכה משלימין לו לא זכה פוחתין לו ולכן האדם מניח בית והון ויוצא לעשות לו סוכה כי נגלה בזה מהרהר במעשיו וישוב אל ה' ובזה יזכה שהקב"ה יעשה לו לעתיד צל והופה בגן עדן שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף ומה גם יעשה לו הקדוש ברוך הוא סוכה מעורו של לויתן כמשחז"ל בפסוק התמלא בסוכות עורו עתיד הקב"ה לעשות לכל צדיק סוכה מעורו של לוייתן ולכן חזר והגיד אף על פי שגמר מלאכול ביום שביעי שחרית לא יסתור את סוכתו דהיינו כי בזה בא ענין הרמז לאותו הרגיל לחשוב מחשבות עכורות וכאשר יושב בתוך הסוכה דומה בעיניו כי כבר עבר ובטל מן העולם עוד לא יראה פני הבית אלא קרבם בתימו לעולם ולכן אף על פי שגמר מלאכול ביום שביעי שחרית לא יסתור סוכתו אבל עדין יש לו לחשוב כאלו הוא באהל רעי אבל מוציא הוא את הכלים מן המנחה ולמעלה הם האיברים שלו מוציא אותם מהרהור זה מן המנחה ולמעלה בזמן שהעריב שמשו לפי כי די לו בזה להכניע את יצרו ומעתה אין לו צורך עוד בענין זה ומתקן את הבית שלו שבג"ע לכבוד יום טוב האחרון דאלו יום טוב ראשון הוא אלו יום המיתה כנ"ל אמנם יום טוב האחרון הוא לזמן התחיה באותה סעודה שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים ואם אין לפנות כליו הם האיברים שלו כאמור והוא רוצה להשתמש בהם ורוצה לאכול בה בשמיני כי מאחר שעברו רוב ימיו אינו חושש להיות נזהר במאכל לכן צריך לפחות בה באותה סוכה מקום ארבעה על ארבע' כלומר ידע נאמנה כי כל מה שהאדם נהנה מן העה"ז הוא פוחת מן הטוב הגנוז לו בגן עדן כההיא דרבי שמעון דיהבו ליה מן שמיא אבן יקרה והראו לו בחלום השולחן שעתיד לאכול עליו שהיה חסר רגל אחד ולכן הוא פוחת מקום ארבע להיות לו למזכרת כי יפחתו לו ממקום שלו שבגן עדן או לפחית יפחתו לו מארבע רגלי השולחן שלו ולכן כאשר יתן אל לבו בענין זה ימנע כי כן צריך לעשות בה היכר שהוא יושב בה שלא לשם מצות סוכה שלא יהא נראה כמוסיף על מה שהיה רגיל לעשות ואם הוצרך לסעוד בשאר היום שלו בזמן ימי חייו צריך לאכול בסוכה רצה לומר על ידי המחשבה הנזכר שמצוה כל שבעה כל ימי שבעים שנה ימי חייו מצוה להיות מחשב בדעתו כי אין לו דירה קבועה לפי כי אדם להבל דמה ובה"ל שצריך לישב בה בשמיני גמר מלאכול וכו' היינו מה שאמר הכתוב ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה כי במספר זה ימצא מקום להתאחז במדות העליונות אמנם מכאן ואילך ורהבם עמל ואון ולכן יאמר רמז לח"ל שבשם ע' ימים יעשה תקנה

מפני שהוא יום טוב ומה יעשה להיכרא אם היתה קטנה שאסור להניח בה הנר בשאר הימים יניחנו בה ואם היא גדולה שמותר להניח בה הנר מכנים בה קדרות וקערות וביוצא בהם כדי להכיר שהיא פסולה ושכבר נגמרה מצותה:

סוכה

לפי שצריך לישב בה בשמיני ולכן כשגמר מלאכול ביום שמיני שהוא רמז לימי הגבורות שנאמר ואם בגבורות שמונים שנה מוריד כליו הם האיברים שלו המיוחדים להנאות הזמן ומוציא ומכניס אותם מן הסוכה מאותם המחשבות כי גם שרוצה ליהנות מהם בעולם הזה אין לו ספק שיתגלה היצר על ידי כך מתוך קופה של בשר ואם אין לו מקום להוריד כליו כלומר אם לא בא למקו' שהי' צריך להוריד כליו הוא כלי הלב לפי שלא היה גאה וכן כלי העין לא הוצרך להוריד אותו לפי שהיה שח עינים ולא גבה לבו ולא רמו עיניו ורוצה לאכול וליהנות בה בתשיעי עם כל זה אינו יכול לפחות בה בסוכה זו הוא החשבון שבלבו שאין לו בית קבע אלא סוכה לפי כי כן נמי לא יפחות בסוכה שיש לו בגן עדן בצל החכמה בצל הכסף ולא בסוכה שעושים לו לעתיד מעורו של לוייתן מפני שהוא יום טוב שלו באותה סעודה כי על ידי יום טוב זה הוא סיבה לאותו יום טוב כנזכר לעיל ומה יעשה להיכרא שלא להפסיד ולהתחסר מטוב הצפון לו לעתיד אם היתה קטנה שאסור להניח בה הנר בשאר הימים כלומר כי הנה נתבאר בהלכות סוכה כי סוכה קטנה שהיא שבע על שבע היינו שאדם זה מקיים שבע מצות של בני נח שחזר הקדוש ברוך הוא ונתנם לישראל ותו לא והיינו במצות לא תעשה ולענין מצות עשה היה מקיים שבע ביום הללתיך ואף על גב שאמרו חכמים זכרונם לברכה כי המקיים שבע ביום הללתיך כאלו מקיים והגית בו יומם ולילה מכל מקום אינו דומה ולכן נקרא סוכה קטנה ובשאר הימים אסור להניח בה נר ה' נשמת אדם כי לא יזכה לנשמה לכן עתה יניחנו בה רצה לומר כי כאשר יתן אל לבו כי לפי רוב השנים אשר חי ראוי היה להיות בו נר דהיינו נשמה רוח ראשי תיבות נ"ר אז יחדל מאותה סברא ואם היא גדולה סוכה שלו כי הוא בן תורה ישלם במצות שמותר להכניס בו נר נשמה ורוח יחשוב כי באותה סוכה קדרות וקערות מדברים המכוערים ע"י מה שנתאוה כדי להזכיר שהיא פסולה הסוכה שלו שבגן עדן ושלעתיד על ידי כך ושכבר נגמרה מצותה אז ימנע מלהיות נהנה מן העולם הזה כדי שלא להפסיד מה שטרח כל ימיו כדבר האמור: מאחר שהנחתי למעלה כי כל מעש' התחתון עשה את שלו בעצם העולם העליון לכן כך הוא אומר גמר מלאכול האדם הגשמי ביום שבעה שחרית דהיינו כי אז נתקיים על ידו אכלו רעים לעילא לא יתיר סוכתו אשר פעל ועשה הסוכה עליונה להיות מתחברת עם בעלה כי חיבור שניהם נקראים סוכה דהיינו כ"ו לזכר ה"ם לכלה כדאיתא בזוהר אבל מוציא הוא את הכלים ממנה מן המנחה ולמעלה פי' לכן נמי מוציא אדם עליון כליו מסוכה עליונה ומתקן את הבית שלו היא כנסת ישראל ומכנים בה הכלים שלו לכבוד יום טוב האחרון כי אז השמחה שלהם שלימה כדלקמן ואם אין לו לאדם הגשמי לפנות כליו ולאכול בה

בשמיני

בשמיני צריך לפחות בה ארבעה על ארבעה להורות כי אותה סוכה נמי נפחת בה בחינת ארבעה הנרמז בה שהוא בסוד שני שערים שנאמר בהם אוהב ה' שערי ציון והם שני שערי' המצויינים בהלכה להורות כי נתחסר מבחינת סוכה ד' על ד' סוד אותם שני דלתות שנאמר בהם לשקוד על דלתותי יום יום ונעשית בסוד בית שהוא מדרגה יותר מעולה קיימת כך אחז"ל אין בית אלא אשה והבן ובזה יהיה היכר שאינו יושב בה לשם מצות סוכ' שלא יהיה נראה כמוסיף ואחז"ל אמרו כל המוסיף גורע לפי כי לא יתכן להיות זולת שבעת ימים שנאמר בסוכות תשבו שבעת ימים והם שבעה ימים עליונים ותו ליכא ולכן אין להוסיף אמנם אם הוצרך לאכול באחר היום צריך לאכול בסוכ' שמצותה כל שבעה ובכל אכילה שהוא אוכל גורם למעלה לקיים מש"ה אכלו רעים ובח"ל שצריך לישב בה בשמיני גמר מלאכול ביום שמיני מוריד כליו ומפנה אותם ממנה כי ע"י כן נמי מפנים הכלים מן הסוכה עליונה ומכניסים אותם למקום הנק' בית ואם אין לו מקום לפנות ורוצה לאכול בה בתשיעי אינו יכול לפחות בה מפני שהוא יום טוב וכבר נעש' בחינת בית למעלה בסוד מדה זו ומה יעשה להיכירא שאין צורך עוד לבחינת סוכה אם היא קטנה שאסור להניח בה נר באחר הימים יניחנו בה לפי כי כן מורה למעל' דפעמים סוכה העליונה היא קטנה שנא' עיר קטנה ואנשים בה מעט איתא בזוהר פרשת אחרי מות דף ס"ה · וז"ל ר' אבא פתח עיר קטנה זעירא היא דהיא בתראה מכלא וכו' ובא אליה מלך גדול דא קב"ה לאזדווגא בה ולמשרי בה וכו' ואמנם בזמן שהיא קטנה דהיינו ז' על ז' אין מכניסין בה הנר כי הנר הוא מעלה יותר גדול' ולא יוכל להכנס שם והוא כאמור בזוהר פ' תרומה דף קס"ו · וז"ל כי נר מצוה וכו' אמאי אקרי נר אלא כד מקבלא מבין תרין דרועין רמ"ח שייפין עילאין ואיהי פתחא לגבייהו. תרין דרועין דילה כדין אתכלילו תרין דרועין בהו ואקרי נר עכ"ל הנה נתבאר מזה המאמר כי בחינת נר הוא חיבור עליון של רמ"ח איברים ותרין דרועין ולכן אינו נכנס בסוג של סוכה קטנה בחי' הנר ולכן כן יעשה האדם השמיני להכניס הנר להורות על סוד עליון זה דלא אפשר ואם היא סוכה גדולה שמותר להניח בה הנר וכן נמי למעל' אם מדה זו בסוד הגדלות כי אז בא לה ייחוד הנר זה אל נכון מה יעשה מכניס בה קדרות וקערות וכו' כי אז מתרא' שהיא פסולה ושנגמרה מצותה וכן מתראה למעל' נמי כי אז מורה כי בחינת הסוכה זו היא תהיה מורה בסוד העולמו' למטה ולכן מכניס לתוכה קדרות וקערות שהם שעה אחרה אשר נמצא בעולמות התחתונים לא כן למעלה וכן נמי מורה שנגמרה מצותה דאלו היה עדין צורך אליה היתה עולה למעלה כך צריך לעשות מפני כבוד יום טוב

תרס"ז. סוכה ונויה אסורין גם כל שמנה ובו ס"א:

[א] סוכה ונוייה אסורים גם בשמיני ובחוצה לארץ שעושים שני ימים טובים אסור גם בתשיעי שהוא ספק שמיני ואם חל שבת במוצאי יום טוב האחרון של חג נוהגים שלא להסתפק מנויי סוכה עד מוצאי שבת ויש מתירים:

ליל

האחרון לצורך החיבור עליון כנזכר לעיל:

[א] הנה נתבאר למעלה כי האדם אשר יעשה הסוכה הוא לטוב לו לחשוב מחשבות טהורות כי מה האדם שפתאום יבא אידו וישכב וירדם שלכן נא' בכל עת יהיו בגדיך לבנים (קהלת ט) היינו מאחז"ל בפסוק אפריון זה העול' עשה לו המלך שלמה מלך שהשלום שלו מעצי הלבנון בעלת התורה המלובנת בדברים ובעלת התשובה המלובנת במעשי' כמאמר כי חכמים זכרונם לברכ' דרשו לבנון על שני ענייניס של לובן וכן נמי זה יהיה כונת מה שאמר לבנים על התורה ועל התשובה כי בכל עת צריך האדם ללמוד בתורה ויפשפש במעשיו אם חטא יעש' תשוב' כי אדם אין צדיק בארץ ולכן יוצא האדם מדירת קבע ויושב במחשבת הלב גם כן לדירת עראי כי גם ידמה כי למחר יצא לשכון חדרים במדבר תחת חרול יסופח אל קוצי המדבר ואל הברקנים ובזכות הכונה טובה זאת ואם מעט היה יזכה לסוכה שעתיד הקב"ה לעשות לו בגן עדן ויזכה לסוכ' של עתיד בזמן התחיה שנאמר וסוכה תהיה לצל וכו' וכן אמרו חכז"ל עתיד הקב"ה לעשות צל וחופה לבעלי מצות אלא בעלי תורה שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף ועוד יזכה לאותה סוכה שעתיד הקב"ה לעשות לכל אחד מעורו של לויתן כמו שאמרו חכז"ל בפ' התמלא בסוכות עורו וכבר נתבאר למעלה המצות שמהם יעשה האדם דפנות של הסוכ' כי דופן בגימטריא מצוה עם הכולל של דופן ועל ידי כן ממצות הגדולות הנזכר לעיל נעשה הסכך ובכן יזכה האדם לאותה עטרה שאמרו חכז"ל עתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש כל צדיק שנאמר ביום ההוא יהיה ה' לעטרת צבי לשאר עמו לפי כי מצוה הם אותיות הויה כי אותיות מץ מתחלפות באותיות י"ה ונעשה הויה בראש הצדיק הוא הנוי של הסוכה ולכן בגשמי סוכה ונוייה אסורי' גם בשמיני כלומר לא מבעיא שבעים שנה אלא ואם בגבורות שמנים שנה אין לאדם ליהנות מהם כך אמרו חכמים זכרונם לברכה שכר מצות בהאי עלמא ליכא ובחוצה לארץ שהם עושים שני ימים טובים אסור גם בתשיעי שהוא ספק שמיני לפי כי בני חוצה לארץ אינם חיים עד שבאים לארץ ישראל ושם מקבלים נשמתם והיינו מה שאומר הכתוב יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו (הושע ו) כי מה שאמר יחיינו מיומי' היינו שני ימים שהם מתגלגלים תחת הארץ ובאים והמלאך מקרר לפניהם הדרך כדאיתא בזוהר בפסוק התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך וביום השלישי יקימנו ממש ונחיה לפניו בארץ ישראל ואמנם מה שאמר מיומים ולא ביומים הענין הוא כי אות מ' היא הסיבה כלומר בעבור אותם שני ימים שנאמר בהם וזכור את בוראך מיעוט רבים שנים הם והם השני זמנים שהאדם מתחייב לשמור ולעשות

דאמונה

תרס"ח. סדר תפלת ליל שמיני ויומו ובו ב"ס :

[א] ליל שמיני אומר בתפלה ותתן לנו את יום שמיני חג העצרת הזה ובחוצה לארץ אוכלים בסוכה בלילה וביום מפני שהוא ספק שביעי ואין מברכים על ישיבתה ומקדשין ואומרים זמן : [ב] שחרית מוציאין שלשה ספרים וקורים באחד מוזאת הברכה עד סוף התורה ובשני בראשית עד אשר ברא אלהים לעשות ובשלישי ביום השמיני עצרת תהיה לכם ומפטיר ויהי אחרי מות משה : ובמקום שעושים שני

ראשונה יום שהיה בר מצוה בן שלשה עשר שנים ויום אחד כי אז מתחייב בבית דין כאשר לא טוב עשה בקרב עמיו גם כשהגיע לעשרים שנה כי אז מענישים בית דין העליון על שני זמנים הללו הוא היה אומר וזכור את בוראך בימי בחורותיך ולכן בעבור כך יחיינו מיומים אלו מתגלגל וביום השלישי יקימנו והרמז שלהם הם שני ימים שעושים בחוצה לארץ כאמור כי גם בהם נאסר האדם ליהנות ממעשיו הטובים הרי גם בשמיני אסור ובתשיעי שהוא ספק שמיני כי מי יאמר כי כל האדם הם מתגלגלים בשני ימים ושמא יזכה להתגלגל ביום אחד בלבד ואם חל שבת במוצאי יום טוב האחרון של חג נוהגים שלא להסתפק בנויים עד מוצאי שבת ויש מתירים כי כך אמרו חכמים זכרונם לברכה הנוי והכח והעושר והחכמה והזקנה נאה לצדיקים ונאה לעולם ולכן הם מתירים נויי סוכה : הלא כתבתי לך שלישים דברים משולשים כלם קדושים בענין הסוכה הרומז למה שאמרו חכמים זכרונם לברכה מזמן הבריאה עשה לו הקב"ה סוכה בירושלם והוא מתפלל ואומר יהי רצון שאראה בבנין ביתי ובלי ספק כי כמו שיש ירושלם למעלה כנגד ירושלם התחתונה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה זו מכוונת כנגד העליונה שנאמר וזה שער השמים וכן נמי ימצא סוכ' בתוכה למעלה שהצדיק דר בתוכה וזה יהיה נוי סוכה העליונה הוא סוד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה כשהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה הוא שבחה וכו' מ"ש הוא בכל החלוקות לומר דאף על גב כי דברים הללו זיוה הדרה הודה הם בחינות המתחברים לכלה בעבור הצדיק שהוא בעיר הודה מדת ההוד הדרה הוא בחינת הנצח כדאיתא בזוהר בפסוק הוד והדר לפניו זיוה הוא המשכת הימין עליון כמו ששנינו משמת ישמעאל בן פיאבי בטל זיו הכהונה שהוא בסוד התפארת כי כל מדות הללו מתחברים עם הכלה השושבינים נצח והוד וימינו תחבקני עם בעל נעוריה ת"ת ישראל אמנם הצדיק עיקר כי כולם הם נכללים בו תחלה ואחר כך כלם באים אל הכלה ולכן בכל חלוקה מהם אמר הוא כאמור כי הוא העיקר ולכן יאמר סוכה ונוייה אסורים גם בשמיני שהרי נתבאר למעל' כי שבעת ימים כנגד שבעה מדות שנאמר בסוכות תשבו שבעת ימים ולא אמר בשבעת ויום השמיני הוא רמז לכל' שהוא דרגא תמינאה כדאיתא בזוהר פרשת שמיני דף ל"ו וזה לשונו כד מטו לכ"י דאיהי תמינאה אתפקד אהרן וכו' גם בתשיעי שהוא ספק שמיני אסור וסוד הדבר מפני כי מדה זו פעמים נמנית עם המדות העליונות והוא בסוד בת שבע פעמים נמנית שמינית כאמור פעמים נמני' תשיעית

ובאמת היא עשירית ולכן אם חל שבת במוצאי יום טוב האחרון של חג נוהגין שלא להסתפק מנויי סוכה עד מוצאי שבת שנאמר העשירי יהיה קדש ויש מתירין לפי שהיא יורדת למטה כנזכר לעיל :

[א] **אמרו** חכמים זכרונם לברכה הי' צריך להיות עצרת זה כעצרת של אחר הפסח אלא מפני שהוא עונת גשמים משל למלך שבאה בתו אצלו ועכבה יום אחד וכו' והנה הדבר מובן מעצמו אמנם אם הוא לבית ישראל דמאחר כי כבר נתבאר למעלה כי שבעת ימי הסוכה הם רמז לשבעה צדיקים שהם הולכים מסוכה לסוכה והם הנקראים אושפיזי דמהימנותא כדמוכח מן הזוהר פרשת אמור הובא למעלה כמה דאת אמר בסוכות תשבו שבעת ימים רמז לשבעה צדיקים לכן הוצרך להיות יום שמיני עצרת תכף כי לא כימי' של חג המצו' הללו לפי כי אז עדין לא נטהרו ישראל ולא עשו פריעה משום אוכסא דאורחא ולכן נתרחק מהם חג העצרת ונתינת התורה אמנם בימים הללו שלמים הם כי הוא משל לבת מלך שנזדווג' עם בעלה והלכה לעשו' מועד רדופים אצל אביה כך ישראל כבר קבלו את התורה ועתה עולים לראות לפני הקב"ה ולכן מעכב אותם יום אחד ולכן נאמר עצרת תהיה לכם על דרך מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה לכשתכנס הוא ענין הקדושה הניתוסף באדם ולכן יאמר נא ישראל ותתן לנו דווקא את יום שמיני חג עצרת הזה כי המצוה המיוחדת במועד זה שהוא חג בפני עצמו ונמצא בו כמה פרטים כל אלו הם שלימות הניתוסף בעצם האדם ומה גם בחוצה לארץ שעדין הם אוכלים בסוכה היא צלא דמהימנותא להיות צל על ראשו ממלכות שמי' ואף על גב כי אין מברכים על ישיבתה מכל מקום ניתוסף בו הארה ולכן מקדשים כי הקב"ה מקדש את ישראל ואומר זמן לרמז על העתיד כי יבא זמן שעתידים לומר מלאכי השרת לפני איש הישראל קדוש שנאמר והיה הנשאר בציון וכו' קדוש יאמר לו וכל זה בעבור קיום המצות ולכן אומר מקדש ישראל והזמנים : [ב] שחרית מוציאין שלשה ספרים והם רמז לאותם שלשה ספרים שהם נפתחים בראש השנה אחד של צדיקים גמורים וכו' והרצון להעיר כי הנה כל העדה כלם קדושים כי הנה חלק הרשעים שלא עשו תשובה כבר נמסרו הפתקין שלהם למיתה וכל העומד להעשות כעשוי דמי וכבר אמרו חכמים זכרונם לברכה כפלח הרמון רקתך אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון וכאשר קבלו דין שמים על ידי המיתה נתכפר להם שלכן באו הסמיכות מצורע אחרי מות קדושים אמור והבינוניים בודאי עשו תשובה שלכן הם חיים

נמצא

שני ימים טובים אין מוציאין ביום הראשון אלא שני ספרים וקורים באחד חמשת בפרשת ראה מכל הבכור ואם הוא שבת קורים ז' ומתחילין עשר תעשר ומפטיר קורא בשני ביום השמיני עצרת ומפטיר במלכים ויהי ככלות שלמה ומחזיר הספרים ואומר קדיש ומכריז משיב הרוח ומוריד הגשם: במקום

נמצא כי כל העדה כלם ברורים ולכן מאחר שהם צדיקים ובתוכם ה' ראויים לברכה כי מי גוי גדול אשר מקיימים חקים ומשפטים צדיקים כישראל וזאת הברכה בה נאמר אשרך ישראל מי כמוך עם נושע בה' ולכן בשני קורים בראשית והסמיכות שאין אומרים קדיש לתת רמז כי זאת הברכה היה כאשר היה בתחילת הבריאה ואשר הקדוש ברוך הוא נתאוה לעשות דירה בתחתונים וקורא עד אשר ברא אלהים לעשות הוא הגאולה כי כל ענין הבריאה צריך לעשות עדיין הוא הענין שקורין בספר שלישי עצרת תהיה לכם ולא לכותים אלא שגרם החטא ויהי אחרי מות משה שנשתמשו ישראל על ידי מלאך אמנם סוף כי יהיה ה' אלהינו עמנו ונהיה בסוד מרכבה לו כאשר היה עם אבותינו אברהם יצחק ויעקב וכה"א ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם של כל אחד: ובמקום שעושים שני ימים טובים אין מוציאין ביום הראשון אלא שני ספרים וקורים באחד כל הבכור לומר כי כמו שנאמר בתחלה בני בכורי ישראל ובעבורם הרג הקדוש ברוך הוא כל בכור במצרים מבכור אדם עד בכור בהמה כן יהיה לעתיד שכן נאמר לרחל ויש תקוה לאחריתך ושבו בנים לגבולם כלומר ישובו לגבולם הראשון להיות נקראים בנים ובעבורם יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה ואם הוא שבת קורא עשר תעשר ועוד אמרו חכמים זכרונם לברכה עשר בשביל שתתעשר הוא לעתיד נמי כך אמרו חכמים זכרונם לברכה ערבות שבו זורע הקדוש ברוך הוא הצדקה שישראל עושים והיינו היוצא השדה הוא שדה תפוחים שנה שנה כי שם זורע הקב"ה הצדקה של ישראל והיינו מה שאמר הכתוב כן ה' יצמיח צדקה ותהלה של ישראל נגד כל העמים כנזכר במקומו מפטיר ויהי ככלות שלמה לומר כי לכן נחרב שנאמר אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אמנם עתיד הקדוש ברוך הוא להוריד בית המקדש בנוי מלמעלה כמו שאמרו חכמים ז"ל גם ירושלים הבנויה ומחזיר הספרים כי עתיד הקדוש ברוך הוא לישב בגן עדן ולדרוש בתורה תורה חדשה ואומר קדיש זרובבל בן שאלתיאל וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו ומכריז משיב הרוח ומוריד הגשם להודיע כי הקדוש ברוך הוא עתיד לקיים מה שאמר והורדתי הגשם בעתו גשמי ברכה יהיו וסביבות גבעתי ברכה: ואיתא בזוהר פרשת אמור דף ל"ו וזה לשונו תא חזי כתיב ביום השמיני עצרת מאן עצרת אלא בההוא אתר דכלא מתקבצן כחדא אקרי עצרת עצרת כנופיא ואי תימא הכא דאקרי עצרת מ"ט אלא בכל אינון יומין יומי סעודתי דענפי אילנא הוו ועל דא שבעים פרים אינון לבתר חדוותא דאילנא ממש וחדוותא דאורייתא ובגיניה הוא יומא חד עצרת חדוותא דאורייתא

חדוותא דאילנא דהוא גופא ועל דא לית חולקא בהאי יומא אלא לקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל ובגין כך עצרת תהיה לכם וכו' והנה דברים הללו סתומים וצריך לפרש בהם קצת לבא אל הענין מה שאמר ואי תימא הכא דאקרי עצרת מאי טעמא והרי בתחלה פירש כי עצרת איהו כנופיא ואיך ישאל אחר כך מ"ט ועוד צריך להבין כי הוא מה שהשיב היינו מה שאמר בתחלה עצרת כנופיא ולא השיב דבר מחדש אמנם הענין הוא כי בתחלה שאל מאן עצרת כלומר איזו מדה היא הנקראת עצרת דמאחר כי שבעת ימי החג כבר נתבאר שהם שבעה ימי בראשית אפשר כי ביום השמיני הוא אם הבנים השמחה עמהם כדאיתא פרשת קרח קדש עילאה זמין לכל כתרי מלכא ולכן אמר אלא עקר סברא זו ואומר בההוא אתר דכלא מתקבצן כחדא שנקרא גם כן דרגא תמינאה כדאי' פרשת חקת אקרי עצרת אם כן הבנת עצרת איננו כמו שהבין מתחלה שר"ל עצורים למעלה ומזומנים כל הימים אלא עצרת כנופיא חזר ושאל ואי תימא הכא דאקרי עצרת מ"ט רצה לומר נהי כי הבנת מלת עצרת כך היא כנופיא שנעצרים כל המדות שם אבל בענין זה ביום השמיני מ"ט נקרא עצרת דהא ליכא למימר כי כל המדות עליונות באים אלא שהרי נודע כי הם מזומנים לקדש עילאה והשיב אלא אין ההבנה של כינוי עצרת שנכנסים אליה אותם שבעת המדות אלא נהפוך הוא לפי כי עד עתה בכל אינון יומין יומי סעודתי דענפי אילנא הוו וע"ד שבעים פרים אינון לבתר חדוותא דאילנא ממש הוא עץ החיים וחדוותא דאורייתא דבע"פ ובגיניה הוא יומא חד זה ניתוסף ופירש לעצרת חדוותא דאורייתא דבע"פ חדוותא דאילנא דהוא גופא וזה כוונת עצרת כי עצור עצר ה' בעד כל רחם שמתחברים יחדו וע"ד לית חולקא בהאי יומא קרבנות לזולת אלא לקודשא בריך הוא ומתחברים יחד קודשא בריך הוא החתן וכנסת ישראל הכלה וישראל המעוררים היחוד בגין כך עצרת תהיה לכם ולא לזולת ולכן ליל שמיני אומר בתפלה ותתן לנו את יום שמיני עצרת לנו הוא ולבנינו ובחוץ לארץ אוכלים בסוכה כי עדיין הוא ספק שביעי ואפשר שהוא בסוד העטרה ואין מברכים לפי כי איננה מדה בפני עצמה ואומרים זמן נמי: שחרית מוציאין שלשה ספרים כנגד שלשה ספרים שנפתחים בראש השנה ומקום שעושים שני ימים טובים דהיינו כדי לשמח כנסת ישראל שהוא בגלות אין מוציאין זולת שנים ביום הראשון ומניחין השאר ליום השני ואלו לדידי לייתי היינו עושים בראשון גם בשני לענין השמחה כי כן העיקר של הייחוד למעלה הוא בשמיני ומסירת הפיתקין בו ביום אלא שאין למדין מן הקטן:

מאחר

תרס"ט · סדר יום שמחת תורה ובו סעיף א'

[א] במקום שעושים שני ימים טובים ליל תשיעי מקדשין ואומרי' זמן ולמחר מוציאין ג' ספרים וקורים באחד וזאת הברכה עד סוף התורה ובשני בראשית עד אשר ברא אלהים לעשו' ובשלישי קורא המפטיר כמו אתמול ומפטיר ויהי אחרי מות משה :

[א] **מאחר** שכבר הנחנו. כי כל המעשים אשר צוה ה' לעשות הוא לטובת האדם והנאתו להיות לו אחרית ותקוה טובה בג"ע ולזמן התחיה גם לעה"ב ואיתא בתיקונים ע' דף קכ"ע וז"ל ת"ח כד בר נש מתעטף בעטופא דמצוה ומניח תפילין וקרי ק"ש הא תקין ליה כרסייא בעטופא דמצוה והא אוקמוה והוכן בחסד כסא ובתפילין איהו מעטר ליה הקב"ה דאנך חבוש עליך וקרא ליה דיפרי על כרסיא דתקין ליה שמע ישראל הכי קב"ה מתקן ליה בההוא עלמא וכו' כרסיא וכתר מלכותא ואמליך ליה על כל מלאכין ומשריין דתמן הה"ד וירדו בדגת הים ובעוף השמים וגו' ורזא דמלה כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו וכו' והנה הדבר מפורש מדברי המאמר זה כי כפי מה שהאדם עושה מן המצות הוא נותן כבוד לשמו ית' ולכן הקב"ה עושה לו הדבר הזה בעצמו ולכן יום זה הנוסף שעושים שני ימים טובים ליל תשיעי מקדשין כי בלי ספק ניתוסף קדושה בעולם אדם ואומרים זמן כי כן עליהם חיו יחיה ומשחז"ל וגם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים בל יחיו בהם על יו"ט שני של גליות וכן אמרו סבורה הייתי שאני מקבלת שכר על בניהם ואיני מקבלת שכר אלא על אחת מהם וכיוצא במדרשות והנה כל אלה הדברים ודומיהם היינו למי שעושה היום השני שהוא משום ספק כי לא ידענו בקביעות דאבהתין שנים וכו' והא ליתי דהא אנן קים לן בקיבוע' דירחא אלא מפני שהוא מנהג אבותינו הקדושים אנחנו עושים הדבר הזה ולכן ראוי לכל מקדש יום שני ומענג אותו לקבל שכר בערך יום הראשון בכל ענין של שני ימים טובים של גליות ונוסף עוד כאשר יעשה האדם יום זה לשמו של הקב"ה על עיקר מ"ש בזוהר פ' אמור דף צ"ח · וז"ל ובכל יומין טבין צריכין תוספת דמוספין דקרבנין כגון תוספת כתובתא ומתנתא דאוסיף חתן לכלה וכו' ונמצא שהוא מתכוין לשמח האבל זה מאבלו שהוא בגלות כמשחז"ל גלו לבבל שכינה עמהם עד גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר ושב ה' אלהיך ושב וקבצך מכל העמים בודאי לאיש אשר יעשה יו"ט שני של גליות על כונה זו שכרו מרובה לא ולמד מהנהו תרי בדיחי שהעיד עליהם אליהו ז"ל שהיו בני העוה"ב מפני כי זה דרכם לשמח כל איש אשר היה נעלב מכ"ש המשמח אלהים ואנשים שכרו מרובה לאין קץ כנזכר בתיקונים מוציאין ג' ספרים והרמז לזה הנה הוא מובן ממה שנת' למעלה והם סוד משחז"ל ג' ספרים הם נפתחין בר"ה הם הג' מדות עליונות שהם בסוד ראש וכל א' מהם מאיר במדות התחתונים ומשפיע בהם ולכן באחד קורין וזאת הברכה רמז למדה אחרונה הנקרא ברכה אותם במדה הנקרא עמק ברכה ובשני בראשית ע"ד נעוץ סופן בתחילתן בסוד ה' בחכמה יסד ארץ ובג' קורא המפטיר בסוד הצדיק ומפטיר בנביא לקשר תורה בנביאים

והיה המשכן אחד ואיתא בזוהר פ' פנחס דף רכ"ו וז"ל וביום השמיני עצרת פר אחד איל אחד הא אוקמו' מאי מתניתין למלך דזמין אושפיזין לבתר דשלח לון אמר לאילין בני ביתא דילי' הנא ואתון נעביד סעודה קטנה ומאי עצרת זה יעצור בעמי ולית עצר אלא מלכות מסטרא דשכינתא עילאה עביד סעודתא רברבא ומסטרא דמלכות' סעודתא זעירא ונוהגין ישראל למעבד עמה חדוה ואתקריא' שמחת תורה ומעטרין לס"ת בכתר דיליה רמז ס"ת לת"ת שכינתא עטרת ת"ת וכו' עוד הדבר מפורש בתיקונים ד' מ"ח וז"ל ושכינתא שתא איהי סוכה וכו' וכד נטלא מאימא עילאה דאיהי שמחת תורה בית השואבה ואיהי תוספה דיליה אתקריאת שמיני חג עצרת בההוא זמנא דשמחת תורה שוין עטרה ברים כל צדיק לעילא כד"א בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו דא שכינתא תתא' וביום שמחת לבו דא שכינתא עילאה והכי צריכין ישראל לאתעטרא בכולא בעטרה על רישייהו ביומא דשמחת תורה וכו' והנה מבואר מכל זה כי המעשה של ישראל כמה טובה גדולה הוא גורם למעלה והז' הקפות שעושים בשמחת התורה סביב התיבה היינו כנגד ז' הקפות דהושענא רבא שממשיכים למדה האחרונה היא סוד התיבה והעטרה שנותנים בס"ת הוא העטרה אשת חיל עטרת בעלה לפי שהרמונים הם סוד התרין עטרין דילי' ברא קדישא לאבא ואמא ונטיל תרין חולקין אמנם העטרה הוא סוד מ"ש בזוהר פ' פנחס במאמר הקודם ושם נא' ז"ל עלת תמיד דא שכינתא דסליקת לעילא וכו' ואיהי סליק בעמודא דאמצעית' דאיהו תדיר ענוה בלא פירודא ולאן סליקת לאתר דאתגזרת מתמן דאיהו אין סוף ואיהו גבוה מכל ספיראן הנה מבואר מזה המאמר שעולה הכלה למעלה ממנו ומ"מ לא נעלם ממך מ"ש פ' בלק דף ר"ע · וז"ל תאנא מסטרא דאימא כד איהי מתעטרא נפקין בעטרהא אלף ות"ק סטרי גליפין וכו' האי עטרא נהירא בדלוגין דאופיר בגין יקרא דמלכא דכתיב אוקיר אנוש מפז וכו' כד מזדווג מלכא ומטרוניתא סלקא עטרא דא ואתיישבת ברישא דמטרוניתא וכו' לבתר אתהדר עטרא ומעטרא ליה אימא עילאה בההוא עטרא ופריסת עליה ועל מטרוניתא לבושי יקר בההוא עטרא כדין קלא אשתמע בכלהו עלמין לאינה וראינה וכו' כדין חדוותא איהו בכל אינון בני מלכא ומאן אינון כל אינון דאתו מסטרייהו דישראל וכו' כדין ברכאן דנפיק מנייהו דישראל הוא וכו' הנה מבואר כי התכלית הוא להמשיך ברכות בעולם ואותם הברכות זוכים בהם ישראל הוא הנרצה מבריאת העולם שעשה לו הקב"ה סוכה בירושלים ומתפלל ואומר יהי רצון שאראה בבנין ביתי כי הרצון לברך את ישראל שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך ובכן "יקיים "התפלה "ויעלה "הסוכה הנפלת בזמן כל הכתוב לחיים בירושלים :

סליק הלכות לולב

תר"ע. דברים האסורים והמותרים בחנוכה ובו ג"ס:

[א] בכ"ה בכסליו שמנה ימי חנוכ' ואסורי' בהספד ובתענית אבל מותרים בעשיית מלאכ' ונהגו הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות

ויש

[א] יתגדל הבורא ויתקדש העושה נסים לנו כי זה יהי' כוונת מש"ה אוצר נחמד ושמן בנוה חכם ואיש כסיל יבלענו והענין כי הנה יש דברים נגדיים הם זה הפך מזה הגאו' והשפלות ולפי שאדם השפיל עצמו כשאמר [לו הקב"ה] ואתה מה שמך · אמר אדם · למה שנבראתי מאדמה ולכן הכניסו לג"ע לעבדה ולשמרה אח"כ נתגאה כמשחז"ל אל תבאני רגל גאוה וביארתי כילד נתגא' דקאמר ליה הנחש לא מות תמותון אלא כי יודע אלהים ומאילן זה אכל וברא העולם א"כ אדעתא דהכי אכל מן העץ הרי שנתגאה על בוראו וכאשר ישראל תקנו העון כשעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן ונבחרו להיות המעט מכל העמים שהם ממעטים עצמן כמשחז"ל וכן כשעמדו לפני הר סיני היו מלמלמין עצמן שנאמר לבבתיני באחת מעיניך חזרו ונתגאו במ"ש עשה לנו אלהים הרי אוצר נחמד הוא יראת ה' היא אוצרו בנוה חכם זה אדם וכסיל אדם כאשר נכנס בו רוח של שטות יבלענו ונתגאה וכן ישראל אדם אתם ונתקן מאז ע"י אהרן שקשר חבל במתניו והיה מחזר במחנה ישראל ומלמדם תורה ועושה שלום בין אדם לחבירו חזרו ונתגאו ואוכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק השותי' במזרקי יין כי זהו הגורם הראשון כמשחז"ל אדם היה מסיב בג"ע ומ"ה צולין לו בשר ומצננין לו יין ולכן נמי נגזר לכן עתה יגלו בראש גולים כמו שנגרש אדה"ר מג"ע חזרו והשפילו עצמן וכו' בע"ה ונתגאה עוע"ז ורצו לבטל המילה עד כי א"ה היה מושך בערלתו וכן אחז"ל שבט אפרים בטלו המילה שנאמר בפרוע פרעות בישראל עתה נתקן בימים אלו הכל והרמז בזה הוא ענין מעשה הנס הזה שנעשה בימים האלה כי זה היה ע"י השמן כאשר יבא הענין לקמן והנה מתבאר מחז"ל היות כל החדשים כל אחד נעשה בו ענין של קדושה והנה אחז"ל כי בחדש חשון כלה בנין הבית ובחדש כסליו היה ישועה זו לישראל ויש לתת רמז לענין ע"ד משחז"ל מאי חנוכה ר"ל חנו בכ"ה כי הנה בדבר זה נאמר כה תברכו את בני ישראל מפני כי היה אהרן עצב כי כל הנשיאים הקריבו קרבנות לחנוכת המזבח והוא לא הקריב א"ל הקב"ה לגדולה מזו אתה מתוקן כי אלו בטלים אמנם הנרות שלך של חנוכה הם קיימות לעולם כמשחז"ל ולכן סמך הכתוב לחנוכת הנשיאים כה תברכו ר"ל כי הנס כ"ה בכסליו תברכו את בני ישראל והוא ע"י הנס הנעשה בזמן מתתיה ובניו וכדי לתת רמז לענין הנה תמצא ג' תיבות כה תברכו את בגי' מתתיה ובניו כסליו כי נעשה נס זה על ידם והנה להיות כי באותו זמן גברה מלכות יון הרשעה סוד הערלה כדאיתא בזוהר פ' פקודי דף רכ"ח · וז"ל ולבתר כד גרמו חובין ואתעדי שולטנותא דיהאי בית שני ואע"ג דשלטנא דיליה לא הוה בבית ראשון דהוה ביה שלמא תדיר בגין דאיהו מלכא דשלמא דיליה תדיר הוה בגוי' ע"ד הוה בשלם בית שני לא הוה ביה שלם הכי בגין דערלה הוה בגוי' וקטרגא ביה תדיר וע"ד הוו כהני זמינין בגויה לקטרג' בהאי ערלה ולהו אצטריך מלה לקטרגא בהדה ולאגנא על בית שני וכלא ברזא כדקא חזי עכ"ל הנה מבואר מן המאמר כי מלכות אנטיוכוס היה בסוד הערלה ולכן גזרו לבטל שבת ר"ח ומילה כדי להגביר כח הערלה ולכן מסרו עצמן הכהנים מפני כי להם מכוון לקטרג עם הערלה ולהעביר אותה כאמור במאמר וכן איתא במדרש מי עומד כנגד יון לוי זה ג' אותיות וזה ג' אותיות הללו עוע"ז שהיא חשך שנאמר עינים להם ולא יראו ונאמר כמוהם יהיו עושיהם והכהנים עובדים להקב"ה שהוא אור העולם ולכן הם אור וכן הנס נעשה ע"י אור ולפי כי הסיבה לזה היה אהרן שהיה דואג בקרבו שהנשיאים הקריבו קרבנות לחנוכת המזבח לכן נתן לו הקב"ה חנוכה זו תמורת זו וכמו שאהרן נתכהן בשמנת ימי המלואים כך בניו אלו בא להם גדולה זו בשמנה ימים הרי נתקיים מש"ה אוצר נחמד ושמן בנוה חכם הוא משחז"ל מיראה שנתיירא אהרן מלפני הקב"ה ועליו נאמר אשרי איש ירא את ה' ולפי כי היראה נקרא אוצר שנאמר יראת ה' היא אוצרו לכן נאמר אוצר נחמד שהיא היראה בנוה חכם זה אהרן שנמשח בשמן המשחה וכל בניו אחריו כמו ששנינו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה אמנם מזמן שהקריבו הנשיאים לחנוכת המזבח נתיירא אהרן כי אמר אוי לי כי בעבורי נדחה השבט שלי ולכן מאז הבטיח אותו הקב"ה על הנרות כאשר נתבאר אצלי בפסוק בהעלותך את הנרות וכו' אמר לו דע כי אל מול פני המנורה זו יאירו לעתיד שבעת הנרות הרי כי הנס של השמן היה מוכן בנוה חכם אבל וכסיל אדם יבלענו מלכות אנטיוכוס הרשעה שטמאו כל השמן עד שמצאו צלוחית בחותמו של כהן גדול והדליקו ממנה שמנה ימים:

ובאשר אתבונן בדברי המאמר מה שאמר בית שני לא היה ביה שלם הכי בגין דערלה הוה בגויה הוא הפך מן המובן כי הנה הנראה הוא כי מפני שהיה שולט הערלה באותו זמן לכן לא היה להם שלום ותמיד היה להם מלחמה עם מלכות יון אמנם אין העיקר כך אלא כי מפני העון שלהם נתגבר מלכות יון סוד הערלה הוא משחז"ל בית שני מפני מה נחרב מפני שנאת חנם והיינו מה שאמר במאמר בית שני לא הוה ביה שלם הכי שהיה בהם קטטה והסיבה בגין דערלה הוה בגויה וקטרגא ביה תדיר וזה היה להם מפני שנאת חנם ולכן נאמר אוצר נחמד יש בנוה חנם היא חכמת שלמה כי יש בתוכה אוצר נחמד מלא כל טוב והוא נחמד כד"א ונחמד העץ להשכיל ושמן נמלא שם לפי שהלדיק כתיש כתישין מאיגון זתין עילאין ונותן באותו אוצר אבל וכסיל אדם יבלענו כי הנה האדם

הגשמי

ויש מי שאומר שאין להקל להם : רבוי הסעודות שמרבין בהם הם סעודות הרשות שלא קבעום למשתה ושמחה : [ג] אין מספידים בהם אלא לחכם בפניו :

תרע"א . סדר הדלקת נר הנוכה ומקום הנחתו ובו ח"ס :

[א] צריך ליזהר מאד בהדלקת נרות הנוכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו

הגשמי על ידי מעשיו כאשר נכנס בו רוח של שטות וחוטא יבלענו לשמן זה מפני כי נכנס בו שורש הערלה ונפגם השמן וכן היה בזמן מלכות יון כי האדם בניצוץ הנקרא כזית יבלענו ולכן נטמאו כל השמן וכאשר גבר החשמונאי ובניו שנצחו דמטרוניתא תיקן אוצר זה על ידי השמן עצמו שנמצא טהור חותם לאלהים הוא סוד האוצר עצמו פנימיות שלו והדליקו בו המנורה היא אות לכ"י מש"ה ראיתי והנה מנורת זהב כלה ולכן הימים האלה אסורים בהספד מפני כי הוא נותן כח בסטרא אחרא ומה גם באותם מאריכון דיבבא וילא ואסורים בתענית לפי שבתענית הוא להחלים כח התומר שורש הקליפה ובימים אלו נחלש מאליו ואם הוא יום ענות אדם נפשו אין זה מן הראוי להיות גורם עצבות למעלה אבל מותרי' בעשיית מלאכה כי ימי שמחה הם אבל המלאכה נוהגת בהם לפי כי המלאכה הוא בעולם התחתון עולם המעשה אבל שם ל"ו אלף עלמין שאמר בזוהר ולכן מלאכה בגי' ל"ו ולפי כי שם תגבורות הקליפה ע"ד מ"ש חז"ל אין לו אלא עבודה זרה ולכן אין להם מנוחה בימים הללו ונהגו הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ונראה לתת טעם לענין מטעם שאסור ליהנות מהם כדלקמן מפני כי הנה נתבאר כי כל הפגם שנעשה באותו הזמן של מלכות אנטיוכס היינו שנתגברה הערלה והנה זה הפגם הוא בסוד אשה יראת ה' כאמור שהוא אוצר נחמד הנזכר וכן הנס שנעשה אח"כ ע"י השמן להדליק המנורה גם הוא נרמז לכ"י הנקרא מנורת זהב ולכן מאחר כי הנס הוא נוגע שם והוא השורש של הנשים כי אשה יראת ה' הם מושרשים ולכן מנהג יפה הוא שלא לעשות מלאכה שהוא על מלאכות שנאחזים בהם כ"א וזה יהיה בעוד שהנרות דולקות כי אז הוא תוספת קדושה נמשך לכ"י מאור עליון היורד אצלה ולכן יש מי שאומר שאין להקל להם ואמת הדבר כאמור : [ב] ריבוי הסעודות וכו' לא נעלם מעין כל קורא ספר כי הנס זה לפי שנעשה על ידי השמן שנתרבה לכן התקינו להרבות נרות על ידי הדלקת השמן ולכן לא קבעום למשתה אבל ביום פורים מפני כי הנס נעשה לאחר התענית שעשו כל ישראל ומה גם כי נפילת המן היה מתוך המשתה שעשתה לו אסתר לכן קבעום להיו' ימי משתה ואמנם עיקר הדבר כי ע"י המעשה הוא מתעורר השורש שלו והנה בזמן חנוכה כאשר הדליקו השמן במנורה לכן היה הסבה כי נתעורר שורש השמן למעלה להריק על שני בני היצהר והם הדליקו המנורה של זהב אמנם ענין אכילה נוספת לא נמצא בהם שלכן נאמר אכלו רעים אינו נמצא בזה ולכן ריבוי הסעודות שהאדם מרבה בהם סעודת הרשות שאין ת"ח רשאי ליהנות מהם שלא קבעום למשתה ושמחה מן הטעם האמור · אין מספידים בהם אלא לחכם בפניו מפני כי

בזה נמצא תרתי לטיבותא ראשונה מפני כי החכם יש לו נחת רוח מן ההספד כמ"ש לגבי אחיה לי הספדא דהתם קאימנא והחז"ל מהספדו של אדם ניכר מה מעשיו לפי כי יחם לבבו של האדם בשעת ההספד ותנוח דעתו של החכם זאת ועוד תועלת אחר נמצא לעומדי' שם שמכפר עליהם לפני ה' ועל הדור כולו כמשחז"ל למה נסמכה מיתת מרים לפרה אדומה ללמד שמיתת הצדיקים מכפרת ופי' רש"י ז"ל מכפרת על כל הדור כלומר דומיא של פרה אדומה שהיתה כפרה על כל ישראל ולכן הספד זה לא הותר אלא בפניו להורות מה שאמר דהתם קאימנא :

[א] **אשר** חז"ל הגידו כי הזהיר בנר חנוכה הויין ליה בנים תלמידי חכמים והענין מובן כי מאחר שהנר זה נעשה ע"י השמן ונאמר אלה בני היצהר וכי הזית יש לו בנים אלא הם שנים שנמשחו בשמן זית ולכן זה שהוא זהיר להדליק חנוכה ע"י שמן זית יזכה לבנים שהם ת"ח כי התורה בה נכללים שני בני היצהר כתר כהונה וכתר מלכות הנמשחי' בשמן זית כנזכר ואמנם להיות כי שני בני היצהר הסוד שלהם הם הנצחים של חכמה העליונ' המתפשטי' למטה והשמן הוא נודע נשם כמש"ה אוצר נחמד ושמן בנוה חכם ולכן הזהיר בנר חנוכה הוא הממשיך אור של שמן זה מלמעלה כי הוא בסוד הסוא דכתיש כתישין ואפיק משחא עלאה ומאיר על המנורה הטהורה הם בסוד נרות חנוכה לכן יהיה לו בנים בסוד וכל בניך למודי ה' ויהיו ה"ח כי כן הנלחי' הם ת"ח ולכן צריך ליזהר מאד בהדלקת נרות חנוכה כי מפני התועלת הגדול הגורם במדות עליונות שהוא ממשיך אור העליון על כל המדות עליונות ונמשך עד למטה במדה האחרונה לכן אפי' עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ומדליק מפני כי כן הוא ממשיך אור עליון על הצדיק שהוא בזמן הגלות עני שנאמר צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור דאין לך פחיתות גדול מזה כדאיתא פ' תלא מן הזוהר לית דרכא דמלכא למרכב על חמרא וכו' ולכן בא החיוב על העני כל כך כי שואל או מוכר כסותו מפני כי כן נמי למעלה הצדיק שואל מלמעלה כדי להתפרנס ומכר כסותו בזמן הגלות כמשחז"ל בפ' מעדה בגד ביום קרה יום שנזדווג נבוכדנצר לישראל העדה מהם שני לבושים בגדי כהונה ובגדי מלכות וכבר ביארתי מאמר זה כי בגדי כהונה הוא בסוד ת"ת ישראל שהוא כהן גדול וכמ"ש המין אלהיכם כהן הוא שנא' ויקחו לי תרומה ובגדי מלכות היינו מלכות בית דוד כמשמעו ולכן כדי לתקן ענין זה מוכר כסותו ולוקח שמן ומדליק : ומאחר כי כבר נודע כי כל מעשה המצות הוא תועלת לאדם הגשמי העושה אותם שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וכתרגומו וחי בהם לחיי עלמא שהוא חיים לעה"ב

כסותו ולוקח ומדליק : [ב] כמה נרות מדליק בלילה הראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה עד שבליל אחרון יהיו שמנה ואפילו אם

מה נעים גורלו העושה כן וחי בהם לחיי עלמא ומה גם כי יעשה לעצמו לבושים טובים מאלו והם חלוקא דרבנן כמשחז"ל ואיתא בזוהר פ' ויקהל דף ר"י וז"ל זכאה חולקיה מאן דזכי להני לבושין דקאמרן דמתלבשן בהו צדיקייא בגנתא דעדן אלין מעובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא בפיקודי אורייתא ובהון קיימא נשמתא בגנתא דעדן לתתא ואתלבשת בהני לבושין אחרנין יקירין כד סלקא נשמתא בההוא פתחא דרקיעא לעילא אזדמנן לה לבושין אחרנין יקירין עילאין דאינון מרעותא וכונה דלבא באורייתא ובצלותא דכד סלקא מתעטרא ההוא עטרא מאן דמתעטרא ואשתאר חולקיה לההוא בר נש ואתעביד מניה לבושין דנהורא לאתלבשא בהו נשמתא לסלקא לעילא ואע"ג דאוקמוה דאינון לבושין בעובדין תליין אילין לא תליין אלא ברעותא דרוחא כמה דאתמר לקיימא גו מלאכין רוחין קדישין ודא איהו בירורא דמלה ולכן מה נעים גורלו העושה מצוה בכונה זו : [ב] כמה נרות מדליק וכו' הנה בענין ההדלק' אין להשגיח על מנין אנשי הבית כי אין זה ענין כופר נפש שהוא חיוב על כל אחד שנאמר ונתנו איש כופר נפשו אבל בענין מצוה שחז"ל תקנו אותה בבית משום פרסומי ניסא ואין זה חובת הגוף ולכן עיקר ההדלקה יהיה על עיקר הנס אשר נעשה מתחל' בשמן שהספיק לשמנה ימים ולכן בלילה הראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה ועיקר הדבר כאשר נתבונן כי זה הנס שנעשה בימים אלו אע"פ כי לפי הנראה לעיני בשר זה היה לשמנה ימים מפני כי ע"י השיעור זה היה זמן לעשות זתים בטהרה ולהביא שמן זך כתית למאור אמנם מ"מ אין מספיק טעם זה כי הנה היה אפשר שיהיה הבאת שמן טהור חדש בפחות מזמן זה שיהיה בדרך השגחה ונודעה יד ה' את עבדיו העושי' מלאכת הקדש או יהיה באופן אחר כי השמן יהיה ביותר שיספיק לי' ימים כי לא קצרה יד ה' מי שעשה להספיק לשמנה יעשה ג"כ לי' ימים ונקל זאת בעיני ה' אמנם הענין הוא כי הנה נתבאר בזוהר פ' פקודי דף רכ"ח וז"ל בית שני לא הוה ביה שלם הכי בגין דערל' הוה בגויה וקטרגא ביה תדיר ועל דא הוו כהני זמינין בגויה לקטרגא בהאי ערלה ולהו אצטריך מלה לקטרגא בהדה ולאגנא על בית שני וכלא ברזא כדקא חזי עכ"ל ואיתא בזוהר פ' שמיני דף מ' וז"ל ותא חזי שמן לכהני וכו' הנה מבואר מזה כי מוכרח היה הנס זה להיות ע"י הכהני' ומוכרח היה להיות זה הנס ע"י השמן כמ"ש שמן לכהני אמנם מה שהיה הנס לשמנה ימים לא פחות ולא יותר הוא הדבר שאמר במאמר כי באותו זמן הערלה נתגבר' על המילה ולכן מפני כי שורש הגיד הוא למעלה ומה גם הטיפה הנמשכ' ממנו השורש שלה הוא מן המוח ולכן כאשר הסכימו חשמונאי ובניו ואזרו כח להעביר הערלה אז נעזרו מלמעלה כענין כל הבא ליטהר מסייעין אותו ונמצא כי לשתי סיבות נעשה זה הנס ע"י השמן סיבה ראשונה מפני כי המקום שגברה עליו הערלה שהוא אות ברית צריך לסיוע ממקום השורש שלו להעביר ממנו הערלה

והשורש שלו הוא הראש שממנו נמשך השמן כמ"ש שמן ראש אל יניא ראשי והואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא כי אקח לימוד ממשחז"ל שוחר טוב ז"ל בשעה שהלך דוד ליבוסי לעשות עמהם מלחמ' התחיל אומר כל מכה יבוסי בראשונ' יהיה לראש ולשר מה עש' יואב הביא רענן א' וקבעו בצד החומה וכפף ראשו שהיה רך ואחז בו דוד וקפץ יואב על ראשו של דוד ונתלה בברוש אמר דוד יהלמני צדיק חסד מה עשה הקב"ה קצר החומה ועלה אחריו דוד שנאמר ובאלהי אדלג שור עכל"ה והנה תדע מה ערבים דברי חז"ל וממתוקים מדבש כי הנה להיות כי יבוס הוא בסוד הערלה שהיתה כבושה על ירושלים אות ברית קדש לכן היה צריך מי שיודע לתקן הדבר כמ"ש בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ג וז"ל מאי חשמל וכו' כד ערלה שרי על קיימא קדישא לסאבא מקדשא כדין ההוא מקדשא אתעכב מלאתגלאה רזא דאת קיימא מגו ערלה וכד האי נוגה על לגו ואפריש בין ערלה ובין מקדשא כדין אתקרי חשמל חש ואתגלייא מל וכו' ולכן כדי להעביר הערלה צריך מי שימשיך שפע לאות ברית בתחלה ולכן דוד שהוא בסוד אות הברית מרגיש בענין לכן היה שונא עע"ז מפני השורש שלו שנאמר העורים והפסחים שנואי נפש דוד כי בחינת הנפש שלו שונא אותה ולכן אמר כל מכה יבוסי (שמואל ב ה) שהוא סוד הערלה יהיה לראש כי כך מוכרח להיות ממשיך שפע מן הראש כאמור ולכן בא יואב כי שמו מוכיח עליו שהוא מבחינת הראש כמ"ש האשה החכמה אתה הוא יואב שר"ל אב לישראל ואז מה עשה קבע רענן בצד החומ' לתקן הדבר כי החומה הוא סוד אשה כשרה כמשחז"ל שרוי בלא אשה שרוי בלא חומה שנאמר נקבה תסובב גבר ורענן הוא בסוד הצדיק כדמוכח מן הפ' וקבעו שם לדחות משם הערלה שהיתה חופפת על ברית קדש ואחר כך עלה על ראש דוד בסוד מלכות בית דוד ונאחז בראש הרענן הוא סוד הראש עליון והוריד אותו למטה וזה גרם להמשיך שפע ראש הרענן עליון למטה ואז דלג על החומה ונתקן הדבר ולכן נעשה נס וקצרה החומה לפני דוד כי כן האשה כשרה ממעטת עצמה לפני בעלה כדאיתא פרשת בלק בפ' שחורה אני שנעשית בסוד נקודה אות יוד ולכן אמר דהע"ה פ' יהלמני צדיק חסד מכוון אל המעשה ומכוון המדה שלו כי אמרה יהלמני צדיק כי ע"י כך עשה עמי חסד וממשיך לי חסד מסטרא דאברהם שנאמר והוא יושב פתח האהל כחום היום כדאיתא בזוהר ויוכיחני שכן בעז אמר לרות אל תלכי ללקוט בשדה אחר ואני אומר כך אע"ג כי ממשיך לי שמן ראש כמאן דאמר חכמה בראש אל יניא ראשי לא יהיה נע ומתפרש מראשי תמיד אני צריכה לשמן ערב זה מפני כי עוד ותפלתי וכו' ר"ל כי עדין אני צריכ' לשמן זה ותפלתי אליו תמיד שנאמר אלהים אל דמי לך ונאמר צדק יקראהו לרגלו מפני כי עוד אני ברעותיהם שמועה תמיד בסטרא אחרא וגם כן ירצה כי עוד עדין אינה נילוש

אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר: [ג] נר שיש לו שתי פיות עולה בו בשביל שנים: [ד] מלא קערה שמן והקיפה פתילות אם כפה עליה כלי כל פתילה עולה בשביל נר אחד לא כפה עליה כלי אפילו לנר אחד אינו עולה לפי שהוא כמדורה: [ה] נר חנוכ' מניחו על פתח הסמוך לר"ה מבחוץ אם הבית פתוח לר"ה מניחו על פתחו ואם יש חצר לפני הבית מניחו על פתח החצר ואם היה דר בעליה שאין לה פתח פתוח לר"ה מניחו בחלון הסמוך לר"ה ובשעת הסכנה שאינו רשאי לקיים המצו' מניחו על שולחנו ודיו וצריך נר אחר להשתמ' לאורו ואם יש מדורה א"צ נר אחר ואם הוא אדם חשוב שאין דרכו להשתמש לאור המדורה צריך

נגלה מן הקליפה כי עוד עדיין הבחינה האחרונה שלי שהי' נקראת תפלתי עמוע' ברעותיהם מיעוט רבים שנים ס"מ ונחש כי מזמן הבריאה בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא ע"ד מאמחז"ל ביעל והא קא מתהניי' מעבירה ומשיך כל טובתן של רשעים רעה היא אלא לצדיקים מאי היא משכא נחש על חוה וכו' הנה למדנו מזה סיבה אחת להיות הנס ע"י השמן להיות שמן ראש ועוד סיבה אחרת מפני כי הישועה נעשית ע"י חשמונאי ובניו הכהנים והרי נתבאר כי השמן לכהני ולפי כי השמן בא יצא מן החכמה שהיא בראש כאמור לכן היה הנס במספר שמנה ימים לא פחות ולא יותר כי כן נמשך במספר המדות העליונות מן חכמה העליונה עד מדה האחרונה הם שמנה ויהיה מאמחז"ל אם הבנים שמחה זו מילה שניתנה בשמיני והבן ולכן אפי' בני הבית מרובים לא ידליקו יותר: [ג] נר שיש לו ב' פיות וכו' מפני כי נמצא באדם ב' פיות עליון ותחתון וכבר נודע כי מדה האחרונה נקרא נר כדאיתא פ' תרומה בפ' כי נר מצוה ויש לה פה עליון לשבח להקב"ה ויש פה תחתון שנאמר אכלה ומחתה פיה ולכן להודיע כי שניהם שוים לטובה ועברה הערלה שניהם עולים למנין: [ד] מלא קערה שמן וכו' הנה סוד הקערה זו הוא מלכות בית דוד כמאחז"ל במדרש פ' נשא ולכן אם הקיף אותה פתילות שמורה על המדות שלה שכלם נתמלאו משמן עליון ולכן הם מודים ומשבחים אמנם אם כפה עליה כלי שהוא מורה על שהיא מסטרא דקדושה ובה מדת הצניעות ותורת כלי עליה מחזקת ברכה העליונה לכן אז כל פתילה עולה בשביל נר א' כלומר כי הפתילה הוא כינוי ע"ד מה שאמרו חז"ל נחתם גזר דין של החרבן על שני פתילות בנר א' כאשר יבא לקמן בע"ה ולהיות כי כפה עליו כלי שמורה על הצניעות שצריך בשעת הייחוד ולכן כל פתילה עולה לנר א' כי זה מורה כי אל מול פני המנורה יאירו הנרות ולכן נקרא נר מדה זו כאשר היא בחיבור עם דודה כדאיתא פ' תרומה דף קס"ו · וז"ל מאמר אקרי נר אלא כד מקבלת מבין תרין דרועין רמ"ח שייפין עילאין ואיהי פתחת לגבייהו תרין דרועין דילה כדין אתכלילו אלין תרין דרועין בהו ואקרי נר עכ"ל ולכן נלמד כי כל מדה ממנה נקרא נר ולעצמתם מתחברים חלק הפתילות מצד הזכר ולכן נחשבים לשמנה נרות כי כך הוא כפי האמת אבל אם לא כפה עליה כלי שהוא ענין הצניעות אפי' לנר א' אינו עולה מפני כי אין דרך של סטרא דקדושה להשתמש בגלוי כאמור ולכן אין זה אלא סטרא אחרא שהוא כמדורה כדאיתא פ' ויקהל דף ר"ג: ח"ל ת"ח בשעתא דמטא יומא שתיתאה זמנא דערב וכו' וההוא מדורה דאשא סליק לגביה גוונין אחרנין וכו' וקריב לגבי' ההיא נקודה עמירא למיעל נהורא עכ"ל הנה מבואר כי מדורא דאשא הוא בסוד הקליפה שנא' כי נופת תטופנה שפתי זרה כנזכר שם לכן אינו נחשב לנר שהוא מסטרא דקדושה כדבר האמור:

[ה] **אשר** חז"ל הגידו לעולם יכנס אדם שיעור ב' פתחים ואח"כ יתפלל שנא' לשמור מזוזות פתחי והטעם נתבאר אצלי מפני שנא' אוהב ה' שערי ציון והם שני שערים המצויינין בהלכה ואמנם נר חנוכה מניחו על פתח הסמוך לר"ה הוא הפתח החיצון משום פרסומי ניסא ואחז"ל אימתי שמו של הקב"ה מתעלה בעולם בשעה שהוא עושה דין ברשעים שנאמר נודע ה' משפט עשה ואומר והתגדלתי והתקדשתי וגומר כי לכן בא החיוב בסיפור הניסים ומה גם בענין יציאת מצרים ונוסף עוד היות סיפור הנס בלילה כדי שיהיה נכנע סטרא אחרא וכן נמי בענין נר של חנוכה מניחו על פתח החיצון הסמוך לר"ה שהוא סטרא אחרא כד"א כי אתם הרבים וזה יהיה מבחוץ לעשות פרסום יותר להיות מכניע הקליפה היא הערלה שנתגברה בזמן מלכות יון כנזכר ולכן אם הפתח פתוח לר"ה מניחו על פתחו לפי כי גם למעלה השער החיצון של המדה האחרונה הוא פתוח לרשות הרבים הם סטרא אחרא ואם יש חצר לפני הבית מניחו על פתח החצר לפי כי כן נמי נמצא למעלה כי הפתח של ירושלם עליון הוא פתוח לחצר שנאמר פתח החצר הפנימי וכו' ונאמר נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות בית ה' וגם הפתח לר"ה הוא פתח שהוא למטה אשר שם שרי האומות שהם רשות הרבים ולכן שם מניח נר חנוכה כדי להיות מכניע אותם כאמור ע"ש ותרא אויבתי ותכסה בושה ואם היה דר בעליה שאין לה פתח פתוח לר"ה מניחו בחלון הסמוך לר"ה כי כן נמי למעלה נמצא דר בעליה והענין מ"ש פ' בראשית דף ו' · אמרו ליה הא שמך לא אמרת לן אמר בית מותבך מאי הוא אמר לון אתר בית מותבי איהו טב ועייל לגבאי ואיהו מגדל חד דפרח באוירא רב ויקירא ואינון דדיירין ביה בהאי מגדלא קב"ה וחד מסכנא וכו' ולכן יאמר ואם היה דר בעלייה הוא בסוד האי מגדלא דפרח באוירא כי מקום זה אין לו פתח לר"ה פתוח ולכן מניחו נר זה בחלון הסמוך לר"ה מפני כי כך נמי נמצא למעלה חלון פתוח לר"ה והענין הוא מ"ש בזוהר פ' בלק דף ר"ע · וז"ל ותאנא מבין אילקהון דישמעאלים נפיק חד שביל דקיק דמתמן אתנגיד חולקא לאינון תתאי ומתמן מתפרש לכמה סטרין ודא קרינן ליה חלונית דנפיק מסטרא דארעא קדישא וע"ד עלמא כוליה מתמליא דארץ ישראל

צריך נר אחר: [ו] מניחו למעלה מג' טפחים ומצוה להניחו למטה מי' טפחים ואם הניחו למעלה מי' טפחים יצא אבל אם הניחו למעלה מעשרים אמה לא

ישראל קא אתי וכו' והנה נלמד מן המאמר כי יש שביל
דקיק שיורד משם השפע מארץ ישראל העליונה הקדושה
ומשם ניזונים כל השרים שמעאלים והיינו חלון הפתוח
לרשות הרבים ולכן שם מניח נר חנוכה לפרסם הנס הגדול
זה ובשעת הסכנה שאינו רשאי
לקיים המצות כההוא חברא
דנטל שרגא מלפני רבי יוחנן
מפני שהיו אז מכבים את הנרו'
ביום אידם אז מניחו על
השולחן מפני כי זה מורה שהקליפה גברה למעלה ולכן אין
יכולת לאיש הישראלי למטה להתגבר ולכן בההי הגי כי כן
נמי למעלה האור העליון אינו מתפשט עד למטה וצריך נר
אחר להשתמש לאורו מפני כי נר חנוכה קדש ולכן צריך נר
אחר והוא דרך חול למטה: ועתה אודיעך סוד יותר למעלה
והוא דרך קצרה והמשכיל ישן אל לבו לגמור הענין והוא כי
הנה סוד מ"ש נר חנוכה מניחו בפתח הסמוך לר"ה היינו
כאשר כבר נתבאר כי נר זה הוא אור עליון שמתפשט ויורד
לשמנה מדות עליונות בסוד שמן ראש כאמור וכאשר יחנו
אורות אלו למטה בכנסת ישראל נקרא כ"ה הוא סוד ייחוד
מ"ש בשכמל"ו כי יש בזה כ"ד אותיות והכונה בזה להשלים
אותה לכ"ה שלכן מגיע לכ"י אלי אורות של חמשים שערי
בינה כדאיתא בזוהר ובתיקונים והוא סוד ושמתי כדכד
שמשותיך ב"פ כד ולכן כאשר נעשית בסוד כ"ה היינו מלת
חנוכה נוטריקון חנו כ"ה אורות אלה כאשר יבא בע"ה
אמנם אור עליון זה כאשר עדיין לא נתפשט לירד למטה
הוא מתגלה לר"ה היינו סוד פרשת דרכים שלכן יאע"ה לא
הוליך רחל לאפרת אלא נאמר ויקברה שם בדרך אפרת
והודיע שפ' כי אפרת היא בית לחם כלומר ולכן לא הוליך
אותה יעקב לשם מפני כי שם הוא מקום שלה ודאי ושמו
מוכיח עליו בית לחם בית שאוכלים שם לחם בסוד הלחם
אשר הוא אוכל אמנם ואקברה שם בדרך אפרת שהוא פרשת
דרכים שלכן מקבלת אור העליון המתגלה שם כאמור ולכן
בא החיוב בגשמי להניח נר חנוכה על פתח הסמוך
לר"ה מבחוץ רמז לאותו אור המתגלה שם כי לכן יפיץ ענן
אורו לר"ה וכן נמי אם הבית פתוח לר"ה שהוא מורה על
כ"י שהפתח שלה פתוח למעלה למקום זה הנקרא רשות
הרבים לפי שנא' שער החצר הפנימי יהיה סגור וכו' וביום
השבת והחדש יפתח וכן נמי בימים הללו ואם יש חצר
לפני הבית סוד הענין כי הבית הוא מקום שנכנס שם החתן
אבל החצר הוא מבחוץ כדאיתא בזוהר בפ' עוב יום בתצירך
ובזה יהיה הרמז לעולם הבריאה הנקרא חצר והבית הוא
בעולם האצילות ולכן מניחו על פתח החצר כי לכן בזה יהי'
אור העליון מאיר לעולם הבריאה ואם היה דר בעלייה שאין
לה פתח פתוח לר"ה כי זהו מ"ש רשב"י ע"ה ראיתי בני
עלייה והם מועטים אמנם מ"מ מניחו בחלון הסמוך לר"ה
וסוד הדבר הוא מ"ש בזוהר כי ה' עילאה נקרא אשה מפני
כי בעולת בעל תמיד דלא מתפרשאן כדאיתא באדרא אבל
ה' אחרונה נקרא בתולה ונמצא כי עלייה זו אין לה פתח
פתוח לר"ה לפי כי הוא סתום תמיד והיא בעולת בעל
אמנם יש לה חלון פתוח לר"ה הוא הנקב של אות ה' שהוא
מקום צר וזה הוא סמוך וקרוב לר"ה הנזכר ולכן שם מניח
הנר מפני כי כן משם יוצא האור סוד ה"פ אור הנזכר
במעשה בראשית כדאיתא פ'
תרומה ובשעת הסכנה שאינו
רשאי לקיים המצות כי זה
מורה כי האור עליון אינו
מתפשט ומתגלה למטה ולכן
מניחו על השלחן היא המדה האחרונה הנקרא שולחן כנודע
מהזוהר פ' תרומה כי כן אור עליון מתפשט עד מדה האחרונה
בלי ספק וצריך נר אחר להשתמש לאורו מפני כי האור
הנמשך למדה האחרונה הוא ממקום הנקרא קודש ולכן כל
מעשיו יהיה קדש כאשר יבא לקמן והיא עצמה נקרא קדש
כדאיתא פ' קרח הובא לעיל המאמר קדש עלאה קדש תתאה
אמנם האור הנמשך למטה אע"ג שהוא נמנה הוא דרך חול
ואם יש מדורה א"צ נר אחר וענין זה יובן עם מ"ש בזוהר
פ' ויקהל דף ר"ג וז"ל ת"ח בשעתא דיומא שתיאה מטי
זמנא דערב כדין ככבא חד מסטרא דצפון נהיר ועמי'
ע' ככבין אחרנין וכו' וההוא ככבא אתפשט ואתעביד במדורא
חדא להיטא בכל סטרין וכו' והאי מדורא דאשא מסיך
לגביה גוונין אחרנין דלגו מניה עכ"ל ולכן אם יש בגשמי
ג"כ מדורה בבית א"צ נר אחר אמנם אם הוא אדם חשוב
שאין דרכו להשתמש לאור המדורה מפני כי שורש המדורה
זו הוא בעולמות ואין משתמש לאורה רק למטה אמנם למעלה
הצדיק שהוא אדם חשוב אין משתמש לאורה כדאיתא שם
פ' ויקהל דף ר"ג: וז"ל בהאי נוגה מפתי לאתתא נגעלא
נהורא וע"ד כתיב וחלק משמן חכה וכו' ת"ח ביומא שתיאה
כד מטא זמנא דערב דליג מגו ההוא נהורא דאשא וסלקא
לעילא לאעלא גו גוונין וכו' כדין חד שלהובא נפיק ובטש
בההוא מדורא כיון דבטש ביה מתגלגלין ההוא שלהובא וההוא
מדורא ועאלין בנוקבא דתהומא רבא וכו' הנה מבואר מזה
המאמר כי אף על גב כי מדורה זו עולה למעלה ומשתדלת
בכל כחה להדבק למעלה וחלק משמן חכה עכ"ז לא יעלה
בידה ונדחית למטה ואין משתמש בה הצדיק אלא מעלים
אותה בנוקבא דתהומא רבא ולכן נמי בגשמי מי שהוא חשוב
אין דרכו להשתמש במדורה ולכן צריך נר דוגמא כי למעלה
ג"כ אין משתמשים בה אלא בנר כאמור: [ו] מניחו למעלה
מג' טפחים הנה נתבאר בהלכות פסח כי כינוי טפח הוא
מורה על ספירה אחת הנקרא' טפח שלכן כוס של ברכה
מגביהו מן הקרקע טפח והנה ימצא כי ג' טפחים הם שיעור
ג' ספירות והענין כי הנה כבר נתבאר כי גוף החנוכה הוא
מורה על המדה האחרונה הכלי שלה אמנם האור נמשך
עליה מלמעלה מפני שהיא נקרא אספקלריא שאינה מאירה
ואמנם צריך להעלות אותה כדי לקבל אור מהזכר וזה יהיה
בג' ספירות שלו שהם סוד נה"י כי להיות שמתחילה הגיע
בהם הפגם כי נגע בכף ירך יעקב ולכן ע"י שתעלה לשם
אשה יראת ה' גמלתהו טוב ולא רע כמו שנא' בענין ביעור
החמץ

לא יצא: [ז] מצוה להניחו בטפח הסמוך לפתח משמאל כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל ואם אין מזוזה בפתח מניחו מימין ואם הניחו בדלת עצמו יניחנו מחציו של כניסה לצד שמאל: בבית הכנסת מניחו בכותל דרום ומדליקין ומברכין משום פרסומי ניסא: [ח] חצר שיש לו ב' פתחים משני רוחות צריך להדליק בשתיהן מפני החשד ואם שני הפתחי' ברוח אחת די לו באחד מהם:

תרע"ב. זמן הדלקת נר חנוכה ובו ב"ס:

[א] אין מדליקים נר חנוכה קודם שתשקע החמה אלא עם סוף שקיעתה לא מאחרים ולא מקדימי' ויש מי שאומ' שאם הוא טרוד יכול להקדים מפלג המנח' ולמעל' ובלבד שיתן בה שמן עד שתכלה רגל מן

באמץ שהוא למעלה מג' טפחים אמנם מצוה להניחו למטה מעשרה שהרי נתבאר מן הזוהר פ' תרומה הובא למעלה וז"ל מאי נר אלא כד מקבלא מבין תרין דרועין רמ"ח שייפין עילאין והיכי פתחא לגביהו תרין דרועין דילה כדין אתכלילו אלין תרין דרועין בהו ואקרי נר עכ"ל והנה מבואר מן המאמר שהמדה האחרונה נקרא נר מפני שהיא מקבלת מבין תרין דרועין של הזכר ונודע הוא כי הידים הם למטה מהראש שהוא סוד ג' ספירות עליונות ולכן למטה מהם שם יהיה העליה שלה דהיינו למטה מי' טפחים שהוא למטה מעשר ספירות ואם הניחו למעלה מי' טפחים יצא אע"ג שהיא אינה עולה לשם מ"מ מפני כי זה האור נמשך לה מלמעלה לכן יצא אבל אם הניחו למעלה מכ' אמה לא יצא מפני כי למעלה הוא בסוד אמות ולמטה הוא סוד טפחים כאשר מתבאר בענין הסוכה שהיא למעלה מכ' אמה פסולה מפני כי כ' אמה הסוד שלו הוא באות יו"ד במלוי הם כ' ולא יתכן למדה האחרונה לעלות יותר למעלה מכ' כי אפילו בשבת שעולה ביותר לא תוכל לעלות יותר מכ' סוד יו"ד עילאה שהוא חכמה ולכן נמי בזה לא יצא כאמור: [ז] מצוה להניחו בטפח הסמוך לפתח וכו' הנה נתבאר למעלה כי טפח הוא בסוד ספירה אחת הנקרא' טפח ולכן נר חנוכה המצוה שלו הוא להיות בתוך ז' טפחים ולמעלה מעט כי הנה להיות שהיא עולה בסוד הזכר לכן עולה שיעור ז' למדות כמו שנתבאר מן המאמר הנ"ל מן הזוהר אמאי אקרי נר אלא כד מקבלת מבין תרין דרועין רמ"ח שייפין עילאין וכו' והנה מבואר כי בזמן שהיא מקבלת מן הזכר מבין תרין דרועין שהם חסד גבורה שלו נקרא נר ולכן עתה צריך להעלות אותה לעומת תרין דרועין דיליה ולכן צריך להעלות אותה למעלה מז' ספירות ואמנם מפני כי תכלית כל עליה זו היינו לעשות לה יחוד עם הזכר ת"ת ישראל ולכן צריך שתהיה סמוכה אצל הפתח כי הנה העליה שלה הוא בכותל היינו נוטריקון כ"ו ת"ל שהכל פונים בו ת"ת ישראל הנקרא הויה בגי' כ"ו אמנם הוא בטפח הקרוב לפתח לרמוז על מדת הצדיק שהוא קרוב לה אצל הפתח שלה וזה יהיה משמאל מפני כי כן הצדיק הוא נוטה לשמאל כנודע וכדי לעוררו בסוד שמאלו תחת לראשי ומה גם לתקן השמאל הוא סוד ספירות ההוד כי שם היה הסוף כי נגע בכף ירך יעקב בספירת הוד ומש"ה והודי נהפך עלי למשחית וכדי שתהיה מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל כי הנה מצות המזוזה הוא לתקן מדת הגלות ולכן נתונה בימין שהגלה הוא בימין כנ"ל כמאמר שנאמר בימינך גלה ונר חנוכה משמאל לתקן מדת ההוד כאמור ואם אין מזוזה בפתח מפני כי אינה חייבת מכמה דברים שצריך להיות בפתח עד שיהיה חייב במזוזה כנזכר במקומו ולכן מניח נר חנוכה מימין כדי לתקן מדות הגלה ולקבל מצד הימין דעדיף טפי ואם הניחו בדלת עצמו יניחנו מחציו של כניסה לצד שמאל כי התכלית הוא כדי לתקן מדת ההוד כאמור: ובבית הכנסת מניחו בכותל דרום לפי כי הנה בה"כ הוא רומז למדה האחרונה כנודע ולכן מניחו בכותל דרום שהוא בחינת הימין בסוד וימינו תחבקני ומה גם לתקן מדת הגלה שהוא בימין שנא' הולך אל דרום ומדליקין ומברכין משום פרסומי ניסא והיינו תיקון לכ"י פרסום הנס: [ח] חצר שיש לו שני פתחים משני רוחות וכו' הנה נתבאר למעלה כי החצר הוא מורה על אצרות ביתה ומשם יורד השפע למטה ובלי ספק כי כל אחת יש לה שני פתחים כי הפתח שיורד משם השפע לעוע"ז הוא יהי' בסוד משעול הכרמים כדאיתא בזוהר פ' בלק ושם נאמר ויוסף מלאך ה' עבור ויעמוד במקום צר וכו' בסוד לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו כמשחז"ל ולכן נמי בענין הגשמי חצר שיש לה שני פתחים משני רוחות להדליק בשתיהן מפני החשד אמנם אם שני הפתחים הם ברוח אחת די לו באחת מהם:

[א] להיות כי מצות חנוכה הוא נוגע למדה האחרונה והיא הנקרא מדת לילה כנודע מן הזוהר ולכן אין מדליקין נר חנוכה קודם שתשקע החמה שלכן נאמר ולילה בעמוד אש להאיר להם ואחז"ל כששקעה חמה היה עולה עמוד העשן ומתעלה למעלה ועמוד האש היה צומח ומתחיל לעלות כך הוא הענין בנר חנוכה כי אין מדליקים אותה אלא עם סוף שקיעת החמה לא מאחרים כדי להאיר לה תכף מלמעלה שיהיה נר עליון מאיר בה ולא מקדימים דלא מבעיא כי אינו מועיל להמשיך בה אור העליון לפי כי אין הזמן מכוון לכך אלא דאפשר שהוא מקלקל על ידי שמברך לבטלה ויש מי שאומר שאם הוא טרוד יכול להקדים מפלג המנחה ולמעלה ובלבד שיתן בה שמן עד שתכלה רגל מן השוק ולא ידעתי מה ענין תקנה זו לתת בה שמן עד שתכלה רגל מן השוק לענין מעשה המצוה שלא בעונתה ומה גם לברך ברכות שהם קרוב לבטלה אמנם אם הוא טרוד ימתין הדלקתה לעת שיפנה שהרי מצותה כל הלילה כמו שיתבאר לקמן:

שבת

מן חשוק: [ב] שבת או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק שהוא כמו חצי שעה שאז העם עוברי' ושבים ואיכ' פרסומי ניסא הילכך צריך ליתן בה שמן כזה השיעור ואם נתן בה יותר יכול לכבותה לאחר שעבר זה הזמן וכן יכול להשתמש לאורה לאחר זה הזמן: ומיהו ה"מ בתחילה אבל אם עבר זה הזמן ולא הדליק מדליק והולך כל הלילה ואם עבר כל הלילה ולא הדליק אין לו תשלומין:

כל

[ב] שבת או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה וכו' הנה כבר נתבאר כי הטעם של הדלקת נר חנוכה עם שקיעת החמה הוא ענין הנוגע לכ"י ואיתא בזוהר פ' ויצא יעקב וז"ל רבי חייא פתח ואמר וזרח השמש וכו' א"ר חייא כד אזיל שמשא למערב האי מערב אקרי מקומו דשמשא כרסייא דיליה אתר דשריא עלי' הה"ד ואל מקומו שואף זורח הוא שם דאזיל לגביה לאנהרא עליה ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה וכו' ר"א אמר ת"ת ישראל כולא וכד אתכנשא כ"י לעילא נטלא אוף הכי כלא עכ"ל לענייננו והנה מובן מן המאמר כי עיקר האור' עליונה הנמשך לכ"י הוא כאשר בא השמש כי אז נאמר ואל מקומו שואף זורח הוא שם אמנם ר"א ע"ה הוסיף לפרש כי גם כ"י עולה למעלה ולוקחת אותם האורות הנז' אמנם לא כל השעתי' שוים ולכן דקדק בלשונו במ"ש וכד אתכנש' כ"י לעיל' נטלא כולה משמע כי באותו זמן שעולה למעלה מגיע לה אורות אלו אך לא בכל זמן אמנם כאשר נתבונן הכל הולך על מקו' אחד מ"ש ר' חייא ומ"ש ר"א רק כי ר' חייא נקט כאשר כ"י היא למטה במקומה ות"ת מאיר לה אמנם ר"א יאמר כי הפי' מדבר על תועלת יותר גדול עצמו והוא כי היא עולה למעלה כ"י ולוקחת כל אות' האורות לעצמה והנה בזמן הזה עולה היא במעלה שלכן אנחנו מסימים אותה בפתח למעלה מו' עשרים כאמו' ולכן נמי הדלקה שלה יהי' בזמן שבא השמש כדי להאיר עליה לקיים מש"ה ואל מקומו שואף זורח הוא שם כנז' ולכן אם שבת ולא הדליק עם שקיע' החמה כי אז נא' אל מקומו שואף זורח הוא שם מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק כי הנה יש לך לדעת כי האורות העליונים שבכל עולם הם יורדים ומאירים בעולם שלמטה ממנו והנה האור של עולם האצילות יורד ומאיר בעולם הבריאה והנה זה האור שיורד למטה בלי ספק כי הוא סוף של האורות כלם כי לכן הוא ראוי להקראת רגלים של עולם העליון מפני כי הוא דוגמא לרגלי האדם שהם בסוף הגוף שלו ומה גם לפי שהוא מהלך בהם כך אלו האורות שיורדים מעולם האצילות למטה הם סוף האצילות והם הולכים למטה כאמור ולכן בערך זה נקרא עולם של הבריאה שוק לגבי העולם העליון ואמנם אורות אלו שיורדים למטה להאיר בבריאה הם מאירים ומסתלקים למעל' לעולם העליון ולכן בא השיעור זה של הדלקת נר חנוכה עד שתכל' רגל מן השוק כי מאחר שהאורות הללו הם יורדות למטה לבריאה משום פרסומי ניסא לכן אחר כך הם חוזרי' ומסתלקים למעלה ולכן נמי בענין הגשמי בא השיעור הזה לפי כי האור עליון אינו מתגלה רק לעת הצורך ואח"כ חוזר ומסתלק וכן נמי בגשמי באותו שיעור בני אדם מהלכי' בשוק ואח"כ נכנסים לבתיהם הלכך צריך ליתן בה שמן בזה השיעור שהוא חצי שעה ואם נתן בה יותר מזה יכול לכבותה מן הטעם האמור כי אז למעלה נסתלקו האורות עליונים כמ"ש בא השמש ולכן לאחר זה הזמן יכול לכבות' וכן יכול להשתמש לאור' לאחר זה הזמן מן הטעם האמור כי כבר נסתלק האור למעלה:

ומיהו הני מילי לכתחלה וכו' מאחר שהגיד ענין ההדלקה כהלכתה וכזמנה דאע"ג שהוא מזיד יכול לקיים המצוה מפני שעדין הוא בזמנה אבל אם עבר זה הזמן ולא הדליק מאחר כי הלילה הוא מכוון למדה זו כי עליה נאמר אל מקומו שואף זורח הוא שם מדליק והולך כל הלילה ומה גם כי לעולם אור העליון כאשר הוא חוזר ומסתלק למעלה נשאר ממנו רושם למטה ואם עבר כל הלילה ולא הדליק אין לו תשלומין כי הלילה שניה בא אור מחדש לה: וכאשר אתבונן לפרש דינים הללו על הדוגמא הנמצא באדם ע"ד שביארתי בדיני חג הפסח יהיה מכוון נר חנוכה לתועלת הנמצא בנפש אדם דמאחר שנתבאר מן הזוהר פ' פקודי כי בזמן מלכות יון גברה הערלה וכאשר מסרו עצמן על המילה ור"ח ושבת כנודע נעש' להם הנס ולכן בלי ספק כי זה היה להם פדיון נפשם מיד שהוא דוגמת פדיון הגוף כי זה מקביל לזה ולכן נעשה להם הנס זה ע"י שמן ששון בהדלקת נר דהיינו נוטריקון נפש רוח וכדאיתא פ' משפטי' נשמה רוח ואיתא בתיקון דף מ"ד י' וז"ל נר איהו ה' וכו' מאינון חשוכין מכסין על עיינין דלית לון רשו לאסתכלא בקב"ה ושכינתיה ואור, ונר דנהרין בהון אתמר בהון ותשבו הרואות בארובות כמה דאת' קהלת עד אשר לא תחשך השמש והאור וכו' ואור ונר עלייהו אתמר כי נר מצוה ותורה אור ואמאי אתחשכן בהון בגין דלא הוו משתדלין באורייתא ומצוה בדחילו ורחימו דאינון יה ומיד משתדלין בהון בדחילו ורחימו אומאה איהו וכו' לאעברא לון מן עלמא בגין דאינון חשוכין אפרישן בין יה ובין וה ובההוא זמנא דמתעברין חשוכין מנשמתא מיד כל הנשמה תהלל יה ומאן אינון אלין חשוכין אלין ס"מ ונחש וכו' בההוא זמנא מה דהוו שלטין חשוכין על נהורין דעיינין מתהפכין נהורין ושלטין על חשוכין וכו' ובזוהר פ' פנחס דף רמ"ו י' ז"ל ובחוביהון דישראל מתתרכין חשוכין בנהורין וכגוונא דדם בר נש תביאה ולנהר איהו בורר לה כבורר אוכל מתוך פסולת כך ישראל צריך למעבד ברוחיהון כד אתערב בהון חשוכין וכו' ובזמנא דיתבר בר נש רוחיה בכל אברין דיליה קדם ה' מה כתיב לאמר לאסורים צאו ולאשר בחשך הגלו וכו' הנה מבואר ממאמרים הללו כי התורה והמצוה הם מאירים לנפש ורוח ולכן בא הענין בקצר' אמין דמאחר דאתגבר הערלה שהלב לערלה שבגוף שנאמר ערל לב וערל בשר לכן כאשר גבר מלכות יון וכסה אות הברית שפוע הוא כי גם נפשם בהם

תתעטף

תתעטף והיו חשוכים וכן כאשר בא להם הגאולה ונעשה נס להאיר עליהם אור תורה ומצוה ונתגלה אות הברית ולכן האירו כל הבחינות שלהם נפש רוח ונשמה ולכן ראוי לתת רמז לזה במלת חנוכה כי הנס הוא מורה על הנזכר כי הנה מלת חנוכה הוא לשון נוטריקון כמשחז"ל מאי חנוכ' חנו בכ"ה בכסליו וכו' כלומר שהרצון לומר שהם שתי מלות חנו בכ"ה והנה חנו הם רמז לנפש רוח ונשמה שמאיר בהם כה והנה על דרך האמור במלת נר כי אות ה' משמש לשניים שהם נפש נשמה כנ"ל כך במלת חנו אותיות ח"ו הם מן רוח ואות נ' משמש נפש נשמה ומאיר בהם תורה ומצוה הם סוד שני שמות של ברכת כהנים שהם בגי' כה וכבר הובא למעלה מה שאמר בזוהר שמן לכהני ולכן זה השם כ"ה שנאמר כה תברכו הוא המאיר לאדם ולכן מניחה בפתח דהיינו לכוונות על שני מקומות שהיו סגורים חותם לב ונפתחו פתח הגוף כי נתעברה הערלה והאיר האבר הקדוש והלב שהיה סגור בפתח מה שהיה ערל לב וערל בשר מאיר בו אלו האורות ואמנם מניחה בטפח הסמוך אל הפתח לכוונות על כי פתח הגוף עיקר כי אי אפשר להעביר ערלת הלב כל זמן שהוא איש רע ולכן העיקר אחד הוא כדבר האמור כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה לעולם יכנס אדם שני פתחים ואח"כ יתפלל שהסוד הוא כנגד שני בחינות הנזכרים ולכן פריך שני פתחים סלקא דעתך כלומר וכי תעלה על דעתך כי שני בחינות הללו הם נפרדות פתח הגוף לחוד ופתח הלב לחוד היתכן כי באחת משני פתחים הללו תתקבל התפלה אע"ג כי יחסר האחד מהם לא יתכן שהרי גם אם יהי' האיש הישראלי מהול מאחר שאין לו לב פתוח להתפלל אין מתקבלת תפילתו כך אחז"ל תפילה בלא כונה כגוף בלא נשמה אלא אימא שיעור שני פתחים אבל א' לבדו לא יועיל ולכן על עיקר זה מניחה בטפח הסמוך לפתח אמנם צריך להניחה משמאל כדי שתהיה מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל כדי לברר וללבן הלב ומחשבות הנמצאו' בקרבו אמנם המזוזה להיות שהוא דבר קיים לכן הוא ניתן בצד הימין אמנם נר חנוכה אף על גב שאינו דבר קיום מ"מ הוא דבר חשוב בריבוי אורות ולכן ניתן בשמאל שהוא מקום הלב אשר שם נתון היצר שנאמר לב כסיל לשמאלו ולכן על ידי ריבוי האורות הללו נתקן היצר ומתגלה הקדוש' בלב האדם : אין מדליקין נר חנוכה קודם שתשקע החמה כי הנה כבר נתבאר כי ענין האורות הללו אשר נמשכים מלמעל' ומאירים בעלם אדם הם בסוד כה והם השמות המאירים בברכת כהנים כי הנה אחז"ל כי מזמן אהרן הכהן עליו השלום שהי' לבו דואג בקרבו מפני שלא הקריב קרבנות בחנוכת המזבח עם שאר הנשיאים אז אמר לו הקדוש ברוך הוא לגדולה מזו אתה מתוקן ונתן לו הקדוש ברוך הוא נרות חנוכה שאינם בטילות לעולם כמו המנור' שנגנז' ולכן בא הטעם זה מכוון אל זמן הדלק' זו מפני סיבות זה יצא ראשונ' מפני כי כן המנור' הי' מדליק אותה לעת ערב ולכן גם כן מצוה זו שניתנה לאהרן מן הקדוש ברוך הוא בערך המנור' צריך להדליק אותם לעת ערב עם שקיעת החמ'

והטעם השני עם היסר הולך כי מאחר שהשם המאיר בברכת כהנים הוא כה כאמור והוא המאיר בנר זה בלב האדם א"כ כל זמן שאותו אור של כה הראשון הוא קיים ומאיר למטה אינו צריך להאיר ע"י נר חנוכה כי הנה מטעם זה אין צורך לומר ברכת כהנים בתפלת המנחה מפני כי הנה אותו האור הנמשך בבקר בתפלת שחרית יעיר בבוקר בבוקר להאיר לעולם והוא קיים כל היום עד אשר לא יחשך השמש והאור ולכן אין להדליק נר חנוכה קודם שתשקע החמה מפני כי עדין אותם האורות עליונים שנמשכו מלמעלה בבקר הם מאירים עד שתשקע החמה ולכן לא מאחרי' שלא לאחר הארה זו המועילה בקרב איש ולב עמוק וגם לא מקדימין מטעם האמור כי עדין אותו האור העליון שהאיר בשעת התפלה עודינו עומד וצריך לתת בה שמן עד שתכלה רגל מן השוק סוד הענין מ"ש פרשת תרומה דף קע"ג · וז"ל מלאכי עילאי וישראל לתתא כלהו דחקי מההוא סטרא אחרא מלאכין עילאין כד בעאן לאתאחדא במלכיהון לא יכלי עד דדחיין לה לבר מה עבדין נחתין שיתין רבוא דמלאכי קדישי ואפילו שנתא על כל בני עלמא וכד איהי נחתא דקא דחיין לה לבר ויהבי ליה כל עלמא דא בההוא שינתא כדין איהי שלטא עלייהו ומקבלין מסאבו מינה וכו' כיון דאיהי אתפרשא מנייהו עאלין לקמיה מאריהון ומשבחן ואודן קמיה עכ"ל הנה מבואר מן המאמר ב' דברים הא' ראשונה כי בתחלת הלילה דוחים לסטרא אחרא מלמעלה ויורדים לעולם הזה וזאת שנית היות באותו זמן המלאכים הקדושים מתכנסים לשבח ולפאר ליוצרם ולכן מ"ש עד שתכלה רגל מן השוק השיעור זה הוא ע"ד הנזכר והיינו משחז"ל יש רגל מברכת ויש שאינה מברכת והם מיוסדים על עיקר זה כי הרגל שאינה מברכת היינו הרמז לסטרא אחרא שהם רגלים ממהרות לרוץ לרעה לרדת בעה"ז ולטמא בני האדם כנזכר במאמר ולהביא עליהם ייסורין ויש רגל מברכת היינו המלאכים מסטרא דקדושה שנאמר בהם ורגליהם רגל ישרה שנכנסים לשבח ולפאר ליוצרם ולכן בא זה השיעור עד שתכלה רגל מן השוק כי זה השיעור משמש לשני צדדין הנזכר ראשונה צריך שתהיה נמשכת הארה זו למטה מן העולם העליון עד זמן שתכלה הרגל של סטרא אחרא מן השוק העליון של הקדושה ולכן אז מלאכי השרת הם נכנסי' לאתאחדא במאריהון ונהנין מן האור של השכינה ואין צריכים עוד להיות נשפעים מאור זה דקים ליה בדרגא מיניה ולכן בא השיעור הזה בנר הגשמי לתת דרך ישר לפני איש ועצה טובה למנוע עצמו מלהלך בלילה כי אז הרוחות הם שולטים וכאשר יתן אל לבו על מה עשו חז"ל שיעור זה עד שתכלה רגל מן השוק יתבונן כי אז הקליפה שולטת בארץ כלה ושורה על כל בשר אשר בו רוח חיים וביותר על איש הישראלי אז יבין יראת ה' להיות נשמר מן החטא ומהרהור רע כדי שלא יטמאוהו . אלו הרוחות עוד ישוב ויראה כמה רחמנות של הקב"ה על עמו ונחלתו שגילה להם כל הנסתרות למען לא יכשלו בהליכתם ויהיו קדושים לפניו :

כנר

תרע"ג · שמנים ופתילות הכשרות לחנוכה ובו ד' סעיפים:

[א] כל השמנים והפתילו' כשרים לנר חנוכה ואע"פ שאין השמנים נמשכים אחר הפתילה ואין האור נתלה יפה באותם פתילות: ואפי' בליל שבת שבתוך ימי חנוכ' מותר להדליק בנר חנוכה השמנים והפתילו' שאסור להדליק בהם נר שבת לפי שאסור להשתמש בנר חנוכה בין בשב' בין בחול ואפי' לבדוק מעות או למנותן לאורה אסור ואפי' תשמי' של קדושה כגון ללמוד לאורה אסור ויש שמתיר בתשמיש של קדושה ונוהגים להדליק נר נוסף כדי שאם ישתמש לאורה יהיה לאור הנוסף שהוא אותו שהודלק אחרון ויניחנו מרחוק קצת משאר נרות מצוה: [ב] הדלקה עושה

מור ברכת

[א] **כבר** נתבאר למעלה כי נר חנוכה הוא אור עליון הנמשך למטה אל המדה האחרונה ומאיר על המנורה הטהורה באותו שמן שנאמר בו שמן ראם כנ"ל והנה שמן זה הוא זך עד מאד שהנה נתקן ע"י הכהנים ולכן ימצא הפרש זה בין נר של שבת ובין נר של חנוכה והפרש הוא כפי פשוטו דאלו בנר של שבת צריך שיהיה שמן זית זך כדי שיהיה נמשך מאליו חיישינן שמא יטה אבל בנר חנוכה לא כן הוא וכן נמי הסוד שלו כי להיות אותו שמן עליון נמשך ומאיר למדה האחרונה לכן אנו חוששים שלא יהיה דבר של עיכוב באופן שיטה אותו אור העליון קדוש הוא ויאיר לזולת מסיבת העון שלא נתן לתוכה שמן זך ונמצא שנהנים מאותו אור בחוץ בסוד קליפת נוגה שנאמר בה ונוגה לו סביב כי תמיד מקטרג להתאחז בקדושה כדאיתא פ' ויקהל דף ר"ג: וז"ל פתח ואמר וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון וכו' בהאי נוגה מפתי לאתתא לנטלא נהורא ועל האי כתיב וחלק משמן חכה וכו' ת"ח ביומא שתיתאה כד מטא זמנא דערב דליג מגו ההוא נהורא דאשא וסלקא לעילא לאעלא גו גוונין וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי קליפת נוגה דליג וסליק לאעלא גו גוונין עילאין ומפני כי יודעת לפתות לאשת חיל שנאמר וחלק משמן חכה לכן אז אנו צריכים להיות זהירים בנר שבת להדליק אותו בשמן זית שיהיה נמשך ומאיר גזרה שמא יטה אותו האור ויאיר לחוץ אל קליפה הנזכר. אבל לא כן הענין בנר חנוכה דמעיקרא הרצון בזה הוא כדי להאיר מאותו האור למטה ולכן שיעור השמן שצריך לתת לתוכה הוא עד שתכלה רגל מן השוק כנ"ל ולכן כל השמנים כשרים לנר חנוכה דליכא למיחש שמא יטה שהרי נאמר הטתו ברוב לקחה ומקבלת אור ימינו מזמן שנגע בכף ירך יעקב ומכ"ש בזמן החרבן שנא' כל היום דוה ודוי נהפך עלי למשחית וכן הוא לענין הפתילות כאשר כבר נתבאר למעלה כי הפתילה הוא כינוי כמו שאמרו חז"ל למה נחתם ג"ד של החרבן על ב' פתילות בנר אחד ולכן בשבת כי היחוד הוא ע"י הצדיק דכתיש כתישין וממשיך אותו שמן עליון מאותם הזתים כדאיתא פ' פנחס אז צריך ליזהר בפתילה שלא יהיה ממנה עיכוב לענין שיהיה נמשך השמן כאשר מתבאר בענין שבת בע"ה אמנם בזמן זה כי הוא דרך חול אין מזה העדר גם שלא יהיה הפתילה מושכת האור כראוי אין העדר נמצא בזה כי אין זה מעכב לאור להאיר למטה ולכן כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה ואע"פ שאין השמנים נמשכים אחר הפתילה מן הטעם הנזכר ואף על פי שאין האור נתלה יפה באותם פתילות הרי אין

מקור חיים

בזה חששא שמא יטה כאמור כי אדעתא דהכי מדליקין נר חנוכה ולכן מפני זה הטעם עצמו בא הדין ואפילו בליל שבת שבתוך ימי חנוכה מותר להדליק בנר חנוכה השמנים והפתילות שאסור להדליק בהם נר של שבת שהנה נר של שבת קדוש הוא ואין לעשות מעשה למטה שיהיה סיבה להמשך האור זה למטה אמנם נר של חנוכה אף על פי כי הודלק ביום השבת מ"מ לא ראי זה כראי זה כי נר חנוכה מאיר למטה מעולם האצילות כאמור ומה שנתן טעם לפי שאסור להשתמש לאורה הענין הוא כי הנה זה האור של נר חנוכה כבר נתבאר שהוא מתפשט ויורד ומאיר בעולם הבריאה דהיינו השיעור עד שתכלה רגל מן השוק אבל אינו מתפשט יותר למטה ולכן אסור להשתמש בנר חנוכה ואפילו לבדוק מעות או למנותן לאורה אסור מפני כי עולם היצירה הוא דרך חול כי שם על ידה מתנהג כל העולם בשית יומין דחול ואור חנוכה אינו מגיע עד שם להאיר בה אמנם בעולם הבריאה קדש הוא וכדאיתא בתיקונים דף ג' וז"ל וזכאה איהו מאן דלביש מלכא ומטרוניתא בעשר ספיראן דבריאה וכו' דביומי שבתות ויומי טובי איהו לביש לבושי מלכותא דאינון עשר ספירות דבריאה וביומי דחול לביש עשר כיתות דמלאכיא דמשמשי לון לעשר ספירן דבריאה עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי היצירה היא דרך חול ולכן נמי אסור להשתמש לאור חנוכה ומה שאמר ואפילו תשמיש של קדושה הוא מן מטעם האמור למעלה כי האור המתפשט ויורד מן האצילות ומאיר בעולם הבריאה אין זה כל הלילה רק עד שתכלה רגל מן השוק שהוא שיעור חצי שעה כאמור ומאחר כי האורה זו מועטת והזמן מועט שהוא מאיר בעולם הבריאה שהוא תשמיש של קדש כאמור כי קב"ה בשבתות וימים טובים לביש לבושין דבריאה ולכן יש מי שאומר דאפילו תשמיש של קדושה אסור להשתמש לאור נר חנוכה ויש מי שאומר כי תשמיש של קדושה מותר מן הטעם האמור שהרי אותו האור מאיר למטה אותו זמן: ונוהגים להדליק נר נוסף כדי שאם ישתמש לאורה יהיה לאור הנוסף שהוא אחרון שהנה בא הרמז שלו לאותו האור עליון כי הוא מתפשט ויורד למטה ולכן יניחנו מרחוק קצת משאר נרות מצוה כדי לעשות היכר כי אין זה מכלל האור העליון אותו שהוא נמשך למטה בבריאה רק אור שני שהוא ממשיך ע"י מעשה להאיר נמי ביצירה ואין זה מכלל הנרות של מצוה כאמור: [ב] הדלקה עושה מצוה וכו' אף על גב דקיים לן כי מעשה גדול ולכן כאשר האדם מניח הכלי של אורות החנוכה במקומה ומה גם שעורך אותה ונותן לתוכה שמן ופתילה

ופתילה ולכן יש סברא לומר כי יהיה זה עיקר ואין הדבר כן שהרי נאמר טוב אחרית דבר מראשיתו והדרגא נהפוך הוא כי אם אינו גומר המצוה כהקנה הדרגא הוא פוגם שלכן אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה ועל כיוצא בזה נאמר גם מתרפה במלאכתו

עושה מצוה לפיכך אם כבתה קודם שעבר זמנה אינו זקוק לה ואפילו כבתה בע"ש קודם קבלת שבת שעדיין הוא מבעוד יום אינו זקוק לה וכן אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וכיבה אותה בשוגג אינו זקוק לה : [ג] נר של חרש שהדליק בו לילה אחת נעשה ישן ואין מדליקין בו לילה אחרת אלא לוקח חדש' בכל לילה ואם אין לו אלא ישן מסיקו בכל לילה באור ונר של מתכת אין צריך חדש ושל זכוכית

אח הוא לבעל משחית (משלי יח) כי כוונת הפסוק להעיר על ענין זה כי האדם שהוא מתחיל במצוה לעשות אותה הנה הוא מעורר כך למעלה ונודע כי מלת מצוה הם אותיות מן חילוף יה והאותיות ו"ה כלומר כי ע"י מעשה המצוה מחבר שני האותיות ו"ה הנקראים חתן וכלה ומחבר עמהם אותיות יה שהם של איש ואשה כמאחז"ל איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם אות י' באיש ואות ה' באשה ולכן כאשר התחיל למעשה המצוה אז נעשה התעוררות עליון והכלה תעדה כליה וכאשר מתרשל האדם ואינו גומר לעשות המצוה ומתרפה במלאכתו מלאכת שמים שנאמר בה ויבא הביתה לעשות מלאכתו אז אח הוא לאיש משחית הוא הנחש דשארי בחיבורא וסיים בפירודא כדאיתא פרשת בלק בפסוק אשר הלך שפיים אשר הלכו מבעי ליה ולכן הגיד כי הלך הוא לפי שמתחיל לעשות חיבור וכאשר נפרדים תכף לכן אמר שפיים בלשון רבים ולכן הדלקה עושה מצוה שהוא גמר הדבר לפיכך אם כבתה קודם שעבר זמנה אינו זקוק לה מאחר שכבר נעשה בה מעשה והדליק אור העליון בה ונעשית בסוד נר כאמור למעלה ואפילו כבתה בערב שבת קודם קבלת שבת שעדיין הוא מבעוד יום וכבר נתב' למעלה כי זמן הדלקתה הוא לאחר שקיעת החמה אעפ"כ מאחר כי כבר הדליק אותה אינו זקוק לה :

[ג] **הגה** נתבאר למעלה בדיני הפסח בענין הגעלת הכלים וטהרתם ושם נאמר כי הכלים הם רמז לאיברי האדם כדמיון כלים להכניס בתוכם הנשמה וכן נמי נתבאר על כלים העליונים ועליהם נאמר והכלה תעדה כליה ולפי כי הצדיקים הם נתקנים האיברים שלהם ע"י מעשה המצות ומוכנים לתקן הכלים עליונים לכן הצדיקים נקראים כלים כמחז"ל שנאמר ויאבדו כלי מלחמה ונאמר הברו נושאי כלי ה' ולכן יאמר נר של חרס שהרמז שלו על איברי האדם כאמור כי מפני שהאיברים הם בלתי שלמים מכונים אל כלי חרס וכדאיתא פרשת בשלח דף קנ"ג : וז"ל ואית נשמתין חמריים דאינון כמאני חרס שבירתן זו היא טהרתן כד"א נשברו נטהרו ורזא דמלה זבחי אלהים רוח נשברה עכ"ל והנה כבר נתבאר כי מלת חנוכה בא הרמז אל תיקון האדם והארת נפשו רוחו ונשמתו בקרבו אור בו ולכן צריך לתקן הכלים שהם האיברים כדי שעליהם ישכון אור הנזכר ולכן אם הדליק האדם נר של חרס דהיינו אבר שלא נתקן שלכן מכונה לכלי חרס שהנה חז"ל אמרו אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ולכן כלי של חרס זה האבר שהדליק בו לילה אחת ועשה מצוה נעשה ישן לפי שהתכלית הוא לעשות חבילות של מצות והאבר של זה האדם מכונה לגרם מפני שהולך אחר החומר כאמור ולכן אין מדליקין בו לילה אחרת אלא לוקחם חדשים מפני כי התכלית הוא לזכך האיברים של האדם בכל יום תמיד ולכן אם אין לו אלא ישן כי אין בו כח להיות מחדש מעשיו בכל יום ויום עדיין יש לו תקנה כי מסיקו בכל לילה כי יחם לבבו על מעשיו ובזה נתקן בתגבורת האש כטבעי אשר בלבו אמנם נר של מתכת אין צריך חדש מפני כי המתכות הם מכונים אל ניקוי האיברים וכן של זכוכית וכו' ולכן אין צריך חדש אין חוששין לפתילות להחליפם כי הנה הפתילה הוא רמז לנפש האדם שנתלה האור העליון בה ולכן אין צריך להחליף אותה עד שתכלה מעצמה כי זה הוא התיקון ביותר נאות לה : ולענין הכלי הנוגע למעלה הנה יש להודיעך כי בכל לילה צריך לחדש כלי לכלה העליונה כמש"ה והכלה תעדה כליה כאשר נתבאר בהלכות פסח בסוד פ' מקדש ה' כוננו ידיך ולכן בא דין זה בענין הגשמי נר של חרס שהדליק בו לילה אחת נעשה ישן ואין מדליקין בו לילה אחרת אלא לוקחם חדשים כמו שנתבאר כי כן צריך כלי זה בכל לילה מחדש אמנם להבין הענין מפני מה מכונה אל כלי חרס הקדים מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רנ"ט : וז"ל אם יתן איש את כל הון ביתו וכו' איש דא סמאל בההוא דישראל למהוי ליה חולקא בהדייהו וכו' בוז יבוזו לו וכו' סימנא דאינון מים בוז יבוזו לו ודאי דהא כלהו אתחשיבו לגבן חרס נשבר דלית ליה תקנה לעלמין וכו' והנה ממאמר זה ממנו נקח ללמוד כי חרס הוא סטרא אחרא ובדברי חז"ל נמשלו עוע"ג לחרס שנאמר ושברה כשבר נבל יוצרים וכו' ולכן יאמר נר של חרס כלומר כי לפי שהמדה זו עליה נאמר דודי ירד לגנו היינו להעה"ז כמשחז"ל עולם המעשה וזה צריך שני דברים שבאים כאחת דהיינו לרעות בגנים וגם וללקוט שושנים הוא מה שאחז"ל למלך שהיה לו בן והיה לו פרדס נאה כל זמן שהבן עושה רצונו רואה איזו נטיעה יפה עוקרה ונוטעה לתוך הפרדס וכו' כגון יתרו ורחב וכו' והנה הדבר מבואר כי זה הוא התכלית לירידת מדה זו למטה בעולם המעשה לראות בגנים של עוע"ג לראות נטיעה יפה עוקרה ונוטעה בפרדס שלה ג"כ וללקוט שושנים הם גלגולות מאותם עלמין קדמאין דאתחרבו והנה בועז לוה לרות הלא שמעת בתי אל תלכי ללקוט בשדה אחר מפני כי שם נמצא אותו איש הבליעל איש שדה והנו חוששים שלא יתאחז בה שנאמר צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה כי בשדה מצאה ולכן צריך להיות לה עדות שהיא בתולה ואיש לא ידעה ולכן צריך לחדש בה כלי בכל לילה כאמור מפני שהיא בתולה אמנם להיות כי אותם גלגולות מלקטת אותם משדה אחר שהוא בסוד חרס כאמור

זכוכית או של חרש מכוסה דינו כמתכת: [ד] אין חוששין לפתילות להחליפם עד שתכלה:

תרע"ד. שמותר להדליק מנר אל נר ובו ב"ס:

[א] מדליקין נר חנוכה מנר חנוכה ודוקא להדליק זה מזה בלא אמצעי אבל להדליק מזה לזה ע"י נר של חול אסו' ויש מתירי' גם בזה אלא א"כ הוא בענין שיש לחוש שיכבה הנר של חול קודם שידליק נר

טור ברקת

כהנור לכן מכונה כלי זה שלה לנר של הרס ולכן מפני שהדליק בו לילה אחת וכבר נעשה היחוד שם נעשה ישן כי אינה נקראת בתולה ולכן אין מדליקין בו לילה אחרת אלא לוקחם חדשים כאמור ואם אין לו שברי פעמים אינה יורדת למטה דהיינו בשבת שנאסרה המלאכה ואין שם מחלדי חקלא ולכן אם אין לו מסיקו בכל לילה באור כי כן על ידי אותה שלהבת יה מוריד הקליפה למטה ומלהב ומעורר היחוד בסוד שמאלו תחת לראשי אמנם נר של מתכתשהוא הרמז אל כלי עליון הנעשה משבעה מתכות שהם סוד הקצוות של ת"ת ישראל כי מסיבתם נעשית כלי המדה האחרונה הלא אלה דברי חז"ל אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי א"ל חדש ושל זכוכית ושל אדם מצופה באבר נמי א"ל חדש ודינו כמתכת: [ד] אין חוששים בפתילות להחליפם הנה הפתילה שנותנים לתוך הנר הוא בסוד צדיק חי עלמין כי בו נתלה האור שנא' אור זרוע לצדיק וכדאי' פ' תרומה בסוד ה"פ אור הנזכר במעשה בראשית ובלי ספק כי כאשר מתחבר הצדיק עם כלתו הקדושה הוא מאיר בה בכל בחינות שלה מזה האור כמש"ה אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות אמנם בחינת הצדיק הוא דבר קיים ואינו כמו האור שלו כי האור נמשך לו מלמעלה ולכן בכל יום ויום צריך להאיר בנר חנוכה מחדש כאשר יבא לקמן אבל הצדיק אינו כן דאע"ג שנא' בו הצדיק אבד אינו אומר נאבד והבן ולכן דוגמא לזה בא ענין זה כי א"צ להחליף הפתילות ולא א' בהם רק מדליק והולך עד שתכלה כאמור:
[א] **אחר** שהנחנו למעלה כי מעשה המצוה הוא עושה רושם בעלם האדם כי לכן תיקנו חז"ל נוסח הברכה אשר קדשנו במצותיו ומה גם הוא מועיל להיות נותן האדם בכל בחינות. האדם כי לכן נקרא חנוכה על שם שמאירים באדם נפש רוח נשמה ע"י שמדליק נר חנוכה מאיר לעצמו בכל הבחינות הנקרא נר כנ"ל אמנם עדיין לא שמענו רק התועלת המגיע לאדם והוא עודינו חי אבל אחר המיתה לא שמענו ולכן בא ענין דין זה שמדליקין נר חנוכה מנר חנוכה וכו' זה ענין כי הנה נמצא מחלוקת בין החכמים המאמינים בסוד הגלגול נפל ביניהם ספק איזה גוף הוא שיש לו תחיה דהא כוליה עלמא מודים שהאדם מתגלגל ג' פעמים שנא' הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר אמנם מספקא להו איזה גוף מן הג' יקום יש מן החכמים שיאמרו כי הגוף הראשון עיקר והוא יקום לזמן התחיה לא כן השאר ויש מהחכמים שיאמרו כי העיקר הוא הגוף האחרון שנתקן והוא אשר יחיה לזמן התחיה ושאר הגופות כלא היו והנה סברא זו נמצאת נמי בין התנאים הלומדים עם הרשב"י ע"כ כדאיתא פ' חיי שרה דף קכ"א וז"ל א"ר חזקיה אי תימא דכל גופין דעלמא יקומון ויתערון מעפרא אינון גופין

מקור חיים

דאתנטיעו בנשמתא חדא מה תהא מנייהו א"ר יוסי אינון גופין דלא זכו ולא אצלחו הרי אינון כלא הוו כמה דהוו עץ יבש בהאי עלמא הכי נמי בההוא זמנא וגופא בתראה דאתנטעו ואצלח ונטל שרשוי כדקא יאות יקום ועליה כתיב והיה כעץ שתול על מים וכו' ועל ההוא גופא קדמאה דלא זכה ולא אצלח כתיב והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב דא תחיית המתים וכו' וכדין אינון גופי קדמאי להוו כלא הוו א"ר יצחק זמין קב"ה לארקא עלייהו על אינון גופין רוחין אחרנין ואי זכאן בהון יקומון בעלמא כדקא יאות וכו' וכלא אתקם ואתעתד קמי קב"ה וכלהו במניינא הוו כד"א המוציא במספר צבאם ואיתא פ' משפטים ד' ק' וז"ל ההוא גופא קדמא' דשבק מה אתעביד מני' או האי בריקני' או האי בריקני' לפום סלקחנו דב"כ אשתמע דהאי קדמא' דלא אשתלי' בקדמית' אתאבי' הואיל ולא זכה אי הכי למגנ' אשתדל בפקודי אורייתא או אפי' בחד מנייהו והא אנן ידעינן דאפי' ריקנין שבים' כלהו מליין מצות כרמון וגופא דא אע"ג דלא אשתלי' לאתדכאה ולמסגי בעלמא פיקודין אחרנין דאורייתא נטר דלא אתאבידו מניה וכי למגנא הוו' חבריא חבריא פקיחו עינייכו דהא אנא ידענא דהכי אתון סברין וידעין דכל אינון גופין ליונין אינון בריקניא דלא אית לון קיומא לעלמין לאו הכי וחס לן לאסתכלא באלין מלין וכו' הנה מבואר ממאמרי' אלו השתי סברות הנ"ל יש מי שמבין כי הגוף האחרון הוא אשר מתקיים לזמן התחייה ושאר הגופים כלא היו ויש מי שמבין בספק כי העיקר הוא הגוף הראשון ושאר הגופי' הם כלים אמנם המסקנ' הוא כדברי השנא דמשפטים כי כל הגופים יהיה להם תחיה חוץ ממי שלא הרע במודי' והשאר אשר מנו חכמי' ולכן יאמר נא מדליקין נ"ח מנ"ח דהיינו כי הוא ירמוז על הזמן התחיי' לומר כי כל אותם הגופי' יקומו ויחיו והם כדוגמת מדליק נר מנר וכבר נת' כי נ"ח הרמז שלו על ג' בחי' שבאדם נר"ן והסיבה שנק' נר היינו להגיד מ"ש בשבא דאפי' לא עשה האדם זולת מצוה אחת שנא' נר ה' נשמת אדם הוא יקום לזמן התחי' ודווקא להדליק זה מזה בלא אמצעי והענין יובן עם מ"ש בזוהר פ' וישב דף קפ"ז וז"ל ת"ח זכאה שלים דהוו כל אלין ביה ואשתלי' כדקא יאות ומית בלא בנין והא קא ירית דוכתיה בההוא עלמא אתתיה בעיא ליבומי או לא אי תימא דלבעי ליבומי הא בריקניא איהו דהא אתריה קא ירית בההוא עלמא אלא ודאי בעיא ליבומי בגין דלא ידעינן אי איהו שלים בעובדוי אי לאו והיא אי אתייבמת לא הוה בריקניא בגין דאתר אית לי' לקב"ה דהא ב"נ הוה בעלמא ומית בלא בנין ופרוקא לא הוי לי' בעלמא כיון דמית האי זכאה שלים ואתתיה אתייבמת והוא אתריה ירית אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי יש נפש שמתגלגל בסוד ייבום אע"ג כי אינו גואל ולכן יאמר מדליקין נר חנוכה מנר חנוכה דהיינו

נר אחר של חנוכה: [כ] יש מי שאומר שנר של ב"ה ושל שבת ושל חנוכה כלם של מצות הם ומותר להדליק זה מזה:

הדלקה

דהיינו בסוד גלגול או יהיה בסוד עיבור או יהיה בסוד יבום על שלשה אופני קדש אלו הגיד כי כך היא המדה ודווקא להדליק זה מזה בלא אמצעי כי סבירא ליה כי שני הצדדים הנזכר כך היא המדה להתגלגל הנפש מזה לזה וכן נמי בסוד העיבור מתעבר מזה לזה אמנם כל זה יהיה בלא אמצעי לא מבעיא כי על ידי העיבור הוא בלא אמצעי ודאי שהרי לא בא על ידי אשה כלל אמנם אפילו שיהיה בסוד גלגול או יבום יצדק שהוא בלא אמצעי מפני כי אותה האשה שמתגלגל בה לא תקרא אמצעי רק היא קרובה לאותו שמתגלגל בה אבל להדליק זה מזה על ידי נר של חול אסור דהא אותו מגולגל יבא ע"י אותה אשה של צדיק שנפטר בלא בנים אמנם הרי נאמר עד מות הכהן הגדול כי צריך שיהיה האדם הלוקח אותה צדיק כדי שיוכל להביא אותה נשמה ע"י אדם שהוא חול לא יוכל להביא נשמתו בעולם ויש מתירים גם בזה וכו' וענין זה שייך נמי בלוקח אלמנה כי כן נמי הוא מדליק נר מנר ודווקא להדליק זה מזה שמוליד בן מאותה אשה בלא אמצעי כי הנה אותו הרוח דשדי בגווה בעלה הראשון הלך לו אבל להדליק מזה לזה הם בעלה הראשון והשני יתכן זה להיות ע"י אדם צדיק אבל על ידי נר של חול אסור אם בעלה השני הוא חול אין בו תורה ומצוה אסור לפי שקוברתו כדאיתא בזוהר שנאמר ולא ידע כי בנפשו הוא ויש מתירים גם בזה אע"ג כי בעלה הראשון היה אדם חשוב והשני לא כן מותר לישא אותה דילמא היא בת זוגו כנזכר שם אלא אעפ"כ הוא בענין שיש לחוש שיכבה הנר של חול קודם שידליק נר חנוכ' אחר והענין כי הנה שם נאמר כי הנושא האלמנה מעומד אל המיתה וזה יהיה קודם שהוליד בן מן האלמנה מפני כי אותו רוח של בעלה הראשון דשדי בגווה מקטרג עם רוח בעל השני דאטיל בגווה ואפשר שיהיה גובר רוח של בעלה הראשון ונדחה השני ומת אבל מאחר שנתגדלה מן השני או ניצול מן המות מפני כי רוח דשדי בה בעלה הראשון נדחה ויצא והלך לו ולכן יאמר ויש מתירים גם בזה להנשא באלמנה אע"ג שהוא חול ובעל ראשון היה קדש אלא אם כן יש לחוש שיכבה הנר של חול הוא בעל השני קודם שידליק נר אחר של חנוכה דהיינו קודם שיוליד בן או ודאי אין להנשא באלמנה וזה יהיה מפני כי בעל השני הוא חול גמור אין בו לא תורה ולא מצוה כי אז מתגבר שהוא רוחא דשדי בגווה בעלה קדמאה ונדחה השני מפניו כאמור: [ב] יש מי שאומר כי נר של ב"ה ושל שבת ושל חנוכה כלם של מצוה הם כלומר בין שיהיה מתשמישי לב"ה או של שבת כולו קדש לענין עסק התורה ונר של חנוכה הוא ענין העושה מצוה כלם שוים לטובה של מצוה הם ומדליקים זה מזה בכל ג' אופני קדש בגלגול ויבום ועיבור הכל מותר כאמור: ועתה אשוב לבאר הענין למעלה ואמר מדליקים נר חנוכה מנר חנוכה וכו' נבא אל הביאור יש להעיר בתחלה מהו זה שאמר מדליקין נר חנוכה מנר חנוכה כי מה צורך נמלא בענין זה להגיד כי

הוא מותר דמסיקא תיסק אדעתין לאסור נאמר כי זה וזה קדש עד שהוצרך לומר מדליקין וכו' אמנם הענין יובן עם מה שנתבאר למעלה במאמר של פ' תרומה מ"ש נר אמאי אקרי נר אלא כד מקבלא מבין תרין דרועין רמ"ח שייפין עילאין והיינו פתחת לגבייהו תרין דרועין דילה כדין אתכלילו אלין תרין דרועין בהו ואקרי נר עכ"ל לעניינו הנה למדנו ממאמר זה מפני שהכלה הקדושה מקבלת האור מאותם רמ"ח איברים ותרין דרועין לכן היא נקרא' נ"ר ולכן יצא לנו ספק זה לענין ההדלקה מנר חנוכה כלומר כי כאשר נמצא שאור של חנוכה בא אליה מלמעלה ומאיר בה לכן האור היוצא ממנה הוא נוקבי' ולכן יצא כי המדליק מנר של חנוכה הוא בסוד נוקבא לפי שממנה נמשך האור והיינו דומה המדליק נר חנוכה מתחלה למדליק נר חנוכה מנר חנוכה לפי כי המדליק מעיקרא הוא מושך אליה אור מלמעלה מאותם רמ"ח אברים ותרין דרועין ונעשית בחינת נר ומכ"ש אם מדליק נר חנוכה ע"י נר של שעוה כי הוא עשה בה הארה גדולה להיות כי שעוה הוא נוטריקון ש"ע ואותיות ו"ה כלו' כי הוא ממשיך סוד שע נהורין עילאין שהם בסוד הפנים כדאיתא באדרא רבה וממשיך אותם אל אות ו' הוא ת"ת ישראל ומשם הוא ממשיך לאות ה' אחרונה אלו האורות פשוט הוא כי הוא עושה פעולה גדולה וזהו סוד מאמז"ל פעולתי השמיני מאי פעולתי שעשה פעולה גדולה שהיה מדליק לפני הארון נר אחד שחרית ונר אחד ערבית והנך רואה כי מה ששיבחו חז"ל אדם זה היינו על שעשה פעולה שהרי כמה בני אדם מדליקין כמה נרות ולא שבחן הכתוב ולכן אחז"ל זה שנקרא פעולתי לא על ענין מה שהיה מדליק כי כמה בני אדם מדליקין נרות רבים אלא נק' פעולתי מפני שעשה פעולה גדולה רבה לומר שהועילו מעשיו לפי שהיה מתכוין בהם שהיה מדליק וכו' ולכן כפל הדבר ואמר שעשה פעולה לפני הארון ולא אמר שעשה פעולה להדליק נר אחד שחרית וכו' אלא השבח הוא נקרא פעולתי מפני שעש' פעולה גדולה לפני הארון כי הועילו מעשיו כאשר היה מדליק נר אחד שחרית ונר אחד ערבית לפני הארון שהאיר לעשות המדה זו בסוד נר להמשיך לה רמ"ח אורות נגד רמ"ח איברי' ותרין דרועין כנזכר ולכן נלמד מזה כי המדליק נר חנוכה עשה פעולה גדולה זו להמשיך לה כל אורות אלו מלמעלה למטה אליה אמנם מי שהוא מדליק נר חנוכה אחר כך מנר חנוכה הנה הוא ממשיך מן האור שלה שכבר נעשה בסוד נוקביה ולכן קס"ד שהוא אסור לפי שאפשר לומר כי יעשה פגם בנר חנוכה זה השני שמדליק עתה ולכן צריכה לאומר שמדליקין נר חנוכה מנר חנוכה לפי כי מאחר שעיקר האור זה הנמשך אל המדה האחרונה בא לה מלמעלה מעולם הזכר ואין עיקר אור זה ממנה לומר שהוא אור נוקביי ולכן יצא כי כאשר הוא מדליק נר חנוכה השני מאור הנר הראשון הוי כאלו המשיך אותו האור מעיקרו מלמעלה ולכן מותר אבל להדליק מזה לזה על ידי נר של חול אסור מפני כי הנר

של חול הוא רומז בעולם התחתון והיינו מה שאמר פרשת תרומה דף קס"ו · וזה לשונו כי נר מצוה וכו' נר מצוה זו משנה כמא דאת אמר והתורה והמצוה וכו' והמצוה זו משנה דאיהי נר שרגא דקיימא לאדלקא וכו' הנה מבואר מן המאמר כי יש נמצא בחינת נר למטה במקום המשנה והנה נודע כי המשנה היא נוקביה דמטטרון כדאיתא בזוהר ובתיקוני' וכל זה הוא בעולם היצירה כנודע ולכן אין להדליק נר חנוכה מנר חנוכה על ידי נר של חול שהנה נר של חנוכה הוא קודש כי האור הנמשך עליו הוא מלמעל' והיה קדש ואיך יתכן להדליק נר זה על ידי נר של חול שהוא למטה מכמה מדרגות בעולם היצירה ונמצא שבמקום שראוי לתקן הרי זה מקלקל ולכן אסור ויש מתירים גם בזה אלא אם כן הוא בענין שיש לחוש שיכבה הנר של חול קודם שידליק נר אחר של חנוכה והענין הוא דסבירא ליה כי מאחר שהודלק הנר של חול אצל של חנוכה נעשה קדש והענין מה שאמר בתיקונים כי עוף השמים יוליך את הקול וכו' דא מטטרון כי על ידו מתייחדים צדיק וצדק בשית יומין דחול ואף על גב כי הייחוד זה הוא לעת הבקר בתפלת שחרית מכל מקום הרי נמצא שם אותה ההארה ובלי ספק שמועיל בכל עת ועונה ולכן סבירא ליה כי מאחר שהנר זה של חול שהוא בעולם היצירה כאמור מאחר כי כבר נמצא שם אות' ההארה הנזכר הקודמת כי מטטרו"ן יעיר בבקר בבקר לעשות אותו הייחוד ולכן כמו כן לעת ערב כאשר מדליק נר זה והוא דרך חול אף על פי כן כבר נקדש קדש ולכן נמצא בו כח להדליק נר חנוכה אחר ולהמשיך עליו מאותו אור עליון הנקר' נר שהוא חשבון רמ"ח אברים ותרין דרועין שהרי בבקר היה שם כח לעשות הייחוד העליון של צדיק וצדק כמדובר אמנם זה יהיה מותר בענין שלא יכבה נר של חול קודם שידליק נר חנוכה כלומר כי הנה אף על גב כי כל היום הוא ממשלת מטטרון מפני כי ששת ימי החול הם מתנהגים על ידו כדאיתא בתיקונים אמנם בלילה דינין תתאין מתערין כדאיתא בזוהר ותרעין סתימין ולכן יש לחוש לזה שאם יכב' הנר של חול דהיינו שנכנס הלילה וזה יהיה סיבה שאותו רשימו של אותו הייחוד עליון נסתלק ולכן אין שם כח להדליק נר חנוכה ואף על גב כי נר חנוכה הוא מדליק לעת ערב מאחר שמשערין בנר של חול שיכלה קודם שידליק נר חנוכ' הרי זה דומה לזמן שהוא לילה כאמור ולכן יהיה אסור להדליק בו נר חנוכה כאמור : יש מי שאומר שנר של ב"ה ושל שבת ושל חנוכה כלם שוים לטובה ומדליקין זה מזה מפני כי כלם של מצוה הם ואין בזה מקום להקפיד מפני כי זה גדול מזה כי הנה אינו דומה קדושת נר שבת לנר בית הכנסת ואינו שוה נר ב"ה לנר חנוכ' אין להקפיד בזה אע"ג כי מעלתם אינ' שוה אין בזה ענין העדר מפני כי כלם הם של מצוה כנזכר :

תרעה. שהדלקה עושה מצוה ולא הנחה ובו ג"ס:

[א] הדלקה עושה מצוה ולא הנחה שאם היתה מונחת במקומה שלא לשם מצות חנוכה מדליקה שם ואין צריך להסירה ולהניחה לשם מצות חנוכה לפיכך עששית שהיתה דולקות כל היום שהדליקה מערב שבת למצו' חנוכה למוצאי שבת מכבה ומדליקה לשם מצוה ומכל מקום צריך שידליקנה במקום הנחתה שאם הדליקה בפנים והוציאה לחוץ לא יצא שהרוא' אומר לצורכו הוא מדליקה וכן אם מדליק ואוחזה בידו במקומה לא יצא שהרואה אומר לצורכו הוא

[א] **כאשר** יתבאר הענין ע"ד הנזכר למעלה כי דיניה אלו דבר ידברו בראשונ' על התועלת הנמצא לאדם העוש' המצו' בו בעצמו ולכן יתבאר הדין ע"פ הדברים האלה וכן הי' אומר הדלק' עושה מצוה ולא הנחה לרמוז של מחז"ל העוש' תשובה מאהב' זדונות נעשות לו כזכיות ולכן יאמר כי אלה הדברים צריכים תנאי אחר והוא ישוב האדם כי כאשר יעשה תשובה בכל דרכיו לא יעשה אותה עוד ויעיד עליו יודע תעלומות בהכי הני אינו כן דאע"ג שמקיים מש"ה סור מרע דהיינו הדמיון בערך של הנח' אין זה עושה מצוה כי אז אין העונות נעשות כזכיות רק דבהכי מתכפר לו והיינו מה שמנינו תשוב' כתרים בפני הפורענות אבל באמת צריך לעשות מעש' ועסק התור' וכפי אשר תשיג ידו בטהרתו כך יהי' הערך שלו וכדאיתא בזוהר פ' נשא בדף קכ"ג · וז"ל כען צריך לאהדרא על פתח התשוב' דעבדין בני נשא כלהו טבין אבל לאו כל אפייא שוין אית בר נש דאיהו רשע גמור כל ימיו וכו' ואתחרט ואוד' עלייהו ולבתר כן לא עבד לא טב ולא ביש ימחול ליה קב"ה וכו' אית ב"נ לבתר דתב אזיל בדרך מצוה וכו' דא זכי לתשוב' תתא' וכו' אית ב"נ דלבתר דתב וכו' יתעסק באורייתא בדחילו ורחימו דקב"ה ולא ע"מ לקבל פרס דא זכי לאת ו' וכו' הנה נתבאר מן הנאמר כי אין השבים תשובה הכל בשוה' אלא רק כפי מה שיעשה האדם אח"כ בתור' ומעש' וכפי לימוד התור' ולכן יאמר כאן שהדלק' עוש' מצו' כי הרמז הוא לענין הלימוד שהתור' נקרא אש שנא' הלא כה דברי כאש מה גם מעש' המצו' שהוא הדלק' שנאמר כי נר מצוה ולא הנח' כי אינו מספיק ענין סור מרע לעשותו מצוה כלומר שיהי' העון בערך מצוה ולכן נפקא שאם הית' מונחת במקומה שלא לשם מצות חנוכ' כי הדומ' לזה הוא מ"ש הרמב"ם ז"ל היכי דמי בעל תשוב' גמור באותו פרק באותו מקום וכו' ולכן אם הית' מונחת במקומ' אע"ג שהני' לשם מצות חנוכ' דהיינו כי בא לידו אותה עביר' באותו מקום עצמו באותו אשה בעודו עמה באהבת' ופירש ולא חטא בה אע"ג כי לא הית' כונתו לעשות תשוב' רק שפירש אותה שעה ולא חטא מדליק' שם כלומר משם והלך מועיל בו ענין מעש' המצו' ולימוד התור' לעלות במעלות רמות כנזכר ואין צריך להסיר' ולהניח' לשם מצות חנוכ' כלומר מאחר שפירש מתחלה מן החטא על' לו לשם תשוב' גמור' ואינו צריך להסיר' וכו' כלומר לחזור ולפרוש משם ולחזור להמצא שם עם הערוה כדי לפרוש ממנה

פעם

פעם שנית לשם תשוב' שהרי פירש בתחלה לפיכך עששית בשיה' דולקת כל היום בהדליק' ערב שבת למצות חנוכ' דהיינו הרמז נתור' ולמצ' בשב' האדם קודם שבא לידי זה המעש' מכבה ומדליק' לשם מצוה כלומר דאע"ג שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי שהקב"ה מואס בלימוד שלומד האדם בעודו ברשעו וכדאיתא בזוהר שכחו' הטומא' מטמאי' אותה התור' ולכן עתה השמיענו בזאת כי מכב' ומדליק' כלומר לא שתאבד אות' התור' ומעש' הטוב אשר יעשה הרשע לגמרי רק כל עוד שאינו עשה תשוב' לא תועיל לו כלום וכבר הקשו חז"ל מפ' נדקת הלדיק לא תצילנו וכו' ומוקים לה כאן בתוהה על הראשונות נמצא כי לעולם לא תאבד לגמרי התור' והמצות ואע"ג שהוא רשע ולכן הוא אמר מכבה ומדליקה כלומר אע"ג שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר וכו' היינו בעודינו ברשעו אז מכבה אות' תור' ומצוה ואח"כ חוזר ומדליק אות' ונחשב לו כאלו למד בלא חטא כאמור מאחר שחוזר ומדליק לשם מצוה שהיא התשוב' בנה' בה כי המצו' הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת היא ממך וכו' ומ"מ צריך שידליק' במקום הנחת' וכו' חזר והגיד כי מ"מ צריך השוש' תשובה ואח"כ לומד בתור' ועוש' מצות שיעש' הכל לתיקון המעש' שעש' בתחלה היינו במק' הנחת' ופרש אם כן יעשה נתקן כל אשר חטא בו כי כאשר יפשפש במעשיו יתקן הכל ולכן יאמר שאם הדליק' בפנים והוציא לחוץ כלומר כי הנה אמר הכתוב אתהלך בתום לבבי בקרב ביתי כי צריך האדם להיות צנוע במעשיו וכן אחז"ל כתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתיב מכסה פשעיו לא יצליח ומסיק כאן בחטא מפורסם וכו' דאמר מר חליף עלי מאן דמפרסם חטאי' ולכן אם ידליקנה התור' והמצו' לתקן מעשיו ונפשו שהם דוגמא לנר חנוכה כנ"ל ויוציא לחוץ שמפרסם מעשיו לא יצא מן העון שבידו לפי שהרוא' מעשיו יאמר לצורכו היא מדליק' כלומר לא לענין תשובה הוא הגימיד והמצו' זו זולת לצורכו הוא מדליק ר"ל ע"מ לקבל פרס וכן נמי מפני הרואים יעשה ככה אתחלה וכן אם הדליק ואוחז' במקומ' בידו לא יצא הוא מה שאמרו חכמים זכרונם לברכ' בפ' יד ליד לא ינקה רע השוש' מצוה בידו ומבקש שכרו רשע הוא וכו' ולכן יאמר אם ידליק היינו ליחוד התור' ומעשה המצו' כאמור ואוחזה בידו שמבקש השכר יד ליד במקומה לא יצא מידי דופיו מפני שהרוא' אומר לצורכו הוא אוחז התור' והמצוה זו לטוב לו לקבל עליהם שכר ולא יעשה את אלה מפני שפשפש ומצא וחזר בו ולכן לא יצא כאמור:

הוא אוחזה: [ב] יש מי שאומר דכיון דהדלקה עושה מצוה צריך שיתן שמן בנר כשיעור קודם הדלקה אבל אם ברך והדליק ואחר כך הוסיף שמן עד כדי שיעור לא יצא ידי חובתו: [ג] אשה מדלקת נר חנוכה שאף היא חייבת בה אבל אם הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה כולם ואע"פ שהניחה גדול ויש מי שאומר בקטן שהגיע לחינוך מותר:

המדליק

[ב] יש מי שאומר דכיון דהדלק' עוש' מצוה וכו' הענין הוא שכלל גדול כי יאמר אחר שהנחתו שהדלק' עושה מצוה הוא ענין ועוש' טוב ואין העיקר ההנח' שמניח דרך רע שהוא ענין סור מרע ולכן צריך מעש' הטוב שיהי' לו שיעור ואין מתקן האדם מעשיו בדבר קל רק צריך שיתן שיעור בנר שמן קודם הדלקה דהיינו שיהי' קובע עתים לתור' וכן נמי המצו' יעשה על ידי שיעור ששיערו חכמים עד שלים המצות והם זכרונם לברכה אמרו שכר בשביל שמתעבר אבל אם ברך ואחר כך נתן שמן כלו' שלמד בתור' ואחר כך נתן שמן הוא מעש' המצו' וכל זה עשה לפי שעה על צד המזדמן ואחר כך נתן שמן ר"ל הכונ' הכונ' הוסיף בתור' ובמצו' עד כדי שיעור שעש' מעשיו בדרך קבע לא יצא ידי חובתו ולא נתקן העון שלו רק עד שיעש' כל מעשיו בכונה הכונ' ודעת שלימה לעשות תיקון למעשיו הרעים כאשר לוני ה' אלהי: שהרי כולי עלמא מודו כי מצו' צריכות כונה: [ג] אשה מדלקת נר חנוכה וכו' לענין הנוגע לדין אין זה מקומו לבאר מפני מה מצות שהזמן גרמא נשים חייבות [פטורות] אמנם לענין נר הנוכ' יאמר אשה מדלקת נר הנוכ' שאף היא חייבת בה ולכן מועיל מאד לה להעלות נר נפש ורוח שלה על דרך זה שנתגבר באיש המדליק שמועיל לעצמו כך האש' מועיל' לעצמה אמנם חרש שוטה וקטן לא מהנו מעשיהם ויש אומרים בקטן שהגיע לחינוך מותר כי הנה מועיל לעצמו קצת ובלי ספק כי מצוה גוררת מצוה וכה"א ונער קטון נוהג בם כמזכר לעיל: וכאשר כתוב לפרש הדינים האלו לענין הנוגע לעילם העליון יהי' כונת מה שאמר הדלק' עוש' מצו' ולא הנחה להיות כי כבר נתבאר למעל' כי כל מעש' אשר יעש' האיש הישראלי למטה כך הוא מתעורר למעל' ומתקן המדה האחרונ' ולכן חזר והגיד כי הנחה אינה עוש' מצוה כלומר כי הנה נתבאר בזוהר ובתיקונים כי המד' האחרונ' נקרא מצוה ולכן השמר לך אל תאמר בלבבך דמאחר כי הנחת נרות הנוכ' במקומן כהלכתן שהרי נגמרה המצוה על ידי כך שהרי העלה אות' בשבע' עשאים שהם סוד שבע' בחינות שנזכר לכן תדע כי אין זה כלום אלא הדלק' עוש' מצוה רלה לומר כי הנה כן אמת כי מדה זו האחרונ' היא נקרא מצוה אמנם יש לך להתבונן כי לא בכל פעם נקרא מצוה רק לכונה ידוע' שהוא נוטריקון מן ו"ה ואיתא בזוהר כי אותיות מן הם אותיות יה מתחלפות והכלון לרמוז על ענין היחוד על דרך מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם יוד באיש ה"א באש' א"כ מה שנקרא מצו' הרמז זה מור' על הייחוד הנמצא באותיות י"ה שהם מן וכל' וזה שאלו בחילוף אותיות מן תמורה יה אפשר שיהי' דוגמת מה שאמר בזוהר פ' תרומ' דף קל"ד ז"ל ועד הוא אחד בחילופי אתוון אתוון דדכורא לא מתחלפי אתוון דנוקבא מתחלפי ודא שבחא דדכורא על נוקבא ובגין דלא תבלוע עין הרע אנן מחלפי אתוון דלא אמרן אחד באתגלייא ובזמנא דאתי דיתעבר עין הרע מעלמא ולא תבלוע בהדא כדין יתקרי אחד באתגלייא עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי בעבור מה שבולע

בטרם

סטרא אחרא בעולם עתה לכן מתחלפי אתוון ואין להזכיר מלת אחד אלא אומרים ועד וכן נמי מטעם זה יהיה מ"ם במקום אותיות יה אומרים מן ונעשה מצוה א"כ כי מלת מצוה הוא מורה על ענין היחוד של אותיות ו"ה שהם חתן וכלה נכלל בהם אותיות יה שהם המיחדים אותם כאמור לכן הוא אומר כי הנחה שמורה על שהעלה המדה זו למעלה אינו גורם לעשות אותם בסוד מצוה דהיינו לייחד אותה עם בעלה כי אדרבא יחשב לו כמי שמתחיל לעשות המצות ולא גמר אותה כי זה דבר רע עד מאד אמנם הדלקה עושה אותה מצוה וכדאיתא בזוהר דאתער שלהובין דרחימו וכן בתיקונים אתער שלהובין די"ה בין איש ואשה ולכן מזה נלמד שאם מונחת במקומה שלא לשם מצות חנוכה מדליקה כי לא המקום הוא הגורם ולא ההנחה זולת הדלק' לפי כי בזה הוא ממשיך אורות העליונים למטה אלה ונעשים בחינת נר כאמור למעלה ואין צריך להסירה ולהניחה לשם חנוכה לפי כי כאשר מדליק אותה מוריד האורות למצוה אלה וממילא משתמע שהיא עולה אל גבולה לקבל אותם האורות לפיכך עששית שהיתה דולקת כל היום שהדליקה מע"ש למצות חנוכה הרי נעשה מקום ההנחה כתקונו במקומה אמנם אותם האורות שבאו לה מלמעלה בשבת ככר כלא חשיבין מפני כי ע"י קדושת שבת אז עולה במעלות יותר רמות ונעשית בחינת נר יותר עליון כאשר מתבאר במקומו ולכן ימצא כי מה שהיה דולקת אין זה עיקר רק ההארה בעלמא שנאמר אל מדה זו מענין ההדלקה שהדליק בע"ש ולכן צריך לכבותה ולחזור ולהדליק אותה עתה מחדש כדי לחזור ולהמשיך למדה זו אותם אורות העליונים למטה כנ"ל ולכן צריך להדליקה לשם מצוה ר"ל לצורך ענין היחוד שמורה מלת מצוה שהם אותיות מן ו"ה וכנ"ל ומ"מ צריך שידליקנה במקום הנחתה במקום שבעה טפחים שהם כנגד מדות הזכר כנ"ל אבל לא ידליק בפנים ויוציא לחוץ מפני כי זה מורה שמוציא המדה זו לחוץ ואף ע"ג שאמרו כי שיעור של השמן צריך שיהיה עד שתכלה רגל מן השוק היינו ההארה של מדה זו הנמשך למטה בעולם התחתון ומאיר שם אבל המוציא החנוכה עצמה לחוץ הוא מורה שמוציא המדה עצמה עם ההארה לחוץ לעולם התחתון למקום הדינים ולכן לא יצא ידי חובתו כי אדרבא העון שהוא חובתו נדבק בו כנ"ל מפני שהוא גורם התעוררות הדינים להתאחז ממנה והרואה אומר לצורכו הוא מדליקה כמו נר של חול שרומז למטה כנ"ל וכן אם מדליק ואוחזה בידו במקומה ולא עשה לה הנחה במקומה לא יצא שהרואה אומר לצורכו הוא אוחזה ואין כונתו בזה לעשות מצוה שהוא היחוד כאמור : יש מי שאומר דכיון דהדלקה עושה מצוה וכו' הנה נתבאר כי ענין ההדלקה הוא

ענין המשכת האורות עליונים למטה אל מדה האחרונה וענין ההדלקה הוא התעוררות והתלהבות לשם מצוה בענין שלהבת יה וכיון שההדלקה עושה למדה זו בסוד מצוה לכן צריך ליתן בנר שמן בשיעור קודם הדלקה לפי כי השמן סוד אור הנמשך מלמעלה מאותו אוצר נחמד ושמן בנוה חכם כנ"ל אבל ההדלקה הוא ההתעוררות ולכן צריך שיהיה מוכן שם אצלה השמן ואחר כך מדליק אבל אם ברך שהוא השלום המשכת השפע ואחר כך נתן שמן עד כדי שיעור לא יצא ידי חובתו שהנה מלת שמן הוא לשון נוטריקון ר"ל שם ן' ומלת שם היא המדה האחרונה כנודע ואות ן' ארוכה הוא סוד האור הנמשך למדת שם דרך חמשים שערי בינה ולכן אם אחר שברך והדליק הוסיף שמן להשלים השיעור לא יצא ידי חובתו לפי כי מעיקרא לא היה שם שיעור באותה הארה לדחות החובה סוד סטרא אחרא : אשה מדלקת נר חנוכה וכו' דאף על גב כי זה האור הנמשך הוא מסוד הזכר כאמור מ"מ התיקון הוא לצורך הנקבה שהיא בסוד נ"ר כנזכר לעיל ולכן אשה מדלקת כי כך אשה העליונה היא מתעוררת בתחילה להתחבר עם הזכר שנאמר צדק יקראהו לרגלו וזהו שאמר שאף היא חייבת בה שנאמר נקבה תסובב גבר אבל אם הדליקה חש"ו לא עשו כלום לפי לא ידעו דרך ה' ולכן אמר שאין בהם הבנה לא יהיה בהם כח לעורר היחוד העליון ומה שנאה ימצא ממעשיהם ולכן מעשיהם אין זה כלום ואע"פ שהנחה גדול העיקר הוא ההדלקה כאמור : ויש מי שאומר בקטן שהגיע לחינוך מותר כי על ידי הנער עליון נעשה היחוד כנודע :

תרע"ו. סדר הברכות והדלקה ובו ה"ס :

[א] המדליק בליל ראשון מברך ג' ברכות להדליק נר חנוכה ושעשה ניסים ושהחיינו ואם לא ברך זמן בליל ראשון מברך בליל שני או כשיזכור :

[ב] מליל ראשון ואילך מברך שתים להדליק ושעשה ניסים

[א] **ענין** הברכה נודע הוא כי הוא ענין המשכת אור מלמעלה למטה כנזכר בזוהר פ' עקב דף רע"א וז"ל פקודא בתר דא לברכא לקודשא בריך הוא וכו' בגין דברכאן דבריך בר נש לקב"ה אתי לאמשכא חיין ממקור דחיי לשמיה קדישא ולארקא עליה מההוא משחא מילאה ואתי לאתמשכא מתמן לכל עלמא וכו' והנה כוונת הברכה שם מבואר בפרשת עקב וז"ל כד סלקין אינון ברכאן מתתא לית פתחא ופתחא לעילא ולית ממנא לעילא דלא פתח כל אינון פתחין ומכרזי ואמרי בכל אינון רקיעין דא איהו דורונא דמלכא דסדר פלוני וכו' וסוד המצות שם נאמר וז"ל רזא דרזין לאינון דידעי חכמתא דמאריהון למנדע רזא דברכאן בפקודי אורייתא ובכל הנך וכיסופין דהאי עלמא לארקא ברכאן מעילא לתתא וכו' ברוך דא רזא דמקורא עילאה מכלא לארקא ולאמשכא ולאנהרא כל בוצינין ואיהו ברוך דלא פסקין מימוי וכו' אתה שירותא לאתגלייא לבר וכגון כך אקרי אתה ומאן איהו דא רזא דימינא וכו' ורזא דא אתה כהן לעולם וכו' הוי"ה דא רזא דאמצעיתא וכו' אלהינו

דא

דא כתרא דבמאלא דכליל בימינא ועד הכא אתקשרו ברכאן וכו' וכד תבין לגבי ההוא אתר ואעלין תמן כדין אקרי ההוא אתר מלך וכו' והכא אקרי מלך ומאן איהו העולם וכו' הנה מתוך דברי המאמר מובן מפני מה תקנו חז"ל נוסח הברכה בדרך נגלה ובדרך נסתר לפי כי כינוי מלת אתה הוא התחלת של התפשטות המדות העליונות ולכן נאמר בדרך נגלה אתה ואמנם אחר כך תקנו בדרך נסתר אשר קדשנו וצונו מן הטעם הנזכר במאמר כי לפי שאלו המדות הנזכר בשם אתה ה' אלהינו חוזרים לעלות אל המקור עליון הנקרא ברוך כנזכר שם לכן הם נסתרים שם ואמנם עדיין צריך להבין שאר הברכה מ"ש אשר קדשנו במצותיו וצונו כי הנה מ"ש אשר קדשנו במצותיו הם נצח והוד וצונו הוא מדת היסוד ועתה צריך לתת לב מפני מה שאלו המדות תקנו שמדבר בלשון נסתר שאומר קדשנו וצונו שלא לנוכח שהגם כבר נאמר מלך העולם וחזרו המדות להתעלם למעלה וכפי זה היה צריך לומר קדשתנו וציותנו בדרך נגלה אמנם הענין הוא כי מ"ש במאמר וכד תבין לההוא אתר ועאלין תמן כדין אקרי ההוא אתר מלך אין הרצון בזה כי מ"ש כינוי מלך הוא מפני שהוא נעלם אדרבא נהפוך הוא כי לכן נקרא מלך העולם לרמוז שעתה נגלה מלכותו עליהם אמנם כוונת מ"ש במאמר וכד תבין לגבי ההוא אתר ועאלין תמן כדין אקרי ההוא אתר מלך הרצון לתת טוב טעם מפני מה זה העולם עליון נקרא מלך ואנן קים לן כי המלכות הוא במדה האחרונה שהוא מלכות בית דוד ולכן המאמר הוא נותן טעם לשבח ואומר כי לא יצדק כינוי מלך אלא כאשר רברבנוי מסתפקין וכו' אמנם לעולם כי כינוי מלך העולם היינו בדרך נגלה כאשר המדות נעלמות בתוכו ונגלה עליהם מלכותו ואמנם מ"ש .וכד תבין לגבי ההוא אתר ועאלין תמן וכו' אין הרצון שהם חוזרים השלש מדות האמורות בלבד שהם אתה ה' אלהינו אלא הכל חוזרים לעלות ולהתעלם למעלה וא"כ מה שמדבר אח"כ הנוסח של הברכה בדרך נסתר קדשנו וצונו הוא להורות על התעלמות של המדות כולם שעלו למעלה והנה זה הפירוש הוא אמיתי אמנם עדיין צריכין אנו למודעי מפני מה דבר בראשונות נגלה ואמר אתה ה' אלהינו ובאלו השלש מדות האחרונות מדבר בדרך נסתר קדשנו וצונו מאחר כי תכלית כוונת הדיבור בשני בחינות בדרך נגלה ובדרך נסתר הוא להודיע הסוד הזה וכד תבין לגבי ההוא אתר ועאלין תמן כדין אקרי ההוא אתר מלך א"כ יקשה לנו מפני מה אלו הברכות מדבר בדרך נגלה אתה ה' ובאלו מדבר בדרך נסתר קדשנו וצונו וקושיא זו איננה לודקת בענין הפשט כלל רק כפי מ"ש בזה המאמר כי במדות העליונות מדבר לנוכח בדרך נגלה ובמדות התחתונות מדבר בדרך נסתר דבר קשה אמנם עיקר הדבר תבין בפירוש ברכות השחר כי שם ביתו אמנם כדי שלא לסוליא המאמר חלק יש להשיב כי מאחר כי תכלית כוונת הברכה הוא כדי להמשיך האור עליון על המדות עליונות מההוא מקורא דחיי לכן אין צורך להזכיר בברכה עד היכן הגיע התפשטות המשכת האור למטה רק הזכיר ההמשכה עד השלשה שהם עיקר הם אתה ה' אלהינו ובתלתא הויא חזקה בנמשך האור והשפע לכל שאר המדות עד למטה אמנם הצורך הוא להזכיר הענין מה שהמדות חוזרים לעלות למעלה ולהתעלם שם כדי לקבל תוספת שפע מן הראשון ולכן בזה מזכיר המדות האחרונות ופשוט הדבר כי מאחר שהודיע שהמדות האחרונות עלו הדבר מובן כי גם העליונות כבר עלו ונתעלמו שם דאלו חזר והגיד על ג' מדות עלמן שעלו היה מקום להבין כי אלה הג' בלבד עלו ולא השאר מפני שכבר הוזכרו בענין המשכת האור וחזר לרמוז שחזרו ועלו ימלא מקום לטעות ולומר כי מעיקרא לא נמשך האור רק עד ג' מדות הנזכר שהם אתה ה' אלהינו ולכן הם שעלו למעלה פעם אחרת והא לא ולכן נעשה הפרש זה כי בתחלה לא זכר רק הג' מדות ראשונות בענין המשכת האור ובענין החזרה רמז לג' האחרונות ולכן הדבר מובן מעצמו שכבר קבלו השפע עליון גם הם שאלולי שקבלו לא היו יכולים לחזור למעלה שהרי נאמר ולא יראו פני ריקם כנזכר במאמר ולכן תקנו נוסח של הברכה באופן זה להמשיך האור העליון מההוא מקורא דחיי שנאמר תורת חכם מקור חיים לכל המדות עד למטה ואחר כך מסיים בה הכי להדליק נר חנוכה כי מאחר שהגיע האור עד סוף המדות הוא הצדיק דהיינו מלת וצונו ומהו הצווי להדליק נר זה של מדה אחרונה מפני שהיא אספקלריא דלא נהרא ולכן הצדיק מצווה להדליק נר זה כד"א ערכתי נר למשיחי כדאי' בזוהר בפ' בקר אערוך לך ואלפה כי המדה הנקראת בקר הוא הצדיק המדה האחרונה מלבישים אותו כד"א וילבשו זהב טהור ולכן אנו מתפללים ועריכת נר לבן ישי משיחך וכאשר המשכנו זה האור למטה בסוד נר אנו רומזים אותו במלת חנוכה שרצה לומר מספר האורות שחנו למדת כה והמשכנו לה שלכן נקרא כה על סכום האותיות שבאו לה וא"כ אנחנו חוזרים וממשיכים שפע ממקור החיים על המדות האמורות בברכת שעשה נסים אמנם זו המשכה יותר גדולה מן הראשונה שלכן נאמר בה שעשה נסים לאבותינו כי מלת שעשה הכוונה להמשיך ש"ע נהורין מן הפנים עליונים שהם בית אל כדאיתא באדרא רבה והארה זו נמשכה לאבותינו הוא סוד משחז"ל שהאב ממשיך לבן הנוי והכח וכו' זהו ענין הנוי של ש"ע נהורין וזה נמשך אח"כ עד למטה במדה האחרונה שהוא בזמן הזה והשפע לא יופסק כי גם זה הנוי נמשך לנו בזמן הזה ואחר כך ברכה ההארה כדי להמשיך הארה על האדם הגשמי כמבלך כדאי' במאמר ולכן אנו אומרים שהחיינו וכו' ועיקר ההודאה שהחיינו בחיי הנפש לעה"ב ומה גם בחיי הגוף לזמן התחייה לא עשה כן לכל עכו"ם והגיענו לזמן הזה הוא סוד מ"ש בזוהר פ' יתרו בפ' ויבא יתרו אל המדבר וכו' כי הנר איננו מגיע רק עד מדה זו אמנם ישראל הם בגופא דאילנא הוא הצדיק כד"א זה ה' ולכן יאמרו נא יראי ה' שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הנקרא הזה מלמטה למעלה ולכן אם לא בכך ליל ראשון שהחיינו מברך ליל שני לתועלת שלו וטוב להודות לה' שהגיענו לקדושה זו העליונה בעה"ז כדי לזכות לזמן

ניסים: [ג] מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק באותה הלילה וגם אין מדליקין עליו בתוך ביתו כשרואה נר חנוכה מברך שעשה ניסים ובליל ראשון מברך גם שהחיינו ואם אחר כך בליל שני או שלישי בא להדליק אינו חוזר ומברך שהחיינו: [ד] אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הניסים וכו': [ה] יתחיל להדליק בליל ראשון בנר היותר ימיני ובליל ב' כשיוסיף נר אחר סמוך לו יתחיל ויברך על הנוסף שהוא יותר שמאלי כדי להפנות לימין וכן בליל ג'. כשיוסיף עוד אחר סמוך לשתי נרות הראשונות יתחיל בנוסף ובו יתחיל הברכה ואחר כך יפנה לצד ימין וכן בכל לילה נמצא שתמיד מברך על הנוסף שהוא מזרח על הנס שהרי בתוספת הימים ניתוסף הנס:

תרע"ז. דין אכסנאי בחנוכה ובו ד"ס.

[א] אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו צריך לתת פרוט' לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה

לזמן הזה ולחיי העה"ב: [ג] מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק וכו' הנה כבר נתבאר כי הנרות הראשונים הוא כדי לעורר המדות העליונות בהורת מעשה אשר יעש' האדם ועי"כ ממשיך האור מהכוונה מקורא דחיי דרך הצינורות עד למטה ואח"כ חוזרים וממשיכים הארה אחרת בברכת שעשה ניסים ולכן מי שלא הדליק וגם אינו עתיד להדליק אע"ג כי נתחס' ממנו אותו ההתעוררות של ברכ' הראשונ' והמעשה של ההדלק' אעפ"כ ימצא בו כח להמשיך הארה הגדולה בברכת שעשה ניסים שהם סוד ש"ע נהורין עילאין על כל המדות אמנם מ"מ אינו יכול להמשיך הארה זו אם אין שם הבח' הקודמת שכבר נעשית בסוד נר דולק ע"י המעש' של ההדלקה כנ"ל כי לכן המד' זו האחרונה נעשית בסוד נר שהם רמ"ח איברים ותרין דרועין ואח"כ יבואו לה הארת הפנים העליונים שהם ש"ע נהורין עילאין כנזכר ולכן הברכ' זו אין לומר אותה רק כאשר רואה נר חנוכה מפני כי להיות שכבר נעשה בה שלימות הגוף ובלי ספק כי מי שהדליק כבר ברך ג"כ עליה שעשה ניסים ולכן הרואה אותה יש בו כח להמשיך בה פעם אחרת הארה גדולה זו דבראייה תליא מלתא לפי שהוא סוד הארת הפנים עליונים וגם מברך אח"כ שהחיינו כדי להמשיך עליו אותו השפע ומה גם כי טוב להודות לה' אשר הגיענו לזמן הזה ולחיי עה"ב הכל כאמור: [ד] אחר שהדליק הוא אומר הנרות הללו אנו מדליקין על הניסים וכו' תכלית דברים הללו סתום מן המפורש והוא כי מאחר שאנחנו אומרים בנגלה הנרות הללו קדש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותן בלבד הנה מובן מזה כי כונת זו התקנה הוא ללמד לאדם דעת בכל היוצא מפיו יעש'. ולא ישתמש לאור הנרות הללו ואפי' בתשמיש של לימוד ולכן נמי גם לענין סוד הדברי' כך הוא ממש כי אנחנו מפרשי' הענין ואומרים דאע"ג כי אנו משימים שיעור השמן עד שתכלה רגל מן השוק דהיינו להורות כי מהאורות הקדושות הללו העליונים נמשך נמי מהם למטה בעולם הבריאה שנקרא שוק העליון ומאירי' שם שיעור מה ולכן אנחנו חוזרים ומפרשים כי הנרות הללו קדש הם כלומר כי מעיקרא הם נמשכים מן המד' שנקרא קדש הוא קדש עליון ונמשך עד למטה עד המד' שנקרא קדש תתאה כדאיתא פ' קרח בפסוק קראתי מועד ולכן מאחר שהם נמשכים עתה ממד' שנקרא קדש תתא' שממנה מתאחזי' כל העולמות התחתונים ומה גם כי כבר המשכנו אור משם

אמנם לעולם הבריאה א"כ אפשר שמא מתעוררים הדינים להתאחז משם וכטרא אחרא לינק ממנה ולכן אנו מודיעים ואומרים כי הנרות הללו קדש הם בקדושתן הם עומדים ואין לנו רשות להשתמש בהם דרך חול לעולמות התחתונים כלל מפני כי כן לעולם צריך לפרש כל הדברים כדאי' בזוהר בפ' הצילני נא מיד אחי וכי מאחר שאר קריבין אחים אקרון לכן חזר ופירש מיד עשו ולכן אנחנו חוזרים ואומרים ואין לנו רשות להשתמש בהם ואם אנו שנקראי' קדש ישראל לה' כן כ"ש כותיים אלא לראותן בלבד דשאים להיות נהנים מן הראי' בסוד וישקף אבימלך בעד החלון: ובענין ההדלקה צריך להיות דרך ימין כי כך אחז"ל כל פינות שאתה פונה יהיו דרך ימין וכן איתא בזוהר בפסוק ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה כל מטלנוי הוו לצד דרומא והענין כדי לקשור המדה האחרונה וגם הימין בסוד אתה כהן לעולם כלומר המדה הנקראת אתה האחרונ' נקשרת עם הכהן לעולם כי הכהן הוא שושבינא דמטרוניתא כדאי' בזוהר וזה הענין בעלם האדם המדליק להגביר כח הנפש שלו ולהגביר אותה ולהאיר בה מאותו אור עליון אשר הלך חשכים לאמר לאסורים צאו כדאיתא בזוהר והיינו השועלת הנמצא לעושה המצוה ומה גם כאשר הוא פונה לצד ימין ג"כ הוא מרויח בעצמו כי ע"י כן הוא נכנע היצר ומגביה ילה"ט עליו ונמצא כי הוא חוזר וכובש שפחה תחת גבירתה והעבד רע ס"מ תחת מט"ע וכאשר נעמיק יותר בענין הכונה הוא מ"ש בזוהר פ' תצא אית חמשים שערי בינה מסטרא דשמאלא שעליהם נא' דן אנכי ובהם יצאו ממצרים אמנם יש חמשים מסטרא דימינא ועליהם נאמר וברחמי' גדולים אקבצך ולזה אנו פונים לצד ימין סטרא דאברהם ועל ידי כך האדם המדליק בכונה זו בלי ספק כי מאיר בנשמתו הארה גדולה ומשם מתפשט הארה על רוח ונפש שבו ומה גם נהארת הפנים העליונים ומתקיים בו מש"ה ישא ה' פניו אליך וכפי שיעור תוספ' הימים כך נתרבה הארה העליונה על המדות כאשר יבא במקום אחר וגם ניתוסף באדם הארה עצומה בעצמו לפי רוב הימים בסוד יום ליום יביע אמר וכל יום משפיע בו יותר מן השורש הנמצא בו מלמעלה למטה:

[א] להבין ענין זה דין אכסנאי מהו אקדים מ"ש בזוהר פ' עקב דף רע"ב וז"ל ועוד אוקמוה דאורח מברך בגין דיברך לבע"ה ואורח רזא וכו' ואורח מברך

מברך ואורח צדיקים כאור נוגה עכ"ל הנה מבואר מזה כי סוד האורח הוא נקודת הצדיק ואע"ג דאיכא למידק מה ענין פ' ואורח צדיקים אצל ענין האורח האמ' לא באתי לפרש מאמרי הזוה' זולת דבר המוצרך ולכן מה שאיפשר להבין כי הרצון בזה הענין הוא כי משמעות כינוי אורח הוא מפני שהוא הולך ממקום למקום א"כ

חנוכה ואם יש לו פתח פתוח לעצמו צריך להדליק בפתחו אע"פ שאותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא

מש"כ ואורח צדיקים משמע נמי כי כינוי אורח הוא מכוון על הצדיק אמנם עוד נלמד מזה כי רצונו ללמוד נמי מ"ש כי האור' צריך לברך לבעל הבית ולכן נקט פ' זה ממ"ש ואורח צדיקים וכו' הולך ואור כלומר כי כל מקום שהוא הולך הוא מאיר שם ולכן נמי נלמוד כי האורח הגשמי צריך לברך לב"ה ולכן יאמ' אכסנאי הוא שאורח שאין מדליקין עליו בביתו וכו' כי הנה מאחר שלמדנו כי האורח הוא בסוד של הצדיק וצריך להאי' במקומו בביתו כמש"ה וזאת השמש וכו' ואל מקומו שואף זורח הוא שם כדאי' בזוהר פ' ויצא יעקב כי השמ' הוא בסוד הצדיק כי הוא מאי' אל מקומו סוד הכלה העליונה המאורסה שבמדות הנק' מקומו ולכן אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו ואין מתקיי' מש"ה ואל מקומו זורח הוא שם במה יהי' ממשיך הארת העליונה לביתו היא הכלה הצנוע' כי צריך לתת פרוט' לב"ה כדי להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה והענין כי הנה פרוטה זו היינו בסוד פרט הכל' גם הפרוטה שצריך לתת לעני ממול' דבר זה תשכיל ותדע מה ענין פרוטה זו שצריך לתת לב"ה והענין כי הוא המשכת אור עליון ושפע מהשפעת מקורא דחיי אשר משם הוא כל ענין של ההמשכות שאנו ממשיכים ע"י מעשה המצות אמנם כל זה הוא רמוז במלת פרוטה עצמה שהוא לשון נוטריקון פרט ו"ה והם אורות עליונים שיוצאים מאותו פטר רחם דאפתח רחמה יוד עילאה כדאי' בהקדמת בראשית והם סוד רפ"ח ניצוצין דבוצינא דקרדינותא ואלו הם באים בתחלה לאות ו' והוא נותן אותם לאות ה' שהם שני אותיות ו"ה דפרוטה ולכן מפני כי אורח העליון הוא נוטל אורות הללו שהם פרט ונותן אותם בבית שלו אות ה' כאמור לברך אותה שנא' ויבא דוד לברך את ביתו ולכן בא דין זה בגשמי זאת תורת האדם לתת פרוטה לב"ה ואמנם כפי דרך זה האמור במאמר ממש"ה ואורח צדיקים דמשמע כי הצדיק הוא נותן לכלתו וא"כ קשיא לרבנן איך אמרו אורח מברך כדי שיברך לב"ה והרי אין הענין כן דהיינו הברכה לנקב' אמנם ב"ה הא ליתי' אמנם ענין זה נתבאר בברכת המזון ע"ש כי ב"ה הוא בסוד ת"ת ישראל אמנם בזה נא' כפי דרך זה המאמר כי המברך הוא האורח בסוד הצדיק כאמור אמנם הברכה שהוא מקבל מלמעל' הוא נותן אות' לבנימין הצדיק שהוא ב"ה ממש ובכן בא אל נכון מ"ש ואורח צדיקים דלמאי נקט צדיקים בריבוי היל"ל אורח צדיק כמ"ש לשם אורח לצדיק מסרי' וכו' אלא שהרצון לרמוז מה שאמרתי כי האורח שהוא הצדיק עליון הוא משפיע הכל לבנימין הצדיק

לד

הוא ב"ה בסוד צדיקים ירשו ארץ שני צדיקי ה' הם יורשי' ארץ הקדוש' ארץ החיים כאמור ולכן נותן פרוט' זו להשתתף עם ב"ה בהמשכ' האור מלמעלה בשמן הנזכר לפי כי ע"י זה השיתוף הוא ממשיך אור מלמעל' אל המקום אשר הוא שם באותו החדר בסוד ובדעת חדרים ימלאון מי שיש בו דעת להשכיל להשיב ממשיך מן הדע' עליון לאותו חדר שלו למעלה ומה גם לעצמו בחדר הלב שלו נמלא כי ע"י המעש' הגשמי שהוא בדעת בכונה טובה חדרי' ימלאו בריבוי חדרים עליוני' בסוד החדר והפרוזדור גם החדרי' שבקרבו חדרי הלב אמנם אם יש לו פתח פתוח לעצמו צריך להדליק בפתחו כי הנה כאשר יש לאכסנאי מקום והוא בכלל הבית הוא מור' כי כן נמצא למעל' כמה בתי' זה לפני' מזה וכלם הם של ב"ה השוכן בתוכם ולכן אע"ג כי עתה בא אכסנאי זה אין זה חולק רשות לעצמו לפי שהרי למעלה יש אותה מדה הנק' אורח כאמור והוא נכנס לתוך הבית עליון ברצון של ב"ה ולכן כאשר משתתף עמו מספיק מפני כי כן נמי למעל' יעקב ויוסף הם יורשים הבית עליון ושוכנים בתוכו או יהיה ע"ד האמור בסוד ובנימין אמנם כאשר יש לו פתח פתוח לעצמו הוא מורה על חילוק רשות לעצמו ולכן אינו מספיק בשיתוף עם ב"ה להמשיך עמו אור העליון אלא צריך הוא לבדו להדליק על זה הפתח ולהמשיך אורות העליונים על ידו עד הפתח בסוד מש"ה ופסח ה' על הפתח אע"פ שאותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא אוכל על שולחן בעל הבית שהנה ידוע הוא כי ענין האכילה הוא דבר גדול בסוד הלחם אשר הוא אוכל אמנם השינה הוא יותר לפי שהוא ענין ייחוד קבוע שלכן הוא יותר חביב שנא' ונשים לו שם מטה ושולחן וכו' והיינו מ"ש בזוהר ריש פ' בשלח מאי דחביב יותר הוא המט' והוא הדין לבן אצל אביו משפע א' יהיה להם כי הבן הוא בערך אכסנאי והנה נא' אלה תולדות יעקב יוסף: אמנם עוד לאלוה מלין בדין זה האכסנאי אדבר' ולא הראנו לכן ידע עמי סוד המצות אשר לנו ה' אלהינו והטעם שלהם כי אין זה בדרך הזדמן רק מפני כי כך הוא באמת למעלה והנה אכסנאי זה הוא סוד מט"ט הנמצא עם ב"ה בביתו הוא הצדיק היושב בביתו עם הכלה הכלול' כדאי' בתיקונים בפ' כי עוף השמים דא מט"ט יוליך את הקול הוא בסוד הצדיק הנקר' קול כנודע מן הזוהר והתיקונים ובעל כנפים יגיד דבר כי ע"י מט"ט נעשה הזווג של צדיק וצדק בשית יומין דחול כדאי' שם ולכן בא דין זה אכסנאי הוא מט"ט שאין מדליקין עליו בביתו לפי כי מט"ט יש לו בית שהיא אשתו בסוד הנפל' אבל אין מדליקין עליו כי אין מגיע לו מאותו שמן עליון בהיותו מתייחד עם המשנה ואין מגיע לו מאותם האורות העליונות מה יעשה לזכות לו לעצמו צריך לתת פרוטה לבעל הבית הוא הצדיק הנזכר ואמנם הענין הוא כי נודע הוא כי המקדם אשה במלוה אינה מקודשת אבל מקדם הוא בפרוט' והנה המלוה והפרוטה הכל הוא ענין אחד שלכן נא' מלוה ה' חונן דל אמנם ההפרש ביניהם הוא הנרא' לעין כל כי

המלוה

המלוה הם מצוה שעתיד ליתן אבל הפרוטה הוא דבר הנתון מיד ליד והנה עתה נאמר כי ענין המלוה הם הארו' הנמשכי' למט"ע מלמעלה בזמן שלימות הלבנה והם נקראים מלוה על צד שנתן לו מזמן לזמן כי כאשר הוא נער קטון אין נגלה בו שלימות זה ובזמן המלוי אז נק' זקן ביתו שנא' נער הייתי גם זקנתי ולכן המקדש במלוה למטה אינה מקודשת לפי כי אין הארות עליונים הנזכרי' באים אלא מזמן לזמן אבל במקדש בפרוטה מקודשת לפי כי ענין פרוטה הנזכר כבר כת' שהם בסוד פרט הכרם בסוד רפ"ח ניצוצין ואלו הם נבררים בכל יום ויום מחדש כנודע ולכן הדין הוא כי מט"ע הוא נותן פרוט' שהם מענין בירורים הללו לב"ה הוא הצדיק ומשתתף עמו להמשיך אורות העליונים אצלם ולעשות שם הייחוד הנעש' בימים דחול על ידו כאמור אמנם עתה יהיה בתוספת בלי ספק שממשיך מאותו שמן עליון ע"י הצדיק דכתיש כתישין מאותם זתים עילאין כדאי' בזוהר פ' פנחס ע"ש ואם יש לו פתח פתוח לעצמו דהיינו כי זאת תורת הבית שלא היא המשכה אשתו כאשר הוא משתתף עם ב"ה הוא הצדיק אז בלי ספק כי ימשך הארו' לבת זוגו מאותו השיתוף לביתו בת זוגו דמט"ע אמנם כאשר יש לו פתח פתוח לעצמו כי זה מורה כי אשתו היהודי' התקינה עצמה להתייחד עמו לכן צריך להדליק דאע"ג שב"ה הדליק זה הוא לענין הנוגע לו לעצמו הוא הייחוד של צדיק וצדק המתייחדי' שם כאמור אבל לענין הנוגע לעצמו צריך להדליק ולהמשיך לה מאותם הארות העליונות ולכן אע"ג שהוא אוכל עם ב"ה דהיינו כי הנה כבר נהנה באותו הזווג הנעש' על ידו של צדיק וצדק הנק' בסוד אכילה כד"א הלחם אשר הוא אוכל עכ"ז צריך להדליק לפי דאע"ג כי הגיע מזה הייחוד הנאה למט"ע עדין לא הגיע שום תועל' מזה לבת זוגו ולכן צריך להדליק וכן הוא הדין של הבן אצל אביו בסוד יוסף הצדיק המתחבר עם יעקב הנה זאת תורת הבי' כאמור למעל' : ולענין הנוגע בעצם האדם בעצם המלוי' כך היה אומר אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו וכו' הוא הדבר מ"ש בזוהר פ' משפטים דף צ"ח: וז"ל אם אחרת יקח לו הכא רזא דרזין לחכימין אתמסר וכו' תא חזי ביומא דשבתא בשעתא דישראל מקדשי יומא בבי כנישתא נפקין נשמתין מגו אילנא דחיי ומנשבן אינון נשמתין לאתאין קדישין ונייחין בי' כל יומא דשבתא וכו' והנה מובן מדברי המאמר זה כי יורדים נשמו' אחרות לישראל בערב שבת וזה הוא ענין דין אכסנאי שבא אצל בעל הבית אמנם זה הוא אכסנאי שבא מערב שבת לערב שבת אבל יש אכסנאי שבא בכל יום ויום אצל האדם הזוכ' לכך הוא הענין מ"ש בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ד: וז"ל ת"ח רזא עילאה דמלה כל אינון שית יומין קיימא מלה דכלא אתאחדא ברזא דחד נקודה קדישא וכלהו יומין אתאחדן בה ואית יומין אחרנין דקיימין לבר בסטר' אחר' ואית שית יומין אחרנין דקיימין לגו מעגולא קדישא ואתאחדן בנקודה קדישא וישראל קדישין וכל אינון דמתעסקין בקדושה כל יומין דשבתא אתאחדן כל אינון יומין באינון שית יומין דלגו וכו' הנה נלמד מדברי המאמר כי להיות המתעסקים בקדוש' נאחזים באותם ימים קדושים ירושלמי כי מלוה על האיש הישראלי למנות ימי

והוא הדין לבן האוכל אצל אביו : [ב] קטן שהגיע לחינוך צריך להדליק : [ג] י"א שאע"פ שמדליקים עליו

השבוע מצורפים לשבת יום א' בשבת ב' בשבת וכו' ולכן יהי' מרויח אשר יעשה ככה את אלה להמשיך עליו תוספת נשמ' כדרך שנמשך לכל א' מישראל בערב שבת נפש יתירה ולכן זה יהיה דין של אכסנאי זה אשר הוא סוד תוספת הנמשך על האדם על ידי מעש' המלו שלכן תקנו חז"ל נוסח הברכה אשר קדשנו במצותיו לפי כ כן האדם מתקדש ע"י המעש ניתוסף בו נשמה חדשה ולכן יאמר אכסנאי הוא אותו רוח חדשה שבא לאדם מחדש אם אין מדליקין עליו בביתו הוא מקום אשר יחנה שם או יהיה בבחינ' המוח או בבחי' הלב כפי ערכו וכאשר זה האדם אשר הלך חשכים ואין נוגה לו ולכן אין מדליקין עליו בביתו צריך ליתן פרוטה לב"ה להשתתף עמו בשמן של נ"ח היא אותה הארה אשר מאיר שם בעצם האדם אע"ג שחוזר ומסתלק משם עכ"ז נותן פרוטה היינו דבר של פרט א' ממנו נותן אותו לבעל הבית וע"י אותה הארה שנותן בקרבו נמצא משתתף עם בעל הבית בענין הארת השמן אשר ממשיך על עצמו מלמעל' ע"י מעשה המצוה ונמצא מתקיים מה שאחז"ל בא לטהר מסייעין אותו מי מסייע אותו זה האכסנאי שבא אצלו ע"י זה מעש' המצוה אשר יעשה אותו האדם וחי בהם אמנם אם יש לו פתח פתוח לעצמו דהיינו כי ע"י מעשה המצוה שעשה בעצמו רושם גדול עד מקום שנאמר בו לאמר לאסורים צאו כדאי' בזוהר ובתיקוני' ולכן פתח לו פתח בקרבו אור בו ומה שהי' הלב סגור עתה פתח בו פתח של תרעה לשוב אל ה' והאיר שכלו בתורתו יהגה ולכן צריך להדליק בפתחו דמאחר דהשגו מעשיו צריך נמי להדליק לאת הארה למעל' בסוד אור חוזר בשלהובין דרחימו ובכן נוסף בו ג"כ הארה על פתחו ולכן אע"ג שאוכל על שולחן בעל הבית והוא מעורר הייחוד בסוד אכלו רעים בשותפות בעל הבית הוא הנפש שלו אף על פי כן צריך להדליק הוא לבדו והוא הדין לבן אצל אביו כלומר כי כאשר האדם מגיע לי"ג שנים או לפרק עשרים שנה כי אז נקרא בן להקב"ה כדאי' בזוהר פ' משפטים שלכן נאמר ה' אמר אלי בני אתה ועל מי שהגיע לכלל עשרי' נאמר כי בן הייתי לאבי ולכן יאמר ומה אם לענין אכסנאי שהוא תוספת שנגלה לאדם בימי' אחרי' נוהג דין זה מכ"ש הבן דהיינו כאשר נגלה לאדם תוספת רוח או תוספת נשמה בסוד בן הנק' עתה אצל אביו כי תוספת זה הוא עיקר לא ימוט לעולם מכ"ש כי צריך להדליק ע"ד האמור : [ב] קטן שהגיע לחינוך צריך להדליק הנה כפי הדרך האמור יהיה ענין הקטון מי שלא זכה עדין רק בסוד הנפש אמנם הגיע לחינוך כי כבר הוא מוכן להתקן לקנות נפש חדשה או רוח חדש צריך להדליק וכן נמי יהי' זה הקטן בסוד מט"ע כד"א ונער קטון נוהג בם כדאי' בזוהר ובתיקונים אמנם הגיע לחינוך כבר התחיל להתמלאת האור שלו שנקרא זקן ביתו מאז צריך להדליק שהרי נעשה הייחוד העליון על ידו ולכן נמי צריך להדליק בבית שלו כנזכר : [ג] יש אומרים שאף על גב שמדליקין עליו

עליו בתוך ביתו אם הוא במקום שאין בו יש' מדליק בברכות: [ד] הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצותו ואם נתערב בשמן אחר ואין ששים לבטלו יש מי שאומר שאין להוסיף עליו כדי לבטלו:

תרע"ח נר של שבת קודם לנר חנוכה ובו סעיף אחד:

[א] מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר שבת יקנה נר שבת מפני שלום ביתו: ואם יש לו לנר של שבת ואין לו לנר חנוכה ויין לקידוש היום יקנה לנר חנוכה משום פרסומי ניסא:

תרע"ט [א] בערב שבת מדליק נר חנוכה תחיל' ואחר כך נר שבת:

בליל

טור ברקת

עליו בתוך ביתו וכו' הנה זה חוזר לענין אכסנאי הנזכר דהע"ג כי נמצא מי שמדליק עליו בביתו דהיינו כי אין זה מכלל אשר הלך חשכים ואין נוגה לו אלא גם כן נמצא בו תורה ומצוה כי נר מצוה ותורה אור ולכן מדליקין בביתו עכ"ז צריך להדליק מחדש להעיר האורו' עליונות ולהמשיך אותם למטה בסוד כל הדרכים האמורים למעלה ובלבד שהוא במקום שאין שם ישראל היינו במקום הקליפות למטה דאלו בעולמות העליונים בכל מקום נמצא שם השראת הקדושה וגם מישראל כדאיתא בתיקונים נפש מעשיה רוח מיצירה נשמה מבריאה ולכן אין שייך לומר במקום שאין שם ישראל זולת בקליפות למטה ולכן צריך להדליק וזה לדעתם כי כן העטלף תחשכנה עיניו מן האור וזהו סוד מה שאחז"ל תחשכנה עיניהם של רשעים שנאמר תחשכנה עיניהם מראו' ר"ל מקיבת הראיה תחשכנה עיניהם: [ד] הנותר מן השמן ביום השמיני וכו' הנה נתבאר כי שמן זה הוא עליון ביותר שנאמר אוצר נחמד ושמן בנוה חכם כנ"ל ולכן צריך לשרוף אותו שהרי הוקצה למצותו והיינו דומה לשמן של שבת כאשר מתבאר במקומו ולפי כי גדולה מצוה בשעתה לכן אע"ג שנתערב בשמן אחר ואין שם ששים לבטלו יש מי שאומר שאין מוסיפין עליו לבטלו כי הקדושה שלו מתגברת ועולה על הכל כדבר האמור:

[א] **כבר** נתבאר למעלה כי ענין נר חנוכה הוא ענין האורות שמוריד אותם האדם מלמעלה למטה אל אשת חיל על ידי המעשה המצוה כי לכן נקרא מצוה ר"ל נוטריקון מן ו"ה וכוונת אותיות מן כבר נתבאר שהם אותיות יה רק שהם מחולפים והתכלית כדי שלא יתנו לב המקטרגים על תכלית הרצון בזה שהוא כדי לעשות היחוד ולכן אחז"ל הכל יודעים כלה למה נכנסה לחופה אלא כל המנבל פיו אפילו נחתם עליו גזר דין של ע' שנה לטובה נהפך עליו לרעה וכפי דרך הפשט דבר קשה הוא מה חרי האף הגדול הזה אמנם הענין הוא תלוי בזה כי מפני שהכלה עליונה כאשר מכניסים אותה למעלה לחופה היא בצניעא כדאיתא פ' תרומה שהכרוז מכריז לאבא ואימא בנות ציון במלך שלמה ואיהי אזלת כמאן דמזדמן למחזי ביקרא דמלכא ואז נדחים למטה כל הקליפות כאשר נתבאר בענין הדין שמעבירין המת מלפני הכלה לפי כי כן הוא למעל' שמעבירים המת ס"מ ונדחה מפני הכלה העליונה ולכן המנבל פיו גורם שחוזר ס"מ הנקרא נבל כדאיתא בזוהר בפ' נבל הוא ונבלה

ממזמור חיים

עמו והוא מעכב היחוד ולכן כך הוא עונשו ולכן נאמר והצנע לכת עם אלהיך זו הוצאת המת והכנסת כלה ולכן נתחלפו אותיות י"ה שהם בין איש ואשה הם שלא להזכיר כדי שלא יבינו הקליפות כי תכלית המצוה הוא כדי לעשות יחוד למעלה ויהיו מעכבים והנה על ידי מעשה המצוה של הדלקת נר חנוכה האדם המכוין היטב הוא גורם שיורידו אותם האורות מלמעלה אל הכלה הנזכר' שהיא למטה בז' נפחים למטה נעברה ואמנם נר של שבת הכוונה הוא שהכלה עולה למעלה ולוקחת אותם האורות ולכן אע"ג כי לענין הנר זה וזה שוים באותיותיהם ובמספרם אמנם יש הפרש גדול בין נר חנוכה לנר שבת כי נר חנוכה הוא שיורידו האורות למטה אבל אמנם נר של שבת הוא שעולה הכלה למעלה ומקבלת האורות ואז רמ"ח איברים שלה נכללים בתרין דרועין כנזכר בזוהר הובא למעלה ולכן מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר שבת שניהם נר של שבת קודם ויקנה נר שבת וזה מפני שלום ביתו סוד הענין בקילור כי הנה נתבאר כי נר בגימטריא רמ"ח איברים ותרין דרועין והנה בענין נר חנוכה אותם רמ"ח איברים שלה אינם מכוונים לעומת איברי הזכר לפי שהיא למטה כענין הנחש שהוא לרגלי האדם אע"ג כי הנחש יש לו רמ"ח איברים אמנם נר שבת לפי שהכלה עולה למעלה לכן באו רמ"ח איברים שלה מכוונים כנגד רמ"ח איברים של הזכר ואז שלום ביתו מכוון זה לעומת זה ולכן נר שבת קודם ואם יש לו לשל שבת ואין לו לנר חנוכה ויין לקידוש היום יקנה לנר חנוכה משום פרסומי ניסא כי ע"י כך נכנעים ביותר הקליפות כשהדליק מתגדל כנזכר מ"ש בזוהר פ' ויצא:

[א] **הנה** דין זה מבואר הוא ממה שנתבאר למעלה בדין הקודם כי הנה נר חנוכה הוא שמוריד אותם האורות מלמעלה למטה אל אשת חיל ונעשית בחינות נר ואמנם ענין נר שבת הוא להעלות אשת חיל זו למעלה אל דודה ואז נעשית בחינת נר כאמור ולכן הדין מחייב כי בערב שבת מדליק נר חנוכה תחלה ואח"כ מדליק נר שבת מפני כי בנר חנוכה יורדים האורות למטה ולכן אם מקדים ומדליק נר שבת תחלה נמצא מפסיד את הארה של נר חנוכה היורדת למטה ואותו היחוד הנעשה ע"י כן מפני שמדליק נר שבת כי כאשר תעלה למעלה אל הזכר מה מועיל אח"כ הדלקת נר חנוכה הרי בכלל מאתים מנה וככר עלתה למעלה ונמצא מברך לבטלה ולכן מדליק קודם נר חנוכה

חנוכה אמנם בערב שבת אין לדקדק אם בא השמש כנ"ל כי קדושת היום מסייע להיות היחוד זה של נר חנוכה מוקדם קודם שקיעת החמה :

[א] **הנה** דין זה תלוי בסברא ואמנם אע"ג דקים לן אם כבתה אינו זקוק לה מאחר שכבר הניח בה שמן כשיעור עד שתכלה רגל מן השוק אמנם טוב הדבר ליתן שום דבר לגוון בין הנרות לפתח בשביל הרוח לפי שידענו נאמנה כי השטן מקטרג לעכב המצוה ולבטל אותה לפי כי מעשה המצוה הוא מכניע הקליפה ומסלק כח המקטרג ולכן לא ניחא ליה שתעשה המצוה ואמנם מלינו שהמצוה נקרא נר כמש"ה כי נר מצוה והנה העבירה מכונה לרוח שלכן אחז"ל עבירה מכבה מצוה להיות שהעבירה היא רוח שנא' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ והספך מזה אמרו חז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ולכן צריך ליתן שום דבר לעכב הרוח שלא יכבה הנרות כי כן הוא מעותד לכך ובערב שבת אסור לקבוע הנרות בדלת עצמה אחורי הדלת כי בזה הוא גורם כיבוי כי מרחיק השמן מן הפתילה ויש שמתיר מפני כי אין כונתו לכך והמחמיר תבא עליו ברכת טוב :

תר"פ · שלא להניח הנרות סמוך לפתח ליל שבת ובו ב"ס :

[א] בליל שבת צריך ליתן שום דבר להוין בין הנרות לפתח בשביל הרוח שלא יכבה הנרות כשפותח את הדלת : [ב] בערב שבת אסור לקבוע הנרות בדלת עצמה אחורי הדלת ויש מי שמתיר :

תרפ"א · אין מבדילין בנר חנוכה במ"ש ובו שני סעיפים :

[א] במוצאי שבת אין מבדילין בנר חנוכה שאין נהגים לאורו ואין מברכים על הנר עד שיאותו לאורו : [ב] מדליקין נר חנוכה בבה"כ קודם ההבדלה :

תרפ"ב · דין על הניסים בחנוכה ובו שלשה סעיפים :

[א] כל ח' ימי חנוכה אומר על הניסים בברכת המזון בברכת הארץ ובתפילה בברכת מודים ואם לא אמר אין מחזירין אותו ומיהו אם נזכר באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר את השם אפי' נזכר בין אתה להשם חוזר

[א] **אשר** חכמים ז"ל הגידו כי אין עושים מצות חבילות וטעם לדבר הוא אשר שהיינו העושה מצוה אחת קנה לו סניגור אחד כי הרצון בזה הוא להגיד כי על ידי מעשה המצוה נברא מלאך אחד ולכן אין עושים מצות חבילות לפי כי על ידי כולם נברא מלאך אחד ולכן בעשות האדם כל מצוה ומצוה לחוד הוא גורם שנבראים מלאכים רבים אז טוב לו ולכן גם כן בנדון דידן אין מבדילים בנר חנוכה במוצאי שבת והטעם לפי שאין נאותין לאורו ואפילו לדבר מצוה כנזכר לעיל והטעם הוא כאמור שאין לעשות מצות חבילות או יהיה מטעם אחר כי הנה הברכה שאומרים על הנר במוצאי שבת הוא דרך חול כדאי' בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ח · וז"ל בההיא שעתא דקא מברכן על אשא אזדמנן ארבע רתיכין ארבע משריין לתתא לאתנהרא מגו ההוא אשא מברכא ואינון אקרון מאורי האש וכו' בכל יומא אנן מברכינן מאורי אור· דאינון נהורין עילאין דקיימן בההוא אור קדמאה ונהרין וכולהו כחדא והני אקרון מאורי האש וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי ענין מאורי האש אלו הם למטה ואין אלו מאורי אור הנ' וכאשר הם מברכים על הנר אז חוזרים אותם מרכבות ומחנות מלאכים שהם שולטים בימות השבוע שהם ששת ימי החול ולכן אין הדין נותן שיבדילו על הנר של חנוכה שהוא נעשה קדש ונעשה בסיבתו הזווג הנזכר בסוד רמ"ח אברים ותרין דרועין כמנין נר כאמור ולפי דקים לן אין מברכים על הנר עד שיאותו לאורו ר"ל שעל ידי כך נאותים לאור זה כל אותה רתיכין ומשריין כאמור וחוזרים על מקומם ומשמרותם כמ"ש בזוהר ולכן אין לברך בנר חנוכה שהוא קדש ואין נהנים ממנו אותם רתיכין ומשריין כאמור : [ב] מדליקין נר חנוכה בבית הכנסת קודם הבדלה לפי שהם מוכנים שם הכל בבית לא יתכן עד שיתקן בתחילה ואחר כך ידליק כאמור :

[א] **הנה** נתבאר למעלה מהו הפגם שהגיע למעלה במלכות יון וכיצד היה ענין של הגאולה לפי שהוא כדבר מ"ש בזוהר פ' פקודי דף רכ"ה · וז"ל לבתר גרמו חובין ושלטא הוית ערלה ואדחיין מבית שני לבר ונחתו מתמן לאמוקי ירכין לתתא עד דיפרון לתתא ברגלים וכד יתוקן ברגליו כדין ועמדו רגליו ביום ההוא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי בזמן החרבן היה מסיבת העון של התחתונים שנגע ברגלים העליונים ולכן נדחו מבית שני ואין הגאולה באה עד שנתקנים אלו הרגלים ואז נאמר ועמדו רגליו וכו' ולכן תקנו חז"ל כי הודאה תהיה מקביל לענין מקום העון שנגע שם ולכן בא הדין כי כל ימי חנוכה והם שמנה אומר על הניסים בברכת המזון בברכת הארץ להיות מקביל והענין יובן עם מאחז"ל זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה ועוד אמרו משה תקן לישראל ברכה ראשונה הזן את הכל יהושע תיקן ברכת הארץ לפי שהנחיל הארץ לישראל ולכן מפני כי בזמן היונים לקחו את הארץ מיד ישראל ושלטו בירושלם ולכן כאשר שבר ה' מטה רשעים תיקנו ההודאה להקב"ה שתהיה בברכת הארץ וכן כמו תיקנו להם שתהיה ההודאה זו בברכת מודים שהוא ענין הודאה שהוא לאחר שבאה עבודה כמו שחז"ל ואמנם זהו כפי פשוטן של דברים אמנם עיקר הדבר הוא כאשר

חוזר : [ב] גם במוסף של שבת ור"ח צריך להזכיר של חנוכה אע"פ שאין מוסף בחנוכה : [ג] אין אומרים כשם שעשית וכו' אלא מסיים ועשית עמהם נסים וגבורות בימים ההם בעת הזאת וי"א שאומרים אותו :

תרפ"ג · [א] כל שמנת ימי חנוכה גומרין את ההלל :

תרפ"ד · סדר קריאת התורה בחנוכה ובו ג"ס סעיפים :

[א] קורים בקרבנות הנשיאים שבפ' נשא ג' בכל יום ומתחילים בברכת כהנים וקורא אותו עם כהן

כאמר אחז"ל כל מה שאירע לאבות הוא סימן לבנים ולכן בא הפסוק ברוב ענין ליעקב אבינו ע"ה מ"ש והנה מלאכי ה' עולים ויורדים בו אמרו חכמים ז"ל פירשו במדרש איכא דאמרי בסולם איכא דאמרי ביעקב ואף על גב כי בדרך הפשט הוקשה להם מה שאמר ביעקב אין זה קושי כלל אמנם דברי חז"ל צריכים ביאור אמנם הכל אמת ולמ"ד בו ביעקב היינו לומר כי מלאכי אלהים העליונים גם ישראל הנקראים מלאכים כדאיתא בפ' ברכו ה' מלאכיו בתחתוני' הכתוב מדבר כלם עולים ויורדים בעבור יעקב וכפי דרכי ישראל כי כל מה שהגיע ליעקב היה סימן לבניו אחריו ולכן כאשר נפגש עמו המלאך ונגע בכף ירכו היה סימן לבנים הוא דורו של גזירות לחז"ל אמנם גם זה היה הוראה על חרבן ב"ה ובדברי חז"ל כתוב כי נגע בשחת ולא נתברר אם בימין אם בשמאל ולכן נאסרו שתיהם ולכן זה הוא אות לבני בתי ישראל שעתידים ליחרב ולכן חרבן בית ראשון כנגד רגל ימין וחרבן בית שני כנגד השמאל ולפי כי כן היה זה הדבר מוכן מזמן יעקב אבינו ע"ה לכן אח"כ כאשר בעבור העון שלעז הערלה נחתו לחמוקי ירכין לתתא עד דיסאר[ו]ן ברגלים ולכן כאשר נעשה הנס זה הנס בזמן מתתיה ובניו ע"ה התקינו לו' ההודאה להקב"ה באותה הברכה המכוונת לענין הפגם והנה מכוון לזה הוא ברכת הארץ בברכת המזון והענין יובן מ"ש בזוהר פרשת תרומה דף קע"ח · וז"ל כד בריך בר נש וכו' הדר ואמר הזן את העולם כלו בטובו בחסד הב"ד נותן לחם לכל בשר כי"ה הזן את הכל לצדיקי ולרשיעי לבלא דא אקרי ברכת ימין שמאל לאו איהו בברכת מזונא וכו' הא כתיב ונעים זמירות ישראל והא שמאלא וכל שמאלא אתכליל בימינא אבל הודאה הוד על ימינא לאתזנא דהא מניה נפק וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי ברכת הודאה הוא כנגד השמאל רק שהוא נכלל בימין ולכן נתקן הודאה זו שהיא בסוד בית שני שהוא נרמז בשמאל בברכה שהיא מכוונת כנגד השמאל וכן נמי בענין התפלה נתקן בהודאה שהוא כנגד השמאל כי רצה ומודים הם ימין ושמאל אמנם באה ההודאה בכוון בברכה שתיקן יהושע לבית כי עיקר הפגם והשפדר הנוגע למעלה היה בבחינת הלבנה שלכן ישראל מונים ללבנה ולכן כדי לתקן אותה מפגימתה תיקנו הודאה זו בברכת הארץ שתקן יהושע הנרמז בה כנזכר ואם לא אמר אין מחזירין אותו מפני כי תקנה זו היה לשעה קלה אך אין התיקון לגמרי עד לעתיד שנאמר ועמדו רגליו כו' מיהו אם נזכר באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר את השם אפילו בין אתה לשם חוזר כדי לעשות נחת רוח לקונו

וגם שהוא לשעה קלה : [ב] גם במוסף של שבת ושל ר"ח צריך להזכיר של חנוכה כי הכל זאת מעשה אחד לצורך ענין תיקון בכל עליה שתעלה ע"י למעלה נוסף בה השבת וההודאה לענין התיקון : [ג] אין אומרים כשם שעשית וכו' כן תעשה עמנו בלא לתת פתחון פה כך אחז"ל לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן וי"א שאומרים אותו מפני שאין הדבר מפורסם וכן נהגו שלא לאומרו כלל :

[א] **הנה** ענין הלל גמור והלל שאינו גמור נתבאר כל א' במקום הראוי לו כי הדרשנו ימלא לך בהלל של ר"ח ושל פסח ושל חג הסוכות לא יעדר דבר אמנם להוליך הלך אי אפשר ולכן זה הענין ממקומו הוא למד כי הנה כבר נתבאר מן הזוהר מהו כוונת מלת נר ושם נאמר ז"ל פ' תרומה דף קכ"ו נר אמאי אקרי נר אלא כד מקבלא תבין תרין דרועין רמ"ח פייפין עילאין ואיהי פתחא לגבייהו תרין דרועין דילה כדין אתכלילו תרין דרועין בהו ואקרי נר עכ"ל והנה מאמר זה נכתב בהל' פסח בענין הבדיקה שצריך להיות ע"י נר אמנם הנלמד מפשטיות דברי המאמר הוא כי לכיו' כמלה שהמדה האחרונה שלימה בכל איברים שהם רמ"ח ותרין דרועין דילי' כחשבון נר לכן נקרא כך מלת שנחזור ונלמוד כי גם בענין חנוכה באלו השמנה ימים שמדליקין בהם הנרות בלי ספק שהנס היה נקרא' נר בעבור שנמצא בה השלימות וזה שהיא שלימה בכל האיברים שהם כחשבון נר ואין אני בביאור ההפרש הנמצא בין הלל גמור זה להלל גמור הנא' בשמנת ימי החג כי שם ביאורו אבל הנגלה בזה הוא כי בשמנת ימי חנוכה נמצא המדה זו האחרונה ענין השלימות בכל האיברים שלכן אנו אומרים בהם הלל גמור והענין כי הנה השלימות זה עצמו לרמז במלה ואין חסר כלומר כי הנה מלת הלל הוא עולה בגימטריא ס"ה שהוא בגימטריא אדני כלומר כי ענין אמירה זה ההלל הוא לרמוז השלימות הנמצא בה אמנם מפני כי מדה זו עולה ויורדת פעמים היא חסרה פעמים היא לבנה במילואה ולכן כנגד שני זמנים הללו יש הלל בלשון גמור בזמן שלא נגמר הבנייה שלה כתקנו אמנם בזמן שהיא בסוד לבנה במלואה ואז נמצא בה ענין השלימות לכן אנחנו אומרים באותו הפרק הלל גמור להורות כי מדה זו הנקראת הלל היא שלימה ונגמר הדבקות שלה וכל רמ"ח האיברים שלה ולכן לטעם זה בשמנת ימי חנוכה שנקרא נר בעבור השלימות הנמצא בה לכן אנו גומרין בהם את ההלל כאמור :

[א] **איתא** במדרש אסתר כשהפיל גורלות המן הרשע לחדשיו יצא בחדש כסליו עלה זכות מעשה

חשמנן

כהן ולוי וישראל קורא ביום הראשון ביום שני קורא כהן ביום השני עד פר א' בן בקר ולוי עד ביום השלישי וישראל חוזר וקורא ביום השני וע"ד זה בכל יום: ביום שמיני מתחילין ביום השמיני וגומרין כל הסדר וקורין פרשה ראשונה של בהעלותך: [ב] בשבת שבחנוכה מוציאין שני ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני קורא בשל חנוכה ומפטיר רני ושמחי ואם חל בו שני שבתות מפטיר בב' במלכים בנרות דשלמה: [ג] אם חל ר"ח טבת בשבת מוציאין ג' ספרים וקורים ו' בפרשת השבוע ובשני קורא אחד בשל ר"ח ומתחיל וביום השבת ובג' קורא מפטיר בשל חנוכה ומפטיר רני ושמחי ואם חל ר"ח בחול מוציאין ב' ספרים וקורים בא' ג' בשל ר"ח ובשני קורא אחד בשל חנוכה ואם טעה החזן וקראו ד' בשל ר"ח אם לא הוציאו ספר ב' א"צ לקרא' יותר אבל אם הוציאו ספר ב' משום פגמו צריך לקרא חמשי בשל חנוכה:

תרפ"ה סדר ד' פרשיות ובו ז"ס:

[א] ר"ח אדר הסמוך לניסן שחל להיות בשבת קורין פ' שקלים שהוא כי תשא עד ועשית כיור נחשת ומפטיר ויכרות יהוידע ומוציאין ג' ספרים בא' קורא פ' השבוע ובשני של ר"ח ובשלישי קורא מפטיר בפ' ...

המשכן שנגמר בכ"ה ימים בו ולכן מאחר כי הנה זה נעשה ג"כ באותו זמן ראוי לקראת בו בנשיאים מפני כי כן הם הקריבו בחנוכת המשכן. ועתה הוא דוגמא לאותו זמן מפני שהרשעים היונים טמאו הבית וכאשר היתה הגאולה כמלא כאלו נגמר בנין הבית באותו היום והכל הובא למעלה דברי הזוה' כי לפי שבאותו זמן שלטה הערלה ולכן מקביל לזה היה ראוי ומכוון אל הכהנים לקנאת על זה ולנקום נקמת ה' ומה גם כי הכהן הוא שושבינא דמטרוניתא ולכן אליו מכוון לקנאת על המילה ולפי כי כן היה שקנאו מתתיה ובניו לכבוד שמו ומסרו עצמן על קידוש ה' ועלתה בידם לכן מן הראוי הוא להתחיל הקריאה בכ"ה כך אחז"ל אלמלא נתנה תורה ע"י מרע"ה ראוי' היתה להנתן ע"י עזרא כתיב הכא הוא עזרא עלה מבבל והם נאמר ומשה עלה וכו' כשם שעליה זו היא לקבל התורה כך היא זו ולכן ראוי לקראת הענין כלו כמו שתקן להם עזרא ע"ה ואחז"ל משה תיקן שיקראו בשני ובחמישי ומה שתקן עזרא לישראל שיקראו י' פסוקים לתלתא גברי ונמצא כי בקריאה נעשה תקנת משה ומה שתקן עזרא ע"ה ועוד אחז"ל כאשר הקריבו הנשיאים קרבנות היה אהרן עלב אמר בלבו או' לי שמא בשבילי נתרחק השבט שלי אמר הקב"ה לאהרן כיון שעברה חנוכת המזבח אתם לעולמים עשו חנוכה לכך נאמר בהעלותך מה כתיב למעלה מן הענין ויקריבו נשיאי ישראל חוץ מנשיאו של לוי ומי היה זה אהרן שנא' ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי והיה אומר אוי לי שמא בשבילי אין הקב"ה מקבל שבטו של לוי אמר לו הקב"ה אל תירא לגדולה מזו אתה מתוקן הקרבנות בזמן שבית המקדש קיים הם נוהגים אבל הנרות הם לעולם שנאמר אל מול פני המנורה וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם וכו' הנה נלמד מכל מאמרים אלו שכך הבטיח הקב"ה לענין הקרבנות ולענין הברכות ולכן מנהג יפה הוא לקרא בקרבנות הנשיאים להניח דעתו של אהרן ומה גם להתחיל בברכת כהנים לקיים מ"ש הב"ה לאהרן שהברכות שנתן לו אינן בטלות לעולם: ואיתא בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ו: וז"ל בבני בשבתא ובחמשי בשבתא בגין דקא נחתין בדרגין לתתא. דאינון כללא דאורייתא וכל אלו הדינים הם מבוארים כל אחד במקום הראוי לו

והם דברים פשוטים אין להאריך בהם כלל:

[א] לא נעלם מעין כל קורא מאחז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול י' אלפים ככר כסף בעבור ישראל ולכן הקדים הקב"ה השקלים דישראל דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים וסוד הדבר הוא מ"ש פ' בראשית דף י"ד: וז"ל כיון דאתקדש יומא אשתאר בריאה דרוחין דלא אתברי לון גופא וכי לא הוה ידע קב"ה לאעכבא לקדשא יומא עד דיתבררון גופין להני רוחין אלא אילנא דדעת טוב ורע אתער ההוא ס"א דרע ובעא לאתתקפא בעלמא וכו' כיון דחמא כך קב"ה אתער מגו אילנא דחיי נשיבו דרוחא ובטש באילנא אחרא ואתער ס"א דטוב ואתקדש יומא וכו' הנה למדנו ממאמר זה כי כל מקום דס"א רוצה להתגבר מקדים סטרא דקדושה להתגבר כדי שלא יחרב העולם והיינו סוד מאחז"ל לעולם הקב"ה בורא רפואה לישראל תחילה ואח"כ מכה אותם ולפי כי יש למעלה שקל הקדש שנא' פלס ומאזני משפט לה' וכנגד זה הם מאזני מרמה בס"א בסוד הטיקלא דעשיקת נשמתין כדאי' פ' משפטים והוא סוד להמן שרצה לחטוף נפשות של ישראל להשמיד להרוג ולאבד ולכן זכר לדבר ר"ח אדר הסמוך לניסן לאפוקי בזמן שהם שני אדרים כשחל להיות בשבת קורין פ' שקלים שהיא כי תשא בגימ' פן תחשוב בלבך כי מאי דהוה הוה וכבר נשתתק המן ומה גם ב"ה חרב ובטלו השקלים ולכן בא חיוב זה לנו לקרא פ' זו לתת הערה בלב האדם דאע"ג שנחרב ב"ה ואין עוד שקלים ומה גם שנשתתק המן ואין עוד צורך להקדים לקראת פ' שקלים ולכן יש לך לדעת כי מאחר שכל הדברים הנעשים למטה בעולם הגשמי יש להם שורש למעלה ולכן היה לבך כי עדיין שורש המן קיים הוא מאחז"ל בפ' מלחמה לה' בעמלק מדור דור אין לך דור שאין בו מאותו זרע פסול והקדוש ב"ה מאבדו מן העולם וזה נמצא מפני כי השורש עדיין היא קיים למעלה ס"א ולכן כדומה לזה ענין השקלים הוא ענין פדות נפשינו מיד אויב ומהטיקלא הנזכר ולכן על ידי קריאה זו מגביר סטרא דקדושה והיינו מ"ש כי תשא את ראש בני ישראל כד"א וה' בראשם עד ועשית כיור נחשת שנעשה במראות הצובאות של הנשים הכשרות שהיו מתקשטות בהם ומתראות לבעליהן

בפ' שקלים: [ב] בשבת שניה מוציאין ב' ספרים בא' קורא פ' השבוע ובשני קורא זכור את אשר עשה לך עמלק ומפטיר פקדתי את אשר עשה עמלק: [ג] בשבת ג' שהוא ט"ו באדר מפסיקין ובשבת ד' שהוא כ"ב לאדר מוציאין ב' ספרים באחד קורא פ' השבוע ובשני קורא פרשת פרה ומפטיר וזרקתי עליכם מים טהורים: [ד] בשבת ה' שהוא כ"ט באדר מוציאין ב' ספרים בא' קורא פ' השבוע ובשני קורא החדש הזה לכם ומפטיר בראשון באחד לחדש: [ה] חל ר"ח אדר הסמוך לניסן בתוך ימי השבוע אפי' בע"ש מקדימין לקראת פ' שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין בשניה כדי שתהא פ' זכור בשבת הסמוכה לפורים מלפניה ואם חל פורים בע"ש מקדימים לקראת בפרשת זכור בשבת שלפניו: [ו] הימים שראוי לקבוע בהם ר"ח אדר זבד"ו וסימן לשבתות ההפסקה זט"ו ב"ו ד"ד וב"יו כלומר כשחל ר"ח בשבת מפסיקין בט"ו בו וסי' זט"ו וכשחל ביום ב' מפסיקין בו' בו וסימן ב"ו וכשחל ביום ד' מפסיקין בד' בו וסי' ד"ד וכשחל

לבעליהן ומרבים פריה ורביה בישראל שהוא דוגמא אל השכינה השייא אבן שבא כמתעוררת כלפי מעלה על ידי מעשה התחתונים כדאיתא פרשת אמור בפסוק ופועל צדק דלדיקייא עבדין תשביעתא ומלבישים לשכינתא ומזיין לה מטרוניתא כמלא היות בקריאה זו התעוררות לסטרא דקדושה מזכה עד נקבה ובכן נמלא פדיון נפש הים שישראלי על כן יהיה רחם לעולם המתים. וזכר לזה הוא מה שיזה וזרקתי עליכם מים טהורים ומפטיר ויכרו יהוידע את הברית להיות לעם לה' כמש"ה והסירותי את לב האבן מבשרכם וכו' ועשיתי את אשר בחוקתי תלכו ולהיות יום שבת מוציאין ג' ספרים רמז לג' מדות שבהם נברא העולם שנאמר ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובאחד קורין פ' השבוע לרמוז על ענין השוה שהוא בשלימות ביום הזה שהיא מתחילה נפלה הקליפה כנזכר בהלכות פסח שנאמר כי נפול תפול לפניו והכפל הוא נרמז כי בכל שנה ושנה נופל ס"א והולך ומתמעט כנודע ליודעי חן עד זמן העתיד שנאמר יפקוד ה' על צבא המרום וכל צבאם יבול ונאמר וחפרה הלבנה ובושה החמה ס"מ ובת זוגו כנזכר בתיקונים ולכן נמי מורה שלימות בישראל ובשני קורין בר"ח נהורות כי כאשר זה נופל זה קם כמש"חז"ל קיסרין וירושלים אם יאמר לך אדם שחרבו שתיהן או שישבו שתיהן אל תאמן שנאמר אמלאה החרבה ולפי שנפל ס"א נתעלה סטרא דקדושה ואז תהיה לבנה במלואה שנא' והיה אור הלבנה כאור החמה וכן מלכות בית דוד שנמשל ללבנה כמש"חז"ל מתחדש ויהיה שלם כאשר ביארתי בפסוק הקטן יהיה לאלף. ודוד הוא הקטן וכן מורה התחדשות לישראל שנאמר בהם כי אתם המעט ובשלישי קורא מפטיר בפ' שקלים כאמור וע"י כל הענין זה נכנע ונשבר מטה הרשעים ומזל ישראל מתעלה שלכן נקרא חדש אדר כי השם גורם כמש"חז"ל אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות אלא שמות והיינו סוד מש"חז"ל שמות חדשים עלו מבבל וי"ה אף שמות מלאכים ולכן מלת אדר ר"ל כי אותו שנא' כלו כאדרת מתמעט אות תי"ו שמורה מות כדאיתא פ' פנחס וכן פ' בראשית בפ' ותרא האשה ונבאר אדר שנאמר והוו כעור מן אדרי קיט שנאמר ובית עשו לקש ונשארה חטה נקייה לקיים מש"ה וממחיתה כי לא תקרב אליך כדאיתא פ' בלק והוא חבירו לס"א וכדאיתא פ' משפטים באורך ולכן סטרא דקדושה ישלם ומתעלה היינו אדר מלכות ביום

ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד ואחר לכאחדם כעולם כמו ש"ב ואז יעלה מן הארץ היינו אך ממנא אדר ואות ר' רשעים יאבדו שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' וכו': [ב] בשבת שניה מוציאין שני ספרים באחד קורין פרשת השבוע להורות השלימות בהוה כאמור ובשני קורין זכור את אשר עשה לך עמלק והענין מ"ש בזוהר במילין ובעובדא אתער מה דאתער לעילא ולכן אז מתקיים מש"ה יזכר עון אבותיו אל ה' מה שעשה עשו עם אבותיו וחטאת אמו אל תמח מה שעשה עם אמו כמש"חז"ל יהיו נגד ה' תמיד ויכרת מארץ זכרם ארץ העליונה שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ומפטיר פקדתי אשר עשה עמלק לישראל היינו לישראל עליון דבעא לאעקרא את קיימא מאחריה ולכן נאמר תמחה את זכר עמלק וקרי ביה זכר נמי ושם נאמר ולא יהיה שריד לבית עשו: [ג] שבת שלישית שהיא ט"ו באדר מפסיקין ובשבת רביעית שהוא כ"ב לאדר וכו' ובשני קורא פ' פרה כי יהיה מזה רמז לאדם בהוה ומה גם לעתיד ושנה למעלה והנה בענין ההוה הוא מועיל לאדם לטהרו לפי כשם שאפר פרה היה מטהר את הטמאים במעשה כמו כן עתה מועיל בנפש אדם שהרי נאמר זאת התורה לעולה וכו' כי קריאת התורה מועיל במקום של הקרבן כך קריאת הפרשה מועיל בנפש אדם לטהר כמו האדם הנטהר ע"י אפר הפרה יהיה קדש ומורה על העתיד שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ונאמר בלע המות לנצח כדאיתא במדרש ושרפו באש את עורה ואת בשרה ואת דמה אלו דוכסין ואיפרכין ואיסטרטליטין שלה כמש"חז"ל לפי שמתגאה שנאמר ומילין לגד עילאה ימלל ולכן נידונית באש שנא' חזה הוית עד די קטילת חיותא וכו' ויהיבת ליקידת אשא ומפטיר וזרקתי עליכם מים טהורים וכן נמי יהיה למעלה סוד מ"ש פ' אמור דף צ"ח וז"ל למלכא דהוה ליה בר יחידאי אתא לזווגא לי' במטרוניתא עילאה מה עבדת אמיה כל ההוא ליליא עאלת לבי גנזהא אפיקת עטרא עילאה בע' אבני יקר שחרנהא וכו' לבתר עאלת לגבי כלה חמאת שולמתהא דקא מתקני עטרהא ולבושהא תכשיטהא אמרה לון הא אתקינית בי טבילה דמיין נבעין וכל ריחין ובוסמין סוחרני איגון מיין לדכאה לכלתי וכו' ולפי שבא נחש על חוה ופירשה נדה נאמר כטומאת הנדה היתה דרכם לפני וכן נאמר וזרקתי עליכם

עליהם מים טהורים : [ז] י"א דפרשת זכור ופ' פרה חייבים לקרותה מדאורייתא וכו' כי הנה ד' פרשיות כללו בהם נעשה ענין התעוררות למטה כדי להעיר לב. עם נדכה ונבזה בגלותו מאיגר רם לבירא עמיקא כמבחז"ל ידעו כי כי יש מקוה לישראל ומאן דמאיך יתרמי כי דיו. לעבד להיות כרכו שנאמר נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל ונאמר איך נפלת משמים הילל בן שחר ושם נאמר ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנפלת ונאמר ועבדו את ה' ואת דוד עבדי אשר אקים להם ולכן יש להחמיר ב' פרשיות אלו פ' זכור ופ' פרה לקרוא אותם בי' כי הנה פ' זכור שם נאמר תמחה את זכר עמלק ואחז"ל אין הכס שלם ואין הכסא שלם עד שיכרת זרעו ובזה אנו בטוחים כי כן נשבע הקב"ה שנא' כי יד על כס יה וכו' ואחר כך עתיד הקב"ה לטהר אותנו וזה יהיה אחר קיבוץ גליות והתחיה שנאמר בלע המות לנצח "ילדק "הטהרה "ותחזק "הקדושה כל הכתוב לחיים :

ובשהל ביום ו' מפסיקין בשתי שבתות ב' בו וי"ו בו וסי' ובי"ו : [ז] י"א שפ' זכור ופ' פרה אדומה חייבים לקראתם מדאורייתא לפיכך בני הישובים שאין להם מנין צריכים לבא למקום שיש מנין בשבתות חללו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא :

סליק הלכות חנוכה

הלכות מגילה

[א] יתחייב היודע והמשכיל הנס וענין זה התענית כי לא נעלם מעין כל קורא מ"ש בזוהר פ' תרומה ענין האכילה שאוכל האדם כי הסוד שלה הוא העלאת האור מלמטה למעלה בסוד אור חוזר וכן הוא מבחז"ל כי האכיל' הוא דוגמת הקרבן ולכן מתחייב מזה כי כמו שבשעת הקרבת הקרבן נמצא שם ג' בחינות כהנים בעבודתם לויים בשירם וישראל במעמדם כך בשעת האכיל' ימצא ג' בחינות אלו כי ענין המעשה הנגלה באכילה צריך להיות בכונה דוגמת שהי' מכוין הכהן בשעת הקרבת הקרבן וכנגד שיר הלויים בא מזמור אלהים יחננו וכו' ואח"כ ברכת המזון לעומת ישראל במעמדם וע"י כן נחשב האכיל' בסוד הקרבן כי אותם אידים הטבעיים שעולים אל המוח הוא בסוד ואד יעלה מן הארץ ואח"כ ע"י הפועל הנעשה במוח והשקה את כל פני האדמה (בראשית ב) ר"ל חיבור שני המוחין הנקרא את כל השקה פני האדמה ע"ד מחז"ל האשה טוחה פניה בקרקע ואמנם ביום התענית אוהו חלק הנברר מן המאכל הקודם אשר נעשה חלב ודם הוא המעלה הכח שלו למעל' והוא גורם הפועל הנעשה במוח ומוריד כח לכל האיברים ולכן לפי שהמעור' התחתון הוא דבר מזוקק ונקי ולכן גם השפע הנמשך מלמעלה הוא ענין דק רוחני ובזה יובן מאמר הנזכר פ' תרומה בענין ג' מיני מזון הם ע"ש ולכן התענית הוא חשוב יותר מן האכילה דאלו האכילה הוא בסוד דין ופעולת התענית הוא בסוד החסד ולכן נקרא חסיד כמבחז"ל בפ' גומל נפשו איש חסד הוא כוד מ"ש בזוהר איש איש שנא' איש מלחמה ויש הנקרא איש חסד ואמנם יש חילוק בענין התענית כי הנה יש ארבעה תעניות שהם נעשים מפני הצרות שהגיע לאבותינו ויש תענית שהוא לטובה כגון שמתעני' הבכורות ע"פ וכן המתענה לאכול מלא לתיאבון וכן המתענ' קודם חג השבועות שהוא דוגמא מה שהתענו דור המדבר קודם קבלת התורה וכן תענית אסתר הנס כי כפי הנרא' דרך אחר להם בענין התועלת הנמצא מהם מ"מ יש הפרש ביניהם כי הנה אותם התעניות הם לענין תיקון וכפרה על מעשים הרעים אשר נעשו בזמנים ההם אמנם אלו התעניות הם זכרון לנס הנעשה בימים ההם זהו כפי פשוטו ולכן גם כן יהיה הסוד שלהם כפי דרך זה כי הנה אותם התעניות לום הרביעי ולום החמשי וכו' התכלית שלהם יהיה להתכוין בהם להכניע החומר של האדם כי ממנו ימשך כל חטאת האדם ומזה ימשך התגברות הלורה הקדושה וכן כמי יהיה בערך זה הכנעת שורש החומר שהוא סטרא אחרא כדאיתא פ' שלח לך רוחא מעם רוחא דקודשא וכו' בסרא מסטרא אחרא ולכן נאמר הכסיל חובק את ידיו ואוכל את בשרו ולכן הקדושה עליונה מתגברת ומתייחדת בשורשה ואמנם שאר התעניות האמורים נמצא בהם תוספת טובה כי בעבור התענית נוסף עוד להטהר חלק החומר שלכן אז דור המדבר ע"י שהתענו נזדכך החומר שלהם וכאשר קרבו לפני הר סיני פסקה זוהמתן ומזה מובן לשאר התעניות הנזכר ומה. גם כי בזמן אסתר הוא דוגמא לקבלת התורה כדאיתא פ' ר' עקיבא מ"ד ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית וכו' א"ר אחא מכאן מודעא רבא לאורייתא ואף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש שנאמר קימו וקבלו היהודים וא"כ מכאן נלמוד בתחלה כי בחנוכה ופורים מותר להתענות לפניהם ולאחריהם כי הנה השפע והאור' הנמצא בהם הוא לפי שע' וכאשר נתבאר בענין הפסח כי להיות האור' עצמית וגדולה לכן אין נופלי'

תרפ"ו · דין תענית אסתר ובו ג"ס :

[א] בחנוכה ופורים מותר להתענות לפניהם ולאחריהם:
[ב] מתענין בי"ג באדר ואם חל פורים בא' בשבת מקדימין להתענות ביום ה' : [ג] יש מתענים ב' ימים זכר לתענית אסתר :

חייב

על

על הניסים ואין מתענין אבל בזה מתענים ולענין התענית שמתענין בי"ג, נראה הדבר מובן דאע"ג כי התענית נעשה בימי מרדכי היה כדי לזרק כעין שנהנו מסעודת אחשורוש כנזכר במקומו מכל מקום נמצא שהי' דוגמא למה שהתענו ישראל דור המדבר לקבלת התורה כדאי' בפר"א שהתענו ג' ימים כמו כן התענו בתענית אסתר והועיל לקבלת התורה ולכן יש מתענים ב' ימים והם זכר לתענית אסתר ובלי ספק כי העושה כן מנהג יפה הוא ויש מתענין ג' ימים כי כן היו ג' ימים של תענית שנאמר ויהי ביום השני' ותלבש אסתר מלכות:

[א] **שאלו** בגמ' מפני מה אין אומרים הלל בפורים ורבו בזה בעלי תשובה ולמ"ד קריאת המגיל' זה הוא הלילא והנה ע"ד זה היה משמע כי אין ראוי לקראת המגילה בלילה והוא דוגמא אל ההלל שהוא נקרא ביום ולא בלילה אמנם כאשר נתבונן מה שאחז"ל כי כל המועדות הם בטלים לעתיד לבא חוץ מן הפורים שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם והם ז"ל ג"כ אמרו כי יציאת מצרים לא תעקר ממקומ' רק שבגאול' העתידה תהי' עיקר ויציאת מצרים טפלה לה ולכן בא ההיקש ביניהם כי כמו שבגאולת הפסח אנחנו אומרים הלל גמור בלילה כדמוכח מן הזוהר פ' אמור הובא במקומו כך בפורים נמי צריך לקרות המגיל' נמי בליל' במקו' ההלל ושנותה ביום ואמנם יש הפרש בין זה לזה כי הנה הלל שאנו אומרים בכל זמן צריך לאומרו מעומד כנודע אמנם קריאת המגיל' אינו כן כי אין חיוב לקראת אותה מעומד והטעם לזה הוא מה שנתבאר בזוהר בכמה מקומות כי כל הדברים שהם מעלמא דדכורא אנו אומרים אותם מעומד כי כן דרך הזכר להיות מעומד ואמנם כל הדברי' שהם מעלמא דנוקבא הם נאמרי' מיושב כאשר יבא לקמן ולכן זה יהיה ההפרש בין קריאת ההלל ובין קריאת המגילה כי הנה קריאת הלל הוא מעומד מפני שהוא מעלמ' דדכורא כי משם אנחנו ממשיכים אור ושפע למטה משלש עשרה מדות של רחמים שהם נרמזים בפסוקים מן המצר קראתי יה וכו' כנזכר באדרא רבא הסוד שלהם ולכן אנו אומרי' אותם מעומד להמשיך אותם למטה אמנם קריאת המגילה הוא מעלמא דנוקבא אור הנגלה ומתפשט משם לעולמות למטה ולכן נקרא מגילה מטעם האור המתגלה שלכן נקרא מגילת אסתר דהיינו כי מבחינת אסתר שהוא לשון הסתרה נתגלה זה האור ויוצא משם אל שבע הנערות שלה כאשר יבא לקמן ולכן קריאה של לילה זמנה כל הלילה כמו שהיינו דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה מפני כי אותו האור

תרפ"ז · חיוב קריאת המגילה ובו שני סעיפים:

[א] חייב אדם לקראת את המגילה בלילה ולשנותה ביום ושל לילה זמנה כל הלילה ושל יום זמנה כל היום מהנץ החמה עד סוף היום ואם קראה משעלה עמוד השחר יצא: [ב] מבטלים ת"ת לשמוע מקרא מגילה ק"ו לשאר מצות של תורה שכולם נדחי' מפני מקרא מגילה שאין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברים שהפוגע בו קוברו תחילה ואחר כך קורא:

ברכים

המגלה הוא מתמיד והולך כל הלילה וכן נמי קריאה של יום זמנה כל היום מפני כי כן אור זה המגלה הוא מתמיד והולך כל היום ואם קראה משעלה עמוד השחר יצא מפני כי כן נקרא השחר אילת השחר כמו שאמרו חכמים זכרונ' לברכה בפסוק למנצח על אילת השחר והבן: [ב] מבטלים ת"ת לשמוע מקרא מגילה לפי כי הנה אמרו חכמים זכרונם לברכ' נובלת חכמה של מעלה תורה אם כן החכמה של מעלה עדיף טפי והנה ענין המגילה הוא מן החכמה של מגיל' אשר מתגלה האור שלה למט' כאמו' ולכן מתחייב לבטל ת"ת מפני מקרא מגילה לפי כי מקרא מגילה הוא גורם הגילוי של חכמה העליונה ולכן עדיף טפי ומכל שכן המצות של תורה שכולם הם נדחים מפני מקרא מגילה מפני כי המצות הם בסוד האיברים של תורה דוגמת האיברים של אדם ולכן כולם הם נדחים מפני מקרא מגילה והוא כי הנה על ידי מקרא מגילה שהוא המשכת האור של חכמה העליונה הוא נמשך הארה לכל האיברים כי הנה זה הוא מחלוקת ר"א ור"י חד אמר חכמה בלב וחד אמר חכמה בראש ובביאורי על התורה ביארתי מאמר זה כי מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי כי לעולם החכמה בראש במוח רק שהוא מתפשט בלב מצד הפנים ומצד האחור יורד בדרך חוט השדר' כנודע עד שיוצא מפי האמה ולכן אסור ללמוד תורה לערל לב ואין לך דבר שהוא נדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברים והענין בקיצור כי הנה שני מיני מתים הם הנרמזים בסטרא דקדושה ואין אני בביאור מת של סטרא אחרא כי כבר ביארתי אותו בפי' מגילת רות היינו הוצאת המת שהוא קודם להכנסת כלה אמנם בזה מתבאר ענין שני מיני מתים האחד הוא מת שיש לו קוברי' הוא בסוד מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה אין התורה מתקיימת אלא במי שממית את עצמו עליה שנאמר זאת התור' אדם כי ימות באהל ומת זה יש לו קוברים רבים והם בניו אמנם ימצא מת מצוה שאין לו קוברים הוא מה שבגינו המשמש והרגישה האשה וכו' אינו פורש מיד וכו' אבל נועץ צפרניו בארץ עד שהאבר מת ובזה יובן למה נקרא מת מצוה דמדקאמר מת שאין לו קוברים מובן אמנם הרצון לומר כי בענין המיתה נעשה מצוה ואז אין לו קוברים לפי כי מפני עון התחתונים נעשה ענין זה כדאיתא פרשת בלק דף קצ"ז · וז"ל ובשעתא דההיא סליקת למלקט תפנוקין ועידונין ואשתכח בהו מומא בישראל כדין מטי לה טיפה כחרדל ואעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכו' ולפי כי מת זה הוא סיבה אל העדר גלוי האור של המגילה ולכן הפוגע בו קוברו תחלה לפי כי ע"י מעשה המצוה הוא גורם תיקון למעלה כי לכן

תרפ"ח · דין כרכים המוקפים חומה ובו ח' סעיפים :

[א] כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון אפילו אינן מוקפים עכשיו קורין בחמשה עשר אפילו אם הם בח"ל ואפילו אין בהם עשרה בטלנים והוא שהוקף ואחר כך ישב או שישב תחילה על דעת להקיפו אחר כך לאפוקי כשנודע שישב תחילה ע"ד שלא להקיפו : [ב] וכן הכפרים הנראים עמהם אפילו אינם סמוכים כגון שהם בהר או שסמוך להם אפילו אינם נראים עמהם כגון שהם בעמק ובלבד שלא יהיו רחוקים יותר ממיל ובשושן אף על פי שאינה מוקפ' חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו מפני שנעשה בו הנס : [ג] כפרים ועיירות גדולות וכרכים שאינם מוקפי' חומה מימות יהושע

נעשה הי או יהיה בסוד מה ששנינו המשמש נאבר מת וכו' ואחר כך קורא להוציא ולגלות אותו כאור המתגל' הא"כ :

[א] לא נעלם מעין כל קורא כי זה שאמרו חכמי' זכרונם לברכה בכרכים המוקפי' חומה מימות יהושע בן נון כי כן תיקנו לתת כבוד לארץ ישראל לפי כי אז היתה חריבה ואמנם מכל מקום מאחר שידענו כי חכם עדיף מנביא לא יתכן לומר כי כך תיקנו לסיבת דבר זה בלבד ומה גם שעדין היה להם סנהדרין ולא נפסקה הנבואה מהם עד חרבן בית שני ולכן צריך לתת טעם לתקנ' זו כי לא דבר רק הוא ולכן אקדים מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה פני יהושע כפני לבנה והנה בזה ימצא שני פירושים והם אמתיים זה יצא ראשונה כי מאחר שהם מכנים יהושע ללבנה לכן יהי' בערך נקבה המקבל מן הזכר שכן הלבנה מקבלת אור מן השמש ולכן יהיה מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה שרוי בלא אשה שרוי בלא חומה שנאמר נקבה תסובב גבר ובכן יהיה מה שאמר כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון הם הבחינות של הזכר שהם מוקפים מן המדות של הנקבה ומפני כי על הסתם תמיד הנקבה היא קצרת הקומה כי לכן זה היה מדתה בזמן הבריאה אפילו למ"ד פרצוף היתה הרי נאמר ויקח אחת מצלעותיו ולפי כי לפעמים ימצא שהאשה היא ארוכה בהשואה אחת עם הזכר אשר לכן קטרגה הירח לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד ולכן נמי ימצא כי יש בדברי' המוקפי' חומה מימות יהושע בן נון ויש שאינם מוקפים והיינו כאשר הנקבה היא קצרת הקומה כי אז אינה חומה רק למדות האחרונות של הזכר ויש בזמן כי הם שוים כאמור שני מלכים משתמשים בכתר אחד ואז נעשית חומה לכל המדות שלו והוא סוד מה שאמר הכתוב אחות לנו קטנה וכו' אם חומה היא וכו' ואם דלת היא ובכן והנה כרכים הללו הם בסוד ארץ ישראל שהוא בעולם העליון ואמנם גם ימצא ענין זה בח"ל כי הנה העולמות התחתונים הם בסוד חוצה לארץ שהם עלמא דנוקבא כי כמו שהירח הוא מאיר לעולם כך הירח העליון הוא מסבב ומקיף לעולמות כולם ואם תבין סוד המעשה תשכיל על ענין זה והנה ענין עשרה בטלנים הוא דבר גדול והענין מה שאמר בזוהר פרשת ויקהל דף ר"ד וז"ל תלמידי חכמים רזא עילאה דמלה כל אינון שית יומין קיימא מלה דכולא אתאחדא ברזא דחד נקודה וכו' תא חזי אית יומים ואית יומים ימי חול כמה דאתמר ואלין וכו' ימי השבת דאינון ימי השבוע קיימין לישראל וכו' ואיתא

בתיקונים וז"ל שית ספיראן מקננן במט"ט ביצירה ולכן הנלמד מזה הוא כי אלו השש ספירות עליונות אשר הם מקננים שם הם מתלבשים באותם המדות אשר ביצירה והוא סוד מה שאמר הכתוב עיר קטנה ואנשים בה מעט כאשר ביארתי זה בפירוש קהלת והנה מפני כי העולם מתנהג ע"י המדות של היצירה שהם ימי החול לכן הספירות העליונות אשר הם מתלבשים בתוכם אף על פי כי הם עיקר נקראי' בטלנים בערך כי ההנהגה היא נפעלת על ידי המדות החיצוניות אשר שם ולכן אמרו חכמים זכרונם זכרונם לברכה כל עיר שאין בה עשרה בטלנים אסור לדור שם ומכאן תלמוד כמה שכר הבטלני' המתעסקי' עם הציבור שהם יונקים מאותם ימים פנימיים דקיימין לישראל ולכן מזה תבין גם לעולם האצילות שלכן היה מצטער ריב"ל שלא עסק בצורכי ציבור ואמנם היות עשרה ומאמר זה אמר שית ספיראן אין זה מקום ביאורו ואמנם כבר אמרו חכמים זכרונם לברכה אין קדושה פחותה מעשרה ואמנם אף על גב שנתבאר הענין בעולם היצירה כך הוא הענין בכל עולם כי יש עשרה אורות שיורדי' מלמעלה והם מתלבשים שם והנה מבואר מזה כי הכרך שהוקף מימות יהושע אף על פי שאין שם עשרה בטלנים מאחר שהוקף ואחר כך ישב קורא בחמשה עשר כי אז לבנה במלואה וכן נמי ישב תחלה על דעת להקיפו כי כן העיקר הוא המקיף כי כן לעולם הוא שקדם בתחלה אמנם ישב בתחלה על דעת שלא להקיפו כי זה הוא נקרא כפר כדלקמן : [ב] וכן כפרים הנראים עמהם וכו' הנה נתבאר בהלכות הפסח כי בכל עולם יש שם היכלות של הקדושה כדאיתא פ' בראשית ופרשת פקודי באורך והנה על ידי הקדמה זו תראה כי הם שלשה בחינות : [ג] כרכים ועיירות גדולות וכפרים והנה נתבאר כי הכרכים המוקפות חומה מן הראוי הוא שיקראו המגילה בחמשה עשר מפני כי אז הלבנה היא במלואה ואז הוא בהשואה עם השמש בסוד נקבה תסובב גבר והכרכים שאינם מוקפות חומה קורים בארבעה עשר מפני כי אין הם שלימים מחומה זו אמנם הכפרים שהם בחינת ההיכלות אשר שם יש בהם הפרש כי יש מהם הנראים עמהם של הכרכים המוקפים חומה כגון אותם ההיכלות העליונים אפילו שאינם סמוכים כגון שהם בהר היינו שהם עליונים כאמור או שסמוך להם אפילו שאינם נראים עמהם כגון שהם בעמק קורין עמהם מאחר כי יש להם הנאה מכרך המוקף חומה כי גם להם נמשך אותה האורה ובלבד שלא יהיו רחוקים יותר ממיל וסוד המיל נתבאר בענין תחום

שבת

יהושע בן נון קורין בי"ד: [ד] כרך שהוא ספק אם הוקף בימי יהושע אם לאו קורים בי"ד ובט"ו ובליליהן ולא יברך כי אם בי"ד שהוא זמן קריאה לרוב העולם: [ה] בן עיר שהלך לכרך או בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו לחזו' למקומו בזמן קריא' ונתעכב ולא חזר קורא במקומו ואם לא היה בדעתו לחזו' אלא לאחר זמן הקריא' קורא עם אנשי המקום שהו' שם: [ו] יום ט"ו שחל להיות בשבת אין קורין את המגילה בשבת אלא מקדימין לקרותה בע"ש וגובים מעות מתנות עניים ומחלקים אותם בו ביום וביום שבת מוציאין ב' ספרים ובשני קורים ויבא עמלק ואומרים על הניסים ואין עושים סעודת פורים

שבת כי משם ואילך שולטים הקליפות ואין שם היקף ובשושן לאע"פ שאינה מוקפת חומה וכו' הנה שושן יש בה תרתי ריעותא חדא היא שהיא ח"ל ועוד כי אינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון ואע"פ כן קורין בט"ו והענין כי הנה נתבאר בתיקונים דף ל"ו · וז"ל כגוונא דאיהו מלכות קדישא כך איהו מלכות חייבא וכו' באלין קליפין אתלבש קב"ה ושכינתיה לקיימא בשכינתיה ומלכותו בכל משלה ולקיימא ביה כי מלך על כל הארץ אלהים עכ"ל עוד לקמן קליפין דיליה לעילא אינון לבושין מכמ' נהורין דמכסון אתפשט קב"ה ואתלבש באלין אחרנין בגין לנטר לישראל דאינון מתלבשין באלין קליפין וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי השכינה מתלבשת באותם הקליפות כדי להגן על ישראל והוא סוד אסתר הנמלאת בשושן להנקם משמן ובניו כאשר יבא לקמן ולכן ימלא לה שלימות זה שקורים בט"ו הואיל ושם נעשה הנס לכן שם ימלא לה ענין שלימות רע שהיא למעלה וזה יהיה כונת הפ' כשושנה בין החוחים כן רעיתי העליונה: [ד] כרך שהוא ספק אם הוקף בימי יהושע הדבר מבואר ע"פ ההקדמות הנ"ל כי מאחר כי כל הדינים אלו יש להם שורש למעלה לכן בענין שהוא ספק אין לברך דהוי ברכה לבטלה ומה גם עתה:

[ה] **כבר** נתבאר למעלה בהלכות פסח כי בכל העולמות העליונים יש מקומות ומושבו' לבני האדם ויש מקומות הנקרא עיר כדאיתא פ' פקודי דף רכ"ז · וז"ל בגזרת עירין פתגמא אמאי אקרון עירין בגין דקיימי כולהו בהאי עיר עיר ה' צבאות כל אינון היכלין כל חד וחד אקרי עיר וכו' ובפ' יתרו דף פ"ע ונתתי להם בביתי וכו' שמא דקב"ה בית אקרי וגו' אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך ולכן מזה מובן כי יש מקום הנקרא עיר ויש הנקרא כרך וכן כפר וזה שייך בכל עולם ומה גם מעולם לעולם כדאי' בתיקונים כי מושב הנפשות הוא בעולם העשיה ומושב הרוחות הוא בעולם היצירה והנשמות הם בעולם הבריאה ובכן יבא הדין מבואר על הקדמה אמיתית זו והכי קאמר בן עיר שהלך לכרך וכו' כי הנה איתא בזוהר פ' ויקהל דף רי"א · וז"ל בההוא פתחא דאמצעיתא דרקיעא וחד עמודא דקאים באמצעות גנתא בההוא עמודא סלקין לעילא בגו ההוא פתחא דרקיעא וביה אחרניה את ענן ועשן ונוגה וכו' אבל ענן ועשן אלין מלבר ונוגה מלגאו ודא איהו לחפיא על אינון דסלקין לעילא דלא יתחזון מקמי אינון דיתבין לתתא וכו' ואינון ד' אנפין יהבין קלא ולית מאן דישמע ליה בר אינון נשמתין דאתחזון לסלקא ואינון מתכנשין תמן וסלקי לון אילין ד' אנפין ועאלין לון לגו בגו ההוא עמודא וכו' כדין נשמתין סלקין בההוא פתחא עד דסלקין לגו עגולא דסהרא וכו' ואיתא בגמ' בענין שמואל ע"ה עד י"ב חדשים הנשמה עולה ויורדת ומזה הדין לאחר החלקים של רוח ונשמה כאשר נתבאר בהלכות הפסח בענין שכירות הבתים באורך ולכן יאמר בן עיר שהלך לכרך דהיינו שהלך מג"ע הארץ למעל' ובן כרך שהוא היה למעלה והלך לעיר לג"ע הארץ וכיוצא מעולם לעולם וכמשחז"ל לצדיקי' אין להם מנוחה אלא מוליכים אותה מישיבה לישיבה שנאמר ילכו מחיל אל חיל ולכן הדין הוא אם עתיד לחזור למקומו בזמן הקריאה נתעכב שם לאיזו סיבה ולא חזר קורא במקומו כי הנה כפי כח המסור בידו כך יכול להמשיך ולגלות אותו האור הנמשך ומתגלה בימים הללו ואם לא היה בדעתו לחזור אלא לאחר זמן הקריאה אז הוא קורא עם אנשי המקום שהוא שם כי זו כחו לאלהיו ותו לא: [ו] יום ט"ו שחל להיות בשבת אין קורין וכו' הנה נתבאר למעלה כי ענין המגילה הוא אור חדש המתגל' באותו זמן דווקא משא"כ בשאר ימות השנה ולכן אנו עושים קריאת המגילה ושאר המצות הנעשות בו ביום כדלקמן ואמנם יום השבת לא יתכן להגלות אור זה מפני כי בזמן הבריאה אז חזרו אדם וחוה פנים בפנים שנא' ויביאה אל האדם ואחז"ל קשטה ככלה בכ"ד קישוטין כמנין ויביאה ולכן זה הוא אות לבני ישראל כי כן למעלה כך נעשה בכל שבת ונוסף עוד כי כן נקר' קדש שנא' ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם ולכן יום ט"ו אע"ג כי אז הלבנה במלואה מאחר שהוא יום שבת אין קורין את המגילה דקים ליה בדרבא מניה אלא מקדימין לקרות' בע"ש מפני כי אז נעשה תועלת להוציא אותה האר' של המגיל' וגובים מעות מתנות עניים ומחלקים אותם בו ביום לפי כי ענין הצדק' הוא מלוה שהוא מועיל בכל זמן ומה גם עתה כאשר יבא לקמן במקומו בע"ה וביום שבת מוציאין שני ספרים ובשני קורים ויבא עמלק כי כל זה הוא גורם תוספת גילוי האור ביום השבת ולכן אומרים על הניסים בהודאה כדי להמשיך שפע ואור מלמעל' עד שם אמנם אין עושים סעודת פורי' עד יום אחד בשבת ולפי הנראה הטעם הוא כדי שלא לערב סעודה זו עם סעודת שבת ע"ד מ"ש בזוהר פ' אמור על ענין סעודת י"ט כאשר הוא ביום אחד בשבת אם עושים סעודה שלישית של שבת מפני כבוד י"ט ושם נאמר כי אין נדחה סעודה שלישית אמנם סעודה זו מאחר שאין נעשית בלילה כמ"ש סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ולכן היא נעשית ביום אחד בשבת אמנם עוד יש טעם בדבר מפני כי הנה אותם הדברי' שעושים בשבת כגון קריאת התורה פ' ויבא עמלק ומה שאומרים על הניסים הוא המשכת שפע ואור מעולם העליון למטה ולכן נעשה ביום השבת אמנם ענין של אכילה

ושתיה

פורים עד יום אחד בשבת : [ז] המפרש בים והיוצא בשיירה ואינו מוצא מגיל' להוליך עמו יקראנה בי"ג או בי"ב או בי"א בלא ברכה ואם א"א להמתין עד ימים הללו י"א שקורא אפילו מתחילת החדש : [ח] בן עיר שהיה בספינה אי בדרך ולא היה בידו מגילה ואח"כ נזדמנת לו בט"ו קורא אותה בט"ו :

תרפ"ט · שהכל חייבים בקריאת מגילה ובו ו' סעיפים :

[א] הכל חייבים בקריאתה אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררים ומחנכים את הקטנים לקראתה : [ב] אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יצא ידי חובתו והוא שישמע מפי מי שהוא חייב בקריאתה לפיכך אם היה

ושתיה הוא למטה כך אחז"ל עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה ולכן מניחין מצוה זו לאחר השבת ועוד יש טעם שלישי לפי שחייב אדם לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כי ענין זה הוא צורך לש"א כאשר יבא לקמן כנזכר ואז בשבת בל יראה ובל ימצא ס"א ואין ראוי להקדים ביום שני לתת להם כח זה לפי שהוא מתבטל תכף ביום שבת ואין הרצון לבטל אותו לגמרי ולכן המצוה הוא ביום אחד בשבת מכל הסיבות האמורות : [ז] המפרש או היוצא בשיירא וכו' הנה חז"ל למדו ענין זה ממש"ה בזמניהם כדאי' במגילה ולכן זמנים רבים תיקנו להם חכמים. והם ה' כנגד אות ה' נוספת של בזמניהם והענין כי להיות כי המגילה זו היא נקרא מגילת אסתר וכבר אחז"ל. אסתר קרקע עולם היתה וכבר נודע כי אות ה' כינוי אל הנקבה ולכן אות ה' זו של בזמניהם משמש לכל אלו הזמנים להמשיך אור משם לכל העולמות ע"י הקריאה וגם שנאמר שאין כח בקריאה זו להמשיך כל כך שפע מפני שהוא יחיד וגם שהוא שלא בזמנה מ"מ הוא מועיל ומטיב לעצמו לשלימות נפשו דלא גרע מכל המעשה אשר יעשה אותם האדם ואף אמנם קורא בלא ברכה לפי כי הברכה הוא המשכת אור יותר עליון בסוד מש"ה על כל מוצא פי ה' יחיה האדם ולכן קורא אפי' מתחילת החדש מפני כי כן יש הארה משככה ר"ח אדר כדלקמן. : [ח] בן עיר שהיה בספינה וכו' ואח"כ נזדמנה לו מגילה קורא בט"ו מפני כי כן אז הוא זמן ההארה העיקרית כנ"ל :

[א] **הגה** נתבאר למעלה ענין קריאת המגילה כי זה הוא המשכת אור העליון למטה לכל העולמות כל א' כפי מדרגתו ולכן בא החיוב על הכל בקריאת אנשים ונשים וכו' כי הנה נתבאר למעלה בפ' עיר קטנה ואנשים בה מעט כי הנה עיר קטנה מדבר על המדה האחרונה אשר המדות הנמצאים בה הם מכונים לאנשים מפני כי הם בסוד עולם הזכר אמנם משם ולמטה הם בסוד עלמא דנוקבא ולכן הם מכונים לנשים ראשונה יהיה אותם שהם בעולם הבריאה אשר שם הם שבע עולמתן דמטרוניתא כאשר מפורש בזוהר בסוד שבע הנערות של אסתר ונוסף עוד בעולמות למטה אשר הם מכונים לנשים כדאיתא בזוהר פ' שמות בפ' איש וביתו באו מאן דמקבל מאחרא אקרי ביתא דיליה כי המשפיע הוא בסוד זכר והמקבל הוא בסוד הנקבה ואמנם בחינת הגרים יהיה בסוד עולם העשיה והוא מ"ש בזוהר פ' יתרו בפ' ויבא יתרו וכו' אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלהים ושם נאמר דף ע' וז"ל ת"ח מה כתיב

הכא ביתרו וכו' כיון דכתיב אל משה אמאי כתיב אל המדבר אלא עיקרא דכלא למה דהוה אתי אל המדבר ומאן איהו הר האלהים דלא איהו אתר לגיורי לאתגיירא וכו' אל המדבר הוו אתיין דאיהו הר האלהים לאעבד נפשייהו וכו'. נמצא שלמדנו ממאמר זה כי הגר הוא נאחז מעולם התחתון וכן נמי עבדים משוחררים הם בסוד מט"ט עבד טוב שהוא משוחרר מס"א כל אלו הם מחוייבים לקרוא המגילה מפני כי אור נגה עליהם וכאמור לעיל דין כרכים ועיירות גדולות וכפרים והנה האנשים כאלו הם היושבים במקומות הללו ונהנים מן האור ולכן הם חייבים בקריאת' ומחנכים את הקטנים לקרותה כי הנה קטנים אלו הם בסוד וכל בניך למודי ה' ולפי כי גם יש להם הנאה מאור זה לכן ראוי לחנך אותם ומה גם כי אלו הם בסוד ונער קטון נוהג בם ועכ"ז מחנכים אותם שנאמר חנוך לנער על פי דרכו : [ב] אחד הקורא ואחד השומע וכו' הנה לפי הנראה כי השומע גרוע מן הקורא מפני כי הדיבור הוא עשה רושם משא"כ בענין השמיעה אשר לכן הדיבור של חול נאסר בשבת שנאמר ודבר דבר וכדאיתא בזוהר כי הדיבור אתער לעילא ועשה רושם כדאי' פ' אמור בפ' ה' נתן לי לשון לימודים כי ע"י הדיבור אתערו קדישי עליון אמנם כאשר נתן לב על ענין השמיעה רעה שנאסרה מאד שנאמר לא תשא שמע שוא והסיבה לזה מפני כי השמיעה הוא נכללת בכל האיברים כמשאחז"ל בפ' שמעו ותחי נפשכם כי האזן הוא כמו קיקן לכלים כי כלם מתגמרים בו ובענין זה היא חשובה יותר מן הדיבור שלכן בק"ש צריך להשמיע לאזניו כי הנה כח הדיבור הוא נכנס באזניו ומתפשט בכל האיברים ועושה בהם רושם כאלו דבר ידבר הוא כי הנה ע"י הדיבור מתקדש האדם דאיהו אתער קידושין עילאין עליה אמנם בלי ספק כי אותו המברך וקורא הוא המעורר הקדושה העליונה והיחוד והתועלת הנמשך מקריאה זו הוא הפועל באדם הקורא ובאדם השומע כולם בהשואה אחת ולכן יוצא ידי חובתו אמנם צריך שישמע מפי מי שהוא חייב בקריאתה כי הנה החיוב הוא ענין הארת אור הקדושה מזמן קבלת התורה שנאמר ועתה אם שמע תשמעו בקולי וכו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וכאשר קיימו וקבלו היהודים עליהם תורה ומצות בא עליהם החיוב זה לעשות המצות ומילא משמע שקנו אותה קדושה כי לכן הוא נוסח הברכה שתקנו חז"ל אשר קדשנו במצותיו וצונו ולכן מי שהוא חייב בקריאתה יש בו אותו כח של קדושה להיות פועל בקרב איש ולב עמוק כח הקדושה ולפי כי

היה הקורא חש"ו השומע ממנו לא יצא וי"א הנשים אינם מוציאו' את האנשים: [ג] אנדרוגינוס מוציא מינו ולא שאינו מינו טומטום ומי שחציו עבד אפי' מינו אינו מוציא: [ד] השומע מגילה ממי שהוא מודר הנאה ממנו יצא: [ה] מקום שאין מנין אם אחר יודע והאחרים אינם יודעים אחד פוטר את כולן ואם כלם יודעים כל אחד קורא לעצמו: [ו] מנהג טוב להביא קטנים וקטנות לשמוע מקרא מגילה:

קורא

לא ימלא אדם על הארץ מזמן חטא אדה"ר בלי עון כמש"ה כי אדם אין צדיק בארץ אשר לא יחטא ומה גם כי ישראל שבו על חטאת האדם על ידי מעשה העגל כמשמז"ל בפסוק והמה כאדם עברו ברית ולכן אין דבר המטהר את האדם מאותו עון כי אם מעשה המצות ומה גם כי כל אדם הוא קרוב אל החטא כאמור ולכן חז"ל נשתמשו בלשון זה של יוצא ידי חובתו שהנה שיחת תלמידי חכמים צריכה תלמוד להודיע מתוך דבריהם כי על ידי מעשה המצוה יוצא חובתו רצה לומר נמלט מן החוב של העון הנמצא בו אדמים עם יבנים לפיכך אם היה הקורא חרש או שוטה או קטן כי אין בהם כח החיוב שהוא חלק הקדושה הנזכר אין בהם כח להוציא את השומע ידי חובתו דהיינו לטהר אותו מן העון שהרי על עצמו הצלתי שיועיל מפני כי אלו יצאו מן הכלל של ישראל שאמרו נעשה ונשמע שעל ידי כן נתקדשו מאז במצות ומאחר כי אלו אינו שייך בהם ענין זה שהרי שהחרש אין מתקיים בו חלק של נשמע ושוטה וקטן אין שייך לקיים בעצמו נעשה ולכן השומע מהם לא יצא כאמור וי"א שהנשים אין מוציאות את האנשים מפני כי הוא יאמר כי חיוב הנשים הוא כי הנשים הם בסוד עולם העשיה ואמנם במקומו יתבאר ענין משחז"ל מצות שהזמן גרמא וכו' ואמנם לפי שהם בעשיה לא נמצא בהם כח מאותו אור שהם מקבלים מלמעלה להוציא את האנשים ידי חובתן מאחר שהנחנו כי התכלית הוא להוציא העון ממנו ולטהר אותו מחובתו ואמנם מפני כי המדה העליונה אף על גב שהיא בסוד אשה כד אתגליא בדבורה והם שוים ופעמים שהיא בסוד אשת חיל עטרת בעלה ולכן היה אפשר לומר שמוציאות את האנשים ידי חובתן מפני כי האשה מכפרת על האיש הוא סוד משחז"ל אזל למגלא על מחלת שמחלים עונותיו מפני כי שרוי בלא אשה לא ינקה מעון שהוא יניקת ס"א שלכן אומרים חז"ל מצוה וגוף עסור ישא אשה ואחר כך ילמד תורה ולכן קס"ד שמוציאה האשה לאיש ידי חובתו אמנם הלכה כיש אומרים מפני כי בענין הגשמי מי ומי יזכה לאשה מעולם האצילות ולכן הגד השוה כי אין הנשים מוציאות ידי חובתן כמדובר: [ג] אנדרוגינוס אינו מוציא למי שאינו מינו הענין הוא כי הנה האנדרוגינוס הוא מין בפני עצמו ומפני כי הוא כלול מזכר ונקבה אינו מוציא אלא מינו בלבד ואע"ג כי לפי הנראה היה ראוי להוציא את הנשים ידי חובתן דלא גרע מערך אשה לחוד אמנם כאשר נתבונן בעיקר הדבר תראה כמה עמקו דברי חז"ל כי כל דבריהם כגחלי אש והענין כי הנה מן האנדרוגינוס הוא ענין עליון מאד והוא בעולם הזכר כי על כן אחז"ל אנדרוגינוס חייבים עליו סקילה כזכר אמנם לד הנקבות הנמצא בו הוא ענין שלימות גדול יותר מן השלימות הנמצא באדם הראשון דאלו אדה"ר הנה נמצא עמו ענין נקבה מ"מ

היה דבר נוסף חוץ ממנו אמנם מין זה לד הנקבות שבו בעצמו הוא סוד אחד מן הדברים שהיו לתלמי המלך כפ' זכר ונקבה בראם והם כתבו זכר ונקוביו והוא רמז לסוד הגדול זה ולכן מתחייב מזה דאע"ג שנאמר באשת חיל רגליה יורדות מות עכ"ז לד נקבות זה אין מתאחז ממנו קליפה כלל אם לענין לד הזכר שבו אין מתאחז ממנו ס"א מפני כי הנה נמצא אתו כלול לד הנקבו' שמציל אותו מן החטא כאמור ולד הנקבות שבו לא יוכל להתאחז ממנו ס"א מפני כי היא כלולה עם הזכר ואינ' פרצוף כדי להתאחז ממנה ולכן הוא כעין זיל הכא קא מדחה לה זיל הכא קא מדחה לה ולכן אין מוציא לזולת מינו וזה לגודל חשיבות שלו כי לא נמצא אתו שורש כח דין לדחות העון והטומאה מן הזולת כדבר האמור: טומטום ומי שחציו עבד אפילו מינו אינו מוציא והדבר פשוט דפעמים הטומטום יהיה נקבה ולא יוכל להוציא האיש וכן מי שחציו עבד שהוא כפוף לאותו עבד רע אינו יכול להוציא אפילו לעבד טוב מסטרא דמטטרון כי אין בו כח לכך: [ד] השומע מגילה ממי שהוא מודר הנאה ממנו יצא כי המצות לאו ליהנות ניתנו רק הם שלימות באיברי האדם ולא יקשה לך כאשר האשה היא נהנית בקירוב בשר מגוף האיש שלכן אמרו חז"ל אשתו כגופו דמיא אמנם הנאה לזולת אין בהם ובכן: [ה] מקום שאין מנין וכו' דין זה מבואר מן הסיבות האמורות לעיל כי הנה האיש המדבר ושומע ויודע ספר יש נמצא בו כח להוציא מי שאינו יודע לקרות לפי שמסרה הקדושה בקרב השומע על ידי הברכות והקריאה ולכן מקום שאין מנין אז אותו היודע קורא להם ומוציא אותם היחידים ידי חובתן שאלו היו עשרה היה ראוי להם שאחד קורא להם מדין שליח ציבור שהוא מוציא את הרבים ידי חובתן אבל מאחר שאין שם מנין אותו היחיד היודע מוציא אותם ידי חובתן אבל אם הם יודעים כל אחד קורא לעצמו כי על ידי כן הוא פועל בעצמו הארה יותר גדולה ואינו דומה כמו ההארה הנמשכת לאדם מן הזולת שהוא נשפע ממנו כדמיון הנקבה הנשפעת מן הזכר: [ו] מנהג טוב להביא קטנים וקטנות וכו' ענין זה למדנו מרבי אלעזר בן עזריה ע"ה שדרש טף למה באים כדי לתת שכר למביאיהן לפי שעדין אינם בני חינוך וסוד הדבר בקיצור כי הנה נאמר ונער קטון נוהג בם ובדברי חכמים זכרונם לברכה תינוק יונק משדי אמו ולכן כל הבחינות שלו נקרא טף על שמו ומאחר דלאו בני לימוד הם ואין יכולים לבא מעצמן למה באים וסוד הענין יובן עם מה שאמר בזוהר פרשת קרח דף קע"ה · וז"ל מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל אינון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הה"ד מקראי קדש ואימתי בזמנא דמועד זמין בעלמא וכו' הכי נמי קדש תתאה זמין לאילנו' לאתעטרא

לאעטרא ולאעלאה להו וכו' וכגוונא דחילהא קיימין לעילא הכי נמי קיימין ממנן דעמא דלהון לתתא וכו' הנה מבואר מזה כי קדש השתא זמנית לכל חילהא בזמן שהוא יום טוב ומעלה אותם למעלה אמנם יש קצת שאין עולים היינו ממנן דעמא כאמור ומכאן נלמוד לזמן חול המועד כי פשיטא הוא שאין עולים למעלה והנה מצות הקהל היה בחג הסוכות בחול המועד והוא שנת השמיטה כי אז אין עולים מדות אלו למעל' אם כן למה צוה ה' להביא הטף מאחר שאין הדוגמ' שלהם למעלה שהם המדות הנזכרים אינם עולים אלא לתת שכר למביאיהם ומרוב השפע הנשפע עליהם הם משפיעים על אותם המדות במקומם למטה וכן נמי בזמן הפורים טוב להביא אותם כי יש אור גדול נוסף שעל ידי כך הוא נמשך על בחינת הנזכר למטה על ידי מקרא מגילה שלכן פושטין אותה כדלקמן :

תר"צ · דיני קריאת המגילה ובו י"ח סעיפים :

[א] קורא אדם את המגילה בין עומד בין יושב אבל לא יקרא בציבור יושב לכתחילה מפני כבוד הציבור : [ב] אפילו שנים ואפי' עשרה יכולים לקראתה ביחד ויוצאים הם והשומעי' מהם : [ג] צריך לקראתה כולה ומתוך הכתב ואם קראה על פה לא יצא וצריך שתהא כתובה כלה לפניו לכתחילה אבל בדיעבד אם השמיט הסופר באמצעה תיבות אפילו עד חציה וקראה הקורא על פה יצא אבל ביותר מחציה אפילו הן כתובות אלא שהם מטושטשות ואין רשומן ניכר פסולה : [ד] מי שתופס בידו מגילה שאינה כשרה לא יקר' עם שליח ציבור אלא שומע ושותק: [ה] קראה סירוגין דהיינו שפסק בה ושהה ואח"כ חזר למקום שפסק אפילו שהה כדי לגמור את כולה יצא : [ו] הקורא את המגילה למפרע לא יצא קרא פסוק אחד ודילג את השני וקרא שלישי ואח"כ חזר וקרא השני מפני שקרא למפרע פסוק אחד אלא כיצד יעשה מתחיל מפסוק שני ששכח וקורא על הסדר

[א] **הגה** ראוי לדעת כי דין זה הוא מתבאר עם מה שאמרו חכמי' זכרונם לברכה כי המגילה נקראת ספר ונקראת אגרת כאשר יבא הביאור לקמן בע"ה וענין זה אינו מן הספק אלא כי כן ימצא בה ענין ספר וגם אגרת אשר לכן נעשה הנס על ידי זכר ונקבה מרדכי היהודי ואסתר המלכה ושניהם כתובים בתוך המגילה ולכן נפקא מינה כי קורא אדם את המגילה בין עומד בין יושב דאלו בקריאת ספר תורה אסור אפילו לסמוך את עצמו הקורא בו מפני שהוא מעולם הזכר אמנם המגילה לא כן דמאחר שנקראת אגרת אם קראה מיושב הנה הוא ממשיך אור העליון למטה על ידי הקריאה ואם קראה עומד פשוט הוא שגורם לה מעלת ועילוי יותר וכמו כן הוא גומל לנפשו שפע והארה כדרך כל מעשה המצות וזה יהיה בערך תפלה של יד שהיא נקשרת מיושב אבל לא יקרא בציבור יושב לכתחלה מפני כבוד הציבור שהם מעולם הזכר ובכן יהיה מגיע להם העדר שהרי הכהנים הופכים כלפי ציבור אע"ג שאחוריהם אל ההיכל כנזכר במקומו כי כבוד הציבור הוא נרמז למקום עליון שנאמר בו מלך הכבוד ואחז"ל מלך שהוא חולק כבוד ליראיו והכן אפילו שנים וכו' ואף על גב דא"ת תרי קלי לא משתמעי ובקריאת התורה אחד קורא והכל שותקין בענין קריאה של המגילה : [ב] אפילו שנים אפילו עשרה יכולים לקראתה ביחד ואפילו מתוך מגילה אחת דבשלמא בתורה נאמר וידבר ה' את כל הדברים האלה ואז אפילו לפור לא קרא אמנם המגילה נאמרה ברוח הקדש על ידי בני אדם ולכן יוצאים ידי חובתן בקריאה זו והשומעים מהם כי מאחר שנקרא ספר יש בקריאה זו לדחות החובה מן השומעים מפני שהיא הארה גדולה שמתגלה באותה שעה כי לכן נקרא מגילה לסיבת גילוי אור התורה העליונה :

[ג] צריך לקראתה כלה ומתוך הכתב וכו' כבר נתבאר כי עיקר דיני המגילה מיוסדים על שתי סיבות האמורות כי נקרא ספר ונקרא אגרת ולכן צריך לנהוג בה דוגמת חיוב הספר ולכן צריך לקראתה כלה ומתוך הכתב כי דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה דמשמע שהם מעלמא דנוקבא דקיימא על פה כדאי' פ' ויקהל ולכן אם קראה על פה לא יצא מפני כי העיקר של המגיל' הוא מעלמא דדכורא ולכן צריך נמי שתהיה כלה כתובה לפניו לכתחילה אבל בדיעבד אם השמיט הסופר באמצעה תיבות אפילו עד חציה וקראם הקורא על פה יצא ומה גם אע"פ שלא קרא הכל על פה יצא לפי כי אור זה המתגלה אינו מוכרח שמתגלה כאלו כמו שהוא בשורש שלו כי מוכרח הוא שיתמעט ממנו ונשאר למעלה אמנם אם השמיט מתחילה או בסוף פסולה מפני שהוא מורה הסדר בגלוי האור או שאינו מתגלה עד סופו ואינו כן ומטעם זה עצמו השמיט יותר מחציה ואפי' הן מטושטשות ואין רשומן ניכר פסולה כי כל זה הוא מורה על הסדר גילוי אור המגילה ואינו כן ולכן פסולה :

[ד] **מאחר** שאין אדם יוצא ידי חובתו במגילה פסולה לכן מי שתופס בידו מגילה פסולה לא יקרא עם שליח ציבור דאף על גב כי הפיסול אינו מענין הכתיבה וז"ש שאינה כשרה אע"פ כן לא יקרא מאחר שאין יוצא בה חובתו למה יקרא אלא שומע מש"ץ ושותק כשאר כל השומעים ויוצא ידי חובתו : [ה] קראה סירוגין וכו' הנה נתבאר כי קריאת המגילה הוא גורם גילוי אור העליון ונמשך להאיר למטה וע"י כך היא פועל בעולם הקורא כדרך כל מעשה המצות. ולכן כאשר קורא אותה אע"ג שפסק ושהה כדי לגמור את כלה יצא לא יהיה חמור מקריאת שמע דבהכי יצא : [ו] הקורא את המגילה למפרע וכו' הנה ענין הקריאה צריך שיהיה על הסדר מפני כי הענין הוא כדי להמשיך אור העליון למטה וכן הוא ענין המשכת המזון הרוחני מן המוח אל האיברים אבל הקורא למפרע הוא מורה לענין האור החוזר מלמטה למעלה וכן מורה באדם דוגמת למזון הגשמי

שעולה

הסדר: [ז] הקורא את המגילה על פה לא יצא ידי חובתו: [ח] הלועז ששמע את המגילה הכתובה בלשון הקדש ובכתבי הקדש אף על פי שאינו יודע מה הם אומרים יצא ידי חובתו: [ט] היתה כתובה תרגום או בלשון אחרת מלשונות העמים לא יצא ידי חובתו בקריאתה אלא המכיר באותו הלשון בלבד אבל אם היתה כתובה בלשון עברי וקראה ארמי' לארמי לא יצא שנמצא זה קורא על פה וכיון שלא יצא ידי חובתו לא יצא השומע ממנו: [י] מי שיודע לעז ויודע אשורית אינו יוצא בלעז וי"א שיוצא: [יא] יש למחות ביד הקורים

שעולה מן הכבד ללב ומשם למוח וכן נתבאר כי המגילה נקרא ספר מפני כי כן הוא אור המתגלה מן הזכר בסוד נובלת חכמה של מעלה שהיא התורה והארה זו באה בדרך ישר מלמעלה למטה ולכן אם פסק בה אין בזה חשש מאחר כי זה מורה שהאור נמשכה מלהמשך למטה אמנם כאשר חוזר לקראת הנה נתקן הדבר כי הנה האור זה נמשך בדרך ישר אבל כאשר הוא קורא למפרע מאחר כי אין אור זה חוזר למעלה מפני כי הוא בסוד הזכר כי הוא משפיע למטה נמצא כי הוא מורה ענין הסתלקות ועושה פגם למעלה ולכן לא יצא שהרי נדבק בו בטרא אחרא אלא כיצד יעשה לתקן מה שדלג מתחיל מפ' שטה כי ע"י כן נמצא שחוזר להמשיך האור ממקום הראשון וקורא על הסדר להמשיך האור למטה לעולמות וגם מושך האור עליו מלמעלה ע"י הקריאה כנ"ל: [ז] הקורא את המגילה על פה וכו' הנה נתבאר כי תורה שבעל פה היינו כי המדה האחרונה היא יושבת על העולמות וכו' ולכן מאחר כי המגילה נקרא ספר מפני כי העיקר של אור זה הוא מעלמא דדכורא ולכן אם קראה על פה שמורה שהיא בבחינת הנקבה לא יצא ידי חובתו: [ח] הלועז ששמע את המגילה וכו' לא נפלאת היא ממך משחז"ל כשהיה הדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא נחלק לשבעים קולות ושומעים ע' אומות שנאמר קול ה' שובר ארזים וכו' ונאמר כי מי כל בשר אשר שמע קול ה' מדבר כאשר שמעת אתה ויחי אתה שמעת וחיית אבל עמלקים שמעו ומתו ואל תדמה בדעתך שהיו שומעין הדיבור בלשון הקודש דא"כ למה השמיע אותם הקב"ה בלשון שאין מבינים בו ועוד לוה לכתוב על האבנים התורה באר היטב בשבעים לשון אם כן מה שאמרו חז"ל שהיה הדיבור מתחלק כפטיש יפוצץ היינו מפני שנהפך לשבעים לשון ואיתא בב"ר התורה אמרה אני הייתי כלי אומנותו של הקב"ה בראשית כי ראשית שנאמר ואהיה אצלו אמון הרי כי כל העולמות גם הילודים כלם נתהוו באמצעות התורה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה כל התורה הם שמותיו של הקב"ה ולכן חכמים זכרונם לברכה מפרשים כמה מלות מן התורה בלשונות אחרים כגון מלת יהבך לא הוו ידעי רבנן וכגון וטאטאתיה שאין הרצון שלא היו יודעים כוונת המלה שהרי כל מלה חוזר לשורש שלה אלא שהרצון דלא הוו ידעי הוא כי כבר נודע להם כמה מלות בתורה שהם מתבארים בלשון אחר ואלו לא ידעי מאיזה לשון הם ותכלית הדברים שהכונה בזה הוא כדי שיהיה בתורה לכל הדברים שורש ולכל הלשונו' ולכן הלועז ששמע את המגילה הכתובה בלשון הקדש אף על פי שהוא אינו יודע הלשון ואינו מבין מה שהם אומרים

יצא ידי חובתו כי זה כחו של לשון הקדש מאחר שהוא כולל כל לשונות הטעמים:

[ט] דברי הכמים כדרבונות מה שאמר אל יהי קל בעיניך לשון תרגום שהרי הקב"ה חלק לו כבוד בתורה יגר השהדותא כוונת מה שאמר בלשון שלילה היינו ללמד דעת דאף על גב שהוא מכלל שבעים לשון אינו בערך שלהם והראיה שהרי הקדוש ברוך הוא חלק לו כבוד בתורה דאף על גב כי יש מלות בתורה כתובות על שאר הלשונות מכל מקום לאו בפירוש אמר אבל לשון תרגום מפורש יגר שהדותא ועוד חלק לו כבוד מפני כי דרך של המקרא לקצר וכגון וזה להם כי מן הריבוי נפקא לכו כי דם הטרף מטמא בבשרו ובזה אף על גב כי יעקב קרא לו גלעד דרך קצרה כתב הקב"ה יגר שהדותא והאריך לשון כדי לחלוק לו כבוד ועוד חלק לו בסוד נוסף שהקדים אותו לגלעד שהוא לשון תורה אמנם חז"ל אמרו אדה"ר בלשון תרגום סיפר וכן אמרו שמע קול בק"ק נלאו טלייא וכו' מכל מקום הוא מכלל שבעים לשון ולכן אם היתה כתובה בלשון תרגום לא יצא ידי חובתו בקריאתה אלא המכיר באותו הלשון בלבד דלא דמי בשלמא התם הקב"ה חלק לו כבוד דהיינו שכתב בתורה כמה מלות בלשון תרגום ולכן לא יצא בקריאתה אלא המכיר באותו הלשון בלבד לפי שהוא כא' מן הלשונות דבשלמא לשון תורה מפני שנמצא בו כח מכל הלשונות לכן השומע יצא אע"ג שאינו מבין כי זה כחו להוציא ולדחות מן השומע. יצר שמוך המקטרג אותו בשאר המלות אבל שאר הלשונות מעיקרא הם באים מכח התורה כי נכללים בה ולכן המכיר באותו הלשון יעשה בו פעולה ומוציא אותו ידי חובתו אבל מי שאינו מכיר בו אין בו הכח של התורה עצמה ולכן לא יצא ידי חובתו ולכן נמי אם היתה כתובה בלשון עברי וקראה ארמית לארמי לא יצא שנמצא זה קורא על פה וכבר נתבאר כי הקורא על פה הוא עשה פגם למעלה כי מסתלק האור ואינו נמשך למטה ולכן לא יצא ידי חובתו ומכ"ש כי השומע גם כן לא יצא מידי דופיו וחובתו החטאים האלה בנפשותם: [י] מי שיודע לעז ויודע אשורית יש לדדין לכאן ולכאן ומסיות טוב דאוי לשמוע אשורית ולקראת אשורית:

[יא] מפני כי המצות צריכות כוונה לצאת ידי חובתו כדלקמן לכן נסתברא כי אין ראוי לקראת לנשים במגילה הכתובה בלשון לעז מפני כי הנשים דעתן קלה והם נותנים לבם לדעת סיפור המעשה מן המגיע לאסתר ולא יתנו לב לצאת ידי חובתן ולכן יש סברא למחות בידם כמדובר: קראה

הקורים לנשים המגילה בלשון לעז אע"פי שכתובה בלשון לעז: [יב] קראה מתנמנם הואיל ולא נרדם בשינה יצא אבל אם שמעה מתנמנם לא יצא: [יג] היה כותבה שקורא פסוק במגילה שהוא מעתיק ממנה וכותבה אם כיון לבו לצאת ידי חובתו יצא והוא שהא כתוב' כלה לפניו במגילה שהו' מעתיק ממנה וכן אם היה מגיהה וכן אם היה דורשה שקורא פסוק במגילה שלימה ודורשו אם כיון לבו לצא' ידי חובתו יצא ולא יפסיק בה בעניינים אחרים כשדורש שאסור להפסיק בו בעניינים אחרים: [יד] הקורא את המגילה צריך שיכוין להוציא השומע וצריך שיכוין השומע לצאת ואם הקורא שליח ציבור מסתמא דעתו על כל השומעי' אפי' הם אחורי ב"ה אין מדקדקין בטעיותיה ויש אומרים דווקא בטעות שהלשון והענין אחד כההוא עובדא דתרי תלמידי דהווי יתבי קמיה דרב חד קרי יהודי' וחד קרי יהודיים ולא אהדר הד מנייהו אבל טעות אחר לא: [טו] צריך לומר י' בני המן ועשרת הכל בנשימה אחת להודיע שכולם נהרגו ונתלו

[יב] קראה מתנמנם וכו' הנה ענין השינה נת' בהלכות פסח בענין אם נרדמו או אם נתנמנמו כי להיות מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ד' תרדמות הם בב"ר ז"ל ויפל ה' תרדמה על האדם ויישן רב אמר שלש תרדמותהן תרדמת שינה ותרדמת נבואה ותרדמת מרמיטא וכו' ורבנן אמרו אף תרדמה של שטות וכו' והענין בקיצור כי הנה באדם נמצא בו שלשה מדרגות נפש רוח נשמה ולכן כנגד הסתלקות כל חלק מאלו יהיה כינוי לתרדמה כי הנה חכמי' זכרונם לברכה אמרו שינה אחת מששים במיתה ולכן תרדמת שינ' יהיה כנגד הסתלקות כח הנפש ולכן אמרו חכמים ז"ל חלום אחד מששים בנבוא' ותרדמת מרמיט' שהוא בהלה כפי' רש"י ז"ל הוא הסתלקות כח הרוח ותרדמת הנבואה כנגד הסתלקות כח הנשמה למעלה כדי להשיג דברי הנבואה ומזה תבין למעל' כיצד ימצא ג' תרדמו' כאלו והם בשלש אותיות אלם שהם כנגד נפש רוח ונשמה ולסברת רבנן שמנו תרדמה של שטות זה יהיה למטה כמו שאמרו חז"ל אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח של שטות שנאמר איש כי תשטה אשתו והבן ולכן נלמד מזה כי מתנמנם הוא ענין יותר קל ואין שם ענין הסתלקות לגמרי כמו השינה ולכן אם קראה מתנמנם הואיל ולא נרדם בשינה יצא מפני כי כן נמי למעלה לא יהיה ענין הסתלקות כח הנפש לגמרי ולכן אותו האור הנשאר שם ע"י הקריאה יהיה נמצא בו כח להוציאו ידי חובתו אבל אם שמעה מתנמנם לא יצא מפני כי הנה מכח השמיעה הוא יוצא ידי חובתו ומאחר כי אין השמיעה שלימה ואין כח הדיבור של המגילה נכנס בכל אבר ואבר שבו אינו יכול לצאת ידי חובתו וכן אם היה כותבה שקורא פסוק במגילה שהוא מעתיק ממנה וכן אם היה מגיהה וכן אם היה דורשה שקורא פסוק במגילה שלימה ואח"כ דורשו בכוון אם כיון לבו לצאת ידי חובתו אם היתה המגילה כתובה כלה לפניו יצא מפני כי ע"י כך מתגלה עיקר המגילה למעלה ובכל פסוק שהוא קורא ומעתיק מתרבה האור ונמשך ומתפשט וכן לענין הגהה וביותר בענין הדרשה כי הוא התפשטות האור למטה אל כל העולמות ופועל בעצמו ולא יפסיק בה בעניינים אחרים כשדורש ומ"ש שאסור להפסיק בה בעניינים אחרים אין הכונה להזהיר על דברי בטלה שהנה חז"ל אמרו הפוסק מדברי תורה. על דברים בטלים מאכילים אותו שורשי רתמים שנאמר הקוטפים מלוח עלי שיח דברים שניתנו על הלוחות פוסק עלי שיח של בטלה שורשי רתמים לחמם ולכן לא צריכה למימר אבל מ"ש אסור להפסיק בה בעניינים אחרים היינו אפילו לדרוש בעניינים אחרים שהם שלא מענין המגילה אסור להפסיק כדי שיהיה נמשך האור שלה ולא יהיה נפסק כלל: [יד] הקורא את המגילה וכו' מאחר כי העיקר הוא במעשה המצוה שיהיה כל רצונו וכונתו לעשות המצו' כדי שע"י כך תהיה מעשה המצוה שלם בכל פרטיו במעש' ובדיבור ובמחשבה ולכן כמו שבענין הקריאה צריך הקורא לכוין דעתו לצאת ידי חובתו כך צריך לו להיות מתכוין בזמן בזמן שהשומע המגילה מפי אחרים צריך לכוין כי ע"י שמיע' זו יצא ידי חובתו ומה גם הקורא המגילה לזולת צריך כך לכוין להוציא השומע ידי חובתו כדי שיהיה כח בקריאה זו שקורא לזולו' החובה מן השומע כאמור ואם הקורא הוא שליח ציבור א"צ לפרט לכל איש ואיש רק הוא מתכוין בדרך כלל מסתמא כי דעתו על כל השומעים המגילה מפיו להוציא אותם ידי חובתן ולכן אפילו הם אחורי ב"ה והוא אינו רואה אותם מאחר שהם מתכוונים לצאת יוצאים ידי חובתן: אין מדקדקין בטעיותיה שהרי אין המגילה כמו ספר התורה שהרי נקרא' אגרת וי"א דווקא בטעות הלשון והענין א' כההוא עובדא דתרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרב חד קרי יהודי' וחד קרי יהודיי' ולא אהדר חד מנייהו אבל טעות אחר לא שהרי נקרא ג"כ ספר וראוי לחוש בענין בזה:

[טו] הנה נתבאר למעלה כי עשרת בני המן הם מושרשי' בעשר קליפות דס"א כנזכר בתיקונים תיקון כ' דף ז' וז"ל ובגין האי קנאה דקני קב"ה באות דיליה של אסתר דאיהי קדושה דיליה דלא איהי קדושה פחות מעשר' אתלבשו עשרה כתרין תתאין בעשרה בנין דהמן דהמן אל אחר הנה מבואר ממאמר זה כי עשרת בני המן הם מושרשי' למעלה בעשר קליפות ס"א דאל אחר כנזכר והנה כבר נתבאר למעלה כוונת מה שהיה נחלק הדיבור לע' קולות כדי להשמיע לע' אומות ועוד צוה לכתוב על האבנים ע' לשון בא"ר היטב התורה לתת להם מקום בתורה ומה מאד נמצא שורש לע' אומות בענין הלשון מאחז"ל מעלאי לשון תרגום יהבך לשון ערבי וכו' להורות כי נמצא להם שורש בתורה וזה יהיה כונת י"א ארורים הנזכר בתורה כדי לתת להם אחיזה ויניקה כדי שיוכלו להתקיים ובזה תסתלק הספק למה לא נכתבו י"א ברכות מאחר כי כך הוא החיוב כמו ששנינו הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה אמנם להיות

כי

ונתלו כאחד: [טז] צריך שיאמר ארור המן ברוך מרדכי ארור' זרש ברוכת אסתר ארורים עע"ג ברוכים כל ישר' וגם חרבונה זכור לטוב: [יז] מנהג כל ישר' שהקורא קורא ופושטה כאגרת להראו' הנס וכשיגמור חוזר וכורכה כלה ומברך: [יח] מגילה בי"ד ובט"ו צריך לחזור אחר י' ואם אי אפשר בעשרה קורים אותה ביחיד:

אין

כי בברכה אין צריך לכתוב אותה מפני כי התורה כלה ברכה וכן כל כתרא דקדושה הנאחז ממנה הם ברוכים לכן לא צריכה למימר אבל בקליפה ה"א שהם הקללה והם מחוץ לעולמות למטה הוצרך להזכיר אותה לתת להם ענין אחיזה בקדושה להחיות אותם וכנגד אלו י"א ארורים הם המן ובניו שהם י"א והם הפך מן הקדוש' כי ה' אחד ר"ת י"א והם תכלי' האחדות והקליפה תכלית הפירוד י"א ארורים אלו והנה המן הוא כנגד ארור הראשון ובזה יובן מאחז"ל במדרש דקאמר מרדכי זה הרשע עשה עצמו ע"ז וכתיב ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וכו' כי הנה מרדכי הבין כוונת מש"ה ארור האיש וכו' כי מלת איש מיותר היל"ל ארור מי שיעשה פסל ומדקאמר האיש הוא לרמוז על איש אחד הידוע הנקרא איש שנאמר איש צר ואויב המן ומ"ש אשר יעשה קרי ביה יעשה שעשה עצמו פסל וכו' ושם בסתר נקוד בהרחבה להגיד כי שם גנות ח"ו ביושב בסתר עליון כמאחז"ל אמר כבר הזקין ולכן יהיה כוונת הפ' דרך הודעה מ"ש ארור האיש אשר יעשה פסל כלומר יש לכם לדעת כי ארור הראשון מאלו הוא האיש אשר יעשה עצמו פסל סימן זה מסור לכם כי השורש שלו הוא כנגד ארור זה והוא בסתרו של עולם ואמנם הם אחד עשר ע"ד מאחז"ל כל המוסיף גורע כי הנה בספירה דקדושה הם עשר קדושות כדאיתא בס"י עשר ולא אחד עשר שלכן בעשרה מאמרות נברא העולם והתורה בעשרת הדברות אבל ס"א הם י"א עשר קליפות והקדושה המחיה אותם כדי שנאמר ואתה מחיה את כולם ולפי שאין הקדושה מתערבת עמהם לכן נחשבת לבחינה אחת מפני כי רשעים בחייהם קרויים מתים ולכן צריך לומר עשרת בני המן בנשימה אחת לרמוז כי אינן אחד של קדושה היה בתוכם וצריך לצרף ג"כ מלת עשרת עמהם לרמוז כי כאשר נתלו הללו למטה כמו כן נכנע השורש שלהם למעלה הם עשר קליפין הנזכר כי הנשימה המחייה אותם נסתלק ולכן התחתונים נתלו כאחד: [טז] צריך שיאמר ארור המן ברוך מרדכי גם זה הדין מתבאר על דרך הנזכר דמאחר כי כבר הנחנו כי אחד עשר ארורים הכתובים בתורה הרמז שלהם כנגד המן ובניו ולכן הלד השני מובן מעצמו כי מה שאמר ברוך האיש אשר לא יעשה וכו' יהיה כנגד מרדכי הצדיק הנקרא איש שנא' איש יהודי היה וכו' ומאחר כי שם נאמר וענו כל העם וכו' ושניהם אלו ואלו עונים אמן ולכן נלמוד כי צריך לומר ארור המן אף על גב דקים לן דאסור להזכיר שם הרשע מכל מקום מדכרין ומשקין ארור המן ומדכירין ומניחין ברוך מרדכי ואלו ואלו עונים אמן ואמרו חכמים זכרונם לברכה מנין כי כאשר זוכרין הצדיק צריך לברכו שנאמר המכסה אני מאברהם וסמיך ליה ואברהם היו יהיה לגוי גדול וכו' וכן כשיזכור את הרשע צריך לקללו שנאמר ושם רשעים ירקב (משלי י') ובגמרא מאי היא דלא מסקינן בשמייהו והענין כי התכלית הוא על השורש שלהם למעלה שהוא שם רשעים שהוא הפך כתר שם טוב וצריך לומר ארורים עובדי עבודה זרה ברוכים כל ישראל כי כך אמרו חז"ל שהקב"ה זוכר לישראל מברך אותם שנאמר ה' זכרנו יברך וכו' וכד"א כמוהם יהיו עושיהם וגם חרבונה זכור לטוב אחז"ל חרבונא היה רשע וכיון שלא נעשתה עצתו ברח אמנם חרבונה זה היינו אליהו ז"ל שנדמה לאחשורוש כדמותו ולכן חרבונא הראשון כתוב באות א' לומר ארור הוא אבל חרבונה האחרון כתוב באות ה' ולכן אין לומר חרבונה ברוך דמאחר שנאמר ברוך מרדכי נאמר וגם חרבונה ברוך אלא לתת רמז כי על אליהו שנדמה כך אנו מכוונים לכן נאמר וגם חרבונה זכור לטוב כהגון שאנו אומרים אליהו זכור לטוב כי חי הוא ועל ידי כל הדברים אלו שאנחנו עושים במעשה ובדיבור ובכונה טובה נתקן כתרא דקדושה ומתעלה ומתקדש ונמשך השפע בכל העולמות ומה גם למטה בעולם המעשה ומוסיף כח וגבורה שנאמר תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו ובכן מתקדש האיש הישראלי וכן נמי נכנע כתרא אחרא כי כאשר זה קם זה נופל שנאמר והמן נופל ועובדי עבודה זרה הם נכנעים ולכן מנהג כל ישראל לקרות המגילה ולפשוט אותה כאגרת על עיקר זה כדי לגלות אור עליון מעיקרו ולהמשיך אותו שיהיה מתפשט למטה ואחר כך כורך המגילה ומברך כדרך שעושים בתורה בגולל התורה בתחילה ואח"כ מברך כדי שלא יאמרו שהברכות הם כתובים שם והוד הענין להודיע כי אין שם הברכה בדרך קבע אע"ג שכתוב שם בתורה ברכות וקללות היינו מסיבת ישראל שאם הם זכאים הנה מתקיימים בהם הברכות והאלו הם מתקיימים בתורה העליונה כמה שאמר הכתוב תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו היא אותה עטרה שנאמר בעטרה שעטרה לו אמו על ידי אומתו שלכן קראה אמי כמו שאומרים חכמים זכרונם לברכה והכפך מובן כשאין ישראל זכאין נאמר צור ילדך תשי ואמרו חכמים זכרונם לברכה יו"ד זעירא רצה לומר תש כח הצייר דבר גדול אמרו כי הנה הצייר הוא צר צורה בתוך צורה כדאיתא בהדרא רבא שנאמר יוצר ה' אלהים את האדם ומאחר כי מסתלק כח הצייר ופנה למעלה נשאר אות י' זעירא פי' כי הנה שני אותיות של יו"ד יש בשני שמות ה' אלהים והם ב' יודין של מלת וייצר כי בהם נוצר האדם כנזכר וכאשר מסתלק כח שלהם למעלה נשאר אות י' זעירא בלי ההפשטות ולכן עשר מדות של האדם הנזכר שהיו בסוד עשר נעשה זעירא בסוד ו' של וייצר והבן ולכן כשיגמור לקרות המגילה הולך גוללה בתחילה ואח"כ מברך כדי להמשיך האור עליון להורות כי שם צוה ה' את הברכה: [יח] מגילה בי"ד וט"ו צריך לחזור אחר עשרה וכו' עיקר

הדברים

הדברים · מפני כי המגילה נקרא ספר כנזכר לעיל ולכן צריך לחזור אחר עשרה ולפי שנקרא גם כן אגרת לכן אם לא יתכן קורין אותה ביחיד וסוד הדבר מפני כי ספר התורה היא כולל עשר קדושות כדאיתא בזוהר פרשת נשא דף קל"ד · וזה לשונו ואפילו ספר תורה שבהיכל דמתעטר בעשר קדושות לא נפיק מכלליה עם שאר קדושין עכ"ל ולכן אין קורין בתורה אלא בעשרה אמנם המגילה נמצא בה לצדדין שנקרא ספר ונקרא אגרת דהיינו כי נמצא בה שלימות דוגמת ספר התורה שנמצא בה עשר קדושות ונקרא אגרת להיות כי לפעמים אינו כן ולכן בזמן י"ד וט"ו כי אז לבנה במלואה והוא בחינת המגילה בסוד אסתר כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה וסימן לדבר ואני לא נקראתי לבא אל המלך זה שלשים יום ולכן בזמן זה צריך לחזור אחר עשרה אמנם בזמנים אחרים שהיא סוד ה' כשחז"ל בזמניהם ה' נוספת להורות על זמנים הנזכר ואז נקרא' ביחיד והיינו מה שאמר בזוהר ט"ו יום דהיינו י' על ה' גם אם נאמר בהפך כי יותר כח הוא לקראת אותה ביחיד והיינו מ"ש פרשת אמור דף ק"כ · וז"ל ובחמשה עשר יום וכו' האי עשור מכנסת ישראל איתון וכו' וחמשה יומין אחרנין דמלכא הוא וכו' ולכן בי"ד וט"ו צריך לחזור אחר עשרה לקיים אל יחסר המזג ואם אי אפשר קורין אותה ביחיד שהרי בלאו הכי בקדושתה עומדת לבנה במלואה כדבר האמור:

תרצ"א · דיני כתיבת המגילה ותפירתה וכו י"א סעיפים:

[א] אין כותבין המגילה אלא בדיו על הגויל או על הקלף כספר תורה ואם כתבה במי עפצים וקנקנתום כשרה כתבה בשאר צבעונים פסולה וצריכה שרטוט כספר תורה עצמ' ואין העור שלה צריך לעבד לשמה ויש אומרים שצריך עבוד לשמה:

היתה

[א] **אשר** חז"ל יגידו כי התורה היתה כתובה אש שחורה על גבי אש לבנה ומפני כך אין כותבין המגילה אלא בדיו ואיתא בזוהר פרשת תרומה דיו היינו יו"ד והוא סוד ג' אותיו' יה"ו משם הוי"ה כאמור בענין ס"ת וענין הגויל והקלף הוא מתבאר שם לפי שהעור הוא נחלק לשלש חלקים חיצון אמצעי פנימי וכן היה בסוג האדם דאלו מתחילה העור של אדה"ר נאמר ויעש ה' לאדם כתנות עור וילבישם ואיתא בחז"ל בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב כתנות אור ואחר שחטא עשה לו כתנות עור וכאשר עמדו לפני הר סיני ישראל פסקה זוהמתן ונזדכך העור שלהם וכדאיתא פרשת שלח לך הרי שהיו שלשה מיני עור אמנם אין אני בביאורם עד יזכני ה' לפרש כתיבת ספר תורה כי שם מקומו אמנם שים לבך כי כך היא למעלה גם כן שלש לבושים שלובש ה"ת ישראל מאור עליון הנקרא עור וכנגד זה ימצא לאדם שלשה מיני לבושים כשהולך לבית עולמו כאשר מתבאר היטב בברכת המלביש ערומים ע"ש והנה המגילה מפני שנקרא ספר לכן אין כותבין אותה אלא על הגויל או על הקלף כמו ספר תורה וסוד הדבר הוא מש"ה ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור הנה כי הודיע הכתוב כי הלבושים אלו שעשה ה' אלהים היו בהשואה אחת ממקום אחד לאדם ולאשתו ולכן מכל מקום ראוי להיות הכתיבה של המגילה בערך ספר תורה אם מפני שנקרא ספר וגם שנקרא אגרת שהוא בסוד הנקבה כאמור הנה בענין הלבוש זה של עור אתקש לאדם אמנם אם כתבה במי עפצה וקנקנתום כשרה אע"ג שאינו בדיו מפני שנאמר שחורה אני ונאוה אמנם אם כתבה בשאר צבעונים פסולה כי מאחר שהכחנו שהמגילה נקרא ספר ומפני שנמשלה לאשת חיל נקרא אגרת והנה נודע כי כל שינוי מראה הוא פסול בין באיש בין באשה ולכן בענין הדיו אין קפידה אע"ג שכתבה במי עפצה וקנקנתום מפני כי הגוון הוא שחור ואין הפרש בזה אמנם בשאר צבעונים הנה משתנה המראה לגוון אחר ולכן פסולה שהרי השבח שנמצא בהקב"ה הוא מה שאמר הכתוב דודי צח ואדום וכן בכנסת ישראל נאמר יפה כלבנה ברה כחמה ואומר שחורה אני ונאוה אבל שאר גוונים הם שינוי מראה ולכן פסולה ואע"ג כי בעינים שייך גוון אחר מכל מקום ענין הכתיבה הוא מורה על כל הגוף בכלל ולכן כתבה בשאר צבעונים פסולה וצריכה שרטוט כתורה עצמה הנה סוד של השרטוט הוא לעשות קו שיהיה הכתיבה ביושר וזה הוא להורות כי סוד התורה העליונה נעשה בסוד קוים כאשר מתבאר במקומו בע"ה ואמנם דין זה ימצא למגילה אע"ג שנקרא אגרת בסוד אשת חיל כאמור מפני כי כן כמו הבחינות שלה נעשו קוים כדאיתא פרשת תרומה דף קס"ו · וזה לשונו האי אור זרע ליה קדוש ברוך הוא בגנתא דעדנוי ועבד ליה שורין שורין על ידא דהאי צדיק דהוא גננא ונטיל להאי אור וזרע ליה זרועא דקשוט ועבד ליה שורין שורין בגנתא וכו' הדא הוא דכתיב אור זרוע לצדיק וכו' וכתיב וכגנה זרועיה תצמיח וכאשר ביארתי בסוד משנה ערוגה שיש בה ו' טפחים זרועים בתוכה חמשה זרעונין חמשה פעמים אור במעשה בראשית (משנה) ארבעה בארבע רוחות הערוגה וכו' להורות כי זה האור הוא נעשה בה בסוד קוים כי כן זורע אותו הסוד גננא דגנתא שנאמר אור זרוע לצדיק רצה לומר כי הצדיק עליון זורע זה האור ונותן אותו לצדיק אחיו בנימין שנאמר ותרב משאת בנימין חמש ידות (בראשית מה) ולאחר שניתן לצדיק גם כן מתפשט לישרי לב בסוד קוים כי ישרים דרכי ה' הנקרא לב כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה מנין שהקדוש ברוך הוא נקרא לב שנאמר צור לבבי וכו' ולכן מטעם זה המגילה צריכה שרטוט כאמור ואין העור שלה צריך עיבוד לשמה וענין העיבוד נימא ביה מלתא הואיל ואתא לידן מה שנצטער אותו הצדיק מה זכה הכלב לעבד העורות בצואה שלו והשיבו לו מפני שנאמר ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו אמנם תשובה זו נכונה לענין

כי

[ב] היתה כתובה על הנייר או על עור שאינו מעובד או שכתבה כותי או אפיקורוס פסולה ודינה כספר תורה לענין הקף גויל ותטוטרות חיתי"ן ותליית ההי"ן וקופי"ן וכל טפות האותיו' בצורתן ובחסרות ויתרות וצריכה עמוד בסופה וחלק בראש' כדי להקיפה בו וי"א שצריכה תגין וי"א שאינה צריכה: [ג] עשרת בני המן צריך לכותבם כשירה ולא כשאר שירות שחלק על גבי כתב אלא מניח חלק בין כתב לכתב ואם לא

כי זהו לומר שירה על ידי שלמון מדה כנגד מדה אמנם עיבוד השורות הוא מטעם אחר ממה שאמרו חכמים זכרונם לברכה כלב כולו לב והוא תמורת בחינת לב שבקדוש' ונאמר עקוב הלב מכל אנוש הוא מי ידענו רצה לומר כי בלב לפי כי נמצא בו הסרסור לכן נמצא בו עוקבא בצד השמאל שבלב לכן אנוש הוא כי נמצא בו היגון שהוא שורש לסטרא אחרא ולכן בתמורה הוא הכלב ולהיות השורש שלו יונק מלמעל' לכן יהיה זה עיבוד העור קצת הנאה לו לפי שהעור הוא של בהמה טהורה כמו שאומרי' חכמים זכרונם לברכה מפסוק למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר לפיך והנה חלק הבהמה אף על גב כי הוא נרמז במדה האחרונ' הוא הלב הנזכר מכל מקום היא למטה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה אותה בהמה שהיא רבוצה על אלף הרים והיא טהורה כמו שאמרו חכמים ז"ל ולפי שהיא רבוצה על הרים אלו סוד הרי אררט לכן העור שלה צריך תיקון להעביר השער ממנו ולכן הכתיבה צריך להיות על מקו' של השער לאחר שנתקן והתיקון שלו יהיה ע"י צואת הכלב שהוא מזדכך ביותר כמו שהנינו שהמאכל שוהה במעיו ג' ימים מעת לעת ולכן מה שנראה לעיני בשר כי זה יהיה תיקון לכלב אינו כן אלא התיקון הוא לעור הבהמה אמנם זכות הוא לו מפני הסיבה ולכן כאשר זה העור הוא לס"ת ודאי שהוא צריך עיבוד לשמה כי קדוש הוא לאלהינו אמנם לענין המגילה שיש בה שני צדדין נקרא ספר ונקרא אגרת לכן מפני שנקרא ספר דהיינו שנמצא בה כח הספר עליון יסוד הדבר מ"ש בס"י ספר וספר וסיפור והנה תור' שבכתב הוא מן הספר עצמו כמשחז"ל נובלת חכמה של מעלה תורה אמנם המגילה הוא אור ממנו המתגלה למטה שלכן נקרא אגרת שהוא בסוד הנקבה כנ"ל ולכן י"א שאין צריך עיבוד לשמה מפני כי מוכרח להיות מתאחז ממנה סטרא אחרא שנאמר רגליה יורדות מות ואע"ג שנאמר ויצא לך שם בגוים ביופיך כמשחז"ל בנות ישראל אין להם שער אמנם לאחר החרבן שער שחור למת בו כאשר ביארתי במגילת איכ' במאמר הולה שק על פתחו ע"ש והמגילה נתקנה לאחר החרבן ולכן אין צריך עיבוד לשמה שהרי אע"ג שמעביר השער חוזר ונאחז וי"א שצריך עיבוד לשמה מפני שנקרא ספר כאמור ואע"ג שנמצא בה כח של אגרת כנזכר סבירא ליה שצריך לשמה מפני כי מועיל הכונה טובה זו לפי שעה ולא הפסיד בעושה כך : [ב] היתה כתובה על הנייר וכו' הנה ענין הכתיבה צריך להיות על העור כי זהו סוד הפ' ואחר עורי נקפו זאת כי כמו שנשמת האדם בכח שלה האותיו' בולטות בעור הפנים שלו כך פנימיות האור הוא היוצא לחוץ ומתגלה באותיות והוא סוד הכתיבה תורה שבכתב כדאיתא בזוהר פרשת שמיני דף מ' וז"ל אשר כתבתי להורותם וכו'

ומתמן נפקא תורה וע"ד קרינן תורה שבכתב וכו' וא"ל חדר הורתי תורה שבע"פ דקיימא על פה וכו' ובזוהר פ' תרומ' קנ"ט ולכן אם כתבה על הנייר פסולה וכן נמי מאחר שהנחנו כי עיבוד העור הוא תועלת גדול לעור והנה למעל' לכן אם אין זה העור מעובד פסולה וכן אם כתבה כותי או אפיקורוס הבלתי מאמיני' מה מועיל הכתיבה שלהם ומה גם שהם עושים פגם ח"ו ולכן פסולה לקראת בה ודינ' כספר תורה לענין הקף גויל שהוא סוד אור המקיף וכל פרטי דינים אלו יתבארו במקומם בעזרת הבורא יתברך שמו וצריכה עמוד בסופה כי הנה ס"ת צריך שני עמודים להורות דאע"ג שנאמר ויגע בכף ירכו ונאסרו גם שניהם מפני שהם חשובים כאחד ובהדי הוצא לקי כרבא זה יורה שכבר נתקנו ומה גם כי שני עמודים אלו הם בסוד וכל בניך למודי ה' שהם הכל שאין בו חטא והכן אבל במגילה אין צורך רק עמוד אחד בסופה דאע"ג כי שהע"ה הקים שני עמודים יכין ובועז היינו בזמן שב"ה היה קיים אבל בעבור החרבן רגליה יורדות מות אמנם חז"ל אמרו שקר אין לו רגלים כלומר שאינו מתאחז רק ברגל א' של אות ה שלכן אינו דבק למעלה כי אז נעשה ח' בסוד נפש כי תחטא לכן צריכה עמוד אחד בסופה להורות כי האחד נתקן אבל האחר יונקים ממנו לעולם דלא סגי בלאו הכי ולפי מה שאמרתי כי העמודים של ס"ת הם עליונים ואין נאחז בהם סטרא אחרא נמצא כי מה שצריך לעשות במגילה עמוד א' היינו מפני שנקרא ספר ולכן סוד זה העמוד הוא בסוד הנזכר להורות דאף על גב כי הגיע הפגם בשני ירכים דיעקב מכל מקום האחד כבר נתקן שנאמר וגם נצח ישראל לא ישקר אבל אותו שנגע בו עדין לא יצא מדי דפיו לגמרי שנ' והודי נהפך עלי למשחית ונאמר כל היום דוה וצריכ' חלק בראשה כדי להקיפה כנגד אור המקיף שמקיף כלה ולענין התגין שהם אורות שעל האותיות יש אומרים אינה צריכה מפני שהיא כאגרת ואין מועילים בה ויש אומרים צריכה מפני שנקרא ספר ואורות אלו מועילים בה קצת וכן עיקר :

[ג] **נודע** הוא כי גם זה לעומת זה עשה ה' ואיתא בתיקון י"ח דף ל"ו וז"ל כגוונא דאיהי מלכות קדישא הכי איהו מלכו' חייבא כגוונא דמילה איהי ערלה דתמן סמאל ערל ונת זוגיה ערלה וכו' לקבל הדי ירכי קשוט וכו' ובתיקון כ' דף ן' וז"ל ובגין האי קנאה דכשי קודשא בריך הוא על אסתר באות דיליה דאיהי קדושה דיליה דלא איהי קדושה פחות מעשרה אתלבשו עשר' כתרין תתאין בעשרה בגין דהמן דתמן אל אחר וכו' ולכן עשרת בני המן צריך לכותבם כשירה להיות כי זה לעומת זה כאמור אמנם צריך להיות הפרש בין זה לזה כי הנה שאר השירות יש בהם חלק על גבי הכתב להורות דאפי' קודש

בשירה

לא עשה כן פסולה : [ד] צריך להאריך בואו דוייזתא וצריך לכתוב איש בראש דפא ואת בסוף' : [ה] אם תפרה בחוטי פשתן פסולה : [ו] אם הטיל בה ג' חוטי גידים כשרה ובלבד שיהיו משולשות ומפני שיש בו פירושי' שונים צריך לצאת ידי כולם ויעשה שלשה תפירות בראשה וג' בסופה וג' באמצעיתה ותפירה אחת בחלק הרביעי מצד זה ותפירה אחת בחלק התפירה שמצד האחר : [ז] צריך להניח שיור בראש היריעה ובסופה כשתופר' יחד ובמשהו סגי : [ח] אין קורין בציבור במגילה הכתובה בין הכתובים ואם

השירה שהיה את צרה יש שם ריוח והצלה לישראל בודאי מפני שכבר נאמר בכל צרתם לא צר ונתבאר אצלי כי מלת לא קרי וכתיב כדאי' בגמרא ומשמע הכי ומשמע הכי להורות כי גם צר לישראל אין צרה מפני כי צרה של ישראל כביכול לו צר מרגיש בה ולכן כמאן דליתיה דמי וכן נמי יש חלק בין כתב לכתב להורו' מש"ה ורוח תשימו כי התפלל יעא"ה שיהיה ריוח בין צרה לצרה ולכן מחוייבים אנחנו לומר לפניו שירה על כונת הנעשות טובות אלו אבל ברשעים אלו לא כן הי' שהנה בטלו בנין בית המקדש כאשר ראנו שעה ותכף ומיד השתדלו לעקור שם ישראל להשמיד להרוג ולאבד ולכן אינו מניח חלק על גבי כתב מפני כי בענין זה לא היה ריוח לא ישראל ולא לפני הקב"ה כדאי' במדרש בפ' בלילה ההוא נדדה שנת המלך מלכו של עולם מניח חלק בין כתב לכתב לאת רמז כי היה ריוח בין צרת ביטול מלאכת בי"ה לגזרה כמה שנים כמו שמבואר מן המקרא ואם לא עשה כן פסולה שגורם שמכחיש מה שאמר הכתוב ורוח תשימו וכישראל נאמר כי נפלתי קמתי אבל ברשעי' אין תקומה למפלתם : עוד תשוב ותראה טוב טעם כי הנה ברמז של השירה הוא במדה שאחרונה הובא בכמה מקומות ובזוהר פ' ויחי דף רפ"ה ז"ל אז ישיר משה וכו' את השירה הזאת לה' שירתא דמטרוניתא למלכא לה' וכגון כן ויכתוב משה את השירה הזאת ותענה השירה הזאת עכ"ל הנה מבואר מן המאמר כי השירה היא במטרוניתא ופנה למעלה לת"ת ישראל והנה כתיבת השירה על דרך זה הוא מור' שנעשית בסוד קוים כי הנה נתבאר כי צריכה שרטוט מפני כי זה מורה להיות קוים מכל שכן בכתיבה כי הנה השרטוט הוא צורך מפני הכתיבה ולכן צריך חלק למעלה מפני כי כן הוא מורה על אויר עליון שהוא למעלה מן הקוים וזהו השבח דמשבחא מטרוניתא למלכא כד"א ראשו כתם פז ונאמר בשבח שלה ראשך עליך ככרמל ובענין השירה יש ענין אחר שנכתב אריח ע"ג לבנה שמורה על היות כדמיון סגול כדמיון זרועות א' מכאן וא' מכאן וגוף באמצע אין זה מקום ביאורו אמנם לענין רשעים אלו אין מניחים חלק למעלה להיות כי חלק ה' עמו אבל סטרא אחרא חלק להם מבלי דעת שנקרא זקן וכסיל ולכן מניח חלק בין כתב לכתב להיות הפך מסטרא דקדושה כי הוא אריח ע"ג לבנה מן הטעם כי יש מכריע בין שני הקוים וזה מורה ענין הייחוד והחיבור אבל בסטרא אחרא אין להם חיבור כדאיתא פרשת בלק אשר הלך שפיים דאלי בחיבורא וסיים בפירודא ולכן אם לא עשה כן חלק באמצע שמורה על פירוד שלהם פסולה לפי כי כאשר נעשה קשר של רשעים מורה היות נמצא שנדר כביכול במגיל' סטרא דקדושה ולכן פסולה : [ד] צריך להאריך ו' דוייזתא דאף על גב כי יש מי שאומר כי היינו בענין הקריאה גם בכתיבה יש להאריך אותה מפני שמורה על הזקיפה שלהם והיינו בתיקונים דף ן' • וז"ל ואיהו עבד עץ גבוה חמשים אמה וקב"ה נטל נוקמא מניה ומבנוי בשכינתא עילאה דמחת למצראי חמשים מכות וצריך לכתוב איש בראש דפא להורות כי זה הוא בעליו נאמר אדם בליעל איש און הולך עקשות פה (משלי ו) כמשחז"ל לית דידע למימר לישנא בישא כהמן ואמר הולך כי כן הלך ליעץ לאחשורוש לבטל מלאכת ב"ה וגם להשמיד וכו' וצריך לכתוב ואת בסוף היינו בסוף עשר בנין כי כן הם עשר קליפות כאמור ומלת עשרת בסוף הדף לרמוז כי כאשר נעשה נקמה באלו הגשמיים כך שבר ה' מטה רשעים למעלה עשר קליפין שלהם כנ"ל כי הם השורש של עשרת בני המן ולפי שאמר בלשון של התיקונים כי הנקמ' שעשה הקב"ה לאלו היה בשכינתא עילאה דמחת למצראי חמשים מכות ואלו המכות היו על הים כמ"ש רבי עקיבא ע"ש על הים לקו וכו' שהוא אות ה' לכן נאמר שברת ראשי תנינים על המים (תלים עד) ראשי תיבות עשרת הם אלו עשרת בני המן והשורש שלהם שלקה מאותה שעה על המים : [ו] אם הטיל בה ג' חוטים גידים אין מקום להאריך בדין החוטים כי אם בהלכות ס"ת ואמנם בדרך קצרה הוא כי הגיד הוא ענין המחבר הנראה לאיש והוא סוד הגיד עצמו המחבר המדות עליונות ולפי שנמשך מן הראש דרך חוט השדרה צריך להיות משולש והם שלשה מפני כי השורש שלו למעלה ושיעור אחר הוא באצילות וגם למטה ותפירה אחת בחלק הרביעי נגד זה ותפירה אחת בחלק התפירה שמצד האחר סך הכל חמשה תפירות הוא סוד חמשה בריחים והביאור שלהם מפורש בזוהר פ' בלק הוא סוד מהלך עץ החיים ת"ק שנה ולעומת זה הם חמשה פעמים אור הנזכר במעשה בראשית כנזכר במאמר לעיל בפ' אור זרוע לצדיק ולכן צריך כל דינים אלו במגילה שהוא בסוד הצדיק שנקרא ספר כנ"ל : [ז] צריך להניח שיור בראש היריעה וכו' היריעו' אלו וכן היריעות של ס"ת הכל הולך אל מקום אחד סוד מש"ה אורך היריעה וכמשכן היו עשר יריעות חוברות אשה אל אחותה והסוד לרמוז כי לאה ורחל הם חוברות רחל שנקראת אשת יעקב מחוברת אל אחותה לאה ולכן במשכו מן החיבור שני והוא סוד מחז"ל מה שעשתה יראה עטרה לראשה עשתה ענוה סנדל לעקיבה ולכן : [ח] אין קורין בציבור במגילה הכתובה בין הכתובים וכו' הנה נתבאר למעלה כי המגילה היא סוד המדה אחרונה והנה נודע כי מדה זו היא מחוברת למעלה בסוד ה' שבשם וגם הולכת למטה בעולמות התחתונים כי כולם הם מתנהגים על ידה ולכן יצא שהמגילה סוד ה"י מתפשטת בג' עולמות ששם

דוגמת

דוגמא לתורה נביאים וכתובים שהרי מבואר בתיקונים ה' שאחה מקננא בעשיה ולכן כאשר המגילה כתובה בין הכתובים אין לקרות אותה בציבור מפני כי הציבור הוא יורה בעולם האצילות מקום העיקרי של כנסת ישראל ובין הכתובים מורה על זמן שהיא למטה בעשיה והוא גנאי אמנם אם היתה חסרה או יתירה הוא מורה דאע"ג שהיא שם מ"מ היא יש לה שורש מובדל מן הכתובים והרי יש לה היכר אבל היחיד יכול לקרות בה אפילו אינה חסרה ויתיר' מפני כי קריאת היחיד הוא יורה על אותה מדה ההולכת בעשיה רק היא יחידה ולכן יוצא בה ידי חובתו מפני כי אפי' אותו חלק ממנה יש בה כח לדחות חובתו של אדם ממנו ולהכניע היצר שלו כנ"ל ודוקא כשהיא כתובה בגליון כספר תורה כי זה מורה על פנימיות של מדה זו המתפשט בעשיה יש בו כח לדחות הקליפה מעל האדם מפני כי גם למעלה בעשיה אין יכולת שטרא אחרא להתערב עם פנימיות מדה זו מפני שהיא בגליון כספר תורה בערך היותה למעל' בסוד ה' דבק לתורה שבכתב וכאשר לא כך היא אינו יוצא ידי חובתו מפני כי כן מורה על בחינת חיצוניות שבה כי מתערבה שטרא אחרא ואיך יתכן שתוציא האדם ידי חובתו :

[ט] מגילה שהיא נקודה וכו' איתא בזוהר פ' ויקהל ד' ר"ה: וז"ל רזא דספר תורה ביומא דא הא אוקמוה תנינן כתי' ויקראו בספר תורת האלהים מפורש בשום שכל ויבינו במקרא והא אוקמוה רזא דאינון פסוקי טעמי ומסורת וכל אינון דיוקנין ורזין עילאין כלא אתמסר למשה מסיני אי בכל הני דיוקנין אתמסר אורייתא למשה ספר תורה דאיהו בכל אינון קדושאן אמאי איהו חסר מכל הני תיקונין ורזין דאתמסרו לי' למשה באורייתא אלא רזא דא כד כורסייא קדישא מתעטר' ואתכלילת בתורה שבכתב כל אינון דיוקנין וכל אינון טעמין ומסורות כולהו עאלין בגניזו ואתרשימו בגו כורסייא קדישא וכו' כאתתא דאתעברת מן דכורא ואתמלאו אתוון עילאין לחודייהו בקדושייהו כדקא חזי עכ"ל והנה מבואר מזה שמאמר כי זהו כבודו של ס"ת שאין בו נקודות ולא טעמים ולכן הולך ללמד כי בענין המגילה אע"ג שהיא נקודה אינה נפסלת בכך כי כי יותר טוב הוא כי לא יהיה שם כתוב שום דבר מן הטעם הנזכר וביותר מפני כי ס"ת כאשר הוא בלתי ניקוד הוא מורה על כמה ענינים לפי דאפשר לקרא המלה בכמה שינויים ויובן כמה דרשות מחולפים ע"ד מאחז"ל מנין להמן מן התורה שנאמר המן העץ ואלו היה מנוקד לא היה אפשר ללמד ממנו זולת הבנה אחת ולכן ימצא כי כאשר המגילה מנוקדת ימצא כי הוא ענין הצרה כאמור ולכן בא ללמד דאעפ"י כן היא כשרה מפני כי כן נקרא אגרת ובענין זה אין שם רק הבנה אחת וזה נמצא לה מפני כי אין שם הויה מתגלה בתוכה : [י] אם אין מגילה כשרה וכו' הנה

ואם קרא לא יצא אא"כ היתה יתירה על שאר היריעו' או חסרת כדי שיהא לה היכר אבל היחיד קורא בה ואפילו אינה חסרה ויתירה ויוצא בה ידי חובתו ודוקא כשהיא כתובה בגליון כספר תורה : [ט] מגילה שהיא נקוד' וכן אם כתב בה בדף הראשון ברכות ופיוטים אינה נפסלת בכך : [י] אם אין מגילה כשרה קורים אותה בחומש בלא ברכה אם : [יא] אם קרא במגילה גזולה יצא :

הקורא

נתבאר למעלה כי הקריאה שאדם קורא בתורה עושה רושם ואותו ההבל היוצא מפיו מקיים העולמות וזה יובן עם מה שאמר בזוהר פ' אמור דף ס' · וז"ל פתח ר' חזקיה ואמר ה' אלהים נתן לי לשון למודים וכו' זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהו מכל כנענים וישמעאלים ויהב להו חולק שמא קדישא וכמה אחידו י"ש בשמא קדישא בגין דזכו באורייתא וכו' וכד נפיק מתמן בההוא דרגא דאקרייסוד להאי חכמ' זעירא כדין אתקרי לשון למודים ונפיק לאתערא לאינון קדישי עליונין וכו' ולכן אם אין מגילה כשרה נמצא כי אות' הקריאה נפגמת באותה מגילה פסולה ולכן טוב לקרות אותה בחומש שמורה על התפשטות שלה בעולם העשיה כאמור אמנם לא יברך מפני כי אין עושה רושם שם ענין הברכה שהוא סוד אור המקום : [יא] אם קרא במגילה גזולה יצא מפני כי אין עושה פגם במגילה קריאה זו ולכן נמצא במגילה כח להוציא אותו מחובתו וכבר שינו הגזלנין שהחזירו אין מקבלים מהם : ועתה הנני מודיעך אחי כי יש דרך עמדי ואמנם אעיר אותך בקצת ממנה ואתה דע לך לסיום כי יפלא ממך הדבר אשר הקדמתי בביאור דיני חג הפסח כי הביאור זה הוא סובב על שלשה אופני קדם אחת הוא על האדם הגשמי בעשותו אחת מכל מצות ה' הוא ידע הפועל הגורם בעצמו והשנית הוא התועלת הגורם לנשמתו בשורשה בכל העולמות העליונים והשלישית יותר בה מה שמתקן המדו' עליונות ע"י מעשיו ולכן יקשה בעיניך ביאור זה דינים של המגילה כי לא נתפרשו הדק היטב על הקדמות אלו ולכן הנני מודיעך כי לא מהסדר הביאור הוא הסיבה אלא מאהבת הקיצור ולכן הנני מוסר לך ראשי פרקים וע"י כן יהיה נקל לפניך להבין פרטי הדינים אלו כי הנה אע"ג שנתבאר למעלה בן עיר שהלך לכרך על ענין הנשמות של בני האדם מ"מ ביאור זה היה לפתוח דרך ישר כללי בדינים הללו כלם נכוחים למבין : ובענין אחר כי כבר הנחתי לפניך למעלה כי סוד המגילה הוא סוד כנסת ישראל אשת חיל לכן הקורא בה הוא יהיה החתן של ת"ת ישראל שע"י שקורא בה יוצא ידי חובתו הוא מה שביארתי במאחז"ל המשביע עצמו מד"ת אינו רואה חלום רע וכו' כי כאשר ת"ת ישראל משביע עצמו מדברי תורה שבע"פ שהיא מבדלתו בדברים ערבים שנאמר צדק יקראהו לרגלו ומשביע עצמו ממנה אינו רואה חלום רע שהוא מאותה אשה זרה שגורמת לאדם להריק קרי וז"ש בל יפקד רע כי כן נקרא רע כדאיתא בזוהר אלא ויהי ער בכור יהודה רע ולכן כאשר קורא במגילה בלילה וחוזר לקרותה ביום יוצא ידי חובתו כלול מאשה רעה שהיא חובתו ואמנם צריך שהכלה תהיה שלימה בכל פרטי הדברים שלה לא יעדר דבר כדי שתוכל להתחבר עמו לא ימצא בה שמץ פיסול חלילה ושם נאמר ויבן ה' אלהים

אם

תרצ"ב · דיני ברכות מגילה ובו ד"ס:

[א] הקורא את המגילה מברך לפניה ג' ברכות על מקרא מגילה ושעשה נסים ושהחיינו וביום אינו חוזר ומברך שהחיינו: ולאחריה נוהגים לברך הרב את ריבנו וכו' ואם לא ברך לא לפניה ולא לאחריה יצא: [ב] אין לשוח בעוד שקורין אותה:

שיצא

הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ואח"כ ויביאה אל האדם ואחז"ל שקשטה אותה בכ"ד קישוטין ונוסף על זה יש נמצא זמן קבוע לענין גילוי האורות אלו והייחוד הנעשה בהם והם ה' זמנים כמשחז"ל ממלת בזמניהם ה' נוספת לרמוז על ה' זמנים אלו וסוד הענין הוא מפני כי נדה זו נמצא בה ה' בחינות ד' מהם נרמזים במלת נקבה שר"ת שלה נערה קטנה בוגרת אות ה' ויש זמן יותר בזמן שנקרא יה בסוד י' על ה' היינו כנגד ט"ו וי"ד לאדר וכו' ולכן ימצא הפרש והוא בן עיר שהלך לכרך והענין יובן ע"י הקדמה אחת פשוטה בזוהר ובתיקונים והוא כי כמו שמדה האחרונה היא מתפשטת בכל העולמות התחתונים כך הוא בסוד ת"ת ישראל ובהקדמת התיקונים ז"ל כצפור דא שכינתא נודדת מקינה דאיהי מתתרכא מאתרהא וכו' כן איש דא קב"ה דאתמר ביה ה' איש מלחמה נודד ממקומו דאתתרך אבתרייהו והנה כל אלו הבחינות אלו הם הגלוי' הם בסוד שם בן והוא מבואר אצלי במאמר למלך שהלך הוא ובניו ואתניו למ"ה ובאו ואמרו למטרונא באו בניך ואח"כ באו אתניך וכו' שם נתבאר איזה חלק נקרא בנים וכו' אמנם דרך כלל יאמר בן עיר שהלך לכרך היינו הבחינות של הזכר הם נקראי' כרכים כנ"ל שהם מוקפים חומה מימות יהושע בסוד נקבה תסובב גבר ועיר הוא בסוד מדה האחרונ' הנקרא עיר ה' צבאות עיר אלהינו והנה כל אחד מבחינות אלו עתיד לחזור למקומו דאצ"ג שנאמר צפור נודדת מקינה כן איש נודד ממקומו עתידים לחזור למקומם במהרה בימינו שנאמר ובאו האובדים בארץ אשור הם שנים שנאמר הצדיק אבד ונאמר אבדה האמונה ומה גם עתה הם חוזרים למקומם אמנם אין זה בדרך קבע רק בזמן התפלה שנא' במכוני באשישות כדאיתא בזוהר לפי שנא' נפלה בתולת ישראל לכן ישראל ע"י מעשיהם מעלים אותה למעלה בעתי' ידועים כדי להתייחד עם דודה ולכן אם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו ואם לאו קורא עמהם מפני כי זה מורה על זמן שהוא הולך לעולם היצירה ושם נעשה הייחוד של צדיק וצדק ע"י העבד מט"ט כדאיתא בתיקונים כי עוף השמים דא מט"ט יוליך את הקול דא צדיק וכו' כי על ידו מתייחדים צדיק וצדק בשית יומין דחול ולכן קורא עמהם ויצא ידי חובתו מן הספק אשר שם ובהקדמ' זו תבין כל אשר לפניך ונחזור לענין ע"ד הנ"ל:

[א] **הקורא** את המגילה וכו' ענין הברכה הנה מפורש למעלה כי המצוה צריך לעשות אות' שלימ' בכל הפרטים מחשבה דיבור מעשה וכנגד זה הוא נברא המלאך שיעשה שלם בכל פרטיו ואמנם הברכות הללו ימצא בהם שלימות בנפש האדם וגם בענין המגילה כי לא נעלם ממך מ"ש הברכות שאמר הב"ה לר"י ע"ה ישמעאל בני ברכני וכו' ונענע לו ראשו מאי קמ"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה

בעינין ואיתא בזוהר פ' עקב דף רע"א · וז"ל פקודא דא לברכא ליה לקב"ה וכו' בגין דברכאן דבריך בר נש לקב"ה אתי לאמשכא חיין ממקור דחיי לשמיה דקב"ה קדישא ולארקא עליה מההוא משחא עילא' ואתי לאתמשכא מניה לכל עלמא. וכתיב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך ואינון ברכאן צריך בר נש באינון מלין מההוא מקורא עילאה ואתברכאן כל אינון דרגין ומקורין ואתמליין לארקא על כל עלמין ואתברכאן כלהו כחדא ועל"ד אצטריך בר נש לשואה רעותיה ברזא דברכאן בגין דיתברכון אבהן ובגין כלא כחדא כיון דשמא דקב"ה מתברך מתמן נחית ושרא על רישיה חולקא קדמאה וכו' בשעתא דאינון ברכאן נחתין מתעטרן גו חקל תפוחין קדישין וכו' כיון בהאי דרגא אתמליי' צריך להאי כלה ומתמן נגדין ואתמשכן לתתא כד סלקין אינון ברכאן מתתא לית פתחא ופתחא לעילא ולית נמנא לעילא דלא פתח כל אינון פתחין ומכרזי בכל אינון רקיעין דא איהו דורונא דשד' פלוני דא הוא דורונא בקיומא כדקא יאות ומאן איהו ברכה דאתיבו עלה אמן וכו' הנה מבואר מזה המאמר כמה מועיל ענין הברכות לאדם המברך גם מה מועיל לכל העולמות גם מה מועיל לאבהן ובגין ולכן מתחייב מזה כי הקורא את המגילה שהוא מתעורר לתקן בזה סוד מגילה העליונה הכלה הקדושה להמשיך בה ג' הויות כל א' עולה כ"ו הם בגי' ע"ח וכן עולה מגלה ע"ח שהרצון לבנותה ע"י ג' מדות שבהם נברא העולם שנא' ה' בחכמ' יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו וכן מעשה המשכן נעשה ע"י ג' מדות אלו שנא' בחכמה בתבונה ובדעת ולכן נמי מברך עליה ג' ברכות לפניה כי כן ג' מדות הללו הם לפניה למעל' ממנה ואמנם זהו כונה בכלל אבל לענין הפרט יש כונות רבות מהרב האלהיי מורי ורבי זלה"ה ולפי כי ברכת שהחיינו הוא מורה על המשך חיים העליונים בסוד הדעת הנמשך עד הצדיק לכן ברכה זו אינ' נאמרת ביום כי היום הוא בסוד האור שהוא חיים כנודע: ולאחריה נוהגי' לברך הרב את ריבנו והם ה' מטבעות כי זה היה רמז לזמן שהיא באחור ויונקת מאחורי הת"ת שהם הם מדות תנהי"ם כי אז יונקת מכח הגבורות כנודע ואם לא ברך לא לפניה ולא לאחרי' יצא מפני כי העיקר הוא הקריאה לצורך התיקון ולענין המשכת האור שלה על התחתונים: [ב] אין לשוח בינת שקורי' אות' שהרי נא' הוגעתם ה' בדבריכם כי הנה בענין הקריא' בתור' כאשר הוא מתייגע עליו נא' אשרי מי שעמלו כמשחז"ל זאת התור' אדם כי ימות באהל במי שממית עצמו על דברי תור' כך אשרי נדת מי כי עמלו הוא בתורה לקיים אותה אמנם בדברי בטלה יש יגיעה לפניו כביכול והיינו יגיעת בשר ואיתא בב"ר מפני מה כל החלומות אין מייגעי' את האדם וזה מיגע היינו מש"ה ולהג הרבה יגיעת בשר ואחז"ל הלוהג בד"ת טועם טעם בשר היינו בשר היורד מן השמי' שנ' ובשר

מבשרי

[ג] אע"פ שיצא כבר מברך להוציא את אחר ידי חובתו : [ד] מי שהוא אנוס קצת ואינו יכול לילך לב"ה וצריך להמתין עד אחר שקראו הקהל וקשה עליו לישב בתענית כל כך יכול לשמוע קריאתה מבעוד יום מפלג המנחה ולמעלה :

תרצ"ג · סדר תפלת פורים ובו ד"ס :

[א] אחר קריאת המגילה בערבית אומר ואתה קדוש ואם חל במוצאי שבת אומ' ויהי נוע' קודם ואתה קדוש : [ב] אומר על הניסים ביום ובלילה : [ג] אין קורא

מעבדי והמלעיג נדון וכו' והיינו מש"ה עני ורוכב על חמור היינו מש"ה אבר בשר וכו' ולכן אין לבוא כלל בעת שקורין אותה שלא לעשות פגם ח"ו כאמור : [ג] אע"פ שיצא כבר מברך להוציא אחר ידי חובתו מפני שהרי נתבאר כי יש כח מסור ביד האדם ע"י הדיבור להמשיך ש"א ולהכניע אותה בכל ענין שיהיה שנא' ואתה תמשול בו ולכן אע"פ שברך לעצמו יכול להוציא אחר וכבר נתבאר כמה מועיל ענין הברכה לאיש המברך ולזולתו : [ד] מי שהוא אנוס קצת ואינו יכול לילך לבה"כ דהיינו כי מפני האונס הוא אינו יכול לקרות המגילה בעשרה מאחר כי יש שם אונס נראה שיכול לקרא' אותה ביחיד ונוסף עוד כי האונס יהיה מפני כי אינו בריא ולכן קשה עליו לישב בתענית כל כך יכול לשמוע קריאתה מבעוד יום מפלג המנחה ולמעלה זה הענין הוא כפי מה שכתוב בתרומת הדשן אמנם עכשיו שנוהגים בכל המקומות להתפלל מבעוד יום כי אין זה התענית רק לצער עצמם ולכן אין ממתינים עד צאת הכוכבים יכול להתפלל ולטעום כלום ואח"כ ילך לבה"כ וישמע המגילה כי המצוה בעשרה והאכילה אינה מעכבת מדתנן כל הלילה כשר לקראת המגילה ולענין תפלת ערבית שנינו ר' יהודה אומר מפלג המנחה ולמעלה :

[א] **מה** שמתחילין ואתה קדוש ואין אומרים ובא לציון גואל היינו מפני כי אין עיקר הגאולה בלילה אמנם אל זה אביע כי הנה הנס שנעשה בפורים לא היה בלילה אלא ביום דאע"ג שנאמר בלילה ההוא נדדה שנת המלך וכו' וימצא כתוב וכו' והוא היה התחלת הגדולה למרדכי הצדיק והוא היה הסיבה לגדולת הנס שנעשה להצלת ישראל מ"מ עיקר הנס שנעשה למרדכי ביום היה שנאמר ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות ועטרת זהב גדולה וכו' גם מפלת המן היה ביום וכן הנס שהיה בכתיבת הספרים ואשר שלטו היהודים בשונאיהם ביום היה ולכן אין לומר ובא לציון גואל בלילה וסוד הדבר הלא תדע כי עיקר מה שאנחנו אומרים ובא לציון גואל בכל יום אף על גב כי הרצון לומר כי אנחנו מצפים הגאולה בכל יום ויום מ"מ יש סוד בדבר לפי התחדשות הנשמות הוא באותה שעה ואחז"ל אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף וא"כ ראוי להזכיר ענין הגואל מפני כי נמצא חידוש אל הנשמות אמנם בלילה אין שם התחדשות כלל בתפלה של ערבית ולכן אין לומר זולת ואתה קדוש דהיינו כי אנחנו ממשיכים אור מלמעלה מעולם העליון למטה ע"ד מ"ש בזוהר פ' תרומה איש אלהים קדוש הוא ומאותה קדושה עובר עלינו תמיד כך מסיבת האור שניתוסף בעולם העליון בזה הלילה לכן אחר התפלה אנחנו אומרים ואתה קדוש ר"ל

ג"כ זה העולם נקרא קדוש מפני המשכת האור עליון לשם כשם שעולם העליון איש האלהים קדוש הוא גם כן בעולם שלמטה ממנו ואתה קדוש תהלות ישראל ואפשר לומר נמי כנגד מה שנמשך מן האור עליון והשפע לעולם היצירה יהיה הרצון בפ' זה ע"ד מה שמתבאר בשחרית ואתה קדוש שבא הרמז בזה להודיע כי נמשך ובא השפע לעולם היצירה ולכן בתחילה אנו אומרים ובא לציון גואל לענין המשכת האור עליון לעולם הבריאה ואח"כ אנו אומרים פ' ואתה קדוש שהוא כנגד מה שנמשך מן הקדושה ואור עליון אל עולם היצירה ולכן אמר הפסוק ואתה קדוש כלומר כדרך שיש קדושה למעלה בעולם האצילות כמ"ש איש אלהים קדוש הוא וזה הענין נמצא על ידי שמתחברים ו"ה שהם סוד צדיק וצדק כי חיבור שניהם נקרא ואתה כי כן איתא בזוהר פ' תרומה בפסוק ואתה ה' אל תרחק דף קל"ח וז"ל ואתה ה' רזא דחברותא חדא בלא פירודא עכ"ל לעניננו הנה מבואר מזה המאמר כי מלת ואתה רומז בצדיק וצדק שהם בחברותא חדא כי צדק נקרא אתה כדאי' בזוהר וא"ו נוספת הוא בצדיק וחיבור שניהם נקרא ואתה ולכן יאמר ואתה קדוש כנגד מה שמגיע מן השפע לעולם היצירה בסוד מט"ט שהוא מלך שם כדאיתא בתיקונים ולפי כי צדיק וצדק מתלבשים בו כדאיתא בתיקונים כי עוף השמים דא מט"ט יוליך את הקול וכו' דהא על ידו מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול לכן יאמר ואתה ג"כ קדוש (תלים כב) על ידי כי הוא מיחד הצדיקים אלו ופירש הכתוב למי יאמר קדוש זה ליושב תהלות הוא מט"ט היינו מ"ש פ' אין דורשין מאי חזא אלישע חזא מט"ט דהוה יתיב וכו' אמר גמירי אין למעלה ישיבה שנאמר וכל צבא השמים עומדים וכתיב שרפים עומדים. א"כ ש"מ רשויות הן ולא היא אלא מט"ט דאית ליה רשו לייתב גם ג"פ ביום לכתוב זכיותיהן של ישראל ולכן הפ' מפרש תדע מי הוא זה שנא' עליו כי ג"כ הוא קדוש. ואתה קדוש מי שהוא יושב ע"י תהלות ישראל ג"פ ביום כאמור ולכן אומרים בלילה ואתה קדוש ואם חל בשבת אומר ויהי נועם קודם שהוא שפע הנמשך למטה ממקום שנקרא נועם ואחר כך אומר ואתה קדוש לומר כי ג"כ קבל מאותה קדושה עליונה כנזכר : [ב] אומר על הניסים ביום ובלילה דאע"ג כי כבר נתבאר כי זה הנס לא נעשה בלילה ולכן אין אומרים ובא לציון גואל מ"מ אומרים על הניסים בלילה נמי לפי כי סרי' נאמר כי בענין הנס התחיל להיות מן הלילה שנאמר בלילה ההוא נדדה שנת המלך וכו' : [ג] אין קורים בו הלל מן הטעם שאחז"ל דבשלמא בגאולת מצרים אמרנו הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה אבל בזה מה נאמר הללו עבדי אחשורוש

קורא בו הלל ואין נופלים על פניהם : [ד] מוציאין ס"ת וקורין בפ' ויבא עמלק ואע"פ שאין בה אלא ט' פסוקים כופלים פ' אהרון כדי לחשלים לי' פסוקים וקורין המגילה ואח"כ סדר קדושה :

תרצ"ד · דין מעות פורים לעניים ובו ד' סעיפים :

[א] חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים : [ב] אין משנין מעות פורים לצדקה אחרת : [ג] אין מדקדקים במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו ובמקום שנהגו ליתן אף לכותים נותנין : [ד] במקום שאין עניים יכול לעכב מעות פורים שלו לעצמו ונותנם במקום שירצה :

סעודת

לאחשורוש לכתי עבדי אחשורוש הנן ועוד כי קריאת המגילה זה הוא הלילה ר"ל כי כדרך שקריאת ההלל הוא גורם המשכת האור עליון למטה שנאמר מן המצר קראתי יה וכו' כן קריאת המגילה ופושט אותה היינו המשכת אור העליון וגילויו למטה ואין נופלים על פניהם כי הנה התועלת הנמשך מזה הוא נעשה מעצמו ע"י קדושת היום : [ד] מוציאין ס"ת וקורין בו פרשת ויבא עמלק לענין רמז הוא להודיע כי מי שנפרע מעמלק הוא נפרע מהמן והענין כדאיתא פרשת בשלח כשיצא יהושע למלחמה על עמלק יצא גם כן למעלה המלאך הקדוש ועל ידי כן ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו וכו' וכן נמי נפרע מהמן המלאך כשחז"ל והמן נפל על המטה מלמד שבא מלאך ודחפו ואע"ג שאין בה עשרה פסוקים והוא תקנת עזרת הציבור משלימין וקורין המגילה ואח"כ סדר קדושה להמשיך האור לעולמות כנזכר :

[א] **ענין** מעשה הצדקה מפורש מחז"ל ובזוהר כי השכינה היא דלה ועניה מפני הגלות והחרבן ולכן נקראת צדק אמנם על ידי מעשה הצדקה ניתוסף בה אות אחת ונעשית צדקה הוא כונת הפ' שמעו אלי רודפי צדק וכו' (ישעיה נא) ר"ל הבינו ישראל שהם רודפי אחר המדה הנקראת צדק מפני כי הם עם מבקשי ה' ר"ל מבקשי מדת צדק שתהיה ה' לפי שניתוסף בה אות ה' כאמור ולכן הגיד הכתוב מהו התקנה לעשות כך הביטו אברהם אביכם מה היה עושה ולמדו ממנו שנאמר כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו לעשות צדקה אמנם בצדקה שנעשה ביום הפורים יש בה כוונה אחרת הוא מה שאמר ומתנות לאביונים והסוד מחז"ל אביון כי הוא תאב לכל דבר התבונן כי דבריהם נוקבים ויורדים עד התהום לפי כי כינוי אביון הוא בסוד הדרך והוא תאב לכל דבר מפני כי הירכים הם השושבינים המסייעים לדבר מצוה וז"ש תאב למדה הנקראת כל וגם למדה הנקראת דבר לחבר אותה יחד ובזה ימלא להם הנאה ולכן צריך לתת שתי מתנות לשני עניים הם סוד הנצחים שהם נקראים עניים וע"י מה שנותן האדם שני מתנות לב' עניים לכן ג"כ למעלה מתקיים בהם מה שאמר ונחל עדניך תשקם אינו אומר עדניך דמשמע עדן אחד אלא עדניך מיעוט רבים שנים מהם נמשך השפע לנצחים והעיקר מאותם ד' מאות שקל כסף עובר לסוחר זה יוסף הצדיק והוא סוד אות מ' של מנות ואות ת' שבסוף היינו אותיות מת כלו' ממדת מי שממית עצמו על התורה משם נמשך שפע זה לנצחים אלו וזה הוא הטעם עצמו כי אין משנין מעות פורים לצדקה

אחרת מן הטעם האמור כי הנה הצדקה אחרת המעשה שלה הוא ענין תיקון לכ"י והמשכת האור עליון אליה כאמור אבל הצדקה של מעות פורים הוא תיקון אל הנצחים והמשכת אור עליון עליהם לקיים כל דבר שהם תאבים ולכן אין משנין המעות : [ג] אין מדקדקים במעות פורים וכו' גם בזה בחר ה' דאף על גב כי בעלמא הנותן צדקה הוא נותנה לגבאי צדק' לקיים מה שאמרו חכמי' ז"ל נותנה ואינו יודע למי נותנה נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה היכי עביד נותן אותה לארנקי של צדקה אמנם ביום פורים נותן הצדקה לעני מיד ליד והטעם מפני כי בכל זמן כנסת ישראל מקבלת ע"י הגבאי הוא הצדיק כדאיתא בזוהר בפ' יש מפזר ונוסף עוד אמנם ביום פורים שהארה אשר באה לכ"י אין זה ע"י הצדיק יוסף אלא מלמעלה שנא' פזר נתן לאביונים ר"ל אותו הצדיק עליון הנקרא פזר מפני כי הוא מוכן לעשות פיזור תמיד וזה נתן לאביונים הנצחים הנזכר לקיים ומתנות לאביונים לכן צדקתו עומדת לעד כד"א בנימן וכו' בבקר יאכל עד וגם קרע היה כ"י תרום ותנשא מלכותו בכבוד דקראן לה כבוד כדאי' פרשת פנחס ולכן אין מדקדקין במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו כי על ידי כן נותנים למלכות שמים ומשפיעים עליה ברכה עד בלי די ובלי שיעור ובמקו' שנהגו ליתן אף לכותיים נותנים כמו שנהגו מפרנסים עניי כותיים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום כלומר כי הנה השלום הוא הצדיק יש בו שני דרכים רוצה לומר שני צינורו' אחד שיוצא משם טיפת הזרע ואחד שיוצא ממנו התמצית ולכן יאמר כי מאחר שמדת השלום נמצא בו שני דרכי' יש לפרנס עניי כותיים מפני כי כן מאותו הדרך מתפרנסים כותיים כדאיתא פרשת בלק בפסוק במשעול הכרמים שהוא שביל דקיק היורד משם לשרי הכותים דהיינו חלק התמצית ולכן נמי ביום פורים כי ההארה הגדולה באה מן הצדיק כאמור לכן נותנים גם כן לעניי כותיים מפני כי כן מאותו תמצית של צדיק זה הם מתפרנסים תמיד כאמור : [ד] במקום שאין עניים מצויין יכול לעכב מעות פורי' שלו לעצמו כדרך הזוכה מן ההפקר אמנם אחר כך נותנם במקו' שירצה מפני כי כאשר מעכב המעות בידו ודאי הוא כי כן הוא גורם למעלה עיכוב האור העליון ואינו מתפשט למטה בכלה הכלולה ולא נכון לעשות כן וכאשר נותנם אח"כ הוא גורם כי כן כל אותם האורות והשפע שנתעכב למעלה בעבורו חוזר ונמשך למטה לכ"י ולכן המעכב אותם ביותר לא טוב עשה אלא תכף יתן אותם לטוב בעיניו

מאחר

תרצ"ה׳ דיני סעודת פורים ובו ד׳ סעיפים :

[א] סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו : [ב] חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע

מאחר דקים לן כל הפושע ידו נותנים לו :

[א] **הנה** נתבאר למעלה היות ענין פורים משונה מכל המועדות ויש נמצא בו לדדים כי בלד אחד הוא יותר מן המועדות ובלד השני הוא גרוע מהם ולכן נמצא בו שינוי זה דאלו במועד נאמר ושמחת בחגך וענין השמחה הוא כמו שאמרו חכמי׳ זכרונם לברכה אין שמחה אלא בבשר ויין ואמנם חיוב שמחה זו הוא נוהג ביום גם בלילה וכמ"ש רבי אליעזר ע"ה י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה מכל מקום יש מלוה לאכול לילה הראשון וכן נמי מלוה לאכול כזית מלה בליל הפסח אבל לא כן בענין סעודה זו שראוי לומר עליה מה נשתנה והטעם מפני כי במועדות יש קדושה נמשכת בהם מלמעלה משא"כ בפורים כדאיתא בזוהר פ׳ קרח דף קע"ו · וזה לשונו ר"ש אמר קריאי מועד קראי כתיב חסר יוד אמאי אלא הכי הוא מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל אינון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הדא הוא דכתיב מקראי קדש ואימתי בשעתא דמועד שרייא בעלמא וכגוונא דאינון כתרין עילאין זמינין מקדש עילאה הכי נמי קדש תתאה זמין לחילוי לאתעטרא ולאתעלא להו קדש עילאה ידיעה קדש תתא׳ חכמת שלמה וכו׳ והנה מבואר מזה המאמר כי בזמן המועד יש עלייה למדות העליונות ונוסף עוד לכל העולמות ולכן מלוה לאכול בלילה וביום מפני כבוד הנכנסים שם כי האכילה הנעשית ביום יהיה הסיבה שלה על אותם שהם מזומנים מבחינת קדש עילאה שהוא יום וגם המזומנים הם בסוד יום כי הם נקראים ששת ימי בראשית כנודע גם בליל׳ ענין האכילה הוא לפי כבוד הנכנסים כי הנה קדש תתא׳ היא מדת לילה כנודע גם כל העולמות התחתונים נמנה הם בסוד לילה והם מעלמא דנוקבא ולכן אנחנו מלוה עלינו לשמוח ביום ולילה בבשר ויין אמנם ימי הפורים אין בהם ענין הזמנה זו מקדש עילאה ולכן נמי קדש תתאה לא זמין לחילוי להכנס אללה ולכן מטעם זה לא היה מקום לעשות סעודה אפילו ביום אמנם אל זה נביע היות אור העליון נמשך למטה בסוד המדה האחרונה כנזכר לעיל ולפי כי זה האור הנמשך בה למטה הוא יסוד קדש עילאה לכן הסעוד׳ לריך להיות ביום לפי כי זה הוא מדת יום כאמור אמנם אם עשה הסעודה בלילה נמלא נותן השבח למדה האחרונה מדת לילה ולא היא מפני כי השבח הוא מפני כי ה׳ לדיק בקרבה וזה עיקר ולכן אף על גב כי ממנה ילא אור ושפע לתחתונים אינו דומה למועד כי אז הם מזומנים ועולים למעלה אך עתה אין עולים רק נמשך להם שפע לפי הראוי להם וכל אחד ממקומו לא ימיש ולכן אם עשה הסעודה

בלילה לא יצא ידי חובתו על דרך הנ"ל כי אין כח לדחות חובתו ממנו באופן זה : הנה נתבאר למעלה כי בכונה נכתבו אחד עשר אדורים בתורה כדי לתת מקום אחיזה לסטרא אחרא כדי שיהיה להם חיות וקיום בעולם כי כן לנורך העולם ולתיקון שלו נבראו ולכן בא הדבר הזה בדרך חיוב לתת להם מקום הנאה מסעודה זו כמ"ש בזוהר פ׳ פקודי דף רל"ז · וזה לשונו אמר ר׳ שמעון אף על גב דכל הני מילי כדקאמרן קב"ה יהב ליה שולטנו וכו׳ ת"ח לגאי אתר דאיהו רוח מסאבא יהיב ליה קב"ה שולטנו למשלט בעלמא בכמה סטרין ויכיל לנזקא ולית רשו לאנהגא ביה קלנא דבעינא לאסתמרא מניה דלא יקטרג עלן בגו קדושה דילן וע"ד רזא חדא אית לן דבעינן למיהב ליה דוכתא זעיר בגו קדושה דילן דהא מגו קדושה נפיק שולטנו דיליה דבעינן גו רזא דתפילין לאלגעא חד שער׳ דעגלא דיפוק לבר ויתחזי וכו׳ והנה מזה המאמר נלמוד שני עיקרים אחד הוא כי סטרא אחרא ילא מגו קדושה דילן ולכן לריך לתת לו חלקו וזאת שנית למדנו כי כן הראוי לעשות לו כבוד לתת חלק כדי שלא יקטרג עלינו והנה באה המלוה זו להרבות בשתיה מפני כי כך אחז"ל בזמן שהיה ב"ה קיים המלוה היה בבשר שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ועכשיו עיקר השמחה ביין ואמנם בימי הפורים נוסף עוד החיוב מן היין כמש"ה אכלו רעים שתו ושכרו דודים ואיתא בזוהר פרשת ויקרא דף ד׳ · וזה לשונו ר׳ יהודה אמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים אלין כל מארי דיבבא ויללא דאתבסמו כלהו ואתברכו כחדא דהא מסעודתא דמלכא מתהניין כלא וכו׳ רבי שמעון אמר כולא שפיר אבל רזא דמלה אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא וכו׳ תא חזי באינון עילאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה מ"ט מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא ובגין דתמן שריא חמרא דמנטרא כתיב בהו אכילה וכו׳ דיש להבין מה שאל באינון עילאי כתיב בהו אכילה מאי טעמא וכו׳ מה ענין שאלה זו אמנם הרשב"י עליו השלום הקשה דמאחר דקים לן כי שתיה היא בכלל אכילה ורצונו כי בזה תלקן הכתוב משמע כי כונת הכתוב לדייק אכלו רעים דווקא ולזה שאל טעמא והשיב מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא כלומר לעולם כי שתיה היא בכלל אכילה לעולם אבל כונת הכתוב ליתן את של זה לזה כי למעלה מפני כי שם הוא שתיה מרובה לכן נקט קרא אכלו רעים לומר אכילה בעיא אמנם בדודים אשר שם אכילה מרובה נקט שתו ושכרו דודים הילכך נקטינן כי למעלה יש אכילה ושתיה אלא שהשתיה מרובה ומשם נמשך למטה כמ"ש ר׳ יהודה דמייתי כינוי רעים ודודים אלין מאריהון דיבבא ויללא ואתברכו

ידע בין ארור המן לברוך מרדכי: [ג] אומר על הניסים בברכת המזון בברכת הארץ ואם התחיל סעודתו ביום ומשכה עד הלילה אומר על הניסים דבתר תחילת סעודה אזלינן ויש מי שאומר שאין אומרו: [ד] חייב לשלוח לחבירו שתי מנות של בשר או של מיני אוכלים שנא' ומשלוח מנות איש לרעהו שני מנות לאיש אחד וכל המרבה לשלוח לרעים משובח ואם אין לו מחליף עם חבירו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיי' ומשלוח מנות איש לרעהו:

תרצ"ו · דיני הספד ותענית ועשיית מלאכה בפורים ובו ה"ס:

[א] פורים מותר בעשיית מלאכה ובמקום שנהגו שלא לעשות אין עושים והעושה אינו רואה סימן ברכה לעולם מאותה מלאכה אלא אם כן הוא בניין של שמחה כגון בית חתנות לבנו או אבורנקי של מלכים
דשרי

דהא מסעודתא דמלכא מתהניין והודה ר"ש לדבריו כי כן אמר כלא שפיר ולכן בסעודה זו צריך להיות השתיה מרובה לבסמא מאריהון דיבבא ויללא שיהיו נהנים מסעודתא דמלכא שהוא אוכל ושותה עם כנסת ישראל ואמנם החיוב זה שמלווה לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי זה נלמד מהנ"ל שהנה הקדוש ברוך הוא נתן לסטרא אחרא אחיזה בתורה בי"א ארורים כדי שיהיה להם חיות בסוד ואתה מחיה את כלם ונחזור ללמוד זה מקל וחומר ממה שכתוב במאמר כי יש חיוב לשים שער בתוך התפילין להודיע כי כן יש חפץ להקדוש ברוך הוא שנתן להם שלטנו והם נפרשים בתוך הקדושה למעלה וכדי שלא יקטרג עלינו מכל שכן בשעת אכילה שמרבי' יין שראוי לירא ממנו כי הרי נוהם מתוך קופה של בשר ויין מכל מקום אין החיוב לומר מפיו ברוך המן חלילה ולא ארור מרדכי רק החיוב הוא בריבוי השתיה עד שלא יהיה דעתו מכוונת אליו להבחין ההפרש שבין ארור המן לברוך מרדכי וזה מפני כי ביום זה שם נפל שרו דהמן שנאמר והמן נפל על המטה ובא הריבוי באות ו' והמן לומר כי באותה שעה השר שלו למעלה ס"מ שרו של עשו וזהו סוד מה שאמר הכתוב כי נפל תפול לפניו כלומר כמו שנפל ס"מ מתחלה כדאיתא בפרקי ר' אליעזר כי כאשר החטיא לא"ה הפילו הקדוש ברוך הוא ממקום קדושתו כך עתה תפול לפניו ולכן צריך לתת לו מקום בסעודה זו מעט כדי שלא יקטרג ומה גם כי אין הקליפה נעקרת לגמרי עד לעתיד שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ: [ג] אומר על הניסים ביום וכבר נתבאר למעלה מפני כי עיקר הנס היה ביום ולכן למ"ד בתר התחלת סעודה אזלינן אומר על הניסים שהרי בתחילה היה ביום אמנם לדברי יש אומרים שאין אומרו מפני הטעם הנזכר כי לא נעשה הנס בלילה וכפי הסוד הנזכר כי בסעודה זו מתבסמין מאריהון דדינין לסברת מי שאומר בתר התחלת הסעודה אזלינן ואז היה ביום ולכן אף על גב שנמשכה הסעודה ונתבלבל דעתו מן השתיה אין להקפיד מזה ואמנם למי שאומר אין לאומרו מפני כי אין ראוי לתת מקום לבעלי הדין מאחר שהשליטה שלהם בלילה כי יקטרגו עלינו כשנזכיר מעשה ניסים אשר

שבר ה' מטה רשעים המן ובניו ופנה למעלה בשורש שלהם ומאחר שקיום המצוה הוא עד דלא ידע פשוט הוא כי לא יזכור על מעשה ניסים: [ד] חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר וכו' והוא על יסוד הנזכר מה שאמר הכתוב אכלו רעים דמשמע שני רעים שלכן נאמר ומשלוח מנות איש לרעהו כי כן איש עליון שולח לצדיק רעהו שתי מנות ומסתברא שגם יין בכלל שהרי גם כן למעלה כך הוא הסעודה בבשר ויין ולכן המרבה לשלוח לרעים משובח ואם אין לו מחליף עם חבירו מפני כי כן נמי מחליפים יוסף ובנימן של זה לזה בסוד אור חוזר ואור ישר כנודע ומה גם עתה כי צדיק עליון אוכל לשובע נפשו: [א] **הנה** ביאור כל דינים הללו כלם נכוחי' למבין עם מה שנתבאר למעל' במאמר מפרשת קרח כי במועד אז קדם עילאה זמין לכל אינון כתרין עילאין דשמא דקודשא בריך הוא אחיד בהו וכן נמי קדם תתאה זמין לכל חילוי לאתעטרא להו ולאעלא להו ולכן במועד נאסר בעשיית מלאכה מפני כי כל העולמות מזומני' הם לתת להם פרנסתם בתוספת על ימות החול ואם יעשה האדם מלאכה עושה פגם לפי שהמלאכה הוא להכין לאדם די סיפוקו ולא יחסר לחמו ועל ידי המלאכה הוא מורה כי כן נוהג למעלה ולא קצרה יד ה' לתת למזומני' כל צרכם אמנם בימי הפורים כבר נתבאר כי אין הזמנה ועלייה כלל קדם עילאה לא זמין לכתרין עילאין וקדם תתאה לא זמין לחילוי ולכן מותר בעשיית מלאכה לפי כי כך היתה למעלה כי ע"ל מלאכות הם פועלים מלאכתם ובמקום שנהגו שלא לעשות אין עושים מאחר שכבר קבלו כך עליהם הרי גם כן למעלה מתקיים כן שהרי כבר נתבאר כי כל מעשה האיש הישראלי כך הוא נוהג למעלה ולכן העושה אין רואה לעולם סימן ברכה מאותה מלאכה מפני כי שביתת המלאכה הוא נחת רוח לכנסת ישראל כי בו שבת מכל מלאכתו וההפך מובן כי המלאכות אלו הוא יגיע' לפניו כביכול ולפי שעשה זה רופס בה לכן גם היא מונעת הברכה מאותה הפעולה לפי שהיא סוד הברכה כדאיתא בפסוק ברכת ה' היא תעשיר וזה אינו רואה סימן ברכה לעולם: אלא אם הוא בנין של שמחה כגון בית חתנות וכו' כי זאת המלאכה הוא של שמחה וגורם שמחה לכנסת ישראל
שנאמר

שנאמר ימי משתה ושמחה : [ב] אפי' במקום שנהגו לא נהגו אלא ביום מקרא מגילה מפני כי אז נמצא הכרח קצת לאסור המלאכה כי בי"ד וט"ו אז לבנה במלואה אבל לא לאסור את של זה בזה כי אין זה מנהג : [ג] יום י"ד ויום ט"ו אסורים בהספד ותענית לכל אדם בכל מקום מפני כי דברים הללו הם נמצאים בסטרא אחרא דרך קבע יען כי הם בחינת המות והיגון ולכן אין לעורר אותם בימים אלו שהם של שמחה כי כן כנסת ישראל נקראת שמחה כדאיתא בזוהר בפסוק כי בשמחה תצאו וזה בין לפני עיירות שהם עושים י"ד בין לבני כרכים שעושים ט"ו אבל הנשים מענות ומטפחות כדתנן נשים במועד מענות ומטפחות דהיינו דבר קל מפני שהוא בענין יחיד אבל לא מקוננות שאחת מדברת וכלם עונות אחריה מפני שהוא מעורר הבכיה ביותר ומתהנה מזה הקליפה אבל משנקבר המת שכבר נדחה השטן לא מענות ולא מטפחות שלא יהיה לו נחת רוח כי כן דרכו להמצא בין הנשים שנאמר רגליה יורדות מות ואזניו אל ההספד כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל ע"ש : [ד] כל דברי אבילות נוהגים בחנוכה ופורים מפני כי אין סטרא אחרא נדחה ממחילתו ולא נמנע ממנו שמץ משליטתו כמו בחול המועד כאשר מתבאר שם : [ה] אם חל פורים במוצאי שבת דין זה הוא למי שנוהג שלא לצאת מפתח ביתו אמנם הנוהגים לבא לבית המדרש בכל יום פשוט הוא שיבא וגם לנוהגים שלא לצאת מפתח הבית למה לא יבאו לבית הכנסת לקרא המגילה שמצותה בעשרה אלא אם כן נמצא אתו מתפללים שישמע אותה בעשרה כסברת הרמב"ם ז"ל וכן יהיה חייב האבל לשלוח מנות כי הם דברים שבפרהסיא ומצוה מדברי קבלה וכן נמי האונן מותר בבשר ויין כאמור : [ח] ומותר לישא אשה בפורים כי אין בזה שמחה שבעת ימים לומר אין מערבין שמחה בשמחה :

דשרי : [ב] אפילו במקום שנהגו לא נהגו אלא ביום מקרא מגילה בלבד אבל לאסור את של זה בזה אינו מנהג : [ג] יום י"ד ויום ט"ו אסורים בהספד ותענית לכל אדם בכל מקום בין לבני כרכים שהם עושים ט"ו בלבד בין לבני עירו' שהם עושים י"ד בלבד והנשי' מענות בהם שכולם עונות כאחד ומטפחות שמכו' כף אל כף אבל לא מקוננות שאחת מדברת וכולם עונות אחריה נקבר המת לא מענות ולא מקוננות : [ד] כל דברי אבילות נוהגים בחנוכה ופורים : [ה] אם חל פורים במ"ש והאבל יושב בב"ה בשבת במנחה לא יצא משם עד שיתפלל תפילת ערבית וישמע קריאת מגילה ולמחרת לא יצא מפתח ביתו : [ו] יש מי שאומר שהאבל חייב לשלוח מנות : [ז] יש מי שאומר שאונן מותר בבשר ויין דלא אתי עשה דיחיד דאבילות ודחי עשה דרבים דאורייתא לשמוח בפורים דברי קבלה נינהו שהם כדברי תורה :

[ח] מותר לישא אשה בפורים :

תרצ"ז · אין אומרים תחינה בפורים ובו סעיף אחד :

[א] יום י"ד וט"ו שבאדר ראשון אין נופלים על פניהם ואין אומרים יענך ה' ביום צרה ואסור בהספד ותענית אבל שאר דברים אין נוהגים בהם ויש אומרים דאף בהספד ותענית מותרים :

[א] **תנן** אין בין אדר הראשון לשני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים ולכן יום י"ד וט"ו שבאדר ראשון אין נופלים על פניהם והטעם יובן ממה שאמר בזוהר פרשת תצא דף רע"ז : וזה לשונו פקודא דא למחדי חתן באתתיה שתא חדא דכתיב נקי יהיה לביתו שנה אחת ואינון י"ב ירחין אינון מדילה דהא שנה איהי כלה ולית כלה בר בי"ב ירחין וכו' וע"ד יעקב כתיב ביה ויקח מאבני המקום אבני המקום י"ב הוו ומאן דחדי לכלה חדי לעולימתהא ועולימתאן י"ב הוו עד כאן לשונו והנה מבואר מזה המאמר כי כל החדשים י"ב הם מכללות הכלה הקדושה ולכן כאשר צריך החתן לשמח לכלה צריך להיות נוהג בשמחה י"ב חדש ונלמד מזה כי חדש אדר הוא אדר מלכות שבה ולכן כולו הרב ומזל של ישראל מתגבר ועולה ולכן אין מעברי' את השנה אלא באדר מפני כי בו הוא סוד העיבור ומפני כי עיקר השמחה נמצא בה לכן בימים אלו שכבר הם קבועים לענין שמחה ועוד שניתוסף שמחה מחדש העיבור לכן אין נופלים על פניהם בימים הללו כי הנה נפילת אפים הוא מורה על שני דברים אחד הוא לומר כי שחה לעפר נפשנו ועוד מורה כי הוא צורך לענין הייחוד הנמצא בתפלה לקבל עלינו מיתה כדי לעשות הייחוד זה ולכן אין נופלים על פניהם מפני כי שני דברים הללו אין צורך בהם באלו הימים כי לענין שנראה כי שחה לעפר נפשנו אין זאת בימים אלו כי אז היא לבנה במלואה ואם לענין כי צריך לקבל עלינו מיתה גם זה אינו צריך כי בימים אלו הייחוד עליון נעשה בתפלה כמשפט הראשון ולכן אין אומרים וידוי מאחר כי אין נופלים על פניהם כי הוידוי קודם לקבלת המיתה ואין בו צורך ומטעם זה אין אומרים יענך ה' ביום צרה לפי כי ביום זה אין בו צרה מן הקליפה אלא שמחה שמתגבר סטרא דקדושה ואסור בהספד ותענית כי כל זה הוא נותן כח לקליפה ואין ראוי לעשות כן גם לא להתענות אם לא שצריך לתענית מפני כי כבר נתבאר כי תכלית התענית הוא להחליש כח החומר שהשורש שלו הוא מסטרא אחרא כדאיתא פרשת שלח לך ובימים אלו אינו צריך להתענות שהרי סטרא דקדושה חלק השמחה והאורה

והלורה מתגבר כלל הדברים אל ימעט בעיני באר חביבות ימים הללו מאחר כי כל הבלימות הנמלא לישראל במעמד הקדום הר סיני נמלא בהם כי הנה אז עשו תשובה ותענית שלשה ימים ונוסף עוד שק ואפר יולע לרבים ואחר כך קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם התורה כדאיתא בשבת סדור קבלוה בימי אחשורוש ונוסף עוד כך אמרו חכמים זכרונם לברכה כל המועדות בטלים לעתיד וימי הפורים אינם בטלים שנאמר וזכרם לא יסוף מזרעם ולכן הימים האלה הם נזכרים ונעשים בכל דור ודור כי כן יש מלחמה לה' בהם מדור דור ולכן הם קיימים לאחר התחייה כל הכתוב לחיים בירושלם אמן "יבנה "הדחויה "ויקים "העטרה :

נשלם טור ברקת ממקור חיים שבח והודאה לחי החיים

ספר

טור יהלום

על הלכות אבילות מטור יורה דעה להחכם מהר"י קארו ז"ל,

עם פירוש יפה אף נעים על דרך הנסתר אשר חיברו איש אלקים בן דעמי' ומדברנא דאומתי' בוצינא דנהורא אספקלריא המאירה עטרת צבי צפירת תפארה הרב החכם הכולל המקובל מהור"ר חיים הכהן ז"ל, והוא היה תושב בארם צובה אשר יצק מים על ידי המקובל הנשר הגדול מהו' חיים וויטל ז"ל:

והובא לבית הדפוס ע"י הרב הגאון וכו' מהו' חיים אלעזר וואקס שליט"א, אב"ד ור"מ דק"ק קאליש יע"א:

פיעטרקוב

בדפוס הרבני הנגיד מהו' טובי' פייביל נ"י ב"ר צבי בעלכאטאווסקי.

שנת תרל"ט לפ"ק.

СЕФЕРЪ МКОРЪ ХАИМЪ

ТОМЪ V.

ПЕТРОКОВЪ

Въ типографіи Ф. Белхатовскаго.

1879.

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ.

Варшава 2 Мая 1879 года.

שס"ג אסור פינוי המת והעצמות ממקומן ובו ז"ס:

[א] אין מפנין המת והעצמו' לא מקבר מכובד לקבר מכובד ולא מקבר בזוי לקבר בזוי ולא מבזוי למכובד ואין צריך לומר ממכובד לבזוי ובתוך שלו אפילו ממכובד לבזוי מותר שערב לאדם שיהא נוח אצל אבותיו וכן כדי לקברו בארץ ישראל מותר ואם נתנוהו שם על מנת לפנותו מותר בכל ענין ואם אינו משתמר בזה הקבר שיש להוש שמא יוציאוהו כותים או שיכנסו בו מים או שהוא קבר הנמצא מצוה לפנותו: [ב] אין מוליכין מת מעיר שיש בה קברות לעיר אחרת אלא א"כ מחוצה לארץ לארץ: [ג] אין מלקטין עצמות לא מתוך הארון ולא מתוך הקבר לצד זה לקבור שם מת אחר או לצורך המקום: [ד] מקום שנוהגין לקבור במחמורות בלא ארון עד שיתעכל הבשר ואחר כך מלקטין העצמות

[א] **אשר** חכמים הגידו כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם יהיה בעזרו והשמת אומרים עליו החסיד העניו תלמידו של אברהם אבינו וכו' וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה שנאמר ויעמוד פנחס ויפלל והדבר של תימא וצריך להבין מהו השלימות הגדול אשר יקנה האדם להיות קובע מקום לתפלתו עד שזוכה לכל הכבוד הזה והנה בהלכות תפלה נתבאר כל הצורך בדבר הזה ואמנם גם בזה נימא ביה מילתא כי עיקר הדבר זה כאשר האדם קובע מקום לתפלתו מורה על אשר נמצא בלבו האמונה שלימה מחז"ל בפ' הנה מקום אתי הקב"ה מקומו של עולם ואין העולם מקומו אמנם הוא נמצא בב"ה כמחז"ל דרשו ה' בהמצאו היכן הוא מצוי בבתי כנסיות ומדרשות ומפני אימת מלכות שמים אינו משנה מקום אלא קובע מקום לתפלתו כי מאמין שנמצא שם הקב"ה ומשגיח עליו מפני כי מלא כל הארץ כבודו · ולכן השמת אומרים עליו תלמידו של אברהם שקבע מקום לתפלתו מפני האמונה הנמצא אתו כי שם נמצא תמיד כבודו של הקב"ה אף על גב כי לא היה בית רק מקום מיוחד מלא כל הארץ כבודו · ולכן נקטינן כי כל ענין של קדושה יש לו מקום קבוע וכן נמי כל איש ישראל להורה ולתעודה יהיה לו מקום קבוע כי בזה קנה המקום הוא על ידי מעשיו לעולם וכדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף ר"ז · וז"ל דתנינן בכל אתר דלדיקא אתחדש ביה מלי דאורייתא כד איהו בהוא עלמא פקיד להוא אתר ואתי ליה לגביה וכל שכן כד שראן ביה לדיקייא אחרנין לחדתא בהוא אתר מלי דאורייתא וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי המקום שהאדם הוא לומד בו תורה או מעשה קנה מקומו אמנם הזולת נאמר לזה בלי מקום ולכן בא הדין אל נכון אין מפנין המת והעצמות לא מקבר מכובד לקבר מכובד ולא מקבר בזוי לקבר בזוי ולא מקבר בזוי לקבר מכובד ואין צריך לומר ממכובד לבזוי שהרי קנה מקומו · ועוד מטעם כי כל מעשה התחתונים הוא גורם כך למעלה ונמצא כי כן יעשה לו ברוחו ונשמתו שמטלטלים אותם טלטולי גברא אחר שנינוחו במקומם · ולכן רע בעיני שמואל ע"ה שמעשה שהעלה אותו שאול כי שתים רעות עשה עמו הראשונה שהעלה אותו באוב כמחז"ל אמר לו לא כך שנינו כשם שנפרעים מן העובד כך נפרעים מן הנעבד · וזאת שנית כי הנה גרם טלטול לרוחו ממקום מנוחתו להוריד אותו בעולם הזה אך לא נתרעם על גופו כי בגוף לא טלטל אותו ולא היה קברו שם · וכאשר נעמיק בענין הוא דבר קשה יותר מן האמור כי מאחר שחז"ל הגידו כי הנשמות הם חלק אלוה ממעל · וביותר מ"ש בתיקונים מעשיה נפשין מיצירה רוחין מבריאה נשמתין כאשר מפנין המת מקבר לקבר הוא ליה יום קבורה מחדש כדלקמן והוזר ונידון והמקום אשר קנה מתחלה קודם יאמר לו מפני כי כבר נידון שם ועוד גורם לעצמו טלטולי גברא וביותר קשה כי נמצא חלק הקדושה הנמצא אתו מכל עולם ועולה גולה ממקום למקום אמנם בתוך שלו אפי' ממכובד לבזוי מותר שערב לאדם שיהא נוח אצל אבותיו כי כן נאמר ואתה תבא אל אבותיך בשלום וכדי לקוברו בארץ ישראל מותר כי מתקדש גופו ונשמתו ונתון בחיק אמו ואם נתנוהו שם על מנת לפנותו מותר בכל ענין אמנם אינו ניצול מן הדין פעם אחרת והמלקט עצמות יוכיח שחייב בהמה דברים מן האבילות ואם אינו משתמר בזה הקבר שיש לחוש שמא יוציאוהו כותים או שיכנסו בו מים או שהוא קבר הנמצא מצוה לפנותו : [ב] אין מוליכים מת מעיר שיש בה קברות לעיר אחרת מטעם האמור אלא אם כן מחוצה לארץ לארץ ישראל : [ג] אין מלקטים עצמות לא מתוך הארון ולא מתוך הקבר לצד אחר לקבור שם מת אחר או לצורך המקום מטעם האמור למעלה : [ד] מקום שנהגו לקבור במחמורות עמוקים בלא ארון עד שיתעכל הבשר ואחר כך מלקטין העצמות וקוברין אותם בארון מותר שכן שנינו שני קברות היו מתוקנים לבית דין וכו' ואחר שנעשה עצמות קוברין אותו במקומו כיון שנתעכל הבשר · ואמנם לענין האמור למעלה כמה ספק ימצא בנקבר בארון אם אינו צדיק גמור שלא חטא מעולמוי בהוצאת שכבת זרע לבטלה וגם אחר כך נשמר ולא טמא ברית כל זה מאחר שנתעכל הבשר אין מקום עוד לדקדק בזה דהכי איתא בזוהר פרשת שלח לך דף ק"ע וז"ל אי חסידא קדישא הוא ואגלי לך מלה סתימא בגינא דגופא דבר נש הכי הוא רוחא מעם רוחא דקודשא נשמתא מגו אילנא דחיי כיון דרוחא קדישא יהב חילא מיד דתיכין דילה יהביך חילייהו חילא דילהון גרמין ושייפין כלהו מסטרא דילהון ותיקונייהו דא על דא סטרא אחרא יהבת בשרא וכו' וכל זמן דבשרא דסטרא אחרא קיימא בקיומא ההוא שטן קיימא לאסטנא אתעבר בשרא לית ליה רשו לאסטנא דהא לית ליה על מה דיסתמיך וע"ד כתיב יכל בשרו מראי ושופי עצמותיו

לא

לא ראו וכו'. הנה מבואר מדברי המאמר כי אחר שנתעכל הבשר אין יכולת עוד לשטן להשטין ולכן נמי כיון שאדם זה המתינו לו עד שנתעכל הבשר ואז העצמות מלקטין אותם וקוברין אותן בארון ולא יהיה לו עונש מן הנזכר: [ה] ארון שפינוהו אסור בהנאה כי הנה נתבאר מן המאמר כי הארון של מת הוא דוגמא למעלה לארון עליון וכיון שנכנס המת בתוכו נתקדש דוגמא עליונה ולכן הארון אסור בהנאה אם הוא של אבן ואם הוא של חרס ישבר ואם של עץ ישרף:

[ו] המוצא נסרים בבית הקברות ולא יזיזם ממקומם לפי שהם אסורים בהנאה: [ז] אסור לפתוח הקבר אחר שנסתם הגולל דאיכא בזיון למת אפי' אם עוררים היורשים לפותחו לבדוק אם הביא שתי שערות אם לאו משום דגדול כבוד הבריות:

ואמנם לענין הרמז בדינים אלו היינו על עיקר הקודש כי המת הוא החוטא כיון שנכנס בו רוח של שטות חלק מן המיתה הרי הוא מת בכח ולפי כי הנשמה בורח ממנו ילך שהוא מת בפועל. ולכן בא הדין אין מפנין המת היינו הרשע והעצמות לפי שנאמר ותהי עונותם על עצמותם לא מקבר מכובד לקבר מכובד ר"ל דמאחר שהנחתי כי אין אדם חוטא. ר"ל הנשמה הנקרא אדם לפי כי משעה שמהרהר לעשות עבירה הולכת ממנו שלא תאמר מאחר שיצא מגוף זה שחטא תלך לאדם אחר ותכנס בקרבו לא כך הוא אין מפנין מת זה אפי' שכתוב על העצמות מעשי' אשר לא יעשו אין מוליכים אותם מקבר מכובד לקבר מכובד דהיינו כי הגוף נקרא קבר כמשחז"ל וכן הגוף שלו מטמא כמו הקבר ולא מקבר בזוי שחטא לקבר בזוי שחטא ולא מבזוי זה למכובד ואין צ"ל ממכובד לבזוי לפי כי הנשמה ממתנת לאדם שמא יעשה תשובה ולכן חזר הדין ובתוך שלו אפילו ממכובד לבזוי מותר כי זה יהיה לו לפי שעושה תשובה חוזרת הנשמה עליו. כי לכן נקרא תשובה ר"ל נוטריקון תשוב ה' היינו חמשה חלקי נפש שהולכי' מן החוטא חוזרי' עליו כשעושה תשוב' שהם נפש רוח נשמה חיה יחידה כמשחז"ל וז"ש שערב לאדם שיהא נוח אצל אבותיו כך חלקי הנפש משתוקקים לחזור לגוף שיצאו ממנו וכן כדי לקוברו בא"י שהדוגמא לאדם המקדש עצמו ללמוד תורה כי הנה אמרו חז"ל אוירא דארעא דישראל מחכים מהו האויר שלה השכינה הנמצא שם כך נאמר דרשו ה' בהמצאו היכן הוא מצוי בבית הכנסת ובית המדרש וביותר כי כך אחז"ל עתידים בתי כנסיות להיות קבועים בארץ ישראל ונאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו אינו אומר אלא בתוכם כל אחד מישראל יכול להיות מקדש ומשכן להקב"ה על ידי מעשיו הרי לעולם הוא אוירא דארץ ישראל ולכן יאמר וכדי לקוברו בארץ ישראל מותר ואם נתנוהו שם ע"מ לפנותו הלא זה הדבר שביארתי בחלק ראשון כי כאשר האדם עושה מצוה או מתפלל מרויח רוח או נשמה. אמנם זה יהיה או באותה שעה שעשה מעשה או יהיה תוסף עליו כל היום אמנם אינה מתקיימת עמו כדרך שאר חלקים שהם עמו בדרך קבע לפי רוב השנים כדאיתא בזוהר זכה יתיר יהבין ליה רוחא זכה יתיר יהבין לי' נשמתא ולכן זה התוספ' הנמצא באדם ע"י מעשה הטוב נתנוהו שם ע"מ לפנותו מותר בכל ענין להכנס בזולת ואם אינו משתמר בזה הקבר הוא הגוף שיש לחוש שמא יוציאוהו גוים שלא יכנס בו ענין של מינות או שיכנסו בו מים זדים עיבור רע במעשיו או שהוא קבר הנמצא מצוה לפנותו: אין מוליכין מת זה הנזכר מעיר שיש בה קברות גופים אף על פי כי הם חוטאים שלכן נקרא קברו' כאמור לעיר אחרת היינו גוף אחר כמשחז"ל בפ' עיר קטנה זה הגוף אלא אם כן מחוצה לארץ שהוא דרך חול לארץ המקדש עצמו לזכות להיות אוירא דארעא דישראל כאמור אין מלקטין עצמות אבר חז"ל הגידו כי לעולם יפשפש אדם במעשיו ובפרט אם רואה יסורין באין עליו דהיינו להתבונן באיזה אבר חטא. ואמנם אין צריך לדקדק בכל הפרטים כמו שאנו אין בודקים חורי הבית העליונים וכו'. ואיתא בזוהר דהיינו עונות שהם גבוהים ר"ל נעלמים ממנו בגובה וכן התחתונים אלא כפי מה שזוכר האדם וכן נמי אין מלקטין עצמות היינו העונות הקטנים שנאמר בהם ותהי עונותם על עצמותם לא מתוך הארון דוגמא למי שעוסק בתורה שהוא ארון הברית לפי כי התורה מכפרת עליהם. ולא מתוך הקבר היינו גוף החוטא כאמור לצד זה לקבור שם מת אחר או לצורך המקום להיות מתגלגל שם נשמה אחרת: מקום שנוהגים לקבור במהמורות הטון כד"א במהמורות בל יקומו לפי כי החוטא נקרא חופר גומץ וכמה שחז"ל משל לקודח בספינה אמר לו חבירו מה אתה עושה אמר מה איכפת לך בשלי אני קודח אמר לו מפני שאתה מציף עלינו את הספינה כך אמר איוב אתי תלין משוגתי אמרו לו חביריו לא כך הוא אלא כי יוסיף על חטאתו פשע בינינו יספוק וכדאיתא בזוהר פרשת נשא כי יכרה איש בור בענין החוטא. ולכן יאמר גם הדין מקום שנוהגים לקבור החוטא במהמורות הטון בלא ארון של הגוף רק חלק הרוח הבורח שלו עד שיתעכל הבשר שבו תלוי המעשה ואח"כ מלקטים העצמות לענין הגלגול וקוברין אותם בארון גוף אחר מותר: ארון שפינוהו הדוגמא לגוף האדם שפינוהו מחלק הרוח או נשמה כשחטא אסור בהנאה לפי דאף על גב שחטא ישראל הוא וריקן שבהם מלא מצות כרמון ולכן הגוף לאחר שנדון כפי רשעו יש לו תחיה בזמן התחיה כדאיתא בזוהר פ' משפטים אם הוא של אבן אף על פי שלבו עליו יצה"ר ואם הוא של חרס הרודף אחר המאכל למלאת רסן בטנו ישבר כדאיתא בזוהר פרשת בהעלותך דף קכ"ג: וז"ל ואי נשמתין איכון חמריים

העצמו' וקוברין אותן בארון מותר: [ה] ארון שפינוהו אסור בהנאה אם הוא של אבן ושל חרס ישבר ושל עץ ישרף: [ו] המוצא נסרים בבית הקברות לא יזיזם ממקומם: [ז] אסור לפתוח הקבר אחר שנסתם הגולל אפילו אם עוררים היורשים לפתוח כדי לבדוק אם הביא שתי שערות:

קבר

שס"ד · אסור הנאה של קבר והאבן והבנין ובו ז"ס:

[א] קבר של בנין אסור בהנאה אבל קרקע עול' של קבר אינו נאסר: והא דקבר של בנין אסור לעול' דוקא שבנאו לשם מת ונתנו בו אפילו על דעת לפנותו ואפילו לא נתן בו אלא נפל אבל אם בנאו לשמו ולא נתנו בו מותר וכן אם נתנו בו מדעת לפנותו ולא הזמינו מתחל' מותר לאחר שפינהו אבל אם נתנו בו על דעת להיו' בו עולמית אסור אפילו לאחר שפינוהו אפי' לא בנאו לשמו ואם לא בנאו לשמו ונתנוהו בתוכו והוסיף בו דימוס לשמו כולו אסור אפילו לאחר שפינוהו ואפי' שקברו שם על דעת לפנותו ואם מכיר הדימוס שהוסיף לשמו מסירו והוא לבדו אסיר ושאר הקבר מותר: [ב] קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה קבר הידוע אסור לפנותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה והרמב"ם גורס קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה קבר הידוע אסור לפנותו פינהו מקומו

תמרים דאיתון במאני חרש שבירתן זו היא עכלתן כמו שפנינו נשברו נטהרו ורזא דמלה זבחי אלהים רוח נשברה וגו' ושל עץ ישרף כי של עץ הדוגמא שלו לענין עבירה כד"א ונערים בעץ כשלו וכמו שאמרו חז"ל הרי שנכשל אדם בעבירה שחייב עליה מיתה מה יעשה ויחיה אם למוד לקרות דף אחד יקרא שנים שנאמר עץ חיים היא וגו' הרי כי הצריך לענין עץ ישרף באש של תורה אחר התרטה כי בערה בו אש ה' לתקן מעשיו כי בערה כאש רשעה בלבו יקיים בלבו מש"ה רשפי אש שלהבת יה: המוצא נסרים והדוגמא לעצמות אדם של העונות במספר העצמות ותהי עונותם על עצמותם ולכן צריך ללמוד כמה דפים כנ"ל מחז"ל והם בבית הקברות מסיבת העון לא יזוזו ממקומם לומד דף אחד של מקרא במקום דף אחד של עון: אסור לפנות הקבר ר"ל דאע"ג שמחוייב האדם להוכיח שנא' הוכח תוכיח את עמיתך וצריך להודיע אותו מהו עונש העון ואם נודע העון שלו שהוא מפורסם מודיע אותו אמנם אם כבר חזר ממנו אין לפרש אותו אחר כך כמו ששנינו עבירות שהתוודה עליהם ביום הכיפורים זה לא יחזור להתוודות עליהם ביום הכיפורים אחר וי"א יחזור ויתודה שנאמר וחטאתי נגדי תמיד האמנם זהו לענין החוטא עצמו אבל לענין המוכיח כך הוא אומר לא יפתח וכו' כי אסור לעשות כן לפתיח ולפרסם הקבר היינו העון כי הוא הגורם לאדם להוליכו לקבר לפי שעובר על כריתות שבתורה לאחר שנסתם הגולל הוא המסבב העון אפילו אם עוררים היורשים כי הם רוח ונשמה כנ"ל כי הם יורשים כל המעשה אשר יעשה האדם ולפי כי הם עסורים לפתוח פעם אחרת לפרסם העון ולפתוח בתשובה כדי לבדוק אם הביא שתי שערות שהדוגמא לעונות שהם תלויים בשערה לפי שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה אם ימצא שנים מהם הם בטוחים שהקב"ה מעביר אותם שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר עם כל זה אסור:

[א] **חזרתי** לענין ראשון לבאר הדוגמא בדינים אלו הוא הנרצה לפקוח עינים עורות בתורה להוציא ממסגר אסיר מן העונות לאמר לאסורים צאו כדאיתא בזוהר פרשת פנחס ולכן יאמר נא קבר של בניין כי הנה הובא למעלה כי גוף החוטא הוא הקבר שלו כל ימי אשר הנגע בו מצד העון בענין המצורע ליושב בבית הקברות כאמור

בעזיהו המלך וישב בית החפשית והנה קבר של בנין היינו שנכנס מן העונות מכונה מכל מום אסור בהנאה ולא מפני שאמרו חז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות או נתקנו כי כבר נתבאר שהרצון הוא כדי שיוכל להלחם עם יצה"ר וקם עליו והכהו ואחר כך יעשה תשובה אבל קרקע עולם של קבר אינו נאסר הוא הנרצה בפסוק דור הולך ודור בא היינו בין שהאדם הולך לבית עולמו מפני העון ודור בא לפי שחזר בו והארץ לעולם עומדת אף על גב כי החוטא כורה לו קבר בחטאו הקרקע אינו נאסר ולענין זה הדוגמא הוא הקרקע היצר אינו נאסר אף על פי שמחטיא האדם יש צורך לעולם בו כמחז"ל והנה טוב זה יצר הטוב מאד זה יצה"ר שאלולי היצר לא היה בנין ולכן אף על גב שהחטיא אינו נאסר והא דקבר של בנין אסור לעולם דוקא שבנאו לשם מת ונתנו בו דהיינו כי החוטא נתכוון לחטא והכנים עצמו ברצונו בקבר זה שלו איהו דאפסיד אנפשיה אפילו על דעת לפנותו ולעשות תשובה שהרי שנינו האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה ואפי' לא נתן בו אלא נפל דהיינו שחטא בשוגג ונפל במקרה ולא היה על דעת לעשות כך אבל אם בנאו לשמו ונתכוון לחטא ולא נתנו בו כי לא חטא בפועל מותר שהרי אמרו חז"ל מחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה וכן אם נתנו בו העון אדעתא לפנותו ולעשות ממנו תשובה ולא הזמינו מתחילה כי לא היתה מחשבה לחטא מתחילה מותר לאחר שפנהו ועשה תשובה אבל אם נתנו בו העון לדעת להיות בו עולמות ולא לעשות תשובה כלל אסור אפילו לאחר שפנהו כי אע"פ שחז"ל אין לך דבר שעומד בפני התשובה הנה זה עשה פגם גדול בעצמו לעשות תנאי לעולם כי אינו חוזר בו ולכן אסור גוף זה אפילו לאחר שפינוהו מן הרוח שבקרבו ונמת אפילו לא בנאו לשמו הוא דבר רע באותו הגוף וצריך תיקון גדול ואם לא בנאו לשמו החוטא ונתנוהו בתוכו לסיבה אחרת והוסיף בו דימוס לשמו היינו עבירה אחרת לרצונו כלו אסור אפי' לאחר שפנהו מאותו רוח שבתוכו עד שיענש כפי השגחת הבורא יתברך ואפילו שקברו שם החוטא על דעת לפנותו לעשות ממנו תשובה ואם נכיר הדימוס הוא העון שעשה מחדש שהוסיף לשמו מסירו ע"י התרטה בוידוי פה והוא לבדו אסור והשאר הוא שאר הקבר מן העונות מותר: [ב] קבר הנמצא שהדוגמא למי שחטא בשוגג והוא

מקומו טהור ומותר בהנאה : [ג] מת מצוה שמצאו אדם בשדה וקברו שם אפי' שלא מדעת בעל השדה אסור לפנותו שמת מצוה קונה מקומו וכל המוצאו צריך לקוברו במקום שמוצאו ואם מצאו על המצר שצריך לפנותו משום מפני הרבי' שלא יאהילו עליו אם מצאו בין שדה בור לשדה ניר מפנהו לשדה בור בין שדה ניר לשדה זרע מפנהו לשדה ניר בין שדה זרע לשדה אילן מפנהו לשדה זרע בין שדה אילן לשדה כרם מפנהו לשדה אילן ואם שתיהם שוות מפנהו לקרוב שבהם ואם שתיהן שוות בקירוב מפנין לאיזה מהם שירצה במה דברים אמורים במוצאו חוץ לתחום אבל אם מצאו בתוך התחום מביאו לבית הקברות ואינו נקרא מת מצוה אלא אם כן מצא ראשו ורובו : [ד] אם מצאו ישראל הרוג יקברוהו

והוא לא ידע ואשם ואחר כך נודע לו כדאיתא בזוהר בפסוק או הודע אליו חטאתו כי הקב"ה מכניס הרהורי תשובה בלבו מותר לפנותו העון כי יעשה חרטה בלבו ויתודה בשפתיו ומפנה העון ממנו והפורש שלו היינו אותו רוח של שטות פינהו מקומו מותר כי מאחר שהלך לו הרוח שלשטות יחזור עליו בחינות הקדושה כפי מעשיו ומותר בהנאה כך אחז"ל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם בעבורו שנאמר ארפא משובתם לרבים אוהבם נדבה לרבים כי שב אפי ממנו של היחיד ולפי שכ' ארץ פרי למליחה מרעת יושבי בה כשעשה תשובה מתברך העולם הרי מותר בהנאה לכל קבר הידוע דהיינו כי חטא במזיד ונודע לו אשר חטא עליה אסור לפנותו כי הנה לא נתנה תורה קרבן אלא לחוטא בשוגג וחוטא במזיד אין לו תקנה אלא תשובה ואם בקש לפנותו העון על דרך מה שחז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אסור פינהו מקומו טמא לפי כי בסגנון זה אינו נטהר דבהכי מועיל להכניע יצרו אבל אינו מועיל להוציא מלבו רוח של שטות אשר נכנס בו שהוא מצד היצר הנקרא טמא ואסור בהנאה כי אסור להיות נהנה מן היצה"ר והרמב"ם גורס קבר דהיינו אותו גוף כי נעשה קבר כאמור מפני העון הנמצא בו העון מותר לפנותו באיזה צד שיהיה מותר לו לאדם לפנות מתוכו העון באיזה דרך שיוכל לעשות דהא התשובה מועילה אפילו כפר בעיקר שנא' שובה ישראל עד ה' אלהיך אפילו הגיע העון עד ה' אלהיך לחז"ל פינהו מקומו טמא דאף על גב כי חזר בו ממעשיו ופינה רוח של שטות מקרבו מקומו טמא עד שיכניס בתוכו תורה ומצות ואסור בהנאה כי עדיין לא יקרא עליו תשובה גמורה אמנם קבר הידוע שחטא במזיד ונודע לו החטאת אשר חטא עליה אסור לפנותו דהיינו להוציא רוח של שטות לחוץ בהזדמן ואם יכול לו בהכי ופנהו מקומו טהור ויכול להכניס שם חלקי הנפש הטהורים דמותר כי כל העולם נהנים ממנו בגוף ונפש כי בנפש נהנים כי בעבורו מוחל הקב"ה עונות הדור כמו שאמר הכתוב ארפא משובתם מפני כי שב אפי ממנו של היחיד גם הגופות נהנים כי מתברך העולם בעבורו כנ"ל : [ג] מת מצוה שמצאו אדם בשדה והדוגמא לאדם הממית עצמו על התורה לקיים משחז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל ואדם זה מצא מת מצוה האמור בשדה כי הם דברים אשר מכונים לשדה שלא הם משחז"ל ויבא עשו מן השדה וקברו שם כי כך אמרו ח"ז אם ראית תלמיד חכם שחטא ביום אל תהרהר אחריו

בלילה ודאי עשה תשובה שנאמר וכשל גם נביא עמך לילה כסהו בלילה ולכן אדם זה קברו שם במש"ה לא תלין נבלתו על העץ דברים של נבלות שנמצא בת"ח שהוא עץ מאכל כמשחז"ל לא תלין עמו כי קבור תקברנו ביום ההוא לפי כי ודאי עשה תשובה כדאיתא בתיקונים וקברו שם אפי' שלא מדעת בעל השדה ר"ל כי לא היה בדעתו על אותו עון שעשה כאשר עשה תשוב' אסור לפנותו משם מאותו גוף שמת מצוה קנה מקומו אדם הממית עצמו על המצוה קנה מקומו בחלק הקדושה כאמור למעלה בענין הקובע מקום לתפלתו וכל המוצאו שיודע העון שחטא צריך לקברו במקום שמוצאו ולא ישמיע בחוץ קולו ואם מצאו על המצר וצריך לפנות משם מפני הרבי' היינו כדוגמא של יהודה וראובן שהודו על עונם להוציא הרבים מן החשד כך אדם זה מצא מת מצוה זה על המצר בדבר של עון דאפשר כי יאמרו כי כן עשו הרבים בני המצר לכן צריך לפנותו את העון משם מאדם זה מפני הרבים שלא יהילו עליו יחשבו כי הם עשו העון אם מצאו בין שדה בור היינו עם הארץ הרי זה בור קרקע לשדה ניר שהוא אומנם היינו כן אדם הנמצא בו יראת חטא ומוציא הקוצים דוגמא אל העון שהוא קוץ מכאיב מפנהו לשדה בור כי יאמר מאחר שהינו אין בור ירא חטא זהו שחטא ודאי בין שדה ניר שהוא ירא חטא לשדה זרע שהוא עשה מצות ובפרט מעשה הצדקה שנאמר בה זרעו לכם לצדקה מפנהו העון לשדה ניר היראה מן העבירה אפשר שחטא אבל זה כרודף אחר המצות לא כן דהא מצוה בשעתה מגינה ומצלה בין שדה זרע היינו הרודף אחר המצות לשדה האילן היינו תלמיד חכם כי עץ מאכל הוא כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה מפנהו העון לשדה של זרע העושה מצוה מצאו בין שדה אילן זה תלמוד חכם לשדה כרם זה בעל משנה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה מפני שעשוי שורות שורות דהיינו שהם סדרים של משנה מפנהו העון לשדה אילן ואם שתיהם שוות מפנהו לקרוב שבה היינו הקרוב לדעתו ולסברא ואם שניהם שוות בקירוב מפנה לאיזה מהם שירצה במה דברי' אמורים במוצאו חוץ לתחום זה התלמיד חכם שמצא בדבר של איסור אבל אם מצאו בתוך התחום בכל מעשיו נוהג בהם כשורה מביאו לבית הקברות בכלל ישראל ואינו נקרא מת מצוה אלא אם כן מצא ראשו ורובו שעוסקים בתורה : [ד] אם מצאו ישראל הרוג היינו הדוגמא כמש"ה שופך דם האדם באדם דמו ישפך כי לפי שאדם זה חטא על הנפש בזה ולכן נהרג כמו שהיינו על דאטפת

הטפוך ולכן יקברוהו כמו שהוא בלא תכריכין כי זה הוא מקביל לעון שעשה וכאשר נתבונן בעגלה ערופה שמן התורה צריך לערוף אותה במקום שאינו עובד פירות ממצות כמו כן הרוג זה שנתחייב נפי כי כן עשה ולא הניח הנהרג לעשות מצות שבהם נעשה חלוקה דרבנן לכן נמי אין עושים לו תכריכים להיות לו לכפרה ולכן לא יחלצו בו אפילו מנעליו ומה גם דלשתני ממנהגא כדי שהקב"ה ינקום נקמתו מיד ולכן אין עושים כן לזולת ההרוג : [ה] קבר המזיק את הרבים והדוגמא למחטיא את הרבים דאין לך מזיק יותר מזה כגון שהוא סמוך לדרך אפילו נקבר שם מדעת בעל השדה שהי' חוטא דוגמא לגמ"ה ויצא עשו מן השדה בעל השד' החוטא מותר לפנותו מן העון כאשר יעשה תשובה ומקומו טהור ומוכן לקבל תוספת קדושה מן הצדיקי' שלו שם נבו להם כנ"ל ואסור בהנאה לעולם אם קדם הקבר של החוטא אבל אם קדם הדרך מקומו מותר בהנא' לכל העולם כנ"ל : [ו] קבר שפנהו מן העון היכא דמותר בהנא' עם כל זה לא יעשנו בית התבן ולא בית העצים ולא בית האוצרות דהיינו כי אינו מספיק שיהיה נזהר מן העון ביותר מכאן ואילך דהיינו בית התבן אלא לא יעשה בית עצים יבשי' ולא תורה ולא יקפוץ יד מן הצדקה ויעשה בית האוצר כדי שימחל העון : [ז] החוצב קבר לאביו כבר נתבאר למעלה כי הדוגמא למחשבה רעה שמתעוררת מן המוח כי הוא בערך אב מטעם כי משם נמשכה הטיפה להוליד הבן ולכן מן הראוי כי בשם אב יכונה והיינו מ"ש החוצב קבר לאביו מסיבת מחשבה רעה וקברו במקו' אחר דהיינו כי אותה מחשבה רעה לא באה לידי גמר אמנם חטא בעון אחר לא יקבר בו עולמית אף על גב כי מן הראוי לקיים קבור תקברנו ביום ההוא וכשל גם נביא עמך לילה כשהו בלילה בעון זה לא כך יעשה לא יקבר בו עולמית דהיינו לקיים וחטאתי נגדי תמיד משום כבוד אביו דהיינו כדי להודיע לכל מה שחז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה אבל אחר מותר ליקבר בו לקיים מה שאמר הכתוב כי קבור תקברנו ביום ההוא :

[א] **כבר** נתבאר כי ענין הקבר הוא דוגמא לגוף של המת החוטא ולכן הוא אומר החופר כוך למת כי מאחר שחטא הוא חופר ועושה הכנה לטמון העון שהוא דוגמא לכוך לקיים כי קבור תקברנו ביום ההוא על

יקברוהו כמו שמצאוהו בלא תכריכין ולא יחלצו בו אפילו מנעליו : [ה] קבר המזיק את הרבים כגון שהוא סמוך לדרך אפי' נקבר שם מדעת בעל השדה מותר לפנותו ומקומו טהור ואסור בהנאה אם קדם הקב' אבל אם קדם הדרך מקומו מותר בהנאה : [ו] קבר שפינהו היכא דמותר בהנא' לא יעשנו בית התבן ולא בית העצים ולא בית האוצרות : [ז] החוצב קבר לאביו וקברו במקום אחר לא יקבר בו הוא עולמית משום כבוד אביו אבל אחר מותר ליקבר בו :

שס"ה · החופר קבר פטור מקריאת שמע וכמה מרחיקין הקברות מהעיר ובו ב"ס:

[א] החופר כוך למת פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל המצות האמורות בתורה ואם הם שנים והגיע זמן קריאת שמע אחד עולה וקורא קריאת שמע ומתפלל וחוזר זה וחופר זה ועול' חבירו וקורא קריאת שמע ומתפלל ודוקא כוך דלא חפיר ליה אלא חד אבל אם היה מקום ששנים יכולים

דרך אם ראית תלמיד חכם שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה ולפי שסנינו לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם לכן חזר הדין ואמר החופר כוך למת פטור מקריאת שמע ומתפלה היינו מה שחז"ל אם רואה אדם יצרו מתגבר עליו יקרא קריאת שמע אמנם אדם זה נכבר עשה מעשה ובא לעסר ותפר כבוך למת החוטא אין צורך לקרא קריאת שמע להכניע היצר ולא לתפלה דהיינו להתפלל לפני הבורא יתברך להכניע היצר לפי כי כן צריך הלא זה דברי במעשה דפלימו ע"ה שהיה רגיל לומר גירא בעיני דשטנא ועשה לו השטן כל אותו הצער עד שהודיע לו למה אומר גירא בעיני דשטנא אלא יאמר פסוק יגער ה' בך השטן דראוי להבין מאי נפקא ליה אם יאמר כך אמנם הנוגע לענין זה כי הנה חז"ל אמרו יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום להרגו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו ואמנם פלימו שהיה אומר גירא בעיני דשטנא משמע כי בכחו הוא נוצח השטן ולכן השטן רע עליו שלא יכול לו בעבור הקב"ה והוא סבר כי בכחו יכול עליו ולכן עשה לו כל הצער הגדול עד שהודיעו כי זה שנמלט ממנו הוא לפי שהקב"ה עוזרו ולכן יאמר לעולם יגער ה' בך השטן להיות מודה על האמת כי לא מכחו כי עצום הוא יכול עליו אלא שהקדוש ברוך הוא עוזר אותו ולכן נמי יאמר הדין לא לתפלה אין צריך להתפלל להקדוש ברוך הוא שיעזור אותו על יצר הרע שהרי הוא מתעסק להעביר אותו ומכל מצות האמורות בתורה שהרי עוסק במצוה פטור מן המצוה ואם הם שנים והגיע זמן קריאת שמע כי יש צורך לומר מפני היצר להנצל ממנו כאמור והנרמז בזה כי שניהם מתעסקים להכנעת יצר הרע ולקבור העון יעלה האחד וקורא קריאת שמע להכניע היצר לפי כי באותה שעה אינו מתעסק במצוה ומתפלל לאל יעזרהו על דבר כבוד שמו וחוזר זה וחופר להטמין העון ועולה חבירו וקורא קריאת שמע להנצל מיצר הרע כאמור וכדי שלא יבין כי בכחו וגבורתו הוא מתגבר עליו לכן מתפלל להקב"ה יעזור אותו להכניעו ודוקא כוך שלא יחפור אותו אלא אדם אחד אבל אם היה מקום ששנים יכולים להתעסק בו כאחד להעביר העון פטורים מכל הדברים האמורים : וכדי שלא להוציא חלק דין זה נימא מלתא כי הנה נתבאר למעלה היות שמאל נקרא מת ואין זה בדרך השאלה

אלא

יכולים להתעסק בו כאחד פטורים: [ג] מרחיקין הקברות מהעיר חמשים אמה:

שס"ו · דין המוכר קבר ואשה שירשה קבר ממשפחתה ובו ד"ס:

[א] המוכר קברו ודרך קברו מקום מעמדו ומקום הספדו באים בני משפחה וקוברין אותו בעל כרחו ·

אלא כן הוא מת כדאיתא בזוהר פרשת שופטים על פי שנים עדים יומת המת דא סמאל מת מעיקרו והיינו מ"ם החופר בור למת זה סמאל היינו אותה קליפה תקיפא לדחות אותו שיכנס שם היינו נוקבא דתהומא רבא וכדאיתא בזוהר פרשת ויקהל כי בערב שבת מתגברת ההוא מדורא דאשא מסטרא דשמאלא ועאלת גו גוונין למיפל נהורא דההוא נקודה כדין אתער חד שלהובא דאשא מסטרא דימינא ובטש בה ואעיל לה לנוקבא דתהומא רבא מאחר שלמדנו כי זה הוא סטרא דימינא לכן פטור מקריאת שמע כי הנה בזמן קריאת שמע מתעוררים לדחות הקליפה ולעשות הייחוד כדאיתא בזוהר פרשת תרומה וזה לשונו כד אתת מטרוניתא לא אתת אלא כמאן דמזדמנת למחמי ביקרא דמלכא כדין כרוזא כריז צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה פוקו למחמי ביקרא דמלכא עילאה כדין סטרא אחרא לא ניחא לה למחמי ואתפרש ואזיל לה כדין שמשה עיילין לה בלחישו לגבי מלכא וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי עושים באופן לדחות הקליפה תחילה ואחר כך מכניסין הכלה לחופה ולכן זה הדוחה ההוא מדורא דאשא דסטרא אחרא ואעיל לה לנוקבא דתהומא רבה הנה הוא מתעסק עם זו המדורה להכניע אותה עד מוצאי שבת ולכן פטור מקריאת שמע דהיינו מלהיות נמנה עם הדוחי' סטרא אחרא לחוץ גם פטור מלהיות נמנה עם אותם המכניסי' הכלה לחופה בשעת קריאת שמע נעשה זה וזה ופטור מן התפלה נמי כי הנה נתבאר בזוהר פ' תרומה בענין הפרות שהעלו הארון לבית שמש שהדוגמא הוא היות הקדש המעלי' כסא הכבוד למעלה כי שמש ומגן ה' והיינו הכלה לייחד אותה עם בעלה ולכן יאמר כי המתעסק זה בבור פטור מן התפלה רוצה לומר פטור מלהיות מהמנוים הכלה להעלות אותה למעלה בזמן התפלה ומכל מצות האמורות בתורה כי הנה העוסק במצוה פטור מן המצוה היו שנים החופרים בור זה האחד חופר גומץ זה להכניס זה המת בנוקבא דתהומא רבא והאחד כשהגיע זמן קריאת שמע עולה למקום הקדושה קורא קריאת שמע בענין הייחוד המצטרך לכלה כאמור ומתפלל בעזר שמעלים הכלה למעלה כשאומרים תהלות לאל עליון גואלם וחוזר זה וחופר זה ועולה חבירו וקורא קריאת שמע היינו לענין הצורך לזה ומתפלל ודוקא בור דלא חפיר ליה אלא חד נוקבא דתהומא רבא כאמור אבל אם היה מקום ששנים יכולים להתעסק בו כאחד פטורי' ובזה יהיה המתעסק אחר ההוא שלהובא דאשא שהוא מסטרא דימינא והחסד עליון כדאיתא בזוהר בפסוק ואל זועם בכל יום הוא מדת החסד כי בכל יום יעיר בבקר בבקר לזעום מאריכון דדינים שאלולי כך היה העולם חרב ולכן אם המתעסקים לחפור בור זה לקבור בתוכו לשמאל סטרא אחרא שניהם פטורים מכל הנ"ל :

[ב] מרחיקין הקברות מהעיר חמשים אמה והנה הענין בדרך קצרה הוא כי סטרא אחרא נמצא בכל העולמות כדאיתא בתיקונים ומאמרים רבים מהזוהר אמנם בית הקברות הוא יותר למטה וזה נלמד ממה שכתב הרשב"י עליו השלום פרשת בא בפסוק אשר אחר הרחיים בתר ארבע משריין וכו' באופן כי בית הקברות יהיה מחוץ לעול' העשיה לפי כי שם הוא סוף ארבע מחנות שנאמר וישלחו מן המחנה וגו' דהיינו כי טמא מת מגולה חוץ לשלש מחנות והיינו בסוף עולם העשי' ולכן בא הטעם אל נכון מרחיקין בית הקברות דהיינו סטרא דמסאבא יותר הוא רחוק מן העיר הידועה עיר ה' חמשים אמה בסוף עולם העשיה בסוד מלכין קדמאין דמיתו דהיינו ארבע עולמות ואלה המלכים וא"כ הוא בית הקברות כי אין שם קדושה ולפי כי גם זה לעומת זה עשה ה' והנה בקדושה הם חמשים שערי בינה כמשחז"ל חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכלם זכה בהם משה שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים ובתמורה הם שערי מות ושערי צלמות כדאיתא בזוהר שנאמר הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה נמצא כי היינו הנרצה להרחיק מן העיר הקדושה חמשים אמה עד סוף העשיה כדאי' בתיקוני' ה' תתאה מקננא בעשיה ולפי כי גם שם יהיו שערים מסטרא דקדושה למטה מהם חמשים אמה כנגד חמשים שערי בינה שם הוא בית הקברות בסוד קברות התאוה כי שם קברו את העם המתאוים :

[א] לא נפלאת הוא ממך משחז"ל כל אדם יש לו שני חלקים חלק אחד בגן עדן וחלק בגהינם זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן שנאמר לכן בארצם משנה יירשו נתחייב נוטל חלקו וחלק חבירו בגהינם שנאמר ומשנה שברון שברם ולכן יאמר המוכר קברו היינו החלק שהיה ראוי לו בגהינם וזה שנתחייב קנה אותו במעשיו הרעים ויתן את רשעים קברו במותו בגהינם וגם דרך קברו לפי כי יש שני דרכים כמשחז"ל דרך אחד צרורות וקוצים מעט לא כביר ואחר כך כלו במישור והשפך הדרך מישור מעט קט ולא כביר ואחר כך כלו מלא קוצים וצרורות כך נאמר יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות ולכן הפסוק משבח לאהרן ואומר בשלום ובמישור הלך אתי באותו דרך שהוא ישר עד בא אתי ולכן אדם השלם זה מכר זה הדרך לאותו רשע שנתחייב ומקום מעמדו היינו כי כמו שאדם קונה לו מקום בקדושה על ידי התורה והתפלה כאמור למעלה כמו שחז"ל הקובע מקום לתפלתו וכן הוא בהפך מזה על ידי מעשה הרע מייחד לו מקום בטומאה שנאמר בה נואה בלי מקום וגם מקום מעמדו זה מכר מקום הספדו שמספידים המתים על הרשע עם כל זה באים בני משפחה וקוברים אותו בקברו

זה

כרחו של לוקח ומחזירין את דמיו: [ב] אשה שירשה קבר ממשפחת' נקברה בתוכו היא אבל אם לא יוצאי ירכה אלא אם כן ראתה איתם בחייה: [ג] אבית אומר תקבר אצלי ובעלה אומר תקבר אצלי תקבר אצל בעלה ויש גורסין תקבר אצל אביה ואם יש לה בנים ואומרת אצל בני קוברים אותה אצל בניה: [ד] אביה אומר לא תקבר אצלי ובעלה אומר לא תקבר אצלי קוברים אותה אצל בעלה:

טור יהלום

זה הגשמי אף על גב כי ע"י מעשיו הטובים קנה לו קבר אחר לפי כבודו בני משפחתו קוברים אותו במקומו על כרחו של לוקח לפי כי הלוקח רוצה להיות שם להתכבד עם משפחה זו והם קוברים אותו שם בעל כרחו של לוקח ומחזירין לו דמיו אם נמצא לו זכות להקבר שם כמשחז"ל לעולם יהיה לו לאדם יתד בבית הקברות כדי שיזכה להקבר שם היינו מצוה אחת והכפך מובן כאשר נאמר כי זה מכר קברו וזה מפני הרעה הנמצאת בו וכבן אות הוא לו כי הפסיד חלק הראוי לו בגן עדן ויתן את רשעים קברו במותו גם הדרך כמש"ה גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר היינו החוטא הסכל שנכנס בו רוח של שטות ולכן גם בדרך לא די שנאבד ממנו חלק של גן עדן ולאשר לא עמל בו יתננו חלקו אלא גם הדרך שלו מכרו ולכן גם בדרך כשהסכל זה הולך לבו חסר ואינו יודע לברור דרך הטוב והולך באותו דרך שתחילתו מישור ולכן יאמר לכל סכל הוא מלתא דאתעבידא לאתגלויי כל רואיו שהולך באותו דרך יודעים שהוא סכל כי לולי שנכנס בו רוח של שטות וחטא לא הוה בורר דרך רע זה מכר מקום מעמדו הטוב שהיה לו מקום קבוע ומקום הספידו שעושים לו כבוד עם כל זה באים בני משפחה הצדיקים זכות שלהם מסייעתו וקוברים אותו שם בעל כרחו של לוקח ומחזירין לו דמיו של הזכות שהיה לו: [ב] אשה שירשה קבר ממשפחתה כך נאמר בתנא דבי אליהו מעיד אני עלי שמים וארץ בין איש בין אשה וכו' הכל שוים לפניו יתברך הכל לפי מעשיו של אדם ולכן יהיה דין אשה זו כפי הפשט או שיהיה דוגמא לחוטא כמו שאמר הכתוב נשתה גבורתם היו לנשים והכי קאמר אשה שירשה קבר ממשפחתה כי האדם הצדיק זוכה לו ולקרוביו כמשחז"ל וכן בספר מדכירין ושוחקין זמרי בן סלוא גנאי לו גנאי למשפחתו גנאי לשבט שיצא ממנו ולכן נקברת בתוכו היא אבל לא יוצאי ירכה אלא אם כן ראתה אותם בחייה ולמדה דרך ה' לזכות להקבר באותו קבר: [ג] אביה אומר תקבר אצלי הדוגמא לזה כי אביה יהיה אותו חלק הנמצא לאדם זה מצד אביו היינו חלק הנפש שניתן באדם משעה שנזרע בעלם הוא חלק שקונה. האדם אחר כך על ידי מעשיו כדאיתא בזוהר פרשת משפטים זכה יתיר יהבין ליה נשמתא ולכן אביה זה החלק אומר תקבר אצלי לפי המעשים שעשה בהיות בו חלק הנפש בלבד אשר זכה בו' ובעלה אומר חלק הרוח כי הוא בעלה של חלק הנפש באמת בדרך שהוא בעלה של הגוף אומר תקבר אצלי על פי הזכות שעשה אח"כ כאשר נכנס בו חלק הרוח תקבר אצל בעלה כפי הרוח שזכתה בו ויש גורסין תקבר אצל אביה דהיינו חלק הנפש הוא הבורה על הקבר עמו כי לכן שינו מותר המת בונים לו נפש על קברו: [ד] אביה זה החלק של הנפש אומר לא

מורה דעה

תקבר אצלי מפני רוע מעלליו ובעלה חלק הרוח נמי אומר לא תקבר אצלי לפי שחטא ברוח ממילא קוברים אותה אצל בעלה כי בעבור הקבורה ימצא לאדם כפרה וכפר אדמתו עמו כנ"ל:

עוד זה מדבר בענין הנוגע למעלה וכך היה אומר המוכר קברו זה הצדיק עליון הוא מוכר אותו קבר הנמצא לו מן העולם שהיא מתגברת לפעמים כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל כד ערלה שרייא על קיימא קדישא וכו' וכן הענין בכלה הקדושה שיש לה קבר באותה קליפה תקיפא כדאיתא בזוהר פרשת תרומה וז"ל ואי

קוברים

תימא כיון דשריא גו קברא לעילא אן הוא קברא אלא גו ההוא קליפה תקיפא ואיתא בתיקונים באלין עשר קליפין אתלבש קב"ה ושכינתיה בגין לקיימא ומלכותו בכל משלה ולכן אמר המוכר קברו זה שבקליפה ודרך קברו ומקום מעמדו שם ומקום הספדו שנעשה למעלה בחצי הלילה שנאמר ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת וכן נאמר הן אראלם צעקו חוצה מהו חוצה מאריסון לגו ואיכון חוצה באים בני משפחה וקוברי' אותו שם בעל כרחו היינו עדת ישראל הם בני משפחה שלו שנאמר לבני ישראל עם קרובו והטעם מ"ש שם בתיקונים באלין עשר קליפין אתלבש קודשא בריך הוא ושכינתיה לקיימא ומלכותו בכל משלה בגין לנטרא להו לישראל ולכן קוברים אותו שם בעל כרחו של לוקח וכבן אמן משחז"ל כי הקב"ה עושה בעבור הצדיקים יותר מכבוד שלו שהרי עומד ומקריב לע"ז ולא יבשה ידו וכיון ששלח ידו על הצדיק מה כתיב ותיבש ידו לפי כי עיקר מה שמתלבש באלין עשר קליפין הוא בעבור הצדיקים דאלו לכבודו לקיים ומלכותו בכל משלה אינו חושש אלא בגין לנטרא להו לישראל והיינו משחז"ל הקב"ה אמר למשה נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים ומשה אמר לתת נקמת הקב"ה במדין זהו התכלית הקב"ה אמר נקום נקמת בני ישראל מאת המדיינים לפי כי הכלה הקדושה מתלבשת באילין עשר קליפין בגין לנטרא להו לישראל אמנם משה רבינו עליו השלום אמר כי אין עיקר אלא לתת נקמת ה' במדין כי זה שמתלבש באלין עשר קליפין בגין לקיימא ומלכותו בכל משלה ולכן נקמת ה' עיקר והיינו כי באים בני משפחה בני ישראל עם קרובו וקוברים אותו שם באלין עשר קליפין בעל כרחו של לוקח היינו הקליפה דלא ניחא ליה בהכי לפי שמכלה אותה הקדושה ובמלביה עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא לקיימא ומלכותו בכל משלה ועוד כי מציל לישראל מידם ומחזירים לו את דמיו אם נמצא להם זכות כמשחז"ל אבקש להשמיד את כל הרשעים אבקש ומי מעכב בידו אלא אבקש בפנקס אם נמצא להם זכות וזה הוא להשמיד את כל הרשעים כאמור: אשה שירשה קבר ממשפחתה היינו אשה יראת ה' שירשה קבר למטה בקליפה כאמור וזה ממשפחתה

שס"ז׳ קוברים מתי כותים ושלא יהלך בבית הקברות בתפילין ובציצית ובו ו"ס :

[א] קוברים מתי כותים ומנחמים אביליהם מפני דרכי שלום: [ב] לא יהלך בבית הקברות או בתוך ארבע אמות של מת ותפילין בראשו משום לועג לרש ואם הם מכוסים מותר: [ג] לא יהלך בבית הקברות או בתוך ד' אמות של מת או של קבר וספר תורה בזרועו ויקרא בו או יתפלל והוא הדין על פה אסור לקרות אלא אם כן לכבוד המת כמו שנתבאר

ממשפחה היינו הספירות שלה נקברת בתוכו היא אבל לא יוצאי ירכה בנימן הצדיק אלא אם ראתה אותו בחייה וכו נאמר בצאת נפשה כי מתה: אביה אומר תקבר אצלי דהיינו בבריאה ובעלה הצדיק אומר תקבר אצלי תקבר אצל בעלה דהכי אמר בתיקונים באילין עשר קליפין אתלבש קודשא בריך הוא ושכינתי' וכו' הנה מבואר כי הצדקת נקברת אצל בעלה ויש גורסין אצל אביה ולא כן האמת כנזכר אלא אצל בעלה ואם יש לה בנים ואומרת אצל בני שנאמר הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי אני נקברת באותם עשר קליפין שהם בחינת המיתה ולכן קוברים אותה אצל בניה: אביה אומר לא תקבר אצלי לפי כי הוא גזר עליה לכי ומעטי את עצמך ובעלה אומר לא תקבר אצלי שהרי נאמר השליך משמים ארץ תפארת ישראל קוברים אות' אצל בעל' מטעם האמור באילין קליפין אתלבש קודשא בריך הוא ושכינתי' לקיימ' ומלכותו בכל משל' :

[ב] **לא** יהלך בבית הקברות או בתוך ארבע אמות של מת אחד ותפילין בראשו משום לועג לרש דאף על גב כי המובן בזה דאמרי למחר אתי לקמן והשתא מחרפין אותנו אמנם עוד יובן ענין לועג לרש עם מה שכתבתי בהלכות תפילין כי מה שאמר הכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ואמר רבי אליעזר אלו תפילין שבראש אין הרצון על עמי הארץ הגשמיים שהרי אנו רואים בחוש כי הם לועגים ולא מתייראין אמנם הפסוק ידבר על עמי הארץ הרוחניי' כי הם תמיד מקטרגי' על ישראל כמשחז"ל ביוה"כ באים ומקטרגים על ישראל לפני הקדוש ברוך הוא ואומרים הללו עע"ז והללו עע"ז הללו מג"ע והללו מג"ע הללו ש"ד והללו ש"ד ולכן כשרואים תפילים שבראש הם מתייראים מישראל ואיתא בזוהר כי תפילין שבראש שם אות שי"ן ולכן ר"ת אלו ש"ס יהו"ה נקר"א היינו שי"ן ומאחור הקשר אות ד' ובתפילין שביד אות יו"ד הרי שם שדי נגמר ולכן מתייראים מהם והעיקר מפני כי שם שדי הוא השולט עליהם וסוד הדבר מפי כי מטטרו"ן הוא מלך בעולם המלאכים כדאי' בזוהר ובתיקוני' והוא שולט על שבעים שרים של האומות והוא נקרא בשם שדי כי כן מטטרון בגימטריא שדי כדאיתא בזוהר פרשת פנחס ובתיקונים ולכן מניחים בפתח שם שדי במזוז' להבריח המזיקין ואיתא פרשת פנחס דף רל"ח ז"ל וצדיק דכתיב עליה קשיר ליה בקשירו דרצועין אות תפילין דאיהו אות יו"ד דשד"י תוליא על קדליה ש' תפילין שלשלת על קדליה וכו' ובגין יו"ד דשדי דאיהו תולייא דשלשלת מינה מפחדין כל שדין ומזיקין ומיד דחזיין ליה במזוזה דתרעין ברחין דהא אמר וכו' כל שכן כד חזיין ליה באות תפילין וכו'. הנה מבואר מדברי המאמר כי השדים גם המזיקים כלם הם בורחים משם שדי דכתיב במזוזה ובתפילין ולכן כאשר האדם לובש תפילין בבית הקברות או קרוב למת נלעגין כי הנה הכל בורחים מן האדם להיות שהוא לבוש תפילין והם נלכדי' בתוך הקליפו' שמענישי' אותם ואין להם יכולת להנצל מהם והיינו לועג לרש וגם חרף עושהו שהרי אלו לבש תפילין במקום אחר בורחין מפניו המזיקים והקליפות כשרואים אותם אין להם רשות לעמוד לפניו לא כן כשהולך בתוך בית הקברות כי שם הוא הגבול שלהם ושם הם שולטי' כדי להעניש החטאים לפי כי אין בורחים מלפני התפילין נמצא חרף עושיהו כביכול שאין יראים מפניו ואם הם מכוסים מותר: [ג] לא יהלך בבית הקברות או בתוך ד' אמות של מת או של קבר וספר תורה בזרועו ויקרא בו דהא מצוה קעביד או יתפלל והוא הדין על פה אסור לקרות אלא אם כן לכבוד המת כמו שנתבאר ולכן ראינו כמה חסידים ואנשי מעשה הולכים ללמוד על גבי קבר אביהם הלא טוב להם מן הקדים שאומרים ודאי ואמנם מצינו משחז"ל במדרש כי בתענית על הגשמים מוציאים ספר תורה ונותני' אותו בבית הקברות על גבי קבר אחד ומתפללים וכן איתא בזוהר ואין עושים זה ללועג מת ולא לכבוד המתים וכמה פעמים ראינו הדבר הזה ומעולם אין חוזרים משם ריקנים אלא נענים מיד והמטר יורד גם כי ענין זה מפורש בשום שכל בחז"ל מכל מקום יש ללמוד ליחיד שיכול להתפלל שם בבית הקברות על הידוע אצלו וזהו כוונת הפסוק אצלי מ"ש וכי יאמרו אליכם דרשו אל האובות וכו' כי הנה חז"ל אמרו שני פסוקים התנבא בארי ולא היה בהם כדי ספר ונטפלו בספר ישעיה והכי קאמר כאשר תלכו בגלות בין האומות וכי יאמרו אליכם דרשו אל האובות ואל הידעונים המצפצפים והמהגים תא ונהוי לעמא חד שהנה מצאנו ראינו כי הלא עם אל אלהיו ידרוש בעד החיים והיכן מתפללים אל המתים עליהם דורשים איש אל אלהיו וכן אתם עושים ולמה לא תדרשו אל האובות ואל הידעונים דעדיף טפי שהם המצפצפי' והמגהים ומשיבים על שאלת האדם לא כן הוא כשואל אל המתים אם כן מה נשתנה כי אין אתם דורשים נמי ומאחר כי בדבר זה כלנו שוים לרעה לדרוש בעד החיים אל המתי' מה אתם משיבים לאותם האומרים לכם כך תדעו כי אנחנו הולכים לדרוש אל המתים לסיבה אחרת לתורה ולתעודה הוא משחז"ל מפני מה הולכים להתפלל בעצירת גשמים של הקברות חד אמר הרי אנו חשובים לפניך כמתים וחד אמר כדי שיתפללו עלינו המתים מאי ביניהו קברי ע"א איכא ביניהו

ביניהו ולכן ישראל משיבים לתור' ולתעוד' זה שאנו הולכים להתפלל על המתים לא ככל הגוים בית יהודה אנו הולכים לתורה ולתעודה הנמצא במתים שלנו משא"כ בזולת אם לא יאמרו בדבר הזה אשר אין לו שחר חוזר לבני לדדים הם לא יאמרו אותם המתים שאנו הולכים להתפלל עליהם בדבר הזה כי אומרים לפני הקב"ה עשה למען תורתך נמצא אשר אין לו שחר על עצמו איגו מזריח כילד יזריח על אחרי' וחוזר לישראל אם לא יאמרו לכנענים האומרים להם דרשו אל האובות יאמרו בדבר הזה כי אנו הולכים למתים לתור' ולתעודה שבהם להתפלל עלינו אשר אין לו שחר המת מה מועיל שנלך לבקש מלפניו הרי אין בו ממש ולכן מה טוב לבקש רחמים בעת צרה על המתים : [ד] מותר ליכנס בבית הקברות או לתוך ד' אמות של מת או של קבר והוא לבוש ציצית והוא שלא יהיה נגרר על הקבר אבל אם נגרר אסור משום לועג לרש ומדינים הללו נקח לעבוד את ה' כי בכל דברים אלו שהם מצות מן התורה אסור ליכנס בהם בב"ה משום לועג לרש כ"ש וק"ו למתלוצצים ולמלעיגים על בני אדם כך אחז"ל הרי נאמר ועתה אל תתלוצצו כי המתלוצץ ייסורין באים עליו שנאמר פן יחזקו מוסריכם ומביא עליו כליה שנא' כי כלה ונחרצה שמעתי ואמרו חז"ל שלשה כיתות אין רואים פני שכינה כת לצים כת חנפים כת מספרי לשון הרע והרי כל הדברים הם בכלל לועג לרש חרף עושהו כהסיא דר"ש בן אלעזר שנדמה לו אליהו איש כעור מאד וכו' עד שקבל עליו שלא לבזות בני אדם לעולם והכל משום לועג לרש חרף עושהו במה דברים אמורים בימיהם שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים לצורך עצמן אבל האידנא שאין אנו לובשים אותו אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגררים והני מילי כשהציציות מגולים אבל אם הם מכוסים תחת הבגדים מותר וכן נהגו לתת הטלית קטן תחת הבגדים כמו שנתבאר הטעם בהלכות ציצית : לא ילך בבית הקברות אדם דקדושה או מטטרא דקדושה או בתוך ארבע אמות של מת זה סמאל או של קבר שהוא קליפה תקיפא וספר תורה בזרועו ויקרא בו או יתפלל שהרי אחז"ל מנין שהקב"ה מתפלל שנאמר ושמחתים בבית תפלתי תפלתם אינו אומר אלא תפלתי והוא הדין על פה אסור לקרות אלא אם כן הוא לכבוד המת משום לועג לרש היינו מ"ש בזוהר פרשת בלק דף קצ"ב · וז"ל מה עבד קודשא

שנתבאר : [ד] מותר ליכנס לבית הקברות או לתוך א' אמות של מת או של קבר והוא לבוש ציצית והוא שלא יהא נגרר על הקבר אבל אם נגרר אסור משום לועג לרש במה דברים אמורים בימיהם שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשין לצורך עצמן אבל האידנא שאין אנו לובשין אותו אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגררים והני מילי כשהציציות מגולים אבל אם הם מכוסים מותר : [ה] יש נוהגין לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא הועילו כלום בתקנתם : [ו] כיון שהרחיק ארבע אמות קורא ומתפלל ואפילו רואה הקבר או בית הקברות ואם יש שם מחיצה מותר אחר המחיצה סמוך אפילו תוך ד' אמות לקבר :

שס"ח · שלא לנהוג קלות ראש בבית הקברות ובו ג"ס :

[א] בית הקברות אין נוהגין בהם קלות ראש ואין מרעין בהם בהמות ואין מוליכין בו אמת המים ולא

בריך הוא קרא לסמאל ואתא קמיה אמר ליה תבעי אורייתא דילי אמר מה כתיב בה אמר ליה לא תרצח אמר חס ושלו' אורייתא דא דילך היא ודילך יהא לא בעינא אורייתא דא אתיב ואתהנן קמיה אמר מארי דעלמא אי את יהבא לי כל שולטנו דילי אתעבר דהא שולטנו דילי על קטילא וכו' אבל אי ניחא קמך הא עמא בנוי דיעקב לון אתחזי וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי הקדוש ברוך הוא הזמין התורה לתת אותה לסמאל ולא רצה לקבל אותה ואמר דלטוריי' על ישראל כי להם נאה התור' וכו' ולכן עתה כי יראה שלומד שם בתורה בספר או בעל פה נופל הוא בעיניו ואיכא משום לועג לרש ולכן נאסר בגשמי וכן יעשה למעל' כנזכר : מותר ליכנס לבית הקברות או לתוך ארבע אמות של מת זה סמאל או של קבר נוקבא דתהומא רבא והוא לבוש ציצית שלא יהא נגרר על הקבר של המת סמאל משום לועג לרש היינו מ"ש בזוהר פרשת שלח לך דף קס"ג · וז"ל השתא פריש במתיבתא דסיהרא קדישא ספירא איהו בהוורו כחוורו דשמשא ובההוא ימא דילה גו שבעין שנין נפקא נונא חדא ואפיק מניה גוון תכלת ואיהי נטלא גוון דא ותקינת ליה ואתחפייא לבר בהאי גוון לאו דהאי גוון לבושה דהא שש וארגמן לבושה אבל חופאה דלבר האי גוון הוא בגוונא דא הוא משכנא דכולים בשפירו מרקמא לגו ולבתר ופרשו עליו בגד כליל תכלת מאי טעמא בגין דתחות ים דא אית מזלות יש כלל דכר ונוקבא ואית להון עינא בישא לאסתכלא וכד אסתכלן זמין לעינייהו גוון תכלת ולא יכלת עינייהו לשלטאה וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי על ידי תכלת שבציצית תהשכנה עיניהם מראות בסטרא אחרא ואין לך לועג לרש יותר מזה :

[א] **מאחר** שהרשע הוא נקרא מת כמשחז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים והנה בלי ספק כי כל הגוף שלו הוא יצדק לומר עליו שהוא בית הקברות לפי כי כל אבר אשר יחטא בו הרי הוא בכלל מת והוא לקברות יובל ולכן בא הדין להזהיר על בית הקברות שהם האיברים של האדם החוטא שנכללים בתוך גופו ואמר בית הקברו' אין נוהגים בהם קלות ראש מפני שאף על פי שחטא ישראל הוא וגם למוכיחים הרשע צריך שלא ינהגו בו בזיון רק בדרך כבוד שנאמר ויאמר אל בני ישראל והרי הם היו במצרים

ולא יטייל בהם לקפנדריא ולא ילקט מהם עשבים ואם לקט שצריך ללקטן לצורך בית הקברות שורפן במקומן: [ב] אילנות שנוטעין בבית הקברות מותר ללקוט פירותיה' מאחר שאינה על הקברות עצמם: [ג] קבר חדש נמדד ונמכר ונחלק וחישן אינו נמדד ולא נמכר ולא נחלק:

הכהן

במצרים עובדי עבודה זרה מגדלי בלורית ערלים כמשחז"ל וצוה הקב"ה לנהוג בהם כבוד וכן הוא אומר הוכח תוכיח את עמיתך אמנם הזכר ולא תשא עליו חטא ומה גם דאפשר שיעשה תשובה ויהי' יותר חשוב מן הצדיק כך אמרו חז"ל מקום שבעלי תשוב' עומדי' אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו ואין מרעים בהם בהמות היינו כאמור למעל' כי כינוי בהמ' משמש לשלש הכנות מדברי חז"ל ואמנם בהמות אלו הם בחינת עם הארץ או יהי' מהלך הצדיקים כמשחז"ל אדם ובהמ' תושיע ה' אלו בני אדם שהם ערומים בירא' ומשימי' עצמן כבהמה הנה לכל חלק מהם אין רשות לרעו' ולהתבונן לענין בית הקברות של הרשע דהיינו להתפרנס מאותם מצות שהיו ביד הרשע לפי שנאמר יכין רשע וצדיק ילבש דהיינו יכין הרשע מצות ומפסיד אותם וצדיק ילבש אותם לפי כי נעשים לו חלוקא דרבנן שנאמר כסוי חטאה אמנם זה יהי' לו בזמן שהוא תוהה על הראשונות וזה לא מפסיד מעשיו ולכן בא הדין ברוב ענין ואין מרעין בהם בהמות הם שני מיני בהמות הנזכרים ואפשר כי זה יהי' מש"ה הנה נא בהמות אשר עשית עמך חציר כבקר יאכל מאי קאמר אמנם כי הקב"ה יוכיח לאיוב על עיקר זה הנה נא בהמות צדיקים ערומים בדעת ומשימים עצמן כבהמ' ואין מהרהרים אחרי כמוך חציר כבקר יאכל כל אחד מהם מרויח בזה להתפרנס ממצות של רשעים ולכן אמר ואין מרעין בהם בהמות ואין מוליכין בו אמת המים לפי שנאמר אותי עזבו מקור מים חיים וגו' ולכן אין להמשיך בתוכו אמת המים הם שלא להזכיר פ' זה ולא יטייל בהם לפי כי כן אמרו חז"ל והתהלכתי בתוככם אטייל עמכם בגן עדן וכן בזוה' אחר חצות נכנס הקדוש ברוך הוא בגן עדן לטייל עם הצדיקים כדאיתא בזוהר ולכן אין לטייל שם שלא להיו' מזכיר עון היינו מ"ש בפי' התורה ליל תשעה באב נכנס אברהם אבינו לבית קדש הקדשים אחזו הקב"ה בידו והיה מטייל בו ארוכות וקצרות כי כן עשה הקב"ה לשתי סיבות רמז לו כי מתחל' לא הי' המקום ברשותו כביכול שנאמר כי קצר המצע מהשתרע עליו שני רעים כמשחז"ל לפי שהכניסו צלם בהיכל ולכן לא הי' זה ביתי אמנם עתה מה לידידי בביתי שהוא שלי והנה אני מטייל בו כדרך שיש לי נחת רוח כשאני מטייל בגן עדן עם הצדיקי' ולא יטייל בהם לקפנדריא ולא ילקט מהם עשבים ויש בזה שני דברים של רמז ראשונ' יאמר על מעש' המצות כד"א ועשב לעבודת האדם וזאת שנית ירמוז על קללת הרשעים שנאמר בפרוח רשעי' כמו עשב ולכן לא ילקט מהם עשבים מענין המצות כי לאחר יעש' תשוב' והמצות הם שלו וכן אל ירע בעיניו על קללת הרשע שמפריח כמו עשב כמש"ה נתת שמח' בלבי מעת דגנם ותירושם רבו אמר דוד אני שמח בלבי מעת שאני רואה דגנם ותירושם של עע"ז רבו אם כך לעוברי רצונו קל וחומר לעושי רצונו ואם לקט שצריך ללקטן לצורך בית הקברו' לתקן קצת מעש' הרשע שורפן במקומן כי לא תהיה אחרית לרע ואין ביעור חמץ אלא שרפה להיות נידון בגהינם עד תום חלאת העון: [ב] אילנות שנוטעים בבית הקברות הלא זה הדבר משחז"ל למלך שהיה לו פרדס והיה לו בן נתן לו הפרדס כל זמן שהבן עוש' רצון אביו רואה נטיעה יפה עוקר' ונוטע' בפרדס אין הבן עוש' רצונו רוא' איזו נטיע' יפה בפרדס עוקר' וכו' כך הקדוש ברוך הוא בזמן שישראל עושים רצונו רואה איזה חסיד בכנענים נוטע אותו בישראל כגון רחב ויתרו וההפך היינו מ"ש אילנות שנוטעין בבית הקברות מאות' נטיעות יפות שהיו בישראל והם עתה בבית הקברות מות ירעם מפני העון שחטאו מותר ללקט פירותיהן דמאחר שנעקרו מן הקדושה לגמרי ע"י דברי עונות שהם שקולים כעובדי עבודה זרה מענין הכעס וכיוצא כמשחז"ל הכועס כאלו עע"ג שנאמר לא יהי' בך אל זר איזהו אל זר שבתוך לבו של אדם הוי אומר זה הכעס ובזוהר מפרש כי באמת נעשה עע"ג מפ' חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו ר"ל שעוקר הנשמ' שלו באפו מן הכעס לפי כי במה נחשב הוא ע"ג ממש ששורה בלבו ולכן יאמר מותר לאכול מפירותיהן בעולם הזה מפני כי אין לזה תקנה לעולם כנזכר שם והיינו מ"ש מאחר שאינם על הקברות עצמן ר"ל אלה המצות שאוכל פירותיהן אינם על בית הקברו' עצמן היינו הגוף של החוטא שהוא קברו כאמור אין זה המעש' של המצו' על הגוף שלו לפי כי לא תשוב עוד הנשמ' שהלכ' ממנו וגם המעש' לא יחשב לו פיגול יהיה וזה יזכ' בו מעשיו מאחר שנעש' כעסן: [ג] קבר חדש נמדד ונמכר ונחלק והנה נתבאר כי הקבר הוא כינוי לגוף של החוטא שנעש' דוגמת קבר לנפשו וזה שנעשה קבר מחדש על ידי המעשה ונקרא חדש ר"ל שעדין לא נתגלגל אדם זה אלא חדש הוא עתה הבא על הנפש ולכן נמדד בשיעור מה שחטא שהנה הקב"ה מותר לאדם שלשה פעמים שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר ולכן נמדד לפי שהקב"ה מודד מד' כנגד מדה לראות מהו עונשו ונמכר אחר כך כפי רשעו נמכר לזולת בגוף אחר ונתגלגל ואם באולי תוהה על הראשונות נמכר באמת כמש"ה וכי ימכור איש זה הקב"ה את בתו זו הנשמה לאמה כדאיתא בזוהר פרשת משפטי' וזה יהיה לו אם רעה בעיני אדוניה ונחלק בסוד הגלגול פעמי' שלש עם גבר כי בענין הגלגולי' הוא רע ומר ביותר כי מתגלגל החוטא בכל חלק נשמתו בגוף אחד הוא נחלק הנפש מתגלגל בגוף אחד והרוח מתגלגל בגוף אחר והנשמ' מתגלגלת בגוף אחר כדי לתקן אותם ראשון ראשון הרי כי נחלק נמי והישן החוטא כי כבר הוא מגולגל אינו נמדד שהרי עמדו עליו בדין פעם ראשונה וגזרו עליו על פי מדותיו ולכן בפעם זה אינו נמדד וגם אינו נמכר לפי כי אף על פי שהיה רשע גם בפעם שניה

שניה הרי קבל עונש ועליו נאמר ושבח אני את המתים שכבר מתו כדאיתא בזוהר שמדבר על המגולגל ולכן אמר שכבר מתו פעם אחרת שהרי קבלו עונשם ולכן אינו נמכר בערך אותם שנאמר בהם לעם נכרי לא ימשול למכרה ולא נחלק פעם אחרת אף על גב שלא תקן החלק שנתנו לו לתקן נפש או רוח או נשמה אותו חלק חוזר ומתגלגל עד שנתקן ואינו נחלק פעם אחרת כבראשונה : וכאשר נתבונן משחז"ל אצל ויצום אל פרעה מלך מצרים צוה לחלוק כבוד למלכות משל למלך שהיה לו פרדס ונטע לתוכו אלני מאכל ואלני סרק אמרו לו עבדיו אדונינו הללו למה לך א"ל לבנות מרחצאות וכו' כך כשם שקלוסו של הקדוש ברוך הוא עולה מגן עדן מן הצדיקים כך עולה מגהינם מן הרשעים שנאמר עוברי בעמק הבכה זה גיהנם וכו' גם ברכות יעטה מורה אומרי' יפה דנת יפה התקנת גהינם לרשעים וכו' ואיתא בזוהר פ' פנחס סטרא אחרא קודשא ב"ה יהיב ליה שולטנא על עלמא ולא אצטריך לאנהגא ביה קלנא דהא גו קדושה דילן אית למיהב חד סטרא דעגלא בגין דלא יקטרג עלן הנה למדנו מזה ומזה כי אין לנהוג בזיון בסטרא אחרא לפי כי כן נאמר ונוגה לו סביב ולא סגי בלאו הכי שנאמר ואתה מחיה את כולם והיינו מ"ש בית הקברות היינו סטרא אחרא מקום של הקליפות שנקברים שם המתים סטרא אחרא נוקבא דתהומא רבה אין נוהגים בהם קלות ראש בכל הדברי' אשר נצטווינו בספרא דקדושה לפי כי הם צורך להקדוש ברוך הוא בהם וצורך לעולם ואין מרעין בהם בהמות הגם כי צריך לנהוג בהם כבוד היינו לתת להם חיות אבל לא לרעו' בהם בהמו' של הקדוש' אע"ג שנאמר דודי ירד לגנו וגו' לרעות בגנים היינו סוד בהמה · אמנם לא ירד בתוך בית הקברו' רק אות' בהמה רבוצ' על אלף הרים · ואין מוליכין בו אמת המים של הקדוש' שהרי נאמר ויצום אל בני ישראל ואל פרעה צריך לנהוג בו כבוד אל בני ישראל דהיינו אותם מלכין קדמאין דמיתו שהם בני ישראל עליון שלכן נקראי' כל ישראל בני מלכים והנה ולכן יש דברים שאין עושים בבית הקברו' מפני כבוד סטרא דקדושה כאמור ויש דברי' שאין עשו' אותם מפני סטרא אחרא והיינו לא יעייל בהם לקפנדריא לחלוק להם כבוד ולא ילקט מהם עשבים שהדוגמא למש"ה ועשב לעבודת האדם ואיתא בזוהר פ' פנחס דף רי"ז · וז"ל ועשב לעבודת האדם אלין אינון נשמתהון דצדיקייא דהוא אדם דרכיב ושליט על בהמ' דא אכיל ואטיל לון לגויה ובזכותהון אתזן כל עלמא וכו' ולכן אמר ולא ילקוט מהם עשבים נשמות הללו שנאמר וללקוט שושנים אל תקרי שושני' אלא ששוני' אבל אלו הנשמו' שהם נלקטי' מסטרא אחרא אף על גב כי הם מן הקדושה אין מלקטי' אותם וכדאיתא בזוהר פרשת בלק דף קפ"ו · וז"ל תא חזי ההוא שטן עילא' נחית ואגליס בדיוקנא דשור ואינון רוחין בישין דאתדנו לאצלא בגהינם לחיך לון ברגעא חדא וחטף לון ויהב לון לדומה בתר דבלע לון ודא הוא דכתיב כלחוך השור את ירק השדה וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי עשב היינו אותם נשמו' שנתחייבו לגהינם ולכן לא ילקט מהם עשבי'

והיינו סוד הפ' לא תחסום שור בדישו דכיון דברשות קא עביד כי אותם נשמו' נתחייבו לגהינם אין למנוע אותו השור מליקח אותם ולכן אין מלקטים מהם עשבים ואם ליקט שצריך ללקטן לצורך בית הקברו' לפי כי מכלי' בהם כדאיתא בזוהר פ' משפטי' עת אשר שלט האדם דסטרא אחרא באדם אלו ישראל ולוקח הנשמות ההוא טיקלא דעשיקת נשמתין לרע לו והימניך הארון שנשבה בשדה פלשתי' שעש' נקמה בהם ולכן אם ליקט שורפן כי כן הם חייבים לידון בגהינם כאמור : אילנות שנוטעי' בבית הקברו' הם דוגמא לנשמות שנתחייבו להיות נטועים שם כמשחז"ל למלך שהיה לו פרדס נתנו לבנו כל זמן שהבן עושה רצון אביו הוא רוא' איזו נטיע' יפה עוקר' ונוטע' בפרדס כגון יתרו ורחב וכאשר אין עושי' רצונו עוקר כל אילן טוב משם הם אילנות אלו שהם נטועי' בבית הקברו' של הקליפ' כאמור אמנם הענין יותר עמוק כי פרדס זה היא כנסת ישראל נתנה לישראל הגשמיים כל זמן שהם עושי' רצונו רואה נטיעה יפה מבית הקברות אלו בסוד מלכין קדמאין דמיתו עוקרה ונוטע אות' בפרדס להיות לה בצורך אור חוזר לצורך הייחוד וכאשר אין ישראל הגשמיים עושי' רצונו ועושי' פגם ח"ו באותו עת רצון עליון עוקר נטיע' יפה מן הפרדס ונוטעה בבית הקברו' אלו והיינו סוד מ"ש בתיקוני' ה' תתא' מקננא בעשיה ונאמר ובפשעיכם שולח' אמכם היינו אמכם זו ולכן אילנו' שנוטעין בבית הקברות היינו אילנו' של סטרא דקדוש' שנקרא עלי ה' שנטועי' שם כמ"ש בתיקונים באילין קליפין אתלבש קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו' מותר ללקט פירותיהן להיות בסוד אור חוזר מאשר על הקברות עצמן : קבר חדש והענין כי הנה הקליפ' נקרא זקן וכסיל והסיב' מ"ש בזוהר פרשת שלח לך דף ק"ע · וז"ל ואדוני זקן וכי אע"ג דאיהו זקן לא אתחזי לאולד' אלא לאו מלתא אמרה לגבי דאברהם אלא בגין לאזערא גרמא דאתדבקת בההוא זקן וכסיל דלא אתחדש ולא עביד תולדין דאלמלא הוה עביד תולדין הוה מטרעשא עלמא וכו' ולכן אמר קבר חדש דהיינו מסטרא דקדוש' כאמור כי בו קוברים מת מצוה הצדיק באשר מפני הרעה נאסף הצדיק נקרא חדש לפי שמתחדש תמיד בסוד חידוש הלבנה ולכן נמדד כמ"ש רבי אלעזר פרשת פקודי בסוד קו המדה ונמכר שנאמר ורחוק מפניני' מכרה ונחלק שהרי כשיורדת בעולמו' בכל העולם ימלא חלק ממנה בין רב למעט אבל קבר ישן שהוא מן הקליפה כי לעולם הוא ישן לפי כי אין להם חידוש כאמור אינו נמדד שלכן נאמר וימצא בשנה ההיא מאה שערי' ואמרו חז"ל והרי אין הברכה שורה על הנמדד אלא מדדו להוציא מעשר דהיינו כי סטרא דקדושה נמדד אבל סטרא אחרא אינו נמדד לפי שהוא בסוד נסירו דקיק ולא נמכר לפי כי אין לו בעלים כך אמרו חז"ל אותה שעה שנשא שלמה בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים וכו' וכדאיתא בזוהר פ' פנחס גער חית קנה והסוד משחז"ל לא נתמלאת צר אלא מחרבנה של ירושלים שנאמר ואם נמלאים יאמן אם כן לא יש שם דבר של עיקר למכור כי הכל גנוב הוא

שס"ט · על איזה טומאה הכהן מוזהר ובו סעיף א':

[א] הכהן מוזהר שלא ליטמא במת ולא לכל טומאו' הפורשו' ממנו ולא לנולל ולא לדופק ולא לאבר מן החי שיש בו כדי לעלות ארוכה אם היה מחובר ולא לאילן המסך על הארץ ענפיו ומובדלים זה מזה וטומאה תחת אחת מהם ואין ידוע תחת איזה או אבנים היוצאים מהגדר וטומא' תחת אחד מהם ואין ידוע תחת איזה וכן שדה שנחרש בו קבר ואין ידוע מקומו וכל ארץ העו"ג אסור לכהן ליטמא בהן :

מי

הוא אחד ולא נחלק לפי כי אין שם שיעור לחלוק ועוד אפשר לומר הא והא בקליפה והקבר חדש כל מה שנתחדש בה אחר כך מהרבנה של ירושלם ולפי כי העיקר היא של הקדושה נקר א חדש ולכן נמדד ונמכר ונחלק כאמור ויסן זה חלק אדם רשע הסירו דקיק שהיה מתחלה אינו נמדד כי אין שם מדה ולא נמכר ולא נחלק לקיים לפי כי הכל הוא מדה אחת :

[א] **אזהרה** גדולה נמצא בדין זה להיו' האדם חש על עצמו כך אחז"ל עם הארץ אסור להתלוות עמו בארץ דמאחר כי על עצמו לא חש כילד יחוס על אחרי' והנה על עיקר זה בא ה האזהרה והכי קאמר הכהן מוזהר שלא ליטמא במת והיינו מ"ש בזוהר פרשת משפטים דף ל"ה · וז"ל ובת כהן השתא אית למימר מה בין קרא דאמר ובת איש כהן ובין קרא דאמר ובת כהן ולא כתיב איש וכו' כהן סתם רב ועילאה יותר מאיש כהן ועל דא אית נשמתא ואית רוחא ואית נפש וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי כל החלקים נפש רוח ונשמה נקראים בת כהן ובדברי חז"ל כתוב לאמר נפש כי תחטא משל לאחד שהיה לו נשים א' בת כהן וא' בת עם הארץ ומסר להם תרומה וטמאו אותה והיה מריב עם בת כהן ולא עם בת עם הארץ וכו' · הנה מה טעמו דבריהם כי חלק הנפש קראו לה בת כהן וחלק הגוף להיות נמשך הבשר מספרא אחרא קראו לה בת עם הארץ ולכן חזר הדין הכהן מוזהר דהיינו לפי החלקי' שלשה כלם נקרא בת כהן לכן נמצא האדם מכונה בשם כהן ולכן מוזהר שלא ליטמא במת זה סמאל שהוא מת כדאיתא בזוהר פ' שופטי' על פי שנים עדי' יומת המת דא סמאל מת מעיקרו ולא לכל טומאות לפי כי אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות והיינו הפורשו' ממנו של מת זה סמאל כחות שלו הנכנסי' באדם ומחטיאי' אותו ולא לגולל סיבה אחרת רחוקה כי בגלגל שלה נעשה העון ולא לדופק הוא המחשבה שבלב שהוא דופק לעשו' העון ולא לאבר מן החי היינו קריבות של עבירה שנאמר לא תקרבו לגלו' ערוה שיש בו להעלו' ארוכה אם היה מחובר כי האדם אף על פי שעש' ענין של קריבות אם היה מחובר ליצר הטוב ולהקדוש ברוך הוא עדין יש בו להעלו' ארוכה לשוב מן העביר' ולא לעשו' אותה עכ"ז אסור ולא לאילן המסיך על הארץ היינו חבר רע כי האדם עץ השדה המסיך על הארץ שלזו וענפיו מובדלי' זה מזה מפני העון האיברי' שלו מובדלי' יתפרדו כל פועלי און יש שחטא בהם ויש איברי' כי לא חטא בהם ולכן הם נבדלי' וטומאה תחת אחד מהם מן העון ואין ידוע תחת איזה אבר מהם מן העון מוזהר לפרוש מאבר זה או אבנים היוצאי' מן הגדר אף על גב שהיה' אדם זה תלמיד חכם המכונה לאבן כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה ארץ אשר אבניה ברזל אלו תלמידי חכמי' היוצאים מהגדר הוא גדרן של חכמי' ואין מקיימי' דבריהם וטומאה של העון תחת אחת מהם ואין ידוע תחת איזה מהם מוזהר האדם לפרוש ממנו שנאמר כי שפתי כהן ישמרו דעת וכו' אם דומה הרב למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו ואם לאו פורש ממנו וכן שדה אדם שלם המכונה לשדה תפוחים כד"א ויצא יעקב מן השדה ונאמר ויצא יצחק לשוח בשדה שנחרש בו קבר מפני העון שהוא חופר גומץ ונוקב שם ה' ואין ידוע מקומו שעש' העון איזה אבר פגם מוזהר לפרוש ממנו וכל ארץ העו"ג היינו חקות העכו"ם אסור לכהן זה האדם ליטמא בהן שנ' ולא תלכו בחקות הגוי מוזהר האדם על כל אלו הדברים כדי שלא לטמא התרומה שמסר לו הקב"ה חלק הרוחני שנתן לו יתברך שמו : ולענין הפורש של כהן זה יהי' מה שחז"ל למה משכן משכן שני פעמי' מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעל' ומזבח בנוי והמלאך מקריב עליו נשמותיהן של צדיקי' בזמן החרבן והנה כהן זה מוזהר שלא לטמא למת היינו סמאל שהוא מת לאפוקי מטטרו"ן אינו מוזהר על זה לפי כי לעולם הוא נלחם עם סמאל מלחמות ה' כדאיתא בזוהר פרשת בשלח וכן נמי מדת החסד שהוא כהן למעלה כדאיתא בזוהר פרשת יתרו דף ס"ו · וז"ל תא חזי ברזא דשמא קדישא אית מלך וכהן דמשמשא ברזא דקדוש' בין לעילא בין לתתא אית מלך לעילא דאיהו רזא דקדש הקדשי' ואיהו מלך עילאה ותחותיה. אית כהן רזא דאור קדמאה דקא משמש קמיה ודא איהו כהן דאקרי גדול סטרא דימינא אית מלך לתתא דאיהו כגוונא דההוא מלך עילאה ואיהו מלך על כולא ותחותיה אית כהן דמשמש ליה רזא דמיכאל כהנא רבא דאיהו לימינא וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי מיכאל הוא כהן גדול למטה ואור קדמאה הוא מדת החסד הוא כהן גדול למעל' ולכן בא הדין באמרו הכהן מוזהר שלא ליטמא למת היינו סטרא אחרא והטעם לפי כי החסד הוא רודף אחריהם כדאיתא בזוהר פרשת לך דף ל"א · וז"ל ואל זועם בכל יום וכו' אל בכל אתר נהירו רב דחכמתא עילאה הוא וקיימא בקיומיה ואלמלא דהאי אל אתער בעלמא לא יכיל עלמא למיקם אפילו שעתא חדא מקמיה דינין תקיפין דמתערין בעלמא בכל יומא וכו' וכד אתער אברהם בעלמא

כל

כל אינון דינין דמתתקנין בכל יומא ויומא דחי להו לבר ולא קיימין קמיה הס"ד ואל זועם בכל יום נזעם או זעום בכל יום אינו אומר אלא זועם בכל יומא וכו'. הנה מבואר מדברי המאמר כי הכהן הוא החסד עליון זועם בכל יום למאריהון דדינים אמנם אינו נטפל עמהם ולא עם הקליפה והיינו כי מוזהר הכהן זה שלא ליטמא במת היינו הקליפה ולא מפני כי יעיר בבקר בבקר לזעום למאריהון דדינין לא מפני כך יגע בהם כלל ולא לכל טומאות הפורשות הימנו של מת זה כחות הטומאה כי רבים הם ולא לגולל ולא לדופק והם כחות של הנקבה דסמאל שהיא הקבר שלו והללו הם הכחות שלה שמגלגלת עם האדם בדברים ערבים ותחבולות להחטיא אותו ודופקת על האדם לרעה תמורת הקדושה שנאמר קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעיתי וכן הקליפה והחזיקה בו ונשקה לו וגו' ולא לאבר מן החי היינו הכלה הקדושה שהיא אבר מן הצדיק שנקרא חי וכן נמי הצדיק הוא אבר מן החי היינו סוד חי העולמים שיש בו כדי להעלות ארוכה דאף על גב כי מדת החסד הוא בשכינה דמטרוניתא כדאיתא בזוהר פרשת בשלח אמנם הללו שנכנסים בקליפה אין להם להתערב עמהם להחיות אותם לתקן אותם מאחר כי הם מתלבשים בקליפה כמ"ש בתיקונים באלין קליפין אתלבש קב"ה ושכינתיה וכו' והם אבר מן החי שיש בו כדי להעלות ארוכה ולהתפרש מן הקליפה אם היה מחובר למעלה ולא לאילן המסך על הארץ היינו אילן דסטרא אחרא אשרה המסך על הארץ ענפיו ומובדלים זה מזה בסוד הפירוד וטומאה תחת אחד מהם ואין ידוע תחת איזה מהם אם בסוד הזכר היינו אילן או בחינת הנקבה המסך על הארץ וכן שדה שנא' ויצא עשו מן השדה שדה אדום שנחרש בו קבר קליפה הקיפה כנ"ל וכל ארץ הכנענים של העולמות אסור לכהן עליון והתחתון אסור לכהן ליטמא בהן כאמור:

ש"ע · מי הוא החשיב כמת אף על פי שעודנו חי וכו' ובו סעיף א:

[א] מי שנשברה מפרקתו ורוב בשר עמה וכן מי שנקרע מגבו כדג אפילו עדין הוא חי חשוב כמת ומטמא אבל גוסס וממי שנשחטו בו ב' סמני' או פצוע פצעים הרבה אינם מטמאין עד שתצא נפשם ומכל מקום אסור ליכנס לבית שיש בו גוסס:

אסור

[א] מוסבם הוא מחז"ל כי רשעים בחייהם קרויים מתים ואמנם יש נמי מי שלא הרשיע כל כך דהיינו מי שעבר על כריתות ומיתות בית דין נקרא מת לפי כי כך הוא כבר מת בלא אמנם בעשותו אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם נקרא חולה שאין בו הנפש כאמור למעלה. אמנם יאמר עתה כי ימצא אדם החשוב כמת ונקרא הגם רשע אף על פי שעודנו חי בצדקו כי לא עבר על כריתות ומיתות בית דין מי שנשברה מפרקתו ורוב בשר עמה הוא הענין שביארתי כי יותר רע ומר הוא לאדם הפורק ממנו עול מצות מן העובר עבירות לפי כי העובר עבירות נתקן על ידי אש גיהנם מעביר הכתם הנעשה בנפש וכדרך המעשה שהם בגדים הצואים ונכנס להתענג בגן עדן לאורך ימים אמנם המתחסר ממצות מעשיות הוא

מחוסר אברים לפי כי המצות נתנו רמ"ח כנגד רמ"ח אברים שבאדם ומי שאינו מקיים אותם נמצא כי הוא מחוסר אברים של הגוף ואיברים של הנפש ואינו מועיל לו גיהנם דאלו ישב שם אלף שנים פעמים אינו יכול גיהנם לבראות לו אבר ולכן צריך להתגלגל כנ"ל. ואמנם מאחר כי באו האברי' מכוונים אל המצות ימצא במצו' מהם כנגד אברים החיצונים ומהם כנגד אברים הפנימיים. ולכן אינם דומים המצות בהשואה אחת ולכן שנינו הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה דהיינו כי החמורה מכוונת כנגד האיברים פנימיים ומצוה קלה מכוונת כנגד אברים חיצונים. ואמנם גם באברים החיצונים אינם שוים זה לזה כי המצוה שהיא כנגד העין אינה שוה למחוסר אצבע וכן לכל הפרטים יבין האדם מדעתו ואין להאריך בזה. ואמנם גם לענין העובר על מצות לא תעשה אינם שוים כי כן יש דברים אף על פי שאין בהם כרת ומיתת בית דין נקרא חמורה כגון שבועת שוא כמ"ש הר"ם במז"ל בהלכות יום הכפורים אף על פי ששנינו יום הכפורים מכפר גם לשאינם שבים על עבירות קלות אינו מכפר על שבועת שוא שהיא בכלל החמורות ובזה יובן דין זה על שני צדדין אלו' דאשונה יאמר מי שנשברה מפרקתו והדוגמא לזה אדם שהוא קשה עורף שהוא יותר רע מעובד ע"ז שכן אמר הקב"ה לישראל ראיתי את העם הזה והנה עם קשה עורף הוא ומעשה העגל עבר עליו ולא זכר אותו הרי כי יותר רע ומר קשה עורף מעע"ג כי זה יהיה שונא את התוכחות ולכן יאמר מי שנשברה מפרקתו דהיינו קשה עורף שונא את התוכחו' כי זה מוכן לכל העבירות מאחר שנשברה ורוב בשר עמה כי הבשר מורה הספק כמחז"ל יבא כל בשר להשתחות לפני מי שלבו רך כבשר ואדם זה נשבר הרוב מן השבח הזה ממנו וכן מי שנקרע כדג מגבו היינו המתפלל אחורי בהכ"נ כהוא דהוה מתפלל אחורי בהכ"נ אתא אליהו ז"ל אדמי ליה כטייעא אמר ליה כדו בר קיימת קמיה מרך נטל ספסירא וקטליה הרי זה נקרע מגבו כדג אפילו הוא עדיין חי אין זה מענין העבירות הכתובות בתורה חשיב כמת כענין הרשע שעבר על כריתות ומיתות ב"ד ומטמא הקרב אליו אוי לרשע ואוי לשכינו. וכן לענין הטובה מי שאינו עושה מצות מי שנשברה מפרקתו היינו הפורק מכתפו עול מצות ורוב בשר עמה ורוב המצות מתלוים עמה. וכן מי שנקרע מגבו שאינו כורע במודים שאין לו תחיה אפילו עדיין חי שהוא צדיק בכל דרכיו חשוב כמת שהרי אין לו תחיית המתים כדאיתא בסנהדרין ומטמא ללמד ממנו. אבל גוסס היינו העובר על כריתות שבתורה. ומי שנשחטו בו סימנים דהיינו כי כל איש הישראלי יש בו שני סימנים כמחז"ל כי כל ביתה לבוש שנים אל תיקרי שנים אלא שנים

ציצית

שע"א · דין אהל היאך מביא הטומאה ובו ו"ס:

[א] אסור לכהן ליכנס תחת אהל שהמת תחתיו אפי' הוא גדול הרבה ואפי' לבית אחר או לעליה אחרת הפתוחים לאותו בית בנקב שיש בו טפח על טפח ובית לאותו בית עד עולם ואם סתם הנקב מותר לו ליכנס לבית האחר שהסתימה חוצצת אפי' לא בטלו להיות שם עולמי' והני מילי שסתם כל הנקב אבל אם לא סתם כל הנקב אלא מיעטו מטפח אם נתנו להיות שם עולמית ממעט וחוצץ בפני הטומאה שלא תעבור ואם לאו אינו ממעט : [ב] ארובה שבין בית לעליה ואין בה פותח טפח וכזית

ציצית ותפילין מילה ופריעה וכו' · ולכן זה שנשחתו בו שני סימנים מאלו שהם שנים או פלוע פלעים הרבה מן העבירות כי אין יסורין בלא עון אין מספאין לזולת עד שתלא נפשם ויהיה רשע גמור ומכל מקום אסור להכנס לבית שיש בו גוסס דמאחר כי עבר על כריתות ומיתות בית דין רחוק הוא ממנו ענין התשובה כי מאחר שהוא גוסס כפי פשוטו איך יתכן לו לעשות תשובה :

[א] מאשר נתבאר אצלי בפסוק בית רשעי' ישמד ואהל ישרים יפריח דהכי קאמר כי נמצא הפרש בין צדיק ורשע ורב הוא לפי כי הצדיק מהביל עולם הזה ולכן אינו עושה עיקר ישיבתו אלא בבית הכנסת ובית המדרש והרשע עושה בהפך כי ביתו עיקר והולך לבית הכנסת בדרך הזדמן והיינו מש"ה בית רשעים לפי כי הרשעים עושים עיקר מן הבית ולכן ישמד אמנם ואהל ישרים לפי כי הצדיק עושה עיקר מבית הכנסת ובית המדרש הנקרא אהל כמש"ה מה טובו אהליך יעקב לכן יפריח ולכן העה"ז נחשב לרשע באהל לפי כי אין לו עיקר ומה גם כי הנה זאת תורת הבית הקובע מקום לתורתו ולתפלתו אבל הרשע נאמר בו לואה בלי מקוה ולכן בא הדין ברוב ענין אסור לכהן היינו האדם אשר ירדוף אחרי השלמות להיות כהן משמש לפני הקב"ה ליכנס תחת אהל שהמת תחתיו שהדוגמא בו לענין הגשמי וגם לענין הרוחני כי הנה בגשמי הוא הדבר האמור כי האיש הנלבב יתרחק מן הרשע הוא המת לא יכנס באהל שלו אפילו הוא גדול הרבה וכן אזכרה בנפש אדם שנקרא כהן כנ"ל לפי כי נמשכה מאיש כהן ולא יתכן לנפש קדושה להכנס תחת אהל שהמת תחתיו הוא הגוף אפילו הוא גדול מאד בתורה ואפי' לבית אחר או לעליה אחרת והענין הוא כי לכל הדברים דבר והפכו הם בסגנון אחד כי כמו שהאדם על ידי מעשיו הטובים גורם המשכת שפע בכל המדרגות כך הוא לענין מעשה הרע כי הפגם אינו בעשיה בלבד אלא עד אפס מקום בכל העולמות שיש לו חלק מהם והנה איתא בתיקונים מעשיה נפשין מיצירה רוחין מבריאה נשמתין והכי איתא בסבא דמשפטים ולכן יאמר כאן אסור להכנס באהל המת כי מן הגשמי יובן נמי לענין הרוחני שהרי אמרו בא לטמא פותחין לו מטמא עצמו מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא כי הנה בזה יכלול כל העולמות ראשונה הא דאמרן אסור להכנס תחת אהל שהמת תחתיו הוא הרשע כאמור אפילו הוא גדול הרבה ואפילו לבית אחר דהיינו מקום מושבו בגן עדן לפי כי מטמאין אותו או לעליה אחרת היינו עולם שלמעלה מזה היינו עליה אחרת הפתוחה לאותו בית שהרשע שם בנקב שיש בו טפח על טפח והוא ענין העון שבוקע ועולה ופנה למעלה באותו נקב שנוקב מעשה הרע כמו שחז"ל לקודח בספינה ואמנם יהיה טפח על טפח לפי כי מעשה הרשע פוגם בשני שמות והם הויה אדני שנאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותינו כי בצלמנו סוד הויה כדמותינו אדני והנה בריאת נשמת האדם הוא כשמתחברים השני שמות אלו בזה יאהדונהי והיו"ד הוא סוד טפח כנ"ל ולכן טפח על טפח משמע על שני יודין שבתחילה ובסוף ובזה מדוייק מ"ש טפח על טפח ולכן נוגע העון ועולה למעלה כאשר הבתים זה על זה עד עולם כי זה מוכיח שעלה הטומאה של הרשע זה למעלה בכל העולמות הנזכר ואם סתם הנקב מותר לו ליכנס לבית האחר הלא זה הדבר מ"ש בזוהר פרשת פנחס כמש"ה והוקעתם לה' נגד השמש ואחז"ל כי החוטא היה השמש קופח על ראשו אז יודעים שחטא לפי כי ישראל היו תחת ענני כבוד ובתוך הענן נעשה נקב על ראשו להפרע ממנו שנא' והוקע שם ה' מות יומת ולכן אם הרשע סתם הנקב של העון כדאיתא בזוהר כי יכרה איש בור ולא יכסנו אז חייב אמנם אם כסה הנקב אינו חייב כלום ולכן מותר לו ליכנס בבית מן העולמות שעשה בהם והכל בסוד הבתים אשר לו בכל עולם כפי התשובה שעשה וסתם הנקב מותר להכנס שהסתימה חוצצת אפילו לא בטלו להיות שם עולמית ר"ל כי לא עשה תשובה בדבר שהוא קיים לעולם אלא דמאחר שפירש מן העון נסתם הנקב אבל אין זה דבר קיים עד שיעשה תשובה בפרט כדאיתא בזוהר פרשת פנחס והוקע אותם לה' נגד השמש נגד ברית קדישא ומכאן דבעי בר נש לתקנא להאי אתר דחב ביה ומאן דלא עביד הכי לית ליה תקנתא לעלמין ולכן יאמר כאן שהסתימה חוצצת אפילו לא ביטלה להיות שם עולמות רוצה לומר עד זמן של התחייה והני מילי שסתם כל הנקב של העון אבל אם לא סתם כל הנקב שלא עשה תשובה גמורה אלא מיעטו מטפח על דרך מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות וכדרך זה נמצא העון מתמעט אבל אינו סתום לגמרי ולכן אם נתנו להיות שם עולמית רוצה לומר אותה מצוה שעשה אם מניחים להיות קבועים בו עולמית ממעט וחוצץ בפני הטומאה כדרך שעבירה מכבה מצוה כך נמי מצוה מכבה עבירה ואם לאו שאינם קבועות בו אינו ממעט : [ב] ארובה שבין בית לעליה היינו כי העון שעשה לא היה במזיד או שבא לידו בהזדמן ולפי כי שנה ברשעו נעשה ארובה בין בית תחתון לעליה לעולם שלמעלה

ממנו

ממנו ואין בה פותח טפח לפי כי היה לו בהזדמן ולכן לא הגיע הפגם לעשות נקב גדול פותח טפח וכזית מן המת תאותו עון של הרשע למטה בבית מכוון כנגד ארובה הבית טהור והעליה טהורה לפי כי יש עון שפוגם למטה ואינו עושה רושם למעלה ויש עון שפוגם למעלה ולא למטה כדאיתא בזוהר וכדאיתא בתיקונים דף ק"מ ולפי כי העון פגם למעלה נמצא הבית התחתון טהור והעליה טמאה: [ג] שני חדרים פתוחים לביתו ובכל אחת חצי זית והדוגמא לשני חדרים שבלב והם פתוחים לבית הוא גוף האדם ובכל אחת חצי זית שנאמר לב חכם לימינו זה יצר הטוב ולב כסיל לשמאלו זה יצר הרע וכאשר אדם חוטא מתגבר יצר הרע ונכנס הרוח בלב האדם כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות ואותו הרוח מתפשט גם לצד הימין שבלב הרי כי כל חדר מהם יש בחצי זית מן הטומאה של העון מהמת ודלתותם נעולות מן התשובה וכן מוכרח להיות הדוגמא למעלה בעולם העליון הבית טמא היינו הגוף כל האיברים נטמאו מן העון והם טהורים כי סוף שחלק הלב שיש בו יצר הטוב מתגבר ונטהר ודוחה הטומאה לחוץ ונטמא הגוף מאותו רוח של שטות: [ד] חצר המוקפת זיזין היינו דוגמא לגוף האדם ונקרא חצר לפעמים לפי שהאדם פרוץ במעשיו אין בו יראת ה' כמו שאמר הכתוב החכם עיניו בראשו ולכן הגוף לגבי דידיה הוא בית מושב אמנם אשר לא שת לבו לענין זה נעשה לו חצר המוקפת זיזין ואכסדראות והם האיברים כי הם משונים זה מזה וטומאה באחד מהבתים של האיברים אם כל פתחי הבתים והחלונות נעולים מענין התשובה טומאתה יוצאת לחוץ לתחת הזיזין והאכסדראות ואם נפתח חלון או פתח של תשובה מצד האחר ואותם של צד החצר כולם נעולים מן התשובה אין הטומאה יוצאת אל תחת הזיזין ואם נפתח גם כן אחד מהם בתשובה לצד הזיזין הטומאה יוצאה מהבית זה הגוף לתחת הזיזין הם האיברים וכן אם טומאה של העון תחת הזיזין הם האיברים נכנסת מתחתיהן לבית לכן נגים הבולטים למעלה שהדוגמא לאבר הלשון הבולט מן הפה ולחוץ על פתחי הבתים היינו הפה וטומאה באחד מן הבתים בגוף מן העבירה כל הבתים מן האיברים שפתחיהם של פיהם הם פתוחים לדבר דברים

וכזית מהמת למטה בבית כנגד ארובה הבית טהור והעליה טמאה: [ג] שני חדרים פתוחים לבית ובכל אחת חצי זית מהמת ודלתותיהם נעולים הבית טמא והם טהורים ואם נפתחו גם הם טמאים: [ד] חצר המוקפת זיזין ואכסדראות וטומאה באחד מהבתים אם כל פתחי הבתים והחלונות נעולים טומא' יוצא' לתחת הזיזין והאכסדראות ואם נפתח חלון או פתח מצד האחר ואותם של צד החצר כלם נעולים אין הטומאה יוצאת לתחת הזיזין ואם נפתח גם כן אחד מהם לצד הזיזין הטומאה יוצאה מהבית לתחת הזיזין וכן אם טומאה תחת הזיזין נכנסת מתחתיהן לבית לכן נגים הבולטים למעלה לחוץ על פתחי הבתים וטומאה באחד מהבתים כל הבתים שפתחיהם פתוחים טמאים: [ה] אסור לקרב תוך ארבע אמות של מת או של קבר במה דברים אמורים שאין הקבר מסויים במחיצות גבוהי' י' טפחים אבל אם הוא מסויים במחיצות גבוהים עשרה טפחים או בחריץ עמוק עשרה טפחים אין צריך להרחיק ממנו אלא ארבעה טפחים:

מת

שהם דברי עונות שמאוס כי אין טומאה חמורה מן הפה שנמצא בו שבועת שוא ושקר ונבלות ודברים בטלים וכיוצא: [ה] אסור לקרב תוך ארבע אמות של מת הוא הרשע שהוא מת בחייו או של קבר אף על גב כי אין בו עבירות במעשה זולת כי לשונם ומעלליהם אל ה' למרות עיני כבודו בשבועת שוא ושקר ונבלות ודברים בטלים אשר שנא כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה הרואה הרים וגבעות אומר שיש לפני יגיעה חם ושלום לא יעף ולא יגע וכמה אני מתייגע בעומד ומדבר דברים בטלים שנאמר הוגעתם ה' בדבריכם והיינו הקבר כד"א קבר פתוח גרונם לשונם יחליקון במה דברים אמורים שאין הקבר זה הפה והגרון מסויים במחיצות עשרה טפחים היינו מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה אמר הקדוש ברוך הוא ללשון בראתי לך שתי חומות אחת של עצם הם השינים ואחת של בשר השפתים ואת יוצאת ומדברת לשון הרע ולכן הני מילי שאסור ליקרב בצד קבר זה הלשון שאין הקבר זה מסויים במחיצות אלו והאומרים שפתינו אתנו מי אדון לנו והיינו גבוהות עשרה טפחים כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם כנגד עשרת הדברות לפי כי המספר לשון הרע כופר בעיקר שנאמר מי אדון לנו אבל אם הוא מסויים במחיצות גבוהות עשרה טפחים כנגד עשרה מאמרות ומקיים מה שאמר הכתוב אל תרבו תדברו גבוהה גבוהה יצא עתק מפיכם או בחריץ עמוק עשרה טפחים כנגד עשרת הדברות אין צריך להרחיק ממנו אלא ארבעה טפחים כי המספר לשון הרע להיות כי הוא שקול כנגד שלש עבירות שנקראים גדולות שהם עובד גלולים שנא' חטאה גדולה גלוי עריות שנאמר איך אעשה הרעה הגדולה שפיכות דמים שנאמר גדול עוני מנשא ונאמר לשון מדברת גדולות · לכן מרחיקין ממנו ארבע אמות לפי שהוא כולל ארבע עבירות גדולות רוצה לומר שהרי הוא כופר בעיקר הנאמר בו גדול אדוננו ורב כח גדול ה' ומהלל מאד וכופר בעשרה מאמרות שנברא בהם העולם שנאמר בהם עושה גדולות עד אין חקר זה מעשה בראשית ונאמר לך ה' הגדולה זה מעשה בראשית · אמנם זה שיש לו מחיצות הללו גם כי לפעמים מדבר לשון הרע באקראי אינו כל כך חמור ומרחיקין ממנו ארבעה טפחים בלבד כנגד ארבע עבירות שנכללים בזה:

מת

[ו] מת המונח בספינה אם היא קטנה שמתנדנדת כשדורכין בה אסור לכהן ליכנס בה :

אף

[ו] מת המונח בספינה היינו הרשע מת בחייו שנתון בספינה זה הגוף כמ"ש בזוהר פ' ויקהל אם היה קטנה מקטני האמנה שמתנדנדת כשדורכין בה מניע לנו מן האמונ' אסור לכהן היינו יראת ה' להכנס בה לדבר עמו :

ועתה אמרתי אגלה אזנך בדינים הללו על דבר אמת כי הנה המין אמר לחכם אלהיכם כהן הוא שנא' ויקחו לי תרומה וגו' ולכן על עיקר זה הוא אומר אסור לכהן זה להכנס תחת אהל שהמת סמאל תחתיו היינו המקו' שהוא שם היינו מ"ש בזוהר פרשת בלק דף ר"ה · וז"ל ה' ממית ומחיה וגו' האי קרא אית לאסתכלא ביה ה' ממית והא שמיה שמא דחיין איהו לכלא אלא ה' ממית למאן הוא ממית להוא משיכו דסטר אחרא כיון דמשיכו דסטר אחרא חמי לזיו יקריה דקב"ה מיד מית כיון דההוא משיכו דסטר אחרא מית ואתעבר מן עלמא מיד מחיה למאן מחיה להוא משיכו דרוח קדשא דאתי מסטרא דקדושה מחיה לה ואוקים ליה וכו' נמצא כי אין הקב"ה נכנס באהל המת זה סטר' אחרא רק בהגלות יקריה דקב"ה עליו הוא מת ואין הטומאה וסטר אחרא יכולה לעמוד לפניו אם כן כי קבריה למשה ע"ה אין צריך טבילה כי לא היה שם טומא' מעיקרא שנאמר וימת שם משה על פי ה' בנשיק' · וכאשר נאמר על דרך הקודש כי שניהם הכהנים בסטרא דקדוש' כנ"ל מן הזוהר פרשת יתרו אחד הוא מיכאל שהוא כהן גדול בעולם היצירה משמש לפני מלכות בית דוד · והשני אור קדמאה מדת החסד משמש בק"ק למעלה ולכן בא הדין על שניהם כאחד ואמר אסור לכהן אחד מהם להכנס באהל המת סטרא אחרא אפילו הוא גדול הרבה ואפילו לבית אחר היינו עול' אחד או לעליה אחרת בתוך העולם עצמו מקום עליון הפתוחים לאותו בית בנקב שיש בו טפח על טפח כי זה המורה שנכנס דרך שם הטומא' מבית לבית עד עולם ואם שתם הנקב מותר לו להכנס לבית האחר שבשתימ' הועלת אפילו לא ביטלו להיות שם עולמית · ואמנם הנני מודיעך סוד גדול הצריך לענין זה לדעת הדינים האלו והוא כי הנה יש לך לדעת באמת כי העולמות שברא המאציל יתברך שהכללות שלהם הם ארבע עולמות אבי"ע הם זה על גב זה ובלי ספק כי יש עולמות רבים בתוך כל אחד ואחד הנכללים באותו עולם · אמנם יש הפרש אחד מעול' האצילות לשאר העולמות כי הנה באצילות לא יש מסך מבדיל בין המאציל אליו אלא המאציל בעצמו מתלבש בעשר ספירות שבתוכו וכדאיתא בזוהר ובתיקונים איהו וחיוהי חד בהון אבל בשאר כל העולמו' יש מסך יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים · אמנם בתוך המסך יש עמוד אחד שבו מתערב עולם עליון עם שלמטה ממנו בסוד הסולם שראה יעקב וזה אין בו ארובה ולא פתח כלל רק סתום הוא ואין מי שמכיר בו זולת המאציל המתפשט דרך שם להחיות כל העולמות נמצא כי כל עולם נבדל מעולם שעל גביו לגמרי · ואמנם על ידי המעשה של התחתונים יש כח מסור בידם להעלות הכל למעלה כי הנה התפלה יש מלאך ממונה שמעלה התפלה למעלה וקושר כתר לחי העולמים כדאיתא בזוהר פרשת תרומה · וכן ההפך כח מסור ביד סמאל לעלו' להשטין לפני הקב"ה ובזה ימצא כי פעמי' יש נקב מעולם לעולם בעבור מעשה התחתוני' טומא' בוקעת ועולה מהו בוקעת רוצ' לומר בוקע אותו המסך אחד או שנים מה שהם ועול' למעל' להשטין לפניו ית' נמצא כי הטומא' עול' למעלה פעמים לאחר שנעשה הנקב באותו עולם מצד העון אך עלה מן הארץ שבר ותרעה ודברי וידוי וחוזר וסותם הנקב ובזה יובן מ"ש בזוהר פרשת נשא דף קכ"ב · וז"ל פתח רבי יהודה ואמר כי יפתח איש בור וגו' מה כתיב בתריה בעל הבור ישלם ומה על דא כך מאן דגרים לאבאשא עלמא בחובוי עאכ"ו אלא תווהנא דאף על גב דאבאיש עלמא אמאי אית ליה תשובה דכתיב איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם והתוודו את חטאתם והשיב אלא ודאי דא מהניא להו בגין דעביד תשובה כביכול הוא עביד ליה ממש דהא מה דפגים לעילא אתקין ליה ובמה בתשובה ותשובה אתקין כולא אתקין לעילא אתקין לתתא אתקין לגרמיה אתקין לכל עלמא עכ"ל · וראוי להבין מה נתקשה ר"י שאמר תווהנא אמאי אית ליה תשובה ואמר אחר כך אלא דא מהניא ליה והרי מתחלה הוקש' לו על זה ואמר אמאי אית ליה תשובה כנראה כי הוקשה לו כי למה יהיה מועיל לו ענין התשוב' ואם כן למה חוזר ואומר אלא ודאי דא מהניא ליה והרי לא אמר ענין מחדש ואם כן כיצד ימצא כי בהכי נסתלק ממנו הקושי' אמנם הענין כפי פשוטו הוא כי רבי יהוד' ע"ה לאחר שעשה ק"ו גדול מענין בעל הבור ישלם אז אמר ומה על דא כך דהיינו ענין גרמא מכ"ש מי שהוא עשה במעשה מאן דגרים לאבאשא עלמא בחובוי אלא תווהנא מה שהוקשה לו דהא כתיב איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' צריך להשיב הגזל' ונותן חומש וכיצד יהיה חוטא נשכר ואינו נותן כלום לא לשמים ולא לבריות · חזר ואמר אלא דא מהניא להו י"ל כי ענין זה מועיל להם שהוא ענין מעשה בגין דעביד תשובה וכענין שנאמר לשם והשיב את הגזלה כמו כן נמצא בזה אתקין לעילא אתקין לתתא ועוד מתקן לעצמו אתקין לכוליה עלמא · ולכן חזר הדין כדרך שהחוטא עושה נקב בעונו העובר בכל עולם ועולם כפי שורש הבחינות שלו נפש רוח ונשמה כך הוא נוקב וכן נמי כאשר יעשה תשובה הוא סותם הנקב ממש ולכן נתחייב כי השום' תשובה יתבונן באיזה מקום פגם ופגם למעל' בשמות הקדש ויתקן העון באותו שם ממש ואם חטא בשני דברים ועשה תשובה מעון אחד ולא תיקן העון השני לא הפסיד התיקון הראשון וז"ש ואם סתם הנקב מותר לו ליכנס לבית האחר שבשתימה תועלת אפילו לא בטלו להיות שם עולמי' חזר ואמר והני מילי שסתם כל הנקב היינו שעשה התיקון לגמרי אבל אם לא סתם כל הנקב דהיינו כי לא עשה התיקון לגמרי כתקנו אלא מיעוט

מטפח

מטפחת אם נתנו להיות שם עולמי' זה התיקון חוזר ושוכה עליו דאלו התיקון האמיתי בפעם אחד בלבד שמתקן אין צריך תיקון עוד אבל בזמן שמעטו דהיינו כי לא עש' התיקון התקנו לגמרי אף על פי כן אם נתנו להיו' שם עולמי' חוזר ושוכה עליו מועיל וחוצץ בפני הטומאה שלא תעבור ממקום למקום ואם לאו אינו ממעט: ארובה שבין בית לעליה דהיינו באותו עולם הנקרא בית יש עליה על גביו ואין בה פותח טפח וכזית מן המת של ספרא אחרא נתון תחתיה בבית כנגד ארוב' הבית טהור והעליה טמאה מפני כי הוא עולה להסטין ונמצא כי אין טומאה בבית רק בעלי' שעלה למעלה להסטין: שני חדרים פתוחי' לבית באותו עולם ובכל א' כזית מן המת של ספרא אחרא ודלתותיהם נעולי' כמו ש"ה פתח ה' את אוצרו ויוצא כלי זעמו הבית טמא והם טהורים כי לא עלה הטומאה למעלה ואם נפתחו גם הם טמאי': חצר המוקפת זיזין והאכסדראות וטומאה דספרא אחרא באחד מהבתי' אם כל פתחי הבתי' והחלונו' נעולי' טומאה יוצאת לתחת הזיזין והאכסדראו' דאין לה מקום להכנס ואם נפתח חלון או פתח מצד האחר ואותם של צד החצר כלם נעולים אין הטומא' יוצאת לתחת הזיזין שנאמר כי עלה מות בחלונינו ואם נפתח גם כן אחד מהם לצד הזיזין הטומא' יוצאה מהבית לתחת הזיזין וכן אם טומא' של הטרא אחרא תחת הזיזין נכנסת מתחתיהן לבית לכן גגים הבולטי' לחוץ למעל' על פתחי הבתי' שבאותו עולם וטומא' באחד מן הבתי' כל הבתי' שפתחיהם פתוחים טמאי' לפי שהוא עולה שם ספרא אחרא להסטין ולטמא המקו' של הקדושה אסור לקרב אדם דקדושה תוך ארבע אמות של מת זה שמאל או של קבר נוקבא דתהומא רבא במה דברים אמורי' שאין הקבר מסוים במחיצו' גבוהו' עשרה טפחי' אבל אם הוא מסויים במחיצו' גבוהו' עשרה טפחי' דהיינו עשר ספירא' דמסאבותא שהם רשו' בפני עצמו או בחריץ עמוק עשרה טפחים נוקבא דתהומא רבא אין צריך להרחיק ממנו אלא ארבעה טפחים: מת המונח בספינה איתא בזוהר דף ס' · וז"ל רבי שמעון פתח הנה מטתו שלשלמה וגו' שם אניות יהלכון כד"א היתה כאניות סוחר וגו' תמניא אלף ות"ק נהרי תריסין נהרי דשולטנותא אתאחדן מהאי ערסא דאינון גברין בידוידה הוא נטר ארבע מפתחן דכרבן תניינא אזלי' תחו' ספינה דהאי ימא רבא וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי הספינה הוא כנגד כנסת ישראל מה שיורד בעולמו' למטה ולכן אמר מת דא ספרא אחרא מצד שמאל הנקרא מת כאמור אם היא קטנה כד"א וישבו מארץ ישראל נערה קטנה שמתגלגל' השדורכין

שע"ב · היתר טומאה במקום מצוה ודין קברי עכו"ם ובו ב'ס:

[א] אף על פי שהכהן אסור ליכנס לבית הפרס או לארץ עובדי כוכבים אם צריך לילך שם לישא אשה או ללמוד תורה ואין לו דרך אחרת יכול לעבור דרך שם אפי' אם מוצא ללמוד במקום אחר וכן אבל העובר דרך שם יכול לילך אחריו לנחמו וכן מטמ' בטומאה של דבריהם לדון עם עכו"ם ולערער עמהם מפני שהוא כמציל מידם וכן כל כיוצא בזה: [ב] קברי עכו"ם נכון ליזהר הכהן מלילך עליהם:

כשם

בה בסוד הנענוע הנזכר בזוהר פרשת פנחס דף רי"ח · וז"ל שאילנא ליה מאי האי דכל עמין לא עבדין אלא ישראל בלחודייהו דכד לעאן באורייתא מתנענען הכא והכא בלי נימוסא דבר גם בעלמא ולא יכלין למיקם בקיומייהו וכו' יתיב שעתא ובכה אמר ווי לבני עלמא דאזלין כבעירי חקלא בלא סכלתנו במלה דא בלחודוי אשתמודען נשמתהון קדישין דישראל אתגזרו מגו בוצינא דדליק דכתיב נר ה' נשמת אדם והאי נר בשעתא דאתאחד בגו אורייתא דלעילא לא שכיך נהורא עליה אפי' רגעא חדא ורזא דא אלהים אל דמי לך וגו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי המד' האחרונ' זה דרכה להתנועע שנא' אלהי' אל דמי לך ולכן אם מתגלגלת השדורכין בה אסור לכהן ליכנס בתוכה לפי כי כבר יש בה כדאי לקיים אלהים אל דמי לך לאתאחדא לעילא ולא ירד הקדושה למטה:

[א] מחז"ל למדנו גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה והדוגמא בזה הוא הנגלה בדין זה אף על פי שהכהן אסור ליכנס לבית הפרס או לארץ עו"ג אם צריך לילך שם לישא אשה או ללמוד תורה ואין לו דרך אחרת יכול לעבור דרך שם והדוגמא לזה יהיה כי האדם השלם שהוא מבקש להשלי' כוונת נפשו הוא הכהן שמכהן לאל עליון בתורתו ובמעשיו ובלי ספק כי השלם זה אסור ליכנס לבית הפרס שהוא ספק טומאה כמשחז"ל הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו או לארץ העו"ג אם צריך לילך שם לישא אשה דהיינו לקנו' נשמה חדשה שהוא דוגמא לאשה כדאיתא בזוהר בענין אברהם ושרה דהיינו דבר שאינו הגון לעיני בשר או ללמוד תורה ואין לו דרך אחרת יכול לעבור דרך שם כגון משחז"ל כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו' אם הרב דומה למלאך ה' תורה יבקשו מפיהו ואם לאו לאו ואמנם אם אין לו לעבור דרך אחרת יכול לעבור דרך שם וללמוד ממנו אפי' מוצא ללמוד במקו' אחר הרי אחז"ל כי אם בתורת ה' חפצו אין אדם למד תורה אלא במקו' שלבו חפץ וכן אבל העובר דרך שם היינו אדם החוטא שמתאבל על מעשיו כמה שחז"ל און בן פלת שישב כל ימיו באבילו' יכול לילך אחריו לנחמו וכן מטמא בטומא' של דבריהם אשר חז"ל הגידו לא יתחבר אדם לרשע אפי' לקרבו לתורה וכן שנינו הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע יכול לטמא בטומאה זו של דבריהם לדון עם עכו"ם זה היצר להחזירו למוטב ולערער עמהם מפני שהוא כמציל מידם אותה נשמה של ישראל שהוא חוזר בו וכן כל כיוצא בזה: [ב] קברי עכו"ם היינו הרשע כי הגוף שלו הוא הקבר שלו לפי כי כך אמרו חז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות · ולכן

ילדק

שע"ג · איזה כהן מוזהר על הטומא' ואיזה מתים מטמא ועד מתי מטמא ובו ט"ס :

[א] כשם שכהן מוזהר שלא לטמ' כך מוזהרים הגדולים על הקטנים : [ב] אפי' בעל מום מוזהר מליטמא אבל חלל וכהנת מותרים ליטמא : כל המתים האמורים בפ' שכהן מטמא להם מצוה שיטמא להם ואם לא רצה מטמאין אותו על כרחו אחד האיש ואחד האשה : [ד] אלו הם הקרובים שיטמא להם אשתו נשואה שהיא כשרה אבל פסולה או גרושה או ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמא לו ומיטמא לאמו אפילו נתחללה ולבנו ולבתו דקים ליה שכלו לו חדשיו או שהם משלשים יום ואילך אפילו הם פסולים חוץ מבנו ובתו משפחה או ארמית ודוקא שהם משלשים יום ואילך או דקים ליה שכלו לו חדשיו ולאחיו ולאחותו מאביו אפילו הם פסולים אלא אם כן הם בני שפחה או ארמית אבל לאחיו ולאחותו מאמו אינו מטמא לאחותו ארוסה אפי' היא ארוסה לכהן ולא לאנוסה ומופתה אבל מטמא לאחותו ארוסה שנתגרשה ובוגרת ומוכת עץ ומיטמ' לשומרתיבם אפי' אם כתב בכתובתה אי מיתת בלא בנים תהדר כתובתה

ילדק כי גוף הטומאה הוא הקבר שלו שהמת הרשע בתוכו ואפשר כי זה יהיה כוונת הפסוק קברם בתימו לעול' היינו הקברים ולכן נכון לכהן זה האדם השלם המכהן להקב"ה ליזהר מלילך עליהם דמאחר כי הפליא לעשו' ונשאר בחטא כי גוף ונפש טמאי' הם אינו דומה לדין הקודש ואמנם ילדק הענין על הכותים שהוא עכו"ם שנא' לא יהיה בך אל זר ולפי כי אין לו תקנה כנזכר בזוהר לכן נכון ליזהר שלא ילך עליהם כדאיתא בזוהר בפ' חדלו לכם מן האדם שאסור להתלוות עמו שהוא מטמא כמו עו"ג :

[א] אחר ההנחה שנאמר למעלה כי הכהן הוא דוגמא לאדם העובד להקב"ה ורודף אחר השלימות לכן מכונה לכהן ובלי ספק כי אין זה לאדם זה בדרך השאלה אלא כי לכהן יחשב לפני הקב"ה ואחרי מותו יהיה מלאך משרת כמו ש"ס ונתתי לך מהלכי' בין העומדי' האלה ולכן הוא אומר כשם שהכהן זה מוזהר שלא לטמאת כי אין מזהירין אלא לנזהר כך מוזהרי' הגדולי' על הקטני' כי הגדול שבישראל בתורה ובמצוה מוזהר על הקטן להדריך אותו בדרכי ה' וביותר אם יראה בו שהוא מקטני אמנה אז מוזהר עליו שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך והזהיר הכתוב ולא תשא עליו חטא רוצה לומר השמר לך לא תעשה בסגנון אחר לומר הרי קים לן זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן דהיינו כי חלק הרע שבו הולך לו לרשע ובכן יהיה כוונת הפסוק יגמור נא רשעי' ותכונן צדיק כנ"ל השמר ולא תעמי' עליו חטא שלך לזכות לחלק שלו בגן עדן אלא הוכח תוכיח כאמור : [ב] אפילו בעל מום דהיינו שחטא להיו' כי אדם אין צדיק בארץ וגו' ולא יחטא לכן אפילו בעל מום שנמצא בו עון אשר חטא מוזהר מליטמא ולהתקרב לרשע כנ"ל אבל חלל דהיינו רשע כד"א ואתה חלל רשע נשיא ישראל והכהנת היינו מי שתשש כחו כנקבה כד"א נשתה גבורתם היו לנשי' מהעדר התורה והמצות שניהם אלו שהם העובר עבירות והמבזה המצות ואינו עושה אותם מותרי' ליטמא להתקרב אל הרשע המת כי אין מפסידי' כלו' : [ג] כל המתי' האמורי' בפסוק שהכהן מטמא להם מצוה שיטמא והיינו כי צריך לחלק ברשעי' כי יש רשע שצריך האדם להתקרב אליו ולהחזירו בתשוב' ויש רשע כי צריך להתרחק ממנו כמו שאמרו הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע ואיך יתכן לקיים דבר והפכו שהנה מצוה מן התור' להוכיח לרשע מומו ולכן באה ההודעה בדין זה בדרך כלל כל המתי' שהדוגמא על הרשעי' האמורי' בפ' כפי פשוטו שהכהן מטמא להם כך הוא לענין הדוגמא שלהם מצוה ליטמא להם להתקרב אל הרשע להחזירו למוטב ואם לא רצה מטמאי' אותו על כרחו לקיים הוכח תוכיח את עמיתך אחד האיש ואחד האשה כאמו' : [ד] אלו הם הקרובי' שמטמא להם אשתו נשוא' הענין הוא כמש"ה גומל נפשו איש חסד שאם על עצמו לא חש כילד יחוס על אחרי' וכן אחז"ל איזהו חסיד המתחסד עם קונו ולכן קרוב אדם אצל עצמו להתבונן בשלו תחילה וכאשר נתקן אז מתחייב להוכיח לאחרי' שנאמר התקוששו וקושו קשט עצמך ואחר כך קשט אחרי' ולכן תדע ממולא דבר זה אלו הם הקרובי' שמיטמא להם אשתו נשוא' בחינת הנשמה הקבועה עמו כי הנה ביארתי בחלק הקודם כי האדם על ידי מעשה המצות ציצית ותפילין נתוסף בו רוח ונשמה אמנם אינם קבועות בו אלא בכל יום ניתוסף בו כפי ההכנה הנמצא בו והכונה והוא דוגמא למצות שעושה כי בכל יום חוזר ונוש' אותם ואמנם ואלא באדם נפש רוח ונשמה קבועי' כפי מעשיו לפי רוב השני' כדאיתא בזוהר פרשת משפטי' זכה יתיר יהבין ליה רוח זכה יתיר יהבין ליה נשמה ולכן הוא אומר אשה הנשואה לו שהיא כשרה מיטמא לה במות' כשהולכ' ממנו הסיבה הוא לפי שנכנס בו רוח של טעות ונטמא אבל אבל פסול' הנשמה דהיינו מסטר אחרא או גרושה שנתגרשה ממקומ' ואין זה מיתה לפי כי מיתה היינו שהלכה לגמרי מן הגוף אבל גרושה היינו שנתגרשה ממקומה ויורדת למטה באיברים כי היא גולה וסורה ממקומה כדאיתא בתיקונים או ארוסה כי עדיין לא נקבעה בלבו לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו ומיטמא לאמו היא התורה כד"א ואל תטוש תורת אמך ונאמר כי אם לבינה תקרא אפילו נתחללה כגון צורבא מרבנן דסני שומעניה לבנו ולבתו היינו נפש ורוח שהם זכר ונקבה דקים ליה שכלו חדשיו דהיינו ת"ש בזוהר פרשת משפטי' כשנכנס לי"ג שנה ה' אמר אלי בני אתה כי עד עתה היה בסוד סטרא אחרא ברשו' יצר הרע אמנם היום נכנס בסוד הקדוש' וכאשר הוא בן עשרי' שנה נאמר כי בן הייתי לאבי ונכנס בו בחינת הרוח

כתובתה לבי נשא: [ה] כל אלו שמיטמא להם אפילו שלא לצורך ויש אומרים דוקא לצורך: [ו] אינו מטמא להם אלא עד שיסתום הגולל: [ז] אסור לכהן להטמא למת אפילו בעת שמיטמא לקרוביו לפיכך כהן שמת לו מת צריך ליזהר ולקברו בסוף בית הקברות כדי שלא יכנס לבית הקברות ולא יתטמא בקברות אחרים כשיקבור מתו: [ח] כהן שפירשו אבותיו מדרכי צבור כגון הרשעים אינו מטמא להם ולא להרוגי בית דין ולא מי שמאבד עצמו לדעת ולא לספק כגון שנתערב ולדה בולד חבירתה או ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון: [ט] אין הכהן מיטמא לאבר מן ההי אביו ולא לעצם מעצמות אביו וכן המלקט עצמות אינו מטמא להם אף על פי שהשדרה קיימת חסר ממנו כל שהוא אפילו הוא מונח אצלו אינו מיטמא אלא לשלם ויש מי שאומ' דהני מילי כשחסר לאחר מיתה אבל אם חסר ממנו אבר בחייו ומת מיטמא לו אף על פי שאינו שלם:

מצוה

הרוח והיינו שכלו חדשיו או שהם משלשי' יום ואילך כד"א מן השלשי' הכי נכבד אפי' הם פסולי' שהגיע להם חטא בשוגג אלא אם כן הם בני שפחה בישא והרמי' של הטרא אחרא שנכנס בו רוח של ביעות כאמור אבל לאחיו ולאחותו מאמו אינו מיטמא והדוגמא לאותם הבאי' בתוספת כאמור שהם דרך מקרה כי משפחת אם אינה קרוי' משפחה ולאחותו ארוסה היינו נפש חדשה אפי' ארוסה לכהן לאיש צדיק ולא לאנוסה ומפותה היינו מ"ש בזוהר פרשת תצא דף רע"ז ז"ל פקודא דא לדון במפתה וכו' מאן דאשתדל בהלכה שלא לשמה ורווח לה בתפישה איהי לגביה וכו' פקודא בתר דא ליסא אנוסתו וכו' הנה מבואר ממאמרי' אלו כי העוסק בתור' שלא לשמה זוכה לתוספ' רוח או נשמה אבל הוא בערך אנוסה ומפותה ולכן לא יטמא להם במותם כאשר מסתלקו ממנו אבל מטמא לאחותו ארוס' שנתגרש' ממקומ' על דרך הנ"ל שהיא גולה ממקומה בעבור העון וגוררת מוכת עץ היינו חלק הרוח שהיה בו נתחלה דוגמא לבוגרת כאשר נפל במקרה בלתי טהור ועזב עסק התורה שהיא עץ ולכן ודאי כי מתחסר מן השלימות שבו איזה חלק ומיטמא לשומרת יבם היינו חלק הרוח הנמשך מעולם היצירה מטטרון כדאיתא בזוהר פרשת משפטי' זכה יתיר יהבין ליה רוח משטרא דממטרו"ן כי בו סוד היבום כנ"ל וזה הרוח הנקרא שומרת יבם או חלק הנפש שהוא מתאוה ושומר מתי יבא אללו רוח לפי כי הם סוד זכר ונקבה כנ"ל אפילו אם כתב בכתובת' אי מיתת בלא בני' מהדרא כתובה לבי נשא כמפורש במקומו: [ה] כל אלו מיטמא להם אפילו שלא לצורך דמאחר שהלכו ממנו נקראי' מתי' והוא מיטמא להם ויש אומרי' דוקא לצורך ואי לא לא: [ו] אינו מטמא להם אלא עד שיסתם הגולל אבל כל זמן שהאדם בעולם הזה עודינו על האדמה אינו נטמא לפי כי יעשה תשובה וחי בהם: [ז] אסור לכהן זה השלם בעבודת הבורא והוא כהן לאל עליון אסור להטמא למת שהוא רשע אפילו בשעה שמיטמא לקרוביו הללו הנזכרי' לפיכך כהן שמת לו מת מן החלקי' הללו הנזכר צריך ליזהר לקוברו בסוף בית הקברו' היינו כי הגוף שלו הקברות לפי כי שם נקברי' אלו המתי' לפי כי על כל חלק שמת על ידי העון אותו האבר שם הוא בתוך הגוף וכדי שלא יכנס בבית הקברו' היסן יטמא בקברו' אחרי' של רשעי' כשיקבור מתו כי אין לו ליטמא זולת להתחבר לרשע כנ"ל: [ח] כהן שפירשו אבותיו מדרכי ציבור הדוגמא לזה הוא המתבאר למעל' כי

אב מכוונה למות לפי כי כן בגשמי נמשך ממנו הטיפה ונולד האדם ובכן יהיה המחשב' וההרהור אבותיו שלו וכאשר פירשו מדרכי הציבור כי הם מכלל מה שאמר הכתוב הוי חושבי און ופועלי רע על משכבותם והוא יותר דבר רע מהעבירה כמשחז"ל הרהורי עבירה קשי' מעבירה שנאמ' יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו ולכן אמר בהווה אדם השלם והוא כהן לאל עליון שפירשו אבותיו הם דעותיו מדרכי ציבור וכל יצר מחשבו' לבו רק רע כל היום כגון רשע להכעיס זה רע ממנו שמוסר נשמתו ורוחו לאיבוד אינו מטמא להם כמשחז"ל מחשב' רעה אינה מצטרפה למעשה ולא להרוגי בית דין כי האדם ראוי לו למסור נפשו ונשמתו כמש"ה כי עליך הורגנו כל היום כשאומר ה' אלהינו ה' אחד וכן כשנופל על פניו ואומר אליך ה' נפשי אשא ובלילה כשאומר בידך אפקיד רוחי בכל אלו נקרא האדם הרוגי ב"ד לפי כי מקבל על עצמו ארבע מיתות ב"ד לרצונו כדאי' בזוהר פרשת לך ולא למי שמאבד עצמו לדעת את התור' כמשחז"ל אין התור' מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ולא לספק כגון שנתערב ולדה בולד חבירתה כגון מי שמסתלק ממנו הרוח ונכנס בו אחר בסוד עיבור כי לכן אנו מברכי' שלא עשאני עבד או ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון שהדוגמא למי שהרויח רוח או נשמה מגולגלת ואין ידוע אם הוא בן תשעה לגוף הראשון שהוא מתוקן ונתגלגל או בן שבע לאחרון דהיינו כי עדין לא נשלם התיקון והיינו כעין קטן שלא כלו חדשיו שאמרו חז"ל בכל אלו אין הכהן המיטמא להם במותם לפי כי אינם מכלל אדם רשע שנקרא מת: [ט] אין הכהן מיטמא לאבר מן החי מאביו כי כבר נתבאר כי אביו היינו מחשבת המוח שגרם לפרוש אבר מן החי אדם הצדיק על ידי מחשבת פיגול ולא לעצם מעצמות וכן המלקט עצמות אב"ו שנאמר בהם ותהי עונותם על עצמותם אע"ג שהם נפסלו בעבור אותם עונות הנרשמי' עליהם אינו מטמא להם אף על פי שהשדרה קיימת לפי כי לא נמלא בא עון וכמשחז"ל מי שאינו כורע במודי' שדרתו נעשית נחש חסר ממנו כל שהוא אפילו הוא מונח אצלו אינו מטמא לו שאינו מיטמא אלא לשלם לפי כי אז נקרא רשע חלל רשע ויש מי שאומר דהני מילי כשחסר לאחר מיתה כי נעשה חלל רשע אבל אם חסר ממנו אבר בחייו מפני כי חטא בו ואחר כך מת שנעשה רשע מיטמא לו אפילו שאינו שלם כאמור:

חזר

שע"ד · טומאת כהן למת מצוה לנשיא ולרבו ועל איזה מת מתאבלין ובו יא סעיפים :

[א] מצוה להטמאת למת מצוה אפי' הוא כהן גדול ונזיר והולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ומצא מת מצוה הרי זה מיטמא לו : [ב] אינו נקר' מת מצוה לענין זה אא"כ מצא ראשו ורובו ואם מצא ראשו ורובו חוץ מאבר א' הוזר ליטמ' בשביל אותו אבר : [ג] איזהו מת מצוה שמצאו בדרך או בעיר של עכו"ם ואין לו קוברים וממקום שמצאו אינו יכול לקרות ישראל שיענהו ויבא ליטפל בו ולקוברו אסור לו לזוז משם ולהניח את המת אפילו לילך לעיר להביא קוברים אלא יטמא עצמו ויקברנו אבל אם היו ישראל קרובים למקום המת שהמוצ' את המת קורא אותם והם עונים לו ובאים לקברו אין זה מת מצוה שיטמא עליו הכהן אלא קורא אותם והם קוברים באו בני העיר אם יש לו כל צרכו מושך את ידיו : [ד] כל הקרובים שהכהן מיטמא להם שהם אביו ואמו ובנו ובתו ואחיו ואחותו מאביו הבתולה ואשתו מתאבלי' עליהם ועוד הוסיפו עליהם אחיו מאמו ואחותו מאמו בין בתולה בין נשואה ואחותו נשואה מאביו שמתאבלי' עליהם אף על פי שאין כהן מיטמא להם וכשם שהוא מתאבל על אשתו כך היא מתאבלת עליו ודוקא אשתו כשרה ונשואה אבל פסולה או ארוס' לא אבל בנו ובתו ואחיו ואחותו אפילו הם פסולים מתאבל עליהם חוץ מבנו ובתו אחיו ואחותו משפחת יהודית ושאינה יהודית שאינו מתאבל

[א] חזר והגיד בדין זה החיוב הנמצא על האדם השלם להשגיח על הזולת למונעו מדרך רע ולהתחבר עמו ולהטפל בו ולכן אמר מצוה להטמאו' למת מצוה היינו מי שממית עצמו על התורה או שהוא מכלל הנאמר בהם כי עליך הורגנו כל היום אפי' הוא כהן גדול בתורה ובמצות והוא כהן לאל עליון ונזיר מן הפרושי' מחמדו' בעולם הזה והולך לשחוט את פסחו הוא זובח תודה כמו שחז"ל זובח יצרו ומתודה עליו ולמול את בנו מדעו' נפסדו' ברוח מבינתו ומצא מת מצוה האמור מטמא לו אם שמץ דבר נמצא בו להחזירו למוטב : [ב] אינו נקרא מת מצוה לענין זה אלא אם כן מצא ראשו ורובו טמוע בחטא שחטא במחשבה ומעשה ואם מצא ראשו ורובו חוץ מאבר שלא נתקן בו חוזר עליו ליטמא בשביל אותו אבר להשיבו אליו : [ג] איזהו מת מצוה שמצאו בדרך או בעיר של עכו"ם הוא היצר ואין לו קוברים לכסות עליו על אותו עון לקיים כי קבור תקברנו ביום ההוא ומקום שמצאו אינו יכול לקראת ישראל שיענהו ויבא ליטפל בו ולקוברו דהיינו כי לא ידעו בו רבי' באותו עון אשר חטא אסור לו לזוז משם ולהניח זה המת אפילו לילך אל העיר להביא קוברים למען ילמדו ויראו את ה' אלהיהם אלא הוא יטמא עצמו ויקברנו כמו שחז"ל אם ראית תלמיד חכם שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה וכל ענין זה שייך באדם עצמו אשר הוא כהן שלם בעבודת בוראו ונזדמן חטא על ידו צריך לעשו' תשוב' בלילה כי הוא עצמו נקרא מת מצוה שאין לו קוברי' כי מי יוכל לתקן מעשיו ונשמתו אלא הוא בעצמו כמש"ה כי מי יאכל ומי יחוש חוץ ממני אבל אם היו ישראל קרובי' למקו' המת היינו חיברים שלא חטאו כי עדין הם בקדושתן בכלל ישראל בשמוצא את המת שחטא קורא אותם והם עוני' לו ובאי' לקוברו אין זה מת מצוה שיטמא עליו הכהן המכהן להקב"ה אלא קורא אותם והם קוברי' אותו באו בני העיר הם החיברים כאמור כמש"ה עיר קטנה זה הגוף אם יש לו כל צרכו להחזירו ולתקן מושך ידיו הכהן זה : [ד] כל

הקרובי' שהכהן זה השלם מיטמא להם כנ"ל שהם אביו ואמו ובנו ובתו ואחיו ואחותו מאביו הבתולה מתאבלים עליהם כד"א ואשלם ניחומי' לו ולאבליו כדאיתא בזוהר פרשת משפטי' ועוד הוסיפו עליהם אחיו מאמו ואחותו מאמו היינו רוח ונפש כנזכר לעיל בין בתול' שנכנס מחדש בו בין נשואה כי מזמן רב הרויח נפש זו ואחותו נשואה מאביו נפש שהלך לזולת שמתאבלי' עליהם כי כל חלקי' אלו שמתחסר מהם הוא נעדר גדול והחלק הוא נקרא מת לפי שמסתלק מסיבת העון שנכנס בו רוח של טיעות מתחלה ולכן מתאבלי' עליהם החיברי' והמלאכים המלוי' אותם הנקרא אבילין אף על פי שאין כהן מיטמא להם כי האדם השלם כאשר מתחסר חלק אינו מיטמא לפי שלא נעשה חלל רשע מכל מקו' הנעדר גדול הוא וראוי למתאבלי' אלו להספיד עליו וכשם שהוא מתאבל על אשתו היא הנשמה שהולכת ממנו מפני העדר התורה והמצוה כך היא מתאבלת עליו כנאמר ואשלם ניחומי' לו ולאבליו ודוקא אשתו כשרה שלא נסתלקה ממנו מפני העון אלא מהעדר התורה והמצוה כי לא מצאה היונה מנוח והלכה לה היינו כשרה ונשוא' אבל פסולה שנסתלקה מפני עון או ארוסה כי עדין לא זכה שתהיה נשואה לו לא אבל בנו ובתו ואחיו ואחותו שהם בחינות שונות מנפש ורוח כנ"ל אפילו הם פסולים מחמת עון מתאבל עליהם לפי כי בחינות אלו אין מסתלקים אלא על ידי עון מזיד וגדול הוא חוץ מבנו ובתו אחיו ואחותו משפח' יהודית בהרויח לשעה ונפתחת בהם ושאינה יהודית נמי כדאיתא בזוהר וכי ימכור איש זה הקדוש ברוך הוא את בתו הנשמה לאמה להשתמש האדם בה שאינו מתאבל עליהם לפי שלא היו עמו בדרך קבע :

ממלכת כהנים וגוי קדוש מצוה להטמאות למת מצוה שנרמז בשלש מדות צדקו יחדיו דאמונה הכלה הקדושה כי אמרה ואם אין מתה הכי גם הצדיק שנאמר הצדיק אבד כי מפני הרעה נאסף הצדיק ועל הכל יתגדל מה שאמרו חכמים זכרונם לברכ' אין התור' מתקיימת

מתקיימת אלא במי שממית את עצמו עליה וכל אחד משלשה אלה נקרא מת מצוה כי הנה רחל נקראת מת בדרך היינו כאשר יורדת בעולמות מתקיימת המצוה אשר גזר עליה הקב"ה לכי ומעטי את עצמך ומה גם בדרך כשהולכת בעולם היצירה עושה מצוה עם מטטרון להציל לו מרעתו שהוא נער קטן שוטה ואז רוח עברה בו ואיננו כי לקח אלהים ואין לך מצוה גדולה מזו שהיה נער שוטה פעמים צדיק פעמים רשע וכאשר רוח עילאה עברה בו נעשה זקן ביתו זה שקנה חכמה גם הצדיק נקרא מת מצוה לפי כי כך אמרו חז"ל מי שבאה לידו דבר של עבירה וניצול ממנה נותנים לו שכר כעושה מצוה ואין לך עבירה יותר מאשר נטפלה לו אשה רעה והחזיקה בו ונשקה לו ותאמר שכבה עמי וניצול ממנה כי מפני אשה רעה זו נאסף הצדיק וניצול מג"ע בסוד נשג"ז הרי שעשה מצוה והשלישית יותר בה אימא עילאה הנקרא מי כדאיתא בזוהר פרשת בראשית והיא ממיתה עצמה לקיים התורה ת"ת ישראל אין לך מצוה גדולה מזו ולכן על כולם הוא אומר מצוה להטמאות למת מצוה אפילו הוא כהן גדול ימין עליון נהירו דאבא עילאה חסד אל כל היום ונזיר כי פורש מן הדין לגמרי הוא היין והולך לשחוט את פסחו בחינת הדין כדי להכחיש כח של סמאל כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רכ"א ו' וז"ל ודא שאיל יוסף לשלטאה אפוי על דאלן דמצראי וכו' למהוי כולהו מתכפיין תחות שם ה' מסטרהון ולא שליט בעלמא אלא שם ה' ואתכפיין כל ממנן תחות ידיה ולאחזאה לון דהוא עתיד לאתפרעא מנהון הה"ד ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה' כד אעביד דינין לגרמייהו אלהות וכו' וכל זה נעשה בהוה במדת החסד כדאי' בזוהר פרשת נח דף נ"א: וז"ל אל בכל אתר נהירו רב דחכמתא עילאה הוא וקיימא בקיומיה ואלמלא דהאי אתער בעלמא לא יכיל עלמא למיקם אפילו רגעא חדא מקמיה דינין תקיפין דמתערין בעלמא בכל יומא וכו' בכל יומא ויומא דחי להו לבר ולא יכלין לקיימא קמיה הה"ד ואל זועם בכל יום נזעם או זעום בכל יום לא כתיב אלא זועם בכל יומא ויומא דדינא אשתכח בעלמא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי מדת אל הוא כהן לאל עליון הולך לשחוט את פסחו המיוחד לו יעיר בבקר בבקר לדחות אותו לחוץ ולמול את בנו בסוד יוסף הצדיק כאשר נתבאר בהלכות מילה כי האזמל הכורת הערלה שמתגבר על הצדיק הוא קליפת נוגה והמוהל הוא מדת החסד המוצץ ומוציא הדם לחוץ הוא בחינת הדין ומצא מת מצוה רחל בדרך מיטמא לו לדחות ממנו הקליפות והדינים גם הצדיק מי מציל אותו מן הערלה שהוא מתגבר עליו ונעשה מת מצוה הקובר אותו מדת החסד כדלקמן ולענין מת מצוה בסוד אימא עילאה גם מדת החסד מיטמא לו שלא יינקו משם החיצונים ואין להאריך בזה: אינו נקרא מת מצוה לענין זה אלא אם כן מצא ראשו ורובו אם לענין רחל שיורדת בעולמו' הרא' באצילו' ובבריאה והרוב ביצירה

מתאבל עליהם: [ה] גר שנתגייר הוא ובניו או עבד שנשתחרר הוא ואמו אין מתאבלין זה על זה: כל

כדאיתא בתיקונים שית ספירן מקננן ביצירה ולענין הצדיק כי מפני הרעה נאסף הצדיק צריך למצא ראשו סוד אות י' כדאיתא בזוהר פ' ויצא וראשו מגיע השמימה הוא אות יו"ד דשד"י שביסוד וכן בפ' אחרי מות וסליק מלכא עילאה לעילא וסליק ליו"ד רישא דיסוד עמיה ולכן צריך למצא ראשו ורובו וכן לענין מת עליון שממית את עצמו על התורה עד שימצא ראשו ורובו בזמן שממית עצמו על התורה ואם מצא ראשו ורובו חוץ מאבר אחד חוזר ליטמא בשביל אותו אבר לדחות ממנו הטומאה סטרא אחרא כאמור: איזהו מת מצוה שמצאו בדרך או בעיר של עכו"ם היינו בדרך שיורדת בעולמות רחל או בעיר של עכו"ם עולם העשיה כי שם הם הרבים הקליפות ואין לו קוברים וממקום שמצאו אינו יכול לקרות ישראל עליון שיענהו ויבא ליטפל בו ולקברו אסור לו לזוז משם ולהניח את המת זה אפילו לילך אל העיר למעלה להביא קוברים כיתות של קדושה אלא יטמא עצמו ויקברנו אבל אם היו ישראל סטרא דקדושה קרובים למקום המת שמצא את המת זה קורא אותם והם עונים לו ובאים לקוברו אין זה נקרא מת מצוה שיטמא לו הכהן חסד עליון לדחות ממנו הקליפות אלא קורא אותם לסטרא דקדושה והם קוברים באו בני העיר היינו עיר אלהינו אם יש לו כדי צרכו מושך את ידיו: כל הקרובים שהכהן זה מטמא להם שהם אביו ואמו בסוד אבא ואימא ובנו ובתו היינו הצדיק והצדקת בת היתה לו ובכל שמה ואחיו היינו הגבורה ואחותו כאשר מדה זו בסוד אחות דכתיב פתחו לי אחותי מאביו שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ באב' יסד ברת' ועוד הוסיפו עליהם אחיו ת"ת ישראל מאמו הוא ואחותו הצדקת מאמו בינה היא אמו כי משם יצא כדאיתא בזוהר פ' פקודי חסידה ברושים ביתה כי ממנה יצא מדת החסד בין בתולה בין נשואה ואחותו נשואה לת"ת ישראל מאביו חכמה שמתאבלים עליהם בבא עליהם צרה וצוקה אף על פי שאין כהן מיטמא להם איש החסד וכשם שהוא מתאבל הצדיק על אשתו שהולכת בגלות בקליפות כך היא מתאבלת על הצדיק כאשר הוא עני ורוכב על חמור ועל עיר ודוקא אשתו כשרה הצדקת ונשואה עמו אבל פסולה בסוד קליפת נוגה או ארוסה עדיין לא אבל בנו ובתו ואחותו ואחיו בסוד הקלוות אפי' הם פסולים כאשר מקננן ביצירה כדאיתא בתיקונים שית ספירן מקננן ביצירה מתאבל עליהם לפי כי שם נמצא סמאל בחי' המות ולכן מטטרון בסוד המיעוט היינו המות כי ברע הוא חוץ מבנו ובתו אחיו ואחותו משפחה יהודית נוקבא דמטטרון ושאינה יהודית בסוד קליפת נוגה המתערב' עמו שאינה מתאבל עליהם במותם כי שמחה הוא לו בניצול מהם:

[ה] **מאשר** אמרו חז"ל אשרי איש ירא את ה' חד אמר אשרי המתגבר על יצרו בעודו איש וחד אמר אשרי מי שעושה תשובה בעודו איש כי למדנו מדבריו כי מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולי'

לעמוד

[ו] כל מי שמתאבל עליו מתאבל עמו אם מת לו מת ודוקא בעודו בפניו אבל שלא בפניו א"צ לנהוג אבלות חוץ מאשתו שאע"פ שמתאבל עליה אינו מתאבל עמה אלא על אביה או על אמה משום כבוד חמיו וחמותו אבל על אחיה ואחותו או בנה ובתה מאיש אחר אינו מתאב' עמה ומכל מקום אינו יכול לכופה להתקשט אבל יכולה למזוג לו הכוס ולהציע לו המטה ולרחוץ פניו ידיו ורגליו, וכן היא אינה מתאבל' עמו אלא בשמתו חמיה או חמותה אבל שאר קרוביו שמתו אינה מתאבלת עמו: [ז] אין מתאבלי' עם הקרובים שמתאבלים עליהם אלא כשמתאבלים על קורבה דשאר כגון בנו ואחיו שמתאבל על בן ובת שלה' אבל

לעמוד ולכן בזה יובן מ"ש גר שנתגייר לפי כי גר שהוא דוגמא לבעל תשובה כי כמו שהגר שנתגייר כקטן שנולד דמי כן הענין יהיה העושה תשובה כקטן שנולד דמי ולכן יאמר גר שנתגייר ואדם זה היה עובד לעכו"ם זה היצר ועשה תשובה מאשר חטא על הנפש הוא ובניו הם המעשים עבירות שעשה נעשות כזכיות והם בניו כמשחז"ל פרי צדיק עץ חיים מה הם פירותיו של צדיק מצות ומעשים טובים או עבד שנשתחרר היינו משחז"ל ועבד חפשי מאדוניו עשה רצון יצרו הכעים את יוצרו עשה את רצון יוצרו הכעים את יצרו ולכן יאמר עבד שנשתחרר האדם שהוא עבד ליצרו ונשתחרר כמש"ה טוב נקלה ועבד לו זה היצר כמו שחז"ל כי האדם העובד להקב"ה היצר שהאדם עבד לו נהפך ונעשה עבד לאדם לעשות רצונו ולכן נצטוה האדם לעבוד את ה' בשני יצרים שנאמר ולעבדו בכל לבבכם זה וזה גר שנתגייר עם בניו ועבד שנשתחרר הוא ואמו היא התורה וכדאי' בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ז: וז"ל ובזמנא דיצר הרע דאיהו חשך מכסה על יצר הטוב דאיהו אור כמאן דתפים בבית האסורין ואוף הכי כד יצר הטוב איהו תפוס ברשו דיצר הרע הכי איגון תפוסין חיילין דיצר טוב ברשו דחיילין דיצר הרע ובזמנא דיתבר בר נש רוחיה בכל איברין דיליה קדם ה' מה כתיב לאמר לאסורים צאו ולאשר בחשך הגלו עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי האדם והאברים שלו בזמן שיחטא הם נקראים אסורים בערך עבדים ליצר הרע וכאשר עבד זה האדם נשתחרר מיצר הרע הוא ואמו והרוח שלו היינו תורתו שלא היתה רצויה לפני הקב"ה אין מתאבלין זה על זה שהרי נתקיים מש"ה ואשלם ניחומים לו ולאביליו: [ו] כל מי שמתאבל עליו מתאבל עמו אם מת לו מת דהיינו כאשר יחטא ודוקא בעודו בפניו לענין העון אבל שלא בפניו אין צריך לנהוג אבילו' מאחר כי לא נודע אליו חטאתו אשר חטא עליה חוץ מאשתו הנשמה כנ"ל אף על פי שמתאבל עליה כשהולכת ממנו אינו מתאבל עמה בהיות' עמו על דבר אחר אלא על אביה או על אמה. והם ההורים רעים ומחשבה רעה כנ"ל משום כבוד חמיו וחמותו היינו הקב"ה ושכינת עוזו שנתנו לו נשמה זו נזכו' בה לפי כי כן איתא בתיקונים ובפרשת משפטים זכה יתיר יהבין ליה רוח וכו' ועל זה נאמר ה' אמר אלי בני אתה וכן נמי שזוכה לנשמה בו נאמר כי בן היית לאבי הרי כי הקב"ה ושכינת עוזו קוראים לו בן בעבור הנשמה שקנה נמצא כי יצדק בהם חמיו וחמותו אבל על אחיה ואחותו או בנה ובתה מאיש אחר הם חלקי הנשמה שזוכה בהם האדם ע"י עבור והיינו מאיש אחר אינו מתאבל עמה ומכל מקום אינו יכול לכופה

להתקשט והיינו ארבעה דברים שהאשה עושה לבעלה הוא התועל' הנמצא לאדם מן הנשמה והם על דרך מ"ש בזוהר פ' בשלח ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה ארבעה אלין למה אלא אלין כלהו תיקונא דכנסת ישראל כדלקמן וכן יהיה לאדם מחלק הנשמה שהיא האשה המיוחד' לו כאמור ארבעה דברים של שלימו' בתורה כדאי' בתיקונים ולכן יאמר אין יכול לכוף אותה להתקשט מפני שהיא מתאבל' עליו אבל מוזגת לו את הכוס כד"א ושתו ביין מסכתי אלו הם דברי הגדה ולהציע לו המטה הבין שמועה ולרחוץ פניו ידיו ורגליו מן העון כדאמרת רחצתי את רגלי והרצון מדברים הנמצאים בפנים חמשה דברים ראיה שמיעה דיבור וכיוצא מוכנים אל החטא מבלי ידיעת האדם וידיו לא אסורו ורגליו מעון עקבי וכן היא אינה מתאבל' עמו אלא כשמתו חמיה או חמותה שנסתלקו ממנו בעונו אבל שאר קרוביו מן האברים שמתו מסיבת העון אינה מתאבל' שנאמר אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון אימתי כשאין ברוחו רמיה כדאיתא בזוהר פ' וארא דף כ"ד אימתי לא יחשוב ה' לו עון בזמן שאין ברוחו רמיה דקשה מדקאמר לא יחשוב ה' לו עון מובן כי עשה עון ולמה לא יחשוב ה' לו עון ואיך יתכן כי יש בו עון ואין ברוחו רמיה · אמנם הענין מובן בנדרש על משה רבינו ע"ה כי כשחטא בסלע הבין כי אמר לו הקב"ה קח את המטה להכו' בסלע כמו שעש' בצור ולכן באופן זה מי שחטא לא יחשוב ה' לו להיות עון מזיד אלא שוגג הוא ועוד כי הנה לעולם הקב"ה מוותר על עונות ראשונים שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר ודקדקתי כינוי גבר דהיינו על משה הנקרא גבר כמשחז"ל לגבר אשר דרכו נסתרה וביארתי כי זה משה האיש כי לא ידע איש את קבורתו לא היה כן לזולת ומה גם בחיים דרכו דרך ארץ נסתרה ממנו ופירש מן האשה ויסך אלוה בעדו שפירש עליו זיו הדרו בשעת מתן תורה כשקטרגו עליו המלאכים שנאמר פרשז עליו עננו לחז"ל ולכן לאיש אשר אלה לו אין האשה מתאבלת עמו על בנו ובתו וכו' של מעשים רעים שהרי הקב"ה מוותר לאדם שלשה פעמים אבל אינה מתקשטת בעדי הנשמה וגם הלבושים חלוקא דרבנן אינו שלם כי עשה בו רושם אבל מוזגת לו הכוס וכו' וכן היא אינה מתאבלת עמו אף על גב שנא' ואשלם ניחומים לו אלא חמיה או חמותה אבל שאר קרוביו שמתו מן האברי' אינה מתאבלת עמו וסימן לדבר ותקרא שמו אי כבוד אל מות חמיה ואיש': [ז] אין מתאבלים עם הקרובים שמתאבלי' עליהם אלא כשמתאבלים על קורבה דשאר בשר היינו החלקים שהיה לו בקבע נפש רוח ונשמה כי כאשר אחד

אבל על קורב' דקדושין שלהם כגון שמת' אשת בנו או אשת אחיו או בעל בתו או בעל אחותו אינו מתאבל עליהם: [ח] תינוק כל שלשים יום ויום שלשים בכלל אין מתאבלים עליו אפי' גמרו שערו וצפרניו ומשם ואילך מתאבל עליו אלא א"כ נודע שהו' בן ח' ואי קים ליה ביה שכלו לו חדשיו כגון שבעל ופירש ונולד חי לתשעה חדשים גמורים אפילו מת ביום שנולד מתאבלים עליו: [ט] יש מי שאומר דתאומים שמת אחד מהם תוך שלשים יום והשני חי ומת אחר ל' יום אין מתאבלים עליו: [י] על רבו שלמדו חכמה נוהג דיני אנינות אלא שמברך ומזמן ומתאבל עליו בחליצת סנדל וכל דיני אבלות יום אחד: [יא] נשיא אף על פי שהכל מטמאין לו אין מתאבלין עליו:

שע"ה · אימתי מתחיל האבילות ולמי שמפנין מקבר לקבר ובו יא סעיפים:

[א] מאימתי חל האבלות משנקבר ונגמר סתימת הקבר בעפר מיד מתחיל האבלות ומעטף ראשו אבל אינו חולץ מנעליו עד שיגיע לביתו ועכשיו נוהגים לחלוץ מנעל מיד כדאיתא בסימן שע"ו:

מי

מהם מסתלק מתאבל עליו לפי כי זה מורה כי גדול עונו כמזיד וכבר מחל לו הקב"ה שלש פעמים כגון בנו ואחיו שמתאבל על בן ובת שלהם אבל על קירבא דקידושין הם החלקים שהאדם מרויח כאשר הוא עשה מצות שמתקדש בהם כמו שמברכים אשר קדשנו במצותיו כגון שמתה אשת בנו או אשת אחיו או בעל בתו או בעל אחותו אינו מתאבל עליהם: [ח] תינוק כל שלשים יום ויום שלשים אין מתאבלי' עליו כבר נתבאר כי כאשר האדם זוכה נקרא בן שנאמר ה' אמר אלי בני אתה וכן נמי בעשותו אחת ממצות ה' מוליד בן שנא' פרי צדיק עץ חיים מה הם פירותיו של צדיק מצות ומעשי' טובים וכאשר אותה מצוה עשה אותה בהזדמן הנולד מזה נקרא נפל כי איננה קבועה בו שלשים יום ולכן אין מתאבלי' עליו ואין פורשים ממנו המלאכים שנקראים אביליו כדאיתא בזוהר אפי' גמרו שערו וצפרניו והם שני דברים הנמצא בהם העדר גדול דהיינו הגאוה שהוא כופר בהקדוש ב"ה והגזל לענין דברים שבין אדם לחבירו אפילו גמרו שני' אלו והיה שלם בהם אין מתאבלי' עליו ומכאן ואילך שנקבע בו מעשה המצוה מתאבל עליו אלא אם כן נודע שהוא בן שמנה כי נמצא בו העון הנקרא שמנה הוא לשון הרע לנגלא על השמינית וביארתי בזה כמו שאמרו חז"ל על המילה שנתנה בשמינית אמר דוד המלך עליו השלום מה מועיל השבת זה הושיעה ה' כי גמר חסיד לפי כי שוא ידברו וגו' שפת חלקות ומאחר שעושים פגם בלשון מה מועיל הברית לפי כי שניהם אלה יחדיו יהיו תמים ברית הלשון וברית המעור ואם ברית הלשון היותר חשוב פגום מה מועיל ברית המעור ולכן אמר ומשם ואילך מתאבל עליו אלא אם כן נודע שהוא בן שמנה כי נמצא בו עון זה וכן בדברי חז"ל על י"ג דברים נגעי' באים על האדם וכו' מה מקיים ושבע זו שביעית שהיא קשה מן הכל משלח מדנים נמצא שהם שמנה כנ"ל בהלכות לה"ר ולפי שהוא תמורה אם נודע שהוא בן שמנה אין מתאבלים עליו דאיהו אפסיד אנפשיה ואי קים ליה בה שכלו חדשיו אין מחסור כל דבר כגון שבעל ופירש הי' בו משחז"ל שנה ופירש קשה מכולם ונולד חי לתשעה חדשים גמורים אפילו מת ביום שנולד ונסתלק מתאבלים עליו כי זה ימלא על ידי עון גדול: [ט] יש מי שאומר

שתאומים שמת אחד מהם תוך שלשים יום והשני חי ומת אחר שלשים כי זה ימלא בענין רוח ונשמה שבאדם שהם אחים תאומים ונסתלק אחד מהם תוך שלשים יום והשני אחר כך אין מתאבלים עליהם לפי שלא היו קבועים בו אלא זמן מועט כענין הלבנה: [י] על רבו שלמדו חכמה דהיינו מ"ש רבי אליעזר חכמה ברא"ש רבי יהושע חכמה בלב בזמן שמלא אתו הרהורי' רעים ומחשבות רעות נוהג דברי אנינות אלא מברך ומזמן ומתאבל עליו בחליצת סנדל וכל דיני אבילו' יום אחד כך אחז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה: [יא] נשיא היינו סוד הנשמה אף על פי שהכל מיטמאין לו אין מתאבלין עליו לפי כי אין הנשמה שולט בה ענין מיתה רק מסתלק בלבד ופנה למעלה מפני העון:

[א] **הנה** נתבאר בזוהר ענין האבילו' מה הוא לענין הרשע פרשת משפטים דף ק"ו · וז"ל תא חזי מה כתי' וילך שובב בדרך לבו וכתיב בתריה דרכיו ראיתי וארפאהו וגו' מהו ואשלם ניחומים לו ולאביליו אלא קודשא בריך הוא עביד טיבו עם בני נשא וכיון דעאל מי"ג שנין ולהלאה פקיד עמיה תרין מלאכין נטורין דנטרין ליה חד מימיניה וחד משמאליה כד אזיל בר נש באורח מישר אינון חדאן ביה ואתקיפו עמיה בחדווא מכריזין קמיה ואמרין הבו יקרא לדיוקנא דמלכא וכד אזיל באורח עקימו אינון מתאבלן עליה ומתעברן מניה כיון דאתקיף ביה קודשא בריך הוא ואנסיג ליה באורח מישר כדין כתיב ואשלם נחומים לו ולאביליו וכו' הנה מבואר מדברי המאמר מי הם המתאבלים על החוטא ואמנם מצינו שהקב"ה מצטער נמי על החוטא שנא' חי אני אם אחפוץ במות המת ואחז"ל כתיב דוייג וקרי דואג שהי' הקדוש ברוך הוא דואג שלא יצא לתרבו' רעה וכיון שיצא אמר ויי שיצא זה לתרבו' רעה ושנינו בשעה שהאדם מצטער מה הלשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי אם כן הקדוש בריך הוא מצטער על רשעים קל וחומר על הצדיקים וכו' ולכן חזר והגיד מאימתי חל האבילות משנקבר ונגמר סתימת הקבר בעפר והענין כפי פשוטו לפי כי כן חמשה זמנים נמצאים לאדם לעשות תשובה דהיינו מש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותיך הרי מיעוט ימים שנים עד אשר לא יבואו ימי הרעה מיעוט ימים שנים ארבעה זמנים ולבסוף ממתין

עד

עד דכוכה של נפש שנאמר תשב אנוש עד דכא ולכן כל ימי רשע יש תקוה אמנם מאימתי מתחיל האבילות בעלם אדם משנקבר אבל כשהוא בחיים הקדוש ברוך הוא מקבל שוחד של התשובה שנא' שוחד מחיק רשע יוקח להטות ארחות משפט ואמנם הדוגמא לזה הוא מה שנתבאר למעלה כי הקבר לרשע הוא הגוף שלו לפי שהוא טמוע בתוך הקליפה ולכן יאמר מאימתי חל האבילו' דאף על גב דכתיב ואשלם ניחומי' לו ולאביליו הם המלאכי' המלוים אותו שהם פורשים ממנו ומתאבלים עליו כשהוא חוטא ר"ל על איזה חטא ביהי' בדלים ממנו אינו כן לכן תדע ותשכיל כי כל זמן שיש תקוה שיעשה תשובה אין פורשים ממנו אמנם דע אימתי חל האבילו' עליהם לפרוש ממנו משנקבר כי הגוף שלו נקרא קבר לרוב רשעו ונגמר סתימת הקבר בעפר דהיינו כי נסתם פתח של התשובה בפניו מיד מתחיל האבילות לאותם המלאכי' המתאבלים עליו מתעטף ראשו כד"א כי עונותינו רבו למעלה ראש אבל אינו חולץ מנעליו עד שמגיע לביתו האמיתי הרבה בתימו לעולם וחליצת המנעלים יובן עם מ"ש בזוהר פרשת חקת דף ק"ף · וז"ל הם רבי אלעזר ואמר וזאת לפנים בישראל וגו' ויאמר אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך אמאי נעל הכא אלא אמר דפקיד ליה · על אתתא לאתפרשא מינה וכו' ועל דא כל מה דיהיב מיתא לבר נש בחלמא טב נטיל מיניה מן ביתא בים בגין סנדליה מ"ט בגין דאתעבר רגליה מהאי עלמא וכניש לון וסליק לון לעלמא אחרא אתר דמותא שריה ביה וכו' : הנה מבואר מדברי המאמר כי חליצת הנעל על המת מורה העדר מעולם זה ושכן חדרים במדבר ולכן אינו חולץ מנעליו עד שמגיע לביתו לומר כי עדין הקב"ה נותן יד לפושעי' ובמה ארך אפים לפניו ועדין יש תקוה אם ישוב אליו בכל לבו : [ב] מי שדרכן לשלות המת למדינה אחרת לקברו ואינם יודעים מתי יקבר כי יהיה דוגמא לרשע שנאמר שנא שלח אמר ה' שלח מעל פני ויצאו ואינם יודעי' מתי יקבר ונסתם התשוב' בפניו מעת שיחזרו פניהם המלוים היינו המלאכים המלוים את האדם כאמור מתחילי' למנות עליו שבעה ושלשים שהם הימים אשר נידון בהם הרשע בגוף ונפש וכדאיתא בזוהר פרשת ויקהל ומתחילין להתאבל עליו כנ"ל וההולכים עמו מוני' לו משיקבר כאשר נסתם פתח התשובה בפניו ואם גדול המשפה' הולך עמו היינו יצר הטוב אף אלו שבכאן אינם מונין אלא משיקבר כי מאחר שנסתם פתח התשובה בפניו אין עוד

[ב] מי שדרכן לשלות המת למדינה אחרת לקוברו ואינם יודעים מתי יקבר מעת שיחזרו פניהם מללות מתחילין למנות שבעה ושלשים ומתחילין להתאבל וההולכים עמו מונים משיקבר ואם גדול המשפחה הולך עמו אף אלו שבכאן אינם מונים אלא משיקבר וגדול משפחה היינו דביתא סמיך עליה גרירי כולהו בתריה לא שנא אח' ל"ש בן קטן ויש מי שאומר והוא שיהא בן י"ג : [ג] אם מפנין את המת מקבר לקבר אם קברוהו בקבר ראשון על דעת להיו' קבור שם עולמית אלא שאחר כך נמלכו לפנותו משם אין מונין לו אלא משיקבר בקבר ראשון אפילו פינוהו תוך שבעה אבל אם בתחלה קברוהו על דעת לפנותו כשיזדמן להם מתחילין אבלות מיד ואם פינוהו תוך ז' חוזרין ומונין משיקבר שנית ואם לא פינוהו עד לאחר שבעה כבר עבר אבלות ואין מתאבלים עליו פעם אחרת ואם מתחלה היה דעתם לפנותו משם תוך שבעה אין מתחילין למנות עד שיקבר בקבר השני : [ד] אם נתנו המת בארון ונתנוהו בבית אחד לפי שהיתה

תקנה וגדול משפחה היינו דביתא סמיך עליה הוא יצה"ר כאמור וגריר' כולהו בתריה האברים והמלאכים לא שנא אח לא שנא בן קטן בגשמי כי העיקר הוא על רמז זה ויש אומרים והוא שיהא בן י"ג שנים דהיינו כי אז נכנס בקרבו יצר הטוב כאמור : [ג] אם מפנין המת מקבר לקבר מאחר כי המת זה הרשע נקבר שנסתם פתח התשובה בפניו ומת בעונו בלי ספק כי הקב"ה מלא רחמים וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ולכן אמר אם מפנין המת היינו הרשע מקבר לקבר היינו מגוף לגוף אחר בסוד הגלגול אם קברוהו בקבר ראשון היינו הגוף ראשון על דעת להיו' קבור שם עולמית מבלי שיתגלגל אלא שאחר כך נמלכו מן השמי' בעבור מעשיו כדאיתא בזוהר פרשת ויגש דף ק"ט · וז"ל והוא מסיבו' מתהפך הקב"ה מסבב סיבובין ואייתי עובדין בעלמא לאתקיימא ולבתר דתסיבו בני נשא דיתקיימון אינון עובדין קב"ה מספך לון לאינון עובדין מכמ' דהוו בקדמיתא וכל זה לפעלם דבני נשא וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי הקב"ה עושה מעשים ואחר כך מהפך אותם בעבור המעשה של הגשמיים היינו מה שאמר קברוהו מת זה הרשע אדעתא להיו' קבור שם עולמית באותו הגוף ולא יבא בגלגול אלא שאחר כך נמלכו מן השמים לפנותו כי ילך בגלגול לטוב לו דהיינו לפנותו משם מאותו גוף הראשון אין מונין לו אלא משיקבר בקבר ראשון היינו גוף ראשון והיינו שני דברים הבאים כאחד ראשונה כי מוני' לו לתת דין וחשבון על מעשיו אשר לא טוב עשה בקרב עמיו ועוד מונים לו נטובה כמאמז"ל אדם שהוא בחיים מונים לו למיתה מת מונים לו לחיים וכן לזה אף על פי שחטא ישראל הוא ואין מונים לו משיקבר בקבר ראשון בגוף ראשון אפילו פינוהו תוך שבעה אבל אם בתחלה קברוהו על דעת לפנותו נאותו הגוף ולהחזירו בגלגול כשיזדמן להם מתחילין אבילו' מיד המתאבלי' עליו ופורשים ממנו כדאיתא במאמר הנ"ל ואם פינוהו תוך שבע' חוזרין ומונין משיקבר שנית על הדין שלו ואם לא פינהו עד לאחר שבעה כבר עבר אבילותם ואין מתאבלי' עליו פעם אחרת כי מי יודע אם יתקן מעשיו בגלגול שני ואם מתחלה היה דעתם לפנותו משם בגלגול דתוך שבעה אין מתחילין למנות השני דברים שהם הפכיים לתת דין וחשבון לזמן התחיה עד שיקבר בקבר השני היינו גוף השני כאמור :

(ד) **חזר** והגיד בדין זה על המת ת"ל רשע אם נתנו אותו

שהיתה העיר במצור מונין לו מיד שבעה ושלשים אף ע"פ שדעתם לקברו בבית הקברו' אחר המצור וסתימ' ארון הוי כקבורה וחל עליהם אבלות מיד :

[ה] הרוגי מלכות שאין מניחים אותם לקבור מאימתי מתחילין להתאבל עליה' ולמנו' ז' ושלשים משיתיאשו לשאל למלך לקברן אף ער פי שלא נתיאשו מלקברן:

[ו] מי שהודיעוהו שצלבו עו"ג קרובו בעיר אחר' ונהג אבלות מיד ואח"כ נודע לו שעדין עומד בצליבה אותו אבלות לא עלה לו וחוזר ומונה משיקבר או משיתיאשו מלקוברו : [ז] מי שטבע במים שיש להם סוף או שיצא קול שהרגוהו לסטים או שגררו חיה מאימתי מונים משיתיאשו לבקש מצאוהו אברים אברים ומכירין אותו בסימני גופי אין מונין לו עד שימצא

אותו בארון הוא דוגמא אל הגוף שלו שהוא עץ בעלמא ונתנו אותו בבית אחד באותו הגוף לפי שהיתה העיר במצור היינו הגוף שלו בעצמו כמשחז"ל עיר קטנה זה הגוף שהיתה במצור היינו משחז"ל עיר קטנה זה הגוף ואנשים בה מעט אלו האברים ובנה עליה מצודים גדולים מן העונות וכו' · הנה מבואר מדברי חז"ל כי זה העיר הוא הגוף המצודים גדולים מן היצר מפני העונות והיינו מ"ש לפי שהעיר במצור מונין לו מיד שבעה ושלשים בין לענין העונש בין לענין התחיה כאמור אע"פ שדעתן לקברו בבית הקברות היינו גוף אחר ולאו דוקא גוף אחר בלבד אלא עד כמה דהיינו בית הקברות רבים הם כמש"ה רוחי חובלה ימי נזעכו וגו' כי אמר איוב כמה הגיע לי מן היסורין אלו כי במקום שהיסורין ממרקין העון נהפוך הוא כי רוחי חובלה ע"י כי אני מטיא דברים כלפי מעלה ולכן נמי ימי נזעכו ומתמעטים בהכרח מפני העונש ולכן קברים לי צריך לבא בגלגול לתקן העון הקודם נמצא כי כמה קברים מתוקנים לו ולכן אף על פי שדעתם לקברו בבית הקברות בגלגול פעם ושתים אחר המצור כאשר יעבור הקטרוג של היצר וסתימת הארון היינו כאשר נסתם פתח התשובה הוי כקבורה וחל עליהם אבילות מיד על המלאכים המלוים אותו כאמור לעיל : [ה] הרוגי מלכות כבר נתבאר למעלה כי יש אדם הנקרא חולה שאין בו סכנה דהיינו העובר על מצות לא תעשה אין בו סכנת מות אמנם העובר על כריתות ומיתות בית דין נקרא חולה שיש בו סכנה ולכן הרוגי מלכות והיה כינוי לעובר על מיתות ב"ד ולכן נקרא הרוג מלכות שמים לפי כי כך אמרו חז"ל אף על פי שבטלו ארבע מיתות בית דין אמנם דין ארבע מיתות בית דין לא בטלו מי שנתחייב הרג נמסר למלכות נמצא כי הרוגי מלכות היינו כפי פשוטו אמנם להיות כי אין מיתה בלא חטא מורה כי נתחייב הריגה למלכות שמים שאין מניחים אותם ליקבר עד תום חלאת עונם מאימתי מתחילין להתאבל עליהם שהרי אף על פי כי עדיין לא נהרג מן המלכו' הגשמי' בפועל כבר הוא נקרא הרוג בכח מן מלכות שמים ולכן צריך שתדע מאימתי מתחילין להתאבל עליהם אותם המלאכים המלוים אותו כנזכר במאמר ואשלם ניחומים לו ולאביליו · וכן מאימתי מתחילין למנות שבעה ושלשים בכח מאחר כי הרוג הוא כאמור משיתיאשו לשאול למלך לקוברן היינו משעה שנסתם פתח התשובה בפניהם ויהי גופם קברם קרבם בתימו לעולם ולכן אין לשאול מלפני המלך הקדוש להתפלל עליהם כי כן אמרו חז"ל מצוה להתפלל על הרשעים בעולם הזה שיעשו תשובה ולא ימותו שאלו מת תרח · מהיכן יצא

אברהם אבינו ע"ה ואלו מת אחז מהיכן יצא חזקיה וכו וכמה מן השלימים היו מתפללים על הרשעים כגון רב קטינא ור' מאיר וכיוצא ותפילתם היתה עושה פירות ועושים תשובה אמנם לא מלינו בזולת שהיו נענים כך ולמה כן מוכרחים אנו להבין כי קודם שיסהם פתח התשובה בפניהם אז מועיל להם התפלה להחזיר אותם למוטב אמנם לאחר שנסתם פתח התשובה אינו מועיל ודבר זה פסוק מלא הוא ותשובו ותבכו לפני ה' ולא הקשיב ה' לכם והרי שערי דמע' לא ננעלו ואף על פי כן לא הועיל להם לפי שנסתם פתח התשובה בפניהם ולכן יאמר משיתיאשו לשאול למלך הקדוש לשאול בדרך בקשה ותפילה וקברן ר"ל להניח אותם בגוף זה הנקרא קבר להם כנ"ל ולקיים כי קבור תקברנו העון ביום ההוא אף על פי שלא נתייאשו מלגנוב אותם ר"ל על דרך מה שחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ובהכי אפשר לגנוב אותם אף על פי שחטא : [ו] מי שהודיעוהו שצלבו בעיר אחרת קרובו עכו"ם היינו היצר ולפי כי אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות והוא מן היצר ולכן מי שהודיעוהו היינו מ"ש דרכיו ראיתי וארפאהו כיון שרואה הקב"ה כי הרשע לא שת לבו לתקן מעשיו ולא דעת ולא תבונה לעשות אמר הקב"ה אנא אילטרכנא לאתקפא בידיה הה"ד דרכיו ראיתי דאזלין בחשיכה ולא בעא לאתבא בתיובתא מכניס הקב"ה הרהורי תשובה בלבו והיינו וארפאהו והיינו מ"ש מי שהודיעוהו היינו מן השמים הקב"ה הודיע אותו שבלבו עכו"ם יצר הרע קרובו על דרך משחז"ל קרוב אדם אצל עצמו בעיר אחרת כי להיות שהיה העון רחוק ממנו ואינו משים אל לבו ושכוח הוא אצלו דוגמא לדבר הנעשה בעיר אחרת היינו גוף אחר כאלו הוא אינו. החוטא כלל ונהג אבילות בעצמו מיד מפני ההודעה ואחר כך נודע לו ידיעה אחרת שעדיין עומד בצליבה כי לא שב ממעשיו כראוי · ולכן לא בטלה ממנו גזרת הצליבה לפי כי דין ארבע מיתות לא בטלו או.זו אבילות לא עלה לו מאחר כי לא עשה תשובה וחוזר ומונה משיקבר העניין כמש"ה כי קבור תקברנו ביום ההוא משיתיאשו מלהתפלל לפני הקב"ה שיתן לו לב לקוברו העון שעשה בין רב למעט : [ז] מי שטבע במים דהיינו שנידון בדין חנק לפי שעבר על מש"ה אותי עזבו מקור מים חיים וגו' ולכן נגזר עליו שנפל למים שיש להם דוגמא לאותם בארות נשברים אשר לא יכילו המים ויש להם סוף או שיצא קול שהרגוהו לסטים כי הנה קול זה הוא כמש"ה אנכי הגדתי והשמעתי כי מן הקב"ה היה הדבר שהשמיע אותו על דרך האמור שמכנים הרהורי תשובה בלבו : ולכן יצא קול שהרגו

שימצא ראשו ורובו או יתיאשו מלבקש ואם נמצא אחר שנתיאשו ממנו אין הקרובים צריכים לחזור ולהתאבל אלא הבנים אם הם שם בשע' שנמצ' מתאבלים אותו היום דלא גרע מליקט עצמות אביו אבל אם אינם שם ושמעו אח' שעבר היו' אין צריכין להתאבל: [ח] מי שמת לו קרוב ולא ידע עד שבא למקום שמת שם המת או למקום קבורה אם היה במקום קרוב שהוא מהלך י' פרסאות שאפשר שיבא ביום אחד אפילו בא ביום הז' אם מצא מנחמים אצל גדול הבית אפי' שננערו לעמוד הואיל ומצא מנחמים עולה לו ומונה עמהם תשלום שלשים יום ואם לא מצא מנחמים מונה לעצמו וכן אם היה במקום רחוק אפילו בא ביום שני מונה לעצמו שבעה ושלשים

שהרגו אותו לסטים דהיינו שנתחייב הריגה למקום כאמור או נמסר למלכות או לסטים הורגים אותו או שגררתו חיה בדיני שמים והיינו מש"ה והשבתי חיה רעה מן הארץ כדאי' פ' בחוקותי דף קי"ג והשבתי חיה רעה מן הארץ דאחיה בישא לתתא ומאי איהי אגרת בת מחלת היא וכל סיעתא דילה וכו' ובעבור העון נמסר בידה וחיה רעה זו גררתו מאימתי מונים דהיינו השני דברים אחד לרעה לתת לו העונש הראוי לו ומונין לו לחיים נמי משיתייאשו לבקש מלבקש עליו רחמים מלאוהו איברים מפני ריבוי העונו' כי חטא בכל אבר ואבר שבו ומכירין אותו בסימני גופו מה מעשיו אין פונין לו עד שימצא ראשו ורובו מן העונות שעשה שאם אין מכיר במעשיו לתקן אותם אין מועיל בו כלום ולכן צריך לתקן הדברים התלויים בראש אשר חז"ל הגידו ויהי דוד בא עד הראש אין ראש אלא ע"ז שנאמר אנת הוא רישא די דהבא וכן כל העונות אשר יעשה אותם האדם ונחשב כמו עובד עבודה זרה ורובו נמי העבירו' שהיה נמצא בו ברוב לפי כי לעולם המפשפש במעשיו לעשו' מהם תשובה אין מחייבים אותו לחפש כל מה שעשה שהרי שנינו אין בודקין חורי בית העליונים מעשרה טפחי' וגו' וכן בראיית נגעים ולכן אומר אין מונין לו אלא עד שימצא ראשו ורובו או יתיאשו מלבקש היינו מתיאשים מלבקש עליו רחמים לפי כי גדול עונו מנשוא וכבר נסתם פתח התשובה בפניו כאמור ואם נמצא אחר שנתייאשו ממנו מלהתפלל אין הקרובים צריכים להתאבל הם המלאכים המלוים כמ"ש במאמר ואשלם ניחומים לו ולאביליו אלו אין צריכים לחזור ולהתאבל כי הנה כבר פירשו ממנו ונתאבלו עליו משעה שהרשיע אלא הבנים בלבד הם הבנים משחיתים שעשה ממעשיו הרעים אם הם שם בשעה שנמצא הרשע שלו מתאבלים עליו אותו היום דלא גרע מליקט עצמות אביו כדלקמן אבל אם אינם שם מזומנים להנקם ממנו ושמע והיינו אחר שעבר היום אין צריכים להתאבל כי אין מועיל להם ענין האבל כלל שהרי נעשה רשע גמור אלא רשע כאמור:

[ח] **הנה** נתבאר למעלה כי הדוגמא בזה הוא חוזר על החוטא עצמו כמו שחז"ל קרוב אדם אצל עצמו ולכן יאמר נא מי שמת לו קרוב היינו נשמתו הקרובה לו כי מפני רשעו נקרא מת כמשחז"ל רשעי' בחייהם קרויים מתים ולא ידע ר"ל לא נתן אל לבו לדעת מה עשה עד שבא והגיע למקום שמת שם לפי כי הוסיף ברשעו עד מקום שנקרא מת לפי שעבר על כריתו' שבתורה כאמור כי לכן נקרא מת באמת בכה והיינו למקום שמת שם המת לא ידע בדעתו להתבונן על מה שעשה מתחילה עד שמת לו קרוב אחר חלק הנשמה או הרוח שהלך ממנו מפני העון שעשה ולפי כי לא ידע ולא שת לבו גם לזאת חזר והרשיע והחטיא עד שבא והגיע למקום שמת שם המת כי נעשה רשע גמור עד שנקרא מת או שהגיע למקום קבורה רוצה לומר למקום שראוי לקבורה היינו כי היה ראוי לקיים מה שאמר הכתוב כי קבור תקברנו העון ביום ההוא על דרך מה שאמרו לו חז"ל אם ראית תלמיד חכם שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה שמא עשה תשובה אלא ודאי עשה תשובה וכן הוא הראוי לכל אחד מישראל שכן שנינו לעולם יעשה אדם עצמו ת"ח ולית ביה משום יוהרא ומה גם כי צריך האדם לחשוב מה מעשיו שעשה ביום ולהתוודו' עליהם כדאי' בזוהר פ' קרח אזל כי אין מעשה וחשבון בשאול אשר אתה הולך שמה אלין איכון מאריהון דעבדין חושבנא בכל ליליא ממעשיהם ומתוודים עליהם והיינו מקום קבורה לקיים כי קבור תקברנו ביום ההוא אם היה במקום קרוב שהוא מהלך עשרה פרסאות דהיינו הדוגמא אף על פי שעבר על עשרת הדברות ובכן נמצא כאלו החריב העולם שנברא בעשרה מאמרות כמו ששנינו בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר אחד יכול להבראו' אלא להפרע מן הרשעים שמאבדים את העולם שנברא בעשרה מאמרו' והיינו מ"ש אם היה במקום קרוב שהוא מהלך עשרה פרסאות שאפשר שיבא ביום אחד דהיינו מחז"ל מגלאו כתוב בספר בן סירא אם יום תעזבני יומים אעזבך משל לשנים שנזדמנו לתוך פונדק אחד והפליג האחד דרך יום כה והפליג השני דרך יום כה צריכים שני ימים לפגוע זה בזה והיינו מ"ש שהוא מהלך עשרה פרסאות שאפשר שיבא ביום אחד ולא תאחר פרסה אפילו בא ביום השביעי דהיינו מחמת היראה מה שעתיד לידון בשבעה ימים אחרי מותו בגוף ונפש כדאי' בזוהר פ' ויקהל ועונש נוסף אם הוא מחלל שבת יום השביעי שנאמר בו ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי שמכריזים ואומרים זה שכפר בהקדוש ברוך הוא כפר בתורתו כי תולעתם לא תמות מן הגוף ואשם לא תכבה מן הנפש ולכן אם מצא מנחמים אצל גדול הבית הוא הלב כי שם הוא יצר הטוב עולה לו ומונה עמהם תשלום שלשים לענין העונש וכן אם היה במקום רחוק שנתרחק יותר מן הקדושה מהקדוש ברוך הוא בעונו אפילו בא ביום שני כמו שאמר הכתוב יומים אעזבך מונה לעצמו שבעה ושלשה לענין העונש גם לענין התחיה כאמור:

במה

ושלשים מיום שבא: [ט] במה דברים אמורים כשלא שמע שמת עד שבא אבל אם נודע לו ביום השני דהתחיל להתאבל לא יקצר אבלותו בשביל שבא אצלם: [י] מי שהוא אבל ובתוך שבעה מת לו מת אחד מונה שבעה למת אחרון ועולים לו לתשלום שבעה ימי אבלו' הראשון: [יא] מי שהתפללו ערבית ועדין הוא יום ושמע שמת לו מת יש מי שאומר שמונה מיום המחרת ואותו יום אינו עולה:

שע"ו * מנהג המנחמים ודין מת שאין לו מנחמים ובו ד"ס:

[א] אין המנחמים רשאים לפתוח עד שיפתח האבל תחל' והאבל מיסב בראש וכיון שנענע האבל בראשו בענין שנראה שפוטר את המנחמים אינם רשאים לישב אצלו: [ב] הבא לכבד את חבירו ולקום מפניו אומר לו שב אלא א"כ הוא אבל או חולה דמשמע שב באבלות שב בחולי שלך: [ג] מת שאין לו אבלים להנחם באים עשרה בני אדם כשרים ויושבים

טור יהלום

[ט] במה דברים אמורים כשלא שמע שמת לא הבין ולא נתן אל לבו שמת והיה חלל רשע עד שבא אבל אם נודע לו ביום השני דהיינו יומים אעזבך והתחיל להתאבל לא יקצר אבילותו בשביל שבא אללם לא להועיל לו: [י] מי שהוא אבל על מעשיו הרעים ובתוך שבעה אשר יזכור ימי העונש או אם מחלל השבת יום השביעי מת לו מת אחר מפני העון שעשה נסתלק ממנו חלק הרוח מונה שבעה למת אחרון ועולים לו לתשלום שבעת ימי אבילות הראשון עד ישוב אל ה': [יא] מי שהתפלל ערבית שהתבונן בדעתו כי העריב שמשו על מעשיו הרעים ועדיין הוא יום היינו מה שנתבאר למעלה כי חמשה זמנים לחוטא לעשו' תשובה ארבעה במספר הימים שנאמר וזכור את בוראיך בימי בחורותיך וימי הרעה הרי הם ארבעה ימים והאחד תשב אנוש עד דכה עד דכוכה של נפש ואדם זה התפלל לפני הקדוש ברוך הוא על מעשיו ועדיין הוא יום מכלל הימים הנזכרים ונעשים ושמע והבין שמת לו מת מן הרוח או אבר מאיבריו נקרא מת לפי שחטא בו יש מי שאומר שמונה מיום המחרת לענין העונש ולענין התחיה כאמור ואותו יום אינו עולה לו:

[א] לא נעלם ממך מה ענין המנחמים של המת כאשר הובא למעלה מאמר מן הזוהר פ' משפטים פסוק ואשלם נחומים לו ולאבליו דהיינו המלאכים המלווים את האדם שנאמר כי מלאכיו יצוה לך לשמרך כאשר יחטא הם פורשים ממנו ומתאבלים עליו ולכן נקראו מנחמים כד"א ואשלם ניחומים וגו' ולכן בא הדין זה ואמר אין המנחמים אלו רשאים לפתוח היינו לפתוח בתנחומים וזה לא יתכן להיו' לו תנחומים אם לא שיעשה תשובה שנאמר דרכיו ראיתי וארפאהו ואחר הרפואה של התשובה ואשלם ניחומים לו לו ולאבליו ולכן אין המנחמים אלו המלאכים רשאים לפתוח לפני האבל הוא הרשע בתשובה עד שיפתח האבל הרשע התחלה והאבל מיסב בראש וכיון שנענע האבל הרשע בראשו כענין שנראה שפיטר המנחמים אינם רשאים לישב אללו והענין כי הנה ודאי הוא כי אין חמור מעון עבודה זרה הוא הראש והוא בראש הוא הנרמז אלי בפסוק ויהי דוד בא עד הראש בקש דוד לעבוד עבודה זרה ואין ראש אלא עבודה זרה שנאמר אנת הוא רישא די דהבא מהו שאמר ואין ראש בלשון שלילה רוצה לומר לא ידבק עון מקביל הראש

מיורה דעה

זולת עבודה זרה ראשונה לפי שהוא הראש שנאמר לא יהיה לך אלהים אחרים ואין ראש אלא עבודה זרה לא ימלא עון התלוי במחשבה רק ע"ז שנאמר למען תפוש את ישראל בלבם אמנם שאר העבירו' קים לן מחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה ולכן כאשר הרשע אבל זה נענע ראשו שהדוגמא רוצה לומר כי הנה נתעורר במחשבתו שהוא בראשו על ענין עו"ג שהוא בראש כאמור ולאו דווקא עו"ג ממש אלא על כל הדברים שהם ענפים ממנה וכגון הכעס שנא' לא יהיה בך אל זר וכגון הגאוה שהוא בראש והוא כופר בעיקר שנאמר בו ובראש שיבול' ימלו וכיוצא הנה הניענוע זה שניענע בראשו ירצה לרמוז כי כבר נענע מחשבתו מדרכים ומעשים הקודמים שהיה מכלל חושבי און ופועלי רע ועתה לא כן מכאן ואילך ולכן נענע ראשו כענין שנראה שפוטר המנחמים כי אין לו בהם צורך עוד להיו' מכלל שנאמר ואשלם ניחומים לו ולאבליו ולכן אינם רשאים לישב אללו לנחמו אמנם פשוט הוא כי חוזרים ומלוים אותו כבראשונה:

[ב] הבא לכבד חבירו ולקום לו מפניו אומר לו שב הנה חבר זה היינו יצר הטוב כמו שקראו חבר טוב וכאשר האדם רוצה לכבדו ולקום מפניו על דרך מה שאמרו בזוהר מפני שיבה תקום והדרת פני זקן פרשת קדושים דף פ"ז וזה לשונו אזהר ליה לבר נש עד לא יסתלק בסיבותא דיקום בקיומא טבא בעלמא בגין דדין הוא הדורא ליה לסוף יומוי דלית שבחא ליה לבר נש כד איהו סיב ולא יכיל למהוי בים אלא שבחא דיליה כד איהו בתוקפיה ואיהו טב ושלמה מלכא צווח ואמר גם במעלליו יתנכר נער והנראה אלי כך גם במעלליו יתנכר כד"א והיא תתנכרה מתחלף ממה שהיה אם זך ואם ישר פעלו אין ניכר אחר כך מה שהיה אם זך ואם ישר פעלו אין ניכר אחר כך מה שעשה בזמן הנערות אם יעשה תשובה ולכן אמר הבא לכבד את חבירו זה יצר הטוב ולקום מפניו לקיים מפני שיבה תקום לשוב בתשובה בזמן הבחרות אומר לו שב שהרי נתקיים מש"ה בדוגמא שלו אלא א"כ הוא חול' עדיין חולי הנפש שעבר על מל"ת הוא אבל שהרי נעש' רשע ומתאבל על מעשיו דמשמע שב באבילו' בלך שב בחולי שלך: [ג] מת שאין לו מנחמים דהיינו כי חלל רשע זה נסתם פתח התשובה בפניו ולכן אין לו אבלים להתנחם כי כאשר עדיין יש תקוה אין בדלים נמנו המלאכים

ה

המלאכים השומרי' ומתאבלי' עליו אמנם כאשר אבדה תקותו כי נסתם פתח התשובה בפניו מה לנו להתאבל עוד ולכן באים עשר' בני אדם כשרים היינו משחז"ל מעשרה בטלני' אשר היו בעיר הם י' אברים שבאדם עינים אזנים ידים רגלים ויקיים משחז"ל אם עשית אבילו' של עבירות עשה כנגדן אבילו' של מצות עינים רמות והיו לטטפות בין עיניך וגו' ובסגנון זה יהיו עשרה אברי' אלו כשרים אף על פי כי אינם צדיקי' לגמרי ויושבים במקומו כי יזכרו מקומו הגלוי דבר והפכו על דבר מה שאמרו חכמים ז"ל כל אדם יש לו שני חלקי' חלק בגיהנם וחלק בג"ע ולכן יושבי' במקומו שהדוגמא להזכיר מקומו המוכן לו בגן עדן שמאבד אותו והוא מוכן נאותו מקו' המיוחד לו בגיהנם כך יעשו שבעה ימי אבלות שראוי להתאבל עליו ונפשו עליו תאבל ושאר העם מתקבלי' עליה' הם שאר איברים שלו נותני' בדעתם להתקבץ כי הם מפוזרי' מפני העונות שמפרידים אותם ובכן חוזרי' ומתקבלי' וקרב אותם אחד אל אחד ואם לא היו שם עשרה קבועים דהיינו שלא תיקן אותם על דרך המצות המקבילי' להם עיני' רמות והיו לטטפות בין עיניך וכיוצא היינו עשרה קבועי' בכל יום ויום מתקבלים עשרה משאר העם הם עשרה אברי' שלו אמנם לפי כי לא תיקן אותם כאמור לכן כמו זר נחשבו והם נחשבי' עשרה משאר העם ויושבי' במקומו על דרך הנ"ל : [ד] עכשיו נוהגי' שאחר שנגמר סתימת הקבר וכו' ואחר כך תולשין עשבי' ג"פ ובכל א' יש פ' א' והעיקר להאמין דאע"ג שמתגלגל האדם ג"פ כל הגופי' יש להם תחיה ויציצו מעיר כעשב הארץ אע"פ ששבו מאחרי ה' ולכן משליכים העשבים אחרי גוום כד"א ואותי השלכת אחרי גויך ורוחצין ידיהם במים אע"פ שלא נגע בקבר רק נכנס לבית הקברו' ואין מנגבין אותם :

[א] **לא** נעלם מעין הקורא כי במין הישראלי יש שני סוגי בני אדם האחד הם נקראי' בנים שנאמר בנים אתם לה' אלהיכם וחלק מהם נקראים עבדי' שנא' כי לי בני ישראל עבדי' ולכן אנו אומרי' בר"ה אם כבנים אם כעבדי' וזה יהיה כפי עבודת האדם לפני הקב"ה כי העובד מאהבה הוא דוגמא לבן שעושה רצון אביו מאהבתו אותו והעובד לפני הקב"ה מיראה הוא דוגמא לעבד כי עובד לפני רבו מיראתו אותו וכאשר תרצה להתבונן מאי בינייהו הנה לך לדעת כי העובד מאהבה זוכה לחלק הנשמה ונשמת שדי תבינם להדבק בקונם אמנם העובד להקדוש ברוך הוא

ויושבים במקומו כל שבעה ימי האבלות ושאר העם מתקבצים עליהם ואם לא היו שם עשרה קבועים בכל יום ויום מתקבצים משאר העם ויושבים במקומו:
[ד] עכשיו נוהגים שאחר שנגמר סתימת הקבר מעפרו חולצין מנעל וסנדל ומרחיקין מעט מבית הקברות ואומרי' קדיש דהוא עתיד לחדתא עלמא ואחר כך תולשין עפר ותולשין עשבים ומשליכים אחרי גיוום ורוחצין ידיהם במים:

שע"ז · דין עבדים ושפחות שיש להם אבילות ובו ג"ס:

[א] העבדים והשפחות אין עומדים עליהם בשורה ואין אומרי' עליהם תנחומי אבלים אלא אומרים לו המקום ימלא חסרונך כשם שאומרים לאדם על שורו וחמורו:

אבל

מיראה אינו קונה נשמה ולכן מתרעש בקללות ואומר תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ולכן הוא אומר העבדים והשפחות אין עומדים עליהם בשורה והענין כי הנה בענין העובד מיראה נמי יש הפרש כדאיתא בזוהר פרשת בראשית דף י"א · וז"ל פקודא דא יראת ה' וכו' יראה אתפרש לתלת סטרין תרין מנייהו לית בהו עיקרא דיראה אית בר נש דדחיל מקב"ה בגין דייחון בנוהי ולא ימותון או דחיל מעונשא דגופי' או דממוניה ועל דא דחיל ליה תדיר אשתכח יראה דאיהו דחילו דקודשא בריך הוא לא שוי לעיקרא אית בר נש דדחיל מקב"ה בגין דדחיל מעונשא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם תרין אלין לאו עיקרא דיראה אינון ושרשא דילה ירא' דאיהו עיקר למדחל בר נש למאריה בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא לכל עלמין וכלא קמיה כלא כמה דאתמר וכל דיירי ארעא כלא חשיבין ולשואה דעתיה בההוא אתר דאקרי יראה עכ"ל · הנה מבואר מדברי המאמר כי העובד מיראה יש הפרש בענין העבודה ולכן חזר הדין כי אינו דומה האדם השלם היודע את רבו ומורד בו כי הוא מפסיד הנשמה הקדושה שנתן בו לכן על זה ידוו הדווים ודאי ויתאבלו עליו כהמר על הבכור אבל זה העובד מיראת העונש כאשר יחטא ואשם אין זה ההפסד נחשב ולכן העבדים והשפחות שהדוגמא לעובד מיראת העונש להקדוש ברוך הוא אין עומדים עליהם בשורה וגם כאשר ישוב מאשר חטא על הנפש אין אומרי' עליהם תנחומי אבלי' כמו שאמר הכתוב ואשלם ניחומים לו ולאבליו אלא אומרי' לאדם בלשון תפלה כאשר יחטא ופללו אלהים המקום ימלא חסרונך כי לא נודע מה הוא חלק הרוח או חלק מהנשמה ולכן אומרים כתם המקום ימלא חסרונך כנזכר במאמר מן הזוהר דרכיו ראיתי וגו' כי אמר הקדוש ברוך הוא דרכיו של רשע זה ראיתי דאזלין בחשוכא ולא דעת ולא תבונה לחזור בתשובה ולכן וארפאהו מכניס בלבו הרהורי תשובה וכו' ולכן מתפללי' עליו בלשון זה המקום הגומל חסד עם הרשע ומכניס בלבו הרהורי תשובה כך יעשה לך ובזה ימלא חסרונך אותו החלק שהלך ממך מפני העון כך אומרי' לו כשם שאומרים לאדם המעלה על שורו וחמורו כאשר יחטא התבונן מש"ה ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע ולמה לא תרגיש מה מעשיך ותשוב עד ה' כי רחום וחנון וימינו פשוט' לקבל שבים :

והדוגמא

והדוגמא למעלה כמו כי יש עבדים ושפחות מסטרא דקדושה שנאמר כהם כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה ויש עבדים ושפחות מסטרא אחרא כדאי' בזוהר פ' תצא דף רע"ז · וז"ל דשכינתא דכתיב בה ומלכותו בכל משלה ואית לה כמה עבדים וכמה שפחות עבריות וכמה עבדים וכמה שפחות נכריות וכו' ולכן יאמר העבדים והשפחות הם הנכריות אין עומדים עליהם בשורה ואין אומרים עליהם תנחומי אבלים לפי כי כך הם נאבדים מן העולם וכדאיתא בזוהר פרשת תצא רע"ז ושם נאמר שמאל עבד הוא לקודשא ב"ה ונוקבא דיליה שפחה הוא למטרוניתא ובגין דעבדו גרמייהו אלוהות עתיד קודשא בריך הוא לאעברא גון מעלמא והיינו בתיקונים דעתיד קודשא בריך הוא לאעברא ליה ולשבעין ממנן דשבעין אומין ולכן אמר אין אומרים עליהם תנחומי אבלים אלא המקום ימלא חסרונך והענין לפי כי באותו הזמן נאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ובזמן הזה הלבנה פעמים מליאה פעמים חסירה כאשר השכינה מתחסרת מעבדים ושפחות אלו אז טוב לה כי הגיע מש"ה להתקיים והיה אור הלבנה כאור החמה ולכן אומרים לה המקום עליון ימלא חסרונך לפי כי בזמן החרבן נאמר אמלאה החרבה כמשחז"ל לא נתמלאת צור אלא מחרבנה של ירושלם והיא נשארה חריבה וחסירה ולעתיד חוזרת צור ונחרבת ומתרוקנת כמש"ה גם עליך תעבור כוס תשכרי ותתערי כתרגו' ותתרוקני כך אומרים כשם שאומרי' לאדם דקדושה על שורו וחמורו היינו שור מועד וחמור שנאמר בהם לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו: אבל שמאל כי יש בו תרתי לריעותא כי הוא רשע מת כמש"ה על פי שנים עדים יומת המת דא שמאל מת מעיקרו והוא כמו מנודה לשמים רחוק ה' מרשעים אין מברין אותו רק התמלית שלו ואין אומרים לו תנחומי אבלים על כל השבעים שרים וסטרא דיליה: מנודה שמת מנחמים אביליו סטרא דקדושה שגרם להם כמה רעות כנ"ל:

[א] **הנה** נתבאר כי האבל הוא אבל לב על עונותיו כי להיות שהיה אבל רשע נקרא מת כמו שאמרו חז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים ואין הענין להם בדרך השאלה אלא בהמת לפי כי הקדושה שבתוכו והנשמה הולכים להם ונשאר מת בהמת אמנם לפי כי דבר זה להם בא בכח ולא בפועל אמרו קרויים מתים ולא אמרו הם מתים ואמנם אין לך אדם מישראל שאין בו מצוה כך אחז"ל כפלח הרמון רקתך ריקנין שבך מלאי' מצות כרמון ולכן אמר אבל זה הרשע

שע"ח · דיני סעוד' הבראה לאיש ולאש' ובו יג סעיפים:

[א] אבל אסור לאכול משלו בסעודה ראשונה אבל בשנייה מותר אפילו ביום ראשון ומצוה על שכניו שיאבילוהו משלה' כדי שלא יאכל משלו ויכול אחר להאביל את · חבירו בימי אבלו והוא יהזור גם כן ויאבילנו בימי אבלו ובלבד שלא יתנו בתחלה:

[ב] אשה שאירעה אבל אין לאנשים להברותה אבל נשים מברים אותה ואשה נשואה שאירעה אבל אינה יכולה לאכול סעודה ראשונה משל בעלה וכן מי שיש לו סופר או שכיר אם אוכל בשברו ואירעו אבל לא יאכל סעודה ראשונה משל בעל הבית אבל מי שזן עני או יתום או לבנו ובתו בלא תנאי ואירעם אבל יכולים לאבול סעודה ראשונה משל בעל הבית:

אב

אסור לאכול משלו מאותם מצות שיש לו בעולם הזה בסעודה ראשונה ובכן יהיה מחלק אותם שהם רשע ורע לו לפי שהקב"ה עדין נרחם עליו אולי יעשה תשובה אבל בשניה דהיינו בגן עדן מותר והענין נלמד ממשחז"ל לא כל אדם זוכה לשתי שולחנות היינו מזונו' בעולם הזה וטובה וגם לשולחן שבגן עדן והטובה אשר יש לצדיקים וכן כמו בנדון דידן סעודה ראשונה היינו בעולם הזה מן ההצלחות הגופניות וסעודה שניה שלעתיד דאף על גב כי הרשיע ונקרא מת לא יתחסר מלהיות נמצא בו מצות ולכן זה יהיה רשע ורע לו לטוב לו לעתיד כי יאכל מן הסעוד' המזומנ' לצדיקים בגן עדן אפי' ביום ראשון וכבר נתבאר כי ענין האבילות שבעה ימי' הם דוגמא לחיי האדם שנאמר ימי שנותינו בהם שבעי' שנה ולכן אפי' עשה מצות ביום ראשון כי עדין אינו בר מצוה לפי שמספר שניו עשרה ולא הגיע לי"ג ויום אחד שלא תאמר הרי אין אדם זה חייב במצות ולכן נמצא שהוא אינו מצווה ועושה עם כל זה שנה שכרו אתו ואוכל שם סעוד' שניה זו כאמור ומצוה על שכיניו שיאכילוהו משלהם כדי שלא יאכל משלו דהיינו כי יהיו מתפללי' עליו ומזכות שלהם יהי' אוכל כאשר ישוב אל ה' וירחמהו ויכול אחר להאכיל את חבירו בימי אבלו על דרך האמור והוא יחזור גם כן ויאכילנו משלו בימי אבלו ובלבד שלא יתנו כן בתחלה נמצא שמחטיא אותו שהרי ברית כרותה לשפתים: [ב] אשה שאירעה אבל הנה נתבאר למעלה כי האדם שאין בו תורה ומצוה הוא מכונה אל האשה שאין בה לא תורה ולא מצוה וכן הוא אומר נשתה גבורתם היו לנשים ולכן אדם זה נמצא בו תרתי לריעותא דאשונה כי הוא מחוסר תורה ומצוה ועוד נמצא בה שאירעה אבל ממעשים הרעים אין לאנשים להדריכה על ידי תפלה כאמור דמאחר כי אין בו תורה מה מועיל בו התפלה אבל נשים כמוה בלתי תורה מברים אותה ממאכל התורה להועיל לו · אשה נשואה דהיינו כי האשה הוא האדם שאין בו תורה היתה כאלמנה והוא הנרלה אצלי בפסוק איכה ישבה בדד העיר רבתי עם והשיב תדע כי חלק האחד שאין בהם תורה נתחייבו לפי כי היתה כאשה אלמנה חשש כחו כנקבה ונאמר על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורתי וחלק השני שהיו רבתי בגוים רבתי בדעות שרתי במדינות היתה גם כד"א נהייתי ונחלתי בעבור שהיו עובדי עבודה זרה הוא למס הוא שמל כמו שאמרו חכמים זכרונו לברכה ולכן אשה נשואה מי שהורע כחו יהיה בויית אשה אמנם לא בעבור העדר התורה כי היתה

[ג] אם רצה האבל שלא לאכול ביום הראשון מותר לאכול משלו אפילו סעודה ראשונה: [ד] היו נוהגים להתענות ביום מיתת חחכמים: [ה] מי שנקבר בערב שבת סמוך לחשבה קוד' ב"ה יש מי שאומר שמברין אותו אז ולי נרא' דכיון שאינו חובה טוב שלא להברותו אז

היתה נשואה לתורה שאירעה אבל מן הטעם הנמצא בו אינה יכולה לאכול סעודה ראשונה שהוא בעולם הזה משל בעלה בזכות התורה וכן מי שיש לו סופר או שכיר אם אוכל בשכרו כי הנה סופר או שכיר היינו חלקי רוח או נשמה שקונה האדם על ידי מעשיו אם אוכל בשכרו על דרך מה ששנינו אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואירעו אבל מפני הטעון לא יאכל סעוד' ראשונה בעולם הזה משל בעל הבית דהיינו אוכל מפירותיהן אבל מי שזן עני או יתום הדוגמא לבחינת נפש דוגמא לעני ויתום היינו בחינת הרוח כדאיתא בתיקונים או לבנו ובתו הם בחינת נפש ורוח העיקריים בלא תנאי ואירעם אבל מפני הטעון כאמור יכולים לאכול סעודה ראשונה בעולם הזה משל בעל הבית אוכל מפירותיהן: [ג] אם רצה האבל הוא הרשע שלא לאכול ביום הראשון ושלא להיות נהנה בעולם הזה מאותם מצות הנמצאות עמו מותר לאכול משלו אחר כך אפילו סעודה ראשונה: [ד] היו נוהגי' להתענו' ביום מיתת החכמים שהדוגמא לזה היות האדם השלם מצטער כשהזולת חוטא מאחר כי כל ישראל הם ערבים זה לזה וחוטא אחד יאבד טובה הרבה: [ה] מי שנקבר בערב שבת סמוך לחשיכה הוא הדבר שנתבאר למעלה כי ערב שבת הוא דוגמא לעוה"ז כי כן אומרים לאדם הטוען שם ואומר הניחוני ואעשה תשובה אומרים לו העולם הזה דומה לשבת ועולם שאתה ממנו דומה לערב שבת מי שטרח בערב שבת אוכל בשבת ומי שלא טרח בערב שבת מה יאכל בשבת ולכן אומר מי שנקבר בערב שבת דהיינו במקום שהיה ראוי לו לתקן מעשיו ולטרוח למצוא מה לאכול שם בשבת נקבר על ידי שהרשיע ונעשה מת בחייו וזה היה לו סמוך לחשיכה כאשר העריב שמשו קודם הכנס השבת לעתיד יש מי שאומר שמברין אותו אז כאמור בדוגמא שלו דהיינו להתפלל עליו ולהטעימו מלחם התורה אולי יועיל לו ולי נראה דכיון שאינו חובה טוב שלא להברותו אז מפני כבוד השבת וכן נוהגין אמנם כפי הדוגמא שלו ע"ד שאמור ראוי להברות אותו כאמור:

וכאשר נחזור להבין דינים אלו לצד עילאה הכי קאמר אבל היינו הצדיק שנא' הצדיק אבד שאבד לכלתו ולכן הוא אבל לב אסור לאכול משלו בסעודה ראשונה בסוד הלחם אשר הוא אוכל כמו ש"ה אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי כדי שיבא לו מלמעלה מה לאכול לקיים מה ש"ה צדיק אוכל לשובע נפשו אבל בשניה מותר אפילו ביום ראשון שהוא דוגמא למדת החסד ראשון הוא מימי' עליונים שבעת ימי בראשית ומלוה על שכיניו המדו' הסמוכות לו שיאכילוהו משלהם הם שלוחי' המריקים מעליה' הזהב כדי שלא יאכל משלו כאמור ויכול לחד להאכיל את חבירו בימי אבלו הכלה הנקראת' חבר טוב שנא' והיא חברתך ואשת נעוריך והוא יחזור גם כן ויאכילנו בימי אבלו באשר הכלה בסוד המיעוט ויוצאה בגלות ובלבד שלא יעשו תנאי מתחלה לפי כי התכלית הוא כדי שיבא לאבל. זה אורות מלמעלה מחדש להתייחד עם כלתו כאמור: אשה כשרה שאירעה אבל מפני החרבן והגלות אין האנשים להברות אותה דמאחר שירדה בעומקות אין ראוי כי ילך נמי הצדיק אחריה כדי להברות אותה לפי כי אין נעשה ייחוד למטה אבל נשים מברין אותה הם המדו' שבעולם למטה נקר' נשים כדאיתא בזוהר פרשת שמות איש וביתו באו כל דמקבל מאחרא נקרא ביתא דיליה ולכן הללו לפי שנקראו' מעלמא דנוקבא לכן הוא אומר אבל נשים מברים אותה ואשה נשואה שהוא מתחברת עם בעלה הצדיק שאירעה אבל כאמור אינה יכולה לאכול סעודה ראשונה משל בעלה וסוד הענין כי שני מיני ייחודים הם לחתן וכלה אמנם האחד מהם נפסק בעבור החרבן והגלות והיינו מה שאמרו חכמים זכרונם לברכה ולא אבא בעיר וכי משום דבקרבך קדוש לא אבא בעיר אלא נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושל' של מעלה עד שיכנס ישראל בירושלם של מטה וסוד הענין בקיצור כי הנה למעלה נמי יש נמצא שני זווגים בין אבא ואימא ולהיות כי בזמן החרבן נפסק הזווג האחד של חתן וכלה לכן נשבע הקדוש ברוך הוא ביה חכמה שלא יכנס בירושלם של מעלה הוא אימא כדאיתא בתיקונים עד שיכנס ת"ת ישראל בירושלם של מטה היא הכלה ונתחסר נמי הייחוד העליון היותר חשוב היינו להוציא נשמו' חדשות כדאיתא בזוהר בהיכלות פקודי היכל חמישי וז"ל ומיומא דאתחרב בי מקדשא לא עאלו תמן נשמתין ולכן הוא אומר אשה נשואה זו הכלה הקדושה אינה יכול' לאכול סעודה ראשונה בסוד ייחוד זה עם בעלה החתן כאשר הגיע לה אבל מן הגלות והחרבן כאמור וכן מי שיש לו סופר שנאמר בו איה סופר את המגדלים או שכיר הוא מטטרו"ן כדאיתא בזוהר מטטרון איהו שכיר מהי עלמין לקבלא צלותא אם אוכל בשכרו כדאיתא שם ביומו תתן שכרו דא צלותא דשחרית ולא תבא עליו השמש דא צלותא דמנחה ואירעו אבל כאשר מזדווג עמו זקן וכסיל לא יאכל סעודה ראשונה התשובה בזמן כי הצדקת מתלבשת בתוכו כד"א כי רוח עברה בו דא רוח עילאה לא יאכל משל בעל הבית הוא הצדיק שהם מתחברים צדיק וצדק ונעשה הייחוד על ידו כדאיתא בזוהר גם בתיקונים מטטרו"ן על ידיה מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול אבל מי שזן עני היא הכלה הנקראת עניה או יתום בסוד הצדיק כי יוסף הוא יתום מאם או לבנו ולבתו שהם בסוד העולמו' בלא תנאי כי הוא נותן להם לרצונו כפי חפצו ואירעם אבל בדרך מקרה בלתי טהור יכולים לאכול סעודה ראשונה כאמור משל בעל הבית אם רצה האבל זה שלא לאכול ביום הראשון היינו

על

אז מפני כבוד השבת וכן נוהגין: [ו] אין מברין על הקטן אלא אם כן הוא בן שלשים יום שלמים או קים ליה ביה שכלו לו חדשיו: [ז] מרבצין ומכבדין בבית האבל ומדיחין קערות כוסות וצלוחיות וקיתונות ואין מביאים שם לא בשמים ולא מוגמר אבל מביאים אותם בבית שהמת שם ואין מברכין עליהם ואין אומרים שמועה ואגדה בבית האבל אלא יושבין ודוממים: [ח] כיון שנקבר המת מותר לאכול בשר ולשתות יין מעט בתוך הסעודה כדי לשרות אבילה שבמעיו

על ידי מדת החסד הוא ראשון מותר לאכול משלו מן האוכל שנאמר בו והיה האוכל לפקדון לארץ מותר אפילו סעודה ראשונה מאותו הייחוד שנפסק מאחר שאינו שלם כבראשונה: היו נוהגים להתענות ביום מיתת החכמים לפי כי כך אחז"ל מצינו שסילוקן של צדיקים יותר מחרבן בית המקדש שנאמר הנני יוסיף להפליא וגו' וכל כך למה ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר והענין בקיצור כי סילוקן של צדיקים שנאמר כי מפני הרעה נאסף הצדיק יותר רעה גדולה מחרבן בית המקדש שהוא בסוד הכלה דאלו בחרבן בית המקדש נאמר ותרד פלאי' כי הכלה ירדה ממדרגה שהיה לה עם הנקראת פלא והוא פליאה בסוד חכמה עילאה כדאי' בזוהר פ' לו דף ל"א וז"ל פלא דא חכמתא עילאה דהוא פליאה ואתכסייא מכולא כד"א כי יפלא ממך דבר והיינו אותו שבח הנמצא לכלה שנא' ה' בחכמה יסד ארץ בהבא ויסד ברתא ותרד פלאים פלאים ממדרגה זו והקללות מאה חסר שתים שנאמר והפלא ה' את מכותך דהיינו הפלאה לדעת אבל בהסתלק הצדיק שנאמר כי מפני הרעה נאסף הצדיק נאמר הפלא ופלא היינו כי מרגישים למעלה באותו שביל דקיק הנקרא פלא כאמור וגם בכתיב לא ידעו עיט שהוא פלא ואינו דומה למש"ה ותרד פלאים דאלו התם אמר כי המדה אחרונה ירדה ממדרגה עליונה הנקרא פלא בדרך כל המקומות הנקרא פלאים עד שירדה למטה אבל בזה נאמר הפלא ופלא כל כך למה ואבדה חכמת חכמיו הרי כי יתבטל הייחוד של חכמה ובינת נבוניו תסתתר ולכן קשה מאד דהיינו כי נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של מעלה כאמור עד שיכנס ישראל בירושלם של מטה ולכן טוב להתענות ביום מיתת החכמים ח"ו: מי שנקבר בערב שבת היינו יום השש׳ מדת הצדיק סמוך להשיבה ועדיין לא קדש היום יש מי שאומר שמברין אותו אז לקיים אכלו רעים ולי נראה וכו' הא ליתי כפי הסוד לפי שהוא מלוה והיינו נמי כבוד השבת כי כן מתקיים אכלהי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי היינו האבל אף על גב כי אסור בתשמיש זה היחוד אינו משלו כאמור וגומר אכלו רעים הם המלוים אותו וגו' וגם זה הוא בחי' ייחוד שנעשה באותה שעה כדלקמן:

[ו] **הגה** ענין הברא׳ של מת הדוגמא לה היינו מש"ה אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים ואחז"ל האכילהו לחם של תורה והענין כי שונא זה הוא כמשחז"ל כי תראה חמור שונאך במה הכתוב מדבר ברואה דבר ערוה בחבירו והוא יחידי אין יכול להעיד עליו כי הא דטובי' חטא וזיגוד מנגד מלוה לשנאתו שנאמר יראת ה' שנאת רע ולכן אמר אם רעב שונאך זה ועודינו לא ישוב ומשביעו רעב האכילהו מלחמה של תורה היינו עיקר הסברא בנדון זה ואם למא עדיין לדבר עבירה השקהו מים של תורה כמשחז"ל לפי כי גחלים של גיהנם אתה חותה על ראשו לפי כי הן תוחלתו כנזכר שהיה לו עדיין מאותו חלק שיש לו בגן עדן וה' ישלם לך ישלימנו לך ואם יש בך איזה עון הם גחלים מחלק גהינם אתה חותה אותם על ראשו ולכן יאמר נא אף על גב כי כן ענין הסברא' מן התורה את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון והאבל לב על מעשיו אסור לאכול משלו לפי כי איבד זכותו אמנם אין מברין על הקטן היינו משחז"ל קטן שלא כלו לו חדשיו מאחר כי יש אתו דבר ה' זו תורה אלא אם כן הוא בן ל' יום שלמים דהיינו כי נמצא בו עון אשר צריך להיות נידון שלשים יום בגיהנם בגוף ונפש כדאי' בזוהר פ' ויקהל או קים ליה ביה שכלו לו חדשיו דהיינו כנחז"ל אמרו משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חדש וזה כלו לו חדשיו אלו ולא ינקה בהם מרוב עונותיו: [ז] מרבילין ומכבדין בבית האבל והדוגמא יהיה ההפך מן האבל לב הוא התלל רשע לתת לו הנחה והשקט בעולם הזה כדי שירש גיהנם כמו שאמרו חז"ל למה רשעים דומים בעולם הזה לאילן שהוא כלו עומד במקום טומאה וקצת מענפיו נוטים למקום טהרה נקצצו ענפיו נמצא עומד כלו במקום טומאה כך הרשע נותנים לו שלום והשקט על מצות שעשה בעה"ז נמצא יורש גיהנם ולכן מכבידין ומרבילין לפני אבל זה הרשע כדי לאבדו מן העולם ומדיחין קערות כוסות וצלוחיות וקיתוניות והדוגמא לאברים שהם באותי ימצא שעשה מלוה באבר פרטי נותנים לו חלק מן הטובה מקביל לו להריח איזה טובה הנמצא בו ונהדיח עליו הרעה בגיהנם ולכן אין מביאין שם לא בשמים כנגד מעשה הטוב ולא מוגמר שהוא כנגד שם טוב אבל מביאים אותם בבית שהמת שם כדי להעביר רוח רע היינו ע"ד משחז"ל מה ענין כוטה אצל והכהן הגדול מאחיו אלו זכתה יצא ממנה כהן גדול וכאשר לא זכתה הרי לבתה בטנה ונפלה ירכה והיתה לאלה בקרב עמה כך מביאים בשמים אלו בבית של המת תלל רשע לומר אלו זכה היה לו מעשה טוב וריח לו כלבנון וכתר שם טוב שהולך מסוף העולם ועד סופו ועכשיו הבאים ריחו ותעל צחנתו: ולכן אין מברכים עליהם לפי כי אין הנאה מהם ולכן אין אגדה ושמועה בבית האבל חלל רשע אלא יושבים ודוממים: [ח] כיון שנקבר המת זה דהיינו כי נתקיים מש"ה לא תלין נבלתו כאשר נבלה עשה בישראל על העץ אלו ישראל שנא' כימי העץ ימי עמי וקיים בו קבור תקברנו כמו שחז"ל אם ראית תלמיד חכם שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה לפי כי ודאי עשה תשובה וכן שנינו לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם ועוד נאמר בזוהר פ' קרח כי אין מעשה וחשבון כי צריך האדם
כל

שבמעיו אבל לא לרוות: [ט] מקום שנהגו להברות בבשר ויין ומיני מטעמים עושים ומברין תחל' בבצים או בתבשיל של עדשים זכר לאבלות ואחר כך אוכלים כל צרכם: [י] אין לאכול עם האבל כל כך בני אדם שיתחלקו לשני מקומות: [יא] היכא שצריך למנות שבעה אחר הרגל וכן אם שמועה בשבת צריך להברותו הבראה ראשונה שבימי אבלות: [יב] אין מברין על שמועה רחוקה: [יג] פרים מנחם גדול דבהון ובשבה פרים באורחיה:

שע"ט׳ דין ברכת המזון בבית האבל ובו ה"ס:

[א] כשמברכין ברכת המזון בבית האבל אומר ברכה

כל נולד קודם שיבא לחשב מה שעשה ביום ויתודה עליהם דהיינו חשבונות של מלוה ואחר כך יפקיד רוחו ביד קונו נמצא מקיים כי קבור תקברנו ביום ההוא ונקה האיש מעון והיינו מ"ש כיון שנקבר המת אע"ג כי נעשה מת לפי מעשיו והוא חלל רשע כיון שנקבר מאחר שמקיים כי קבור תקברנו ביום ההוא מותר לאכול בשר כך אמרו חז"ל עם הארץ אסור לאכול בשר והטעם מאחר כי נמצא בו דבר טוב זה שהוא מאותם מאריסון דהוכבנא וקיים לקבור מעשיו הרעים מותר לאכול בשר ולשתות יין בגשמי וגם מן הרוחני של תורה שנאמר לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי דאלו בתחלה נאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חוקי והאבל זה אסור בדברי תורה ועתה מותר בכס מעט לא כביר לשרות אבילה שבמעיו שהיה חוטא בה למלאת רסן בטנו כי זה הוא תחילת קלקולו של אדם שנאמר ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים ולכן שותים מעט יין מן ההגדה בתוך הסעודה כדי לשרות אבילה שבמעיו כאמור אבל לא לרוות: [ט] מקום שנהגו להברות לאבל לב הרשע בבשר ויין שהדוגמא ללימוד התורה כנ"ל ומיני מטעמים טובים כי זה יהיה הדוגמא לקיים אם רעב שונאך האכילהו לחם של תורה וכו' כנ"ל ומברים תחלה בבצים להעיר לב הרשע שנעשה גבילה מוזרת על ידי העבירות שעשה או בעדשים כי תבשיל זה זכר לאבילות כי על ידי כך יצא עשו מן הכלל כפר בעיקר ואמר למה זה לי בכורה ומתו שנאמר זה אלי למה לי ואחר כך אוכלים כל צרכם מאחר שעשה רמז לדברים אין לאכול עם האבל זה חלל רשע כל כך בני אדם להודיע רשעו ולהכרו' לו על דרך הנ"ל אם רעב שונאך האכילהו לחם כל כך בני אדם עד שיתחלקו לשני מקומו' כי הנה חז"ל אמרו כל אדם יש לו שני חלקים חלק בגיהנם וחלק בגן עדן זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן נתחייב נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם ולכן אין להברות בני אדם כל כך עם האבל עד שיצטרכו להתחלק בשני מקומו' כי יהיה מוכן מזה על אותם השני מקומות הנזכר שיובן שאומרים להאבל זה התבונן כי כבר נתקיים מאמז"ל כי הרשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם שנאמר ומשנה שברון שברם ולא נכון לעשות כן לפי כי לעולם יש תקוה והקב"ה ימינו פשוטה לקבל שבים הוא הנראה אצלי. כמש"ה במות אדם רשע תאבד תקוה כל זמן שהוא על פני האדמה יש תקוה אולי יעשה תשובה אמנם במות אדם רשע תאבד תקוה שיעשה תשובה וכן תוחלת אונים אבדה אותו תוחלת ממושכה שהיה לו ליירש פי שניים כמו הבכור שנאמר בו כחי וראשית אוני

תוחלת אונים שנא' לכן בארצם משנה יירשו שנוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן אבדה אמנם עתה צדיק מצרה נחלץ מאותו חלק שהיה לו בגיהנם שהוא צרה כד"א ואף הסיתך מפי צר נחלץ ונמלט ממנו ויבא רשע תחתיו זה הרשע נטל חלקו וחלק הצדיק בגיהנם ולכן אין לאכול עם הרבה בני אדם שיתחלקו לשני מקומות לפי כי כי עדיין יש לו תקוה: [יא] היכא שצריך למנות שבעה אחר הרגל לא נעלם מעין כל קורא היות שלימו' איש הישראלי אחר המיתה לפי כי אז נתפשט מן הגוף הגשמי ומתלבש בגוף רוחני כדאי' בזוהר פ' תרומה דף ק"ן וז"ל גן עדן איהו בארעא נטיע באינון נטיע דנטע קב"ה דכתיב ויטע ה' גן בעדן מקדם וכו' ואתר דא איהו מדורא לרוחין קדישין וכו' ואינון דזמינין למייתי להאי עלמא וכלהו רוחין ומתלבשן בלבושין דגופין ופרצופין כגונא דהאי עלמא ומסתכלן תמן בזיו יקרא דמאריהון עד דאתיין להאי עלמא בשעתא דנפקי מתמן למיתי להאי עלמא מתפשטן אינון רוחין מההוא גופא ולבושא דתמן ומתלבשין בגופא ובלבושא דהאי עלמא וכו' וכד מטא זמנא לנפקי מהאי עלמא וכו' וכד אתפשט מהאי לבושא מתלבשא בההוא גופא אחרא דבגנתא דעדן ולית חידו לרוחא בר בההוא גופא דתמן וכו'. הנה מבואר מדברי המאמר כמה שמחה יתירה נמצא לאדם כאשר הולך לגן עדן ונפטר מן העולם הזה ולכן נקרא יום שמחת הצדיק כדאיתא בזוהר יומא דהילולא דר"ש וכיוצא ולכן הוא אומר היכא שצריך למנות שבעה אחר הרגל דהיינו כי הרגל לגבי דידיה הוא יום המיתה ושמחת בחגיך וצריך למנות שבעה הם שבעת ימי השמחה והפסוק הוא עתה כי צריך למנות שבעה לעונש שהוא נידון בגוף ונפש כנ"ל. ולכן נמי אם שמע שמועה בשבת היינו מה שמשיבין לחוטא מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת וזה שמע שמועה זו בשבת הטענה שאומרים לו צריך להברותו הבראה ראשונה שבימי אבלות כמש"ה אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו' כנ"ל: [יב] אין מברין על שמועה רחוקה שהדוגמא לעון הקודם זמן רב אין עושים לו תקנה זו שהרי נשרש בחטא: [יג] פרים מנחם גדול די בהון כי עליו מוטל להוכיח ובשבת פרים באורחיה כי אין להעיר ענין תשובה בשבת כנ"ל לפי כי כל הדברים יגעים הנעשים בסוד התשובה הרעה וידוי דמניה נאסרו בשבת לפי הם מנגדים לשבת ומה גם כי ימנע מלקיים עונג שבת:

[א] **אשר** חז"ל הגידו כ"ו דורות זן הקב"ה עולמו במדת החסד לפי כי לא היה בהם תורה ולכן

ברכה רביעית בנוסח זו ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל אבינו מלכנו בוראנו גואלנו קדושנו קדוש יעקב המלך החי הטוב והמטיב אל אמת דיין אמת שופט בצדק וכו' : [ב] יש מוסיפים בברכה שלישית נחם ה' אלהינו את אבלי ירושלם ואת האבלים המתאבלים באבל הזה נחמם מאבלם ושמחם מיגונם כאמו' כאיש אשר אמו תנחמנו וגו' ברוך אתה ה' מנחם ציון בבנין ירושלם : [ג] יש אומרים בברכת זימון נברך מנחם אבלים שאכלנו משלו : [ד] בשבת אם ברך ביחיד או בשלש אבלים מברך כדרך שמברך בחול דצינע' הוא ואם אבלו אחרים עמו וברכו אין מזכירין מעין המאורע דכיון דאיכא אחרים לאו צינעא הוא : [ה] אבל מצטרף לתפלה ולזימון בין לשלשה בין לעשרה :

ש"פ׳ דברים שהאבל אסור בהם ובו כ"ח סעיפים:

[א] אלו דברים שהאבל אסור בהם במלאכה ברחיצה וסיכה

ולכן נאמר בהלל הגדול כ"ו פעמים כי לעולם חסדו ולכן מכלל זה יהיה נמי אבל מת בפועל מאחר דקים לן כי אין מיתה בלא חטא אם כן צריך לתת שבח להקב"ה אשר זן ומפרנס אותו ולא מנע ממנו הפרנסה בעבור חטאו וביותר טוב להודות לה' על אדם זה כאשר מת בכה בלבד לפי שחטא והקדוש ברוך הוא היה מפרנס אותו ולא נמנע ממנו מכל המצטרך לאדם ולכן בין כך וכך צריך לברך להקדוש ברוך הוא על הרעה לפי כי לא רעה זו היא אלא טובה שמתכפרים עונותיו · ואמנם חכמים זכרונם לברכה התקינו שמזכירים בברכו' באחת ענין צידוק הדין והענין כי הנה נתבאר בזוהר פרשת תרומה דף ק"ס · וזה לשונו כד בריך בר נש בכוס של ברכה אצטריך למחדי ולאחזאה חדוה ולא עציבו כלל וכו' שמאל לאו איהו בברכת מזונא ובגין כך שמאלא לא תסייע לימינא וכו' · הנה מבואר כי בברכת המזון לא נזכר בחינת שמאל כלל אלא הכל הוא בחי' החסד והעיקר כדי שלא לתת מקום לספר' אחר' להתעורר ולהתאחז וליקח משם מזון ולכן עתה בבית האבל צריך לתת להם מקום כדי שלא יקטרגו לפי שכבר נתגבר סטרא אחרא ושלט המיתה שם ולכן כשמברכין ברכת המזון בבית האבל אומר ברכה זו בנוסח הכתוב ומצדיק עליו את הדין דיין אמת שופט בצדק שליט בעולמו לעשות בו כרצונו וכו' ואין הענין כפי המובן כי לפי הנראה לעיני כל בשר משמע שהוא הפך מן הקודם שאומר דיין אמת שופט בצדק ואיך נחזור ונאמר שליט בעולמו לעשות בו כרצונו דמשמע בהיפך וכן הרגישו חכמים זכרונם לברכה בפ' וכמצביה עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא ולא איתי די ימחא בידיה וגו' א"ל רשע בייש אני מעביר על מדותי חזר ואמר כל מעבדוי קשוט ואורחתי' דין וגו' · אמנם הענין הוא כך אמרו חכמינו זכרונם לברכה אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה אלא בתחלה בממונו אחר כך בגופו והנה לפעמים פוגע בנפשות תחלה כנרא' למראית העין כי הקדוש ברוך הוא עשה דין אמת שופט בצדק וכך עשה מן הדין אף על גב כי שליט הוא בעולמו לעשות בו כרצונו · אמנם לא יעשה ה' דבר אלא מן הדין כמו שאמר רבי יוחנן אין הקדוש ברוך הוא עושה דבר עד שנמלך בפמלייא של מעלה שנאמר בגזרת עירין פתגמא ולכן מש"ה וכמצביה עבד בחיל שמיא אין הרצון לומר שהוא משנה אותם וממשלתם אלא הכי קאמר וכמצביה עבד בהצטרף בחיל

שמיא ועל פי בית דין יעשה והיינו שליט בעולמו לעשו' בו כרצונו וכו' · עוד יהיה עם מה שביארתי בפסוק צדיק ה' בכל דרכיו וגו' כי פסוק זה כפל ענין במלות שונות אמנם הכי קאמר צדיק ה' בכל דרכיו לפי כי לא יעשה דבר עד שנמלך בפמליא של מעלה אמנם וחסיד בכל מעשיו כי המעשה שהיא הפירעון הוא העושה ולכן עושה לפנים משורת הדין והוא הנרצה לי בפסוק פלס ומאזני משפט לה' לפי שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם חסידיו ולכן יש לו שני מיני משקלות פלס ומאזני משפט לה' וכל זה יהיה באמצעות בית דין גוזרים הדין שנאמר בגזרת עירין פתגמא אמנם מעשיהו כל אבני כיס כשבא לעשות מעשה על גזר דין אז כל אבני כיס שאמרה התורה לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה אבני כיס אלו בהם שוקל הקדוש ברוך הוא הפירעון כי לרשע נותן לו באבן קטנה לרחם עליו לפנים משורת הדין ולצדיק נמי נותן באבן גדולה לפנים משורת הדין והיינו שליט בעולמו לעשות בו כרצונו : יש מוסיפין בברכה שלישית נחם ה' אלהינו את אבילי ציון והענין להודיע כי זה קשה עלינו יותר כמו שאמר רחם על ציון כי היא בית חיינו ואנו מאמינים כי בביאת הגואל יבא תחיית המתים כי כן ג' דברים באים כאחד שנאמר בונה ירושלם ה' ואחר כך נדחי ישראל יכנס ואחר כך הרופא לשבורי לב היינו תחיית המתים : יש אומר בברכת זימון נברך מנחם אבלים על דרך מה שנתבאר למעלה כי נרמז ענין המת לרשע שהוא מת כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה רשעים בחייהם קרויים מתים והנה אמר הקדוש ברוך הוא ברחמיו על הרשע דרכיו ראיתי דאזלין בתשובה וארפאהו מכניס בלבו הרהורי תשובה ואשלם ניחומים לו ולאבליו המלאכים הפורשים ממנו ולכן אנחנו משבחים להקב"ה בסגנון זה מנחם אבלים דהיינו לרשע כמש"ה ואשלם נחומים לו ולאבליו : בשבת אם ברך ביחיד או בשלשה אבלים מברך כדרך שמברך בחול דצינעא הוא ואין פחד מן החיצונים : אבל מצטרף לתפלה ולזימון בין לשלשה בין לעשרה וכן בענין החוצה שהוא הדוגמא לזה :

[א] אין דבר נעלם מעין הקורא כי אדם הראשון הוא שהביא המיתה בעולם ולכן נתקלל עשר קללות ולכן ימצא באבל דהיינו הכולל מיתה טבעית ומת בכה כדרך שהיה לו לאדם הראשון כמש"ה כי ביום אכלך ממנו מות

וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ואסור לקרות בתורה ואסור בשאלת שלום ובכביסה וחייב בעטיפ' הראש ובכפיית המטה כל שבעה ואסור להניח תפילין ביום הראשון ואסור בגיהוץ ובתספורת ושמחה ואיחוי קרע בכל שלשים יום : [ב] מלאכה כיצד כל ג' ימים הראשונים אסור במלאכה אפילו עני המתפרנס מן הצדקה מכאן ואילך אם הוא עני ואין לו מה יאכל עושה בצינעה בתוך ביתו ואשה טווה בפלך בתוך ביתה אבל אמרו חכמים תבא מארה לשכניו שהצריכוהו לכך : [ג] כשם שהוא אסור בעשיית מלאכה כך הוא אסור לישא וליתן בסחורה

מות המות נתקיים באותה שעה שמיתה ככה הוא משחז"ל אדם הראשון נברא מסוף העולם ועד סופו וכאשר חטא נגרעה קומתו ונעשה מאה אמה והנה חז"ל אמרו איפה היית ביסדי ארץ איפה שלך היכן היתה באדם הראשון לפי כי כל הנשמו' בעולם היו כלולים בו נוסס בראשו בעיניו באזניו כו' וכאשר נתמעטה קומתו למאה אמה כל אותם הנשמות שהיו נכללי' במדה הראשונ' נפלו ומתו הנה שמת בו ביום ככה ולעת בא דברו מת מיתה בפועל וכן נמי ימצא בביאור דינים אלו שנתבאר המיתה טיבעית ומה גם המיתה שהיא נמצאת ככה לעובר על מצות ל"ת כאמור וכמו שנתקלל האדם עשר קללות והמה בכתובי' כך באו אלה הדברים שנאסרו על האבל במספר במשקל הכל דומה בדומה ולכן הוא אומר אלו דברים שהאבל אסור בהם והיינו האבל הטיבעי מכל שכן כחוטא דאיהו אפסיד אנפשיה ונקרא מת בחייו כי מן הראוי אליו כל ימי היותו במכשול עונו כך יאסור על עצמו והם מלאכה לפי כי אדם הראשון הכניסו הקב"ה לגן עדן לעבדה ולשמרה וכן ישראל נצטוו וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל והמה כאדם עברו ברית לכן האבל נאסר במלאכה וגם ברחיצה דוגמא לאדם כדאיתא פר"א שנכנס בפי גיחון עד צוארו ק"ל שנה ובישראל נאמר רחצו הזכו וגו' וביותר יצדק החיוב על איש הישראלי בכל אלו הדברים לפי כי הקב"ה ברחמיו גמלנו מאז טובות בכל הדברים אלו כמש"ה ותשלכי על פני השדה בגועל נפשך כי היו הנשים כשרות מתעברות ויוצאות השדה ויולדות שנאמר תחת התפוח עוררתיך וגו' ואז הקב"ה שולח משמי מרום ועשה לה את כל התורה כזאת וכמו שביארתי בחלק ראשון טור אודם כי כל הברכות של שחרית הם הודא' על כל מה שעשה הקב"ה לישראל ומה גם בהווה לפרטים וביותר יהיה לעתיד וכן נמי אלה הדברים נעשו לאדם הראשון וגם לישראל וחטאו בהם ולעתיד ישוב הקב"ה לשוש עלינו לטוב כמש"ה כי ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך ויחזור הכל לאיתנו · אמנם עתה לתקן העון הכללי גם הפרטי נאסרו כל אלו הדברים לאבל החוטא דאיהו אפסיד אנפשיה מלאכה רחיצה סיכה כאמור וגם תשמיש כי כן אדם הראשון פירש מן האשה ק"ל שנה ואסור לקרא בתורה וכן אמרו חז"ל זה ספר תולדות אדם ראוי היה אדם הראשון שתנתן תורה על ידו מה טעם זה ספר תולדות אדם אלא אמר הקב"ה מצוה אחת צויתיו ועבר עליה ואיך אני נותן לו רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעש' ויאמר לאדם לא לאדם אני נותנה · ולכן אבל זה אסור לקרות בתורה ואסור בשאלת שלום כי כן בחטא אדם הראשון נסתלקה שכינה לרקיע אחד כמשחז"ל שנאמר מתהלך בגן נוקפן ועולה ובכביסה כי כן השחית כתנות אור שנתן לו הקב"ה ונעשו כתנות עור בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב כתנות אור ובישראל נמי כה' בהם ויתנצלו בני ישראל את עדים וחייב בעטיפת הראש כדרך שנתקללה חוה כמשחז"ל עטיפת ראש כאבל ובכפיית המטה כל שבעה ואסור להניח תפילין יום ראשון ואסור בגיהוץ ובתספורת ובשמחה ואיחוי קרע כל שלשים יום: [ב] מלאכה כיצד כל שלשה ימים הראשוני' אסור במלאכה והענין כי הנה נתבאר מן הזוהר פ' ויקהל כי המת שבעה עידנין יחלפון עלוהי מן הדין לא ראי זה כראי זה וכך אמרו חז"ל המות קשה משלפניה וקלה משלאחריה. והנה אמרו חז"ל לסוף שלשה ימים כרסו מתבקעת ונהפכת על פניו ואומרת טול לך מה שנתת עשית כל ימיך כחגים ולא נתת לעניים שנאמר וזרתי פרש על פניכם פרש חגכם ולכן האבל אסור במלאכה כך אמרו חז"ל לא נתבטל הקב"ה מלעשות מלאכת הצדיקים ומלאכת הרשעים שנאמר פתח ה' את אוצרו ויוצא את כלי זעמו כי מלאכה היא אפילו עני המתפרנס מן הצדק' אסור מכאן ואילך אם הוא עני ואין לו מה יאכל עושה בצינעא בתוך ביתו לפי כי עבר הדין של המת של שלשה ימי' שדנים אותו בגוף ונפש כמשחז"ל משל לחיגר והסומא כך הקב"ה יקרא אל השמים מעל לנשמה ואל הארץ לחלק הגוף ומחבר אותם פעם אחרת לדין עמו ולכן סמך הכתוב אספו לי חסידי כי אין להם דין זה אלו הם כורתי בריתי עלי זבח כדאיתא בתיקונים כי ענין המילה אותו הדם מציל האדם מדין חיבוט הקבר אם לא טמא אות הברית ולכן העני עושה מלאכה בצנעא בתוך ביתו ואשה טווה בפלך ביתה כי ידענו כי הרשע בר דין זה של מת אבל אמרו חכמים תבא מארה לשכיניו שהצריכוהו לכך והוא ענין הודעה לפי כי כך אמרו חז"ל אוי לרשע ואוי לשכנו והרשע הנקבר כל שכניו המתי' מתרגשים לפי שמתחדש דין נוסף עליהם בעבורו כמשחז"ל ולכן פשוט הוא כי תבא מארה לשכניו שהצריכוהו לכך לפי כי על ידי גמילות חסדים ניצולים וכאשר לא כן עשו ודאי תבא להם מארה : [ג] כשם שהוא אסור בעשיית מלאכה מטעם הנזכר לפי כי אז המת נידון כי מלאכה הוא ולתיקון הקודם והפרט נאסרה המלאכה כך הוא אסור לישא וליתן בסחורה ולילך ממדינה למדינה אחרת כי כן נמי המת הרשע אשר בחיים עדינה הוא אסור ביד היצר לא יוכל לצאת כמ"ש בזוהר פ' פנחס דף רמ"ז · וז"ל ואוף הכי כד יצר הטוב איהו תפוס ברשו דיצה"ר הכי איכון תפיסין חיילין דיליה ברשו דחיילין דיצה"ר ובזמנא דיתבר בר נש רוחיה בכל אברים דיליה קדם ה' מה כתיב לאמר לאסורי' צאו ולאשר בחשך הגלו וגו' · הנה מבואר מדברי המאמר

כי

בסחורה ולילך ממדינה למדינה בסחורה: [ד] אפי' דבר האבד אסור האבל לעשו' בין הוא בין עבדיו ושפחותיו ובניו ובנותיו שמעש' ידיהם שלו: [ה] אסור לעשות מלאכתו על ידי אחרים אלא אם כן הוא דבר האבד שדבר האבד מותר לאבל לעשות ע"י אחרים אפי' דבר האסור במועד משום טירחא מותר ואפי' היא מעשה

כי החוטא ילך ברשות יצר הרע כל ימי היותו חוטא לא יוכל לצאת אנה ואנה ולכן נאסר נמי האבל הגשמי לילך ממקום למקום : ובאשר נתעורר בדינים אלו לגד עילאה כאשר נשבר למעלה ירצה משחז"ל ביום החרבן קורא הקב"ה למלאכי השרת אמר להם מלך בשר ודם שמת לו מת מה דרכו לעשות וכו' ולכן כל הדברי' אלו כך נעשה למעלה כדומה להם וזה יצא ראשונה אסור בעשיית מלאכה היינו מ"ש המלאכים יושב ודומם א"ל כך אני עושה שנאמר ישב בדד ודומם כי נטל עליו ברחילה היינו מאותם י"ג נהרי אפרסמונא דכיא כדלקמן והיכה מאותו שמן עליון שנא' כשמן הטוב על הראש רישא דאדם קדמאה כדאיתא בזוהר פרשת אמור גם זה נאסר ונעילת הסנדל כמו שאמרו המלאכים וכן אמר הקב"ה כך אני עושה שנאמר ה' בסופה ובשערה דרכו וענן אבק רגליו ואשמים המטה ואסור לקרות בתורה כי הנה שכינה הלכה בגלות תורה שבעל פה ואסור בשאלת שלום איתא בזוהר פרשת אחרי מות כד אתחרב בית מקדשא כדין קב"ה סליק לעילא ואנגיד לרישא דיסוד עמיה ולכן אין מדת השלום במקומו ואיך ישאל לו בשלום ובכביסה שהרי נאמר בלע אמרתו בזע פורפירא דיליה וחייב בעטיפת הראש ובכפיית המטה כל שבעה כדלקמן : מלאכה כיצד כל שלש' ימים הראשונים אסור במלאכה היינו משחז"ל נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה וכו' וכבר נתבאר כי הענין הוא שנתבטל הייחוד עליון של אבא והיינו שלשה ימים הראשונים לפי כי כל הימים של האצילות הם עשרה וסוד השלשה ימים ראשונים הם כתר חכמה ובינה ולכן המלאכ' של הקדושה של אבא ואימא הנעשית על ידי הכתר כדאי' באדרא רבה אבא ואמא זווגא דילהון תליא במזלא והיינו בסוד הכתר וזה נתבטל ולעומת זה נמי כך נתבטל בת"ת ישראל הכולל עשרה ימים לפי כי אין קדושה פחותה מעשרה והייחוד הנעשה בשלש ראשונות שלו נתבטל דהיינו כי נתקיים אותו הנדר ולא אבא בעיר לא נכנס הקב"ה אבא עילאה בירושלים של מעלה היא אימא עד שיכנס ישראל ז"א בירושלים של מטה היא בינה שלו ולכן מי האיש הירא ה' ורך הלבב ירצה עד היכן הגיע העון שלנו אוי לנו מיום הדין ולכן אמר אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ר"ל כי לא מבעיא עשיר שהוא בסוד העליונות כי משם הוא העושר דירית אחסנתא דאבוי ואימיה כי זה נאסר ביום החרבן אלא אפילו עני זה הוא הצדיק שנא' בו עני ורוכב על חמור המתפרנס מן הצדקה כי כן שנינו מי שיש לו ר' זוז חסר אחד אפי' אלף נותנים לו כאחד הרי זה יטול שהרי נאמר האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו כאשר הוא אבל לב אסור במלאכה עם הכלה בסוד שלשה ימים ראשונים כאמור מכאן ואילך אם הוא עני ואין לו מה יאכל עושה בצנעה בתוך ביתו שנא' והצנע לכת עם אלהיך זה הוצאת

ו

המת והכנסת כלה ואשה טווה בפלך בתוך ביתה שנאמר ידיה שולחה בכישור וכפיה תמכו פלך אבל אמרו חכמים עליונים תבא מארה לשכניו של הצדיק והצדקת שהצריכוהו לכך לעשות מלאכה והם הגלחים שמתדבק בהם סטרא אחרא מזמן שנאמר ויגע בכף ירכו : כשם שהוא אסור בעשיית מלאכה כך הוא אסור לישא וליתן בסחורה היא הכלה טעמה כי טוב סחרה מסחר כסף אסור לקחת ממנה סוד אור חוזר ולא לתת לה אור ישר שהם מיין נוקבין ומיין דכורין ואסור לילך ממדינה למדינה בסחורה והענין מ"ש בתיקונים מטטרו"ן על ידו מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול ולכן אמר כי הצדיק שהוא אבל מפני החרבן והגלות אסור לילך ממדינה למדינה דהיינו שיוצא מעולם האצילות והולך לעולם היצירה בסחורה היא הכלה כדי להתייחד עמה בזמן האבל שלהם :

[ד] **כאשר** נתבונן בדבר האבד זה ירמוז בתחלה מה שחז"ל אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה אלא בתחלה בא על הבהמה ואחר כך על בניו ובני ביתו ואחר כך בא על גופו ולכן באה הדוגמא בזה לשלש בחינות שבאדם והם נפש רוח ונשמה כי הנה באלו הבחינות שייך לומר שהם דבר האבד בין בהיות האדם חוטא בחיים עדיי' כי לפי החטא אשר יעשה לאשמה בה מסתלק ממנו חלק אחד כאשר נתבאר כמשחז"ל אין אדם חוטא שהרצון להודיע דבר חדש כי לעולם חלק הנשמה הנקרא אדם אינו חוטא במעשה לפי כי משעה אשר יחשוב לחטא מסתלק ולכן חז"ל אמרו הרהורי עבירה קשים מעבירה נמצא כי אין פתגם הרעה של העון נעשה אלא בבחינת הנפש שנאמר נפש כי תחטא ואמנם זה יהיה לענין הבחינות הקבועות באדם נפש רוח ונשמה אמנם האדם על ידי מעשיו קונה נפש רוח ונשמה מחדש כאשר ביארתי בטור אודם כי על ידי שלובש ציצית קונה רוח ועל ידי הנחת תפילין קונה נשמה ומזה ילמד האדם כי בכל מצות אשר יעשה קונה מחדש נפש או רוח או נשמה ועל ידי העון מסתלקי' ממנו וכל חלקים אלו הם נקראים דבר האבד ולכן שייך דין דבר האבד בכל דבר על האדם ועל הבהמה ועל הכלים כנגד נפש רוח ונשמה דשייך בהם ענין אבידה והיינו באדם היושב על האדמה כענין שהוא מרוית ע"י מעשיו אמנם יש דבר האבד בסוד הגלגול שנא' הן כל אלה יפעל אל פעמי' שלש עם גבר ואיתא בזוהר פרשת פנחס דף י"ג וז"ל או מצא אבידה האי בר נש דנטיל גלגולא דנשמתא ולא אתתקן בה קרינן עליה או מצא אבידה וכחש בה ווי ליה עד ליה דלא אברי ונשבע על שקר וכו' ולכן בא דין זה : [ה] אסור לעשות מלאכתו על ידי אחרים בכל ענין של תיקון דשייך בהם ענין מלאכה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה פורענותן של רשעים נקרא מלאכה שנאמר פתח ה' את אוצרו

אוצרו

אוצרו ויוצא את כלי זעמו כי מלאכה היא ומתן שכרן של צדיקים נקרא מלאכה שנא' מה רב טובך וגו' פעלת לחוסי' בך אלא אם כן הוא דבר האבד שהוא משלו לפי שדבר האבד מותר לאבל לב החוטא לעשות על ידי אחרים כי אותם החלקים שנאבדו ממנו בני אדם העושים מצות הם מרויחים אותם וימצא שהאדם נתקן קצת בזה אפילו דבר האסור במועד משום טרחא בסוד הגלגול כנזכר שם מותר בזה כי כל עיקר דבר האבד הוא בסוד הגלגול כאמור ואפילו הוא מעשה אומן כי כן הגלגול אינו נעשה אלא על ידי אומן הוא הקב"ה כמש"ה חמוקי ירכיך כמו חלאים משבח לישראל בזה כי הקדוש ברוך הוא חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח וזה נמצא ע"י חמוקי ירכיך שבאים לעולם כפעם בפעם נתקנים וזה הוא מעשה ידי אומן הקדוש ברוך אשר יצר האדם בצלמו ואיזה יוצר ירצה שישתברו קנקניו אף על פי כי יהיו רעים ונשברים ימצא להם תקנה כאמור:

מעשה אומן: [ו] פרקמטיא שלו בדבר האבד שאם לא ימכור יפסיד מהקרן נמכרת על ידי אחרים אבל אם לא יפסיד מהקרן אלא שאם ימכרנה עתה ירויח בה יותר משאם ימכרנה אחר כך אסור ומכל מקום אם שיירות או ספינות באו או שהם מתקשים לצאת ומוכרים בזול או לוקחים ביוקר מותר למכור ולקנות ע"י אחרים אפילו שלא לצורך תשמישו אלא לעשות סחורה להשתכר: [ז] להלוות לכותי ברבית מותר להלוות להם ע"י אחרים משום דהוי דבר האבד: [ח] אי מסיק זוזי באינשי והאידנא משכח להו ובתר הכי לא משכח להו שרי לשדורי עלייהו: [ט] אם יש לו דין על אדם אינו תובע כל שבע' ואם הוא דבר האבד כגון שביקש לילך למדינת הים או שעידיו חולים

[ו] פרקמטיא שלו בדבר האבד הדוגמא של פרקמטייא זו היינו מעשה המצות כך אמרו חז"ל משל למלך שאמר לבנו צא לפרקמטיא והם ביארתי פרשת קדושי' שהם המצות שהם פרקמטיא של איש הישראלי הנקנה בכסף הוא מה שנתבאר בפסוק כי טוב סחרה של תורה מסחר כסף היינו מה שאמרו חז"ל תלמוד גדול שמביא לידי מעשה ולכן פרקמטיא של האבל זה הרשע בדבר האבד דקים לן עבירה מכבה מצוה שאם לא ימכור מצות אלו על ידי מצות שיעשה לעומתם יפסיד מהקרן וכן נמכרת על ידי אחרים כמו שאמרו חז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך הרי פרקמטיא זו נמכרת על ידי מצות אחרים אבל אם לא יפסיד מהקרן לפי כי לא נמצא בידו עבירות אלא שאם ימכרנה עתה ירויח שהרי בעבור כן נמצא עושה מצות ביותר משאם ימכרנו אחר כך שיעבור האבל אסור לפי כי אז אותם המצות שיעשה הם רצויים יותר לפי כי לא השיגו אותם עון אשמה ולכן עתה אסור לו לעשות כך בימי אבלותו: וכאשר נאמר כי פרקמטיא זו הוא התורה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה כי לקח טוב נתתי לכם יש לך מקח שבו מעקשין ואין בו וכו' יש בו כסף ואין בו זהב וכו' ולכן יאמר פרקמטיא שלו של אבל לב זה הוא התורה בדבר האבוד שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חוקי שאם לא ימכור העונות שבידו יפסיד מהקרן של תורה שהיה לו מתחלה ולכן נמכרת על ידי אחרים מהם לומדים אותה ממנו ולא יפסיד אבל אם אינו מפסיד מהקרן שאינו מכלל ולרשע אמר ה' ואין תורתו נמאסת אלא שאם ימכרנה עתה וילמד אותה ירויח בה יותר משאם ימכרנה אחר כך אסור ומכל מקום אם שיירות או ספינות באו דהיינו בני אדם או שהם מבקשים לצאת מן העולם ומוכרים בזול תורה או מצוה או לוקחים ביוקר מותר למכור ולקנות ע"י אחרים כאמור אפי' שלא לצורך תשמישו בסוד נפש רוח ונשמה שבאים מחדש כי אלו הם שלא לצורך תשמישו אבל נפש רוח ונשמה הקבועי' בו הם לצורך תשמישו אפילו הכי שאינם אלא לעשו' סחור' להשתכר מותר: [ז] להלוות לעכו"ם בריבית הנה העכו"ם הוא יצר הרע וכמו שאמרו חז"ל גוים יוכיחו שמשפילים לישראל מן התורה להלוות לו בריבית היינו בענין מעשה כמשחז"ל גדולה עבירה לשמה לאותם שרגילים ללוות ממנו בסגנון זה מותר להלוות להם על ידי אחרים משום דהוי דבר האבד או יהיה בסגנון מה שחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות הרי כי מלוה האדם המצוה ליצר ברבית לפי שלוקח העבירה ומתקן אותה כי מצוה מכבה עבירה ולכן מותר להלוות להם על ידי אחרים משום דהוי דבר האבד כאמור: [ח] אי מסיק זוזי באינשי והאידנא משכח להו הנה האדם זה אשר לא טוב עשה בקרב עמיו ועדין יש לו מצות שעשה כמו שאמרו חז"ל ריקנים שבישראל מלאים מצות כרמון והאדם זה יש לו זוזים ממעשה המצות בחברת אנשים לקיים מש"ה וחסרון לא יוכל להמנות מי שנמנו חביריו לדבר מצוה אמנם זה נמנה עמהם שהדוגמא דמסיק זוזי באינשי אמנם האידנא משכח להו ובתר הכי לא משכח להו לפי כי הם פונים לדרכם והאדם זה רוצה לקיים אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות כאשר נתבאר למעלה כי זה כמאמר מתיישב במחטיא את הרבים דאע"ג כי חז"ל אמרו אין לו תשובה כדי שלא יהיו הם בגיהנם והוא מיסב בגן עדן אמנם יש לו תקנה יעשה כנגדן חבילות של מצות רוצה לומר כנגד של אותם האנשים החוטאים בחברה אנשי' כדי שיזכה עם אלו ולכן שרי לשדורי עלייהו להועיל לו באחריתו: [ט] כל המצוה אשר צוה הקדוש ברוך הוא על ישראל לטוב להם לעולם ומדקאמר קרא ויעש לאביו אבל שבעת ימים משמע כי כן צריך לעשות ואיכא בזה יקרא דשכיבי כמת ניחא ליה בראות כי מרגישי' ומהגשמי על פטירתו מהם ואיכא יקרא כמי דחיי דמתייקירי ביה ולכן נאמר אם יש לו דין על אדם אינו תובע אותו כל שבעה והוא משום יקרא דשכבי לומר כי כל חמדות העולם כזה ממון וכיוצא אינו נחשב להם במקום פטירתו מהם והחי יתן אל לבו

חולים עושה מורשה ודן עמו: [י] כל הדברים שהתירו במועד משום צורך המועד כלם אסורים באבל אפילו על ידי אחרים: [יא] אבל ששדהו ביד אחרים באריסות או

לבו שהכונה בזה לומר כי מה מועיל הממון העיקר הוא תורה ומצוה ענין המועיל שם כי כל המדות העולם הם לשבעה ימים שהם העולם הזה שנברא לשבעה ימים ולא לעולם הבא שלכן אמר החכם שבעה הבלים לומר כי כל מה שנברא בימי בראשית הבל הם והכל כלה ואבד כמה שאמר הכתוב שאו לשמים עיניכם והביטו אל הארץ מתחת כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה ויושביה כמו כן ימותון והאיש הנלבב יבין כי יש בזה ענין המועיל זה ילא האשונה כי כל הימים אלו המת הוא נידון בגוף ונפש ולכן הם מתאבלים עליו דאלו הכין לעלמו תורה ומצוה ימלט שנאמר בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך בקבר אחר על כן היו ימי חייו שבעים שנה שיהיה לאדם זמן לעשות זוודין שנאמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה מלת בהם להגיד כי נמלא בהם הויה וקיום של שבעים שנה וכדאיתא בזוהר ויקרבו ימי ישראל למות ויקרבו ימי דוד למות כי הימים שהאדם הולך בדרכי יושר בעבודת הבורא יתברך בתורה ובמצוה הימים האלה נזכרים ונעשים בריאות טובות ומתקרבים לפני הבורא ית' ועומדים לפניו לזכרון טוב בהם ואם באולי מת זה הוא חלל רשע אם יש לו דין על אדם זה האבל לב אינו תובע כל שבעה להודיע רחמנותו של הקב"ה כמה ארך אפים לפניו כי אינו תובע דין מן האדם מספר ימי חייו כי מאריך עמו אולי יעשה תשובה בשבעת הימים שהם דוגמא לשבעים שנה לא מפקד דינא עילויה שנא' תשב אנוש עד דכה עד דכדוכה של נפש אז יהיו ימיו קרבים לפניו ית' כדאיתא בזוהר פרשת ויחי דף רכ"א · וז"ל תאנא כד בעי קודשא בריך הוא לאתבא רוחיה ליה כל אינון יומין דקאים בר נש בהאי עלמא אתפקדן קמיה ·ועאלין בחושבנא וכד אתקריבו קמיה למיעל בחושבנא מית בר נש ואתיב רוחיה לזם קודשא בריך הוא ·הכוא הבל דאפיק ונפח ביה אותביה לגביה זכאה חולקיה דהוא בר נש דיומוי אתקריבו גבי מלכא בלא כסופא ולא דהי יומא מנייהו לבר דישכח בהוא יומא דאתעביד ביה חובא בגין כך כתיב בצדיקייא קריבה והיך יקרבון משום דקריבו יומוי קמי מלכא בלא כסופא וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי הימים של הצדיקים נמצא בהם ממש ועומדים לפני בוראם לא כן הרשעים כי מונים שנותם וימיהם והם בחוץ כנזכר במאמר ווי לרשיעיא דלא כתיב בהו קריבה והיך יקרבון יומוי קמי מלכא דהא כל יומוי בחובי עלמא אשתכחו וכלם לא יקרבו קמי מלכא ולא אתמנון קמיה ולא אדכרון לעילא אלא אינון שליאן מגווייהו עלייהו כתיב דרך רשעים באפילה וגו' ואמנם אם יעשה תשובה נתקנים הימים וחוזרים ונכנסים לפני הקדוש ברוך הוא ולכן כדי להעיר לב האדם על כל הדברים האלה בא הדין להזכיר אם יש לו דין על אדם אינו תובע כל ז' דוגמא להקב"ה שהוא ארך אפים לרשעים כל שבעים שנה שנאמר תשב אנוש אפי' הוא כאנוש עד דכה לדכאותי' ואם

הוא דבר האבד כגון שביקש לינך למ"ה מיינו מפחז"ל אומרים נאדם עולם שילאת ממנו דומה ליבשה וזה דומה ליס אם אין אדם לוקח זוודין מן היבשה מהו אוכל ביס ולכן הוא אומר שהדוגמא לאדם שנאבד ממנו פתח התשובה כגון שביקש לינך למ"ה כאמור או שעידיו חולים הם המלאכים המלוים אותו כי כאשר יחטא ואשם הם חולים כמו שאמר הכתוב אין חולה מהם עלי עושה מורשה ודן עמו כי כן נמי הקב"ה עושה מורשה לתבוע מן החוטא כמה מקטרגים וכמה חיות רעות נפרעים ממנו: [י] כל הדברים שהתירו במועד משום לורך המועד הנה נתבאר למעלה כי הדוגמא ליום טוב ולמועד הוא כשהולך האדם אל בית עולמו לפי כי אין ערך לאותה שמחה כדאיתא בזוהר פרשת תרומה דף קי"ן · וז"ל כיון דאתפשט מהאי גופא מההוא רוחא על יד מלאך המות אזלא ומתלבשא בההוא גופא אחרא דבגנתא דעדן דאפשיט כד אתא להאי עלמא ולית חידו לרוחא בר בההוא גופא דתמן וחדי על דאתפשט מהאי גופא דהאי עלמא ואתלבש בלבושא אחרא שלים בגוונא דהאי עלמא וביה יתיב ואזיל ואסתכל למנדע ברזין עילאין מה דלא יכיל למידע ולאסתכלא בהאי עלמא בגופא דא וכד אתלבשת נשמתא בההוא לבושא דההוא עלמא כמה עידונין כמה כיסופין דילה תמן כו' הנה מבואר מדברי המאמר כמה שמחה יתירה ימלא לאדם כאשר נפטר מן העולם ולכן ילדק לכנות לו שם מועד לעת תמוט רגלו מן העולם ולכן אמר כל הדברים שהתירו במועד בזמן שהוא רגל מועדת משום לורך המועד שהם דברים של שמחה ודאי כלם אסורים באבל היינו החוטא לפי כי אין לו שמחה בלאתו מן העולם אלא לרה ויגון ימלא וכמה עונשים עד כי שבעה עידנין יחלפון עלוהי וזה אסור אפי' על ידי אחרים והענין מ"ש בזוהר פ' פנחס דף ר"ך · וז"ל אין מעשה וחשבון וכו' בשאול אשר אתה הולך שמה וכו' ואפילו לדיקים גמורים נחתין תמן אמאי נחתין בגין דנטלין כמה חייבין מתמן וסלקין לון לעילא ותמן עבדין לון להרהר בתשובה ומאן אינון דהרהרו בתשובה בהאי עלמא ולא יכילו דאסתלקו מן עלמא לדיקייא נחתין בגיניהון גו שאול ונטלין לון וסלקין לון מן תמן כו' הנה מבואר מדברי המאמר כי הרשע שמהרהר בתשובה בפרק המיתה אף על גב כי לא יכול להשלים אותו ההרהור מועיל לו להלילו על ידי הלדיק שיורד לשאול כשנפטר מן העולם ומעלה אותו משם אמנם אדם זה לא כך עשה ולכן אסור בשמחה ודברים המותרים לעשות במועד אסורים עליו לעשותם אפי' על ידי אחרים לפי כי אחרים הלדיקים אין מעלים אותם משם: [יא] אבל ששדהו ביד אחרים הוא מפחז"ל כל אדם יש לו חלק בגן עדן וחלק בגיהנם זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן שנאמר לכן בארלם משנה יירשו נתחייב נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם ולכן בא הדין מיוסד על עיקר זה מי שיש לו שדה ביד אחרים ושדה זה כינוי לחלק שיש לו בגן עדן

או בחכירות או בקבלנות הרי אלו עובדין כדרכן בימי האבל של בעל השדה ואפילו נשלם זמן חכירותם קודם ונשארו בשדה כמו שהיו : [יב] אם האבל הוא ארים בשדה של אחרים לא יעבוד הוא בעצמו אבל על ידי אחרים מותר : [יג] אם יש שכיר. יום שעובד שדה האבל אפילו בעיר אחרת לא יעשה : [יד] אם יש לאבל חמור או ספינה מוהכר או מושכר ביד אחר הרי זה לא יעשה בימי אבלו של בעל החמור והספינה אם לא ששכרו קודם שהתחיל האבלות ועדיין לא כלה הזמן אבל אם כלה הזמן אסור : [טו] אם היה החמור והספינה ביד אחרים למחצה לשליש ולרביע יש מתירים ויש אוסרים : [טז] אם האבל מושכר לאחר לא יעשה מלאכה בימי

עדן המכונה לשדה כמשחז"ל ויהי בהיותם בשדה נחלקו על על ב"ה ועוד אמרו רלה ריח בני כריח שדה מלמד שנכנס עמו גן עדן והאדם זה האבל על מעשיו הרעים ששדהו זה מקום בית המקדש שעוברים משם הנשמות והולכים לשדה של גן עדן ביד אחרים כי זכה ונטל חלקו בגן עדן והוא באריסות או בחכירות או בקבלנות והענין דוגמא לפי פשוטו האריסי' לשליש או לרביע ממעשיו אשר יעשה לזכות לחלק שלו בגן עדן או דבר קצוב או שקבל עליו כל הצריך להרויח אתו חלק מדרכי החסידות הרי אלו עובדין כדרכן להקב"ה ללמוד תורתו ולעשות מצותיו בימי האבל של בעל השדה כל זמן שהוא הולך בדרכי חשך ואפילו נשלם זמן חכירותם קודם העבודת הקדוש ברוך הוא ונשארו בשדה זה חלק של גן עדן כמו שהיו : אם האבל זה הרשע הוא ארים בשדה של אחרים שהתחיל לעשות מצות לקנות החלק של חבירו בגן עדן לא יעבוד הוא בעצמו רוצה לומר אינו מועיל לו עבודה של הקדוש ברוך הוא לקנותו מאחר שהרשיע אבל על ידי אחרים מותר שעושה אבלות של מצות עם חבירו לדבר מצוה מותר : [יג] אם יש שכיר יום הוא מה שנתבאר למעלה גם בחלק ראבון כי האדם על ידי מעשה המצוה קונה רוח חדשה או נשמה אמנם אין זה בדרך קבע כמו אותם הראשונות שבו אלא זה יהיה דוגמא לתוספת נשמה הנמצא בשבת לאיש הישראל לאותו יום בלבד כמשחז"ל וינפש כיון ששבת ווי נפש כך הענין במעשה המצוה בכל יום מן החול וכן ילדק להיות אדם זה נקרא שכיר יום לפי כי הנה שכרו אתו בכל יום ויום ולכן אם שכיר יום זה הוא עובד שדה האבל לב הוא חלק שלו בגן עדן והאדם זה הוא עושה מצות לקנות את השדה זה אפילו בעיר אחרת הוא הגוף כמשחז"ל אלא עיר קטנה אפי' בגוף אחר לא יעשה ועוד ירצה במאמרו על שכיר יום היינו אדם המקיים משחז"ל הרוצה שיחיה ימית וכן יעשה אדם בעודו עד ירצה כשכיר יומו אם יש שכיר יום בסגנון זה שעובד שדה זה האבל אשר לא טוב עשה ולכן נעשה אבל לב אפי' בעיר אחרת היינו גוף אחר כאמור לא יעשה רושם בחלק אבל גב זה אולי ישוב אל ה' ורפא לו : [יד] אם יש לאבל לב זה חמור והדוגמא לחלק החומר שהוא מורכב עליו או ספינה היינו הגוף מוהכר או מושכר ביד אחר הוא מש"ה בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ז וז"ל ובזמנין דחשך דאיהו יצר הרע מכסה על יצר הטוב דאיהו אור איהו כמאן דתפוס בבית האסורים דרוחא ובזמנא דיתבר בר נש רוחיה בכל איברין דילי' קדם ה' מה כתיב לאמר לאסורים לאו ולאשר בחשך הגלו וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי בעון האדם הגוף וכל האיברים הם

תפוסים בבית האסורים דיצר הרע והיינו מ"ש שהיה החמור או הספינה באיזה סגנון שנמצא גוף האדם היה ביד אחרים חרפי משחית בעבור העונות למחצה לשליש ולרביע יש מתירים ויש אוסרים לעשות מלאכה להשתמש בהם כי עדיין יש תקוה אולי ישוב ורפא לו ויוצא מתחת רשותם כנזכר : [טז] אם האבל הוא אשר לא טוב עשה מושכר לאחר גם הרוח שלו כאמור כמאמר הקוד' לא יעשה מלאכה של תשובה בימי אבלו כי לא יועיל לו :

אמרתי לבאר דינים אלו לגד עילאה כי מזה תשכיל ותדע כמה החטא גורם דאף על גב כי עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו אין זה מעם הקדוש ברוך הוא שנאמר הן לא קצרה יד ה' מהושיע רוצה לומר אף על גב כי השיב אחור ימינו מפני אויב אל ישיאך יצרך כי אין שם יכולת להחזירם עד עת קץ אין הדבר כן שהרי אמרו חז"ל אמר הקב"ה כל זמן שאני בבית לא יכנס האויב מה עשה השיב אחור ימינו ונשבע שאינו נזקק לה עוד עד אלף שנים למדנו כי מאלף שנים ואילך בכל יום אפשר להיות גאולה ולכן לא קצרה יד ה' מהושיע חלילה אלא עונותיכם היו אלה וגו' ולכן אמר אבל זה האמור זה הקב"ה שאמר בשר ודם שהוא אבל כיצד הוא עושה וכו' אם יש לו דין עם אדם היינו אדם בליעל איש און יש לו דין עליו הוא מ"ש בזוהר פרשת משפטים דף ק"ח וז"ל פתח ר' מאיר ואמר ה' שפתי תפתח וכו' אדני בסיפוך אתוון דינא ובג"ד אמרו מארי מתני' דינא דמלכותא דינא וכו' אל אחר מזיק גזלן רשע ובת זוגיה סם המות נזק שבת בושת ורפוי לשכינתא וכו' מבזין לשכינתא ואמרין איה אלהיך וכו' ובושת דמטרוניתא דאשתארת ערומה מד' בגדי זהב נסרין מד' טורי אבן בשנים עשר אבנין מרגלן וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כמה מיני עונשים מחוייב סטרא אחרא להקדוש ב"ה ושכינת עוזו והוא אינו תובע דיקיון שלו בעבור מעשה התחתונים וכן איתא בתיקונים ולכן יאמר אם יש לו דין על אדם אינו תובע כל שבעה כביכול כל זמן שנוהג באבילות ואם הוא דבר האבד כגון שביקש לילך למדינת הים הוא יה העליון אוקיינוס המקיף כל העולם או שעידיו חולים אשר מעידים על אדם למעלה שהתרה בו הקדוש ברוך הוא כדאיתא בתיקונים דף י"ט בראשית ירא בשת ודאי ווי ליה לסמאל כד קודשא בריך הוא ייתי למפרק לשכינתא ולישראל בגנה ותבע מיניה ומ"ע ממנן דיליה כל עאקו דעאקו לישראל בגלותא בגין דקדם דגלו ישראל גלי ליה. דהוו עתידין ישראל למהוי תחות שעבודייהו ואחזי ליה ולשבעין ממנן דתחותא ידיה אגרא דילהון

בימי אבלו: [יז] היתה מלאכת אחרים בידו בדבר תלוש כגון לארוג בקבלנות בין שלא בקבלנות לא יעשה

דילמון אי הוו אוקרין ישראל בגלותא ה"ה דכתיב ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף ואיהו וממנן דיליה לא עבדין להון יקרא אלא עבדין בהון ובשכינתא קלנא דאמרין לו כל יומא איה אלהיך וגו' ובגין דא ותפרה הלבנה ובושה החמה וגו' אתמר בהון כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה הוא סמאל ובת זוגיה עכ"ל הנה דהיה ברורה כי סמאל מותרה ועומד מן הקדוש ברוך הוא על כל הדברים ועבר עליהם ועם כל זה הקדוש ברוך אינו תובע ממנו ואף על פי כי הוא הולך למדינת הים העליון כדאיתא בזוהר פרשת ויצא וזה לשונו ותלא לאה דא אימא עילאה לקראתו של ת"ת ישראל ותאמר אלי תבא לאעלא לך תחות גדפאי ולרוואה לך בתפנוקין עילאין וכו' ועם כל זה אינו תובע דין מהם וכן נמי עידיו הם חולים והם שמים וארץ שנאמר אלביש שמים קדרות וגו' ראיתי את הארץ והנה תהו ואינו תובע דין וכל זה גורם עון בית ישראל כאמור כי אין עושה מורשה ודן עמו היינו מטטרון עד לעתיד במהרה · כל הדברים שהתירו במועד לענין היחוד משום צורך המועד כלם אסורים באבל כי הנה במועד יש עלייה לעולמות ומה גם ענין ייחוד כדאיתא בזוהר פרשת קרח קריאי מועד קראי כתיב מלכותא קדישא זמין לכל חילהא לאעטרא להו וכו' כלם אסורים באבל אפילו על ידי אחרים כי הנה בימי החול לא נעשה אחת מהנה: אבל זה כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה עד מתי יהיה אבל זה באבלו שדהו חקל תפוחין בין אחרים באריסות או בחכירות או בקבלנות והנה אלו השלשה דברים כלם הם בסוד המדה האחרונה בסוד השלשה עולמות שיורדת בהם בסוד הגלות כדאיתא בתיקונים כצפור דא שכינתא נודדת מקינה דא ירושלם ולכן באריסות היינו בבריאה כי שם מתלבשת שלשה מדות שלה כדאיתא בתיקונים תלת ספירן מקננן בבריאה וכנגד מה שיורד ממנה בעולם היצירה היינו בחכירות ובעולם של העשיה הוא בקבלנות כי שם חלק אחד ממנה בלבד הרי המדות האלו עובדין כדרכם בימי האבל של בעל השדה כי כן עולם כמנהגו נוהג ואפי' נשלם זמן חכירותם קודם ונשארו בשדה כמו שהיו· שהרי נשלם זמן חכירותם שהם אלף שנים של גלות שנאמר ביום חרון אפו ועדיין הם· נוהגים כדרכם: אם האבל הוא אריס לשדה אחרים היינו שדה אדום כמו שאמר הכתוב עני ורוכב על חמור ועל עיר אלין כתרין תתאין לא יעבוד הוא בעצמו אף על גב שנא' רוכב לאו דוקא אבל על ידי אחרים מותר היינו בסוד מה שמתלבש באותם עשר כתרין תתאין דמסאבותא כדאיתא בתיקונים אם יש שכיר יום היינו בסוד מטטרון כדאי' בזוהר פרשת תצא דף רע"ח · וזה לשונו מטטרון איהי שכר שכיר מאי עלמין שלית דיליה לקבלא מ"י ברכאן דצלותא בכל יומא וכו' וזה השכיר שעובד שדה אבל זה הצדיק אפילו בעיר אחרת דהיינו ביצירה לא יעשה אמנם הייחוד של שדה זו נעשה על ידו אבל העובד הוא הצדיק שנקרא עובד אדמתו כדאיתא בזוהר פרשת אחרי מות תאנא כתיב זממה שדה ותקחהו ה"ה דכתיב וכל חית השדה ישחקו שם ועל דא כתיב זה הים גדול וגו' שם אניות יהלכון וגו' כד"א היתה כאניות סוחר וגו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי ספינה זו למטה בעולמות והם מושכר או מוחכר ביד אחרים שהיא אחרא למחלה לשלים ולרביע בשלש עולמות הרי זה לא יעשה בימי אבלו של בעל החמור והספינה אם לא שמכרו קודם שהתחיל האבילות שהוא זמן החרבן ועדיין לא כלה הזמן לפי כי קץ וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם אבל אם כלה הזמן אסור כי כן כולם בטלים לעתיד: אם היה החמור והספינה הנזכר ביד אחרים למחלה לשלים ולרביע בסוד העולמות יש מתירים לעשות מלאכה ויש אוסרים וכפי הדרך האמור יהיה מותר כי עולם כמנהגו נוהג: אם האבל הצדיק מושכר לאחר היא אשה זרה לא יעשה מלאכה בסוד ויבא הביתה לעשות מלאכתו בימי אבלו של החרבן והגלות אף על גב שנאמר והחזיקה בו ונשקה לו וגו' אינו עושה מלאכה זו כי מפני הרעה זו נאסף הצדיק:

[יח] **חזר** והגיד על אבל זה הוא החוטא ונפשו עליו תאבל היתה מלאכת אחרים בידו הנה מלאכה זו נאמר שהיא מלאכת שמים אשר על כן האדם יזכה להיות מאותם הנקראים פועל צדק העושים מלאכת הקדש ולכן הקדוש ברוך הוא מודד להם כמדתם הנקראים מלאכה שנאמר פעלת לחוסים בך וכל זה היה ביד אבל זה היינו ברשותו לזכות על החלק המגיע לו בגן עדן אפילו בדבר תלוש לפי כי כבר נתבאר למעלה למה שאמרו חכמים זכרונם לברכה רשעים בחייהם קרויים מתים אין שם זה בדרך השאלה אלא בעצם אדם לפי כי כאשר האדם יתשוב לעבור עבירה נעקר ממנו חלק הנשמה כמאמרם אין אדם חוטא שהוא הנשמה הנקרא אדם כנזכר לעיל שלכן ימצא הרהורי עבירה קשים מעבירה ולכן ימצא כי כאשר האדם חוטא יש בו חלק הנקרא תלוש היא הנשמה ונשאר בו חלק הנפש ונקרא מחובר ולכן אמר היתה מלאכת אחרים בידו ברשותו מלאכת מחשבת בתורה ובמצוה אפילו בתלוש חלק הנשמה הנקרא תלוש כאמור כגון לארוג בקבלנות כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה פתחי לי אחותי זה אברהם שאיחה כל באי עולם עם הקדוש· ברוך הוא כזה שהוא מאחה את הקרע והיינו מה שאמר כגון לארוג תלוש זו הנשמה ולחבר אותה עם הגוף ובזה חוזר ונארג עם הקדוש ברוך הוא שנאמר רחוק ה' מרשעים בין שלא בקבלנות להרויח חלק שלא בגן עדן לא יעשה הדבר הזה:

יעשה: [יח] היתה מלאכתו ביד אחרים בקבלנות בדבר תלוש בביתו לא יעשו בבית אחרים יעשו: [יט] היה לו בנין ביד אחרים בקבלנות בחול או בחול המועד לא יעשו אפילו הוא חוץ לתחום העיר ואם אלו הקבלני' עכו"ם מותרים לבנותו בשבת ויום טוב שחלו בימי האבל אם הוא חוץ לתחום העיר ואין עיר אחרת שבה ישראל בתוך תחום של אותה בית: [כ] אם קבלו אחרים לחרוש ולזרוע שדה יש אומרים שמותרין לחרוש ולזרוע בימי אבלו של בעל השדה ויש מי שאוסר: [כא] שני שותפים הנונים שאירע אבל לאחד מהם נועלים חנותם שלא יעשה השותף בפרהסיא אבל יכול לעשות בצנעא בתוך ביתו אפילו בעסק השותפות ואם האבל אדם חשוב והשותפות נקרא על שמו שאפילו אם יעשהו בציגעה בתוך ביתו ידוע שיש לאבל חלק בו אסור.

[יח] היתה מלאכתו מלאכת שמים אשר למד תורה ועשה מצות ביד אחרים על דרך יכין רשע וצדיק ילבש בקבלנות כמו בדבר תלוש שנעקר ממנו הנשמה בביתו היינו קרבה בתימו לעולם. לא יעשו כי לא לעזרה לו מאחר שהוא חלל רשע בבית אחרים דהיינו כחלק שהוא בגן עדן של אחרי' יעשו להרויח גם את שלו כמשמחז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חבירו: [יט] היה לו בנין בבית אחרים כמש"ה כי תבנה בית חדש היינו הבית האמיתי בגן עדן וזה היה בית אחרים בקבלנו' לפי שחטא על הנפש וזה היה לו בחול לפי כי חלל קדש ה' ואפי' בחול המועד שנאסר בו עדין צד של קדושה לא יעשו בו לפי כי אין להם תועלת במלאכ' שהרי נאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי אפילו הוא חוץ לתחום העיר היינו הגוף כמו שאמרו חז"ל עיר קטנה זה הגוף וחוץ לעיר היינו דבר שהוא חוץ ממנו על יד הזולת ואם אלו הקבלנים עכו"ם זה יצר הרע כגון שמגיע לו הנאה מזה הבנין שהוא רע כמש"ה עיר קטנה זה הגוף אנשי' בה מעט אלו האיברים ובא אליה מלך גדול זה יצר הרע ובנה עליה מצודים אלו העונות וכן כמי בנין זה הוא מן העונות מותרים לבנותו בשבת ויום טוב שחל להיות בימי האבל שהדוגמא למה שאומרים לרשע עולם שיצאת ממנו דומה לערב שבת וזה דומה לשבת אם לא טרח מערב שבת מה יאכל בשבת והיינו מ"ש שחל שבת ויום טוב באבל שלו כי יאמרו לו טענה זו אם היא חוץ לתחום העיר היינו חוץ לתחום של הקדושה ואין עיר אחרת שבה ישראל בתוך תחום של אותה בית: [כ] אם קבלו אחרים לחרוש ולזרוע שדהו הוא חלק הנמצא לו בגן עדן שדה אשר ברכו ה' יש אומרים שמותרים לחרוש ולזרוע במצות ותורה בימי אבלו של הרשע שהוא בעל השדה כי החלק הוא שלו עדיין ויש מי שאוסר: [כא] שני שותפים חנונים הדוגמא ליצר הטוב ויצ"ר הרע שהם שותפים באדם והחנות שלהם פתוחה להרע או להטיב ואירע אבל לאחד מהם יצר הטוב בעבור האדם אשר חטא על הנפש נועלים שניהם חנותם הוא הלב שלא לעשות עוד השותף מלאכת מחשבת בפרהסיא אבל יכול לעשות בצינעא דברים המועילים בתוך ביתו של גן עדן אפילו בעסק השותפות היינו דברים המועילים לגוף כי שניהם משתדלים בו ואם האבל אדם חשוב בתורה ובמצוה והשותפו' נקרא על שמו שהוא דבר המועיל לנפש שאפי' אם יעשהו בצינעא בתוך ביתו של גן עדן ידוע שיש לאבל חלק בו אסור לפי הוא יצר הטוב לעשותו אפילו בתוך ביתו לצורך גן עדן באותו חלק הנמצא לו שם הוא בית מושב שלו כאמור;

נחזור לענין ראשון לענין הנוגע למעלה וכך היה אומר היתה מלאכה אחרים בידו היינו של ספרא אחרא הוא מלאכה שנאמר ויבא הביתה לעשות מלאכתו והוא בידו אם ירצה להניח לעשות אותה ואם לאו פושע ידו הוא מדת החסד ומונע אותם כדאיתא בזוהר פרשת נח דף ל"א ואל זועם בכל יום יעיר בבקר בבקר וזועם למאריהון דדינים המתגברים ומכלל זה הוא מ"ש בזוהר פרשת בלק אשר הלך הסכים דשארי בחיבורא וסיים בפירודא לכן מלאכת אחרים אלו היינו אל אחר ובת זוגו בידו ולכן אל אחר אסתרס ולא עביד פירין כדאיתא בזוהר פרשת משפטים אפי' בדבר תלוש הוא הדבר האמור כי סמאל אל אחר הוא דבר תלוש כי נעקר ממקום קדושתו ושפילו הקב"ה ולכן נקרא דבר תלוש כגון לארוג כי כמו שנמצא אורג בספרא דקדושה כמו שאמרו חז"ל בן יערי אורגים זה דוד המלך עליו השלום שהיו מעלים לו את ההלכה ואורג אותה כמו כן בספרא אחרא יש אורג כמש"ה קורי עכביש יארוגו קוריה' לא יהיו לבגד ולכן בין לארוג בקבלנות בין שלא בקבלנות לא יעשה מלאכה זו לעולם לפי שנא' יתפרדו כל פועלי און: היתה מלאכתו מלאכת שמים ביד אחרי' הנזכרים היינו אל אחר ובת זוגו ונקרא בידו מפני כי צריך לצאת משם כדי שיהיה היחוד כדאיתא בזוהר פרשת תרומה בשעתא דאתת עם עולמתהא לא אתת אלא כמאן דאתת למחמי ביקרא דמלכא עילאה בדין כרוזא כריז צאינה וראינה בנות ציון פוקו למחמי ביקרא דמלכא וכדין לא ניחא ליה למחמי ואתפרש ואזיל ליה כדין עולמתא מכניסים אותה לחופה נמצא כי מלאכה של הצדיק לקיים מה ש"ה ויבא הביתה לעשות מלאכתו הוא ביד אחרים סמאל אל אחר וכל סטרא דיליה כי לא נעשה מלאכה זו עד שהולך משם והיינו בקבלנות בעבור התפלות שנותנים להם בדבר תלוש הוא המדה אחרונה הנתלשת ממקומה שנאמר כצפור נודדת מקינה לקיים אשר נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך בביתו לא יעשה אין בית אלא אשה יתפרדו כל פועלי און בבית אחרים יעשו הייחוד: היה לו בנין ביד אחרים זה הצדיק יש לו בנין זה בית המקדש ביד אחרים היינו סמאל ובת זוגו והענין מפורש פ' שלח לך דף קס"ו וז"ל כד אתא צפרא זקף עינוי וחמא נהירו דהוה נהיר ברקיעא מאיך עינוי לתתא אהדר כמלקדמין וחמא נהירו בכל רקיעא דנהיר וסליק בההוא נהירו דיוקנא דביתא בכמה ציורין חדא ר"ש ולפום שעתא איגניז ההוא נהורא אדהכי הא איגון תרין שליחן אתיין וכו' אמרו ליה חמית נהירו דביתא ברקיעא אמר לון

אסור לשני לעשות אפילו בתוך ביתו: [כב] כבוד הבית הדחת כוסות והצעת המטות אין בהם משום מלאכה לאבל וכן מותר לאשה לאפות ולבשל בימי אבלה: וכן אשה המשרתת בבית בעל הבית אחד ואירעה אבל מותרת לאפות ולבשל ולעשות שאר צורכי הבית בין שהוא משרתת בחנם בין בשכר: ההולך

לון ממילא אמרו ליה ביה שעתא אפיק תסומא בי מקדשא ואשבריה קודשא בריך הוא בימא רבא ומכסיא גירו דיליה הוה גניז ברקיעא וכו'. הנה מבואר מדברי המאמר זה כי בית המקדש הוא ביד סטרא אחרא והיינו מ"ש הדין היה לו לאבל זה בנין זה של בית המקדש ביד אחרים אל אחר בקבלנות בדבר תלוש כי כן נעקר בעונותינו שנא' ערו ערו עד היסוד בה בביתו סטרא אחרא לא יעשה בבית אחרים יעשה היינו כאשר מתעורר סטרא אחרא אז הוא סיבה כי הכלה מסתלק למעלה ונעשה הייחוד: וכן לענין בנין המקדש בביתו לא יעשה אבל בבית אחרים עושה שנא' תחת הנחשת אביא זהב וגו' ובהשיא של החסיד שראה מלאכי השרת מנסרין בשער המזרחי והיינו מ"ש אבל בבית אחרי' יעשו ואמנם בנין זה שהיה ביד אחרים הנזכר בקבלנות בחול או בחול המועד והוא בנין הכלה לא יעשו אפי' חוץ לתחום העיר של הקדושה ואם אלו הקבלנים עכו"ם ערביים סטרא אחרא מותרי' לבנותו הבנין של רחל בשבת ויום טוב שחלו בימי אבלו בזמן החרבן כי בימים אלו צריך לבנות הכלה שנאמר ויבן ה' את הצלע לאשה ויביאה אל האדם אף על גב שחלו בימי האבל אם הוא חוץ לתחום העיר של הקדוש' כדאיתא בזוהר יצאו מן העיר דא רזא דמסימנותא כדאי' ולא אבא בעיר ואין עיר אחרת שבה ישראל סטרא דקדוש' בתוך תחום של אותה בית: אם קבל מאחרים לחרוש ולזרוע שדהו היינו מ"ש המדה האחרונה נקרא גן ונקרא כרם מה כרם צרי' לעבוד ולעדור ולזרוע. כך כנסת ישראל ולכן אמר אם קבלו אחרים לחרוש ולזרוע שדהו והם הצדיקי' הנקראים מחצדי חקלא יש אומר שמותרים לחרוש ולזרוע בימי אבלו בזמן החרבן של בעל השדה ציון שדה תחרש ויש מי שאוסר ולא כן הוא כי כל זה נוהג בזמן החרבן. אמנם אינו דרך קבע רק לשעה לפי כי כך אחז"ל כל הדוחק את השעה השעה דוחקתו: שני שותפים חנונים הצדיק ות"ת ישראל שותפים אירע אבל לאחד מהם שנאמר ויקרא ה' לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק נועלי' חנותם היא הכלה שהיא חנות מיוחדת שלא יעשה השותף בפרהסיא היינו עיקר הדבר מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קנ"ד. וז"ל אתוון דדכורא לא מתחלפי אתוון דנוקבא מתחלפי וכו' בגין דהשתא ההוא סטרא אחרא אתדבק בהדה לאו איהו אחד אלא דאכן מייחדי לה בלחישו כרזא דאתוון אחרנין ואמרי ועד אבל בזמנא דאתי דיתפרש ההוא סטרא אחרא מינה כדין יתקרי אחד כד"א ביו' ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד וכו' והנה מבואר הטעם לפי כי בזמן האבל של החרבן נועלים חנותם שנא' וסגרו דלתים בשוק ולכן שנינו יהי ביתך פתוח לרוח' לתקן העדר זה הקב"ה וצדיק נועלי' חנותם כדי שלא יעשה השותף בפרהסיא ולכן שם נאמר ז"ל כיון דאתת לא אתת אלא כמאן דאתת למחמי ביקרא דמלכא ולא יתיר כדין כרוזא כריז לאיגה

ורמינה במלך שלמה פוקו למחמי במלכא דעלמא דיליה כדין סטרא אחרא לא ניחא ליה למחמי ואתפרש מתמן ואזיל ליה כדין עאלין מטרוניתא לחופה וכו' והיינו מ"ש שלא יעשה השותף בפרהסייא מעשה הזיווג אבל יכול לעשות בצינעא בתוך ביתו אפי' בעסק השותפות מתעסק עם הכלה. אם האבל אדם חשוב והשותפות נקר' על שמו שאפי' אם יעשהו בצינעא בתוך ביתו אין בית אלא אשה ידוע שיש לאבל חלק בו אסור לשני לעשות אפילו בתוך ביתו ולפי כי כן אבא עילאה אדם חשוב נשבע שלא יכנס בירושלם של מעלה מפני כי ישראל אינו נכנס בירושלם של מטה ונפסק ה יחוד העליון והייחוד התחתון מטעם דין זה שהוא אדם חשוב ת"ת ישראל אבל של יעקב הוא נוהג:

[כב] הרי נתבאר למעלה כי האבל הוא כדוגמא לאבל לב מפני עונותיו שרא' עליו עד שהוא מת בחייו מתאבל על עצמו ונאסר בענין מלאכה מדה כנגד מדה להיות כי הוא שנא שלא מלאכת ה' התורה והמצוה עד מקום כי נאסר ביד יצה"ר כל איבריו גם רוחו בקרבו כדאיתא בזוהר פרשת פנחס כך נטמע בעון ונסתרם בו עד מקום כי סגר עליו פתח התשובה ונשאר תלוי ברפיון במאסר עונותיו ולכן חזר והגיד דין זה כבוד הבית וכו' כי דברים אלו אינם בכלל מלאכה ולכן יכול לעשותם והנה הדחת כוסות כי יתבונן בזמן שהיה נותן בכוס עינו במעשה או למראית העין שעבר על מה שאמר הכתוב טוב מראה עינים כך אמרו חז"ל טוב מראה עינים באשה מן המעשה עצמו וכבוד הבית הוא בית עולמו והמקביל לו הוא הלב בשני בתי הלב לפנות משם הרהורים רעים והצעת המטו' מענין מש"ה חושבי און ופועלי רע על משכבותם שלשה אלה אין בהם משום מלאכה לאבל וכן מותר לאשה היינו מי שהוא מסטרא דנוקבא או שחטא כמו כנקבה מפני העדר מן המצות הנמצא בו כד"א נשתה גבורתם היו לנשים מותר לאשה זו לאפות ולבשל והיינו מצות הצריכות הנהוגות בימי אבלה לחסרון המצות שנפלו האיברים ביד זקן וכסיל כדאיתא בזוהר כנ"ל וכן אשה המשרתת בבית בעל הבית היינו כי נתגבר עליו יצר הרע עד מקום שנעשה בעל הבית משחז"ל בתחלה נאמר ויעש לאורח הבא אליו ואחר כך נעשה בעל הבית וכה"א מפנק מנוער עבדו ואחריתו יהיה מנון ולפי כי כבד עליה פשע' משמשת לפניו כמש"ה ועבד חפשי מאדוניו האדם יש לו שני אדונים עושה רצון יוצרו מכעיס את יצרו עושה רצון יצרו מכעיס את יוצרו ולכן יאמר וכן אשה המשרתת בבית בעל הבית אחד ואירעה אבל מצד מעשיה לפי שהיתה היא משמשת לפני היצר כאמור ולכן אירעה אבל מותרת לאפות ולבשל ממעשה המצות ולעשות שאר צרכי הבית בין שהיא משמשת בשכר בין משרתת בחינם מן המצות משרתת ליצר הרע אפילו הכי אם יכולה לקיים קצת מצות

מותר

[כג] ההולך ממקום למקום לסחורה ושמע שמועה קרובה אם יכול למעט שלא לעשות שום עסק באותה העיר מוטב ואם לאו שאם לא יקנה באותה העיר לא ימצא יקנה לצורך הדרך דברים שיש בהם חיי נפש : [כד] על כל המתים רצה למעט בעסק סחורה המותרת לו כגון דבר האבד ימעט רצה אינו ממעט על אביו ועל אמו ימעט : [כה] על כל המתים אסור עד שלשים יום לילך בסחורה למרחוק דאיבא פרסום גדול ודומה לשמחה שהולך בשיירא גדולה ושמחים הרבה בדרך באביו ואמו עד שיגערו בו חביריו ויאמרו לך עמנו :

רחיצה

מותר : [כג] ההולך ממקום לסחורה הדוגמא לזה הוא ההולך אחר עלת העלה ולכן הלך ממקום למקו' היינו ממקום של הקדושה כמו שאמר הכתוב וממקום קדוש יהלכון והלך בעונו למקום הנקרא לוחה בלי מקום וזה היה לסחורה הנית הסחורה שנאמ' כה כי טוב סחרה מסחר כסף והלך אחר היצר לעשות עמו סחורה ושמע והבין שמועה קרובה מה שעשה עון מקרוב אם יכול למעט שלא לעשות שום עסק באותה העיר היינו הגוף עיר קטנה כי לא ישמע ויפתה בעון מוטב ואם לאו שאם לא יקנה באותה העיר דבר מלוה לקנות בו סניגור אחר להליץ עליו לא ימצא אחר כך יקנה לצורך הדרך כי אורחא רחיקא וזוודין קלילן יקנה דברים שיש בהם חיי נפש להחיו' נפשו מפני שהרשע נקרא מת ובזה נאמר עליהם חיה יחיה : [כד] על כל המתים הם הרשעים הנקראים מתים וכמה מיני רשעים הם ולכן על כל המתים הם האיברים שלו כי כל אחד נקרא מת אחר בעונו כיון שנכנס בו רוח של טיטות מחלק השטן מת הוא בודאי ולכן על כל המתי' האלו רצה למעט בעסק סחורה המותרת לו כי טוב סחרה כגון דבר האבד ואין לך איבוד כאיבוד הזמן רצה אינו ממעט ולמד בתורה על אביו ועל אמו דהיינו בענין המחשבו' רעו' כנ"ל לפי כי המחשבה היא במוח ומשם נמשך טיפת הסולדה לכן ילדק נומר על אביו ועל אמו ימעט לפי כי הרהורי עבירה קשים מעבירה : [כה] על כל המתים מן האיברים אשר חטא בהם אסור לילך בסחורה למרחוק עד שלשים יום כי נתן אל לבו העונש הנעשה לרשע שלשים יום בגהינם בגוף ונפש כדאיתא בזוהר פרשת ויקהל דאיכא פרסום גדול בזה ר"ל בעונש זה של שלשים יום כי דנים האדם מעיניו מאזניו מידיו מרגליו לעין כל ובזה ימצא כי יהיה לו הכנעה גדולה על פרסום זה שנידון לעין כל ודומה לשמחה שהולך בשיירה גדולה ושמחים בדרך וזה בשני פנים התשובה על דרך מה שאמר החכם לרת רבים בחמת הפתאים וממנה יהיה להם שמחה גדולה לפי כי זה הוא להם כפרה על עונותיה' באביו ואמו עד שיגערו בו חביריו וכבר נתבאר כי אביו ואמו הוא דוגמא לענין מחשבות רעות ולכן לא ילך עד שיגערו בו חביריו העושים מעשיו ויאמרו לו לך עמנו : גם בזה יש דרך ה' להגיד על הדברים שאבל עליון מותר בהם ולכן יאמר כבוד הבית דהיינו כי לא ימצא בבית עליון בית מושב שלו קורי עכבים הלא הם דברי חז"ל שממי' בידים תתפש והיה בהיכלי מלך שממי' זה עשו שנא' ואשי' את הריו שממה בידים תתפש שנאמר ועל חרבך תחי' והידים ידי עשו והיא בהיכלי מלך מלכו של עולם שפשט ידו והחריב בית המקדש והנה מאמר זה ירצה כי חז"ל

הודיעו במתק דבריהם דבר גדול כי שממית זה עשו רוצה לומר כדרך שבענין הגשמי ימצא שממית שהוא נכנס לתוך הבית והיא אורגת כך הוא למעלה כביכול ומדשני קרא בדבוריה ולא אמר עכבים כמש"ה קורי עכבים יארוגו לדרש' קא אתי דאע"ג דקים לן כי בעולם האצילות אין שם קליפ' שנאמר לא יגורך רע לדיק אמה לא יגור במגורך רע שממית זו עשו בידים תתפש מן הברכה שברך אותו אביו מדה כנגד מדה לפי שהיה לד ליד בידין לכן והידים ידי עשו ויש לו אחיזה למעלה מדקאמר בהיכלי בריבוי משמע כי בשני מקדשי' נאחז וכן הוא אומר ביום עמדך מנגד וגו' ולכן יאמר כבוד הבית אין זה מענין מלאכה דאף על גב כי זה הוא עיקר לענין הזווג כי כך האשה הנשמית מכבדת את ביתה אין זה מלאכה והדחת כוסות דהיינו המדה הנקראת כוס שמדיח אותה בסוד כוס של ברכ' שצריך שטיפה והדחה מבית ומחוץ שנאמר ואת דמי ירושלם ידיח מקרבה כי הנה אמר ה"פ שני דברים אם רחץ ה' את צואת בנות ציון הרי מבחוץ ואת דמי ירושלם ידיח מקרב' הרי מבפנים והצעת המטה שהוא במדה האחרונה כדאיתא בזוהר פרשת בשלח דף מ"ד · וז"ל ושים לו שם מטה ושולחן וכסא ומנורה ארבע אלין למה אלא בגין דאינון תיקונא דכנסת ישראל ואלין ארבע בה אינון וכו' ואמנם אמר כל בחינות הללו אינם מכלל מלאכה לאבל עליון כי אין זה מכלל ויבא הביתה לעשות מלאכתו וכן מותר לאשה יראת ה' לאפות ולבשל אין זה מכלל מלאכה הנזכר כי הם ייחודי' אחרים הנעשים על ידו וכן אשה יראת ה' משרתת בבית בעל הבית בית ישראל ואירעה אבל של החרבן מותר לאפות לחם הלחם אשר הוא אוכל ולבשל ולעשות באר לרכי הבית בין שמשרתת בחינם בין בשכר : ההולך ממקו' למקו' לסחורה שנאמר דודי ירד לגנו לעולם הזה לרעות בגנים וללקוט שושנים היינו הסחורה של הכלה להרויח שלכן נא' טעמה כי טוב סחרה לכן לא יכבה בלילה נרה כי לא יחסר לה אור שהרי נמצא לה מן האורות שהרויחה מלמטה ולכן אף על גב כי אין לה נר עליון לא יכבה נר התחתון ושמע שמועה קרובה ממה שאמר הכתוב טוב שכן קרוב זה הצדיק שנתגברה הערלה כד"א והנה אשה לקראתו והחזיקה בו ונשקה לו גו' ולכן מפני הרעה זו אשה רעה נאסף הצדיק אם יכול למעט שלא לעשות שום עסק באותה העיר מוטב ואם לאו שאם לא יקנה באותה העיר אותם ניצוצות לא ימצא במקום אחר יקנה לצורך הדרך עד שתעלה לעולם האצילות ותקנה דברים שיש בהם חיי נפש בלבד · על כל המתים רצה הצדיק למעט בעסק סחורה המותרת לו לעשו' עם הכלה כגון דבר האבד שנאמר הצדיק אבד ונאמר אבדה

שפ"א · איסור רחיצה וסיכה לאבל ובו ו"ס:

[א] רחיצה כיצד אסור לרחוץ כל גופו אפילו בצונן אבל פניו ידיו ורגליו בחמין אסור בצונן מותר ואם היה מלוכלך בטיט וצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש: [ב] סיכה כיצד אסור לסוך אפי' כל שהוא אם

אבל האמונה ימעט דלא אינו ממעט אמנם על אביו ועל אמו כאשר הגיע לשם ההעדר בזמן החרבן ימעט לפי כי כן נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלם של מעלה וכו' ולכן גם הוא ימעט: על כל המתים המדות עליונות בזמן שמגיע להם ענין ההעדר כיצד היינו מ"ש בזוהר פעמי' מכונה ת"ת ישראל בשם יעקב שנא' מי יקום יעקב כי קטן הוא פעמים נקרא ישראל ולכן בזמן שהוא בסוד יעקב אז מגיע ההעדר למדות שלו וכן בזמן שנקרא יעקב למטה בגשמי נגע סמאל בכף ירכו ואיתא בזוהר נאמר כאן נגיעה כי נגע ושם נא' כל אשר יגע בו הטמא יטמא הא למדת כי זהו סוד המיתה למעלה ולכן נאמר רגליה יורדות מות ולכן על כל המתים אלו אסור עד שלשים יום לילך בסחור' הוא סוד מ"ש בזוהר פ' בראשית דף ו' · וז"ל מן השלשים הכי נכבד אלין שלשים שנה עילאין דאיהו נטיל מנהון ואנגיד לתתא ומנייהו הוא נטיל ואתקרב ועד השלשה לא בא אינון הוי אתיין לגביה ויהבין ליה ברעותא דלבא ואיהו לא הוה אתי לגביהון עכ"ל כונת המאמר בקיצור נמרץ כי שלשים ושלשה שאמר הכתוב מפרש לה הכי כי הכל הוא בסוד ג' ספירות עליונות דהכי קאמר בתחלה מן השלשים הכי נכבד אלין שלשים שנה עילאין הרי בפי' אמר שכונתו על שלשה עליונות ומ"ש ועד השלשה לא בא רוצה לומר עד עיקר השלשים שהם שלשה לא בא אמנם נעשים שלשים כשהם מתפשטים ויורדים למטה כמ"ש דאיהו נטיל מינהון ואנגיד לתתא אבל הוא אינו עולה אלא השלשה כאמור והיינו מ"ש בדין זה על כל המתים שהם לשם ההעדר אסור עד שלשים יום לילך בסחורה ולמה בא השיעור זה של שלשים לפי שמתחסר התפשטות זה של שלש מדו' עליונות להכנס למטה בת"ת ישראל ולהיות בסוד שלשים כל אחת כלולה מעשר והוא הסיבה שנעשה בסוד יעקב שנא' יעקב כי קטן הוא ולכן עד שלשים יום אסור בסחורה לילך למרחוק דאיכא פרסום גדול ודומה לשמחה שהולך בשיירה גדולה ושמחים הרבה בדרך והכתיב דרכי ציון אבילו' מבלי באי מועד והדרכים מבקשים תפקידן כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה אמנם בפחות מזה מותר על אביו ועל אמו כשהם מסתלקים מן העולם הזה אין לדבר קצבה עד שיגערו בו חביריו היינו הקצוות וראוי לתת שיעור בזה ג' חדשים והוא שיעור התפשטות אבא ואימא לאחר שנסתלקו חוזרים ומתפשטים בסוד מש"ה מן השלשים הכי נכבד והשלשה מתפשטים עד תשעים בסוד אות צ' של צלם וסי' ואם שרה הבת תשעים שנה תלד והבן כל זה:

[א] **הנה** ענין האבל זה כבר נתבאר הדוגמא שלו דהיינו החוטא שנעשה חלל רשע לכן ונפשו עליו תאבל ואסור בכל ענייני האבל הגשמי ומה גם בענין סיכה של תענוג אסור והדומה לזה הוא ענין לימוד מה שאמרו חכמים

זכרונם לברכה אם עשית אבילות של עבירות עשה כנגדן אבילות של מצות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך אמנם רחיצת כל גופו מן העבירות בסגנון זה אסור והיינו הרחיצה אפי' בצונן כי הוא מצנן עצמו מלעשות עבירה ומקיים סור מרע ובין בחמין שהוא להעביר העונות בסגנון האמור אסור ר"ל כי לא להועיל לו מאחר כי יצא מן הכלל והמית כל האיברים על ידי מעשיו היינו כל גופו לכן לא יוכל להרפא לגמרי בסגנון זה אבל פניו ידיו ורגליו שהדוגמא לענין היזק ראיה אשר חזקו פניהם והסיר מסוה הבושה מעל פניו וידיו לא אסורות לעשות העבירה והיה נותן מעות בידו כמו שאמר הכתוב יד ליד לא ינקה רע והיה קל ברגליו לעשותם יש לו מעט תקנה בחמין אסור אמנם ע"י מעשה מצוה בצונן למנוע עצמו שלא לעשותם עוד מותר ואם היה מלוכלך בטיט וצואה דבר מפורסם לעין כל רוחץ כדרכו ואינו חושש כדי שלא לנעול דלת: ועוד אפשר להבין על רחיצה זו אסור לרחוץ כל גופו דמאחר כי חטא על הנפש שלכן נפשו עליו תאבל אין מועיל לו תיקון לגוף ונפשו בתכלית החיסרון ולכן אסור לרחוץ כל גופו מבחוץ אפילו בצונן לא מבעיא בחמין מיראת העונש שלא לשמה אלא בצונן כי פירש מן העון אמנם לא לענין תשובה אלא שפירש באקראי בעלמא לא להועיל לו אבל פניו ידיו ורגליו על דרך האמור בחמין אסור שלא לשמה מיראת העונש דפעמים אין פחד אלהים לנגד עיניו וחוזר לסורו אמנם בצונן שפירש לגמרי ונצטנן מלעבור עבירה מותר ואם הי' מלוכלך בטיט וצואה לעין כל רוחץ כדרכו אפי' בחמין מיראת העונש ואינו חושש כדי שילמדו לעשות: עוד זה מדבר בענין המגיע לחוטא אחד שיצא מן העולם כי מעשיו גורמין לו העונש שם ולכן אמר רחיצה כיצד אסור לרחוץ כל גופו דהיינו מהעדר מעשה המצות שהם תלויים בגוף לפי כי כן הם רמ"ח מצות עשה כמספר איברים ותיקון זה הינו נעשה בעונש גהינם כאשר ביארתי כי גם שיהיה האדם אלף שני' פעמים בגהינם אינו נברא לו אבר שנתחסר מן המצוה ולכן יאמר לא אסור לרחוץ כל גופו בגשמי לפי כי כן נמי ברוחני אסור לרחוץ כל גופו לא מבעיא בחמין שהדוגמא לגהינם של אש שאינו מוליד בו אבר כאמור אלא אפי' בצונן שהדוגמא לגהינם של שלג כי הוא יותר עונש כמו שאמרו חכמים זכרונם לברכה ששה חדשים נידונים הרשעים בגהינם של אש וששה חדשים נידונין בגיהנם של שלג ושם משלימין נפשותיהן אפילו בצונן לא להועיל לו אבל פניו ידיו ורגליו שהם דברים של העדר הנמצאים בו בחמין אסור בצונן מותר ואם היה מלוכלך בטיט וצואה שהם מעשים אשר לא יעשו מן העבירות רוחץ כדרכו בגהינם ואינו חושש לפי כי שם ממרק עונותיו כאמור: [ב] סיכה כיצד אסור לסוך אפילו כל שהוא והנה ענין הסיכה הוא בשמן של תורה ולכן

נמצא

ז

אם מכוין לתענוג אבל אם הוא להעביר הזוהמא מותר ואין צריך לומר משום רפוא' כגון שיש לו חטטין בראשו: [ג] יולדת אבלה שצריכה לרחוץ מותר וכן מאן דאית ליה ערבוביא ברישיה מותר לחוף ראשו בחמין דלא גרע מאסטנים שמותר לרחוץ כל גופו ולא כל מי שאמר אסטנים אני מתירין לו אלא דוקא שהו' ידוע שהוא אסטנים ומתנהג בנקיות ואם לא ירחץ יצטער הרבה ויבא לידי מיחוש: [ד] מי שתכפוהו אביליו שאירעו שני אבלות זה אחר זה מותר לרחוץ כל גופו בצונן: [ה] נדה שנזדמנה זמן טבילתה בימי אבלה אונה טובלת: [ו] אשה לא תכחול ולא תפרקס בימי אבלה שכל אלו אסורים ברחיצה ואשת איש אינה אסורה אלא תוך שבעה אבל אחר שבעה מותר' בכל כדי שלא תתגנה על בעלה כלה שאירעת אבל תוך שלשים יום לחופתה מותרת להתקשט אפי' תוך שבעה בוגרת שאירעה אבל כיון שעומדת לינשא מותרת בכיחול ופרקוס אבל אסורה ברחיצת המין כל גופה: ונערה אבלה אסורה בכיחול ופירקוס:

אסור

נמצא חילוק בזה אם מתכוין לתענוג שהדוגמא לזה הוא שלמד תורה להתענג בה לעתיד לזמן התחייה כמו • שאמר הכתוב והקיצות היא תשיחך וכן בשכבך תשמור עליך בקבר אפילו כל שהוא אסור דמאחר שהוא חלל רשע ונפשו עליו תאבל תורתו נמאסת ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי אבל אם הוא להעביר הזוהמא של העון מותר כמשחז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש ואין צריך לומר משום רפואה דהיינו לרפואת העון מותר כמו שאמרו חכמי' זכרונם לברכה הרי שנכשל אדם בעבירה שחייב עליה מיתה מה יעשה ויחיה אם למוד לקרות דף אחד יקרא שנים ולכן לרפואה מותר כגון שיש לו חטטין בראשו מן המחשבות רעות והגאוה כל דבר של עון הנמצא בראש התורה מכפרת עליו: [ג] יולדת אבילה שצריכה לרחוץ הנה ענין היולדת הדוגמא לזה הוא עביר' שהוא עושה פירות ויולדת רשעתה והיא אבלה על המעשי' הרעים שצריכה לרחוץ מאותה הטומאה כדי שלא תתפשט העבירה וכן מאן דאית ליה ערבוביא ברישיה מן המחשבו' רעות שהם מערבבים דעת האדם מותר לחוף ראשו בחמין היינו יראת השוגג דלא גרע מאסטנים האדם השלם דממאים בכל מידי דמאים מן העון כי מותר לרחוץ כל גופו לנקות עצמו ולא כל מי שאמר אסטנים אני מתרץ לו אלא דווקא שהוא ידוע ומוחזק שהוא אדם שלם ומתנהג בנקיות מן העונות בכל האפשר ואם לא ירחץ מאותו השגיאות שנפל בו יצטער הרבה ויבא לידי מיחוש מותר: [ד] מי שתכפוהו אביליו שאירעו שני אבילות זה אחר זה והדוגמא לאדם שעשה עבירה והיא אבל לב מפני שעשה פגם בצד מה בעצמו ותכף חזר וחטא על הנפש קלקלתו תקנתו מותר לרחוץ כל גופו בצונן כאמור שמצטנן ונמנע מלעבור אותה עבירה עוד והיינו לשעה עד כי ישוב אל ה' וירחמהו: [ה] נדה שנזדמנה זמן טבילתה בימי אבלה אינה טובלת הנה ענין הנדה בלי ספק כי הוא מורה על מעשה הרע אמנם כנראה כי אינם דברים חמורים כי נאמר מן המקרא שנא' כטומאת הנדה היתה דרכם לפני ואמרו חכמים זכרונם לברכה מה נדה יושבת עמו בספסל שאינו מתמוטט וישבה עמו היא בכסותה והוא בכסותו וכו' וכן יהיה נמי בדין זה כי אדם זה לא פירש לגמרי מאחר הקדוש ברוך הוא בעל נעוריה רק הוא חוטא לפרקים לתיאבון ולכן באה הדוגמא שנזדמנה זמן טבילתה בימי אבלה לפי כי אדם זה היה פעמים צדיק פעמים רשע ונזדמן זמן טבילתה מן העון בימי אבל שהיא מתאבל על מעשיו אינה טובלת דאיך יתכן ליטהר במעשיו וזה דומה לטובל ושרץ בידו: [ו] אשה לא תכחול ולא תפרקס בימי אבלה ומכאן מודעה רבא לאשר חטא על הנפש לא ולמד מישראל שהם רבים ואינו דומה ליחיד ושם נאמר ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב אמרו כלום אשה מתקשטת אלא לבעלה אם כן מאחר שנאמר כי לא אעלה בקרבך למה לנו עדי זה אם כן כל שכן היחיד החוטא נגד פני עליון ובעונו נסתלק הקדוש' מקרבו שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם של כל א' אם כן בלי ספק כי אסור לעשות הדברים האלה שהם דברי' של חסידות כההיא דשדרו ליה לרבי זירא לא כחל ולא שרק ויעלת חן דאף על גב כי יש מי שפירש דהיינו בלי דרשה ובלי לימוד הגדה היה שלם אמנם יש להבין כי לא בעניני הלימוד קאמר כי מי ישמע לדבר הזה כי ימצא האדם חסר מאחת מאלה ויהי' מעלה חן אמנם הענין הוא מדבר על מילי דחסידותא כי בלאו הכי היה שלם בתורה וכן נמי ירצה במאמרו אשה מי שתשש כחו כנקבה כד"א נשתה גבורתם היו לנשים לא תכחול ולא תפרכס דהיינו שיהיה שת עינים מדקדק בדבריו וסביביו נשערה מאד בימי אבלה כי מה מועיל לו לעשות דברים אלו ובידו מעשה הרע שכל אלו אסורים בתחילה כאמור ואשת איש דהיינו כמו ש"כ אלמנה וגרושה וכו' ואיתא בזוהר אלמנה מאותה הנשמה וגרושה דלא עאל לפרגודא ולכן אדם הנמצא בו אחת מאלה אסור לעשות הדברים הללו כי לא להועיל לו אבל אם היא אשת איש כי עדין לא נתרחק' מהקדוש ברוך הוא והיא אשת מי שכתוב בו ה' איש מלחמה אינה אסורה בכל הדברי' האלו אלא תוך שבעה לפי דשבעת הימי' היינו ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואיתא בבראשית רבה כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם ארך ימיו של כל אחד וכל אותם הימים ממתין הקדוש ברוך הוא לרשע אם יעשה תשובה אמנם אחר שבעה דהיינו כאשר הולך האדם אל בית עולמו ונותן דין וחשבון לפני הקדוש ברוך הוא שבעת ימים שנידון בגוף ונפש כנ"ל אחר כך מותרת בכל כי חנון ורחום הוא ונאמר כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף כי רוח מלפני יעטוף סוף סוף האדם נמצא בו חלק ממנו יתברך ונשמות

ונשמות אני עשיתי והם חלק אלוה ממעל ולכן מותרת הנשמה בכולם כדי שלא תתגנה על בעלה זה הקב"ה בעל נעוריה · כלה שאירעה אבל כך אחז"ל ת"ח צריך להיות ככלה ומה כלה מתקשטת בכ"ד קשוטין כך צריך להיות תלמיד חכם בקי בכ"ד ספרים ולכן בא הדוגמא בזה כלה זו היינו תלמיד חכם שאירעו אבל הוא ענין עון ונפשו עליו תאבל תוך שלשים יום לחופתה מן הדברים שמענשים עליהם אחרי המות שלשים יום כדאיתא בזוהר פ' ויקהל לחופתה כי כאשר השלם הולך לבית עולמו נקרא יום חתונתו כאשר ביארתי בפסוק צאינה וראינה בנות ציון בנים המצויינים בהלכה במלך שלמה מאן רבנן שיולאים לקראתו מלאכי שלום ומקדימים לו שלום והקב"ה אומר יבא שלום לפי כי היה משים שלום בפמלייא של מעלה ופמליא של מטה לכן התבוננו ביום חתונתו עם הקדוש ברוך הוא כהכיא דאמר יומא דהילולא דרבי שמעון וביום שמחת לבו כי אין צדיק שמחה כל הימים בעולם הזה אמנם אז הוא יום שמחת לבו ולכן יאמר כלה זו שאירעה ענין אבל מדבר של עון בשגגה היולאת תוך שלשים לחופתה מותר להתקשט במילי דחסידותא כאמור אפילו תוך שבעה דהיינו שעבר על דבר שנענש החוטא בשבעת הימים בגוף ונפש כדאיתא בזוהר פרשת תרומה · בוגרת שאירעה אבל היינו צדיק שנכשל בעבירה ונפשו עליו תאבל שהוא עומד ותוהה כיון שעומדת להנשא כפי פשוטו ומה גם כי מוכן הוא להנשא עם התורה מותרת בכיחול ופרקום שהם ענייני החסידות אבל אסורה ברחילת חמין כל גופה שהיא מירא הטונש ונערה אבלה היינו כי עדיין לא בא לכלל השלימות כמו הבוגרת לכן אסורה אפי' בכיחול ופרקום מדרכים של החסידות כאמור :

הדרי כי לבאר דינים הללו בשורשם למעלה וכך היה אומר רחילה כיצד אסור לרחוץ כל גופו אפילו בצונן כי הנה זה הוא האבל לב פעמים רוחץ באותם י"ג נהרי דאפרסמונא דכיא שנאמר ה' על מים רבים כדאי' בזוהר בפ' ה' על מים רבים ה' דא חכמה על מים רבים דא בינה כי משם רוחץ כל גופו ת"ת ישראל פעמים במים קרים לקיים מש"ה מים קרים על נפש עיפה פעמים ירחץ במים חמין להעיר הגבורות כדי לדחות סטרא אחרא למטה ולכן אמר אסור לאבל זה לרחוץ כל גופו אפי' בצונן אמנם פניו ידיו ורגליו בחמין אסור לפי שהוא מזיק הגוף ביותר ונמלא מתבטל סטרא אחרא אמנם בצונן מותר בסוד מים קרים ואם היה מלוכלך בטיט וצואה של הקליפה כאשר הם מתגברים ועולים עד למעלה רוחץ כדרכו ואינו חושש שלא לתת להם אחיזה כל כך ביותר : סיכה כיצד אסור לסוך כל שהוא איתא בזוהר פרשת אמור דף פ"ח · וז"ל כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וכו' האי קרא אוקמוה אבל כשמן הטוב על הראש דא משח רבות קדישא עילאה דנפיק ונגיד מאתר נהרא עמיקא דכלא ד"א דנגיד ונפיק מרישא דכל רישין סתימא דכל סתימין על הראש על הראש ודאי רישא דאדם קדמאה וכו' ולכן הוא אומר סיכה כיצד אסור לסוך אפי' כל שהוא אם מכוין לתענוג דהיינו כי הצדיק כתיש כתישין ואפיק משח רבו מאינון זתין קדישין למיהב לכלה היינו שמכוין לתענוג אבל אם הוא להעביר הזוהמא דסטרא אחרא מותר ואין צריך לומר משום רפואה לאותו חולה והיא חולה שנאמר כי חולת אהבה אני כגון שיש חטטין בראשו וממשיך מאותו שמן הטוב על הראש מותר : יולדת אבלה היא רחל דכתיב ותלד רחל ותקש בלדתה ונא' ויהי בלאת נפשה כי מתה שלריכה לרחוץ מפני שנא' ותקרא שמו בן אוני מותר וכן מאן דאית ליה ערבוביא ברישיה מותר לחוף ראשו להוליא אותם דינים מן השערות כדאיסא באדרא רבא דף קל"א וז"ל בפלגותא דשערי אתחזי חד אורחא דקיק וכו' תלגא בכל קולא וקולא מתאחדן אלף אלפין מארין דיבבא ויללא וכו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי נמלא בראש של ת"ת ישראל ערבוביא של אותם מאריהון דיבבא ויללא ולכן אמר מאן דאית ליה ערבוביא ברישיה מותר לחוף ראשו בחמין שורש הדינים דלא גרע מאסטנים בסוד אימא עילאה שמותר לרחוץ כל גופו כי שם הם מים רבים כדאיתא בזוהר פרשת בראשית בפ' ה' על מים רבים ה' דא חכמה על מים רבים דא בינה ולא כל מי שאמר אסטנים אני מתירין לו אלא דווקא שהוא ידוע שהוא אסטנים ומתנהג בנקיות שכן אימא עילאה מתנהג בנקיות כי אין קליפה ולא דבר רע יונק ממנה ואם לא ירחץ ילטער הרבה ויבא לידי מיחוש : מי שתכפוהו אביליו שאירעו שני אבילות זה אחר זה דהיינו כי ת"ת ישראל הגיע לו אבילות בעבור הכלה שגלתה ואמרה מתה אנכי וגם הצדיק נקרא מת שנאמר כי מפני הרעה של החרבן נאסף הצדיק ולכן מותר לרחוץ כל גופו בצונן מאותם מים קרים עליונים : נדה שנזדמנה זמן טבילתה לפי שנאמר כטומאת הנדה היתה דרכם לפני מ"ש בזוהר פרשת בלק וז"ל רזא אוליפנא מגו בוצינא קדישא כד איהי סלקא למלקט עינוגין וכיסופין ומומא אשתכח בהו בישראל לתתא כדין אתעדיאת ויתיבת שלה יומין במנין וכו' ולכן אמר נדה זו כאמורה שהגיע לה טיפה כחרדל כמ"ש במאמר כדין מטי לגבה טיפה ולכן הגיע לה זמן טבילתה בימי אבלה אינה טובלת עד יעברו הימים אשר נגזר עליה : אשה יראת ה' לא תכחול ולא תפרקס בימי אבלה הם ימות החול כשיורדת לעשות ייחוד ביצירה בסוד מטטרון כדאיתא בתיקונים מטטרון על ידו מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין של חול שכל אלו אסורים ברחילה ואשת איש בזמן שמתחברת הכלה עם בעל נעוריה אינה אסורה אלא תוך שבעה רוצה לומר כל עוד שהיא עדיין תוך שבעה עולמתאן דמטרוניתא שהם בבריאה וזה סוד מאחז"ל לבת מלך שהריחה ליקי קדרה תאמר גנאי הוא לה וכו' דראוי להבין מה ענין גנאי ימלא בזה מאחר כי זה התבשיל הוא של בית אביה אמנם הענין מתבאר עם זה הדין כי הנה לפי כי בזמן החרבן אמנם אינה יכולה להתקשט תוך שבעה למטה בבריאה בתוך שבעה עולמתאן דילה לא כחל ולא סרק לכן גנאי הוא לה לשאול מאותם ליקי קדרה מן הייחוד עליון ולכן עבדים מביאים לה בחשאי

אבל

אבל אחר שבעה בזמן שעולה למעלה בעולם האצילות מותרת בכל כדי שלא תתגנה על בעלה שלא יאמר לה הסבי עיניך מנגדי לפי שאין בהם כחל · כלה שאירע לה אבל בתוך חופתה היא הכלה הקדושה הגיע לה אבל כאמור במאמר הקודם כד איהי סלקא למלקט כיסופין ועגוגין כי אז היא בסוד כלה בחופתה לפי כי החופה היינו מ"ה בזוהר פרשת תרומה דף קס"ט · וז"ל ועביד את הקרשי' כו' כתיב הכא עומדים וכתיב התם שרפי' עומדים אלין קיימין בתיקוני דכלה ואלין אחרני דחליה למשרי בהאי חופה רוח עילאה וכו' אמר כלה זו שאירעה אבל מפני מעשה התחתונים כאמור במאמר תוך שלשים יום לחופתה היינו שלשה מדות של הזכר כאמור למעלה בפסוק מן השלשים הכי נכבד ועד השלשה לא בא רוצה לומר כי היתה הכלה מתייחדת עם בעלה ומגעת עד ג' עליונות כי אז היא בסוד השלימות לפי כי היא שוה אליו ואינה חסירה רק הכתר להיות שוה לבעלה ולכן מותרת בתכשיט אפילו תוך שבעה עולמתא דילה · בוגרת שאירעה אבל הנה הכלה הקדושה יש בה כמה בחינות כי כבר נתבאר בכמה מקומות כי כל ענין שהוא למטה בגשמי כך יהיה למעלה ברוחני שאלו לא היה לו שורש למעלה לא נהיה הדבר הזה ולכן כמו שלמטה בגשמי ימצא זמנים רבים באשה מזמן שהיא קטנה עד שהיא אשה כך ימצא למעלה והנה הדברים האלה פירש מורי זלה"ה במלת נקבה כי כינוי זה נמצא בו כל הזמנים האמורים כי כל אות מורה על זמן אחד אות נ' של נקבה היינו נערה אות ק' של נקבה היינו קטנה אות ב' של נקבה היינו בוגרת אות ה' של נקבה היינו כשהיא אשה גדולה ולכן חזר הדין בוגרת שאירעה אבל כיון שעומדת להנשא שהרי ניבנית ככל הצריך לה מותרת בכחל ופרקוס אבל אסורה ברחיצת חמין כל גופה כי אין להעביר הזוהמא לגמרי מאחר שהגיע לה אבל צריך לתת לה זאת אחיזה ונערה אבלה כי עדיין אינה בכל השלימות וזה הוא סוד מש"ה וישבו מארץ ישראל נערה קטנה והקשו חז"ל מאחר שהיא נערה כילד אומרת קטנה ומשני קטנה דמין כשורן אמנם כונת הפסוק להודיע כי כאשר היא נערה עדין ימצא לה קצת דין של קטנה ולכן אסורה בכחול ופרקוס לפי כי אינה שלמה עדיין :

שפ"ב · אסור נעילת הסנדל לאבל ובו ה"ס :

[א] אסור בנעילת הסנדל דוקא של עור אבל באנפלי' של בגד או של גמי או של שער או של עץ מותר שאין מנעל אלא של עור ואם הוא של עץ ומחופה עור אסור : [ב] חיה מותרת לנעול כל שלשים יום

[א] **כבר** נתבאר בכמה מקומות כי כל הדברים יגעים שמגיע לאדם צריך להתבונן כי הם תיקון על הכלל ועל הפרט כי כאשר נתבונן בענין אדם הראשון כאשר חטא והכל מעץ הדעת נאמר וידעו כי ערומים הם ולכן ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם ואמנם מנעל לא נאמר כנראה לפי שהיה כמו האבל אשר חטא על הנפש לכן ויהלך אט לפי כי כאשר חטא הגיע לו בערך כל האדם כמשחז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות וכאשר נתבאר כי מדקאמר אין אדם חוטא בלשון שלילה היינו ללמד כי הנשמה אינה חוטאת לעולם לפי שמסתלקת כאשר יחשוב האדם לעשות פתגם הרעה כי לכן ימצא כי הרהורי עבירה קשים מעבירה וכן הגיע לאדם הראשון כשגמר בדעתו לאכול מעץ הדעת תכף הלכה ממנו הנשמה כדאיתא בזוהר כדין אבדו זיהרא עילאה דיהב ליה קודשא בריך הוא סוד הנשמ' ולכן אף על גב שנאמר ויעש ה' לאדם כתנות עור אמנם היה יחף בעונו ולכן משבח הקדוש ברוך לישראל אשר עשה להם ואנעלך תחש והיינו מש"ה מה יפו פעמיך בנעלים וזה לא היה לך מאדם הראשון אלא לפי כי את בת נדיב הוא אברהם אבינו עליו השלום שאמר מחוט ועד שרוך נעל וכו' ובזמן החרבן נתייחפו רגליהם שלכן נאמר ליחזקאל ונעלך תשים ברגלך להורות · כי האבל צריך לחלוץ ולהורות את בני ישראל שעתידין לילך בגלות יחפים ולכן לענין הפרט בהגיע אבל לאיש הישראלי נאסר עליו נעילת הסנדל להגיד לעמי פשעם מה גרם להם וכן ימצא הצרה לחוטא כי נפשו עליו תאבל אסור בנעילת הסנדל להיות רמז לאות לו כי כבר ראוי הוא זה הגוף הנקר' מנעל לגבי הנשמה כי הנה הוא חלוץ הנעל כבר נגזרה גזרה עליו ובא יבא לא יאחר ולכן זה יהיה דוקא של עור לרמוז מה שאמר הכתוב עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו אבל באנפליא של בגד או של גמי או של עץ מותר כי הרמז בזה הוא מה שחז"ל אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה אלא בתחלה היו הנגעים באים על הבית לא חזר בו באים על בגדיו לא חזר בו באים על גופו ולכן זה של עור אסור כנראה כי לא שב אל ה' ולכן דבק בעורו אמנם של עץ מורה על נגעי בתים כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה וכמו שחז"ל מי מעיד באדם קורות ביתו וכאשר אינו חוזר בו בא על בגדיו היינו הדוגמא אנפליא של בגד או של גמי ולכן מותר שאין מנעל אלא של עור ולכן אם הוא של עץ ומחופה עור אסור דהיינו שמחפה עונותיו :

[ב] חיה מותרת לנעול כל שלשים יום אשר נתבאר למעלה כי היולדת הוא דוגמא לעונות אשר יעשה האדם ולמדו ממנו שהוא דוגמא ליולדת היינו חיה כמד"א שאלו נא וראו אם יולד זכר וגו' וסמיך ליה הנני מאכיל את העם הזה פרי מחשבותם דהיינו עבירה שעושה פירות היינו שיולד הזכר ע"י מעשיו הרעים והנה אמר מותרת לנעול כל ל' יום והדוגמא דין הנעשה באדם ל' יום כדאיתא בזוהר פ' ויקהל כל תלתין יומין אתדן בר נש מעינוי מידוי מרגלוי וכו' לפי שהליכ' קשה לה היינו גהינם של שלג ולכן בתחלה יש לה דין אחר של שלשים יום כדי להקל עליה אחר כן בגהינם של שלג כי שם משתלמים נפשותיהן כמו שאמרו חז"ל

יום מפני שהצנה קשה לה: [ג] כל אדם מותר לנעול במקום שיש סכנת עקרב: [ד] אבל שהיו מהלכים בדרך מותרי' בנעילי' הסנדל וכשגיעו לעיר חולצין ויש מי שאומר שאם היא עיר שרובה עכו"ם אין חולצין עד שיכנס לתחום היהודים: [ה] אם צריך לחלוץ מנעל בבית הקברות אחר שנקבר המת נתבאר בסימן שע"ה:

שפ"ג · אסור תשמיש המטה לאבל ובו ב"ס:

[א] אסור בתשמיש המטה אבל בשאר דבר קורבה מותר אפילו במזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו בין באבלות דידיה בין באבילות דידה ומותרת לאכול עמו בקערה ומותרת לישן עמו הוא בבגדו ומיהו משום לך לך אמרין נזירא יש להחמיר שלא

חז"ל: [ג] כל א"ס מותר לנעול במקום שיש סכנת עקרב והדוגמא להיות שנתבאר כי המנעל הוא דוגמא לגוף האדם שנועל הנשמה בתוכו וכן איתא בתיקונים: והכי קאמר זה האבל לבו ונפשו עליו תאבל אפילו הכי מותר לנעול היינו שער התשובה כמו שאמרו חז"ל מה יפו פעמיך בנעלים בהותו שסגר הדלת וכיונא בך אף על גב כי החוטא צריך להיות מוכן תמיד אל התשובה כי לא ידע האדם את עתו ימיו כצל עובר הלואי כצלו של כותל או של אילן אמנם כל אדם שיש לו אבל מצד מעשיו כאמור מותר לנעול סגור לבו ולדחות ממנו ענין התשובה מפני סכנת עקרב היינו משחז"ל פ' לפני אידיהן ז"ל לעולם שתי בנות וכו' הס"ד כל באיה לא ישובון ואם ישובו לא ישיגו אחרות חיים למימרא דכל דפרים ממינות מאית וכו' איכא דאמרי ממינו' אין מעבירה לא והתניא אמרו עליו על אלעזר בן דורדייא שלא הניח זונה שלא בא עליה וכו' · הנה מבואר מדברי שלמים אלו כי עבירה ומינות העושה מהם תשובה הוא מת איכא דאמרי ממינות ואיכא דאמרי מעבירה ולכן חזר הדין ואמר כל אדם שהוא אבל על מעשיו כאמור מותר לנעול לבו מן התשובה במקום דאיכא סכנת עקרב שהוא ממית ולכן צריך לעשות תשובה בדרך כלל להמלט מן העונש כאמור: [ד] אבל ומנודה שהיו מהלכין בדרך כי שניהם נמלא בהם חטא כאמור אמנם היו מהלכין בדרך כי נמלא בהם ענין דרך ארץ מותרים בנעילת הסנדל כאמור להתעכב מלעשות תשובה ולסגור דלתות הלב עד שיכין לעשות תשובה כראוי כדי להנצל מן המות כדאיתא התם: אבל ומנודה שהיו מהלכין בדרך דהיינו כי נמלא בהם דרך ארץ לפי כי דרך ארץ קדם לתורה כמשחז"ל לשמור את דרך זו דרך ארץ עץ החיים זו תורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה ולכן מותרים בנעילת הסנדל דמאחר כי נמלא בהם דרך ארץ ודאי הוא כי יעשו תשובה ולכן מותר להם להיות להם סגור מן התשובה לפי שעה וכשיגיעו לעיר חולצין הוא משחז"ל לאדם שהי' מהלך באפילה ואינו יודע באיזה מקום מהלך נזדמנה לו אבוקה ניצול מן הקוצים ומן הפחתי' ועדין אינו יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים וכו' ולכן אמר הגיע לעיר שהוא יותר הוא דוגמא אל התשוב' והתורה שהם בונים העולם כמש"ה אם ה' לא ישמור עיר היינו נוטרי קרתא ולכן כשהגיע לעיר ומלא תלמיד חכם שמלמד להועיל בדרכי התורה והתשובה חולצין מנעל אשר מנעו עלמן מן התשובה והיה נעול להם חולצין ויש אומרי' שאם היה עיר שרובה כנענים אע"ג כי נמלא מי שמדריך אותם בתשובה עם כל זה רובה עכו"ם הולכים אחר שרובו' להם הרע אין חולצין עד שיכנסו לרחוב היהודים אז ישובו אל ה' ונעתר להם ורפאם: [ה] אם צריך לחלוץ מנעל בבית הקברות שהדוגמא בזה יהיה כי צריך האדם אשר יחטא ואשם ולכן נעשה חלל רשע והוא מטמא בערך בית הקברות צריך לחלוץ מנעל הכף לעשו' תשובה כמשחז"ל אם ראית תלמיד חכם שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה שודאי עשה תשובה ומה גם כי כל אדם צריך להרהר בלבו בלילה ולעשות תשובה מאשר חטא ביום וכדאיתא בזוהר פרשת קרח ואלין אקרון מאריהון דחושבנא כמו ש"ה כי אין מעש' וחשבון בשאול וכו' כי העושה כן אינו רואה פני גהינם:

[א] לא נעלם מעין הקורא מה שנתבאר עד כמה פעמים כי האדם אשר יחטא נק' מת כמו שאמרו חז"ל רשעי' בחייהם קרויים מתי' כי אין זה בדרך השאלה אלא מת הוא באמת לפי כי הנשמת' הולכת ממנו כמו שנת' כמשחז"ל אין אדם חוטא היינו הנשמ' אמנם נא' נפש כי תחטא ולכן כל זמן שהחוטא במרדו ועודינו לא ישוב לא נשאר בו זולת בחינת נפש והיינו מ"ש האבל שהוא החוטא ונפשו עליו תאבל מפני כי הלכו מאללה נשמ' ורוח ולכן אסור בתשמיש המט' והיינו מדה כנגד מדה ממש כי הנה הרוח הוא דוגמת הזכר המתחבר עם הנקב' בחינת הנפש להוליד בני' הם המלות שנא' פרי לדיק עץ חיי' מה הם פירותיו שללדיק הם מלות ומעשים טובים ולכן כמו שנפרד חלק הנשמה או הרוח מן הנפש ואין מוליד בנים כמו כן בגשמי אסור בתשמיש המטה וכדאיתא בזוהר פרשת שלח לך דף קס"ז · וז"ל זווגא דהוא עלמא אתעביד איכא יתיר מאיבא דאתעביד בהאי עלמא בזווגא דילהון בזווגא דההוא עלמא בתיאובתא דילהון בחדא כד מתדבקן נשמתין דא עבדי איבין ונהורין מנייהו ואתעבידי שרגין ואינון נשמתין לגיורין דמתגיירן וכל הני עיילין להיכלא דא עכ"ל · הנה מבואר מדברי שמאמר כי זיווג וחיבור הרוח עם הנפש שהם זכר ונקבה ועושים תולדות ונשמות וכאשר האדם בחטאו מבריח ממנו חלק הנשמה או רוח הוא המוליד לכן נמי זה האבל אסור בתשמיש המטה אבל בשאר דבר קורב' מותר אפי' במזיגת הכוס כי יתן בכוס עינו ויתבונן מה גרמו לו מעשיו והצעת המטה כי זה נעשה לפריה ורביה והוא בגונו כפה את המטה לפי כי נשתנה צלם דמות תבניתו על ידי מעשיו כמו שחז"ל אבל כמשל כבהמות נדמו והרחצת פניו ידיו ורגליו כי לבבו

שלא ישן במטה כלל : [ג] במה דברים אמורים בשאר אבלות אבל אם מת אביו של חתן או אמה של כלה שמכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהגים ימי המשת' ואחר כך שבעת ימי אבלות אסור להתייחד עמה כל ארבעה עשר יום אלא הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים כדאיתא בסי' שמ"ב אבל אם כנס לחופה והתחילו ימי המשת' שלו ואח"כ מת לו מת מותר להתייחד עמו כמו בשאר אבלות והוא שבעל אבל אם לא בעל אסור להתייחד עמה כל ימי האבל בין בחול בין בשבת :

שפ"ד · האבל אסור בת"ת ובו ה"ס :

[א] אבל כל שבעה ימים אסור לקרות בתורה נביאים וכתובים משנה גמרא הלכות אגדות ואם רבים צריכים לו להתלמד מותר ובלבד שלא יעמיד תורגמן אלא יאמר לאחר והאחר לתורגמן והתורגמן ישמיע לרבים

לבבו יבין לתקן מעשיו הפך ממנה שאמר הכתוב העז איש רשע בפניו פר"ל לפי שישראל יש בהם ג' מדות טובות כמו שחז"ל ביישנים שנא' ובעבור תהיה יראתו על פניהם וזה היה רשע בפניו ולא נתביים מהבורא ולא מן הבריות כההוא דאמר יהיה עליכם מורא שמים כמורא בשר ודם ולכן כשו פניו חצופים צריך לתקן פנים אלו על ידי הדמעה וכן ידיו שנאמר כהם ידיכם דמים מלאו כפיכם נגואלו בדם ואצבעותיכם בעון וכן רגלים ממהרות לרוץ לרעה לתקן ידיו על ידי מתן דמים ולרוץ לב"ה ולרחוץ פניו ידיו ורגליו מטומאת עונם בין באבילות דידיה בין באבילות דידה והם דוגמא להסתלקות הנשמה או הרוח כי נשאר בחינת הנפש לחוד ולכן נפשו עליו תאבל ומותרת לאכול עמו היינו אכילה רוחנית שנאמר לכו לחמו בלחמי של תורה בקערה היא תמורת מה שעקר ההיינות קדושות ממנו והמשיך בקרבו תמורתם רוח של שטות שקערורות לכן יתקן לאכול בקערה עקרת הבית היא התורה ומותרת לישן עמו הוא בבגדו והיא בבגדה היינו הנשמה שמרוית בהשאלה על ידי לימוד התורה אינה עמו בקבע אלא הוא בבגדו היינו בגד בוגדים והיא בבגדה אינה נקשרת עמו בבגדו כה ומיהו משום לך לך אמרין נזירא יש להחמיר שלא ישן עמהם במטה כלל כדי שירגיש וישוב אל ה' וירחמהו : [ב] במה דברים אמורים בשאר אבילות של שאר עבירות אבל אם מת אביו של חתן דהיינו שחטא במחשבה היינו אביו כי משם הוולדה של המעשה דוגמא לבנים לפי כי חטא המחשבה חמור מאד ואמה של כלה הוא ההרהור שבלב שמכניסין את המת לחדר היינו היצר הוא חדר שבלב שנאמר ולב כסיל לשמאלו כמשחז"ל זה יצר הרע וכאשר אינו מתפשט והוא אסור שם כמש"ה לאסור מלכיהם ויסר כחו מעליו אחר כך מכניסין את החתן ואת הכלה לחופה והדוגמא לחלק הנשמה או הרוח שהלכו ממנו בעונו ובועל בעילת מצוה עם הנפש השוגגת מתחבר עמה ופורש ונוהגים ימי המשת' אח"כ מאחר אשר יעשה תשוב' נחשב לו אותם הימים שהרשע נידון בהם שבעת ימים כמש"ה והפכתי חגיכם לאבל עתה חזר ונעשה ימי משתה ושמחה ואחר כך שבעת ימי אבלות ונפשו עליו תאבל מענין החרטה על מה שעשה מן הרעה בתחילה כנ"ל ואסור להתייחד עמה בדרך קבע עדיין אלא הוא ישן בין האנשים חלק הנשמה והיא ישנה בין הנשים חלק הנפש אבל אם כנס לחופה ועל ידי התשובה חזר חלק הרוח בקרבו והתחילו ימי המשתה שלו כאמור ואחר כך מת לו מת בא לידי עון בשגגה היוצאת מותר להתייחד עמה הרוח עם הנפש כמו בשאר אבלות שהוא תועה ועכ"ז אין נעקר עדיין בחי' הרוח והוא שבעל ונתחברו זה עם זה אבל אם לא בעל כי לא עשה מעשה להתחבר חלק הרוח עם חלק הנפש אסור להתייחד עמה כל ימי האבל כי נפשו עליו תאבל בין בחול בין בשבת כי אין נכנס בקרבו תוספת שבת בעבור מעשיו הרעים כאמור :

[א] **אשר** חז"ל הגידו בתורה בנביאים ובכתובים מצינו שאין הקדוש ברוך הוא חפץ בתורתו של הרשע בתורה מנין שנאמר וטמא טמא יקרא וכו' גם בכתובים שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי ועוד אמרו חז"ל ה"פ כתוב במצורע תורה וכו' מלמד שהרשע עובר עליהם ואיתא בזוהר פ' תזריע דף מ"ו · וז"ל ות"ת בגין דהאי נפש חיה איהי קדישא עילאה כד ארעא קדישא משכא לה בגווה ואתכלילת כדין קרינן לה נשמה ודא איהו דסלקא לעילא וממללא קמי מלכא קדישא ועיילא בכל תרעין ולית דימחי בידהא ועל דא אתקרי רוחא ממללא דהא כל שאר נפשתא לית לון רשו למללא קמי מלכא בר האי ועל דא אורייתא אכריזת ואמרה נצור לשונך מרע וכתיב שומר פיו ולשונו בגין דאי שפוותיה וליפיה ממללן מילין בישין אינון מילין סלקין לעילא ובשעתא דסלקין כלא מכריזין ואמרין אסתלקו סוחרניה דמלה בישא דפלגיה פנון אתר נארחיה דחויא תקיפא כדין נשמתא קדישא אתעברת מיניה ואסתלקת ולא יכלא למללא כד"א נאלמתי דומיה החשתי מטוב והיא נשמתא סלקא בכיסופ' בעאקו דכלא ולא יהבין לה אתר כמלקדמין ועל דא כתיב שומר פיו ולשונו וגו' הנה מבואר מדברי המאמר כמה גורם לשון הרע והדומה לזה נבלות הפה ושבועת שוא וכיוצא ולכן חזר הדין אבל כל שבעת הימים אסור לקרות בתורה והדוגמא לחוטא כי נפשו עליו תאבל כל הימים בעולם הזה וגם עד מלאת לו שבעת ימים דוגמא לימי חייו שהם שבעים שנה וכאשר עודנו לא ישוב ונעשה מת בפועל אז אחר כך דנין אותו שבעת ימים בתחלה בדין חיבוט הקבר וכיוצא ולכן גם בגשמי אסור כל שבעה ימים אסור לקרות בתורה גם בנביאים וכתובים משנה גמרא הלכות אגדות ואם רבים צריכים לו להתלמד מותר ובהשוואה אמת יהיה נמי ההוא צורבא מרבנן דסגן שימעגים כי אסור ללמוד מפיו תורה שנאמר כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו

כי

לרבים: [ב] אם האבל כהן ואין בבית הכנסת כהן אחר אסור לו לעלות לקרות בתורה: [ג] אם אין שם מי שיתפלל להוצי' את הרבים ידי חובתן יכול האבל להתפלל להוציאן: [ד] אבל מותר לקרות באיוב ובקינות ובדברים הרעים שבירמיה ובהלכות אבלות והני מילי בינו לבין עצמו אבל אינו לומד עם אחרים אלא הם יושבים ונושאים ונותנים בהלכות אבלות ואם טעו משיבן בשפה רפה והוא אינו שואל והני מילי בשאין רבים צריכין לו אבל אם רבי' צריכים לו אפי' בהלכות אחרות מותר כדאמרן: [ה] אבל שיש לו בנים קטנים אין לו לבטל מלימודם:

שפ"ה · דין שאלת שלום באבל ובו ג"ם:

[א] אבל אסור בשאלת שלום כיצד שלשת ימים הראשונים אינו שואל בשלום כל אדם ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלומו לא ישיב להם שלום אלא יודיעם שהוא אבל משלשה עד שבעה אינו שואל ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלומו משיב להם משבעה עד שלשים שואל בשלום אחרים שהם שרוים בשלום ואין אחרים שואלים בשלומו וכל שכן שמשיב למי ששואל בשלומו לאחר

כי מלאך ה' צבאות הוא אם הרב דומה למלאך ה' תורה יבקשו מפיהו ואי לאו לאו אמנם אם רבים צריכים לו לומדי' עמו ובלבד שלא יעמיד תורגמן שהוא דרך כבוד לו והוא לא כן מכבד התורה ומחלל כבוד המקום ולכן יאמר לאחר ואחר למתורגמן והמתורגמן ישמיע לרבים והכל להודיע שורתנו בקהל עם לפי כי היה לו להיות תורגמן להחזיר לרבי' בתשובה והוא הכשילן: [ב] אם האבל כהן חזר והגיד על ההוא צורבא מרבנן אשר חטא על הנפש עד מקום שנקרא אבל לב ונפשו עליו תאבל לפי כי הלכו ממנו החלק הנשמה וחלק הרוח והיינו מ"ש אם האבל כהן מפורסם בתורה ובעבודה ואין בבית הכנסת כהן אחר וידע בתורה אסור לו לעלות לקרא בתורה ואינו דומה לדין הקודם דהתם אמר אם היו רבים צריכים לו להתלמד מותר אבל בדין זה אף על גב כי לא נמלא שם כהן היינו מלמד הוא לשמה אבל אחר כך נמלא ולכן אסור לו ללמד תורה אף על פי שנאמר כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו זה יהיה כאשר מלאך ה' צבאות הוא וכהן זה לא כן הוא ולכן אסור בתורה: [ג] אם אין שם מי שיתפלל אמר חז"ל הגידו כי לעולם יהיה האדם מתפלל על הרשעים שיעשו תשובה כמו שהיו עושי' הראשונים ועל עיקר זה הוא אומר אם אין שם מי שיתפלל להוציא את הרבים ידי חובתן היינו מרשעתן לשון תרגום חטא חובה ולפי כי הן רבים עתה אשר חוטאים כי לכל העם בשגגה שנא' אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא יכול האבל זה החוטא להתפלל עליהם להוציאן מחובתן של העון וביותר יצדק ממשחז"ל כל המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה: [ד] אבל מותר לקרות באיוב והענין כי נתנו לו מקום להרגים במעשיו ולשוב אל ה' בתשובה יתבונן מה הגיע לאיש שהעיד עליו הכתוב שהי' תם וישר ירא ה' וסר מרע ובכל זאת מה הגיע לו התחלה בנכסיו אח"כ בבניו ובנותיו אחר כך הגיע בעצמו ובבשרו כמשפט הרשעים כי תחלה נפרעים מממונו ואחר כך מבניו ואחר כך ממנו ולכן יקרא באיוב להת פתח לפניו לעשות מירא ויקרא קינות כי יבין שהרי הוא מעותד אל המות ובדברים הרעים שבירמיה כי יתבונן מה הגיע לרבים מכל שכן ליחיד ובהלכות אבילות יתבונן כי סוף אדם למות והני מילי בינו

לבין עצמו אבל אינו לומד עם אחרי' לתת לפניו רמז כי כל זה ימלא תקנה להוטא על הנפש אבל המחטיא את חבירו הוא רע ביותר ואינו בכלל תקנות אלו האמורים רק הוא לבדו לומד והם יושבים ונושאים ונותנים בהלכות אבילות ואם טעו היינו שהגיע חטא לידם משיבן בשפה רפה להודיע כי הוא חטא לה' ואין לו פה להשיב והוא אינו שואל כדי שיתביים ממעשיו והני מילי כשאין רבים צריכים לו כנ"ל אבל אם רבי' צריכים לו שהדוגמא הוא המחטיא את הרבים ולכן צריכים לו כמשחז"ל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה כדי שלא יהיה הוא בגן עדן והם נידונים בגיהנם ולכן רבים צריכים לו לעשות תשובה עמו כדי לזכות כלם כמו שנתבאר כמשחז"ל אם עשית הבילות של עבירו' עשה כנגדן חבילות של מצות רוצה לומר כנגדן של הלומדים ממנו לעשות עבירות ולכן אפי' בהלכו' אחרות מותר ללמדם כדאמרן: [ה] אבל שיש לו בנים קטנים דהיינו שהוטא כי לא נשחרש במעשה הרע כי עדין לא הלכו ממנו בחינת רוח ונשמה אבל מחמת העון נקרא בני' קטנים כד"א קטונתי מכל החסדים אין לו לבטל מלימודם לפי כי עדין לא הגיע לכלל מה שאמר הכתוב ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי ובפרט אם בא לכלל ג' עונות שמוחל לו הקב"ה שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש וגו':

[א] **אשר** חז"ל הגידו כי אין הקדוש ברוך הוא מנסה את הרשעים אינו מנסה אלא את הצדיקים שנאמר והרשעים כים נגרש משל לפשתני ולזגג ולבעל הפרה וכו' וביארתי במאמר כי למה אין הקדוש ברוך הוא מנסה את הרשעים שהרי אנו רואים בחוש כמה רשעים שיש להם יסורים שהרי נמצא רשע ורע לו ואתה אומר אין הקב"ה מנסה את הרשעים אלא בא להודיע עיקר אחד כי למה ימצא רשע ורע לו ורשע וטוב לו לפי כי אין הקב"ה מנסה את הרשעים דפקר עפי שנא' והרשעים כים נגרש וגו' ויגרשו מימיו רפש וטיט כך יהיה זה הרשע על ידי הייסורי' פקר עפי ויהיה פיו רפש וטיט שהחזיר ולכן אין שלום אמר אלהי לרשעים כי הייסורים נקרא שלום לא וראה מי מרלה הכן אלא אביו הייסורין ולכן נקרא שלום ולכן אין שלום זה אמר ה' לרשעים הלק אלו אמנם הרשע שחוזר בו על ידי

לאחר שלשים יום הרי הוא כשאר כל אדם במה דברים אמורים בשאר קרובים אבל על אביו ואמו שואל בשלום אחרים אחר שבע' ואין אחרים שואלים בשלומו עד אחר שנים עשר חדש: [ג] המוציא את חברו אבל בתוך ל' יום מדבר עמו תנחומים ואינו שואל בשלומו לאחר שלשים יום שואל בשלומו ואינו מדבר. עמו תנחומין כדרכו אלא מן הצד שאינו מזכיר לו שם המת אלא אומר תתנחם מתה אשתו ונשא אחרת אינו נכנס לביתו לדבר עמו תנחומין מצאו בשוק אומר לו תתנחם בשפה רפה ובכובד ראש אבל אם לא נשא אחרת מדבר עמו תנחומין עד שיעברו שלש רגלים ועל אביו ועל עמו מדבר עמו תנחומין כל שנים עשר חדש לאחר שני' עשר חדש

ידי הייסורים מי כר אותו הקדוש ברוך הוא ולכן חזר הדין אבל אסור בשאלת שלום לפי כי אבל זה דוגמא לחוטא מאחר כי אין מיתה בלא חטא ומה גם החוטא הנקרא מת לא יתכן להיות מת בלא חטא ולכן אבל. אסור בשאלת להודיע שלום כי אין שלו' אמר ה' לרשעים כי אין הקדוש ברוך הוא מנסה לרשעים כאמור כילד שלשה ימים הראשונים אינו שואל בשלום כל אדם כדי שישים אלו הדברים על לבו כי אם באולי לא הגיע עליו דין שמים בממונו ולא בגופו לא לשבח היה לו הדבר הזה אלא מפני שהוא מכלל הרשעי' שאין הקדוש ברוך הוא מנסה אותם אמנם סוף כי ימות בעלם תומו שלאנן ושליו ונידון שם באותם שלשה ימי' בחיבוט הקבר כמשפט הרשעים ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלימו כי הדוגמ' כמי הוא על הדרך זה כי אחרים אינם יודעים מה מעשיו ולכן שאלו בשלומו לא ישיב להם שלום אלא יודיעם שהוא אבל ונפשו עליו תאבל משבעה עד שלשים שואל בשלום אחרים שהם שרויים בשלום מפני מעשיהם הטובים שמקיימים דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא והבאת שלום בין אדם לחבירו ואין אחרים שואלים בשלומו לתת רמז כי הוא מכלל הרשעים שאין הקדוש ברוך הוא מנסה אותם שלכן נמנע מהם השלום כי שני חלוקי' הללו פירש אותם איוב בתרעומת שלו שנאמר הלאל ילמד דעת וכו' כי נתבאר בפי איוב כי בא להודיע כי יש ב' חלוקות מנגדות רשע ורע לו ורשע וטוב לו מהו כן ולכן אמר הלאל ילמד דעת כן אדם קרוץ מחומר והוא רמים ישפוט מפני מה ימלא רשע וטוב לו זה ימות בעלם תומו כלו שלאנן ושליו עד פרק המיתה עטיניו מלאו חלב כי מעולם לא באו על גופו ייסורין וזה ימות בנפש מרה רשע ורע לו ולא אכל בטובה כמו שאמרו חז"ל מי שעונותיו מרובים מזכיותיו נותנים לו טובה בעולם הזה כדי ליפרע ממנו משלם לעולם הבא וזה נשתנה לרעה ולא אכל בטובה יחד על עפר ישכבו בשוה אחת מהו כן ולכן אמר הן ידעתי מחשבותיכם כי יש לכם להשיב כי זה הרשע שעתיד לחזור בתשובה נותנים לו ייסורין כי זה הוא כונת החכם מ"ש גם את הרשע ישפוט האלהים והרשע דפקר טפי אין הקדוש ברוך הוא מנסה אותו כאמור ולכן מזימות עלי תחמוסו להביא אותו בכלל החוטאים בנפשותם מחלק שהייסורין מועילים בהם להשיב אותם בתשובה לא כן הוא כי אנכי לא מריתי ולכן מה יש לך לומר מה שאמר הכתוב הלאל ילמד דעת בן אדם קרוץ מחומר הנה זה יהיה מכלל רשע וטוב לו ולכן חזר הדין משבעה עד שלשים שואל בשלום מי

שהוא בשלום ולפי כי שלשים יום האדם נידון בגיהנם גוף ונפש יחדיו אין שואלים בשלומו אחרים ומשיב למי ששואל בשלומו לאחר שלשים יום הרי הוא כשאר כל אדם אם אין מועיל בו כל הטרות הללו מה מועיל כי נפגע בו יותר מזה במה דברים אמורים בשאר קרובים שהדוגמא על כל חטאת האדם העושים הסדר לכל האיברים הפנימים הנקראים קרובים שחיי האדם תלוי בהם אמנם על אביו ועל אמו שהוא דוגמא למחשבה רעה והרהור כנאמר בהם חושבי און ופועלי רע על משכבותם שואל בשלום אחרים אחר שבעה כאמור ואין אחרים שואלים בשלומו עד שנים עשר חדש להיות לאות לבני מרי כמו שאמרו חכמינו ז"ל משפט רשעים בגהינם שנים עשר חדש:

[ב] המוצא את חבירו אבל בתוך שלשים יום הדוגמא בזה יהיה לאדם שטוב לפניו ונכנס בלבו הרהורי תשובה ולכן מלא את חברו היינו חבר טוב היינו יצ"ט היה אבל על אשר לא טוב עשה אדם זה וכן היו כל הנלוים אליו כמש"ה ואשלם ניחומים לו ולאבליו הם המלאכים המלוים אותו כדאיתא בזוהר ולכן אמר המוצא את חבירו זה אבל ונפשו עליו תאבל בתוך שלשים יום דהיינו כי היה מתיירא מן העונש של שלשים יום שנידון האדם בגוף ונפש כדאי' בזוהר פרשת ויקהל מדבר עמו תנחומים לקיים מה שאמר הכתוב ואשלם ניחומים לו ולאבליו ואינו שואל בשלומו כדי שיתן בדעתו כי הוא מסוג הנאמר בהם אין שלום אמר ה' לרשעי' לאחר שלשים יום שכבר עבר עליו יראת העונש ולכן שואל בשלומו לרמוז כי הנה הוא מוכן להיות בשלום עם הקדוש ברוך הוא באיזה לד שיתראה בעיני השגחת הבורא ע"י יסורין וכיוצא ואינו מדבר עמו תנחומין כדרכו אלא מן הצד לפי כי הימים הראשונים יפלו שמדבר תנחומין להזכיר מש"ה ואשלם ניחומים לו ולאבליו אבל עתה כבר עברו ימי בכיתו ואותם מלאכים המלוים אותו אינם מתאבלים עוד עליו כדי לדבר על לבם דברי תנחומין ולכן אינו מדבר עמו תנחומין כדרכו אלא מן הצד שאינו מזכיר לו שם המת כלל שלא להעיר על מה שחטא אלא אומר לו תתנחם מתה אשתו ונשא אחרת והדוגמא לזה כאשר יחטא איש והולכת ממנו הנשמ' וכאשר נתן אל לבו לשוב אל ה' בתשובה מרויח נשמה אחרת היא כאשה אשר הוכיח ה' לירא' שמו ולכן אמר מתה אשתו ונשא אחרת לפי כי על ידי הנשמה עושה אדם לרכיו וכדאיתא בזוהר פ' משפטים דף צ"ו וז"ל וכי ימכור איש דא קב"ה את בתו דא נשמתא קדישא לאמה למהוי משתעבדא בינייכו בהאי עלמא וכו' ולכן יאמר מתה אשתו ונשא אחרת אינו נכנס לביתו לדבר עמו תנחומין חבר טוב זה דמאחר

שכבר

חדש מדבר עמו מן הצד: [ג] מקום שנהגו להיות שואלים בשלום אבלים בשבת שואלים וכתב הרמב"ם שהאבל נותן שלום לכל אדם בשבת שהוא מכלל דברים שבפרהסיא:

שפ"ו עטיפת הראש באבל ובו סעיף א:

[א] אבל חייב בעטיפת הראש דהיינו שיכסה ראשו בטלית או בסודר ויחזיר קצתו על פניו ועל ראש החוטם והני מילי שצריך עטיפה בכל היום אבל כשבאין מנחמים אצלו מגלה ראשו לכבודם:

שכבר הגיע למדה זו שהרויח נשמה אחרת הם שלא להזכיר ענין תנחומין כי זה יהיה לאדם רשע שנאמר ואשלם ניחומים לו ולאביליו מלאו בשוק כי שם אין אשתו עמו והדוגמא למי שלא היתה עמו חלק הנשמה בקבע ולכן פעמים אינה עמו ולכן אומר לו תתנחם בשפה רפה ובכובד ראש כמי שהוא מסופק בדבר אם נתיישב בדעתו וכוון לבו לשמי' לקנות לו נשמה חדשה כאשר תיקן מעשיו אם לאו ולכן צריך לומר לו תנחומין שנאמר ואשלם ניחומים לו ולאביליו ולכן אומר לו תנחומים בשפה רפה ובכבד ראש אבל אם לא נשא אחרת כי עדין לא קנה נשמה אחרת אחר שחטא ונאבד ממנו הנשמ' עדין לא תיקן מעשיו ולא חזרה בו הנשמה לכן מדבר עמו תנחומין עד שיעברו שלשה רגלים אות הוא לשלש זמנים כי ראוי לאדם לעשות תשוב' היינו מש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותיך הרי שני ימי' עד אשר לא יבאו ימי הרעה הרי שני ימים אחרים הרי הם ארבעה ימים והם זמנים שראוי לאדם לחזור בו אמנם זה לא זכר לעשות תשובה בשלש זמנים אלו לכן אין מדבר עמו עוד תנחומין חבירו יצר הטוב המדבר עמו לפי כי מה הנאה ימצא לו כאשר ידבר עמו תנחומין שרצון הוא להעיר לבו על מה שנאמר ואשלם ניחומים לו ולאביליו כדי שיעשה תשובה ומאחר שעבר עליו כל שלשה זמנים הללו ולא שת לבו גם לזאת ברוב דברים לא יענה ולכן אין מדבר עמו עוד תנחומין ועל אביו ועל אמו דהיינו בעון המחשב' והרהור רע דהיינו חושבי און ופועלי רע על משכבותם כי זה חמור ביותר כנ"ל ולכן יאמר על אביו ועל אמו מדבר עמו תנחומי' כל שנים עשר חדש להעיר לבו על מחז"ל משפט רשעים בגהינם שנים עשר חדש לאחר שנים עשר חדש מדבר עמו מן הצד כי מאי דהוה הוה: [ג] מקום שנהגו לשאול בשלום אבלים בשבת שואלים והדוגמא לזה הוא מה שאומרים לאדם בלכתו מן העה"ז וטוען הניחו אותי ואעשה תשובה אומרים לו עולם שיצאת ממנו דומה לע"ש ועה"ז דומה לשבת אם אין אדם טורח בע"ש מה יאכל בשבת ולכן יאמר מקום שנהגו להיות שואלים בשלום אבלי' בשבת שואלים שהדוגמא לאותו שלא טרח בערב שבת כי אין לו מה יאכל בשבת ודבר זה ימצא בו דבר והפכו כי ענין שאלת שלום משמע על רשע וטוב לו דאף על גב כי לא ימצא לו מאומה לשבת הנה הוא בשלום מכל עבריו בגופו ובממונו ומי שאינו שואל בשלום בשבת משמע על רשע ורע לו כי אין לו שלום או בממונו או בגופו הרי כי מאחר שהוא חלל רשע הבל לב ונפשו עליו תאבל לפי שנאבד ממנו חלק הנשמ' או הרוח ולכן אמר כי דבר זה יהיה כפי המנהג מקו' שנהגו

להיות שואלים בשלום אבלים בשבת שואלים ואמנם כאשר נתבונן יש ספק גדול בזה דמאחר כי זה מת הוא מצד השטן מספקא לן אם נמצא בו ענין חילול שבת וכבר נתבאר בזוהר פרשת תרומה כי בכל מעלי שבתא כרוזין אזלין בכל רקיעין אעדו דיני דחייביא דהא אתקדש יומא ומלכא קדישא אתא והוא אגין על כלא ואז כבה אש גהינם והרשעי' נתן להם רשות ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים הם מחללי שבתות בפרהסייא כנזכר שם כי תולעתם לא תמות מן הגוף ואשם לא תכבה מן הנפש ולכן מקום שנהגו להיות שואלי' בשלום אבלים בשבת שואלים דמשמע כי לאחר מיתה יהיה לו שלום בשבת יען נמצא בו דבר טוב שאינו מחלל שבת בפרהסייא ולכן גופו ונשמתו יהיה להם שלום והם נינוחים מדין גהינם בשבת וכתב הרמב"ם ז"ל שהאבל נותן שלום לכל אדם בשבת שהוא מכלל דברים שבפרהסייא ואמת הדבר ובדרך זה בא אל נכון נמי כי זה מורה כי בטוח הוא שיהיה לו שלום דאע"ג כי הוא חוטא אמנם הוא שומר שבת מחללו בפרהסייא ולכן נמצא שהוא שוה לכל אדם והוא עומד בשלום בשבת:

[א] **מאז** מעולם כאשר עבר אדם על הצווי וחוה גרמה מיתה לעולם ונתקללה נמי בעטיפת הראש ומה גם כי כאשר חטא ישראל חזרו והמשיכו המיתה בעולם ולכן נאמר הורד עדייך מעליך אותם עטרות שהלבישו אותם מלאכי השרת כדאיתא פר"ע בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ירדו ק"ך ריבוא מלאכי השרת והלבישו אותם עטרות וכאשר חטאו ירדו מלאכי השרת ופרקום ולכן נמי בא החיוב על עטיפת הראש האבל וביותר ימצא החיוב על החוטא על הנפש כי נפשו עליו תאבל ואיתא בזוהר פרשת בלק דף קצ"ז: וז"ל פתח ואמר החכם עיניו בראשו וכי באן אתר עיינוי דבר נש דילמא בגופיה או בדרועי' דאפיק לחכם יתיר מכל בני עלמא אלא קרא הכי הוא ודאי דתנן לא יהך בר נש בגילויא דרישא ארבע אמות מ"ט דשכינתא שריא על רישיה וכל חכים עינוי ומלוי בההוא דשרייא וקיימא על רישיה וכד עינוי תמן לינדע דההוא נהורא דאדליק על רישיה אצטריך למשחא בגין דגופא דבר נש איהו פתילה ונהורא אדליק לעילא ושלמה מלכא צווח ואמר ושמן על ראשך אל יחסר דהא נהורא דעל רישיה אצטריך למשחא ואינון עובדין טבאן ועל דא החכם עיניו בראשו ולא באתר אחרא עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי האיש הישראלי שכינה על ראשו ולכן אסור בגילוי הראש וכהניא דאמרו לה כלדאי בכך להוי גנבא אמרה ליה כסי רישך כי היכי דתהוי אימתא דמארך עלך ולכן בא החיוב על האבל הגשמי

בעטיפת הראש דמאחר כי זה האבל שהגיע לו הוא מחמת עון כמ"ש ר' אמי אין מיתה בלא חטא וכאשר חטא ה' סר מעליו ודאי ולכן חייב בעטיפת הראש כדי להחזיר עליו יראת ה' והשכינה על ראשו כאמור ולכן חזר הדין אבל חייב בעטיפת הראש דהיינו שיכסה ראשו בטלית או בסודר ויחזיר קצתו על פיו ועל ראש החוטם מדקאמר רחמנא ליחזקאל לא תעטה על שפם מכלל דכוליה עלמא מחייבי ונא' אבל וחפוי ראש למדנו שהעטיפה צריכה שתהיה על השפה ועל הראש ולכן חזר הדין איזו היא עטיפה שחייב בה האבל היינו שיכסה ראשו בטלית או בסודר ויחזיר קצתו על פיו ועל ראש החוטם וביותר ימצא החיוב על האבל לב כי נפשו עליו תאבל אשר חטא על הנפש מאחר כי מכף רגל ועד ראש אין בו מתום והני מילי שצריך עטיפה בכל היום אבל כשמנחמין באים אלו מגלה ראשו לכבודם ואין לשנות כי הם דברי קבלה כאמור:

[א] **איתא** במדרש כשנחרב בית המקדש אמר הקב"ה למלאכי השרת מלך בשר ודם שמת לו מת והוא מתאבל עליו מהו עושה אמרו לו כופה את המטות אמר להם כך אני עושה שנא' עד די כרסוון רמיו ולכן אבל חייב בכפיית המטה דיו לעבד להיות כרבו ובשעת שינה ואכילה יושב על מטה כפוייה כאמור אבל כל היום אינו יושב אלא על גבי קרקע ויש לי ללמוד מן המקרא ממה שאמר הכתוב כרסוון רמיו ועתיק יומין יתיב מהו יתיב רוצה לומר מאחר די כרסוון רמיו ישב לו על גבי קרקע כביכול וכאשר ביארתי במאמר שלשה משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי מהו יושב ושואג אלא הרצון לומר יושב על קרקע כביכול וכן המנחמים אינם רשאים לישב אלא על גבי קרקע שנאמר וישבו אתו לארץ שבעת ימים ושבעת לילות ואיתא במדרש ויצא יעקב כד"א ויצא מן בת ציון כל הדרה וכו' וישכב במקום ההוא כד"א נשכבה בבשתינו ותכסנו כלימתנו משמע שישן על גבי קרקע באין מכסה נמי ולכן לפחות יהיה יושב ביום על גבי קרקע כנזכר:

ואיתא בזוהר פרשת נשא דף ק"ל · וז"ל תניא כתיב חזי הוית עד די כרסוון רמיו ועתיק יומין יתיב כרסוון רמיו מאן הוא וכו' אמר רבי יהודה כתיב כרסייא שביבין דינור ועתיק יומין יתיב על האי כרסייא מאי טעמא דתניא אי עתיק יומין לא יתיב על האי כרסייא לא יכיל לאתקיימא עלמא מקמי ההוא כרסייא כד יתיב עתיק יומין עליה אתכפייא האי כרסייא ומאן דרכיב שליט בעידנא דנטיל

שפ"ז · דין כפיית המטה ובו ב"ס:

[א] אבל חייב בכפיית המטה ובשעת שינה ואכילה יושב על מטה כפוייה אבל כל היום אינו יושב אפי' על מטה כפויה אלא על גבי קרקע וכן המנחמים אינן רשאים לישב אלא על גבי קרקע: עכשיו לא נהגו בכפיי' המטה מפני שיאמרו הנכרים שהוא מכשפות ועוד שאין המטות שלנו עשויו' כמטות שלהן כדי שיהא ניכר בהם כפיה:

שפ"ח · אבל ביום ראשון אסור להניח תפילין ובו ב"ס:

[א] אבל אסור להניח תפילין ביום ראשון ואחר שהנץ החמה

מהאי כרסייא ויתיב על כרסייא אחרא כרסייא קדמאה רמיו דלא שלטא אלא איהו דרכיב ביה עתיק יומין עכ"ל · הנה מבואר מדברי המאמר כמה מן הסדר נמצא כאשר ההוא כרסייא רמיו והוא עיקר סוד כפיית המטה ועוד איתא בזוהר פרשת ויקרא דף ע"ו · וז"ל וכד חובי עלמא סגיאו אסתים עתיקא קדישא ולא משגיחין אנפין באנפין כדין דינין מתערי בעלמא וכרסוון רמיו ועתיק יומין אסתי' ולא אתגליא הה"ד חזי הוית עד די כרסוון רמיו ועתיק יומין יתיב וכו' וכל הסדר זה הנעשה למעלה הוא הוא מפני מעשה התחתונים כאמור אמנם יותר מזה נעשה בזמן החרבן מן האבל שהגיע למעלה כדאי' בזוהר פ' ויחי דף רמ"ב · וז"ל כתיב חזי הוית עד די כרסוון רמיו כד אתחרב בי מקדשא תרין כרסוון נפלו תרי לעילא תרי לתתא תרין לעילא בגין דאתרחיק תתא מעילאה כרסייא דיעקב אתרחיקת מכרסייא דדוד וכרסייא דדוד נפלא הדא הוא דכתיב השליך משמים ארץ תרי כרסוון לתתא ירושלם ואינון מארי דאורייתא וכרסוון דלתתא בגוונא דכרסוון דלעילא מאריהון אורייתא היינו כרסיא דיעקב ירושלם היינו כרסיא דדוד על דא כתיב כרסוון ולא כרסייא כרסוון סגיאין נפלו וכלהו לא נפלו אלא מעלבונא דאורייתא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי כל זה הוא יהיה סוד כפיית המטה ועוד איתא בזוהר למלכא דמית בריה וכפה ערסיה ושוי כובין ודרדרין תחותיה ולכן נמצא חיוב גדול בכפיית המטה אמנם עכשיו לא נהגו בכפיית המטה מפני שיאמרו הנכרים שהוא מכשפות ועוד שאין המטות עשויות כמטות שלהם כדי שיהא ניכר בהם כפייה ולכן כאשר יושב על הארץ מספיק להורות על האבל:

[א] **למדנו** שהאבל אסור להניח תפילין ממ"ש הקדוש ברוך הוא ליחזקאל פארך חבוש עליך משמע מינה תרתי חדא משמע דלכוליה עלמא אסור ועוד נלמד כי אסור ללובשם יום אחד בלבד מדקאמר ליה ולחם אנשים לא תאכל דהיינו לאסור עליו אכילה ראשונה מן הזולת ולכן תפילין נמי פעם אחת צוה עליו דהיינו יום ראשון ומה גם כי עיקר האבילות שמרגיש האבל הוא יום ראשון משם ואילך כיון דדש דש וכמו שהקשו על החכם דבדח טובא אמרו לו והא כתיב וגילו ברעדה מקום שתהא גילה שם תהא רעדה אמר לו אנא תפילין קא מנחנא ואע"ג דהוה מצי למימר שמדבר לעתיד כמו שאמר וגילו ישראל בזמן שנאמר רעדה אחזה חנפים סבירא ליה כי זו הוא דחייה בעלמא אמנם לבישת תפילין צריך שמחה לכ"ע ולפי כי הנחת תפילין צריך

החמה ביום שני מותר להניחם: [ב] מבעי ליה לאבל ליתובי דעתי' לכווני ליביה לתפילין שלא יסיח דעתו מהם אבל בשעת הספד ובכי לא מנח להו:

שפ"ט · אבל אסור בכביסת כסותו ודין גיהוץ ובו ה"ס:

[א] אבל אסור לכבס כסותו כל שבעה ימים אפילו במים לבד ולאחר שבעה מותר וכשם שאסור לכבס כך אסור ללבוש המכובסי' קודם לכן ואין צריך לומר שאסור ללבוש חדשים וגם הסדינים והמנעול של מטה אסור לכבסן ולהציע המכובסין וכן מתפחות הידים אף על פי שמותר לכבסן במועד וכן כל אותן ששנינו שמותר לכבסן במועד כגון היוצ' מבית השביה ומבית האסורים שהתירו לו חכמים והנשאל לחכם והותר והבא ממדינת הים שהלך להרויח ולא היה לו פנאי לגלח אסורים בימי אבלו שאם ארעו אחד מהם קודם האבלות ונכנס מיד לתוך האבלות אסור לכבס אלא אם כן אירעו אחד מהם ותכפוהו מיד שני אבלות זה אחר זה אז מותר לכבס אף בנתר וחול ואפילו תוך שבעה ובלבד שיעשנו בצינעא בתוך ביתו ואחר שתכפוהו אבליו

צריך שמחה גדולה לכן נאסרו יום ראשון מפני כי נחזור ונלמד מן הקב"ה שנאמר השליך משמים ארץ תפארת ישראל ולא דמי ללימוד התורה כי כך אמרו חז"ל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו ונודע הוא כי מלת בעצמו משמע בעצם אדם שהרי הוא אומר וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפות בין עיניך ואין מניח תפילין בראשו ובזרועו ואמנם בעצמו משמע כמי שהוא כיווני כלפי מעלה ולכן ביום שני מותר להניח תפילין עם הנץ החמה כי אז נתחייב לקרות קריאת שמע וחייב לקרות בתפילין כאמור ולענין תלמוד תורה הרי קורא קריאת שמע וכך אמרו חז"ל כל הקורא קריאת שמע שחרית וערבית קיים והגית בו יומם ולילה ולכן אסור בתלמוד תורה כנזכר לעיל: [ב] מבעי' ליה לאבל ליתוביה דעתיה לכוין לבו כשמניח תפילין ולא יסיח דעתו מהם והם ענין תועלת גדול לאדם כי הנה חז"ל אמרו מת אחד מן המשפחה תדאג כל המשפחה וכל שבעת הימים כאלו חרבו של מלאך המות שלופה כנגדם וכאשר מניח תפילין הוא בטוח דהא מי שרואה שלובש תפילין בחלום רואה חיים שנ' ה' עליהם יחיו מכ"ש המניח אותם בהקיץ ויותר תועלת ימצא למניח אותם כאשר לבו יבין מה שביארתי בחלק ראשון בהלכות תפילין כי המניח תפילין הנה שכרו אתו בהווה שקונה נשמה חדשה ולכן מן הראוי כי לא יסיח דעתו מהם כאמור:

[א] **מפני** שהנחתי למעלה כי כל הדברים יגעים אשר מתנהג בהם האבל יש בהם רמז לענין אדם הראשון כי הוא אשר הביא מיתה לעולם וישראל שבו על עון אבותם כמשחז"ל בפסוק והמה כאדם עברו ברית ולכן בא בזה הדין הערה על חטאת האדם הראשונים ומה גם לענין האבל עצמו לפי כי אין מיתה בלא חטא ולכן חזר הדין אבל אסור לכבס כסותו כל שבעה ואפילו במים בלבד כי הנה האדם היה לבוש כתנות אור בתחילה כמו שאחז"ל בתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב כתנות אור היינו כי מתחילה הלבישם הקדוש ברוך הוא לאדם ולאשתו כתנות אור ולפי שחטאו נסתלק מהם הרוחניות שהוא אור ונשארו כתנות עור דוגמא אל האדם שנסתלק ממנו הנשמה כשחטא כנ"ל וכך הגיע לישראל שהקב"ה נתן להם בתחילה מצות כיבוס בגדים שנאמר וכבסו שמלותם ועל ידי כן כשאמרו נעשה ונשמע ירדו ק"ך ריבוא מלאכי השרת והלבישום פורפירהות כמשחז"ל שנאמר ואלבישך רקמה ובעבור שחטאו נסתלקו מהם דבהכי מתיישב המקרא כי מתחלה נאמר וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו ואחר כך נאמר עדיך מעליך ואדעה מה אעשה לך וכן היה להם ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב דקשה טובא מאחר שנאמר ולא שתו איש עדיו עליו למה חזר ואמר להם ועתה הורד עדיך מעליך והרי כבר עשו ולא שתו איש עדיו עליו ולמה שנה עליו הכתוב ויתנצלו בני ישראל את עדים והרי כך עשו מתחילה אמנם הענין הוא כי מה שאמרו חז"ל פורפירהות הלבישן עטרות נתן להם מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי כי כן כל אחד מביא ראיה מן המקרא שנאמר ואלבישך רקמה ונאמר עטרת תפארת בראשך ואיך יתכן שהם חולקים על המקרא אמנם זה וזה היה ולכן כאשר נאמר להם לישראל מפי הגבורה כי לא אעלה מקרבך וגו' ולכן וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו היינו העדי של פורפירהות שהלבישם אמנם לא הספיק ענין זה חזר ואמר ועתה הורד עדיך הם העטרות ר"ל ישראל סברי מימר כי לפי שהעדי של הפופוריאות שהלבישם היה לפי שנלטוו על כיבוס בגדים שנא' וכבסו שמלותם לתקן החטא של אדם הראשון וישראל כשעמדו על על הר סיני פסקו זוהמתן כמשחז"ל לפי כי בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן דהיינו כי הזוהמא נדבקה באותם כתנות אור שנתן להם הקב"ה ולכן נעשו כתנות עור אחז"ל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדיו חייב מיתה שנאמר כל משנאי אהבו מות כי למה יענש למשפט קשה של מות על דבר קל כזה אלולי שהדבר זה הוא מעורר על עון הקודם כשבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא נטמאו הבגדים שלה ולכן אית דאמרי רבד שנאמר מרבדים רבדתי ערשי ואית דאמרי רבב ולא פליג כאן בלבוש תחתון רבד ובלבוש עליון רבב כל כך למה מפני כי מעורר חטא הקודם ולכן נאמר וחוטאי חומס נפשו דמאחר כי נפש כל אדם משם נמשכו לכן כל משנאי זה השונה הלכות שלומד משנה אף על פי כן אהבו מות כמו מתחילה ולכן מפני כי ענין מה שנלטוו וכבסו שמלותם

שמלותם היה להנקות מעון הקודש של הבגדים לכן חשבו מזימות כי להיות שחטאו צריך להעביר הבגדים שנתן להם בעבור כן פורפירא הלבישם שנא' ואלבישך רקמה ולכן ולא שתו איש עדיו עליו אמנם לא הספיק הסדר זה כי אמר ה' הם חטאו בראש של הדברות אנכי ה' אלהיך אמרו לעגל אלה אלהיך ישראל ולכן ילקו בראש הורד עדיך מעליך העטרו' שהם בראש ולכן לא הספיק להסיר פורפורא שלהם ולכן כאשר אין מיתה בלא חטא נאסר האבל לכבס כסותו דאף על גב כי המות הוא גרם בעונו באההערה למאבלי' על זה יתנו לב לתקן מעשיהם והחי יתן אל לבו מפני כי כל שבעה חרב של מלאך המות שלופה כנגדן כמשחז"ל ואחר שבעה מותר וכשם שאסור לכבס כך אסור ללבוש המכובסי' קודם לכן לפי כי הכל חוזר על עיקר זה להתעורר על עון הקודם ולהעיר לב החוטא לשוב ממעשיו אשר לא טוב עשה בקרב עמיו שגורם לשם האבל ואין צריך לומר שאסור ללבוש חדשים שהרי מה שהיה בידם הפסידו א"ה וישראל וגם הסדינים והמצעות של מטה אסור לכבסן הערה לחטא של הקודם שלכן בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא שלכן נאסר בתשמיש המטה וגם הסדינים והמצעות אסור לכבסן ולהציע המכובסין וכן מטפחות הידים אף על פי שמותר לכבסן במועד וכן כל אותם שמנינו שמותר לכבסן במועד כזה אסור דלא ראי זה כראי זה לפי כי בזה הוא ענין אבל להעיר לב האדם כטוב כחוטא שניהם שוים בדינים אלו לפי כי החי יתן אל לבו כי כל זה הוא זכרון לראשונים גם לאחרונים עם שיהיו לאחרונה כי הנה כל הסיגופים אלו אשר נהוגים באבל היינו להשתתף בצער המת כי בזמנים אלו הוא נידון שם פעמים בגוף ונפש כנ"ל: מלשון הזוהר פרשת תרומה ואחר כך נידון הנפש בלבד כדאיתא בזוהר פרשה ויקהל עד די שבעה עדנין יחלפון עלוהי ומועיל נמי לבני אדם אשר הם חיים עדינה יזכרו וישובו אל ה' ולכן אותם שמנינו שמותר לכבס במועד כגון היוצא מבית השביה כי הדוגמא לזה האדם היוצא מרשות יצר הרע לפי כי על ידי העונות הוא שבוי ביד היצה"ר כל האיברים וכאשר חוזר בו נאמר לאמר להאסורי' צאו כדאיתא בזוהר פרשת פנחס כנ"ל והמנודה שהתירו לו חכמים והנשאל לחכם והותר והבא מן מדינת הים בעבור כי יזכור מה שמעידים להאדם עולם הזה דומה לים ועולם שלאחריו דומה ליבשה אם אין אדם מוליך עמו מן היבשה מה יאכל בים ולזה יזכור הבא ממדינת הים שהלך להרויח ולא היה בו פנאי לגלח כלם אסורים בימי אבלו שאם ארעו אחד מהם קודם האבילות ונכנס מיד לתוך האבילות אסור לכבס אלא אם כן ארעו אחד מהם ותכפוהו מיד שני אבילו' זה אחר זה אז מותר לכבס אף בנתר ואהל אפילו תוך שבע' ובלבד שיעשנו בצנעא וכבר נתבאר כל הרמוז בדינים אלו כל אחד במקומו ואדם שתכפוהו אביליו זה אחר זה מכבס במים אבל לא בנתר ואהל:

אבליו זה אחר זה מכבס במים אבל לא בנתר ואהל: [ג] מותר לכבס בגדי קטנים שמת אביהם: אסור

[ב] **חזרנו** לענין ראשון לרמוז בדינים הללו כדי להועיל לאדם יזכרו וישובו אל ה' להמלט מן העונש הנמצא לחוטא וגם כי יעשה תשובה מיראה יהיה כערך מחז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ולכן ענין האבל זה כאשר נא' כי הוא דוגמא לחוטא אשר חטא על הנפש ולפי כי אין אדם חוטא עד שנכנס בו רוח של שטות ובורחים ממנו החלקים של רוח ונשמה כנ"ל אם כן מת הוא באמת ולכן חזר הדין להגיד כי אדם זה שהוא אבל לב ונפשו עליו תאבל אסור לכבס בסוף כל שבעה שהרי אמרו חז"ל עבירה מכבה מצוה ונודע הוא מחז"ל כי ריקנין שבישראל מלאים מצות כרמון ועוד אמרו חז"ל עבירה מכבה מצוה נפקא מינה כי אבל זה החוטא כי נפשו עליו תאבל את' מצות שעשה הרי נעשה מהם חלוקא דרבנן אמנם להיות כי אשר לא טוב עשה בקרב עמיו נמצא כי אותם הבגדים שעשה הם מזוהמי' מן המעשים הרעים כי להיות שעבירה מכבה מצוה לכן נתטפשו והם מזוהמים הבגדים ההם ולכן חזר הדין להודי' כי אבל זה אסור לכבס כסותו לנקות אותם הבגדי' חלוקא דרבנן כל שבעה ימים והם דוגמא לשבעת הימים אשר נידון האדם בקבר והענין דאלו האדם שהוא צדיק אינו צריך להיות נידון בגהינם אלא בצאת נפשו מן העולם הזה תכף מוליכים אותו לגן עדן ומלבישים אותו שם כדאיתא בזוהר פרשת תרומה דף ק"ן וז"ל ואתר דא איהו מדורא לרוחין קדישין בין אינון דאתו להאי עלמא בין אינון דלא אתו להאי עלמא וכלהו רוחין מתלבשן בלבושין וגופין ופרצופין בהאי עלמא ומסתכלין תמן בזיו יקרא דמאריהון עד דאתיין להאי עלמא בשעתא דנפקין מתמן למיתי להאי עלמא מתפשטין אינון רוחין מההוא גופא ולבושא דתמן ומתלבשין בגופא ובלבושא דהאי עלמא ועבדין דיוריהון בהאי עלמא בלבושא וגופא דא דאיהו מטיפה סרוחה וכד מטי זמניה למיסק ולנפקא מהאי עלמא לא נפיק עד דמלאך המות אפשיט ליה לבושא דגופא דא כיון דאתפשט האי רוחא אזלא ומתלבשא בההוא גופא אחרא דבגנתא דעדן דאפשיט כד אתי להאי עלמא ולית חידו לרוחא בר בההיא גופא דתמן וחדי על דאתפשט מהאי גופא דהאי עלמא ואתלבש בלבושא אחרא שלים כגוונא דהאי עלמא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי כאשר האדם מתפשט מן הגוף תכף מתלבש באותו שבגן עדן ונכנס שם ולכן זה החוטא כי לא יכול להכנס שם כי צריך לקבל דין על מעשיו ויהי לשבעת הימים אסור לכבס בגדיו חלוקא דרבנן כדי ללבוש אותם אפילו במים בלבד שהדוגמא על אותו נהר דינור כי צריך לעבור שם ולטבול בתוכו אמנם מותר לכבס בגדי קטנים שמת אביהם והענין מ"ש בתיקוני' בענין היתומים דף קמ"א וז"ל ועל נשמתא אתמר משוכבת חיקך שמור פתחי פיך דלא תידור אם לא תשלם הה"ד אם אין לך לשלם וגו' ואשתארו רוח ונפש יתומים ואי נשמתא עברת על פקודי אורייתא ואנחת חובין בגופה דין איהו ליפרע

[ג] אסור ללבוש תוך שבעה כלים חדשים צבועים וישנים יוצאים מתחת המכבש : [ד] אסור תוך ז' לכבס ולהניח בין ע"י עצמו בין על ידי אחרים ואם היתה כסותו בקבולת ביד אחרים מכבסין אותו כדרכו כמו שאר מלאכתו

ליפרע מנכסי יתומים כפקודין דעש' כו' · הנה מבואר מדברי המאמר כי הנה היתומים הם נפש ורוח והיינו הקטנים אלו שהם נשארים אחר מיתת אביהם היא הנשמה שנסתלק מצד העון וחזר הדין להודיע כי אלו הקטני' שמת אביהם מותר לכבס בגדיהם והענין כי הנה נמצא לאדם שלשה מיני בגדים אחד לנפש ואחד לרוח ואחד לנשמה כדאי' בזוהר פרשת ויחי דף רמ"ד · וז"ל תאנא אלף ות"ק ריחין סלקין מגן עדן בכל יומא דמתבסמי בהא אינון לבושין דיקר דההוא עלמא דמתעטרן מן יומי דבר נש אמר רב יהודה כמה לבושין אינון אמר ר' אלעזר טורי דעלמא על דא פליגי אבל תלתא אינון חד דמתלבש בההוא לבושא רוחא דגנתא דבארעא וחד יקירא מכולא דמתלבש ביה בגו צרורא דחיי בין פורפירא דמלכא וחד לבושא דלבר דקאים ולא קאים אתחזי ולא אתחזי בהאי מתלבשא נפשא ואזלא ושטא בעלמא וכו' · הנה נתבאר מדברי המאמר כי שלשה מיני לבושים הם לכל חלק מנר"ן לבוש אחד ולכן יאמר מותר לכבס ולקנות בגדי קטנים הם בחינת נפש ורוח שמת אביהם היינו הנשמה כאמור דאף על גב כי חלק הנשמה פגה משם והפסיד האדם הבגד שלה ואין לו יכולת לכבס ולטהר הלבוש שמתלבשת בו מפני כי כבד עליה פשעה אמנם הבגדים שנים הנ' של הקטנים נפש ורוח מותר לכבס אותם תוך שבעה מן העונש שהגיע להם נמצא תמרו קולו : אסור ללבוש תוך שבעה כלים חדשים היינו לענין צורך היתומים האמורים דאף על גב כי מותר לכבס בגדיה' היינו לפי כי הקטן מלכלך בגדיו ביותר בענין הגשמי לכן התירו לו לכבס בגדיו וכן בענין הרוחני הוא שולט העון בנפש ורוח בנקל בהם שנאמר נפש כי תחטא וכל זה הוא בענין שוגג אבל החוטא במזיד פוגם הנשמה ולכן אין לו תקנה על ידי קרבן כלל ולכן להיות כי נקל ללכלך בגדיו של קטן כך נמי מותר לכבס אותם המנ' ענין כלים חדשים שהדוגמא להם היינו החלוק על ידי מעשה המצות הנעשה מהם חלוקא דרבנן אסור ללבוש תוך שבע' הדוגמא לזה דאף על גב כי תוך שבעה מכבסים בגדיהם של הקטנים הנזכרים נפש ורוח על ידי הדין הנעשה בהם בשבעת ימי האבל דין חיבוט הקבר וכיוצא דהיינו מ"ש בזוהר פרשת ויקהל שבעה עידנין יתלפון עלוהי שבעה דינים ועל ידי כן מתכבסים הבגדים של הקטנים נפש ורוח אמנם עדין אסור ללבוש בגדים חדשים של מעש' המצות עד שיהיה נענש על כל הפרטים ולכן אף על גב שהם לבושי' ואינם לבנים שמורים על כי עדין יש בהם לכלוך אסור ללבוש אותם וישנים יוצאים מתחת המכבש והנה ענין חדשים וישנים שאמר היינו מה שחז"ל חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך אמר ליה רב חסדא לההוא מרבנן דהוה קא מסדר אגדת' קמיה מי שמיע לך חדשים גם ישנים מאי ניהו אמר ליה אלו מצות קלות ואלו מצות חמורות אמר ליה וכי תורה פעמים פעמים ניתנה אלא הללו דברי תורה והללו דברי סופרים עכ"ל והנה מזה נלמוד ענין גדול דמאחר כי חז"ל עשו חילוק בין המצות שהם מן התורה למצות שהם דברי סופרים יש לי מקום לומר כי יהיה חילוק בענין הבגדי' שנעשה מן המצות שלהם והנה אמרו הז"ל וזרח השמש וגו' כשם שמזהיר הקדוש ברוך הוא פניהם של צדיקים לעתיד שנ' ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כך מחדש לבושיהם היו' לובש סריקיקין ולמחר כו' וביארתי כי זה השינוי ימצא מפני מעשה המצות כפי מה שמכוין האדם בהם ולפי כי האדם פעמים מכוין כל הצורך ופעמי' לא וכן פעמים יודע הכונה של המצוה פעמים לא וכזה ימצא פרטי' רבים לכן נמי בא השינוי בבגדים כי בכל יום ילבש הלבוש כפי מה שנתכוין במעשה המצות ואמנם עתה נחזור ללמוד דבר חדש כי שינוי הבגדים אשר לובשים במעשה הצדיקים ומה גם חלוקא דרבנן גם שהאדם מכוין במצות הדיק היטב יהיה נמצא בהם שינוי מפני כי יש חילוק בין דברי תורה לדברי סופרים כי להודיע כי האדם קיים אלו ואלו צריך לעשות היכר מפורסם ולכן בא השינוי ברוב ענין לטובה לפרסם לעין כל כי אדם זה קיים אלו ואלו ובכן חזר הדין אסור ללבוש תוך שבעה כלים חדשים שהדוגמא לאותם הנעשים מדברי תורה וישנים היוצאים מתחת המכבש הנעשים מדברי סופרים לקיים מש"ה חדשים גם ישני' דודי צפנתי לך : [ו] אסור תוך שבעה לכבס ולהניח כבר הדברי' אמורים כי כל דיני האבילות הם מצד השוה בכל אדם אבל לענין צורך הצדיקים אין צריך להם ולא אחד מאלו הדינים כההוא דאמר לאליהו ז"ל ולאו כהן מר והיה נוטל לרבי עקיבא שנהרג על כתפו אמר לו דייך בני אין טומאה בצדיקים כלל נמצא כי כל הפרטים האמורים אינו דבר המצטרך להם כלל וגם לא לחלק הרשעים לפי כי לא יועיל בהם אחד מן הדברים האמורים הלא זה יהיה כונת חז"ל למלך שזמן אורחים ונתן להם בגדים נאים יש מהם שאמרו מאחר כי אלו הם לצורך הסעודה לא כן עתה אין לנו צורך בהם נתנו בקופסא בתוך מיני בשמים ויש שנשתמשו בהם עד שנתלכלכו וכאשר הלכו לפני המלך שמח המלך לקראת הפקחים וכו' ועל הטפשים כעס וגזר כלי ינתנו לכובס עד שיתלבנו והם יהיו במאסר היינו במאסר עונש ולכן הודיע דין זה אסור לכבס תוך שבעה היינו לעשות בהם משפט כתוב באותם הבגדים דהיינו כי על ידי הדין והעונש הנעש' בגוף בקבר ובחלק הרוח והנפש בגהינם ובזה מתכבסים אלו הבגדים כדי ללבוש ולכן אמר אסור לכבס ולהניח בין על ידי עצמו בין על ידי אחרים ר"ל בין שעשה על ידי עצמו דהיינו שקבל ייסורין בעולם הזה בין על ידי אחרים שקבל מן העונש אחר המיתה היינו ע"י אחרים המענישי' אותו שם בין כך ובין כך אין יכול ללבוש אותם הבגדים באותו זמן ואם היתה כסותו בקבולת ביד אחרים דהיינו מש"ה

מלאכתו בתלוש שביד אחרי' בקבולת : [ה] כל שלשים יום אסור ללבוש בגד מגוהץ והוא שיהא לבן וחדש ואפילו הוא של פשתן ועל אביו ועל אמו אסור עד שיגיע הרגל אחר שלשים ויגערו בו חביריו : [ו] גיהוץ יש אומ' צק"ל בלשון ערב ויש אומרים דהיינו כיבוס במים ואפר או בנתר ובורית : [ז] אחר שבעה מותר לגהץ בין לעצמו בין לאחרים לא אמרו שלשים יום לגיהוץ אלא לכבוש : [ח] יש מי שאומר דהאידנא ליכא איסור גיהוץ שהרי אמרו גיהוץ שלנו ככיבוס שלהם :

מש"ה אשרי נשוי פשע כסוי חטאה כדאיתא בזוהר פרשת אמור דף ק"א · וז"ל מהו כסוי חטאה אלא תרי מילי דחכמתא הכא חד כמה דתנינן עובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא עבדין ליה בההוא עלמא לבושא יקרא לאתלבשא' בהו וכד בר נש אתקין עובדין טבין וגברין עליה עובדין בישין ואשגח ביה קב"ה ועובדוי בישין סגיאין ואיהו רשע דאשתכח חטאה קמיה מאריה וכו' מה עביד קב"ה מאינון טבאן דעביד האי חטאה בקדמיתא אלא קב"ה אע"ג דאיהו רשע אינון זכוון לא אתאבידו אית זכאה דאזיל בארחוי דמלכא עילאה קודשא בריך הוא אשלים ליה מעובדין דהאי רשע וכו' הה"ד יכין רשע וצדיק ילבש כסות חטאה אתקין וצדיק אתחפי ממה דרשע אתקין הה"ד כסוי חטאה וגו' הנה מבואר מדברי המאמר כי פעמים המצות שהרשע יעשה הם מוכנים לעשות כסות ולבוש לצדיק חלוקא דרבנן והיינו מ"ש ואם היתה כסותו בקבולת ביד אחרים שהוא הצדיק מכבסין אותו כדרכו להעביר ממנו חלאת העון כמו שאר מלאכתו בתלוש לאחר שנעקר ממנו חלק הנשמה כאשר היא ביד אחרים בקבולת :

[ה] כל שלשים יום אסור ללבוש בגד מגוהץ עוד חזר והגיד על אדם כי לא נמצא עולתה בו אמנם אף על פי כי זכה לעצמו והתקין על ידי מעשה המצות חלוקא דרבנן אמנם עדין לא עברו עליו שלשי' יום אסור ללבוש אותם הבגדים שהם חלוקא דרבנן לפי כי בשלשים יום ימצא דין אחר לנשמות כאשר הובא בזוהר פ' ויקהל דף קצ"ט · וז"ל לבתר דא מתלתא יומין ולהלאה כדי אתדן בר נש מעינוי מידוי מרגלוי ואוקמוה עד תלתי' יומין כל אינון תלתין יומין אתדנו נפשא וגופא כחדא :

[חסר הסיום וחבל על דאבדן]

סליק טור יהלום

